26

M, 26.

ՔՍԱՎԻԷ ՏՐ. ՄՕՆԹԷՐԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

ԱՐԱՊԱ

ՃԻԼՏԻ-ԷՎՎԷԼ

ԱՊԷԼ ԻԼԷ ՊԷՐԹ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապաճեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Զազմազճըլար եօգուշու Զիւմպիւլլիւ խան Ն. 18-19
)(1894)(

ՔՍԱՎԻԷ ՏՐ. ՄՕՆԹԷՐԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԷԼ

ԱՊԷԼ ԻԼԷ ՊԷՐԹ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապանեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Հագմագճրլար եօգուշու Զիւմպիւլլիւ խան Ն. 18-19
)(1894)(

Ա—1

ԻՖԱՏԷ

Թապ ու նէշրինէ իպթիտար իյլէտիյիմիզ իշպու 13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ ԱՐԱՊԱ նամ բօմանը հայրէթպէյան, մէշհուր Քըսավիյէ տը Մօնթէբէնին բօմանլարընտան էն բարլագը վէ էն ճալիպը մէրագը օլտուղունտան, էնվայի խիւտէ վէ տէսիսէ նօգթէյի նազարընճա, երինէ միւէլլիֆի մումաիլէյհին ասարը պէրկիւղիտէսինտէն պուլունան Սիմօնէ Մարիտէն տահա բարլագ տըր տէնիլսէ, գաթան միւպալաղա իտիլմիշ օլմազ զանն իտէրիզ։

Մէյտանը ինթիշարէ վազ իյլէտիյիմիզ տիկէր բօմանլար միսիլլու պու ֆէճի հիքեայէնին տախի, գարիյնի քիրամ թարաֆընտան հիւսնի թէլագգը իտիլէճէյի պէտիհի տիր։

10 Մարտ 1894

Կ. Պիպէրեան

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԷԼ

ԱՊԷԼ ԻԼԷ ՊԷՐԹ

1

Հէքեայէմիզ, 1857 սէնէսի Սեպտեմբերինին լաթիֆ պիր կիւնին ֆէրահ վէ կիւզել պիր կիճէսինտէն պաշլար։

Սաաթ ալաֆըրանգա օնը չալըյօր իտի. մահիթապը ալէմթապ Պելվիլ թէրէլէրինին արգասընտան, աղիմ պիր լէթաֆէթ իլէ եավաշ եավաշ եիւքսէլմիշ վէ բույի ասիւմանը թէզեին իտէն պինլէրճէ նիւճիւմ իլէ պիրլէշէրէք էթրաֆը թէնվիր իյլէմիշ իտի։

Իշթէ շու լաթիֆ կիճէտէ Շապիլ հուտուտընտաքի իսթիհքեամաթ ճիվարընտա պիր ատէմ, կիճէնին նէմեագլըղընտան ըսլանմըշ օլան չիմէնլէր իւզէրինտէ եաթմագտա իտի։

Շախսը մէրգում, էլլէրի իլէ պաշընը թութմուշ օլտուղու հալտէ, ճիւզվի պիր կիւրիւլթիւյի հըսս իտէպիլէճէք պիր տըգգաթլա էթրաֆը տինլէմէքտէ, վէ շըմալ ճիհէթի տէմիր եօլը իլէ Սէնթ-Տընիս թարիգի արասընտա, պէշ եիւզ մէթրօ գատար պիր մէսաֆէտէն իպարէթ օլուպ, սէպղէվաթ եէթիշտիրիլէն մէվգըյը պիր ան նազարը տըգգաթտան այըրմամագտա իտի։

Էթրաֆը կիզլիճէ մուայէնէ վէ թէֆէհհուս իտէն պու աստմ, թաղրիպէն ալթմըշ եաշընտա օլուպ, պէյազ սաչլարը ֆըրչա կիպի քէսիլմիշ, սըդ վէ ղայրի միւնթազամ օլան սագալըտա կէօյսիւնէ գատար սալդմըշ իտի. դըրմըզըմսը քիրբիքլէրի արասընտա բարլայան կէօզլէրի րէնկը ասլիսինի ղայպ իթմիշ օլմապըլա, բէք չօգ թէղայիւրաթէ օղրամըշ օլան չէհրէսինէ գօրգունճ պիր չէքըլը վահչիևանէ վէլմիշ իտի.

Պու ատէմին տիզինատէ չուվալ պէզինատէն եաբըլմըշ պիր բանթալօն, արգասընտա մավի պէզտէն մամուլ պիր կէօմլէք վէ կէօմլէյին իւսթիւնէ ատ մէշին պիր քէմէր պաղլը պուլունույօր իտի. պու կէօմլէյին իւսթիւնէ կիյատիյի, րէնկը ասլիսինին նէ օլտուղսա ֆէլդ իտիլէմէյէճէք տէրէճէտէ էսկի պիր րէտէնկօթ իլէ, կէօզլէրինէ գատար էնտիրմիշ օլտուղու հասըր պիր շապգա, մէրգումըն գըյաֆէթ ու թուալէթինի իքմալ ինթմէքտէ իտի.

Եախսը մէրգում, պիր արալըդ սապըրթըզլըղա վէ ճան սըգընթըրընա տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ, եումրուղսուիլէ իւզերինատ եաթմագտա օլտուղու զէմինէ վուրապադա.

— Հայ Ալլահ ճաթըրը ալըն, մէլուն հէրիֆ, պէնի պուրատա մընչամըշ կիպի պըրագոզ, նէ՞ըտէ գալըը, եապըմ սաաթտանի պէրի պուգրատա պուչունմասը լազըմ կելէճէք իտի, աճէպա նէ՞ եապըյօր քի հէնուզ մէյտանէ չըգմադը, տէյսուզ մըրըլտանադը.

Գարիյնի քիրամ, չու ատէմին իֆադէսինատէն վէ հալու գըյաֆէթինատէն պէլքի կէմի թափիֆէլէրինատէն զանն իտէճէք տիրլէր. ֆալ պու քի չախսը մէրգումըն իսմի Բաղչըլըօն վէ լագապը Գազթիւյի օլուպ, էվվէլճէ պիր միւտտէթ մուգավէլէթի մուհարիրիյէի, կանի նօթէրլիք տէ իթմիշ տիր.

Գումապա միւպէթելս օլմադը, հէվայի նէֆինէ գաբըլմադը, գատընլարա օլան մէյլանը ֆէվգելատէի վէ սախ-

թէքեարլըգտաքի մէհարէթի, ագըպէթ պու ատէմին բէրիշան վէ սէֆիլ օլմասընա սէպէպ օլտու, եագայը էլէ վէրտի, մահքէմէյի ճինայէթտէ միւճրիւմիյէթի, սախթէքեարլըգ ճինայէթի թէհագդուգ իթտի, նիհայէթ Պէրստէ գալապէնտլէրէ մախսուս օլան հաբըսխանէյէ աթըլարագ, բէք չօգ սրգընթըլար զահմէթլէր չէքտի... հալ պու քի պունճա մէշագգաթտէն միւթէնէպպիհ օլմայըպ ասլա եէս ու նէտամէթ վէ ըսլահը նէֆսէ լիյագաթ կէօսթէրմէտի։

Զահիրէն նամուսլը կէօրիւնէն պու Նօթէրին, եազը թագլիտ իթմէյէ մէյլի ֆէվգէլատէ օլուպ, հէր նէվ իմզալարը թագլիտ իյլէմէք ինտինտէ պիր խազինէ պուլմագ գատար հայիզի, էհէմմիյէթ օլտուղունտան, թէքմիլ իսթիտատ ու տիրայէթինի անճագ պու իշէ հասր իթմիշ իտի. զէվգի, էյլէնճէսի, իֆթիխարը, սախթէքեարլըգտան, հիյլէ ու տէսիսէտէն, վէ պու եօլտա թէգաատիւմ իթմէքտէն իպարէթ իտի։

Բաուլ Պըրիզօն, պիր զէման մէմուրիյէթ սըֆաթը իլէ Բարիզ ճիվարընտա քիւչիւք պիր գասապատա իսպաթը վիճուտ իթմիշ իտի. թահսիլի, վազիֆէսինէ տըգգաթը վէ մէսլէք ու հարաքէթի եօլունտա օլմասը սայէսինտէ, շախսընա այըտ պիր մըգտար սէրվէթէ սահիպ օլմուշ իտի իսէ տէ. զէնկին պիր գատըն իլէ էվլէնէրէք շանլը պիր սուրէթտէ էրպապը սէրվէթէ գարըշմագ վէ ըէֆահը հալտէ եաշամագ իսթէյօր իտի. ֆագաթ եօգարըտա արզ իյլէտիյիմիզ կիպի, ախլագը մէզմումէսի հասէպի իլէ պու արզուսինէ նայիլ օլամամըշ իտի։

Պու ատէմ, քէօթիւլիւյէ օլան մէյլինի վէ եաբտըղը հիյլէլէրի կիզլէմէտիքտէն մատէ, եաբտըղը շէյլէրտէն մաղրուրանէ պահս իթտիյի բէք չօգ վագը օլուր իտի. էբէյիճէ պիր միւտտէթ հաբըսխանէտէ գալաը, պիր արալըգ Բարիզ ատլիյէ նէզարէթի մէգամընտան զարֆ իչինտէ մահֆուզ, բուլլանմըշ, իմզասը վէ հէր տիւրլի մուամէլաթը ըէսմիյէսի եօլունտա պիր էմիրնամէնին վիրուտի իւզէրինէ, սէ-

պիլի թախլիյէ օլունտու, մահբէսին աղապ ու իսքենճէսինտէն խէլաս օլտու։

Լաքին սօնրատան էմիրնամէնինտէ, բուլլարընտա վէ հաթտա բօսթա բուլլարընին պիլէ սախթէլիյի վէ պու ճինայէթին ֆայիլիտէ պու ատէմ օլտուղու հիւքիւմէթճէ անանլաշըլտը, ֆագաթ իշ իշտէն կէչմիշ իտի. սախթէքեար Նօթէր, պու սուրէթլէ մահբուսիյէթտէն եագասընը դուրթարտըդտան սօնրա, պիւթիւն վագթինի, պիւթիւն ղայրէթինի պու եօլտա սարֆ իթտի. եազը վէ իմզա թագլիտ իթմէքտէ օլան իգթիտարընա կէրէյի կիպի մէյտան վէրտի...

Արզու իտէնլէրէ պու եօլտա վէ պէշ օն բարա իւճրէթ մուգապիլինտէ խըտմէթ իթմէյէ պաշլատը... պիզիմ Նօթէր էֆէնտի, զաթէն եէրսիզ եուրտսըզ սէրսէրիանէ պիր հալտէ իմրարը էվգաթ իթտիյի իչին, իխթիյարլըզընտա պիւսպիւթին սէֆիլ վէ բէրիշան օլտու. պիրինճի տէրէճէտէ քէսպը չէօհրէթ իտէն խըրսըզլարա վէ սէրսէրիլէրէ գարըշտը, անլէրին իանէսի իլէ աճ գալմայաճագ տէրէճէտէ պիր հալտէ եաշայօր իտի. բէք չօդ կիւնլէրինի բարասըզ կէչիրտիյի իչին, կիճէլէրի իւչ պէշ զուրուշա քիրայա վէրիլէն եաթագլարտա արթըգ եաթամայըպ, ալչը օճագլարընտա, խալի եօլլար իւզէրինտէ վէ պազէն խարապ պինալար ալթընտա սէֆիլանէ ուզանըպ եաթմագա պաշլատը։

Խիւլասայի քէլամ պու սէֆիլ իհթիյար, էբէյիճէ պիր միւտտէթտէն պէրի պալատէ արզ իյլէտիյիմիզ հալ ու մէվգըտա ուզանըպ եաթմագտա իքէն, պիր արալըգ պիր այագ սէսի իշիտիլտի։

Սապըգ Նօթէր նազարը տըգգաթընը արթըրտը... կէօզլէրինի Սէնթ-Տընիս եօլու իւզէրինտէն այըրմայօր իտի։

Իշիտիլէն այագ սէսի ան պէ ան քէնտինէ եագլաշմագտա օլտուղու հալտէ, ներէտէն կէլտիյինի ֆէրգ իտէմէյէրէք տիւչարը հայրէթ օլտու. մահիթապըն ըշըղը էթրաֆը կէօրէպիլմէյէ միւսաիտ իտի իսէ տէ, իհթիյար հիչ պիր քիմսէ կէօրէմէյօր իտի։

Պու հալտէ, իհթիյարըն եանընա եագլաշան ատէմին, կէօլկէ արալարընտա կիզլէնէրէք քէմալի իհթիյաթլէ եիւրիւմէքտէ օլտուղու անլաշըլըյօր իտի։

Պիր գաչ տագըգա սօնրա այագ սէսի քէսիլտի վէ պիր գաչ տագըգա հիւքմֆէրմա օլան սիւքիւթ իչինտէ պօղուգ պիր սէս, կիճէ խըրսըզլարընա վէ գարանլըգտան իսթիֆատէ իլէ էվլէր պարգլար սէօնտիւրէն, ֆիյլի դաթլի իրթիքեապ իտէն էշխասը մուզիրրէյէ մախսուս պիր լիսան իլէ պիր շէյլէր սէօյլէտի։

Բաուլ Պըրիզօն, տէրհալ այնի թավր վէ շիվէ իլէ պըր սէտայա մուգապէլէ իթտիյի սըրատա. խէյալ մէյալ պիր շէքլ կէօզիւնէ կէօրիւնտի . . . պու ինսան շէքլի աղըր ա-ղըր քէնտիսինէ տօղրու կէլիյօր իտի։

Պու եէնի կէլէն ատէմ թագրիպէն գըրգ պէշ եաշընտա, էմսալսըզ վէ դօրգունճ տէնէճէք տէրէճէտէ զաիֆ պիր շէյ իտի, շախսը մէրգումըն արգասընտա էօնի իլիկլի պիր ամէլէ չաքէթի պուլունմագտա վէ տէյնէք կիպի ինճէ պաճագլարը՝ տար պիր բանթօլօնըն իչինտէ սալլանմագտա իտի, պունուն իւսթիւ պաշը՝ իհթիյար նօթէրին էլպիսէսինէ նիսպէթէն թէմիզճէ իտի։

Ագտէմճէ լիֆ կիպի սարը օլան սաչլարընըն պիր գըսմը պէյազլանմաղա պաշլայարագ, քէմիքլէրի մէյտանա չըգան եանագլարը իւզէրինէ սարգմըշ իտի. զաթէն զայէթ չիրքին օլան չէհրէսինի, իշրէթին վէ սէֆահաթըն թէէսիրաթը մուզիրրէսինտէն հուսուլէ կէլէն սարըլըգ, սօն տէրէճէ նէֆրէթամիզ պիր շէքլէ թահվիլ իթմիշ իտի, ուզուն վէ գալըն դաշլարընըն կիզլէմիշ օլտուղու պիր չիֆթ կէօզլէրի, պիր սուրէթը խայինանէտէ բարըլ բարըլ բարլայօր իտի։ հասըլը պու ատէմին էշքեալ ու էթվարը հիյլէքեար, քիւսթախ խայըն վէ կէօզիւնի պուտագտան սագընմաղ պիր հայլաղ օլտուղունը խապէր վէրիյօր իտի։

Նօթէր էֆէնտի, մահիթապըն ըշըղը իլէ կիթտիքճէ եանաշան կէօլկէնին, պէքլէտիյի ատէմ օլտուղունը անլա-

տը, վազիյեթինի տէյիշտիրտի վէ տիզլէրինի պիւքիւպ օթուրարադ։

— Այլահ պէլանը վէրսին հէրի՛ֆ, շուրատա պուրատա սիւրինիւպ տօլաշտըղըն էլվէ՞րմէտի մի, պէն արթըդ իւմիւտիւմի քէսմէյէ պաշլամըշ իտիմ . . . չիւնքի եարըմ սաաթ էվվէլ պուրատա պուլունմագլըղըն լազըմ կէլէճէք իտի, տէտի։

Գատիֆէ սիբէրլի շապգասը ալթընաան կէօրիւնէն ալնընտան, ֆէսատ ու ճինայէթտէ իսթիտատ ու զէքեասը կէօզէ չարբմագտա օլան եէնի կէլէն ատէմ, իշրէթին թէէսիրի իլէ պօզուլմուշ ղայէթ պօզուդ վէ վահշիեանէ պիր սէտա իլէ։

— Արգատա՛շ, կէճ դալտըղըմ պիր հիքմէթէ մէպնի տիր, տէյու ճէվապ վէրտի։

— Օ հիքմէթ նէ՞ օլույօր, եինէ նէ՞ վար։

— Ֆիլան-Գաթըր իշին իշինտէ պիր իւչիւնճի շախս պուլունմասընը իսթէմէտի, քէնտիսի իլէ պէն պէրապէր օլտուգճա պաշգա պիր ատէմէ իհթիյաճ օլմատըղընը սէօյլէտի, հաթտա իսրարտա իթտի, ազ դալտը սէնի պէրապէր ալմագսըզըն դալգըպ կիտէճէք իտիք . . .

— (Էնտիշէլի պիր թավր իլէ) Աճայի՛պ . . .

— Պիլիրսինքի հագգը տա վար տըր . . . կիտիլէճէք մահալի քէշֆ իտէն, իշէ էօն այադ օլան Ֆիլան-Գաթըր տըր։ պինաէն ալէյհ ըէֆադաթընտա պուլունտուրաճաղը ատէմլէրի, պիզզաթ ինթիխապ իթմէք սէլահիյէթինի հայիզ տիր։

— Էյ շիմտի նէ՞ օլաճագ։

— Օ՛, շիմտի իշ՝ եօլունա կիրտի . . . սէնի իշին բէք չօգ ձէօզլէր սէօյլէտիմ . . . նիհայէթ մուվաֆֆագ օլտում իսէ տէ. բէք չօգ զահմէթ չէքտիմ . . . պու խըտմէթիմէ գարշը պանա միւքէմմէլ պիր զիյաֆէթ վէրմէլիսին . . .

— Ֆագաթ պու ատէմ պէնտէն նէ՞ իսթէյօր։

— Սէնին իշին «Արթըդ օ օլկուն արմուտ կիպի պիր շէյ

տիր, . . . սինիրլէրի կէվշէմիշ իշէ եարամաղ, վագաա էվ-վէլճէ եազը թագլիա իթմէքտէ մէհարէթի վար իտի իսէ տէ, շիմտի կէօզլէրի էցի կէօրմէյօր . . . էլլէրի թիթրէ-յօր . . . » տէմէքտէ տիր, իշթէ իհթիյարլըգ պէօյլէ պէր-պատ պիր շէյ տիր . . .

— Վագաա իհթիյարըմ պունը ինքեար իտէմէմ, ֆա-գաթ կիւճլի գուվվէթլի պիր ատէմտէն զիեատէ իշ կէօրէ-պիլիրիմ.

— Պէնտէ պու էֆքեարտայըմ, ֆագաթ Ֆիլան-Գաթըր պու ֆիքիրտէ պուլունմայօր.

— Նէ հալ իսէ . . . շիմտի իշէ նէ՞ գարար վէրիլտի.

— Ֆիլան-Գաթըրը « Բրթի Ասումուվար » (*) տա պու-լաճաղըզ . . . անըն վէրէճէյի թալիմաթէ կէօրէ հարաքէթ իտէճէյիզ.

— Իշէ տայըր սանա հիչ պիր շէյ սէօյլէ՞մէտի մի.

— Խա՛յըր, հիչ պիր շէյ սէօյլէմէտի.

— Օ պիր շէյ սէօյլէմէսէտէ, սէն էլպէթ իշին նէ Օլ-տուղունը անլամըշսըն տըր.

— Տօղրուսը նէ Օլտուղունը պիլմէյօրում . . . շու գա-տար անլայօրում քի, բարալը պիր իշ տիր . . . ֆագաթ արա եէրտէ պէլքի բըչագ օյունըտա վար տըր . . .

Պու սէօզիւն իւզէրինէ հիյլէքեար նօթէրին վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէք արըզ օլտու, հէյէճանլը պիր սէս իլէ.

— Գաթլ հա՛, տէյու մըրըլտանտը.

— Պէն պէլքի տէյօրում պապալըգ . . . ֆարզ իտէլիմ քի էօյլէ պիր շէյտէ օլապիլսին . . . պունտան նէ՞ զարար թէրէթթիւպ իտէճէք.

(*) « Ասումուվար » վահչի հայվանաթ թութմաղա մախսուս գաբան տէմէք տիր քի, պու մահալ, հայտուտլարըն թօբլանտըգ-լարը քիւչիւք պիր մէյխանէ օլմասընա կէօրէ, էզհէր ճիհէթ պու իսմէ չայան պրլունմագտա տըր.

— Պէն գանատան խօշլանմամ, գան տէօքմէք խոթէմէմ.
— Ժան-Ժուտի նամըննա եէմին խաէրիմ քի, պէն տէ չինմինիյէ գաւսար քէյֆիմ իչին գան տէօքմէյիմ, քիմսէնին ճանընա գըյմադ խոթէմէմ, ֆագաթ իգիմիզայա Հալտէ օտա օլուր, նէ չարէ, պիզիմ իչրատ ու ադաթըմըզ ւօգ տըր..., հէմ փէն թէքյաչ իթմէ, չ.ֆանա գօլայ պիր խըտմէթ վէրէճէյիզ. սէն էվրաֆը թէճէսսիւմ վէ թէսդըգ իթմէքլէ մէչղուլ օլաճադսըն, իչէ պէն իլէ Ժիլան-Գաթըը կիրիչէճէժիզ... հայատ ադիթըգ պաղալըգ եավաչ եավաչ եօլա տիւղելէլիմ, սէն պիր եօլտան կիտէճէքսինիզ պէնատ պաշդա եօջատան, աչօգ տեֆիա ֆերատէր պուլունմուշդուսուզը կէօրիւլէրէկ էյի օլմազ.

Բաղէ Պըրիզէն այագա դագդը... ազ ճիհէթատէքի եօլը թէագըդ իթտի, Ժան-Ժուտի նամընատա օլան հայրազտա ազա սաբտը... պու Հալտէ եինէ հեր խբիսատէ Նապէլ ճատտէսինի թէագըդ իտերէք Իարիզէ տախիլ օլույօրլար իտիլ.

Բըթի Սատմուվար, հէքեայէմիզին պաչլատըդը թատըրիսատէ էմնալի նատիր օլմայան զայէթի բիս վէ մուբտար մէյխանէլէրտէն պիրիսի իտի, հէնուզ խոթիհ.քեամաթէ գատար թէմտիտ օլունմայան կէչիտ իւզերինատէ պուլունըյօր իտի.

Պու մէյխանէտէ թօբչանան հայտուտալարըն իչտիքլերի մահզիրը վէ հիյէնի իչրէթ, այի գաթատա պուլունմայօր իտի. զապըթա մէմուրլարընըն նապարը տըդգաթընատան գաչրմադ մադատը իլէ. Նապէլ կէչիտինէ եադըն խարատ պիր խանէտէ թօբչադ ափընա կէօմիւլիւպ ադադանմըչ, վէ պու խանէնին պիր գըսմը ադ պիւսափիթինէն եըգտըրըլըպ պահճէ հալինէ գօնուլմուչ իտի.

Օն իլի պատամադտան իտարէթի պիր մէտտիվէն իլէ իչէրիսինէ կիրիչէն պու մէյխանէնին գէչնալըը, պէյն էլ նատ թէվաթոուր պուլտուղու իչինէ քօչիսին նէգտարէթի տատիմէսի թահարընատ իտի իսէ տէ, հալ պու քի հագըգաթընը մէյտանէ չըգմամատը քօչիսի հայրէթատէ վէ խայդըտատ մէրադ

ու ճնահիշեսե պըրսադըլօր իմի ու, հագըդաձը հապին քեշ-
ֆի սիհիրպազլերե պիլե միդյեսեր օլամայաճագ մուվաֆագը-
յեթլերտեն օլսուղունա ու արթըդ հեր քես գանաալե կեմ իր-
միչ իսի ։

Ղազինօղլ Քանի Պեյլիսիլ լագապընը հայըդօլան ժան-
ժուսի ու մեղկանհեին տայիմի միուշթերիլեքինչեն նլաձուղունը
կեօսթերիր պիր չեֆարեթվե մերսիվենձեն էներճ պիրինճի
սալօնը, եգնօտ տահա փօզրուղը պիրինճի մանղէնի կեչսի ։
պէդրաթը թավանատան սարլը պուղունան լամպանըն տիկման-
լը ֆեմինինտեն ինթիշար իտեն ըշըդ իլե թենվիր օլոնմաձ ։
տա իսի ։ ։ ու պօւ էանցատե պիր թադըմ սերճերի սկեվկըեր,
խեվֆ ու էնտիշետեն ազատե պիր հալդե, պիր մասա եֆե-
րաֆընա թօրլանադագ չադըրօրլար իտի ու ։ ժանժուսի սի-
րինճիտեն տահա կէնիչ վե պիրինճի կիչի թենվիր կոնմիմիչ
օլան սալօնը տօլաշըպ կեչսի, պու սալօնըն օրթասընտա զա-
յեթ քես վե մուրտաբ պիր պիլարտօ մասասը պուլունույօր
իսի ։

2

Նօգարըտան պէրի թաղիմ էյլեմեյիմիչ Ըրթի Աստուս-
վար մեյհանեսինին իչինճի սալօնընա կիրինճե, էն եվվել
տիվարլարըն պօյունա տիդիմիչ օն իքի գատար մասա կեօ-
ղե չընըրը յօր իտի. պու մգսադարըն եֆեֆաֆընմ Հալ ու գը-
յաֆեթլերինտեն, հայատա վե սերսերի մադուլեսինատեն օլ-
սատպարը բեք գձլայ անլաշըլան պիր թադըմ եչնասա իլե,
էն սահ պիր մեհմեթչիլեյի սիճիլիյեթտե պուլունան ալիճի-
թե գըղարլար թօրլանըդ օթուռմուշլար իտի. պու սեֆիլ մահ-
լուդլարըն չիփրին չեհրեթլերի, հիսանի մեզահաթտեն, ահեա-
դը համիաետեն վե հրսահյաթը լինսանիյետեն պիլդիրիլմեյե
մահրում պուլունատուգլարընը իշար իտիյօր իսի ։

Ժիլան-Դաթըը, պիլարտօ մանգասընըն պաշընտա ծն ևէտի օն սէ.քիչ հաչարընտա լաթիճ վէ պոյը պծը կիւզել պիր տէլինջանը իւէ պերտալէր գարամպօլ պնայօրլար իտի. Ժիլան-Դաթըը թէամիյէ իթտիյիմիչ աուէմ տախի հէնուղ եվրամի պէչ հաչընտա պլուպ, ֆիքրինտէ պապիթ, ճիւրաթը, օլտուգճա հադըչըգը վէ ուղուն պծլու պիր կէնճ իտի.

Պոջ ասէմին զահիրի հալինտէ զանն ու չիւպհէյի տավէթ չտիճի հիչ պիր իսմարէ կէօրիւմէյօր իտի. մէրդումըն տէհչէթլի հայտուտլարտան, հէմճընսընըն գանընը ատօգէր իբէն պիւէ թէպէսիւմ իտէն ճիւրաթը գաթիլլէրտէն օլ-ադուղունը, իւմի սիմայէ վադըճ օլանլարըն անլայասիլմէլէրինէ գապիլ տէյիլ իտի.

Խիւլասայի քէլամ Ժիլան-Դաթըը զահիրէն սայ ու ղայրէթի իւէ էքմէյինի թաչտան չըդարան պիր ամէլէյէ, հաւխօտ պիրճ ալընարա պէնդէմէքտէ իտի.

Ժան-Ժուտի, պու ասէմին հանընա հադլաչըր հադլաչմաղ պիր քերբէ ումուդընա վուրտու, Ժիլան-Դաթըը տէրհալ պաշընը չէվիրերէք.

— Ա՛հ սէ՛նմիսին, հալընը՞զմըսըն, տէյու սորտու,

— Իչթէ կէօրիւյօրսուն ա՛,

— Նօթէր նէ՞րէտէ,

— Նօթէրտէ նէրտէ իսէ չիմտի կէլիր,

— Բէք ալա, օթուրտա հէմ նօթէրի պէքլէ հէմտէ պիր գաուէհ չադըշըրը վէր, պէնտէ բաղրիճի պիրճիրմէք իւղրէյիմ.

Ժան-Ժուտի պիր իսկէմիլէ իւղերինտէ օթուրտուպ իւսթի իւսթէ պիր գաչ գաուէհ տօլտուրըպ պօչալմըտը, պէչ տադըդա գաուար սօնրա Բաուլ Պըրիզօն տա մէ.յխանէհնին իբնինճի սալօնընա կիւտի. Թամ պու էանտաուէ Ժիլան-Դաթըը օյյունա բաղլագ պիր սուրէթտէ նէթիճէ վէրէրէք, Ժան-Ժուտինին հանընա հադլաչըպ.

— Պապալըդ, թամ վադթինտէ կէլտին... հայտէ արթըդ կիտէլիմ, ջէտի.

— Պիտի նէ՞րես կէօթիւքմէք խոթէյօրսըն . . .

— Էշլէ պիր եէրէ կիտէճէյիդ քի, օրատա քահաթ բահաթ վէ խոթէնչիյիմիզ կիպէ դօնուչապիլիյիդ. վէրա՞դ մը իսկյօրսունըզ, սիպի քէնաի իդամէթկէհաըմա կէօթիւրէճէյիմ. . . հայատ պադալըմ, իշլէմէ պէն էօնիւնիւզէ տիւշէյօրում,

Մէրհումէհտէն չըքըպ մէյհանէտէն ուզադլաշմագ իչին պիրինճի սալօնը ոօլաշմագ լազըմ կէլիր իքէն, Ֆիլանճադաֆ թըր տիվարըն քէօչէսինաե աչըլան փիւֆիւփ պիր գարույա թէվէճճիւհ իթաի. մէղքիւր գարու էն գարանլըգ պիր քէօչէտ պուլունտուղու իչին կէզել չարբամայօղ իտի, Ֆիլանա Դամթըր թէմամ պու գարույա հադլաշտըղը սըրատա Ֆէքրար արդասընա տէօնէրէք.

— Պէնի թէապըմ իտէճէքսինիզ, տէյի՞լ մի, տէյ յա՛ ռօրուճա, ժան-ժուաթ.

— Հա՛յ հա՛յ, տէյու ճէվապ վէրտի.

Ֆիլ հադըգա սադըգ նօթէր էֆէնտի իլէ ժան-ժուտի կէօլէկ կիպի մէրդումընն արգասընտան այրրլմատըլար, իէ-չիւտէ եիրմի սաթմ դատար կիթտիլէր. Ֆադամի կէչտիքլերի մահալ զայէթ դարանլըգ օլտուղունտան, տիվարըլարա չարբմամագ իչին էլլէրինի ուզատըպ քէմալի իհթիյամի իլէ եիւրիւյօրլար իտի. Ֆիլան-Դամթըր պիրտէն պիրէ,

— Օ՛հ, իշլէմէ կէչտիք, ապա սըրա պէն պուրատա եաթաք գալդարըմ, տէտի.

Ցէլիգանլը հայատա, պիր իքինճի գարու տահա աչատը . . . Թըրնադը իլէ քիպրիթի սիւրթէրէք Հուգըպ մօմընն Ֆիթիլինէ հադլաշըրըղ, մօմ հանըրնճա իլէ տրդասաչընն տատ, թաւանը ալչագ վէ մահզէնէ միւշապիհ պիր օտատա պուլունտուդլարը կէօրիւլտիւ. պու տապահրպ օտա, հալընըղ իքի մէթրօ կէնիչիլինտէ վէ չամչապչը պիր ավլույա աչըլան պիր տէլիքտէն հէվա ալմագտա իտի.

Պու օտանընն զէմինի թօզրագ օլուպ, պէ՛յազ պատանալը տիվարլատա լուֆթուպէթտէն եէչիլ պիր քէնկ քէ՛ֆտա

օլմուշ իտի. տէրունինտէքի էշեա իսէ պիր տէմիր գարեօլա իլէ ։ տիւղ պէյազ թահթատան մամուլ պիր մասատան վէ պիր տօլապ իլէ գըրըգ տէօքիւք իքի իսկէմլէտէն իպարէթ իտի ։

Տօլապըն ինթիւնէ վէ տիվարէ մընիլանմըշ օլան այինէնին իւղէրինի եօսուն գաբլամըշ իտի. մասանըն ալթընտա օլտուգճա եէնի վէ քէմալի տըզ գաթլա գաբանըպ քիլիտլէնմիշ պիր սանտըգ պուլունույօր իտի ։

Ֆիլան-Գաթըր, օտասընա կիտուպ մումը եագտըգտան սօնրա միսաֆիրլէրինի մահուտ իսկէմլէլէր իւղէրինէ օթուրթտը ։ քէնտիսիտէ գարեօլանըն իւղէրինէ աթըլարագ ։

— Արթըգ միւզաքէրէյէ պաշլայալըմ, տէմէսի իլէ, իշրէթին բէք էսկի միւպթէլալարընտան օլան սապըգ Նօթէր էֆէնտի իհթիրազքեարանէ ։

— Իչէճէք պիր շէյ եօգ մը, տէյու մըրըլտանընճա, Ֆիլան-Գաթըր ։

— Խայըր պապալըգ, հէմ շիմտի իշրէթին սըրասը տէյիլ, պու սաաթտա իշրէթ մուզիրը տիր ։ Ֆագաթ սիկարա իչէպիլիրիզ, իչթէ թապագա, տէյէրէք թիւթիւն թապագասընը ուզատը վէրտի ։

Ժան-Ժուտի տէրհալ բիբօսընը տօլտուրտը, Ֆիլան-Գաթըր տա պիր սիկարա եուվարլատը ։

Բաուլ Պըրիզօն իսէ, էօթէտէն պէրի պիր սիկարայը պիլէ ազիմ պիր լութֆ ու ինայէթ ատտ իտէճէք տէրէճէտէ սէֆիլ պիր հալտէ եաշատըղընտան, պունա տա գանաաթ իթտի, հաթտա մէմնուն պիլէ օլտու ։

Էն էվէլ Ժան-Ժուտի թարաֆընտան շու սուրէթտէ միւքեալէմէյէ պաշլանտը ։

— Էյ արթըգ գօնուշալըմ, եաբաճաղըմըզ իշ էհէմմիյէթլի, ճիտտի պիր շէյ մի տիր . . .

— Էվվէթ, հէմ օ գատար ճիտտի վէ էհէմմիյէթլի պիր իշ քի, էն ազը հէր պիրիմիզին հիսսէսինէ օնար պին ֆըրանդ տիւշէճէք տիր ։

Սապըդ Նօթէր էֆէնտի, գըրմըզը քիրբիքլէրի ալթընտա բարլամագտա օլան կէօզլէրինի հարիսանէ աչարագ վէ սիկարասընը տա օ հըրս իլէ չէքիշտիրէրէք.

— Օն պին . . . օն պին ֆըրանգ հա՛, տէյու մըրըլտանտը.

— Էվվէթ պապալըգ, պէլքի տահա զիյատէ . . . ճէսարէթ իտէպիլիրսէն պու սայէտէ բարալը պիր իշ ուճը թութապիլիրսին, ինսան պիր քէրրէ իշինի եօլունա գօյտուգտան սօնրա, արթըգ հէր տիւրլի միւշկիւլաթէ դարշը տուրապիլիր.

Բաուլ Պըրիզօն. - Պունը պէն տէ ինքեար իթմէմ, էօթէտէն պէրի պէն տէ էօյլէ պիր թասավվուրտա պուլունույօր իտիմ, պու իշտէ մուվաֆագըյէթ հասըլ օլուրսա, արթըգ բըլանլարըմը իճրայէ պաշլարըմ, չիւնքի . . .

Ժան-Ժուտի. - (Նօթէրին սէօզիւնի քէսէրէք.) Կէվէզէլիյին սըրասը տէյիլ, պիր չօգ սէօզլէր սէօյլէմէք բարա իթմէզ, ազ սէօյլէշէլիմ . . . ֆագաթ սէօյլէտիյիմիզ սէօզլէր ճիտտի օլսուն . . . վագըթ կէչիրմէյէլիմ, իշին ասլը նէ, քէշֆ իտէճէյիմիզ խազինէ նէրէտէ, պու թէշէպպիւստէ մուվաֆֆագ օլմագ իչին նէ եաբմագ լազըմ կէլէճէք . . . իշթէ պունլարտան պահս օլունմալը տըր.

Ֆիլան-Գաթըր. - Խազինէ՝ Պէրլին սօգաղընտա տըր.

Ժան-Ժուտի. - Պիր քիրա էվինտէ՞ մի.

— Խայըր, էիրմի տէօրթ նօմէրօլը քիւչիւք պիր գօնագտա.

— Թէնհա պիր մէվգըտա՞ մը.

— Էվվէթ, եալընըզ վէ մահիրանէ պիր սուրէթտէ ինշա իտիլմիշ պիր խանէ տիր, սազ թարաֆընտա պիր պահճէ վար, արգա ճիհէթի տէ թահտա բէրտէ իլէ չէվրիլմիշ խալի պիր արսա հալինտէ տիր. ինսան էվինտէ նասըլ բահաթ վէ էմին պիր հալտէ պուլունուր իսէ օրասը տա էօյլէ . . . ալչագ պիր տիվարտէն աթլայըպ ալթ գաթըն բէնչէրէլէրինտէն գօնաղա կիրմէք բէք գօլայ տըր . . . հէմ բէնչէ-

ըէլէրտէն պիր դաչընընն տա դանատլարը եօգ . . .

Ժան-Ժուտի . - (Հայդըրարագ .) Անլաշըլտը, պու բէք ատի պիր մէսէլէ, պունտան դօլայ պիր իշ օլամազ, պիզէ պիր ճամճը էլմասը իլէ պիր մայմունճըդտան, պիր տէ պուրկուտան պաշդա պիր շէյ լազըմ տէյիլ . . . պունընլա հէր իշի եօլունա գօյարագ, բահաթ բահաթ ույգույա տալան խանէ սահիպինին օտասընա դատար կիրէպիլիրիզ, պէն պու կիպի պիր դաչ ալաթ վասէթասը իլէ կիճէլի կիւնտիւզլի բէք չօգ թէճրիւպէլէր իճրա իթտիմ, հէբսինտէ տէ մուվաֆֆագ օլտում . . .

Սապըպ Նօթէր . - Նէ՞ զէման, չօգ օլույօ՞ր մը.

— Տէտիյիմ թէճրիւպէլէրի իճրա իտէլի եիրմի սէնէ դատար օլույօր, պիր տէֆասը 1837 սէնէսինտէ իտի քի . . .

Ֆիլան-Գաթըր . - (Սէօզիւնի քէսէրէք .) Եինէ էսկի վագաալէրտէն պահս իտիյօրսըն.

— Հագգըն վար, ֆազլա սէօզ սէօյլէմէյէլիմ, Պէրլին սօգաղընտաքի դօնաղա նագլը քէլամ իտէլիմ . . . քէշֆ իտէճէյիմիզ խազինէ, իխթիյար իտէճէյիմիզ զահմէթի ունութտուրաճագ պիր շէյ օլտուղունտան էմի՞նմիսին.

Ֆիլան-Գաթըր . - Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, բէք զիյատէ էմինիմ.

— Չօգ շէյ, իշի պիր ազ պիզէ հէքեայէ էթ պագալըմ.

— Բէք կիւզէլ, իւչ կիւն էվվէլ շըմալ շըմէնտըֆէրի մէվգըֆընա կիթմիշ իտիմ, եօլճուլարըն ինէճէքլէրի մէվգըտա տուրույօր իտիմ.

— Պիրիսինի՞ մի պէքլէյօր իտին.

— Պիր ֆըրսաթ պէքլէյօր իտիմ, մալիւմ ա՛, զահիրէն եօլճուլարըն սանտըղընը սէբէթինի նագլ իթմէք կիպի իշլէր իլէ օղրաշմայօ՞րմույըմ.

— Է՛յ, սօնրա՞.

— Հիչ պիր իշիմ եօգ իտի, դաբուտա իւչ տէօրթ մամուր իլէ սալօնտատա խաֆիյէլէր տօլաշըյօրլար իտի, պէն-

տէ Ամէրիդալը կէօղիւ վար տըր, խաֆիյէլէրի կէօրիւնճէ տէրհալ թանըրըմ. պաշգա պիր շէյ արամագ իչին եանլարընտան սավուշտըմ. պիր արալըգ չալընան տիւտիւք Գալէ թըրէնինին կէլտիյինի պիլտիրտի. պէն միւթթասըլ պէքլէյօր իտիմ. նիչին պէքլէտիյիմի սօրար իսէնիզ, սիզէ պիր ճէվապ վէրէմէմ, չիւնքի պէնտէ պիլմէյօրում . . . պիր ֆիքր . . .

Սապըգ Նօթէր. - (Պաշընը սալլայարագ.) Պու դումար օյունունա պէնզէր, պազը տէֆա ինսանէ զարիպ շէյլէր իլհամ օլունուր . . .

— Էօյլէ տիր պապալըգ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսուն, վակօնլարտա բէք չօգ եօճու եօգ իտի . . . չօգ սիւրմէտի հէբսիտէ չըգտըլար, արթըգ քիմսէ գալմատը զաննը իլէ թէմամ սավուշըպ կիտէճէյիմ սըրատա, եօլճու դըյաֆէթինտէ իքի գատըն կէօզիւմէ իլիշտի. ամմա նէ՛ շըգ, նէ՛ սէվիմլի գատընլար եա, պունլարըն հէր հալինտէ պիր մուվաֆագըյէթ նըշանէսի կէօրիւյօր իտիմ.

Ժան-Ժուտի. - Պու գատընլար զէնկին վէ քիպար շէյլէր տէմէք օլուր:

— Զէնկին վէ քիպար շէյլէր օլտուգլարը աշիքեար կէօրիւլիյօր իտի. պունլար միւթլագա անա իլէ գըզ իտիլէր, ֆագաթ անասը գըզընտան չօգ կիւզէլ իտի. գըրդ գըրդ պէշ եաշընտա վար իտի իսէ տէ, թազէլիյինէ, կիւզէլլիյինէ ասլա խալէլ կէլմէմիշ, սաչլարը աչըգ սիյահ, կէօզլէրիտէ գըզըլճըմ կիպի բարլայօր իտի. ա՛հ, նէ՛ կիւզէլ, նէ՛ գատար շիրին պիր գատըն . . . տօղրուսը պէնի զէվճլիյէ գապուլ իթսէ, տէրհալ բազը օլուր իտիմ.

Հայտուտ տէլիդանլը պու սօն սէօզլէրի պիր թավրը քիւսթախանէ իլէ սէօյլէտիյի սըրատա, տիկէր իքի հայտուտլար դահդահա իլէ կիւլիւշմէյէ պաշլատըլար. ՖիլանԳաթըր իսէ շու վէճհ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի.

— Կէնճ գըզ տա հէնուզ օն եէտի եաշընտա սարըճա, նազիք, կիւլ կիպի լաթիֆ պիր շէյ իտի . . . էլմա կիպի

աղղըմա աթըպ եուտաճաղըմ կէլտի. սիյահ սաչլը մատամ, էլինտէ գըրմըզը մէշինտէն մամուլ պէյազ քիլիտլի պիր եօլ չանթասը թութմագտա օլտուղունտան, պու չանթանըն նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իթմէսի թապիյի իտի. հէման շապգամը չըգարըպ էլիմէ ալտըմ վէ մատամա թէգարրուպ իտէրէք.

— Բըրէնսէս ճէնապլէրի, արապայա իհթիյաճընըզ վա՞ր մը տէյու սօրտում։

Մատամ թէբէտէն թըրնաղա գատար պէնի սիւզտիւքտէն սօնրա, Ինկիլիզլէրէ մախսուս պիր շիվէ իլէ քէլամէ աղազ իյլէտի, վէ պէյնիմիզտէ շու գըսա միւքեալէմէ ճարի օլտու։

Մատամ. - Սիզ սըմսա՞րմըսընըզ։

— Էմրինիզէ միւնթազըրըմ հանըմճըղըմ։

— Բէք ալա՛, չաբըգ պիզէ իքի արապա պուլ կէթիր, պիրիսինէ պինէճէյիզ, տիկէրի իլէ տէ էշեա նագլ օլունաճագ։

— Շիմտի էմրինիզի իճրա իտէրիմ։

Գօշարագ կիթտիմ, թէզքիրէյի եօգլաթտըմ, կէօմրիւք մուայէնէսի տէ չար չաբըգ օլտու պիթտի, պատէհու մատամ պանա.

— Էշեալարըմը եիւքլէթմէք իչին մամուրլարա մուավէնէթ իթտիքտէն սօնրա արապանըն էօնիւնէ չըգըպ գօնաղըմա գատար կէլէճէք, օրատատա էշեայը կիւզէլճէ էնտիրուպ եէրլէշտիրմէք իչին մուավէնէթ իտէճէքսինիզ տէյի՞լ մի, տէտի։

Մէզպուրէնին պու թէքլիֆի ճանըմա միննէթ տիւշէրէք տէրհալ գապուլ իթտիմ։

Պու արալըգ ժան-ժուտի կիւլէրէք վէ քէմալի շէթարէթ իլէ.

— Մէշղուլ օլտուղուն իշ հագըգաթէն ղարիպ պիր սէնաթ տըր, տէյու հայգըրը վէրտի։

— Միտալեամ օլմատըզը հալտէ պու սէնաթը պու

խըտմէթի կերչէքտէն սըմսար օլան պիր ատէմտէն կիւզէլ իյֆա իտիյօր իտիմ. մատամ, էլինտէքի չանթայը կեահ սաղընա վէ կեահ սօլունա գօյուպ գալտըրըյօր, մուհաֆազասընա նէ սուրէթլէ իթինա իտէճէյինի պիլմէյօր վէ կէօզլէրինի պիր սանիյէ պիլէ իւզէրինտէն այըրմայօր իտի. պու հալ տահա զիյատէ նազարը տըգդաթըմը ճէլպ իթտի. իչէրիսինտէ քիւմէ քիւմէ պանգա գայիմէլէրի, իսթիֆ իտիլտիյինի անլատըմ. եա՛ էշեալէր, եա՛ էշեալէր, չանթալար, սանտըգլար, խուրճլար, հէյպէլէր, պիթուպ թիւքէնմէք պիլմէյօր իտի. հէբսինինտէ պասա պասա տօլու օլտուգլարընը աղըրլըգլարընտան անլատըմ, չըգըպ եէրիմէ օթուրմազտան էվվէլ արապանըն գաբուսընա եագլաշտըմ, պէօյիւք գօնագլարըն ուշագլարը կիպի պիր թավր թագընարագ.

— Հանըմճըղըմ, արապա ներէ՞յէ սէվգ իտիլէճէք տէյու սօրտուղումտա, մէզպուրէ ճէվապէն.

— Պէրլին սօգաղը նօմէրօ եիրմի տէօրթ, տէտի.

Միւթէագըպէն արապա քէմալի սիւրաթլա հարաքէթ իթտի, չօգ սիւրմէտէն իքի գաթ իւզէրինէ զայէթ ֆէրահ վէ լաթիֆ պիր սուրէթտէ ինչա իտիլմիշ քիւչիւք պիր գօնաղըն էօնիւնէ կէլտիք, բէնչէրէլէրին իչ գանատլարը քեամիլէն վէ միւհքէմ սուրէթտէ գաբանմըշ իտի. հանըմլար արապատան էնէր իքէն մուավէնէթ իթմէք իչին հէման սըչրայըպ աթլայարագ գաբույը աչտըմ.

3

Ֆիլան-Գաթըր շու վէճհ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իթտի.

— Սիյահ սաչլը մատամ պէնտէն տահա չէվիք վէ տահա գուրնաղ պիր շէյ իտի. մուավէնէթիմէ իհթիյաճ պըրագմատը, սիւրաթլէ արապատան գալտըրըմա աթլատը,

ճէպինտէն պիր անահէթալ չըգարըպ գօնաղըն արապա գաբուսընտան կիրտիքտէն սօնրա, տիկէր քիւչիւք պիր գաբույը աչմադ իչին օղրաչմայա պաչլատը. մէղպուրէնին պու մէչղուլիյէթինի ֆըրսաթ տատ իսէրէք հէման ճիւրաթլէ.

— Հանըմճըղըմ, միւսաատէ պույուրուր իսէնիզ, էլինիզտէքի չանթայը պէն թուրթայըմ, տէտիմ։

Տօղրուսը պիր էքի տագըդա զահմէթտէն գուրթուլմադ իչին չանթայը էլիմէ վէրմիչ օլսա իսի, իչ եօլունա կիրէճէք իսի. ատա թավչանը կիպի արզասընտա էօնիւնտէ տօլաչըյօր իսիմ, ֆագաթ թէէսիւֆ օլունուր քի մատամ՝ օ պուտալա գատընլարտան տէյիլ, չանթայը էլինտէ սըմ սըգը թուրթմադտա օլտուղու հալտէ.

— Հաճէթ եօգ, սիզ գաբուընըն չու սիւրմէսինի չէքինիզ վէ գանատլարընը իթի վէրինիզ, տէյու ճէվապ վէրտի։

Իսթէը իսթէմէզ պու էմրէ տէ իթաաթ իթտիմ, ապտալար տա ավլույա կիրտիլէր, մատամ, տիկէր գաբուլարը աչմադլա մէչղուլ օլտուղու սըրատա էշիա տէ արապատան չըգարըլտը։

Պու սըրատա սապըդ Նօթէր էֆէնտի.

— Զօգ չէյ, պու իչլէրի եաբմադ իչին էվին իչինտէ քիմսէ եօ՞գ մը տէյու հայդըրտը։

— Պաչդա պիր ինսան տէյիլ, պիր քէտի պիլէ եօգ իսի։

— Գաբուճը, խըտմէթճի ֆիլան...

— Հիչ քիմսէ կէօրիւլմէյօր իսի։

— Հադըգաթէն չաչըլաճադ պիր հալ։

— Պու օ գատար չաչըլաճադ պիր չէյ տէյիլ, ատի պիր մէսէլէ տիր, պիր արալըդ անա իլէ գըղ պէյնինտէ ճէրիյան իսէն գըսա պիր մուհավէրէտէն, մատամըն, էվ տէտիյիմ գօնաղը քիրալամադ իչին սէ.քիզ կիւն էվէլ Բարբիզէ կէլտիյինի, պատէհու գօնաղըն անախտարլարընը ճէպինէ աթըպ գըզընը կէթիրմէք իւզրէ, թէ.քրար սաքին օլ-

տուգլարը Լօնտրայա կիթտիյինի անլատըմ։

Ժան-Ժուտի. - Լօնտրատա սաքին օլտուգլարընը նէ՞-տէն պիլիյօրսուն.

— Էշեա վէ սանտըգլարըն իւզէրինտէ եազըլը օլան «Լօնտօն» քէլիմէսինտէն։

— Պու գատըն պիր Ինկիլի՞զ մի։

— Էօյլէ օլմալը, սանտըգլարըն իւզէրինտէքի ատրէս-տէն տէ իսմինին «Միսթրէս տիգ Թուրէն» օլտուղու անլա-շըլըյօր իտի, ֆագաթ Ֆըրանսըզճայը տա պիր մուալլիմ գատար ֆասիհ սէօյլէյօր։

Սապըգ Նօթէր. - Ֆագաթ «տիգ Թուրէն» պիր Ըսգօ-չիյալը իսմի տիր...

— Ինկիլիզ օլսուն Ըսգօչիյալը օլսուն օրասը պանա լա-զըմ տէյիլ...

Ժան-Ժուտի. - Բէք տօղրու, սէն սէօզիւնէ տէվամ էթ, պագալըմ հէքեայէնին նէթիճէսի նէ՞ օլույօր։

— Հէքեայէնին նէթիճէսի, մուգատտէմէսի կիպի գա-ըրշըգ տէյիլ... օտալարըն գաբուլարը աչըլտը... արա-պաճըլար իլէ պէրապէր էշեայը իւսթ գաթա չըգարտըգ. պու սայէտէ հէր թարաֆա կէօղ կէզտիրտիմ, օտալարըն հէբսինէ տէ ղայէթ միւնթազամ խալըլար քէչէլէր տէօշէն-միշ, հէբսի տէ ղայէթ նէֆիս իբէքլի գումաշլար իլէ թէզ-եին օլունմուշ իտի. էշեալար եէրլէշտիրիլտիքաէն սօնրա մատամ արապաճըլարըն բարալարընը վէրէրէք, հէբսինի տէ մէմնուն պիր հալտէ պաշընտան սավտը, սօնրա պանա խիթապէն.

— Սիզէ նէ՞ գատար պօրճլույըմ տօսթում, տէտի։

— Եիրմի պէշ զուրուշ հանըմճըզըմ, տէտիմ։

— Տուրունըզ սիզին տէ բարանըզը վէրէյիմ։

Պունը տէյիպ թէքրար չըզտանը աչտը, պաշ աշաղը չէվիրտի, պիր շէյ պուլամատը. ուֆագ բարալարընը գու-սուրընը քեամիլէն արապաճըլարա վէրմիշ իտի, մէզպուրէ թէպէսսիւմ իտէրէք.

— Մէրագ վէ թէլաշ իթմէյինիզ, չիմաի սիզին բարաձ նըզը տա վէրիրիմ, տէտի։

Սիզի թէէվին խոէրիմ քի պէն ատ ղէրրէ գատար թէլաշ էսէրի եօգ իտի, նիհայէթ մատամ չըմէնտրիֆէր մէվզըլճնաան պէրի պիր սանիյէ կէօզլէրինի իւ ղէրինտէն այըրմատըղը օ գըրմըզը չանթայը տէրհալ ացար...

Ժան-Ժուտի. — (Ամպըրսըզլըգլա.) Պու չանթանըն իչինտէ նէ օլտուղունը կէօրէպիլտի՞ն մի։

— Ա՛հ, օրայը սօրմայընըզ ատսթլարըմ. օ սըրատա օ գատար ֆէնալաչտըմ քի, ազ գալտը արդա իւսթիւնէ տիւչէճէք իտիմ. չանթանըն ալթընտան պիր գուլթու չըգարտը, պու գուլթու հէր նէվի ալթուն իլէ մէմուլ իտի, եալընըզ պու բարայը տէօրթ պէչ պին ֆըրանգ գատար թախմին իթտիմ։

— Նէ՛ սէրվէթ, նէ՛ սէրվէթ։

— Տահա պու պիր չէյ տէյիլ... գատըն պանա պէչ ֆըրանգըդ պիր սիգարէթ վէրտիյի սըրատա, տըգդաթ իլէ չանթայա պիր նազար ֆըրըլթտըմ։

Ամպըդ նօթէր.. — (Ամպըրսըզլըգլա.) Զանթանըն իչինտէ կէօրտիւյին չէյ սագըն պանդա գայմէսի օլմա՞սըն։

— Թա քէնտիսի, տէօրթ պէչ տէմէթ պանդա գայմէսի իտի. հէր պիր տէմէթի ազտան ազ օնար պին ֆըրանգ թախմին իթտիմ...

Ժան-Ժուտի. — (Հայդըրարագ.) Հէման իւղէրինէ սըչրայըպ գաբամատը՞ն մը.

— Գարչըմտաքիլէրին գատըն օլտուգլարընը ունուտտույո՞րմուսըն։

— Ա.տամ սէնտէ, նէ պօչ միւլահազա, սէն նէ եաբըպ եաբըպ բարալարը ալմայը իտին։

— Օ ճիհէթի պիր արալըդ պէն տէ տիւչիւնտիմ... ֆագաթ միւմքին տէյիլ իտի։

— Նի՞չին։

— Զիւնքի արապաճըլար հէնուզ ավլուտա իտիլէր,

էօյլէ պիր չէյ եաբսամ, պէյհուտէ եագայը էլէ վէրէճէք իտիմ։

— Բէք տօղրու, իշ անլաշըլտը եա, օ բարալար նասըլ օլսա պիզիմ տիր...

— Օնա նէ՞ չիւպհէ, պիզ օ բարալարը շիմտիտէն ճէպիմիզտէ պիլմէլիյիզ։

— Տէմինճէք եանլարընտա հիչ պիր խըտմէթճի օլմատըղընը սէօյլէյօր իտին։

— Օ կիւն եօգ իտի, ֆագաթ պու կիւն վար...

— Էրքէ՞ք մի։

— Խայըր, իքի գատըն։

— Էմինմի՞սին։

— Իշի էթրաֆը իլէ անլատըմ, չիւնքի իքի կիւնտէն պէրի գօնաղըն էթրաֆընտա տօլաշարագ. քիմլէրին կիտուպ քիմլէրին կիրտիյինի կէօղլէրիմ իլէ կէօրտիւմ, անա իլէ գըզ իւսթ գաթտա օթուրույօրլար, խըտմէթճի վէ աշճը գատընլար տա օրթա գաթտա եաթըպ գալգըյօրլար. տէմէք քի իշիմիզ հէր վէճհ իլէ եօլունտա տըր, էօնիւմիւզէ տէօրթ գատընտան պաշգա պիր քիմսէ չըգմայաճաղընտան էմին օլմալըյըզ, խըտմէթճի վէ աշճը գատընլարա պիզ իւչ արգատաշ օլտուղումուզ հալտէ բէք գօլայ սէօզ անլատապիլիրիզ... գօնաղը զիյարէթ իթտիյիմիզ սըրատա, պուտալալըգ իտէրլէր տէ ույանըրլար, թէրպիյէսիզլիք իտէրլէր տէ պաղըրըրլար եախօտ իսթիմտատա գալգըշըրլարսա, տէրհալ ագըլլարընը պաշլարընա կէթիրիրիզ... իշթէ մէսէլէ պունտան իպարէթ տիր, նէ՞ տէրսինիզ։

Սապըգ Նօթէր էֆէնտի, սիկարասընը տիւմանընը թիւթտիւրէրէք.

— Հիչ պիր տէյէճէք եօգ, եօլունտա պիր իչ, տէտի։

Ժան-Ժուտի, պու էսնատէ հիչ պիր ճէվապ վէրմէտի, պաշընը էօնիւնէ ասմըշ տիւչիւնիւյօր իքէն, Ֆիլան-Գաթըր, մէրգումա.

— Տօսթո՛ւմ, սէն պիր սէօզ սէօյլէմէյօրսըն, եօգսա

իչին իչինտէ պիր գարըշըգլը՞գ մը կէօրաւուն։

— Էվէ՛թ։

— Նէ՞ կիպի։

— Հիքմայէ իլլէտիչին չէ լլեր պէնի տուչիւնտուրուլսյօր, պահիրէն իշ բէք կիւզել կէօրիւնիւյօր, գադաթ պագալըմ հադըգաթը հալ տէ էօյլէ՞ մի տիր։

— (Ձան սըգընթըսը կէօսթէրիր պիր թաւը իլէ։) Հագըգաթը հալ տէ էօյլէ մի տէմէ՛քտէ նէ՞ մանա վար, պէն սիզէ հէր ճիհէթլէ թէէմինաթ վերէպիլիրիմ, գատընլարտան պաշգա էօնիւմիւզէ չըգտճագ պիր քիմսէ եօգ տէյօրում։

— (Հայդըրարագ։) Իչթէ ասըլ պէնի տուչիւնտուրէն չէյտէ՞ օ տըր ա՛։

— Ոէպէպ նէ՞։

— Պէն էրքէ՛քլէրաէն իհթիրազ իթմէմ, գադաթ գատընլանրտան գօրգարըմ։

— Սէ՞ն մի։

— Էվէ՛թ, պէն... չիւնքի պու եիւզտէն պէօյիւք պիր գէլմաքթէ կէչիրտիմ։ պունտան եիրմի սէնէ էվվէլ Նէօյլիտէ պէնի պիր գատըն եադալատը։ տճէմի վէ չաշգըն հէրիֆլէր կիպի պէնիմ իլէ է՛լլէնտի, իթմէտիյի ճէվր ու ճէֆա գալմաոըգտան պաշգա ադըպէթ հայաթըմտատա գատտ իթտի, պանա պիր չիչէ պէհիր եուխտաչըտը։

— Նէ՞ տէ՛յօլսուն, պու նա՞սըլ հիքմայէ։

Պու տիլսըզտաշ խնթըրէլէր իլէ եիւպիս սալտըմտաղա, վիճուտի խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թէթիրէմէյէ պաշլայան ժան-ժնուտի, սէօզիւնէ տէվամ խտէրէ՛ք։

— Պէն պիր հագըգաթտան պահս իսիյօրում, էվվէ՛թ, եինէ կէճէլէ՛յին պիր էվէ կիտմիշ խիմ... թէէմամ էլիմէ կէչէն չէ՛յլերի թօրլայըշ աչըրտաճագըմ սըրատա պիր գապըն թ՛արաֆընտան եագալանտըմ, սիլահսըզ տէ՛յիլ խիմ, գադաթ սիլահըմ պիր բըչագտան իպարէթ իտի։ Թապանճալտա գալչը բըչագլա նէֆսիմի միւտաֆտաա խէմէտիմ...

ելհասրլ եագայը էլէ վերտիմ. գարշըմտաքի քի՞մ իտի, պիր գատըն. պէնի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթմէսի լազըմ կէլիր իքէն, օյունճագ մագամընտա հիւքմիւնէ թապի իթտիրտի, պէնի ալաթ իթիխազ իթտի, աշըգը իլէ տէ իթիֆագ իտէրէք բէք չօգ տօլապլար չէվիրտի, իշինի պիթիրիպտէ պանա իհթիյաճը գալմայընճա, կիւնիւն պիրինտէ քէնտիսինի կէօրիւպ սըրրընը մէյտանէ չըգարաճազըմտան գօրգարագ, մահվըմը իլթիզամ իթտի, ագըպէթ պէնի զէհիրլէմէյէ գալգըշտը, տէմէսի իլէ, իհթիյար Նօթէր, ժան-ժուտինին սէօզիւնիւ քէսիպ կիւլէրէք.

— Օ գատըն հիչ իշինի պիլմէյօր իմիշ, տէտի։

— Նա՞սըլ, նա՞սըլ։

— Սէնի եիրմի սէնէ էվվէլ զէհիրլէտիյինի սէօյլէյօրսուն, հալ պու քի սէն հալէա տէմիր կիպի սաղսըն։

— Իւչ այ հայաթ իլէ մէմաթ արասընտա գալտըմ, օ հալիմ խաթրըմա կէլտիքճէ տէհշէթիմտէն թիւյլէրիմ իւրբէրիր, չէնէլէրիմ թիթրէր, իշթէ պունըն իշին իշին իշինտէ գատըն օլտուղունը անլայընճա գօրգարըմ. կիճէլէյին խըրսըզլըգ իշին պիր էվէ կիրտիյիմ զէման, իքի գատըն եէրինէ գարշըմա տէօրթ էրքէք չըգսա պէնճէ տահա էհվէն, տահա խայըրլը տըր։

— Ասլա՛, քէնտիլէրինի եագալայըպ էլէ կէչիրէճէք օլուրսագ ֆէնա օլմազ, կիւզէլ պիր հիսապ կէօրիւր իտիք։

— Իսիմլէրինի պիլմէյօ՞րմուսըն։

— (Ումուզլարընը գալտըրարագ.) Իհթի՛յար... արթըգ սէնտէ ատէթա հայվանլըգ իտիյօրսուն. շիմտի պու սիւալլէրին սըրասը՞մը, իսիմլէրինի պիլմիշ օլսա իտիմ, պու անտէ զէնկին պիր ատէմ օլուր իտիմ։

— Էլպէթտէ պիր մէսքէնլէրի վար տըր։

— Էվվէ՛թ, Նէօյլի ճիվարընտա քէնտիլէրինէ պիրէր իսմ ույտուրարագ պիր հաֆթալըգ պիր էվ քիրալամըշլար իտի. խասթախանէտէն չըգտըգտան սօնրա արթըգ քէնտիլէրինի կէօրէմէտիմ, նէ օլտուգլարընա, նէրէտէ պուլունտուգլա-

ըընա տայըր մալիւմաթ ալմագ իչին էօթէ պէրի սօրուշ-տուրտում իսէ տէ, քէնտիլէրինի թանըեան պիր ատէմէ թէսատիւֆ իտէմէտիմ, օ զէմանտէն պէրի եիրմի սէնէ կէչ-տիյի հալտէ հալա իւմիւտ իտիյօրում. տիւնեատէ եալընըզ տաղլար պիր պիրինէ գավուշմաղլար, թալիյիմին օ տէրէճէ էյի օլմատըղընը պիլիրիմ. ֆագաթ պիր ֆիքր պէնի թէրք իթմէյօր, պէնիմ պիր թագըմ զարիպ շէյլէրէ իթիգա-տըմ վար տըր, էօյլէ զանն իտիյօրում քի ինթիգամըմը ա-լաճաղըմ վէ օ զէմանտա բէք ուզագ տէյիլ տիր... պանա իթմէտիքլէրի ճէվր ու ճէֆա գալմայան պու նամուսսըզ, պու սէֆիլ, պու ալչագ մախլիւգլարըն եալընըզ գանլարընը տէօքմէքլէ ինթիգամ ալմագ իսթէմէմ, միւթլագա պանա իթտիքլէրի իշքէնճէյի պէնտէ անլէրէ իթմէք իսթէրիմ. պէ-նի էլլէրինտէ պիր ալաթ կիպի գուլլանտըլար, պանա պիր ատէմլէ պիր չօճուգ մահվ իթտիրմէք իսթէտիլէր, սօնրա-տա աղզըմը գաբամագ իչին վիճուտիմի օրթատան գալտըր-մաղա գալգըշտըլար։

Սապըգ Նօթէր էֆէնտի, պու էսնատէ տահա զիեատէ տիւշիւնմէքտէ վէ վագըթ վագըթ վիճուտինտէ պիր թիթ-րէմէ հասըլ օլմագտա իտի. մէրգում խէվֆ ու տէհշէթ իլէ.

— Պիր ատէմլէ պիր չօճուգ մը էօլտիւրտիւն, տէմէսի իւզէրինէ, Ժան-Ժուտի պօղուգ պիր սէտա իլէ շէօյլէճէ մըրըլտանտը։

— Էվվէ՛թ, Ֆիլան-Գաթըր հէնուզ բէք կէնճ օլտուղը իչին խաթըրլայամազ, ֆագաթ սէն Նօթէրլիք իտէր իքէն պու մուհիմմ մէսէլէտէն պահս իտիլտիյինի իշիթմիշ օլմա-լըսըն, պու ֆաճիա «Նէօյլի քէօբրիւսի մէսէլէսի» նամընը ալմըշ իտի, էվվէթ օ վագըթ կազէթալար պու նամը վէր-միշլէր իտի։

— Էվվէթ, էվվէթ... պու մէսէլէ տահա տիւնքի կիւն վուգու պուլմուշ կիպի խաթրըմտա տըր, վէ ունուտամամ, ամուճասընը գաթլ իթտի տէյի պիր ատէմի մազնունէն իթհամ իթտիլէր... պու ատէմ տէ Բարիզ ճիվարընտա

պիր քէօյտէ հէքիմլիք սէնաաթը իլէ իշթիղալ իտիյօր իտի, տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, Պըրունվայէտէ իտի։

— Բէք տօղրու, շիմտի պու տա խաթրըմա կէլտի։

— Ճէրիյան իտէն մուհաքէմէնին թաֆսիլաթընը, խաս-թախանէտէն չըգտըղըմըն էրթէսի կիւնի կաղէթալարտա օգուեարագ, նէթիճէսինտէ իհթիյար հէքիմին եէկէնի օլան Բօլ լը Բէվվայէնին, պիր պաշգասընըն եէրինէ վէ դաթիլ սըֆաթընտա Սէնթ-Ժագ կէչիտինտէ իտամ իտիլտիյինէ վագըֆ օլտում, ֆագաթ Բօլ լը Բէվվայէ հէր ճիհէթլէ մասում վէ պիկիւնահ իտի։

4

Սապըգ Նօթէր էֆէնտի, Ժան-Ժուտինին պու պէյանաթը իւղէրինէ.

— Բօլ լը Բէվվայէ մասում վէ պիկիւնա՞հ մը, տէտին տէյու հայգըրտը։

— Էվվէթ, հէնուղ անասընտան տօղմուշ պիր չօճուգ կիպի։

— Էմի՞նմիսին։

— Էյ ճան սըգըյօրսուն պունագ իհթիյար, ասըլ գաթիլ պէն իտիմ տէյօրում անլա՞մայօրսուն, օ պիչարէ ասլա գապահաթլը օլմատըղը հալտէ իտամ իտիլտի։

— Ֆագաթ սէն եալընըզ տէյիլ իտին, պիրիսի էրքէք պիրիսի գատըն իքի շէրիքը ճինայէթին վար իտի տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, գատըն պանա իշրէթ էսնասընտա ղէհիր իչիրտի . . . բագըյը ղէհր իլէ պէրապէր էլիմէ սիլահ թէսլիմ իյլէտիյի ղէման, կիւյա գալպիմէ պիր ճիւրաթ վէ մէթանէթ վէրմէք իչին իչիրմիշ իտի։

— Պու գատըն նէ՞ շէքիլտէ իտի։

— Օրթա պօյլու, պիր ազ էսմէրճէ, սաչլարը վէ կէօզլէրի զայէթ կիւզէլ իտի, ֆագաթ չէհրէսի, միւֆսիտ վէ քէնտիսինտէն գօրդուլաճագ պիր դատըն օլտուղունը խապէր վէրիյօր իտի։

— Սաչլարը էօյլէ բէք գօյու սիյահ տէյիլ իտի տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսուն։

— Ճինայէթին վուգու պուլտուղու թարիխ 1837 սէնէսի տիր, տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ։

— Սեպտեմբեր այը իչինտէ։

— Էվվէ՛թ։

— Հէմտէ Սեպտեմբերին եիրմի տէօրտիւնճի կիւնի տէյի՞լ մի։

— (Մահզունանէ մըրըլտանարագ.) Էվվէ՛թ, Սեպտեմբերին եիրմի տէօրտիւնճի կիւնի, ալաֆըրանկա սաաթ ագշամըն օն պիրինտէ, ա՛հ օ կիւնի, օ սաաթը հիչ ունուտամամ։

— Օ տէտիյինիզ ատէմի Բօն-Թուրնան ճիվարընտա վէ Գօնդօրտիյա մէյտանընտա եագալատընըզ տէյի՞լ մի։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ) Հայ Ալլահ ճանընը ալսըն, սէն պիւթիւն պու հալլէրէ նա՞սըլ վագըֆ օլապիլտին։

— Պէն հէբսինի պիլիրիմ. Գօնդօրտիյա մէյտանընտա պուլունմասը իչին հէքիմէ կէօնտէրիլէն մէքթուպըտա պէն եազմըշ իտիմ։

Ժան-Ժուտի հէման շիտտէթ վէ սիւրաթլէ իհթիյար Նօթէրին գօլունա սարըլըպ.

— Օ հալտէ, սէն օ էրքէյի տէ օ դատընը տա թանըյօրսուն տէմէք օլուր, տէյու հայգըրտը։

— Էրքէյի կէօրմէտիմ, ֆագաթ դատընը, մէքթուպը եազտըրմագ իչին կէլտիյի զէման վէ եալընըզ պիր տէֆա կէօրտիւմ, մէքթուպը եազտըրմագ իչին տէ պանա օն ատէթ լույի ալթունը վէրմիշ իտի, նէ եաբմագ իսթէտիյինի

օ սրրատա չագմրշ օլսա իտիմ, եիրմի ալթուն իսթէր իտիմ։

— Պու դատընը թէագրպ իթմէք ֆիքրինտէ պուլո՞ւնմատըն մը.

Իհթիյար Նօթէր ճէվապ մէգամընտա պաշընը սալլատը, ժան-ժուտի իսէ ազիմ պիր մէրագ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Եազըսընը վէ իմզասընը թագլիտ իթմիշ օլտուղուն զաթըն իսմինի օլսուն էլպէթտէ էօյրէնմիշսին տիր, տէյու հայգըրտը։

— Իմզա մէգամընտա եալընըզ իսմին իլք հարֆլարը եազըլտը,

— Օ հարֆլարըն նէ օլտուղունը ունութտը՞ն մը։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, հալա պու կիւն կիպի մէքթուպ կէօզիւմին էօնիւնտէ տուրույօր կիպի զանն իտիյօրում։

— Օ հարֆլար նէ՞ իտի։

— Շէօյլէ եազըլմըշ իտի. Տիւգ Ս. տը Լաթ. Վ.

— Պիր տիւգ, պիր տիւգ հա՛, ա՛հ, շիմտի իշ անլաշըլտը... իշթէ վիճուտի օրթատան գալտըրմագ իսթէնիլէն չօճուգ պու տիւգին օղլու իտի. պու սուրէթլէ միւթլագա պէօյիւք պիր սէրվէթէ գօնմագ իսթէյօրլար իտի։

— Պու տբ աշիքեար պիր շէյ տիր, էյ օ չօճուղը էօլտիւրտի՞ւն միւ։

— Խա՛յըր...

— Չօգ շէյ, նի՞չին։

— Օ ատէմի էօլտիւրտիւմ... միւթէագրպէն չօճուղու տա պօղուպ էօլտիւրէճէք իտիմ. ֆագաթ թէէսիւրիւմ, մէրհամէթիմ պունա մանի օլտու, օ սրրատա նէ օլտուղումու պիլէմէտիմ, նէ գատար օլսա ինսան զաիֆ պիր մախլիւգ տիր. ֆագաթ շիմտի պու սէօզլէրին սրրասը տէյիլ, մէսէլէտէն այրըլմայալըմ, իսմին իլք հարֆլարընը անլատըգտան սօնրա ասըլ իսմին նէ օլտուղունը մէրագ իտուպ արաշտըրմատը՞ն մը։

— Էվվէթ արաշտըրտըմ։

— Պիր շէյ պուլապիլտի՞ն մի ։

— Էվվէթ, ասալէթ մէճմուասը՝ սայէսինտէ ։

— Ասալէթ մէճմուասը՞ մը, պիլմէյօրում, պու նէ օլույօր ։

— Պու պիր նէվի թագվիմ տիր քի, ասըլզատէ վէ բութպէ սահիպի օլանլարըն իսիմլէրի վէ իւնվանլարը քեամիլէն տէրունինէ տէրճ օլունմուշ տըր, իշթէ օ քիթապտան պու իսմին «Տիւգ սիժ Սիմօնտ տը Լաթուր Վօտիյօ» օլտուղունը անլատըմ, էրթէսի կիւնի տէ տիւգին վէֆաթ իթտիյինէ վագըֆ օլտում ։

— Մագթուլէ՞ն մի էօլմիւշ . . .

— Խա՛յըր, տուէլլօ իթտիյի սըրատտ վէֆաթ իթմիշ ։

— Օ հալտէ պէն հիչ պիր մինասիպէթ կէօրէմէյօրում քի . . .

— (Մուխաթիպինին սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Պէն պիր միւատէթ նօթէրլիք իթտիյիմ, հէմտէ էսկի նօթէրլէրտէն օլտուղում իչին հէր՞ շէյի բէք կիւզէլ անլարըմ. պագընըզ սիզէ սէօյլէյիմ, չօճուգ տիւգիւն օղլու իտի, տիւգիւն պիր գարընտաշը վար իտի, չօճուղըն վիճուտի, պու պիրատէրի միյրաստան մահրում իտիյօր իտի . չօճուղըն վիճուտի մէյտանտէն գալգտըղը զէման իսէ, Լաթուր Վօտիյօ խանէտանընըն սէրվէթի, քեամիլէն օ պիրատէրէ ինթիգալ իթմիշ օլաճագ իտի ։

— Անլաշըլտը, տէմէք օլույօր քի պէնի ալաթ իթթիխազ իտէն պու ատէմ իտի . սօնրատա մէթրէսի վասէթասը իլէ զէհիրլէմէյէ գալգըշտը . . .

— Պէլքիտէ իշ տօղրուտան տօղրույա պու ատէմէտէ մէթրէսինէտէ այըտ տէյիլ տիր . իհթիմալ քի անլէրտէ պիր իւճրէթ մէգապիլինտէ իսթիխտամ օլունմուշլար վէ քէնտի մէնֆաաթլէրի իչին չալըշմըշլար տըր . . .

— (Հայրէթ իլէ .) Ա.հ . . . իշթէ պոստա անլաշըլմասը լաղըմ կէլէն պիր մէսէլէ . . . աճապա պէօյլէտէ օլապիլի՞ր մի ։

Մի քանի էմէնին պու նոզիտասընա դատար ասլա սէօզ դարըշմայըպ տա եալընըզ տինլէմէ քտէ օլան Ծիլան-Դաթըր պաշընը դալարըպտագ .

— Բէ՛ք ալա օլապիլիր , արդատաշլա՛ր , պէն պու հէքեայէթէն էօյլէ անլայօրում քի , պիր պիր ալթուն տանարը քէշի խոճայ իլդ , տէտի ։

Սապըդ Նօմէը . - Ալթուն տանարընըն մէվճուտ օլտուղունա պէն չօդտան դանի օլմուշ իտիմ . . . Ֆագաթի ալթունը քէշի խուպտա մէյտանէ չըդարմադ միւշկիւլ տէր ։

— Նիչի՛ն ,

— Զիւնքի քիտար ալէմիլերինէ , պէօյիւք զամիլարընն պուլունապիլէճէքլերի ճէմիյէթլէրէ կիրմէք խաթխատընը ։ պէն հիչ պիրիսիզտէ կէօրէմէյօրում ։

— Պա՛հ , փան-Փուտի քէնտիսինէ պիր սաղ չէքի ախուղէն վէրսէ , չըդ պիր դըյաֆիէթէ կիրսէ , պիր պէհանէ իլէ չիմփիքի ախուգին , եանի պիրատէրինին սէրվէթինէ մնայիք օլան զամիքըն տա խանէսինէ բէք դօլայ սօդուլասիլիր . անոէն սօնրա նէօյլի մէսէլէսինտէ տարլ մէնպայի ֆէտատա օլան զամիքըն քէնտիսի օլուպ օլմատըղընը անլամագ բէք դօլայլաշըր ։

Փան-Փուտի . - Պունըն իչին թէպսիլ դըյաֆիէթտէն , ախուգին խանէսինէ կիրմէքտէն պիր ֆայտատ հասըլ օլմադ . պէն թատպէն մահճուպ օլտուղումատան սըդըլըրըմ , տէրհալ ֆօյա մէյտանէ չըգար , պէնճէ իդամէթի իթթիյի մնհալի անլամագ քեաֆի տիր , պիր քէրրէ պունը անլատտագ պէն հիչ պիր չէյ չապտըրմադըղընը գաբուլընըն էօնիւնտէն ճըրըլմամ , չահտէն նատըլ պիր ատէմ օվտուղունը կէօրիւրիմ . սիղ պու ֆիքրիմէ նէ՞ տէրսինիզ ։

Բատլ Պըրիղըն . - Ֆիքրին բէք կիւղել տիր , պիր քէրրէ պու ատէմին եվլիւնէն կէօրիւպ թանըտըղտան աճնըա , արդատաշըրըղ կէօյտէնի կէրէ կէրէ հուզուրընա չըդապիլիր , չայէտ նամընը պիլսէ իսէ իամինի եատա իմմէտի քիֆայէթի ի-տէր ։

— Էվվէհ, նամբան պիղծկան լագըմ կելիր, չիմնքի օ աեմնկամ գաաընա մկան-մուսի նամը իչ հատ օլունմիպ-լըդըմըն հիւքմէյինի անլամմըշ խոմ. ֆագամ պէն հալը-նըդ պու ատեմի պուդմագ խոմէմիր. . . ատըշ մոգատըմ օ գաաընը էչէ կէչիրմէք, օ գաաընը հադալնամադ ծըք ը

— Պիլինի էչէ կէչիրտիքտէն սոնդա ատիկէրի ատ հադալանմըշ սայըլըր։

Պիլան, Գամբը. — (Նոմէրէք) Օ քէօյ հէքիմինէ հադարդըն մէքմուպըն միւնաեբինճամիբնը հարիք ալ հարիք խաթըրլայօրմուսըն.

— Եալընըդ Բօն-Թագինան ճիվաբընատա կէօրիւշմէյէ դարար վերտիքլերինի խոմէքըրլայօրում.

— Տահա պաշդա շէյլեր հապըլմատը մը։

— Պունատան պաշդա տահա նէ հադրյարդընը պիլէմէյօրում.

— Ա՛հ, իչմէ պունա թէեֆիւք օլունուր.

— Պու մէքմուպ պիր աերէճէյէ դատար էլիմիզէ տէմէք պիր.

— Նա՞րըշ, մէքմուպ էլինատ՞մի պիր.

— Էվվէ՛հ, գօրևատը պէնտէ պիր, պէն եօլընդ նըդամաըդ հինչ պիր իչ հաբմամ, պունա թագիտա պուրէհի իչէ հէր նէ քաղաըրըմըշ իւրէ գօրեաղընը սագդանիքըմ, իչմէ պու մէքմուպտա՝ պիկէր պիր թագըմ էվրագ կիսպի էլիմտէ տէմէք պիր.

— Ա՛հ քհադրըտըր նէ՞ օլատ, սանատըդընատա տէյի՞լ մի պիք.

— Պէշ սէնէ օլուչդի քի պիկէր իչ սանատգա պէրտապեր պիրիսինէ պըրագմըշ խոմ.

— Ի՞մէ՞.

— Պիր քիրաանէնէն սահիպինէ, իճատէյի թէատրիկ իտուպ վէրէմէմիմ, ֆագամ պու Եապուվդը պապա տէնիլէն էյի պիր ատեմ պիր.

— Պու խանէ նէրէ՞տէ պիր.

— Բիլնի ոօգաղընաոգքի օն ևէաի նօմէրօլու խանէ ։

— Պու սանաըզդարա մուզոսալիլ պօրճլու օլաուդուն բարա չօգ պիր շէ՞յ մի ։

— Իքէյիճէ ։

— Նէ՞ դաոար ։

— Ձայըղընաան պաչդա պէչ եիուղ եիլմի պէչ ֆըրանք ։

Ժան-Ժուոի . — (Մոնթաթընը էքչիոիոլ հայդըրադ ։) Օ՛, չօգ թաուղը . . .

Ֆիլան-Դաթըր . — Ձաղաթ պու քեոպըալար էլէ կէչէր ։

Ժան-Ժուոի . — Խանէկնին սահիպի տէոիլին հէրիֆին սանաըզդարը քիլիոի վէ ճահֆուղ պիր մահալսէ պուլունաուրաուդունը պիլիյօրմուսըն ։

— Էվվէ՛թ , խանէխինին տէօրահունճի դաթընաա վէ քիչիւք պիր օտաուա տըր , պաղէն թաչրաաան Բաչիոիէ ադրապասը կէլիրսէ պու օտաուա օթաուրար , պաչդա հիչ պիր քիմսէյէ իճար իթմէդի ։

— Պէօյլէ պիր օտանըն հիւքիւմէթ թարաֆընաան թէֆթիչ ու թահարրիսի իհթիմալսէն պահա տէյիլ տիր ։

— Էօյլէ պիր չէյ օլուրսա խանէ սահիպի հոդայը էլէ վէրիր ։

— Պէչ աէնէտէն պէրի սանաըզդար ասայիճա վէ հալա օրաաոձ մը պուլունույօր ։

— Էվվէ՛թ , իյի այ էվվէչ Ճապա վաղօ պապայա թէաաութիֆ իթաիմ , տայիմա պէնի պէ՛քլէմէ՛քտէ օլսոՀդուն աէօյլէմի ։

Ժան-Ժուոի . — Ոօնրա պու ճիհէթտէն նինէ պահա իաէրիչ , պիր աղ պէնի քէնտի հալիմէ թէրը խինիչ աէ՛ուչինէ՛յիմ , պիր բըլան թէրլթիա իտէ՛յիմ , պու խանէնին միսաթէճիրինէ պէչ օն ղուրուչ վէրիլսէ պիր իչ հէօրիւլէմէ՛չ մի ։

Ֆիլան-Դաթըր . — (Հայդըրադ .) Խէմա՛մ , խէմա՛մ ,

իսթէտիյիմիզ բարատա եարըն ագշամ էլիմիզէ կէչէճէք ։

Ժան-Ժուտի ։ - (Գաշլարընը չաթարագ վէ մըրըլտանարագ ։) Էվվէ՛թ , օ տէտիյինիզ իքի գատընըն օթուրտուգլարը գօնագտա . . . պու պէնիմ բէքտէ իշիմէ կէլմէյօր իսէ տէ . . .

Ֆիլան-Գաթըր ։ - (Ումուզլարընը չէքիպ հայգըրարագ ։) Սէնտէ պէօյլէ սէպէպսիզ մինասիպէթսիզ եէրէ գօրգուպտա իշի գարըշտըրմա , էօմրիւնտէ պիր քէրրէ սէնի պիր գատըն տուզաղա տիւշիւրմիշ իսէ , օ հալ հէր ղէման վագը օլմազ եա՛, պիր գատընտան գօրգունճա , հէր գատընտան չէքինմէքտէ մանա վա՞ր մը , ազ սէօյլէյէլիմ, ֆագաթ ճիտտի գօնուշալըմ. իշէ տախի՞լմիսին , եա էվվէ՛թ տէմէլի , եա խայըր . . .

— Տախիլիմ, տախիլիմ. թալիյիմի պիր տահա թէճրիւպէ իթմիշ օլուրում . . . ֆագաթ արզու վէ իրատէթիմ իլէ իշէ պուլաշմայօրում ։

— Սէն ագիլանէ տիւշին արդատաշ, պու իշտէ գօրդաճագ հիչ պիր շէյ եօգ տըր ։

Օապըգ Նօթէր ։ - Գուրպաղըյը պուլմագ իչին հէր թարաֆը դազուպ արաշտըրմալը տըր ։

Ժան-Ժուտի ։ - Բէք կիւզէլ, հայտէ էօյլէ օլսուն , ֆագաթ գատընլար ույանաճագ օլուրլարսա ։

Ֆիլան-Գաթըր ։ - (Վահշիեանէ պիր թավր իլէ ։) Քէնտիլէրի իչին ֆէնա . . . օ ճիհէթի անլէր տիւշիւնսինլէր , պիզճէ անլէրի թէքրար ույութմագ բէք գօլայ տըր ։

Բաուլ Պըրիզօն ։ - (Քէքէլէյէրէք ։) Գան տէօքիւլմէսին , գան տէօքմէմ լազըմ տէյիլ . . . գալապէնտլիք , մահբուսիյէթ պիր շէյ տէյիլ . . . ֆագաթ իտամ ճէզասը , էօլիւմ . . .

— Միւմքիւն օլտուղու մէրթէպէ գան տէօքմէքտէն իհթիրազ օլունուր , ֆագաթ պիզ հէր հալտէ եարըն ագշամ էլլէրիմիզտէ պիրէր սաղլամ բըչագ պուլունտուրմալըյըզ. Ժան-Ժուտի սէն ճամլարը քէսմէք իչին լազըմ օլան էլմասը , պուրկույը ֆիլանը թէտարիք իտէրսին , չիւնքի սէնին

պու իշտէ մէհարէթին միւքէմմէլ տիր. Նօթէր, սէնտէ կէլիր պուրատան անախտար տէսթէլէրինի վէ մայմունճըգլարը ալըրսըն. պունլարատա լուզում կէօրիւլէճէք տիր, պէնտէ սայըր լաղըմ օլան չէյլէրի եանըմա ալըր հազըրլանըրըմ... ֆէնէր թաշըմաղա հաճէթ եօգ, շամալը քիպրիթլէր քեաֆի տիր, գօնաղըն հէր թարաֆընտա մում վէ շամտան պուլունապիլիր։

5

Սապըգ Նօթէր. - Նէ՞րէտէ պուլուշաճաղըզ։

Ֆիլան-Գաթըր. - Գըլիչի կէչիտինտէ քեային Լուբեանըն եանընտա։

Ժան-Ժուտի. - Ագասեա սօգաղընտա Գանթ-Տարժան մէյխանէսինտէ՞ մի։

— Էվվէթ, արգատաչ։

— Իհթիրազ իթմէլիյիզ։

— Նէ՞տէն։

— Օրասը տայիմա բօլիսին նազարը տըգգաթը ալթընտա տըր, տուրուպ տուրուր իքէն եագայը էլէ վէրմէյէլիմ։

— Պունտատա գօրգաճագ պիր չէյ եօգ... օրատա պէշ տագըգատան զիեատէ էյլէնմէյէճէյիզ քի, եալընըզ օրատա թօբլանըպ պիրլէշէճէյիզ, պու մալիւմ պիր մէսէլէ...

Ժան-Ժուտի. - Սաաթ գա՞չտա։

— Օն պիրտէ...

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին խանէսինի նազիքեանէ պիր սուրէթտէ զիյարէթ իթմէք իչին տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ, թամ եարը կիճէտէ, եախօտ պիր սաաթ գալարագ, օ զէման հէր քէսին տէրին պիր ույգուեա տալմըշ պուլունաճաղը պիր սաաթ տըր։

Ճան-Ժուտի. - (Այաղա դալգարագ.) Կիճէնիզ խայր օլսուն, եարըն կէօրիւշիւրիւզ։

Ֆիլան-Գաթըր, իքի միսաֆիրինին էլլէրինի սըգարագ տըշարը չըգարաը. ֆագաթ պու տէֆա մէյխանէյէ չըգան եօլտան տէյիլ, պաշգա վէ քիչիւք պիր գաբուտան չըգըպ կիթտիլէր։

Սապըգ Նօթէր եախօտ Բաուլ Պըրիզօն վէտայէ հազըրլանարագ.

— Ժան-Ժո՛ւտի, արթըգ պէնտէ կիտիպ եաթաճաղըմ, տէտի։

— Նէ՞րէտէ։

— Մօնմարթըր կէչիտլէրինտէ, ճէպիմտէ պիր բարամ եօգ նէ՞ եաբայըմ։

Ժան-Ժուտի, ճէպլէրինի գարըշաըրըպ կիւմիւշ պիր սիքքէ չըգարաը, վէ իհթիյար Նօթէրէ վէրէրէք.

—Ալ սանա պիր ֆըրանդ, Մօնմարթըր կէչիտլէրի տէհշէթլի պիր տուզագ տըր. օրատա եաթաճագ օլզուրսան եադալանըրսըն։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ... եարըն իշի պիթիրտիքտէն սօնրա բարանըզը վէրիրիմ, շիմտի տօղրու կիտէր Ֆիլանտըր սօգաղընտաքի Բըթի-Շաթօտա պիր եաթաղա ուղանըր եաթարըմ, պու սէմթ վէ պու խանէ հէր ճիհէթլէ էմին վէ միւրէմմէլ տիր։

Մէրգուման իքի նամուսսըզ վէ ալչագ ատէմլէր պու սուրէթլէ պիր պիրլէրինտէն այրըլտըլար. Ժան-Ժուտի Վինկրիյէր սօգաղընա չըգաճագ եօլա սաբտը, խապիսը մէրգումըն իգամէթկեահը պու սօգագտա իտի։

Ժան-Ժուտի, Սէնթ-Մարթէն ըլխթըմը իւզէրինտէն եիւրիւյիւպ կիթտիյի միւտտէթ զարֆընտա զիհնի, Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթինէ տայըր Բաուլ Պըրիզօնըն վէրտիյի մալիւմաթը միւլահազա իլէ մէշղուլ օլտու, քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Սա՛պըր, եիրմի սէնէտէն պէրի իւշէնիպ օսանմագ-

սըղըն վէ գաթը իւմիւտ իթմէկքսիզին պիր Փըրսաթա պէք-
լէյօր իտիմ. պու կիւն պիր թէսատիւֆ՝ արամագլա պուլա-
մայաճաղըմ չու իր ուճունը մէյտանա չըգարտը. միւթլա-
գա մադատըմա նայիլ օլաճաղըմ... պու իչ եալընըզ պա-
նա այըտ տըր. պունտան իտիթիբաեն իտէճէքտէ թապիյի
եալընըզ պէնիմ. ֆագաթ սիւչիւնմէք, թէֆեպիր լազըմ
տըր, հէմ եալընըզ ինթիդամէ գըյամ իթմէմէլիյիմ. օ քէֆ
ատի, քէֆ էհէմմիյէթսիզ պիր շէյ օլուր. հէմ ինթիգամ
ալաճաղըմ, հէմտէ պէօյուք պիր տէրվիչլիք նայիլ օլաճաղըմ.
Ծատըգ Նօթէր, ատգլատըդը էվրադ իչինտէ օ քէօյ հէ-
մինէ եաղըլան մէքթուպըն գէչէեասը օլուտուղունը սէօյլէ-
յօր, պու միւթլաղա հէքիմի տոնդուդա տիւչիւմէք իչին
թէրթիպ իտիյմիշ, կէօնտէրիլմիշ օլան մէքթուպտըր... պու
քեաղըտլարըն պանա բէք գիյատէ լուզումը վար, հէր հալ-
տէ պունլարը էլէ կէչիրմէլիյիմ, պու սայէտէ Հասըլ իտէ-
ճէյիմ մալիւմաթ, իչէ պաչլամադ իչին պանա բէք այըդ
վէ բէք կիւղէլ պիր իսթը հաբարքէթ թայինի իտէճէք տիր,

Խաթիր մէրգում, պալատէքի սէօղլէրի մըղըլտանա-
րադ իգամէթ իթմէյի գաւիպէսինէ կիւրտի, անըդոլ եա-
թաղընա ալթըլտը. վիճտանը հէր տիւրլիւ ալամ ու ըղրլը-
լտատէն ազատէ նամնուտը պիր ինսան կիւրի, հէման տէրին
պիր ուդանյա տալըդ քէմալի իսթիրահէթլէ սաղանդա գա-
տաք ուլուտը.

Ինլան-Դամթը նամ հայլաղըն, բէֆիդլէրինէ սէօյլէ-
տիյի սէօղլէրտէն, Մ'իսթրէս ֆոկզ թուրէն իլէ քէրիմէսինին,
Վէրլին սօգաղընտաքի գօնաղա էնսիքլէրինի գարխինի քի-
րամ անլատըլար. չիմտի օգուչանլարըմըզը պու քիչիւք գօ-
նաղըն աէրուննինէ սէվգ իթմէք խըտմէթինէտէ պիղ տէ-
բիւհտէ իտէլիմ.

Վաչլարը սիյահ Ինէ կէօղլէկի մաւի օլան վէ մէքէք
կիպի չաթիճ Ինէ սէվիմլի պիր գըզճըղազը վալիտէօի
պուլունան կիւղել գատըն, ան տաբլ իթալէտը իսէ
տէ, Լօնտրատա եէրլէշիպ գալմըշ վէ պիր Ըսգօչկյալը

իլէ իզտիվաճ իթմիշ իտի. իշթէ տիգ Թուրէն նամը, պու իզտիվաճըն եատիկեարի իտի։

Պու Ըսդօչիյալը, թէտպիրսիզլիք սայըգասը իլէ թէշէպպիւս իյլէտիյի մուամէլաթտէ սէրվէթինի քեամիլէն զայպ իթտի. պու խարապիյէթէ թահամմիւլ իտէմէյուպ, քէտէր վէ մէյուսիյէթ ադըպէթ քէնտիսինի ահրէթէ գատար կէօթիւրտիւ։

Տիւնեատէ թէրք իթտիյի կիւզէլ վէ տուլ զէվճէսի, արգասընտան պիր ազ կէօզ եաշլարը տէօքտիւ, միւթէադըպէն զէվճինին պագըյէյի սէրվէթինտէն իսթիֆատէ արզուսընա տիւշտիւ, պու սէրվէթին գըրընթըլարընը տէօքիւնթիւլէրինի թօբլատը. մէզպուրէնին եէկեանէ արզուսը Բարիզէ կէլիպ եէրլէշէրէք վագթինի օրատա կէչիրմէքտէն իպարէթ իտի։

Գարիպէն հիքեայէմիզին ալթ թարաֆընտա կէօրիւլէճէք վագաալէր, պիզէ պու էմէլ ու արզունըն պաշլըճա սէպէպի նէ օլտուղունը տա պիլտիրէճէք տիր։

Հայտուտ տէլիգանլընըն, էվսաֆը հիւսնի լէթաֆէթինտէ ասլա միւպալաղա իթմէտիյի կէնճ գըզըն իսմի տէ, Օլիվիյա իտի։

Պէրլին սօգաղընտաքի քիւչիւք գօնաղա կէլիպ եէրլէշմէզտէն իքի հաֆթա էվէլ, Միսթրէս տիգ Թուրէն եալընըզ պաշընա Բարիզէ կէլէրէք իւչ կիւն իգամէթ իթմիշ վէ պու իւչ կիւն զարֆընտա Բարիզին էն կիւզէլ պիր սէմթինտէ, արզուսընա մուվաֆըգ վէ զայէթ միւնթազամ պիր սուրէթտէ տէօշէտիլմիշ պիր գօնագ արամագլա մէշղուլ օլմուշ իտի։

Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագ էզհէր ճիհէթ արզուսընա մուվաֆըգ տիւշմէքլէ, ալէթ թաճիլ իյճար վէ իսթիճար մուգավէլաթընա կիրիշմիշ, վէ էմնիյէթ հասըլ իթմէք իչին ալթը այլըգ քիրասընը տա բէշինէն թէետիյէ իթտիքտէն սօնրա, քէրիմէսինի վէ էշեասընը նագլ իթմէք իւզրէ Լօնտրայա ավտէթ իթմիշ իտի։

Պազը թասավվուրլարա, պազը ֆիքիրլերէ մէպնի Լօնտրատա պուլունան կէրէք քէնտիսինին վէ կէրէք միւթէվէֆա զէվճէսի տիգ Թուրէնին խըտմէթճիլէրինտէն հիչ պիրինի պէրապէր ալըպ կէթիրմէտի. Եօգարքի պապլարտա անլաթտըղըմըզ վէճհ իլէ Բարիզէ կէլտի, մուվասըլէթինին էրթէսի կիւնի պիրիսի եօգարը խըտմէթլէրինտէ վէ տիկէրի մաթպախ իշլէրինտէ պուլունմագ իւզրէ խըտմէթինէ իքի գատըն ալտը, ֆագաթ պու պիր մուգատտէմէ իտի. քէնտիսինի տարաթ վէ տէպտէպէ իչինտէ կէօսթէրմէք էմէլինտէ պուլունտուղու իշին, իլէրուտէ տահա աթլարա, արապայա, արապաճըյա վէ էրքէք ուշադլարա միւհթաճ իտի.

Միսթրէս տիգ Թուրէն աճէլէ թաամ իթտիքտէն սօնրա թուալէթ իթմէք, թէնէֆֆիւս վէ սիկարա իչմէք իչին քէնտիսինէ թախսիս իյլէտիյի հալվէթ օտասընա գաբանտը, պու գատըն թիւթիւնէ տէ միւպթէլա իտի.

Մէզպուրէ, ապանօստան մամուլ զայէթ զարիֆ պիր եազըխանէնին էօնիւնտէ օթուրտու, սիյահ պիր չըզտանտէն պիր թագըմ էվրագ չըգարտը վէ պունլարը թանզիմ իթմէքլէ իչթիղալ իթմէյէ պաշլատը.

Էվրագը մէզքիւրէտէն պիր թագըմընը եազըխանէնին քիւչիւք քիւչիւք կէօզլէրինտէն պիրինէ սըրասը իլէ եէրլէշտիրտի, պունլար վէլատէթնամէ, իզտիվաճընա, զէվճինին վէֆաթընա վէ քէրիմէսինին վէլատէթինէ տայըր օլան էվրագ վէ մուգավէլէնամէլէր իլէ եօլ թէզքիրէլէրի իտի. պունլարը եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա չըզտանը աչըպ գարըշտըրտը, պէօյիւճէք պիր զարֆ չըգարտը, զարֆըն իւզէրի իւչ եէրինտէն միւհիրլէնմիշ իտի, միւհիրլէրին իւզէրինտէ տուգալըղա մախսուս ալամէթ, զարֆըն իչինտէ տէ պիր չօգ մէքթուպլար պուլունույօր իտի.

Մէզքիւր պէօյիւճէք զարֆըն իւսթ թարաֆը պիր ազ պուրուշմուշ վէ եըրթըլմըշ իտի. Միսթրէս տիգ Թուրէն զարֆը չըզտանտան չըգարմատը, անճագ իչինտէն պիր գաչ մէքթուպ չէքիպ աչարագ կէօզ կէզտիրմէյէ պաշլատը. իւչ

պէշ տագըգա գատար պիւր զէման կէչաիքտէն ասնրա, եւ քսէք տէնիլէպիլէճէք պիր ոէտա իլէ վէ մուզաֆֆէրանէ պիր լէպէսսիւմիէ քէնտի քէնտինէ .

— Պու քհաղըպլար պանա քհաֆի տիր , հալտա չօգ տըր պիլէ . . . պու տայէտ Տիւդ ժօրժ տը Լաթուր Լոտիյօնըն ադը պայըկա վէյիր . վագտա էվէլճէ տէ հէր տիւրլի հէվէս վէ արզուլէրիմէ գարշը պաշ էյէր իտի . լաքին չիմտի էօյլէ զանն իտիյօրում .քի Գըլօռիյա Վարնինին շէրիքը ճինայէթի , էսկի մէթրէսինին ատէթա դուլը քէօլէտի օլաճագ տըր , էկէր հէր չէյլէրի ունդիմուշ իտէ քէնտիտի իչին նէ գատար ֆէնա . . . լաքին պէն , պէն պալա ունուդմատըմ , տէտի ,

Տուլ վէ կիւղել գաֆըն օթոմոպիլդա սանտալէատան պայալա գալդը , հէյճանը պիր ֆիավր իլէ հալվէթի օտասընտա էնինէ պայռնա կէղինմէյէ պաշլայտըդ վէ աճը աճը խայինանէ լէպէսսիւմիէլր իտէրէք , չու սէօվլէրի իլալվէ իտի .

— Միւսիւ լը Տիւդ , սիզ զէնկինճինիզ , հէմ տէ ֆէվդէլատէ զէնկինճինիզ , բէք տէ նիյմէթի լմանըմայան ինսանլատան տէ.փոլինիզ տիր , էվէլճէ քէնտիմի մագասատնըդա խըտմէթի իտիյօր կիպի կէօսթէրտիմ , ֆագաթ հադըգաթը Տալտէ քէնտի վէնֆատաթըմա խըտմէթի իտիյօր իտիմ , սատադաթըմ խօսաբէրէսթանէ իտի , պիզի տալա սէվմէտիմ , պէրատէրինիզին սէրվէթինատէն քէնտիմէ տէ պիր բայ , պիր հիսսէ չըգարմագ արզուսու իլէ եւուկինիւզէ վէրմէտիմ , սիզէ մինդաթաթի լմտիմ , սօնրա պէնատէն եւուզ չէվիրթինիզ , պէնի պոճ հիսսէտէն տէ մահրում լմտմէք սէվատաընատա պուլունատունըզ , չօգ զէման պանա տայըր պիր սէօզ իչմէթմէտինիզ , մէսուատանէ պիր Տալտէ նաչատընըզ . էվվէթ , չինդի պէն տէ պիզատէն կէրի գալմայաճագ տէյրէճէտէ զէնկին իտիմ , արզուսունա հիչ պիր կէօնէ լյրմէթիպատի , հիչ պիր կէօնէ մինատէպատի գալմատըզընա գանատի կէմիլտինիզ էօյլէ՞ մի ,

Մէզպուրէ խայընանէ պիր ֆիքր սէվգի իլէ ուղուն պիր գահդահա գօբարտըգտան սօնրա, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Ա՛հ միւսիւ լը Տիւգ, նէ՞ պէօյիւք խաթա, նէ՞ պէօյիւք ղաֆլէթ, պու կիւն պէն օ պիլտիյին սէրվէթտէն մահրումըմ, զէնկինլիյին պանա իքի ճիհէթլէ լազումը վար, քէնտիմ իչին տէ լազըմ, գըզըմ իչին տէ, միւսիւ լը Տիւգ պու պապտէ եէկեանէ իւմիւտիմ սիզսինիզ, պու արզումա ըետտ իլէ մուգապէլէ իթմէյէճէյինիզէ տէ բէք գանաաթ իտէմէյօրում, պէնի եիրմի սէնէ էվէլ նէ հալտէ կէօրմիւշ վէ թանըմըշ իսէն, իշթէ պէն եինէ օ գատընըմ, սէնէլէրին մուրուրը մէթանէթիմէ, շէյթանլարա նումունէյի իմթիսալ օլաճագ տէսիսէլէր, էնթրիգալէր իյճատ վէ թասավվուրընա միւգթէտիր օլան զիհնիմէ ասլա խալէլ կէթիրմէմիշ տիր, պու կիւնքի կիւն տիգ Թուրէն նամընը թագընմըշ օլան Գըլօտիյայը, եինէ էվէլքի հալինտէ պուլաճագսընըզ, 1837 սէնէսինտէ շայանը բէրէսթիշ տէրէճէտէ կիւզէլ պուլտուղունըզ Գըլօտիյա Վարնի, հալա օ տէրէճէ կիւզէլ, հալա օ մէրթէպէ լաթիֆ տիր, տէտի.

Մարքի ժօրժ տը Լաթուր-Վօտիյօնըն, նամը տիկէրլէ մագթուլէն վէֆաթ իտէն տիւգ Սիժ Սիմօնտըն պիրատէրի վէ վարիսի օլան զաթըն էսկի մէթրէսի, եանի Միսթրէս տիգ Թուրէն, թէքրար աչըպ օգումուշ օլտուղու մէքթուպլարը թագըմը իլէ եինէ չըզտանէ եէրլէշտիրտի, պատէհու եանը պաշընտաքի սէյահաթ չանթասընը աչտը, էլինի ուզատըպ գայիմէ վէ սէնէտլէրինի ալտը վէ եացըխանէնին իւզէրինէ վազ իտուպ իւզէրլէրինէ հատիսանէ պիր նազար ամֆ իտէրէք.

— Իշթէ սէրվէթիմ պունտան իպարէթ տիր. սէքսէն պին ֆրանգըն նէ՞ էհէմմիյէթի օլուր, էվիմին իհթիեաճաթընը թէսվիյէ իթմէք իչին պանա պունտան զիյատէ, հէմ բէք չօգ զիյատէ բարա լազըմ տըր . . . ֆագաթ պուրալարընը տիւշիւնմէք վազիֆէմ պիլէ տէյիլ . . . թէշէքքիւր

իաէրիմ քի թէրթիպ իյլէաիյիմ բլան բէք նօլուհնատա տըը . . . պիր այա վարմազ պու սէրվէթի թէղնիա իթմէք չարէսինի բէք գօլայ պուլապիլիրիմ , տէատ ։

Մէզպուրէ , պու պանգա գայմէկէրինի ատ ևապըհանէ-նէին պիր կէօպհունէ վէ քէնատ իլէ ֆամիլեատընա այըտ օլան էվրաք միյանընա ևէրլէշտիրատ , չըզատանըտատ գայիմէ տէ-մէթլէրինին իւզէրինէ պըրագատը , պատէհու ևապըհանէյի քնիհոլէյիպ , անախտարընը՝ սայըը պիր տիպի անախտարլար րապթ իտիլէն վէ նէգատիկէրինտէն այրըլմայան խալդայա կէչիրատ ։

Պու էտնատէ ապըը սուրէթտէ հարագէթ իտէն պիր ա-րապա սօգապըն իչինատ թէվագուֆ իթտատ . միւթէագըպէն գօնատիլն գաբուլարը այըլտըղը իչնտիլատ , պիր իչի տադը-գա սօնրատատա տէրուննինատ պուլունատուղու հալվէթ օտասը-նըն գաբուսը խաֆիֆճէ վատուլտուպընատա , տուլ գատըն ։

— Ի՞մնին , տէյու սօրուննճա , լաթիֆ պիր սէտա իլէ .

— Պէնիմ , վալիտէճիյիմ , տէյու ճէվապ վէրիլտի ։

— Կիրինիչ նադը գըզըմ ։

— Մ՚իւմքին տէյիլ քի կիրէյիմ , գաբու իչէրտէն սիւր-մէլէննիչ .

— Կերչէք էօյլէ տիր գըզըմ՞։

Մ՚իսթրէս տիգ Թուրքէն գաբույը աչմագ իչին այագա գալգատը , Օլիվինատը գուճագլայըպ ալնընատան էօբէրէք .

— Զօճուղում , նէ՞ վար , նէ՞ օլույօրսուն , տէյու սօր-տու ։

— Վալի՛տէճիյիմ , պու սապահքի թըրէն էչէամըղը կէ-թիրմիչ , չիմատատ չըմէնաըճիէր մէվգըճընատան ալըպ պուրա-յա կէթիրմիչլէր տիր ։

— Բէք կիւզէլ , կէլիյօրում գըզըմ ։

Տուլ գատըն քէրիմէսի իլէ պէրապէր աչադը էնտի ։

Կէնճ գըզըն՝ վալիտէսինէ վիրուտինի խատպէր վէրտիյի էչկա , քիւչիւք ֆադատի զայէթ աղըը սանաըգլար իլէ , էքի թանէ տիւզ , ուղուն վէ կէնիչ , վէ օ նիսպէթտէ խաֆիֆ

ամանոցգլուխան խպարկեթ իսի . պու իչի ամանոցըն իւղերինաե իչի հաղըլար կըե « նազիկ էշհա » տեչու հաղըմըշ իսի ։

Պու իչի ամանոցըն տեչուներինաե պուլունան շեչլեր և թապիաթ ճեսամկեթինաե վե այագ իւղերինաե ալընմըշ իչի բեսմանեն խպարկեթ օլուպ , պիրիսի միւթեվեկիա Բիշար տիպ թուրքենին , տիկկրիտե ղեվճեսի Դըլօտիյա վայնինին բեսիմ-կերի իսի ։

Մեղքիւր բեսիմկեր իւղերինաե ղայեթ մեշհուր պիր ին-կիլիզ բեսամըն իմզասը պուլունուպղու կիպի , պու իչի քարչա բեսիմտե ան պեշ սենե եվվել քենարկերինե պին ա-տեթ ինկիլիզ լիրասընա մալ օլմուշ իսի ։

Դըլօտիյա պիր գաչ սեպեպտեն տօլայը պու բեսիմկերին մուհաֆազասընա սայ խոյօր իսի . պիրինճիսի , բեսիմկերին հադըդաթեն ասարը նեֆիսետեն օլմասը իսի . իքինճիսի , քենտի բեսինե պադտըգճա՝ հայաթընըն նեվպահարընաա պուլունուպղու ղեման կեօղունուն էօնունե կեկյօր իսի . իւչինճիսի իսե , հայիվի չերչի ու իթիպար պիր ղեվճ իլե կեչիրտիյի հայաթը վեսուսանեչի տայիմա խաթըրայարադ միւթեքեղղիւղ օլուչօր իսի . միւթեվեկիա ղեվճի՝ հադըդա-թեն հայիվը չերչի ու իթիպար կինանկարտան օլուպղունա-տան , պու տա կիւղել տուկ գատըն իչին պաչդաճա սերմա-յեչի իթիպիսար օլունմադուտա իսի ։

6

Ակել ածեկ պիր մարանկոզ ճեկա խոերեք բեսիմկեր մուհաֆազակարընուան չըդարըկտը , վե քիչիւք հալվեթ օտա-սընա միւթեթասըկ պուլունան սաչօնտա ասըկտը ։

Պատեհու Դըլօտիյա հկաչեսինին թեպոիկ խոուպ կկի-նեչեք , քերիմեսի իկե պեչատեր աթ վե ատատա սաթըն

ալմագ իչին գօնագատան չըդըզ , Շանդ-Էլիզէ ճաատէսի իւ-զերլինտէ քի սիւքքեանլարը դիեալըէթ իթտիլէը . Իրլանտա-նըն էն պիւրինճի ճընալընատն պիը չիֆթ ալատա պէյկիւրի , պիը թանէ տէ դըլմըդը գատիֆէ տէօշէլի զայէթ զարիֆ պիը դուբէ ինթիխապ իտուպ , բարատաբնը բէչինէն թէէսկէ իթտիլէը . ամէլարըն վէ արապանըն էրթէսի կիւնի գօնագ-լարընա կէօնտէրիլմէսի գարարլաչըդատան սօնրա , անա իլէ դըզ պիը քիրա ալապատընա րաքիպէն Պուլճնը օրմանընա կիտուպ պիը աղ կէղինտիլէը . օ ճիվարը Օլիվէյա իլք տէֆա օլարադ կէօրիւյօր իտի . պու կէղինէթի տէ չօդ սիւրմէյուպ թատամ իթմէք իչին Պէրլին սօդաղընտաքի գօնաղա տվաէթ իթտիլէը .

Օ կիւն անա իլէ դըզ եօրուլմուշ օլտուդլարընատն ար-թըդ կիճէ տըշարը չըդմագ իսթէմէտիլէը . ալաֆըրանգա սատաթըն օնընատ եէքտիկէրինէ պիթիչիք օլան օտալարա կիրուպ տէրին պիը ույդույա տալտըլար .

* * *

Օգոյանլարըմըզա , պիդիմիէ պէրատէը Գըլիչի ճաատէսի իւղերինտէ վէ Ադատա սօդաղընտա քհային Դանթ-Տարժան մէչիանէսինէ կէլմէկէրինի բէճա իտէրիզ .

Դանթ-Տարժան մէչիանէսի տէ, էվէլճէ ղիյարէթ իթ-միշ օլտուդուտուղ Բըթի-Անուտուվար մէչիանէսի կիպի , էչ-խասը մուղիրըէյէ վէ կիրուհը էրագիլէ մէչճա օլմուշ պիը մահալ իտի . մէչիանէնին տէրսանինտէ կիճէ խըրսըզլաըը-տան վէ եանքիսէճիլէրտէն իտարէթ էրէչիճէ պիը դալա-պալըդ կէօրիւլիյօր իտի .

Էօյլէտէն սօնրա ատալըդ նօթէր, Ֆիլան-Դաթըրըն իդա-մէթկահընա կիտէրէք , դարալ վէրսիքլերի իշ իչին լագըմ օլան ալաթ ու էտէվաթը եանընա ալարըդ սըրատա , հայ-լագ րէֆիղինատէն , օ կիւնին ապշամըը էլէ կէչիրէճէքլերի բարատան թէէսկէ վէ իատէ իթմէք իւղրէ էքի ֆըրանգ էօսիւնճ ալըդ , պիը աղ դաֆալը թիւթսիւլէմէք վէ քէնդ

տիսինէ ճիւրաթի ու մէթանէթի վէրամէք մուսահազաթը իլէ, մուայէն օլան սուաթուան բէք չօգ էվէլ Գանիթ-Ֆարժան մէյխանէսինէ կիթմիշ իտի։

Բաուլ Պըրիզօն, եանի սայըդ նօթէր, եիւրէքսիզ վէ ճէսարէթսիզ պիք ատէմ իտի. պու ատէմին ճիւրաթի ու ճէսարէթի եաղընըդ եաղըլխանէնինէ էօնվունէ օթուրուսակ վէ էլինէ դալէմի ալընդ տա, եաղը վէ խոլա թեդիւիա թէմաիլի պէմանլէրատէ կէօրիւնէպիլիր իտի, սըրդամ վէ ճինայէթի կինպի թէչէպպիւանլէրատէ պուլունմադը չէօյլէ տուրանըն, պու եօլտաքի թէչէպպիւսաթէն պահա խոլլուխի պէմանն պիլէ։ դօրդու վէ տէհլիքէտէն պաշտան այադա գատար զանկըը զանկըը թիմքիմէ յէ պաշլար իտի։

Իշտասըլ պու սէֆիլ մախլուգատէ ճինայէթի վէ սըրդամ ատէմի տինէպիլիճէք պիր խոթխոտա կէօրիւնմէյօր իտի։

Բաուլ Պըրիզօնըն, պիր քէօշէպինէ չէքիլիսի օթուրմադտա օլսուդու սալօնատա, զահիրէն պիրիսիրլէրինի թանըմադ տըդլարը վէ հադըդաթէտէ պիր եօլըն եօլճուսը օլան բէք չօգ հայտուտսալ, ճանիլէր վէ սէրսէրիլէր մանկալար թէչիրիլ խոսէրէք, էօնլէրինատէքի հիլէլի իշրէթի իլէ ուօլու չիշէլէրի ուօլտուտուտ պօշալմադըգա մէշղուլ խոլլէր։

Ֆիլան-Դաֆը տա սաաթ օնա ուօղրու պու մէյխանէյէ կէլսի, իսիմլէյար նօթէրլէն դարշըտընուտա օթուրուտու, հայտուտ տէլիգանլը օ ադշամ՝ պիր կիճէ էվվէլքի կիպի սէօզ սէօյլէմէյօր իտի. պիր արաըդ Բաուլ Պըրիզօն ֆըսըլտատարադ թէչէպպիւա խոէճէլէրի իշտէն պահս իմմէք խոթէսի խսէ տէ, Ֆիլան-Դաֆը պիր իշարէթ իլէ սիդիկի իմմէսինի անլաթմաը։

Պու իքի ալդատաշըն սայընտա ՝օլընտա էրկէնճէ դալապալըդ վար իտի. մուշթէրիլէրատէն պաղըլարը կէրէկլի կիպի դաֆթայը թիւթունլէյէրէք, շալդը մընըլտաումադա պաշլանընշլար, պիր թադըմընտա հալա կի քիւլթիւէր խոթընտըլար իլէ չադըդ չագըշտըրըյծըլար իտի։ պու հալլէր քէք տէհլիքէլի պիր մէնզարէ թէշքիլ իմմէքսիզիտի։

Եալընըզ քիւչիւք պիր մասանըն էօնիւնտէ պիր ատէմ կէօրիւլիյօր իտի քի, թավր ու հալինտէն էլպիսէ վէ դըյաֆէթինտէն, պու ատէմին, էն սահիհ թապիր իլէ պու հայտուտ եաթաղընըն, պու տէհչէթամիզ մէյխանէնին միւշթէրիլէրտէն օլմատըղը աշիքեարէն անլաշըլըյօր իտի.

Շախսը մէղքիւր, դըրգ եաշընտա թախմին օլունուպ, պագըշը վէ սիյմասը ղէքեա վէ իւրֆանընը խապէր վէրիյօր իտի. դումրալ վէ սիյահէ մայիլ սագալը կէրտանընը սէթր իտիյօր իտի. արդասընտաքի էլպիսէ սատէ վէ ֆագաթ ղայէթ թէմիզ իտի.

Արդասընտա մէվսիմէ կէօրէ գօյուճա ըէնկլի գումաշտան մամուլ պիր բարտէսիւ վէ ալթընտա եինէ գօյու ըէնկլի գումաշտան եաբըլմըշ դըսա պիր չաքէթ իլէ եէլէք պուլունտուղու կիպի, պիր ազ կէնիշճէ օլան բանթալօնը պիչիմլի վէ ղարիֆանէ եաբըլան բօթինլէր իւղէրինէ սարգըեօր իտի.

Շախսը մէրգումըն պաշընտաքի քիւչիւք շաբդա, սըդ վէ չօդ օլան սաչլարընը քեամիլէն սէթր իթմէմիշ օլուպ, պիր գըսմը ճէսարէթ իյմա իտէն ղէքեավէթ վէ ալնը իւղէրինտէ պուլունարագ ղաթէն կիւղէլ վէ շիրին սիյմասընը պիր գաթ տահա թէղեին իտիյօր իտի.

Իւլասա, պու ատէմին հիչ պիր թարաֆընտա պիր գուսուր կէօրիւլմէյօր իտի իսէ տէ, եալընըզ պէյազ վէ թէմիզ էլլէրինտէ ճիւզվի նասըր ալամէթի կէօրիւլտիւյինտէն, մէրգումըն տայիմա էլ իշլէրի իլէ օղրաշտըղը անլաշըլըյօր իտի.

Շախսը մէրգում մասանըն իւղէրինտէ վէ էօնիւնտէ պուլունան պիր շիշէ պէյազ շարապ իլէ իքի ատէտ գատէհէ էլ ասգունտուրմամըշ իտի. սիկարասընը թիւթտիւրմէքտէ օլան պու ատէմ, էվվէլճէ պէյան իյլէտիյիմիզ վէճհ իլէ պիւսպիւթին մէյխանէնին եապանճըսը օլտուղունտան, հէրքէս քէնտիսինէ բէք ֆէնա պիր նազար իլէ պագմըշլար իտի.

Մերդում, մէյխանէնին տայիմի միւշթերիլերի նաղարընտա խաֆիյէ վէ ճասուս սրֆաթընտա թէլադդը օլունտու, ֆագաթ մէյխանէնին սահիպի օլան միւսիւ Լուբիյանընն, նէզտինտէ թէդարրուպ իլէ պու զաթը դուճադլատըղընը, էլլերինի սրգտըղընը վէ տէսթկեահընն գարշը թարաֆընտա օթուրթտուղունը կէօրիւնճէ, տէրհալ հէրքէսին սույի զաննը վէ շիւպհէլերի զայիլ օլտու, սէրսէրիլէր եէքտիկերինէ տէօնիւպ.

— Պու ատէմ բօլիս խաֆիյէսի օլմայըպ միւսիւ Լուբիյանընն եա պիր տօսթը, վէ եա ադրապասընտան պիրի օլմալը, սէօղիւնի թէքրար իթտիլէր.

Ֆիլհագըգա միւսիւ Լուբիյա պիղզաթ պու ատէմին էօնիւնէ պիր շիշէ շէրապլա իքի դատէհ վաղ իթտի, շիւպհէսիզ գարշը գարշըեա կէչիպ պիր դաչ գատէհտէ քէնտիսի բարլաթմագ իսթէյօր իտի. ֆագաթ միւշթերիլերին հիսապլարը իլէ մէշղուլ օլմագ մէճպուրիյէթի պիր միւտտէթ պու արզուտան քէնտիսինի մահրում պըրագտը.

Մատամ Լուբիյա. էքսէրիէն տէսթկեահընն պաշընտա օթուրուպ շիշէլերի եէնիտէն տօլտուրմագ, հիսապլարը բոշյէթ իթմէք վազիֆէսի իլէ մէշղուլ օլույօր իսէ տէ, մուվագգաթէն պիր թարաֆա կիթտիյի զէման զէվճինէ քէնտիսի վէքեալէթ իյլէյօր իտի.

Մատամ Լուբիյա թէքրար տէսթկեահա կիրտիյինտէ միւսիւ Լուբիյա հէման կէլիպ, իւսթի պաշը թէմիզ օլան տէտիյիմիզ շախսը մէճհուլըն գարշըսընտա օթուրտը վէ եէնիտէն էլինի սրգըպ քէմալի մուհապէթլէ.

— Իշթէ զէվճէմ իշինին պաշընա կէլտի, էօնիւմիզտէքի շու նէֆիս շէրապը իչէրէք բահէթ բահէթ կէօրիւշիւրիզ, զիրա պիր պիրիմիզի կէօրմէյէլի էբէյիճէ պիր զէման օլտու... հա՛յ չաբգըն քիւլհանի հա՛յ, սէնէլերի հիսապ իթմէք իշիմէ կէլմէզ, սօնրա տահա զիյատէ իխթիյարլարըմ, տէտի.

— Պա՛հ, ճէնապը Հագդա շիւքիւրլէր օլսուն, հէնուզ

ինքնիշխան սպրդամըղ միւսիւ Լուբիյա, խուստուսի իւնչ սիղի պէօյլէ չէն վէ չէթարէթլի պիր հալտե կէօրուիյիմ իչին ընչք գիյատե մէնհուն օլտում։

Իհթիյար մէյխանէճի սայիգոյլի թէէսիւր իւնչ ճիւղվի թիթրէմէ յէ պաշլատան էլինի ուղատրպ դատէհլէրի տօլտուրարագ վէ եէքտիկէրինէ վուրուշտուրարագ.

— Ընհհէթինէ իչէյօրում, տէտի։

— Պէնտէ դալգի վէ սամիմի պիր արզու իւնչ սիղին սընհհէթինիզ իչէյօրում։

— Է՛յ, մինի մինի Ընճճիյիմ... ա՛հ, էվէլճէ պէն սանա պէօյլէ խըթապ իտէր իտիմ. պու պէնիմ էսկի պիր ատէթիմ ոիր, կէօրիյօրսուն ա՛, պէնին իւնչ լահուպալնեանէ գօնուշույօրում, եօգսա պէօյլէ պէնլի պէնլի գօնուշմադ խօշունա կիթմէ յո՛ր մը։

— Սէպէ՛պ։

— Զիւնքի պու կիւն պէն էվվէլքի պիլտիյիմ չարգըն չօճուդ տէյիլին, չիմտի պէօյիւմիւշ պիր ատէմ օլմուշսըն... հէմտե կէրչէ քտէն պիր ատէմ. հա՛, խաթըրըմա կէլմիչ իքէն սօրայըմ. գա՛չ հաչընտասըն։

— Դըրդ։

— (Հայրէթլէ.) Օ գատար վա՛ր մը եա՛, էմի՛նմիսին։

— (Կիւլէրէ.) Թամամ դըրդ հաչընտայըմ։

— Դ.արիպ չէյ, պունտան եիրմի պէնէ էվվէլ մաքինաճըըդ պէնտթը իւնչ մէչղուլ օլան Բօլ լը Բէվվայէնին խըտմէթինէ գապուլ օլունտուղուն ղէմին, ճիվայտտա վէ Պէնթ-Մարթէն ըրխթըմը իւղէրինտէ քնային ֆապրիգ ալարտա չալըշտըղըն սըրատա, սանա նէ նադարըտա պադըյօրսամ եիւնէ օ նադարըտա պադմադ խոթէյօրում։

— Էվվէ՛թ, օ ղէման օն պէչ հաչընտա խոմ։

— Օն իւչ օն տէօրթ հաչընտա կէօրունիյօր խոին, եիւղիւնտէ թիւյտէն թիւտտէն էսէր եօգ խոի։

Գարիինի քիրամէ Ընհէ նամը իւնչ թանըտտըրմըչ օլտուղումուղ ղաթ, սէօղիւնէ տէվամ խտէրէք։

— Օ զէմանտէն պէրի օ տա զուհուր իթտի, հէմտէ եավաշ եավաշ աղարմաղատա պաշլատը . . . տըդդաթլա եագընտան պագըլաճագ օլուրսա, սագալըմըն աղարմըշ օլան գըլլարըտա կէօրիւլէպիլիր, տէտի։

— Նէ՞ տէրսին, սէնէլէր ինսանը պիւսպիւթիւն պաշդա պիր շէքլէ թահվիլ իտիլօր, եէքտիկէրիմիզի կէօրմէյէլիտէն պէրի նէ՛ օլտուղունը, նէ՛ եաբտըզընը պիր աղ հիքեայէ էթ պագալըմ։

— Պիլիրսինիզ քի միւսիւ Բօլլը Բէվվայէ եալընըզ պէնիմ ուսթամ տէյիլ իտի. քէնտիսի պէնիմ իչին հէմ ուսթա վէ հէմտէ համի իտի . . . եէքտիկէրինի միւթեադըպ բէտէր ու վալիտէմի ղայպ իտուպտա էօքսիւզ վէ պիքէս դալտըզըմ զէման, պէնի քէնտի էվլատը կիպի դայըրըպ եէթիշտիրտի, պանա բէսմ թահսիլ իթտիրտի, մաքինայը պօզուպ գուրմագ, եաբըպ վիճուտէ կէթիրմէք ֆէննինիտէ էօյրէթտի, հէմտէ միւքէմմէլ սուրէթտէ թահսիլիմէ սայ իթտի, չինքի . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք.) Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պիլիրիմ. ա՛հ, սէնի նէ՞ գատար սէվէր իտի. հագգընտաքի մուհապէթ ու բայէթի պէր քէմալ իտի . . . սէնին կիպի պիր շակիրտ եէթիշտիրտիյինտէն տօլայը, իֆթիխար իթտիյինի չօգ տէֆա լիսանընտան իշիթտիմ, սէնի բէք չօգ սէնա իտէր իտի, հէր հալի նումունէյի իմթիսալ ատտ իտիլմէյէ շայան պիր շակիրտ, զէքի, չալըշգան, սահիպ վիճտան, նամուսլը, էլհասըլ պիր սէնաթքեար իչին լազըմ օլան պիլճիւմլէ խասիյէթի հայիզ պիր չօճուգ տըր տէր իտի . . .

Բընէ էլլէրինի եաշարմըշ կէօզլէրի իւզէրինէ վազ իտուպ, մահզունանէ պիր սէտա իլէ.

— Զէվալլը, միւհթէրէմ ատէմ, ա՛հ, բէք էյի բէք նամուսլը պիր զաթ իտի, ագըպէթ պիչարէյի էօլտիւրտիւլէր, դանընը տէօքտիւլէր . . . տէտի։

— (Միւթէճէսսիւսանէ.) Սէնտէ քէնտիսինին մասումէն էօլտիւյիւնտէն Էմի՞նմիսին։

— Էվվէթ, հիչ գապահաթը նոգ իսի, պիչչարէ մասումէն վէ էն ատոլուսալ մադալումէն թէլըը հայաթ իլմաի։

Պիր միւատէթ սիքիլմի միւհէտդըզ Ըրնէ թէքրար սէօվլիւնէ տէվամ իտէրէք, չու նօրմա իֆատէ մի հայ իլմաի։

— Ուսթամ տահա վէֆամընտան էվվել իտարէճէ տիչչարը միւչկիւլաթ օլմադա պաշլամըշ իսի։ Իտամ տարքմի իլէ վէֆաթ իլմիրաէն սոնրա, պիճիւմճէ էմնալ ու էչքատաը հիքիմէթ թարաֆընտան տահմըլսը։ պաշգա պիր ֆապրիգատա իչ արամադըզըմ լաղըմ կէլսի, ալթը ալ արաշարըմըմ ֆադաթ պիր իչ պուլմատըմ, իչիէր նօրմանա կիմմէյօր իսի, հէր նէրատէ էսկի ամէլիյէրէ նօյ վէրիլէրէք եէլէրինէ նէնիլէր ալընըյօր իսի։ պիլէ պիլմըյընիղ քի այլարճա իհթիյաճըմըզ թէէմմին իտէճէք պիր քարայա մալիք տէյիլ իսիմ։ աճ պի իլաճ գալըզըմ պիր ղէման իսի քի թէսաուիֆէն ինկիլիթէրատա ֆրանսըզ մաքինաճըլար արամադատա օլտուղունը իտապէր ալամմ։

7

Լուբիյա։ — Տէմէք պու հէվատիսի իչիտինճէ իրի պիր աէմէտին, հէման գալգըպ կիմմտին հա՛...

— Հայ հայ, Խարիպտէ գալըպ ածըգատան էօլմէքտէն իսէ, Մանչ աէնիգինին էօթէ թարաֆընա կէչիպ նաֆգադամը թէտարիքէ վէ հայաթըմը մուհաֆազայէ չալըշմագ էլպէթտէ լայըըը տը։

— Նիտէր կիմմէղ իչ պուլապիլմէ՞ն մի։

— Հէման էրթէսի կիւնիւ։

— Ո ղէմանտէն պէրի ալէտտէվամ Ինկիլիզլէրին եանընտա՞ մը գալտըն։

— Էվվէթ, պապա Լուբիյա... էվվէլճէ իքի սէնէ թահսիլ իլէ մէշղուլ օլտում, միւթէադըպէն, պէշ սէնէտէ ա-

մէլիյաթ կէօրէրէք դալֆա չըգտըմ. արատան չօգ պիր զէման կէչմէտէն ուսթամ ժագ Բօլտրըն վէֆաթը վուդու պուլտու, ֆապրիգասընը թէրք իթմէքլիյիմ Իգթիղա իթտի, զաթէն հիչ պիր իշտէն անլամայան տամատը հէր իչէ միւտախէլէ իթմէյէ պաշլատըղը իչին մուամէլաթ եօլունտա կիթմէյօր իտի...

— Նէֆսի Լօնտրատա՞ մը իտի։

— Իա՛յրը, Բօրթըսմութտա։

— Օրատա պաշգա պիր խըտմէթ պուլամատը՞ն մը։

— Հալ ու շանըմ իշիտիլմիշ օլմաղըլա Բըլիմութտէ Լօնտրատա պուլունան պիր գաչ ֆապրիգա թարաֆընտան տավէթլէր վուդու պուլտու... ֆագաթ պէն վաթանը զիյարէթ իթմէք իսթէտիմ...

— (Կիւլէրէք.) Օ՛, ագըպէթ Բարիզ սէնի եինէ չէքիպ կէթիրտի, եօյլէ՞ մի։

— Բարիզ սէվիլմէյէճէք պիր շէհր տէյիլ տիր, ֆագաթ Ֆըրանսայա ավտէթիմէ պունտան պաշգա վէ ճիտտի պիր սէպէպ տէ վար...

— (Դատէհլէրի տօլտուրարագ.) Պու սէպէպին նէ օլտուղունը տա կէօրիւյօրում, անլայօրում... սէվտա մէսէլէսի... նա՞սըլ անլայապիլտի՞մ մի։

— Անլայամատընըզ։

— Չօգ շէյ, պանա հայրէթ վէրիյօրսունըզ, հէնուզ կէնճ վէ կիւզէլսինիզ, պէօյլէ աշգ ու սէվտա իշլէրինտէ մինասիպէթինիզ օլմագ լազըմ կէլիր։

— Օ տիւրլիւ մինասէպաթտան հէվէսիմի ալտըմ, ֆագաթ ճիտտի պիր մէյլ ու սէվտատան տայիմա գօրգար իհթիրազ իտէրիմ, պէքեարլըգտա ինսան սէրպէսթանէ պիր հալտէ եաշար, պունտան պաշգա ինսան թէէհհիւլ արզուսընտա պուլունտուղու զէման էյի պիր գատընա տիւշէճէյինի նա՞սըլ անլայապիլէճէք, մամաֆիհ պիրազ իշլէրիմի եօլունա գօյտուգտան վէ բահաթլաշաշըգտան սօնրա էվլէնմէք գօլայ ալը։

— Պարի էբէյիճէ բարա թօբլայապիլտի՞ն մի.

— Թէմամ օն տօգուզ սէնէ սարֆ իթտիյիմ սայ ու զայրէթ սայէսինտէ, պու կիւն եալընըզ քէնտիմէ այըտ օլարագ գըրդ պին ֆըրանդ գատար պիր բարայա մալիքիմ.

— Օ՛, պու ատէթա քիւչիւք պիր սէրվէթ տէմէք տիր, նամուսլը պիր գըզըն տէսթը իզտիվաճընը թալէպ իտէրսէն, օ տա սանա պու գատար պիր բարա կէթիրիր, էյիտէն էյի պիր զէնկին օլուր մէյտանէ չըգարսըն.

— Ֆէնա օլմազ, ֆագաթ պէն շիմտի պաշգա պիր շէյ տիւշիւնիւյօրում.

— Սէօյլէ պագալըմ, նէ՞ տիւշիւնիւյօրսուն.

— Ա՛հ, ֆիքր ու թասավվուրըմ բէք զարիպ տիր. սիզ պէլքիտէ պունտան պիր շէյ անլայամայաճագսընըզ տըր. էօթէտէն պէրի պիլիրսինիզ քի պէնիմ հարաքեաթ ու թասավվուրաթըմ պիր ազ մէճնունանէ տիր, ֆագաթ էլիմտէ տէյիլ, պուտա պիր մէրագ պիր ֆիքիր...

— Հա՛յտէ, օ ֆիքիր նէ իսէ սէօյլէ պագալըմ.

— Համի վէ իսթատըմ օլան միւթէվէֆա Բօլ լը Բէվվայէնին տուլ զէվճէսի իլէ չօճուգլարընը պուլմագ իսթէրիմ.

— Վագտա Բարիզին էն ֆէնա ինսանլարը իչինտէ եաշայօր իսէմ տէ, պէօյլէ շէյլէրիտէ բէք էյի անլարըմ, պիր տէրէճէյէ գատար պէնտէ պիր դալպէ մալիք վէ նամուսլը պիր ատէմիմ, Բօլ լը Բէվվայէ վագթը իլէ սանա բէք չօդ էյլիքլէր իթմիշ իտի. պու կիւն տուլ զէվճէսի իլէ չօճուգլարընը միւհթաճը իանէ պիր հալտէ կէօրիւրսէն, սէնտէ պիլ մուգապէլէ անլէրէ էյլիք իթմէք իսթէյօրսըն, պու հարաքէթինի թահսին իտէրիմ վէ էօյլէ զանն իտէրիմ քի, քէնտիլէրինի պուլմագտա սիզին իչին կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր.

— Պիլաքիս բէք միւշկիւլ.

— Միւշկի՞ւլ մի.

— Բարիզտէն չըգըպ կիտէճէյիմ սըրատա մատամ լա Բէվվայէյի կէօրմիւշ իտիմ, քէնտիսինէ արա սըրա մէքթուպ

եաղաճաղըմը վատ իթտիմ վէ պու վատիմտէտէ գուսուր իթմէտիմ։

— Մէքթուպլարընըզա ճէվապ վէրտի՞ մի։

— Ասլա՛, իքի սէնէ մէքթուպ եաղմագտա տէվամ իթտիյիմ հալտէ, նէ օլտուղունա վէ նէրէտէ պուլունտուղունա տայըր պիր կէօնա մալիւմաթ ալամայընճա արթըգ օսանտըմ, թէմամ օն եէտի սէնէ օլույօր քի պու գատընճըղաղա տայըր պիր չէյ իշիթմէտիմ. պու սըրատա, եանի Բարիզէ կէլիր կէլմէզ տօղրու Սէնթ-Անթուան սօգաղընա կիթտիմ, չիւնքի ուսթամըն վէֆաթընտան սօնրա Բօայալ սէմթինտէն օրաեա նագլը մէքեան իթմիշլէր իտի. մատամ լա Բէվվայէ օ խանէտէնտէ չըգըպ կիտէլի պիլմէմ նէ գատար վաղըթ օլմուշ, ֆագաթ գաբուճը եէնի իգամէթկեահընա տայըր վէրտիյի ատրէսի ունութմամըշ, նէրէյէ կիթտիյինի պիլտիրտի. զէվալլը գատընը, ալէլխուսուս տիղլէրիմին իւզէրինտէ սըչրատարագ օգշայըպ սէվտիյիմ չօճուգլարը գուճագլամագ իչին, քէմալի սիւրաթլա օ սէմթէ կիթտիմ, տուլ գատըն եինէ իգամէթկեահընը թէպտիլ իթմիշ, ֆագաթ պու տէֆա նէրէյէ կիթտիյինի սէօյլէմէմիշ, իզինի թօզընը ղայպ իթտիմ։

— Չօգ չէյ, քէնտիսինի պուլապիլէճէյինի իւմիւտ իտիյօ՞րմուսըն։

— Հիչ պիր զէման գաթի իւմիւտ իթմէմ. մէզպուրէյի պուլմագ իչին իւչ քիշի Բարիզին հէր քէօշէսինի պուճաղընը տօլաշըեօրլար. տիկէր թարաֆտան պէնտէ պօշ տուրմայօրում, արաշտըրըեօրում... հաթտա պու իւչ ատէմտէն պիրիսի պու ագշամ պէնի կէլիպ պուրատա պուլաճագ տըր. պուտա զայրէթլի վէ նամուսլը պիր սըմսար տըր։

— Շիմտի պէնիմ պուրատա պուլունտուղումը նա՞սըլ խապէր ալտըն։

— Էվվէլճէ իգամէթ իթտիյինիզ Սէնթ-Մարթէն ըլխթըմընտաքի տիւքքեանընըզտան խապէր վէրտիլէր։

— (Սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Օրատա իշլէրիմ պօզուլմա-

ղա պաշլատը. պուրատա իսէ շիքեայէթ իտէճէք պիր հալտէ տէյիլիմ. եալընըզ միւշթէրիլէրիմ պիր աղ ույկունսուզ, տահա տօղրուսը իչլէրինտէ ինսանա պէնզէր պիր մախլիւգ եօգ... հէման քեաֆֆէսիտէ մաղնուն ատէմլէր տիր...

— Արամագտա օլտուղում զաթլարա պայըր սիզ հիչ պիր չէյ իշիթմէտինիզ մի.

— Խա՛յըր, Բօլ Բէվայէնին պաշընա օ ֆէլաքէթ կէլտիքտէն սօնրա, տիւքքեանը ֆապրիգասընը գաբաթտըլար, օ թարիխտէն պէրի նէ տուլ գատընը վէ նէտէ չօճուգլարընը կէօրէպիլտիմ.

— Ֆագաթ նի՞չին բօլիս իտարէսինէ միւրաճաաթ իթմէյօրսըն.

— Միւրաճաաթ իթտիմ, ֆագաթ պիր ճէվապ ալամատըմ... տուլ գատընն պէլքի էօլմիւշ տիւր վէ եախօտ Բարիզի թէրք իթմիշ տիր կիպի ճէվապլար...

— Պէլքիտէ սանա միւհթաճ օլմայաճագ պիր հալտէ վէ արզունըզա մուվաֆըգ պիր սուրէթտէ վագըթ կէչիրմէքտէ տիր.

— Անըն պանա իհթիյաճը օլմասա տա, պէն հէր հալտէ քէնտիսինի կէօրմէք իսթէրիմ.

— Նի՞չին.

— Չալըշըպ գազանտըղըմ բարատան քէնտի հիսսէսինի այըրըպ վիրմէք իչին, էվվէթ, պիր պաշգասընըն եէրինէ եագալանըպ հագսըզ եէրտէ վէ մազլումէն զէվճի Բօլ ը Բէվվայէնին եատը հայաթը պէնճէ բէք մուգատտէս տիր, ձունը իսպաթ իթմէք իչին գապուլ իթմէսէ տէ, զօր իլէ բարամըն պիր գըսմընը վէրէճէյիմ վէ զէվալլը ֆամիլեանընն իատէյի չէրէֆ վէ իթիպարընա էլիմտէն կէլտիյի գատար չալըշաճաղըմ.

— Տէմէք օլույօր քի Բօլ Բէվվայէնին պիկիւնահ օլտուղունա սէն տէ գանիսին.

— Սիզ, սի՞զ տէ մի քէնտիսինի միւթթէհիմ զանն իտիյօրսունըզ.

— Ախտաճըդ միւսուսատե էլթ ակ պէն տէ մէրամըմը անլատայըմ, օ ղէման չօգ քիշիլէր պու զամըն ալէյհինտե պուլունտուլար, ֆագաթ էմին օլունըդ չի պէն քէնտիսինին պիր ճինայէթ իլդա վէ իրթիքապ խէճէյինէ ատա իհթիմալ վէրմէյօր իսիմ. չիւնքի նամուսը, չալըշդան, ղէվճլիք վէ բէսէյիք վաղիֆէսինի թանըր վէ օ Ֆոդուդը մուհաճիազա խէր պիր ատէմ օլսուլունը հադընէն պիլէնլերսինիմ. սէնտաթը ուղրընտա սէրվէթինտէն մահրում օլտուղունը պիլսիյիմ հալտէ, եինէ քէնտիսինի գամիլ սըֆաթընտա թէլսոդը խէյրէօր իսիմ, խուսուսի իլէ ադըն ադրատասընտան պիրինի գամիլ իմտին... պունա պիր տիւրլի ադըլ էրսիրէմէտիմ, ֆագաթ էն ուճնա ալէյհինտե հիւքմի գամի վէրիլինճէ արթըգ թէրէտտիւտե չիւպհէյ մահէլ դալմատը, իշ սէրտահաթէն մէյտանէ չըղը։

— (Թէէսիրլէ հայդըրարագ) Սէրահէթ, պէրահէթ ոէնիլէն չէյ է.քսէրիէն ինտանը ալտատըր, նասըլ քի օ կիւն տե պու հալին աէհչէթլի պիր նամունէսի կէօրիւլիւչ տիր։

— Պու սանա մախսուս պիր ֆիկիր...

— Ֆիկիր տէյիլ, պսւ պէնճէ պիր հադըգ ամթ տըր, նամատըմ իւզէրինէ նէմմէն իտէրիմ քի Նէօյլի քէօքրիւպինտե գամիլ իտիլէն հէ.քիմին գամիլի նէկէնի տէյիլ տիր։

— Պաչդա քիմ օլապիլիր, օ հալտէ ասըլ ճանիլէրին միւթթէհիմլէրին քիմլէր օլտուղու թանըմադ պիլմէք լազըմ կէլիր...

— Անլէրի տե թանըյաճազըմ... անլայաճազըմ, պանա բէսէյիք իտէն Բօլ լը Բէվվայէնին չէրչէֆ ու հայսիյէթինի իտաէ իհթիրճէյիմ։

— Մուվաֆֆագ օլապիլիսէն չօգ ալա օլուր, սէն նամուսը վէ վիճտան սահիպի պիր չօճուգսըն, մուվաֆագըյէթինի արզու իտէրիմ, հէլէ պիղ պիր չիչէ տահա պօչալատալըմ։

Պապա Լուքիա, Շատլիս չալտապընտան իքինճի տէֆթա

օլարագ պիր չիշէ տահա կէթիրսէ . թամ պու սըրատա սըմնալը գըյաֆէթինտէ պիր սաէմ մէյլհանէյէ կիրէրէք սալօնըն հէր ճիհէթինէ սըգդալա կէօղ կէզմիրմէյէ պաշ-լաալը . Ը՛ընէ, պու սաէմին պէտրէհիյի շահա օլառաղունը մէյլհանէճիյէ անլաթմըգտան սօնրա , եւ պիւնի օ թարաֆա չէվիրէրէք նէզմինէ կէլմէսինի իշարէթ իթտի . սըմնալը թէգ-գալրուպ իտէր իթմէղ, Ը՛ընէ .

— Էյ նէ՞ հէվատիս վար պագալըմ, աէյի սօրտու ,

— Հիչ . . .

— Պու սապահ պիր ազ իւմիւտ վար իտինիղ ,

— Էվվէթ էօյլէ իտի , իսթէհիյիմ մալիւմաթը իսթիհ-սալ իտէճէյիմի իւմիւտ իթտիյիմ մահալէ կիթտիմ, իչին իչինտէ մէկէր եանըզընդ վար իմիշ . վազթը իլէ թարիֆ իթ-տիյինիղ կիպի տուլ պիր դաալըն , պիր օղլու վէ պիր քէրի-մէտի իլէ պէրապէր կիթտիյիմ խանէտէ իպամէթ իթմիշլէր , ֆազաթ պուննալը լէ Րէվվայէ ֆամիլեասը նամը իլէ եատ օլունմայօրլար ,

— Նէ՞ նամ իլէ եատ օլունօյօրլար ,

— Մ՛օնսթիյէ ,

Լուբիյա . - Տուլ գաորըն , պէվճինին լէքէտաբ օլան նա-մընը թէրք իտէրէք պէլքի սէ պաշգա պիր իամ թագըն-մըշ սըր ,

Ը՛ընէ . - (Տիւշիւնէրէք .) Հագըգաթէն պու տա օլա-պիլիր , պու մատամ Մ՛օնսթիյէնին չիմնի նէրէտէ իգամէթ իթմէքտաէ օլտուղունը թահգըղ իթտինի՞ղ մի ,

— Օ ճիհէթի պիլէն եօգ ,

— Վալիտէյէրինին եանընտա պուլունան տէլիփոնը իլէ կէնճ գըզը՛ն իսմիրինի սօրուպ անլայապիլտինի՞ղ մի ,

Սըմնալը գըյաֆէթինտէքի սաէմ ճէպինտէն պիր չըզ-տան չէքիպ աչտըգտան սոնրա ճէվապ օլարագ .

— Պիլինին իտամ Ապէլ տիկէրինին Պէրթ , աէտի ,

Ը՛ընէ . - (Մ՛էսէրրէթ իլէ .) Ապէ՛լ, Պէ՛րթ , թա քէնտի-յէրի , պապա Լուբիյա բէք տօղրու սեօյլէմիշտինիղ, զէվալ-

ԼԸ գաստընըն , չօճուգլաբընըն չերեփ ու իթիսպարընը մու-հաֆազա մագասատը իլէ , նամընը թէպտիլէ լուզում կէօր-տիւլի անլաշըլըյօր . (ալմասըէ խիմապէն) տէմէք քի չիմոի նէրէտե իգամէվ իթմէքտե օլտուգլարընա տայըր սիզէ մա-լումաթ վէրէն պուլունմասը՞ մը ։

— Էվվէթ , եարըն պունը անլայսպիլէճէյիզ ։

— Բէք կիւզել, եարըն պիրլիքտե կիտէրիզ, էկեր թալի պու տեփտա տա միւսաատե իթմէզ ատ պիր եանլըշըզ օ-լուրսա , պաշդաճա պիր չարէ տիւչինտիւմ քի, օ չարէ հեր հալտե մուվաֆագըյէթիմիզի թէէվին իտէր ։

Լուբիյա . - Ո չարէ նէ՞ տիր ։

— Մ՚ոնթգարնաս մէզարլըզընա կիտէճէյիմ ։

Լուբիյա . - Մ՚ոնթգարնաս մէզարլըզընա՞ մը ։

— Էվվէթ , պու մէզարլըզա ատէմամ իթմէյէ պաշլա-յաճաղըմ, գիւա կիւնին պիրինատե միլթագա տուլ գատըն զէվճինին մէզարընը գիյարէթ իթմէք իւզրէ կէլէճէք տիր . . . Հայատե պագալըմ էսկի տօսթումզը, գատէհիմի տօղ-տուրընըզ, պու ագշամ բէք նէշէլի պիր զէմանըմ ատը , Ա-պէլ իլէ Պերթ , պու իքի գարընտաշ հէնուզ հայաթտա պուլունույօրլար , քէնտիլէրինի եագընտա պուլաճաղըմը չիմտիտէն հըսս իլէյօրում ։

8

Տէթկահըն գարշը ճիհէթինատե պու ատօզլէր թէտթի օլունտուկտա ատըտա , Միլան-Գաթըր իլէ սապըգ նօթէր ատ պիր մուտանըն էօնիւնէ գարշըլըգլը օֆուրարագ միւթ-թասըլ չագըշտըրմագտա վէ եէքտիկէրինէ նատիրէն պիր իքի ատօզ ատօյլէմէքտե իտիլէր ։

Հեր իքիտե տե վագըթ վագըթ թէլաշ իլէ գաբուտան թարափա տէօնիւտ պագըյօրլար իտի . Թավըրլարը վէ պա-

գըշխարընատան մէրտդ իչինտէ օլտուդլարը անլաչըլըյօր իտի ։

Պատմի օն պիրի չալմըշ իտի , մանայէն օլան վախըմի իւզերինտէն ան տադըդա գատար գալա պիր ղէման կէչ-միի հալտէ , ժան-ժուան հէնտզ կէօրիւնմէյօր իտի , Բա-ուլ-Պըրիլօն մըրըլտանարագ արդատաչընա .

— Ա՜ճէպա պու չարգըն նէ՞ եարըյօր . . . նէ՞րէտէ գալ-տը , տէմէսի իւզերինէ , Փիլան-Գամըր հայրէթի իլէ .

— Էվէթէի , ատամի օն պիրտէ պուրատա Թէքըլտմադա գարատ վէրմիշ իտիք , տէտի ։

— Ոչնէն պու ատէմէ էմնիյէթին վա՞ր մը

Նօթէր . - Պէնատէն պէօյլէ պիր չէյ սօյմադան մադ-սատըն նէ՞ օլտյօր ։

— Պու կիճէ պաչդա պիր Թատաֆա սավուչըր կիտէր . պիր ատրալըգ Պէրլին ազդալընա՜տա օղրայարագ Իմարիֆ իմ-տիյին գօնագը կէօղտէն կէչիրիր , սօնրա տա քէչի իտէ-ճէ յիմիշ խաղինէէյի եալընըգ պաչընա ալմադա գալդըգըր ։

— (Կիւլէրէգ .) Խաղինէէյի եալընըգ պաչընա գալտը-րադագ հա՜ . . . խա՜յըր , խի՜յըր , պէն պու նատան գօղդմամ , պէնիմ զանընըմճա ժան-ժուան բէգ սատըգ բէգ էյի պիր ատէմ ատր , տայիմա տօսթլարընը իլթիլամ իտէր . Նօթէր , պու ատէմ հադդընատա չի պիհ հասըլ իմտիյին իչին հադ-սըզըն , օ սէնի իլթիլամ իտիյօր , համատա պէն պու իշէ սէնի գարըշարըմադ իսթէմէտիյիմ հալտէ , տիւնքի կիւն սէ-նի միւտաֆատա իմտի վէ մուվաֆագ տա օլտու ։

— Էվէթէի , էյի չօճուդ տըր , պէն տէ ֆէնա պիր ֆիքր իլէ սէօյլէմէյօրսըմ , լաքին . . .

Պու սէօզլէր իքտնալ իտիքէմէտի , զիրա Թամ պու էսնա-տէ մէյտանէնին Ա.գատա սօղաղընա տօղրու աչըլտն գա-բուսը աղիմ պիր կիւրիւլմի իլէ աչըլտը , Նօթէր իլէ Փի-լան-Գամըր եիւզերինի դաքտյա չէվիրտիլէր , պէնդլէրի քիւլ քէսիլտի , չիւնքի գատընըն էչխինատէ բօղու գ՜ամիսերի վէ մայէթինատէ պէշ ալմը նէֆէք ժանատալմա պուլունույօր իտի ։

Ֆիլան-Գաֆըր իւէ առալըգ նօթէր պու հալի կէօրինճէ տէրհալ այագա գալդըլար, մէ֊ֆանէնին սայըր սպիճիմէ մի չէթէլէրի տէ, պիր դրամը պէյնգալի խէվի ու տէհշէթէլէ, պիր գրամը մի թէհալիրանէ նէ օլաւ գոնը անլամադ էմէլի իւէ քեամիլէն այագա գալդըշլար իտի։

Պապա Լուբիյա աա հէման Ընձէ Մալէնաէն այրըլըբադ զաալըթանըն նէգալինէ թէդարուպ իթտի. առալըգ նօթէր իսէ, Ֆիլան-Չաթըրըն գուլապընա էյնիպ ֆըսըլտայարադ։

— Պիր թէֆթիշ գօլը, մէհթալադա պուբայա պիրիսինի ալաճադ իչին հէլմէլէր, պիղ հէման սալուչալըմ, տէտի։

Իրի ատադաշ, մէֆանէնին կալընդը տայիմա տէվամ իտէնէէրին թանըտալիտիրէլէրի պէդ գաբա սընաան չըգըպ սավուչմադ իւ դրէ ադըր ադըր վէ իհթիյաճ քեալանէ պիր հալաէ, սալօնըն օրթասընա տօղրու նիւրիմէյէ պաչալատըլար։

Զահիրէն եչխասը մուդիրըէեաէն օլաւդըրը անլաչըլան պիր թադըմ սէրսէրիլէր տախ, Ֆիլան-Գաֆըր իւէ նօթէրի թէպգըզ կուչօրլար իտի. Ֆըդաճի քօլիս գօմիսէրի «թէչիմ, տավրանմայըն» տէյու պաղըրատադ, սալօնըն օրթասընա տօղրու իչէրէէյէրէէ մէֆանէճի Լուբիյայա խիթտապէն։

— Մուսիւ Լուբիյա, ալիճին նամու ալը պիր տաէմ օտուղունըզ, խըրտըզ վէ սէրսէրի ինսանլարը հիմայէ իթմէթիյինիզ ղապըլմաճա մալում օլը, նէ չափ քի թահալը ուտարէնիլտէ պիրինճինան պու մէֆանէնինն տաչլ չէօհրէթի վար տըր։ ղապըլմա իտարաճընպադ նադաչանմադ իչիննիլէն ֆիլտարիլէչխանէն, մանուանդարատան պիր թադըմինըն պու ադչամ պուբատա պուլունտուդլարընը խատէր ալագաղընմըզ իչին թէֆթիշ վէ թէհալիվ իտէճէյիզ։ գանուն նամինա սէօյլէյօրում, հիչ պիր տաէմ քուլատան չըգմայաճադ՝ատըր, տէտի։

Գանթ-Տարժան մէյխանէսի սահիպի պապա Լուբիյա՝ ումում միւշթէրիլէրինէ խիթապ իտէրէք.

— Սիւքիւթ իտինիզ, կիւրիւլթի բաթըրտը լազըմ տէյիլ, զապըթատան խէվֆ ու իհթիրազը օլմայանլար, պիրէր պիրէր գօմիսէր էֆէնտինին հուզուրունա կէլիպ ճէվապ վէրսինլէր, տէմէսի իւզէրինէ, իխթիեար Նօթէր բուսուլայը չաշըրըպ, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՞ պէօյիւք ֆէլաքէթ. ա՛հ պէնի պէօյլէ խէլասը միւմքիւնսիզ պիր ֆէլաքէթ տուզաղընա տիւշիւրտիւյիւ իչին, ժան-ժուտի մէլունըն Ալլահ պէլասընը վէրսին, տէյի մըրըլտանտը.

Սէրսէրիլէրին պէօյիւք գըսմը եէքտիկէրինի միւթէագըպ բօլիս գօմիսէրինին հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իթտիլէր, պունլարտա զահիրէն շիւպհէյի ճալիպ պիր իմարէ կէօրիւլմէտիյինտէն, սէրպէսթանէ չըգըպ կիթմէլէրինէ միւսաատէ օլունտու.

Մէյխանէնին պիր քէօշէսինտէ օթուրմագտա օլան Բընէ Մուլէն սէրսէրի մագուլէսինտէն, օն օն իքի գատար հայլազտան պաշդա քիմսէ գալմատը.

Նէօվպէթ Ֆիլան-Գաթըրա կէլինճէ, մէրգում միւհթէրիզանէ զապիթէ տօղրու իլէրլէյէրէք.

— Գօմիսէր էֆէնտի, միւսաատէ իտինիզտէ կիտէյիմ, պէնտէ քէնտի հալինտէ եաշայան միւշթէրիլէրտէնիմ, տէյինճէ, գօմիսէր.

— Իսմինի՞զ, տէյու սօրտու.

— Ժագ Հէպէր.

— Քեաղըտլարընըզը չըգարընըզ կէօրէլիմ.

— Պու ագշամ լուզում կէօրիւնէճէյինի պիլմէտիյիմ իչին եանըմա ալմատըմ. Ֆագաթ պէն եէրլի եուրտլը ատէմլէրտէնիմ.

— Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօրսունըզ.

— Շարպունիյէ սօգաղընտա,

— Բըթի-Ասումուվարտէ տէյի՞լ մի. սիզին ասրլ իսմի-

նիզ Գըլօտ Լանտրի, լագապընըզտա Ֆիլան-Գաթըր տըր։

Հայտուտ պէօյլէ էյիտէն էյի թանըլտըզընտան տօլայը հայրէթլէ քէքէլէյէրէք.

— Գօմիսէ՛ր էֆէնտի, ֆագաթ...

— Արատըզըմ ատէմ հէր հալտէ սիզսինիզ, սիզի թէվգըֆ իտէճէյիմ։

— Պու էմրինիզէ իթաաթ իտէմէմ, մուամէլէնիզ պանա ատէթա հագարաթ տըր, պէն պիր շէյ եարմատըմ։

— Օտանըզ թահարրի օլունտուզու սըրատա, էշեանըզըն իչինտէ զուհուր իտէն չալընմըշ սաաթլարը նէ՞րէտէն ալտընըզ, պունլարը նէ սուրէթլէ էլէ կէչիրտիյինիզի հաքիմին հուզուրընա չըգտըզընըզ զէման անլատարագ, եագայը գուրթարապիլիրսինիզ։

Բօլիս գօմիսէրի պունը տէտիքտէն սօնրա, ժանտարմալարա խիթապէն.

— Շու էտէպսիզի թութունըզ պաղլայընըզ, քէնտիսի տէհշէթլի պիր հայտուտ տըր, միւտաֆասյէ գալգըշաճագ օլուրսա մուգապէլէ իտինիզ, տէտի։

Ֆիլան-Գաթըր տիշլէրինի կըճըրտաթարագ, եումրուգլարընը կէօսթէրէրէք, քէմալի թէհավվուր իլէ.

— Էն էվվէլ պանա քիմ էլինի տօգունտուրաճագ օլուրսա տէրհալ իշինի պիթիրիրիմ տէյու հայգըրմասը իլէ, ճէպինտէն ղայէթ քէսկին վէ ուճը սիվրի պիր դամա չէքիպ չըգարմասը պիր օլտու։

Ֆագաթ գօմիսէր, քէմալի ճէսարէթ իլէ ժանտարմալարըն էօնիւնէ տիւշէրէք հայտուտըն իւզէրինէ սալտըրտը։ Հայտուտ իսէ.

— Եագլաշմայընըզ, պաղըրսադլարընըզը տէօքէրիմ հա՛, տէյու պաղըրտը։

Գօմիսէր, պու թէհտիտաթէ ասլա էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, մէյխանէյէ նէ հալտէ կիրմիշ իսէ եինէ էօյլէ սաքիթ պիր թավր իլէ միւթթասըլ իլէրլէյօր իտի։

Ֆիլան-Գաթըր, պաշընըն իւզէրինէ գալտըրմըշ օլտու-

զու դամայը՝ դօմիսէրին պապրընա սաբլամայա հաղբրլանու։

Վապիճէսինի թանբյան էյնա դօմիսէր, էօլիւմ թէհլիքէսինաէ պուլունտուդու պիր տադբդատա, պիր առէմ քէմալի ճիւրաթ վէ սիւրաթլա մնասընըն իւզէրինաէն ամբլարադ Ձիլան-Դամբըրը իւչէրինէ հիւճիւմ պիրլէ, հայատուրն իւրի էյնի գավրայըդ դամայը էյնիսէն ադար. պու առէմ Բընէ Ֆուլէն իտի, Հայատա եէս ու հիսաէթինին քէմալինաէն մը թէվէլլիւա պիր ճիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ, ճէսուր մաքինաճընըն այադլարընա սաբըրըդ սիլահընը դուրթաթրաղա տավաշտըդը սբրատա, ժանտարմալարըն հէր պիրի պիր թարաֆտան մէրդուվը թոփթուդ էլէրինի քէլէքչէլէսիլէր. պու արալըդ հայլազըն էլսիսէնինաէն ուէվիր ըսգարբէյա վէ մադամ կիպի իչ պէչ բարչա խըրսըզլըդ ադամը եէրէ սիւրտի. դօմիսէր պունլարը կէօրինճէ.

— Ակնի հայլազ ոէնի, իչիմէ ևինէ խայինանէ պիր թէշէգգիւատէ պուլունմադ իւզրէ հաղբրլանմըշըն, միւխադա պիր եէրի պասըպ խըրսըզլըդ խաէճէք խոնիդ ուէյիլ մի, ուէտի.

Ֆիլան-Դամբըր ճէվապ վէրմէտի, պու էանատէ դօմիսէրին մայէթինաէքի ժանտարմալարատան պիրիսի, սավուշմադ իչին ֆըրսաթի կէօղէմէքտաէ օլան իսթիյար նօթէրի կէօսթէրիպ.

— Դօմիսէր էֆէնտի, իչիմէ պուրատաք եադալատըդըմըդ հայատուրն արգատաչը սբր պադընըդ, ուէյու հայդըրսը.

Պու նէֆէր տէրհալ նօթէրին եանընա եադշալըդ իւղէրինի ատաշտըրտը. պիր ուէսիմէ անախիտատա Բուռլ Պրիդոնըն դօնունատան չըդտը, խիւլատայի քէլամ նօթէր էֆէնտինին էլէրիտէ, սայըր պէչ ոն ուէրէրի հայլազլար կիպի քէլէպճէյի վուրուլտը.

Դօմիսէր պու խըտամէթի կֆիա իմիհքտէն ոոնրա Բընէ Մոսէնէ թէվճիհէր խըլմադ իստէրէք.

— Միւսիւ, պու ճէասըտանէ թէվասուէթընըզտան ասօլայը սիզէ սուբէթը մահասուաէտ թէչէէ.բրիւբ իսէրիմ, պուրատա պուլունմամըշ օլսա իհթիմալ, հայաթըմ պէյնիւ.ք պիր թէհլիքէ իչինտէ պուլունաճադ իտի. Իհթիմալի սեւալ իթմէքլիյիմ միւասաատէ պույուրմանըզը լէճա իսէրիմ, ատմէքի իւղէրինէ, ճէասը մաքինաճը իհթիմի վէ սէնաթընը խապէը վէրմիքտէն սոնրա, միւսիւ Լուբիյա աճէլէ սէօզէ գարըշարադ.

— Գօմիսէր էֆէնտի, միւսիւ Բընէ Մուլէն էսկի ասօթալարըմտան զայիէթ ճէասուբ վէ նամուսլը պիր զաթի ադը, չօգ զէհանտան պէրի Ինկիլիթէրատա պուլունույօր իտի. Բարիզէ հէնուզ մուվասալէթ իթմիշ վէ պու ադշամ պէնի զիյաթէթի իթիմէ.ք իչին պու կէնճ ատամ իլէ պէրապէր պուրայա կէլմիշ սիր, տէյէրէ.ք, Բընէ Մուլէնին թահգըգաթի իճրասը իչին իհթիհատամ իլլէհիլի սըմնադը տա կէօսթէրմի. գօմիսէր թէ.բրար մաքինաճըյա իսրարադ իսէրէ.ք.

— Տօսթում, էլինիզի վէրինիզ... պանա պիր հայաթ պահաչ իթմիշ օլատըգնատը էօնիւմ օլատըգա ունութմայաճաղըմ, պատէմա հէր ճիհէթիլէ միննէթտարընըզըմ, պանա պիր իչինիզ սիւչէր ատ, օ իսթամպուլինիզի էլիմտէն կէլատիյի մէրհէպէ պիր զայրէթլէ իյիա իլլէմէ.ք սուբէթի իլէ, պու իննանիկէթինիզէ մուդատպէէտ պուլունապիլիրսէմ, քէնատի ճիհատէն պահաթտար ատտ իսէրիմ, ատմէքի իլէ, Բընէ.

— Գօմիսէր էֆէնտի, պու աէրէճճ իլթիֆաթընըզա մաղհար պույուրմադտա օլատըգընըզ իչին, էն զիյատէ արդը թէչէէ.բրիւբէ պօրճլու օլան պէնիմ, էմին օլունըզ քի պու իլթիֆաթընըզը ունութմայաճաղըմ վէ իյճապ իսէրսէ լութֆընըզա քէմալի իհթիմատ իլէ, զաթը ալիէրինէ միւրատճատաթ իսէրիմ, ատմէքի.

Պու սըրատտա Ֆիլան-Դաթընըզըն Թահրին էլլէհիլի ատաթտտա պուլունամայըզ, պիր աղ կէճիքմիշ օլան Թան-Թուտի, Դանթէ-Տարժան մէչհանէսինէ կէլիպ խիյաֆը միւթատ պիր

գալատալըղա թէսաահ ի խոհնճէ, պիր միւտաէթ թէվաղուֆ իտէրէք էնտիշէնաք պիր հալտե էֆրաֆընա տըղգաթըլա կէօղ կէղաիրսի։

Խապիսը մէրդումֆ, մէյհանէտե ֆէվղէլատե պիր հաահսե վուղուա կէլտիյինի հըսս իտուպ, գալատալըղ իչինտե իհթիյարճա պիր գաապընըն եանընա սօգուլտատ։

— Վալիտէճիմ, պու գալատալըղ նէ՞, նէ՞ օլմուշ, տէյտու սօրմաապը իլէ, ուատէտիլ գաապըն էլլէրինի եուհրուգ չէքլինատ տիվինէ վուրատատ, ամմ պիր նէֆրէթլէ վուգույի հալի, եանի իղղըտըղլարընն աէրատէսթ իտիլտիքլէրինի հէքհայէ իթտի։

9

Ժան-Ժուտի գօճադարընըն հէքհայէսինէ ճիտտի վէ միհթէճահիլանէ պիր հալ կէօսթէրմէյէ չալըշտըղը սըրատտա, պիրտէն պիրէ պաշտան այադա գաատար թիթրէմէյէ պաշլատը, չինքի պու սըրատտա պիր թագըմ սէրսէրիլէր իլէ Ֆիլան-Գաթըրընն էլլէրի քելէբչէտե օլատտ. մէյհանէտէն չըգատրըլատգլարընը կէօրմիւշ իտի. հայլազը մէրդումֆ քէնտի քէնտինէ.

— Հա՛յ ալչագ հա՛յ, հայվան կիպի թէսիմ օլը վէրմիշ, Ալլահ պէլատընը վէրսին, տէյտու մրրրատտատ։

Ֆիլան-Գաթըրտան ատնրա, ատալըղ նօքթէր էֆէնտիներն պաշընը էօնիւնէ էյմիշ օլտուղու հալտե, գալուտան չըգարըլըղընը կէօրէն Ժան-Ժուտի, հայրէթլէ.

— Ա՛, պու տա եագտալը էյէ վէրմիշ, տրթըղ պիգիմ թէչէպսիւտտե կէրի գալը տէմէք պիր, տէտի։

Ժան-Ժուտի իէվֆ ու տէհշէթի սայըղտասը իլէ գալատալըղըն իչինէ սօգուլուպ կիղէնտի, պէշ ալթը տագըղտա ղարֆընտա թէվգըֆ իտիլէն էչտասը մուղրրէ վէ անլէրի

թէ ազգիդ խէն ահալի, եւ հա նիւթալորը իւէ մէ յիանէ գաբուսընեան ուղղագրելու. ժան-ժուան թէհնա պիր հալաէ գալան սօգագատա եալընըզ գալընճա, քէնոի քէնաւինէ.

— նէ պէտպահալըզ, թէմամ խաղինէ յի էլէ կէչիրէճէ յիմիզ, պէօյիւք պիր սէրվէթ գօնաճապըմըզ սըրատա իշ պիւսպիւթին պաշղ ալաշալ, գագաթի գուսուր պէնտէ սէ յիլ, պէն վագթը իւէ պու ճիհէթի գուլագլարընա գօյուսում, Ժանթ-Ցարժան մէ յիանէսինին թէհլիքէլի պիր եէր օլաուգունը քէնոիւէրինէ անլաթալըմ, ճէպիմաէ տէօրթ պէշ ֆըրանգատան մատէ բարա գալմալը, քէնաիմի նա՞ըզ թօրլայապիլէճէ յիմ, տէմէքաէ իոի.

ժան-ժուան պիր գաչ տագըգա գատար տիւչիւնաիւքուէն սօնրա պաչընը գալարըրը, պիր աղ էվէլ սիյմանընտա հասըլ օլան ալայիմի մէ յուսիյէթի զայիլ օլարագ թէպէսիմ իոիյօր վէ կէօզէլի բարլայօր իոի. խապիսը մէրգում քէնաի քէնաինէ մըրըլտանարագ չու վէճհ իւէ սէօղիւնէ տէվամ իյմոի.

— նէ՞ագըլըր, նէ՞ պուտալա հէրիֆիմ, քէնոի քէնտիմէ նէ եարաճապըմը օլուսյօրում, սանքի պուտա անլարընընայաճագ պիր շէյ տիր. խաղինէնին պուլունտուգը մահալի պիրիրիմ, էվրաֆը իւէ մալիւմաթ ալտըմ, պաչը պաչըմա իշի պէճէրիրիմ վէսաէլամ, հէմոէ պու կիճէտէն թէղի եօգ. էկէր մուվաֆֆագ օլապիլիրսէմ տօղրու Բիյնէրի սօգապընտաբի ան եէտի նօմէրօլու խանէ յէ կիտէրիմ, խանէ սահիֆինէ պօրճունը թէէտիյէ խէրէք նօթէրին սանտըգընը ալըրըմ, սէօյլէմէյի քեաղըտալարը արարըմ, պու քեաղըտալար մահիր պիր աատէմին էլինէ կէչէրսէ գըյմէթի թագտիր օլունամագ, իշթէ ասըլ խաղինէ օ տըր. համու օլուսն հանըմտա ճամլարը քեմէք իչին էլմաս վար, բըչագ վար, տայըր լագըմ օլաճագ ալտի ու էտէվտի տա մէվճուտտըր... ֆագաթի հէնուզ վագըթ էրքէն, չիմխանէն Պէրլին սօգապընա կիտուտ տօլաչմագ օլամագ. Լատբիյանըն մէ յիտա-

նէսինէ կիտէպիլմէք իչին տէ պիր մանի եօդ, բօլիս իւսթ իւսթէ իքի տէֆա կէլիպ թէֆթիշէ գալդըշմաղ... կիտէր պիր աղ էքմէք եէրիմ վէ բահաթ բահաթ պիր աղտա չադըշաբրապիլիրիմ։

Ժան-Ժուտի քէմալի իհթիրաղ իլէ մէյխանէնին էշիյինէ այագ պաստը, մէյխանէտէ պապա Լուբիյա իլէ զէվճէսինտէն վէ Բընէ Մուլէնտէն պաշդա քիմսէ կէօրիւլմէյօր իտի։ Ժան-Ժուտի մատամ Լուբիյայը սէլամլայարագ.

— Վագըթլար խայր օլսուն վալիտէ, լութֆէն պիր աղ շարապ տօլտուրընըզ, տէտի։

Կարսօն, մատամ Լուբիյանըն տօլտուրտուղը շարապը մէյխանէճի իլէ մաքինաճընըն օթուրմագտա օլտուգլարը մասանըն եանընտաքի մասանըն իւզէրինէ գօյտուգտան սօնրա, Ժան-Ժուտինին արզուսը մուճիպինճէ պիր աղ տա բէյնիր էքմէք կէթիրտի։

Ժան-Ժուտի, եիւզիւնիւ միւսիւ Լուբիյայէ տօղրու չէվիրէրէք.

— Սօդագ պիր աղ գարանլըգ օլտուզու իչին էյիճէ ֆարդ իտէմէտիմ, պիր կիւրիւլթիւ վար իտի, պուրատա պիր շէ՞յ մի օլտու, եինէ պիր գավկա՞ մը...

Մէյխանէճի. - Խա՛յըր, պիր դաչ քիշի թէվդըֆ իթտիլէր։

— Չօդ շէյ, շիւպհէսիզ պիր թագըմ խըրսըզլար տըր...

— Էվվէ՛թ, պիր թագըմ թէհլիքէլի ատէմլէր, իչլէրինտէ պիր թանէսինին իսմի Ֆիլան-Գաթըր օլտուզունը սէօյլէնիր իքէն իշիթտիմ, պու ատէմ թէվդըֆ իտիլէնլէրին պաշը օլմալը իտի, գօմիսէրէ բըչագտա չէքտի։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, պու օլաճագ շէ՞յ մի...

— Սիզէ հագըգաթը, հալի սէօյլէյօրում։

— (Ճիտտի պիր թավր իլէ հայդըրարագ.) Ալ պիր էտէպսիզ տահա, էմինիմ քի պու ատէմի եա Պըրէսէ եախօտ Թուլօնա կէօնտէրէճէքլէր տիր. պու ճէզայէ հէր ճիհէթլէ միւսթահագ տըր. վազիֆէսինի իյֆայէ չալըշան պիր գօմի-

ձէր, պէնիմ նաղարըմտա զայէթ մուգատտէս տիր, պէնիմ բօլիս էֆրատը հագգընտա հիւրմէթը մախսուսէմ վար տըր. դիրա անլէր օլմասալար՝ նամուսլը ատէմլէրին հալլէրի նէյէ միւնճէր օլուր։

Ժան-Ժուտի, հէմ պունլարը սէօյլէյօր վէ հէմտէ քէմալի իշթահա իլէ բէյնիր էքմէյինի եէյօր իտի. պու էսնատէ գատէհինի տօլտուրուպ.

— Էֆէ՛նտիլէր, սըհհէթինիզէ իչիյօրում, տէմէսի իլէ, պապա Լուբիյա զահիրէն զարարսըզ պիր հալտէ կէօրիւնէն պու եէնի միւշթէրինին սէօզլէրինտէն բէք զիյատէ խօշլանարագ.

— Աֆիյէթ օլսուն, տէյու մուգապէլէ իթտի։

Ժան-Ժուտի, շէրապընը իչտիքտէն սօնրա նէֆասէթինի մէտհէ պաշլատը. մէյխանէճի տահա զիյատէ քէյֆլէնէրէք.

— Վագաա բէք էսկի պիր շարապ տէյիլ իսէ տէ, էն պիրինճի ճընստան տըր. պէն սիզի էվվէլճէտէ կէօրտիւմ զանն իտիյօրում. պու սէմթտէ՞ մի իգամէթ իտիյօրսունըզ, տէյու սօրտու։

— Խայըր միւսիւ։ Ֆագաթ պու թարաֆլարա բէք չօգ կէլտիյիմտէն, արա սըրա պուրայատա կէլիպ օթուրտուղում վար տըր. պէն Սէնթ-Անթուան սօգաղընտա պիր տէմիր վէ պագըր թաճիրինին խըտմէթինտէյիմ, պաղէն Գըլիշի վէ Պաթինեօլ սէմթինէ պագըր քիւլիւչէլէր կէթիրիրիմ. (շիտտէթլէ էօքսիւրէրէք) շարապըմ գալմատըղը իչին եինէ էօքսիւրիւք եագալատը, չաբըգ գատէհիմի տօլտուրունըզ։

Բընէ, տէրհալ էօնիւնտէքի շիշէյի ալըպ Ժան-Ժուտինին գատէհինի տօլտուրարագ.

— Էօքսիւրիւպ տուրմայընըզ... բահաթսըզ օլույօրսունըզ, սիզինքի կէլէնէ գատար շիմտիլիք շունը իչինիզ, տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, միւսիւ. օ՛խ, նէ՞ ալա շարապ, էօյլէ իսէ պանատա պունտան պիր շիշէ կէթիրինիզ, պու

սուրէթլէ պէնտէ սիզին պու նէզաքէթինիզէ մուդապէլէ իթմէք իսթէրիմ։

Բընէ. - (Կիւլէրէք.) Պու քիւլֆէթէ հաճէթ եօդ տըր, զիրա պիր գատէհտէն զիեատէ իչէմէմ, հէման կիթմէք իսթէյօրում, իգամէթ իթմէքտէ օլտուղում մահալ պուրայա էբէյիճէ ուզադ տըր։

Լուբիյա. - Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօրսուն։

— Բըլատէթէն օթէլինտէյիմ։

— Բէք կիւզէլ, սիզի պուրատա ալը գօյմագ իսթէմէյիզ, իշթէ էֆէնտինին իսթէտիյի շիշէյի պիզզաթ կէթիրմէք իւզրէ կիտէյօրում։

Մէյխանէճի, օթուրմագտա օլտուղու իսկէմլէտէն գալգըպ կիթտիյի սըրատա, Ժան-Ժուտի, Բընէյէ խիթապէն.

— Բարիզէ միսաֆիրէթէն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղունըզ անլաշըլըյօր, տէմէսի իլէ, Բընէ Մուլէն.

— Ան ասըլ Բարիզ ահալիսինտէն իսէմ տէ օն տօգուզ սէնէտէն պէրի Բարիզ թօբրաղընա այագ պասմամըշ իտիմ, տէտի։

— Բարիզէ եագըն պիր մահալտէ՞ մի իգամէթ իտիյօր իտինիզ։

— Խա՛յըր, Ինկիլթէրատա իտիմ։

— Շիւպհէսիզ Լօնտրատա պուլունույօր իտինիզ։

— Խա՛յըր, Բօրթըսմութտէ իտիմ։

— Ֆագաթ Լօնտրայա կիթմիշսինիզ տիր։

— Պէշ ալթը տէֆա։

— Լօնտրատա արգատաշընըզ վա՞ր մը։

— Բէք ազ... իւշ տէօրթ թանէ մէքթէպ արգատաշըմ վար... սիզէ շու ճիհէթիտէ անլաթմագ իգթիզա իտիյօր քի, պէնիմ սէնաթըմ մաքինաճըլըգ տըր։

— Կիւզէլ պիր սէնաթ, չալըշգան վէ մահիր պիր ատէմ պու սէնաթ սայէսինտէ բէք չօգ բարա գազանապիլիր. Ինկիլթէրայը զիյարէթ իթմէյի բէք զիյատէ արզու իթտիմ, բարասըզլըգ մանի օլտու. մալիւմ ա՛, պունըն իչին

հայլըճա մէսարիֆ լաղըմ տըր, թանըտըգլարըմտան պիր ատէմ Լօնտրատա եէրլէշէրէք, պիր զէման Տիգ Թուրէն նամընտա զայէթ զէնկին պիր զաթըն խըտմէթինտէ պուլունույօր իտի . . .

— Տիգ Թուրէն, Տիգ Թուրէ՞ն մի տէտինիզ։

— Էվվէ՛թ, պէլքի պու զաթտէն պահս օլունուրքէն իշիթմիշսինիզ տիր . . .

— Պու նամը իշիթմիշ իտիմ զանն իտիյօրում։

— Էլպէթտէ իշիթմիշսինիզ տիր, չիւնքի քիւլլիւյէթլի սէրվէթէ մալիք պիր զաթ . . .

— Նէրէտէ իշիթտիյիմի տիւշիւնիյօրում. . . հա՛ խաթրըմա կէլտի, Ֆըրանսայա միւթէվէճճիւհէն հարաքէթիմտէն պիր կիճէ էվվէլ էնտիյիմ օթէլտէ պու զաթտան պահս իտիլտիյինի իշիթմիշ իտիմ. տահա տօղրուսը քիրալատըզըմ օտատա պէնտէն էվվէլ քիմ պուլունտուզունը մէմուրա սօրարագ. պու զաթըն զէվճէսինին իգամէթ իյլէտիյինի խապէր ալտըմ, իշթէ պու իսմին պանա եապանճը կէօրիւնմէմէսինին սէպէպի պու տըր։

10

Ժան-Ժուտի, Բընէ Մուլէնին սէօյլէտիյի սէօզլէրի պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ տինլէյօր իտի. վագաա պու սէօզլէրին Ֆիլան-Դաթըրըն, Միսթրէս Տիգ Թուրէնէ տայըր վէրտիյի մալիւմաթը, գաթի սուրէթտէ թաստիգ վէ եա թէքզիպէ շումուլի եօգ իսէ տէ մէրագընը մուճիպ օլույօր իտի։

Խուսուսի իլէ ճէսուր վէ ալիճէնապ մաքինաճընըն իգամէթ իյլէտիյի օտատա, քէնտինտէն էվվէլ քիմին իգամէթ իյլէտիյինի սօրուպ անլամագ իսթէտիյինի իֆատէ իտէն սօն ճիւմլէ, էն զիյատէ քէնտիսինէ հայրէթ վէ մէրագ վէրմիշ իտի. պինաէն ալէյհ քէնտի քէնտինէ.

— Պունտան նէ՞ անլաշլըր, սադըն պու ատէմ պիր ճասուս օլմասըն, ֆագաթ ճասուսատա բէք պէնզէմէյօր. նէ հալ իսէ պու գատար գօնուշտուղումուղ քեաֆի տիր, տէյօր իտի։

Պապա Լուբիյա թէքրար կէլիպ օթուրմուշ վէ կէթիրտիյի շիշէտէ իչիլիպ պօշալմըշ իտի. Ժան-Ժուտի այաղա գալգարագ.

— Պու շիշէնին բարասընը պէն վէրմէք իսթէրիմ. վագաա զէնկին պիր ատէմ տէյիլ իսէմ տէ, նասըլ եաշամագ լազըմ կէլէճէյինի պիլիրիմ, պէշ օն բարայը սագլայըպ արթըրմագտան պիր ֆայիտէ հասըլ օլմաղ... իհթիմալ քի արթըգ զէնկին օլաճաղըմ զէմանտա եագըն տըր, տէմէսի իլէ, պապա Լուբիյա կիւլէրէք.

— Պիր միյրա՞ս մը պէքլէյօրսունըզ, տէտի։

— Պու սէօզլէրիմ սիզէ կիւլիւնճ կէլիր... ֆագաթ պէնճէ հագըգաթ տըր... պէնիմ զէնկին օլմագլըզըմ բէք գօլայ տըր. պիր գատըն արայըպ պուլմագ վէ տահա տօղրուսը թէքրար էլէ կէչիրմէք իսթէյօրում. պու մագսատ հասըլ օլուր օլմաղ զէնկին օլտում տէմէք տիր։

Բընէ Մուլէն. - Պիր գատը՞ն մը,

— Էվվէթ արգատաշ, Եիրմի սէնէտէն պէրի կէօրմէտիյիմ պիր գատըն, իշթէ հագըգաթ պունտան իպարէթ տիր։

Բընէ Մուլէն. - (Հայրէթ իլէ.) Եիրմի սէնէտէն պէրի՞ մի։

— Էվվէթ սէօյլէտիմ ա՛, պունտա թէաճիւպ իտէճէք նէ՞ վար քի թէքրար թէքրար սօրուպ տուրույօրսունըզ։

— Պէյնիմիզտէ զարիպ պիր թէվաֆուգ կէօրիւյօրում տա...։

— Սիզտէ՞ մի պէօյլէ պիրիսինի արամագլա մէշզուլսընըզ։

— Էվվէթ... պէնտէ պիր գատըն արայօրում, պու գատընը զայպ իտէլի, արատէն բէք չօգ սէնէլէր կէչտի...

— Չօդ չէյ, հագըդաթէն պէյնիմիզտէ զարիպ պիր թէվաֆուդ վար, ֆագաթ արատըզըմըզ գատընլարըն պիր գատըն օլմասը իչին բարլադ պիր թալի լազըմ տըր։

Ընէ. - Իզինի թօզընը ղայպ իթտիյինիզ գատընըն խ-մի նէ՞ տիր։

— Խմինի պէնտէ պիլմէմ քի սիզէ սէօյլէյիմ։

— Պըրագ սէնտէ, լաթիֆէ իթմէք խոթէյօրսուն։

— Խա՛յըր, հագըդաթը հալի սէօյլէյօրում. պու գատընը պուլմագլըզըմ թէսատիւֆէ միւհթաճ տըր. ա՛հ, պու մէսէլէ միւսթագիլ պիր հէքեայէ թէշքիլ իտէր. էվվէթ պու պիր ֆամիլեա հեքեայէսի տիր վէ բէք կիւզէլ պիլիրսինիզ քի պու տիւրլի հէքեայէլէր իչինտէ, պիր թագըմ կիզլի դաբագլը չէյլէրտէ վար քի, անլէրի իֆշա իթմէք ինսանըն իչինէ էրվէրմէզ . . . արթըգ պէնտէ սիզէ պունտան իլէրիսինի սէօյլէյէմէմ։

Ընէ, զիհնի արատըզը գատընը իլէ պու ատէմին արամագտա օլտուղու գատընըն պիր վիճուտ, պիր մախլիւգ օլապիլմէսի իհթիմալինի տիւշիւնմէքլէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ.

— Բէք էյի խաէրսինիզ, տէյէպիլտի։

Ընէնին պու թասավվուրընտա պիր տէրէճէյէ գատար ալտանտըզը գարիյնի քիրամէ մալիւմ տիր. Գըլօտիյա Վարնի իլէ արամագտա օլտուղու պիկիւնահ վէ մաղլում ուսթասընըն տուլ զէվճէսի պէյնինտէ, մէշում պիր իրթիպաթ վար իսէ տէ, հէր իքիսի պիր շախս տէյիլ իտի։

Ֆիլհագըգա Ժան-Ժուտի պուրատա սէօզէ նիհայէթ վիրուպ այաղա գալգարագ.

— Ալլահա ըսմարլատըգ արգատաչ, էյի պիր ղաթէ պէնզէյօրսունըզ, պուրայա օղրատըգճա սիզէ թէսատիւֆ իտէրտէ պիրլիքտէ պիր գաչ գատէհ չագըշտըրըրսագ քէնտիմի պահտըեար ատա իտէրիմ, տէտի։

Պու էսնատէ եարը կիճէյէ ազ գալմըշ իտի, Ժան-Ժուտի հիսապընը կէօրիւպ մէյխանէտէն չըգարագ Պէրլին

սօգաղընա վասըլ օլտու. պու սօգագ հիքեայէ իթտիյիմիզ թարիխտէ, պու կիւն կէօրմէքտէ օլտուղումուզ հալտէ տէյիլ իտի. օ թարիխտէ եէքտիկէրի պէյնինի խալի վէ կէնիշ արսալար թէֆրիգ իթմիշ վէ էքսէրիսի թահտաբէրտէլէր իլէ մուհաթ սէքիզ օն խանէ կէօրիւլէպիլիյօր իտի։

Կէչիտլէրտէ տօլաշան եէրսիզ եուրտսըզ սէրսէրիլէր էքսէրիյէն կիճէլէրի պու թահտաբէրտէլէրի գալտըրըպ պիր քիւչէյէ կիզլէնէրէք սապահլար, վէ պու սայէտէ զապըթանըն նազարը թէֆթիշինտէն քէնտիլէրինի մուհաֆազայատա միւգթէտիր օլուրլար իտի։

Միսթրէս Տիգ Թուրէնին քիրալամըշ օլտուղու գօնագ, իլէրուտէ պինա հէյէթինէ վազ իտիլէճէք իքի տիվար արասընտա պուլունուպ, հէր ճիհէթինի ճէսիմ վէ քէսմէ թաշլար իհաթա իյլէմիշ իտի։

Պէօյլէ պիր տիվարտա գօնաղըն արգա թարաֆընտա պուլունույօր իտի քի, եիւքսէքլիյի տօգուզ այագտան իպարէթ քիւչիւք պիր տիվար իլէ ավլուտան թէֆրիգ իտիլմիշ իտի։

Ժան-Ժուտի, Ֆիլան-Գաթըրըն խապէր վէրտիյի նօմէրօյը ունութմամըշ իտի. խապիսը մէրգում գօնաղըն գարշըսընա կէչէրէք քէմալի տըգգաթլա սաղընը սօլունը վէ էնինի պօյունը թէտգըգ վէ մուվազէնէ իթտի։

Տէհշէթլիւ խըրսըզ, բէնչէրէլէրի քեամիլէն գաբալը օլան պու խանէյի էբէյիճէ պիր միւտտէթ մուայէնէտէ տէվամ իթտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Իչէրիտէն ասլա այտընլըգ կէօրիւնմէյօր, ֆագաթ պուտա ասլա մէրագ իտէճէք պիր շէյ տէյիլ, զէնկին էվլէրինին բէնչէրէ դանատլարըտա բէրտէլէրիտէ իքի գաթլը վէ գալըն տըր... մամաֆիհ ագըլանէ հարաքէթ իթմէլի. էվվէլ էմիրտէ էվին հէր ճիհէթինի տահա զիյատէ պիր տըգգաթլա մուայէնէ իթմէլիյիմ, պու տիվարլարը աչմագ գօլայ տէյիլ տիր, տէյու մըրըլտանտը։

Հայտուտ, բիբօսընը տօլտուրուպ եագտը, չէքիչտիրէ-

ըէք աղբր աղբր օ ճէսիմ տիվարլարըն պօյունճա տօլաշտը, հիչ պիր թարաֆտան իչէրիյէ կիրմէյէ իմքեան կէօրէմէտի. Միւթէագըպէն գօնաղըն արգա թարաֆընտաքի արսայա կէչտի. պուրատա նէ պիր էվ, նէ պիր այտընլըգ էսէրի վէ նէտէ գալտըրըմ կէօրիւլմէյիպ, էպնիյէ ինչա իտիլէն մահալլէրտէ կէօրիւլտիւյիւ կիպի մօլօզլար, տիւբրիւնթիւլէր, թօբրագ եըղընթըլարը, բէք չօգ մահալլէրի իհաթա իթմիշ իտի. Ժան-Ժուտի, թէքրար քէնտի քէնտինէ.

— Կիճէ վագթը պէօյլէ պիր մէվգըտա քիմսէ պուլունմազ, մէրտիվէն գուլլանապիլիրիմ, մէվգը պունա միւսաիտ տիր. պուրատա գօրգաճագ պիր հալ թասավվուր իտէմէմ, հէման թըրմանըպ պէրի թարաֆա աթլամալը, հայտէ պագալըմ... տէտի.

Ժան-Ժուտի, բիբօսընը սէօնտիւրիւպ ճէպինէ Եէրլէշտիրտի, էլլէրինիտէ ուզատըպ թըրմալանարագ թահտաբէրտէնին օ պիր թարաֆընտաքի արսայա աթլատը, հայտուտըն պու ղայրէթի սէմէրէսիզ գալմամըշ իտի. Միսթրէս Տիգ Թուրէնին իգամէթ իյլէտիյի գօնաղըն արգա ճիհէթինտէ վէ թամ հիզասընտա պուլունտը.

Ապղ թարաֆտա հէնուզ իչլէնմէմիշ պիր եըղըն ճէսիմ թաշլար վէ սօլտա տախի պիր սունտուրմա պուլունույօր իտի. Ժան-Ժուտի սունտուրմատա պիր քիմսէ պուլունմասընտան, պիր ատէմին օրատա կիզլէնմէսի իհթիմալինտէն էնտիշէնաք օլարագ, քէնտիսինի նազարտան մուհաֆազա իչին քէմալի տըգդաթ վէ իհթիյաթ իլէ ճէսիմ թաշլարըն արասընտան կէչտի, պիր դաչ տագըգա զարֆընտա պու էմէլինէ տէ նայիլ օլարագ արզու իթտիյի նօգթայա դատար իլէրլէտի.

Պուլունտուղու մէվգըտա հէնուզ պիր պինանըն ինչաաթընա պաշլանըլմըշ օլտուղունտան, չուրատա պուրատա պիր չօգ թահտալար, իսկէլէ թագըմը, մէրտիվէնլէր, հալաթլար, գում վէ քիրէճ թաշըմաղա մախսուս էլ արապալարը վէ պունլարտան պաշգա պէլ, գազմա, քէսէր, պուրկու

վէ տէսթէրէ կիպի պիր թագրմ տիւլկէր ալաթը պուլունույօր իտի։

Ժան-Ժուտի, պիւթիւն պու շէյլէրի կէօղտէն կէչիրէրէք, օ ճիվարտա սէրսէրի մագուլէսինտէն ույնումուշ վէ եախօտ հէնուզ ույանըգ պիր քիմսէ օլուպ օլմատըղընը անլամագ իչին, հէր քէօշէյի հէր պուճաղը մուայէնէ իթտի, քիմսէ պուլունմատըղընա գանի օլտու. միւթէագըպէն սունտուրմատան այրըլարագ գօնաղըն ավլիսինէ կիրմէք իչին սէտտը միւմանաթ օլան տիվարէ եագլաշտը։

Գօնաղըն օ ճիհէթէ նազըր օլան բէնչէրէլէրինտէ գանատ պուլունմատըղը կիպի, հիչ պիրիսինտէ այտընլըգտա կէօրիւլմէյօր իտի. Ժան-Ժուտի պիր միւտտէթ եիւքսէք տիվարը մուայէնէ իտուպ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա թէքրար սունտուրմայա կիթտի՝ միւթէատտիտ մէրտիվէնլէր իչինտէ էն ուզուն վէ էն խաֆիֆ օլան պիր թանէսինի ումուզլայըպ, թէքրար տիվարէ թէգարրուպ իտէրէք ուսուլէթլէ մէրտիվէնի տայատը, պիրինճի գատէմէյէ այագ պասմազտան էվվէլ ճամ քէսմէյէ մախսուս էլմաս իլէ սայըր լազըմ օլան ալաթ ու էտէվաթըն վէ ղայէթ քէսկին գամասընըն, եանընտա պուլունուպ պուլունմատըղընը անլամագ իւզրէ էլինի ճէպինէ սօգտու։

Տէհշէթլիւ հայտուտ, հէր սուրէթլէ միւսէլլահ վէ ամատէ իտի. շայէտ գատընլարտան պիրիսի ույանաճագ վէ կիւրիւլթիւ իտէճէք օլուրսա, հէման գապզէսինէ սարըլմագ իւզրէ եանընտա պիրտէ ղայէթ քէսկին գամա պուլունմագտա իտի. հայտուտ քէնտի քէնտինէ.

— Հէբսի մէվճուտ, ֆագաթ քիֆայէթ տէրէճէտէ տէյիլ, տօլապլարը եազըխանէլէրի աչմագ իչին պաղը ալաթ լազըմ... հալ պու քի եանըմտա պիր մայմունճըգ պիլէ եօգ, պու իշ Ֆիլան-Գաթըրա հէվալէ իտիլմիշ իտի. չէքմէճէ վէ տօլապլարը աչմագ իչին թըրնագլարըմը իսթիմալ իտէմէմ ա՛, պագալըմ շուրալարտա պիր շէյ էլէ կէչիրէպիլի՞րմիյիմ, տէտի։

Ժան-Ժուտի, իւչինճիւ տէֆա օլարագ թէքրար սուն-տուրմայա կիրտի, պիր միւտտէթտէն պէրի կէօք եիւղիւ քէ-սիֆ պուլութլար իլէ մուհաթ օլտուղու իչին, հէր թարաֆ գօյու պիր գարանլըգ իչինտէ գալմըշ իտի. էլ եարտըմը իլէ քէրբէթինլէրի գարըշտըրտը հէբսինիտէ պէօյիւք պուլտու, գարանլըգ՝ պունլարըն թէֆթիշ վէ մուայէնէսինէ մանի օ-լույօր իտի։

Պու սըրատա հայտուտըն զիհնինէ պիր ֆիքր կէլէրէք քէնտինի թօբլատը վէ տէրհալ գօլլարը եօգարըյա տօղրու գալտըրըլըպ պըրագըլմըշ օլան էլ արապալարընըն պուլուն-տուգլարը մահալէ կիթտի. ուճլարընտա քիւչիւք ֆէնէրլէր պուլունույօր իտի. պունլարտան պիր թանէսինի ալարագ տէրհալ պիր շամալը քիպրիթ չագըպ եագը վէրտի, ֆէնէ-րի շապգասընըն ալթընա կիղլէյէրէք, արատըղը շէյլէրի պուլմագ իւղրէ թէքրար սունտուրմայա կիթտի։

Էքսէրի ինշտաթ մահալլէրինտէ կէօրիւլտիւյիւ կիպի, Ժան-Ժուտի պիրտէն պիրէ քէնտիսինի պիր տէմիրճի օճաղը դարշըսընտա պուլտու, սայիգայի մէսէրրէթլէ վիճուտինտէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ հասըլ օլտու, ասըլ խազինէյի օ սը-րատա քէշֆ իթմիշ դատար սէվինտի։

11

Պու տէմիրճի օճաղընտա քէրբէթին, մագաս վէ թէօր-բի կիպի հէր նէվ ալաթ մէվճուտ օլուպ, Ժան-Ժուտի լա-ղըմ օլաճագ շէյլէրի ալտըգտան սօնրա թէքրար տայատը-ղը մէրտիվէնին եանընա կէլմէքլէ, իքինճի պիր համլատա քէնտիսինի տիվարըն իւղէրինտէ պուլտու։

Օ սըրատա պուլութլար տաղըլարագ մահիթապ մէյ-տանէ չըգմըշ օլմաղըլա, հայտուտ պու սայէտէ հէման ա-յաղընըն ալթընտա, եանի աթլայաճաղը թարաֆտա պիր

կիւվերճինլիք կէօգիւնէ իլիշինճէ, աղիմ պիր մէսէրրէթ իլէ.

— Ալա՛, իշթէ պունտան էյի պիր մէրտիվէն օլամազ, մէրտիվէնի պու թարաֆա կէչիրմէյէ արթըգ իհթիյաճ գալմատը, տէտի.

Կիճէ խըրսըզը քէնտիսինի հէման աշաղըյա տօղրու սարգըթտը, պիր գաչ տագըգա զարֆընտա վէ քէմալի սուհուլէթ իլէ գօնաղըն ավլիսինէ կէչտի, պիր միւտտէթ գուլագ դապարթտը, ուզադտան Բարիզին կիւրիւլթիւսի իշիտիլիյօր իտի իսէ տէ, պուլունտուզու մէվգըտա պիր սիւքիւնը թամ հիւքմֆէրմա իտի. տէմէք քի հէր հալ խըրսըզըն իշի եօլունտա օլտուզունը խապէր վէրիյօր իտի. Արթըգ պիր գաբու վէ եա բէնչէրէ պուլուպ իչէրի կիրմէքտէն պաշգա իշ գալմատը.

Գօնաղըն ալթ գաթընտա վէ արապալըզըն եանընտա պիր գաբու իլէ իւչ բէնչէրէ պուլունույօր իտի. խըրսըզ, էլինի գաբունըն եուվարլագ թօրը իւզէրինէ վազ իտուպ գաբալը պուլունճա, քէնտի քէնտինէ շէօյլէ մըրրլտանտը.

— Պէն պէօյլէ օլտուզունը զաթէն պիլիյօր իտիմ, թէշէքքիւր իտէրիմ քի եանըմտա խոթէտիյիմ ալաթ ու էտէվաթ մէվճուտ տըր, ֆագաթ իչէրիսինտէ տէօրթ գատըն պուլունան պիր էվէ եալընըզ պաշընա կիրմէք հէր իյիտին խարճը տէյիլ տիր. զայէթ միւտէպպիրանէ, զայէթ իհթիյաթքեարանէ տավրանմալը. 1837 թարիխինտէ վէ Նէօյլի ճինայէթինտէ պէնի խարապ իտէն պիր գատըն իտի. մէլունէտէ թապանճա վէ զէհիր կիպի իքի միւտհիշ գուվվէթ, իքի սիլահ մէվճուտ իտի. Նէ հալ իսէ, շիմտի կէչմիշի տիւշիւնմէնին սըրասը տէյիլ տիր, ինսան պիր խաղինէյի էլէ կէչիրմէք իչին հէր տիւրլի թէհլիքէյի կէօզէ ալմալը տըր, բէնչէրէտէ իւչ թանէ, պունլարտան հանկըսընը ինթիխապ իթմէլի.

Հայտուտ, չէրչիվէլէրտէն պիրինին ճամլարընը թըրնաղընըն ուճը իլէ եօգլատըգտան սօնրա, ճէպինտէն էլմասը իլէ պիր թէնէքէ դութու չըգարտը, պու դութու իչինտէ

Եւ մնաւթա ճէտամէլինաէ եւ վարլադ վէ սիյահ պիր մա-
ճան պուլունուլոր իսի. պունը պիր միւտաէթ նէֆէսի իլէ
վէ էլէրի պրասընտա եւ վարլույլոպ եւ մն չաթմայա չալըշ-
մը. միւթէպաքիպէն էլմաս իլէ ճամը չըղմայա պաշլատը.
ժան-ժուան պու ամէլիյաթտաէ ասլա ածէլէ իմմէյոր իսի.
կիւնտուզ քէնտի հալինտաէ չալըշան նամուսը պիր իշճի
կիպի ահէսթէ ահէսթէ իչինի կէօզլույոր իսի. ճամը չըղմը-
ղը կէրլէրէ եւ մնաւչաթալըղը մահտնտան սիլինի վէ հէյան
քէմէյէ գօյուլուս. պիր միւտաէթ սոնրա չադմադը պիր
թապանճանըն իսօզողը էնտիրիլտիյի ղէման հասըլ օլան աէ-
տայա միւշապհէ պիր կիւրիւլթի իչիտիլտի.

Ձամ քէսիլմիշ վէ տայիրէ չէքիլնաէ պիր տէլիք աչըլ-
մըշ օլմաղըլա, ժան-ժուտի էլինի տէլիքտէն իչէրի ուղսթ-
ուլ, սաղընը սոլունը եօղլայարադ մանտալը պուլուպ գալ-
մըլտը, բէնչէրէ տէրհալ կիւրիւլթի սիպ աչըլմէյտի. հայ-
տուտա, խէվֆ ու իհթիրաղընտան պիր միւտաէթ նէֆէս պի-
լէ ալմայալադ էթրաֆը սինչէտի, գօնայղըն հէր ճիհէթինտէ
տէրին պիր սիքիւթ հիւքմ իսիյոր իսի.

ժան-ժուտի բէնչէրէտէն իչէրի կիրտի, գալունըղը քէք
պիյասէ օլտուղունտան նէրէտէ պուլունտուղունը անլամադ
իչին տէրհալ պիր չամալը քիպրիթի տահա եապդըպ, տաճէլ
էթրաֆընա կէօզ կէզտիրէրէք մահթապհատա պուլունտու-
ղունը անլատը. օճաղըն նանընտա տադըմըշ օլան քիւչիք
պիր էլ լամպասընը եապդադ.

— Օհ, իչթէ չիմոն ապըլանէ իչէ պաշլամադըղըն սը-
ղտասը կէլտի, տէհիքտէն ոսոլա, իհթիյաթէ բայէթէն այա-
ղընտաքի գունտուզլարը չըղ ադըպ բէնչէրէ քէնարընտա
տայատը, պատէհու մահուտ իտարէ կադը էլինտէ օլտուղու
հալտէ մնթապհատան կիչիպ պիր քիլարէ կէչտի. թէքրար
պիր գաբուս տահա ածարադ քէնտիհինի ղայէթ միւքէմմէլ
վէ միւղէյէհէն սուրէթտէ տէօչէհիլմիշ պիր լութֆ տապօ-
նընտա պուլուս. այչադ մախլուղ, տըղգաթլա տալօնըն հէր
թարաֆընը կէօզտէն կէչիրինպ, քէնտի քէնտինէ.

— Պու տօլապլարտա բէք չօդ կիւմիւշ թագրմլարը վար տըր, մագսատ պաշգա օլմամըշ օլսա, պունլար տա պիր ատէմի մէմնուն իտէպիլիր... Ֆագաթ պանա պու լազըմ տէյիլ, գայիմէլէր բարալար նէրէտէ, միւթլագա պուրատա տէյիլ տիր, օ գըրմըզը չանթայը հանըմըն եանընտան պիր սանիյէ այրըմատըզընը, իւսթ գաթա չրգարտըզընը, Ֆիլան-Գաթըրըն իֆատէսինտէն անլամըշ իտիմ, Ֆագաթ մէրտիվէնի նէ՞րէտէ պուլաճաղըզ, տէտի.

Ժան-Ժուտի սաղ վէ սօլա տօղրու կէօզ կէզտիրէրէք իքի դանատլը իւչ գաբու կէօրտիւ, պիրինի աչտը, պիթթէսատիւֆ կէնիշճէ վէ ճամլը պիր տէհլիզէ կէչտի. մէրտիվէն պու տէհլիզին օրթասընտա օլուպ, եօգարտան աշաղը գալըն վէ գըյմէթտար խալըլար սէրիլմիշ իտի. Խըրսըզ քէնտի քէնտինէ.

— Օխ, իշլէր սըրասընտա. եօգարըյա չըգաճաղըմըզ եօլը տա էօյրէնտիք, տէտի.

Ժան-Ժուտի, կիթտիքճէ թէզաիւտ իթմէքտէ օլան պիր տըգգաթը ֆէվգէլատէ իլէ մէրտիվէնտէն եօգարը չըգըպ գարշըսընտա միւթէատտիտ գաբուլար կէօրտիւ. քէնտիսինի հետէֆը մագսատէ իյսալ իտէճէք գաբունըն հանկըսը օլաճաղընը պիլէմէտիյի իչին, կէլիշի կիւզէլ էլինի պիրինին քիլիտի իւզէրինէ վաղ իթտի, պիր տուրտու տինլէտի, եանընտաքի օտատա խաֆիֆ պիր կիւրիւլթիւ իշիտիր կիպի օլտու, եախօտ էօյլէ զանն իթտի.

Հայտուտ, ճէպինտէն գամասընը չըգարըպ թէքրար տինլէմէյէ պաշլատը, սէս սէտա իշիտիլմէտիյինտէն եանլըշլըգլա էօյլէ պիր զաննտա պուլունտուզունա գանատթ կէթիրտի, գամայը տիշլէրի արասընա սըգըշտըրարագ պիր ազ օղրաշտըգտան սօնրա գաբույը աչտը, օ կիւն ստպահլէյին Միսթրըս Տիդ-Թուրէնին Լօնտրատան կէլէն լէվհալէրի, եանի միւթէվէֆա զէվճի իլէ քէնտի բէսմինի թալիգ իյլէտիյի քիւչիւք սալօնա կիրտի.

Գարիյնի քիրամէ էվէլճէ պէյան իյլէտիլիմիզ վէճհ իլէ,

պու քիւչիւք սալօն, Միսթրէս տիգ Թուրէնին էվրագլարը վէ գայիմէլէրի մուհաֆազա իթտիյի հալվէթ օտասընա միւթ-թասըլ իտի. զէվճինին պագը գալան սէրվէթինտէն էլինէ հէր նէ կէչմիշ իսէ, պու օտատաքի միւնթազամ եազըխա-նէ իչէրիսինտէ պուլունույօր իտի. եաթագ օտասը տա պու օտանըն իթիսալինտէ օլուպ գաբուլարը քեամիլէն գաբալը իտի.

Ժան-Ժուտի, քէմալի սիւրաթլա հէր թարաֆը նազա-րը տըգդաթտան կէչիրտի. կէօրտիւյի էշեա պաշգա պաշ-գա կէօզլէրինի գամաշտըրըյօր իտի. հայտուտ՝ գընընտան չըգարմըշ օլտուղու գամայը թէքրար ճէպինէ գօյարագ.

— Օ՛խ, հէր շէյ եօլունտա, հէր շէյ ինսանըն կէօզ-լէրինի գամաշտըրըյօր. ա՛հ, զէնկինլիք նէ՞ էյի շէյ տիր. օ Նէօյլի մէսէլէսինտէ ճանըմը եագան ալչագլարը էլէ կէ-չիրէճէք օլուրսամ պէօյլէ միւնթազամ պիր խանէ քիրալա-մագ իսթէրիմ... սալօնլարըմը պունըն կիպի միւնթազամ էշեա իլէ թէզեին իտէճէյիմ. օ՛ֆ, օ զէման պէնտէ լօրտ-լար կիպի եաշայաճաղըմ, տէտի.

Ժան-Ժուտի կազը սաղ էլինտէ թութմագտա վէ օ է-լինի իլէրիյէ տօղրու ուզատըպ իքի թարաֆա պագմագտա վէ սէօյլէմէքտէ օլտուղու հալտէ բէսիմլէրէ եագլաշտը, լամպայը գալտըրարագ էվէլճէ տիգ Թուրէնին վէ միւթէ-ագըպէն կիւզէլ տուլ գատընըն թասվիրլէրինէ պագտը. հայտուտ, գատընըն բէսմինի կէօրիւր կէօրմէզ լամպա տիւ-շէճէք տէրէճէտէ էլլէրի թիթրէմէյէ պաշլատը.

Ժան-Ժուտի, տէրէճէյի նիհայէտէ խէվֆ ու տէհշէթէ տիւչար օլտու, սաչլարընըն քէօքիւնտէն սօուգ սօուգ թէր-լէր չըգմայա պաշլատը. մէրգում էլինի անլընա վազ իտէ-րէք շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Ալլահ պէլանը վէրսին, ալտանմայօրում, ագլըմ պաշըմտա տըր, սարխօշտա տէյիլիմ... թանըտըղըմ պիր չէհրէ... էվվէ՛թ, էլիմէ պիր բըչագ վէրիպտէ «էօլտիւր» տէյէն վէ սօնրատա պէնի զէհիրլէյիպ էօլտիւրտիւյինէ

գանի օլան օ մէլունէ գարը, Նէօյլի մէսէլէսինտէքի խապիսէ . . .

Հայտուտ քէնտինի զապթ իտէմէյօր իտի, աղասընըն հէր զէրրէսի այրը այրը թիթրէյօր իտի. պիր միւտտէթ պիր չէյ տիւշիւնմէյէ միւգթէտիր օլամատը, նէ եաբաճաղընը շաշըրտը գալտը.

Ժան-Ժուտի, վարա վարա քէնտինի պիր ազ թօբլատը, ազըճըգ ճէսարէթ հասըլ իթտի. ըէսիմի տահա զիյատէ թէտգըգ վէ մուայէնէ իթմէք իւզրէ էլինտէքի լամպայը գալտըրտը, թէքրար օ գըյմէթտար ըէսիմէ եագլաշարագ պագմաղա պաշլատը. պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Ամա՛ն եա Բապպիմ, թա քէնտիսի, էվվէ՛թ, միւմքիւն տէյիլ պու գատար պէնզէյիշ օլամազ. ա՛հ, օ տըր օ՛, շիմտի լագըրտը իտէճէք զանն իտիյօրում. Ֆագաթ պու խանէտէ քի՞մ իգամէթ իտիյօր, քի՞մին խանէսինտէ պուլունույօրում. Ֆիլան-Գաթըր պու խանէտէ Միսթրէս տիգ Թուրէն նամընտա պիր տուլ գատընըն իգամէթ իթտիյինի խապէր վէրմիշ իտի, Ինկիլիզ օլտուղունը սէօյլէմիշ իտի. եանընտաքի թասվիրտէ միւթլագա զէվճինին ըէսմի օլաճագ տըր. էվվէ՛թ, պու տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն պիրատէրի ժօրժ տէյիլ տիր. հագըգաթը հալտէ պու ատէմ քի՞մ, իշթէ օրասընը էյիճէ պիլմէյօրում. աճէպա թալի՝ պէնի եիրմի սէնէտէն պէրի արամագտա օլտուղում պիր տիւշմէնին խանէսինէ՞ մի սէվգ իթտի, խա՛յըր, խա՛յըր, պուտա միւմքիւն տէյիլ, ինսան ինսանա պէնզէր, միւթլագա պէն եանըլըյօրում, եա հագըգաթէն օ իսէ . . . օ հալտէ նէ՞ եաբաճաղըմ.

Ժան-Ժուտի պիր միւտտէթ պու սուրէթլէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէնտիքտէն սօնրա, եիւզի դօրդունճ պիր չէքլէ թէհավվիւլ իթմիշ իտի. սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Նէ՞ մի եաբաճաղըմ, օ մալիւմ պիր չէյ, պիրտէն պիրէ էօլտիւրմէյէճէյիմ, պանա սէրվէթի լազըմ, սէրվէ-

թինի ալտգտան ոօնլա գանընը տամյա տամլա ապըտաճաղըմ. էվվէ՛թ, քիմ օլտուղունը էօյլէնէճէյիմ, գադաթ չիմոիքի հալտէ պանա լաղըմ օլան չէ՛յ, պու-բայա կիլոմէտրիմ պէտման մէվճուա օլան թաատվուրութըմը գուվվէտէն գիիլէ չըգալմագ տըր, տէտի։

Հայտուա խէլէճանընը թէօբլին իլէ թէհալըյաթընա տէվամ խաերէք, քիւչիւք սալօնտա մէվճուա օլան մէգըրուչաթ արտասընտա, քիւլիւէթլիւ պիր մէալըաղտէն իպարէթ պուլունան խոպինէնին սագլանամայաճաղընա գանտաթը քեամիլէ հասըլ իտուպ, խապինէյի պաշգա պիր նէյտէ ատմաագ լուղումընը հըսս վէ թագտիր էյնտի։

Ժան-ժուտի, սալօնտա խանէ սահիպէօնին հալվէթ օտասը օլտուղունը թամամին խյէհէյի քիւչիւք օտանըն գաբուսընը ուսուլճա աչըպ իչէրի կիրտի վէ գաբույը սիւրմէյէտի. օտանըն պիր թարաֆընա հէրկէշիրիլմիշ օլան հազըխանէյի կէօրէրէք, աղիմ պիր մէսէրրէթ իլէ։

— Օ՛խ, իչթէ խանէ սահիպէօնին սէրվէթինի հըֆզ իյէհէյի մահալտէ պու օտա օլապիլիր, պիր քերըթ ատ չու հազըխանէյի կէօրէլիմ, տէյէրէք, պիր թավըը գարիպ իլէ հազըխանէյի մուայէնէյէ գօյուլտու. գադաթ իսթիղրապ վէ թէէսսիֆի իչմա խտէր պիր սուրէթտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ։

— Հա՛յ Ալլահ պէլասընը վէրսին, պու իչտէ միւթալագ չէյթանըն բալմադը վար, քիլիսէ ղայէթ սաղլամ, գաբույը զօրլատագտան պաշգա չարէ հօզ. հա մուվաֆֆագ օլամմազսամ. իչինտէ պուլունտուղունա գաթխչէն էմին օլտուղում պանգա գայիմէլէրի իլէ արամըզտա, իբի իւչ սանթիմէթրօ գալընըզընտա պիր թահտա բարչասընտան պաշգա ֆարգ օլմատըդը հալտէ, անլէրի ալմագ սըզըն պատհավա չըգըպ կիտէճէյիմ հա՛... Ալլահ կէօսթէրմէսին, տէտի։

Հայտուա, տէրհալ պաչընը օտանըն օպիր թարաֆընա չէվիրէրէք ամէլիյաթընը թէօհիլ իտէճէք սայըը պիր

վասէթա արատը . պու սըրատա հալը իւղերինաէ պուլու-
նան գատիֆիէտէն մամուլ պիր եիւղ եաատըղը այաղընա ի-
լիշմէսի իլէ մուվաղէնէսինի զայպ իտերէք , տէվրիլմէսինէ
ըէմաղ գալմըշ իտի . պերէքեաթ վէրսին քի տերհալ քէն-
տիսինի թօբլայապիլսէ , վէ աճը աճը կիւլէրէք .

— Նէ՛ գատար հայվանլըղ , էօլիւլէրի ույանսըրմադ ի-
չին կիւրիւլթի իտիյօրում , տէտի ,

Հայտուտ , պու սօն սէօզլէրի հէնուզ ինմալ իտէճէյի
սըրատա , եանընտաքի օտատան պիր սէս ըէյատա օլտու .
պիր գատըն սէտատը ,

— Ինի՞մ տիր օ՛ , Օլիվիյա , սէ՞նմիսին , տէյօր իտի ,
Ժան-Ժուտի իտէ , պու էանատէ քէնտի քէնտինէ .

— Ալլահ պէլասընը վէրսին , եադալանաճաղըղ , եախօտ
պու վալիտէյի կէպէրթէճէյլիղ , տէտի ,

12

Պու սըրատա իտաֆիֆ պիր այադ բաթըրտըսը հայտու-
սըն պուլունտուղու օտայա թէգարրուպ իտերէք գաբունըն
եանընտա քէսիլտի . կելէն զաթ գաբունըն արդասընտա
տուրտուղու ճիհէթիլէ , գաչմանըն , գուրթուլմանըն իհթի-
մալի գալմամըշ իտի ,

Ժան-Ժուտի պու եօլտա իշլերէ պաշըղ օլտուղունատան ,
հիչ թէյլաշ իթմէյէրէք էլինատէքի մումը սէօնտուրուպ , գա-
նարէլերտէն պիրինին աղընատա կիղլէնտի . օտայա կիրճէք
զաթէ վիճուտինի հրսա իթտիրմէմէք իչին բէք կիւճլուքլէ
նէֆէս պաշյօր իտի ,

Ժան-Ժուտի , պու սուրէթլէ թէմամ գանաբէնէն աղ-
թընա կիւտիչի օտանըն գաբուսը աչըլատագ Միսթրէս տիգ
Թուրէն , սօղ էլինատէ պիր մում վէ սաղ էլինատէ պիր րէ-
վոլվէր թուֆտուղը վէ ումուղպարընա պիր մանթօ պատըղը

հալտէ գաբունը էշիյինտէ կէօրիւնտիւ. մէզպուրէնին սիյահ սաչլարը բէրիշան պիր հալտէ ումուզլարը իւզէրինտէ թէմէվվիւճ իթմէքտէ, ճազիպէլի կէօզլէրի քիրբիքլէրի արասընտա ֆըրըլ ֆըրըլ տէօնէրէք, օտանըն հէր թարաֆընը թէճէսսիւս իթմէքտէ իտի. կէնճ գատըն օտանըն ինթիզամը ասլիսինէ խալէլ կէլմէտիյինի կէօրիւնճէ, եիւքսէք սէտա իլէ.

— Պուրատա պիր կիւրիւլթիւ իչիթտիմ, հալ պու քի օտա պօզուլմամըշ, տէմէք օլույօր քի պիր շէյ եօգ, տէտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, պիր միւտտէթ օտանըն հէր թարաֆընը վէ ալէլխուսուս բարալարըն մահֆուզ պուլունտուղու եազըխանէյի մուայէնէ իտիպ, շիւպհէ վէրիճի պիր հալ կէօրմէյինճէ չըգըպ օտասընա կիրտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն օտատա պուլունտուղու սըրատա, հայտուտ կիզլէնտիյի գանաբէնին սաչագլարը արասընտան խանէ սահիպէսինի էյիճէ կէօրէպիլմիշ վէ քիմ օլտուղունը թանըմըշ իտի։

Հէր տիւրլի խապասաթէ ալըշմըշ օլան, ֆէնալըգ, սըրգաթ, ճան եագմագ՝ նազարընտա պիր պարտագ սու իչմէք կիպի հիչ հիւքմինտէ պուլունան հայտուտ, Միսթրէս տիգ Թուրէն օտատան կիրինճէ կիզլէնտիյի մահալտէն չըգտը. եիւզի սարարմըշ, էօլիւ պէնզինէ պէնզէմիշ օլտուղու հալտէ ղայէթ եավաշ վէ իհթիյաթլը պիր սուրէթտէ եիւրիւյէրէք գաբըյը աչըպ սալօնա չըգտը. պիր ազ թէվագուֆ իտուպ մումը եագտըգտան վէ սալօնտաքի ըէսիմէ պիր տահա տըգգաթլը պագտըգտան սօնրա օրթա գաթա էնտի, պատէհու մաթպախա էնէրէք էվէլճէ բէնչէրէ քէնարընա տայատըղը գունտուրալարընը ալըպ մումը սէօնտիւրտիւքտէն սօնրա բէնչէրէտէն տըշարը չըգտը. էլհասըլ կիրտիյի կիպի տիվարտէն աթլայարագ քէնտիսինի խալի արսատա պուլտու. անտէն սօնրա մէրտիվէնի եէրինէ կէօթիւրիւպ պիր թաշ իւզէրինտէ օթուրարագ, քէնտի քէնտինէ շու եօլտա սէօյլէնմէյէ պաշլատը։

— Ա՛հ, օ րէսմ պէնի ալտաթմամըշ, էվվէթ քէնտիսի, եիրմի սէնէտէն պէրի տէ հիչ պիր հալի տէյիշմէմիշ, կէնճլիյինտէքի հիւսնի մէլահաթը հիչ թէղայիւր իթմէմիշ, էլինտէ պուլունան ուֆագ ըէվօլվէր, նէօյլի մէսէլէսինտէքի սիլահ մէգամընա գայըմ օլմուշ, իշթէ ֆարգ պունտան իպարէթ (աճը աճը կիւլէրէք) ումուզլարը արասընա պիր բըչագ եէրլէշտիրմէք, պիր համլէտէ քէնտիսինի ահրէթէ կէօնտէրմէք իշտէն պիլէ տէյիլ իտի. պանգա գայիմէլէրի պուլունան եազըխանէյի բահաթ բահաթ զօրլայապիլիր իտիմ, ֆագաթ պու քեարը ագիլ տէյիլ, մատէմ քի պէնի զէհիրլէմիշ օլան գարըյը էլէ կէչիրտիմ, մատէմ քի պու գարը պու կիւն պէօյիւք պիր սէրվէթէ մալիք տիր, իմտի էվէլճէ բարասընը ալմալըյըմ, անտէն սօնրա նէօվպէթ ինթիգամա կէլմէլի.

Ժան-Ժուտի, պիր միւտտէթ զիհնէն պու միւթալաալէրլէ մէշղուլ օլտուգտան սօնրա այաղա գալգտը, թահտա բէրտէյի աշըպ սօգաղա չըգտը վէ Սէն-Լաղար ճիհէթինէ տօղրու եիւրիւյէրէք, սապահըն սաաթ իւչիւնտէ անճագ իգամէթկեահընա ավտէթ իտէպիլտի.

* * *

Բօլ լը Բէվվայէնին ֆամիլեասընը պուլմագ մագսատը իլէ Լօնտրատան Բարիզէ կէլմիշ օլան ճէսուր վէ ալիճէնապ մաքինաճը Բընէ Մուլէն, թահգըգաթէ մէմուր իյլէտիյի ատէմլէրտէն պիրի իլէ Գանթ-Տարժան մէյխանէսինտէ կէօրիւշիւր իքէն, սապըգ Նօթէր իլէ Ֆիլան-Գաթըրըն սուրէթը թէվգըֆլարընը եօգարըտա պէյան իյլէմիշ իտիք.

Նասըլ քի պիլիրիզ, Բընէ Մուլէն, թահգըգա մէմուր իյլէտիյի պու ատէմին օ կիւն կէթիրմիշ օլտուղու խապէրլէրտէն, պէտպահտ մագթուլըն ֆամիլեասը, նամընը թէպտիլ իթտիյինի անլամըշ իտի.

Իրթէսի կիւնի պիրլիքտէ թահգըգաթը լազըմէ իճրասը իչին վէրիլէն գարար միւճիպինճէ, սըմսար, ալէսսապահ

Բընէնին իդամէթ իթտիյի օթէլէ կէլիպ պէրապէրճէ կիթտիլէր ։

Գաբուճընը, Բընէ թարաֆընտան իյրատ օլունան սիւալլէրէ վէրտիյի ճէվապլարտան, մատամ լա Բէվվայէ իլէ մատամ Մօնսթիյէնին պիր չախս օլտուղու թէհագգուգ իթմիշ վէ Բընէ էմէլինէ նայիլ օլտուղունա տէրէճէյի նիհայէտէ սէվինմիշ իսէ տէ, արատըգլարը գատընը ալթը այ մուգատտէմ ատրէսինի խապէր վէրմէքսիզին օրատան տա չըգտըղընը գաբուճըտան իշիթաիքլէրի զէման, եինէ մէյուսիյէթին սօն տէրէճէսինէ վարմըշ իտի ։

Բընէ իւմիւտսիզ պիր հալտէ իտի, ֆագաթ ճէսարէթինէ խալէլ կէթիրմէտի, թահարրիյաթէ պու գատար էհէմմիյէթ վէրմէսինին սէպէպի նէ իտի. պուրասընը սիւքիւթլէ կէչիշտիրմէյիզ. Բընէ իպթիտա մատամ Բէվվայէյի պուլմագ վէ միւհթաճը մուավէնէթ պուլունտուղու թագտիրտէ նագտէն մուավէնէթ իթմէք, պաշգասընը եօլունտա ֆէտայի ճան իտէն պիչարէ մազլումըն մասումիյէթի հագգընտա մուհիմմ պիր քէշֆի խապէր վէրմէք իտի ։

Իրթէսի կիւն Բընէ եաթաղընտան գալգար գալգմազ Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընա կիտուպ մազլում ուսթասընը պիկիւնահ վէլինիյմէթինին մէզարընը թէհարրի իթտի, չիւնքի մատամ լա Բէվվայէ, զէվճինի տէրէճէյի նիհայէտէ սէվտիյինի պիլտիյի ճիհէթլէ, պէհէմէհալ զիյարէթէ կէլէճէյինի վէ պուրատան թահգըգաթը ճէտիտէ իճրա օլունտուղու հալտէ, պիր նէթիճէ հասըլ օլապիլէճէյինի գավիէն իւմիւտ իյլէյօր իտի ։

Բընէ, մէզարլըղա մուվասըլէթ իյլէտիյի զէման ինսանլարըն սօն գարարկեահը օլան օ մէվգըըն օղրատըղը թէպէտտիւլաթէ հայրան օլտու. եիրմի օէնէ մուգատտէմ ղայէթ ուֆագ վէ չալը չըրբըտան իպարէթ պուլունան աղաճլար, հէր թարաֆա կէօլկէ վէրմիշ վէ մէզարլըղըն թօբրագլարը տա թէսվիյէ իտիլէրէք պաշգա պիր հէյէթէ թահավվիւլ իթմիշ իտի ։

Իքի սաաթ դատար մէզարլըզըն հէր թարաֆընը տօլաշտըղը հալտէ, Բօլ Բէվվայէնին մէզարընը պուլամատըղընտան, քէնտի քէնտինէ.

— Մէզար միւթլագա պուլունաճագ տըր, Բօլ իտամ իտիլտիքտէն սօնրա վիճուտի ֆամիլեասընա իատէ օլունտուղու զէման պուրատա պիր եէր սաթըն ալընմըշ իտի. քէնտիսինի բէրէսթիշ տէրէճէսինտէ սէվէն ֆամիլեասը վէ խուսուսի իլէ պիչարէ զէվճէսի, օ ալիճէնապ գատըն սէվկիւլի զէվճինին, պիչարէ մասումըն գապրինի պէհէմէհալ թամիր իթտիրմիշ տիր. ա՛հ, օ մէզար մէվճուտ օլսա իտի, իքի սաաթտան պէրի արատըղըմ հալտէ էլպէթ պուլապիլէճէք իտիմ, արթըգ մէզարիսթան պէքճիսինէ միւրաճաաթտէն պաշգա չարէ գալմատը, տէտի.

Մաքինաճը պու սէօզլէրի մէյուսանէ սէօյլէտիքտէն սօնրա պէքճինին օտասընա տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը.

Պիզ Բընէյէ պուրատա մուվագդաթէն վէտա իտէրէք, պէքճինին օտասընտա կիւզէրան իտէն վոհգուաթա աթֆը նազար իլէ, Բընէյէ օրատա միւնթազըր օլաճաղըզ.

Բընէ Մուլէն, պէքճինին օտասընա կիթտիյի սըրատա, իւզէրինտէ տիւգլիգ արմասը պուլունան վէ էն ազը եիրմի պին ֆըրանգ գըյմէթինտէ օլան պիր չիֆթ պարկիր գօշուլը կիւզէլ պիր գուբէ արապասը, մէզարլըգ գաբուսը էօնիւնտէ տուրարագ իչինտէն թագրիպէն էլլի պէշ եաշընտա, մաթէմ լիպասը կիյմիշ, քիպար պիր ֆամիլեատէն օլտուղը հէր հալինտէն անլաշըլըր պիր ատէմ չըգարագ, մէզարլըգ գաբուսընըն էշիյինտէն կէչիպ կիտէյօր իտի.

Ուզուն պօյլու օլան պու ատէմին իրի պուրնը, եըրթըճը գուշլարըն կակասընա միւշապիհ իտի. իրի մավի կէօզլէրի՝ քիպր ու ազամէթինէ տէլալէթ իթմէքտէ օլտուղու կիպի, չըպլագ պաշը տա ֆիլ տիշի միսիլլու բարլայօր վէ պաշընըն շուրասընտա պուրասընտա ճիւզվի պէյազ սաչ կէօրիւլիւյօր իտի. տուտագլարը եարը աչըգ պիր հալտէ օ-

լուպ, արասընտան զալիմանէ վէ միւսթահզիյանէ պիր թէ-
պէսսիւմ միւշահատէ օլունմագտա իտի ։

Պու ղարիպ թավուրլը զիյարէթճի օտայա կիրինճէ, էօ-
նիւնէ չրգան պիր մէմուրա խաֆիֆ պիր սէտա իլէ սէլամ
վէրէրէք ։

— Միւսի՛ւ, ֆամիլեամըն մէզարլըղընտա պազը թա-
միրաթ իճրա օլունույօր, տէտի ։

— Շէրէֆը խիթապընա մազհար օլտուղում զաթըն քիմ
օլտուղունը անլայապիլի՞րմիյիմ ։

— Տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ ։

Պու ճէվապըն իւզէրինէ մէմուր իհթիրամքեարանէ պիր
թավր իլէ սէլամլատըգտան սօնրա, տիւգ սէօզիւնէ տէվամ
իտէրէք ։

— Թամիրաթ, զէվճէմ տիւշէսին վէֆաթընտա պաշլան-
մըշ իտի, շիմտի խիթամ պուլտո՞ւ մը, տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ, տիւգ հազրէթլէրի ։

— Էօյլէ իսէ սարֆ օլունան մէպալիղին թէսվիյէսի ի-
չին շիմտի սիզէ պիր սէնէտ վէրէյիմ տէ, Սէնթ-Տօմինիքտէ
վագը գօնաղըմըն միւտիւրինէ կիտէր բարայը ալըրսընըզ ։

— Տիւշէս ճէնապլէրինին վէֆաթը կէչէն այ ղարֆըն-
տա վուգու պուլմուշ իտի, տէյի՞լ մի ։

— Էվվէթ միւսիւ, Օգոստոսըն իքիսի իտի ։ հաթտա
ֆամիլեամա մախսուս օլան գապրիսթանտա եէր գալմամըշ
իտի տէ, տիւշէսի պաշգա պիր եէրտէ տէֆն իյլէմիշ իտիք ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, էֆէնտիմիզ ։

Մէմուր, եազըխանէտէն պիր տէֆթէր չըգարըպ տիւ-
գին հիսապընը եարմասը իչին տիկէր պիր մէմուրա էմր վէր-
տիյի սրբատա, Բընէ Մուլէն օտայա կիրմիշ իտի ։ տիւգ Տը-
լաթուր-Վօտիյօյը իսթիգպալ իտէն մէմուր, Բընէյի տէ իս-
թիգպալ իտէրէք ։

— Միւսիւ, նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէյու սօրտու ։

— Ճիւզվի պիր մալիւմաթ միւսիւ, իքի սաաթտան պէ-
րի մէզարլըղըն իչինտէ պիրինին դապրինի արայօրում, պիր

տիւրլիւ պուլամատըմ. իմտի սիզի թաճիզ իթմէյէ մէճպուր օլտում.

— Պու մէզար տայիմի սուրէթտէ՞ մի սաթըն ալընմըշ իտի.

— Էվվէթ, միւսիւ.

— Նէ՞ թարաֆտա վէ հանկը գըսըմտա պուլունտուղունը պիլիյօ՞րմուսընըզ.

— Ասլա՛...

— Նէ՞ թարիխտէ սաթըն ալընտը.

— Եիրմի սէնէ մուգատտէմ.

— Ֆամիլեանըն իսմինի սէօյլէ՞րմիսինիզ.

— Նաֆիլէ եօրուլմայընըզ միւսիւ, պու մէզար բէք սատէ տիր. թաշընըն իւղէրինտէ «Ատալէթ» քէլիմէսի հէքք օլունտուղու իչին բէք չաբըգ պուլունապիլիր զանն իտէրիմ.

— Հա՛ անլատըմ, իտամէ մահքիւմ օլան պիր ատէմին մէզարընը արայօրսունըզ, տէյի՞լ մի.

— Էվվէթ միւսիւ, իչթէ օ մէզարը արայօրում...

Հիսապ բուսուլասընը իմզալամագ իչին պէքլէմէքտէ օլան տիւգ, մէմուր իլէ Բընէ արասընտա ճէրէյան իտէն միւքեալէմէյի տինլէյօր իտի. սէօզ պու մէզարա ինթիգալ իտինճէ վիճուտինտէքի թիւյլէրի իւրբէրտի, գաշլարընը չաթտը վէ ճան գուլաղը իլէ տինլէմէյէ պաշլատը. մէմուր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էկէր եանըլմայօրսամ, պու մագթուլըն ատը տա Բօլ լը Բէվվայէ իտի.

— Բէք տօղրու միւսիւ, եանըլմայօրսունըզ.

— Էն եագըն ագրապասընտան պիր հէքիմին գաթիլի օլմագ իւզրէ իթհամ օլունտու, տէյի՞լ մի.

— (Մահզունանէ.) Էվվէ՛թ.

— Էօյլէ իսէ արատըզընըզ մէզար օն իքինճի գըսմտա տըր. հէր քէս թանըր վէ իլք թէսատիւֆ իտէճէյինիզ մէմուր սիզէ տէրհալ կէօսթէրէպիլիր.

13

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Բօլ լը Բէվվայէ նամը-նը իշիթտիյի տագըգատան պէրի կեահ սարարըյօր կեահ գըզարըյօր իտի. ֆագաթ սիյմասընըն պու թէղայիւրինէ քիմսէ տըգգաթ իթմէտի. մէրդում քէնտինէ.

— Պու ատէմ քի՞մ օլույօր, էսկի խաթըրէլէրի թէճ-տիտ իտիյօր, տէտիյի սըրատա, Բընէ թէքրար սէօզէ պաշ-լայարագ մէմուրա խըթապէն.

— Ավֆընըզը թալէպ իտէրիմ, միւսիւ, սիզէ պիր շէյ տահա սօրաճաղըմ, տէտի.

— Պույուրըն միւսիւ սօրունըզ, ճէվապ վէրմէք վազի-ֆէմիզ տիր.

— Պու պիչարէնին մէզարը թամիր իտիլմի՞շ մի տիր.

— Թամիրաթ ֆամիլեասընա այըտ տըր.

— Ֆամիլեասը պու մէզարը զիյարէթէ կէլիյօ՞ր մը.

— Պիլմէյօրում, ֆագաթ մէզարլըզըն պէքճիլէրի միւթ-լագա պու ֆամիլեայը կէօրմիւշլէր տիր, անլէրէ միւրաճաաթ իտէրսէնիզ սիզէ մալիւմաթ վէրէպիլիրլէր.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, միւսիւ, շիմտի կիտիպ սօրա-ճաղըմ.

Բընէ Մուլէն իքինճի տէֆա օլարագ մէզարլըզըն իչինէ տալըպ ղայպ օլտուղու սըրատա, տիւգ. եիւզիւնտէ զահիր օլան ալայիմը ըզթըրապը պէյհուտէ եէրէ կիզլէմէյէ չալը-շարագ այաղա գալգտը վէ մէմուրա խըթապէն.

— Սիղ բուսուլայը թանզիմ իտէնէ գատար պէնտէ ա-մէլիյաթը պիր կէօզտէն կէչիրէյիմ, տէտի.

— Բէք ալա էֆէնտիմիզ, ավտէթը ալիյէնիզտէ հէր շէյի հաղըր պուլուրսունըզ.

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Բընէնին արգասը սըրա

չըգտը, էլլի ատըմ դատար արդասընտան թէագըպէ պաշլատը. Բընէ իլք թէսատիւֆ իթտիյի մէզար պէքճիսինէ մէզարը սիւալ իթտի. պէքճի մէզարը կէօսթէրմէք իւզրէ Բընէնին էօնիւնէ տիւշտիւ; իքիսի պիրլիքտէ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար, տիւգ տէ արգալարը սըրա եիւրիւյօր իտի. Էսնայի բահտէ Բընէ՝ պէքճիյէ.

— Պու մէզար թամիր օլունմո՞ւշ մը տըր, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ, հէմտէ բէք միւքէմմէլ սուրէթտէ.

Բընէ Մուլէն, պու ճէվապը ալտըղընտա տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլտու վէ հէման պէքճիյէ.

— Է՛յ, պու մէզարը քի՞մ թամիր իթտիրիյօր, տէտի.

— Եաշլըճա վէ մաթէմ էսվապը կիյմիշ պիր դատըն իլէ կէնճ պիր չօճուգ թարաֆընտան թամիրաթ իճրա օլունմուշ տըր.

— Պունլարը թանըյօ՞րմուսընըզ.

— Թանըմայօր իսէմ տէ, մագթուլըն զէվճէսի իլէ օղլու օլտուղունա շիւպհէմ եօգ տըր.

— Էքսէրիեա զիյարէթէ կէլիյօրլա՞ր մը.

— Հէր հաֆթա կէլիրլէր, պուրայա կէլտիքլէրի զէման շուրաճըղա օթուրուրլար ուզուն միւտտէթ տուա իտէրլէր.

Բընէ Մուլէն, ալտըղը պու մալիւմաթտան էօթէտէն պէրի արայըպտա պուլամատըղը մատամ լա Բէվվայէ իլէ չօճուգլարընը պուլապիլէճէյինի անլայարագ սօն տէրէճէ մէմնուն օլմազըլա, մուհավէրէյէ տէվամ իտուպ.

— Պու զիեարէթճիլէրին, մագթուլըն պէտպահտ զէվճէսի իլէ օղլու օլտուղունը նէտէ՞ն պիլիյօրսունըզ, տէտի.

— Պաշգա քի՞մ օլապիլիր.

— Բէֆագաթլարընտա պիր կէնճ գըզ եօ՞գ մը.

— Խա՛յըր, ասլա՛.

— Էմի՞նմիսինիզ.

— Հիչ շիւպհէմ եօգ տըր.

— Մուայէն կիւնլէրի վա՞ր մը.

— Գաթիէն սեօյլէյէմէզ իսէմտէ, բէնճշէմպիհ կիւնլէրի սապահըն սաաթ սէքիզ իլէ տօգուզը արասընտա կէլիրլէր։

— Տայիմա իքիսի պիրլիքտէ՞ մի կէլիյօրլար։

— Մուդատտէմա իքիսի պիրլիքտէ կէլիյօրլար իտի, ֆագաթ պիր այտան պէրի դատըն եալընըզ կէլիյօր։

Բընէ պու սօն ճէվապտան ֆէվգէլատէ մահզուն օլուպ.

— Եալընըզ հա՛, տէյու հայգըրտը։

— Էվվէթ միւսիւ, եալընըզ կէլիյօր, սէպէպինի պիլմէյօրում իսէ տէ, դատըն էվէլքինտէն զիեատէ միւքէտտէր կէօրիւնիւյօր, օղլու եա խասթա տըր, եախօտ պուրատա օլմամալը տըր։

Բընէնին գալպի պու ճէվապտան պիր գաթ տահա միւքէտտէր օլարագ քէնտի քէնտինէ.

— Պիչարէ դատըն զիեարէթէ եալընըզ օղլունը կէթիրիյօր իմիշ, Պէրթի հիչ պիրլիքտէ պուլունտուրմամըշ, իհթիմալ քի օ զավալլը վէֆաթ իթմիշ տիր, ֆագաթ Ապէլ նի՞չին կէլմէյօր տէմէքտէ իտի։

Տիւդ, պու էսնատէ ատըմլարընը սըգլաշտըրտըգ պէքճի իլէ Բընէյէ թէգարրօպ իթտի, Բընէ իլէ պէքճի պիր միւտտէթ տահա կիթտիքտէն սօնրա, մէզարլար իչինէ տալըպ ըէչինալը պիր աղաճ քիւմէսի եանընտա տուրտուլար. պէքճի՝ Բընէյէ.

— Իշթէ միւսիւ, պու մէզար տըր, տէտի։

Մէզարըն իւզէրինտէ սիյահ մէրմէրտէն եաբըլմըշ պիր թաշ վար իտի քի, թաշըն իւզէրինէ գըրմըզը վէ դալըն հրուֆաթ իլէ շու քէլիմէ եազըլմըշ իտի.

ԱՏԱԼԷԹ

Կիւյա կէօրէնլէրէ միւտհիշ պիր խաթըրէյի իխթար իթմէք, վէ էպէտիյէն պօզուլմամագ իւզրէ նահագ եէրէ տէօքիւլէն դան, տամլա տամլա օրայա եէրլէշտիրիլմիշ իտի։

Մէզարըն էթրաֆընա պէյազ տէմիրտէն մամուլ ատի

պիր բարմագլըդ չէվրիլմիշ, վէ պու բարմագլըղըն իւզէրինէ, մաղլումըն վէֆաթընա տէլալէթ իթմէք իւզրէ պիր թաճ վաղ իտիլմիշ իտի. պու մէղարըն թէչքիլ իյլէտիյի մէնզարէ հագըգաթէն բէք տէհշէթամիզ իտի.

Բընէ Մուլէն, մէղարըն եանընա եագլաշտըղը զէման կէչմիշ պիր թագըմ հալլէրին խաթըրաթը միւէլլէմէսի իլէ բէք զիյատէ մահզուն վէ տիլխուն օլտու. մէղարըն եանընա տիզ չէօքէրէք պիր միւտտէթ դալպի տուալէր իլէ մէշղուլ օլուպ, կէնճլիք զէմանը վէ մէսուտանէ վագըթ կէչիրմիշ օլտուղու ֆապրիգանըն մահալի կէօղլէրի էօնիւնէ կէլտի, Բօլ լը Բէվվայէնին թալիմաթը լազըմէտէ պուլունտուղունը ատէթա կէօրիւյօր իտի. օ անտէ զէվալլը ուսթասընըն պախթըեարանէ էօմիւր սիւրտիւյի Բօայալ ճատտէսինտէքի իդամէթկեահը, Ապէլ իլէ Պէրթին բիւրնէշէ վալիտէլէրի էթրաֆընտա գօշուպ տօլաշտըդլարը, կէօղլէրի էօնիւնտէ թէճէսսիւմ իթտի. եինէ օ անտէ Բօլ Բէվվայէնին թէվգըֆը իչին կէլէն բօլիս մէմուրլարընըն եէկեանէ իւմիւտլէրինի ալըպ կէօթիւրտիւքլէրի սըրատա իթտիքլէրի ֆէրեատը մէյուսանէ, մահբուսխանէ, ճինայէթ մահքէմէսի, էլհասըլ մէյտանը սիյասէթ վէ պիչարէ մասումըն հագսըգ եէրէ տէօքիւլէն մաղլում գանը, մէյտանը սիյասէթտէ եուվարլանան պաշը, պիրէր պիրէր կէօղլէրի էօնիւնտէն կէչտի, պէնզի սարարտը, մօրարտը, կէօղլէրինտէն գանլը կէօղ եաշլարը ագմաղա պաշլատը.

Բընէ Մուլէնին պու հալինէ պիր մանա վէրէմէյէն պէքճի սիւքիւթ իտուպ հաղին հաղին Բընէյէ պագըյօր իտի. իքիսինինտէ զիհինլէրի օ գատար մէշղուլ իտի, քի, եանլարընա թէդարրուպ իտէն տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն այագ սէսինի իշիթմէտիլէր. մէրգումըն, մէղարըն էթրաֆընա տիքիլէն չալըլարըն արգասընա կիզլէնիպ, հէր հալլէրինի հէր հարաքէթլէրինի քէմալի տըգգաթլա մուայէնէ վէ թէճէնսիւս իյլէմէքտէ օլտուղունըն ֆարգընտա օլամատըլար.

Պէքճի պիր միւտտէթ պէքլէյիպտէ, Բընէնին հալա

պիր թագըմ խայալաթտէն քէնտիսինի ալամատըղընը կէօրիւնճէ, էլի իլէ ումուղընա տօգունարագ.

— Էյ միւսիւ, պու մագթուլը թանըյօրմուսընըզ, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ թանըյօր իտիմ... էվվէլճէտէ թանըր իտիմ, հէմտէ գալպէն բէք զիյատէ սէվէր իտիմ.

— Իհթիմալ քի ադրապանըզտան իտի.

— Ադրապասընտան տէյիլ, քէնտիսինին եէթիշտիրտիյի շայիրտլէրտէն պիրիսի տէ պէնիմ. Բօլ լը Բէվվայէ շէօհրէթինի ալէմէ նէշր իտէճէք պիր միւխթէրի, պիր սէնաթքեար իտի, միլեօնլարա մալիք օլաճագ իտի, պիւթիւն ալէմ քէնտիսինի չէքէմէզ իտի. պուլունտուղու ֆապրիգայա հէնուզ գապուլ օլունտուղում զէման պէն բէք ճահիլ պիր հալտէ իտիմ, ազ վագըթ սօնրա պապամը, վալիտէմի տէ զայպ իտուպ տիւնեատէ եալընըզ գալտըմ. Բօլ Բէվվայէ հէրքէս հագգընտա իճրասընտան պիր ան խալի գալմատըղը մուամէլէյի ինսանիյէթքեարանէյի, պէնիմ հագգըմտա տախի տիրիզ իթմէտի, բէտէրանէ նասիհաթլարը վէ վէսաթաթը միւշֆիգանէսի սայէսինտէ, պու կիւն պուլունտուղում մէվգըյը իհրազ իթտիմ.

— Բէք կիւզէլ ամա, քէնտիսի պաշընը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իթմիշ պիր ատէմ տիր.

— (Պօղուդ պիր սէս իլէ.) Էվվէթ, կիյօթին մաքինասը իլէ պաշը քէսիլտի...

— Օ զէման, եանի եիրմի սէնէ մուգատտէմ պէն եինէ Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընտա պէքճի իտիմ, պու մագթուլըն մասումիյէթի հագգընտա բէք չօգ շէյլէր սէօյլէնտի, հաթտա ալէյհինտէ վէրիլէն հիւքմէ իթիրազ իտէնլէր տէ բէք չօգ իտի.

— Հէյ հա՛թ... քիմսէ հագըգաթա վագըֆ օլամամըշ տըր...

Իշպու միւքեալէմէյի հարֆը հարֆընճա զիհնինտէ նագշ իթմէք արզուսը իլէ նէֆէս պիլէ ալամայան տիւգ

ժօրժ Տըլաթուր-Վօաֆյօ, պու էսնատէ իշխէթսիյի սէօզ-լէրտէն օ տէրէճէ միւթէէսիր օլտու քի, վիճուաինին հէր ադասը թէթրէմէյէ պաշլատը. պէքճի իսէ սէօզիւնէ տէ-վամ իլէ.

— Մագթուլըն մնասումիյէթի հադգընաքի րիվայէթէ իթիմատընըզ վա՞ր մը.

— Իպթիտա Բօլ լը Բէվայէնին թէվգըֆընը պէն տէ բէք զիյատէ մնասիպ պուլույօր իտիմ, անճադ պու կիւն մէ-սէլէ պաշգալաշմըշ տըր, պու կիւն Բօլ լը Բէվվայէնին պի-կիւնահ օլարագ մահվ իտիլտիյինէ պանի օլույօրում,

Պու սէօզլէրի եյիճէ իշխէմիշ օլան տիւգ, եըլաըրմահան վուգուշմուշ պիր հալէ կէլտի. պէքճի թէճաճիւպ իլէ.

— Պիկիւնա՞հ մը աէտինիզ, տէյու մնագապէլէ իթտի.

— Եվվէթ, քեամիլէն պիկիւնահ, հաթտա տէլիլիտէ իսպաթըտա վար...

— Միւմքի՞ն մի.

— Էլիմտէքի տէլիլլէր օ գատար գուվվէթլի տիր քի, պիր քէրրէ Բօլ Բէվվայէնին ֆամիլեասընը պուլտում մը, արթըգ մագթուլէն վէճաթ իտէն օ պիչարէնին մագլումի-յէթինի, մասումիյէթինի իլան իթմէքտէ կիւճլիւ չէքմէ-յէճէքլէր տիր.

Պու սըրատա տիւգ իշխէթիյի սէօզլէրուէն թաս ու թու-վանը քէսիլէրէք աղ գալտը փօյայը մէյտանէ վէրէճէք ի-տի. պէրէքատթ վէրսին քի տէրհալ քէնտիսինի թօքայա-պիլտի.

Պէքճի, Բընէնին պէօյլէ մահքիւմէն պաշը քէսիլէն պիր ատէմին պէրայէթինի, նէ սէպէպլէ մէյտանէ չըգարմագ արզուսընտա պուլունտուղունը գիհնէն տիւչինէրէք, հայ-բան հայրան եիւգիւնէ պագըյօր իտի. Բընէ Մուլէն իսէ մէզարըն եանընտա տիլ չէօքէրէք եիւքսէք պիր սէտա իլէ.

— Էյ պիկիւնահ, սանա օլսն պօրճումը թէմամէն կյ-ֆա իտէճէյիմ. նամընա սիկտիւլէն չէքէյլի թէմիղլէմէք ի-չին սօն տէրէճէյէ գատար սալֆը զայրէթ իտէճէյիմ վէ

հախօտ պու հօյտա էօլէճէյիմ . . . իչթէ պունը եէմին ի-տէրէք սանա վատ իսկյօրսամ, տէսի ։

Ըընէ , կէօղլերինտէն ադան քէտերվի կէօղ հաչլարընը սիլէրէք պյաղա դալգոը . օ ղէմանէ գատար քէմալի թէա-ճիպլէ եվուդինէ պագարադ բո-թի կիպի հարսըքէմսիղ գա-լան պէգճի , քելամէ աղաղ իլե .

— Ֆամիլեասընըն նէրէտե իդամէթ ևթոկլինի պիլմէ-յօրմուսընըղ , տէսի ։

— Ուզուն միւտաէթտէն պէրի Լօնտրատա իսիմ , հէ-նուղ Բարիղե կէլկյօրսամ , պինահէն ալէյհ նէրէտե իդամէթ ևթոկլերինի պիլմէյօրսամ . ֆագաթ ասմինճէք ղէվճէսի հէր բէնճէմսիհ կիւնիս պուրայա կէլկյօր ոէմիշ իսինիղ , տէ-յի՛ղ մի ։

— Էվվէթ ։

— Իչթէ պէնտե պուրատա պէ.քլէ.յէճէ.յիմ , իդթիզա իսէրսե ոէնէնին իւչ եիւղ այթմըշ կիւնինի պուրատա կէչի-րէրէք օ գատընը կէօրէճէ.յիմ . պու մէղար թաչընըն իւղե-րինտե « Ստանդ » քէլիմէսինի պէ.յհուտե հազմամըշլար սրը , մանահընը հադըգաթ սուրէթինտե մէ.յահանա գօճա-ճաղըմ ,

Պէ.քճի պիր քերըէ տահա միւթէհաջջիանէ Ըընէ.յէ պագատըդտան ոօնրա , սու րէթը տօսթանէտե էլինի պըգա-րագ իչինէ կիմսիյի կիպի , Ըընէ Մուլէն տահի մէղար թա-չընա պիր աթֆը նադար իսէրէք այրըլտը կիմսի . օ մեվ-գըտա հալընըղ գամընը օլան տիւդ Տըլամսուր-Վօահյօ , խէվֆի ա հէ.յէճանընատան այագտա տուրամայաճագ պիր հալէ կէլ-միշ իսի . աղնընատան սօուգ սօուգ թէրլեր ագարագ չու սէօղլերի մըրըլտանտը ։

— Ինթիզա՛մ , եիրմի սէնէ սօնրա ինթիզամ ալմադա արզուքէշ պիր ատէմ . պու ատէմ քի՛մ օլապիլիր , ոճէպա էլինէ կէչէն տէլիլեր նէ՞ տիր . եիրմի սէնէատէն պէրի կիղի գալան պու էտարը միւտհիշէ.յի եէնիտէն մէ.յահանէ չըգա-մագ իսթէ.յէն պու ատէմ նէ՞րէատէն կէլկյօր ։

Իխթիյար տիւդ, պիր միւտտէթ պաշընը էօնիւնէ էյիպ տիւշիւնտի. միւթէագըպէն պաշընը գալտըրըպ աճը աճը կիւլէրէք.

— Պու ատէմ Լօնտրատան կէլիյօր հա՛, մագթուլըն ֆամիլեասընը պիլմէյօր, պուրատա պուլաճաղընը իւմիւտ իտիյօր. իշթէ պու պէնիմտէ արզու իթտիյիմ պիր շէյ տիր, տէտի։

Տիւգին կէօզլէրի պիրտէն պիրէ բարլատը, այաղա գալգըպ Բընէ իլէ պէքճիյի թէճէսսիւս իյլէտիյի մէվդըյը թէրք իլէ, մագթուլըն պուլունտուղու մէզարտան բէք ուզագ օլմայան տիկէր պիր մէզարըն եանընա կիթտի. պու մէզարըն իւզէրինտէ տիւգլիւգ թաճը մահքիւք օլտուգտան պաշգա, իրի եազըլար իլէ շու իսմ եազըլմըշ իտի։

ԼԱԹՈՒՐ-ՎՕՏԻՅՕ ՖԱՄԻԼԵԱՍԸ

14

Պիր ազ սօնրա գարիյնի քիրամըն տահա զիյատէ կէօրիւպ անլայաճագլարը վէճհ իլէ, Բօլլը Բէվվայէ մագթուլէն թէրքը հայաթ իթմիշ վէ պիթ թէսատիւֆ տիւգ Սիժսիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն մէզարը եանընտա կէօմիւլմիւշ իտի։

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, իշիթտիյի սէօզլէրին թէէսիրաթը միւտհիշէսի իլէ զիհնէն նէյէ օղրատըղընը պիլէմէյէճէք տէրէճէտէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ, ֆամիլեասընա մախսուս օլան մէզարլըղըն թէվսի վէ թամիրաթընը սաթհիճէ կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա, մէմուրլարըն նէզտինէ ավտէթլէ հիսապ բուսուլասընը իմզալատը. պատէհու արապասընտ բաքիպ օլարագ, տօգթօր լը Բէվվայէնին Նէօյլիտէ գաթլ իտիլտիյի կիւն, տուէլլօտա վէֆաթ իտէն պի-

բատէրի տիւգ Սիժսիմօնտտան վայիտէսինէ, վէ վայիտէսինին վէֆաթընտան սօնրա քէնտիսինէ միյրաս գալան, Սէնթ-Տօմինիգ ճիվարընտա վագը գօնաղընա վասըլ օլտու.

Տիւգ արապատան էնէր էնմէզ գօշումլարըն չըգարըլմամասընը վէ արապանըն հաղըր պուլունմասընը թէնպիհ իտէրէք եօգարը չըգտը, օտասընա կիրտիյի ղէման տօղրուճա եաղըխանէսինին պաշընա կէչէրէք պիր մէքթուպ եաղըպ իմզալատըգտան սօնրա, զարֆըն իւզէրինտէ «Բօլիս միւտիրի միւսիւ Թէֆէրէ» տէյու եաղտը. պատէհու մէքթուպը չըզտանընա վազ իլէ շապգասընը կիյտի վէ քէնտիսինէ միւնթաղըր պուլունան արապասընա կիթմէյէ հաղըրլանտըղը սըրատա գաբուսը խաֆիֆճէ վուրուլտու. տիւգ, պէքլէմէտիյի պու զիյարէթտէն խօշլանմատը իսէ տէ, իսթէր իսթէմէզ.

— Կիրինիզ, տէտի.

Պու միւսաատէ իւզէրինէ պաշտան այաղա գատար մաթէմ լիպասլարընա պիւրիւնմիւշ կէնճ վէ եագըշըգլը պիր տէլիգանլը. գաբունըն էշիյինտէ արզը էնտամ իթտի. մէրգում թագրիպէն եիրմի պիր եաշընտա պիր կէնճ իսէ տէ, եիրմի սէքիզ եաշլարընտա կէօրիւնմէքտէ իտի.

Պու տէլիգանլընըն պէնզինին սօուգլուղը զէվգ ու սէֆահաթա մէյլինտէն նէշաթ իթմէյուպ, պուլունտուղու մէվդըտա թէգատտիւմ իթմէք հէվէսի իլէ կիճէյի կիւնտիւզէ գաթարագ չալըշմասընտան իլէրի կէլմիշ օլմաղըլա, օ հալտէ եէտի սէքիզ եաշ պէօյիւք կէօրիւնիյօր իտի. մէրգում օտայա կիրտիյի էսնատէ թասզիմքեարանէ պիր սուրէթտէ սէլամ վիրուպ, էլինի իխթիյար տիւգէ ուղատարագ.

— Պօնժուր բէտէրիմ, տէմէսի իւզէրինէ, իխթիյար լագայտանէ վէ պարիտ պիր թավր իլէ քէնտիսինէ ուղատըլան էլի սըգարագ.

— Պօնժուր աղիզիմ Հանրի, տէտի.

Գարիյնի քիրամէ թագտիմ իյլէտիմիզ կէնճ Հանրի,

պիլ իսթիհդադ մարքի Տըլաթուր-Վօտիյօ թէսմիյէ օլունմագտա իսի. պիլ իսթիհդադ տէյիշիմիզէ թէաճիւպ օլունմամալը տըր, զիրա պիր տիւզին օղլու մարքի օլապիլիր. հալ պու քի Հանրի, տիւզ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն հադըդի օղլու օլմայըզ, վէլէտը մանէվիսի իսի քի, գապուլ իտիլտիյի սըրատա վուդու պուլան ղարիպ հալէրի, օգուլյանլարըմըզա հէքդայէ իթմէյէ պաշլամադըղընտա թամամ սըրասը կէլմիշ տիր.

Տիւզ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Թիւյըրի սէրայը իլէ միւնասէպաթտէ պուլունմայը սալա խաթր ու խէյալինէ կէթիրմէյէն պէօյիւք պիրատէրի միւթէվէքքա Սիժիսմոնտըն վէքաթընտան պիր սէնէ սօնրա, գըրալիչա Մարի Ամալինին թավսիյէսի իւղէրինէ, Լիսթուլ ֆամիլեասընտան պուլունան տայըսընըն վէքաթընը միւթէագըպ, միլեօնլարա մալիք օլաճադ վէ ֆագաթ օ թարիխտէ ճիհադ օլարադ հապսէյի վահիտէյէ մալիք պուլունմայան Բօնթարմէ ֆամիլեասընտան կէնճ, կիւղել վէ չէն մէշրեպ պիր դըզ իլէ իղտիվաճ իլէմիշ իսի.

Իսթիյար մարքի տը Լիսթուլ թադրիպէն տօգտան եաչընտա խըրչըն, թիթիլ վէ սէրթմէշրեպ պիր զաթ օլուպ, միլեօնլարընա գօնմագ իւղրէ տիւզ Տըլաթուր-Վօտիյօ, իսթիյարը պիր սահաթ էվվել ահրէթէ կէօնտէրմէք իչին իյճապ իտէն թէչէպպիւսահաթտան կէրի տուրմասը իսէ տէ, ղէվալը իսթիյար, ժօրժըն նիյէթը ֆասիտէսինի քէշֆ իտէրէք եաընընա օղրաթմագ չէօյլէ տոէրսուն, ղէվճէսի մատմաղէլ տը Բօնթաթիմէնին միյրասընընա նայիլ օլամայաճաղընը, վէ միյրասէ, եաղընըղ մատմաղէլ Բօնթարմէ իլէ տիւզ Տըլաթուր-Վօտիյօտան տօղաճագ չօճուղը վարիսը եէկեանէ իլան իյլէտի. հաթտա չօճուղըն էրքէք օլմասը, իլան օլունան գարարընը չէրայիթի էսասիյէսինտէն ծլուպ, աբսի հայինագ պիւթիւն սէրվէթ ու սամանը խայրաթխանէլէրէ վասիյէթ օլունմուշ իսի.

Տիւզ իլէ տիւչէս, իսթիյար մարքինին թաճավվուրըն-

տա նէ տէրէճէ սապիթ օլտուղունը պիլտիքլէրի ճիհէթլէ, միլեօնլարըն էլտէն չըգաճաղընա եավաշ եավաշ գանի օլմաղա պաշլամըշլար իտի. իքիսի տէ պիր էրքէք էվլատ արզու իտիյօրլար իտի. նէ չարէ քի իքի սէնէ կէչմիշ օլտուղու հալտէ էսէրի համլ կէօրիւլմէտի։

Տիւշէս պու հալտէն, տահա տօղրուսը միլեօնլարը գաչըրաճաղընտան տէրէճէյի նիհայէտէ մէյուս օլարագ, ղէվճի իլէ վէրտիքլէրի գարար իւզէրինէ ասրըն էն հաղըգ հէքիմլէրինտէն միւրէքքէպ պիր հէյէթ վասէթասը իլէ պիր գօնսօլթօ իճրա իթտիրտիլէր. թէշէքքիւլ իտէն հէյէթ, տիւշէսին իլէլ էպէտ կէպէ գալմայաճաղընը գաթի օլարագ խապէր վէրտիլէր. սէրվէթ ու իգպալէ հարիս օլանլար իչին պու գարա խապէր նէ՝ տէրէճէլէրտէ միւտհիշ օլտուղունը տիւշիսնմէք խուսուսընը օգույանլարըմըզա հէվալէ իտէրիզ։

Մէյուսիյէթին սօն տէրէճէսինէ վասըլ օլան տիւգ իլէ տիւշէսին ահպապլարը ճիտտէն թէէսիւֆէ պաշլատըլար, հաթտա մարքիյէ իճրայի վէսայատէն կէրի տուրմատըլար իսէ տէ, մարքի կիպի սէօզիւնտէն տէօնմէյէն զաթլարըն վէրտիքլէրի հէր պիր գարար գաթի օլտուղունտան, ֆիքրինտէն րուճու իթտիրէմէտիլէր. էն սօնրա քէյֆիյէթի գըրալիչա հաղրէթլէրինէ արզ իթտիլէր, գըրալիչա նուֆուզը ճայէսինտէ մարքի տը Լիսթուլը ֆիքրինտէն չէվիրմէյէ սարֆը ղայրէթ իթտի. մարքի գըրալիչայը խօշնուտ իթմէք մագսատը իլէ շէօյլէ պիր ֆիքր պէյան իտէպիլմիշ իտի։

— Պիր ասըլզատէնին վէրտիյի գարար գաթի տիր. շու գատար վար քի, պու չօճուգ վէլէտը հաղըգի օլամազսա, վէլէտը մանէվի օլը վէրսին, եօգսա սէրվէթիմ ֆըգարա վէ խայրաթխանէլէրէ վէրիլէճէք տիր։

Իխթիյար մարքինին պու թէքլիֆի պու իֆատէսի գաթի իտի. արթըգ քէնտիսիտէ սիննէն տէրէճէյի քէմալէ վասըլ օլուպ, հայաթընա էպէտիյէն վէտա իտէճէյի տագըգա կիւնտէն կիւնէ եագլաշըյօր իտի։

Տիւգ, պիր կիւն Անֆէր սօգաղընտա վագը եէթիմխա-

նէյէ կիտուպ, 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիւնիւ, օրայա կէօթիւրիւլմիւշ պիր երքէք չօճուղը ալըպ ուսուլու նըզամը տայիրէսինտէ քէնտիսինէ ճան էվլատը իթթիխազ իյլէտի, իշթէ մէճհուլ պիր բէտէր իլէ նամալիւմ պիր վալիտէտէն տօղան պու չօճուգ, մարքի Հանրի Տըլաթուր-Վօտոյօ նամընը իհրազ իթտի.

Հանրինին վէլէտը մանէվի իթիխազընտան թագրիպէն պիր այ կէչմիշ իտի քի, իխթիյար մարքի պիր գաչ կիւն խասթա եաթտըգտան սօնրա վէֆաթ իթտի, տիւգ ժօրժ տա միլեօնլարընը վէ գօնաղընը եէտը թասարրուֆընա կէչիրտի.

Հանրի, Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գօնաղընտա պէօյիւտիւ. հէնկեամը թըֆըլիյէթինտէ իսթիգպալտէ բէք պէօյիւք պիր ատէմ օլաճաղընա բարլագ բարլագ նըշանէլէր կէօսթէրտիյինտէն, հէր քէս քէնտիսինի սէվէյօր իտի. հաթտա կէօզիւնէ սէրվէթ ու իհթիշամտէն պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէյէն տիւգ պիլէ, խահնախահ Հանրի իչին պէօյիւք պիր մուհապէթ պիր մէճպուրիյէթ հըսս իյլէմէյէ պաշլամըշ իտի.

Հանրի, մալիւմաթը իպթիտայիյէյի իքմալ իտինճէ իլմի հուգուգ հէվէսինէ տիւշտիւ. տիւգ, չօճուղըն արզուսընա մուխալիֆէթ իթմէտի. ֆիլհագըգա Հանրի թէաճիւպէ շայան պիր սուրէթտէ չալըշըպ իլմի հուգուգը բէք կիւզէլ թահսիլ իտէրէք տիպլօմասընը ալտը, միւթէագըպէն տավա վէքեալէթի իթմէյէ գարար վէրտի. տիւգ, Հանրինին պու ֆիքրինի անլայընճա.

— Օղլում, պու գարարընըզ գաթի՞ մի տիր, տէյու սօրմուշ իտի.

— Էվվէթ բէտէրիմ, գաթի տիր.

— Նէ՞ հասըլ իտէճէքսինիզ.

— Մուգաատէս պիր վազիֆէ իյֆա իտէճէյիմ.

— Սիզճէ էն պէօյիւք վազիֆէ, պուլունտուղունըզ ալի մէրթէպէնին գատրինի պիլմէք վէ ագրանընըզ կիպի եաշա-

մագ տըր. պէնիմ քիսէմ սիզին իչին աչըգ տըր, իսթէտիյինիզ գատար բարա սարֆ իտէպիլիրսինիզ, էյլէնճէլէրէ տէվամ իտինիզ։

— Պէ՞նմի էյլէնճէլէրէ տէվամ իտէճէյիմ... խա՛յըր բէտէրճիյիմ, խա՛յըր, էյլէնճէ տէտիյինիզ չէյ պէնիմ ճանըմը սըգար։

— Ավօգաթլըգտա նէ՞ լէզզէթ պուլույօրսունըզ։

— Լէզզէթ տէյիլ, օ պէնճէ սաատէթ տիր։

— Պազը ատէմլէր պունը սէնաթ իթիխազ իթտիքլէրի իչին իճրա իտէրլէր, հալ պու քի սիզ զէնկինսինիզ, բարայա իհթիյաճընըզ եօգ տըր։

— Պու պէնճէ մուգատտէս պիր վազիֆէ տիր։

— Տէմէք օլույօր քի ավօգաթլար տէֆթէրինէ մարքի Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընը գայտ իթտիրէճէքսինիզ։

— Խա՛յըր, մարքի տէյիլ, սատէճէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընը եազտըրաճաղըմ. պու մարքի իւնվանը պանա միւրաճաաթ իթմէք իսթէյէն նամուսլը ատէմլէրի պէնտէն թէպեիտ իթտիրիր։

— Նէ վահի ֆիքիր։

— Սիզճէ վահի օլապիլիր, ֆագաթ պէնճէ շաեանը հիւրմէթ տիր։

— Նէ՞հալ իսէ, իթիրազտան խօշլանմամ, իսթէտիյինիզ կիպի հարաքէթ իթմէքտէ մուխթարսընըզ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, բէտէրիմ։

Հանրի, պու մէյլի ալիճէնապանէ իլէ պիր եազըխանէ աչտը, սայ ու ղայրէթի ալէմ նազարընտա թագտիր իտիլէրէք, ազ վագըթ զարֆընտա կէրէյի կիպի քէսպը շէօհրէթ իթտի։

Հանրի, մէսլէքինտէ թէրագդը ասարը կէօսթէրտիքճէ տիւգին մէմնուն օլմասը լազըմ կէլիր իքէն, պիլաքիս նէֆրէթ վէ պէրուտէթ ըզհար իտիյօր իտի։

Տիւգին օտասընա կիրտիյինի խապէր վէրտիյիմիզ զէման Հանրի էյիտէն էյի իշինի իլէրլէթմիշ, քէսպը քէմալ

իթմիշ վէ չօճուգլըգ ալէմինտէն չըգմըշ իտի. ուզուն պօյլու, եագըշըգլը, սարըմթրրագ պիր տէլիգանլը սըֆաթընտա պուլունան վէ եէթիմխանէտէն ալընան պու չօճուգ, հէնուզ պըյըգլանմըշ օլտուղու հալտէ Ինկիլիզ քիպարզատէլէրինի անտըրըյօր իտի, տիւգ քէնտիսինի կէօրիւնճէ.

— Եիւզիւնիւզիւ սօլուգ կէօրիւյօրում Հանրի, բահաթսը՞զմըսընըզ, տէյու սօրտու.

— Խայըր բէտէրիմ, պու կիճէ չօգ չալըշտըմ տա անըն իչին.

— Նիչի՞ն պու տէրէճէ մէշագդաթը իխթիյար իտիյօրսունըզ.

— Վազիֆէմի իյֆա իչին պիր միւտաֆաանամէ գալէմէ ալմագլըզըմ իյճապ իթտի.

— Տիւշմէնլէրիմիզտէն պազըլարը սիզէ միւրաճաաթ ի՞թմէտիլէր մի.

— Խա՛յըր, եալընըզ պիր տուլ գատըն, էվէլ էմիրտէ զէվճինին մահքիւմիյէթի թէհագդուգ իթմիշ իսէ տէ, շիմտի պէրայէթինի իսթիհսալէ մուվաֆֆագ օլաճաղըմ զանն իտէրիմ.

— Էվվէ՛թ, պունտան օն կիւն մուգաստէմ իլթիզամ իթտիյինիզ մաստէյէ, պունը պին տէֆա թէրճիհ իտէրիմ. էվվէ՛թ, գալէմի իլէ էթրաֆա զէհիրլէր սաչմագտա օլան օ կազէթաճըյը միւտաֆաանըզա շաշմըշ իտիմ. ֆագաթ քիմսէ պու մուվաֆֆագըյէթինիզի թէպրիք իթմէզ, պիլաքիս պու հարաքէթինիզ մէգամաթը ալիյէճէ շայանը մուախէզէ կէօրիւլիւր, հասըլը պէնի մէսուլիյէթէ օղրաթմագ իչին պու մէալէքտէ սէպաթընըզ քիֆայէթ իտէր.

— Անլամայօրում, հարաքեաթըմ նէտէ՞ն մէսուլիյէթինիզի մուճիպ օլույօր.

— Սիզէ պիր գաչ տէֆա սէօյլէմիշիմ քի, օ պահալարըն թէքրարընը արզու իթմէմ. պիլիրսինիզ քի կէրէք միւթէվէֆա պիրատէրիմ վէ կէրէք պէն, էօթէտէն պէրի հէյէթը հազըրէյէ թարաֆտար պուլունույօրուզ. իմտի հէ-

յէթը հազըրէնին տիւշմէնլէրի օլան ատէմլէրին միւտաֆաասընը տէրիւհտէ իթմէմէլիսինիզ։

— Բէտէրճիյիմ, պէն տայիմա վիճտանըմա թապի օլմագտան պաշգա պիր շէյ եաբմատըմ։

— Էն զիյատէ վիճտանընըզ, Տըլաթուր-Վօտիյօ ֆամիլեասընա մէնսուպ պիր ատէմ օլտուղունուզը վէ պու նամըն շէրէֆինի մուհաֆազա իթմէք ճիհէթինի սիզէ իխթար իթմէյօ՞ր մը։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ բէտէրիմ, էրպապը նամուս հարաքեաթըմը մուախէզէ՞ մի իտիյօրլար, ինսաֆ իթմէլի տիր. պիր ավօգաթլէ պիր բաբազ պէյնլէրինտէ հիչ պիր ֆարգ եօգ տըր, բաբազ քէնտիսինտէն թալէպ օլունան խըտմէթի նասըլ տիրիզ իտէմէզսէ, ավօգաթ տախի վիճտանէն մազլում վէ պիկիւնահ զանն իթտիյի ատէմլէրին միւտաֆաալարընը, քէմալի շէրէֆլէ տէրիւհտէ իթմէքտէն քէնտիսինի մէն իտէմէզ. պա խուսուս պու կազէթաճը մատտէսի հագգընտա մահքէմէ իլէ հէմէֆքեար պուլունտում, պէրայէթինի իսթիհսալ իթտիմ։

— Մահքէմէ եանլըշ հիւքմ վէրմիշ։

— Աֆվ պույուրուրսընըզ . . . պէօյլէ պիր ֆիքիրտէ պուլունմամանըզը րէճա իտէրիմ։

— Պէօյլէ պէնիմ ֆիքրիմէ մուխալիֆ էֆքեար ու հարաքէթտէ պուլունմազը սիզէ քի՞մ թալիմ իտիյօր. հարաքէթը վագաանըզ գօնթ Լիյլիյէրին ասլա խօշունա կիթմէյէճէյինի պիլմէլիսինիզ։

— Էվվէ՛թ, գօնթ Լիյլիյէրին քէրիմէսի իլէ իզտիվաճըմըզըն իճրասը արզուսընտտ պուլունտուղունուզա վագըֆըմ. ֆագաթ թէէհհիւլ իչինտէ էվէլ պէ էվէլ քէնտի ֆիքրիմէ միւրաճաաթ իտէճէյիմ. րէճա իտէրիմ բէտէրճիյիմ արթըդ պու պահսա նիհայէթ վէրէլիմ։

Իխթիյար տիւդ, Հանրինին պէօյլէ սէրպէսթանէ պէյանը էֆքեար իթտիյինի իլք տէֆա օլարագ կէօրտիւյի իչին ֆէվգէլատէ թէաճիւպ իթտի. Հանրի իսէ մուհավէրէյի

պիր պաշգա թարղա թահվիլ իթմէք էմէլի իլէ ։

— Պու կիւն էօյլէ թաամընը գօնագտա իթմէյէճէյինիզի խըտմէթճինիզտէն խապէր ալտըմ, տէտի ։

— Էվվէթ, մէճլիսէ կիտէճէյիմ . . . պիր սէօյլէյէճէյինիզ վա՞ր մը ։

— Աֆվը ալիլէրինէ մաղրուրէն տօսթում Էթիյէն Լօրիյօ հագդընտա պիր շէյ եաբըպ եաբմատըղընըզը սիւալ իտէպիլի՞րմիյիմ. Պուժօն խասթախանէսինտէ միւնհալ օլան թէպապէթէ տայըր պիր հավատիս եօ՞գ մը ։

— Պու խըտմէթին իւչ կիւն էվէլ տիկէր պիրինէ վէրիլտիյինի խապէր ալտըմ ։

— Նէ գատար ֆէնա, էմինիմ քի միւսիւ Լօրիյօ օ թապիպտէն չօգ էյի պիր տօգթօր տըր, աճէպա նէ՞ կիպի պիր սէպէպ թայինինէ մանի օլտու ։

— Սիննի քիւչիւք տիր ։

— Ա՛հ, վագաա Էթիյէն եիրմի պիր եաշընտա պիր կէնճ իսէ տէ, էն թէճրիւպէքեար տօգթօրլար գատար մալիւմաթը թէճրիւպէսի վար տըր ։

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պունը քիմէ՞ անլաթմալը ։

— Էվվէթ բէտէրճիյիմ, Էթիյէն պէնիմլէ պէրապէր մէքթէպէ կիրմիշ, պիրլիքտէ ջալըշմըշ, պիր սէնէտէ իքմալը թահսիլ իտէրէք թէպապէթ տիբլօմասընը ալմըշ տըր. օղլում հիւսնի հալինէ, լիյագաթ ու քիֆայէթինէ շէհատէթ իտէր տէյինիզ, րէճա իտէրիմ Էթիյէնի հիմայէ իտինիզ, պու րէճամը րէտտ իթմէյինիզ ։

— Պէն Էթիյէն իլէ կէօրիւշտիւյինիւզի մուախէզէ իտէնլէրտէն տէյիլիմ, ֆագաթ ագրանընըզ օլան ատէմլէր իլէ, քիպարզատէլէր իլէ կէօրիւշմէնիզի արզու իտէրիմ ։

— Եանըլըյօրսունըզ բէտէրճիյիմ, Էթիյէն մուհարէպէ մէյտանլարընտա էն գահրիման ասքէրլէրէ նումունէյի իմթիսալ օլաճագ տէրէճէտէ հիւսնի խըտմէթի սէպգաթ իթմիշ պիր ասքէրին օղլու տըր, ինսան իչին պունտան պէօյիւք պիր շէրէֆ թասավվուր օլունապիլի՞ր մի ։

— Էվվէթ, օրասընը պէն տէ պիլիյօրում, ֆագաթ սօնրա արապաճըլըգ իտէն ամճասը քէնտիսինի պէօյիւթմիշ իտի տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, արապաճըլըգ իտէն ամճասը պէօյիւթմիւշ, օ թէրպիյէ իթմիշ տիր, ֆագաթ օ ամուճա բէք չօգ քիպարլարը կէրիտէ պըրագաճագ վէ անլէրէ ֆազիլէթ վէ ինսանիյէթ տէրսի վէրէճէք գատար ալիճէնապ պիր զաթ տըր։

— Օղլում, պու զաթ իլէ արանըզտա բէք գավի պիր տօսթլուգ, պիր միւնասիպէթ օլտուղունը կէօրիւյօրում, ֆագաթ ինսան հալլի՝ միւշկիւլ պիր մուամմայա պէնզէր, էյիսինի քէօթիւսինի ֆէրգ իթմէք գօլայ տէյիլ տիր, իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իտինիզ, այան մէճլիսի էրքեանընտան պուլունան պիր զաթըն քէրիմէսինէ զէվճ օլմագ պէօյլէլիքլէ միւէսսէր օլմազ։

— Սէօզիւմի թէքրար իտէրիմ քի, պէն հէնուզ էվլէնմէք ֆիքրինտէ տէյիլիմ։

— Անը պէն տէ պիլիյօրում, ֆագաթ մատմազէլ Լիյլիյէր կիպի պիր գըզըն տէսթը իզտիվաճընը գապուլ իթմէմէք իչին մէյտանտա պիր սէպէպ եօգ։

— Օ գըզը սէվէյօ՞րմույըմ զանն իտիյօրսունըզ։

— Սէվմէսէնիզ պիլէ իլճաաթը զէման պունը իյճապ իթտիրիյօր. նէ հալ իսէ վագըթ կէչիյօր, սիզ պուրատա թաամ իտինիզ պէն տէ արթըգ կիտէյիմ։

— Բէք կիւզէլ բէտէրճիյիմ, պիր չէյ տահա սօրաճաղըմ, պու կիւն Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընա կիթտինի՞զ մի.

Իհթիյար տիւգ պու սիւալին իւզէրինէ պիրտէն պիրէ թիթրէտի վէ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէթ, օրատան կէլիյօրում, տէտի.

— Մ՞ատամ լա տիւշէսին մէզարը նէ՞ հալտէ իտի.

— Քեամիլէն եաբըլմըշ պիթմիշ։

— Պու կիւն պէն տէ կիտիպ վալիտէմին մէզարընը զիյարէթ իտէճէյիմ։

Պու մուհավէրէյի միւթէագըպ պապա օղուլ պիրիպիրլէրինտէն այրըլտըլար. տիւդ քէնտիսինէ միւնթաղըր օլան արապայա բաքիպ օլարագ արապաճըյա շու էմրի վէրտի.

— Էվէլճէ Պուրկօնեը ճաստէսինտէքի բօսթա մէրքէզինէ, անտէն սօնրա գաֆէ Անկլէզէ կիտէճէյիմ.

Արապաճը ալտըղը էմրէ թէվֆիգէն թարիֆ օլունան մահալէ տօղրու եօլ ալմաղա պաշլատը, պիր միւտտէթ սօնրա արապա թէվագուֆ իթտի.

15

Տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօ բօսթախանէնին էօնիւնտէն արապատան էնէրէք, միւսիւ Թէֆէրէ եազտըղը մէքթուպը պիզզաթ գութույա աթտը.

Հանրի տէ չար չաբըգ թաամ իտէրէք սօգաղա չըգտը վէ եայա օլարագ Գարօսէլ մէյտանընա տօղրու կիթտիյի սըրատա, եանընտան կէչմէքտէ օլան պիր արապա թէվագուֆ իլէ իչինտէն կէնճ պիր տէլիգանլը չըգտը. մէրգում Հանրիյէ տօղրու իլէրլէտիյի էսնատէ արապաճը շապգասընը չըգարտը վէ Հանրիյի քէմալի հիւրմէթլէ սէլամլաաըգտան սօնրա.

— Միւսիւ Հանրի, սիզի սէլամլամագ շէրէֆինէ նայիլիյէթիմտէն տօլայը քէնտիմի պահտըեար ատտ իտէրիմ. Բիկօլէթ իլէ Թըրօմբէթ հագըգաթէն էյի պարկիրլէրտէն տիր. մէքթէպը թըպպիյէմիզին իլէրուտէ շէրէֆինի արթըրաճագ կէնճ պիր տօգթօր, 13 նօմէրօլը արապատա պուլունտուղու իչին նէ գատար մէմնունանէ գօշույօրլար, տէմէսի իլէ, Հանրի.

— Պօնժուր միւսիւ Լօրիյօ, հագըգաթէն հայվանլարընըզ բէք կիւզէլ տիր, տէտի.

Արապատան էնէն տէլիգանլը Եիրմի պիր եաշլարընտա

գարա գաշլը, գարա կէօզլի, եագըշըգլը պիր զաթ օլուպ, սիյմասընտա ֆաղիլէթ, նէճապէթ վէ զէքեա շուլէսի բարլայօր իտի։

Գարիյնի քիրամէ միւսիւ Լօրիյօ նամը իլէ թանըթտրրտըղըմըզ արապաճը, տօգթօրըն ամուճասը իտի. պու զաթ պիլաքիս ճիտտի թավուրլը, գըրմըզը եիւզլի վէ գըր գաշլը պիր իխթիյար օլուպ, զայէթ ալիճէնապ պիր զաթ իտի։

Հանրի, կէնճ տօգթօրը կէօրիւնճէ էլինի սըգարագ.

— Բէտէրիմ իլէ պու կիւն սիզէ տայըր ուզուն ուզատիյէ գօնուշտուգ, տէտի։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, բէտէրը ալինիզ լութֆէն պէնտէնիզի տէրխաթըր պույուրտուլա՞ր մը։

— Շիւպհէ իթմէյինիզ...

— Մուվաֆֆագ օլմուշլա՞ր մը։

— Թէէսիւֆ իտէրիմ քի մուվաֆֆագ օլամամըշլար։

— Էվվէթ անլայօրում... միւսապէգաթ իտէնլէր պուլունմուշ տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ տօսթում, բէտէրիմ օ մէմուրիյէթի սիզին իչին թալէպ իթտիյի զէման հէր շէյ օլմուշ պիթմիշ...

Կէնճ տօգթօր սիւքիւթ իթտի, եիւզիւնտէ եէս ու քէտէր ալայիմի կէօրիւլիւյօր իտի, սանտալեասընտան աշաղը էնմէմիշ օլան իհթիյար Լօրիյօ, իքի կէնճ արասընտա վուգուինի խապէր վէրտիյիմիզ մուհավէրէյի թէմամը իլէ տինլէմիշ վէ Էթիյէնին սօն տէրէճէ մէյուս օլտուղունը կէօրմիւշ օլմաղըլա տէլիգանլը յա.

— Ղայրէթ չօճուզում, նէտէ՞ն մէյուս օլույօրսուն, պէլքի պու միւսապէգաթ՝ հագգընտա խայըրլը տըր, տահա էյիսինի իսթիհսալ իտէրսին։

— Էվվէթ, ամուճաճըղըմ հագգըն վար, լաքին...

— Եօ՛գ, լաքին մաքին լազըմ տէյիլ... նէն եաշտա պուլունանլարա մէյուսիյէթ եագըշմազ, ինսան քեամիլ օլապիլմէք իչին հէր պիր հալէ, հէր տիւրլիւ մէշագգաթէ թահամմիւլ իթմէլի տիր. գուշլարա տըգգաթ իթմէյօ՞ր-

մուսքն, եուվալարընը եավաշ եավաշ եաբարլար, իշթէ պէն կէօղիւնիւզիւն էօնիւնտէ միւճէսսէմ պիր իպրէթիմ, հէնուզ պու սէնաթա սիւլիւք իթտիյիմ վագըթ իքի թանէ զաիֆ պէյկիրտէն պաշգա պիր շէյէ մալիք տէյիլ իտիմ. պունտան եիրմի սէնէ մուգաստէմ զայէթ գարանլըգ պիր կիճէտէ, Նէօյլի քէօբրիւսիւ գուրպինտէ վուգու պուլան ճինայէթտէ պարկիրլէրտէնտէ մահրում գալարմ, ֆագաթ ասլա մէյուս օլմատըմ, օ զէման գուլլանտըզըմ չիւրիւք վէ քէօհնէ արապա 13 նօմէրօլու իտի. հէր սէօղէ իթիգատ իթմէք լազըմ կէլիրսէ, 13 նօմէրօնըն մէշում օլտուղունը գապուլ իթմէլի տիր. պէն օ զէման կէնճ իտիմ պէօյլէ շէյլէրէ ինանմազ իտիմ. եիրմի ալթուն գըյմէթինտէ օլան պու արապա իլէ օ կիճէ Պէրլին Էհալիսինտէն պիրինի կէօթիւրիւյօր իտիմ, պու կիւն համտ օլսուն ախըրըմտա տէօրթ պաշ ալա հայվան իլէ, եինէ օն իւչ նօմէրօ իլէ մուրագգամ պուլունան պիրտէ կիւզէլ արապայա մալիքիմ, ինսան եավաշ եավաշ պէօյիւր, թէրագգըտա էօյլէ տիր. պիր խասթախանէնին իքինճի տօգթօրլուղու սէն եաշտա պուլունան պիր ատէմէ կէօրէ չօգ տըր, անը սանա վէրմէզլէր, սապր էթ էվլատըմ, իլէրուտէ տահա պէօյիւք տէրէճէլէրէ նայիլ օլուրսուն։

Հանրի. - Էվվէթ, միւսիւ Լօրիյօնըն հագգը վար տըր տօսթում, սիզ մէյուս օլույօրսունըզ։

Էթիյէն. - Հագգընըզ վար, ֆագաթ մէյուսիյէթիմէ զալէպէ իթմէք միւմքին տէյիլ։

— Նիչի՞ն։

— Չիւնքի տայիմա տիւշիւնտիւյիմ, հուսուլինի արզու իթտիյիմ պու մէմուրիյէթէ հայաթըմ, իսթիգպալիմ, սաատէթիմ մէրպութ իտի։

—Եօգ, եօգ, օ գատար ինճէ տիւշիւնմէ, միւշթէրիլէրին կիթտիքճէ չօղալըր, եավաշ եավաշ իլէրլէրսին... իսթիգպալ պահսընա կէլինճէ, օ տա գատէրէ թապի պիր քէյֆիյէթ տիր։

— Թէրֆիյէ արզու իթտիյիմ, հէնկեամը սէպավէթիմ-տէ թահսիլիմ իչին սարֆ իթտիյին քիւլլիյէթլի մէպլաղէ գարշըլըգ օլմա՞զ մը։

— Եօ՛գ, պու սէօզիւ հիչ իշիթմէմէլիյիմ, պիլիրսին քի օ բարա սէնին իտի։

— Սէնի պիր ան էվէլ պու սէնաթտան գուրթարմագ իսթէրիմ։

— Հէյ հա՛թ, իհթիյար Լօրիյօ գամչըյը, սէվկիւլի հայվանլարընը, 13 նօմէրօլը կիւղէլ արապասընը թէրք իտէմէզ, պէն արապաճը տօղտում՝ արապաճը օլարագ էօլէճէյիմ, սէն պէյհուտէ իւզիւլմէ։

Միւսիւ Լօրիյօ պիր միւտտէթ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա թէքրար սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Միւսիւ Հանրի, աֆվ իտինիզ... էօյլէտէն սօնրա պիր միւշթէրիյէ կիթմէյէ մէճպուր օլտուղումը, կէնճ տօգթօրա պէյան իտէճէյիմ, տէտի։

Էթիյէն. -Սէվկիւլի ամճաճըզըմ, միւսիւ Հանրիյէ տահա սէօյլէյէճէք մուհիմմ սէօզլէրիմ վար, պէնի պըրագըն տա նէրէտէն պէքլէնիյօրսանըզ օրայա կիտին։

— Էօյլէ իսէ կիտէյիմ, պէնի նէ՞ զէման կէօրէճէքսին։

— Ամճաճըզըմ...

— Պանա պիրինի թագտիմ իթմէյի վատ իթմիշ իտին, ունութմա։

— Ասլա՛...

— Անլայօրսուն եա՛, իլէրուտէ կէլինիմ օլաճագ օլան օ գըզը կէօրմէք իսթէրիմ, կէօրմէտէն սէվմէք գանպիլ ծէյիլ տիր։

Էթիյէնին եանագլարը գըզարտը, սէօզ սէօյլէմէք իսթէտի ֆագաթ միւգթէտիր օլամատը, իխթիյար Լօրիյօ, կէնճ հէքիմին պու հալինի կէօրիւնճէ 13 նօմէրօլը արապասընըն սանտալեասընա չըգարագ.

— Էօյլէ իսէ եագընտա կէօրիւշէլիմ օղլում, տէտիքտէն սօնրա պէյկիրլէրի գամչըլատը, քէմալի սիւրաթլէ ի-

քի կէնճ ահպապըն , իբի սատըդ արդատաչըն պուլունտուգլարը մէվգըտան ուզադլաչըը . Հանրի , իսթիյար Լօրիյօնըն արդասընատան պագարադ .

— Նէ՞ ալիճէնապ ատէմ, տօղրուսը պու զամի հադդընտա բէք պէօյիւք պիր մուհապպէթ հըսա իսկյօրսում, ատէ՞ ։

— Էվվէթի տօսթում, բէք էյի պիր ատէմ տիր . իչթէ պու սէվգիլի մախլուգը իսթիյարըզընտա մէշագգաթտան դուրթարմադ իչին օ մէմուրիյէթի իսթէմիչ իտիմ ։

— Բէնտիսինին իֆատէսինի ունութտունը՞ղ մը , գօլայճա մուվաֆֆադ օլամայաճաղըն պիր չէյ վար իսէ, օ տա պուտըը , հէմ ամճանըզըն սօն սէօղէբինատն սիզի էվվէնտիրմէ՛ք ֆիքրինտէ օլտուղունը անլատըմ, զանն իտէբսէմ ղէնկին պիր դըզ իլէ , ատէյո՞ղ մի ։

— Էմին օլունըզ քի , տէսթը իղտիվաճընա թաղէպ օլտուղում գըզ, պանա պիր չէօր պիլէ կէթիրմէյէճէ՛ք տիր ։

— Էօյլէ իսէ սիզ չիտատէթլի պիր սէվտայա օղրամըշըննըզ տէմէ՛ք օլսուր ։

— Էվվէթի , ազիզիմ ։

— Պու մուհապէթ ճիտաի՞մի տիր ։

— Մուհապէթ ճիտաի վէ սամիմի օլսուրսա տէվամ իտէը ։

— Սէվտիյինիզ գըզըն քի՞մ օլտուղունը անլայապիլիրմիյիմ ։

— Սէվտիյիմ գըզ նամուսը , կիւղէլ, ֆազաթ ճիհազըզ պիր գըզ ոըը ։

— Զօգտան պէրի թանըյո՞րմուսընըզ ։

— Էօյլէ իսէ տինլէյինիզ տէ սէօյլէյիմ, բէ՛ք տտի պիր հէ՛քիայէ տիր . պուննատն պիր այ մուգատաէմ կէօյիւս խատթալըզընատն մուղթարըզ օլարագ եաթաղա սէրիլմիչ օլան պիր ատէմի թէտավի իլմէ՛ք իւզրէ ճէլպ իտիլմիչ իտիմ, պիչսրէ ֆամիլեանըն զարուրեթի ու սէֆալէթի վէ պու այլէ էֆրատընատն օլան պիր գըզըն հիւսն ու մէլահաթը պէնի տէրէճէյի նիհայէտե միւթէէսսիր իլմտի . կէնճ խանթա հա-

գըդաթէն աճընաճագ պիր հալտէ տիր. զէվալլը վալիտէ, օղլունըն վէֆաթընտան սօնրա քէնտիսիտէ էօլէճէք տիր. կէնճ դըզա կէլինճէ, օ զէվալլըտա պիրատէրինին խասթալըղը կիպի պիր ֆէլաքէթ իլէ միւթէէսիր օլտուգտան պաշգա, պիր թարաֆտան վալիտէսինի միւթէսէլլի իթմէք, տիկէր թարաֆտան խանէնին ումուրու խուսուսաթընը իտարէ վէ թէսվիյէ իթմէքլէ մէշղուլ տըր. իշթէ հայաթըմը, գալպիմի վէ մուհապէթիմի ուղուրընտա պախշ իթտիյիմ մախլիւգ, պու մէլէք կիպի գըզճըաղ տըր, նէ եաբայըմ, սէվէյօրում... պիր գաչ կիւնէ գատար վալիտէսի իլէ եաբա եալընըզ դալաճագ տըր. չիւնքի խասթամըզ եօլճը տըր. պու իքի գատընըն եէկեանէ իւմիւտլէրի, մէտարը մայիշէթլէրի պու չօճուգ իտի, Ապէլ վէֆաթ իթտիյի սուրէթտէ մատամ Մօնսթիյէտէն տէ գօրգուլուր. ա՛հ, գապի՞լ մի տիր քի եաշայապիլսին։

— Սիզէ օլան մուհապէթի քիֆայէթ իտէր։

— Հէյհա՛թ, պագալըմ Պէրթ պէնի սէվէյօ՞ր մը, պուրասը հէնուզ մէճհուլ տըր։

— Էյ պու գըզա իլանը աշգ, իյթիրաֆը մուհապէթ իթմէտի՞ն մի։

— Ասլա...

— Շիմտիյէ գատար իթմէլի իտին, հէման կիտուպ իլանը աշգ իթմէնիզի խալիսանէ թավսիյէ իտէրիմ։

16

— Ճէսարէթ իտէմէյօրում։

— Նէ՞տէն։

— Կէնճ պիրատէրինին էճէլ իլէ բէնչէլէշտիյի պիր զէմանտա, եաթաղընըն եանընտա իյթիրաֆը մուհապէթ իլանը աշգ իթմէք թէճվիզ իտիլէճէք պիր հալ տէյիլ տիր սա-

նըրըմ, պիլ ֆարզ պէն պունա ճիւրաթ իթմիշ օլսա իտիմ, աճէպա Պէրթին դուլաղընա կիրէ՞ր մի իտի. սէօզիւմէ դուլագ վէրի՞ր մի իտի.

— Տէրտինի Պէրթէ տէյիլ, հալինի վալիտէսինէ սէօյլէմէլի իտին.

— Ա՛հ, սապր իթտիմ, պէնի սիւքիւթէ մէճպուր իտէն չէյին սէպէպինի պիլիրսին.

— Էլտէն դաչըրտըղըն մէմուրիյէթ, տէյի՞լ մի.

— Էվվէ՛թ.

— Հագգըն եօգ տօսթում, օ կէնճ գըզ տայիմա ֆագրը հալ իչինտէ եաշամըշ տըր. Համտ օլսուն սէն մայէշէթինի թէէմին իտէճէք գատար բարա գազանըյօրսուն, օ գըզճըղազտա պունտան իլէրիսինի արզու իթմէզ, քիմսէնին իդպալինէ կէօզիւ օլմազ. տօսթո՛ւմ, պէն սէնին իսթիդպալինի բարլագ կէօրիւյօրում, ճէսարէ՛թ, ղա՛յրէթ, պիր ատըմ իլէրի կիթմէյէ, քէնտինի ալէմէ կէօսթէրմէյէ չալըշ...

— Եա Պէրթ պէնի սէվմէմիշ իսէ.

— Պէ՞րթ մի սէնի սէվմէյէճէք, միւմքիւն տէյիլ.

— (Մէյուսանէ.) Տօսթո՛ւմ, սէն հէր քէսի քէնտին կիպի գըյաս իտէրսին.

— Պու սէօզիւ գապուլ իտէմէմ, պէն հագըգաթը սէօյլէյօրում, պու սէօզիւմ հէր ճիհէթլէ ագլէ, մանթըգա մուվաֆըգ տըր. մատմազէլ Պէրթ սէնի կէօրտիւյիւ կիւնտէն պէրի պէյէնմիշ, թէրպիյէ վէ զէքեավէթինի թագտիր իթմիշ տիր. մատէմ քի արանըզտա պիր տօսթլուգ օլտուղունա գանի օլույօրսան, իքի կէնճ արասընտա թէէսիս իտէն տօսթլուղըն բէք ազ պիր զէման զարֆընտա շիտտէթլի պիր աշգ ու սէվտայէ թէհավիւլ իտէճէյինէ էմին օլմագլըղըն լազըմ կէլիր, պիր քէրրէ տիւշիւնէլիմ, Պէրթ պու անէ դատար տայիմա զարուրէթ իչինտէ եաշայարագ, սէֆալէթին էն աճը թէճրիւպէլէրինի կէօրմիւշ. մէսուտիյէթ վէ պախտըեարլըգ հիչ պիր վագըթ պու կէնճ գըզա արզը տիտար

իթմէմիշ տիր. պինաէն ալէյհ մէլուֆ օլտուղու մայիշէթը սէֆիլանէյէ նիսպէթլէ, ճիտտէն պիր սաատէթ տէնիլէճէք տէրէճէտէ արզ իտէճէյին բարլագ իսթիդպալի ըէտտ իտէ՞ր մի սանըյօրսուն, հասըլը տօսթում, սէօզիւմիւ թէքրար իտէրիմ քի սէն մէսուտ օլաճագսըն։

— Մէսուտ օլաճաղըմա էմի՞նսին հա՛։

— Նէֆսիմէ էմնիյէթիմ նէ տէրէճէտէ իսէ, սէնին մէսուտ օլաճաղընտան տա օ սուրէթլէ էմինիմ, պիր մէքթէպտէ թահսիլ իթտիք, պէրապէր չըգտըդ, սէն տօգթօր պէնտէ ավօգաթ օլտում, սէն մատմազէլ Պէրթի սէվէյօրսուն պէնտէ մատմազէլ Լիյլիյէրի սէվէյօրում, իքիմիզտէ մադսատըմըզա նայիլ օլաճաղըզ։

Հանրի, պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն Էթիյէնին քէտէրի զայիլ օլմաղա պաշլատը, պիրտէն պիրէ տօսթունըն էլլէրինի թութուպ.

— Ա՛հ, նէ պէօյիւք տօսթլուգ, տէյու հայգըրտը։

— Շիմտիյէ գատար շիւպհէ՞ մի իտիյօր իտին։

— Խա՛յըր, խայըր տօսթում, շիւպհէմ եօդ իտի, պանա գարշը տօսթլուղունը պին քէրրէ իսպաթ իթտին. անճագ պու կիւնքիւ սէօզլէրին պէնի իհեա իթտի, ճէսարէթիմի թազէլէտի։

Հանրի, Էթիյէնին հըսսըյաթը միւվէտտէթքեարանէսինէ մուգապիլ տօսթունըն էլլէրինի քէմալի մուհապէթլէ սըգարագ.

— Ա՛հ, նէ՞ մէսուտ սաաթ, մէյուս օլմա տօսթում, կիւնիւն պիրինտէ հէր պիր արզունա նայիլ օլաճագսըն... սանա պիր շէյ տահա սօրաճաղըմ, մատմազէլ Պէրթին, վալիտէսի իլէ պիրատէրինտէն պաշդա քիմսէսի վա՞ր մը տըր, տէտի։

— Խայըր, մատամ Մօնսթի եիրմի սէնէտէն պէրի տուլ տըր։

— Մատամ Մօնսթինին օղլու թէհլիքէլի տէրէճէտէ խասթա՞ մը տըր։

—Ա՛հ, տօսթում, բէք թէհլիքէլի տիր, թէտավիսի իչին տավէթ օլունտուղում ղէման, վէրէմ սօն տէրէճէյէ վարմըշ իտի։

—Վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինին պունտան պաշդա իւմիւտլէրի եօգ տըր, տէյի՞լ մի։

—Էվվէթ, պու չօճուգ սէնայիյի նէֆիսէ մէքթէպինին էն զիյատէ չալըշգան թալէպէլէրինտէն, Բարիզին էն մէշհուր ֆապրիգալարընտան պիրինին մաքինա մուալլիմի մուավինի օլտուղու կիպի, իլէրուտէ սէնայիյի տախիլիյէմիզճէ պէօյիւք թարագգըյաթը հուսուլէ կէթիրէճէք տէրէճէտէ զէքի կէնճլէրտէն տիր...

—Աճընաճագ հալ, ֆամիլեասը պու խասթալըգտան դուրթուլմայաճաղընը պիլիյօրլա՞ր մը։

—Շիմտիյէ գատար սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իտէմէտիմ, ֆագաթ իւմիւտլէրինին բէք զաիֆ օլտուղունը հըսս իտիյօրում։

—Պիչարէլէրին հալլէրինէ աճըյօրում, ֆագաթ սէնին քէնտիլէրինէ համի վէ մէտարը թէսէլլի օլաճաղընը, մայիշէթլէրինի թէէմին իտէճէյինի թասավվուր իլէ թէէսիւրիմի թատիլ իտէպիլիրիմ։

—Մատմազէլ Պէրթ, մուվաֆագաթ իտէճէք օլուրսա, տէտիյին կիպի օլաճագ տըր։

—Պու պապտէ պէնիմտէ մուավէնէթիմտէն իւմիւտվար օլ, պու կիպի ալիճէնապանէ թէչէպպիւսլէրինտէ սանա մուավէնէթ իթմէք պէնճէ մուճիպի իֆթիխար տըր։

—Թէշէքքիւր իտէրիմ տօսթում, պէն արթըգ նօթըրտամ տը Շան ճատտէսինէ կիթմէյէ մէճպուրըմ։ շիմտիլիք ատիյօ։

—Եինէ կէլէճէքսին ա՛։

—Էվվէթ, կէլէճէյիմ։

—Պէնի տայիմա խապէրտար իտէճէքսին, տէյի՞լ մի։

—Տայիմա։

Իքի սատըգ արգատաշ եէքտիկէրինին էլլէրինի սըգա-

բագ այբըլտըլար, Հանրի Տալաթուր-Վօտիյօ Գարուսէլ մէյ-տանընա տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը, Էթիյէն Լօրիյօ տախի պիր արապայա բաքիպէն տէտիյի մահալէ կիթտի։

Մատամ Մօնսթի նամը թահտընտա պիչարէ գատընընն, մատամ լա Բէվվայէ օլտուղունը էվվէլճէ գարիյնի քիրամէ պիլտիրմիշ իտիք. մումաիլէյհա Լիւգսանպուրկ մահալլէսի-նին Նօթըրտամ տը Շան իլէ Վարվէյն ճատտէլէրինին պիր-լէշտիքլէրի մահալտէ վագը, ճէսիմ պիր խանէնին տէօր-տիւնճիւ գաթընտա իգամէթ իտիյօր իտի. խսթիճար իյլէ-տիյի տայիրէ պիր մաթպախ իլէ պիր սալօն վէ իքի եաթագ օտասընտան իպարէթ իտի։

Տայիրէնին մէֆրուշաթը բէք ատի վէ սատէ իսէ տէ, խանէ սահիպլէրինին թէմիզլիյէ բէք զիյատէ իհթիմամլարը օլտուղու կէօրիւլիւյօր իտի։

Հիքեայէմիզին էն մուհիմմ էշխասընտան օլան զէվաթը օգուեանլարըմըզա թանըթտըրմագ էմէլի իլէ, Էթիյէն Լօ-րիյօյը մատամ լա Բէվվայէնին խանէսինէ տօղրու սէվգ իթ-միշ իտիք։ Շիմտի պիղ կէնճ տօգթօրտան էվվէլ պու խա-նէյէ կիտէրէք քէնտիսինի օրատա պէքլէյէճէյիզ։

Պէրթին պիրատէրի Ապէլ, իքի այտան պէրի գուրթուլ-մասը նագապիլ միւտհիշ խասթալըզըն բէնչէսինտէ ահ ու էնին իտիյօր. զէվալլը տէլիգանլը հէնուզ բէք կէնճ իքէն էճէլին տարպէյի միւտհիշէսի ալթընտա էզիլիպ կիտէճէք տիր. հագըգաթէն պու պիչարէ տէլիգանլը զայէթ եագը-շըգլը պիր կէնճ օլուպ, քէնտիսինի էճէլ եաթաղընտա կէօ-րէնլէրին, հալինէ զէմնաք օլմամալարը գապիլ տէյիլ իտի։

Պէտպահտ տէլիգանլընընն հատտը զաթինտէ պէյազ օլան բէնկի բէք զիյատէ սօլմուշ, սարարմըշ վէ կէօզլէրի չուգուրլաշմըշ, թէրլէ ըսլանմըշ օլան սիյահ սաչլարը ուզա-մըշ իտի, վիճուտի օլ տէրէճէ զաիֆլամըշ իտի, քի տամար-լարը եէք նազարտա կէօրիւլիւյօր իտի։

Եաթաղընն պաշը ուճունտա պուլունան ատի վէ ֆա-գաթ թէմիզճէ պիր գօլթուդ սանտալեասընա պիր գատընն

օթուրարագ, էլլէրինի կէօյսիւ իւզէրինէ վազ իթմիշ իտի ... տուտագլարընը մահզունանէ թահրիք իտիշինտէն վէ հալ ու թավրընտան, ճէնապը Հագգըն լութֆը մախսուսընա, պիր մուճիզէյի Իլահիյէյէ միւնթազըր պուլունտուղու անլաշըլըյօր իտի.

Պիչարէ գատըն թագրիպէն գըրդ պէշ եաշընտա օլտուղու հալտէ սաչլարընըն պէյազլըզը, եիւզիւնին պուրուշուգլարընը կէօրէնլէր, ասգթօր Էթիյէն Լօրիյօ կիպի ալթմըշը միւթէճավուզ զանն իտէրլէր իտի. ֆագաթ պու զէվալլըյը վագըթսըզ իխթիյարլատան շէյ նէ՞ իտի. քէտէր, եաս, ըզթըրապ ...

Եաթաղըն այագ ուճընտա եիրմի իքի եաշընտա օլտուղու հալտէ անճագ օն սէքիզինտէ թախմին օլունապիլէճէք սարը սաչլը, մավի կէօզլիւ, զայէթ կիւզէլ պիր կէնճ գըզ տուրույօր իտի քի, պունըն տա եաթագտաքի կէնճին տիւչար օլտուղու միւտհիշ խասթալըգտան միւթէէսիր պուլունտուղու, պէնզինին սօլկունլուզունտան անլաշըլմագտա իտի. մամաֆիհ օ հալ իլէ տէ էն միւգթէտիր րէսսամլարըն իթինա վէ տըգդաթլա վիճուտէ կէթիրտիքլէրի կիւզէլ թասվիրլէրին, իրայէ իյլէտիյի կիւզէլլէրտէն տահա զիյատէ տիլրուպա վէ սէվիմլի պիր մախլիւգ իտի. իշթէ պու գըզճըղազ տա կէնճ տօդթօրըն ալագաքէրտէսի օլան Պէրթ իտի.

Զէվալլը Ապէլ եաթտըզը եէրտէ կէօզլէրինի աչտը, ճիւզի սաղա տէօնտիւքտէն սօնրա.

— Հէմշիրէճիյիմ սուսատըմ, տէտի.

Պէրթ, հէման գալգըպ գօշարագ էօթէ թարաֆտա պուլունան պիր մասանըն եանընա կիթտի, իւզէրինտէ պուլունան իլաճ շիշէսինտէն պիր գաշըգ ալարագ խասթանըն եանընա կէլտի, սօլ էլի իլէ գաշըզը թութուպ վէ սաղ էլինի իւմիւտսիզ խասթանըն արդասընա ուզատարագ պիր ազ գալտըրտըգտան սօնրա գաշըզը տուտագլարընա եագլաշտըրտըզը սըրատա.

— Իչ սէվկիւլի Ապէլճիյիմ իչ, տէտի ։

Հէմշիրէսինին պու իխթարը իւզէրինէ խասթա պիր ազ քէնտինի թօբլատը . . . պաշընը հէմշիրէսինին պուլունտուղու թարաֆա չէվիրտի, վէ պիր սուրէթը մուհիպպանէտէ եիւզիւնէ պագըպ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ հէմշիրէճիյիմ, տէտի ։

Ապէլ հէմշիրէսինին վէրտիյի իլաճը իչտի, պու իլաճ, տօգթօր Էթիյէն տը Լօրիյօնըն թէրթիպի օլուպ, պիրտէն պիրէ խասթատա թէէսիրի կէօրիւլտի, կէօզլէրինտէն ֆէրդ օլունան նէօվպէթ եավաշ եավաշ ազալտը, խասթա գալգտը, հէմշիրէսինին էլինի քէնտի էլի իչինէ ալարագ տուտագլարընա կէօթիւրտի վէ քէսիք պիր սէտա իլէ ։

— Ա՛հ Պէրթ, սէն նէ լութֆքեար պիր գըզսըն, տէտի ։

Պու սէօզլէր պիչարէ վալիտէնին, զէվալլը հէմշիրէնին դալպլէրինտէ քիմ պիլիր նէ կիպի հըսսը յաթը միւէլլէմէյի թէվէլլիւտ իթմիշ օլմալը տըր քի, իքիսի պիրտէն հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա վէ եանագլարընտան իրի իրի եաշլար ագմաղա պաշլատը ։

Ապէլ, վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինին տէօքմէքտէ օլտուղու աճը աճը կէօզ եաշլարընա պիր մանա վէրէմէյէրէք, մուզթարըպանէ եիւզլէրինէ պագտըգտան սօնրա ։

— Աղլայօրսունըզ, սիզէ քէտէր վէրէճէք պիր սէօզ սէօյլէմէտիմ զանն իտէրիմ, էկէր պիլմէյէրէք սէօյլէտիմ իսէ աֆվընըզը րէճա իտէրիմ . . . տէտի ։

17

Պէրթ, վալիտէսինտէն էվէլ տավրանարագ կէօզ եաշլարընը սիլտի, սէվկիւլի դարտաշընը գօլլարը արասընա ալտը վէ քէմալի մուհապէթ իլէ եիւզիւնի կէօզիւնի էօբտիւգտէն սօնրա ։

— Պիր չէյ եօգ սէվկիւլի գարտաչճըղըմ, սէնին պէօյլէ խասթա եաթըշըն պիզի միւթէէսիր իտիյօր տա անըն իչին աղլայօրուզ... տէտի։

Ապէլ, հէմշիրէսինէ ճէվապ վէրէճէյի սըրատա տէհշէթլիւ պիր էօքսիւրիւք սէօզիւնի քէսմէյէ մէճպուր իթտի, էօքսիւրիք զայիլ օլտուգտան սօնրա.

— Օ ինսանիյէթլի տօգթօրըն տըգգաթ իլէ մուայէնէսի սայէսինտէ վէ հէր կիւն վէրմէքտէ օլտուղու իլաճլարը ալմաղա պաշլատըղըմ կիւնտէն պէրի էօքսիւրիւք պիր ազ միւնտէֆի օլտու, խասթալըղըմ տահա բէք չօգ զէման իմթիտատ իթմէյէճէք տիր. եագըն վագըթտա եաթաղըմը թէրք իտէճէյիմ, վալիտէճիյիմ, կիւզէլ հէմշիրէճիյիմ, արթըգ կէօզ եաշլարընա հաճէթ եօգ տըր, կէլինիզ, կէլինիզ պէնի գուճագլայընըզ, տէտի։

Պիչարէ վալիտէնին գուվվէթ ու գուտրէթի պիւսպիւթիւն զայիլ օլմուշ իքէն, օղլունըն արզուսընը եէրինէ կէթիրմէք իւզրէ եավաշ եավաշ գալգտը, խասթանըն սաղ թարաֆընա կէչտի, Պէրթ տախի վալիտէսի կիպի սօլ թարաֆընա կէչտի. Ապէլ գօլլարընը աչարագ վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինին պօյնունա սարըլտը, եանագլարընը՝ եանագլարը իւզէրինէ սիւրտիւքտէն վէ պիր միւտտէթ պու հալտէ գալտըգտան սօնրա նօհուտ տանէսի կիպի կէօզ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը, վալիտէսի իսէ կէօզ եաշլարընը կիւճպէլա զապթ իտէրէք։

— Սէվկիւլի էվլատըմ, տօգթօրըն թավսիյէսինի ունութտը՞ն մը, հիչ պիր վագըթ քէնտինի իւզմէ սըգըլմա քի պիր սաաթ էվէլ իատէյի սըհհէթ իտէպիլէսին, քէնտինէ կէլ... իւզիւլմէ եավրում, տէյէպիլտի։

— Էվվէթ վալիտէճիյիմ հագգըն վար, արթըգ պէօյլէ հէմ քէնտիմի հէմ սիզի բահաթսըզ իթմէյէճէյիմ...

Խասթա պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն պաշընը վալիտէսինին պաշը իւզէրինէ տայատը, արատան չօգ կէչմէքսիզին շիտտէթլի պիր էօքսիւրիւք եագալատըղը կիպի աղզըն-

տան տա գանլը պիր պալղամ չըգտը. միւթէագըպէն հէմ-
շիրէսինէ.

— Պու կիւն տօգթօր կէլէճէք տիր տէյի՞լ մի, տէյու
սօրտու։

— Էվվէթ կէլէճէք տիր, կէլէճէյի ղէման տա եագ-
լաշտը։

— Նէ՞ ինսանիյէթլի տօգթօր, նէ՞ ալիճէնապ ատէմ։

Մատամ լա Բէվվայէ՝ օղլունըն սէօզիւնի քէսէրէք.

— Էվվէթ օղլում բէք էյի բէք ալիճէնապ պիր զաթ
տըր, պիզէ դարշը օլան մուամէլէսինի կէօրէնլէրին, գըրգ
եըլլըգ ահպապըմըզ օլտուղունա հիւքմ իտէճէքլէրի կէլիր,
տէտի։

Պէրթ կէօզլէրինի եէրէ էնտիրտի, կէնճ գըզըն սա-
րարմըշ օլան եիւզիւնի լաթիֆ պիր բէնպէլիք թէզեին ի-
տէպիլտի։ Ապէլ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պու ալիճէնապ տօգթօրըն իթտիյի էյլիքլէրէ նասըլ
մուդապէլէ իտէճէյիզ տէյինճէ, Պէրթ տահա զիյատէ գը-
զարարագ.

— Գարտա՛շըմ, օ ճիհէթի սէն հիչ տիւշիւնմէ, տէտի։

— Եաթաղա տիւշէլի իքի այ օլույօր, ֆագր ու սէֆա-
լէթիմիզ սօն տէրէճէյէ վարտը, իքի այտան պէրի պիր բարա
գազանմատըմ. թէսարրուֆ իթտիյիմիզ իհթիեաթ ագճէսի
տէ պիթտի, պունտան սօնրա հալիմիզ նէյէ միւնճէր օլա-
ճագ, շիւպհէսիզ սէֆալէթ, զարուրէթ։ Ամանեա Բապ-
պիմ, նէ՛ միւտհիշ հալ։

Ապէլին պէնզի պիրտէն պիրէ բէնկտէն բէնկէ կիրտի,
կէօզլէրինտէն պիլա իխթիեար աճը աճը եաշլար տէօքիւլմէ-
յէ պաշլատը, զէվալլը վալիտէ իլէ պիչարէ Պէրթ տէ պիր
պիրինի միւթէագըպ բուսէլէրի իլէ խասթանըն քէտէրինի
թատիլէ օղրաշըյօրլար իտի. հաթտա վալիտէսի.

— Ալտանըյօրսըն սէվկիւլի օղլում, ագճէմիզ պիթտի
իսէ, տէ էլիմիզտէ պուլունան պազը միւճէվհէրաթտա բարա
իտէր, էշեամըզ վար, անլէրիտէ սաթարսագ, սէն իատէյի

աֆկյէթ իտինճէյէ գատար մայիշէթիմիղի թէէմմին իտէպիլճէճէք բարայը էլաէ իտէպիլիրիղ, տէտի։

— Էլմասլարընը, տէօշէմէլէրինի տէյի՛լ մի. ա՛հ, պէնի ասըլ էօլմիւրէն հալ իչթէ օ տըը. Եա պէն էօլիւրսէմ հալինիղ օ ղէման նէ՞ օլաճադ տըը։

— (Թիթրէյէրէք.) Էօլի՛մ, նէ՞ միւտհիշ քէլիմէ, սագընն հա օղլում, պիր տահա պու սէօզի թէքրար իթմէ, էկէր եաշամադըղըմը իսթէրսէն, պիր տահա թէքրար իթմէզսին։

Պէրթ. – Սէվկիլի գալտաչըմ, ըէճա իտէրիմ քէնտինի իւղմէ, պէնիմ չալըշապիլէճէք կիւճլի գուվվէթլի պիր գըղ օլտուղումը ունուԹմա, կիճէ կիւնահւղ չալըշըրըմ, խասԹալըղըն չօգ ղէման սիւրսէ պիլէ մէրագ իթմէ հէր չէյ Թէտարիք օլունապիլիր. տէմինճէք վալիտէյին տէտիյի կիպի, տօգԹօր էնթիյէն պիւղ դարչը բէք լութֆիբեար պուլունույօր. չալըշըրըղ բարա գազանըրըղ էլպէյ անըն իւճրէթինի Թէէտիյէ իտէրիղ, քէնտինի ասլա իւզմէ, աղ վագըթ սօնրա սէնտէ էյիլէչիր չալըշըրսըն։

— Պէ՞ն մի չալըշաճաղըմ. ա՛հ, պէնիմ քէնտիմտէն իւմիւտիմ եօգ, ճէնապը Հագգըն Թագտիրաթընա գարչը պիր չէյ տէյէմէմ, հէր հալտէ նէ գատար հայաթ մուդատտէս իսէ, օ գատար եաշայապիլիրիմ։

Իլք ապֆա օլարագ խասԹանըն լիսանընտան իւմիւտսիզլիկէ տէլալէթ իտէն պու սէօզլէր իչիտիլիյօր իտի. վալիտէսի իլէ Պէրթ՝ կիւճ հալ իլէ կէօզ եաշլարընը զապԹ իտէպիլիյօրլար իտի։

Պու էռնատէ չիտաէԹլի վէ ուզուն պիր էօքսիւրիւք պիչարէ խասԹանըն վիճուտինի սարստը, անընտան սօուգ սօուգ Թէրլէր պօչանտը, տուտագլարը արասընտա գանլը պակամլար բէյտա օլտու. Պէրթ, ալել աճելէ մէնտիլի իլէ գարտաչընըն տուտագլարընը սիլէրէք, գանլը Թիւքիւրիւքլէրի վալիտէսինէ կէօսԹէրմէմէք իսԹէտի. հէյհա՛Թ... պիչարէ վալիտէ անը չօգտան կէօրիւյօր իտի։

Ապել, էօքսիւրիւյին արդասը քէսիլտիքտէն սօնրա պաշընը եաստըղա գօեարագ.

— Ա՛հ, պու մէնհուս էօքսիւրիւք նէ՞ զէման քէսիլէճէք, տէտիյինտէ, վալիտէսի եիւզիւնի էլլէրի իչինէ սէթր իտէրէք.

— Աման եա Բապպիմ, մէրհամէթ, իմտատ, սէնտէն պաշգա մէտարը իսթինատըմ եօգ տըր, տէտի.

Ապելին զաաֆիյէթի արթըգ տէրէճէյի նիհայէյէ վարտըղընա կէրէյի կիպի գանի օլան շէֆգաթլը վալիտէ, աղուշը շէֆագաթընտա օ գատար մէշագգաթ իլէ պէօյիւթտիւյի սէվկիլի օղլունը էլինտէն ալմագ իւզրէ, գօրդունճ էօլիւմին ան պէ ան թէգարրուպ իթմէքտէ օլտուղունը պիր էյիճէ հըսս իտիյօր իտի.

Պէրթ իսէ, չօգ զէմանտէն հագըգաթը հալէ վագըֆ օլմուշ վէ պու ճիհէթլէ գալպէն բէք չօգ ըզթըրապ չէքմիշ իսէ տէ. վալիտէսինին գալպինի պիր գաթ տահա ճէրիհէտար իթմէմէք իչին գահրիմանանէ տէնէպիլէճէք պիր սուրէթտէ սապր իտէրէք, հալինտէն րէնկ վէրմէմէք ղայրէթինտէ պուլունմուշ իտի.

— Պու էսնատէ դաբու չալընտը, Պէրթին վիճուտի սէսէրաբա թիթրէյօր իտի. օ միւտհիշ մէնզարէնին տէյիշէճէյինէ սէվինիպ այաղա գալգարագ.

— Էվվէ՛թ . . . տօգթօր տըր, տէտիքտէն սօնրա գաբույը աչտը.

Ֆիլհագըգա պու կէլէն Էթիյէն իտի. կէնճ գըզ Էթիյէնի կէօրիւր կէօրմէզ րէնկի տէրհալ թէհավիւլ իթտի, տօգթօրըն վիրուտինտէն մէմնուն օլտուղու հէր հալինտէն անլաշըլըյօր իտի. լաթիֆ պիր սուրէթտէ թէպէսսիւմ իտէրէք Էթիյէնէ.

— Սէֆա կէլտինիզ միւսիւ Էթիյէն, սապըրսըզլըգլա թէշրիֆինիզի պէքլէյօր իտիք, տէմէսի իլէ, Էթիյէն Լօրիյօ, կէնճ գըզըն քէնտիսինէ ուզաթտըղը նազիք էլի, թիթրէք էլի իլէ սըգտը վէ միւթէպէսսիւմանէ.

— Խասթամըզըն հալինտէ տիւնտէն պէրի թէպէտտիւլ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Տիւն պըրագտըղընըզ կիպի տիր, եալընըզ էօքսիւրիւք զիյատէլէշտիյի կիպի զաաֆիյէթիտէ արթտը, զահիրէն իշթէ պու հալտէ տիր. ֆագաթ ճիհէթը մանէվիյէսինէ կէլինճէ, պիրատէրիմ պու կիւն բէք միւքէտտէր պիր հալտէ պուլունույօր, հայաթընտան գաթի իւմիւտ իտիյօրուզ. ա՛հ տօգթօր էֆէնտի, ճէսարէթիմ վար իսէ տէ, պու ճէսարէթ եալընըզ պանա քեաֆի տիր, վալիտէմ՝ պիրատէրիմին վէֆաթընը կէօրէճէք օլուրսա, օ միւտհիշ տարպէյէ թահամմիւլ իտէմէյէրէք, նէֆսինէ դաստ իտէճէք տէյու գօրգըյօրում։

— (Միւթէէսսիր օլարագ.) Մատմազէլ, թըպպէն եաբըլաճագ հէր շէյի եաբմագտա գուսուր իթմէտիմ զանն իտէրիմ. ֆագաթ աճիզ գալտըմ, պու ֆէլաքէթ էր կէճ կէլիպ չաթաճագ տըր, արթըգ քէթմը հագըգաթ պէյհուտէ տիր, վալիտէնիզի թէսքին իտէպիլմէք իչին իքիմիզ պիրլիքտէ չալըշմալըյըզ. աճէպա վալիտէնիզի պիր դաչ կիւն օլսուն պուրատան պաշգա պիր եէրէ կէօնտէրէ՞մէզմիյիզ։

— Ամանմիւսիւ էթիյէն, սագըն վալիտէմէ պունը թէքլիֆ իթմէյինիզ, զիրա հէր շէյի անլայարագ օ զէման օղլունտան պիր տագըգա պիլէ այրըլմայաճագ տըր։

— Զէվալլը վալիտէ։

— Էվվէ՛թ, զէվալլը վալիտէ, օղլունա պիր հալ օլուրսա, եա վէֆաթ իտէր վէ եախօտ թէճէննիւն իտէր տէյու գօրգույօրում, պէնտէ օ զէման տիւնեատէ իքի մէզար արասընտա գալմըշ օլաճաղըմ։

Կէնճ գըզըն մէյուսիյէթի տօգթօրը օ տէրէճէ միւթէէսիր իյլէմիշ իտի քի, հէման հուզուրընտա տիզ չէօքէրէք. «Սիզի նէ դատար սէվտիյիմի պիլմէյօրսունըզ, տիւնեատէ պէնճէ էն մուգատտէս վազիֆէ, թարիգը մայիշէթտէ սիզէ բէֆագաթ իթմէք արզուսը օլտուղունը ունուտույօ՞րմուսընըզ, տէմէսինէ բէմագ գալմըշ իտի. ֆագաթ

վագթ ու հալ իլանը մուհապպէթէ միւսահա օլմատըղընտան, չօգ վագըթտան պէրի գալպինտէ կիզլէտիյի մուդատտէս սըրրը, պիր զէման տահա սագլամաղա գարար վիրուպ.

— Տիւնեատէ եալընըզ գալմայաճագսընըզ մատմազէլ, չիւնքի պէն հայաթտայըմ, տօսթլուղումա էմին իսէնիզ, շիւպհէնիզ օլմասըն քի, պէն սիզի էօմրիւմ օլտուգճա հիմայէ իտէրիմ, տէտի։

— Միւսի՛ւ Էթիյէն, տօսթլուղունըզա իթիմատըմ պէրքէմալ տըր, էն միւէսսիր ֆէլաքէթլէրիմիզէ սիզտէ իշթիրագ սուրէթի իլէ թէէմինի միւվէտտէթ պույուրտունըզ, պու պապտէ շիւպհէ իթմէք նանքէօրլուգ սայըլմա՞զ մը։

— Էօյլէ իսէ պէնտէ տօսթլուղումուզա մաղրուրէն տէյէպիլիրիմ քի, պէնճէ տիւնեատէ էն պէօյիւք սաատէթ սիզի մէսուտ վէ պախթըեար կէօրմէք տիր. պինաէն ալէյհ սաատէթը հալինիզի թէէմին իտէպիլմէք իչին օլանճա գուվվէթիմի սարֆ իտէճէյիմէ իթիմատ իտինիզ։

Կէնճ տօգթօր, հայլի վագըթտան պէրի օ նամուսլը ֆամիլեանըն ատապ ու ինսանիյէթ տայիրէսինտէ էօմր կէչիրտիյի իդամէթկեահէ կէլիպ կիտէյօր իտի... ֆագաթ իլք տէֆա օլմագ իւզրէ պու գարար սէրպէսթ իտարէյի էֆքեարէ միւգթէտիր օլապիլմիշ իտի։

Էթիյէն պալատէքի սէօզլէրի սէօյլէր իքէն, Պէրթ քէմալի տըգգաթլա տինլէմիշ վէ մումաիլէյհին սէսինտէքի իհթիզազը ֆէրգ իթմիշ իտի. պու սէօզլէր էվէլ էմիրտէ կէնճ գըզը գօրգութմուշ իսէտէ, Էթիյէնին նամուսընա իթիմատը պէրքէմալ օլտուղու ճիհէթլէ, եավաշ եավաշ գալպինէ սիւքիւնէթ կէլմէյէ վէ տամարլարընտա հէրարէթլի պիր գան ճէվէլան իթմէյէ պաշլամըշ իտի։

Տօգթօրըն պու սէօզլէրի, կիճէնին գարանլըղընը տէֆ իլէ տիւնեայը նուր իլէ միւնէվվէր իտէն աֆիթապը ալէմթապ կիպի կէնճ գըզա թէէսիր իթտի. Պէրթ, տօգթօրըն սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իտէմէտիյի սէօզլէրին քեաֆֆէսինի

տէ անլատը, եախօտ տահա աչըգ սէօյլէյէլիմ, Էթիյէնին քէնտիսինի սէվտիյինի, հէմ տէ քէմալի մուհապէթ իլէ տէսթը իզտիվաճընը թալէպէ հազըր պուլունտուղունա շիւպհէսի գալմատը։

18

Պէրթ, Էթիյէնին կէօսթէրտիյի խայըրխահլըզըն սէպէպինի անլատըզը զէման, մէմնունիյէթինտէն պաշտան այաղա գատար թիթրէմիշ իսէ տէ, ըսմէթ վէ իֆֆէթինին քէմալի ճիհէթի իլէ ճիւզի պիր վահշէթ էսէրի ըզհար իթմէքտէն տէ քէնտիսինի մէն իտէմէմիշ իտի. մումաիլէյհա սէօզիւ դըսա քէսմէք իւզրէ սէրթճէ պիր չէհրէ իլէ.

— Միւսիւ Էթիյէն, խասթանըն եանընա կիտինիզ, տէտի։

Զէվալլը տօգթօր, աշգ ու սէվտա տէնիլէն մուգավէմէթսիզ գուվվէթէ հէնուզ մաղլուպ օլտուղունտան, կէնճ գըզըն պիր տէրէճէյէ գատար պարիտ օլան մուամէլէսինէ պիր մանա վէրէմէյէրէք, ատէթա մէյուս օլմուշ վէ Պէրթին մուհապէթինտէն մահրում գալաճաղընը տիւշիւնէրէք ճանը սըգըլմըշ օլտուղու հալտէ Պէրթի թէագըպ իթտի. հաթտա պու գատար իլէրի կիթտիյինէ բէշիման պիլէ օլտու։

Մատամ լա Բէվվայէ, Էթիյէնին օտայա կիրտիյինի կէօրիւր կէօրմէզ այաղա գալդարագ սանտալեասընը տօգթօրա թէրք իթտի, Ապէլ իսէ տօգթօրը կէօրտիւյինտէ եիւզիւնի քէնտիսինէ չէվիրտի, զօր իլէ կիւլմէյէ պաշլատը վէ եալընըզ տէրի իլէ քէմիք գալմըշ օլան էլինի մումաիլէյհէ ուզաթտը։

Էթիյէն, խասթանըն հէրարէթլի էլինի քէմալի մուհապէթ իլէ սըգտը, հալինտէքի թէպէտտիւլիւ հըսս իթտի,

ըէնկ վէրմէմէյէ սօն տէրէճէտէ ճէպրը նէֆս իլէյօր իտի, խասթա զաիֆ պիր սէս իլէ տօգթօրա.

— Ազիզիմ տօգթօր, սիզի կէօրտիւյիւմտէն տօլայը նէ գատար մէմնուն օլտում, տէտի:

— Տօսթում, պու կիւն նա՞սըլսընըզ:

— Հալիմի պէնտէն էյի պիլմէնիզ լազըմ կէլիր, պու սիւալ նէ՞տէն իչճապ իտիյօր:

Մատամ լա Բէվվայէ խասթանըն արա սըրա տուտագլարընը սիլմէք իչին իսթիմալ օլունան գանլը մէնտիլի իրտայէ իլէ.

— Բէք չօդ էօքսիւրիւյօր, տէտի:

Տօգթօր պու էսնատէ բէք միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունույօր իտի. հագըգաթը հալի զէվալը վալիտէյէ սէօյլէմէք նէ տէրէճէտէ միւտհիշ իսէ, եալան սէօյլէմէքտէ ինտինտէ օ գատար մէնֆուր պուլունտուղու հալտէ զարուրի սիւքիւթի իսթէյար իլէ, եալընըզ Պէրթին եիւզիւնէ պագատագ պաշըյըլա հալ ու մէվգըընն բէք թէհլիքէլի օլտուղունը անլաթը, լաքին խասթա թէտաթի օլունան պու իչարէթաէն քէնտի հալինին թէհլիքէտէ պուլունտուղունը անլատընըզընտան, պիրտէն պիրէ սարարտը, մօրարտը վէ միւթէադդիպէն տօգթօրըն էլինի ավուճը իչինէ ալըպ, պիր ազ քէնտինտէն թարաֆա չէքերէք գուլաղընը տուտագլարընա եագլաշտըրտը վէ զաիֆ պիր սէս իլէ.

— Միւսիւ էթիկէն, պէն էրքէք օլտուղում ճիհէթլէ հայլի ճէսարէթիմ վար տըր, պէնտէն հիչ պիր չէյ սագլամա, զաթէն եալան սէօյլէմէյէ հաճէթ գալմատը. եարըն էօլէճէյիմ, տէյի՞լ մի, տէտի:

Էթիկէնին հալի բէք ֆէնալաշմըշ իտի, պիչարէ տաէմ վագտա կէնճ պիր տօգթօր իսէ տէ, Ա.պելին սուզիչլի սէօզիւնտէն օ տէրէճէ միւթէէսսիր օլտու քի, սէնտաթը իգթիւզասընճա հըֆզ իթմէսի լազըմ կէլէն մէթտանէթի զայպ իտէրէք կէօզիւ եաշարտը, պօզազընտան գօբուպ կէլէն հընչդըրըգլար խասթանըն սուալինէ ճէվապ վէրմէսինէ մանի օլ-

տու, եալընըզ բարմաղընը տուտագլարընա կէօթիւրէրէք սիւքիւթ իթմէսինի թավսիյէ իթտի։

Պու ըզթըրապէֆզա մէնզարէյի քէմալի սիւքիւթլէ հազին հազին թէմաշա իտէրէք, գալպէն միւթէէսիր օլան պիչարէ վալիտէ, տօգթօրըն սիւքիւթինտէն պիր շէյ անլայամայարագ.

— Տօգթօր էֆէնտի, նէ՞ սէօյլէյօր, տէյու սիւալ իթտի։

— Մէրագ իթմէյինիզ, մատամ... խասթամըզ ույդուսըզլըգտան շիքեայէթ իտիյօր, պէն շիմտի պիր իլաճ եազաճաղըմ, իւմիւտ իտէրիմ քի թէէսիրինի տէրհալ կէօրիւպ ույույաճագ տըր. մատմազէլ Պէրթ, պանա պիր ազ քեաղըտլա պիր գալէմ վէրի՞րմիսինիզ։

Ապէլ, տօգթօրըն հօգգա գալէմ թալէպ իտիշինտէն պիր շէյ անլայամայարագ, շաշդըն շաշդըն եիւզիւնէ պագմագտա իքէն, կէնճ գըզ հէման ֆըրլայարագ տօգթօրըն իսթէտիյի գալէմ իլէ քեաղըտը կէթիրտի. Էթիյէն ըէչէթայը եազտըզը սըրատա, քէնտի քէնտինէ.

— Էյ վա՛հ, պու եազտըզըմ ըէչէթա սօն ըէչէթա օլաճագ տըր, զէվալլը վալիտէ, պիչարէ հէմշիրէ, տէմէքտէ իտի։ Պատէհու ըէչէթայը Պէրթէ վէրիպ.

— Մատմազէլ, պու իլաճտան խասթա ույույունճայա գատար հէր չարեէքտէ պիրէր գաշըգ իչիրիլէճէք տիր, տէմէսի իլէ, Պէրթ ըէչէթայը ալըպ մէյուսանէ քէնտի քէնտինէ.

— Ա՛հ... իլաճընըզտան սօնրա մէրասիմի ըուհանիյէ իճրա օլունաճագ տըր, սէօզլէրինի մըրըլտանտը։

Էթիյէն, զէվալլը հէմշիրէնին սէօզլէրինի իշիթտի, ֆագաթ թէէսիրաթը տէրունիյէսինտէն ըէնկ վիրմէմէք իչին, մատամլա Բէվվայէնին պուլունտուղու թարաֆա տէօնէրէք.

— Սիզ նա՞սըլսընըզ մատամ, տէտի։

— Բէք զտիֆ, բէք բէրիշան պիր հալտէյիմ, քէտէր պէնի մահվ իտիյօր։

— Ճէսարէթ, զայրէթ իտինիզ, հալինիզտէն խասթա օլտուղունուզ անլաշըլըյօր, պու տէրէճէ քէտէրէ մաղլուպ օլմայընըզ, միւսթէրիհ օլունըզ։

— Աման եա՛ Բապպիմ, միւսթէրիհ օլմագ միւմքի՞ւն մի տիր, (եաթաղը կէօսթէրէրէք) պունը զայպ իթտիքտէն սօնրա պէնճէ եաշամագտան նէ՞ հասըլ օլուր։

— Քէրիմէնիզի տիւշիւնինիզ։

— Ա՛հ, հագգընըզ վար, գըզըմըտա տիւշիւնմէլիյիմ, ֆագաթ էլիմտէ տէյիլ, օղլումտան պաշգա քիմսէյի տիւշիւնէմէյօրում։

Պիչարէ վալիտէ, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա Էթիյէնին գօլունտան թութուպ եանը պաշընտաքի օտայա կէօթիւրտիւ, մէյուսանէ վէ ճալիպը ըրգգաթ պիր նազարլա եիւզիւնէ պագարագ.

— Տօգթօ՛ր, հագըդաթը անլամագ իսթէրիմ, էվլատըմ իւմիւտսի՞զ մի տիր, սիզ իւմիւտի դաթ իթտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

Էթիյէն արթըդ պէյհուտէ թէսլիյէթամիզ սէօզլէր իլէ վադըթ զայպ իթտիրմէք իչին եալան սէօյլէմէյէ միւգթէտիր օլամայարագ.

— Խասթամըզըն հայաթը հէր ան պին տիւրլիւ միւճազաթ ըղհարինէ գատըր օլան ճէնապը Հագգըն եէտը գուտրէթինտէ տիր մատամ, տէտի։

— Տէմէք օլույօր քի սիզ պունտան պէօյլէ պիր շէյ եաբամազսընըզ, տէյի՞լ մի։

Էթիյէն ճէվապ վէրմէյուպ սիւքիւթ իթտի, պիչարէ վալիտէ պիրտէն պիրէ մօսմօր քէսիլտի, կէօզլէրինի աչտը, էլլէրինի պաշընտան եօգարը գալտըրարագ վէ աճը աճը ֆէրեատ իտէրէք եումրուգլարընը պաշընա վուրմագ իսթէյօր իտի... Էթիյէն տէրհալ մէրդումէնին էլլէրինի թութուպ.

— Մատա՛մ, տըգգաթ իտինիզ, պաղըրըպ չաղըրմայընըզ, խասթայա հէր հալի տույուրմուշ օլաճագսընըզ, տէտի։

Պիչարէ գաստըն, տօգթօրըն պու լեսթարընը միւթէգըպ սիւքիւթ իլթաւ, պաշը՝ կէօյսիւ իւղերինէ սաղգըլտը վէ պիր միւտաւէթ հաղին հաղին կէօզ եաշլարը տէօքտիւ. կէնճ թապիպ պիր գաշ սանիյէ դաստար ըզդաթամիզ պիր նազար իլէ պիչարէ վալիտէյէ պադըզդան ձօնրա օտաստան չըգըպ լասթանըն եանընա կիւրտի, վէ պիչարէնին հարէրէթի ղասիլ օլան էլլէրինտէն պիրինի էլի իչինէ ալըպ, օխշաեարադ.

— Մէվկիւլի չօճուդ, ճէնարէթ, պու ադշամ եվինէ կէլճէյիմ, ձէվէսի իւղերինէ, խասթա կէօզլէրինի աչմայէ տօղրու գալտըրարադ, ճէնապը Հադդըն լութֆը մախսուսընը թէմէննի իլթիմէքտէ օլտուղունը տօգթօրա իֆհամ իլթաւ, չիտտէթլի էօքսիւրիւյինն տուտագլարը իւղերինտէ պըրագադըղը գանը պալկամը սիլտիքտէն ձօնրա, տօգթօրա.

— Ձէնարէթ աէյօրսունըզ, օ՝ ճիւմլէտէն զիյատէ պէնտէ մէվճուտ տըր, տէօվ.

Էթիյէն, կարիզդ ատադ ու թէհամիւլինի մահվ իլթիմիշ վէ պիր ան էվվել օ միւտհիշ մէնզարէտէն գուրթուլմագ արզուսընա տիւչվիշ օլմադըլա, չըգաճադը սըրատա, քէնտիսինի թէքադըպ իլթիմէյինի Պերթէ իշարէթ իլթաւ, իչիսի պիրտէն եանը պաշընտաքի օտայա կիրտիլէր, մատամ լա Ըէվվայէ ազլադադ ազլայա թանընմազ պիր հալէ կէլմիշ լութ.

Զէվալը հէմշիրէնինտէ արթըգ սագրէ մէճալի գալմամըշ օլմադըլա, այագտա տուրագիլմէք իչին տօգթօրընն գօլընա տայանմադըգա մէճպուր օլտու, մէզպուրէ հաղին պիր սէտա իլէ, տօգթօրա.

— Գարտաշլըմ, եարըն կիւնէչին թուլուինէ գատար եաշայաճաղ մը տըր, տէյտու սօրտու իսէ տէ, էթիյէն պու սէօզլէրի իչիթմէմիշ կիպի.

— Մատամագ՛լ, եազադըգըմ ըէչէթայը եարտըրըպ կիւղէլճէ գուլանմադըգընը, տէյտու մուգապէլէ իլթաւ.

Պերթ, տօգթօրընն ճէվապ վէրմէմէսինտէքի հիքմէթի լայըգը իլէ անլատը, եիւղիւնիւ էլլէրէ իչինէ ալըպ հաղին հաղին ալգամայա պաշլատը. Պերթ, էթիյէնին եէկեանէ իւ-

միւտի, ֆէյզը իսթիգպալի օլտուղու ճիհէթլէ, աղլամասը՝ գալպինի բարչա բարչա իթմէքտէ իտի. հէման եանընա թէգարրուպ իտէրէք խաֆիֆճէ գօլունա տօգունտու վէ վալիտէսինի իրայէ իլէ գուլաղընա էյիլիպ.

— Վալիտէնիզի տիւշիւնիւնիւզ քի զէվալլընը մէտարը թէսէլլիսի անճագ սիզսինիզ, տէտի.

— Ա՛հ, էվվէ՛թ, վալիտէմի տիւշիւնմէլիյիմ, չիւնքի վալիտէմէ պագաճագ եալընըզ պէն գալտըմ.

— Եա՛, պէնի ունութտունը՞զ մը, պէն, պէնտէ օղլունը եէրինէ գայըմ օլաճաղըմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ տօգթօր... լութֆունըզա թէշէքքիւր իտէրիմ... վալիտէմ նամընա սուրէթը մախսուսէտէ թէշէքքիւր իտէրիմ.

Պէրթ, պունը տէյէրէք կէօղ եաշը իլէ ըսլաթտըղը իքի էլինի պիրտէն տօգթօրա ուզաթտը, տօգթօր մումախլէյհանըն էլլէրինի քէմալի մուհապէթ վէ ըրգգաթ իլէ սըգտը, կէնճ գըզ միւթէագըպէն քէնտիսինի թօրլայարագ.

— Իլաճ հէնուզ եաբտըրըլմատը կիտուպ եաբտըրայըմ, տէտիքտէն սօնրա, սիւրաթլա գաբուտան չըգըպ մէրտիվէնտէն աշաղը էնտի.

Էթիյէն, պու հալաթը միւէլլէմէնին թէէսիրի իլէ հէյքէլ կիպի սաքիթ պիր հալտէ պուլունան մատամ Անժէլ լա Բէվվայէնին եանընա թէգարրուպ իտէրէք, մէդամը թէսլիյէթտէ վէ զէման ու զէմինէ մուվաֆըգ պիր գաչ սէօզ սէօյլէտի, հէյհա՛թ... պիչարէ վալիտէնին ճէրիհէտար օլան գալպինէ արթըգ սէօզ թէէսիր իթմէյօր իտի, արթըգ օղլունը էպէտիյէն զայպ իտէճէյինէ գանի օլմուշ իտի. զէվալլը գատընճըղազ ճիյէրբարէսինին ճէնազէսինտէն պաշդա պիր շէյ տիւշիւնմէյօր իտի. Էթիյէն, մատամըն թէէսիրաթ ու ըզթըրապէ մաղլուպ օլարագ սէօզ տինլէմէյէ գուվվէթ ու գուտրէթի գալմատըղընը կէօրիւնճէ օտատան չըգտը կիթտի. համիյէթլի տօգթօր մէրտիվէնտէն աղըր աղըր էնէր իքէն գալպի օ գատար միւթէէսիր օլմուշ իտի քի, հէ-

ման նօհուտ թանէսի կիպի կէօղ եաշը տէօքմէքտէն քէն-տինի ալամատը։

Էթիյէն, սօդաղա չըդըպ պիր ազ հէվա թէնէֆֆիւս իթմէյէ պաշլայընճա ազըճըդ աչըլտը, քէնտինի թօբլատը, Բընէ ճատտէսինտէն մուրուր իլէ Բարիզին մէրքէղ ճատտէ-սինէ տալտը. պու էսնատէ պիր ազ՝սիւքիւնէթ պուլմուշ ի-սէ տէ, եինէ թէէսիւրաթը միւէլլէմէտէն պիլքիւլլիւյէ ա-զատէ տէյիլ իտի։

Պիզ նազարը տըգդաթըմըզը եինէ խասթէնին օտասը-նա սէվգ իտէճէյիզ, Ապէլ, տօգթօրլա հէմշիրէսինին չըգ-տըգլարընը կէօրտիւքտէն սօնրա պիր գաչ սանիյէ տահա սապր իտուպ, գաբունընն գաբանտըղընը հըսս իտինճէ եա-թաղընտա գալգըպ տօղրուլտու վէ ղայէթ զաիֆ պիր սէսլէ վալիտէսինի չըզըրտը։

Մատամ լա Բէվվայէ, ղայէթ մէյուս վէ ղէմնաք օլ-տուղու հալտէ եինէ օղլունընն սէսինի իշիտէրէք հէման գօ-շուպ կէլտի. օտայա կիրիպտէ էվլատընը տօղրուլմուշ վէ տիրսէքլէրինէ տայանմըշ կէօրիւնճէ.

— Եավրում, պիր շէ՞յ մի իսթէյօրսուն, տէյու սօրտու։

— Պիր շէյ իսթէմէյօրում վալիտէճիյիմ, եալընըզ սա-նա սէօյլէյէճէք պազը սէօզլէրիմ վար։

— Պանա՞ մը։

— Էվվէ՛թ, սանտալեէնի եանըմա եագլաշտըր, չիւն-քի սէսիմ բէք զաիֆ տիր. հէմշիրէմ պուրատա պուլուն-մատըղը սըրատա սիզէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէք իսթէրիմ...

19

Մատամ լա Բէվվայէ օղլունընն իրայէ իյլէտիյի իսկէմլէ-յէ վէ եաթաղընն քէնարընա օթուրտու, խասթանընն եիւ-զիւնէ միւքէտտէրանէ պագարագ.

— Սէվկիլի եավրուճուղըմ, տօգթօրըն թավմիյէսինի ունութտո՞ւն մը, եօրկունլուգտան իւզիւնթիւտէն գօրգմայօ՞րմուսըն, տէտի։

— Եօրկունլուգտա՞ն մը գօրգաճաղըմ, խա՛յըր, մագսատըմ սանա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէք տիր, տինլէյինիզ...

Պիչարէ խասթա, սէօզիւնիւն ալթ թարաֆընը իքմալ իտէմէտի, շիտտէթլի պիր էօքսիւրիւք պունա մանի օլտու, վալիտէսի պունտան իսթիֆատէ իլէ օղլունըն սէօյլէյէճէյի հիւզնէնկիզ սէօզլէրի տինլէմէմէք իչին.

— Օղլում, կէօրիւյօրսըն քի տօգթօրըն իխթարաթընա բայէթ իթմէտիյին զէման, պու մէնհուս էօքսիւրիւք սէնի եագալայօր... տէտի։

— Արթըգ պիր շէյ վազիֆէմտէ տէյիլ տիր, արթըգ պէնճէ հէր շէյ օլտու պիթտի տէմէք տիր... սիզ շէօյլէ եանըմա կէլինիզ, էլինիզի վէրինիզ պագայըմ, եիւզիւնիւզիւ եիւզիւմէ եագլաշտըրընըզ, կէօզլէրինիզի պէնտէն թարաֆա աֆթ իտինիզ, հա՛ իշթէ պէօյլէ։

Պէտպահտ վալիտէ ճիյէրբարէսինին պու արզուսընը եէրինէ կէթիրտի, տէտիյի կիպի եաբտը վէ միւքէտտէրանէ պիր նազար իլէ օղլունըն եիւզիւնէ պագմազա պաշլատը, Ապէլ պիր գաչ տէֆա էօքսիւրիւպ տուտագլարընը սիլտիքտէն սօնրա, խայլի վագըթտան պէրի քէնտիսինտէ կէօրիւլմէյէն պիր մէթանէթ վէ գուվվէթլի սէտա իլէ շէօյլէճէ իտարէյի մէգալ իյլէտի։

— Սէվկիլի վալիտէճիյիմ, շիմտի պէնի տինլէյինիզ, ֆագաթ նասըլ տինլէյէճէյինիզի պիլիյօ՞րմուսընըզ, քէտէրտէն ազատէ օլարագ վէ քէմալի ճէսարէթլէ...

— Տինլէյօրում եավրում... նէ՞ սէօյլէյէճէքսին...

— Պու սէօզլէրիմ, տիւչար օլաճաղընըզ ալամ ու էքտարը սիզէ շիմտիտէն իխթար իտէճէք տիր...

— Ապէ՛լ, Ապէ՛լ, սէվկիլի օղլում, պէնի էօլտիւրիւյօրսուն։

— Վալիտէ՛ճիյիմ, սիզտէն ճէսարէթ, սապր ու թա-

համմիւլ թալէպ իթմիշ իտիմ. սէօզիւմիւ քէսմէյինիզ, եի-նէ թէքրար իտէրիմ հէմտէ ազիզ բէտէրիմ նամընա թէք-րար ըէճա իտէրիմ քի քէսպը ճէսարէթ իտինիզ, պէօյլէ սէօզիւմիւ քէսիվէրմէյինիզ։

Պիչարէ վալիտէ, օղլունըն սէօյլէյէճէյի միւտհիշ սէօզ-լէրին նէ տէմէք օլաճաղընը զաթէն քէշֆ իթմիշ իքէն, պիր-տէ «բէտէրիմ նամընա թէքրար ըէճա իտէրիմ քի սապր ու թահամմիւլ, ճէսարէթ իտինիզ, սէօզիւմիւ քէսմէյինիզ» սէօզլէրինի իշիտինճէ, ճիկէրկեահընա պիր օդ սաբլանտը, վիճուտի կիւյա պիր էլէքթրիդ պաթարեասընա մարուզ օլ-մուշ կիպի պաշտան այաղա դատար թիթրէտի, կէօզլէրի շիմշէք կիպի բարլատը, եիւզիւնտէ քիմ պիլիր նէ կիպի ֆաճիաէնկիզ խաթըրէլէրէ տէլալէթ իտէր պաղը իմարաթ բէյտա օլտու, տօղրուլտու, կէօզլէրինի սէվկիլի օղլունա տիքտի, պօղուդ վէ ֆագաթ ճիւրաթ ու ճէսարէթինի իյմա իտէր պիր սէտա իլէ.

— Սէօյլէ իքի կէօզիւմ, մազլում բէտէրճիյին նամընա սէօյլէ... արթըգ սէնի քէմալի թէսլիմիյէթ վէ ճէսարէթլէ տինլէյէճէյիմ... թէէսիւրաթը զալպիյէմի քեամիլէն տէֆ իտէճէյիմ, տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ ազիզէ վալիտէճիյիմ, պէն տէ սիզի պու հալտէ, պէօյլէ ճէսուր պիր դատըն կէօրմէք իս-թէրիմ, չիւնքի արթըգ պէնիմ տիւնեատէ պիր իլիշիյիմ գալմատը։

Մատամ լա Բէվվայէ թէքրար թիթրէտի, էլինի էլի իչինտէ թութմագտա օլան Ապէլ, պու հալին ֆէրգինէ վա-րըպ աճը աճը կիւլէրէք.

— Հանիեա ճէսարէթ էտէճէքտինիզ, վէրտիյինիզ սէօ-զիւ նէ չաբըգ ունութտունըզ, վատընըզը տէրխաթըր իտի-նիզ, տօգթօր հագըգաթը սիզտէն քէթմ իտիյօր, լաքին պէն սէօյլէյէճէյիմ, էօլէճէյիմ... պունը պիլմէլիսինիզ... արամըզտա տա պիր սըր վար քի, հէմշիրէմին, ատալէթ զահիր օլունճայա դատար անտէն խապէրտար օլմամասը լա-

զըմ կէլիր, եանի թաշըտըղըմըզ Մօնսթիյէ նամընըն ասըլ . . .

— Սէօյլէ օղլում, սէօյլէ.

Ապէլ զաթէն բէք զաիֆ օլտուղու ճիհէթիլէ վալիտէսի իլէ արալարընտա վուգու պուլտուղունը պէյան իյլէտիյիմիզ միւքեալէմէ, պիր գաթ տահա վէ տէրէճէյի նիհայէտէ քէնտիսինի միւթէէսիր իյլէմիշ իտի. մամաֆիհ եինէ սօն ճէսարէթինի թօբլայըպ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Վէֆաթըմտա, նուֆուս տայիրէսինտէն գայտլար չըգարըլաճագ տըր քի, իսմիմ Ապէլ Մօնսթիյէ օլմայըպ, պունտան եիրմի սէնէ էվէլ մազլումէն կէրտանընը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իտէն Բօլ լը Բէվվայէնին օղլու, Ապէլ լը Բէվվայէ օլտուղում մէյտանէ չըգմամագ իչին, պազը թէ տապիրի իհթիյատիյէ իթիխազընա մէճպուր օլաճագսընըզ.

«Պէնիմ շէֆգաթ ու մուհապէթը մատէրանէնիզէ էմնիյէթիմ պէրքէմալ տըր . . . պու սըրրը վագթը մէրհունընա գատար մուհաֆազա իտէճէյինիզտէն էմին իսէմ տէ, նուֆուս տայիրէսինճէ իճրասը թահտը մէճպուրիյէթտէ պուլունան մէրասիմի, պիզզաթ տէրիւհտէ իտէճէյինիզի վատ իթմէլիսինիզ, Պէրթին պիր շէյտէն խապէրտար օլմայաճաղընը տա թէէմին իտինիզ . . .

«Բէտէրիմին մէզարը իւզէրինտէ «Ատալէթ» քէլիմէ մինտէն պաշգա պիր իսմ օլմատըղը կիպի, պէնիմ մէզարըմըն իւզէրինտէ տէ եալընըզ պիր «Ապէլ» նամը պուլունտուրուլաճագ տըր . . . պունը տա վատ իտէ՞րմիսինիզ.

— Վատ իտէրիմ օղլում . . .

— Պէօյլէ եաբըլաճաղընըզա եէմին իտէ՞րմիսինիզ.

— Եէմին իտէրիմ.

— Զաաֆընըզ վէ աճզինիզ պու իճրաաթէ մանի օլմայաճագ տըր եա.

— Ասլա, պու եօլտա պիւթիւն գուվվէթիմի սարֆ իտէճէյիմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ վալիտէճիյիմ . . . շիմտի բահաթ

րահաթ էօլէճէյիմ... եիւզիւմիզի գըզալտան օ միւտհիշ սըրրըն մուհաֆազա օլունաճաղընտան իչլէթ չիմնի էմին օլտում...

— Էվվէթ օղլում, օ տէհչէթլիւ սըր, իլել եպէտ մէքթում գալաճագ տըր, հաթտա ճէնապը Հագ պիզէ մնչին օլմայըպ տա ատալէթ եէրինի պուլմազսա, Պէրթ, բէտէրինին մէտխալի օլմատըղը պիր ճինայէթտէ, պաշգասընըն ուղրունտա պօյնունը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իթտիյինի գաթիէն պիլմէյէճէք տիր։

— Էվվէթ սեվկիւլի վալիտէճիյիմ, Պէրթ պունը պիլմէմէղի տիր, բէտէրիմ պիկինտահ իտի, պիզ պունտան էմինիզ, անճագ հէյէթը Ատուլ անը մահքիւմ իթտիլէր. ա՛հ եիրմի սէնէտէն պէրի պիկինտահլըղընը իսպաթ իտէճէք վէ հէնուզ իւզէրիմիզտէ պուլունան գան լէքէսինի սիլէճէք տէլայիլ վէ իմարաթը արամագտան պիր ան կէչի տուրմասըմ իսէ տէ, չիֆայիտէ քի լութֆը Բապպանի բէհպէրիմ օլմասը. է՛յ վա՛հ, գաթիլ նամընը, մազլում նամընա թահվիլ իտէմէտէն էօլիւպ կիտէճէյիմ, վագաա թէէսիւֆ իթմէմ, ֆագաթ լը Րէվվայէ նամընըն իթիպար ու չէրէֆինի մուհաֆազա իտուպ թէմիզլէյէմէտիյիմէ եանարըմ, արթըգ թէմիզլէնմէյէճէք տիր, մէկէր քի մուճիզէ գապիլինտէն պիր շէյ օլա...

Ապէլ, էօլիւմ հատտինտէ խասթա իքէն պու սէօզլէրիր սէօյլէտիկի սըրատա հալինի կէօրէնլէրին, քէնտիսինի էօլէճէք պիր խասթա տէյիլ, իատէյի աֆիյէթէ եիւզ թուֆմուշ պիր ատէմ զանն իթմէմէլէրի գապիլ տէյիլ իտի... լաքին պու սըրատա պիրտէն պիրէ եինէ պիր էօքսիւրիւք պիչարէնին սէօզիւնի քէստի, էլինտէքի մէնտիլի տուտագլարընա կէօթիւրտի, մէնտիլ գըրմըզը րէնկէ պօյանտը, պու միւտհիշ մէնզարէտէ ճիյէրի բարալանմագտա օլան պիչարէ վալիտէ, թէէսիրաթը գալկիյէսինէ մուգավէմէթէ միւգթէտիր օլամայաճաղընը անլայըպ, պու ճանխըրաշ մուհավէրէյէ նիհայէթ վէրմէք էմէլի իլէ.

— Օզլում Ապէլ, սէվկիւլի եավրում, արթըգ սուս՝ բէք մուզթարըպ օլույօրսուն, տէտի։

— Խայըր վալիտէճիյիմ... կէօրիւյօրսունըզ եա արթըգ էօքսիւրիւք քէսիլտի, պիր ազ տահա միւսաատէ իտինիզ տէ սէօղիւմի իքմալ իտէյիմ, պիր գաչ տէֆա օ միւտհիշ սըրտան Պէրթի ակեահ իթմէք իսթէտիմ, ֆագաթ կէնճ պիր գըզա էօյլէ տէհշէթլիւ պիր ճինայէթտէն պահս իտիլուպ տա, սօնրա օ սըրրը քէթմ իթմէսինի թավսիյէ իթմէյի, անըն տա սօն տէրէճէտէ քէթմինէ զայրէթ իթմէսինի պիր ազ միւշկիլ պուլտում, իխթիյարը սիւքիւթի թէրճիհ իյլէտիմ, պունտան պէօյլէ տէ հիչ պիր շէյ պիլմէմէսինի արզու իտէրիմ։

Ապէլ, գուվվէթլի սէօզ սէօյլէմէքտէ իքէն պիրտէն պիրէ սէտասընա պիր զաաֆ արըզ օլտու, վալիտէսի կիւճ հալ սէօզլէրինի իշիտէպիլտիյինտէն գուլազընը հէման ազզընա եագլաշտըրտը. հէյհա՛թ, խասթանըն տուտագլարընտա հարաքէթ էսէրի կէօրիւլիւյօր իսէ տէ արթըգ սէս սէտա իշիտիլմէյօր իտի։ Մատամ լա Բէվվայէ.

— Ա՛հ, արթըգ լագըրտը իթմէյօր, տէյու հայգըրտըղընտա, խասթա թէքրար ճանլանարագ.

— Վալիտէճիյիմ էօլիւյօրում, պէնի թագտիս էթ, տէտիքտէն սօնրա պաշընը եաստըղա տայատըպ սիւքիւթ իթտի. պիչարէ վալիտէ պօղազընտան կէլէն հընչդըրըգլարը, կէօզլէրինտէն ագան եաշլարը, արթըգ զապթէ միւգթէտիր օլամայարագ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը վէ անճագ շու սէօզլէրի սէօյլէյէպիլտի։

— Ա՛հ եավրում, պէն սէնի հէր զէման թագտիս իթմէքտէյիմ։

Միւթէագըպէն ճիյէրբարէսինի գօլլարը արասընա ալարագ եիւզիւնի կէօզիւնի բուսէլէրէ, դանլը կէօզ եաշլարընա զարգ իթտի, պու բուսէլէր Ապէլէ եէնի պիր հայաթ պախշ իթտի, կէօզլէրինի աչտը, վալիտէսինի կէօրիւնճէ կիւլէրէք.

— Սէվկիւլի վալիտէճիյիմ, պէն էօլտիւքտէն սօնրա արթըգ մազլում բէտէրիմի զիյարէթէ եալընըզ կիտէճէքսինիզ, պէնիմ թարաֆըմտան տա մէզարընա պիր չիչէք տէմէթի կէնթիւրէրէք «օղլուն սօն նէֆէսինէ գատար սէնին իչին ճէնապը Հագգըն լութֆ ու մէրհամէթինի իսթիրհամ ինլէտի, մասումիյէթինի վէ պաշգասընըն եօլունտա գուրպան օլտուղունը իսպաթ իչին, սօն տէրէճէտէ սարֆը մէսայի իթտիյի հալտէ մուվաֆֆագ օլամատը, մէյուսէն վէֆաթ ինլէտի» տէյինիզ, տէյինճէ, պէտպտհտ վալիտէ օղլունը պաղրընա պասարագ.

— Խայը՛ր, խայը՛ր, սէն էօլմէյէճէքսին, եաշայաճագսըն, զիրա սէնտէն սօնրա արթըգ պէն տէ եաշայամամ, տէտի։

Ապէլ արթըգ ճէվապ վէրմէյօր իտի, մատամ լա Բէվվայէ էվլատընըն պու հալինի կէօրիւնճէ մէյուսանէ եաթաղըն եանընտա տիզ չէօքէրէք վէ էլլէրինի սէմայէ գալտըրարագ հաղին պիր սէտա իլէ.

— Աման եա՛ Բապպիմ, գատըրը միւթլագսըն, տէօքտիյիմ կէօղ եաշլարը, չէքտիյիմ մէշագգաթ քեաֆի տէյի՞լ մի տիր, սէն մէրհամէթ էթ եա Բապպիմ, տէյու հայգըրտը։

Ապէլ հաղին հաղին վալիտէսինին եիւզիւնէ պագմագտա իքէն, իլաճ կէթիրմէյէ կիթմիշ օլան Պէրթ գաբունըն էշիյինտէ կէօրիւնտիւ, զէվալլը վալիտէ Պէրթի կէօրիւնճէ թէլաշ իլէ.

— Զաբըդ իլաճը կէթիր, չաբըդ օլ, տէյու պաղըրտը։

Իլաճ պիր գաշըղա տէօքիւլէրէք խասթանըն աղզընա թէգարրրապ իտիլտի, խասթա իլաճը եութտը, հալինտէ թարիֆի նագապիլ էսէրը զաաֆ կէօրիւլիւյօր իտի. պիր արալըգ կէօղլէրինի աչըպ վալիտէսի իլէ սէվկիւլի հէմշիրէսինին եիւզլէրինէ պագտը, պու պագըշ տա սօն տէֆա օլմագ իւզրէ վէտա թասվիր իտէճէք սուրէթտէ հիւզնէնկիզ պիր պագըշ իտի։

* * *

Եօգարբտան պէրի թասվիր իյլէտիյիմիզ պու նամուսլը ֆամիլեանընն իգամէթկեահընը մուվագգաթ սուրէթտէ թէրք իլէ, նազարը տըդդաթըմըզը Ագասեա սօգաղընտա Ֆիլան-Գաթըր իլէ սապըգ Նօթէր, նամը տիկէրլէ Բաուլ Պրիզօնըն, պապա Լուբեանընն Գանթ-Տարժան թէսմիյէ օլունան մէյխանէսինտէ, նէ սուրէթլէ ախզ ու կիրիֆթ իտիլտիքլէրի վէ նէ եօլտա մուամէլէ կէօրտիւքլէրինի անլամագ իւզրէ պունլարա տօղրու սէվգ իտէճէյիզ։

Խըրսըզլար, բօլիս թարաֆընտան ախզ ու կիրիֆթ իտիլտիքտէն սօնրա, օ ճիվարտա վագը Գըլիշի կէչիտի գարագօլխանէսինէ կէօթիւրիւլմիւշ իտիլէր. տէրհալ մահբուսիյնի նագլէ մախսուս պիր արապա ճէլպ օլունարագ, հէբսիտէ բօլիս նէզարէթինտէ վագը թէվգըֆխանէյէ նագլ իտիլտիլէր։

Էսնայի թէվգըֆտա բօլիս գօմիսէրինին պիր գաչ սէօզտէն իպարէթ օլան իֆատէսինտէն, էսպապը թէվգըֆըն նէ իտիյի անլաշըլմըշ իտի. եանի Ֆիլան-Գաթըր նամը իլէ օգուցանլարըմըզա թանըթտըրմըշ օլտուղումուզ ատէմ, օ գատար կէօղիւ աչըզ վէ շէյթան պիր շէյ իտի քի, պէօյիւք սըրգաթլար օլմատըզը զէման վագթինի պօշ կէչիրմէյուպ, բարա իտէճէք էշեա սըրգաթ իյլէմէքտէն խալի գալմամըշ իտի։

Պու քէրրէ թէվգըֆ օլունմասընընն սէպէպիտէ, սաաթճըլարըն պիրինտէն օն իքի ատէտ սաաթ աշըրմըշ օլմասը իտի. քէյֆիյէթին բօլիս նէզարէթինէ իխպարը էսնասընտա Ֆիլան-Գաթըր լաղապը իլէ եատ օլունան Գըլօտ Լանտրինին էշքեալը տախի խապէր վէրիլմիշ վէ պունընն իւզէրինէ ասայիշ միւտիրի թարաֆընտան պիր թէվգըֆ միւզաքէրէսի իլէ, սարիգը մէրդումընն Շարպունեէ ճատտէսինտէ Բըթի Ասսումուար տախիլինտէ վագը իգամէթկեահընտա, թահարրիյաթը լազըմէնին իճրասը իչին էվամիրի լազըմէ իթա օլունմուշ իտի։

Իգամէթկեահը թահարրի օլունտուղու սըրատա պիր

սանտրդ իչինտէ սաաթլարընն զուհուր իթմէսի, էօթէտէն պէրի հագգընտա մէվճուտ օլան շիւպհէ պիր գաթ տահա արթմըշ օլմաղըլա, թէվգըֆընտան պաշդա չարէ օլմատըղը բօլիս մամուրլարընա իխթար օլունմուշ իտի. Հալ պու քի հայտուտը իգամէթկեահընտա պուլամատըգլարընտան, պու մագուլէ էշխասը մուզիրրէնին էյլէնտիքլէրի Գանթ-Տարժան վէ էմսալի միսիլլու մէյխանէլէրին օ կիճէ պասըլմասը իչին իգթիզա իտէն էմիրնամէ վէրիլմիշ իտի:

Էվվէլճէ պէյան իյլէտիյիմիզ կիպի Ֆիլան-Գաթըր թէվգըֆ իտիլտիյի սըրատա, Բընէ Մուլէն թարաֆընտան մուավէնէթ իտիլմէմիշ օլսա իտի, բօլիս գօմիսէրինին գարնընա պիր բըչագ սօգմագլա իչինի պիթիրսէք իշտէն պիլէ տէյիլ իտի.

Խըրսըզլարը կէօթիւրէն արապա նէզարէթ տայիրէսինէ վասըլ օլունճա, իւզէրլէրի թահարրի օլունտուգտան սօնրա վասի պիր սալօնա իտխալ օլունտուլար, զիքր օլունան սալօնտա թահդըգաթը իպթիտայիյէլէրի ճէնուզ խիթամ պուլմամըշ պիր չօգ կիճէ խըրսըզը, եանքէսիճի, սէրսէրի, տիլէնճի վէ պու մագուլէ ատէմլէրտէն բէք չօգ քիմսէլէր մէվճուտ օլուպ, պունլարըն պիր գըսմը իլք իսթինթագտան սօնրա սալը վէրիլէճէյի կիպի, պազըլարըտա քէնտիլէրինէ իսնատ իտիլէն ճիւրմլէրին ֆաիլլէրի օլտուգլարը մէյտանէ չըգարագ, թէրպիյէ վէ թէէտիպ իտիլմէք իւզրէ պաշդա հաբըսխանէլէրէ նագլ օլունաճագլար իտի.

20

Գարիյնի քիրամլէ պէրապէր պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն թէվգըֆխանէյէ պիր աթֆը նազար իթտիքտէն սօնրա, Ֆիլան-Գաթըր իլէ ըէֆիգինին հալլէրինի թէտգըգ իտէճէյիզ, պուրատա գըշլալարտաքի ասքէրին եաթագլարը

կիպի պաշ թարաֆլարը տիվարէ միւթթասըլ եաթագլըդ-լար, օրթա եէրտէ տէ գապաճա հասըրլար իլէ պղըր մա-սալար պուլունույօր իտի։

Ֆիլան-Գաթըր իլէ ըէֆիգի սապըգ Նօթէր պուրայա միսաֆիր իտիլտիքլէրի կիճէ, Բարիզ չաբգընլարընըն էն զի-յատէ խթիրահաթլա վագըթ կէչիրտիքլէրի կիճէ օլմալը տըր քի, պիզիմ իքի արգատաշ եաթաճագ եէր վէ սէր-պէսթճէ գօնուշապիլմէք իչին պիր քիւշէճիք պուլապիլտիլէր։

Ֆիլան-Գաթըր թասմիմ իյլէտիյի սըրդաթը, եանի մա-լիւմիւմիզ օլան խազինէյի էլէ կէչիրէմէտիյի իչին, օ տէրէ-ճէ հիտտէթլէնմիշ իտի քի, սապըգ Նօթէր մէրգումա սէօզ սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իտէմէյօր իտի. մամաֆիհ պիր միւտ-տէթ ըէֆիգինին հալինի ուզագտան թէմաշա իթտիքտէն սօնրա եանընա եագլաշըպ.

— Նէ՞ տիւշիւնիւյօրսուն արգատաշ, տէտի։

— Եա սէն նէ՞ տիւշիւնիւյօրսուն։

— Պէ՞ն մի, հիչ... իքի տարպը մէսէլէտէն պաշգա խաթրըմտա պիր շէյ եօգ տըր։

— Օ տարպը մէսէլլէր նէ՞ իմիշ պագալըմ։

— Պիրի, «Ինսան եօրկանընա կէօրէ այաղընը ուզաթ-մազսա, տէօնիշտէ էվինին գաբուսընը պուլամազ» տիկէ-րիտէ շու տըր «Հայտուտ գաչաճաղը սըրատա բօլիս գա-բուտա պուլունուր» տէրլէր։

— Պէնիմ պէօյլէ տարպը մէսէլլէրէ ագլըմ էրմէզ, ագլըմ էրէճէք պիր շէյ վար իսէ օտա շու տըր քի, պու կիճէ ալթուն պապասը օլաճագ իքէն մահբէսէ աթըլտըմ, հէլէ թվգըֆ իտիլտիյիմիզ սըրատա բօլիս գօմիսէրինէ գար-շը իթտիյիմ քիւսթախլըգ, քի՞մ պիլիր պէնի գաչ այ թէվ-գըֆէ սէպէպ օլաճագ տըր...

— Էյ գապահաթ քի՞մտէ։

— Գապահաթ եինէ պէնտէ տիր։

— Էվվէթ սէնտէ տիր եա՛, Ժան-Ժուտի, Գանթ-Տար-ժան մէյխանէսինին էմին պիր եէր օլմատըղընը սէօյլէտի.

ֆագաթ սէն օ զէման սէօզիւնէ էհէմմիյէթ վէրմէտին ։

— Ալլահ օ խապիսին պէլասընը վէրսին, օ մէնհուս ժան-ժուտիտէն պանա պահս իթմէ ։

— Նիչի՞ն ։

— Չիւնքի իլք թէսատիւֆտէ պաշը էզիլէճէք պիր խայըն տըր ։

— (Թէաճիւպ իլէ.) Գապահաթը նէ՞ օլույօր ։

— Պուտալա հէրիֆ, անլամայօրմուսըն, պիզի բօլիսէ վէրէն ժան-ժուտի տէյի՞լ մի ։

— Նէ՞ սէօյլէյօրսուն ։

— Վագթը իլէ կէլիպ պուլունմամասընը նէ՞յէ համլ իտիյօրսուն ։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, պունա իհթիմալ վէրէմէմ, ժան-ժուտի դահպէ տէյիլ տիր ։

— Նօթէ՛ր, սէն նէ՞ սէօյլէյօրսուն, ժան-ժուտի հէր չէյի եաբաճագ տէրէճէտէ ալչագ տըր, պէն շունը պունը պիլմէմ. նի՞չին վագթընտա կէլմէտի ։

— Պէլքի կէլտի, պէլքի պիր աղ կէճիքտի . . .

— Հայվա՛ն հէրիֆ, քէմիյի եալատըտա անըն իչին կէճիքտի . . . գօմիսէր պիզի թէվգըֆ իտէրքէն « Արատըղըմ ատէմլէր սիզ օլտուղունըզ պէնճէ մուհագգագ տըր » տէտիյինի ունութտո՞ւն մը ։

— Էվվէ՛թ, օրասը էօյլէ . . .

— Էյ ժան-ժուտի, պիզիմ Գանթ-Տարժանտա օլտուղումուզը բօլիսէ խապէր վէրիպ պիզի թէվգըֆ իթտիրտի քի, Պէրլին ճատտէսինտէ քէնտիսինէ խապէր վէրտիյիմ խազինէյի եալընըզ քէնտի աշըրսըն, անլայօ՞րմուսըն. լաքին պիլմիշ օլ քի ալաճազը պանգա դայիմէլէրի, կէրէք տիւնեատա վէ կէրէք ահրէթտէ հիչ պիր իշէ եարամայաճագ տըր ։

Հայտուտ պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն էօյլէ պիր հալի վահշէթ քէսպ իյլէմիշ իտի քի, սապըդ Նօթէր պայաղը թիթրէյէրէք ։

— Ֆիլան-Գաթըր, ֆիքրինի անլայօրում, ժան-ժուտի ալէյհինտէ պիր հիյլէ պիր տէսիսէ թասավվուր իտիյօրսըն, տէտի.

— Սէնին նէ՞ վազիֆէն, օ պանա այըտ պիր մէսէլէ տիր.

— Քէնտիսինի էլէ՞ մի վէրէճէքսին.

— Նի՞չին էլէ վէրմէյիմ.

— Սէն նէ տէյէճէյինի պիլմէյօրսըն, էկէր ժան-ժուտի Պէրլին սօգաղընտաքի մէսէլէսինտէն պիր շէյ անլայամամըշ իսէ, զէյթին եաղը կիպի սույըն իւզէրինէ չըգար. եինէ սէն էզիլիրսին, տօղրու տէյի՞լ մի.

— Էվվէթ.

— Տէտիյին կիպի ժան-ժուտի իճրաաթէ միւպաշըրէթ իթմէզտէն էվվէլ պիզի էլէ վիրուպտա եալընըզ պաշընա օ իշի կէօրմէք իսթէրսէ, օ զէման բէք չաբգըն պիր շէյ օլտուղունը իյթիրաֆ իտէրիմ... Ֆագաթ էօթէտէն պէրի արամըզտա պու տէրէճէ տօսթլըգ վար իքէն, պու իշի քէնտիսինտէն հիչ մէմուլ իթմէմ.

— Ֆագաթ պէօյլէ պիր շէյ եաբմըշ իսէ, օ վագըթ պէնտէ եաբաճաղըմը պիլիրիմ, հօշ պէնտէ գանի օլմուշում ա՛...

Ֆիլան-Գաթըր սէօզիւնի իքմալ իտէմէտի, զիրա պու էսնատէ թէվգըֆխանէնին գաբուսը աչըլտը, իչէրիյէ տահա պիր չօգ էշխասը մուզիրրէ կիրտի. հէրքէս պիրէր տէլիյէ սօգուլուպ սըզտըգլարը կիպի սապըդ Նօթէր տախի ույգույա վարտը, եալընըզ Ֆիլան-Գաթըր խապիսի ույումայօր, պիր սաաթ էվվէլ միւսթանթիգին հուզուրընա չըգըպ ժան-ժուտիյի էլէ վէրմէք թարիգինի տիւշիւնիյօր իտի.

Էրթէսի սապահ հաբըսխանէ կարտիեանլարը. գաբըյը աչըպ հիւքիւմէթ տայիրէսինին տիվանխանէլէրինի սիւբիւրթմէք իչին մահբուսլարը անկարեայէ չըգարտըգլարը սըրատա, Նօթէր ույգուտան օյանըպ, Ֆիլան-Գաթըրա.

— Շիմտի սէնի իսթինթագա չըղըրաճագլար տըր,

միւթթէֆիգ օլալըմ, սէն պէնտէն պահս իտէճէք տէյիլսին ա՛, տէյու սօրտու ։

— Խա՛յըր ։

— Ժան-Ժուտիյէտէ աֆվ իթտի՞ն մի ։

— (Եումրուգլարընը սըգարագ ։) Ասլա՛, միւտտէթը էօմրիւմտէ եաբամայաճագ պիր չէյ վար իսէ օտա պու տըր ։

— Տէմէք օլույօր քի անը էլէ վերէճէքսին ։

— Էվվէ՛թ, հէմ պու պանա այըտ տըր, էկէր իլէլ էպէտ տօսթ գալմագլըղըմըզը իսթէրսէն պիր տահա Ժան-Ժուտիտէն պահս իթմէ ։

Պու էսնատէ գաբու թէքրար աչըլըպ իչէրիյէ պիր կարտիեան կիրմէքլէ, իսթինթագա չըղրըլաճագ մահբուսլարըն էսամիսինի օգումաղա պաշլատը, պունլարըն իչինտէ սապըգ Նօթէր իլէ Ֆիլան-Գաթըրտա պուլունմագտա իտի ։

Ֆիլան-Գաթըր պաշընը եէրէ էյմիշ օլտուղու հալտէ արգատաշլարընը թէագըպ իտիյօր վէ զիհնէն միւսթանթիգ էֆէնտիյէ վերէճէյի ճէվապլարը տիւշիւնիւյօր իտի ։

Իսթինթագա էվէլճէ Ֆիլան-Գաթըր չաղրըլտը, միւսթանթիգ եազըխանէսինին արգասընտա վէ սանտալեա իւզէրինտէ օթուրտուղու կիպի, իֆատաթը ղապթ իտէճէք քեաթիպ տէ եանընտա պուլունույօր իտի. միւսթանթիգ՝ Ֆիլան-Գաթըրը թէբէտէն թըրնաղա գատար սիւզտիւ, իւսթի պաշը ղայէթ թէմիզ օլտուղունտան, քէնտիսինտէ հայտուտ գըյաֆէթի կէօրիւնմէյօր իտի. պինաէն ալէյհ միւսթանթիգին թէագըգը չօգ սիւրմէտի, հէման իսթիճվապէ պաշլայըպ ։

— Իսմինիզ, լագապընըզ, սիննինիզ, սէնաթընըզ նէ՞ տիր, տէյու սօրմասը իլէ, հայլազ՝ սօրուլան սուալլէրէ ճէվապ վէրտի. նէօվպէթ ասըլ մէսէլէյէ կէլինճէ, միւսթանթիգ գաշլարընը չաթարագ ։

— Սիզէ Սէնթ-Տընիստէ սաաթճը միւսիւ Մօնթրէլին մաղազասընտան սաաթ չալմըշ տէյօրլար, նէ՞ տէյէճէքսինիզ, տէտի ։

— Մատամ քի սաաթլար էլինիղտէ տիր ինքեարէ մահել եօգ. էվվէթ էօյլէ պիր խաթա իթտիմ, ֆագաթ պու իշտէ պէն զանն օլունտուղու գատար դապահաթլը տէյիլիմ.

— Նասըլ, նասըլ, գապահաթլը տէյի՞լմիսինիզ, ֆիյլի սըրդաթը իճրա իտէրքէն սիզի կէօրմիւշլէր, սօնրատա սաաթլար սիզին օտատա պուլունան սանսարդ իչինտէ զուհգար իթտիյի հալտէ գապահաթոան պէրի օլմանըզ գապի՞լ մի տիր.

— Էվվէթ, ինքեար իթմէյօրում, ֆագաթ պէն հալընըզ տէյիլ իտիմ արգատաշըմ վար իտի. հէր շէյի եարան վէ էօն այագ օլանտա օ տըր.

— Արգատաշընըզտա վար իտի էօյլէ՞ մի, ֆագաթ չալընան սաաթլար սիզտէ զուհուր իթտի, պունա նէ՞ տէյէճէքսինիզ.

— Բէք տօղրու, ֆագաթ պէն անլէրի մուվաղդաթէն սագլայաճադ իտիմ, սօնրա տա պէրապէր սաթաճադ իտիք.

— Անլաշըլտը, իքինիզ միւշթէրէք իմիշսինիզ, բէք ալա, շէրիքը ճինայէթինիզ օլան չոխսըն իտմի նէ՞ տիր.

Ծիլան-Դաթըր ճէվապ վէրէճէյի եէրտէ պաշընը իքի էլլէրի ալտասընա ալըպ սիւքիւթ իթտի. միւսթանթիղ խէ սապըրսըղլըդըա.

— Հայտէ պադալըմ սիւքիւթին սըրտասը տէյիլ, կէչէնլէրտէ իքի այ գատար հաբս օլտունըղ, ֆագաթ պու տէֆա հէյէթը Ատուլ սիղէ օ գատար միւսաատէ իթմէյէճէք տիր. լա ադալլ օն իւչ այ գատար հաբըսխանէյի ումումի-տէ թէֆթըճի իտիլէճէքսինիզ, պուրայը տիւշիւնինիզ տէ օնա կէօրէ ճէվապ վէրինիզ, տէտի.

— Նէ՞ տէյօրսունըղ միւսթանթիղ էֆէնտի, եարըմ տուղինա սաաթ իչին ինսան օն իւչ այ հապս օլունասլիլո՞ր մի.

— Էվվէթ, ազ տըր պիլէ՞, ֆագաթ շէրիքը ճինայէթի-

նիզի խապէր վէրիրսէնիզ, օ զէման էսնայի թէվդըֆընըզտա բօլիս գօմիսէրինէ գարշը իթտիյինիզ մուամէլէ՝ պիր տէրէճէյէ գատար ունուտուլապիլիր...

— (Էլլէրինի օվուշտուրարագ.) Ա՛հ միւսթանթիդ էֆէնտի, պէն հագըգաթէն նատիմ օլտում, օ քիւսթախլըգ ունուտուլմալը տըր, սարխօշ իտիմ նէ եաբտըղըմը պիլմէյօր իտիմ։

— Ունուտուլմալը տէյօրսունըզ, ֆագաթ պագալըմ բօլիս գօմիսէրի ունուտաճա՞գ մը, մէյխանէտէ օ ճէսուր ատէմ օլմամըշ օլսա իտի, բօլիս գօմիսէրի շիմտի մէզարտա պուլունաճագ իտի։ հէր նէ իսէ, շիմտիլիք շու նաաթ մէսէլէսինի հալ իտէլիմ, արդատաշընըզըն իսմի։

— Ա՛հ միւսթանթիդ էֆէնտի, պիր արդատաշ էլէ վէրմէք նէ գատար կիւճ օլտուղունը պիլսէնիզ պէնի իճպար իթմէզսինիզ, ֆագաթ մատէմ քի էօյլէ արզու իտիյօրսունըզ չարնաչար սէօյլէյէճէյիմ. արդատաշըմըն իսմի Ժան-Ժուտի վէ լագապը տա Բօզինեօլ տըր, տէմէսի իլէ։ միւսթանթիդ էլինէ պիր քեաղըտ գալէմ ալարագ իշիթտիյի իսմի գայտ իլէ, թէվդըֆ միւզաքէրէսինի հազըրլատըդտան սօնրա հայտուտա խիթապէն.

— Պու Ժան-Ժուտի քի՞մ օլույօր, նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր, տէտի։

— Ժան-Ժուտի, տէֆաթլէ մահքիւմ օլուպ պէշ սէնէ մահբէստէ գալմըշ վէ եէտի սէնէ զապթիյէ նէզարէթի թահտընտա պուլունմուշ պիր հայտուտ տըր, շիմտի Վինկրէյ սօգաղընտա եիրմի պիր նօմէրօլը խանէտէ իգամէթ իտէր։

Միւսթանթիդ թէվդըֆ միւզաքէրէսինի իքմալ իթտիքտէն սօնրա, Ֆիլան-Գաթըրըն խթինթագնամէսինի օդույարագ իմզա իթտիրտի. պու սըրատա հայտուտ քէլամէ աղազ իլէ.

— Պիր շէյ րէճա իտէճէյիմ միւսթանթիդ էֆէնտի, Ժան-Ժուտի թէհլիքէլի պիր ատէմ տիր, պէնի կէօրէճէք

օլուրսա տէրհալ քէնտիսինի էլէ վէրտիյիմի անլայաճագ տըր. օ հալտէ հայաթըմ թէհլիքէտէ պուլունաճագ տէ-մէք տիր, լութֆունըզը իսթիրհամ իտէրիմ. մատէմ քի թէվ-գըֆ օլունտում պէնի պաշդա պիր հաբըսխանէյէ եանի Մատէլօնթա նագլ իթսինլէր, տէտի։

Միւսթանթիգ պիր քեազըտա պազը չէյլէր եազտըգ-տան սօնրա թէվգըֆ միւզաքէրէսի իլէ մէզքիւր քեազըտը պիր միւպաշըրա թէսլիմ իտուպ, բօլիս միւտիւրիյէթինէ կէօնտէրտի ? Պատէհու հայտուտա.

— Իշթէ սիզի իսթէտիյինիզ եէրէ կէօնտէրէճէքլէր տիր, տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ, հայաթըմը գուր-թարմըշ օլտունըզ։

Միւսթանթիգին միւզաքէրէսի իլէ թէվգըֆ միւզաքէ-րէսինի համիլ օլան միւպաշըր, հէման էվրագը ասայիշ միւ-տիւրինէ կէօթիւրտի. միւտիր թէզքիրէյի օգուտուգտան սօնրա ժան-ժուտինին թէվգըֆընը, էսպէն նամ միւսթահտ պիր բօլիս մէմուրընա հէվալէ իթտի, պու բօլիս ժան-ժու-տիյի թանըր օլմազըլա.

— Պու ժան-ժուտի տէնիլէն ատէմ սապըգալը պիր հայտուտ տըր, պունտան պիր գաչ սէնէ էվէլ թահտը թէվ-գըֆա աղընըպ սիւրկին իտիլմիշ իսէ տէ եինէ ավտէթ իյ-լէմիշ տիր, կէլէլիտէն պէրի թահտը նէզարէթտէ պուլու-նուպ հէնուզ սըրդաթա թէսատտի իթմէմիշ տիր, տէտիք-տէն սօնրա վազիֆէսինի իճրա իթմէք իչին չըգըպ կիթտի։

Կէլէլիմ սապըգ Նօթէր էֆէնտիյէ. Ֆիլան-Գաթըր կիթտիքտէն սօնրա պիզիմ իհթիյարըն ճանը պայազը սը-գըլմայա պաշլատը, արատան բէք չօգ կէչմէքսիզին Ֆիլան-Գաթըր ավտէթ իտինճէ, Նօթէր մէրգումը իսթիգպալ ի-տուպ, էյ նէ՞ եաբտըն պագալըմ, տէյու սօրտու։

— Իշ եօլունա կիրտի. ֆագաթ պէնտէ եա հաբս եա-խօտ նէֆի օլաճազըմ։

— Պէնիմ իչին պիր շէյ սէօյլէմէտին Ճա։

— Սէնին իչին նէ սէօյլէյէճէյիմ, սէն պանա նէ՞ եաբտըն քի.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, տէմէք քի Ժան-Ժուտի հապը եութտը.

— Էօյլէ եա, սէն քէյֆինէ պագ, շիմտի պէն Մատէլօնթա կիտիյօրում պագ քի սէն տէ օրայա կէլէսին, շայէտ կէլէմէզնէն Ժան-Ժուտի իլէ էյի կէչինմէյէ չալըշ, չիւնքի պու կիւն եարըն օ տա հաբս օլունաճագ տըր.

Պու արալըգ Ֆիլան-Գաթըր թէքրար չըղրըլտը, մէվգուֆիյնին նագլինէ մախսուս օլան արապայա իրքեապ իտիլտի. Միւթէագըպէն արապա քէմալի սիւրաթլա նէղարէթ տայիրէսինտէն ուղագլաշտը, արապա պիր խայլի եօլ ալտըգտան սօնրա թէվագուֆ իթտի, մէվգուֆիյն չըգարըլըպ հաբըսխանէյէ գօնուլտու, ֆագաթ պու հաբըսխանէ Մատէլօնթ օլմայըպ, Սէնթ-Բըլաժի թէվգըֆխանէսի իտի, պու հալ Ֆիլան-Գաթըրըն բէք զիյատէ իսթիղրապընը մուճիպ օլտու.

Ըէֆիգլէրինին սուրէթը թէվգըֆլէրինի միւշահատէ իթմիշ օլան Ժան-Ժուտինին, Պէրլին ճատտէսինտէքի գօնաղա նէ սուրէթլէ կիրտիյինի վէ պիր շէյ ալամագսըզըն ֆէվգէլատէ պիր խէվֆ ու տէհշէթլէ օրատան նասըլ սավուշտըղընը հէքեայէ իթմիշ իտիք, Ժան-Ժուտի, ըէֆիգլէրինին տէրտէսթլէրի իւղէրինէ քէնտիսինին տախի պիլ ախէրէ թէվգըֆ իտիլէճէյինի պիլիյօր իտի.

21

Ժան-Ժուտի, ալաֆըրանկա սապահըն սատթ իւչիւնտէ իգամէթկեահընա կէլիպ եաթաղընա կիրտի իսէ տէ, Պէրլին ճատտէսինտէքի գօնագտա կէօրտիւյիւ Միսթրէս Տիգթուրէն իլէ, Նէօյլի ֆաճիասը գահրամանը օլան գատըն

պէյնինտէ նէ դատար միւշապէհաթ օլտուղունը հայլի զէման տիւշիւնտիւքտէն սօնրա ույուեապիլտի։

Հայտուտը մէրգումըն իգամէթկեահը Վինկրէյ ճատտէսինտէ 21 նօմէրօլը էսկի վէ խարապ պիրխանէնին պէշինճի գաթընտա վագը օլուպ իքի գըսմտան միւրէքքէպ իտի, քէնտիսի կէօրմիւշ կէչիրմիշ թէճրիւպէքեար պիր հայլաղ օլմաղըլա իգամէթկեահընըն մէֆրուշաթընը, զապըթանըն շիւպհէլէրինի թէէյիտ իթմէյէճէք տէրէճէտէ թանզիմ իթմէյի քեարը ագիլ ատտ իթմիշ իտի. հէր իշինի քէնտիսի կէօրմէք միւթատը օլտուղու ճիհէթլէ, իգամէթկեահընը թէշքիլ իտէն իքի օտանըն նէզաֆէթի վէ ինթիզամը, կէօրէնլէրին հայրէթինի մուճիպ օլաճագ տէրէճէտէ իտի։

Օտալարընըն հէր պիրինտէ իքիշէր ատէտ բէնչէրէ պուլունուպ էօնիւ աչըգ օլտուղու ճիհէթլէ. Սէնթ-Մարթէն գանալընա տօղրու նէզարէթի միւքէմմէլ վէ հէվասըտա լաթիֆ իտի.

Թէճրիւպէքեար պիր հայտուտ օլտուղունը պէյան իյլէտիյիմիզ ժան-ժուտի, մահբէստէն չըգտըղը զէման պիթթապի հայլաղ բէֆիգլէրինէ իլթիհագ իթմիշ իսէ տէ, միւտտէթը մէտիտէ թէճրիւպէսի սայէսինտէ էօյլէ քէօր քէօրունա տէնիլէճէք տէրէճէտէ մէճնունանէ հարաքէթլէրտէ պուլունմայըպ, միւմքին մէրթէպէ զապթիյէ նէզարէթինին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէյէճէք սըրգաթլարտան կէրի գալմամըշ, վէ պու սուրէթլէ մայիշէթինի եավաշ եավաշ եօլունա գօյմաղա պաշլամըշ իտի, պիր կիւն պիթթէսատիւֆ Վէնսան օրմանը ճիվարընտա թէսատտի իյլէտիյի պիր սըրգաթտա, էլինէ ալթը եիւզ ֆըրանգը միւթէճավուզ պիր բարա կէչտի, մէրգում պու մէպլաղ իլէ լէվազիմը պէյթիյէսինի եօլունա գօյմուշ վէ թարիֆ իյլէտիյիմիզ իգամէթկեահը քիրալամըշ իտի.

Հայլաղը մէրգում, թասարրուֆա բայէթէն օրթա հալտէ պիր մայիշէթի իխթիյար իտէրէք, հիչ պիր քիմսէնին

նազարը արգգաթընը ճէլպ իթմէմիշ վէ պուլունտուզու մա-
հալտէ քէնտիսինի վիւսաթ տէրէճէտէ պիր հէքքեաք սրբ-
ֆաթըյըլա թանըթմըշ վէ պէօյլէճէ նամուսլը պիր ամէլէ
կիպի եաշամայա պաշլամըշ իտի. Իշթէ ժան-ժուտի խա-
րիճտէ սուրէթը մահիրանէտէ իճրա իյլէտիյի ճիւնհա վէ
խապասաթլարընը, պու եօլտա սէթր ու իխֆայէ մուվաֆ-
ֆագ օլապիլմէքտէ իտի.

Ժան-ժուտինին մահալի իգամէթինի բէֆիգլէրի պիլ-
մէյօրլար իտի. զիրա մէրգում սրբրընը գօլայլըգլա ֆաշ ի-
տէնլէրտէն օլմատըզը ճիհէթլէ, պու պապտէ քէմալի իթի-
նա իլէ տավրանմըշ իտի. եալընըզ Ֆիլան-Գաթըր պիր կիւն
հէր նասըլ իսէ ժան-ժուտիյի սարխօշ իտէրէք արզու իթ-
տիյի թաֆսիլաթէ վագըֆ օլապիլմիշ իսէ տէ, խօտ պէ խօտ
ժան-ժուտինին իգամէթկեահընա կիթմէյէ մուվաֆֆագ
օլամամըշ իտի.

Ժան-ժուտի, միւտէպպիր օլտուզու ճիհէթլէ իյգա իյլէ-
տիյի ճինայէթլէրի տայիմա եալընըզ պաշընա եաբտըղընտան,
հալինտէն հիչ քիմսէյէ բէնկ վէրմէմիշ իտի. Ֆիլան-
Գաթըր իլէ հէր վագըթ կէօրիւշիւր իսէ տէ հէնուզ պիր-
լիքտէ պիր իշէ կիրիշմէմիշլէր իտի. եալընըզ Պէրլին ճատ-
տէսինտէնքի գօնագտա թէսատտի իտէճէքլէրի սրբգաթա
իլք տէֆա օլմագ իւզրէ իշթիրաք իթմիշ, ֆագաթ նասըլ
քի պիլիրիզ՝ օտա գուվվէտէն ֆիիլէ չըգամատը.

Ժան-ժուտի, սապահընն սաաթ սէքիզինտէ տայանը,
բիւյասընտա սրբգաթ մագսատը իլէ կիրտիյի գօնագտաքի
գատըն, պիր տագըգա կէօզիւնիւն էօնիւնտէն կիթմէմիշ
իտի. Ժան-ժուտի կիպի ճէսուր վէ ագըլը պիր հայտուտըն
պիր գատընտան պու տէրէճէ իհթիրազընա սէպէպ նէ՞ ի-
տի, պունը օգույանլարըմըզ անչամըշ տըրլար. հայտուտ՝
Նէօյլի քէօրրիւսիւ վուգուաթընտան պէրի գատընլարտան
օ տէրէճէ իւրքմիւշ իտի քի, գատըն պուլունան եէրլէրէ
կիրմէյէ պիր տիւրլիւ ճէսարէթ իտէմէյօր իտի. խուսուսի
իլէ կէօրտիւյիւ գատըն էօյլէ ատի գատընլարտան օլմայըպ,

ասըլ օ ֆէճի վուգուաթըն գահրամանը օլան գարըյա պէն-
զէյօր իտի ։

Ժան-Ժուտի, եաթաղընտան չըգար չըգմազ միւթատը
վէճհ իլէ օտասընըն էշեասընը տիւզէլթտիքտէն սօնրա,
բալթօսընըն ճէպինտէն ճամճըլարըն քէսմէյէ մախսուս օ-
լան ուճը էլմասլը ալաթը չըգարըպ պիր մահֆազայա գօյ-
տու, պատէհու մահֆազայը օճաղըն պիր թուղլասը ալթըն-
տա կիզլէտի վէ իւզէրինիտէ քիւլ իլէ էօրթիւ վէրտի. հայ-
լազը մէրգում պու իշլէրի քէմալի տըգգաթլա պիթիրտիք-
տէն սօնրա թըրաշ օլտու, սաչլարընը տիւզէլթտի, էլպի-
սէսինի սիւբիւրտիւ վէ օ կիւնիւ նէ իլէ մէշղուլ օլաճաղը-
նը տիւշիւնմէյէ պաշլայըպ, հէր իշտէն էվվէլ օ կիճէ կէօր-
տիւյիւ գատընըն քիմ օլտուղունը էօյրէնմէք վէ անտէն
սօնրա միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ներէտէ պուլունտու-
ղունը թահգըգ իյլէմէյէ գարար վէրտի ։

Ժան, պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա սօգաղա չըգ-
տը, պիր միւտտէթ Սէնթ Մարթէն գանալը պօյունճա կիթ-
տիքտէն սօնրա, գալա տըշարըսընտա վագը պուլվարլարա
տօղրու եօլ ալմաղա վէ անտէն սօնրա եօլունտան սաբա-
րագ Պէրլին ճաստէսինէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը ։

Պիզ Ժան-Ժուտիյի պուրատա թէրք իլէ նազարը տըգ-
գաթըմըզը, եինէ Պէրլին ճաստէսինտէ վագը օլուպ, Ժան-
Ժուտինին կիճէլէյին սըրգաթ մագսատը իլէ կիրտիյի վէ
ֆագաթ հիչ պիր չէյ ալամատան չըգտըզը գօնաղա աթֆ
իտէճէյիզ ։

Գօնաղըն աշճըսը օլան գատըն էրթէսի կիւնիւ մաթ-
պախա էնտիյինտէ. Ժան-Ժուտինին քէսմիշ ծլտուղու ճամ
կէօզիւնէ չարբարագ պիրտէն պիրէ պէնզի սարարտը, օ կի-
ճէ խանէ տէրունինտէ պիր սըրգաթ վէ իհթիմալ քի պիր
ճինայէթ վուգու պուլտուղունը անլատը, տէրհալ մաթ-
պախտան եէմէք օտասընա կէչտի, օրատա տախի ուֆագ
թէֆէք պազը էշեանըն ալթիւսթ իտիլմէսինտէն տահա զի-
եատէ շիւպհէլէնէրէք. «իմտատ, խըրսըզ վար» տէյու

պապըրմայա վէ մէրտիվէնտէն աճէլէ չըգարագ հանըմընըն գաբուսընը խըղը խըղը չալմայա պաշլայընճա, Միսթրէս Տիգթուրէն եաթապընտան ֆըրլանարագ.

— Նէ՞ վար, նէ՞ օլույօրսունըզ, տէյու սօրտու.

— Մատա՛մ, հէնուզ տօղրուսընը պէնտէ պիլմէյօրում, չու գատար քի պու կիճէ պու գօնագտա պիր սըրգաթ վուգու պուլմուշ տէյէպիլիրիմ.

— Սըրգա՞թ մը, խըրսըզլարը կէօրտիւնի՞զ մի.

— Համո օլսուն կէօրմէտիմ, մատամ.

— Օ հալտէ պուրայա խըրսըզ կիրտիկինի նէ՞տէն անլատընըզ.

— Մաթպախտաքի ճամը քէսմիշլէր, հէման զապըթայա խապէր վէրէլիմ.

— Արթըգ սուս, թէհլիքէ եօդ տըր, խըրսըզլար կէլմիշ իսէլէր տէ չօգտան սավուշմուշ օլմայը տըրլար, հայտէ սէն հէման մաթպախա կիթ, պէնտէ չիմտի կէլիր պիզզաթ մուայէնէ իտէրիմ.

Միսթրէս Տիգթուրէն, օ կիճէսի կիւրիւլթիւլէրի տէրխաթըր իտէրէք մէսէլէյի էլթրաֆը իլէ անլատը, հէման աչըրսընը սավտըգտան սօնրա օտասընա կիտիպ սէրվէթինի սագլատըր տօլապը թիլթրէք էլլէրի իլէ աչտը, տօլապըն հէր թարաֆընը մուայէնէ իլլէտիքտէն վէ պիր չէյ ալընմատըրընա գանատաթը քեամիլէ հասըլ իթտիքտէն սօնրա մաթպախա էնտի, ճամ բարչասը իլէ տէլիյի նաղարը տըրգաթտան կէչիրիպ.

— Էվվէ՛թ, հագգընըզ վար, պուրայա պու կիճէ խըրսըզլար կիրմիշ հէմտէ բէնչէրէմտէ չամուր վար, պիր չէյ ալամագսըզըն սավուշմուշլար, տէտի.

Աչըը գատըն պիր ճէվապ վէրէմէյուպ թիթրէյօր իտի, Միսթրէս Տիգթուրէն, եախօտ նամը տիկէրլէ Գըլօտիյա Վարնի, ճամ բարչասընը ալըպ տըրգաթլը տըրգաթլը պագտը. պիրտէն պիրէ պէնզի սարարտը, վէ քէնտի քէնտինէ.

— Զօդ զարիպ չէյ, պունտան էրիմի սէնէ մուգատ-

տէմ Նէօյլիտէ իգամէթ իյլէտիյիմ էսնատէ պիր կիճէ, ժան-ժուտի նամընտա պիր սարիգ եինէ պու սուրէթլէ խանէմէ կիրմիշ վէ եագայը էլէ վէրէրէք իշիմի կէօրտիւրտիւքտէն սօնրա զէհիրլէնէրէք վէֆաթ իթմիշ իտի, տէյու մըրըլ-տանտը։

Գըլօտիյա պիր միւտտէթ տիւշիւնտի, կէօզլէրինի ճամ բարչասընտան այըրմայօր իտի, մէզպուրէնին հայրէթի կիթ-տիքճէ արթարագ, քէնտի քէնտինէ սէօզիւնի տէվամ իլէ.

— Էվվէ՛թ, օ կիճէ ժան-ժուտի բէնչէրէնին ճամընը եինէ պէօյլէ քէսմիշ իտի, աճէպա պու խապիս, զէհրին թէ-էսիրի իլէ էօլմէտիտէ էլան եաշայօ՞րմու, տէտիյի սըրատա, աշճը գատըն, Գըլօտիյանըն սիւքիւթինէ թէաճիւպ իտէրէք.

— Մատա՛մ, բօլիս գօմիսէրինի չաղըրայը՞մ մը, տէյու սիւալ իթտի։

— Խա՛յըր, բօլիս գօմիսէրինի չըղըրմագ լազըմ տէյիլ, սիզ հէման գօշա գօշա կիտինիզ պիր ճամճը կէթիրինիզ։

— Լաքին մատամ . . .

— Պէն նէ արզու իտիյօրսամ սիզ օ եօլտա խըտմէթ իտէճէքսինիզ, մուխալիֆէթ իսթէմէմ, հաթտա պու կիճէ վուգու պուլան հատիսէտէն քիմսէնին խապէրտար օլմամա-սընը իսթէրիմ, էկէր պիր չէյ իշիտէճէք օլուրսամ սիզի տէրհալ գօվարըմ։

— Էմրինիզի իճրա իտէճէյիմտէն էմին օլունուզ մա-տամ։

Աշճը գատըն, մատամասընը ատէթա տիվանէ եէրինէ գօյարագ չըգըպ կիթտի, Գըլօտիյա Վարնի մաթպախտա եալընըզ գայընճա էլինտէքի ճամ բարչասընը գըրըպ թուզ կիպի տաղըթտը, տէսիսէքեար գատըն էլինէ պիր բըչագ ալարագ բէնչէրէ իւզէրինտէ գալան ճամ բարչալարընըտա սէօքտի աթտը, պատէհու աճը աճը կիւլէրէք.

— Իշթէ ճամ բարչալարընտան էսէր գալմատը, պունը հիչ պիր քիմսէ տույմամալը տըր, բօլիս մամուրլարը թահ-գըդաթէ կէլսէլէր պիլէ ինքեար իտէպիլիրիմ . . . բօլիսին

թահգրգաթը իշիմէ էլվէրմէզ, պու կիպի շէյլէրտէն խօշ-լանմամ, տէտի ։

Գրլօտիյա տալկին պիր հալտէ եօդարը չրգտը, մէզ-պուրէ ժան-ժուտիյի տիւշիւնիյօր իտի . պիրտէն պիրէ թէ-վագուֆ իտուպ եիւքսէք սէտա իլէ .

— Միւմքիւն տէյիլ, ժան-ժուտի էօլմիւշ տիր, քէն-տիսինի զէհիրլէտիյիմ սրրատա . . . տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տը-լաթուր-Վօտիյօտան օլան չօճուգտա Սէն նէհրինէ աթըլմըշ տըր, մահվ օլմուշ տըր ; կազէթալարտա հէր կիւն պին տիւրլիւ ճրրգաթտան պահս օլունույօր, խրրսրզլարըն հէբ-սիտէ պունը եաբապիլիր, պէն եիրմի սէնէտէն պէրի ժան-ժուտի նամընտաքի ատէմի արայօրում, հալ պու քի պու-լամատըմ, միւթլագա պու հայտուտ վէֆաթ իյլէմիշ տիր, տէտի, վէ պիր միւատէթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա թէքրար իլավէյի մէգալ պիրլէ .

— Էվվէ՛թ, խանէմէ պիր խրրսրզ կիրմիշ տիր, պուրասը մուհագգագ, հէմտէ եաթագ օտամըն եանընտաքի օտայա կիրտիյինիտէ պիլիյօրում, չիւնքի կիւրիւլթիւսինի իշիթտիմ, ֆագաթ պու խրրսրզ հիչ պիր շէյ ալամագսրզըն ֆիրար իթմիշ տիր, նիշին ալմատը . պուրասը անլաշըլմայաճագ պիր հալ, եա Նէօյլիտէ օլտուղու կիպի սարիգ իլէ եիւզ եիւզէ կէլէ իտիմ . . . (պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա) պէնտէ նէ ահմագ գարըյըմ, նէ վազիֆէմ, ուզուն ուզատը տիւ-շիւնիպ տուրուեօրում . . . էվիմէ խրրսրզ կիրտի, պիր շէյ ալմատան չրգտը . իշթէ մէսէլէ պունտան իպարէթ տիր . ի-շին էն էյիսի էթրաֆա պիր տէմիր բարմագլըգ չէքմէլի, բէնչէրէլէրէ գանատ եաբտըրմայը վէսսէլամ, տէտի ։

Գրլօտիյա, եախօտ նամը տիկէրլէ Մըսթրէս Տիգթու-րէն պունլա տէտիքտէն սօնրա օտասընա կիրուպ թուալէթի իլէ մէշղուլ օլտուղու սրրատա, աշճը գատընը կէթիրտիյի ճամճը տախի ճամը եէրինէ կէչիրմէքտէ իտի . մէզպուրէ օ կիւն բազարլըգ իթտիյի պիր արապանը վիրուտինէ ինթի-զար իթտի, խրամէթլէրինին լայրգը իլէ կէօրիւլէպիլմէսի

իչին պիր ուշագ իլէ պիր արապաճը յա իհթիյաճը վար իտի. խանէսինին նէ բէք գալապալըգ նէտէ բէք խալի օլմայըպ իթիտալ իւզրէ պուլունմասը իչինէ եարատըղընտան, պիթթապի պու նօգսանլարը իքմալինի արզու իտէյօր իտի։

Ժան-Ժուտիյէ կէլինճէ, պիր միւտտէթ տօլաշտըգտան սօնրա Պէրլին ճաստէսինէ Մըսթրէս Տիգթուրէնին իգամէթ իյլէտիյի 24 նօմէրօլու խանէնին էօնիւնէ մուվասըլէթ իթտի, օ կիճէ թասատտի իյլէտիյի սըրդաթա տայըր խանէ տէրունինտէ կիւզէրան իտէն վուգուաթը սապըրսըզլըգլա պէքլէյօր իտի։ խանէ տէրունինտէ հիչ պիր սէս սէտա իշիտիլմէմէսինէ նէզարէն, քէյֆիյէթին բօլիսէ խապէր վէրիլմէտիյինի անլատը, էթրաֆընա տըգդաթլա կէօզ կէզտիրիպ, քիմսէ պուլունմատըղընա դանամաթ հասըլ իտէր իթմէզ, օ ճիվարտա հէնուզ ինշտաթը խիթամ պուլմայան պինանըն իչինէ սօգուլարագ պիր սաաթ գատար օրատա պէքլէտի. պու սըրատա պիր չիֆթ ալա պարկիր գօշուլմուշ ճէտիտ պիր արապա իլէ պիր արապաճընը խանէյէ կիրտիքլէրինի կէօրէրէք, պիր տէրէճէյէ գատար մէմնուն օլտու վէ քէնտի քէնտինէ

— Օ՛խ, մատամ՝ աթլարը արապալարը եօլունա գօյտու, շիմտի թապիյի ուշագլարտա թէտարիք իտէճէք տիր քի, անլէրի քէնտիմէ ճէլպ իտէպիլիրիմ, պու բէք գօլայ տըր, պիրէր գատէհ իլէ պունլար պանա մութի օլուրլար, ֆագաթ իշ պունընլատա պիթմէյէճէք տիր. Տըլաթուր-Վօտիյօյը պուլմագ լազըմ տըր, գօճա պիր տիւգին էլպէթ Բարիզտէ գօնազը, աթը, արապասը վար տըր, պունը պուլմագ միւշկիւլ տէյիլ տիր սանըրըմ, հէլէ պիր քէրրէ Սէնթ-Ժէրմէն եախօտ Սէնթ-Օնօրէ սէմթլէրինէ պաշ վուրալըմ պագալըմ. ա՛հ, էյ պախթ ու թալի, պու տէֆա Նէօյլի քէօբրիւսի ֆաճիասընը ագթէօրլէրինի էլէ կէչիրիյօրուզ, արթըգ սէֆալէթ նիհայէթ պուլաճագ, հէր իքիսինինտէ խազինէլէրի պիզիմ տիր, տէտի.

Ժան-Ժուտի պուլունտուզու մահալտէն չըգարագ պիր

չօգ սօգաֆլար տօլնչտրգտան սօնրա, Ատլիյէ նէզարէթի տայիրէսինին էօնիւնէ չրգտը, տայիրէնին գաբրսը էօնիւնտէ քիպար ֆամիլեալարտան պիր չօգ զէվաթըն արապալարը, ուշագլարը, թօբլանարագ էբէյիճէ պիր գալապալըգ կէօրիւլիյօր իտի. Ժան-Ժուտի իլք թէսատիւֆ իյլէտիյի կէնճ պիր ուշաղա թէգարրուպ իտէրէք.

— Աֆվ իտէրսինիզ միւսիւ սիզէ պիր չէյ սօրաճաղըմ, սիզի աղըճըգ թաճիզ իտէճէյիմ, տէմէսի իլէ կէնճ ուշագ իատէյի սէլամ իլէ ճէվապա հաղըր օլտուղունը պիլտիրինճէ, Ժան-Ժուտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Հալ ու գըյաֆէթինիզին միւքէմմէլիյէթինտէն զատէկեան սընըֆընա մէնսուպ պիր էֆէնտինին խըտմէթինտէ պուլունտուղունըզը անլայօրում, տէտի.

— Ալտանմայօրսունըզ էֆէնտի, ֆիլհաքըգա երպապը ասալէթտէն մարքի . . . նին խըտմէթինտէ պուլունմադտայըմ.

— Աֆվընըզը րէճա իտէրիմ . . . քիպար ֆամիլեալար եէքտիկէրինին ահպապը տըր . . . պինաէն ալէյհ պիրիսինի սօրսամ հէր հալտէ ճէվապ վէրէպիլիրսինիզ . . .

— Բէք տօղրու, ֆագաթ անլամադ իսթէտիյինիզ չէյ նէ՝ տիր.

— Էֆէնտինիզլէ՝ երպապը ասալէթտէն օլան ֆամիլեալարը էլպէթ զիյարէթ իտէրսինիզ.

— Շիւպհէսիզ.

— Պէն տէ քիպարլարտան պիրինին, եանի միւսիւ լը Տիւգ տը Լաթուր-Վօտիյօնըն գօնաղընը էօյրէնմէք իսթէյօրում.

— Բէք դօլայ, չու գարշըտաքի արապայը, հանի չու մաթէմ ալամէթի կէօրիւլէն արապա վէ ուշաղը կէօրիւյօրմուսընըզ, իշթէ օ Տիւգ տը Լաթուր-Վօտիյօնըն արապասը վէ ուշաղը տըր, անլէրէ միւրաճաաթլէ իսթէտիյինիզ թաֆսիլաթը ալապիլիրսինիզ.

— Թէչէքքիւր իտէրիմ,

22

Հայտուտ սէօղիւ ուղաթմատը, տէրհալ կէօսթէրիլէն արապայա տօղրու եիւրիւյէրէք քէնտի քէնտինէ.

— Էվվէթ, եագալատըմ, շիմտի իքի պանքէրիտէ էլտէ իթտիմ, ագըլանէ հարաքէթ իտուպ իքիսինիտէ սօյմալը, տէյէրէք ուշաղըն նէղտինէ թէգարրուպ իլէ իհթիրամքեարանէ սէլամլայարագ.

— Միւսիւ... ալտըղըմ մալիւմաթէ կէօրէ ծիզ միւսիւ լը տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն խըտմէթինտէ պուլունույօր իմիշսինիզ, տէտի.

— Էվվէթ տօսթում, բէք տօղրու խապէր ալմըշսընըզ, պուրատա տիւգ հազրէթլէրինի պէքլէյօրում.

— Եագընտա չըդաճագլար տէմէք օլուր.

— Էվվէթ.

— Տիւգ հազրէթլէրինի կէօրէպիլիրմիյիմ.

— Շիւպհէսիզ.

— Քէնտիլէրինէ պիր չէյ արզ իտէպիլիրմիյիմ.

— Խա՛յըր, տիւգ հազրէթլէրի սօգագտա քիմսէնին մարուզաթընը տինլէմէզլէր.

— Պէնտէնիզ տիւգ հազրէթլէրինին մէրհում բէտէրլէրինին էմէքտարլարընտան պիրինին օղլույըմ, շիմտիքի հալտէ պէօյիւք պիր իհթիյաճ իչինտէ պուլունույօրում, ճիւմլէ հագգընտա մէպզուլ օլան մէրհամէթինէ իլթիճա իտէճէք իտիմ...

Տիւգ հազրէթլէրինի եօլտա թաճիզ իտէճէյինիզէ, Սէնթ-Տօմինիգտէ վագը գօնաղընըն գաբուսը եանընտա պէքլէրսինիզ, արապալարը գաբուտան կիրտիյի սըրատա արգասընտան գօշարսընըզ...

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, տէտիյինիզ կիպի եաբաճաղըմ։

Ժան-Ժուտի, տիւդ տը Լաթուր-Վօտիյօյը ուզագտան կէօրմէք էմէլի իլէ պիր քիւշէյէ չէքիլէճէյի սըրատա, ամէլէ գըյաֆէթինտէ պիր ատէմ նէզարէթ տայիրէսինտէն չըդըպ արապալարա տօղրու կէլիյօր իտի. մէրդում Ժան-Ժուտիյի կէօրիւր կէօրմէզ տուրտու, կէօզլէրինի հայտուտտան այըրմայօր իտի. Ժան-Ժուտիյէ թէդարրուպ իթմէսի իլէ, հայտուտ եէք նազարտա պու ատէմին քիմ օլտուղունը անլամըշ օլմաղըլա թէբէտէն թըրնաղ գատար թիթրէտի իսէ տէ, հալինտէն ըէնկ վէրմէմէք իչին ճէպրը նէֆս իտէրէք կէլէն ատէմէ.

— Պէնտէն նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէտի։

— Սիզէ պիր չիֆթ լագըրտը սէօյլէմէք իսթէրիմ։

— Պիր չիֆթ լագըրտը՞ մը, եանլըշընըզ վար միւսիւ, պէն սիզի թանըմայօրում։

— Պէն սիզի կէօրիւր կէօրմէզ թանըտըմ, սիզ Ժան-Ժուտի վէ եախօտ նամը տիկէրլէ Բօզինեօլ տէնիլէն հայտուտսըն։

— Ֆարզ իտինիզ քի Ժան-Ժուտի օլայըմ... պէնտէն նէ՞ իսթէյօրսունըզ, սիզ քի՞մ օլույօրսունըզ։

— Պէն բօլիս մէմուրըյըմ։

— Բէք կիւզէլ, քիմ օլուրսանըզ օլունըզ... պէն պօրճումը էտա իթտիմ, ճէզամը չէքտիմ... շիմտի պէնտէն նէ՞ իսթէյօրսունըզ։

— Պէն հիչ պիր չէյ իսթէմէյօրում, ֆագաթ միւսթանթիգ միւսիւ Պուվրէլ սիզի կէօրմէք իսթէյօր. իմտի կիւրիւլթիւ բաթըրտը լազըմ տէյիլ... կէօրիւյօրսունըզ քի մուգավէմէթ վէ մուխալիֆէթէտէ մահէլ եօգ տըր, թէվգըֆընըզ իչին միւզաքէրէ վար, հէման արդամ սըրա կէլմէյէ պագընըզ։

— Թէվգըֆ միւզաքէրէսի հա՛, ֆագաթ պէնի նէ՞ իչին թէվգըֆ իտէճէքլէր...

— Օրասընը սիղ պէնտէն էյի պիլիրսինիզ։

— Պէն պիր շէյ եաբմատըմ քի . . .

— Միւսթանթիգին հուզուրունա չըդտըղընըզ վագըթ պու սէօզլէրի սէօյլէյէպիլիրսինիզ։

Պու սըրատա բօլիս մէմուրը պիր իշարէթլէ օրալարտա տօլաշմագտա օլան իքի նէֆէր ժանտարմալարը եանընա ճէլպ իլէ քէնտիսինի պիլտիրտի, նէֆէրլէրին պիրի սաղ վէ տիկէրի սօլ թարաֆլարընա կէչէրէք, ֆիրարէ տավրանմագտա օլան ժան-ժուտիյի էյիճէ եագալատըլար, բօլիս մէմուրը իսէ ճէպինտէն պիր քէլէբչէ չըդարարագ հայտուտա իրայէ իլէ.

— Պունը կէօրիւյօրսունըզ ա՛, պու հիյնի հաճէթտէ սէրքէշլիյինիզի թատիլ իտէճէք, սիզի եօլա կէթիրէճէք պիր վասէթա տըր. ֆագաթ իւմիւտ իտէրիմ քի պունա հաճէթ դալմագ . . .

ժան-ժուտի, արթըգ ճէվապ վիրմէյուպ պաշընը էօնիւնէ էյէրէք հագդընտա ըէվա կէօրիւյէճէք մուամէլէյէ արզը թէսլիմիյէթ իթտի. իքի նէֆէր ժանտարմալար իլէ բօլիս մէմուրը, ժան-ժուտիյի արապայա իրքեապէն կէօթիւրմէյէ պաշլատըլար, տէրէճէյի նիհայետէ մէյուս օլան հայտուտ էսնայի բահտէ բէք տալկըն վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ պուլունույօր վէ զիհնինտէն չու միւթալաայը կէչիրիյօր իտի։

— Սէպէպինի պիլմէտիյիմ պիր ճաատէտէն տօլայը թէվգըֆ օլունույօրում, նէ պէտպահտ պիր ատէմիմ, պարի տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօյը կէօրէպիլսէ իտիմ, իչթէ թասավվուրաթըմ քեամիլէն մահվ օլտու. ֆագաթ աճէպա պէնի նէ իչին տէրտէսթ իտիյօրլար։

Նասըլ քի մալիւմ տիր, Ֆիլան-Գաթըրըն իխպարաթը ազ միւտտէթ զարֆընտա սէմէրէսինի կէօսթէրմէյէ պաշլատը. իւչ չարեէք սօնրա ժան-ժուտի բօլիս նէզարէթի թէվգըֆխանէսինտէ պուլունույօր իտի. հայտուտ, թէվգըֆխանէյէ կիրինճէ գաբանա թութուլան վահչի հայվան-

լար կիպի մահբէս սալօնընը էնինի պօյունը սիւրաթլա տօ-
լաշարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Հայ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, էլիմէ պիր խազինէ
իլէ ինթիգամ կէչտի, էմէլիմէ նայիլ օլմագսըզըն թէվգըֆ
օլունտում, ֆագաթ պու թէվգըֆըմըն սէպէպի նէ՞ իտի.
պու կիճէքի սըրգաթ՝ օլամազ, չիւնքի պիր չէյ ալմատան
չըգտըմ, չիմտիյէ դատար հէր իշի եալընըզ պաշըմա կէօր-
տիւյիւմ իչին, արգատաշլարտան պիրի պէնի էլէ վէրմէք՝
իհթիմալի եօգ տըր... պիրիսի իֆթիրա իթսէ տէ նէ չըգար,
մէյտանտէ իմարէ եօգ... տէմէքտէ իտի.

Տէսիսէքեար հայտուտ, օ դատար խայալաթէ տալմըշ
կիթմիշ իտի քի, սալօն դաբուսը աչըլըպ դաբանտըզը հալ-
տէ ֆարդընտա օլամատը, ումուզունա պիր էլ տօգունտու-
զու զէման քէնտինի խայալաթտէն ալապիլտի վէ սապըգ
Նօթէրի դարշըսընտա կէօրիւր կէօրմէզ.

— Նօթէ՛ր, տէյու հայգըրտը.

— Էվվէ՛թ, էսկի արգատաշըն Նօթէր, սէնի պու դա-
տար չաբըգ կէօրտիւյիւմտէն տօլայը պէնտէ հայրէթէ տիւ-
չար օլտում.

— Տէմէք օլույօր քի, պուրայա կէլէճէյիմի պիլիյօր ի-
տին.

— Շիւպհէսիզ.

— Նա՞սըլ մալիւմաթ հասըլ իտէպիլտին.

— Ֆիլան-Գաթըրըն իֆատէսինէ կէօրէ սէնին պէհէ-
մէհալ պուրայը զիյարէթ իթմէքլիյին լազըմ կէլիյօր իտի
... տահա տօղրուսը Ֆիլան-Գաթըր սէնի էլէ վէրտի. ա՛հ
տօսթում, պէն բէք չօգ զայրէթ իթտիմ ֆագաթ սէօզ
թէէսիր իթտիրէմէտիմ.

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պէնտէն նէ՞ իսթէյօր իտի.

— Էօլիւմինի իսթէյօր իտի.

— Օ՛ֆ, չաթլայաճաղըմ, նէ՞ իչին, պէն քէնտիսինէ նէ՞
եաբտըմ.

— Ֆիլան-Գաթըր տէյօր քի, Ժան-Ժուտի Պէրլին ճատ-

տեսինտէքի խագինէյի քէնտիսի իչին սագլամագ իսթէտի, պիզի թէվգըճ իթտիրտի։

— Եալան տըր։

— Պէնտէ ինանմամտըմ, ֆագաթ արթըդ պիր քէրըչ ղիհնինէ եէրլէչտիրմիշ... ճայտըրմագ միւմքիւն օլմատը։

Հայտուտըն չէհրէսի ղարիպ պիր չէքլէ կիրտի, տիշլէրինի կըճըրտաթըյօր վէ եուսրուգլարընը սըգարագ էլինէ կէչտ, Ֆիլան-Ֆաթըրըն օ անտէ ճանընը ալմագ իսթէտիյի հալ ու թավրընտան անլաշըլըյօր իտի. հայտուտ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Բէք կիւղել... պէն էլպէթտէ օ խապիսին հատտինի պիլտիրէճէյիմ...

Սապըդ նօթէր, հըսսըյաթը ինսանիյէտէն պիպէհրէչ իսէ տէ, Ֆիլան-Ֆաթըրը աճըրըզընտան ժան-ժուտինին հիատէթինի թէսկինէ չալըշարագ.

— Ժա՛ն դալտաչըմ, պու ֆիքիրտէն վազ կէչ, հէր նէ եաբարտան քէնտինէ իթմիշ օլուրսուն, կէլ սէնինլէ պիր աղ գօնուշալըմ...

— Նէլ, կէլ, նիչի՞ն գօնուշմայալըմ...

— Ա՜հ ոօսթո՛ւմ, Ֆանթ-Տարժանա կէլմիշ օլսա իտին պու ֆէլաքէթի պաչընա կէլմէզ իտի, օրայա կէլմէտիյին իչի պօզը։

— Նէ՞ տէմէք, պէն օրայա կէլտիմ։

— Կէճ կէլտին, տէյի՞լ մի։

— Խա՛յըր... սիզի թէվգըճ իթտիքլէրի սըրատա կէլտիմ, ֆագաթ եանընըզա եագլաշամատըմ։

— Պիր չէյ ոօրաճաղըմ, լաքին տարըլմայաճագսըն, պիզի էլէ վէրմէտին, տէյի՞լ մի։

— (Վահչիեանէ պիր սուրէթլէ.) Պէ՛ն, պէն արգատաշլարըմը էլէ վէրէճէյիմ հա՛, պէն Ֆիլան-Ֆաթըր կիպի ալչագճասընա արգատաշլարըմը էլէ վէրէյիմ, էօյլէ՞ մի, Ալլահ կէօսթէրմէսին, պէնտէն պէօյլէ պիր չէյ մէմուլ իտի՞րմիսին։

— Ասլա մէմուլ իթմէմ, նամուսըմ իւզէրինէ եէմին ի-տէրիմ քի, պու ալչագլըղը սէն իրթիքեապ իթմէզսին, պու-նը պին տէֆա Ֆիլան-Գաթըրա սէօյլէտիմ, ֆագաթ թէէս-սիրի օլմատը։

— Էօյլէ իսէ պիր տէյէճէք եօգ . . .

Պու էսնատէ գաբու աչըլարագ իչէրիյէ կիրէն կարտի-յանըն մահբուսլարը թաամա տավէթ իթմէսի, պու իքի էս-կի արգատաշ արասընտա ճէրէեան իտէն միւքեալէմէյի իխ-լալ իթմիչ իտի։

Պիզ չիմտի միւսիւ լը տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գօ-նաղընա նագլը քէլամ իտէճէյիզ։

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, օ կիճէ ալաֆրանկա սա-աթ սէքիզտէ օղլու Հանրի իլէ պէրապէր թաամ իթտիք-տէն սօնրա օտասընա կիրտի, հալ ու թավրընտա պէօյիւք պիր թէպէտտիւլ վար իտի, տայիմա կիւլէր եիւղ օլան տիւգ, օ կիճէ խիլաֆը միւթատ սէրթ վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալ-տէ իտի, տէրհալ չընկըրաղը չէքիպ օտա ուշաղընը ճէլպ իտէրէք.

— Ֆէրտինա՛նտ, պու կիճէ սաաթ տօգուզ իլէ օն ա-րասընտա միւսիւ Թէֆէր նամընտա պիր միսաֆիր կէլէճէք տիր, պու զաթը հէման օտամա կէթիրինիզ, տէտի։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ։

— Ագշամ կազէթալարը կէլտի՞ մի։

— Կազէթալար եազըխանէնիզին իւզէրինտէ տիր։

— Բէք ալա կիտինիզ, սիզէ իհթիյաճըմ եօգ տըր։

Ուշագ թազիմ իլէ չըգըպ կիթտի, Ժօրժ, կազէթա-լարըն պիրինի ալարագ պաղընը եըրթըպ աչտը, պիր կէօզ կէզտիրտի, պիրտէն պիրէ պէնզի սարարարագ կազէթա է-լինտէն տիւշտիւյիւ կիպի, քէնտիսիտէ եէրէ տիւշմէմէք ի-չին պիր սանտալեէ իւզէրինէ օթուրտու, օգուտուղու շէյ-տէն էյիճէ անլայըպ գանաաթը քեամիլէ հասըլ իթմէք ի-չին կազէթայը եէրտէն ալըպ թէքրար օգուտու, հէյհա՛թ, օգուտուղու շէյ բէք տօղրու իտի, ալտանմայօր իտի. օ-

գուտուղը չէյին նէ օլտուղունը անլամագ իչին տիւգիւն տուտագլարը արասընտան չըգան շու աթիտէքի սէօզլէրէ տըգգաթ օլունմագ լազըմ կէլիր։

— Միւտհիշ մազի, մէրտո՛ւտ վէ մէնֆուր մազի, պէն սէրվէթ ու շէօհրէթիմլէ մէրթէպէյի պալայէ չըգմըշ պիր տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ օլմագ վէ պու նամը գազանմագ իչին իխթիյար իյլէտիյիմ ֆէտաքեարլըգլար էսնասընտա թիթրէմէտիյիմ հալտէ շիմտի թիթրէյիմ, պու շէօհրէթ ուղուրընտա պին տիւրլիւ մէվանի վէ միւշկիւլաթէ ղալէպէ իտէրէք դան տէօքէյիմ, ճան եագայըմտա՝ շիմտի իսթիրահէթ իտէմէզ օլայըմ. ա՛հ Գըլօտիյա, պու գարընը կիւզէլ եիւզիւ վէ լաթիֆ թէպէսսիւմլէրի պէնի էսիր իթմիշ իտի. հէր էմրինի եէրինէ կէթիրմէք իչին իպթիտա սախթէքեարլըգ, սըրգաթ վէ ատէմ էօլտիւրմէք կիպի ճինայէթլէրէ ճիւրաթ իթտիմ, էկէր պիր գուվվէյի մանէվիյէ պէնի մուհաֆազա իթմէմիշ օլսա իտի, շիմտիյէ գատար եա մահբէստէ պուլունաճագտըմ, եախօտ չօգտան պաշըմը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իթմիշ օլաճագ իտիմ, պու կիւն տիւգ, շան ու շէօհրէթ, ասալէթ վէ միլեօնլար սահիպի օլուշըմ, եինէ օ գուվվէյի մանէվիյէ սայէսինտէ տիր, եօգսա պէն չօգտան մահվ օլմուշ իտիմ...

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ պաշընը կէօյսիւ իւզէրինէ էնտիրտի, պիր գաչ տագըգա շիտտէթլէ չարբմագտա օլան գալպինի տինլէտիքտէն վէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.

— Գըլօտիյա պէնտէն այրըլալը եիրմի սէնէ օլտու, պիւսպիւթիւն խաթրըմտան չըգմըշ իտի, վէֆաթ իթմիշ տիր սանըրտըմ, Մօնթ Բարնաս մէզարլըզընտա կէօրտիւյիւմ ատէմին իֆատէսինտէն հայաթտա օլտուղունը զանն իթմիշ իտիմ. շիմտի անլատըմ քի պիր միւնթէգիմ Գըլօտիյայը մէզարտան չըգարըպ ալէյհիմտէ իսթիխտամ իտիյօր... պու միւնթէգիմ քի՞մ տիր, պէնտէն նէ՞ իսթէյօր, եօգսա պիկիւնահ օլտուղու հալտէ ճէլլատըն սաթըրընա պօյնունը թէսլիմ իտէն պիչարէնին, ճինայէթտէ զիյմէտխալ օլմա-

տըղընա տայըը իմարաթը միւգթազիյէյի խաթիհսալ իլէ, պէնի բէնչէյի ատալէթէ մի թէսլիմ իտէճէք տիը. խայըը պու միւմքիւն տէյիլ, ֆագաթ էֆքէարը ումուտմիյէյի նէ եօլտա թէսկին իտէճէյիմ...

Տիւգ պուրատա թէվագուֆ լիթաի, եիւզիւնիւ իչի էլլէրի իլէ սէթը իտէրէք տիւչիւնատիւ, պիր դաչ սանիյէ սօնրա պաչընը գալըրարադ ճիատաի վէ դաթի պիր սուրէթտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Էվվէ՛թ, օ տէհչէթլիւ սըրրան քիմսէյնին խապէրի օլմամալը տըր, օ սըրը մէ յատանէ չըգարան ատէմին վայ հալինէ, տէտի.

Ժօրժ պու միւլահազաթը միւտհիչէտէն պիթապ գալըպ սանտալեասընըն արգասընա տաեանտը, կէօզլէրի խանէլէրինտէն տըչարըյա ֆըրլամըշ, չէհրէսինէ էօյլէ պիր վահշէթ չէօքմիւշ իտի քի, պու հալինի կէօրէնլէրին, էօնիւնէ քիմ չըգարսա պօղըվէրէճէք զանն իթմէմէլէրի գապիլ տէյիլ իտի.

* * *

Հիքեայէմիզին էսասընը թէշքիլ իտէն ֆաճիայը հիքեայէյ պաշլամազտան էվվէլ, ազայի վագաատէն օլան Ժան-Ժուտի, սապըդ նօթէր, Բընէ Մուլէն, Անժէլ լա Բէվվայէ, օղլու Ապէլ, Միխթրէս Տիգթուրէն վէ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն մագիլէրինէ տայըը, ազընըդ թաֆսիլաթ վէրմէյի մինասիպ կէօրէրէք, պուրայա գատար գարինի քիրամէ էբէյիճէ մալիւմաթ վէրմիշ իտիք, իչթէ չիմտիտէ հիքեայէյ պաշլայօրուդ:

1835 սէնէսինտէ Բարիզ ճիվարընտա Պըրունվայէ թէսմիյէ իտիլէն քէօյտէ, տօգթօր լը Բէվվայէ նամը իլէ մարուֆ հաղըդ, միւսթէգիւմ իւլ էթիվար, վէ ղայէթ նամուսլը պիր ատէմ վար իտի քի, հայլի ղէմանտէն պէրի պու քէօյտէ իճրայի թէպապէթլէ մէչղուլ պուլունույօր իտի:

Տօգթօր լը Բէվվայէ, հէր խըտմէթինի թէսվիյէ իտէն

եաչլը պիր խըտմէթճի գատըն իլէ եաշայօր իտի քի, Սուզան թէսմիյէ իտիլէն պու գատըն, միւտտէթը մէտիտէ տօգթօրըն խըտմէթինտէ պուլունարագ, քէնտիսինի սօն տէրէճէ սէվտիրտիյի կիպի, էֆէնտիսի հագգընտա պիր հըսսը շիւքրան իլէ տայիմա իպրաղը ստտագաթտա գուսուր իթմէյօր իտի։

Տօգթօրըն, մաքինաճը վէ հագրգաթէն սէնաթընտա գուվվէյի իխթիրակյէսի իլէ մէշհուր վէ միւգթէտիր, Բօլ լը Բէվվայէ նամընտա պիր եէկէնինտէն պաշգա ագրապասը եօգ իտի. Բօլ լը Բէվվայէ, պիր գաչ սէնէ մուդատտէմ Բարիզտէ թէէհհիւլ իտուպ, սէվկիլի զէվճէսի իլէ սէմէրէյի մուհապէթլէրի օլարագ պիրի էրքէք վէ տիկէրի գըզ իքի չօճուղը տիւեայէ կէլմիշ իտի. հէր սէնաթքեարտէ պուլունան ֆիքրի ալի վէ հըրսը սէրվէթ պու զաթտէ տախի մէվճուտ իտի։

Օ սէնէնին Նոյեմբեր այը իչինտէ ֆուրթունալը պիր կիճէտէ, տօգթօր պէր միւթատ իշլէրինտէն գութուլարագ, թաամ իթմէք իւզրէ սօֆրայա օթուրաճաղը սըրատա, քէօյիւն լօգանթասընտա ախըր խըտմէթինի իյֆա իտէն ուշագ, սուրէթը աթիտէ մուհարրէր իմզասըզ պիր թէզքիրէյի տօգթօրա թագտիմ իթմիշ իտի։

« Միւսիւ տօգթօր.

« Մէսէլէ հայաթէ միւթալիք օլտուղունտան, միւմքիւն օլապիլտիյի գատար սիւրաթլա թէշրիֆինիզ ըէճա օլունուր, իհթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ օլունաճաղընըզա շիւպհէնիզ օլմասըն.....

Տօգթօր լը Բէվվայէ, խըտմէթճիսի իհթիյար Սուզանտէն, տուլ մատամ Բըժուբըլօմօնըն ճիվարտէ վագը սէյֆիյէսինին, պիր թագըմ էճնէպիլէր թարաֆընտան իսթիճար իտիլտիյինի խապէր ալմըշ իտի. աճէպա պու էճնէպիլէր քիմլէր իտի, պուրասընը տօգթօր կիպի քէօյտէ տախի հիչ քիմսէ պիլմէյօր իտի. հէր նէ հալ իսէ մատէմ քի

թեզքիրետէ հայաթտան պահս օլունույօր, սրհհէթը ումումիյէնին մուհաֆազասընը տէրիւհտէ իտէն տօգթօր լը Բէվվայէ կիպի նամուսլը պիր ատէմին, տավէթ օլունտուղու մահալէ կիթմէմէսի գապիլ մի տիր։

Իհթիյար խըտմէթճի, տօգթօրն պու տավէթէ իճապէթ իթմէմէսի հագգընտա միւմքիւն օլապիլտիյի գատար սէօզ սէօյլէտի իսէ տէ, տօգթօր հէվալէյի սէմի իթիպար իթմէյէրէք, հէնուզ եազմուրտան ըսլագ պիր հալտէ օլան եազմուրլուղունը ումուզլարը իւզէրինէ վազ իլէ, տավէթ օլունտուղու մահալէ ազիմէթ իթտի։

Գաբույա թէգարրուպ իթտիյի էսնատէ գաբունընն աչըգ պուլունտուղընը վէ պիր պէսլէմէնին քէնտինի պէքլէմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւ... տօգթօրը գարշըլայան պէսլէմէ էօնիւնէ տիւշէրէք մէրտիվէնլէրտէն եօգարը չըգարտը վէ սուֆատան մուրուր իլէ պիր գաբու աչարագ տօգթօրը իչէրիյէ ալտը, եօգարըտա տա էն էվէլ գարշըսընա իրի վէ գուվվէթլիճէ պիր գատըն չըգտը, պու գատըն մատամ Ամատիս թէսմիյէ օլունմագտա իտի։

Մատամ Ամատիս, պիր գատընտա վիճուտի միւմքին օլտուղու գատար նէզաքէթ վէ հիւրմէթը մախսուսէ իլէ տօգթօրըն հալ ու խաթրընը սիւալ իթտիքտէն սօնրա, քէնտիսինի ճէլպ իթտիքլէրի մատտէ հագգընտա վէ եա տահա տօղրուսը օ սըրրըն մէյտանէ չըգմայաճաղընա եէմին իթմէսինի թալէպ իթտի։

Տօգթօրլար զաթէն տիբլօմա ալըրքէն գանունէն եէմին իթտիքլէրի կիպի, պիր թապիպին նամուսը պու կիպի էսրարը տէյիլ տահա պէօյիւքլէրինի թէվտիյէ միւսաիտ օլաճաղընտան, պու թէքլիֆտէն տօգթօր լը Բէվվայէնին ճանը սըգըլարագ հէման պըրագըպ կիթմէյէ տավրանտը, ֆագաթ պու սըրատա մատամըն ըէճալէրի վէ իպրամըարը իւզէրինէ կէրիյէ տէօնտիւ...

Մատամ Ամատիս թէսմիյէ իտիլէն պու գատըն, Ֆըլօր-Ըսբինէր-Բօղալպա-Մօպէրթ սօգաղընտա չամաչըր եայ-

գայան պիր գատըն իլէ նամալիւմ պիր բէտէրտէն տօղմուշ վէ օ թարիխտէ Ֆրրանսա օրտուլարընըն էն պիրինճի երզագ միւթէահիւտլէրինտէն, միւսիւ Ամատիս Մրբէլլօտան տուլ գալմըշ իտի։

Միւթէվէֆա զէվճի, ագրան ու էմսալինէ ֆայըգ զէնկին պիր ատէմ օլտուղու ճիհէթլէ, մատամ Ամատիս, զէվճինտէն գալան միյրաս սայէսինտէ քիպար ֆամիլեալարըն իգամէթ իթտիքլէրի Սէնթ-Լույի սօգաղընտա, կիւզէլ պիր խանէնին պիրինճի գաթընտա իգամէթ իտիյօր իտի. պու թարիխտէ քէնտիսի թագրիպէն էլլի իւչ եաշլարընտա պիր գատըն իտի. զահիրէն բէք էյի պիր գատըն կէօրիւնիւյօր իսէ տէ, չէյթանա մէյտան օգույաճագ տէրէճէտէ իմալը հիյլէ ու տէսայիստէ մահիր պիր ֆիթնէքեար իտի քի, օ զէմանա գատար բարմագ սօգմատըղը իշ վէ չէվիրմէտիյի տօլապ գալմամըշ իտի. տայիմա ալի պիր մէրթէպէտէ պուլունմագ էմէլինտէ օլան պու գատընա, ղարիպ տիր քի պիր միւտտէթ արզը տիյտար իթմէյէն պախտ ու թալի, օ թարիխտէ քէնտիսինէ բարլագ բարլագ ասարընը կէօսթէրմէյէ պաշլատը։

23

Մատամ Ամատիսին իգամէթ իթտիյի խանէնին իքինճի գաթընտա, Լէժիօն Տէօնէօր նըշանընը համիլ վէ միրալայլըգտան միւթէգաիտ միւսիւ Տըրիյօ սաքին օլմագտա իտի։

Միւսիւ Տըրիյօ, միւատէթը մէտիտէ սիլքի ասքէրիտէ պուլունարագ պօրճլու օլտուղու վազիֆէյի պիր ասքէրէ վէ հէմ տէ դահրիման ասքէրլէրէ նումունէյի իմթիսալ օլաճագ տէրէճէտէ իյֆա իթտիքտէն սօնրա, վիճուտինէ թարի օլան խասթալըգտան տօլայը թէգաիւտ իտիլմիշ վէ 1815 սէնէսինտէ հալի վահտէթէ չէքիլէրէք, տօսթլարընը սըգ

սըգ զիյարէթ իտուպ վագըթ կէչիրմէյէ պաշլամըշ իտի ։

Մումախլէյհին Էսթէր նամը իլէ եատ օլունան Շէն, շուխմէշրէպ, կիւզէլ, վէ նազիք պիր գըզճըղազը վար իտի · պու գըզը Սէնթ-Տընիս նամ մէքթէպէ վէրմիշ, թէրպիյէսինի պու մէքթէպտէ իքմալ իյլէմիշ իտի ։

Իխթիյար ասքէր, սըգճա սըգճա ղայպուպէթ իյլէտիյի ճիհէթլէ, խանէսինտէ եալընըզ գալան Էսթէրին նիհայէթ տէրէճէտէ ճանը սըգըլմայա պաշլամըշ իտի ։

Մատամ Ամատիս, իգամէթ իթտիյի սէմթտէ քէնտիսինի, պազը ղարիպ հալլէրի միւսթէսնա օլտուղու սուրէթտէ, հէրքէս հիւսնի հալինէ շէհատէթ իթտիրէճէք գատար էյի թանըթտըրմըշ օլտուղունտան, միւսիւ Տըրիյօ պու գատընըն հագըգաթը հալտէ նէ մահիյէթտէ պիր մախլիւգ օլտուղունտան պի խապէր օլմազըլա, էսնայի ղայպուպէթինտէ Էսթէրի քէնտիսինէ էմանէթ պըրագմագտա իտի ։

Մատամ Ամատիսին կիւզէլ գօնաղը, աթլարը, արապալարը օլտուղու կիպի Օբէրա թէաթրօսընտա լօճասը տա վար իտի · թէաթրօյա կիթմէտիյի կիճէ պիլէթինի միրալայա թագտիմ իտէր իտի · միրալայ իսէ պու պիլէթի քէնտիսի իչին տէյիլ, մահղա գըզընըն խաթրընը խօշնուտ իթմէք իչին գապուլ իթմէքտէ իտի ։

Պիր կիճէ եինէ պու հալ վագը օլտու, օ կիճէ պիթթէսատիւֆ թէաթրօտա Ֆըրանսա մէճլիսի այանը էրքեանընտան կէնճ տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ տա պուլունույօր իտի · Կէնճ տիւգ՝ Էսթէրի կէօրիւպ պէյէնտի · նատիր պուլունուր կիւզէլլէրտէն օլտուղունը թագտիր իթ Ֆ տի, տահա իլք պագըշտա վիճուտինտէքի գան ճէվէլանէ պաշլատը, օ մէլէք կիպի կիւզէլ գըզըն քիմ օլտուղունը էօյրէնմէք մէրագընա տիւշտի վէ պու էմէլինէ տէ մուվաֆֆագ օլտու ։

Լանէթլի թէսատիւֆ, մէնհուս սէվտա, իշթէ պու թէսատիւֆ, պու մուհապէթ, ղայէթ տէհշէթլիւ պիր ֆաճիանըն մուգատտէմէսի օլմուշ իտի ։

Կէնճ տիւգ, մատամ Ամատիսին քէնտիսի կիպի քիպարլարըն զիյարէթլէրինի մահզը չէրէֆ ատտ իտէն գատընլարտան օլտուղունը թահգըգ իթտիքտէն սօնրա, քէնտիսինի գապուլ իթտիրմէք խուսուսընտա ասլա կիւճլիք չէքմէտի. թէտրիճէն Էսթէր իլէ միւլագաթէ պաշլատը, կիթ կիտէ աշգ ու մուհապէթի թէզայիւտ իթտի, ֆագաթ Էսթէր հագգընտաքի թասավվուրաթը ֆէսատը զամիրէ միւսթէնէտ տէյիլ իտի. բէք սաֆիյանէ վէ ճիտտի պիր մուհապէթ հըսս իտիյօր, մատմազէլ Տըրիյօնըն տէսթը իզտիվաճընա թալէպ օլմագ իսթէյօր իտի. ֆագաթ պիչարէ, պու մուհապէթին քէնտիլէրի իչին տէհշէթլիւ պիր ֆաճիայը վէ իլէլ էպէտ պէտպահտլըզը ինթաճ իյլէյէճէյինի նա՞սըլ քէշֆ իտէպիլսին . . .

Տիւգ, պիր կիւն վալիտէսի օլան տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօնըն հուզուրընա չըգարագ, մատմազէլ Տըրիյօյը չըլտըրասը տէնիլէճէք տէրէճէտէ պիր մուհապէթլէ սէվմէքտէ պուլունտուղունը իյթիրաֆ իթտի, հաթտա Էսթէր հագգընտաքի թասավվուրաթընը պիրէր պիրէր արզ իթմէքտէն պիլէ չէքինմէտի.

Ասըլզատէ օղլունը միւթէէհիւլ վէ նէսլէնին տայիմա պիր սիլսիլէյէ մէրպութ գալաճաղընը կէօրմէքտէն պաշգա պիր շէյ արզու իթմէյէն տիւշէս, շէֆգաթը մատէրանէ իգթիզասընճա տիւգ Սիժ Սիմօնտըն պու թէքլիֆինտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլտու, ֆագաթ սէվտիյի գըզըն միրալայ Տըրիյօ նամընտան պաշգա ասալէթ իւնվանընա մալիք օլմայան պիր ատէմին գըզը պուլունտուղունը անլայընճա, էվէլքի մէմնունիյէթի ֆէվգէլատէ պիր թէհավվիւր վէ հիտտէթէ թէհավիւլ իյլէտի.

Ալէլխուսուս միրալայըն բէտէրի օլուպ բարլամէնթօտա իյրատ իյլէտիյի պիր նութգ իլէ, օն ալթընճը Լույինին իտամընը թալէպ իտէն Ժան Տըրիյօնըն թօրնը պուլունմասը, իքի կէնճին պիրլէշմէսինի էն զիյատէ միւշկիւլլէշտիրէն էսպապը միւճպիրէ վէ զարուրիյէտէն իտի.

Էսթէրտէ, տիւգ Սիզ Սիմօնտ Տրլաթուր-Վօտիյօյը տէրէճէյի նիհայէտէ սէվէյօր վէ տիւգին զէվճէսի օլամամագտան իսէ, էօլմէք քէնտիսինէ բէք էհվէն կէօրիւնիւյօր իտի. խիւլասայի քէլամ իհթիյար տիւշէս պու թէէհիւլին քէնտիսի իչին պէօյիւք պիր բէզալէթ օլտուղունը պէյան իլէ, պու ֆիքիրտէն վազ կէչմէսինի օղլունա նասիհաթ իթտի.

Տիւգ, վալիտէսինին կէօսթէրտիյի մումանաաթտէն մէսէլէնին էհէմմիյէթինի վէ պու պապտէքի մանիլէրի բայիմալ իթմէք միւմքին օլամայաճաղընը անլայարագ. քէնտիսի իչին մուճիպի իտպար ու ֆէլաքէթ օլաճագ պիր իզտիվաճտէն, զարուրի ֆէրաղաթ իթմէք արզուսընա տիւշտի. հաթտա քէյֆիյէթի մատամ Ամատիսէ աչարագ պիր տահա Էսթէրի կէօրմէմէյէ ճիտտի պիր սուրէթտէ գարար վէրտիյինի պէյան իթմէք իւզրէ մատամընի խանէսինէ կիթտի, օ սըրատա տիւգին աշգ ու մուհապէթի իլէ աթէշլէր իչինտէ եանմագտա օլան Էսթէրի օրատա թէշրիֆինէ միւնթազըր պուլտու, տիւգ վէրտիյի գարարը իճրա իտէմէզ օլտու. չիւնքի օրթատա պիր մատամ Ամատիս վար տըր քի, քէնտիսինի օ կիւզէլ գըզա պէօյիւք պիր համի ատտ իթտիրտիյի ճիհէթլէ, տիւգ իլէ Էսթէրին հասպէհալի աշըգանէտէ պուլունմալարը իչին խուսուսի օլարագ կէօրիւշմէլէրինէ ֆըրսաթ տիւշիւրիյօր իտի. խիւլասա տիւգ Սիժ-Սիմօնտ, խանէսինտէ վէրտիյի գարարը պուրատա պէյան իտէմէտի, չիւնքի Էսթէրի բէրէսթիշ տէրէճէսինտէ ճիտտի վէ սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվէյօր վէ պու կիւզէլ գըզ թարաֆընտանտա օ սուրէթլէ սէվիլմէքտէ օլտուղունը կէօրիւյօր իտի.

Կէօրիւշմէքլէր սըգլաշտըգճա աշգ ու սէվտատա շիտտէթինի արթըրտը. պիր կիճէ աթէշլի պիր բուսէյի աշըգանէ, թարաֆէյնին էօթէտէն պէրի բայէթ իթտիքլէրի մուամէլաթը մէշրուայը մահվ իթտի... ֆագաթ տիւգ սէօզիւնին էրի վէ իթտիյի ֆէնալըղը պիլիր նամուսլը ատէմլէրտէն օլտուղու ճիհէթլէ, օ կիճէնին խաթասընը թագտիր

իտերէք թամիրի իչին իգթիզա իտերսէ, հայաթընը թէհլիքէյէ գօյաճաղընը զիհնինտէ գարարլաշտըրարագ կէնճ գըզա.

— Սէվկիլի Էսթէրճիյիմ, ասըլզատելիք վէ խըրըսթիյանլըգ նամընա եէմին իտերիմ քի, սիզ տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօ օլաճագսընըզ, տէտի.

Արատան իւչ այ կէչտի, կէնճ գըզ տիւգէ, վէրտիյի վատէ տայըր հիչ պիր շէյ սէօյլէմէտի, իւչ այտան սօնրա պիր կիճէ պէյնլէրինտէ վուգու պուլան պիր միւլագգաթտա, Էսթէր աճը աճը կիւլէրէք պիր թավրը աշըգանէտէ.

— Տօսթո՛ւմ, սէօզիւնիզին էրի օլունուզ, չօճուղումուզա պիր իսմ լազըմ տըր, տէտի.

Տիւգ, պու իխթարտէն ասլա միւնֆէիլ օլմատը, վէրտիյի վատի իյֆա իթմէք էմէլի իլէ թէքրար վալիտէսինին հուզուրընա չըգարագ այագլարընա գաբանտը, եալվարտը, եագարտը, ֆագաթ իխթիյար տիւշէս պու տէֆատա օղլունըն ըէճալէրինէ գուլագ ասմատը.

Տիւգ Սիժ-Սիմօնտ, ասալէթ նամընա Էսթէրի զէվճէ իթիխազ իթմիշ օլտուղունտան, վալիտէսինին ըիզասը խիլաֆընա վէ ֆագաթ գանունըն վէրտիյի սէլահիյէթէ իսթինատէն, Էսթէր իլէ ագաը իզտիվաճ իթմէյէ գալգըշտը, լաքին Էսթէր պէօյլէ ճէպրի տէնիլէճէք տէրէճէտէ պիր իզտիվաճ իլէ քէնտիսինի ըէտտ իտէն պիր ֆամիլեա արասընա գարըշմագ արզուսընտա պուլունմատըղընտան, տիւգին թէքլիֆինի ըէտտ իտուպ ալթը այ տաճա սապր ու սիւքիւթի իխթիեաը իյլէտի.

Պիչարէ Էսթէրին նՔ միւշկիւլ վազիյէթտէ պուլունտուղու բէք դօլայ անլաշըլապիլիր. գարնընտա թաշըմագտա օլտուղու եավրուճըգ կիւնտէն կիւնէ պէօյիւմէքտէ վէ պունը բէտէրինին նազարընտան սէթր իթմէք իչին խայլի միւշկիւլաթ չէքմէքտէ իտի. մատամ Ամատիս իսէ, օյնատըղը օյունտան կիւզէլ պիր նէթիճէ չըգմայաճաղընը անլատը, իխթիյար միրալայըն հիտտէթ ու շիտտէթինի պիլտիյի ճի-

հէթլէ պիր կիւն իշ մէյտանէ չրգտրղը հալտէ, ագրպէթի-նին բէք վէխիմ օլաճաղընը տիւշիւնմէյէ պաշլատը, պէրէ-քեաթ վէրսին քի իխթիյար ասքէր օ էսնատէ բօլօթիգա ա-լէմինէ գարըշարագ բէք կէճ խանէսինէ կէլիյօր վէ սրգ սրգ ղայպուպէթի վուգու պուլույօր իտի. չէօյլէ քի հէր զէ-ման խանէսինէ կէլտիյի սրրատա գրզընը եաթագտա պու-լարագ հալինտէն խապէրտար օլմայօր իտի.

Մատամ Ամատիս, իխթիյար միրալայըն թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ օլմադըլա, պիր կիւն միրալայ իլէ գրզընա տա-յըր պահս իյլէտիյի սրրատա, թէպտիլի ապուհէվա իթմէք իւզրէ՝ Էսթէրի Պրրունվայէ գարիյէսինէ կէօթիւրմէք իւզրէ միւսաատէսինի իսթիհսալ իթմիշ վէ կէնճ գրզը տէրհալ քէօյէ աշրրմըշ իտի, սէյֆիյէյէ մուվասըլէթլէրինի միւթէա-գրպ տօգթօր լը Բէվվայէ ճէլպ իտիլէրէք, նէ եօլտա էսրա-րէ վագրֆ իթտիքլէրինի եօգարրտա իֆատէ իթմիշիզ տիր.

Նամուսլը տօգթօր, տէրհալ ըզհարը մուվաֆագըյէթ-լէ եաթագտա եաթան պիչարէ Էսթէրին նէզտինէ կէօթիւ-րիւլտի. տօգթօր՝ համիլէ գրզը մուայէնէ իտուպ տօղուրա-ճաղընա հէնուզ վագրթ օլտուղունը անլայարագ, հէր նէ զէման տավէթ օլունուրսա կէլէճէյինի վատ իլէ գաբուտան չրգրպ խանէսինէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը.

Տիւգ Սիժ Սիմօնտ տը Լաթուր-Վօտիյօնըն, մարքի Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընտա քէնտինտէն քիւչիւք պիր գար-տաշը վար իտի քի, պու ղաթ Գրլօտիյա Վարնի նամընտա սրֆաթճա ղայէթ կիւզէլ վէ ախլագ ճիհէթի իլէ օ նիս-պէթտէ չիրքին վէ ախլագսըզ պիր մէթրէսի ուղրունտա, բէտէրինտէն ինթիգալ իտէն սէրվէթը ճէսիմէյի մահվ ու պէրպատ իթտիքտէն սօնրա, սէվտիյի ալիւֆթէնին հէր ար-զուսընը եէրինէ կէթիրմէք իչին տէ, պօղազընա գատար պօրճա կիրիֆթար օլմուշ վէ հէր տիւրլիւ չարէտէն մահ-րում օլտուղու հալտէ բէտէրինին խանէսինի թէրք իթմիշ իտի. պու հալտէ եինէ էօթէտէ պէրիտէ հէր նէվի խապա-սաթը իրթիքեապտէն չէքինմէյօր իտի.

Մարքի Տըլաթուր-Վօտիյօ, վալիտէսինին նասիհաթլարընա հէվալէյի սէմի իթիպար իթմէտիքճէ, իխթիյար իյլէտիյի թարիքին պիր կիւն քէնտիսինի մահքէմէ հուզուրունա չըգարըպ ալէմէ ըէղիլ իտէճէյինի անլատը, վալիտէսինէ միւրաճաաթ իթմէք արզուսընա տիւշտի. հալ պու քի վալիտէսի՝ քէնտիսինէ գարշը օ տէրէճէ հիտտէթլէնմիշ իտի քի, մարքինին ատընը հուզուրընտա եատ իտէնլէրի պիլէ թարտ իտիյօր իտի։ Պու հալ մարքինին գալպինտէքի հըսսըեաթը մէզմումէյի պիւսպիւթիւն ույանտըրտը. վալիտէսինին վէֆաթընա պէքլէսէ պիլէ, իխթիյար գատընըն նէֆրէթինի գազանմըշ վէ պէօյիւք պիրատէրի իսէ պիլաքիս մուհապէթինէ մազհար օլմուշ պուլունտուղունտան, գանունըն վէրտիյի սէլահիյէթտէն իսթիֆատէ իտէրէք, իխթիյար տիւշէս, սէրվէթինին գըսմը ազամընը պէօյիւք օղլունա թէրք իլէ, մարքիյէ բէք ազ պիր շէյ պըրագաճաղընը անլատը։

Գըլօտիյա իլէ մարքինին եէկեանէ իւմիւտլէրի կէնճ տիւգին վէֆաթը իսէ տէ, տիւգ, հէմ կէնճ վէ հէմ տէ տէմիր կիպի սաղլամ պիր վիճուտէ մալիք պուլունտուղու ճիհէթլէ, պու հալ իքի խայընըն պայաղը ըղթըրապ ու քէտէրլէրինի մուճիպ օլույօր իտի, եալընըզ տիւգին պէքեար օլմասը իւմիւտլէրինի ճանլանտըրըյօր իտի. չիւնքի տիւգին եա ավտա վէ եախօտ պիր տուէլլօտա պիր գըլըճ տարպէսի իլէ ահրէթէ կիթմէսի միւմքին օլտուղունտան, օ հալտէ տիւգ իւնվանը ասալէթի իլէ միլեօնլար, պու իքի խայընըն էլլէրինէ կէչէպիլէճէք իտի։

Ալչագ պիրատէրլէ խայըն մէթրէսինին ֆիքիրլէրի պու նօգթատա գարար գըլտըգտան սօնրա, Գըլօտիյա կէնճ տիւգին ալէյհինտէ թահգըգաթ իճրասընա պաշլատը . . . բէք ազ պիր զէման զարֆընտա կէնճ տիւգին էսթէր հագգընտաքի մուհապէթինի վէ պու մուհապէթին սէմէրէսի օլարագ էսթէրին համիլէ օլտուղունը, վէ մատամ Ամատիս վասէթասը իլէ Պըրունվայէ գարիյէսինէ կէթիրիլտիյինի վէ

պուրատա տօղաճագ չօճուդ, էօթէտէն պէրի ժօրժ իլէ իւ-
միւտ իյլէտիքլէրի սէրվէթը ճէսիմէ վէ իւնվանը ասալէթէ
վարիս վէ վալիտէսինին վէֆաթընտան սօնրատա Էսթէր՝ տիւ-
գին զէվճէսի օլաճաղընը անլատը։

Գըլօտիյա, ժօրժը քէյֆիյէթտէն խապէրտար իթտի,
արիզ ու ամիգ տիւշիւնիւպ թաշընտըլար. պէյնլէրինտէ
վէրտիքլէրի տէհշէթլի գարարը մէվդըյը իճրայէ գօյմագ ի-
չին տօղրու Պըրունվայէ գարիյէսինէ կէլմէքլէ քէօյին թօրը
պիր թանէճիգ օլան վէ Շըմալ-Պըլանգ նամը իլէ եատ օ-
լունան միսաֆիրխանէսինին իքի օտասընը քիրալատըլար,
օրայա եէրլէշտիլէր...

Խայըն Գըլօտիյա, մատամ Ամատիս թարաֆընտան տօգ-
թօրըն պիր թէզքիրէ ալտըղընը թահգըգ իթտի, տօգթօրը
մատամ Ամատիս իլէ Էսթէրին իգամէթ իթտիքլէրի սէյֆի-
յէյէ վէ անտէն սօնրա քէնտի խանէսինէ գատար թէագըպ
իտէրէք, մումաիլէյհտէն պիր միւլագաթը մահրէմանէ թա-
լէպ իթտի. տօգթօր օ կիճէքի էսրարտան զաթէն միւթէէ-
սիր օլտուղունտան, Գըլօտիյանըն թէքլիֆինի հէման գա-
պուլ իթտի։

Գըլօտիյա Վարնի, հէրքէսի քէնտիսի կիպի թապէն վէ
խըլգաթէն ալչագ զանն իյլէտիյի ճիհէթլէ, տօգթօրտան
հիչ չէքինմէյէրէք, իյֆա իթմէք թասավվուրընտա պու-
լունտուղու ճինայէթէ տօգթօրը չէրիք իթմէք մագսատը
իլէ.

— Տօգթօր, պու կիւն վէ եախօտ եարըն պիր գըզ
վազը համլ իտէճէյի սըրատա եանընտա պուլունաճագսը-
նըզ. վազը համլ իտէն պիր գատընըն հալի նէ տէրէճէտէ
թէհլիքէլի օլտուղը մալիւմ տիր... տօղաճագ չօճուղըն
հայաթը իսէ էլինիզտէ տէմէք տիր, էլհասըլ տէմէք իս-
թէրիմ քի պէօյլէ պիր վալիտէ իլէ չօճուղըն էօլիւմլէրի,
պիր իշարէթինիզէ միւթէվագըֆ տըր... տէտիքտէն սօնրա
ճէպինտէն պինէր ֆըրանգլըգ օն ատէտ պանգնօթ չըգա-
րըպ էօնլէրինտէքի մասանըն իւզէրինէ վազ իթտի. պու

մէպլաղըն՝ տօգթօրա վագը օլան թէքլիֆի գապուլ իթտիր-մէք իւզրէ պիր մուգատտէմէ օլտուղունը իյմա իտէր պիր թագըմ սէօզլէր սէօյլէտի ։

Տիւնեատա էյլիքտէն պաշդա պիր շէյ տիւշիւնմէյէն զէվալլը տօգթօր, էվէլ էմիրտէ Գըլօտիյանըն նիյէթը մէլունանէսինի անլայամատը, սէօզին նիհայէթի նէրէյէ վարաճաղընա պէքլէյօր իտի ... պանգա գայիմէլէրի մասանըն իւզէրինէ գօնուլունճա մէսէլէնին րէնկի տէյիշտի ... տօգթօր՝ խապիսէնին ֆիքրինի անլատը, էկէր գարշըսընտաքի պիր գատըն օլմասա իտի, միւթլագա քէնտինի տուէլլօյա տավէթլէ գանընը տէօքմէքտէն ասլա չէքինմէյէճէք իտի. նամուսլը ատէմ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնտի ։

Գըլօտիյա, շէյթանա մէյտան օգույաճագ տէրէճէտէ տէսիսէքեար պիր գատըն օլտուզու ճիհէթլէ տօգթօրըն ղազապլանտըղընը անլատը վէ իհթիյարը սիւքիւթ իթտի. ֆագաթ տօգթօր սապր իտէմէտի, քէնտիսինտէն նէֆրէթ իթտիյինի պէյան իլէ Գըլօտիյայը ղայէթ պարիտ սուրէթտէ պաշընտան տէֆ իթտի.

Գըլօտիյա մէյուսէն Շըվալ-Պըլանգ օթէլինէ ավտէթ իտէրէք իչի ժօրժա անլաթտը, պու սուրէթլէ խայընլարըն պիրինճի բըլանը մահվ օլտու իսէ տէ, պիւսպիւթիւն գաթը իւմիւտ իթմէտիլէր. Էսթէրին վաղը համլ իտէճէյի կիւնիւ խապէր ալմագ խուսուսը պէյնլէրինտէ գարարլաշտըրտըգտան սօնրա, թէքրար թահգագաթը լազըմէյէ միւպաչըրէթ իթտիլէր ։

Մատամ Ամատիս, ախլագը մէմտուհէտէն պիպէհրէ պիր գատըն իսէ տէ, Գըլօտիյա տէրէճէսինէ թէնէզզիւլ իտէճէք մէրթէպէ պիր մախլիւք օլմատըղընտան, խուսուսի իլէ Էսթէր կիպի բաքիզէ պիր գըզըն սէպէպը ֆէլաքէթի օլտուղունը թագտիր իտուպ, գըզըն ըսմէթինին լէքէտար օլտուղունը ալէմէ գարշը իլան իթմէմէք մագսատը իլէ, Բարիզտէն պէրապէրինտէ եալընըզ պիր գըզ կէթիրմիշ իտի քի, պու գըզըն, հանըմը հագգընտաքի հըսսըեաթը սատը-

գանէսիտէ, Գըլօտիյա վէ Ժօրժ իչին մէմնունիյէթլէ թէլագ-գը օլունաճագ հալլէրտէն տէյիլ իտի։ Հաթտա Գըլօտիյա պու ճիհէթլէրի տիւշիւնիւպ, Ժօրժա.

— Տօսթո՛ւմ, պէյհուտէ օղրաշըյօրուզ... Էսթէրի վաղը համլ իթմէքտէն մէն իտէմէյէճէյիզ, պուրասը աշիքեար պիր շէյ տիր. Ֆագաթ պուրատա պիր միւտտէթ տահա պէքլէյուպ, չօճուղըն թէսլիմ իտիլէճէյի սիւտանայը օլսուն էօյրէնմէք իգթիզա իտէր, տէտի։

Ժօրժ, պու զալիմ դատընըն հէր էմրինէ տայիմա պիր էսիր միսիլլու իթաաթ իթտիյի կիպի, Գըլօտիյատա մէրգումըն հէր ախլագը մէզմումէսինէ իշթիրաք իթմիշ իտի, էլհասըլ խայինէյի մէզպուրէ իչին Ժօրժը հէր սուրէթլէ թէսխիր իթմէք բէք գօլայ օլտուղունտան, Ժօրժ էրթէսի կիւն ալէսսապահ Գըլօտիյանըն թէրթիպի իւզրէ, Էսթէրին իսթիճար իյլէտիյի սէյֆիյէ պահճէսինին արգա թարաֆընտա վէ արալարը եալընըզ պիր տիվար իլէ այրըլմըշ պիր խանէյի քիրալատըգտան սօնրա, մէթրէսի նէզտինէ կէլէրէք.

— Քիրալատըղըմ խանէնին բէնչէրէլէրինտէն, թէաթրօլարտա գուլլանտըղըմըզ տիւրպիւնլէրտէն պիրինի էլէ ալընճա, Էսթէրին օտասընտա նէ օլտուղունը քեամիլէն կէօրմէք բէք գօլայ օլտուղու կիպի, հիյնի հաճէթտէ ատի պիր մէրտիվէն իլէ տիվարտանտա աշըլապիլիր, օն պէշ կիւնլիւք քիրասընըտա բէշինէն թէէտիյէ իթտիմ... տէտի։

— Աֆէրին, բէք էյի իթմիշսին ... շիմտի պանա էրքէք էսվապլարը պուլմագ իչին հէման Բարիզէ կիթ։

Ժօրժ, աթընըն հազըրլանմասընը էմր իտէճէյի սըրատա, ավլի իչինտէ Բարիզտէն կէլմիշ պիր արապաճը կէօրտիւ, պու արապաճը եօգարքի պապլարտա զիքրի սէպգաթ իտէն օն իւչ նօմէրօլու արապանըն սահիպի Բիյէր Լօրիյօ օլուպ, զաթէն Բարիզէ պօշ ավտէթ իտէճէյինտէն, մարքինին թէքլիֆ իյլէտիյի օն ֆըրանգը մէմնունէն գապուլ իյլէտի։

Սաաթ տէօրթ սուլարընտա Գըլօտիյա, տիւգ Սիժ-Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն քէմալի սիւրաթլա օթէլին ավլիսինէ կիրուպ, աթընըն տիզկինինի օթէլին կարսօնընա վէրիպ, մատամ Ամատիսին իսթիճար իյլէտիյի սէյֆիյէյի սօրմասընը, վէ օրայա տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատըղընը կէօրմիւշ իտի։

Մէսէլէնին հիչ ինթիզար իտիլմէյէն պիր թարղէ թէհավվիւլ իթտիյի մուհագգագ իտի. վագաա Ժօրժ՝ Բարիզէ կիթմիշ իտի. տիւգ օթէլէ ավտէթ իթսէ պիլէ եալընըզ աթընը ալմագ իչին օլաճաղը աշիքեար իսէ տէ, ֆագաթ Ժօրժ, օ կիճէ Բարիզտէն ավտէթ իտէճէյի ճիհէթլէ, պունլարըն օթէլտէ եէքտիկէրինէ թէսատիւֆ իթմէք իհթիմալի մէվճուտ պուլունտուղունտան, օ հալտէ թասավվուրաթը մէլունանէլէրինին գուվվէտէն ֆիիլէ կէլէպիլմէսի միւմքիւն օլամայաճաղը ճիհէթլէ, խայըն Գըլօտիյա գարանլըգ պասար պասմաղ օթէլի թէրք իլէ Պըրունվայէ գարիյէսինին Բարիզ ճատտէսի իւզէրինտէ վագը էն սօն խանէնին եիւզ մէթրօ իլէրիսինէ կիտէրէք, օրատա Ժօրժըն մուվասըլէթինէ ինթիզար իլէ խապէրտար իթմէք արզուսընա տիւշտիւ։

Գըլօտիյա խաֆիյէն օթէլտէն չըգըպ մահալի ինթիզարէ կիթտի, սաաթ սէքիզտէ ուզագտան եըլտըրըմ կիպի պիր սիւրաթլա քէօյէ տօղրու կէլմէքտէ օլան պիր արապայը վէ միւթէագըպէն Ժօրժըն իսբիրին եանընտա օթուրմագտա պուլունտուղունը կէօրտիւ, օն ատըմ գատար գալընճա, Գըլօտիյա պուլունտուղու եէրտէն գալգըպ.

— Արա՛պաճը տուր, տէյու պաղըրտը։

Ժօրժ պու սէտատան Գըլօտիյայը թանըյըպ հէման արապատան աթլատը, Գըլօտիյա ֆըսըլթայարագ քէյֆիյէթտէն աշըգընը խապէրտար իտուպ.

— Սէն պու կիճէ օթէլէ կէլմէ, տօղրուճա իսթիճար իյլէտիյին սէյֆիյէյէ կիթ, տէտի։

Ժօրժ իլէ Գըլօտիյա արապայա պինտիլէր, արապաճը ալտըղը էմր իւզէրինէ Պըրունվայէ գարիյէսինին օրթասըն-

տան կէչէրէք էմր օլունան պիր խանէնին էօնիւնտէ տուրտու, վէ արապատա պուլունան էշեայը գաբունըն էօնիւնէ էնտիրտիքտէն սօնրա ավտէթ իթտի, ժօրժ ճէպինտէն պիր անախթար չըգարըպ գաբույը աչտը, պատէհու պիր մում եագարագ էշեայը եէրլէշտիրտի, պու էսնատէ Գըլօտիյա խանէնին տէօրթ թարաֆընը թէֆթիշ իլէ մէշղուլ օլտու։

Գըլօտիյա, իւսթ գաթտա իքի թանէ եաթագ օտալարընը թէֆրիդ իտէն սուֆանըն գարշըսընտա պուլունան տիկէր պիր օտայը աչտը, իչէրի կիրիպ բէնչէրէլէրտէն պիրինին բէրտէսինի գալտըրընճա. Էսթէրին իգամէթ իյլէտիյի սէյֆիյէնին պիր օտասընտա, գուվվէթլի լամպալարըն ըշըղը սայէսինտէ օտա իչինտէ կէզինէն պազը ինսան կէօլկէլէրինի գօլայլըգլա կէօրէպիլտի։

Մէվսիմ սօն պահարը կէչմիշ պուլունտուղունտան, եաբրագլարը տէօքիւլմիւշ աղաճլարըն չըպլագ տալլարը արասընտան, Էսթէրին իգամէթ իյլէտիյի սէյֆիյէտէ վուգու պուլաճագ հէր նէվ հարաքեաթ, թէաթրօլարտա գուլլանըլան տիւրպիւնլէրտէն պիրի վասէթասը իլէ կէօրիւլէպիլիյօր իտի քի, Գըլօտիյա հէման տիւրպիւնիւ ալարագ Էսթէրին օտասընա տօղրու ուզաթտը։

Մատամ Ամատիս, պէօյիւճէք պիր գօլթուգ սանտալեասընա եասլանարագ ղայէթ մաղրուրանէ պիր վազիյէթ ալմըշ իտի, տիւգ օտանըն իչինտէ սիւրաթլը ատըմլար իլէ աշաղը եօգարը կէզինիյօր իտի, տօգթօր լը Բէվվայէ մատամ Ամատիսին գարշըսընտա օթուրմուշ, պիչարէ Էսթէրտէ եաթագտա պուլունույօր իտի։

Տիւգ, պիր միւտտէթ տօլաշտըգտան սօնրա տօգթօրըն էօնիւնտէ տուրարագ պիր շէյլէր սէօյլէմէսի իւզէրինէ, տօգթօր այաղա գալգտըղը կիպի մատամ Ամատիստէ այաղա գալգտը, ճիւմլէսի պիրտէն եաթաղա թէգարրուպ իթտիլէր, պուլունտուղու եէրտէն օտանըն իչինի սէյր իթմէքտէ օլան Գըլօտիյա, խայընանէ պիր մէսէրրէթ իլէ.

— Օ՛հ, հէման կէլտիյիմիզ նէ գատար էյի օլմուշ, Էս-

թէրին տօղուրաճաղը բէք եագըն օլտուղու անլաշըլըյօր . . . տէտի ։

Պու էսնատէ տօգթօր , խասթանըն իւզէրինէ էյիլիպ միւտադգըգանէ պիր ամէլիյաթ իլէ մէշղուլ իտի . Էսթէր աղրըլարընտան բէք չօգ մէշագգաթ չէքմէքտէ օլտուղունտան արա սըրա ֆէրեատ իտիյօր իտի . պիրտէն պիրէ տիլխըրաշ պիր սէտա իլէ հայդըրտը , տօգթօր հէնուզ իշի իլէ մէշղուլ օլուպ, կէնճ տիւգ օտանըն օրթասընտա թէվագուֆ իտէրէք , թիթրէմէքտէ օլան էլլէրի իլէ պիր վազը իսթիրհամքեարանէ ալտը , մատամ Ամատիս տախի վազը համլ իտէն պիր գատընըն հայաթ իլէ մէմաթ արասընտա տէմէք օլտուղունը պիլտիյի ճիհէթլէ , օ տա գօրգուսընտան թիր թիր թիթրէյօր իտի ։

Պու միւտհիշ մէնզարէ չօգ սիւրմէտի . . . տօգթօր այաղա գալդարագ էլինտէ թութմագտա օլտուղու մինի մինի եավրուճուղը տիւգ ճէնապլէրինէ իրայէ իլէ .

— Տիւգ հազրէթլէրի , թէպրիք իտէրիմ պիր էրքէք էվլատընըզ օլտու , տէտի ։

Տիւգ ֆէվգէլատէ մէմնուն օլուպ , պիր միւտտէթ եիւզիւնտէ ալայիմի մէսէրրէթ կէօրիւլտիւ . ֆագաթ պիրտէն պիրէ կէօզլէրինի սէվկիլի մէթրէսինին եաթազընա աթֆ իտէրէք , պիչարէյի եարը էօլիւ տէնիլէպիլէճէք պիր հալտէ կէօրիւնճէ, մէյուսանէ պիր թավր իլէ տօգթօրըն եիւզիւնէ պագտը . տօգթօր մումափլէյհին էլինի թութուպ եանընտաքի օտայա կէօթիւրտիւ , վէ օրատա Էսթէրին պուլունտուղու թէհլիքէտէն գուրթուլմասը , անճագ պիր մուճիզէյի Իլահիյէ էսէրի օլապիլտիյինի պէյան իթտի ։

Տօգթօր , պունտան խասթանըն պուլունտուղու հալին նէթիճէսի վէխիմ օլտուղու վէ պիր գօնսօլթօյա միւհթաճ պուլունտուղունը պէյան իլէ , Բարիզտէն պիր գաչ թապիպին ճէլպինէ լուզում կէօրտիւյիւնիւ պիլտիրտի ։

Կէնճ տիւգ , հէման Բարիզէ միւթէվէճճիհէն եօլա չըգմագ իւզրէ գաբույա թէգարրուպ իյլէտիյի սըրատա ,

խաթրընա պիր չէյ կէլէրէք թէքրար տէօնիւպ տօգթօր լը Րէվվայէնին եանընա կէլտի ։

24

Կէնճ տիւդ , տօգթօր իլէ պիր գաչ քէլիմէ թէաթրի իյլէտիքտէն սօնրա, տօգթօր չապդասընը պասթօնընը ալարադ տրշարրյա չրդտը , տօգթօրըն ղայպուպէթինի միւթէադրպ տիւդ խասթանըն պուլունտուղու օտայա ավտէթլէ եաթաղըն եանընտա օթուրտու , կէնճ մէթրէսինին էլինի էլլէրի իչինէ ալարադ , հէրարէթլի բուսէլէր իլէ էօբիւպ օդշամաղա պաչլատը ։

Բուսույա օթուրմուշ օլան խայըն Գըլօտիյա , օտատաքի գարըշրդւըղը վէ տօգթօրըն ղայպուպէթինի քեամիլէն կէօրմիւշ վէ պու թէլաչլարտան պիր մանա չրդարամայարադ չէրիքը ճինայէթի օլան մարքիյէ ։

— Տօգթօրըն ղայպուպէթի բէք ղարիպ տիր , աճէպա նէ՞ օլույօր , տէմիշ իտի ։

Գըլօտիյա իլէ չէրիքը մէլանէթի ժօրժ , եարըմ սաաթ գատար մէրագտա դալտըլար ։ եարըմ սաաթ սօնրա օտանըն գաբուսը թէքրար աչըլարադ , տօգթօր լը Րէվվայէ րէֆագաթընտա քէօյիւն բաբաղը օլտուղու հալտէ իչէրի կիրտիլէր , պու հալի թէմաչա իտէն Գըլօտիյա մէսէրրէթլէ հայդըրարադ ։

— Օ՛հ , նէ՞ սաատէթ , Իսթէր հալէթը նէզիտէ պուլունույօր ... իչթէ բաբաղ սօն վաղիֆէյի իչֆայէ տավէթ օլունմուշ տըր , տէտի ։

Իսթէրին վէֆաթը հադգընտա մէվճուտ օլան իհթիմալաթ հադգրգաթա բէք եագըն իտի ։ բաբաղըն վիրուտի սօն վաղիֆէնին իչֆասը մագսատընա մէպնի օլմայրպ , Իսթէր հադգընտա էն պէօյիւք ֆէտաքեարլըգլարտան իհթիրազ

իթմէյէն կէնճ տուգ Սիժ-Սիմոնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ , էճել եաթաղընտա պուլունան սէվտիյինի խօշնուտ իթմէք վէ տիւնեայա կէլէն ճիյերբարէսինի ալէմէ գարչը վէլէտը հագըգը թանըթտըրմագ մագսատը իլէ , հէման սուրէթը բէսմիյէտէ նիքեահ օլմագ իչին բաբազըն ճէլպինէ լուզում կէօրմիւշ իտի ։

Ճէլպ իտիլէն բաբաս խասթանըն իֆատէսինի զապթ վէ պատէհու հէնուզ տիւնեայա կէլէն օ պիչարէ մասումճըզը Սիժ-Սիմոնտ-Մագսիմիլիյէն նամը իլէ վաֆթիզ իյլէտի ... պու իչ խիթամ պուլտուգտան սօնրա տօգթօր վասէթասը իլէ ճէլպ իտիլէն զայէթ նամուսլը պիր գաչ քէօյլի օտայա տուխուլ իլէ նիքեահ րէսմինտէ հազըր պուլունտուլար . պիր գաչ սանիյէ սօնրա տա էսթէր Տըրիյօ , տիւչէս Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընը ալմըշ վէ կէնճ տուգին մէչրու զէվճէսի օլմուշ իտի ։

Օտատաքի վուգուաթը քէմալի հայրէթլէ թէմաշա իտէն Գըլօտիյա Վարնինին պէնզի սաբ սարը քէսիլտի , վիճուտի էլէքթրիք պաթարեասընա մարուզ օլմուշ կիպի զանկըը զանկըը թիթրէյէրէք ժօրժա .

— Անլայօրմուսըն , իչիտիյօրմուսըն , իզտիվաճ իթտիլէը , տէտի ։

— Իզտիվա՞ճ մը իթտիլէը ...

— Էվվէթ ։

— Պու իզտիվաճ մագպուլ օլամազ ։

— Գանունըն պու պապտէքի ֆըգրալարընը ունուԹտը՞ն մը ...

— Էվվէթ ... ա՛հ ... էվվէթ ...

— Պու հալտէ արթըգ մահվ օլտուգ տէմէք տիր ...

— Ա՛հ , բէք տօղրու սէօյլէյօրսուն ... մահվ օլտում ։

— Արթըգ հիչ պիր իւմիւտին եօ՞գ մը ։

— Ջիհնիմ բէք բէրիչան , չու սըրատա հիչ պիր չէյ տիւչիւնէմէյօրում ... ֆագաթ ... ֆագաթ պիւսպիւթին գաթի իւմիւտ իթմէք պէնճէ գապիլ տէյիլ տիր ։

Գրլօտիյա թէքրար բուսույա օթուրուպ էվէլքինտէն զիյատէ պիր տրգգաթլա օտատա կիւզէրան իտէն հալլէրի թէֆթիշ իթմէյէ պաշլատը. տիւգ Տրլաթուր Վօտիյօ խասթանըն եաթմագտա օլտուղու եաթաղըն եանը պաշընա օթուրմուշ իտի. մումաիլէյհ զէվճէսի իլէ չօճուղունը տէֆաթլէ էօբտիւքտէն վէ տօգթօրըն էլինի սրգտրգտան սօնրա գաբուտան տրշարըյա ֆըրլատը. Գրլօտիյա, տիւգին պու հալինտէն Բարիզէ կիտէճէյինի անլայարագ, պիրտէն պիրէ օթուրտուղու եէրտէն գալգտը վէ մէճնունանէ տէնիլէպիլէճէք պիր հայգըրըշ իլէ ժօրժըն սիւալլէրինէտէ ճէվապ վէրմէյէրէք սօգաղա չրգտը վէ տիւգի թէագըպէ պաշլատը։

Տիւգ, թէագըպ իտիլտիյինտէն ասլա խապէրտար օլմայարագ աճէլէ Շրվալ-Պրլանգ օթէլինէ ավտէթլէ պէյկիրինէ պինտիյի սրրատա, Գրլօտիյատա գաբուտան կիրմիշ իտի. տիւգ պէյկիրինի գամչըլայարագ քէմալի սիւրաթլա Բարիզ ճաատէսի իւզէրինտէ իլէրլէմէյէ պաշլատը. պու վուգուաթը թէմաշա իտէն խայըն Գրլօտիյա աճը վէ միւսթահզիյանէ պիր թէպէսսիւմ իլէ քէնտի քէնտինէ.

— Օխ, իշթէ Բարիզէ կիթտի, պիզ տէ պու կիճէ իշիմիզի եօլունա գօյապիլիրիզ, տէտի։

Տիւգ կիթտիքտէն սօնրա Գրլօտիյա էթրաֆըն թէնհալըղընտան պիլ իսթիֆատէ ավլունըն նիհայէթինտէ պուլունան սունտուրմայա կիրտի, երքէքլէրէ մախսուս օլարագ ժօրժըն կէթիրմիշ օլտուղու վէ աճէլէ իլէ խանէսինտէն չրգտըղը սրրատա թէպտիլէ մուվաֆֆագ օլամատըղը էսվապլարը թէպտիլ իտէրէք, տիկէր էլպիսէյի պօղչասընա գօյուպ գարանլրգտա ղայպ օլտու. միւմքին օլապիլտիյի գատար պիր սիւրաթլէ Էսթէրին իգամէթ իյլէտիյի խանէնին գաբուսընա վասրլ օլտու, գաբույը չալտը վէ էօնիւնէ չրգան խրտմէթճիյէ.

— Տօգթօր լը Բէվվայէ պուրատա՞ մը տրր, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ միւսիւ, քէնտիսինտէն նէ իսթէյօ՞րսունըզ։

— Սուզանէ նուզուլ իսապէթ իթտի, խանէսինտէ էօլիւմլէ բէնչէլէշիյօր... քէնտիսինէ միւնթազըր օլմագտա տըր, տէտիքտէն սօնրա օրատան թէպաիւտ իլէ տօղրու վիրուտինէ միւնթազըր օլան ժօրժըն եանընա կիթտի։

Սէյֆիյէտէքի գարըշըգլըգտան պաշգա պիր շէյ կէօրիւպ անլայամայան ժօրժ, մէթրէսինին կէլտիյինի կէօրիւնճէ հէյէճան իլէ.

— Ճանըմ նէ՞ վար, նէ՞ օլույօր, տէյու սօրտու։

— Չօգ սէօզ իսթէմէմ իթաաթ իսթէրիմ։

— Բէք կիւզէլ ա ճանըմ, իթաաթ իտէյիմ, ֆագաթ նէ՞ եաբաճաղըմ։

— Պէնի տինլէ, էլպիսէնի թէպտիլ էթ, շու օճագտան պիր ազ իս ալ տա եիւզիւնի գարարթ։

— Նէ՞ իչին եա։

— Մատամ Ամատիսին էլմասլարընը չալմաղա կիտէճէյիզ։

— Սըրգաթ հա՞.

— Սըրգաթ պիր պէհանէ տիր, հագըգաթտա կէօրիւլէճէք իշիմիզ տէ վար, պիր քէրրէ իչէրի կիրտիք մի, սէն չարչաբուգ մումլարը սէօնտիւրէճէքսին, օտա գարանլըգ իչինտէ գալընճա արթըգ չօճուղըն իւզէրինէ պիր իսկէմլէ աթըպ էօլտիւրմէք վէ մատամ Ամատիսին էլմասլարընը աշըրմագ իշտէն պիլէ տէյիլ, Էսթէր զաթէն ճան իւսթիւնտէ տիր... անընլա իշիմիզ եօգ տըր։

Օն տագըգա սօնրա իքի շէրիքը ճինայէթ, էվէլճէ հազըրլատըգլարը էսկի բիւսկի էրքէք գըյաֆէթլէրինէ կիրտիլէր, եիւզլէրինի օճաղըն գուրումը իլէ պօյալատըլար, պահճէտէ պուլտուգլարը պիր մէրտիվէնի տիվարէ տայայարագ եարըմ սաաթ սօնրա հէր իքիսի տէ Էսթէրին պուլունտուղու սէյֆիյէնին պահճէսինտէ վէ խասթանըն պուլունտուղու օտանըն հիզասընտա պուլունարագ, մէրտիվէնի

պինայա տայատըգտան պօնրա , Գըլօտիյա աչըգընա .

— Հայտե , սէնի կէօրէյիմ , տէտի ,

Ժօրժ հէման մէրտիվէնտին եօգաըը չըգարագ բէնչէրէյի աչըպ իչերի կիրտի . պու էանատէ Գըլօտիյա մէրտիվէնլէրտէն չըգըպ բէնչէրէնին հիպասընա կէլէրէք Ժօրժըն իյգա իտէճէյի ճինայէթի թէմաչա իլէ մէչղուլ օլույօր իտի .

Ժօրժ , էֆէնտիսինտէն ալտըղը էմրի հարֆիյէն իճրա իտէր պիր խըամէթ-քեար թավրը իլէ օտայա կիրինճէ , հէման մատամ Ամատիսին էլպիսէսի իւղերինտէ պուլունան էլմասլարա էլ ուզաթտը . օ էանատէ եարը էօլիւ պիր հալտէ պուլունան տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօ , եախօտ նամը տիկէրլէ էսթէր , բէք ղիյատէ կիւճլիւքլէ եաթաղընտա տօղրուլարագ քէմալի իսէվք ու հէյէճան իլէ խըրսըղա պագմագտա իտի . էլպիսէ իւղերինտէ պուլունան էլմասլարա էլ ուզաթմասընա սէս չըգարմատը , ֆագաթ խըրսըղ էլմասլարը ալտըգտան սօնրա լամպայը սէօնտիւրէրէք օրթալըգ գարանլըգ իչինտէ գալտը , եալընըղ օճաղըն ափէչի գըսմէն գարանլըղը մահվ իտիյօր իտի . Ժօրժ պու իչերի պիթիրտիքտէն սօնրա պէչիյին եանընա թէգարրուպ իթտի ,

Օ պէմանէ գատար եաթաղընտա թիթրէմէքտէն պաշգա պիր չէյ եարմաղա միւգթէտիր օլամայան խասթա , ճիյէրբարէսինին վահչի պիր ճանի էլինէ կէչէճէյինի անլայարագ , սօն տէրէճէ պիր ղայրէթ վէ ճիւրաթլէ եաթաղընտան ֆընլատը , պէչիյին իւղերինէ ափընտը , չօճուղունը պաղրընա պատտը վէ քէմալի նէֆրէթ ու հիատէթ իլէ .

— Սէֆի՛լ , ալչագ , պուլունտուղուն եէրտէն պիր ատըմ գընմըտամա , եօգտա . . .

Ժօրժ , պու տէհչէթամիզ մէնզարէտէն իւրքիւպ սավուշմագ իւզրէ կէրիյէ տէօնմիւշ իսէ տէ , օ անատէ Գըլօտիյանընն վէրմիշ օլտուղու պիր իչարէթի իւղերինէ քէսպը գուվվէթի իտէրէք , թէքրար պէչիյին իւղերինէ հիւճիւմ իթտի , վէ զէվալը վալիտէնին կէօյսիւնէ վահչիյանէ տէնէճէք

պիր սուբէթտէ եումրուգլար վուրմաղա պաչլատը . . . խաս-
թա չէֆգաթը մատէրանէ սէվգի իլէ չօճուղու էօյլէ պիր
սուբէթտէ եագալամըշ իտի քի , ծօրժ էլինաէն չէքիպ ալ-
մադ իլէ մէչղուլ օլտուղու սըրատա , խասթա , չօճուղը պը-
րագըպ հայտուտըն պօղազընա սարըլտը . սօն տէրէճէ զա-
իֆ օլան էլէբինի խըրթլադը իւզէրինտէ քիլիտլէտի . ծօրժ
պու տէֆա չօճուգտան վազ կէչիպ ճանըընը գուրթարմադ
իսթէյօր իտի . . .

Մատամ Ա.մատիս , կէնճ տիւշէս կիպի խասթա վէ զա-
իֆ պիր գատընըն պայազը ճէսուր ատէմլէրին բէք չօղընը
հայրան իտէճէք տէրէճէտէ գահրիմանանէ տիւշմէնլէ օղ-
րաչտըղընը կէօրէրէք քէնտի տէ զայրէթէ կէլտի , պու-
լունտուղու եէրտէն ավազը չըգապիլտիյի գատար .

— Խըրսըզ վա՛ր , գաթիլ վա՛ր , իմտատա եէթիշին ,
տէյու ֆէրեատէ պաչլատը :

Պու էանատէ սօգագ գաբուսը չիտատէթլէ վուրուլտու-
ղունտան , օ զէմանէ գատալ սէյիրճի գալան Դըլօտիյա ,
ֆէլաքէթին տէհշէթինի անլայարագ իչէրիյէ աթլատը վէ
ճէպինտէն պիր քիւչիւք թապանճա չըգարըպ էսթէրին իւ-
զէրինէ աթէշ լիթտի , զէվալը տիւշէս ալտըղը եարանըն
թէէսիրի իլէ թապիյի էլէրի կէվչէտի , ծօրժ գուրթուլտու ,
հէր իքիսիտէ հէման ֆիրարէ չիթապ լիթտիլէր . . . եինէ
չըդարգլարը մէրտիվէն վասէթասը իլէ պաղչէլէրինէ էնտի-
լէր . պու սըրատա տօգթօր լը Րէվվայէ իլէ խըտմէթճի գա-
տընտա օտայա կիրէյօրլար իտի . . . հէման մում եագըլ-
տը , պիչարէ էսթէը ալ դանչար իչինտէ վէ տէօչէմէ իւզէրին-
տէ եաթըյօր իտի . . . տօգթօր , խըտմէթճի գատընըն եար-
տըմը իլէ խասթայը եաթաղա եաթըրտը , մատամ Ա.մատիս
չօճուղըն պէչկինէ գօչտու , հիչ պիր չէյտէն խապէրտար
օլմայան պիչարէ եավրուճըգ , ճէնապը Հագդըն ինայէթը
մախսուսէսի իլէ հէր չէյտէն մէսուն վէ մահֆուզ գալմըշ օ-
լարագ , պէչկինտէ ույուեօր իտի :

Տօգթօր եարայը մուայինէ իտէրէք թէհլիքէլի օլմա-

տըղընը վէ թապանճատան չըգան գուրշուն պաչընըն տէրի-
սինի խաֆիֆճէ ճէրհ իտուպ կէչտիլինի վէ խասթանըն հէ-
նուզ վէֆաթ իթմէյուպ պայըլտըղընը պիլտիրտի ։

Ճանիլէր , պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ պահճէտէն կէչիպ խաթիճար իթտիքլէրի խանէյէ վասըլ օլտուլար ։ Ժօր-
ժընն թապ ու թուվանը քէսիլէրէք պիր գօլթուգ սանտալ-
եասընա ռիւշտի գալտը , Պըլօտիյա, Ժօրժընն եիւզիւնտէ էս-
թէրին բէյտա իյլէտիյի թըրնագ եարէլէրինտէն չըգան գան-
լարը սիլտի վէ եիւզիւնի թէմիզլէյուպ էլպիսէլէրինի տէյիշ-
տիրտի , էսկի էլպիսէլէրիտէ չապգալարըտա օճաղա աթըպ
եագտը , պատէհու Ժօրժա խրթապէն ։

— Հայտէ պագալըմ . . . Շըվալ-Պըլանգ օթէլինտէքի օտամըզա կիտէլիմ, թահդըգաթի իճրա օլունսա պիլէ իզի-
միզի քէշֆ իտէմէզլէր , տէտի ։

Էրթէսի կիւն ալէսսապահ պիր քօսթա ալտապատը Շը-
վալ-Պըլանգ օթէլինին գարուսընտա տուրտու , արապաճը
հէմեն մէվգըյը մախսուսընտան սըչրայըպ գարույը աչտը ,
իչինտէն տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ Բարիզին հազըգ հէ-
քիմլէրինտէն իքի զաթ չըգտը ։

Տօգթօր լը Բէվէյէ , ըշֆիգլէրինի քէմալի թէվազու իլէ գապուլ իտէրէք օ կիճէ վուգուա կէլէն հատիսէյի միւտհիշէյի հէքիայէ իյլէտի . զէվալը տիւգ պու տէհշէթ-
լիւ հէքիայէտէն սօն տէրէճէ մուզթարըպ օլարագ օլտու-
ղու ևէրէ տիւշտի գալտը վէ աղլամայա պաչլատը . . . իւչ տօգթօր պիլտէն խասթանըն եանընա թէգարրուպ իտէրէք եարէյի մուայէնէյէ պաչլատըլար , խասթա իւմիւտ պախչ իտէճէք պիր հալտէ տէյիլ իտի . . . նէօվպէթ քէնտիսինի բէք զաիֆ տիւշիւրմիւշ իտի , պիչարէ կէնճ ույույօր իտի . ֆագաթի հէքիմլէրին քէնտիսինի մուայէնէյէ պաչլամալա-
րընը միւթէագբպ պիրտէն պիրէ ույանարագ պիր ազ եա-
թաղընտա տօղրուլտու ։

Էսթէր տօղրուլտուգտան սօնրա աճը աճը կիւլմէյէ պաչլատը , էթրաֆընա կէօզ կէզտիրտի , եիւզիւնտէ ալայի-

մի մէմնունիյէթ վէ մէսէրրէթ բարլամաղա վէ շարգը օգումաղա պաշլատը, խասթանըն պու հալինի թէմաշա իտէն տօգթօրլարտան պիրի.

— Գուրթուլտու . . . ֆագաթ զէվալլը չօճուգ ագլընը ղայպ իթմիշ տիր, տէտի.

Կէնճ տիւգ, պէօյլէ միւտհիշ պիր տարպէյէ հիչ ինթիզար իթմէտիյի ճիհէթլէ մէյուսիյէթի սօն տէրէճէյէ վարմըշ իտի, եիւզիւնի իքի էլլէրի իլէ սէթր իտէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը.

Էրթէսի սապահ տիւգ կիյինտի գուշանտը Բարիզէ ազիմէթ իթմէք իւզրէ հազըրլըգ կէօրմէյէ պաշլատը, Էսթէր իլէ ագտը իզտիվաճ իթտիքլէրի Պըրունվայէ գարիյէսինտէ կէրէյի կիպի շայի օլտուղունտան, արթըգ հաքըգաթը հալին միւսիւ Տըրիյօ կիպի գըզընը բէրէսթիշ տէրէճէսինտէ սէվէն պիր բէտէրէ պէյան իտիլէճէք զէմանըն հուլուլ իթտիյինի հիչքմ իտուպ, պու ֆիքր իլէ հէման վէ թէքրար Բարիզէ ազիմէթ իթտի . . . տօղրու միւսիւ Տըրիյօնըն իգամէթ իյլէտիյի Վանտօմ սօգաղընտաքի խանէյէ վարտը.

25

Իխթիյար միրալայըն, մատամ Ամատիսին Բարիզտէքի խանէսինտէ իգամէթ իթտիյինի պիլտիրմիշ իտիք, կէնճ տիւգ, մատամ Ամատիսին խանէնինէ վասըլ օլտուղու սըրատա, գաբուտան պիր ճէնազէնին ըգարըլտըզընը կէօրիւպ գալպէն պիր սըգընթը հըսս իթտի. Թապութըն եանընտա պուլունանլարտան պիրինէ ճէնազէնին քիմ օլտուղունը սօրտու, միրալայ Տըրիյօ օլտուղունը խապէր վէրտիլէր.

Ֆիլհագըգա միրալայ Տըրիյօ օ սապահ ֆիւճճէթէն վէֆաթ իթմիշ իտի. տիւգ արթըգ օրատա պիր իշ գալմատըզընը ֆէրգ իտէրէք մահզունէն կէրի տէօնտիւ, պիչա-

ըէ Էսթէը պիրտէն պիրէ ճիննէթի կիպի պիր պէլայի ազիմէ տիւչար օլտուղու ճիհէթլէ, քէտէրինին վէֆաթընատն խապէրտար տէյիլ իտի. մէզպուրէնին ճիննէթի քէսպը խըֆֆէթ իթմիշ իսէ տէ, նէ չարէ քի հէքիմլէրին պու պապտէ վէրտիքլէրի ըաբօրա նազարէն, զէվալը կէնճ գատընըն պու միւտհիշ խասթալըգտան պիլգիւլմէյէ խէլաս օլմասը միւմքինսիզ օլտուղու անլաշըլըյօր իտի.

Մատամ Ամատիս, պիչարէ կէնճին ատպէպը ֆէլաքէթի օլտուղունը թագտիր իտէրէք գալսի միւթէէսիր օլտու, նէտտամէթ հասըլ իթտի վէ խասթասընը միւմքիւն մէրթէպէ թամիր իթտիրէպիլմէք իչին, էօմրիւնիւն միւսաատէ իտէճէյի գատար էսթէրէ պագմազա վէ հէր նէվի իհթիյաճընը թէսվիյէյէ գարար վէրտի. տիւգ իսէ վալիտէսինին հիտտէթ ու շիտտէթինէ հէտէֆ օլմամագ վէ էսթէրին իսթիրահէթինի թէէմին իտէպիլմէք մագսատը իլէ, մատամ Ամատիսին թէքլիֆինի մէճպուռնէն գապուլ իտէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Թէէհհիւլիմիւզ թանթանասըզ սուրէթտէ վուգու պուլտու իսէ տէ, գանուռնէն մագպուլ վէ միւթէէպէր տիր... կիւնիւն պիրինտէ էլպէթտէ վալիտէմին կէօյնիւնիւ իտէճէյիմ, լաքին հէյհա՛թ, էսթէր արթըգ մէճնուռնէ տիր... մամաֆիհ ճէննապը Հագգտան իւմիւտիմի գաթ իթմէմէլիյիմ... պիր կիւն օլուր իատէյի աֆիյէթ իտէրէք, էլպէթ պէնտէ մէսրուր օլուրում, տէմէքտէ իտի.

Ասլըզատէ տիւգին չու հասպէհալի մէյուսանէսի, էսթէր կիպի սէվկիլի պիր ըէֆիգէսինին օղրատըզը ֆէլաքէթտէն տոլայը նէ գատար միւթէէսիր պուլունտուղու աչիքեար օլուպ, ճիյէրբարէսի հագգընտա իսէ անտէն տահա էյի թասավվուրլարը վար իտի.

Տիւգ, պիր կիւն տօգթօր լա Րէվվայէյի նէզտինէ ճէլպ իթտի վէ ըղհարը թէէսիւֆ իլէ պիր մէճնուռնէ վալիտէ իլէ մահզուն վէ միւթէպէր գալսլը պիր բէտէրին, եատիկեարը մուհապէթլէրի օլուպ, իլէրուտէ պիր նամը ալի իլէ պիր

սէրվէթը ճէսիմէ յէ սահիպ օլաճադ պիր չօճուղըն թէրպիպկիէսինի , տէսթը հիմմէթը ինսանկիէթքէրվէրանէսինէ թէվսի իլէ քէնտինի էվլատ մուհապէթինտէն հիսէտաբ իթմէք արզուսընտա պուլունտուղունը արզ իթտի ։

Էվլատ ու այալ մուհապէթինտէն մահրում օլան ոօգթոր հէր քէսին չօճուգլարընը սէվիպ օխշամագտան մահզուզ օլմաղըլա , հէր կիւն կէօղէրի էօնիւնտէ օ սէվկիլի եավրուճուդ կիպի իսթիդպալի բէք բարլագ պիր չօճուղը օխշայըպ սէվմէյէ բէք զիյատէ խահիշկեր իտի · ֆագաթ պու արալըգ Գըլօտիյա Վարնի իլէ պէյնլէրինտէ սէպգաթ իտէն միւքեալէմէտէն , իչին իչինտէ միւթլագա պագը էսբար օլտուղունը նաղարը տըգդաթա ալարագ , էվվել էմրուտէ տիւգին թէքլիֆինի գապուլ իթմէք իսթէմէմիչ իսէ տէ , տիւգին բէճա վէ իպրամլէրինէ տաեանամայարագ պոմէսուլիյէթիտէ տէրիհտէ իտուպ , եէթիմ կիպի վալիտէ չէֆգաթընտան մահրում գալան օ պիչարէ չօճուղա բէտէրլիք իտէճէյինի վատ իթտի ։

Տիւդ , ոօգթորըն հարաքէթը ինսանկիէթքեարանէսին տէն ֆէվգէլատէ մէմնուն օլարագ պէյտնը թէչէքքիւրլէ պէրապէր , չօճուղա սինինի պիւլիւղէ վուսուլինէ տէյին բէտէրինին նամընը պիլտիրմէմէք իչին , չօճուղըն եանընտա բէտէրինին իամինին թէլաֆֆուզ իտիլմէմէսինիտէ բէճա իթտի ։

Տօգթոր , քեաթիմի էսրար վէ սէօզիւնին էրի պիր զաթ օլտուղունտան , սէօզիւնտէն տէօնտիւյի ասլա կէօրիւլմէմիչ իտի ։

Մատամ Ամատիա տէ պիչարէ էսթէրի ալըպ պիր հաֆթա սոնրա Բարիզէ աղիմէթ իթտի , հէր քէսին նաղարը տըգդաթընը ճէլպ իթմէմէք վէ օ վուգուաթը միւտհիշէյի կիզլի թուրմագ իչին , պու սէյահաթտէ տիւգ Սիժ-Սիմոնտա պիզզաթ արապայը իտարէ իյլէմիչ իտի ։

Օ կիւն ոօգթոր լը Բէվվայէ, Սէնթ-Ժօրժտա թէատրիք իյլէտիյի կէնճ վէ գուվվէթլի պիր սիւտանայը խանէսինէ

կէթիրիպ, չօճուղը պու գատընըն գօլլարը արասընա թէսլիմ իյլէտի. սիւտանա օ ագշամ չօճուղըն գունտաղընը չէօզտիւյի էսնատէ պիր զարֆ իչինէ մէվզու պիր մէքթուպ պուլտու, զարֆըն իւզէրինտէ գալըն հըրուֆաթ իլէ շու քէլիմաթ օգունույօր իտի։

« Տօգթօր միւսիւ լը Բէվվայէ ճէնապլէրինէ »

Տօգթօր, իշպու մէքթուպը աչտըղը զէման իչինտէն օն իքի պին ֆըրանգլըդ պանգա գայիմէլէրի զուհուր իթտի, գայիմէլէր իլէ պիրլիքտէ զարֆըն իչինէ գօնուլան պիր թէզքիրէտէ, տօգթօր լը Բէվվայէյէ սէնէվի իթա իտիլէճէք մէպլաղըն օն իքի պին ֆըրանգտան իպարէթ օլաճաղընը պիլտիրիլիյօր իտի. տօգթօր պու մատտէյի քէթմէ գարար վէրտի, հաթտա իխթիյար խըտմէթճիսինէ պիլէ պիր շէյ սէօյլէմէտի։

Գըլօտիյա, ժօրժ իլէ պիրլիքտէ օ զէմանէ գատար Շըվալ-Պըլանգ օթէլինտէ պուլունույօր իտի. Էսթէրին ճիննէթէ տիւչար օլուպ մատամ Ամատիսին ըէֆագաթընտա Բարիզէ ավտէթ իյլէտիյինի, չօճուղըն, տօգթօր լը Բէվվայէ կիպի ճիտտի ֆիքիրլի պիր ատէմէ թէվտի իտիլտիյինի խապէր ալընճա, արթըգ Պըրունվայէտէ կէօրէճէք պիր իշլէրի գալմատըղընը անլայարագ, օ տա Բարիզէ ավտէթ իթմէյի ժօրժա թէքլիֆ իթտի. ֆագաթ ժօրժըն էն էվէլ չօճուղըն վիճուտինի գալտըրմատըղընա ըզհարը թէէսիւֆ իտէրէք. եավրուճըղը մահվ իտինճէյէ տէյին օրատա գալմագ արզուսընտա պուլունտուղունը անլատընճա, մէթրէսի.

— Չօճուգ վագթը մուայէնէ գատար եաշայաճագ տըր, ժօրժ պանա իթիմատ էթ, սէն հէր հալտէ տիւգ օլաճագսըն, Ֆըրանսա այան մէճլիսինէ ազա նասպ օլունաճագսըն, Տըլաթուր Վօտիյօ Նամընըն վէ սէրվէթը ազիմէսինին եէկեանէ վարիսի օլաճաղընա շիւպհէ իթմէ, տէտի։

Պու մուհավէրէ վէ գարարտէն պիր սաաթ սօնրա Գըլօտիյա, մարքի իլէ պէրապէր պիր տահա ավտէթ իթմէմէք

իւզրէ, Շըվալ-Պըլանգ օթէլինի թէրք իլէ Բարիզէ միւթէվէճճիւհէն հարաչէթ իթտիլէր։

Գըլօտիյա իլէ շէրիքի ճինայէթի օլան մարքիյի պու հալտէ թէրք իտէրէք շիմտի տէ տօգթօր լը Բէվվայէնին եէկէնի, միւսիւ Բօլ լը Բէվվայէ իլէ զէվճէսի Անժէլ վէ իքի նէֆէր չօճուգլարընըն հալլէրինի թէտգըգ իտէլիմ։

Բօլ լը Բէվվայէնին իլք վէ երքէք չօճուղը Ապէլ, օ թարիխտէ հէնուզ պէշ եաշընտա իտի. իքինճիսի գըզ օլուպ իւչ եաշընտա օլտուղու կիպի կէնճ զէվճէսի Անժէլ տէ թագրիպէն եիրմի ալթը եաշլարընտա պուլունույօր իտի։

Բօլ լը Բէվվայէ, մէշհուր մաքինաճըլարտան վէ Բարիզին սէնայի վէ սէնայիյի նէֆիսէլէրինտէն տիբլօմա ալմըշ պիր էհլի հիւնէր օլուպ, գուվվէյի իխթիրայիյէսի իլէ ագրան ու էմսալինէ ֆայըգ պիր սէնաաթքեար իտի, պու մագուլէ չալըշգանլարըն բէք բարլագ պիր իսթիգպալէ տօղրու իլէրլէյէճէքլէրի, սէրվէթը ազիմէյէ մալիք օլաճագլարը վէ անճագ թարիքը շէհվէթ բէրէսթիյէ սալիք օլտուգլարը զէման, ֆագր ու զարուրէթէ տիւչար օլաճագլարը շիւպհէսիզ տիր։

Հէյհա՛թ, Բօլ լը Բէվվայէ գուվվէյի իխթիրայիյէյէ մալիք հիւնէրվէրլէրտէն օլտուղու հալտէ, իգպալի, մալիւմաթ ու իգթիտարը իլէ միւթէնասիպ օլմայուպ շէօհրէթի հէնուզ հէր թարաֆա ինթիշար իթմէմիշ իտի, պունտան պաշգա էյի իշ եաբտըղը իչին Սէնթ-Մարթէն գանալը ճիվարընտա վագը ֆապրիգասընտան չըգան պիր մաքինա, տիկէրլէրինէ նիսպէթէն պիթթապի բահալը օլտուղու ճիհէթլէ միւշթրիլէրիտէ չօգ տէյիլ իտի։

Բէտէրինտէն գալան եիւզ պին ֆըրանգ գատար պիր սէրվէթ, սայիգայի աշգ ու մուհապէթլէ թէղէվվիւճ իյլէտիյի Անժէլ, պիր ֆագըր ֆամիլեայա մէնսուպ օլմաղըլա ճիհազ օլարագ հիչ պիր շէյ կէթիրմէմիշ օլտուղունտան, պու սէրվէթտէ իտարէյի պէյթիյէ եօլունտա եավաշ եավաշ մահվ օլուպ պիթմիշ իտի։

Ադիլ վէ միւտէպպիր օլան մաքինաճը, էլինտէքի ճիւզվի սէրվէթին պու սուրէթլէ մահվ օլտուղունը կէօրիւնճէ, սէֆալէթին եիւղ կէօսթէրէճէյինի հըսա իթտի . . . իլէրուտէ հէր նէվ սէնաթլարտա սուհուլէթլէ գուլլանըլըը վէ ղայէթ իտարէլի պիր մաքինա իյճատընա սայ ու ղայրէթ իթմէյէ պաշլատը . . . եէկէանէ իւմիւտի պու եէնի մաքինա իտի ։

Մէղքիւր մաքինա իքմալ օլունտուդտան սոնրա, պիր չօդ ֆրպապը հիւնէր վէ սէնաթ հուղուրընտա թէճրիւպէ օլունաճագ վէ մաթլուպէ մուվաֆըդ կէօրիւլտիւյիւ սուրէթտէ, խազինէլէրէ մալիք ղէնկին պիր ֆապրիգաճը վասէթասը իլէ մէյտանա չըգարըլաճագ խտի . . . Բօլ բէք չօդ չալըշըպ մաքինայը վիճուտէ կէթիրտի, նէ չարէ քի իլք թէճրիւպէտէ պաղը նօգսանլար ղուհուր իթտիյինտէն, իւմիւտվար օլտուղու սէրվէթի վէ բարլագ իսթիդպալ պիր դաչ այ իչին թէճխիւրէ տիւչար օլտու, նօգսանլարըն թէքմիլ իտիլմէսի իչին բարա լազըմ խտի . . . զէվալըտա իսէ պիր բարա գալմամըշ խտի . . .

Բօլ լը Րէվվայէ, էօթէ պէրի բէք չօդ պաշ վուրուպ պու բարանըն թէտարիքինտէն աճիզ գալընճա, տէրհալ օ զէմանէ գատար քիսէյի միւրիւվվէթի Բօլ իչին տայիմա աչ չըգ պուլունտուրան տօգթօր լը Րէվվայէնին Պըրունվայէտէքի խանէսինէ կիթտի, տօգթօր զաթէն բէք զէնկին պիր չէյ տէյիլ իտի, տիչինտէն Թըրնաղընտան արթըրապիլտիյի էլլի ատէթ լուի ալթունընը եէկէնի Բօլա թէսլիմ իլէ, տահա զիյատէ մուավէնէթտէ պուլունամայաճաղընը մաէթթէէսիւֆ պէյան իթտի ։

Պու զէքի վէ ղայրէթլի մաքինաճընըն, իյճատ իտէճէյի մաքինա սայէսինտէ բէք չօդ բարա գաղանաճաղընը գավիչէն իւմիւտ իթմէքտէ օլան տիկէր պիր զէնկին ֆապրիգաճը, պունը Բօլըն էլինտէն ալմագ սէվտասընա տիւշտիւ, Բօլ լը Րէվվայէնին ֆագը ու զարուրէթ իչինտէ պուլունտուղունը անլայալագ բարա վէրմէյէ պաշլատը. ֆագաթ

եալընըզ էքմէք բարասընը վիրուպ, մաքինայը իքմալ իչին մուավէնէթտէ պուլունմայօր իտի ։

1837 սէնէսի սօնլարընա տօղրու, եանի պէյան իյլէտիյիմիզ թարիխտէն իքի սէնէ սօնրա մատամ Ամատիս, Սէնթ-Լույի սօգաղընտա Էսթէր իլէ պիրլիքտէ իգամէթ իտիյօր իտի . . . պէտպահտ կէնճ հալա խասթա իտի ։ Էսթէր արասըրա էյլիյէ եիսզ թութմուշ իսէ տէ, քէնտիսինի թէտավի իտէն հէքիմլէր իւմիւտլէրինի գաթ իթմէտիքլէրի հալտէ, սէվտիյինին էյիլէշէճէյինէ տայըր, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօյա բէք ճիւզի պիր իւմիւտ վէրիյօրլար իտի . տիւգ հէր այ թէպտիլի գըյաֆէթ իտէրէք Պըրունվայէյէտէ ազիմէթ իտիյօր վէ կիւնտէն կիւնէ պէօյիւմէքտէ օլան սէվկիլի եավրուճուղընը գուճագլայըպ սէվէյօր վէ միւսթագպէլ հագդընտա իւմիտվար պուլունույօր իտի ։

Իխթիյար տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօնըն սիննի իլէրլէմէքտէ օլտուղունտան, տիւգ թէէհհիլինի ալէմէ իլան իտէճէք վէ չօճուղունը պաղրընա պասաճագ զէմանըն հուլուլ իթմէքտէ պուլունտուղունը անլայարագ, պիր թարաֆտան վալիտէսինին վէֆաթ իտէճէյինէ ըզհարը թէէսսիւֆ իտիյօրսատա, տիկէր թարաֆտան օղլունը մէյտանա չըգարապիլէճէյինէ մէմնուն օլույօր իտի ։

Մարքի Ժօրժ իլէ Չէրիքը մէլանէթի Գըլօտիյա-Վարնի իսէ, նազարը հըրս ու տըդգաթլարընը մինի մինի եավրուճըգտան այըրմայօրլար իտի . մարքի էլինտէ ավուճընտա պուլունան բարալարը եէյիւպ պիթիրէրէք պիր խայլի պօրճա կիրիֆթար օլտու վէ իմզասը արթըգ բարա իթմէմէյէ պաշլատը, պազը եէհուտի սարրաֆլար իթիպար իթսէ պիլէ ֆահիշ ֆայըզլար իսթէյօրլար իտի քի . պուտա Ժօրժ իչին մուզայիգանըն սօն տէրէճէսի տէմէք իտի ։

Ճագաթ Գըլօտիյա, աչըգընըն կիւնին պիրինտէ ճէսիմ պիր սէրվէթէ, բարլագ պիր իւնվանէ սահիպ օլաճաղընը քէշֆ իթմիշ վէ եանընտա պուլունարագ հիսէսինէ իսապէթ իտէն մըգտարը էլինէ կէչիրէպիլմէք իչին, հէր նիկի

հուզուզաթտան քէնտիսինի մահրում իտէրէք Ժօրժը թէրք իթմէմիշ իտի ։

Նիհայէթ Ժօրժըն ալաճագլըլարը մահքէմէյէ միւրաճաաթ իթտիլէր, մաթլուպլարընը հիւքմ իթտիլէր, վէ զապըթատա Ժօրժը էլէ կէչիրտիյի հալտէ թահտը թէվգըֆա ալմագ իչին էմր ալմըշ վէ իյճապը գարար պիր մահքէմէ մամուրը թահարրիյաթա սէվգ իտիլմիշ իտի ։

Գըլօտիյա-Վարնի, սէլամէթի իչին Նէօյլի քէօբրիւսի գուրպինտէ պէօյիւք պիր պահճէնին օրթասընտա եալընըզճա վէ քիրասը բէք պահալը օլմայան պիր խանէյի, տիկէր պիր նամ իլէ քիրալայըպ օրատա իխթիյարը իգամէթ իթմիշ իտի, հիչ քիմսէյի գապուլ իթմէյօրլար իտի. Գըլօտիյա տայիմա լէթաֆէթ ու թէրավէթինի մուհաֆազա իտէյօր իտի. պիլաքիս հէր իւմիւտի պօշա չըգան Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, քէտէր ու զարուրէթ ճիհէթի իլէ կիւնտէն կիւնէ իխթիյարլամագտա վէ սաչլարը աղարմագտա իտի ։

Գըլօտիյա, պու հալի սէֆալէթտէ պիլէ աշրգընա սատագաթը ֆէվգէլատէ իպրազ իտէրէք, եանընտան պիր տագըգա այրըլմամըշ վէ մէտուտիյէթինտէն հիսսէմէնա օլտուզու կիպի, ֆէլաքէթինէ տախի իշթիրաք իյլէմիշ իտի. պիր կիւն Գըլօտիյա խիլաֆը միւթատ իգամէթկեահընտան չըգըպ անճագ կիճէնին սաաթ իւչիւնտէ ավտէթ իթտի. մարքի, Գըլօտիյանըն կէճիքմէսինտէն տօլայը բարա կէթիրէճէյի զաննընտա պուլունմուշ վէ օտա գաբուսընտան կիրտիյի սըրատա.

— Նասը՞լ, բարա պուլապիլտի՞ն մի, տէյու սօրմուշ իտի։

— Նէ՞րէտէն պուլայըմ, ալաճագլըլարըն, պիւթիւն սէրվէթինի մահվ իթտիքտէն պաշգա պիր չօգտա ֆազլա բարա ալտըղընը խապէր ալմըշլար . . . տէհշէթլի հէվատիսի ալան սարրաֆլարա քի՞մ միւրաճաաթ իտէրտէ սէնին նամընա բարա իսթէյէպիլիր, հէրիֆլէր բօլիս նէզարէթինէ միւրաճաաթ իտէրէք սիզի սախթէքեար սըֆաթը իլէ թէվգըֆ իթտիրմէյէ պիլէ գալգըշմըշլար . . .

— Աման եա Բապպիմ . . . պէն մահվ օլտում տէմէք ։

— Խա՛յըր մահվ օլմատըն, էկէր սէնի սէվէն Գըլօտիյա Վարնի օլմասա իտի պէլքի մահվ օլուր իտին, պէն բօլիս նէզարէթինտէն սէքիզ կիւն միւսաատէ իսթիհսալ իթտիմ . . .

— Բէք կիւզէլ . . . ֆագաթ սէքիզ կիւն զարֆընտա նէ՞ իշ կէօրիւլէպիլիր ։

— Բէք չօգ, հաթտա պու միւտտէթ զարֆընտա սէն զէնկինտէ օլապիլիրսին, չիւնքի էօթէտէն պէրի զիհնէն պիր թագըմ թասավվուրլարտա պուլունույօրում քի, պունլարըն հէր պիրի սէնի զէնկին իտէճէք շէյլէր տիր. շիմտի պէնի տինլէ, եիւզ պաշը Գօրթիսէլլիյի թանըյօ՞րմուսըն ։

— Էվվէ՛թ, գըլըճ թալիմինտէ մէհարէթը քեամիլէսի վար տըր ։

— Էվվէ՛թ, թա քէնտիսի . . . իշթէ պու կէնճ զապիթ՞ սէքիզ կիւնէ վարմայաճագ պիրատէրինի տուէլլօտա թէլէֆ իտէճէք տիր ։

— Նէ՞ . . . տուէլլօտա մը էօլտիւրէճէք, Սիժ-Սիմօնտ պէօյլէ պիր չաբգըն իլէ վուրուշմաղա թէնէզզիւլ իթմէզ զանն իտէրիմ ։

— Ուզուն սէօզ լազըմ տէյիլ, պու չաբգըն տէտիյին եիւզ պաշը, Սիժ-Սիմօնտը տուէլլօյա մէճպուր իթմէնին եօլունը բէք ալա պիլիր, պինաէն ալէյհ տիւգին վիճուտինի օրթատան գալտըրաճագ տըր ։

— Հայտէ ֆարզ իտէլիմ քի էօյլէ օլսուն, եա օղլու, եա պիր վասիյէթնամէ եազմըշ, թէրթիպ իթմիշ իսէ ։

Գըլօտիյա, մարքինին սէօզիւնի քէսէրէք հէման ճէպինտէն պիր չըզտան չըգարտը, վէ իչինտէքի էվրագլարտան պիրինի ժօրժա իրայէ իլէ ։

— Շու եազըյը թանըյօ՞րմուսըն, տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ, էկէր եանըլմայօրսամ պիրատէրիմին եազըսը տըր, ֆագաթ պու մէքթուպը նա՞սըլ էլէ կէչիրէպիլտին ։

— Նասըլ կէչիրտիյիմի սէօյլէյէճէյիմ, ֆագաթ էվէլ

էմիրտէ մէքթուպը օդումալըսըն, մէքթուպ չու սաթըրլարը հաւի խոլ։

«Պրէունավայէ զարիյէսիևցէ soqpor միւսիւ յր Բէվվայէ»

«Ազիզիմ տօղթօր.

«Անլատըմ քի ինսան խաթիդպալն հադդընտա պիր հիւքմի գաթի վէրէմէյօր իմիշ պինաէն ալէյհ չիմսի պէն տէ հէր դարարըմը տէյիշտիրմէյէ մէճպուր օլույօրում, պունտան տօլայը թէէսիւֆ ըզհար իթիմէք սի, եօգսա մէմնուն օլմազ մը լազըմ կէլիր. պուրասընը տա իլէրուտէ վուդուաթի մէյտանա գէլմազ տըր։

«Շիմդիյէ գատար հադդըմտա կէօսթէրտիյինիզ ալիճէնապըղա, պու կիւն պիր տահա արզը իհթիյաճ իտիյօրում, թալէպ լյէտիյիմ ղուլթը պէնաէն տիրիղ պուլուրմազդընըզ իւմիտէյիմէ։

«Բէճա իտէրիմ, եարըն ագշամ սաաթ ճնտա Նէօյլի քէօրիւսի գուրպինտէ Գանդօղտիյա մէյտանընտա չօճուգլա պէրապէր պուլունուրուզ, էմին աաէմնէրիմտէն պիրի սիգի օրատա պիր արապա իլէ պէքլէյէճէք, վէ ալաճաղը էմր իւղերինէ տօղրուճա պուլունտուղում եէրէ կէթիրէճէք տիր. եանլըշըղ օլմամագ իչին սիգի պէքլէյէճէք օլան սաէմ, նէզաինիզէ կիլուիյի զէման իտմինիղլէ խըթտապ իտէճէք տիր։

«Մէքթուպըմա ճէվապ եազմագտան իճթինապ իտինիզ, չինքի ալաճաղըմ ճէվապ իհթիմալ քի պէնի իլէլ էպէտ պէօյիւք ֆէլաքէթէ օղրատաճագ տըր։

«Եուկը տա ունութմայալըմ, Բարիզէ ազիմէթինիզի Պըրքունվայէտէ քիմսէ պիլմէմէլի տիր, հէմ տէ Բարիզէ մուվասըլէթինիզ միւֆթին օլտուղու գատար կիճէնին սաաթ օնընա միւսաատըֆ օլսուն, պէնի կէօրմէտէն քիմսէյի կէօրմէմէնիզի տէ սուրէթը մախսուսէտէ րէճա իտէրիմ, եարըն կէօրիւշիւրիզ։

«Մուհիպպինիզ»

Տիւգ Ս. Տղլաթուր-Վօսիյօ

26

Մարքի, սուրէթի այնէն պալատէ նագլ իտիլէն մէքթուպը եիւքսէք սէտա իլէ օգուտուգտան սօնրա պիր թավրը իսթիյզահ իլէ Գըլօտիյանըն եիւզիւնէ պագտըզընտա, մէլունէ պու պագըշըն մանասընը տէրհալ անլայըպ ...

— Պագ պու մէքթուպը նասըլ էլտէ իտէպիլտիմ. պիր արալըգ տիւգին սանա եազտըղը մէքթուպլարտան պիրիսի էլիմէ կէչտի, պու սուրէթլէ նասըլ եազը եազտըղը մալիւմ օլտու, տօգթօրա պէօյլէ պիր մէքթուպ եազմաղա գարար վէրմիշ իսէմտէ, իսթիմալ իյլէտիյի թապիրաթէ վագըֆ տէյիլ իտիմ. պունըն իչին տէ տիւգ Սիժ-Սիմօնտըն խըտմէթքեարընը ճէլպ իտէրէք պու էմէլէ նայիլ օլտում. կէչէն կիւն տօգթօրա խըթապէն եազտըղը պիր մէքթուպը բօսթայա կէօթիւրմէզտէն էվվէլ պանա կէօսթէրտի, պէն տէ վագըթ զայպ իթմէքսիզին նօթէրլիք իթմիշ վէ եագըն վագըթլարտա Թուլօն հաբըսխանէնինտէն գաչըպ եագայը գուրթարմըշ, եազը թագլիտինտէ մէհարէթը քեամիլէսի միւսէլլէմ օլան պիր ատէմ պուլտում, իշթէ օգունան մէքթուպը օն ատէտ լույի ալթունընա եազտըրտըմ, տէտի.

— Օ ճալտէ պիզ գուրթուլտուգ, իշ եօլունա կիրտի տէմէք, մէքթուպը եարընը բօսթայա վէրինիզ.

— Օ գատար աճէլէնին տէ մանասը եօգ... եիւզ պաշընըն իճրաաթընա ինթիզար իթմէյէ մէճպուրըզ, անտէն պաշգա պիզէ պիր ատէմ տահա լազըմ տըր քի, պու ատէմին տէ բէք մահիր պիր հայտուտ օլմասը իգթիզա իտէր, չիւնքի չօճուգ իլէ իհթիյար հէքիմ կիպի մանիլէրտէն պիզի պիր դաչ ալթուն մուգապիլինտէ անճագ պէօյլէ պիր ատէմ խէլաս իտէպիլիր...

— Պէօյլէ մահիլ պիր հայտուտը նէ՞րէտէն պուլաճաղըզ։

— Հայտուտլարըն մահալի իճթիմալէրի օլան մէյհանէլէրին պիրլինտէ։

— Ֆի՞մ արայաճագ։

— Սէն։

— Նէ՞ զէման։

— Պու կիճէ։

Պու գարար ճիտտի իտի, հէման օ կիճէ սաաթ օն պիրտէ ժօրժ, Գըլօտիյատէն ալտըղը թալիմաթ իւղերինէ եօլա չըգտը, Գըլօտիյա օ կիւն չօգ եէր տօլաշտըղը ճիհէթլէ եօրկուն արկըն ալթ գաթտա եաթաղընըն հազըր պուլճանտուղու օտայա կիրուպ եաթտը. արատան չօգ կէչմէտէն զարիպ պիր կիւրիւլթի Գըլօտիյայը ույգուտան ույանմըրտը. ժէղպուրէ, եաթտըղը օտանըն բէնչէրէսինի, պիրիսինին աչմագլա օղրաշտըղընը անլատը. տէրհալ գալդտը, եաթաղընը, իչինտէ պիր քիմսէնին ույումագտա օլտուղունը զաննի իթտէրճէք սուրէթտէ թանզիմ իթտի. Պըրունվայէտէ եարտըղը կիպի պուրատա տախի թէպտիլի գըյաֆէթ իթտի. երքէք էլպիսէսի կիյտի, միւթէագըպէն էլինէ պիր չիֆթ թապանճա ալարագ, գարուսը եարը աչըդ պիր հալտէ պըրագըլան հավէթ օտասընա կէչէրէք վըզգուաթը ինթիզարէ պաչլատը։

Բէնչէրէյի աչմագլա օղրաչան ատէմ տօսթ օլմայըպ պիր հայտուտ իտի քի, եանընտա թաչըտըղը ճամ քէմէյէ մախսուս պիր էլմաս իլէ ճամընն պէօյիճէք պիր բարչասընը քէսէրէք բէնչէրէնին մանտալընա տօգունտը, բէնչէրէ աչըլարագ իչէրիյէ կիրտի, էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրտիքտէն սօնրա բալթօսընըն ալթընտան չըգարտըղը պիր խըրտըզ ֆէնէրի իլէ օտայը թէնվիր իթտի։

Հայտուտըն հէր հալինի նաղարը տըգգաթտան կէչիրէն Գըլօտիյա, կիրէն խըրտըզըն թագրիպէն եիրմի պէչ եաչընտա պահիք էլ պիւնեէ պիր չէյ օլուպ, չէքլ ու սիյմասընը-

տան ճիատի թավուրլը պիր ատէմ օլտուղունը անլատը ։

Օտա այտրընլըգ օլունճա, հայտուտ մասանըն իւզէրինտէ պուլունան ալթուն սահաթ իլէ գօյտօնը կէօրիւպ օրայա թէգարրուպ լտէճէյի սըրատա կէօզլէրի եաթաղա իլիշտի ։ պիր ատէմին ույումագտա օլտուղունա զահիպ օլարագ , էվվլա անըն իչինի պիթիրմէք իչին պէլինտէն ուղունճա պիր խանչէր չըգարտը , եավաչ եավաչ եաթաղա եագլաչմաղա պաչլատը ։ պու էննատէ Գըլօտիյա իքի էլինտէ պիրէր թապանճա օլտուղու հալտէ իլէրլէյէրէք քէնտինի հայտուտա կէօսթէրտի ։ հայտուտ ֆիրար իթմէք իսթէտի , Գըլօտիյա վազիյէթինի պօզմայարագ ։

— Նաֆիլէ գաչմայընըզ ։ ։ ։ հայաթընըզ էլիմտէ տէմէք սիր , պանա իթաաթ իտինիզ տէ չու խանչէրի եաթաղըն ալթընա ամընըզ , տէտի ։

Հայտուտըն իթաաթտէն պաչգա չարէսի գալմայըպ խանչէրի գարեօլանըն ալթընա աթտը ։ մուախխարէն Գըլօտիյանըն կէօսթէրտիյի պիր դաբույա եագլաչարագ աչըպ իչէրի կիրինճէ , Գըլօտիյա անախթար իլէ գաբույը գաբայարագ հայտուտը հաբս իթտի վէ ժօրժըն վիրուտինէ իսթիզար իթմէյէ պաչլատը ։

Զօգ սիւրմէյիպ ժօրժ տա կէլտի ։ Գըլօտիյա , մարքիյի կէօրիւնճէ ազիմ պիր մէսրուրիյէթէ տէլալէթ իտէճէք սուրէթտէ կիւլէրէք ։

— Ախամագտա օլտուղուն չէյի պէն պուրատա այաղընտա պուլտում ։ պու մուվաֆագըյէթէ նէ՞ տէրսին , տէտի ։

Հայտուտ մէյտանա չըգարըլտը , օտայա ալընտըղը ղէման հալ ու թավրընտա բէք պէօյուք պիր խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ պուլունտուղու կէօրիւլիյօր իտի ։ էվվէլճէ քէնտինինէ իսմի սօրուլընճա « Ժան-Ժուտի » օլտուղունը խապէր վէրտի , Սէնթ-Ժան , եէվմը մախտուսընըն պիր բէնչէմպիհ կիւնիւ քէնտիսինի հէնտէքլէրին պիրինտէ պուլտուգլարը ճիհէթլէ , օ նամ իլէ եատ օլունօէյօր իտի ։

Քենտիսինի էօլտիւրմէյէճէքլէրինէ վէ զապրթայա թէսլիմ իթմէյէճէքլէրինէ տայըր թէէմինաթ վէրտիքտէն մատէ, պիր իխթիյարլա պիր չօճուղու գաթլէ բաղը օլտուղու հալտէ, իւսթէ բարա պիլէ վէրէճէքլէրինի պէյան իթտիլէր։

Հայտուտ, քենտիսինի թէհտիտ իտէն պիր գատըն իքէն պու տէֆա եանընտա պիրտէ էրքէք կէլտիյինի կէօրինճէ, նաչար վագը օլան թէքլիֆի գապուլ իթտի. Գըլօտիյա, պու մագուլէ ալչագլարըն վէրտիքլէրի սէօզտէ սէպաթ իթմէյէճէքլէրինի պիլտիյի ճիհէթլէ, կիթմէսինէ միւսաատէ իթմէյուպ մէրամը հուսուլէ կէլինճէյէ գատար էվտէ հաբս իթտի։

Գըլօտիյա, իրթէսի կիւն ալէսսապահ եիւզ պաչը Գօրթիսէլլի իլէ կէօրիւշէրէք, տուէլլօտա տիւգ Սիժ-Սիմսնտ Տըլաթուր-Վօտիյօյը թէլէֆ իթտիյի հալտէ, քենտիսինէ քիւլլիւյէթլիճէ պիր մէպլաղ իթա իթմէք իւզրէ մուգավէլէյէ կիրիշտի... մէսէլէյէ գաթի պիր գարար վէրիլտի։

Պու վուգուաթ կիւզէրան իթտիյի սըլուտա, Բօլ լը Բէվվայէնին մէվգըը կիւնտէն կիւնէ ֆէնալաշըյօր իտի, ալաճագլըլարը հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ իտէրէք ղըյապի հիւքիւմլէր ախզ իյլէմիշլէր իտի, հէման թէվգըֆ օլունմագ իւզրէ պուլունույօր իտի. զէվալլը մաքինաճըյա հէր քէսին քիսէյի միւրիւվվէթի պիր վագըթ աչըգ իքէն, պու տէֆա Գուրպէվուա ճիվարընտա միւսիւ Մօրիսօ նամընտա պիր զաթտէն պաչգա քենտիսինէ քիմսէ բարա վէրէն պուլունմատը. միւսիւ Մօրիսօ, պէյհուտէ եէրէ Բօլ լը Բէվայէյէ բարա վէրմէյուպ օտա պիր Ինկիլիզին քէֆալէթի իլէ վէրիյօր իտի. Ինկիլիզ իսէ՝ մաքինաճընը թէտիյէյէ միւգթէտիր օլամատըղընը կէօրէրէք, Ինկիլթէրըայա գաչըպ քենտինի գուրթարապիլտի. պու զաթըն ֆիրարը իսէ Բօլ լը Բէվվայէյի պիր գաթ տահա միւշկիւլաթա տիւչար իթմիշ իտի։ Մօրիսօ թազեիգաթա պաչլատը, հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ իթտիյի հալտէ զէվալլը Բօլ սախթէքեարլըգլա իթհամ օլունաճագ,

օ անէ դատար նամուսընտան պաշգա պիր շէյ տիւշիւնմէ-յէն պիչարէ մաքինաճը, հէր քէսին նազարընտա մուհագ-գար վէ պէտնամ օլարագ քիւրէյէ կիտէճէք իտի . . . միւ-սիւ Մօրիսօ, էն պէօյիւք պիր լութֆ օլմադ իւզրէ եիրմի տէօրթ սաաթլըգ պիր միւսաատէ պիր միւհլէթ վէրէպիլտի.

Զէվալլը մաքինաճը, միւտտէթը էօմրիւնտէ պէօյլէ պիր պէլայա կիրիֆթար օլմամըշ իտի. էրթէսի կիւնիւ եարը կի-ճէյէ գատար եա օն պին ֆըրանգը թէտիյէ իթմէսի վէ եախօտ պէյնինէ պիր տապանճա սըգըպ հուզուրը մահքէ-մէյէ չըգմագտան եագասընը դուրթարմասը լազըմ կէլիյօր իտի. հայտէ բարայը թէտիյէ իթմէք իսթէսին . . . ֆագաթ նէ՞ վասէթա իլէ վէ հա՞նկը բարա իլէ թէտիյէ իտէպիլէճէք իտի.

Պիչարէ Բօլ իչին արթըգ հէր տիւրլիւ իւմիւտ գաբու-լարը գաբանմըշ իտի. եէկեանէ իւմիւտի Պըրունվայէ տօգ-թօրը օլան համիյէթլի ամուճասընա միւնհասըր գալմըշ ի-տի, չիւնքի անտէն պաշգա մուավէնէթինէ չիթապ իտէճէք քիմսէ եօգ իտի.

Հալ պու քի Բօլ, իշլէրի աքսի կիթմէյէ պաշլատըղը կիւնտէն պէրի պիր գաչ տէֆա ամճասընը թաճիզ իթմիշ վէ արթըգ միւրաճաաթէ եիւզիւ գալմամըշ իտի. պինաէն ալէյհ զէվճէսի Անժէլին պու պապտէքի թէքլիֆինի էվ-վէլճէ ըճատ իթտի իսէ տէ, նիհայէթ մումաիլէյհանըն իպ-րամ ու իսրարլարընա վէ էն սօնրա չօճուգլարը նամընա վէրտիյի եէմինէ տայանամայարագ, էրթէսի կիւնիւ ալէս-սապահ ամուճասը նէզտինէ կիտէճէյինէ տայըր սէօզ վէր-տի.

Բօլ լը Բէվվայէ, ամուճասընա միւրաճաաթ իտէճէյի-նէ տայըր սէվկիլի զէվճէսինէ սէօզ վէրտիյի էսնատէ, Գը-լօտիյա-Վարնի եօգարըտա զիքրի սէպգաթ իտէն մա-հուտ մէքթուպը բօսթախանէյէ թէսլիմ իտիյօր իտի . . . տիկէր թարաֆտան եիւզ պաշը Գօրթիսէլլի, Պուլօնեը օր-մանընտա տիւգ Սիժ-Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօյէ թէսա-

տիւֆ իտէրէք ֆէնա հալտէ թահգիր իյլէմէսի իւզէրինէ՝ էրթէսի կիւնիւ արալարընտա պիր տուէլլօյա գարար վէրիլտի։

Էրթէսի կիւն Բօլ լը Բէվվայէ ալէսսապահ Պըրունվայէյէ միւթէվէճճիւհէն եօլա չըգտը. տօգթօրա կէլինճէ, օտա մէքթուպը ալըպ օգույունճա, տիւգիւն հէր էմրինի եէրինէ կէթիրմէյէ գարար վէրէրէք, քիմսէնին էլինէ կէչմէմէք իւզրէ աթէշէ աթըպ եագտը։

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ, օ կիճէ վասիյէթնամէսինի եազըպ խանէտանընա մախսուս օլան տիւգիւգ արմասընը իւզէրինէ պաստը, տիկէր պիր զարֆըն իչինէ վազ իլէ իւսթիւնէ «տօգթօր լը Բէվվայէ» եազտըդտան սօնրա, մէքթուպը խըտմէթ քեարընա վէրէրէք.

— Շու մէքթուպը ալընըզ, էկէր պէն էօյլէ վագթը ավտէթ իթմէզ վէ եախօտ պու մէքթուպ իչին պաշգա պիր էմր վէրմէզսէմ, բօսթախանէյէ թէսլիմ իտէրսինիզ, տէյու էմր վէրտի, սաաթ սէքիզտէ տիւգ ճէնապլէրինին շահիտլէրի կէլտիլէր . . .

Էրթէսի կիւնիւ սաաթ օնու օն տագըգա կէչէրէք Ֆըրանսա այանընտան օլան տիւգ Սիժ-Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Իթալեալը եիւզ պաշը Գօրթիսէլլի թարաֆընտան, տուէլլօտա վուրուլան պիր միւտհիշ գըլըճ տարպէսինտէն միւթէէսսիրէն վէֆաթ իթտի . . .

Եինէ ջ սաաթտա Բօլ լը Բէվվայէ, րէնկի սաբ սարը օլտուղու հալտէ ամուճասընըն օտասընա կիրտի, զէվալլը տօգթօր եէկէնինին պու հալինի կէօրիւնճէ պիրտէն պիրէ իւրքէրէք քէտէրինին էսպապը մուճիպէսինի սօրտու, հալ ու թավրը պայաղը չէֆգաթ վէ մէրհամէթ ասարը կէօսթէրիյօր իտի։

Բօլ, պաշընա կէլէն միւտհիշ ֆէլաքէթի ղայէթ հազին պիր լիսան իլէ ամուճասընա պիլտիրտի. տօգթօր, մէսէլէնին բարա իլէ թէսվիյէ իտիլէպիլէճէյինտէն ֆէվգէլատէ մէմնուն օլարագ, եէկէնինէ.

— Սէվկիլի օղլում, նի՞չին պու գատար թէէսիւք իսի-յօրսունըզ, վարիսիմ սիզ տէյի՛լմիսինիզ, իլէրուտէ նայիլ օ-լաճաղընըզ բարանըն պու կիւն օն տէօրթ պին ֆըրանգընը բէչինէն թէսվիյէ վէ իթա իտէրիմ, իչթէ պու գատար, տէտի։

Բօլ լըրէվվայէ, խաթը ու խէյալինտէն պիլէ կէչմէյէն պու սէրվէթը ճէսիմէյէ նայիլ օլունճա, էնիտէն տիւնէա-յա կէլմիչ գատար սէվինտի, սէվինճինտէն ամուճասընըն իքի էլէրինի չաբըր չաբըր էօրէրէք արզը թէչէքքիւրէ չի-թապ իթտի, բարանըն հէման օ կիւն լազըմ օլտուղունը ամուճասընա պիլտիրինճէ, տօգթօր։

— Մէրագ իթմէյինիզ եավրում բարա հազըր ոլը, չիմտի վիլնէօվ-Սէնթ-Ժօրժաա իգամէթ իտէն Նօթէրիմին էանընտա տըր, թաամտան սօնրա օրայա գատար պիրլիքտէ կիտէր բարալարը ալըրըզ, տէտի։

Ֆիլհագըգա տօգթօր իլէ Բօլ, էէմէքտէն սօնրա աղի-մէթ իթտիլէր. իտարէխանէսինէ մուվասըլէթ իթտիքլէրի սըրատա Նօթէր, պիր իչ զըմմըյըլը խանէսինտէ պուլունմայօր իտի. քէնտինէ վէքեալէթ իտէն ատէմ բարանըն գա-սատա մէվճուտ պուլունտուղունը պէյան իլէ, հէր հալտէ Նօթէրին ավտէթինէ գատար պէքլէմէք լազըմ կէլտիյինի անլաթտը, տօգթօր իսէ ագշամ իւսթիւ ավտէթ իթմէք իւզրէ.

— Ագշամ իւզերի սաաթ ալթըտա կէլիր բարայը ալը-րըմ, տէտի։

Բօլ, էնտիչէ վէ մէլագտա գալան ղէվճէսինէ քէյֆի-յէթի թէպչիր վէ պէյան իլէմէք իւզրէ, ամուճասը իլէ պիրլիքտէ Պըրունվայէյէ ավտէթտէն իսէ Բարիզէ կիթմէյի թէրճիհ իթտի. տօգթօրտա եէկէնինին արզուսընա մուխա-լիֆէթ իթմէյէրէք աղիմէթինէ միւսաատէ իտուպ, օ կիճէ Րօայալ մէյտանընտա բարա իլէ պուլունաճաղընը վատ իթ-տի. միւսիւ Մօրիսօնըն վէրտիյի միւհէթ տէ օ սըրատա խի-թամ պուլաճաղընտան, արթըգ Բօլ բարալարը ալտըղը կի-

պի տօղրու Գուրպէուվայէ ազիմէթլէ նամլուսընը լէքէտէն վիգայէ իտէպիլէճէք իտի ։

Տօգթօր՝ Պըրունվայէյէ, մաքինաճըտա Բարիզէ ավտէթ իթմէք իւզրէ բօսթա արապասընա պինտիլէր, տօգթօր սաաթ ալթըտա թէքրար Նօթէրին իտարէխանէսինէ կիտուպ օն տէօրթ պին ֆըրանգը ալտը, ֆագաթ ներէյէ վէրէճէյինէ տայըր պիր սէօզ սէօյլէմէտի, սաաթ սէքիզտէ տօգթօր լը Բէվվայէ Բարիզէ մուվասըլէթ իտէրէք Հայվանընը Պասթիյլ մէյտանը գուրպինտէ վագը պիր լօգանթանըն ախըրընա պաղլաթտը, չօճուղուտա օրատա պըրագըպ տօղրու եէկէնինին խանէսինէ շիթապ իյլէտի ։

Խանէյէ մուվասըլէթինտէ մաքինաճը իլէ կէնճ զէվճէսի թարաֆընտան քէմալի շէվգ ու շէթարէթ իլէ գապուլ օլունուպ, զէվալլը Անժէլ սէվկիլի զէվճինի հագըգի պիր էօլիւմտէն գուրթարան ալիճէնապ հէքիմին պօյնունա սարըլարագ, մէմնունիյէթինտէն եիւզիւնիւ կէօզիւնիւ վէ իքի էլլէրինի էօբմէյէ վէ պիլա իխթիյար մէսէրրէթ կէօզ եաշլարը տէօքմէյէ պաշլատը ։

Տօգթօր, պու հիւզնէնկիզ մէնզարէտէն բէք զիյատէ միւթէէսիր օլուպ սէօզիւ գըսա քէսմէք վէ պիր ան էվվէլ արապասընըն եանընա ավտէթ իյլէմէք իւզրէ ։

— Սէվկիլի էվլատլարըմ, պէն պու կիճէ քէօյէ ավտէթ իթմէյէճէյիմ, պանա պիր եաթագ հազըրլայընըզ, ֆագաթ պուրայա սաաթ գաչտա կէլէճէյիմիտէ պիլմէյօրում, եաթաղըմ հազըր օլսունտա պիր արալըգ պէն կէլիրիմ, տէտի ։

Ամճա իլէ եէկէն պիրլիքտէ չըգտըլար ։ գաբունըն էօնիւնտէ պիր քիրա արապասը տօգթօրը պէքլէյօր իտի ։ տօգթօր, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօտան ալտըղը էմրի իճրա իթմէք իւզրէ արապայա եալընըզ պինտի ։ կէնճ մաքինաճը տա Գուրպէվուատաքի պօրճունը թէսվիյէ իթմէք իւզրէ օ թարաֆա կիթտի ։ Բօլ ուզագլաշտըգտան սօնրա, տօգթօր՝ արապաճըյա քէնտիսինի չօճուղու պըրագմըշ օլտուղու մա-

հուտ լօգանթայա վէ անտէն սօնրա Բիյօլի ճատտէսինին ուճընտա վագը Գօնգօրտիյա մէյտանընա կէօթիւրմէսինի էմր իթտի։

Բօլ, ամուճասընտան այրըլտըգտան սօնրա Պօմարշէ պուլվարընա կիթտի, պու էսնատէ շիտտէթլի պիր եաղմուր եաղմայա պաշլայըպ աղ վագըթ իչինտէ սօգագլար կէչիլմէզ պիր հալէ կէլտի. Բօլ, մէճպուրի արապա թէտարիքի ղայլէսինէ տիւշտիւ իսէ տէ, եաղմուր սէպէպի իլէ արապա պուլամատը։

Օ հավատա մահալի մագսատընա եայա օլարագ կիթմէք, սապահտան ագշամա գատար այագտա գալան Բօլ իչին միւմքիւն տէյիլ իտի. մաքինաճը եիւրիւյէ եիւրիւյէ թամբլը պուլվարընա եագլաշտը, օրատա պուլունան թէաթրօլարտան պիրինին գաբուսը էօնիւնտէ տուրան պիր արապաճը յա թէդարրուպ իթտի, արապաճը հէման գաբույը աչարագ միւշթէրիսինի իչէրի ալտըգտան սօնրա.

— Նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ, տէյու սօրտու։

— Գուրպէվուայէ։

— Ամմատա ուղուն եօլ, հայվանճըգլարըմ եէտի սաաթտան պէրի պիր շէյ եէմէտիլէր. Ֆագաթ չարէ նէ, կիտէճէյիզ. արապամըն նօմէրօսընը իսթէ՞րմիսինիզ, օն իւչ նօմէրօ տըր. էօթէքի պէրիքի նէ տէրսէ տէսին պէն ասլա ինանմամ, չիւնքի իխթիյար Լօրիյօ իլէ հայվանճըգլարընը Բարիզ ճատտէսի իւզէրինտէ հէման կէօրմէտիք ատէմ գալմամըշ տըր . . . էկէր պիր շէյ օլմագ լազըմ կէլսէ իտի, իպթիտա պանա օլմասը լազըմ կէլիր իտի։

Ֆիլհագըդա արապաճը, իքի սէնէ մուգատտէմ մատամ Ամատիս իլէ Էսթէրի Պըրունվայէյէ կէօթիւրմիւշ օլան վէ գարիյնիմիզին մալիւմիւ պուլունան օ նամուսլը իխթիյար իտի. պապա Լօրիյօ գամչըսընը շագըրտատարագ արապայը սիւրմէյէ պաշլատը։

Բօլ լը Բէվվայէ խապէր վէրտիյիմիզ մահալէ տօղրու կիթմէքտէ օլսուն, պիզ նազարը տըգդաթըմըզը Նէօյլի

քէօբրիւսինտէ, հէքեայէմիզին էն պիրինճի ազասը տէմէք օլան ճանիլէրէ աթֆ իտէճէյիզ։

Ժօրժ իլէ շէրիքը ճինայէթի Գըլօտիյա-Վարնի, Նէօյլիտէքի սէյֆիյէլէրինտէ պուլունտուգլարը հալտէ, տիւգ Սիժ-Սիմօնտըն տուէլլօտա մագթուլէն վէֆաթ իյլէտիյինի խապէր ալմըշլար իտի. Գըլօտիյա օ կիճէ պիր գաթ էրքէք էլպիսէսի կիյէրէք Բարիզէ միւթէվէճճիւհէն սէյֆիյէտէն չըգտը. պիր իքի սաաթ սօնրա իւսթի աչըգ պիր արապայը պիզզաթ իտարէ իթտիյի հալտէ սէյֆիյէնին գաբուսը էօնիւնէ կէլիպ տուրտու. տէրհալ արապատան էնմէքլէ ճէպինտէն պիր շիշէ չըգարարագ, Ժօրժա.

— Պիր շիշէ շարապ կէթիր, տէտի։

Ժօրժ հէման մէթրէսինէ իթաաթլա թալէպ իյլէտիյի շիշէյի կէթիրտի, Գըլօտիյա էլինտէքի շիշէտէ պուլունան սույըն տէօրթտէ իւչիւնի շէրապ շիշէսինէ գարըշտըրըպ չալգատըղը սըրատա, Ժօրժ.

— Պու շէրապը քիմի իչին հազըրլայօրսուն, տէյու սօրտու։

— Ժան-Ժուտի իչին, խապիս հէրիֆ պիր կիւն պիզէ թէսատիւֆ իտէր տէ իզաճէ գալգըշըր վէ եախօտ պիզի էլէ վէրէպիլիր օլմաղըլա, վիճուտի մէյտանտան գալգմալը տըր։

— Պըրավօ, տօղրուսը սէն հէր շէյի էյի տիւշիւնիւյօրսուն...

Պատէհու իքի խապիսլէր Ժան-Ժուտինին մահբուս պուլունտուղու օտայա կիրտիլէր, Գըլօտիյա մէրգումըն ավուճը իչինէ օն ատէտ լույի ալթունը գօյարագ.

— Իշթէ սանա վէրէճէյիմ բարանըն նըսֆը պու տըր, ... իշի պիթիրտիքտէն սօնրա տա գուսուրընը ալաճագսըն, հայտէ պագալըմ արթըգ իշիմիզէ կիտէլիմ... տէտի։

Ժօրժ իլէ Ժան-Ժուտի արապատա եան եանա օթուրտուլար, Գըլօտիյատա արապաճըյա մախսուս օլան սանտալեայա օթուրարագ հայվանլարը սիւրաթլա գօշտուրմաղա պաշլատը. սաաթ օնա չարեէք գալտըղը սըրատա Գօն-

գօրաւոյս մէյտանընա մուվասըլէթ իթտիղէր։ միւթէհարրիք քէօրրի գուրպինտէ արնապա տուրտուրըլըտը. ժօրժ արապատան էնէրէք Թիւյլըրի պահճէսի ճիհէթինտէ պուլունան քէօրրիւյէ տօղրու իլերլէտի։ . . պու էանատէ տօգթօր լը Րէվվայէ, հէնուզ մահալի մէգքիւրէ մուվասըլէթ իթմէմիշ իտի։

27

Պիր աղ սօնրա Թիւյլըրի սէրայընըն պէօյիւք սաաթը կիճէնին ծնընը չալը.յոր իտի. ժօրժ հէր թարաֆա միւթէճէսսիւսանէ կէօզ կէզտիրմէյէ վէ ճիւզվի պիր կիւրիւլթիւյի տէ տըդգաթլա տինլէմէքտէ իտի. պիր արալըդ ուզագտան պիր այագ սէսի իշիտէրէք քէնտի քէնտինէ.

— Իչթէ տօգթօր կէլիյօր . . . չիւպհէսիզ օ տըր, տէտի։

Ձիլ հագըդա կէլէն ատէմ, գուճաղընտա տիւգ Սիժ-Սիմօնտըն օղլու օլտուղու հալտե տօգթօր լը Րէվվայէ իտի. մարքի տօգթօրը թանըտըղը կիպի եանընա թէգարրուպ իլէ։

— Միւսիւ, պէքլէմիյիմ զաթ սիզ օլմալըսընըզ, տէյինճէ, տօգթօր քէնտինէ խըթթապ իտէն պու ատէմին, գարանլըգտա միւմքին օլտուղու գատար հէր հալինի թէֆթիշ իտէրէք պարիտանէ պիր թաւը իլէ։

— Սիզ քիմ՞ արայօրսունըզ միւսիւ, տէտի։

— Պըրունվայէ թապիպի միւսիւ լը Րէվվայէ սիզսինիզ տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ . . .

— Պէնտէնիզտէ տիւգ Տըլաթուր-վօտիյօ ճէնապլէրինէն սաատըգ պիր պէնտէսիյիմ, տիւգ հազրէթլէրի հէր սըրըրընը պէնտէլէրինէ թէվտի իլէ գատրիմի ալա պուլյուրուրլալը քի, պէնիմ իչին պուտա պաշգաճա պիր չէրէֆ տիր։

Մարքինին պիտ իմանար, մահուամբ մէքթուպը միանուագերիճաթը իւր թէմամէն թէվաֆֆուգ իթտիյինտէն, արթըգ չիւպհէյէ մահել գալմայըպ, տօգթօր։

— Էօյլէ խսէ էմրինիզէ թաապիյիմ միւսիւ, տէտի։

— Կէլինիզ էֆէնտիմ, իշթէ պիր արապա սիզի պէքլէյօր։

Տօգթօր, ժօրժը թէագըպ իտէրէք արապանըն եանընա վարտըլար, տօգթօր արապայա օթուրտու, Գըլօտիյա գամչըսը իւր հայվանլարը գամչըլաջըպ նէօյլի ճիհէթինէ տօղրու ալապիլտիյինէ կիթմէյէ պաշլատը։

Արապատան թագրիպէն իւչ եիւզ ատըմ կերիտէ տիկէր պիր արապա տահա վար իտի քի. պուտա իթթիյար Լօրիյօնըն օն իւչ նօմէրօլու արապասը օլուպ, Գըլօտիյանըն իտարէ իյլէտիյի արապանըն արգանընտան էինէ էօյլէ պիր սիւրաթլա գօշուպ իտի։

Ֆիլհագըգա իթթիյար Լօրիյօնըն հայվանլարը, օ կիւն ան տէրէճէ եօրկուն օլտուգլարընտան պիղ ղարուր արապա կերի գալըյօր իտի. Նիհայէթի քէօրիյէ վասըլ օլտուգլարը սըրատա պիւսպիւթին թագաթտան քէսիլտիլէր, իթթիյար Լօրիյօնըն սալատըդը գամչըլար, տարպէլեր արթըգ թէէսիր իթմէյօր իտի, Բօլ լը Իվվիյէ ղաթէն արապանըն եավաշ կիթմէսինէ ճանը սըդըղմադտա իքէն, պու տէֆթա պէյկիրլերին պիւսպիւթին Լօլտան դալմասը տահա զիյատէ հիտտէթինի մուճիպ օլտուղունտան, տէրհալ արապատան տըշարըյա աթըլարագ արապաճընըն բարասընը վէրտի վէ եիւրիւմէյէ պաշլատը։

Ժան-Ժուտի, տօգթօր արապայա կէլտիյի սըրատա Գըլօտիյանըն եանընա չըգըպ օթուրմուշ օլմաղըլա, քէօրքիւնին օրթասընա վասըլ օլտուգլարը զէման մէզպուրէ եավաշճա Ժանըն գուլաղընա.

— Բարալարըն նըսֆը տիկէրինի դաղանմագ վէ սէրպէթլիյինիզի քեամիլէն էլտե իթմէք զէմանը կէլտի սանըրըմ, տէտի։

— Բէք կիւզէլ, լաքին նէ՞ իլէ։

— Սէն շու բըչաղը ալ, պէն արապայը տուրտուրուր տուրտուրմազ հէման սէն աշաղը աթլարսըն . . . արապատաքիլէրտէ էնէրլէր, օ զէման սէն ֆըրսաթ տիւշիւրիւր արգայա կէչէրսին, իհթիյարըն իքի քիւրէքլէրի արասընա, պիր տարպէտէ ճանը չըգաճագ սուրէթտէ պիր բըչագ եէրլէշտիրիրսին . . . անտէն սօնրա ճէսէտինի գալտըրըր սույա աթարսըն, չօճուգ իչին տէ այնի մուամէլէտէ պուլունաճաղընը իխթարէ հաճէթ եօգ տըր . . .

— Բէք կիւզէլ . . .

— Նէ՞ օ, թիթրէյօրսուն, սէնին կիպի ատէմէ գօրգու թէլաշ եագըշը՞ր մը . . .

— Գօրգմայօրում, ֆագաթ եաղմուր իլիյիմէ թէէսիր իթտի. սօուգտան թիթրէյօրում։

— Էօյլէ իսէ շու շարապը իչ քի սէնի գըզըշտըրսըն։

Ժան-Ժուտի, Գըլօտիյանըն վէրտիյի շիշէյի սօն տամլասընա գատար իչտի, Գըլօտիյա պիր ազ տահա կիտուպ արապայը տուրտուրտը, Ժան-Ժուտի հէման պուլունտուղու մահալտէն աշաղը աթլատըղը կիպի, Ժօրժ իլէ տօգթօրտա էնտիլէր. Ժան-Ժուտի, Գըլօտիյատէն ալտըղը թալիմաթ մուճիպինճէ արգալարընա կէչտի . . . տօգթօր իսէ պու արալըգ Ժօրժա.

— Նէ՞րէյէ կէլտիք, տէյու սօրտու։

— Տիւգ հազրէթլէրինին պիզի պէքլէտիքլէրի մահալէ եագլաշըյօրուզ . . .

Տօգթօր տահա զիյատէ իյզահաթ թալէպ իթմէյուպ, Ժօրժըն եիւրիւտիւյիւ ճիհէթէ տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատը. թամ պու սըրատա արգատա գալան հայտուտ, էլինտէքի խանչէրի գալտըրըպ ֆէվգէլատէ վէ նակէհանի պիր շիտտէթլէ տօգթօրըն իքի քիւրէք քէմիյի արասընա եէրլէշտիրմէքտէքի մէհարէթը ճէլլատանէսինի իսպաթ իյլէտի . . . զէվալլը տօգթօր պիր ահ չէքէրէք եէրէ գաբանտըղը սըրատա, չօճուգտա տօգթօրըն էլինտէն եէրէ եու-

վարլանտը. Ժան-Ժուտի հէման տօգթօրը գօլլարը արասը-նա ալարագ քէօբրիւնիւն բարմագլըղը իւզէրինտէն Սէն նէհ-րինէ աթտը. պու իշ խիթամ պուլունճա, Ժօրժ, հայտուտըն էլինէ պէշ լույի ալթունը տահա սրգըշտըրարագ.

— Զաբըգ օլ, չօճուղըն իշինիտէ պիթիր, տէտի.

— Օ պուրալարտա օլմազ, չօճուղը ազ տահա իլէրիտէ պէճէրիրիմ։

Ժան-Ժուտի, չամուրլարըն իչինտէ եուվարլանան զէ-վալլը մասումճըղը գուճաղընա ալըպ Գուրպէվուա ճիհէթի-նէ տօղրու սիւրաթլա եիւրիւմէյէ վէ Ժօրժտա եիւզ ատըմ իլէրուտէ թէաթրօյա կէլէն սէյիրճի կիպի, պու մէնզարէյի միւտհիշէյի թէմաշա իթմէքտէ օլան Գըլօտիյայէ միւլագի օլմագ իչին օ թարաֆա կիթմէյէ պաշլատը, պիր դաչ ա-տըմ իլէրուտէ պաշընը էօնիւնէ էյէրէք խըզլը խըզլը եիւ-րիւյէն պիր ատէմէ թէսատիւֆ իթտի, պու ատէմ Բօլ լը Բէվվայէ իտի քի, պիր ան էվվէլ միւսիւ Մօրիսօյա եէթիշմէք իւզրէ նա՞սըլ եիւրիւյէճէյինի պիլմէյօր իտի. Բօլ, պիր ազ էվվէլ պիր ահ չէքիլտիյինի վէ անտէն սօնրատա աղըրճա պիր ճիսմին նէհրէ աթըլմասընտան հուսուլէ կէլէն կիւրիւլթիւյի իշիթմիշ իսէ տէ, թէքէրրիւր իթմէյինճէ, քէնտի քէնտինէ.

— Խա՛յըր, պէյհուտէ թէլաշ իտիյօրում պիր շէյ տէ-յիլ... տէյէրէք էվվէլքի սիւրաթլա եօլունա տէվամ իթ-տի. պու սըրատա Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյա թէսատիւֆ իթմիշ իսէ տէ, էհէմմիյէթ վէրմէմիշ իտի. քէօբրիւնիւն օր-թասընա կէլտիյի զէման եէնիտէն պիր ինիլթի վէ հէմտէ Սէն նէհրի իչինտէն կէլէն պիր ինիլթի գուլաղընա աքս իթ-տի, բարմագլըգտան էյիլիպ պագաը, հիչ պիր շէյ կէօրէ-մէտի։

Օն տագըգա սօնրա Բօլ լը Բէվվայէ, միւսիւ Մօրիսօնըն իգամէթկեահընա վասըլ օլտու, ճէպինէ եէրլէշտիրմիշ օլ-տուղու օն ատէտ պինէր ֆըրանգլըգ պանգա գայիմէսինի չըգարարագ.

— Իշթէ բարալար... էվրագըմը իատէ իտինիզ, տէտի։

Միւսիւ Մօրիսօ, քէնտինէ տօղրու ուղատըլան պանդ-նօթլարա աթֆը նազար իտէր իթմէզ, պիրտէն պիրէ տէհ-շէթլէ կէրի չէքիլէրէք.

— Պու գայիմէլէրի նէ՞րէտէն ալտընըզ, իւզէրլէրինտէ գան վար... իշթէ էլլէրինիզտէ գանլը, տէյու հայգըրտը։

Բօլ, այտընլըգտա էլլէրինի վէ իւսթիւնիւ պաշընը մուա-յէնէ իթտի, էլլէրինտէքի գան լէքէլէրինին հէնուզ բէք թազէ օլտուղունը կէօրիւնճէ, խէվֆ ու տէհշէթ իլէ.

— Ա՛հ, շիմտի անլատըմ, քէօբրիւ իւզէրինտէ տույ-տուղում ահ ու ֆէրեատ վէ իշիթտիյիմ սէտա, հէբ պիր ճինայէթին իյդա օլունտուղունը խապէր վէրիյօր իտի. ֆա-գաթ դիհնիմ բէք մէշղուլ իտի, ալէլխուսուս պագտըղըմ հալտէտէ հիչ պիր շէյ կէօրէմէտիմ... տէտի։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, նա՞սըլ ճինայէթ։

Բօլ լը Բէվվայէ մուխթասարէն քէօբրիւ վուգուաթընը հիքեայէ իտուպ, հաթտա ճա՞նի իլէ գարշը գարշըյա կէլ-տիյինիտէ սէօյլէտի. ֆագաթ Մօրիսօ նաղարընտա զաթէն սախթէքեարլըգ թէօհմէթի իլէ իթհամ օլունտուղու ճի-հէթլէ, մաքինաճընըն սէօղլէրինէ ինանմատը, գայիմէլէրի ալարագ էվրագընը իատէ իյլէտի. պիչարէ Բօլ, Մօրիսօյա վէտա իտէրէք խանէսինէ կիթմէյէ պաշլատըղը սըրատա, Մօրիսօտա քէյֆիյէթի բօլիս մէրքէզինէ խապէր վէրմէք իւզրէ եօլա չըգտը։

Մաքինաճընըն էլինէ վէ սօնրատա պանդնօթլարա պու-լաշմըշ օլան գան լէքէլէրի, քէօբրիւ իւզէրինտէն պագմագ-տա օլտուղու բարմագլըգտան նէշաթ իթտիյինէ շիւպհէ օ-լունամազ, չիւնքի ժան-ժուտի պիչարէ տօգթօրըն գանլը ճէսէտինի թամ օ ճիհէթտէն նէհրէ աթմըշ իտի։

Բօլ լը Բէվվայէ իլէ զէվճէսի, նամուսլարընը խէլաս ի-տէն ամուճալարընը օ կիճէ սապահա գատար պէքլէտիլէր. էրթէսի կիւնիւ էօյլէ վագթը օլտուղու հալտէ հէնուզ տօգ-թօրըն մէյտանէ չըգմամասընա սօն տէրէճէ թէաճիւպ իթ-տիլէր, մաքինաճը պազը ումուրը խուսուսաթընը թէսվիյէ

իթմէք մագասաը իլէ տըչարըեա չըգաճաղը սըրատա , գաբուսը չիտաէթլէ չալընմաղա պաչլատը ։

Բօլ գաբուլը աչտը , պիչարէնին կէօղիւնէ չարըան չէյ նէ իտի . . . ըէֆագաթընտա իբի նէֆէր բօլիս մէմուրը օլտուղու հալտէ պիր բօլիս գօմիսէրինի վէ անլէրին արգասընտա մէրտիվէնլէրտէ տէ ժանտարմալարըն բարլագ սիւնկիւլէրինի կէօրտիւ . Բօլ թէվգըֆ օլունտու , ֆագաթ պէլա պունըընլա խիթամ պուլմատը , ամուճասընըն գաթիլի օլմագ կիպի պիր ճինայէթլէ իթհամ իտիլտի . . .

Եինէ օ կիւն Գըլօտիյա Պըրունվայէյէ ազիմէթ իտուպ, պիր վասէթա իլէ տօգթօրըն սատըգ խըտմէթճիսինի պիր թարաֆա սավտը , տօգթօրա խիթապէն տիւգ թարաֆընտան եազըլան վասիյէթնամէյիտէ աչըրմաղա մուվաֆֆագ օլտու . . . . . .

. . . . . .

Պիր գաչ կիւն սօնրա Բօլ լը Րէվվայէ , ամուճասընըն գաթիլի օլտուղունա մահքէմէյի ճինայէթտէ գարար վէրիլտի , ալէլ ուսուլ մահքէմէնին պու հիւքմի թէմիզ օլունմագ լազըմ կէլիր իքէն , պիլաքիս թէմիզիզ հագգ ու սէլահիյէթի օլմամասը տա մէզքիւր գարարըն ճիւմլէսինտէն իտի . . . իրթէսի կիւնիւ հէվա կիւյա պու մասում ատէմին ֆէլաքէթինէ աղլայօր իմիշ կիպի ըէք զիյատէ գասավէթէնկիզ իտի . պիչարէ Բօլ սիյասէթկեահա կէթիրիլէրէք իտամ օլունտու . . .

Ամուճասընըն գաթիլի սըֆաթը իլէ ճէլլատըն էօնիւնէ կէթիրիլէն օ պիչարէնին սուրէթը իտամընը թէմաշայէ կէլէն խալգ , հագգգաթը հալտէն խապէրտար օլմատըգլարը ճիհէթլէ քեաֆֆէսինին եիւզէրինտէ , նամուսը մաքինաճը ալէյհինէ նէֆրէթէ տէլալէթ իտէր ալամէթ կէօրիւլիւյօր իտի ։

Գալաթալըզըն իչինտէ թէրէֆտէն թըրնաղա գատար մաթէմ էլպիսէսի կիյմիշ պիր գատըն իլէ իբի մինի մինի եավրուճգգ պիր քէօչէյէ չէ.քիլիպ մահզուն մահզուն աղլամագ-

տա խոխլէը , պուննլարտա պիկիւնահ մագթուլըն սէվկիլի ղէվճէսի իլէ սէմէրէյի մուհապէթի , եատիկեարը հայաթը օլան Ապէլ վէ Պէրթ խոխլէը ։

Սէքիզ կիւն սօնրա տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն իսթիյար ղէվճէսի վէ Սիժ-Սիմճնտ իլէ ժօրժըն վալիտէսի օլան տիւշէս , ճիյէրըարէսինին տուէլլօտա մագթուլէն վէֆաթընտան տօլայը միւթէէսիրէն հայաթընա խաթիմէ չէքմիշ վէ իչթէ օ զէման մալքի ժօրժտա , պիլ իսթիհգագ մէթրէսինին սայէսինտէ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ նամը իլէ պէրապէր , ճէսիմ պիր սէրվէթէ սահիպ օլմուշ իտի ։

*
* *

Ժան-Ժուտի , չօճուղը գուճաղընա վէ իըրտմէթը ճինայէթքէարանէսինէ մուգապիլ օլան բարայը էլինէ ալարագ , Գուրպէվուա ճիհէթինէ տօղրու սիւրաթլա գօչմաղա պաշլամըշ իտի . քէօբրիւնիւն նիհայէթինէ վասըլ օլունճա Գուրպէվուանըն իչինէ կիրմէյուպ , Ասնիյէր ճիհէթինէ տօղրու կիթմէյէ պաշլատը , պիր հայլը եօլ տահա ալտըդտան սօնրա պիր թէբէճիյէ չըգըպ , օրատա պիր միւտտէթ թէվագուճ իտէրէք քէնտիսինի թէագրպ իտէն պուլունմատըղընա գանատաթ հասըլ իթտի , այնընտան ադան թէրլէրի սիլտի , պատէհու ճանընա գատտ իտէճէյի ժ մինի մինի եավրուճաղըն եիւղիւնէ պագմաղա պաշլատը . . . չօճուգ հէնուշ իլքի եաշընտա օլտուղու ճիհէթլէ գաթլի , տօղթօր գատար կիւճ պիր չէյ տէյիլ իտի ։

Հայտուտ, վահշիեանէ պիր նաղարլա չօճուղա պագմաղա պաշլատը , չօճուգ սիւքիւթ իտիյօր իտի . ֆագաթ զարիպ պիր սուրէթտէ կէօղլէրինի Ժան-Ժուտիյէ տիքմիշ վէ էլլէրի իլէ էլպիսէսինի թուրթմուշ իտի . Ժան-Ժուտի, չօճուղըն մահվընըտա զիհնէն գարարլաշտըրմըշ օլմաղըլա այաղա գալգտը , մասումճըղաղը պաշընտան եօգարըյա գալտըրըպ թէմամ Սէն նէհրինէ աթաճաղը սըրատա , օ անէ գատար սէս չըգարմայան չօճուգ , պիր ճիլվէյի իլահի օլմագ իւզրէ

սէօզ սէօյլէմէյէ պաշլատը վէ եինէ օսինտէ պուլունանլարա մախսուս պիր շիվէ վէ թէլաֆֆուզ իլէ.

— Միւսի՛ւ, սագընընըզ սօնրա բարալանըրըմ, տէտի.

Ղատտար, խապիս վէ գանլը ժան, պու հարաքէթը ճէլլատանէտէ սէպաթէ մուվաֆֆագ օլամատը, եօգարըյա գալտըրտըղը չօճուղը թէքրար գուճաղընա ալտը. սէօյլէտիյի սէօզլէրի հալա ունուտամայօր իտի. մէրմէրտէն գաթը չէլիքտէն գավի օլան գալպինտէ չէֆգաթ վէ մէրհամէթ հըսսլէրի ույանմաղա պաշլայըպ թէբէտէն թըրնաղա գատար թիթրէտի, պիր միւտտէթ միւշֆիգանէ պիր նազարլա չօճուղըն եիւզիւնէ պագտը, քէնտինտէ արթըգ էօյլէ պիր մասումէ գըյաճագ գուվվէթ գալմատըղընը անլատը, քէնտի քէնտինէ.

— Հա՛յ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, պէն պու չօճուղու էօլտիւրէմէյէճէյիմ վէսսէլամ, ֆագաթ պիրլիքտէ կէօթիւրմէք տէ օլամազ, տէյիպ պիր միւտտէթ տիւշիւնտի վէ միւթէագըպէն չօճուղըն եիւզիւնէ պագարագ.

— Սէվկիւլի եավրուճըգ, սէն հէլաքընը պիր ազ տահա թէմտիտ իթմիշ օլտուն, չիւնքի պէն սէնի պիրլիքտէ կէօթիւրէմէմ, միւթլագա եօլուն իւզէրինտէ պըրագաճաղըմ, շիմտի Սէն նէհրի պալըգլարընա գըսմէթ օլմայան վիճուտին, եարըն քէօբէքլէրէ նասիպ օլաճագ տըր, տէտի.

Հայտուտ, չօճուգ գուճաղընտա օլտուղու հալտէ թէբէտէն էնէրէք իլէրլէմէյէ պաշլատը, Նէօյլիտէն կէչէճէյի սըրատա իհթիյար Լօրիյօյա թէսատիւֆ իթտի. զայրէթլի արապաճը պէյկիրլէրինի տինլէնտիրէրէք իլէրույէ եիւրիւմէյէ պաշլամըշ իտի.

Պու էսնատէ հայտուտըն կէօզլէրի գարարմաղա վէ միտէսինտէ շիտտէթլի պիր սանճը հըսս իթմէյէ պաշլայարագ, պիրտէն պիրէ տուրուպ քէնտի քէնտինէ.

— Եօրկունլուղում ֆէվգէլատէ, պիր ազ տինլէնմէյիյիմ, հէնուզ պիր շէյ տէ եէմէտիմ իչմէտիմ քի միտէմ պու գատար պուլանսըն. իքի գատէհ շարապտան նէ օլուր

չիւպհէսիզ եօրուլտում տա անըն իչին վէճա հըսս իտիյօրում, տէյու մըրըլտանտը։

Հայտուտըն հըսս իթտիյի միտէ ըզթըրապը եավաշ եավաշ ազալմաղա պաշլատը, ֆագաթ չիտտէթլի պիր հէրարէթի պօղազընը եագըյօր իտի։ պիր ան էվէլ Բարիզտէ պուլունապիլմէք իչին ատըմլարընը սըգլաշըրտը, լաքին սանըճը վէ ըզթըրապ թէքրար հիւքմինի չիտտէթլէ իճրայէ պաշլայընճա, եինէ օթուրմաղա մէճպուր օլարագ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլերի սէօյլէտի։

— Զօգ չէյ, պու նէ՞, վիճուտիմ չայըր չայըր եանըյօր. ա՛հ, պու հէրարէթի թէսքին իտէպիլսէմ...

28

Հայտուտ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիպ սու արատը, օ կիճէ չիտտէթլէ եաղան եաղմուրտան սօգագլարտա սէլ բէյտա օլմուշ իտի. ժան-ժուտի չօճուղը գալտըրըմընը քէնարընա պըրագարագ սէլէ թէգարրուպ իլէ պիր ազ սու իչտիքտէն վէ հէրարէթինի պիր ազ թէսքին իթտիքտէն սօնրա, թէքրար կէլիպ չօճուղու գուճաղընա ալարագ եօլա տուզէլտի. Շանզ-էլիզէյ վասըլ օլտուղունտա լուչիւնճի տէֆա օլարագ թէքրար տուրմաղա մէճպուր օլտու. պաշը տէօնիւյօր, Շանզ-էլիզէնին աղաճլարը կէօղէրինէ ալթ իւսթ օլմուշ կիպի կէօրիւնիւյօր իտի. հայտուտ զաաֆընըն սօն տէրէճէյէ վարտըղընը կէօրէրէք քէնտի քէնտինէ.

— Ալթըդ եիւրիւմէյէ թագաթըմ գալմատը, չու չօճուգտան օլսուն գուրթուլմալը,յըմ, ա՛հ զէվալը եավրուճըդ պէնտէն խաթխմատ իտիյօր իտի... պէն իսէ անը չիմտի թէրք իտէճէյիմ, ֆագաթ միւթլագա պիրի պուլուր, տէտի։

Պու սըրատա եաղմուր չիտէթինի արթըլտըգճա արթըրտը. Ժան-Ժուտի չօճուղը եաղմուրտան թէլէֆ օլմամագ իչին մուհաֆազալը պիր եէր պուլմագ իւզրէ էթրաֆընա պագընտը. խանէլէրտէն պիրինին գաբուսը իչէրլէք օլտուղունը կէօրիւնճէ հէման չօճուղու օրատա պըրագմասը իլէ սիւրաթլէ ուզագլաչմասը պիր օլտու,

Հայտուտըն բահաթսըզլըղը կիթտիքճէ արթըյօր իտի. Դըլօտիյանըն չարապա գաթըպ տա իչիրտիյի մուհլիք զէհիր պիրտէն պիրէ թէէսիրինի կէօսթէրմէյէ պաչլատը։

Նիհայէթ Ժան-Ժուտինին արթըգ եիւրիւմէյէ մէճալի գալմատը, ֆագաթ իյգա իլէտիյի միւտհիշ ճինայէթ պիր տագըգա պիլէ կէօղիւնին էօնիւնտէն կիթմէյօր իտի. պիր թարաֆտան տա բօլիսլէրին էլինէ կէչմէք գօրգուսը զաաֆէթինէ ղալէպէ իտէրէք եիւրիւմէյէ չապալայօր իտի. ֆագաթ պու սըրատա գուվվէթի ու գուտրէթի պիւսպիւթին քէսիլէրէք, եալընըզ մէյուսանէ պիր ֆէրեատ իլէ եէրէ գաբանտը, ճիվարտա տէվր ու թէֆթիչ իչին տօլաշմագտա օլան իքի նէֆէր զապըթա մէմուրը, հայտուտըն իսթիմատտընը իչիտէրէք հէման օ թարաֆա տօզրու գօշտուլար։

Բուան-Րօնտ բօլիս մէվգըընա տէրհալ ատէմ կէ ճնտէրիլտի, զէհիրլէնմիչ հայտուտը պիր սէտեայա գօյարագ խասթախանէյէ նագլ իթտիլէր. հէքիմլէր խասթայը զուզուն ուզատիյէ մուայէնէ իտուպ կէնճ պիր թապիպ, մուհլիք պիր զէհր իլէ զէհիրլէնմիչ օլտուղունը թաստիգ իլէ տէրհալ պիր քանզէհիր թէրթիպ իտիլտի։

Զէհրին թէէսիրաթը միւտհիշէտի իլէ Ժան-Ժուտինին վիճուտի սաբ սարը քէսիլմիչ վէ օ տէրէճէ զաաֆ հասըլ իթմիչ իտի քի, զէհիրլէնտիյի կիւնտէն պէրի իչ այ կէչտիյի հալտէ հէնուզ էօլիւմ թէհլիքէսինտէն գուրթուլմամըշ իտի. նիհայէթ տէօրտիւնճի այ իչինտէ եավաչ եավաչ քէնտինի թօբլամագա պաչլատը. սէֆիլ մախլուգ, խասթաըղընըն իմմիտատտ իլէտիյի միւտտէթ զարֆընտա, գուվ-

վէյի մուհաֆազասընը ճէմ իտուպ տա խասթալըգընըն սէյ պէպինի տիւշինմէյէ վագըթ պուլամամըշ իտի ։

Ժան-Ժուտի , էյիլէշտիքտէն սօնրա պիր կիւն քէնտինի թէտավի իտէն հէքիմին նէզտինէ կելերէք , խասթալըգընըն էսպասը մուճիպէսինի սօրտու , տօգթօր ճէվապ օլարագ ։

— Զէվապը ատէմ , պիլմէյօրմուսընըզ , սիզի զէհիրլէմիշլէր իտի , տիւշմէնլէրինիզ վա՞ր մը , տէտի ։

Ժան-Ժուտի զաթէն պունտան իլէրիսինի արզու իթմէկյօր իտի , հէման չիշէյի վէ նէօյլի ֆաճիասընըն էչասընը խաթըրլատը . չէրիքը ճինայէթի օլանլարըն , չէրրինտէն գուրթուլմագ էմէլի իլէ քէնտիսինի զէհիրլէտիքլէրինէ չիւպհէսի գալմատը , ֆագաթ տօգթօրա պուրալարտան պահս իթմէք իչինէ էլվէրմէտիյինտէն , միւպհէմ ճէվապլար իլէ պահսա նիհայէթ վէրտի ։

Ժան-Ժուտի , զէհիրլէնտիյի կիւնտէն իթիպարէն անագագ տէօրթ այ սօնրա խասթախանէտէն չըգապիլտի , ճինայէթինէ մուգապիլ իճրէթ օլարագ Գըլօտիյա իլէ Ժօրժրն վէրտիքլէրի օն ալթուն հալա հանընտա պուլունույօր իտի . Ժան-Ժուտինին խասթախանէտէն չըգտըղը կիւն, պիչարէ Բօլ Րէվվայէնին պաշը տա ճէլլատըն սաթըրնա թէսլիմ օլունույօր իտի . Ժան , օ տագըգատա հէր հալտէ ինթիգամընը ալաճաղընա գուվվէթլի պիր սուրէթտէ ահտ իթտի . Թէհարրիյաթա պաշլատը . . . Նէօյլիտէ քի սէյֆիյէտէ քիմսէ գալմամըշ իտի , սէյֆիյէնին սահիպինէ միւրաճաաթ իթտի կսէ տէ պիր ճէվապ ալամատը ։

Օ կիւնտէն իթիպարէն Ժան-Ժուտի , հէր թարաֆը արատը կսէ տէ պիր չէյէ մուվաֆֆագ օլամատը . թալի , եիրմի սէնէ սօնրա քէնտինի սապըգ նօթէր վէ Գըլօտիյա Վարնիյէ թէսաուֆ իթտիրմիշ կսէ տէ , օ սըրատա Ֆիլան-Գաթըրըն զամմազըղը եիւզիւնտէն մահբէսէ կիրտիյի ճիհէթլէ , արթըգ ինթիգամ իւմիւտի կէրէյի կիպի քէնտինտէն ուզագլաշմըշ իտի ։

Հէյհա՛թ . . . տէօրթ պաշը մամուր օլարագ սիւնեատէ

էօմիւր սիւրմիւշ հա՞նկը տտէմ կէօրիւլէպիլիր . . . ինսան մէսուտ օլաճաղը էսնատէ տիկէր պիր իհթիյաճ վէ եա պաշ-գա պիր ֆէլաքէթ պաշ կէօսթէրիր, իշթէ պու հիքմէթէ մէպնի Ժան-Ժուտի մագսատընա վուսուլ զէմանընը հու-լուլ իթտիյինէ գանի օլտուղու պիր սըրատա, տէօրթ տի-վարտէն իպարէթ պիր հաբըսխանէյէ աթըլմըշ իտի. հայ-տուտ հիտտէթինտէն նէ եաբաճաղընը պիլմէյօր իտի։

Ժան-Ժուտի, հէր նէ գատար էրպապը ճինայէթտէն ի-սէ տէ, Գըլօտիյա իլէ Ժօրժ մէրթէպէսինտէ սէֆիլ վէ ալ-չագ մախլիւգլէրտէն օլմատըղը ճիհէթլէ, ֆիյլի գաթլի իր-թիքեապ իյլէտիյի կիւնտէն օ անէ գատար տայիմա ըզհարը նէտամէթտէն կէրի գալմամըշ իտի. օ եաղմուրլը կիճէտէ սօգագ օրթասընտա պըրագտըղը պիչարէ չօճուղըն նէ օլ-տուղունա տայըր մալիւմաթ ալմաղա տա բէք չօգ չալըշմըշ իսէ տէ, հայֆա քի մուվաֆֆագ օլամամըշ իտի, ֆագաթ պիզ ճինայէթին վուգույի թարիխինէ իրճայի ֆիքր իտէրէք, Ժան-Ժուտինին վագըֆ օլամատըղը հալլէրտէն օգույանլա-րըմըզը խապէրտար իտէլիմ։

Շէօյլէքի, օ կիճէ իխթիյար արապաճը Լօրիյօ պէյկիրլէ-րինի տինլէթտիրտիքտէն սօնրա արապասընա աթլայըպ քէ-մալի սիւրաթլէ Նէօյլի վէ պատէհու Շանզ-Էլիզէյէ վասըլ օլտու, Բռուան-Բօնտ կէչիտինէ եագլաշտըղը սըրատա զա-իֆ պիր չօճուգ սէսի իշիթտի, տէրհալ արապասընտան է-նէրէք սէսին կէլտիյի թարաֆա տօղրու եիւրիւյիւպ չօճուղը պուլտու, հէր թարաֆը պուզ քէսիլմիշ օլան եավրուճըգ հէնուզ աղլայըպ ֆէրեատ իտիյօր վէ էլլէրինի պիր թավրը խթիմտատքեարանէտէ արապաճըյա ուզատըյօր իտի. իխթիյար Լօրիյօ, էն զիյատէ պէհրէտարը ինսանիյէթ օլան-լարը պիլէ հայրան իտէճէք տէրէճէտէ ֆէզայիլի ինսանի-յէյէ մալիք պիր զաթ օլտուղու ճիհէթլէ, չօճուղը հէման գուճաղընա ալըպ արապանըն եանընա կէթիրտի, ֆէնէրլէրին զիյասը իլէ զէվալլը մասումճըղըն եիւզի սօուգտան մօսմօր քէսիլտիյինի կէօրտիւ։

Օն իւչ նօմէրօլու արապանըն սահիպի օլան ալիճէնապ վէ իխթիյար Լօրիյօ, մահալը մախսուսընա չըգըպ օթուրընճա էլպիսէսինին ալթընա ալըպ էյիճէ ըսըթտը, չօճուգ կիթ-կիտէ աղաճըգ ճանլանմաղա պաշլայընճա, իխթիյար Լօրիյօ տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէէսսիր օլարագ քէնտի քէնտինէ.

— Ա՛հ, պու եավրուճուղը սօուգտա թէրք իտէնլէրէ նա՞սըլ ինսան տէմէլի, ինսան ճիյէրբարէսինի պէօյլէ հէվա-տէ սօգագտա պըրագապիլի՞ր մի, տօղրուսը պունլար ինսան տէյիլ, ատէթա ճանավար տըր, տէյէրէք չօճուղըն եիւղիւ-նէ պագմաղա պաշլատը. օ էսնատէ չօճուգտա կիւյա քէն-տինի մուհագագ պիր էօլիւմտէն գուրթարան օ ալիճէնապ ատէմին մասումանէ եիւղիւնէ պագըպ կիւլմէյէ պաշլատը. իխթիյար, չօճուղըն պու մէլէքվարի թէպէսսիւմինտէն սօն տէրէճէ մէմնուն օլարագ, եանագլարը իւզէրինէ պիր գաչ բուսէ գօնտուրտը, տահա զիյատէ պիր մուհապպէթլէ պաղ-ըընա պասարագ.

— Ա՛հ, ալ սանա միւշկիւլ պիր մէսէլէ տահա, պէն պիրատէրիմին չօճուղունը վէլէտը մանէվի իթիխազ իյլէ-տիմ, շիմտի պու չօճուղը նէ՞ եաբաճաղըմ, պէօյիւտէպիլէ-ճէ՞քմիյիմ, պու միւմքին տէյիլ, մայիշէթիմ զաթէն պիրինէ քեաֆի տէյիլ... պէտպահտ չօճուգ... էօլիւմտէն գուր-թուլտու իսէ տէ. սէֆալէթտէն հէնուզ թախլիսի կիրիպան իտէմէմիշ տիր, խա՛յըր, խա՛յըր; Անֆէր ճատտէսինտէքի եէթիմխանէ պէօյլէ պիչարէ չօճուգլար իչին եաբըլմըշ տըր, օրայա կէօթիւրիւր պըրագըրսամ էլպէթտէ էյի պագար-լար, տէտի:

Իխթիյար տէրհալ արապասընը սիւրիպ եէթիմխանէյէ վասըլ օլտու, դաբույը աչտըրարագ չօճուղը իչէրիյէ վէրտի՝ հաթտա պիր մուգավա իւզէրինէ արապասընը նօմէրօսընը եազարագ վէրմիշ օլտուղունտան, չօճուգ եէթիմխանէնին տէֆթէրինտէ, 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօր-տիւնճի կիւնի, եէթիմխանէյէ կէլէն օն իւչիւնճի Հանրի նամը իլէ գայտ իտիլտի:

Պուրայա գատար հէքեայէմիզէ թաալիգի օլան մէվատտըն պաշլըճալարը գայտ իտիլտի, եալընըզ Ժօրժըն մէթրէսի Գըլօտիյա-Վարնինին եիրմի սէնէ սօնրա Բարիզէ ավտէթինտէ հայիզ օլտուղու Միսթրէս Տիգթուրէն նամընը, նասըլ իհրազ իյլէտիյինի հէնուզ խապէր վէրմէմիշ իտիք.

Գըլօտիյա, Ժօրժտան տյրըլտըգտան սօնրա Ըսգօչիյա ասըլզատէլէրինտէն սէրվէթը ճէսիմէյէ սահիպ Բիյշար Տիգթուրէն նամընտա պիր զաթ իլէ թէէհհիւլ իթմիշ իտի.

Գըլօտիյա իլէ Ժօրժըն արալարընտաքի մինասէպաթ եօգարքի պապլարըմըզտա հէքեայէ իտիլմիշ իտի. Գըլօտիյա, ճինայէթը մալիւմէտէն սօնրա Ժօրժը պիւսպիւթին հիւքմի ալթընա ալմագ սէվտասընա տիւշմիւշ իսէ տէ, քէսէսի պօշ օլտուղու զէմանլէր Գըլօտիյայէ ատէթա էսիր կիպի իթաաթ իտէն Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, խանէտանընըն սէրվէթինէ սահիպ օլունճա արթըգ Գըլօտիյանըն հիւքմի ալթընտա պուլունմագ քիւլֆէթինի իխթիյար իթմէմէյէ վէ Գըլօտիյանըն արզուլարընա միւմանաաթ իյլէմէյէ պաշլամըշ վէ էն սօնրա արալարընտաքի մինասէպաթ պիր պէրուտէթ ու ատավէթէ միւնճէրր օլմուշ իտի.

Էլհասըլ Ժօրժ, էօթէտէն պէրի արզու իթտիյի սուրէթէ նայիլ օլուպտա եանընտան կէչէմէտիյի գօնաղա կիտինճէյէ գատար, Գըլօտիյանըն հէր իւմիւտինի քէմալի իթաաթլէ հիւսնի թէլագգըտէ գուսուր իթմէտի. ֆագաթ հէր արզուսընա նայիլ օլունճա, արթըգ մէթրէսինէ իհթիեաճը գալմաաըղընը անլայարագ, Գըլօտիյանըն տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօ օլմագ իւմիւտի իլէ գօնաղըն իչինտէ իճրա իյլէմէյէ պաշլատըղը հիւքմի թաատիլ վէ եավաշ եավաշ պիւսպիւթին պու հալլէրի օրթատան գալտըրմաղա գարար վէրտի.

Ախլագը մէզմումէ իլէ միւթթասըֆ օլան պու ասըլզատէ, քիպր ու ազամէթտէ տէ բէք իլէրի վարմըշ պիր ատէմ օլտուղունտան, Գըլօտիյա իլէ քէնտիլէրինի պիրիպիրինէ րապթ իտէն էսպապը պիւսպիւթին ունուտարագ, մէթրէսինի գաբուտան գօվուպ չըգարմաղա գատար իչինի

ազտըրտը. Գըլօտիյա, թարտ մուամէլէսինտէն սօնրա թէհ-տիտաթէ դըյամ իթտի. մէսէլէտէ իշթիրագը օլտուղուն-տան, տիւգին տիւչար օլաճաղը մուամէլէ վէ միւճազաթ, պիթթապի քէնտիսինէ տէ այըտ օլաճաղընը տիւշիւնտի վէ թէհտիտաթընտա պէյհուտէ օլտուղունը թագտիր իթտի. տիւգ տէ պուրալարընը տիւշիւնէրէք Գըլօտիյանըն թէհ-տիտատընա գուլագ ասմայօր վէ Բարիզտէ գալմասընա տա րազը օլմայօր իտի. քէնտիսինէ եիւզ պին ֆըրանգ վէրէ-րէք եա Իթալեայա վէ եախօտ Ինկիլթէրայա կիթմէյէ թէշվիգ իթտի. Գըլօտիյա տա տիւշիւնէրէք էսկի խաթըրէ-լէրի Բարիզտէ պըրագմագ վէ միւմքին օլտուղու գատար ըէֆահը հալ իլէ պագըյէյի էօմրիւնի կէչիրմէք իւզրէ Լօնտ-րայա կիթմէյէ գարար վէրտի. տիւգ ժօրժըն վէրտիյի եիւզ պին ֆըրանգտան մատէ իքի եիւզ պին ֆըրանգ, քի ճէ-ման իւչ եիւզ պին ֆըրանգա մալիք օլտուղունտան, Բա-րիզտէն Լօնտրայա ազիմէթ իթտիյի զէման, իւչ եիւզ պին ֆըրանգ կիպի պիր սէրվէթի վէ հիւսնի ճէմալ կիպի պիր մէզիյէթի վար իքէն, էրկէճ Ինկիլիզլէրտէն պիրինին գալ-պինի ճէլպ իտէպիլէճէյինտէն գաթիէն էմին իտի.

Գըլօտիյա, սէֆահաթ ալէմինտէ բէք չօգ կէզմիշ պիր ալիւֆթէ օլուպ, ուզուն պիր միւտտէթ զարֆընտա կէօր-տիւյի թէճրիւպէլէր սայէսինտէ, Ինկիլթէրատա մայիշէթի-նի թէպտիլ իյլէմէյէ գարար վէրտի. Լօնտրայա մուվասը-լէթինտէ օ գատար նամուսքեարանէ պիր մայիշէթի իխթի-յար իյլէտի քի, պու եաշտա պու գատար կէնճ վէ կիւզէլ պիր գատընըն իֆֆէթինէ, հիւսնի հալ ու հարաքեաթընա հէրքէս հայրան օլտուղու սըրատա, Ըսգօչիյալը Տիգթուրէն նամընտա ղայէթ զէնկին վէ ասըլզատէ պիր զաթ տա հիւս-նի անընա մէֆթուն օլմուշ իտի.

Գըլօտիյանըն իֆֆէթ ու ըսմէթի Լօնտրաճա ատէթա տարպը մէսէլ հիւքմիւնէ կիրմիշ օլմաղըլա, պիչարէ Տիգ-թուրէն մէշրուիյէթտէն մատէ պու գատընըն վիւսալինէ նայիլ օլունամայաճաղընա գանաաթ կէթիրէրէք, էն սօնրա

Գըլօտիյայա տէսթը իզտիվաճընը ուզաթմաղա գարար վէրտի։

Գըլօտիյա տա, մայիչէթը սէֆիհանէսի էսնասընտա կէօրտիւյի թէճրիւպէլէրտէն եաշամագ վէ պէօյիւք պիր սաատէթէ նայիլ օլմագ, ֆամիլեա թէչքիլի իլէ օլաճաղընը անլամըշ օլտուղունտան, մըսթըր Տիգթուրէնին թէքլիֆի իզտիվաճընը հէման գապուլ իյլէտի... իզտիվաճլարընընն օնընճը այընտա կիւզէլ պիր գըզճըղազլարը տիւնեայա կէլտի քի Օլիվիյա թէսմիյէ իթտիլէր։

Մըսթըր Տիգթուրէն Ինկիլթէրանընն զէնկին թիւճճարընտան օլուպ, կիւզէլ Գըլօտիյանընն աչգ ու մուհապէթի իլէ եպնմըշ թութուշմուշ օլտուղու ճիհէթլէ, զէվճէսինին իսրաֆաթընա ասլա սէս չըգարմայըպ տայիմա վէմնունիյէթ կէօսթէրիյօր իտի. Գըլօտիյա Բարիզտէ օլտուղու կիպի Լօնտրատա տա իսրաֆաթընա նիհայէթ վէրմէյէրէք, ատէթա ավուճլա ալթուն սաչարճասընա մէճնունանէ հարաքէթլէրտէ պուլունույօր վէ զէվճինին սէրվէթինի պիր ան էվէլ չիւրիւթմէյէ ղայրէթ իտիյօր իտի։

Գըլօտիյա հէր նէ գատար Բարիզտէ տէյիլ իսէ տէ, օրատաքի ահպապլարը վասէթասը իլէ տիւդ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյա տայըր հէր վագըթ մալիւմաթ ալմագտան վէ տիւգին հարաքէթինի ուզագտան թէֆթիշ իթմէքտէն խալի գալմայօր իտի... հաթտա 1848 սէնէսի վուգուաթընտան սօնրա, Ժօրժըն մէճլիսը այանէ տախիլ օլտուղունը պիլէ խապէր ալտը։

Գըլօտիյա իլէ Ժօրժ արալարընտաքի բապըթալար միւնքէսիր օլտուղու հալտէ, հալա Ժօրժըն հէր հալինի նազարը թէֆթիշէ ալմասընընն սէպէպի նէ՞ իտի, պունը պիզտէ հէնուզ թային իտէմէյօրուզ. հիքեայէմիզէ տէվամ իտէլիմտէ էլպէթտէ պունընն հիքմէթինի անլարըզ։

Ինկիլիզ թիւճճարլարը մըսթըր Տիգթուրէնին թէճարէթխանէսինէ տայիմա նազարը հասէտլէ պագտըգլարընտան արալարընտա էօյլէ պիր բէգապէթ բէյտա օլտու քի, զէվալլը Տիգթուրէն, պիր եանտան բագիպլէրի թարաֆընտան

հեր կիւն պին տիւրլիւ խասարէ վէ տիկէր թարաֆտան զէվճէսինին մէճնունանէ իսրաֆաթընա արթըգ տայանամայարագ, վագթը իլէ միլեօնլարա մալիք օլան պու ատէմ, կիթ կիտէ աճընաճագ պիր հալէ կէլտի. վագաա իլանը իֆլաս իթմէտի, ֆագաթ սէրվէթը ազիմէսինին էն պէօյիւք պիր գըսմընը էլտէն չըգարմըշ իտի։ Մըսթըր Տիգթուրէն, բէք ագիլ վէ բէք միւտէպպիր պիր զաթ օլմագլա պէրապէր զէվճէսինին թահտը հիւքմիւնտէ պուլունույօր իտի քի, պուտա քէնտիսի իչին պաշգաճա պիր ֆէլաքէթ տէմէք իտի... Գըլօտիյա կիպի միւսրիֆ վէ սէֆիհ պիր գատընըն էսիրի օլան պու զէվալլը, թէսարրուֆ վէ իտարէսինի ղայպ իտէրէք, արթըգ հիչ պիր չէյ սէօյլէմէյուպ մուամէլաթը ճէրէեանը թապիյէսինէ, հալի ասլիսինէ թէրք իթտի...

Մըսթըր Տիգթուրէն, պու կիտիշլէ թէտրիճէն իսթիգրազլարա տիւչար օլաճաղընը տիւշիւնէ տիւշիւնէ, ագըպէթ քէտէրինտէն խասթալանըպ վէֆաթ իյլէտի. Գըլօտիյա զէվճինին վէֆաթընա ասլա թէէսիւֆ իթմէյուպ անճագ անըն ղայպուպէթի իլէ քէսիլէն մէնպայի սարֆիյաթէ աճըտը, քէնտի սէրվէթի զաթէն իւչ եիւզ պին ֆըրանգտան իպարէթ օլտուղունտան, զէվճինին վէֆաթընտան պիր սէնէ սօնրա, պու բարատան տա անճագ սէքսէն պին ֆըրանգլըգ պանգա գայիմէլէրի էլինտէ գալընճա, օ զէման տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյը էյիտէն էյի տիւշիւնմէյէ պաշլատը։

Զէվճինին վէֆաթը, Ֆըրանսայա ավտէթի իչին մէվճուտ օլան մանիլէրի օրթատան գալտըրմըշ վէ մուգատտէմա թասավվուր իյլէտիյի բըլանը արթըգ մէվգըյը իճրայէ գօյաճագ զէման հուլուլ իթմիշ իտի. ֆագաթ պունըն իչին Բարիզտէ պուլունմասը լազըմ կէլիյօր իտի... Գըլօտիյա հէմ պիր խանէ քիրալամագ վէ հէմտէ ժօրժըն օ զէմանէ գատար լայըգը իլէ էօյրէնէմէտիյի մայիշէթը խուսուսիյէսինէ եագընտան քէսպը իթիլա իտէպիլմէք իչին Բարիզէ ազիմէթ իթտի. պէշ օն կիւն սօնրա եինէ Լօնտրայա ավտէթլէ գըզընա միւլագը օլտու։

Լօնտրայա մուվասըլէթինտէն պիր գաչ կիւն սօնրա քէրիմէսի իլէ թէքրար Բարիզէ ավտէթ իտէրէք, գարիյնի քիրամըն մալիումլէրի օլան Պէրլին ճատտէսինտէքի դօնաղա եէրլէշտի քի, պու դօնաղա ժան-ժուտինին նէ սուրէթլէ կիրուպ չըգտըղըտա եինէ օգուչանլարըմըզա մալիւմ տիր։

29

Պունտան էվվէլքի պապլարտա վէրտիկիմիզ Թաֆխիլաթտան, տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ահվալը խուսուսիյէսի հագդընտա գարիյնի քիրամըն վուգուֆը թամ հասըլ իթտիքլէրինէ չիւպհէ եօգ տըր. Ֆըրանսա այանընտան օլան տիւգ ժօրժ, Գըլօտիյանըն թէչվիգի իլէ իրթիքեապ իթտիքլէրի ճինայէթլէտրտէն եիրմի սէնէ սօնրա, Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընտա Րընէ Մուլէն չէքինտէ օրթայա չըգան միւնթէգիմ, քէնտիսի իչին բէք պէյիւք պիր տիւշմէն մէգամըզնա կէչմիշ իտի, չիւնքի նէ թասավվուրլարտա պուլունտուղունը պիլմէյօր իտի։

Տիւգ, հայլի վագըթտան պէրի էսկի մէթրէսի Գըլօտիյայէ տայըր պիր խապէր ալամամըշ իտի. օ սըրատա Բարիզտէ պուլունտուղունը պիլմիշ օլսա իտի, տահա զիյատէ իսթիղրապ ու թէչլաչա տիւչար օլաճաղը թապիյի իտի. չիմտիտէ նազարը տըգգաթըմըզը տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն իգամէթ իթմէքտուէ օլտուղու եաղը օտասընըն տէրունինէ սէվգ իտէլիմ։ Սաաթ օնու չալըյօր իտի, պու էսնատէ եանը պաչընտաքի օտանըն էօնիւնտէ պիր այագ սէտասը բէյտա օլտու, եաղըխանէսինին էօնիւնտէ օթուրուպ ըղթըրապէֆզա թէֆէէքքիւրլէրէ տալմըշ օլան տիւգ, աքս իտէն սէտայէ գօւլագ վէրիպ այաղա գալգտը. գարու չալընմասը իլէ տիւգ թարաֆընտան.

— Կիրինիզ... էմր վէրիլիր վէրիլմէզ պիր ուշագ իչէրի կիրմէքլէ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, միւսիւ Թէֆէր կէլմիշ էֆէնտիմիզի կէօրմէք իսթէյօր, տէտի։

— Կէթիրինիզ...

Պու էմրի միւթէագրպէն ուշագ իչէրիյէ, ինճէ, ուզուն պօյլու վէ նարին եաբուլը պիր ատէմ իտխալ իթտի. շախսը մէրդումըն էլպիսէսի բէք միւնթազամ վէ խուսուսի իլէ տար սիյահ ըէտէնկօթը պաշտան աշաղըյա գատար իլիքլի օլուպ, եիւզիւ պիւսպիւթին թըրաշլը վէ պաշընըն սաչլարը ասքէրքեարի քէսիլմիշ իտի. քէնտիսի թագրիպէն օթուզ պէշ եաշլարընտա կէնճ պիր տէլիգանլը օլտուղու կիպի, զէքեավէթէ տէլալէթ իտէն բարլագ կէօզլէրի ֆըրըլ ֆըրըլ տէօնէրէք, գարշըսընտա պուլունան զաթըն էսրարը գալպիյէսինի քէշֆ իլէ օղրաշտըղը անլաշըլըյօր իտի. Ժօրժ տա պու զաթըն հէր հալինէ վուգուֆ բէյտա իտէրէք, պայաղը պիր ատէմ օլմատըղընա հիւքմ իթմիշ իտի։

Տիւգ, միւսիւ Թէֆէր նամընը իշիթտիյի անտէ այազա գալգմըշ օլտուղու ճիհէթլէ, բօլիս մէմուրը, իչէրիյէ կիրինճէ եէրլէրէ գաբանըրճասընա էյիլէրէք տիւգի սէլամլատը, ուշագ տըշարը չըգըպ բօլիս միւֆէթթիշի իլէ տիւգ եալընըզ գալտըլար. տիւգ քէլամէ աղազ իլէ.

— Միւսիւ Թէֆէր, պու կիւն սիզէ պիր մէքթուպ եազմըշ իտիմ... տէտի։

— Էվվէթ տիւգ հազրէթլէրի, մէքթուպընըզը ալըր ալմազ էմրը ալիլէրինէ իթաաթ իթմէյէ շիթապ իթտիմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, սէօյլէշէճէք մուհիմմ շէյլէրիմիզ վար, սիզ էվէլ էմիրտէ պիր սանտալեէ ալըպ օթուրընըզ տա գօնուշալըմ։

Իքիսի տէ գարշը գարշըյա օթուրտուլար. Թէֆէր, տիւգ թարաֆընտան իյրատ իտիլէճէք սիւալլէրէ ինթիզար իտիյօր իտի. տիւգ իսէ, նէ եօլտա սէօզէ պաշլայաճաղընը տիւշիւնէրէք էն սօնրա.

— Միւսիւ Թէֆէր, բօլիս նէզարէթինտէքի խըտմէթինիզտէն մէմնունմը՞սընըզ, տէտի։

— Հագգըմտաքի լութֆընըզտան տօլայը նասըլ մէմնուն իսէմ, սայէնիզտէ նայիլ օլտուղում մէմուրիյէթիմտէն տէ օ գատար միւթէշէքքիւրիմ։

— Խա՛յըր տօսթում, բէտէրինիզ պէնիմ էն ֆէլաքէթլի զէմանլարըմտա տա պէնի պըրագմատը, պանա բէք չօգ խըտմէթլէրի վար տըր, պէն տէ օղլունա պօրճունը էօտէմէքտէն պաշգա պիր շէյ եաբմատըմ։

— Բէք լութֆքեարսընըզ, ինշալլահ ֆըրսաթ տիւշէր տէ հագգը աճիզանէմտէքի լութֆունըզա գարշը, միննէթտարլըղըմը ֆիիլէն իսպաթ իլէ պէնտէնիզ տէ պահտըեար օլուրում։

— Տէտիյինիզ ֆըրսաթ տիւշմիւշ տիր, սատագաթընըզտան էմին օլտուղում իչին էլպէթտէ սիզէ միւրաճաաթ իտէճէյիմ, մէսէլէ պու տէֆա տա սիզին մէնաֆիյինիզէ խըտմէթ իտէճէք տիր. սիզ տայիմա պազը տագիգ մէսէլէլէր իլէ իշթիղալ իտէրսինիզ սանըրըմ։

— Էվվէթ տիւգ հազրէթլէրի։

— Օ հալտէ պազը Էվրօբա մէմալիքինի տօլաշան վէ էն սօնրա Բարիզէ կէլէն պիր թագըմ հայլազ սէրսէրիլէրի տէ պիլիրսինիզ։

— Էվվէթ տիւգ հազրէթլէրի, տայիմա անլէրի թէագըպ իտիյօրում, ֆագաթ թէէսիւֆ օլունուր քի Ինկիլթէրա կիպի պիր մէմլէքէթ, պէօյլէ ճանիլէրէ մահալի իճթիմա օլունույօր. մամաֆիհ պու սէրսէրիլէր հագգընտա, վէլէվ ճիւզի օլսուն մալիւմաթ ալապիլէճէք պիր ատէմ թէվգըֆ օլունամատը։

— Միւսիւ Թէֆէր, Լօնտրատան կէլէն Իթալեալը պիր ճասուսը էլտէ իտէրսէնիզ թապիյի բօլիս նէզարէթի սիզտէն խօշնուտ օլուր տէյի՞լ մի։

— (Սուրուր իլէ.) Ա՛հ օ զէման հէր շէյ եօլունա կիրէր իտի, հէր շէյի իւմիւտ իտէպիլիր իտիմ. ֆագաթ պու

գատար պէօյիւք պիր սաատէթի իւմիւտ իտէմէմ, քիմ պանա տէլալէթ իտէճէք տիր։

— Թէհարրիյաթընըզը Թէսհիլ իտէպիլիրիմ սանըրըմ։

— Սիզ մի, տիւդ հազրէթլէրի . . .

— Էվվէթ պէն, հաթտա տէմիյիմ Իթալեան ճասուս իլէ, սիզին կիպի գարշը դարշըեա օթուրտում պիլէ . . .

— Նէրէտէ Թէսաուիւֆ պուլյուրտուղունուզը սօրմաղա միւսաատէ իտէրմիյինիզ.

— Բարիզտէ, հաթտա օ ատէմ պիր գաչ կիւնտէն պէրի Բարիզտէ պուլունույօր, պէն Թէագըպ իտէմէմիմ, ֆագաթ սիզ օ ատէմի պուլապիլիրսինիզ։

— Շիւպհէսիզ տիւդ հազրէթլէրի, իսմի իլէ էշքեաւլընը խապէր վէրտիյինիզ սուրէթտէ պու իշ բէք գօլայլաշըր։

— Իսմինի պէն տէ պիլմէյօրում, էշքեաւլինի խապէր վէրմէք տէ լազըմ տէյիլ տիր, չիւնքի սիզէ Թէվգըֆ ի-տիլէճէյի զէմանն վէ մահալի խապէր վէրէճէյիմ։

— Թէվգըֆ իտիլէճէք կիւնի հա՛։

— Էվվէթ, էօնիւմիզտէքի բէնիչչէնպիհ կիւնի։

— Նա մահալի Թէվգըֆը։

— Մօնթ-Բալնաս մէղալըզը, չիւնքի պու ճասուս օ-րայա բէնիչչէմպիհ կիւնիւ կէլիպ քէնտիլէրինէ մէնսուպ պիր գատըն իլէ օրատա միւլագաթ իտէճէք տիր։

— Անէպա պու գատըն քիմ տիր։

— Գատընը չիմսիւ իշէ գարըշըրմագ էյի տէյիլ տիր, իւք իշիմիզ հէրիֆի Թէվգըֆ իմմէք տիր. պունը տիւչիւ-նէլիմ, սօնրա պու ատէմի Թէվգըֆ իմտիյինիզ անտէ պէն խապէրսաը օլմալըյըմ, հաթտա իճրա իտէճէյինիզ Թահ-գըդաթէ այըտ էվրագը պէն հէր քէստէն էվվէլ կէօրմէք իսթէրիմ . . :

Թէֆէը, զաթէն ղէքի պիր ատէմ օլմաղըլա, տիւդիւն պու պապտէ էսկի պիր իսթըրըէտէն էնտիչէնաք օլտուղունը վէ պու խաթըրէտէ Րընե Մուլէնին մէտխալի օլաճաղընը անլատը, մամաֆիհ քէսըլը էմնիյէթ իտէպիլմէք իչին.

— Պու ատէմ շիւպհէսիզ տիւգ հազրէթլէրինին տիւշ-մէնլէրինտէն օլմալը տըր, տէտի։

— Միւսիւ Թէֆէր, սիզ տիւշիւնմէտէն պահս իտիյօր-սունըզ, պու ատէմի անճագ եիրմի տէօրթ սաաթտան պէրի թանըյօրում, նա՞սըլ տիւշմէնիմ օլապիլիր, պու ատէմ Բա-րիզտէ ֆէնալըգլար իթմէք սէվտասընտա պուլունուր պիր տիւշմէն տիր քի, հագգընտա հէր նէ ճէզա թէրթիպ իտիլ-սէ եինէ ազ տըր։

— Անլատըմ էֆէնտիմ, մէսէլէ էհէմմիյէթլի տիր, ան-ճագ թէվգըֆ իտիլէճէք պու ատէմտէ սույի գաստէ տա-յըր էվրագ պուլմագ միւմքի՞ն մի աճէպա։

— Եանլըշ իշ կէօրմէք ատէթիմ տէյիլ տիր, էմին օ-լունըզ քի պատէլ թէվգըֆ հիւսնի նէթիճէ էլտէ իտիլէճէք տիր, պէնի էն զիյատէ մէմնուն իտէն ճիհէթ թէրֆիյի բութ-պէ իթմէնիզ տիր. եալընըզ շունը իխթար իտէյիմ քի, օ կիւնէ գատար պու իշտէն քիմսէնին մալիւմաթը օլմայաճագ տըր։

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ թէվգըֆ էմիրնամէսի իչին մէրճիինէ միւրաճաաթէ մէճպուրըմ։

— Նէ՞ տէմէք, սիզտէ պօշ էմիրնամէլէր եօ՞գ մը։

— Պուլունուր ամա բէք նատիր, պինաէն ալէյհ էմիր-նամէյի ալապիլմէք իչին օ շախսըն իսմինի պիլմէք լազըմ կէլիր։

— Իսմինի թէվգըֆտան սօնրա գայտ իտէրսինիզ, շիմ-տիլիք եէրինի պօշ պըրագընըզ...

— Աչըգ պըրագմագ գանունա մուղայիր տիր, ա՛հ տիւգ հազրէթլէրի, պիլիրսինիզ քի մէտարը մայիշէթիմ պու մէ-մուրիյէթ տիր, էկէր անըտա պու վէսիլէ իլէ ղայպ իտէճէք օլուրսամ...

— Գօրգմայընըզ, պէն հէր մէսուլիյէթի իւզէրիմէ ալը-րըմ։

— Օ հալտէ էմրինիզէ միւնթազըրըմ։

— Պու շախսը մէճհուլըն էօնիւմիւզտէքի բէնչշէմպիհ

կիւնիւ սապահլէյին սաաթ սէքիզ իլէ տօգուշ արասընտա, Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընտա պուլունաճաղընա տայըր մա-լիւմաթըմ վար տըր, պէնտէ օրատա պուլունաճաղըմ, սիզ-տէ սաաթ սէքիզտէն էվվէլ օրայա կէլմէյէ ղայրէթ իտի-նիզ։

— Օրատա զաթը ալինիզին էմիրլէրինէ պէքլէյէճէյիմ, տէյի՛լ մի։

— Էվվէ՛լ, սիզ Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընըն տէմիր բարմաղըզը եանընտա պուլունուրսունըզ, հէրիֆ չըգարքէն պէնտէ թէագըպ իտէճէյիմ, սիզտէ վէրէճէյիմ իշարէթ իւ-զէրինէ թէվգըֆ իտէրսինիզ. պատէհու թապկի իգամէթ-կեահընը էօյրէնէճէք, պանատա ատրէսինի պիլտիրէճէքսի-նիզ։

— Թէվգըֆ իտէճէյիմիզ ատէմ, հագըգաթէն օ ճէմի-յէթէ մէնսուպ պուլունտուղու թաղտիրտէ, նէզտինտէ իշ-լէրինէ տայըր էվրագ պուլունմասը լազըմ կէլիր. պինաէն ալէյհ պէօյլէ պիր ատէմին ատրէսինի խապէր վէրէճէյինի իւմիւտ իտէ՞րմիսինիզ։

— Բէք տօղրու, օ հալտէ նէ՞ եաբմալըյըզ։

— Պէնտէնիզէ գալըրսա հէրիֆի մէզարլըգտա թէվգըֆ իտէճէյիմիզէ, մէզարլըգտան պաշլայարագ իգամէթկեահը-նա գատար թէագըպ իթմէք վէ անտէն սօնրա օրատա թէվ-գըֆ իթմէք տահա մինասիպ օլուր։

— Սիզ հէր հալտէ պէնտէն էմր ալմատըգճա պիր չէյ եաբմայընըզ։

— Պիզ պու իշի մէվգըըն բօլիս գօմիսէրի իլէ միւսթան-թիգ էֆէնտիյէ թէրք իտէրսէք, տահա էյի օլուր զանն ի-տէրիմ։

— Բէք կիւզէլ օլուր, սիզ չօգ զէքիսինիզ, միւթա-լաաթընըզ պէնի տիւչարը հայրէթ իտիյօր. կյնթէրաֆ իտէ-րիմ քի՝, սիզին կիպի զէքի ատէմլէր բէք նատիր պուլու-նուր։

Տիւգ Ֆօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ պու սէօզիւ սէօյլէտիք-

տէն սօնրա, բօլիս մէմուրընա իքի ատէտ պինէր ֆըրանգ-լըգ պանգնօթ ուզատարագ.

— Պու իշտէ սիզէ պազը ուֆագ թէֆէք մասրաֆլար իչին բարա լազըմ տըր. իշթէ սիզէ ալէլ հիսապ օլարագ պունը վէրիյօրում, սօնրա իյճապընա պագարըզ, տէտի իսէ տէ, բօլիս մէմուրընը քէնտիսինէ ուզատըլան պանգնօթ-լարը ալմագտա իսթիղնա իթտիյինի կէօրիւնճէ.

— Թէֆէ՛ր, պունը գապուլ իտէրսէնիզ պէնի հագը-գաթէն մէմնուն իթմիշ օլուրսունըզ. օ հալտէ պէնիմ հի-մայէմ սիզին իչին տայիմի տիր, տէյու իլավէ իթտի։

— Պիլիրիմ էֆէնտիմ, պէնտէնիզ իչին ըութֆ գաբու-լարը աչըգ տըր, էֆէնտիմիզին լութֆունա տայիմա իթի-մատըմ վար տըր։

— Էօյլէ իսէ պունը ալընըզ։

Թէֆէր պու տէֆա ըէտտ իթմէյուպ, պանգնօթլարը եէլէյինին ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա.

— Տիւգ հազրէթլէրի, պէնտէնիզէ պաշգա պիր էմրի-նիզ վա՞ր մը, տէտի։

— Խա՛յըր, եալընըզ էօնիւմիւզտէքի բէնչչէմպիհ կիւ-նիւ Մօնթ-Բարնաս մէղարլըզընը բարմագլըզը եանընտա պուլունընըզ։

— Պաշ իւսթիւնէ, տիւգ հազրէթլէրի։

Թէֆէր, տիւգտէն այրըլաճաղը սըրատա, եէրլէրէ գա-տար էյիլէրէք հիւրմէթ վէ թազիմ իլէ վէտա իտուպ չըգ-տը կիթտի. տիւգ եալընըզ գալընճա օտասընը գաբուսը-նը գաբայարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Ահմագ հէրիֆ Լօնտրատան կէլմիշ, էսկի խաթըրէ-լէրի ույանտըրմագ ղայրէթինէ տիւշմիւշ, խանէսինտէ էվրագ վար ըմըշ, ֆագաթ պէն անլէրի բօլիս գօմիսէրինտէն էվվէլ էլտէ իտէճէյիմ, բօլիս գօմիսէրի իլէ միւսթանթիգ էֆէնտի պէնի իթհամ իտէճէք վէ էսրարը մէյտանէ չըգարաճագ օ-լան օ մահուտ քեաղըտլարը կէօրմէյէճէքլէր տիր, տէտի։

Թէֆէր իլէ տիւգ արասընտա վուգուինի խապէր վէր-

տիյիմիզ միւքեալէմէ , Իընէ Մուլէնին, Անժէլ իլէ միւլադաթ իչին ուսթասընըն մէղարընը զիյարէթ իթմէք խաթէտիյի բէնչէմպիհ կիւնիւնտէն էվվէլ, եանի ճումաա էրթէսի կիւնիւնէ միւսաադթ իտի ։

Իընէ Մուլէն , Մօնթ-Քարնաա մէղարըզը պէքճիսի իլէ միւլադաթ իթտիյի ղէման , մատամ լա Իէվվայէնին հէր բէնչէմպիհ կիւնիւ զիյարէթէ կէլտիյինի խաթպէր ալմըշ վէ օ կիւնէ գաատաբ բէք չօդ ղէման պէքլէմէսի լազըմ կէլէճէյինի անլամըշ իտի . պու միւտաէթի քէնտիսի իչին բէք ուզուն կէօրիւնմէքլէ , էրթէսի վէ տահա էրթէսի կիւնիւնա թահարրիյաթընա տէվամ իթտի իսէ տէ , պէյհուտէ ևօրուլմագտան պաշգա պիր ֆայիտէ հասըլ օլմաաը ։

Իընէ , իքի կիւն տահա թէհարրի իտուպ տա եինէ պիր նէթիճէ էլտէ իտէմէյինճէ , բէնչէմպիհ կիւնիւնիւ իբ իլէ չէքմէյէ պաշլաաը . քէնտի քէնտինէ .

— Բէնչէմպիհ կիւնիւնէ գաատաբ սապը իտէճէյիմ. ֆագաթ պու միւտաէթի զարֆընտա նէ՞ եաբաճաղըմ, տէյօր իտի ։

Պու սիւալի պէին տէֆա իյրաա իթտիքտէն սոնրա , օ միւտաէթի զարֆընտա քէնտիսինի հէմ էյլէնտիրմէք վէ հէմտէ պէօյիւճէք պիր թասարրուֆ հուսուլէ կէթիրմէք իչին , քէնտի քէնտինէ ճէվապէն .

— Կիտէր պաշգա պիր աբարթըման պուլուրում, հէմ բահաթ վէ հէմտէ թասարրուֆ իթմիչ օլուրում, աբարթըմանընմտա պալօլար վէրէճէք տէյիւիմ ա՛ . . . պանա իքի օտա իլէ պիր մաթպախ քեաֆի տիր , տէտի ։

Իընէ , պիհնինտէ չու միւթալաայը կէչիրիպ տէ գարար վէրտիյի կիճէնին ֆէրտաա օլան բաղար էրթէսի կիւնիւ աբարթըման թահարրիսինէ պաշլաաը . իպթիտա Մարէ ճիվարընտա քիրալըդ աբարթըմանլար պուլունան մահալլէրի նօգլաաը , ֆագաթ օրալարտա ֆիքըրինէ մուվաֆըդ պիր շէյ պուլամայարագ , բէք զիյատէտէ եօրուլմուշ վէ աճըդմըշ օլտուղունտան , գարընընը տօյուլմագ իչին Պասթիլ ճիվա-

բընտա ուֆագ պիր լօգանթայա կիրտի. թալի՝ քենտիսինի, տօղտուղու, պէօյիւտիւյիւ վէ Բօլ լը Բէվվայէնին Անժէլի կէօրիւպ սէվտիյի, Պէրթ իլէ Ապէլին տօղտուղու մահալէ սէվգ իթմիշ իտի։

Բընէ գարնընը տօյուրտուգտան վէ եօրկունլուղունը ալաըգտան սօնրա թէքրար թէհարրիյաթընա տէվամ իթտի, Սէնթ-Անթուան ճաստէսինտէն մուրուր իլէ Բօայալ մէյտանընա չըգմագ իչին տար պիր սօգագտան սաբտը, պիթթէսատիւֆ քենտինի մուգաստէմա Բօլ լը Բէվվայէնին իգամէթ իյլէտիյի խանէնին էօնիւնտէ պուլտու։

Գաբունըն իւզէրինտէ թաալիգ իտիլէն պիր լէվհատա շու եազըլար օգունույօր իտի։

« Քիրալըգ ֆիւչիւֆ աբարթըմանլար »

Գաբուճընըն օտասը մէրտիվէնլէրին էօթէ թարաֆընտա պիր քէօշէտէ իտի. քենտիսի թագրիպէն գըրգ եաշընտա ճէսուր պիր գատըն օլուպ, ալչագ վէ իւզէրինէ ճամլը պիր գաբու իլէ գաբանան օտանըն իչինէ կիրուպ թաամ իտէյօր իտի. բէնչէրէնին ճամը աչըգ պուլունտուղունտան, Բընէ օրայա կէլտիյի զէման ուսուլէթ իլէ պաշընը իչէրիյէ սօգուպ.

— Մատա՛մ, ուֆագ պիր աբարթըմանընըզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ միւսիւ, կիւզէլ պիր աբարթըմանըմ վար։

— Հանկը գաթտա։

— Տէօրտիւնճի գաթըն արգա թարաֆընտա . . .

— Նէ՞ զէման պօշալը։

— Պու կիւնտէն իթիպարէն պօշ տըր։

— Քիրասը՞։

— Տէօրտ եիւզ ֆըրանգ . . . քիրաճըլարը տիւն չըգտըլար, խանէ սահիպի ճամլարը սիլտիրտիյի կիպի տիվարլարատա կիւզէլ պիր քեազըտ գաբլատը։

— Գա՞չ բարչա տըր։

— Տէօրթ բարչատան իպարէթ օլուպ, պիրիտէ մաթպախ տըր .

— Օտալարը զիյարէթ իտէպիլի՞րմիյիզ։

— Էվվէթ միւսիւ , ֆագաթ եօգարըյա չըգմազտան էվվել սիզէ պազը չէյլեր սօրմազա մէճպուրըմ. էվել էմիրտէ լութֆէն նէ սէնաթլա մէչղուլ օլտուղունըզը սէօյլէ՞րմիսինիզ։

— Մաքինաճը,յըմ մատամ։

— Էվլի՞միսինիզ։

— Օ սաատէթէ , եախօա օ ֆէլաքէթէ հէնուզ օղրամատըմ։

— (կիւլէրէ.ք .) Սաատէթ , ֆէլաքէթ , բէ.ք տօղրու . իզտիվաճ տէնիլէն չէյ բիյանգօ նօմէրօսընա պէնզէր ։

— Էվվէթ էօյլէ տիր . . . նէ հալ իսէ , պիզ հէնուզ օ նօմէրոյը չէ.քմէտիք ։

— Ֆէօբէ.քլէրինիզ, քէտիլէրինիզ վա՞ր մը ։

— Խա՛յըր ։

— Պունլարը սօրմազա մէճպուր օլտուղում իչին աֆվընըզը թէմէննի իտէրիմ. չիւնքի խանէ սահիպի էվին իչինտէ ասլա կիւրիւլթի բաթըրտը իսթէմէտիյի ճիհէթլէ , պու կիպի չէյլէրտէն վէ ալէլուսուս չօճուգլարտան խօշլանմազ ։

—Պէնտէ, բաթըրտան խօշլանմամ, սիւքիւնէթլէ եաչամագ իսթէրիմ, ֆագաթ միւսաատէնիզլէ պէնտէ պիր չէյ սօրայըմ, միւսթէճիրլէրինիզլեն իչինտէ էվլիլէրի եօ՞գ մը ։

— Վար տըր ։

— Պուրատա իգամէթ իթթիքլէրի միւտտէթ զարֆընտա չօճուգլարը օլուրսա , թապիյի օլաճագ տըր եա՛ , օ հալտէ անլէր էվտէն չըգարըլը՞ր մը ։

— Էվվէթ միւսիւ , տէրհալ եօլա գօնուլուր ։

Ըընէ Մուլէն պու տէֆա սէրպէսթճէ պիր գահգահա գօրարարագ .

— Բէ.ք կիւզել մատամ. էվվել էմիրտէ պու խանէյի

թէրք իթմէմէք վէ սիզտէն այրըլմամագ իչին թէէհիւլ իթ-
մէյէճէյիմ։ ըէճա իտէրիմ, արթըգ պանա քիրալայաճաղըմ
օտալարը կէօսթէրինիզ, տէտի։

30

Գաբուճը գատըն մէրտիվէնտէն չըգմագա վէ Ընէ տա-
խի մէզպուրէյի թէագըպ իթմէյէ պաշլատը. Ֆագաթ գա-
տըն, Ընէ Մուլէնին սէրպէսթ սէրպէսթ չըգմագտա օլտու-
ղունը կէօրիւպ թէվագուֆ իտէրէք.

— Չօգ չէյ, ղալիպա սիզ պուրայա էվէլճէտէ կէլմիշ
օլմալըսընըզ, եօգսա ալտանըյօ՞րմույըմ, տէտի։

— Խա՛յըր ալտանմայօրսունըզ, կէչէն հաֆթա կէլմիշ
վէ մուգատտէմա պու խանէտէ իգամէթ իտէն պիր ֆա-
միլայէ տայըր սիզտէն պազը մալիւմաթ իսթէմիշ իտիմ։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, խաթրըմա կէլիյօր, էյ օ ֆամիլ-
եայը պուլապիլտինի՞զ մի։

— Հէյհա՛թ, հէնուզ պուլամատըմ մատամ, ֆագաթ
պուլապիլէճէյիմի գավիյէն իւմիւտ իտիյօրում։

Պու էսնատէ իքինճի գաթա վասըլ օլտուլար. մէրտի-
վէնին գարշըսընտա չիֆթէ գանատլը վէ իւզէրլէրինտէքի
պագըր լէվհալարը ղայէթ թէմիզ վէ բարլագ իքի գաբու
կէօրիւլիյօր իտի. գաբուճը գատըն պուրատա տուրարագ
մաղրուրանէ պիր թավր իլէ.

— Պագընըզ, հէր թարաֆ նէ՞ գատար թէմիզ տիր,
տօղրուսը էվին հիչ պիր հալինէ տէյէճէք եօգ տըր. պու
գաթը պաշտան պաշա եէթմիշ իւչ եաշընտա ղայէթ զէնկին
վէ մատամ Ամատիս նամընտա պիր գատըն քիրալամըշ տըր,
թօհաֆ պիր իսմ տէյի՞լ մի. եանընտա մատամ Էսթէր նա-
մընտա վէ հէնուզ բէք կէնճ պիր գատըն պուլունույօր,

զանն իտերսէմ եէկէնի օլմալը. պու մատամ էսթէրին ագ-
լընա ճիւզվի խըֆֆէթ կէլմիշ տիր, ֆագաթ էօյլէ կիւրիւլ-
թիւլիւ բաթըրտըլը տէլիլէրտէն տէյիլ տիր, քէնտի հալին-
տէ պիր շէյ. պունլարըն ալթը նէֆէր խըտմէթճիլէրի վար
վէ էբէյիճէ պիր զէմանտան պէրի պուրատա իգամէթ իտի-
յօրլար, տէտի.

Կէվէզէ գատըն մէրտիվէնտէն չրգմագտա տէվամ ի-
տերէք, վէ հէր գաթընտա իգամէթ իտէնլէրին ահվալը
խուսուսիյէլէրինէ տայըր Բընէյէ մալիւմաթ վէրէրէք, տէօր-
տիւնճի գաթա վասըլ օլուր օլմազ.

— Իշթէ կէլտիք, տէյուպ, տէրհալ պիր գաբու աչտը,
իչէրի կիրտիլէր. պու տայիրէնին միւշթէմիլաթը բէք սատէ
իտի. գաբշը թարաֆտա պիր եէմէք սալօնը, սաղ թարաֆ-
տա մաթպախ, սօլ ճիհէթտէ ճամէքեանլը պիր գապինէ,
եէմէք սալօնըն արգասընտա տա եաթագ օտասը պուլու-
նույօր իտի։ Բընէ Մուլէն օտալարը կէզիպ կէօզտէն կէչիր-
տիքտէն սօնրա.

— Հէր թարաֆը լուզումը տէրէճէտէ այտընլըգ, պէ-
ճիմ իչին բէք մինասիպ պիր տայիրէ. պու ճամէքեանլը
գապինէյէ պիր քիլիտ եաբտըրարագ էսվապլարըմը վազ
իտէրիմ, մաթպախը տա թուալէթ գապինէսի եաբարըմ.
թաամը տըշարտա իտէճէյիմ իչիւն պանա մաթպախըն
լուզումը եօգ տըր, տէտի։

— Բէք ալա՛, էշեանըզ վա՞ր մը։

— Հէնուզ տիյարը էճնէպիյէտէն կէլիյօրում, ֆագաթ
շիմտի կիտէր թէտարիք իտէրիմ։

— Էօյլէ իսէ պէնտէ սիզէ անախթարլարը թէսլիմ ի-
տէյիմ, անախթարը իքի թանէ տիր, պունլարտա տըշ գա-
բուլարըն անախթարլարը տըր...

— Սաղլամ պիր քիլիտ եօ՞գ մը։

— Քիլիտլէր սաղլամ տըր. ալէլխուսուս խանէտէ իգա-
մէթ իտէն զաթլարըն նէ կիպի ատէմլէր օլտուղունը կէօ-
րիւրօրսունըզ, հէբսի տէ քէնտի հալլէրինտէ նամուսլը ին-

սանլալը տըր, հէրքէս պիլա խէվֆ ու իհթիրազ գաբուլա-
րընը աչըգ պըրագըպ կիտէրլէր։

Գաբուճը գատըն նէնի միւսթէճիրի իլէ պէրապէր մէր-
տիվէնտէն ինմէյէ պաշլատըլար. իքինճի գաթա կէլտիք-
լէրի սըրատա, զիքրի սէպգաթ իտէն իքի գանատը գաբու-
լարտան պիրիսի աչըլըր. մատամ Ա.մատիս, եանընտա կէնճ
պիր գատըն վէ արգալարընտա իքի խըտմէթճի գատըն պու-
լունտուղու հալտէ չըգտըլար. Րընէ իլէ գաբուճը, մէզպու-
րէլէրին էվէլճէ կէչիպ կիթմէլէրի իչուն պիր ազ կէրի չէ-
քիլտիլէր. գաբուճը գատըն քէմալի հիւրմէթլէ սէլամա
տավրանըպ, Րընէ տէ մէզպուրէյէ իմթիսալ իթտի։ Միւ-
թէապըպէն կէվէզէ գատըն զայէթ իհթիրամքեարանէ պիր
թավը իլէ.

— Հանըմճըղըմ, նա՞սըլսընըզ, տէմէսի իւղերինէ, մա-
տամ Ա.մատիս ճիտտի պիր թավը վէ չիվէ իլէ.

— Էյհյիմ... էյհյիմ... վիճուտիմ տէմիր կիպի սաղ-
լամ տըր. եէթմիշ իւչ եաշընտա պուլունույօր իսէմ տէ,
քէյֆիմ վէ չէթաբէթիմ Էրիմի եաշընտաքի գատընըլարտա
պիլէ կէօրիւլէմէզ, անլա՞յօրմըսընըզ մատամ Պիժօ. պէն պու
սայէտէ եիւզ եաշընըտա աթլատաճաղըմ... էվվէ՛թ, պու
սէօզիւմի ունութմայընըզ, տէտի։

— Ինչալլահ հանըմճըղըմ, ճէննապը Հագգ սիզին կիպի
էյի ինսանլարը տայիմա մուամէր պույուրսուն.

Մատամ Ա.մատիս, իհթիյարլատըգճա տահա զիյատէ չիշ-
մանլայարագ հալ ու թավրը լաստիգ թօքլար իւղերինէ եա-
բընան գապա րէսիմլէրի անտըրմագտա իտի. ֆիլ հագըգա
սերվէթի վէ մայիշէթի եօլունտա օլտուղու կիպի, զիհնի տէ
պիր թագըմ թասավվուրաթը ամիգէտէն ազատէ օլտու-
ղունտան, թէզէհինաթա զայէթի տէ նաղարը տըգգաթը
ճէլպ իտէճէք տերէճէյէ վարտըրըյօր իտի։

Վէլհասըլ մէզպուրե, մատամ Պիժոյա տէմիշ օլտուղու
կիպի, միւնթազամ մայիշէթի սայէսինտէ տինճ վէ սաղլամ
պիր հալտէ պուլունմագտա օլուպ, րէֆիգէսի պուլունան

կէնճ գատըն իսէ , պունատան էվէլքի պապլարտա սէրկիւզէչլթը հազինինի հէ.քեայէ իթմիշ օլտուղումուզ պիչարէ էսթէը , եանի տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյօ իտի ։

Էսթէը, պու թարիխտէ օթուզ տօգուզ եաչընտա պուլունույօր իսէ տէ տահա կէնճ կէօրիւնիւյօր իտի · տիւշիւնմէք իգթիտարընտան մահրում օլտուղու ճիհէթլէ սէնէլէրին մուրուրի հիւանի լէթաֆէթինէ խալէլ կէթիրմէյուպ , եալընըզ կիւզէլ կէօղլէրինին տալկըն տալկըն պագըչընտան պաշգա , հիչ պիր հալինտէ տիվանէլիյէ տէլալէթ իտէճէք պիր նիշանէ միւշահատէ օլունմայօր իտի ։

Զէվալը գատըն, պիր արալըգ աճէլէ մէրտիվէնտէն է-նիպ կիթմէք իսթէյէն մատամ Ամատիստէն կէրի գալտը . կէօղլէրինի մահզունանէ Րընէ Մուլէնին եիւզիւնէ աթֆ իթտի քի , պու էանատէ ալիճէնապ մաքինաճը տա քէնտի քէնտինէ չու սէօղլէրի մըրըլտանտը ։

— Տիվանէ տէնիլէն գատըն պու զէվալը օլմալը . . .

Էսթէը , մաքինաճընըն եիւզիւնէ պագմադտա իքէն , տիվանէլէրէ մախսուս պիր հարաքէթ իլէ մատամ Ամատիսէ տէօնէրէք էլինտէն թուԹտու , հազին վէ լաթիֆ պիր սէս իլէ .

— Նէ՞րէյէ կիտիյօրուզ, տէյու սօրտու ։

— Իքի կէօղիւմ, կիտուպ պիր ազ կէզինէճէյիզ, հէվա ալաճաղըզ . . .

— (Հիլմ ու սիւքիւնէթլէ .) Պըրունվայէյէ կիտէճէյիզ տէյի՞լ մի .

— Խա՛յըր էլմասըմ, պու կիւն օրայա տէյիլ, Րօայալ մէյտանընա կիտէճէյիզ ։

Մատամ Ամատիս պու սըրատա պաչընը գաբուճը գատընա չէվիրէրէք .

— Մատամ Պիժօ, իչիտիյո՞րմուսընըզ, տայիմա պիր մէրագ , պու հալ հագըգաթէն գալպիմէ տօգունույօր , բէք միւթէէսիր օլույօրում . . . պու հալի օլմասա , սիզտէն վէ պէնտէն ֆարգը եօգ տըր . . . տէտիքտէն սօնրա , էսթէէրին

էլինտէն թութարագ իքի խըտմէթճի գատըն արգալարընտա օլտուղու հալտէ մէրտիվէնտէն էնտիլէր։

Մագթուլ ուսթասընը վէ պու նամուսլը ատէմին ամուճասը օլան քէօյ հէքիմինի իխթար իթտիյի իչին, իքի հարֆտան իպարէթ օլան Պըրունուվայէ քէլիմէսի, Բընէնին տըգդաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա, միւթէֆէքքիւրանէ գաբուճը գատընըն եիւզիւնէ պագըպ.

— Պըրունվայէտէն պահս իտէն պու հանըմ աճէպա նէ՞ տէմէք իսթէյօր... տէտի։

— Բիվայէթէ նազարէն պունտան եիրմի սէնէ էվէլ վազը համլ իթտիքտէն սօնրա չըլտըրմըշ, շիմտի եիւզիւնէ պագանլար քէնտիսինի հէնուզ բէք կէնճ զանն իտէրլէր... հալ պու քի կէօրիւնտիւյի գատար կէնճ տէյիլ տիր... մատամ Ամատիս իլէ պէրապէր Պըրունվայէտէ իգամէթ իթտիքլէրի զէման, քէնտիսինի իխթիյար պիր տօգթօր թէտ-վի իտիյօր իմիշ. բիվայէթ սահիհ իսէ. պու տօգթօր մագթուլէն վէֆաթ իթմիշ. պու ֆաճիալը պիր հէքեայէ տիր քի վագթըյըլա կազէթալարա սէրմայէյի պահս օլմուշ տըր, պէն պունը խըտմէթճի գատընլարտան իշիթտիմ։

Գաբուճը գատընըն պու սէօզլէրի իլէ զէվալլը Էսթէրին քէնտի լիսանընտան իշիթտիյի միւպհէմ պիր իքի քէլիմէ, Բընէնին զիհնինտէ բէք չօգ ֆիքիրլէր վէ շիւպհէլէր ույանտըրմըշ իտի. մուգատտէմա Պըրունվայէտէ պու կէնճ գատընը թէտավի իթմիշ վէ մագթուլէն վէֆաթ իյլէմիշ օլան պու իխթիյար հէքիմին, պիզզաթ տօգթօր լը Բէվվայէ օլմատըղը նէ՞ մալիւմ. Բընէ պիր գաչ տագըգա զիհնէն մէշղուլ օլտուգտան սօնրա, քէնտի քէնտինէ շու գարարը վէրտի։

— Շիմտի պունլարը տիւշիւնմէք սըրասը տէյիլ, պու խանէտէ աբարթըման իսթիճար իտիշիմ բէք իսապէթ օլտու, քի՞մ պիլիր... պէլքի պուրատա իշէ եարայաճագ պազը հալլէրէ վագըֆ օլուրում։

Ղայրէթլի մաքինաճը, գաբուճը գատընա օն ֆըրանդ

բէյ վէրտի. մէզպուրէ տախի եէնի միւսթէճիրինէ իքի ա-
նախթար ուզաթտը քի, հէր իքիսինիտէ ճէպէ եէրլէշտիրմէք
բէք գօլայ իտի. Բընէ պու անախթարլարտան պիր թանէ-
սինի ալըպ.

— Պու անախթար սիզտէ գալսըն, պէն շիմտի պազը
էշեա կէօնտէրէճէյիմ, սիզտէ լութֆէն պունլարը տայիրէմէ
չըգարըվէրիրսինիզ, տէտի.

— Պաշ իւսթիւնէ, միւսթէրիհ օլունուզ:

— Շու բասաբօրթումըտա ալընըզտա զէվճինիզ կէլտի-
յի զէման վէրինիզ, մագպուզ եազտըղը զէման լազըմ օ-
լուր.

— Բէք կիւզէլ միւսիւ, պու ագշամ պուրատա եա-
թաճա՞գմըսընըզ:

— Զանն իթմէմ, ֆագաթ եարըն զաթըմա այըտ օլան
ուֆագ թէֆէգ էշեամը ալարագ էրքէնճէ կէլիրիմ:

Բընէ, պու միւքեալէմէյի միւթէագըպ գաբուճը գա-
տընա վէտա իտէրէք, քիրալատըղը աբարթըման իչին լազըմ
օլան էշեայը սաթըն ալմագ իւզրէ Սէնթ-Անթուան սէմթինէ
տօղրու կիթմէյէ պաշլատը:

Գարիյնի քիրամլէ Բընէ Մուլինի շիմտիլիք թէրք իտէ-
րէք, Էսթէրլէ պէրապէր խանէտէն չըգըպ կիթմիշ օլան մա-
տամ Ամատիսի թէագըպ իտէլիմ:

Էսթէրին էվլատընը օրթատան գալտըրմագ իչիւն ժօրժ
թարաֆընտան իյդա իտիլէն վէ եախօտ իտիլմէք իսթէնիլէն
ճինայէթ իւզէրինէ, պիչարէ Էսթէր թէճէննիւն իտինճէ,
մատամ Ամատիս, պու զէվալլը գատընըն քէնտի հիմայէսինէ
թէրք վէ թէվտի իտիլմէսինի միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօյա
ըէճա իթմիշ իտի. տիւգ, զահիրէն բէք լահուպալի վէ բէք
սայկըսըզ կէօրիւնէն մատամ Ամատիսին, Էսթէր հագգընտա
ֆէվգէլատէ մուհապէթի օլտուղունը պիլտիյինտէն, էվէլ-
ճէտէ պէյան իյլէտիյիմիզ կիպի, մէզպուրէնին թէքլիֆինի
գապուլ իթմիշ իտի.

Մատամ Ամատիս, պիչարէ Էսթէրին թէճէննիւն իթ-

մէսինէ քէնտի թէտպիրսիզլիքլէրինինտէ սէպէպիյէթ վէրտիյինի թէսլիմ իտէրէք, հագըգաթէն մատէրանէ պիր մուհապէթլէ օ դուսուրլարը թատիլ իթմէք ազմինտէ սէպաթ վէ պու եօլտա տէվամ իթտի. տիւդ, իքի սէնէ պիչարէ էսթէրին իհթիյաճաթընա մէտար օլմագ իւզրէ մատամ Ա-մատիսէ լուզումընտան զիյատէ բարա վէրտի. էն ուսթա հէքիմլէր կէնճ գատընըն իշալէյի ճիննէթի վէ իատէյի ա-ֆիյէթի իչին բէք չօդ օղրաշտըգտան սօնրա.

— Ֆէնն սայէսինտէ իսթիհսալի գապիլ օլմայան նէ-թիճէլէրի պէլքի զէման հուսուլէ կէթիրտը, տէյու պիր գարարը գաթի վէրմէյէ մէճպուր օլտուլար:

Պիր թարաֆտան տիւդին տուէլլօա վէֆաթ իթմէսի-տէ մատամ Ամատիսին բէք զիյատէ թէէսիւր վէ ըղթըրա-պընը մուճիպ օլտու, էբէյիճէ կէօզ հաշլարը տէօքտի. մա-տամ Ամատիսին տիւդ հագգընտաքի մուհապէթի, հա-յաթընտա թէտիյէ իթտիյէ բարալար իչին տէյիլ, ճիտ-տի վէ գալսի իտի. տիւգին վէրտիյի բարալարընտա զօր իլէ վէ միւճէյրէյտ պիր հիւրմէթը մախսուսէ օլմագ իւզրէ գա-պուլ իթմիշ իտի. զիրա նասըլ քի տէմիշիզ, պու գատըն քիւլհյէթլի պիր սէրվէթէ մալիք իտի:

Պըրունվայէ հէքիմինին մագթուլէն վէֆաթը, զէվալը էսթէրին տօղուրտուղըն չօճուղըն զայպ օլուշը վէ անը միւ-թէագըպ տիւդին վէֆաթը, մէյուսիյէթինի սօն տէրէճէյէ վարտըրտը, եէքտիկէրինի միւթէագըպ զուհուր իտէն պու ֆաճիաէնկիզ հալէթի պօշ չէյլէր օլմատըզընը, իչին իչին-տէ միւթալագա պիր ֆէսատ պուլունտուղունը հըսս իտէր կիպի օլտու, ֆագաթ պիր սէպէպ պուլամայօր իտի. պինա-էն ալէյհ պու ֆէսատը արաշտըրըպ անլամաղատա զաթընճա պիր լուզում կէօրմէտի:

Մատամ Ամատիս, պու ֆաճիաէրտէն սօնրա օն տէօրթ սէնէ գատար գըշ մէվսիմլէրինտէ Սէնթ-Լույի սօգաղընտա իգամէթ իթտի. իլգ վէ սօն պահար մէվսիմլէրինիտէ Օրլէան ճիվարընտա իշթիրա էյլէտիյի կիւղել պիր խանէտէ կէչիրտի,

չիւնքի աչըգ վէ հէվատար եէրլէրտէ կէզմէք Էսթէրին մէմ-նունիյէթինի մուճիպ օլարագ պիր ազ էյլէնիյօր իտի. Ֆագաթ օն սէնէտէն պէրի Սէնթ-Լույի սօգաղընըտա թէրք իթտի, զիրա օ սէմթ քէնտիսինէ Պըրունվայէ հէքիմինին սէրկիւզէշթը հազինինի իխթար իթտիյի իչին, Բօայալ մէյտանը ճիվարընա նագլը մէքեան իթմիշ իտի։

Մատամ Ամատիսէ թէսատիւֆ իյլէտիյիմիզ զէման Բարիզէ կէլէլի իքի այ օլմուշ իտի. Ֆագաթ սօն պահարըն աչըգ հէվալարընտան իսթիֆատէ իթմէք էմէլի իլէ պազը տէֆա էօյլէտէն սօնրա, Էսթէրի ալըպ Բօայալ մէյտանընա կիտէրէք պիր գաչ սաաթ օթուրմագ միւթատը իտի. էթրաֆընտա մինի մինի չօճուգլարը կէօրտիւքճէ զէվալլը Էսթէրին պիր մահզուզիյէթ հըսս իթտիյի սիյմասընտան անլաշըլմագտա օլտուղունտան, մատամ Ամատիս չօգ տէֆա ճէպլէրինի շէքէրլամէլէր իլէ տօլտուրարագ, պունլարը Էսթէր վասէթասը իլէ չօճուգլարա թէվզի իթտիրիր իտի. կէնճ մէճնունէ տէ չօճուգլարը պաշընա թօբլայըպ շէքէրլամէլէրի վէրտիյի սըրատա, տուտագլարընը հազին պիր թէպէսսիւմ թէզեին իտիյօր իտի։

Պու հալի կէօրէնլէրին, պիչարէ գատընըն ղայպ իթտիյի օղլունը խաթըրա կէթիրտիյինէ վէ եախօտ պու չօճուգլար արասընտա ճիյէրբարէսինի էլէ կէչիրմիշ զաննընտա պուլունտուղունա զահիպ օլմամալարը գապիլ տէյիլ իտի. Ֆագաթ կէնճ գատընըն պու հալի չօգ սիւրմէյիպ, կիւզէլ եիւզիւնիւ եաս ու հիւզն ալայիմի իհաթա իտէր, ուզուն քիրբիքլէրի ուճունտա պիլա իխթիյար ինճու տանէլէրի կիպի կէօզ եաշլարը բէյտա օլուր, վէ պիր գաչ տագըգա տահա կէչտիքտէն սօնրա պիչարէ Էսթէր մէրմէրտէն մամուլ հէյքէլլէր կիպի, հըսս ու թէֆէքքիւրտէն պիլքիւլլիւյէ մահրում պիր հալտէ գալըր իտի։

Պիր սաաթ գատար աղաճլար ալթընտա օթուրուպ կիւզէլ հէվայը թէնէֆֆիւս իթտիքտէն սօնրա պու իքի գատըն, թէքրար իգամէթկեահլարընա կէլիրլէր իտի. մատամ

Ամատիս էօթէտէն պէրի րօման մէրագլըսը օլմազըլա, օտասընա կիրինճէ հէման էլինէ պիր հիքեայէ ալարագ սաաթլարճա օգուտուղու սըրատա, պիչարէ Էսթէրտէ միւթատը վէճհ իլէ գանավա իշի իլէ օղրաշըր իտի... իյնէյի կէլիշի կիւզէլ գանավա տէլիքլէրինէ սօգար չըգարըր վէ րէնկլէրին եէքտիկէրէ մինասիպ օլուպ օլմատըղընըն ասլա ֆարգընա վարմազ իտի։

Գարիյնի քիրամէ իֆատէ իյլէտիյիմիզ վէճհ իլէ, պու իքի գատըն Բօայալ մէյտանընտա վէ աղաճլարըն ալթընտա օթուրտուգլարը էսնատէ, Բընէ Մուլէնտէ քիրալատըղը օտալարըն տէօշէմէսի իչին լազըմ օլան պիր խայլի էշեայի սաթըն ալարագ տէրհալ նագլ իթտիրտի. քէնտիսիտէ հէման օ ագշամ եէնի տայիրէսինէ կէլիպ եաթմագ արզուսընա տիւշէրէք, գարնընը տօյուրտուգտան վէ լօգանթատաքի հիսապընը թէսվիյէ իթտիքտէն սօնրա տօղրու տայիրէսինէ կէլտի, էրքէնտէն եաթտը վէ եաթար եաթմազ ույուտը։

Ֆագաթ պիզճէտէ մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ, Պըրունվայէ հէքիմինին մագթուլէն վէֆաթընա տայըր օ կիւն իշիթտիյի մանէտար սէօզլէր, զիհնինի բէք զիյատէ եօրմուշ օլտուղունտան ույգուսը բահաթ պիր ույգու տէյիլ իտի, օրթալըգ աղարմայա պաշլար պաշլամազ ույանտը, էշեասընը թանզիմ իթտի, չամաշըրլարընը սանտըգլարտան չըգարըպ տիւզէլթտի. պիր արալըգ պիր խուրճըն ալթընտան պիր գաչ տէսթէ քեաղըտ չըգարտը, պու քեաղըտլար պիր թագըմ մէքթուպլար իլէ ֆամիլեա էվրագը, մաքինաճըլըղա այըտ րէսիմլէր վէ միւխթէլիֆ զէմանլարտա եազըլմըշ շէյլէր իտի։

Բընէ Մուլէն, պունլարը պիր եազըխանէնին կէօզիւնէ սըրասը իլէ վէ միւնթազամէն վազ իթտի, վէ պիր չըզտան իչինտէ պուլունան քեաղըտլարըտա պիրլիքտէ եէրլէշտիրտի, բասաբօրթունը վէ ալտըղը էշեանըն բուսուլասընըտա պու էվրագ միյանընտա պըրագտը, էն սօնրա չըզտանընըն

տիկէր պիր կէօզիւնտէն իքիյէ պիւքիւլմիւշ պիր մէքթուպ-լըգ քեաղըտը հիւճմինտէ տէօրթ քէօշէ պիր քեաղըտ չը-գարտը։ Պու քեաղըտ բարմագլար արասընտա էօրսէլէնէ-րէք եուվարլագ պիր շէքիլտէ պիր քէօշէյէ աթըլը վէրէն քեաղըտլարա պէնզէյօր իտի· զայրէթլի մաքինաճը պու քեաղըտը էլինէ ալըպ, քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ.

— Պու... պէնճէ բէք մուգատտէս տիր. Բօլ լը Բէվ-վայէնին իատէյի շէրէֆ ու իթիպարընը, նահագ եէրէ նամ-լարը լէքէտար օլան նամուսլը ինսանլարըն մուհաֆազայի շան ու հայսիյէթինի, իշթէ... իշթէ պու քեաղըտ թէէ-մին իտէճէք տիր... տէտի։

31

Բընէ Մուլէն, պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա իւզէ-րինտէ զայէթ ինճէ, չօգ եէրլէրի չըզըլմըշ վէ գատըն եա-զըսը օլտուղու անլաշըլան մէզքիւր պուրուշուգ քեաղըտը տիւզէլթտի. զաթէն պէշ օն տէֆա օգումուշ վէ մաալինէ չօգտան վագըֆ օլմուշ օլտուղու պու սաթըրլար իւզէրինէ թէքրար կէօզ կէզտիրուպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էվվէ՛թ... ասլա ալտանմայօրում... պու քեաղըտ Բօլ լը Բէվվայէնին մասումիյէթինի պէտահաթէն խապէր վէ-րիյօր, պու ճիւմլէլէր, եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլմիշ օ-լան օ տէհշէթլիւ ճինայէթէ միւթէալիգ տիր, պու կիւնէշ կիպի կէօզէ չարբըյօր, աշիքեար պիր մէսէլէ... հիչ շիւպ-հէ իթմէմ քի պու սաթըրլարը եազան գատըն տա, եա պու եօլտա մուավէնէթ իթմիշ վէ եախօտ տօղրուտան տօղրույա պու ճինայէթէ իշթիրաք իթմիշ տիր, տէտիքտէն սօնրա, խաֆիֆ պիր սէս իլէ շու սաթըրլարը օգուտը.

« Ազիզիմ Ժօրժ ·

« Եիրմի սէնէտէն պէրի պէնի թէրք իթտիյինիզ հալտէ հէնուզ պէրհայաթ պուլունտուղումա վագըֆ օլտուղունըզ զէման, շիւպհէսիզ ֆէվդէլատէ հայրէթէ տիւչար օլաճագ-սընըզ տըր, իհթիմալ քի պիր տէրէճէյէ գատար մէմնուն տա օլուրսունըզ· դարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթ իտէճէ-յիմտէն, սիզի Բարիզտէ կէօրէպիլէճէյիմի դավիյէն իւմիւտ իտէրիմ, պիզի եէքտիկէրիմիզէ նէ կիպի պիր մուգավէլէնին բապթ իթմիչ օլտուղունը ունութտունը՞զ մը, զանն իթ-մէմ... ֆագաթ պուտա օլապիլիր, հաֆըզանըզտա օ տէ-րէճէ գուվվէթ եօգ իսէ, շու պիր գաչ քէլիմէ իլէ ֆիքր ու նազարընըզը մազիյէ իրճա իթտիրմէք պէնճէ բէք գօլայ տըր։

« Գօնգօրտիյա մէյտանը-Բօնթուրնան-Նէօյլի քէօբրիւ-սիւ 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կի-ճէ...

« Իշթէ պունլար սիզէ պու իխթարը թէքրար իթմէյէ հաճէթ պըրագմազ, վէ էվվէլճէ մէթրէսինիզ օլան Գըլօտի-յայը, դատիմ պիր տօսթ սըֆաթը իլէ գապուլ պույու-րուրսունըզ, տէյի՞լ մի։»

Ընէ Մուլէն, պու գըյմէթտար քեաղըտը թէքրար պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ պիւքիւպ, աթիտէքի սէօզ-լէրի մըրըլտանտը·

— Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթինտէն պահս իտիլմէք իսթէնիլտիյի սէրահաթէն անլաշըլըյօր, պու Գըլօտիյանըն մէքթուպը կէօնտէրտիյի ատէմտէ տօգթօրը գաթլ իտէն ճանի տիր· քէնտիսիտէ պու Ժօրժըն շէրիքը ճինայէթի տիր, ֆագաթ պու զէվալլը իհթիյարը էօլտիւրմէլէրինէ սէպէպ նէ՞ օլապիլիր, իշին իչինտէքի էսրարը միւթլադա չալըշըպ քէշֆ իտէճէյիմ· վագաա պու մէքթուպ բէք դարըշըգ... ֆագաթ պու՞ պիր անախթար տըր քի, ինսանը տայիրէյի հա-գըգաթէ իյսալ իտէր· Գըլօտիյա Բարիզէ կէլէճէյինի խա-

պէր վէրիյօր , պու սաաթտա կէլմիշ տիր , պուրատա տըր . . . վագթըմը քեամիլէն պու եօլտա սարգի իտուպ պու գարըյըտա արայաճաղըմ, պիչարէ Իօլըն սուլ զէվճէսինի պուլունճայա գատար միւթլագա պու զարիպ մախլուգըտա էլէ կէչիրիրիմ։

Ղայրէթլի մաքինաճը , պիր միւտտէթ սիւքիւթի միւթէադըպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Ֆագաթ պու տերէճէ մէհարէթի իլէ պերապեր պու գատըն նա՞սըլ օլմուշտա ալէյհինտե գավի պիր տելիլ տէմէք օլան պու սաաթըրլարը եաղապիլմիշ, պէօյլէ պիր թէապիրսիզլիքտե պուլունմուշ. նա՞սըլ օլմուշտա պու միւավէտէյի սօնրատան կէլիպ քիրալատըղըմ միւսաֆիրխանէ օտասընտա զայպ իթմիշ. տէմէք քի ճէնապը Ալլահ եիրմի սէնէտէն պերի տերին պիր գարանլըգ իչինտե դալան պիր ճինայէթին մէյտանա չըգմասընա , նուրը աատալէթին ինթիշարընա , պէնիմ կիպի աճիզ պիր գուլունըն խըամէթ իթմէսինի էզէլտէն թադտիր վէ իրատե պույուրմուշ, պու գատընըն պասիրէթինի գարամըշ . . . Ֆագաթ պու գատար հայրէթէ նէ՞ լուզում վար . եր կէճ պիր զէման կէլիր քի իյգաի ճինայէթ իտէն մէլունլար քէնտի քէնտիլերինի բէնչէյի աատալէթէ թէսլիմ իտէրլեր , տէտի ։

Բընէ Մուլէն , պու գըյմէթտար քեաղըտը չըզտանընըն կէօզիւնէ եէրլէշտիրտի , միւթէագըպէն չըզտանըտա եաղըխանէսինին կէօզլէրինտէն պիրինէ վազ իթտի ։

Շիմտիտե գարիյնի քիրամէ, նասըլ օլուպ տա Գըլօտիյանընըն պէօյլէ պիր թէապիրսիզլիքտե պուլունուշընըն վէ ղայրէթլի մաքինաճընըն , նէ սուրէթլէ պու քեաղըտը էլէ կէչիրտիյինին սէպէպլերինի անլաթմագ սըրասը կէլմիշ տիր ։

Գըլօտիյա-Վարնի , եախօտ նամը տիկէրլէ Միխթրէս Տիդթուրէն , մինատիպ պիր գօնագ իսթիճար իթմէք իւզրէ Բարիզէ կէլմէզտէն էվվէլ, պիր միւտտէթ միւթէվէգգա զէվճինին բէք գարըշըղ օլան իշլերինի թէսվիյէ իթմէքլէ մէշղուլ օլմուշ իտի ։

Տէմիրխանէ իլէ իդամէթկեահլարը վէ խանէ էշեասը իչին թօբճան պիր միւշթէրի պուլարագ տէրհալ ֆէրաղ վէ ինթիգալ մուամէլէսի իճրա իտիլտիյինտէն, կէրէք քէնտիսինին վէ կէրէք քէրիմէսինին խըտամէթճիսի պուլունմայըպ եալընըզ գալտըգլարընտան, պիր գաչ կիւն իչին թայմըզ ճիվարընտա տէօչէլի օթէլլէրտէն պիրինտէ մուվագգաթ պիր տայիրէ իսթիճար իթտիչլէր իտի. Օլիվիյա, պուրատա հէր քէս թարաֆընտան հիւրմէթ վէ մուհապէթէ մազհար օլույօր իտի։

Գըլօտիյա արատըղընը պուլուպտա Բարիզտէն ավտէթ իտէր իթմէզ, Լօնարատա իդամէթինին սօն կիւնլէրինտէ, պիսպիթիւն Բարիզէ չէ քէլուպ կիթմէք իչին լազըմ կէլէն չէյլերի տիւչիւնմէյէ պաշլատը. մէզպուրէ արպէտաճուեանէ պիր ֆիքիրաէ պուլունույօր իտի։

Քէրիմէսի իլէ պէրապեր վաբօրա րաբիպէն Ֆըրանսայա կիտէճէքլերի կիւն, սապահլայըն ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյոյա պիր մէքթուպ եազալագ, դարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթինի էնպար իթմէք իսթէտի։

Եիրմի սէնէ սօնրա պէօյլէ պիր մէքթուպ եազմագ նէ՞ գատար միւշկիլ օլտուղու օգույանլարըմըզճա մալիւմ պիր քէյֆիյէթ տիր. Գըլօտիյա, իչթէ պու ֆիքր ու թասավվոր իլէ վէ բէք չօգ եէրլէրինի չըզըպ պօգարագ, Բընէ Մուլէնին օգուտուշ օլտուղու մէքթուպու եազապիլմիշ իտի։

Պու միւսվէտէյի եազտըգտան սօնրա, պիր գաչ քէլիմէսինի տահա թէպտիլ վէ թազէիր իթտիյի սըրատա պիրտէն պիրէ պիր ֆիքր հասըլ իթտի. տէրհալ պու արզու վէ գարարտէն ֆարիղ օլարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Պունը եազմազա նէ՞ լուզում վար, պու քեազըտ պիլ ախիրէ ալէյհիմտէ տէհչէթլիւ պիր սիլահ օլապիլիր, էվվէթ, հէմ պու սիլահը տիւգին էլինէ վէրմիշ օլուրսա, քէնտիսինի պիրտէն պիրէ եազալամագ վէ հայրէթինտէն իսթիֆատէ իթմէք տահա խայըրլը օլուր, պու միւսվէտէյի հէման եազըպ մահվ իթմէլիյիմ, տէտի։

Գըլօտիյա , միւսվէտէյի մահվ իթիմէք թաստավուրը իլէ լամպայը եագմաղա հազըրլանտըղը սըրատա , պիրտէն պիրէ քէրիմէսի պուլունտուղու օտայա կիրտի վէ թէլաշը պիր թավը իլէ .

— Աննէճիյիմ , էվիմիզի սաթըն ալմըշ օլան էֆէնտի կէլտի , սիզի իլէ գօնուչմագ իսթէյօր , էշեամըզը վաբօրա նագլ իթիմէք իչին պիրտէ սըմսար կէլմիշ տիր , տէմէսի իլէ , Գըլօտիյա եագմագ իսթէտիյի քեաղըտը թէլաշ վէ սապըրսըզըգլա բարմագլարը ալտասընտա պիւքէրէք ֆիսթանընըն ճէպինէ աթը վէրտի , միւթէագրպէն քէնտիսինի կէօրմէք իսթէյէն զաթլարըն եանընա կիթտի , էվվելճէ եշեալարը իչին լազըմ կէլէն էմնի վէրտի , պիր սաաթ սօնրա վաբօրտա պուլունմագ լազըմ կէլիյօր իտի .

Խանէլէրինի սաթըն ալմըշ օլան զաթ տա , պու կիւզել տուլ հանըմտան պիր իմզա թալէպ իթիմէք իւղրէ կէլմիշ իտի . պիր գաչ տագըդայա գատար օ տա քէնտիսինի լագըրտըյա թուԹտը , ալտատան վագըթ կէչտի , սօնրա գըզընը կէօրտիւյի զէման պիր ան էվէլ վաբօրա կիտուպ եէթիչմէք լուզումը քէնտիսինէ իխթար օլունտու .

Գըլօտիյա ալէլ աճէլէ չապգասընը կիյտի , քիւրքլիւ պիր մանթօյա պիւրիւնտի , միւսվէտէյի խաթըրընա պիլէ կէթիրմէ յէրէք ճէպինտէն պիր մէնտիլ չէքտի չըգարտը , եուվարլագ քեաղըտ՝ մէնտիլ իլէ պէրապէր եէրէ տիւշտի , եուվարլանարագ օճաղա գատար կիթտի վէ սօուգ քիւլ եըղընընըն իչինէ գարըշըպ զայպ օլտու .

Օն տագըդա սօնրա անա իլէ գըզ հէման հարաքէթ իւղրէ պուլունան վաբօրա բաքիպ օլտուլար . պու սըրատա Գըլօտիյա միւսվէտէյի խաթըրլայըպ անը բարչալայարագ տէնիզէ աթմագ ֆիքրի իլէ ճէպինի եօզլատը , օ զէման հագըգաթա վագըթ օլտու . պու միւսվէտէնին զայ օլմասը էվէլ էմիրտէ ճանընը սըգտը , մէլտագ իթտի , ֆագաթի սօնրա տա տիւշիւնիւպ , ֆարզը մուհալ օլարագ պու քեաղըտ պիրինին էլինէ կէչտ պիլէ մասլինտէն քիմսէ պիր չէյ անլայա-

մայաճաղընա գանաաթ կէթիրտի. էլհասըլ արատան պիր սաաթ գատար պիր զէման մուրուր իտինճէ, Գըլօտիյա արթըգ պու քեաղըտը պիւսպիւթիւն ունութմուշ իտի։

Միսթրէս Տիգթուրէն, եախօտ նամը տիկէրլէ Գըլօտիյա Վարնի, օթէլտէն չըգըպ կիտէր կիթմէզ, Ֆրանսայա միւթէվէճճիւհէն բաքիպ օլաճագլարը բօսթա վաբօրընըն Սութամբթօնտան կէթիրմիշ օլտուղու Ֆրանսըզ պիր սէյեահ, եինէ պու օթէլէ միւրաճաաթլէ պիր օտա իսթէտի. օթէլտէ Գըլօտիյա իլէ Օլիվիյանըն իգամէթ իթմիշ օլտուգլարը աբարթըմանտան պաշգա պօշ եէր օլմատըղընտան, պիթթապի քէնտիսինէ պուրասը թէքլիֆ օլունտու։

Պու եօլճու Բընէ Մուլէն իտի քի, Միսթրէս Տիգթուրէնին մահուտ մէքթուպ միւսվէտէսինի, տէրունինտէ եազըպ ղայպ իթտիյի օտայա եէրլէշտիրիլտի. Բընէ Մուլէն իշթէ պու օտատա սիկարասընը եագմագ իչին պիր քեաղըտ բարչասը արատըղը սըրատա, կիւզէլ տուլ գատընըն ճէպինտէն տիւշմիւշ վէ օճագտաքի քիւլին իչինէ գարըշմըշ օլան քեաղըտը էլէ կէչիրտի։

Բընէ Մուլէն, մէզքիւր քեաղըտը պիր գաչ տէֆա օգույարագ թարիֆ իտիլէմէյէճէք տէրէճէտէ հայրէթէ տիւչար օլտու. էվէլ էմիրտէ օգուտուղը սաթըրլարտան պիր շէյ անլատըղընա զահիպ օլտու, տիւշիւնտի, ֆիլ հագըգա մաալինէ վագըֆ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իթտի։

Մէսէլէնին ալթ թարաֆընա վագըֆ օլտուղումուզտան պու պահսէ պուրատա նիհայէթ վէրէրէք, գարիյնի քիրամը Բօայալ մէյտանընա սէվգ իտէճէյիզ։

Նասըլ քի թարիֆ իթտիք Բընէ Մուլէն, Բարիզտէ իսթիճար իյլէտիյի եէնի տայիրէսինտէ քեաղըտլարընը եազըխանէսինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա, սիյահ մէշինտէն մամուլ պիր սանտըղա թէգարրուպ իթտի, սանտըղը աչտը վէ իչինտէն ինճէ պիր տէմէթ պանգա գայիմէսի իլէ պիր աղ ալթուն չրգարտը, ալթունլարը եազըխանէնին պիր կէօզիւնէ

վազ իթամի, պանգնօթլարը տա ճէպինէ գօյարագ քէնտի քէնտինէ.

— Պունլարը պուրատա պըրագմագ ապէս տիր, ինսան նէ օլաճաղընը հիչ պիր վագըթ անլայամազ, ալթուն օլարագ ալը գօյտուղում իչ պին ֆըրանգ, պիր իչէ պաչլամատըղըմ հալտէ պանա պիր սէնէ օլսուն քիֆայէթ իտէր, գուսուր բարալարըմը սապլամ վէ էմնիյէթլի պիր եէրէ թէսլիմ իթմէլիյիմ, տէտի։

Րընէ Մուլէն, պիր միւտաէթ պու իչլէր իլէ մէչղուլ օլտուգտան սօնրա աճէլէ կիյինտի, օտա գարուսընըն անախտարընը պիր խալգայա կէչիրմիչ օլտուղու սանտրգ անախթարլարընըն եանընա իլավէ իթտի. պատէհու խաֆիֆ պիր գահվալթը իթտիւտէն սօնրա թահվիլաթ իչլէրի իլէ մէչղուլ պիր մէմուրա միւրաճաաթ իթտի. գըրգ պին ֆըրանգա պալիղ օլան աէրվէթը մէվճուտէինէ մուգապիլ, քէնտինէ եիւզտէ պէչ իյրատ կէթիրիր պիր չէյ պուլուպ ալը վէրմէսի իչին էմր վէրտի։

Աբթըգ Րընէ Մուլէնէ տէ մուվագգաթէն վէտա իտէրէք, զէվալը մագթուլ Բօլ լը Րէվվայէնին տուլ զէվճէսի Անժէլին, Նօթըր Տամ տը Շան սէմթինտէ քեայնի իգամէթկեահլարընը, օ նամուս վէ իֆֆէթլէ չալըչըպ եաչայան ֆագըր ֆամիլեանընն հիւզնէնկիզ խանէլէրինի զիյարէթի իտէճէյիզ։

Էթիյէն Լօրիյո, էճել եաթաղընտա պուլունան պիչարէ Ապելին ֆէրտասը կիւնի կիւնէչին տօղտուղունը կէօրէմէյէճէյի զաննընտա պուլունմուչ, ֆագաթ կէնճ տօգթօր պու պապտէ ալտանմըչ իտի։

Ապել, տօգթօրըն էն սօնրա թէրթիպ իթտիյի իլաճըն թէէսիրի իլէ հէնուզ եաչայօր իտի. ճումա իրթէսի կիւնիւնի թէագըպ իտէն բաղար կիճէսի սիւքիւնէթլէ կէչտի, բաղար կիւնի սապահլեյին էթիյէն կէլիպ կէնճ խասթասընը զիյարէթ իթտիյի զէման, իւմիւտինին խիլաֆընա օլարագ էյիճէ պիր հալտէ պուլտուղունտան տօլայը տիւչարը

հայրէթ օլտու, ֆագաթ եինէ իլէրիսի իչին իֆագաթ իւ-միւտի օլմատըղը ճիհէթլէ, քէնտի քէնտինէ.

— Էր եա կէճ հուլուլ իտէճէք օլան օ մուսիպէթլի վագթը պիր աղ ուղաթմըշ, սէօնմէյէ եիւզ թութան պիր դանտիլէ պիր գաչ տամլա եաղ տամլաթմըշ օլտում. հէյ հա՛թ... պու հալ էօլիւմլէ բէնչէլէշմէքտէ օլան հայաթըն ֆէճի պիր միւթարէքէսի տիր քի, զէմանը բէք գըսա տըր, տէտի։

Կէնճ տօգթօր էվէլքինտէն տահա գուվվէթլի պիր ի-լաճ թէրթիպի եազտը, օ կիւն տէ պիր չէյ վուգու պուլ-մագսըզըն կէչտի, ֆագաթ ագշամա եագըն խասթանըն հալի ֆէնալաշտը, հէլէ օ կիւնին կիճէսի բէք տէհշէթլիւ օլտու։

Ապէլ, հայաթըն քէնտիսինէ վէտա իտէճէյի տագը-գանըն բէք եագըն օլտուղունը հըսս իտիյօր, արթըգ էօ-լիւմ իլէ բէնչէլէշիյօր իտի. վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինին, է-ճէլ եաթաղընըն պաշը ուճունտա ըղթըրապաթընա իշթի-րաք իթմէքտէ օլտուգլարընը կէօրտիւքճէ տահա զիյատէ մուզթարըպ օլույօր իտի։

Գահրիման վէ ալիճէնապ չօճուգ, պէօյլէ պիր սաաթտա պիլէ քէնտիսինի տէյիլ, հայաթը գատար սէվտիյի վէ միւ-էպպէտէն այրըլաճաղը վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինի տիւշիւ-նիւյօր իտի. Ապէլ բազար իրթէսի կիւնի սապահլէյին վա-լիտէսինի պիր իշարէթլէ եանընա ճէլպ իտուպ գուլաղընա ֆըսըլտայարագ.

— Վալիտէճիյիմ, պիլիրսինիզ քի իթիգատա միւթէա-լիգ մէսէլէլէրտէ իյֆայի վազիֆէյէ չալըշմագ ինսան իչին մէտարը թէսէլլի տիր, պու հէման էօլիւմէ մախսուս տէ-յիլ տիր, պէն այլարճա սէնին գանըն իլէ, սիւտին իլէ պէս-լէնիպ եէթիշմիշ էվլատընըմ, սէնին կիպի պէնիմ տէ իթի-գատըմ բագ վէ գավի տիր, պու հալտէ վէֆաթ իտէճէք օլուրսամ կիւնին պիրինտէ սիզէ տաղի տէրուն օլուր. պա-նա պիր բաբազ ճէլպ իտինիզ, տէտի։

Պիչարէ վալիտէ պօյնունը պիւքտի, կէօզ եաշլարընա ղարգ օլտուղու հալտէ ճիյէրբարէսինին արզուսընը եէրինէ կէթիրմէյէ միւսարաաթ իթտի. բաբազ կէլտի... եարըմ սաաթ գատար խասթա իլէ գօնուշտուլար, բաբազ չըգըպ կիտէր իքէն.

— Նէ՞ մութլու ճանընա, բագ պիր իթիգատ, սաֆ պիր վիճտան, տէյու մըրըլտանտը։

Էօյլէ իւսթի Էթիյէն Լօրիյօ կէլտի, խասթանընն եիւզիւնէ պագար պագմազ իշի պիթմիշ օլտուղունը անլատը. մամաֆիհ պիչարէ վալիտէյէ մէտարը թէսէլլի օլմագ իւզրէ պիր ըէչէթա տահա եազտըգտան սօնրա Պէրթի եանընա չըղըրըպ.

— Մատմազէլ, գարիպէն ղայէթ ֆէճի պիր իշինիզ զուհուր իտէճէք տիր. օ սըրատա սատըգ պիր տօսթըն հուզուրինէ վէ մուավէնէթինէ լուզում կէօրէճէք օլուրսանըզ, տէրհալ պանա պիր խապէր կէօնտէրմէնիզի ըէճա իտէրիմ, տէտի։

Կէնճ գըզ Էթիյէնին նէ տէմէք իսթէտիյինի անլատը, ճէվապ վէրէմէտի, եալընըզ Էթիյէնին էլինի թութուպ ճէվապ վէ թէշէքքիւր մէգամընտա սըգտը, կէօզլէրինտէն սէլ կիպի եաշ ագմաղա պաշլատը։

Էթիյէն, սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվմէքտէ օլտուղու պու կիւզէլ գըզճըազըն աղլատըղընը կէօրտիւքճէ, նիհայէթ տէրէճէտէ միւթէէսիր օլույօր ֆագաթ էլինտէն պիր չէյ կէլմէյօր իտի. պինտէն ալէյհ պու զէվալլը ֆամիլեանընն օղրատըղը ֆէլաքէթտէն հասըլ օլան թէէսիրաթը գալպիյէսի, թարիֆ իտիլէմէյէճէք պիր տէրէճէյէ վասըլ օլտու։

Մատամ լա Բէվվայէ իսէ, ճէպրը նէֆս իլէ տիւչար օլտուղու բուհանի ալամ ու էքտարտան ըէնկ վէրմէմէյէ չալըշըյօր, գալպինտէ տէվասը ղայրի գապիլ բէք չօգ եարէլէր աչըլմըշ օլտուղու հալտէ, մէրտանէ պիր ղայրէթ վէ մէթանէթլէ հալինի պիլտիրմէմէք իսթէյօր իտի. տէհ-

չէթլի պիր սըրտան պէրթի խապէրտար իթմէմէք , նիհայէթ տէրէճէտէ սապր վէ մէթանէթինի մուհաֆազա իթմէք իչին Ապէլէ եէմին իտիրէք սէօզ վէրմիշ իտի ։

Կէօզլէրի գարարաըղընատան վալիտէսի իլէ հէմշիրէսինի կիւճ հալ իլէ կէօրէպիլմէքտէ , վիճուտինատէն սէրարա սօուգ սօուգ թէրլէր պօշանմագտա վէ ան պէ ան էօլիւմին տէհշէթլիւ գուճաղընա տիւշմէքտէ օլան խասթա տախի պունը հրաս իտիյօր իտի ։

Զէվալը անա իլէ գըզ եաթաղըն պաչը ուճունատա տիզ չէօքիւպ օթուրարագ , զալիմ էճէլին կէօզէ կէօրիւնմէյէն միւճատէլէյի միւտհիշէսինի թէմաշա իտիյօր վէ պու միւճատէլէնին ֆաճիաէնկիզ նէթիճէսինէ , ըզթըրապ ու քէտէրին սօն տէրէճէսինէ տէլալէթ իտէր պիր թավրը հաղին իլէ լինթիզար իյլէյօրլար իտի . հէր իքիսի տէ եիւրէքլէրինատէն գօրըպ կէլէն կէօզ եաշլարընը , էլլէրինատէ թութմագտա օլտուգլարը մէնտիլլէրի ըսրըմագ սուրէթի իլէ զապթէ միւգթէտիր օլապիլիյօրլար իտի ։

Ապէլ , սօն պիր գուվվէթի վէ մէթանէթլէ զաիֆ գօրլարընը ըուհը կիպի սէվտիյի պու իքի մախլուգէ , եանի վալիտէ վէ հէմշիրէսինէ տօղրու ուզաթտը , ֆագաթ հիչ պիր չէյ կէօրէմէյօր իտի . թիթրէմէքտէ օլան էլլերի իլէ քէնտիսինէ տօղրու մէյլ իտէն պաչլարը գուճագլատը , ալընլարընը տուտագլարընա եագլաչտըրտը , պիրէր տէֆա էօքտիւքտէն սօնրա պիր նէֆէսատէն ֆարգ իտիլէմէյէճէք տէրէճէտէ զաիֆ պիր սէս իլէ ։

— Մ'իւհթէրէմ վալիտէճիյիմ . . . եինէ կէօրիւչիւրիւզ . . . սէվկիւլի հէմշիրէճիյիմ ասիյօ . . . աննէճիյիմ պէնի ունութմա . . . բէտէրճիյիմ , իչթէ եանընա կէլիյօրըմ տէյէպիլմի . պատէհու թէքրար պաչը եաստըգ իւզէրինէ տիւշտի , հարաքէթատէն պիւսպիւթիւն մահրում գալան գօլլարընը իւսթիւնատէքի պէյաղ եօրկան իւզէրինէ պըրագը վէրտի ։

32

Պիչարէ կէնճ արթըդ հայաթա վէտա իմմիշ իտի . պու հիւղնէնկիզ օտա իչէրիսինտէ , պերտէն պիրէ թարիֆի ղայըը գապըլ ճանլըըրաշ իքի ֆէրեաա պիրտէն գօբտը . . . պէտպահտ վալիտէ , օղլունըն եաթաղընա աթըլարագ պիր տիւզիւյէ եիւղիւնիւ կէօղիւնիւ էօբէյօր վէ օ մէյուսիյէթըէ սէօյլէտիյի սէօզլէրին արտը արասը քէսիլմէյօր իտի ։

Պէրթտէ տիզ չէօբմիւշ վէ ալընընը պիրատէրինին եաստըղը իւզէրինէ վազ իմմիշ աղլայօր վէ գալըպ տուալէր իլէ մէչղուլ օլույօր իտի . պու իքի պիչարէ պիր սաաթ գատար տէլի կիպի պիր հալտէ գալտըլար . մատամ Անժէլ միւթթասըլ .

— Օղլում . . . չօճուղըմ . . . Ապէլճիկիմ , քէլիմէլէրինի թէքքար իմտիյի կիպի , կէօղ եաշլարընա միւսթաղրագ օլան Պէրթ տէ .

— Ա՛հ պիրատէրճիկիմ , տէյու հավին հաղին ֆէրեաա իյլէյօր իտի ։

Պու իքի պիչարէնին աճը աճը տէօքտիւքլէրի կէօղ եաշլարընըն թէարիճէն գուվվէթի աղալտը . . . եալընըզ պիր իիտարէ լամպասը իլէ թէնվիր իտիմիշ օլան օտա իչինտէ մաթէմի պիր սիւքիւնէթ հիւքմֆէրմա օլույօր իտի . պու իտարէ լամպասընըն սարըմթըրագ վէ իհթիղաղը զիյասը . օրայը պիր կէօլկէ իչինտէ կէօսթէրիյօր վէ պաղչն սաքիթ պիր հալտէ պուլունան անա իլէ դըզըն ալընլարընա աքս իտերէք , հիւղնէֆզա պիր մէնզարէ թասվիր իտիյօր իտի ։

Մատամ լա Բէվվայէ պիր արալըդ մէրտանէ պիր զայըթթ վէ մէթանէթ իլէ քէնտինի թօբլայըպ , կէօղ եաշլարընը սիլէրէք , քէրիմէսինէ .

— Պէ՛րթ, չօճուղում, իշթէ տիւնեա իւզերինտէ հաալընըզ գալըրգ, սեվկիլի գըզըմ, պիզէ ճէսարէթ հէմտէ բէ.ք չօդ ճէսարէթ լազըմ, կել պէնի գուճագլա պագալըմ, տեր տէմէզ, անա իլէ գըզ. տէրհալ նէքտիկէրինին գուճաղընա աթըլարագ պիր միւտտէթ պու հալտէ գալըըլար. պիր ճէնազէ հաթաղընըն պաշը ուճընտա վուգու պուլան պու հալ, հագըգաթէն բէ.ք րըգաթէննկիզ իտի. մատամ Անժէլ սէօզիւնէ տէվամ իտուպ.

— Չօճուղըմ, տօգթօր էթիյէն պիզիմ իչին պիր տօսթ, հէմտէ սատըգ վէ հագըգի պիր տօսթ տըր, խուսուսի իլէ չու սաաթտա նազարըմտա Ապէլին պիրատէրի տէմէք տիր, չու հալտէն քէնտիսինի խապէրտար իթմէլիյիզ, հայտէ չաբըգ կիթտէ խապէր վէր, տէյինճէ, Պէրթ խէվճ ու տէհչէթլէ թիթրէյէրէք.

— Աննէճիյիմ, սիզի պուրատա հաալընըզ պըրագմագ օլուր մը, տէտի.

— Նէ՞ զարարը վար, պէն պուրատա հաալընըզ տէյիլիմ Ապէլճիյիմ, հէնուզ հանըմտա պուլունույօր, հայտէ սեվկիլի գըզըմ պէն գօրգմամ... պիր արապայա րաքիպէն չաբըգ կիթտէ կել, կելիր իքէն պիրտէ պալմամը կէթիր.

Պէրթ աղլայա աղլայա վէ բէրիշան պիր հալտէ աճէլէ կիյինէրէ.ք չըդըպ կիթտի. քէրիմէսի հէնուզ օտաանն չըդար չըգմազ պիչարէ վալիտէ ճէնազէնին հաթաղընա հագլաշը, իհթիզաղը վէ եիւրէ.քլէր բարչալայաճագ տէրճէտէ հաղին պիր սես իլէ չու սէօղէրի սէօյմէյէ պաշլատը.

— Ապէլ, սեվկիլի չօճուղում, հէնուզ կէնճլիկ տօյմագսըզընը, հայաթըն հիչ պիր զէվզ ու լէզզէթինտէն հիսսէտար օլմագսըզընը բէտէրինին հանընա կիտիյօրսուն, պիչարէ պապաճըղընըն նամընա սիւրիւլէն լէ.քէնին թէմիզլէնտիյինի, չէրէֆինին ավտէթ իյլէտիյինի կէօրէմէտին, զալիմ էճել սանա աման վէրմէտի, պու կիւնտէն իթիպարէն պու մուգատտա խըտմէթ պանա այըտ օլտու տէմէ.ք տիր, պիլա խէվճ ու իհթիրազ սօն տէրէճէյէ գատար չալըշաճաղըմ...

ֆագաթ մուվաֆֆագ օլապիլեճէ՞քմիյիմ, պիրլիքտէ արաշտըրըրղըմըզ զէման աճզիմիզի, մուվաֆֆագ օլամայաճաղըմըզը իյթիրաֆ իթմիշ իտիք, սէն պէնիմ հայաթըմ, բէհպէրիմ իտին, շիմտի պէն տիւնեատէ եալընըզ գալտըմ, ճէնապը Հագտան պաշգա քիմսէմ եօգ։

Զէվալը վալիտէ պու սուրէթլէ սէօյլէնէրէք տուտագլարընը ճիյէրբարէսինին մէրմէր կիպի պուզ քէսիլէն անլը իւզէրինէ վազ իթտի, պատէհու սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պէրթին պուրտտա պուլունմամասընտան իսթիֆատէ իթմէլիյիմ, եարըն պէլէտիյէ տայիրէսինտէ ուսուլը վէճհ իլէ մուամէլաթը բէսմիյէյի իյֆա իթտիրմէք իչին լազըմ օլան քեաղըտլարը արամալըյըմ, տէյու մըրըլտանտը։

Մէզպուրէ պիր սանտըգ աչըպ իչինտէն պիր չէքմէճէ չըգարտը, չէքմէճէյի աչարագ տէրունինտէն ֆամիլեայա մախսուս էվրագը ալտըգտան սօնրա թէքրար չէքմէճէյի գաբայըպ եէրինէ գօյտու, մուախխարէն քեաղըտլարը եաթաղընըն արասընա պըրագարագ Ապէլին օտասընա կէչտի. չամաշըր տօլապընտան պիր կէօմլէք չըգարտը, ճէնազէնին եաթաղընա եագլաշտը, պէնիյի պէշէրին ֆէվգընտա տէնիլէպիլէճէք պիր ղայրէթ վէ մէթանէթ իլէ, ճիյէրբարէսինին ճէնազէ թուալէթինի տէ քէնտի էլի իլէ եաբտը, սէլ կիպի կէօզ եաշլարը տէօքէրէք պիր վալիտէյէ այըտ օլան վազիֆէլէրի քեամիլէն իյֆա իթտի. ֆագաթ արթըգ գուվվէթ ու մէճալի գալմատըղընտան տիզլէրի իւզէրինէ տիւշտի վէ տիւշտիւյի եէրտէ գալտը։

Պէրթէ կէլինճէ, օ զէվալլը գըզճըղազտա տէլի կիպի պիր հալտէ սօգաղա ֆըրլատըգտան սօնրա պիր արապայա բաքիպէն, տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօնըն խանէսինէ կիթտի, Պէրթ, միւճէրրէտ սայիգայի իթաաթլա կիտէյօր, եօգսա նէ տէյէճէյինտէն վէ նէ եաբաճաղընտան խապէրտար տէյիլ իտի։

Պէրթ, տօգթօր Էթիյէնին իքինճի գաթտա իգամէթ իթտիյինէ վագըֆ օլտուղունտան, գաբուճըյա պիր շէյ սօր-

մագսըղըն հէման մէրտիվէնտէն չըգտը, դարշըսընա չըգան գաբույը հըզլը հըզլը վուրմայա պաշլատը, գաբու տէրհալ աչըլարագ Էթիյէն արդը վիճուտ իթտի. տէլիգանլը, Պէրթի կէօրիւր կէօրմէզ հէման եանընա թէգարրուպ իյլէտիյի սըրատա, Ապէլին հէմշիրէսի քէքէլէյէրէք.

— Ա՛հ տօգթօր, տօգթօր, տէյէպիլտի, թա գալպինտէն գօբըպ կէլէն կէօզ եաշլարը սէօզիւնի քէսէյօր, զէվալլըյա սէօզ սէօյլէթմէյօր իտի.

Էթիյէն Լօրիյօ, կէնճ գըզը հէման ամէլիյաթ օտասընա կէօթիւրէրէք օթուրտտը, պիչարէ պիր տիւզիւյէ աղլայօր իտի. տօգթօրտա ֆէվգէլատէ միւթէէսսիր օլարագ պու կէօզ եաշլարընա իշթիրաք իթտի, օտա աղլամայա պաշլատը. մամաֆիհ ըզթըրապ ու քէտէրինէ ղալէպէ իթմէյէ չալըշարագ, կէնճ գըզա.

— Մատմազէ՛լ, պէն սիզի էվվէլճէ պու ճանկիւտաղ մուֆարէգաթտան խապէրտար իթմիշ իտիմ, քէտէրինիզին հիւզն ու ըզթըրապընըզըն տէրէճէսինի պիլիրիմ, ֆագաթ րէճա իտէրիմ ճէսարէթ վէ մէթանէթինիզի պու տէրէճէ ղայպ իթմէյինիզ... հէմտէ այագլարընըզա գաբանարագ րէճա իտէրիմ քի, քէտէր ու ըզթըրապէ պու մէրթէպէ թէսլիմ օլմայընըզ, տէմէսի իւզէրինէ, կէնճ գըզ լաթիֆ վէ իհթիզազլը պիր սէտա իլէ.

— Պու միւմքի՞ւն մի տիր, տէտի.

— Ֆագաթ չարէլէր եօգ, սապր ու թահամմիւլ լազըմ, զիրա իյֆա իտէճէյինիզ խըտմէթլէր բէք մուհիմմ տիր. էվվէլ էմիրտէ վալիտէնիզի տիւշիւնինիզ. օտա սիզին կիպի վէ սիզին գատար միւքէտտէր տիր, պու սատմէ, սըհհէթի եօլունտա օլմայան պիչարէ իչին բէք տէհշէթլի տիր, հէր շէյտէն էվվէլ վալիտէնիզի տիւշիւնմէլիսինիզ, պունըն չարէսի տէ սապր ու թահամմիւլ տիր. նէ տէմէք իսթէտիյիմի անլատընըզ տէյի՞լ մի.

— (Թիթրէյէրէք.) Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, անլայօրում վէ էլիմտէն կէլտիյի գատար սիզէ իթաաթ իթմէյէ ղայրէթ ի-

տէճէյիմ . . . ֆագաթ վալիտէճիյիմ բէք բահաթսըզ բէք մուզթարըպ տըր . օ պիչարէնին հայաթըտա պէնի գօրգուտըյօր ։

— Պէն էվլատը կիպի թէտավիսինէ , մուհաֆազայի հայաթընա չալըշաճաղըմ . հէմ մէսլէքիմ օլան զէվաթ իչինտէ էն հազըգ վէ էն զիյատէ շէօհրէթլի օլանլարը , քէնտիսի իչին գօնսօլթօյա տավէթ իյլէյէճէյիմ , գավիէն իւմիւտ իտէրիմ քի վալիտէնիզին հայաթը մուհաֆազա իտիլէճէք տիր ։

— Ազիզիմ տօգթօր , ինշալլահ տէտիյինիզ կիպի օլուր ։

— Վալիտէնիզի պու ագշամ , շու արալըգ եալընըզ պըրագըպ կէլմէսէ իտինիզ , բէք էյի օլուր իտի ։

— Պու ֆէլաքէթտէն սիզի խապէրտար իթմէքլիյիմի թէնպիհ իթտինիզ , պունտան պաշգա վալիտէմտէ պու խըտմէթի պիզզաթ պանա հէվալէ իթտի ։

— Շիմտի պիրլիքտէ եանընա կիտէրիզ ։

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , ըէճա իտէրիմ չաբըգ կիտէլիմ . . .

— Ֆագաթ էվվել էմիրտէ միւսաատէնիզէ մաղրուրէն սիզէ պազը շէյլէր սօրուպ անլամագ իսթէրիմ ։

— Զավալլը պիրատէրճիյիմէ տայը՞ր մը . . .

— Խա՛յըր , իսթիգպալինիզէ միւթէալիգ . . .

Իսթիգպալ քէլիմէսինի իշիտիր իշիթմէզ Պէրթին վիճուտի թիթրէմէյէ պաշլատը , զիրա պու քէլիմէ պիչարէյէ հիւզնէնկիզ պիր ուֆուգ կէօսթէրիյօր իտի . կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք վալիտէսի իչին իսթիգպալ բէք միւշկիւլ պիր շէյ օլտուղունտան , թիթրէմէքտէն քէնտիսինի ալամամըշ իտի . տօգթօր սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Մատմա՛զէլ , սէօզլէրիմի տըգգաթլա տիյնէյէրէք սօրաճաղըմ շէյլէրէ սէրպէսթ սէրպէսթ ճէվապ վէրինիզ , սատըգ վէ հագըգի պիր տօսթ հուզուրընտա իհթիրազէ ասլա լուզում եօգ տըր , վէ բէք կիւզէլ պիլիրսինիզ քի պէնտէ սիզին . . .

— (Սէօզիւնի քէսիպ հայդըրարագ .) Պիլիրիմ , պու-

բասընը պիլիրիմ տօգթօր . . . պէնիմտէ սիզէ հէր ճիհէթ-լէ իթիմատ ու էմնիյէթիմ վար տըր . . .

Պու սէօղլէր էթիյէնին հըսսիյաթընը տիւշարը հէյէճան իթտի . գալպի չարբմաղա պաչլատը , հէման Պէրթին էլինի թուրթուպ քէնտի էլլերի իչինտէ վէ լաթիֆ պիր սուրէթտէ սըզարադ .

— Մէտաըը թէյիւչինիզ , պաչլըճա պիրատէրինիզին՝ օ սէվկիլի չօճուղըն գազանտըղը բարա իտի տէյի՛լ մի . . . տէյու սօրտուղունտա . Պէրթ գըղարտը պօղարտը , ֆագաթ ասլա իհթիրազ իթմէյուպ ճէվապ օլարադ .

— Էվվէթ տօգթօր , պիրատէրիմ քէնտիսի իչին պիր բարա պիլէ սագլամազ իտի , օն պէշ կիւնտէ պիր ալտըղը իւճրէթի քեամիլէն կէթիրիր վալիտէմ թէսլիմ իտէր իտի , տիքիշ վէ նագըլ կիպի ուֆագ թէֆէէք իչլեր իլէ պէնտէ պէշ օն բարա գազանըը իտիմ . իչթէ պու սայէտէ ըէք սա-տէ սուրէթտէ վէ ֆագաթ հիչ պիր չէյէ վիւհթաճ օլմագ-սըզըն եաշայըպ վագըթ կէչիրիյօր իտիք , տէտի .

— Պիրատէրինիզ խասթալանըպ եաթտըղը սըրատա թասարրուֆ վէ իտարէ սայէսինտէ պիր ազ իհթիեաթ ագ-ճէսի սագլայապիլտինի՞ղ մի .

— Էվվէթ տօգթօր , պիր ազ բալամըզ վար իտի . . .

— Ֆագաթ խասթալըդ էբէյէճէ պիր զէման իմթիտատ իթտի . . . պու բարալար թասալիյի սարֆ իտիլմիչ պիթմիչ տիր տէյի՛լ մի .

Պէրթին կիւզել եիւզի թէքրար գըպ գըլմըղը օլտու , սիյմասընտա իֆֆէթտէն նէչաթ իտէն խէվֆ ու իհթիրազէ տէլալէթի իտէճէք ալայիմ կէօրիւնմէքտէ վէ սըգըլտըղը պէ-տահէթէն անլաշըլմագտա իտի , տօգթօր իսէ հազին պիր սէալէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Մատմա՛զէլ , սիզի պու սուրէթլէ իսթիճվապ իթտի-յիմ իչին աֆվընըղը ըէճա իտէրիմ . . . պու սուալլէրիմ ասլա հայրէթինիզի մուճիպ օլմամալը տըր , կէրէք վալիտէ-նիզ հադգընտաքի վէ կէրէք սիզին հադգընըղտաքի մուհա-

պէթիմին տէրէճէսինի, հագգըյըլա թագտիր իտէմէզսինիզ, սիզի ֆէվգէլատէ սէվտիյիմ իչին տիր քի մայիշէթը խուսուսիյէնիզէ, սուրէթը իտարէնիզէ վէ իսթիգպալինիզէ միւթաալիգ հէր հալէ վագըֆ օլմագ իսթէյօրում, հագգընըզտա հէր նէ հըսս իտէյօր իսէմ սիզէ քեամիլէն պիլտիրմէք իսթէրիմ. տուտուգլարըմըն արասընտան չըգան սէօզլէր, էմին օլունուզ քի հըսսիյաթը գալպիմէ թէրճիման օլույօր։ Պէր՛թ, հագըգաթը պէնտէն քէթմ իթմէյինիզ, տիւշիւնինիզ քի սէֆալէթ եիւղիւնտէն վալիտէնիզիտէ զայպ իթմիշ օլուրսունըզ. իմտի շէֆգաթ ու սատագաթընըզա միւրաճաաթլէ ըէճա իտէրիմ . . . պէնտէն հիչ պիր շէյ սագլամայընըզ, Ապէլին խասթալըզը մինասիպէթի իլէ իխթիյար իտիլէն մասրաֆ սիզէ բէք աղ պիր բարա պըրագտը վէ իհթիմալ քի հիչ գալմատը տէյի՞լ մի, տէտի։

— Մատէմ քի անլամագ իսթէյօրսունըզ, էվվէթ տօգթօր էվվէթ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ, սօն տէրէճէ ֆագըրանէ պիր հալտէ եաշայօրուզ։ Էվվէ՛թ էլիմիզտէ գալմըշ օլան բարա բէք աղ վէ բէք էհէմմիյէթսիզ պիր շէյ տիր. պիրատէրճիյիմին ճէնաղէ մէսարիֆինէ քիֆայէթ իտէր մի իթմէզ մի պիլմէյօրում . . .

Կէնճ գըզ պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն աղլայօր վէ կիւզէլ եիւղիւնինաղիք էլլէրի իլէ սէթր իտիյօր իտի. տօգթօր պու սէվիմլի չօճուղըն ըղթըրապընտան բէք զիյատէ միւթէէսիր օլարագ իհթիզազլը պիր սէտա իլէ.

— Պէրթճիյիմ, ըէճա իտէրիմ արթըգ աղլամայընըզ. . . զիրա կէօզ եաշլարընըզ պէնի տէ նիհայէթ տէրէճէտէ միւթէէսիր իտիյօր. սիզէ օ սիւալլէրի սօրմագտան մագսատըմ հագըգաթը հալէ վագըֆ օլմագ իչին իտի. տէմէք քի ալտանմայօր իմիշիմ. նէ միւշկիլ պիր մէվգըտա պուլունտուղունըզը անլատըզըմ ճիհէթլէ չարէսինի տիւշիւնտիմ, արթըգ պէնի պիր թապիպ տէյիլ, հագըգի պիր տօսթ սըֆաթընտա թէլագգը իթմէնիզի վէ օ նազար իլէ պագմանըզը ըէճա իտէրիմ. . . պու կիւնտէն իթիպարէն սիզէ պի-

րատէր , վալիտէնիզէ տէ էվլատ օլմազ իսթէրիմ. ա՛հ , ճէ-
սարէթ իտէպիլսէ իտիմ. . .

Էթիչէն պուրատա սէօզիւնի քէստի , կէնճ գըզա պիր
տէրէճէյէ գատար քէշֆ իթտիյի աշգընըն , պէօյլէ պիր զէ-
մանտէ պիւսպիւթիւն մէյտանէ չըգաճաղընատն խէվֆ ու
իհթիրազ իտէրէք սիւքիւթ իթտի . վագթ ու հալ ըզհարը
աշգ ու մուհապէթ վէ իլանը մէֆթունիյէթէ միւսաիտ տէ-
յիլ իտի ,

Զաթէն իլանը մուհապէթէ նէ իհթիյաճ վար , չիւնքի
Պէրթ , կէնճ տօգթօրըն սէօյլէմէք իսթէյուպ տա սէօյլէ-
յէմէտիյի հալէ վագըֆ օլտուղու կիպի , մուամիլէյհին սիւ-
քիւթի տէ քէնտիսի իչին ֆասիհ պիր լիսան իտի . տօգ-
թօր թէքրար սէօզէ պաշլայարագ .

— Մուհապէթիմի վէ սատագաթըմը գապուլ պույու-
րաճագսընըզ տէյի՛լ մի , տէյինճէ , Պէրթ մահճուպանէ
ճէվապ օլարագ .

— Էվվէթ , կերէք վալիտէմ նամընա վէ կերէք քէնտի
նամըմա գապուլ իտերիմ, տէտի ։

— (Ադիմ պիր մէսերրեթ իլէ .) Թէշէքքիւր իտերիմ,
արթըզ պիր տագըգա վէֆֆ իթմէյերէք տօղրու վալիտէ-
նիզին եանընա կիտելիմ. . . չու արալըզ պիչարէ էն զիյատէ
միւհթաճը մուավէնէթ տիր . վալիտէնիզ մատամ Մօնթի-
յէ հադգընտաքի ֆիքրիմի սիզէ տօս տօղրու պէյան իտէ-
ճէյիմ, հէյէճան վէ թէէսիւրաթը հայաթընը թէհտիտ ի-
տէճէք պիր տերէճէտէ տիր , պու հալ տէվամ իտերսէ հա-
յաթընտան գօրգուլուր . . .

— (Պէնզի սօլարագ .) Թէշէքքիւր օլունուր քի սիզ
եանընտա պուլունաճագսընըզ տօգթօր , քէնտիսինի գուր-
թարըրսընըզ ։

— Հիչ չիւպհէ իթմէյինիզ քի էլիմտէն կէլտիյի գա-
տար թէտավիսինէ չալըշաճաղըմ, ֆագաթ պու խուսուստա
մուավէնէթինիզէ միւհթաճըմ ։

— (Հայրէթ իլէ .) Պէն նէ՞ եաբաալիրիմ ։

— Իտարէճէ ճալիպի էնտիշէ պիր հալ պուլունմատը-ղընը իֆատէ իտէրէք պիր տէրէճէյէ գատար թէէսիւրա-թը գալպիյէսինի թատիլէ չալըշմագ իսթէրիմ... պու խու-սուստա պանա մուավէնէթ իթմէզսէնիզ եալընըզ պաշըմա էլիմտէն նէ՞ կէլիր...

— Պու բէք գօլայ տըր, իքի սէնէտէն պէրի էվին ու-մուրընը պէն թէսվիյէ իտիյօրում, վուգու պուլան ճիւզվի մէսարիֆի պէն եազըյօրում...

— Վալիտէնիզ հիսապաթընըզա վագըֆ տէյի՞լ մի.

— Ասլա...

— Օ հալտէ քէնտիսինի ալտատըպ գանտըրմագ բէք գօլայ պիր չէյ տիր...

— (Թէաճիւպլէ.) Քէնտիսինի ալտաթմա՞գ մը... ա՛հ տօգթօր...

— Սէվկիւլի չօճուգ, սէօզլէրիմի սույի թէֆսիրէ գալ-դըշմայընըզ, պէնիմ ալտաթմագ տէտիյիմ մէսէլէ բէք սա-տէ վէ ղայէթ թապիյի տիր. մատամ Մօնսթիյէ հէնուզ չէքմէճէտէ լուզումը գատար բարա պուլունտուղունա գանի օլսուն տէմէք իսթէյօրում, սիղէ շիմտիլիք պին ֆըրանգ վէրէճէյիմ, պու բարա մուհիմմ վէ էլզէմ օլան մէսարիֆա-թա գարշըլըգ օլուր։

— (Քէմալի հայրէթլէ.) Պին ֆըրա՞նգ մը, պու չօգ վէ հէմ տէ բէք չօգ պիր բարա տըր, պու գատար բարայը գապուլ իտէմէմ, ճէնապը Հագգա համտ ու սէնալէր օլ-սուն պէն չալըշգան պիր գըզըմ... զէվալլը Ապէլճիյիմիզին խասթալըզը էսնատէ թաթիլ իթտիյիմ իշլէրիմի եինէ էլի-մէ ալըրըմ, իյնէ վէ ղայրէթիմ սայէսինտէ վալիտէմին մա-յիշէթինի տէ թէէմին իտէպիլիրիմ։

— (Մուզթարըպանէ հայգըրարագ.) Նէ՞ տէյօրսունըզ, ըէտտ իլէ պիր մուամէլէ հա՛, պէնի ղայէթ ճանկիւտազ պիր ըզթըրապ իչինտէ պըրագմագ իսթէյօրսունըզ էօյլէ՞ մի, նէ՞ եաբտըմ քի պէնի պէօյլէ պիր ազապէ, պէօյլէ պիր մուամէլէյէ լայըգ կէօրիւյօրսունըզ։

— (Շաշբրարագ.) Միւսիւ Էթիյէն, սիզ զայէթ լութըֆքեար պիր զաթսընըզ, պիզի սէվտիյինիզի պիլիյօրում, պու թէքլիֆինիզի սուրէթը գաթիյէտէ բէտտ իլէ միւքէտտէր օլմանըզա սէպէպիյէթ վէրմէյի խաթրըմա պիլէ կէթիրմէք իսթէմէմ... պիրատէրիմին սօն խըտմէթինի իյֆայէ քիֆայէթ իտէճէք գատար պիր բարայը, միւճէրրէտ խաթրընըզ իչին գապուլ իտէրիմ, դուսուրը իչին տէ արթըգ պէնի իճպար իթմէյինիզ, պէնի չալըշմագ կիպի պիր մէզիյէթտէն, սէմէրէյի զայրէթիմ իլէ վալիտէճիյիմին էսպապը իտարէ վէ թէայիւշիւնի թէէմին իթմէք կիպի պիր լէզզէթտէն մահրում իթմէյինիզ։

— Հէյ հա՛թ, պիլիրիմ, չալըշմանըզ, տահա տօղրուսը գատընլարըն սէմէրէյի սայ ու զայրէթի նէ տէմէք օլտուղունը պիլիրիմ Պէրթճիյիմ, հագսըզ, հարիս վէ մէնֆաաթբէրէսթ պիր ատէմին իսթիֆատէսի իչին կիճէ վէ կիւնտիւզիւնիւզի ֆէտա իթտիյինիզ հալտէ, անճագ էքմէք բարասընը գազանապիլիրսինիզ... իզամէթ կեահընըզըն իճարէսինի թէէտիյէ իթմէք բէք միւշկիլ օլուր. վալիտէնիզլէ հագգընըզտաքի մուհապէթը ֆէվգէլատէմ նամընա բէճա իտէրիմ, թագտիմ իթմէքտէ օլտուղում պու պին ֆըրանգը գապուլ իտինիզ, վալիտէնիզի ալտաթմագ, գանտըրմագ սիզճէ միւմքիւն տէյիլ իսէ, նամուսըմըն իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի իյճապ իթտիյի հալտէ պէն պիզզաթ հագըգաթը հալի քէնտիսինէ իֆատէ իտէր վէ պու բարայը սիզէ զօր իլէ գապուլ իթտիրէպիլտիյիմի պիլտիրիրիմ...

33

Կէնճ տօգթօրըն պիր շիվէյի մահզունանէ իլէ սէօյլէտիյի պու սէօզլէր, կիւզէլ Պէրթին գալպինէ նիհայէթ տէրէճէտէ թէէսիր իթտի. պու սէօզլէրի տինլէտիյի սըրատա

մուգավէմէթէ միւգթէտիր օլամայաճաղընը հըսս իտիյօր իտի . խուսուսի իլէ բէգ խասթա վէ զաիֆ պիր հալտէ պուլունան վալիտէճիյինին, սօուղըն վէ սէֆալէթին թէէսիրաթը միւտհիշէսի իլէ Ա.պէլ կիպի էօլէպիլէճէյինի տիւշիւնտի , պու սօն խաթըրէյի տիվըրաշըն վիճուտինտէ հասըլ իլէտիյի թիթրէմէ իլէ .

— Պու թէքլիֆինիզի տէ գապուլ իտէճէյիմ տօգթօր , պու կիւն ֆամիլեամըզ հագդընտա իպրաղ իթմէքտէ օլտուղունըզ չու ինսանիյէթէ , ինշալլահ կիւնին պիրինտէ հիւսնի մուգապէլէտէ պուլունուրըզ , տէյու բէբէլէմի :

Էթիյէն , պու հիւզնէնիզ միւքեալէմէնին իպլիտասընտան պէրի լուշիւնճի տէֆա օլարագ հըսս իլէտիյի պիր մէսէրլէթ իլէ տէրհալ եաղըսանէսինտէն պին ֆըրանգ չըգարըպ կէնճ դըպա ուզատարագ .

— Սլընըզ սէվկիւլի չօճուգ ալընըզ, տէմէսի իւզերինէ, Պէրթ սատէ պիր շիվէ իլէ .

— Թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ Էթիյէն , աէտի :

— Էյ արթըգ , հէման կիտէլիմ :

Պու մուհավէրէյի միւթէագըպ Էթիյէն իլէ Պէրթ պիր արապայա բաքիպէն եօլա չըգարըլար . էնայի րահատ Պէրթ վալիտէսինին թէնպիհի իւզրէ պիր թանէ պալ մօմու ալտը, պիր չարեէք սատթ սօնրա իլրի կէնճ մահալի մագսատէ վասըլ օլտուլար :

Մատամ լա Բէվվայէ հէնուզ սէվկիւլի չօճուղընըն ճէնաղէսի եանընտա պուլունույօր վէ տուա իլէ մէշղուլ օլույօր լտի . պէննդի տիւլպէնտ կիպի պէմ պէյազ օլան պիչարէ վալիտէ , էթիյէնին գաբուտան իչէրի կիրտիյինի կէօրիւր կէօրմէզ հէման այագա գալգտը , տօգթօրա եագլաշարագ էլինի ուզաթտը . էթիյէն քէնտիսինէ ուզատըլմըշ օլան էլի իհթիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ թուրթուպ սըգտըղը սըրատա բէք սօուգ պուլտու . էն էվվել մատամ Անժել սէօղէ պաշլայըպ տիլսուզ պիր շիվէ իլէ .

— Տօգթօր , արթըգ պու պիթտի , տէյէպիլտի ,

Ղայէթ մահզունանէ թէլաֆֆուզ օլունան պու իքի քէլիմէ նէ տէրէճէ ըրգդաթամիզ օլտուղու տէրքեար տըր. Էթիյէն պու խըթապտան սօն տէրէճէ միւթէէսիր օլտու. Թէտավիսինէ տըգդաթ օլունմատըղը սուրէթտէ վալիտէսինին տէ հայաթը թէհլիքէ իչինտէ պուլունտուղունա տայըր, Պէրթէ սէօյլէտիյի սէօզլէրին միւպալաղատէն արի օլտուղունը, հագըգաթը հալին պիլաքիս տահա զիյատէ մուճիպի խէվֆ ու էնտիշէ պուլունտուղունը անլայարադ.

— Մատամ, զաաֆ վէ եօրկունլուգ մինասիպէթի իլէ սիզ տէ խասթա պիր հալտէսինիզ, հիչ օլմազսա պիր դաչ սաաթ Գէր հալտէ ույգույա իհթիյաճընըզ վար տըր . . . սիզ հէման կիտուպ եաթընըզ, մատմազէլ Պէրթ իլէ պէրապէր իքիմիզ Ապէլճիյիմիզին պաշը ուճընտան այրըլմայըզ, տէյինճէ, տուլ գատըն.

— Տօգթօր, հագգըմըզտա բէք պէօյիւք վէ ասարը նատիր կէօրիւլիւր պիր սատագաթ իպրազ իտիյօրսունըզ, պու լութֆընըզա գարշը գալպի վէ սամիմի պիր հըսսը միննէթտարանէ իլէ թէշէքքիւրլէր արզ իտէրիմ, ֆագաթ զանն իթտիյինիզ տէրէճէտէ զաիֆ տէյիլիմ. պէնիմ եաթազըմ օրատա՝ ճիյէրբարէմին եանընտա տըր, ույումագ վէ իսթիրահաթ իթմէք պէնճէ գապիլ տէյիլ տիր, տէտի.

— Մատամ, արզունըզա մուգավէմէթ իտէմէմ, ֆագաթ միւսաատէնիզէ մաղրուրէն եարըն սապահ լազըմ կէլէն իշլէրի պէնտէնիզէ հէվալէ պույուրմանըզը բէճա իտէրիմ.

— Նա՞սըլ իշլէր.

— Պէլէտիյէ տայիրէսինճէ, քիլիսէճէ վէ սայիրէ խուսուսընտա իգթիզա իտէն մուամէլաթ վէ մէրասիմին իյֆասընը տէմէք իսթէյօրում.

— (Ճիտտի պիր թավր իլէ) Խայըր, պիւթիւն պու իշլէրի պիզզաթ պէն տէրիւհտէ իտէճէյիմ.

— Ֆագաթ գուվվէթինիզ վէ հալինիզ պունա միւսաիտ տէյիլ տիր, իմտի իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իթմէնիզի

պիր տօսթ սըֆաթը իլէ րէճա վէ պիր թապիպ սըֆաթը ի-
լէ էմր իտիյօրում. եանընըզտա պուլունանլար վէ սիզի սէ-
վէնլէր իչին հայաթընըզըն նէ գատար գըյմէթտար պու-
լունտուղունը տիւշիւնիւնիզ։

— Ճէնապը Հագ նէ էմր իթմիշ իսէ միւթլագա օ օ-
լաճագ տըր, անըն եարտըմը իլէ պէն պու վազիֆէյի տէ
իյֆա իթմէք էսթէրիմ. ֆագաթ տօգթօր, պու լութֆքեա-
րանէ իխթարաթընըզա գարշը մուխալիֆէթտէ պուլունույօ-
րում զանն իթմէյինիզ, պիլաքիս քէմալի շիւքրան իլէ գա-
պուլ իտէպիլիրիմ. լութֆէն չու սրրատա մուավէնէթինիզի
տիրիզ պույուրմամանըզը տա սուրէթը մախսուսէտէ րէճա
իտէրիմ, զիրա պու գատար իշլէրի եալընըզ պաշըմա իյֆա
իտէմէյէճէյիմ, կէօրիւյօրսունըզ քի ֆագիրանէ պիր հալ-
տէ եաշայօրուզ, մէքթուպ եազըպ կէօնտէրէճէյիմ եէրլէր
բէք աղ տըր, տօսթլարըմըզտան օլան տէօրթ պէշ զաթը
խուսուսի իլէ Ապէլճիյիմին արգատաշլարընը վէ ուսթալա-
րընը, վէֆաթընտան խապէրտար իթմէք իսթէրիմ. լութ-
ֆէն մուխթասար պիր գաչ մէքթուպ եազընըզ, պու ճի-
հէթլէ տէ պէնի բէք զիյատէ մէմնուն իթմիշ օլուրսունըզ,
պու զէվաթըն իսիմլէրինի վէ ատրէսլէրինի Պէրթ սիզէ խա-
պէր վէրսին։

— Մատամ, արզու իթտիյինիզ շէյլէրի քեամիլէն եաբ-
մազա չալըշաճաղըմ, ֆագաթ սիզ տէ րէճամը գապուլ ի-
տէրէք թէրթիպ իտէճէյիմ իլաճը իչէճէքսինիզ։

— (Հազին պիր թէպէսսիւմ իլէ.) Տօգթօր, արթըգ
արզը ինգըյատտէն պաշգա պիր տէյէճէյիմ եօգ։

— (Պէրթէ խիթապէն.) Մատմազէլ, էճզախանէլէր հէ-
նուզ աչըգ տըր, րէճա իտէրիմ եազաճաղըմ րէչէթայը հէ-
ման կիտուպ եաբտըրաճագսընըզ։

Կէնճ գըզ, հէման հազըրլանարագ, տօգթօրը՝ եազը
թագըմը պուլունան տիկէր պիր օտայա կէօթիւրտի, հէր
իքիսի եալընըզ գալընճա, թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Աման տօգթօր, պու իլաճ նէտէ՞ն իյճապ իտիյօր,

եօգսա վալիտէմ թէհլիքէլի պիր հալտէ՞ մի պուլունույօր, տէտի։

— Խայըր մատմազէլ, ֆագաթ պէօյլէ իհթիյաթլը հարաքէթ իտիլմէզսէ, էր կէճ միւհլիք պիր խասթալըգ հայաթընը թէհտիտ իտէպիլիր։

— Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ տօգթօր, իշթէ քեաղըտ գալէմ, եազընըզ։

Կէնճ գըզ եազըլան ըէչէթայը ալըպ, գօշարագ էճզախանէյէ կիթտի, տօգթօր տա ճէնազէնին պուլունտուղու օտայա կէչտի։

Մատամ Անժէլ, Պէրթին կէթիրմիշ օլտուղու պալ մօմույը եագմըշ վէ անընն սարըմթըրագ զիյասը իլէ էսկի պիր տուա քիթապը օգույօր իտի. Էթիյէն, պիչարէ դատընընն պու հալինի պիր միւատէթ թէմաշա իթտի, պէօյլէ պիր զէմանտէ պու տէրէճէ մէթանէթ քէնտիսինէ իգթիտարը պէշէրին խարիճինտէ կէօրիւնիւյօր իտի։

Օն տագըգա սօնրա Պէրթ էլինտէ պիր շիշէ վէ պիր ֆինճան օլտուղու հալտէ ավտէթ իթտի. կէնճ տօգթօր հէման շիշէնին տէրունինտէքի իլաճըն նըսֆընը մատամ լա Բէվվայէյէ իչիրտի, պու էսնատէ կէնճ գըզ Էթիյէնին նէզտինէ թէգարրուպ իտէրէք գուլաղընա էյիլիպ.

— Իսթէրսէնիզ պիզ տէ արթըգ մէքթուպլար իլէ մէշղուլ օլալըմ, տէյու ֆըսըլթամասը իւզէրինէ, տօգթօր.

— Ազաճըգ տահա սապր իտինիզ, տէտի։

Պէրթ սիւքիւթ իթտի, պիր վազը նիյազմէնտանէ իլէ օ տա էզպէրինտէն պիր տուա օգումաղա պաշլատը. Էթիյէն պիր տըգգաթը ֆէվգէլատէ իլէ կէօզլէրինի մատամ Անժէլտէն այըրմայօր իտի. արատան ազ պիր զէման կէչտիքտէն սօնրա տուլ դատընընն կէօզլէրի գաբանմաղա պաշլատը. պիչարէ ույգույը տէֆ իթմէք իչին էլլէրինի պիր գաչ տէֆա կէօզլէրի իւզէրինէ վազ իթտի, նիհայէթ ումուզլարընընն պիր թարաֆընա սարգմըշ օլան պաշընը, պիլա իխթիյար պիր գօլթուգ սանտալեասընընն արգասընա

տայատը, էլինտէքի տուա քիթապը եավրոճըղընընն ճանսըզ ճիսմի իւզէրինէ տիւշի վէրտի. Պէրթ իսէ վալիտէսինին պու հալինտէն գօրգարագ տօգթօրա.

— Ամանեա Բապպիմ, վալիտէմէ նէ՞ օլտու, տէյու սօրտու։

— Գօրգաճագ հիչ պիր շէյ եօգ մատմազէլ, վալիտէնիզի ույգուսուզ պըրագմամագ իչին բէք ճիւզվի աֆիյօն խիւլասասը իլէ մախլութ վէ զարարսըզ պիր իլաճ թէրթիպ իթմէյէ մէճպուր օլտում, զիրա պէօյլէ պիր զէմանտա ույգուսուզլըգ քէնտիսինի պիւսպիւթիւն գուվվէթտէն տիւշիւրիւր. պաշընընն ալթընա պիր եաստըգ գօյունըզ։

Պէրթ, պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին տօգթօրըն էմրինի իյֆա իթտիքտէն սօնրա պիրլիքտէ օպիր օտայա կէչտիլէր. Էթիյէն, մատամ լա Բէվվայէնին իսթէտիյի տավէթնամէլէրի եազմաղա պաշլատը. սապահա գարշը իքի կէնճ իշլէրինի իքմալ իթտիլէր։ Էթիյէն պիր արալըգ կէնճ գըզա.

— Մատմազէ՛լ, շիմտիտէ սիզ պիր ազ ույուեարագ բահաթ իտինիզ. պէն տօղրու վալիտէնիզին եանընա կիտէրէք մուհաֆազասընա իթինա իտէրիմ, տէմէսի իլէ, Պէրթ.

— Խա՛յըր, պէն եօրկուն տէյիլիմ, իքիմիզ պիրլիքտէ կիտէր եանընտա օթուրուրըզ, տէյու ճէվապ վէրտի։

Զէվալլը գըզ տիկէր օտայա կէչէր կէչմէզ տօղրու պիրատէրճիյինին եաթաղընընն եանընա տիզ չէօքիւպ օթուրտու. պու սըրատա Էթիյէն տէ ըզթըրապէֆզա պիր թագըմ թէֆէքքիւրաթա տալըպ կիթմիշ իտի։

Պէօյլէճէ իւչ սաաթ գատար կէչտիքտէն սօնրա մատամ Անժէլտէ ույանմագ իմարէլէրի կէօրիւնտի, ֆիլհագըգա պիչարէ վալիտէ կէօզլէրինի աչարագ էթրաֆա ուզուն ուզատըյա կէօզ կէզտիրտի, օրթալըզըն աչըլմագտա օլտուղունը կէօրէրէք քէմալի հայրէթլէ.

— Ա՛ սապահ օլմուշ, պէն ատէթա ույումուշըմ, սիզտէ պէնի պու ույգուտան ույանտըրմամըշսընըզ, տէմէսի իլէ, տօգթօր.

— Մատամ, սիզի ույանտրբմամաղա զայրէթ վէ իթինա իթտիք, զիրա պէօյլէ պիր զէմանտէ ույգու սիզին իչին բէք ֆայիտէլի տիր, տէտի։

— Հագըգաթէն քէնտիմտէ պիր գուվվէթ հըսս իտիյօրում։

— Մատա՛մ, էմին օլունուզ քի ալտանմայօրսունըզ։

— Մէքթուպլարը եազըպ հազըրլատընը՞զ մը։

Պէրթ. - Էվվէթ աննէճիյիմ, մէքթուպլարը միւսիւ Էթիյէն եազտը, իւզէրլէրինիտէ պէն եազտըմ։

— Պունլարը պիր սըմսար վասէթասը իլէ եէրլէրինէ կէօնտէրիրիզ։

Էթիյէն. - Շիմտի էնիպ կիտէրքէն պու խըտմէթի իյֆա իտէրիմ։

— Վայ տօգթօ՛ր, պիզի պըրագըպ կիտէճէ՞քմիսինիզ։

— Էօյլէ իյճապ իտիյօր մատամ, զիյարէթ իտէճէք խասթալարըմ վար...

— Բէք տօզրու սէօյլէյօրսունըզ, ֆէլաքէթ ինսանա հէր շէյի ունութտուրույօր... Պէ՛րթ, չօճուղում, սէնտէ պանա լազըմ օլան շէյլէրի վէրտէ կիտէյիմ։

— Աննէճիյիմ, սիզտէ՞ մի կիտէճէքսինիզ։

— Էվվէ՛թ, պէլէտիյէ տայիրէսինէ կիտուպ լազըմ կէլէն մուամէլաթը բէսմիյէյի իյֆա իթտիրմէքլիյիմ լազըմ տըր։

Էթիյէն. - Մատամ, թէքրար բէճա իտէրիմ, պու խըտմէթի պանա իհալէ իտինիզ։

— Տիւնքի կիպի սիզէ թէշէքքիւր իտէրիմ, թէէսսիւֆ օլունուր քի եինէ տիւնքի կիպի պու թէքլիֆինիզի գապուլ իտէմէյէճէյիմ... էպէտի սուրէթտէ զայպ իթտիյիմ ճիյէրբարէմին եալընըզ պիր խըտմէթի գալտը, պու խըտմէթի պիզզաթ պէն իյֆա իթմէք իսթէրիմ։

Պէօյլէ ճիտտի պիր սէօզէ մուխալիֆէթ վէ ըսրար իթմէնին ֆայիտէսի օլմայաճաղընը անլամըշ օլան տօգթօր, անա իլէ գըզըն էլլէրինտէն թութուպ սըգարագ վէ օ կիւն

եինէ կէլէճէյինի վատ իտէրէք, մէքթուպլար եանընտա օլտուղու հալտէ չէքիլտի կիթտի։

Միւթէագրպէն մատամ լա Բէվվայէտէ կիյինուպ հազրլանտը վէ ագշամտան եաթաղըն արասընա սօգուպ սագլամըշ օլտուղու քեաղրտլարը ալտըգտան սօնրա թէքրար քէրիմէսինին եանընա կէլիպ.

— Չօճո՛ւղըմ, իշէ պաշլամազտան էվվէլ լուզումը գատար բարամըզ օլուպ օլմատըղընը միւզաքէրէ իթմէլիյիզ... պիրատէրինին ճէնազէսինի բէքտէ ֆագիրանէ պիր հալտէ գալտըրմագ իսթէմէմ. ֆագաթ պունատա միւդթէտիր օլապիլէճէ՞քմիյիզ տէմէսի իլէ, կէնճ գըզ պիլա իհթիրազ.

— Աննէճիյիմ, նէ արզու իտիյօրսանըզ քեամիլէն եաբապիլիրսինիզ, տէտի։

— Արթըրմըշ օլտուղումուզ բարալար հէնուզ պիթմէտի՞ մի։

— Խայըր վալիտէճիյիմ, տահա պէշ եիւզ ֆըրանգ գատար բարամըզ վար։

— (Հայրէթ իլէ.) Պէշ եիւզ ֆըրանգ հա՛, սագըն ալտանմըշ օլմայասըն։

— Խայըր աննէճիյիմ։

— Պէն պու տէրէճէ զէնկին օլտուղումուզը խաթրըմա պիլէ կէթիրմէյօր իտիմ։

Կէնճ գըզ սէօզիւնիւն սըհհէթինի իսպաթ իթմէք իչին տէրհալ կիթտի, Էթիյէնին պիր կիւն էվվէլ քէնտիսինէ վէրմիշ օլտուղը բարանըն նըսֆընը ալըպ կէթիրէրէք վալիտէսինէ կէօսթէրտի. տուլ գատըն հայրէթ իլէ.

— Կէրչէք, տօղրու սէօյլէյօր իմիշսին (պիր ազ տիւշիւնտիքտէն սօնրա). ֆագաթ էբէյիճէ պօրճլարըմըզ օլտուղունու տա ունութմամալըյըզ։

— Նէ՞ կիպի։

— Տօգթօր Էթիյէնէ օլան պօրճումըզ բէք չօգ տըր։

— (Գըզարարագ.) Տօգթօր հիչ պիր շէյ գապուլ իթմէյօր, պունը քէնտիսի պանա սէօյլէտի։

—(Միւթէէսսիրանէ հայգըրարագ.) Ա՛հ, պու կէնճ զաթը պիզէ ճէնապը Ալլահ կէօնտէրտի. թէշէքքիւր օլունուր քի հագգըմըզտա իպրաղ իթմէքտէ օլտուղու մուհապէթ սայէսինտէ, Ապէլճիյիմին ճէնազէսինի արղումըզա մուվաֆըգ պիր սուրէթտէ գալտըրտաճաղըզ, հաթթա պիզտէ մագպէրէ եաբտըրտապիլէճէյիզ։

Պիչարէ վալիտէ էլլէրինի վէ կէօզլէրինի սէմայա տօղրու գալտըրարագ.

— Եա Բապպիմ, սէնին գուտրէթ ու աթըֆէթինէ նիհայէթ եօգ, սօն տէրէճէտէ մուզթարըպ վէ ղէմնաք գուլլարընըտա միւթէսէլլի պույուրույօրսուն, տէյու հայգըրտը։

Պու էսնատէ մատամ Անժէլին կէօզլէրի եաթաղա տօղրու աթֆ օլունտու. զէվալլը վալիտէնին եիւզի, թէքրար գալպինտէն գօբըպ կէլէն կէօզէ եաշլարընա միւսթաղրագ օլտու. Պէրթ հէման վալիտէսինէ սարըլըպ կէօզլէրինի էօբէրէք.

— Ճէսարէթ, աննէճիյիմ, ճէսարէթ, պիզէ բէք չօգ ճէսարէթ լազըմ, ճէնապը Հագ հիչ պիր զէման պիչարէ գուլլարընը մէրհամէթինտէն մահրում պըրագմաղ, տէտի։

Մատամ լա Բէվվայէ, պիր տէրէճէյէ գատար թէէսսիւրաթը գալպիյէսինէ զալէպէ իտէպիլտի, քէմալի մուհապէթլէ գըզճըազընը պաղրընա պասար. Եիրմի սէնէտէն եանի զէվճինին մագթուլէն վէֆաթընտան պէրի հիչ պիր կիւն թէրք իթմէտիյի սիյահ շալընը ումուզունա ալարագ վէ չըզտանընա լուզումը գատար բարա գօյարագ չըգըպ կիթտի, տօղրու Սէնթ-Սիւբլիս մէյտանընտա քեային սէմթինին այիտ օլտուղու պէլէտիյէ տայիրէսինէ վասըլ օլտու, օրատա իշլէրինի թէսվիյէ իտուպ Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընա կիթտի... օրաճա օլան մուամէլէտէ խիթամ պուլտուգտան սօնրա ֆագըր խանէսինէ կէլտի. պու միւտտէթ զարֆընտա մատմազէլ Պէրթ տախի իհթիյաթէն ճիւզվի եէյէճէք պիր շէյ հազըրլամըշ իտի։

Տօքթօր Էթիյէն Լօրիյօ, օ կիւն էօյլէնտէն սօնրա թէք-

ըար անա իլէ դըզըն նէզտինէ կէլտի . պու կէնճին վիճուտի զավալլըլար իչին պէօյիւք պիր թէսէլլի մէգամընտա իտի . ճէնազէնին տէֆնի էրթէսի բէնճէնպիհ կիւնի սաաթ տօդուզա թաալիգ իտիլմիչ իտի քի , գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու իւզրէ Րընէ Մուլէն տէ պու կիւնին հուլուլինէ քէմալի սապըրսըզլըգա պէքլէյօր իտի ։

34

Րընէ Մուլէն , քիրալատըղը աբարթըմանըն էչեասընը Եօլունա գօյտուգտան սօնրա , չարչէնպիհ կիւնի սաաթ ագշամըն եէտիսինէ տօղրու Պօնմարշէ պուլվարը ճիվարընտա քիւչիւք պիր լօգանթաաա թաամ իթտիքտէն սօնրա , միւճէրրէտ պիր աղ վագըթ կէչիրմէք էմէլի իլէ Պաասթիլ մէյտանընտա պիր գըրաաթխանէյէ կիտուպ , ագշամ իւսթի նէչր իտիլէն կազէթաալարտան պիրինի օգուսմազա պաչլատը ։

Մաքինաճը , կազէթայը իլք սիթունընտան պէտա իլէ սահիպ իմթիյազընըն իմկասընա վարընճայա գատար օգուտը . կազէթայը օգուլյուչընտան սայիդայի մէրագ իլէ օգուսմատըղը անլաշըլըյօր իտի . հագդգաթէն բէք տալկըն վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ օլմազըլա , օգուսմագտա օլտուղու չէյտէն խապէրտար տէյիլ իտի . զինհնի միւթթասըլ էրթէսի կիւնի կիտուպ զիյարէթ իտէճէյի Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընտա վէ միւթէվէֆա Բօլ լը Րէվվայէնին մէզարը ճիվարընտա կէզինիյօր իտի ։

Կազէթայը պէօյլէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ օգուլյարագ միւթէնէվիա գըսմընա գատար կէլտի , իզտիվաճէ տայըր վէրիլէն մալիւմաթը նազարը միւթալաատէն կէչիրիքտէն սօնրա , վէֆիյաթ հադդընտա եապըլան սաթըրլարը կէօզտէն կէչիրմէյէ պաչլատըղը սըրատա , պօղուգ պիր սէտա իլէ ըզհարը հայրէթ իթտի . պէնզի սարարտը վէ

քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանմաղա պաչլատը ։

— Պու միւմքիւն տէյիլ, եանլըշ օդումուշըմ տըր, վէլէվքի տօղրու օդումուշ օլայըմ, պունտան նէ՞ չըգար, ինսան պիր նամ իլէ եատ օլունուր ատէմլէրլէ հէր եէրտէ թէսատուֆ իտէպիլիր ։

Ալթընճը պէլէմիյէ չիւպէսինէ միւթէալիք վէֆիյաթ ճէմվէլինտէ օդուեարադ, պու տէրէճէ հայրէթինէ սէպէպիյէթ վէրէն սաթըրլարը թէքրար օդուտու, վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէնմէքտէ տէվամ իտէրէք ։

— « Ապէլ լը Րէվվայէ », երիմի եաշընտա, ֆագաթ ֆամիլեա նամը օ, մահալատա օ, իսմտէ տէ թէխալուֆ եօգ, իչթէ պու ղարիպ պիր մէսէլէ տիր ։ մազլում վէ պիչարէ ատէմին չօճուգլարընըտա ահրէթէ կէօնտերմէք սուրէթի իլէ, ֆէլաքէթին արտը արասը հէնուզ քէսիլմէմիշ, պէլքիտէ բէտէրինին իատէյի չերէֆ ու նամուսընա մուվաֆֆագ օլաճաղըմ վէլինիյմէթիմին ճէնաղէսինի կէօրմէք իչի՞ն մի գալդըպ Ֆըրանսայա կէլմիշիմ, եա՛ Բապպիմ, պու նէ ֆէճի նէթիճէ ... անլաշըլամայաճագ պիր մէսէլէ, աճէպա պիր խաթա՞ մը տըր ։ ֆագաթ գաթիյէն իհթիմալ վէրիլմէյէճէք պիր չէյտէ տէյիլ տիր ... միւմքիւն օլսուղու գաւսար սիւրաթլա պիր ան էվվէլ պու չիւպհէյի հալլ իթմէէիյիմ, հագըգաթը անլամալըյըմ, հէմտէ պու կիւն անլամալըյըմ, տէտի ։

Ղայրէթլի մաքինաճը կաղէթայը պիր տահա կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա մասանըն իւզէրինէ ալթը վէրտի, Ապէլ լը Րէվվայէնին ալթընճը տայիրէ չիւպէսի տախիլինտէ վէֆաթը միւնաեբէճ իտէ տէ, նէ՞րէտէ վէ հա՞նկը սօգադտա վէֆաթ իլէտիյի թասրիհ օլունմայօր իտի ։ Բընէ Մուլէն մէյուսանէ վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէնմէքտէ տէվամ իլէ ։

— Պու կիւճէ եինէ քէք ֆէնա պիր վագըթ կէչիրճէյիմ, չիմդի վագըթ կէչմիշ տայիրէ գաբանմըշ տըր, եարըն պէլէտիյէ տայիրէսինէ միւրաճաաթէ արզու իթտիյիմ մավիւմաթը իսթիհսալ իտէպիլիրիմ, տէտի ։

Բընէ Մուլէն արթըգ գըրաաթխանէտէ օթուրամատը, պօղուլմագ տէրէճէսինէ կէլմիշ իտի. չըգտը պուլվար ճիվարընտա պիր ազ կէզինտիքտէն վէ գանընըն հէրարէթինի պու սուրէթլէ պիր տէրէճէյէ դատար թէսքին իթտիքտէն սօնրա իգամէթկեահընա կէլտի, պիւթիւն կիճէ պիր թագըմ ֆէնա վէ գօրգունճ բիւյալար իլէ ույուեամատը. հէնուզ շաֆագ աթտըղը սըրատա սօգաղա ֆըրլանըպ Սէնթ-Սիւբլիս մէյտանընտա քեային պէլէտիյէ շիւպէսինէ վասըլ օլտու:

Գարիյնի քիրամըն մալիւմի օլաճաղը վէճհ իլէ, օ սաաթտա պէօյլէ ալէսսապահ գալէմլէր հէնուզ աչըլմամըշ օլտուղունտան, Բընէ Մուլէն չարնաչար ուզուն միւտտէթ պէքլէմէյէ մէճպուր օլտու. նիհայէթ բէք չօգ միւշկիւլաթա միւսատըֆ օլտուգտան սօնրա քէյֆիյէթէ վագըֆ օլապիլտի. Ապէլ լը Բէվվայէ, Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտա օն տօգուզ նօմէրօլը խանէտէ վէֆաթ իթմիշ իտի. ղայրէթլի մաքինաճը, պիր տագըդա պիլէ վէֆթ իթմէքսիզին հէման պէլէտիյէ տայիրէսինտէն չըգտը, պիր արապայա աթլատը վէ արապաճըյա շու էմրի վէրտի.

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղը նօմէրօ օն տօգուզ:

Արապա սիւրաթլա եօլա չըգտըղը սըրատա, համիյէթլի մաքինաճը քէնտի քէնտինէ սէօյլէնմէքտէ տէվամ իտէրէք.

— Արթըգ շիւպհէյէ մահէլ գալմատը, պու միւթլագա վէլինիյմէթիմին մախտումը օլան Ապէլ տիր. զէվալլը վալիտէ... զէվալլը մատմազէլ Պէրթ... եա՛ Բապպիմ քէնտիլէրինի նէ՞ հալտէ կիտիպ պուլաճաղըմ, էն զիյատէ մէյուսիյէթ վէ ըզթըրապ իչինտէ պուլունտուգլարը պիր վագըթտա, կէչմիշ զէմանըն ճանլը պիր խաթըրէսի կիպի նասըլ էօնլէրինէ չըգըպ քէնտիմի թանրթտըրապիլէճէյիմ. պիրիսի ճիյէրբարէսինի, էվլատընը, վէ տիկէրիտէ սէվկիլի պիրատէրինի մէզարա պըրագաճագլարը պիր զէմանտա, նա՞սըլ թասավվուրաթըմը քէշֆ իտէպիլէճէյիմ. նէ՞ տէհշէ-

թամիզ նէթիճէ . . . պու կիւն պունըն սըրասը տէվիլ . . . պէքլէյէճէ յիմ. պու կիւն հալընըզ քէնտիլէրինի կէօրմէլի վէ հագըզաթէն Ա.պէլին վէֆաթ էյլէտիկի խանէտէ իգամէթ իտուպ իթմէտիքլէրինի անլամալըյըմ . . . տէտի :

Րընէ Մուլէն , հէնուզ պու ճիհէթլերի տիւչիւնտիւիւ սըրատա , արապա տախի Նօթըր Տամ ու Շան սօգաղընա վասըլ օլտու · արապաճը սանտալէասընտան աչաղա էնէրէք Ըընէ Մուլէնէ .

— Էֆէ՛նտի , իլէրլէմէք միւմքին տէյիլ , օն տօգուզ Նօմէրօլու խանէնին էօնիւնտէ պիր ճէնազէ արապասը վար . . . տէտի :

Հագըզաթ պու մէրքէզտէ իտի , ճէնազէ նագլինէ մէմուր օլանլար Ա.պէլին թապութը մէգամընտա օլան արապայը թէզլին իլէ մէչղուլ օլույօրլար իտի :

Ըընէ Մուլէն պիր ազ տիւչիւնտիւքտէն սոնրա , գալտըրըմ իւզէրինէ ալճայըպ օն տօգուզ Նօմէրօլը խանէյէ եագլաչտը · պու էսնատէ դաբուճը , գուլիպէսինին էօնիւնտէ տուրմագտա օլան պիր գօմշու իլէ կէօրիւչիւյօր իտի . Ըընէ չու սէօզլէրի իչիթտի .

— Շիւպհէսիզ պու բէք պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ տիր , պիչարէլէրին պիր գապահաթը վար իսէ՝ օ տա ղէնկին օլմամալարը տըր , եօգսա բէք էյի ինսանլար . . . պէօյլէ միւսթէճիր բէք ազ պուլունուր . . .

Ըընէ Մուլէն , գաբուճըյա սէլամ վէրէրէք :

— Մատամ լա Բէվվայէ պու խանէտէ՞ մի իգամէթ իտիյօր . . . տէյու սօրմասը իւզէրինէ , գաբուճը միւթէֆէքքիւրանէ .

— Պու նամ իլէ պիր գաուրըն թանըմայօրում միւսիւ , տէյու ճէվապ վէրտի :

— (Հայգըրաճադ .) Նա՞սըլ , նա՞սըլ , պիլմէյօ՞րմուսընըզ ,

— Խայըր միւսիւ :

— Ֆագաթ պու սապահ ճէնազէսի գալտըրըլան զաթըն վալիտէսինի . . .

— Եանլըշընըզ վար, զէվալլը միւսիւ Ապէլին վալիտէսինին իսմի մատամ Մօնսթիյէ տիր։

Ընէ, իճրա իյլէտիյի թահգըգաթըն նէթիճէսինտէն զէվալլը տուլ գատընըն թէպտիլի նամ իթմիշ օլտուղունը անլայըպ, քէնտինի թօբլայարագ.

— Պու կիւն անսըզըն միւսիւ Ապէլին վէֆաթընը խապէր ալտըղըմ ճիհէթլէ զիհնիմ բէք բէրիշան տըր. մատամ Մօնսթիյէ տէմէք իսթէյօր իտիմ... տէտի։

— Օ պաշգա մէսէլէ միւսիւ, ճէնազէ ըէսմինտէ պուլունմագ իչին կէլմիշ իսէնիզ կէճ գալտընըզ, ճէնազէյի քիլիսէտէն գալտըրըպ մէզարլըղա կէօթիւրէճէքլէրի զէման եագլաշմըշ տըր։

— Հա՞նկը մէզարլըղա կէօթիւրէճէքլէր։

— Մօնթ Բարնաս մէզարլըղընա։

— Մատամ Մօնսթիյէ օղլու իլէ պէրապէր պու խանէտէ՞ մի իգամէթ իտիյօրլար։

— Էվվէ՛թ, օղլու վէ քէրիմէսի իլէ պէրապէր պու խանէտէ իգամէթ իտիյօրլար իտի. ա՛հ, զէվալլը վէ սէվկիլի մախլիւգլէր, նէ՞ գատար աղլայըպ սըզլատըլար. ինսան մէրմէր կիպի պիր գալպէ մայիք պուլունմալը տըր քի, պու զէվալլըլարա աճըմասըն. ա՛հ, պիչարէլէրին հալլէրի նէյէ՞ միւնճէրը օլաճագ, էվին էքմէք բարասընը միւսիւ Ապէլ գազանը յօր իտի...

Գաբուճընըն պու սէօզլէրի Ընէ Մուլէնէ բէք զիյատէ թէէսիր իթտի, կէօզլէրինտէն եաշ կէլտի... ըզթըրապ վէ թէէսիւրինի քէթմ իթմէք էմէլի իլէ, տօղրու պինիպ կէլտիյի արապայա եագլաշըպ արապաճըյա, օլապիլտիյի գատար չաբըգ սուրէթտէ քէնտիսինի Մօնթ Բարնաս մէզարլըղընա կէօթիւրմէսինի էմր իթտի։

Արապա սիւրաթլէ եօլա տիւզէլտի, օն տագըգա կէչէր կէչմէզ տէմիր վէ աչըգ պիր բարմագլըղըն էօնիւնէ վասըլ օլտու. Ընէ մէզարլըղա տօղրու կիթմէքտէ վէ էլինտէ պիր քեաղըտ թութմագտա օլան պէքճիյէ թէգարրուպ իլէ.

— Էֆէնտի, միւսիւ Ապէլին ճէնաղէսի մէզարլըղա կէլմի՞ մի, տէյու սօրտու։

— Հէնուզ կէլմէմիշ միւսիւ... չիմտի պիզտէ անը պէքլէյօրուզ։

Ղայրէթլի մաքինաճը, արապաճընըն իւճրէթինի վէրտիքտէն սօնրա ճէնաղէնին վիրուտինի պէքլէմէք իւզրէ էնինէ պօյունա կէզինմէյէ պաշլատը. պու սըրատա իւչ քիշի տախի բարմաղըղըն գարշը ճիհէթինտէ կէզինմէքտէ իխտիլէր։

Պու իւչ ատէմտէն պիրիսի բօլիս միւֆէթթիշի թէֆթէր օլուպ, տիկեր իքիսիտէ մայէթինտէ պուլունտուրտուղու իքի ժանտարմա իտի. պունլար Րընէ Մուլէնին ասլա նաղարը տըգդաթընը ճէլպ իթմէտիլէր։

Տիկեր թարաֆտան Ապէլին ճէնաղէսինի գալտըրմադ իչին մուայէն օլան սաաթտա հուլուլ իթտի. ճէնաղէյի էվտէն չըգարտըլար, էթրաֆընտա էլլի քիշի գատար կէօրիւլիյօր իտի քի, պունլարըն նըսֆընտան զիյատէպ, ղէվալը տէլիդանլընըն գալֆալըդ վաղիֆէսինի էյֆա իթտիյի իտարէնին ամէլէլէրի վէ մէմուրլարը իտի. ուսթասը տախի Ապէլ հադդընտաքի մուհասպէթ վէ րայէթը մախսուսէսինի իպրաղ իթմէք էմէլի իլէ, վուգու պուլան տավէթէ իճապէթ իլէ էն պաշտա պուլունույօր իտի։

Իգամէթ իթթիքլէրի խանէնին միւաթէճիրլէրի իլէ գօմշուլարտան պիր գաչ գատըն ճէնաղէ ալայընը իքմալ իտիյօր իտի. պու գատընլար միւթէվէքքանըն վալիտէճիլի իլէ հէմշիրէսինի արապարընա ալմըշլար իտի. պէյանէ հաճէթ օլմատըղը իւզրէ էթիչէն Լօրիյօ, օ նամուսլը կէնճ տօդթօրտա անա իլէ գըզըն եանընտա պուլունույօր իտի։

Մատամ լա Րէվվայէ, էվվէլճէ ղայէթ հալիմ վէ սաքինթ պիր հալտէ պուլունույօր, աղլամայօր, սէսի սէտաստը իչիտիլմէյօր իտի. ֆագաթ ճէպրը նէֆստէն միւթէվէլլիւտ օլան պու հիլմ ու սիւքիւնէթ չօգ սիւրմէյիպ, ճէնաղէնին գալտըրըլաճաղը սըրատա, պիչարէ վալիտէնին սապը ու խո-

թիյարը գալմատը, վիճուտի սէրաբա թիթրէմէյէ վէ թարիֆի նագապիլ ճանխըրաշանէ ֆէրեատլար իթմէյէ պաշլատը. պիչարէ Պէրթ տախի ֆէրեատ իթմէմէք իչին էլլէրինի ըսըրարագ ճէպրը նէֆս իտիյօր վէ միւթթասըլ աղլայօր իտի։

Ճէնազէյի քիլիսէյէ գատար թէագըպ իտէմէյէճէյիզ, պիր սաաթ սօնրա անա իլէ գըզա մէզարլըգտա թէքրար միւլագի օլմագ իւզրէ, շիմտիլիք նազարը տըգգաթըմըզը ճէնազէ տէֆն օլունմազտան պիր սաաթ էվվէլէ իրճա իյլէյէճէյիզ։

Ալաֆըրանկա սաաթ սէքիզ սուլարընտա էվվէլճէ զիքրի սէպգաթ իտէն իւչ ատէմ, միւխթէլիֆ եօլլարտան բարմագլըգ էօնիւնէ գատար կէլիպ տուրտուլար. էն սօնրա կէլէն ատէմ, տիկէր իքիսինէ պիր իշարէթ իթմէսի իլէ հէման եանընա կէլտիլէր. պունլարտան պիրիսի ասքէրճէ սէլամ վէրէրէք.

— Միւֆէթթիշ էֆէնտի, պիր թէնպիհինի՞զ մի վար, տէյու սօրտու։

Գարիյնի քիրամէ թանըթտըրմըշ օլտուղումուզ բօլիս միւֆէթթիշի Թէֆէր, եանի տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն բարա վէրիպ արզուսընա խըտմէթ իթտիրտիյի մախլիւգ ճէվապ օլարագ.

— Ղայէթ սատէ պիր թալիմաթ... սիզ բարմագլըղըն սաղ թարաֆընտա թէվագուֆ իտինիզ, պէնտէ սօլ ճիհէթտէ գալաճաղըմ, քիմսէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէմէք իչին թութտուղունըզ նօգթատա օն ատըմ գատար աշաղը եօգարը կէզինէճէքսինիզ, ֆագաթ պիր տագըգա պիլէ պէնի կէօզտէն դաչըրմամաղա ղայրէթ իտէճէքսինիզ, տէտի։

— Անլաշըլտը։

— Մուայէն պիր սաաթտա պիրազ էվվէլ վէ եա սօնրա մէզարլըգտան պիր ատէմ չըգարագ եանըմա կէլէճէք վէ պանա պիր սէօզ սէօյլէյէճէք, պու ատէմ պէլքի տէ

թէվգըճ խէճճէյիմիզ շախսը մէճհուլըն արգասը էօնի սըրա տօլաշմագտա տըր , պէն պու ատէմին եօլունը քէսմէք իչին էօնիւնտէն կիտէճէյիմ. պէնիմ օ ատէմ իլէ գօնուշմաղա պաչլատըղըմը կէօրիւր կէօրմէդ՝ սիզտէ տէրհալ եանըմա կէլէճէքսինիզ, պիւթիւն պու իշլէր կիւրիւլթիսիզ բաթըրթըսըզ օլուպ պիթէճէք , անլատընըղ մը :

— Անլատըգ , միւֆէթթիչ էֆէնտի :

Մայէթի էֆրատը օլան պու իչի ատէմ երինէ ասքէրճէ բօլիա միւֆէթթիչինի սելամլայարագ կիտուպ պիրէր մէվգը թուրթուլար . պէշ տագըդա սօնրա պիր քիրա արապասը մէզարլըզ գարսըլընըն էօնիւնտէ տուրտու , պու արապատան պիր ատէմ չըգտը քի . պու տա տիւգ ժօրժ Տըլաթուր -Վօահյօ իտի :

Դըլօտիյա-Վարնինին էսկի աչըգը ղայէթ սատէ պիր էլպիսէ կիյմիշ իտի . օ տէրէճէ չէյթանէթքեարանէ հաբաքէթ իտիյօր վէ իհթիյաթը տավրանըյօր իտի քի , սիյմասընտա վէ հալու թավրընտա պէօյիւք պիր ատէմ նըշանէսի կէօրիւլմէյօր իտի . Թէֆէլը , հէման տիւգին նէզտինէ վարըպ քէմալի թապիմիէ սելամլայարագ .

— Տիւգ հազրէթլէրի , կէօրիւյօրսունըզ քի էմրի ալինիզի վագթը իլէ ախզ վէ թէսլագը իթմէք իչին պիր տագըդա պիւլէ վէֆթէ իթմէտիմ, տէյու ֆըսըլտատը :

— Թէֆէ՛ր , պու հաչաքէթինիզլէ պէնի հադըգաթէն մէհրուն իթտինիզ . . . ատէմլերինիզ նէ՞րէտէ տիր :

— Պուրատա տըրլար , էթրաֆը թէճճէսիւա իտիյօրլար,

— Բէք կիւզէլ,

— Տիւգ հազրէթլէրի , միւսաատէյի ալիյէնիզէ մաղրուրէն նէ գարար վէրտիյինիզի սօրուպ անլայապիլի՞րմիյիմ,

— Հէնուզ պիր գարար վէրմէտիմ, պուրատա կէօրիւպ անլայաճաղըմ չէյլէր վար . . . անտէն սօնրա պիր գարար վէրէճէյիմ. պու գարուտան այրըլմայընըզ, պէն սիզի կէլիպ պուրատա պուլարագ ճասուսը կէօսթէրիրիմ,

— Ծագաթ իրայէ իտէճէյինիզ ատէմին թէվգըճի օ-

լունուպ օլունմայաճաղընը նա՞սըլ անլայապիլէճէյիմ։

— Հէման տէրտէսթի իգթիզա իթտիյի սուրէթտէ շապգամը պաշըմտա կէօրիւրսէնիզ, պաշգա պիր սուրէթլէ վէ գօլայլըգլա եագալանապիլէճէյինի անլարըմ, օ հալտէ Նինէ սիզէ մալիւմաթ վէրիրիմ, էլ հասըլ պու խուսուստա պէն եալընըզ սիզէ կիւվէնէ պիլիրիմ, սիզ տէ պէօյլէ պիր խըտմէթիմտէ պուլունտուղունըզտան տօլայը բէք զիյատէ մէմնուն օլաճագսընըզ տըր։

— Պէնտէնիզ իչին խըտմէթը ալիյէլէրինտէ պուլունմագտան պէօյիւք պիր չէրէֆ, պունտան պէօյիւք պիր միւքեաֆա՞թ մը օլապիլիր։

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէվապ վէրմէյիպ, մանիտար պիր թէպէսսիւմ իլէ իքթիֆա իթտի, պատէհու մէզարլըղա կիրէրէք տօղրու սուրէթը միւքէմմէլէտէ ինշա իտիլէն Տըլաթուր-Վօտիյօ ֆամիլեասընա մախսուս օլան մէզարա եագլաշտը. նասըլ քի էվէլճէ տէ սէօյլէմիշիզ, պու մէզար իլէ Բօլ լը Բէվվայէնին, օ պիչարէ մագթուլըն սատէ մէզարը մապէյնինի եէշիլ եաբրագլարտան միւթէշէքքիւլ պիր բէրտէ թէֆրիգ իտիյօր իտի. պու մէզարըն զիյնէթի մանէն հայիզ օլտուղու գուվվէթի իլէ, ինսանըն քեաֆֆէյի հըսսիյաթընը թահրիք իտէն վէ էրպապը ֆէսատ օլանլարըն գալպինէ իյրասը տէհշէթ իյլէյէն աթիտէքի շու պիր քէլիմէտէն իպարէթ իտի։

ԱՏԱԼԷԹ

35

Տիւգ, պիր արալըգ մանի օլան աղաճ տալլարընը այըրարագ իւզէրինտէ պու քէլիմէ մահքիւք օլան թաշա վէ էթրաֆա կէօզ կէզտիրտի, հէր թարաֆը խալի պուլունան պու հիւզնէնկիզ մէվգըտա տէրին պիր սիւքիւնէթ հիւքմ

սիւրէյօր իտի . տիւգ աղաճլարըն պիրինէ տայանարագ պէք-
լէմէյէ գարար վէրտի , պագրչը բէք միթէֆէքքիւրանէ
իտի :

Պու էանատէ պու խայըն վէ ալչագ ատէմին պէյնինի
քիմ պիլիր նէ գօրգունճ ֆիքիրլէր , նէ տէհշէթլի միւա-
հազա վէ թասավվուրլար իչղալ իտիյօր իտի . ժօրժ պաշ-
լըճա էանը պաչընտաքի մէզարտէ էպէրի պիր ույգույա
տալմըշ օլան մազլումը , իրթիքեապ իլէտիյի ճինայէթէ
պէտէլ մասումէն կէրտանընը ճէլլատըն սաթըրընա ուզա-
տան պիչարէյի տիւչիւնիյօր իտի :

Ծաֆաթ պու ատէմի տիւչիւնաիւրէն չէյ իյգա իթտիյի
ճինայէթ տէյիլ իտի , էլէ կէչիրտիյի սերվէթը ճէսիմէնին ,
զասպ իլէտիյի տիւղլուգ իւնվանըընըն մուհաֆազասը ուղ-
րունտա իչճա պիտէրսէ պիլա իհթիրազ տահա բէք չօգ գան
տէօքմէյէ հազըր իտի , լաքին էիրմի սէնէտէն սօնրա գա-
րանլըգ իչինտէն մէյտանէ պիր միւնթէգիմ չըգմասը , մեր-
գումըն րահաթընը մահվ իլէյօր իտի :

Տիւգ պաչրճա պիր չէյ տիւչիւնիպ գօրգմայօր իսէ տէ
խէվֆ ու տէհշէթտէն տէ ազատէ օլամայօր իտի . պու տէհ-
շէթ ու ըզթըրապ իլէ գալպինին չիտտէթլէ չարբմասը՝ սիյ-
մասընը պամ պաչգա պիր չէ.քլէ թահվիլ իյէյօր իտի . պիր
արալըգ սաաթընա պադտը , սաաթ սէ.քիզ պուչուղը կէօս-
թէրիյօր իտի . Տիւգ պօղուգ պիր սէսլէ քէնտի քէնտինէ
չու սէօզլէրի մըրըլտանտը .

— Աճա՛յիպ , նի՛չին քիմսէ կէլմէյօր, պէ.քճի հէր բէնչ-
չէհպիհ կիւնի սաաթ սէ.քիզտէն տօգուզա գատար տէմիչ
իտի . տուլ գատընըն պէօյլէ պիր ազ կէճիքմէսի պէնճէ մու-
ճիպի հայրէթ օլամազ, ֆագաթ օ ատէմին հէնուզ պուրա-
տա պուլունմամասընա սէպէպ նէ՞ օլույօր. պու ատէմ, պու
ատէմ քի Բօլ լը Րէվայէնին զէվճէսինէ միլադի օլմագ
իչին պու սաաթըն հուլուլինէ սապըրսըզլըգլա պէ.քլէյօր
իտի ,

Տիւգ, պիր միւտտէթ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա տու-

տագլարը թիթրէմէքտէ վէ կէօզլէրի խայինանէ բարլամագտա օլտուղու հալտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Եա կէլմէյէճէք իսէ, եա պու գատընը պուլմուշտա էսրարը քէշֆ իթմիշ իսէ, տէյու մըրըլտանտը։

Տագըգալար կէչտիքճէ միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ըզթըրապ ու հէյէճանը թէզայիւտ իթմէյէ պաշլատը. խասմը ճան պիլտիյի ատէմի էլէ կէչիրէմէմէք ֆիքրի, քէտէր ու տէհշէթինի արթըրըյօր, պուրուշմուշ օլան ալնընտան տամլա տամլա թէրլէր ագըյօր իտի. սաաթ տօգուզա կէլտի, եինէ մէյտանտէ քիմսէլէր եօգ, տըգգաթլա էթրաֆընա կէօզ կէզտիրտի, նէ Բօլ լը Բէվվայէնին տուլ զէվճէսի վէ նէ տէ մազլում ատէմին ինթիգամընը ալմագ սէվտասընտա պուլունան չախսը մէճհուլ, հիչ պիր թարաֆտան զուհուր իթմէմիշլէր իտի. տիւզ թիթրէյէրէք քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ հէր շէյ մահվ օլտու տէմէք տիր, միւթլագա պունլար եէքտիկէրինէ գավուշմուշ օլմալը տըրլար, շիմտի նէ՞ եաբմալը, տէտիքտէն սօնրա, անպէան մուգավէմէթսուզ պիր տէրէճէյէ վասըլ օլան հէյէճան ու ըզթըրապաթընա արթըգ թահամմիւլ իտէմէյէրէք այաղտ գալգտը, աղըր աղըր եիւրիւյէրէք մէզարլարըն արասընտան գաբույա տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատըղը սըրատա, Բընէ Մուլէն տէ զիքրի սէպգաթ իտէն իւչ քիշիյէ ասլա էհէմմիյէթ վէրմէյուպ, աշաղը եօգարը կէզինիյօր իտի։

Թամ պու էսնատէ պիչարէ Ապէլին նաշը համիլ օլան արապա իլէ ճէնազէտէ պուլունան զէվաթ կէօրիւնտի. Բընէնին գալպի տէրհալ չարբմաղա պաշլատը, կէօզլէրի տօլտու. ճէնազէ արապասը հէնուզ բարմագլըղա էլլի ատըմ գատար ուզագ պիր մէսաֆէտէ իտի. Բընէ պիր տիւզիւյէ կէօզլէրի իլէ օ գալապալըգ իչինտէ մաթէմզէտէ վալիտէ իլէ զէվալլը հէմշիրէյի արաշտըրըյօր իտի. ճէնազէ արապասը մէզարլըղըն բարմագլըղընա եագլաշըպ տուրտու. պու էսնատէ կէօզ եաշլարընա միւսթաղրագ իքի գատըն արապա-

տան ինտիլէր, եանլարընտա կէնճ պիր ատէմ պուլունուպ քէնտիլէրինի թութըյօր վէ օ տա հազին հազին աղլայօր իտի։

Ուզուն վէ սիյահ նիգապլար պու իքի գատընըն եիւզլէրինի քեամիլէն սէթր իյլէմիշ իտի. Բընէ, արամագտա օլտուղու անա իլէ գըզըն պունլար օլաճաղընա շիւպհէ իթմէտի. Ֆիլ հագըգա մատամ լա Բէվվայէ իլէ Պէրթ ղայրէթլի մաքինաճընըն եանընտան կէչիպ կիթտիլէր։

Զէվալլը վալիտէ, պաչընը էօնիւնէ էյմիշ օլտուղու հալտէ եիւրիւյօր, պօղուգ պիր սէսլէ տուտագլարը արասընտան ղայրի միւնթազամ վէ պիլա իխթիյար սէօզլէր սատըր օլույօր իտի, կէնճ գըզ տա մէնտիլինի աղզընա թութարագ կիւճ հալ իլէ զապթը ֆէրեատէ միւգթէտիր օլույօր իտի։

Բընէ Մուլէն տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէէսիր օլտու. քիրբիքլէրի իւզէրինտէ կէօզ եաշլարը բարլամագտա օլտուղու հալտէ, օ տա ճէնազէյի թէչեի իտէնլէրին իչինէ գարըշտը, ճէնազէ արապտսը աղըր աղըր իլէրլէյիպ մատամ լա Բէվվայէնին պիր կիւն էվէլ կէլիպ, պէշ սէնէ իչին մուվադգաթէն իմթիյազընը իսթիհսալ իյլէտիյի մէվգըյա եագլաշըյօր իտի։

Զէվալլը Ապէլին տէֆն իտիլէճէյի մէվգը մէզարլըղըն պիր քիւշէսի իտի, ճէնազէ ալայընը թէչքիլ իտէն զէվաթ սօլ թարաֆա սաբտըգլարը էսնատէ, պիր ատէմ մէյտանէ չըգըպ պիրտէն պիրէ տուրտու վէ կէլիպ կէչէնլէրի կէօզտէն կէչիրտի. տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ օլան պու ատէմ՝ կէչէնլէրի պիրէր պիրէր նազարը տըգգաթտէն կէչիրտիյի սըրատա, մէզար ճիվարընտա պէյհուտէ պէքլէմիշ օլտուղու ատէմի գալապալըղըն իչինտէ կէօրմիւշ օլմաղըլա քէնտի քէնտինէ.

— Թա քէնտիսի, ալտանմայօրըմ, իշթէ միւթլագ օ ատէմ, ֆագաթ պու ճէնազէ քիմին, պունը տա անլամալըյըմ... տէտիքտէն սօնրա, օ տա, Բընէ կիպի ճէմաաթէ գարըշտը։

Մաթլուպ օլան մէվգըյա վասըլ օլտուլար, տէօրթ նէ-

ֆէր մէզարճը էլլէրինտէքի պէլլէրէ քիւրէքլէրէ տայանմըշ օլտուգլարը հալտէ աչըգ մէզարըն պաշընտա պէքլէյօրլար իտի ։

Քիլիսէտէն պէրի ճէմաաթա ըէֆագաթ իտէն բաբազ էֆէնտի ըաքիպ օլտուղու արապատան էնէրէք մէզարէ եագլաշտը, միւթէագըպէն էթիյէն Լօրիյօ, մատամ լա Բէվվայէ իլէ քէրիմէսինի ալըպ մէզարըն եանընա կէթիրտի. պատէհու թապութ չըգարըլըպ մէզարէ էնտիրիլտի, բաբազ տուայէ պաշլատը, ճէմաաթ սաքիթ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. զէվալլը վալիտէ իլէ հէմշիրէ ղայէթ մահզուն վէ մուզթարըպ հալտէ տիզ չէօքտիւլէր ։

Պիչարէ գատընճըղազ իլք տէֆա օլարագ աթըլան պիր գաչ քիւրէք թօբրաղըն աղըր աղըր թապութ իւզէրինէ տիւշմէսինտէն հասըլ օլան սէտայը իշիտիր իշիթմէզ քէնտինի ղայպ իթտի, էլլէրինի մէզարա տօղրու ուղատարագ տիլխըրաշ պիր սուրէթտէ ալէատէվամ.

— Ա՛հ . . . օղլում . . . չօճուղըմ . . . Ապէլճիյիմ, տէյու ֆէրեատ իտուպ տուրույօր իտի. հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամագտա օլան Պէրթին կէօզ եաշլարը տա, ճիյէրլէր բարչալայաճագ տէրէճէտէ ըզդաթէնկիզ իտի. հէլէ հաղըրուն միյանընտա պու հիւզնէնկիզ մէնզարէտէն միւթէէսիր օլմայան, աղլամայան կէօրիւնմէյօր իտի ։

Մէզար քեամիլէն էօրթիւլտի, Պէրթ պու էսնատէ թիթրէմէյէ պաշլատը, պիչարէ քէնտիսինի ղայպ իթմիշ օլմաղըլա զէվալլըյը ալըպ բաբազ էֆէնտինին պէրապէր պինիպ կէլտիյի արապայա կէօթիւրմէք լազըմ կէլտի. պինաէն ալէյհ էթիյէն Լօրիյօ մաթէմզէտէ վալիտէյէ թէդարրուպ իտէրէք հազին պիր սէս իլէ.

— Մատամ, արթըգ հէր շէյ օլուպ պիթտի . . . պիւսպիւթիւն գուվվէթտէն տիւշտիւնիզ, մատմազէլ Պէրթ իլէ պիրլէշէրէք հէման գալգըպ կիտէլիմ, տէմէսի իւզէրինէ, զէվալլը տուլ գատըն այաղա գալգտը, քէսիք, ֆագաթ ճիտտի պիր թավր իլէ.

— Տօգթօր, զանն իթտիյինիզ գաատար զաիֆ վէ պիմէճալ տէյիլիմ... արթըգ կէօզ եաշլարըմ գուրուտը, բէգ չօգ աղլատըզըմ իչին կէօզլէրիմտէ պիր տամլա եաշ գալմատը... սիզ Պէրթին եանընա կիտինիզ, անը կէօզէտինիզ, տէմէսի իւզէրինէ, կէնճ տօգթօր հայրէթ իլէ։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, պիզտէն այրըլաճագմը՞սընըզ, տէյու հայգըրտը։

— Էօյլէ իյճապ իտիյօր։

— Ծագաթ նի՞չին...

— Ուզուն ուզաատիյէ սէպէպինի սօրմայընըզ զիրա ճէվապ ալամազսընըզ... սիզէ չու գաատար սէօյլէյէպիլիրիմ քի, պիր վապիֆէ, հէմ տէ մուգաատէս պիր վազիֆէ տահա իյիճա իտէճէյիմ, էպէտիյէն զայպ իթմիշ օլտուղում պու սէվկիւլի եավրումա պիր վատիմ վար... իչթէ օ վատիմի եէրինէ կէթիրէճէյիմ։

— Ծագաթ պէն սիզի պուրատա եալընըզ պըրագամամ։

Արթըգ մատամ լա Րէվվայէնին գուլաղընա պիր սէօզ կիրմէյօր իտի. պու էանատէ էթիյէնին նէզտինէ պիր ատէմ թէզարրուպ իտուպ ֆըսըլտայարագ։

— Միւսիւ գօրգմայընըզ, սիզ պըրագըպ կիտինիզ... պէն մատամ Մ՚օնթիյէյի նազարը տըգգաթատան այըրմամ, նէրէյէ կիտէրսէ քէնտիսինի թէագըպ իտէրիմ վէ վիճուտիմտէն իսապէրտար օլմամասընա չալըշըրըմ, տէտի։

Պու ատէմ Րընէ Մ՚ուլէն օլուպ, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ տա աղաճլարընն արգասընա սագլանարագ պիր տագըգա քէնտիսինի նազարը տըգգաթատան այըրմայօր իտի։

Էթիյէն մուխաթիպինէ եիւզիւնէ պագտը, տէրհալ գալպէն պիր էհնիյէթ վէ իթիմատ հասըլ իտուպ, զայէթ եավաշ պիր սէս իլէ։

— Էվվէթ, կէօզէտինիզ միւսիւ րէճա իտէրիմ, մուհաֆազասընա իթթինա իտինիզ, տէտի։

— Սիզ միւսթէրիհ օլունըզ, հէման մատամազէլ Պէրթին եանընա կիտինիզ։

Կէնճ տօղթօր սօն տէֆիա օլարադ պիր տահա մատամ լա Բէվվայէյէ պագաը, պիչարէ գատըն թէֆքըար տօլտուրուլ-մուշ օլան չէուգուրըն քէնարընտա տիզ չէօքմիւշ քէնտի քէնտինէ տուալէր օգումադլա մէչղուլ օլույօր իտի։

Էթիյէն, պիր տէրէճէյէ գատար գալպէն էճինյէթ հասըլ իտէրէք վէ քէնտիսինէ մուավէնէթ արզ իտէն շախսը մէճհուլըն էլինտէն թուրթուպ սըղարադ ուղագլաշար. մէզարճըլար իշլէրինի ալթերմիշլէր իտի. իշլէրինտէն պիրիսի պիր կիւն էվվել մատամ լա Բէվվայէնին թէնպիհ իթմիշ օլտուղու թահտատան մամուլ պիր խաչը, մէզարը թէզէին իթմէքտէ օլան չիչէք թաճլարընըն օրթասընա վազ իթմէքլէ արգատաշլարընըն եանընա կիթտի։

Մէզարըն եանընտա իւչ քիշիտէն պաշգա քիմսէ գալմատը, պունլարտան պիրիսի մատամ լա Բէվվայէ իտի քի, մէզարըն քէնարընա տիզ չէօքիւպ տուասընը իքմալ իտիյօր իտի. իքինճիսի Րընէ Մուլէն օլուպ, պիչարէ գատընըն պիր գաչ ատըմ արգասընտա պուլունույօր իտի. իւչինճիսի տէ Եաբրագլար արասընտա սագլանմըշ օլան տիւգ ժօրժ Տըլթուր-Վօտիյօ օլմադըլա, տէֆին իտիլէն զաթըն քիմ օլտուղունը անլամագ մէրագընտա իտի։ Խայընը մէրգում խաչըն իւզէրինտէ եազըլան

Ս. Պ Է Լ

իսմինի օգուտը. վալիտէսի էվլատընըն պու եօլտա վուգու պուլան թէնպիհինի ունութմամըշ իտի, տիւգ քէնտի քէնտինէ.

— Ապել, պէն պունտան պիր շէյ անլայամայօրում, տէյու մըրըլտանտը։

Մատամ լա Բէվվայէ պիր գաչ տագըգա տահա տուասը իլէ մէչղուլ օլտուգտան սօնրա այագա գալգտը, մէզարըն իւզէրինտէ պըրագըլան թաճ չէքլինտէ չիչէք տէմէթլէրինին պիրինի ալարագ իշիտիլէճէք պիր սէս իլէ.

— Էվէ՛տըմ, կէօրիւյօրսուն եա՛, պէն հիչ պիր շէյի

ունութմատրմ. . . տէտիյի սրրատա, Բընէ Մուլէնտէ քէնտի քէնտինէ.

— Աճէպա նէ՞ եաբաճագ, տէտիյի կիպի. Ժօրժ Տըլաթուր Վօտիյօ տա եինէ պու էսնատէ քէնտի քէնտինէ շու սուալի իյրատ իյլէյօր իտի։

— Աճէպա պու գատըն քի՞մ օլույօր։

Զէվալլը վալիտէ էվլատընըն մէզարընտան այրըլտը, աղըր աղըր պիր եօլ թութուպ եիւրիւմէյէ պաշլատը, Բընէ Մուլէն արատա էլլի ատըմ գատար պիր մէսաֆէ պըրագարագ քէմալի իհթիյաթ վէ տըգգաթլա քէնտիսինի թէագըպ իյլէյօր իտի. տիւգ տէ երլան կիպի եաբրագլարըն վէ մէզարլարըն արասընտա սագլանարագ հէր իքիսինիտէ նազարը տըգգաթտան այըրմայօր իտի։

Մէզարլըղըն հէր ճիհէթի խալի օլուպ, խուսուսի իլէ պահս իթիյիմիզ զաթլարըն տօլաշտըգլարը մէվգըտա քիմսէ կէօրիւնմէյօր իտի, մատամ լա Բէվվայէ էբէյիճէ իլէրլէտիքտէն սօնրա, էթրաֆը աղաճլար իլէ մուհաթ էսկի պիր մէզարըն եանընտա տուրտու քի, սիյահ թաշը իւզէրինտէ զիքրի սէպգաթ իտէն «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր պուլունույօր իտի։

Զէվալլը գատըն պու մէզարա թէգարրուպ իտէր իթմէզ տիզ չէօքտի, եէրէ գաբանտը, թէքրար աղլամայա պաշլատը, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ հագըգաթը հըսս իտէրէք խէվֆ ու տէհշէթլէ թիթրէմէյէ պաշլայարագ քէնտի քէնտինէ.

— Թա՛ քէնտիսի . . . մագթուլըն զէվճէսի օլան տուլ գատըն իշթէ պու տըր, իշթէ պու ատէմտէ քէնտիսինի թէագըպ իտիյօր, պէլքի պիրլէշիպ գօնուշմուշ տըր, պէլքիտէ պէնի մահվ իտէճէք օլան էսրարտէն պու գարըյը խապէրտար իթմիշ տիր, տէյու մըրըլտանտը։

Տիւգ, մէյուսիյէթ վէ թէհավիւր իլէ նէ եաբաճաղընը շաշըրարագ եումրուգլարընը կէօյսիւնէ վուրուպ տէօյիւնմէյէ պաշլատը, աղաճ տալլարընըն արգասընտա սագլանտը,

պուլունտուղու մէվգըտա սէօյլէնէն սէօզլէրի իշիթմէմէսի գապիլ տէյիլ իտի։

Բընէ Մուլէնտէ պիչարէ վալիտէնին արգա ճիհէթինտէ վէ պիր գաչ ատըմ դատար ուզագտա պուլունույօր իտի. մատամ լա Բէվվայէ խայլի զէման աղլատը, տուա վէ նիյազ իլէ մէշղուլ օլտու, պատէհու էլինտէ թութմագտա օլտուղու չիչէք տէմէթինի զէվճինին մէզարը իւզէրինէ վազ իտէրէք, հազին վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ շու սէօզլէրի իյրատ իյլէտի։

— Սէվկիլի մազլում, մէզարընըն իւզէրինէ կէթիրիպ վազ իթտիյիմ չիչէք տէմէթի օղլունըն սօն արզուսը տըր, պէնտէ պու սուրէթլէ սօն խըտմէթինի իյֆա իթմիշ օլույօրում... էվվէ՛թ, մէզարընըն իւզէրինտէն պէօյլէ պիր տէմէթ ալըպ կէթիրմէքլիյիմի Ապէլճիյիմիզ թէնպիհ իթմիշ իտի, պէնի պուրայա օ կէօնտէրտի... եավրուճըղըմըզը սէն շիմտի կէօրմիւշոին տիր... եիրմի սէնէտէն պէրի հէր հաֆթա պուրայա կէլիպ տիզ չէօքէրէք, ատալէթին մէյտանէ չըգմասը իլէ մասումէն գաթլինէ սէպէպ օլան ճանիլէրի պուլմագ իչին, ճէնապը Հագգա իթտիյիմիզ ըէճա վէ նիյազլէրի էլպէթ սիզէ պիլտիրմիշ տիր. լաքին շիմտիյէ գատար պիր շէյ պուլամատըգ, իշթէ Ապէլճիյիմիզտէ վէֆաթ իթտի... իքինիզտէ պէնի պէքլէյինիզ... չօգ սիւրմէզ պէնտէ եանընըզա կէլէճէյիմ. ա՛հ, Պէրթ տիւնեատէ եալընըզ պաշընա գալմամըշ օլսա, պիր ան էվվէլ սիզէ գավուշմագ պէնճէ նէ պէօյիւք սաատէթ տիր...

Պիչարէ գատըն, պու էսնատէ մէնպայի գալպտէն ճօշուպ կէլէն կէօզ եաշլարընըն թէէսիւրաթընա զալէպէ իտէմէտի, թէքրար աճը աճը աղլամայա պաշլատա։

36

Պիչարէ տուլ գատըն կէօզ եաշլարընա միւսթապրագ վէ սօն տէրէճէ միւթէէսիր օլտուղու հալտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Բօ՛լ, սէվկիլի Բօ՛լ... տիւնեատա մաղլում վէ պիկիւնահ օլտուղունա պէնտէն պաշդա վագըֆ օլան գալմատը . Պէրթ , հադըգաթտէն խապէրտար տէյիլ վէ խապէրտար օլամայաճադ տըր . պունտան պէօյլէ բէ.ք չօգ եաշաեամայաճաղըմ... պու աղ միւատէթ զարֆընտա չօգտան պէրի թահարրի իտուպ տա քէչֆ իտէմէտիյիմիզ հադըգաթ մէյտանէ չըգմազտա , եվինէ նամընա սիւրիւլէն լէ.քէ իպալէ օլունմազտա , պու էօտար իլէլ էպէտ գարանլըդ իչինտէ գալըպ կիտէճէ.ք տիր , տէտի ։

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ , տուլ գատընըն պու սէօզլէրինի խէվֆ ու տէհչէթլէ տինլէմէ.քտէ վէ քէնտի քէնտինէ .

— Սէրահէթէն անլաշըլը.յօր .քի , պու գատըն հէնուղ պիր չէյտէն խապէրտար տէյիլ... ֆագաթ օ մէճհուլ սէյեահ արդասընտա պուլունույօր , սէօզլէրինի իչիտիյօր , հէման չիմտի ֆօյայը մէյտանէ չըգարաճադ վէ հէր չէյ զահիր օլաճադ , տէմէ.քտէ իտի ։

Օ սըրատա տիւգին թիթրէ.ք էլինտէ պիր իըչագ օլտա իտի , խէվֆ ու հէյէճան սայըգտասը իլէ մատամ լա Րէվվայէնին սէօզլէրինի քէնտիսի կիպի իչիտէն ատէմին իւղերինէ աթըլարագ իչինի պիթիրէճէ.ք իտի ։

Զէվալը մաթէմէտիկէտէ գատըն սօն սէօզլէրի թէլաֆֆուզ իյլէտիյի սըրատա , Րընէ Մուլէն մուամալէյհայէ թէգարրուզ իտէրէ.ք , պիրտէն պիրէ .

— Մատա՛մ, մէյուս օլմայընըզ, սիզէ պէնտէ մուամէնէթ իտէճէյիմ, տէտի ։

Տիւդին եիւզի մօրարաը, վահշի հայվանլար կիպի զարիպ պիր շէքլէ թէհավիւլ իթտի, մէճհուլ ատէմին սէօյլէտիյի սէօզլէրի իշիտուպ լայըգը իլէ անլամագ իչին տըգդաթընը արթըրտը, խայըն հէրիֆին կէօզլէրինտէն աթէշ ֆըրլայօր իտի.

Մաթէմզէտէ դատըն, պիրտէն պիրէ քէնտիսինէ պու սէօզլէրի սէօյլէյէն ատէմին քիմ օլտուղունը կէօրմէք իչին արդասընա տէօնտի, Բընէյի կէօրիւնճէ պաշտան այաղա դատար թիթրէյէրէք.

— Էֆէ՛նտի, սիզ քի՞մսինիզ, նէ սէլահիյէթ իլէ պէնիմ կիպի մաթէմզէտէ վէ մէյուս պիր դատընըն, քէնտի ալէմինտէ իթտիյի տուա վէ թէզալլումի թէֆթիշ վէ թէտդըգա դալդըշըյօրսընըզ, տէմէսի իլէ, Բընէ տահա զիյատէ պիչարէ դատընա եագլաշարագ.

— Մատա՛մ, պէնի թանըմայօ՞րմուսընըզ, պիր քէրրէ տըգդաթլա եիւզիւմէ պագընըզ . . . տիւշիւնինիզ . . .

— (Տըգդաթլա Բընէյէ պագարագ.) Խայըր միւսիւ թանըմայօրում, վէ շիմտիյէ դատար սիզի կէօրտիւյիմի խաթըրլայամայօրում.

— Մազուրսընըզ մատամ, պէնիմ կիպի չաբգըն պիր չօճուգ, արատան օն սէքիզ սէնէ կէչտիքտէն սօնրա թապիյի թանընմայաճագ պիր հալէ կէլիր, ֆագաթ իսմիմի սէօյլէյինճէ անլարսընըզ, պէն Բընէ Մուլէն տէյի՞լմիյիմ.

— (Միւթէֆէքքիւրանէ.) Բընէ Մուլէն . . . Բընէ Մուլէն . . .

— Պու իսմիտէ՞մի խաթըրլայամատընըզ.

— Հիչ պիր շէյ անլայամատըմ.

— (Հազին պիր սէտա իլէ.) Միւսիւ Բօլ լը Բէվվայէնին, սայիգայի չէֆգաթ ու մէրհամէթլէ Սէնթ-Մարթէն ըլխթըմը իւղէրինտէքի ֆապրիգասընա ալտըզը քիւչիւք Բընէյի ունութտունը՞զ մը. միւթէվէֆա զէվճինիզին բէտէրանէ պիր լութֆու հիմայէ իլէ եէթիշտիրմիշ, թահսիլ ու թէրպիյէսինէ իթինա իթմիշ օլտուղու քիւչիւք Բընէ հալա խաթ-

ընընզա կելմէտի՞ մի. տիզլէրինտէ Ապել իլէ Պերթի սըչրատըպ օյնատան, մուհապէթինիզէ մաղհար օլան Ընէյի պիւսպիւթին ունութտո՞ւնըզ մը. ֆագաթ օ Ընէ սիզի հալա սէվէյօր, հէմտէ ուղուրունըզտա հայաթընը ֆէտա իթմէքտէն չէքենմէյէճէք տէրէճէտէ սէվէյօր։

Պու սէօզլէր մատամ լա Բէվվայէնին զիհնինտէ չօդտան պէրի դաբանմըշ օլան մահֆազայը աչտը, ազիմ պիր թէէսիւրլէ հայդըրարագ.

— Ընէ . . . Ընէ . . . տօսթում սիզմիսի՞նիզ, չօճուղում սէ՞նմիսին . . . Ա՛հ, հէման սիզի թանըեամատըղըմ իչին աֆվընըզը ըէճա իտէրիմ, սէնտէն այրըլտըգտան սօնրա նէլէ՞ր չէքտիմ, նէ՞ գատար կէօզ եաշլարը տէօքտիւմ, նէ՞ գատար մուզթարըպ օլտում, տէտի։

— Պիլիրիմ մատա՛մ, հէր հալինիզէ վադըֆ օլտում։

— Սէն, զէվալլը Ապելճիյիմի հէնուզ չօճուդ օլտուղու զէման կէօրտիւն, բէտէրի սէնի նէ տէրէճէ սէվէրսէ, սէնտէ քէնտիսինի օ գատար սէվէր իտին, ա՛հ, իշթէ օ զէվալլըտա կէնճ կէնճ վէ մագսատընա նայիլ օլմագսըզըն թօբրաղա կիրտի. պիչարէ էվլատըմ, զէվալլը բէտէրճիյինին մասումիյէթինի մէյտանէ չըգարապիլմէսինէ էճէլ էման վէրմէտի. էվվէթ ազիզիմ Ընէ, զէվճիմին միւթթէհիմ օլմատըղընա սէնինտէ վիճտանէն գանաաթ վէ իթիմատըն վար տըր։

— (Մէյուսանէ.) Հէյհա՛թ, պիչարէ չօճուղը միւթէսէլլի իթմէք իչին կէլտիմ. ֆագաթ բէք վադըթսըզ կէլմիշիմ. . . ուսթամըն, վէլինիյմէթիմին մասումիյէթինի իսպաթ իչին իգթիզա իտէն տէլիլլէրի պէյհուտէ արամըշ տուրմուշսընըզ, հալ պու քի պէն օ տէլիլլէրի էլէ կէչիրտիմ, մատամ։

Էլէքթրիդ պաթարեասընա մարուզ պիր ճիսմ կիպի Անժէլին վիճուտի հէյէճան վէ թէէսիւրլէ սէրաբա թիթրէմէյէ պաշլայարագ.

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, տէյու հայդըրտը. Ընէ Մուլէն իսէ ճիտտի պիր թավր իլէ.

— Հադըգաթը սէօյլէյօրում մատամ. . . սիզէ պիր իւ-

միւտ վերմէք, տահա տօղրուսը հագըգաթտէն խապերտար իթմէք էմէլի իլէ սէքիզ տօգուզ կիւնտէն կէրի Բարիզ իչինտէ սիզի արայօր իտիմ. պու միւտտէթ զարֆընտա սիզէ թէսատիւֆ իթմիչ օլսա իտիմ, պիչարէ Ապէլի էճէլին բէնչէսինտէն գուրթարամազսամտա, հիչ օլմազսա նամընտաքի լէքէյի թէմիզլէյէպիլիր իտիք... տէմէսի իւզէրինէ, տուլ դատըն իչիթտիյի սէօզլէրէ բէք տէ իթիմատ իթմէտիյինի կէօսթէրիր պիր հալ իլէ.

— Պու պիր խէյալը մուհալ տըր, տէտի։

— Նի՞չին խէյալը մուհալ օլսուն։

— Պիզ Ապէլ իլէ պէրապէր, գարանլըգ իչինտէ գալան թէհարրիյաթը քէչֆ իթմէքտէն պիր ան կէրի գալմատըզըմըզ հալտէ, պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէտիք, գաթիլլէր բօլիս նաղարընտանտա պիզիմ նաղարըմըզտանտա դաչըպ գուրթուլտուլար, ա՛հ, պու օլմայաճագ պիր շէյ տիր։

— Բէք կիւզէլ, պիզտէ մուհալ իչինտէ իհթիմալի արաշտըրըր պուլուրըզ։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, գաթիլլէրի մէյտանէ չըգարապիլէճէ՞քմիյիզ։

— Պունա ասլա շիւպհէմ եօգ։

— Քէնտիլէրինի հաքիմլէրէ թէսլիմ իտէպիլէճէ՞քմիյիզ, պաշլարընը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իթմէք միւմքին օլաճա՞գ մը։

— Օ պահսա կէլինճէ գաթի պիր սէօզ սէօյլէյէմէմ... պէլքիտէ ատալէթը պէշէրիյէ պունա միւսա՞իտ օլամազ, էլտէ իտիլէն տէլիլլէր վէ իմարէլէր անլէրի ճէզայա չարբաճագ տէրէճէտէ տիր. Ֆագաթ... նէ հալ իսէ զէվճինիզին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թաթհիր իտէպիլէճէյիզ. էմին օլունըզ քի թէրք իթմիչ օլտուզունըզ լա Բէվվայէ նամընը թէքրար իհրազ իտէպիլիրսինիզ...

— Պու ալչագլարընը պու խայընլարընը իզինի պուլապիլէճէյինիզտէն էմի՞նմիսինիզ։

— Էվվէթ մատամ... էօյլէ զանն իտէրիմ։

— Բօլըն մոսումիյէթինէ տայըր էլինիզտէ դավի պիր տէլիլ վէ իմարէ վա՞ր մը։

— Էվվէ՛թ, մատամ...

— Նէ՞ կիպի։

— Օն պէշ կիւն էվվէլ Լօնտրատա թէսատիւֆէն վէ տահա տօղրուսը ճէնապը Հադգըն պիր ճիլվէսի օլմադ իւզրէ պիր իմարէ էլէ կէչիրտիմ...

— Իչէ եարայաճադ պիր չէ՞յ մի։

— Պու պիր մէքթուպ միւսվէտտէսի տիր մատամ, պիր դատըն թարաֆընտան եազըլմըշ տըր... պու դատընըն մախլասը միւնտէրիճ օլուպ Նէօյլի քէօրիւսիւ ճինայէթինտէն պահս իտիյօր... թարիխտէ այնի թարիխ տիր, կէրէք պու ճինայէթի իյդա իտէնլէրին վէ կէրէք հագըգաթը մէյտանա չըգարմագ իսթէյէնլէրին, թէրէտտիւտ վէ շիւպհէլէրինէ ասլա լուզում դալմայաճադ տէրէճէտէ դանաաթպախչ իտիյօր... պունտան պաշգա իքի կիւն էվվէլ պիր իմարէ տահա եադալատըմ. եանըմտա Պըրունվայէ նամը եատ իտիլտի... շիւպհէլէնտիմ, պազը չէյլէր սօրուպ անլատըմ, հագըգաթ պու ճիհէթտէնտէ զահիր օլաճադ տըր։

Մատամ լա Բէվվայէ թիթրէյէրէք վէ պէնզի սաբ սարը քէսիլտիյի հալտէ պու սէօզլէրի տինէյօր իտի. Բընէ Մուլէնին պէյան իյլէտիյի միւթալաաթ քէնտիսինէ բէք զարիպ վէ իթիմատէ զայրի շայան կէօրիւնիյօր իտի, պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.

— Նէ հալ իսէ, պու տէտիյինիզ միւսվէտտէ նէ՞րէտէ տիր, տէյու սօրտու։

— Օտամտա տըր... Ֆադաթ պու ադշամ էլինիզէ վասըլ օլուր, մուգատտէմա Ապէլ իլէ իճրա իթտիյինիզ թահգըգաթ վէ թէհարրիյաթէ, պունտան պէօյլէտէ պիրլիքտէ տէվամ իտէրիզ, շիմտի էլիմիզտէ սէրրիշթէ վար տըր, միւթլագա պու սայէտէ պիր նէթիճէ իսթիհսալ իտէճէյիզ... էվվէ՛թ մատամ, սիզի եէմին իլէ թէէմին իտէրիմ քի պու սէֆէլ մաւվաֆֆագ օլաճաղըզ։

— (Մահզունանէ.) Ա՛հ, չու հալիմտէ սիզի կէօնտէրիպ տէ պանա իւմիւտ վէ թէսէլլիպախշ իտէն ճէնապը Հադգը թագտիս իտէրիմ... բէք կիւզէլ անլայապիլիրսինիզ քի պու կիւն գալպիմ էվվէլքի կիպի պիր տէյիլ, իքի սուրէթլէ ճէրիհէտար տըր, տիւնեատէ պէնիմ իչին հէր շէյ պիթտի տէմէք տիր. պունտան պէօյլէ պէնիմ իչին Եէկեանէ մէտարը շէվգ ու թէսէլլի պիր շէյ վար իսէ, օտա մազլում զէվճիմին նամընա սիւրիւլէն լէքէնին թէմիզլէնտիյինի կէօրմէքտէն իպարէթ տիր։

Սէնէլէրճէ չէքտիյի աղապ ու ըղթըրապ վէ պիր գաչ հաֆթատան պէրի ալէտտէվամ տիւչար օլտուղու տէրտ ու քէտէր, պիչարէ գատընճըղազը պիւսպիւթիւն խարապ վէ բէրիշան իյլէտիյի աբ աշիքեար կէօրիւլիւյօր իտի. Բընէ Մուլէն, մումաիլէյհանըն արթըգ քէնտիսինի տինլէմէյէ մէճալի դալմաաըղընը անլամագլա, քէմալի հիւրմէթ վէ մուհապէթ իլէ.

— Մատամ, գօլումա տայանընըզ... միւսաատէ իտինիզտէ սիզի Նօթըրտամ Տըշան սօգաղընա գատար կէօթիւրէյիմ, ոիզի իդամէթ իթտիյինիզ խանէնին գաբուսը էօնիւնտէ պըրադաըգտան սօնրա իդամէթկեահըմա կիտէր վէ վատ իթտիյիմ միւսվէտտէյի համիլ օլարագ տէրհալ եինէ եանընըզա կէլիրիմ, տէտի։

— Բէք կիւզէլ, բէք կիւզէլ, թէքլիֆինիզի մաէլմէմնունիյէ գապուլ իտէրիմ։

Բընէ Մուլէն, պիր էվլատըն վալիտէսի հագգընտաքի մուամէլաթը ֆէրզէնտանէսինէ մուատիլ պիր հիւրմէթ ու մուհապէթլէ մաթէմզէտէ գատընըն գօլունտան թութտու, պիրլիքտէ աղըր աղըր մէզարտան ուղագլաշտըլար։

Եաբրագլար արասընտա սագլանմըշ օլան տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պուրայա գատար պէյան իթմիշ օլտուղումուզ սէօզլէրին պիր հարֆընը պիլէ զայ իթմէմիշ իտի. պու էսնատէ օտա կիզլէնտիյի եէրտէն չըգտը, մէզարլարըն արասընա սօգուլարագ վէ սըգ սըգ նէֆէս ալարագ քէմալի

սիւրաթլա գաբույա եագլաշտը. վիրուտինէ ինթիզար իթ-
մէքտէ օլան բօլիս մէմուրը Թէֆէր, տիւգ ճէնապլէրինի
պէօյլէ սիյմասը թէղայիւր իթմիշ վէ կէօզլէրի գան չանա-
ղընա տէօնմիւշ պիր հալտէ կէօրիւնճէ, ֆէվգէլատէ պիր
չէյ օլտուղունը անլատը, տիւգին քէնտիսինի նէզտինէ չը-
զըրըպ սէօղէ պաշլամասընա մէյտան վիրմէյէրէք, հէման
եանընա եագլաշըպ.

— Տիւգ հազրէթլէրի էմրինիզէ միւնթազըրըմ, տէմէսի
իւզէրինէ, ժօրժ սօլույարագ վէ անլաշըլըր անլաշըլմազ պիր
սէսլէ ճէվապ օլարագ.

— Կէլիյօր . . . պիր գաչ տագըգայա գատար մէղար-
լըգտան չըգըպ կիտէճէք տիր . . . տէտի։

— Եալընը՞զ մը։

— Խայըր, եանընտա մաթէմ էսվապը կիյմիշ պիր գա-
տըն պուլունույօր։

— Հէման շիմտի թէվգըֆ իտէճէ՞քմիյիմ։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ . . . պու ալչագ ատէմին, իգամէթ-
կեահընա գատար կիթմէսինէ մէյտան վէրմէք օլամազ. ան-
լայօ՞րմուսընըզ, պու նօգթա բէք մուհիմմ տիր։

— Պու ատէմին իգամէթկեահը ներէսի օլտուղունը ան-
լայապիլտինի՞զ մի։

— Խա՛յըր։

— Օ հալտէ քէնտիսինի իգամէթկեահընա գատար թէա-
գըպ իթմէք տահա էյի օլմա՞զ մը։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, եանընտա պուլունան տուլ գատը-
նա ատրէսինի վէրէմէզ օլմալը տըր, պու հալ պիզճէ մու-
խաթարալը տըր. ներէտէ իգամէթ իթտիյինի անլայամա-
տըմ իսէ տէ, արալարընտա ճէրէեան իտէն միւքեալէմէտէն
իսմինի էօյրէնտիմ. . . իսմի Բընէ Մուլէն տիր, սէնաթը մա-
քինաճը, Լօնտրատան կէլիյօր . . .

— Իշթէ պանա լազըմ օլաճագ չէյտէ պու տըր։

— Իգամէթկեահընը անլար անլամազ հէման կէլիպ
պանա պիլտիրինիզ։

— Տիւգ հազրէթլէրի, սիզ միւսթէրիհ օլունըզ, էմրինիզ հարֆիյէն իճրա օլունաճագ։

Պու էսնատէ Բընէ Մուլէնին, մատամ լա Բէվվայէնին գօլունտան թութմագտա օլտուղունը վէ գաբույա եագլաշտըղընը կէօրէն ժօրժ, ֆարդ իտիլիր իտիլմէզ պիր սէս իլէ Թէֆէրէ.

— Իշթէ պու տըր, տէտի։

— Սիյահ սագալլը ատէ՞մ մի։

— Էվվէ՛թ, վազիֆէնիզի հէման իճրա իտինիզ...

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պու ալչագ ատէմ, էսկի ճինայէթլէրինի թէզվիր վէ իդպալ բէրտէսի ալթընտա կիզլէյէպիլմէք մագսատը իլէ, Բընէ Մուլէն կիպի նամուսլը վէ սաֆֆէթի գալպ սահիպի պիր ատէմին թէվգըֆը իչին իգթիզա իտէն մուդատատէմաթը հազըրլամըշ վէ եօգարըտա խապէր վէրտիյիմիզ վէճհ իլէ, բօլիս մէմուրը Թէֆէրէ թէվգըֆ էմրինի վէրմիշ իտի. հիյնի թէվգըֆտա հասըլ օլաճագ մէնզարէյի տէհշէթֆէզայը լայըգը իլէ կէօրէպիլմէք իչին տէ, պուլունտուղու մահալի թէրք իլէ հէման վիճուտինէ միւնթազըր պուլունան քիրա ապասընա աթլատը, արապանըն պիր քէօշէսինէ չէքիլիպ վուդուաթէ ինթիզարէ պաշլատը, արապայա կիտէր իքէն արապաճըյատա շու էմրի վէրտի։

— Էմր ալմատըդճա պուրատան այրըլմա...

Պունտան Էվվէլ տիւգ իլէ միւլագաթընը խապէր վէրտիյիմիզ Թէֆէր. էլինէ քիւլլիյէթլի պիր բարա կէչինճէ սէվինճինտէն նէ եաբաճազընը շաշըրմըշ իտի, պինաէն ալէյհ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն վէրտիյի էմրի, նազըրընըն էմրինէ թէրճիհ իթմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի, հէր էմրինէ թապի օլտուգլարը հալ ու թավըրլարընտան անլաշըլան մայէթինտէ քի բօլիս էֆրատընա, էվէլճէ պէյինլէրինտէ գարարլաշտըրըլան իշարէթլէ հազըր պուլունմալարընը էմր իթտիյի սըրատա, անլէրտէ հազըր օլտուգլարընը պիր իշարէթը մաախսուսէ իլէ պէյան իթտիլէր։

37

Բընէ Մուլէն, ֆէլաքէթզէտէ վալիտէյի գօլունտան թութմուշ օլտուղու հալտէ եօլունա տէվամ իտիյօր իտի. դաբուտան տըշարը չըգար չըգմազ էթրաֆընա կէօղ կէզտիրուպ պիր քիրա արապասը արատը. պու սըրատա բօլիս մէմուրը Թէֆէրի կիւլէր պիր չէհրէ իլէ դարշըսընտա կէօրիւնճէ թէաճիւպ իտէրէք.

— Պանա պիր չէ՞յ մի սէօյլէյէճէքսինիզ... տէյու սօրմասը իլէ, Թէֆէր թավրընը պօղմայարագ զայէթ հալիմանէ վէ միւթէպէսսիւմանէ.

— Գանունէն վէրիլէն էմրէ թէվֆիգէն սիզի տէրտէսթ իտէճէյիմ, տէյէրէք սաղ էլինի պիչարէ մաքինաճընըն ումուզընա վազ իթտի.

Զէվալլը Բընէ իշիթտիյի պու սէօզլէրտէն պէյնինէ պիր եըլտըրըմ էնմիշ դատար միւթէէսիր օլտու, ֆագաթ բէֆագաթընտա պուլունան մաթէմզէտէ դատընըն եանընտա էսէրը զաաֆ կէօսթէրմէմէք իչին ճէպրը նէֆս իթտի. մատամ լա Բէվվայէ իսէ Թէֆէրին աղզընտան չըգան իլք քէլիմէտէն, պու հալին նէ միւտհիշ պիր սատմէ, պիր ֆէլաքէթ օլտուղունը անլամըշ վէ ճիյէրբարէսինին զայպընտան հասըլ օլան թէէսիւրէ, Բընէ կիպի էսկի վէ սատըգ պիր տօսթըն թէվգըֆը մուսիպէթի տէ զամմ օլունճա, թէբէտէն թըրնաղընա դատար թիթրէմէյէ պաշլամըշ իտի.

Բընէ, պիր միւտտէթ հայրէթլէ բօլիս մէմուրընըն եիւղիւնէ պագտըգտան սօնրա քէնտինի թօբլայարագ.

— Պէնի թէվգըֆ իտիյօրսունըզ հա՛, եանլըշընըզ վար տօսթում, պէն պէօյլէ լաթիֆէլէրտէն տէ ասլա խօշլանմամ, էկէր պէնիմ իլէ լաթիֆէ իթմէք իսթէյօր իսէնիզ, իյթի-

բաֆ իտէրիմ քի պու հարաքէթինիզ բէք մինասիպէթսիզ տիր, տէտի։

— Սիզի թէէմին իտէրիմ քի մագսատըմ լաթիֆէ տէյիլ տիր, թէվդըֆընըզ տա էմրի դանունիյէ միւսթէնիտ տիր։

— Էօյլէ իսէ պէնի արատըղընըզ ատէմլէրտէն պիրինէ պէնզէթմիշ օլմալըսընըզ։

— Արատըղըմ սիզ օլտուղունուզը եագընէն պիլիրիմ։

— (Տէհշէթինտէն կէրի չէքիլէրէք.) Պէն հա՛, պու միւմքիւն տէյիլ։

— Սիզ Լօնտրատան կէլէն մաքինաճը Բընէ Մուլէն տէյի՞լմիսինիզ։

Բօլիս մէմուրընըն պու սօն սէօզիւ իւղէրինէ Բընէ Մուլէն եանլըշլըգ օլմատըղընա դանաաթ հասըլ իթտի վէ օ անտէ ագլը պաշընտան կիտուպ ատէթա թէճէննիւն իթմէսինէ բամագ գալմըշ իսէ տէ, ֆէվդէլատէ պիր մէթանէթլէ քէնտիսինի թօբլատը վէ եիւքսէք սէս իլէ բօլիս մէմուրընա.

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պէնի նէ՞ կիպի պիր ճիւնհա իլէ իթհամ իտիյօրլար, տէտի։

— Օ՛, միւսիւ օ գատար պաղըրմայընըզ, սիզտէն իթաաթ, սիւքիւնէթ իսթէրիմ, կէօրիւյօրսունըզ քի եալընըզ տէյիլիմ, սիզի ճէպրէն տէ կէօթիւրէպիլիրիմ, հայտէ արդամ սըրա կէլինիզ։

Օ զէմանա գատար սաքիթ պիր հալտէ պուլունան մատամ Անժէլ, Բընէնին մուգավէմէթ ազմինտէ պուլունտուղունը ֆէրգ իտուպ իսթիրհամքեարանէ պիր սուրէթտէ.

— Բընէ օղլում, վազիֆէլէրինի իյֆա իտէն պու զայրէթլի մէմուրլարա մուգավէմէթ իթմէյէրէք արդալարը սըրա կիթմէնիզի բէճա իտէրիմ, իլք իսթինթադտա իյզահաթը լազըմէյի իթա իլէ եագայը գուրթարապիլէճէյինիզէ էմինիմ, պէնիմ տէ սիզէ միւնթազըր պուլունաճաղըմը ունութմա, տէյինճէ Բընէ, քէնտինի թօբլայարագ.

— Էվվէթ մատամ, հագգընըզ վար, պու եանլըշլըղը մէյտանէ չըգարմագ իչին պէշ տագըգա քիֆայէթ իտէր . . . պիր արապայա պինէր տօղրուճա իգամէթ կեահընըզա մուվասըլէթ իտէր վէ օրատա պէնի պէքլէրսինիզ տէյի՞լ մի, հա՛, ազ տահա ունուտաճագ իտիմ, պէնի տէրաղուշ իթմէզմիսի՞նիզ, տէտի։

— Սիզի տէրաղուշ իթմէյէ քէմալի արզու իլէ հազըրըմ։

Ֆելէքզէտէ գատըն, հէման գօլլարընը աչըպ զէվճինին նամուսընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէք ուղուրընտա, մահբէսէ կիթմէքտէ օլան զէվալլը Բընէյի գուճագլայըպ սինէսինէ պաստը. Նէ՞ հիւզնէնկիզ մէնզարէ, մատամ լա Քէվվայէ պիր միւտտէթ գօլլարընը Բընէնին պօյնունտան այըրմատը, հաղին հաղին աղլատը, պատէհու ճէլպ իտիլէն պիր արապայա պինէրէք մահալը իգամէթինէ տօղրու եօլա չըգտը։ Պու սըրատա Բընէ, բօլիս մէմուրընա խըթապէն.

— Միւսիւ, պէնի ներէյէ կէօթիւրէճէյինիզի սիւալ իտէպիլի՞րմիյիմ, տէտի։

— Էվէլ էմիրտէ էն եագըն պուլունան գարագօլխանէյէ, ոանիէն բօլիս նէզարէթինէ . . .

— Բէք կիւզէլ, հայտէ գարագօլա կիտէլիմ, միւսթէրիհ օլունըզ միւսիւ, վիճտանըմա գարշը մահքիւմ օլմատըզըմ իչին ֆիրար գաստինտէ պուլունմայաճաղըմ, նէզարէթէ կիտէր կիթմէզ սալը վէրիլէճէյիմէ իթիմատըմ պէրքէմալ տըր։

Պուրատա սէօզէ նիհայէթ վէրիլէրէք ճիվարտա վագը գարագօլխանէյէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատըլար. Թէֆէրին, Բընէյի տօղրուտան տօղրույա բօլիս նէզարէթինէ կէօթիւրմէմէսի օգույանլարըմըզըն հայրէթինի մուճիպ օլաճագ տըր։

Էվվէթ, Թէֆէր, Բընէյի տօս տօղրու բօլիս նէզարէթինէ կէօթիւրմէյօր իտի. չիւնքի համիլ օլտուղու էմիրնամէտէ Բընէնին իսմի օլմատըզը կիպի, պիր գաչ կիւն զար-

ֆընտա , տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ կիպի պիր ալչագ իլէ սըգ սըգ միւլագաթ խտուպ տահա պիր չօգ բարալարա քէսպը իսթիհգագ իթմէք իչին , Րընէնին մահալի իգամէթինի էօյրէնիպ տէ քէյֆիյէթի տիւգե պիլտիրմէք իսթէյօր խտի . պինաէն ալէյհ պէյհուտե վագըթ ղայպ իթմէմէք վէ պիր պէհանէ պուլուպ հէման պիր բաւօրթօ թանղիմինէ միւպաշիրէթ իթմէք միւթաալասը իլէ , պիչարէ մաքինաճըյը գարագօլա կէօթիւրմիւշ խտի ։

Վուգուաթը, թէաթրօյա կէլէն սէյիրճիլէր կիպի արապանըն իչինտե թէմաշա խտէն ժօրժ , բօլիս մէմուրլարը իլէ Րընէ պէյնինտե կիւղերան խտէն վուգուաթըն քեաֆֆէսինէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա , Սէնթ-Ցօմինիգ ճատտեսինտե վագը ղայէթ կիւղել գօնաղընա միւվասըլէթլե , կիւղերկեահը իւղերինտե քէմալի թաապիմլե պաշլարընը եէրե գատար էյէն ուշագլարըն արասընտան կէչէրէք տօպրու իչ օտասընա կիրի վէրտի ։

* * *

Րընէյի թէվգըֆի խտէն Թէֆէր , պիչարէյի էն եագըն պուլունան գարագօլխանէյէ խյսալ խտէճէք խտի . էնտայի րահատ Րընէ եանընտաքիլերե հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյօր , թէվգըֆըընըն սեպեպինտէն պաշգա պիր չէյ տիւշիւնմէյօր խտի . միւտտէթը էօմրիւնտե պիր կէօնա սույի հարաքէթտե պուլունմատըղընա գանսաթը քեամիլէ հասըլ իթմիչ օլտուղունտան , թէվգըֆընա ատէթա հայրէթ վէ իսթիքրապ իլէյօր խտի ։

Րընէ զաթէն բէք զէքի պիր ատէմ խտի , պուլունտուղու հալին եէս ու քետերե մաղլուպ օլմայա միւսահա պուլունմատըղընը տա թահաը թէֆէքքիւրե ալարագ պիր գաթ տահա քենտինի թօբլատը , տիւշիւնտի վէ քենտի քենտինէ շու սէօզլերի սէօյլէտի ։

— Թէվգըֆտան՝ գաթիլլէր , սարիգլէր էնտիշէ իթմէլի տիրլեր , համտ օլսուն պէն նե գաթիլիմ նե տե սարիգիմ ,

ֆագաթ պէնի նէտէն տօլայը թէվգըֆ իտիյօրլար, օն սէքիզ սէնէ մուֆարէգաթտէն սօնրա Բարիզէ կէլէլի հէնուզ պիր գաչ կիւն օլտու. պու միւտտէթ զարֆընտա նէ պիր տօսթ վէ նէ տէ պիր տիւշմէն գազանտըմ սանըրըմ, ֆագաթ բօլիսլէր պէնի թէվգըֆ իթտիքլէրի սըրատա իսմիմ իլէ խըթապ իթտիլէր, աճէպա իսմիմի խապէր վէրէն քի՞մ տիր։

Տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ալթունլարընը էլէ կէչիրմէք հըրսը իլէ Բընէ Մուլէնին ճիտտէն մահվընը իլթիզամ իթմիշ օլան Թէֆէր, թէվգըֆ իթտիյի ատէմ հագգընտա պիր եալան թէրթիպ իթմէք ֆիքրի իլէ արիզ ու ամիգ տիւշիւնճէլէրէ տալմըշ իտի, ֆագաթ զիհնէն տէ պուլտուղու սէպէպլէր ասլա քէնտինճէ մէտարը թէսէլլի օլամայտճաղընը կէծրէրէք, Բընէնին աղղընաան պիր շէյ գաբմագ իւմիւտի իլէ.

— Սիզ Լօնտրատա մաքինաճըլըգ իտէն Բընէ Մուլէն տէյի՞լմիսինիզ, տէյու սօրտու։

Պու սուալ զաթէն բէրիշան պիր հալտէ պուլունան Բընէնին ճիկէրկեահընա թէէսիր էթմէքլէ, միւթէաճիպանէ վէ խայընանէ բօլիս մէմուրընըն եիւզիւնէ պագտը, Լօնտրատան կէլտիյինի իխթար իտէն պու ճիւմլէ, իշին իչինտէ միւթլագա պաղը էսրար օլտուղունը նազարը տըգգաթա արզ իտիյօր իտի. Բընէ, հէր քէս կիպի Էվրօբա մէմալիքինին պազըլարընտա վէ ալէլխուսուս Իթալեա վէ Լօնտրատա նատիր օլմայան վէ հէր նէվ ֆէնալըղը իրթիքեապտէն չէքինմէէն սէրսէրիլէրտէն պահս իտիլտիյինի իշիթտիյինտէն, քէնտիսինին սէպէպը թէվգըֆը օլապիլէճէք մատտէյի իշթէ օ զէման անլամազա պաշլատը. պու մագուլէլէրին հէման թահտը թէվգըֆա ալընտըգլարընը պիլտիյի ճիհէթլէ քէնտի քէնտինէ.

— Տէմէք օլույօր քի Լօնտրատան կէլէնլէրին պէօյիւք դըսմընը օ սէրսէրիլէրէ մէնսուպիյէթլէ մաղնուն ատա իտիյօրլար, շիմտի իշ անլաշըլտը. իսմիմի էնտիյիմ օթէլտէն

էօյրէնմիշլէր տիր. տէմէք քի պու խուսուստա զամմազլըգ իտէնլէբ տէ վար. համտ օլսուն, նէ պիր ճինայէթ կյգա վէ նէ տէ պիր ճինայէթէ իշթիրաք իթտիմ, պէնի նէ՞ իլէ իթհամ իտէպիլէճէքլէր, տէտիքտէն սօնրա, խաթրընա տէհշէթլի պիր շէյ կէլմիշ կիպի վիճուտի սէրաբա թիթրէյէրէք, մէյուսանէ պիր հալտէ միւթալաասընա տէվամ իլէ.

— Ա՛հ, պիր ճինայէթլէ իթհամ օլունսա իտիմ, շիւպհէսիզ միւսթանթիգին հուզուրընա իլք չըգըշըմտա եադամը գուրթարըր իտիմ, եա պէնի պաշգա իֆթիրա իլէ թէվգըֆ իտիյօրլար իսէ, օ զէման հալիմ նէյէ՞ միւնճէրր օլուր. էն պայաղը պիր բօլիս մէմուրընըն ժուրնալը, տէրտիմի անլատընճայա գատար պէշ ալթը հաֆթա պէնի հաբըսխանէտէ պուլունտուրաճագ տըր. պու պապտէ թահգըգաթ իճրա իտիլէճէք տիր. քէյֆիյէթ Ինկիլթէրատա ֆապրիգասընտա չալըշտըղըմ օ նամուսլը ատէմէ եազըլաճագ. պունա քիմսէ պիր շէյ տէյէմէզ. օ նամուսլը զաթընտա վէրէճէյի ճէվապ թապիյի լէյհիմտէ օլաճաղընա շիւպհէմ եօգ տըր, անտէն սօնրա տա սէպիլիմ թախլիյէ իտիլէճէք. ֆագաթ պու միւտտէթ զարֆընտա հէր տիւրլիւ էսպապը թէայիւշ վէ բահաթտէն մահրում գալան օ զավալլը վալիտէյէ վէրտիյիմ վատը եէրինէ կէթիրէմէյէճէյիմ կիպի, պու անէ գատար սէօնմիւշ գալան շէմը իւմիւտլէրինի եանտըրմաղա մուվաֆֆագ օլամայաճաղըմա թէէսիւֆ իտէրիմ. էվէ՛թ, թահարրիյաթ իճրա օլունաճագ վէ իգամէթկեահըմըտա արայաճագլար տըր. ժ սըրատա պիւթիւն էսրարը մէյտանէ գօյաճագ օլան քեաղըտը, մէքթուպը էլէ կէչիրէճէքլէր տիր, վագաա միւթալաասընտան իսթիֆատէ հասըլ իտէմէզլէր իսէ տէ, պիր տահա պանա իատէ օլունմայաճագ, օ հալտէ թասավվուրաթըմըն գուվվէթէն ֆիիլէ կէթիրիլէպիլմէսինտէն իւմիւտիմի գաթ իտէրէք, պու ֆիքրու էմէլտէն գաթիէն ֆէրաղաթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունաճաղըմ, տէտի.

Պու սօն միւթալաաթ Բընէ Մուլէնի օ տէրէճէ բէրի-

չան իթմիշ իտի քի, ազ գալսըն եօլունա տէվամ իտէմէյէ-ճէք իտի. Եինէ քէնտինի թօբլատը, տէրիւհտէ իյլէտիյի վազիֆէնին նէ տէրէճէ մուգատտէս պիր վազիֆէ օլտուղունը տիւշիւնէրէք ճէսարէթ հասըլ իթտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Ա՛հ, նէ գատար պէտպահտըմ, հէման հըսսիյաթըմա գօրգումա մաղլուպ օլաճագտըմ. ճէսարէթ. մահբէսէ աթըլմազտան էվվէլ բօլիս մէմուրլարընըն իգամէթկեահըմը պիլիպ պիլմէտիքլէրինի անլամալըյըմ. էկէր թալիյիմ եավէր օլմուշտա հէնուզ մահալը իգամէթիմի խապէր ալամամըշլար իսէ, պունտան պէօյլէ տէ ալամայաճագլար տըր. էվվէթ, պիչարէ մատամ լա Բէվվայէ օ մէքթուպը կէօրիւնճէյէ գատար խապէրտար օլմամալը տըրլար. աճապա պու էմէլէ նասը՞լ նայիլ օլաճաղըմ. խայըր, խայըր... պու միւթլագա օլաճագ տըր, տէտի.

Պու սրրատա գարագօլխանէնին էօնիւնէ վասըլ օլմուշլար իտի. Զէվալլը Բընէ, եօգարըտա զիքրի սէպգաթ իտէն միւթալաաթ իլէ զիհնի մէշղուլ օլտուղու հալտէ, ներէտէն կէչտիքլէրինի վէ ներէյէ վասըլ օլտուղլարընը հէման հիչ կէօրմէմիշ իտի. Թէֆէր, մէրգումը իչէրիյէ իտխալ իյլէտի. պատէհու գարագօլխանէտէքի նէֆէրաթըն տմիրի օլան չավուշը նէզտինէ ճէլպ իլէ խաֆիյէն պազը էմիրլէր վէրտի, պատէհու եիւքսէք պիր սէս իլէ չավուշա.

— Վիյեօլօնը կէօրտիւնի՞զ մի, տէյու սուալ իթմէսի իւզէրինէ, չավուշ ճէվապ վէ թաստիգ մագամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ իքթիֆա իթտի.

Թէֆէր, Բընէնին իչէրի կիրտիյինի կէօրիւնճէ, միւմքին օլապիլտիյի գատար հիլմու սիւքիւնէթլէ չավուշա.

— Տօսթո՛ւմ, իշթէ պու չաբգընը կէօրիւյօ՞րմուսընըզ, քէնտիսի էմրը ախէրէ գատար պուրատա թէվգըֆ իտիլէճէք տիր, տէտի. պու սէօզ իւզէրինէ հէման գարագօլ նէֆէրաթընտան պիրի իչէրիյէ կիրուպ, գարագօլտա մահբէս իթի խազ իտիլէն պիր մահալին գաբուսընը աչարագ Բընէյի ի-

չերիյէ սօգմաղա միւսարաաթ իթտի, Բընէ զիհնինտէ վէրէճէյի գարարը վէ իթիխաղ իտէճէյի խաթը հարաքէթինի էվվէլճէ գարարլաշտըրմըշ օլտուղունտան, պիլա միւմանաաթ մահբէսէ կիրտի, դաբու իւզէրինտէն գաբանտը։

Թէֆէր, Բընէնին մահբէսէ գօնուլտուղունը կէօրէրէք պայաղը քէյֆլէնտի, պատէհու չավուշա տէօնէրէք.

— Տօսթո՛ւմ, իշիմիզին պիրի պիթտի, շիմտի պիրազ եազը եազմագ իսթէյօրում, պիր եազը թագըմընըզ վա՞ր մը, տէյու սօրունճա, չավուշ ճէվապ մագամընտա ատի պիր թահտաբէրտէ իլէ գօղուշտան թէֆրիգ իտիլմիշ օլան պիր մահալին օրթասընտա մէվզու մասայը էլի իլէ կէօսթէրի վէրտի։

Թէֆէր, մէզքիւր էսկի վէ ատի մասանընն եանը պաշընտա պուլունան էսկիճէ պիր իսկէմլէտէ օթուրտու, մասանընն իւզէրինտէ գօնուլան բաբօր վէ ժուրնալլարընն գայտընա մախսուս օլան տէֆթէրի աչտը, պատէհու ճէպինտէն չըզտանընը չըգարըպ աչարագ իչինտէն իսիմ եէրլէրի աչըգ վէ մաթպու պիր դաչ ատէտ թէվգըֆ միւզաքէրէսի չըգարմագլա, տէֆթէրին իւզէրինէ եայը վէրտի։

Թէվգըֆ միւզաքէրէսի բէք եօլընտա իտի, հաթտա իյճապ իտէն մէգամընն տամկասը իլէ օ մէգամը իշղալ իտէն զաթըն իմզասընը հավի իտի. Թէֆէր միւզաքէրէյէ պիր կէօզ կէզտիրուպ ազաճըգ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, իպթիտա քէնտի իսմինի, բօլիս նէզարէթի էմրի իլէ թէվգըֆէ մէմուր իտիլտիյինի գայտ իտէրէք, պատէհու Բընէ Մուլէնին իսմինի, սէնաթընը վէ հաթտա Լօնտրատան կէլտիյինի, պօշ խանէլէրէ գայտ իլէ տօլտուրտը։

Թէֆէր, միւզաքէրէնին աչըգ օլան եէրլէրինին հէման քեաֆֆէսինի տօլտուրտուղը հալտէ, եալընըզ սէպէպը թէվգըֆէ մախսուս օլան խանէյէ պիր շէյ եազամատը, չիւնքի օրայա գայտ իտէճէյի սէպէպ քէնտիսի իչին պաիսի սէլամէթ վէ մէվգուֆ իչին նէքպէթ ու ֆէլաքէթ օլաճաղընը գաթիյէն պիլտիյի ճիհէթլէ, եօյլէ ալապիլտիյինէ պիր շէյ

եազմաղա ճէսարէթ իտէմէյօր իտի. պիր ազ տիւշիւնմէյէ մէճպուր օլտու.

Թէֆէրի պու տիւշիւնճէ հալինտէ թէրք իլէ պիզ նազարը տըգդաթըմըզը պիրազտա օ զէմանքի Ֆըրանսանըն հալինէ աթֆ իտէլիմ.

Օ թարիխտէ իշսիզ կիւճսիզ պիր թագըմ սէրսէրիլէր, Էվրօբանըն պազը մէմալիքինտէ թիւրէյիպ բէք չօդ ույզունսուզլուգլարտա պուլունմազըլա, հէր քէսին հուզուրը ասայիշի սէլպ օլմուշ տէնէճէք տէրէճէյէ վարտըզընտան, Էվրօբա հիւքիւմէթլէրի զապըթայի ատլիյէլէրինէ բէք պէօյիւք միւսաատէլէր վէ բօլիս նէզարէթի մէմուրլարընա պու միսիլլուլէր հագլարընտա բէք շիտտէթլի էմիրլէր վէրմիշ իտի. պու քէյֆիյէթ պիլ ումում բօլիս մէմուրլարընըն թէվդըֆ խուսուսընտաքի սէլահիյէթինի պիր դաթ տահա թէզեիտ իյլէմիշ իտի. ֆագաթ բօլիս մէմուրլարընա շիւպհէ իթտիքլէրի էշխասը մուզիրրէնին թէվդըֆը հագդընտա վէրիլէն պու միւսաատէ, իպթիտալէրի բէք եօլունտա ճէրիյան իթտիյի հալտէ կիթ կիտէ Թէֆէր կիպի հարիսը շէօհրէթ ու սէրվէթ օլանլարըն իղֆալաթընա գաբըլմալարը, քէնտի մէնֆաաթլարընա խըտմէթ էմէլինտէ պուլունմալարը սէպէպի իլէ իշ չըզկըտան չըգմըշ իտի. պիր չօդ պիկիւնահլարըն պու եօլտա սէպէպսիզ թէվդըֆ իտիլտիքլէրի վէ հաբըսլարտա չիւրիւտիւքլէրի մէյտանէ չըգմըշ իտի.

38

Թէֆէրին եազտըզը բաբօրըն մասալի բէք օ դատար վազիհ տէյիլ իսէ տէ, պաշլըճա Բընէնին, Լօնտրա թարիդի իլէ Ֆըրանսայա կէլիպ, էսրարը հիւքիւմէթի Իթալեայէ խապէր վէրմէք էմէլինտէ վէ Իթալեալը պիր ճասուս օլտուզունտան իպարէթ իտի. պիչարէ մաքինաճընըն իճրաաթընա

մանկ օձաձ խչին պա տէրճէսի պիչէ չօգ խոր . . հաչ պո քի Թէֆիէր պունըձլա տա իքթիֆա իթմէտի . Բընէ իչին , Ֆըրանսայա կէլոխչի կիւնտէն պէրի թաւը ու հալաքէթի տայնա թահար նէզարէթտէ պոլունտուրմադտա օլտուղունը , ֆարգ խոխմէ յէրճէք պազը ույկունսըղ մահալլէրճէ տէվամէ պաչլատըղընը վէ քէնտիսինէ իչ արամազա ասլա թէչէպպիւս իթմէմիչ օլմասը , օլ պաշտոճէքի չիւպհէ վէ սուչի զաննէ թագվիչէթ վէրտիչի ճիհէթլէ թէվդըճի խոխտուխմնի իւլամէ վէ պէրմիչան իղէմիչ խոր ։

Թէֆիէր , հարիսը չէօհրէթ վէ պէրվէթ օլտուղտա գատար պէճըն պիր ատէմ օլմազ , պու իֆթիրա իչէ Բընէնէն պիւսպիւթիւն մահ.քիւմ խոխվէյուպ թահդըճաթէն ասնրա սէպիւնմէն թախոխյէ խոխչճէչինի բէ.ք ալա պիլմէ.քոճ խոր ։

Տիգդ Տըլաթազր-Ալոխչընըն ղամէն պուճնատան իչէրիճ պինի արզու իթմէմիչի ճիհէթլէ , պու խըտամէթինէ մուդաճ պիլ բէչինէն քէնտիսինէ իչի պին ֆըրանդըզ ալֆոնն վէրվէսի վէ տահա պիր չօղունը վէրմէյէ հաղըր պուլունտուրճաղընը իֆոտէ իթմէմէ , պու թէվդըճի մէսէլէսինէն , հադդընատա բէ.ք էյի օլմայաճաղընը սուչիւնմէյէ վադըթի պըրագմադըչ խոխ ։

Թէֆիէր , մատչինէչ վէ միւնտէրիճաթընը պէչյան իչէտիչիվիզ բաքօրը Տազատրպոնան վէ պազը թանհիհնթի իճրա իթմէկտէն ասնրա , իչէիւնճի տէֆտա օլարագ պիր տահա օդուտը , մաթլուպ մուվաֆֆըգ պուլունտուղունա գանատի հասըլ իթմէ , Պատէհու թէմիզ չէ.քմէյէն ասնրա էմրինէ թագլ պուլունան չալուչա .

— Մ էվէտ , ֆը կէթիրինիղ տէ իչ.ք խոթինթագէ պաչքայարըմ , տէտի ։

Բօյիս մուֆէթթիչինէն վէրտիչի էմրի ուզէ իթագդըզ չավուշան եվել հաղըթ պուլնան պիր բօյիս մէմուրը , հէման մահբէս գոբուչընա գօչղնագ գաբուրը աչաը . Բընէ , բահէթը գալ իչէ բէ.ք սաքին պիր հալտէ պուլունագյօր խոր .

դաբու աչլընճա հեման չրգտը վէ աղաճրգ պէքլէմէսի ի-չին մէմուրըն վէրտիյի իշարէթ իւզէրինէ թէվադոծֆ իթ-տի։

Պու իքի սանիյէ թէվադուֆտան պիլ իսթիֆատէ Բընէ-նին օրատա նէ եաբտըղընը խապէր վէրէլիմ. մաքինաճընըն մէվգուֆ պուլունտուղու մահբէս ատէթա պիր քիւմէս իթ-լագընա չայան տար վէ բիս պիր մահալ օլուպ, տախիլի, ու-ֆագ պիր բէնչէրէտէն ըշրգ ալմագտա իտի. Բընէ պուրա-յա կիրտիյի զէման հիչ պիր կէօնա մուխալիֆէթտէ պու-լունմատըղը կիպի գալպի տէ բէք միւսթէրիհ իտի. էվէլ պէ էվէլ էթրաֆընը եօգլատը, օրատա բէք կիւճ օթուրա-պիլէճէյինի անլատը։

Տէրհալ ճէպինտէն բարա չանթասընը չրգարտը, իքի ատէտ պինէր ֆըրանգլըգ պանգա գայիմէլէրի վէ ուֆագ-լըգ օլարագ պիր դաչ ալթուն իլէ կիւմիւշ բարա պուլուն-ճա, պանգա գայիմէլէրինի այրրըպ գաթլատրգտան սօնրա բանթալօնընըն սաաթ ճէպինէ վազ իտէրէք.

— Պէնի պուրատա ալը գօյամայաճագլարը շիւպհէօիզ տիր, հաբըսխանէյէ կիթտիյիմ զէման նէ միւտտէթ մէվ-գուֆ գալաճաղըմը տա ճէնապը Հագտան պաշգա քիմսէ պիլմէզ. պու բարայը միւթլագա սագլամալըյըմ, հաբըս-խանէ մէմուրընա վէրիր հըֆզ իթտիրիրիմ, տէտիքտէն սօն-րա եազըխանէնին քիւչիւք անախտարընը արատը, ճէպլէ-րինին հէր թարաֆընը թէհարրի իյլէտիյի հալտէ պուլամա-յընճա, նիհայէթ տէրէճէտէ մէյուս օլարագ.

— Ա՛հ, եազըխանէնին իւզէրինտէ ունութմուշըմ, նէ պէօյիւք ֆէլաքէթ... տէտի. պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւք-տէն սօնրա շու վէճհ իլէ միւթալաասընա տէվամ իյլէտի։

— Ֆագաթ պունտան նէ չրգար, հիչ, իչ իգամէթ-կեահըմըն անախտարընը սագլամագտա տըր, օ տա իւզէ-րիմտէ պուլունսա իտի սագլամագ իչին հայլըճա միւշկիւ-լաթէ օղրայաճագ իտիմ. պէրէքեաթ վէրսին քի օ անահ-տար իւզէրիմտէ տէյիլ տիր։

Պու միւլահազա իլէ տայիրէսինին անահտարընը չըգարըպ սագլայաճագ եէր արամաղա պաշլատը. Բօայալ ճատտէսինտէ քիրալատըղը աբարթըմանըն գաբու պէքճիսինին տէտիյի կիպի, տայիրէսինին անախտարը տա բէք քիւչիւք օլտուղունտան պիլա միւշկիւլաթ հըֆզ ու վիդայէսի գապիլ օլտուղու ճիհէթլէ տէրհալ բալթօսընը չըգարտը, վէ չագըսը իլէ բալթօսընըն նաղարա չարբմայաճագ պիր եէրինի սէօքիւպ անախտարը օրայա եէրլէշտիրտի.

Բընէ Մուլէն, իշթէ պու իշլէրի պիթիրիպ բալթօսընը կիյտիյի սրրատա մահբէսին գաբուսը աչըլարագ, եօգարըտա պէյան իյլէտիյիմիզ վէճհ իլէ պիլա ֆիթուր տըշարըյա չըգարըլմըշ վէ միւթէագըպէն Թէֆէրին հուզուրընա իտխալ իտիլմիշ իտի. Թէֆէր մէվդուֆը կէօրիւնճէ գաշլարընը չաթըպ ղայէթ պարիտ պիր թավր իլէ.

— Շէօյլէ եագընա կէլինիզ միւսիւ, տէտի.

Բընէ, Թէֆէրին մուամէլէյի պարիտանէսինէ էհէմմիյէթ վիրմէյուպ պիլա մուխալիֆէթ իրայէ օլունան մահալէ եագլաշտը, Թէֆէր սէրթ պիր չէհրէ իլէ.

— Իսմինիզ Բընէ Մուլէն տէյի՞լ մի, տէյու սօրտուզունտա, Բընէ տախի սէրթ պիր չէհրէ թագընըպ ճէվապ օլարագ.

— Մատէմ քի պիլիյօրսունըզ, սօրմաղա նէ՞ ջուզում վար, տէտի.

— Միւսիւ, ագլընըզը պաշընըզա թօբլայընըզ, պու մուամէլէ սիզի բէք միւշկիլ պիր մէվդըտա պուլունտուրմաղա սէպէպիյէթ վէրիր.

— Բէք կիւզէլ, մուամէլէմտէն խօշնուտ տէյիլ իսէնիզ իյճապ իտէն մահալէ կէօնտէրինիզ տէ պէնի օրատա իսթիճվապ իթսինլէր.

— Սիզի իսթիճվապէ մէմուր պէնիմ, շիմտի պէնիմ հուզուրըմտա պուլունույօրսունըզ, պանա ճէվապ վէրմէյէ մէճպուրսընըզ, Լօնտրատան կէլիյօրսունըզ տէյի՞լ մի.

— Պէնի թէվդըֆ իթտիյինիզ զէման օրատան կէլտիլի-

մի պիլիյօր իտինիզ, պէն տէ ինքեար իթմէտիմ, էվվէթ Լօնտրատան կէլիյօրըմ։

— (Հիտտէթ իլէ.) Պէյհուտէ արպէտէ չըգարմագտան նէ՞ ֆայտէ հասըլ իտէճէքսինիզ։

— Պէն միւնազաա վէ միւճատէլէ ֆիքրինտէ տէյիլիմ, իչթէ թէքրար պէ թէքրար սօրտուղունըզ օսանտըրըճը սիւալլէրինիզի թաստիգ իտիյօրըմ։

— (Սէրթ չէհրէ իլէ.) Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօրսունըզ։

Բընէ; մահալի իգամէթինին նէրէտէ օլտուղունա տայըր բօլիս իտարէսինճէ մալիւմաթ օլմատըղընա տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլտու իսէ տէ, հէր սիւալին տէֆաթլա թէքէրրիւր իթմէքտէ պուլունմասը, հըսս իյլէտիյի մէսէրրէթի քէտէր ու հայրէթէ թահվիլ իթտի. թավրը իսթիյզահ իլէ Թէֆէրին եիւզիւնէ պագարագ.

— Մահալը իգամէթիմ սիզճէ մէճհո՞ւլ մը տըր, ֆագաթ պունը պիլմէնիզ լաղըմ կէլիր իտի, տէտի։

— Սիզ պէնիմ սիւալիմէ ճէվապ վէրինի։

— Ասլա, պէն սաղ օլտուգճա մահալը իգամէթիմի խապէր վէրմէյէճէյիմ, սիզ բօլիս տէյի՞լմիսինիզ, արայըպ պուլմալըսընըզ...

Թէֆէր, միւճէրրէտ պիր սէօզ դաբմագ իւմիւտի իլէ վազիֆէսի խարիճինտէ թահգըգաթը իպթիտայիյէյէ կիրիշմիշ իսէ տէ, Բընէտէ կէօրտիւյի ֆիքրի սէպաթ վէ ինատ քէնտինի ֆէնա հալտէ մէյուս իթմիշ վէ մէվգուֆըն ճէվապտէն իսթինքեաֆը իսէ, իլէրուտէ նայիլ օլաճաղը սէրվէթի իւմիւտինի մահվ իյլէտիյինտէն ֆէվգէլատէ ճանը սըգըլտը, ատէթա պի էտիպանէ տէնէճէք տէրէճէտէ վէ թէհտիտամիզ պիր թավր իլէ.

— Միւսի՛ւ, պու հարաքէթինիզ բէք քիւսթախանէ տիր, տէյու հայգըրտը։

— Աֆվ իտէրսինիզ էֆէնտի, սիզ բօլիս մէմուրըսընըզ, պիրտէ պէնի թէվգըֆ իչին էլինիզտէ միւզաքէրէնիզ օլապիլիր, վագաա օ միւզաքէրէյի կէօրմէտիմ. ֆագաթ

պէնճէ կէօրմէք կէօրմէմէք միւսավի տիր. տէմէք իսթէյօրում քի պէնի թէվգըֆ իտէպիլիրսինիզ. լաքին թէհտիտ վէ թահգիրէ սէլահիյէթինիզ եօգ տըր . . . մաֆէվգընըզտան ալտըղընըզ էմրէ իմթիսալէն պէնի թէվգըֆ իտիյօրսունըզ, սիզտէ րէյ ու իճրաաթընըզտա միւսթագիլ պիր մէմուր օլմատըղընըզը տէրխաթըր իթմէլիսինիզ, պու թէվգըֆ նապէճա օլսա պիլէ սիզտէն կիւճէնմէյէ հագըմ եօգ տըր, եալընըզ թէվգըֆ միւզաքէրէսի իլէ իսթինթագ սէլահիյէթինին պիրլիքտէ վէ խուսուսի իլէ պիր շախսէ թէվտի վէ իթա իտիլտիյինի շիմտիյէ գատար հիչ իշիթմէտիմ իշթէ պէնի թէվգըֆ իթտինիզ, վազիֆէնիզ խիթամ պուլտու տէմէք տիր . . . պէնճէ իսթինթագ սէլահիյէթինի հայիզ իւչ զաթ վար տըր. պիրի բօլիս գօմիսէրի, տիկէրի միւսթանթիգ, վէ օպիրի տէ միւտտայի ումումի տիր, պունլարտան պաշգալարընա ճէվապ վէրմէք իսթէմէտիյիմ կիպի դանուն տախի պու պապտէ պանա մէզունիյէթ վէրմիչ տիր. շիմտի իշ անլաշըլտը զանն իտէրիմ. պինաէն ալէյհ պէնի պէյհուտէ պօշ պօղազլըղա մէճպուր իթմէյինիզ, ամիրինիզէ պէյանը հալ իտինիզտէ, օրատա իյճապընա պագըլսըն։

— (Հիտտէթ իլէ.) Տէմէք օլույօր քի մահալի իգամէթինիզի խապէր վէրմէք իսթէմէյօրսունըզ։

— Պունը էվէլճէտէ սիզէ սեօյլէտիմ իտի։

— Տըգգաթ իտինիզ, պու սիւքիւթ հագգընըզտա էյի տէյիլ տիր։

Բընէ ճէվապ վէրմէտի։

— Թէքրար իտէրիմ, մէվգընըզը բէք միւշկիւլ պիր հալէ թահվիլ իտիյօրսունըզ։

Բընէ եինէ ճէվապ վէրմէտի, Թէֆէրին ճանը սօն տէրէճէ սըգըլտը, ֆագաթ տիշլէրինի կըճըրտաթմագտան պաշգա պիր շէյ եաբմաղա հալ ու զէմանըն միւսաիտ օլմատըղընը կէօրէրէք.

— Տուրունըզ . . . պու հալտէ իւզէրինիզի եօգլայըպ արաշտըրաճաղըզ. տէտի։

— Իւսթիւմի պաչըմը եօգլայաճա՞գսընըզ հա՛, ֆադաթ միւսիւ, պու հարաքէթինիզ բէք զալիմանէ տիր . . . նէ չարէ քի էլինիզտէ պուլունտուզում իչին իթա՛թէ մէճպուրըմ . . . արայընըզ . . .

Թէֆէր, զապըթայի Ատլիյէ մէմուրլարընըն կէօսթէրմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուգլարը հիլմ ու չէֆդաթլէ, օ զէմանէ գատար էն պէօյիւք ճանիլէրէ գարշը տա նէզաքէթ կէօսթէրմիշ իսէ տէ, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ միւլագաթ իթտիյի կիւնտէն պէրի ախլագընա քիւլլի պիր ֆէսատ թարի օլմուշ իտի . . . Բընէնին հադլը թահգիրաթը քէնտիսինի օ տէրէճէտէ հիտտէթլէնտիրմիշ իտի քի, էկէր բէսմի պիր մէվգըտա պուլունմամըշ օլսա, միւթլագա Բընէնին պօղաղընա սարըլըպ ախզը ինթիգամէ գալգըշաճագ իտի.

Թէֆէր, հատտը զաթինտէ բէք զիյատէ սէրթ վէ հատիտ էլ միզաճ պիր չէյ իսէ տէ, մէհարէթ ու զէքեասը սայէսինտէ քէնտիսինի թօբլայըպ հիւսնի սուրէթլէ իտարէյի մասլահաթէ պիր տէրէճէյէ գատար մուվաֆֆագ օլապիլիր, իտի. մամաֆիհ պիրինի իսթիճվապէ մէմուր իտիլուպտա, օ ատէմտէն պաղը կէօնա մաթլուպէ մուվաֆըգ ճէվապ ալմազսա, թապիաթընա մաղլուպ օլարագ վէ մէվգըսընը ունուտարագ տէրէճէյի նիհայէտէ հիտտէթլէնիր իտի. Բընէյի իսթիճվապ իտէր իքէն տէ պու հաչ այնը իլէ վագը օլտու, լաքին Բընէ պունըն ֆարգընտա օլմայըպ.

— Արայընըզ էֆէնտիմ . . . արայընըզ, զանն իթմէյինիզ քի ճէպլէրիմտէ կէօյնիւնիւզէ խօշ կիտէճէք պիր չէյ պուլաճագսընըզ, տէյինճէ, Թէֆէր պիր դաթ տահա հիտտէթլէնէրէք.

— Սիզ մէրագ իթմէյինիզ, էլպէթտէ արայաճաղըզ, տէտիքտէն սօնրա, մէմուրլարտան պիրինէ խըթա՛պէն.

— Կիտինիզ հաբըսխանէյի կիւզէլճէ արայընըզ, պիր չէյ պըրագըպ պըրագմատըզընը թահգըգ իտինիզ, տէտիյի կիպի, տիկէր պիր մէմուրա տախի.

— Սիզտէ իւսթիւնիւ պաշընը կիւզէլճէ արաշտըրընըզ, տէյու էմր իթտիյի սըրատա, Ընէ մէմուր կէլմէզտէն էվվէլ ճէպլէրինի իչի տիշինէ չէվիրուպ, Թէֆէրէ.

— Պու պիչարէյէ մուավէնէթ իթմէք էմէլի իլէ պագընըզ ճէպլէրիմի թէրսինէ չէվիրիյօրում, տէտի.

— Բէք ալա, բէք ալա, իդամէթկեահընըզըն անախտարը նէ՞րէտէ.

— Նէ՞ վազիֆէնիզ, նէրէտէ օլուրսա օլսուն, սիզէ նէ՞, սիզ շու բարա չանթասընը ալընըզ... իչինտէ ալթմըշ սէքիզ ֆըրանգ իլէ ալթմըշ պէշ սանթիմ բարա վար.

Թէֆէր, Ընէնին թէճավուզընտան ֆէվգէլատէ ղազէպնաք օլարագ էլինի ումուզը իւզէրինէ վազ իթտի վէ պիր թավրը թէհտիտքեարանէ իլէ մաքինաճընըն վիճուտինի սարսարագ.

— Հէզէեանընն սըրասը տէյիլ, սիզի պէրպատ իտէրիմ հա՛... տէմէսի իւզէրինէ, օ զէմանէ գատար սօղուգ դան իլէ ճէվապ վէրմիշ օլան Ընէ, տէրհալ հիտտէթինտէն աթէշ քէսիլէրէք.

— Էֆէ՛նտի, հատտինիզի թէճավուզ իտիյօրսունըզ, պէն ղայէթ հալիմ վէ հէր սէօզէ թահամմիւլ իտէր գուզու կիպի պիր ատէմ իսէմ տէ, էլ շագասընտան ասլա խօշլանմամ... շիմտիյէ գատար իթտիյինիզ թէճրիւպէ էլվէրմէտի՞ մի, արթըգ վազիֆէ՛նիզ խարիճինտէ պուլունմանըզա ասլա միւսաատէ իտէմէմ, տէմէսի իւզէրինէ, Թէֆէր քէնտիսինի թօրլայարագ հիլմիյէթ իլէ.

— Եանընըզտա էվրագա տայըր պիր չէյ եօ՞գ մը, տէյու սօրտու.

— Ասլա՛.

— Էվրագընըզ նէ՞րէտէ տիր.

— Ճէպլէրիմտէ պիր չէյ օլմատըղընը կէօրտիւնիւզ ա՛, պունտանտա՝ էօյլէ էվրագ իլէ իշիմ օլմատըղընը անլամանըզ լազըմ կէլիր.

— Լաֆ բարա իթմէզ, էմնիյէթ հասըլ իթմէլիյիզ...

Թէֆէր. Թահարրիյաթէ մէմուր իթտիյի բօլիսին պիր չէյ պուլմատըղընա ճանը սըգըլարագ քէնտիսի թահարրիյաթէ միւսարաաթ իլէ, քէմալը տըդդաթլա Բընէնին հէր թարաֆընը արամաղա պաշլատը. Էսնայի թէհարրիյաթտէ Բընէնին խէվֆ ու էնտիշէսինի թարիֆէ հաճէթ եօդ տըր. զէվալլը ատէմ բանթալօնընըն ճէպինէ վաղ իյլէտիյի պանդա գայիմէլէրի իլէ, բալթօսընըն կիզլի պիր քիւշէսինէ եէրլէշտիրտիյի անախտարըն մէյտանէ չըգմասընտան բէք զիյատէ գօրգըյօր իտի. պէրէքեաթ վէրսին քի Թէֆէր հիտտէթինտէն շաշըրմըշ օլմազըլա մաքինաճընըն իւղէրինտէն պիր չէյ պուլամատըղընտան, տահա զիյատէ քէսպը թէհավվուր իթտի իսէ տէ, քէնտիսինի բէք սաքին պիր հալտէ կէօսթէրմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի.

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ միւլագաթլարը էսնասընտա, էն պիրինճի վաղիֆէսի մէվգուֆըն մահալի իդամէթինի խապէր վէրմէք մէսէլէսի իտի. տիւգ թարաֆընտան ալտըղը էմիրլէրին էն մուհիմմի պու իտի, ֆագաթ հէր տիւրլիւ մուամէլէյէ դարշը, Բընէնին կէօսթէրտիյի սէպաթ ու մէթանէթտէն տօլայը տիւգի խօշնուտ իտէմէյէճէյինի տիւշիւնտիւքճ, հիտտէթինտէն աթէշ քէսիլիյօր իտի, Թէֆէր քէնտի քէնտինէ.

— Պու չաբդըն մահալի իդամէթինի անճագ միւսթանթիգ հուզուրընտա սէօյլէյէճէք տիր. հալ պու քի տիւգ հազրէթլէրի պէնտէն խապէր պէքլէյօր, չարէ ՆԷ, պիր միւտտէթ հապս իտէճէյիզ, էլպէթտէ սէօյլէթմէյէ մուվաֆֆագ օլաճաղըզ, տէտի.

Թէֆէր պու միւթալաա իլէ մէշղուլ իքէն, Բընէնին մէվգուֆ պուլունտուղու քիւմէսի թահարրիյէ կիթմիշ օլան մէմուր տախի ավտէթ իտէրէք, հիչ պիր չէյ պուլամատըղընը պէյան իթտի.

Պու էսնատէ Թէֆէր՝ օ զէմանէ դատար կիւղէրան ի՝ տէն վուգուաթը սէյր իտուպ հիչ պիր չէյ սէօյլէմէյէն դարագօլխանէ չավուշընա խիթապէն.

— Միւսի՛ւ, մէվգուֆը բօլիս նէզարէթինէ նադլ իչին տէօրթ նէֆէրէ իհթիյաճըմըզ վար տըր, լութֆէն հազըրլանմասը իչին էմր իտինիզ, տէտի։

Զավուշ էմր վիրմէյէ կիթտի. պու էսնատէ Թէֆէր մասանըն իւզէրինտէ տուրմագտա օլան բարալարը թօբլայըպ չանթայա եէրլէշտիրմէքտէ իքէն, Բընէ.

— Բարալարըմը իատէ իտինիզ, զիրա հաբըսխանէտէ բարայա իհթիյաճըմ օլուր, տէտի։

— Լուզումը թագտիրտէ նէզարէթտէ սիզէ իատէ օլունապիլիր . . . շիմտի վէրէմէմ. . .

Պիր ազ սօնրա Բընէնին արզուսը մուճիպինճէ պիր արապա ճէլպ իտիլտի վէ մաքինաճը թահտէլ հըֆզ բօլիս նէզարէթինէ կէօթիւրիւլիւպ, իգթիզա իտէն մէրասիմ իճրա օլունտուգտան սօնրա հաբս իտիլտի։

Բօլիս նէզարէթի հաբըսխանէսինտէ պուլունանլարըն քեաֆֆէսի էչխասը ըէզիլէտէն օլտուգլարը ճիհէթլէ, նամուսլը մաքինաճը պունլարըն իչինտէ պուլունմագ իսթէմէյիպ միւնֆէրիտէն հաբս օլունմասընը թալէպ իթմիշ իտի. պէրէքեաթ վէրսին քի քէնտինէ իսնատ իտիլէն դապահաթ, զաթէն պաշգալարը իլէ իխթիլաթէ մանի օլաճագ հալլէրտէն պուլունտուղունտան, թալէպի դապուլ օլունուպ ինթիլագ իտիլտի։

Թէֆէր, Բընէյի հաբս իթտիրտիքտէն սօնրա, քէյֆիյէթի բօլիս մէրքէզ գօմիսէրինէ խապէր վէրմէք իւզրէ տօղրու գօմիսէրին օտասընա կիթտի, հաթտա հարաքէթինէ միւմքիւն մէրթէպէ ճիտտիյէթ սիւսիւ վիրմէք իչին.

— Թէվդըֆ իթտիյիմ ատէմին էշքեալը վէ սէպէպը թէվդըֆը բաբօրտա միւնտէրիճ տիր. անճագ էսնայի թէվդըֆտա մէվգուֆը հալինտէ կէօրտիւյիւմ պազը չէյլէր, իդամէթկեահընըն թահարրիսինէ մէճպուր օլաճաղըմըզը իյմա իթտի, պու ատէմին հարաքէթի սույի զանն վէ չիւպհէյի տայի տիր. իւզէրինտէ պիր բարչա քեաղըտ զուհուր իթմէմէսի իսէ հագըդաթէն զարիպ տիր, տէտի։

Գօմիսէր թաստիգ մէգամընտա պիր պաչ իշարէթի իլէ իքթիֆա իտուպ, պու մուվաֆագըյէթտէն տօլայը Թէֆէրի թէպրիքէ միւսարաաթ իթտի. պիր թարաֆտանտա Բընէ հագգընտա վէրիլէն էվրագը, պու միսիլլու սէրսէրիլէրին իսթինթագլարը իլէ իշթիղալ իտէն միւսթանթիգլէրտէն պիրինէ կէօնտէրմէքլէ մէշղուլ օլտու։

39

Հիքեայէ իթտիյիմիզ վուգուաթըն ճէրիեան իյլէտիյի թարիխտէ ֆէնալըգլար հէր վագըթտան զիյատէ օլուպ, հէր պիր միւսթանթիգին էօնիւնտէ պիր դաչ եիւզ պիչարէնին էվրագը թօբլանմըշ օլտուղունտան, պու զավալլըլար իսթէր գապահաթլը իսթէր գապահաթսըզ օլսունլար հաբըսխանէտէ նէօվպէթ պէքլէմէքտէ իտիլէր. պու գապիլտէն օլարագ նամուսլը մաքինաճընըն էվրագը իւզէրինէտէ պիր նօմէրօ վազ իտիլէրէք եազըխանէնին իչինէ աթըլտը. քէնտիսիտէ Սէնթ-Բլաժի հաբըսխանէսինէ նագլ իտիլտի. Բընէ, մէմուրըն հարաքէթի վագաասընը բըրօթէսթօ իթմիշ իսէ տէ, իշթիքեասընա գուլագ վէրիլմէտիյինի անլայընճա, հիչ օլմազսա սէպէպը թէվգըֆընա վագըֆ օլմագ մէրագընա տիւշտիւ. ֆագաթ եինէ պիր շէյ անլայամայըպ չարէսիզ նէօվպէթինէ ինթիզար իթմէսի լալըմ կէլիյօր իտի։

Թէֆէր, Բընէ մէսէլէսինին չու մուգաատէմաթընը կէօրէրէք, սապըրսըզլըգլա խապէր պէքլէյէն տիւգ Տըլաթուր-Վօտօյօյա քէյֆիյէթի պիլտիրտի։ Տիւգին, գարիյնլէրիմիզճէ մալիւմ օլան ճինայէթը միւտհիշէսինի օրթայա գօյաճագ էվրագըն, Բընէնին իգամէթկեահընտա պուլունտուղու մէրթէպէյի թէհագդուգէ վասըլ օլմատըգճա, պիչարէ մաքինաճընըն թէվգըֆը՝ քէնտիսինի թէհտիտ իտէն ֆէլաքէթին եինէ բէրտէյի նիսեան ալթընտա սէթր օլուն-

մայաճաղընտան, Բընէնին մահալի իդամէթինի խապէր ալմագ վէ օ միւտհիշ էվրագը պիր թադրիպ աշըրմագ ուղուրընտա սէրվէթինին նըսֆընը ֆէտա իթմէյէ հաղըր իտի. ֆագաթ մաքինաճընըն հիյնի թէվֆըֆընտա մահալի իդամէթինի միւսթանթիդտէն պաչգա քիմսէյէ սէօյլէմէյէճէյինէ տայըր օլան իֆատէսի վէ պու սէօզիւնտէքի ըսրար ոչ սէպաթը, տիւդ ճէնապլէրինինտէ Բընէ կիպի իլք իսթինթագա գատար սապր ու թէհամմիւլ իթմէսի լուզումունը իխթար իտիյօր իտի քի, տիւդ պու պապտէ ֆէնա հալտէ մուզթարըպ օլտու. Թէֆէր, տիւդին ըզթըրապընը կէօրէրէք.

— Տիւդ հաղրէթլէրի, պէյհուտէ իւզիւլիյօրսունըզ. իլք իսթինթագտան սօնրա միւսթանթիդ էֆէնտիյի, Բընէ Մուլէն տէնիլէն ատէմին, խանէսինին թահարրի օլունմասը լազըմ կէլէճէյինէ իդնա իտէճէյիզ, տէտի.

Ֆագաթ տիւդ իչին, բօլիս նէզարէթինին թէհարրիյաթընտան էվէլ տավրանըպ, օ միւտհիշ էվրագը Բընէնին խանէսինտէն գալտըրմագ լազըմ իտի. ֆագաթ նա՞սըլ...

* * *

Ճիյէրբարէսինին զայընը վէ պունը միւթէագըպ Բընէ Մուլէն կիպի պիր՝ տօսթընըն թէվգըֆընը կէօրմէք ֆէլաքէթինէ տիւչար օլան պիչարէ մատամ լա Բէվվայէ, պին տիւրլիւ քէտէրլէրէ մաղլուպ օլտուղու հալտէ խանէսինէ վասըլ օլտու. տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ վէ գօմշուլարտան իքի նամուսլը ատէմ, գանլը կէօզ եաշլարը ագըթմագտա պուլունան պիչարէ Պէրթի, միւմքին օլապիլտիյի գատար միւթէսէլլի իթմէյէ չալըշըյօրլար իտի. պիր գաչ տէֆա պայըլմըշ վէ կէնճ տօգթօրըն թէտավիյի հաղըգանէսի սայէսինտէ պիր աղ քէնտիսինէ կէլմիշ օլան Պէրթ, վալիտէսինի կէօրիւնճէ էյիտէն էյի քէնտիսինի թօբլատը...

Մատամ լա Բէվվայէ, զաթէն բէք միւքէտտէր օլտուղունտան քէրիմէսինին եաթագտա եաթտըղընը կէօրիւնճէ,

պիր դաթ տահա տիւչարը էնտիշէ օլարագ թիթրէմէյէ պաշլատը, տօգթօր հէման պիշարէնին եանընա գօշուպ խաֆիֆ պիր սէսլէ Պերթին հալինտէ գօրգուլաճագ պիր շէյ օլմատըղընը պիլտիրտի. հայֆաքի պէտպահտ գատըն պիր շէյ իշիտէմէյէճէք պիր հալտէ պուլունույօր, քէնտի քէնտինէ օրատա մէվճուտ պուլունանլարըն հիչ պիրինին անլայամայաճաղը թարզ տա պիր թագըմ սէօզլէր մըրըլտանըյօր իտի. Էթիյէն մատամըն պու հալինի կէօրիւնճէ օ զէվալլընընտա եաթաղա եաբրըլմաղա միւհթաճ օլտուղունը անլատը վէ մէզպուրէյի տըգգաթլա մուայէնէ իտուպ դաթի պիր նէթիճէ ալամատը.

Կէնճ տօգթօր, մուախխարէն մատամըն պու խասթալըղընտաքի իլք ալամէթլէրտէն էօյլէ խաֆիֆ պիր խասթալըդ օլմատըղընը, շիտտէթլի պիր գալպ իլլէթի պուլունտուղունը վէ կիւնտէն կիւնէ շիտտէթինի արթըրտըղընը քէշֆ իտէպիլտի. իւչ հաֆթա գատար պիր միւտտէթ զարֆընտա խասթալըղըն ան պէ ան թէզայիւտ իթմէքտէ օլմասը, Էթիյէնի ազիմ պիր թէլաշէ տիւշիւրմիւշ իտի. էօնիւնի ալմագ իչին իթիխազ իյլէտիյի ուսուլը թէտավի բէք պէյհուտէ իտի, չիւնքի էճէլ՝ ճիյէրբարէսինի էլինտէն ալտըղը կիպի, քէնտիսինինտէ եագասընա ասըլմագ իսթէտիյի անլաշըլըյօր իտի.

Զէվալլը Պերթ, վալիտէսինին խասթալըղընը կէօրիւնճէ արթըդ եաթագտա եաթմաղա միւգթէտիր օլամատը. Էթիյէնին թէտապիրի մահիրանէսի սայէսինտէ վէ պիր զայրէթը ֆէվգէլատէ իլէ էյիլէշէրէք վալիտէսինէ պագմաղա պաշլատը: մատամ լա Բէվվայէնին հալինտէն դաթի իւմիւտ իթմիշ օլան Էթիյէն, պու սըրատա պիր բէչէթա եազըպ մաամազէլ Պերթէ վէրտի վէ զայէթ խաֆիֆ պիր սէս իլէ.

— Մատմազէլ, ճէսարէթիմտէն տօլայը աֆվընըզը բէճա իտէրիմ, սիզէ պիր շէյ սէօյլէմէք իսթէյօրըմ, վալիտէնիզին հալի թէհլիքէտէն խալի տէյիլ տիր, պէօյլէ խաս-

թալար իսթիրահաթէ միւհթաճ տըրլար. թէրթիպ իթմէք-տէ օլտուղում իլաճը քէմալի տըդդաթլա իսթիմալ իտէ-ճէքսինիզ, տէմէսի իւզէրինէ կէնճ գըզ՝ ազիմ պիր մէյու-սիյէթ իլէ.

— Էմին օլունըզ տօգթօր էֆէնտի, էմրինիզի իճրա ի-տէճէյիմ, տէտի։

— Պու խուսուստա սիզէ մուավէնէթ իտէճէք պիր դա-տըն լազըմ տըր։

— Խայըր, պունըն լուզումը եօդ, պէն...

— Սիզ քէնտինիզի պիլմէյօրսունըզ մատմազէլ, պէն հէր շէյի սիզտէն զիյատէ տիւշիւնիւր վէ պիլիրիմ, տիւն-տէն պէրի չէքտիյինիզ մէշագգաթ սիզի բէք զիյատէ եօր-մուշ տըր. վագաա կէնճլիք մինասիպէթի իլէ ղայրէթ ի-տիյօր իոէնէզ տէ պու հալ չօդ սիւրմէզ, սիզ տէ միւհթա-ճը թէտավի օլուրսունըզ, օ զէման սիզէ տէ վալիտէնիզէ տէ պագաճագ պիր գատէն լազըմ օլաճագ տէյի՞լ մի, օ գատընը սօնրա կէթիրմէքտէն իսէ, շիմտի կէթիրիպ տէ վա-լիտէնիզէ պագտըրմագ հէր հալտէ խայըրլը տըր. տէմին-ճէք պանա եարտըմ իտէն սաֆ գալպլը գատըն՝ գօմշուլա-ըընըզտան տէյի՞լ մի, աճէպա պու գատըն թէքլիֆիմիզի ըէտտ իտէ՞ր մի.

— Օ գատըն տէտիյինիզ կիպի բէք էյի պիր գալպէ մալիք տիր, պիր դաչ կիւնլիւք խըտմէթինի պիզտէն տիր ըիզ իթմէզ զանն իտէրիմ։

— Իշթէ պու հալ պէնիմ տէ մէմնունիյէթիմի մուճիպ օլտու, արթըգ միւսթէրիհ օլապիլիրիմ, սիզէ սօն տէֆա օլարագ տէյէպիլիրիմ քի, ճէսարէթինիզի միւմքին օլապիլ-տիյի գատար թօբլայընըզ տա, նազարը տըդդաթընըզը բարլագ պիր իսթիգպալէ աթֆ իտէրէք վագըթ կէչիրինիզ ... սէօզիւմէ իթիմատ իտինիզ, պէն տիւնեատէ էն սատըգ վէ տայիմա հէր էմրինիզի իյֆայէ էզճան ու տիլ հազըր պիր տօսթունըզըմ։

Կէնճ տօգթօրըն պու սէօզլէրի մէյուս վէ միւթէէսիր

օլան Պէրթին մէսէրրէթինի մուճիպ օլարագ, պիր վազի միւթէչէքքիւրանէ իլէ Էթիյէնին էլինի սրգըպ.

— Հագգըմըզտա պունճա լութֆը կէօրիւլէն պիր ատէմին պիզէ գարշը օլան մուհապէթինէ նա՞սըլ շիւպհէ իտէպիլիրիզ, էվվէթ պիզի սէվէյօրսունըզ, պու պապտէ նէ դատար թէչէքքիւր իթսէմ եինէ ազ տըր... տէտի.

Կիւզէլ Պէրթին պու իֆատէսի, օ զէմանէ դատար տօգթօրըն գալպինտէ իխթիֆա իտէն աշգըն շիտտէթինի արթըրտը. գալպի շիտտէթլի պիր սուրէթաէ չարրըյօր իտի. հէնուզ էլլէրի իչինտէ պուլունան Պէրթին էլինի սրգտը, օ կիւզէլ մախլիւգը քէնտինէ տօղրու չէքէրէք ալնը իւզէրինէ հէրարէթլի պիր բուսէ գօնտուրտը. զէվալլը Պէրթին նազիք վիճուտի տէ պիր էլէքթրիք ճէրիեանընա մարուզ օլմուշ կիպի սէրաբա թիթրէմէյէ պաշլատը.

Օ սրրատա տօգթօրըն ազզընտան չըգան հէրարէթլի նէֆէս, կէնճ գըզըն զաթէն հըսսիյաթը մուհապէթքեարանէ իլէ մէմլու օլան գալպինէ պաշգա պիր հըսս իլգա իթտի. օ սրրատա մէսուտիյէթ իւմիւտի գալպինտէ եէր թութմուշ իտի. չիւնքի տօգթօրը սէվէյօր վէ անըն թարաֆընտան մէվիլտիյինէ տէ գանի օլույօր իտի. տօգթօր, մատամ լա Բէվվայէյէ պիր տահա աթֆը նազար իտէրէք վէ ագշամա կէլէճէյինի վատ իյլէյէրէք տըշարը չըգտը. մէրաիվէնտէն էնէր իքէն քէտի քէնտինէ սէօյլէնէրէք.

— Էմինի՛մ, էվվէթ էմինիմ քի պու կիւզէլ գըզ պէնիմ զէվճէմ օլաճագ, տէյօր իտի.

Պու վուդուաթ իւզէրինտէն իւչ կիւն կէչմիշ իտի, պու միւտտէթ զարֆընտա օ նամուսլը դատըն հէր կիւն էօյլէտէն սօնրա կէլիպ, Ապէլին վէֆաթը իլէ ինթիզամը ասլիսինի պիւսպիւթիւն զայպ իտէն միւհթէրէմ ֆամիլեանընն իդամէթկեահլարընը, Պէրթ իլէ պիրլիքտէ էսկի հալինէ գօյմաղա մուվաֆֆագ օլմուշլար իտի.

Մատամ լա Բէվվայէ, կիւզէլ Պէրթ իլէ կէնճ տօգթօրըն սայէլէրինտէ թէհլիքէյի սավուշտըրմըշ իսէ տէ, հա-

լինճէ պէօյիւք պիր թահավվիւլ հըսս օլունույօր իտի . վագ-
թը իւէ բէք գիյատէ հալիմ օլան պու գատըն , խասթալը-
ղընատան սօնրա գայէթ թիթիղէնիպ , կիւզէլ Պէրթ իւէ տօգ-
թօրա բէք սէրթ մուամէլէլէրատէ պուլունույօր իտի , տայի-
մա կէօզէլերի էօնիւնատէ տէրտէսթ իտիլէն Րընէյի տիւշիւ-
նիյօր իտի. գիրա Րընէնէն թէվգըֆը՝ նայիլ օլաճաղը պախ-
թըեարլըղը չիւպհէ վէ թէրէտիւտ իչինատէ պըրագմըչ ի-
տի ,

Խասթանըն պու թէպէտտիւլիւ կէնճ տօգթօլըն նա-
ղարը տըդգաթընը տահա գիյատէ ճէլգ իթտի , Անժէլին
քէտեր ու թէէսիւրի կիգլի պիր սըրրըն հատիկեարը պու-
լունտուղունա վագըֆ օլտու , պունը անլամադ իսթէտի ,
ֆագաթ Անժէլին ազգընատան սէօզ ալմադ իմքեանըն խարի-
ճինտէ իտի ,

Ժան-Ժուտիյէ վէտա իտէլի էրէյլիճէ վագըթ օլտու ,
չիմտիտէ անըն հալինտէն պահա իտէլիմ ,

Ժան-Ժուտինին թէվգըֆընատան սօնրա սէֆիլ կիւն կէչ-
միչ իտի . պու տէօսիսէքեար հէրիֆ թէվգըֆընատան եիւմի
տէօրթ սաաթ սօնրա միւսթանթիդին հուզուրունա չըգա-
ճագ իտի . ֆագաթ նասըլ քի տէտիք , օ թարիխտէ միւս-
թանթիդլէրին բէք գիյատէ մէշղուլիյէթլէրի օլտուղունատան ,
Ժան-Ժուտի եիւմի տէօրթ տէյիլ դըրդ սէֆիլ սաաթ պէ-
լէմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունույօր իտի . Հայտուտ պու
միւտտէթի պօչ կէչիրմէյիպ Ֆիլան-Գաթըր խապխանին իւ-
թիքեապ իթմիչ օլտուղու պիր սըրդաթըն , ֆաիլի միւշթէ-
րէքի օլմագ իւզրէ հապս իտիլտիյինի սոպրդ նօթէրատէն
խապէր ալմըչ իտի ,

Ժան , թէվգըֆընըն իւչինճիւ կիւնիւ անճագ միւս-
թանթիդին հուզուրունա չըգարըլապիլտի . մէրգում , հա-
գին վէ միւէսսիր սէօզլէր իւէ միւսթանթիդին րըդգաթընը
թահրիդէ վէ պու սըրդաթտա գիյմէտլագ օլմատըգընը միւ-
թէաուտիտ եէմինլէր իւէ թէէմինէ չալըչտը . միւսթանթիդ ,
Ժան-Ժուտիյէ խնատա իտիլէն սըրդաթըն ֆաիլի օլմատըգը-

նա պիր տէրէճէյէ գատար գանի օլմուշ, իսէ տէ, Ֆիլան-Գամբըր կիպի հէր չէյի էմթիրաճ իտէն պիր ատէմին, պիր աղ սօնրա մահքէմէյէ չըգարըլաճագ էվլադը իսթինթադըյէսինաէ Ժան-Ժուտի նամը միւնասէբնճ պուլունտուղունտան, հայտուտըն սէպիլինի թախլիյէ իպէվէզ օլտու. Ժան-Ժուտի չարէսիզ հէյէթը Ատուլ հուզուրունա չըգաճագ իտի,

Ժան-Ժուտիյ ապալըգ նօթէրտէն, Ֆիլան-Գամբըրըն Մատէլօնէթ հաբըսխանէսինէ կէօթիւրիւլտիւնիւ խապէր ալմըշ օլմաղըլա, զամմազ Ֆիլան-Գամբըրտան բարլագ պիր ինթիգամ ալմագ իչին մէզքիւր հաբըսխանէյէ կէօնտէրիլմէսինի իսթիրհամ էթտի իսէ տէ, մադամատընա նայիլ օլամայարագ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինէ կէօնտէրիլտի,

Ժան-Ժուտի ատֆաթէչէ մահբուսիյէթ ֆէլաքէթինէ տիւչար օլուպ օ մայիչէթը սէֆիլանէյէ վադըգ օլտուղունտան, պիր տէրէճէյէ գատար ղէմտէն ազատէ իսէ տէ. հիչ խապէրի օլմայան պիր գապահաթչէն-տօքայը թէվգըֆ իտիլմէսի բէք ղիյատէ ճանընը սըդըյօր իտի. Եւ-ղունտէ քէֆէր եէրինէ հիտատէթ ալամէթի գայըմ օլան հայտուգ հաբըսխանէյէ կիրտիսինտէ, ափիկէր մահքումսինին իսթինզալարընա գուլագ վէրմէվէ չալըշըր իլէրէտի, ավուլյա տախիլ օլուր օլմագ Ֆիլան-Գամբըրը կէօրմէսի՞ն մի, Ֆիլան-Գամբըրըն հըրս իչէրիչի խէվֆ ու տէհչէթինի տէրէճէսինէ թարիֆէ հաճէթի կէօրմէյիդ. խապիսը մէրգում եւէ վէրտիյէ, արգատաչընը գարշըսընտա կէօրիւնճէ պէնդի սաբտարը քէսիլտի,

Հատտը զամընտագ զայէթի կիւճլի գուվվէթլի վէ ֆագամ զահիրէն զաիֆ իւ պիւնէհ վէ ատէթա ըսգըլէթի կիպի պիր չէյ օլան Ժան-Ժուտի, խասմինէ թէգաբբուլ իտէը իթմէդ էօյլէ չիտտէթլի պիր սիւյէ այդ իթտի քի, Ֆիլան-Գամբըր խապխինին ադըընատ պուրնուտնատ գոն կէլմէյէ պաշլայըպ օլտուղուդ եէրէ եըղըլը վէրտի Ժան, պուռնատտա հիտտէթինի թէսքին իսէմէտի. իրինճի տէֆա օլարագ խասմինին իւզէրինէ հիւճիւմ իտէճէյի էնատատ,

Կարտիյանլար եէթիշէրէք Ֆիլան-Գաթըրըն հայաթընը գուրթարտըլար. Ֆիլան-Գաթըր խասթախանէյէ նագլ իտիլտի։

Ժան-Ժուտի, հարաքէթը վագաասընտան տօլայը սէքիզ կիւն մահբուս պուլունտուղու մահալին էն տէրին պիր քիւշէսինէ հաբս իտիլէրէք, ճէզա իչինտէ ճէզայա տիւչար օլտու։

Բընէ Մուլէն տէ պու էսնատէ բօյիս նէզարէթի թէվգըֆխանէսինտէն Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինէ նագլ իտիլմիշ իտի. տէմիր բարմագլըղըն էօնիւնէ կէթիրիլտիյի սըրատա, Թէֆէրտէն սագլատըղը պանդնօթլարը չըգարըպ հաբըսխանէնին էմանէթ մէմուրլարընտան պիրինէ թէսլիմ իլէ, բարա լազըմ օլտուգճա ճէսթէ ճէսթէ ալաճաղընը իֆատէ իթտի։

Հաբըսխանէլէրտէ պիր ատէթ վար տըր, մէվգուֆիյն՝ եէնի վէ զէնկինճէ պիր մահբուս կէլիր կէլմէզ հէման էթրաֆընա թօբլանըպ, սէպէպը թէվգըֆընը սօրարագ հէմ խարիճտէն հէվատիս ալըրլար, վէ հէմ տէ պիր սիկարալըգ թիւթիւն գաբարագ սավուշըրլար. Բընէ Մուլէն իչէրիյէ կիրուպ տա իւսթիւ պաշը թէմիզճէ կէօրիւլիւնճէ, մահբուսլար հէման էթրաֆընը գուշատարագ սէպէպի հաբսընը սօրտուլար. մաքինաճընըն ույտուրըպ նագլ իթտիյի հէքեայէտէն, անդարիպ սէպիլինին թախլիյէ գըլընաճաղընա քեաֆֆէսի գանի օլտուլար։

Բընէ, մահբուսլար իլէ պիր ազ գօնուշտուգտան սօնրա պիր գաչընըն եագընտա թախլիսի կիրիպան իտէճէքլէրինէ վագըֆ օլտու, վէ անլէրլէ իւլֆէթի արթըրտը. էմնիյէթլէրինի, մուհապէթլէրինի ճէլպ իթմէք արզուսընա տիւշտի, քէնտիլէրինէ պօլ պօլ թիւթիւն իքրամ իթտիքտէն պաշգա թէվգըֆխանէ տէրունինտէ սաթըճըլըգ իտէնլէրտէն պիրինին եանընա կիտէրէք պիր գաչար գատէհ իշրէթ սըմարլատը. Նամուսլը մաքինաճընըն մագսատը բալթօսը իչինտէ սագլատըղը անախտարը, մատամ լա Բէվվայէյէ կէօնտէրմէք իչին պիր վասէթա պուլմագ իտի. հէրիֆլէր

եագընտա չըգաճագլարընտան Բընէ իլէ տօսթլուղը իլէր-լէթտիքտէն սօնրա, վէրէճէյի ուֆագ պիր մէքթուպ իլէ անախտարը թարիֆ իտէճէյի մահալէ կէօթիւրիւպ թէսլիմ իթմէք, քէնտիլէրի իչին բէք գօլայ պիր չէյ իտի։

Ֆիլ հագըգա մատամ լա Բէվվայէնին, անախթար ի-լէ պէրապէր Բընէ թարաֆընտան ալաճաղը մէքթուպ սա-յէսինտէ իգամէթկեահընա կիտէրէք, Նէօյլի քէօբրիւսի ֆաճիասընըն ֆայիլլէրինի բէնչէյի գանունա չարբտըրաճագ մահուտ մէքթուպ միւսվէտէսինի էլէ կէչիրմէսի, իհթիմալ-տէն պախտ տէյիլ իտի. Բընէ Մուլէն պունըն իճրասընա գաթիէն դարար վէրմիշ իտի։

40

Բընէ Մուլէն պիր մըգաար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, մատամ լա Բէվվայէյէ մէքթուպ եազմագ վէ մէքթուպ ի-լէ պիրլիքտէ պիր տէ անախթար կէօնտէրմէք խուսուսըն-տաքի թասավվուրընըն, նէ գատար մուզիրը օլտուղունը անլատը. զիրա մէքթուպ քի՞մին վասէթասը իլէ կէօնտէ-րիլէճէք իտի, պիր մէվգուֆ վասէթասը իլէ տէյի՞լ մի, բէք ալա, պու վասէթա եա սարիք տիր վէ եախօտ տէհ-շէթլի պիր գաթլի իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու իչին հաբս իտիլէրէք տիւչարը միւճազաթ օլմուշ տըր, պու կիպի ա-տէմլէրէ էմնիյէթ օլունապիլի՞ր մի։

Բընէնին, էմնիյէթ իտուպ տա եազաճաղը մէքթուպը վէրէճէյի ատէմ պու կիպի ճանիլէրտէն պիրի օլտուղու թագտիրտէ, շիւպհէսիզ մէքթուպը եէրինէ իյսալ իթմէզ-տէն էվէլ օգույաճագ վէ միւնտէրիճաթընա վագըֆ օլուն-ճա, մատամ լա Բէվվայէնին նէզտինէ կիթմէյուպ տօղրու-ճա Բընէնին իգամէթկեահընա կիտէճէք, եազըխանէյի ա-

չըպ մահուտ միւսվէտէյի պուլմաղա ուղրաշտըղը սըրատա , պանդա դայիմէլէրինի էլէ կէչիրէպիլէճէք տիր քի , պու իսէ Բընէ իչին հաբսը ֆէլաքէթտէն պէօյիւք վէ միւտհիշ պիր սատմէ իտի . իչթէ պու միւթալաալար պիրէր պիրէր Բընէնին ղիհնինտէն կէչէրէք , պիւսպիւթիւն ֆիքրինտէն ֆէրաղաթ իթմէտի իսէ տէ , հէր կիւն միւտաէթը ճէղայիչէլէրինի իքմալ իտէնլէրտէն քէնտինէ միւրաճաաթ իյլէյէնլէրի , պիրէր սէօզ իլէ պաչընտան սավարադ զուհուրաթէ վէ թաղլիյէ արզը թէսլիմիչէթ իթտի ։

Բընէ Մուլէն , տայիմա մատամ լա Բէվվայէյի տիւչինիյօր իտի , քէնտիսինի զէվալլը դատընըն կէօզլէրի էօնինտէ թէվզըֆ իթմիչլէր իտի . պու մուամէլէ իւզէրինէ աճէպա հադդընտա պիր սույի ֆիքիր բէյտա իթմի՞չ մի իտի , պիչարէ դատըն իլէ կիւզել Պէրթ , չարէսիզ գալտըգլարը պիր զէմանտա իմտատլընընա եէթիչմէքտէ իքէն հաբըսխանէյէ աթընմասընա բէք զիյատէ թէէսիւֆ իտիյօր իտի . հէյհա՛թ , էլտէն նէ՞ կէլիր , պագը հալէր վար քի գուվվէյի պէչէրիյէնին խարիճինտէ տիր , թագտիրի Իլահի ասլա թէղայիւր իթմէզ , ինսան զայէթ զաիֆ վէ դատէրէ թապի պիր մախլուգ տիր ։

Բընէ , պիր կիւն եինէ պուլնընը տիւչինմէքտէ իքէն , ուղագտան պիր մաֆքուսըն կիւլէր պիր չէհրե իլէ եանընա թէզ պարուպ իթմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւ , թէճահիպ իթտի վէ պիր միւտաէթ տիւչինտիւքտէն սոնրա քէնտի քէնտինէ ։

— Պու սաէմի նէ՞րէտէ կէօրտիւմ՞, քէնտինինի թանըյաճաղըմ կիպի , տէտի ։

Ֆիլ հադըգա պու մահբուս թանըտըղը պիր սաէմ իտի , հանընա եագլաշըպ էլինի ումուղընա վազ իտինճէ, Բընէ օ ղէման անլայըպ ։

— Էվվէթ , էվվէթ , իչթէ չիմոի անլատըմ, Ա.ղասիյա սօպալընտա վագը Դանթ-Տարժան մէչլտանէսինտէ պիր եէրտէ օթուրուպ իչրէթ իթտիչիմիղ սաէտ տիր ։

Ալտանմայօրում Ժան-Ժուտի տիր, տէյիպ կիւլէրէք մէրգումա.

— Սիզէ պուրատա թէսատիւֆ իթտիյիմ իչին պիլսէնիզ նէ գատար մէմնուն օլտում, տէմէսի իւզէրինէ, Ժան-Ժուտի.

— Պէն տէ մէմնուն օլտում, ֆագաթ պաչգա եէրտէ եէքտիկէրիմիզէ թէսատիւֆ իթմիչ օլսա, իտիք տահա զիյատէ մէմնուն օլաճագ իտիմ.

. . . . . .

— Տայիմա իւմիւտվարմը՞սընըզ.

— Էվվէթ իւմիւտվարըմ, Դանթ-Տարժանտէ թէսատիւֆ իյլէտիյիմիզ կիճէնին էրթէսի կիճնի անլատըմ քի՝ պիզիմ հիսսէյէ հէնուզ էլ սիւրիւլմէմիչ.

— Օ հալտէ սիզի չիմտիտէն թէպրիք իտէրիմ.

— Թէչէքքիւր իտիրիմ, ա՛հ օ կիւնի կէօրմէյէճէ՞քմիյիմ, (պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա) ֆագաթ սիզ հայտուտ, չաբգըն վէ սէրսէրի տէյիլսինիզ, նի՞չին պուրայա տիւշտիւնիզ.

— Տօղրուսը պէնտէ պիլմէյօրում.

— Պէնի ալտատըյօրսունըզ.

— Նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի, թէվգըֆըմըն սէպէպինի հէնուզ պէնտէ պիլմէյօրում, պունը իլէրուտէ անլայաճաղըմ.

— Տէմէք օլույօր քի ուֆագ թէֆէք գապահաթլարընըզ բէք չօգ տըր տա, հանկըսը իչին թէվգըֆ օլունտուղունըզը սիզտէ պիլմէյօրսունըզ.

Բընէ, Ժան-Ժուտինինտէ սայըր մահբուսլար կիպի քէնտիսինի խըրսըզ զանն իյլէտիյինի անլատըղընտան հիտտէթլէնտի իսէ տէ, իչէ բէնկ վէրմէյիպ.

— Թէվգըֆըմըն էլպէթտէ պիր սէպէպի վար իսէ տէ, հէնուզ միւսթանթիդ հուզուրընա չըգարըլմատըղըմ իչին գաթիէն պիլմէյօրում, տէտի.

— Տօսթո՛ւմ, պէն ֆէնա պիր ատէմ պէյիլ իսէմ տէ

թալիյիմ տայիմա պէնտէն եիւզ չէվիրիյօր, պէնի սըրգաթ թէօհմէթի իլէ իթհամ իտիյօրլար։

Ընէ պու սէօզիւ իշիտիր իշիթմէզ վիճուտի իւրբէրտի, եիւզիւնտէ ալայիմի նէֆրէթ նիւմայան օլտու վէ միւթէաճիւպանէ.

— Նէ՞, սըրգաթլա՞ մը իթհամ իտիլիյօրսընըզ, տէմէսի իւզէրինէ, ժանաժուտի մուխաթիպինին հըսս իյլէտիյի նէֆրէթին ֆարգընա վարամայարագ.

— Էվվէ՛թ, կիւյա պիր սաաթճըտան պիր գաչ սապթ չալմըշըմ. ֆագաթ պունըն ասլը օլմատըղընտան եագընտա սէպիլիմ թախլիյէ իտիլէճէյինէ շիւպհէ եօգ տըր, տէտի։

— Պէնտէ անսամիմ իւլ գալպ պունը արզու իտէրիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, էյ պագալըմ արատըղընըզ գատընը պուլապիլտինի՞զ մի։

— Էվվէ՛թ, պուլտում, ֆագաթ թէէսիւֆ օլունուր քի թամ օ սըրատա հապս իտիլտիմ։

— Հա՛յ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, իքիմիզինտէ թալիյի պիր իմիշ։

— Էվվէ՛թ, օ գատըն իլէ միւշթէրէքէն կէօրիւլէճէք մուհիմմ իշիմիզէ տայըր հէնուզ պիր իքի սէօզ թէաթի իտէպիլմիշ իքէն թէվգըֆ իտիլտիմ. օ պիչարէլէր պէն օլմատըգճա պիր իշ կէօրէմէզլէր։

— Զրգտըղընըզ զէման եինէ կէօրիւր վէ իշինիզի թէսվիյէ իտէրսինիզ։

— Ա՛հ, օ պիչարէ գատըն բէք միւքէտտէր տիր. քէտէրինտէն հէլաք օլաճագ տըր. աճէպա պէն անլէրէ վէրմէք իսթէտիյիմ շէյի հայաթընտա վէրէպիլէճէ՞քմիյիմ։

— Վիրէճէյինիզ շէյ քիւլիյէթլի պիր բարա տըր, տէյի՞լ մի։

— Խայըր, նամրդալարընա սիւրիւլէն պիր լէքէյի թէմիզլէյէճէք պիր մէքթուպ.

— Ֆամիլեայա այըտ պիր մէքթուպ, տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, պէնիմ օտամտա եազըխանէմին իշինտէ տիր։

— Բծլիս թարաֆընտան նըզամէն իճրա օլունան թահ-գըգաթտէ օ մէքթուպըն էվվէլճէ էլէ կէչմէտիյինէ էմի՞նճ միսինիզ։

— Էվվէ՛թ, չինքի բօլիս էլան իգամէթկեահըմը պիլ-մէյօր։

— Բէք կիւզէլ, ֆիքրինիզի անլատըմ, սիզի մէյուս ի-տէն չէյ մատամա պիր մէքթուպ իլէ օ քեաղըտըն նէրէտէ պուլունտուղունը պիլտիրմէյէ մուվաֆֆագ օլամամանըզ տըր, տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ։

— Շիմտի սէրպէսթ սէրպէսթ գօնուշալըմ, կէծրիւյօր-սունըզ քի պուրատան հէր կիւն պիր չօգ արդատաշլարըմը-զըն միւտտէթը ճէզայիյէլէրի խիթամ պուլուպ չըգայօրլար. նէ՞ իչին պու իշէ պիրիսինի մէմուր իթմէտինիզտէ քէնտի ի-շինիզի կէրի պըրագտընըզ։

— Պու պէնիմտէ խաթրըմա կէլտի, ֆագաթ ճէսարէթ իտէմէտիմ։

— Նէ՞տէն։

— Օտամտա անտէն պաշգա էհէմմիյէթլի մէքթուպ-լարըմտա վար տըր. մէքթուպը կէօթիւրէճէք օլան ատէմ եօլտա կիտէրքէն մէքթուպը օգուեաճագ օլուրսա, օ զէման իշ ֆէնալաշմա՞զ մը։

— Էվվէ՛թ, պու պապտէ նէնին իլէ հէմէֆքեարըմ, ֆա-գաթ էրպապը էլէ կէչինճէ գօրգտուղունուզ չէյլէրին հիչ պիրի օլմազ զանն իտէրիմ. մէսէլա պու կիւն եարըն պու-րատ ն չըգաճագ պիր Պօհէմիյալը պիլիրիմ քի Բարիզին էն կիզլի քէօշէլէրինէ կիրէր չըգար. պու չօճուգ քէնտիսինէ թէվտի իտիլէն իշլէրի սուհուլէթլէ թէսվիյէ իտէր վէ հէր վէճհ իլէ նամուսընա իթիմատ օլունապիլիր, պէն պու խու-սուստա քէնտիսինէ քէֆալէթ իտէպիլիրիմ... էլհասըլ ա-րամագլա էլէ կէչմէզ պիր վասէթա տըր, պու վասէթա իլէ պու իշի կէօրէլի՞մ մի։

— Բէք կիւզէլ, պէնտէ պէօյլէ պիր վասէթա արայօր

իտիմ, քէնտիսինէ պիր ալթուն վիրմէյի վատ իտէրիմ, զիրա սիզ քէֆալէթ իտիյօրսունըզ։

— Հա՛յ հա՛յ, էօյլէ իսէ իշ եօլունա կիրտի։

Ժան-Ժուտի հէման այաղա գալգըպ իլէրլէտի վէ էօթէ պէրի կէօզ կէզտիրմէյէ պաշլատը. պու սըրատա մահբուսխանէյէ պիր կարտիյան կիրէրէք.

— Թաամա, չօրպա իչմէյէ, տէյու հայգըրմասը իլէ մէվգուֆիյն եէքտիկէրէ դարըշտըլար. Ժան-Ժուտիտէ պու գալապալըգ վէ թէլաշ արասընտա պիր ֆայիտէ հասըլ իտէմէյէճէյինի անլայարագ, թէհարրիտէն վազ կէչտի։

Ժան-Ժուտի, Ֆիլան-Գաթըր հագգընտաքի մուամէլէսինտէն տօլայը սէքիզ կիւնտէն պէրի ինթիլագ հալինտէ մահբուս պուլունտուղունտան, թաամ իչին բէք պէօյիւք արզու կէօսթէրմէքտէ օլուպ, Բընէյէ.

— Տօսթո՛ւմ, թաամտան սօնրա սիզին իշտէ օլուր պիթէր, շիմտի եէմէյէ կիտէլիմ, գարնըմ սօն տէրէճէտէ աճըդմըշ տըր, պիլիրսինիզ քի սէքիզ կիւնտէն պէրի գուրու էքմէքտէն պաշգա պիր շէյ եէմէմիշիմ տիր, տէտի։

— Չօրպանըզը պաշգալարընա թէրք իտինիզ, պէնիմ եէմէյիմ տըշարըտան կէլիյօր, պիրլիքտէ թաամ իտէրիզ հէմ պիր գաչ գատէհտէ չագըշտըրըրըզ։

— Պէնի տավէթ իտիյօրսունըզ, էօյլէ՞ մի։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ...

— Պէնտէ տավէթինիզի քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտէրիմ, չիւնքի եանըմտա պիր բարա պիլէ եօգ տըր։

Պու էսնատէ գաբու աչըլըպ Բընէնին թաամը կէլտի. Բընէ, Ժան-Ժուտի իլէ պէրապէր պիր օտայա կիրուպ թաամ իթմէյէ պաշլատըլար, Ժան-Ժուտի սէքիզ կիւնտէն պէրի պօշ գալմըշ օլան միյտէսինի տօլտուրմաղա ճան աթըյօր իտի։

Պիզ եինէ թաամ իթմէքտէ օլան պու իքի մահբուստան այրըլարագ նազարը տըգգաթըմըզը տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյա սէվգ իտէճէյիզ. տիւգ, բօլիս միւֆէթթիշի Թէ-

ֆէրին միւթալաասը խիլաֆընա օլարագ, Բընէյի մէզարլըգտա թէվգըֆ իթտիրտիյինի պէյան իյլէմիշ իտիք.

Թէֆէր, Բընէնին մահալի իգամէթինի խապէր վէրմէք իսթէմէտիյինի հէման տիւգ ճէնապլէրինէ պիլտիրտիյինտէն, տիւգ՝ Հարաքէթը վագաասընտան տօլայը, սօն տէրէճէ ըզհարը թէէսիւֆ իլէ, քէնտի քէնտինէ.

— Պու ատէմ նիհայէթ մահալը իգամէթինի խապէր վէրմէյէ մէճպուր օլաճագ տըր. աճէպա մէքթուպը էլէ կէչիրէպիլէճէ՞քմիյիմ, օրայա բօլիս մէմուրլարընտան էվվէլ կիտէպիլմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլէճէ՞քմիյիմ, տէյօր իտի.

Տիւգ, Թէֆէրին վասէթասը իլէ մատամ լա Բէվվայէնին Նօթըրտամ-Տըշան ճատտէսինտէ իգամէթ իթտիյինի խապէր ալարագ, մումաիլէյհանըն խանէսինի թահտը նէզարէթտէ պուլունմասընը Թէֆէրէ էմր իթմիշ իտի, ֆագաթ բօլիս միւֆէթթիշի տիւգէ խայըրլը պիր խապէր վէրէմէտի, կէնճ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօտան պաշգա ֆէլաքէթզէտէ գատընըն խանէսինէ քիմսէ կիրիպ չըգմայօր իտի.

Բօլիս միւֆէթթիշի Թէֆէր, հայրզ օլտուղու իւնվան սայէսինտէ հէր տայիրէյէ կիրուպ չըգմաղա մէզուն օլտուղունտան, հէր կիւն պիզզաթ Ատլիյէ նէզարէթինէ կիտուպ Բընէնին օ կիւն իսթինթագ իտիլուպ իտիլմէյէճէյինի, այըտ օլտուղու միւսթանթիգտէն սիւալ իտիյօր վէ հէր կիւն ճալիպը մէյուսիյէթ ճէվապլար ալըյօր իտի. նիհայէթ Բընէնին պիր բազար ըթէսի կիւնի իսթիճվապ իտիլէճէյինի, ճումա էրթէսի կիւնինտէն խապէր ալմաղա մուվաֆֆագ օլուպ, տօղրու տիւգին նէզտինէ չիթ պ իյլէտի.

Թէֆէր, պու իշին պիտայէթինտէն պէրի համիսինին (տիւգին) հիչ պիր թասավվուրընա վէ Բընէնին թէվգըֆը հագգընտաքի մէնաֆիինէ վագըֆ օլմագսըզըն. եաղընըզ արզը իթաաթ իտիյօր իտի. տիւգին, կէնճլիքտէն օ անէ գատար նէ եօլտա վագըթ կէչիրտիյինի լայըգը իլէ պիլտիյինտէն, Բընէ իլէ պու գատար մէշվուլ օլմասընը եինէ օ

մայիչէթը սէֆիհանէ նէթայիճինտէն օլմագ իւզրէ թէլագ-գը իտիյօր իտի. տիւգ, Թէֆէրի կէօրիւր կէօրմէզ.

— Է՛յ Թէֆէր, եէնի պիր հէվատիս վա՞ր մը տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ տիւգ հազրէթլէրի, Բընէ Մուլէն իլք տէֆա օլարագ էօնիւմիզտէքի բազար երթէսի կիւնի իսթինթագա չաղրըլաճագ տըր։

— Բէք ալա, ֆագաթ Թէֆէր, պէն պիր շէյտէն գօր-գըյօրում . . .

— Նէ՞տէն, տիւգ հազրէթլէրի։

— Պու Բընէ պիր մէքթուպ իլէ օ գատընա իշի անլա-տամա՞զ մը։

— Թարաֆը ա ինիզտէն ալտըզըմ էմը իւզէրինէ տայի-մի սուրէթտէ մատամ Մօնսթիյէնին խանէսինի նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրըյօրում, օղլունը թէտավի իթտիքտէն նօնրա ահրէթէ տօղրու եօլճը օլան վալիտէսինի-տէ թէտավի իտէն կէնճ տօգթօրտան պաշգա եանլարընա քիմսէ կէլմէյօր։

— Մատամ Մօնսթիյէ էօլիւմ տէրէճէսինտէ խասթա՞ մը տըր։

— Էվվէ՛թ, խըտմէթլէրինտէ պուլունան գատընտան խապէր ալտըմ։

— Կէրէք վալիտէսինին վէ կէրէք գըզընըն Բընէյի կէօրմէտիքլէրինտէն էմի՞ն միսինիզ։

— Էմին օլունուզ քի, Բընէնին Պէնթ-Բըլաժի մահբըս-խանէսինէ կէօնտէրիլտիյինտէն հէնուզ խապէրտար տէյիլ տիրլէր, հաթտա բօլիս նէզարէթինտէ պիլէ Բընէնին մա-հալի թէվգըֆընը պիլէնլէր բէք ազ տըր։

— Բէք կիւզէլ օլմուշ, թէշէքքիւր իտէրիմ Թէֆէր, սիզ բէք զէքի պիր ատէմ օլտուղունըզ իչին եաբտըղընըզ իշլէրի թապիյի էյի եաբարսընըզ։

Պու էսնատէ Թէֆէր զայէթ տըգգաթլը պիր նազար իլէ մուխաթիպինէ պագըյօր իտի. պու մէսէլէտէ քէնտի-

նի պէօյիւճէք պիր մուխաթապա թէհտիտ իլէտիլինէ գանա-
աթը քեամիլէ հասըլ իտէրէք .

— Տիւգ հաղրէթլէրի , պու մէսէլէյէ վիրմէքտէ օլտու-
ղունուզ էհիմմիյէթէ նազարէն , իչին իչինտէ ճալիպը խէվճ
ու էնտիչէ վէխամէթի օլտուղունը Անալայօրում , պինաէն ա-
լէյհ պիւթիւն նուֆուզու իգթիտարըմը սարճ ֆիթմէքտէն
չէքինմէյիչիմ , իչթէ պու հիքմէթէ մուսթէնիտ տիր , ատ-
տի .

— Բէչճինիզ բէք տօղրու տըր , հագըգաթէն թէհլի-
քէ պէօյիւք տիր , կէնճլիք պէլասը իլէ էնհիյէթ իթտիխիմ
ատէմլէր , պէնի պու սըրատա թէհտիտ , հէմտէ գուվվէթլի
պիր սիլահ իլէ թէհտիտ իտիյօրլար .

— Ֆագաթ պիզ անլէրտէն էվվէլ տավրանըպ մագ-
սատլարընը գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարթմայըզ .

— Ինչալլահ . . . Գըլօտիյա վարնի նամընտաքի գատըն
հադգընտա թահգըգաթ իճրա իթտինի՞զ մի .

— Էվվէթ էֆէնտիմ , թահգըգաթտէ բէք իլէրույէ
պիլէ կիտիլտի . չու սըրատա Բարիզտէ Գըլօտիյա վարնի
նամընտա պիր գատըն եօգ տըր .

— Բարիզտէ օլմատըղընը անլատըգ , ամէպա Ինկիլ-
թէրատա՞տա մը եօգ .

— Պունտան թագրիպէն օն սէքիզ սէնէ մուգատտէմ
Ինկիլթէրայա կիթմիշ , օրատա եէրլէշմիշ , անտէն սօնրա
նամու նըշանը ղայպ օլմուշ . . .

— Օ հալտէ Րընէ Մուլէնին պահա իթտիյի մէքթուպ
նէ՞րէտէն էլինէ կէչմիշ տիր , օ մէքթուպըն միւնտէրիճաթը
նէ՞ տիր .

— Սապր իտինիզ միւսիւ տիւգ , օ մէքթուպը տա էլէ
կէչիրէճէյիզ . . .

— Աման Թէֆիէր , պունա նա՞սըլ մուվաֆֆագ օլապի-
լէճէյիզ .

— Րընէ Մուլէն էր եա կէճ իգամէթկեահընը սէօյլէ-
յէճէք տիր , պէնտէ խանէսինտէ թէհարրիյաթ իճրասընա

մէմուր օլաճաղըմ , օ հալտէ մէքթուպը էլէ կէչիրտիյիմ կիպի զաթը ալինիզէ արզ իլէ զապըթա նազարընտան սագ-լայապիլիրիմ . . . պէնտէնիզէ պայդա պիր էմրինիզ վա՞ր մը ,

Տիւգ , հազըրլամըշ օլտուղու պիներ ֆրրանգլըգ իքի գայիմէյի թէֆէրէ ուզատարագ .

— Խայը՛ր , եալընըզ չունալարը ալմանըզը կէճա իտէ-րիմ , տէյինճէ , թէֆէր ըզհարը թէշէֆքիւր իտուպ գայի-մէլէրի ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա չըգըպ կիթտի ,

Թէֆէրլէ տիւգ պէյնինտէ սուրէթը վուգուինի պէյան իթմիշ օլտուղումուզ չու միւքեալէմէտէն անլաշըլաճաղը վէճհլէ , տիւգ , եիրմի ակընէտէն պէրի նամու չանը լէվհի խաթըրընտան սիլինուպ ունուտուլմուշ օլան Գըլօտիյայը տիւ-չիւնմէյէ պաշլամըշ իտի ,

Տիւգ , հայլի միւտաէթ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա , պու իշտէ Գըլօտիյանընըն բարմաղը օլտուղունը միւլահազա իթտի , չօգ զէման սարֆը էֆքեար իլէ Թէֆէրին վէրտիյի մալիւ-մաթէ գանաաթ իտիյօր իտի . Գըլօտիյանըն Բարիզտէ պու-լունմատըղընա վագըֆ օլտուղու հալտէ , Բընէ Մուլէնին էլինտէ պուլունան մէքթուպըն միւթլաղա Գըլօտիյա թա-րաֆընտան վէրիլտիյինէ գարար վէրտի . տիւգ , պու թա-սավվուրընտա ալտանմայօր իտի , Պուրայա գատար նագլ իթտիյիմիզ Գըլօտիյա , էսկի աշըգը թարաֆընտան թէլէֆ իտիլմիշ , Լօնտրայա կիթմիշ վէ թէէհհիւլ իտուպ կիւզէլ պիր տէ գըզճըղազա վարմտէ օլմուշ իտէ տէ , աշըգընը պիր տիւրլի ունուտամամըշ իտի . . . մէհարէթը չէյլթանաթ-քեարանէսի սայէսինտէ նայիլ օլտուղու իգպալ վէ միլէձն-լարը պիր տագըգա պինէ խաթըրընտան չըգարմամըշ իտի ,

41

Գըլօտիյա Վարնինին էլինտէ գալմըշ օլան սէրվէթ, Բարիզտէ իգամէթ իթտիյի սուրէթտէ անճագ ճիւզվի պիր միւտտէթ տայանապիլէճէյինի, պուրայա գատար քէնտիսինէ տայըր վէրտիյիմիզ մալիւմաթտան գարիյնի քիրամ էլպէթտէ անլամըշլար տըր. Գըլօտիյա, սէրվէթինին թիւքէնմէյէ եիւզ թութտուղունը կէօրինճէ, միւճէրրէտ թէտապիրի իպլիսբէնտանէսի սայէսինտէ աշըգընըն էլինէ կէչիրտիյի միլեօնլարտան հիսսէսինի ալմագ, վէ գըզընը գօճայա վէրուպ նամուսքեարանէ պիր սուրէթտէ եաշամագ նիյէթի իլէ Բարիզէ կէլմիշ իտի.

Ֆիթնէքեար գարը, պու արզուսընա մուվաֆֆագ օլապիլմէք իչին աշըգընա գարշը ղայէթ միւտհիշ թասավվուրաթտէ պուլունույօր իտի. Ֆագաթ էվվէլճէ տիւգ ճէնապլէրինին մայիշէթը խուսուսիյէսի հաղգընտա մալիւմաթը լազըմէյի իսթիհսալ իթմէք իւզրէ, էօթէքինին պէրիքինին ահվալը խուսուսիյէլէրինէ տայըր մալիւմաթ ալմագ վէ հիյնի հաճէթտէ բարա գուվվէթի իլէ, բօլիս մէմուրլարընըն աճիզ գալտըգլայը թահգըգաթը տա, ագըլլարա հայրէթ վէրէճէք տէրէճէտէ սիւրաթ վէ միւքէմմէլիյէթլէ իճրա իթմէքտէ օլան, Աժանս Բօշէ վէ Ֆօմէլ նամընտաքի իտարէխանէյէ միւրաճաաթլէ, իտարէնին միւտիրինէ ալէլ հիսապ էլլի ատէա ալթուն թէսլիմ իթտի. իւչ կիւն զարֆընտա իսթէտիյի մալիւմաթը իսթիհսալ իտէճէք իտի.

Գըլօտիյա, ինթիզար իտէճէյի պու իւչ կիւնի տէ պէյհուտէ կէչիրմէտի. քիրալատըզը խանէյէ միսաֆիր գապուլ իթմէք իչին էշեանըն նօգսանիյէթինի իքմալ իթտի, ֆագաթ քէնտիսինի Բարիզտէ քիմսէ պիլմէզ վէ թանըմազ օլտուղու հալտէ նա՞սըլ միսաֆիր գապուլ իտէպիլէճէյինէ

թէաճիւպ օլունմամալը տըր. զիրա Գըլօտիյա եաբաճաղը իշլերի էթրաֆը իլէ տիւշիւնիր գատընլարտան օլուպ, խաթը հարաքէթինի բէք կիւզել թային իթմիշ իտի. Բարիզտէ քէնտիսինի թանըյանլար բէք չօգ պուլունտուղու իչին, էսկի այըպլարընը էօրթիւպ պաստըրմագ վէ էսկի ահպապլարը իլէ պիւսպիւթիւն գաթի մինասիպէթ իթմէք իչին վէրտիյի գարարը, հիչ պիր վագըթ թաղեիր իթմէմէք իւզրէ նէ տիւրլի վէսայիթէ վէ բըլանա միւհթաճ իսէ՝ անլէրի Լօնտրատա թէտարիք իտէրէք Բարիզէ կէլմիշ իտի.

Պիլ ֆարզ, տիւգ ՏըլաթուրէՎօտիյօ իլէ էսկի տօսթլուղունը թազէլէմէյէ մուվաֆֆագ ծլամամըշ օլսա պիլէ, դըզընը զէնկին պիր ատէմէ վէրէրէք պագըյէյի էօմրիւնի մէսուտ պիր սուրէթտէ կէչիրմէք թասավվուրընտա պուլունարագ, Լօնտրատա իքէն Բարիզտէքի խանէսինտէ միսաֆիր դապուլինի թասմիմ իյլէմիշ վէ պու միսաֆիրլէր միյանընտա պազը կէնճլէրին, կիւզել դըզը թարաֆընտան տամը աչդա տիւշէճէքլէրինի պիլտիյի ճիհէթլէ, Բարիզին պազը քիպար ֆամիլեալարընա մէքթուպլար վէ թավսիյէնամէլէր ալըպ կէթիրմիշ իտի. իշթէ Գըլօտիյա իւչ կիւն զարֆընտա պու իշլէրին թէսվիյէսի իլէ մէշղուլ օլտու.

Միսթրէս տիգ Թուրէն, եախօտ նամը տիկէրլէ Գըլօտիյա Վարնի, Բարիզտէ էօյլէ պիր մայիշէթ թէէսիս իյլէտի քի, պու կիտիշլէ նադտը մէվճուտի բէք ազ պիր զէման քիֆայէթ իտուպ, անտէն սօնրա էսկի աշըգընըն ալթուն իլէ տօլու սանտըգլարընա արզը իհթիյաճ իտէճէյի թապիյի իտի.

Գըլօտիյա, Ֆօմէլ իտարէխանէսինէ միւրաճաաթ իյլէտիյինին իւչիւնճի կիւնի գըզը իլէ դուշլըգ թաամը իթմէքտէ իքէն, խըտմէթճի գըզ քէնտիսինէ պիր գարթ վիղիթ կէթիրտի քի, իւզէրինտէ չու քէլիմէլէր եազըլմըշ իտի.

Շրվաշիյէ Պապիշասի Շամբէր

Գըլօտիյա, գարթըն ալթ թարաֆլարընտա գուրշուն

գալէմ իլէ եաղըլմըշ օլան « Ֆօմէլ իտարէխանէսի թարաֆընտան » քէլիմէլէրինի կէօրիւնճէ, խըտմէթճի դըզա.

— Գարթը վէրէն էֆէնտիյի չաբըգ հալվէթ օտասընա ալ շիմտի կէլէճէյիմ, տէյու էմր իթտի. պիր գաչ տագըգա սօնրա ճալվէթ օտասընա կիրուպ շըվալիյէ իլէ պուլուշտը.

Շըվալիյէ Պապըլասի նամը իլէ եատ իտիլէն պու շախս, թագրիպէն գըրգ եաշընտա, զաիֆ իւլ պիւնեէ, ուզուն պօյլու, էսմէր վէ պէտ չէհրէլի պիր ատէմ օլուպ, գուվվէյի զէքեասընա տէլալէթ իտէն կէօզլէրի ֆըրըլ ֆըրըլ տէօնէյօր իտի. մէրդում, Գըլօտիյայը զայէթ իհթիրամքեարանէ վէ նազիքեանէ պիր թավր իլէ սէլամլայըպ սուպլինէ միւնթազըր օլտու.

Գըլօտիյա, կէլէն միսաֆիրէ պիր սանտալեէ կէօսթէրտի, գարշը գարշըյա կէչիպ օթուրտուլաք, մէզպուրէ իսթիտա սէօզէ պաշլայըպ.

— Ֆօմէլ իտարէխանէսի թարաֆընտան կէլիյօրսունըզ, տէյի՞լ մի, տէտի.

— Էվվէթ մատամ, զաթը ալինիզին մէնաֆիինէ միւթէալիգ թահգըգաթըն իճրասընա, իտարէխանէ թարաֆընտան պէնտէնիզ մէմուր իտիլմիշ իտիմ.

— Էյ նէ՞ խապէր վար պագալըմ.

— Մ՚իւսիւ լը տիւգտէ՞ն մի պաշլայաճաղըզ.

— Էվվէթ միւսիւ . . .

— (Քիւչիւք պիր տէֆթէր չըգարարագ.) Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն էլեէվմ նէ հալտէ եաշամագտա օլտուղունա վուգուֆ բէյտա իթմէք իչին, ահվալը մազիյէսինի թէտգըգ իթմէք լազըմ կէլտի . . . հագըգաթէն պու մատտէ ճալիպը էհէմմիյէթ տիր, չիւնքի ահվալը մազիյէտէն բէք գօլայ անլաշըլապիլիր.

Գըլօտիյա պու տէհշէթլիւ մուխպիրին, թահգըգաթճա պու գատար իլէրի կիթմէսինի ասլա արզու իթտիյի շէյլէրտէն տէյիլ իտի. պիրտէն պիրէ պէնզի սարարըպ բէք զի-

յատէ մուզթարըպ օլտու, ֆագաթ ըէնկ վէրմէմէյէ չալը-
շարագ.

— Բէք կիւզէլ եաբմըշսընըզ, ֆագաթ պու թահգը-
գաթտան նէ՞ նէթիճէ հասըլ իտէպիլիրսինիզ, տէտի։

— Թաֆսիլաթ ալընամատըղը իչին պու ճիհէթին թահ-
գըգաթը բէք իլէրիյէ կիտէմէտի։

— (Կէնիշճէ պիր նէֆէս ալարագ.) Նէ հալ իսէ, լութ-
ֆէն պիլտիյինիզի սէօյլէ՞րմիսինիզ։

— Տիւգ. կէնճլիք զէմանընտան պէտ իլէ տուէլլօտա
պիրատէրինին վէֆաթ իյլէտիյի կիւնէ գատար գատընլար
արգասընտա տօլաշմըշ վէ պու եօլտա թէքմիլ սէրվէթինի
սարֆ իյլէմիշ սէֆիհ վէ չըլկըն պիր շէյ տիր, կիւզէլլիքտէ
տէսիսէքեարլըգտատա էմսալսըզ Գըլօտիյա նամընտա պիր
մէթրէսի վար իմիշ քի, պու գատըն, մարքի ժօրժ Տըլա-
թուր-Վօտիյօյը բէնչէյի էսարէթինէ ալարագ պիչարէյի
հէր էմրինէ միւնգատ իյլէմիշ. պու Գըլօտիյա տէնիլէն մէթ-
րէս ղայէթ տէսիսէքեար վէ ախլագսըզ պիր ալիւֆթէ օլ-
տուղունտան, ազ վագըթ զարֆընտա մարքինին սէրվէթինի
քեամիլէն մահվ իթտիքտէն պաշգա բէք չօգ պօրճատա
կիրիֆթար իթմիշ, մարքի, ալաճադլըլարը թարաֆընտան
սըգըշտըրըլտըղը սըրատա, էվէլա պիրատէրի վէ անը միւ-
թէագըպէն վալիտէսի վէֆաթ իտէրէք, քիւլլիյէթլի պիր
սէրվէթէ վէ պու կիւն հայիզ օլտուղու տիւգլիգ իւնվանը-
նա պիլ իսթիհգագ նայիլ օլունճա, ագլընը պաշընա ալմըշ
վէ Գըլօտիյա Վարնիյի թէրք իյլէմիշ տիր, իշթէ մատամ պու
տէրէճէյէ գատար թահգըգաթ իտիլէպիլտի. օ կիւնտէն
պէրի Գըլօտիյա հագգընտա հիչ մալիմաթ ալընամատը։

— Տիւգին հալի հազըրը նէ՞ եօլտա։

— Տիւգ, Բօնթարմէ խանէտանընա մէնսուպ օլան միւ-
թէվէֆիյէ զէվճէսինին ամուճասընտան դալան սէրվէթի,
պիրատէրինտէն միյրաս գալան սէրվէթէ զամմ իտինճէ, սէ-
նէվի իւչ եիւզ էլլի պին ֆըրանգ վարիտաթ կէթիրիր իրա-
տէ մալիք տիր։

— Բէք կիւզէլ պիր իյրատ, պունընլա տիւգ նէ՞ եաբըյօր։

— Մայիշէթի բէք եօլընտա տըր, արթըգ կէնճլիքտէ օլտուղու կիպի շիմտիլիք շայանը մուախէզէ հալլէրի եօգ տըր. հիւքիւմէթէ բէք զիյատէ սատըգանէ իյֆայի խըտմէթէ սայ իտիյօր, հաթտա խըտմէթ ու ղայրէթինէ միւքեաֆաթ օլարագ Ֆրանսա այանը սըրասընա կէչմիշ տիր, նուֆուզը բէք եօլունտա տըր։

— Միսաֆիր գապուլ իտիյօ՞ր մը.

— Էվվէթ, ֆագաթ զէվգի իչին տէյիլ, պուլունտուղու մէվգը իգթիզասընճա միսաֆիր գապուլ իթմէյէ մէճպուր տըր։

— Ֆօնաղը տէպտէպէլի՞ մի։

— Էվվէթ, ֆագաթ մայիշէթը հազըրէսի բէք նամուսքեարանէ օլտուղու ճիհէթլէ, խըտմէթինի իյֆա իտէն ուշագլարըն քեաֆֆէսիտէ, ֆամիլեասընա մէնսուպ էմէքտար ատէմլէր տիր։

— Տայիրէսի խալգը քէնտիսինի սէվէյօրլա՞ր մը։

— Շիւպհէսիզ, ֆագաթ ալիճէնապ օղլու Հանրի, քէնտիսինի բէք օ գատար սէվմէյօր։

— Օղլու գաչ եաշընտա տըր։

— Եիրմի իքի . . .

— (Պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.) Տիւգ նէ՞ զէման թէէհհիւլ իթտի։

— Օն սէքիզ սէնէ մուգաատէմ թէէհհիւլ իթմիշ տիր։

— Օ հալտէ պու չօճուգ իզտիվաճտէն էվվէլ տօղմուշ օլմալը տըր։

— Խայըր էֆէնտիմ, պու չօճուգ զէվճէսինին ամուճասը թարաֆընտան վուգու պուլան թավսիյէ իւղէրինէ եէթիմխանէտէն ալընըպ, ըէսմէն վէլէտը մանէվի իթիխազ իտիլմիշ տիր. Հանրի բէք չալըշգան տըր, պու կիւնքի կիւն չէօհրէթշըար պիր ավօգաթ տըր, բօլիթիգա իլէ իշթիղալ իթմէյօր, հաթտա գօնթ տը Լիյլիյէրին քէրիմէսի մատմա-

ղէլ Իղապօ իլէ իզտիվաճլարը մուհագգագ օլարագ սէօյլէ-նիյօր։

— Պու գըզ կիւզէ՞լ մի։

— Շաեանը բէրէսթիշ պիր մէլէք։

— Հանրի պու գըզը սէվէյօ՞ր մը։

— Էվվէթ, բէրէսթիշ իտէրճէսինէ սէվտիյինի սէօյլէյօր-լար։

— Գըզտա Հանրիյի սէվէյօ՞ր մը։

— Պին գաթ զիյատէ։

— Գօնթ Լիյլիյէրին խըտմէթքեարլարընտան պիրիսի իլէ մինասիպէթինիզ վա՞ր մը։

— Մատմազէլ Իզապօնըն օտա խըտմէթինի կէօրէն գատըն պէնտէն հիչ պիր չէյ տիրիզ իթմէզ։

— Հիյնի հաճէթտէ օ գատընա իթիմատ իտէպիլի՞րմի-սինիզ։

— Հա՛յ հա՛յ։

— Օրասընը կէչէլիմ . . . Սէնթ-Լույի սօդաղընա, տէ-տիյիմ նօմէրօլու խանէյէ կիթտինի՞զ մի։

— Շիւպհէսիզ մատամ։

— Նէ՞ խապէր ալտընըզ պագալըմ։

— Հէման հիչ կիպի պիր չէյ, եիրմի սէնէտէն պէրի խանէնին դաբուճըսը վէ սայըր խատէմէսի պէշ ալթը տէ-ֆա թէպտիլ իտիլմիշ, էսկի միւսթէճիրլէրտէն հէման հիչ պիրի գալմամըշ . . . Ամատիս իլէ մէճնունէյէ տայըր հիչ պիր քիմսէ մալիւմաթ վէրէմէյօր, էլան պիր հայաթ օլուպ օլմատըգլարընը տիլմէյօրլար իսէ տէ, պու գատընլարըն շիմ-տիքի հալտէ օ խանէտէ իդամէթ իթմէտիքլէրինէ եագընէն վագըֆըմ։

— Օ գատընլարըն հայաթտա պուլունուպ պուլունմա-տըգլարընը անլամագ պէնճէ էլզէմ տիր, տայիմա թէհար-րիյաթէ տէվամ իտիլմէսինի իսթէրիմ։

— Պէնտէնիզ թէհարրիյաթ վէ թահգըգաթտա գու-սուր իթմէյէճէյիմի վատ իտէպիլիր իսէմ տէ, պու պապտէ

թէսաաիւֆ իտէպիլէճյիմ միւշկիւլաթը նաղարը տըդգաթա ալմանըզ լազըմ կելիը ։

— Օրասընը հիչ տիւշիւնմէյինիզ, պէն հէր չէյի պիլիրիմ, պանա լազըմ օլան մալիւմաթը կէթիրտիյինիզ անտէ , վատ իյլէտիյիմ բարանըն իւչ միսլինի վիրմէյէ հէր վագըթ հազըրըմ, ֆագաթ վերճճէյինիզ մալիւմաթտա իւչ կիւնտէն զիյատէ սիւրմէմէլի տիր ։

— Սօն տէրէճէյէ գատար չալըշաճաղըմը վատ իտէրիմ։

— Բէք կիւզել, չիմտի չու եաղըխանէնին եանընա օթուրընըզ տա թահարրիյաթընըզը թէսհիլ իչին սիզէ իգթիզա իտէն մալիւմաթը իպթիտայիյէյի վէրէյիմ , գալէմի էլինիզէ ալընըզ պագալըմ. . .

*
* *

Պու մուհավէրէյի պէյան իյլէտիքտէն սօնրա նաղարը տըդգաթընմըզը , թաամ իթմէքտէ պուլունան Րընէ Մուլէն իլէ ժան-ժուտիյէ սէվգ իտէճէյիզ, ժան-ժուտի տօյա թօգա թաամ իթտիքտէն վէ մահրէստէ իչիլէպիլմէսի միւմքին օլտուղու գատար Րընէ թարաֆընտան իքրամ օլունան չարապը իչտիքտէն սօնրա , ալճէնապ տօսթը հադգընտա գալպէն ազիմ պիր չիւքրան հըսս իթտի . իլք իչի մատամ լա Րէվվայէյէ պիր մէքթուպ կէօնտէրմէք իչին իթիմատէ չայան պիր ատէմ թէտարիքի օլուպ , պու իսէ պիր գաչ տէֆա ֆէլէյին չէնպէրինտէն կէչմիչ ժան-ժուտիյէ կէօրէ բէք գօլայ պիր մէսէլէ օլտուղունտան , իչտիյի չէրապըն սօն գատէհինի եէրէ պըրագըը պըրագմաղ հէմտան այաղա գալգտը վէ ճիտտի պիր թավը իլէ Րընէյէ .

— Սիզ պուրատա ազըճըգ պէքլէյինիզ, պէն սիզէ լազըմ օլան ատէմի չիմտի պուլուր կէթիրիրիմ, տէյէրէք Րընէտէն պիր գաչ ատըմ ուզագլաշտը վէ արատըզը ատէմէ թէսաաիւֆ իտէրէք .

— Էյ էսկի արգատաշըմ էօժէն , սանա պիր իշ վար ,

էյի գալպլը վէ կիւզէլ պիր ատէմին վէրէճէյի պիր մէքթուպ իլէ պիր անահտարը մահալինէ կէօթիւրմէք վէ մէգապիլինտէ եիրմի ֆըրանգ գաղանմագ իսթէրմի՞սինիզ, տէտի։

— Հա՛յ հա՛յ, իշիմ նէ, օ էյի եիւրէքլի զաթ նէ՞րէտէ տիր։

— Էօյլէ իսէ սէօզիւ ուզաթմա արգամ սըրա կէլ։

Ժան-Ժուտի, արգատաշընը Բընէյէ թագտիմ իթտի, մահբուսլար զաթէն թաամ իթմէք իւզրէ չըգըպ կիթմիշ օլտուգլարընտան, գօղուշըն տէրունինտէ պու իւչ քիշիտէն պաշգա քիմսէ եօգ իտի. իւչիւ պիրլիքտէ էբէյիճէ պիր միւատէթ գօնուշուպ իշին գարարընը վէրտիլէր. Էօժէն, իւչ կիւն սօնրա մահբէստէն չըգաճաղընտան իքինճի կիւնին ագշամը մէքթուպ իլէ անահտար քէնտիսինէ թէսլիմ իտիլէճէք վէ մէրգում տախի զաթէն ուֆագ օլան անահտար իլէ մէքթուպը բանթալօնընը տիքիշլէրի արասընտա սագլայաճագ իտի քի, իւսթիւնի պաշընը եօգլատըգլարը զէման կարտիյանլարընը պիր չէյ պուլամայաճագլարը տէրքեար իտի։ Բընէ, Էօժէնէ թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա.

— Սիզէ հէվալէ իտիլէն իշի կէօրիւպ կէօրմէտիյինիզի պիլտիրմէք իշին, կիւյա պիզէ պիր բաքէթ թիւթիւն կէթիրիյօրմուշսընըզ կիպի պուրայա կէլիպ, մալիւմաթ վէրմէնիզի ըէճա իտէրիմ, տէտի։

— Բէք ալա, էմին օլունըզ։

Մուհավէրէյէ պուրատա խիթամ վէրիլուպ Էօժէն կիթտի, Ժան-Ժուտի իլէ Բընէ եալընըզ գալտըլար, ագշամ թաամընը տա պիրլիքտէ իթտիլէր. հայտուտ իքինճի տէֆա օլարագ իքի գատէհ եուվարլայընճա էբէյիճէ քէյֆինի տիւզէլթմիշ իտի, էսնայի թաամտէ Բընէ.

— Տօսթում, պու ատէմէ էմնիյէթ իտէպիլի՞րմիյիզ, տէյու սօրտու։

— Պանա նասըլ իտէրսէնիզ, օնա տա օ գատար իթիմատ իթմէլիսինիզ։

42

Հէր նէ դատար Ժան-Ժուտի տէհշէթլի պիր հայտուտ իտի իսէ տէ, վէրտիյի սէօզիւն էյի վէ հէր տէտիյինի եաբմաղա միւգթէտիր պիր ատէմ օլտուղունտան, շէհատէթ իյլէտիյի ատէմին տէրիւհտէ իտէճէյի վազիֆէ վէ խըտմէթի պաշա չըգարաճաղընա էմնիյէթ վէ իթիմատ իթմէմէք դապիլ տէյիլ իտի. պինաէն ալէյհ Բընէ, մէսէլէնին սայըր ճիհէթլէրինի տիւշիւնմէքսիզին մէքթուպը եազմաղա դարար վէրտի, էրթէսի սապահ իշրէթ սաթան պագդալա միւրաճաաթ իտէրէք գալէմ վէ քեաղըտ թէտարիք իթտի, էվվէլճէ թարիֆ իյլէտիյիմիզ դօղուշա կիտուպ սիւքիւթ վէ թէնհալըգ իչինտէ աթիտէքի մէքթուպը եազտը։

«Ազիզէմ մատամ.

«Սէպէպը թէվդըֆըմը էլան պիլմէտիյիմ իչին բէք զիյատէ մուզթարըպըմ, զաննըմա կէօրէ պէնի ասլա զիյմէտխալ օլմատըզըմ պիր մատտէ իչին թէվդըֆ իթմիշլէր տիր քի, օ հալտէ պէրայէթիմ մուհագդադ տըր տէմէք օլուր։

«Թէվդըֆ օլունմազտան էվվէլ Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընտա կէօրիւշտիւյիւմիւզ էսնատէ, իդամէթկեահըմտա պուլունտուղունը խապէր վէրտիյիմ մէքթուպըն էլինիզէ կէչմէսինի գօլայլատան վասէթալարը, սիզէ թագտիմ իչին մինասիպ պիր վասէթա արամագտան խալի՝ գալմատըմ. թէէսսիւֆ իտէրիմ քի օ վասէթա տա պու կիւնէ դատար զուհուր իթմէտի. իլք տէֆա էլէ կէչիրտիյիմիզ վասէթա տա մէքթուպըմը սիզէ թագտիմ իտէն միւսիւ Էօժէն տիր քի, պու կիւն սէպիլի թախլիյէ դըլընմըշ տըր. պու ատէմ զէվճինիզին, համիյի միւշֆիգիմ միւթէվէֆա մաղլում Բօլ լը Բէվվայէնին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէյէճէք տիր։

«Միւսիւ Էօժէն, օտամըն անահտարընը սիզէ վէրէճէք

տիր. մահալի իգամէթիմտէ՝ մէքթուպըմտա եազըլմըշ տըր. պիր տագըգա պիլէ վէֆթ իթմէյուպ հէման օրայա կիրինիզ, իչէրիյէ կիրտիյինիզ կիպի սաղ թարաֆտաքի տօլապը աչարագ էվրագըմ միյանընտա, Ինկիլիզ քեաղըտլարընտան մավի պիր զարֆ արարսընըզ, գըրմըզը միւհիւր մումը իլէ միւհիւրլէնմիշ օլան պու զարֆըն իւզէրինտէ, իրի հուրուֆաթ իլէ «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր տիր.

«Շունըտա բէճա իտէրիմ քի, մէքթուպը ալտըղընըզ կէօզիւն օ պիր թարաֆընտա պիր ազ էվրագը նագտիյէ վար տըր. սէպէպը թէվգըֆըմ մալիւմ օլմատըղը կիպի միւսթանթիգին էմրի իլէ խանէմին թէհարրի իտիլէճէյի իհթիմալտէն պայիտ տէյիլ տիր, բարալարըն պիր տահա էլէ կէչմէսի բէք կիւճ տիւր. հալ պու քի մէտարը իսթինատըմըզ տա պու բարա օլմաղլա, անը տա ալընըզ.

«Մահալը իգամէթիմ սիզճէ տէ մէճհուլ պիր եէր տէյիլ տիր, Բօայալ մէյտանընտա էվվէլճէ իգամէթ իթտիյինիզ 24 նօմէրօլը խանէնին տէօրտիւնճիւ գաթընտա տըր, մէքթուպըմը ալտըղընըզտա օրայա կիտինիզ, տօղրու եօգարը չըգընըզ, գաբուճը էյի պիր գատըն իսէ տէ, պիր ազ կէվէզէ օլտուղու իչին պէնիմ օտամա կիթտիյինիզի սէօյլէմէյինիզ, շայէտ սիզի ալը գօրտա պիր շէյ սօրարսա, օ զէման խանէնին իւչիւնճիւ գաթընտա սաքինէ տիքիշճի գատընա կիտէճէյինիզի սէօյլէրսինիզ. գաբու՝ կիճէնին սաաթ օնընտան էվվէլ գաբանմազ. ճէսարէթ, ղայրէթ, ազիզիմ մատամ... ինշալլահ պու իշի հիւսնի սուրէթլէ թէսվիյէ իտէրսինիզ, ճէնապը Հագգըն ինայէթինէ իլթիճա իտէլիմ... իգամէթկեահըմը քիմսէյէ խապէր վէրմէմէյէ ղայրէթ իտինիզ.

Սատըգ վէ մութի տօսթունըզ
«Բընէ Մուլէն»

Բընէ մէքթուպը իքմալ իթտիքտէն սօնրա, պիր զարֆըն իչինէ գօյտու վէ իւզէրինիտէ շու վէճհ իլէ եաղտը.

«Նօթըր Տամ տը Շան ճատտէսինտէ 19 նօմէրօլու խանէտէ սաքին մատամ Մօնսթիյէյէ ։

Պու էսնատէ պիր այագ բաթըրտըսը իշիտիլմէսիյլէ զէվալլը Բընէ եազտըղը մէքթուպը կէօսթէրմէմէք իչին բալթօսընըն ալթընտա կիզլէտի. գօղուշ գաբուսը աչըլարագ Ժան-Ժուտի իչէրի կիրինճէ, Բընէ.

— Մէքթուպը եազտըմ, տէտի ։

— Բէք էյի եաբտընըզ, ինսան եաբաճաղը իշի պիր ան էվվէլ եաբմալը տըր ։

— Էվվէթ, պիր ան էվվէլ տավրանմալը, խուսուսի իլէ պէն իքի պիչարէ գատընըն իսթիրահէթի իչին չալըշըյօրում ։

— Իւմիւտ իտիյօ՞րմուսընըզ ։

— Նէտէ՞ն իւմիւտ իթմէյէճէյիմ ։

— Չիւնքի մէվգուֆ պուլունույօրսընըզ ։

— Էվվէթ մէվգուֆըմ, ֆագաթ վիճտանըմ պէնի մահքիւմ իթմէյօր, նէ՞ գապահաթըմ վար քի պէնի իթհամ իտէճէքլէր տիր ։

— Գուրու արասընտա եաչըն եանտըզընըտա չօգ կէօրտիւք ։

— (Բօլ լը Բէվվայէյի տիւչիւնէրէք.) Հագգըն վար տօսթում, պուտա օլույօր...

Բընէ Մուլէն իլէ Ժան-Ժուտի պէյնինտէ վուգուինի պէյան իյլէտիյիմիզ մուհավէրէտէն, նամուսլը մաքինաճընըն էսրարընտան պիր գըսմընը Ժան-Ժուտիյէ թէվտի իյլէտիյինի, օգույանլարըմըզ նազարը տըգգաթտան տուր թութմամըշլար տըր զանն իտէրիզ. ֆագաթ գըսմէն տէյէպիլիրիզ. չիւնքի Բընէ ասըլ մագսատտան պահս իթմէյօր իտի, հէր նէ զէման պէյնլէրինտէ իշէ տայըր պիր միւքեալէմէ ճէրէյան իթսէ, Բընէ իհթիյաթը էլտէն պըրագմայօր իտի ։

Ժան, Բընէյէ էլինէ ֆըրսաթ կէչտիյի զէման հէր եօլա կէլիր պիր խըրսըզ նազարը իլէ պագարագ, պիլա իխթիյար պու մահբէս արգատաչընա արզը մուհապէթ իյլէյօր իտի ։

հաթտա պու մէյլու մուհապպէթ կիւնտէն կիւնէ իշթիտատ իտէրէք պիր տէրէճէյէ վասըլ օլմուշ իտի քի, Ժան-Ժուտի, Գըլօտիյա Վարնի իլէ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօտան ալաճաղը խազինէնին պիր գըսմընը, ըէֆիգի ֆէլաքէթի ուղուրընտա սարֆ իթմէյի պիլէ կէօզիւնէ քէստիրմիշ օլուպ, կիւնիւն պիրինտէ Բընէյէ.

— Հայտէ Ալլահ պէլասընը վէրսին, իքիմիզինտէ իշլէրիմիզ վար... իշիմիզի կէօրէճէյիմիզ պիր զէմանտէ հաբս օլունտուգ, աճէպա պիրլիքտէ չըգմագ սաատէթինէ մազհար օլապիլէճէ՞քմիյիզ. ա՛հ, նէ՞րէտէ օ կիւն. էկէր պուրատան պիր կիւնտէ պիրլիքտէ չըգարսագ, պուրատա պանա իթտիյինիզ էյլիքլէրի միւթլագա միւքեաֆաթսըզ պըրագմայաճաղըմ, հէմտէ պօրճումը ֆայըղը իլէ պէրապէր թէէտիյէ իտէճէյիմ, տէտի.՝

— Սիզին պանա պիր պօրճունըզ եօգ տըր, պէն էօյլէ էօնիւնիւ արտընը հիսապ իտէնլէրտէն տէյիլիմ քի հէր քէս պանա պօրճլը օլսուն.

— Պէնտէ էօնիւնիւ արտընը հիսապ իտէնլէրտէն տէյիլիմ... հէր հալտէ էլիմէ կէչէճէք խազինէյի սիզինլէ թագսիմ իտէճէյիմ...

— (Կիւլէրէք.) Տէմէք օլուր քի եինէ մէրասը տիւշիւնիւյօրսունըզ.

— Հէր զէմանտան զիյատէ, չիւնքի չէքիլէն մէշագգաթէ տէյէր, հէմտէ էօյլէ միյրաս ֆիլանտա տէյիլ տիր.

— Միյրաս տէյիլտէ նէ՞ տիր եա.

— Պիրինին էսրարընը իֆշա իթմէք թարիգի իլէ սօյմագտան իպարէթ տիր.

— Սօյմագ հա՛...

— Պունտա գօրգուլաճագ պիր շէյ եօգ, օ իշին ֆախլէրի պիզի էլէ վէրէմէզլէր, չիւնքի անլէր սըրլարընըն իֆշասընտան իհթիրազ իտէրլէր, պիզէ մութի օլաճագլար տըր, իսթէտիյիմիզ կիպի եօլա կէլէճէքլէրինի գաթիէն իւմիւտ իտէրիմ.

— Տէմէք օլուր քի անլէրին մուհիմմ պիր սըրլարընա վագըֆսընըզ։

— Էվվէթ, օ դատար միւտհիշ պիր սըր քի անլէրի դօրդուտարագ էլլէրինտէ օլան խաղինէնին պիր գըսմընը օլսուն էլտէ իտէճէ յիմ... Եալընըզ պէնի՝ նասիհաթլարը իլէ իրչատ իտէճէք պիր ատէմէ իհթիյաճըմ վար իտի, համտ օլսուն սիզէ թէսատուֆ իթմէմիմ, պու մագսատըմ տա հասըլ օլտու տէմէք տիր, չիմսի պիր իշ գալտը, օ տա պուրատան պիրլիքտէ չզդմադ, իշթէ պու դատար։

Րընէ ճէվապ վէրմէտի, ֆագաթ քէնտի քէնտինէ.

— Պու ատէմին սըրրը նէ օլապիլիր, տէյօր իտի։

Րընէ, պու հայտուտըն բէք միւտհիշ պիր սըրրա վագըֆ օլտուղունա գանատաթ հասըլ իտէրէք, վաղըֆ օլմագ արզուսընտա պուլունմուշ իսէ տէ, քէնտիսինի սերբեսշ իթտիքաէն վէ չէնէլէրինի էյիճէ կէվշէթտիքաէն սօնրա սէյլէթմէք ճիհէթինի թատվիպ իտէյօր իտի։ Պիր միւտտէթ պուրալարընը միւլահաղա իտէրէք քէնտի քէնտինէ.

— Պու գօնուշտուղում ատէմ, Դանթ-Տարժան մէյխանէսինտէ տէտիյի կիպի սըմսար տէյիր տիր, ֆիքը ու մէսլէքինտէ սապիթ պիր հայտուտ տըր քի, ակեահ օլտուղու սըր տա, միւթլադա Սատիյէնին նազարընտան գուրթուլմուշ պէօյիւք պիր ճինայէթ օլապիլիր, իլէրուտէ էլպէթ պունը տա էօյրէնիրիվ, տէտի։

Պու սըրատա թէվգըֆխանէնին գաբուսը աչըլըը, մահբուսիյնտէն իսթինթագա չապրըլանըլարըն իսիմլէրինի եատ իտէն պիր մէմուրըն սէտասը, իբի ըէֆիգի ֆէլաքէթին միւքաէմէլէրինի իվալ իթմիչ իտի. չապրըլանըլարըն միյանընտա ժան-ժուտի տէ տախիլ օլտուղունտան, Րընէ եալընըզ գալարագ ֆէնա հալտէ ճանը սըգըլմադա պաչլատը. ժան-ժուտի անճագ էօյլէտէն սօնրա ավտէթ իտէպիլտի։ Րընէ, ժանը կէօրիւը կէօրմէզ.

— Է՛յ սէօյլէ պագալըմ տօսթում, սէպիլինիզ թախլիյէ իտիլէճէ՞ք մի, տէտի։

— Տօղրուսընը պէն տէ պիլմէյօրըմ։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ։

— Էվվէթ, հագըգաթը սէօյլէյօրում, Ֆիլան-Գաթըր խապիսինին պանա եիւքլէթմէք իսթէտիյի սըրգաթըն վուգու պուլտուղու կիճէ, պէն Բանիյնտէ օլտուղումա տայըր շահիալէր տինլէթտիրտիմ իսէ տէ, պիր ֆայիտէ հասըլ օլմատը։

— Նի՞չին։

— Անըն իչին քի, պէն զապըթա նազարընտա բէք ֆէնա թանընմըշըմ. միւսթանթիգ, պու իշտէ մէտխալի եօդ իսէ տէ, օ կիճէ միւթլագա պաշգա պիր ֆէնալըգ իթմիշ տիր տէյօր. շիմտի անլատընըզ եա՛, պիր ավօգաթա իհթիյաճըմ վար, օ ավօգաթ պէնիմ պիկիւնահ օլտուղումը իտտաա իլէ պէրայէթիմի թահսիլ իտէպիլիր։

— Հիւքիւմէթ թարաֆընտան պիր ավօգաթ թային իտիլէմէ՞զ մի.

— Բէսմէն թային իտիլէճէք ավօգաթ նէ՞ իշ կէօրէպիլիր։

— Օ հալտէ պաշգա պիր ավօգաթա միւրաճաաթ իտէպիլիրսինիզ։

— (Կիւլէրէք.) Տօսթո՛ւմ, սիզ բէք թօհաֆ սէօյլէյօրսունըզ, իւչիւնճի սընըֆ տավա վէքիլլէրինտէն պիրինի պու իշէ տավէթ իթսէք, հիչ օլմազսա սէքսէն ֆըրանգ վէրմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունուրըմ, պէնտէ իսէ պիր բարալար եօդ։

— Պէն պաշգա եօլտա տիւշիւնիյօրում.

— Աման սէօյլէյինիզ։

— Պէն զաթէն հուգուգումըն միւտաֆաասը իչին պիր ավօգաթա միւրաճաաթ իտէճէյիմ, օ զէման պիր ավօգաթլա ույուշուր հէր իքի իշի պիրտէն բազարլըգ իտէրիզ, մէսարիֆինի տէ պէն թէսվիյէ իտէրիմ։

— Կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսունըզ։

— Շիւպհէսիզ։

— Տօսթում, պէնի միննէթտար իտիյօրսունըզ, արզու իտէրսէնիզ եօլունըզտա ֆէտայի ճանէ հազըրըմ, պիլտիյինիզ պիր ավօգաթ վա՞ր մը։

— Պէն ավօգաթլարըն հիչ պիրինի թանըմամ, սիզ թանը՞րմըսընըզ։

— Պէնտէ թանըմամ, ֆագաթ պիր կէնճ ատէմ վար քի հէր կիւն ավօգաթլէ պաշ պաշա վիրուպ գօնուշուրլար, անա միւրաճաաթ իտէրիմ։

— Բէք էյի միւրաճաաթ իտէլիմ։

Բընէ Մուլէն իլէ Ժան-Ժուտինին քէնտիսինէ միւրաճաաթէ դարար վէրտիքլէրի տէլիգանլը, թագրիպէն եիրմի իքի եաշլարընտա ալի թավուրլը քիպար պիր կէնճ օլուպ, մէվգուֆիյնտէն հիչ պիրի իլէ իխթիլաթ իթմէյէրէք ավլիտէ էնինէ պօյունա տօլաշըյօր իտի։

Բընէ, բէֆագաթընտա Ժան-Ժուտի օլտուղու հալտէ, պուլունտուգլարը մէվգըյը թէրք իլէ հէման տէլիգանլընն գարշըսընա չըգտըլար. էն էվվէլ Ժան-Ժուտի մումաիլէյհի սէլամլայարագ.

— Աֆվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ, սիզէ պիր չէյ սօրաճաղըզ, տէտի։

— (Պարիտանէ.) Սօրունըզ։

— Արդատաչըմըն պիր ավօգաթա իհթիյաճը վար տըր. լութֆէն սիզին իչինիզէ պագան ավօգաթըն իսմինի վէ մահալի իդամէթինի խապէր վէրի՞րմիսինիզ։

— Ավօգաթըն քիպար պիր ատէմ օլտուղունը պիլմէյօրսունըզ, հէր քէսին իչինի տէրիւհտէ իտէմէզ սանըրըմ։

— Պէօյիւքլէրին իւլիւվվը ճէնապընա իթիմատըմըզ վար տըր. պէօյլէ պիր զաթըն, պիր պիչարէյի միւտաֆաա իտէճէյինէ չիւպհէ եօգ տըր։

— Բէք ալա, միւրաճաաթ իտինիզ, պու ավօգաթըն իսմի Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ օլուպ, մահալի իդամէթի տէ Սէնթ-Տօմինիգ ճատտէսինտէ տիր։

Պու սէօզլէր հայտուտա բէք պէօյիւք պիր թէէսիր հա-

սըլ իթմիշ օլմալը իտի քի, վիճուտինին հէր զէրրէսի այրը այրը թիթրէմէյէ պաշլատը, տէլիգանլը պու հալին ֆարգընա վարարագ.

— Նէ՞ օլտունըզ, նէ՞տէն թէաճիւպ իտիյօրսունըզ, տէյու սօրտու.

— Պիր շէյիմ եօգ էֆէնտիմ, Տըլաթուր-Վօտիյօ ֆամիլեասընը չօգտան թանըրըմ, իչլէրինտէ ավօգաթ օլտուղունը պիլմէյօրում տա անըն իչին թէաճիւպ իթտիմ...

— Իշթէ շիմտի իչլէրինտէ պիրտէ ավօգաթ եէթիշմիշ տիր.

— Տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօ, տէյի՞լ մի.

— Խա՛յըր, օղլու մարքի Տըլաթուր-Վօտիյօ տըր.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ, արգատաշլարըմ պու զաթէ միւրաճաաթ իտէճէք տիր.

Հայտուտ, պու սէօզիւ սէօյլէր սէօյլէմէզ ըէֆիդինի չէքիպ կէօթիւրտի, Բընէ օրատան այրըլընճա, Ժան-Ժուտիյէ.

— Թէաճիւպինիզին սէպէպինի անլայապիլիրմի՞յիմ, տէյու սիւալ իթմէսի իւզէրինէ, Ժան-Ժուտի իշիթտիյի սէօզտէն հալա իսթիղրապ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ, ճէվապընա միւնթազըր պուլունան Բընէ Մուլէնէ.

— Թէաճիւպիմին սէպէպինի սօնրա անլարսընըզ, շիմտի տէյէպիլիրիմ քի պու խապէր, պու անէ գատար տայիմա աքսինի միւշահատէ իթտիյիմ պահտ ու թալիյին, արթըդ էյլիյէ տէօնտիւյիւնէ տէլալէթ իտէր, տէտի.

— Բէք կիւզէլ, պէն տօսթունըզ տէյի՞լմիյիմ, էլպէթտէ մէմնուն օլուրում, նի՞չին պէնի իւզիւպտէ սէօյլէմէյօրսունըզ.

— Տօսթո՛ւմ, սիզտէն սագլատըզըմա համլ իթմէյինիզ. ֆագաթ շիմտի սըրասը տէյիլ տիր տէ անըն իչին սէօյլէմէյօրում.

Բընէ Մուլէն, արգատաշընընն ճէվապ վիրմէք իսթէմէտիյինի կէօրէրէք սէօզիւ ուզաթմատը, ֆագաթ Ժան-Ժու-

տինին սեօյլեմէքտէն չէքինտիյի շէյլերի զիհնէն քէշֆ իտէ-պիլմէք իւմիւտի իլէ տէրին տէրին միւլահաղալէրէ տալըպ, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՞ զարիպ ֆիքիր, Տըլաթուր-Վօտիյօ ֆամիլեասը իլէ պու սէֆիլ մախլիւգին էսրարը արասընտա նէ մինասի-պէթ օլապիլիր, տէյօր իտի։

Օ կիւն վէ օ կիճէ Ժան-Ժուտի իլէ Բընէ Մուլէն արա-լարընտա էսկի միւպահասայէ տայըր պիր սէօզ աչըլմայըպ, պաշգա շէյլերտէն պահս օլունտու, երթէսի կիւն պէր միւ-թատ ավլիյէ չըդըպ պիրլիքտէ տօլաշտըգլարը սըրատա, Բընէնին վէրէճէյի մէքթուպ իլէ անահտարըն մահալինէ իյ-սալինի տէրիւհտէ իտէն Էօժէն, պու իքի մահբէս արդա-տաշընըն եանլարընա եադլաշըպ.

— Միւսիւ Բընէ, սրբարըշընըզ հաղը՞ր մը տըր, տէտի։

— Էվվէթ տօսթում, հաղըր տըր։

— Էօյլէ իսէ սօպալը գօղուշա կիտուպ պիր քէօշէտէ եան եանա օթուրալըմ, սիզտէ պանա ուսուլէթլէ էմանէթ-լէրի վէրիրսինիզ։

43

Իւչ արդատաշ հէման սօպալը գօղուշա կիրուպ պիր քիւշէտէ օթուրտուլար. Բընէ քիմսէ կէօրմէքսիզին պիր թագրիպ մէքթուպ իլէ անահտարը Էօժէնէ վէրտի. մէր-գում էմանէթլէրի ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա, Բը-նէյէ.

— Մէքթուպը կէօթիւրէճէյիմ մահալէ շիֆահէն պիր շէյ սէօյլէմէյէճէ՞քմիյիմ, տէտի։

— Պիր շէյ սօրարլարսա իւմիւտ վէ ճէսարէթ քէլիմէ-լէրինի սէօյլէրսինիզ, ֆագաթ շունը տա խապէր վէրէյիմ քի, մէքթուպը կէօթիւրէճէյինիզ աբարթըմանտա իքի գա-

տըն վար տըր, պունլար անա իլէ դըզ իսէլէր տէ էմանէթ-լէր վալիտէսինին եէտինէ թէսլիմ իտիլէճէք տիր, անլա-տընը՛զմը։

— Անլատըմ, էմրինիզի եօլը իլէ եէրինէ կէթիրէճէ-յիմտէն էմին օլունըզ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ տօսթում, պու հարաքէթը ին-սանիյէթքեարանէնիզին շիւքրանը օլարագ սիզէ ճիւզվի պիր էյլիք իտէպիլիրսէմ, քէնտիմի իլէլ էպէլ պահտըեար ատտ իտէճէյիմ, սաաթ գաչտա չըգաճագսընըզ։

— Սապահըն սէքիզինտէ, պինաէն ալէյհ սաաթ տօ-գուղտա Նօթըր-Տամ տը Շան ճատտէսինտէ օն տօգուզ նօ-մէրօլը խանէտէ պուլունաճաղըմ կիպի, սաաթ օն պիրտէ տէ մէմուրիյէթիմի իքմալէ մուվաֆֆագ օլտուղումա տէլա-լէթ իթմէք իւզրէ սիզէ պիր բաքէթ թիւթիւն կէթիրէ-ճէյիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ տօսթում։

Իւչ արգատաչ թէքրար գալդըպ տըչարը չըգտըլար։ Էօժէն ալաճաղընը ալտըղը ճիհէթլէ այրըլըպ տիկէր ըէ-ֆիգլէրինէ գարըշտը։ Բընէ օ կիւն ագշամա գատար Ժան-Ժուտիտէն այրըլմատըղը կիպի, կիճէնին պէօյիւք դըսմընը տա պիրլիքտէ կէչիրտիլէր։ Ժան-Ժուտի ույգույա տալտը-ղը զէման Բընէ տէ հալա Էօժէնին, վաղիֆէսինի իյֆայէ մուվաֆֆագ օլուպ օլամայաճաղընը տիւշիւնմէքլէ մէշղուլ պուլունույօր իտի. սապահ օլուպ տա սէպիլի թախլիյէ ի-տիլմէք իչին Էօժէնի չաղըրտըգլարը զէման պիր ազ մէսէր-ըէթ հասըլ իթտի... ֆագաթ սաաթ սէքիզ պուչուղա տօգուղա կէլինճէ, մէրագ ու էնտիշէսի թէշէատիւտ իտէ-ըէք քէնտի քէնտինէ.

— Իշթէ շիմտի Նօթըր-Տամ տը Շան ճատտէսինէ վա-սըլ օլմուշ տըր, շիմտի էմանէթլէրի թէսլիմ իտիյօր, իքի սաաթ սօնրատա թիւթիւն բաքէթի կէլէճէք տիր քի, պու սուրէթլէտէ իշիմիզին եօլունտա օլտուղունը անլայաճաղըմ... ա՛հ, պունատա մուվաֆֆագ օլապիլսէմ, տէյօր իտի։

Բընէ Մուլէն, պու եօլտա տիւշիւնմէքտէ իքէն, թէվդըֆխանէնին գաբուսը աչըլարագ իչերիյէ պիր կարտիյան կիրտի, եիւքսէք սէս իլէ օն իքի գատար մահբուսիյնին իսիմլէրինի վէրիպ, իսթինթագա կիտէճէքլէրինի պիլտիրտի. Բընէ Մուլէն տախի պունլարըն միյանընտա իտի քի, հէման քէնտի քէնտինէ մէմնուն պիր հալտէ.

— Օ՛հ, իսթինթագա կիտէճէյիզ, նիհայէթ սէպէպը թէվդըֆըմը անլայաճաղըմ. ա՛հ, Էօժէն թիւթիւնիւ կէօնտէրմիշ օլսա իտի, պիլա մուխալիֆէթ մահալի իդամէթիմ միտէ միւսթանթիգ էֆէնտիյէ սէօյլէր իտիմ, իճրա իտէճէքլէրի թէհարրիեաթտէ պէրայէթիմ վէ մասումիյէթիմ կիւն կիպի թէհադդուզ իտէճէյինտէն...

Պու սրրատա Ժան-Ժուտի արդատաչընըն եանընա եագլաչըպ մէրդումըն միւլահազասընը գաթ իթտի, հայտուտ էլինի Բընէնին ումուզընա գօեարագ.

— Տօսթո՛ւմ, նէ՞ տիւշիւնիւյօրսունըզ, տէտի.

— Միւսիւ Էօժէնտէն հէնուզ պիր խապէր զուհուր իթմէմէսի պէնի մուզթարըպ իտիյօր.

— Հէլէ չու տիւշիւնտիւյիւնիւզ չէյէ պագընըզ... սաաթ հէնուզ օնա կէլտի.

— Էվվէ՛թ, սաաթ օն տըր, ֆագաթ պէնիմ վագթըմ միւսաիտ տէյիլ.

Բընէ, մէյուսիյէթինին ֆէվգէլատէլիյէ տէլալէթ իտէր սուրէթտէ տէրին պիր ահ չէքտի. օգույանլարըմըզ պու մէյուսիյէթինին սէպէպինի բէք գօլայ անլաեապիլիրլէր. զէվալլը Բընէյի միւսթանթիգին հուզուրընա չըգարաճագլար, քէնտիսինտէն իսմի վէ մահալի իդամէթի սիւալ օլունաճագ, հալ պու քի մէքթուպըն՝ եազրխանէսինտէն ալընտըղընա գանաաթ հասըլ իթմէտիքճէ, Բընէ մահալի իդամէթինի խապէր վէրմէմէյէ վէ պու սուրէթլէտէ մահքիւմ օլմաղա մէճպուր օլաճագ տըր քի, պու իքի սուրէթտէ Բընէ իչին թապիյի ճալիպը ըղթըրապ տըր.

* * *

Բօլիս միւֆէթթիչի միւսիւ Թէֆէրլէ տիւգ Ժօրժ Տը-լաթուր-Վօտիյօ պէյնինտէ ճէրէյան իտէն մուհավէրէտէն, միւսիւ Թէֆէրին, մատամ լա Բէվվայէնին Նօթըր Տամ տը Շան ճաստէսինտէ իգամէթ իյլէտիյի 19 նօմէրօլու խանէնին հէր թարաֆընը, էմին ատէմլէր վասէթասը իլէ թէֆթիչ վէ նէ-զարէթ ալթընտա պուլունտուրտուղու գարիյնի քիրամէ մա-լիւմ տիր։

19 նօմէրօլու խանէնին ալթ գաթընտա վէ սօդադ իւ-զէրինտէ տիւքեանըմսը պիր եէր պուլունտուղունտան, խա-նէ սահիպի հէման օրայա պիր շարապճը կէթիրիպ օթուրթ-մուշ իտի. Բընէնին թէվգըֆընտան պիր կիւն սօնրա բօլիս գօմիսէրի Թէֆէր, էլպիսէյի քէսմիյէսինի լապիս օլտուղու հալտէ կէլիպ տօղրու մէզքիւր շարապճը տիւքքեանընա կիր-տի վէ պազը կէօնա մալիւմաթ ախզինէ թէշէպպիւս իթտի. ֆագաթ շարապճը, բօլիս իլէ միւնասէպաթաէ պուլունմաղը ասլա արզու իտէր թագըմընտան օլմատըղը ճիհէթլէ, իշ-լէրինին չօգլուղընտան պահս իտէրէք Թէֆէրի պաշտան սավմագ իսթէտի իսէ տէ մուվաֆֆագ օլամայըպ ճէվապ վէրմէյէ մէճպուր օլտու։

Գօմիսէր, 19 նօմէրօլու խանէտէ սաքին օլանլարը խա-պէրտար իթմէքսիզին թահգըգաթ իճրասը իլէ մէշղուլ պու-լունտուղու սըրատա, խանէնին էօնիւնտէ վէ քէօյլի գըյա-ֆէթինտէ իքի նէֆէր բօլիս մէմուրըտա, օ ճիվարտէ տօլաշ-մագտա վէ զահիրէն հիչ պիր շէյէ տըգգաթ իթմէյօր իմիշ կիպի կէօրիւնէրէք, կիրէնլէրի չըգանլարը թէֆթիչ իթմէք-տէ իտիլէր։

Թէֆէր, շարապճըտան իշէ եարայաճագ սուրէթտէ մալիւմաթ ալտըգտան վէ մայէթինտէքի քէօյլի գըյաֆէթ-լի բօլիս մէմուրլարընա, կիզլի պիր իշարէթ իլէ իգթիզա ի-տէն թալիմաթը վէրտիքտէն սօնրա, տօղրու պու խանէնին գաբուճըսը եանընա սօգուլտու, իպթիտա զէմին ու զէմանէ մուվաֆըգ ղայէթ իլթիֆաթքեարանէ պիր սուրէթ-տէ սէօզէ պաշլայարագ, քէնտիսինտէն թալէպ իտէճէյի

մուավենէթ, մէմալիքը էճնէպիյէտէն Ֆըրանսայա կէլիպ պիր թադըմ ֆէնալըգլար իյդա իթմէք սէվտասընտա պուլունան պազը սէրսէրիլէրին տէրտէսթի իչին օլտուղունը վէ պու պապտէ բօլիս նէզարէթինին, քէնտի մուավենէթինէ միւհ-թաճ պուլունտուղունը պէյան իտինճէ, գաբուճը գատըն հայրէթ իլէ.

— Աման եա Բապպիմ, խանէմիղտէ պու մագուլէ սէր-սէրիլէր վար քի . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք.) Թէլաշ իթմէյինիզ մտտամ, սօնրա օ սէֆիլլէրի էլտէն գաչըրըրըզ։

Զէվալլը գատըն տիւչարը խէվֆ ու տէհշէթ օլարագ ատէթա պայըլմագ տէրէճէսինէ կէլմիշ իտի. քէսիք վէ իհ-թիղազլը պիր սէսլէ սուալինէ թէքրար իտէրէք.

— Միւսի՛ւ, կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսունըզ, խանէմիղտէ պէօյլէ ատէմլէր վա՞ր մը տըր, տէտի։

— Հադըդաթը սէօյլէյօրում . . . ֆագաթ կիւրիւլթի լազըմ տէյիլ, սիւքիւթ իտինիզ։

— Օ հալտէ պէնտէն նէ՞ խըտմէթ պէքլէյօրսունըզ։

Թէֆէր, գաբուճը գատընըն սուալինէ ճէվապ վիրմէ-յուպ հէման ճէպինտէքի չըզտանտան պին ֆրանգլըդ պիր պանդա գայմէսի չըդարարագ մասանըն իւղէրինէ վաղ իլէ.

— Պունը կէօրիւյօ՞րմուսընըզ, տէտի։

— Էվվէթ կէօրիւյօրում, պիր պանդա դայիմէսի։

— Պու պանդա դայիմէսինի գազանմագ իսթէ՞րմիսինիզ։

— Էլպէթ, ֆագաթ պու դայիմէյէ մալիք օլմագ իչին նէ՞ եաբմագլըզըմ լազըմ կէլիյօր։

— Էմրիմէ իթաաթ իտէճէքսինիզ։

— Էօյլէ իսէ իշ գարարլաշտը տէմէք տիր. սիզ հէման էմր իտինիզ։

— Գօճանըզ վա՞ր մը։

— Խայր, իւչ սէնէ էվվէլ վէֆաթ իթտի, չօճուգլա-րըմտա եօգ տըր։

— Ադրապանըզ վա՞ր մը։

— Պիր գարտաշըմտան պաշդա քիմսէմ եօգ ։

— Գարտաշընըզ նէ՞ իշ եաբըյօր ։

— Թաշրատա պիր շապգաճը ֆապրիգասընտա չալը-շըյօր ։

— Գա՞չ եաշընտա տըր ։

— Թագրիպէն էլլի եաշընտա վար ։

— Սիզի կէօրմէյէ կէլիյօ՞ր մը ։

— Սալա . . .

— Պու խանէտէ պուլունանլար պիրատէրինիզի թանը-մազլար տէյի՞լ մի ։

— Նա՞սըլ թանըյապիլսինլէր , օն պէշ սէնէտէն պէրի Բարիզէ կէլտիյի եօգ ։

— Էօյլէ իսէ պու իշիմիզէ բէք եարայաճագ տըր ։

— Պիրատէրի՞մ մի իշինիզէ եարայաճագ ։

— Էլպէթտէ . . .

— Լութֆէն սէօզիւնիւզի իյզահ իտէ՞րմիսինիզ ։

— Պու ատի պիր մէսէլէ տիր մատամ, պէն պուրա-տան կիտէր կիթմէզ սիզ տէ խանէտէ պուլունանլարա պի-րատէրինիզտէն պահս իտէրսինիզ, հաթտա պիրատէրինիզի օն սէնէտէն պէրի կէօրմէտիյինիզի վէ եարըն սապահ Բա-րիզէ կէլիպ պիր դաչ կիւն պուրատա գալաճաղընը պէյան իլէ ըզհարը մէսէրրէթ իտէրսինիզ ։

— Ֆագաթ հագըգաթ պիր դաչ կիւն սօնրա մէյտա-նա չըգար , գարտաշըմ ֆապրիգատան այրըլմազ քի պու-րայա կէլսին ։

— Պիրատէրինիզ կէլէմէզսէ , բօլիս նէզարէթի տախի-լինտէ թաշրալարըն հալինի թագլիտտէ մահիր բօլիս մէ-մուրլարը եօգ տէյիլ ա՛ , պիրինի պու գըյաֆէթլէ սիզէ եօլլարըմ, սիզ տէ անը պիրատէրինիզ մէդամընտա գապուլ իտէրսինիզ վէսսէլամ. մէմուր պիր քէրրէ պուրայա պու եօլտա եէրլէշինճէ, խանէնիզտէ սաքին օլանլարըն հէր հալի-նի թէֆթիշ իտէր , քիմսէ պու հալին ֆէրդինտէ օլմազ ։

— Աման եա Բապպի , պու գատար քէնտիւ հալինտէ ,

նամուսլը, թերպիյէլի քիրաճըլարըն իչինտէ էօյլէ սէրսէրիլէր պուլունապիլի՞ր մի։

— Իճրաաթըմա գարշը իթիրազ իթմէնիզի իսթէմէմ...

— Խանէ սահիպինին պունտան մալիւմաթը վա՞ր մը տըր։

— Խայըր, հէմ անըն տա հիչ պիր չէյտէն խապէրտար օլմասընը իսթէմէմ։

— Կէօնտէրէճէյինիզ ատէմի նէ՞րէտէ եաթըրաճաղըմ։

— Պու օտատա...

Գաբուճը գատըն մանիտար պիր նազար իլէ Թէֆէրին եիւզիւնէ պագարագ.

— Նա՞սըլ օլուր եա... տէմէսի իւզէրինէ, Թէֆէր գաբուճը գատընըն մագսատընը անլայըպ կիւլէրէք.

— Կէօնտէրէճէյիմ մէմուրըն ախլագընտան վէ իֆֆէթ ու նամուսընտան պէն մէսուլ օլուրում, պուրատա եաթմասը պահսընա կէլինճէ, պիրլիքտէ պիր սէյահաթ գարեօլասը կէթիրէճէք տիր քի, պու տա եաթմասընա քիֆայէթ իտէճէք տիր. Թապիյի պիրատէրինիզին օրատա եաթըրըլմասը տա հիչ քիմսէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտէմէզ։

— Կիճէ վագթը կէլէնլէրէ գաբունըն իբինի քի՞մ չէքէճէք.

— Էլպէթտէ օ չէքէճէք, կիրիպ չըգանլարը կէօրմէսինէ քի՞մ մանի օլապիլիր, խուսուսի իլէ սիզ տէ իգամէթ իտէնլէրին էսամիսինի միւպէյեին պիր դըթա տէֆթէր տէ վէրէճէքսինիզ տէյի՞լ մի։

— Օ հալտէ պու պին ֆըրանգլըգ գայմէյէ մալիք օլապիլէճէ՞քմիյիմ։

— Հա՛յ հա՛յ, գայիմէյի շիմտիտէն ճէպինիզէ գօյապիլիրսինիզ, սիզէ պունտան պաշգա պիր սէօզիւմ եօգ տըր, եալընըզ թէտպիրլի վէ իհթիյաթլը տավրանմանըզը իսթէրիմ։

Թէֆէր, մասանըն իւզէրինտէ պուլունան գայիմէյի գաբուճընըն թիթրէմէքտէ օլան էլլէրինէ սըգըշտըրտըգ-

տան սօնքա չըգըպ կիթաի , պիր սաաթ սօնքա պիւթիւն խանէ խալգը գաբուճը դատընըն Գըլօտըրիգալ նամընատա օլան պիրատէրինին կէլէճէ յինի խապէր ալտըլար ։

Ծիլհադըգա էրթէսի կիւնի ալէսսապահ 19 նօմէրօլու խանէնին գաբուսը էօնիւնատէ պիր արապա թէվագուֆ իտուպ , տէրունինատէն էյլի եաչընատա , պաշտան այագա դատար քէօյլի գըյաֆէթինատէ վէ քէօյլի չէհրէմինատէ պիր ատէմ էնիպ խանէյէ կիրար . գաբուճը գատըն հէման խոթիպ պալինէ գօշաքադ եէքսիկերինէ էօյլէ սալըլտըլար աղլատըլար քի , պու հալի կէօրէն խանէ խալգընըն էքսէրիսի , պու սախլամէ վագարըղընն ֆալգընատա օլմատըգլարը իչին պայազը միւթէէհիր օլմուշլար իտի ։

Թէֆէրա պիր իչի ֆաաթի սօնրա պազը կէօնա մալիւմաթ ալմագ իւղրէ եինէ մահուտ խանէյէ կէլիպ , կէօնատէրտիչի մէմուրըն արզուսը վէճճ իլէ բուսույա օթուրատուղունը վէ քէմալի արգադաթլա էթրաֆը մուայէնէտէն կէչիրտիչինի կէօրէրէք մէհհաուն օլտու ։

Թէֆէր , պունընլա իչթիհա իլմէկյուպ սիկէր իչի մէմուրլատա սըմսար գըյաֆէթինէ սօգըպ խանէնին քիչկեատընատա վէ շէրապճը տիւքեանընատա պուլունատույօր իտի . պունատան մագսատը , մաասէ Մ՚օնսթիչյէ իլէ կէօրիւշմէք արզուսընատա պուլունուր պիր ատէմ կէլուպտէ գաբուճը գատընա միւրաճաաթի իտէճէք օլուրսա , հէման եվվէլճէ գարտաշարըլտըգը իւղերէ իչի իւչ ատֆա ըսըգ չալտըպտ , տըշարըտատա պուլունան մէմուրլատան պիրի վասէթասը իլէ օ շախսը թէտգըպ իթտիրմէք իտի . պու տուրէթթէ կէլէճէք ատէմին նէրէյէ կիթտիյի վէ քիմլէր իլէ կէօրիւշթիյի թահգըգ իտիլէճէք , վէ կյճապ իտէրսէ տէրտէսթի օլունատատ միւսիւ թէֆէրէ թէսլիմ իտիլէճէք իտի ։

Իչի իւչ կիւն միւթէմատիյէն իճրա օլունան թէտգըդաթը միւքեմմիլէտէն պիր ֆայտէք հասըլ օլմայընճա , թէֆէր պիղղարուր չէրիչը մէլանէթի օլան ատիգ Ծըլտիատը-Վօտիյօնըն նէզտինե կիտերէք , մաասէ լա Բէվվայէնին հալէ-

թը նէզիտէ պուլունտուղունը վէ իդամէթկեահլարընա էթիյէն Լօրիյօ նամընտա պիր տօդթօրտան պաշդա քիմսէնին կիրմէտիյինի խապէր վէրտի ։

Ընէ Մուլէնիլէ Ժան-Ժուտինին, Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէ վէրտիքլէրի մէքթուպ վէ անահթարը, մատամ լա Բէվվայէյէ թէսլիմ իթմէք վազիֆէսինի տէրիւհտէ իթմիշ օլան Էօժէն. ալաֆըրանկա նապահըն սէքիզինտէ մահբէստէն չըգմըշ վէ սաաթ տօդուզ սուլարընտա մատամ լա Բէվվայէնին խանէսի էօնիւնէ վասըլ օլմուշ իտի. պուրատա պիր միւտտէթ թէվագուֆ իտէրէք տիւշիւնմէյէ պաշլատը վէ քէնտի քէնտինէ.

— Շիմտի պու գատընլարըն հանկը դաթտա իդամէթ իյլէտիքլէրինի գաբուճըյա սօրաճագ օլուրսամ, պէնտէն պիր չօգ շէյլէր սօրմաղա գալգըշաճագ տըր քի, պէն պունլարըն հիչ պիրինտէն խօշլանմամ. ա՛հ, մատամ Մօնսթիյէնին հանկը դաթտա իդամէթ իթտիքլէրինի պիլսէ իտիմ, գաբուճըյա հիչ պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին հէման եօգարըյա չըգար էմանէթլէրիմի թէսլիմ իտէր իտիմ. պու ճիհէթի սօրմագ պէնիմ խաթրըմա կէլմէտիյի կիպի անլէրին տէ խաթըրլարընա կէլիպ տէ սէօյլէմէտիլէր. պու իշ էհէմմիյէթլի պիր մէսէլէ տիր, անա կէօրէ թէտպիրլի տավրանմալըյըմ. հայտէ ճէսարէթ, տէյէրէք հէման տըշ գաբույա եագլաշտը ։

Իչէրիյէ կիրմէյէ տավրանտըղը սըրատա, շարապճը տիւքեանըտան սըմսար գըյաֆէթինտէ պիրինին չըգտըղընը վէ աղզընտա թիւթիւն չըպըղընըն տիւմանընը սավուրմագտա օլտուղունը կէօրիւնճէ ; պիրտէն պիրէ պաշտան այաղա դատար թիթրէտի վէ հէման օ մէվգըտան սավուշարագ ճաստէնին բիյատէ գալտըրըմընա կէչիպ մըրըլտանարագ.

— Հայ շէյթան հէրիֆ, պու սըմսար տէյիլ ատէթա բօլիս խաֆիյէսի տիր, սանքի քէնտիսինի թանըյամատըմ էօյլէ՞ մի. պէն անա պիր օյուն եաբայըմտա օ տա պէյէնսին, տէյէրէք, ասլա թէլաշ էսէրի կէօսթէրմէքսիզին հէ-

ման պիր սիկարա եաբմաղա մէշղուլ օլտուղու սըրատա, թէպտիլ գըյաֆէթ իթմիշ օլան ատէմտէ գաբունըն էշիյի իւզէրինտէ օթուրմուշ իտի. Էօժէն, սիկարասընը եագմագլա մէշղուլ պուլունտուղու էսնատէ, 19 նօմէրօլու խանէտէն քէօյլի վէ ամէլէ գըյաֆէթինտէ պիրինին չըգտըղընը վէ օպիր ատէմին եանընա եագլաշըպ գօնուշմաղա պաշլատըղընը կէօրիւնճէ, հայրէթ ու թէաճիւպի պիր գաթ տահա արթարագ.

— Նէ՞ շէյթան շէյլէր, իշթէ պիր իքէն իքի օլտըլար, սանքի պէն քէնտիլէրինի թանըմայօրում, իշ շիմտի անլաշըլտը, շիւպհէսիզ պու հէրիֆլէր օ գատընլարը թէճէսսիւս իտիյօրլար, պու բէք պէլալը պիր իշ տիր. պունըն նիհայէթինտէ թէքրար մահբէսէ աթըլմագ վար. ֆագաթ նէ՝ չարէ, վատ իթմիշ պուլունտում, հէր նէ օլուրսա օլսուն վատիմի իճրա իթմէլիյիմ. պիր ֆըրսաթ տիւշիւրիւպ տէ իչէրի կիրէմէղսէմ, օ գատընլարըն հայաթը տա իսթիգպալի տէ թէհլիքէտէ տէմէք օլուր. անլէրի գուրթարապիլմէք՝ պու էմանէթլէրի թէսլիմ իթմէյէ վապէսթէ տիր. էվվէթ, հէր տիւրլի ֆէտաքեարլըղը կէօզէ ալտըրարագ էմանէթլէրի օ գատընա թէսլիմ իթմէլիյիմ, տէտի:

44

Էօժէն, հէր նէ գատար էհլի ֆէսատ ասհապընտան օլտուղու իչին մահբէսէ աթըլմըշ վէ պիր գաչ տէֆա ճէզայա չարբըլմըշ պիր սէրսէրի իսէ տէ, հէնուզ պիւսպիւթին ինսանիյէթտէն մահրում օլմամըշ օլտուղունտան, պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա, էվէլճէ պիր գաչ ատըմ թէպաիւտ իթմիշ օլտուղու 19 նօմէրօլու խանէյէ եագլաշտը, սըմսար, հալա էշիյին իւզէրինտէ օթուրուպ սիկարասընը թիւթտիւրմէքտէ իտի. ֆագաթ քէօյլի ամէլէ գըյաֆէ-

թինտէ օլան բէֆիգի կէօրիւնմէյօր իտի. Էօժէն, էվէլ է-միրտէ խանէնին բէնչէրէլէրինի մուայէնէ իթմէք իւզրէ պաշընը եօգարըյա գալտըրըպ պագտը. խանէնին իքինճի գաթընըն բէնչէրէլէրինտէն պիրինին ալթընտա գա ըն հուրուֆաթլա եազըլը պիր լէվհա կէօրտիւ. պու լէվհատա եալընըզ շու իքի քէլիմէ մուհարրէր իտի.

ԼԱՐՊՈՒՅԼԱԹ

Մօտայա կէօրէ էլպիսէ իմալ իտէր մէշհուր թէրզի

Էօժէն պունը կէօրիւնճէ ֆէվգէլատէ մէմնուն օլարագ, վէ ատէթա չօճուգ կիպի էլլէրինի չըրբարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՞կիւղէլ պիր պէհանէ, հէման շիմտի եօգարը չըգարըմ, տէյէրէք, պիլա բէրվա խանէտէն իչէրի վիրտի. գաբուճըյա մախսուս օտանըն էօնիւնտէն կէչէճէյի էսնատէ, էն էվվէլ օ քէօյլիւ գըյաֆէթինտէ կէօրտիւյի ատէմ գարշըսընա չըգարագ.

— Էյ, պանա պագընըզ, քիմի՞ խթէյօրսունըզ, նէ՞-րէյէ կիտիյօրսունըզ; տէյու սօրմասը իլէ, Էօժէն, թէլաշ վէ թէրէտտիւտտէն ազատէ պիր թավր իլէ հէման պու ատէմին եիւզիւնէ պագարագ.

— Նէ՞րէյէ մի կիտիյօրում, պուրատա իգամէթ իտէն մէշհուր թէրզի Լարպույլաթըն օտասընա կիտէյօրում, խթէրսէնիզ սիզտէ արգամսըրա կէլէպիլիրսինիզ.,. տէտի.

Բօլիս մէմուրը, Լարպույլաթ նամընա էհէմմիյէթ վիրմէյուպ՝ ասըլ մատամ Մօնթիյէ նամընը իշիթմէք արզուսընտա պուլունտուղունտան, մէյուսէն օտայա կիրտիյի կիպի, Էօժէն տէ հէման մէրտիվէնտէն չըգմաղա պաշլատը, վէ իւչիւնճի գաթա վասըլ օլունճա, Լարպույլաթ նամընըն եազըլը պուլունտուղու գաբունըն իբինի չէքի վէրտի. գաբը աչըլարագ օն իքի եաշընտա պիր գըզ արզը վիճուտ իտէրէք, Էօժէնէ.

— Նէ՞ իսթէյօրսունըզ միւսիւ, տէյու սօրտու։

— Մատամ Մօնսթիյէ պուրատա՞ մը իգամէթ իտիյօր։

— Խա՛յըր էֆէնտիմ, մատամ Մօնսթիյէ եանը պաշը-մըզտաքի օտատա օթուրույօր։

Էօժէն, կէնճ գըզա թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, մէզպուրէնին իրայէ իթտիյի գաբույը չալմաղա տավրանտը-ղը սըրատա, գաբու աչըլարագ Պէրթ կէօրիւնտի. զէվալլը գըզ, թանըմատըղը պիր ատէմին գաբուլարը էօնիւնտէ տուրտուղունը կէօրիւնճէ, տիւչարը հայրէթ ալարագ.

— Պիզէ՞ մի կէլիյօր իտինիզ միւսիւ, տէտի։

— Էվվէթ մատմազէլ.

— Էօյլէ իսէ իչէրիյէ պույուրունըզ։

Էօժէն իչէրիյէ կիրտիքտէն սօնրա, Պէրթ՝ մէրգումը թէբէտէն թըրնաղա գատար միւաագգըգանէ պիր նաղար-լա սիւզէրէք.

— Սէպէպը զիյարէթինիզի սօրմաղա միւսաատէ իտէ՞ր-միսինիզ, տէտի։

— Մատամ Մօնսթիյէյի կէօրէ՞մէզմիյիմ։

— Սէօյլէյէճէյինիզի պանա սէօյլէյէպիլիրսինիզ։

— Աֆվ իտինիզ մատմազէլ, պիզզաթ մատամ Մօնս-թիյէյի կէօրմէք իսթէրիմ։

— Միւսի՛ւ, վալիտէմ բէք խասթա տըր, շիմտի պիր ազ ույգույա տալտը տէ անըն իչին.

— Մէսէլէ ղայէթ մուհիմ տիր մատմազէլ, ըէճա իտէ-ըիմ հէման քէնտիսինի ույանտըրընըզ, ղայպ իտէճէք վագ-թիմիզ եօգ, զիրա շու տագըգալար բէք գըյմէթլի տիր։

Եանընտաքի օտատա եաթմագտա օլան խասթա պու կիւրիւլթիյի իշիթմիշ օլմաղլա, ղայէթ զաիֆ պիր սէտա իլէ։

— Պէ՛րթ, քի՞մ կէլտի, նէ՞ իսթէյօրլար, եօգսա տօգ-թօ՞ր մը կէլտի, տէյինճէ, Պէրթ, զիյարէթճիյէ.

— Իշթէ վալիտէմ ույգուտան ույանտը, ազըճըգ պէք-լէյինիզ տէ խապէր վէրէյիմ, տէյէրէք, վալիտէսինին օ-

տասընա կիրտի վէ թանըմատըղը պիր ատէմին քէնտիսի ի-լէ կէօրիւշմէք իսթէտիյինի պիլտիրինճէ, խասթա գատըն Բընէ Մուլէնի խաթըրլայարագ.

— Գըզըմ, պու կէլէն ատէմի հէման շիմտի եանըմա կէթիր, տէտի.

Պէրթ, վալիտէսինին էմրինէ իմթիսալէն Էօժէնի տէր հալ վալիտէսինին եաթմագտա օլտուղու օտայա իտխալ իթտի. մատամ լա Բէվվայէ, Էօժէնի կէօրիւնճէ.

— Միւսի՛ւ, պէնի կէօրմէք իսթէմիշսինիզ էօյլէ՞ մի, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ մատամ, սիզինլէ պիր ազ միւլագաթ իթ-մէք իսթէյօրում, ֆագաթ սիզէ թէվտի իտէճէյիմ սըր-ըը՝ եալընըզ սիզին պիլմէնիզ մաթլուպ տըր. պու հալտէ եալընըզ պուլունմալըյըզ.

Պէրթ, քէմալի հայրէթլէ օտատան տըշարը չրգտըզընտա, խասթա գատըն Էօժէնէ խիթապէն.

— Միւսիւ, իշթէ եալընըզ գալտըգ, արթըգ սէօյլէ-յինիզ, քիմի՞ն թարաֆընտան կէլիյօրսունըզ, տէյու սիւալ իթտի.

— Բընէ Մուլէն թարաֆընտան կէլիյօրում.

Մատամ լա Բէվվայէ, Բընէ Մուլէն նամընը իշիտիր ի-շիթմէզ եիւզիւնտէ ալայիմի մէմնունիյէթ բէյտա օլտու. թէլաշ վէ խէլէճան իլէ.

— Մահբէստէն չրգտը՞ մը, տէտի.

— Խայըր մատամ, չրգմըշ օլսա իտի, էլպէթտէ պու-րայա կէլէճէք իտի. ֆագաթ հէնուզ օ սաատէթէ նայիլ օլամատըղը իչին, սիզէ վէրմէք արզուսընտա պուլունտու-ղու իքի էմանէթին թէսլիմինէ պէնտէնիզի վէքիլ իթտի.

Էօժէն, պունը տէյէրէք Բընէ Մուլէնին էմանէթլէրի-նի, եանի մէքթուպ իլէ անահտարը տէրհալ թէսլիմ իթ-տի. տուլ գատըն իսէ, միննէթտարանէ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ, պաշգա պիր սըբարըշ եօ՞գ մը տըր, տէտի.

— Էվվէթ մատամ, պիր սրբարըշը տահա վար քի, օ տա շու իքի քէլիմէտէն իպարէթ տիր «ճէսարէթ, իւմիւտ» իշթէ մէմուրիյէթիմ խիթամ պուլտու, արթըգ միւսաատէնիզլէ կիտէճէյիմ. Ֆագաթ մուֆարէգաթըմտան էվվէլ մէնաֆիինիզէ միւթէալիգ պազը շէյլէր սէօյլէմէք արզուսընտա պուլունույօրում։

— Սէօյլէյինիզ միւսիւ, սիզի տինլէյօրում...

— Մատամ, սէօզլէրիմի տըգգաթլա տինլէյինիզ, պուրայա կէլիր իքէն խանէնիզին թյահտը թէֆթիշտէ պուլունտուզունը կէօզիւմլէ կէօրտիւմ, սիզի թէճէսսիւս իտէն իքի բծլիս մէմուրլարընտան պիրի սըմսար գըյաֆէթինտէ օլուպ, դաբունըն էօնիւնտէն պիր եէրէ այրըլմայօր, տիկէրի տէ քէօյլի պիր ամէլէ գըյաֆէթինէ կիրէրէք դաբուճընըն օտասընտա տուրույօր։ վագաա պու թէֆթիշաթըն սէպէպի պէնճէ մէճհուլ իսէ տէ, մատէմ քի շիմտի խապէրտար օլաունըզ, իհթիյաթլը տավրանմանըզը թավսիյէ իտէրիմ. մատամ, պէնտէնիզ հէր խըտմէթինիզի իյֆայէ հազըր պիր պէնտէնիզիմ։

Էօժէն, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա եէրլէրէ դատար էյիլէրէք միւհթէրէմ խասթայը սէլամլատը, քէզալիք դաբուտան չըգարքէն Պէրթի տախի սէլամլայըպ օրատան մուֆարէգաթ իթտի, պատէհու սէրի ատըմլար իլէ եիւրիւմէյէ պաշլատը. էսնայի բահտէ պիր բաքէթ թիւթիւն ալտըգտան վէ պիր արապայա աթլատըգտան սօնրա Սէնթ-Բըլաժի մահբուսխանէսինէ տօղրու եօլա չըգտը։

Արապա սաաթ օնա իքի տագըգա գալարագ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինին էօնիւնտէ տուրտու. Էօժէն՝ արապաճընըն իւճրէթինի թէտիյէ իյլէտիքտէն սօնրա իչէրիյէ կիրտի. պու էսնատէ եօգարքի պապլարըմըզտա խապէր վէրտիյիմիզ կարտիյան թէքրար իչէրիյէ կիրուպ, իսթինթագա կիտէճէք մէվգուֆլարը ալըպ կէօթիւրմէք իւզրէ պազըրըպ չազըրըյօր իտի։

Էօժէն, պու սըրատա դաբույա թէգարրուպ իթմէնին

իմքեանը օլմատըղընը անլայարագ, մահբուսլարը Ատլիյէ տայիրէսինէ նագլ իտէճէք օլան արապանըն եանընտա տուրմաղա մէճպուր օլտու. պիր թարաֆտան հաբըսլար տա պիրէր պիրէր էօնիւնտէն մուրուր իլէ արապայա պինէրէք, գութու իչինտէ պուլունան սարտէլա պալըգլարը կիպի իսթիֆ օլույօրլար իտի. Էօժէն՝ մէվգուֆիյնի քէմալի տըգգաթլա կէօղտէն կէչիրմէյէ պաշլատը, պիրտէն պիրէ Բընէ Մուլէն կէօզիւնէ իլիշտի... էվէլճէ պէյնլէրինտէ գարարլաշտըգլարը մուվաֆագըյէթ ալամէթի օլան թիւթիւն բաքէթինի եօգարըյա դալտըրտը, Բընէ՝ թէմամ արապայա պինէճէյի սըրատա Էօժէնի վէ միւթէագըպէն թիւթիւն բաքէթինի տէ կէօրիւնճէ, էմանէթլէրին մահալինէ թէսլիմ իտիլտիյինի անլայարագ քէնտի քէնտինէ.

— Օ՛հ, արթըգ հէր իշ եօլունա կիրտի, տէյէրէք ղայրէթլի մաքինաճը պիր աղ ֆէրահլանտը, արթըգ միւսթանթիգին սօրաճաղը սիւալլէրէ սուհուլէթ իլէ ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունույօր իտի.

Մէվգուֆիյնին իրքեապ իտիլտիյի արապա Ատլիյէ տայիրէսինէ տօղրու իլէրլէտիյի սըրատա, Էօժէն տէ կարտիյանըն եանընա եագլաշարագ Բընէ Մուլէն նամընա կէթիրտիյի թիւթիւն բաքէթինի թէսլիմ իթտի.

Թէֆէր, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն չէրիքը ճինայէթի օլտուղու կիւնտէն պէրի հէր կիւն բօլիս նէզարէթի իլէ Ատլիյէ տայիրէսինի տօլաշարագ, Բընէ հագգընտա կիւզէլ կիւզէլ մալիւմաթ իսթիհսալինէ սայ ու ղայրէթ իտիյօր իտի, պու սուրէթլէ Բընէնին իսթինթագա չաղրըլաճաղընը պիր կիւն էվվէլ խապէր ալարագ, տիւգ ճէնապլէրինէ սուրէթի աթիտէ միւնտէրիճ մէքթուպը եազտը.

« Տիւգ հազրէթլէրի.

« Մէնաֆիինիզէ միւթէալիգ օլան մէսէլէյի մուհիմմէ հագգընտա շիֆահէն պազը մալիմաթ իթա իթմէք իւզրէ, պու կիւն էօյլէտէն սօնրա գօնաղընըզա կէլէճէյիմտէն լութ-

ֆէն վիրուտիմէ միւնթաղըր պուլունմալարընը վէ իհթիրամաթը ֆայիգամըն գապուլինի իսթիրհամ իտէրիմ։ »

Թէֆէր

Թէֆէր, իշպու թէզքիրէյի պիր սըմսար վասէթասը իլէ տիւգին գօնաղընա կէօնտէրտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ իշի եօլունա գօյտուգ, շիմտիտէ կէօզլէրիմիզի աչըպ սէրվէթիմիզի իքմալ իթմէլիյիզ, տէտի։

Թէֆէր, միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի զապըթա վէ Ատլիյէ խըտմէթլէրինտէ պուլունտուղունտան, իսթինթագա չաղրըլանլարըն նէ զէման իսթինթագ իտիլտիքլէրինէ վագըֆ իտի. պիր տագըգա վագըթ զայ իթմէյուպ տօղրու Ատլիյէ տայիրէսինէ գօշտու. թամ գաբուտան կիրէճէյի սրրատա մէվգուֆիյնի իսթինթագ տայիրէսինէ նագլ իտէն արապանընտա, Ատլիյէ տայիրէսինէ կիրուպ միւսթանթիգլէրէ մախսուս տայիրէնին գաբուսը էօնիւնտէ տուրտուղունը կէօտրիւ։

Արապանըն իչինտէ պուլունան մէվգուֆիյն միյանընտա Բընէ Մուլէնին տախի պուլունաճաղը քէնտիսինճէ մուհագգագ օլտուղու ճիհէթլէ, հէման օ թարաֆա գօշուպ մահբուսլարըն կէթիրիլէճէքլէրի վէ պէքլէյէճէքլէրի միւտտէթ զարֆընտա, թահաը մուհաֆազատա պուլունտուրուլաճաղըսը մահալին պաշ կարտիյանընըն օտասընա կիրտի։

Թէֆէր, հէր կիւն պու օտայա պին քէրրէ կիրուպ չըդտըղընտան պու հարաքէթի հիչ պիր քիմսէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէյէճէյի քէնտիսինճէ մալիւմ իտի. օրատա պուլունտուգճա Բընէնին նէ զէման իսթինթագա կիտէճէյինի կէօրէպիլէճէյի կիպի, պատէլ իսթինթագ հագգընտա նէ տիւլլի թէտապիր իթիխազ օլունաճաղընա վէ քէնտինճէ էն զիյատէ մուհիմմ օլան մահալը իգամէթինիտէ էօյրէնէպիլէճէյինէ ասլա շիւպհէ իթմէյօր իտի։

Թէֆէրին պու օտայա կիրմէսի իւզէրինտէն պէշ տա-

գըգա կէչտիքտէն սօնրա Բընէ իլէ սայըր մահբուսլար, թահտէլ հըֆզ պաշ կարտիեանընն օտասը էօնիւնտէն մահալի մախսուսէ կէթիրիլտիլէր քի, պուրատա նէօվպէթլէրինի պէքլէյէճէքլէր իտի. Բընէ էմանէթլէրին մատամ լա Բէվվայէյէ թէսլիմ օլունմասընտան գալպի միւսթէրիհ օլմաղըլա, միւտտէթը ինթիզարը թէնդըս իթմէք վէ օ կիւնէ գատար էնտիշէ վէ մէրագտան պօշ գալան միյտէսինի տօյուրմագ մագսատը իլէ, մահալի մէզքիւրտէ պագալլըգ իտէն գատընըն տիւքքեանընա եագլաշտը. ալա պիր շիշէ Պուրկօնեը շէրապը իլէ պէյէնտիյի եէմէքլէրտէն իսթէտի, հէման թաամէ պաշլատը. եէտիյի թաամ ատէթա քէնտինէ գուվվէթ վէրմիշ վէ արթըգ միւսթանթիգ իլէ բէնչէլէշմէյէ իգթիտար հասըլ իյլէմիշ իտի։

Սաաթ տէօրտէ տօղրու իսթինթագ նէօվպէթի մաքինաճըյա կէլմէսի իլէ իքի, նէֆէր կարտիեանընն թահտը մուհաֆազալարընտա օլտուզու հալտէ, միւսթանթիգ միւսիւ Գամուս տը Պրրէսօլըն օտասընա իտխալ իտիլտի. միւսթանթիգին օտասընտաքի բէնչէրէնին եանընտա պիր եազըխանէ մէվճուտ օլուպ, միւսիւ տը Պրէսօլ պու եազըխանէնին էօնիւնտէ արգասը բէնչէրէյէ տօղրու պուլունտուզու հալտէ օթուրմուշ իտի։

Հուզուրընա կէթիրիլէն մէվգուֆիյնտէն քեաֆֆէսինին հիյնի իսթիճվապլարընտա, եիչզլէրինտէ բէյտա օլաճագ էն քիւչիւք ալայիմի պիլէ նազարը տըգդաթտան տուր թութմայօր իտի. միւսթանթիգին էօնիւնտէքի եազըխանէնին եանընտա տիկէր պիր եազը մասասը վար իտի քի, պու տա մայէթինտէքի զապթ քեաթիպինէ մախսուս իտի։

Մաքինաճը օտայա կիրէր կիրմէզ պիր քէրրէ էթրաֆընտա պուլունանլարա սիւրաթլա պիրէր նազար ֆըրլաթտը, միւթէագըպէն քէմալի հիւրմէթ ու թազիմ իլէ միւսթանթիգ վէ քեաթիպինի սէլամլատը վէ քէմալի սիւքիւնէթ իլէ իլէրլէտի։

Մէվգուֆիյնին եիւզլէրինտէքի թէզայիւրաթէ տահա

էյի վագրի օլապիլմէք իչին, տայիմա կէօզլէրինտէ պիրէր կէօզլիւք պուլունտուրմաղը ատէթ իթմիշ օլան միւսթանթիդ, Բընէյի կէօրիւր կէօրմէզ նազարը միւտագգըգանէ իլէ թէբէտէն թըրնաղա գատար սիւզտիւքտէն սօնրա.

— Իսմինի՞ղ, տէյու սօրտու։

— Բընէ Մուլէն...

— Նէ՞րէտէ տօղտունըղ։

— Բարիզտէ, Սէնթ-Անթուան ճաստէսինտէ 185 նօմէրօլը խանէտէ։

— Գա՞չ եաշընտասընըզ։

— Օթուզ եաշընտայըմ։

— Սէնաթըն՞ըզ։

— Մաքինաճըլըգ...

— Ֆամիլեանըզ վա՞ր մը։

— Խայըր էֆէնտիմ, հաթտա ուզագ վէ եագըն ագրապամ պիլէ եօդ տըր։

— Լօնտրատա՞ն մը կէլիյօրսունըզ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, Լօնտրա ճիվարընտա վագը Բօրթսմութտան կէլիյօրում։

— Կէլիրքէն Լօնտրատան կէչտինի՞ղ մի։

— Բօրթսմութտա վագը ֆապրիգալարըն պիրինտէ օն սէքիզ սէնէ մուալիմ մուավինլիյինտէ պուլունտուգտան սօնրա, թէրքը խըտմէթ իտէրէք Բարիզէ ավտէթ իտէճէյիմ սըրատա եալընըզ պիր դաչ կիւն Լօնտրատա գալտըմ։

— Օն սէքիզ սէնէ եալընըզ պիր ֆապրիգատա՞ մը դալտընըզ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ...

— Նի՞չին չըգտընըզ։

— Էսկի ֆապրիգա սահիպի վէֆաթ իյլէտիյինտէն, անըն եէրինէ կէլէն ատէմ իլէ ույուշամատըգ։

— Ֆապրիգատա չալըշմատըղընըզ վագըթլար նէ՞ եաբըյօր իտինիզ։

— Մաքինաճըլըղա միւթէալիգ միւթալաաթտէ պու-

լունուր իտիմ, մալիւմը ալիլերի տիր քի երպապը սենաթ հիչ պիր վագրթ ֆիքրի թէրագդրտան ազատէ օլամազ-չար . . .

— Ֆըրանսատան ֆիրար իտուպ տա Բօրթսմութտա պուլունան սէրսէրիլէր իլէ կէօրիւշմէ՞զմի իտինիզ։

— Բօրթսմութտա պուլունտուղում միւտտէթ զարֆընտա իքի իւչ տէֆա պազըլարընա թէսատիւֆ իթմիշ ի-սէմտէ, էֆքեար ու մէսլէքճէ արամըզտա բէք պէօյիւք միւ-պաեէնէթ պուլունտուղունտան իւլֆէթ իտիլմէտի։

— Պու սէօզիւնիւզէ իթիմատ իտէլիմ . . . օ սէրսէրի-լերին ֆիքիրլերի բէք ֆէնա տըր տէյի՞լ մի։

— Իշթէ պէնտէնիզտէ անըն իչին քէնտիլերի իլէ կէօ-րիւշմէզ իտիմ ա՛։

— Հիչ անլէր իլէ մինասիպէթտէ պուլունմատընը՞զ մը։

— Գաթան։

45

Միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ պիր միւտտէթ սիւքիւթ իտէրէք դարշըսընտա պուլունան մէվդուֆը տահա զիյատէ պիր տըդդաթլա մուայէնէ իյլէտի. Բընէյէ կէլինճէ, վիճ-տանընա դարշը մահքիւմ օլմատըզը իչին բէք սաքին վէ թէլաշսըզ պիր հալտէ պուլունոյօր իտի. պու հալի՝ միւ-սիւ Գամուսը տա հայրէթտէ պըրագտը։ Նէտէն սօնրա միւս-թանթիդ սէօզէ պաշլայարագ.

— Բօրթսմութտաքի սէրսէրիլէր միյանընտա Իթալեա-լըլար տա վա՞ր մը, տէտի։

— Վար տըր էֆէնտիմ։

— Չօ՞գ մը։

— Օն իքի գատար օլտուղունը րիվայէթ իտիյօրլար իտի։

— Քէնտիլէրինի թանը յօ՞րմուսընըզ։

— Էվվէլճէ տէտիյիմ կիպի պիր դաչընը կէօրմիւշ իտիմ՝ ֆագաթ արամըզտա իւլֆէթ եօգ իտի, եալընըզ իսիմլէրինի պիլիյօր իտիմ. Իւրշինի, Պէնէտէթթօ, Պօրզինի նամընտա օլտուդլարընը պիր ահպապըմ սէօյլէմիշ իտի։

— Տէմէք օլույօր քի, պունլար իլէ օլան աշինալըղընըզը իյթիրաֆ իտիյօրսունըզ։

— Խա՛յըր միւսթանթիգ էֆէնտի, թէքրար իտէրիմ քի պունլարըն հիչ պիրի իլէ իւլֆէթիմ եօգ տըր։

— Իթալեան սէրսէրիլէրին, օրատա պուլունան Ֆըրանսըզլար իլէ իւլֆէթլէրի նէ՞ եօլտա իտի։

— Օրասը տա պէնճէ մէճհուլ տըր, չիւնքի հէմշէհրիլէրիմ իլէ տէ մինասիպէթիմ եօգ իտի։

— Պունլարըն մագսատլարը նէ՞ իտի։

— Օրասը բէք աշիքեար պիր մէսէլէ տիր. հէրիֆլէր աճ օլտուդլարը իչին էօթէքինէ պէրիքինէ ֆէնալըգ իտուպ պէշ օն բարա գաբմագ իսթէյօրլար։

— Սիզտէ օ ֆիքիրտէ պուլո՞ւնմայօր մը իտինիզ։

— Խա՛յըր միւսթանթիգ էֆէնտի, պէնտէնիզ էն պիրինճի վազիֆէյի ինսանիյէթ՝ չալըշմագ օլտուղունը բէք ալա պիլէնլէրտէնիմ. էկէր պէնտէ օ ֆիքիրտէ պուլունմուշ, եանի սէրսէրիլիք իթմիշ օլսա իտիմ, շիւպհէսիզ պէնի օն սէքիզ սէնէ պիր եէրտէ չալըշտըրմազլար իտի. պունտան տա անլաշըլապիլիր քի, պէն օ սիրսէրիլէր իլէ ասլա իւլֆէթ իթմէմիշիմ տիր։

— Լօնտրատան ավտէթ իտէրքէն Ֆըրանսայա կէլէճէյինիզի քիմսէյէ սէօյլէտինի՞զ մի։

— Եէնի ֆապրիգա սահիպի իլէ ֆապրիգատաքի արգատաշլարըմա սէօյլէտիմ։

— Սէրսէրիլէրին խապէրի վա՞ր մը իտի։

Բընէ պիր միւտտէթ տիւշիւնիպ սիւքիւթ իթտի. միւսթանթիգ իսէ մէվդուֆըն պու տիւշիւնմէսինտէն ֆէվդէլատէ հիտտէթլէնէրէք.

— Ճէվապ հաղբրլայօրսընըզ տէյիլ մի, էօյլէ իսէ ի-ֆատէնիզ քեամիլէն եալան տըր, տէտի։

— Հիտտէթ պույուրմայընըզ էֆէնտիմ. աօ սէրսէրիլէր իլէ իւլֆէթիմ օլտուղունտան տէյիլ, միւճէրրէտ տօղրու ճէվապ վիրմէք իչին տիւշիւնիւյօրում։

— Բէք կիւզէլ, Բարիզէ նէ՞ իչին կէլտինիզ։

— Պիրինճի մագսատըմ, ուղուն միւտտէթտէն պէրի հասրէթ քէշի օլտուղում վաթանըմը զիյարէթ իթմէք տիր. իքինճիսի տէ հէնուզ իխթիյար օլմատըղըմ իչին սէնաթըմ-տան իսթիֆատէ իթմէք իւզրէ, հալիմէ մինասիպ պիր իշ պուլմագ իչին կէլտիմ։

— Պաշգա պիր մագսատընըզ եծ՞գ մը։

— Խա՛յըր էֆէնտիմ։

— Եալան սէօյլէյօրսունըզ։

— Ֆագաթ էֆէնտիմ. . .

— Աճէլէ իթմէյինիզ, պէն սիզէ պուրատաքի թարզը մայիշէթինիզի սէօյլէյէյիմ. ծիզ Բարիզէ մուվասըլէթ իտէ-լիտէն պէրի քէտինիզէ իշ արամայօրսունըզ, պիւթիւն կիւն Բարիզին մահալլէլէրինի տօլաշարագ պիր պիչարէ գատըն արամագլա մէշղուլսընըզ, հագըգաթ պունտան իպարէթ տէ տէյիլ, պէլքի օ գատըն շէրիքը ճինայէթինիզ օլան պիր մախլիւգ տիր։

— Էվվէթ, Բարիզէ կէլտիյիմ կիւնտէն պէրի պիր գա-տըն արատըղըմ սահիհ տիր։

— Տէմէք օլույօր քի իյթիրաֆ իտիյօրսունըզ.

— Նէյի՞ իյթիրաֆ իտիյօրում։

— Օ գատընըն շէրիքը ճինայէթինիզ օլտուղունը.

— Բէճա իտէրիմ միւսթանթիգ էֆէնտի, օ գատըն պիչարէ պիր գատըն տըր, նաֆիլէ սույի ղաննտէ պուլու-նույօրսունըզ։

— Հայտէ էօյլէ օլսուն, ֆագաթ անը արամագ պէհ ա-նէսի իլէ արգատաշլարընըզ օլան սէրսէրիլէրի արամատը-ղընըզ նէ՞ մալիւմ։

— Նէ՞ սէօյլէյօրսունըզ միւսթանթիդ էֆէնտի, հալա օ սէրսէրիլէրի պէնիմ արդատաշլարը՞մ մը զանն իտիյօրսունըզ։

— Պու իֆատէնիզ սուալիմէ ճէվապ տէյիլ տիր։

— Եէմին իտէրիմ քի պէն օ զանն իթտիյինիզ սէրսէրիլէրտէն տէյիլիմ։

— Իսպաթ լազըմ, սէօզ բարա էթմէզ։

— Նէ՞ եօլտա իսպաթ իտէյիմ, սէօյլէյինիզ էֆէնտիմ։

— Բարիզէ կէլմէնիզին ասըլ սէպէպինի սէօյլէյէրէք իսպաթ իտէպիլիրսինիզ, սիզէ խապէր վէրէյիմ քի եալանը իրթիքեապ իթմէք հագդընըզտա բէք ֆէնա տըր։

— Շիմտի արզ իթմիշ իտիմ, հէմ վաթանըմը կէօրմէք վէ հէմտէ քէնտիմէ իշ պուլմագ իչին կէլտիմ . . . հագըգաթտա պունցան իպարէթ տիր։

— Բէք կիւզէլ, սիզ Բարիզէ կէլէլի էբէյիճէ պիր վագըթ օլտու, պու միւտտէթ զարֆընտա հանկը ֆապրիդաճըլարա միւրաճաաթ իթտիյինիզի սէօյլէյինիզ։

Զէվալլը Բընէ, պէօյլէ պիր սուալէ մուխաթիպ օլաճաղընը խաթր ու խէյալինէ կէթիրմէմիշ օլտուղունտան, միւսթանթիդ էֆէնտիյէ տէֆաթէն ճէվապ վէրմէսի պիր ազ միւշկիւլ իտի, տիւշիւնմէյէ պաշլատը։ Բընէ տիւշիւնտիւդճէ միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ տախի միւսթահզիյանէ թէպէսսիւմ իթմէքտէ իտի, պիր միւտտէթ պէքլէյուպտա Բընէնին հէնուզ ճէվապ վէրմէտիյինի կէօրիւնճէ.

— Կէօրիւյօրսունըզ քի հէր շէյի էյիճէ թահգըգ իթմիշիզ, շիմտի սուալ տէյիշտիգճէ իֆատէնիզին րէնկիտէ պաշգալաշտը, պիրտէն պիրէ ճէվապ վէրմէյիշինիզ, օ սէրսէրիլէրին շէրիքը ճինայէթի օլտուղունուզը իսպաթ իտիյօր, արթըգ ինքեարէ մահէլ եօգ տըր տէյի՞լ մի, տէտի։

— Էվվէթ ինքեար իթմէյօրում, հիչ պիր ֆապրիդայա միւրաճաաթ իթմէտիմ, ֆագաթ օ սէրսէրիլէրտէն տէ տէյիլիմ . . .

— Վիճտանընըզ սիզի պիհուզուր իթմէյօ՞ր մը ։

— Ասլա . . .

— Տէմէք օլուր քի թէվգըֆընըզտա բօլիս մէմուրլարը խաթա իթմիշլէր էօյլէ՞ մի ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, եէմին իտէրիմ քի խաթա իթմիշլէր տիր ։

Բընէ Մուլէն, օ զէմանէ գատար միւսթանթիգին իյրատ իյլիտիյի հէր սիւալէ վէ կէօսթէրտիյի սէրթ մուամէլէլէրէ զայէթ հալիմանէ վէ սօուգ գան իլէ ճէվապ վէրմիշ իսէ տէ, սիւալլէր ուզանտըգճա խէլէճանը գալպի արթարագ զիհնինէ պիր բէրիշանլըգ արըզ օլտուղու սիյմասընտան աշիքեար օլույօր իտի. միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ պիչարէնին պու հալինտէն պիլ իսթիֆատէ պիր իբ ուճը եագալայապիլմէք իւմիւտի իլէ սէօզիւնի թէքրար իտէրէք.

— Միւսի Բընէ, մատէմ քի օ սէրսէրիլէրտէն տէյիլ իտինիզ, վէ մատէմ քի անլէր իլէ մինասիպէթինիզ եօգ տըր, օ հալտէ սիզի թէվգըֆ իտէն բօլիս միւֆէթթիշի միւսիւ Թէֆէրէ նի՞չին ճէվապ վէրմէք իսթէմէտինիզ, տէտի ։

— Չիւնքի պիր բօլիս մէմուրընըն, եալընըզ թէվգըֆէ սէլահիյէթի օլտուղունը վէ իսթինթագա մէմուր օլմատըղընը տա պիլիրիմ. . .

— Պու սէօզիւնիզ տօղրու տըր, պու սէլահիյէթ պէնիմ տիր ։

— Էվվէթ, պունը տայիմա թաստիգ իտէրիմ ։

— Բէք կիւզէլ, մատէմ քի սիզ սէրսէրիլէրտէն տէյիլսինիզ, վէ պիկիւնահ պուլունտուղունուզը եէմին իլէ իտտաա իտիյօրսունըզ. Բարիզէ կէլէլի պիր հայլի զէման օլտուղու հալտէ նէ՞տէն քէնտինիզէ պիր իշ արամատընըզ, նէ՞ իչին պիր գատըն արամագ պէհանէսի իլէ մահալլէ մահալլէ վէ գաբու գաբու տօլաշտընըզ ։

— Ֆամիլեայէ միւթէալիգ պիր սէպէպտէն տօլայը . ծ.

— (Դահգահա իլէ կիւլէրէք.) Տօսթում, սիզին հանկը սէօզիւնիւզէ ինանալըմ, պունտան էվէլքի ճէվապլարընըզ-

տա ֆամիլեանըզ, հաթտա ուղագտան եագընտան ագրապանըզ պիլէ օլմատըզընը իֆատէ իթմիշ իտինիզ, շիմտի իսէ ֆամիլեա էսրարընտան պահսէ գալգըշտընըզ. տիւշիւնիւնիզ, իֆատաթը վագաանըզ եէքտիկէրինի նագս իթմէյօ՞ր մը.

— Էվվէթ, իյթիրաֆ իտէրիմ քի ֆամիլեամ եօգ տըր, ֆագաթ հագըգաթը հալտէ պիր ֆամիլեամ վար տըր քի, միւգթէզայի ինսանիյէթ պէն անլէրէ բէք պէօյիւք պիր բապըթա իլէ մէրպութըմ, չիւնքի օ ֆամիլեանըն վէլիսի պէնի սինէի սէպավէթիմտէ ալըպ պէօյիւթտի, թէրպիյէ իթտի, անըն սայէսինտէ շու հալէ կէլտիմ, պէնի չալըշտըրըպ սէնաաթ էօյրէթտի, տիւնեատէ եալընըզ պաշըմա գալտըզըմ հալտէ պէնի ֆամիլեասը միյանընա իտխալ իյլէտի. միւքէտտէր խաթըրէլէրիմի ունութտըրմագ իչին պէնի միւթէսէլլի իթտի, պու կիւն օ ատէմ, օ միւհթէրէմ համի վէֆաթ իթմիշ տիր, ֆամիլեասը իսէ պէօյիւք պիր սէֆալէթ իչինտէ պուլունույօրլար. իշթէ շիմտի անլատընըզ եա, պէնտէ էվէլճէ պանա իտիլէն էյլիքլէրէ պիր միւքեաֆաթ իլէ մուգապէլէ իթմէք վէ պու սուրէթլէ պիր վազիֆէյի ինսանիյէթ իյֆա իյլէմէք իւզրէ օ ֆամիլեայը արամագտա իտիմ.

— Պու գատար արատըզընըզ հալտէ պարի պուլապիլտինի՞զ մի.

Ընէ Մուլէն, միւսթանթիգ միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլըն պու սիւալինէ տէֆաթէն ճէվապ վէրմէյիպ սիւքիւթ իթտի, զիրա արատըզը ֆէլէքէթզէտէ գատըն, պի զայրի հագդըն նամընա սիւրիւլէն գան լէքէսինի, մատամ Մօնսթիյէ նամը թահտընտա կիզլէմէքլէ, օ անէ գատար նամուսքեարանէ վէ սէֆիլանէ եաշայըպ հալինտէն հիչ քիմսէյէ բէնկ վէրմէմիշ օլան մատամ լա Բէվվայէ իտի. միւսթանթիգ միւսիւ տը Պըրէսօլա պիչարէտէն պահս իթմէք իգթիզա իտիյօր իտի. պու հալտէ միւսթանթիգին՝ մատամ լա Բէվվայէյի ճէլպ իլէ իսթիճվապ իտէճէյի թապիյի իտի.

Բընէ մուհաքէմէյէ չըգաճաղը կիւն, օ ղէվալլը տա շահիտ-
լէր միյանընտա պուլունարագ օ ղէմանէ դատար կիղլէտիյի
նամը ասլիսինի, մուհաքէմէյի ալէնիյէտէ սէօյլէմէք մէճ-
պուրիյէթինտէ պուլունաճագ վէ հէր քէսին նէֆրէթինի
մուճիպ օլաճագ իտի. հէնուզ հիչ պիր շէյտէն խապէրտար
օլմայան սէվկիւլի Պէրթի, հէր շէյէ քէնպը վուգուֆ իլէ
կէնճլիյինի, հայաթընը զէհիրլէմէք լազըմ կէլէճէք իտի.

Իշթէ Բընէ պուրալարընը տիւշիւնէրէք իխթիյարը սիւ-
քիւթ իթմիշ իտի, ֆագաթ միւսթանթիգ թարաֆընտան
իյրատ իտիլէն պիր սիւալին, ճէվապսըզ գալմասը միւմքին
օլամայաճաղընը տա նազարը տըգգաթէ ալարագ ղայէթ
միւսթէրհիմանէ պիր սէտա իլէ.

— Միւսթանթիգ էֆէնտի, բէճա իտէրիմ պու մատ-
տէյէ տայըր պէնտէն իյզահաթ թալէպինտէ իսրար իթմէ-
յինիզ, նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի պու էսրար
պիր ֆամիլեա սըրրը օլուպ, հիչ պիր վէճհ իլէ օ սէրսէրիչ
լէրէ մինասիպէթի եօգ տըր, մատէմ քի պէրայէթիմի տօղ-
րուտան տօղրույա խսթիհսալ իթմէք միւմքին օլամայօր, օն
սէքիզ սէնէ ֆապրիգասընտա չալըշտըղըմ ատէմին պիրի
վէֆաթ իթմիշ իսէ տիկէրի պէրհայաթ տըր. պու դատար
արդատաշլարըմ տա վար տըր, անլէրէ միւրաճաաթ իլէ նա-
սըլ ատէմ օլտուղումը թահգըգ իտէպիլիրսինիզ... էմինիմ
քի կէրէք ֆապրիգա սահիպի վէ կէրէք օրատա չալըշան
պինլէրճէ ամէլէ եէքզէպան օլարագ «Բընէ Մուլէն ճէսուր,
էսկի պիր ուսթա տըր, նամուսընա իֆֆէթինէ քէֆալէթ
իտէրիզ, պու ատէմ, քէնտինէ իսնատ իտիլէն դապահաթ-
տան պէրի տիր» տէյէճէքլէր տիր. պու դատար նամուսլը
ատէմլէրին շէհատէթի վէ սըտգը իֆատէսի իսպաթէ քի-
ֆայէթ իթմէզ մի. էլպէթտէ իտէր, չիւնքի օ նամուսլը ա-
մէլէլէրին հիչ պիրի պու սուրէթլէ լէքէտար օլմամըշլար
տըր, տէտիքտէն սօնրա, գօլլարընը խաչվարի կէօյսիւ իւզէ-
րինտէ գավուշտուրըպ, միւսթէրհիմանէ պիր թավր իլէ
միւսթանթիգին եիւզիւնէ պագմաղա պաշլատը.

Միւթանթիգ միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ, միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի օ մէվգըը իշղալ իթմէքտէ վէ հէր կիւն պինլէրճէ ատէմ իսթինթագ իտուպ, Բընէ Մուլէն կիպի թազալլումը հալ իտէնլէրի կէօրմէքտէ օլտուղունտան, մաքինաճընը իֆատէսինի տօղրու օլարագ թէլագգը իտէմէտի իսէ տէ, Բընէ Մուլէնին իֆատէսինտէ անպէան կէօրիւլէն գուվվէթ, սէսինտէ հասրլ օլան իհթիղագ, պայազը քէնտինի միւթէէսիր իյլէմիշ իտի. մամաֆիհ Բընէ Մուլէն կիպի պիսուչ օլտուգլարընա տայըր պինլէրճէ եէմին իտէն վէ սուրէթա մասում կէօրիւնէն բէք չօգլարընը, սօնրա տան քիւրէք ճէզասընա միւսթահագ ճանիլէր օլտուղունը պիղզաթ կէօրմիւշ վէ արթըգ հիչ քիմսէյէ իթիմատ իթմէմէյէ պաշլամըշ իտի. պինաէն ալէյհ պիր արալըգ Բընէնին իֆատէսինտէն միւթէէսիր օլտուղունտան տօլայը նէֆսինէ իթապ իտէրէք, պարիտանէ պիր շիվէ իլէ սէօզէ պաշլայըպ.

— Էյ, սէօյլէյինիզ պագալըմ, նի՞չին սիզի թէվգըֆ իտէն բօլիս մէմուրընա մահալի իգամէթինիզի սէօյլէմէք իսթէմէտինիզ, տէտի.

— Չիւնքի բէք իլէրի կիթտի, հատտինի թէճավուզ իտէնլէրէ ճէվապ վէրմէք ատէթիմ օլմատըզը իչին . . .

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պէնիմ գանունէն պունը սիզտէն սօրմազա սէլահիյէթիմ վար տըր, պանատա ճէվապ վիրմէյէճէ՞ք միսինիզ.

— Օ հագգընըզը թէսլիմ իտէնլէրտէնիմ.

— Տէմէք օլույօր քի մահալի իգամէթինիզի խապէր վէրէճէքսինիզ.

— Հէմտէ տօղրու սէօյլէյէճէյիմ, պէնտէնիզ Բօայալ ճատտէսինտէ 24 նօմէրօլու խանէնին տէօրտիւնճի գաթընտա իգամէթ իթմէքտէյիմ . . .

— Օրատա նէ՞ նամ իլէ մարուֆսընըզ.

— Ֆէմալի շան ու չէրէֆ իլէ օրատա Բընէ Մուլէն նամը իլէ եաշայօրում. պաշգա իսմիմ եօգ տըր, իսմիմի թէպ-

տիլէ լուզում կէօրմէք իչին օրթատա պիր սէպէպտէ եօգ տըր.

— Օտանըզըն էշեասը սիզի՞ն մի տիր.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, քէնտի մալիմ տիր.

Միւսթանթիգ միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ, Ընէնին ճէվապընը միւթէագըպ եազըխանէսի էօնիւնտէ պուլունան պիր չօգ անախտարլար միյանընտա պիր տանէսինի ալարագ Ընէ Մուլէնէ իրայէ իլէ.

— Պու անախտարը թանը՞րմըսընըզ, սիզին տիր տէյի՞լ մի, չիւնքի պու անախտարը սիզի թէվգըֆ իտէն բօլիս մէմուրը գարագօլտա իւզէրինիզտէ պուլմուշ տըր... տէտի.

— Եանլըշընըզ վար միւսթանթիգ էֆէնտի, պունը պէն պիզզաթ վէրտիմ.

— Բէք կիւզէլ. հայտէ պիզզաթ վէրմիշ օլունըզ, շու անախտարլարա պագընըզ, պագալըմ օտանըզըն անահտարընը պուրատա պուլապի՞լիրմիսինիզ.

Ընէ Մուլէն, իւչիւնճի տէֆա օլմագ իւզրէ եինէ սիւքիւթ իթտի, նէ ճէվապ վէրսին, անախտարը Էօժէն վասէթասը իլէ մատամ լա Բէվվայէյէ կէօնտէրտիյինի՞ մի սէօյլէսին, պու ասլա գապիլ տէյիլ իտի.

Միւսթանթիգ, Ընէնին սիւքիւթինտէ պիր սէր ըիշթէ եագալայապիլէճէյինի իւմիւտ իտէրէք թէպէսսիւմ իթտի. Էվէլճէ հասըլ իյլէտիյի թէէսիրտէն պիւսպիւթին վարէսթէ օլարագ.

— Սիւալ իթտիյիմ շէյ բէք սատէ տիր, սիւքիւթիւնիզին սէպէպինի անլայապիլի՞րմիյիմ, եօգսա անախտարը գաբուճըյա՞ մը պըրագտընըզ, տէտի.

— Գաբուճըյա պըրագմատըմ...

— Օ հալտէ անախտար նէ՞րէտէ.

— Թէվգըֆ օլունտուղում սըրատա զայպ օլտու.

— Սայըր անախտարլարընըզ իլէ պիրլիքտէ տէյի՞լ մի.

— Խայըր էֆէնտիմ, անը այրըճա թաշըյօր իտիմ.

— Իգամէթկեահընըզըն թահարրի իտիլէպիլէճէյինի

պիտի իյնի օրթաան գալտըրաըղ տէյին մի ։

— Խայըր էֆէնիմ, պիր շէյ եաբմատըմ քի խէվֆ ու էնտիշէմ օլսուն . . . ղայպ օլսու , խանէմէ կէլինճէ , իմթիհանիդ գառար թահարրիյաթ իճրա իտիլսին , պիր շէյ եօղ ատը քի դօրդայըմ։

— Օնա նէ՞ չիւպհէ , օրթաաա պիր շէյ օլմատըղընը պէն տէ պիլիյիմ, ֆագաթ բօլիս նէզարէթինտէ էօյլէ աահէմլէր վար սըր քի , եէրին ալթընտա կիզլէտիյինիդ շէյլէրի պիլէյ օրթայա չըգարտապիլիրլեր . . .

— Թէքրար իտէրիմ քի , պու ղայրէթլի մէմուրլար պէյհուտէ եօրուլաճագլար տըր ։

— Պագալըմ . . .

46

Ըընէ պիր միւտտէթ տիւշիւնտի , վագթըն միւսաատէ իմմէյէճէյինի վէ օ վագըթտան սօնրա խանէսինտէ թահարրիյաթ իճրասը ղայրը գապիլ ջառուղունը նազարը թէէմմիւլէ ալարագ գալպէն միւսթէրիհ օլսու . չիւնքի էրթէսի կիւնիւնէ գառար մատամ լա Րէվվայէ խանէյէ կիրուպ , Ատլիյէ մէմուրլարընտան սագլամագ իսթէտիյի մէքթուպը պուլտուղու եէրտէն աշըրմաղա վագըթ պուլապիլէճէք իսի ։

Միւսթանթիդ միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլ սաաթընա պագարագ ։

— Խանէնիղտէ իճրա իտիլէճէք թէհարրիյաթտէ սիզ տէ հազըր պուլունաճագսընըզ, պագալըմ տէտիյինիդ կիպի պիր շէյ պուլունմայաճագ մը . չիմտի վագըթ կէչտի կիճէ իճրա իտիլէճէք թահարրիյաթ իհթիմալ քի իֆատէնիզի թէէյիա իտէճէք տիր . ֆագաթ եարընն իճրա իտիլըսէ, իւմիւտ իտէրիմ քի պիզիմ թարաֆըմըզը միւվէյյիտ

օլուր . տէմէսի իւզերինէ , Բընէ Մուլէն թահարրիյաթըն երթէսի կիւնէ թէէվիր իսիլսիյինաէն սօնրայը սօն տէրէճէ մէսիւնուն օլարագ , քէնաի քէնարինէ :

— Ա՛հ ալտանմամըշըմ, թահարրիյաթ եարընա գալսը ... հալ պու քի քեաղըա պու կիճէ աշըրըլաճագ սըը , տէյու միւսիւ սը Պըրէսօլ թէքրար Բընէյէ խրթապէն .

—Իսթինթադնամէնիզ օղուննաճագ տինլէյինիզ , տէսի ,

Իսթինթադ քեամիպլի զաալթ իլէտիլի իսթինթադնամէ,յի ևիւքսէք սէտա իլէ օղուտուգտան սօնրա, Բընէ Մուլէնէ ուղատարագ .

— Իմզա խոնիզ միւսիւ ... տէյինճէ , Բընէ քեաղըսը ալըպ իմզալատը քի, պու սըրատա էլլէրինին թիթրէմէմէսի , միւսթանթիգին տէ զաալթ քամիպլինին տէ հայրէթլէրինի մուճիպ օլսու :

Միւսիւ սը Պըրէսօլ, արթըդ վադըթ կէճիքմիշ օլսուղունատն օրատա հադըը պուլունան կարտիյանլարա , մազնուսը կէօթիւրմէլէրինի էմր իմտի . Բընէ լադպյատանէ այագա դալգարագ միւսթանթիգ վէ քամիպլինի սէլամլայըպ տըշարը չըգսը , միւտաէթը իսթիճվալ պիր սաաթտան զիյատէ սիւրմիւշ խոի :

Բընէ միւսթանթիգին օտանալնատն չըգսըգտան սօնրա միւսիւ սը Պըրէսօլ պիր միւտաէթ տիւշինիւպ էլինէ պիր գալէմ ալարագ , սուրէթը զկյրտէ միւնաէրիճ միւզաքէրէյի եազսը :

«Ա.սայիշի ուժուժիյէ րէյիսինէ .

«Եարըն սաալհայրըն էրքէն Բընէ Մուլէն նամ մազնեփնըն , խանէսինտէ պիզղամի հադըը օլսուղու հալսէ թահարրիյաթ իճրա իսիլճէճք տիր . ևէմուրլարըն մանունը ալէյհին խանէսինտէ պուլաթիլճէճքլէրի հէր նէվ էվրագ վէ չիսպհէ վէրիճի էշեայը զաալթ իլէ պուրայա կէթիրմէլէրի լազըմ կէլճէճէյի լուզումը թէֆհիմ օլունմայը տըր : »

Միւսիւ որ Պըրէսօլ իշպու թէղգիրէֆի պիր մէմուրա թէսլիմ իլէ ասայիշ ըէյիսինէ կէօնտէրտիքտէն սօնրա, օ կիւնվէ մէշղուլիյէթինէ խիթամ վէրտի։

* * *

Թէֆֆէր, օ կիւն ալէսսապահ Ա.տվիյէ նէզարէթինէ կէլմիշ վէ պունտան էվէլքի պասպարթըզտա հէքեայէ իլէտիլմիշ վէճհ իլէ, Բընէնին խոթինթագընտան նէ նէթիճէ հասըլ օլաճաղընը խապէր ալմագ էմէլի իլէ խոթինթագ տայիրէսինին ահվանխանէսինտէն ասլա այրըլմամըշ խոր. պինտէն ալէյհ Բընէնին խոթինթագա կիմսիյինի վէ պիր սաաթ սօնրա չըգաբաղընը տա կէօրտիւ, վէ քէնտի քէնտինէ.

— Իշ պիթտի, չիմտի տէ տարէսինի էօյրէնմէք գալտը, հայատէ պիր զայըէթ տահա խէվլիմ տէ օ ճիհէթէ տէ վագըֆ օլալըմ, տէյէրէք, միւսիւ որ Պըրէսօլըն թէղգիրէսինի սայիշ ըէյիսինէ կէօթիւրմէյէ մէմուր օլան սաէմէ Եանաշլըգ, իրթէսի սապահ Բընէնին խանէսինտէ թահարրիյաթ իճրա խոլէճէյինի խապէր ալտըգտան սօնրա մէմուրը մէրգումա.

— Միւսիւ Լամպէր, պէն տէ զաթէն բօլիս նէզարէթինէ կիտէճէք խիմ, սիզէ ըէֆֆագաթ խէյիմ, տէյէրէք պէրապէր բօլիս նէզարէթինէ վարըլ օլտուլար. Թէֆֆէր քէնտի օտասընա կիթտի, խատէմէ տէ ալէլ ուսուլ մէրքէզ գոմիսէրինինին օտասընա կիրէրէք էվվագը թագսիմ իթտի.

Թէֆֆէր, միւտաէլքը մէտիուէտէն պէրի զապըթտա վէ Ա.տվիյէ խըտմէթինտէ պուլունարագ, նէզարէթին հէր տիւրլի ումուրընա քէսգի վուգուֆ իթտիյինտէն, սայիշ ըէյիտ վինին իշպու թէհվարիյաթը պիղգաթ իճրա իթմէյէճէյի կիպի, տաի պիր նէֆէրէ տախի թէվտի իթմէյէճէյինէ կադընէն վագըֆ օլտուղունտան, պիր արալըգ սայիշ ըէյիսինէ կէօրիւնտիւյի սուրէթտէ, պու իշտէ մալիւմտը էվէ-

լիյէսի օլմագ հասէպի իլէ քէնտիսինէ հէվալէ իտիլէճէյինտէն էմին իտի.

Պու էսնատէ Թէֆէրին օտասընընն գաբուսը աչըլարագ բօյիս մէրքէզ գօմիսէրի իչէրի կիրուպ, Թէֆէրէ խիթապէն.

— Միւսիւ Թէֆէր, իչիմ բէք միւսթաճէլ տիր, բէյիս էֆէնտի պուրատա օլմատըղը իչին քէնտիսինի պէքլէյէմէյէճէյիմ, հէր նէ գատար զահմէթ իսէ շու էվրագը բէյիս էֆէնտիյէ թագտիմ իթմէնիզի բէճա իտէրիմ, տէտի.

— Պաշ իւսթիւնէ, թագտիմ իտէրիմ, մէրագ իթմէյինիզ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ Թէֆէր . . .

Գօմիսէր էֆէնտի չըգըպ կիթտի. տիւգ Տըլաթուր-Վօտօյօնըն շէրիքը ճինայէթ ու մէլանէթի օլան Թէֆէր, եէտինէ թէսլիմ օլունան էվրագ իւզէրինէ աճէլէ պիր կէօզ կէզտիրէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Թալի՝ պիզէ հէր եիւզտէն միւսաիտ կէօրիւնիյօր, իսթինթագնամէ իլէ պիրտէ թահարրիյաթ միւզաքէրէսի. նէ՝ ալա չէյ, տէտի.

Պիր ազ սօնրա Թէֆէր, էլինտէ Բընէ Մուլէնին իսթինթագնամէսի օլտուզու հալտէ ասայիշ բէյիսինին օտասընա կիրուպ էվրագը թագտիմ իլէ.

— Միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլըն կէօնտէրտիյի պիր իսթինթագնամէ իլէ պիր տէ թէհարրի միւզաքէրէսի տիր. զանն իտէրսէմ կէչէնլէրտէ թէվգըֆ իտիլուպ տէ մահալի իգամէթինի էօյրէնէմէտիյիմ, Բընէ Մուլէն նամընտաքի սէրսէրինին խանէսինի թէհարրի իչին օլաճագ տըր, տէյինճէ, բէյիս՝ էվրագը կէօզտէն կէչիրտիյի սըրատա, Բընէնին, Ինկիլթէրատա պուլունան Իթալեան սէրսէրիլէրինի թանըտըղընա տայըր օլան սէօզլէրինի կէօրիւպ, մէսէրրէթ վէ մէմնունիյէթլէ.

— Ա՛հ խապիս հէրիֆ, Իթալեալը սէրսէրիլէրի թանըտըղընը իյթիրաֆ իտիյօր, եագալանտըղը նէ՞ էյի օլմուշ.

Թէֆէր, սիզի թէպրիք իտէրիմ, տէտի։

Բէյիսին պու թէպրիքի իւզէրինէ իգպալբէրէսթ օլան Թէֆէրին կէօզլէրի ֆալ թաշը կիպի աչըլարագ եիւզիւնտէ ալայիմի մէմնունիյէթ բէյտա օլտու. բէյիս իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պու թահգըգաթ վէ թահարրիյաթ հայիզի էհէմմիյէթ տիր, էօյլէ օլուր օլմազ ատէմլէրէ թէվտի իտիլէմէզ. պու իշի պիզզաթ պիզ թէսվիյէ իթմէլիյիզ... եարըն սապահ տօղրու Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինէ կիտէր, եօլտա պիր տէ արապա քիրալարսընըզ. մէվգուֆը, Բօայալ ճատտէսինտէ 24 նօմէրօլու խանէյէ կէլիր տէօրտիւնճի դաթա չըգարըրսընըզ. պէնտէ օրատա սիզէ ինթիզար իտէրիմ... տէյինճէ, Թէֆէր, Բընէնին իգամէթկեահընը պու սուրէթլէ էօյրէնտիյինտէն, տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլարագ.

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ... տէտի։

— Շիմտի սիզէ մէվգուֆը Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէն ալմագ իչին պիր էմիրնամէ լազըմ տըր, անը տա շիմտէ եազար եէտինիզէ թէսլիմ իտէրիմ... (Էմիրնամէյի իմզալայարագ) եարըն բէֆագաթընըզտա իքի նէֆէր տէ բօլիս պուլունտուրունուզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ։

— Իշթէ էմիրնամէ, ֆագաթ կէօզլէրինիզի աչըպ օ սէրսէրիյի գաչըրմամաղա ֆէվգէլատէ սայ ու ղայրէթ իտինիզ։

— Միւսթէրիհ օլունուզ էֆէնտիմ, քէնտիսի պիր սանիյէ նազարը տըդգաթտան տուր թութուլմայաճագ տըր։

Թէֆէր, էօթէտէն պէրի արզու իյլէտիյի մալիւմաթը ալմըշ վէ մէվգուֆըն խանէսինտէ պիզզաթ թէհարրիյաթ իճրա իթմէք վազիֆէսինի տէ տէրիւհտէ իյլէմիշ պուլունտուղունտան տօլայը, ֆէվգէլատէ մէմնուն օլտուղու հալտէ օտատան չըգար չըգմազ, թագըմընա մէնսուպ օլանլարտան իքի բօլիս մէմուրընա ֆէրտասը կիւնի հազըր պու-

լունմալարը իչին էմր վէրտիքտէն սօնրա, տիւգ Ժօրժ Տը-լաթուր-Վօտիյօնըն գօնազընա կիթմէք իւզրէ պիր արա-պայա աթլատը։

* * *

Մատամ լա Բէվվայէ, Բընէ Մուլէն թարաֆընտան Էօ-ժէնին կէթիրտիյի մէքթուպը ալտըգտան սօնրա քէմալի հէ-յէճան վէ էնտիչէ իլէ օգումուշ իտի, Բընէնին խանէսինտէ պուլունտուղու մէքթուպտա միւնտէրիճ օլան էվրագը պիր ան էվվէլ էլտէ իթմէք իչին, նա՞սըլ ղայրէթ իտէճէյինի պիլէմէյօր իտի, ֆագաթ Էօժէն չըգըպ կիտէր իքէն իգա-մէթ իյլէտիքլէրի խանէնին թահաը նէզարէթտէ պուլուն-տուղունը խապէր վէրմիշ օլմասը. բէքտէ իւմիտի մուվա-ֆագըյէթ պախչ իթմէյօր իտի։

Աճէպա բօլիս նէզարէթի ալթընտա պուլունմասընա սէպէպ նէ՞ իտի, զէվալլը գատըն բէք չօգ տիւշիւնտի իսէ տէ սէպէպինի պիր տիւրլիւ պուլամատը, շու գատար վար քի պունըն խայրա տէլալէթ իթմէտիյինէ գանաաթ հասըլ իթմիշ իտի։

Էօժէն չըգտըգտան սօնրա Պէրթ գաբույը գաբայըպ եանընա կիթտիյի զէման վալիտէսինէ.

— Սէվկիլի վալիտէճիյիմ, եալընըզ սիզէ իթաաթ իթ-միշ օլմագ վէ էմրինիզի եէրինէ կէթիրմիշ պուլունմագ իչին օտատան չըգտըմ, գօրգարըմ քի պու ատէմին սիզէ կէթիր-միշ օլտու խապէր վէ սէօյլէտիյի էսրար բէք տէհշէթլի պիր շեյ օլմալը տըր, տէտի։

— Սէնի թէէմին իտէրիմ քի, պանա իւմիւտ, նէճաթ վէ սաատէթ պախչ իթտի։

— Սահի՞հ մի սէօյլէյօրսունըզ։

— Տուրունըզ, շու մէքթուպը օգուտուգտան սօնրա տահա գուվվէթլի թէէմինաթ վէրէպիլէճէյիմ...

— Սիզի եինէ եալընըզ պըրագայը՞մ մը ։

— Խա՛յըր չօճուղում , շէօյլէ եանըմա կէլ օթուր տա եարընքի իլաճըմը հազըրլա ։

Զէվալլը դատըն գըզընա սէօզ սէօյլէր իքէն օ դատար զաիֆ վէ գուվվէթսիզ պիր սէսլէ սէօյլէյօր իտի քի , պու հալինի կէօրէնլէրին , սէօզլէրինի իշիտէնլէրին , քէնտիսինի մէզարտան գալգմըշ պիր մումեա զանն իթմէմէլէրի գապիլ տէյիլ իտի ։ Էթիյէն Լօրիյօ , մատամ լա Բէվվայէնին պիր ան էվվէլ խասթալըղընըն էօնիւնի ալմաղա սայ ու զայրէթ իյլէմիշ իսէ տէ , պիր մէսուտիյէթը ֆէվգէլատէտէն մատէ զէվալլըյը տիւչար օլտուղու խասթալըգտան ըէհայապ իտէճէք պիր սէպէպ , պունտան միւէսսիր պիր իլաճ թասավվուր իտէմէյօր իտի ։

Պէրթ , վալիտէսինին էմր իյլէտիյի իլաճը հազըրլամագլա մէշղուլ օլույօր իտի . մատամ լա Բէվվայէ , իքինճի տէֆա օլմագ իւզրէ մէքթուպը օգումագլա մէշղուլ օլտու . թէքրար թէքրար օգուտուղու սըրատա օ դատար մէմնուն օլույօր իտի քի , սէվկիլի գօճասընը զայպ իյլէտիյի կիւնտէն պէրի եիւզիւնտէ պու տէրէճէ մէմնունիյէթ էսէրի կէօրիւլմէմիշ իտի . պու մէսէրրէթլէ սէսինտէ պիր գուվվէթ հասըլ օլարագ , քէնտի քէնտինէ .

— Եիրմի սէնէտէն պէրի նամըմա սիւրիւլէն լէքէյի արթըգ թէմիզլէյէճէյիմ . սէվկիլի եավրուճուղըմ մուվաֆֆագ օլամատը իսէ տէ , Պէրթճիյիմ լէքէսիզ պիր նամ իլէ թէէհիւլ իտէպիլէճէք տիր . օ՛հ , եա Բապպիմ , նէ՞ սաատէթ , տէտի ։

Վալիտէսինին հէր հալինի քէմալի տըգգաթլա մուայէնէ իթմէքտէ պուլունան Պէրթ , վալիտէսինին եիւզիւնտէ բէյտա օլան ալայիմի մէսրուրիյէթի կէօրէրէք .

— Վալիտէճիյիմ , եիւզիւնիզտէքի մէմնունիյէթ ալամէթլէրինէ պագըլըրսա , էյի պիր խապէր ալտըղընըզը զանն իտէճէյիմ կէլիյօր , տէտի ։

— Էվվէթ Պէրթճիյիմ . . .

— Պու մէքթուպը քիմին թարաֆընտան կէլտիյինի անլայապիլիրմիյիմ։

— Բընէ Մուլէն թարաֆընտան։

— Էվվէթ անլատըմ։ զէվալլը պապաճըղըմըն թէրպիյէ վէ հիմայէ իթտիյի Բընէ Մուլէն տէյիլ մի, հանի շու պէն մէզարլըգտա պայըլտըղըմ զէման սիզին թէսատիւֆ իյլէտիյինիզ մաքինաճը Բընէ Մուլէն, էոյլէ մի։

— Էվվէթ դըզըմ . . .

— Կէօնտէրտիյի մէքթուպը օգուեամազմըյըմ։

Մատամ լա Բէվվայէ ճէվապ վէրմէտի. Պէրթ վալիտէսինին սիւքիւթինտէն մէքթուպը օգութմագ արզուսընտա պուլունմատըղընը անլատը, իսրար իթմէտի. Ֆագաթ մէրագտան գուրթուրմագ իչին.

— Էյ, պու Բընէ Մուլէն նէ տէյօր, տէտի։

— Պիր խըտմէթ թալէպ իտիյօր։

— Մէմնունիյէթինիզի մուճիպ օլան հալ պու մը տըր։

— Էվվէթ Պէրթճիյիմ, պիզի ճիտտի վէ սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվէն օ ալիճէնապ ատէմէ խըտմէթ իթմէք պէնճէ մուճիպի մէսուտիյէթ տիր, չինքի պէն պու չօճուղա էվլատըմ նազարը իլէ պագըյօրում. չօճուդ իքէն, սէնտէ Բընէնին տիզլէրի իւզէրինտէ օյնայըպ սրչրար իտին.

Պէրթ, չօճուդլուզունտա Բընէնին տիզլէրի իւզէրինտէ օյնատըղընը խէյալ մէյալ խաթըրլայօր իտի. Ֆագաթ մէքթուպըն միւնտէրիճաթընտան խապէրտար օլմամասը պիր թագըմ էվհամէ սէպէպիյէթ վէրտիյինտէն, զէվալլը դըզըն գալպի թէրէտտիւտ վէ խէլէճանտէն խալի տէյիլ իտի. մատամ լա Բէվվայէնին քէնտիսինտէն միւտհիշ պիր սըրը սագլատըղընը հրսս իտէրէք.

— Սիզի կէլիպ կէօրմէսի լազըմ կէլիր իքէն, նէտէն մէքթուպ իլէ պէյանը հալ իտէյօր վալիտէճիյիմ։

— Պիչարէ չօճուդ մէվգուֆ տըր։

— Մէվգուֆ մը տըր, նէ գապահաթլա իթհամ իտիյօրլար։

— Քէնտիսինէ իսնատ իտիլէն գապահաթտան պէրիիւզզիմմէ պուլունտուղունա էմին օլտուղում իչին պէնճէ հիչ տիր։

— Վալիտէճիյիմ, սիզ միւսիւ Բընէյի կէօրմիւշ օլտուղունըզը սէօյլէտիյինիզ հալտէ, պու կիւն նա՞սըլ օլույօր տա հաբըստա պուլունույօր։

— Զէվալլը չօճուղը Մօնթ-Բարնաս մէզարլըզընտա քէնտիսինէ թէսատիւֆ իթտիյիմ կիւն թէվգըֆ իթտիլէր, եանըմտա իքէն թէվգրֆ իտիլտի. ա՛հ, նէ՞ պէօյիւք ֆէլաքէթ։

— Հադըդաթէն միւտհիշ պիր ֆէլաքէթ, ֆագաթ պու մէսէլէյէ տայըր պանա պիր շէյ սէօյլէմէտինիզ։

— Չիւնքի պէն տէ Բընէ կիպի պու խուսուստա բօլիս մէմուրլարընըն խաթա իթտիքլէրինի վէ տէրագապ սէպիլինին թախլիյէ իտիլէճէյինի մէմուլ իտիյօր իտիմ, պուրայա կէլմէսինէ միւնթազըր իտիմ, պէօյլէ պիր խաթատէն տօլայը թէվէլլիւտ իտէճէք մահճուպիյէթինի նէտէ՞ն իլան իտէյիմ։

— Կէօրիւյօրսունըզ եա, իշթէ հէնուզ սէպիլի թախլիյէ իտիլմէտի, աճէպա քէնտիսինի նէ՞ գապահաթլա իթհամ իտիյօրլար, ֆագաթ հէր նէ տէ օլսա, պիր սէհվ էսէրի օլարագ թէվգըֆ իտիլմէսինտէն տօլայը Բընէնին նամուսընա խալէլ կէլմէզ. մամաֆիհ ասըլ ճալիպի խէվֆ ու էնտիշէ օլան շէյ, միւսիւ Բընէյէ պաշգա պիր գապահաթ իսնատ իտիլմիշ օլմասը զաննը տըր։

— Միւմքիւն տէյիլ գըզըմ... Բընէ նամուսլը պիր ատէմ տիր, պաշգա պիր իշտէ պուլունմայաճաղընտան էմինիմ, պիր քէրրէ քէնտիսի իլէ կէօրիւշմիւշ օլսան իտի, զահապանըն նէ գատար եանլըշ օլտուղունը անլար իտին։

— Արթըգ պէն տէ էմնիյէթ հասըլ իթտիմ, ինշալլահ ազ վագըթտան գուրթուլուր տա պուրատա քէնտիսինի կէօրիւրիւզ. սիզտէն թալէպ իյլէտիյի խըտմէթ նէ՞ տիր։

— Բօլիսին թահարրիյաթընտան էվվէլ օտասընտա պու-

լուռան պաղը էվրադ իլէ ճաղըհանէսինտէքի քարալարըն ալընըզ սադլանմասընը թալէպ իտիյօր ։

— Նա՞սըլ, պուռնը եարաշխլեճէ՞քմիսինիզ ։

— Լվվէթ դըղրմ, ծու պէնիմ վաղիփէմ սիր էլպէթտէ կյձա իտէճէյիմ ։

— Մխսիս Բընճնին խանէնինէ գատար կիտէճէ՞քմիսինիզ ։ ։ ։

— Նի՞չին կիլմէյիմ, մատեմ քի ծու մուգատաէս պէր վաղիփէ սիր ։

— (Հայրէթ իլէ) Նէֆսինիզի տիւչ՞ննմէ յօրմուսընըզ, սիզտէն տէ չիւպհե իտէպիլիրլեր ։

— Նէտա՞ն չիւպհե իտէճէքլեր իմիշ ։ ։ ։

— Սիզիտե Բընէ Մուլէնին չէրիւբը ճինայէթի սըֆաթը իլէ իթհամ իտէպիլիրլեր ։

— Բընէ կիպի պէր մասումըն չէրիւբի օլմազըլա իթհամ իտիլմէք պէնճէ ճաղիպը էնտիչէ պիր չէյ տէյիլ սիր ։ ։ ։

— Մատեմ քի մխսիս Բընէնին պէրայէթի մասումիյէթի հէնուզ Ամիյէճէ մէրթեպէյի փոզպուրթէ վասըլ օլմամըշ տըր, միլթլապա սիզնտե թէվդըք իտէպիլիրլեր ։ Եվվէթ սիզտե իթհամ իտէպէն - սիզինէչ Մօնթ-Բարնաս մեզարլըքընտա կեօփչուխքնե պիլետիքլերի ճիհեթիչ ։ Իհթիմաք քի շու սըրատա թէֆթիշ վե նեզարեթ ալմընտա պուլունտուրյօրսունըզ տըր ։

47

Մատամ լա լեվվայե պու էսնատե պիր աղ էվվել Իօժէնին, խանէնին նեզարեթ ալմընտա պուլունտուղընտա տայըր վերտիյի մալըմաթը իտաթըրլայարագ եիւղիւ պիր գաթ տահա սարարտը, իհթիկազը պիր սեստա իլէ

— Աման եա՛ Բապպի, էվվե՛թ, էվվե՛թ, խանէմիզտէ

թահտը նէզարէթտէ պուլունույօր, ֆագաթ օ պիչարէյի գուրթարմագ իչին պիւթիւն գուվվէթ ու իգթիտարըմը սարֆ իթմէլիյիմ, էվվէթ խանէսինէ կիտէճէյիմ, տէտի։

Պէրթ, գօլլարընը կէօյսիւ իւզէրինտէ գավուշտուրուպ պիր վազի խոթիրհամքեարանէ վէ թիթրէք պիր սէս իլէ։

— Վալիտէճի՛յիմ, պու հարաքէթինիզ բէք պէօյիւք պիր թէտպիրսիզլիք տիր, խասթալըզընըզը ունուտըյօ՞րմուսընըզ, պու հալտէ նա՞սըլ սօգաղա չըգապիլիրսինիզ, սիզ շու օտա իչինտէ պիլէ կէզինմէյէ միւգթէտիր օլամատըզընըզ հալտէ նա՞սըլ ուզագ եէրլէրէ գատար կիտէպիլէճէքսինիզ. խա՛յըր, խա՛յըր, սիզ պէնիմ պու տիւնեատէ եէկեանէ մէտարը թէսէլլի վէ իւմիւտիմսինիզ, պէօյլէ պիր թէշէպպիւստէ պուլունմանըզա ասլա բույի բիզա կէօսթէրէմէմ, իշթէ հուզուրընըզտա տիզ չէօքիւպ բէճա իտէյօրում... կիթմէյինիզ, եինէ միւմանաաթ իտէրսէնիզ միւսիւ էթիյէնի չաղըրաճաղըմ, անըն սէօզլէրինէ էլպէթ մուխալիֆէթտէ պուլունմազսընըզ, տէտի։

— Սո՛ւս, սո՛ւս գըզըմ։

— Նի՞չին սիւքիւթ իտէյիմ։

— Չիւնքի Բընէ Մուլէնին պանա թէվտի իթմիշ օլտուղու էսրարը տիւնեատա պէնտէն պաշգա քիմսէնին պիլմէմէսի լազըմ տըր, պէն պու իշի տէրիւհտէ իթտիմ, նէթիճէսինի տէ քէնտիսինէ պիլտիրմէյէ մէճպուրըմ, պու պէնճէ մուհիմմ պիր վազիֆէ տիր. վազիֆէ ուզուրընտա իսէ հայաթ տիւշիւնիւլմէզ, էվվէթ կիտէճէյիմ, ավտէթիմտէ, էօլէճէյիմի պիլսէմ եինէ կիտէճէյիմ, պու հարաքէթիմտէն պէնի հիչ պիր գուվվէթ մէն իտէմէզ։

Բընէնին մէքթուպընը ալտըգտան սօնրա մատամ լա Բէվվայէնին հալ ու թավրը վէ մուամէլէսի պիւսպիւթիւն տէյիշմիշ իտի. պու սէօզլէրի բէք ճիատի պիր շիվէ իլէ սէօյլէյօր իտի. Պէրթ՝ վալիտէսինին ղալէպէ իտէճէյինէ գանաաթ հասըլ իյլէտիյի հալտէ, եինէ ֆիթուր կէթիրմէյուպ.

— Պէն էվլատընըզ օլտուղում հալտէ հայաթընըզը պաշգալարըն ուղրընտա ֆէտա իթմէյէ հագգընըզ եօգ տըր սանըրըմ, հայաթընըզ եալընըզ սիզէ տէյիլ, պիր գըսմը տա պանա այըտ տըր, պէն տիւնեատէ եէկեանէ իւմիւտինիզ, սէվկիլի գըզընըզ օլտուղում հալտէ, սէօղիւմիւ տինլէմէյուպտա արամըզտա տօսթլուգտան պաշգա պիր շէյ օլմայան Բընէ Մուլէն իչին, հայաթընըզը թէհլիքէյէ դօյարագ գըզընըզը տիւնեատէ եաբա եալընըզ պըրագաճագ գատար պիր ինսաֆսըզլըզը թէճվիզ իտէմէզսինիզ, տիւշիւնիւնիւզ, սէօղիւմիւ բէտտ իթմէյէճէքսինիզ, եախօտ օ միւտհիշ սըրտան պէնի տէ խապէրտար իտէճէքսինիզ, տէտի։

Պիչարէ գատընճըղաղ, գըզընը գօլլարը արասընա ալըպ պաղրընա պաստը. քէմալի մուհապէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր նաղարլա եիւզիւնէ պագըպ լաթիֆ պիր սէտա իլէ.

— Սէվկիլի գըզըմ, պու մէսէլէյէ տայըր պանա պիր շէյ սօրմա, չիւնքի պիր շէյ սէօյլէմէյէ մէզուն տէյիլիմ, տէտիյին կիպի պէնճէ եէկեանէ մէտարը թէսէլլի սէնսին, ֆագաթ մուհապէթիմ նամընա, վէ սէվկիլի Ապէլ իլէ զէվալլը բէտէրինին նամընա բէճա իտէրիմ քի տահա զիյատէ ըսրար իթմէ, տէյէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը. զէվալլը Պէրթ իսէ.

— Վալիտէճիյիմ սիւքիւթ իտէրիմ, ֆագաթ միւսիւ Բընէնին խանէսինէ կիթմէմէք շարթը իլէ, տէտի։

— Կիտէճէյիմ, կիտէճէյիմ գըզըմ, մուխալիֆէթ իթմէ, պիր կիւն կէլէճէք քի սէնտէ պու հարաքէթինտէն տօլայը մահզուն օլաճագսըն։

— Ֆագաթ եիւրիւմէյէ գուտրէթինիզ եօգ տըր։

— Միւպալաղա իտիյօրսուն գըզըմ, զանն իթտիյին գատար գուվվէթսիզ տէյիլիմ։

Մատամ լա Բէվվայէ պու սէօզլէրի սէօյլէր սէօյլէմէզ այաղա գալգտը, իւզէրինտէ պուլունան եօրկան վէ սայիր էօրթիւլէրի աթտը. Պէրթ հայրէթլէ վալիտէսինէ պագըյօր իտի. պիչարէ գատըն եաթագտան էնիպ պիր ատըմ աթար

ամմազ տիւչար օլտուղու խասթալըղըն թէէսիրի իլէ սալ-
լանարագ հէման եէրէ գաբանմագ իւղրէ իքէն, Պէրթ քէն-
տիսինի գուճագլայը վէրտի, տուլ գատըն պու տէրէճէ
գուվվէթսիզ օլտուղունը անլայալագ սօն տէրէճէ պիր մէ-
յուսիյէթլէ.

— Ա՛հ, միւգթէտիր օլամայաճաղըմ, նէ՞ ևաբայըմ՝
թագտիրի Իլահի պէօյլէ իմիշ, տէյէրէք թէքրար եաթա-
ղընա տիւշտիւ, կէօզլէրինի պիր վազը իսթիրհամքեարանէ
իլէ քէրիմէսինէ աթֆ իթտի. Պէրթ, վալիտէսինին պու հա-
լինտէն ըէք զիյատէ միւթէէսսիր օլարագ.

— Վալի՛տէճիյիմ, միւսիւ Իընէ Մուէն սիզտէն, խա-
նէսինէ կիտուպ էվրագը իլէ նագաընըն աչըրըլմասընը թա-
լէպ իտիյօր, տէյի՛լ մի, մատէմ քի սիզ կիտէմէ յօրսունըզ,
պէն կիթմէյէ հազըրըմ, տէտի.

— Սէ՞ն, սէ՞ն հա.

— Պէն նի՞չին կիտէմէյէճէք իմիշիմ, սիզին թէսվիյէ
իտէպիլէճէ՛յինիզ պիր խըտմէթի պէն պէճէրէմմի՞զմիյիմ.

— Թէսատուֆ իտիլէճէք թէհլիքէյի տիւշիւնմէյօր-
մուսընըզ.

— Թէհլիքէ վար իսէ սիզին իչինտէ մէվճուտ տիմէք
տիր. սիզ մուգավէմէթէ իմքեան թատավվուր իթտիյինիզ
հալտէ, պէն նէտի՞ն ըզհալը աճզ ու ֆուրթուր իտէյիմ.

Վալիտէ իլէ քէրիմէ պէյնինտէ պու միսիլլու տահա
բէք չօդ սէօզլէր թէտթի իտիլտիքտէն սօնրա, մատամ լա
Բէվվայէ դըզընըն իպրամընա մաղլուպ օլարագ, պիզգալուր
մէզպուրէնին կիթմէսինէ լուչի րիզա կէօսթէրիպ.

— Պէնի տըգդաթլա տինլէ գըզըմ, տուլար դարարըը
դարարմաղ Բօյալ ճատտէսինէ կիտէճէքսին, էյիճէ խաթ-
րընա սագլա քի, Իընէ Մուէն մուգատտէմա պիզիմ իգա-
մէթ իթտիյիմիզ 24 նօմէրօլը խանէնին պիր քիշէսինտէ ի-
գամէթ իտիյօր. պու խանէնին թագսիմաթը տախիլիյէսինի
պիլէմէզլին, չիւնքի օ զէման հէնուզ չօճուգ իտին, Իընէ-
նին օտասը, աէօլտիւնճի գաթըն մէքտիվէնինտէն չըգար

չըգմաղ սաղ թարաֆտաքի քիւշէտէ տիր, օրատա պաշդա դաբու եօդ տըր, իշթէ սանա անախտարընը տա վէրիյօրըմ, տըդգաթ էթ քի եանըլմայասըն, տէյինճէ, Պէրթ անախտարը ալարագ.

— Անլատըմ վալիտէճիյիմ անլատըմ, սիզ հիչ մէրագ իթմէյինիզ, պագընըզ պու իշի նասըլ պիր մէհարէթ վէ ճէսարէթ իլէ պաշա չըգարաճաղըմ, տէտի.

— Շիմտի պուրատան էօյլէ պիր զէմանտէ դալգըպ կիթմէլի տիր քի, օրատա սաաթ տօգուզ իլէ օն արասընտա պուլունմալըսըն, չիւնքի պու զէմանտէ գաբու գաբանմաղ. շայէտ գաբուճըլար կիտէճէյին եէրի սօրարլարսա, սէն տէ անլէրէ «իւչիւնճի դաթտա սաքին տիքիշճի մատամ Լանկլուայը կէօրէճէյիմ» տէրսին. Փադաթ էկէր եանըլմայօրսամ գաբուճընըն գուլիպէսի մէրտիվէնէ էբէյիճէ ուղագ տըր. պինտէն ալէյհ քէնտինի կէօսթէրմէքսիզին տէ օրայա չըգապիլիրսին.

— Բէք կիւզէլ, սօնրա նէ՞ եօլտա հարաքէթ իտէճէյիմ.

— Տէօրտիւնճի դաթա չըգըպ սօլտաքի քիւշէտէ վագը գաբույը աչտըդտան սօնրա, պուրատան կէօթիւրէճէյին մումը եագարսըն, եաթադ օտասընա կիտէրսին, օրատա պուլունան եազըխանէյի աչըպ իչինտէքի էվրագը չըգարըրսըն...

— Պունըն անախտարը սիզտէ՞ մի.

— Անախտար իւզէրինտէ տիր, պունընլա իւչիւնճի կէօզիւ աչար աչմաղ էվրագ միյանընտա մավի Ինկիլիզ քեազըտընտան մամուլ վէ տէօրթ քէօշէ պիր զարֆ պուլաճագսըն քի, դըրմըզը միւհիր մումը իլէ միւհիրլէնմիշ տիր, իւզէրինտէ գալընճա հուրուֆաթ իլէ «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր տիր. իշթէ պու սայէտէ պունը էվրագը սայիրէտէն թէֆրիդ իտէպիլիրսին...

— (Հայրէթլէ.) Ատալէթ քէլիմէսի հա՛.

— Էվվէթ գըզըմ...

— Սօնրա տահա նէ՞ եաբաճաղըմ։

— Սօնրա եաղըխանէնին իչինտէ նէ գատար բարա վէ պանդ գայիմէսի պուլուրսան ալըրսըն, պու բարալար պիզէ էմանէթ իտիլմիշ տիր, պունլարը տըգգաթլա պիր զարֆ իչինէ գօյուպ պուրայա կէթիրէճէքսին։

— Էյ սօնրա՞։

— Իշթէ սանա վէրէճէյիմ թալիմաթ պունտան իպարէթ տիր, եալընըզ պիր ան էվվէլ պուրայա կէլմէյէ զայրէթ իթմէլիսին, չիւնքի սապըրսըզլըդլա սանա միւնթազըր պուլունաճաղըմը պիլիրսին։

— Պու սայէտէ միւսիւ Բընէյի թէհտիտ իտէն թէհլիքէ պէրթարաֆ օլապիլէճէ՞ք մի.

— Էվվէթ գըզըմ, արթըգ ճէնապը Հագգա թէշէքքիւրտէն պաշգա պիր իշիմիզ գալմայաճագ տըր... պիր տէ տըգգաթլը տավրանմալը, իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իթմէլիսին... հէլէ պուրատան չըգտըղըն սըրատա բէք տըգգաթլը տավրանմալըսըն։

— Նի՞չին։

— Էօյլէ զանն իտիյօրըմ քի, բօլիս նէզարէթի պիզտէն չիւպհէլէներէք խանէմիզի թահտը թէֆթիշտէ պուլունտուրույօր։

— Պու թէֆթիշ նէ՞տէն իյճապ իտիյօր, հա՞նկը հալիմիզտէն չիւպհէ իտիյօրլար։

— Պուրասընը պէն տէ պիլիյօրըմ, ֆագաթ Բընէ Մուլէն թարաֆընտան կէօնտէրիլէն Էօժէն, խանէմիզին նէզարէթ ալթընտա պուլունտուղունը խապէր վէրմիշ իտի տէ անըն իչին սէօյլէյօրըմ, եօգսա պաշգա պիր մալիւմաթըմ եօգ տըր...

Պէրթ, վալիտէսինին պու սէօզի իւզէրինէ պիր գաչ կիւնտէն պէրի գաբուճը գատընը պիրատէրի սըֆաթը իլէ օտասընա գապուլ իյլէտիյի քէօյլիւյի խաթըրլատը, պու ատէմին խանէ տէրունինտէ, սաքին օլանլարըն ներէյէ կիտուպ կէլտիքլէրինի, պիր ֆիքրի թէճէսսիւս իլէ սօրմագ

իթիյաաընտա պուլունմասըտա կէնճ գըզըն մէրագընը մուճիպ օլույօր իտի. պունտան պաշգա մէյխանէնին գաբուսընըն էօնիւնտէ տուրան սըմսարըտա տէրխաթըր իթտի. պու շախսը ղարիպ իլէ տէ, արալարընտա հիչ պիր կէօնա մինասիպէթ օլմատըղը հալտէ, հէրիֆին մինասիպէթսիզ վէսիլէլէր իլէ քէնտիսինէ պիր դաչ տէֆա սէօզ սէօյլէմէսի հայրէթինի մուճիպ օլտու. խիւլասայի քէլամ պու հալլէր քեամիլէն Էօժէնին իֆատէսինէ մուվաֆֆըգ տիւշտիւյինտէն, կէնճ դըզ նէ գատար իհթիյաթ լազըմ օլտուղունը թագտիր իտէրէք վալիտէսինէ.

— Վալիտէճիյիմ, սիզի ալտաթմամըշլար զանն իտէրիմ, տէտի.

— Սէնտէ պունըն ֆարգընտա օլտո՞ւն մը.

— Էվվէթ, ֆագաթ հագըգաթը հալէ վուգուֆ տէյիլ իտիմ. լտքին շիմտի էյիճէ անլատըմ, Բընէ Մուլէնին հիյնի թէվգըֆընտա եանընտա պուլունմատընը՞զ մը. պիզի նէզարէթ ալթընտա թութուպտա թէվգըֆընը մուճիպ օլան սըրրա տայըր պիր շէյ էլտէ իտէրիզ զիւյիւմինտէ պուլունույօրլար.

— Շիմտի պէնտէ անլատըմ, արթըգ պու իշ պիր բիյանգօ հիւքմինէ կիրտի, թալի միւսաիտ օլուրսա պիզ գազանաճաղըզ... եօգսա հէր իւմիւտ մահվ օլտու տէմէք տիր.

— Վալիտէճիյիմ սիզ մէրագ իթմէյինիզ, պէն բօլիսին նազարը տըգգաթընտան քէնտիմի միւմքիւն օլտուղու դատար կիզլէրիմ, ճէնապը Հագ պէնի հիմայէ իտէր, ֆագաթ կիտէճյիմ խանէ տէ նէզարէթ ալթընտա իսէ իշ պիր ազ կիւճլէշիր.

— Պունըն իչին գօրգմա գըզըմ, Բընէ, մէքթուպընտա մահալի իգամէթինի հէնուզ խապէր վէրմէտիյինի սէօյլէյօր.

— Բէք կիւզէլ, տէմէք օլույօր քի իշ եօլունտա տըր.

Պէրթ պունը աէտիքտէն սօնրա էյիլիպ վալիտէսինի գուճագլամաղա տավրանտը, պու էսնատէ պիրիսի գաբույը

վուրույօր իտի. Պերթ հեման գաբույը աչտըղընտա տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ իչերիյէ կիրտի. տօգթօր՝ Պերթի կէօրիւնճէ իքի էլլերինի էլի իչինէ ալըպ սըգտըգտան սօնրա տուտագլարընա կէօթիւրտի, հերարէթլի բուսէլեր իլէ աշըգանէ սէլամլայըպ.

— Սէվկիլի վալիտէմիզ նա՞սըլ տըր, տէյու սօրտու։

— Զաաֆիյէթի բէք զիյատէ տիր, զէվալլը վալիտէճիյիմ պու կիւն պիր ազ գալգմագ իսթէտի, լաքին միւգթէտիր օլամատը, ազ գալտը տիւշէճէք իտի։

— Թէրթիպ իյլէտիյիմ իլաճը գուլլանտընը՞զ մը։

— Էվվէ՛թ . . .

— Ահվալը թապիյէսինտէ տիւնտէն պէրի հիչ պիր թէպէտտիւլ հասըլ օլմատը՞ մը, սէվինէճէք եախօտ քէտէրլէնէճէք պիր շէյտէն խապէրտար օլտո՞ւ մը։

— Խա՛յըր տօգթօր։

— Սիզէ թէքրար խապէր վէրէյիմ քի, վալիտէնիզին պիւսպիւթիւն քէսպը աֆիյէթ իտէպիլմէսի, սիւքիւնէթը քեամիլէ իչինտէ պուլունմասընա միւթէվագըֆ տըր. պունընն աքսի օլան հէր տիւրլիւ հալլերտէն իճթինապ իթմէնիզի թավսիյէ իտէրիմ. հէմ ըէճա իտէրիմ վալիտէնիզի սիւքիւնէթը քեամիլէ իչինտէ պուլունտուրունըզ, զիրա աքսի սուրէթտէ իլաճլարընն տա աքսի թէէսիրի կէօրիւլիւր . . .

Տօգթօր, զաթէն պու կիպի թավսիյէլերի հէր կիւն թէքրար իտիյօր իտի. ֆագաթ խիլաֆը ինթիզար վալիտէսինին Բընէ թարաֆընտան պիր մէքթուպ ալմասը վէ պունընն իւզէրինէ հալ ու թավրընընն պիւսպիւթիւն թէզայիւր իթմէսի, զէվալլը Պերթի պու տէֆա խէվֆ ու տէհշէթէ տիւչար իթտի. պու հալի տօգթօրընն թավսիյէսինէ միւթապըգ պուլամայօր իտի, հէման իհթիզազլը պիր սէս իլէ.

— Տայիմա իխթարաթը խալիսանէնիզի տէրխաթըր իտիյօրում տօգթօր էֆէնտի . . . տէյէպիլտի իսէ տէ, եիւզիւնէ արըզ օլան գըրմըզըլըզը՝ տօգթօրընն նազարը տըգզաթընտան սէթր իտէմէտի. տօգթօր, կէնճ սէվկիլիսինին

լաթիֆ սիյմասընտա կէօրտիւյի գըրմըզըլըգտան, քէնտիսինտէն պիր շէյ սագլատըղընը հըսս իթտի վէ պիր ֆիքրի թէճէսսիւս իլէ.

— Սիզէ նէ՞ օլտու մատմազէլ, տէյու սօրտու։

— Հիչ պիր շէյիմ եօգ։

— Հալինիզտէն մատամ Մօնսթիյէնին ճալիպը էնտիշէ պիր նէօվպէթ կէչիրտիյինի, պիր խէլէճանէ օղրատըղընը հիսս իտիյօրում...

— Խա՛յըր տօգթօր, սիզի թէէմին իտէրիմ քի հիչ պիր շէյ վուգու պուլմատը, հայտէ խասթանընն եանընա կիտէլիմ, չօգտան պէրի սիզէ միւնթազըր տըր...

Պէրթ պու սէօզլէրի օ տէրէճէ հիւզիւնլի պիր շիվէյի իֆատէ իլէ սէօյլէտի քի, սէսինտէ հասըլ օլան իհթիզազ, սէօյլէմէքտէն չէքինտիյի մատտէյի միւպհէմ սուրէթտէ տօգթօրա իֆհամ իթտի։

Տօգթօր, մատամ լա Բէվվայէնին նէզտինէ կիրտիյի զէման Պէրթին հալինտէն իսթիխրաճ իյլէտիյի մանայի ֆէլաքէթին աքսինի միւշահատէ իթտի. Պէրթ, վալիտէսինին բէք զաիֆ օլտուղունը խապէր վէրմիշ իտի... հալ պու քի տօգթօր խասթայը կէօրիւնճէ, պիր կիւն էվվէլքի հալինէ նիսպէթլէ բէք զիյատէ էյլիք կէօրտի։

Խասթալըգ մինասիպէթի իլէ եիւզիւնէ արըզ օլան սարըլըգ եէրինէ, խաֆիֆ պիր բէմպէլիք գայըմ օլմուշ իտի. տօգթօրը կէօրիւնճէ կիւլէրէք.

— Տօգթօ՛ր, սիզի թէէմին իտէրիմ քի խասթալըզըմ կիւնտէն կիւնէ իֆագաթէ մայիլ տիր, տէտի։

Կէնճ տօգթօր, խասթանընն քէնտիսինէ ուզաթտըզը էլի թութտուզը էսնատէ վիճուտի սէրաբա թիթրէտի, չիւնքի զէվալլը գատըն աթէշլէր իչինտէ պուլունույօր իտի. նապզընը եօգլատը, տամարլարը օ տէրէճէ շիտտէթլէ աթըյօր իտի քի, խասթանընն հէման մէվթէ գարիպ պիր հալտէ պուլունտուղունա զահիպ օլմագ իսթէտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Միւթլագա պիր շէյ օլմուշ տա պէնտէն կիզլէյօր-լար, հէր հալտէ պու սըրրա վագըֆ օլաճաղըմ, տէտիք-տէն սօնրա, խասթայա խիթապէն.

— Պու կիճէ բահաթ ույուեապիլտինի՞զ մի մատամ, տէյու սօրտու։

— Կիճէնին պէօյիւք պիր գըսմընը բէք բահաթ պիր ույգու իլէ կէչիրտիմ։

— Ույգունըզտա սայըգլատընըզ վէ ֆէնա բույալէր կէօրտիւնի՞ւզ մի։

— Խա՛յըր, պէօյլէ հալլէր վուգու պուլմատը։

— Պու սապահ պիր շէյտէն գօրգտունը՞զ մը։

— Պիլաքիս պիր մէսէրրէթ հըսս իթտիմ։

— Գալպինիզտէ չարբընթը հասըլ օլտո՞ւ մը։

— Պիր ազ...

— Պու հալ ույանըր ույանմա՞զ մը վուգու պուլտու։

— Խա՛յըր, պիր ազ սօնրա...

— Բէք կիւզէլ, պու ալտըղընըզ խապէր նէ՞ իտի։

Մատամ լա Բէվվայէտէ Պէրթ կիպի մուհավէրէյի պիր պաշդա թարզա թահվիլ իթմէք իչին վէսիլէ արայօր իտի, հէման ճէվապ օլարագ.

— Խապէր տէյիլ տօգթօր էֆէնտի, Պէրթ իլէ մազի վէ իսթիգպալիմիզէ տայըր արամըզտա ճէրիեան իտէն պիր միւքեալէմէ իւզէրինէ պէօյիւք պիր մէսէրրէթ հըսս իթտիմ տէ...

— Ազիզէմ մատամ... սիզէ բէճա իտէրիմ, մատմազէլ Պէրթէ աճըրսանըզ քէնտինիզի տայիմա ֆէրահնաք պիր հալտէ կէօսթէրինիզ, մազինին հիւզնէնկիզ խաթըրէլէրի սիզի խարապ իթմէքտէն պաշդա պիր ֆայիտէպախշ իթմէզ։

— Տօգթօր, սիզի թէէմին իտէրիմ քի էլիմտէն կէլտիյի գատար իխթարաթը հագըգանէնիզէ իթաաթ իթմէյէ չալըշաճաղըմ, ֆագաթ պիլիրսինիզ քի պազը զէման կէլիյօր վէ պազը սէպէպլէր զուհուր իտիյօր քի, ինսան քէնտինէ մալիք օլամայօր։

48

Մատամ լա Բէվվայէ, տօգթօր Էթիյէնին «Մատմաղէլ Պէրթէ աճըրսանըզ քէնտինիզի տայիմա ֆէրահնաք պիր հալտէ կէօսթէրմէլիսինիզ» տէմէքտէն մագսատը նէ օլտուղունը վէ պու սէօզիւն մանասը նէ իտիյինի լայըգը իլէ ֆէրդ իտէմէմիշ իսէ տէ, Պէրթ, տօգթօրըն նէ տէմէք իսթէտիյինի բէք կիւզէլ անլամըշ իտի. տօգթօր հալա զիհնէն մէշղուլ օլարագ քէնտի քէնտինէ.

— Պու կիճէ պուրատա պիր վագաայի զարիպէ ճէրիյան իթտիյի մուհագգագ կէօրիւնիւյօր, ֆագաթ նէ՞ տիր, իշթէ պուրասը մէճհուլ գալըյօր, տէտի:

Մատմաղէլ Պէրթին եիւզիւնտէ պիրտէն պիրէ հասըլ օլան թէղայիւրաթ վէ մատամ լա Բէվվայէնին շիտտէթլի նէօվպէթլէր իչինտէ պուլունմասը, Էթիյէն Լօրիյօնըն զանն ու զահապընա գուվվէթ վէրէճէք հալլէրտէն իտի. մուհագգագ տըր քի, աշգ ու սէվտայա թութուլանլար, տայիմա մէյուսիյէթ ճիհէթինի էն զիյատէ տիւշիւնիւրլէր. պինտէն ալէյհ Էթիյէն տէ օ կիճէ վուգուաթտէն միւթլագա Պէրթի էլտէն չըգարաճաղընա զահիպ օլարագ, սայիգայի բէգապէթլէ բէք զիյատէ ֆէնալաշմըշ իտի. չիւնքի Պէրթ, վալիտէսի իլէ պիլ իթթիֆագ Էթիյէնտէն իհթիրազ իտիյօրլար իտի. հալ պու քի սէվէնլէրին վէ հէմ տէ ճիտտի պիր մուհապէթլէ սէվէնլէրին, միւմքին տէյիլ էսրարընը պիրիպիրինտէն կիզլի թութմամասը լազըմ կէլիր. զէվալլը տօգթօր, իշթէ պու հիքմէթի թասավվուր իտէրէք Պէրթ թարաֆընտան սէվիլմէտիյինէ զահիպ օլմուշ իտի. տօգթօր իչին պունտան պէօյիւք ֆէլաքէ՞թ մի թասավվուր օլունապիլիր. պիչարէ բէք զիյատէ մուղթարըպ իտի, չիւնքի կէօրիւլտիւյի հալլէրի քեամիլէն քէնտի ալէյհինտէ

թէֆսիր իտիյօր իտի. հագըգաթ իսէ՝ օգույանլարըմըզըն մալիւմլէրի օլան մէսէլէտէն իպարէթ իտի. տօգթօրըն ըզ-թըրապը սըրֆ էվհամընտան իլէրի կէլիյօր իտի, զիրա Պէրթ քէնտիսինի բէրէսթիշ իտէրճէսինէ սէվէյօր վէ անըն թաֆ-րաֆընտան սէվիլտիյի իչին նիհայէթ տէրէճէտէ սէվինիյօր իտի. տօգթօրա կէլինճէ, պիլաքիս Պէրթին քէնտիսինի սէվ-մէտիյինէ զահիպ օլուպ, գըսդանճլըգ պէլասը իլէ բէք զի-յատէ մէյուս վէ մուզթարըպ օլտուղունտան, արթըգ օ-րատա տուրամայաճաղընը հըսս իլէ կիթմէյէ տավրանտը, տօգթօրըն պու նիյէթինի անլայան խասթա.

— Տօգթօր էֆէնտի, կիտիյօրսունըզ հա՛, տէտի։

— Էվվէթ . . .

— Պու կիւն իչին պիր էմրինիզ եօ՞գ մը։

— Պու կիւն վէրտիյիմ իլաճէ տէվամ իտինիզ. . .

— Եա՞ պու կիճէ իչին.

— Պու կիճէ եինէ կէլէճէյիմ. . .

Անա իլէ գըզ մէյուսանէ եէքտիկէրինէ պագըշտըլար, տօգթօրըն օ կիճէ կէլիշի մահզուրտէն սալիմ տէյիլ իտի, պու տա տէրիւհտէ իյլէտիքլէրի վազիֆէնին իճրասընը թէէ-խիր իտէպիլէճէյի մատտէսի իտի. տօգթօրը օ կիճէ կէլ-մէքտէն մէն իթմէք իգթիզա իտիյօր իտի. ֆագաթ նա՞սըլ մէն իտէպիլէճէքլէր, իշթէ պուրասը էբէյիճէ միւշկիլ իտի. չիւնքի օ կիւնէ գատար տօգթօրըն բէք պէօյիւք լութֆլա-րընը կէօրմիւշլէր իտի. մատամ լա Բէվվայէ սէօզիւնէ տէ-վամ իտէրէք.

— Պու կիճէ կէլէպիլէճէյինիզի մէմուլ իտիյօ՞րմուսը-նըզ, տէյինճէ, Էթիյէն մուզթարըպանէ պիր հալտէ օլա-րագ.

— Էվվէթ կէլէճէյիմ, եիւզ պին տիւրլի մէվանի զու-հուր իթսէ, եինէ պէնի պուրայա կէլմէքտէն մէն իտէմէյէ-ճէք տիր, տէտի։

Պէրթ, աշըգընըն շիվէյի իֆատէսինտէքի թէէսիւրտէն բէք զիյատէ միւթէէսիր օլարագ, մուհաֆազասընա սայ

իյլետիյի սըրրը քէշֆ իթմէսինէ ըէմագ գալմըշ իտի . . հէման քէնտինի թօբլայըպ .

— Կելէճէյինիզտէն տօլայը թէշէքքիւր իտէրիզ տօգթօր, անճագ խարիճէն կէօրիւլէճէք ազըճըգ իշիմ օլտուղու իչին պուրայա կելտիյինիզ զէման վալիտէմլէ կէօրիւշէճէքսինիզ. օ սըրատա պէնտէ պուլունմագ իսթէր իտիմ, ֆագաթ էլիմտէ տէյիլ, չիւնքի պիր գաչ կիւնտէն պէրի պանա վէրիլմիշ օլան իշլէրի պու կիւն իքմալ իտուպ թէսլիմ իտէճէյիմէ տայըր սէօզ վէրտիմ քի, սէօզիւմտէ սէպաթ իթմէմէք, պիլախիրէ նաֆագամտան մահրումիյէթի իլթիզամ իթմէք տիմէք օլուր, պու հալտէ պէնի մազուր կէօրիւրսիւնիւզ, տէտի :

Պէրթին շու իֆատէսինէ կէօրէ տօգթօրըն միւթէսէլլի օլուպ կիթմէսի լազըմ կէլիր իքէն, պիլաքիս խարիճէն կէօրիւլէճէք իշլէրի օլտուղունը իշիտիր իշիթմէզ, պիլճիւմլէ էֆքեար ու թասավվուրաթը, քէնտիսինի զէվալլը Պէրթին ալէյհինտէ պիր սույի նիյէթէ սէվգ իտէրէք օ տէրէճէ մէյուս վէ միւքէտտէր չըգըպ կիթտի քի, տօգթօրըն պու հալինի կէօրէնլէրին, սէվտիյինի զայպ իթմիշ պիր աշըգը մէյուս վէ եախօտ ճիյէրբարէսինի էլտէն չըգարմըշ միւշֆիգ պիր բէտէր զանն իթմէմէլէրի գապիլ տէյիլ իտի . էլհասըլ տօգթօր բէք մէյուս վէ միւքէտտէր օլարագ խասթանըն եանընտան չըգտը վէ Պէրթէ վէտա մէգամընտա շու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Մատմազէ՛լ, սէօզիւնիւզիւ բէք կիւզէլ անլատըմ, հալինիզէ բէք զիյատէ վուգուֆըմ օլտուղու ճիհէթլէ տըշարըյա չըգմանըզը թայիպ իտէնլէրտէն տէյիլիմ, անլատըմ քի պու կիճէ կէլսէմ սիզի բահաթսըզ իտէճէյիմ, եարըն կէլէյիմտէ պու կիւն տիւչար օլտուղում իսթիսգալէ ինչալլահ պիր տահա լայըգ կէօրիւլմէմ . . .

Պէրթ ճէվապ վէրմէյէ տավրանտը ֆագաթ միւգթէտիր օլամատը, նէ սէօյլէյէպիլէճէք իտի . պիր քէրրէ ֆէնալըզա մէյլ իտէն էֆքեարընը եօլա կէթիրէպիլմէք իչին

տօգթօրա հագըգաթը սէօյլէմէսի լազըմ կէլիյօր իտի. հագըգաթ իսէ՝ քէնտիսինճէտէ մէճհուլ իտի. պիլտիյի դատար սէօյլէսէ, Էթիյէն կիթմէսինէ միւմանաաթ իտէճէք վէ եախօտ պիրլիքտէ կիթմէք թէքլիֆինտէ պուլունաճագտը, իշթէ պիչարէ գըզճըղաղ պուրալարընը տիւշիւնէրէք սիւքիւթ իթտի. զարիպ պիր սուրէթտէ քէնտիսինի սէլամլայըպ կիթմէքտէ օլան Էթիյէնին արդասընտան պագա դալտը, միւթէագըպէն վալիտէսինին օտասընա ավտէթ իթտի. վալիտէսի Պէրթի պու հալտէ կէօրիւնճէ.

— Ա՛հ, իքի կէօղիւմ, տօգթօրըն իսրարընա մուդավէմէթ իտէմէյէրէք հէման հագըգաթը օրթայա գօյաճագսըն զանն իթմիշ իտիմ . . . տէտի.

— Քէնտիմի թօբլամաղա բէք չօգ զայրէթ իթտիմ վալիտէճիյիմ. . . ֆագաթ չիֆայիտէ քի լիսանը հալիմ քէնտիսինտէն տէհշէթլի պիր սըրրը կիզլէտիյիմի տօգթօրա իֆհամ իթմիշ տիր.

— Իշ պիթիրմէք իչին պաղէն եալան սէօյլէմէքտէ ճայիղ վէ հիքմէթէ մուվաֆըգ տըր, սէն միւսթէրիհ օլ գըզըմ. . .

Վալիտէսինին, միւճէրրէտ քէնտիսինի միւթէսէլլի իթմէք իւմիւտի իլէ սէօյլէտիյի պու սէօզլէրի Պէրթ իշիթմէմիշ իտի, չիւնքի մէզպուրէնին զիհնի մուզթարըպ վէ միւքէտտէր պիր հալտէ չըգըպ կիտէն տօգթօրը տիւշիւնմէքլէ մէշղուլ օլուպ, քէնտի քէնտինէ.

— Էթիյէն պուրատան բէք միւքէտտէր վէ մահզուն պիր հալտէ չըգըպ կիթտի, պու հալէտէ սէպէպ պէն օլտում. ա՛հ, պունտան տօլայը գալպիմ նէ՞ դատար մուզթարըպ տըր. ա՛հ, գալպիմէ կիրսէտէ նէ տէրէճէ մուզթարըպ օլտուղումը կէօրէպիլսէ . . . օ զէման պէնի աֆվ իտէճէյինէ, մազուր թութաճաղընա հիչ շիւպհէ եօգ տըր, տէտի.

Զէվալլը անա իլէ գըզ օ կիւն ադշամա դատար բէք մէյուսանէ պիր սուրէթտէ վագըթ կէչիրտիլէր. էլհասըլ եավաշ եավաշ ադշամ թէգարրուպ իթմէյէ պաշլատը, ֆա-

գաթ պիչարէլէրին գալպի շիտտէթլէ չարբմագտա իտի. Նի-հայէթ օրթալըգ դարարմըշ վէ կիճէ հուլուլ իթմիշ իսէ տէ, կիւյա Պէրթին կիտէճէյի եէրտէ օղրայաճաղը ֆէլաքէթի իխթար իտիյօր իմիշ կիպի հէվատա պօզուլմուշ վէ շիտտէթլի պիր ֆուրթունա զուհուր իթմիշ իտի.

Զէվալլը Պէրթ, տէրիւհտէ իյլէտիյի վազիֆէյի մուգատտէսէյի իյֆայէ հազըրլանըյօր իտի. գալգտը էսվապընը կիյտի, պաշընա սիյահ պիր շապգա գօյուպ հէնուզ մաթէմի թէրք իթմէտիյինէ տէլալէթ իտէն սիյահ պիր շալըտա ումուզլարընա վաղ իթտի.

Պու էսնատէ Թէֆէր խապիսիտէ, ալտըղը խապէրի շէրիքը մէլանէթի օլտուղը տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գօնաղընա կիթմիշ վէ տիւգի իշ օտասընտա պուլմուշ իտի. տիւգ շէրիքը ճինայէթինի կէօրիւնճէ հէման այաղա գալգըպ կիւլէրէք.

— Թէֆէ՛ր, թէզքիրէնիզի ալտըղըմ տագըգատան պէրի սապըրսըզլըգլա սիզի պէքլէմէքտէյիմ, աթէշլէր իչինտէ գալտըմ... Նասը՞լ, սէօզիւմէ իթիմատ իտէ՞րմիսինիզ, տէտի.

— Միւսիւ լը տիւգ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ...

— Մէվգուֆ, միւսթանթիգ էֆէնտիյէ մահալը իգամէթինի խապէր վէրտի՞ մի.

— Էվվէթ.

— Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր իմիշ.

— Բօայալ մէյտանընտա 24 նօմէրօլը խանէտէ...

— Պու խանէտէ հէնուզ թէհարրիյաթ իճրա իտիլմէտի եա՛...

— Խա՛յըր, ֆագաթ եարըն սապահ Բընէ Մուլէնին հուզուրընտա թահարրիյաթ իճրա իտիլէճէք տիր.

— Տէմէք օլույօր քի պու ագշամ պիզ իշիմիզի կէօրմէլիյիզ.

— Պէնտէնիզտէ պու ֆիքիրտէյիմ, հաթտա պու խապէրի ալըր ալմաղ տագըգա վէֆթ իթմէքսիզին խըտմէթը

ալինիզտէ պուլունմագ իչին գալդտըմ կէլտիմ։

— Պէնտէ սիզէ բէֆագաթ իթմէյէ հազըրըմ, ֆագաթ պիր շէյ պէնիմ մէրագըմը մուճիպ օլույօր. պու Բընէ Մուլէն տէնիլէն հէրիֆին խանէսինէ կիտէպիլմէք իչին իգամէթկեահընընն անահտարը պիզտէ տէյիլ քի . . .

— (Կիւլէրէք.) Տիւգ հազրէթլէրի, սիզճէ մուճիպի մէրագ ու էնտիշէ օլան պու իչին օ գատար էհէմմիյէթի եօգ տըր. էմին օլունըզ քի Թէֆէր գուլունըզ հէր շէյի եօլը իլէ տիւշիւնիր . . .

— Թէֆէ՛ր, պիլիրիմ . . . նէ գատար զէքի պիր ատէմ օլտուղունըզը պիլիրիմ . . .

— Հիւսնի թէվէճճիւհինիզէ քէսպը իսթիհգագ իտէպիլմէք իչին թէտպիրլի վէ իհթիեաթլը տավրանմագ լազըմ կէլիր, անահտար էլիմիզտէ եօգսա մայմունճըգլար վար տըր . . .

— Կիրէճէյիմիզ խանէյի վէ թագսիմաթը պիլիյօ՞րմուսընըզ։

— Խա՛յըր, տիւք հազրէթլէրի

— Օ հալտէ պիզ իչէրիյէ կիրէրքէն գաբուճը ներէյէ կիտէճէյիմիզի սօրարսա նէ՞ ճէվապ վէրէճէյիզ։

— Թէէսիւֆ իթմէյինիզ էֆէնտիմ, միւսիւ Բընէնին տէօրտիւնճի գաթտա սաքին օլտուղունը պիլիյօրուզ եա՛, պու էլվէրիր, գաբուճըյա լազըմ կէլէն ճէվապը պէն վէրիրիմ . . .

— Հէման շիմտի կիտէճէ՞քմիյիզ։

— Էվվէթ տիւգ հազրէթլէրի, չիւնքի տօդուզ իլէ օն արասընտա օրատա պուլունմագլըզըմըզ խայըրլը տըր . . .

— Էլպիսէմի թէպտիլէ լուզում կէօրմէզմիսի՞նիզ։

— Բէք ագիլանէ պիր հարաքէթ իսէ տէ, գօնաղըն ուշագլարընա պիր շէյ սէզտիրմէմէք իչին գըյաֆէթը ասլիյէնիզլէ պուրատան չըգմանըզ լազըմ կէլիր. էվէր էմիրտէ լութֆէն պիզիմ խանէյի թէշրիֆ պույուրուրսունըզ, պէնտէնիզ օրատա սիզի թանընմայաճագ պիր գըյաֆէթէ թահ-

վիլ իտէճէք էսվապլարը թէտարիք իտէպիլիրիմ։

— Հագըդաթէն սիզ բէք միւքէմմէլ պիր ատէմսինիզ Թէֆէր։

— Սէնաթ, մէսլէքիմին իգթիզասը տըր տիւգ հազրէթլէրի, խուսուսը իլէ սայէնիզտէ պու մէվգըյը իհրազ իթտիյիմ իչին, նամը ալիլէրինի տայիմա ալայէ չալըշմագ վազիֆէմ տիր։

— Սէօզի ուղաթմայալըմ, Նօթըր Տամ տը Շան ճատտէսինտէն նէ՞ խապէր։

— Գըզըն վալիտէսի կիւնտէն կիւնէ ֆէնալաշմագտա տըր, եօլճու կիպի կէօրիւնիւյօր։

— Հալլէրինի թէճէսսիւսէ մէմուր իթտիյինիզ ատէմլէր տայիմի սուրէթտէ օրատա՞ մը պուլունուրլար։

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ պէյհուտէ տիր, չիւնքի շիմտիյէ դատար հիչ պիր սէրրիշթէ էլէ կէչիրէմէտիլէր. պինաէն ալէյհ Բօայալ մէյտանընա կիթտիքտէն սօնրա անլէրի տէ օրատան գալտըրաճաղըմ։

Տիւգ իլէ Թէֆէր պէյնինտէ վուգուինի պէյան իթտիյիմիզ չու մուհավէրէ էսնասընտա տիւգ հազըրլանըպ պիրտէ ըէվօլվէր ալմըշ օլմաղըլա.

— Իշթէ պէն հազըրըմ, հայտէ պագալըմ, տէտի։

Տիւգ իլէ Թէֆէր պիրլիքտէ գաբուտան չըգմաղա տավրանտըլար, Թէֆէր, տիձգիւ գաբունըն էօնիւնտէ պիր ազ թէվգըֆ իտէրէք.

— Տիւգ հազրէթլէրի, պու միւսիւ Բընէ տէնիլէն շախսը էյիճէ մահքիւմ իտէպիլմէք իչին պիր քեաղըտ եաղըպ պըրագմագ կիւճ պիր չէ՞յ մի տիր. զանն իտէրսէմ պու բէք մինասիպ օլուր, տէտի։

— Պէն անը տիւշիւնտիւմ, տէտիյին քեաղըտըտա չօգտան հազըրլատըմ, սիզ մէրագ իթմէյինիզ իւզէրիմտէ տիր։

— Էօյլէ իսէ հէման կիտէլիմ։

Սէօզէ պուրատա նիհայէթ վէրէրէք պիրլիքտէ սօդաղա չըգտըլար, վէ Թէֆէրին քիրալատըղը արապայա բաքիպ

օլտուլար. Թէֆէր արապաճըյա արապայը Սէնթ-Լույի-Ֆիլիպ քէօբրիւսի ճիվարընա սէվդ իթմէսինի թէնպիհ իթտի. Թէֆէր պու մահալտէ մուրտար պիր խանէնին իւչիւնճի գաթընտա իգամէթ իտիյօր իտի. վազիֆէսինի վէ իչինի կիւճինի բէք էյի պիլէն պու ատէմ, խանէսինին նէզաֆէթ ու թէհարէթինէ բէք օ գատար բայէթ իթմէտիյի ճիհէթլէ, արապատան էնտիքլէրի սըրատա, պիրատէրինին վէֆաթընտան պէրի նազ ու նայիմ իչինտէ եաշամաղա ալըշմըշ վէ արթըգ կէչմիշ զէմանլէրտէ չէքտիյի սէֆալէթ ու զիւյիւրալիյի պիւսպիւթին խաթրընտան սիլիպ չըգարմըշ օլան տիւգ ճէնապլէրի, օ բիս վէ մուրտար խանէյէ կիրմէյէ մէճպուր օլրուղունա բէք զիյատէ ճանը սըգըլտը իսէ տէ, պիլախիրէ հագդընտա պունճա ֆէտաքեարլըգլարտան չէքինմէյէն Թէֆէր կիպի պիր չէրիքը ճինայէթինին, պու գատարճըդ պիր գուսուրընը չօգ կէօրտիւյինտէն տօլայը նէֆսինէ իթապ իթմէյէ պաշլատը.

Թէֆէրին սաքին օլտուղու խանէ՝ խանէյէ պէնզէր պիր չէյ տէյիլ իտի, պու խանէնին գաբուսը մէգամընա գայիմ օլան ուզունճա պիր մէտխէլին աղզըտա, մէյխանէտէն զիյատէ մուրտար պիր եէրէ պէնզէմէքտէ իտի քի, օրատա իշրէթ սաթան հէրիֆ իլավէթէն գաբուճըլըգ վազիֆէսինիտէ իյֆա իտիյօր իտի. խանէնին թագսիմաթը իւչ գաթտան իպարէթ օլուպ, տար վէ գարանլըգ պիր մէրտիվէն, գաթլարը պիրի պիրինէ բապթ իտիյօր իտի. պու խանէտէ սաքին օլանլարընի էքսէրիսի շիւպհէլի էշխաս իլէ բօլիս մէմուրլարընտան իպարէթ պուլունտուդլարը ճիհէթլէ, եօգարըյա չըգմագ իչին գաբուճընին ուզուն ուզատըյա սիւալ վէ ճէվապլէրինէ իհթիյաճ եօգ իտի.

Թէֆէր, թարիֆ իյլէտիյիմիզ մէտխէլին էօնիւնտէ արապատան աշաղը էնտի, վէ տիւգ ճէնապլէրինի տախի էնտիրտիքտէն սօնրա արապաճըյը սավտը, միւթէագըպէն տիւգին էօնիւնէ տիւշէրէք օ մուրտար մէտխէլին իչինէ տալընճա, ճէպինտէն պիր խըրսըզ ֆէնէրի չըգարըպ եագտը.

ֆէնէրին զԻՅասը մէտխէլին իչինտէ թէրագիւմ իտէն չամուրլարա պաթմագսըզըն մէրտիվէնլէրի պուլմաղա եարտըմ իտիյօր իտի. Թէֆէրին օտասը էօնիւնէ վասըլ օլտուդլարը սըրատա, բօլիս միւֆէթթիշի անահտարը ճէպինտէն չըգարարագ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, պու սատըգ վէ մութի պէնտէնիզին օտասընա կիրմէյէ թէնէզզիւլ պույրուլո՞ւր մը, տէտի.

Տիւգ Ժօրժ, Թէֆէրէ ճէվապ վէրմէքսիզին իչէրիյէ կիրտի. օտանըն տախիլէն կէօրիւնիւշի բէք չիրքին օլտուղու կիպի, մէֆրուշաթը տա պիր թագըմ գըրըգ տէօքիւք իսկէմլէլէրտէն վէ պիր մասատան իպարէթ իտի. օրատա պուլունան պիր գաբուտան տիկէր պիր օտայա կէչտիլէր. Թէֆէր վէլինիյմէթինէ պիր սանտալեէ թագտիմ իթտի. պու օտատա թէպտիլի գըյաֆէթ իտէպիլմէք իչին հէր նէվի էլպիսէ մէվճուտ օլուպ, Թէֆէրին եաթագ թագըմընտան պաշգա էշեա պուլունմատըղընա կէօրէ, պիր էսկի էսվապ մաղազասընա պէնզէտիլէպիլիր իտի.

Թէֆէր, օտանըն նիհայէթինտէ սօգաղա նազըր պիր բէնչէրէ էօնիւնտէ պուլունան ուֆագ պիր թուալէթ մասասընա եագլաշարագ, թուալէթ լէվազիմինի իհզար իլէ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն եանընա կէլտի, պատէհու հէման տիվարտէ ասըլը պուլունան էլպիսէլէր միյանընտա եունլը գումաշտան մամուլ պիր բանթալօն իլէ պիր գատիֆէ չագէթ վէ պիր շապգա չըգարըպ տիւգէ իրայէ իլէ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, թագտիմ իյլէտիյիմ էլպիսէ գուլլանըլմամըշ տըր, իյրէնմէքսիզին կիյէպիլիրսինիզ, տէտի.

— Գուլլանըլմըշ օլսա տա պէյիս եօգ . . .

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ թէպտիլի գըյաֆէթ իթտի. . . արթըգ պիլա միւշկիւլաթ Թէֆէրէ ըէֆագաթ իտէրէք, իսթէտիյի մահալէ կիրուպ չըգապիլէճէք պիր հալ քէսպ իթտի . . .

49

Թէպտիլի գըյաֆէթլէ թէմիզ բագ պիր ամէլէյէ պէնզէմէքտէ օլան տիւգ, Թէֆէրին տէ թէպտիլը էսվապ իյլէտիյինի կէօրիւնճէ.

— Շիմտի պիզի կէօրէնլէր եարըն ասլա թանըյամայաճագլար տըր, տէտի։

Տիւգ, պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն Թէֆէր տիվարէ թալիդ իտիլմիշ օլան պիր անահտար տէսթէսինի էլինէ ալըպ եօգլատը, մուախխարէն ճէպինէ եէրլէշտիրտիյի սըրատա, տիւգ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք։

— Էյ շիմտի կիտէպիլէճէք պիր հալտէ՞միյիզ, պիզէ լազըմ օլան շէյլէրի թէտարիք իթտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

— Հէր շէյ հազըրլանտը, շիմտի կիտէպիլիրիզ։

Տիւգ, ըէֆագաթընտա շէրիքը մէլանէթի օլտուղու հալտէ մէրտիվէնլէրտէն էնէրէք սօդաղա չըգտըլար. հէվա օ տէրէճէ գարանլըգ իտի քի կէօզ կէօզիւ կէօրմէյօր իտի. ուղագտան ուզաղա պիր թագըմ կիւրիւլթիւլէր հըսս օլունույօր իտի քի, պու կիւրիւլթիւլէր, եագընտա Բարիզտէն կէչէճէք պիր ֆուրթունանըն մուգատտէմէսինի իխթար իտիյօր իտի. տիւգ պու կիւրիւլթիւլէրի իշիտինճէ։

— Հէվա բէք ֆէնա հալտէ պօզուլաճագ, տէտի։

— Էյի եա, էլիմտէն կէլսէ պիր ան էվէլ ֆուրթունանըն ղուհուրինէ չալըշաճաղըմ, չիւնքի պէօյլէ հէվալէրտէ հէրքէս պուլունտուղու եէրտէ օթուրուր դալըր, պիզի կէօզէտէճէք քիմսէ գալմագ, նէ դատար կիւրիւլթի իթսէք քիմսէնին նաղարը տըգդաթընը ճէլպ իթմիշ օլմայըզ։

Տիւգ պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, ըէֆիգինին ֆիքրինի թաստիգ իթտի. եավաշ եավաշ եօլլարընա

տէվամ իթմէյէ պաշլատըլար, կիթ կիտէ Սէնթ-Անթուան ճատտէսինէ վասըլ օլտուգլարընտա, վուգուինի էվէլճէ հըսս իյլէտիքլէրի ֆուրթունա տա կէլտի չաթտը, ահալի սիւրաթլէ պու իքի արգատաշըն էօնլէրինտէն կէչիպ խանէլէրինէ չէքիլմէքտէ իտիլէր։

Պու էսնատէ բուզիկեար շիտտէթլէ էսմէքտէ վէ սօգագլարըն թօղլարընը թօբրագլարընը ալթիւսթ իյլէմէքտէ իտի, պու իքի խապիս տէ եանեանա կիթմէքտէ իտիլէր։

* * *

Գարիյնի քիրամ, Էսթէրին սէպէպի ֆէլաքէթի օլան մահուտ մատամ Ամատիսի հէնուզ խաթըրտան չըգարմամըշլար տըր սանըրըզ. պու գատըն, իթտիյի ֆէնալըղըն տէ-րէճէսինի թագտիր իտէրէք պիլախիրէ թամիր իչին արթըգ պագըյէյի էօմրիւնի, մէճնունէյի կէօզէտիպ մուհաֆաղա իտէրէք կէչիրմէյէ դարար վէրմիշ իտի։

Վագթըյըլա պալօլար, ճէմիյէթլէր, էյլէնճէլէր թէրթիպ իտէն պու գատըն, էսկի մայիշէթինի պիւսպիւթիւն թէպտիլ իտէրէք, արթըգ պալօ վէ ճէմիյէթլէր թէրթիպ իթմէյուպ, եալընըզ էսկի ահպապլարընտան պիր գաչ ղաթը գապուլ իտիյօր իտի. վագթընըն գըսմը ազամընը Էսթէրէ պագմագլա վէ գըսմը միւթէպագըսընըտա բօման միւթալատսը իլէ կէչիրիյօր իտի։

Մատամ Ամատիս հէր նէ գատար եաշընը ալմըշ պիր գատըն իսէ տէ, եինէ բօման միւթալատսը իլէ մուսիգի՝ էն զիյատէ սէվտիյի չէյլէրտէն իտի. օբէրայէ տէվամ իթմէքտէն ֆէրաղաթ իթմէմիշ իտի, լաքին էվվէլքի կիպի լօճա իսթիճար իթմէյօր իտի։

Տիւնեատէ էն զիյատէ սէվտիյի պիր ատէմին, եանի սէպէպը ֆէլաքէթի օլտուղը զէվալլը մէճնունէ եիւզիւնտէն, Ֆըրանսա այանընտան տիւգ Սիժ-Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ կիպի պիր դահրիմանըն վուգույի վէֆաթը, դալպինտէ շիֆասը նագապիլ պիր եարէ աչմըշ իտի։

Ֆիլհագըգա Էսթէր թէճէննիւն իթմիշ իսէ տէ, ճիննէթի էօյլէ պիր զարարլը ճիննէթ տէյիլ իտի, բէք ճաքին բէք ուսլը պիր հալտէ պուլունույօր իտի, տայիմա խաթրընտա գալան օբէրա բարչալարընը թէղաննի իլէ վագըթ կէչիրմէքտէ իտի. արա սըրա նէօվպէթ կէլտիքճէ, մատամ Ամատիս գալըն սէս իլէ պազը օբէրա բարչալարընը թէղաննի իտէր իթմէզ, հիտտէթ ու վահշէթի զայիլ օլուր իտի.

Միւթէվէֆա տիւգ իլէ Էսթէրին քէյֆիյէթը իզտիվաճլէրի շայի օլմամըշ իսէ տէ, մատամ Ամատիս տայիմա Էսթէրէ «տիւշէս» տէյու խըթապ իթմէքտէ վէ օ զէվալլը մէճնունէտէ պունտան տօլայը բէք զիյատէ մահզուզ օլմագտա իտի.

Էսթէր, պու հալտէ հէր տիւրլիւ հուզուզաթտան մահրում օլարագ վագըթ կէչիրիյօր իտի. Ֆագաթ գուլաղընա մուզիգա սէտասը աքս իթտիյի զէման պիր սուրէթտէ միւթէեսսիր օլույօր իտի քի, պու հալինի կէօրէնլէր մէզպուրէնին ճիննէթինէ ինանամայաճագլարը կէլիյօր իտի.

Էօժէն, Ընէ Մուլէն թարաֆընտան Համիլ օլտուղու մէքթուպը մատամ լա Բէվվայէյէ կէթիրտիյի կիւն հէվա բէք մաղմում բէք գասավէթենկիզ իտի, իշթէ եէվմը մէզքիւրտէ զէվալլը Էսթէր պիր տագըգա բահաթ իտէմէյօր, կէօյնիւնիւ հիչ պիր չէյ իլէ էյլէնտիրէմէյօր իտի. հէր վագըթտան զիյատէ տիւգի, Պըրունվայէ գարիյէսինի վէ օղլունը տիւշիւնիւյօր իտի.

Էսթէրին հալինտէ կէօրիւլէն պու զարիպ թահավվիւլ պիր գաչ այտան պէրի հէման հիչ պիր վագըթ կէօրիւլմէմիշ իտի. մատամ Ամատիս եիրմի սէնէյի միւթէճավուզ պիր զէման Էսթէրէ բէֆագաթ իթմէքտէ պուլունտուղունտան, բէք օ գատար խէվֆ ու թէլաշ իթմէյօր իսէ տէ, եինէ գալպի ենտիշէ վէ թէրէտտիւտտէն խալի տէյիլ իտի. Էսթէրտէ կէօրիւլէն վահշէթի իզալէ իթմէք մագսատը իլէ չարէ տիւշիւնտիւ, խաթրընա օբէրա կէլտի. վագըթ զայպ իթմէքսիզին կազէթալարտաքի թէաթրօ իլանլարընը եօգլատը

օ կիճէ պիլաքիս օբէրա եօգ իսի , էսթէր իսէ տիլսիզ գարը օյունընտան հազը իմտիյինտէն , պունատատա պիր ֆայիտէ թէսավվուր իտէմէյէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Թալի պունատա միւսաատէ իմամէտի , պահարմըզտան պու կիճէ պաչգա օյուն վէրիլիյօր , էկէր տիլսիզ գարը օյունը օլսա իսի , չիւպհէսիզ պէն տէ մէճմունն օլաճագ իսիմ . աման եա՛ Բապպի , պու պիչարէնին վահչէթինի նէ՞ սուրէթլէ իզալէ իտէճէյիզ , նէ եաբտըմ իսէ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմատը , պիչարէ էսթէրին բահաթսըզլըզը հէր վադըմտան զիյատէ տիր . եա՛ Բապպիմ , աճապա նէ՞ եաբասամ . . . տէտիքտէն վէ պիր միւտտէթ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Տուրունըզ չու սէվտիյի օբէրա բարչասընը սէօյլէյիմ տէ պիր թէճրիւպէ իտէլիմ , տէյէրէք , էսթէրին էն զիյատէ հազը խյէտիսի բարչայը եիւքսէք սէտա իլէ թէղաննիյէ պաշլատը . ֆագաթ պունընտա պիր թէէսիրի կէօրիւմէտի , էլան հալի սապրդընտա տէվամ իտիյօր իսի . պիչարէնին պու հալինի թէմմաշա իտէն մատամ Ամատիս , միւթէէսիֆանէ պիր նազարլա ֆէլաքէթզէտէ րէֆիգէսինէ պադտրդտան սօնրա սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պուտա օլմատը , պադալըմ պիր պաշդասընը թէճրիւպէ իտէլիմ , տէտիքտէն սօնրա , տիկկը պիր բարչայը եինէ օ չիվէ վէ էտա իլէ թէղաննի իմամէյէ պաշլատը . պիր պէյթինի թէքրար իտէրէք մէճմունէ տէ հէնուզ պիր էսէրը սիւքիւնէթ միւշահատէ իտէմէյինճէ ֆէնտա հալտէ միւթէէսիր օլարադ .

— Օ՛ֆ . . . չաթլայաճաղըմ , պու պիչարէ պու կիճէ եալընըզ գալմադ իսթէյօր , թէաթրօյա կիտէպիլէճէք պիր հալտէ տէյիլ տիր . արթըզ պէնտէ պու ադշամ պիրազ էրքէնճէ թաամ իտէյիմտէ օյունըն պիտայէթինէ եէթիշէպիլէյիմ , տէտի .

Պու էսնատէ էսթէր , մատամ Ամատիսին պուլունտուղու օտատան չըգըպ կիմտի , օտասընա չէքիլտի . պու հա-

լի տէ օ կիճէ օյունա ֆիլանա իհթիյաճը օլմատըղընը սէ-
րահէթէն լաապէր վէրիյօր իտի ։

Մատամ Ա.մատիս , զիհնէն պու գարարը վէրտիքտէն
սօնրա հէման ֆըրլատը գալդը , արգասը սըրա Էսթէրին
օտասընա կիրտի . պու էանատէ զէվալլը մէճնունէ , մի-
սավվէր պիր ըօմանը աչըպ ըէսիմլի սահիֆէլէրինի չօճուգ-
լար կիպի սէյր իտիյօր իտի . մատամ Ա.մատիս , Էսթէրին
եանընա եագլաչըպ էլինի ումուղը իւղէրինէ վազ իթտի ։

Էսթէր , պիր էլին ումուղընա տօգանտըղընը հըպա ի-
տէր իթմէզ ֆէվգէլատէ զաղէմնաք օլտուղու հալտէ այա-
զա գալգարագ , եիւզիւնի մատամ Ա.մատիսէ տօղրու չէվի-
րինճէ ճիւզվի չիտտէթի զայիլ օլուպ , սօլկուն տուտագլա-
ըը արասընտա զարիպ պիր թէպէսսիւմ ըէյտա օլտու ։ Մա-
տամ Ա.մատիս լաթիֆ պիր սէտա իլէ .

— Նա՞սըլսընըզ պագալըմ պէնիմ կիւղէլ տիւչէսիմ ,
նէ՞ իլէ էյլէնիյօրսունըզ , տէտի ։

Պաչգա վագըթլար տիւչէս իւնվանընտան ֆէվգէլատէ
մահզուզ օլան պու կիւղել մախլուգ , պու կիճէ օ գատար
միւթէֆէքքիւր օ գատար տալկըն պիր հալտէ իտի քի ,
մատամ Ա.մատիսին սէօյլէտիյի սէօզլէր ասլա գուլաղընա
կիրմէտի . ճէվապ վիրմէք չէօյլէ տուրսուն , կէօզլէրինի րօ-
մանըն աչըգ օլան սահիֆէսինտէ քի րէսիմտէն այըրմայօր վէ
օրայա պագտըգճա վիճուտի սէրտգա թիթրէյօր իտի . պիր
միւտտէթ սօնրա քիթապը սօլ էլինէ ալարագ մատամ Ա-
մատիստէն կիզլէտի . մատամ պու հալի իլք տէֆիա օլարագ
կէօրտույինտէն , միւթէաճիպանէ .

— Ա.ճէպա կէօրտույու նէ՞ տիր . գըզըմ , սաարգ րէ-
ֆիգէնիզէ կէօսթէրմէ՞զմիսինիզ , կէօսթէրինիզ պագայըմ ,
չու րէսմի պէնատէ պիր քէրրէ կէօրէյիմ , տէյէրէք վէ եա-
նընա թէգարրուպ իտէրէք տրգգաթլըճա րէսիմլէրէ պագ-
մաղա տավրանտը . Էսթէր իսկ էլլէրի իլէ րէսմի գաբամըզ
վէ կէօզլէրի պաչգալաչմըզ իտի . զիհնինի տէհչէթէֆզա պիր
խաթըրէ իշղալ իտիյօր իտի , օ էանատէ պագըյէյի խա-

թըրէսի, նազարընտա Պըրունվայէ վագաայի միւտհիշէսի-նի թէճէսսիւմ իթտիրմիշ իտի. պիր միւտտէթ պու հալտէ գալտըգտան սօնրա Էսթէրին էլլէրի կէվշէտի, մատամ Ա-մատիս ըէսիմի լայըգը իլէ կէօրէպիլտի վէ հայրէթինտէն պիր ֆէրեատ գօբարմասընա ըէմագ գալտը. կէօրտիւյի շէյ բէք ատի պիր ըէսմ իտի, ֆագաթ հիւզնավէր խաթըրէլէրի ույանտըրմաղա քիֆայէթ իտիյօր իտի. հաթտա Էսթէր հալի ճիննէթտէ պուլունտուղու հալտէ պիլէ օ միւտհիշ խաթը-րէլէրտէն վարէսթէ օլամամըշ իտի. մատամ Ամատիս ըէսմի կէօրիւնճէ տէհշէթինտէն իւրքէրէք, պիլա իխթիյար պիր գաչ ատըմ կէրիյէ չէքիլմէքլէ.

— Աման եա՛ Բապպի, աման եա՛ Բապպի, թա քէն-տիսի . . . տէյու հայգըրտը։

Պու ըէսմ պիր եաթագ օտասը իրայէ իտիյօր իտի, եա-թաղըն իչինէ պօյլու պօյունա պիր գատըն ուզանմըշ օլտու-ղու տա եաթաղըն բէրիշանլըղընտան անլաշըլըյօր իտի. եանընտատա մինի մինի պիր եավրուճըգ պուլունույօր իտի. գատըն՝ պէշիյին եանընտա օթուրուպ սօլ էլի իլէ պէշիյի քէնտիսինէ տօղրու չէվիրիյօր վէ սաղ էլի իլէ տէ չօճուղընը ալմագ իսթէյէն պիր ճանինին գըրթլաղընը սըգըյօր իտի, շիշման պիր գատընտա տէհշէթինտէն իւրքէրէք օտանըն պիր քիւշէսինէ չէքիլմիշ իտի։

Գարիյնի քիրամլէ պէրապէր հիւքմ իտէպիլիրիզ քի պու ըէսմ, Էսթէրին ճիննէթինի մուճիպ օ միւտհիշ կիճէյի, եա-նի Պըրունվայէ գարիյէսինին խաթարաթը միւէլլէմէսինի իխ-թար իտիյօր իտի, մատամ Ամատիս, Էսթէրին սէպէպը թէ-լաշընը անլայարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Ա՛հ, աման եա Բապպիմ, շիմտի անլատըմ. պու ըէսմ քէնտիսինի մուղթարըպ իթմիշ, ֆագաթ հանկը շէյ-թան պու քիթապը պուրայա կէթիրմիշ. . . տէյէրէք, քի-թապը հէման Էսթէրին էլինտէն ալմաղա տավրանտը. ֆա-գաթ մէճնունէ քէնտիսինի խաֆիֆ պիր սուրէթտէ իթէ-րէք.

— Պըրունվայէ, սիզ Պըրունվայէ գարիյէսինի պիլի՞րմիսինիզ, հանի չու չօճուղը տօղուրտուղում խանէ եօ՞գ մը, իշթէ օ գաթիլլէր կէլիյօր . . . մատա՛մ, տըգգաթ, տըգգաթ իտինիզ, չօճուղումը գուրթարընըզ . . . տէտիքտէն սօնրա, քիթապըն օ բէսմինի հավի օլան սահիֆէսինի գօբարարագ եէրէ աթտը, միւթէագըպէն օտանըն իչինտէ էնինէ պօյունա կէզինմէյէ վէ չու սէօզլէրի մըրըլտանմայա պաշլատը։

— Պըրունվայէ, Պըրունվայէ, գաթիլլէր . . .

Էսթէր, արա սրրա թէվագուֆ իտէրէք կէօզլէրինի վահշիյանէ պիր սուրէթտէ աչըյօր, կիւյա պիրի իլէ միւճատէլէ իթմէյէ հազըրլանըյօրմուշ կիպի եումրուգլարընը սըգարագ պիր թավրը թէհտիտ իրայէ իյլէյօր իտի. մատամ Ամատիս իսէ, զէվալլը դըզա միւշֆիգանէ վէ միւթէէսսիւֆանէ պիր նազարլա պագմագտան պաշգա պիր շէյ եաբմաղա միւգթէտիր օլամայօր իտի. պիր խայլի սէնէտէն պէրի Էսթէրտէ պէօյլէ շիտտէթ կէօրիւլմէմիշ իտի. մատամ Ամատիս ֆէվգէլատէ միւթէէսիւֆ օլուպ.

— Ա՛հ, նէ՞ ֆէլաքէթ, աճէպա պու շիտտէթ նա՞սըլ զայիլ օլաճագ տրը տէտի։

Էսթէր, պիր միւտտէթ կէզինտիքտէն սօնրա, աճը աճը կիւլէրէք թէվագուֆ իթտի վէ էն զիյատէ սէվտիյի պիր օբէրա բարչասընը թէզաննիյէ պաշլատը, մատամ Ամատիս իսէ մահզուն մահզուն.

— Ա՛հ, ազաճըգ ույուեապիլսէ, վահշէթի զայիլ օլուր, գալգարզը զէման պու հալտէն ասլա էսէր գալմազ . . . տէյօր իտի։

Էսթէր, կիւյա մատամ Ամատիսին ֆիքրինի անլամըշ կիպի պուլունտուղու նօգթատան այրըլարագ, օտասընըն պիր թարաֆընա եէրլէշտիրիլմիշ օլան կէնիշճէ պիր դարեօլայա տօղրու կիթտի, սէվտիյի օբէրա բարչասընա տէվամ իթտի. մատամ Ամատիս մէճնունէնին հալինտէ կէօրիւլէն պու թէհավիւլտէն մէմնուն օլարագ օտատան տըշարը չըգ-

տը, խըտմէթլէրինի իյֆա իտէն գատընա սաաթ եէտիտէ թաամընըն կէթիրիլմէսինի վէ արապասընըն հազըրլանմասընը էմր իթտի.

Սաաթ եէտիտէ էմրինէ իմթիսալէն խըտմէթճի գատըն թաամընն հազըր պուլունտուղունը խապէր վէրտի, թաամտան էվէլ մատամ Ամատիս թէքրար Էսթէրին օտասընա կիրէրէք, պիչարէ մէճնունէյի հալա պըրագտըղը հալտէ վէ օբէրա բարչալարընը թէղանի իլէ մէչղուլ պուլտու. ուսուլճա օտասընտան չըգտը վէ Էսթէրին օտա խըտմէթինի կէօրէն գատընա պազը չէյլէր թէնպիհ իթտի. խըտմէթճի գատըն.

— Ա՛հ մատամ, պու ֆէլաքէթ բէք պէօյիւք տիր, չիմտի օտասընա կիրտիմ, խըտմէթինտէ պուլունտուղում միւտտէթ զարֆընտա քէնտիսինի ասլա պէօյլէ պիր հալտէ կէօրմէմիչ իտիմ, իյթիրաֆ իտէրիմ քի պու հալ պէնի գօրգութտը, պէն քէնտիսինէ գարշը հիչ պիր մուամէլէտէ պուլունմամ, եալընըզ ուղագտան նէզարէթ իթմէքլէ իքթիֆա իյլէրիմ, տէտի.

Խըտմէթճի գատընըն պու թէէմինաթը իւզէրինէ մատամ Ամատիս պիր տէրէճէյէ գատար միւթէսէլլի օլարագ, բէք զիյատէ սէվտիյի պիր օյունը թէմաշա իթմէք իւզրէ թէաթրօյա կիթտի.

Էսթէրին օտա խըտմէթինի իյֆա իտէն պու գըզ, թագրիպէն եիրմի եաշլարընտա Մարիյէթ նամընտա սարըճա վէ կիւղէլճէ պիր գըզ իտի. մէզպուրէ հէվայի նէֆսինէ մայիլ պիր չէյ օլուպ կէզմէյի բէք զիյատէ սէվէր իտի. մատամ Ամատիս, Էսթէրի կէզտիրտմէք իւզրէ Բօայալ մէյտանընա չըգարտըղը զէմանլէր, էքսէրիէն մատմազէլ Մարիյէթի պիրլիքտէ պուլունտուրտուղու ճիհէթլէ, օ կիւն պէր միւթատ եինէ Բօայալ մէյտանընտա պիր միւտտէթ կէզիպ տօլաշտըգտան սօնրա եօրուլարագ, տինլէնմէք իւզրէ պէլէտիյէ թարաֆընտան վազ իտիլէն գանաբէլէրին իւզէրինտէ թուրտուլար, կէնճ գըզ այագտա գալըպ էթրաֆը սէյր ու թէմաշա իլէ մէչղուլ օլտու.

Պիթթէսատիւֆ օ կիւն ասքէրին մէզունէն տրշարըյա չըգաճաղը կիւնէ միւսատըֆ օլտուղունտան, Բօայալ մէյտանը ճիվարընտա վագը գըշլատա պուլունան իսթիհքեամ ասաքիրինտէն պիր խայլը էֆրատ, օ կիւն մէզուն օլուպ գըշլալարընա ավտէթ իթմէք իւզրէ կէլիյօրլար իտի. Հէբսի տէ պու իւչ դատընըն եանընտան կէչէրքէն տէօնիւպ կիւզէլ գըզա պագըյօրլար իտի. Ֆագաթ իչլէրինտէն պիրիսի սատէ պագմագլա իքթիֆա իթմէյուպ գալպինտէ պիր չարբընթը հըսս իթտի, տուրտու. Մարիյէթ իլէ գօնուշտուլար, Ֆագաթ Մարիյէթին էօյլէ սօգագ ալիւֆթէլէրինտէն օլմատըղընը անլայարագ իզտիվաճ սուրէթի իլէ պիրլէշմէյէ վէ պատէմա եէքտիկէրինտէն այրըլմամաղա գարար վէրտիլէր.

Պէօյլէ սիւրաթլա հասըլ օլան պիր մուհապէթէ մուհապէ՞թ մի տէյէճէյիզ. խայըր, պու մուհապէթ տէյիլ շիտտէթլի պիր հէվէս տիր քի տէրհալ կէչէր, տէմէք քի զէվալլը գըզճըղազ ալտանըպ մահվ օլաճագ իտի. Էվվէթ, Մարիյէթ քէնտիսինէ մէճնունանէ արզը իշթիեագ իտէն աշըգա, օ կիճէ սաաթ սէքիզտէ կէլէճէյինէ տայըր սէօզ վէրտի. մատամ Ամատիսին թէաթրօյա կիթտիյի, Էսթէրին օտասընա դաբանտըղը՝ ճիվարլարընտա Բլինէ Մուլէնին օտասընտա պիր չօգ իշլէր կէօրիւլէճէյի կիճէ տէ օ կիճէ իտի, մատամ Ամատիս կիթտիքտէն սօնրա Մարիյէթ արգասընտան պագարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Պէնի պօշընա պէքլէյէճէք տիր, պէն տէ կիտէճէյիմ, եա մատամ խապէր ալըրսա, շիւպհէսիզ մէմնուն օլմազ, Ֆագաթ քի՞մ կէլիպ տէ մատամա խապէր վէրէճէք, մէճնունէ՞ մի, օնըն քէնտիսինտէն պիլէ խապէրի եօգ. եա դաբուճը. ատամ սէնտէ, մատամ անճագ օն իքիտէ կէլիր, պէն շիմտի կիտէրսէմ օլմազ, միւթլագա սաաթ տօգուզտա կիտէր վէ օնա չարեէք գալարագ ավտէթ իտէրսէմ՝ դաբուտա հէնուզ աչըգ պուլունուր, հիչ պիր կէօնա միւշկիւլաթէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին օտամա չըգարըմ, տէտի.

Մէզպուրէ , հէմ աչճըլըգ վէ հէմ տէ մաամաֆ Ա-մարիային օտա խըտմէթինի իյիճա իտէն գատընա ։

— Սիզ ուլույապիլիրսինիզ , պէն Ֆէճնունէյի պագա-ճաղըմ , մաամաֆ կէլիրսէ պէն խըտմէթ իտէրիմ , տէյու թէէմինաթ վիրմէսի իւզէրինէ աչճը գատըն հէման եաթա-ղընա կիրտի ։ Ա՛չշագտա զաթէն արապաճըյա րէճագաթ իթմիշ օլմազըյա Մարիայէթ արթըգ սէրպէսթ գալմըշ իտի , հէման էնթէրին օտասընա կիրէրէք մէճնունիյէյի կէօզտէն կէչիրտի , պիչարէ հալա օ հալտէ պուլունայօր իտի ։ Մա-րիայէթ քէնտի քէնտինէ ։

— Բէք ալա , պու զէվալըընըն պիր գաչ սաաթ տահա պու հալտէ գալաճաղընա էմինիմ , արթըգ միսաֆիրիհանէ պուրատան չըդըպ կիրէպիլիրիմ , էվվէլ էմիրտէ չու ընըզը սէօնտիրէյիմ , չիւնքի մաամաֆ էսթէը թէզլանի լազըմէք իչին այաընըզըդա միւհթաճ տէյիլ տիր , տէյերէք լամպայը սէօն-աիւրտի ։ պատէհու էսթէրին օտասընատան վէ միւթէագը-պէն էսթէրլէ մաամաֆ Ա՛մատիային իգամէթ իթթիրլերի տա-յիրէտէն թէպաիւտ իտէրէք գաբուլաըը կիւզէլճէ գաբատը ։

Մարիայէթ , խայլի խէյլճան իչինտէ օլտուդու հալտէ մէքտիվէնլերտէն էնմէք իւզրէ իքէն , Բարիզի իհամա իտէն ուֆուդ իւզէրինատէն կէլիպ կէչճէյինի ապագատան ձիլտի-ընէն ֆուրթունաընըն մուդաաաէմաթը պաշ կէօսթէրմիշ իտի ։ Բուզիկաբ չիտտէթլէ էսէրէք սօգագլարըն թօղլարընը թօք-րագլարընը ալթուսթ կալէյօր իտի ։

50

Վագըթ վագըթ բարլայան չիմչէքլէր սըգլաչմագտա վէ միւթէագըպէն թօր աթըլըը կիպի բաթըրտըը կէօք կիւր-լէմէլէրի , խանէլէրի սարսմագտա իտի ։ Հէնուզ ույդույա տալմըշ օլան զէվալը մէճնունէ պու կիւրիւլթիւլէրտէն ու-

յանտը, եաթաղը իւզէրինտէ տօղրուլտու գալտը, գուլագ գապարտըպ տինլէտի, օտասընըն Բօայալ մէյտանընա նազըր օլան պէօյիճէք վէ իքի ատէտ բէնչիրէլէրտէն աքս իտէն ըշըգ ՝ վագըթ վագըթ հէր թարաֆը այտընլըգ իչինտէ պըրագըյօր իտի։

Էսթէր սաքիթ վէ ղարիպ պիր հալտէ այաղա գալգտը, շիմշէք կիւրիւլթիւսինտէն վէ անը միւթէագըպ օտասընըն այտընլըգ իչինտէ գալմասընտան պիր շէյ անլամայօր վէ պունա պիր մանա վէրէմէյօր իտի։

Պու սըրատա մէզպուրէնին հալինէ պագանլար, թապիաթըն պու թէզէլզիւլ վէ իթիզալընտան միւթէլէզզիզ օլտուղունա զահիպ օլապիլիրլէր իտի. Ֆագաթ վիճուտինին հէր աղասը տա թիթրէյօր իտի։

Պիր գաչ տադըգա սօնրա բէնչէրէլէրին պիրինէ թէգարրուպ իթտի, աթէշ իչինտէ պուլունան ալնընը բէնչէրէնին ճամընա տայատը, ֆէվգէլատէ պիր նաղարը տըգդաթլա սըգ սըգ չագմագտա օլան շիմշէքլէրտէն զէնճիր կիպի աքս իտէն ալէվլէրի վէ օ էսնատէ մէյտանտաքի աղաճլարըն ալտըգլարը շէքլ ու մէնազիրինի թէմաշա իթմէյէ պաշլատը։

Պու պիչարէ կէնճ գատընը պու հալտէ թէրք իլէ, պիզ եինէ Նօթըրտամ տը Շան սօգաղընտա քեային մէսքէնը ֆագիրանէյէ սէվգը էֆքեար իյլէյէճէյիզ։

. . . . . .

Մատմազէլ Պէրթ տախի, Բարիզ ուֆուգընը իհաթա իտէն քէսիֆ պուլութլարը վէ պունըն նէթիճէյի թապիյէսի օլան օ շիտտէթլի շիմշէքլէրէ վէ կիւրիւլթիւլէրէ հէտէֆ օլաճաղընը անլամըշ իսէ տէ, պունլար Բընէ Մուլէնին խանէսինէ կիթմէք խուսուսընտաքի ազմ ու նիյէթինէ մանի օլամամըշ իտի։

Մատամ լա Բէվվայէ, պիր թարաֆտան սաաթ ագրէպինին աղըր աղըր տէվրինէ պագըյօր վէ օտանըն տիվարլարընտա հասըլ օլան կէօլկէտէն, եաղմուրըն շիտտէթլէ տէվամ իտէճէյինի հըսս իտէրէք, գըզընա.

— Սէվկիւլի եավրում, պէօյլէ պիր հէվատէ նա՞սըլ կիտէճէյինի տիւշիւնիւյօրըմ, տէտի։

— Վալիտէճիյիմ, պէն տէ պու ֆիքիրտէյիմ... ֆագաթ նէ՞ չարէ, պու սըրատա թէսվիյէ իտիլէճէք իշի, վագթը ախէրէ թալիդ իտէմէյիզ։

— Էվվէթ նազլը չօճուղում... Բընէնին մէքթուպը բէք մուհիմմ տիր. պու իշ հէման պու ագշամտան օլուպ պիթէճէք տիր, եարընա պըրագըլըրսա պէլքի վագըթ կէչմիշ օլուր։

— (Սաաթա պագարագ.) Սաաթ սէքիզ պուչուգ, թէմամ կիտիլէճէք զէման տըր...

— Պիր քիրա արապասընա պինէրսին, ֆագաթ արապայա հէման պու ճիվարտա պինմէ քի, սէնի թէագըպ իթմէսինլէր։

— Սիզ միւսթէրիհ օլունըզ... պէն ագիլանէ հարաքէթ իտէրիմ։

— Պունտան պաշգա արապայըտա, Բընէնին իգամէթ իյլէտիյի խանէնին էօնիւնտէ թէվգըֆ իթմէ։

— Պէն հէր սուրէթլէ քէնտիմի կէօսթէրմէմէյէ չալըշըրըմ։

Նասըլ քի տէմիշիզ, Պէրթ պաշընա սիյահ պիր շապդա կիյմիշ վէ ումուզլարընա տա սիյահ պիր շալ ալմըշ իտի. կէօյսիւնէ թաալիգ իթմիշ օլտուղու ալթունտան մամուլ մէտալեօն իւզէրինտէ տէ Ապէլին ուֆագ պիր ֆօթօկրաֆ րէսմի պուլունույօր իտի։

Մատամ լա Բէվվայէ, արթըդ պիլ քիւլլիւյէ եաթաղը թէրք իթմէք արզուսընտա պուլունարագ, պիր գօլթուգ սանտալեասը իւզէրինտէ օթուրտուղու հալտէ, գըզընա.

— Չաբըդ օլ եավրում... սէնի նա՞սըլ պիր սապըրսըզլըգլա վէ նէ՞ տէրէճէ պիր մէրագ վէ էնտիշէ իչինտէ պէքլէյէճէյիմի ունութմա. կէլ սէվկիւլի չօճուղում, պիր քէրրէ դուճադլաշալըմ տա հէման կիթ, սէնի Ալլահա էմանէթ իթտիմ, ճէսարէթ չօճուղում, ճէսարէթ, տէմէսի

իւզէրինէ, Պէրթ, վալիտէսինին եանագլարընա պիր չօգ բուսէլէր գօնտուրարագ.

— Աննէճիյիմ, սիզտէ ճէսարէթ իթմէլիսինիզ, սապր ի-տինիզ, իւմիւտինիզի քէսմէյինիզ, պէն շիմտի կէլիրիմ, տէտի։

Պէրթ, վալիտէսինէ վէտա իտուպ օտատան չըգարագ ուսուլ իլէ մէրտիվէնտէն էնմէյէ պաշլատը, խանէտէ իգա-մէթ իտէնլէրին հիչ պիրիսինէ ըէնկ վիրմէմէյէ, քիմսէնին նազարը տըդգաթընը ճէլպ իթմէմէյէ մուվաֆֆագ օլմուշ իսէ տէ, գաբուճընը գուլիպէսի էօնիւնտէն կէչմէմէք գա-պիլ տէյիլ իտի։

Հէվատա սըդլէթ օլտուղու իչին պու գուլիպէնին գա-բուսը տա աչըգ իտի. պու էսնատէ գաբուճը գատըն, պի-րատէրիմ տէտիյի ատէմ իլէ պաշ պաշա վէրիպ թաամ ի-տիյօրլար իտի քի, Պէրթի կէօրիւնճէ.

— Մատմազէ՛լ, պու սաաթտա նէ՞րէյէ կիտիյօրսու-նըզ, տէյու սօրտու։

— Վալիտէմ իչին իլաճ ալմագ իւզրէ էճզախանէյէ կիտիյօրում...

— Զէվալլը դատընճըազ, հալա քէնտինի թօբլայա՞մա-տը մը։

— Ա՛հ, խա՛յըր, խա՛յըր։

— Եազը՛գ, եազը՛գ։

Պէրթ գաբուտան չըդըպ հէման էթիաֆընա պիր կէօղ կէզտիրտի. սըմսար գըյաֆէթինտէ պուլունան բօլիս, շա-րապճընը եանընտա օթուրուպ չըպըղընը իչմէքտէ վէ խա-րիճէն նէ օլուպ պիթտիյինտէն ասլա խապէրտար օլապիլէ-ճէք պիր հալտէ պուլունմամագտա իտի։

Բօլիս մայէթինտէ պուլունան իքի նէֆէր ատէմ տէ թէտդըգաթ վէ թէֆթիշաթտէն պիր սէմէրէ հասըլ օլմա-տըղընը կէօրէրէք չէքիլմիշլէր, բահաթէ վարմըշլար իտի։

Կէնճ գըզ գաբուտան չըգար չըգմազ Բէն սօդաղը թարիգի իլէ իլէրլէտի. բուղիկեար բէք շիտտէթլի պիր սու-րէթտէ էսէյօր վէ ուզագտան ուզաղա վագըթ վագըթ

չիմշէ.ք սեռասը իշխելիւյօր իսի , Պէրթ պիր արա-
լըդ գալըրըմ իւղերինտէ տուրաու , Մօնթէ-Բարնաղ վէֆ-
դըքընա գատար եւրիւմէյէ մէճալի օլմատըղընտան , պօշ
պիր արապա կէչէր իւմիւտի իլէ ինթիզարէ պաշլատը . ա-
րատան չօգ կէչմէտի , պիր արապա՝ չըմէնտըֆէր մէվզըֆը
եօլունը թուրթմուշ .քէնտիսինէ տօղրու կէլիյօր իսի . Նիհա-
յէթ արապա , պու սարը կիւղէլի կէնճ գըղճըազըն թէվէ-
գուֆ իլչէտիյի մէվզըրըն հիզասընա կէլինճէ , Պէրթ ,

— Մ՚իգբ՚ւ ֆ արապանըդ պօշ մը , տէյօ՛ւ սուալ իթմէ-
սի իւղերինէ , արապաճը արապայը աէրհալ տուրտուրար ,
վէ ղայէթ չէն ու չէթմարէթլի պիր թավր իլէ .

— Մինի մինի հանըմճըղըմ , պու սաաթտա արապամ
պօշ տըր , ֆագաթ չիմտի հէվա թէպետիւլ իտէճէյինտէն ,
սապահտան պէրի Բարիզ գալըրըմլարը իւղերինտէն տօյա-
չան պու կիւղել հայվանճըֆլարը , արթըդ արապալըդա կէօ-
թիւրմէ.ք արղուսընտա պուլունույօր իտիմ , տէյինճէ , Պէրթ
խաթիրհամըքեարանէ պիր չիվէյի ըֆատէ իլէ .

— Բէճա իտէրիմ միւսիւ , պէնի կէօթիւրինիզ , տէտա-
յինէղ կիպի չիմտի հէվա պօղուլաճադ , արմպա պուլամա-
յաճաղըմ , ղայէթ մուհիմմ վէ միւսթաճէլ պիր իշիմտէ վար ,
տէտի .

Պու էանաատէ Պէրթին կիւղել հիւղինտէն պիր նուրը
մէսէրըէթ թաըլայօր իտի , արապաճը սաֆֆէթը վինճաանէ
տէլալէթ իտէճէ.ք պիր սուրէթտէ թէպէսիւմ իտուպպ քէն-
տի .քէնտինէ .

— Նէ գատար տա կիւղել , տէտիքտէն սօնրա , կէնճ
գըղա խիմատպէն .

— Մ՚ինի մինի հանըմճըղըմ . . . մատեմ .քի իշինիզ ը.է.ք
մուհիմմ վէ միւսթաճէլ իմիշ , հէմտան արապայա պինինիվ ,
եիրմի սէնէտէն զիյատե պու եօլտա չալըշըյօրում . սիզին
կիպի կէնճլէրին խըսմէթինատե պուլունատուդա իֆթիխար
իտէրիմ , պու խուսուսատա շէօհրեթիմ վար տըր , 13 նօմէռ
ղօլը արապա թանընմըշ տըր , նէ՞ըէյէ կիտէճէյիզ , տէտի ,

Կէնճ գըզըն էօնիւնտէ տուրան պու արապանըն սահիպի, Էթիյէնին ամուճասը օլան Բիյէր Լօրիյօ իտի. Կէնճ գըզ թապիի պունտան խապէրտար օլմայըպ.

— Բօայալ մէյտանընա . . . տէտի։

— Օ՛, էբէյիճէ ուղագ, նէ հալ իսէ, լութֆէն կիտէճէյիմիզ խանէնին նօմէրօսընը սէօյլէ՞րմիսինիզ, տէյինճէ, կէնճ գըզ վալիտէսինին թէնպիհինի խաթըրլայարագ.

— Նօմէրօ 18, տէտիքտէն սօնրա արապայա պինիպ պիր քիւշէսինէ պիւզիւլտի վէ տէրին տիշիւնճէլէրէ տալտը։

Պիր միւտտէթ սօնրա արապա Բօայալ մէյտանընա վասըլ օլուպ տա 18 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ թէվագուֆ իտինճէ, կէնճ գըզ թիթրէյէրէք քէնտինի թօբլատը, Բիյէր Լօրիյօ տա.

— Մինի մինի հանըմճըղըմ, տէտիյինիզ մահալէ կէլտիք, տէտի։

Պէրթ հէման արապատան էնտի. պու էսնատէ իրի իրի եաղմուր թանէլէրի տիւշմէքտէ իտի. Բիյէր Լօրիյօ թէքրար ղէվղէքլիյի էլէ ալըպ քէնտի քէնտինէ.

— Պու մինի մինի մախլիւգ հագըգաթէն կիւզէլ պիր շէյ, շիմտի իշ անլաշըլտը. Եիրմի սէնէտէն պէրի Բարիզ իչինտէ տօլաշմատըղըմ քէօշէ պուճագ, կէօրմէտիյիմ գարը գըզ դալմատը, ֆագաթ պու գատար կիւզէլ վէ նազիք պիր գըզ կէօրմէտիմ, տէտիքտէն սօնրա, կիւզէլ միւշթէրիսինէ խըթապէն.

— Մատմազէլ, պուրայա գատար արապա իւճրէթի իքի ֆլրանգ տըր, պագշիշ օլարագ կէօյնիւնիզտէն նէ գօբարսա անը վէրիրսինիզ, տէտի.

— Սիզի պուրատա ալըգօյաճաղըմ։

— Արապայը սաաթ հիսապը իլէ՞ մի թութտընըզ։

— Էվվէթ։

— Բէք ալա, կիտէճէյինիզ եէրտէ նէ՞ գատար դալաճագսընըզ։

— Պէլքի եիրմի տագըգա գատար գալըրըմ։

— Եիրմի տագըդա սօնրա եինէ պէնիմ սէմթիմին ճիվարընա, եանի արապայա պինտիյէնիզ մէվգըյա՞ մը կիտէճէյիզ։

— Էվվէթ։

— Բէք կիւզէլ, պիր ան էվէլ կէլմէյէ զայրէթ իտինիզ, զիրա շիմտի հէր թարաֆ սու իչինտէ դալաճագ,

Պէրթ, 24 նօմէրօլը խանէյէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը, Բիյէր Լօրիյօ տա քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ.

— Պէն եինէ ֆիքրիմտէ ըսրար իտէրիմ, միւթլադա պու գըզ կէնճ պիր ատէմին եանընա կիտիյօր. օ տէլիդանլը նէ՞ դատար պահտըեար տըր. սէվտայա թութըլան գըզլար հագըգաթէն չէյթանա պէնզէրլէր, հէր թարաֆը սու պասսա, եինէ աշըգլարընա վէրտիքլէրի սէօզտէ սէպաթ իթմէյէ չալըշըրլար, տէտի։

Իհթիյար Լօրիյօ, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա գըյմէթլի աթլարընը իւզէրինէ գալըն պիր շէյ էօրթտիւ, քէնտիսի տէ եաղմուրլըղընը պաշընա չէքէրէք քէմէրլէրտէն պիրինին ալթընա սըղընըպ պէքլէմէյէ պաշլատը։

Թամամ պու սըրատա եաղմուրըն շիտտէթի տէ սօն տէրէճէյէ վասըլ օլտու, շիմշէք կիւրիւլթիւլէրի իլէ պէրապէր եաղմուր՝ պարտագտան պօշանըրճասընա եաղըյօր իտի։

Էսթէր, օ զէվալլը դատըն տա հալա օտասընըն բէնչէրէլէրինտէն պիրինէ եագլաշարագ, սաքիթ պիր հալտէ թապիաթըն մէնզարէսինտէ հասըլ օլան պու թէհավվիւլ ու ինգըլապը թէմաշա իտիյօր իտի։

Պիր արալըգ պաշընը ուզատըպ Բօայալ մէյտանընա տօղրու պագմագ իսթէտի, պաշընը չէրչիվէյէ վուրտու, մէզպուրէնին պէօյլէ պիրտէն պիրէ նաղարը տըդգաթընը ճէլպ իտէն, 24 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ հասըլ օլան գարարթը իտի. պու գարարթը զայիլ օլունճա զէվալլը մէճնունէ տէ եինէ էսկի հալինէ րիւճաթ իթտի։

*
* *

Պու էսնատէ Պէրթ, Բընէ Մուլէնին իդամէթ իյլէտիյի խանէնին ավլիսինէ կիտուպ մէրտիվէնէ վէ գաբուճընըն գուլիպէսինէ միւնթէհի օլան իւզէրի քէմէրլի եօլտան իլէրլէմէյէ պաշլատը. գաբուճընըն պու քէմէրի թէնվիր իչին իտարէլի սուրէթտէ եագմըշ օլտուղու գանտիլ, հէման սէօնմէք իւզրէ պուլունույօր իտի։

Պէրթ, պիր ազ թիթրէյէրէք տուրտու. գահգահա իլէ կիւլմէքտէն հասըլ օլան պիր սէտա գուլաղընա աքս իտիյօր իտի. ֆագաթ պիր իքի տագըդա տինլէտիքտէն սօնրա պու կիւրիւլթիւնին ճալիպը խէվֆ ու էնտիշէ պիր շէյ օլմատըղընա գանաաթ կէթիրտի։

Պու գահգահալար գաբուճընըն գուլիպէսինտէն աքս իտիյօր իտի. օ կիճէ գաբուճը մատամ Պիժօնըն եանընտա օ ճիվարտէ իդամէթ իտէն տօսթլարը պուլունույօր իտի. խարիճէն շիտտէթինի ան պէ ան արթըրմագտա օլան եաղմուր ֆուրթունա, պու միսաֆիր հանըմլարըն վազիֆէսինտէ օլմատըղընտան, քէմալի շէվգ ու նէշէ իլէ կիւլիւպ էյլէնիյօրլար իտի։

Պէրթ, հէյէճան ու խէլէճան իլէ գալպի չարբմագտա օլտուղու հալտէ մէրտիվէնտէն չըգմաղա տավրանտը, ֆագաթ պիրտէն պիրէ չըգմաղա ճէսարէթ իտէմէյօր, հէր դատէմէտէ տուրուպ էթրաֆը տինլէյօր, պիչարէ գըզճըազըն այագլարը տա թիթրէյօր իտի. պու սուրէթլէ աղըր աղըր չըգարադ Բընէ Մուլէն թարաֆընտան վալիտէսինէ կէօնտէրիլէն մէքթուպտա խապէր վէրիլէն տէօրտիւնճի գաթա վասըլ օլտու։

Էօժէնին մէքթուպլա պէրապէր թէսլիմ իթմիշ օլտուղու անահտարը ճէպինտէն չըգարտը. պիր էնիպ չըգան օլմատըղընը անլամադ իւզրէ մէրտիվէնէ պիր կէօզ կէզտիրտիքտէն սօնրա, անահտարը սաղ թարաֆտաքի գաբունըն քիլիտ տէլիյինէ սօգտու։

Պու էսնատէ ֆուրթունանըն, շիմշէքլէրին շիտտէթի սօն տէրէճէյէ վասըլ օլտուղունտան, քիրէմիտլէր ալթ իւսթ

օլույօր վէ պունլարըն գալտըրըմլար իւզէրինէ տիւշմէսինտէն հասըլ օլան կիւրիւլթիւտէ, շիմշէքլէրին սէտայը տէհշէթ-ֆէրմասընա ինղըմամ իյլէյօր իտի։

51

Էսթէր, հալա թէպտիլի թավր իթմէմիշ իտի. պաշընը չէրչիվէյէ տայայըպ Բօայալ մէյտանընա տօղրու պագմագտա տէվամ իտիյօր վէ ղայէթ հազին պիր սէսլէ քէնտիսինէ մախսուս պիր շիվէ իլէ տայիմա էղպէրինտէ օլան պիր շարդըյը մըրըլտանըյօր իտի. պիր արալըգ պիրտէն պիրէ թէղաննիյէ նիհայէթ վէրէրէք սուստը։

Անսըզըն կէօզլէրի, դարշըսընտա պուլունան վէ իհթիզազլը պիր զիյա նէշր իտէն պիր ֆէնէրին ալթընտա իքի ատէմէ աթֆ օլունմուշ իտի. թէբէտէն թըրնագլարընա գատար սու ագմագտա օլան պու իքի ատէմ, եաղմուրըն, ֆուրթունանըն շիտտէթինէ ասլա էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, օ ճիվարտաքի խանէլէրի պիր տըգդաթը մախսուսէ իլէ թէֆթիշ վէ մուայէնէ իտիյօրլար իտի. պու իքի արգատաշտան պիրիսի ամէլէ գըյաֆէթինտէ օլուպ տիկէրիտէ թիւճճար գըլըղընտա պուլունույօր իտի։

Օգուեանլարըմըզըն անլամըշ վէ եա հըսս իթմիշ օլաճագլարը վէճհ իլէ պունլարտան պիրիսի Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ օլուպ, օպիրի տէ Թէֆէր իտի. պունլար ֆէնէրին ալթընտա թէվագուֆլէ խանէլէրի թէֆթիշ վէ մուայէնէ իթտիքլէրի էսնատէ, եէքտիկէրինի միւթէագըպ չագան շիմշէքլէր հէր ճիհէթի թէնվիր իյլէտիյինտէն, շէքլ ու սիյմալարը Էսթէրին նազարընա չարբտը։

Զէվալլը մէճնունէնին սընըրը կէվշէտի, աճը տճը ֆէրեատէ պաշլատը, պու իքի արգատաշ օ մէվգըտա բէք չօգ տուրմատըլար, պիր դաչ տագըգա էվվէլ Պէրթին կէչմիշ օլ-

տուղու քէմէրլի եօլա սաբըպ կիրտիլէր , պունլարը նազարը իլէ վէ պիր տըգդաթը մախսուսէ իլէ թէագըպ իթմէքտէ օլան մէճնունէ , տէրհալ քէնտիլէնինի կէօզտէն զայպ ի-տինճէ բէնչէրէտէն այրըլարը վէ օտասընըն գաբուսընա տօղ-լու կիթտի . . . . . .

. . . . . .

Պէրթէ կէլինճէ , օ պիչարէ գըզճըղազտա Ըընէ Մու-լէնին իսթիճար իթմիչ օլտուղու աթարթըմանըն դաբուսընը աչըպ կիրէրէ.ք , թէքրար գաբույը ուսուլէթլէ իւզէրինտէն գաբաաը , պիչարէ չօճուգ , թապկայի խէվֆ ու հէյէճան ի-չինտէ պուլունույօր վէ պիրտէն պիրէ նէ եարաճաղընը պիլ-մէյօր իտի ։

Հէր նէ գատար իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իթմիչ իսէ տէ , թէսատիֆէն պիրիսի քէնտիսինի կէօրիւպ թէա-գըպ իթտիյի թագտիրտէ , կիճէ վագթը էճնէպի պիր ատէ-մին իգամէթկեահընտա պուլունմասը սըրգաթտան պայգա նէ՞յէ համլ օլունուր . պու հալտէ եագայը նլէ վէրտիյի սու-րէթտէ միսթանթիգ հուզուրընտա պիր ճէվապ պուլուպ վէրմէսի , քէնտիսինին պէրիիւզիմէ օլտուղունա գըյամ իտէպիլմէսի գապի՞լ մի տիր ։

Զէվալը գըզճըղազ , ճէպրը նէֆս իլէ պու ըզթըրապէֆ-զա ֆիքիրլէրտէն զիհնինի պէրի իթմէյէ չալըշըր . ճէսարէ-թինի մուհաֆազայա զայրէթ իտէրէ.ք ճէպինտէն պիր իտա-րէ լամպասը իլէ պիր գուրթու քիպրիթ չըգարըպ լամպայը եագտը , նասըլ պիր մահալտէ պուլունտուղունու անլամագ իչին աճելէ տէօրթ թարաֆընա կէօզ կէզտիրտի , եազըխա-նէյէ պէնզէր պիր չէյ կէօրէմէտի ։

Գարչըլըգը վէ ճամը դաբուլարտան պիրինէ տօղրու եիւրիւյէրէ.ք , քէնտի քէնտինէ .

— Պու եազըխանէ թապկայի եաթագ օտասընտա տըր , տէյէրէ.ք , սօլ թարաֆտաքի գաբույը աչտը վէ քէնտիսինի Ըընէնին պօչ սանտըգլարը պուլունան գապինէտէ պուլտու . Էսվապլարը սըգդաթլա չիվիլէրէ թապկի իտիմիչ իտի . Պէրթ

պաշընը սալլայարագ թէքրար գաբույը գաբայըպ սաղ թարաֆտաքի գաբույա տօղրու կիթտի. էլինի գաբունընն տիւյմէսի իւզէրինէ վազ իտուպ չէվիրէճէյի էսնատէ պիրտէն պիրէ տուրտու, խէվֆ ու տէհշէթտէն եիւզիւ էօլիւ պէնզի կիպի սաբ սարը քէսիլտի, տըգդաթլա տինլէմէյէ պաշլատը.

Քիլիտ տէլիյինէ վազ օլունմուշ պիր անահտար վէ եախօտ տէմիր կիպի պիր շէյին սէսի, հըսս իտիլիր իտիլմէզ տէրէճէտէ զաիֆ պիր սուրէթտէ դուլաղընա աքս իյլէյօր իտի. զէվալլը գըզ, քէսիք վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ մըրըլտանարագ.

— Միւթլագա պիրիսի պուրայա կիրմէք իսթէյօր, իշթէ շիմտի մահվ օլտում, տէտի.

Խաֆիֆ պիր կիւրիւլթիւ տէվամ իյլէյօր իտի. Պէրթ, իքի տագըգա սօնրա գաբունընն աչըլմագ իւզրէ պուլունտուղունը հըսս իթտի. խէվֆ ու թէլաշ իլէ օլանճա ճէսարէթինի թօբլատը. հէման գօշարագ նաղարը մուայէնէտէն կէչիրմիշ օլտուղու գապինէյէ կիրտի, լամպայը սէօնտիւրէրէք գաբույը գաբատը. պիչարէ, հայաթ իլէ մէմաթ արասընտա պուլունույօր իտի. էլինի շիտտէթլէ չարբմագտա օլան գալպի իւզէրինէ վազ իթտի վէ հէման չիվիլէրէ թէալիգ իտիլուպ, իւզէրի զէմինէ գատար էօրթիւլմիւշ օլան էսվապլարընն ալթինա կիրիպ սագլանտը.

Պու սըրատա կիւրիւլթիւտէ քէսիլտի. Պէրթ, տըշ գաբունընն աղըր աղըր աչըլտըղընը հըսս իթտի. էվվէթ գաբու աչըլմըշ իտի. թէքրար ուսուլէթլէ գաբանտը. միւթէագըպէն թահտալարընն իւզէրինտէ թէլաշլը սուրէթտէ աթըլան ատըմլարընն սէսլէրի իշիտիլմէյէ պաշլատը. զէվալլը գըզճըղազ, քէնտի քէնտինէ.

— Պէօյլէ անսըզընն կէլէն քի՞մ օլապիլիր. Բընէ Մուլէն տէյիլ տիր, չինքի օ պու սաաթտա հաբըսխանէտէ պուլունույօր. հաբըսխանէտէն չըգըպ կէլմիշ օլսա, թապիյի պէօյլէ կիզլի կէլմէզ իտի. պու կէլէնլէր միւթլագա

ֆէննա ատէմլէր տիր . . . ա՛հ , գօրգուտմուան վիճուտիմին հէր աղասը թիթրէյօր , տէտի ։

Պու էսնատէ իթիսալինատէքի օսատան աքս իտէն պօղուդ պիր սէս .

— Եանընըզտա ֆէնէր վա՞ր մը , տէյու սիւալ իթտի ։

— Կէճէ չալըշմադ լազըմ կէլտիքճէ ֆէնէրի ասլա եանընմուան այրըմամ ։

— Բէք կիւզէլ , հէյման չըգարըպ եագընըզ ։

Ֆէննէր տէրհալ եանտը , Պէրթ՝ էսվապլարըն արասընտան ճիւվի պիր արալըգ աչըպ պու իքի ատէմի կէօրէպիլտի . պիրիսի արգասընը քէնտիսինէ տէօնմիւշ իտի , օ պիրի տէ քէմալի տըգգաթլա էթրաֆընը թէֆթիշ վէ մուայէննէ իտիյօր իտի . պու ատէմ տիւդ Ժօրժ Տըլաֆուր-Վօտիյօ իտի . կէնճ գըզ պու ատէմին սիմասընը թէտգըդ իթտի , եիւզիւնտէքի կէօրտիւյիւ ալայիմի գըյաֆէթին իլէ մինասիպ պուլմայարագ , թէրէտտիւտ իլէ .

— Ահէպա պու ատէմլէր քիմ օլույօր , տէտի ։

Ժօրժ , պիր միւտտէթ էթրաֆը կէօզտէն կէչիրտիքտէն սոնրա , արգատաշլարընա խըթապ իտէրէք .

— Հա՛յտէ , արթըգ եաղըհանէննին պուլունտուղու օտայա կէչէլիմ . . . տէտի ։

Պէրթ պու սէօզլէրի իշիտէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Եաղըհանէ յի արայօրլար , պունլար եա խըրսըզ տըրլար վէ եախօտ պէնիմ արայըպ պուլմադ իհթէտիյիմ մէքթուպը էլէ կէչիրմէք իւզրէ կէլմիշլէր , տէտի ։

Պիչարե գըզ , թէքրար էսվապըն արգասընտա պիր էյիճէ սագլանտըղը կիպի , գօրգուսընտան նէֆէս պիլէ ալամայօր իտի .

Թէֆէր , գապինէննին ճամը գաբուսընը աչըպ տէրհալ գաբայարագ .

— Պուրատա տէյիլ , օ պիր թարաֆա պագալըմ , տէյէրէք , եաթագ օտասընա տօղրու կիտուպ իքինճի գաբունըն տիւյմէսինի չէվիրտի . կէնճ գըզ , պու գաբույը աչմադա

մուվաֆֆագ օլամատըղը իչին, գարանլըգ իչինտէ գալան գապինէնին ճամլը գաբուսընտան, կիւզէրան իտէն հալլէրի թէմաշա իտիյօր իտի։

Պէրթին պուլունտուղու մէվգը իքի արգատաչըն հէր տիւրլիւ հարաքեաթ ու մուամէլաթընը կէօրմէյէ միւսաիտ իտի. տիվարէ տաեանմըշ օլան եազըխանէ գարշըսընա ի-սապէթ իթտիյինտէն, պունը բէք կիւզէլ կէօրմէքտէ օլ-տուղու կիպի, պու իքի արգատաչ պէյնինտէ ճէրիեան իտէն սէօզլէրիտէ հարֆը հարֆընա իշիտիյօր իտի.

Բօլիս միւֆէթթիշի Թէֆէր օտայա կիրուպ եազըխա-նէյէ եագլաշարագ.

— Իշթէ եազըխանէ . . . նէ վար իսէ պունըն իչինտէ տիր, տէմէսի իլէ, Ժօրժ.

— Պէն բէք գանաաթ հասըլ իտէմէյօրում, տէտի։

— Նիչի՞ն։

— Չիւնքի անահտարը իւզէրինտէ տիր, Բընէ Մուլէն պունըն իչինէ գըյմէթլի պիր չէյ գօյմամըշ տէմէք օլուր։

— Պա՛հ, պու պիր տըգգաթսըզլըգ, պիր ղաֆլէթ է-սէրի տիր. ինսան պազը արապա իչինտէ բաքէթլէր իլէ պան-գա գայմէլէրի տէ ունուտուպ պըրագըյօր. պէօյլէ չէյլէր պիւթիւն կիւն կէօրիւլիւր, պիղ հէման նէ եաբաճագ իսէք եաբմալըյըզ . . .

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, եազըխանէնին իւսթ գաբաղընը աչտը. Պէրթ, պիր սըրա ալթունլարընն բարլա-մագտա օլտուղունը կէօրիւնճէ, շու ֆիքիրտէ պուլուն-տու.

— Պունլարընն իսթէտիքլէրի բարա տըր. էվվէթ պուն-լար միւթլագա խըրսըզլար տըր . . . պէնիմ պուրատա պու-լունտուղումտան խապէրտար օլսալար, կէօրիւրլէրսէ, հիչ իքի պիր տէմէյիպ հէման էօլտիւրիւրլէր.

Կէնճ գըզ պու ֆիքր իլէ հէման օ տագըգատա ֆի-րար իթմէք իսթէտի. ֆագաթ աայիմա խէվֆ ու տէհշէթ-տէն միւէսսիր օլան մէրագա ղալէպէ իտէմէտի. պուլուն-

տուղու նօդթատա մըխլանտը դալտը, կէօզլէրինի պու իքի ալչագ մախլիւգտէն այըրամայօր իտի։

Պու ալթունլարա էլ պիլէ սիւրմէք չէօյլէ տուրսուն, տէօնիւպ պագմատըգլարընը կէօրիւնճէ, Պէրթին մէրագ ու հայրէթի թէզայիւտ իթտի։

Տիւդ, միւթթասըլ եազըխանէնին տէրէքլէրինի չէքէրէք պիր տըգդաթը մախսուսէ իլէ իչինտէ պուլունան շէյլէրի մուայէնէ իտիյօր իտի. սօլ թարաֆտաքի չէքմէլէրի պիրէր պիրէր եօգլատը, պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէտի. Նէօվպէթ սաղ թարաֆտաքի կէօզլէրէ կէլտի։ Ժօրժ, իւսթիւնտէքի պիրինճի կէօզի չէքէր չէքմէք շաշըրտը, պիրտէն պիրէ եիւզիւնտէ ալայիմի մէսէրրէթ բարլամաղա պաշլատը. էլինէ մավի քեաղըտտան մամուլ պէր զարֆ կէչտի քի, պու զարֆըն իւզէրինտէ եալընըզ շու պիր քէլիմէ եազըլմըշ իտի. «Ատալէթ»։

Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընտա մաղլում Բօլ լը Բէվվայէնին մէզար թաշընտա մահքիւք օլան պու քէլիմէ, օ զէմանէ դատար արատըղը շէյի էլէ կէչիրտիյինի պէտահէթէն իխթար իտիյօր իտի։

Ժօրժ, զարֆըն միւհիւրինի ֆէքք իտուպ քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ.

— Միւթլագա պու օ տըր, տէտի։

Հէման զարֆըն իչինտէն պուրուշմուշ պիր քեաղըտ չըդարտը, Թէֆէրին պիր քիւշէյէ վէ եիւքսէք պիր մահալէ պըրագմըշ օլտուղու ֆէնէրէ եագլաշարագ, շու սաթըրլարը օգումաղա պաշլատը։

«Ազիզիմ Ժօրժ.

«Եիրմի սէնէտէն պէրի թէրք իթտիյինիզ հալտէ հէնուզ պէրհայաթ պուլունտուղումա վագըֆ օլտուղունուզ զէման, շիւպհէսիզ ֆէվգէլատէ հայրէթէ տիւչար օլաճագսընըզ տըր. իհթիմալ քի պիր տէրէճէյէ դատար մէմնուն տա օլուրսունուզ, գարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթ իտէճէյիմ,

սիզի Բարիզտէ կէօրէպիլէճէյիմի գավիէն իւմիւտ իյլէրիմ։

« Պիզի եէքտիկէրիմիզէ նէ կիպի պիր մուդավէլէնին բապթ իթմիշ օլտուղունը ունութտունը՞զ մը։

« Զանն իթմէմ, ֆագաթ պու տա օլապիլիր . . . հաֆըզանըզտա օ տէրէճէ դուվվէթ եօգ իսէ, շու պիր գաչ քէլիմէ իլէ ֆիքր ու նազարընըզը մազիյէ իրճա իթտիրմէք պէնճէ բէք գօլայ տըր։

« - Գօնգօրտիյա մէյտանը. - Բօն Թուրնան. - Նէօյլի քէօբրիւսի. - 1827 սէնէսի սեպտեմբերինին 24 ինճի կիճէ։

« Շու քէլիմէլէր սիզէ պու իխթարը թէքրար իթմէյէ հաճէթ պըրագմազ վէ էվվէլճէ մէթրէսինիզ օլան Գըլօտիյայը, էսկի պիր տօսթ սըֆաթը իլէ գապուլ պույուրուրսընըզ, տէյի՞լ մի . . . »։

* * *

Տիւգ պու մէքթուպը օգուտուգտան սօնրա քէնտինի շաշըրարագ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ քէնտի քէնտինէ.

— Գըլօտիյա Վարնի, թա քէնտիսի, Բարիզէ կէլէրէք կէչմիշ զէմանլարա այըտ էսրարը քէշֆ իտէճէյինտէն պահս իլէ պէնի թէհտիտ իտիյօր. պու քեաղըտ տա օ ատէմին էլինէ կէչէրէք գըյմէթինի թագտիր իթմիշ, իշի անլամըշ վէ եախօտ անլար կիպի օլմուշ. թալիին միւսաատէսի իլէ պիթթէսատիւֆ էլէ սէրրիշթէ կէչիրմէմիշ օլսա իտիմ իշիմ պիթմիշ իտի, շիմտիյէ գատար պէլքի տէ մահվ օլմուշ իտիմ, տէտիքտէն սօնրա, բօլիս միւֆէթթիշինէ խըթապէն.

— Հագըգաթէն պէնի քէնտինիզէ միննէթտար իթմէյէ հագ գաղանտընըզ . . . պու ադշամքի խըտմէթինիզի էօմրիւմ օլտուգճա ունուտամայաճաղըմ, տէտի։

— Վէլինիյմէթիմ օլան պիր զաթըն խըտմէթինտէ պուլունմազա միւսաատէ իտէն թալիյիմի թագտիս իտէրիմ, ֆագաթ էֆէնտիմիզ, աֆվընըզա մաղրուրէն պիր շէյ արզ իթմէք իսթէրիմ. վագըթ միւսաիտ տէյիլ տիր, եազըխանէյէ վազ իտէճէյինիզ մէքթուպը իխթար իտէրիմ. պու

ատէմին մահքիւմիյէթի իչին պունտան գավի պիր տէլիլ օլամազ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, ճէպինտէն տէօրթ քէօշէ պիր քեաղըտ չըգարըպ իւզէրինտէ «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր օլան զարֆա վազ իթտիքտէն սօնրա, պու զարֆը եինէ ալմըշ օլտուղու մահալէ պըրագարագ.

— Իշթէ մէքթուպ պուրատա տըր, տէտի։

Պէրթ, պու ղարիպ հալլէրին հիչ պիրինի կէօզտէն գաչըրմայօր իտի. իւզէրի գըրմըզը միւհիր մումը իլէ թէմհիր իտիլմիշ օլան զարֆը ժօրժըն ալտըղընը կէօրտիւյի էսնատէ, ազ գալսըն ֆէրեատէ պաշլայաճագ իտի. թէէսիւր վէ հէյէճանը սօն տէրէճէյէ վասըլ օլմուշ իտի. քէնտի քէնտինէ.

— Պու ալչագճասընա պիր սըրգաթ տըր, պու ատէմին՝ էլէ կէչիրմիշ օլտուղու քեաղըտը թէպտիլ իտուպ եէրինէ պաշգասընը պըրագմագտա, միւթլագա պաղը էսրարը ղարիպէ վէ միւտհիշէ վար տըր, տէտի։

Պու սըրատա Թէֆէր, մահուտ միւսվէտէյի կէօսթէրէրէք.

— Պունը պուրատա պըրագմագ թէտպիրսիզլիք օլմա՛զմը, տէտի։

— Շիւպհէսիզ, շիմտի պու քեաղըտը մահվ իտէրիմ . . . տէյէրէք, հէման ֆէնէրի աչտը, քեաղըտըն պիր ուճունը շուլէյէ եագլաշտըրըպ եագմաղա պաշլատը։

Պէրթ, պու հալի կէօրիւպ իչին իչինտէ պաղը էսրարը միւտհիշէ օլաճաղընա պիր գաթ տահա գանաաթ հասըլ իթտի. քեաղըտըն էհէմմիյէթինի տահա զիյատէ թագտիր իտէրէք, հիտտէթինտէն հէման օ սըրատա քէնտինի ղայպ իթմէսինէ րէմագ գալմըշ իտի։

Թամ պու էսնատէ կէօզլէրինի իշղալ իտէն մէնզարէնին ղարիպ, իշիտիլմէմիշ վէ թասավվուրը նագապիլ պիր սուրէթտէ թահավվիւլի, քէնտինէ եէնիտէն գուվվէթ վէ ճէսարէթ վէրտի։

Խարիճէն հիւքմֆէրմա օլան ֆուրթունա վէ եաղմուր,

էվին թէմէլլէրինի սարսաճագ տէրէճէտէ շիտտէթինի արթըրըյօր իտի. պիրտէն պիրէ տըգդաթլա դաբանմըշ օլան տըշ դաբը աչըլտը, ուղուն վէ պէյաղ կէճէլիք էնթարիսի կիյմիշ պիր գատըն, իբէք կիպի սաչլարը ումուղլարը իւզէրինտէ տաղըլմըշ, եիւղի մօրարմըշ վէ կէօղլէրի ֆըրըլ ֆըրըլ տէօնմէքտէ օլտուղու հալտէ օտատան իչէրի կիրտի, էթրաֆընա պագտըգտան սօնրա, պուրայա գատար հալլէրինի պէյան իյլէտիյիմիզ պու իքի սէֆիլ վէ ալչագ մախլիւգըն պուլունտուգլարը իչ օտայա կիրտի.

Ժօրժ, պիրտէն պիրէ պու գատընը կէօրիւնճէ տիլխըրաչ պիր ֆէրեատ գօբարտը. քէնտինի ղայպ իթտի. էլինտէ եանմագտտ օլան քեաղըտա տըգդաթ իտէմէտիյի իչիւն ալէվ էլինէ գատար չըգտը. օ զէման ագլը պաշընա կէլտի.

Տիւգին զիհնի ղայէթ միւէսսիր ճանկիւտաղ պիր խաթըրէ բէրիշան իթտի քի, էվվէլճէ նէ տիւշիւնտիյինի վէ նէ եաբմագ իսթէտիյինի պիւսպիւթիւն ունութտը. նըֆսը եանմըշ օլան քեաղըտը էլինտէն պըրագըվէրտի, քեաղըտ թահտա իւղէրինէ տիւշտիւգտէն սօնրատա եանըյօր իտի.

Թէֆէրտէ պու հալլէրտէն պիր շէյ անլամայարագ շաշըրըպ գալմըշ իտի. քէնտի քէնտինէ.

— Շէյթան կիպի պու գատընն նէ՞րէտէն չըգտը կէլտի. զարիպ պիր շէյ... հալ ու թավրը մէճնունէյէ պէնզէյօր... տէմէքտէ իտի.

Հագըգաթը հալտէ պու մէճնունէ, եանի Ֆըրանսա այանընտան տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն տուլ զէվճէսի օլան պիչարէ էսթէր իտի.

Էսթէր օտայա կիրէր կիրմէզ, Ժօրժա տօղրու եիւրիւյէրէք.

— Պըրունվայէտէքի ատէմ, տէյու հայդըրմաղա պաշլատը.

Տիւգ խէվֆ ու տէհշէթլէ պիր ատըմ կէրի չէքիլտի, հէման Թէֆէրին գօլունտան թութուպ չէքէրէք վէ քէքէլէյէրէք.

— Կէլինիզ... չաբըգ կէլինիզ... պու քէնտիսի տիր... պունը թանըտըմ, արթըգ պուրատա պիր իշիմիզ գալմատը... կէլինիզ, տէտի։

Զէվալլը մէճնունէ իսէ, կիթտիքճէ թէզայիւտ իտէն հայրէթլէ սայըգլարճասընա մըրըլտանմագտա տէվամ իթտիքճէ, չու սէօզլէրի թէքրար իտիյօր իտի.

— Պըրունվայէտէքի ատէմ... դա՛թիլ... դա՛թիլ...

Տիւգ իլէ Թէֆէր, հէման գաբուտան չըգըպ մէրտիվէնին իւզէրինտէ ղայպ օլտուլար, թէլաշ իլէ ֆէնէրիտէ պըրագտըգլարը մահալտէ ունութտուլար։

52

Էսթէր, պիր իքի տագըգա գատար պուլուտուզու նօգթատա մէրմէրտէն եաբըլմըշ հէյքէլլէր կիպի սաքիթ պիր հալտէ գալտը, միւթէագըպէն պիրտէն պիրէ էյիլիպ եանմըշ օլան քեաղըտ թօղլարընը թօբլատը, սիյահ քիւլլէր իւզէրինտէքի գըղըլճըմլարա զարիպ պիր նազար իլէ պագտը. պունտան էսէր գալմայընճա պու քիւլլէրի, չօճուգլարըն սէվտիքլէրի օյունճագլարը սագլատըգլարը կիպի տվուճընը գաբայըպ կէօյսիւ իւզէրինէ վազ իթտի, պատէհու անճագ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ պիր շարգը մըրըլտանմազա պաշլատը. մուախխարէն օտատան չըգըպ կիթտի։

Զէվալլը Պէրթին վիճուտի խէֆվ ու տէհշէթլէ կեահ չայըր չայըր եանըյօր վէ կեահիտէ թիր թիր թիթրէյօր իտի, զիհնի պիր թագըմ տէհշէթէֆզա թազեիգի ալթընտա օլարագ, քէնտի քէտինէ.

— Ամա՛ն եա Բապպիմ, ույգուտա՞ն մը ույանըյօրում, աճէպա կէօրտիւյիւմ շէյլէր խէյա՞լ մը, եօգսա հագըգա՞թ մը տըր, տէտի։

Պու էսնատէ կէնճ գըղըն սիյմասըտա մէճնունէնին եիւ-

զիւնէ պէնզէյօր իտի. եիւզիւնտէքի սարըլըգ վէ հալինտէքի սիւքիւնէթ, քէնտիսինի հէյքէլ հալինէ գօյմուշ իտի.

Նագլ ու հէքեայէ իյլէտիյիմիզ մէնազիրի ֆաճիայը տէրին պիր սիւքիւնէթ թէագըպ իթտի. պու սիւքիւնէթին իմթիտատը կէնճ գըզա եալընըզ դալտըղընը իխթար իտինճէ, ղայէթ մուղթարըպ պիր հալտէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէմէքտէ տէվամ իտէրէք.

— Ա՛հ, եա Բապպիմ, նի՞չին զաիֆ, մահճուպ, գուտրէթսիզ պիր մախլուգըմ. պու ատէմլէր կէօղիւմին էօնիւնտէ Բընէ Մուլէնի սօյտուլար, մահվ իթտիլէր տէ, պու ճինայէթին մէնինէ միւդթէտիր օլամատըմ. ա՛հ աննէճիյիմ, աննէճիյիմ, սանա պու կէօրտիւյիմ չէյլէրի խապէր վէրտիյիմ ղէման աճէպա նէ՞ հալլէրէ տիւչար օլաճագսըն... տէտիքտէն սօնրա ճամլը գապինէտէն չըգտը վէ գարշըքի օտայա կէչիպ աչըգ պիր հալտէ պըրագըլան եազըխանէյէ թէգարրուպ իտէրէք.

— Օ գըյմէթտար քեաղըտը էլէ կէչիրիպ գուրթարամատըմ, հիչ օլմազսա պարի Բընէ Մուլէնին չու ճիւզվի սէրվէթինի մուհաֆազա իտէյիմ, պու սուրէթլէ պէլքի տէ քէնտիսինի մաղնունիյէթտէն գուրթարմըշ օլուրըմ. հիւքիւմէթ ատէմլէրինին կէլիպ պու բարալարը էլէ կէչիրմէլէրի հէր հալտէ շիւպհէյի տավէթ իտէր, տէյէրէք, չէքմէճէնին կէօղլէրինի գարըշտըրտը, ալթունը վէ իյրատ իչին վէրտիյի բարայա մուդապիլ ալտըղը մագպուղ էվրագընը ալտը, վէ պունլարը միւհրի ֆէքք իտիլուպ աչըլմըշ օլան զարֆըն իչինէ եէրլէշտիրտի. միւթէագըպէն քիւչիւք ֆէնէրին իչինտէքի իտարէ լամպասընը սէօնտիւրմէք իսթէտի. ֆագաթ պիրտէն պիրէ զիհնինէ վարիտ օլան պիր ֆիքիր պու թասավվուրընա մանի օլտու. չըգըպ կիտէն օ իքի ատէմին հէնուզ տըշարըտա դալըպ պիր քիմսէ օլուպ օլմատըղընը թէճէսսիւս իթմէքտէ պուլունմալարը միւհթէմէլ օլտուղունտան ըշըղը սէօնտիւրմէտի.

Օտատան չըգտը վէ էսթէրին աչըգ պըրագարագ չէ-

քիլիպ կիթտիյի տրշ գաբույա տօղրու իլէրլէտի. պու գաբույը քիլիտլէյէրէք անախտարը ալտրգտան սօնրա մէրտիվէնտէն էնմէյէ պաշլատը։

Խանէնին հէր թարաֆընտա տէրին պիր սիւքիւնէթ հիւքմֆէրմա օլտուղու հալտէ, պիչարէ Պէրթ, գալպի շիտտէթլէ չարբարագ գաբունընն գօրտօնընը չէքմէսի իլէ հէման ֆըրլայըպ սօգաղա չըգմասը պիր օլտու։

Ֆուրթունանընն, րուզկեարընն վէ շիմշէքլէրին շիտտէթի պիլնիսպէ ազալմըշ ֆագաթ եազմուր հէնուղ տէվամ իտիյօր իտի. Պէրթ խէվֆ ու թէլաշ իլէ էթրաֆընա պիր կէօղ կէզտիրտի, պիր քիւշէյէ թալիդ իտիլէն ֆէնէրին նիմ այտընլըղընտան, քէնտիսինի կէթիրիպ պիր սաաթտան պէրի պէքլէմէքտէ օլան 13 նօմէրօլը արապատան պաշգա պիր շէյ կէօրմէյինճէ, հէման արապայա տօղրու իլէրլէտի։

Իհթիյար Բիյէր Լօրիյօ, քէմէրլէրին ալթընտա աշաղը եօգարը կէզինիյօր վէ պաշլարընը էյիպ եազմուրտան կէօղ աչամայաճադ պիր հալէ կէլէն հայվանլարա միւթէէսսիւֆանէ պիր նազար իլէ պագըյօր իտի. կիւզէլ միւշթէրիսինին պու տէրէճէ կէճիքմէսի, պու սատըգ վէ նամուսլը ատէմին ճանընը էբէյիճէ սըգմագտա իքէն, Պէրթին կէլտիյինի կէօրիւր կէօրմէզ հայգըրարագ.

— Օ՛, մինի մինի հանըմճըղըմ ներէտէ գալտընըզ, արթըգ պէնիմ իլէ էյլէնմէք իսթէտիյինիզէ, հիչ կէլմէյէճէյինիզէ զահիպ օլմայա պաշլատըմ. պէն քէնտիմի տիւշիւնմէմ, ֆագաթ պու զէվալլը հայվանճըգլարընն սու իչինտէ գալտըգլարընը կէօրիւնճէ, տօղրուսը ճանըմ սըգըլմաղա պաշլատը, տէմէսի իլէ; Պէրթ քէքէլէյէրէք.

— Աֆվ իտէրսինիզ միւսիւ, պու գատար գալաճաղըմը զանն իթմէյօր իտիմ... նէ հալ իսէ, էմին օլունըզ քի հիչ պիր շէյ ղայպ իթմիշ օլմայաճագսընըզ, տէտի։

— (Հալիմանէ.) Հայտէ պինինիզ հանըմճըղըմ... ղայպ իթտիյիմիզ զէմանը գազանմաղա ղայրէթ իտէլիմ, ներէյէ գատար կիտէճէյիզ։

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա ։

— Թաամար, օ ճիվար պէնիմոէ սէվթիմ տէմէք տիր ։ լութֆէն էվին նօմէրօսընը խապէր վէրիրսիսինիզ ։

— Ախպայը նէրէյէ թէվդըճի իտէճէյինիզի պէն սիզէ խապէր վէրիրիմ ։

— Անլաամըմ . . .

Բիյէր Լօրիյօ հէման սըչըրայըպ մէվգըընա օթուրտու վէ իտարէչէրինի էլէ ալըպ եօլա տիւզէլտի ։

Տիւդ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյոտա , բօլիս միւֆէթթիչի իլէ պէրապէր Բընէ Մուլէնին ախարթըմանընտան չըդտըդտան սօնրա քէմալի սիւրաթլա մէրտիվէնտէն էնտի , մէրդում սօգաղա չըգար չըդմազ արդատաչընա խիթապէն ։

— Կէլինիզ , պու. խանէտէն պիր ան էվվէլ ուզադըշմադ խթէրիմ . . . տէյէրէ՛ք , Սէնթ-Անթուան սօգաղընա տօղրու օ աերէճճ սիւրաթլա եիւրիւմէյէ պաչլատը քի , բօլիս միւֆէթթիչի քէնտիսինտէն կէնճ օլտուղու Հալտէ արդասընատ բէ՛ք կէճ եէթիչէպիլիյօր խտի ։

Իչի խապիսլէր բէ՛ք աղ պիր ղէման զարֆընտա Բօնլուլ-Փիլիպ սօգաղընտա քհային Թէֆֆէրին խանէսինէ վասըլ օլտուլար . միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ , հէման արդատընտաքի սըրսըդլամ օլան էսկիսըրը չըդարըպ ատըլ էլպիսէսինի կիյտի , բէ՛ք տալկըն վէ միւթէֆէ՛քքիւր պիր Հալտէ պուլունույօր խտի ։

Թէֆֆէրտէ էլպիսէսինի թէպտիլ խտիյօր վէ տիկէր ճիհէթտէն արդատաչընը պիր սանիյէ նաղարը արդդտիրտան այըրմայօր խտի . պիր արալըդ տիւդէ .

— Տիւդ հաղրէթլէրի , միւսաատէ խտէրսէնիզ պիր շէյ սիւալ իտէճէյիմ , տէտի ։

— Շիւպհէսիզ , սօրտուկլուրսունուզ ։

— Օ մէճնունէ դատընա ատյըր . . .

Տիւդ , վիճուտի խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թիթրէտիյի Հալտէ .

— Է՛յ , տէյու մըրըլտանտը ։

— Զաթը ալինիզ պու դատընը թանըյօրմունընըզ։

— Էվվէ՛թ, թանըեօրում, տէտիյինիզ կիպի մէճնունէ տիր։ պիրտէն պիրէ կէլիպ կէօրիւնիւշի հագըգաթէն թէէսիրիմի մուճիպ օլտու, պէն պու դատըն վէֆաթ իտէլի էբէյիճէ պիր զէման օլտու զանն իտիյօր իտիմ։

— Հագըգաթէն հալինիզտէն միւթէէսիր օլտուղունըզ անլաշըլըյօր իտի. նէ հալ իսէ, պիզ շիմտի պիր խաթա իթմիշ օլտուգ . . .

— Նէ՞ կիպի։

— Պու դատընը օտատան չըգարտըգտան սօնրա գաբույը գաբամալը իտիք։

— Բէք տօղրու։

— Պու դատընըն զաթը այինիզի թանըմըշ օլմասընտան գօրգըյօրում։

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ չիւնքի տիվանէ տիր. պանա գաթիլ տէյու չըգըշտըղընը իշիթմէտինի՞զ մի, պունտան անլաշըլըր քի պիչարէ դատըն ատէթա սայըգլայօր, նէ տէտիյինի պիլմէյօր։

Թէֆէր սիւքիւթ իթտի, տիւդ ճէնապլէրի իսէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պիզ չըգըպ կիթտիքտէն սօնրա աճէպա պու դատըն նէ՞ եաբտը, նէ՞ օլտու, տէտի։

— Իհթիմալ քի Բընէ Մուլէնին իդամէթկեահընտա գալմըշ տըր։

— Շիմտի պու պիզճէ հայիզը էհէմմիյէթ պիր մէսէլէ տէյիլ տիր չիւնքի եարըն սապահ բէսմէն իճրա իտիլէճէք թահգըգաթտա սիզտէ պուլունաճագսընըզ, նէ օլտուղունը անլարըզ։

— Էվվէ՛թ, տիւդ հաղրէթլէրի։

— Հէման կէլիպ պանա մաչիւմաթ վէրմէլիսինիզ։

— Բօայալ մէյտանընտան այրըլըր այրըլմազ պիր տագըգա պիլէ վէֆթ իթմէքսիզին տօղրու տէվլէթխանէնիզէ կէլիրիմ։

— Շիմտի օ մէճնունէտէն սարֆը էֆքեար իլէ իչիմիզի տիւչիւնէլիմ, կէօզիւնիւզիւն էօնիւնտէ եագմըշ օլտուղում միւսվէտէտէ սիզէ տէֆաթլա պահս իթտիյիմ Գըլօտիյա Վարնինին, հէման պու կիւնլէրտէ Բարիզէ կէլէճէյինի օգուտում... պու գատընը Բարիզէ մուվասըլէթ իտուպ իթմէտիյինիտէ հէման անլամագ իսթէրիմ։

— Պունըն իչինտէ մախսուս պիր ատէմ թային իտէրէք զէնկին վէ էճնէպի սէյեահլարըն էնտիքլէրի պէօյիւք օթէլլէրի քեամիլէն արաշտըրըրըմ. պու գատըն Բարիզտէ պիր գօնագ պուլուպ եէրլէշմէզտէն էվվէլ, միւթլագա պիր գաչ կիւն արաթտըրաճաղըմ օթէլլէրտէն պիրինտէ պուլունաճագ տըր։

— Պու խուսուստա նէ լազըմ կէլիրսէ եաբընըզ։

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա տայըր պիր էմրինիզ վա՞ր մը։

— Պու իչ իլէ տահա զիյատէ օղրաշմագ պէյհուտէ տիր...

— Էօյլէ իսէ հէման պու կիճէ ատէմլէրիմէ իզին վէրէյիմ։

— Իպրաղ իթմիշ օլտուղունուզ ղայրէթ վէ իքտամ հադըգաթէն մէմնունիյէթիմի մուճիպ օլմուշ տըր, պանա իթտիյինիզ խըտմէթ բէք պէօյիւք տիւր... շունը գապուլ իտինիզ. պունըտա ալէլհիսապ օլարագ վէրիյօրում...

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, բօլիս միւֆէթթիշինին էլինէ քիւչիւք պիր չըզտան սըդըշտըրտը քի, իչինտէ պինէր ֆըրանգլըգ պէշ թանէ պանգնօթ պուլունույօր իտի. Թէֆէր մաէթթէշէքքիւր չըզտանը գապուլ իլէ աչըպ պագմագսըզըն ճէպինէ աթը վէրտի. տիւգ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Քէնտիմտէ բէք զիյատէ պիր մէճալսըզլըգ հըսս իտիյօրում, լութֆէն պանա պիր արապա պուլուպ կէթիրինիզ, պէն Սէն-Տօմինիգ սօգաղընա կիտէր իքէն սիզտէ Նօթըր Տամ տը Շան սէմթինէ կիտէրսինիզ, տէտի.

Պու իքի ալչագ մախլուգ պէյնինտէ պու սէօզլէր թէա-

թի օլունտուղու էսնատէ, Բիյէր Լօրիյօ տա պիր ան էվվէլ հայվանլարը ախըրընա կէօթիւրմէք արզուսը իլէ արապանըն սիւրաթընը արթըրըյօր իտի. Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա կիրուպտա 15 նօմէրօլու խանէնին էօնիւնէ կէլինճէ, Պէրթ արապանըն էօն ճիհէթինտէքի ճամլարը վուրմաղա պաշլատը։

Բիյէր Լօրիյօ տէրհալ արապայը տուրտուրթտը. կէնճ դըզ արապատան էնիպ արապաճընըն բարասընը վէրտիքտէն սօնրա, այրըճա պախշիշ տախի վէրիպ.

— Ալընըզ միւսիւ, թէշէքքիւր իտէրիմ, տէտի։

Տօգթօր Էթիյէնին ամուճասը, հէր թարաֆտան սուլար ադմագտա օլան շապգասընը ճիւզվի գալտըրարագ.

— Մինի մինի հանըմճըղըմ, պու թէշէքքիւր պանա այըտ տըր. իւշ ֆըրանգ պախշիշ, իշթէ պունա տէյէճէք եօգ, պէն եինէ պուրատան կէչէրիմ, պունտան պէօյլէ աշըգընըզ օլան էֆէնտիյի իլք տէֆա օլարագ կէօրմէյէ կիտէճէյինիզ սըրատա, սիզէ թէսատիւֆ իտէճէյիմի իւմիւտ իտէրիմ, տէտի։

Պէրթ պու սէօզլէրի իշիթմէյօր իտի. վալիտէսինին պուլունտուղու խանէյէ տօղրու իլէրլէմիշ իտի. հէնուզ արասը աչըգ օլան գաբուտան կիրէր կիրմէզ նէֆէսինի տօղրու մէրտիվէնտէ ալտը, Բիյէր Լօրիյօտա եօլունա տէվամ իտէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Ագրանը կիպի պու կիւզէլ միւշթէրիմտէ հագըգաթէն նազիք չէյ, նէ գատարտա գուրնազ, ֆագաթ նէ տէմէլի, սիննինին իգթիղասը տըր, տէմէքտէ իտի։

Մատամ լա Բէվվայէյէ կէլինճէ, պիչարէ գատըն ֆէվգէլատէ պիր թէլաշ վէ ըզթըրապ իչինտէ պիր միւտտէթ գըզընը պէքլէտի. զէվալլը վալիտէ, Պէրթին կէճիքմէսինին էսպապ ու հիքմէթինի տիւշիւնմէյէ պաշլատը։

Պիր սէպէպ պուլամայօր իտի. վագըթ պիր աղ տահա կէչինճէ, կեահ Պէրթին պիր ֆէլաքէթէ օղրատըղընա վէ կեահ Բընէ Մուլէնին խանէսինէ այագ պասար պասմազ,

բօլիս թարաֆընտան գուրուլմուշ պիր տուղաղա տիւշտիւ-յինէ ղահիպ օլույօր իտի։

Պիչարէ դատընճըաղ-պու միւհթէմէլ վէ ագլէ եագըն օլան ճիհէթլէրի տիւշիւնէրէք ղայէթ մէյուս պիր հալտէ, զէվճինին խաթըրէյի հայաթընը լէքէտէն գուրթարմագ, չէրէֆ ու նամուսընը իատէ իթտիրմէք սէվտասը իլէ վէ պու մագսատ ուղուրընտա, պիր տանէճիք գըզընըտա ֆէտա իթ-տիյինտէն տօլայը նէֆսինէ իթապ իթմէյէ պաշլատը. տը-շարըտաքի ֆուրթունանըն վէ եաղմուրըն շիտտէթիտէ ըզ-թըրապ ու մէյուսիյէթինի արթըրըյօր իտի։

Շէֆգաթլը վալիտէ նիւրիւքլէնէ սիւրիւքլէնէ բէնչէրէ-յէ թէգարրուպ իթտի, քեամիլէն խալի օլան սօգաղա պագ-տը, վիճուտինի նէօվպէթ աթէշի խաթիղա իթտի, զաթէն բէք զաիֆ օլան գալպինին չարբընթըսընա բէք կիւճ մու-գավէմէթ իտէպիլիյօր իտի գըզընը կէօրմէքսիզին էօլիւպ կիտէճէյինէ գանի օլտու վէ պիր արալըգ պիր թավրը խա-թիրհամքեարանէ իլէ էլլէրինի օղուշտուրարագ։

— Եա՛ Բապպիմ, ավտէթինէ դատար օլսուն եաշաեա-յըմ, էվլատըմը պիր քէրրէճիք տահա գուճագլամաղա օլ-սուն միւսաատէնի նիյաղ իտէրիմ, տէտիքտէն սօնրա, եինէ քէնտի քէնտինէ.

— ԱՀ, Պէրթ ավտէթ իթտիյի սըրատա պէնի հայաթ-տա պուլամայաճագ տըր, տէյու մըրըլտանտը։

Պու արալըգ սիւրաթլա պիր արապանըն կէլմէքտէ օլ-տուղունը կիւրիւլթիւսիւնտէն իշիթտի, խասթա դատըն պունտան ճէսարէթ ալարագ թէքրար բէնչէրէյէ թէգար-րուպ իթտի. արատան իքի տագըգա կէչէր կէչմէզ մէրտի-վէնտէ խաֆիֆ պիր այագ սէսի իշիտէրէք, գօրդուսընտան նէֆէս պիլէ ալամազ օլտու. պիրտէն պիրէ դաբու աչըլտը. Պէրթ, եիւզիւ պալմօմու կիպի սաբ սարը քէսիլմիշ օլտու-ղու Հալտէ օտայա կիրտի, տահա տօղրուսը ումուզլարընտաքի շալտան սուլար ադարագ քէնտիսինի օտանըն իչէրի-սինէ աթտը։

Պիչարէ վալիտէ եաթտըղը եէրտէն պիր վազի պիթապանէ իլէ գօլլարընը աչմըշ վէ կէնճ գըզտա գուճաղընա աթըլմըշ իտի. մատամ լա Բէվվայէ քէնաինի թօբլամաղա չալըշարագ.

— Պէ՛րթ, գըզըմ, նազլը չօճուղըմ... Նիչի՞ն աղլայօրսուն, եիւզիւն նէտէ՞ն պու գատար սարարմըշ, պիր ֆէլաքէթէ՞ մի տիւչար օլտուն, նէ օլտու չաբըգ սէօյլէ, տէյու քէքէլէտի:

Զէվալլը չօճուգ պօղուլմա տէրէճէսինտէ պուլունույօր իտի, վալիտէսինին պու սուալլէրինէ ճէվապ վէրմէք իսթէտի, ֆագաթ եալընըզ տուտագլարընը թահրիք իտէպիլտի, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյէ միւգթէտիր օլամատը. տուլ գատըն իսէ տահա զիյատէ խէվֆ ու թէլաշ իչինտէ գալըպ, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէվկիլի չօճուղում, ըէճա իտէրիմ սէօյլէ, ճէվապ վէր, պու սիւքիւթին պէնի գօրգուտույօր, նէ՞ վար, նէ՞ օլտու, տէյու հայգըրտը:

53

Պէրթ եինէ ճէվապ վէրմէք զայրէթինտէ պուլունտու, իքինճի տէֆա օլարագ պու զայրէթիտէ սէմէրէսիզ գալտը, անպէան ըզթըրապ ու հայրէթի՝ արթմաղտա օլան մատամ լա Բէվվայէ թէքրար.

— Բօայալ մէյտանընտա՞ն մը կէլիյօրսուն, տէյու սուալ իթմէսի իլէ, կէնճ գըզ թաստիգ մէգամընտա պաշը իլէ իշարէթ իթտի, Անժէլ իսէ, սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Բընէ Մուլէնին օտասընա կիրէպիլտի՞ն մի, տէտի:

— (Զաիֆ պիր սէտա իլէ.) Էվվէ՛թ:

— Եազըխանէյի պուլապիլտի՞ն մի:

— Էվվէ՛թ ։

— Արայաճաղըն զարֆը՞։

— Պունը էլէ կէչիրէմէտիմ։

— (Ֆէնա հալտէ պօղուլարագ .) Էլէ կէչիրէմէտի՞ն մի ։

— Զարֆտան մարֆտան էսէր գալմատը ։

— Նէ՞ օլտու քի . . .

— Եանտը ։

— Նէ՞ տէյօրսուն ։

— Էվվէթ, կէօզիւմ իլէ կէօրտիւմ։

— (Բէրիշան հալտէ աղլայարագ .) Արթըդ պուտա մահվ օլտու . ա՛հ ամանն եա Բապպիմ, իշթէ պու էն պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ տիր . . .

— (Վալիտէսինին պօյնունա սարըլարագ .) Սէվկիլի վալիտէճիյիմ, Ալլահ աշգընա օլսուն քէնտինիզի պէօյլէ զայպ իթմէյինիզ, ըէճա իտէրիմ ճէսարէթ ու մէթանէթինիզի մուհաֆա իտինիզ։

— Ղայրէթ իտէճէյիմ գըղըմ, ֆագաթ հէր հալէ վագըֆ օլմագ իսթէրիմ, Բօայալ մէյտանընտա նէ՞ վուգու պուլտու ։

— Բէք տէհշէթլի շէյլէր, վալիտէճիյիմ։

— Հէր նէ հալ իսէ պէն անլամալըյըմ. պէնտէն հիչ պիր շէյ սագլամա ։

Պէրթ , թիթրէք պիր սէս իլէ Բընէ Մուլէնին աբարթըմանընտա պուլունտուղու սըրատա թէսատիւֆ իյլէտիյի հալաթը միւտհիշէ վէ զարիպէյի սէօյլէմէյէ պաշլատը . պու հէքեայէյի տըգգաթը թամմէ իլէ տինլէմիշ օլան տուլ գատըն , քէրիմէսինէ .

— Օ գատըն , օ մէճնունէ , եանմըշ օլան քեաղըտըն քիւլլէրինի բաչալարընը ալըպ կէօթիւրտի՞ւ մի , տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ աննէճիյիմ։

— Պունը էլինտէն ալմագ վէ եախօտ քէնտիսինի թէագըպ իթմէք թասավվուրընտա պուլո՞ւնմատըն մը ։

— Օ էսնատէ խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ պուլունույօր իտիմ, շաշըրըպ գալմըշ իտիմ։

— Օ իքի ատէմ, Բընէ Մուլէնին մագպուղաթ վէ սէնէտաթը իլէ ալթունլարընըտա ալըպ կէօթի՞ւրմէտիլէր մի։

— Պունլար էօյլէ ատի խըրսըզլարա պէնզէմէյօրլար իտի. օ բարայա վէ սէնէտաթա պագմատըլար պիլէ, պունլարը պէն ալտըմ, հաթտա պու ալչագ մախլիւգլարտան պիրինին աչըպտա զարֆըն իչինէ պըրագտըղը քեաղըտըտա ալտըմ, պու քեաղըտըն՝ բէտէրիմին վագթը իլէ հիմայէ իթմիշ օլտուղու օ զէվալլը ատէմի տէրհալ մահքիւմ իտէճէյինիտէ, անլէր աչըգ սուրէթտէ գօնուշուր իքէն իշիթմիշ իտիմ։

Կէնճ գըզ պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն ճէպլէրինի պօշալթտը, ալթուն վէ կիւմիւշ սիքքէլէր իլէ պիր դաչ թանէ պանգ դայմէսինի վէ մագպուղաթ էվրագընը գարըշըգ պիր հալտէ մասանըն իւզէրինէ վազ իթտի. միւթէագըպէն գօյնունա սօգուպ սագլատըղը մավի Ինկիլիզ քեաղըտընտան մամուլ զարֆը չըգարտը քի, իւզէրինտէ տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն էլլէրինի թիթրէտէն վէ գալպինէ ֆէվգէլատէ իլգայի խէվֆ ու տէհշէթ իյլէյէն «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր իտի։ Պէրթ պու զարֆը վալիտէսինէ ուզատարագ.

— Իշթէ, տէտիյիմ քեաղըտ տա պու տըր, տէտի։

Մատամ լա Բէվվայէ հէման քեաղըտը զարֆտան չէքիպ չըգարտը, պու չըզկըսըզ պիր քեաղըտ օլուպ, սօլ թարաֆընտաքի քէօշէտէ գըրմըզը միւրէքէպլէ մաթպու պիր մէշէլէ վէ պիր խանչէր բէսմի պուլունույօր իտի. ալթընտա ատէթա վէ ֆէնա պիր եաղը իլէ եաղըլմըշ օլան շու սաթըրլար օգունույօր իտի։

«Շիւպէ բէյիսլէրի պիրէր պիրէր կէօրիւլէճէք վէ քէնտիսինէ բիյրէվ օլաճագլարը զաթըն, գարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթ իտէճէյի պիլտիրիլէճէք տիր։

«Հէր տիւրլի էսպապ վէ վէսայիթ եօլունտա օլուպ

պու պապտէքի թէշէպպիւսը մուհիմմէյէ մանի օլաճագ հիչ պիր հալ թասավվուր իտիլէմէզ։

«Իլք թէշէպպիւս պիր օբէրա կիւնիւնէ թէսատիւֆ իտէճէք տիր, շիւպէ ըէյիսլէրի ագշամտան խապէրտար իտիլէճէքլէրինտէն, գըյամէ հազըր պուլունաճագլար տըր։

«Էմր եախօտ բարօլա մէգամընտա իսթիմալ իտիլէճէք քէլիմէ շու տըր, «Բօմա վէ Լօնտրա»։

Մատամ լա Բէվվայէ պու տէհշէթլիւ քեաղըտը օգուտուդտան սօնրա.

— Ա՛հ եա Բապպիմ, պու նէ՞ ալչագլըգ տըր... Բընէ Մուլէնի մահվ իթմէք սէվտասընա տիւշմիւշլէր, պու քեաղըտ էվրագը իչինտէ զուհուր իթմիշ օլսա իտի, աըթըգ քէնտիսինին խաֆի պիր իթիֆագէ տախիլ պուլունտուղունա հէր քէսին գանաաթ հասըլ իտէճէքլէրի աշիքեար իտի. սատըգ վէ պիչարէ տօսթումըզըն խասմը ճանը օլան ատէմլէր աճէպա քի՞մլէր տիր, տէտի։

— Պիլմէյօրըմ վալիտէճիյիմ, եալընըզ պիրինին տիկէրինէ «միւսիւլը տիւգ» տէտիյինի իշիթտիմ... Ֆագաթ հէր իքիսինին շէքլ ու սիմալարը տա զիհնիմտէ հէքք օլուպ դալմըշ տըր, օն սէնէ եիրմի սէնէ սօնրա տա կէօրսէմ, տէրհալ քէնտիլէրինի թանըրըմ...

— Նէ՞ հալտէ, նէ՞ գըյաֆէթտէ պուլունույօրլար իտի։

— Պիրիսի էֆէնտի գըյաֆէթինտէ իտի, վէ տիւգ տէտիյիմին արգասընտա տա ամէլէ էլպիսէսի պուլունույօր իտի, լաքին պու ացըլ գըյաֆէթի տէյիլ տիր... մէքթուպը օգույան տա պու իտի քի արգատաշընա «Պու գատըն Բարիզէ կէլէրէք կէչմիշ պիր թագըմ վուգուաթը մէյտանէ չըգարըպ պէնի թէհտիտ իթմէք իսթէյօր, պու քեաղըտ տա օ ատէմին էլինէ կէչմիշ վէ գըյմէթ ու էհէմմիյէթինի թագտիր իթմիշ, թալիյին միւսաատէսի իլէ պունը էլէ կէչիրէմէմիշ օլսա իտիմ մահվ օլաճագ իտիմ» տէտի։

— (Ղարիպ պիր թէէսիր իլէ հայգըրարագ.) Պէօյլէ սէօյլէտի հա՛։

— Էվվէթ աննէճիյիմ, հարֆիյէն սէօյլէմէյօր իսէմ տէ, հագըգաթըն խիւլասասը պու տըր։

— Ա՛հ, Բընէնին հագգը վար իմիշ, պու մէքթուպըն Էհէմմիյէթինի բէք կիւզէլ թագտիր իթմիշ, պու մէքթուպը էլիմիզէ թէսլիմ իթմէք հագգըմըզտա բէք պէօյիւք պիր էյլիք օլաճաղընը պիլիյօր իմիշ. էյ վա՛հ, հայաթըմ պու մէքթուպա մէրպութ իտի, թէքմիլ իւմիւտիմ իշթէ օ մէքթուպտան իպարէթ իտի. ա՛հ գըզըմ, պու մէքթուպ սանա պաշգա պիր իսթիգպալ քէշֆ իտէճէք իտի... արթըգ պիր իւմիւտ գալմատը. էվվէթ, արթըգ հէր շէյ մահվ օլտու. ա՛հ, նէ՞ պէտպահտ ինսանլարըզ...

— Վալիտէճիյիմ, նի՞չին պու գատար մէյուս օլույօրսունըզ, նի՞չին ճէնապը Հագգըն լութֆ ու ինայէթինտէն պու տէրէճէ իւմիւտինիզի քէսիյօրսունըզ, պու քեաղըտըն միւնտէրիճաթը էլպէթտէ միւսիւ Բընէ Մուլէնին էզպէրինտէ տիր, հաբըսխանէտէն չըգտըղը զէման սիզէ սէօյլէյէճէք տիր...

— (Ազիմ պիր թէէսիւր իլէ.) Օ չըգմաղտան էվվէլ պէն էօլէճէյիմ...

— (Սէօզիւնի քէսէրէք.) Աննէճիյիմ, սուսընըզ, պէնի պէօյլէ պիր զէմանտա պիւսպիւթիւն ճէսարէթտէն մահրում իթմէ՞ք մի իսթէյօրսունըզ, պու տէրէճէ ֆութուր վէ մէյուսիյէթ նէ՞տէն իյճապ իտիյօր. սիզի նէ գատար սէվտիյիմի վէ սիզի սէվէն եալընըզ պէն օլմատըղըմը պիլիրսինիզ, սիզի իւչիւմիզ տէ սէվէյօրըզ, պիրինճիսի Բընէ Մուլէն, պունտան պաշգա պիր քիշի տահա վար...

— Պիր քիշի տահա՞ մը վար։

— Էվվէթ, օ տա պիրատէրիմի գուրթարմաղա մուվաֆֆագ ջլամատը իսէ տէ, սիզի մուհլիք պիր խասթալըգտան գուրթարան տօսթումըզ տըր, սիզի հագըգաթէն սէվտիյինի սէօյլէտի։

— Տօդթօր Էթիյէ՞ն մի։

— Էվվէթ։

— Հագդըն վար եավրում... պիղէ օլան մուհապէթ ու սատադաթընը պիղդաթ իսպաթ իթմիշ տիր, հագըդաթէն պու չօճուդ էյի պիր դալգէ մալիք տիր։

— Սէնի ասըլ էվլատըն կիպի սէվէյօր վէ սիզի վալիտէ աէյի եաա իտիյօր...

— (Թիթրէյէրէք.) Պանա վալիտէ մի աէյօր...

— (Դըզարարադ.) Էվվէթ... ֆագաթ նիչին ենինէ պու դատար թէլաշ իտիյօրսունըզ, տօղթօր սիզին իչին կիւզէլ պիր էվլատ օլամազ մը, քէնտիսի եանըմըզտա պուլունտուդճա մէսուտանէ եաշայապիլիրիզ...

Մատամ լա Րէվվայէ միւտհիշ պիր իսթըրէտէն զիհնինի պէրի իթմէք իսթէյօր կիպի էլինի անլը իւզէրինէ վազ իթտի վէ քէքէլէյէրէք.

— Ա՛հ... պու հագըդաթէ վագըֆ օլմազ պէնի դօրդուտուրյօր... տէտի։

— Անանէճիյիմ, նէ՞ անլատընըզ, հա՞նկը չէյ սիզի դօրդուտուրյօր։

— Էթիյէն Լօրիյօ սէնի սէվտիյինի իսթիւաֆ իթտի՞ մի...

— Ա՛չըդտան աչըղա սէօյլէմէտի, ֆագաթ հալ ու թավրը իլէ պունը իյմա իթտի։

— Եա սէն, սէն տէ քէնտիսինի սէվէյօ՞րմուսըն։

Պէրթ ճէվապ մէգամընտա սիւքիւթ իթտի. կիւզէլ չէհրէսինէ արըզ օլան դըղարթը արթըրյօր իտի. պաչընը էօնիւնէ էյտի. խասթա վէ պիչարէ գատըն իսէ, սուալինի թէքրար իլէ.

— Սէօյլէ՛, քէնտիսինի սէվէյօ՞րմուսըն, տէտի։

— Էվվէթ վալիտէճիյիմ, կէրէք Ա՛պէլ հագդընտա վէ կէրէք պիղիմ հագդըմընդա պու աէրէճէ էյլիք իթտիյինի, սատադաթի վէ ինսանիյէթի իպրազ իյլէտիյինի կէօրտիւյիմ կիւնահէն պէրի, հագդընտա դալգի վէ ճիտտի պիր մուհապէթ հասըլ իթտիմ։

Պիչարէ վալիտէ պու սէօզլէրի իշիտինճէ, թիթրէմէքտէ օլան էլլէրինի պաչընտան եօգարը գալընըրարադ։

— Ա՛հ, պէտպա՛հտ, պէտպահտ չօճուգ, տէմէք քի պու տէրէճէ ըղթըրապ վէ քէտէրիմ պանա քեաֆի տէյիլ իմիշ . . . պէօյլէ պիր ֆէլաքէթէ տէ օղրայաճագ իմիշիմ, տէմէսի իլէ, Պէրթ, վալիտէսինին կէնճ տօգթօրը նէ տէրէճէ սէվտիյինի պիլտիյի ճիհէթլէ, պու մինասիպէթսիզ վէ մաքիւս մուգապէլիյի, սէօյլէտիյի սէօզլէրին սույի թէֆսիր իտիլտիյինէ համլ իտուպ.

— Վալի՛տէճիյիմ, սէօզլէրիմի պաչդա եօլտա թէֆսիր իթտինիզ տէյի՞լ մի. ֆագաթ Էթիյէն Լօրիյօյը սէվմէքլիյիմ նէա՞էն հագգըմտա պիր ֆէլաքէթ վէ սիզին իչին տէ միւճիպի քէտէր օլաճագ իմիշ. պու սատըգ վէ նամուսլը ատէմին զէվճէսի օլուրսամ մէսուտանէ եաշայա՞մազմըյըզ, տէտի.

— Եա Բապպիմ, նէ՞ մէսուտանէ խայալ, զիհնի պէօյլէ մուհալաթ վէ խէյալաթ իլէ իշղալ իթմէմէլի տիր.

— Նիչի՞ն, նիչի՞ն, աննէճիյիմ, պանա պունըն սէպէպինի սէօյլէյինիզ, պէնի մէրագ իլէ էօյտիւրէճէքսինիզ.

— Հէյհա՛թ . . . սանա հիչ պիր շէյ սէօյլէյէմէմ չօճուղում, եալընըզ շու հագըգաթա վագըֆ օլ քի, պէօյլէ պիր սաատէթէ մազհարիյէթին, միւմքինի օլմայան պիր շէյի թէմէննի իթմէք գապիլինտէն տիր. զէվալլը չօճուգ, պէնիմ նազլը էվլատըմ, պիչարէ մասում, սէնին հայաթը մանէվիյէն զէհիրլէնմիշ տիր. սանա եէնի պիր իսթիդպալ քէշֆ իտէպիլէճէք եալընըզ պիր ատէմ վար տըր, օտա մահբէստէ օլուպ, պէլքի տէ մահքիւմ օլաճագ տըր. պունըն իչին էն պէօյիւք գուվվէթ տէ Բօայալ մէյտանընտաքի իգամէթկեահընտա պուլունան եազըխանէտէքի մէքթուպ իտի, օտա մահվ օլտու . . . իշթէ կէօրիւյօրսուն քի պիզիմ իչին իւմիւտի խէլաս ու սէլամէթ եօգ տըր, հա՞նկը թարաֆըմըզա պագսագ ֆէլաքէթ վէ մէյուսիյէթ եիւզ կէօսթէրիյօր. ա՛հ սէվկիլի եավրում, պաշընը էօնիւնէ էյիպ տիւշիւն, ագլընը պաշընա թօբլա . . . տուտագլարընա եագլաշտըրմըշ օլտուղուն օ լէզիզ շէրպէթին սօն տամ-

լասը զէհր ու ըզթըրապ աբր, հըսսիյաթը դալպիյենէ զալէպէ իթմէյէ չալըշ, կէնճլիք սայիդասը իլէ թութուլտուղըն պու սէվտատան ֆէրազաթ էթ, արթըդ Էթիյէնին խէյալը մուհապէթինի զիհնինտէն սիլ չըգար, չիւնքի անըն զէվճէսի օլապիլմէք՝ սէնճէ իմքեան խարիճինտէ պիր շէյ տիր։

Զէզալլը վալիտէ, պու սէօզլէրի սայըգլարճասընա պիր սիւրաթլա սէօյլէմիշ իտի աղ պիր զէման զարֆընտա եէքտիկէրինի թէագըպ իտէն սատմաթը միւտհիշէ քէնտիսինի պիւսպիւթիւն դուվվէթտէն տիւշիւրտի, սիւքիւթ իթտի, օթուրտուղու եէրտէ կիւճ հալ իլէ քէնտինի զապթ իտէ-պիլիյօր իտի։

Պէրթտէ խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ նէ եարաճաղընը շաշըրարագ, վալիտէսինին լիսանընտան իշիթտիյի պու սէօզլէրտէքի էսրար ու զարապէթի տիւշիւնմէյէ պաշլատը

Մատամ լա Բէվվայէնին իմթիտատը սիւքիւթի Պէրթի պիր դաթ տահա միւթէէսիր իյլէտիյինտէն, պիչարէ դըզ էլինի շիտտէթլէ չարբմագտա օլան գալպի իւզէրինէ վաղ իտէրէք.

— Տօդթօր Էթիյէնին զէվճէսի օլամայաճագմըյըմ. ա՛հ վալիտէճիյիմ, պէօյլէ պիր շէյին հիքմէթինի պանա սէօյլէմէզ իսէն, պէն նէ՞ հալլէրէ տիւչար օլուրում, պիր քէրրէ պուրայը տիւշիւն։

Մատամ լա Բէվվայէ քէրիմէսինին սէօզիւնի դաթ իտուպ, քէսիք պիր սէտա իլէ.

— Բէճա իտէրիմ, պու պահսէ նիհայէթ վէր, զիրա միւմքին տէյիլ սանա ճէվապ վէրէմէյէճէյիմ, տէտի։

— Պէնի թահտը մուհաֆազայէ ալան նամուսլը պիր ատէմ իլէ իզտիվաճըմա մանի օլան պու մէշում սըրտան պէնի խապէրտար իթմէյէճէքսինիզ, էօյլէ՞ մի։

— Պու իհթիմալ խարիճինտէ տիր։

Կէնճ դըզ զիհնէն բէք բէրիշան օլտուղունա տէլալէթ իտէճէք պիր թավրը զարիպ իլէ հայդըրարագ.

— Նէ՞ . . . Էթիյէնէ լայըգ պիր զէվճէ տէյիլ իսէմ, պունըն սէպէպինի անլամաղա նիչի՞ն սէլահիյէթիմ օլմասըն. ա՛հ, պու բէք զիյատէ պիր ինսաֆսըզլըգ տըր, պէն նէ՞ եաբտըմ քի . . .

54

Շիտտէթը հէյէճան ու թէէսսիւր իլէ քէնտինի զայպ իթմէք տէրէճէսինէ կէլմիշ օլան մատամ լա Բէվվայէ թէքրար գըզընըն սէօզիւնի քէսմէք իսթէտի, ֆագաթ Պէրթ, պու էսնատէ սէօզ տինլէյէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի. մաղրուրանէ պաշընը դալտըրմըշ, եիւզի գըզարմըշ վէ կէօզլէրի բարլամաղա պաշլամըշ իտի. միւթթասըլ տիլինէ վէրէրէք.

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պէն նէ եաբտըմ, սէպէպինի անլամագ իսթէրիմ, իշիտիյօ՞րմուսընըզ, պէն հէնուզ գըզըմ, շէրէֆ ու նամուսըմը իխլալ իտէճէք պիր գուսո՞ւր մը իթմիշիմ, պիր ֆէնալըզը՞մ մը կէօրիւլմիւշ, հէր էմրինիզէ միւթի պիր չօճուգ տէյի՞լմիյիմ, հէմշիրէլիք վազիֆէսինիտէ ատապը ինսանիյէ տայիրէսինտէ իյֆա ի՞թմէտիմ մի, բէտէրիմտէն ինթիգալ իտէն նամը լէքէտար իտէճէք պիր հալ ու հարաքէթտէ՞ մի պուլունմուշըմ, տէյօր իտի.

Տուլ գատըն, պաշընը էօնիւնէ էյէրէք գալպէն ֆէվգէլատէ մուզթարըպ օլտուղու հալտէ քէրիմէսինին սէօզլէրինի եալընըզ տինլէյօր իտի. սաֆֆէթ վէ թէհարէթը վիճտանընտան հէր սուրէթլէ էմին օլտուղը պու սէվիմլի վէ կիւզէլ չօճուղըն լիսանընտան չըգան հէր պիր քէլիմէ, զաթէն խարապ օլան գալպինէ պիր խանչէր կիպի թէէսիր իտիյիր իտի.

Պէրթ բէտէրինտէն տէ պահս իթմէյէ պաշլայընճա, արթըգ քէնտինի զապթ իթմէյէ միւգթէտիր օլամատը, թէտպիր վէ ի՞հթիյաթը զայպ իթտի, ագապինտէ նէտա-

մէթի մուճիպ օլան շու սէօզլէր պիլա իխթիյար տուտագլարը արասընտան ֆըրլայը վէրտի։

— Հէյհա՛թ . . . զէվալլը չօճուդ, էլան հայիզ օլտուղուն իսիմ՝ ասըլ բէտէրինին իսմի տէյիլ տիր . . .

Մատամ լա Բէվվայէ պու սէօզլէրի սէօյլէր սէօյլէմէզ իւզէրինէ կէլէն ֆէնալըղա ղալէպէ իտէմէյէրէք, օթուրմագտա օլտուղու իսկէմլէ իւզէրինտէն եէրէ տիւշտի. Պէրթ հէման այագլարընա դաբանըպ էլլէրինի թութարադ.

— Նէ՞ տէտինիզ, տէյու հայգըրտը։

— Հագըդաթը սէօյլէտիմ։

— Ասըլ բէտէրիմին իսմի իլէ եատ օլու՞նմայօրմույըմ։

Խասթա գատըն, ատէմը թաստիդ վէ ինքեար մագամընտա պաշընը դալտըրապիլտի. կէնճ գըզ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէվկիլի վալիտէճիյիմ . . . սէօզիւնիւզէ իթիմատ իթմէմէք պէնճէ օ դատար պէօյիւք պիր գապահաթ տըր քի, պունը հիչ պիր զէման գապուլ վէ իխթիյար իտէմէմ. պու ղարիպ վէ անլաշըլմազ սէօզլէրինիզ, իշին իչինտէ միւթլագա պիր սըրր օլտուղունը խապէր վէրիյօր. պունը սիզտէն սօրուպ անլամագ վազիֆէ վէ սէլահիյէթիմ տախիլինտէ տիր. Նէզաքէթը թապընըզա ինսանիյէթինիզէ իսթինատէն իւմիւտ իտէրիմ քի, պու լութֆը պէնտէն տիրիզ իթմէզսինիզ, սիւքիւթինիզ՝ պանա հագըդաթը տահա աչըգ սուրէթտէ պիլտիրիյօր, արթըգ պէնի իւզմէյինիզ, պունը լիսանէն տէ սէօյլէյի վէրինիզ, տէտի։

Զէվալլը վալիտէ պու էսնատէ տագըդատա պիր քէրրէ էօլիւպ տիրիլիյօր իտի, քէրիմէսինին թութմագտա օլտուղու էլլէրինի չէքիպ, տէհշէթլի պիր խաթըրէնին թազեիդի ալթընտա եանմագտա օլան ալնը իւզէրինէ վազ իթտի, քիլիալէմէ տէրէճէսինէ կէլէն տիշլէրի արասընտան շու սէօզլէր իշիտիլտի։

— Ա՛հ, մուհաֆազասընա իմթինա իյլէտիյիմ էսրար արթըգ պէնտէն թէպաիւտ իտիյօր . . . Ապէ՛լ, Ապէ՛լ, սէվ-

կիլի եավրում պէնի աֆվ էթ, եալան սէօյլէյէպիլմէք իչին քէնտիմտէ մէճալ վէ իդթիտար հըսս իթմէյօրում, սիւքիւթէտէ մէճալիմ գալմատը . . . էվվէթ, արթըդ հէր սուրէթլէ աճիզ պիր հալտէ պուլունույօրում.

Պիր գաչ տագըգա գատար կէօղ եաշլարը՝ սէօղ սէօյլէյէպիլմէսինէ մանի օլտու, եիւղի՝ կէօղլէրինտէն սէլ կիպի ագան եաշլարա միւսթաղրագ օլմուշ իտի, պիր աղ քէնտինի թօբլար թօբլամաղ սէօղիւնէ տէվամ իտուպ.

— Իշթէ գըզըմ, արթըդ օ տէհշէթլի սըրտան սէնի տէ խապէրտար իտիյօրում, էվվէլ էմիրտէ ճէսարէթ ու մէթանէթի մուհաֆազայէ չալըշարագ սէօղլէրիմի տինլէ, Մօնսթիյէ նամը բէտէրինին ասըլ իսմի տէյիլ տիր. զէվալլը պապաճըղըն, եաթաղը իչինտէ վէֆաթ իթմէմիշ տիր . . . տէտի.

Պէրթ, հէնուզ պիր շէյէ վագըֆ օլմատըղը ճիհէթլէ պու սէօղլէրտէն հիչ պիր մանա չըդարամատը. ֆագաթ հէր հալտէ միւտհիշ պիր հագըգաթա վագըֆ օլաճաղընը հըսս իտէրէք եիւզիւ մօսմօր օլտու վէ պօղուգ պիր սէտա իլէ.

— Բէտէրիմ եաթաղընտա էօլմէտի՞ մի, տէտի.

— Էվվէ՛թ, եաթաղընտա էօլմէտի.

— Օ հալտէ նէ՞րէտէ վէ նա՞սըլ էօլտիւ.

— Իտամ իտիլտի, գաֆասը քէսիլտի . . .

— Կէնճ գըզ, իշիտէնլէրին ճիյէրկեահընա թէէսիր իտէճէք տէրէճէտէ ճանխըրաչ պիր ֆէրեատ գօբարտը. հալինէ պագանլարըն պիրտէն պիրէ պայըլտըղընա զահիպ օլմամալարը գապիլ տէյիլ իտի. ֆագաթ պայըլմամըշ իտի, կէօղլէրի միւտհիշ պիր սուրէթտէ աչըգ օլտուղու կիպի, պուրնունըն տէլիքլէրինտէտէ տայիմի պիր հարաքէթ էսէրի կէօրիւլիյօր իտի. մէճնունանէ տէնիլէճէք տէրէճէտէ տալկըն պիր նազար իլէ վալիտէսինին եիւզիւնէ պագըյօր իտի. պիր միւտտէթ պու հալտէ գալտըգտան սօնրա, քէքէլէյէրէք.

— Իտամ իտիլմիշ . . . իտամ իտիլմիշ . . . նէ կիպի պիր

ճինայէթ իյդա իթմիշ տէ իտամ իտիլմիշ, տէմէսի իլէ, պիչարէ վալիտէ սաքիթ պիր հալտէ ճէվապ օլարագ.

—Պիր ճինայէ՞թ մի... քէնտիսի՞, բէտէրի՞ն մի..., ինսանլարըն էն ալիճէնապը էն նամուսլըսը օլան բէտէրին, ա՛հ եավրում, պունա ասլա իթիմատ իթմէ, պիչարէ՝ մասումէն վէ մազլումէն վէֆաթ իթտի, իչիթտի՞ն մի գըզըմ, տէտի.

—(Թէրէտտիւտ իլէ.) Մասումէն հա՛...

—Էվվէ՛թ, նէ՞ չարէ քի հագգընտա իտամ հիւքմի լահըգ օլտու, սօնրատա Սէն-Ժագ կէչիտինտէ իտամ իտիլտի... էվվէ՛թ, պիր սապահ պինլէրճէ խալգըն գարշըսընտա ճէլլատըն սաթըրը պաշընը ճէսէտինտէն այըրաը, օ սըրատա ըզթըրապ ու քէտէր իլէ տէլի կիպի պիր հալտէ պուլունույօր իտիմ. վիճուտիմտէ ճէվէլան իտէն գան, մէյլի ինթիգամ իլէ պէնի չայըր չայըր եագըյօր իտի. ղէվալլը պապանըզը պիր տահա կէօրէպիլմէք վէ սիզէ տէ պիր ֆիքրի ինթիգամ վէրմէք իչին Ապէլին տէ սէնին տէ էլլէրինիզտէն թութարագ, մէյտանը սիյասէթէ գատար կիթտիմ... սօնրալարը պու հարաքէթիմտէ, թէէսիւֆիմի արթըրմագտան պաշդա պիր ֆայիտէ պախշ իթմէտի... սէն հէնուզ չօճուգ իտին, պիր շէյ անլայըպ խաթըրլայաճագ սինտէ տէյիլ իտին. Ապէլ իլէ պէրապէր պու հալտէն սէնի խապէրտար իթմէմէյէ գարար վէրտիք, մուվաֆֆագտա օլմուշ իտիք. ֆագաթ իշթէ պու կիւն պիզզարուրէ սէնտէ հէր հալէ վագըֆ օլտուն... իմտի ճէնապը Հագգա նիյաղ էթ տէ բէտէրինին մասումիյէթի թէհագգուգ իթսին վէ էմրը ատալէթ եէրինի պուլսուն.

Պէրթ, հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլայարագ.

—Իսմի նէ՞ իտի, տէյու սօրտու.

Բօլ լը Բէվվայէ, քէնտիսիտէ, պիզտէ, պու իսմ իլէ եատ օլունույօր իտիք.

Կէնճ գըզ տիղ չէօքիւպ էլլէրինի օղուշտուրարագ, ղայէթ հազին վէ թիթրէք պիր սէս իլէ.

— Ա՜հ բէաէրճիյիմ, ղէվալը բէտէրճէյիմ, տէյու, մը՛ն, ըըլտաճատը։

— Մ՛աղլուա բէաէրին իչին ապլայալագ ճէնապը Հագ-դա նիյաղ էթ գըղըմ։

Մ՛ատամ լա Բէվվայէ պիր միւտաէթ սիւքիւթ իթթիք-ատէն սօնրա թէ՛քրար քէլամէ ադաղ իլէ։

— Փէնահիլէ պէրապէր մէղարա ալըդ կէօթիւրմէք իս-թէհիյիմ սըրըըն մուհաֆազաճընա մուվաֆֆագ օլամատըմ, իչթէ չիմտիաէ սէնի հէր Հալտէն խապէրսար իտէճէյիմ, տէյէրէք, ղէվալը գատըն ղէվճինին նէ՛ սուրէթլէ իթհամ իտիլտիյինի, եանի թաֆսիլաթը պիղճէ մալիւմ օլա՝ ղը իւզ-րէ Բօլ լը Բէվվայէնին, բարատընը չալմադ էմէլի իլէ Պը-րունվայէ ատգիօրը օլան ամուճասընըն գաթիլի սըֆաթը իլէ իտամէ մահքիմ օլտուղունը քէրիմէսինէ Հէքայէ իթ-տի։

Խասթա գատըն, Հաղին պիր սէս իլէ մէսէլէյի պիլէթ-բաֆ անլաթտըղտան սօնրա։

— Գըղը՛մ, կէրիչօրսըն քի պապան մատում վէ պիկիւ-նահ տըր։ Ֆագաթի պահար սիյահը պիչարէյի պու ֆէլաքէ-թէ օղրաթմըշ տըր, վէ յատանատաքի տէլիլէր վէ իմարէլէր քամիլէն ալէյհինաէ իտի, ղարարընթի իչինաէ պուլունտու-ղու Հալաէ էլինաէ բարա պուլունտօղ իտի։ Մէնգըյը ճի նայէթաէ էլինաէ դան պուլաշմըշ իտի։ օ ղէմանէ գատար իչի իլէ կիւճի իլէ վէ ատատը լինանիյէ տայիրէսինաէ Հա-չայըգ վագթի կէչիմէսի, պու իմարաթը ղահրէթյէ գարշը հիւքիւմիթ գալտը։ Էն սօնընատա ղէվճիմ, եանի բէտէրին օլան Բօլ լը Բէվվայէ իտամէ մահքիմ օճարաղ կէրատանընը ճէլլատա ուղաթմադ մէճպուրիյէթինաէ պուլունտը։ իչին իչինաէ ատըլ գաթիլ օլանլարվար իտի վէ օ նէրատա Հա-չայըգլար իտի։ միւթէվէֆտա պիրատէրինէ պէրապէր պուն-լարը բէ՛ր չօղ արատըգ, ֆագաթի թահարրիյաթը տագիմէ-միղին հիչ պիր տէմիրճիսինի կէօրմէտի՛ք։ Ապէճի՛յիմ, թէմամ թէմամ թէսլիմի ըտՀ իտէճէյի սըրատա բէտէրինին իատ-

յի չէրէֆ ու նամուսը իչին եալընըզ պաշըմա չալըշաճաղը-մը, պու մուդաատտէս վազիֆէյի իյֆայէ քիմսէյի թէշրիք իթմէմէքլիյիմի թավսիյէ իթտի վէ պունըն իչին պանա եէ-մինտէ իթտիրտի. մէճհուլ, տահա տօղրուսը ունուտուլմուշ պիր տօսթըն եէտը միւնթէգիմանէսինէ, Ապէլճիյիմլէ պէ-րապէր եիրմի սէնէտէն պէրի արատըղըմըզ տէլիլ վէ իմարէ-նին կէչտիյինէ վագըֆ օլունճա, պիր տագըգա դատար իւ-միւտ հասըլ իթմիշ իտիմ, պու, մահզա ճէնապը Հագդըն էրէրը գուտրէթ ու աթըֆէթի իտի. էվվէ՛թ, Բընէ Մու-լէնին էլինէ կէչմիշ օլան պիր մէքթուպտա, Պըրունվայէ տօգթօրընը գաթլ իտէն ատէմին շիւրէքեայի մէլանէթին-տէն պիրինին իսմի միւնտէրիճ իտի. Բօայալ մէյտանընա կիտուպ արայաճաղըն մէքթուպտա իչթէ պու մէքթուպ իտի. տէյինճէ Պէրթ, հայգըրարագ.

— Ա՛հ շիմտի, իչթէ շիմտի անլատըմ, տէտի. պիչարէ վալիտէ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Թէէսիւֆ օլունուր քի պու գաթիլլէրտէն պիրիսի պէօյլէ պիր մէքթուպ օլտուղունա վագըֆ օլմուշ, մէքթու-պը մահվ իթմէքլէտէ գանատթ իթմէյէրէք, եիրմի սէնէ էվվէլ բէտէրինի մահվ իթտիյի կիպի Բընէ Մուլէնին մահ-վընատա գաստ իթմիշ, արթըգ իւմիտի սէլամէթ կէօրէմէ-յօրում, շիմտիտէ պու տէրէճէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլու-շըմըն սէպէպինի էյիճէ անլատը՞ն մը . . . արթըգ բէտէրի-նին մասումիյէթ վէ մաղլումիյէթինի մէյտանէ չըգարապիլ-մէք իչին հիչ պիր իւմիւտ գալմամըշ տըր . . . տէտի.

Պու էսնատէ կէնճ դըզըն եիւղիւնիւ պիւսպիւթիւն ա-լայիմի եէս ու քէտէր իհաթա իթմիշ օլտուղու հալտէ.

— Արթըգ հիչ պիր իւմիւտ գալմատը հա՛. նէ՞ տէյօր-սուն աննէճիյիմ, պէն պու ատէմի կէօրտիւմ վէ պունտան պէօյլէ նէրէտէ կէօրիւրսէմ թանըրըմ, էվվէ՛թ, սիզի եէմին իլէ թէէմին իտէրիմ քի, պունլարը նէրէտէ կէօրսէմ թանը-րըմ. մէքթուպա կէլինճէ, պունընտա միւնտէրիճաթը Բը-նէնին էզպէրինտէ տիր, ասլա ունութմազ, պու կիւնլէրտէ

հաբըսխանէտէն չըգար , հանըմըզա կելիր վէ մէքթուպըն միւնաէրիճաթընը պիզէ սէօյլէր , էլիմիզէ լազըմ կէլէն սիլահլարը թէսլիմ իտէր . պունտան պէօյլէ հալընըզ պաչընա խֆասընա զայրէթ իտէճէյին մուգատտէս պիր վազիֆէյէ պէնտէ իչթիրաք իտէճէք , պունտան սոնրա պիրտաէրիմէ պէն վէքհալէթ իլէյէճէյիմ , տէտիկինտէ , մատամ լա Րէվվայէ ազիմ պիր թէէսիւր իլէ .

— Պէ՛րթ , նէ՞ իսթէյօրսուն , տէյու հայդըրտը .

— Նէ՞ իսթէյէճէյիմ բէտէրիմին ինթիգամընը ալմազ իսթէյօրում .

— Զէվալը չօճուգ , հալընըզ պաչընա նէ՞ հաբապիլէճէքսին .

— Պէլքիտէ պիր չէյ հաբամամ , ֆագաթ Րընէ Մուլէն իլէ պիրլէչիրսէք չօգ չէյլէր հաբարըմ . . . քէնտիսինի պէքլէյէճէյիմ , պանա ըէհպերլիք իտէճէք օ տըր .

— Իէք սօղրու սէօյլէյօրսուն նազլը չօճուղում , քէմալի արղու իլէ պէքլէտիյիմ սաաթ պէլքիտէ կիւնիւն պիրինտէ հուլուլ իտէր . բէտէրինին մէզարընա կիտէրիզ հէմ ղիյարէթ իտէր վէ հէմտէ օրատա ճէննապը Ալլահա հալվարըրըզ .

— (Քէմալի հայրէթլէ .) Բէտէրիմին մէզարը՞ մը , բէտէրիմին մէզարը վա՞ր մը .

— Էվվէ՛թ .

— Նէ՞րէտէ .

— Մօնթ Բարնաս մէզարլըզընատա , հաթտա Ապէլին մէզարընատա հագըն տըր .

— Մէզար թաչընա նէ՞ իամ հալտընըզ .

— Շու քէլիմէտէն պաչգա պիր չէյ հաղըլմամըշ տըր .

« Ա Տ Ա Լ Է Թ »

— Մահվ իթտիքլէրի մէքթուպըն զարֆը իւզէրինտէ մուհարրէր օլան քէլիմէ , էօյլէ՞ մի .

— Էվվէթ , օ քէլիմէ . . . Ֆիքիրտէ Լինէ օ տըր .

— Պտնա պու մէղաթը կէօթթէրէճէքմիսինիզ։

— Էվվէ՛թ, շայէտ պէն պու եադընտա վէֆաթ իտէճէք օլուրսամ, Բընէ Մուլէն պանա վէքեալէթ իտէր։

— (Վալիտէսինին էլինի էօրէրէք.) Վալիտէճիյիմ, բէճա իտէրիմ... պէօյլէ սէօղլէր սէօյլէմէ, նիչին պէօյլէ էօլիւմտէն պահս իտիյօրսունիզ։

— Զիւնքի խասթայըմ, չօգ զէմանտէն պէրի վէ բէք չօգ ըղթրրապէ տիւչար օլտում... արթըզ քէնտիմտէ եաշայաճագ հալ կէօրէմէյօրում...

— Պիզ սիզի դուրթարաճաղըզ։

Մատամ լա Բէվվայէ պիր սուրէթը մահզունանէտէ պօյնունը պիւքիւ վէրտի։

55

Տուլ դատըն, պիր միւտտէթ մահզուն մահզուն գըզընըն եիւզիւնէ պագըպ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէվկիլի գըզըմ... սանա զահմէթ վէրտիմ պէնի աֆվ էթ, սէնի պու վիճտանի ըղթրրապտան դուրթարապիլէճէյիմի պիլսէմ, պու եօլտա մաէլ մէմնունիյէ հայաթըմը ֆէտա իտէրիմ. սէնի բահաթսըզ կէօրտիւքճէ, պէն տահա բահաթսըզ օլույօրում, ֆագաթ նէ՞ չարէ, պու հիւքմի դատէր տիր. բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէ թէմիզլէնմէտիքճէ, սէվտա վէ մուհապէթ հըսսիեաթընտան դալպինի պէրի իթմէյէ չալըշաճագսըն, տօգթօր էթիյէնին զէվճէսի օլապիլմէք իչին հէր շէյտէն էվվէլ քէնտիսինի պու սըրտան խապէրտար իթմէք իդթիզա իտէր... պու իչինիզէ կէլի՞ր մի, տէտի։

— Ասլա՛, ասլա՛... իհթիմալ քի բէտէրիմին հագըգաթէն միւթթէհիմ օլտուղունա զահիպ օլաճագ տըր. պէն

խե պէրլե գատար չիւպհե հասըլ իմթիյինի խաթէմեմ . . .
խայրը , խայրը , հիչ պիր չէյտէն խապերսար օլմամասը
տահա կայըլըլը սըր . . .

— Տէմէք օլույօր քի պէնի աֆվ իտիյօրսունուն ,

— Վ.ալլահէհիյիմ , մէ յտանատ պֆվ իտուդ իմմէ յէճէք
պիր սեպեպ օլմատըղը կիպի , պէնիմ սէնի սեվմէքտէն պաշ-
գա պիր վարիմեմ եօղ սըր . . .

— Նօյլե խե կէչ պէնի պիր քերլե գուճապլա ,

— Մաեմմուռնիյէ անննէճիյիմ . . . հէմտե քեմալի իշ-
թիեագ վէ մուհապեմ իլէ . . .

Չէվաւլը վալիտե գօլլարընը աչըպ գըզընա ուպաթմադ
վէ գուճադլայըպ պագըրընա պատմադ խաթէտին ֆագաթ
պատֆը գուվվեմսիզլիյի պունա մանէ օլսուս . պիրա իմմի-
յար պաշը արգատընա թէմայիւլ իմտի , գալպինին չարըն-
թըսընա պիր ախպինէմ կէլսի . պէչարե գատընճըղազ ի-
քինճի տէֆա օլարա գ եինէ պայըլսը :

Պէրթ , մուչկիւլ պիր մէվզուա պուլունատուգունը կէօ-
րէէք գուվվէյի մանէվիյէ եռատըմը իլէ քէնտինի թօբրա-
տը , հէման վալիտէյինին ադըընը պաշընա կէթիրմէք իչին
լազըմ կէլէն էսպապե թէչէպպիւս իմտի . . . էլէրինի
թուքմատս , հէյրարէթի՝ չիատէթլի պիր նէօվպէթէ թուխու-
տուղունը իտապէը վէրիյօր իտի :

Էվէլ պէ էվէլ էսկատընը տէյիշտիպաի վէ պիր ազ կէօ-
պինի աչար աչմադ մուտաֆինէթ իտուդ եամատա եամթըր-
տը . տօգթօր Էմիլիէնին թէրթիպ իմմիչ օլսուդս իլաճը
սան տամղաճընա գատար իչիրտի , իլաճըն հիւնի թէէսիրի
ազ պիր ղէտան ղափըճընատա կէօրիւլտի , գէվաւլը գատընն
հէրարէթատէն , ատօքտիւյի կէօղ եաչլարընատան գըպգըրմըղը
օլան քիրբիքլերի եավաչ եավաչ դարնընը յօր իտի . Պէրթ ,
ույումադա պաչկատան վալիտէյինին եանընատա եալընըզ դալ-
տը , էֆքեար վէ թէսաւիվաթը մուտհիչէտէն պաչգա
քէնտիսինէ բեփադամ իտէն եօգ իտի , պէտապահտ գըղճը-
ղազ քէնտի քէնտինէ սեօյլեչէրէք .

— Մէճնունանէ պիր խայալէ էսիր օլմուշըմ, իշթէ օ տա պէնտէն ուզագլաշըյօր. . , կէնճլիյէ մախսուս օլան սէվտա վէ անը միւթէագըպ ֆամիլեա մուհապէթ վէ իրթիպաթը, պէնիմ իչին մուգարրէր տէյիլ տիր. ֆագաթ պու պապտէ ճէր տիւրլի զայրէթ վէ ֆէտաքեարլըգտան իհթիրազ իթմէմէլիյիմ. . . բէտէրիմին գանը նահագ եէրէ տէքքիւլմիւշ, ասըլ գաթիլլէր հալա հայաթտա վէ էլեէվմ ճէզատէն մէսուն պիր հալտէ պուլունույօրլար. . . էօմրիւմ օլտուգճա չալըշարագ էլպէթտէ բէտէրիմին ինթիգամընը ալմաղա վէ իատէյի նամուս ու շէրէֆինէ մուվաֆֆագ օլաճաղըմ, տէտի։

Կէնճ գըզ պու սէօզլէրի տէտիքտէն սօնրա այաղա գալգտը։ Բընէնին սէրվէթը ճիւզվիյէսի իլէ տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյճնըն պու հայրէթլի մաքինաճըյը իթհամ իթմէք կիպի պիր ֆիքրի զարազքեարանէ իլէ, քեաղըտլարընըն իչինէ գարըշտըրմըշ օլտուզու նօթանըն պուլունտուզու մասայա թէգարրուպ իթտի, պու նօթայը թէքրար նազարը միւթալաատէն կէչիրտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Պու սաթըրլարընը հէր պիր քէլիմէսի պիր քիզպ պիր ալչագլըգ տըր, պու քեաղըտ աշիքեար սուրէթտէ խապէր վէրիյօր քի, էվէլճէ բէտէրիմին վիճուտինի օրթատան գալտըրմըշ օլան պու ճանիլէրտէն պիրիսի, պու կիւն տէ պիր մասումը պու տիւրլի իֆթիրալար իլէ մահվ իթմէք սէվտասընա տիւշմիւշ. պու ատէմի, պու ճանիյի տէ կէօզիւմ իլէ կէօրտիւմ, արգատաշընըն «միւսիւ լը տիւդ» տէյու խըթապ իթտիյի ատէմ տիր, եանան մէքթուպա կէլինճէ, պու տա շէրիքը ճինայէթի թարաֆընտան կէօնտէրիլէն մէքթուպ իտի։ պու քեաղըտ պէնճէ գըյմէթտար տըր, պունը սագլարըմ, պէլքի տէ կիւնին պիրինտէ իշիմէ եարար . . . տէտի։

Կէնճ գըզ քեաղըտը թէքրար գաթլայըպ զարֆընտէ տէրունինէ գօյտու, իւզէրինի գըրմըզը միւհիր մումը իլէ միւհիրլէտի, Բընէնին բարա վէ սէնէտաթը իլէ պէրապէր պիր

տօլապա վազ իտուպ քիլիալէտիքտէն սօնրա իլավէյի մէ-
գալ իտէրէք.

— Շիմտի նէօվպէթ բէտէրիմին սաաղրդ տօսթը օլան
պու զաթըն հաբըսխանէտէն գուրթուլուպ չըգմասընա կէլ-
տի. աճէպա պու կիւնլէրտէ կէլիպ պիզի պուլապիլէճէ՞ք
մի, զիրա պէնիմ եէկեանէ մէտարը իսթինատըմ պու զաթ
տըր, եա՛ Բապպիմ, վալիտէմի պանա պաղըշլա, Բընէ Մու-
լէնի տէ տիւշմէնլէրինէ գարշը մուզաֆֆէր էթ, պու աճի-
զէ գուլունը տա ճէսարէթտէն մահրում պույուրմա, տէ-
տի.

Պէրթ, պաշընտան շապգասընը չըգարըպ պիր չէնկէլէ
իլիշտիրտի, ումուզլարընտան շալընը ալըպ գաթլատը վէ
պիրտէն պիրէ թէլաշլանըպ էթրաֆընա պագընարագ.

— Ա՛հ, պէնիմ պիր տէ մէտալեօնըմ վար իտի . . .
պունը կէօրէմէյօրըմ, աճէպա նէ՞րէտէ, սագըն աշաղըտա
տիւշիւրմիւշ օլմայըմ, տէտիքտէն վէ պիր միւտտէթ պէյ-
հուտէ արաշտըրտըգտան սօնրա.

— Արթըդ զայպ օլտուղը անլաշըլտը . . . պու պէնիմ
իչին նէ՞ պէօյիւք պիր քէտէր տիր, պու ֆէլաքէթտէն խա-
պէրտար օլտուղու զէման վալիտէմ տէ նէ՞ գատար քէտէր-
լէնէճէք տիր. զէվալլը Ապէլճիյիմիզին պունտան պաշգա
բէսմի եօգ իտի . . . ահ պու կիճէ պիզիմ իչին հէր սուրէթ-
լէ մէշում վէ տէհշէթամիզ պիր կիճէ տիր, տէտի:

Պէրթ, լաթիֆ եանագլարը իւզէրինտէ ագմագտա օ-
լան կէօզ եաշլարընը սիլտի. սաաթ եարը կիճէյի իխպար
իթտիյի էսնատէ, վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ արըզ
օլտու, վալիտէսինին եաթաղընա թէգարրուպ իտէրէք շէֆ-
գաթ վէ մուհապէթլէ ալնընտան էօբտիւ, գալպէն վէ ճիս-
մէն բէք զիյատէ մուզթարըպ վէ պիթապ օլտուղունտան,
պիր ազ բահաթ իթմէք իւզրէ կիթտի եաթաղընա ուզանը
վէրտի.

* * *

Պիր աղ տա արդամըզա տօղրու կէօղ կէդտիրբերէք Բօյալ մէյտանընտաքի խանէտէ, Բընէ Մուլէնին իզամէթկահընա գատար կէլմիշ օլան Էսմէրին, դըժէն եանան քեաղըտը ալըպ նէ եափտըղընը գարիյին քիւամէ խապեր վէրէճէյիզ։

Պու վէվալլը մէճնունէնին պիրտէն պիրէ կէօրիւնիւշի հադըպաթէն ճալիսըի իսթիւրապ իտի. Ֆափաթ պունըն աէպէպինի պիր տէրէճէյէ գատար պիլիյօրուզ։

Եօգարըտա իֆատէ իյէտիյիմիզ վէճհ իլէ 24 նօմէրօլը խանէնին գարշըսընտաքի կավ Ֆէնէրինին ալթընտա, միսթէվէֆա տիւդ Սիմ Սիմճնտըն պու-ղէվալլը տուլ ղէվճէսի, եանի Էսմէր, ժօրժըն եիւղինի կէօրիւպ պիր Ֆէրնատ դօրաւմրշ իտի։

Պիր թարաֆտան պօրա վէ Ֆաւլթաւնանըն չիատէթլէ նաւֆուզը, ահիկէր ճիհէթաէն պու ատէմին եիւղինի կէօրիւպ թանըյընը, ճիննէթ մարտաղընա միւպարէյա ձլտուղու հալտէ, եինէ քէնտիսինէ Ֆէվզէլատէ թէէսիր իմմիշ իտի։

Պիչարէ Էսմէրին, օ էնատէ եալընըզ «Պուռնվայէտէքի ատէմ» տէյէպիլմէսի տէ, պու թէէսիրին Ֆէվզէլատէլիյինի իրայէ իտէպիլիր հալէտաէն տիր։

Կիւյա զարիպ պիր հըսս, տիւչար օլտուղու հէր տիւրլիւ Ֆէլաքէթին աէպէպի պու ատէմ օլտուղունը քէնտիսինէ իհթար իտիյօր իտի։ Օղաւանլարըմընդա մալիւմ օլտուղը վէճհլէ Էսմէր պու խուսուսատա ալատանմայօր իտի։

Ջէվալլը մէճնունէ գատըն, կէօրտիւյի պու անէմին քէնտի պուլունտուղը խանէյէ կիտուպ կէլտիյինէ, ադլը պաշընտա պիր ինսան կիպի դանատաթ հասըլ իմտի. քէնտիսինի թէագըպ իմմէք, կէօղէմէք էմէլի իլէ օտասընատան չըգտը. իմիտալինատէրի օտայա կէչտի, աէրին պիր գարանլըգ իչինէ պուլունույօր իտի։

Աղըր աղըր եիւրիյէրէք գարույա գատար իլէրլէտի. նասըլ քի պիլիրիզ, մէզպուրէնին օտա խըտմէթինի կիֆա ի-

տէն մատմաձել Մարիկէթ , պու էնատե թչըդընը կիատ պուլմադ իչին ահէլէ չըգըպ կիթմիչ վէ գաբատըճատ աչըդ պըրագմըշ իտի ։

Էսթէլ , կիւրիւլթիւսիւզ բաժընըտըղ սըշարը չըգատըգտան ածնրա իւսթ գաթա ածղրու պիր գաչ ատամ ինլէրէտի , մէրհիվէն դալանըդ տէյիլ իտի . իլք գափէմէյէ այանդընը պատար պատմաղ առէրպու գուլագ գապաթմատը , պիր միւտէթ տինլէյճի , իւսթ գաթատա այագ սէալէրի իչիտիկյօր իտի . մէզպուրէ ապըր ապըր մէրտիվէնատէն չըգմադա պաչլատը ։

Պիր գաչ ադրըգատան պէրի պիհնինատէ հասըլ օլան բարագըգ պու էնատե պիլդէն պիրէ սէօնտի , մահվ օլտու , արթըգ նէ եարաթըմընը պիլմէյօր իտի . օտասընը , վէ բէք էսկի օլան մատամ Ամաթիսէն ինդամէթ կեահրընը տինչինն թէրը իթաիչինի պիլմէյօր , եալընըդ չըգըպ կիտիյօր իտի . ըզդաթամիզ սէտալէը հասըլ իտէն բուդիկեարատա պու պապատե քէնտիսինի թէչվիդ իտու իլէրույէ սէվգ իլէյօր իտի ։

Էսթէլ , տէօյտունճիւ գաթա վասըլ օլտու , զաթէն իւսթ գաթատա պու իտի . պիր գաչ գաթ տահա օրնուշ օլատա իտի , այագլարընատաքի գուվվէթ քէնտիլինճէ յէ գատար չըգըպ կիտէճէք իտի . մէրտիվէնին նիհայէթինէ գատար չըգընճա տուրատու , վէ պիր գաբունըն արտըղընատան ատրըմմըրագ պիր ըչըդ ինթինչար իթաիչինի կէօրտի . մէճնունէ չօճուգ կիպի մէրագ վէ թէչճէսիսէյէ գուլագընը գատ բույա եագլաչարընըգ տինլէյտի իսէ տէ հիչ պիր չէյ իչինմէտի . . . պիր գաչ տագըգտա ածնրա վէ թէչմամ չէ քինիպ կիթմէյէ տավրանատըղը սըրատա գաբույա տայանտը , գաբու ընըդդաթըն գաբանմամըշ օլտուղունատան հէման աչըլը վէրտի ։

Մէճնունէ էչիյի ախթայըպ կէչտի ժոթժ Տըլաթուվծախյօ իլէ բօլիս միւֆէթթիչինին նագաըրընատա խապախը վիճատա իթաիչի տագըգատա իչիթ պու զէման իտի ,

ժօրժըն ևիւղիւնը պու փուրեթլե տէ թէֆթար կէօրիւնճէ , բէրիչան օլան ֆինէնիտէն պիր բալըգըդ հասըլ օլսու ։

Էսթէրին պու սըչաաա սէօյլէտիյի օ իրի վէ ֆագաթ միդտէյը քելիմէ , Պըրաունվայէ սէյֆիէսինաէքիւ ֆաճիայը իմթիաւիլէտիյի իչին , Գըլօտիյա Վարնինին էսկի աչըդընը ֆեվգելատե խեվֆ ու ատէչէթե պիւչար իմմիչ իտի ։

Պունատան ասնրտարի վուդուփ պուլան հալէկ յոք , օդուդ յանլարընըզընն մալիւմի սիրդ ։

Տիւգ իլէ Թէֆէը , ժանտարմալար Թարաֆընատան թէ-ագըպ օլունան հայտուտլար կիպի ֆիքար իմթիքաէն ասնրա , էսթէր պէ ֆ եալըսը եանմըչ օլան միւավեսէյի ևէրաէն այըպ կէօյտիւնէ պատարադ տըշարը չըգաը , մէրտիվէնատէն էնտի վէ օտաչընա կիրուպ իւղերինատէն գաբուչը գաբատը . մէղպութէ նէ եաբալըզընատան վէ նէ կէօրութիւնատէն քիւվիյէն պի խապէր իտի . պիր սանատալէե իւղերինէ օմուրուպ կէօղէրինի գաբայարագ քէնտի քէնտինէ պիր Թագըմ մանատըզ սէօղէր սէօյլէմէյէ պաշլատըդը սըրատա , Մարիյէթ պուլունտուղու օտայա կիրտի ։

Օտա խըտմէթինի իչքա իտէն պու գատըն , աչըգընատան քէնտիսինի զեվճեդիյէ գապուլ իտեճեչինէ վէ էղհեր ճիհէթ մէտուտանէ եաչայտաճաղընա տայըը սէօզ ալտըզընատան , սեվինճինատէն նէ եաբաճաղընը պիլմէյօր իտի ։

Սէլըմուտ ինսանլարը վէ խուսուսի իլէ պիր մէճնուդ նէյի մէմնուն իտեճէք պիր սոպրէթտե լամպայը եադըպ օտայը Թէնվիր իմթիքատէն ասնրա էսթէրին էօնիւնէ պիրազ Թատամ հաղըրլայըպ կէթիրտի ։

Մատամ Սմատիս օբէրատան ավետինտե հեր իչին եօդ ըը իլէ Թեվիյէ իտիլտիյինի կէօրէրեք , Թէնպիհաճընա բայէթ իլէտիյինատէն տօլայը կէնճ խըտմէթճիսինէ պէյանը մէմնունիյէթ իլէտի , պու խանէդե կիւղերան իտէն հալաթը ղարիպէտէն էվին իչինտե հիչ պիր քիմսէ խապէրտար օլմամըշ իտի ։

Էսթէր, էլպիսէսինի տէյիշտիրէճէյի սըրատա գօրսաժընըն արասընտան եանըգ քեաղըտ բարչասընը թէքրար էլէ կէչիրտի, հայրէթլէ պիր քէրրէ պագտըգտան սօնրա գօնսօլըն իւզէրինէ վաղ իտիլմիշ օլան կիւմիւշ պիր մահֆազանըն գաբաղընը աչըպ իչինէ աթը վէրտի.

* * *

Էրթէսի կիւնի սապահլէյին ալաֆըրանկա սաաթ սէքիզէ չարեէք գալարագ, Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսի էօնիւնտէ պիր արապա տուրտը.

Տէօրթ քիշի իսթիապ իտէպիլէն պու արապատա իւչ ատէմ պուլունույօր իտի. պունլարտան պիրիսի Թէֆէր օլուպ տիկէր իքիսիտէ մայէթը էֆրատը իտի.

Արապաճըն եանընտա օթուրան բօլիս նէֆէրի հէնուղ թըրմանըպ էնմէքլէ մէշղուլ իքէն, Թէֆէր սըչրայըպ էնտի, քէնտիսինի թանըթաըգտան սօնրա տօղրու հաբըսխանէնին գալէմ օտասընա կիթտի. հէր ճիհէթլէ ուսուլինէ միւթապըգ օլան էմրինի իպրազ իտինճէ, զապթ քեաթիպի.

— Բէք կիւզէլ, պուրատա պէշ տագըգա գատար պէքլէյինիզ, շիմտի իսթէտիյինիզ ատէմի կէթիրիրլէր, տէտի.

Ֆիլ հագըգա արատան պէշ տագըգա գատար պիր զէման կէչմէքսիզին, հաբըսխանէնին իչէրիսինէ կիրմէք իչին մէտխէլ վէ միւթթասըլ օլան գաբու աչըլարագ Բընէ Մուլէն զուհուր իթտի.

ԽԻԹԱՄԸ ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԷԼ

ՇԷՐԱԻԹ

Պին Պիր Մալիւմաթ նամ իչտալէ ճիւզ պէ ճիւզ նէչր օ-լունուսպ գըսաիարա թագսիմ օլունմուշ սըր քի , տէօրթ ճիւզ պիր եէրսէ օլարագ պիր գըսմ իթիպարը իլէ գըրգար բարայա սաթը-լաճագ սըր :

Թաչրալար իչին բօսթա իւճրէթի պիղէ այըտ օլարագ , հէր պիր գըսմը 40 ար բարայա կէօնտէրիլէճէք վէ բօսթա բուլուս սաիի գաալուլ իսիլէճէք տիր :

Պիպէրեան մաթպաասրնցա բապ վէ ֆիրուխթ օլունան էիբաալար .

Բօմանլար	Միւէլլիֆ	Միւթէրճիմ	ձիլտ	Դ.Դ.
Սէրսէրի եահուտի (Մուսավվէր)	Էօժէն—Միւ	Դ. Միհքէչէան	6	80
Բարիսին Հ. էսրարը	Վիտոգ	»	2	35
Պէօյիւք եիւրէք	Բօլ տ'էկռըմօն	»	4	50
Թիւրլիւթօն	Րէնէմէզրուա	»	2	25
Ղարիպ պիր սըրը (Տրիանէնին սըրրը)	Բիէր Նինուա	Ա. Ալիք	2	40
Ճինայէթ մահսուլը	Ամօլֆ Պըլօ	»	2	20
Բէտի կէօզիւ	Ֆ. Պուակօպէ	»	1	20
Նէթիճէի մէրամ	Ժօրժ Օնէ	»	1	12
Էքմէքճի խաթուն	Ֆ. Մօնթէրէն	Յ. Թօլայեան	6	60
Բարիս Ֆահիալարը	»	»	4	70
Բարիս զարախլի	»	»	3	60
Իւչ միլեօն Ֆրանգ թրախտուա	»	»	2	40
Պին պիր կէճէ	Ս . Տը Սագի	Արտաճեան	4	40
Եիրմի պին Ֆարապա տէնիզլէր ալթընտա սէյահաթ	Ժիւլ Վէրն	»	2	25
Կիպլի աաա	»	»	1	15
Մէքսէն կիւնէ տէվ-րը ալէմ	»	»	1	10
Բարիզէ Ամէրիգալը	»	»	1	15
Պիքէս (Ֆամիլեատան մահրումիյէթ	Էքթօր Մալօ	»	2	25
Ամէրիգանըն քէչֆի		»	1	16
Կիւզէլ Անժէլ	Բ. ասիւ Թէրայլ	»	2	40
Ֆանիէլին էսրարը	Ժ. տը Կաստէլին	»	1	15

ՔՍԱՎԻԷ ՏՐ. ՄՕՆԹԷՐԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

Ե Է Թ Ի Մ Է

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապաճեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Չագմագճըլար եօգուշու Զիւմպիւլլիւխան Ն. 18-19
)(1894)(

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷԲԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

ԱՐԱՊԱ

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

ԵԷԹԻՄԷ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապաճեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Զագմագճրյար եօգուշու Զիւմպիւլլիւ խան Ն. 18-19
)(1894)(

Բ—30

ՊՐՈՄ

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՀԱՏՈՐ ՄԱՍՆԱՎՈՐ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

Ե Է Թ Ի Մ Է

1

Բընէ Մուլէն, քէնտիսինի ալըպ կէօթիւրմէք իւզրէ կէլմիշ օլան Թէֆէրի տէրհալ թանըտը, գաշլարընը չաթըպ ղայէթ թահգիրամիզ պիր նազար իլէ սիւզէրէք.

— Եինէ սի՞զմիսինիզ միւսիւ, խանէմի թահարրիյէ սիզի՞ մի մէմուր իթտիլէր, տէմէսի իլէ, Թէֆէր, միւսթահզիյանէ կիւլէրէք.

— Էվվէ՛թ, պէն մէմուր օլտում, տէտի.

— Բէք կիւզէլ, պու իշէտէ սիզի մէմուր իթտիքլէրինտէն տօլայը ամիրլէրինիզի թէպրիք իտէրիմ, տօղրուսը բէք իսապէթ իթմիշլէր տիր...

— Պու իշէ պիզզաթ վուգու պուլան թալէպիմ իւզէրինէ մէմուր օլտում. չիւնքի սիզի թէվգըֆ իթտիյիմ զէման բէք սէրպէսթ սէօյլէյօր իտինիզ... պագալըմ խանէնիզտէ նէ եօլտա տավրանաճագսընըզ, պունըտա կէօրմէք իսթէյօր իտիմ. նէ հալ իսէ վագթիմիզին միւսաատէսի եօգ տըր, էլլէրինիզի ուզատընըզ...

— Նէ՞ եաբաճագսընըզ։

— (Ճէպինտէն պիր քէլէբճէ չըգարարագ.) Գանունէ թէվֆիգէն պու պիլէզիյի . . . էլինիզէ թագաճազըմ, օ զէման սիզտէ ֆիրար սէվտասընտան ֆէրաղաթ իտէրսինիզ, պիզտէ էմին օլուրուզ։

Բընէ պու սէօզլէրի իշիտիր իշիթմէզ մօս մօր քէսիլտի, միւթէագըպէն գըզարաը պօզարաը վէ պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիլէրէք.

— Խըրսըզ կիպի պանա տա՞ մը քէլէբճէ թագաճագսընըզ, տէտի։

— Նէ՞ եաբալըմ, պէօյլէ էմր օլունմուշ տըր։

— Ֆագաթ պու հարաքէթինիզ բէք զալիմանէ տիր, պու խուսուստա բրօթէսթօ իտէրիմ։

— Սիզ իսթէտիյինիզ գատար բրօթէսթօ իտինիզ, ֆազլա սէօզ լազըմ տէյիլ, շիմտի պանա իթաաթ իտէճէքսինիզ, զիրա գանուն պէօյլէ հիւքմ իտէր։

Բընէ Մուլէն, Թէֆէրին թավր ու հարաքէթինտէն սէօզիւ ուզաթմագ պէյհուտէ օլտուղունը վէ պիլ ախիրէ քէնտիսինի միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունտուրաճազընը անլայարագ սիւքիւթ իթտի, պաշընը կէօյսիւնէ տօզրու էյտի վէ էլլէրինի ուզաթտը, Թէֆէրին էլինտէ թութմագտա օլտուղու քէլէբճէ ուզատըլան էլլէրէ թագըլտը, պատէհու արապայա պինտիլէր։

Բընէ Մուլէն արապանընն պիր քէօշէսինէ պիւզիւլէրէք էսնայի բահտէ Թէֆէր իլէ հիչ պիր սէօզ թէաթի իթմէտիլէր. սաաթ սէքիզ պուչուգ բատտէլէրինտէ արապա Բօայալ մէյտանընտա 24 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ տուրտու. ասայիշ բէյիսի, բէֆագաթընտա մէրքէզ բօլիս գօմիսէրի օլտուղու հալտէ գաբուճը գատընընն օտասընա կիրմիշ իտի. պունլար մէվգուֆընն վիրուտինէ ինթիզար իտիյօրլար իտի։

Գաբուճըլըգ խըտմէթինի իյֆա իտէն մատամ Պիժօ, Բընէ Մուլէնին պիր գաչ կիւնտէն պէրի զայպուպէթ իթ-

տիյինէ վագըֆ իտի, ֆագաթ էօյլէ քէնտի հալինտէ կէօրիւնէն քեամիլ պիր ատէմին թէվգըֆ իտիլէճէյինի ասլա խաթր ու խէյալինէ կէթիրմէմիշ իտի. պու ճիհէթլէ ատլիյէ մէմուրլարընը կէօրիւնճէ, էվվէլ էմիրտէ բէք զիյատէ խէվֆ ու իհթիրազէ տիւչար օլտու, գաբուճը պիր գաչ սէօզ թէաթի իյլէտիքտէն սօնրա պու մէմուրլարընն սէպէպը զիյարէթլէրինի անլատը. լաքին Բընէ Մուլէնին մալիւմի օլան հալ ու թավրը իլէ թէվգըֆը արասընտա պիր մինասիպէթ կէօրէմէյինճէ հայրէթի ան պէ ան թէղայիւտ իյլէմէքտէ իտի. ասայիշ բէյիսիտէ պունըն ֆարգընտա օլարագ.

— Էմինիմ քի պու միւսթէճիրինիզ խըրսըզ տէյիլ տիր... տէտի.

— Ամանեա՛ Բապպիմ, խըրսըզ օլմատըղը հալտէ նիչի՞ն հաբս իտիլիյօր, եօգսա պիրիսինի՞ մի գաթլ իթտի.

— Պու ատէմ նէ խըրսըզ վէ նէ տէ գաթիլ տիր.

— Մատէմ էօյլէ իսէ նիչի՞ն հաբս իտիյօրսունըզ.

— Չիւնքի քէնտիսինտէն պաղը ճիհէթլէ շիւպհէ իտիլիյօր.

— Նէ՞սինտէն շիւպհէ իտիլիյօր.

— Սէրսէրի մագուլէսինտէն պուլունմասը միւհթէմէլ տիր տէ...

Պու սէրսէրի քէլիմէսի մատամ Պիժօյը օ տէրէճէ գօրգութտը քի, խանէլէրինտէ պէօյլէ թէհլիքէլի ատէմլէրին պուլունմասը, պիչարէ գատընըն էվէլ էմիրտէ թէէսիւֆինի մուճիպ օլտու, ֆագաթ Բընէ Մուլէնին շէքլ ու սիմասընը օ անտէ կէօզ էօնիւնէ կէթիրէրէք, պու հալիմ վէ սէլիմ զաթըն հիչ պիր հալ ու թավրընտա ֆէնա ֆիքիրլի պիր շէյ օլտուղունա տէլալէթ իտէճէք պիր իմարէ կէօրմէյինճէ, ասայիշ բէյիսինին պու եօլտաքի սէօզլէրինէ գարշը բըրօթէսթօ իթմէյէ գալգըշաճագ իքէն, հէման օ սըրատա թէֆէրլէ արգատաշլարը գաբուտան իչէրի կիրտիքլէրի իչին սիւքիւթ իթտի. ասայիշ բէյիսի իլէ բօլիս մէրքէզի գօմիսէրի պունլար իլէ պիրլէշէրէք մէրտիվէնլէրտէն չըգմաղա տավ-

բանտըլար. մատամ Պիժօ տա պու զաթլարը թէագըպ իթ-
տի. Բընէնին թահտէլ հըֆզ կէթիրիլտիյինի կէօրիւնճէ
թէէսիւֆի իյմա իտէր պիր սէս իլէ.

— Ա՛հ զավալլը միւսիւ Բընէ, սիզին օ սէրսէրիլէրին
իչինէ գարրշմագ նէ վազիֆէնիզ իտի, տօղրուսը պունա բէք
զիյատէ թէէսիւֆ իտիյօրում, պու հարաքէթինիզ
սիզի իշթէ պու պէլալարա կիրիֆթար իթտի, տէմէսի իւ-
զէրինէ, Բընէ ասլա միւթէէսիր օլմայարագ վէ կիւլէրէք
գաբուճը գատընը էլինի սըգտըգտան սօնրա.

— Ինանմայընըզ մատամ, պու մէմուրլար թէվգըֆըմ-
տա խաթա իթմիշլէր տիր, շիմտի իգամէթ կեահըմ թահար-
րի իտիլէճէք տիր. պիր շէյ պուլամայաճագլարընա գա-
թիէն էմին օլտուղում իչին պու կիւն եարընսէպիլիմ թախ-
լիյէ իտիլէճէք տիր, տէտի.

Բընէնին, մատամ Պիժօնըն էլինի սըգմագ իւզրէ քէն-
տի էլինի ուզաթմասը, էլպիսէսի ալթընտա կիզլէնմիշ օլան
քէլէբճէյի մէյտանէ չըգարտը, մատամ Պիժօ պունը կէօ-
րիւնճէ պիր իքի ատըմ կէրի չէքիլէրէք.

— Աման եա Բապպիմ, քէլէբճէ... տէյու հայգըրտը.
Բընէ իսէ մահզունանէ պիր նազարլա ասայիշ ըէյիսինին
եիւզիւնէ պագարագ.

— Էվվէթ գաթիլլէրէ, խըրսըզլարա թագըլան քէլէբճէ,
տէտիքտէն սօնրա, ասայիշ ըէյիսի իլէ մէրքէզ բօլիս գօմի-
սէրինէ խըթապէն.

— Էֆէնտիլէր, ըէճա իտէրիմ պու մուճիպի ար օլան
ալաթը էլլէրիմտէն չըգարընըզ, նամուսըմ իւզէրինէ եէմին
իտէրիմ քի ֆիրար իթմէյէճէյիմ, տէտի.

Ասայիշ ըէյիսի, Բընէնին էթրաֆընը իհաթա իթմիշ
օլան բօլիս նէֆէրաթընա իթտիյի իշարէթ իւզէրինէ էլլէ-
րինտէքի քէլէբճէ չըգարըլտը. բօլիս գօմիսէրի գաբուճու
գատընա խըթապէն.

— Ճիվարտա չիլինկիր վա՞ր մը տըր, տէյու սօրտու.

— Նէ՞ եաբըլաճագ. էֆէնտիմ...

— Մէվգուֆըն իգամէթ իյլէտիյի տայիրէնին գաբուսընը աչտըրաճաղըզ . . .

— Ֆագաթ օտանըն անահտարը վար տըր ։

— Անահտար ղայպ օլմուշ տըր ։

— Անահտար պիր տէյիլ իքի թանէ տիր ։

— Պիրիտէ օտասընտա իմիշ . . .

— Թէֆէր, հէման եանընտա պուլունանլարտան պիրինէ չիլինկիր կէթէրմէք իւզրէ էմր վէրմիշ օլտուղունտան, իւչ պէշ տագըգա սօնրա չիլինկիր արզը վիճուտ իթտի, պատէհու հէբսի պէրապէր մէրտիվէնլէրտէն չըգմաղա պաշլատըլար. տէօրտիւնճի գաթա վասըլ օլունճա չիլինկիր, Բընէնին իրայէ իթտիյի գաբույը մայմունճըգ վասէթասը իլէ աչը վէրինճէ իչէրի կիրտիլէր ։

Թէֆէր պիր քէրրէ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրտի. Բընէ Մուլէնտէ այնի հարաքէթտէ պուլունարագ. միսաֆիր օտասը արասընտա պուլունան գաբուսընըն եարը աչըգ պիր հալտէ պուլունտուղունը կէօրիւր կէօրմէզ, մէքթուպըն պուլունտուղու եէրտէն աշըրըլտըղընա էմնիյէթ հասըլ իտուպ նիհայէթ տէրէճէտէ մէմնուն օլտու. Թէֆէր, մէվգուֆըն հալ ու հարաքէթինի նազարը տըգգաթտան տուր թութմատըղը ճիհէթլէ, եիւզիւնտէ բէյտա օլան ալայիմի մէսրուրիյէթի ֆարգ իթտի. հէնուզ պագի օլան իւմիւտինի մահվ իթմէք վէ գալպինի ճէրիհէտար իյլէմէք մագսատը խայինանէսի իլէ.

— Միւսի՛ւ, մէմալիքի էճնէպիյէտէ թէէսիս իտէն սէրսէրիլէրէ մէնսուպ պիր ատէմ օլտուղունըզ, պիր գաչ քիշինին մալինի սըրգաթ իթմէք վէ ճանընը եագմագ մագսատը իլէ պուրայա կէլտիյինիզ մալիւմ տիր . . . պիզի պէյհուտէ իւզմէյինիզտէ իսթէտիյիմիզ կիպի թահարրիյաթտա պուլունմագլըղըմըզա սիզտէ մուավէնէթ իտինիզ տէյինճէ, Բընէ քէմալի հիտտէթ վէ թէհավվուր իլէ ճէվապ օլարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտի.

— Էֆէնտի, նէ՞ տէյօրսունըզ, պէնի տիւն միւսթան-

թիգ էֆէնտիյէ սէօյլէտիյիմ սէօզլէրի թէքրար իթմէք մէճ-պուրիյէթինտէ պուլունտուրմայընըզ, էսասէն թէվգըֆըմըն պիր սէհվէ միւպթէնի օլտուղունտան էմինիմ, իշթէ իգամէթկեահըմ պուրասը տըր. սիզ արզունըզ վէճհ իլէ հէր քէօշէսինի թէհարրի իտէպիլիրսինիզ... պանա իսնատ իյլէտիյինիզ սէրսէրիլիյի ասլա գէպպուլ իթմէմ, շիմտիյէ գատար նամուսըմ իլէ եաշատըմ. Բարիզէ ավտէթիմ ֆէնա պիր մագրատէ միւսթէնիտ տէյիլ տիր, ֆէնա պիր ֆիքիրտէ պուլունմատըղըմա ճէնապը Հագգ շահիտի ատիլ ըիր. օն սէքիզ սէնէտէն պէրի Լինկիլթէրատա, տօղուպ պէօյիւմէտիյիմ պիր մէմլէքէթտէ չալըշտըմ, ինսան տօղտուղու մէմլէքէթէ կէլմէյէ արզու իթմէզ մի, գուշլար պիլէ եուվալարընը արարլար. իշթէ պէնտէ վաթանըմը կէօրմէք վէ պունտան պէօյլէ նամուսքեարանէ պիր էօմր կէչիրուպ չալըշմագ իչին Բարիզէ կէլտիմ... էլհասըլ իշթէ խանէմտէ պուլունույօրսունըզ, իսթէտիյինիզ գատար արայընըզ, արամատըգ հիչ պիր քէօշէ պուճագ պըրագմայընըզ, օ սէրսէրիլէր իլէ մինասիպէթիմ օլտուղունա տայըր պիր իմարէ պուլապիլիր իսէնիզ, օ զէման պու սէօզլէրի սէօյլէմէյէ բասթ կէթիրտիյինիզ ատէմի իթհամէ հագգ գազանմըշ օլուրսունըզ... եօգսա պիր բօլիս մէմուրը սըֆաթընը հայըզ օլմագլա հէր բասթ կէթիրտիյինիզ ատէմի թահգիրէ, իթհամէ սէլահիյէթինիզ եօգ տըր սանըրըմ. միւսթանթիգ սիզէ թահարրիյաթ իճրասընը էմր իտիյօր, նէ՞ տուրույօրսունըզ, իշթէ խանէմէ կէլտինիզ, տէրհալ վազիֆէնիզի իճրա իթմէք լազըմ կէլիր իքէն պէնի նէ՞ հագգ ու սէլահիյէթլէ թահգիր իտիյօրսունըզ. սէօզիւմիւ թէքրար իտէրիմ, արայընըզ... ֆագաթ սիզէ շիմտիտէն խապէր վէրէյիմ քի հիչ պիր շէյ պուլամայաճագսընըզ.

Ասայիշ ըէյիսի, Թէֆէրին հատտինի թէճավուզ իյլէտիյինէ ճանը սըգըլարագ միւթէհավիւրանէ պիր նազար իլէ եիւզիւնէ պագտը, Թէֆէր սիւքիւթ իթտի, բօլիս մէրքէզ գօմիսէրի իսէ սէօզիւ գըսա քէսմէք իչին.

— Էվրագընըզ նէ՞րէտէ տիր, տէտի։

— Եաթագ օտամտաքի եազըխանէտէ տիր, սաղտաքի գաբուտան կիրինիզ։

Ասայիշ ըէյիսի իլէ բօլիս գօմիսէրի, Ընէնին տէտիյի գաբույա տօղրու եիւրիւտիւլէր, Թէֆէր իսէ քէնտի քէնտինէ.

— Շիմտի հալինի կէօրէճէք, պագալըմ տիւգիւն պըրագմըշ օլտուղու մէքթուպա նէ մանա վէրէպիլէճէք տիր, տէյօր իտի։

Ընէ, եաթագ օտասընա կիրէն բօլիս գօմիսէրի իլէ ասայիշ ըէյիսինի թէագըպ իթտի, օտայա կիրինճէ հէր թարաֆա պիր կէօզ կէզտիրտի, եազըխանէնին կէօզլէրի աչըգ իտի, իւզէրինտէ Թէֆէրլէ տիւգ ճէնապլէրինին պըրագտըգլարը խըրսըզ ֆէնէրի տուրույօր իտի, Ընէ պունը կէօրիւնճէ մէքթուպընտա էվրագը նագտիյէնինտէ ալընըպ կէօթիւրիւլտիւյինէ գանաաթը քեամիլէ հասըլ իտէրէք, տահա զիյատէ մէմնուն վէ մէսրուր օլտու։

Թէֆէր իլէրլէյէրէք եազըխանէյի մուայէնէ իթտի, էվվէլճէ կէօրտիւյիւ ալթունլար իլէ պանգա գայիմէլէրինի կէօրէմէյինճէ ֆէվգէլատէ մէյուս օլտու, ալնընտան սօուգ սօուգ թէրլէր ագմաղա պաշլատը. օ էսնատէ օրատան էվրագը նագտիյէյի աչըրան մէճնունէնին, իւզէրինտէ «Ատալէթ» քէլիմէսի մուհարրէր օլան զարֆտան չըգարըլան մէքթուպըտա ալըպ կէօթիւրէպիլէճէյինի տիւշիւնտիւ։

Բօլիս գօմիսէրի եազըխանէյի աչըգ կէօրիւնճէ, Ընէյէ.

— Պու նէտէ՞ն պէօյլէ աչըգ պուլունույօր, եօգսա սիզ մի աչըգ պըրագտընըզ, տէմէսի իլէ, Ընէ պու սիւալէ գարշը ասլա սըգըլմայարագ, սօուգ գան իլէ.

— Էվվէ՛թ, պէն աչըգ պըրագմըշ իտիմ, տէյինճէ, Թէֆէրին ճանը սըգըլըպ հիտտէթինի մուճիպ օլտու վէ պիչարէյի մուզթարըպ իթմէք մագսատը իլէ.

— Նիչի՞ն եալան սէօյլէյօրսունըզ, ինսան եազըխանէ-

սինի աչըգ պըրագը՞ր մը, հայտէ պունըտա գապուլ իտէլիմ, եա պու ֆէնէրէ նէ՞ տէյէճէքսինիզ, տէտիյի սըրատա, բօլիս գօմիսէրի էլէ կէչիրէպիլտիյի էվրագը ալըպ ասայիշ ըէյիսի իլէ պիրլիքտէ մուայէնէյէ պաշլամըշլար իտի։

Ընէ Մուլէն, Թէֆէրին մագսատընը անլատը. օտա մուգապէլէյի պիլմիսլ գայիտէսինէ բայէթ իթմիշ օլմագ, վէ տահա տօղրուսը Թէֆէրի թահգիր իյլէմէք էմէլի իլէ իխթիյարը սիւքիւթ իտուպ, մուայէնէ իտիլէն էվրագը նազարտան տուր թութմայօր իտի. էվրագ մուայէնէ իտիլուպ տա պիր շէյ զուհուր իթմէյինճէ սօն տէրէճէ մէմնու օլտու, եիւզիւնտէ ալայիմի մէսէրրէթ բարլամաղա պաշլատը։

2

Պիր գաչ տէֆա թաստիգ իյլէտիյիմիզ վէճհ իլէ, Թէֆէր բէք զէքի պիր ատէմ իտի. խուսուսի իլէ պու իշին, մէնաֆիյի զաթիյէսինէ թէալիւգի օլմագ հասէպի իլէ մէվգուֆըն հէր հալինէ տըգգաթ իտիյօր իտի. Ընէնին եիւզիւնտէ բարլայան ալայիմը մէսէրրէթ ֆէվգէլատէ ճանընը սըգմըշ օլմաղըլա, քէնտի քէնտինէ.

— Մէճնունէնին պու էվրագը աշըրտըղը անլաշըլըյօր, սագըն պու չաբգըն օ գատըն իլէ միւթթէֆիգ օլմասըն, պագ, բարանըն էլտէն չըգտըղընա ասլա թէէսիւֆ իթմէյօր, միւթլագա անընլա միւշթէրէք տիր, պու պիլաքիս պիզիմ իչին բէք ֆէնա տըր. ա՛հ տիւդ հազրէթլէրի բէք աճէլէ իթտի, օ գատընը պուրատա պըրագըշըմըզ բէք ֆէնա օլտու, նէ պէօյիւք թէտպիրսիզլիք. էվվէթ տիւդ հազրէթլէրինի պու ֆէլաքէթտէն խապէրտար իթմէլիյիմ, իքիմիզ պաշ պաշա վէրիպ չարէսինէ պագմալըյըզ, չինքի պիլճիւմլէ թասավվուրաթըմըզ ալթ իւսթ օլույօր, պու պիզիմ իչին իլէրուտէ մուճիպի խէճալէթ օլաճագ տըր... պէն ա-

լէմին գարչըսընա նէ եիւզ իլէ չըգարըմ. պէն հէր չէյի տիւչիւնիւր իտիմ, ֆագաթ պու իշ տէ ազըճըգ տէյիլ, պիւսպիւթիւն տիվանէճճ վէ քէօր քէօրունա հարաքէթ իթտիմ. ա՛հ պու տա թամա պէլասը տըր . . . տէտի :

Պու էսնատէ բօլիս գօմիսերի էվրագը քեամիլէն կէօզտէն կէչիրմիշ վէ մաթլուպէ մուվաֆըգ պիր նէթիճէյէ տէսթըրէս օլմամըշ իտի :

Նազըխանէննին տիկէր կէօզլէրի տէ մուայէնէ իտիլտի, անլէրտէ տէ պիր չէյ զուհուր իթմէտի. Րընէ Մուլէննին ուֆագ թէֆէք վէ զաթըննա մախսուս էվրագտան պաչդա պիր չէյ էլէ կէչիրիլէմէտի, հէր նէ վար իսէ պիրէր պիրէր քեմալի տըգգաթլա էլտէն կէչտիյի հալտէ, Թէֆէրճէ մալիսմ օլան մահուտ մավի զարֆ կէօրիւնմէյօր իտի. Թէֆէր հիտաէթինտէն տուտագլարընը ըսըրտագ քէնտի քէնտինէ.

— Շիմտի իշ էյիճէ անլաշըլըը, օ մէճնունէ մէկէր թէհլիքէլի պիր տիւշմէն իմիշ, էվէթ միւթլագա պու գատըն Րընէ Մուլէննին չէրիքի տիր, պիզ տէ օ գատար ահմագ տէյիլիզ միսիւ լը տիւգ իլէ երինէ կէլիրիզ, տէտիյի սըրատա, գօմիսեր տէ եազըխանէննին կէօզլէրինի քեամիլէն տըգգաթլա մուայէնէ իտուպ պիր չէյ պուլամայընճա ըէյիսէ խիթապէն.

— Իլք թահարրիմիզտէ արատըղընմըզ էվրագ զուհուր իթմէտի, տէմէք օլույօր քի մահիր պիր աքթէօր իլէ ուզըրաչաճաղըզ, տէտիքտէն սօնրա Րընէյէ խիթապէն.

— Հալա ըսրար իտէճէ՞քմիսինիզ, տէյինճէ, Րընէ, գօմիսերին պու սիւալինէ լագայտանէ պիր սուրէթտէ ճէվապ օլարագ :

— Էֆէնտիլէր, սիզէ պիր տահա թէքրար իտերիմ քի, տիւնեատէ մալիք օլտուղում չէյլէր իչթէ չու կէօզլէրինիզին էօնիւնտէ պուլունան էվրագ տըր. պաչդա պիր քեաղընըմ օլմատըղը կիպի պէնի պու տէրէճէ թազէիգ իթմէյէ հագգընըզ եօգ տըր, պուրայա նէյի՞ն կէլտինիզ, թէհարրի իչին տէ՞յիլ մի, վազիֆէնիզի իճրա իտինիզ, եօգսա

պէնի թազեիգ իտուպ տա իրթիքեապ իթմէտիյիմ պիր ֆիյլի մէզմումը թահմիլէ, պէնի պու սուրէթլէ ճէպրէն իթհամէ մէմուր իտիլմէտինիզ զանն իտէրիմ... տէմէսի իւղէրինէ, ասայիշ ըէյիսի քէլամէ աղաղ իլէ.

— Ֆիլ հագըգա սիզի իճպարէ հագգըմըզ եօգ տըր, ֆագաթ հէր թարաֆը տըգգաթլա արաշտըրմագ վազիֆէմիզ տիր, պագալըմ հագըգաթ իֆատէնիզ կիպի՞ մի զոնհուր իտէր, եօգսա արատըզըմըզ շէյլէրի էլէ կէչիրիրմիյիզ... տէյէրէք, հէր թարաֆըն տըգգաթլա արանըլմասընը էմր իթտի, քէնտիսի տէ բէք տալկըն պիր հալտէ գարշըտան սէյր իթմէյէ պաշլատը։

Թէֆէր պաշլարընտա օլտուղու հալտէ ասայիշ մէմուրլարը վէ մէրքէզ գօմիսէրի հէր թարաֆը լայըգը իլէ արատըլար, ֆագաթ պիր սաաթ գատար պէյհուտէ վագըթ կէչիրմէքտէն պաշգա պիր իշ կէօրէմէտիլէր։

Բօլիս գօմիսէրի, Բընէնին իդամէթկեահընտա շիւպհէ վէրիճի պիր շէյ զուհուր իթմէտիյինէ սօն տէրէճէ ճանը սըգըլտը. մէվգուֆըն թէքրար հաբըսխանէյէ կէօնտէրիլմէսինի էմր իթտի. հէրքէս չըգարգաան սօնրա օտանըն գաբուսընը գաբայըպ անահտարընը եանընա ալտը, պատէհու Ատլիյէ նէզարէթինէ կիտէրէք թահարրիյաթը վագտանըն նէթիճէսինի շիֆահէն միւսիւ Գամուս տը Պըրէսօլա պիլտիրտի։

Շիմտի պիզ նազարըմըզը Նօթըր Տամ տը Շան ճատտէսինտէ քեային 19 նօմէրօլը խանէյէ սէվք իտէճէյիզ. պիր գաչ կիւնտէն պէրի քէօյլի դըյաֆէթինտէ կէլիպ՝ խանէճէ գաբուճը գատընըն պիրատէրի թանըլմըշ օլան ատէմ, արթըգ մահալի մէմուրիյէթինէ կիթմիշ օլտուղու կիպի, գաբունըն էօնիւնտէ հէր կիւն տօլաշան սըմսարտա կէօրիւլմէյօր իտի։

Տօդթօր Էթիյէն Լօրիյօ, օ կիճէյի սապահա գատար բէք մուզթարըպ բէք բէրիշան հալտէ կէչիրմիշ իտի. սապահ օլուր օլմազ եաթազընտան ֆըրլատը, կէնճ աշըգ օ կիճէ սէվկիլի Պէրթինի կէօրմէք, եանընտա պուլունմագ արզու-

սընտա իտի. հալ պու քի պունլար լիսանը հալ իլէ զիյարէ-թինի գապուլ իթմէք իսթէմէմիշ օլտուգլարընտան, պիչա-րէ տօգթօր իչին պունտան պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ թասավ-վուր օլունապիլի՞ր մի. Եա Պէրթ պիր պաշդասընա կէօնիւլ վէրիպտէ անը պէքլէյօր իսէ, իշթէ պու ֆիքիրլէր, պու թասավվուրլար կէնճ տօգթօրը բէք ֆէնա հալտէ մուզթա-րըպ իթտիլէր.

Տօգթօր սաաթընա պագըպ վագթըն հէնուզ բէք էր-քէն օլտուղունը անլամագլա, օտասը իչինտէ էնինէ պօյու-նա տօլաշմաղա պաշլատը, օ զէման Պէրթ իլէ վալիտէսինին պիր կիւն էվվէլքի թէլաշլարը կէօզիւնին էօնիւնէ կէլտի, քէնտիսինտէն միւտհիշ պիր սըրրըն մէքթում թութուլմա-սընը խաթըրլատը, հէման գալգըպ սէվտիյինին նէզտինէ կիթմէք իսթէտի, ֆագաթ պիր կիւն էվվէլքի թէպէտտիւլ իւզէրինէ աճէպա պու զիյարէթի սէվտիյինի մէմնուն իտէ-պիլէճէ՞ք մի իտի.

Պիզճէ մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ, իհթիյար Լօրիյօնըն պիրատէրզատէսի բէք պէյհուտէ շիւպհէլէրէ տիւշմիւշ, օ կիճէյի էնտիշէ վէ թէրէտտիւտ իլէ կէչիրմիշ իտի. օ կիճէքի զիյարէթի, վագաա մատամ Մօնսթիյէ իլէ Պէրթի մուազ-զապ իտէճէք հալլէրտէ իսէ տէ, արթըգ օգույանլարըմըզ-ճա մալիւմ օլան մահուտ մէքթուպ մէսէլէսի պէրթարաֆ իտիլմիշ օլտուղունտան, Էթիյէն Լօրիյօյը կէրէք Պէրթ վէ կէրէք վալիտէսի էվվէլքի կիպի ֆէվգէլատէ պիր մէսէր-րէթլէ իսթիգպալ իտէճէքլէր իտի.

Հէր նէ հալ իսէ, Էթիյէն արթըգ գալգըպ կիթմէյէ գարար վէրէրէք սօգաղա չըգտը. մատամ լա Բէվվայէնին իգամէթ իյլէտիյի 19 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ եագ-լաշտըգճա, գալպի շիտտէթլէ չարբմաղա պաշլատը. պու էսնատէ ճատտէնին բիյատէ գալտըրըմը քէնարընտա պիր արապանըն կիթմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւ.

Տօգթօր պիր գաչ ատըմ տահա իլէրլէյիպ պու արա-պանըն 13 նօմէրօլը արապա օլտուղունը վէ արապաճըսընըն-

տա թանըտըղըմըզ զաթ , եանի ամուճասը օլան ալիճէնապ իհթիյար Բիյէր Լօրիյօ պուլունտուղունը անլայընճա , հայրէթլէ հէման եանընա եադլաշըպ էլինի ուզատարագ .

— Ամուճաճըղը՛մ, սիզի պու գատար էրքէն չըգմաղա մէճպուր իտէն չէյ նէ՞ տիր տէյու սօրմասը իւղէրինէ , իհթիյար .

— Գարու գարու տօլաշըյօրում. հիչ սէվվէտիյիմ պիր չէյ , տէտի ։

— Պիրիսինի՞ մի արայօրսունըզ ։

— Էվվէթ , մինի մինի պիր հանըմճըզ արայօրըմ ։

— Իւճրէթինիզի վէրմէմի՞ մի ։

— Խայըր , իւճրէթիմի վէրտիքտէն սօնրա միւքէմմէլ պիր տէ պախշիշ ալըրմ. . .

— Օ հալտէ պու միւշթէրինիզտէն նէ՞ իսթէյօրսունըզ ։

— Տիւն ագշամ արապամտա պըրագմըշ օլտուղու պիր չէյի քէնտիսինէ իատէ իթմէք իսթէյօրում ։

— Կէօթիւրտիւյինիզ եէրի պիլմէյօ՞րմուսընըզ ։

— Պէն օ հարամաղը 15 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ լէնտիրմիշ իտիմ, ֆագաթ հիյլէքեար օրայա կիրմէտի , զանն իտէրիմ քի 17 նօմէրօլը խանէյի տէ կէչտի , 19 նօմէրօլը խանէյէ կիրտի զանն իտիյօրում. . .

— Եա՛ . . .

— Էսէֆ իթմէմ, թահդըզ իտէր անլարըմ, էյ պադաըմ սէն նէ՞ հալտէսին ։

— Բէք էյիյիմ. . .

— Պէնզին պիր աղ սարարմըշ, զալիպա չօդ չալըշըյօրսուն . . .

— Խայըր , չօդ չալըշմայօրում, ֆագաթ պու կիճէ պիր աղ րահաթսըզ իտիմ.

— Վիճուտճա պիր ըզթըրապընը՞զ մը վար ։

— Խայըր աւուճաճըղըմ . . .

— Հէր նէ հալ իսէ , քէնտինի էյի պադ օղլում. էյ սէօյլէ պադալըմ սէն պէօյլէ նէ՞ըէյէ կիտէյօրսուն ։

— Ամուճաճըղըմ, պէն տէ սիզին կիպի 19 նօմէրօլը խանէյէ կիտէյօրում. . .

— Օրատա խասթանը՞ղ մը վար։

— Էվվէթ, խասթա պիր գատընա պագըյօրում. . .

— Պուրայա չօգտան պէրի՞ մի կէլիյօրսունըզ։

— Իւչ այտան պէրի . . . պէլքի տահա զիյատէ . . .

— Օ հալտէ տիւն կիճէ արապամա ալտըղըմ օ քիւչիւք հանըմա տայըր մալիւմաթ վէրէպիլիրսին սանըրըմ. . .

— Էվէլ էմիրտէ պու խանէտէ իգամէթ իյլէտիյինի գաթիյէն պիլիյօ՞րմուսընըզ։

— Օ տա վար, ֆագաթ պու խանէնին գաբուսընը չալտըղընը էյիճէ խաթըրլայօրըմ։

— Արապանըզա նէ՞րէտէ բաքիպ օլտու։

— Բէն ճատտէսինտէ, նէ գատար տա կիւզէլ իտի. թագրիպէն օն սէքիզ եաշլարընտա սարը կիւզէլի պիր դըզ, արգասընտա տա մաթէմ էլպիսէսի պուլունույօր իտի։

— Սարը կիւզէլի, կէնճ, սիյահ մաթէմ էսվապլարը կիյմիշ պիր դըզ հա՛. . .

— Էվվէթ . . .

— Սիզ պու գըզա Բէն ճատտէսինտէ բասթ կէլտինիզ էօյլէ՞ մի։

— Էվվէթ, պունը շիմտի տէ սէօյլէմիշ իտիմ. . .

— Սաաթ գաչտա բասթ կէլտինիզ։

— Սէքիզ պուչուգ սուլարընտա, հէվա պիրտէն պիրէ գարարմըշ իտի, շիտտէթլի պիր ֆուրթունանըն զուհուրինի իյմա իտիյօր իտի. պէն տէ պիւթիւն կիւն չալըշան պէյկիրլէրիմի ախըրա կէօթիւրմէք իւզրէ իտիմ։

— Հալ պու քի կէօթիւրմէմիշսինիզ։

— Սանքի նէ տէմէք իսթէյօրսուն, էօյլէ կիւզէլ պիր գըզճըղազ ֆուրթունալը պիր հէվատէ սիզէ թէսատիւֆ իյլէրտէ, պիր եէրէ կէօթիւրիւլմէսինի թալէպ իտէճէք օլուրսա բէ՞րտ մի իտէրսինիզ, պունտան պաշգա պէն թէաշիւգ նէ տէմէք օլտուղունը պիլիրիմ. . . պու կէնճ գըզ աշըգընը

կէօրէճէք իտի . . . իյթիրաֆ իտէրիմ քի պէն սէվտաքեարլարա մուավէնէթտէ պուլունմայը սէվէրիմ, անըն իչին ըէտտ իտէմէմ. լաթիֆէ պիր թարաֆ պու կիւզել գըզըն աշըգը հէր քիմսէ, տօղրուսը բէք էյի պիր ավ եագալամըշ. . .

Արապաճընըն հէր սէօզիւ Էթիյէնին ճիյէրկեահընա պիրէր օգ կիպի սաբլանըյօր իտի, գարիպէն վուգու պուլաճագ ֆէլաքէթի տիւշիւնէրէք.

— Պու կիւզել գըզը նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւնիւզ, տէյու սօրտու:

— Բարիզին օ պիր ուճունա . . . Բօայալ մէյտանընտա 18 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնէ գատար կէօթիւրտիւմ. . . օրատա արապատան էնտի, ֆագաթ 24 նօմէրօլու խանէյէ կիրտիյինի կէօրտիւմ.

— Օրատա բէք չօգ գալտը՞ մը:

— Հէմ օ գատար չօգ գալտը քի պիր տահա ավտէթ իթմէյէճէք զանն իթմիշ իտիմ. Էյի ամա պու գըզա նէտէ՝ն պու գատար էհէմմիյէթ վէրիյօրսունըզ.

— Հիչ, էմին օլունըզ քի պու հէքեայէնիզին պանա թէալիւգի եօգ տըր, խօշումա կիթտի տէ անըն իչին սօրույօրում. էյ պու հանըմը սօնրատա պուրայա կէթիրտինիզ, էօյլէ՞ մի:

— Էվվէ՛թ, հաթտա Բօայալ մէյտանընտա եաբտըղը կիպի պուրատա տա 15 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ արապայը տուրտուրուպ 19 նօմէրօլը խանէյէ կիրտի, ֆագաթ պէն պունը ֆարգ իտէպիլտիմ.

— Պու հանըմ արապանըզտա պիր չէ՞յ մի ունութտը՝

— Էվվէ՛թ, կիւզել պիր տէլիգանլընըն ֆօթօղրաֆընը հավի պիր մէտալեօն, կէօրմէք իսթէ՞րմիսին.

— Պիլիրսինիզ քի պէօյլէ չէյլէրէ պէնիմ բէք զիյատէ մէրագըմ վար տըր, էլպէթտէ կէօրմէք իսթէրիմ.

Իհթիյար Լօրիյօ, էլինի ճէպինէ սօգարագ Պէրթին արապատա տիւշիւրմիւշ օլտուղու մէտալեօնը չըգարտը, տէրհալ Ապէլին ըէսմի կէօրիւնտիւ. Էթիյէն պունը կէօրիւր

կէօրմէզ ղայէթ մահզունանէ պիր նազար իլէ ամուճասընըն եիւղիւնէ պագըպ .

— Հայտէ ամուճաճըղըմ արթըդ կիտէլիմ, տիւն ագշամքի բահաթսըզլըղըմընն հիքմէթինի չիմտի անլատըմ. Պէրթի սէվէ յօր իտիմ, չիւնքի քէնտիսինի մէլէքլէր կիպլի սաֆ վէ բադ զանն իտիյօր իտիմ, արթըդ իշ անլաշըլըսը . մէկէր Պէրթի աչըգը իլէ պիրլէշմէք իչին դօշուպ կիտիյօր իտիշ, պէնիմ մուհապէթիմի ըհտատ իթտի , ա՛հ , պու բէք ճանկիւտազ պիր տարպէ տիր , տէմէսի իւղէրինէ , իհթիյար Լօրիյօ ադիմ պիր թէէսիւր իլէ էէկինինին եիւղիւնէ պագտըգտան սօնրա .

— Հա՛յ Ալլահ ճէղասընը վէրսին , սագրն մուգատտէմա պանա պահա իթտիչին սէվտիչին կիւղէլ դըղ պու օլմասըն . հանի չու պիրատէրի վէֆաթ իտուպ վալիտէսիտէ խասթա պուլունան վէ տահա տօղրուսը սէնին քէմալի արղու վէ խահիշ իլէ ղէվճէլիյէ գապաղ իթմէք իսթէտիչին գըղ տէյի՛լ մի , տէտի ։

— Էվէ՛թ , թա՛ քէնտիսի ։

— Իօյլէ իսէ տուր պագալըմ, արթըդ նըշան քէյֆիչէթինի թէէսիւր իթմէք լազըմ կէլտի , չիւնքի վալիտէսի խասթա պուլունտուղու հալտէ , օ եաչտա պուլունան պիր դըղըն , կիճճ եարըլարընտա եալընըղ պաչընա սօգաղա չըգմասը , հէմտէ Խարիղին օ պիր ուճընտա տէմէք օլան Բօայյալ մէյտանընա կիթմէսի խայրէ ալամէթ տէյիլ տիր սանըրըմ ։

— Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ ։

— Սէնի՝ հադդընտա ըէվա կէօրիւլէն ալչագլըգտան խապէրտար իթտիչիմտէն տօլայը մէնիուն իսէմ տէ , Իւմիւտինի մահվ իյլէտիչիմ իչինտէ օ գատար մուղթարըպըմ, ճէսարէ՛թ օղլում, ճէսարէ՛թ ։

— Ճէսարէթիմ բէք ղիյատէ տիր , ամուճաճըղըմ ։

— Ճէսարէթին վարսըը տա Նիչի՞ն հինէ չօճուդ կիպլի աղլայօրսուն ։

— (Կէօզլէրինի սիլէրէք.) Սէվկիլի ամուճաճըղըմ, պու էմանէթի պանա վէրի՞րմիսին.

— Հա՛յ հա՛յ օղլում, չունքի պէն օ դըղը կէօրմիւշ օլսամ, զիհնիմտէն կէչէնլէրի պիրէր պիրէր քէնտիսինէ սէօյլէմէք իսթէրիմ, իմտի մատէմ քի օրայա կիտիյօրսունըզ, պու էմանէթի սիզ թէսլիմ իտինիզ, պէնտէ պիր մինասիպէթսիզլիք իթմիշ օլմայըմ, պէնի նէ՞ զէման կէօրէճէքսին.

— Պուրատան չըգար չըգմազ հէման կէլիր սիզի պուլուրում։

Սատըգ վէ ալիճէնապ իհթիյար մէտալեօնը եէկէնինէ թէսլիմ իթտիքտէն վէ մէրդումըն էլինի սըգտըդտան սօնրա, հէման սանտալեասընա չըգըպ պէյկիրլէրինի գամչըլայարագ ուզագլաշտը.

3

Կէնճ տօգթօր եալընըզ գալընճա պուլունտուղու նօգթատա թէվագուֆ իտուպ գալպի իլէ միւճատէլէտէ պուլունտու վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու գըզըն խըյանէթի նազարըմտա մուհագգագ օլտուղու հալտէ հալա քէնտիսինի սէվէյօրում. ա՛հ, մուհապէթ նէ՞ միւշկիւլ շէյ իմիշ, տէտի։

Էթիյէն Լօրիյօ, նիհայէթ քէնտինի թօբլայարագ 19 նօմէրօլու խանէյէ տօղրուլուպ իչէրիյէ կիրտի. մէրտիվէնլէրի չըգմազա պաշլատը. էլհասըլ տէօրտիւնճիւ գաթտա վագը մատամ լա Բէվվայէնին իգամէթ իյլէտիյի տայիրէնին գաբուսընը չալտը, գաբույը եինէ Պէրթ աչտը. կէնճ գըզ օ կիճէքի տէհշէթլի վագաա իւզէրինէ պիթապ գալմըշ վէ կէճ վագըթ եաթմըշ իտի. պունընլա պէրապէր վալիտէսինին խասթալըղը հասէպի իլէ օ կիւն պէր միւթատ եինէ էրքէնճէ գալգըպ խըտմէթէ շիթապ իյլէմիշ իտի. վալիտէսի-

նին հալինի բէք էյի կէօրէմէտիյի իչին տէրէճէյի նիհայետէ միւքէտտէր օլույօր վէ սապըրսըզլըգլա կէնճ տօգթօրըն զիյարէթինէ ինթիզար իյլէյօր իտի։

Պէրթ, Էթիյէնին եիւզիւնիւն սօլկունլուղունը, վէրտիյի սէլամընտա բէք պարիտ պիր սէլամ օլտուղունը ֆարդ իտէրէք ճանը սըգըլտը, ֆագաթ հալինտէն ըէնկ վէրմէմէյէ ճէպրը նէֆս իտէրէք.

— Ա՛հ, տօգթօր, սիզէ սապահտան պէրի սապըրսըզլըգլա ինթիզար իտիյօրում, տէտի։

— Վալիտէնիզ նա՞սըլ տըր, մատմազէլ։

— Բէք ֆէնա, վալիտէմին զաաֆը պէնի գօրգուտույօր։

Տօգթօր, կէնճ գըզա մէգամը թէսլիյէթտէ պիր հարֆ պիլէ սէօյլէմէքսիզին պասթօնընը պիր թարաֆա պըրագտը, շապգասընը վէ էլտիվէնլէրինի պիր սանտալեէ իւզէրինէ գօյարագ, իքիսի պիրտէն խասթանըն օտասընա կիրտիլէր։

Խասթանըն հալինտէ կէօրտիւյի թէպէտտիւլաթ կէնճ տօգթօրըն հայրէթինի մուճիպ օլտու. մատամ լա Բէվվայէ էլինի տօգթօրա ուղաթտը, սէօզ սէօյլէմէք իսթէտի, ֆագաթ պօղազընը կըճըգլայան շիտտէթլի պիր էօքսիւրիւք սէօզիւնիւ քէստի, էլլէրի աթէչլէր իչինտէ եանըյօր, նէօվպէթ բէք միւտհիշ պիր սուրէթտէ հիւքմիւնիւ իճրա իտիյօր իտի. տօգթօր՝ մատամ լա Բէվվայէնին նապզընը մուայէնէ իտուպ բէք պէօյիւք պիր թէպէտտիւլ օլտուղունը կէօրիւնճէ, Պէրթէ էօյլէ պիր պագըշլա պագտը քի, պու մանիտար պագըշըն նէ՞ տէմէք օլտուղունը կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք վալիտէսի, խասթալըգ հալինտէ օլտուղու հալտէ անլամագտա միւշկիւլաթ չէքմէտի. Էթիյէն պիր միւտտէթ Պէրթին եիւզիւնէ պագըպ ճէվապ վէրմէտիյինի կէօրիւնճէ մէթանէթինի մուհաֆազայէ չալըշարագ.

— Մատմազէլ, վալիտէնիզին պու կիւնքի հալի, պու կիճէ պուրատա մուհիմ պիր վագաա զուհուր իյլէտիյինի իյմա իտիյօր, նէ՞ օլտու սէօյլէյինիզ, տէյինճէ, խասթա

գատըն պու սիւալէ մուխաթիպ օլան Պէրթճիյինէ պէլքի տէ մաթլուպէ մուվաֆըգ պիր սուրէթտէ ճէվապ վէրէմէյէճէյինէ զահիպ օլտու, եաթաղընտա տօղրուլմայա սայ ու զայրէթ իտէրէք, զայէթ զաիֆ վէ գուվվէթսիզ պիր սէս իլէ.

— Պիր չէյ եօգ տօգթօր, պու կիճէքի ֆութրունատան բէք չօգ գօրգտում տա անըն իչին ... րէճա իտէրիմ պաչգա պիր ֆիքիրէ զահիպ օլմայընըզ, տէտի.

— Մատա՛մ, եալան սէօյլէմէյէ հաճէթ եօգ ... հալինիզտէքի թէպէտտիւլ պու ֆիքրիմի սէրահէթէն թէէյիտ իտիյօր.

Էթիյէն պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւ, զիհնինտէն «Ա-ճէպա վալիտէսի գըզընըն չէրիքը ճինայէթի՞ մի տիր» տէյու միւլահազատէ պուլունտուգտան սօնրա, գուլաղընը մատամ լա Բէվվայէնին կէօյսիւնիւն սօլ թարաֆընա վազ իտուպ տինլէյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Ալտանմայօրում, մատամ Մօնսթիյէ պու կիճէ ֆէվգէլատէ պիր խէլէճանէ օղրամըշ տըր, արթըգ պուրատա ֆաճիաէնկիզ պիր հալ վուգու պուլտուղունա հիչ շիւպհէմ գալմատը, տէյօր իտի.

Էթիյէն պիր միւտտէթ սիւքիւթ իտուպ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, մատամ լա Բէվվայէյէ խիթապէն.

— Սէվկիլի մատա՛մ, թօբուղունըզըն եանլարընտա աղրը վէ ըզթըրապ հըսս իտիյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ, տօգթօր էֆէնտի.

Էթիյէն տէրհալ խասթա գատընըն այագլարընը մուայէնէյէ պաչլատը, այագլար էսկի հիյէթինի զայպ իթմիշ վէ բէք զիյատէ շիշմիշ իտի. պու հալի կէօրիւնճէ ֆէվգէլատէ միւթէէսսիր օլտու. ֆագաթ ճէպրի նէֆս իլէ թէէսիւրինի քէթմէ չալըշարագ մուայէնէսինէ տէվամ իթտի.

Էթիյէն Լօրիյօ, եիրմի տէօրթ սաաթտան պէրի Պէրթ հագգընտա բէք պէօյիւք պիր ղազէպ վէ թէհավվիւր հըսս իթմէքտէ իտի իսէ տէ, մուայէնէյի վագաա իւզէրինէ վալիտէսի հագգընտաքի շիտտէթի զայիլ օլտու, օ ղազէպ վէ

թէհավվիւրին եէրինէ մուհապէթ վէ չէֆգաթը ֆէրզէնտանէ գայիմ օլտու. տօգթօր, թէտավի իյլէտիյի խասթանըն հայաթընտան գաթի իւմիւտ իտէրէք եաթաղընըն եանընտա աղլամասը, միւտհիշ պիր մէնզարէ թէշքիլ իտէճէյինի նազարը թէէմիւլէ ալըպ, կիւճ հալ իլէ կէօզ եաշլարընը զապթէ միւգթէտիր օլապիլիյօր իտի.

Էթիյէն Լօրիյօ, պու վէճհ իլէ հըսսիյաթը գալպիյէսինէ ղալէպէ իյլէտիքտէն սօնրա, պիր զէման հաղին վէ լաթիֆ պիր սէսլէ խըթապ իյլէտիյի Պէրթէ, պու տէֆա ղայէթ պարիտ պիր թավր իլէ.

— Մա՛տմազէլ, օ պիր օտատա պիր ըէչէթա եազաճաղըմ, լութֆէն գալէմ քեաղըտ հազըրլայընըզ, տէտի.

Կէնճ գըզ օտատան չըգտը ֆագաթ տօգթօրըն հիչ պիր հալինի նազարը տըգգաթտան տուր թութմամըշ վէ վուգույի գարիպ օլան միւտհիշ ֆէլաքէթի քէշֆ իյլէմիշ իտի, կէօզ եաշլարընը կիւճ հալ իլէ զապթ իտէպիլիյօր իտի.

Պէրթ, միւտտէթը էօմրիւնտէ պէօյլէ պարիտ պիր մուամէլէյէ տիւչար օլմամըշ իտի. խուսուսի իլէ պու մուամէլէնին, ճան ու տիլտէն սէվտիյի կէնճ տօգթօր թարաֆընտան ըէվա կէօրիւլմէսի, մուհապէթինին զէվալինէ պիր տէլիլ ատտ իտէրէք բէք զիյատէ միւքէտտէր օլտու. կէնճ գըզ քէնտի քէնտինէ.

— Աման եա Բապպիմ, պէն պու ատէմէ նէ՞ եաբտըմ քի պանա պու գատար ֆէնա մուամէլէ իտիյօր. միւթլագա տիւն ագշամ քէնտիսինի գապուլ իթմէք իչին պուրատա պուլունմատըղըմա կիւճէնմիշ տիր. ֆագաթ պուրատա պուլունուպ պուլունմամագ պէնիմ էլիմտէ՞ մի իտի. ա՛հ, պու պէրուտէթ իլէլ էպէտ տէվամ իտէճէք տիր, չիւնքի թէվէճճիւհ վէ իթիմատընա մազհար օլապիլմէք իչին, հէնուզ վագըֆ օլտուղում օ միւտհիշ սըրրը քէնտիսինէ սէօյլէմէքլիյիմ իգթիզա իտէր. ֆագաթ պէն պունը քէնտիսինէ սէօյլէյէմէյէճէյիմ, օ տա պէնի իթհամ իթմէքտէ տէվամ ի-

տէճէք տիր . . . տէմէքտէ վէ սօն տէրէճէ մուզթարըպ օլ-մագտա իտի ։

Պէրթ զիհնէն շու միւթալաատէ պուլունտուղը սրբա-տա, վալիտէսինին եանընտա գալան տօգթօր Էթիյէն տէ խասթայա .

— Սէվկիւլի մատամ, սիզ պանա իթաաթ իթմէք իչին արթըգ պու կիւն սէօզ վէրէճէքսինիզ տէյի՞լ մի, տէտի ։

— Էվվէթ տօգթօր, էմրինիզ նէ՞ տիր ։

— Պու կիւն եաթաղընըզտան հիչ գալգմայաճագսընըզ, պէն սիզտէն պէօյիւք ճէսարէթլէր իւմիտ իտէր իտիմ, սիզ իսէ ֆուրթունատան գօրգարագ ըզթըրապընըզը արթըր-մըշսընըզ, ֆագաթ պիր ազ տա հագգընըզ վար՝ չիւնքի պուրատա եալընըզ իտինիզ, մատմազէլ Պէրթ սիզի եալը-նըզ պըրագմըշ իտի ։

— Պէրթ պէնի չօգ վագըթ եալընըզ պըրագմատը, ավտէթ իյլէտիյի սրբատա պէն տալկըն պիր հալտէ պու-լունույօր իտիմ, անըն ղայրէթի իլէ ագլըմ պաշըմա կէլտի ։

— (Քէնտի քէնտինէ .) Վալիտէսի ույգուտա իմիշ, գը-զը տա պունտան պիլ իսթիֆատէ կիտուպ աշըգընըն գու-ճաղընա աթըլմըշ, անլաշըլտը գըզ վալիտէսինի ալտաթը-յօր, զէվալլը գատըն . (եիւքսէք սէս իլէ) մա՛տամ, մատ-մազէլ Պէրթ պու կիճէ սօգաղա չըգմազսա կէլիրիմ . . .

— Պէրթ, տիւն կիճէ միւսթէսնա օրտուղու հալտէ պու եաշընա կէլինճէյէ գատար հիչ պիր կիճէ տըշարըյա չըգ-մամըշ տըր, պու կիճէ տէ պուրատա պուլունուպ սիզի իս-թիգպալ իտէճէք տիր ։

— Էօյլէ իսէ իսթիրահաթ իտինիզ մատամ, եինէ կէօ-րիւշիւրիզ, պէն օպիր օտայա կիտուպ ըէչէթանըզը եազայըմ ։

Էթիյէն սէօզիւ տահա զիյատէ ուզաթմայարագ օրա-տան չըգտը . չըգար իքէն քէնտի քէնտի .

— Զէվալլը վալիտէ հիչ պիր շէյտէն խապէրտար տէ-յիլ, գըզընըն նէ՛ ալիւֆթէ պիր շէյ օլտուղունա վագըֆ օլմագսըզըն էօլիւպ կիտէճէք տիր, տէտի ։

Էթիյէն բէք զիյատէ միւթէէսիր վէ միւքէտտէր իտի, չիւնքի Պէրթի՝ պիր ինսան իչին տիւնեատէ նէ գատար սէվմէք միւմքիւն իսէ, օ տէրէճէ ճիտտի վէ սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվմիշ վէ քէնտի զիւյիւմինճէ սէվտիյինտէն խըյանէթ վէ իհանէթ կէօրմիւշ իտի։

Պէրթէ կէլինճէ, օ տա տօգթօրըն տիւչար օլտուղու թէէսիւրաթըն այնը պիր թէէսիր իլէ մուզթարըպ օլարագ, Էթիյէնի կէօրիւնճէ թիթրէք սէս իլէ.

—Տօգթօր, ալտանմատըմ տէյի՞լ մի, վալիտէմին հալի բէք ֆէնա տըր... տէտի։

— Էվվէթ մատմազէլ, պիր ազ աղըր տըր, նէ եալան սէօյլէյիմ պունըն մէսուլիյէթը մանէվիյէսի տէ սիզէ այըտ տըր։

— Պանա՞ մը այըտ տըր։

— Շիւպհէսիզ...

— Նէ՞տէն պանա այըտ օլույօր իմիշ։

— Վալիտէնիզին տիւչար օլաճաղը էն ատի պիր խէլէճան, հայաթընը թէհտիտ իտէպիլէճէյինի սիզէ պիտտէֆաթ սէօյլէմիշ իտիմ, վալիտէնիզ պու կիճէքի ֆուրթունատան բէք զիյատէ գօրգմուշ, էկէր սիզ եանընտա օլսա իտինիզ շիւպհէսիզ պու տէրէճէ գօրգմայաճագ իտի։

Պէրթ, տօգթօրըն պու իֆատէսինտէն մագսատը նէ օլտուղունը լայըգը իլէ անլայըպ սիւքիւթ իթմէք իսթէտի իսէ տէ, քէնտինի զապթէ միւգթէտիր օլամայարագ.

— Մուհիմմ պիր իշ իչին տըշարը չըգմտգ մէճպուրիյէթինտէ պուլունտում, տէտի։

— Վալիտէնիզին հայաթընը տիւշիւնտիւրմէյէճէք գատար մուհիմմ պիր իշ հա՛, հալ պու քի ղայպուպէթինիզտէն թէվէլլիւտ իտէճէք ֆէնալըղը պիլիյօր իտինիզ։

— Միւտտէթը ղայպուպէթիմ չօգ սիւրմէտի։

— Էվվէթ, իւչ սաաթտան զիյատէ սիւրմէտի։

Պէրթ, օ կիճէքի հարաքէթինի միւմքիւն օլտուղու գատար խալգըն նազարընտան կիզլէմէյէ ղայրէթ իյլէտիյի

հալտէ, տօգթօրըն պու տէրէճէ վուգուֆինէ պէյանը հայրէթ իթմէքտէ իքէն, Էթիյէն, Պէրթին արապատա պըրագտըղը մէտալեօնը ճէպինտէն չըգարըպ քէնտիսինէ ուղատարագ.

— Իչինիզին պու տէրէճէ մուհիմ վէ միւսթաճէլ օլտուղու պէտիհի տիր, չիւնքի սիզճէ մուգատտէս պիր եատիկեար տէմէք օլան պու գըյմէթլի մէտալեօնը պիլէ արապատա ունութմուշսընըզ, տէմէսի իլէ, Պէրթ քէնտիսինէ ուղատըլան մէտալեօնը կէօրիւնճէ ազիմ պիր հայրէթ իլէ.

— Էվվէթ, պէնիմ մէտալեօնըմ, թա՛ քէնտիսի, տէտի.

— Տիւն ագշամ պէնի պէյհուտէ ալտաթմաղա չալըշտըղընըզա վէ պէնիմ հէր շէյէ վագըֆ օլտուղումա դանի օլտունուզ եա՛, արթըդ հիչ շիւպհէ իթմէյինիզ քի պէն էօյլէ գօլայճա ալտանըր ատէմլէրտէն տէյիլիմ.

— Ա՛հ միւսիւ Էթիյէն բէք զալիմսինիզ, պու կիճէքի հարաքէթիմ նէ՞յէ համլ իտիյօրսունըզ.

— Նէյէ համլ իտէճէյիմ, պու բէք սատէ պիր մէսէլէ տիր. սիզին կիպի կէնճ վէ կիւզէլ պիր գըզ, վալիտէսինի էօյլէ պիր հէվատէ եալընըզ պըրագըր տէ սօդաղա չըգար վէ էօնիւնէ բասթ կէթիրտիյի արապայա աթլայըպ, Բարիզին էօթէքի ուճունտա օլան մահալլէրտէն պիրինէ կիտէր, սօնրա տա իզինի պէլլի իթմէմէք իչին կիտէճէյի մահալին գաբուսը էօնիւնտէ էնմէզ, անտէն պաշգա պիր գաբու էօնիւնտէ արապասընը պէքլէտիր, կիթտիյի խանէտէ պիր իքի սաաթ տուրուպ պահտըյարանէ պիր վագըթ կէչիրիրսէ, հէրքէս պունա նէ՞ մանա վէրիր. պունտան պաշգա ավտէթ իտէճէյի սըրատա արապասընա պինէրէք քէնտի մահալլէսինէ կէլիր վէ գաբուսընըն էօնիւնտէ էնմէզսէ նէ՞ տէնիր. սիզ պէնիմ եէրիմտէ օլսանըզ պունա նէ՞ մանա վէրիր իտինիզ.

Պէրթ, տօգթօրըն պու սէօզլէրինի սօնընա դատար ֆէվգէլատէ պիր ըզթըրապ իլէ տինլէյօր իտի. սէօզ պուրալարա միւճէրը օլունճա, քէնտիսինճէ պիր խազինէ վէ էն

պէօյիւք պիր չէրէֆ տէմէք օլան ճէվհէրի ըամէթ վէ իֆֆէթի պահսընտա , աչըգընըն չիւպհէ հասըլ իթթիյինի անլայարագ , ադլընա խըֆֆէթ կէթիրմէսինէ ըէմագ գալմըշ իտի . պիչարէ գըզճըղազ պաշընը էլլէրի արասընա ալըպ ղարիպ վէ մէճնունանէ պիր թավր իլէ .

— Աման եա՛ Բապպիմ , պու նէ՞ միւտհիշ տարպէ , պանա սապը ու մէթանէթ իհսան պույուր եա՛ Բապպիմ , պէնտէն չիւպհէ օլունույօր , իթհամ օլունույօրում , խուսուսի իլէ պէնի իթհամ իտէնտէ օ տըր , տէտի ։

Էթհյէն պու գըզըն հալինէ աճըմագ լազըմ կէլիր իքէն , պիլաքիս թէհավիւր իլէ սէօպինէ տէվամ իտէրէք .

— Էվվէ՛թ պէն , պէն քի սէնի ճիտտի վէ սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվմիշ վէ սէնի հայաթըմա թէրճիհ իյլէմիշ իտիմ , մէսուտիյէթիմի սէնին պիր թէպէսսիւմինտէ պուլմագ , նամըմը պիլ իֆթիխար սանա վէրմէք արզուսը իլէ սուզան օլմագտա իտիմ . սէնի մէլէքլէր գատար բագիզէ զանն իտիյօր իտիմ . Էյ վա՛հ , նէ՞ գատար ալտանմըշըմ . . . տէտի ։

— Աման եա՛ Բապպի . աման եա՛ Բապպի . . .

— Էվվէ՛թ սէօղլէրիմ սէնի մուղթարըզ իտիյօր , ֆագաթ պէնտէ պիր ոսաթտան պէրի ճէհէննէմ ազապլարը իչինտէյիմ , իւզէրիմէ աթէշլէր եապըյօր , անլայօ՛րմուսըն Պէ՛ըթ , սէնի հալա սէվէյօրում , պիր սէօզ իլէ նազարըմտա պէրայէթ գազանապիլիրսին . . . սէօյլէ , պէնի թէէմին էթ ։

— (Զաիֆ պիր սէտա իլէ .) Սիզի նէ՞ եօլտա թէէմին իտէճէյիմ ։

— Ա՛հ , պու բէք գօլայ տըր , կիտիչինիզին սէպէպինի սէօյլէյէրէք պէնի թէէմին իտէպիլիրսինիզ ։

Պէըթ , բէք միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունույօր իտի . տօգթօրը սամիմի օլարագ սէվտիյի իչին , Բօայալ մէյտանընտաքի 29 նօմէրօյը խանէյէ կիթմէսինին սէպէպինի հէման սէօյլէմէք իսթէյօր իտի ֆագաթ վալիտէսինէ վէրմիշ օլտուղը սէօզի տէրխաթըը իտէրէք , էօլիւնճէյէ գատար օ միւտհիշ սըրրը սագլամագ լուզումընըտա հըսս իտիյօր իտի .

էնլիւմ հալինտէ պուլունան սէվկիլի վալիտէսինի մուհապէթ ուղրունա ֆէտայէ, վիճտանը պիր տիւրլի բազը օլմատը. սէվտիյինին լիսանընտան նամուսը վէ իֆֆէթի ալէյհինտէ իշիթտիյի սէօզլէրտէ բէք զիյատէ կիւճիւնէ կիթտիյինտէն, պարիտանէ պիր սուրէթտէ.

— Պէնի իթհամէ ճիւրաթ իտէնլէրէ սէօզիւմ եօգ տըր, տէմէսի իւզէրինէ, էթիյէն մէճնունանէ տէնէճէք պիր սուրէթտէ.

— Նէ՞ տէյօրսուն, մէմնունիյէթիմի մուճիպ օլաճագ պիր սէօզի պէնտէն տիրիզ իտիյօրսուն հա՛, տէյու հայգըրտը.

— Արթըգ սիզին իչին հիչ պիր շէյ էլիմտէն կէլմէզ...

— Պէ՛րթ, ագլընը պաշընա ալ, պիր սէօզ պէնի այագլարընա գաբանտըրըր, գուսուրընը ափվ իթտիրէպիլիր...

— Իշթէ պէնտէ օ սէօզի սէօյլէյէմէյէճէյիմ.

— Պէ՛րթ, պիկիւնահ օլտուղունուզա տայըր պիր եէմին իտինիզ, պուտա քիֆայէթ իտէր.

— Պէրայէթիմի իսթիհսալ իչին եէմին իթմէք իսթէմէմ...

Էթիյէն կէնճ գըզըն գուվվէթ ու ճիտտիյէթինէ պագարագ էլլէրինի կէօյսիւ իւզէրինէ վազ իլէ.

— Արթըգ պէնի սէվմէյօր, պու անէ գատարտա սէվմէմիշ տիր, արթըգ մահվ օլտում տէմէք տիր... տէյու մըրըլտանտը.

4

Տօգթօրըն պու վազի մէյուսանէսինտէն Պէրթ օ տէրէճէ միւթէէսիր օլմուշ իտի քի, զէվալլը կէնճ գըզ ազ գալսըն վազիֆէսինի ունուտարագ հէր շէյի իյթիրաֆ ի-

տէճէք իտի . ֆագաթ վալիտէյինի խաթըրլայարագ տէր հալ քէնտինի թօքլատը վէ պարիտ պիր թավր իլէ .

— Տօգթօր էֆէնտի , պու սուալի պիր տահա թէքրար իթմէյինիզ , պէնտէն ճէվապ եէրինէ սիւքիւթ ալըրսընըզ . պիր կիւն կելէճէք տիր քի վազիֆէտի ուղրունտա սիւքիւթ իտէն պիր գըզըն պիկիւնահ օլտուղը զահիր օլաճագ տըր , տէտի :

— Սրթըզ պիր շէյ սօրմայաճաղըմտան վէ հաթթա սիզի պիր տահա կէօրմէյէճէյիմտէն էվին օլունըզ .

— Նա վալիտէվի ունութտուընը՞զ մը .

— (Միւթէպսիւֆանէ .) վալիտէնիպի եալընըզ պըրագմագ հա՛ , վալիտէնիպին զայըֆտան գօրգմայո՞ր մը իտինիզ . պէն վազիֆէմի պիլիրիմ մատմազէլ . էվվէ՛լ , պէն մատամ Մօնթիչէյի տայիմա թէտավի իտէճէյիմ , ֆագաթ պու թէտավիտե բէք չօգ սիւրմէյէճէք տիր .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ .

— Տէմէք իսթէյօրում քի , վալիտէնիպին եաշայապիլէճէյի սօն կիւն վէ տագըգալար բէք ուզագ տէյիլ տիր .

— Խա՛յըր , վալիտէմ օ գատար թէհլիքէլի պիր հալտէ տէյիլ տիր , ֆագաթ սիզ պէնի գօրգութմագ իչին պէօյլէ ղատատարանէ պիր հարաքէթտէ պուլունմայօրսունըզ .

— Պէօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունմագատան , էօյլէ ղատատարանէ պիր ինթիգամ ալմագատան , ճէնապը Հագ պէնի մուհաֆազա պույուրսուն .

— Էօյլէ իսէ պէնի ալտատըյօրսունըզ , չիւնքի պիրատէրիմին վէֆաթընը միւթէագըպ վալիտէմին ղայղուպէթի , պէնիմ իչին բէք միւհիշ պիր տարպէ օլաճագ տըր . պէն պու սէօզլէրինիզէ ինանմագ իսթէմէմ , տիւնեատէ մէտարը իֆթիխարըմ , եէկեանէ իւմիւտիմ օլան վալիտէճիյիմ էօլմէյէճէք տիր .

— Թէսիւֆ իտէրիմ քի , հագըգէթ տէ պուննատան իպարէթ տիր .

— Աման եա՛ Բապամ , աման եա՛ Բապամ . հալ պու

քի պէշ տագըգա էվվէլ իւմիւտվար օլտուղունըզը սէօյլէ-յօր իտինիզ . . . ։

— Էվվէ՛թ , իւմիւտվար իտիմ. հալ պու քի սիզ պէ-նիմ հէր պիր իւմիւտիմի մահվ իթտինիզ, մուհապէթիմի պիլէ բայիմալ վէ թահգիր իյլէտիյինիզ կիպի , վալիտէնիզին հայաթընա խաթիմէ չէքէճէք օլան էսպապըտա թաճիլ իյ-լէտինիզ . . .

Պու տարպէ հագըգաթէն բէք միւտհիշ իտի. զէվալլը գըզ, պու մուամէլէյէ պու սէօզլէրէ կիւճ հալ իլէ մուգա-վէմէթ իտէպիլիյօր իտի. գալպինտէն գօբըպ կէլէն հընչ-գըրըգլարտան սէօզ սէօյլէմէյէ իգթիտարը գալմամըշ իտի ։ Էթիյէն իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք ։

— Մատմազէ՛լ , վալիտէնիզ իչին եազտըզըմ ըէչէթա իշթէ շու տըր. պու իլաճը քէմալի տըգգաթլա իսթիմալ իթմէնիզի թավսիյէ իտէրիմ. . . տէյէրէք վէ պէրայի նէ-զաքէթ կէնճ գըզա վէտա պիլէ իթմէյէրէք տըշարը չըգ-տը. Էթիյէն մէրտիվէնլէրտէն էնիպ սօգաղա չըգտըզը սը-րատա , պիլա իխթիյար նէմնաք օլան կէօզլէրինի սիլմէքտէ իտի. օտատա եալընըզ գալան Պէրթ իսէ , բէք զիյատէ մուզթարըպ օլտուղու հալտէ տիզ չէօքիւպ էլլէրինի սէմա-յէ տօղրու գալտըրարագ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը .

— Ամանեա՛ Բապպիմ , նէ՞ գատար մուզթարըպըմ. ա՛հ , վալիտէճիյիմի ղայպ իթմէք , պէնի սէվէն վէ քէնտի-սինի պին գաթ զիյատէ սէվտիյիմ ատէմին թահգիրինէ հէ-տէֆ օլմագ կիպի իքի միւտհիշ տարպէյէ թէհամմիւլ իտէ-մէյէճէյիմ. Ճ՛ֆ , չըլտըրաճաղըմ, եա՛ Բապպիմ , սէն մէր-համէթ էթ տէ պէնի մուհաֆազա պույուր . . . ։

Պէրթին պու տուասը պիր գաչ տագըգա տէվամ էթ-տի. պու էսնատէ մատամ լա Բէվվայէնին սէսի թէքրար իշիտիլտի ։ Պէրթ , կէօզ եաշլարընը սիլէրէք վալիտէսինին օտասընա կիրտի ։

* * *

Թէֆէր, տիւգ Տըլաթուր-Վցտիյօնըն թավսիյէսինի պիր տագըգա խաթրընտան չըգարմատըղը ճիհէթլէ, Բընէ Մուլէնին օտասընտաքի թէհարրիյաթ խիթամ պուլուր պուլմազ, պու պապտէ քէմալի սապըրսըզլըգլա քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլան տիւգին խանէսինէ կիթտի։

Տիւգ, Թէֆէրին բէք զէքի, բէք միւթէճէսսիւս պիր ատէմ օլտուղունը պիլտիյի իչին, պիրտէն պիրէ զուհուր իլէ, օ կիճէ քէնտիլէրինի տիւչարը խէվֆ ու թէլաշ իտէն մէճնունէյէ տայըր թահգըգաթ իճրա իտէճէյինիտէ իւմիւտ իյլէյօր իտի, արթըգ խէվֆ ու էնտիշէյէ մահէլ գալմատըղընտան միւսթէրիհ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. չիւնքի Բընէ Մուլէնին էլինէ կէչիրտիյի օ միւտհիշ սիլահ արթըգ մահվ օլմուշ վէ անըն եէրինէ քէնտիսինի դավիյէն մահքիւմ իտէճէք տիկէր պիր սիլահ պըրագըլմըշ իտի. տիւգ ճէնապլէրինի, եալընըզ մէճնունէնին հէնուզ հայաթտա պուլունմասը, Գըլօտիյա Վարնինին գարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթ իտէճէյի քէյֆիյէթի մուզթարըպ իտիյօր իտի։

Խուսուսի իլէ պու ֆաճիրէ գարընըն եազտըղը թէհտիտնամէտէն, գարիպէն Բարիզէ մուվասըլէթի վէ եէնիտէն մուխասէմաթ գաբուլարընըն աչըլաճաղընը սէրահաթէն անլաթմագտա օլմասը, տիւգին թէլաշ ու էնտիշէսինի արթըրըյօր իտի. նամընը վէ շէօհրէթինի գուրթարմագ իչին եէնիտէն պազը միւէսսիր թէտպիրլէր իթիխազընա մէճպուրիյէթ հըսս իտիյօր իտի։

Տիւգ, Էսթէրին մէճնունէ օլմասը իլէ անըն պէրհայաթ պուլունմասընտան օ գատար վազիֆէ իթմէյուպ, մահզա Գըլօտիյա Վարնինին շէրրինտէն գօրգայօր իտի. չիւնքի պու գարընըն նասըլ պիր ֆաճիրէ, նէ կիպի պիր եատիկեար օլտուղը, հէր քէստէն զիյատէ քէնտիսինճէ մալիւմ իտի։

Պիւթիւն կիճէ սապահա գատար Գըլօտիյանըն քէնտիսինտէն նէ իսթէյէճէյինի տիւչիւնտի, պունը պիր տիւրլիւ պուլամատը. տիւգ պունլարը տիւչիւնմէքտէ իքէն, Թէֆէրի կէօրիւր կէօրմէզ.

— Կէլ տօսթում կէլ , պիլսէն սէնի նէ՛ գատար սա-պըրըզուըգլա պէ.քլէյօրուզ , նէ՞ նաբատընըզ Ֆպագալըմ , Րուայալ մէ.յոմՃընձա կիլթանինի՞զ մի , տէտի ։

— Էվվե՛թ էֆէնիմ, պիզգաթ բօլիս մէրքէզ գօմիսէրի իլէ ասայիշ ըէ.յիսի Թահարրիյաթը իճրա իլթիլեր ։

— Էյ պու միւտաղէգ ատէմլեր պիր կիճէ էվվել պիղիմ օրայա կիրմիշ օլսու ղումընզը անզնյապիլսիլէ՞ր մի ։

— Պունըն տալա ֆարգընա վարամազըլար ։

— Էօյլէ խսէ իշ նօլունտա տըր տէյի՞լ մի ։

— Պու իֆտատէնիզի Թաստիգ ճէսարէթի խոէմէ յօրում։

— Օ նէ՞ տէմէք տիր ։

— Զիւնքի պիզգէն սօնրա օրայա տիկեր պիրիսինին կիրմիզ օլսուղու սէրահաթէն անլայընըյօր ։

— Պաչգա պիրիսի՞ մի տէ յօրսունըզ, պու միւմքիւն տէյիլ«

— Էվվէլթ տիւդ հադրէթլերի ։

— Պունը նա՞տըլ անլայապիլսինիզ ։

— Բէք գօլայ . չիւնքի ֆիւն ագշամ օտատաքի հազըխանէյէ կէօրսիւյիւզիզ ադմլեր իլէ պըրագտըղընըզ քհաղընըն , պու սապահ էսէրի կէօրիւնմէ յօր իտի ։

— Տէմէք օլայօր քի պունլարը օրատան աչըրմըշլար ։

— Էվվէլթ տիւդ հադրէթլերի ։

— Օրթասընտա « Ատալէթ » քէնիմէսի հազըրը օլան զարֆ տա նապէտիտ օլմուշ, էօյլէ՞ մի ։

— Էօյլէ օլսուղունը քէմալի Թէէսսիֆլէ արզ իտերիմ, հաթտա պու սապահ Բընճ Մուլէն օ քհաղըտ զուհուր իթմէյինճէ , նէչէօխնատէն, քէյֆիինատէն գապընա կըզմայօր իտի ։

— Փխմէտէն չիւպհէ իթմէյօ՞րմուսընըզ՝

— Պունը հաբան՝ օրատա զաթը ալինիզէ գաթիլ տէյու խըթտաղ իտէն գատըն օլաճադ զանն իտերիմ ։

— Խաթթա խոէյօրսունըզ Թէֆէ՛ր , օ գատըն հադըգաթէն պիր մէճնունէ տիր ։

— Մէճնունէ հա՛, օ գատընըն պէնատէն տէ նիղատէն տէ

ագըլլը օլտուղունը պիլիրիմ. հաթտա Բընէ Մուլէնին իթիմատընա մաղհար պիր դատըն օլտուղունա եագընէն վագըֆըմ. շիմտի արզ իտէյիմտէ պագընըզ. Ագշամ օտայա կիրտիյիմիզ սըրատա եազըխանէնին չէքմէխանէսինին դաբալը օլտուղունը ունութմամըշսընըզ տըր սանըրըմ.

— Էվվէ՛թ . . .

— Աչըլան կէօզլէրտէն պիրինտէ Բընէնին թէքմիլ սէրվէթի տէնէպիլէճէք տէրէճէտէ օլան ագճէնին մէվճուտ պուլունտուղունըտա տէրխաթըր իտիյօրսունըզ ա՛. պունտան պաշգա աճէլէ չըգտըղըմըզ իչին ֆէնէրի տէ օրատա պըրագտըզըմըզը խաթըրլայօրսունըզ սանըրըմ.

— Էվվէ՛թ . . .

— Պունտան դաթինազար Բընէ Մուլէն, պու սապահ օտասընա կիրուպ տա պու դատար էշեասընըն օրթատան նապէտիտ օլտուղունը կէօրտիւյի հալտէ ասլա միւթէէսիր օլմատը. օրթատաքի ֆէնէրէ տէ թէաճիւպ իթմէմէսինէ նազարէն, օրատան Բընէ թարաֆընտան պիրինին կիրտիյի թէհագդուգ իտիյօր. պինաէն ալէյհ օ կիրէն վէճնունէ սըֆաթընտաքի դատընըն սիզտէն վէ պէնտէն տահա ագըլլը օլտուղու անլաշըլմայաճագ պիր շէ՞յ մի տիր.

— Հագդընըզ վար Թէֆէր . . . նէ հալ իսէ շիմտի պու սէօզլէրի պըրագալըմ տա իշիմիզի տիւշիւնէլիմ. պու շիւպհէլէնտիյինիզ դատընըն իզինի պուլապիլտինի՞զ մի.

— Շիւպհէսիզ, հաթտա օ խանէտէ վէ Բընէնին աբարթըմանընըն ալթ դաթընտա, ուզագտան ագրապասը օլտուղու թախմին իտիլէն պիր դատըն իլէ իդամէթ իթտիյինի թահգըգ իթտիմ. պու իխթիյար դատըն տիւն կիճէ թէաթրօտա իմիշ. քէնտինի ալէմէ տիվանէ սըֆաթընտա թանըթտըրան ագըլլը հանըմ, պու մինասիպէթլէ տիւն կիճէ սէրպէսթ օլմաղըլա պու սայէտէ սուհուլէթլէ վազիֆէսինի իյֆա իթտի. ֆագաթ պու դատըն նէտէ՞ն քէնտիսինի տիվանէ թանըթտըրըյօր. իշթէ պուրասընը քէստիրէմէյօրըմ.

— Մէճնունէ իլէ պիրլիքտէ իգամէթ իտէն գատընըն իսմինիտէ էօյրէնէպիլտինիզ մի ։

— Իսմի մատամ Ամատիս տիր . . ։

— Էվվէթ խաթա իթմէմիշիմ, կէօրտիւյիմ գատըն Էսթէը իտի . պու թաֆսիլաթը Նէրէ՞տէն ալտընըզ ։

— Գաբուճը գատընտան . չիմտի պէնտէ, եա պու մէճնունէ վէ եախօտ Րընէ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ պիր ատէմ պու օտայա կիրմիշ տէյօրտու՞ր ։

— Անլաշըլտը . ֆագաթ Րընէ թարաֆընտան կէօնտէրիլէն պաշգա քի՞մ օլապիլիր ։

— Պունը տա սիզ պուլապիլիրսինիզ , բէք չօգ տիւշմէնլէրինիզ օլապիլիր , տիւշմէնլէրինիզի տէ պէն տէյիլ, սիզ պիլէ պիլիրսինիզ, հայտէ պագալըմ գուվվէյի հաֆըզանը-զա միւրաճաաթլէ պիր քէրրէ տիւշմէնլէրինիզին քիմլէր օ-լապիլէճէյինի սէօյլէյինիզ, անտէն սօնրասը գօլայլաշըր . . . հէր նասըլ իսէ իճազու իճրասընա պագըլըր . ղիրա սիզտէն պաշգա պունա ճէվապ վէրէճէք վէ պանա տէլալէթ իտէճէք քիմսէ եօգ տըր ։

— (Պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա .) Պունլարը օրա-տան մատամ լա Րէվվայէնին աշըրթմըշ օլմասընա իհթիմալ վէրիլէմմէ՞զ մի ։

—(Ա՛ճը ա՛ճը կիւլէրէք .) Միւմքին տէյիլ, մատամ լա Րէվվայէ ճան իւսթիւնտէ տիր . . .

— Եա գըզընը ունութտուն՞ը՞զ մը ։

— Պէրթ կիպի պիր չօճուդտա միւմքին տէյիլ պու իշի պէճէրէմէզ. պիր արալըդ պէնտէ պու ֆիքիրտէ պուլունտում, հաթտա օրայա թայրին իյլէտիյիմ ատէմլէրիմի պիրէ իսթիճվապ իթտիմ, հէրիֆլէր պիր տագըդա պու գըզը նա-զարը տըդդաթտան տուր թուխմատըդլարը իչին , տիւն վէ տիւն կիճէ գըզըն տըշարըյա չըգմատըղընը վէ հալընըզ ի-լաճ ալմադ իւզրէ պէշ ՕՆ տագըդտան իպարէթ պիր միւա-տէթ զարֆընտա էճզահանէյէ կիտուպ կէլտիյինի իֆհատէ իթտիլէր ։

— Սէօղլէրինիզ հայրէթիմի մուճիպ օլույօր, սագըն պու իշի Գլօտիյա Վարնի եաբմըշ օլմասըն, ֆագաթ պուտա միւմքին տէյիլ, Գլօտիյա, Բընէ Մուլէն իլէ ագտը իթիֆագ իտէմէզ, Մօնթ Բարնաս մէզարլըզընտա տույտուզում սէօղլէրտէն, Բընէ Մուլէնին հէնուզ Գըլօտիյա Վարնիյի թանըմատըղը մէյտանտէ տիր։

— Տիւդ հազրէթլէրի, պու Գըլօտիյայը էն պէօյիւք վէ դուվվէթլի տիւշմէնլէրինիզտէն ատտ իտիյօրսունուզ սանըրըմ։

— Շիւպհէսիզ, պու գատըն բէք թէհլիքէլի պիր տիւշմէն սայըլապիլիր։

— Պիզիմտէ օ գատընա միւքէմմէլ սուրէթտէ ղալէպէ չալաճաղըմըզը վատ իտէրիմ։

— Նէ եօլտա ղալէպէ իտէճէյիզ, իֆատէնիզտէն Գըլօտիյայը հէնուզ թանըմատըղընըզ անլաչըլըյօր, պու մախլիւք զիհնէն գարարլաշտըրտըղը պիր չէյի միւթլագա իճրա իտէր, էօնիւնէ հէր նէ գատար միւշքիւլաթ չըդարըլսա հէբսինի բայիմալ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուր։

5

Տիւգին պու սէօզիւ իւղէրինէ Թէֆէր միւսթահզիյանէ կիւլէրէք.

— Տէմէք օլույօր քի պու գատըն ինսան տէյիլ ատէթա պիր չէյթան տըր, տէտի։

— Էվվէ՛թ, բէք կիւղէլ սէօյլէտինիզ, Գըլօտիյա պըգմագ օսանմագ պիլմէզ, զայէթ տէսիսէքեար պիր զարը տըր, ֆիքրի մէլունանէսինի մէվգըյը իճրայէ գօյմագ իչին հայաթընը պիլէ թէհլիքէյէ իլդա իթմէքտէն չէքինմէզ. խիւլասայի քէլամ Գըլօտիյա պէնի գօրգուտույօր, Գըլօտիյանըն Բարիզէ կէլմէսի պէնիմ իչին բէք ֆէնա տըր, Գըլօտիյա

պէնիմ էն թէհլիքէլի տիւշմէնլէրիմտէն տիր, անլատընը՞ղ մը։

— (Հայրէթլէ մուխաթիպինէ պագարագ.) Տիւդ հաղրէթլէրի, վուդույի մուհադդագ պիր թէհլիքէ հըսս պույուրույօրսանըզ, սիզէ պիր շէյ թավսիյէ իտէճէյիմ։

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ։

— Պիր միւտտէթ Բարիզտէն ղայպուպէթ իտինիզ։

— Բարիզտէն ուզագլաշայըմտա Գըլօտիյա Վարնիյէ մէյտանը աչըգ պըրագայըմ էօյլէ՞ մի՛ պու միւմքիւն տէյիլ տիր։

— Էֆէնտիմ, միւսաատէ պույուրունըզտա ֆիքրիմի իյզահ իտէյիմ, տէմէք իսթէյօրում քի մուֆարէդաթընըզը իլան իլէ պուրատա դալրրսանըզ, ուզադտան ուզաղա տիւշմէնինիզին հարաքեաթընը թէֆթիշ իտէր տէ անա կէօրէ թէրթիպաթտէ պուլունուրըզ։

— Ֆիքրինիզ բէք կիւզէլ, ֆագաթ օլապիլէճէք պիր շէյ տէյիլ, չիւնքի հէր կիւն բէք չօգ մէքթուպլար ալըյօրում վէ ճէվապլարընը վէրմէյէ մէճպուրըմ, պու հալտէ քէնտիմի նա՞սըլ կիզլէյէպիլիրիմ։

— Էմնիյէթլի պիր ատէմինիզ եօ՞գ մը։

— Խա՛յըր, քիմսէյէ էմնիյէթիմ եօգ տըր։

— Մատէմքի պու դատար միւշկիւլաթէ ղալէպէ իտէպիլմէք իչին էօյլէ պիր ատէմ արամաղա իհթիյաճըմըզ վար տըր...

Տիւդ պու սէօզիւն էհէմմիյէթինի թագտիր իտէրէք պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւ, միւթէագըպէն այաղա գալդարագ իշ օտասընըն իչինտէ էնինէ պօյունա տօլաշմաղա պաշլատը, Թէֆէր իսէ պուլունտուզու եէրին շիքեարընը կէօզլէյէն մահիր պիր ավճը կիպի, կէօզ ուճը իլէ տիւգին հէր հալ ու հարաքէթինի թէտգըդ իտիյօր իտի. տիւգ պիր միւտտէթ տօլաշտըգտան սօնրա Թէֆէրին էօնիւնտէ տուրարագ.

— Տէտիյինիզի պուլտում, պիլիրսինիզ քի պու գօնաղըն պաղչէսինտէ եալընըզ պիր տիվարլէ այրըլմըշ պիր տի-

կէր պահճէ վար տըր քի, Իւնիվէրսիթէ ճատտէսինէ դատար իմթիտատ իտէր, պու պահճէնին օրթասընտա տիկէր պիր քէօշկիւն մէվճուտ պուլունտուղունը ունութմայընըզ։

— Պունը չօդտան պէրի պիլիրիմ, ֆագաթ հէնուզ պիր չէյ անլայամատըմ։

— Շիմտի սէօյլէյէճէյիմ, էճատատըմտան պիրի տիլպէր պիր դըզըն իֆթատէսի օլուր, սէվտիյի իլէ հէմպէզմը վիւսալ օլապիլմէք իչին զէվճէսինտէն կիզլի օ պահճէյի վէ իչինտէքի քէօշկիւ սաթըն ալըպ, օ էսնատէ զէվճէսինին պիր միւտտէթ ղայպուպէթինտէն պիլ իսթիֆատէ օ քէօշք իլէ գօնագ արասընտա կիզլի պիր եօլ ինշասընա մուվաֆֆագ օլուր. իշթէ օ եօլ էլան մէվճուտ օլտուղու կիպի անահտարլարըտա պէնտէ տիր, շիմտի անլամազա պաշլատընը՞ղ մը։

— Անլատըմ էֆէնտիմ, զաթը ալինիզ պու քէօշքտէ իդամէթ պույուրմազը թասմիմ իտիյօրսունըզ։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, Թէֆէր, քէօշկիւն դօնազա եագըն օլմասը մինասիպէթի իլէ տէտիյինիզ օլամազսատա, օ քէօշկիւն կիզլի եօլը վասէթասը իլէ, հէր կէճէ պուրայա կիրուպ նամըմա կէլէն մէքթուպլարը եազը մասամըն իւզէրինտէն ալապիլիրիմ։

— Բէք կիւզէլ պիր թէտպիր, շու գատար վար քի մէքթուպլարը օրայա գօյանլար իրթէսի կիւնի մէքթուպըն եէրինտէ պուլունմատըզընը կէօրիւնճէ հայրէթէ տիւչար օլաճագլար տըր։

— Բէք տօղրու . . . օ հալտէ նէ՞ եաբմալը։

— Մատամ քի դօնազա կիրէճէքսինիզ վէ մէքթուպլարը օգույաճագսընըզ, պունլարը եէրինտէն ալմայըպտա օգուտուգտան սօնրա տըգդաթլըճա դաբայարագ եինէ եէրինէ պըրագսանըզ օլմա՞ղ մը, պու եօլտա հարաքէթ իտէրսէնիզ ղայպուպէթինիզ հէր թարաֆա չայի օլուր, անտէն սօնրա Գըլօտիյա իլէ քէրիմէսինին հալլէրինի սուհուլէթ իլէ նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրապիլիրիզ։

— Պու դարարընըզ բէք կիւզէլ տիր, շիմտի իճրատ-

թընա պաշլայաճաղըզ, ալաճաղընըզ մալիւմաթը պանա կէթիրէճէքսինիզ, տէյլ՚ը մի։

— Օ բէք դօլայ տըր, քէօշկիւն մէֆրուշաթը վա՚ր մը։

— Հէմտէ միւքէմմէլ, հիչնի հաճէթտէ պուրայա չէքիլէրէք իչիմիզի գարարլաշըրապիլիրիզ։

— Ծագաթ զաթը ալինիզ իչին պաշդա պիր իգամէթկեահատա լուղում կէօրիւլէճէք տիր, պունըտա պէնտէնիզ թէտարիք իթմէմ օլմա՚զ մը։

— Պէնտէ պունը սիզտէն ըէճա իտէճէք իտիմ։

— Օ հալտէ պու կիճէ ալիմէթինիզի իչար պույուրունուզտա, հէման թէտարիք իտէճէյիմ եէնի իգամէթկեահա թէչրիֆ պույուրունըզ։

— Էյի պիր իգամէթկեահ պուլաճաղընըզը իւմիւտ իչլէրիմ։

— Լութֆէն սէյահաթընըզը պանա պիլտիրիրսինիզ սանըրըմ։

Թէֆէէր պու եօլատա պիր լաթիֆէ իթտիքտէն սոնրա տիւգին նէզտինտէն մուֆարէզաթ իթտի։ պիր միւտտէթ սոնրա տիւգ ճէնապլէրի օտա ուշաղընը ճէլդ իտէրէք։

— Ֆէրտինա՛նա, էշհամը հաղըր էթ... պիր միւտտէթ սէյահաթ իտէճէյիմ տէյու էմր իթտի։

— Րէֆաղաթ վէ խըտմէթը ալիլէրինտէ պուլունաճա՚գմըշըմ...

— Խայըր Ֆէլտինանա, եալընըզ կիտէճէյիմ, եալընա գաատար հէր չէյ հաղըր պուլունսուն։

Տիւգ, Ֆէլտինանտէ պու էմրի վէրտիքտէն սոնրա զօնաղընտան չըգալտգ պիր քիրա ալտպասընա թաքիալէն, էվվէլա էօթէտէն պէրի մուամէլէսի պուլունտուղու պանքէրի զիյարէթի իտուպ պաղը էվրադ թէտարի իչլէտի, վէ սէյահաթ քէֆիյէթինտէն հէրիֆիտէ խապէրտար իթտի։ միւթէադրպէն կիւզէլ Իղապօնըն բէտէրի օլան գօնթ Լիչլիչէրին գօնաղընա աղիմէթլէ անլէր իլէ տէ վէտտա իչլէտի։

Տիւգ ճէնապլէրի, գօնթ Լիչլիչէրին գօնաղընտան չըգ-

տըգտան սօնրա պիւթիւն աչինալէրինին խանէլէրինի տօ-
լաշտըղընտան , էօյլէ վագթինէ գատար միւրուր իտէն միւտ-
տէթը գալիլէ զարֆընտա , հէր քէս տիւգ Տըլաթուր-Վօտի-
յօնըն քէյֆիյէթը սէյահաթընտան խապէրտար օլմուշ իտի ։

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօյա կէլինճէ , պու զէվալը
կէնճ , սէնաթընըն մէֆիտունը օլտուղու ճիհէթլէ տիւնեա-
տէ պաշգա հիչ պիր չէյէ էհէմմիյէթ վէրմէտիյինտէն , պու
քէյֆիյէթտէն պիթթաբի հէյրքէտտէն սօնրա խապէրտար
օլապիլմիշ իտի . պիչարէ Հանրի , բէտբէրինին հալինի հէր
քէտտէն զիյատէ պիլտիյի իչին , սէպէպը սէյահաթընը պիր
չօգ տիւշիւնտի թաչընտա իսէ տէ , պիր տիւրլի քէտտիրէմմէ-
տի , էն սօնրա մէմուրէն ադիմէթ իթմէք իչթիմալինի տիւ-
շինիւպ պունա գալար վէրտի . ֆագաթ ըզհարը թէճա-
հիւլ իլէ բէտբէրինէ .

— Մէվկիլի բէտբէրիմ , պէնտէնիզէ մէքթուպ եազաճաղ
մլսընըզ , տէյու սօրտու ։

— Ջանն իթմէմ . . . չինքի մէչղուլույէթիմ բէք զիյատէ տիր ։

— Պէն տէ մէքթուպ եաղմայըրմ մը ։

— Օ տա պէյհուտէ տիր , չինքի մէքթուպլարընըզ իչթիմալ քի պէնի պիր եէրտէ պուլամազ ։

— Պաշդալարը իլէ տէ մի մուխապէրէ իթմէյէճէքսինիզ ։

— Խայըր , հաթտա պանա կէլէճէք մէքթուպլարը պէրմիւթտա եազը մասամընի իւզերինէ գօյաճաղլար որը . պունլարը քեամիլէն ավտէթիմտէ օգույաճաղըմ ։

Հանրի տահա իլէրիյէ վարմադ խոթէմէյիպ սիւքիւթ իթտի , վէ քէնտի քէնտինէ .

— Պու իչթիրաղտէն սէպէպալը սէյահաթընը վէ մէմուրիյէթինի կիպէմէք իսթէմէյինի չօգտան անլամըշ իտիմ , տէտի ։

Տիւգ ճէնապլէրի օ կիճէ Թէֆէրտէն սուրէթի գիյրտէ միւնտէրիճ շու մէքթուպը ալտը ։

ՀՏիւգ հապրեթլելի ։

« Պու կիճէ սաաթ տօգուզտա զաթը ալիլերինէ Բօ-Տըֆէը-Սէնթ-Մարսել սօգաղը իլէ , Մուֆէնալա ճաատէլերինին պիլետչիքլելի քիւչեակ ինթիզար իտիյօրում ։

« Պէնաէյի դաատիվինիզ

« Թէֆֆէր »

Տիւգ , պու թէղգիրեֆյի ալտըղը զէման պայաղը պարիտա պիր թաւը իլէ օգումուշ իտի , ֆագաթ թէսլիճէն թէպտիլի թաւը իտէրէգ գէնաի գէնաինէ ։

— Թալի նէ՞ զարիպ չէյ տիր . . . պիր վագըթ Գըլօտիյանըն էսիրի օլմուշ իտիմ , չիմտիտե Թէֆֆէրէ մահգիւմ օլտուգ . ֆագաթ չարէ նէ , պու աաէմ պիղէ խըտմէթ իտիյօր , կիտիպ կէօրմէլիյիզ , տէտի ։

Տիւգ , վագթը մուայէնաե Թէֆֆէրին աէտիյի մահալէ կիմտի . բօլիս մուֆէթթիշի օրատա պիր խանէնին գաբուսը արատընա սօգուլարագ կէչէնլերի նաղարը տըղդաթ վէ թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրմագտա իտի . տիւգի կէօրիւնճէ եանընա թէգալըրսըպ իտէրէգ ։

— Տիւգ հապրեթլելի , պէնաէնիղի թէագըպ պույուրո՛ւրմուսընըզ . . . տէտի ։

— Թէմալի մէճպուպիյէթլէ ։

Թէֆֆէր , Բօ-Տըֆէը ճաատէսինի թէագըպ իթմէյէ պաշլատը , պուրատը օ թարիխտե չիմտիկի հէյէթտե տէյիլ իտի . սօգագլարը տար , թէնհա վէ պինալարը բէգ էսկի պիր հալտե պուլունույօր իտի . տիւգ պու սօգաղա կիրինճէ ։

— Պիզիմ իչին ինթիխապ իթտիյինիզ խանէ պուրատա օլաճագ տըր սանըրըմ , տէտի ։

— Լիվէթ տիւգ հապրեթլելի , չինքի իգամէթ իտէճէյինիզ խանէնին գաբուճըսը պէնաէնիղէ միննէթտար տըր , պունատան պաշգա թէնհա օլուպ եալընըզ սիզ վէ պիր իխթիյարտէն պաշգա քիմսէ եօգ տըր ։

— Պու խանէնին մէֆրուշաթը վա՞ր մը ։

— Խա՛յըր, եարըն սապահ հէր չէյ հազըրլանաճագ տըր, գաբուճը գատընա լազըմ կէլէն թէնպիհաթ վէրիլմիշ տիր, թաամընըզը լօգանթատան կէթիրէճէք վէ օտանըզըն խըտմէթինիտէ կէօրէճէք տիր։

— Պու խանէյի նէ՞ նամ իլէ քիրալատընըզ։

— Մէմալիքը էճնէպիյէյէ կէօթիւրմէք պուրատան իչին էշեայի աթիգա ալան Ֆըրէտէրիք Պէրարտ նամը իլէ քիրալատըմ իսէ տէ, գաբուճը գատըն սիզի բօլիս մէմուրը պիլէճէք տիր։

— Բօլիս մէմուրը՞ մը։

— (Կիւլէրէք.) Էվվէթ տիւգ հազրէթլէրի, չիւնքի հէր տիւրլի իհթիմալաթէ գարչը մուգավէմէթ իտէպիլմէք վէ հէր նէվի թահգրգաթը սուհուլէթլէ իյֆա իթմէք իչին, սըգ սըգ թէպտիլը գըյաֆէթ իթմէնիզ լազըմ կէլիյօր, օ հալտէ գաբուճը գատընըն սիզի բօլիս մէմուրը թանըմասը պէնճէ խայըրլը տըր։

— Բէք ալա, թէտպիրլէրինիզի բէք պէյէնտիմ, ֆագաթ պէնի պուրայա պու կիճէ կէթիրմէքտէն մագսատընըզ նէ օլտուղունը հալա անլայամատըգ։

— Օտալարընըզը կէօսթէրմէք վէ գաբուճը գատընը թագտիմ իյլէմէք իչին պու զահմէթի իխթիյար պույուրմանըզը րէճա իթմիշ իտիմ. հաստիմ տէյիլ, ֆագաթ ավֆը ալիլէրինէ մաղրուրէն պուրատա պիր ազ սէմահաթլը տավրանմանըզը իսթիրհամ իտէճէյիմ։

— Միւսթէրիհ օլունուզ...

— Պունտան պաչգա պու մահալտէ իգամէթ պույուրաճաղընըզ միւտտէթ զարֆընտա սիզէ եալընըզ «Ֆըրէտէրիգ» վէ եա «Պէրարտ» նամը իլէ խըթապ օլունմասը իչին միւսաատէնիզի թալէպ իտէճէյիմ։

— Իսթէտիյինիզ կիպի օլսուն։

— Իչթէ կէլտիք։

Թէֆէրին էօնիւնտէ թէվագուֆ իյլէտիյի խանէնին գաբուսը քեարկիր պիր տիվարտէ մէրպութ պիր գաբու իտի քիւ

գաբունըն տարլըղը վէ բէնչէրէլէրինին բէք տար օլմասը վէ խանէնին հէյէթը ասլիյէսի քէօհնէ պուլունմասը, իւչ եիւզ սէնէլիք պիր պինա օլտուզունա տէլալէթ իտիյօր իտի։

Թէֆէր գաբույը իւչ տէֆա վուրտու, պիր ազ սօնրա գաբու աչըլարագ գաբուճը գատըն արզը վիճուտ իտինճէ, Թէֆէր մէրգումէյէ.

— Մատա՛մ Բօնտի, սիզէ խապէր վէրտիյիմ տօսթում միւսիւ Պէրարտ իշթէ պու զաթ տըր, անահտարը ալմազա կէլտի, տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ, թէէմին օլունուզ միւսիւ պուրատա իգամէթ իյլէտիյի միւտտէթ զարֆընտա խօշնուտ գալաճագ տըր. խուսուսի իլէ ռահաթլարընը սէլպ իտէճէք միւսթէճիրլէրիմիզ եօգ տըր, եիրմի սէնէտէն պէրի պու խանէտէ գաբուճըլըգ իտիյօրում, համտ օլսուն կէլէն միւսթէճիրլէրին քեաֆֆէսի խօշնուտ օլարագ կիթմիշլէր տիր։

— Իշինիզէ մանի օլմայըմ, ֆագաթ օտայը պիր քէրրէ պիզէ կէօսթէրի՞րմիսինիզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, պույուրըն։

Մատամ Բօնտի, հէման էլինէ պիր ֆէնէր ալարագ տիւդ իլէ Թէֆէրին էօնիւնէ տիւշտիւ, իւչիւ պիրտէն իքինճի գաթա վասըլ օլուպ պիր գաբունըն էօնիւնտէ թէվագուֆ իթտիլէր, գաբուճը գատըն գաբույը աչմագլա իւչ բարչատան միւրէքքէպ օլան աբարթըմանա կիրտիլէր. խանէնին տախիլի խարիճի մէնզարէսի իլէ ասլա դըյաս գապուլ իթմէյօր իտի. հէր թարաֆը կիւզէլճէ թամիր իտիլմիշ վէ էն կիւզէլ ճընստան քեաղըտլա տիվարլար գաբլանմըշ օլմաղըլա, տիւդ ճէնապլէրի մէմնուն օլարագ.

— Օ՛խ, բէք ալա, տօղրուսը բէք հազզ իթտիմ, տէյինճէ, Թէֆէր.

— Էվվէթ, հազզ իտէճէյինիզի պիլտիյիմ իչին սիզի պուրայա կէթիրտիմ, եարըն էշեանըզ կէլէճէք տիր, մատամ Բօնտիտէ օտա խըտմէթինիզի կէօրէճէք, տէմէսի իւ-

զերինէ գաբուճը գատըն լաթիֆ վէ տիլնիւվազանէ պիր շիվէ իլէ ·

— Քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտէրիմ, էֆէնտի հէր հալտէ մէմնուն օլաճագլար տըր, տէտի ։

Տիւդ, հէման էլինի ճէպինէ սօգարագ պիր ալթուն չըգարտը վէ մատամըն էլինէ սըգըշտըրարագ ·

— Մատա՛մ, շիմտիլիք պունը ալընըզ, իլէրուտէ պէնի մէմնուն իտէրսէնիզ զիյատէսինիտէ ալըրսընըզ, տէտի ։

Մատամ Մօնտի, միւտտէթը էօմրիւնտէ պու տէրէճէ լութֆքեար պիր զաթա թէսատիւֆ իթմէտիյի ճիհէթլէ շաշըրտը գալտը, պատէհու ալթունը ճէպինէ սօգուպ մէմնունիյէթինի իյմա իտէր պիր սուրէթտէ ·

— Իշթէ սիզէ սօգագ գաբուսընըն անահտարընը թագտիմ իտիյօրում, արզու իթտիյինիզ սաաթտա հիչ պիր քիմսէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէքսիզին կիրուպ չըգապիլիրսինիզ, մուաճիզ գօնշուլարընըզ օլմատըզը կիպի խանէտէ էմնիյէթլի տիր · էլհասըլ պուրասը տայիմա սիւքիւնէթ իչինտէ վէ ճէննէթ կիպի պիր եէր տիր, տէտի ։

6

Վուգուինի պէյան իյլէտիյիմիզ չու զիյարէթին ֆէրտասը կիւնիւ տիւգին տայիրէսի բէք միւքէմմէլ սուրէթտէ թէզեին վէ թէֆրիշ իտիլմիշ իտի ։

Եինէ եէվմը մէզքիւրտէ սաաթ տէօրթ սուլարընտա տիւգ ճէնապլէրի, սէյահաթէ մախսուս էշեասընը պիր բօսթա արապասընա նագլ իթտիրուպ օղլունը զայէթ պարիտանէ պիր սուրէթտէ գուճագլատը, ուշաղընա եէնիտէն պիր թագըմ էմիրլէր վէրէրէք Լիյօն ըսթասիյօնընա տօղրու կէօթիւրմէք իւղրէ արապաճըյա էմր վէրտի ։

Շըմէնտըֆէր ըսթասիյօնընա մուվասըլէթ իտուպ էշ-

եասընը էնտիրինճէ արապաճընըն իւճրէթինի վէրէրէք սավ-
տը, պատէհու հիչ պիր քիմսէնին նազարը տըգդաթընը
ճէլպ իթմէքսիզին, եինէ էչեասընը տիկէր պիր արապայա
եիւքլէտիպ եարըմ սաաթ սօնրա Բօ-Տըֆէր-Սէնթ-Մարսէլ
ճիվարընտա քիրալատըզը խանէյէ մուվասըլէթ իյլէտի։

* *
*

Շիմտիտէ եինէ նազարը տըգդաթըմըզը Սէնթ-Բըլաժի
հաբըսխանէսինէ աթֆ իտէճէյիզ։

Բօայալ մէյտանընտա պիզճէ մալիւմ օլան թէհարրի-
յաթը միւթէագըպ արթըգ Բընէ Մուլէն իսթինթագա չաղ-
րըլմամըշ իտի, վագըթ կէչմէքտէ վէ հիչ պիր խապէր զու-
հուր իթմէմէքտէ իտի։

Բընէ Մուլէն, միւսթանթիգին սիւքիւթինտէն քէնտի-
սինին պէհէմէհալ մուհաքէմէսինէ լուզում կէօրիւլտիւյինի
հըսս իտիյօր իտի։

Ժան-Ժուտի իլէրուտէ մուհաքէմէ իտիլէճէյինի պիլ-
տիյի ճիհէթլէ, Բընէնին ավօգաթ մէսէլէսինտէ վատ իյլէ-
տիյի մուավէնէթի իխթարտէն կէրի տուրմայօր իտի. կիթ
կիտէ պիր ան էվվէլ ավօգաթըն թէտարիքի իչին իճպարէ
տէ պաշլատը։

Ժան-Ժուտի, քէնտիսինի տայիմա վագթը հալէ կէօրէ
իչինի պէճէրիր պիր ատէմ սըֆաթընտա թէլագգը իթմէք-
տէ օլտուղունըն Բընէ Մուլէն ֆիքրինտէ իսէ տէ, պէօյլէ
պիր ատէմին ծոնյի զաննը հայիզը էհէմմիյէթ օլամայաճա-
զընը տիւշիւնէրէք ալտըրմամըշ վէ ալտըրմայօր իտի. եինէ
պիրլիքտէ պուլունմագտա վէ արալարընտաքի տօսթլուգ
կիւնտէն կիւնէ թէզայիւտ իյլէմէքտէ իտի։

Հէքեայէմիզին պիրինճի ճիլտինտէ Բընէ իլէ Ժան-Ժու-
տի արասընտա վուդուինի թասվիր իյլէտիյիմիզ մուհավէրէ
էոնասընտա, Բընէ Մուլէն իլք ֆըրսաթտա պու սէիսէրի
վէ տէսիսէքեար արդատաչընըն ահվալը մազիյէսի հագ-
գընտա, ուզուն ուզատըյա իսթիճվապաթտէ պուլունմաղա

զիհնէն գարար վերմիշ իտի. պու քէյֆիյէթ հէնուզ գարիյնլերիմիզինտէ խաթըրնըշանը օլսա կէրէք տիր։

Պիր ատէմին մահրէմը էսրարը օլմագ էօյլէ գօլայ պիր իշ տէյիլ տիր. Բընէ Մուլէն տէ, սօրմագ գօլայ օլտուղունը վէ ֆագաթ ճէվապ ալմագ վէ հէմտէ մաթլուպէ մուվաֆըգ պիր ճէվապ ալմագ մէսէլէսի կիւճ պիր շէյ իտիյինի թագտիր իտիյօր իտի. պինաէն ալէյհ պու միւթալաատա պուլունտուղու կիւնտէն պէտտ իլէ, Ժան-Ժուտինին էմնիյէթինի գազանմագ իչին թէշէպպիւսաթէ պաշլատը. ավօգաթ թէտարիքի մէսէլէսի տէ իշթէ պու միւթալաաթէ միւսթէնիտ իտի։

Մալիւմ տիւր քի ավօգաթլարըն քեաֆֆէսի իւճրէթլերինին թէսվիյէ իտիլէճէյինտէն էմին օլտուգլարը զէման միւվէքքիլլերինի միւտաֆաա իտէրլէր. հէր մէսլէքտէ օլտուղու կիպի պու մէսլէքտէտէ պիր չօգ ատէմլէր պուլունուր քի, մահզա ագվաթը եէվմիյէլերինի տիւշիւնիւրլէր. տէրիւհտէ իյլէտիքլէրի իշին հիւսնի նէթիճէպախշ իտուպ իթմէմէսի վազիֆէլերինտէ պիլէ տէյիլ տիր. ֆագաթ պազըլարը տա վար տըր քի, մայիշէթլէրի եօլունտա օլտուղու հալտէ, միւճէրրէտ ինսանիյէթէ խըտմէթ իթմէք արզուսը իլէ օ ալի մէսլէքէ սալիք օլմուշլար տըր։

Իշթէ Բընէ Մուլէն տէ պու ճիհէթլէրի տիւշիւնէրէք, ավօգաթլարը նազարը թէէմիւլէ ալտը վէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ հագգընտա գալպէն պիր մէյլ ու մուհապէթ հասըլ իթտի. Ժան-Ժուտի բէֆիգը ֆէլաքէթինին կէծլկէսի տէնէճէք տէրէճէտէ հիչ պիր վագըթ եանընտան այրըլմատըղընտան, Բընէնին ավօգաթ Հանրի Տըլաթուրա միւրաճաաթ իտէճէյի կիւն արգատաշընա.

— Պէնի տէ ունութմա տէմիշ, վէ Ֆէրգում տախի։

— Միւսթէրիհ օլունուզ, վատ՝ պօրճ տէմէք տիր, տէյու ճէվապ վէրմիշ իտի։

Զաթէն պու պապտէ Հանրիյէ մալիւմաթ վէրիլմիշ օլմաղըլա, իրթէսի կիւն Բընէ Մուլէնի, մահբուսլարըն ավօ-

գաթլար իլէ իսթիշարէլէրինէ մախսուս օլան օտայա չաղըրտըգլարը սըրատա, Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ, Բընէյի կէօրիւնճէ.

— Բընէ Մուլէն սի՞զմիսինիզ, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ միւսիւ։

— Սիզի պուրայա չաղըրմազտան էվվէլ նէ կիպի պիր ճինայէթլէ իթհամ իտիլտիյինիզի խապէր ալտըմ, սիզտէ պիլճիւմլէ միւթթէհիմլէր կիպի ինքեար իտէճէքսինիզ, տէյի՞լ մի։

— Էսասէն գապահաթըմ եօգ քի ինքեար իտէյիմ, եէմին իտէրիմ քի պիկիւնահըմ էֆէնտիմ...

Նասըլ քի պիլիրիզ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ ագըլլը վէ խայըրխահ պիր կէնճ իտի. քէնտիսինէ միւրաճաաթ իտէն ատէմ պիլֆարզ տէհշէթլի պիր ճանիտէ օլսա, գանուն տարիյէսինտէ քէնտիսինի միւտաֆաա իթմէք միւթատը իտի, Բընէնին իֆատէսինտէքի գուվվէթ վէ մէթանէթ քէնտիսինի տիւչարը հայրէթ իթտի, տըգգաթլա եիւզիւնէ պագտը, պիր խայլի տիւչիւնտի, մուխաթիպինին ատի վէ ալչագ ինսանլարտան օլմատըղընա գանաաթ հասըլ իտէրէք, պիչարէ մազլումը թաթեիպ վէ թէէմին իտէպիլմէք իչին.

— Արզու իյլէտիյիմ վէճհ իլէ սիզի միւտաֆաա իտէպիլմէք իչին իսթինթագնամէնիզի վէ օլ պգպտէքի էվրագը լազըմէյի էթրաֆըյլա վէ տըգգաթլէ միւթալաա իթմէք նէ գատար էլզէմ իսէ, սիզինտէ պանա գարշը զէրրէ գատար քէթմը հագըգաթ իթմէմէնիզ իգթիզա իտէր, չիւնքի էսասը միւտաֆաայը պէն օ հագըգաթ իւզէրինէ թէշքիլ իտէպիլէճէյիմ, շիմտի անլատընը՞զ մը, տէտիւ

— Ա՛հ էֆէնտիմ, սիզի եէմին իտէրէք թէէմին իտէրիմ քի պիկիւնահըմ... սիզտէն պիր շէյ սագլամատըղըմա նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրիմ։

—(Ճիտտի պիր թավր իլէ.) Միւսիւ Բընէ, պէն ավօգաթըմ, ֆագաթ միւճէրրէտ թէէմինի մայիշէթ իչին իճ-

բայի սէնաթ իտէն ավօդաթլարտան տէյիլիմ, համտ օլսուն սէրվէթիմ եէրինտէ օլմաղըլա պու սէնաթէ իհթիյաճըմ եօգ տըր, իհթիմալ քի պու սէնաթ պայիսի նէքպէթիմ պիլէ օլապիլիր, ֆագաթ պէն հագսըզ եէրտէ իթհամ ի-տիլէճէք պիչարէլէրին մաղտուրիյէթտէն վիգայէսինի տէ-րիւհտէ իտէճէյիմտէն, պէնճէ պայիսի իֆթիխար օլան իչ-թէ պու մէսէլէ տիր. պիր ատէմին միւտաֆաասընը տէ-րիւհտէ իյլէտիմ մի, օ ատէմին միւթլագա պիսուչ օլտու-ղունը իսպաթէ միւդթէտիր օլմալըյըմ, եօգսա միւտաֆաա-սընը իւզէրիմէ ալտըղըմ ատէմին պէրայէթի իսթէր թէ-հագդուգ իթսին, իսթէրսէ իթմէսին, միւճէրրէտ պէշ օն բարա դաբմագ իչին պու մէսլէքէ կիրմէտիմ, իֆատէմին սըրֆ հագըդաթ օլտուղունը պիր կիւն վուգուաթ պիլֆիիլ մէյտանէ գօյաճագ տըր։

— Հագդը ալինիզ վար էֆէնտիմ, պէնտէնիզ մահզա պու ուլուվվը ճէնապընըզա մաղրուրէն միւտաֆաամը տէ-րիւհտէ պույուրմանըզը իսթիրհամ իթմիշ իտիմ։

— Էօյլէ իսէ պիրազ մալիւմաթ վէրինիզտէ պէնտէ պիր էսաս գուրմազա մուվաֆֆագ օլայըմ, հա՛յտէ պագալըմ, ահվալի մաղիյէնիզի հէքեայէ պույուրունուզ։

Բընէ Մուլէն սէրկիւզէշթինի մուխթասարէն նագլ ու հէքեայէ իթտի իսէ տէ, եալընըզ Բարիզէ նէ մագսատլա կէլտիյինի, վէլհասըլ Բէվվայէ ֆամիլեասընա այըտ օլան էս-բար ճիհէթինի սիւքիւթ իլէ կէչիշտիրտի։

Զէվալլը մաքինաճը, սէրկիւզէշթի խիթամ պուլտուգ-տան սօնրա Բարիզտէ սուրէթը թէվգըֆընը վէ միւսթան-թիգէ նէ եօլտա ճէվապ վէրտիյինի վէ էն սօնրա խանէսին-տէ վուգու պուլան թահարրիյաթը պէր թաֆսիլ պիլտիրտի։

Բընէ Մուլէնին իֆատաթը վագաառընը պիր տըգդա-թը ֆէվգէլատէ իլէ տինլէմիշ օլան Հանրի Տըլաթուր-Վօ-տիյօ, մուխաթիպինին սիւքիւթ իթտիյինի կէօրիւնճէ.

— Իգամէթկեահընըզըն անահտարընը ղայպ իթտիյի-նիզ սահի՞հ մի իտի, տէյու սօրտու։

Բընէ պէօյլէ պիր սիւալէ մուխաթիպ օլաճաղընը էվվէլճէ պիլմէտիյի ճիհէթլէ պիրտէն պիրէ շաշըրտը, ֆագաթ նիհայէթ տէրէճէտէ իթինա իյլէտիյի քէթմը էսրար վաղիֆէսինի օ անտէ տէրխաթըր իտէրէք, տէրհալ քէնտիսինի թօբլայըպ ճէվապէն.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, ֆիլհագըդա ղայպ իթմիշ իտիմ, տէտի։

— Բարիղտէն մուֆարէգաթ իտէլի չօգ օլտո՞ւ մը։

— Օն սէքիղ սէնէ։

— Օն սէքիղ սէնէնին գըսմը աղամընը Բօրթսմութտա կէչիրտինիղ, տէյի՞լ մի։

— Զաթէն պաշդա եէրտէ չալըշմատըմ քի . . .

— Զալըշտըղընըղ ֆապրիգատան հիւսնի հալինիզէ տայըր պիր շէհատէթնամէ ալընապիլի՞ր մի։

— Ինկիլթէրայա միւրաճաաթէ հաճէթ եօգ սանըրըմ, չիւնքի Ինկիլթէրատան մուֆարէգաթըմտան էվվէլ պէօյլէ պիր շէհատէթնամէ ալմըշ իտիմ, թահարրիյաթ իտիլտիյի կիւն էվրագըմ միյանընտա զուհուր իթմիշ իտի. ալտըլար, իշ պունա դալըրսա բէք գօլայ, տիկէրինի կէթիրմէքտէ կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր։

— Թահարրիյաթ մուվաճէհէնիզտէ իճրա իտիլտի, զանն իտէրիմ քի սիզի իթհամէ մէտար օլաճագ պիր շէյ էլտէ իտէմէտիլէր, տէյի՞լ մի . . .

— Վիճուտի օլմայան պիր շէյի պուլմագ նա՞սըլ գապիլ օլուր . . .

— Է՛յ, սիզ պու սուրէթլէ թէվգըֆընըզա նէ՞ մանա վէրիյօրսունըզ։

— Հիչ պիր մանա վէրէմէյօրում էֆէնտիմ, պէնտէ հալա հայրէթտէյիմ։

— Թէվգըֆընըզ տիւշմէն շէրրի զարազ էսէրի օլմասըն . . .

— Պիլէմէմ, ֆագաթ պիր ինսանըն տիւշմէն գազանմագ իչին չօգտան պէրի պուրատա վէ հաթտա բէք չօգ

ախզուիթալէրտէ պուլունմասը լազըմ կէլիր, պէն իսէ Բարիզէ հէնուզ կէլտիմ, պուրատա հիյնի թէվդըֆըմտա օղլունը տէֆն իյլէտիյիմիզ վէ եալընըզ ճէնազէնին տէֆնի էսնասընտա իլք տէֆա օլմագ իւզրէ թանըմըշ օլտուղում զէվալլը պիր տուլ գատընտան պաշգա հիչ պիր քիմսէյի թանըմայօրում։

— Թէվդըֆ իտիլտիյինիզ թարիխտէն դաչ կիւն էվվէլ Բարիզէ կէլմիշ իտինիզ։

— Պիր հաֆթա էվվէլ։

— Օ հաֆթա նէ՞ իլէ վագըթ կէչիրտինիզ։

— Էվվէլճէ արզ իյլէտիյիմ կիպի, պէնի հիմայէ իտուպ ինսանիյէթին նէ օլտուղունը էօյրէտէն Բօլ լը Բէվվայէ նամընտաքի էֆէնտիմին, ուսթատըմըն տուլ զէվճէսինի, ճէնազէսինի կէօրէպիլտիյիմ օղլունը արամագ իչին պաղը եէրլէրէ միւրաճաաթ իթտիմ...

— Տօլաշտըղընըզ գաղինօլարտա օ սէրսէրիլէրէ տայըր պահս իթտինի՞զ մի։

— Ասլա, պէնի իթհամ իթմէք արզուսընտա պուլունան միւսթանթիգ էֆէնտիյէ տէտիյիմ կիպի, միւտտէթը էօմրիւմտէ պէօյլէ պիր ֆիքիրտէ պուլունմատըղըմ իչին օ սէրսէրիլէրէ վէ անլէրին էֆքեարընա տայըր հիչ պիր թասավվուրըմ եօգ տըր քի, պիր մահալտէ քէնտիլէրինտէն պահսէ գալգըշապիլէյիմ. հաթտա գահվէխանէլէրէ վէ գաղինօլարա կիտէնլէրտէնտէ տէյիլիմ. եալընըզ պիր կիճէ օ տէտիյիմ գատընը արամագ իւզրէ պիրինի թային իթմիշ իտիմ, հէրիֆին թային իյլէտիյի եէր Ագասեա ճաստէսինտէ Գանթ-Տարժան տէնիլէն մէյխանէ իտի. ֆիլհագըգա եալընըզ օ կիճէ օրատա իսպաթը վիճուտ իթտիմ. պիր արալըգ բօլիս գօմիսէրի մայէթը մէվճուտէսի իլէ օրայա կէլտի, տէրտէսթ իթմէք իսթէտիյի ատէմլէրտէն պիրի սիլահա տավրանարագ ազ գալսըն գօմիսէրի էօլտիւրիւյօր իքէն, պէն օրատա պուլունտում, վէ գօմիսէրին իւզէրինէ հիւճիւմ իտէն հայտուտըն էլինտէն սիլահընը ալտըմ, մէկէր գօմիսէ-

րին հայաթընը գուրթարմագ իչին օրայա կիթմիչիմ, նիհայէթ պու հիքմէթ զահիր օլտու.

— Գօմիսէրին իսմինի պիլիյօրմուսընըզ.

— Թէէսիւֆ իտէրիմ քի իսմինի պիլմէմ, ֆագաթ ճիվարտա եագըն գարագօլխանէյէ մէմուր օլտուղունա եագընէն վագըֆըմ.

— Էօյրէնմէլիյիզ, չիւնքի պիզէ պունընդա լուղումը վար տըր. էվվէլ էմիրտէ շիմտի կիտիպ էվրագընըզը օգույաճաղըմ, սիզի չօդ զէման ինթիզարտէ պըրագմամ եինէ կէլիրիմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ, պէնտէնիզ մէվգուֆ իսէմ տէ, պիւսպիւթիւն բարասըզ բուլսըզ պիր ատէմտէ տէյիլիմ, զահմէթինիզի պէյհուտէ սարֆ իթմիչ օլմայաճաղսընըզ.

— (Կիւլէրէք.) Օրասընը սօնրա տիւշիւնիրիզ.

— Իյճապ իտէրսէ շիմտի տէ թէսվիյէ իտէպիլիրիմ.

— Սօնրա տէտիմ ա՛.

— Սիզ պիլիրսինիզ էֆէնտիմ, պու սէօզիւ պիր տահա թէքրար իթմէմ, ֆագաթ . . .

— Տահա նէ՞ վար.

— Պէնի մահճուպ պույուրտունըզ տա ճէսարէթ իտէմէյօրում . . .

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ, չէքինմէյինիզ.

— Սիզտէն պիր լութֆ տահա թալէպ իտէճէյիմ. պուրատա պիրիսի տահա վար, անըն միւտաֆաասընըտա տէրիւհտէ պույուրուրսանըզ հագըգաթէն բէք զիյատէ մէմնուն օլաճաղըմ.

— Պու ատէմ սիզին կիպի՞ մի իթհամ իտիլիյօր.

— Խայըր, սըրդաթ իլէ . . .

Հանրինին ըէնկի թէզայիւր իթտի, Ընէ Մուլէն պու հալին ֆարդընտա օլարագ ավօդաթըն ուլուվվը ճէնապընը վէ համիյէթինի թահրիք իթմէք էմէլի իլէ.

— Հէր իթհամ իտիլէն ատէմ դապահաթլը օլմասը լա-

զրամ կելմեջ, պու ատեմ պիկինոսհ օլսուզոնը պիտուէիամի եէմինլերը իլե թէէմին իսիյօր, տէտի։

— Սապրդասը վնո՛ր մը։

— Օրասընը պիլէմէմ, չու գատարդ տէյէպիլիրիմ ք՛ի պու ատեմ քէնտինէ իսնատ իսիկէն գատաճամը իրթիքեաթ իլմէկիչ սիզ օլմ՛ալը։

— Օ հալտե թէվգըվընա նէ՞ մանա վէրիյօրսունըզ։

— Իֆատէսինէ նազալկէն, ալդատուպըլնուսան— պիրի քէնտիսինի էլէ վերմիշ։

— Պու ատեմին իսմի նէ՞ սիր։

— Ժանա ժգատի։

— Պու ատեմը չագուպ օլմասընը։

— Խայըր էֆէնտիմ, Ամնեժան եօրթուսընա միւսաքիպլի սկզ քէնճէնկիսի հիւնէր քէնտիվի ասգատատա պուլուպ եէթիւանէյէ կէօթիւրսիւքլերի իշին ք՛ի համ իլե հատա օլմանույօր։ եէթիվամանէ ատիթէրինատ օ նամ իլե դայա իսիլմիշ սիզ։ գիդիյօրսունուզ։ Ամնեժան եօրթուսընա միւսաքիպլի սկզ քէնճէնկիսի հիւնէր քէնտիվի ասգատատա պուլուպ եէթիւանէյէ կէօթիւրսիւքլերի իշին ք՛ի համ իլե հատա օլմանույօր։ եէթիվամանէ ատիթէրինատ օ նամ իլե դայա իսիլմիշ սիզ։

7

— Ինչպես կարող է լինել, որ մարդ այդքան ուժեղ լինի, որ կարողանա ամբողջ ուժով հարվածել, ինչպես դուք հարվածեցիք, և այդքան թույլ լինի, որ չկարողանա ոտքի կանգնել։ Ինչպես կարող է լինել, որ մարդ այդքան ուժեղ լինի, որ կարողանա ամբողջ ուժով հարվածել, ինչպես դուք հարվածեցիք, և այդքան թույլ լինի, որ չկարողանա ոտքի կանգնել։

պաթ ու մուհապէթինի մուճիպ օլսուս , վէ հէման քէլամէ աղաղ իլէ ։

— Արդատաչընըզը կէօրէպիլի՞րսիմ, տէտի ։

— Պու կի՞չն մի էֆէնտիմ։

— (Ասաթընա պադպատագ ։) Էվվէ՛թ , եարըմ սաաթ տահա վագթիմ վար , պու կիւն կէօրէպիլիրսէմ քէֆ էյի օլուր ։

— Միւտաֆաա իւճրէթինէ պէնտէնիզ թէսվիյէ իտէճէյիմ, պունըն գարարը վէրիլմիշ տիր ։

— (Կիւլէրէ.) Ուլուվվը ճէնապընըզը թագտիր իտէրիմ, սըրասը կէլտիյի պէման պու մէսէլէտէն տէ պահս իտէրիզ. պէն սիզի հէր հալտէ ալիճէնապ պիր սաէմ սըֆաթընա թէչադդը իտիյորում, սէօվիտէ իլթիմաս իտինիզ ։

— Թէշէքքիւր իտերիմ էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէ պիւնը պիլմիյիլ իսպաթ իտէճէյիմ ։

Հանըի , կաթրիյանըատան պիրինի ճէլպ իլէ ժան-ժուտիյի կէօրմէք իսթէտիյինի պիլտիրտի . կաթիյան ալօգաթը իհթիրամքէարանէ սէլամլայարագ մահբէս գօղուշընա կիթտի ։ եալընըզ գալան Ըընէ իլէ ալօգաթ պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւլէր . Հանըի քէնտի քէնտինէ .

— Էվվէ՛թ , պու սաէմին պիկիւնահ օլտուղունա վիճտանըմ չէհատէթ իտիյօր , կէլէճէք օլան ժան-ժուտիտէ պիր զամմաղըն սպիդայի զարազլա վագը օլան իսթաբաթընա մէպնի հաբս իտիլմիշ տիր . չու մաքինաճը իսկ Ինկիլիզ-ըատան կէլիյօր , օրատաքի սէրսէրիլէրին ըէյնի պուլունույօր , տէյի՛լ մի . իհթամընա եէկէանէ սէպէպ Ինկիլիզ-ըատան կէլմէսի օլույօր , ֆագաթ պէն ավօգաթ տէյի՛լմիյիմ, իսթէճտիյիմ եօլտա միւսաֆաայէ հագդըմ վար տըր . Էվվէ՛թ , միւտաֆաա իտէճէյիմ, տէյօր իտի ։

Պու էնսատէ միչքեալէմէ սաօնընըն դաբդուբը աչըլաթագ ժան-ժուտի իչէրիյէ կիրուպ ավօգաթը միւհթէրիզանէ պիր սուրէթտէ պէլամլատը . Հանըի Տըլաթուդ-վօտիյօնընի , եիրմի սէնէ էվվէլ սապըգ նօթէը թաստիքընատ իսմինի

եղբ[illegible]պիլոխի քիպար զաթըն օղու ալմասը մեսելէսի, ժան-ժուտինին էսկի խաթըրելերինի ույանըրմագտա պուլոնտուղունտան, հայտուտըն պու իհթիրազը թապխի իտի. էլ-հասըլ օ խաթըրէլեր թեվասսու իթտիքճե, նեօյլի քեօրրիսթիա ֆաճիասը կեօղլերի էօնիւնտե թեճեպիւմ իտիյօր իտի,

ժան-ժուտի, քենտի միւսաֆիասը իչին Հանրի Տըլաթուր-Վօքիօնըն ինթիխապընը Ըրնե Մուլենե թավսիյետեն մագասաը նե՞ իտի, աճեպա պու մեսելեմե ավօգաթ էլե մինափիքեթ բեչատա իտուպ տե քօնրա եվրմի սենեէտեն պերի գալմինտե տադլասըգը հրսսը ինթիգամը ույանըրմա՞գ մը իսթեյօր իտի. պունը չիմտիտեն թային իտեմեյիլ, իչին պու ճիհեթլերինի իլերուտե վուդուաթ իպպաթ իտեճեք տիր.

ժան-ժուտի, միւքեալեմ սալօնընտան իչերիյե կիրեճեյի սըրատա, զայեթ տրգգաթլա քենտինի մուտյենե իթմեքտե օլան ավօգաթա պագըպ, քենտի քենտինե.

— Պու ատեմ նե գատար միւտագգըդ պիր չեյ, տեսիքտեն սօնրա, օլասիլտիկի գատար հիլմու նեզաքեթի իլե Հանրիյե.

— Սրգատաչըմ միւսիւ Ըրնե Մուլենին թավսիյեսի իւղերինե, հուդուրը մահքեմեճե պենտենիզի միւտաֆիատա պուլյուրաճաղընըզը պու կիւն ճելպ իթմենիլ խատեր վերիյօր, պունատան տօլայը նե գատար թեչեքքիւր իթտեմ ազ տըր. մամաֆիհ միւսիւ Ըրնե, զաթը ալինիզե պիկնիքնահ օլտուղումը ելպեթտե պիլտիրմիշ տիր քի, պիկնիքնահընն միւտաֆիատընը գատուլ պուլյուրաճաղընըզը թթապխի տիր, տեմի.

— Էվվելմ, գապուլ իչերիմչ ֆագաթ պիր շաթթ իլե, հանի պանա տօս տօղրու ճեվապ վերմենիպի իսթերիմ.

— Ա՛հ միւսիւ, էյնին իտեյիմ քի տօղրուդ ճեվապ վերեճեյիմ.

— Պիպի տրգգաթլա իթհամ իպիյօրսար տեյին մի.

— Էվվելմ էֆենտիմ... ֆագաթ հէնուզ նօսմուշ

պիր մասնամ նէ գաւառ քաղ խոհ, պէնաէնիզ տէ օ հալ-
տէյիմ . . .

— Օ հալտէ սիզի նա՞սըլ թէվդըճ խոհպիլիրլէր ,
— Էֆէնտիմ, Փիլանէ Փաթրը նամ խոպիսին պիրի ,
պէնտէն ինթիգամ արմագ մադամը իլէ հազդըմսոա իճ-
թիրատէ պուլունտուղու Իչին թէվդըճ խոհլտիմ .
— Պէրայէթինիզի խոպամ խոհպիլէճէք քամինիզ ,
— Էվվէլ խոհճէյիմ , չինքի շահիտլէրիմ վար տըր ,
— Էօյլէ խոհ միւտաֆաայէ իհթիյաճընըզ եօղ տըր
— Անիլ խոհրահնիզ , բէք պէօյուք իհթիյաճըմ վար
տըր .
— Նիչին ,
— Էվվէլա սիզէ շունը արզ խոհյիմ քի , պէնտէնիզ
տաղըդալըյըմ .
— Օրտան մալիւմ ,
— Մատէմ քի օրտաընը պիրիօրտունըզ , պէնիմ կիպի
պիր տաղըդալընըն տա հնդուրը ճահքէմճէ պիր ազդա-
թա հէյմոզ տիզին կիպի միւդթէսիր վէ մահիր պիր ալո-
դաթա իհթիյաճը օլտուղունը թէսլիմ խոհրահնիզ , չինքի
հէր նէ դաւառ պէրի իշղ զիմմէ խոհմ տէ , հիչ օրմաղտա
պիր գաչ այ հատա իլէ միճաղաթ խոհլիրիմ .
— Ծամիլտաճընըզ , ափրատանընըզ եօղ մը ,
— Խայըր էֆէնտիմ , հիչ քիմսէմ եօղ , օզգատ վէ եա
տահա ատրուտը նէհր քէնարընտա պուլունմուչ պիր չօճուղ
ղըմ , միւտաէթը էօմրիւմտէ պէնի թարիքը ինտաֆիյէթէ
ատէվդ խոհճէյ հիչ պիր քիմսէյէ թէտաւիք իմքանխոհմ , մու-
հապէթ վէ տէլալէթը միւշֆիգանէտէն մահրում օլտուղ
պէօյիւտում , բէնտա խոհրիմ պէնի թարիք իմքանխոհլ չու
ֆէլաքէթինիզ ատընընըզ .
— Խայըր , էօսթուում , պէն սիզի թարիք խոհմէմ , սիզի
պու ֆէլաքէթտէն դուրթարմադ խոհէրիմ .
— Ամանտ ազդաթ էֆէնտի նէզդ բէնտա խոհրիմ պու
պապատ տիրիզի հիմմէթ պոսյուրմայընըզ , չինքի պու սը-

բատա սէրպէսթ պուլունմաղա բէք զիյատէ իհթիյաճըմ վար տըր։

— (Հայրէթ իլէ.) Սէրպէսիյէթինիզին պու սըրալարտա էհէմմիյէթի չօգ տըր հա, սէրպէսթ պուլունտուղունուզ սուրէթտէ սիզի էլէ վէրէն ատէմտէն ինթիգամ ալաճագսընըզ, տէյիլ մի։

— Խայըր էֆէնտիմ ֆէնա պիր իշ իչին տէյիլ, պիլաքիս էֆալը սապըգամտան տօլայը պիր հըսսը նէտամէթ իլէ պու տէֆա էյի պիր իշ կէօրէճէյիմ։

— (Տըգդաթլա մուխաթիպինին եիւզիւնէ պագարագ.) Սահիհ մի՞ սէօյլէյօրսընըզ։

— Էվվէթ հագըգաթը սէօյլէյօրում։

— Էօյլէ իսէ եաբաճաղընըզ պու էյի իշտէն խապէրտար օլապիլի՞րմիյիզ։

— Էվվէ՛թ, պունը սիզէ խապէր վէրէպիլիրիմ. ֆագաթ պիլէմէտիյիմ պազը շէյլէրի էօյրէնմէք շարթը իլէ։

— Նէ՞ էօյրէնմէք իսթէյօրսունըզ։

— Հէնուզ վագըֆ օլամատըղըմ պազը ֆըգրաթը գանունիյէյի պանա էօյրէթմէնիզ լազըմ կէլիյօր։

— Սէօյլէյինիզ, տէվամ իտինիզ միւսիւ։

— Ֆըրանսա ճէզա գանունն մէսի, պիր խայլի սէնէ մուգաատէմ իճրա օլունմուշ պիր ճինայէթ իչին միւճազաթ էմր իտէ՞ր մի։

— Սէնէլէրին ատէթինի վէ ճինայէթին նէվինի պիլմէք լազըմ տըր։

— Ճինայէթ իտամ ճէզասընը միւսթէլզէմ օլտուղու Կիպի սէնէլէրին ատէթի տէ եիրմիեէ պալիզ օլուր, տէմէք իսթէրիմ քի եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլմիշ օլան պիր ճինայէթ, քի ճէզասը իտամ տըր, պու կիւն մէյտանա չըգսա ատլիյէ մահքէմէլէրի պու մէսէլէյի նէ՞ սուրէթլէ թէլագգը իտէր։

— Միւսի՛ւ, պունը պիլմէյիշինիզէ թէաճիւպ օլունուր, գանունը ճէզանըն պէշինճի ֆասլընըն 687 ինճի մատ-

տէսինին հիւքմինճէ, իտամ վէ եախօտ միւէպպէտէն քիւրէք ճէզասընը միւսթէլզէմ էֆալը ճինայիյէնին վուգու պուլտուղու զէմանտան իթիպարէն օն սէնէ իչին մէրի իւլ իճրա տըր. անճագ թէագըպաթը ատլիյէ վէ թահգըգաթը միւքէմմէլէ իճրա օլունմամըշ իսէ գայտը վար. պու մատտէյէ տայըր թահգըգաթ ճէրէյան իթմիշ մի տիր։

— Խայը՛ր։

— Օ հալտէ ճանի, պու կիւն իյգայի ճինայէթ իթմիշ կիպի գանուն նազարընտա միւթթէհիմ օլամազ։

— Օ ճանի ատլիյէյէ թէսլիմ օլունուրսա...

— Նէթիճէսի եինէ պու տըր։

— Եա պու ուղուրտա պիր պիչարէնին պաշը նահագ եէրէ ճէլլատըն սաթըրընա հէվալէ օլունմուշ իսէ օ զէման նէ՞ օլուր։

— Պիր շէյ օլմազ, ճանի մուրուրը զէման տավասընը գազանըր. օ պիչարէ մասումըն նամընա սիւրիւլէն լէքէ թէմիզլէնմիշ օլուր, ճանի տէ պէյն էլ նաս մահճուպ վէ ըէզիլ օլարագ ութանտըղը սէպէպի իլէ քէնտի քէնտիսինի էօլտիւրէպիլիր. պու սուրէթլէ ամէլինին ճէզայի մանէվիյէսինէ տիւչար օլմուշ օլուր։

— Եա ճանի պէօյիւք պիր մէվգը իշղալ իտիյօրսա...

— Օ մէվգըյը ալիտէն սուգութ իտէր, իշթէ պու գատար։

Ժան-Ժուտի տիւշիւնմէյէ պաշլատը, Հանրի իսէ մուխաթիպինին սիւքիւթինի կէօրիւնճէ.

— Ֆագաթ պու սուալլէրի իյրատ իթմէքտէն մագսատընըզ նէ՞ իտի, տէտի։

— Արզ իտէյիմ էֆէնտիմ, պէն պիր ճանի թանըյօրում քի պու կիւն ալի պիր մէվգը իշղալ իտիյօր, իյգա իյլէտիյի ճինայէթ ուղուրընտա պիր պիկիւնահ գուրպան օլմուշ տըր, չու անտէ սէրպէսթ օլմուշ օլսա իտին շիւպհէսիզ օ պիչարէնին ինթիգամընը ալմագ իչիմ պաշգաճա հիմմէթ ու տէլալէթինիզի իսթիրհամ իտէճէք իտիմ։

— Քիմ պիլիր պէլքիտէ օ ճանի չիմտի նատիմ օլմուշ տըր. մամաֆիհ պանա միւրաճաաթ իտէրսէնիզ, պէնտէ սիզէ՝ վիճտանըմա միւրաճաաթ իտէրէք ճէվապ վիրմէյէ հազըր պուլունտուղումը վատ իտէրիմ։

— Շէօհրէթինիզ միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ տըր սանըրըմ։

— Էվվէ՛թ, պու սուալինիզ նէտէ՞ն իյճապ իտիյօր։

— Հիչ, եալընըզ միւտաֆաամը տէրիւհտէ իթմիշ օլան ալիճէնապ զաթըն նամընը էօյրէնմէք իսթէյօրըմ տա անըն իչին սօրտում. միւթէվէֆա տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ագրասլասընտան պուլունույօրսունըզ սանըրըմ։

— Էվվէ՛թ, միւթէվէֆա տիւգ ամուճամ իտի։

— Քէնտիլէրինի թանըրըմ . . . հաթտա վէֆաթ իթտիքլէրինի տէ կէօրտիւմ։

— (Հայրէթ իլէ.) Տիւգին վէֆաթընը կէօրտիւնիւզ հա՛ . . .

— Էվվէթ միւսիւ. զէվալլը տիւգ, պէտպահալըզընտան տուէլլօտա ալտըզը պիր եարէնին թէէսիրի իլէ վէֆաթ իթմիշ տիր. պէնտէնիզ օ սըրատա թէսատիւֆէն Վէնսան օրմանընտան կէչիյօր իտիմ, եանընա թէգարրուպ իթտիմ, հէնուզ պիչարէնին հայաթը միւնգաթի օլմամըշ իտի. իյթիրաֆ իտէրիմ քի տիւգ բէք ճէսուր պիր զաթ իտի։

Ժան-Ժուտի պիրազ սիւքիւթ իտուպ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, Հանրիյէ.

— Ամուճանըզը թանըյօ՞ր մը իտինիզ, տէյու սօրտու։

— Թայը՛ր։

— Թախմինէն գաչ եաչընտասընըզ։

— (Միւթէէսիր օլարագ.) Եիրմի իքի եաչընտայըմ։

— Էվվէ՛թ, օ զէման հէնուզ իքի եաչընտա պիր չօճուգ իտինիզ, տէրխաթըր իտէմէզսինիզ, ֆագաթ տուէլլօ էսնասընտա բէտէրինիզի կէօրէմէմիշ իտիմ։

— Բէտէրիմ օ զէման Իթալեատա իմիշ, ամուճամըն վէ

անը միւթէապըզ պէօյլէք վալիտէմին վէճամըրընտան պիր ազ սօնրա պուրայա կէլմիշ տիր ։

Հանըլի քէնտիսինին պիր սօզ ագ չօճուղու օլսուղունան խապէրտար իտի , պինաէն ալէյհ գըզալ գրսա ճէվապլար իլէ պահսա նիհայէթի վէլմէք իսթէյօր-իտի . ժան-ժուտի իսէ կէնճ ավօգամըն իֆտաէսինին հարիվը հարիվնա տինլէյէրէք , աբէնտի քէնտինէ .

— Էկէր ատպին վէճամընտա պունըն քէբութըի սահիճէն Իթալէասաա չպուլունմըշ իսէ , պէնիմ արատըզըմ պիւէմ պու տէյիլ տիւն սապըզ նամէնթսիսամա իսիյօր տէվէք օ-լուր . ֆագամի պէն գատընը պուլսաամ հէր հալսէ ագի-լանէ տավրանըրսամ շէրիքինի սէ պուլաճաղըմ , տէտի ։

Հանըլի , ժան-ժուտինին տալկըն պիր հպլտէ օլսուղունը կէօրեդէք .

— Պու եօլտա պէնի նիչին իսամիճվապ իսիյօրսունուզ . պու մէսէլէնին սիզէ նէ՞ իթեալիզգի վար , տէյլս սօլմասը իլէ , ժան-ժուտի .

— Ճէսարէթիմի աֆվ պույուրունուզ ավօգաթ էֆէն-տի , իսմինիզի իչինթիչիմ կիւնաէն պէրի , էսկիսէն նամը-նըզա Ծան իհթիյամը ֆէվգէլատէ պէնաէնիզի պու քիչա-թախըզա սէվգ իթտի , տէտի ։

8

Հայտուտ պու սէօզլէրի հանրիյէ սէօյլէր իբէն կէօզլէ-րի կէնճ ավօգաթըն չապգաոընա իլիչտի չ մալսմիմիզ օլ-տուղու իւզրէ տիւչէս Ծըլաթուր-վօտիյօնըն վէճամը իւզէ-քինտէն հէնուզ քէչ ազ պիրլ դէման կէչմիշ օլմազըլա Հան-րի , քէնտիսինի էէթիմիանէսէն չըդաբզա պէօլիւք պիր սերվէթէ սահիպ իտէն օ գատրն ն վէճամընտան տօյայը , ֆիգաի պիր հըսգը թէէպիւճ իլէ միւթէէսիր օլմուշ վէ ա-

լամէթը մաթէմ օլան սիյահ գօրտէլայը հալա շապգասընտան չըգարմամըշ իտի. Ժան-Ժուտի պունը կէօրիւնճէ Եէնիտէն պիր մէրագա տիւչար օլտու.

Ժան-Ժուտինին մէրագը ճիւզվի պիր միւլահազա իլէ անլաչըլապիր. չէօյլէ քի էկէր տիւգ վէֆաթ իթմիշ խէզ օզէման խէյալինի իշզալ իտէն իւմիւտի խաթիգպալ վէ սէրվէթ տէ մահվ օլմուշ օլմա՞զ մը. իշթէ Ժան-Ժուտինին մէրագը պունտան իլէրի կէլմէքլէ, Հանրիյէ.

— Բէտէրինիզ տիւգ հազրէթլէրի պէրհայա՞թ մը տըր, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ, վալիտէմ վէֆաթ իթմիշ տիր.

— Աֆվընըզը խաթիրհամ իտէրիմ միւսիւ, տէրտինիզի թազէլէյէճէք պիր սիւալ իլէ հազըգաթէն քիւսթախլըգ իթտիմ.

— Խայըր էֆէնտիմ, պունըն պիր սէպէպի վար տըր ա-նը պիլմէք խաթէրիմ.

— Սիզի թէէմին իտէրիմ քի, պունը էօյրէնմէք իչին հիչ պիր սէպէպ եօգ տըր. Ֆագաթ պէն աճայիպ պիր ա-տէմիմ, պիր թագըմ էսկի խաթըրէլէր պէնի քիւսթախլը-զա սէվգ իթտի. Թէքրար իտէրիմ քի պաչգա պիր սէպէպ եօգ տըր, գուսուրումը աֆվ պույուրունուզ.

Պու սըրատա Հանրի յայազա գալգըպ կարտիյանը չա-զըրմագ իւզրէ էլինի չընկըրագ իբի իւզէրինէ վազ իթմէք-տէ իքէն, Ժան-Ժուտի.

— Էվրագըմը լութֆէն նազարը միւթալաատէն կէչի-րէճէքսինիզ, տէյի՞լ մի, տէտի.

— Հա՛յ հա՛յ, պունը տէմինճէքտէ վատ իթտիմ.

— Եագընտա սիզի կէօրէպիլէճէ՞քմիյիմ.

— Շիմտի սիզէ պունը վատ իտէրիմ.

Պու էսնատէ կարտիյան իչէրիյէ կիրուպ մէվգուֆլարը ալտը, Հանրի տէ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէն չըգ-տը. Ֆագաթ հայտուտըն սէօզլէրինի պիր տիւրլի ունու-տամայօր իտի.

Պէրի թարաֆտան Ժան-Ժուտի տէ անտէն պին գաթ զիյատէ տալկըն օլտուղու հալտէ մէվգուֆ պուլունտուղու օտայա ավտէթ իտէր իքէն, քէնտի քէնտինէ.

— Վալիտէսի վէֆաթ իթմիշ. սիննիտէ թամ եիրմի իքի. ամուճածընըն վէֆաթընտան սօնրա Իթալեատան կէլմիշլէր. աճէպա պէն անլայամատը՞մ մը, եօգսա սապըգ Նօթէրին՝ իմզայը տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ տէյու օգումասը եանլը՞շ մը տըր, պուրալարընը էյիճէ թէտգըգ իթմէլի, չիւնքի Ֆրանսատա իսիմլէրինին իլք հարֆլարը մէքթուպըն իմզասը մէգամընտա եազանլար բէք չօգ տըր. պու պապտէ բէք չօգ միւշապէհաթ օլապիլիր. անըն իչին թահգըգաթը լազըմէյի միւքէմմէլ սուրէթտէ իճրա իթմէլիյիմ. ֆագաթ, ա՛հ, թահգըգաթըմը իճրա իտէպիլմէք իչին սէրպէսթ պուլունմաղա մէճպուր օլտուղումը ունուտույօրում. պունտան մատէ սապըգ Նօթէրին, Բէյնի ճատտէսինտէ իգամէթ իյլէտիյի օտատա պըրագտըղը մահուտ մէքթուպըն գօբեասընըտա էլտէ իթմէք լազըմ, հաթտա բէք զիյատէ էլզէմ տիր. հայտէ պագալըմ, իւմիւտ, ճէսարէթ, տէյօր իտի։

Ժան-Ժուտի, զիհնէն պու միւթալաալարը եիւրիւթտիւյիւ սըրատա կարտիյանըն արգասընա տիւշմիւշ անը թէագըպ իտիյօր իտի։ ֆագաթ օ տէրէճէ տալկըն վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ իտի քի, ներէյէ կիթտիյինի ասլա ֆէրգու թէմեիզ իտէմէյօր իտի. հաթտա օտանըն իչինէ կիրտիքճէ հէր զէման Բընէ Մմուլէն իլէ օթուրտուգլարը մահալէ կիտուպ օթուրտուղու սըրատա, Բընէյի կէօրէմէտի. ղայրէթլի մաքինաճը, մէրգումա.

— Նէ՞ տիւշիւնիւյօրսունըզ արգատաշ, ավօգաթ էֆէնտի լութֆէն միւտաֆաանըզը տէրիւհտէ պույուրտուլա՞ր մը, եօգսա ըէ՞տտ մի իթտիլէր, տէյու սօրտու

— Միւտաֆաամը տէրիւհտէ իթտի. հէմտէ պու հաֆթա սէպիլիմ թախլիյէ իտիլէճէք տիր։

— Պու հիւքմի նէ՞յէ միւսթէնիտէն վէրիյօրսունըզ։

— Չիւնքի պիկիւնահըմ, չիւնքի պանա իսնատ իտիլէն սըրգաթտա զիյմէտխալ տէյի իմ։

— Օ հալտէ նիշին տիւշիւնիւյօրսունըզ, շիմտի սիզին սէվինէճէք զէմանլարընըզ տըր։

— Տիւշիւնտիւյիւմ պաշգա շէյ տիր... իշթէ շիմտի անըտա խաթըրտան չըգարտըմ... կիւլէճէյիմ, օյնայաճաղըմ, գըրլարըն սէֆասը շիմտիտէն հըսսիյաթը գալպիյէմի թահրիք իթմէյէ պաշլատը։

Արատան պիր միւտտէթ կէչտի, Ժան-Ժուտի իլէ ըէֆիգը ֆէլաքէթի օլան մաքինաճընըն եէվմը մուհաքէմէլէրի հէնուզ գաթի սուրէթտէ թային իթմէմիշ իտի։

Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, տայիմի սուրէթտէ խաթիճար իյլէտիյի Սէնթ-Մարսէլ ճիվարընտաքի խանէտէ իգամէթ իտուպ, պիր գաչ տէֆա Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընտաքի գօնաղընա մահուտ կիզլի եօլ վասէթասը իլէ տուխուլ իտուպ, եազը մասասընըն իւզէրինտէ պըրագըլան մէքթուպլարը գըրաաթ իթմիշ վէ զարֆլարընը եինէ տըգգաթլա գաբատըգտան սօնրա, թէքրար չըգըպ կիթմիշ իտի։

Թէֆէր խանէսինէ կէլինճէ, օտա խաթիգպալինի թէէմին իլէ տիւգ նազարընտա գըյմէթինի արթըրմագ վէ տահա տօղրուսը տիւգին էսրարընա մահրէմ օլարագ, հէր վագըթ բարա գաբմագ հըրս ու թամաը իլէ Գըլօտիյա Վարնիյի թէհարրիտէն պիր ան խալի գալմամըշ, ֆագաթ սարֆ իթտիյի էմէքլէր հէպա օլուպ հէնուզ հիչ պիր շէյ անլայամամըշ իտի։

Թէֆէր, վար գուվվէթի բազույա վէրէրէք իճրա իթտիրտիյի վէ պիզզաթ իճրասընտան խալի գալմատըղը թահարրիյաթտէն պիր սէմէրէ խաթիհսալ իտէմէյինճէ, ազիմ պիր մէյուսիյէթ իչինտէ գալտը. հաթտա Գըլօտիյանըն հէնուզ Բարիզէ կէլմէտիյինէ գանի օլմաղա պաշլատը։

Բօլիս միւֆէթթիշի գիւգին պու տէրէճէ իթիմատընա մազհար օլունճա, արթըգ կիւնտէն կիւնէ հիւսնի թէվէճ-

ճիւհինէ տահա զիյատէ քէսպը իսթիհգագ իտէպիլմէք ի-
չին, հիչ պիր չէյի իճրա էն կէրի գալմայօր իտի. հաթտա
Անժէլ լա Բէվվայէնին, Նօթըր Տամ տը Շան ճատտէսինտէ
քեային իգամէթ իյլէտիյի խանէ վէ ճիվարընտա, նէզարէ-
թէ մէմուր իյլէտիյի ատէմլէրի գալտըրմըշ իսէ տէ, եինէ օ
թարաֆլարտան նազարը տըգգաթընը տուր թութմայօր վէ
ալտըղը էն էհէմմիյէթսիզ հէվատիսլէրի պիլէ, տիւգ Տը-
լաթուր-Վօտիյօյա իյսալ իյլէմէք խուսուսընտա գուսուր
իթմէյօր իտի. հաթտա պիր կիւն եինէ տիւգին կիզլէնտիյի
խանէյէ կիտէրէք, էսնայի միւլագաթտէ.

—Տիւգ հազրէթլէրի, սիզի գօրգուտան՝ Անժէլ լա Բէվ-
վայէ վէֆաթ իթմիշ ատտ իտիլիր, տէմիշ իտի.

Պու խապէր տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն օ տէրէճէ մէմ-
նունիյէթինի մուճիպ օլտու քի, կիւյա իւզէրինէ թահմիլ
իտիլէն սըգլէթին գըսմը ազամը գալգմըշ զանն իտէրէք
կէնիչճէ պիր նէֆէս ալտը. զիրա Բօլ՝ լը Բէվվայէնին պէրա-
յէթինի իսթիհսալ իչին սօն նէֆէսինէ գատար օղրաչաճագ
անճագ Անժէլ իտի. ֆիլհագըգա մէյտանտէ Պէրթ պու-
լունույօր իսէ տէ, պունըն պիրինճի տէրէճէտէ կէնճլիյի վէ
պունտան պաշգա վուգուֆսուզլըղը, թէճրիւպէսիզլիյինի,
կէօզիւ էօնիւնէ կէթիրէրէք պու եիւզտէն օ տէրէճէ ի-
հթիրազէ լուզում կէօրմէյօր իտի. տահա տօղրուսը հիչ
գօրգմամաղա գարար վէրտի. չիւնքի օ եէթիմ գըզը հի-
մայէսի ալթընտա պուլունտուրուպ էֆքեարը ինթիգամճու-
յանէսինէ մէյտան վէրէն վէ հէր իշտէ քէնտիսինէ
ըէհպէր օլան վալիտէսի իտի, անըն վիճուտիտէ օրթատան
գալգմագ իւզրէ իտի.

Ֆագաթ մէյտանտա պիր տէ Բընէ Մուլէն վար իտի.
տիւգ անըտա տիւչիւնտիւ. լաքին Բընէտէն խէվֆ ու ի-
հթիրազէտէ մահէլլ եօգ իտի, չիւնքի հէնուզ քիլիտ ալթըն-
տա պուլունույօր իտի... խուսուսի իլէ քէնտիսինէ էօյլէ
պիր սուրէթտէ իֆթիրա իտիլմիշ իտի քի, տիւշտիյի կիր-
տապը ֆէլաքէթտէն չըգմագ ի հթիմալի, եիւզտէ պէշ նիս-

պէթինտէ խոր . Համթատա պոօ ճիհէթտէն տիւդ տէյիլ, էն դիյատէ Թէֆէր խատիսի էմնիյէթի գազանմըշ խոր ։ Ըրնէ իչին պէլալար եէքսիկէրինի թագըշ խոյօր խոր . չէծիլե քի , օ սըրատա Իմատեալը յոնուպ Բօրթանմըթատա մաքինաճընըն թանըտըղընը պէ յան ինկէտիյի Օղլինի նամընատա պիր սէրատերի Խարիզէ կէլիպ , էֆքեարը միւֆտիթքեարատանէսինի օրթայա գօյաճաղը նըհատա , նատըլ խէ եադայը զապըթա մէմուրլարընըն բէնդէսինէ գարտըրմըշ խոր ։

Օղլինինին Թէվգիֆը կէրչի Համիտի էհէմմիյէթ տէ յիլ խէ տէ , հիյնի խաթիճվապատա Ըրնէ , խաթինթադնամէսինին պաղը նօգթալարընը մալիմամիզ օլտուղու վէճհէ սիքիլի իլէ կէչիշտիրմիշ ձլտուղունատան , պու քէյֆիյէթ վադատա Ըրնէնին իմհամընատա մէտար օլապիլէճէք տէլայիլի գավիյէ ատա օլունատատա պիլէ ։ չիպհէտէն խալի գալմայօր խոր ։

Անձէլ լա Րէվվայէյէ կէլինճէ , հէր նէ գատար կէնճ տօգթօր հէր կիւն իչի տէֆիա քէնտիսինի դիյարէթի խոյօր վէ միւտավամըր Համըդանէտ ճտուսուր իմմէյօր խէ տէ , դէվալը գատըն կիմտիքճէ ֆէնատաշըյօր խոր ։

Էթիյէն , պու պիչարէ վալիտէ հադդընատա բէք պէօյիւք պիր մէրհամէթի հըսս իմմէքտէ խոր . կիճճ կիւնատուզ պիհնի , ֆիքրի անընըա մէչղուձ խոր . ֆադաթի Թադտիրի Ինտհիյէյէ գարշը Թէտպիրին հիչ պիր ֆայխէպախշ իմմէյէճճինէ տէվիլ օլմադ իւդնէ մուվաֆադըյէթ ալամէթի կէօրիւնմէյօր խոր . արթըդ հէր տէֆիա դիյարէթի իմտիքճէ մէ յունանէ-Համրընը յօր խոր ։

Պէրի , տօգթօրընն պէր միւթատ դիյարէթինէ տէվամ իմմէսինի մուհափէթինէ տէվիլ ատա խէրէք պիւտպիւթիւն գամի իւմիջտա իմմէմիշ խէ տէ , էմթիյէնին հէր դիյարէթտէ կէօսթէրմէքտէ տէվամ կյոէնկի ատարը պէրտուտէթէն դինէն պիր մանա վէրէմմէյէրէք , պիր դէման հայրէթտէն ադատ դալմայօր խոր ։ Պիր կիւն էմթիյէն , պէր միւթատա խատիսընընը դիյարէթի խուսպ ատա հէր վագըթատան

զկայտէ միւքէտտէր օլաու ղունը կէօրիւնճէ , վալիտէսինին իատէյի ափիկէթի իտէպիլէճէյինտէն իգմիւտինի գամի իթտի , եիւզի մօսմօր օլտու , տօղթօրա սէօզ սէօյլէմէյէ տավրանաը . փագամի էթիկէն օ անէ գատար խասթանըն իլաճլաըընա տայըր օլան թէնպիհամթատէն պաշգա պիր սէօզ սէօյլէմէմիշ օլմասը , իւմիւտինի տէ ֆէքաթէթինի տէ պիւսպիւթիւն մահվ իյլէտի . տօղթօր կէնճ գըզը պու տէրէճէ բէրիշան պիր հալատէ կէօրիւնճէ , գալկինտէ բայէտար օլան չիտտիգը սեվտա պիրտէն պիրէ ճօշտը ; էվէլքի պէրուտէթի վէ ինֆաալի տէրհալ զայիլ օլարագ , կէնճ գըզա հազին պիր սէտտա իլէ .

— Մ՛ոմամզէլ , արթըդ վալիտէնիզին սըհհէթինտէն պիւսպիւթիւն գաթի իւմիւտ իթմէկ լազըմ կէլէճէյինի քէմալի թէէսիւֆ իլէ պէյան իյլէրիմ . . . տէյինճէ , պէրթ պու տէհշէթլի սէօզտէն ֆէյգէլատէ միւթէէսիր օլարագ էլլէրինի կէօյսիւ իւզէրինէ գավուշտըրըպ վէ մահզունանէ պիր նազարըա տօղթօրա պագարագ .

— Աման եա՛ Բապամ , վալիտէճիմ վէֆաթ իտէճէք հա՛ , տէյու հայգըրըը .

— Նէ՞ եապալըմ մատմազէլ , հիւքմի գատէր էերինի պուլաճագ սըր . սիզ հադրդաթէն օ զէման բէք պիրէս գալաճագսընըզ . համինիզ վէ տօսթլարընըզ եօգ սըր քի սիզի միւթէսէյի իտէպիլտինէր . սիզէ սաճ պիր մուհապէթ , պիր գալգ , էպէտի պիր չէֆգաթ արզ իտէնլէրթէ պուլունտու . հայըֆ , սաս հայըֆ քի , սիզ անլէրի բէտտա իթտինիզ . պուռնատան պիր գաչ կիւն էվվէլ սիզտէն թալէպ էյլէտիյմ էյգահաթը տիրիզ իթտինիզ . ֆիլ հադրդա պու սիզճէ հիւքիւմսիզ իսէ տէ , սիզի մուդատտէս պիր մուհապէթլէ սէվէն պու պիչաբէ իչին պէօյիւք պիր աղաձ իտի . օ կիւնքի ինսաընընը իչթէ պէն ունութտում . պու կիւն օլսուն Րօպյալ մէյսանընտաքի օ մէնհուս Զէ նօմէրօյու իտանէյէ նէ՞ իչին կիթտիյինիզի սէօյլէյինիզ տէ պէնի իգնա իտինիզ . գալսիմտէ հասըլ օլան չիւ պէհէյի իգալէ էյլէյինիզ ,

չինքի սիզի տիւնեատա նէ գատար սէվմէք միւմքին իսէ, օ տէրէճէ սէվտիյիմ կիպի էլան տէ սէվէյօրում. ինսաֆ ի-տինիզ, հալինիզ պէնի մուզթարըպ իտիյօր, սիզի սէվէյօ-րում . . . պէնի ըէտտ իթտինիզ, զարարը եօգ . . . պէն հէբսինի ունութտում, օ պիր գաչ կիւնլիւք ըզթըրապըմա արթըգ նիհայէթ վէրմէք իսթէյօրըմ, պէնի իւզմէյինիզ.

Պէրթ, տօգթօրըն պու սէօզլէրինի նիհայէթինէ գա-տար տինլէտի. սիւքիւթ իթտիյինի կէօրիւնճէ, պաշընը գալտըրըպ ճէվապ վէրմէսինէ վէ հէր շէյի իյթիրաֆ իթմէ-սինէ ըէմագ գալմըշ իքէն, եինէ վալիտէսինէ վէրտիյի սէօ-զի տէրխաթըր իթտի, վազիֆէ ուղրունտա մուհապէթինի ֆէտայէ գաթի սուրէթտէ գարար վիրուպ.

— Հալինիզէ աճըյօրում. ֆագաթ պէնիմ էլիմտէն պաշգա պիր շէյ կէլմէզ. մատամ քի պէնի հիւրմէթ ու մուհապէթինիզէ լայըգ կէօրմէյօր վէ օ մէնհուս շիւպհէ-լէրտէ տէվամ իտիյօրսունըզ, պէնտէ թէքրար իտէրիմ քի տայիմա վէրէճէյիմ ճէվապ սիւքիւթ տիր.

Էթիյէն. մէմուլինին խիլաֆընտա պու ճէվապը ալընճա պէյհուտէ սէօզիչ ուզաթմագտան իսէ օրատան սավուշ-մագ խայըրլը օլաճաղընը հիւքմ իլէ, հէման շապգասընը պասթօնընը ալտը վէ սէրխօշ կիպի սալլանարագ տըշարը չըգաք.

Տօգթօր գաբուտան չըգար չըգմազ, Պէրթ տէ տիզ չէօքիւպ չօճուգ կիպի հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամաղա պաշլատը նասըլ աղլամասըն, վալիտէսի ճան իւսթիւնտէ պուլունույօր իտի. տիւնեատէ մէտարը թէսէլլիսի օլան պիր վիճուտտէն մահրում օլմագ գօլայ մը տըր. խուսուսի իլէ Բընէ Մուլէնին խաթրը իչին միւճէրրէտ վալիտէսինէ իթա-աթ իթմէք իւզրէ Բօայալ մէյտանընտա վագը մահուտ 24 նօմէրօլու խանէյէ կիթմիշ վէ սէվտիյի տօգթօր տա քէյ-ֆիյէթտէն խապէրտար օլմուշ իտի. պիր տիւրլիւ շիւպհէ-տէն իյզահաթ թալէպինտէն ֆարիզ օլմայօր իտի. իյզահա-թը մաթլուպէյի վէրմէտիյի սուրէթտէ քէնտիսինտէն եիւզ

չէվիրէճէյի մուհագդագ իտի ։ Ճա պու տա ազ Ֆէլաքէթ մի տիր ։

9

Պէրթ էիւզիւնիւ էլլէրի իլէ սէթր իտուպ աղլատըղը սըրատա հէր չէյի պիրէր պիրէր կէօզիւ էօնիւնէ կէթիրտի, քէնտիսինի միւթէսէլլի իտէճէք պիր չէյ թառավվուր իտէ-մէյինճէ մէյուսիյէթին սօն տէրէճէսինէ վասըլ օլուպ, քէն-տի քէնտինէ չու սէօղլէրի մըրըլտանտը.

— Եա՛ Բապպիմ, տիւնեատէ համիսիզ, ըէհպէրսիզ գալտըմ, սէվտիքլէրիմ հէբ գարա թօբրագչար ալթընտա պուլունույօր, արթըգ պէօյլէ պիր հայաթտէն օսանտըմ. Եա՛ Բապպիմ, հալիմէ մէրհամէթ էթ տէ պէնի տէ պիր սա-աթ էվվէլ անլէրէ գավուշտըր . . .

Պիչարէ դըզճըղազ պու սէօղլէրի մըրըլտանը իքէն, հըֆզընա մէմուր օլտուղու էմանէթի, Եանի չու մահուտ կիճէտէ Բիյէր Լօրիյօնըն արապասը իլէ Բօայալ մէյտանընա կիտուպ, 24 նօմէրօլը խանէտէն ալտըղը վէ Բընէ Մուլէն կիպի պիր տօսթունըն պիւթիւն սէրվէթի տէմէք օլան խա-զինէյի տիւշիւնտի, Բընէ Մուլէն էկէր օ էսնատէ սէրպէսթ օլմուշ օլսա իտի, շիւպհէսիզ կէլիպ քէնտիլէրինի զիյարէթ իտէճէք իտի. պու թէէխխիւրտէ զէվալլընը հէնուզ մահ-բուս պուլունտուղունը խապէր վէրիյօր իտի.

Բընէյէ մէքթուպ եազմադ իսթէտի, ֆագաթ քիմ պիլիր նէ կիպի հըսսիյաթըն իճպարը իլէ օ ֆիքիրտէն վազ կէչտի. կիտուպ քէնտիսի իլէ միւլագաթ իթմէք արզուսը-նա տա եինէ օ էսպապ մանի օլտու ։

Պէրթ, եէկեանէ մէտարը թէսէլլիսի օլան պու իքի վի-ճուտտէն մահրում օլտուղունտան, վէ տայիմա պիր ըզթը-րապ իչինտէ եաշամագտան իսէ թէրքը հայաթ իթմէյի

խայբրլը կէօրիւյօր վէ էօլիւմէ արզու իլէ ինթիզար ի-տիյօր իտի. պօշ եէրէ վագըթ կէչիրմէմէք իչին գաբուճը գատընա միւրաճաաթլէ պիր իշ թալէպ իյլէտի. գաբուճը գատըն, Թէֆէր խապիսինին իզվասը իլէ էվէլ էմիրտէ իզ-ֆալ օլունմուշ իսէ տէ, գըզըն պու թահամմիւլսուզ քէ-տէրլէրինէ տայանամայարագ, էօյլէ պիր ատէմին ալէթի օլտուղունա ըզհարը նէտամէթլէ խաթասընը թամիրէ գա-բար վէրմիշ, վէ գըզըն իշ իչին վագը օլան իլթիմասընը բէտտ իթմէյէրէք թալէպինտէն զիյատէ իշ պուլմուշ ի-տի.

Պէրթ, քէտէրինի իղալէ իթմէք վէ պու ճիհէթլէ ագ-վաթը եէվմիյէսինի թէտարիք իտէրէք նամէրտէ միւհթաճ օլմամագ զայրէթի իլէ, ֆէվգէլատէ տէնէճէք տէրէճէտէ չալըշըյօր իտի, պիր թարաֆտանտա հէր կիւն պիրէր կա-զէթա ալարագ հէվատիս գընըմլարընտան սարֆը նազար ի-լէ, եալընըզ մէհաքիմէ այըտ օլան սիթունլարընը նազա-րը միւթալաատան կէչիրէրէք Բընէ Մուլէն նամընը թէ-հարրի իտիյօր իտի. ֆագաթ պիր հաֆթա մուրուր իթտիյի վէ հէր կիւն կազէթալարը օգուտուղու հալտէ, հիչ պիր չէյ պուլամայընճա եաս ու քէտէրինի պիր տիւրլի թատիլ իտէմէյօր իտի.

Պիր կիւն պէր միւթատ իշլէմէքտէ օլտուղու կիւզէլ պիր գանավա իւզէրինտէ քէմալի տըգգաթլա նազիք բար-մագլարընը օյնաթմագտա իքէն, օտասընըն գաբուսը չա-լընարագ գաբուճը գատըն իչէրիյէ կիրտի վէ Պէրթէ պիր մէքթուպ վէրէրէք չէքիլիպ կիթտի.

Կէլէն մէքթուպ մատամ Մօնսթիյէ նամընա եազըլմըշ իտի. Պէրթ պու ատրէսի կէօրիւնճէ վիճուտի սէրաբա թիթրէտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Աճէպա եէնի պիր ֆէլաքէ՞թ մի վար, ֆէյէրէք, մէքթուպըն զարֆընը եըրթըպ աթիտէքի սաթըրլարը օ-գուտը.

« Ազիզէմ մատամ.

« Եարըն սապահ իսթինաֆ ճէզա մահքէմէսինին եէտէնճի շիւպէսինտէ մուհաքէմէմ իճրա օլունաճաղընտան, պէրայէթիմին սուրէթը իսթիհսալինի կէօրմէք արզուսընտա պուլունուր իսէնիզ, եէվմը մէզքիւրտէ սաաթ օն պիր բատտէլէրինտէ պու մահքէմէյի թէշրիֆինիզի իսթիրհամ իլէ, իհթիրամաթը ֆայըգամըն գապուլինի ըէճա իտէրիմ.

« Բընէ Մուլէն »

Պէրթ, մէքթուպը օգուտուգտան սօնրա ազիմ պիր մէյուսիյէթ իչինտէ գալտը վէ քէնտի քէնտինէ.

— Զէվալլը վալիտէճիյիմ, արթըգ պու սէվտիյին Բընէ Մուլէնին պէրայէթինի կէօրէպիլէճէք պիր հալտէ տէյիլսին, պէն պիզզաթ կիտուպ պու ալիճէնապ ատէմի կէօրէճէյիմ, սէնտէ պիր ան էվվէլ խէլաս օլմասը իչին ճէնապը Հագգա տուա էյլէ տէտի.

Զէվալլը եէթիմէ եինէ իշլէրի իլէ իշթիղալէ պաշլատը, օ սըրատա կէօզլէրինտէն ագան եաշլար եանագլարը իւզէրինտէ դուրույարագ, սաֆ վէ միւնէվվէր ալնընտա ալայիմի իւմիտ նիւմայան օլմաղա պաշլատը.

Օ կէճէյի թէհասիւր վէ ինթիզար իլէ կէչիրտի. ալէսսապահ գալգըպ պիր գաթ մաթէմ էլպիսէսի կիյտի, սաաթ օնտա Ատլիյէ տայիրէսինէ կիտուպ պէրայի շէհատէթ ճէլպ իտիլէն հուզզարըն արասընա գարըշտը. ճէրիյան իտէճէք մուհաքէմէյէ էթրաֆը իլէ վագըֆ օլապիլմէք իչին թա իլէրիտէ օթուրտու.

Օ կիւն սապահլէյին սաաթ տօգուզտա մահբուսիյնէ մախսուս օլան պիր արապա, մէվզուֆիյնտէն օն պիր քիշիյի ալմըշ վէ ատլիյէ նէզարէթինէ կէօթիւրէրէք մէվգուֆ լարըն պուլունտուրըլտըգլարը մահալէ իյսալ իյլէմիշ իտի. Բընէ Մուլէն իլէ Ժան-Ժուտի պու օն պիր քիշինին արասընտա պուլունույօրլար իտի.

Մէվգուֆիյն քեամիլէն պիր ան էվվէլ մուհաքէմէնին

պաշլանմասընա ինթիզար իտիյօրլար իտի. հելէ Ժան-Ժուտի, հեր քէստէն զիյատէ սապըրսըզլըգլա տավէթէ ինթիզար իտիյօր վէ եիւզիւնտէ ալայիմի ըղթըրապ կէօրիւլիյօր իտի. Բընէ Մուլէն իսէ, պիլաքիս բէք սաքին վէ միւսթէրիհ պիր հալտէ պուլունույօր իտի.

Պու իքի մէվդուֆտան հեր պիրինին հալլէրի նազարը տըդդաթա ալընտըղը սուրէթտէ, Բընէ Մուլէնին սիւքիւնէթի վիճտանէն միւսթէրիհ օլմասընտան իլէրի կէլտիյինի անլամագ բէք գօլայ իտի. Ժան-Ժուտինին թէլաշ վէ ըղթըրապը իսէ նապէճա տէյիլ իտի. պունտան էվվէլ պիր գաչ տէֆա բէնչէյի գանունէ չարբըլտըղընտան, պու ֆիիլտէ հեր նէ դատար մէտխալի եօգ իսէ տէ, պիր քէրրէ թէղքիյէսի պօղուլմուշ օլտուղու իչին, արթըգ գանուն նազարընտա պէրայէթի թահագգուգ իթսէ պիլէ, ումումէ գարշը միւթթէհիմ պուլունաճաղընը տիւշիւնիպ մուզթարըպ օլմագտա իտի.

Խիւլասայի քէլամ Բընէ Մուլէն, օ կիւն պէրայէթինի իսթիհսալէ մուվաֆֆագ օլաճաղընտան էմին պուլունտուղու ճիհէթլէ բէք մահզուզ օլուպ, եալընըզ րէֆիգը ֆէլաքէթի օլան արգատաշընըն մահզունիյէթինտէն բէք զիյատէ միւթէէսիր օլույօր իտի. հաթտա պիր արալըգ էլինի խաֆիֆճէ ումուզը իւզէրինէ գօյարագ.

— Նէ՞ ծլույօրսունըզ, գօրգույօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ . . .

— Նէտէ՞ն գօրգույօրսունըզ, պէրայէթինիզի գաթիէն իւմիւտ իթմէյօ՞րմուսընըզ.

— Արգատաշ, պէն պու կիւն հեր շէյի գարանլըգ իչինտէ կէօրիւյօրում.

— Կիւզէլ ամմա, սիզէ իսնատ իտիլէն սըրգաթտան խապէրտար տէյիլսինիզ.

— Օրասը էօյլէ . . . ֆագաթ թալի միւսաիտ օլմազսա օ զէման նէ տէյէպիլիրիզ.

— Շահիտլէրինիզ վար, անլէրին չէհատէթլէրինէ միւրաճաաթ իտիլիր։

— Էվվէթ, շահիտլէրիմ վար, ֆագաթ սապըգալը օլտուղում իչին շահիտլէրիմի տինլէմէզլէրսէ, օ զէման հալիմ նէյէ՞ միւնճէր օլուր։

— Ատամ սէնտէ, մէրագ իթմէյինիզ, օ դատար տիւշիւնմէք էյի տէյիլ տիր, հայտէ կէլինիզտէ գարնըմըզը պիր ալա տօյուրալըմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, ֆագաթ պէն հալա աճըգմատըմ։

— Էօյլէ իսէ պիր դատէհ շարապըտա ըէտտ իթմէզսինիզ եա՛։

— Էվվէ՛թ, պունը դապուլ իտէրիմ, չիւնքի շէրապ գըրմըզը տըր, իհթիմալ քի սիյահը տէֆ իտէր։

Ատլիյէ նէզարէթինտէ մէվգուֆիյնին հէյէթը Ատուլ հուզուրընա չըգարըլընճայա գատար պէքլէտիքլէրի մահալտէ պիր սաթըճը օլտուղունը պիլտիրմիշ իտիք. Բընէ Ժան-Ժուտիյի պու տիւքքեանա սօգարագ պիր գաչ գատէհ շէրապ իչիրտի. հայտուտ՝ շէրապըն թէէսիրի իլէ էնտիշէլէրինի ունուտարագ ատէթա նէշէլէնտի. Ժան-Ժուտինին պու հալինի կէօրէն մաքինաճը, պու ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ հայտուտըն էսրարընա վագըֆ օլմագ սէվտասընա տիւշտիւ. ֆագաթ հալ ու մէվգըըն պունա միւսաիտ օլմատըղընը կէօրէրէք, պատէլ մուհաքէմէ եա պէրայէթլէրինէ վէ եախօտ մահքիւմիյէթլէրինէ գարար վէրիլտիքտէն սօնրա, հուսուլէ կէլէճէք սուրուր վէ քէտէրին թէվլիտ իտէճէյի միւքեալէմէ էսնասընտա օ էսրարը անլամաղա գարար վէրտի։

Պու սրրատա մահքէմէ միւպաշըրլարընտան պիրի, էլինտէ մուհաքէմէյէ տավէթ իտիլէն մէվգուֆիյնտէն պիր գաչընըն էսամիսի մուհարրէր օլան բուսուլա օլտուղու հալտէ, գաբունըն էշիյի իւզէրինտէ կէօրիւնտիւ. Եիւքսէք սէս իլէ Բընէ Մուլէն, Ժան-Ժուտի վէ տահա պաղը մէվգուֆիյ-

նին խիմիչերինի եաա խաերէք, հէյթէը Ասուլ հուղուրընա չըդաճագլարընը իսթաղ էյլեմի։

Ժան Ժաւնի, եուվարլատըղը իչ նէօրթ գառէհ չէրասըն թէէսիրինաէն քէյֆիչենէրէք էակի հիւդն ու քէաէրինաէն աղաաե օլմընչ խաի, կէօզլէրինաե պիր նուրը մէսէրէրթի քարըայարագ։

— Հայտե պագալըմ, գուվվէթիվիզ եէրինաե տիր, միւտաայի ումումիյէ գարշը ճէասւրանէ տավրանալըմ, տէսի։

Ինթիզար գօղուչընաան չըգտըղլարը էանաաե, Ժան-Ժաւտինին իլք կէօղինէ թէսաաութճի իտէն չէյ, Փիլան-Դաթըը խապխինին էյլէրինաե քէլէրչէ օլաուղու հալաե իրի կարտէյանըն թահտը մուհաֆազաըընաա օլարագ կէթիրիլմէքաե օլմայը իտի։ Ժան-Ժաւտի պու սէֆիլ սնախլուգըն հալինէ աճըմագտան քէնտինի վէն իտէմէտի իսէ տէ, մէյլը ինթիգամ հէնուզ գալքինաե մէլճուա օլտուղուռնտան, եաաընտան կէչէր իրէն եուռմըգչարընը սրգըպվէօաթէրէրէք։

— Աքգաոռաչ, միւսթէրիհ օլ, եագընտա կէգրինչէճէժիզ, պօրճումը ֆայըղը իլէ պէրտաչէր թէեվիյէ իտէճէյիմ, հագդըմնտաքի լութֆունըղը պիր տուրիսթունու տամամ, տէսի։

Հայտոճտալար, պու էանաաե մէքտիվէնէրտաէն եօգարը չըգարագ իսմի գաթտա վագը պէչինճի չիւպէ իլէ եէտինճի չիւպէերին պուլունտուգլարը մահալին էօնիւնէ թէվագուճի իթտիլէը։ Իընէ Մուլէն եէտինճի չիւպէյէ վէ Ժան-Ժաւտի իլէ Փիլան-Դաթըըտա պէչինճի չիւպէյէ իտիլտուպ, միւթթէհիմլէրէ մահտուս օլան սանտալեալարա օթթուրտուլարգ։

Իընէ Մուլէն, սանտալեպա օթթուրտուգտան սոնրա եէրտաֆընա պիր կէօղ կէզտիրտի։ Նամուսլը մագրինաճը չիւպհէսիղ մատամ լա Իէվվայէյի արայօր իտի։ չիւնքի քէնտինի պիւթիւն տիւնեա իթմահամ իթտէ վաղիֆէտինաե օլմայըպ, պանճագ էյամը սէպավէթինտե նիւվազիչի միւչֆիգանէտի իլէ

քէնտիսինին հայաթընը թաթլըլանտըրան ՝ մէլէք կիպի գատընըն նազարընտա, պէրի իւզ զիմմէ օլմագ արզուսը իլէ սուզան օլույօր իտի. Ֆիլհագըգա հէյէթը Ատուլ հուզուրընտա պէրայէթինի իսթիհսալ իյլէտիքտէն սօնրա, կէօյսիւնիւ կէրէ կէրէ մատամ լա Բէվվայէնին նէզտինէ կիտէպիլիր իսէ տէ, մումաիլէյհանըն պիզզաթ մուհաքէմէտէ հազըր պուլունմասը, արթըգ մուզաֆֆէրիյէթի հագգընտա ուզուն ուզատըյա սիւալլէր իլէ պէյհուտէ իզաճէ հաճէթ պըրագմայաճաղընտան, օրատա մէվճուտ պուլունմասընը արզու իտիյօր իտի.

Մաքինաճը, սամիյունըն պուլունտուգլարը մահալին հէր թարաֆընա կէօզ կէզտիրիպ մատամ լա Բէվվայէյի կէօրէմէտի. Ֆագաթ Պէրթի թանըմագտա զօրլըգ չէքմէտի. Պէրթի եալընըզ կէօրիւնճէ գալպինտէ պիր չարբընթը հասըլ օլտու. քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի սէօյլէտի.

— Զէվալլը գատընըն կէլմէմէսի աճէպա նէտէ՞ն նէչաթ իտիյօր, սագըն խասթա օլմասըն, եա վէֆաթ իթմիշ իսէ...

Բընէ Մուլէն, զիհնէն պու միւթալաատէ պուլունտուղու զէման ալնընտան սօղուգ սօղուգ թէրլէր ագմագտա իտի. Պէրթ՝ մաքինաճըյը թանըմայօր իտի. Ֆագաթ միւթթէհիմլէրէ մախսուս օլան մէվգըյա կէթիրիլէն, Բընէտէն պաշդա պիր քիմսէ օլմայաճաղը պէտիհի օլմասընա պինաէն, քէնտի քէնտինէ.

— Զէվալլը Բընէ, քի՞մ պիլիր նէ գատար սըգընթը չէքէյօր, տէտի.

Օ կիւն կազէթալար վասէթասը իլէ պիր սէրսէրինին մուհաքէմէսի իճրա իտիլէճէյի իլան իտիլմիշ օլտուղունտան, մահքէմէ սալօնընտա խայլըճա գալապալըգ մէվճուտ իտի. Բընէ Մուլէն, միւթթէհիմլէրէ մախսուս օլան սանտալեա իւզէրինէ օթուրթտուրըլընճա հէր քէս նազարը տըգգաթընը իւզէրինէ աթֆ իթտի. Պէրթ միւսթէսնա օլտուղու հալտէ մաքինաճընըն իւզէրինէ աթֆ իտիլէն նազարլարըն քեաֆֆէսի ըէհիմանէ օլմայըպ ղազապանէ իտի.

Սամիյուն միյանընտա միւհթերէմ պիր իխթիյար գը-յաֆէթինտէ ուզունճա պէյազ սագալլը պիր ատէմ վար իտի քի, էլպիսէսի բէք սատէ օլմագլա պէրապէր կէօզլէ-րինտէ կիօզլիւք պուլունույօր իտի. պու ատէմին ճիւմլէտէն զիյատէ Բընէնին մուհաքէմէսինէ սապըրսըզլըգլա ինթիզար իյլէտիյի հալ ու թավրընտան անլաչըլըյօր իտի.

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօտան պաչգա քիմսէ օլմայան պու ղարիպ ատէմին, էնտիչէ իչինտէ պուլունտուղը սիյմա-սընտան պէլլի իտի. տիւգ՝ թէրթիպ իյլէտիյի ֆաճիանըն սօն բէրտէսինի լայըգը իլէ կէօրիւպ ֆէրահլանմագ իւմիւտի իլէ օ կիւն մահքէմէյէ կէլմիչ իտի.

10

Էլհասըլ սաաթ պէչ սուլարընտա հէյէթը Ատուլ միւ-ղաքէրէ օտասընտան չըգըպ մէվգըը մախսուսլարընա կէլ-տիլէր. Բընէ Մուլէնին միւտաֆաասընը տէրիւհտէ իտէն ա-վօգաթ, եանընտա տիկէր պէչ րէֆիգի օլտուղու հալտէ կէլիպ անլէրտէ մէգամլարընա օթուրտուլար.

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ, ավօգաթլարըն միյանընտա Հանրիյի կէօրիւնճէ վիճուտի սէրաբա թիթրէտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պէտպահտ չօճուգ, էֆքեարը վահիյէսինտէն ասլա ֆէրաղաթ իթմէյօր, նաֆիլէ, ասլընա չէքտի. տայիմա պու մագուլէ սէրսէրիլէրին միւտաֆաասընը իլթիզամ իտի-յօր, նէ՞ րէզալէթ. կէօրիւլիւյօր քի պու չօճուգ պէնիմ գանըմտան տէյիլ տիր, տէտի.

Իլք մուհաքէմէ Բընէ Մուլէնին մուհաքէմէսի օլմատը-ղընտան, մէրգում ճիվարտաքի օտայա չըգարըլտը, եէրինէ տիկէրինի օթուրթտուլար. պու իլք մուհաքէմէ չօգ սիւր-

մէտի. հէրիֆ ալթը այ հարս վէ եիրմի պէշ ֆրանգ ճէզայի նագտիյէ մահքիւմ օլտու. տիւդ տէ, իլք մուհաքէմէնին պու եօլտա նէթիճէբէզիր օլմասընը կէօրէրէք ֆէվդէլատէ մէմնուն օլտու, վէ սայիդայի մէսէրրէթ իլէ էլլէրինի օղուշտուրարագ քէնտի քէնտինէ.

— Մուհաքէմէ խոթէտիյիմ կիպի իճրա օլունույօր, հէյէթը Ատուլ պու կիւն իշէ բէք շիտտէթլի պաշլատը, Բընէ Մուլէն ազտան ազ իւչ սէնէ քիւրէք ճէզասընա չարբըլաճագ տըր, տէյօր իտի.

Տիկէր թարաֆտան զէվալլը Պէրթ տէ, Ընէնին իգամէթկեահընա կիթտիյի զէման մաքինաճընըն եաղրխանէսինէ, մէճհուլ իւլ ահվալ իքի շախսըն գօյտուգլարը վէ մուախխարէն քէնտիսինին օրթատան գալտըրտըղը քեաղըտը տէրխաթըր իտէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Եա օ քեաղըտը օրատան աշըրմամըշ օլսա իտիմ Բընէնին հալի նէյէ՞ միւնճէր օլաճագ իտի, պիչարէնին մահվը մուհագգագ իտի, տէյէրէք, քէնտինէ տըգգաթ իտէն օլուպ օլմատըղընը անլամագ իւզրէ էթրաֆընա պագընըպ էլլէրինի ազըճըգ գալտըրտը, վէ խաֆիֆ պիր սէտայըլա շու սէօզլէրի մըրըլաանտը.

— Ամանեա՛ Բապպիմ, շու մազլումը սէն մուհաֆազա էթ...

Պէրթ՝ տուասը իլէ մէշղուլ օլտուղու էսնատէ, Բընէ Մուլէն թէքրար կէթիրիլիպ միւթթէհիմլէրէ մախսուս օլան սանտալեայէ օթուրտուլմուշ իտի. մահքէմէյի ճինայէթ պաշ քեաթիպի, Բընէ Մուլէնէ այըտ օլան էվրագը օրթայա գօյուպ.

— Բընէ Մուլէն քի՞մ տիր, տէյու սօրտու.

Բընէ պունը իշիտիր իշիթմէզ այաղա գալգտը, հալու թավրընտա ասլա թէլաշ վէ ըզթըրապ իմարէլէրի կէօրիւլմէյօր, ղայէթ հալիմանէ վէ սաքինանէ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. հաթտա միւտաֆաասընը տէրիւհտէ իտէն Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ էօյլէ պիր կէօզ իշարէթի

թէաթի իթտիլէր քի, Բընէ Մուլէն՝ պունաան աաէթա իհ-
էա օլմուշ գաատր սէվինաիդ։

Մաքինաճը այաղա գալգտըղը ղէման Պէրթին վիճուտի սէրաբա թիթրէտի. մահքէմէ պաշ քեաթիպի իսթինթագ-նամէյի վէ հէյէթը իթհամիյէ մաղպաթասընը եիւքսէք սէ-աա իլէ օգուտը։

Ֆօլիս միւֆէթթիշի Թէֆիերին օլ պաապտէ վէրտիյի իհա-պարնամէ իլէ, Բընէնին ինկիլթերաատա իքէն, սէրսէրիլէր-տէն Օրլինօ Նամընատա պուլունան սէրսէրիյի լմանըտըղը հադգընտաքի իֆնատէսի վէ վէրգումէն տերտէսթի, Բընէ Մուլէնի իթհամէ քեաֆի տելայիլտէն ատտ իտիլէրէք. լու-զումը մուհաքէմէյինէ հէյէթը իթհամիյէճճ գարար վէրիլ-միշ օլտուղու պէյան իտիլիյօրլ իտի։

Պէօյլէ պիր իթհամնամէնին գըրտաթը, զաթէն Բընէ Մուլէն ալէյհինտէ պուլունան էֆքեարը ումմիյէյ գար-չը օ տերճճ պիր թէէսիր հասըլ իլլէմիշ իտի քի, սամի-յուն միյանընատա Բընէնին լէյհինտէ Պէրթօէն պայդա քիմ-սէ գալմամըշ իտի տէնիլճէ, միւպալաղա իտիլմիշ օլմազ. հաթտա պէօյլէ մուհիմմ պիր մաատէտէն տօլայը Բընէ Մուլէնին ճինայէթ մահքէմէյինտէ իտպաթը վիճուտ իթտի-յինի պիլէ զայիտ ատտ իտէնլէլտտէ չօգ իտի։

Բէվիշի հալտէն հէյրէտ, Բընէնին ազտան աղ օլտրագ միւէպպէտէն քիւրէք ճէզտասը իլէ մահքեմ օլտճաղընը պինինտէ գարարլաշտըրմըշ վէ հնթատա գունշտատն գու-լաղա պու եօլատա ֆըսըլթըլտար պիլէ օլմուշ իտի քի, օ կիւն վիճուտինին հէր պէրճէի գուլաղ քէսիլմիշ օյան ատուգ Ցը-լաթուր-Վօտիյօ, պու ֆըսըլթըլտարը պինինտէ հարֆը հար-ֆընա նագշ իթմիշ օլտուղունտան՝ մէհմունիյէթինտէն գա-պընա սըղմայտագ պիճք հալե կէլմիշ իտի։

Իսթիճվապա միւպաշիրէթ իտիլտի. Բընէ Մուլէն տա-յինա սիւքիւնէթ վէ սճղուգ գանլըլըգընը մուհաֆտզա իտէ-րէք օ գատար սէրսէմթ ճէվապ վէրիյօր իտի քի, սամի-յուն հայրէթտե գալըյօր իտի. խուսուսը իլէ միւտաֆտա-

սընը տերիւհտէ իտէն զաթըն նամուսլը պիր ատէմ օլմասը տա, քէնտիսի իչին մէտարը սիւքիւն վէ թէսէլլի իտի.

Ընէ վերտիյի ճէվապլար իլէ սաֆֆէթը գալպինէ թէրճէման օլտուղու ճիհէթլէ, սամիյուն միյանընտա պազը զաթլարտէ թէէսիրտէն խալի գալմատըլար. պու սուրէթլէ ըէսմէն սօրուլան սիւալլէրին հէբսինէ ճէվապ վերտի.

Ընէ Մուլէն իլէ ըէյիսը մահքէմէ պէյնինտէ կիւզէրան իտէն իսթիճվապ էբէյիճէ տէվամ իթտի. սամիյունըն գըսմը աղամը Ընէնին պիւսպիւթիւն պէրայէթինէ տէյիլ, անճագ պիլմէյէրէք օ մագուլէ էշխասը մուզիրքէ իլէ պիրլէշմիշ օլտուղունա գարար վերէրէք, եինէ Ընէնին միւճազաթընա լուզումը գավի հըսս իտիյօրլար իսէ տէ, արթըգ միւէպպէտէն մահքիւմիյէթինի թէճվիզ իտէմէյօրլար իտի.

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյա կէլինճէ, պու զաթ Ընէյի էն գուվվէթլի պիր տիւշմէն օլմագ իւզրէ թէլագգը իյլէմէքտէ պուլունտուղունտան, պիթթապի էն շիտտէթլի պիր ճէզա իլէ թէէտիպ վէ միւճազաթ իտիլմէսինի իլթիզամ իտիյօր իտի. հաթթա Ընէնին պէօյլէ իսթիճվապընա պիլէ գայիլ օլամայօր իտի. պունը տա օ էսնատէ աղզընտան չըգան շու քէլիմէլէր իսպաթէ քեաֆի տիր.

— Պու սէֆիլինէ՝ իչին պէօյլէ սէօյլէտիյօրլար, պու ատէթա միւնասիպէթսիզլիք տիր՝ տէտի.

Մաքինաճընըն իսթիճվապը իւչ չարեէք գատար իմթիտատ իթտի, մուախխարէն միւտտայի ումումինին իտտանամէսի տէ իսթիմա իտիլտի. միւտտայի ումումի օ գատար շէտիտ պիր միւճազաթ թալէպ իտիյօր իտի քի, պունտան պիչարէ մաքինաճընըն հալի բէք վէխիմ օլտուղունը հէր քէս թէսլիմ իտիյօր իտի, հէր քէս կէօզլէրինի միւթթէհիմին եիւզիւնէ աթֆ իտուպ հալ ու թավրընը թէտգըգ իտիյօրլար իտի.

Ընէ Մուլէն, հէր քէսին քէնտիսինէ պագմագտա օլտուգլարընը կէօրէրէք ֆէվգէլատէ մուզթարըպ օլմագտա իտի իսէ տէ, ճէպրը նէֆս իտէրէք հալինտէն ըէնկ վէրմէ-

մէյէ օլանճա գուվվէթի իլէ սայ ու ղայրէթ իյլէյուպ, քէն-
տի քէնտինէ շու սէօզլէրի սէօյլէտի.

— Վարսըն հէր քէս պէնի իթհամ իթսին, նէ՞ վազի-
ֆէմ, պէն իսթիհսալը պէրայէթ իտէճէյիմտէն էմին օլտուգ-
տան սօնրա պէօյլէ չէյլէր վազիֆէմտէ պիլէ տէյիլ...

Բէյիսը մահքէմէ միւտաֆաա վէքիլլէրինէ թէվճիհի
խիթապ իլէ.

— Նէօվպէթը քէլամ միւտաֆաա վէքիլլէրինէ կէլտի,
պույուրունըզ էֆէնտիլէր, տէյու իխթարը իւզէրինէ Հան-
րի Տըլաթուր-Վօտիյօ այաղա գալգտը.

Տիւգ, Հանրինին այաղա գալգտըղընը կէօրիւնճէ թէ-
բէտէն թըրնաղա գատար վիճուտի, կիւյա պիր էլէքթրիք
պաթարեասընա մարուզ օլմուշ կիպի թիթրէտի վէ քէնտի
քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Էվվէ՛թ, օ տըր; թա քէնտիսի, պէնիմ խասմը ճա-
նըմ օլան պիր ատէմի հիմայէ իտիյօր, պու նէ՞ գատար
պէտպահտլըգ տըր...

Տիւգ, Հանրիյի կէօրէպիլմէք իչին այաղա գալգմըշ ի-
տի. քէնտինի զապթէ միւգթէտիր օլամայարագ օլտուղու
եէրէ եըղըլը վէրտի.

Կէնճ ավօգաթ սէօզէ պաշլայարագ մուխթասար վէ
ֆագաթ հէր նօգթասը գանունա միւթապըգ օլմագ իւզրէ
պիր միւտաֆաանամէ գըրաաթ իյլէտի. պու միւտաֆաանա-
մէ հէր նէ գատար մուխթասար իտի իսէ տէ, պինա իյլէ-
տիյի էսասլէր օ տէրէճէ գուվվէթլի իտի քի, իթհամնամէ-
յիտէ, միւտտայի ումումի էֆէնտինին իտտաանամէսինիտէ
պիւսպիւթիւն ճէրհ իտիյօր իտի վէ բէրտէ ալթընտա մէս-
թուր գալան ահվալի օրթայա գօյարագ, հագըգաթը հալի
կիւնէշ կիպի մէյտանէ չըգարըյօր իտի.

Ավօգաթ, միւտաֆաասընտա Բընէ Մուլէնին սուրէթը
թէվգըֆը, բօլիս միւֆէթթիշինին սայիգայի հըրսը րութպէ
իլէ վուգուա կէլմիշ պիր խաթասընտան իլէրի կէլտիյինտէն
թութտուրարագ, միւվէքքիլինին հէնկեամը սէպավէթին-

տէն պէտա իլէ սինին պիւլուղէ վասըլ օլունճայա տէյին, չէքտիյի միհնէթ ու մէշագգաթը վէ էֆէնտիսինին վէֆաթընդան սոնրա Ինկիլթէրայա նասըլ կիթտիյինի վէ Ինկիլթէրատա վաթանտաշլարը իչին մուճիպլէ չէրչիվ ու չան օլապիլէճէք պիր հալաէ վէ նէ կօլտա սարփը զայրէթ կյլէսիյինի, վէ չալըշմըզը ֆապրիգալարտա կէրէք էֆէնտիսինին վէ կէրէք արգատաշլարընդըն նէ տէրէճէտէ մաղֆարը հիւրմէթ ու թայէթի օլտուղունը պէյան իլէ, Ինկիլթէրատան հիւանի հալինէ տայըր ճէպլ խալխըն էվրադը րէահիյէնին, նազարը մէրհամէթ ու ադալէթէ այընմասընը րէճա կյլէսի։

Պուռնատան պայդա գարիյինի քիլսէնդն Դանթ-Տարժան մէյհանէսինատ Ֆիլան-Դաթըր խասիսի տէրտէսթ խոլէճէյի սընդատա, բօլիս գօմիսէրի իւզէրինէ թէչհիրի սիլահ կյլէսիյի էռնատէ, Րընէ Մուլէնին, հայաթընը թէհլիքէյէ գօյալադ բօլիս գօմիսէրինի դուրթպըմադ իչին կէօսթէրտիյի ֆէտաքարլըղը, էօյլէ պիր սուրթէտէ թասվիր կյլէսի քի, հուզուր քոմիսէն պու գահրիման հադդընատա պէօյիք պիր մէյտ ուճ ինճըզապ հրսւ իթմէյէ պաչլասըլար. Հանգի, խաթիմէյի քելամ օլարադ միստաֆասընա չէօյլէճէ տէվամ կյլէսի։

— Րէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, միւվէզքիլիմ Րընէ Մուլէնին պէրայէթ վէ մասումիյէթինի պէյան կյլէսիյիմ տէլայիլի դավիյէ իլէ, զանն խաէրիմ քի նազաթը լութֆ ու մէրհամէթինիզատէ թային իթմիչ տիր. պու ատէմին նամուսը պիր ճըրանապդ օլտուղու մէյտանտա ճըր. բօլիս միւֆէթթիշինին րապօրընը թէյիտ խաէճէք օրթադա հիչ պիր իշարէ հօգ ադր. իճրա խոկյէն թէհարրիյաթ վէ թահգըգաթընդն ճիւմլէսիտէ միւվէզքիլիմին լէյհինատ տիր. պինատէն ալէյհ, սիզճէ միւլթէզէմ օլան ատալէթ վէ ինսանիյէթէ պիր զամիմէյի ճէմիլէ օլապիլմէք իչին, միւվէզքիլիմ միւսիւ Րընէնին պիր ան էվվէլ պէրայէթինին թահտը գարարէ այընմասընը վէ սէպիլինին թախլիկէ խոլմէսինի թալէպ կյլերիմ։

Հանրի Տըլաթուը-Վօսկյօ, միւտաֆաասընը իմմալ իյլեսիքտէն սօնրա էլինի մաքինաճըյա ուղաթտը. օ տա քէմալի մուհապէթէ տէլալէթ իտէճէք ռուբէթտէ սըգըպ պատէհու օթուրտու։

Միւտտայի ումումի էֆէնտի ալթըդ սիւքիւթ իսկյօր իտի. ըէյիսը մահքէմէ մուհաքէմէնին իսթամընը թէֆհիմ իլէ ապալարը պիլ իսթիհսապ միւզաքէրէ օտասընա չէքիլտիլէր. պու արալըգ հուզզար միյանընտա պլին սիւրլի սէօգլեր ճերչյան իսկյօր իտի, պաղըլարը Րընէնին մասումիյէթինէ վէ պաղըլարը տօլայըսը իլէ իչլին իչինտէ պուլունտուղունա վէ ֆագաթ քէնտիսինի իթհամ իտէճէք տէլիլէրին էլտէ իտիլէմէթիյինէ գանի օլմուչլար իտի։

Հէյէթը ատուլ միւզաքէրէ օտասընա չէքիլտիյի պէման պէվալը Պէրթին գալպի իսէլէճան իչինտէ պուլունույօր իտի. վագտա Հանրինին միւտաֆաասընտան Րընէնին պէրայէթինէ գանի օլմուչ իսէ տէ, պու եօլտա ճերիյան իտէն մուհաքէմէլէրտէ իլք աֆֆա օլարագ պուլունտուղունտան, պէվալը դըղճըագ տավա վէքիլինին իթեան իյլէտիյի տէլայիլ, պէյլի տէ հէյէթը Ս.տուլըն վիճտանլէրինի թէէմինէ քեաֆի օլամագ իսէվֆի իլէ վիճուտի սէրաբա թէիթրէյօր իտի։

Պու էանատէ տիւգ Տըլաթուը-Վօսկյօ տա օթուրտուղու եէրտէ էլլէրինի օղուշտուրույօր վէ տէհղէթ ու ըգթըրապընտան ատէթա պայըլաճագ պիր հալտէ պուլունտուղու անլաշըլըյօր իտի։

Օն տագըգա սօնրա ըէյիս վէ մահքէմէ ապալարը ավտէթ իտուպ մագամլարընա օթուրտուլար, միւթէագըպէն ըէյիս էֆէնտի թարաֆընտան վէրիլէն էմր իւզէրինէ, պաշ քեաթիպ մահքէմէնին գարարընը եիւքսէք սէտա իլէ գըրտաթ կյլէտի քի, պու գարարըն նէթիճէսի, Րընէ Մուլէնին պէրայէթինէ, վէ էկէր պաշգա պիր մատտէտէն տօլայը մէվգուֆ տէյիլ իսէ՝ սէպիլինին թախվիյէ իտիլմէսինէ տայըր իտի։

Պէրթ գարարը վագտատէն օ տէրէճէ մէճմուն օլտու

քի, հեման մեսերրեթինտէն նաշի պայլմանընա ըմագ դաքմըշ իտի. տիւդ Տըլաթուր Վօտիյօ իսէ, թերթիպ իյլէ-տիյի բըլանըն պէօյլէ պիրտէն պիրէ եսասընտան եըգըլտը-ղընը կէօրիւնճէ ֆէվգէլատէ մուզթարըպ օլտու, պէրայէթ դարարընը թէֆհիմինի միւթէագըպ օրատան սավուշուպ կիթմիշ իտի. Տիւդ, Ատլիյէ նէզարէթի տայիրէսինին մէր-տիվէնլէրինտէն էնէր իքէն, ալնընտան ագան սօուգ սօուգ թէրլէրի սիլիյօր իտի.

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ, մուվաֆագըյէթինտէն նաշի արդատաշլարընը թէպրիքեաթընա մազհար օլտուգտան վէ թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, հեման պուլունտուղու մա-հալի թէրք իտուպ Ժան-Ժուտիյի միւտաֆաա իթմէք իչին պէշինճի շիւպէյէ կիթտի.

Հանրի օ կիւն Ժան-Ժուտինին մուհաքէմէսինտէ պու-լունարագ անը տա հիւսնի սուրէթտէ միւտաֆաա իթտի. Ժան, եալընըզ սապըգալը օլմասը վէ Ֆիլան-Գաթըրը տարպ իթմէսի մատտէսինտէն տօլայը, սէքիզ կիւն հապս ճէղա-սընա տիւչար օլուպ, քէնտիսինի էլէ վէրէն Ֆիլան-Գաթըր խապիսի իսէ, տէօրթ սէնէ քիւրէք վէ պէշ սէնէ ղապըթա նէզարէթի թահթընտա պուլունմագ սուրէթի իլէ մահքիւմ իտիլտի.

11

Տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Բընէ Մուլէնին պէրայէթի թէհագգուդ իթտիքտէն սօնրա թալիյինէ գարշու պին տիւրլի լանէթլէր օդուեարագ չըգըպ կիթմէմիշ վէ Հանրիյի պէշինճի շիւպէյէ դատար թէագըպ իթմիշ օլսա իտի, հան-րինին օրատա միւտաֆաա իտէճէյի ատէմի, եանի Բընէ Մուլէնին անա նիսպէթլէ հիչ մէսապէսինտէ գալաճաղը խասմը ճանընը, եախօտ տահա աչըգ պիր սէօզ իլէ Ժան-

ժուտիյի կէօրիւպ տէրհալ թանըեաճագ իտի. խուսուսը իլէ Բընէ Մուլէնին վէ ժանըն պէրայէթլէրի թէհագդուգ իթտիքտէն սօնրա եէքտիկէրի իլէ պիրլէշէճէքլէրի շիւպհէսիզ իտի.

Պէրթ, արթըգ մուհաքէմէտէ տուրամայըպ տօղրու Նօթըր Տամ Տըշան ճատտէսինտէքի իգամէթկեահընա կիթտի. վալիտէսինին վէֆաթընտան օ կիւնէ կէլինճէյէ դատար կիւզէրան իտէն պիր դաչ կիւն զարֆընտա, իլք տէֆա օլարագ գալպինտէ պիր մէսէրրէթ, տահա տօղրուսը պիր իւմիւտ հըսս իտիյօր իտի.

Վալիտէսի՝ վէֆաթընտան պիր գաչ սաաթ էվվէլ քէնտիսինի նէզտինէ ճէլպ իլէ պաղը վասիյէթլէր իթտիքտէն սօնրա, բէտէրինի վէ անըն նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէքրար անլատըպ, Բընէ Մուլէնին պու եօլտա սարֆ իյլէտիյի հիմմէթին բէք պէօյիւք ֆէտաքեարլըգտան մատուտ օլտուղունը հէքեայէ իլէ, կիւնիւն պիրինտէ օ լէքէնին միւճէրրէտ Բընէ Մուլէնին սայէսինտէ րէֆ վէ իղալէ իտիլէպիլէճէյինի, պու պապտէ տայիմա իւմիւտվար պուլունմասընը վէ Բընէնին տէլալէթ ու հիմայէսինի րէտտ իթմէմէսինի դըզընա թէնպիհ իյլէտի.

Պու տէֆա Բընէ Մուլէնին հուրրիյէթինի իսթիրտատ իթմէսի, վալիտէսինին օլ պապտէ վէրտիյի իւմիւտլէրի թագվիյէ իթմիչ օլտուղունտան, եօլտա կիտէր իքէն խաթրընտա խէյալ մէյալ գալան բէտէրինի տիւշիւնտի. նամընա սիւրիւլէն օ լէքէնին իղալէ իտիլէճէյինէ պայաղը վիճտանէն գանի օլույօր իտի.

Զէվալլը չօճուգ, մուհապէթինի վէ մէսուտիյէթինի քիւշէյի նիսեանէ աթմըշ վէ գալպինին տարպէլէրինէ սիւքիւթ թավսիյէ իթմիչ իսէ տէ, աշգըն գուվվէյի ղալէպէսինէ մաղլուպ օլան օ սաֆ գալպ, պիլաքիս կիւնտէն կիւնէ տահա զիյատէ պիր շիտտէթլէ չարբըյօր վէ քէնտիսինէ Էթիյէն Լօրիյօյը սէվմէսինի էմր իտիյօր իտի.

Պէրթ, էվվէլ էմիրտէ բէտէրինին մասումիյէթինի իս-

պաթ իթտիքտէն սօնրա, արթըդ էթիյենտէն կիզլէյեճէք պիր սըրրը գալմայաճաղընը տիւշիւնէրէք, թալէպ իյլէտիյի իյզահաթը իթա իլէ, կէնճ տօգթօրըն պիր գաթ տահա մուհապէթինէ մաղհար օլմագ խուսուսընը տիւշիւնտի.

Պէրթ, Բընէ Մուլէն իլէ վուգուա կէլէճէք իլք միւլագաթտա, օ մահուտ կիճէ կէօզլէրի էօնիւնտէ օ մէճհուլ իւլ ահվալ ատէմլէրին. օրթատան գալտըրտըգլարը մէքթուպը սուալ իտուպ միւնտէրիճաթընա վագըֆ օլտուգտան սօնրա, անա կէօրէ Բընէնին իթիխազ իտէճէյի թէտապիրի թէագըպ իթմէյէ գարար վէրտի.

Բընէ Մուլէնէ կէլինճէ, համիյէթլի մաքինաճը հուրրիյէթինի խսթիրտատ իթտիյինտէն տօլայը ֆէվգէլատէ մէսրուր օլմուշ իսէ տէ, պիր ան էվվէլ չըգմագ իչին թաճիլ իթմէյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու ագշամ Նօթըր Տամ Տըշան ճատպէսինէ կիթմէլիյիմ, ֆագաթ պուրատպն չըգար իքէն էվէլ պէ էվէլ Ժան-Ժուտի իլէ կէօրիւշիւպ նէրէտէ պիրլէշէճէյիմիզի գարարլաշտըրմալըյըզ... օ՛ֆ, անըտա պէքլէմէք լազըմ. տէյօր իտի.

Բընէ Մուլէն, պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա մատամ լա Բէվվայէյի տիւշիւնմէյէ պաշլատը, Անժէլին էսնայի մուհաքէմէտէ հազըր պուլունամամասը. զէվալլը գաաընըն սօն տէրէճէտէ հասթա պուլունտուզունը իյմա իյլէտիյինտէն, մաքինաճը պունտան տօլայը բէք զիյատէ միւթէէսսէր օլմուշ իտի. Եա մումախլէյհանըն ալէմը էպէտիյէթէ չէքիլտիյինի պիլսէ իտի, օ զէման տահա զիյատէ միւքէտտէր օլաճաղը շիւպհէսիզ իտի. Բընէ, Ժան-Ժուտինին վիրուտինէ գատար զիհնէն տայիմա խասթա զանն իյլէտիյի Անժէլ իլէ մէշզուլ օլտու. Եարըմ սաաթ սօնրա Ժան-Ժուտի մահզուն պիր հալտէ կէլինճէ, Բընէ արգատաշընը խսթիդպալէ շիթապ իտէրէք.

— Սուրաթըն նէտէ՞ն պու տէրէճէ էքշի, եօգսա մահքի՞ւմ մը օլտուն, տէտի.

— Լվվէ՛թ ադգատաշ, սէքիզ կիւն հաբա ճէզասընա մահքիմ օլտում։

— (Դահգահա իլէ կիւլէրէք.) Տօսթում, սիղին կիպի պիր ատէմ իչին պու տա պիր չէ՛յ մի տիր քի մահզունն օլույօրսունըզ, սէքիզ կիւն ատիյին պիր կիւն կիպի կէլիր կէչէր...

— Մադասարմ օ տէյիվ տիր, պէն սիղէ գապահաթսըզ օլտուղումը գաթէն սէօյլէմիշ իտիմ, իչմէ սէքիզ կիւնլիւք մահբուսիյէթ օ սէօզիւմի ճէրհ իտէյօր ՝ նէ հալ իսէ, սիզ նա՛սըլ իթտինիզ պադալըմ։

— Պէն պէրայէթ գաղանըմ...

— Թէպրիք իտէրիմ, ալիճէնապ պիր ատէմ օլտուղունըզ իչին մուվաֆագըյէթինիզ հագըգաթէն պէնի մէհրուն իտիյօր. պիզտէ չըգաճադըզ։

— Օ տա չՆդ սիւրմէզ, պիր հաֆթա սօնրա։

— Լվվէ՛թ, լաքին պու պիր հաֆթա պէնճէ էօմիւր թէօրքիւսի օլաճադ տըր։.. ա՛հ, եիրմի սէնէտէն պէրի իչէյօրլի դիհնիմտէ բայիռար օլմա՛ն, դիհնիմի բէրիյան իտէն պիր մատրա՛ճ, եըպէթ պիր կիւն մէյտանէ չըգաճադ տըր. ֆագաթ արթըդ պէնզուպսը ու. ինթիզարտէն օսմանըմ... է՛յ սէօյլէյիդ պադալըմ, մուհաքէմէտէն էվվէլ պանա պիր դիյաֆէթ թէքլիֆ իթմիշ իտինիզ, օ ղէման ֆալսիմտէ գասավէթ օլտուղունատան գապուլ իթմէմիշ իտիմ, ֆագաթ չիմտի օ թատմէ իհթիյաճըմ վարյ հայտէ պադալըմ, սէնի կէօրէյիմ տօսթում։

— Լվվէ՛թ, չիմտի պէնտէ պունը պիր տահա թէքլիֆ իտէճէ՛ք իտիմ։

— Ըընէ՛ Մուլէն, հէման տէմիր բարմադըզըդն եանընա թէգարրուզ իտէրէք սաթըճըյը չաղըրտը, վէրտիյի էմր իւզէրինէ պէշ տագըդա սօնրա մըդաարը քէսիճի հէմէքլէր իլէ չէրապ կէթիրիլտի. իլի արգատաշ դարչը գարչըյա կէչ չիսդ թատմ իթմէյէ պռնչլատըլար, Մաքինաճը, ժան-ժուտիկի պիր ան էվվէլ սարհօշ իտուպ աղզընտան պադը սէօղ-

լեր ալմաղ իւմիւտի ֆլէ միւթթասըլ չէրապ տօլտուրմադլա մէչղուլ օլտու . հայտուտտա հէր գատէհի եուվարլատըգճա քէսպէ նէչէ իտերէք .

— Հագգըն վար իմիշ օ սէքիղ կիւն հիչ հիւքմինտէ գալըյօր . ֆագաթ սիղ պանա պիր ազ բարա պըրագըրսանըղ , պէնտէ հէր կիւն պու սաթըճը տիւքքեանընը ղիյարէթ իտերէք , հիչ օլմազսա պիր ազ խօշ վագըթ կէչէրմիչ օլաճաղըմ , տէմէսի իւզերինէ , Ըընէ հէման հայտուտըն էլինէ պիր ալթուն սըգըշտըրարագ .

— Պու բարայը սանա պախչ իթմէյծրում , իլերուտէ նայիլ օլաճաղըն սերվէթի էլտէ իթտիքտէն սօնրա վէրիր վէ եախօտ պու բարայա մճուգապիլ պանա պիր խըտմէթ իտերսին , տէտի .

— (Էյրի էյրի մուխաթիպլինին եիւզիւնէ պագարագ .) Պէն գահպէլիյի սէվէն նամէրտլերտէն տէյիլիմ , պուրատա թէպպաիւֆիմիղ պիզև ֆէվգելատէ պիր բապըթայի ուխուվվէթ իլէ եէքտիկերիմիղէ մերպութ իթմիշ տիր . . . արթըգ գալտաշ օլտուգ , պունտան պէօյլէ հէր տիւրլի մէսէրլէթ վէ եա ֆէլսաքէթտէ պիր պիրիմիզե իչթիրաք իտէճէյիզ . պէնտէն բարա մուգապիլինտէ խըտմէթ պէգլէյօրսան նաֆիլէ տիր , բարանը տա սէնի տէ հիչ կէօրմէք իտթէմէմ . պէնիմ սերվէթի ու սամանըմ հէր սէնինն տիր . պիր կիւն կէլիր տէ էօթէտէն պէրի զիհնիմի իշղալ իտէն օ սերվէթի էլիմէ կէչէրսե , պէօյուք գըսմընը սանչ վէրիճէյիմի էվվէլճէտէ վատ իյլէմիչ իտիմ . սէքիղ կիւն տահա պուրատա գալաճաղըմ , անտէն սօնրա չըգըպ էվվէլճէ գատընը վէ տահա սօնրա օ քիպար գըյաֆէթլի ճանիյի պուլուպ կէպերտէճէյիմ վէ եախօտ միւթլագա բարալարընը չէքիպ ալաճաղըմ .

— (Թէաճիւպ իլէ .) Տէմէք իչինն իչինէ պիր տէ քիպար կիրէյօր , էօյլէ՞ մի .

— Չէմտէ զայէթ բարլագ պիր մէվգը իշղալ իտէն քիպարլարտան .

— Էյի ամա, սիզ պանա եալընըզ պիր գատընտան պահս իտիյօր իտինիզ։

— (Պիր գատէհ տահա եուվարլայարագ.) Էվվէ՛թ, պիր գատընտան պահս իթմիշ իտիմ... պու գատընը եիրմի սէնէ էվվէլ էլտէն չըգարմըշ օլտուղում հալտէ, պու տէֆա եինէ էլէ կէչիրտիմ. էկէր կէօրտիւյիւմ գատըն օ գատըն տէյիլ իսէ, տօղրուսը պէնտէ թէաճիւպ իտէճէյիմ. քիպար ատէմ մէսէլէսիտէ պէօյլէ տիր. սիզ սապըգ Նօթէրի թանը՞րմըսընըզ։

— Խա՛յըր։

— Պու Նօթէրին քէշֆի տօղրու իսէ, օ քիպար տէտիյիմ զաթ տա էլիմտէ տէմէք տիր. պունը թահգըգ իթտիյիմ, եանի օ ատէմի թէմամ կէօրէճէյիմ սըրատա թահտը թէվգըֆա ալընտըմ։

Ժան-Ժուտի պիր գատէհ տահա բարլաթտը, կէօզլէրինէ պիր մախմուրլըզ չէօքտի։ Բընէ պու ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ.

— Անլաչըլըյօր քի իշին իշինտէ պիր սըր վար, տէտի։

— Աման եավաչ սէօյլէ, էվվէթ, օ գատար պէօյիւք պիր սըր քի, իշիտէնլէրի տիւչարը տէհշէթ իտէր. ֆիլհագըգա մուրուրը զէման վար տըր, ֆագաթ օ ֆաճիանըն ագթէօրլէրի, պուլունտուգլարը եիւքսէք մէվգըտան սուգութ իտէճէքլէր տիր. վագաա մահքիւմ իտիլմիշլէր իսէ տէ, ալէմին լիսանընտան տա գուրթուլամազլար. պէն իշիմի պիլիրիմ, պիր քէրրէ անլէրի էլտէ իտէյիմ տէ, պագընըզ իշ նէ օլուր։

— Տէմէք օլույօր քի եիրմի սէնէ էվվէլ վուգու պուլմուշ պիր շէյ իլէ թէհտիտ իտէճէքսինիզ, պու տա եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլմիշ պիր ճինայէթտէն պաշգա պիր շէյ օլամազ...

— (Թէրէտտիւտ իլէ մըրըլտանարագ ՝) Էվվէ՛թ, եիրմի սէնէ էվվէլ վուգուա կէլմիշ պիր ճինայէթ...

— Ճանիլէրի թանըյօ՞րմուսընըզ։

— Էվվէ՛թ , թանը յօրում ,

— Պու ճանիլէրի պուլաճաղընըզը իւմիւտ իտիյօ՛րմուսընըզ ,

— Անլէրի պուլաճաղըմտան էվինիմ ,

— Օ հալտե պուընլարը թէխսիր իտէպիլմէ՛ք իչին պիր սէօզ քիֆայէթ իտեր ,

— Էվվէ՛թ , պօյունլարընա զէնճիրի թաղմաղ իչին պիր սէօզիւմ քիֆայէթ իտեր . պազը ատէմլէր վար քի կէօրիւ՛լմէսի ասլա արզու օլունմազ ; պա խուսուս անը վէֆաթ իթմիշ զանն իտերլէրսէտե պիրտէն պիրէ օրթայա չըգար վէ անլէրի թէհտիտե դալգըչըրսա բէ՛ք թօհաֆ օլուր , տէյի՛լ մի ,

— Շիմտի իշ անլաչըլըը , ֆագաթ սիզին օրթայա դօյաճաղընըզ մէսելէտէն անլէրին իհթիրազ իտուպ իթմէյէճէ՛ք լէրինի քէստիրմէյի ,

— Էսէֆ իթմէ՛ տօսթում , ժան-ժուտի պու եաչա կէլինճէյէ գատար ֆէլէ՛կին հէր տիւրլի չէնպէրինտէն կէչմիշ պիր ատէ՛մ տիր . պէնիմ տիւնեատե կէչիրմէ՛կիյիմ ֆէլաքէթ , տիւչար օլմպարըզըմ մէչագագաթ գալմատը , սէն չու գատէհլէրի պիր տահա տօլտուր տա իլէրուտէ պիզի մէսուտ իտէճէ՛ք խապինէ նամընա չագըչտըրըալըմ ,

— Պիզի մէսուտ իտէճէ՛ք օ մէսելէ՛յի անլայապիլի՛ըմիյիմ . . . ֆագաթ պու տա էկէր միւմքին իսէ , չինքի օլմայաճագ պիր չէ՛յի թալէպ իթմէ՛ք էտէպէ մուղայըը օլտուղունը պիլէնլէրտէնիմ ,

Ըընէնին պու սիւալի , օ զէմանէ գատար հագգընտա բէ՛ք պէօյիւ՛ք պիր մէյլ ու մուհապէթ հըսս իթմիշ օլան ժան-ժուտի իչին ճիկէրկեահընա թէխսիր իտէճէ՛ք տէրթճէ՛տէ միւէսսիր իտի ; պիր միւատէթ միւհթէրիզանէ Ըընէնին եիւզիւնէ պագտըդտան սօնրա .

— Սէնի կիտի քիւլխանի , պէնտէն սէօզ դաբըպտա խապինէյի քէնտին իչին սագլամագ իսթէյօրսուն , էօյլէ՞ մի , տէյինճէ , Ըընէ հիտտէթլէնէրէ՛ք .

— Էյէր պէնտէն զէրրէ դատար շիւպհէնիզ վար իսէ հիչ պիր քէլիմէ սէօյլէմէյինիզ, պիզ միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի տօսթ պուլունտուղումուզ վէ էլինիզէ կէչէճէք սէրվէթի պէնիմլէ թագսիմէ բազը օլտուղունըզ հալտէ, շիմտի պու տէրէճէ սույի էմնիյէթէ սէպէպ նէ՞ տիր՝ սիզի էվվէլտէն պէրի թանը՞ր մը իտիմ. խայըր՝ պէն իլք թէսատիւֆտէ սիզի սէվտիմ, սիզտէ պանա օ եօլտա մուգապէլէ իյլէտինիզ. պէն զանն իթտիմ քի պու տօսթլըգ իլէլ էպէտ տէվամ իտէճէք տիր. թալի պիզի մահբէնէ աթտը. իչթէ պուրատա տէ պիրլէշտիք պիրիպիրիմիզի պոօլտուգ, պուրատա հէր շէյի հիչ պիր իսթիֆատէ կէօզէթմէքսիզին վէրէն պէն տէյի՞լմիյիմ, օ հալտէ պէն սիզէ նա՞սըլ իհանէթ իտէպիլիրիմ. տիւշիւնիւնիւզ պիր քէրրէ, էլինիզտէքի բարա հալա պէնիմ վէրտիյիմ եիրմի ֆըրանգ տըր. պունը վէրտիյիմ զէման նասըլ պիր իսթիֆատէ էմէլի իլէ վէրմէտիմ իսէ, շիմտի ծօրտուղում շէյտէ այնի իլէ էօյլէ տիր. տօսթլըգ արասընտա պէօյլէ շէյլէր այըպ տըր, տէտի —

— Ֆիլան-Գաթըրտա տօսթ իտի, ֆագաթ պէնի էլէ վէրտի.

— Ֆիլան-Գաթըր իլէ արամըզտա բէք պէօյիւք պիր ֆարգ վար տըր. պէն հալա սիզին նազարընըզտա պիր եանքէսիճի սըֆաթընտա պուլունույօրում, ֆագաթ իշ էօյլէ տէյիլ տիր. պէն էրպապը նամուստան պուլունտուղումը պու կիւն հուզուրը հաքիմտէ, Ինկիլթէրատան ճէլպ իտիլմիշ պիր գաչ ատէտ բէսմի շահատէթնամէլէր իլէ իսպաթ իթմիշ պիր ատէմիմ. պունը սօրմագտան մագսատըմ, պէնտէ սիզին կիպի եիրմի սէնէ մուգատտէմ իյգա իտիլմիշ պիր ճինայէթ պիլիրիմ քի, կիճէ կիւնտիւզ ֆաիլլէրինի արայօրում. իֆատէնիզտէն սիզին թանըտըզընըզ ճանիլէր իլէ պէնիմ արատըզըմ ատէմլէրին պիր շախս օլտուգլարընը անլայօրում տա՝ անըն իչին սօրույօրում.

— Եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլմիշ պիր ճինայէթին ֆաիլլէրինի արայօրսունըզ հա՛, հալ պու քի պէն ավօգա-

թա ոօրմուշ իտիմտէ, ճանիլէր մուրուրը զէման տավասընը դազանարադ գուրթուլապիլէճէքլէրինի սէօյլէմիշ իտի.

— Պէն ճանիլէրին միւճազաթ իտիլմէսինի իսթէմէմ.

— Օ հալտէ նիչի՞ն արայօրսունըզ.

— Պիր պիչարէնին նամընա պիղայրի հագգըն սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէք իչին թէհարրի իտիյօրում.

— Պանա իհանէթ իթմէյէճէյինիզէ եէմին իտէ՞րմիսիսինիզ.

— Նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրէք սիզի թէէմին իտէրիմ քի, պէօյլէ ալչագլըգլար պէնիմ խէյալիմտէն պիլէ կէչմէզ.

— Բէք ալա ՝ չիմտի ֆանի օլտում.

— Ֆագաթ եինէ սուալիմ ճէվապսըզ գալտը.

— Սիզին արատըզընըզ ատէմլէրին իյդա իյլէտիյի ճինայէթ նէ՞ զէման վուգու պուլմուշ տըր.

— Պունտան թագրիպէն եիրմի սէնէ էվվէլ.

— Նէ՞րէտէ օլմուշ տըր.

— Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճիվարընտա.

— Նէօյլի քէօբրիւսիւ հա՛, տէմէք քի իքիսի պիր ճինայէթ . . .

Բընէ Մուլէնին պու սէօզիւ իւզէրինէ Ժան-Ժուտի, ֆալթաչը կիպի կէօզլէրինի աչարագ ղայէթ զաիֆ պիր սէտա իլէ.

— Նէօյլի քէօբրիւսի՞ւ մի տէտինիզ . . . տէտի.

— Էվվէթ, Նէօյլի քէօբրիւսիւ.

— Տէտիյինիզ ճինայէթ պո՞ւ մը տըր.

— Էվվէ՛թ . . .

— Նէ՞ զէման վուգու պուլմուշ տըր.

— 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի . . .

— 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի Գօնգօրտիյա մէյտանընտա Բօն-Թուրնան ճիվարընտա, տէյի՞լ մի.

12

Հայտուտրն վէրմիշ օլտուղու մալիւմաթ մաքինաճըյը օ տէրէճէ մէմնուն իթտի քի, պիլա իխթիյար պիր իքի տէֆա սըչրատըգտան սոնրա.

— Էվէ՛թ, հիչ չիւպհէ գաղմատը, պուլտուղում մէքթուպտա պու իսիմլէր վար տըր, խուսուսի իլէ Գոնգօլտիյա մէյտանը, Բօն-Թուրնան տա վար. արթըգ արատըղըմ ատէմիլէրին չիմտի էլիմէ կէչտիքլէրինէ պէնտէ գանի օլմազա պաչլատըմ, տէտի.

Րընէ Մուլէն, պիր միւտտէթ տիւչիւնտիւքտէն սոնրա, օ ղէմանէ գատար եիւղիւնէ պիր հայրէթը ֆէվգէլատէ իլէ պագմագտա օլան ժան-ժուտիյէ խրիթապէն, եիւքսէք սէս իլէ.

— Ժա՛ն, պէնի տինլէ, սէօղլէրիմէ ճէվապ վէր, տէտի, ժան-ժուտի, օ կիւն սայիգայի մէսէրրէթ իլէ գատէհլէրի տօլտուրուպ պօչալթտրղընատան արթըգ օլտուղու եէրտէ սըղմըշ, քէնտինի ղայպ իթմիչ կիթմիչ իտի. Րընէ այատա գալգտը, ժան-ժուտիյի տիւրտիւչթիւրտիւ. ֆագաթ հայտուտտա էսէրը հարաքէթ կէօրիւլմէյօր իտի. մաքինաճը, ժանըն խըրլամադա պաչլատըղընը կէօրիւնճէ, ղայէթ միւթէէսիֆանէ.

— Պու կիւն արթըգ սերիսօչ տըր, նէ սէօյլէսէմ իչիթմէյէ, նէ սօրսամ ճէվապ վէրմէյէ գուտրէթի եօգ տըր. ֆագաթ պիր հաֆթա սոնրա պու ատէմ սէրպէսթ օլաճագտըր, օ ղէման հէր չէյի նէ եաբըպ եաբմայըպ անլայապիլէճէյիմ, տէտի.

Րընէ, պու միւթալաատէ իքէն իչէրիյէ պիր կարտիյան կիրտուպ մաքինաճըյը տըշարը չըգարտը, իգթիզա իտէն մուամէլէյի ըչամիյէ իճրա իտիլմիչ օլմազըլա Րընէ պիր կարտիյանըն ըչֆագաթը իլէ մէրքէզ հաբըսխանէսինէ կէօթիւ-

րիւլտիւքտէն սօնրա սալը վէրիլտիյի կիպի, ատէթա էօլիւ հալինտէ պուլունան Ժան-Ժուտիտէ մահբէսէ նագլ օլունտու։

Բընէ Մուլէն, սօգաղա չըգտըգտան սօնրա պիր արապայա աթլայըպ մատամ լա Բէվվայէնին իգամէթ կեահընա տօղրու եօլա չըգտը. պու էսնատէ զիհնինի բէք լաթիֆ խայալաթ իչղալ իտիյօր իտի. մամաֆիհ մատամ լա Բէվվայէնին մահքէմէտէ պուլունմամասը պիր եէնի ֆէլաքէթ վուգուինի իյմա իտիյօր իտի։

Բընէ պու թէրէտտիւտ վէ մէրագ իլէ օն տօգուզ նօմէրօլու խանէնին գաբուսը էօնիւնտէ արապատան էնէրէք իչէրի կիրտի. գաբուճը գատընտան՝ մատամ լա Բէվվայէ հագգընտա թաֆսիլաթ թալէպ իտէրէք, մումսիլէյհանըն վէֆաթընա վէ Պէրթին տիւնեատէ պիւսպիւթիէն եալընըզ գալտըղընա վագըֆ օլտու։

Մատամ լա Բէվվայէնին վէֆաթը, թասավվուրաթընը սէմէրէսիզ, նէթիճէսիզ պըրագաճաղընա զահիպ օլտու. աճէպա տուլ գատըն սօն սաաթլարընտա սէվկիլի Պէրթին օ զէմանէ գատար վագըֆ օլմատըղը հագայըգը քէնտիսինէ իյթիրաֆ իթմիշ մի իտի։

Բընէ Մուլէն, պու միւթալաաթ իլէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ մէրտիվէնլէրտէն եօգարը չըգտը, Պէրթին իգամէթ իյլէտիյի օտանըն գաբուսը էօնիւնէ կէլտիյի զէման պիր ազ թէվագուֆ իթտի, պիլա իխթիյար կէօզլէրինտէն ագան կէօզ եաշլարընը տինտիրմէյէ չալըշտը, գալպի շիտտէթլէ-չարբըյօր վէ գալպկեահընտան գօբուպ կէլէն հընչգըրըգլար նէֆէս ալմասընա մանի օլույօր իտի։

Էբէյիճէ պիր միւտտէթ սօնրա ճիւրաթընը թօբլայարագ թիթրէմէքտէ պուլունան էլինի գաբունըն չընկըրաղընա տօգունտուրտու, գաբու աչըլտը. Պէրթ զուհուր իթտի զէվալլը գըզճըղազ տիւչար օլտուղու ըզթըրապաթը թագաթֆէրսանըն թէէսիրաթը միւտհիշէսի իլէ, ատէթա թանընմազ պիր հալէ կէլմիշ վէ կէօզլէրի ազլամագտան գան

չանաղընա տէօնմիւշ իտի. Բընէ Մուլէնի կէօրիւնճէ ղայէթ հաղին պիր սէտա իլէ.

— Միւսիւ Բընէ, հէր հալէ վագըֆսընըզ, տէյի՞լ մի, վալիտէմին վէֆաթընը խապէր ալտընըզ եա. ճէյէրէք, հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատըղը կիպի, Բընէ Մուլէնտէ քէնտիսինէ բիյրէվ օլարագ կէօզ եաշը տէօքտիւ, պիր գաչ սանիյէ սօնրա Բընէ քէնտիսինի թօբլատը. պու հաղին մէնզարէ մաքինաճըյա բէք զիյատէ թէէսիր իթմիշ իտի. զէվալլը գըզըն եարէլէրինի թէսքին իտէպիլմէք իւմիւտի իլէ.

— Ճէսարէթ, մատմազէլ, ճէնապը Հագգըն միւրատը պէօյլէ իմիշ, ֆէլէք սիզի բէք աճը թէճրիւպէլէրէ տիւչար իթտի, նէ եաբալըմ, ինսան օլտուղումուզ իչին սապր ու թահամմիւլ իտէճէյիզ, տէտի.

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պէնտէ ճէսարէթէ միւհթաճ օլտուղումը հըսս իտիյօրում.

— Շիմտիքի ֆէլաքէթլէր նէ գատար աճը իսէ, իսթիգպալտէ նայիլ օլաճաղընըզ պախթըեարլըգլար պու աճըյը ունութտուրմաղա քիֆայէթ իտէր սանըրըմ.

— Իսթիգպա՞լ մը. ա՛հ, պէն քի՞մ օլույօրում քի, իսթիգպալ խէյալի իլէ զիհնիմի իշզալ իտէպիլէյիմ. իսթիգպալիմի, տէֆ ու իզալէսի ղայրի գապիլ պիր գան լէքէսի սէթր իյլէմիշ տիր.

Բընէ, Պէրթին պու սէօզիւնէ պիր մանա վէրէմէյէրէք հայրան հայրան եիւզիւնէ պագըյօր իտի. Պէրթ իսէ, մաքինաճընըն սէօյլէտիյի սէօզէ ինանմաղ իսթէմէտիյինի կէօրէրէք.

— Սէօզլէրիմ, հայրէթինիզի մուճիպ օլույօր, տէյի՞լ մի, տէտի.

— Էվվէ՛թ, պիլմէտիյիմ պիր շէյտէն պահս իտիյօրսունըզ.

— Պիլմէտիյինիզ վէ մուճիպի հայրէթինիզ օլան պիր շէյ վար իսէ, օ տա վալիտէմին սօն նէֆէսինէ գատար օ

միւտհիշ սըրրը սագլամագ իչին վէրտիյինիզ թէնպիհաթըն աքսինի միւշահատէ իթմէնիզ տիր. իյզահ իտէյիմ. սէվկիլի վալիտէճիյիմ վէֆաթընտան էվվէլ պէնի եանընա ճէլպ իլէ խանէնիզէ կիտուպ ալտըղըմ էվրագ վէ բարանըն նէ մագսատլա ալընտըղընը վէ բէտէրիմին նամընա պիր գան լէքէսի սիւրիւլմիւշ օլտուղունը պանա պիլտիրմիշ տիր։

— (Մէմնունէն.) Օ մէքթուպ սիզտէ տիր, տէյի՞լ մի. չիւնքի օ մէքթուպ վասէթասը իլէ պիզ ճանիլէրի էլտէ իտէճէյիզ, պու սայէտէ անլէրի հուզուրը հաքիմէ չըգարապիլէճէյիզ վէ շիմտիյէ գատար գաթիլ թանըլան պիչարէ բէտէրինիզին, հէր քէսին հիւրմէթինէ լայըգ պիր մազլում օլտուղունը թանըթտըրաճաղըզ, օ հիւրմէթի սիզին իւզէրինիզէ ճէլպէ սայ ու իգտամ իյլէյէճէյիզ։

— Էվվէ՛թ, մէքթուպ էլիմիզտէ օլսա իտի պու տէտիքլէրինիզին հէբսինի գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմագ միւմքիւն իտի։

Ընէ Մուլէն, գըզըն պու իֆատէսինտէն պիր շէյ անլայամայարագ կէօզլէրինի աչտը վէ խէլէճանը գալպ իլէ.

— Մէքթուպ սիզտէ տէյի՞լ մի տիր։

— Խա՛յըր։

— Նէ՞ օլտու։

— Պէնիմ եանըմտա եագըլտը։

— Եագըլտը՞ մը։

Պէրթ, Բօայալ մէյտանընա նասըլ կիթտիյինի վէ Ընէնին իգամէթկեահընտա վուգու պուլան վէ գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլան վագաայը պէրթաֆսիլ պէյան իտինճէ, պիչարէ մաքինաճը պաշընը էլլէրի արասընա ալարագ.

— Ամա՛ն խա Բապպիմ, պու նէ՞ տէմէք. ա՛հ, շիմտի չըլտըրաճաղըմ, տէյու հայգըրտըգտան սօնրա, կէնճ գըզա.

— Իքի քիշի, իքի սէֆիլ օտամա կիրուպ մէքթուպը ալտըլար հա՛, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, հէմտէ նէրէտէ օլտուղունը պիլիյօրլար իտի։

— Պունլարը թանը յօ՞րմուսընըզ։

— Հիչ պիրինի թանըմայօրում։

— Շիմտի կէօրսէնիզ թանըեամա՞զմըսընըզ։

— Եիւզ պին քիշինին արասընտա պուլունսալար եինէ թանըրըմ, չէ.քիլլէրի հաֆըզամտա մէնգուշ տըր. խուսուսը իլէ մէքթուպը եագան ատէմ հիչ շիւպհէ իթմէմ քի եազան գարընըն չէրիքը ճինայէթի տիր։

— Պունը նէտէ՞ն իսթիտլալ իտէյօրսունըզ։

— Չիւնքի մէքթուպը ֆէնէրին մումընա եագլաշտըրտըզը զէման եիւզիւնիւ էյիճէ կէօտիւմ, բէք զիյատէ սարարմըշ սօլմուշ իտի, խէլէճանը գալպտէն էլլէրի զանկըր զանկըր թիթրէյէրէք «Էվէթ Բարիզտէ տիր, պու մէքթուպը օ ատէմին էլինէ վէրէն տէ օ տըր» սէօզլէրինի մըրըլտանըյօր իտի

— (Պիր ազ տիւշիւնէրէք.) Էվվէ՛թ, օ ատէմ միւթլագա չէրիքը ճինայէթի տիր, արթըգ շիւպհէ գալմատը, ֆագաթ նէ՞ վասէթա իլէ մէքթուպըն օրատա պուլունտուղունը քէշֆ իտէպիլմիշ... իշթէ պուրասընա պիր տիւրլի ագըլ էրտիրէմէյօրում։

— Պու մէքթուպա պէտէլ պըրագտըգլարը քեազըտը օգուրսանըզ իհթիմալ քի անլարսընըզ։

— Նասը՞լ, մէքթուպըն եէրինէ պիր քեազը՞տ մը պըրագտըլար։

— Էվվէ՛թ, էօյլէ պիր մէքթուպ պըրագտըլար քի, պէն օրատան աշըրմամըշ օլսա իտիմ, սիզի մահքիւմ իթմէք իշտէն տէյիլ իտի. իշթէ օգույունըզ։

Բընէ Մուլէն, կէնճ գըզըն ուզաթտըզը մէքթուպը քէմալի տըգաթլա օգումաղա պաշլատը, օգուտըգճա բէնկտէն բէնկէ կիրիյօր իտի, պիր մըգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա ՝

— Մատմազէլ, պունտան տօլայը անցամիմ իւլ գալպ սիզէ թէշէքքիւր իտէրիմ, չիւնքի պու մէքթուպ էվրագըմ միյանընտա զուհուր իթմիշ օլսա իտի, պէնի տիվանը հարպ

հուղուրընտա մուհաքէմէ իտէրէք, միւտաֆաալարըմա գուլագ ասան օլմազ վէ էնճամըքեար օ սէրսէրի Օրզինի կիպի պէնի տէ միւէպպէտէն Գայէնէ սիւրկիւն իտէրլէր իտի. շիմտի հէր իշ զահիրէ չըգտը. տէմէք օլույօր քի, վալիտէնիզ իլէ պէնի միւլագաթտէն մահրում իտէն օ սէֆիլլէրին իսթիֆատէսի վար իմիշ. տիւշմէնլէրիմ վար, ֆագաթ օ գօրգունճ տիւշմէնիմիզ քի՞մ տիր. պունլարը նէ՞րէտէ արամալը, նէ՞րէտէ պուլմալըյըմ. ա՛հ, Ժան Ժուտի՝ շիմտի եանըմտա ճլսա իտի . . .

— Պու Ժան-Ժուտի քի՞մ օլույօր.

— Աճէլէ իթմէյինիզ, սիզէ անը տա սէօյլէյէճէյիմ, ֆագաթ սօնրա, շիմտի էլիմիզտէն չըգան մէքթուպըն նէ տէրէճէ գըյմէթտար պիր շէյ օլտուղունը անլատընըզ ա՛. անըն իչին նէ գատար թէէսիւֆ իթսէք եինէ աղ տըր. սէֆիլլէր պէնիմ էլիմտէ օլան օ միւտհիշ սիլահըն գըյմէթինի թագտիր իտէրէք օրայա կէլիպ մէքթուպը մահվ իթմիշլէր. զարարը եօգ, ֆագաթ պունտան պէօյլէ քէնտիլէրինի տէ օրթատան գալտըրսընլար պագալըմ . . . պունտան շու անլաշըլըր քի, հէրիֆլէր պէնիմ թասավվուրաթըմը պիլիյօրլար. անըն իչին պէնի թէվգըֆ իթտիրուպ սէրպէսթ գալմագ իսթէյօրլար. ֆագաթ ճէնապը Հագգ, խուլուսը գալպ ու նիյէթիմին միւքեաֆթթընը իշթէ շու անտէ իհսան պույուրտու. անլէր պանա նէ գատար ֆէնալըգ իթմէք իսթէրլէր իսէ, տիւչար օլաճագլարը խէճալէթի պիր աղ տահա թէէխիր իթմէքտէն պաշգա պիր շէյէ միւգթէտիր օլամազլար.

Բընէ Մուլէն, միւէսսիր պիր սէտա իլէ շէօյլէճէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի.

— Էվվէ՛թ, ճէնապը Հագգըն լութֆու մէրհամէթի տայիմա պիզիմ ըէհպէրիմիզ օլաճագ տըր. զիրա եիւքսէք պիր մէվգըտա իհրազը շան իտէն օ ալչագ սէֆիլլէրի, ալթիւստ իտէրէք ըէզիլ իթմէյէ պէնի վասէթա իտէճէք տիր, եիրմի ճէնէտէն պէրի գարա թօբրագլար ալթընտա գալան

պիր մազլումին, նահագ եէրէ տէօքիւլէն գանընըն ինթիգամընը ալմազա չալըշըյօրում. վագաա պիւսպիւթիւն ալամազ իսէմտէ, նամընա սիւրիւլիւպ իլէլ էպէտ էվլատընը միւքէտտէր վէ մուզթարըպ իտէն օ մէնհուս լէքէյի թէմիզլէյճէյիմ, ճէնապը Հագդըն լութֆու ինայէթի տայիմա պէնիմ ըէֆիգ ու ըէհպէրիմ օլաճագ տըր. ֆագաթ ճէսարէթ, սապըր, սէպաթ լազըմ տըր. պու սէֆիլէրին թաասվուրաթըմա վագըֆ օլտուգլարը աբ աչիքեար տըր. պէնտէն ինթիգամ ալմագ իչին պու մէքթուպը հազմըշլար վէ պէնիմ խուլուսը նիյէթ իլէ սագլատըղըմ մէքթուպըն եէրինէ գօյմուշլար տըր. ա՛հ, նէ՛ գատար զալիմլիք, նէ՛ գատար խայընանէ հարաքէթ.

Րընէ Մուլէն պիր միւտտէթ տահա սիւքիւթ իտուպ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.

— Հայտէ մատմազէլ, պիր աղտա տէվինճէք տէտիկլինիզ գատընտան պահս իտէլիմ, պու գատընը՝ օ սէֆիլ ատէմլէրին չէրիքը ճինայէթի՞ մի տէյճէյիզ,

— Շիւպհէսիզ, վագտա էվվէլ էմիրտէ կէրէք լիսանընտա վէ կէրէք հալ ու շանընտա կէօրտիւյիմ ալամէթլէր, պու գատընըն պիր մէճնունէէֆէն պաշգա պիր շէյ օլմատըղընա պէնիտէ իդնա իթմիշ իսէ տէ, սօնրատան պու՝ ֆիքիրտէն ֆարիզ օլտում,

— Մէճնունէ՞ մի,

— Էն տօղրուսը թագլիտը ճինննէթ իտիյօր իտի,

— Պու գատըն ուզուն պօյլու, կիւղէլճէ, սարը վէ կէնճ պիր գատըն իտի, տէյի՞ մի,

— Էվվէ՛թ, նէ գատար էյի պիւիյօրսունըղ...

— Պու գատըն նէ՞ սէօյլէտի,

— Հարֆը հարֆընա զապթ իտէմէտիմ իսէ տէ խաթըրըմտա գալանլարը թէքրար իտէպիւիրիմ. պու գատըն իչէրիսէ կիրուպ տէ անլէրի կէօրիւնճէ տէհշէթինտէն պիր քէրէչ պաղըրարագ «գաթիլ» վէ անը միւթէագըպ պիր թագըմ սէօզլէր տահա մըրըլտանտը իսէ տէ, նէ սէօյլէտիյինի

անլայամատըմ, եալրնըզ օ սէօզլէր իչինտէ պիրտէ «Պը-
րունվայէ» լաֆզը վար իտի.

— (Հայրէթ իլէ.) Պըրունվայէ՞ մի, պու իսմի օ գատըն
սէօյլէտի հա՛, էօյլէ իսէ թա քէնտիսի, էվվէթ, պու իսմ օ
վագաա իչինտէ վար տըր. արթըգ չիւպհէ գալմատը, զէ-
վալլը գատընճըղազ.

— Սիզ պու գատընը թանը՞րմըսընըզ.

— Էվվէ՛թ, իգամէթկեահըմըն եանընտա իխթիյարճա
պիր գատըն իլէ պէրապէր իգամէթ իտէր պիր մէճնունէ
տիր, չիմտի իշ անլաշըլտը, պու գատըն սէվգը թալի իլէ
օրայա կէլմիշ տիր.

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ օ սէֆիլլէրտէն պիրի օ գա-
տընը կէօրիւնճէ տէհշէթինտէն նիչին օ գատար իւրքտիւ.

— Չիւնքի միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի պիրպիրի իլէ
կէօրիւշմէմիշլէր տիր, չիմտի կէօրիւնճէ տէրհալ թանըտը-
տա անըն իչին.

— Շիմտի պէնտէ ֆիքրինիզէ իշթիրաք իթմէյէ պաշլա-
տըմ, ֆագաթ հէրիֆտէքի խէվֆ ու իհթիրազը կէօրմէլի ի-
տինիզ. գատըն հէրիֆի կէօրիւնճէ «գաթիլ, գաթիլ» տէ-
յու ֆէրեատէ պաշլատը. տահա պազը չէյլէր մըրըլտանտը
իսէ տէ գօրգումտան պիր տիւրլի տնլայամատըմ.

— Օրասը անլաշըլտը, պաշգա պիր չէյ եարմատը՞ մը.

— Գատըն օտայա կիրտիյի զէման քեազըտըն եարըսը
հէնուզ եանմըշ իտի, տէհշէթինտէն էլլէրի թիթրէյէրէք
եէրէ տիւշտիւ, ֆէնէրի պիլէ օրատա ունուտարագ հէման
սավուշտուլար. գատըն պիր միւտտէթ նազարը իլէ տէ պու
իքի ատէմի թէագըպ իտէրէք, տէտիյիմ կիպի «գաթիլ»
սէօզիւնիւ պիր գաչ տէֆա տահա թէքրար իթտի. անտէն
սօնրա օ եարըսը եանմըշ քեազըտը ալըպ կէօյսիւնէ սօգ-
տու վէ հէման չըգտը կիթտի.

— Ֆագաթ պու գատըն էկէր սահիհէն մէճնունէ իսէ,
նէ՞տէն օ Պըրունվայէ նամընը տիւզիյէ թէքրար իթսին, իշ-
թէ ասըլ թահգըդ իտիլէճէք չէյ պուրասը տըր.

— Օ մէքթուպը էհէմմիյէթի զիյատէ իտի, տէյիլ մի, միւսիւ Բընէ։

— Ա՛հ մատմազէլ, պիւթիւն սէրվէթիմէ հաթտա էօմրիւմէ մուատիլ իտի. ղայ օլմասընա նէ դատար թէէսիւֆ իթսէմ եէրի վար տըր, չիւնքի օ մէքթուպ Գըլօտիյա նամընտա պիր գատընը՝ չէրիքը ճինայէթինէ եազտըղը պիր մէքթուպ իտի. օ մէքթուպ էլիմիզտէ գուվվէթլի պիր իսպաթ օլապիլիր իտի։

— Մաալինի օլսուն տէրխաթըր իտէմէ՞զմիսինիզ։

— Մաալինի տէյիլ, իպարէսինի պիլէ հարֆիյէն ղապթ իթտիմ։

— Շէրիքը ճինայէթինին իսմի եօ՞գ մը իտի։

— Խա՛յըր, եալընըզ քէնտի վաֆթիզ իսմի վար իտի, իշթէ մէքթուպը խիւլասայի մաալի շու տըր։

Բընէ Մուլէն, Գըլօտիյանը, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյա եազտըղը վէ օգույանլարըմըզըն մալիւմի պուլունտուղու միւսվէտէնին մաալինի էզպէրինտէն օգուտուգտան սօնրա, իլավէյի մէգալ իտէրէք.

— Շիմտի անլատընըզ ա՛յ ցուվվէյի հաֆըզամ հէնուզ միւքէմմէլ տիր, մէքթուպը մաալի զիհնիմտէ մէնգուշ տըր. պու միւսվէտէ էլիմէ կէչէր կէչմէզ, հէման զէվալլը ամուճանըզ Պըրունվայէ տօգթօրը միւսիւ լը Բէվվայէնին, մահվ իտիլտիյի կէճէքի վուգուաթտէն պահս իտիլտիյինի անլատըմ... տէտի։

— Էյի ամմա իշթէ մէքթուպը էլտէն չըգարտըգ։

— Ճէսարէթ, իւմիւտ, մատմազէլ. ֆիլհագըգա մէքթուպ էլիմիզտէ տէյիլ տիր, ֆագաթ մէքթուպտան տահա գըյմէթլի պիր եատիկեար վար տըր քի, օ տա ճանիլէրին հէր էսրարընա մահրէմիյէթ տիր. պու պապտէ վասէթա տա՝ Ժան-Ժուտի նամընտա պիրիսի տիր։

— Պու Ժան-Ժուտի տէտիյինիզ ատէմ քի՞մ օլույօր, պու էսրարէ նա՞սըլ վագըֆ օլմուշ տըր։

— Ժան-Ժուտի սապըգալը պիր հայտուտ տըր։

13

Պու սէօղ իւզէրինէ Պէրթին եիւզիւնտէ ալայիմի նէֆրէթ նիւմայան օլտու ։ Մաքինաճը իսէ սէօղիւնէ տէվամ իլէ ։

— Պիր կիճէ պու հայտուտա պիր մէյխանէտէ թէսատիւֆ իթտիմ, սօնրա տա Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէ մէվգուֆ պուլտում. իշթէ աշինալըղըմըզ պու սուրէթլէ պաշլատը, տէտի ։

— Սիզտէ պէօյլէ պիր հայտուտտան իսթիֆատէ պէքլէյօրսունուզ, էօյլէ՞ մի ։

— Նիչի՞ն իսթիֆատէ իթմէյէլիմ, ալէթի թագտիս լազըմ տէյիլ, պիլաքիս անը հիւսնի իսթիմալ լազըմ կէլիր, մաքինալար հագդընտա պու հիւքմ ճարի օլտուղու կիպի, ինսանլար հագդընտա տա ճարի օլապիլիր ։ պիր հայտուտ՝ նէ օլուրսա օլսուն հիւսնի սուրէթտէ իսթիխտամ իտիլիրսէ, քէնտիսինտէն կիւզէլ կիւզէլ խըտմէթլէր իւմիւտ իտիլէպիլիր ։

— Սիզ պու ատէմտէն նէ՞ խըտմէթ պէքլէյօրսունըզ ։

— Բէք չօգ, պու ատէմ իլէ իլք միւլագաթըմտա անլատըմ քի պունտա պիր սըր վար՝ վէ օ էսրար իլէ պիզիմ տէ մինասիպէթիմիզ պուլունտուղունը ֆէրգ ու թէմեիզ իյլէտիմ, անճագ նէ դատար չալըշտըմ իսէ սէմէրէսիզ դալտը, չիւնքի խապիսին չէնէլէրի գօլայ գօլայ աչըլմայօր իտի. թալի պիզի եինէ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէ պիրլէշտիրտի. պէշ բարասը եօգ իտի, քէնտիսինէ բարա վէրտիմ. պուլունտուղում միւտաէթճէ եէտիրտիմ իչիրտիմ, ավօգաթ իչին իդթիզա իտէն մէսարիֆին թէսվիյէսինի տէ տէրիւհտէ իյլէտիմ. պու ճիհէթլէ կիւնտէն կիւնէ իթիմատընա մազհար օլարագ պիր կիւն պու իշի քէնտիսինէ աչտըմ. . .

— Հագըգաթը իյթիրաֆ իթտի՞ մի ։

— Էվվէ՛թ, պիղի իգնա իտէպիլէճէք գատար մալիւ-մաթ վէրտի. հաթտա պու կիւն քէնտիսի իլէ արամըզտա վուգու պուլան մուհավէրէտէ, 1837 սէնէսի Սեպտեմբերի-նին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի, Գօնդօրտիյա մէյտանընտա Բօն-Թուրնան, Նէօյլի քէօբրիւսիւ հատիսէսինէ տայըր վուգուֆը օլտուղունը պէյան իթտի։

— Ա՛հ, հագգընըզ վար միւսիւ Բընէ, պու ատէմ հէր շէյի պիլիյօր։

— Էվվէ՛թ, պիլմէսէ պիլէ Պըրունվայէ տօգթօրընըն գաթիլլէրինի թանըր։

— Սիզէ անլէրին իսիմլէրինի խապէր վէրէմէ՞զ մի։

— Իսիմլէրինի հէնուզ պիլմէյօր, շու գատար քի թէվ-գըֆընտան պիր գաչ սաաթ էվվէլ Գըլօտիյա մէյտանընտա օլուպ, ֆիյլի գաթլտա պաշլըճա մէտխալի օլան ատէմին շէրիքը ճինայէթի պուլունան գատընը կէօրմիւշ վէ թանը-մըշ։

— Պու ատէմ մահբէստէն չըգարգտան սօնրա ֆիրար իտէմէ՞զ մի։

— Օրասընը ագլընըզա պիլէ կէթիրմէյինիզ, չինքի պու ատէմ Նէօյլի քէօբրիւսիւ հատիսէսի էսրարընա մահ-րէմ օլտուղունտան, գաթիլլէրի թէհտիտ իլէ քիւլլիւյէթլի բարա գօբարաճագ վէ պու բարանըն գըսմը ազամընըտա կիւյա պանա վէրէճէք տիր. պէնտէ իթիմատընա մազհար օլտուղում իչին, քէնտիմի օ եօլտաքի թասավվուրաթը մէ-լունանէսինէ իչթիրաք իտէճէք կիպի կէօսթէրիյօրում, քէն-տիսինէ մուավէնէթտէ պուլունաճաղըմը զանն իտիյօր։

— Անլաշըլտը. սիզիտէ քէնտիսի կիպի պիր հայտուտ, պիր սէֆիլ զանն իտիյօր, տէյի՞լ մի։

— Մատմազէլ, խապիսին իթիմատընա մազհար օլա-պիլմէք իչին քէնտիմի չաբգըն սըֆաթընտա կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլտում, պու եօլտա հարաքէթ իտէճէք օլուրսամ, էօթէտէն պէրի արատըղըմըզ գաթիլլէրի պիրէր պիրէր մէյ-տանէ գօյուպ ինթիգամըմըզը ալաճաղըզ։

— Ինսանիյէթինիզին պու տէրէճէսինէ հայրան օլույօրում, բէտէրիմ հագգընտա տայիմա իյֆա իթմէքտէ օլտուղունուզ հիւսնի խըտմէթլէրտէն տօլայը, սիզէ անսամիմ իւլ գալպ թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Պու մէսէլէտէ մուվաֆֆագ օլաճաղըմա էմինիմ, ֆագաթ բէք չօգ օղրաշաճաղըմըզըտա պիլիյօրում։

— Օղրաշմագ իչին պէնտէ ճէսարէթ վար, ֆագաթ պիր շէյ պէնի բահաթսըզ իտիյօր։

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ, սիզի բահաթսըզ իտէն շէյ նէ՞ տիր։

— Օղրաշմագ իչին էն պիրինճի վասէթա բարա տըր. հալ պու քի պէն ֆագըր պիր գըզ օլտուղումտան պունտան մահրումըմ։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ, իգամէթկեահըմտաքի եազըխանէմտէ մէվճուտ օլան բարալարըտա՞ մը չալտըլար։

— Խայըր միւսիւ Բընէ, պունլարը գուրթարտըմ, պուրատա տըր. հիչ պիրիսինէ էլ սիւրիւլմէմիշ տիր, անը շիմտի սիզէ թագտիմ իտէճէյիմ։

— Մատմազէլ, պու բարալարը քէնտի մալինիզ ատտ իթմէյօ՞րմուսընըզ։

— Նա՞սըլ, նա՞սըլ, նէ՞ հագլա պունը քէնտի մալիմ կիպի ատտ իտէպիլէյիմ։

— Էվվէ՛թ, հագգընըզ վար. ֆագաթ պէն տօսթունըզ տէյի՞լմիյիմ. խուսուսի իլէ սօգագտա համիսիզ գալմըշ պիր չօճուգ օլտուղում զէման, բէտէրինիզ պէնի եանընա ալտը, սէնաթ էօյրէթտի, նամուսլը ատէմլէր սըրասընա կէչիրտի. պիր քէրրէ տիւշիւնիւնիւզ քի, օ մուգատտէս ատէմին սայէսինտէ գազանտըզըմ պիր բարայը, էվլատը թասարրուֆ իտէմէ՞զ մի։

— Խա՛յըր, պու միւմքիւն տէյիլ, չիւնքի օ բարայը սիզ գազանտընըզ։

— Ֆագաթ շիմտի սիզ նա՞սըլ եաշայաճագսընըզ։

— Սիզի պու անէ գատար նամէրտէ միւհթաճ իթմէ-

յէն սայ ու ղայրէթ պէնտէ տէ վար, չալըշաճաղըմ։

— Բէճա իտէրիմ տինլէյինիզ մատմազէլ, պէն ֆամիլեանըզըն էսկի պիր պէնտէսիյիմ. պունտան օն սէքիզ սէնէ էվվէլքի հալինիզի տէրխաթըր իտինիզ. սիզ օ զէման հէնուզ բէք քիւչիւք պիր չօճուգ իտինիզ. պէնտէ սիզի գուճաղըմտա թաշըր էյլէնտիրիր օյնատըր իտիմ. իշթէ սիզէ պիր տէլիլ քի, քիմ իշիթսէ եէրտէն կէօյէ դատար հագգընըզը թէսլիմ իտէր. բէճա իտէրիմ պէնի պիր պիրատէր, հէմտէ պէօյիւք պիր պիրատէր սըֆաթընտա թէլագգը պույուրունըզ տա պէն տէ իֆթիխար իտէյիմ... սիզին սէմէրէյի ղայրէթինիզլէ եաշայապիլէճէյինիզի բէք ալա պիլիր իսէմ տէ, պէն պաշլատըղըմ մուգատտէս վազիֆէյի իյֆա իտէպիլմէք իչին սիզէ իհթիյաճըմ վար տըր. էկէր սիզ իյնէ վէ մաքաս իլէ մէշղուլ օլուրսանըզ պէնիմ իշիմ կէրի գալըր. շիմտի սիզտէ մէսէլէնին էհէմմիյէթինի թագտիր իտէպիլտինիզ տէյի՞լ մի. սիզտէ պուլունան բարա, Ինկիլթէրատա նամուսքեարանէ պիր սուրէթտէ գազանըլմըշ պիր բարա տըր. անըն իչին պէնի թէրպիյէ իտէն վէ պէնի սահիլի սէլամէթէ չըգարան օ ալիճէնապ բէտէրինիզին, նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէք կիպի մուգատտէս պիր վազիֆէ ուղուրընտա սարֆ իտէճէյիմ. բէճա իտէրիմ պու թէքլիֆիմի բէտտ իթմէյինիզ։

Պէրթ, պու անէ դատար մաքինաճընըն սէօզլէրինի քէմալի հայրէթլէ տինլէտի. դալպէն հըսս իյլէտիյի սուրուրու շատիմանիյէ մուգավէմէթ իտէմէյէրէք իքի էլլէրինի մաքինաճըյա ուզաթտը վէ պիր հըսսը միննէթտարի իլէ մէրգումըն էլինի սըդարագ.

— Նէ՞ պէօյիւք ուլուվվը ճէնապ, վալիտէմին սիզի սէվմէքտէ հագգը վար իմիշ, տէտի։

— Զանն իթտիյինիզ դատար տա տէյիլիմ. ֆագաթ մատէմ քի պէնի պէօյլէ պիր շէրէֆէ լայըգ կէօրիւյօրսունուզ, պէնտէ անսամիմ իւլ գալպ թէշէքքիւր իտէրիմ. է՛յ... շիմտի էֆքեարըմըզտա միւթապէդաթ վար եա։

— Էօյլէ օլմագ լազըմ կէլիյօր ,

— Բարալարտան հիսսէնիզի ալաճագ սընըզ ա՛,

— Զիւնքի սիզ էօյլէ իսթէյօրսունըզ ,

— Էվվէ՛թ , էօյլէ իսթէյօրում, չիւնքի պէնճէ տիւնեատա մէտարը թէօլիյէթ սիզ օլաճագ սընըզ, պէն պիլատէր , սիզատէ պէնիմ հէմշիրէմ օլաճագ սընըզ ,

— Էվվէ՛թ , ա՛հ նէ պէօյլուք սաատէթ , սիզի Ալէլ կիպի սեվէճէյիմ ,

— Րէճա իտէրիմ մատմազէլ , պէնի աղլատաճագ սէօզլէր սէօյլէմէյինիզ . . . մաղիյի սօնրա տիւշիւնիւրիւզ , չիմոի պիզէ լազըմ օլան չէյ ֆէվգէլատէ պիր մէթանէթի գալպ տըր . թէէսիւր վէ քէտէր կիպի չէյլէր պիզի մահվ իտէր , սէպաթ , մէթանէթ կիպի սիլահլար իլէ մուգավէմէթէ հազըրլանմալըյըզ . . .

— Վալիտէմ վէֆաթ իտէրքէն պէնի բէտէրիմին մէզարընա սիզ կէօթիւրէպիլէճէյինիզի սէօյլէմիշ իտի , պու բէճամը բէտտ իթմէզսինիզ եա՛ ,

— Խա՛յըր մատմազէլ , իսթէրսէնիզ եարըն կէօթիւրէպիլիրիմ ,

— Հազին հազին աղլամագլըզմատա միւսաատէ իտէրսինիզ եա՛ ,

— Պիրլիքտէ աղլարըզ , ֆագաթ օ տէօքէճէյիվիզ կէօզ եաշլարընա նիհայէթ վէրմէք չարթը իլէ . նէ հալ իսէ , չիմոի տէմէք օլույօր քի պունատան պէօյլէ պէնիմ սանտըգքեարըմ օլաճագ սընըզ ,

— Մատէմ քի էօյլէ արզու իտիյօրսունըզ , զարուրի օ խըտմէթիտէ գապուլ իտէճէյիմ ,

— Էվվէթ , իտալինէմիզ պուրատա պուլունտուգճա հէր եէրտէն էմին վէ մահֆուզ տըր . չիմոի պիզիմ եէքտիկէրիմիզի սըգ սըգ կէօրմէյէ իհթիյաճըմըզ վար . . .

— Շիւպհէսիզ , հէր կիւն կէօրիւշմէմիզէ քի՞մ մանի օլապիլիր ,

— Էվվէթ հէր կիւն կէօրիւշմէյիվիզ , չիւնքի իշիմիզի օ

սուրէթլէ թէսվիյէ իտէպիլէճէյիզ. Ֆագաթ պիր շէյ տահա րէճա իտէճէյիմ...

— Պույուրուն սէօյլէյինիզ։

— Եէմէյի պիրլիքտէ շուրաճըգտա եէմէք արզուսընտայըմ։

— Քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտէրիմ։

— Պու բէք մինասիպ օլուր. հաթտա եարընտան իթիպարէն պէօյիւճէք պիր թասարրուֆա պաշլայաճաղըմ, նա՞սըլ պու տա արզունըզա թէվագուֆ իտէճէ՞ք մի։

— Էվվէ՛թ, եարըն սապահ սաաթ օն պիրտէ սուֆրամըզ հաղըր տըր, գանաաթքեարանէ պիր սուրէթտէ թաամ իտէրիզ, սօնրա տա Մօնթ-Բարնաս մէզարլըղընա կիտէր վալիտէմ իլէ սէվկիլի Ապէլճիյիմիզին մէզարլարընը զիյարէթ իտէրիզ. պատէհու պու անէ գատար թանըմագ շէրէֆինէ նայիլ օլամատըղըմ սէվկիլի պապաճըղըմըն մէզարընը տա պանա կէօրթէրիրսինիզ։

— (Կէօզ եաշլարընը սիլէրէք.) Էվվէթ, սիզի պու մէզարըն պաշընա տա կէօթիւրէճէյիմ, սէվկիլի հէմշիրէմ։

* *
*

Թէֆէր, ճինայէթ մահքէմէսինին եէտինճի շիւպէսինտէ Բընէ Մուլէնին թախլիյէյի սէպիլի հագգընտա վէրիլէն գարարէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա, հէնուզ տիւգ Տըլաթուր Վօտիյօ իլէ միւլագաթ իթմէմիշ իտի։

Թէֆէր, օ կիճէ բէք տալկըն պիր հալտէ իգամէթկեահընա ավտէթ իտիյօր իտի. թէմամ կէչիտտէն կէչէճէյի սըրատա, գաբուճըլըգ խըտմէթինի իյֆա իտէն շարապճը էօնիւնի քէստիրէրէք, Թէֆէրին էլինէ պիր մէքթուպ սըրգըշտըրտը. բօլիս միւֆէթթիշի խանէսինտէ մէքթուպ ալմաղը ատէթ իթմէմիշ օլտուղունտան, էվէլ էմիրտէ շաշըրտը. կազլարըն պիրինէ եանաշըպ մէքթուպը աչարագ էն էվվէլ իմզասընա կէօզ կէզտիրտի. իմզասը Ֆըրէտէրիգ Պէրարտ օլտուղունը կէօրիւնճէ, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ

թարաֆընտան կէլտիյինի անլայալագ մէրագ ու էնտիշէտէն գուրթուլտու ։

Տիւգ , պու մէքթուպտա ուզուն ուզատրյա թաֆխիլաթէ կիրիչմէ յուպ քէնտիսինի իգամէթկեահընա տավէթ իտիյօր իտի ։ Թէֆէր, էլթէսի կիւնիւ բօլիս նէզարէթինէ կիտէրէք բէսմի տիվանտէ հաղըր պուլունտուգտան վէ օ կիւնքի իշլերինէ տայըր էմիրլեր ալտրգտան սօնրա տիւգին իգամէթկեահընա կիլմտի ։

Թէֆէրէ գարույը աչան պիզնէթ տիւգ ճէնապլէրի իտի . Թէֆէր տիւգի կէօրիւնճէ , եիրմի տէօրթ սահաթտան իպարէթ պիր միւտաէթը գալիլէ զարֆընտա , տիւգին հալինճէ միւշահատէ իյլէտիյի թէղայիւլաթը պիր տէրէճէտէ պուլտու քի , պու ատէմին դըրդ սէքիզ սահաթ սօնրա թէէսիւրինատէն մահվ օլուպ կիտէճէյինի մուհագգագ զանն իթտի , կէօզլէրի չուգուրլաշմըշ , րէնկի ճէմ ճէչիլ օլմուշ իտի ։

Թէֆէր , պիր միւտաէթ հայրէթլէ տիւգին եիւղիւնէ պագտըգտան սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Ջէվալը ատէմ պու կիճէ բէք ֆէնալաշմըշ , տէյու մըրըլտանտը , վէ պատէհու եիւքսէք պիր սէս իլէ .

— Տիւգ հաղրէթլէրի , պէնտէնիզի կէօրմէք արզուսընտա պուլունտուղունուզա տայըր պիր էմրինիզի ալտըմ , տագըգա վէֆթ իթմէքսիզին գօշտում կէլտիմ , ատէտ ։

— Րընէ Մուլէն մէսէլէսինին նէ միւշկիւլ հալէ թէհավվիւլ իյլէտիյինէ վագը ֆմըսընըզ ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ , հայֆ սատ հայֆ քի մուվաֆֆագ օլամատըգ , ճինայէթ մահքէմէսի արզույի ալիլէրի խիլաֆընտա օլարագ , պու ատէմին թահլիյէյի սէպիլինէ գարար վէրմիշ . . . ֆագաթ արթըգ Րընէ Մուլէնին էհէմմիյէթի եօգ տըր զանն իտէրիմ ։

— Նա՞սըլ պու հիւքմի վէրէպիլիյօրսունըզ ։

— Պագընըզ էֆէնտիմ իյլգահը մէրաա իտէյիմ . Րընէ Մուլէնին էլինտէ միւտիշ պիր սիլահ վար իտի քի , անընլա

զաթը ալինիզի թէհտիտ իտիյօր իտի. պիզ Բընէյի մահբէսէ աթտըրտըգ վէ պունտան պիլ իսթիֆատէ խանէսինէ կիրուպ օ միւտհիշ սիլահը, եանի մէքթուպը աչըրտըգ. պու հալտէ Բընէնին նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր։

— Բէք չօք էհէմմիյէթի վար։

— Պունտան պաշգա Բընէ մահբէստէն չըգտըղը զէման մատամ լա Բէվվայէ տէ արթըգ ահրէթէ կիթմիշ իտի. թէհլիքէ պունունլատա պէրթարաֆ օ՞լմատը մը։

— Թէհլիքէ հէր վագըթտան զիյատէ չիմտի մէվճուտ տըր։

— Տիւգ հազրէթլէրի, պու թէհլիքէնին նասըլ օլուպտա հէնուզ պէրթարաֆ օլմատըղընը սօրմագլըղըմա միւսաատէ պույրուլո՞ւր մը։

— Շիւպհէսիզ։

— Պէնտէնիզ, մատամ լա Բէվվայէ իլէ մէքթուպ մէյտանտա պուլունտուգճա պու իշտէ պէօյիւճէք պիր թէհլիքէ կէօրիւյօր իտիմ. ֆագաթ մատէմ քի պու գատըն վէֆաթ իթտի վէ Բընէ Մուլէնին էլինտէ տէ օ մէքթուպ եօգ տըր, թէհլիքէնին պէրթարաֆ օլտուղունա նի՞չին գանի օլմայալըմ։

— Մատամ լա Բէվվայէ իլէ մէքթուպըն օրթատան գալգմասը, պէնի թէհտիտ իտէն մուխաթարաթը պէրթարաֆ իտէմէզ... պիլաքիս մուվագգաթ պիր զէման իչին թէէխիր իտէր. պէն պու իշտէ պէրի իւզ զիմմէ իսէմտէ ճինայէթին պիղզաթ միւրթէքիպի մէյտանէ չըգարսա, տօլայըսը իլէ պէնտէ մէսուլ օլաճաղըմ...

— Անլատըմ էֆէնտիմ, էնտիշէ վէ գօրգունըզըն սէպէպի չիմտի էյիճէ անլաշըլտը. ֆագաթ պու մէսէլէյի լուզումընտան զիյատէ պէօյիւտիւյօրսունըզ, չիւնքի սիզի թէագըպ իտէնլէրտէն քիմսէ գալմատը. էլհասըլ պու տէրէճէ խէվֆ ու էնտիշէնիզի նապէճա կէօրիւյօրում։

— (Օմուզլարընը գալտըրարագ.) Միւսիւ Թէֆէր, պունտան պէօյլէ պէնիմ իչին իւմիտի սէլամէթ օլսա պիլէ բա-

հէթլէ էօմիւր սիւրմէք նասիպ տէյիլ տիր. Նի՞չին տէյէ-ճէքսինիզ տէյի՞լ մի, պագընըզ ֆիքրիմի իյզահ իտէյիմ. պու տիւշմէնլէր օրթայա չըգմամըշ օլսալար պիլէ, պէն հէր կիւն նամըմա սիւրիւլմէք իսթէնիլէն գան լէքէսինտէն վէ ալէլխուսուս պուլունտուղում ալի մէվգըտան պէնի տիւշիւր-մէքլէ, պիւթիւն ալէմին հէտէֆը լանէթ ու նէֆրէթի իտէ-ճէք պիր սըրրըն իֆշասընտան իհթիրազ իտուպ տուրաճա-ղըմ. պու հալտէ բահաթլա էօմիւր սիւրմէք նա՞սըլ միւյէս-սէր օլուր։

— Տիւգ հազրէթլէրի, թէէսիւֆ իտէրիմ քի հալա մազ-հարը իթիմատընըզ օլապիլմէք շէրէֆինէ լայըգ օլամայօ-րում։

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ։

— Մէնաֆիինիզէ միւթէալիգ խուսուսաթտա պէնտէ-նիզ հայաթըմը հիչ տիւշիւնմէյէրէք, քէօր քէօրունա հէր էմրինիզի եէրինէ կէթիրմէք իչին իթաաթտէ գուսուր իթ-մէյօրում սանըրըմ. էվվէ՛թ, հէր խըտմէթինիզի քէմալի մէմնունիյէթլէ իյֆա իտիյօրում. շիմտիյէ գատար խէվֆ ու իհթիրազընըզը մուճիպ օլան օ միւտհիշ էսրարէ վագըֆ օլ-մագ իսթէմէյէրէք հէր էմրինիզի իյֆայէ չալըշտըմ, պու կիւն նամուսընըզտան վէ մէվգընըզտան խէվֆ ու իհթիրազ պույուրտուղընըզը իշիտիյօրըմ, նէ՛ եաբայըմ, օ միւտհիշ էսրարէ վագըֆ տէյիլիմ քի, պէնտէնիզտէ պիր միւթալաա պէյանընա միւգթէտիր օլապիլէյիմ. շու գատար անլայօ-րում քի, պունտան էվվէլ Գլօտիյա Վարնի նամընտա եա-լընըզ պիր տիւշմէնինիզ վար իտի. պու կիւնքի մէյուսիյէ-թինիզտէն իսէ, տահա պիր չօգ տիւշմէնլէրին վիճուտինէ իհ-թիմալ վէրիլէճէք տիր. քէշֆիմտէ խաթա իթմէյօրսամ օ տիւշմէնլէրի էօյրէնմէք լազըմ տըր։

14

— Թէֆէրին պու սէօզլէրինի վէ միւթալաասընը տինլէմէքտէ օլան տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պիր միւտաէթ այագտա կէզինտիքտէն սոնրա.

— Էվվէթ, Դըլօտիյա Վարնի էն պիրինճի պիր տիւշմէն տիր, անտէն չօգ գօրդաըրմ, պու գատըն պէնի նէ սէպէպ մէպնի արայօր. մագսատը էլիմտէ քի խազինէ իսէ՝ աղզընա պիր քէմիք սօգալագ եագամը էլինտէն գուրթարապիլիրիմ. եօգ էկեր մագսատը պէնտէն ինթիգամ ալմագ իսէ, օ զէման Րընէ Մուլէն, Էմթէր տը Րիյօ վէ Պէրթ լա Րեվվայե իլէ ագտը իթիֆագ իտէրէք, խազինէմի քէնտիսինէ արզ իթսէմ եինէ գապու՛լ իթմէյուպ պէնի էօլտիւրմէյէ գատար իլերի կիտեր, տէտի.

— Տէմէք օլույօր քի օ մէսէլէտէ Դօլօտիյանըն բարմաղը վար.

— Բարմաղը վար նէ՞ տէմէք, չերիքը ճինայէթիմ տիր, մատամ լա Րեվվայենին գըզը օլան Պէրթտէ, նահագ եէրէ պաշընը ճէլլատըն սաթըրընա թէսլիմ իտէն պիչարէնին գըզը տըր...

— Տիւգ հազրէթլէրի, չիմտի մէսէլէ անլաշըլտը, արթըգ խեվֆ ու էնտիշէյէ մահէլլ եօգ տըր. մատամ քի Դըլօտիյա չերիքը ճինայէթինիզ տիր, օ հալտէ պիր ճանինին, պիկիւնահ օլարագ գաթլ իտիլէն պիր ատէմին գըզը իլէ պիրլէշմէսինի ֆարզ իտէրէք, խէվֆ ու էնտիշէ իչինտէ պուլունմագ քէարը ագիլ տեյիլ տիր. ֆարզ իտելիմ քի Դըլօտիյա Վարնի Բարիզէ կէլմիշ օլսուն տա անլէր իլէ ագտը իթիֆագ իյլէսին, օ զէման իշ կէրէյի կիսի մէյտանէ չըգար. եանի Դըլօտիյա մէնֆաաթը զաթիյէսինատէն պաշգա պիր շեյ տիւշունմեզ, հաթտա Րընէ Թալաֆընտան տիւ-

չալը թէհտիտ օլտուղունըզըն ֆարգընտա պիւէ տէյիլ միր։

— Բէք ալա, ֆագաթ Բէյնէ Մուլէյնին էֆքեարընա վագըֆ օլտուղումուզ հալտէ, պու ատէմին Պէրլի վէ Էսթէր իլէ պիրլէշէպիլէճէյինէ իհթիմալ վէրիլմէզ մի։

— Էվին օլունըզ քի, Էսթէրին հալ ու հարաքէթը հազըրէսի հագգընտա իճրա իյլէտիյիմ թահգըգաթ, օ գըզըն օրայա կէլմէսի թէսաոիւֆաէն պաշգա պիր շէյ օլմաըզընը թէէյիտ իտիյօր։

— Սէօիւնիւպիւն տօղրու օլտուղունա էվին օլտում. ֆագաթ մատէմ քի Էսթէր ար Բիյօ, Բընէ Մուլէյն պիր խանէտէ վէ խուսուսի իլէ պիրպիրլէրինէ բէք եագըն պիր եէրտէ իգամէթ իտիյօրլար, պիրլէշէմէզլէր մի։

— Էսթէրին ճիննէթի մուհագգագ ար, անը օրատան թէպեիտ իթմէք իշտէն պիւէ տէյիլ միր. Էսթէրի խասթախանէյէ եօլլարըզ։

— Պու միւմքի՞ն մի։

— Հա՛յ հա՛յ, հաթտա պու սէլահիյէթի, 1838 սէնէսինտէ նէշր օլունան գավանիյին թէէմին իտեր. էլհասըլ պու գարըտան ճիտտէն գօրդուլյօրսանըզ, քէնտիսինի իւչ կիւն զարֆընտա պիր թիմարխանէյէ կէօնտէրմէյի տէրիհտէ իտէրիմ։

— Թէֆէ՛ր, գօրգարըմ քի գաշ եարար իքէն կէօզ չըգարմըշ օլուրուզ։

— Տիւգ հազրէթլէրի, մէրագընըզը պու կիւն բէք զիյատէ կէօրիւյօրում, իճրա իտիլէճէք թահգըգաթ եօլունտա օլուրսա, քիմին պիր շէյ տէմէյէ հագգը օլուր, սիզ մէրագ իթմէյինիզ, եալընըզ պէնտէնիզէ էմր վէրինիզ։

— Բէք ալա, էմր վէրիյօրում։

— Էօյլէ իսէ Եիրմի տէօրթ սահաթ զարֆընտա պու մէճնունէտէն գուրթուլաճաղընըզա էվին օլունուզ։

— Ֆէտաքարլըղընըզա իհթիմատըմ վար ար. ֆագաթ Բընէ Մուլէյն իլէ Պէրլիթի նէ՞ եաբաճաղըզ։

— Անլերին եանընտան մէճնունէյի չըգարտըգտան սօնրա նէ էհէմմիյէթլերի գալըր։

— Նա՞սըլ, նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ։

— Միւսաատէնիզլէ սէօզիւմիւ իյզահ իտէյիմ, սիզէ օ թէհտիտամիզ մէքթուպը եազան ատէմին, անը պիզզաթ Բընէյէ վէրմէտիյի մուհագգագ տըր. Ֆագաթ օ մէքթուպը եազմագտան մագսատը նէ՞ իտի տէյէճէքսինիզ, պէնտէ տէրիմ քի պու Գըլօտիյա, միւթլագա պէօյիւք պիր սէրվէթէ մալիք օլտուղունըզը պիլիյօր . . . քէնտիսիտէ պու սըրատա բարայա միւհթաճ պուլունույօր, էկէր տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյը թէհտիտ իտէրսէմ, պու խազինէնին պէօյիւք գըսմընը էլտէ իտէրիմ ֆիքրի իլէ սիզի իղաճ իթմէյի թասավվուր իթմիշ տիր. իմտի պէօյլէ պիր մէնֆաաթ ուղրունտա Բընէ Մուլէն նասըլ խաթըրա կէլէպիլիր, միւթլագա օ մէքթուպ էզ գազա վէ թէսատիւֆէն էլինէ կէչմիշ տիր, պունա շիւպհէ օլունամազ. շիմտի օտա օրթատան դալգտը, թէհլիքէտէ պէրթարաֆ օլտու։

— Էյի ամմա, Բընէ Մուլէն պու մէքթուպըն միւնտէրիճաթընը պիլմէ՞զ մի տէրսինիզ։

— Հիւքիւմսիզ չէյ, էսասը հիչ օլան միւլահազալարա նէտէ՞ն իհթիմալ վէրիլէպիլսին, Բընէ Մուլէն պիր քէրրէ մաղլուպ օլտու, արթըգ աղզընը աչմագ պիր սէօզ սէօյլէյէպիլմէք անըն իշի տէյիլ տիր. Ֆարզը մուհալ օլարագ մէգարինէթ իլէ անտէն թաֆսիլաթ թալէպինտէ պուլունսուն տէյէլիմ, Ֆագաթ պէնտէնիզ Էսթէրի եիրմի տէօրթ սաաթտան իպարէթ օլան պիր միւտտէթ զարֆընտա թիմարխանէյէ կէօնտէրէճէյիմտէն էմինիմ, խուսուսի իլէ վէրիլէճէք էմիրլէրին բէք շիտտէթլի օլաճաղընտան, Էսթէր պիր չէյ սէօյլէմէք իսթէսէ պիլէ, անըն սէօզիւնէ քի՞մ իթիմատ իտէր . . .

— Մատէմ քի տար իւշ շիֆայա կէօնտէրիյօրսունըզ, օրատա քէսպը աֆիյէթ իթմէ՞զ մի զանն իտիյօրսունըզ։

— Նէտէ՞ն էյի օլմասըն, էվվէ՛թ, էյի օլապիլիր, պու

հալտէ սիւրաթլա տավրանըպ քէնտիսինի էմին պիր մահալէ գօյմագ լազըմ կէլիր։

— Բէք ալա, եա մատամ Ամատիս՝ Էսթէր իլէ պունճա սէնէլէր էօմիւր կէչիրտիյի հալտէ, անընլա մուխապէրէտէ պուլունմասընը արզու իթմէ՞զ մի, անը մուխապէրէտէն նա՞սըլ մէն իտէպիլէճէքսինիզ։

— Թահգըգաթըմա կէօրէ պու մատամ Ամատիս, էօյլէ բէք ագըյլը վէ թէտպիրլի գատընլարտան տէյիլ տիր, թէհտիտ իտէրսէք օտա Էսթէրին պուլունտուղու մահալի էօյրէնմէքտէն սարֆը նազար իտէր. Բընէ Մուլէնէ կէլինճէ, պու ատէմ միւթլագա պիր բըլան թասավվուր իտուպ անը մէվգըյը իճրայէ վազ իթմէյէ գարար վէրմիչ տիր. Ֆագաթ պիզ անըտա նազարը տըգգաթըմըզտան այըրմայաճաղըմըզ իչին, իյճապընա կէօրէ անա գարշըտա պազը թէտպիրլէր պուլուրուզ։

— Պուտա ալա, Ֆագաթ Գըլօտիյա Վարնիյի հիչ հիսապա գաթմայօրսընըզ, անա նէ՞ տէյէճէքսինիզ։

— Մայէթիմտէ պուլունան ատէմլէրի Բարիզին հէր քէօշէսինէ հէր պուճաղընա սալտըրտըմ, հէր թարաֆը արատըլար վէ Գըլօտիյա նամ պիր գատըն եօգ տըր խապէրինի կէթիրտիլէր. պինաէն ալէյհ պու գատըն հէնուզ Բարիզէ կէլմէմիչ տէմէք տիր. թահգըգաթըմըզատա պիր թարաֆտան տէվամ իտիլէճէյինտէն, մուվասըլէթինի խապէր ալտըզըմըզ անտէ։ միւրվէթքեար էֆէնտիմիզին լութֆը մախսուսընա իսթինատէն տէրիմ քի, էլինէ պիր ազ ալթուն սըգըշտըրտըգտան սօնրա, օտա աղզընը գաբայըպ իխթիյարը սիւքիւթ իտէճէք տիր։

— Հայտէ պու պահսըտա պուրատա պըրագալըմ, Էսթէրի նա՞սըլ թէպեիտ իտէճէքսինիզ, պունտան էմի՞նմիսինիզ։

— (Մանէտար պիր պագըշլա տիւգէ պագարագ.) Պու Էսթէր աը Բիյօյա վէրտիյինիզ էհէմմիյէթէ կէօրէ, պու գատըն իլէ արանըզտա պէօյիւք վէ մուհիմմ պիր բապըթանըն

վիճուտինէ իհթիմալ վէրմէք լազըմ կէլիյօր . . . հալ պու քի գուլունըզ անըն օրթատան գալտըրըլմասընը տէրիւհտէ ի-տիյօրում, օ բապըթայը պիլսէմ չիւպհէսիզ թասավվուրաթ վէ իճրաաթըմը օ էսասէ իպթինա իտէր իտիմ. լութֆէն պէնտէնիզէ պունըն իչին տէ պիր ազ մալիւմաթ վէրի՞րմիսի-նիզ։

— Պու Էսթէր տը Բիյօնըն կիւզէլճէ պիր գատըն օլ-տուղունը սիզտէ պիլիրսինիզ, պիրատէրիմ միւթէվէֆա տիւդ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ պու գըզը սէվտի ալ-տը. Պըրունվայէ դարիյէսինէ կէօթիւրտիւ վէ օրատա խա-ֆիյէն ագտը իզտիվաճ իթտիլէր, պու ճիհէթլէ Էսթէր պի-րատէրիմին մէշրու զէվճէսի օլտու։

Թէֆէր պու սէօզիւ իշիթտիյի անտէ սէրաբա վիճուտի թիթրէտի. հաթտը զաթինտէ միւֆսիտ ֆագաթ բէք զէքի օլան բօլիս միւֆէթթիշի, քէյֆիյէթէ գըսմէն ակեահ օ-լարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Շիմտի իշ անլաշըլտը կիպի, տօգթօր լը Բէվվայէ-նին Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ գաթլի, տիւդ Սիժ Սիմօնտ Տը-լաթուր-Վօտիյօնըն էրթէսի կիւնիւ տուէլլօտա վէֆաթ իթ-մէսի, հէբ էվվէլճէ թասավվուր վէ թէրթիպ իտիլմիշ շէյ-լէր օլտուղունա արթըգ չիւպհէ գալմատը, տէտիքտէն սօն-րա, եիւքսէք սէտա իլէ.

— Շիմտի իշին իչինտէքի էսրարըն պիր գըսմընը ան-լայապիլտիմ, էֆէնտիմիզի մուհաֆազա վէ վիգայէ իչին թահգըգաթ լազըմ տէյիլ. պիրտէ պաշգա տիւրլիւ թէտա-պիրէ միւրաճաաթ իյլէրիզ, պու մատամ Ամատիս պիրատէ-րինիզին բէսմի իզտիվաճընտա հազըր պուլունանլարտա՞ն մը տըր, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, բէսմը իզտիվաճտէ օտա պուլունտու։

— Հա՛յ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, տէմէք օլույօր քի պուտա թէհլիքէլի պիր տիւշմէն տիր։

— Զանն իթմէմ, անը պու կիւն նի՞չին պահսա գաթը-յօրսունըզ, եիրմի պու գատար սէնէտէն պէրի օ էսրարէ

մահրէմ պուլունտուղու հալտէ պիր շէյ օլմամըշ տըր. պու կիւնտէ օլմագ իհթիմալի եօգ տըր սանըրըմ.

— Պու սիւքիւնէթին էսպապընը պիլիրմիսինիզ.

— Զանն իտէրիմ քի մատամ Ամատիս պիրատէրիմին վասիյէթի իւզէրինէ իխթիյարը սիւքիւթ իտիյօր.

— Էօյլէ իսէ իհթիրազէ մահէլլ եօգ տըր. ֆագաթ պիր շէյ տահա սօրաճաղըմ, մատամ Ամատիս վէ եախօտ Էսթէր տը Բիյօտա իզտիվաճ մուգավէլէնամէսինին պիր սուրէթի վար իսէ.

— Տօղրուսընը պէնտէ պիլմէյօր իսէմտէ, իհթիմալ քի օլապիլիր.

— Ասըլ թէհլիքէ իշթէ օրատա տըր. ֆագաթ մատամ Ամատիսի ավընտըրարագ պիր թադրիպ իլէ անըտա էլինտէն ալապիլիրիզ իւմիւտինտէյիմ. Նէ հալ իսէ միւսաատէ պույուրունտա արթըգ կիտէյիմ, դարիպէն զաթը ալիլէրինէ մուճիպի մէմնունիյէթ հէվատիս կէթիրէճէյիմի մէմուլ իտէրիմ.

Թէֆէր սօգաղա չըգտը, բօլիս միւֆէթթիշի օ կիւն տիւգին էլինտէ պիր ալաթ օլտուղունա օ գատար նատիմ օլմուշ իտի քի, պիր արալըգ քէնտիսինտէն պիլէ նէֆրէթ իթմէյէ պաշլատը. ֆագաթ տիւգ ճէնապլէրինին պիթմէզ թիւքէնմէզ տէրէճէտէքի սէրվէթ ու սամանը վէ իսթիգպալ իչին քէնտիսինէ հաղըրլատըղը մէսուտիյէթի տիւշիւնէրէք, եինէ խըտմէթինի գապուլ իթմէքտէն քէնտինի ալամատը.

Պու մինասիպէթլէ պիր իքի տէֆա թէքրար իյլէտիյիմիզ վէճհլէ, Թէֆէր, հիյլէ վէ տէսիսէքեարլըգտա էն մահիր հայտուտլարը հայրէթտէ պըրագաճագ տէրէճէտէ զէքի վէ թասավվուրաթընը մէվգըյը իճրայէ գօյմագ իչին էն պէօյիւք գահրիմանլարը, տիւչարը հայրէթ իտէճէք գատար ճէսուր օլտուղունտան, եօլտա կիտէր իքէն թային իտէճէյի խաթը հարաքէթի տիւշիւնէրէք էօյլէ պիր սուրէթտէ թէրթիպ իյլէտի քի, պիլ ֆարզ ըէսմէն թահդըգաթ իճրա

իտիլսէ պիլէ, եինէ մէսուլիյէթինի մուճիպ օլաճագ հիչ պիր իբ ուճը էլտէ իթմէք գապիլ տէյէլ իտի։

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյա կէլինճէ բէք զիյատէ մուզթարըպ օլտու իսէ տէ, Թէֆէրլէ վուգուա կէլէն միւլագաթլարընտան սօնրա եավաչ եավաչ քէսպը սիւքիւնէթ իթմիչ վէ Թէֆէրին պիր ան էվվէլ Էսթէրի օրատան թէպեիտ իտէճէյի հագգընտա վէրմիչ օլտուղու սէօզիւն նէթիճէսինէ ինթիզարտէ պուլունմուչ իտի։

Թէֆէր, պիր արապայա բագիպէն Բօայալ մէյտանընտաքի 62 նօմէրօլու խանէյէ կիտուպ գաբուճը մատամ Պիժօնըն օտասը էօնիւնտէ թէվագուֆ իյլէտի. բօլիս միւֆէթթիչի թէպտիլի գըյաֆէթ իթմիչ օլտուղունտան, գաբուճը գատըն մէրգումը թանըեամատը. Ֆագաթ քէնտիսինի ֆէվգէլատէ պիր նէզաքէթ իլէ գապուլ իտուպ.

— Միւսիւ նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէյու սօրտու։

— Սիզինլէ աղըճըգ գօնուշմագ իսթէրիմ մատամ, մէսէլէնին ասայիչի ումումիյէյէ թէալիւգի վար տըր. գըյաֆէթիմէ պագմայընըզ. պէն ըէսմի պիր մէմուրըմ քի, պուրայատա ալտըղըմ էմրի իյֆա իթմէք իւզրէ կէլտիմ։

Թէֆէրին սուրէթը իֆատէսինտէքի ճիտտիյէթ մատամ Պիժօյը բէք զիյատէ իւրքիւթմիչ օլմալը տըր քի, օ զէմանէ գատար գաբունըն էօնիւնտէ տուրմագտա իքէն, պիրտէն պիրէ եան թարաֆընա չէքիլէրէք.

— Իչէրիյէ պույուրունըզ էֆէնտիմ, տէյէրէք, բօլիս միւֆէթթիչինի իչէրի ալըպ օթուրտուգտան սօնրա, թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Սէօյլէյինիզ էֆէնտիմ, սօրունըզ, միւմքին մէրթէպէ տօս տօղրու ճէվապ վէրէճէյիմի ունութմայընըզ, տէտի։

— Մա՛տամ, պէն միւտտայի ումումի թարաֆընտան սիզի իսթիճվապէ մէմուրըմ։

— (Տէհշէթլէ հայգըրարագ.)։ Ամանեա՛ Բապպիմ, պէնի նէ՞ կիպի պիր ճիւնհա իլէ իթհամ իտիյօրլար։

— Սիզ հիչ պիր ճիւնհա իլէ իթհամ իտիլմէյօրսունըզ մատամ, մէսէլէ նէֆսինիզէ այըտ տէյիլ տիր, չիւնքի սիզի էյի պիր դատըն պիլիրիզ, սօրաճաղըմ շէյլէրին սիզէ թէալիւգի եօգ տըր. հէմ տէ շուրասընը էյի պիլէսինիզ քի, պէն պուրատան չըդտըգտան սօնրա, օ պահսէ տայըր հիչ քիմսէյէ պիր շէյ սէօյլէմէյէճէքսինիզ. շայէտ օ մէսէլէյէ տայըր աղզընըզտան պիր հարֆ չըգարսա, սիզի տէ շէրիքը թէօհմէթ ատտ իտէրիզ։

— Միւսիւ, պէնի դօրդուտույօրսունըզ։

— Գօրդաճագ պիր շէյ եօգ, անճագ սուալլէրիմէ ճէվապ վէրմէլիսինիզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, սօրունըզ։

— Պուրատա մատամ Ամատիա նամընտա պիր դատըն վա՞ր մը։

— Վար տըր էֆէնտիմ. հաթտա միւսթէճիրլէրիմիզին էն պիրինճիսի օլտուղունը իտտաա իտէպիլիրիմ. եիրմի սէնէտէն պէրի պիրինճի դաթտա սաքին պուլունույօր, ալիճէնապ, թէրպիյէլի, մէրհամէթլի պիր դատըն տըր։

— Պունլարըն հէբսի պիզէ մալիւմ տիր, ֆագաթ պու դատըն իլէ պիրտէ Էսթէր տը Բիյօ նամընտա տիկէր պիր դատըն վա՞ր մը։

— Էվվէթ միւսիւ. զէվալլը գըզճըազ, մատամ Ամատիսին թահտը հիմայէսինտէ օլմասա իտի, քիմ պիլիր նէ օլուր իտի; զիրա մէճնունէ տիր։

— Էօյլէ իսէ պու դատըն թէհլիքէլի պիր դատըն տըր։

— Խայըր միւսիւ թէհլիքէլի տէյիլ տիր. հալիմ, սաքին, քէնտի ալէմինտէ պիր շէյ տիր։

— Թէքրար իտէրիմ քի թէհլիքէլի տիր։

— Մէմուլ իթմէմ։

— Էյի ամա պիզ քիմի՞ն սէօզիւնէ ինանալըմ, սիզ պէօյլէ սէօյլէյօրսունըզ, հալ պու քի էօթէ թարաֆտա պաշգալարը մահալլէնիզին բօլիս դօմիսէրի վասէթասը իլէ Ատլիյէ տայիրէսինէ շիքեայէթնամէլէր եազտըրըյօրլար։

— Տօղրուսընը իսթէրսէնիզ ; պէն պու գատընըն հալինտէ պիր թէհլիքէ կէօրէմէտիմ. ֆագաթ մատէմ քի իխպարաթ վուգուա կէլմիշ տիր , պիր շէյ տէյէմէմ.

— Էվվէթ , իխպարաթ վուգու պուլմուշ տըր. խապէր վէրիլէն շէյտէ, ասայիշ ու սէլամէթը ումումիյէյէ միւթէալիգ պիր մէզէլէ տիր քի , էհէմմիյէթինի թագտիր իտէրսինիզ սանըրըմ.

— Միւսի՛ւ , պիչարէ մատամ Էսթէր օ գատար սաքին պիր մէճնունէ տիր քի , միւտաէթը մէտիտէ պու խանէտէ իգամէթ իյլէտիյի հալտէ , հիչ պիր քիմսէյէ զարարը տօգունմամըշ տըր. պունտան պաշգա քէնտիսինի տայիմի սուրէթտէ նէզարէթ վէ թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրուեօրլար էլհասըլ շիմտիյէ տէյին հիչ պիր ֆէնալըգ իթմէմիշ տիր. մամաֆիհ ինսան գուսուրսըզ օլմազ, պուտա պիր մէճնունէ տիր , պազը ուֆագ թէֆէք գուսուրլարը օլսա պիլէ, շայանը աֆվ ու մէրհամէթ կէօրիւլմէլի տիր. հաթտա կէչէն կիւն իգամէթ իյլէտիյի օտայը թութուշտուրմագ իսթէմիշ իսէ տէ , տէրհալ եէթիշիլէրէք միւմանտաթ իտիլմիշ տիր.

15

Թէֆէր , պէօյլէ պիր մալիւմաթէ պէօյլէ պիր վէսիլէյէ միւհթաճ իտի. չէնէլէրի կէվշէմիշ օլան ղէվալլը մատամ Պիժօ , Էսթէր հագգընտա պիր էյի սէօղ սէօյլէմիշ օլմագ վէ բոլիս միւֆէթթիշինին մէրհամէթինի ճէլպ իթմէք էմէլի իլէ վուգու պուլան շու իֆատէսինտէն , նէ նէթիճէ հասըլ օլաճաղընը հիսապ իտէմէմիշ իտի. Թէֆէր ալտըղը մալիւմաթը չըղտանընա գայտ իտիյօր իտի. մատամ Պիժօնըն սիւքիւթ իթտիյինի կէօրիւնճէ.

— Խանէ սահիպինէ պու մէճնունէնին իյդայի հարիգ գաստինտէ պուլունտուղունա տայըր մալիւմաթ վէրտինի՞ղ մի, տէտի։

— Խա՛յըր էֆէնտիմ։

— Նէ՞ իչին խապէր վէրմէտինիզ։

— Մատամ Ամատիսի պուրատան չըգարըրլար գօրգուսը իլէ սիւքիւթ իթտիմ։

— Սիզ վազիֆէնիզի սույի իսթիմալ իտիյօրսունըզ, խանէ սահիպինէ մալիւմաթ վէրմէլի իտինիզ։

— Լաքին էմնիյէթ իխլալ իտիլմէտի քի։

— Տէհշէթլի պիր հարիգ վուգուը էսնատէ, պու խանէտէ իգամէթ իտէն միւսթէճիրլէրտէն պիր գաչընըն հայաթլարը թէհլիքէյէ տիւչար օլմա՞ղ մը։

— Համտ օլսուն, էօյլէ պիր գազայէ մէյտան գալմատը քի . . .

— Օրասը պէնիմ վազիֆէմ տէյիլ, պու խանէնին սահիպի քի՞մ տիր։

— Միւսիւ Լէօն Ժիւրօտ։

— Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր։

— Պօնտի սօգաղընտա 14 նօմէրօլը խանէտէ. տէմէք օլույօր քի քէնտիսինի կէօրիւպ պու վուգուաթը հէքեայէ իտէճէքսինիզ, էօյլէ՞ մի. ա՛հ, մահվ օլտում տէմէք տիր, պէնի թարտ իտէճէք տիր։

— Սիզէ պիր ղարարըմ տօգունտուղունը իսթէմէմ, սիւքիւթ իտէրիմ. ֆագաթ պիր չարթ իլէ, սիզ պիզզաթ կիտէր միւսիւ Ժիւրօտէ մէսէլէյի անլատըրսընըզ, պէնտէ սիւքիւթ իտէրիմ։

Պու էսնատէ Թէֆէր այաղա գալգըպ կիթմէյէ հազըրլանըյօր իտի. մատամ Պիժօ պունը կէօրիւնճէ մէրագը արթըրտը, պիր միւտտէթ եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա.

— Միւսի՛ւ, կիտիյօ՞րմուսընըզ, տէտի։

— Էվվէ՛թ, մատամ։

— Էօյրէնմէք իսթէտիյինիզ շէյլէր պու գատա՛ր մը։

— Պիր շէյ տահա խտպէր ալմագ իսթէրիմ, օտա մատամ Ամատիսին պուրատա օլուպ օլմատըղը մէսէլէսի տիր։

— Մատամ Ամատիս ըէֆագաթընտա մատամ Էսթէր օլտուղու հալտէ ; տէմինճէք հէվա ալմագ իչին պահճէյէ չըգտըլար, Բօայալ մէյտանընտաքի պահճէտէ տիրլէր։

— Բէք կիւզէլ, պէնտէ կիտէր քէնտիլէրինի օրատա կէօրիւրիւմ։

Թէֆէր, խանէնին արապա գաբուսընտան չըգաճաղը սըրատա, մատամ Պիժօ քէնտինինի թէվգըֆ իտէրէք.

— Իշթէ շուրայա կէլմէքտէ օլան իւչ գատընտան եաշլըճասը մատամ Ամատիս, օրթա եաշլըսը մատամ Էսթէր վէ կէնճիտէ Էսթէրէ պագան վէ օտա խըտմէթինի իյֆա իտէն գըզ տըր, տէտի։

Ֆիլ հագըգա մատամ Ամատիս, պէրմիւթատ պիր ազ թէնէֆֆիւս իթմէք իւզրէ Էսթէրի ըէֆագաթընա ալարագ, պիր գաչ սաաթ Բօայալ մէյտանը պահճէսինին աղաճլարը ալթընտա կէզինտիքտէն սօնրա, իգամէթ կեահլարընա ավտէթ իտիյօրլար իտի։

Թէֆէր, պուլունտուղու եէրտէն խանէյէ տօղրու կէլմէքտէ պուլունան պու իւչ գատընըն հէր հալլէրինի նազարը թէֆթիշտէն կէչիրտիքտէն սօնրա, մատամ Ամատիսէ թէգարրուպ իլէ իհթիրամքեարանէ սէլամլայարագ.

— Քէնտիլէրինէ խըթապ իթմէք շէրէֆինէ մաղհար օլտուղում զաթ մատամ Ամատի՛ս մի տիր, տէտի։

— Էվվէթ միւնիւ, պիր շէ՛յ մի սէօյլէյէճէքսինիզ։

— Սիզի պէքլէյօր իտիմ, մատամ։

— Պիր իֆատէնի՛ղ մի վար։

— Էվվէթ մատամ, մուհիմմ վէ միւսթաճէլ պիր իֆատէմ վար տըր։

— Էօյլէ իսէ լութֆէն պէնի թէագըպ իտինիզտէ օտայա չըգալըմ։

Մատամ Ամատիս, բօլիս մուֆէթթիշ-ծլտուղունը հէնտղ պիլմէհիյի թէֆէրին էօնէնէ տիւշերէք լուֆթ դաթա չըդաբլըր վէ միւթէադրպէն միճնիթաղամ սուբէթատէ տէօշէնմիչ միսաֆիր սաքնընա կիրմիլէր. մատամ Ամատիս շապդասընը պիր թարաֆա գօյդօղ, մէհհուզ միսաֆիրինէ պիր սանտալէ իրմիյէ խոէրլէք.

— Իչճա խոէրիմ միւսիւ սէթուրունըզ, իչմէ եալընըզ գալընըզ, սիզի պուրայա գատար եօլան մէսէլէնին նէ օլտուղունը լուֆթիէն սէօյլէ՞միսինիզ, տէտի.

— Տէմինճէք արզ իյլէմիչ օլտուղում վէճճհ իլէ մէսէլէ բէք զիյատէ հայիզը էհէմմիյէթլի սիր. հաթտա միւտհիշ սիր պիլէ.

— Նէ՞ տէյօրսունըզ միւսիւ, միւտհի՞չ մի.

— Իվվէթթ մատա՛մ, էսպապը մալիում օլտուղու կիպի տէհզիբլիսէ նազարընըզտա գօլայլըգլա թային իտէճէք սիր.

— Ամա՛ն, օ միւտհիշ մէսէլէնին նէ՞ օլտուղունը անլայամայամա՞զմըյըմ՛..

— Մէսէլէնին հաղըգպաթէն միւտհիշ ծլտուղընը իյլիթրաֆէ մէճպուրըմ՛, չինքի թահգըգաթտէ պէվամ իտիլիր տէ ձու հադըգաթ էյիճէ մէչյտանէ չըդարսա, գանէ իտէրիմ քի սիզտէ թէօհմէթէ իչմիկյար իմմիշ օլուգսունըզ.

— (Թիթրէք սէտա իլէ.) Ամանն եա՛ Բաբպիմ, պէնի չէրիքը թէօհմէթէ տէյս հուգուրը մահքէմէյէ չըդարաճագլար էօյլէ՞մի.

— Մաէթթէէսիճ էօյլէ օլաճագ սըր.

— Էյի ամա գապահաթըմ նէ՞ իմիշ, բէճա իտէրիմ պէնի նէ՞ իլէ իթհամ իտիյօրլար. գիրա պէն եաչտա վէ պուրմէկգտա պիր գատընըն, խաւտուսը իլէ տէքսէն եաչընտա օլտուղու վէ հիւզ պին գրանգ իյրատը, աթը, արապատը, տէյճիյէլէրի, վէլհասըլ հէր չէյի պուլտնտուղս հալտէ պիր ճինայէթին գէյիլի ջմագ գապո՞լ մի սիր. տէօրէյէյինիզ միւսիւ, ճինայէթիմ նէ՞ իմիշ. կէօրիյօրսունըզ ա՛, աքշ

թըգ սապլ ու ֆահամմիւլէ մէճալիմ գալմատը։

— Մատա՛մ, ճինայէթինիզ Ֆրանսա ասայիշինի թէէմինէ մախսուս օլարագ մէվզու պուլունան գանունլարա բիայէթ իթմէտիյինիզ տիր. հագըգաթէն պու թէօհմէթ բէք պէօյիւք տիր. սէօզիւն գըսասընը իսթէրսէնիզ, խանէնիզտէ պիր մէճնունէ վար տըր քի, անըն՝ նէզտինիզտէ պուլունմասը, ասայիշի ումումիյէ իչին բէք մուզիրը տիր։

— Հա՛ անլատըմ, Էսթէրտէն պահս իտիյօրսունըզ։

— Էվվէթ մատամ։

— Էյի ամա, Էսթէրին ճիննէթի հագգընտա ալտըղընըզ մալիւմաթ բէք միւպալաղալը օլսա կէրէք տիր, չիւնքի պու զէվալլը գատըն օ գատար սաքին, օ գատար ուսլը տըր քի, պու անէ գատար հիչ քիմսէյէ պիր ֆէնալըղը տօգունմամըշ տըր։

— Նէ հալ իսէ, պու գատընըն էլեէվմ տիվանէ օլմատըղընը իտտաա իտէպիլիրմիսինիզ։

— Ասլա՛, պունը տայիմա իյթիրաֆէ մէճպուրըմ. ֆագաթ պու ճիննէթի օ գատար զարարսըզ տըր քի, քէնտիսինի պիր գուզույա թէշպիհ իտէպիլիրիմ։

— Մատա՛մ, պէն օրասընը պիլմէմ, պիլտիյիմ պիր շէյ վար իսէ օ տա չու տըր. պէնի պուրայա միւտտայի ումումինին էմրի սէվգ իթմիշ տիր... պու պէյհուտէ սէօզլէր իլէ վագթըմը զայ իթմէյինիզ, պէն ճէվապ իսթէրիմ մատամ ճէվապ։

— Աման էֆէնտիմ, վէրտիյիմ ճէվապլար հէբ պիրէր հագըգաթ տըր։

— Խա՛յըր մատամ, սիզ հագըգաթը պէնտէն քէթմէ օղրաչըյօրսունըզ, ֆագաթ պու սիզին իչին խայըրլը օլամազ. խանէնիզտէ պուլունտուրտուղունըզ տիվանէ, պունտան իքի կիւն մուգատտէմ պու խանէյի մահվ իթմէք մագսատը իլէ իյգայի հարիգ կիպի պիր ճինայէթէ թէսատտի իթմիշ տիր։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ միւսիւ, պունը նէ՞րէտէն խապէր ալտընըզ.

— Կէօրիւյօրսունըզ եա՛, իշթէ պիզ Ֆէր շէյի խապէր ալտըգ, մէմուրլարըմըզա թէշէքքիւր իթմէլիյիզ քի, սէթր իթմէք իսթէնիլէն հէր տիւրլիւ վուգուաթը տէր հալ պիզէ պիլտիրիյօրլար. խուսուսի իլէ հագգընըզտա շիքեայէթ տէ վար մատամ.

— Շիքեայէ՞թ մի, աման եա Բապպիմ.

— Ալլահ իթմէսին, մէճնունէնիզին իյգա իթմէք իսթէտիյի հարիդ վուգու պուլմուշ օլսա իտի, օ զէման պու խանէտէ սաքին օլանլար իլէ էթրաֆընա սիրայէթ իտէճէյի խանէլէրին միւսթէճիրլէրի, թապիյի միւթէզարրուր օլաճագլար իտի. պու հալտէ սիզի գանունէ ատէմը իթաաթ թէօհմէթի իլէ իթհամ իթմէք պէյճա՞ մը տըր տէյիլ մի տիր. պոնրասընը միւլահազայի մախսուսէնիզէ հէվալէ իտէրիմ.

— Մի՞ւսիւ, եէմին իտէրիմ քի պէնիմ պունլարտան խապէրիմ եօգ տըր.

— Ինանըրըմ մատամ, ֆագաթ գանունըն վէ խուսուսի իլէ հէրքէսին զաթընա միւթէալիգ ֆըգրաթը գանունիյէնին պիլինմէսի էլզէմ տիր. սիզ պուրալարընը պիլմէլի իտինիզ մատամ.

Մատամ Ամատիս, պու տէֆա էվէլքինտէն պին գաթ զիյատէ թիթրէմէյէ պաշլատը. Թէֆէրէ ճէվապ վէրմէք իսթէյօր, ֆագաթ միւգթէտիր օլամայօր իտի. պիր միւտտէթ սօնրա քէնտինի թօբլայըպ զաիֆ պիր սէտա իլէ.

— Շիմտի իշի անլատըմ, պէնիմ կիպի եիւզ պին լիրա նագտը մէվճուտի վէ պիր օ գատարտա իյրատը պուլունուպ տա տայիմա էյլիք իթմէք իսթէյէնլէր մուազապ օլույօրլար, հէրքէսին վէ խուսուսի իլէ զապըթա նազարընտա ֆէնա կէօրիւնիւյօրլար, տէտի.

— Նէ՞ եաբալըմ, հիւքմի գանուն պէօյլէ տիր, հա-

քիմիչերէ մէլամ անլաթմագ միւմքին տէյիլ տիր քի, պիզ-
տէ սիզի բահաթսըզ իթմէյէլիմ. պագընըզ տահա նէլէ՞ր
սէօյլէյօրլար. « Պու մէճնունէնին մատամ Ամատիխին նէզ-
տինտէ պուլունմասը, պազը էսրարը մուհիմմէյէ միւսթէ-
նիտ օլսա կէրէք տիր » տէյօրլար.

Թէֆէրին պու սէօզլէրի իւզէրինէ պիչարէ մատամ Ա-
մատիխին, իւչիւնճի տէֆա օլարագ վիճուտի սերաբա թիթ-
րէտի. Հազին պիր սէտա իլէ.

— Էսրարը մուհիմմէ՞ մի տէտինիզ, տէտի.

— Էվվէթ մատամ, չու մէրքէզտէ պազը իխպարաթ
վար տըր. մէսէլա, պու էսթէը տը Ըլյօ խաֆիյէն պիրիսի
իլէ ագաը իղտիվաճ իյլէմիշ տիր, պու տա էսրարը մուհիմ-
մէտէն ատտ օլունմա՞զ մը. սիզի, պէօյլէ ահատտը նատտէն
օլան բէսիքայէ պիր դատընը, Ֆրանսա պայռը մէրթէպէսին-
տէ միւթէպէլը օլանլար իլէ մինատէպաթտէ պուլունըրբա-
րադ, էն սոնրա ճէպրէն անը թահտը նիքեահլարընա խո-
խալէ դատար ճիւրաթ իթմէք գապահաթը իլէ իթհամ
իթսէլէը նապէճա տէյի՞լ տիր, տէյի՞լ մի մատամ.

Մատամ Ամատիս, տիւգ Սիժ Սիմենտ Տըլաթուր-վօտի-
յօ իլէ էսթէրին իլք միւլագաթլարընտա, վագտանըն սոնընը
տիւչիւնմէմիշ, վէ պուրայա գատար հիքեայէ իյլէտիյիմիզ
ֆաճիալարը ասլա խաթը ու խէյալինէ կէթիրմէմիշ խտ տէ,
էսթէրին ֆէլաքէթի թէհագուգ իթտիքատէն սոնրա, հա-
րաքէթի վագըտաընտան տօլայը նէտտամէթ հասըլ իտէրէք,
խաթտաընը պիլ ֆիլ թամիր իտէպիլմիշ օլմագ իւմիտի
իլէ. օ կիւնէ գատար էսթէրէ էվլատը կիպի պագմադա վէ
վուգուլ միւհթէմէլ օլան վուգուաթէ մէյտան վէրմէմէյէ
չալըշմըշ, վէ պու ադմի գահրիմանիտէ եիրմի սէնէտէն
պէրի սէպաթ իտէրէք մուվաֆֆագ օլմուշ իտի.

Օ կիւն խանէխինէ կէլիպ միւտտայի ումումի թատա-
ֆընտան կէլտիյինի պիլ պէյտն, հիչ պիր քիմսէնին վագըֆ
օլմատըգը զանն ու զէհապընտա պուլունտուգու էսրարը

մէյտանէ չըդարմասը , վէ ալէլխուսուս պու էսլարըն հիւքիւմէթ նազալըընտա տա քէչի իմիրտիյինի իտտաա իթմէսի , քէնտիսինէ սօն տէրէճէ զարիպ կէօրիւնտիւիւնտէն ֆէնա հալտէ մուզմարըզ օլսու . չինքի թէֆէրին տէտիյի կիպի , վուդուաթըն տէհշէթի նազալըընտա թէճէսիւմ իտիյօր իտի .

Թէմէլդէյա կէլէն ոէյիրճիլէր կիպի մաատամ Ամատիսին հէր հալինի նազալը ալդադըընտան այըրմայան թէֆէր , մաատըն հալինտէ կէօրսիւյի թէճհավվիւլտէն հուսուլը մադատարն եագըն օլտուղունը ֆարդ իտէրէք , տէրէճէյի նիհայէտէ նէշէեաղ օլսու .

Մաատամ Ամատիսին օ սըրատաքի հալի հադըգաթէն բէք ֆէնա իտի , նիւզիւ սարարմըշ , վիճուտի տէ հալա թիթրիյօր իտի . թէֆէրէ սէօյլէմէք խաթէտիյի հալինտէն անլաշըլըյօր իտէ տէ , պիր տիւրլի մուվաֆֆադ օլամայօր իտի չէն սօնրա օլանճա դուշմէթ ու ճիթրաթընը թօքլայարադ այադա գալդար վէ էլլէրինի քօլիա միւֆէթթիշինէ ուզատարադ , խաթիրհամէ տէլալէթ իտէր պիր թավր իլէ .

— Աման էֆէնիմ , բէճա իտէրիմ պանա օ մադիտէն պահա իթմէյինիզ , չինքի տէհշէթի հալա կէօզիւմիւն էօնիւնտէ տիր , ֆէնոիվաճճ միւթէալիզ էսլարը էօմրիւմին սօնընա գատար մուհաֆազա իտէճէյիմի վատ իլլէմիշ իտիմ. պու կիւնէ գատար վազգիմտէ տէպաթ իթտիմ , պունտան սօնրատա գուսուր իթմէք իսթէմէմ. իչթէ սիզտէ կէօրիւյօրսոնուզ քի , պէն միւճէրրէտ պու վատի եէրինէ կէթիրմիշ օլմագ իչին իխթիտարը սիւքիւթ իթտիմ վէ խոյօրսուս. աՀ ֆուգին վէֆաթընտանճօսնրա պու պիչարէյի պիր խասթախանէյէ կէօնտէրէպիլիր իտիմ , ֆագաթ քէնտիսինի էվլատըմ կիպի տէվամիյիմ իչին պունը եարատմատըմ , չիմտի անլատընըզ ա՛ , արթըգ չիւպհէնիզ ֆալմատը . բէճա իտէրիմ բահաթըմըզը պօղմայընըզ . . . էօլիւնճէյէ գատար պէօյլէճէ եաչայալըմ , տէտի .

— Պուտա սիզին էլինիզտէ տիր, մատամ։

— Պունըն իչին նէ՞ եաբմալըյըմ, սէօյլէյինիզ միւսիւ ըէճա իտէրիմ։

— Սէօյլէյէյիմ մատամ, սիզ միւտտէթը մէտիտէ եանընըզտա պիր տիվանէ պուլունտուրույօրսունըզ քի, էմրը թէտավիսինի վէ քէնտիսինի իհեա իտէճէք պիր լութֆը, ասլա նազարը իթիպարէ ալմատըղընըզ կէրէյի կիպի մուհագգագ տըր։

— Էօյլէ տէմէյինիզ միւսիւ, պու պիչարէնին թէտավիսի իչին Բարիզտէ նէ գատար մէշհուր աջգթօրլար վար իսէ ճիւմլէսինի ճէլպ իլէ գօնսօլթօ իթտիրիլմիշ տիր. պու խուսուսա բարաճա օ տէրէճէ ֆէտաքեարլըգ իխթիյար իտիլմիշ տիր քի, բէտէրի պիլէ պու գատարընը եաբամազ իտի։

— Է՛յ, պու գօնսօլթօլարտան նէ՞ նէթիճէ հասըլ օլտու։

— Ա՛հ էֆէնտիմ, հիչ պիր նէթիճէ չըգմատը, հէքիմլէր պու տէրտին գապիլի չեֆա պիր խասթալըգ օլմատըղընա միւթթէֆիգէն գարար վէրտիլէր, պէնտէ էօլիդնճէյէ գատար քէնտիսինի գայըրմազա գարար վէրտիմ...

— Գօնսօլթօտա պուլունան հէքիմլէր, հիչ օլմազսա պունը պիր թիմարխանէյէ կէօնտէրիպ օրատա թէտապիրի միւէսսիրէ վէ մահիրանէ իճրասը իլէ, իքթիսապը աֆիյէթ իտէպիլէճէյինի օլսուն սէօյլէ՞մէտիլէր մի։

— Սէօյլէտիլէր իսէ տէ զէվճէսի տիւգ ճէնապլէրի պունը իսթէմէյօր իտի։

— Կիւզէլ ամմա, պու կիւն տիւգին ֆամիլեասը անը թալէպ իթմէքտէ հագլը տըր։

— Տիւգին ֆամիլեասը՞ մը, Էսթէրին հայաթընտան աճէպա խապէրլէրի վա՞ր մը։

— Հէնուզ եօգ տըր, ֆագաթ պու կիւն վագըֆ օլապիլիրլէր...

— Քի՞մ խապէր վէրէճէք ։

— Պէն, եանի բօլիս նէզարէթի խապէր վէրէճէք տիր ։

— Էօյլէ իսէ էմին օլունըզ քի պու գատընըն հիմայէ-սինի տէրիւհտէ իտէն ֆամիլեա, եիրմի սէնէտէն պէրի իխ-թիյարը սիւքիւթ իթտիյիմտէն տօլայը պէնի բահաթսըզ ի-տէճէքլէր տիր. պունտան պէօյլէ արթըգ պէնիմ իչին իւ-միւտի իսթիրահաթ մահվ օլտու տէմէք տիր ։

— Մատա՛մ, միւսաատէնիզլէ տէմինճէք տէտիյիմ կի-պի եի՛նէ թէքրար իտէրիմ քի, հալ ու մէվգընըզ թէհլիքէ-տէն խալի տէյիլ իսէ տէ չարէսի պուլունապիլիր, միւսթէ-րիհ օլունըզ, պու թավսիյէմի ունութտունը՞զ մը ։

— Խա՛յըր միւսիւ, ունութմատըմ, պու եօլտա պիր թավսիյէտէ պուլունմուշ իտինիզ, ֆագաթ պէնի պու գա-տար պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ թէհտիտ իյլէմէքտէ օլտուղու հալտէ, պէնիմ իչին իւմիւտի իսթիրահէթ վա՞ր մը տըր. պու պապտէ պիր իսթիֆատէմ օլսա եիւրէյիմ եանմազ ի-տի, ֆագաթ օ տա եօգ տըր, մագսատըմ, օրթատա համի-սիզ վէ միւհթաճը մուավէնէթ օլարագ գալան պիր պիչա-րէյի հիմայէ իթմէք իտի. չիմտի կէօրիւյօրում քի պու մէր-համէթ պիլաքիս պահսի ֆէլաքէթիմ օլույօր ։

16

Մատամ Ամատիս, պիր գաչ տագըգա մահզունանէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, քէլամէ աղազ իտէրէք.

— Միւսի՛ւ, սիզ պէնիմ եէրիմտէ օլսանըզ թէլաչ իթ-մէ՞զմիսինիզ, էլպէթտէ իտէրսինիզ. Ալլահ սիզտէն բազը օլսուն, թէշէքքիւր իտէրիմ... պէնի պու ազապտան խէ-լաս իթմէք չարէսի օլտուղունը սէօյլէյօրսունըզ. ֆագաթ նէ եօլտա օլաճաղընը հէնուզ պէյան իթմէտինիզ, պունը

անլամատրգճա նա՞սրլ միւսթէրիհ օլապիլիրիմ, տէտի։

— Մատա՛մ, պիզիմ կիպի ասայիշի ումումիյէյի ինզըպաթէ, մէմլէքէթի թէէմին ու մուհաֆազա խըտմէթինտէ պուլունան մէմուրլարտա էսէրը մէրհամէթ եօգ ա՞ըր տէնիլիր, նէ՞ եանլըշ միւթալաա. պու սէօզիւմին սըհհէթինէ պիր տէլիլ իսթէրսէնիզ, իշթէ քէնտիմի արզ իտէպիլիրիմ. պուրայա կէլտիյիմ զէման նէ տէրէճէտէ շիտտէթլի տավրանտըզըմ խաթրընըզտա տըր. շիմտի իսէ գալպիմ մէրհամէթ իլէ տօլտու... անլատըմ քի պիլմէյէրէք պիր խաթա իթմիշսինիզ. պինաէն ալէյհ շիմտի սիզէ մուավէնէթ իթմէք իսթէյօրում։

— Ա՛հ էֆէնտիմ, լութֆունըզա թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Մատա՛մ, թէհլիքէնին նէ տէրէճէտէ պուլունտուղունը պէնտէն էյի պիլտիյինիզէ գաթիյէն էմին իսէմտէ, մատէմ քի սիզի գուրթարմաղա գարար վէրտիմ, իմտի պէնի տինլէյինիզ. պէն եազաճաղըմ բաբօրթօտա տէյէճէյիմ քի, Էսթէր տը Բիյօ նամընտա միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի ագլընա խըֆֆէթ թարի օլուպ, հիչ պիր կէօնա էսէրը շիտտէթ վէ թէճավուզ միւշահատէ իտիլմէյէն պու գատըն, պու կիւնլէրտէ իգամէթ իյլէտիյի խանէտէ իյգայի հարիգ իլէ, ասայիշի ումումիյէյի իխլալ իթմէքտէ պուլունմուշ տըր քի, պու տա միւտհիշ պիր ֆաճիա վուգու պուլաճաղընը իյմա իտիյօր. պիչարէյի պու անէ գաֆտար քէմալի բահմ ու շէֆգաթլէ եանընտան այըրմայան մատամ Ամատիս, սիւրաթը միւմքինէ իլէ պու պիչարէնին պիր թիմարխանէյէ կէօնտէրիլմէսինի թալէպ իտիյօր։

Թէֆէրին պու միւթալաանընա վագըֆ օլտուղու սըրատա մատամ Ամատիս, գալպկեահընտան գօբուպ կէլէն հընչգըրըգլարտան պիր միւտտէթ քէնտինի թօբլայամատը. նէտէն սօնրա իսթիրհամքեարանէ պիր թավր իլէ.

— Միւսի՛ւ, նէ՞ տէյօրսունըզ, պէն... պէն Էսթէրի թիմարխանէյէ կէօնտէրմէյէ բազը օլապիլի՞րմիյիմ, տէտի։

— Նոյնէ իճապ խախյօք մատամ , չիւնքի սիպի գուրթալմաղա սէօզ վերմիշ խոխմ եղվէթի սիպի գուրթարաճաղըմ , ֆագաթ պիր չարթ իլէ .

— Աման սէօյլէյինիզ մի՛ սիս , նա՛սըլ գուրթարաճագսընըզ ։

— Նոթէր ալ Րիյոնըն թէէհհիւլինի սիպտէն պաշխա քիմսէ պիլմէյօր . չիմոի մինթէվէֆա տիւգին նամտար ֆամիլեասը պու իշէ ակեահ օլուրսա , էմին օլդ՛ընըզ քի պիր չօգ գըյլու դալէ մէյտան աչըլաճագ տըր , օ հալտէ սիպտէ պիղդարու իչին իչինտէ պուլտ՛նաճագսընըզ գիմոի նսմէթըին թէէհիւլինի հիչ քիմսէյէ ֆայ իլմէյիզ , անտէն սոնրա քէնտիսինի պիր թիմարխանէյէ նադլ իտէրիզ . իչմէ պու սուրէթլէ սիպի լէէհտիտ խտէն թէհլիքէ տէ պէրթարըաճի օլուր ։

— (Պիր ահը ճանխըլսաչ չէ.քէրե.ք .) Նոթէրճիյիմի եանընտնա պագմագ վէ սուրէթը ատյիմէջտէ նէզարէթի ալթընտա պուլունտուրմադ միւմքին տէյի՛լ մի ։

— Ասլա՛ մատամ ։

— Հէր նէվի թէտաավիրի իհթիյաճնէյէ իթիխապընտա գուսուր իթմէյէճէյիմէ տպըըր /էէէմինալճ վէրէճէք օլուրսամ , եվինէ ւտանըմտա պըրագըլմամազ մը ։

— Պիչարէնին լյդայի հարիգ գատինտէ պուլունտուգ պունը տունուդթատունը՞ղ մը . պու հալտէ քէնտիսինի եվինէ պուրատա նամ՛սըլ ալըդօյմադ արզուսընտա պուլունույօրսունըզ . էն ոչֆագ պիր հարաքէթինտէն պին տիւքի մանալէր չըդարըլապիլիր , պա՛ս իշ ֆիգին իչին էյի տէյիլ՛ս պիլսքիս պէօյիւք պիր ֆէլաքէթի տիր . սիգին իչին ճայի սէլամէթ՝ պէնիմ խայրխահանէ նասիհաթլարըմա թէվֆիգէն հարաքէթի իթմէ.քաէն պաշգա պիր չէյ տէյիլ տիգ մատամ ։

Մատամ Ամատիսին վիճուտի սէրաբա թիթրէտի . թէֆէր պունըն ֆարգընտա իսէ տէ , կէօրմէմէդիքտէն կէլիպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէ.ք .

— Սէօղիւմի տինլէմէյօրսունըզ մատամ . . . ֆագաթ սօն բէշիմանլըգ ֆայիտէ վէրմէզ. պիր քէրրէ պու հատիսէ ալէմին լիսանընա տիւշտիւ մի) արթըգ պիզիմ իչին տէ մէրհամէթ դաբուլարը դաբանըր. իյֆայի վազիֆէյէ միւպաշըրէթ իտէրիզ քի՝ պու նէթիճէ վէ հարաքէթ սիզին իչին բէք ֆէնա տըր. տօղրուսընը իսթէրսէնիզ, օ զէման մաէթթէէսիւֆ իսթէր իսթէմէզ սիզէ գարշը մուամէլաթը շէտիտէ իյֆա իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունաճաղըզ, շիմտի անլատընը՞զ մը, տէտի։

— Միւսիւ, իֆատաթընըզըն քեամիլէն հագզըմտա պիր լութֆը մախսուս օլտուղունը անլայօրում, պու պապտէ նէ գատար թէշէքքիւր իթսէմ եինէ ազ տըր. շու գատար վար քի, պէն բէք պիչարէ պիր դատըն ծլտուղում կիպի, էսթէր տէ թիմարխանէտէ պէտպահտ վէ բէրիշան օլմազ, տէյի՞լ մի։

— Պուրատան տահա էյի պագըլաճաղընա էմին օլապիլիրսինիզ մատամ. օրատա էն մէշհուր տօգթօրլարըն թահտը թէտավիլէրինտէ պուլունաճաղընը էվէլճէ սէօյլէմիշ իտիմ. շիմտի տէյէպիլիրիմ քի, էկէր հէքիմլէրին թէտավիսի վէ օ եօլտա իթիխազ իտէճէքլէրի թէտապիր թագտիրէ մուվաֆըգ տիւշէրսէ, իատէյի սըհհէթ իտէճէյինտէն տէ էմին օլապիլիրսինիզ։

— Ա՛հ, միւմքի՞ւն մի։

— Իւմիւտվար օլունըզ մատամ, օրատա իճրա իտիլէճէք թէտավի, շիւպհէսիզ մէմուլ օլմայան նէթայիճի հասէնէյի թէվլիտ իտէպիլիր. օ զէման սիզ տէ պանա թէշէքքիւր իտէճէքսինիզ տէյի՞լ մի։

— Ա՛հ միւսիւ, անսամիմ իւլ գալպ շիմտիտէն թէշէքքիւր իտէրիմ. պիր շէյ տահա ըճա իտէճէյիմ, միւսաատէ պույուրո՞ւրմըսընըզ։

— Սէօյլէյինիզ մատամ։

— Էսթէրի արա սըրա կէօրէպիլի՞րմիյիմ։

— Շիմտիլիք կէօրէմէզսինիզ. Ֆագաթ իլէրուտէ օտա միւմքին տիր։

Շիմտիլիք նի՞չին կէօրէմէյէճէք իմիշիմ։

— Մատա՛մ, նէ թօհաֆ սէօյլէյօրսունըզ, Էսթէրի նէրէյէ կէօթիւրիւյօրըզ, թիմարխանէյէ տէյի՞լ մի, բէք կիւզէլ, օրատա թէտավիսինէ զայրէթ օլունաճագ տըր. օ հալտէ սիզ եանընա կիրուպ չըգարսանըզ թէտավի սէմէրէսիզ գալըր. պինաէն ալէյհ պու մէսէլէտէ իհթիյաթլը տավրանմագ իյճապ իտէր, տօգթօրլար միւսաատէ իթմէտիքճէ քէնտիսինի կէօրէմէզսինիզ. կէօրիւյօրում քի մէրհամէթինիզ բէք զալիպ տիր, պու պիչարէյի սօն տէրէճէտէ սէվէյօրսունըզ, պունտան տօլայը թէշէքքիւր իտէրիմ. Ֆագաթ պիր շէյ տահա սէօյլէյէճէյիմ կիւճէնմէյինիզ, պու մուհապէթ օ պիչարէ իչին պէլքիտէ թէհլիքէյի մուճիպ օլուր, անըն իչին շիմտիլիք նէրէտէ պուլունտուղունը սիզտէն սագլայաճաղըմ, զիրա սիզ միւթլագա քէնտինի կէօրմէք իսթէյէճէքսինիզ։

— Էսթէրի պէնտէն սօրմազլա՞ր մը։

— Իհթիմալ քի սօրարլար։

— Օ զէման նէ՞ ճէվապ վէրէճէյիմ։

— Ճէվապը գօլայ տըր. բօլիս նէզարէթի քէնտիսինի խասթախանէյէ նագլ իթտի տէրսինիզ։

Բօլիս նէզարէթի սէօզիւնիւ իշիտինճէ, մատամ Ամատիսին վիճուտի պիր տահա իւրբէրտի. թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Էսթէրէ տայըր մալիւմաթ օլսուն ալապիլէճէ՞քմիյիմ, տէտի։

— Հա՛յ հա՛յ։

— Ֆագաթ նա՞սըլ մալիւմաթ ալապիլէճէյիմ։

— Խաթրընըզ իչին անը տա պէն տէրիւհտէ իտէրիմ։

— Ա՛հ, միւսիւ, բէք լութֆքեարսընըզ, թէշէքքիւր իտէրիմ, պիր շէյ տահա րէճա իտէճէյիմ։

— Սէօլլէյինիզ մատամ։

— Էսթէրին թէտավիսինէ տահա զիյատէ իհթիմամ օլունմասընը արզու իտէրիմ, պու պապտէ հիչ պիր ֆէտատաքեարլըգտան չէքինմէյէճէյիմ, պիր գաչ պին ֆըրանգ վէրիրսէմ շիւպհէսիզ քէնտիսինէ տահա էյի պագըլըր, պու խըտմէթիտէ սիզէ հէվալէ իթմէք իսթէրիմ, գապուլ իտէ՞րմիսինիզ...

— Քէմալի մէմնունիյէթլէ։

— Ա՛հ, թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ, շիմտի էմր իտինիզ նէ եաբմագ լազըմ տըր, զիրա պունը պիր տիւրլի զիհնիմտէ թային իտէմէյօրում։

— Գալէմ քեաղըտ ալընըզտա եազտըրաճաղըմ շէյլէրի եազընըզ, մատամ։

Բօլիս միւֆէթթիշինին պու իֆատէսի մատամ Ամատիսի իւրքիւթտիւ Թէֆէր խապիսի պունըն ֆէրգինտէ օլարագ.

— Մատա՛մ, պու կիւն քէտէրինիզ բէք զիյատէ տիր, կէօրիւյօրում քի մէքթուպ պիր շէյ եազմաղա միւգթէտիր պիր հալտէ տէյիլսինիզ, գալէմ քեաղըտ կէթիրինիզտէ պէն եազայըմ, սիզտէ իմզա իտէրսինիզ։

Մատամ Ամատիս, օ անէ գատար Թէֆէր խապիսինին սէօզլէրինտէն տայիմա տիլխուն օլտուղու ճիհէթլէ հիչ պիր սէօզիւնէ, հիչ պիր էմրինէ մուխալիֆէթ իթմէյէ իգթիտարը գալմամըշ օլտուղունտան, չարնաչար ճէվապը մուվաֆագաթ իթա իտէրէք, գալէմ վէ քեաղըտ կէթիրիպ էօնիւնէ գօյտու. մէլուն հէրիֆ պիր քէրրէ գալէմ վէ քեաղըտա կէօզ կէզտիրտիքտէն վէ մուզաֆֆէրանէ թէպէսսիւմլէր իթտիքտէն սօնրա, սուրէթի զիյրտէ միւնտէրիճ մէքթուպը եազմաղա պաշլատը։

« Ասայիշ ըէյիսի ճէնապլէրինէ.

« Ըէյիս էֆէնտի.

« Պիր չօգ սէնէտէն պէրի հալի էսէֆիշթիմալինէ մէր-

համբերէն խանգէմ գասպուլ իլէտկիմ պիր գասըն, պիր պիչարէ վար տըր քի, չու արալըգ միւֆթէգլա օլտուղու ճիննէթ քեսալը չիտաւէթ իլմէքտէ նոր։

« Տիւչար օլտուղու ճիննէթ պու անէ գատար բէք դիյատէ սիքինէթլէ վագըթ կէչիրմէյինէ միւսահիտ իսկ ան չ պիր միւտաւէթաէն պէրի եինէ իլթիատատ իմարէլէրի կէօրինմէյէ պաշլատը, համատա խանգէվիզտէ սաքին օլանլարըն էմնիյէթլէրինի խաթիհսալ իլէմէք պիր աերբճէյէ գատար միւշկիւլէշի։

« Պու պիչարէնին հալինի նազարը մէրհամէթ վէ ինսաֆընըզա արդ իլէ հիւքմի թէտաւիսի իչին պիր թիմարխանէյէ, մարիֆէթ վէ վէսաթաթը ալիյէլէրի իլէ նագլ իսթիրհամ իտէր վէ իհթիրամաթը փայդամընի գասպուլինի բէճա իլէրիմ էֆէնտիմ, »

Թէֆէր, պու սաիդըլըրը եաղտըգտան սօնրա, եիքսէք սէֆ իլէ մէքթուպը դըրտաթ իտուպ։

— Մաաամ, կէօրիյօրսունըզ ա՞ր հէր չէյ եօլտաշտա հիչ պիր չէյ նօգսան տէյիլ տիր, Վալընըզ իմզանըզ էքսիք տիր, տէյէրէք, մէքթուպը մաաամ Ա՞մատիսէ ուղրաթտը։ պիչարէ գատըն մէքթուպա կէօզ կէզտիրուպ վէյունաննէ պիր թավր իլէ։

— Ա՛հ, նէ՞ պէօյիւք ֆէլաքէթ, պու անէ գատար քէնտիսինի ճիտտի վէ սամիմի պիր մուհապէթլէ սէվկիյիմ մահլուգատան այրըլմաղը քէնտիմ թալէպ իտիյօրըմ էօյլէ՞ մի, սէտի։

— Նէ՞ չարէ, սէլամէթ վէ մէնաֆիինինի թէէմին իչին պէօյլէ իյճապ իտիյօր, նէ՞ եարալըմ մաաամ, պաշդա եօլտա հարաքէթ իտէրսէ՛ք ալէմին վէ խաւսուսի իլէ զապըթանընն նազարը տըդգաթընը իւզէրինիզէ ճելդ իտէրիզ սէ, պիր չօգ դըշ ու գալէ սէպէպիյէթ վէրիլմիչ օլտը։

Պու միւզաքէրէ վէ դարար գաթի իտի։ պիչարէ մաաամ Ա՞մատիս քէնտինէ ուղատըլան մէքթուպը պիղզարուբ

իմզալատը, էլլերի ֆէնա հալտէ թիթրէյօր իտի. Թէֆէր, մատամ Ամատիսին իմզալատըղը մէքթուպը ալըպ ալթընա միւթալաաթը մախսուսէսինի իլավէ իթտիքտէն սօնրա գաթ-լայարագ ճէպինէ վազ իթտի վէ միւթէագըպէն.

— Մատա՛մ, արամըզտա ճէրիյան իտէն պու մուհա-վէրէ շու անտէ ունուտուլմալը աըր. պիր քիմսէ պունտան խապէրտար օլուրսա, հագգընըզտաքի թասավվուրաթըմ թէհավիւլ իտէր, մէվգընըզ ֆէնալաշըր. պիզ, եանի բօլիս մէմուրլարը մէրհամէթլի օլուրուզ. ֆագաթ էսրար իֆշա ի-տիլմէմէք շարթը իլէ. աքսի հալտէ պիզտէն շէտիտ ատէմ-լէր օլմազ, տէտի։

— Ահ միւսի՛ւ, իլէլ էպէտ աղզըմը գաբայաճաղըմ։

— Օ հալտէ պէն տէ իսթիրահէթինիզի թէէմին իտէ-րիմ։

Մատամ Ամատիս, սօն տէրէճէ միւքէտտէր վէ միւթէէ-սիր օլմուշ իտի. ֆագաթ բօլիս միւֆէթթիշինին իթա իյ-լէտիյի թէէմինաթը խալիսանէտէն պիր տէրէճէյէ գատար իւմիտի իսթիրահէթ հըստ իյլէտիյինտէն, պու սուրէթլէ պիր ազ թատիլի քէտէր իտէրէք, Թէֆէրէ.

— Հէքիմ պուրայա կէլէճէ՞ք մի տիր, տէյու սօրտու։

— Շիւպհէսիզ մատամ։

— Պու կի՞ւն մի։

— Իհթիմալ ք՝ի եարըն կէլիր, սիզ էսէֆ իթմէյինիզ պիր չէյ թահգըգ վէ թէճէսսիւս իթմէյէճէքլէր տիր. պէնտէ սիզէ ղայէթ եագըն օլաճաղըմ ասլա թէլաշ իթմէ-յինիզ։

Թէֆէր տահա զիյատէ սէօզի ուզաթմատը, հէման մա-տամ Ամատիսի թազիմ վէ իհթիրամ իլէ սէլամլայըպ վէտա իտէրէք տըշարը չըգտը։

Պուրայա գատար պէյան իյլէտիյիմիզ վուգուաթտէն, բօլիս միւֆէթթիշինին մէհարէթը իպլիսբէսէնտանէսինի, գարիյնի քիրամ էլպէթտէ թագտիր պույուրմուշլար տըր։

Բօ-Տըֆէր ճաատէսինտէ քի խանէտէ Թէրթիպ իտիլէն քըլանըն, պու սուրէթլէ մուգաատէմէկինին պիրինճի չըգը մէվգըյը իճրայէ գօնուլմուշ վէ իւմիւտին ֆէվգընատա Թէէմինը մուվաֆֆագըյաթ իյլէմիշ իտի։

Ի քինճի չըգգը, էօյլէ մատամ Ա.մատիսլէր իլէ պիրթէճէք չէյլէրտէն օլմատըղը իչին, պուրատա Թէֆֆէրին տահա պէյատէ իհթիյաճը տավրանմասը լազըմ կէլիյօր իտի։

17

Թէֆֆէր, Բօայալ մէյտանընտան ուզագլաչընճա տօղրուճա բօլիս նէզարէթինէ կիտուպ ասայիշ րէյիսի իլէ միւլագաթ Թալէպինտէ պուլունտու, վէ րէյիսը մուհաիլէյհ Թարաֆընտան իտիլէն միւսաատէ իւզէրինէ հէման հուզուրընա գապուլ օլունտու. րէյիս՝ Թէֆֆէրի կէօրտիւյինտէ.

— Նէ՞ վար նէ՞ եօգ Թէֆֆէր, տէտի։

— Էհէմմիյէթլի պիր մատտէ էֆէնտիմ...

— Մէօյլէյինիզ։

— Պունտան իքի սաաթ մուգաատէմ Բօայալ մէյտանընտա տօլաշմագտա իքէն, աղաճլարըն արասընտան գօրգունճ պիր սէս իչինտիմ. Թապկի օ Թարաֆա գօչտում, ֆէրէատ իտէն պիր մէճունէ իտի քի, հալ ու Թավրը կէչիպ տէօնէնէլէրի տիւչարը խէվֆ ու տէհշէթ իտիյօր իտի։

— Թապկի պու մէճունէյի տէրհալ գարագօլա կէօԹիւրտիւնիզ տէյի՞լ մի։

— Խայըր էֆէնտիմ, Թավր ու գըյաֆէթինտէն քիպար պիր ֆամիլէյա մէնսուպ օլտուղու անլաչըլան պու մէճունէնէնին եանընտա, եաչըճա պիր քիպար գաատըն իլէ պիր տէ օտա խըտմէթճիսի վար իտի, էօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունմաղա ճէսարէթ իտէմէտիմ. եալընըզ անլէրէ մուամէ-

նէթ իտէրէք եաշլըճա գատընըն Բօնայալ մէյտանընտա ի-գամէթ իյլէտիյի 24 նօմէրօլու խանէյէ կէօթիւրտիւք. սիզ օ խանէյի պիլիրսինիզ. հանի Բընէ Մուլէն նամընտա պիրի-սինին աբարթըմանընտա թահարրիյաթ իճրա իտիլմիշ իտի. իշթէ պունլարտա օ խանէտէ իգամէթ իտիյօրլար. իճրա իյլէտիյիմ թահգըգաթտան մէճնունէնին ճիննէթի պու ա-րալըգ քէսպը շիտտէթ իյլէմիշ, հաթտա կէչէնլէրտէ իգա-մէթ իյլէտիյի խանէտէ իյգայի հարիգ գաստինտէ պու-լունմուշ.

— Ագրապա վէ թէալիւգաթը պու զէվալլըյը թէտա-վի ի՞թմէյօրլար մը.

— Հիչ քիմսէսի եօգ տըր էֆէնտիմ.

— Բէֆագաթընտա օլանլարտան հալինի թահգըգ իթմէլի իտինիզ.

— Պէնտէնիզտէ էօյլէ եաբտըմ. հաթտա զաթը ալի-լէրինէ խըթապէն եազըլմըշ պիր տէ մէքթուպըմ վար տըր քի շիմտի թագտիմ իտէճէյիմ. զանն իտէրսէմ մէճնունէ պիր թիմարխանէյէ կէօնտէրիլիրսէ հէբսի մէմնուն օլաճագ-լար տըր.

Պու մուգատտէմէտէն սօնրա Թէֆէր, եազմըշ վէ թիթ-րէք էլի իլէ մատամ Ամատիսէ իմզալաթմըշ օլտուղու մէք-թուպը ասայիշ բէյիսինէ թագտիմ իթտիյինտէ, բէյիս.

— Էօյլէ իսէ՝ վագըթ ղայպ իթմէյէլիմ, պու մէճնու-նէյի տէր հալ պիր խասթախանէյէ կէօնտէրէլիմ, օլմա՞ղ մը, տէտի.

—Էվվէթ էֆէնտիմ, իսապէթ պույուրուրսունըզ.

— Զավալլը կէնճ գատընա աճըտըմ. եարըն բէֆագա-թըմա պիր գաչ թապիպ ալարագ, պէն պիզզաթ օ մատամ Ամատիս տէտիյինիզ գատընըն խանէսինէ կիտէճէյիմ, սիզ-տէ կէլմէյէ ղայրէթ իտէրսինիզ տէյի՞լ մի.

— Պաչ իւսթիւնէ էֆէնտիմ.

Էրթէսի կիւնիւ ալաֆրանկա սաաթ իքի բատտէլէրին-

տէ, ասայիշ ըէյիսի ըէֆագաթընտա էքի մահիր տօգթօր օլտուղու հալտէ, Բօայալ մէյտանընտա վագը 24 նօմէրօլու խանէնին գաբուսը էօնիւնտէ թէվագուֆ իթտիլէր. մասլահաթըն պու հօլա տէօքիւլմէսինէ ֆէվգէլատէ ճանը սըդըմըշ օլան Թէֆֆէր, պունլարտան բէք չօդ էրքէն կէլմիշ օլտուղու ճիհէթլէ ամիրինի իսթիգպալէ միւսարաաթ կէօսթէրիպ.

— Մատամ Ամատիս, պու նակէհանի զիյարէթէ միւնթազըր տէյիլտիր, պիրտէն պիրէ զաթը ալիւէրինի կէօրէճէք օլուրսա, զաթէն եէթմիշ եաշընտա պուլունտուղունտան, գօրգարըմ քի քէնտիսինէ նուզուլ իսապէթ իտեր տէ տիկէր պիր գաղայէ սէպէպսիյէթ վէրմիշ օլուրուզ, պինաէն աէյհ միւսաատէ պույուրուրսանըզ Թէքէլիֆինիզի կիտուպ քէնտիսինէ իսապէր վէրէյիմ, տէտի.

— Էօյլէ իսէ հայտէ, սիզ կիտին իսապէր վէրին պիզտէ պէշ տագըգա սօնրա կէլիրիզ.

Թէֆֆէր, պու միւսաատէյէ մաղհար օլունճա հէման մէրտիվէնլէրտէն սըչրայըպ իսէթ գաթիա չըգտը, մատամ Ամատիս քէնտիսինի խէլէճանլը պիր սուրէթտէ գապուլ իտէրէք.

— Պու կի՞ն մի կէլէճէքլէր, տէտի.

— Էվվէ՛թ, հաթտա կէլտիլէր պիլէ, ֆագաթ սիզ պիր չէյտէն գօրգմայընըզ, պէն սիզին մէնաֆիինիզի տիւշիւնտիւմ, թահգըգաթ իճրա իտիլմէյէճէք տիր, եալընըզ պէօյիւք պիր զաթ ըէֆագաթընտա հէքիմլէր պուլունտուղու հալտէ չիմտի կէլէճէքլէր տիր, պունլար իսթիւնքէօյի պաղը իսթիճվապաթ վէյէ իքթիֆա էյլէյէճէքլէր տիր.

— Աման եա՛ Բապայի, գօրգույօրում, միւսիւ.

— Թէքքար իտէրիմ քի գօրգաճագ պիր չէյ եօգ տըր, սիզէ պիր գաչ չէյ սօրաճագլար տըր. ֆագաթ սէրպէսթ ճէվապ վէրինիզ.

Պու էսնատէ գաբուս չալընմաղա պաշլայընճա, Թէֆֆէր, իլավէյի մէգալ պիրլէ.

— Մատա՛մ, ճէսարէթ, իշթէ կէլտիլէր, տէտի։

Գաբու աչըլտը, ասայիշ ըէյիսի վէ ըէֆագաթընտա պուլունան տօգթօրլար պէօյիւք սալօնա իտխալ իտիլտիլէր. գալպինին չարբընթըսընտան նութգա մէճալի գալմայաճագ մէրթէպէտէ միւքէտտէր պուլունան մատամ Ամատիս, Թէֆէրին տէլալէթի իլէ օտայա կիրտի։

Մէզպուրէնին օտայա կիրտիյի զէման ասայիշ ըէյիսի վէ հէքիմլէր այաղա գալգտըլար, քէնտիսինի իհթիրամաթը ֆայըգա իլէ գապուլ իյլէտիլէր. էն էվվէլ ասայիշ ըէյիսի քէլամէ աղազ իլէ.

— Մատա՛մ, մէքթուպընըզը ալտըմ, տէրհալ ըէճանըզը գապուլ իլէ վազիֆէմի իյֆա իթմէք իւզրէ կէլտիմ, տէտի։

— Ա՛հ, միւսիւ, նէ՞ պէօյիւք ֆէլաքէթ, պու անէ գատար էվլատըմ կիպի սէվտիյիմ պիր մախլիւգտէն այրըլաճաղըմ։

— Մատա՛մ, ուլուվվը ճէնապընըզը անլայօր վէ թագտիր իտիյօրում. ֆագաթ նէ՞ չարէ, պէօյլէ օլմագ լազըմ կէլիյօր . . . խասթամըզըն իսմի Էսթէր տը Բիյօ տըր, տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ էֆէնտիմ։

— Լութֆէն էմր վէրինիզ տէ քէնտիսինի պուրայա կէթիրսինլէր։

— Օտասընտա տըր, օրայա կիթմէք միւնասիպ տիր զանն իտէրիմ։

— Հագգընըզ վար մատամ, լութֆէն պիզի եանընա կէօթիւրի՞ւրմիսինիզ։

Մատամ Ամատիս, սարխօշ կիպի իքի եանընա սալլանարագ եիւրիւյիւպ օտա գաբուսընը աչտը, էօնտէ քէնտիսի օլտուղու հալտէ տէօրթ զաթ պիրտէն Էսթէրին օտասընա կիրտիլէր։

Էսթէր տը Բիյօ, ուզուն գումրալ սաչլարընը բէրիշան

պէր սուրբէթտէ ումուզլարը իւզերինէ տէօքէրէք սիյահ պէր էվլադ կիյմիշ իտի . մէզարլուբ էլինտէ նըսֆը եանմըշ պէր քեաղըտ թուրթուլյօր իտի ։

Գարու աչըլըպ տա իչէրիյէ տէօրթ պէշ քիշինին կիրտիյինի կէօրիւնճէ , մատամ Ա.մատիսիտէ թանըմայարագ վէ ազիմ պէր տէ հշէթ հըսս իտէրէք , բէնչէրելերտէն պէրինին բէրտէսի արգասընա կիպլէնմէյէ չինթապ իթտի։

Պու սըրատա տօգթօրլարտան պիրի մատամ Ա.մատիսին գուլաղընա թէգարրուպ իտէրէք .

— Մատա՛մ, լութֆէն սիզ քէնտիսինէ պէր չէյ սէօյլէյինտէ պիլտէն գօրգմասըն , զիրա սիզին սէտանըզա աըշըզ տըր , տէմէսի իլէ , մատամ Ա.մատիս , մէճնունէյէ .

— Սէվկիլի չօճուղում, պիզի զիյարէթէ կէլմիշ օլան պու տօսթլարը գապուլ իթմէ՛զմիսինիզ , տէտի ։

Էսթէր ճէվապ վէրմէյէպ բէրտէլելի էնտիրտի վէ կէօզլերինի կէլէն զիյարէթճիլէրէ տիքտի . Թէֆէր իսէ , պիչարէնին հիչ պէր հալինի նազարը արգադաթտէն տուր տուրթմայօր իտի . օրայա կիթտիյի զէմանի նազարը տըգադաթընա չարըան չէյ , օ նըսֆը եանմըշ օլան մահուա քեաղըտ բարչասը օլտու ։

Էսթէր սիւքիւթ իտիյօր , ֆագաթ հէնուզ թիթրէմէ՛քտէ օլան էլլէրի , պու մէնզարէտէն բէ՛ք զիյատէ տէհչէթեապ օլտուղունա տէլալէթ իտիյօր իտի ։ Մատամ Ա.մատիս եանընա թէգարրուպ իտէրէք վէ ուսուլէթլէ գօլունտան թուրթարագ .

— Կէլինիզ սէվկիլի չօճուգ , տէյէրէք պիչարէյի իլէրիյէ սէվգ էյլէտի ։

Էսթէր մուգավէմէթ իթմէյուպ պիր ազ իլէրլէտի , ֆագաթ Թէֆէրի կէօրիւնճէ պիր ֆէրեատ գօթարտը , գարըշըգ վէ անլաշըլմազ պիր չօգ չէյլէր մըրըլտանտը . պու սըրատա Պըրունվայէ լաֆզընը տա պիտտէֆաթ թէ՛քրար իթտի , Հէ՛քիմլերտէն պիրի եանընա թէգարրուպ իտուպ

չիտտէթլի պիր սուրէթտէ գօլունտան եագալայարագ .

— Սո՛ւս , էմր իտիյօրում, սո՛ւս , տէյու հայգըրտը ։

Զէվալլը Էսթէր , տիւչար օլտուղու պէլիյէնին էհէմմիյէթինի թագտիր իտէճէք ագլ ու չուուրտէն մահրում պուլունույօր իտի . ֆագաթ եինէ սիւքիւթ իթտի , էլլէրի կէվշէտի վէ թութմագտա օլտուղու մէքթուպ եէրէ տիւշտի ։ Պու մէնզարէյի սէյր իթմէք իւզրէ օրայա կէլմիշ օլան Թէֆէր խապիսի պունտան ֆէվգէլատէ մահզուզ օլտու . տօգթօր , մատամ Ամատիսէ թէվճիհի խըթապ իլէ ։

— Մատա՛մ, պու պիչարէ նէ՞ զէմանտան պէրի ճիննէթէ տիւչար օլմուշ տըր , տէյու սօրտու ։

— Էֆէնտիմ բէք չօգ զէման օլույօր ... հաթտա եիրմի սէնէյի թէճավուզ իտիյօր ։

— Թէտավիսինէ իգտամ իտի՞լմէտի մի ։

Թէֆէր , սուալլէրին չօղալտըղընը վէ մատամ Ամատիսին ճէվապ պուլմագ իչին միւշկիւլաթէ տիւչար օլաճաղընը թագտիր իտէրէք .

— Մատամ Ամատիս պու պիչարէ իչին հէր ֆէտաքեարլըղը իխթիյար իթմիշ իսէ տէ հիչ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմամըշ տըր . Բարիզտէ նէ գատար մէշհուր տօգթօր վար իսէ հէբսի իճթիմա վէ գօնսօլթօյա տավէթ օլունմուշ եինէ պիր նէթիճէյի հասէնէ հուսուլէ կէլմէմիշ տիր ... տէմէսի իւզէրինէ , մատամ Ամատիս տէ սէօզ սէօյլէմէյէ տավրանտը իսէ տէ , Թէֆէր , մէզպուրէնին սէօզիւնի քէսիպ .

— Խուսուսի իլէ կէչէնլէրտէ իյգա իթմէք իսթէտիյի հարիգ , պէօյլէ պիր իհթիյաթէ քէնտիսինի մէճպուր իյլէմիշ տիր , տէտի ։

Տօգթօր . - Մատա՛մ , խասթանըն հալինտէ վահշէթ էսէրի կէօրիւլիյօ՞ր մը իտի ։

— Օ գատար սաքին , օ գատար հալիմ իտի քի , քէնտիսինի պիր գուզու զանն իտէր իտինիզ ։

— Լաքին պու կիւն կէօրտիւյիմիզ հալ պիր ազ թէհ-

լիքելի օլտուղունը իյմա իտիյօր. (Թէֆէրի կէօսթէրէրէք.) հաթթա շիմտի էլինի զապթ իթմէմիշ օլսա իտիմ, միւսիւ Թէֆէրին հալի բէք ֆէնա օլաճագ իտի. պու պիչարէնին ագրապասը եօ՞գ մը.

— Խայըր էֆէնտիմ, բէտէրի միւթէվէֆա միրալայ տը Բիյօնըն ֆիւճճէթէն վէֆաթ իյլէտիյի կիւն, պու պիչարէ տէ ագլընը զայպ իթմիշ իտի. պունլար պէնիմ իգամէթ իյլէտիյիմ խանէտէ իգամէթ իտիյօրլար իտի. տիւնեատա եալընրզ, համիսիզ գալտըղընը կէօրէրէք հալինէ ֆէվգէլատէ աճըտրմ. իշթէ կէօրիւյօրսունուզ եա՛, պու մէրհամէթ ու շէվգաթ սայրգասը իլէ եիրմի սէնէտէն պէրի քէնտիսինէ պագմագտայըմ, այէլխուսուս եանըմտա պուլունտուգճա կիւնտէն կիւնէ մէրհամէթ վէ մուհապէթիմ արթմըշ տոր շիմտի իսէ ճիյէրբարէմ՝ էվլատըմ իմիշ կիպի սէվէյօրում.

Ասայիշ ըէյիսի. — Մատա՛մ, հարաքէթը ինսանիյէթքեարանէնիզի ճիւմլէտէն զիյատէ պիզ թագտիր ու թահսին իտէրիզ, ուլուվվը ճէնապընըզը պիր գաթ տահա ալա իթտինիզ, թէշէքքիւր իտէրիզ. ինսանիյէթ պէօյլէ պիչարէլէրին հիմայէսինի իսթիլզամ իտէր, սիզտէ օ շէրէֆլի խըտմէթի պու կիւնէ գատար իյֆա իթտինիզ. գավիյէն իւմիւտվարըզ քի, պիչարէնին հալինտէ շիտտէթ իմարէլէրի կէօրմէմիշ օլսա իտինիզ, էօմրիւնիւզիւն պագըյէսինի եինէ պու զէվալլըյա պագմագլա կէչիրէճէք իտինիզ. պէօյլէ ինսանիյէթքեարանէ հարաքէթ իտէն պիր զաթըն րէճասընը պիր ան էվվէլ գապուլ իթմէյէ պօրճլույըզ՝ պիզտէ սիզի տէրհալ խէլաս իտէճէյիզ, հիչ էսէֆ իթմէյինիզ.

— Ա՛հ, զավալլը չօճուգ, զավալլը չօճուգ, սէնտէն այրըլաճաղըմ հա՛:

— Էօյլէ օլմագ իյճապ իտիյօր, ֆագաթ իւմիւտվար օլունուզ, ինշալլահ եագընտա քէմալի աֆիյէթլէ կէլիր սիզի կէօրիւր.

Թէֆէր, մանիտար պիր սուրէթտէ թէպէսսիւմ իթմէյէ պաշլատը. ասայիշ ըէյիսիտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Մատա՛մ, խասթանըն շախսիյէթինի իսպաթ իտէճէք էվրագընըզ վա՞ր մը, տէտի.

— Պիր գաչ թանէ վար տըր էֆէնտիմ։

— Պագալըմ նա՞սըլ շէյլէր տիր։

— Վէլատէթնամէսի, բէտէրինին վէֆաթը վէ . . .

Մատամ Ամատիս շաշըրտըղընտան, պիրտէ խաֆի թէէհհիւլ մուդավէլէնամէսի վար տէյէճէք իտի. ֆագաթ թէֆէրին իթտիյի իշարէթ իւզէրինէ իխթիյարը սիւքիւթ իտինճէ, ասայիշ ըէյիսի.

— Էյ տահա՞, տէյու սօրտու։

— Միւսի՛ւ, իշթէ պու գատար . . .

— Լութֆէն պու քեաղըտլարը պանա վէրինիզ։

Մատամ Ամատիս, թալէպ օլունան էվրագը կէթիրմէք իչին տըշարը չըգընճա, հէքիմլէրտէն պիրիսի քէլամէ աղազ իլէ.

— Պիր տագըգա պիլէ վէֆթ իտիլէճէք զէման տէյիլ տիր, շիմտի մազպաթամըզը թանզիմ իտէճէյիզ, մէճնունէնին հէման խասթախանէյէ նագլի զարուրի տիր։

Ասայիշ ըէյիսի. - Էֆէնտիլէ՛ր, վիճտանընըզ նէ եօլտա էմր վէրիյօրսա օ էմրէ թէվֆիգէն հարաքէթ իտէպիլիրսինիզ, թանզիմ իտէճէյինիզ բաբօրը էլիմէ ալըր ալմազ պու գատընը տայիրէյէ կէճնտէրիրիմ, մուամէլաթը լազըմէ տէ տէրհալ իյֆա վէ իճրա օլունուր։

Հէքիմ ճէպինտէն պէօյիւճէք պիր չըզտան չըգարըպ, իչինտէ պուլունան տամկալը քեաղըտլարտան պիրինի ալտը. քէզալիք ճէպինտէն պիր հօգգա չըգարտըգտան սօնրա արգատաշը իլէ պէրապէր պիր մասանընն էօնիւնէ կիտուպ օթուրարագ եազմաղա պաշլատը։

Պու էսնատէ մատամ Ամատիս, թալէպ իտիլէն էվրագը համիլ օլտուղու հալտէ ավտէթ իթտի. Էսթէր տը Բի-

յօնըն, տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ իզտիվաճ-լարընա տայըր օլան մուդավէլէնաամէտէ տախիլ իտի։

18

Ա.սայիշ ըէյիսի սիւրաթլա կէօզ կէզտիրտիքտէն սօն-րա, էվրագը, մազպաթասընը թանզիմ վէ թահրիր իլէ մէշ-ղուլ օլան տօգրիօր էֆէնտինին նաղարը տըդգաթընա արզ իթտի։

Հէքիմլէր իլէ ասայիշ ըէյիսի գալէմէ ալընան մազ-պաթայը թէտգըգ իլէ մէշղուլ օլույօր իտի. ասըլ եազ-մագտա օլան թապիպ հէր ճիւմլէյի իքմալ իթտիքճէ եիւք-սէք սէտա իլէ օգույօր վէ մատամ Ա.մատիս տէ հիւզն ու ըզմբըրապէ տէլալէթ իտէճէք սուրէթտէ տինլէյօր իտի։ Թէֆէր պու էանատէ ղայէթ սաքիթ պիր հալտէ պուլունան մէճնունէհին նէզտինէ թէգարրուպ իթմիշ իտի։

Պիր գաչ տագըգա էվվէլ էսթէրին էլինտէն տիւշմիւշ օլան քեաղըտը ալմագ իւզրէ Թէֆէր պիր արալըգ էյիլտի. պիչարէ գատըն պու հարաքէթի կէօրիւնճէ, իքինճի տէֆա օլարագ բօլիս միւֆէթթիշինին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէք վէ պօղուգ պիր սէսլէ «խըրսըզ, խըրսըզ» տէյու ֆէրեատէ պաշլամագ իսթիտատընտա կէօրիւլէյօր իտի։

Խէվֆ ու տէհշէթ սայիգասը իլէ Թէֆէրին եիւզի սաբ սարը քեսիլտի, եումրուգլարընը իրայէ իլէ քէնտիսինի թէհ-տիտ իտէն մէճնունէտէն պիր իքի ատըմ ուզագլաշտը։

Նիհայէթ մաղպաթա եազըլտը պիթտի, հէքիմլէր իլէ ասայիշ ըէյիսի թարաֆընտան իմզա իտիլտի, միւթէագը-պէն ասայիշ ըէյիսի մատամ Ա.մատիսէ խըթապէն.

— Մատա՛մ, գրատթ օլունան բարօրը իչիտիպ անլա-տընը՞զ մը, տէտի։

— Էվվէթ միւսիւ, իշիթտիմ . . .

— Միւնտէրիճաթընն սըրֆ հագըգաթ օլտուղունա շիւպհէ եօգ աըր եա։

— Զարէ նէ՞, զարուրի պէօյլէ օլմագ լազըմ կէլիյօր։

— Մատա՛մ, պիզիմլէ պէրապէր սիզտէ իմզանըզը վազ իտինիզ։

Մատամ Ամատիս, գալէմի ալըպ մազպաթանըն ալթընա բէք կիւճ օդունապիլէճէք պիր սուրէթտէ իմզասընը եազտըգտան սօնրա հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը. ասայիշ ըէյիսի պէրմիւթատ մէգամը թէսլիյէթտէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէտիքտէն սօնրա.

— Մատա՛մ, արթըգ շիմտիլիք պուրաճա պիր իշիմիզ գալմատը, սիզէ վէտա իտուպ կիթմէքլիյիմիզ իգթիզա իտիյօր, տէմէսի իւզէրինէ, մատամ Ամատիս ազ պիր հէյէճան իլէ քէքէլէյէրէք.

— Էսթէրիտէ պէրապէ՞ր մի կէօթիւրէճէքսինիզ, տէյու սօրտու։

— Մալիւմինիզ տիր եա՛, պուրատա պաշլըճա օնուն իչին պուլունույօրըզ . . .

— Նէ՞րէյէ կէօթիւրէճէքսինիզ։

— Հէնուզ պուրասը պէնճէ մէճհուլ տըր, պու ճիհէթի հիւքիւմէթ թային իտէպիլիր. զաթէն պու սիզճէ հայիզի էհէմմիյէթ պիր շէյ տէյիլ տիր . . . պունտան պաշգա պիչարէ գատընը մէնաֆիինի վէ էյլիյինի արզու իթտիյինիզ իչին նէրէտէ պուլունտուղունը պիլսէնիզ պիլէ, պիր իքի հաֆթա վէ պէլքիտէ պիր այ քէնտիսինի կէօրէմէյէճէքսինիզ . . . իշէ գարար վէրիլտիյի զէման պէն զաթը ալիլէրինէ մալիւմաթ արզ իտէրիմ։

Թէֆէր. - Միւսի՛ւ, մինասիպ կէօրիւրսէնիզ զաթը ալիլէրի իլէ մատամ պէյնինտէ պու եօլտա թէաթի իտիլէճէք մալիւմաթէ պէնտէնիզ թէվասութ իտէրիմ։

— Բէք էյի օլուր, կիւզէլ կիւզէլ հէվատիսլէրէ վա-

սէթայի թէպլիղ օլաճաղընըզը իւմիւտ իտէրիմ. Էյ, արթըգ կիտէլիմ էֆէնտիլէր։

Մատամ Ամատիս, կէօզ եաշլարընա միւսթաղրագ օլտուղու Հալտէ Էսթէրի գուճագլատը, սարարմըշ օլան եանագլարընտան էօբտի. մէճնունէ հիչ պիր շէյին ֆէրգինտէ օլամայըպ, նազարը պիգայիտի իլէ էթրաֆընա պագըյօր վէ հագգընտա կէօսթէրիլէն ասարը մուհապէթէտէ մուգապէլէ իտէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի։

Մատամ Ամատիս պու մուֆարէգաթէ թէհամիւլ իտէմէտի, հէման պիր սանտալեէ իւզէրինէ եըգըլը վէրտի. պիչարէ կէնճին ալըպ կէօթիւրիւլտիւյինի կէօրմէմէք իչին եիւզիւնի էլլէրի իլէ սէթր իթտի։

Թէֆէր խապիսիտէ հագըգաթէն միւթէէսիր իտի. զահիրէն ըէնկ վէրմէյուպ հիլմու սիւքիւնէթլէ մէճնունէյէ թէգարրուպ իտէրէք գօլունտան թութտը։

Էսթէր թէբէտէն թըրնաղա գատար թիթրէտի, եիւզիւնտէ բէք չօգ թէղայիւրաթ հասըլ օլտու. խապիսը մէրգում, մարազը ճիննէթէ միւպթէլա օլանլարըն թէտավիսի իլէ մէշղուլ օլան տօգթօրը թագլիտ իտէրէք, մէճնունէնին եիւզիւնէ ղարիպ վէ հաքիմանէ պիր նազարլա պագտը վէ տօգթօրըն սէօզլէրինի թէքրար իթտի։

Էսթէր, եէնիտէն թիթրէյէրէք պաշընը էօնիւնէ էյտի վէ հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ գալտը. Թէֆէր պունը կէօրիւնճէ.

— Պու խըտմէթի պէն տէրիւհտէ իտէրիմ, մէճնունէյի ներէյէ կիտէճէքսէ թէսլիմ իտէրիմ, պանա իթաաթ իտէճէյի անլաշըլըյօր, տէտի։

Ֆիլ հագըգա Էսթէր, ասլա մուխալիֆ պիր հարաքէթտէ պուլունմայարագ Թէֆէրի թէագըպ իթտի։

Ասայիշ ըէյիսի իլէ իքի նէֆէր թապիպ, մատամ Ամատիսի մէյուս վէ միւքէտտէր պիր հալտէ պըրագըպ աբարթըմանտան չըգտըլար. աշաղըտա իքի արապա պէքլէ-

յօր իտի. պունլարտան պիրիսի Թէֆէրի, մէճնունէյի վէ ասայիշ ըէյիսինի համիլ օլարագ տայիրէյէ միւթէվէճճիհէն հարաքէթ իթտի. մասլահաթ էսասէն մուհիմմ օլտուղունտան, հէման մուամէլաթը ըէսմիյէնին իյֆասընա թէչէպպիւս օլունտու. բէք ազ պիր զէման զարֆընտա Թէֆէր լազըմ կէլէն էմրի իսթիհսալ իտէրէք, Էսթէրի՝ Շարանթօն թիմարխանէսինէ կէօթիւրմէք իւզրէ մայէթինէ տէ իքի բօլիս նէֆէրի ալտը։

Հալա սաքիթ վէ սէսսիզ սէտասըզ պիր հալտէ պուլունան մէճնունէ արապանըն ջաղ թարաֆընա իրքեապ իտիլտի, թէֆէր եանընա օթուրտու. մայէթինէ ալտըղը իքի նէֆէր տէ գարշըլարընա օթուրտուլար. արապա Շարանթօնա տօղրու հարաքէթ իթտի։ Եարըմ սաաթ եօլ ալտըգտան սօնրա։ պիրտէն պիրէ Թէֆէրին խաթրընա պիր շէյ կէլտի. հէման չըզտանընը չէքիպ իչինտէն պիր քեաղըտ չըգարտը, պու ալտըղը էմիրնամէ իտի, տըգգաթլա կէօզտէն կէչիրտի. պու քեաղըտըն խանէյի մախսուսը, ըուհը մէսապէսինտէ օլան մահալի, եալընըզ շու քէլիմէլէրի հավի իտի.

«Մէնաֆի վէ ասայիշի ումումիյէնին մուհաֆազասը մագսատընա այըտ տըր։»

Թէֆէր, մէմնունիյէթի իյմա իտէր պիր սուրէթտէ պաշընը սալլայարագ էմիրնամէյի եինէ ճէպինէ եէրլէշտիրտի. արապա նիհայէթ Շարանթօն թիմարխանէսինէ եագլաշտը։ Պու էսնատէ բօլիս միւֆէթթիշի արապանըն էօն թարաֆընտաքի ճամլարընը վուրարագ արապայը թէվգըֆ իթմէսինի արապաճըյա պու էմրէ իմթիսալէն էմր իթտի, արապա աէրհալ տուրտու. Թէֆէր աշաղը էնիպ մայէթինտէքի նէֆէրլէրէ.

— Մէճնունէնին մուհաֆազասընա տըգգաթ իտինիզ, պէն օն տագըգայա գատար կէլիրիմ, տէյէրէք, սիւրաթլը ատըմլար իլէ Շարանթօն քէօբրիւսիւնտէն կէչտի վէ ըլխ-

թըմըն պիր քէօչէսինտէ պուլունան գահվէխանէյէ կիրմէքլէ չու էմրի վէրտի .

— Կարսօ՛ն , պիր պիրա վէ պիր տէ եազը թագըմը կէթիրին .

Տէր հալ իսթէխքլէրի կէթիրիլիպ էօնիւնէ վազ օլունտու . Թէֆէր ճէպինտէն էմիրնամէյի չըգարըպ գալէմի էլինէ ալտը , « Մէնաֆի վէ ասայիշի ումումիյէնին մուհաֆազասը մագսատընա այըտ տըր » քէլիմէլէրինին անլընա չու քէլիմէլէրի իլավէ իթտի .

« Մախֆի վէ իլթիլաթտան մահրում հալինտէ պուլունտուրուլաճագ ծըր » .

Թէֆէր պու քէլիմէլէրի քէմալի մէհարէթլէ իլք ճիհմլէնին եազըընտան ֆէրգ իտիլմէյէճէք պիր սուրէթտէ եազմըշ իտի .

Եազը գուրուտըգտան սօնրա Թէֆէր իչտիյի պիրանըն բարասընը վէրտի , քեազըտը թէքրար չըզտանընա եէրլէշտիրտի վէ հէմման արապանըն եանընա կէլտի . պիր չարեք սաաթ սօնրա արապա Շարանթօն խասթախանէսինին տըշ ավլիսինէ կիրէյօր իտի .

Էսթէր , էվվէլ էմիրտէ նամը իտարէյին էսաս տէֆթէրինէ գայտ իտիլմէք վէ ալընաճագ էմրէ կէօրէ հարաքէթ օլունմագ իւզրէ տիրէքթէօրընը օտասընա կէօթիւրիւլտիւ . Թէֆէր իլէ մայէթինտէ պուլունան իքի նէֆէր իչին պիր իշ գալմատը , անլէր չըդըպ կիթտիքտէն սօնրա պաշ կալտըյան , տիրէքթէօրա խիթապէն .

— Ցիրէքթէօր էֆէնտի , նէ՞րէյէ կէօնտէրէճէքսինիզ . . . տէտի .

— Ինթիլագ իտիլէճէք , եալընըզ հալտէ պուլունաճագ . . . եէնի մուավինիմիզ օլան տօգթօր էթհէմէն Լօրիյօնըն , խըտմէթինի տէրիւհտէ իթտիյի գօղուշա այըտ տըր .

* * *

Թէֆէր, Բարիզէ ավտէթ իտէր իթմէզ տօղրու էմր ալտըղը տայիրէյէ միւրաճաաթլէ, բէսմէն իւհտէսինէ հէվալէ իտիլէն մէմուրիյէթի իյֆա իյլէտիյինի արզ իթտի. միւթէագըպէն պիր տագըգա վէֆթ իթմէքսիզին տօղրու Սէնթ-Մարսէլ սօգաղընա տօղրու եօլա տիւզէլտի։

Տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պու էսնատէ ատի գըյաֆէթլէ պիր միւտտէթ նէպաթաթ պահճէսինտէ կէզինիպ հէնուզ իգամէթկեահընա կէլմիշ իտի. պու հալտէ եաշամագ տիւգ ճէնապլէրինին բէք զիյատէ ճանընը սըգըյօր իտի. կիզլէնտիյի մահալտէ պու միւճատէլէյէ նա՞սըլ նիհայէթ վէրէճէյինի, տիւշմէնլէրինէ գարշը նէ՞ զէման վէ նէ՞ սուրէթլէ իհրազը մուզաֆֆէրիյէթ իտէպիլէճէյինի տիւշիւնէրէք, ազապ վէ ըղթըրապտէն պիր տագըդա ազատէ օլամայօր իտի։

Թէֆէրին պէշաշէթլի պիր չէհրէ իլէ վէ կէօզլէրի բարլամագտա օլտուղու հալտէ եանընա կէլտիյինի կէօրիւնճէ, բէք չօգ կիւնլէրտէն պէրի կիւլմէյէն եիւզիւնտէ պիր ազ պէշաշէթ վէ տուտագլարընտա ճիւզվի պիր թէպէսսիւմ էսէրի բէյտա օլտու։

Զիւնքի բօլիս միւֆէթթիշինին սիյմասը իշլէրին եօլունտա օլտուղունու խապէր վէրիյօր իտի։

Թէֆէր, վուգու պուլան հալլէրի հիքեայէյէ պաշլայընճա, պու զաննընտա ալտանմատըղընը անլատը վէ քէմալի շէվգ ու շէթարէթ իլէ հայգըրարագ.

— Սիզի թէպրիք իտէրիմ Թէֆէր, խըտմէթինիզի օ տէրէճէ ագիլանէ վէ միւտէպպիրանէ պիր սուրէթտէ իճրա իթմիշսինիզ քի, նէ տէրէճէ թագտիր վէ թահսին իթսէմ ազ տըր . . . տէմէսի իլէ, Թէֆէր, միւթէվազիանէ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, միւճէրրէտ հագգը աճիզանէմտէքի իթիմատը թամ վէ թէվէճճիւհինիզին տէվամ ու իզտիեատը մագսատը իլէ ղայրէթտէ գուսուր իթմէմէյէ չալըշըյօրում, պու չէրէֆէ արզը իսթիհգագ իտէպիլէճէյիմի

իւմիւտ իտէրիմ... վէ արթըգ տիւշմէնլէրինիզին պիր ֆէ-նալըգ իտէպիլմէլէրինէ մէյտան գալմամըշ տըր զանն իտէ-րիմ, տէտի.

Թէֆէ՛ր, հագգընըզտաքի իթիմատ ու էմնիյէթիմ նի-հայէթ տէրէճէտէ տիր.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ տիւգ հազրէթլէրի, պունտան պէօյլէտէ պու շէրէֆին մուհաֆազասընա չալըշաճաղըմ.

— Էմնիյէթ ու իթիմատըմա հէր վէճհ իլէ լայըգսընըզ, օ՛հ, արթըգ պու մէճնունէտէնտէ գուրթուլտում.

— Պէրէքեաթ վէրսին խաթրըմա կէլտիտէ վէրիլէն քեա-ղըտա «մախֆի վէ եալընըզ հալտէ պուլունտըրըլաճագ տըր» քէլիմէլէրինի իլավէ իթտիմ, արթըգ քիմսէ մէճնու-նէնին սէմթինէ օղրայամազ. պիլ ֆարզ Ընէ Մուլէն պու հալտէն խապէրտար օլուպ տա Շարանթօն խասթախանէսինէ միւրաճաաթ իթսէ պիլէ, գաթի օլան մէմնուաթէ գարշը պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէյէճէք տիր...

— Թէֆէ՛ր, պու միւտէպպիրանէ հարաքէթինիզլէ, պու կիւզէլ խըտմէթլէրինիզլէ պէնի հագըգաթէն միննէթտար իտիյօրսունըզ...

— Տիւգ հազրէթլէրի, իլթիֆաթընըզա թէշէքքիւրլէր արզ իտէրիմ...

— Խըտմէթլէրիմտէ պուլունտուղունըզ իչին հիչ պիր զէման նատիմ օլմայաճագսընըզ, պու պապտէ սիզի թէք-րար թէէմին իտէպիլիրիմ.

Տիւգ հազրէթլէրի, էօթէտէն պէրի բէք չօգ լութֆու-նըզը կէօրտիւյիւմ ճիհէթլէ, պու կիպի խըտմէթլէրինիզտէ պուլունմաղը (նիյմէթշինասլըգ նօգթէյի նազարընտան) մէ-տարը իֆթիխար ու մուվաֆագըյէթ ատտ իտէրիմ.

— Պանա տահա պիր տէյէճէյինիզ եօ՞գ մը.

— Շունըտա զաթը ալիլէրինէ թէսլիմ վէ թագտիմ ի-տէճէյիմ.

Թէֆէր չըզտանընը չըգարըպ Էսթէրին օտասընտա ի-

քէն եէրտէն ալըպ սագլատըղը մահուտ Նանըգ քեաղըտը չէքիպ իրայէ իտինճէ , տիւգ՝ հայրէթլէ ։

— Պու նէ՞ օլաճագ , տէտի ։

— Ըընէ Մուլէնին աբարթըմանընտա իքէն պիզգաթ եագմըշ օլտուղունըզ միւսվէտէնին Նանըգ բարչասընը մէճնուն ալմամը՞շ մը իտի , իչթէ պու օ բարչա տըր , հէնուշ իւզերինտէ Գըլօտիյա վարնինին պիր գաչ սաթըր եագըսը պուլունույօր ։ հէր նէ գատար մանասը մէճհուլ իսէ տէ , եինէ պատիյի վէխամէթ վէ մէսուլիյէթ օլապիլիր ։ իմտի ա-ճիզանէ վէ խալխանէ թավսիյէ իտերիմ քի պունը պիւսպիւթիւն մահվ իտինիզ , տէմէսի իւզերինէ , ժօրժ միւսվէտէյի ալըպ կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա , մըրըլտանարագ ։

— Կէրչէք օ , պուտա պէօյիւք պիր մուխաթարա իտի ։ օ՛հ , պու մուխաթարայըտա աթլաթտըգ ։ Թէֆէ՛ր , սիզ հէր չէյի տիւշունիւյօրսունըզ , հագըգաթէն ագրանը բէք աղ պուլունուր պիր զաթսընըզ , տէյիպ , տէրհալ պիր չամալը քիպրիթ չագարագ միւսվէտէյի պիւսպիւթիւն հագտըգտան սօնրա , Թէֆէր քէլամէ աղազ իլէ ։

— Տիւգ հապրէթլէրի , չևմահաէ Ըընէ Մուլէնին հաբաքաթի ու Թէշէպպիւսաթընը Թէագըգ վէ Թէագըպ իլէ մէչղուլըմ վէ եօյլէ զանն իտիյօրում քի պիր չէյ եաբմաղա մուվաֆֆագ օլամայաճագ տըր , տէտի ։

— Գըլօտիեայա տայըր հալա պիր հէվատիս եօ՛գ մը ։

— Հիչ պիր հէվատիս եօգ ... պու եօլտա իթթիֆատամ իյլէտիյիմ ատէմլէրին էն սօնրա վէրտիքլէրի բաբօրլարա նէղարէն , հէնուշ Բարիզտէ պուլունմատըղը մուհագգագ տըր արթըգ Ինկիլթէրատա արաթտըրաճաղըմ ...

— Պիւթիւն պու իչլէր իչին սիզէ բարա լաղըմ տըր , տէյի՛լ մի ։

Թէֆէր ճէվապ վէրմէյիպ Թէպէսսիւմ իթտի , խապիսին պու Թէպէսսիւմի ճէվապը Թաստիգ մէգամընտա իտի ։ տիւգ ճէնապլէրի պիր չէքմէճէ աչըպ իչինտէն պինէր փը-

բանգլըդ ալթը թանէ պանդնօթ ալարագ չէրիքը մէլանէթինէ ուղաթտը ։

Թէֆէը , հասպ էլ սատագաթ նազ ու նէզաքէթէ լուղում կէօրմէյէրէք գ այիմէլերի ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա չըգըպ կիթտի ։

Պու մէնհուս ատէմին Գըլօտիյայա տայըր օլան սօն սէօղլերի տօղրու իտի . մէրգում , Գըլօտիյա Վարնինին իզինի թօղունը պուլմագ իչին իսթիխատամ իթտիյի միւթէատտիտ ատէմլերի , Բարիզին հէր քէօչէսինէ հէր պուճաղընա սալտըրմըշ վէ զահիրէն պու թահարրիյաթընա ըէսմիյէթ ըէնկի վերմիշ իտի . ֆագաթ պու թէհարրիյաթընտան հիչ պիր սէմէրէ հասըլ օլմատը ։

Թէֆէը , Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն էսկի մէթրէսի իսմ ու ըէսմինտէն քիմսէյի խապէրտար իթմէմէք իչին էյրէթի պիր նամ թագընապիլէճէյինի թագտիր իթմիշ իտի . ֆագաթ մէճհուլ օլմայան Միսթրէս Տիգթուրէն նամը իլէ Բարիզտէ պուլունտուղունը նէ՞րէտէն անլայապիլսին ։

Բարիզտէ նէ գ ատար տէօչէլի տաեալը քիրալըդ խանէլէը , պէօյիւճէք գօնագլար , օթէլլէը վար իսէ քեամիլէն արաշտըրըլտը , հալ պու քի Գըլօտիյա Վարնինին Պէրլին սօգաղընտա իսթիճար իթմիշ օլտուղու խուսուսի վէ քիւչիւք պիր գօնագտա իգամէթ իթմէքտէ պուլունտուղու պիլդճէ մալիւմ տիր ։

Գըլօտիյայա կէլինճէ , պու եօլտա օ տա քէնտինէ մախսուս պիր ատէմ իսթիխատամ իտիյօր իտի . էվվէլճէ օգույանլարըմըզա թանըթտըրմըշ օլտուղումուզ վէճհ իլէ , պու ատէմտէ Գօմէլ իտարէսինին էն իչկիւզար մէմուրլարընտան օլան Պապիլաս Սամբէր նամ զաթ իտի ։

Պապիլաս Սամբէր հատտը զաթինտէ բէք զէքի վէ քէք չէյթան պիր չէյ օլտուղու կիպի , Գըլօտիյանըն հիւքիւմսիզ գալմայան վէ թէքէրրիւր իտէն վատէրիտէ , հէրիֆի պիր գաթ տահա թէչվիգ իտիյօր վէ զայրէթինի արթըրըյօր իտի ։

19

Ասայիշ ըէյիսի, Էսթէրի, Շարանթօն խասթախանէսինէ նագլ իթտիրտիյի կիւնիւն սապահըսը, Պապիլաս Սամբէր Պէրլին սօգաղընտաքի մահուտ գօնաղըն դաբուսընը չալտը, էվվէլճէ Միսթրէս տիգ Թուրէնէ պիր գարթ վիզիթ կէօնտէրտի, միւթէագըպէն հիւսնի սուրէթլէ գապուլ օլունտու. Գրլօտիյա պու զէքի ատէմի հուզուրընա գապուլ իտէր իթմէզ։

— Զիյարէթինիզ եինէ պանա պազը մալիւմաթ վէրէճէյինիզի խապէր վէրիյօր, տէտի։

— Ալտանմայօրսունըզ մատամ... վէ պու տէֆա վէրէճէյիմ մալիւմաթտէ հիչ շիւպհէ իթմէմ քի, մէմնունիյէթինիզի մուճիպ օլաճագ տըր...

— Մատամ Ամատիսին իզինի պուլապիլտինիզ մի։

— Հէմտէ միւքէմմէլ սուրէթտէ... ֆագաթ բէք չօգ զահմէթ վէ միւշկիւլաթա թէսատիւֆ իթտիմ։

— Մատամ Ամատիս հէնուզ հայաթտա՞ մը։

— Էվվէ՛թ, մատամ...

— (Մէսրուրիյէթլէ.) Օ՛հ, նէ՞ ալա ֆթապիյի իխթիյարլանմըշ տըր։

— Կէնճլիյին պիրինճի վէ իքինճի տէվիրլէրինի աթլաթմըշ, պու կիւն ալթմըշ եէթմիշ եաշընտա գատար վար. ֆագաթ քէնտինի կիւզէլ մուհաֆազա իթմիշ, սէրվէթի եօլընտա, ղայլէ վէ տիւշիւնճէտէն ազատէ, Բօայալ մէյտանընտա 27 նօմէրօլու խանէնին պիրինճի գաթընտա իգամէթ իտիյօր, շիմտի սիզէ թագտիմ իտէճէյիմ շու բաբօրտա տա շու ճիհէթլէր քեամիլէն պէյան օլունմուշ տըր...

Պապիլաս Սամբէր, պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա ճէպինտէն պէօյիւճէք պիր չըզտան չըգարտը քի, տէրունի, սինէք պաճաղը կիպի ղայէթ ինճէ հուրուֆաթ իլէ եազըլմըշ պիր թագըմ էվրագ իլէ մէմլու իտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն պու էսնատէ թէքրար սիւալէ պաշլայըպ.

— Մատամ Ամատիս եալընը՞զ մը եաշայօր, տէտի։

— Խայըր մատամ, եանընտա քէնտիսինտէն տահա կէնճ պիր գատըն պուլունույօր։

— Ի՞սմի։

— Էսթէր տը Բիյօ։

— (Մէսէրրէթ վէ հայրէթ իլէ.) Օտա՞ մը եաշայօր. հագըգաթէն պուտա թալիյին բէք պէօյիւք պիր լութֆու միւսաատէսի տիր։

— Ֆագաթ սիզէ շուրասընըտա խապէր վէրէյիմ քի, պու Էսթէր տը Բիյօ տէնիլէն գատըն տիվանէ տիր։

— Տիվանէ՞ մի...

— Էվվէ՛թ, հէմտէ բէք չօգ սէնէլէրտէն պէրի պիչարէ պու հալտէ իմիշ...

— Պու հալ իլէ պէրապէր, մատամ Ամատիս քէնտիսինի եանընտան այըրմայօր, կէօրիւպ կէօզէտիյօր, էօյլէ՞ մի...

— Էվվէթ մատամ, ֆէվգէլատէ պիր մուհապէթլէ մուհաֆազասընա իթինա իթմէքտէ էլեէվմ գուսուր իթմէյօր...

— Հագըգաթէն ֆէվգէլատէ պիր շէյ։

Գրլօտիյա պիր ազ տիւշիւնիւպ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Պու ճիննէթ մէսէլէսի ազմու թէշէպպիւսաթըմա գարշը պէօյիւք պիր սէքթէ տէմէք տիր. ֆագաթ գավի վէ հէր ճիհէթլէ մահրումիյէթի միւնթէճ պիր մանի տէ ատտ օլունամազ... պէն եինէ հէտէֆը մագսատէ վասըլ օլա-

պիլիրիմ . . . տէտիքտէն սօնրա , գարշըսընտաքի օ զէքի ա-
ձէմէ խիթապ իտերէք ։

— Էյ սօնրա՞ միւսիւ . . .

— Պիր ազ տա միւսիւ լը տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ
մէչղուլ օլտում ։

— Հա՛ կէրչէք . . . օնտան նէ՞ խապէր վար ։

— Հիչ պիր խապէր , մուճիպի մէհմունիյէթ հիչ պիր
հավատիս եօգ . . . գօնաղընը տայիմի սուրէթտէ նազարը
թէտգըգ վէ թէֆթիչ ալթընտա պուլունտուրմագ իւզրէ ,
օ ճիվարա պիր ատէմ թային վէ իգամէթ իթտիմ , տիւգ
ճէնապալէրինին պիր չօգ կիւնլէրտէն պէրի գօնաղա կէրուպ
չըգտըղը կէօրիւլմէմիչ տիր ։

— Օղլո՛ւ ։

— Կիւնտիւզլէրի ատլիյէտէ տավա վէ քեալէթի իլէ մէչ-
ղուլ տըր , իլերուտէ միլէօնլարա մալիք օլաճագ տա եինէ
պու սէվտատէն ֆարիղ օլմայօր . ադշամլարը տա նըշանլըսը
օլան մատմազէլ Լէյլիյէրի զիյարէթ իտուպ թէզեիտի աչ-
գա չալըշըյօր ։

— Էօյլէ զանն իտէրիմ քի , էվէլճէյտէ պանա պու գը-
զը սէվէյօր տէմիչ իտինիզ ։

— Հէրքէսին աղղընտա տօլաչան սէօզլէր պու Ֆէրքէզ-
տէ տիր ։

— Հանըի Տըլաթուր-Վօտիյօ կիպի կիւզէլ պիր կէնճ ի-
չինն պիր նըշանլը քեաֆի տէյիլ տիր , չիւրհէսիզ պիր տէ
մէթրէսի վար տըր ։

— Հէրքէս պունըն աքսինի իտտաա վէ րիվայէթ իտի-
յօր ։

— Պունտան պիր մանա չըգմայօր , պիլհասսա պունըն
իչին թահգըգաթը իլէրույէ կէօթիւրինիզ ։

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ ։

— Միւսիւ Հանրինին խուսուսի տօսթլարը քիմլէ՞ր տիր ։

— Եալընըզ պիր քիչի իլէ սըգը ֆըգը կէօրիւչիյօր ,

պու տա կէնճ պիր տօգթօր տըր. վագթը իլէ պիր մէք-թէպտէ պուլունմուշլար, մէքթէպ արգատաշլըղը սօնրա տա ճիտտի պիր տօսթլուղա թէհավիւլ իթմիշ։

— Պու հէքիմին իսմի՞ նէ։

— Տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ։

— Նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր։

— Օրասընը պիլմէյօրում մատամ։

— Պունը տա թահգըգ իտուպ անլայարագ պանա պիլ-տիրմէլի։

— Եարըն օնը տա անլար վէ արդ իտէրիմ։

— Էյ սօնրա՞. . .

— Հէնուզ պաշգա պիր հէվատիս եօգ մատամ, պու տէֆա թագտիմ իթտիյիմ բաբօրըն հավի օլտուղու մալիւ-մաթ տա պունտան իպարէթ տիր։

Գըլօտիյա քեաղըտը ալտը. հէքեայէմիզտէ էբէյիճէ էհէմմիյէթ քէսպ իտէն մահուտ ապանօզտան մամուլ վէ իւզէրի գատիֆէլի եազըխանէնին պիր կէօզիւնի աչըպ իչէ-րիսինէ վազ իթտի. միւթէագըպէն.

— Պիրազ տա հիսապըմըզը թէտգըգ իտէլիմ. սիզէ օ-լան պօրճըմ նէ՞ գատար օլտու, տէտի։ Հիսապ բույէթ օ-լունտուգտան սօնրա Պապիլաս Սամբէր.

— Մատա՛մ, պէնտէնիզէ պաշգա պիր էմրինիզ եօ՞գ մը, տէյու սօրտու։

— Խա՛յըր, ֆագաթ սիզինլէ պիր չէյ միւզաքէրէ իթ-մէք իսթէրիմ. սիզ Բարիզին հէր տիւրլի մուամէլաթընա վագըֆ օլտուղունըզ կիպի, հէր քէօշէսինի, հէր պուճա-ղընը տա պիլիրսինիզ տէյի՞լ մի։

— Մատա՛մ, պիւթիւն Բարիզ բարմաղըմըն իւզէրին-տէ կիպի տիր։

— Օն օն պէշ կիւնէ գատար պիր զիյաֆէթ վէրմէք իսթէյօրում, թապիյի իշլէր զիյատէլէշէճէք վէ խըտմէթ-ճիլէրիմ քիֆայէթ իթմէյէճէք տիր. պիր սուֆրաճը իլէ

մուվագգաթ պիր իքի ուշագ իսթէրիմ, ֆագաթ պունլարըն հէբսի տէ էմին ատէմլէր օլմալը. նա՞սըլ, պու իշլէրիտէ տէրիւհտէ իտէպիլէճէ՞քմիսինիզ։

— Մատա՛մ, պէնճէ պու տա միւշկիւլ պիր շէյ տէյիլ տիր. տօսթլարըմտան բէք չօգլարը պու տիւրլի իշլէր իլէ մէշղուլ օլույօրլար, բէք չօգ գօնագլարա եէրլէշտիրտիքլէրի ուշագլար, խըտմէթճիլէր քեամիլէն նամուսլը վէ թէրպիյէլի ատէմլէր տիր։

— Էվվէլ էմիրտէ սօֆրաճընըն թէտարիքի իլէ մէշղուլ օլմալը. պու վէսիլէ իլէ թէճրիւպէ իտէրէք արզումա մուվաֆըգ պուլուր իսէմ, տայիմի սուրէթտէ գօնաղըմտա ալըգօրում։

— Պու ատէմ արզունըզա մուվաֆըգ օլապիլմէք իչին նէ՞ կիպի էվսաֆը հայըզ օլաճագ, վէ նէ՞ կիպի շէրայիթ տէրմիյան պույուրաճագսընըզ։

— Պու ատէմ կիւզէլ Ֆրանսըզճա սէօյլէմէլի վէ պիրազ տա Ինկիլիզճէ պիլմէլի, եանի պիր իշի անլայըպ անլատապիլէճէք գատար Ինկիլիզ լիսանընա տա վագըֆ օլմալը։

— Պու իշտէ տէ էօյլէ ֆէվգէլատէ պիր միւշկիւլաթ կէօրմէյօրում, պու կիւնտէն իթիպարէն արաշտըրմաղա պաշլարըմ մատամ։

— Պէնի ճիտտէն մէմնուն իթմիշ օլուրսունըզ։

— Խըտմէթճիլէրէ նէ՞ զէման իհթիյաճընըզ օլաճագ տըր։

— Զիյաֆէթի թէրթիպ իթտիյիմ ագշամ։

— Եա սօֆրաճըյը՞։

— Պունը նէ զէման պուլուրսանըզ հէման ալըպ կէթիրինիզ եախօտ պուրայա կէօնտէրինիզ. ֆագաթ ունութմայընըզ քի պու ատէմ ղայէթ էմին վէ նամուսլը պիր շէյ օլմալը։

— Մատա՛մ, սիզի պու խըտմէթիմիլէ տէ մէմնուն իտէճէյիմի գավիյէն իւմիւտ իտէրիմ։

Պապիլաս Սամբէր պուրատա սէօզէ նիհայէթ վէրտի. զաթէն բարասընը տա ալմըշ օլտուղունտան, մէմնունիյէթլէ Գըլօտիյա Վարնիյէ արզը վէտա իտէրէք չըգըպ կիթտի։

Գըլօտիյա եալընըզ գալընճա շէվգ ու շէթարէթինին քէմալինտէն գապընա սըղմազ օլտու, սիյմասընտա պէշաշէթ վէ մուզաֆֆէրիյէթ նըշանէլէրի բարլայարագ, քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Օ՛խ, քէվքէպի պահտըմ եինէ բարլամաղա պաշլատը. պիրինճիսի վէ պաշլըճասը միւթէվէֆա տիւգին տուլ զէվճէսի օլան Էսթէր տը Բիյօնըն, հէնուզ հայաթտա պուլունմասը պէնիմ իչին պէօյիւք պիր սաատէթ տիր. պու քէյֆիյէթ՝ մուվաֆագըյէթիմ էմրինտէ լազըմ կէլէն էսպապըն գըսմը ազամընը թէէմին իտէր. տիվանէ իմիշ, վարսըն օլսուն. Ժօրժը հուզուրըմտա թիթրէթմէք վէ կիրիֆթարը տէհշէթ իտէպիլմէք իչին, մէզպուրէնին հայաթտա պուլունտուղունը իխթար իթմէք քեաֆի տիր. պու սայէտէ քէնտիսինի էյիտէն էյի զապթ իտէճէյիմէ հիչ շիւպհէ եօգ տըր... նէ հալտէ պուլունուրսա պուլունսուն, եինէ եէնկէսի, պիրատէրինին զէվճէսի տիր։ Պու հագըգաթը մէյտանա չըգարապիլիրիմ, պու նէ զէման օլսա գանունէն սապիթ օլաճագ պիր մէսէլէ տիր... միւթէվէֆա զէվճինտէն ինթիգալ իտէն սէրվէթէ տայըր օլան վասիյէթնամէ պէնիմ էլիմտէ տիր... պէնիմ էլիմտէ պէօյլէ միւքէմմէլ պիր սիլահ պուլունտուգճա հէր շէյէ մուգավէմէթ իտէպիլիրիմ։

Գըլօտիյա Վարնի, պիր գաչ տագըգա գատար տէրին պիր սուրէթտէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, շու վէճհ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի.

— Շիմտի ասըլ իշ Ժօրժը կէօրմէքտէ տիր. իգամէթկեահընա կիթսէմ պէնի գապուլ իթմէյէճէյի տէրքեար տըր. խա՛յըր, օ պէնիմ խանէմէ կէլմէլի տիր. պիզի եէքտիկէրիմիզէ բապթ իտէն զէնճիրին նէ գատար գավի օլտու-

ղունը քէնտիսինէ պուրատա իսպաթ իթմէլիյիմ, պիր զէման օլտուղու կիպի արզուլարըմը քէնտիսինէ պուրատա պիլ-տիրմէլի, պուրատա արզը ինգըլյատէ մէճպուր իթմէլիյիմ. օն պէշ կիւնէ գատար զիյաֆէթ հազըրլըզը օլուր պիթէր. Միսթրէս տիգ Թուրէնին՝ էսկի մէթրէսի օլտուղունը նէ՞րէ-տէն անլայապիլէճէք, պու նամ իլէ տավէթ իտէճէյիմ զաթլարտան պիրիսիտէ քէնտիսի օլաճագ, սայիգայի մէրագ իլէ տավէթիմէ իճապէթ իտէճէք տիր... մանէվի մախ-տումը, պու Հանրի Ցըլաթուր-Վօտիյոյը, պու մահիր ավօ-գաթը տա խանէմտէ կէօրմէք իսթէրիմ, քէնտիսի իչին տէ Թաստավվուրլարըմ բէք չօգ տըր, օ Թաստավվուրաթըմըն գուվ-վէտէն ֆիիլէ չըգաճաղընըտա իտրաք իտէճէյիմ, կէչմիշ զէ-մանլարըն գուվվէթի սայէսինտէ բէք բարլագ պիր իսթիգ-պալէ տօղրու իլերլէ յօրում... պու եօլտա հիչ պիր ֆէտա-քեարլըգտան իհթիրազ իթմէյէճէյիմ... էլիմտէն կէլէնի իճրա իտէճէյիմ։

Գըլօտիյա Թէպէսսիւմ իտերէք Թուալէթ օտասընա կէչտի քի, պիր միւտտէթտէն պէրի խուսուսի խըտմէթինտէ պուլունան գատըն վիրուտինէ ինթիզար իտէյօր իտի. քէ-րիմէսի մատմազել Օլիվիյա տէ պէրմիւթատա սապահլէյին վա-լիտէսինի կէօրիւպ հալ ու խաթրընը սօրմագ վէ գուճագ-լաշմագ իւզրէ հէնուզ օտայա կէլմիշ իտի։

Ալիւֆթէ գատըն պիր չէվգ ու խահիշ իլէ կէնճ գըզը պաղրընա պատարագ.

— Պէնի սէվ չօճուղում, կէօրիւյօրսուն եա պէնիմ պու տիւնեատէ եէկեանէ իւմիտիմ սէնսին, տայիմա սէնի տիւ-չիւնիւյօրում, սէրվէթինի սատատէթինի իքմալ վէ թէէմին ի-տէճէք էսպապը հազըրլամագլա մէչղուլըմ, սանա գավիյէն սէօզ վէրէպիլիրիմ քի, սէրվէթ ու սամանըն, բահէթ ու սատ-տէթին թահտը թէէվինէ ալընաճագ տըր, տէտի։

* * *

Բընէ Մուլէն, արթըգ Բօայալ մէյտանընտաքի աբարթըմանընա եէնիտէն եէրլէշմիշ իտի. մատամ Պիժօ իտարէյի պէյթիյէյէ միւթէալիգ մուամէլաթը թէքրար տէրիւհտէ իթտիյի վէ իյֆայէ պաշլատըղը իչին, բէք մէմնուն պիր հալտէ պուլունույօր իտի.

Ֆագաթ Բընէ Մուլէն, հէր կիւն էրքէնտէն չըգըպ կիտիյօր վէ անճագ ագշամլարը կէճ վագըթ ավտէթ իտիյօր իտի. պիւթիւն կիւնլէրինի Պէրթ իչին ֆէտա իյլէյօր իտի. հէնուզ պիրինճի դաթտա իգամէթ իտէն մէճնունէյէ տայըր գաբուճը գատընա պիր սէօզ սէօյլէմէմիշ իտի. պունըն իչին մինասիպ պիր վագըթա ինթիզար իտիյօր իտի, հէր շէյտէն էվվէլ Ժան-Ժուտինին մալիւմաթ վէ իյզահաթ վէրէճէյի զէմանը պէքլէյօր իտի.

Մատամ Պիժօյա կէլինճէ, օտա բօլիս թարաֆընտան խաֆիյէն վուգու պուլան թէնպիհի խաթըրլայարագ, Էսթէր տը Բիյօյա տայըր ղայրէթլի մաքինաճըյա պիր սէօզ սէօյլէմէյօր իտի.

Բընէ Մուլէն, մատամ Ամատիսին թահտը հիմայէսինտէ պուլունան օ պիչարէ կէնճ գատընըն, ճունուն իլլէթի թէտավիսի իլէ մէշղուլ օլան հէքիմլէրին գօնսօլթօլարը իւզէրինէ, խասթախանէյէ նագլ իտիլտիյինէտէ խապէրտար տէյիլ իտի.

Համիյէթլի մաքինաճը իլէ զէվալլը եէթիմէ, սապըրսըզլըգլա Ժան-Ժուտինին հաբըստան չըգմասընա ինթիզար իտիյօրլար իտի.

Բընէ Մուլէն, միւքեալէմէ մէվգըընա ճէլպ իտուպ գօնուշմագ իւզրէ իքի տէֆա Ոէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինէ կիթտի. ֆագաթ պու էսկի հայտուտը հաբըսխանէնին զընտան թարաֆընա աթմըշ օլտուգլարընտան պիր միւմքիւն անը կէօրմէյէ, միւլագաթէ մուվաֆֆագ օլամատը. արատան սէքիզ կիւն գատար մուրուր իտինճէ, Պէրթ, ըէհպէրի օլան Բընէյէ.

— Տէմէք քի եարըն . . . տէմէսի իւզէրինէ , Րընէ Մու-
լէն ճէվապ օլարագ .

— Էվվէթ մատմազէլ , Թագտիրի Իլահի Թէտպիրիմիզէ
Թէվագուֆ իտէրսէ , մադամատրմըզա վասըլ օլմագ իչին նա-
սըլ պիր խաթը հարաքէթ թային իթմէք լազըմ կէլէճէյինի
եարըն անլայաճաղըզ , տէտի :

— Պէլքիտէ բէտէրիմին չէրէֆ ու նամուսընը իտտէ ի-
տէճէք վասէթալարը էլտէ իթմիչ օլան պու ատէմի կէօր-
մէք իչին նէ գատար ալըգում վար , քէնտիսինի հէման չու
սաաթտա կէօրմէք իսթէյօրում :

— Ֆէնտիսինի եարըն սապահ վէ պէնիմլէ պիր զէման-
տէ կէօրմէք իսթէ՞րմիսինիզ :

— Էվվէ՛թ , կէօրմէք իսթէրիմ , ֆագաթ պու միւմ-
քի՞ն մի :

— Հա՛յ հա՛յ , սապահլէյին սաաթ իքի սուլարընատա
միւտէթինի իքմալ իտէն մահբուսլարը սալը վէրիրլէր , սիզ
սաաթ պիր պուչուգտա Գրլէֆ սօգաղընըն քէօչէսինատե պու-
լունընըզ . պէն սիզի օրատա պէ՛քլէրիմ . . . պիրլիքտե Սէնթ-
Բրլաժի հաբըսխանէսինին գարուսը էօնիւնատե պէ՛քլէրիզ . . .

— Պիր կէնճ գըզըն օ ճիվարտա պուլունմասը նազարը
տըգգաթ վէ իսթէղրապը ճէլլ իթմէ՞զ մի . . .

— Հիչ պիր վէճհ իլէ նազարը տըգգաթ ու իսթէղրա-
պը ճէլլ իթմէզ , իհթիմալ քի սիզի , սէպիլի Թախլիյէ իտի-
լէճէք մահբուսլարտան պիրինին հէմշիրէսի զանն իտէրլէր ,
նէ՞ պէյիա վար . . .

— Բէք տօղրու , էօյլէ իսէ սիզէ բէֆագաթ իտէպիլի-
րիմ :

20

Ֆիլհագըգա էրթէսի կիւնիւ զէվալը Պէրթ, թային իտիլէն սաաթտա մաթէմ էլպիսէյինի լապիս օլտուղու, եիւզիւնիւ սիյահ վէ գալընճա պիր թիւլ իլէ սէթթր իթմիշ պուլունտուղու հալտէ, մուգայրեր օլան մէվգըտա Րընէ Մուլէն իլէ պիրլէշտի։

Մաքինաճը, Պէրթի, հաբըսխանէյնին տըշ գապուսը իլէ գարշը գարշըյա օլուպ, տայիմա էրսպապը նամուսէ մուգիրրի իճթիմա օլան քիւչիւք պիր գահվէյէ կէօթիւրտիւ, պիր սիւսլիւ գահվէ ըսմարլատը, քէնտիսի իչին տէ պիր գատէհ րադը իտթէտի. մահբէսին տըշ գաբուսընա նաղըը օլան բէնչէրէտէն ժան-ժուտինին էշիքտէ զուհուրինէ ինթիզար իթմէյէ պաշլատը։

Մուայէն սաաթ հուլուլ իթտի, մահբէսին գաբուսը աչըլըը, Րընէնին թանըտըգլարը իւչ տէօրթ քիչի չըգտը. պու էսնատէ կէնճ գըզ։

— Պունլարըն իչինտէ եօ՛գ մը, տէյու սիւալ իթտի։

— Մատմազէլ, հէնուզ պիր չէյ եօգ։

— Ֆագաթ պու ատէմլէր...

— Պունլար հաբըսխանէյնին մէմուրլարը տըրլար, սէյ պիլիր թախլիյէ իտիլէնլէր հէնուզ չըգմատըլար։

Ինթիզար տէվամ իթտի. պուլունտուղլարը քիչիւք գահվէնին սաաթը մուայէն օլան վագըթ իւզէրինատէն եիրմի տագըգա տահա կէչտիյինի իրայէ իտիյօր իտի. Պէրթին նաղարընտա տագըգալար սաաթ գատար ուզուն կէօրիւնմէյէ պաշլատը։

Րընէ Մուլէն տէ պու թէէխիրէ պիր մանա վէրէմմէյէրէք մէրագ ու էնտիշէ իչինտէ պուլունույօր իտի։

Սենթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինին գաբուսը եէնիտէն աչըլտը, օրթա պօյլը իւչ ատէմ էլլէրինտէ պիրէր բաքէթ թութմագտա օլտուգլարը հալտէ գաբունըն էշիյինտէ կէօրիւնտիւլէր. պունլարտան իքիսի տէրհալ գաբունըն էօնիւնտէ պուլունանլարա էլլէրինի ուզատըպ սէլամ վէրէրէք իչլէրինէ գարըշտըլար. իւչիւնճիւսիւ գահվէյէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը, Ընէ Մուլէն ճան սըգընթըսը իլէ գաշլարընը չաթտը. Պէրթ իսէ թէքրար.

— Պու տէֆա չըգանլարտա սէպիլի թախլիյէ իտիլէն մահբուսիյն տէյի՞լ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ մատմազէլ։

— Ժան-Ժուտի . . .

— Օ զուհուր իթմէտի, գաբուտա թէքրար գաբանտը։

— Աճէպա նէ՞ օլտու։

— Նէ օլտուղունը պիլմէյօրում, ֆագաթ շիմտի անլարըզ։

— Քի՞մտէն խապէր ալաճագսընըզ։

Պու էսնատէ իւչիւնճիւ շախս գահվէյէ կիրուպ, տէրհալ միւհիւրլիւ շիշէլէրտէն պիր թանէ ըսմարլամագտա իտի, մաքինաճը պու ատէմի Պէրթէ կէօսթէրէրէք.

— Իշթէ պու ատէմտէն խապէր ալաճաղըզ, տէտի վէ միւթէագըպէն եէնի կէլէն ատէմէ խըթապ իտէրէք.

— Պու շիշէյի պէն սիզէ թագտիմ իտէճէյիմ, տէմէսի իլէ, մէրգում պու տավէթէ իճապէթէն մաքինաճընըն գարշըսընտա օթուրարագ.

— Պուրատա պուլունուշընըղըն հիքմէթի նէ՞ տիր, պիրիսինի պէքլէմէք իչի՞ն մի կէլտինիզ, տէտի.

— Էվվէ՛թ, պէքլէտիյիմ ատէմին սիզինլէ պէրապէր չըգմամասը հագըգաթէն հայրէթիմի մուճիպ օլմուշ տըր։

— Քի՞մի պէքլէյօրտունըզ։

— Ժան-Ժուտիյի։

— (Կիւլէրէք.) Ա՛հ, Ժան-Ժուտիյի պէքլէյօրսունըզ

հա՛... Էօյլէ իսէ տահա բէ՛ք չօգ զէման պէ՛քլէ յէճէ՛քսինիզ-տէ եւինէ կէլմէ յէճէ՛ք տիր։

Պէրթ, պու սէօզլէրի իչիտինճէ վիճուտինէ խաֆիֆ պիր տիթրէմէ արըզ օլտու, Բընէ Մուլէն իսէ տահա զիյատէ էն, տիշէնաք պիր թավր իլէ։

— Կէլմէ յէճէ՛ք մի, նիչի՛ն, տէտի։

— Զիւնքի Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէ տէյիլ տիր։

— Եա նէ՞րէտէ պուլունույօր։

— Գօնսիյէրժըրի հաբըսխանէսինտէ։

— Պու սէօզլէրինիզէ իթիմատ իտէմէ յէճէ յիմ կէլիյօր. ժան-ժուտի սէ՛քիզ կիւն հաբսա մահքում իտիլմիշ իտի, պու սապահ օ միւտտէթին սօնու տըր. պու հալտէ նա՞սըլ օլույօր տա օ մահալտէ պուլունույօր։

— Արդատա՛շ, պու սուալինիզ պանա ուզուն կէօրիւնիյօր, պէնիմ պիլտիյիմ չունտան իպարէթ տիր. սէրհօշ պուլունտուղու վէ պու հալ իլէ հաբըսխանէ մէմուրլարընա գարշը իթաաթսըզլըղա գըյամ իթտիյի իչին, ահթըլտըղը զընտանտէն տիւն սապահ չըգարըլտը. սահաթ օնտա թահգըդաթը էվվէլիյէսի իճրա վէ իսթինթադ իտիլէճէ՛ք սայըր մահբուսլար իլէ պէրապէր քէնտիսինի տէ ալըպ կէօթիւրտիւլէր։

— (Տիւչիւներէ՛ք.) Իսթինթադ... սագըն եէնի պիր մէսէլէ զուհուր իտուպ տէ քէնտիսինին պունտա տա վէտասալ ու իչթիրաքը օ՛լմասըն։

— Օրասընը պիլմէ յօրում, ֆագաթ ժան-ժուտինին նէ չիչէ՛ք օլտուղունը սիզ տէ պիլիրսինիզ. էկէր պիրլիքտէ չալըշըյօրսանըզ քէնտինիզի կէօզէտինիզ, իհթիեաթքեարանէ հարաքէթ իտինիզ...

Պէրթ, հէնուզ կէնճ վէ թէճրիւպէսիզ պիր գըզ օլտուղու հալտէ «Պիրլիքտէ չալըշըյօրսունըզ» սէօզին մանասընա ինթիգալ իտէպիլտիյինտէն, պիլա իհթիյար թիթ-

րէմէյէ պաշլատը, Բընէ Մուլէն իսէ ասլա թավրընը պօզ-մայարագ։

— Վէրտիյինիզ մալիւմաթէ թէշէքքիւր իտէրիմ, պաշ-գա վագըթ եինէ կէօրիւշիւրիզ, տէտի վէ գահվէճինին հի-սապընը կէօրտիւքտէն սօնրա Պէրթ իլէ պէրապէր գահվէ-տէն չըգտըլար. օ սըրատա կէնճ գըզ.

— Պու հավատիստէն նէ՞ մանա իսթիխրաճ իթտինիզ, տէյու սօրտու։

— Հէնուզ պիր շէյ անլայամատըմ, ֆագաթ պունը ի-չին պիր չարէ վար . . .

— Նա՞սըլ չարէ։

— Տօղրու Գօնսիյէժըրի հաբըսխանէսինէ կիթմէք, Ժան-Ժուտինին հագըգաթէն եէնի պիր իշտէ իշթիրագը օլուպ օլմատըղընը անլամագ։

— Շիմտի սիզի իլէ կէօրիւշէն ատէմին իֆատէսինէ նազարէն, պու Ժան-Ժուտինին բէք տէհշէթլի պիր ատէմ օլտուղու անլաշըլըյօր. պէօյլէ սէֆիլ պիր մախլիւգէ նա՞-սըլ իթիմատ իտուպ էմնիյէթ իտիյօրսունըզ. պիզէ այըտ օ-լան մուգաստէս պիր իշէ գարըշտըրաճաղընըզ ատէմ պո՞ւ մը տըր։

— Մա՛տմազէլ, պու իթիֆագը տիւշիւնէրէք տանը-շարագ եաբըպ պուլմատըգ, սէվգը գատէրլէ զուհուր ի-տէն պիր շէյի տէ ըէտտ իթմէք մուվաֆըգը հիքմէթ տէ-յիլ տիր. հէնուզ վագըթ միւսաիտ տիր, տիւշիւնինիզ, է-կէր գալպէն պիր մէյլի թապի հըսս իթմէյօր վէ պու եօլ-տա պանա ըէֆագաթ իթմէք իչին քէնտինիզտէ գուվվէթ ու մէթանէթ պուլմայօր իսէնիզ, պու իշլէրի եալընըզ պա-նա հէվալէ իտէպիլիրսինիզ. շիմտիտէն տիւշիւնինիզ քի լէտէլ իյճապ պու հայտուտ իլէ եան եանա օթուրաճագ վէ սիզէ ուզաթտըղը էլի թութաճագսընըզ, պունլար սիզի ի-չին բէք միւշկիւլ շէյլէր տիր. պիլաքիս պէնիմ հիչ պիր շէյտէն իհթիրազըմ եօգ տըր, չիւնքի թաշըտըղընըզ իսմին

լէքէսինի թէմիզլէմէք իչին հէր չէյէ գաթլանմաղա ահա ելմիչիմ տիր. անլայօրում քի կէնճ պիր գըզ իչին պու լէքէ բէք աղըր եիւգ տիր. սիզէ թէքրար իսթար իտէրիմ քի, պու մէսաֆէյի պիրլիքտէ գաթ իթմէյէ թահամմիւլ իտէմէյէճէքսէնիզ, պու տէրէճէ տէ թէվաղուֆ իտինիզ, հէնուզ վագըթ վար։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, միւսիւ Բընէ, սօնունա գատար պու եօլտա սիզէ ըէֆագաթ իտէճէյիմ, պունտան պէօյլէ սիզտէն ասլա այրըլմայաճաղըմ. տէրիւհտէ իթտիյինիզ պու մուգատտէս վազիֆէյի կյֆա իչին հէր տիւրլի միւշկիւլաթէ գաթլանաճաղըմ, դալըպին ինֆաալ վէ նէֆրէթ կիպի հրսսիյաթընա ղալէպէ իթմէյէ չալըշաճաղըմ, բէտէրիմին իատէյի նամուսընա մուվաֆֆադ օգտուգտան սօնրա թէտրիճէն եինէ հէրքէսին թէվէճճիւհ վէ մուհապպէթինէ մազհար օլմազա պաշլարըմ։

Պէրթ, պու սօն քէլիմէլէրի թէլաֆֆուզ կյլէտիյի էսնատէ նահադ նէրէ քէնտիսինտէն շիւպհէլէնիւպ ըզհարը ինֆաալ վէ հագարէթ իտէն էթիյէն Լօրիյօր տիւշիւնիյօր իտի. պիր միւտտէթ կիւզէլ եիւզիւնտէ զամ ու քէտէր նըշանէսի վէ կէօզլէրինտէ պիր տամլա կէօզ եաշը բէյտա օլտու. պատէհու պու հալի թէրք իլէ արգատաշընա.

— Շիմտի նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ, տէյու սօրտու։

— Պիր արապայա պինէրէք Գօնսէյէրժըրի հաբըսխանէսինէ կիտէճէյիզ։

— (Կիւլէրէք.) Նէ՞ գատար միւսրիֆսինիզ... պէօյլէ պէյհուտէ բարա սարֆ իթմէքտէ նէ՞ մանա վար, եիւրիյէրէք կիտէրիզ։

Սէրի ատրմլար իլէ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար վէ պու սուրէթլէ աղ պիր միւտտէթ զարֆընտա կիտէճէքլէրի մահալէ վասըլ օլտուլար. պու էնանատէ Բընէ՝ ըէֆիգէսինէ.

— Բընթըմ իւղերինտէ կէզինէրէք պէնի պէքլէյինիզ. պէն կիտուպ իչի անլայըմ, տէտի։

— Կիտինիզ վէ պանա կիւզել պիր հավատիս կէթիրինիզ։

Բընէ, տէմիրտէն եաբըլմըշ օլան պէօյիւք գաբույը պիր իքի տէֆա չալընճա, գաբունըն օրթասընտաքի քիւչիւք գաբու աչըլարագ, նէօվպէթտէ պուլունան կարտիյան զուհուր իտուպ։

— Նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէյու սօրտու։

— Միւսիւ, սիզէ պիր բէճայի մախսուսըմ վար, պազը չէյլէր սօրուպ անլամագ իսթէյօրում։

— Նէ՞ անլամագ իսթէյօրսունըզ։

— Միւտտէթը մահպուսիյէթինի իքմալ իթմիշ, պու սապահ չըգմասը մուգարրէր պիր մահբուսը պէքլէմէք իւզրէ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինէ կիթմիշ իտիմ, օրատան պու մահբուսըն տիւն պուրայա կէթիրիլտիյինի վէ պուրատա գալաճաղընը խապէր վէրտիլէր . . .

— Պու ատէմին իսմի նէ՞։

— Ժան-Ժուտի։

— (Սուրաթընը ասարագ.) Ժան-Ժուտի՞ . . . ա՛հ, չու խապիս հէրիֆ, օ հայտուտլարըն միմլիլէրինտէն տիր, էվվէ՛թ, տիւն պուրայա կէթիրիլմիշ իտի. սէքիզ կիւն էվվէլ զընտանա աթըլմասընըն սէպէպիտէ ծարխօշլուզը վէ էտէպսիզլիյի տիր։

— Լութֆէն շիմտի նէրէտէ օլտուղունը խապէր վէրիրմիսինիզ։

— Սալը վէրիլէլի օն սաաթ գատար օլույօր։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, միւսիւ։

Բընէ Մուլէն, կարտիյանա վէտա իտէրէք տօղրու Պէրթին եանընա կէլտի, զէվալլը գըզ սատըգ արգատաշընը կէօրիւր կէօրմէզ.

— Պիր շէյ անլայապիլտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

— Ա՛հ մատմազէլ, թալիյիմիզ հիչ պիր եիւզտէն պիզէ միւսաատէ կէօսթէրմէյօր։

— Ժան-Ժուտի եէնիտէն հաբըսա՞ մը աթըլմըշ։

— Պիլաքիս սալը վէրիվիշ, ֆագաթ չիմտիտէ քէնտիսինի էլէ կէչիրմէք միւշքիւլաթը պաշ կէօսթէրտի, նէ՞րէտէ պուլմալը։

— Իգամէթ կեահէրնը պիլմէ յո՞րմուսընըզ։

— Պու տիէրլիւ ինսանլարըն հէրլերի եուրթլարը օլո՞ւր մը։

— (Մահզունանէ.) Շիմտի նէ՞ եաբմալը։

— Սապը իթմէք լազըմ կէլիյօր, պու մադուլէ ատէմլերին պուլունտուգլարը մահալլերի պիրէր պիրէր տօլաշըր վէ միւթլագա պիրինտէ եադալարըմ, հայտէ մատմազէլ պիզ շիմտի էվվէլ էմիրտէ կիտուպ պիր ազ թաամ իսէլիմ տէ, անտէն սօնրա պէն հէման թէհարրիյաթէ զաշլամալըյըմ։

Եարըմ սաաթ ձօնրա մաքինաճը իլէ զէվալլը եէթիմէ նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա կէլտիլէր, գաբուճը գատըն քէնտիլէրինի թէվգըֆ իլէ Պէրթէ պիր մէքթուպ վէրտի, ատի սուրէթտէ դաթլանմըշ օլան պու մէքթուպըն իւզէրինտէ «մատամ Մօնսէթիյէ» տէյու եազըլմըշ իտի. գաբուճը գաոնըն մէքթուպը Պէրթէ վէրտիյի սըրատա.

— Մատմազէլ, պու մէքթուպ բօսթա մարիֆէթի իլէ կէլմէմիշ տիր, պունը պիր սաաթ էվվէլ սօն տէրէճէ գաիֆ պիր ատէմ կէթիրիպ պըրագտը, ատէթա գուրու քէմիք կիպի պիր չէյ, տէմէսի իւզէրինէ, Րընէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու Ժան-Ժուտի օլմալը նըր, էվվէթ միւթլագա օ տըր... տէտի։

Ֆիլհագըգա մէքթուպը պըրագան Ժան-Ժուտի իտի. Պէրթ օտասընա չըգըպ մէքթուպը աչարագ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտը.

« Մատամ Մօնսէթիյէ.

« Միւսիւ Րընէ Մուլէնին նէրէտէ իգամէթ իյլէտիյինի սիզ թապիյի պիլիրսինիզ. լունֆիէն պիր տագըդա էվվէլ

քենտիսինէ պիլտիրինիզ քի պու սապահ Գըլէֆ սօգաղընտա պէքլէյուպ կէօրէպիլէճէյինի իւմիւտ իյլէտիյի պիր տօսթը, պու ագշամ սաաթ օնտա Մօնթ Բարնաս ճիվարընտա Պարօ-Վէրթ սօգաղընտա քենտիսինի պէքլէյէճէք տիր, մէսէլէ բէք մուհիմմ տիր, սիզին իչին ֆայիտէլի պիր մալիւմաթ վէրէճէյիմ։»

Եազըլարը բէք ինթիզամսըզ օլան պու մէքթուպ օգունտուգտան սօնրա, Ընէ Մուլէն տիւշիւնէրէք.

— Իմզա եօգ, ֆագաթ մէքթուպըն միւնտէրիճաթը Ժան-Ժուտի թարաֆընտան կէօնտէրիլտիյինի սէրահէթէն խապէր վէրիյօր, պու ագշամ թային իյլէտիյի մէվգըյա կիտէր քենտիսինի պուլուրում, տէյինճէ, Պէրթ.

— Պէնտէ սիզէ րէֆագաթ իտէճէյիմ, տէտի։

— Ֆագաթ պու ատէմին պուլունաճաղը մահալ զանն ու շիւպհէ ալթընտա պուլունան եէրլէրտէն տիր։

— Նէ՞ պէյիս վար, սիզ եանըմտա օլտուգճա պէն հիչ պիր շէյտէն գօրգմամ...

— Հագգընըզ վար։

— Ֆագաթ վալիտէմի թանըտըղընըղը պու ատէմ նա՞սըլ խապէր ալմըշ։

— Էվվէ՛թ, պունտան խապէրտար տըր, հաբըսխանէտէ եազտըղըմ մէքթուպը մատամ Մօնսթիյէ կէօթիւրիւպ թէսլիմ իտէն Էօժէն իլէ արամըզտա վասէթա օլան Ժան-Ժուտի իտի. իշթէ օ սըրատա պու մալիւմաթը հասըլ իտէրէք գայտ ու զապթ իյլէտիյի անլաշըլըյօր։

Ժան-Ժուտի, մահբէստէն չըգար չըգմազ Ընէ Մուլէնի տիւշիւնմէյէ պաշլատը, սէրխօշլուգլա հէր շէյտէն զիյատէ մուհաֆազասընա իթինա իյլէտիյի էսրարը մուհիմմէնին պէօյիւք գըսմընը, պու մահբէս արգատաշընա սէօյլէտիյինի բէք էյի խաթըրլայամայօր իտի, եալընըզ Ընէ Մուլէն իլէ ագտը իթիֆագ իթտիյի սուրէթտէ, պիզճէ զաթէն մալիւմ օլան ազմ ու թէշէպպիւստէ մուվաֆֆագ օլաճաղընը վէ պու

սուրէթլէ էլինէ քիւլլիւյէթլի բարա կէչիրէճէյինի միւլահազա իտիյօր իտի ։

Բընէնին ներէտէ իգամէթ իթտիյինի պիլմէտիյինտէն, տիւշիւնէ տիւշիւնէ Էօժէնէ թէսլիմ իտիլէն մէքթուպըն իւզէրի « մատամ Մօնսթիյէ » նամընա եազըլտըղընը խաթըրլայըպ, քէնտի քէնտինէ ։

— Շայէտ օ խանէտէ իգամէթ իթմէյօրսա, ներէտէ պուլունտուղունը էլպէթտէ պիլիրլէր վէ շիւպհէսիզ մէքթուպըմը տա քէնտիսինէ կէօնտէրիրլէր, տէտի ։

21

Ժան-Ժուտի, զիհնէն պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա, պիր մէյխանէյէ կիրուպ պիր գաչ թանէ չագըշտըրտը, պատէհու միւնտէրիճաթընա վագըֆ օլտուղումուզ մէքթուպը եազարագ Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտաքի խանէյէ կէլիպ, պիզզաթ մէքթուպը գաբուճըյա թէսլիմ իթտի ։ Միւթէագըպէն քէնտի իգամէթկեահընա կիթտի վէ օրատա աքսի պիր հալէ թէսատիւֆ իթտի ։

Պու խանէնին սահիպի, խանէսինտէ մազնուն վէ ֆէնա ատէմլէր պուլունտըրմագ իսթէմէտիյի կիպի, գաբուճըսըտա խանէ սահիպինին հէր արզուսընա սատըգանէ խըտմէթ իտէն գաբուճըլարտան օլմազըլա, Ժան-Ժուտիյի կէօրիւր կէօրմէզ գըրգ սէքիզ սաաթա դատար էշեասընը պիր պաշգա եէրէ նագլ իտուպ, օտայը պօշալթմասընը իխթար իյլէտի ։

Ժան-Ժուտի իչին պու բէք ֆէնա պիր էվատիս իտի. ֆագաթ միւտաֆաա մէդամընտա պիր սէօզ սէօյլէ ֆէպիլմէքտէ քէնտիսինտէ սէլահիյէթ կէօրէմէտիյինտէն, պիզզարուր բույի մուվաֆագաթ կէօսթէրիպ ։

— Բէք կիւզել, եարըն վէ եախօտ օ պիր կիւն էշեամը նագլ իտէրիմ, տէտի։

Ժան-Ժուտի վագըթ ղայպ իթմէտի, հէման օ սաաթտան իթիպարէն քէնտիսինէ մինասիպ պիր օտա արամաղա պաշլատը։

Պու էտնատէ օլանճա սէրվէթի Ըընէ Մուլէնին վէրմիշ օլտուղու եիրմի ֆըրանգտան իպարէթի օլսուպ, պէրէքէնէթ վէրսին քի անըտա ղընտանէ աթըլտըղը իչին հէնուզ սարֆ իթմէմիշ իտի, հայտուտ պու բարայը մաթլուպէ քեաֆի կէօրէմէ յօր, ֆագաթ էշեասընըտա սաթմագ իսթէմէ յօր իտի. Պէվիլ սէնթինէ տօղրու եօլա տիւղէլտի։

Ժան-Ժուտի Բէպէ վալ սօգաղընա չըգտը, պիր ան էվվէլ եագայը պէլատէն դուրթարմագ իչին քիրալըդ պիր օտա արաատը. օ թարիխտէ պու սօգագլարըն էթրաֆը խալի արսալար իլէ մուհաթ իտի. Հայտուտ պու սօգագլարտա ինչա իտիլմիշ օլան ախշագ վէ սըվալը օլան խանէլէրի, տահա տօղրուտը գուլիպէլերի քեամիլէն տօլաշտը, Լօրէն սօգաղընա կէլինճէ կէօղիւնէ աթիտէքի քէլիմէլեր եաղըլը պիր լեվհա իլիշտի։

Սրտա իլէ հիտայա վէրիլեճէհ հիչիմ օտաղար

Ժան-Ժուտի, պուննը օգուր օգուճմագ հէման կէնիշճէ պիր ավլիյէ կիրտի, պու ավլինին ատաղ թարաֆընտա իքի գալի օլարագ ինչա իտիլմիշ օտալար կէօրիւլիւյօր. սօղ թարաֆտա իսէ տիվարէ պայատըլմըշ պօշ անպարլատան պաշգա պիր չէյ կէօրիւլմէ յօր իտի։

Ցիվարըն օ պիր ճիհէթինտէ թէրթիւմ իսէն թօղ վէ թօրպագ ս պաղըդհալինի քէսագ իթմիշ վէ քիւչիւք քիչիւք թէրէլեր թէչքիլ էյլէմիշ իտի. Ժան-Ժուտի մարուֆ սէմթլերտէ պիր գօնագ իսթիճար իթմէք իսթէյէն էրզագը սէրվէթի թավրընը թագընարագ, գաբուճընըն դուլմպէհինէ կիրմէքլէ։

— Ալթ գաթտա քիրայա վերիլէճէք օտալարընըզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, միւսիւ։

— Պէնի կէզտիրի՞րմինինիզ։

— Վազիֆէմ տիր, պույուրըն։

Գաբուճը պիր անախտար ալըպ կիւլէր եիւզ իլէ գուլիպէսինտէն չըգարագ.

— Ավլինին օրթասընտատա օ պիր թարաֆա աչըլըր պիր գաբուսը տահա վար, տէտի։

Ֆիլ հագըգա պու ալթ գաթտաքի օտալարա կիթմէք իչին տիվարէ տայատըլմըշ պիր թագըմ անպարլարըն արասընտան պիր գաբու տահա կէօրիւլիյօր իտի. գաբուճը պու գաբույը աչըպ էվէլճէ քէնտիսի կիրտի. Ժան-Ժուտինին զիյարէթ իթտիյի տայիրէ իքի օտատան իպարէթ իտի. օտանըն պիրիսի ավլիյէ նազըր օլուպ, պու ավլիտէ տէ Բէպէվալ սօգաղընա աչըլըր պիր գաբու պուլունույօր իտի. Ժան-Ժուտի պու օտալարը քիրալատըղընը պէյան իյլէտիյի սըրատա, գաբուճը.

— Մէֆրուշաթընըզ վա՞ր մը, տէյու սօրունճա, հայտուտ մաղրուրանէ պիր թավր իլէ գաբուճը գատընըն եիւզիւնէ հայգըրարագ.

— Մէֆրուշաթըմ էլպէթ վար. չօգ շէյ, սիզ պանա իբսիզ սաբսըզ պիր ատէմ նազարը՞ իլէ մի պագըյօրսուսունըզ, տէտի։

— Օ հալտէ խանէ սահիպինին պաշգա պիր տէյէճէյի եօգ տըր։

— Էօյլէ իսէ պու կիւնտէն իթիպարէն պուրասընըն միւսթէճիրի պէնիմ . . , ալընըզ, բէյ օլարագ սիզէ պէշ ֆրանգ . . .

— Թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ, էշեանըզը նէ՞ զէման նագլ իտէճէքսինիզ։

— Եարըն սապահ։

— Պու ճիհէթ սիզէ այըտ պիր մէսէլէ տիր. Հա՛, իսմինիզի սէօյլէ՞րմիսինիզ։

Ժան-Ժուտի էն էվվէլ խաթրընա կէլէն «Ժան» իսմինի սէօյլէտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Պու կիւն եշեայը ֆիլանը նագլ իտէճէք գատար բարամ եօգ տըր... իշի կէօրտիւքտէն սօնրա թէտիյէ իթմէք իւզրէ, պու ադշամ Բընէտէն դարզէն էլլի ֆրանգ տահա ալըրըմ, տէտի։

Ժան-Ժուտի, մազիյի, իսթիգպալի տիւշիւնէրէք վէ բէք չօգ սօգագլար տօլաշարագ Մօնթ-Բարնաս կէչիտինէ միւնթէհի օլան թարիգէ տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատը։

Բընէ Մուլէնի պէքլէտիյի միւտտէթ զարֆընտա պիթթապի սըգըլաճաղընը միւլահազա իտէրէք, Պարօ-Վէրթէ կիտէյօր վէ օրատա էսկի արգատաշլարընա թէսատիւֆ իլէ վագըթ կէչիրէճէյինի իւմիտ իյլէյօր իտի։

Կաթիյէ սօգաղընտա քեային օլան Պարօ-Վէրթ նամընդ տաքի լօգանթալը գահվէխանէնին էօնիւնտէ վասի պիր մէյտան վար տըր. չօգ զէման պու մէյտան ատի խալգտան վէ էրպապը իշրէթ ու սէֆահաթտէն եիւզլէրճէ նուֆուս իլէ խընճախընճ տօլար. պունլարընն բէք չօղու զապըթաճա մազնուն վէ սապըգալը ատէմլէր օլուպ, իչլէրինտէ էրպապը նամուստէն պազը էֆէնտիլէր վէ ամէլէլէրտէ կէօրիւլիւր։

Իքի գաթտան իպարէթ օլան պու պինանընն ալթ գաթտաքի նալօնլարտան պիրիսի պէօյիւճէք օլուպ, տիկէրլէրի քիւչիւք քիւչիւք գապինէլէր տիր. հէր սընըֆ իշրէթբէրէսթանընն մահալի իճթիմաը օլան պու մէվգը, էքսէրիէն էլլէրինտէ բըչագլար վէ խանչէրլէր օլտուղու հալտէ եէքտիկէրինէ հիւճիւմ իտէն ճանիլէրին գանլարը իլէ եըգանմըշ տըր։

Էլհասըլ միւտտէթը մահբուսիյէթինի իքմալ իթմիշ քիւրէքտէն գաչըպ գուրթուլմուշ տէհշէթլի ճանիլէր պու-

ըատա պիրլէշիր. Ընէ Մուլէն իլէ զէվալլը Պէրթ կէլիպ Ժան-Ժուտիյի արայաճագլարը մահալ, իշթէ պէօյլէ մուխաթարալը պիր մէվգը իտի.

Ժան-Ժուտի իւմիւտ ու թասավվուրընտա ալտանմատը, Պարօ-Վէրթտէ էսկի արգատաշլարընա վէ աշինալէրինէ թէնատիճֆ իթտի. արգատաշլարընտան պազըսը քեաղըտ օյունընա իշթիրաք իթմէսինի թէքլիֆ իթտիլէր. Ժան-Ժուտի ագշամըն սաաթ տօգուզընա գատար օյնայըպ իւչ պէշ ֆրանգ ղայպ իթտի, պիր եանտան տա չագըպ չագըշտըրմագլա մէշղուլ օլտու. պիր արալըգ պաշընտա պիր սէրսէմլիք հըսս իթմէյէ պաշլատըղընտան օյունը իլէ իշրէթի թէրք իթտի.

Ժան-Ժուտի, մուխթասար պիր սուրէթտէ թաամ իթտի՝ տիվարտան ասըլը օլան սաաթ օնա չարեէք գալտըղընը իրայէ իյլէյօր իտի. պու էսնատէ գալգըպ ալթ գաթտաքի պիրինճի սալօնա տօղրու կիթտի. Ժան-Ժուտի պօրճունը թէէտիյէ իթտիքտէն նօնրա մէյխանէճիյէ.

— Պօշ պիր գապինէնիզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու.

— Գապինէլէրին հէբսի տէ պօշ տըր.

— Բէք կիւզէլ, պէն շու գապինէյէ կիտէճէյիմ.

— Շու իւչ նօմէրօլու գապինէյէ՞ մի.

— Էվվէ՛թ, սաաթ օնա տօղրու կալիպա պիրիսի կէլիպ պէնի արայաճագ տըր, պու զաթէ տէ լութֆէն նօմէրօյը խապէր վէրինիզ.

— Բէք կիւզէլ, նէ՞ նամ իլէ սիզի սիւալ իտէճէքլէր.

— Միւսիւ Ժան.

— Պու քեաֆի. պիր շէյ իսթէ՞րմիսինիզ.

— Պիրազ բօնճ իսթէրիմ.

Մէյխանէճի տէր հալ բօնճ վէրիլմէսինի էմր իթտի. Ժան Ժուտի տէ կիտուպ գապինէյէ եան կէլտի օթուրտու. պիր քիւշէյէ թալիգ իտիլմիշ օլան լամպա պու տարաճըգ մահալի թէնվիր իտիյօր իտի.

Թէմամ սաաթ օնտա Բընէ Մուլէն իլէ Պէրթ գօլ գօլա վէրմիշ օլտուգլարը հալտէ, երքէք վէ գատըն երպապը իչպու իչրէթ իլէ մալամալ օլան պէօյիւք սալօնըն էշիյինտէ արզը վիճուտ իթտիլէր։

Զըպըգ վէ սիկարա տիւմանլարը, լամպալարըն իսի վէ բագընըն շարապըն ֆէնա ֆէնա գօգուլարը պիրլէշմիշ օլտուղունտան, խարիճտէն կէլէնլէր իչին միյտէ պուլանթըսընա օղրամամագ պիրազ միւշկիւլ իտի։

Պէրթ, զայրի իխթիեարի պիր նէֆրէթ վէ թէվահուշ իլէ գաբունըն էշիյինտէ թէվագուֆ իթտի. Բընէ տէ պու էսնատէ գօլը ալթընտա պուլունան կէնճ գըզըն գօլը խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թիթրէմէքտէ օլտուղունը հըսս իտուպ գուլաղընա ֆըսըլտայարագ.

— Ճէսարէթ մատմազէ՛լ, արզու իտուպ կէլտինիզ, արթըգ մուխալիֆէթ իտէճէք վագըթ կէչմիշ տիր... շիմտի ճէսարէթ լազըմ տըր, տէտի։

— (Քէքէլէյէրէք.) Պու մասալարըն պաշընտա՞ մը օթուրաճաղըզ, պու գատար գալապալըգ իչինտէ՞ մի պուլունաճաղըզ...

— Խա՛յըր, արատըզըմըզ ատէմի պուլտուգտան սօնրա քէնտիսինի ալըր խարիճտէ պիր եէրէ կէօթիւրիւրիզ։

— Բէճա իտէրիմ պուրաճա օլան իչիմիզի չաբըգ պիթիրէլիմ։

— Գօրգույօ՞րմուսընըզ

Գատընլար իչինտէ էն զիյատէ սէրխօշ օլան ալիւֆթէլէրտէն իքի իւչ թանէսի, քիւսթախանէ վէ պիէտէպանէ պիր նազարլա պու էսնատէ Պէրթին եիւզիւնէ պագըյօր իտի, պիչարէ գըզըն նիգապ ալթընտա պուլունան կիւզէլ եիւզի գըպ գըրմըզը օլտու վէ սատըգ արգատաշընա ճէվապ օլարագ.

— Էվվէ՛թ, հէմ գօրգույօրում վէ հէմ տէ ութանըյօրում, տէտի։

— Գօրգաճագ պիր շէյ եօգ, պիլիրսինիզ քի պէն եանընըզտա պուլունտուգճա հիչ պիր չէյտէն խէվֆ ու իհթիրազէ լուզում եօգ տըր. . զաթէն պուրատաքի ինսանլար էօյլէ օ տէրէճէ գօրգուլաճագ վէ տէհչէթլի չէյլէր տէյիլ տիրլէր. սրգըլմայընըզ, իհթիրազ իթմէքսիզին պու սալօնը տօլաշալըմ, Ժան-Ժուտիյի միւթլագա պու մասալարտան պիրինին եանընտա պուլաճաղըզ.

Պէրթ, պիզզարուրէ արգատաշընա ըէֆագաթ իտիյօր իտի իսէ տէ, մանէվի պիր ըզթըրապըն թազեիգի իլէ այագլարը թիթրէյօր՝ կէօզլէրինի եէրտէն գալտըրըպ տա պիր թարաֆա պագամատըղը կիպի, գուլագլարը տա միւթթասըլ չընլայօր իտի.

Բընէ իշրէթ իթմէքլէ մէշղուլ պուլունանլարընը արաճ լարընտան կէչտի. խսթէտիյի, թէսատիւֆ իտէճէյի ատէմի հիչ պիր թարաֆտա կէօրէմէյինճէ՝ մէրագ ու էնտիշէ մուգատտէմաթը եիւզ կէօսթէրմէյէ պաշլատը, պէօյիւք սալօնտան քիւչիւք սալօնլարա կէչտի, օրալարտա տա մահբէս արգատաշընը կէօրէմէյօր իտի. Պէրթ պիր արալըգ.

— Պէլքի հէնուզ կէլմէմիշ տիր, պուրատան չըգալըմ տա քէնտիսինի տըշարըտա պէքլէյէլիմ, տէտի.

Թէմամ չըգըպ կիթմէյէ տավրանտըգլարը սըրատա, մէյխանէ վէ լօգանթայը իտարէ իտէն ատէմ, կէչէճէքլէրի եօլ իւզէրինտէ պուլունույօր իտի. պունլարը տալկըն, միւթէֆէքքիւր վէ մէյուս պիր հալտէ կէօրիւնճէ.

— Միւնի՛ւ, մատա՛մ, պիրիսինի՞ մի արայօրսունըզ, տէյու սօրտուղունտա, Բընէ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէ՛թ միւսիւ, տէտի.

— Արատըզընըզ զաթըն քիմ օլտուղունը անլայապիմ լի՞րմիյիմ.

— Միւսիւ Ժան.

— Բէք կիւզէլ, սիզի պիր գապինէտէ պէքլէմէքտէ տիր.

— Իչճա իտէրիմ սէօյլէյինիզ . Նէ՞րէտէն կիտուպ տա քէնտիսի իլէ պուլուշապիլէճէյիզ ։

— Պույուրընըզ , սիզի պիզճաթ եանընա գատար կէօթիւրիվէրէյիմ ։

Պիր գաչ տագըդա սօնրա Պէրթ իլէ Րընէ , հայտուտըն օթուրմագտա օլտուղու գապինէյէ կիրտիլէր ։

Ժան-Ժուտի պաշընը գալտըրըպ տա Րընէյի եալընըզ կէնդէմէյինճէ գաչտըրընը չաթտը . մաքինաճը պու հալին ֆարգընա վարտը , ֆագաթ ալտրըմայարագ .

— Ս.րգատա՛չ , ագըպէթ եինէ պիրի պիրիմիզի պուլտուգ , ֆագաթ էքէյիճէ տէ միւչկիւլաթէ թէսատիւֆ իտիլտի , արթըգ իւմիւտի քէսիպ տէ թէմամ չըդըպ կիտէճէյիմիզ սըրատա , պուրատա պուլունտուղունըզը լնգանթաճը խապէր վէրտի , տէմէսի իլէ , Ժան-Ժուտի .

— Զօգ չէյ , թէղքիրէմին սօն սաթըրընը օգո՛ւմատընըզ մը տէտի ։

— Հա՛յ հա՛յ , իչթէ օ սայէտէ սիզի պուլապիլտիմ եա՛ ։

— Նէ հալ իսէ , իչթէ արթըգ պուլուշտուգ . նէ՞ իչէճէքսինիզ ։

Պու էտնատէ Րընէ մանիտար պիր սուրէթտէ Պէրթին եիւգիւնէ պագտը . պու պագըչ՝ նէֆրէթ ըղհար իթմէմէսի , պու թէքլիֆի գապուլ իթմէսի էմրինտէ իսթիրհամ մանասընը ինֆհամ ինտէյօր իտի . կէնճ գըզ , արգատաչընըն մադսատընը բէք կիւղել անլայարագ .

— Միւսիւնին իչտիյի նէ իսէ անտէն իչէրիզ , տէտի ։

Ժան-Ժուտի հէման գալգըպ գաբուլը աչտը , սաչօնտա պիրիքէն խալգըն կիւրիւլթիւսի բամբըրտըսը արասընտա մէմամընը անլատապիլմէք իչին , օլանճա գուվվէթի իլէ .

— Գօնեագ իլէ գարըշըդ բօնճ , իւչ նօմէրօյա վէ իւչ քիչիլիք , տէյու հայգըրտը ։

22

Ժան-Ժուտինին հայգրմասընա, Բալէ Բօայալ սէմթինտէքի գահվէլէրտէ օլտուղու կիպի տէրինտէն պօղուգ պիր սէս « հազըր » ճէվապը իլէ մուգապէլէտէ պուլունտու։

Արատան պիր գաչ տագըդա կէչտի, Ժան-Ժուտի պիր սէօզ սէօյլէմէյօր իտի. կիթտիքճէ գաշլարընը տահա զիյատէ չաթըյօր, ղայէթ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ պուլունույօր վէ եան կէօզ իլէ վագըթ վագըթ պիչարէ Պէրթին եիւզիւնէ պագըյօր իտի։

Պու պէրուտէթ վէ ինֆաալ Բընէ Մուլէնին ճանընը սըգմագտա վէ մէրագընը մուճիպ օլմագտա իտի, նիհայէթ սապր իտէմէյուպ.

— Չօգ շէյ, արգատաշ նէ վար նէ եօգ, ճանընըզ պիր շէյէ՞ մի սըգըլտը, պէն իսէ սիզի կէօրտիւյիւմտէն տօլայը նէ գատար մէմնուն օլտուղումը թարիֆ իտէմէմ, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտի.

— Պիր շէյ եօգ, պու պապտէ պէնտէ սիզինլէ հէմհալըմ... տէյէրէք վէ մուհավէրէյի թարզը ախէրէ թահվիլ իտէրէք.

— Մատամ ճէնապլէրի ագրապանըզտա՞ն մը տըր, տէյու սօրտու։

— Խա՛յըր, մատմազէլ ագրապամտան տէյիլ տիր, ֆագաթ տօսթլուղումուզ տահա իլէրուտէ տիր. հաթտա օ տէրէճէլէրտէ տիր քի, արամըզտա ճէրէյան իտէճէք հէր տիւրլիւ էսրարըն պէյանընա սիզճէ վիճուտի մանի օլամազ, նէ արզու իտէրսէնիզ սէօյլէշէպիլիրիզ։

Պու սէօզլէր հայտուտըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմազըլա, հէման մըրըլտանըրճասընա.

— Մուհիմմ մէսէլէլերին միւզաքէրէսի իլէ իշթիղալ ի-տիլտիյի զէման, եանըմտա պիր գատըն պուլունտուղունը հիչ արզու իթմէմ, անըն իչին . . .

Զէվալլը եէթիմէ հայտուտա գարշը կիւլէր եիւզ կէօս-թէրիպ, գալպինի վէ էմնիյէթինի ճէլպ իթմէք լազըմ կէ-լէճէյինի թագտիր իլէ.

— Միւսի՛ւ, պէնի պիր գատըն տէյիլ, Բընէնին արգա-տաշը սըֆաթընտա թէլագդը իտինիզ վէ օ նազարլա պա-գընըզ վէ հէմտէ պիլինիզ քի, պու արգատաշ հէր տիւրլիւ թէհլիքէլերի վէ մուխաթարալարը կէօզէ քէստիրմիշ վէ հիչ պիր շէյտէն իհթիրազ իթմէզ պիր ինսան տըր . . . տէյին-ճէ, Ժան-Ժուտի, հայրէթլէ.

— Հիչ պիր շէյտէն իհթիրազ իթմէզ պիր ինսա՞ն մը տէտինիզ, տէյու մըրըլտանտը.

— Էվվէ՛թ, միւսիւ.

— Իյճապ իթտիյի հալտէ սիզտէ խըտմէթ իտէճէք վէ մուավէնէթտէ պուլունաճա՞գմըսընըզ.

— Պիր էրքէք կիպի վէ պէլքիտէ պիր էրքէքտէն զի-յատէ, գատընլար պազէն քէնտիլէրինտէն պէքլէնմէյէճէք, իւմիւտ իտիլմէյէճէք տէրէճէտէ խըտմէթլէր իտէպիլիրլէր.

— Բէք տօղրու, վագաա օրասըտա էօյլէ, գատընլար եաման շէյլէր տիր, շէյթանը սանտըղա գաբար տա բազա-րա կէօթիւրիւր սաթար, նէ հալ իսէ, միւզաքէրէ իտէճէ-յիմիզ վէ գարարլաշտըրաճաղըմըզ իշին նէ օլտուղունը պի-լիյօ՞րմուսընըզ.

— Միւսիւ Բընէ, պու պապտէ պանա եալընըզ պիր գաչ սէօզ սէօյլէյէպիլտի . . .

Մաքինաճը կէնճ դըզըն սէօզիւնիւ թաստիգէ շիթապ իտէրէք.

— Էվվէ՛թ, էօյլէ օլտու, սիզի թէէմին իտէրիմ քի պու գըզ բէք չօգ իշիմիզէ եարայաճագ տըր, պիզէ բէք չօգ խըտմէթլէր իտէճէք տիր, տէտի.

— Բէք կիւզէլ, կէօրէճէյիզ վէ շիմտի եէքտիկէրիմիզին մէրամընը տահա զիյատէ անլարըզ . . . էվվէլ էմիրտէ գօնեագլը բօնճըմըզը իչէլիմ, տէմինճէք պէն պիր ազ աթտըմ ֆէնա տէյիլ իտի։

Բընէ . - (Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .) Հա՞, պու սապահ սիզի պէքլէմէք իչին Գըլէֆ սօգաղընա կիթմիշ իտիմ . . .

— Պէն տէ պունը տիւշիւնտիմ, թէրէտտիւտ իթտիմ, էլպէթ պէնի մէրքէզէ կէօթիւրտիւքլէրինի անլատընըզ։

— Էվվէ՛թ, էօյլէ սէօյլէտիլէր . գօշարագ օրայա կիթտիմ, օ կիւնքի սարխօշլուղունըզտան տօլայը . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք .) Չօգ զէվզէքլիք իթմի՞շմիյիմ։

— Էբէյիճէ, տիլինիզի բէք չօգ ուզաթմըշսընըզ .

— Սիզէ ֆէնա սէօզլէր սէօյլէտի՞մ մի ։

— Հիչ պիր ֆէնա սէօզ սէօյլէմէտինիզ . պիլաքիս օգատար կիւզէլ սէօզլէր սէօյլէտինիզ քի, թէքրար սիզի կէօրիւպ տէ օ պահսէ տէվամ իտէպիլմէք իչին սապըրսըզլըգլա պու սաաթըն հուլուլինէ ինթիզար իտիյօր իտիմ։

— (Թէլաշլը պիր հալտէ .) Նէ՞ զէվզէքլիքլէր իթտիմ, նէլէ՞ր սէօյլէտիմ։

— 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիճէսի, Գօնգօրտիյա մէյտանընտա Բօն Թուրնան վէ Նէօյլի քէօբրիւսինտէն պահս իթտինիզ իտի . . .

— (Ղարիպ պիր թավր իլէ .) Աճայի՛պ, հիչ խաթրըմտա տէյիլ . . .

Պու էսնատէ կարսօն, թալէպ իտիլէն բօնճլարը կէթիրիպ մասանըն իւզէրինէ գօյարագ .

— Պաշգա պիր շէյ իսթէ՞րմիսինիզ, տէմէսի իլէ, ժանժուտի .

— Շիմտիլիք պիր շէյ լազըմ տէյիլ . . . լուզում կէօրիւլտիւյիւ զէման խապէր վէրիլիր, հայտէ շիմտի իշինէ կիթ, տէտի ։

Կարսօն չէքիլտի կիթտի, Ժան Ժուտի գատէհլէրտէն պիրինի ալըպ եէքտիկէրինի միւթէագըպ Պէրթ իլէ Բընէնին գատէհլէրինէ վուրուշտուրարագ, կէնճ գըզա.

— Կիւզէլ բիլիճ, տէմէք օլույօր քի սիզտէ պու սէնաթլա մէշղուլ օլույօրսունըզ, տէյինճէ, զէվալը եէթիմէ պու սէօզլէրտէն պիր շէյ անլայամայուպ հայտուտըն եիւզիւնէ պագտը, մաքինաճը տահա էվվէլ տավրանըպ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէ՛թ, հէմտէ պու մէսլէքտէ բէք զիյատէ մէհարէթի օլտուղունը թաստիգ իտէրիմ, տէտի.

Ժան-Ժուտի, միւթատը օլտուղու վէճհ իլէ թէքլիֆսիզլիք թավրընը թագընարագ.

— Սէնինլէ պիլ իթթիֆագ եաբաճաղըմըզ իշտէ մուվաֆֆագ օլուրտա խազինէյի էլէ կէչիրիրսէք, շիւպհէսիզ ճիւզվի պիր հիսսէ տէ պունըն իչին չըգարաճաղըզ, տէյի՞լ մի.

Բընէ. - Խա՛յըր, պու մուվաֆըգը հագգանիյէթ օլամազ, պու իշէ պիզ իքիմիզ իթիֆագ իթտիք, պինաէն ալէյհ քեար վէ զարարտա իքիմիզէ այըտ տըր.

— Օ հալտէ պու նէ՞ իչին չալըշաճագ.

— Էօթէտէն պէրի պանա միննէթտար օլտուղու իչին խըտմէթիմիզտէ պուլունաճագ տըր, զաթէն պանա այըտ օլան պիր շէյ քէնտիսինէ այըտ տէմէք տիր.

— Բէք կիւզէլ, հայտէ պուտա պէօյլէ օլսուն, պէն սէօզ վէրտիմ սէօզիւմտէ սէպաթ իտուպ պիրլիքտէ իշէ կիրիշմէքտէն պաշգա պիր տէյէճէյիմ եօգ, պունտան մատէ սէն պանա հագըգաթէն էյի արգատաշլըգ իթտին, Սէնթ-Բըլաժիտէ պուլունտուղումուզ միւտտէթճէ քիսէն պէնիմ իչին տայիմա աչըգ իտի, ավօգաթըն բարասընըտա թէսվիյէ իթտին, պէնտէ պու բարալարը քեամիլէն սանա իատէ իտէճէյիմ, եալընըզ ծիզէ շուրասընը խապէր վէրէյիմ քի, իշէ պաշլամագ իչին պիզէ պիրազ բարա լազըմ տըր, շու արալըգ պէն ֆէնա հալտէ միւֆլիսիմ...

— Պէնիմ էլիմտէ ավուճըմտա պէշ օն բարա գալտը, օ տա սիզին իչին ֆէտա օլսուն.

Պէրթ. — Պէնիմ բարամ եօդ տըր, պէն տէ վագթիմի սիզին իչին սարֆ իտէրիմ. Էվվէ՛թ, պունտան սօնրա պիւթիւն գուվվէթիմի միւնհասըրէն պու եօլտա սարֆ ու ֆէտա իտէճէյիմ.

Ժան-Ժուտի միւթէպէսսիւմանէ եէթիմէնին եիւզիւնէ պագտը. պու սէօզլէրի բէք զիյատէ խօշունա կիթմիշ իտի բէտէրանէ տէնիլէպիլէճէք պիր մուհապէթլէ էլինի կէնճ գըզըն ումուզը իւզէրինէ գօյարագ.

— Պու բիլիճ տէյիլ, ատէթա պիր խօրօզ տըր, վիճուտինտէ գան վար. զահիրէն նազիք պիր շէյ կէօրիւնիւյօր իտի, ֆագաթ կէօրիւնտիյի կիպի տէյիլ, եաման շէյ իմիշ, տէտի.

Բընէ. — Եէթիշտիրտիյիմ պիր շայիրտ տիր պու, վիճուտի իլէ ճիտտէն իֆթիխար իտէրիմ.

Հայտուտըն էլի ումուզընա վազ իտիլտիյինի հըսս իթտիյի տագըգատա կէնճ գըզ, հիտտէթ վէ նէֆրէթ սահգասը իլէ գըզարտը, պօզարտը, խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թիթրէտի. ֆագաթ տէրհալ քէնտինի թօբլայըպ, ճիտտի պիր թավր իլէ.

— Էվվէ՛թ, քէնտիսինին շայիրտիյիմ վէ կէօրիւյօրսուն նըզ քի էֆալ ու հարաքէթիմլէ ուսթամըն եիւզիւնիւ գըզարթմայօրում, տէտի.

Հայտուտըն շէվգ ու մէնէրրէթի, շիւպհէ վէ ատէմը իթիմատինէ զալէպէ իթմիշ օլմաղըլա.

— Էքսիք օլմա, զանն իտէրիմ քի սիզինլէ պիրլիքտէ պիր իշտէ պուլունուպ չալըշմագ մուճիպի իֆթիխար օլաճագ տըր, տէտի.

Բընէ. — (Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.) Նէ՞ տէյօր իտինիզ, հա՛, եաբաճաղըմըզ իշ բէք իսթիֆատէլի պիր շէյ տիր տէյօր իտինիզ, կէրչէ՞ք մի.

— Հէմ քիւլլի պիր իսթիֆատէ . . .

— Նէ՞ գատար,

— Նէ գատար իսթէնիլիրսէ օ գատար,

— Կերչէ՞ք մի սէօյլէյօրսուն ։

— Էվվէ՛թ ։

— Մէսէլէ էբէյիճէ գարանլըգ իչինտէ գալըյօր, պէն տէրէճէսինի անլամագ իսթէրիմ. . . ինսան ներէյէ կիտէճէյինի, նէ եաբաճաղընը պիր տէրէճէյէ գատար օլսուն պիլմէլի տիր ։

— (Էօնիւնտէքի գատէհի իչէրէք պօղուդ սէս իլէ .) Ներէյէ կիտիլէճէք, տուրունըզ սիզէ պունըտա սէօյլէյիմ, շէօյլէ թասավվուր իտինիզ քի, պէնի մահվ իթմէք իսթէյէն իքի քիշինին, տահա տօղրուսը իքի ալչագ մախլիւգըն շէրէֆի վէ մահվը պու կիւն էլիմտէ տիր . պունլար տա միլեօնա մալիք տիրլէր . շիմտի անլայապիլտինի՞ղ մի, եիրմի սէնէտէն պէրի կիճէ կիւնտիւզ ինթիգամ ալմագ սէվտասընտա պուլունույօրում, էկէր պանա մուավէնէթ իտէճէք օլուրսանըզ, չալտըգլարը միլեօնլարտան բէք չօգ հիսսէ գօբարտաճագ զէմանըն հուլուլ իթտիյինի գաթիէն կէօրիւյօր վէ անլայօրում.

Բընէ քէնտիսինի հայտուտա հէմէֆքեար կէօսթէրիպ, հայգըրարագ .

— Տիմէք օլույօր քի մուգապէլէյի պիլ միսլ. . . պըրավօ՛, պունտան էյի պիր իշ թասավվուր իտէմէմ, հաբըսխանէտէ իքէն պու էսրարը սէթր իտէն բէրտէնին ուճունը պիր ազ աչմըշ իտինիզ, թէմամ իսթէտիյիմ կիպի պիր իշ, տէտիյի կիպի, Պէրթտէ, Բընէյի թաստիգ իտէր պիր թավրը շէթարէթ իլէ .

— Օ՛հ, պէնիմտէ արայըպ պուլամատըղըմ պիր իշ . . . տէտի ։

Բընէ . - Պու եիրմի սէնէ սիզին իչին նէ՞ գատար ուզուն պիր զէման . . .

Ժան-Ժուտի. - Ա՛հ, բէք տօղրու սէօյլէյօրսուն, պու խուսումէթիմ, պու թասավվուրաթըմ թա 1837 սէնէսինտէն պաշլայօր։

Պէրթ. - (Թիթրէյէրէք.) Պու հատիսէ նէ՞րէտէ վէ նէ՞ վագըթ վուգու պուլտու։

Ժան-Ժուտի. - Սեպտեմբեր այը իչինտէ... Բօն-Թուրնան ճիվարընտա Գօնգօրտիյա մէյտանընտա գարանլըգ վէ եաղմուրլը պիր կիճէտէ, պիր գատըն իլէ իքի էրքէք պէքլէյօրլար իտի։

Պէրթ. - Ժան-Ժուտինին կէօզլէրի իչինէ պագարագ.) Պու էրքէքլէրտէն պիրիսի սի՞զ մի իտինիզ։

Ժան-Ժուտի. - (Պիր ազ թէրէտտիւտտէն սօնրա.) Խայըր, պու իքի էրքէքտէն պիրիսի շիմտի հայաթտա տէյիլ տիր. պու ատէմ պէնիմ արգատաշլարըմտան իտի, սօնրատան ասըլ իշի եաբան պիր էրքէք իլէ շէրիքը ճինայէթի պուլունան գատըն քէնտիսինի զէհիրլէտիլէր. օ պիչարէ վէֆաթ իտէրքէն պիզզաթ եանընտա պուլունտում, պու իշի էթրաֆը իլէ պանա անլաթտը վէ պու սըրրը պանա թէվտի իթտի։

Պէրթ. - Գատըն իլէ օ տիկէր էրքէք հայաթտա՞ մը տըրլար։

Ժան-Ժուտի. - Էվվէ՛թ։

Պէրթ. - Նէ՞ օլտուլար։

Ժան-Ժուտի. - Օ՛, բէք աճէլէ իթմէյինիզ, հէր շէյին պիր ՝ըրասը վար. պու իւչ շէրիքը ճինայէթ պիր ատէմի պէքլէյօրլար իտի, օ ատէմտէ գուճաղընտա պիր չօճուգ օլտուղու հալտէ կէլտի։

23

Ջավալը եէթիմէնին վիճուտինտէքի գան օլանճա -հէ բարէթի իլե ճէվէլանէ պաշլայըպ , պօղուդ պիր սէտա իլէ .

— Պիր չօճուգ հա՛ . . . տէյու քէքէլէտի ։

— Էվէ՛թ , իքի եաշընտա գատար պիր չօճուգ . . . պունը պէքլէմէքտէ օլան ատէմ , ֆագաթ վէֆաթ իտէն տէյիլ . պու արալըդ եագալայաճաղըմըդ ատէմ , գուճաղընտա չօճուղը թուրմագտա օլան զաթա տօղրու պիր գաչ ատըմ իլէրլէտի . արալարընտա պէշ օն չիֆթ լագըրտը ճէրէյան իթտիքտէն սօնրա պիր արապայա պինտիրտի վէ քէնտիսիտէ եանընա չըդըպ օթուրտու , պու արապանըն էօնիւնտէ վուրուպ էօլտիւրէճէք ատէմ օթուրույօր իտի վէ գատընտա արապաճը գըյաֆէթինտէ եանընտա պուլունույօր իտի . արապա նէօյլիյէ տօղրու սիւրաթլա հարաքէթ իթտի . քէօբրիյէ մուվասըլէթտէն էվվէլ գատըն արապայը թէվգըֆ իթտի , արապատա պուլունան իքի ատէմ էնտիլէր , արապաճըյա մախսուս օլան մահալտէ օթուրան ատէմ տէ ուսուլէթլէ սըյրըլըպ էնէրէք պունլարըն արգասը սըրա եիւրիւմէյէ պաշլատը , քէօբրիւնիւն օրթասընա գատար թէագըպ իթտի ։

Ժան-Ժուտի պուրատա սէօզիւնիւ քէստի . պու էսնատէ զէվալը Պէրթ խէվֆ ու տէհշէթլէ քէնտինի զայպ իտէճէք պիր հալէ կէլմիշ իտի . թիթրէյէրէք , Ժան-Ժուտքյէ .

— Օ ատէմլէ դուճաղընտաքի չօճուգ պու քէօբրիւնին օրթասընա՞ մը էօլտիւրիւլտիւ , տէյու սօրտու ։

— Եալընըդ ատէմ էօլտիւրիւլտիւ , իքի ումուզլարը արասընա պիր բըչագ սաբլանըդը սաբլանմազ եէրէ սէրիլտի ,

սօնրա ճէսէտի գալտըրըլըպ քէօբրիւնիւն իւզէրինտէն Սէն նէհրինէ աթըլտը . . .

— Էյ, չօճուգ նէ՞ օլտու . . .

— Գաթիլ չօճուղը ալըպ գաչտը ։

Բընէ . - Սիզ պու չէյլէրի կէօրտիւնի՞զ մի ։

Ժան-Ժուտի, էվէլքի իֆատէսի իլէ պու տէֆաքի ճէվապը պէյնինտէքի թէնագուսը տիւշիւնմէյէ վագըթ պուլմագսըզըն .

— Էվվէ՛թ, եօլ իւզէրինտէ պիր աղաճ արդասընա սագլանարագ կէօրտիւմ . պէն ֆէնա պիր ատէմ տէյիլիմ, էօլտիւրիւլէն պիչարէյէ մուավէնէթ իթմէք իսթէտիմ, ֆագաթ վագըթ կէչմիշ իտի . հէմ իւչ քիշիյէ գարշը եալընըզ պաշըմա նէ՞ եաբապիլիր իտիմ, տէտի ։

Պէրթ . - Չօճուղը նէ եաբտըգլարընը պի՞լմէյօրմուսընըզ . . .

— Էօլէճէյի սըրատա եանընտա պուլունտուղում արդատաշըմ, չօճուղը եօլ իւզէրինտէ պիր խանէնին գաբուսը էօնիւնտէ պըրագտըղընը սէօյլէտի ։

Բընէ . - Ֆագաթ սիզ քէնտիլէրինին չէրիքը ճինայէթի օլմատըղընըզ հալտէ, օ ատէմլէր սիզի նէտէ՞ն էօլտիւրմէք իսթէտիլէր . . .

— (Պաշընը սալլայըպ տիչլէրինի սըգարագ .) Պու պաշդա պիր հէքեայէ տիր . սըրասը կէլինճէ անը տա հէքեայէ իտէճէյիմ, տէտի ։

— Տէմէք օլույօր քի պու ճանիլէրի շախսէն թանըյօրսունըզ . . .

— Էվվէ՛թ ։

— Իսիմլէրինի՞ . . .

— Իսիմլէրինի պիր էյի պիլմէմ ։ եալընըզ եիւզլէրինի կէօրտիւմ, նէ զէման կէօրսէմտէ եինէ թանըրըմ, պու չէյլէր հէման տիւն օլմուշ կիպի խաթրըմտա տըր ։

— Եիրմի սէնէտէն պէրի արաշտըրըյօ՞րմուսընըզ . . .

— Թահարրիյաթըմըն պիր սէմէրէսինի կէօրէմէմիշ ի-տիմ, եալընըզ պունտան պիր այ էվվէլ թէսատիւֆլէ պիր գատըն իլէ գարշը գարշըյա կէլտիմ քի, Նէօյլի քէօբրիւսի ֆաճիասընտա կէօրտիւյիմ գատըն օլտուղունա շիւպհէմ գալմատը . . .

— Պու տէրէճէ էմին օլմանըզա սէպէ՞պ . . .

— Քէնտիսի Ինկիլիզ տիր, եա էվլի վէ եախօտ տուլ տըր. իշթէ պէն պէօյլէ պիր գատընըն իղֆալաթընա գա-բըլմըշ իտիմ։

— Ֆագաթ էմին օլմագ իգթիզա իտէր։

— Իշթէ պէն տէ օ սէվտատէ իտիմ եա՛, օ խապիս Ֆի-լան-Գա՝թըր ղամմազլըգ իտուպ տա եագայը էլէ վէրմէմիշ օլսա իտիմ, թէվգըֆ իտիլտիյիմին Էրթէսի կիւնի ի՝հթիմալ քի պու գատընըն շէրիքը ճինայէթի օլան ատէմի տէ կէօ-րէրէք, թէրէտտիւտ վէ շիւպհէտէն պիւսպիւթին վարէսթէ օլաճագ իտիմ։

— Նէօյլի քէօբրիւսի ֆաճիասընըն ֆախլի օլան ատէմի՞ մի

— Էվվէ՛թ, պու ատէմին իսմինի տէ պիլիյօրում զանն իտէրիմ . . .

— Իսմի նէ՞ տիր։

— Տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ տըր։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Պիզի միւտաֆաա իտէն ավօգաթ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն բէտէրի. Ֆագաթ պու օլմայաճագ պիր շէյ տիր . . .

— Էվվէթ, թա քէնտիսի, էսկի արգատաշլարըմտան սապըգ Նօթէր օլան իխթիյար պիր ատէմ վար քի, պու ա-տէմ, նասըլ եազը օլուրսա օլսուն բէք գօլայլըգլա թագ-լիտ իտէր. Նէօյլի քէօբրիւսի իւզէրինտէ գաթլ իտիլէն պիր ատէմէ, Գօնգօրտիյա մէյտանընտա վէ Բօն-Թուրնան ճի-վարընտա պուլունմասը իչին եազըլան մէքթուպըն գօբեա-սը, հալա պու էսկի արգատաշըմըն եանընտա պուլունմագ-տա տըր. պու մէքթուպ տա շու իմզայը հավի տիր. « Տիւգ

Ս. Տըլաթ. Վ.» պունատան անլսչըլան տա չու տըր. «Տիւդ ՍիմՕնտ Տըլաթսը-Վօտիյօ»։

— Ֆագաթ զանն իսէրսէմ սիզ, տիւդ ժօրժտան պահս իտիյօր իտինիզ...

— Էվէ՛թ, պուտա տիւդ Սիժ ՍիմՕնտըն էօզ պիրատէրի օլուպ, սարխօշ, սէֆիհ, միւսրիֆ, պօղազընա գատար պօրճա պաթմըշ պիր ատէմ տիր. պէօյիւք պիրատէրինէ վարիս պըրագմամագ իչին քէնտիսինի տուէլլօտա մահվ իթտիւտիյի կիւնին ագշամըսը, գուճաղընտա չօճուդլա պէրապէր կէլմիշ օլան իսթիյարը մահվ իթմիշ տիր։

Պէրթ. — Պու մէքթուպըն նէրէտէ օլտուղունը պիլիյօրմուսընըզ։

— Էվէթ։

Պու էսնատէ ժան-Ժուտի, սապըգ նօթէրին քէնտիսինէ հէքտայէ իթմիշ օլտուղու մէսէլէյի թէֆէրրուաթը իլէ նագլ իթտի։ Բընէ պու սըրրա տա վագըֆ օլարագ։

— Մ'էքթուպը էլէ կէչիրմէլի տիր, պու էլիմիզտէ ըէհպէր օլապիլիր. Ֆագաթ պիզի միւտաֆտա իթմիշ օլան օ ալիճէնապ կէնճին բէտէրի, պու տէրէճէ ալչագ վէ սէֆիլ պիր մախլուգ օլտուղունա իհթիմալ վէրէմէմ. Էվվէթ պու պէնճէ իհթիմալին խարիճինտէ պիր շէյ տիր, տէտի։

— Նիչի՞ն իհթիմալ վէրիլմէմէլի. վագտա օղլունա տէյճէք եօգ, բէք նամուսլը, բէք ալիճէնապ պիր կէնճ տիր. Ֆագաթ Նէօյլի Ֆաճիասընըն զէմանը վուգույի օլան կիւնին սապահըսը, տիւդ Սիժ ՍիմՕնտըն տուէլլօտա վէֆաթ իթմէսի...

— Պունատան նէ՞ չըգար, թէսատիւֆչէն պէօյլէ պիր շէյ օլապիլիր. տիւդ էվլի՞ մի իտի. մահվ իտիլմէք իսթէնիլչէն չօճուդ քէնտիսինին էվլատը՞ մը իտի։

Ժան-Ժիւտի, մալիւմաթընըն նէ տէրէճէ մահտուտ վէ մաթլուպէ զայրը քեաֆի օլտուղունը թագտիր իտէրէք սօն տէրէճէ պիր մէյուսիյէթ իլէ։

— Օրասընը պիլմէ յօրում . . . տէտի ։

Պէրթ . – Պէնիմ ըէյիմէ գալըրսա , էվվէլ պէ էվվէը միւսիւ Ժան-Ժուտինին թանըտըղընը իտտաա իլլէտիլի գատընըն , հալ ու չանընը անլամալը վէ պուընընլա մէչղուլ օլմալը տըր ։

Ժան-Ժուտ . – (Հայդըրարագ .) Պու մինիմինի բիւիճ բէք տօղրու սէօյլէյօր , էկէր ալտանմայօրսամ պու գատընը էլէ կէչիրինճէ օպերիտէ էլէ կէչմիշ տէմէք տիր ։

Րընէ . – Պու գատըն նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր ։

— Պէրլին սօգաղընտա միւնթազամ պիր գօնագտա . . .

— Իսմի նէ՞ տիր .

— Միսթրէս տիգ Թուրէն ։ .

Պու իսմ եատ իտիւիր իտիւմէզ , Րընէ Մուլէն քէնտիսինտէն էվվէլ էնտիյի օթէլտէ վէ իգամէթ իլլէտիլի օտատա պու գատընըն պուլունտուղունը , վէ Րօյալ մէյտանընտաքի իգամէթկեահընտա մահվ իտիլէն միւսվէտէյի նէ սուրէթլէ էլէ կէչիրտիլինի խաթըրլայարագ .

— Պու գատըն նէ՞րէտէն կէլմիշ , տէյու սօրտու ։

— Լօնտրատան ։

— Օ հալտէ քէնտիսի տիր տէմէք օլուր ։

— (Թէյշշ էլէ .) Էմի՞ նմիսինիզ ։

— Էվվէ՛լթ , ֆագաթ եինէ թէճրիւպէ էթմէք լազըմ . ա՛հ , միւմքիւն օլտա . . .

Պէրթ . – (Րընէյինին սէօզիւնիւ քէսէրէ.) Օ միւմքիւն օլուպ օլմայաճագ շէյ նէ՞ օլույօր ։

— Ղարիպ պիր ֆիքիր , սիզէ նէ օլտուղունը տա սըրտասը կէլինճէ սէօյլէրիմ , շիմտի հէր շէյտէն էվվէլ սապրդ՞նօթէրին մէքթուպընը էլէ կէչիրմէք չարէսինի տիւշինմէլիյիզ ։

Ժան-Ժուտ . – Մէքթուպը էլէ կէչիրմէք իչին պէշ եիւզ ֆըրանգ լազըմ տըր ։

Րընէ . – Իյճապընտա պադալըզ , եարըն օ տէտիյինիզ սօ-

գաղա կիտէրիզ, Միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընը նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրմագ իչին լաղըմ կէլէն սիլահը տէրտէսթ իտէրիզ, անտէն սօնրա տա թէչէք-քիւրաթըմըզը արզ ու թագտիմ իթմէք իւզրէ պիզի միւտաֆաա իթմիշ օլան Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօյը կիտէր պուլուրուզ։

— Ա՛հ, բէք կիւզէլ օլուր· պու սուրէթլէ պէլքի բէտէրինիտէ կէօրիւրիւզ, էկէր տիւգ Ժօրժ իլէ Նէօյլի քէօբրիւսիւ ատէմի պիր վիճուտ պիր չախս իսէ իշիմիզ եօլունտա տըր· պու պիզէ կէօրէ պիր ալթուն մատէնի տիմէք տիր։

Պէրթ. - (Ղարիպ պիր շիվէ իլէ.) Պու ալթուն մատէնինի իշլէտէպիլէճէյիմիզէ հիչ շիւպհէ իթմէմէլի տիր։

Ժան-Ժուտի. - (Կիւլէրէք.) Պու քիւչիւք գըզ նէ՞ նազիք չէյ, կիթտիքճէ կէօզիւմէ կիրէյօր։

Բընէ. - Արգատաշ վագըթ կէճիքտի, եարըն նէրէտէ պուլուշաճաղըմըզը գարարլաշտըրալըմ։

— Օրասը մալիւմ, ֆագաթ էվվէլ էմիրտէ սիզտէն իքի քիւչիւք խըտմէթ թալէպ իտէճէյիմ։

— Սիզին իչին ճանըմ ֆէտա օլսուն, պու խըտմէթլէր նէ՞ տիր։

— Եարըն էշեամը նագլ իտէճէյիմ, մուավէնէթինիզէ իհթիյաճըմ վար· պիրլիքտէ եաբըպ պէճէրէճէյիմիզ իշտէն մահսուպը իճրա օլունմագ իւզրէ պանա էօտիւնճ պիր ազ բարա վէրէճէքսինիզ։

— (Հայտուտա պիր պանգ գայմէսի ուզատարագ.) Ալընըզ սիզէ եիւզ ֆըրանգ, եարըն նէ՞րէտէ պուլուշաճաղըզ։

— Էսկի իգամէթկեահըմ օլան Վինկրիյէ սօգաղընտա սապահըն սաաթ եէտիսինտէ։

— Բէք ալա, պէն օրայա կէլիրիմ։

— (Էլինի Պէրթ իլէ Բընէյէ ուզատարագ.) Էօյլէ իսէ եարընա գատար ատիյօ։

Կէնճ գըզ էլինի ուզատըպ մուգապէլէ իթմէքտէն իհ-

թիրաղ իթտի, ֆագաթ մաքինաճընըն մանիտար պիր սուրէթտէ եիւզիւնէ պագըշընտան տէրհալ թավրընը թէպտիլ վէ կէօզլէրինի եէրէ աթֆ իտէրէք, չարնաչար հայտուտըն էլինի սըգտը, միւթէագըպէն Բընէ գաբույը աչտը վէ շու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք Պէրթ իլէ պէրապէր չըգըպ կիթտիլէր։

— Պէն մէյխանէճինին հիսապընը կէօրիւրիւմ, սիզ պիր շէյ վիրմէյինիզ։

Կէնճ գըղ սատըգ վէ ալիճէնապ րէհպէրի իլէ պէրապէր սօգաղա չըգըպտա աթէշ իչինտէ պուլունան ալնընը, կիճէնին սէրին վէ լաթիֆ րուզիկեարը պիր ազ սէրինլէթմէյէ պաշլայընճա.

— Ա՛հ, էլիմի պիր տիւրլիւ ուզատամայաճաղըմ զանն իթմիշ իտիմ, տէտի։

— Մատմազէ՛լ, պէն սիզի էվվէլճէ պու ճիհէթլէրտէն խապէրտար իթտիմ, ֆագաթ սիզ եինէ պանա րէֆագաթ իթմէք իսթէտինիզ։

— Էվվէթ, ֆագաթ պիզի պու գատար էսրարտէն խապէրտար իտէճէյինի պիլմէյօր իտիմ. Նէօյլի քէօբրիւսի ճինայէթինտէն վէ արգատաշլարընտան պահս իտէն պու ճանի, ասըլ արատըղըմըզ ատէմ օլտուղունը, պու ճինայէթի տօղրուտան տօղրույա քէնտիսի իյգա իթտիյինի անլայամատընը՞զ մը. Պըրունվայէ թապիպի օլան ամուճամընն գանընը տէօքէն պու ատէմին էլի տիր. իշթէ պու ատէմին իյգա իթտիյի ճինայէթ սէպէպի իլէ բէտէրճիյիմ իտամէ մահքիւմ օլմուշ տըր . . . շիմտի մէսէլէյի էյիճէ անլատըմ. օ կիճէ բէտէրիմ Նէօյլիյէ կիտիյօր իմիշ, Սէն նէհրի իւզէրինտէ ճանխըրաշ պիր ֆէրեատ, պիր կիւրիւլթիւ իշիթմիշ, մահքէմէտէտէ պունը իյթիրաֆ իյլէտիյի վէճհ իլէ քէօբրիւնիւն բարմագլըղընա տայանմըշ. իշթէ օրատա էլլէրինէ գան պուլաշմըշ. ա՛հ, միւսիւ Բընէ, պէն եինէ սէօզիւմիւ թէքրար իտէրիմ, ասըլ ճանի Ժան-Ժուտի տիր . . .

— Մատմազէ՛լ, սիզէ սուրէթը մախսուսէտէ բէճա իտէրիմ, թէլաշ վէ սապըրսըզլըգ իթմէյինիզ, պիզէ շէրիքլէրինի կէօսթէրէճէք վէ պուլաճագ օլան եինէ Ժան-Ժուտի տիր ; պունըտա խաթըրտան չըգարմայընըզ, անըն մուավէնէթի օլմագսըզըն մազլումէն իտամ իտիլէն զէվալլը բէտէրճիյինիզին իատէյի նամուս ու շէրէֆի գապիլ տէյիլ տիր . . .

— Բէք տօղրու . . .

— Իշթէ պուրալարընը նազարը տըգգաթա ալընըզտա նիհայէթ տէրէճէտէ բէնկ վէրմէմէյէ, իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իթմէյէ ղայրէթ իտինիզ, պէն գավիյէն իւմիւտ իտիյօրում քի, պիզ պու հայտուտ իլէ իթիֆագ իտէրսէք, չօգ զէման կէչմէքսիզին նայիլի էմէլ օլապիլէճէյիզ։

— Թէտպիրինիզին, թագտիրի Իլահիյէ թէվագուֆ իթմէսինի արզու վէ իսթիրհամ իտէրիմ։

— Էվվէ՛թ, թագտիրի Իլահիյէ թէվագուֆ իտէճէք տիր, ատալէթ ատըմլարընը պազէն աղըրլաշտըրըր, ֆագաթ էր կէճ հագըգաթը ըզհար իտէր. իշթէ դաբունըզըն էօնիւնէ գատարտա կէլտիք, մատմազէ՛լ, եարընա գատար ատիյօ։

— Ատիյօ տօսթում, ատիյօ պիրատէրիմ։

24

Էրթէսի կիւնի պէրմուճիպի գարար Բընէ Մուլէն Վինկրիյէ սօգաղընտա քեային Ժան-Ժուտինին իգամէթկեահընա կիթտի, զաթէն մուհիմ իշլէր իլէ մէշղուլ օլմաղա գարար վէրտիքլէրինտէն, պու իքի ատէմ էվվէլ էմիրտէ էշեայը թօբլայըպ, Ժան-Ժուտինին էվվէլճէ իսթիճար իթտիյի Լուզօն սօգաղընտաքի խանէյէ նագլ իյլէտիլէր. միւթէա-

պէն քիւչիւք պիր լօգանթայա կիտուպ աճէլէ պիր ազ շէյ եէտիքտէն սօնրա, հայտուտ.

— Շիմտի նէ՞ եաբաճաղըզ, տէյու սօրտու։

— Սապըգ Նօթէրին մուգատտէմա իգամէթ իյլէտիյի Բիյնի սօգաղընա կիտէճէյիզ։

— Ֆագաթ նասըլ քի սէօյլէտիմ, Նօթէրին սանտըղընը սէբէթինի ալմագ իչին պէշ եիւզ ֆըրանգ լազըմ տըր։

— Ճէպիմտէ օ գատար բարա վար տըր։

— Ա՛հ, սէնի գօճա սէրմայէտար սէնի, պու գատար բարայա մալիք օլապիլմէք իչին անլաշըլըյօր քի չալըշմամըշ-սըն. հայտէ էօյլէ իսէ շու սապըգ Նօթէրին քեաղըտլարընը պիր կէօզտէն կէչիրէլիմ։

Շու հիքեայէ իթտիյիմիզ հալլէրին զէմանը վուգուինէ միւսատըֆ օլան թարիխտէ, եանի 1857 սէնէսինտէ Բարիզին հէր սէմթի թանզիմ վէ թէսվիյէ իտիլմէքտէ օլուպ, շէհրին հէր սօգաղը կէնիշլէտիլմէքտէ օլտուղու կիպի, Բիյնի սօգաղըտա գում վէ թօբրագ նագլինէ մախսուս էլ ա-րապալարը վէ տիւլկէր իսկէլէլէրի իլէ կէչիլմէզ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. հաթտա սագըգ Նօթէրին իգամէթ իյլէտիյի 17 նօմէրօլը խանէտէ եըգըլմըշ վէ խանէ սահիպիտէ վէֆաթ իթմիշ օլտուղունտան, պու հալ Ժան-Ժուտի իլէ Բընէնին բէք զիյատէ թէէսիւֆինի մուճիպ օլտու. մաքինա-ճը պիր արալըգ արգատաշընա.

— Պիզէ պաշլըճա եարտըմ իտէճէք օլան մէքթուպ-տան մահրում գալաճաղըզ տէմէք օլույօր, նէ՞ պէօյիւք ֆէ-լաքէթ . . . տէտի, վէ պիր ազ սիւքիւթտէն սօնրա.

— Սապըգ Նօթէր հալա մահբէստէ՞ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ։

— Քէնտիսի իլէ կէօրիւշմէք գապիլ տէյի՞լ մի։

— Պու բէք կիւճ պիր շէյ տիր, քէնտիսինի կէօրմէք իչին պիզէ միւսաատէ իթմէյէճէքլէր, չիւնքի ագիապասը ֆիլանը տէյիլիզ, հէմ պունըն նէ՞ լուզումը վար, Նօթէր

պանա մէքթուպըն միւնտէրիճաթընը հիքեայէ իթտի պէնտէ սիզէ սէօյլէտիմ, պունտան զիյատէ անլայըպտա նէ՞ օլաճագ։

Իքի արգատաչ Բէյնի սօգաղընտան չըգըպ Բալէ Բօայալ սէմթինէ վասըլ օլտուլար. Բընէ պիր քիթապճը տիւքքեանընտան պիր ասըլզատէկեան ֆիհրիսթի սաթըն ալտըգտան սօնրա Վալուա սօգաղընա սաբարագ դահվէխանէլէրտէն պիրինէ կիրտիլէր։

Մաքինաճը հէման ֆիհրիսթի կէօզտէն կէչիրտի, պիր թագըմ տիւգ իսիմլէրինի օգուտուգտան սօնրա.

— Կէօրիւյօրսունըզ քի իսիմլէրին իլք հարֆլարընտան պիր ֆայիտէ հասըլ օլմազ, շիւպհէ վէ թէրէտտիւտտէն ազատէ օլմամագտա հագլը իմիշիմ, տէյինճէ, ժան-ժուտի մէյուսանէ պաշընը էյէրէք.

— Բէք տօղրու... շիմտի նէ՞ եաբմալը, տէյու մըրըլտանտը։

— Պագընըզ շիմտի եաբըլաճագ շէյի պէն սիզէ սէօյլէյիմ. թէվգըֆ իտիլտիյինիզ սըրատա տիւգ Ժօրժ Տրլաթուր-Վօտիյօյը կէօրմէք իչին տօլաչտըղընըզ հալտէ կէօրէմէմիշսինիզ. էվվէլ պէ էվվէլ պու զաթը կէօրմէլի վէ Նէօյլի ֆաճիասընըն աքթէօրի օլան ատէմ քէնտիսի օլուպ օլմատըղընը էյիճէ անլայըպ էմնիյէթ վէ դանաաթ հասըլ իթմէլիսինիզ։

— Եա քէնտի տէյիլ իսէ՞։

— Պիրէր պէհանէ իլէ տիկէր տիւգլէրիտէ սըրասը իլէ զիյարէթ իտէպիլիրիզ։

— Էյի ամմա, պիզ պու զաթըն օղլունը սօրուպ կէօրէճէյիզ... բէտէրինի նա՞սըլ կէօրէպիլիրիզ։

— Պէլքի թալիիմիզ միւսաատէ իտէրտէ բէտէրինիտէ կէօրիւրիւզ։

Պու գարարտան եարըմ սաաթ սօնրա Բընէ գօնաղըն գաբուսընը չալըյօր իտի. գաբու աչըլտը, իքի արգատաչ

հավլիյէ կիրտիլէր. գաբուճը տիւգ ճէնապլէրինին պիր գաչ կիւնտէն պէրի սէյահաթտա պուլունտուղունը խապէր վէր-տիքտէն սօնրա, իլավէթէն.

— Բարիզէ նէ ղէման ավտէթ պույուրաճագլարընը պիլմէյօրուղ, տէյինճէ, Ընէ ֆէվգէլատէ պիր մէյուսի-յէթլէ.

— Ա՛հ, սէյահաթ իտիյօրլար հա՛, եա մախտումլա՞րը, տէյու սօրտու։

— Մախտումընը կէօրմէք իսթէյօրսանըզ, օ պաշգա մէսէլէ... միւսիւ Հանրի Ատլիյէ տայիրէսինտէ պուլունուր, քէնտիսինէ պիր իշ հէվալէ իթմիշ իսէնիզ, հէր սապահ սա-աթ օնտան էվվէլ պուրատա պուլապիլիրսինիզ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ, պիզ եինէ կէլիրիզ։

Ընէ Մուլէն, ազիմ պիր մէյուսիյէթ իչինտէ օլտուղու հալտէ Ժան-Ժուտի իլէ պէրապէր գօնագտան չըգտըգլա-րընտա, մաքինաճը.

— Հագըգաթէն իշիմիզ բէք աքսի կիտիյօր, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտի.

— Բէք տօղրու, տէյու մըրըլտանտը։

— Միսթրէս տիդ Թուրէնտէն պաշգա իւմիտիմիզ եօգ տըր։

— Էվվէթ, Նէօյլի ֆաճիասընտա կէօրտիւյիմ գատընըն քէնտիսի օլուպ օլմատըղընը էյիճէ անլամալը, շիւպհէտէն խէլաս օլմալըյըմ։

Իքի արգատաշ պու էսնատէ օրատան կէչմէքտէ օլան պօշ պիր արապայա պինէրէք Գըլիշի սօդաղընա կիթտիլէր. Ժան-Ժուտի արգատաշընը ալըպ միսթրէս տիդ Թուրէնին իգամէթկեահընա գատար կէօթիւրտի. մաքինաճը գօնաղա կէօզ կէզտիրէրէք.

— Գաբույը աչան ուշադլար իսմիմիզի, նէ մագսատլա կէլտիյիմիզի սօրուպ անլամագսըզըն պիզի հանըմըն գարշը-սընա չըգարըրլա՞ր մը զանն իտիյօրսընըզ, տէտի։

— Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ պու դատընտան տահա պէօյիւք տահա չանլը օլտուղու հալտէ, անըն խանէսինէ կիրմէյէ ասլա չէքինմէտինիզ։

— Արատա նէ՞ պէօյիւք ֆարգ վար տըր, օրատա պիզիմ իչին պիր վէսիլէ, եանի ավօգաթ օլան օղլունը իշ զըմմը իլէ կէօրմէք պէհանէսի մէվճուտ իտի. պուրասը տիւգին գօնաղընա գըյաս օլունամազ. հայտէ ֆարզը մուհալ օլարագ տէյէլիմ քի պու գատըն պիզի հուզուրունա գապուլ իթսին, գարշըսընա չըգըպ տա «Պունտան եիրմի սէնէ էվվէլ Նէօյլի քէօբրիւսինտէ իյգա իտիլմիշ պիր ճինայէթտէ, սիզինտէ իշթիրագընըզ վար տըր» տէմէքտէն նէ՞ ֆայիտէ հասըլ օլուր։

— Շայէտ քէնտիսի իսէ, սըգըլտըղընը կէօրիւրիւզ։

— Եա պու օ գատըն տէյիլ իսէ, էլ հասըլ միւթթէհիմ օլսուն մասում օլսուն պու հարաքէթիմիզին նէթիճէսի վէխիմ տիր. խըտմէթճիլէրի վասէթասը իլէ պիզի թութուպ էլլէրիմիզի պաղլար վէ էն եագըն օլան գարագօլխանէյէ կէօնտէրիր. սօնրա պու պէլատէն նա՞սըլ եագայը գուրթարապիլիրիզ։

— (Հայգըրարագ.) Էլլէրիմիզի պաղլատաճագ հա՛, քէնտիսի օ գատըն իսէ, պունա ճէսարէթ իտէմէզ։

— Օրասը էօյլէ տիր. ֆագաթ հադգընտա վէրտիյին մալիւմաթէ՝ նազարէն, պէօյլէ պիր գատըն հէր չէյի եաբապիլիր, խուսուսի իլէ պու պապտէ ալտանմըշ օլմանըզ տա միւհթէմէլ տիր. օ հալտէ պիզէ խըրսըզ նազարը իլէ պագըլաճագ։

— Հայ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ, ֆագաթ նա՞սըլ եաբմալը։

Պու էսնատէ գօնաղըն գաբուսը աչըլարագ իչէրիտէն եագըշըգլը, սիյահ էլպիսէ կիյմիշ, պէյազ պօյուն պաղը թագմըշ էլտիվէնլի պիր ատէմ չըգտը. պու ատէմին պէօյիւք տայիրէլէրտէ միւսթախտէմ խըտմէթճիլէրտէն օլտու-

ղու եէք նազարտա անլամագ գապիլ իտի. Ժան-Ժուտի, Բընէնին գօլունը տիւրթիւպ.

— Պա՛գ, պու ատէմ միւթլագա օ Ինկիլիզ գարըսը-նըն խըտմէթը մախսուսէսինի իյֆա իտէն ուշագ տըր, պու-նընլա գօնուշապիլսէք...

— Պունտան նէ՞ ֆայիտէ հասըլ օլապիլիր։

— Քիմ պիլիր, պէլքի հիչ պիր ֆայիտէ հասըլ օլ-մազ, պէլքի տէ բէք-չօգ իսթիֆատէ իտիլիր։

— Իսթէրսէնիզ քէնտիսինի թէագըպ իտէլիմ, ֆա-գաթ պիր վէսիլէ պուլուպ տա քէնտիսի իլէ գօնուշմագ պա-նա միւշկիւլ կէօրիւնիյօր։

— Ատամ սէնտէ, թէսատիւֆ բէք ղարիպ պիր չէյ տիր. թէճրիւպէ իտինիզ։

Պու եագըշըգլը ատէմ Ամըսթէրտամ սօգաղընա տօղրու թէվէճճիւհ իթտի. Բընէ իլէ Ժան-Ժուտի տէ օն պէշ ատըմ գատար կէրիտէն վէ իհթիյաթքեարանէ պիր սուրէթտէ մէրգումը թէագըպ իթմէյէ պաշլատըլար։

Շախսը մէրգում, Ամըսթէրտամ սօգաղը իլէ Պէրլին սօգաղը գարշըսընտա իսապէթ իտէն քիւչիւք պիր գազի-նօյա կիրտի, իքի արգատաշ տա գազինօնըն էշիյինտէն աթ-լայըպ կիրտիլէր վէ պիր մասա պաշընա գարշըլըգլը օթու-րարագ իքի աբսէնթ սըմարլատըլար. գազինօնըն սահիպի աբսէնթլէրի կէթիրիմ պըրագտըգտան սօնրա, պիր ազ ու-ղագտա օթուրմագտա օլան շախսը մէճհուլէ խիթապէն.

— Միւսիւ Լօրէն, նասը՞լ օլտու, օ Ինկիլիզ հանըմը իլէ իշի եօլունա գօյտունը՞ղ մը, տէյու սօրունճա, Ժան վէ Բընէ գուլադ գապարթտըլար. Լօրէն նամը իլէ եատ իտի-լէն ատէմ շու ճէվապը վէրտի.

— Խա՛յըր։

— Նիչի՞ն.

— Ֆրանսըզճա թէքէլլիւմ իտէպիլտիյիմ գատար Ին-կիլիզճէ թէքէլլիւմէ տէ միւգթէտիր օլմագ լազըմ. հալ

պու քի պէն ասլա Ինկիլիզճէ պիլմէմ պունըն իչին թէէ-սիւֆ իտէրիմ, չիւնքի էյի պիր մէվգը . . .

— Օտա ուշաղը սըֆաթը՞ իլէ մի միւրաճաաթ իթտինիզ։

— Սուֆրաճը սըֆաթը իլէ, պու խըտմէթ աչըգ իմիշ։

— Էվին իչինտէ չօգ խըտմէթճի վա՞ր մը։

— Շիմտիքի հալտէ չօգ եօգ ֆագաթ պունլարըն ատէթի չօղալթմագ իսթէնիլիյօր։

— Պու գատըն էվլի՞ մի տիր։

— Խա՛յըր, Ինկիլթէրատան կէլմիշ պիր տուլ տըր. կալիպա քէրիմէսինի էվլէնտիրէճէք, միւքէմմէլ զիյաֆէթլէր վէրէճէք. իշթէ պունը իչին ըայըգլը պիր սօֆրաճըյա իհթիյաճը վար տըր։

Պու էսնատէ Բընէ նէօզէ գարըշարագ, սիւսլի ատէմէ.

— Աֆվ իտէրսինիզ միւսիւ, շիւպհէսիզ պու տէտիյինիզ հանըմ միսթրէս տիգ Թուրէն տիր տէյի՞լ մի, տէյինճէ, խըտմէթճի պաշընը չէվիրիպ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէթ միւսիւ, սիզ քէնտիսինի թանըյօ՞րմուսընըզ, տէտի։

— Գօնաղընըն չիլինկիրլիյէ միւթէալիգ իշլէրինի պէն եաբմըշ իտիմ. հագըգաթէն կիւզէլ պիր գատըն . . .

— Էվվէթ, բէք կիւզէլ։

— Կիւզէլլիյի գատար տա լութֆքեար։

— Իշթէ պունը պիլտիյիմ իչին եանընտա գաբուլանմագ իսթէյօր իտիմ, հաթտա պու պապտէ միւքէմմէլ շահատէթնամէլէրիմ վար տըր։

Լօրէն պունը տէյէրէք էլինի բարտէսիւսինին ճէպլի թարաֆընա վուրտը. Բընէ տախի.

— Էվվէթ, շահատէթնամէլէր եօլունտա օլտուգտան սօնրա պիր տէյէճէք գալմազ, տէտի։

— Նէ՞ չարէ քի պիր կէօզ կէզտիրմէք պիլէ իսթէմէտի, պու խըտմէթէ նայիլ օլապիլմէք իչին էն պիրինճի շարթ Ինկիլիզճէ պիլմէք տիր։

Մաքինաճը պուրատա սէօզէ նիհայէթ վէրտի, պատէհու իքի արգատաշ գազինօտան չըգըպ օն ատըմ գատար ուղագլաշընճա, Բընէ պիրտէն պիրէ տուրարագ, արգատաշընա.

— Էլ հիւնէրլէրի իճրա իթմէքտէ մէհարէթին վա՞ր մը, տէյու սօրտուղունտա, Ժան-Ժուտի, հայրէթ իլէ.

— Օ՛ . . . օ պէնիմ տայիմի սէնաթըմ տըր, Ֆագաթ պու սիւալ նէ՞տէն իյճապ իտիյօր, տէտի.

— Սօգագտա թէսատիւֆ իթտիյին պիր ատէմին ճէպինտէքի չըղտանը, քէնտիսինին ասլա խապէրի օլմագսըզըն չէքիպ ալապիլի՞րմիսին.

— Պու խըրսըզլըզըն պիրինճի տէրէճէսի ատտ օլունուր. Ֆագաթ պէնճէ պունտան գօլայ չէյ եօգ տըր, աշըրըլաճագ պիր չըղտա՞ն մը վար.

— Էվվէ՛թ.

— Հա՞նկըսը.

— Շիմտի քէնտիսի իլէ գօնուշտուղումուզ ատէմին ճէպինտէքի.

— Պանգա գայիմէլէրի վա՞ր մը.

— Պիզճէ գայիմէտէն տահա գըյմէթտար չէյլէր վար տըր, օ նամուսլը ատէմին հիւսնի հալինէ տայըր օլան էվրագ վէ շահատէթնամէլէրի էլէ կէչիրմիշ օլաճաղըզ.

— Պու քեաղըտլարլա նէ՞ եաբմագ իսթէյօրսուն.

— Պունըն հիքմէթինի սօնրա սանա սէօյլէրիմ, շիմտի կէվէզէլիյին սըրասը տէյիլ, պանա Լօրէնին ճէպինտէքի քեաղըտլար, շէհատէթնամէլէր լազըմ տըր.

— Կազինօտան չըգար չըգմազ անլէր էլտէ տէմէք տիր.

— Ամա՛ն, միւտէպպիրանէ հարաքէթ էթ, աճէլէ պիր իշիմ օլտուղու իչին մուվագգաթէն այրըլաճաղըզ.

— Սօնրա պիրպիրիմիզի նէ՞րտէ պուլաճաղըզ.

— Ադասեա սօգաղընտաքի պապա Լուբիյանըն մէյխանէսինտէ.

— Սաաթ գա՞չտա։

— Պուրասընը թային իտէմէմ, էն էվվէլ հանկըմըզ կիտէրսէք պիրիպիրիմիզի պէքլէմէք չարթը իլէ։

— Բէք կիւզէլ։

Պու մուհավէրէ վէ գարարը միւթէագրպ, Բընէ Մուլէն, գօշարճասընա պիր սիւրաթլա Ամըսթէրտամ սօգաղընտան պիր արապայա աթլատը վէ արապաճըյա.

— Չաբըդ Բօայալ մէյտանը նօմէրօ 24, տէյու էմր վէրտի։

Ժան-Ժուտի, պիր միւտտէթ հայրան հայրան մաքինաճընըն ուզագլաշտըղընա պագըպ դալմըշ իտի. պատէհու քէնտի քէնտինէ.

— Պու Լօրէն նամընտաքի ատէմին քեաղըտլարընը ալըպտա աճէպա նէ՞ եաբաճագ. (էլինի ալնընա վուրուպ) պիզիմ արգատաշ բէք եաման չէյ, թամամ արգատաշլըգ իտիլէճէք հէր ճիհէթլէ միւքէմմէլ պիր ատէմ, տէյու մըրըլտանտը։

Ժան-Ժուտի, կազինօնըն էօնիւնտէ էնինէ պօյունա տօլաշմազա պաշլատը. վագրթ վագրթ ճամըն արասընտան օ եագրշրդլր խրտմէթճինին հալա կազինօճը իլէ գօնուշմագտա օյտուղունը կէօրիւյօր իտի. արատան պիր չարեէք սաաթ գատար կէչտի, նիհայէթ Լօրէն վէտայա տավրանարագ էլինի կազինօճրյա ուղաթտը, միւթէագրպէն գաբույա [illegible] ուտի իսէ, քէնտի քէնտինէ.

— Իշթէ իշէ պաշլայաճագ զէման կէլտի, ճէպինտէքի չրզտանը աշըրմագ իչին քէնտիսինի թէագրպ իթմէլիյիմ, տէյու մըրըլտանտը։

25

Լօրէն, կազինոտան չըգըպ հայտուտա տօղրու իլէրլէ-տիյի էսնատէ, մէրդում արգասընը Լօրէնտէն թարաֆա չէ-վիրէրէք, գունտուրալարընըն պաղլարընը թանզիմ իթմէք պէհանէսի իլէ էյիլտի, Լօրէն եիւզիւնիւ կէօրմէքսիզին սիւ-րաթլա եանընտան կէչիպ կիթտիքտէն սօնրա, Ժան-Ժուտի տօղրու արգասը սըրա եիւրիւմէյէ պաշլատը։

Եագըշըգլը խըտմէթճի Ամըսթէրտամ սօգաղընտան է-նիպ Սէն-Լազար տէմիր եօլը մէվգըֆընա կիրինճէ, Ժան-Ժուտի իշին սարբա սարտըղընը կէօրտիւ վէ քէնտի քէն-տինէ.

— Շըմէնաըֆէրէ պինէր կիտէրսէ իշ ֆէնա օլուր, պիր ան էվվէլ կէօզիւմիւ աչըպ տավրանմալը վէ իշի պիթիրմէլի-յիմ, տէյէրէք մէվգըֆա կիրտի. էթրաֆընա սիւրաթլա կէօզ կէզտիրուպ թօբլանան խալգը կէօզտէն կէչիրտի վէ Լօրէնին պիլէթ ալմագ իշին բարա հազըրլամագտա օլտու-ղունը կէօրմէքլէ.

— Իշ եօլունտա, պու կիւզէլ ատէմ շիմտի եօլճուլա-րըն ինթիզարընա մախսուս օլան սալօնա չըգաճագ, եօլ իւ-զէրինէ թէսատիւֆ իտուպ իշի պիթիրմէք իշին հազըրլան-մալըյըմ, տէյէրէք, սիւրաթլա իւսթ գաթտաքի սալօնա չըգըլան մէրտիվէնլէրտէն մուրուր իթտի։

Մէրտիվէնին պաշընա վարընճա չըգան ատէմլէրին մու-գապիլինէ կէլէճէք պիր նօգթատա թէվագուֆ իթտի վէ սէ-րի պիր հարաքէթլէ տէօնիւ վէրտի. պու էսնատէ Լօրէնին, էլինտէքի պիլէթի օրթասընտան իքիյէ թագսիմ իտուպ գօ-բարարագ կէչմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւ. չիւնքի պու պի-լէթ կիտիպ կէլմէյէ մախսուս իտի։

Լօրէն պաշընը էյմիշ օլտուղու հալտէ մէրտիվէնտէն չը-
գըլյօր իտի . ժան-ժուտի պու սըրատա զայէթ միւսթաճէլ
պիր իշէ կիտէն պիր ատէմին թավրընը թագլիտ իտէրէք
էնմէյէ պաշլատը ։

Ժան-ժուտի , կիւզէլ խըտմէթճի իլէ կէօյիւս կէօյիւսէ
կէլինճէ , էնգաստէն եանլըշ պիր աղըմ աթըպ մուվազէնէ-
յի ղայպ իթտի . հէման մէրտիվէնին սօն գատէմէսինէ գա-
տար եուվարլանըպ գաֆեսընը կէօզիւնիւ բարչալայաճագ
պիր հալտէ պուլունտը , Լօրէն էլլէրինի իլէրիյէ տօղրու ու-
զատարագ հայտուտը գուճագլայըպ թուրթտու . ժան-ժու-
տի պու ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ ալաճաղընը ալտը , ի-
չինի պու սուրէթլէ պիթիրտիքտէն սօնրա , սըգ սըգ նէֆէս
ալարագ .

— Ա՜հ , աֆվընըզը րէճա իտէրիմ միւսիւ , պանա իթ-
միշ օլտուղունուզ շու խըտմէթ բէք պէօյիւք տիւր , թէ-
շէք քիւր իտէրիմ , տէտի ։

Պու էանատէ չան սէսի իշիտիլտի , Լօրէն եօլունտան
դալմամագ խէվֆ ու միւթալաասը իլէ անլաշըլմազ պիր իւքի
սէօզ իլէ հայտուտա մուդապէլէ իտէպիլէրէք աճելէ կէօզ-
տէն նիհան օլտու . ժան-ժուտի իսկ քէմալի մէսէրրէթլէ
չըզտանը գօյնունա եէրլէչտիրտիքտէն սօնրա սէրի ատըմլար
իլէ օրատան մուֆարէգաթ իթտի վէ աղ պիր զէման զար-
ֆընտա Ագասիյա սօղաղընտա քեայինի Դանթ-Տարժան նա-
մընտաքի մահուտ մէյխանէյէ գարաղը աթտը ։

Օ սաաթտա մէյխանէնին միւշթերիլէրի իւչ պէշ քիշի-
տէն իպարէթ իտի . ժան-ժուտի իչէրի կիրէր կիրմէզ մէյ-
խանէճիյէ խըթապէն .

— Միւսիւ Բընէ Մուլէն կէլմէմի՞ մի , տէյու սօրտու ։

— Խայըր միւսիւ , պուրատա պիրլէշմէյէ գարա՞ր մը
վէրմինիզ ։

— Էվվէ՛թ , քէնտիսինի պէքլէյէճէյիմ ։

— Պու իֆատէնիզ հապըզաթէն մէմնունիյէթիմի մու-

ճիպ օլտու, պու ճէսուր Բընէյի թախլիյէյի սէպիլինէ գարար վէրիլտիյի կիւնտէն պէրի կէօրմէմիշ իտիմ... օ կիւն պէնտէ եէտինճի շիւպէտէ պուլունույօր իտիմ. միւսի՛ւ սիզ օ կիւն նէզարէթ տայիրէսինտէ տէյի՞լ մի իտինիզ։

— Էվվէ՛թ, պէնտէ օրատա իտիմ, ֆագաթ պիր պաշգա շիւպէտէ։

— Ավօգաթը. քէնտիսինի նէ էյի միւտաֆաա իթտի, տօղրուսը օ կէնճ ատէմին սէօզլէրինի իշիթտիքճէ սէվինճիմտէն գապըմա սըղմայօր իտիմ։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, էբէյիճէ կիւզէլ սէօյլէյօր իտի։

— (Տըգդաթլա Ժան-Ժուտինին եիւզիւնէ պագարագ.) Միւսի՛ւ, սիզի պէն պիր տահա կէօրտիւմ սանըյօրում, սիզինլէ պիր եէրտէ կէօրիւշտի՞ւք մի։

— Էվվէ՛թ, հէմտէ պուրատա, պիր ագշամ հանիյա պուրատա միւշթէրիլէրտէն պազըլարընը թէվգըֆ իթտիքլէրի սըրատա, միւսիւ Բընէ Մուլէն իլէ պէրապէր պիր շիշէ պէյազ շարապ իչմիշ իտիք։

— Ա՛հ, էվվէթ, էվվէլճէ խաթրըմա կէլտի, սիզ պիր մէրաս պէքլէյօր իտինիզ զանն իտէրիմ, նասըլ օ տէֆինէյէ գօնապիլտինի՞զ մի։

— Հէնուզ օ զէման հուլուլ իթմէտի, ֆագաթ պու կիւն եարըն պու մագսատընտա հասըլ օլաճաղընտան էմինիմ...

Պու էսնատէ մէյխանէյէ պիր իքի միւշթէրի տահա կիտուպ կէլտիյինտէն, պապա Լուբիյա անլէր իլէ մէշղուլ օլմաղա մէճպուր օլտու. Ժան-Ժուտի եալընըզ պաշընա էբէյիճէ պիր միւատէթ պէքլէյիպ ճանը սըգըլմաղա պաշլատը, գատէհլէրի տէվր իտէրէք վէ բիբօսընը չէքիշտիրէրէք վագըթ կէչիրմէյէ չալըշըյօր իտի. պու սուրէթլէ իքի սաաթ գատար պիր զէման մուրուր իթտի։

Ժան-Ժուտի պէշ տագըգատա պիր պաշընը գալտըրըպ գաբույա տօղրու չէվիրիյօր իտի. գաբու, պէլքի եիրմինճի

տէֆա օլարագ եինէ աչըլըը , ժան-ժուտի պու տէֆատա մէյուս օլտու , չիւնքի էշիքտէն աթլայըպ պապա Լուբէյանըն մէյխանէսինէ կիրէն զաթ , պու կիպի մահալլէրին միւտավիմլէրինտէն ատտ իսիլմէ յէճէք պիր հալ ու դըյաֆէթտէ պուլունույօր իսի ։

Շախսը մէրգումըն արգասընտաքի էլպիսէ հէնուզ թէրզի էլինտէն չըգմըշ սիյահ գումաշտան վէ րէսմի պիր էլպիսէ իսի · սիյահ եէլէյին էօնիւ աչըգ օլուպ ալթընտաքի գար կիպի պէյազ ֆըրէնկ կէօրիւնիյօր իսի · պէյազ վէ զարիֆ պիր պօյուն պաղընըն ուճլարը տտա պու նիսպէթտէ պուլունույօր իսի · եիւղիւ միւքէմմէլ սուրէթտէ թըրաշլը օլուպ , սօլ դօլու իւզէրինտէ խաֆիֆ պիր բարտէսիւ թուրթըյօր իսի ։

Ժան-ժուտի , պու սիւսլիւ ատէմին քէնտի պուլունտուղու մէվգըյա ասդրու թէգարրուպ իսիշինէ քէմալի հայրէթլէ պագըյօր իսի · նիհայէթ պու զաթ թէպէսսիւմ իտէրէք կէլտի եանընտա օթուրտու · պու էսնատէ ժան-օուտի քէմալի թէճաճիւպ վէ արգադաթլա մէրգումըն եիւղինէ պագընճա , ըզհարը հայրէթտէն քէնտինի մէն իտէմէյուպ ·

— Օ՛, արգատաշ սէ՞նմիսին , ատէթա րիւյա կէօրտիւյիմէ զահիպ օլույօրում , տէմէսի իլէ , Րընէ Մուլէն քէնտիսի օլան սիւսլի ատէմ ·

— Նա՞սըլ , թանընմայաճագ պիր հալ քէսպ իթտիմ զանն իտէրիմ , տէտի ։

— Պիր հալտէ քի , պէն պու գատար գուրնազլըղընա պէրապէր օն տէֆա եանընըզտան կէչմիշ օլսամ , եինէ թանընմայաճագ իտիմ · հէնուզ թէէհիւլ իթմիշ պիր եէնի կիւվէյիյէ պէնզէյօրսունըզ ։

— Եախօտ պիր սուֆրաճըյա ։

— Հէմտէ պիրինճի տէրէճէտէ պիր սօֆրաճըյա պէնզէյօրսուն , պունըն իչին նէ գատար իթթիխար իթտիէն պէր-

ճա տըր · սանա նիսպէթէն օ լօրէն նամընտաքի ատէմին հիչ էհէմմիյէթի գալմայօր ։

— Լազըմ օլան չէյ տէ պու տըր · չըզտանը աչըրա-պիլտէ՞ն մի ։

— Թապիյի , սիզ պունըն լուզումընը սէօյլէրսինիզ տէ աչըրըլմա՞զ մը ։

— Իչինտէ նէ օլտուղունը պիլիյօ՞րմուսընըզ ։

— Աչըպ պագտըմ, սիզտէ պագըն ։

Մաքինաճը չըզտանը ալըպ հէման աչտը , իչինտէ միւխ-թէլիֆ պիր թագըմ էվրագ իլէ վէլատէթ թէզքիրէսի , աս-քէրլիքտէն իխրաճ թէզքիրէսի , խանէլէրինտէ խըրամէթ իթ-տիյի պէօյիւք զաթլար թարաֆընտան հիւնի հալինէ տա-յըր չահատէթնամէլէր պուլունույօր իտի · ժան-ժուտի պու քեաղըտալրա կէօզ կէղտիրուպ ·

— Պու սայէտէ միսթրէս տիգ Թուրէնին հուզուրընա չըգմագ պէնճէ իչտէն պիլէ տէյիլ , պէն պու թասավվուր-տա պուլունտուղունըզը անլամըշ իտիմ . . . տէյու մըրըլ-տանտը ։

— Նա՞սըլ , պու թասավվուրըմը կիւզել վէ մինասիպ պուլույօ՞րմուսընըզ ։

— Բէք մինասիպ ։

— Պիր քերրէ ինկիլիզ հանըմընա գարուլանմագ լա-զըմ , ալթ թարաֆը գօլայ · ազ պիր ղէման զարֆընտա նէ եարաճաղըմըզը , նասըլ պիր խալթը հարաքէթ թային իտէ-ճէյիմիզի գարարլաշըրապիլիրիզ ։

— Ֆագաթ պու իչի պէճէրէպիլէճէ՞քմիսինիզ ։

— Շիւպհէսիզ , պունտան գօլայ նէ՞ վար , միսթրէս տիգ Թուրէն թարաֆընտան վէրիլէճէք զիյաֆէթին թէր-թիպի պանա հէվալէ իտիլիրսէ սիզտէն ըէյ ալըրըմ ։

— Պէնտէ՞ն մի ։

— Շիւպհէսիզ . . .

— Պէնի տէ օ գօնաղա՞ մը գարուլանտըրմագ իսթէ-

յօրսուն. Ֆագաթ պէն էօյլէ պիր գօնագտա իսթիխտամ իտիլէպիլմէք իչին լազըմ օլան հայսիյէթին հիչ պիրինի հայիզ տէյիլիմ։

— Սէն օ ճիհէթլէրի տիւշիւնմէ, իշլէր իւմիւտ իթտիյիմ կիպի եօլընտա կիտէճէք օլուրսա, պէն պունըն տա չարէսինի պուլուրում։

— Ա՛հ...

— Եօդ... էօյլէ իշէ պաշլամազտան էվվէլ մէյուսիյէթ ըզհար իթմէք մուվաֆըգը հիքմէթ տէյիլ տիր. հէլէ պէն պիր քէրրէ պու գատըն թարաֆընտան գապուլ օլունայըմ տա, սօնրա եինէ կէօրիւշիւրիւզ։

Բընէ թէքրար չըզտանը գարըշտըրտը. Ժան-Ժուտի տախի.

— Նէ՞ արայօրսուն, տէյու սօրտու։

— Լօրէնին ատրէսինի արայօրում. իշթէ պուլտում, քէնտիսինէ եազըլան պու մէքթուպըն իւզէրի «Վէնսանէ» եազըլմըշ։

— Պու ատէմին ատրէսի սիզին նէ՞ իշինիզէ եարայաճագ։

— Քէնտիսինէ եազմագ իչին լազըմ։

— Պու ատէմէ նէ՞ եազմագ, նէ՞ տէմէք իսթէյօրսուն։

Բընէ չըզտանըն պիր կէօզիւնտէն պիր պանգա գայմէսի չէքիպ իրայէ իտէրէք.

— Քէնտիսինէ պունը կէօնտէրմէք իսթէյօրում, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտի հըրս ու իշթիեագ իլէ բարլամագտա օլան կէօզլէրինի պանգա գայմէսինէ տիքէրէք.

— Եիւզ ֆրանգ... պու եիւզ ֆրանգը կէօնտէրմէ՞ք, պու ատէթա հայվանլըգ տըր, պունը պէյնիմիզտէ իքիյէ թագսիմ իտէրիզ... տէտի։

— (Ումուզլարընը չէքէրէք) Նէ՞ գատար ֆիքիրսիզլիք... անլա՞մայօրմուսընըզ քի պու կիւն եարըն Լօրէն կազէթալար վասէթասը իլէ, իչինտէ եիւզ ֆրանգլըգ պիր գա-

յիմէ իլէ զաթինէ մախսուս էվրագը պուլունան չըզտանընը զայ իթաիյինի իլան իտէճէք. պունլարը պէն եանըմտա աըզօրսամ, չիւպհէսիզ խըրսըզըգլա իթհամ իտիլմիշ օլաճաղըմ. պու ատէթա թէտպիրսիզլիք, պուտալալըգ տըր. չիմտի պու պանդա գայմէսինի պիր մէքթուպա լէֆֆ իտէրէք լօրէնէ կէօնտէրէճէյիմ, վէ էվրագընը տա, քէնտիսինի կէօրմիւշ օլտուղումուզ գաղինօտա պուլաճաղընը պիլտիրէճէյիմ։

— Կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսուն։

— Շիւպհէսիզ... պու քեաղըտլար իլէ իչիմի կէօրտիւքտէն սօնրա պիզդաթ կէօթիւրիւպ պըրագաճաղըմ։

Ժան-Ժուտի ֆէվդէլատէ պիր թահսինէ, մէճպուռնիյէթինին քէմալինէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ էլինի Րընէ Մուլէնին ումուզընա վուրուպ հայգըրարագ.

— Տօսթո՛ւմ, հալինիզէ պագանլար սիզտէն հիչ պիր չէյ մէմուլ իթմէյէճէք, ֆագաթ մայմունտա տա օլսա օլսա պու գատար ֆէրասէթ, պու գատար չէյթանէթ օլապիլիր. սէօյլէ, պու տէրէճէ չէյթանէթի սէնտէն քի՞մ մէմուլ իտեր, տէտի։

— Տահա պու պիր չէյ տէյիլ, պագսանա տահա նէլէ՞ր կէօսթէրէճէյիմ. չու պապա Լուբյանըն հալ ու խաթրընը սօրայըմ, պիր իքի սէօզ թէտաթի իտէլիմտէ հէման սավուշալըմ։

Րընէ, Գանթ-Տալժան մէչհանէճիսինին նէզտինէ թէգարրուպ իլէ էլինի սըգտը. պու գըյաֆէթէլէ տիւլիւնտէ օլտուղունը սէօյլէյուպ գալպինի թաթեիպ իթտիքտէն սօնրա ժան-ժուտի իլէ պէրաբէր չըգտըգլարը սըրատա, մէրգում.

— Շիմտի նէ՞րէյէ կիտիյօրսուն, տէյու սօրտու։

— Սնլայա՞մատընըզ մը։

— Պէլքի Պէրլին սօգաղընա։

— Բէք տօղրու սէօյլէտին. պէն պիր ինկիլիզ գատար

Ինկիլիզճէ թէքէլլիւմէ միւգթէխիրիմ , տիգ Թուրէնին տուլ ղէվճէսինէ կիտէր պէնի խըտմէթինտէ գապուլ իթմէսինի իչճա իտէրիմ ։

Պու մուհավէրէ իւղէրինտէն օն տագըգա կէչտիքտէն սօնրա Րընէ Մուլէն , ժան-ժուտիի սօգագտա պըրագա-րագ , Գըլօտիյա Վարնինին միւսթէճիրէն իգամէթ կյլէտկյի գօնաղըն գաբուսընը չալըյօր իտի ։

26

Բօլիս միւֆէթթիչի Թէֆիկ , ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ հիսապ վէ մէնֆաաթընա օլարագ ղէվալլը էսթէրի իտարէ տէֆթէրինէ գայտ իթտիրէրէք , Շարանթօն թիմաըհանէսինէ նագլ իթտիրտիկինի գարինի քիրամ հէնուզ ունուԹմամըշլար տըր զանն իտէրիզ ։ Պու մուամէլէ իճրա իտիլտիկի էսնատէ , իտարէխանէ Թարաֆընտան մէճնունէնին հանկը սընըֆա , հա՞նկը տայիրէյէ այըտ օլտուղը սիւալ իտիլտիկի սըրատա , վէրիլէն չու ճէվապ տա խաթըրլարտա գալմըշ օլսա կէրէք տիր ։

— Նաբա եալընըզ պուլունտուրուլաճագ վէ եէնի մուավին Թային օլունան տօգթօր Լօրիյօնըն նէզարէթի վէ թէտավիսինէ հէվալէ օլունաճագ տըր ։

Շիմտի տէ էթիյէն Լօրիյօնըն հալու մէվգըընը պիր գաչ սաթըր իլէ Թաստիր իտէճէյիզ ։

Գարինի քիրամըն , պէլքի տէ հէնուզ ունուԹմամըշ օլաճագլարը վէճհլէ Հանրի Տըլաթուր Վօտիյօ արգատաչը , չօճուգլուգտան պէրի տօսթը օլան կէնճ տօգթօրըն Բարիզ խաստախանէլէրինտէն պիրինտէ , իքինճի տէրէճէտէ Թէպապէթլէ գայրըլմասը էմրինտէ Հիմմէթ ու լութֆունը տուրէԹը մախսուսէտէ բէտէրինտէն րէճա իթմիշ իտի ։

Տիւգ ճէնապլէրի , վէլէֆի մանէվիսինին պիր արապա-ճընըն նէկէնի իլէ պէօյլէ սըգը սըգը կէօրիւշմէսինի , պիր-լիքտէ տիւշիւպ գալգմասընը էօթէտէն պէրի ղուրուլու ա-ղամէթինէ վէ շան ու հայսիյէթինէ եագըշըրամատըղը ի-չին , Հանրինին պու ըէճասընա էհէմմիյէթի վէրմէմիշ վէ դուլագ արգասընա աթմըշ իտի ։

Հանրի պու հալի կէօրիւնճէ մէյուս օլտու . պու լութ-ֆը տիւգ հազրէթլէրինտէն պէ.քէմէքտէն իսէ , պիղղաթ չալըշմագ տահա մինասիպ օլաճաղընը միւլահազա իթտի . կէնճ վէ ղայրէթլի ավօգաթըմըզ ասլա վագըթ ղայպ իթ-մէյէրէ.ք հէման թէչէպպիւսաթը լաղըմէնին իճրասընա պաշլատը ։

Հաղագաթ վէ քէմալինէ վագըֆ օլտուգտան պաշգա , էօթէտէն պէրի թանըտըղը պիր թապիպ վասէթասը իլէ , Շարանթօն խասթախանէսինտէ պիր թապիպ մուավինիյի միւնհալ օլտուղունը զամէն քէնտիսինճէ մալիւմ օլտուղու վէճհլէ , պու իշին թէսվիյէսի նէզարէթէ այըտ պուլունտու-ղունը անլատը , հէման բօլիս նազըրընը , խասթախանէնին միւտիրինի վէ պաշ միւտայի ումումի էֆէնտիյի դիյարէթ իթտի , օլանճա նուֆուզ վէ իգթիտարընը պու եօլտա սարֆ իտուպ օղրաշտը ։

Վագաա էթիյէն հէնուզ բէ.ք կէնճ իսէ տէ , օ սինտէ իգթիտարընը թանըթմագա պաշլամըշ օլտուղունտան , Հան-րինին սայ ու թէչէպպիւսաթը սէմէրէսիզ գալմայօր իտի ։

Նիհայէթ էթիյէնին իսթիդպալի բարլագ կէնճլէրտէն օլտուղու թագտիր օլունալագ , պու եօլտաքի արզու վէ իս-թիրհամը գապուլ օլունտու ։

Շուրասընը տա խապէր վէրէլիմ քի , տօգթօր էթիյէն Լօրիյօնըն պաշլըճա իշթիդալի էմրազը ագլիյէ , եանի պիհին խասթալըղը իւղէրինէ իտի ։

Հագգընտա իճրա իտիլէն թահգըգաթ վէ թէտգըգա-թըն նէթիճէսի եօլունտա զուհուր իտինճէ , պիր սապահ

կէնճ տօսթունըն մէմուրիյէթի ըէամէն թաատիզ իտիլտիյինտէն Հանրի խապէրտար օլտու. արատան պիր գաչ սաաթ կէչտիքտէն սոնրա էթիյէն պու Հավատիսի տօսթունա թէպշիր իթմէք մագսատը իլէ Հանրինին նէզտինէ կիթտի. էթիյէն պու մէմուրիյէթէ նայիլիյէթի Հանրինին էսերը հիմմէթի օլտուզունատան էմին իտի։

Հանրի տօսթանէ պիր սուրէթտէ քէնտիսինի գուճագլայըպ, խուլուսը գալպ իլէ վազիֆէյի թէպրիքի իյֆա վէ պու խըտմէթինտէն բարլագ բարլագ նէթիճէլէր իսթիհսալ իթմէսի արզուսընը պէյան իթտի,

Պու մէմուրիյէթ մահաչ վէ թայինաթ ճիհէթի իլէ Հայիզը էհէմմիյէթ տէյիլ իսէ տէ, կէնճ տօգթօր իչին իգպայ գաբուլարընըն այըլաճաղընա պիր մուգատտէմէ ատտ օլունապիլիր իտի։

Խիլասայի քելամ կէնճ տօգթօր, քէմալի չէվդ ու ղայրէթլէ պու եէնի մէմուրիյէթինէ այըա վէղայիֆ վէ մուամէլաթը իյֆայէ պաշլատը։

Ղայրէթի, իգտամը, հիւանի իտարէսի, վուգուֆ վէ մալիւմաթը իլէ ինթիխապընտա բէք իսապէթի իտիլտիյինի իսպաթ իտիյօր իտի։

Էսթէրէ կէլինճէ, օ պիչարէյինի Հալինտէ ասլա հիտտէթ ու չիտտէթ նըշանէսի կէօրիւլմէյօր իտի. Հալընըզ Հալտէ պուլունան մէճնունէլէրին պուլունտուգլարը տայիրէյէ գատար հիլմու սիքիւնէթ իլէ կէլտի. գաբաատըըտըզը օտանըն բէննէրէլէրի թիմարհանէյինին արգա ճիհէթինտէ վէ պիր թէրէֆ իւզէրինտէ քեայինի կէնիչ պահչէլէրէ նազըր իտի. մէվզըընըն թէպէտտիւլի, եէնիտէն եէնիյէ բէք չօգ ինսանլար կէօրիւյի, Հալինճէ պիր կէօնա թէՀավվիւլի միւճիպ օլմատը. զէվալլը գատընճըզագընը լիսանընտան պիր սէօզ իչիտիլմէտի, քէմալի իլէ արզը իթտատի իթմիչ իտի։

Տէրունինտէ Հաչայտճագը օտայա կիրէր կիրմէզ տօզ-

րու աչըգ օլան բէնչէրէյէ թէգարրուպ իլէ, կէօղլէրինի պաղչէլէրէ աթֆ իթտի, տալկըն պիր հալտէ պագըյօր ի-տի. արթըգ էվվէլքի կիպի տուտագլարը հարաքէթ իթմէ-յօր, միւթատը օլան շարգը նագարաթընը մըրըլտանմայօր իտի.

Պիր արալըգ խըտմէթճիլէր թաամընը կէթիրիպ քիւ-չիւք պիր մասանըն իւզէրինէ պըրագտըլար. կիւրիւլթիւ-սիզ բաթըրտըսըզ օթուրուպ գարնընը տօյուրտը. իքի սա-աթ սօնրա եանի ուսուլէն տօգթօրըն մուայէնէ վէ զիյա-րէթլէ մէշղուլ օլաճաղը սըրատա, պիչարէ գատընը եա-թըպ ույումուշ պիր հալտէ պուլտուլար. հաթտա պու կի-պի մէճնունէլէրին գօղուշունա մէմուր օլան խըտմէթճի պու-նը կէօրիւնճէ.

— Իշթէ պունընտա պիզէ զահմէթ վէրիճի տէլիլլէր-տէն օլմատըղը անլաշըլըյօր. ա՛հ, մէճնունէլէրին հէբսի պունըն կիպի օլսալար՝ խըտմէթճիլիք նէ գատար գօլայլա-շըր իտի, տէմէքտէ իտի.

Թապիպլէրին՝ գօղուշլարը զիյարէթ իթմէսի իչին մուա-յէն օլան վագըթ սապահլարը ալաֆրանկա սաաթ եէտիտէ իտի. տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ, հէր զէման օլտուղու կիպի Էսթէրին կէթիրիլտիյի կիւնին երթէսի կիւնիւ տէ, մուայէն օլան սաաթ հուլուլ իտէր իթմէզ կէլտի. Մէմուր օլտուղու գօղուշըն խատէմէլէրի իլէ մէքթէպը թըպպիյէ շակիրտա-նընտան պիր էֆէնտի, մումախլէյհին վիրուտինէ ինթիզար իտիյօրլար իտի. կէնճ տօգթօր պունլարըն եանընա կէլէրէք.

— Եէնի պիր շէյիմիզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ տօգթօր էֆէնտի, զապթիյէ նէզարէթինտէն կէօնտէրիլմիշ պիր գատըն, վէրիլէն էմրտէ խաֆի...

— Հիտտէթլի շիտտէթլի պիր մէճնունէ՞ մի.

— Էօյլէ պիր շէյէ պէնզէմէյօր, պուրայա կէլէլիտէն պէրի հալ ու թավրընտա հիտտէթ վէ շիտտէթ էսէրի կէօ-րիւլմէտի.

— Կէ՞նճ մի, իհթիյա՞ր մը։

— Օրթա եաշլը, ֆագաթ հէնուզ բէք կիւզել պիր գատըն . . . սիյմասընտան բաքիզէ պիր շէյ օլտուղու անլաշըլըյօր . . .

— Հա՞նկը սընըֆտան։

— Զէնկին գատընլար կիպի կիյինմիշ. մուայէնէյէ պու գատընտա՞ն մը պաշլայաճագսընըզ։

— Խա՛յըր, էն սօնրա անը մուայէնէ իտէճէյիմ։

Էթիյէն Լօրիյօ իչին թախսիս իտիլէն օտալար եիրմի գատար վար իսէ տէ, պունլարըն եէտի սէքիզ ատէտի խալի իտի. տօգթօրըն թէտավի իյլէտիյի խասթալար սայըր աթըպպանըն իֆագաթտան գաթի իւմիւտ իթտիքլէրի էմրազա միւպթէլա օլանլար իտի. Էթիյէն եինէ պու հալտէ իւմիւտինի քէսմէզ, սօն տէրէճէյէ գատար չալըշըր իտի։

Էթիյէնին մուայէնէսի պիր սաաթ գատար իմթիտատ իթտի, էն սօնրա խատէմէնին տէլալէթի իլէ եէնի կէթիրիլէն մէճնունէնին օտասընա կիթտի, խատէմէ գաբույը աչտը իչէրի կիրտի։

Էսթէր հէնուզ եաթըյօր վէ ֆագաթ ույումայօր իտի. տիրսէյինի եիւզ եաստըղընա տայամըշ վէ պաշընը էլի իւզէրինէ վազ իթմիշ իտի, մավի կէօզլէրինտէ սահիրանէ պիր թէէսիրի լաթիֆ կէօրիւլիւյօր իտի. Լիբիսդա սաչլարը բէրիշան պիր սուրէթտէ սարարմըշ օլան սիյմասը իւզէրինէ տաղըլմըշ իտի քի, պուտա հիւսնի թապիյէսինէ ղարիպ պիր թէէսիր, պաշդա պիր ճազիպէ վէ լէթաֆէթպախշ իտիյօր իտի։

Գարշըսընտա խիլաֆը ինթիզար թէճէսսիւմ իտէն պու վազի շահրանէ, կէնճ տօգթօրըն նազարը տըդգաթ վէ հայրէթինի ճէլպ իթտի, եաթաղա տօղրու պիր դաչ ատըմ իլէրլէտի. Էսթէր՝ տօգթօրըն նէզտինէ թէդարրուպ իյլէտիյինի կէօրիւնճէ պիրազ պաշընը գալտըրտը, կէօզլէրինի տալկըն պիր պագըշ իլէ տօգթօրըն եիւզիւնէ աթֆ իթտի։

Տօգթօր, էլլէրինտէն պիրինի թութտուղու էսնատէ ասլա մուխալիֆէթտէ պուլունմատը, արզը թէսլիմիյէթ իթտի. Էթիյէն մէճնունէնին նապզընտաքի հարաքէթտէ պիր ինթիզամսըզլըգ կէօրէմէտիյինտէն.

— Մատա՛մ, բահաթսը՞զմըսընըզ, տէյու սօրտու։

Էսթէր սիւքիւթ իթտի, կէնճ տօգթօր էլինի ալնը իւզէրինէ վազ իտուպ.

— Հէրարէթտէ թապիյի տէրէճէտէ, տէյու մըրըլտանտը վէ միւթէագըպէն պիր սանտալեէ ալըպ խասթանըն եանընա օթուրարագ վէ միւլայիմանէ պիր սուրէթտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէօզլէրիմի իշիթմէյօ՞րմուսընըզ, եօգսա պէնիմ իլէ գօնուշմա՞գ մը իսթէմէյօրսունըզ, տէտի իսէ տէ, Էսթէր եինէ ճէվապ վէրմէտի. պու էսնատէ խըտմէթճի քէլամէ աղազ իտուպ.

— Տօգթօ՛ր, պէլքի տիլսիզ տիր, տէտի։

— Տիլսիզ օլտուղունը նէտէ՞ն պիլիյօրսունըզ։

— Պուրայա կէլէլիտէն պէրի տուտագլարընը գըմըլտաթտըղը կէօրիւլմէտի տէ անըն իչին . . .

— Պու՞ սուրէթլէ պիր շէյ անլաշըլամազ։

Էթիյէն թէքրար զէվալլը գատընա խըթապ իտէրէք.

— Մատա՛մ, չիչէքլէրի սէվէ՞րմիսինիզ, տէտի։

Էսթէր թէքրար տօգթօրըն եիւզիւնէ պագտը. պու տէֆաքի պագըշը պիր ազ մանիտար իտի. կէօզլէրինտէ պիր գուվվէթ պիր թէէսիր կէօրիւլիյօր իտի. Էթիյէն սուալինի թէքրար իթտի. զէվալլը մէճնունէնին տուտագլարընտա պիր թիթրէմէ բէյտա օլտու վէ մըրըլտանարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտիյի իշիտիլտի.

— Չիչէքլէր . . . չիչէքլէր . . . չիչէքլէր կիւզէլ շէյլէր տիր . . .

— Սէվէ՞րմիսինիզ։

Էսթէր եինէ սիւքիւթ իթտի, պու արալըգ խըտմէթ-

ճիլէր պիրի պիրլէրինին եիւզիւնէ պագըշը յօրլար իտի, պու պագըշլարը շու մանայը իֆհամ իտիյօր իտի։

— Չօգ շէյ, ագըպէթ սէօյլէթտի. պու ատէմտէ զալիպա քէրամէթ օլմալը, հէնուզ բէք կէնճ, լաքին եաման շէյ։

Էթիյէն, մէճնունէնին իքի էլլէրինի պիրտէն թութտը վէ մարազը ճունունէ միւպթէլա օլանլարըն, թէէսիրինտէն գուրթուլամայաճագլարը պիր նազարլէ եիւզիւնէ պագտը. պատէհու հաքիմանէ պիր թավր իլէ.

— Պանա ճէվապ վէրինիզ, պէնիմ իսթէտիյիմ ճէվապ տըր, տէտի։

Տօգթօրըն պէօյլէ տըգգաթլա եիւզիւնէ պագըշընա գարշը զէվալլը մէճնունէ մուգավէմէթ իտէմէյօր իտի. պիր դաչ տագըդա զարֆընտա պիւսպիւթիւն պու թէէսիրէ մաղլուպ օլտու. ալնընտան զուհուր իտէն ալայիմտէն անլաշըլտըզընա կէօրէ միւթէէսիր օլմուշ իտի. նիհայէթ տօգթօր, էսթէրին էլլէրինի պըրադընճա, տօնմուշ պիր ճիսմ կիպի իքի թարաֆընա տիւշի վէրտի։

Էթիյէն Լօրիյօ, խըտմէթճիլէրտէն պիրինէ խըթապէն.

— Եաֆթայը կէթիրինիզ պագալըմ, տէմէսի իւզէրինէ, խըտմէթճի պիր տէսթէ քեաղըտլարը դարըշտըրարագ.

— Իշթէ պու տըր տօգթօր էֆէնտի, տէտի։

Էթիյէն քեաղըտա կէօզ կէզտիրտի, ֆագաթ թաֆսիլաթ կէօրէմէտի, եալընըզ մէճնունէնին իսմի եաղըլմըշ իտի, տիկէր պիր չըզկը իչէրիսինէտէ պէօյիւճէք եազը իլէ տէօրթ հարֆ պուլունույօր իտի։

Պու տէօրթ հարֆտան պաշդալարընըն պիր մանա իսթիխրաճ իտէպիլմէլէրի զայրի դապիլ իսէ տէ, Շարանթօն խասթախանէսինտէ պունըն մանասը բէք դօլայ անլաշըլմագտա օլուպ, մանասը տա շու իտի. «բօլիս նէզարէթինտէն, ինֆըրատ հալինտէ վէ մախվի պիր սուրէթտէ թէտավի օլունաճագ տըր։»

Էթիյէն պիրաղ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Ղարիպ չէյ, հիչ պիր գայտ վէ մալիւմաթ եօգ, պու գատըն քի՞մ օլույօր վէ պու ճիննէթտէ կիզլէնմիշ օլան ֆաճիա աճէպա նէ՞ տիր, տէյու մըրըլտանտը։

27

Կէնճ տօգթօր, Էսթէրին զահիր հալինտէն վէ հագգընտա կէօրիւլէն մուամէլէտէն, պու իշին իչինտէ միւթլագա պիր ֆաճիա կիզլէնմիշ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իտէրէք, օ կիւնքի զիյարէթտէ եանընտա պուլունան շակիրտէ խիթապէն.

— Պու գատընը պուրայա կէթիրտիքլէրի էսնատէ, պիր կէօնա իյզահաթ վէրմէտիլէ՞ր մի, տէյու սօրտու։

— Խայըր, տօգթօր էֆէնտի։

— Սիղէ ճիննէթինին սէպէպինիտէ՞ մի սէօյլէմէտիլէր։

— Սէօյլէմէտիլէր։

— Ագլընը զայ իտէլի նէ գատար վագրթ օլտուղունը-տա՞ մը պիլտիրմէտիլէր։

— Խայըր, տօգթօր էֆէնտի։

— Պիլինմէսի էլզէմ օլան պու մէսէլէնին կիզլի թութուլմասը նէ՞տէն նէշաթ իտիյօր։

— Պիլինէմէյօր։

— Պու հալ, մուամէլաթը տայիմէյէ գարշը միւսթէսնա պիր շէ՞յ մի տիր։

— Խա՛յըր, տօգթօր էֆէնտի, բօլիս նէզարէթինտէն կէօնտէրիլէն վէ խաֆի սուրէթտէ եալընըզ հալտէ պուլունուպ թէտավի իտիլմէլէրինէ դարար վէրիլէն մէճնունէլէր հագգընտա, էքսէրիէն պու մուամէլէ ճարի տիր։

— Պու « խաֆի » սէօղիւնէ պուրաճա նէ մանա վէրիլիր ։

— Բօլիս նէզարէթինտէն, պաչ միւտտայի մէգամընտան էմր օլմատըգճա. պու հալտէ պուլունան մէճնունէլէր իլէ քիմսէ իխթիլաթ իտէմէյէճէք տէմէք օլուր, պէօյլէլէր օտալարընտան պիր թարաֆա չըգամազլար. պիր ազ հէվա ալմագ իչին ավլույա չըգտըգլարը զէմանտա միւսթագիլ վէ տըգգաթլը պիր վարտիյանըն թահտը նէզարէթինտէ պուլունուրլար . . .

— Պու ատէթա մահբուսիյէթ տէմէք տիր, (խաֆիֆ պիր սէս իլէ) պու գատըն ագլընը ղայպ իթմէզտէն էվվէլ աճէպա պիր ճինայէ՞թ մի իյգա իթմիչ, պու ճիննէթ՝ օ ճինայէթին նէթիճէսի՞ մի օլույօր ։

— Տօգթօր էֆէնտի, պէնտէնիզին պու պապտէ մալիւմաթըմ եօգ տըր. իտարէյէ միւրաճաաթ պույուրուրսանըզ պէլքի պու խուսուսա տայըր մալիւմաթ իսթիհսալ իտէպիլիրսինիզ ։

Էթիյէն, պու մուհավէրէյի միւթէագըպ թէքրար Էսթէրին նէզտինէ թէգարրուպ իթտի, էվվէլճէ չիչէքլէրտէն խօշլանըպ խօշլանմատըղընը սօրտուղու կիպի, պու տէֆատա նէյէ մէյալ օլտուղունը անլամագ իչին բէք չօգ չէյլէր սօրտու. Էսթէր հիչ պիրինէ ճէվապ վէրմէտիյի հալտէ Էթիյէն տէվամ իտուպ, պիր արալըգ « մուսիգիտէն խօշլանը՞րմըսընըզ » տէյու սիւալ իտինճէ, Էսթէր պաչընը գալտըրըպ քէքէլէյէրէք, շու սէօզլէրի մըրըլտանտը ։

— Մուսիգի . . . օբէրա շարգըլարը . . . ա՛հ, քէնտիսինի օբէրատա կէօրտիւմ, օ նէ ահէնկ, օ նէ շաշաա վէ լէթաֆէթ իտի . . . օ բարլագ կիւնիւ մաթէմնագ պիր կիճէ թէագըպ իթտի . . . մէսէրրէթտէն սօնրա ըզթըրապ ու քէտէր, աչգ ու մուհապէթի միւթէագըպ եաս վէ մաթէմ . . . Պըրունվայէ. ա՛հ . . . պէնի իշթէ օրատա էօլտիւրտիւլէր . . . պագընըզ, պագընըզ, իշթէ ճէնազէ ալայըմ կէչիյօր . . .

Պիչարէ գատընճըղազ պունլարը տէյուպ վէ էլինի պիր

նօգթայա տօղրու ուզատարագ, եալընըզ քէնտիսինէ կէօրիւնէն մէնզարէյի իրայէ իթտի. տօգթօր իսէ մէճնունէնին հէր թավրընը, հէր տիւրլիւ հարաքեաթընը պիր տըգդաթը մախսուսէ իլէ մուայէնէ վէ թէֆթիշ իտիյօր իտի։

Մէճնունէ պիր իքի տագըգա սօնրա պիր վաղը պիթապանէ իլէ էլինի եաթաղընըն իւզէրինէ սալը վէրտի, պիր դաչ տագըգա զարֆընտա կէօզլէրինտէքի բարլագլըգ սէօնէրէք տուտագլարընտա հազին պիր թէպէսսիւմ բէյտա օլտու, լաթիֆ վէ ղայէթ զաիֆ պիր սէտա իլէ շարգը օգումաղա պաշլատը. պատէհու ուզուն քիրբիքլէրինին ուճլարընտա իքի տամլա եաշ կէօրիւնտիւ։

Էթիյէն պու կէօղ եաշլարընը կէօրիւնճէ եիւզիւնտէ ալայիմի մէսէրրէթ բարլամաղա պաշլայըպ, քէնտի քէնտինէ.

— Աղլայօր . . . օ՛խ, քէնտիսինի պու մահբէստէն խէլասէ, հուսուլը իֆագաթընա մուվաֆֆագ օլապիլէճէյիմ. . . տէտիքտէն սօնրա, օթուրմագտա օլտուղու սանտալեէտէն գալգտը, կէնճ տօգթօրըն նէ ֆիքիրտէ պուլունտուղունը քէշֆ իտէմէյէն շակիրտի իսէ.

— Տօգթօր էֆէնտի, պու գատըն քէսպը իֆագաթ իտէպիլէճէ՞ք մի, տէյու սօրտու։

— Պունը սիզէ շիմտիտէն սէօյլէյէմէմ, գարիպէն կէօրիւպ անլայաճաղըզ, լութֆէն սէօյլէյիմտէ րէչէթասընը եաղընըզ։

Տօգթօր րէչէթայը եաղտըրտըգտան սօնրա Էսթէրին պիր հիւզնի սէվտավի իլէ մուհաթ օլան եիւզիւնէ պիր տահա պագըպ.

— Զէվալլը գատըն, կիւնիւն պիրինտէ քէնտիսինի ճէվհէրի ագըլտան մահրում իտէն էսրարը պէլքի անլարըմ. . . տէտի։

Միւթէագըպէն թապիպ, շակիրտի իլէ խատէմէլէր արգասընտա օլտուղու հալտէ Էսթէրին նէզտինտէն մուֆարէ-

գաթ իթտի, վէ պաշլըճա եալընըզ հալտէ պուլունան մէճ-
նունէլէրին մուհաֆազասընա մէմուր օլան խատէմէյէ խը-
թապէն.

— Մօրէ՛լ, պու եէնի կէլէն մէճնունէյէ շէֆգաթ վէ
նէզաքէթ իլէ մուամէլէտէ պուլունմանըզը թավսիյէ իտէ-
րիմ, տէտի։

— Տօգթօր էֆէ՛նտի, օ ճիհէթտէն միւսթէրիհ օլու-
նուզ... զաթէն մէճնունէլէրէ գարշը սէրթ մուամէլէտէ
պուլունմագ միւթատըմըզ տէյիլ տիր։

— Էօյլէ օլտուղունը պիլիյօրում... ֆագաթ պու գա-
տըն իչին տահա զիյատէ իթինա իթմէնիզի, սուրէթը մախ-
սուսէտէ իլթիզամը նէզաքէթ իյլէմէնիզի թավսիյէ իտէրիմ,
հէր նէտէն իսէ պու ղէվալլը հագգընտա պիր թէվէճճիւհ
հըսս իտիյօրում, չօգ զահմէթ վէ սըգընթը չէքմիշ կիպի
անլայօրում։

— Պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէյինիզ, էֆէնտիմ։

— Գաբունըն տէչիյինտէն նէ հալտէ, նէ հարաքէթտէ
պուլունտուղունը թէտգըգ վէ թէֆթիշ իտինիզ, եարըն սա-
պահ սիզտէն մալիւմաթ թալէպ իտէճէյիմ։

— Պաշ իւսթիւնէ, տօգթօր էֆէնտի։

Էթիյէն, թապիպ շայիրտինէ պազը կէօնա մալիւմաթը
ֆէննիյէ վէրտիքտէն սօնրա, տօղրու թէպապէթ վէ տիրէք-
թօրլըգ վազիֆէսինի իյֆա իտէն զաթըն օտասընա կիթտի,
վէ տէրհալ գապուլ օլունտու։

Պու տիրէքթօր իհթիյար, ղայէթ միւտագգիդ, ալիմ
վէ սօն տէրէճէ նամուսլը պիր զաթ իտի. Էթիյէն օտասընա
կիրինճէ այաղա գալգտը, մուհապէթքեարանէ պիր սու-
րէթտէ էլինի թապիպ մուավինինէ ուզատըպ բէտէրանէ պիր
նէզաքէթ իլէ.

— Կէնճ վէ միւհթէրէմ արգատաշըմ, պիր իֆատէնի՛զ
մի վար, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ, տիրէքթօր էֆէնտի։

— Նէյէ՛ տայըը ։

— Իտարէսի էօհաէյի աճիզանէմէ հէվալէ օլունմուշ օ-լան գօղուշա տիւնքի կիւն կէթիւրիլէն պիր խասթայա տա-յըը . . .

— (Տիւշիւնէրէք .) Տի՛ւն մի . . . ա՛հ , էվվէթ , բօլիս նէզարէթինաէն կէօնտէրիլմիշ պիր գատըն տէյի՛լ մի ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ , էսմէը տը Րիյօ նամընատա պիր գատըն ։

— Պու եէնի կէլէն գատընըն հալ ու թավրընատա , պիլ խասսա նազարը տըգգաթը ճալիպ պիր չէյ կէօրմիւշ օլմա-լըսընըզ քի , պէնտէնիզի տէ խապէրտար իմմէք իսթէյօր-սունըզ ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ ։

— Պույուրըն , սիզի տինլէյօրում ։

— Թալի՝ քէնտիսինի գուրթարմաղա միւսաատէ իսթէ-ճէք զանն իտիյօրում ։

— Ա՛հ , կէլմէ՛ք մի . պէօյլէ հուսուսի միւմքիւնէիզ օ-լան մէսէլէլէրտէ սարֆը զիհն իմմէք , տայիմա էսպապը թէտաւիրի իֆագաթի տիւշիւնմէք մախսուսաթընըզտան տըր . սիզի պու զիհնէթլէր իլէ միւթթասըֆ կէօրմէք հա-գըգաթէն մէտարը իֆթիխարըմ օլույօր ։

— Հէր զէման հագգըմտա պիտիրիզ պույրուլան պու միւշֆիգանէ իլթիֆաթընըզա պինլէրճէ թէշէկքիւլլէր արզ իտէրիմ , ֆագաթ պու խասթանըն քի՛մ օլսուդընը պիլմէ-տիյիմ ճիհէթլէ , թապիյի ճիտատ պիր թէշէպպիւսատէ պու-լունամայաճաղըմ . եանի էվվէլ էմիրտէ պու գատընըն ահ-վալը մազնիյէ վէ հաղըրէսինէ տայըը մալիւմաթ հասըլ իմ-մէք լազըմ տըր . . .

— Բօլիս նէզարէթի մայէթինտէ պուլունան հէքիմլէրին վէրմիշ օլսուգլարը րաբօրտան , պու գատընըն ճինսիյէթի հաղգընատա սէրահաթը քեաֆիյէ կէօրէմէյինի՞ղ մի ։

— Խայըր էֆէնտիմ , եալընըզ պու գատընըն մախֆի

հալտէ պուլունտուրըլմասը գայտ իսիլմիշ տիր . պունտան պաշգա պիր կէօնա իյզահաթ կէօրիւլէմէ յօր ։

— (Դաչլարընը չաթարագ .) Ա՛հ , կէլչէ՛ք պու գասըն մախֆի պիր եէրտէ՞ մի պուլունտուրըլաճագ տըր , եաֆթատա սէրահէթ կէօրիւլէմէմէսինին հիքմէթի անլաշըլսը , գայիտէթէն պէօյլէ օլմասը լազըմ կէլիր ։

— Սագըն պազը կէօնա էֆալը ճինայիյէսինտէն տօլայը պու գասընըն չու սուրէթլէ մահբուսիյէթի գարալըլաշտըրըլմըշ օ՞լմասըն ։

— Օրասընը պիլէմէ յօրում , ֆագաթ չիմտի պունը տա անլայապիլիրիզ ։

Տիրէքթօր բարմաղընը չընդըրաղըն իւզերինէ տօգունտուրուլ տօգունտուրմաղ , իտարէ մէմուրլարընտան իչէրի կիրչն սիր ատէմէ՝ գալէմ օտասընտան եէնի կէօնտէրիլչէն մէճնունէլէրին գայտ տէֆթէրինի ալըպ կէթիրմէսինի էմր իթտի . պէչ տագըդա սօնրա իսթէնիլչէն քեաղըտալը կէթիրիլիպ տիրէքթօր էֆէնտինին եաղըլտանէսի իւղերինէ վազ իտիլտի ։

Պու քեաղըտալը իւչ բարչա իտի . տիրէքթօր էսթէրէ տայըը օլան քեաղըտը ալըպ աչարագ .

— Իչթէ բաբօր իլէ էմրը ըէտմի պու տըր , աէտի ։

— Պիզճէ էն գիյատէ մուճիպի իսթիֆատէ օլան բաբօր տըր ։

— Էօյլէ իսէ սիզէ օգույը վէրէյիմ ։

Տիրէքթօր բաբօրը օգումաղա պաշլատը , խիւլասայի մաալինտէն , էսթէր տը Իյօնըն եէթիմէ պիր գըզ օլսուղու , ագրապասը օլմատըղը հալտէ միւճէրրէտ սայիգայի մէրհամէթլէ եանընա ալըպ սէնէլէրճէ մուհաֆազասընա իթինա իտէն պիր գասընըն , պու քէրրէ սէլամէթը ումումիյէ նամընա քէնտիսինի թիմարխանէլէյտէն պիրինէ կէօնտէրմէք իսթէտիյի , օթուղ սէքիզ եաշընտա պու լունտուղը , եիրմի իքի սէնէտէն պէրի տիվանէ օլուպ սէպէլը ճին-

նէթիտէ տէհչէթլի պիր եանկըն օլտուղու անլաչըլըյօր ի-տի ։

Տօգթօր էթհէմէն Լօրիյօ րաբօրըն մաալինէ վագըֆ օլ-տուգտան սօնրա , հայդըրարագ .

— Պու սախթէ պիր չէյ տիր , հագըգաթ պու մէկթէգ-տէ օլմամալը տըր , տէյինճէ , տիրէ.քթօր հայրէթլէ կէնճ տօգթօրըն եիւղիւնէ պագարագ .

— Սախթէ՛ մի , պունըն ըչամի պիր րաբօր օլտուղունը վէ նէզարէթ թապիպլէրինին իմզալարընը հավի պուլուն-տուղունը ունուտույօ՛րմուսընըզ , տէտի ։

— Պունը բէ.ք ալա պիլիյօրում ... ֆագաթ նէզարէթ-տէ միսթախտէմ հէ.քիմլէրտէ , սայըրլարը կիպի սէհվ ու ու խաթաատէն վարէսթէ օլամազլար . պիր խասթանըն ահ-վալը մապիյէսինէ տայըր քէնտիլէրինէ նէ մալիումաթ վէրիր-լէյսէ անը պիլիրլեր . էլհասըլ եա գաստէն վէ եախօտ սէհ-վէն պունլարտա ալտանապիլիր վէ էսպապը ճինննէթէ տա-յըր վէրտիքլէրի մալիումաթէ հագըգաթ նազարը իլէ պագը-լամազ ։

— Պու սէօզլէրինիզ միսթլօգա պիր հիքմէթէ միսթէ-նիտ օլմալը տըր . տէմէ.ք քի իչին իչինտէ պիր սէհվ վէ խա-թա օլտուղունտան էմինսինիզ ։

— Էվվէ՛թ էֆէնտիմ , պու խասթալըգ իւղերինէ եա-րըն իճրա իտէճէյիմ՛ արիզ ու ամիդ թէտգիգաթա իսթի-նատէն , հագըգաթա տահա վիյատէ թէգարրուպ իտէպիլէ-ճէյիմ ։

— Պու իտտաանըզ պէնճէ իհթիմալ վէրիլէմէյէճէք պիր չէյ տէյիլ տիր . էկէր իտտաա վէ իֆտատաթընըզ հագըգա-թա մուվաֆֆագ զուհուր իտէրսէ , տըգգաթընըզըն , սիւրաթը ինթիգալընըզըն ֆէվգէլատէլիյինէ պունտան կիւզէլ պիւ-հան օլամազ ։

— Պու գաարն թէճէննիւն իտէլի եիրմի իքի սէնէ օլ-մուշ , էօյլէ՛ մի ։

— Էվվէթ ։

— Պու եիրմի իքի սէնէ զարֆընտա թէպապէթին էմրազը ճունուն գըսմընա ինթիսապ վէ իխթիսասը օլան հէքիմլէր թարաֆընտան, պու գատընըն թէտավի իտիլտիյի պահս օլունույօ՞ր մը ։

— Հա՛, աֆվ իտէրսինիզ, շիմտի բաբօրը օգուտուղում էսնատէ պաշգա շէյլէ՞ր մի տիւշիւնիւյօր իտինիզ, բաբօրտա պու ճիհէթտէնտէ պահս օլունույօր. հէմտէ բէք մահիր բէք հազըգ տօգթօրլար թարաֆընտան պիր միւտտէթ թէտավիսինէ իթինա իտիլտիյի պիլտիրիլիյօր. սիզ պու միւքէմմէլ ուսթալարտան տահա զիյատէ իպրազը մէհարէ՞թ մի իտէպիլէճէքսինիզ ։

— Էսթաղֆիրուլլահ, պէօյլէ պիր իւմիւտ վէ զուրուրէ մաղլուպ օլմագ մէճնունանէ պիր հարաքէթ տէմէք տիր. ֆագաթ օ զաթլար, օ պէօյիւք ուսթալար գատար հազագաթ վէ մէհարէթիմ պուլունմատըզը հալտէ, եինէ գաթը իւմիւտ իտէմէմ, պիլաքիս էմինիմ քի պու գատընըն չարէյի իֆագաթը պուլունուր վէ սէպէպը ճիննէթի օլուպ պիր ճինայէթին խիւլասասը օլան պէօյիւք պիր սըրր տա մէյտանէ չըգարըլապիլիր. իշթէ պիրինճի տէրէճէտէ անլամագ իսթէտիյիմ շէյտէ պու ճինայէթ, պու պէօյիւք սըրր տըր ։

— (Գաշլարընը չաթըպ ճիտտի պիր թավր իլէ.) Կէնճ վէ միւհթէրէմ արգատաշըմ, եանլըշ պիր ատըմ աթարսընըզ տէյի գօրգույօրում ։

— Տիրէքթօր էֆէնտի, նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ ։

— Պու եօլտա վէ պու կիպի շէյլէրտէ թէճրիւպէլէրիմ տէրէճէյի քէմալտէ տիր. պինաէն ալէյհ սիզէ պազը նասիհաթլար վէրէպիլիրիմ... իւրֆանիյէթ վէ զէքեավէթինիզ բէք ալի տիր. ֆագաթ թէճրիւպէսիզ սայըլըրսընըզ, թէճրիւպէլէրտէն իսթիֆատէ իտէրսէնիզ, իւրֆան ու զէքեանըզա պիր գաթ տահա բարլագլըգ պախչ իթմիչ օլուրսունըզ ։

28

Իհթիյար տիրէքթօր, պիր մըգաար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, չու եօլտա սէօղիւնէ տէվամ իթտի.

— Հիւքիւմէթին պիր իտարէսինէ տահա եագըն վագըֆտա ինթիսապ իթտինիզ... միւհթէրէմ արգատաշըմ պու իտարէյէ միւթէալիք բէք չօգ չէյլեր պիլմէնիզ լազըմ կէլիր. եվվել պէ եվվել չունը զիհնինիզէ եէրլէշտիրինիզ քի մէճնունէլերի թէտավի իտուպ սըրլարընա վագըֆ օլմագ պիզէ այիտ վէզայիֆտէն տէյիլ տիր. իլէլ էպէտ օ էսրարը կիզլի պուլունտուրմագ պիզճէ եիւզէ տօգսան տօգուզ նիսպէթինտէ տահա խայըրլը տըր. պիր քէրրէ տիւշիւնիւնիւզ քի բօլիս նէզարէթինտէն եազըլան վէ պու մէճնունէ իլէ պէրապէր կէօնտէրիլէն էմիրնամէյէ «մէնաֆի վէ սէլամէթը ումումիյէ մագսատը իլէ» տէնիլիյօր. պու քէլիմէլէր զայիթ մանիտար տըր. պունտան պաշգա, «եալընըզ հալտէ վէ մահֆի պիր եէրտէ պուլունտուրըլմագ տըր» տէնիլիյօր քի, պուտա սէրահէթէն պու գատընըն ումումի նազարընտա եօգ օլմուշ, վէֆաթ իթմիշ պիր մահլուգ օլմագ իւզրէ թէլագրաը լազըմ կէլէճէյինի պիլէ պիլտիրիյօր.

— (Խէվֆ ու ձէհլէթէլէ.) Վէֆաթ իթմիշ պիր մահլուգ մը, օ հալտէ իտտէյի սրհհէթի իչին հիչ պիր կէօնտա թէչէպպիւստէ պուլունմամալըյըմ.

— Միւճերրէտ պիր թէճրիւպէ օլմագ իւզրէ նիյէթինիզտէն ֆէրաղաթ իթմէյէպիլիրսինիզ, մուվաֆֆագ օլապիլիր իսէնիզ գատր ու տէրէճէնիզի նազարընտա պիր գաթ տահա ալա իթմիշ օլուրսունըզ, ֆագաթ չուրաընը պիլմիշ օլունըզ քի, նէ հալտէ պուլունուրսա պուլունսուն, պու զէ-

վալը գատընըն մէվգըը թէպէտտիւլ իթմէյէճէք տիր . վագաա իատէյի սըհհէթի ֆէննէ պէօյիւք պիր խըտմէթ իսէ տէ , զէվալը գատըն իչին ճալիպը հիւզն ու էսէֆ պիր խըտմէթ տիմէք օլաճադ տըր . չիւնքի պու սաաթտա մահբուսիյէթինտէն պիխապէր տիր . օ զէման պու տէհչէթլի հագըգաթէ վագըֆ օլուր քի , զէվալը վիճդանի պիր աղապ վէ ըզթըրապ իչինտէ գալաճադ տըր :

Էթիյէն Լօրիյօ , պու սէօզլէրի տինլէյօր վէ նէ տէյէճէյինի պիլմէյօր խտի . նիհայէթ իւլ էմր .

— Պէօյլէ մահբուսիյէթէ մահքիմ օլմադ իչին աճէպա նէ՞ կիպի պիր ճինայէթ իյգա իթմիչ տիր , տէտի :

— Նէ՞ մինասիպէթլէ պունա մահբուսիյէթ տէյօրսունըզ , պէն էօյլէ պիր շէյ կէօրէմէյօրում . պու գատըն տիվանէ տիր , էմսալինին պուլունտուղու պիր եէրտէ պուլունույօր , թէտաւի վէ մուհաֆազասընա իթինա օլունույօր :

— Ֆագաթ հադդընտա սատըր օլան պու էմրը ըէսմի . . .

— (Մէօզիւնի քէսէրէք .) Ա.ֆվ իտէրսինիզ . հագըգաթը իյգահէ լուզում կէօրիւյօրում . . . մէնաֆի վէ սէլամէթը ումումիյէյէ մութէալիգ մատտէլէրտէ իթիրազէ լուզում գալմազ . կէօրիւյօրում քի սիզ հալա զիհնէն թէրէտտիւտտէն գուրմուլամասընըզ . տոգթօրլար թարաֆընատան թանզիմ վէ իթա օլունան ըաբօր մաալինտէն անլայապիլիրսինիզ քի , պու մէճնունէէնին իգամէթ իլէտիյէ խանէտէ պիր հարիգ վուգուինտէ սէպէպիյէթ վէրէճէյինտէն չիքէայէթ օլունմուշ , նէ հալտէ պուլունտուղունը անլամագ թէրէտտիւտ վէ չիպհէտէն վարէսէթ օլմադ իչին պաշգա պիր սէպէպ լազըմ մը տըր . պու վահի ֆիքիրլէր տէն ֆէլսաֆաթ իսինիզ , հագըգաթը թէսլիմ իլէյինիզ . . . սիզ հալտէ վէ պէօյլէ պիր մէվգըտա պուլունան կէնճ պիր թապիպ իչին , պու կիպի էֆքեար վէ միւթալաաթ մուվաֆըգը հիքմէթ տէյիլ տիր :

— Տիրէքթօր էֆէնտի, նէ՞ պույուրուրսունըզ. նէթիճէսի հէր նէ օլուրսա օլսուն պու զէվալլընըն իատէյի սըհհէթի չարէլէրինի թահարրի վէ իսթիհսալ իլէ մէշղուլ օլայը՞մ մը։

— Էվվէ՛թ, եէնիտէն իճրայի թէտգըգաթ իլէ պու եիւզտէն տէ ֆէննին թէրագգըյաթընա խըտմէթ իտինիզ, հէմ պու տա վազիֆէնիզ տախիլինտէ պիր շէյ տիր. պիր մուվաֆագըյէթ մուգատտէմաթը զուհուր իտէրսէ, հէր կիւն թէճրիւպէ վէ քէշֆլէրինիզտէն պէնի խապէրտար իտինիզ . . .

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ.

Էթիյէն, արալարընտա ճէրէյան իտէն սէօզլէրի պիրէր պիրէր զիհնինտէն կէչիրէրէք տիրէքթօրտան այրըլտը։

Էսթէր տը Միյօնըն ագլընա խըֆֆէթ կէթիրտիյի եիրմի սէնէ օլտուղը, աթըպպա թարաֆընտան վէրիլմիշ ըէսմի պիր բաբօր իլէ իսպաթ իտիլտիյինի տիւշիւնիյօր իտի. արատան պու գատար պիր զէման կէչտիքտէն սօնրա չարէյի իֆագաթընը պուլմագ գապի՞լ մի իտի։

Բէք պէօյիւք հէքիմլէր մուայէնէ վէ թէտավի իտուպ տա աճիզ գալտըգլարը հալտէ, քէնտիսինին իհրազը մուվաֆագըյէթ իտէպիլմէսի պիր ազ միւշկիւլ իտի, պունը տիրէքթօր տա սօրմուշ իտի. պու սըրատա կէնճ տօգթօր օ միւսթահզիեանէ սիւալիտէ տէրխաթըր իթտի իսէ տէ, եինէ քէնտիսինէ ֆիթուր կէթիրմէտի, պիր թէճրիւպէ իճրասընա գարար վէրտի։

Մատմազէլ Պէրթ իլէ զահիրէն գաթի մինասիպէթ իտէլիտէն պէրի Էթիյէն, մէյուսիյէթտէն գուրթուլամամըշ իտի. պիզճէ զաթէն մալիւմ օլտուղու վէճհլէ պու կէնճ գըզը բէրէսթիշ իտէրճէսինէ սէվէյօր իտի. պու կիւզէլ չօճուղըն խէյալը մուհապէթինի զիհնինտէն վէ գալպինտէն սիլիպ չըգարմագ իչին բէք չօգ չալըշտը, ֆագաթ մուվաֆֆագ օլամատը։

Մամաֆիհ օ կիւն տիրէքթօր իլէ միւլագաթընը միւթէագըպ իգամէթկեահընա կէլիպ տէ ամէլիյաթ օտասընա կիրտիյի զէման, Պէրթ պիլնիսպէ բէք օ գատար քէնտիսինի իշղալ իթմէտի. Շարանթօն խասթախանէսինտէ վէ եալընըզ հալտէ պուլունան Էսթէր տը Բիյօ, օ մէգամտէ քէնտիսինի իշղալ իտիյօր իտի ։

Կէնճ տօգթօր, միւթատը մուճիպինճէ խուսուսի պիր գաչ խասթասընը զիյարէթ իթմէզտէն էվվէլ աճէլէ պիր ազ թաամ իթտիքտէն սօնրա, քիմսէյի դապուլ իթմէյէճէյինի խըտմէթճիսինէ իխթար իթտի վէ քէմալի խահիշ իլէ պիլխասսա էմրազը ճունունէ միւթէալիգ օլան միւէլլիֆաթ վէ ասարընը, իշինէ եարայաճագ բարչալարընը միւթալաա վէ պազը ֆըդրալարընը գայտ ու իշարէթլէ, գավի պիր միւտաֆաա սիլահը հազըրլամաղա պաշլատը ։

Էրթէսի կիւն մուայէն օլան սաաթտան օն տագըգա գատար էվվէլ մահալը մէմուրիյէթինէ վասըլ օլտու. պիր կիւն էվվէլ թէնպիհաթտէ պուլունտուղու խատէմէ վասէթասը իլէ, մէճնունէնին պուլունտուղու օտայա կիթտիյի սըրատա վէ եօլ իւզէրինտէ ։

— Էյ, սէօյլէ պագալըմ Մօրէլ, թէնպիհաթըմ վէճհլէ պու եէնի կէլէն մէճնունէնին հարաքեաթընը պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ թէֆթիշ իտէպիլտի՞ն մի, տէյու սօրտու ։

— Էվվէ՛թ տօգթօր էֆէնտի ։

— Նաղարը տըգգաթը ճալիպ պիր շէյ կէօրէպիլտի՞ն մի ։

— Ասլա էօյլէ պիր շէյ կէօրէմէտիմ ։

— Ֆէվգէլատէ պիր պիւհրան հալի՞տէ մի վագը օլմատը ։

— Խայըր էֆէնտիմ, զէվալլը մախլուգըն տիվանէ օլտուղու շիւպհէսիզ տիր, ֆագաթ էօմրիւմտէ պու գատար հալիմ պիր տիվանէ կէօրմէտիմ. ագլը պաշընտա ինսանլար կիպի քէնտի քէնտինէ գալգըյօր, սօյունույօր, կիյինիյօր,

կիւնտիւզլերի վագթըն գըսմը ազամընը օտասընըն բէնչէրէսի քէնարընա ջթուրուպ պահճէլէրէ պագարագ կէչիրիյօր.

— Եիւքսէք սէսլէ սէօյլէ՞նմէտի մի.

— Խա՛յըր տօգթօր էֆէնտի. եալընըզ վագըթ վագըթ վէ տայիմա պիր մէգամտա վէ պիր բէրտէտէն թութտուրարագ շարգը օգույօր, ֆագաթ օգուտուզունտան պիր շէյ անլաշըլմայօր.

— Հիչ սայըգլատը՞ մը.

— Ասլա, վէրտիյինիզ իլաճը իչտիքտէն սօնրա տահա սաքիթ պիր հալ քէսպ իթտի, ատէթա ույումուշ կիպի կէօրիւնիյօր իտի.

Պու էսնատէ խատէմէ օտանըն գաբուսընը աչալ, Էթիյէն էշիքտէն աթլայըպ կիրտի, պու սըրատա Էսթէր ույանըպ դալդմըշ իտի. արգասընտա խասթախանէյէ մախսուս պիր դաթ էլպիսէ պուլունույօր իտի. բէնչէրէնին քէնարընա օթուրուպ պաշընը չէրչիվէյէ տայամըշ իտի.

Գաբունըն թօբուզը չէվրիլուպ աչըլտըզը սըրատա վագիյէթինի տէյիշտիրմէտի, Էթիյէն Լօրիյօ նէզտինէ թէգարրուպ իտէրէք նէզաքէթ վէ ուսուլէթլէ էլինի ումուզը իւզէրինէ վազ իտուպ ֆըսըլտայարագ «Պըրունվայէ» տէր տէվէզ, մէճնունէ միւթէհարրիք պիր ալէթ կիպի տօղրուլտու, պագըշը, տըգգաթլա եիւզիւնէ պագմագտա օլան կէնճ տօգթօրըն նազարը իլէ գարշըլաշտը. գօրգունճ վէ թէհտիտամիզ տէնիլէպիլէճէք պիր շիվէ վէ թէէսիւր իլէ.

— Պըրունվայէ . . . Պըրունվայէ . . . իշթէ պէն օրատա վէֆաթ իթտիմ, տէտիյինտէ, կէնճ տօգթօր քէնտի քէնտինէ տիւշիւնէրէք.

— Պէն օ ֆիքիր վէ թասավվուրընտան էմինիմ, զէվալլը գատընըն չըլտըրմասընա սէպէպ Պըրունվայէ վէ անընն նէթիճէլէրի օլարագ վուգու պուլան պազը ճինայէթը միւտհիշէ տիր, տէտի.

Էսթէրին տուտագլարը հէնուզ հարաքէթ իտիյօր իսէ

տէ պիր սէօղ սէօյլէմէյօր իտի , տէրմանըզ հալտէ պիր սանտալիա իւզէրինէ տիւչէրճէսինէ օթուրար , ուզուն վէ լիբիսդա սաչլարը բէրիշան պիր սուրէթտէ ումուզլարը իւզէրինտէ թէմէվվիւճ իտիյօր իտի ։

Էթիչէն , բարմաղլարընը պու սաչլարըն արասընա սօդուպ պիր տրգդաթը մախսուսէ իլէ չըգընթըլարընը մուայէնէ իթմէյէ պաշլատը , մէճնունէ հիչ պիր չէյ հըսս իթմէյօր կիպի կէօրիւնտիւ · պիրտէն պիրէ կէնճ տօդթօրըն վիճուտինտէ պիր լէրզէ բէյտա օլտու , գաֆա քէմիյի իւզէրինէ պիր եարա քէչի իթմիչ օլմաղըլա , նէֆսինէ խըթապէն ։

— Ա.ճէպա պու եարա նէ՞տէն նէչաթ իթմիչ , տէյու սուալինէ ճէվապ օլմադ իւզրէ ուսուլէթլէ սաչլարը այըրտը , պէշ ալթը սանթիմէթրօ ուզունլուղունտա պիր եարանըն նըշանէսի օլան պէյազ լէքէյի րայէլային վիւշահատէ իթտի ։

Պու լէքէնին պաշընտա , օն բարալըզ սիքքէհ իւճմինտէ պիր գապարճըզ կէօրիւլիյօր իտի · կէնճ տօգթօր պիր տրգդաթը մախսուսէ իլէ պիր դաչ տագըզա պու եարա իլէ դապարճըզը մուայէնէ իթտի · էվվէլճէ աղըր աղըր վէ ուսուլէթլէ բարմաղընը եարանըն էթրաֆընտա տօլաշտըրարը , սօնրա դապարճըզըն իւզէրինէ տօգունտուրտու · պու սուրէթլէ վուգու պուլան մուայէնէտէն էսթէրին ասլա միւթէէսիր օլմատըզը աչիքաարէն անլաշըլըյօր իտի · պու արալըզ էթիչէն քէնտի քէնտինէ ։

— Ճինէթթին սէպէպի իչթէ պու տըր , պունը էվվէլճէ անլամըչ իտիմ · արթըզ պիւսպիւթիւն էյին օլտում , աէտի ։

Էթիչէն , բարմաղընը պիր միւտաէթ ասըլ գապարճըզ իւզէրինտէ կէզտիրտի , եինէ այնի նէթիճէ հասըլ օլտու , եանի մէճնունէ հարաքէթթիչ պիր հալնէ գալտը · պիր արալըզ գապարճըզը պիր ազ թաղէիպ իթմէք իսթէյինճէ , էսթէր աճը աճը ֆէրեատ իտէրէք տօղրուլտը գալդը , էլ-

լերինի գալտըրըպ սօնրատա եումրուգ չէքլինտէ պաշընըն իքի թարաֆընա վաղ իթտի, պու հարաքէթի ըզթըրապըն թէէսիրինէ տէլալէթ իյլէյօր իտի։

Պու հալ իքի իւչ տագըգա գատար տէվամ իթտի. միւթէագըպէն մէճնունէ եինէ էսկի հալինէ ըուճու իյլէտի. կէնճ տօգթօր պու միւտտէթ զարֆընտա Էսթէրին հէր հալինի, հէր տիւրլիւ էթվար ու հարաքեաթընը, քէմալի տըգգաթլա նազարը մուայէնէտէն կէչիրմիշ իտի. Եիւզիւնտէ ալայիմի պէշաշէթ վէ մէմնունիյէթ բարլամաղա պաշլայըպ, քէնտի քէնտինէ.

— Ալտանմամըշըմ, ֆէնալըղըն էսասը իշթէ պու տըր... զէվալլը գատընըն պաշընա վուրուլմուշ վէ պու սատմէ թէմամ պէյնինին իւզէրինէ իսապէթ իթմիշ, զէտէլէնմիշ... տէյօր իտի։

Զէվալլը Էսթէր արթըգ հարաքէթտէն գալմըշ էօլիւ կիպի պիր հալտէ պուլունույօր վէ ասլա գըմըլտանմայօր իտի. Էթիյէն մէճնունէնին պու հալինտէն պիլ իսթիֆատէ թէքրար մուայէնէյէ կիրիշտի, պու մուայէնէնին նէթիճէսիտէ էվվէլքի թասավվուրլարընը, վէրտիյի գարարընն իսապէթինի թէյեիտ վէ թաստիգ իթտիրիյօր իտի։

Կէնճ տօգթօրըն պու իքինճի մուայէնէսի տէ պիր գաչ տագըգա տէվամ իթտի. սօնրա քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ.

— Պու գատընըն թէբէսինէ թապանճա սըգըլմըշ, պուրատա, բարմաղըմըն ալթընտա պիր գուրշուն բարչասը պուլունույօր, պունը իչին պիր ամէլիյաթ իճրա իթմէք իգթիզա իտիյօր. պու միւտհիշ ամէլիյաթըն նէթիճէյի թապիյէսի, եա պիչարէ գատընըն վէֆաթը վէ եախօտ իֆագաթ վէ խէլասը տըր. պու իքի շըգտան պաշգա նէ՞ օլապիլիր, տէտի։

Օ կիւնտէ պէր միւթատ խասթալարը մուայէնէ զէմանը մուրուր իթտի. Էթիյէն, խատէմէյէ եէնիտէն լազըմ

կելէն թենպիհաթը, իխթարաթը իյֆա վէ պիլխասսա էս-թէր հագգընտա պազը էմիրլէր իթա իտէրէք եանընտան այրըլտը. պու էսնատէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու ամէլիյաթը միւթլագա իճրա իտէճէյիմ, տէ-յօր իտի.

29

Էթիյէն Լօրիյօ, օ կիւնքի վազիֆէսինի իյֆա իյլէտիք-տէն սօնրա, հէր սապահ միւթատը օլտուղու իւղրէ տօղրու իգամէթկեահընա կելտի. պիր ազ թաամ իտուպ միւթէ-ագըպէն խուսուսի խասթալարընը կիտուպ զիյարէթ իտէ-ճէք իտի.

Կիւվիւյէ սօգաղընտա քեային իգամէթ իյլէտիյի խա-նէնին դաբուսընա գատար կէլինճէ, Հանրի Տըլաթուր-Վօ-տիյօ իլէ դարշըլաշտը. մուհիպպը հագըգըսի օլան կէնճ ա-վօգաթ տա արապատան էնիյօր իտի. Էթիյէն քէմալի մու-հապէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ կէնճ տօսթու-նընն էլինի սըգըպ հայդըրարագ.

— Ազիզիմ Հանրի, խօշ կէլտինիզ, սէֆա կէլտինիզ, ինշալլահ մագսատընըզ պիր հէքիմի տէյիլ, պիր տօսթը զիյարէթ իթմէք տիր, տէտի.

— Բէք տօղրու քէշֆ իթտին, պիր միւթտէթտէն պէ-րի օ գատար մէշզուլսըն քի պիր պիրիմիզի կէօրէմէզ օլ-տուգ... պու հասրէթիմէ նիհայէթ վէրմէք իչին իշթէ դալգըպ կէլիյօրում, պիրլիքտէ թաամ իթմէքլիյիմիզ դա-պի՛լ մի տիր.

— Հա՛յ հա՛յ, հէմտէ պունը բէք պէօյիւք պիր սաա-տէթ ատտ իտէրիմ.

Իքի արգատաշ գօլ գօլա վերիպ մերտիվէնտէն չըգ-տըլար. Էթիյէն, Հանրիյի տօղրու ամէլիյաթ օտասընա կէօ-թիւրիւպ օթուրթտու։ Հանրի սէօզէ պաշլայըպ.

— Է՛յ, պու եէնի մէմուրիյէթինտէն խօշնո՞ւտմըսըն պագալըմ, տէտի։

— Պունտան տահա զիյատէ մուճիպի մէմնունիյէթ նէ՞ օլապիլիր. պու մէմուրիյէթէ միւթէալիգ վազիֆէլէրին հէր պիրիսի պէնիմ իչին պիր վէսիլէյի թէտգըգ օլույօր, եէ-կեանէ արզումտա պու տըր։

— Պու տէրէճէ չալըշմագտան մագսատըն նէ՞։

— Պու մէսլէքտէ քէսպը չէօհրէթ իտուպ, պաշը պա-շընա պիր խասթախանէ իտարէսինի տէրիւհտէ իթմէք իս-թէրիմ։

— Պուտա պանա բէք գօլայ կէօրիւնիւյօր։

— (Կիւլէրէք.) Շիւպհէսիզ... ֆագաթ պէօյլէ պիր չէյ թէէսիս իտէպիլմէք իչին էվէլ պէ էվվէլ լազըմ օլան սէրմայէ տիր...

— Ատամ սէնտէ, պու թէֆէրրուաթտան սայըլըր, տօսթլարընտաղ օլսուն, սանա մուավէնէթտէ պուլունմա-ղը չէրէֆ ատտ իտէրլէր...

— Ալէլխուսուս սէնտէն էմինիմ, ֆագաթ պէն էօյլէ զանն իտիյօրումքի, պէշ ալթը սէնէ զարֆընտա իտարէ վէ թասարրուֆ սայէսինտէ թօբլայապիլէճէյիմ բարա իլէ, քիմ-սէյէ միւրաճաաթ իթմէքսիզին պու արզումա նայիլ օլաճա-ղըմ։

— Պէշ ալթը սէնէ՞ մի տէտին, պու գատար ուզուն պիր ղէմանէ պէքլէմէյէ հաճէթ վա՞ր մը։

— Պու զարուրի տիր. չիւնքի պիր իտարէնին ըիյասէ-թինի տէրիւհտէ իտէն ատէմ բէք կէնճ օլուրսա, բէք օ գատար ճալիպը թէվէճճիւհ վէ իթիմատ իտէմէզ։

— Պու պապտէ պէլքի հագլըսըն, ֆագաթ թէէհիւլ իթմիշ պիր ատէմ իչին պու մահզուրտա պէրթարաֆ օլուր,

զաթէն սէնտէ եադըն պիր զէմանատա էվլէնէճէքսին տէյիւ մի . . .

— (Մարարըզ պօղուլարադ .) Էվլէնէճէ՞քմիյիմ, ասլա՛, ասլա՛։

— (Հայրէթ իլէ հայդըրադ .) Նա՞սըլ, նա՞սըլ, ֆիքր ու թասավվուրըն պէօյլէ տէյիւ իտի . չիմտի սէնի թէպսիլի էֆքեար իթմիշ պիր հալատէ կէօրիւյօրում։

— (Պօղուդ պիր սէս իլէ .) Դաթի մինասիպէթ իթտիմ։

— Նէ՞ տէյօրսուն . աման եա՛ Բապպիմ, սագըն իսթէմէյէրէք բարմաղըմը պիր եարա իւզէրինէ վաղ իտուպ սէնի րահաթսըզ իթմիշ, ըվվըրադըն թէճահիւ կյէմիշ օ՞լմայայըմ։

Էթիյէն , մանիտար պիր պաշ իշարէթի իլէ իքթիֆա իթտի , ավօդաթ տախի սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Տօղրուսը բէ՛ք զիյատէ թէէսիւֆ իթտիմ, պիլմէյէ՛ք իթտիյիմ պու խաթա իչին ավֆընըզը ըչճա իտէրիմ . . . տէտի ։

— Թէէսսիւֆ իթմէյինիզ տօսթում, ավֆ թալէպ իթմէ՛ք իչին մէյսանատա պիր սէպէպտէ եօգ տը՛ր , սէօղլէրին պիր գաչ սանիյէ գատար թէէսիւրիմի մուճիպ օլմատը տէյէմէմ, ֆագաթ արթըգ օսա զայիլ օլտու , գապահաթ պէնտէ տի՛ր քի , պունը հէնուզ զիհնիմտէն գալմիմտէն չը՛գալըպտա գուրթուլամայօրում. հէնուզ սէվմէ՛քտէ օլտուղում մախլուգ եիւզիւնտէն տիւչար օլտուղում ըզթըրապաթէ գաթլանը՛յօրում. էվվե՛թ , հալա սէվե՛յօրում վէ պիզզարուր իլէլ էպէտ քէնտիսինի սէվմէ՛քտէն վարէսթէ օլամայաճաղըմ։

— Ֆագաթ նէ՞ օլտու քի . . .

— Բէ՛ք չօգ հիւզնավէր չէյլէր օլտու ։

— Մէվե՛յօր իտին, մազհարը մուհապէթտէ օլմուշ իտին...

— Տահա տօղրուսը պիր տէրէճէ՛յէ գատար օ զաննատա պուլունույօր իտիմ։

— Պու իլթիպաթը չէօղիւպ մահվ իտէն քի՞մ օլտու . . .

— Ֆէնտիսի ։

— Շիւպհէսիզ սէնի սեվմէտիյինի իլթիրաֆ իթմիշ օլմալը ։

— (Թէէսիւրլէ մուխաթիպինին էլինի թուքթուպ սըգարադ .) Ա՛հ , քեաշքի էօյլէ օլսա իտի . օ հալտէ մուզմարըպ օլուրսամ, պարի նամուս վէ ինսանիյէթ տայիլէսինտէ օլուր իտիմ, պիլաքիս զահիլէն ֆէվգելատէ պիր մէյլ ու մուհապէթ ըղհար իթտի . հալ պու քի պու քիղպ ու ըիյա իմիշ, պէնի ալտատըյօր իմիշ ։

— Պէօյլէ օլտուղունա էմի՞նմիսին ։

Էթիյէն այաղա գալգըպ , ադիմ պիր թէէսիւր իլէ սէօղլունէ տէվամ իտէրէք .

— Էվվէ՛թ , պէնի ալտատըյօր իմիշ, հէմտէ այչագճասընա ալտատըյօր իմիշ. էօյլէ պիր հալտէ քի, ատէթա զուլմ ու տինսիյէթ տիմէքտէն պաշգա պիր շէյ տէնէմէղ . . . վալիտէսի էօլիւմ հալինտէ իքէն եաթաղընտա թէրք իտէրէք , աշըգը իլէ կէօրիւշմէք իչլին կիճէ եարըսը Բարիղին բէք չօգ սէմթլէրինի՛ տօլաշմըշ տըր . . . տէտի ։

— (Հայգըրարագ .) Ա՛հ , պու միւմքին տէյիլ տիր ։

— Սիղէ հագըգաթը հալի սէօյլէյօրում . . .

— Պունըն պիր նիւմայիշ օլտուղու , խաթա վէ ղաֆլէթ իթմէտիյին նէ՞ մալիւմ։

— Հէյհա՛թ , խա՛յըր , խա՛յըր , էլիմտէ դավի տէլիլէր մէվճուտ տըր ։

— Նէ՞ կիպի ։

— Սիղէ պու տէլիլէրտէն պիրիսինի սէօյլէյիմտէ պագընըղ, էլիմէ պիր մէսաւէօն թէսլիմ օլունտու քի , պունը պէրթ կիճէ վագթը աշըգը իլէ պուլուշմագ իւղրէ կիտուպ կէլիր իքէն արապատա պըրադմըշ իտի ։

— Պունտան պու կէնճ գըզըն արապա իլէ կիտուպ կէլտիյի անլաշըլըյօր իսէ տէ , աշըգը իլէ պուլուշմագ իւղրէ

կիթտիյինէ մէտարը հիւքմ օլունամազ, կիճէ եարըսը սօգաղա չըգմագլա պէրապէր եինէ մասում ատտ օլունապիլիր։

— Օ հալտէ պունը պէնտէն քէթմ իթմէմէսի վէ սէրպէսթանէ պէյանը հագըգաթ իթմէսի լազըմ կէլիր իտի։

— Քէնտիսինի իսթիճվապ իթտի՞ն մի։

— Հա՛յ հա՛յ, հաթտա արապատա ունութմուշ օլտուղու մէտալեօնը էլինէ պիզզաթ պէն թէսլիմ իթտիմ։

— (Տիւշիւնէրէք.) Տօսթո՛ւմ, պէն տէլայիլի գավիյէ օլմատըգճա հիչ պիր շէյէ իթիմատ իտէմէմ. պու կէնճ գըզըն շանը ինսանիյէթ վէ նամուսը մուհաֆազայէ այըտ պիր վազիֆէ տէրիւհտէ իտուպ տա, անը սէնտէն քէթմ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմատըղը նէ՞ մալիւմ։

— (Մահզունիյէթլէ.) Խա՛յըր, եիւզ տէֆա խա՛յըր, նամուս վէ ինսանիյէթէ մուվաֆըգ օլան հիչ պիր հարաքէթինի, Պէրթին պէնտէն կիզլի թութմամասը իգթիզա իտէր . . . ֆամիլեաճա նէ հալտէ պուլունտըգլարընը քէնտիլէրինտէն բէք չօգ զիյատէ պիլիյօրում, պինաէն ալէյհ կիզլի թութըլան պու սըրրըն միւթլագա եիւզ գըզարտաճագ պիր սըրր օլտուղունա հիւքմ իթմէմէք գապի՞լ մի տիր. կիճէ եարըսը պօրալը վէ ֆուրթունալը պիր հէվատէ Բօայալ մէյտանընա գատար կիթմիշ, պէն իսէ էն ճիւզվի պիր թէէսիւր վալիտէսինին ահվալը սըհհիյէսինի մուխաթարայէ իլգա իտէպիլէճէյինի խապէր վէրմիշ իտիմ. ֆագաթ աշըգընըն աղուշընա աթըլմագ սէվտասընտա օլան պիր մախլիւգէ կէօրէ օ սէօզլէրին նէ՞ էհէմմիյէթի օլուր . . . վալիտէսինին օ հալինէ ասլա բահմ իթմէյէրէք տէտիյիմ վէճհ իլէ հէման պիր արապայա աթըլմըշ վէ աշըգընըն վիրուտինէ միւնթազըր օլտուղու խանէյէ ազաճըգ ուղագ պիր մէվգըտա տուրմասը իչին արապաճըյա էմր վէրմիշ. պարտագտան պօշանըրճասընա եազմուր եազմագտա օլտուղու պիր զէմանտէ 24 նօմէրօլը խանէյէ կիրմիշ վէ իքի սաաթ գատար օրատա գալմըշ տըր։

— Պու շէյլէրէ նէ՞ սուրէթլէ վագըֆ օլապիլտինիզ։

— Պէրթ, թէսատիւֆէն ամուճամ Բիյէր Լօրիյօնըն ա-
րապասընա պինմիշ, վէ օ մահուտ մէտալեօն պու նամուսլը
ատէմին էլինէ կէչմիշ տիր . . . արթըգ գանաաթը քեամիլէ
հասըլ իթտի՞ն մի . . .

— (Պիր միւտտէթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.) Նէ տիւ-
շիւնտիւյիւմիւ, նէ էֆքեարտա օլտուղումու սանա սէօյլէ-
յի՞մ մի։

— Էվվէ՛թ, սէօյլէմէլիսին, հէմտէ ըէճա իտէրիմ սէօյ-
լէյինիզ . . .

— Էօյլէ իսէ պէն գանաաթ հասըլ իտէմէտիմ։

— (Հայգըրարագ.) Նէ՞ տէյօրսուն, արթըգ շիւպհէյէ
լուզում վա՞ր մը . . .

— Սիզէ տէմինճէքտէ սէօյլէմիշ իտիմ քի, պիր շէյէ
էօյլէ գօլայ գօլայ իթիմատ իտէմէմ, իշթէ պու մէսէլէտէ օ
գապիլտէն տիր. թէրէտտիւտիմին հիքմէթինի սէօյլէյիմտէ
տինլէյինիզ, պիր գատընըն ախլագը նէ տէրէճէ պօզուլմուշ
օլսա, եինէ մուգաատէս պիր հըսս վար տըր քի անը հայա-
թընա թէրճիհ իտէր, քէնտիսինի իթհամէ գալգըշտըղըն
կէնճ գըզ վալիտէսինին էօլիւմ հալինտէ պուլունտուղունը,
ճիւզվի պիր թէէսիւրիւն սէպէպի մէվթի օլապիլէճէյինի
շիւպհէսիզ անլամըշ տըր. պինաէն ալէյհ պու հալտէքի վա-
լիտէսինի եալընըզ պըրագըպտա տէտիյին կիպի աշըգընըն
գուճաղընա աթըլմասընա իհթիմալ վէրէմէմ, նամուս վէ
հայաթըմ իւզէրինէ եէմին իտէպիլիրիմ քի, պու ղայրի գա-
պիլ պիր շէյ տիր . . . պու չօճուղըն Բօայալ մէյտանընա
կիթմէսի պիր սէպէպէ հէմտէ միւթլագա մուհիմմ պիր սէ-
պէպէ միւսթէնիտ տիր. վալիտէսինին էմրինէ իթաաթ վէ
ըիղասընը թահսիլ իթմէք իչին պէօյլէ պիր հարաքէթտէ
պուլունմատըղը նէ՞ մալիւմ, նազարընտա իսթիհսալը պէրա-
յէթ իթմէնին իմքեանը վար իքէն քէթմը հագըգաթ իթտի
տէյօրսուն, պէնճէ մասումիյէթինէ պունտան կիւզել պիր
տելիլ թանավվուր օլունամազ.

— (Աճը աճը թէպէսսիւմ իտէրէք.) Մասումիյէ՞թ մի...

— Էվվէ՛թ տօսթում, էկէր սէնի սէվմէմիշ վէ կէրչէքտէն պէօյլէ պիր ալչագլըղը իրթիքեապ իթմիշ օլսա իտի, նէ՞ մինասիպէթլէ հագգընտա շիւպհէ հասըլ իթտիյինի, նէ՞ սէլահիյէթլէ հարաքեաթընը թէտգըգ ու թէճէսսիւսէ գալգըշտըղընը սիւալ իտէպիլիր իտի. սէն իսնատաթտէ պուլունուպ քէնտիսինի իթհամ իթտիյին սըրատա « սէնին նըշանլընտա տէյիլիմ հէմշիրէնտէ, պիր աշըգըմ վար ֆարզ իտիյօր իսէն, օ տա սանա այը՞տ մը տըր » տէյէպիլիր իտի. պունըն աքսինի իլթիզամ իտիշի, նամուս վէ իֆֆէթինին քէմալինէ պիւրհան տըր. իճպարը նամուս իլէ սէնի սըրրընտան խապէրտար իթմէյուպ տա վիճտանի պիր աղապ վէ ըզթըրապէ գաթլանըշը, պէնճէ իւլվիյէթ վէ ինսանիյէթ ասարը տըր.

— (Հայգըրարագ.) Սիզէ պիր տահա սօրույօրում, պէնտէն կիզլէնէճէք նէ՞ կիպի պիր սըրր օլապիլիր. էվվէ՛թ, մէյտանտա պիր սըրր եօգ տըր վէ օլմագ իհթիմալիտէ թասավվուր իտէմէմ.

— Ազիզիմ Էթիյէն, պու կիւն սէնի պաշգա պիր հալտէ կէօրիւյօրում, մէսլէքիմին իգթիզասընճա պէն բէք չօգ ինսանլարըն էսրարընա քէսպը վուգուֆ իթտիմ վէ իտիյօրում, պէնիմ եէրիմտէ պուլունմուշ օլսան կէօրիւր վէ անլարսըն քի, բէք չօգ նամուսլը ֆամիլեալարըն պիլէ, ճիտտէն պաիսի շիւպհէ վէ հիճապ օլապիլէճէք նիչէ էսրարը վար տըր տա, պունլարա քիմսէ վագըֆ օլմատըգտան պաշգա խէյալինէ պիլէ կէթիրէմէզ. մատէմ քի պու տէրէճէ շիւպհէ իտիյօր վէ պիր տիւրլի էմնիյէթ հասըլ իյլէյէմէյօրսուն, պու հալտէ կէնճ գըզըն նէ՞րէյէ վէ քիմի՞ն եանընա կիթտիյինի թահգըգ իտուպ անլամալըսըն...

— Պունը տա եաբտըմ.

— Է՞յ...

— Էրթէսի կիւնի Բօայալ մէյտանընտաքի 24 նօմէրօլը

խանէյէ կիտերէք թահգըգաթ իճրա իթտիմ, գաբուճը գատընը իսթիճվապ իյլէտիմ։

— Նէ՞ ճէվապ վէրտի։

— Օ տէտիյիմ սաաթտա խանէյէ կէնճ պիր գըզըն կիրտիյինի տէրխաթըը խտէմէյօր. պիր արալըգ «Մ՚օնսթիյէ» նամընը մըրըլտանտըմ, պու նամը թանըտըղընը, պունը միսթէճիրլէրինտէն պիրինտէն իչիթտիյինի, կէնճ պիր ատէմինտէ, հուզուրընտա պու խամի եատ իյլէտիյինի սէօյլէտի, արթըգ սէրահէթին տահա վիյատէսինէ լուզում գալտը՞ մը։

— Էվվէթ, հէմտէ ասըլ չիմտի սէրահաթէ լուզում կէօրիւնիյօր... օ ատէմի կէօրտի՞ւն մի։

— Խա՛յըը, չիւնքի մահրէստէ իմիչ։

— (Հայգըրարագ.) Մ՚ահրէստէ՞ մի. պու հալտէ մատմաղէլ Մ՚օնսթիյէ՛յի՝ մահրէստէ պուլունան պիր ատէմ միւմքի՞ն մի տիր քի խանէսինտէ գապուլ իտէպիլսին։

— Թ՚ապիյի, ֆագաթ պու ատէմին Պէրթ իլէ մուարէֆէսի, մինասիպէթի օլտուղը, իգամէթկեահընը տօսթլարընտան պիրինէ թէրք իտուպ տա մահալի միւլագաթ իթիխազ իտիլմէսինին իհթիմալի եօ՞գ մը։

— Ա՛հ գըզգանճլըգ ա՛հ. ազիզիմ էթիյէն, պու սէօզլերին մէտաբը հիւքմ օլապիլէճէք տէլիլլերտէն սայըլամազ։

— Պունը պանա իսպաթ էթ պագալըմ։

— Պունըն իչին տէ չալըշաճաղըմ... (Պիր մըգտար տիւչիւնտիւքտէն սօնրա) օ ատէմին, եանի օ մահբուսըն իսմինի պիլիյո՞րմուսըն։

— Իսմի Րընէ Մուլէն տիր։

30

Պու էնատէ սիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն վէլէտը մա-
նէվիսի ըղհարը հայրէթ իտինճէ , էթիյէն սիւրաթ վէ թէ-
լաշ իլէ .

— Քէնտիսինի թանըյօրմուսըն , տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ թանըյօրում , գըրգ եաշընտա գատար պիր
ատէմ . չու եագընտա Լօնտրատան Բարիզէ կէլմիչ . սէնի
եէմին իլէ թէէմին իտէպիլիրիմ քի , պու ատէմին աչգ ու
ալագա կիպի պիր իւիչյի օլմատըդը կիպի , պու եօլտա
պիր էնթրիգասը տա եօգ տըր . Բընէ Մուլէն սէհվէն խաֆի
պիր իթիֆագա տախիլ տէնիլէրէք թէվգըֆ օլունմուշ տըր .
Նամուսըլ վէ քէնտի հալինտէ պիր ատէմճըազ տըր . բօլիս
միւֆէթթիշինէ գարշը քէնտիսինի պէն միւտաֆաա իթտիմ ,
պէրայէթինի տէ իսթիհսալ իյլէտիմ . Միւսթանթիգէ վեր-
միչ օլտուղու ճէվապլարտան , ֆիլհագըգա Մ'օնթիյէ ֆամիլ-
եասը իլէ արալարընտա խաֆի պիր իրթիպաթ պուլունտուդը
իսթիտլալ օլունապիլիր . Ֆագաթ էմինիմ քի պու իրթի-
պաթտէ էօյլէ եիւզ գըզարտաճագ պիր իրթիպաթ տէյիլ ,
ատտապը լինսանիյէ տայիրէսինտէ վուգու պուլմն պիր մինա-
սիպէթ տիր ։

— (Հազին պիր սէս իլէ .) Ա՜ճէպա ինանայը՞մ մը ։

— Էթրաֆը իլէ անլայըպ էմնիյէթ հասըլ իթմէնիզէ
հիչ պիր շէյ մանի օլմազ ։

— Նասը՞լ օլուր տա անլայապիլիրիմ ։

— Բընէ Մուլէն չիմտի մահբէստէն չըգմըշ տըր , կիթ
քէնտիսինի կէօր վէ պէնիմ Թարաֆըմտան կէլտիյինի սեոյ-
լէ , էսրարը գալպինի քէնտիսինէ սերպէսթանէ իֆատէ
էթ . . . հէր հալինի անլաթ , քէնտիսի մահրէմը էսրար ի-

թիխազընա չայան պիր զաթ տըր . մատմազել Մօնթիչէնին քէնտիսի պուլունմատըդը հալտէ իդամէթկեատընա կէլիչինտէն խապէրտար օլա տա օլմասա տա , էլպէթտէ սէնի թէէմինէ չարէ պուլապիլիր . նա՞սըլ , էնտիչէնի պիր ազ թատիլ խտէպիլտի՞ն մի ,

— էթիչէն պօյնըննը պիւքտի , Հանրի տախի սէօղիւնէ տէվամ խտէրէք .

— Հալա թէրէտտի՞ւտ մի խտիչօրսըն , եօգսա սէօղիւմէ ինա՞նմատըն մը ,

— ձէնապը Հադ պէնի էօյլէ պիր հալտէն մուհաֆազա պուլուրսուն . ֆագաթ չօգ մուզթարըզ օլտում , հալա տա մուզթարըզըմ , ճիննէթ տէրէճէսինտէ քէնտիմի զայպ ետէրէք մէլէք կիպի պիր մախլուգը իթհամէ գալգըշըզըմը անլամադ , Պէրթ հագգընտա նահագ եէրէ սուլ զաննտա պուլունտուղումա գանտաթ հասըլ խտուպ տա այագլարընա գարանմագ իչին գավի տէլիլլէրէ իհթիյաճըմ վար տըր ,

— Պու խուսուստա սէնի իգնա խտէճէք Բընէ Մուլէն տիր ,

— Ա՛հ , միւթլագա պու կիւնլէրտէ քէնտիսինի կէզլէճէյիմ ,

Պու էանատէ խըտմէթճի թաամըն հաղըր օլտուղունը խապէր վէրմէսի իլէ իքի արգատաշ թաամ սալօնընա կէչտիլէր . էանայի թաամտա էթիչէնին մահզունիյէթի կիթ կիտէ ազալտը , չիւնքի Հանրի , մանէվի պիր սիլահ աէմէք օլան միւէսսիր սէօղլէր իլէ ըղթըրապընը թաաթիլ իթմէք , քէնտիսինէ պիր ազ իւմիւտ պախշ իչլէմէք խուսուսընտա դուսուր իթմէյօր իտի ,

Իքի կէնճ արգատաշ սօֆրատան գալգըպ գահվէլէրինի իչէճէքլէրի սըրատա , պուլունտուդլարը սալօնըն իթիսալինտէքի օտատա պիր եապանճը սէսի իշիտիլտի . միւթէագըպէն խըտմէթճի գատըն էլինտէ պիր մէքթուպ օլտուղու հալտէ եանլարընա կիտէրէք ,

— Պիր հանըմ թարաֆընտան զաթը ալիլէրինէ կէօն-տէրիլմիշ պիր մէքթուպ, տէյինճէ, Էթիէն թէաճիւպլէ.

— Պունը կէթիրէն քի՞մ, տէյու սօրտու։

— Ատէթա էֆէնտի գըյաֆէթինտէ վէ ղայէթ սիւսլի պիր ուշագ։

Հանրի. - (Թէպէսսիւմ իտէրէք.) Անլաշըլտը ազիզիմ, եաղլը պիր միւշթէրի։

Էթիյէն մէքթուպըն միւհրինի ֆէքք իլէ էվէլ պէ էվէլ իմզասընա կէօզ կէզտիրուպ օգույարագ.

— Տիգ Թուրէն... թանըմատըղըմ պիր զաթ... տէտի։

Հանրի. - Պու մէքթուպըն իմզասը տիգ Թուրէն տիր էօյլէ՞ մի։

— Էվվէ՛թ։

— Ղարիպ շէյ։

— Նիչի՞ն։

— Պու իմզա իլէ պէն տէ պու սապահ պիր մէքթուպ ալտըմ. էճնէպի օլտուղը անլաշըլան պու միսթրէս տիգ Թուրէն, Պէրլին սօգաղընտա քեային իգամէթկեահընա կիթմէքլիյիմի, ֆէվգէլատէ մուհիմմ պիր տավա հագգընտա պէնիմլէ միւզաքէրէտէ պուլունմագ արզուսընտա պուլունտուղունը րէճա վէ իֆատէ իտիյօր... պագալըմ պու հանըմ սանա տա նէ՞ եազմըշ։

— Իշթէ ծգույայըմ տա տինլէյինիզ...

« Միւսիւ.

« Պէն Ինկիլիզիմ, Բարիզտէ իխթիյարը իգամէթ իթմիշ իսէմտէ հէնուզ խուսուսի պիր թապիպիմ եօգ տըր. սիզտէն պահս օլունուր իքէն պիտտէֆաթ իշիթտիմ, արզումա մուվաֆըգ վէ իթիմատ ու ինթիխապէ շայան սիզի պուլտում. պիր թանէճիք օլան քէրիմէմ տիւնտէն պէրի պիր ազ նամիզաճ պուլունտուղունտան, պու սէվկիլի չօճուղըն թէտավիսինէ հիմմէթ պույուրմալարընը նիյազ իտէրիմ։

«Իխթիյարը զահմէթլէ Պէրլին սօգաղընտա քեային իգամէթ իթմէքտէ օլտուղում 24 նօմէրօլը գօնաղը թէշրիֆէ բաղպէթ պույուրաճադ օլուր իսէնիզ, նիհայէթ տէրէճէտէ միննէթտարընըզ օլաճաղըմ։

«Պագի, իհթիրամաթը ֆահգամըն գապուլինէ միւսաատէ պույուրմանըզը իէճա իտէրիմ։

«ՏԻԳ ԹՈՒՐԷՆ»

Հանրի. - Պու մէքթուպըն եազըսը, իֆատէսի տէ պիր էլտէն չըգտըղընը էյիտէն էյի պիլտիրիյօր. արալարընտա պիր ֆարգ վար իսէ, օ տա պիրինին պիր հէքիմէ, տիկէրինին պիր ավօգաթա եազըլմասընտան իպարէթ տիր. պու էճնէպի հանըմըն իքի սատըգ տօսթը ինթիխապ իթմէսի պիր հիքմէթէ միւսթէնիա տէյիլ իսէ, հագըգաթէն ղարիպ տիր։ Նասըլ, կիտէճէ՞քմիսին։

— Շիւպհէսիզ, պէօյլէ պիր միւշթէրիյի գաչըրմագ տիվանէլիք տիր,

— Բէք տօղրու։

— Էյ, սէն նէ՞ ֆիքիրտէ պուլունույօրսուն, սէն քի զէնկին վէ բէյին տէ միւսթագիլսին։

— (Կիւլէրէք.) Ֆիլհագըգա շէհիր իչինտէ տօլաշարագ միւզաքէրաթա տախիլ օլմագ ատէթիմ տէյիլ իսէ տէ, պու էճնէպի հանըմըն տավէթի մէրագըմը մուճիպ օլտուղունտան, շիմտի սէնտէն մուֆարէգաթ իտէր իթմէզ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընա կիտէճէյիմ։

— Պէն տէ խասթալարըմը զիյարէթ իթտիքտէն սօնրա կիտէրիմ։

Հանրի, եարըմ սաաթ սօնրա պիր քիրա տրապասընա բագիպէն Պէրլին սօգաղընտաքի Միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղը գաբուսը էօնիւնէ վասըլ օլտու։

* * *

Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու վէճհլէ, Գըլօտիյա Վարնի, Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն, դարիպէն քէշիտէ իտէճէյի զիյաֆէթտէ հազըր պուլունմասընը բէք զիյատէ արզու իտիյօր իտի. պու պապտէ բէք չօգ միւթալաաթը զաթիյէսի վար իտի. հէր հալտէ իշէ թէշէպպիւս իթմէզտէն էվվէլ կէնճ ատէմի թանըմագ իսթէյօր իտի.

Էվվէլճէ մուարէֆէ հասըլ օլմագսըզըն կէնճ ավօգաթըն, պիր էճնէպի թարաֆընտան վուգու պուլան տավէթէ իճապէթ իթմէսի գապիլ օլամայաճաղընտան, միսթրէս տիգ Թուրէն պունըն չարէսինի տիւշիւնտի. ֆիլ հագըգա պիր տավա վէքիլի իլէ միւզաքէրաթէ իհթիյաճը տա վար իտի. Հանրիյէ հէման պիր մէքթուպ եազըպ միւզաքէրէյէ տավէթ իթմէք բէք մինասիպ օլաճաղընա դարար վէրմիշ վէ իճրասընտա տա պուլունմուշ իտի.

Պիր քէրրէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօյա միւշթէրի օլտուդտան սօնրա, տավէթէ իճապէթ խուսուսընտաքի միւշկիւլաթըն պէրթարաֆ օլմուշ օլաճաղընտան էմին օլուպ, Էթիյէն Լօրիյօ հագդընտաքի միւթալաաթըտա պունըն այնի իտի.

Թահգըգաթա մէմուր իտիլէն Պապիլաս վասէթասը իլէ Հանրինին էն զիյատէ գնուշտուղու ատէմ, էն սատըգ տօսթը կէնճ տօգթօր օլտուղունը անլամըշ իտի. դուրնավ գատըն, պու սայէտէ արդատաշընըն հէր հալինէ վագըֆ օլապիլէճէյինի տիւշիւնէրէք, տօգթօրըտա՝ թապիպի խուսուսի սըֆաթը իլէ ճէլպէ գըյամ իթմիշ իտի.

Պիր արալըգ աքս իտէն զիլ սէտասը պիր միսաֆիր կէլտիյինի խապէր վէրտիյի կիպի, պիր իքի տագըգա սօնրա ուշագտա էլինտէ էսկի աշըգընըն վէլէտը մանէվիսինին դարթ վիզիթի օլտուղու հալտէ, միսթրէս տիգ Թուրէնին պուլունտուղու օտայա կիրտի. Գըլօտիյա Վարնի դարթը ալըպ պագարագ.

— Միսաֆիրի սալօնա գապուլ իտինիզ վէ միւսիւ Տը-

լաթուր-Վօտիյօյա ըէճա իտինիզ քի, լութֆէն աղըճըդ պէք-լէսինլէր, տէտի։

Գըլօտիյա պու էմրի վէրտիքտէն սօնրա, սիյահ վէ կիւզէլ սաչլարընը թանզիմ իթտի վէ պէշ տագըգա զարֆընտա եիւզիւնէտէ պիր ազ տիւզկիւն սիւրէրէք միսաֆիրինին եանընա կէլտի։

Հանրի քէմալի հիւրմէթլէ էյիլուպ ըէսմի սէլամը իյֆա իթտիյի սըրատա, գուրնազ գատըն քէմալի սիւրաթ վէ մէհարէթլէ պու կիւզէլ տէլիգանլըյը թէբէտէն թըրնաղա գատար սիւզէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Պու տէլիգանլընըն զէքի պիր շէյ օլտուղու անլաշըլըյօր . . . էօյլէ գօլայ գօլայ քէնտիսինի իսթէտիյիմ նօգթայա սէվգ իտէմէյէճէյիմ. մամաֆիհ զայրէթտէ գուսուր իթմէմէլիյիմ, տէտիքտէն սօնրա, միւհթէրէմ միսաֆիրինէ թէվճիհի խըթապ իլէ։

— Միւսի՛ւ, թէշէքքիւրաթըմը նէ սուրէթլէ արզ ու իյֆա իտէպիլէյիմ, ըէճամը գապուլ իլէ թէշրիֆ պույուրաճաղընըզը տօղրուսը բէք իւմիւտ իտէմէյօր իտիմ, պու թէնէզզիւլ վէ լութֆունըզ պէնճէ հագըգաթէն ճալիպը շիւքրան վէ իֆթիխար աըր, տէյինճէ, Հանրի կէնճ վէ կիւզէլ պիր ինկիլիզ հանըմընըն, Ֆըրանսըզ լիսանընը պէօյլէ միւքէմմէլ վէ ֆասիհ սուրէթտէ թէքէլլիւմ իտէպիլմէսինէ թէաճիւպ իտէրէք.

— Մատա՛մ, գայիտէյի ումումիյէ խիլաֆընա օլարագ պուրայա կէլմէքլիյիմի ըէճա իթմիշսինիզ, պու եօլտա վուգու պուլան տավէթինիզ մէրագըմը մուճիպ օլտուղու իչին թապիյի ըէտտ իտէմէտիմ, էմրինիզէ իմթիսալէն իշթէ գալգըպ կէլտիմ, տէմէսի իւզէրինէ, Գըլօտիյա մուխաթիպինէ իշարէթլէ պիր գօլթուգ սանտալեասը իրայէ իտուպ օթուրթտուգտան սօնրա.

— Միւսի՛ւ, սիզտէն պիր նասիհաթ թալէպ իտէճէյիմ, տէտի։

— Մէսէլէ սիզէ՞ մի այլտ տըր ։

— Խա՛յըր միւսիւ , ֆագաթ ղայէթ սէվտիյիմ պիր զաթա այլտ տըր քի , տավայա սէլահիյէթտար օլուպ օլմատըղընը , վասէթամլա էյիճէ անլամատըգճա քէնտիսինի թանըթմագ իսթէմէյօր ։

— (Թէպէսսիւմ իտէրէք ·) Տէմէք օլույօր քի վէքեալէթ սուրէթի իլէ պիր միւզաքէրէ արզու օլունույօր ։

— (Կիւլէրէք ·) Էվվէթ , միւսիւ ։

— Մատա՛մ, սիւալլէրինիզէ ճէվապ վէրմէյէ հազրրըմ. ֆագաթ պիր տավա թէհատիւս իտէճէք օլուրսա, օ սէվտիյինիզ զաթ իլէ տօղրուտան տօղրույա գօնուշմագ իսթէրիմ ։

— Օ ճիհէթլէ միւսթէրիհ օլունըզ, վագթը կէլինճէ պու զաթը պիզզաթ պէն թագտիմ իտէճէյիմ ։

— Սէօյլէյինիզ մատամ, սիզի տինլէյօրում ։

— Բարիզտէ պէօյիւտիւյիւմ իչին Ֆըրանսըզ գավանիյնինէ պիր ազ աշինայըմ, ֆագաթ միւչկիւլ պիր մէսէլէյի հալլ իտէպիլէճէք գատար տա տէյիլ, մէսէլա իզտիվաճ մէսէլէսի ։

— Մատա՛մ, իյզահ իտինիզ քի սիզճէ գարանլըդ կէօրիւնէն ճիհէթլէրի հալլ իտէյիմ ։

— Միւսի՛ւ , էօյիւմ հալինտէ վուգու պուլան պիր իզտիվաճ միւթէպէ՞ր մի տիր ։

— Էվվէթ մատամ, գանունէ մուվաֆըգ օլուպ տա զէվճ վէ եա զէվճէնինտէ հագըգաթէն իւմիւտսիզ պիր հալտէ պուլունտուղու սապիթ իսէ միւթէպէր տիր . շահիտլէր մէվճո՞ւտ մը տըր ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ ։

— Պու իզտիվաճ ըէսմի սուրէթտէ՞ մի վուգու պուլմուշ, եօգսա բուհանի պիր նիքեահտան իպարէ՞թ մի ։

— Եալընըզ պիր նիքեահտան իպարէթ ։

— Պու բէք օ գատար միւթէպէր տէյիլ տիր . ֆագաթ

գանունէն իսթիսնաաթ վար տըր. պու իզտիվաճըն վուգուի իւզէրինտէն գա՞չ սէնէ մուրուր իթմիշ։

— Պու իզտիվաճըն վուգուի 1835 սէնէսինէ միւսատըֆ տըր. պաղը էսպապը խուսուսիյէյէ մէպնի օ թարիխտէ պու նիքեահ թաստիգ ըէսմի ալթընա ալընամամըշ, կէնճ զէվճէ օ սըրատա պիր էրքէք էվլատ տօղուրտուղու իչին թէլաշ վէ ըզթըրապ պունա մանի օլմուշ տըր, պու զէվճէ հալա-պէր-հայաթ տըր. պու խաֆի իզտիվաճտէն սօնրա զէվճիտէ իքի սէնէ եաշամըշ իսէ տէ, օ միւտտէթ զարֆընտա ֆամիլեա պէյնինտէքի իխթիլաֆ, զէվճէյի սէլահիյէթտար օլտուղու նամը իհրազ իթմէքտէն մահրում պըրադմըշ տըր. պու կիւն ծնամը իսթիրտատ իտէպիլի՞ր մի։

— Էվվէթ, զէվճ էկէր վէֆաթընտան էվվէլ պիր վասիյէթնամէ պըրագըպ սէրվէթինի մախտումը իլէ զէվճէծինէ թէրք իթմիշ իսէ . . .

— Վասիյէթնամէ հէնուզ մէվգըյը իճրայա դօնմամըշ տըր. միւթէվէֆանըն եագըն ադրապասընտան պիր զաթ պիլճիւմլէ սէրվէթ ու սամանընա վարիս օլմուշ տըր։

— Նա՞սըլ օլմուշ տա զէվճէ տավայէ գըյամ իթմէմիշ։

— Սիզէ շիմտի տէ սէօյլէտիմ, ֆամիլեա պէյնինտէքի իխթիլաֆ . . .

— Պու կիւն պու գատըն իատէյի աֆիյէթ վէ շուուր իթմի՞շ մի տիր։

— Խայըր միւսիւ։

— Պու հալտէ տավայի իսթիհգագէ գըյամ իտէպիլմէք սէլահիյէթի հայիզ օլան անճագ օղլու տըր . . . սիննի ըիւշտէ վասըլ օլմուշ տըր. վասիյէթնամէյի էլինէ ալըպ տա տավայա գալգըշաճագ օլուրսա, հագսըզլըգլա քէնտիսինի միյրասը բէտէրտէն մահրում իտէն զաթ իլէ օղրաշապիլիր։

— Ֆագաթ պու օղլու տա վէֆաթ իթմիշ իսէ։

— Օ հալտէ մահքէմէյէ միւրաճաաթլէ մէսէլէյի ան-

լաթմալը, մէճնունէ իչին պիր վասի թային իթտիրուպ իշի անա հէվալէ իթմէլի։

— Պու ատէթա պիր տավա գաբուսը։

— Էվվէթ մատամ, շայէտ պու սէրվէթի զապթ իտէն ատէմ վասիյէթնամէտէն, իզտիվաճ մէսէլէսինտէն պիխապէր իսէ . . .

— Խայըր, պու իքի մէսէլէտէն պիրինէ վագըֆ տըր։

— Պու հալտէ օ ատէմին հալի բէք զիյատէ ֆէնալաշաճագ տըր։

— Պու վէրասէթի զասպ իտէն գալապէնտլիյէ մահքիւմ օլապիլի՞ր մի։

— Խայըր մատամ, չիւնքի պու զասիպ մուրուրը զէման տավասը գազանմըշ տըր. ֆագաթ պու սուրէթլէ թէվէճճիւհաթը ումումիյէտէն մահրում օլուր։

— Էլէ կէչիրտիյի սէրվէթ քէնտիսինտէն իսթիրտատ օլունո՞ւր մը։

— Հա՛յ հա՛յ։

— Պու զաթ էլեէվմ բէք եիւքսէք պիր մէվգը իշղալ իտիյօր, ֆէվգէլատէ պիր նուֆուզ մալիք տիր, միւտաֆաաթէ գըյամ իտէճէք տիր։

— Պէլքի պէօյլէ պիր թէշէպպիւստէ պուլունապիլիր. ֆագաթ պու պապտէքի իգտամ ու զայրէթի բէք պէյհուտէ տիր. էկէր պու տավայը պէն տէրիւհտէ իտէճէք օլուրսամ, միւթլագա գազանըրըմ։

— Միւսի՛ւ, պունա գարար վէրիլէճէք օլուրսա տավայը տէրիւհտէ պույուրմանըզը, զաթը ալիլէրինէ պիզզաթ պէն րէճա իտէճէյիմ. . .

31

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ, պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա ճէվապ օլարագ.

— Մատա՛մ, անլայըշըմա կէօրէ պու տավա բէք պէօյիւք պիր էհէմմիյէթի հայիզ տիր, պինաէն ալէյհ թէֆէրրուաթընա վագըֆ օլմատան պիլէ տէրիւհտէ իտէճէյիմի վատ իտէրիմ, չիւնքի պունըն նէթիճէսի, պիր պիչարէյի, պիր մազլումը վիգայէ իթմէք տէմէք օլույօր քի, պու պէնճէ պաիսի շէրէֆ տիր, տէտի.

— Ուլուվվը ճէնապընըզա իթիմատըմ պէրքէմալ տըր, անըն իչին սիզէ միւրաճաաթ իթտիմ.

— Պու պիչարէ գատընըն իատէյի սըհհէթի իչին հիչ պիր թէշէպպիւստէ պուլունը՞լմամըշ մը:

— Բիվայէթէ պագըլըրսա բէք չօգ իգտամ իտիլմիշ, ֆագաթ պու մուվաֆագըյէթսիզլիքտէն պէնտէ պիր շէյ անլայամայօրում.

— Պու գատընա ճիտտէն պիր խըտմէթ իթմէք արզուսընտա պուլունույօրսընըզ, էօյլէ՞ մի:

— Էվվէ՛թ, չիւնքի հալինէ բէք զիյատէ աճըյօրում.

— Մատա՛մ, պու հալտէ միւսաատէ պույուրուրսանըզ սիզէ պիր նասիհաթ վէրէյիմ.

— Միւսաատէ տէյիլ, պունը սիզտէն խուսուսի օլարագ րէճա իտէրիմ.

— Քէրիմէնիզ մատմազէլի թէտավի իթմէք իչին տօգթօր Լօրիյօյը տավէթ իթմիշ իտինիզ.

— Սիզ տօգթօրը թանըյօ՞րմուսընըզ.

— Թէաճիւպ իթմէյինիզ մատամ, տօգթօր Լօրիյօ պէնիմ մէքթէպ արգատաշըմ տըր. քէնտիսի բէք զէքի, բէք

չալըշգան պիր կէնճ տիր . հաթտա պու սապահ քէնտի խանէսինտէ պուլունայօր իտիմ , տավէթնամէնիզ կէլտի , կէօրտիւք , հագըզաթէն պէնտէ մէմուն օլտում :

— Տէմէք օլույօր քի , պու ինթիխապ տէ բէք իսապէթ իտիլմիշ . . .

— Պունտան էյի պիր ինթիխապ օլամազ , էմին օլունըզ մատամ , պու սէօզիւ պանա էթիյէն Լօրիյօ իլէ արամըզտաքի տօսթլուգ սէօյլէթմէյօր , պու կէնճ տօգթօրըն ֆազլ ու քէմալի , իլերուտէ պէօյիւք պիր մէվգը իհրազ իտէճէյինի իսապէր վէրիյօր , եագընտա Շարանթօն խասթախանէսի թապիպի սանիսի օլտու քի , պու տա իֆատէմի թատիզ իտիճի դավի պիր պիւրհան տըր զանն իտէրիմ . իմտի մէվզուլի պահսըմըզ օլան պիչարէ մէճնունէյի տէ էյի իտէպիլիր . լութֆէն պունըն իչին տէ քէնտիսի իլէ այրըճա գօնուշընըզ :

— Էսէֆ իթմէյինիզ , անտէնտէ պահս իտէճէյիմի վատ իտէրիմ , ֆազաթ տօգթօր գիյարէթինի թէէհիր իտ՞ր մի , զանն իտէրսինիզ :

— Սիզի թէէմին իտէրիմ քի , էօյլէտէն սօնրա կէլէճէք տիր :

— Տօսթունըզ օլտուղունը պիլմէք քսիզին պու տօգթօրա միւրաճաաթ իտիչիմ նէ՞ իսապէթ օլմուշ , իւմիւտ իտէրիմ քի արա սըրա պիզի զիյարէթ իտէրսէնիզ տօգթօրը պուրատա կէօրէճէք քսինիզ . պիր միւտտէթ Բարիզտէ իգամէթ իտէճէյիմտէն եագընտա պալօլար , էյլէնճէլէր , զիյաֆէթլէր վէրէճէյիզ , ելպէթ սիզտէ տավէթլէրիմիզէ իճապէթ իտէրսինիզ :

Կէնճ ավօգաթ , պու սէօզլէրտէն բէք զիյատէ մէճնուն օլտուղը ճիհէթլէ , մեգամը թէչէք քիւրտէ պաշընը էյմէքլէ պէրապէր .

— Մատա՛մ , պու լութֆընըզտան տօլայը ֆէվգէլատէ միւթէչէք քիւրիւմ . ֆազաթ պէնտէնիզ բէք զիյատէ մէշ-

ղուլ պուլունտուղումտան, նատիրէն ճէմիյէթլէրէ կիտէպիլիրիմ, հաթտա հիչ կիթտիյիմտէ եօգ տըր։

— Միւսաատէ պույուրունըզտա պիր իսթիրհամտէ պուլունայըմ, մատամ քի արամըզտա տօսթլըդ բէյտա օլտու, հէր քէս հագգընտա տիրիղ պույուրտուղունըզ պիր լութֆը պէնտէն էսիրկէմէյէճէյինիզի, տավէթլէրիմէ իճապէթ իտէճէյինիզի վատ պույուրունըզ. (կիւլէրէք) խուսուսի իլէ Ֆըրանսա ասըլզատէկեանընտան ալիճէնապ պիր զաթ, պէնիմ կիպի Բարիզտէ էճնէպի պուլունան պիր գատընըն տավէթլէրինի ըէտտ իտէճէյինի, Ինկիլթէրատա պիրիսի պանա սէօյլէսէ իտի, պէնտէ միւթլագա պու սէօզիւնիւ ճէրհ իչին պիւթիւն գուվվէթիմի սարֆ իտէր իտիմ։

— Մատա՛մ, բէք լութֆքեարսընըզ, էմիրլէրինիզէ մուգավէմէթ միւմքիւն օլամայօր։

— Պու սէօզիւնիւզիւ ֆիիլէն իսպաթ իթմէլիսինիզ։

— Իւմիւտ իտէրիմ քի անգարիպ պուրատա տօսթլարընըզլա մուարէֆէ հասըլ իյլէրիզ։

— Պէն աքսինի իտտաա իտիյօրում. տէյօրում քի սիզ եագընտա պու խանէնին էն պիրինճի տօսթլարընտան օլալաճագսընըզ։

Պու էսնատէ սալօնըն գաբուսը աչըլարագ իչէրիյէ պիր ուշագ կիրիպ.

— Մատա՛մ, պիրիսի կէլտի սիզի կէօրմէք իսթէյօր, տէտի։

— Պու կէլէն ատէմ քի՞մ տիր։

— Մատա՛մ, գօնագ սահիպի թարաֆընտան մատամընպազը իչլէրինի թէսվիյէյէ մէմուր իտիլմիշ։

— Բէք ալա, պիր ազ պէքլէսին։

Հանրի, պու էսնատէ այաղա գալգըպ կիթմէյէ հազըրլանտը, Գըլօտիյա մումահիլէյհի թէշեի իտէրէք.

— Իլք զիյաֆէթիմիզ գաթիէն գարարլաշտըզը կիւն սիզէտէ պիր տավէթնամէ թագտիմ իտէճէյիմ, իւմիւտ ի-

տէրիմ քի ըէտտա պուլյուրմազսընըզ, տէտի ։

Հանըի, պիր պաշ իշարէթի իլէ տավէթի գապուլ էթտիյինի պիլտիրտի . միւթէագըլպէն տիվանխանէյի կէչմէյէ պաշլատը . պու էնձատէ խանէ սահիպի թարաֆընտան կէօնտէրիլտիյի էվվէլճէ խապէր վէրիլէն ատէմ ինթիզար սալօնընտա իտի . Հանըի պու ատէմին եիւզիւնէ պագմագսըզըն եանընտան կէչիպ կիթտի . պու ատէմ թէմիզ պիր լիպաս կիյմիշ, սագալընը ֆավուրի ուսուլինտէ թանզիմ իյլէմիշ, իւաթիւնիւ պաշընը էյիճէ տիւզէլթմիշ միւնթազամ գըյաֆէթլի պիրիսի իտի քի , Հանըի եանընտան կէչէր իքէն եիւզիւնէ տրգգաթլըճա պագմըշ օլսա իտի , պու ատէմին ճինայէթ մահքէմէսինտէ միւտաֆաա իյլէտիյի Րընէ Մուլէն օլտուղունը սուհուլէթլէ ֆարգ իտէպիլէմէյէճէք իտի ։

Րընէ Մուլէն, Հանըիյի կէօրիւնճէ՝ ազ գնալտը թէճաիւպինտէն նաչի հայգըրտաճագ իտի , քէնտի քէնտինէ հայրէթլէ .

— Օ տըր , թա քէնտիսի , ֆագաթ պուրատա իշի նէ՞, պէն միւթլագա պու էվէ կիրմէլիյիմ, տէտի ։

Րընէ Մուլէն , զիհնէն պու միւթալաատա իքէն օթուրտուղու սալօնըն գաբուսը աչըլարագ , իչէրիյէ պիր ուշագ կիրուպ .

— Պույուրըն , մատամ սիզի պէքլէյօր , արգամ սըրա կէլինիզ , տէտի ։

Իքիսի պիրտէն սալօնտան չըգըպ պիր չօգ օտալարտան կէչտիլէր , էն սօնրա Գըլօտիյանըն պուլունտուղու օտայա կիրտիլէր . եօլտա կիտեր իքէն Րընէ Մուլէն բէք զիյատէ էնտիշէնաք իտի , չիւնքի ուֆագ պիր միւլահազասըզըզ, թաասավվուրաթը վագասընը ալթիւսթ իտէպիլէճէք իտի . Րընէ, Գըլօտիյանըն պուլունտուղու օտայա կիրտիյի զէման եէրլէրէ գաբանըրճասընա էյիլիպ , իհթիյամքեարանէ պիր թավր իլէ մէզպուրէյի սելամլատըգտան սօնրա գարշըսընտա տուրտու ։

Գըլօսիյա , պու ատէմին թէբէտէն թըրնաղընա գատար հալ ու թավրընը վէ չէքլ ու գըյաֆէթինի նազընը տըգ-գաթտան կէչիրուպ բէք միւնթազամ պուլտուղունտան , քէնտի քէնտինէ .

— Բէք ալա՛, թէմամ իչիմէ կէլէճէք պիր ատէմ, տէ-ուիքտէն սօնրա , Րընէ Մուլէնէ թէվճիհի խոթապ խոէրէք .

— Սիզ պէնիմ խըտմէթիմէ կիրմէք արզուսընտա իմիչ-սինիզ, տէտի ։

— Էվվէթ մատա՛մ, օ ֆիքիրտէյիմ։

— Շիմտիյէ գատար պիր գօնագտա միւտիրի ումուր-լըգ խըտմէթինտէ պուլունտուն՞զ մը ։

— Էվվէթ մատամ, էֆէնտիլէրիմ էն պէօյիւք քիպար-լարտան իտի ։

— Էֆէնտիլէրինիզտէն չէհատէթնամէլէրինիզ վա՞ր մը ։

— Էվվէթ մատա՛մ, եէտիմտէ չէհատէթնամէլէր պու-լունմագսըզըն հուզուրունուզա չըգմազա նա՞սըլ ճէսարէթ իտէպիլիրիմ, չէհատէթնամէլէր եանըմտա տըր, էմր պույու-րուրսանըզ արզ իտէյիմ։

— Բէք էյի օլուր , ֆագաթ էվվէլճէ չէրայէթի գարար-լաշտըրալըմ. Ինկիլիզճէ պիլի՞րմիսինիզ։

Րընէ Մուլէն, մատամըն պու սիւալինէ լօնտրա էհալի-սինէ մախսուս պիր չիվէյի պէյան իլէ .

— Էվվէթ մատա՛մ, էբէյիճէ պիլիրիմ, տէտի ։

— Բէք կիւզէլ, Ինկիլթէրատա պուլունտուն՞զ մը ։

— Էվվէթ մատա՛մ։

— Զօգ վագըթ գալտըն՞զ մը ։

— Էվվէթ մատա՛մ, պիր չօգ սէնէլէրիմ Ինկիլթէրատա կէչտի ։

— Հա՞նկը գատապատա պուլունտուն՞զ։

— Բօրթըսմութտա ։

— Նէ՞ խըտմէթտէ պուլունտուն՞զ։

— Պահրիյէ սիկուրթա գումրանեալարընտան պիրինին

վէ.քեալէթի սըֆաթը իլէ օրատա միւտաէթը մէտիտէ գալ-
մըմ։

— Դա՞չ սէնէտէն պէրի Բարիզտէ ուլունույօրսունըզ։

— Տէօրթ սէնէտէն պէրի։

— Քիմի՞ն եանընտա իտինիզ։

— Ամերիգալը Տանիէլ Վօպէսթըը նամընտա զէնկին պիր զաթըն միւտիրի ումուրը իտիմ. քէնտիսի Շանղ Էլիզե-
տէ իգամէթ իտիյօր իտի։

— Էֆէնտիմիզտէն նիչի՞ն այրըլմընըզ։

— Էֆէնտիմին Ամերիգայա ավտէթի վուգու պուլտու, պէնտէ Բարիզտէ գալմադ արզուսընտա պուլունտում։

— Տահա քիմի՞ն եանընտա պուլունտունըզ։

— Սըր Վիլեամ Տուկլասըն եանընտա իտիմ. պու զաթ տա իչի այ մուդատաէմ Բարիզի թէրք իլէ սէյահաթա չըգտը։

— Բէք կիւզել, արթըգ չէհատէթնամէլէրինիզի կէօ-
րէլիմ։

Ըընէ Մուլէն, ֆան-ֆուտի մարիֆէթի իլէ Լօրէնտէն աչըրըլան էվրագը տէրհալ ճէպինտէն չըգարըպ, միսթրէս տիգ Թուրէնէ իրայէ իթտի. Գըլօտիյա, օգուստուզու էվ-
րագըն քեաֆֆէսի Ըընէ հագգընտա հիւսնի չէհատէթի միւհէթէվի պուլունտուգլարընը կէօրէրէք։

— Իամինիզ Փրէտէրիք Լօրէն տիր, տէյի՛լ մի, տէտի։

— Էվվէթ մատամ, պէնի է.քսէրիէն Լօրէն իամինտէ եատա իտէրլէր իտի։

— Սօն մէմուրիյէթինիզտէն նէ՞ գատար բարա ալըր իտինիզ։

— Սըր Վիլիեամ Տուկլաս բէք զէնկին օլտուղունտան էրէյիճէ պիր բարա վէրիյօր իտի։

— Էյի ամա պէնիմ իտանէմտէ օ գատար գալապալըգ եօգ, վագթու հալիմտէ բէք միւսաիտ տէյիլ տիր։

— Նէ՞ գատար մատաշ վէրէպիլիրսինիզ։

Գըլօտիյա վէրէճէյի բալանըն մըգաարընը պէյան իթ-
տի. Րընէ պիր միւտաէթ իսթիղնա կէօսթէրմիքտէն սօնրա,
քէնտիսինէ թէ.քլիֆ իտիլէն իսըտմէթի գապուլէ գարար
վէրտի. իպթիտա մուխալիֆէթէ պաչլայըպ եավաշ եավաշ
եօլա եաթմագլա, ազ վագըթ իչինտէ միսթրէս տիգ թու-
րէն իլէ ուզլաչըլըր. Գըլօտիյա, մուգավէլէյի ագա իթ-
տիքտէն սօնրա.

— Արթըգ իչ գարարլաչըրըլը, պունտան պէօյլէ
խըտմէթիմտէսինիզ, պու կիւնտէն իթիպարէն օտանըզը հա-
զըրլայաճագլար տըր, օտաղըզ իբինճի գաթտա պուլունա-
ճագ տըր, տէտի.

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ.

— Եագընտա վէրիլէճէք պիր զիյաֆէթին թէրթիպա-
թընը եաբաապիլէճէ՞քմիսինիզ.

— Պու խուսուստա մէհարէթը քեամիլէմ վար տըր
մատամ.

— Թէմամ, պէնտէ հէր իչիմի սիզէ թէվտի իթմէքտէն
մահզուզ օլաճաղըմ.

— Հիւննի թէվէճճիւհինիզէ մազհար օլապիլէճէյիմի
իւմիւտ էյլէրիմ.

— Իլք զիյաֆէթիմիզ քէք ուզագ տէյիլ տիր. պինաէն
ալէյհ չիչէքճիլէրտէն պիրի իչէ կէօրիւչիւպ մէրտէվէնլէրին
հէր թարաֆընը, գօնաղըմըն հէր ճիհէթինի թէզէին իթտիր-
մէնիզի պիզու իտէրիմ.

— Մէրագ պույուրմայընըզ մատամ, սիզի հէր ճիհէթ-
լէ մէմուն իտէճէյիմ.

— Սիզէ իթիմատըմ վար տըր, հարաքաթընըզտա
սէրպէ՞սթ միսինիզ.

— Էվվէթ մատամ.

— Զէվճէնիզ չօճուգլարընըզ եո՞գ մը.

— Խայըր մատամ.

— Նէ՞ զէման պուրայա կէլէպիլիրսինիզ.

— Նէ զէման էմր պույուրուր իսէնիզ։

— Բէք ալա, եարըն սապահ ալաֆրանկա սաաթ տօ-գուզտա պուրատա պուլունմալըսընըզ։

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ։

— Իշթէ շահատէթնամէլէրինիզ...

Գըլօտիյա պունը տէյէրէք քեաղըտլարլա պէրապէր Բընէ Մուլէնին էլինէ իւչ ատէթ Լույի ալթունը սըգըշ-տըրըպ։

— Ալընըզ, իլք այլըղընըզա մահսուպէն սիզէ պիր մըգ-տար տա բարա, տէտի։

Բընէ Մուլէն, էլինի Գըլօտիյանըն էլինէ սիւրիւնտիւյիւ զէման վիճուտի սէրաբա թիթրէտի, սուրէթը մախսուսէտէ իյֆայի թէշէքքիւր իտէրէք չըգտը, մէրտիվէնլէրտէն էնէր իքէն, քէնտի քէնտինէ.

— Աճէպա ճինայէթին ֆախլի օլան պու գատը՞ն մը, պէօյլէ նազիք պիր գատընտան պու կիպի պիր ալչագլըղըն իրթիքեապը միւմքի՞ն մի տիր. իշթէ ասըլ հալլ իտիլէճէք պիր մուամմա տա պուլ տըր. պագալըմ իլէրուտէ նէ՞ կէօրէ-ճէյիզ, տէտի։

32

Բընէ Մուլէն սօգաղա չըգտը, ֆագաթ զիհնի եօգա-րըտա խապէր վէրտիյիմիզ միւքեալէմէտէն պաշգա տահա պիր թագըմ միւթալաաթլէ մէշղուլ իտի. պունլարըն պի-րինճիսի Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն օրատա պուլունմասը քէյֆիյէթի իտի։

Հանրի օրատա նէ սըֆաթլա պուլունույօր իտի. պիր տօսթ, եօգսա պիր ավօգաթ սըֆաթը՞ իլէ մի պուլունույօր իտի. իշթէ պուրալարընը պիր խայլի զէման արիզ ու ամիգ

տիւչիւնտի , պիր տիւրլի զիհնինտէ պիր գարար վէրէմէյէրէք միւթէէսիւֆ օլտու . ֆագաթ միսթրէս տիգ թուրէնին խանէսինէ գապուլ իտիլմիշ օլմասը , մատամըն Հանըի իլէ տէ նէ մագսատէ մէպնի կէօրիւշտիյինի անլամագ իչին , կիւզել վասէթա օլտուղունը միւլահազա իտէրէք միւթէսէլլի օլմուշ իտի ,

Գըլօտիյա-Վարնի , միւտիրի ումուրը օլաճագ Լօրէն վէ ևա նամը տիկկըլէ Րընէ Մուլէն իլէ իչինի թէսվիյէ իթտիքտէն վէ ևալընըզ գալըգտան սոնրա , տուտագլարը արասընտա պիր մուզաֆֆէրիյէթ թէպէսսիւմի բարլատը : Բէնտի քէնտինէ .

— Անթըգ հէր իշ եօլունտա կիտիյօր , Օլիվիյաճըղըմ բէք կիւզել պիր գըզ տըր . Հանըի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գալպինի բէք չաբըդ ճէլպ իտէպիլիր . պէն տէ Հանըիյի բէտէրի ալէյհինտէ միւտհիշ պիր սիլահ մէդամընտա գուլլանարագ , ժօրժը , էվէլքի կիպի հիւքմիմին ալթընտա պուլունտուրաճաղըմ . ա՛հ , նէ՞ պէօյիւք մուզաֆֆէրիյէթ , տէտիքտէն վէ պիր միւտտէթ տիւչիւնտիւքտէն սոնրա թէքրար սէօզիւնէ տեվամ իտէրէք , չու սուրէթլէ իրատէյի քէլամ իյլէտի ,

— Եա ժօրժ մաթլուպլարըմա գուլագ ասմայըպ պէնիմլէ միւճատէլէյէ գալգըշա . . . է՛հ , պէն օ զէման իչիմի պիլիրիմ , էօլիւնճէյէ գատար միւճատէլէ իտէրիզ վէսսէլամ . ֆագաթ ժօրժ թաասվվուրաթըմը անլատըպը զէման , պէհէմէհալ պանա եինէ միւթապաաթ իտէճէք տիր , չինքի էսթէր տը Րիյօ հէնուզ պէր հայաթ տըր . . . Բարիզտէ էօյլէ թապիպլէր վար տըր քի , եիրմի սէնէ էվվէլ զայըպ օլան ագլ ու չուուրընը , պիւսպիւթիւն օլմագսա , գըսմէն օլսուն իտտէ իտէպիլիրլէր . Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ պանա հէր չէյի խապէր վէրտի . ժօրժըն տիւչարը միւճազաթ իտիլմէյէճէյինի վէ ֆագաթ մէսուլիյէթը մանէվիյէ քէնտիսինի հէլաք իտէպիլէճէյինի պէյան իլէ , չիմախ-

յէ գատար հագսըզ եէրտէ եէտը ղասպ ու թասարրուֆընտա պուլունան սէրվէթ ու սամանըն, էլինտէն ալընապիլէճէյինի տէ պիլտիրտի. օ՛խ . . . պունտան պէօյիւք ինթիգամ մը օլուր։

Պու էսնատէ գօնաղըն գաբուսը չալընտը, միւթէագըպէն խըտմէթճի գըզ կէլիպ մատամա պիր գարթ վիզիթ վէրտի. Գըլօտիյա գարթըն իւզէրինէ պիր կէօզ կէզտիրտիքտէն սօնրա, խըտմէթճիյէ.

— Զաբը՛գ, տօգթօր էթիյէն Լօրիյօյը պուրայա կէթիրինիզ, տէտի։

Պիրազ սօնրա էթիյէն Լօրիյօ, պու էսկի ալիւֆթէնին հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իյլէտի. Գըլօտիյա ղայէթ իլթիֆաթքեարանէ վէ նազիքեանէ պիր սուրէթտէ թէպէսսիւմ իտէրէք.

— Միւսի՛ւ, աճէլէ իթմէնիզտէն տօլայը անսամիմ իւլ գալպ սիզէ թէշէքքիւրլէր իտէրիմ, տէտի։

— Մատա՛մ, աճէլէ իթմէք հէքիմլէրին վէզայիֆի մախսուսէլէրի տիր։

— Տօգթօր էֆէ՛նտի, հազագաթընըզ հէրքէսճէ մալիւմտիր. քէրիմէմ պիր իքի կիւնտէն պէրի ազաճըգ մուզթարըպ օլմաղըլա, իլք միւտավաթը հազըգանէնիզին սէմէրէսինի կէօրէճէյիմիզի իւմիւտ իտէրիմ։

— Մատա՛մ, հագգըմտա լուզումընտան զիյատէ մէտհ ու սէնատէ պուլունմուշլար։

— Հազագաթընըզը թագտիր իտէնլէր ազ տէյիլ տիր միւսիւ, իֆթիխար իտինիզ։

— Մատա՛մ, պունա իսթիհզա մանասը վէրմէզսէմ պէօյիւճէք պիր միւժտէ տէյէպիլիրիմ, ֆագաթ պէնի պու տէրէճէ թահսին վէ թագտիր իտէնլէրին քիմլէր օլտուղունը հէնուզ պիլմէյօրում։

— Պաշլըճա միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօյը ունութտունը՞զ մը։

— Օրասը բէք տօղրու, Հանրի պէնիմ էն սատըգ տօսթըմ տըր։

— Պիր սաաթ էվվէլ քէնտիսի պուրատա իտի. տավէթիմէ լութֆէն իճապէթ պույուրաճաղընըզը տա օ թէպշիր իթտի։

— Պու կիւն պիրլիքտէ թաամ իթմիշ իտիք, լութֆէն եազտըղընըզ թէզքիրէյի ալտըղըմ զէման պէնտէխանէտէ իտի տէ կէլէճէյիմէ օ սուրէթլէ վագըֆ օլմուշ իտի. պիլ մինասիպէ սիզտէն պահս աչըլտը. տօսթըմ Հանրիտէն էօյրէնտիմ քի, քէնտիսինէ պէօյիւճէք պիր իշ տէրիւհտէ իթտիրմէք արզուսընտա պուլունույօր իմիշսինիզ, օ տա սօն տէրէճէյէ գատար չալըշաճաղընը վէ ֆագաթ թալի քէնտիսինէ եարտըմ իտուպ իթմէյէճէյինի հէնուզ պիլէմէտիյինի սէօյլէտի։

— Զանն իտէրսէմ միւսիւ Հանրինին սէնաթընա բէք չօգ մուհապէթի վար տըր, տէյիլ մի։

— Էվվէթ մատամ, հաթտա քէնտիսի զայէթ զէնկին օլան պիր բէտէրին եէկեանէ վարիսի օլտուղու հալտէ, ավօգաթլըղա պու տէրէճէ մէյալ պուլունմասընը զայիտ կէօրէնլէրտէ նատիր տէյիլ տիր։

— Օրասընը պէնտէ պիլիյօրում... (Պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.) Հանրիյի պանա թավսիյէ իտէնլէր, բէտէրի իլէ արալարը էյի օլմատըղընըտա սէօյլէմիշլէր իտի, պունա իհթիմալ վէրէպիլիրմիսինիզ։

— Էվվէթ մատամ, բէտէրի ումուրը սիյասիյէ իլէ մէշղուլ պուլունտուղը իչին օղլունը ատլիյէտէ կէօրմէք էլպէթտէ արզուսընա թէվաֆուգ իթմէզ, Հանրի պիր քէրրէ պէնի բէտէրինէ թագտիմ իթմիշ իտի. օ կիւնտէն պէրի բէտէրի իլէ պիր տահա միւյագաթ միւյէսէր օլմատը, սէպէպինի սօրմագ իսթէրսէնիզ տէրիմ քի, տիւգ ժօրժ, մէճլիսի այան ազասընտան միլեօնլարա մալիք պիր զաթ օլուպ զայէթ ալի պիր մէվգըըն պաշ թարաֆընտա պուլունույօր, պէն իսէ

հէնուզ պու մէվգըլն իլք գատէմէլէրինէ պիլէ պասամատըմ, պինաէն ալէյհ արամըզտա օլան ֆարգը նազարը տըգգաթա ալարագ հիչ պիր վագըթ քէնտիլէրինի թաճտի իթմէտիմ։

— Պու ֆէրգ պու կիւն հիչ տիր, չիւնքի թահսիլի ուլումու մէարիֆ իտէնլէր գըյմէթլէրինի արթըրմըշ վէ պու կիւն օ ալի տէտիյինիզ մէվգըյա, քէնտիլէրինի պիլ իսթիհգագ պուլունտուրմաղա մուվաֆագ օլմուշլար տըր, միւսաատէնիզլէ պու պապտէքի զէհապընըզըն պիւսպիւթիւն եանլըշ օլտուղունը իտտաա իտէպիլիրիմ...

— Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ. ֆագաթ էֆքեարը ումումիյէ պու մէրքէզտէ տէյիլ տիր, մատամ։

— Հագըգաթ պունտան իպարէթ օլտուղու հալտէ չունըն պունըն սէօզլէրինին նէ՞ էհէմմիյէթի օլուր. (Այաղա գալգարագ) ֆագաթ սէօզի ուզատարագ ասըլ իշիմիզի ունութտըգ, լութֆէն արդամ սըրա կէլինիզտէ սիզի քէրիմէմին եանընա կէօթիւրէյիմ։

— Էմրինիզի իյֆայէ հազըրըմ, մատամ։

Գըլօտիյա իլէ տօգթօր օտատան չըգըպ պիր իքի տայիրէտէն կէչտիքտէն սօնրա, Օլիվիյանըն պուլունտուղու օտայա կիրտիլէր. կիւզէլ Օլիվիյա տօգթօրըն զիյարէթինէ պէքլէմէտիյինտէն ըզհարը թէաճիւպ իլէ.

— Սի՞զմիսինիզ, աննէճիյիմ, տէտի։

— Էվվէթ սէվկիլի գըզըմ, սիզէ տօգթօր Լօրիյօյը կէթիրտիմ։

Օլիվիյա, իբէրլի գումաչլարտան մամուլ վէ հէր տիւրլիւ թէզեինաթլէ միւզէյեէն պիր եաթագ իչինէ կէօմիւլիւպ գալմըշ իտի. Էթիյէն պու կիւզէլ գըզըն վազը բէրիշանի սինի կէօրտիւյիւ անտէ ագլընը ղայպ իտուպ նէ տէյէճէյինի շաշըրտը. ճէպրը նէֆս իտէրէք եաթաղա եագլաչտը. կէնճ գըզ, տօգթօրըն նէզտինէ թէգարրուպ իթմէքտէ օլտուղունը կէօրէրէք.

— Վալիտէճիմ, սիզ ալտանըյօրսունըզ, պէն օ գատար խասթա տէյիլիմ քի տօգթօրա պու զահմէթի իսթիյար իթտիրիյօրսընըզ... տէտի։

Տօգթօր. - (Կէնճ գըզըն նապզընը վէ տիլինի մուայէնէ իտէրէք.) Մատմազել, ալտանան վալիտէնիզ տէյիլ սիզսինիզ, պագընըզ էլէրինիզին հէրարէթինէ, անլատըզըմա կէօրէ սիզ սըթմատան մուզթարըպսընըզ, ֆագաթ կէնճլիք հասէպի իլէ չիտտէթինի վէխամէթինի թագտիր իտէմէ յօրսունըզ. (Մուայէնէսինէ տէվամ իտէրէք) խաթա իթմէ յօրում, էվվէթ սըթմա տըր, ֆագաթ զայէթ խաֆիֆ պիր սըթմա օլտուզունտան տէրհալ զայիլ օլաճադ տըր. Նէ՞րէնիզ աղրըյօր մատմազել։

— Պաշ վէ պօզազ ազրըսընտան մուզթարըզըմ.

— Պիր շէյ տէյիլ, բէք չաբըգ կէչէր։

Գըլօտիյա. - Տօգթո՛ր, սագըն եանլըշըգ օլմասըն, գըզըմ կէչէն ագշամ թէֆաթրօտան չըգար իքէն ֆէնալաշմըշ իտի։

— Թէճրիւպէմէ իթիմատըմ պէրաքէմազ տըր մատամ, չիմտի պիր իլաճ եազաճաղըմ, սիզտէ կէօրէճէքսինիզ քի պու իլաճը իսթիմալ իթտիքտէն սոնրա հէրարէթ քեամիլէն զայիլ օլուպ, մատմազելտէ իտէյի աֆիյէթ իթմիշ օլաճադ տըր։

Էթիյէն Լօրիյօ տէրհալ պիր րէչէթա եաղըպ Գօլօտիյայա ուզաթտը, ուսուլը իսթիմալինի թարիֆ իթտի վէ այաղա գալգարագ.

— Ալլահա ըսմարլատըգ մատմազել, եարըն կէօրիւշրիւզ, տէտի։

— Թէչէքքիւր իտէրիմ տօգթօր, եարըն պէքլէրիմ.

Էթիյէն, Գըլօտիյանըն արդասը սըրա չըգըպ գաբաչըլը գաբաատըլար, իքիսի եալընըզ գալընճա, Գըլօտիյա։

— Տօգթո՛ր, դըզըմըն ահվալի սըհհիյէսինճէ պիր թէհլիքէ կէօրմէտինիզ եա՛, տէյու սօրտու։

— Նամուսըմ իւղէրինէ եէմին իտէրիմ քի , գօրդուլաճագ հիչ պիր չէյ եօգ տըր , միւսթէրիհ օլունըղ մատամ ։

— Թէչէքքիւր իտէրիմ , սիզ պէնի պէօյիւք պիր մէրագտան գուրթարըրընըղ ։

— Պունը մէրաճ մը իսիյօրսունըղ ։

— Սիզ էվլատ սահիպի օլմատըղընըղ իչին վալիտէյնէրին հալինի պիլէմէղինիզ , եէմին իտէրիմ քի հալիմ բէք ֆէնա իտի . ֆագաթ չիմտի էճնիյէթ քէսպ իլէտիմ , սիզի պունտան պէօյլէ տօսթլարըմ կիպի պու իտանէտէ սըղ սըղ կէօրմէք իսթէրիմ , իւմիւտ իտէրիմ քի ըէճամը գապուլ իլէ թէչրիֆ պույուրուրսունըղ ։

— Մատա՛մ , հագդը աճիզանէմտէ լայըղ օլմատըղըմ տէրէճէտէ ըզհարը իլթիֆաթ իսիյօրսունըղ ։

— Հաթտա տօսթունըղ Հանրի-Տըլաթուր-Վօտիյօյա , արա սըրա պուրատա սիզէ թէսատիֆ իտէպիլէճէյինի սէօյլէմիչ իտիմ . հէր հալտէ պէնի եալանճը չըդարմաղընըղ զանն իտէրիմ ։

— Խայըր մատա՛մ , հիչ պիր վագըթ . . .

— Սալօնա ավտէթ իտէլիմ , սիզտէն պիր չէյ տահա սօրաճաղըմ ։

Իքինի պիրտէն օն տագըդա էվվէլ թէրք իթտիքլէրի մէվգըյա կէլիպ օթուրտուլար . Գըլօտիյա սէօզէ պաշլայըպ ։

— Տօսթունըղ միւսիւ Հանրիտէն խապէր ալտըմ քի , սիզ պիր խասթախանէյնին իքինճի թաստիպի իմիշինիզ , տէտի ։

— Էվվէլթ մատամ , պիր գաչ կիւնտէն պէրի օ չէրէֆէ նայիլ օլտում ։

— Տէմէք օլսույօր քի թէճէննիւն իտէն պիչարէլէրի թէտավի իթմէքլէ մէշղուլ պուլունույօրսունըղ ։

— Մատա՛մ , թէպապէթին պիր չօգ չիւպէլէրէ միւնդասըմ օլտուղունը պիլիրսինիզ . պիր թապիպ հէքսինի միւ-

թալաա իտէր. Ֆագաթ պիրինտէ իխթիսաս քէսպ իտէպիլիր, չինքի եալընըզ պիր ճիհէթէ թըպպէն մէյլ ու մուհապէթի օլուր, պէնտէնիզ տէ վագաա հէր պիր խասթալըղա պագըյօր իսէմ տէ, օ չիւպէյի հէբսինտէն զիյատէ սէվէրիմ. Կիճէ կիւնտիւզ խայալիմի իշղալ իտէն էն թաթլը խիւլեալէրտէն պիրի, պիր խասթախանէ պուլարագ միւրաճաաթ իտէն պիլ ճիւմլէ տիվանէլէրին թէտավիսի իլէ մէշղուլ օլմագ իտի.

— Մատամ քի պու մէսլէքէ պու գատար մուհապէթինիզ վար, պու հալտէն պէնտէ իսթիֆատէ իչին սիզտէն պազը իյզահաթ թալէպ իտէպիլիրիմ տէյի՞լ մի.

— Պույուրըն մատամ.

— Պիր գատըն թանըյօրում քի, պիչարէ եիրմի սէնէտէն պէրի ագլընը ղայպ իթմիշ տիր... աճէպա պու պիչարէ էյիլէշէպիլի՞ր մի.

— Պէօյլէ պիր սիւալէ պիրտէն պիրէ ճէվապ վէրիլէմէզ. Ֆագաթ էսպապը պիլինիրսէ, թապիպ անա կէօրէ թէտավիյէ կիրիշէրէք պէլքի մուվաֆֆագ օլապիլիր.

— Տէտիյինիզ էսպապ նէ՞ օլույօր.

— Էվէլ էմիրտէ ճիննէթին նէվի վէ հիյնի վուգուինտէ նէ կիպի էսպապըն սէվգի իլէ, եանի գօրգո՞ւ իլէ մի, եօգսա հէյէճա՞ն իլէ մի օլմուշտըր, պուրալարը պիլինմէք իգթիզա իտէր...

33

Գըլօտիյա Վարնի, պիր մըգտար տիւշիւնտիւգտէն սօնրա, շու վէճհլէ իտարէյի քէլամ իյլէտի.

— Պու գատըն գօրգուտան, տահա տօղրուսը եարալանտըգտան սօնրա օ ֆէլաքէթէ տիւչար օլմուշ տըր.

— Օ հալտե չիֆաեապ օլապիլիր մատամ։

— Թէտավի իթմէքտէ օլտուղունըզ խասթալար միյանընտա պէօյլէյերի եօզդ մը տըր։

— Էվվէ՛թ , պէօյլէ պիր խասթա վար քի ամէնիյաթ իճրասընա մէճպուր օլաճաղըմ։

— Պու խասթանըզ գատը՞ն մը տըր։

— Էվվէթ գատըն տըր։

— Զօգտան պէրի խասթա՞ մը տըր։

— Եկըմի սէնէտէն պէրի։

— Սէպէպի նէ՞ իմիշ։

— Պաչընտան ալտըզը պիր եարէյի միւթէագըպ պու ֆէլաքէթէ տիւչար օլմուշ իմիշ։ Թապիյի պիր գաղատէն զիյատէ պիր ճինայէթի էսերի օլտուղունա իհթիմալ վէրիլէպիլիր , չիւնքի պաչընա խասպէթի իտէն գուրչունըն պիր քարչասը , հէնուզ պաշ քէմիկինտէն չըգարըլմամըշ տըր։

— Ա՛ճայիպ շէյ ։

— Էվվէթ քէ՛ք ղարիպ ։

— Պու գատըն Բարիզի՞ մի տիր ։

— (Տիւչիւնէրէք ։) Գաթիէն պիլէմէզ իսէմտե Բարիզի տիր զանն իտէրիմ։

— Ծամիլեասը արա սըրա զիյարէթինէ կէլիյո՞ր մը ։

— Պիլէմէմ մատամ, պուրասը վազիֆէմէ այըտ օլմատըղընտան , հիչ քիմսէյէ սօրմազ խաթըրըմա պիլէ կէլմէմիշ տիր ։

Գըլօտիյա հատտը զաթինտե զէքի օլտուղունտան , պու միւքեալէմէտէն տահա զիյատե մալիւմաթ ալամայաճաղընը անլայարագ , պիր միւտտէթ իսթիյարը սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա մուհավէրէյէ խսթամ վէրմէք իւզրե ։

— Իյճապ իտէն իյդահաթը զիյատէսի իլէ վէրտինիզ, պունտան տօլայը տա սիզէ թէշէքքիւր իտէրիմ, պէնտե վազիֆէմի իյճա իթմիշ օլապիլմէք իչին պիր կիւն օ մէճնունէյի հուզուրունըզա կէթիրէրէք , թէտավինիզի իսթիրհամ ի-

տէճէյիմ, պունտան պէօյլէ լութֆէն պիզի միւշէրրէֆ ի-տէճէյինիզ զիյարէթլէրինիզտէ, պիչարէնին ֆէլաքէթի հագգընտա թաֆսիլաթ ալապիլիրսինիզ։

Միւքեալէմէ արթըգ խիթամ պուլմուշ իտի. Էթիյէն այաղա գալգըպ Գըլօտիյանըն էլինի սըգարագ.

— Շիմտիլիք Ալլահա ըսմարլատըգ, եարըն կէօրիւշիւրիւզ, տէտիքտէն սօնրա չըգտը կիթտի։ Գըլօտիյա եալընըզ գալընճա քէնտի քէնտինէ.

— Պու կէնճ թապիպ չօգ մէրագլը պիր զաթ էօզի ուզաթմաղա կէլմէզ, պէն եինէ թէտավի իթմէքտէ օլտուղը գատընըն քիմ օլտուղունը պէհէմէհալ էօյրէնէճէյիմ, տէտի։

Բընէ Մուլէն, Գըլօտիյա Վարնինին գօնաղընտան չըգարագ տօղրու Ժան-Ժուտիյի կիտիպ պուլտու. Ժան-Ժուտի, Բընէյի կէօրիւնճէ, մէմնունանէ պիր թավր իլէ.

— Տօսթո՛ւմ, թէշէպպիւսինիզտէ մուվաֆֆագ օլտուղունուզըանլայօրում էօյլէ տէյի՞լ մի, տէտի։

— Շիւպհէնիզ օլմասըն։

— Էօյլէ իսէ գաբուլանտընըզ տէմէք։

— Էվվէ՛թ, հէմտէ էօյլէ ատի պիր խըտմէթլէ տէյիլ. վէքիլխարճ վէ միւտիրի ումուր սըֆաթը իլէ գապուլ օլունտում։

— Նէ՞ վագըթ իշէ պաչլայաճագսընըզ։

— Եարըն սապահ ալաֆրանկա սաաթ տօգուզտա։

— Սիզէ պիր շէյ վէրտի՞ մի։

— Իլք այլըղըմա մահսուպէն իւչ լույի ալթունը վէրտի, պէն տէ օ բարայը սիզէ վէրէճէյիմ։

Ժան-Ժուտի քէմալի մէմնունիյէթլէ ալթունլարը ճէպինէ եէրլէշտիրէրէք.

— Էկէր պու գատըն Նէօյլի քէօբրիւսի գահրիմանը օլան գատըն իսէ, անը պաչգա եօլտա էլտէ իթմէք լազըմ կէլէճէք տիր, տէտի։

— Շիմտի կէվէզէլիյին սըրասը տէյիլ, իշիմիզէ պագալըմ։

— Հա՞նկը իշիմիզէ պագաճաղըզ։

— Իպթիտա էվրագընը աշըրմըշ օլտուղուն Լօրէնէ եիւզ ֆրանգ եօլլայաճաղըզ։ շուրատան տէրհալ պիր մէյխանէյէ կիտէլիմ տէ չարէսինէ պագալըմ։

Իքի արգատաշ տօղրու պիր շարապճը մաղազացընա կիրտիլէր. Բընէ Մուլէն ուֆագ պիր թէզքիրէ եազըպ իչինէ եիւզ ֆրանգլըգ պիր պանգա գայմէսինի եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա զարֆընը գաբատը. պատէհու Ժան-Ժուտիյէ վէրիպ՝

— Շու մէքթուպը ալտա հէրիֆէ կէօթիւր, տէտի։

— Բէք էյի, պու կիւն կէօրիւշէճէքմիյի՞զ։

— Խայը՛ր։

— Եարըն վէ անը թէագըպ իտէճէք կիւնլէր իչին կէօրիւշէճէք պիր մահալ հազըրլամալըյըզ։

— Էօյլէ իսէ հէր սապահ ալաֆրանկա սաաթ սէքիզտէ Գրլիչի ճատտէսինին քիւշէսինտէ պու սապահ պէնի պէքլէտիյին եէրտէ պուլունուրսըն, հէր կիւն միւնթազամէն օրայա կէլմէլիսին։

— Միւսթէրիհ օլ, ֆագաթ կիւնտիւզ կէօրիւշէպիլէճէյիզ . . . կէճէլէյին կէլէմէ՞զմիսինիզ։

— Հէր կիճէ չըգամամ. սէրպէսթ օլտուղում կիճէլէրի Գանթ-Տարժանէ կիտէրիմ։

— Պէնի տէ օրատա պուլուրսուն։

— Ագշամլարը օրայա կիթմէքտէն մագսատըմ, մատմազէլ Մօնսթիյէյէ վէրիլէճէք հէվատիսլէր իչին տիր։

— Պագալըմ բըլանընըզ նէ՞ տիր։

— Իթիխազ իտէճէյիմ խաթը հարաքէթի շիմտիտէն գարարլաշտըրմագ պիր ազ միւշկիւլճէ տիր. պինտէն ալէյհ վուգուաթա կէօրէ հարաքէթ իթմէք թապիյի տիր. շիմտիլիք պիրինճի էմէլիմ, եանընա գաբուլանտըղըմ պու միսթ-

բէս տիգ Թուրէնին, Նէօյլի քէօքրիւսի հատիսէսինին գահ-
րիմանը օլան գատըն օլուպ օլմատըղընը անլամագ տըր։

— Պունտան շիւպհէ՞ մի իտիյօրսունըզ։

— Հէնուզ շիւպհէտէն վարէսթէ տէյիլիմ. Ֆագաթ
ինթիմալ քի խաթա իտիյօրում, վուգուաթ պունը էլպէթ-
տէ մէյտանէ գօյաճագ, պիղտէ օ զէման իյճապընա պա-
գարըզ, շիմտիլիք ատիյօ, եարըն կէօրիւշէլիմ։

Իքի ըէֆիգ պիրի պիրինտէն այրըլտըգտան սօնրա,
Ժան-Ժուտի տօղրու Ամըսթէրտամ օթէլինէ կիտէրէք գա-
բուճըտան միւսիւ Լօրէնի սօրտու. գաբուճը ճէվապէն.

— Միւսիւ Լօրէն տըշարը չըգտը, տէտի։

— Պու չըզտանը կէլտիյինտէ քէնտիսինէ վէրի՞րմիսի-
նիզ։

— Պունը նէ՞րէտէ պուլտունըզ միւսիւ։

— Սէն-Լազար շըմէնտըֆէրի ըսթասիյօնընտա պուլ-
տում, միւսիւ Լօրէնին օլտուղունը թահգըգ իթտիմ։

— Լօրէն թարաֆընտան պիլ խասսա սիզէ թէշէքքիւր
իտէրիմ. պիր շէյ իչմէ՞զմիսինիզ։

— Խայը՛ր, թէշէքքիւր իտէրիմ իշիմ բէք չօգ տըր։

— Սիզ պիլիրսինիզ։

Ժան-Ժուտի օրատան չըգըպ Պէլվիլ ճիհէթինէ տօղրու
եիւրիւմէյէ պաշլատը, եօլտա կիտէր իքէն քէնտի քէնտի-
նէ շէօյլէ մըրըլտանտը։

— Պու Բընէ Մուլէն բէք շէյթան պիր հէրիֆ տիր.
ֆիքրինտէն տէօնմէզ. արգատաշլըգ իտէճէք պիր ատէմ
տէյիլ իսէտէ, չարէ նէ՛, պիր քէրրէ եագայը հէրիֆէ գաբ-
տըրտըգ. շիմտիտէ սապր ու սէպաթ լազըմ տըր, եօգսա
պէն զարարլը չըգարըմ, էլտէ ավուճտա պիր շէյ եօգ, եէ-
տիյիմ իչտիյիմ հէբ անըն բարասը տըր. խուսուսը իլէ իշի-
միզի օթէագըպ իտէյօր, վագաա սօնրա արամըզտա թագ-
սիմ իտէճէյիմիզի պիլիյօր իսէ տէ, պու ֆէտաքեարլըղըտա
ազ տէյիլ տիր, ինքեար իթմէք նանքէօրլիւք տիր, տէտի։

Բընէ Մուլէն, բէֆիգի ժան-ժուտիտէն այրըլտըգտան սօնրա Նօթըր Տամ տը Շան ճատտէսինի թութտուրարագ Պէրթին իգամէթկեահընա վասըլ օլտու. գաբույը չալտըղը զէման վագըթ էբէյի կէչմիչ իտի. զէվալլը Պէրթ սապահտան ագշամա գատար Բընէ Մուլէնի տիւշիւնմիւշ օլտուղու ճիհէթլէ պայաղը թէլաշ իթմէքտէ իտի. էթրաֆը տիւշմէնլէր իլէ մուհաթ պուլունտուղունա զաթէն գանաաթ հասըլ իթմիչ օլտուղունտան, Բընէնին պու թէէխիւրինի պիր ֆէլաքէթէ համլ իտիյօր վէ պունտան տօլայը մուզթարըպ օլույօր իտի. հաթտա պէր միւթատ ագշամ թաամընը հազըրլատը իսէ տէ, խէվֆ ու հէյէճանընը պիր միւմքին թէսքինէ մուվաֆըգ օլամատը. էն սօնրա մաքինաճը կէլիպ տէ գաբույը չալտըղը զէման էնտիշէնաք պիր հալտէ կիտիպ աչտը. Բընէ Մուլէն վէքիլխարճլարա մախսուս պիր գըյաֆէթ վէ հէյէթտէ օլմաղըլա, պայաղը թանընմայաճագ պիր հալէ կիրմիչ օլտուղունտան, զէվալլը Պէրթ քէնտիսինի պիր տօսթ տէյիլ, պիր հաքիմ հուզուրընտա զանն իթտի.

Բընէ Մուլէն, պիչարէ գըզճըազըն թէրէտտիւտ իթմէքտէ օլտուղունը կէօրէրէք.

— Աման մատմազէլ, թէպտիլի գըյաֆէթ իտիշիմ սիզէ պիր տօսթը թանըթտըրմայաճագ գատար միւքէմմէ՞լ մի օլմուշ, տէտի.

— Սի՛զ... սի՞զսինիզ. միւսիւ Բընէ հագըգաթէն պէնի գօրգութտընըզ.

— (Կիւլէրէք.) Պու գօրգույա սէպէպ նէ՞.

— Ղայպուպէթինիզ իւզէրինտէն էբէյիճէ պիր զէման կէչտիյինտէն պաշընըզա պիր ֆէլաքէթ կէլտի զանն իթտիմ.

— Սէվկիլի չօճուգ, նէ՞ կիպի պիր ֆէլաքէթտէն գօրգույօրսունըզ.

— Եա՛, տիւշմէնլէրինիզի ունութտունը՞զ մը. հանի շու մէքթուպը թասնի իլէ սիզի իլէլ էպէտ պէտնամ իտէճէք

տիւշմէնլէրի . . . հանի շու սիզի հաքիմ հուզուրընա չըգարան տիւշմէնլէրի . պու գատար չաբըգ ունութմագ քեարը ագիլ տէյիլ տիր սանըրըմ ։

— Պունը բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ ։

— Տիւն Ժան-Ժուտի թէսմիյէ իյլէտիյինիզ ատէմին հիքեայաթը միւէլլէմէսինի տինլէտիյիմ տագըգատան պէրի բէք չօգ տիւշիւնտիւմ, օ մահուտ մէքթուպը ալմագ իւզրէ օտանըզա կիրուպտէ արգամտան իքի շախսը մէճհուլըն կիրմէսի, նազարը տըգգաթըմը պիր գաթ տահա ճէլպ իթտի . իչէրիյէ կիրտիլէր, տիւշիւնտիւմ քի պունլար եազըխանէնիզտէ մէվճուտ պուլունան պանգնօթլարա ասլա իլթիֆաթ իթմէյէրէք, եալընըզ մահուտ մէքթուպը արատըլար, անը պուլունճա ֆէվգէլատէ սէվինտիլէր . պուլտուգլարը մէքթուպ նէ՞ իտի . շիւպհէսիզ կէչմիշ պիր զէմանտա քէնտիլէրինտէն սատըր օլան պիր ճինայէթի պէյան իտէճէք գաթի պիր իմարէ իտի . անը մահվ իտէրլէր իսէ, ճինայէթը վագաալարըտա մէյտանտան գալգաճագ իտի . տէմէք իսթէյօրում քի սիզի պիր իֆթիրա իլէ բօլիս նէզարէթինէ կէօթիւրիւպ թէվգըֆ իթտիրէն անլէրտէն պաշգա քիմսէ տէյիլ տիր, ֆիլհագըգա պու տէֆա անլէրտէն եագայը գուրթարտընըզ ֆագաթ պաշգա տիւրլիւ տիւշմէնլիքլէր իտէ՞մէզլէր մի . պէն էմինիմ քի սիզի պիր ան թահտը թէճէսսիւս վէ նէզարէթտէն տուր թութմայօրլար, պիր ֆըրսաթ տիւշիւնճէ պու տէֆա սիզի մահվ իթմէք իսթէյօրլար . իշթէ պէնի տիւչարը խէվֆ ու թէլաշ իտէն պու միւթալաա տըր ։

— Սիզ միւպալաղա իտիյօրսունըզ ։

— Միւպալաղա՞ մը իտիյօրում, էօյլէ իսէ պէնի թէէմին իտինիզ ։

— Տինլէյինիզ մատմազէլ, պէնտէ պունլարըն, սիզին կիպի պիզի թէճէսսիւս իթտիքլէրինէ գանիյիմ, ֆիլ հագըգա չէրիքը ճինայէթլէրտէն պիրի, էլիմտէ էօյլէ միւտհիշ վէ

գավի պիր սիլահ պուլունտուղունը խապէր ալտըզը կիպի, անը մահվ իթմէնին եօլունը տա պուլտու, արթըգ պէնիմլէ օղրաշմասընա պիր մանա վէրիլէպիլի՞ր մի։

— Էվվէ՛թ տօսթում, էվվէթ . . . չինքի սիզ քէնտիլէրի իչին պէօյիւք պիր տիւշմէնսինիզ։

— Օ հալտէ պէնտէ միւճատէլէյէ հազըրըմ։

— Բէք կիւզէլ. . . ֆագաթ պու ատէմ պէօյիւճէք պիր մէվգը իշղալ իտիյօրսա, սիզտէն տահա գուվվէթլի օլմա՞զ մը։

— Ժան-Ժուտինին իֆատէսինի նէ՞ եօլտա թէլագգը իտիյօրսունըզ։

— Զանն իտէրիմ քի Ժան-Ժուտի, ամուճամըն գաթիլլէրինտէն պիրի օլմագ իւզրէ իթհամ իյլէտիյի տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյը հագգյը օլարագ իթհամ իտիյօրց։

— Պէնտէ պու կիւն իսթիհսալ իյլէտիյիմ մալիւմաթէ կէօրէ, Ժան-Ժուտինին պու իթհամընըն նապէճա օլտուղունը իսպաթ իտէճէք իմարաթը էլտէ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլտում զանն իտէրիմ։

— Բէնի ճատտէսինէ պիր թագըմ էվրագ իչին կիթմիշ իտինիզ, պուլտունը՞զ մը։

— Պուլամատըղըմ կիպի պունտան պէօյլէտէ պուլմագ իւմիտինտէ տէյիլիմ։

— Նի՞չին։

34

Բընէ Մուլէն օգուեանլարըմըզա մալիւմ օլան վագաալարը մուխթասարէն կէնճ գըզա հիքեայէ իտինճէ, պիչարէ Պէրթ ազիմ պիր մէյուսիյէթլէ մըրըլտանարագ.

— Պէտպահտլըզ, բէք զիյատէ մուսիպէթ, ֆագաթ

ժան-Ժուտիյէ, տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյը թանըթտը-
րամա՞զմըյըզ, տէտի ։

— Թանըթտըրապիյիրիզ, ֆագաթ տիւգ պուրատա տէ-
յիլ քի մուվաֆֆագ օլալըմ, տիւգ խայլի զէմանտէն պէրի
սէյահաթա չըգմըշ, հաթտա պէն տիւգին Բօայալ մէյտա-
նընտա խանէմէ կիրէն իքի շախտան պիրի օլմատըղընատա
եավաշ եավաշ գանի օլույօրում ։

— Եա ժան-Ժուտինին թանըտըղընը իտտաա իյլէտիյի
գատընտան պիր խապէր եօ՞գ մը ։

— Միսթրէս տիգ Թուրէն իչին տէյօրսունըզ, տէյի՞լ մի ։

— Էվվէթ ։

— Իշթէ պէնիմ թանըլմայաճագ պիր գըյաֆէթէ կիր-
մէքլիյիմէ սէպէպ օ գատըն տէյի՞լ մի, պագընըզ շու սի-
յահ էսվապլարըմա, պէյազ պօյուն պաղըմա, պունլարըն
հէբսի եարընտան իթիպարէն օ գատընըն խըտմէթինէ կիր-
տիյիմէ տէլալէթ իտէր ։

— Սիզ հա՛...

— Էվվէ՛թ, սէվկիլի չօճուգ, պէն... պունտան պէօյլէ
Միսթրէս տիգ Թուրէնին վէքիլխարճը Ֆըրէտէրիք Ֆօրէն իշ-
թէ պէնիմ...

— Պու նէտէ՞ն իյճապ իթտի ։

Բընէ Մուլէն կիւլէրէք, պու պապտէքի թասավվուրա-
թընը էվվէլինտէն նիհայէթինէ գատար Պէրթէ պիլտիրտի ։
կէնճ գըզ մաքինաճընըն քէնտի հագգընտա օլան մուհապէ-
թինտէն նաշի նէ քիւլֆէթլէր իխթիյար իթմիշ օլտուղունը
թէլագգը իտէրէք միւթէէսիր օլտու ։ պիր մըգտար սիւ-
քիւթտէն սօնրա մէմնունանէ պիր թավր իլէ ։

— Բէք կիւզէլ, մագսատընըզը անլատըմ... ֆագաթ
պունտան պէօյլէ նէ՞ եաբաճագսընըզ, տէյու սօրտու ։

— Օրասընը պէնտէ հէնուզ պիլմէյօրում, շու գատար
քի, ֆըրսաթա կէօրէ հարաքէթ իթմէք մինասիպ օլաճագ
տըր ։

— Պու գատրն հագգընտա նէ՞ ֆիքիրտէ պուլունույօրսունըզ։

— Հէնուզ գաթի պիր ֆիքրիմ եօգ իսէ տէ, իլէրուտէ անը տա խապէր վէրիրիմ... պունտան պէօյլէ ժան-ժուտիտէ հէր չէյի խապէր վէրէճէք տիր։

— ժանՀժուտիյէ էմնիյէթ իտէպիլի՞րմիյիմ։

— Պիզէ խրյանէթ իթմէզ զանն իտէրիմ, զիրա քէնտի մէնաֆիյի պիզիմքինէ մէրպութ տէմէք տիր. հա՛, էյի խաթրըմա կէլտի... տիւգին օղլու պու գատընը թանըյօր։

— Սիզի միւտաֆաա իտէն կէնճ ավօգա՞թ մը։

— Էվվէ՛թ, թա քէնտիսի։

— Ամա՛ն, եա Բապպի, նէ՞ միւտհիշ էսրար։

— Վագաա շիմտիքի հալ գարանլըգ իչինտէ պուլունույօրուզ, ֆագաթ իլէրուտէ պիր իւմիւտ թարիգի պուլապիլէճէյիմիզի մէմուլ իտիյօրում...

— Խանէնիզտէ իգամէթ իտէն օ տիվանէյէ տայըր պիր խապէրինիզ եօ՞գ մը։

— Իշթէ պու ագշամտա անընչա մէշղուլ օլաճաղըմ, ֆագաթ էվվէլ էմիրտէ պիր ազ թաամ իտէլիմ, չիւնքի աճլըգտան պայըլըյօրում, եարըն սապահ միսթրէս տիգ Թուրէնին խըտմէթինէ գապուլ օլունաճաղըմ իչին, կէօրիւլէճէք պին տիւրլիւ իշլէրիմ վար տըր։

Թաամտան սօնրա սաաթ սէքիզէ տօղրու Բընէ՝ Պէրթտէն այրըլըպ իգամէթկեահընա կիթտի, եօլտա կիտէր իքէն Պէրթին սէօյլէմիշ օլտուղու սէօզլէրի տիւշիւնմէյէ պաշլատը։ հէր տիւրլիւ հարաքեաթընը թէտգըգ վէ թէֆթիշ իլէ մէշղուլ պիր տիւշմէնի պուլունտուղունա գանաաթ հասըլ իտէրէք, պու մէճհուլ տիւշմէնէ գարշը իհթիյաթլը տավրանմաղա, իզինի թօզունը ղայպ իթմէք իչին միւմքին մէրթէպէ տէսիսէլէր վէ չէյթանլըգլար իմալինէ գարար վէրտի։

Իգամէթկեահընա վասըլ օլուր օլմազ գարուճը գատընը գուլիպէսինէ կիրտի քի, օ հալ ու գըյաֆէթլէ պիրտէն

պիրէ թանըեամայաճաղը թապիյի իտի. պինաէն ալէյհ խ-
մինի խապէր վէրինճէ, գաբուճը գատըն հայրէթլէ հայգը-
րարագ.

— Նա՞սըլ, նա՞սըլ, սի՞զմիսինիզ միւսիւ Բընէ, նէ թօ-
հաֆ շէյ, նէ պէօյիւք թէպէտտիւլ, գազինօլարտաքի կար-
սօնլար կիպի կիյինմիշսինիզ, եօգսա պիր տիւյիւնտէ՞ն մի կէ-
լիյօրսունըզ, տէտի.

— Խա՛յըր մատամ Պիժօ, պէօյիւք պիր ֆապրիգայա, պիր
տէմիրխանէյէ միւֆէթթիշ թային օլունտում.

— Բէք կիւզէլ, նասըլ պու մէմուրիյէթ էյի պիր շէ՞յ
մի.

— Ֆէվգէլատէ, ֆագաթ կէօրտիւյիւնիւզ կիպի պէօյ-
լէ սիւսլիւ վէ թէմիզ պիր գըյաֆէթտէ պուլունմագ լա-
զըմ...

— Ա՛հ, հագըգաթէն պու գըյաֆէթ սիզէ բէք եա-
գըշմըշ.

— Պու ֆապրիգա պուրատա տէյիլ, թաշրատա տըր,
պունըն իչին հէման հազըրլանըպ կիտէճէյիմ.

— Կիտէճէ՞քմիսինիզ, ֆագաթ աբարթըմանընըզը պօ-
շալտարագ գաթի մինասիպէթ իթմէզսինիզ զանն իտէրիմ.

— Խա՛յըր, խա՛յըր, մուֆարէգաթըմ ազ պիր զէման
տէվամ իտէճէք տիր.

— Իսապէթ... ա՛հ, կէօրիւյօրսունըզ քի սիզին կիպի
պիր միւսթէճիրի ասլա էլտէն չըգարմագ իսթէմէյօրում.

— Պէնտէ սիզին կիպի պիր գաբուճըտան այրըլմագ իս-
թէմէմ, պու մուհապէթ թարաֆէյն տիր մատամ Պիժօ, նէ
հալ իսէ եարըն սապահ սաաթ սէքիզտէ շըմէնտըֆէրտէ
պուլունաճաղըմ.

— Կիտէճէյինիզ մահալ ուզա՞գ մը.

— Էվվէ՛թ, Պուրկօնեըյէ կիտէճէյիմ.

— Ճէրապըն ալասը չըգան պիր մէմլէքէթէ. էյ նէ՞ զէ-
ման ավտէթ իտէպիլէճէքսինիզ.

— Օրատա նէ գատար միւտտէթ գալաճաղըմը պիլմէյօր իսէմ տէ ՌՕՆ պէշ կիւնէ գատար կէլէպիլէճէյիմ զանն իտէլիմ. Հա՛, էյի խաթրըմա կէլտի, սիզէ պազը թէնպիհաթըմ վար . . .

— Մէրագ իթմէյինիզ միւքիւ Բընէ, թէնպիհաթընըզ հէր նէ իսէ քեամիլէն իճրա օլունաճաղընտան էմին օլունուզ։

— Շայէտ նամըմա պիր թարաֆտան մէքթուպ կէլէճէք օլուրսա, լութֆէն մուհաֆազա իտինիզ։

— Պոլ իսէ պիր չէյ տէյիլ, քիլիտլի տօլապըմտա սագլարըմ։

— Պէնիմ իլէ կէօրիւշմէք իչին կէլէնլէրէտէ, սէյահաթտա պուլունտուղումը խապէր վէրէճէքսինիզ։

— Էլպէթտէ, հագըգաթ տա պու տէյի՞լ մի եա։

— Նէ զէման ավտէթ իտէճէյիմտէն խապէրտար օլմատըղընըզը տա սէօյլէրսինիզ . . .

— Պու տա պիր հագըգաթ, տահա պաշգա պիր էմրինիզ վա՞ր մը։

— Խայը՛ր, պաշգա սէօյլէյէճէյիմ եօգ . . . շիմտիտէն մէգամը թէշէքքիւրտէ չունը գապուլ իթմէնիզի րէճա իտէրիմ։

Բընէ, գաբուճը գատընըն էլինէ պիր ալթուն սըգըշտը բարագ վէ պու սուրէթլէ մէզպուրէյի հայրէթտէ պըրագարագ իլէրլէտի. Ֆագաթ պէշ օն ատըմ գատար կիտէր կիթմէզ տէօնիւպ սաֆտէրունանէ պիր թավր իլէ.

— Պիրինճի գաթտա պուլունան մէճնունէ հալա պուրատա՞ մը տըր, տէյու սօրունճա, մատամ Պիժօնըն սիյմասընտա խօշնուտսուզլըգ վէ ճան սըգընթըսընա տէլալէթ իտէճէք պազը ալայիմ բէյտա օլտու. պիր տէրէճէյէ գատար միւհթէրիզանէ պիր սուրէթտէ.

— Խայը՛ր, խայը՛ր, արթըգ օ պուրատա տէյիլ տիր, տէյու ճէվապ վէրտի։

Ոչ ճէլապ իւզէրինէ մաքինաճընըն վիճուտինէ պիր թիթրէմէ արըզ օլտու . սաֆտէրուն գաատկ պու Հալին ֆալփընտա օլամայըպ սէօղունէ տէվամ իլէ .

— Արթըգ օ մէճնունէքինին պուրատա պուլընմամասը պէյքի տէ մուճիպը սաատէթ ու սէլամէթ տիր . գիրա զէվալը գաատն պիլմէյէրէք պիր Հալիգ էյգա իտէպիլիր իտի : Պազը ահվալտէն անլաչըլտըղընտա կէօրէ պազըլարը տա պունն իչին հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ իլէ չէքևայէթտէ պուլունմուչլար . պու մինասիպէթլէ մատամ Ամասիս պիչարէյի ևանընտա ալըգօյմամաղա մէճպուր օլտու , տէտի ,

Մաքինաճը պու սօն սէօզլէրտէն , տահա տօղրուսը պու սաամէյի նակէհանիտէն պիպափիթին շաշըրարագ .

— Արթըգ պուրատա պուլունմայօր Հա՛ . . . տէյու քէքէլէտի . գաբուճը գաատն իսէ Հայրէթլէ .

— Նէ՞ Հալտէ սիզի քիմ կէօրսէ , պու Հավատիտատէն բէք միւթէէսսիր օլտուղունըզա հիւքմ իտէճէք , տէմէմի իլէ , Իընէ Մուլէն քէնտինի թօզլայարագ .

— Նէտէ՞ն միւթէէսսիր օլաճագ իմիշիմ , նասըլսա խաթրըմա կէլտի տէ սօրը վէրմիմ չ պու գաատընճըլագը պիր քերըչ կէօրմիւշ վէ ֆագաթ քէնտիսինի բէք լաթիֆ պուլմուշ իտիմ , տէտի ,

— Էվվէ՛լ , զավալը գաատն էօյլէ իտի , ֆագաթ վէթաֆէթին նէ՞ հիւքմի օլապիվիր . իւզէրինէ ֆէնալըգ կէլտիյի զէման էվի աթէչէ վէրէճէք յինատէն գօրգուլտույօր իտի

— Ինէնտիսինի նէ՞րէյէ պալըպ կէօթիւրտիւչէր իհթիմալ քի պիր խաթթ ախանէյէ կէօթիւրիւմիշ տիր տէյի՞լ մի .

Պու էսնատէ մատամ Պիժօ , թէֆէչը խապլաինէն թէհտիտիտաթընը խաթըրլայարագ եալընըզ պիր .

— Իհթիմալ տըր , տէյէպիլտի , մաքինաճը իսէ սուալինի թէքրար իտէրէք .

— Նէչիյէ կիթափչինի պիլիյօ՞րմուսունըզ , տէտի ,

— Խայըր պիլմէյօրում . . .

— Պու մէճնունէ գատըն խանէնիզտէ չօգ զէման իգամէթ իթտի՞ մի։

— Մատամ Ամատիս նէ գատար իգամէթ իթտի իսէ օ տա օ գատար. պու վագաա վէ մուֆարէգաթտան օ զավալլը մատամ Ամատիս բէք զիյատէ միւթէէսիր օլտու, ֆագաթ էլտէն նէ՞ կէլիր. մէճնունէ իլէ պիր արատա եաշամաղա ալըշմըշ օլտուղունտան, եալընըզ գալընճա ճանը սըգըլտը ; պիր ուշագլա խըտմէթինտէ պուլունան գատընլարտան պիրինի րէֆագաթընա ալարագ օ տա սէյահաթա չըգտը։

— Պու եաշտա, էօյլէ՞ մի . . .

— Օ՛հ, օ հէնուզ բէք սաղլամ տըր։

— Նէ՞ թարաֆա տօղրու կիթտի։

— Շըմէնտըֆէրին Լիօն խաթընը թէագըպ իթտի. ֆագաթ շիմտի պուլունտուղու մահալի գաթի սուրէթտէ պիլմէյօրում։

Բընէ Մուլէն, կիւյա պու սիւալլէրի վագըթ կէչիրմէք իչին իյրատ իտիյօր կիպի կէօրիւնիւյօր իտի. ֆագաթ հագըգաթը հալտէ պու սիւալլէրին հէր պիրի պէօյիւք պիր ֆիքրէ միւսթէնիտ օլտուղու կիպի, գաբուճը գատընըն ճէվապլարըտա զիհնինէ հէքք օլուրճասընա եէրլէշիպ գալըլըյօր իտի։

Մաքինաճը, արթըգ սօրուպ անլայաճաղը պիր չէյ գալմատըդընտան, մատամ Պիժօյա վէտա իտէրէք տօղրու աբարթըմանընա չըգտը, օ կիւնքի իչիթտիյի չէյլէրին հէր պիրի քէնտիսինէ ուղուրսուզ պիր ալամէթ կիպի կէօրիւնիւյօր իտի. արթըգ մատամ Ամատիսին պիր իքի սէօզիւ իլէ մէճնունէնին լիսանընտան ստտըր օլան պիր իքի քէլիմէյէ, ֆէվգէլատէ պիր էհէմմիյէթ վէրմէյէ պաշլատը. Պէրթին, խաֆի սուրէթտէ վագըֆ օլտուղու էսրարտէն խապէրտար օլտուղու տագըգատէն պէրի, Էսթէրին սէնէլէրճէ դարանլըգ իչինտէ գալան պէօյիւք վէ միւտհիշ պիր սըրը, պիր

ֆաճիայը քէշֆէ մէտար օլաճագ պիր հարաքէթտէ պուլունտուղունա իհթիմալ վէրմէմէքտէ իքէն, արթըգ ինանըյօր վէ կէօզլէրի էօնիւնտէ պիր շուլէյի հագըգաթ բարլայօր իտի։

Պիր թագըմ ֆէնա թասավվուրաթըն թազեիգի ալթընտա եաթաղընա ուզանտը, ֆագաթ կիւնտիւզտէն բէք զիյատէ եօրկուն օլտուղունտան, պու թասավվուրլար քէնտինի ույգուտան մահրում պըրագմատը. պիլաքիս տէրին պիր ույգույա վարտը։

Էրթէսի կիւն էրքէնտէն ույանարագ քիւչիւք պիր խուրճ տէրունինէ պիր ազ չամաչըր եէրլէշտիրտի վէ գաբուսընը էյիճէ քիլիտլէտիքտէն սօնրա, մատամ Պիժօյա վէտա իթմէք իչին աշաղը էնտի. պատէհու խուրճը ումուզլայարագ խանէտէն չըգըպ կիթտի. պուլվարա վասըլ օլունճա պիր քիրա արապասընա աթլայարագ սօլուղունը Պէրլին սօգաղընտա ալտը։

Սաաթ տօգուզտա, եանի թէմամ քէնտիսինէ թէնպիհ իտիլէն զէմանտէ, միսթրէս տիգ Թուրէնին իգամէթ իյլէմէքտէ օլտուղու գօնաղըն գաբուսը էօնիւնտէ արապատան էնի վէրտի։

Եինէ օ կիւն էօյլէտէն սօնրա կէնճ պիր ատէմ; Բօայալ մէյտանընտա իսպաթը վիճուտ իտէրէք Բընէ Մուլէնի սօրդույօր իտի, պու զաթ տա Էթիյէն Լօրիյօ օլմաղըլա; մատամ Պիժօ մումաիլէյհին սիւալինէ շու ճէվապը վէրտի։

— Միւսիւ Մուլէն շիմտի պուրատա տէյիլ տիր։

— Լութֆէն հա՞նկը սաաթտա քէնտիլէրի իլէ կէօրիւշէպիլէճէյիմի խապէր վէրի՞րմիսինիզ։

— Քէնտիսինի ասլա պուլամայաճագսընըզ, չիւնքի միւսիւ Բընէ պու սապահ տըշարը կիթտի։

— Նէ՞ զէման ավտէթ իտէճէքլէր։

— Օրասը գաթիյէն մալիւմ տէյիլ տիր, մամաֆիհ քէնտիսի իւչ հաֆթա գատար թախմին իտիյօր իտի։

Կէնճ տօգթօր, պիլխասսա կէլիպ արատըղը զաթըն ղայպուպէթինի խապէր ալընճա պիր ազ ճանը սըգըլտը, չէքիլիպ կիտէր իքէն չու սէօզլէրի մըրըլտանը յօր իտի։

— Կիթմիշ . . . պիր գաչ սաաթ վագըթ ղայպ իթտիյիմ հալտէ հիչ պիր չէյ անլայամագսըզըն կիտիյօրում . . .

Պիր արալըգ կիտուպ Պէրթի պուլարագ թէքրար խթիճվապ իթմէք ։ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն՝ վիճուտինէ գանի օլտուղու սըրրտան քէնտիսինի խապէրտար իթմէսի իչին այագլարընա գաբանըպ ըէճա իյլէմէք ճիհէթի խաթրընա կէլտի. թէմամ պու խաթըրէյէ թէվֆիքէն հարաքէթ իտէճէյի էսնատէ, ճանխըրաշ պիր թէրէտտիւտ քէնտիսինի թէվգըֆ իթտի. Պէրթին գապուլինէ մազհար օլապիլէճէք մի իտի . . .

Շայէտ գապուլ իթրէ պիլէ ։ մուհաֆազասընա ֆէվգէլատէ սայ էյլէտիյի միւտհիշ պիր սըրրը խապէր վէրմէսի գապիլ մի տիր։

Իշթէ էթիյէն Լօրիյօ պու թէրէտտիւտ իլէ Պէրթին նէզտինէ կիթմէքտէն ֆէրազաթ իթտի վէ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Թէքրար մուզթարըպ, թէքրար ճէրիհէտար օլմագտա նէ՞ մանա վար . . ՃԲընէ Մուլէնին ավտէթինէ գատար պէքլէմէք տահա խայըրլը տըր։

Պիչարէ տօգթօր, օ կիւն ղայէթ մէյուս վէ ղէմնաք պիր հալտէ իքամէթկեահընա ավտէթ իթտի։

35

Մաքինաճընըն, միսթրէս տիդ Թուրէնին խանէսինտէ եէրլէշիպ գալմասը իւզէրինտէն պիր հաֆթա գատար կէչմիշ իտի։

Բընէ, վաղիֆէսինի ղայէթ ագիլանէ պիր սուրէթտէ իյֆայէ պաշլամըշ իտի. տէրիւհտէ իթտիյի խըտմէթէ ասլա ալըշըգ տէյիլ իքէն, պիլճիմլէ թէֆէրրուաթընը քէմալի մէհարէթլէ թէսվիյէ վէ իտարէյէ մուվաֆագ օլույօր իտի. էլ հասըլ ճիտտի պիր մէյլը վիճտան իլէ արթըգ միւտիրի ումուր իւնվանընա քէսպը իսթիհգագ իյլէմիշ իտի։

Տիկէր խըտմէթճիլէր իլէ բէք կիւզէլ կէչինտիյի կիպի, նազարլարընտա մահճուպիյէթինի մուճիպ օլապիլէճէք հիչ պիր հալի, հիչ պիր մուամէլէսի կէօրիւլմէյօր իտի։

Միւմքիւն օլտուղու գատար սէօյլէյօր վէ նազարը տըգդաթընը տայիմա աչըգ պուլունտուրույօր իտի. Պէ լին սօգաղընտաքի խանէյէ կիրտիյի կիւնտէն պէրի հէր նէ իշիտիյօր վէ հէր նէ կէօրիւյօր ինէ, անլէրին թէտգըգընա հասրը տըգդաթ իյլէյօր, ֆագաթ նազարը տըգաթը ճէլպ իտէճէք; զանն ու շիւպհէյի մուճիպ օլապիլէճէք էհէմմիյէթլի պիր շէյ կէօրէմէյօր իտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, քէրիմէսինին վէ պահտըեարլըղը էսպապընը տիւշիւնմէքլէ մէշղուլ պիր վալիտէ օլմագտան պաշգա պիր շէյ տէյիլ իտի. պու էսկի ալիւֆթէնին, Նէօյլի քէօբրիւսի ճինայէթինին ֆայիլի օլան մէլունընն շէրիքը ճինայէթի օլտուղունա տէլալէթ իտէճէք հիչ պիր իմարէ կէօրէմէյօր վէ քէնտի քէնտինէ տիւշիւնէրէք.

— Պուրատա բէք պէյհուտէ վագըթ ղայպ իտիյօրում ։ . Ժան-Ժուտինին պազը կէօնա միւշապէհաթա մէպնի ալտանտըղը անլաշըլըյօր . . . տէյօր իտի։

Ժան-Ժուտիյէ կէլինճէ. օ տա հէր կիւն Պէրլին սօգաղընընն պիր քէօշէսինտէ վէ թային իտիլէն մէվգըտա իսպաթը վիճուտ իյլէյօր իտի։

Սախթէ Լօրէն, եախօտ նամը տիկէրլէ Բընէ Մուլէն, հէր կիւն պիր պէհանէ իլէ պէշ օն տագըգա խանէտէն այրըլարագ հայտուտ իլէ պիր ազ գօնուշույօր իսէ տէ, պու իշտէ պիր եանլըշլըգ օլտուղունա տայիր պիր շէյ աչմայօր

վէ իթիֆագտա սէպաթ կէօսթէրիյօր իտի ։ Ժան-Ժուտի իսէ հէր կիւն թէլաշ վէ սապըրսըզլըղը արթարագ, միւլագաթէ չու սէօզլէր իլէ նիհայէթ վէրիյօր իտի ։

— Արգատաշ, իշի չաբըգ պիթիրմէլի, արթըգ պիր ազ տա իրատ սայէսինտէ բահաթճա եաշամագ իսթէրիմ ։

Գըլօտիյանըն քէրիմէսինէ արըգ օլան խասթալըգ բէք ազ պիր զէման իմթիտատ իթտի. Էթիյէն Լօրիյօնըն թէտավիսի սայէսինտէ կէնճ վէ կիւզէլ գըզճըազ քէնտինի թօրլատը, արթըգ կիւզէլլիյի տէ լէթաֆէթ ու չէթարէթիտէ ավտէթ իթմիշ իտի ։

Կէնճ տօգթօր, միսթրէս տիգ Թուրէնին իսրարը իւզէրինէ սըգճա սըգճա զիյարէթտէ գուսուր իթմէյօր իտի. Պէրլին սօգաղընտա էբէյիճէ միւշթէրիլէր եագալայաճաղընը հիսապ իտէյօր իտի ։

Բընէ Մուլէն, եախօտ սախթէ Լօրէն տէ, տօգթօր Լօրիյօ հագգընտա թապիյի պիր ֆիքրի մախսուսի վար իտի ։

Հէնուզ Էթիյէն Լօրիյօյը թանըմայօր իսէ տէ, սիյմասընտա ազմու թէշէպպիւսաթընտա սապիթ պիր շէյ օլտուղունա տէլալէթ իտէն ալայիմտէն վէ ճիւզվի մահզուն տուրուշընտան, Պէրթի հագըգաթէն սէվտիյինէ վէ քէնտիսի իլէ մուարէֆէ վէ մինասիպէթ հասըլ իթմէք արզուսընտա պուլունտուզունա շիւպհէ իտէմէյօր իտի ։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, վէրէճէյի զիյաֆէթին թարիխինի արթըգ թային իթմիշ իտի. պու զիյաֆէթ կէլէճէք հաֆթատա գաթիյէն վէրիլէճէք իտի. պինաէն ալէյհ Լօրէն թէրթիպ իտէճէք թէաթրօնըն նագշ ու թէզեինաթը իլէ մէշղուլ օլույօր, գարխանէ իլէ չիչէքճիլէրլէ ագտը մուգավէլաթ իտուպ, տահա սայըր լէվազիմաթըն թէտարիքի իլէ մէշղուլ օլույօր իտի ։

Պիր թարաֆտան տա հէր կիւն տավէթնամէլէր եազըլուպ կէօնտէրիլիյօր իտի. պու տավէթնամէլէրին հիչ պիրիսի Բընէնին էլինտէն կէչմէքսիզին մահալինէ կիթմէյօր վէ

հաթտա Գըլօտիյանըն վէրտիյի լիսթայա թէվֆիգէն բէք չօգ-լարընըն իւզէրլէրինիտէ քէնտի եազըյօր իտի։

Օգույանլարըմըզը թէքրար Պէրլին սօգաղընտաքի գօ-նաղա սէվգ իտէճէյիմիզ չու սըրատա, Գըլօտիյա եաթագ օտասընա միւթթասըլ օլան քիւչիւք սալօնտա պուլունույօր վէ ղայէթ զարիֆ պիր եազըխանէնին էօնիւնտէ օթուրույօր իտի. պու եազըխանէնին իւզէրինտէ պիր հօգգա գալէմ ի-լէ պիւքիւլմիւշ պիր չօգ տավէթնամէլէր կէօրիւլիւյօր իտի։

Գըլօտիյա, օթուզ գատար զարֆըն իւզէրլէրինի եազ-մագլա մէշղուլ օլտուղու կիպի, քէրիմէսի Օլիվիյա տա սիւսլի պիր ալէթը մախսուսէ իլէ եազըլարը գուրութմագ վազի-ֆէսինի իյֆա իտիյօր իտի. պիր արա՞լըգ Գըլօտիյա գըզընա.

— Նազլը չօճուղըմ, պիթիրտի՞ն մի, տէյու սօրտու։

— Խայըր աննէճիյիմ հէնուզ պիթիրէմէտիմ. ֆագաթ իքի իւչ իսիմտէն պաշգա պիր շէյ գալմատը . . . տահա պաշգա պիր լիսթա վէրէճէ՞քմիսինիզ։

— Խայըր եավրում, եարըն իքմալ իտէճէյիզ։

— Նիչի՞ն պու կիւն իքմալ իթմէյօրտա եարընա պը-րագըյօրսունըզ։

— Պիր աղ էվտէն չրգըպ կիթմէք լազըմ կէլիյօր. ֆիս-թանլարընը բըրօվա իթմէք իչին տիքիշճիյէ սէօզ վէրիլտի-յինի ունութտը՞ն մը։

— Կէրչէք . . . պէն պունը ունութմուշ իտիմ։

— Սիւսինի, զիյնէթինի հիչ տիւշի՞ւնմէյօրմըսըն։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, պու պիր գուսուր օլապիլի՞ր մի։

— Շիճպհէսիզ, կէնճ պիր գըզ պալօեա մախսուս թուա-լէթլէրինի միւթլագա տիւշիւնմէլի տիր . . .

— Վալիտէ՛ճիյիմ, պէնիմ իչին պունըտա սիզ տիւշիւն-մէյօ՞րմուսընըզ։

— Էվվէ՛թ, օ գատար կիւզէլ օ տէրէճէ բարլագ պիր հալտէ պուլունմանըզը իսթէրիմ քի. հէր քէսին նազարը հայրէթի եալընըզ սանա աթֆ օլունսուն։

— Սանքի պէօյլէ օլմագտան նէ՞ չըգար ։

— Տէտիյիմ կիպի զայէթ բարլագ պիր հալտէ կէօրիւնմէք, հէր քէսին կէօզլէրինի գամաշտըրմագ արզուսընտա պուլունմազսան, պու հիւսնի լէթաֆէթ պիր շէյէ եարամազ. .

— Պէնիմ էկէր եէկեանէ պիր արզում վար իսէ, օ տա իլէլ էպէտ սիզտէն այրըլմամագ, տայիմա եանընըզտա գալմագ տըր . . .

— Սէվկիլի չօճուղըմ, թէրթիպ իտէճէյիմ զիյաֆէթլէր, պիզի եէքտիկէրիմիզտէն այըրմագ իչին թէրթիպ օլունմայօր ։

— (Մանատար պիր թավր իլէ .) Պէլքի . . .

— Պէլքի տէմէք նէ՞ օլույօր ։

— Վալիտէճիյիմ, նէ էֆքեարտա պուլունտուղունըզը բէք ալա անլայօրում. . .

— Էօյլէ իսէ նէ անլատըղընըզը սէօյլէյինիզ պագալըմ. . .

— Պէնի պիրիսինէ թէզվիճ իթմէք թասավվուրընտա պուլունըյօրսունըզ. . .

— Էվվէ՛թ, էկէր պու ճիհէթէ սարֆը էֆքեար իթմէյէճէք օլուրսամ, վալիտէլիք վազիֆէսինտէ գուսուր իթմիշ օլուրում. . .

— Պու տավէթ իտէճէյինիզ զաթլար իչինտէ պէնիմ իչին ինթիխապ իթմիշ օլտուղունըզ զէվճինտէ, իսպաթը վիճուտ իտէճէյինի հըսս իտիյօրում։

— Ա՛հ, սէնի շէյթան սէնի, նէ գուրնազ շէյսին . . .

— Անլայապիլմի՞շմիյիմ։

— Էվվէթ սէվկիլի չօճուղըմ, իսթիգպալին տայիմա զիհնիմի իշղալ իտուպ տուրույօր, բէք էյի պիլիյօրսուն քի բէտէրին վէֆաթ իթտիյի սըրատա պիզէ բէք ազ պիր սէրվէթ պըրագապիլտի. շիմտի սէնին կիւզէլլիյին, նէզաքէթին, թէրպիյէ վէ մարիֆէթին, ճիհազ մէգամընա գայըմ օլմա-

լը տըր. ճէնապը Հագգա համտ ու սէնա օլսուն մէլէք կիպի կիւղէլ պիր գըզսըն, սէնի սէվմէք իչին պիր քէրրէ եիւզիւնիւ կէօրմէք քիֆայէթ իտէր, սանա աշըգ օլան զաթտա թապիյի իզտիվաճէ թալէպ օլաճագ տըր։

— Եա դօճամ օլաճագ զաթ պէնի սէնտէն այըրմաղա գալդըշաճագ օլուրսա։

— Սէնին թէէսիր ու նուֆուզըն, տայիմա զէվճին ծլաճագ զաթըն էօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունմասընա մանի օլաճագ տըր։

— Պուրայա կէլէճէք օլան զաթլար միյանընտա զէվճիմ օլաճագ ատէմի պիզզաթ պէ՞ն մի ինթիխապ իտէճէյիմ։

— Խա՛յըր, պէն ինթիխապէ հաճէթ պըրագմատըմ, օ մէսէլէյէ գարար վէրտիմ պիթիրտիմ...

— (Հայգըրարագ.) Կէրչէ՞ք մի վալիտէճիյիմ։

— Էվվէ՛թ։

— Պէն օ զաթը թանըյօ՞րմույըմ։

— Հէնուզ թանըմայօրսուն...

— Նէ՞ զէման քէնտիսինի պանա թանըթտըրաճագսընըզ։

— Եագընտա։

— Պու ճէվապ օլմատը։

— Իհթիմալ քի թէրթիպ իտիլէճէք զիյաֆէթլէրին իլք կիճէսի։

— Տէմէք օլույօր քի սէքիզ կիւնէ դատար։

— Էվվէթ դըզըմ, սէքիզ կիւնէ դատար...

— Պու զաթ կէ՞նճ մի տիր։

— Էվվէթ, հէմտէ զայէթ զէնկին պիր կէնճ։

— (Էնտիշէլի պիր թավր իլէ.) Զէնկին օլմազլա պէրապէր կիւղէլտէ օլմալը, տէյի՞լ մի։

— (Կիւլէրէք.) Հէր ճիհէթլէ սէվիլէճէք պիր կէնճ տիր դըզըմ, էմինիմ քի քէնտիսինի սէվէճէքսին։

— Պագալըմ օ տա պէնի սէվէպիլէճէ՞ք մի։

— Սէնի սէվմէմէի միւմքի՞ն մի տիր, հայտե կիթ գըզըմ հէման էլպիսէնի թէպահիլ էթտե կիտէլիմ։

Կիւզել գըզ սալօնտան չըգար չըգմազ, Գըլօտիյա տէրհալ եանընտաքի մէքթուպլարտան պիրինի ալըպ մըրըլտանարագ։

— Շիմտիտէն իլանէ լուզում եօգ, իչիթէ պու օ տըր, էվվէլթ, զէվճի օլաճադ զաթ Հանըի Ցըլաթուր-Վօտիյօ տըր, աէտիքաէն ոօնրա, գալէմի հօգգայա պաթըրըպ։

— Ֆօրժատա պիր տավէթնամէ կէօնտէրմէք զէմանը կէլտի, ֆագաթ կէլէճէյինտէն էվինտ օլմազ իչին տավէթնամէնին ալթ թարաֆընա պիր գաչ սաթըր տահա եազմալըյըմ... օ հալտե իճապէթ իթմէմէսինէ իհթիմալ վէրիլէմէզ, տէյէրէք, տավէթնամէլէրտէն պիրինին ալթ թարաֆընա, եազըսընը ֆէրգ իթտիրմէյճէք պիր սուրէթտե չու սաթըրլարը իլավէ իթտի։

« Ցիւգ հաղրէթլէրի, մախատումը ալինիզ մարքի Հանրինին, մատմազէլ Իզապօ տը Լէյլիյէր իլէ իզտիվաճը մէսէլէսինէ տայըր իֆատաթը մախսուսէմ պուլունտուղու ճիհէթլէ, հէր հալտե խանէյի աճիզէյի թէչրիֆէ թէնէզզիլ պույուրաճագլարընը գավիյէն իւմիւտ իտէրիմ։ »

Գըլօտիյա, պու սաթըրլաը եազըպ քեաղըտը թէքրար պիւքտիւ, միւթէաղըպէն ղարիպ պիր թէպէսսիմ իլէ, քէնտի քէնտինէ։

— Ա՛ճէպա նէ՞ թատավվուրտա պուլունաճագ, հագըգաթտե նա՞տըլ պիր տուզաղէ տիւշտիւիւնիւ ատլա ֆարգ իտէմէյճէք տիր, միսթրէս տիգ Թուրէնին՝ Գըլօտիյա Վալենտէն պաշգա պիր քիմսէ օլմատըղընը նա՞տըլ քէչճի իտէպլիճէք, պու իհթիմալին խարիճինտէ պիր շէյ տիր։ Գարշը գարշըյա կէլտիյիմիզ զէման նէ՞ տէրէճէ հայրէթ իչինտէ պուլունաճագը կէօզիւմիւն էօնիւնէ կէլիյօր։ ա՛հ, քէնտինինի ֆէվգէլատէ պիր մէթանէթլէ իսթիգպալ իտէճէյիմ, տէտի։

Գըլօտիյա, պու քեաղըտը պիլխասսա պիր զարֆ իչինէ եէրլէշտիրէրէք, իւղէրինիտէ.

« Սէն-Տօմինիգ-Սէն-օ՛էրմէն սօդազընտա սաքին մէճլիսի այան էրքեանընտան միւսիւ լը տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյա » եազտըգտան սօնրա, կիւլէրէք.

— Շիմտի նէօվպէթ օղլունա կէլտի, տէտի վէ միւթէագըպէն տիկէր պիր տավէթնամէ ալարագ անըն իւղէրինիտէ « ավօգաթ մարքի Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ » նամընը եազտը, պատէհու օտա ուշաղը վասէթասը իլէ Լօրէնի ճէլպ իթտի.

Արատան պիր տագըգա կէչէր կէչմէզ, Բընէ Մուլէն միւքէմմէլ պիր միւտիրի ումուր թավրընը թագընմըշ օլտուղու հալտէ քիւչիւք սալօնըն էշիյինտէ իսպաթը վիճուտ իտէրէք.

— Մատա՛մ, պէնտէնիզէ պիր էմրինի՞զ մի վար, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ, իշթէ տավէթնամէլէր, պունլարը միւմքիւն օլտուղու գատար վագթ ու զէմանը իլէ մահալլէրինէ թէվզի իթմէլի տիր.

— Մատա՛մ, բօսթա վասէթասը իլէ՞ մի.

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ մալիւմինիզ օլտուղու վէճհ իլէ, զարֆլարըն սօլ թարաֆլարընտա խաչ նըշանը պուլունանլար էլտէն կէօթիւրիւլիւպ վէրիլէճէք տիր.

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ.

— Թէտարիքեաթը էբէյիճէ իլէրի կէօթիւրէպիլտինի՞զ մի.

— Մէրագ իթմէյինիզ մատամ, հէր շէյ սըրասը իլէ հազըրլանմագտա տըր.

— Զիյաֆէթ կիւնի իչին ֆազլա ուշագ լազըմ տըր, օ ճիհէթի տէ տիւշիւնիյօրսունըզ ա՛.

— Էվվէթ մատամ, անլէրի տէ թէտարիք իտէճէյիմ.

— Պունլարըն մըգտարը նէ՞ գատար օլաճագ.

— Սէքիզ ։

— Ֆագաթ պու ատէմլէր զայէթ էմին օլմալը ։

— Պունլարըն էրպապը նամուստան պուլունտուդլարը-նա քէֆալէթ իտէճէք ատէմլէր վար ։

— Օյուն արասընտա նէ՞ եաբմազ իսթէյօր , նէ՞ թէր-թիպաթտե պուլունույօրսունըզ ։

— Իւչ քիշիէն միւրէք-քէնէպ պիր թագըմ ժիմնաստիգ հիւնէրլէրի իճրա իտէճէքլէր , իւչ նէֆէր մէշհուր մուսի-գիչինասլար տա պիր թագըմ չալդըլար օգուչաճագլար . ղիյաֆէթիմիզ բէք բարլագ օլաճագ տըր մատամ . թէսթրօ թագլիտինտե վէ պիր վագասյի սահիհէյի միւսաւիվէր օ-յունլար տա չիմոի մօտա տըր , արզու պուչուրուլմասընըզ պունըն իչին տե պիր թագըմ ճէլլ իտէճէյիմ քի , պու եօլտա բէք չօգ ալդըյըլարա մազհար օլմուշլար տըր ։

— Իսթէտիչինիզի եաբմազա մէզունսընըզ , անճագ թէսթրօ թագլիտի օլարագ վէրիլէճէք օյունլար , հալ ու մէվզըյա մուվաֆըզ օլմալը տըր ։

— Սիզ պան ճիհէթլէրի ասլա մէրագ պուչօչրմայընըզ մատամ , պէնտէնիզ հէր շէյի տիւշինմիւչիմ տիր ։

— Թէշէ.քքիւր իտէրիմ , շիմոի տե չու մէքթուպլար իլէ օպրաշընըզ ։

— Շիմոի պու իչի տե եաբարըմ ։

Րընէ Մուլէն , սաղնտան չըգըպ օտասընա կիրէր կիր-մէզ տավէթնամէլէրի այըլմագա պաչլատըգը սըրատա , Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընը պիր զարֆ իւզերինտե կէօրիւնճէ վիճուտինէ պիր թիթրէմէ տըրզ օլտու . քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը ։

— Իչթէ խաֆի պիր մինասիպէթ ; պիրիմ ավօգաթտա պուրայա կէլէճէք , պէնի թանըյաճագ օլուրսա պիրթաքի հայրէթտե գալաճագ , իսթիճվապէ գալդըշաճագ . միւտիրի ումուր սրֆաթը իլէ պուրատա պուլունտուղումը սէօյլէմէ-յէ մէճպուրիյէթ հասըլ օլուրսա իչ ֆէնալաչըը . ֆագաթ

չիմտիտէն պու գատար թէլաշէ լուզում եօգ. Լօրէնին, օ ասքէր գըյաֆէթլի ատէմին եիւզի՝ մաքինաճը Բընէյէ օ գատար պէնզէմէքտէ տիր քի, Պէրթ տէ, Ժան-Ժուտի տէ, մատամ Պիժօ տա, պէնի պու գըյաֆէթլէ տէրհալ թանը-եամատըլար. պինաէն ալէյհ միւսիւ Հանրինին տէ պէնի թանըեամայաճաղընտան իւմիւտվար օլապիլիրիմ։

Ճէսուր վէ նամուսլը մաքինաճը պիր ազ էմնիյէթ հասըլ իտէրէք իչինէ տէվամ իթտի. պիր արալըգ տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընա մուհարրէր օլան զարֆ կէօզիւնէ իլիշտի. պու իսէ քէնտիսի իչին ղայէթ միւէսսիր պիր տարպէ օլտու։

36

Բընէ Մուլէն, տիւգ նամընա եազըլան մէքթուպը կէօրիւր կէօրմէզ ատէթա եէրինտէն սըչրատը վէ սէվգը հայրէթլէ պիրինէ խըթապ իտէրճէսինէ եիւքսէք սէտա իլէ պիլա իխթիյար լիսանընտան շու սէօզլէր չըգը վէրտի։

— Չօգ շէյ, միսթրէս տիգ Թուրէն տիւգի տավէթ իտիյօր հա՛... քէնտիսինի թանըյօր էօյլէ՞ մի, պունտան նէ՞ մանա չըգար, սագըն Ժան-Ժուտինին շիւպհէլէրի հագըգաթ օ՞լմասըն. պու խանէնին հանըմը իլէ տիւգ հազրէթլէրի, պիր զէման հագըգաթէն եէքտիկէրինին շէրիքը ճինայէթի՞ մի իտիլէր, օ հալտէ իշ եօլունտա տէմէք տիր. հալ ու մէվգը պանա բէք պէօյիւք պիր ճիւրաթ, մուվաֆագըյէթիմ իչին բէք պէօյիւք պիր սուհուլէթ պախչ իտէճէք տիր. ֆագաթ տիւգ ճէնապլէրի սէյահաթտան ավտէթ իթտի՞ մի, հէնուզ ավտէթ իթմէմիշ իսէ վէ միսթրէս տիգ Թուրէն տէ պու հալտէն խապէրտար տէյիլ իսէ, արալարընտաքի իրթիպաթըն եիւզտէն պիր շէյ օլտուղու

անլաշըլապիլիր. Էվվէ՛թ, միյանէլէրինտէ ճինայէթտէն վէ պու եօլտա միւշարէքէթտէն հասըլ օլմուշ պիր մինասիպէթ պուլունմատըղընա պու պիր ալամէթ տիր. Նէ հալ իսէ բէք ազ պիր զէմանտա հագըգաթ մէյտանէ չըգաճագ տըր։

Բընէ Մուլէն, պու սէօղլէրի սէօյլէնէրէք տավէթ թէզքիրէլէրինի իւչ գըսմա այըրտը. պիր թագըմը բօսթա իլէ կէօնտէրիլէճէք թէզքէրէլէր օլուպ, զարֆլարընն ուճլարընտա խաչ նըշանը պուլունանլարտա էլտէն թէսլիմ օլունաճագ իտի. Սէն-Տօմինիգ սօգաղընա կիտէճէք մէքթուպլարը տա պիզզաթ քէնտի կէօթիւրմէյէ գարար վէրտի։

Բընէ սաաթ իքիտէ Սէն-Ժէրմէն սէմթինէ տօղրու եօլա չըգտը. մահալի մագսուտէ վասըլ օլունճա պիր գաչ կիւն էվվէլ քէնտիսի իլէ գօնուշմուշ օլան գաբուճը, տիւգ հազրէթլէրինին հէնուզ սէյահաթտա պուլունտուղունը վէ պիր հէվատիս ալամատըգլարը իչին նէ զէման ավտէթ իտէճէյի մէճհուլ օլտուղունը խապէր վէրտիքտէն սօնրա.

— Պու մէքթուպը պըրագընըզ, շիմտի ամէլիյաթ օտասընա կէօթիւրէրէք մասա իւզէրինտէ վիրուտինէ ինթիզար իյլէմէքտէ օլան տիկէր մէքթուպլարըն եանընա պըրագըրըմ. պու անէ դատար մասա իւզէրինտէ թէրաքիւմ իտէն մէքթուպլար եիւզ դատար օլտու. միւսիւ Հանրիյէ մախսուս օլան մէքթուպ տա պու ագշամ հէր հալտէ եէտինէ թէսլիմ օլունուր, տէտի։

Բընէ Մուլէն, մէքթուպլարը պըրագտըգտան սօնրա Սէն-Ժէրմէն մահալլէսինտէն ուզագլաշտը. միսթըէս տիգ Թուրէնին՝ տիւգ ժօրժը ազ պիր շէյ թանըտըղընա, տավէթնամէ թագտիմ իթմէսի՝ թէնէզզիւլ իտէր տէ պէլքի թէշրիֆ իտէր վէ վիճուտի իլէ Պէրլին սօգաղընտաքի մահուտ խանէ պիր գաթ տահա չէրէֆեապ օլուր իւմիւտինտէ պուլունտուղունա արթըգ դանի օլտու։

Ղայրէթլի մաքինաճը, էբէյիճէ պիր զէմանտէն պէրի

կէօրմէմիշ օլտուղու Պէրթիտէ գիյարէթ իթտիքտէն սօնրա, եինէ խըտմէթ մահալինէ ավտէթ իտի։

*
* *

Պիր վագրթտան պէրի Մարսէլ սօգաղընտա պիր մէսքէնը ֆագիրանէտէ եպշամագտա օլան տիւգ ճէնապլէրինին հալինտէ, հիչ պիր կէօնա թէպէտտիւլաթ հասըլ օլմամըշ իտի։

Տիւգ, Ֆըրէտէրիք Պէրար նամը ալթընտա կիզլէնէրէք, խէվֆ ու ըզթըրապը կիւնտէն կիւնէ արթըյօր իտի, պու պէլատէն գուրթուլարագ եինէ էսկի շան ու շէրէֆի իլէ գօնաղընա ավտէթ իտէպիլէճէյի վագթա քէմալի սապըրսըզլըգլա վէ աթէշլէր իչինտէ եանարագ ինթիզարտա պուլունույօր իտի. պու պապտէ եէկեանէ իւմիւտի վէ թարիգը սէլամէթէ չըգապիլմէք իչին եէկեանէ իսթինատկեահըտա Թէֆէր իտի։

Տիւգ, հէման հէր ագշամ թէպտիլի գըյաֆէթ իտէրէք քիմսէյէ կէօրիւնմէքսիզին, էվվէլճէ խապէր վէրտիյիմիզ կիզլի եօլտան գօնաղընը պահճէսինէ կէչէյօր վէ պիր արալըգ ամէլիյաթ օտասընա գատար չըգըպ, մասասը իւզէրինտէ թէրաքիւմ իտէն մէքթուպլարտան իսթիհսալը մալիւմաթ իյլէյօր իտի։

Թէֆէրէ կէլինճէ, օգուեանլարըմըզա զաթէն մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ մէրգում, իխթիյար տիւգ իլէ կիթտիքճէ միւնասէպաթը արթըրըյօր, կիւնտէն կիւնէ տահա զիյատէ թէվէճճիւհ վէ իթիմատընա մազհար օլարագ, քէնտիսինի հէր տիւրլիւ ֆէսատընա իշթիրաքէ հազըր կէօսթէրիյօր իտի։

Տիւգ ճէնապլէրի սագալընը պիւսպիւթիցն պու խապիսին էլինէ թէսլիմ իթտիյի կիպի, պիր ան էվվէլ Ֆըլճտիյա Վարնինին իզինի թօզընը պուլմասընը վէ Պէրթ իլէ Բընէ Մուլէնի տայիմի սուրէթտէ նազարէթ ալթընտա պուլուն-

տուրմասընը թավսիյետէն պիր ան կէրի տուրմայօր իտի ։

Բօլիս մէմուրըտա սարֆ իտիլէն սայըսըզ բարալարա պագմայըպ, ղայրէթ ու հիմմէթինի պու իւչ մագսատա հասր իյլէյօր իտի ։

Վագըթ ալաֆըրանկա ագշամըն սաաթ տօգուզընա եագլաշմագտա ։ հէվա պիր ազ սօղուգ օլուպ էօյլէտէն պէրի պաշլայան ինճէ պիր եաղմուր տա հալա տէվամ իթմէքտէ իտի ։

Թէֆէր, ուզուն միւտտէթտէն պէրի բօլիս իտարէսինէ տայըր իշլէրի թէսվիյէ իթմէքլէ մէշղուլ օլտուղու իչին, մէվգըյը մէմուրիյէթինտէն պիր ազ վագըթսըզ այրըլտը · սէրպէսթ գալընճա տօղրու Մարսէլ սօգաղընա կէլիպ, տիւգ ճէնապլէրինին իդամէթ իյլէտիյի օտանըն գաբուսընը իւսթ իւսթէ վէ պէյնլէրինտէ գարար վէրիլէն իշարէթ իլէ իւչ տէֆա չալտը ։

Չօգ զէմանտէն պէրի իշթահտան մահրում օլան տիւգ ճէնապլէրի, պոցսըրատա թաամ իթմէքլէ մէշղուլ իտի, հէման գալգըպ գաբույը աչտը վէ ազիմ պիր թէլաշ իլէ ։

— Պէքյլէ կէճ վագըթ կէլէճէյինիզի ասլա մէմուլ իթմէյօրցիտիմ, տէտի ։

— Տիւգ հազրէթլէրի, տահա էրքէն կէլէմէտիյիմ իչին ճիտտէն էսէֆ իտիյօրըմ ։

— Պարի պու կիւն օլսուն կիւզէլ պիր հէվատիսինիզ վա՞ր մը ։

— Ղայրէթին հէր տիւրլիսիւնտէ գուսուր իտիղմէտիյինի էֆէնտիմէ արգ իտէճէյիմ, ֆագաթ թէէնիւֆ օլունուր քի հէնուզ գաթի պիր նէթիճէ հասըլ օլմատը ։ . .

— Սիզի կէօրտիւյիւմտէն տօլայը հէր հալտէ մէմնունըմ, զիրա եալընըզ պուլունտուգճա բէք սըգըլըյօրում, օթուրընըզ, օթուրընըզ Թէֆէր ։

Թէֆէր պիր սանտալեէ իւզէրինէ օթուրտու վէ ճէպինտէն պիր չըզտան չըգարընճա, տիւգ ։

— Գըլօտիյա Վարնիյէ տայըր էլէ պիր իբ ուճը կէչիրէ-պիլտինի՞զ մի, տէտի։

— Հէյհա՛թ, խայըր, թահգըգաթ վէ թէհարրիյաթտէ օ տէրէճէ իլէրիյէ կիթտիմ քի, արթըգ պու գատընը վիճուտի տիւնեատան գալգտըղընա գանաաթ իտէճէյիմ կէլիյօր։

— Ա՛հ, քեաշքի . . . քեաշքի կէպէրմիշ օլսա . . .

— Պուտա օլմայաճագ պիր շէյ տէյիլ տիր. մամաֆիհ տահա զիյատէ մալիւմաթ ալմագ վէ շիւպհէտէն վարէսթէ օլմագ իչին թէքրար Լօնտրայա մէքթուպ եազտըմ, զանն իտէրսէմ պու կիւն եարըն ճէվապընը ալըրըմ։

— Թէ՛ֆէր, պու ինթիզար պէնի խարապ իտիյօր, պու վիճտանի ըզթըրապաթ պէնի հէր տագըգա էօլտիւրիւյօր, պուրատա տիրի տիրի մէզարա կէօմիւլտիւմ սանըյօրում։

— Տիւգ հազրէթլէրի, ճէսարէթ լազըմ, սէլամէթինիզին թէէմինի իչին պու սուրէթլէ կիզլէնմէյէ մէճպուրսընըզ, հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու հալտէ չօգ սիւրմէյէճէք տիր. տիւշմէնլէրինիզի մէյտանէ չըգարարագ թէէսիր ու նուֆուզ իլէ հէբսինէտէ զալէպէ իտէճէյիզ։

— Մազլումըն քէրիմէսի իլէ Բընէ Մուլէնէ տայըր նէ՞ մալիւմաթ ալապիլտինիզ։

— Բընէ Մուլէն հաբըսխանէտէն չըգտըզը կիւնտէն պէրի տայիմա թէագըպ օլունույօր վէ հէր կիւն կիտուպ Պէրթի զիյարէթ իթտիյի վէ էքսէրիէն հալ ու թավրը պիր տէրէճէյէ գատար շիւպհէլի պիր ատէմին քէնտիսինէ րէֆագաթ իյլէտիյի կէօրիւլիւյօր իտի։

— Օ ատէմին քի՞մ վէ ՝նասըլ շէյ ԾլտուՀղունը անլայապիլտինի՞զ մի։

— Մայէթիմտէ պուլունանլար իքի իւչ տէֆա պու ատէմի թէագըպ իթմիշլէր իսէ տէ, հարաքեաթընտա շիւպհէյի ճալիպ պիր շէյ կէօրէմէմիշլէր, արթըգ պունընլա զիյատէ մէշղուլ օլմայը թէճվիզ իթմէտիմ, խուսուսիյլէ Բընէ

Մուլէնտէ կէօզտէն նիհան օլտուղու իչին արթըգ պիրի պիրլէրի իլէ գօնուշտուգլարը կէօրիւլմէյօր։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Իէօզտէն նիհա՞ն մը օլմուշ։

— Էվվէթ, իւչ պէշ կիւնտէն պէրի . . .

— Սագըն պիր եէրտէ կիզլէնմիշ օլմա՞սըն։

— Խայըր էֆէնտիմ, Բարիզտէն չըգըպ կիթմիշ։

— Բօլիս իտարէսինճէ պու հալ ճալիպը էնտիշէ տէյի՞լ մի։

— Ասլա՛, ֆիրար սուրէթի իլէ կիթմէմիշ տիր, թաշրատա պէօյիւք պիր ֆապրիգայա միւֆէթթիշ թային օլունմուշ . .

— Պու ֆապրիգա նէ՞ ֆապրիգասը իմիշ։

— Պուրասը պիլինմէյօր, զանն իտէրսէմ պունը անլամագ պիղճէտէ էլզէմ տէյիլ, հէր նէ իսէ Բընէ Մուլէն արթըգ Բարիզտէ տէյիլ տիր . . .

— Բօայալ մէյտանընտաքի աբարթըմանընը պօշալթմըշ, էշեասընը սաթըպ սավմը՞շ մը։

— Խա՛յըր, հէնիւզ աբարթըման էօհտէնինտէ վէ էշեասըտա իչինտէ տիր։

— Տէմէք օլույօր քի եինէ Բարիզէ կէլէճէք տիր։

— Հհթիմալ։

— Սիզ պու մալիւմաթը նէ՞րէտէն ալապիլտինիզ։

— Իգամէթ իյլէտիյի խանէնին գաբուճըսընտան։

— Բընէ Մուլէնին կիթտիյինտէն էմի՞նմիսինիզ։

— Գաբուճը գատընը պանա եալան սէօյլէմէյէ մէճպուրիյէթի օլմատըղը կիպի, պիր կէօնա իսթիֆատէսի տէ եօգ տըր . . .

— Հայտէ օրասը էօյլէ օլսուն, ֆագաթ Բընէ Մուլէն գաբուճըյը ալտատապիլիր, քիմսէնին շիւպհէսինի ճէլպիթմէմէք վէ լայըգը իլէ քէնտիսինի կիզլէմէք իչին պէօյլէ պիր շէյ իճատ իտէր։

— Տիւգ հազրէթլէրի, էվվէլճէ պէնտէ պու ֆիքիրտէ պուլունտում վէ Նօթըր Տամ տը Շան սէմթինտէքի խանէյի նազարէթ վէ թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրտում...

— Էյ...

— Բընէ Մուլէն պէշ կիւնտէն պէրի Պէրթի զիյարէթէ կէլմէմիշ տիր։

— Պիզզաթ կէլմէզտէ մէքթուպ կէօնտէրիր, կէօրիւլմէք իչին պիր Եէր թային իտէրլէր վէ կէնճ գըզ իլէ օրատա պիրլէՀիպ գօնուշուրլար։

— Պու միւտտէթ զարֆընտա գըզ տա պիր թարաֆա կիթմէմիշ տիր, եալընըզ ուֆագ թէֆէք թէտարիք իթմէք իւզրէ սէմթինտէքի տիւքքեանլարա գատար կիտուպ կէլմիշ տիր։

— Հագըգաթըն պու մէրքէզտէ պուլունտուղունտան էմինմիսինիզ։

— Էվվէթ, հէմտէ հէր ճիհէթլէ էմինիմ... պու ատէմին տըշարը կիթտիյինէ ասլա շիւպհէ իտէմէմ. պու ատէմին նէնաթը մաքինաճը տըր... պու սէնաթ սայէսինտէ եաշայօր. վագաա պիր ազ բարասը վար իսէ տէ, էօյլէ ուզուն միւտտէթ իշսիզ կիւճսիզ վագըթ կէչիրէպիլէճէք վէ պու հալտէ եաշամաղա միւսաիտ պիր տէրէճէտէ տէյիլ տիր... պինաէն ալէյհ թաշրաճա պուլտուղը խըտմէթի գապուլ իտէրէք կիթմէսի թապիյի տիր. պէն պու մէսէլէտէ շիւպհէլի պիր շէյ կէօրմէյօրում...

— Հայտէ պու տա տէտիյինիզ կիպի օլսուն, Պէրթ իլէ Բընէնին պու թէշէպպիւստէն ֆէրաղէթ իյլէտիքլէրինէ տէ հիւքմ իտէպիլէճէքմիյիզ։

— Եէքտիկէրինտէն ուզագլաշտըգճա նէտէն իհթիմալ վէրմէյէլիմ։

— Պէն պունա իհթիմալ վէրէմէմ, զիհնիմի պիր թագըմ միւտհիշ թասավվուրլար իշղալ իտիյօր, կիճէլէրի ասլա ույուեամայօրում, պիր ազ ույուեաճագ օլսամ, տէհ-

չէթլի բիւյալար ույգումը իխլալ իտիյօր, սօուգ սօուգ թէր-
լէր իչինտէ գալըյօր վէ սըչրայարագ ույանըյօրում. ար-
թըգ պունտան էօթէյէ պիր ըզթըրապ ու սէֆալէթ, պիր
միհնէթ ու ֆէլաքէթ թասավվուր իտէմէյօրում . . .

— Տիւգ հաղրէթլէրի, տիւշիւնինիզ տէ պու կիպի էֆ-
քեար ու թէսավվուրաթտան ֆէրաղաթ իտինիզ.

— Տիւշիւնտիւքճէ խէվֆ ու ըզթըրապըմ արթըյօր . . .
տիւշիւնէմէզ օլույօրում. Բընէ Մուլէն Լօնտրատան պաշ-
լըճա էսկի ուսթասընըն, վէլինիյմէթինին իատէյի նամուսու
շէրէֆի մագսատը իլէ գալգըպ կէլմիշ տիր . . . պունը քէն-
տի լիսանընտան իշիթտիմ. խա՛յըր, խա՛յըր, պու ատէմ
ֆիքրինտէն տէօնմէզ, հէր շէյի եաբմաղա հազըր տըր, հա-
յաթընըն սօն տագըդասընա գատար օղրաշաճագ վէ միւթ-
լագա իհրազը մուվաֆագըյէթ իտէճէք տիր.

— Ֆիքրինտէ նէ տէրէճէ սապիթ օլուրսա օլսուն ; իմ-
քեանսըզլըղա գարշը միւթլագա ըզհարը աճզ իյլէյէճէք
տիր, էլտէ իյլէտիյի տէլիլլէր հիւքիւմսիզ տիր, պունը քէն-
տի տէ պիլիր. հէմ շիմտի նէ՞ եաբապիլէճէք, հէր տիւրլի
գուվվէթ ու իսթինաատէն մահրում տէյի՞լ մի.

— Գըլօտիյա Վարնինին եազտըղը մէքթուպ միւսվէտէ-
սի էլինէ կէչմիշ տիր, օ մինասիպէթլէ պու գարըյը թանը-
յօր, էլպէթտէ արար պուլուր.

— Պու գատընը թանըմասը պիր ֆայիտէ պախշ իթմէզ.
զաթէն պիզտէ պու գարըյը արայօրուզ, հէմ պիզիմ էլի-
միզտէ տահա պէօյիւք պիր գուվվէթ պուլունտուղու հալ-
տէ էլէ կէչիրէմէյօրուզ. հայտէ ֆարզը մուհալ օլարագ տէ-
յէլիմ քի, արամագտա օլտուղը պու գատընը էլէ կէչիրսին,
կիտուպ տէ Գըլօտիյա Վարնիյէ «Մուգաատէմա պիր ճինա-
յէթ իյգա իյլէտիյինիզէ վագըֆըմ. պիր պիչարէնին մասու-
մէն իտամընը ինթաճ իտէն պու ճինայէթի իյթիրաֆ իլէ
պէրապէր, շէրիքը ճինայէթինիզ օլան ատէմին իսմինի խա-
պէր վէրինիզ» տէյէպիլի՞ր մի. պէօյլէ պիր սէօզ սէօյլէյէ-

պիլմէք իչին ինսան միւթլագա տէլի օլմալը տըր. Գըլօտիյա Վարնի պէօյլէ պիր տիվանէյի հուզուրընտան տէր հալ տէֆ իտէր. հալ պէօյլէ օլտուգճա տահա նէտէ՞ն գօրգույօրսունըզ, սիզճէ մուրուրը զէման հագդը վար. շայէտ տավայա տա գըյամ իտէճէք օլսա, հիւքիւմտէն սագըթ գալըր . . .

— Իշթէ ասըլ պէօյլէ պիր թէճավուզ վուգուինտէն գօրգըյօրում. պէօյլէ պիր տավատէ գազանմըշ օլսամ պիլէ տիւչար օլաճաղըմ մահճուպիյէթի տիւշիւնէրէք խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ գալըյօրում. շէրէֆ ու իթիպարտէն մահրում օլտուգտան սօնրա նա՞սըլ եաշայապիլիրիմ. . . օ հալտէ պէյնիմէ պիր թապանճա սըգըպ հայաթըմա նիհայէթ վէրմէք էլպէթտէ խայըրլը տըր.

—Տիւգ հազրէթլէրի, մահքիւմըն՝ մասումիյէթինի սուրէթը գաթիյէտէ իսպաթէ մէտար օլաճագ գավի տէլիլլէր պուլունմատըգճա, իատէյի նամուս տավասընըն հիւքմի գալմազ . . . պու տէլիլլէր նէ՞րէտէ տիր . . .

37

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ սիւքիւթ իտուպ Թէֆէրին եիւզիւնէ պագըյօր իտի. մէրգում իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Շահատէթ իտէճէք պիր քիմսէ տէ եօգ տէյի՞լ մի, տէտի.

— Պիր, շահիտ վար իտի.

— (Հայգըրարագ.) Հայաթտա՞ մը.

— Խա՛յըր, վէֆաթ իթտի.

— Օ հալտէ պէն եինէ սէօզիւմի թէքրար իտէրիմ քի պու պապտէ տավայէ իմքեան գալմամըշ տըր. պիր քէրրէ տիւշիւնէլիմ, Գըլօտիյա Վարնի պու իշէ միւտախէլէ իթմէք

սէվտասընտա պուլունույօր իսէ , տիւչիւնտիյի՝ սէրվէթինիզ-տէն պաշդա պիր չէյ տէյիլ տիր . բարաճա տա պիր ֆէ-տաքեարլըդ իտէճէք օլուրսանըզ պու գատընըն էլինտէն եադայը գուրթարապիլիրսինիզ . էսթէրէ , եանի պիլատէ-րինիզին տուլ ղէվճէսինէ կէլինճէ , օ տա իլէ էպէտ թիմար-խանէտէ գալաճադ վէ քիմսէ իլէ իմթիլաթ իտէմէյճէք տիր . խուսուսի իլէ եիրմի սէնէլիք պիր տիվանէնին ագլը պաչընա կէլէճէյի իհթիմալին խարիճինտէ տիր . Րընէ Մու-լէն ֆսէ, տէլայիլի գավիյէտէն մահրում պուլունտուղու իչին պու սէվտատան վաղ կէչէրէք պըրագըպ կիթմիչ տիր . չիմ-տի մէյտանտա պիր Պէրթ գալըյօր քի , օ տա հէնուզ պիր չէյ եաբապիլմէքճէն քաճիզ պիր չօճուգ տըր . իմտի տիւգ հաղրէթլէրի , արթըգ ադընընըզ պաչընըղա թօրլայընըզատա , էձլէ պիր թադըմ վահի ֆիքիրլէր վէ պաթըլ դուրուն-թուլար իլէ , քէնտինիզի պէյհուտէ րահաթսըզ հիմմէյի-նիզ ,

Թէֆէր զահիրէն բէք տօզրու վէ բէք ադիլանէ սէօյ-լէյօր կիպի կէօրինիյօր իսէ տէ , տիւգ ճէնապլէրինին խէվֆ ու տէհչէթինէ գարշը պու սէօզլէր պիր ֆայիտէ պահչ իթ-մէյօր իտի . տիւգ , զիհնինի եաղընըզ պիր նօգթայա սէվգ իտէրէք պաշդա պիր չէյ տիւչիւնմէյէ մէյտան պուլամա-յօր իտի , Խօլիա մէմուրը , տիւգին սիւքիւթինի կէօրինե-ճէ .

— Տիւգ հաղրէթլէրի , հալա էմնիյէթ վէ դանատաթ հասըլ ի՛թմէտինիզ մի , տէյտ սօրմասը իլէ , ժօրժ պօղուգ պիր սէս իլէ .

— Խա՛յըր , սիղ սէօյլէր իքէն, պէն կիւնաէն կիւնէ թէ-դարրուպ իթմէ.քտէ օլտուղում ֆէլաքէթ կիրտապընա տիւ-չիւպ մահվ օլաճաղըմը տիւչիւնիյօր իտիմ.

Պու էսնատէ Թէֆէր , պայաղը րիդդաթ ու մէրհամէ-թէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ տիւգին եիւղինէ պադըյօր իտի ։

Ֆիլհագըգա պու խայըն իսթիյարըն, Սէն Մարսէլ սօգաղընտա իգամէթ իտէլիտէն պէրի հալ ու հարաքեաթը պիւսպիւթիւն թէղայիւր իթմիշ իտի. Եանագլարընտաքի պուրուշուգլար արթտըղը կիպի չուգուրլաշմըշ օլան կէօզլէրինտէտ սէօնիւք պիր բարլադըգ կէօրիւլիւյօր իտի. ալթ տուտաղը սարգըլըպ Եիւզիւնիւ գօրգունճ վէ վահշիեանէ պիր չէքիլտէ կէօսթէրիյօր իտի, բօլիս մէմուրը պիր իքի տագըգա սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, պիլտէն պիրէ.

— Տիւգ հաղրէթլէրի, հագգընըղ վար, խէվֆ ու տէհչէթ սիպի խարապ իտիյօր, էօլիւմ տէրէճէսինէ կէթիրիյօր, պու տէրէճէսինէ իհթիմալ վէրէմէ յօր իտիմ, ֆագաթ արթըգ կէօրիւյօր վէ անլայօրում ֆի...

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պիր տիվանէնին եաբտըղը կիպի մէգամը թաստիգտէ պաչընը սալլայօր իտի. Թէֆֆէր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Մամաֆիհ իատէյի լահէթինիզ իչին գաթի պիր չարէ թասավվուր իտիյօրում... պու չարէնին նէ տէմէք օլտուղունը սիզտէ պիլիրսինիզ, տէտի իսէ տէ, ժօրժ պիր սէօզ սէօյլէմէտի, բօլիս մէմուրը տըգգաթլա մուամիլէյհին եիւզիւնէ պագարագ.

— Արթըգ պանա իթիմատընըզ գալմատը՞մը, եօլունըզտա նէ տէրէճէ իպրաղը սատագաթ իթտիյիմի վէ էլեէվմ խըտմէթինիզ ուղուրընտա հէր տիւրլիւ ֆէտաքեարլըղա հաղըր պուլունտուղումը պիլմէյօ՞րմըսընըզ, տէյինճէ, ժօրժ պաչընը գալտըրըպ սէօնիւք կէօզլէրի իլէ մուխաթիպինին եիւզիւնէ պագտը. Թէֆֆէր թէֆքրար սէօզէ պաչլայարագ.

— Պու ճինայէթին եէկեանէ չահիտի օլան ատէմ վէֆաթ իթմիշ, Դըլօտիյա Վարնի գօրգուլաճագ պիր տիւշմէն տէյիլ. Րընէ Մուլէն մէյտանը մուհարէպէյի թէրք իթտի, էսթէր էմին պիր մահալտէ պուլունույօր, արթըգ նէ՞տէն գօրգույօրսունըզ, տէտի.

— Պէ՛րթ , Պէրթաէն գօրգուլօրում. . .

— Աճիզէ պիր եէթիմէա՞ն մի ,

— Աճիզէ օլուպ օլմաըդընը բեք կ՚ալի պիլէմէլօրում, ֆագաթ պու գըշ պէնի դօրգուալըլօր , բիւյալէրիմտե պիլէ կէօրտիւյիւմ պու տըր , պէնի ֆէլաքէթ կէրտապընաա պու գըշ եիթէրէք եադլաշըրըլօր ,

Պու էսնատէ Թէֆէր , քէնտի քէնտինէ .

— Էվէամ ու տէհշէթ պիչաւէնին պիհնինի բէրիչան իմ-միշ. . . պու աատէմ աատթա տիվանէ կիպի պիր հարաքէթի իլթիզամ իտիյօր , տէտի , տիւգ իսէ սըգ սըգ նէֆէս ալըպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պէրթին վիճուտի օրթատան գալդմաըդճա պէն խէվֆ ու ըզթըրապատան գուրթուլամայաճաղըմ. . . պու գըշ օլմասա կէչմիշ զէմանտաքի էսրարը քի՞մ արաշըրըպ մէյտանէ չըգարաճագ , զապըթա վէ սաւկէ տըգգաթլա սօն տէրէճէյէ գատար թահգըգաթ իճրա իլէտիյի հալտե , հագգաթը քէշֆէ մուվաֆֆագ օլամամըշ վէ հիւքմինի պիր խաթա իւզէրինէ իպթինա իթմիշ իտի . պու կիւն Րընէ Մուլէն եէթիմէյի հաքիմլէր հուզուրընա չըգարմագլա պիր մէզարըն թաշընը գալտըրապիլըր , վէ հէր շէյ պու սուրէթլէ մէյտանէ չըգար , տէտի ,

— Տիւգ հաղրէթլէրի , պու կիպի վահի թասավվուրլարըն նէ տէրէճէ վէխամէթի ինթաճ իտէպիլէճէյինի հէշ տիւշիւնմէյօրմուսընըզ ,

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսուն ,

— Մագսատընըզը անլայօրում, ֆագաթ իատէյի րահէթինիլ իչին տիւշիւնտիւյիւնիւզ չարէնին պէտէլի ևինէ պիր ճինայէթ օլաճագ տըր ,

— (Հայգըրարագ .) Սիզէ ճինայէթտէն քի՞մ պահս իտիյօր . . . պիւթիւն կիւն պիրեր գաղա վուգու պուլաուզունը կէօրմէյօ՞րմույըզ, գաղա իլէ վուգու պուլան պիր հատիսէ ճինայէթ սայըլմազ. չիւնքի պիր գաղայը վուգուին-

տէն էվվէլ նէ պիր քիմնէ կէօրիւր վէ նէ տէ պիր քիմնէ մէնէ գաղըր օլապիլիր . պու ֆամիլեանըն սօն մահսուլը օլան պու դըզտա օրթատան գալգաճագ օլուրսա , սէրպէսթիյէթիմ , մէթանէթիմ վէ գուվվէթիմ տէրհալ ավաէթ իտէճէք տիր ։

Թէֆէր պու սըրատա տիւշիւնիւյօր իտի . տիւգ մէրգումըն էլլէրինտէն թուռթարագ վէ կէօզլէրինի կէօզլէրի ի-չինէ տիքէրէք .

— Թէֆէ՛ր , Պէրթին վիճուտինի քիմ օրթատան գալ-ըրըր վէ պու պէլատան պէնի քիմ խէլաս իտէճէք օլուր-սա , իբի եիւզ պին ֆըրանգ վէրէճէյիմ . . . անլատընը՞զ մը , տէտի ։

— Անլատըմ , իսթէտիյինիզ չէյ պէլքիտէ պէնիմ պա-շըմ օլաճագ տըր ։

— Իբի եիւզ պին ֆըրանգ էբէյիճէ պիր սէրվէթ տէ-մէք տիր . . . Նասըլ գապուլ իտէճէ՞քմիսինիզ ։

— Տիւգ հազրէթլէրի , քէնտինիզէ կէլինիզտէ սօզուգ դան իլէ պիր ազ գօնուշալըմ ։

— Սիզ պանա գապուլ իտուպ իթմէյէճէյինիզի սէօյ-լէյինիզ ։

— Էվվէլճէ գօնուշալըմ ։

Տիւգ հազրէթլէրի տէրմանսըզ պիր հալտէ չու սէօզլէրի մըրըլտանարագ , պիր սանտալէա իւզէրինէ տիւշիւ վէրտի ։

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ , իչթէ սիզի ալինէյօրում . . .

— Զիհնէն հասըլ իթտիյինիզ բէրիշանիյէթտէն գուր-թուլապիլմէնիզ իչին , Պէրթի հիչ իթմէք իգթիզա իտիյօր , տէյի՞լ մի ։

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ ։

— Բէք կիւզէլ , պու արզունըզտա հասըլ օլաճագ տըր ։

Տիւգ , կէնիշ պիր նէֆէս ալտը , Թէֆէրտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Ֆագաթ պու պապտէ հէր իքիմիզտէ զայէթ միւ-տէպպիրանէ վէ նիհայէթ տէրէճէտէ իհթիյաճքնարանէ հա-

րաքէթ իթմէլիյիզ, պու ճինայէթէ սիզտէ իչթիլաք իթտիլինիզ իչին պունըն նէթիճէսի պանա կէօրէ նէ գատար վէխիմ իսէ, սիզճէտէ վէկամէթ օ նիսպէթտէ տիր . . .

— Նասըլ իսթէրսէնիզ օ եօլտա հարաքէթ իտէպիլիրսինիզ, պէն պու պապտէ նէ պիր ֆիքը պէյան իտէրիմ վէ նէտէ պիր չէյէ գարըշըրըմ, հէր նէ եաբարսանըզ պէնճէ էյի տիր :

— Պէնիմտէ սիզտէն իսթէտիյիմ չէյ պու տըր . պէնտէնիզ պու խուսուստա կիւղէլ պիր խաթը հարաքէթ թային իտէրիմ . . .

— Պիլտիյինիզ կիպի հարաքէթ իտինիզ . . . պէնտէ գարիպէն վատիմի իյֆա իտէրիմ, եանի հէր հանկը կիւն կէլիրտէ « հէր չէյ հաղըր տըր , Պէրթի էլտէ իթտիք , եարըն վիճուտի օրթատան գալգաճագ » տէրսէնիզ վէ պիր նըշանէ իլէ սէօղիւնիւղիւ իսպաթ իտէճէք օլուրսանըզ, օ տագըզատա իչի եիւզ պին ֆըրանգը հավի պիր չէք թէսլիմ իտէրիմ . . . պիզզաթ թարաֆըմա միւրաճաաթ իտէր բարալարը պլըրսընըզ, եախօտ էմրինիզէ թէէտիյէ օլունուր :

— Իէք կիւղէլ . . . ֆագաթ իչի եօլունա գօյմադ իչին պանա չիմտիտէ բարա լաղըմ տըր :

— Զօդ մը . . .

— Նէ գատար միւմքին իսէ . . .

Տիւգ չէքմէճէյէ թէգալըրուպլէ աչտը վէ պիր տէմէթ պանգա գայիմէսի ալըպ թէֆէրէ վէրտի , թէֆէր գայիմէլերի ճեպինէ եէրլէչտիրէրէք .

— Թէչէքքիւր իտէրիմ տիւգ հազրէթլէրի , պու իչիտէ պանա հէվալէ իթտինիզ եա , արթըգ միւսթէրիհ օլունուզ, տէտի :

— Շիմտի պէն նէ՞ եապաճաղըմ,

— Սապր իտուպ պէքլէյէճէքսինիզ, պու ինթիզարտա չօգ սիւրմէյէճէք տիր :

Պու իչի մէլունըլար պուրատա միւքեալէմէյէ նիհայէթ

վերտիլեր. միւթեագրպէն Թէֆէր տիւգէ վէտա իտէրէք չըգտը կիթտի։

Թէֆէր կիթտիքտէն սօնրա Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, էբէյիճէ պիր զէման մաղմում վէ մէյուս պիր հալտէ տիւշիւնտիւ, սաաթ օն պիրի չալընճա այաղա գալգըպ պիր բէնչէրէ աչտը, սէմա միւրէքքէպ կիպի սիմ սիյահ օլուպ եաղմուրտա էլան տէվամ իտիյօր իտի։

Ժօրժ բէնչէրէյի գաբատը, գալընճա պիր գումաշտան մամուլ բարտէսիւսիւնիւ կիյտի, պաշընա եուվարլագ վէ քիւչիւք պիր շապգա կէչիրտի, պիր տօլապ աչըպ պիր տէմէթ անախթար ալտը, լամպասընը սէօնտիւրտիւ վէ կիւրիւլթիւսիւզ բաթըրտըսըզ ուսուլէթլէ օտասընտան չըգտը, գաբուճըյը ուեանտըրմագսըզըն տըշ գաբույը աչմագ միւմքիւն օլտուղունտան, պու սուհուլէթտէն պիլ իսթիֆատէ սօգաղա չըգար չըգմազ, պիր քէրրէ էթրաֆընա տըգգաթլա կէօզ կէզտիրտի, վէ հէման ըրխթըմա տօղրու իլէրլէտի։

Արատան օն տագըգա գատար պիր վագըթ կէչէր կէչմէզ արգասընտան տօղրու պիր արապա կիւրիւլթիսի իշիթտի. պաշընը չէվիրինճէ, օլտուգճա միւնթազամ պիր արապանըն բարլամագտա օլան ֆէնէրինի կէօրտիւ։

Արապաճը տա եանընա եագլաշաճաղը սըրատա իւսթիւ պաշը թէմիզճէ պիր ատէմի՝ քէնտիսինէ ինթիզար իտիյօր կիպի կէօրիւնճէ, միւշթէրի զաննը իլէ պիր գաչ ատըմ ուզագտան.

— Էֆէ՛նտի, արապա լազը՞մ մը, տէյու հայգըրտը։

Ժօրժ, թաստիգ մէգամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ արապայը նէզտինէ ճէլպ իտուպ գաբուսընը աչտը վէ հէման իչէրիսինէ աթլատը, արապաճը իլէ սաաթ բազարլըղը իտէրէք կիտէճէյի մահալի խապէր վէրտի։

Քէնտիսինի զաթէն թանըմըշ օլտուղումուզ 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի Բիյէր Լօրիյօ գամչըյը սալլայարագ

եօլա տիւզելտի . պիր ազ սօնրա արապա տիւգին գօնաղը պուլունան սեմթէ եագլաշընճա , արապաճըյա թէվագուֆ էմրինի վէրտի . տէր հալ արապատան էնիպ Բիյեր Լօրիյոնըն էլինէ պիր պէշ ֆրանգըզ սըգըշըրարագ .

— Պէնի պուրատա պէգլէյինիզ , աէտի ։

— Նէ գատար իսթէրսէնիզ պէգլէրիմ . . . ֆագաթ նիչի՞ն բարայը բէշին վէրիյօրսունըզ ։

Տիւգ ճէնապլէրի պիր չէյ սեֆյլեմէյէրէք սօգաղըն իլէրիսինէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը . արապաճը տա նաղարը իլէ պու ղարիպ թավուրլը ժիչթէրիսինի թէագըզ իտէրէք չու սեօղլէրի մըրըլտանատը ։

— Զօգ չէյ . . . հիչ չիւպհէ իթմէմ ֆի պու էֆէնտիլէրին հէբսիտէ բէք ահմագ չէյլէր տիր . իչթէ պիրիսի տէ պու . քէնտի ահմագլըզընը տիւչիւնմէյօր տա պանա պուտալա նաղարը իլէ պագըյօր . պէնի պուրատա պըրագըզ տա քէնտիսի պագ նէ գատար ուզագ կիտէյօր , հա՛յ պուտալա հէրիֆ հա՛յ . հարաքեաթընը հէրքէսին նաղարընտան կիզլէմէք իսթէյէն ատէմ հիչ արապայա պինէ՞ր մի , արապաճըլարըն տա կէօղի վար , անլէր տէ եաման չէյլէր տիր . պու մէսէլէ՝ եէկէնիմ էթիյէնտէն եիւզ չէվիրմիչ օլան օ մինի մինի հանըմըն , եինէ պու արապայա բագիպէն Բօայալ մէյտանընա իթտիյի սեյահաթը իսթէյօր . . . իսթիմալ ֆի պու էֆէնտի նօմէրօյը տա չաչըրմըշ տըր . . . հէր հալտէ ֆիքըր ու մագսատը պանա իղինի թօղունը կէօսթերմէմէք , բարայը բէշին վէրիշինտէն տէ անլաշըլըյօր ։

Բիյեր Լօրիյո , պիր թարաֆտան տիչիւնիւպ չու սուրէթլէ քէնտի քէնտինէ սեօյլէնիյօր , վէ տիկէր թարաֆտան տա կապըն ըշըդը իլէ հէնուզ նաղարընտան զայպ օլմայան միչթերիսինի , կէօղլէրի իլէ թէագըզ իյլէյօր իտի ։

Տիւգ , իւզէրինի ճէսիմ ադաճլարըն եաբրագլարը իհաթա իթմիչ պէօյուճէք պիր տիվարէ մէրպութ գաբունըն էօնիւնէ կէլինճէ տուրտու , ճէպինտէքի անախթար տէմե-

թինի չէքտի, իչինտէն պիրինի սէչիպ այըրարագ անախթար տէլիյինէ սօգտու։

13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի պունը կէօրիւնճէ տըդգաթընը արթըրարագ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Ա՛հ, ա՛հ, իշթէ կէօրիւշէճէք մահալ պուրասը օլույօր, եիւքսէք վէ եան եանա տէօրթ խանէ . . . պանա պուրատա պէքլէմէք իչին էմր վէրմէսինէ պագըլըր իսէ, կիտէճէյի խանէ քէնտիսինին տէյիլ . . . պու սաաթտա վէ պէօյլէ պիր հէվատէ չու սուրէթլէ վուգու պուլան զիյարէթ հագըգաթէն ղարիպ տիր. պիզիմ միւշթէրի պիր աշըգ օլմալը, կիտիպ սէվտիյինին աղուշինէ աթըլաճագ. Ֆագաթ քէնտիսինտէ պու հալ, պու իսթիտատ տա եօգ . . . պանա գալըրսա պու ատէմ գըսգանճ պիր զէվճ օլմալը, էվվէթ, զէվճէսինի թէագըպ իտիյօր. ալ սանա պիր գարը գօճա մասալը տահա . . . տօղրուսը գօճալարըն հալինէ տայիմա կիւլտիւյիմէ հագգըմ վար։

38

Բիյէր Լօրիյօ քէնտի քէնտինէ պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա տիւգ տէ գաբույը աչտը, վէ Բիյէր Լօրիյօնըն նազարընտան ղայպ օլարագ կէնիշ վէ միւնթազամ պիր պահճէյէ տախիլ օլտու։

Պու պահճէնին օրթասընտա ինշա իտիլմիշ օլան ճէսիմ պիր քէօշկին, նագըշլը, միւնթազամ վէ ղայէթ սաղլամ բէնչէրէլէրի իլէ գաբուլարը քեամիլէն գաբալը իտի. քէօշկին տախիլինէ կիրէճէք եօլտա սէքիղ գատէմէլի պիր մէրտիվէն կէօրիւլիյօր իտի։

Տիւգ ճէնապլէրի, պու մէրտիվէնլէրտէն չըգտը վէ նէզտինտէ պուլունան տիկէր պիր անախթար սայէսինտէ, զէ-

մինինէ գըյմէթտար խալըլար տէօշէնմիշ պիր տէհլիզէ կէչ-տի, հէման շամալը պիր քիպրիթ չագըպ տէհլիզին իւզէ-րինտէ պիր քիւշէյէ եէրլէշտիրիլմիշ օլան լամպայը եագտը, պատէհու կիզլի պիր գաբույա թէգարրուպ իտէրէք անը տա աչտըգտան սօնրա, եէր ալթընա տօղրու քէշֆ իթտիյի մէրտիվէնտէն ինմէյէ պաշլատը։

Օթուզ այագտան իպարէթ օլան պու մէրտիվէնտէն էնտիքտէն սօնրա ուզուն վէ տար պիր եօլտան կիտուպ պիր գաբու տահա աչտը, էլլի գատէմէլի պիր մէրտիվէնտէն չըգտը, պու մէրտիվէնլէրէ գալըն հալըլար տէօշէնմիշ օլ-տուղունտան, իւզէրինտէ եիւրիւտիւյի ասլա իշիտիլմէյօր իտի. միւթէագըպէն եալընըզ քէնտիսինճէ մալիւմ օլան պիր մէհարէթ վէ սուհուլէթ իլէ տիկէր պիր գաբու տահա աչտը, արթըգ գօնաղընտա վէ քէնտի ամէլիյաթ օտասըն-տա պուլունույօր իտի։

Բէնչէրէլէրին տախիլէն էյիճէ գաբանըպ գաբանմատը-ղընը մուայէնէ իտուպ, տըշարըյա զիյա աքս իթմէյէճէյի-նէ էմնիյէթ հասըլ իթտիքտէն սօնրա եազըխանէսի իւզէ-րինէ մէվզու օլան լամպայը եագտը, իւզէրինտէ կազէթա-լար, ըէսալէլէր վէ մէքթուպլար պուլունան մասանըն քէ-նարընա օթուրտը, եիրմի տէօրթ սաաթ զարֆընտա կէլէն մէքթուպլարը մուայէնէյէ պաշլատը։

Մէքթուպլարըն ատէթի պէշէ պալիղ օլույօր իտի վէ հիչ պիրիսինին իւզէրինտէ միւհիր մօմը օլմատըղընտան, տիւգ քիւչիւք պիր տօլապ աչըպ պիր իսպիրթօ լամպասը չըգարարագ եագտը, զարֆլարըն աչըլաճագ ճիհէթլէրինի ըսլատըպ գաբաթտը, միւթէագըպէն պիրէր պիրէր աչըպ օգուեարագ մաալլէրինէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա եինէ զարֆլարընա վազ իտուպ գաբատը. պու իշի օ տէրէճէ պիր մէհարէթլէ եաբտը քի, մէքթուպլարըն աչըլըպ թէքրար գաբանտըղընը ֆէրգ իթմէք գապիլ տէյիլ իտի։

Տիւգ, պէշինճի մէքթուպլա մէշղուլ օլտուղու էսնատէ

զարֆըն իչինտէն իբէքլի քեաղըտ իւզէրինէ եազըլմըշ պիր տավէթնամէ զուհուր իթտի. պիր գաչ սաթըրտան իպարէթ օլան պու թէզքիրէ մաթպու հրուֆաթ շէքլինի թագ. լիտէն եազըլմըշ օլտուղունտան, նազարը տըգդաթընը ճէլպ իթտի վէ հայրէթլէ շու սաթըրլարը օգուտը։

« Տիւգ ճէնապլէրի.

« Զաթը ալիլէրինէ պազը մուհիմմ շէյլէր արզ իտէճէյիմտէն, խանէյի աճիզիյի թէշրիֆէ թէնէզզիւլ պույուրաճագլարընը գավիյէն իւմիւտ իտէրիմ. պու մէսէլէտէ՝ մախտումը ալինիզ մարքի Հանրինին, մատմազէլ Իզապօ տը Լէյլիյէր իլէ իզտիվաճլարընա այըտ տըր։»

Տիւգ հազրէթլէրի հայրէթ ու ըզթըրապէ տէլալէթ իտէճէք պիր թավր իլէ մըրըլտանարագ.

— Պու մէքթուպ քիմտէ՞ն կէլիյօր, տէտի. շու սաթըրլարտա պու սուալինէ շէօյլէճէ ճէվապ վէրտի.

« 1857 սէնէսի հոկտեմբերինին եիրմինճի ճումա կիւնի ագշամը պէնտէխանէտէ թէրթիպ իտիլէն զիյաֆէթէ լութֆէն թէշրիֆ պույուրմալարընը՝ միսթրէս տիգ Թուրէն րէճա իլէ պէրապէր, պու լութֆըն տիրիղ պույրուլմայաճաղընտան իւմիւտ վար տըր։»

«Պէրլին սօգաղը Ն. 24»

« Ր. Ս. Վ. Բ...»

Ժօրժ, վիճուտի պաշտան այաղա գատար թիր թիր թիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ տիւշիւնիպ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Միսթրէս տիգ Թուրէն, թանըտըղըմ պիր իսմ տէյիլ... պու իսմի շիմտիյէ գատար պիր քիմսէնին լիսանընտան տա իշիթմէտիմ. պու գատըն քի՞մ օլույօր, իզտիվաճէ միւթէալիգ սէօյլէյէճէյի սէօզլէր նէ՞ օլապիլիր. հէր քէսին Բարիզտէ պուլունմատըղըմա զահիպ օլտուգլարը պիր

զէմանտէ պէօյլէ պիր տավէթնամէ կէօնտէրմէ՛քտէ , խու-
սուսի իլէ պու տավէթէ միւթլաղա իճապէթիմի իլթիզամ
իյլէմէ՛քտէ նէ՞ մանա վար . իսմինտէն անլաշըլըյօր քի միսթ-
ըլես տիգ Թուրքէն էճնէպի պիր գատըն օլմալը . . . տէմէ՛ք
օլույօր քի քէնտիսի պուրատա պուլունմատըղըմտան խա-
պէրտար տէյիլ , պու տա թապիյի տիր . ֆագաթ պունըն ,
պէնիմ վէ մահտումիմ իլէ մէշղուլ օլմասը նէտէ՞ն նէշաթ
իտիյօր . . .

Ժօրժ , պիրտէն պիրէ տահա զիյատէ խէվֆ ու տէհ-
շէթլէ թիթրէմէ՛յէ պաշլատը , եւուզի սար սարը քէսիլ-
տի , տուտագլարը արասընտան չընգան մէյուսանէ ահլէր
եէ՛քտիկէրինի թէագըպ իյլէյօր վէ շու սէօզլէրի քէ՛քէլէյօր
իտի .

— Շայէտ պու օ իսէ , ֆագաթ պու միւմքի՞ն մի տիր .
նէտէ՞ն միւմքին օլմասըն , Դըլօտիյա Ինկիլթէրատա իտի . . .
պէլքի օրատա էվլէնմիշ վէ եահօտ պիր աշըգընըն նամը ի-
լէ եատ օլունույօր տըր . . . էվվէ՛լ , պու միսթրէս տիգ
Թուրքէն՝ Դըլօտիյա տըր . շու տագըդատա վիճուտիմտէ ճէ-
վէլանէ պաշլայան գան տա խապէր վէրիյօր քի պու քէնտիսի
տիր . նէ՞ տէմէ՛ք իսթէյօր , աճէպա նէ՞ ֆիքիրտէ պուլու-
նույօր , հէր հալտէ պու մէ՛քթուպատա պիր թէհտիտ տիր . . .
իւզերիմէ խասիմանէ հիւճիւմ իթմէ՛ք իսթէմէյօր . ա՛հ , Պէր-
թին օլսուն վիճուտի օրթատան գալգմըշ օլսա իտի . . . պու
քէյֆիյէթտէն Թէֆէրի խապէրտար իթմէյիմ . . . պու զան-
նըմատա ալտանըպ ալտանմատըղըմտան , եալընըզ օ պէնի
խապէրտար իտէպիյիր .

Տիւգ մէ՛քթուպը ալըպ ճէպինէ աթտը վէ պէյազ պիր
քեաղըտը տէօրտէ պիւ՛քերէ՛ք օ մէգամտէ եէրլէշիրտի՛քտէն
սօնրա , զամ՛գը եաբըշտըրըպ տիկէրլէրի կիպի ուսթալըգլա
գաբատը , մասանըն իւզերինտէ եինէ պէշ ատէթ մէ՛քթուպ
պուլունույօր իտի .

Պու իշլերի պիթիրտի՛քտէն սօնրա լամպալարը սէօնտիւր-

տիւ , գաբուլը քիլիսէտի վէ մուահխարէն կէլտիյի կիզլի եօլտան չըգտը . Բիյէր Լօրիյօ իսէ , օ զէմանէ գատար միւշթէրիսինի կէօզտէն ղայպ իյլէտիյի նօգթայը պիր տագըգա նազարը տըդգաթտան այըրմայօր իտի . պինաէն ալէյհ պու նօգթատա պուլունան գաբունըն թէքրար աչըլըպ , վիւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն արապայա տօղրու եադլաշմագ տա օլտուղունը կէօրտիւ , վէ հէման այադա գալգըպ .

— Էֆէնտի , չիմտի նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ , տէյու սօրտու ;

— Բօն-Լույի-Ֆիլիպ սօգաղընա նօմէրօ 18 ,

— Բէք կիւզէլ ։

Իսթիյար արապաճը գամիըյը գալտըրըր գալտըրմագ արապա սիւրաթլա հարէքէթ իթտի . կէնճ տօգթօր էթհէմ-յէնին իսթիյար ամուճասը պու էսնատէ պաչընը սալայարագ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը .

— Պու միչթէրինին հէր հալինտէ , հէր թավրընտա պիր սըրր վար , պու զաիֆ ագ լըմըա անըլայօրում քի պիր հիյլէսի , պիր տէսիսէսի վար տըր . . .

Արապա բօլիս մէմուրը Թէֆֆէրին իգամէթկեահը էօնիւնտէ տուրտուղու սըրտտա , եարը կիճէյի եարըմ սաաթ կէչէյօր իտի , իսանէնին էօն թարաֆընտա ըչըդ , այտընըզդ էսէրի կէօրիւլմէյօր իտի ։

Տիւգ ճէնապչէրի արապատան էնտի , Թէֆֆէր քէնտիսինէ հէր քիլիսի աչմաղա մախսուս պիր ալաթ վէրմիչ օլտուղունտան , օ ալաթ իլէ գաբուլը աչարագ մէրտիվէնէ տօզրու իլէրլէտի . Բիյէր Լօրիյօ իսէ , քէնտի քէնտինէ .

— Հա՛յ քիւլխանի հա՛յ , եանընտա հէր էվին քիլիսինի աչաճագ անախթար մէվճուտ , չօգ չէյ . . . կիթտիքճէ պու ատէմին հարաքեաթ ու մուամէլաթը տէսիսէքեարանէսի նազարը տըդգաթըմը ճէլգ իտիյօր . պու սաաթտա վէ պէօյլէ պիր հէվատէ աճէպա քիմի՞ն օտասընա կիտէճէք , տէյօր իտի ,

Արատան պէշ տագըդա կէչտի, իխթիյար Լօրիյօ սօղուգտան վէ բուզկեարտան պուրնը գըպ գըրմըզը օլտուղու հալտէ, միւթթասըլ տիւգին կիրտիյի խանէյի նազարը տըգգաթտան կէչիրիյօր իտի. իւչիւնճիւ գաթտաքի բէնչէրէլէրտէն պիրիսինտէ պիրտէն պիրէ պիր այտընլըգ բէյտա օլունճա, արապաճը մըրըլտանարագ.

— Իշթէ պու օտատա պուլունույօր, տէտի։

Ժօրժըն սուրէթը գապուլինէ կէլինճէ, տէսիսէքեար հէրիֆ ուսուլէթլէ իւչիւնճիւ գաթա չըգըպ թէֆէրին իգամէթ իյլէտիյի օտա գաբուսընը պիր գաչ տէֆա թըգըրտաթտը, պու էսնատէ բօլիս մէմուրը եաթմըշ իտի, ֆագաթ ույումայօր իտի։

Քէնտիսինէ վատ իտիլէն բարայը վէ պու սէրվէթէ նայիլ օլմագ իչին լազըմ կէլէն չարէ վէ թէտապիրի տիւշիւնէրէք, ույանըգլըգ հալինտէ րիւյա կէօրիւյօր իտի. թասավվուրտան թասավվուրա ինթիգալ իթտիքճէ իչին իչինտէքի վէխամէթ, մէսուլիյէթ, միւշկիւլաթտա կէօզիւնիւն էօնիւնտէ թէճէսսիւմ իտէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Պա՛հ, պէնիմ կիպի շէյթան պիր ատէմէ կէօրէ պու տա բէք օ գատար տիւշիւնիւլէճէք պիր շէյ տէյիլ... նիհայէթ տէրէճէտէ իհթիյաթա րայէթ իթմէք իգթիզա իտիյօր, իշթէ պու գատար, թէտպիրէ իհթիյաթէ րայէթ իթմէքլէ պէրապէր իշ մէյտանէ չըգարսա պիր թարաֆա սավուշըր կիտէրիմ, տօղրուսը իքի եիւզ պին ֆըրանգ պիր սէրվէթ իչին վէխամէթ վէ մէսուլիյէթին հէր տիւրլիւսիւ իխթիյար օլունուր, հէր շէյ կէօզէ ալընըր, տէյօր իտի։

Խապիսը մէրգում, պու սուրէթլէ տիւշիւնմէքտէ իքէն գաբուսընըն իւսթ իւսթէ չալընտըղընը իշիտինճէ գօրգուպ թիթրէյէրէք քէնտինի թօբլատը, հէման եաթաղընտան սըչրայըպ եէրէ աթըլարագ իտարէ լամպասընը եագտը, տէրհալ գաբույը աչըպ միւսիւ Տըլաթուր. Վօտիյօյը սիյմասը սօլկուն վէ բէրիշան պիր հալտէ գարշըսընտա կէօրիւնճէ

շաշըրտը, տիւգ ճէնապլէրինին իչէրիյէ կիրմէսի իչին պիրազ չէքիլիպ.

— Սի՛զ, սիզ հա՛... նակէհանի պիր շէ՞յ մի վուգու պուլտու, տէյու հայգըրտը։

— Էվվէ՛թ.

— Լութֆէն չաբըգ սէօյլէյինիզ։

— Շիմտի գօնաղըմտան կէլիյօրում, պիր մէքթուպ պուլտում քի պու մէքթուպ տայիմա իճթինապ իտուպ ուզագլաշմագ իսթէտիյիմ մուխաթարանըն եագլաշտըղընը խապէր վէրիյօր...

— Պու մէքթուպ եանընըզտա՞ մը։

— Էվվէ՛թ, իշթէ շու տըր, օգույընըզ։

Ժօրժ, միւնտէրիճաթը մալիւմիմիզ օլան մէքթուպը բօլիս մէմուրընա ուզաթտը, Թէֆէր տէֆաթլա օգուտուգտան սօնրա.

— Միսթրէս տիգ Թուրէն, սիզ պու իսմի թանըյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու։

— Պու իսմի իլք տէֆա տըր քի իշիտիյօրում։

— Օ հալտէ նէ՞ էֆքեարտա պուլունույօրսունըզ։

— Բարիզտէ վէ Լօնտրատա պիզզաթ վէ պիլ վասէթա արամըշ վէ արաթտըրմըշ օլտուղունըզ հալտէ, հագգընտա պիր մալիւմաթ ալամատըղընըզ գատըն, իշթէ պու նամ ալթընտա կիզլէնիյօր...

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Գըլօտիյա Վարնի՞ մի...

— Էվվէ՛թ, Գըլօտիյա Վարնի, Ինկիլթէրատա էվլէնմիշ, շիմտիտէ թէհտիտամիզ պիր թավր իլէ գալգըպ պուրայա կէլմիշ, էլ եազըսը իլէ եազըլմըշ օլան մէքթուպըն օղլումա թէալիւգի, նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իլէ պէնի պու տավէթէ իճապէթ մէճպուրիյէթինտէ պուլունտըրմագ էմէլինէ միւթէնիտ տիր... էվվէ՛թ պէնիմ իչին պիր տուզագ գուրուլտուղունը հըսս իտիյօրում։

— (Տիւշիւնէրէք.) Շու արալըգ Բարիզտէ պուլունմա-

ն

տըղընըզա տայըր օլան եալան րիվայէթտէն, պու գատը խապէրտար տէյիլ տէմէք օլուր։

— Նա խապէրտար տէյիլ վէ եախօտա պու րիվայէթի իթիմատէ չաեան կէօրմէյօր, նէ՞ եաբմալը։

— Էվվել էմիրտէ պու միսթրէս տիգ Թուրքէնին, հագըգաթէն Գըլօտիյա Վարնի օլուպ օլմատըղընը անլամալը... սօնրա իճապընա պագարըզ։

— Ճագաթ պունը նա՞սըլ անլամալը։

— Սիզ պունընլա զիհնինիզի իշղալ իթմէյինիզ... պէն պու իշլատէ տէրիւհտէ իտէրիմ, եարըն հագըգաթը անլարընըզ, պու մէսէլէ պուրատա գալըն, պու ագշամ պանա աչմըշ օլտուղունուզ իշին գարարընը պօզտունը՞զ մը, եօգսա հալա օ ֆիքիրտէմիսինիզ։

— Պէրթ մէսէլէսի՞ մի։

— Էվվէ՛թ։

— Շիւպհէսիզ... հէմ օ իշ չիմտի տահա զիյատէ էլզէմ տիր, պու գըզըն վիճուտի օրթատան գալդմատըգճա պէն միւմքին տէյիլ պիր տագըգա պիլէ բահաթ իտէմէյէճէյիմ։

— Շիմտի կէլիպտէ գարումը վուրտուղունուզ էանատէ պէն ույումայօր իտիմ, պու իշէ պիր չարե տիւշինիյօր իտիմ։

— Էյ, լաղըմ կէլէն էսպապը վէ չարեյի պուլտունը՞զ մը։

— Պիր շէյ պուլտում կիպի։

— Անլայապլի՞միյիմ...

— Շիմտի պիր շէյ անլայամաղընըզ, թէրթիպ իթտիյիմ բըլան հէնուզ բէք օ գատար սաղլամ վէ գաթի օլմատըզը իշին պիր շէյ սեյլէյէմմէմ. սիզ ավտէթ պույրունըզտա բահաթընըզա պագընըզ... եարըն պէն կէլիր զաթը ալինիպի կէօրիւրիւմ վէ իսթիհսալ իյլէտիյիմ մալիւմաթը արզ իթտիքտէն սօնրա, իյճապ իտէրսէ նէ եօլտա հարաքէթ լաղըմ կէլէճէյինի տէ իխթար իտէրիմ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն պու մուամէլէյէ գարչը պիր տէյէճէյի գալմասը, մերտիվէն պաչընա գատար քէնտիսինի թէչեի իտէն Թէֆիերէ վէտա իտուպ, պինիպ կէլտիյի արապայա եագլաչըը վէ Սէն Մարսէլ սթգաղընա միւթէվէճճիւհէն հարէքէթ իթմէսինի իսթիյար Լօրիյօյա էմը իթտիքաէն սօնրա արապայա պինտի։

Նախթէ պիր նամ իլէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէնին էօնիւնէ կէլինճէ, արապաճընըն հադգընը գիյատէսի իլէ թէտիյէ իտէրէք, ճէպինտէն չըգարտըղը պիր իւչինճի անախթար վասէթասը իլէ գարուլը աչըպ իչէրի կիրտի. իսթիյար արապաճը Բիյեր Լօրիյօ իսէ, պու էսնատէ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Զօգ չէյ, պու միւչթէրիտէ այիճէնապլըգտա վար, ֆագաթ նա՞սըլ օլույօր տա պէօյլէ բիս պիր եէրտէ իգամէթ իտիյօր. պէն էօյլէ հէր չէյի անլամագ սէվտասընտա պուլունուր պիր ատէմ տէյիլիմ. ֆագաթ պէօյլէ կիճէ եարըտը արապայա պինուպ տա նէգտինտէ հէր տիւրլիւ անախթար մէվճուտ օլտուղու հալտէ կէղիպ տօլաշմասը, հադգաթճէն մէրադըմը մուճիպ օլտու. նէ սէնաթլէ մէշղուլ պուլունտուղունը պիր քէրրէ անլայապիլսէ՞մ. նէ հալ իսէ պու տա քէնտինէ այըտ պիր մէսէլէ տիր, արթըգ պէնտէ եէրիմէ չէքիլիպ բահաթլանայըմ։

Օ կիճէ Թէֆիեր պիր տագըգտա պիլէ ույուեամասը. մէշղուլիյէթ վէ թէֆէքքիւրթը պիր տէյիլ իքի օլմուշ իտի. օ տա տիւգ կիպի միսթրէս տիգ Թուրքինին, արայըպ արայըպ տա պուլունամայան Գըլօսիյա Վարինի օլմասը իհթիմալինի տիւշինիյօր իտի։

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն պիր վագըթ չէրիքը ճինայէթ ու մէլանէթի օլան պու գասընըն, էբէյիճէ թէհլիքէլի պիր չէյ օլտուղունը թագտիր իլէ նուֆուզ վէ իգթիտարընը գըրմագ իչին, աճէլէ պիր թարիգ պուլմագ լազըմ կէլէճէյինի թասավվուր իլէյօր իտի։

Խուլասայի քելամ բօլիս մէմուրը սապահա գատար պունը տիւշիւնտի. Պէրթին ալէյհինտէքի թէչէպպիւսի ճիտտի օլմադլա պէրապէր պինինսպէ քէնտինէ գօլայ կէօրիւնիւյօր իտի... էվէլ էմիրտէ պու միսթրէս տիգ Թուրքէն մէսէլէսինի տահա զիեատէ տըդդաթա շայան պուլույօր իտի. տիւգ ճէնապլէրինի խապէրտար իթմէք իսթէմէտիկի բըլանը տա, տիւշիւնէ տիւշիւնէ սէքսէն գալըպա տէօքտի։

39

Թէֆէր, սապահլէյին ալաֆրանկա սաաթ սէքիզտէ կիյինուպ չըդարագ տօղրու մէժուր օլտուղու տայիրէյէ կիթտի, սաաթ օնա գատար իշինին պաշընտան այրըլմամաղա մէճպուր օլտու. պատէհու պիր արապայա պինէրէք տօղրու Ինկիլթէրա սէֆարէթխանէսինէ կիթտի։

Ըլճաթ ու մէմուրիյէթինին պախշ խլէտիյի ճէսարէթ վէ իթմինան իլէ տօղրու սէֆարէթխանէնին գանչէլէրիյա տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթտի. բասաբօրթլարը թաստիդէ մէմուր օլան քէաթիպ քէնտիսինի կէօրիւնճէ։

— Նէ՞ իսթէյօրսունըզ միւֆէթթիշ էֆէնտի, տէյու սօրտու։

— Էվվէլճէ Ֆրանսա տէվլէթի թէպաասընտան իքէն մուախխարէն Լօնտրատա էվլէնէրէք Ինկիլթէրա տէվլէթի թէպահիյէթինի դապուլ իտէն վէ չիմոի Բարիզտէ պուլունան պիր գատըն հադդընտա, պաղը կէօնա մալիմաթ իսթիհսալ իտէճէյիմ։

— Պու թահդըգաթա րէսմէն մէմո՞ւրմըսընըզ։

— Էվվէթ, բօլիս րէյիսի թարաֆընտան րէսմէն մէմուրըմ...

— Պու գատըն մէսուլիյէթի ինթաճ իտէճէք պիր հարաքէթաէ՞ մի պուլունմուշ . . . պիր ճիւնհա եա պիր ճինայէ՞թ մի վար . . .

— Միւսի՛ւ, մաէթթէէսիւֆ պու սիռալլէրինիզէ ճէվապ վէրէմէյէճէյիմ, վազիֆէմ եալընըզ ամիրլէրիմ թարաֆընտան վէրիլէն էմրի իճրա իթմէք տիր.

— Պու գատընըն իսմինի պիլիյօ՞րմուսընըզ.

— Միսթրէս տիգ Թուրէն.

— Միսթրէս տիգ Թուրէն. էվվէթ պիր դաչ այ էվվէլ վէֆաթ իտէն պիր պէօյիւք Ինկիլիզ թիւճճարընըն զէվճէսի. պու գատըն պէշ հաֆթա մուգատտէմ Բարիզէ կէլէրէք բասաբօրթունը իպրազ իթմիշ իտի. էվվէթ խաթըրլայօրում, պու միւտտէթ զարֆընտա թէքրար պիր թարաֆա կիթտի զանն իտէրիմ, չիմտի սիզէ տահա աչըգ մալիւմաթտա վէրէպիլիրիմ.

— Պէնտէնիզի հագըգաթէն միննէթտար պույուրմուշ օլուրսունըզ.

Բասաբօրթ մէմուրը հէման պիր սանտըղա թէգարրուպ իլէ պիր տէֆթէր չըգարտը, պիր միւտտէթ գարըշտըրտըգտան սօնրա.

— Իշթէ միսթրէս տիգ Թուրէնին բասաբօրթը . . . Ֆըրանսուա Վիլիեամ տիգ Թուրէնին զէվճէսի, Ինկիլթէրրա տէվլէթի թէպաասընտան, անասըլ Իթալեան վէ իսմիտէ Գըլօտիյա Վարնի . . . տէմէսի իլէ, Թէֆէր մէսէրրէթ իլէ.

— Էվվէ՛թ, թա քէնտիսի . . . տէյու հայգըրտը. մամուր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Քէրիմէսի Օլիվիյա իլէ պիրլիքտէ սէյահաթ իտուպ Բարիզէ կէլմիշ . . . իշթէ սիզէ վէրէպիլէճէյիմ մալիւմաթ պունտան իպարէթ տիր, տէտի.

— Պու տէրէճէսի պէնտէնիզէ քեաֆի տիր, թէքրար թէքրար թէշէքքիւրլէր արզ իտէրիմ միւսիւ.

Թէֆէր, պու սուրէթլէ անլամագ իսթէտիյի շէյի ան-

լատրգտան սօնրա մէմուրէ վէտա իտէրէք չէքիլտի, հէման քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլան արապայա աթլայըպ, արապաճըյա.

— Ոէն Մարսէլ սօգաղընա, տէյու էմր իթտի.

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն նէ տէրէճէ սապըրսըզլըգլա բօլիս մէմուրընը պէքլէմէքտէ օլտուղունը թարիֆէ հաճէթ եօգ տըր. Թէֆէր հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իտէր իթմէզ.

— Էյ, նէ՞ խապէր, տէյու սօրտու.

— Տիւգ հազրէթլէրի, թասավվուրաթընըզտա ալտանմամբշսընըզ.

— Տէմէք քի միսթրէս տիգ Թուրէն...

— Գըլօտիյա Վարնիտէն պաչգա պիր քիմսէ տէյիլ.

Տիւգ ճէնապլէրինին եիւզիւ պիրտէն պիրէ սարարտը, պիր միւտտէթ նութգը թութուլուր կիպի օլտու, նիհայէթ թիթրէք պիր սէս իլէ.

— Պու սէօզիւնիզ գավի պիր տէլիլ իլէ միւսթէնի՞տ մի տիր, տէյու սօրունճա, Թէֆէր. Ինկիլթէրա սէֆարէթխանէսինէ միւրաճաաթընը վէ մէմուր իլէ արալարընտա ճէրէյան իտէն մուհավէրէյի հէքեայէ իտինճէ, Ժօրժ թիթրէյէրէք վէ պօղուգ պիր սէտա իլէ.

— Եա՛, տէմէք Բարիզտէ պուլունույօր, տէյու մըրըլտանտը.

— Պու Դատար թէլաչէ լուզում եօգ, քէնտինիզի պէօյլէ պիրտէն պիրէ գայպ իթմէյինիզ, էվվէլճէ ագիլանէ տիւշիւնմէլի վէ անտէն սօնրա պիր հարաքէթ վէ թէշէպպիւստէ պուլունմալը տըր. Գըլօտիյանըն Բարիզտէ պուլունուշը պէնճէ բէք խայրիլը տըր, տիւշմէն գարշըմըզտա տըր, պիզի թէհտիտ իթմէք, թահտը հիւքմիւնէ ալմագ սէվտասընտա պուլունույօր... միւտաֆաայէ տարրանմալը վէ իլք հիւճիւմլէրտէ հատտինի պիլտիրմէլիյիզ.

Տիւք նէ տէյէճէյինի շաշըրըպ գալմըշ իտի. եիւզիւ

մօս մօր քէծիլմիշ օլտուղու հալտէ շու սէօզլէրի քէքէլէյէ-պիլտի.

— Արթըգ պէնտէ տիւշիւնմէք, քէնտիմի թօբլամագ իգթիտարը գալմատը. ճէսարէթիմտէ մէթանէթիմտէ քեամիլէն մահվ օլտու... պու գատըն պէնի բէք զիյատէ գօրգուտըյօր.

— (Իսթիհզաքեարանէ.) Տիւգ հազրէթլէրի, սիզ հէման հէր շէյտէն գօրգույօրսունըզ, էվվէլճէ սիզի նէ կիպի պիր հալին թէհտիտ իթտիյինի տիւշիւնիւպ տէ անտէն թիթրէմէլիսինիզ.

— Պունտան պաշգա էլիմտէն պիր շէյ կէլմէյօր, պիր շէյ տիւշիւնէմէյօրում.

— Ալտանըյօրսունըզ. պանա գալըրսա Գըլօտիյա Վարնի սիզին գատար պիր գուվվէթ ու ճէսարէթի հայիզ տէյիլ տիր...

— Ա՛հ, սիզ պու գատընը թանըմայօրսունըզ, անըն էլինտէն հէր շէյ կէլիր, ֆէնալըգ իչին եարատըլմըշ էմսալսըզ պիր մախլիւգ տիր...

— Տիւգ հազրէթլէրի, պէն եինէ սէօզիւմի թէքրար իտէրիմ. խէվֆ ու թէլաշտան էվվէլ ագիլանէ տիւշիւնմէլիյիզ, շու տավէթնամէտէն անլաշըլըյօր քի Գըլօտիյա Վարնի աճզ կէօսթէրմէյօր.

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսուն.

— Պու մէքթուպտա միսթրէս տիգ Թուրէն իմզասը պուլունույօր, Գըլօտիյա Վարնի իմզասը իլէ կէօնտէրմիշ օլսա, Բարիզտէ պուլունտուղունը իխպար իթմիշ վէ իհթիյաթէ բայէթ իթմէմիշ օլաճագ, պունտան պաշգա տավէթինէ տէ իճապէթ իթմէյէճէք իտինիզ. հէլէ մաթպու հըրուֆաթ շէքլինի թագլիտէն եազըլան թէզքիրէտէ, մախտումընըզըն իզտիվաճ մէսէլէսինտէն պահս օլունմասը, սիզի տավէթէ իճապէթ մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուրմագ էմէլինէ միւսթէնիտ օլտուղունը սէրահէթէն պիլտիրիյօր. պինաէն ա-

լէյհ պիղ պահա ապէլանէ տահա իհթիյաճքեաբանե պիր սուրէթտե հարաքէթ իթմեկիյիզ։

Տիւգ ճէնապէրի մէյուսիյէթե տէքալէթ իտէճէք սուրէհտե պաշընը սալատը, թէֆէր սէօղիւնե տէվամ իտէրէք։

— Էվվէ՛թ, տահա զիյատե հայիզը նուֆուզ վէ գուվվէթ օղուղուսմուդը իրայե իթմեկիյիզ, պիրիմիզէ մէշղուլ օլան պու դաթընըն էլինտե՝ այէյհվիզտե իսթիհլալ իտէճէք գավի պիր սիլահ պուլունմուշ օլսա իտի, տօղրուտան տօղրույա գօնադընըզա կէլէրէք սիզի թէհտիտէ գադըրչապիլիր կալ։ քմահ զիմէք օլույօր քի էլինտե պէօյլե պիր սիլահ եօք։ չիմտի պիլաքսա սիզ կիտիպ կանէսինտէ իսպաթը վիճուտ իթմեկիվինիզ, տէտի։

— Պու նաՀօրդ միզմրիւն օղուր։

— Նէ՞ չարէ, էօյլէ իյճապ իտիյօր։

— Նէ՞ տէյօրսունուզ, պու զիյաֆէթ տէվիլ, Մահվըմ իչինի թէլեֆիպ օլունմուշ պիր տուզաղ տըր, կիտիպատե պու տուզտա տիւ չէպիլիմիզիմ։

— Տիւգ հազրէհլէ՛ր, նէ տէմէք իսթէհյիմի անլատամամազըմ։ տավէթ օլուհնատուղունըզ կիճե Պէրլին սօղաղընատաքի Հանէտե իսպաթը վիճուտա իթմէնիզ մու վաֆըդը հիքմէթ տէյիլ տիր, չիւնքի հէրքէս սիզի աչյաճաթտա զանն իտիյօր... օրատա կէօրէճէք օլուրլաիտա Ծրնազ։

— Օ հալդե մուտաիմայր հայլ իտինիզ տե նէ տէմէք իսթէհյինիզ պնլաշըլսըն։

— (Կիւլէրէք) Պու տաաթտա տիւգ ՀօյԺ Տրլաթուր-վօտիյօնըն պիղ իսմի տե Ծըրէտէրիք Պէրար տէյի՛լ մի։

— Էվվէթ։

— Իչքէ Ա՛ն Ա՛աչտէչ սօղ ապընատա սաբին Ծըրէտէրիք Պէրար Նամը իվէ վէ պիր տէսիսե իսթիքրա իտէրէք, միաթ չրէպ սիգ Թզրէնին իգտաէթկեհաընա կիտերսինիզ, պու հալտե գօղգաճադ պիր տուզաղ տա հօգ տըր։ Գըլօտկա

Վարնի իլէ սէրպէսթ սէրպէսթ գ՝ենուշարագ, տիւգ Ցըլա-թուր-Վօտիյօտան նէ իսթէտիյինի անլայապիլիրսինիզ.

— (Կէօզլէրինտէ մէսէրրէթ բարլայարագ.) Պու պապ-տէ հագգընըզ վար.

— Էլպէթտէ հագլը սէօյլէյօրում... տիւշմէնէ պու սուրէթլէ հիւճիւմ կէօսթէրէճէք օլուրսանըզ թէտարի-քեաթընը, թասավվուրաթընը հիւքիւմսիզ պըրագմրշ օլուր-սունըզ, պու պիր մուգատտէմէյի զալէպիյէթ տիր. միսթ-րէս տիգ Թուրէն, թէրթիպ իտէճէյի զիյաֆէթտէ իսպա-թը վիճուտ իտէճէյինիզի իւմիւտ իտիյօր, սիզ օ զիյաֆէ-թին սապահը չըգար կիտէրսինիզ. պու նակէհանի զիյարէթ մէզպուրէնին բրլանընը ալթ իւսթ իտէճէք տիր.

— Կիտէրիմ, կիտէրիմ.

— Շուրասընը տա ունութմայընըզ քի, սիզի պէյհու-տէ թէհտիտ իթմէյէ գալգըշաճագ տըր, ֆագաթ հիւ-քիւմսիզ տիր... Էսթէր նամ մէճնունէ խուսուսի իլէ եալընըզ հալտէ եաշըյօր... Բընէ Մուլէն թաշրատա պու-լունույօր... Պէրթէ կէչինճէ...

Թէֆէր պուրատա սէօզիւնի քէսինճէ, տիւգ քէմալի խահիշ վէ մէրագ իլէ մըրըլտանարագ.

— Է՛յ, Պէրթ մէսէլէսի նէ՞ օլաճագ, տէյու սօրտու.

— Պու գըզըն վիճուտինտէն խէվֆ ու իհթիրազ իտի-լէճէք զէման տա կէչտի.

Բօլիս մէմուրը պու սօն սէօզլէր իլէ քէստիյի միւքեա-լէմէյի իքմալ իթտիքտէն սօնրա, քէմալի հիւրմէթլէ միւ-սաատէ թալէպ իտէրէք Սէն Մարսէլ սօգաղընտան այրըլ-տը. իխթիյար տիւգ, Դրլօտիյա Վարնիյի գարիպէն զի-յարէթ իշին վէրիլէն գարարը տիւշիւնէրէք, բէք տալկըն վէ բէք բէրիշան պիր հալտէ պուլունույօր իտի.

Թէֆէրին ծ կիւն իտարէճէ պաշգա պիր իշի օլմատը-ղընտան, միւսիւ Ցըլաթուր-Վօտիյօտան այրըլտըգտան սօն-րա տօղրու քէնտի իգամէթկեահընա կիթտի, այնանըն գար-

չըսընա կէչէրէք ատի պիր սէնաթքեար գըյաֆէթինէ կիրտի . պու հալ ու գըյաֆէթլէ քէնտիսինի պիրտէն պիրէ թանըյապիլմէք գապըլ տէյիլ իտի . միւթէագըպէն եիւրիւչերէք Ծէնթ-Անթուան կէչիտինէ վասըլ օլունճա , օմնիպիւս ալապասընա րաքիպէն Մօնթրօվիլ սէմթինէ չըգտը ։

Բարիզ ահալիսինճէ չէֆթալիսի մէշհուր օլան պու սէմթէ վասըլ օլտուղու սըրատա հէնուզ էօյլէ վագթը օլմուշ իտի . ճատտէյի թէագըպ իտերէք էվլէրին նիհայէթ պուլտուղու մահալէ գատար կիթտի . իլէրիսի եըլանգավի վէ տիքէնլի պիր եօլ օլուպ , պու եօլըն իքի թարաֆընտաքի պաղլարտա , հէնուզ քէմալի իլէ եէթիշմէմիշ վէ իւզէրլէրինի թօզ գաբլամըշ իւզիւմ սալգըմլարը կէօրիւլմյօր իտի ։

Պու եօլ , Պէրանժէ նամ շաիրին պիր շարգը իլէ վասֆ իլլէտիյի Պանեօլէյէ , եանի թավշան քէպապը եէմէք իչին Բարիզլիլէրին բազար կիւնլէրի կիթտիքլերի քէօյէ չըգալ իտի ։

Պանեօլէ պիր թէրէնին էթէյինտէ քեայինի օլուպ , թաշ չըգարմագ իչին սէնէլէրճէ հէր թարաֆը գազմա սատմէլէրինէ օզրատըլը կիպի , հէքայէմիզին զէմանը ճէրիեանընա միւսատըֆ օլան հէնկեամտէ տէ հիւքիւմէթ թարաֆընտան պիր մէմուր պուլունուլյօր իտի ։

Պու թէրէնին ճիհէթը զարպիսինտէքի միւթէատտիտտար եօլլար էթրաֆընտա ալչը ֆուրունլարը ինչա իտիլմիշ իտի . պու օճագլարտան ինթիշար իտէն ալէվ զիյալարը , գարանլըգ կիճէլէրտէ օ ճիվարը եանկըն մահալի կիպի պիր հալէ կէթիրմէքտէ իտի . թէրէնին իւզէրինտէ տէ եէքտիկէրինտէն ուզագ պիր գաչ խանէ կէօրիւլմյօր իտի ։

Մէղքիւր թէրէյէ չըգան վէ էսասէն կէչիլմէսի միւշկիւլ օլան սարպ եօլլար , գըշ մէվսիմինտէ ալչը արապալարընըն տայիմի սուրէթտէ կիտիպ կէլմէսինտէն պիր գաթ տահա գաբանըլյօր իտի . պու միւշկիւլաթ իլէ պէրապէր Բարիզ չէհրինի գարշըտան սէյր իթմէք արզուսընտա պու-

լունանլար, թէբէյէ գատար չըգմագ զահմէթինի իխթիյար իտէնլէր տէ նատիր տէյիլ իտի։

Թէֆէր, պիր միւտտէթ եիւրիւտիւքտէն սօնրա հէմ շարապ մաղազասը վէ հէմ տէ լօգանթա հալինտէ պուլունան պիր մահալէ կիրտի քի, իւզէրինտէ իրի հարֆլար իլէ շու պիր գաչ քէլիմէ օգունույօր իտի։

Մէշհուր ատա Թավշանը ֆեպապը.

40

Թէֆէրին պու սէյահաթը, հաֆթա օրթասընտա պիր կիւնէ միւսատըֆ օլտուղու իչին պիր գաթ իւզէրինէ ինշա իտիլմիշ, օրթասը միւթէատտիտ մասալլար իլէ թէզեին օլունմուշ օլան պու լօգանթատա, հէման հիչ քիմսէլէր պուլունմայօր իտի, պիր քէօշէսինտէ տէ պէօյիւք պիր ֆուրուն կէօզէ չարբըյօր իտի։

Ֆուրունըն եանընտա աշճըլըգ խըտմէթինի իյֆա իտէն գատըն, իւչ խըտմէթճի գըզ իլէ պիր կարսօնտան վէ պիր տէ շիշման լօգանթաճըտան իպարէթ օլան արգատաշլարընըն եէմէքլէրինի հազըրլամագլա մէշղուլ իտի. լօգանթաճը գաբունըն աղզընտա պուլունան տէսթկեահըն էօնիւնտէ օթուրույօր վէ իւզէրինտէ բարլագ չինգօ գաբլանան պու տէսթկեահըն իւսթիւնտէ տէ շէրապ էօլչիւսի, գատէհլէր, միւսկիւրաթ շիշէլէրի պուլունույօր իտի. բօլիս մէմուրը նէզտինէ թէգարրուպ իտինճէ, լօգանթաճը շաբգասընը չըգարըպ.

— Միւսի՛ւ, պիր էմրինի՞զ մի վար . . . նէ՞ արզու իտիյօրսունըզ, տէյու սօրտու։

— Աճլըգտան էօլիւյօրում, գարնըմը տօյուրմագ իսթէրիմ։

— (Աչճը գատըն հայդըրարագ.) Էֆէնտի պէյքի տէ թավչան քէպապը իսթէր։

Լօգանթաճը.- Իչթէ ո ֆէնա. թավչան քէպապը բազար վէ բազար իրթէսի վիւնլէր իչէ սայըր էյամէ մախսուս ըր. պաչդա վագըթ սըբարըշ վուդու պուլուրսա եաբըլըր։

Թէֆէր.- (կիւլէրէք.) Զարարը եօք, պիր թապաղա իքի եումուրթա գըրըվէրինիշ, պիր ազ տա սէօյիւշ, էլվէրիր կիտէր...

Խըտմէթճի գըզ.- (Մանջանըն իւզէրինէ պիր թագըմ գօյարագ.) Միւսիւ չիմտի թաամըննըզ տա հազըրլանըր. հանկը չարապտան իչէյօրսունըզ, օգգալըգտանմը, եօգսա չիչէ չարապլարընտանմը։

— Ինչէ չարապը իսթէրիմ։

Լօգանթաճը մանտա կիպի սօլուլարագ պիդզաթ մահմէ ֆէնէ էնտի, վէ պիր գաչ տագըգա սօնրա էլինտէ պիր չիւշէ օլտուղու հալտէ կէլիպ.

— Իչթէ պու տայիմա եիւզ աղարտըր, հէմ Բարիկին հանկը լօգանթաընա կիտաճճէք օլուրմանըզ, պու գատար նէֆիս պիր չարապ պուլամազընըզ, տէտի։

Թէֆէր, պու էանատէ էօնիւնէ կէմիրիլմիշ օլան սէօյիւշտէն պիր քաչըչա գօրմըրպ չիյինէյօր իտի. չիչման լօգանթաճընըն կէմիրտիլի չէրապտան պիր գատէհ իչտիքտէն սօնրա.

— Միւսիւ, Պանեօլէտէ պիր խանէ քիրալամագ իսթէրիմ, աճէպա էօյլէ պօշ պիր խանէ պուլմ՛յօրմուսընըզ, տէյու սօրտու։

— Սէնա՞թ իչին մի գուլլանաճագսընըզ։

— Խայըր, քէնտիմ իչին քիւչիւք պիր խանէ իսթէյօրում, վագըթ վագըթ իչտէն սըգըլտըգճա կէլիպ պիր ազ թէնէֆֆիւս իտէճէկ յիմ, գագաթ թէմիզճէ պիր չէյ օլմաւը, պիր տէ քիւչիւք վէ կիւզել պիր պահճէսի պուլունմալը։

— Պուրատա էօյլէ պիր չէյ պուլամայաճաղըմըզ. ֆագամ Գաբսօլէրի ճիվարընատա կէչիտլէրէ տօղրու չըդարսաղըզ օրատա պուլաճխլիրսինիզ, չիւնքի գըշ մէվսիմինտէ քիմսէ օթուրմագ իսթեմէտիյի իչին, օ սէվթուէ բէք չօդ էվլէր պօշ գալըր.

— Զօգ չէյ, աճէպա գըշըն նէյէ՞ օթուրմայօրլար։

— Սէպէպի չու տըր քի, կիճէլէր ուզայըդ ասուդլարտա հիւքիմնի իճրայէ պաչլայընճա, օ նէվթոէքի կէչիտլէր պիր թագըմ չարգընլարա վէ ձէիսէրիլէրէ մէսքէն ծլուր։

— Տէմէք օլույօր քի արատա Ղըրատա ճինայէթի տէ վուգու պուլույօր։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ միսիւ, չօգ ճինայէթի իդգա օլունույօր։

Թէֆէր զաթէն պուխալարըն հալխնէ վագըֆ իտի, ֆագամ պիրմէմէկնիքտէն կէլէրէք.

— Ինանա կիճէ կիւնահուզ էյի պիր ըէվճլվէրի եանընտան այըրմազա խէվֆ ու էնտիչէ պէրթարաֆ օլուր, տէյէրէք, մուհավէրէյէ խիթամ վէրտի։

Հագըզաթէն գըշ մէվսիմինտէ Պանեօլէ կէչիտլէրի խըրսըզլարա, ճանիլէրէ վէ սէրսէրիլէրէ մէլճա վէ մէսքէն օլույօր իտի, բէք չօգ սէֆիլլէր օ ճիվարը հէր եէրտէն էմին պուլմագտա իտիլէր։

Թէֆէր, Բարիզ տավլէ նէ պատէթ ի լա պաֆըճընատան պիր արալըգ թէֆթիչէ մէմուր օլարագ, մու տատալը ումուտիլէրէ տանա տայըր տատիչէ մէմուրլարը իչէ պէրապէր պիտուէֆաթ ո մահալի թէֆթիչ վէ մուտայէնէ իթիմիշ իտի։

Բօլիտ մէմուր, յօգաճխթաճըյա օլան պօրճունը թէֆտիյէ իթտիքտէն սօնրա, Խաբսիէի նամը իլէ եատ օլունան թէքէյէ տօղրու եօլա չըգարը իվէրէյէ չըգլագաղ եօլ իթքէնի վէ կէչմէսի միաչիվնգճ օլուգ, տաղ վէ տօղ ճիհէթիէնքինտէ մուրը թէրէյէ չըգընճա աչագլարը եէթիչմիչ իտի. Բօլիտ մէ ֆընտըգ վէ էվվէլ ազաճլարը եէթիչմիչ իտի. Բօլիտ մէ

տիրտի. պուրանըն հէր թարաֆը գումլուգ գայալըգ օլուպ՝ բէք չօգ եէրլէրի գազմա վէ պարութ իլէ թէպտիլի շէքլ իտէրէք, ատէթա պիրէր կերտապ, պիրէր ուչուրում կիպի տէհշէթամիզ մէնզարէլէր իրայէ իյլէյօրլար իտի. եալընըզ օրթատա պուլունան վէ պիր գաչ ատըմ կէնիշլիյինտէ օլան եօլտան „ եէքտիկէրինէ էրէյիճէ ուզագճա օլան խանէլէրէ կիտիլէպիլիյօր իտի.

Թէֆէր, պու եօլտան հէմ կիտէյօր վէ հէմտէ իքի թարաֆընտաքի չուգուրլարը կէօզտէն կէչիրիյօր իտի. հէր պիրինին տէրինլիյի կէօզ գարարտաճագ տէրէճէտէ օլուպ, պազըլարընըն արալարընտա քիւչիւք քիւչիւք ֆիտանլար սիւրիւպ չըգմըշ իտի.

Նիհայէթ եալընըզ պուլունան խանէլէրտէն պիրինէ եագլաշտը. պու խանէ պէօյիւճէք պիր պահճէնին օրթասընտա ինշա իտիլուպ, տէօրթ թարաֆընտա եիւքսէք տիվարլէր իլէ մուհաթ օլտուղունտան իչէրիսի կէօրիւլմէյօր իտի. գաբալը վէ քիլիտլի օլան գաբուսընըն իւզէրինտէքի լէվհատէ շու մալիւմաթը վէրիյօր իտի:

Տեօշէմէլի վէ տեօշէմէսիզ սէյՔիյէ, հէմ սաթլըգ վէ
հէմ տէ ֆիրայա վէրիլէճէֆ տախիլի միւնթազամ
տըր, Պանեօլէրէ Բարիզ սօզաղընտա ֆեային
××× նօմէրօլու խանէնին սահիպի միւսիւ
Սէրվանէ միւրաճաաթ իթմէֆ լազըմ կէլիր.

Թէֆէր, պու եազըլարը օգուտուգտան սօնրա «Պուրասը պէնիմ իշիմէ կէլիր, ֆագաթ իչէրիսինիտէ կէօրմէլիյիմ» տէյու մըրըլտանարագ եօլտան սաբըպ պահճէնին էթրաֆընը տօլաշտը, պատէհու կէչմէսի միւշկիւլ օլան մէզքիւր եօլտան կէչիպ Բարիզ սօգաղընա էնտի. վէ կիւզէլ պիր խանէնին էօնիւնտէ տուրուպ գաբույը չալընճա, խըտմէթճի գըյաֆէթինտէ պիր դատըն կէլիպ գաբույը աչտը. Թէֆէր մէզպուրէյէ.

— Միւսիւ Սէրվանըն խանէսի պո՞ւ մը, տէյու սօրտու։

— Պուրասը տըր միւսիւ։

— Քէնտիլէրինի կէօրէպիլի՞միյիմ։

— Պիր իշ իչի՞ն մի։

— Էվվէթ, պիր իյճար մէսէլէսի իչին . . .

— Գաբսօլէրի թէբէսինտէքի սէյֆիյէ, շիմտի օրատա՞ն մը կէլիյօրսունըզ։

— Էվվէթ, գաբունըն էօնիւնտէքի լէվհատէն պուրայա միւրաճաաթ իթմէք լազըմ կէլէճէյինի անլատըմ։

— Բէք կիւզէլ . . . լութֆէն կիրինիզ տէ պէն տէ կիտուպ էֆէնտիյէ խապէր վէրէյիմ։

Խըտմէթճի գատըն պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա բօլիս մէմուրընը թէբէտէն թըրնաղա գատար կէօզտէն կէչիրմէսինտէն, հալ ու շանընը պիր տէրէճէյէ գատար անլամատըղը միսաֆիրլէրի, էֆէնտիսինին եանընա ալըպ կէօթիւրմէք միւթատը օլմատըղը անլաշըլըյօր իտի։

Թէֆէր իչէրի կիրիպ խըտմէթճի գըզը թէագըպ իթտի. իքիսի պիրտէն պիր ազ տէօշէնմիշ պիր օտայա կիրտիլէր. խըտմէթճի ազըճըգ պէքլէմէսինի ըէճա իթտիքտէն սօնրա ղայպ օլտու։

Արատան պիր իքի տագըգա կէչէր կէչմէզ շիշման, գըրմըզը եիւզլիւ վէ պաշր թարբօշյր պիր ատէմ զուհուր իթտի. սուրաթսըզ պիր շէյէ պէնզէյէն պու ատէմ սէրթ պիր թավր իլէ.

— Միւսի՛ւ, Գաբսօլէրի թէբէզինտէքի սէյֆիյէյի կէօրիւպ պուրայա կէլէն ղաթ սի՞զմիսինիզ։

— Էվվէթ միւսիւ, սէյֆիյէյի իսթիճար իթմէք իսթէյօրում։

— Մէֆրուշաթը իլէ՞ մի քիրալայաճագսընըզ։

— Էվվէթ միւսիւ։

— Սէնէլի՞ք մի։

— Օ թասավվուրտայըմ։

— Գրչըն տա օրատա՞ մը վագըթ կէչիրէճէ քինիզ ։

— Էվվէթ , քիմեայէ միւթէալիզ ամիւիյաթ իլէ մէչ-ղուլ օլաճաղըմ ։

— Նէ խաթէրսէնիզ եաբապիլիրսինիզ , ֆագաթ է յիճէ կէզիպ կէօրէպիլտինի՞զ մի ։

— Եալընըզ խարիճէն կէօրէպիլտիմ . ՂուԹֆէն տէլա-լէթ պույուրուրսանըզ , տախիլինի տէ կէօրմէք խաթէրիմ ։

— Ենիմի պիզգաթ սիզի աւըր կէօԹիւրիւրիմ , զաթէն հիչ պիր իչիմ եօգ . . . պու սըրատա հէմ չըպրըզը իչէր վէ հէմեէ պու սուրէթլէ պիր ազ մէչղուլ օլուրում . . .

Միւսիւ Սէրվան ճէպինտէն գըսա պիր չըպրգ չըգարըպ տօլտուրարագ եագտը . պատէհու խըտմէթճի գըզը ճէլպ իլէ . պիր տէսԹէ անահտար կէԹիրԹտի վէ միւթէագըպէն պու իչի ջանԹ , պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն եօգուր չըգմայա պաչլատըլար . պիի՞ ազ սօնրա քիրայա վէրիլէճէք քէօչկիւն էօնիւնէ վասըլ օլտուգլարընտա , միւսիւ Սէրվան գաբուլը ալտը . Թէֆէրի տէօրԹ քէօչէ չէքիլինտէ պիր պահճէյէ իտալ իԹտի քի՞ պու պահճէ էսկի Ըարզտա Ըանա-զիմ օլուռմուշ վէ տէրուռնինէ էբէյիճէ մէյվէտար աղաճլար տիքիլմիչ իտի . միւսիւ Սէրվան պու սըրատա քէլամէ աղագ իլէ ։

— Պահճէնին պիր ազ ֆազմայա , չաբայա իհԹիյաճը վար . պու տա պիր չէյ տէյիլ . . . պագընըզ աղաճլարըն իւզէրլէրինտէ նէ կիւզէլ էլմալար , արմուտլար վար , պուռ-լարը տա սիզէ պըրագաճաղըմ . . . սէպգէ եէԹիչտիրիլէն մահալի տէ կէօրմէք խաթէ՞րմիսինիզ , տէտի ։

— Օ չիմտի տուրսուռն , լուԹֆէն էվվէլճէ խանէյի պիր կէզէլիմ ։

Միւսիւ Սէրվան պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին իչի գաթ իւզէրինէ ինչա իտիլմիչ օլան խանէյէ տօղրու Թէվէճճիւհ իԹտի . Թամամ եագլաչտըղը սըրատա տուրուպ ։

— Պագընըզ նէ գատար մաղպուԹ տըր , բէնչէրէ գա-

նատլարը իչերտէն թէքմիլ գաբալը, կիճէ վագթը էշեայը չալմագ իչին իչերիյէ կիրէպիլմէք միւմքին տէյիլ տիր. հէմ բենչերէլերտէ տէմիր չըպըգլար օլտուգտան պաշգա, գաբունըն արասընտա տա տէմիր չըպըգլար վար տըր, տէյինճէ, թէֆէր գուլագ գապարթարագ.

— Տէմիր չըպըգլար իլէ պիր տէ բարմագլը՞գ մը վար, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ միւսիւ, պունը պիր սէնէ էվէլ եաբտըրտըմ. մալիւմ ա՛, եաշլանմըշ քէտի սուտան գօրգար տէրյէր.

— Պունը եաբմազտան էվվէլ էշեանըզ չալընտը՞ մը.

— Էվվէթ, տէտիյինիզ կիպի օլտու տա սօնրատան ագլըմ պաշըմա կէլտի.

— Շիմտի քէօշկինիզ տէ գալա կիպի սաղլամ պիր շէյ օլմուշ.

— Էվվէթ, պույուրունըզ տա կէօրէլիմ.

Միւսիւ Սէրվան գաբույը աչտը, ֆիլհագըգա գաբունըն արգասընտա ղայէթ միւհքէմ պիր բարմագլըգ պուլունույօր իտի. պինա տախիլէն իքիյէ միւնգասըմ կիպի կէօրիւնիւպ, պիր թարաֆտան պիր գապինէ տախիլինտէն քիւչիւք պիր սալօնա կէչիլիյօր վէ տիկէր թարաֆտան տա թաամ սալօնը իլէ մաթպախա կիրիլիյօր իտի. միւսիւ Սէրվան ալթ գաթը կէօսթէրտիքտէն սօնրա.

— Արթըգ իքինճի գաթա չըգալըմ, եօգարըտա տա իքի օտա իլէ թուալէթ գապինէսի, պիր տէ խըտմէթճի օտասը վար տըր. մահզէնին գաբուսընտա օտալարըն արասընտա վէ մէրտիվէնէ եագըն տըր. իշթէ կէօզլէրինիզլէ կէօրիւյօրսունըզ ա՛, հէր թարաֆը թէմիզճէ տէօշէնմիշ տիր, տէտի.

— Հէր թարաֆտա տէմիր չըպըգլար վա՞ր մը.

— Էվվէթ, հէր թարաֆընտա.

Թէֆէր քէնտի քէնտինէ տիւշիւնէրէք.

— Պիզզաթ էմր վէրմիշ տէ եաբտըրմըշ օլսամ իտի.

պու գատար միւքէմմել օլմազ իտի . օ՛խ , նէ ալա՛, հէր ճի-
հէթի մաթլուպըմա մուվաֆըգ տըր , տէտիքտէն սօնրա ,
խանէ սահիպինէ թէվճիհի խըթապ իտերէք .

— Ֆիյաթընը անլայապիլի՛րմիյիմ , տէտի ,

— Պէօյլէ մէֆրուշաթը իլէ պէրապէր սէնէլիյի պին
պէշ եիւզ ֆըրանգա օլուր , ալթը այըղը բէշին օլմագ
չարթը իլէ .

— Էօյլէ իսէ իշիմէ էլ վէրէճէք ,

— Ալթը այըղ իճարէսինի բէշին վէրէճէ՛ քմիսինիզ ,

— Ալթը այըղ տէյիլ պիր սէնէլիյինի պիրտէն վէրէ-
ճէյիմ ,

— Էշէանըզը նագլ իյլէտիյինիզ զէմա՞ն մը ,

— Խա՛յըր , խա՛յըր , հէման չիմտի ,

Մ՛իւսիւ Սէլվանըն եիւզիւնտէ մէսէրրէթ նուրը բարլա-
մաղա պաշլատը . էլինի պու ալիճէնապ միւսթէճիրինէ ու-
զատարագ .

— Էլիմի թութունըզ . . . արթըգ պիր տէյճէք գալ-
մասըն . հայտէ էնեպ պէնտէքանէյէ կիտէլիմ տէ պիր չիշէ
էսկի չէրապ իչէլիմ պիր ազ ֆէրահլանալըմ , իշլէրի
չարըգ եօլունա դօյապիլիրիզ ,

Պու իքի զաթ դաբուլարը թէքրար դաբայարագ Բա-
րիզ սօգաղընտա քեային խանէյէ ավտէթ իթիւլէր ,

Թէֆիէր , պիր սաաթ զարֆընտա քիմեաճը « Բըրուսի-
յէր կօչէ » նամընա իչճար վէ իսթիճար մուգավէլէնամէսինին
մուգատտէմաթընը հազըրլատը, վէ պու նամ իլէ պիր սէնէլիք
իճարէյի թէտիյէ իտերէք անախաթարը ալըպ եօլա չըգտը .
Եօլաա կիտեր իքէն զարիպ պիր թէպէսսիմ իլէ քէնտի
քէնտինէ .

— Իչթէ էլէ պիր գաֆէս կէչիրտիք , արթըգ գուշը
դաֆէսէ գաբաթմագտան պաշգա պիր իչիմիզ դալմատը .
խանէնէն հէր թարաֆը միւթէատտիտ կիրտասալար իլէ
մուհնամ օլտուգտան պաշգա , տախիլի տէ պիր չօգ տէմիր

չըպըգլար վէ բարմագլըգլար իլէ միւսթահքէմ տիր . . . արթըգ իշիմիզ եօլունտա տէմէք տիր , տէտի ։

Թէֆէր , սաաթ տէօրտէ տօղրու Բարիզէ ավտէթ վէ մուվասըլէթլէ տօղրու իգամէթկեահընա կիտէրէք էլպիսէսինի թէպտիլ իթտի. էվվէլքի շէքլ ու հէյէթէ կիրտիքտէն սօնրա , ագշամա միւթէալիգ վազիֆէլէրինի իյֆա իթմէք իւզրէ տօղրու բօլիս մէրքէզինէ կիթտի . խապիսը մէրգում մէմնուն պիր հալտէ կէօրիւնիւյօր իտի ։

41

Գըլօտիյա Վարնի թարաֆընտան Պէրլին սօգաղընտաքի խանէտէ թէրթիպ իտիլմէքտէ օլան զիյաֆէթին քէշիտէսինէ իքի կիւն գատար պիր զէման գալմըշ իտի. Բընէ մէշղուլիյէթինին քէսրէթինտէն վէ մէրագընտան ատէթա ույուեամայօր իտի ։

Միսթրէս տիգ Թուրէնին (Ժան-Ժուտինին թապիրի վէճհ իլէ) պիզզաթ ֆօեասընը մէյտանէ չըգարմասը իլթիզամ իտուպ, պունըն իչին տէ բէք չօգ հազըրլըգ վէ թէտարիքեաթէ լուզում կէօրիւնտիւյինտէն , պիթթապի ղայլէ արթաըգճա արթըյօր իտի . պու գատընըն Նէօյլի քէօբրիւսի ճինայէթինտէ իշթիրաքը օլուպ օլմատըղընը գաթիյէն անլամագ էմէլի իլէ, պուլունտուղու չարէլէրտէն տահա ճիտտի վէ տահա միւէսսիր պիր չարէ պիր թէտպիր տիւշիւնիյօր իտի , ղայրէթլի մաքինաճը տիւշիւնէ տիւշիւնէ պունը տա պուլտու ։

Ժան-Ժուտի իլէ հէր կիւն գօնուշապիլմէք իչին Գլիշի սօգաղընըն պիր քէօշէսի , մահալի միւլագաթ իթիխազ իտիլմիշ իտի. Բընէ Մուլէն պէրմիւթատ եինէ օ քէօշէյէ կիթտի , հայտուտը օրատա չըպըղընը իչմէքլէ մէշղուլ

պուլտու. եանընտան կէչէր իքէն գուլաղընա չու սէօզլէրի ֆըսըլտայարագ եօլունա տէվամ իթտի ։

—Պէօյլէ բիբօնը իչերէք Հավր շըմէնտըֆէր ըսթասիօնը-նա կիթ պէն սէնի պուլուրում, սէօյլէյէճէք սէօզլէրիմ վար։

— Անլատըմ ։

Ժան-Ժուտի, պաշգա պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին ատըմ-լարընը չաբըգլատարագ թային իտիլէն մէվգըյա տօղրու թէվէճճիւհ իթտի ։

Գազինօ բէք թէնհա իտի, կարսօնլար մասալարը, իս-կէմլիլէրի թանզիմ իթմէքլէ վէ օրթալըղը սիլիպ սիւբիւր-մէքլէ մէշղուլ իտիլէր ։

Չօգ սիւրմէտի Բընէ Մուլէնտէ կէլտի. իքի արգատաշ պիր քէօշէյէ չէքիլիպ օթուրարագ պիր շիշէ պէյազ շա-րապ ըսմարլատըլար. Ժան Ժուտի գատէհլէրի տօլտուրտու-ղու օրտատա սապր իտէմէյուպ սէօզէ պաշլայարագ ։

— Է՛յ, սէօյլէ պագալըմ արգատաշ տէտի ։

— Զիյաֆէթ օ պիր կիւն իճրա իտիլէճէք ։

— Պունը չօգտան պէրի պիլիյօրում, պաշգա պիր հէ-վատիս եօ՞գ մը, հանի պիր թասավվուրտա պուլունույօր պիր բըլան թէրթիպ իտիյօր իտին, օնա գաթի պիր դարար վէրտի՞ն մի ։

— Էվվէթ ։

— Էյ պէնտէ իչինէ գարըշաճա՞գ մըյըմ ։

— Էլպէթտէ, զաթէն պուրայատա անըն իչին կէլտիմ։

— Աման չաբըգ սէօյլէ, սապըրսըզլըղըմտան էօլիւյօ-րում ։

— Միսթրէս տիգ Թուրէն, հագըգաթէն Նէօյլիւ քօբ-րիւսինտէ սէնի զէհիրլէմէք իսթէյէն գատը՞ն իսէ, ֆօեա-սընը մէյտանէ չըգարմագ իչին գաթի պիր չարէ տիւշիւն-տիմ ։

— Նէ՞ կէպի ։

— Քէնտիսինի խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ պըրագմագ ։

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ բէք տէ զարիպ պիր մէսէլէ նա՞սըլ իտուպ տա քէնտիսինի խէվֆ ու տէհշէթէ տիւչար իտէճէքսինիզ։

— Պիրտէն պիրէ կէօզլէրի էծնիւնտէ իլէլ էպէտ խաթրընտան սիլինմէյէճէք պիր վագաա, եանի 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիւնի վուգու պուլան օ միւտհիշ ճինայէթ թէճէսսիւմ իթտիրիլէճէք։

— Հանըմը Նէօյլի քէօբրիւսինէ գատար կէօթիւրմէք լազըմ կէլիյօր իսէ, պիր ազ ուզագ տըր, հէմ տէ հիչ մինասիպէթ ալմազ . . .

— (Կիւլէրէք.) Պու մէնզարէ օ բարլագ գօնագ տախիլինտէ վէ զիյաֆէթէ տավէթլի օլանլարըն գարշըսընտա թէրթիպ վէ իրայէ օլունաճագ . . .

— (Մէսէրրէթլէ.) Օ՛խ, իշթէ պու ալա, ֆագաթ պունըն իչին նէ՞ չարէ տիւշիւնտին. տօղրուսը արգատաշ պիզ պիզէ գօնուշույօրուզ ա՛, պու մէսէլէ պանա բէք գարըշըգ կէօրիւնիւյօր. Էրքէք վէ արապաճը գըյաֆէթինէ կիրէն գատըն, - քի քէնտիսի տէմէք օլաճագ - օ նա՞սըլ կէօսթէրիլէճէք. բարայը վէրէն, բարայը ալըպ տա իյգայի ճինայէթ իտէն, իխթիյար թապիպ վէ չօճուգ . . . էլհասըլ պունլարըն հէր պիրի նէ՞ սուրէթլէ իրայէ իտիլէպիլէճէք ...

— Պու իշ բէք եօլունտա վէ բէք տէ գօլայ տըր, սէօյլէյիմ տէ պագընըզ. սապահլէյին սաաթ պիրտէ ագթէօրլէր կէլէճէք վէ պէօյիւք սալօնտաքի հաղըր իտիլէն քիւչիւք թէաթրօ սահնէսինտէ շարգըլար վէ գանթօլար իլէ օյունա պաչլայաճաղլար . . . քիւչիւք թէնէֆֆիւս օտասընտա տա օյունճուլարըն էլպիսէ վէ էշեասը պուլունաճագ, պունը միւթէագըպ տէտիյիմ վագաա մէվգըյը թէմաշայէ վազ օլունաճագ . . . օյունճուլարը պիղզաթ պէն ինթիխապ իթտիմ. քէնտիլէրինի գապուլ իտէճէք տէ պէն օլաճաղըմ, սահնէ իւզէրինտէ իսպաթը վիճուտ իթմէզտէն էվվէլ քիմսէ օյունճուլարըն եիւզլէրինի կէօրմէյէճէք տիր։

— Իշթէ չիմտի անլամաղա պաշլատըմ . . . տօղրուսը պու բըլանընըզը բէք միւքէմմէլ պուլույօրում՝ պու գատըն ճիւնհատան գապահաթտան պէրի վէ մասում իսէ պունըն քէնտիսինէ հիչ պիր հիւքմ ու թէէսիրի օլամազ . . . պիլաքիս էկէր տէտիյիմիզ գարը իսէ , թապիյի խէվֆ ու տէհշէթէ տիւչար օլարագ սիյմասը պիւսպիւթիւն տէյիշէճէք տիր . . . իշթէ պիզ տէ պու սայէտէ անլամագ իսթէտիյիմիզ շէյլէրի անլայապիլէճէյիզ ։

— Նա՞սըլ , պու ֆիքրիմի թահսին իտիյօ՞րմուսըն ։

— Ֆէվգէլատէ , ֆէվգէլատէ կիւզէլ պիր ֆիքր . շիմտի պունըն թէֆէրրուաթընը տիւշիւնմէլիյիզ ։

— Էվվէ՛թ՝ շիմտի անը՞նլա մէշղուլ օլաճաղըզ ։

— Վագաանըն էշխասը քիմլէրտէ՞ն միւրէքէպ օլաճագ ։

— Բարա վէրիպ տէ թէշվիգաթտա պուլունան ճանինին վազիֆէսինի պէն իճրա իտէճէյիմ ։ բարայը ալըպտա իյդայի ճինայէթ իտէն տէ սէն օլաճագսըն ։

Ժան-Ժուտինին վիճուտինտէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ բէյտա օլտու , սիւքիւթ իտուպ պիր շէյ սէօյլէմէտի . Ընէ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պէրթ Մ՞օնսթիյէ տէ , էրքէք գըյաֆէթինէ կիրէն գատընըն ըօլունը իճրա իտէճէք , տէտի ։

— Է՛յ , Պըրունվայէ հէքիմի՞ . . .

— Զիյաֆէթ իչին մուվագգաթ սուրէթտէ իսթիխտամ իտէճէյիմ ուշագլարտան պիրիսի . . . պու ատէմ հիչ պիր շէյտէն խապէրտար օլմագսըզըն եալընըզ քէնտիսինէ թալիմ իտիլէճէք հարաքեաթ ու մուամէլաթը թէքրար իտէճէք . . .

— Պիզէ սէրպէսթ կիրուպ չըգմագ իչին պիր եօլ օլմալը

— Պունըն իչին մէրագ իթմէյինիզ ՀԱ ՀԱ քիւչիւք հալվէթ օտասընտան սէրպէսթ սէրպէսթ կիրուպ չըգըլապիլիր . զաթէն ըէզալէթ վէ կիւրիւլթի եօգ . պէլքի տէ միսթրէս

տիգ Թուրէն պայլլը, պէօյլէ պիր շէյ օլուրսա սէպէպինի անճագ պիզ անլայապիլէճէյիզ։

— Բէք տօղրու, ֆագաթ պիր շէյ ունուտույօրուզ. պու իշ իչին պիզէ գօսթիւմլէր, շապգալար, մասքէլէր վէ սագալլար լազըմ տըր...

— Պու իշլէր իլէ տէ սիզ օղրաշաճագսընըզ, չիւնքի պունլարըն նասըլ օլմասը լազըմ կէլէճէյինի անճագ սիզ պիլիյօրսունըզ։

— Բէք ալա, պէն հէման լազըմ կէլէն շէյլէրի թէտարիք իտէրիմ...

— Էվվէ՛թ, թէտարիք իթտիյինիզ էշեայը պիր սանտըղա եէրլէշտիրէրէք պիր սըմսարա թէսլիմէն, միւսիւ Լօրէն նամընա վէ տահա տօղրուսը պանա կէօնտէրիրսինիզ։

— Անլաշըլտը... ֆագաթ պու իշլէր իչին էբէյիճէ բարա լազըմ տըր։

— (Պէշ եիւզ ֆրանգլըգ պիր գայիմէ վէրէրէք.) Իշթէ բարա...

Իքի արգատաչը միւքեալէմէլէրի պիր գաչ տագըգա տահա տէվամ իթտի, չիւնքի պաշգա ճիհէթլէր իլէ տէ արալարընտա հէնուզ գարարը գաթիսի վէրիլմէմիշ պիր իքի մէսէլէ մէվճուտ իտի. միւթէագըպէն Բընէ Մուլէն պու սուրէթլէ Ժան-Ժուտինին մուվաֆագաթընը իսթիհսալ իյլէտիյինտէն տօլայը ղայէթ մէմնուն օլտուղու հալտէ մէվգըյը մէմուրիյէթինէ ավտէթ իթտի։

Էօյլէ վագթը պիր ազ կէչտիքտէն սօնրա միսթրէս տիգ Թուրէնին եանընա չըգարագ, խարիճէն կէօրիւլէճէք իշլէրի օլտուղունը պէյան իլէ իքի սաաթ միւսաատէ իսթիհսալ իյլէտի. Նէ օլտուղունը, նէ գարար վէրիլտիյինի անլամագ իչին պէքլէմէքտէ օլան Պէրթէ, պու հալլէրի խապէր վէրմէք իւզրէ տօղրու Նօթր Տամ տը Շան սօգաղընա կիթտի։

Կէնճ գըզ, եալընըզ ուֆագ թէֆէք լէվազիմաթընը

թէտարիք իթմէք իչին սօգաղա չըգտըղընտան, Ընէ կէլտիյի էսնատէ օտաճըղընտա պուլունույօր, տալկըն վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ չալրշրյօր իտի։

Պիչարէ գրգրն զիհնինի, եալընրզ բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէնին իզալէսի տէյիլ, Էթիյէն Լօրիյօ հագգընտաքի աշըգանէ վէ մէճլուպանէ մուհապէթտէն թէվէլլիւտ իտէն հըսսիյաթտէ, բէք զիյատէ իշղալ իյլէյօր իտի։

Մաքինաճընըն, օ կիւն պէօյլէ մէյուս պիր հալտէ պուլունտուղու պիր զէմանտա եանընա կէլտիյինի կէօրիւնճէ պիր ազ իւմիւտ վէ թէսէլլի հասըլ իթտի. պու զիյարէթին՝ եա կիւզէլ պիր հէվատիս վէրմէք վէ եախօտ ազմու թէշէպպիւսաթտէ սէպաթ օլունտուղունը թէպշիր իթմէք էմէլինէ միւսթէնիտ պուլունմասը քէնտիսինճէ թապիյի իտի։

Ընէ Մուլէն, զէվալլը եէթիմէնին եիւզիւնտէ հէր զէմանքինտէն զիյատէ ըզթըրապ վէ եօրկունլուղա տէլալէթ իտէճէք ալայիմ միւշահատէ իթմէքլէ պէրապէր, կէօզլէրինի տէ գըպ գըրմըզը կէօրիւնճէ էվվէլ էմիրտէ պունըն սէպէպինի անլամագ իսթէտի, սօրտուղու սիւալլէրէ պիր միւտտէթ մուվաֆըգ ճէվապ ալամայընճա ըսրար իթտի. նիհայէթինտէ կէնճ գըզտա հագըգաթը ինքեար իլէ Ընէյի իգնա իթմէք գապիլ օլամայաճաղընը թագտիր իտուպ.

—Արթըգ սէօյլէյէճէյիմ, էվվէթ բահաթսըզըմ, մուզթարըպըմ, իսթէր իսթէմէզ եէյիս ու ֆութուրէ մաղլուպ օլույօրում, տէտի։

—Սէվկիլի չօճուգ, պու եէյիս ու ֆութուր նէ՞տէն իյճապ իտիյօր.

—Էլիմիզտէ գօբմըշ գըրըլմըշ օլան սէրիշթէյի ազ պիր զէման զարֆընտա եինէ էլէ կէչիրէճէյիմիզէ տայըր գաթի սէօզ վէրմիշ իտինիզ, պունըն պիր վէհմու խէյալտէն պաշգա պիր շէյ օլմատըղընը կէօրիւյօրում... վագաա թէտգըգաթ ու թահարրիյաթտէ գուսուր իթմէյօրսունըզ իսէ տէ, զէման պէյհուտէ կէչիպ կիտէյօր։

—Պէօյլէ ուզուն միւտաէթ թահարրիյաթ վէ թէտգը-գաթ իճրասընա լուզումը գաթի վար իսի ։

—Շիւպհէսիզ, ֆագաթ հէնուզ կիւզել պիր սէմէրէսի կէօրիւլմէմիյի իչին մէյուս օլույօրում ։

—Ֆագաթ բէք վագըթսըզ մէյուս օլույօրսունըզ. նէ՞ մալիւմ , պէլքի նէթիճէյէ եագլաչըյօրուզ ։

—Նա՞սըլ , նա՞սըլ, մէնզիլի մէրամէ վասըլ օլապիլէ-ճէ՞քմիյիզ ։

—Միսթրէս տիգ Թուրէնին եիւզիւնի սէթր իսէն ֆէսատ մասքէսինի քէշֆ իթմէք , հէր տիւրլի էսրարը մէյտանէ չը-գարմագ իչին տիւչիւնէ տիւչիւնէ պուլտուզում չարէ գաթի տիր ։

—Պու չարէ նէ՞ օլույօր , չիմտի տէ նէ՞ թէչէպպիւստէ պուլունաճագսընըզ ։

—Շիմտի սիզէ անլատըրըմ ։

Ըննէ Մուլէն թէրթիպ է.յլէտիյի բըլանը , օ սաղտ Ժան. Ժուտիյէ պիլտիրտիյի կիպի, Պէրթէ տէ ինճէտէն ինճէ-յէ հէքեայէ իթտի . զէվալլը եէթիմէ , ապիմ պիր հէ.յճան իլէ տ՝նլէտիքտէն սօնրա .

—Ա՛հ, հագդընըզ վար , հագդընըզ վար , պու չարէ հագըգաթէն գաթի տիր , էկէր պու գատընըն էլլէրի բէ-տէրճիյիմին գանը իլէ լէքետար օլմուշ իսէ – նէ տէրէճէ ճէպրը նէֆս իտէբսէ իթսին – եինէ ըզթըրնապընա զալէպէ իտուպ տա քէսպը նիւքիւն իտէմէյէճէք տիր. ֆագաթ պու մէնհուս գօմէտեանընն , տահա տօղրուսը պու տէհչէթլիւ ֆաճիանընն ագիթօրլէրի քիմլէ՞ր օլաճագ , տէտի ։

—Միսթրէս տիգ Թուրէնին ֆօեասընը մէյտանա չը-գարմագտան հուսուլէ կէլէճէք մէնֆաաթտան հիսէտար օլանլար, եանի պէն , Ժան-Ժ՛ուտի վէ սիզ մատմազել ։

—Պէ՞ն, պէ՞ն մի . . . Նա՞սըլ պէօյլէ պիր թասավվուր-տա պուլունապիլիյօրսընըզ ։

—Էվվէթ , պէօյլէ իչճապ իտիյոր . էվվէ՛թ չարէսիզ ,

պէօյլէ օլաճագ . . . ճանիլէրէ իշթիրաք իտէն գատընա այըտ բօլը, օ վազիֆէյի տէ սիզ իյֆա իտէճէքսինիզ ։

— (Տուտագլարը թիթրէյէրէք .) Ասլա՛ . . . պէն տէ պէօյլէ պիր վազիֆէյէ թահամմիւլ իտէճէք , պէօյլէ պիր բօլը իյֆա իյլէյէպիլէճէք իգթիտար վէ ճիսարէթ եօգ տըր. էօյլէ խայըն պիր գատընըն մէլունանէ հարաքէթինի միւմքին տէյիլ թագլիտ իտէմէմ . պու եօլտա իլք ատըմլարըմը աթար աթմազ տիւշէր պայըլըրըմ. պանա պէօյլէ պիր թէքլիֆտէ պուլունմայընըզ ։

Բընէ պու էսնատէ Պէրթին էլլէրինի թութտու , պու նազիք վէ կիւզէլ էլլէր մէրմէր կիպի սօղումուշ , պուզ քէսիլմիշ իտի . պու հալ ղայրէթլի մաքինաճընըն գալպէն բէք զիյատէ թէէսիրինի մուճիպ օլտու , ֆագաթ ֆիքրինտէն վազ կէչմէմէյէ վէ խուսուսի իլէ պէօյլէ պիր ֆըրսաթը գաչըրմամաղա մէճպուր օլտուղունտան , հազին պիր սէտա իլէ .

— Պէրթ, չօճուղըմ , հէմշիրէճիյիմ , սիզ պանա պիր կիւն « Հիյնի վէֆաթընտա բէտէրիմին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէք իչին սօն տէրէճէյէ գատար չալըշաճաղըմա տայըր , վալիտէմէ եէմին իտէրէք սէօզ վէրտիմ . հիչ պիր ֆէտաքեարլըգտան չէքինմէմէյէ, հէր տիւրլի մուխաթարաթէ գարշը տուրմաղա, հէր տիւրլի զիլլէթը իխթիյարէ . էլ հասըլ իատէյի նամուս ու շէրէֆիմիզ իչին հէր տիւրլիւ հարաքեաթը իլթիզամէ եէմին իլէ գարար վէրտիմ՝ տէմիշ իտինիզ, էօյլէ տէյի՞լ մի ։

— (Քէքէլէյէրէք .) Էվվէթ , բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ ։

— Պունտան պաշգա նայիլի էմէլ օլապիլմէք իչին Բարիզին հէր քիւշէսինէ , հէր պուճաղընա սօգուլաճաղընըզը, հագըգաթըն թահրիրիսի ուղուրընտա հէր շէյի կէօզէ ալտըրաճաղընըզը տա սէօյլէմիշ իտինիզ տէյի՞լ մի ։

— Էվվէ՛թ , պուտա տօղրու տըր ։

— Իշթէ շիմտի օ զէման հուլուլ իթտի . վալիտէնիզէ եէմին իլէ իթտիյինիզ վատը իյֆա իտէճէք զէման իշթէ պու կիւն տիր. խէվֆ ու տէհշէթին հէր տիւրլիւսինէ մէրտանէ թահամմիւլ իթմէյէ չալըշմալըսընըզ . բէտէրինիզին՝ ճէլլատըն սաթըրը ալթընտա ագան մասումանէ գանլարընը տիւշիւնինիզ. իւզէրինտէ «Ատալէթ» քէլիմէսինտէն պաշգա պիր շէյ պուլումայան օ մէզարը կէօզիւնիզին էօնիւնէ կէթիրինիզ, պանա «Շիմտի հազըրըմ» ճէվապընը վէրինիզ . .

42

Պէրթ պաշընը գալտըրտը, կէօզ եաշլարընը սիլտի վէ ճիտտի օլտուզունա շիւպհէ իտիլէմէյէճէք պիր շիվէ իլէ .

— Էվվէթ. հազըրըմ տէյու ճէվապ վէրտիյինտէ, Բընէ թէքրար կէնճ գըզըն էլինի սըգարագ .

— Սէվկիլի չօճուգ, պու ալիճէնապանէ գարար վէ ճէվապընըզտան տօլայը թէշէքքիւրլէր իտէրիմ . էմինիմ քի շիմտիտէն գալպի պիր գուվվէթ հասըլ իթմիշսինիզ տիր .

— (Պաշընը էյէրէք .) Արթըգ հէր շէյէ հազըրըմ տօսթում . . . էօհտէմէ թէրէթթիւպ իտէն վազիֆէլէրի իյֆայէ չալըշըրըմ. ֆագաթ պէնտէ գուվվէթ վէ մէթանէթ արամայընըզ. նէ եաբայըմ, բէք բէրիշան պիր հալտէ պուլունույօրում. էօյլէ վագըթլարըմ օլույօր քի, պիւսպիւթիւն մէյուսիյէթէ մաղլուպ օլույօրում, արթըգ արզու վէ մէթանէթ էսէրի գալմայօր. պիլա իխթիյար ճէնապը Հագտան էօլիւմի թէմէննի իտէյօրում .

— (Հայրէթլէ .) Էօլմէ՞ք, էօլմէ՞ք մի . . . պէօյլէ պիր թասավվուրտա պուլունմագ նէ՞տէն նէշաթ իտիյօր, հէնուզ կէնճ սինիզ , վագըթ կէչիր քի մազինին աչտըղը եարէլէր շիֆաբէզիր օլուր, դաբանապիլիր .

— Էօյլէ պիր մուզթարըպ հալտէյիմ քի, իսթիգպալտէն հիչ պիր ֆայտէ պէքլէմէյօրում . . . հէր տագըգա պիր տէրտ ու քէտէր իւզէրիմէ հիւճիմ իտէրէք պէնի խարապ իտիյօր ։

— Մատմազէլ, պիզ միւթթէֆիքէն թութտուղումուզ եօլտա իլէրլէյէրէք հէտէֆը մագսուտէ վասըլ օլմատըգճա, պու կիպի էֆքեար վէ թասավվուրաթտէ պուլունմագ իգթիզա իթմէզ. տիւշմէնլէրիմիզէ գարշը իլանը մուզաֆֆէրիյէթ իտուպ տա , պաշլըճա մէթանէթ վէ ճէսարէթինիզ սայէսինտէ բէտէրինիզին մասումէն գաթլ իտիլմիշ օլտուղունը ալէմէ թանըթտըղըմըզ զէման , պու քէտէրլէր , պու մէյուսիյէթլէր քեամիլէն պէրթարաֆ օլուր, կիւնիւն պիրինտէ տէ չալըշգան, նամուսլը, հայիզ օլտուղունըզ խասիյէթլէրի թագտիր իտէպիլէճէք պիր կէնճէ թէսատիւֆ իտէրէք սէվէրսինիզ , թապիյի օ տա սիզի սէվէճէք տիր . . . պու մուհապպէթին նէթիճէսի օլարագ մէսուտ պիր զէվճէ օլաճագսընըզ . . .

Զէվալլը Պէրթ պու սէօզլէրի իշիթտիյի սըրատա եիւզի էօլիւ պէնզի կիպի սարարտը , իքի էլլէրինի չարբընմագտա օլան գալպի իւզէրինէ վազ իտէրէք , բէք կիւճ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէտա իլէ .

— Պանա պու սէօզլէրի սէօյլէտիյինիզ իչին պիլմէյէրէք նէ գատար ֆէնա պիր մուամէլէտէ պուլունմուշ օլտուղունըզը թագտիր իտէմէզսինիզ, պէնի պէյհուտէ իւմիւտէ տիւշիւրմէյինիզ . պու էօյլէ վահի պիր իւմիճտ տիր քի , քէսպը սըհհէթ իթմէսի իմքեան խարիճինտէ տիր . պէ՛ն, պէն ասլա թէէհհիւլ իտէմէյէճէյիմ , տէտի ։

Պու էսնատէ պիչարէ գըզըն պիրտէն պիրէ սէյմասընտա հասըլ օլան թէպէտտիւլաթ , Բընէ Մուլէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղլա , թապիյի պու թէպէտտիւլին սէպրպէնի անլամագ իսթէյիպ .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսընըզ , ասլա էվլէնմէյէճէ՞ք-

միսինիզ . . . եօգսա պունըն իչին վալիտէնիզէ եէմի՞ն մի էթտինիզ , տէտի ։

— Խայըր , վալիտէմէ տէյիլ , քէնտի քէնտիմէ եէմին իթտիմ ։

— Պու բէք մէճնունտնէ պիր հարաքէթ տիր ։

— Նէ օլուրսա օլսուն պու ֆիքրիմտէ սէպաթ իտէճէյիմ ։

— Պէ՛րթ , սէվկիւլի հէմշիրէճիյիմ . . . էսրարընըզը սատըգ պիրատէրինիզտէն նի՞չին քէթմ իտիյօրսունըզ ։

— Պունըն իչին պէնի իճպար իթմէյինիզ , պէնտէն՝ պունըն սէպէպ ու հիքմէթինի սօրմայընըզ ։

— Անլատըզըմ հալտէ պէյհուտէ նի՞չին սօրայըմ . սիզ պիրինի սէվիյօրսունըզ . . . Պէրթ սիւքիւթ էտիպ պաշընը էօնիւնէ էյտի , Բընէ Մուլէն իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պու տէրէճէ մահզունիյէթ վէ մէյուսիյէթինիզէ , պու մէրթէպէ միւքէտտէր վէ մուզթարըպ օլմանըզա սէպէպ , սատէ տիւնեատէ պէծյլէ եալընըզ գալըշընըզ տէյիլ տիր . . . գալպինիզ հըսսիյաթը մուհապպէթլէ տօլու օլտուղը հալտէ , բէտէրինիզին նամընա պիր լէքէ սիւրիւլտիյինէ վագըֆ օլալըտան պէրի , օ հըսսիյաթէ ղալէպէ իթմէք ղայրէթինտէ պուլունը յօսունըզ . . . անլայապիլմի՞շմիյիմ . բէք էյի անլայօրում տէյի՞լ մի . . . տէտի ։

— Էվվէ՛թ , բէք էյի անլատընըզ . . .

— Պունըն իչին մէսուտիյէթինիզէ իհթիմալ վէրմէյօրսանըզ ալտանը յօրսունըզ . էվվէ՝թ , ալտանը յօրսունըզ մատմազէլ . . . էկէր սէվտիյինիզ կէնճ սիզի ճիտտէն սէվէյօրսա վէ նամուսլը պիր զաթ իսէ , տէսթը իզտիվաճընըզը թութմագ վէ նամընը սիզէ վէրմէք խուսուսընտա , ասլա իհթիրազ իթմէյէճէք տիր ։

— Հէյհա՛թ . . . սէվմիշ օլտուղում զաթ նամուսլը պիր ատէմ տիր . ֆագաթ արթըգ պէնի սէվմէյօր վէ սէվմէյէճէք տիր . . . արթըգ պէնտէն նէֆրէթ իթմէքտէ տիր ։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Սիզտէ՞ն, սիզտէ՞ն մի նէֆրէթ իտէյօր։

— Էվվէ՛թ, պիր զաննէ թէպախյէթլէ պէնտէն նէֆրէթ իթմէքտէ քէնտինի հագլը պուլույօր։

— Նէ՞ տէյօրսունըզ։

— Պազը խուսուսի մէսէլէլէրտէ հարաքէթ ու մուամէլաթըմտան շիւպհէ հասըլ էթտի . . . զահիրտէ պուլունան տէլիլլէրտէ ալէյհիմտէ շիւպհէսինի թէյիտ իյլէյօր իտի։

— Օ հալտէ քէնտիսինի ալտաթմամագ իճապ իտէր իտի։

— Իշթէ օ էլիմտէն կէլմէյօր իտի . . .

— Նի՞չին։

— Ալտատմամագ իչին քէնտիսինի պու տէհշէթլի սըրտան խապէրտար իթմէք իգթիզա իտիյօր իտի . . . պու իսէ պէնճէ միւմքինսիզ տիր. հէր շէյէ թահամմիւլ իտէրիմ տէ անը եաբամամ, իշթէ պու մինասիպէթլէ պանա հէր տիւրլիւ վազիֆէյի ինսանիյէտէն մահրում պիր ալիւֆթէ նազարը իլէ պագտը; ա՛հ, տօսթում, պու նէ՞ մէնհուսիյէթ տիր քի պէօյլէ միւտհիշ պիր սատմէյէ պիր ֆէլաքէթէ օղրամագլըզըմա տա սէպէպ սիզ օլտունըզ.

— (Շաշըրարագ.) Պէ՞ն, սէպէպ պէ՞ն մի օլտում։

— Էվվէ՛թ։

— Աման, ըէճա իտէրիմ, շու մուամմայը պիր ան էվվէլ հալլ էտինիզ։

— Հիչ պիր քիմսէնին իլէլ էպէտ անլայամայաճաղընա գանի օլտուղում պիր սըրրա վագըֆ օլտուղունըզ կիպի, շիմտիտէ պունըն էսպապընտան խապէրտար օլաճագսընըզ։

Պէրթ, օգուեանղարըմըզա զաթէն մալիւմ օլան մէսէլէյի հէքեայէյէ պաշլատը . . . եանի Բօայալ մէյտանընտան ավտէթ իթտիյի էսնատէ, Ապէլին բէսմինի հավի օլան մէտալեօնը նասըլ զայպ իթտիյինի վէ պու մէտալեօնըն նասըլ օլուպ տա սէվտիյի ատէմին էլինէ կէչտիյինի, վէ քէթմը հագըգաթէ մէճպուր օլտուղու իչին պու իմարէնին ալէյ-

հինտէ նէ տէրէճէ գավի պիր սիլահ օլմասը լազըմ կէլէ-ճէյինի էթրաֆը իլէ անլաթտը. Բընէ Մուլէն պու հէքեայէի տինլէր իքէն պիր տիւրլի թէէսիւրաթը գալպիյէսինէ զալէպէ իտէմէյօր վէ իրի իրի կէօզ եաշլարը եանագլարընա տօղրու եուվարլանըպ ագըյօր իտի. նիհայէթէ գատար տինլէտիքտէն սօնրա.

— Ա՛հ, զէվալլը չօճուգ, զէվալլը չօճուգ, պու հալ սէնին իչին նէ՞ պէօյիւք ըզթըրապ տըր, նէ՞ գատար բահաթսըզ օլմուշսըն տըր, տէտի.

— Պիլսէնիզ, պիլսէնիզ էլան նէ տէրէճէ մուզթարըպըմ.

— Մի սաատէ իտինիզտէ կիտիպ պու զաթը պուլայըմ վէ նազարընտա պէրայէթինիզի իսպաթէ չալըշայըմ.

— Քէնտիսինէ հէր հալի հէքեայէ իթմէտիքճէ պու էմէլէ նաիլ օլամազսընըզ. պէն իսէ վագըֆ օլտուղունը ասլա իսթէմէյօրում . . .

— Ֆագաթ սիզին կիպի իֆֆէթ ու ըսմէթ իլէ միւթթասըֆ մէլէք կիպի պիր գըզտան նէֆրէթ իթմէսի գապիլ տէյիլ տիր. էվվէ՛թ, սիզի սէվմէմէսի իմքեան խարիճինտէ տիր. սիզի ինքեարէ, սիւքիւթէ մէճպուր իտէն հալլէր, ալէյհինիզէ մէտարը թէօհմէթ օլամազ. ըէճա իտէրիմ միւսաատէ իտինիզտէ կիտիպ քէնտիսինի կէօրէյիմ, պէնտէ նամուսլը պիր ատէմիմ . . . սիզին իֆֆէթինիզէ հէնուզ պիր լէքէ սիւրիւլմէտիյինէ չէհատէթ իտէրիմ. քէնտիսինէ մէճհուլ գալմասը լազըմ կէլէն մէսէլէյէ տայըր պիր սէօզտէ սէօյլէմէմ, հէր հալտէ սէօզլէրիմին սըհհէթինէ իթիմատ իտէճէք տիր. էվվէ՛թ, էմինիմքի սէօզլէրիմէ ինանաճագ տըր. իսմի նէ՞ տիր.

— (Պօյնունը պիւքիւպ մըրըլտանարագ.) Տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ նամը իլէ եատ օլունմագտա տըր.

— Տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ՞ մը . . .

— Էվվէթ, ֆագաթ նիչի՞ն ըզհարը հայրէթ իտիյօրսունըզ, եօգսա քէնտիսինի թանըյօ՞րմուսընըզ.

— Էվվէ՛թ թանը՛յօրում ։

— Օ տա սիզի թանը՛յօր մը ։

— Խայըր ։ Ֆագաթ պէն քէնտիսինի չօգ տէֆա կէօրիւյօրում. պու զաթ միսթրէս տիգ Թուրէնին հէքիմի տիր։

— (Տէհշէթ ու հայրէթլէ .) Պու գատընըն տա թապիպի հա՛ . . .

— Էվվէ՛թ ։ պիր ազ նամիզաճ օլան գըզընըն թէտավիսի իչին ճէլպ իթմիշ իտի . օ զէմանտէն պէրի հէման հէր կիւն գօնաղա օղրայօր . ա՛հ ։ մատմազէլ, հագգընըզ վար ։ հէր եիւզտէն աքսիլիք . զարուրի քէնտիսինէ սիզտէն պահս իտէմէյէճէյիմ. պէօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունաճագ օլուրսամ, Պէրլին սօգաղընտաքի խանէյէ սախթէ պիր նամ վէ հիյլէ իլէ կիրտիյիմ մէյտանէ չըգաճագ վէ պունըն նէթիճէսի օլմագ իւզրէ էվվէլ էմիրտէ պանա ֆէնա պիր նաղարլա պագաճագ տըր . պունտան պաշգա էյի պիր հարաքէթտէ պուլունույօրում զաննը իլէ ։ պէլքի տէ միսթրէս տիգ Թուրէնէ հագըգաթը խապէր վէրէճէք տիր . խա՛յըր ։ խա՛յըր ։ պէքլէմէք լազըմ կէլիյօր . . .

Կէնճ գըզըն զիհնի պու էսնատէ Էթիյէն Լօրէյս իլէ մէշղուլ օլտուղու իչին ։

— Օյունըն վէրիլէճէյի ագշամ պու զաթ տա պուլունաճա՛գ մը տէյու սօրտու ։

— Շիւպհէսիզ պուլունաճագ տըր ։ Ֆագաթ սիզ պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէյինիզ ։ սիզ թէպտիլի գըյաֆէթլէ թանընմայաճագ պիր հալտէ պուլունաճագսընըզ ։ օ տա սիզի թանը՛յամազ ։ խուսուսի իլէ կէլտիյինիզի քիմսէ կէօրմէյէճէք տիր ։

— (Ճիտտի պիր թավր իլէ .) Հէր շէյ եօլունտա տէմէք. կիյէճէյիմ էսվապ . . .

— Մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէճէք օյունըն բըրօվասընը իճրա իտէճէյիմիզ օտատա պուլաճագսընըզ։

— Գօնաղա նասը՛լ կիտէճէյիմ . . .

— Սաաթ օն պուչուգտա գաբունըզըն էօնիւնէ պիր արապա կէլէճէք տիր, եանընըզա պիր ատէմ չըգըպ սիզէ խապէր վէրէճէք, արապաճըյատա սիզի ալըպ Պէրլին սօգաղընա կէօթիւրմէսի էմրինի պէն վէրէճէյիմ . . . եիւզիւնիզէ պիր նիգապ կէչիրէճէքսինիզ. գօնսէր մահալինէ կիտէն պիր չանթէօզ գըյաֆէթ վէ թավրը իլէ արապա ուշազընըն հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իտէճէքսինիզ. օ գաբույը աչար աչմազ արապայա աթլայաճագսընըզ . . . պու ուշաղատա այրըճա թալիմաթ վէրէճէյիմ. սիզի տօղրու օ տէտիյիմ օտայա ալըպ կէթիրէճէք տիր . . .

— Պաշգա հիչ պիր իշիմ եօ՞գ մը.

— Պաշգա հիչ պիր իշինիզ եօգ տըր. սապր ու սիւքիւնէթլէ պէքլէյէճէքսինիզ. է՛յ, ատիյօ, արթըգ պէն կիտէյիմ . . . պուրայա կէլէլի էբէյիճէ պիր զէման օլտու.

Ընէ Մուլէն, Պէրթին ալնընը պիրատէրանէ բուս իթտիքտէն սօնրա գաբույա տօղրու թէվէճճիւհ իթտի. հէման գաբույը աչաճազը էսնատէ իշիտիլէն պիր բաթըրտը, հէր իքիսինինտէ խէվֆ ու տէհշէթինի մուճիպ օլտու. մաքինաճը պիրտէն պիրէ տուրտու. զէվալլը եէթիմէ տէ գօրգունճ պիր հալտէ պու սատըգ տօսթունըն եիւզիւնէ պագա գալտը. Ընէ թէլաշ իլէ.

— Մատմազէ՛լ, պիրիսի գաբույը չալըյօր, տէտի.

— Իշիթտիմ . . . հիչ պիր քիմսէյի գապուլ իթմէտիյիմի գաբուճը գատըն պիլիյօր. աճէպա չըգըպ կէլմէսինէ միւսաատէ իթտիյի պու զաթ քի՞մ օլույօր . . .

— Քիմ օլուրսա օլսուն, ամանն պէն կէօրիւնմէյիմ.

Պէրթ, մաքինաճըյը հէման միւթէվէֆա վալիտէսինին տարաճըգ օտասընա սօգուպ գաբուսընըտա գաբատը. միւթէագըպէն գաբույա թէգարրուպ իտէրէք ուսուլէթլէ աչտը, պիչարէ գըզ կիւճ հալ իլէ այագ իւզէրինտէ տուրապիլիյօր իտի.

— Գաբու աչըլըր աչըլմազ կէնճ գըզ զաբիպ պիր ֆէր-

եատ իլէ պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիլտի . էլինի չիտաէթլէ չարըմադատա օլան գալպի իւզէրինէ վազ իթտի . զիհն ու խէյալինի բէրիչան իտէն պիր կէնճին՝ եանի էթիյէն Լօրիյօնըն գարշըսընտա պուլունույօր իտի ։

Տօգթօր, սատըգ տօսթը Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն իհթարաթընա թէվֆիգէն հարաքէթլէ Պէրթի զիյարէթէ կէլմիշ իտի. պիզճէ մալիւմտիր քի, մագսատը տա Բընէ Մուլէնի կէօրմէք վէ Պէրթին մասումիյէթինէ տայըր մալիւմաթ ալմագ իտի ։

Ելինէ գարիյնի քէրամէ մալիւմ օլան մէսէլէլէրտէն տիր քի, օ սըրատա մաքինաճընըն մէմուրէն թաշրայա կիթտիյինի անլայալագ , պու հարաքէթտէն , պու միւրաճաաթընտան պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէմիշ վէ « Ավտէթինք պէ.քլէրիմ» տէմիշ իտի. պէ.քլէմէ՛.ք , հէյհա՛թ . . .

Չէվալլը կէնճ տօգթօրըն գալպինի աչգ ու մուհապէթ աթէչի կիւնտէն կիւնէ տահա զիյատէ եապըյօր, օ թէէսիր ու նուֆուզ կիւնտէն կիւնէ հիւքմ ու գուվվէթինի արթըրըյօր իտի . . .

Հանրինին սէօզլէրի վէ խալխանէ իհթարաթը , մահվընա գանի օլտուղը իւմիւտի ճանլանտըրմըշ , պիր գաթ տահա ույանտըրմըշ իտի, արթըգ Պէրթին գապահաթը օլմասընա իհթիմալ վէրէմէյօր իտի. պիչարէ գըզըն ալէյհինտէ մէտարը հիւքմ օլաճագ գավի տէլիլլէր պուլունտուղու իչին, պունըն խիլաֆը օլան հագըգաթըն պիր անէ էվվէլ մէյտանէ չըգմասընը արզու իտէրէ.ք սաար իտէմէյօր իտի . . . նիհայէթ կէլիպ Պէրթի կէօրմէյէ դարար վէրմիշ իտի։

Կէնճ տօգթօր , գարունըն գօրտօնընը թուրթուպ չէքտիյի էնատէ էլլէրի զանկըր զանկըր թիթրէյօր իտի . գարու աչըլըպտա պիրտէն պիրէ Պէրթի գարշըսընտա կէօրինճէ հալի պիւսպիւթիւն պաչգալաչը , թէէսսիր ու հէյճան, սայըր հէր տիւրլի հրսսիյաթընա զալէպէ իթտի ։

Չավալլը եէթիմէ իսէ նէ տէյճէյինի չաշըրարագ վէ

ֆագաթ եալընըզ վիճտանընա թապի օլարագ շու սէօզլէրի քէքէլէյէպիլտի ։

— Սի՛զ . . . միւսիւ Էթիյէն սի՛զ . . . պուրատա . . .

43

Պիչարէ գըզճըղազ ճէպրի նէֆս իլէ պիր ազ չէքիլտի, տօգթօրա կէչիպ կիրէճէք եօլ պըրագտը, Էթիյէն պիր սէօզ սէօյլէյէմէտի, եալընըզ կէօզլէրինի պիր տագըգա սէվտիյինին եիւզիւնտէն այըրմագսըզըն օտայա կիրտի . պէնզի պէթի սօլմուշ , բէք զիյատէ սարարմըշ օլան զէվալլը Պէրթին կէօզլէրինին քէնարընտա վէ տայիրէ չէքլինտէ մավիմսի չըզկը , կէնճ գըզըն թաՀամմիւլի ղայրի գապիլ բէք չօգ ըզթըրապաթը մանէվիյէնին թազեիգի ալթընտա պուլունտուղունը խապէր վէրիյօր իտի ։

Սէվտիյինին պու հալի տէ Էթիյէնին պաշգաճա գալպինէ տօգանտը . օ էսնատէ հըսս էյլէտիյի ըզգգաթ վէ թէէսիւր , մանէվի ըզթըրապէ նիսպէթլէ կիւնլէրճէ գաթլանտըզը ազապը վիճտանի բէք հիւքիւմսիւզ գալըյօր իտի։

Էլ հասըլ պու իքի կէնճին պուլունտուգլարը հալ ու մէվգը , թաՀամմիւլի միւշկիւլ պիր չէյ իտի . արալարընտա ճէրիյան իտէն սօն միւքեալէմէնին , սօն միւլագաթըն խաթըրաթը, հէր իքիսինիտէ մուզթարըպ իտէյօր իտի . . . մամաֆիհ պու ազապ ու ըզթըրապտէն էն զիյատէ հիսսէտար օլան Պէրթ իտի ։

Կէնճ տօգթօր օտայա կիրտիքտէն սօնրա , պիր գաչ տագըգա գատար մուզթարըպանէ պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլտու։ Էթիյէնին զիհնի բէք բէրիշան օլտուղունտան, տիւշիւնէ տիւշիւնէ նիհայէթ շու ատի սէօզլէրի թօբլայըպ սէօյլէյէպիլտի ։

— Մատմաղէլ , նէ հալտէ պուլունտուղունըզը անյա-
մադ էմելի իլէ պուրայա գատար կէլմէք արզուսընան
քէնտիմի մէն իտէմէիմ . . .

Ձիլհադըդա մուգատտէմէ մէգամընտա օլան պու սէօզ-
լէր բէք ատի իտի . Ֆագաթ ղէքի գըզ էթիյէնին հալի
բէրիչանընտան վէ սէտասընտաքի իհթիզազտան , հէնուզ
քէնտիսինի սէվմէքտէ վէ հէմտէ տահա զիյատէ սէվմէքտէ
օլտուղունը անլայարագ .

— Տօգթօր էֆէնտի , պէնի խաթըրլայըպտա պուրայա
գատար իհթիյարը զահմէթի պուլունտուղունըզտան տօլայը
թէչէքքիւրլէր իտէրիմ . . . պու եիւզտէն տէ վինէթտա-
րընըզըմ . . . պիլիրսինիզ քի հէր եիւզտէն մուղթարըզ ,
հէր ճէհէթլէ գալպիմ գըրըլմըշ տըր . . . Ֆագաթ նէ՞ չարէ
սապր ու թահամմիւլ իտէրսէք ճէննաթը Հագտան ճէսարէթ
ու գուվվէթի գալպ նիյազ իտէյօրում . . . վէ չալըշմազ
սայէսինտէ մէյօսիյէթի ու ըզթըրապըմը պիր ազ թատիլ
իլէյէպիլիյօրում , տէմէսի իլէ , կէնճ տօգթօր պիր ազ
ճէսարէթինի թօքլայարագ .

— Արամըզտա ճէրէյան իտէն ահվալի ունութտունը՞զ
մը, տէյու սօրտուղընտա, Պէրթին եիւղի դըզարարագ .

— Խա՛յըր , օ լինսանըն ունուտտամայաճաղը չէյլէրտէն
տիր, հադսըզ պիր չիւպհէ իւզէրինէ պէնտէն ուզադլաշտը-
ղընըզ իչին բէք չօդ թէէսսիւֆլէր իթտիմ . . . խա՛յըր ,
խա՛յըր , օ հալէրի ունութմամտըմ վէ ունուտտամամ , տէյու
ճէվապ վէրմէսի իւզէրինէ , էթիյէնին կէօղլէրի բէչիմանըզդ
եաշլարը իլէ տօլարագ .

— Տէմէք օլույօր քի պէնտէն նէֆրէթի իտիյօրտունըզ ,
տէտի ,

(Մահզունանէ պօյնունը պիւքէրէք .) Նիչի՞ն սիզտէն
նէֆրէթի իտէյիմ , գուվվէյի հաֆըզամա իթթիմատըմ վար
տըր . . . պանա գարշը հադսըզ պիր մուամէլէ իթտիյինիզի
ունութմատըզըմ կիպի, անտէն էվվէլ ըզհար պուլյուրտուղու-

նըզ սատագաթ վէ ինսանիյէթտէ հէնուզ խաթըր նըշանըմ տըր . Նէ չարէ քի էլիմտէն հալինիզէ աճըմագտան պաշգա պիր շէյ կէլմէզ . . .

— (Հայգըրարագ .) Պանա աճըյօ՞րմըսընըզ . . .

— Էվվէ՛թ , հէմ տէ ճան ու տիլտէն աճըյօրում .

— Թալէպ իթտիյիմ մալիւմաթը վէրիպ տէ քէնտինիզի հէր տիւրլիւ մազնունիյէթտէն պէրի իթմէք , սիզճէ բէք գօլայ իտի .

— Պու խուսուստա սիզէ պիր կէօնա մալիւմաթ վէրմէք սէլահիյէթինի հայիզ տէյիլիմ , օ հալտէ սիզ տէ պէնիմ սէօզլէրիմէ իթիմատ իթմէլի իտինիզ .

— Ֆագաթ պու կիւնքի կիւն հըսս ու ինթիդալ իյլէտիյիմ պիր շէյի արթըգ քէթմ իթմէմէլիսինիզ . . .

Պէրթ , պու սէօզլէրտէն տօգթօրըն , մուհաֆազասընա ձայ իթտիյի սըրրա վագըֆ օլտուղունա զահիպ օլարագ , պէնզի սաբ սարը քէսիլտիյի հալտէ .

— Պիլէյօրսունըզ հա՛ . . . օ պիլտիյինիզ շէյ նէ՞ օլույօր , տէտի .

— Ճիտտի պիր շէյ սէօյլէյէմէմ . . . Ֆագաթ սիզի տայիմա սէվտիյիմ վէ էլան նէ տէրէճէ տահա զիյատէ սէվմէքտէ օլտուղում իչին , պէնտէն էսիրկէմիշ օլտուղունըզ հաղըգաթէ վագըֆ օլմագ , սիւքիւթ վէ ըսրարընըզըն հիքմէթինի քէշֆ իթմէք իսթէտիմ . պինաէն ալէյհ անլատըմ քի հէր տիւրլի գապահաթտէն արի վէ մասումսընըզ . Ֆագաթ պիր թագըմ գավի տէլիլլէրին տէ ալէյհինիզտէ զուհուր իթմէսինէ ագըլ էրտիրէմէյօրում . մէյտանտա նէֆսինիզէ այըտ օլմայան պիր սըրր օլտուղունը , Բօայալ մէյտանընա աշըդընըզլա միւլագի օլմագ իչին տէյիլ , շիւպհէսիզ ֆամիլեանըզա մէնսուպ սատըգ պիր տօսթը պէօյիւք պիր մուխաթարատան գուրթարմագ իչին կիթտիյինիզի անլայօրում . . . կէլիպ տէ պէյհուտէ սիզտէն թալէպ իթտիյիմ իյզահաթ վէ մալիւմաթը ալմագ իչին , էրպապը նա-

մուստան օլտուղունա չիւպհէմ օլմայան օ զաթը արատըմ օ ատէմէ նէմին թէքլիֆ իտէրէք մէրամըմը անլատաճագ վէ հագրդաթընը սօրաճագ իտիմ, չիւպհէսիզ օ տա թալէսիմի իչտա իթմէյէճէք իտի նէ չարի քի պուլուշամատըմ . . . մուվադդաթէն Բարիզտէն մուֆարէգաթ իթմիշ օլմաղըլա ավտէթինէ պէքլէմէյէ գարար վէրտիմ, լաքին պունա տա թահամմիւլ իտէմէտիմ . սիզէ ուզագ պուլունտուգճա հէր տագրդա էօլիւյօրում զանն իթտիմ . սիզի կէօրմէքտէն պաշգա պիր շէյ տիւշիւնէմէտիմ . իչթէ կէլտիմ , իչթէ եանընըզտա պուլունույօրում ,

էթիյէն պիր իքի տագըդա գատար սիւքիւթ իթտի , պէրթ , սըգ սըգ նէֆէս ալըյօր վէ պաշընը էօնիւնէ էյմիշ օլտուղու հալտէ տիւշիւնիյօր իտի . կէնճ թաապիպ թէքրար սէօզէ պաշլայարագ .

— Բընէ Մուլէն նամուսլը պիր ատէմ տիր . էվվէ՛թ , պունա իթիմատըմ վար տըր . զիրա տօսթլարըմտան էն սատրդ վէ էն նամուսլը պիր զաթ , մէրգումէն հիւսնի հալինէ շէհատէթ իտիյօր . Բընէ պէնի պէօյլէ մէյուս , ղէյնագ վէ բէրիչան պիր հալտէ կէօրիւնճէ , միւթլագա մէրհամէթ իտեր . հադգնըզտա շիւպհէ հասըլ իթմէքտէ հագսըզ օլտուղումը եէմին իտէրէք էյթիրաֆ իթմէքտէն չէքինմէզ . էվվէ՛թ , մասում օլտուղունուզը , կիճէ վագթը խանէսինէ նէ՞ իչին կիթտիյինիզի խապէր վէրիր . սիզ օ կիճէ պաշգա պիր եէրտէ տէյիլ , պու զաթըն իգամէթկեահընա կիթմիշ իտինիզ տէյի՞լ մի , տէյինճէ , զէվալը եէթիմէ պիր տէրճէյէ գատար սիւքիւնէթլէ ճէվապ օլարագ .

— էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , Բընէ Մուլէնին իգամէթկահընա կիթմիշ իտիմ . ֆագաթ միւսաատէնիզէ մաղրուրէն պիր շէյ սէօյլէյէճէյիմ . պու հարաքէթինիզի վէ շու սէօզլէրինիզի բէք զարիպ պուլույօրում . պանա իթիմատ իթմէյուպ տէ սինճէ եապանճը տէմէք օլան պիր ատէմին սէօզլէրինէ նա՞ըլ իթիմատ իտէպիլէճէէքսինիզ . . . էօյլէ անլա-

յօրում քի Բընէ Մուլէնին սէօզլէրինէ պէնիմքինտէն զիյատէ ինանաճագսընըզ. տէտիյինիզ կիպի պէնի ճիտտէն սէվէյօրսանըզ, մուհապէթին պու տիւրլիսի հագըգաթէն հէմ բէք ղարիպ կէօրիւնիւյօր վէ հէմ տէ գալպիմտէ բէք չօգ գանլը եարէլէր աչըյօր . . . տէտի ։

— (Հայգըրարագ.) Պէնի պէօյլէ ղատր ու սիթէմէ, պէօյլէ հագսըզլըղը իրթիքեապէ սէվգ իտէն, սիզէ օլան մուհապէթիմին քէմալի շիտտէթինտէն պաշդա պիր շէյ օլմատըղը անլամայօրմուսընըզ. էվվէ՛թ, Բընէ Մուլէնին սէօզլէրինէ հէր հալտէ իթիմատըմ վար տըր. չիւնքի պիր երքէյէ գարշը հայիզ օլտուղում սէլահիյէթի, հուզուրընըզտա պուլունտուղում զէման քէնտիմ տէ կէօրէմէյօրում, Բընէ Մուլէնէ հէր հալիմի հէր տէրտիմի սէօյլէյէրէք տէլայիլի գավիյէ թալէպ իտէպիլիրիմ. պունա տա գաթի սուրէթտէ իհթիյաճըմ վար տըր. եէմին իտէրիմ քի պու հարաքէթի գալպիմէ էմնիյէթպախշ իթմէք իչին տէյիլ, սիզտէն շիւպհէլէնմէքտէ օլանլարըն կէօզլէրինի աչմագ իչին իլթիզամ իյլէյօրում . . .

— (Մաղրուրանէ պիր թավր իլէ.) Հագգըմտա շիւպհէ հասըլ իտէն քիմ օլույօր ։

— (Մահճուպիյէթլէ.) Սիզի օ կիճէ Բօայալ մէյտանընա կէօթիւրիւպ կէթիրմիշ օլան նամուսլը ամուճամ Բիյէր Լօրիյօ տըր. պիրատէրինիզին բէսմինի հավի պուլունան մէտալեօն տա անըն էլինէ կէչմիշ տիր . . . Պէ՛րթ, սէվկիլի Պէրթճիյիմ, պէն սիզի զէվճէ սըֆաթը իլէ հայաթըմա շէրիք իթմէք արզուսըյլա սէվէյօրում . . . պինաէն ալէյհ շիմտիյէ գատար պանա պապալըգ իտէն պու զաթըն զիհնինտէն, հէր տիւրլիւ շիւպհէյի սիլիպ չըգարմագ լազըմ տըր. պէնի պու նամուսլը ատէմ պէօյիւթտի, օ եէթիշտիրտի, էօմրիւմ օլտուգճա պիթթապի քէնտիսինին միննէթտարըյըմ. Բօայալ մէյտանընա կիթտիյինիզ կիճէ Բընէ Մուլէնին՝ իգամէթկեահընտա պուլունմատըղընը տա պիլիյօրում.

պիչարէ ատէմին հագսըզ եէրէ հաբսա աթըլտըղընտան վէ օ էսնատէ մահբուստա պուլունտուղունտան խապէրտարըմ. պու հագըգաթը նիչի՞ն պէնտէն քէթմ իթտինիզ։

— Մատէմ քի պուրալարընը պիլիյօրսունըզ, պէն սիզէ տահա նէ՞ սէօյլէյէպիլիրիմ։

— Բընէ իլէ միյանընըզտաքի մինասէպաթը խաֆիյէնին հիքմէթինի անլամագ իսթէրիմ։

— Սօն միւլագաթըմըզտա պիր սէօզ սէօյլէյէմէտիյիմ կիպի. պու կիւն տէ սիզէ ճէվապ վէրմէք իգթիտարըմըն խարիճինտէն տիր. արամըզտա պիր կիրտապ, պէօյիւք պիր մանի բէյտա իտէն մազիյի իխթար իլէ նիչի՞ն ըզթըրապաթըմը թազէլէյօրսունըզ։

— (Ազիմ պիր հէյէճան իլէ։) Արամըզտա պիր կիրտա՞պ մը վար, տէտինիզ։

— Ուլուվվը ճէնապէ մուվաֆըգ օլան հալ. պէնի պու սուրէթլէ պաշգաճա մուղթարըպ իթմէմէք իտի. սիզին զէվճէնիզ օլամայաճաղըմ... պունը բէք էյի անլայօրում. պէնտէն շիւպհէլէնիյօրսունըզ. պու շիւպհէ վէ թէրէտտիւտ պիզի իլէլ էպէտ պիրի պիրիմիզտէն թէֆրիգ իտէր. իմտի պէնի ունուտունըզ տօգթօր էֆէնտի... պէնիմ կիպի սուալլէրինիզէ ճէվապ վէրմէք իգթիտար վէ սէլահիյէթտէն մահրում օլան Բընէ Մուլէնի, իսթիճվապ իլէ հագըգաթա վագըֆ օլաճաղըմ տէյու պէյհուտէ իւզիւլմէյինիզ։

Էթիյէն պու սէօզլէրտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէյուս օլտու, պիր արալըգ սէօզ սէօյլէմէյէ հազըրլանտը, ֆագաթ վագըթ պուլմատը, չիւնքի պու էսնատէ Պէրթին վալիտէսի մատամ Անժէլին, տէրունինտէ վէֆաթ իթտիյի օտանըն գաբուսը պիրտէն պիրէ աչըլարագ մաքինաճը մէյտանէ չըգտը. Բընէ, մէմուչին ղայրի օլան պու կէօրիւնիւշտէն տօլայը, ֆէվքէլատէ ըզհարը հայրէթ իտէն Էթիյէնէ եագ-լաշարագ.

— Մատմազէ՛լ, հագդընըզ վար, ճէվապ վէրմէք իգ-թիտարընը պէն տէ հայըզ տէյիլիմ. ֆագաթ նամուսը պիր ատմ սըֆաթը իլէ տօգթօր Լօրիյա սէօզ վէրէպիլիրիմ քի, սիզ, մէզէք կիպի սաֆ վէ նամուսը պիր մախլուգ օլ-տուղունուզտան, մուհաֆէզէ ու հիւրմէթինէ հէր ճիհէթլէ լէյագաթընըզ վար տը. քէնտիլէրի տէ պու սէօզիւմէ իթ-թիմատ իտէճէքլէր տիր, տէմէսի իլէ, Էթիյէն, Պէրլին սօ-գաղընտաքի գօնագտա պիւթիւն կիւն կէօրմէքտէ օլտուղու պու զաթըն եիւղիւնէ պագրակ.

— Սի՛զ... սի՞զ մի... տէյու հայդըրտը:

— Հալը հաղըրտա, միւչթէրիլէրինիզտէն օլան միսթրէս տիգ Թուրքէնին միւտիրի ումուրը պուլունան Լօրէն վէ տօսթ-լարընըզտան միւճիւ Հանրի Ճըլաթուր Վօտիյօնըն, հուգու-գունը միւտաֆաատէ պուլունտուղուն Բընէ Մուլէն տիր... չիւպհէտէն խէլնան օլմազ իչին իյդահաթ թալէպինտէ պու-լունմազ իւզրէ արամըզ, էլէ կէչիրէմէմիշ օլտուղունըզ Բը-նէ Մուլէնի, իչթէ պու կիւն պիր թէսատիւֆ հուզուրունը-զա սէվգ իթմիշ տիր... սիզ մահիր պիր թապիպ օլտու-ղունըզտան, ինսանլարընն նէ հալտէ, նէ ախլագտէ պու-լունտուգլարընը տա եիւզլէրինէ պագընճա անլայապիլիրսի-նիզ... իմտի պէն սէօզ սէօյլէր իքէն տըգդաթլա եիւղիւ-մէ պագընըզ, եալանը իրթիքաապ իտուպ իթմէկիյիմի ան-լայաճագսընըզ. ուզուն միւտտէթտէն պէրի հայաթը հէր տիւրլի ազապ վէ իչկինճէ իլէ զէհիրլէնմիշ օլան պու բա-քիլէ չօճուգտան չիւպհէլէնիյօրտունըզ... ֆագաթ պու-չիւպհէ՝ զէզալը հագդընտա բէք պէօյիւք հագարէթլէրտէն տիր»... իհթիմալ քի եագըն վագըթտա պիր կիւն կէլէ-ճէք քի պունը էյիճէ անլայաճագսընըզ. հէր քէսին պագը ահվալը զահիրիյէսի նիչէ նիչէ իֆթիթրալարա սէպէպիյէթ վէրէպիլիր. ֆագաթ պիլմիշ օլունըզ քի մատմազէլ Պէրթ հէր ճիհէթլէ մասում տըր, պէրայէթ վէ մասումիյէթինի բէք չօգ տելիլլեր իլէ իսպաթ իտէպիլիրիմ; ֆագաթ նա-

նասըլ քի տէրիմ պու կիւն օ սէլահիյէթի հայիզ տէյիլիմ. պու, ֆամիլեայա այըտ պիր սըրր տըր քի, զէմանը կէլմէ-տիքճէ վագըֆ օլամայաճագսընըզ, սիզէ պունտան զիյատէ պիր սէօզ սէօյլէյէմէմ. պէնտէն նամուս իւզէրինէ եէմին իթտիրէրէք պիր սէօզ իսթէյէճէք իտինիզ, իշթէ օ սէօզի վէրիյօրում... արթըգ ինանտընը՞զ մը...

Բընէ Մուլէն, պու սէօզլէրի էօյլէ պիր շիվէյի իֆատէ իլէ սէօյլէյիշ իտի քի, Էթիյէն Լօրիյօ արթըգ շիւպհէյէ թէրէտտիւտէ իմքեան թասավվուր իտէմէյօր իտի. կէօզլէ-րի էօնիւնտէ բարլայան հագըգաթ իտի. էլհասըլ հէր եիւզ-տէն մուգավէմէթէ միւգթէտիր օլամայըպ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէ՛թ միւսիւ ինանըրըմ, տէտի.

Զէվալլը եէթիմէ պու սէօզլէրի իշիտինճէ, թավրը վէ լիսանը իլէ ըզհարը մէսէրրէթտէն քէնտինի ալամատը. Է-թիյէն իսէ սէվկիլիսինին հուզուրընտա իսթիրհամքեարանէ պիր վազիյէթ ալըպ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պէրթճիյիմ, սէվկիլի Պէրթճիյիմ... ըէճա իտէրիմ, էօմրիւմ օլտուգճա նէֆսիմէ իթապ իտէճէյիմ. պու մէճ-նունանէ հարաքէթիմտէն տօլայը պէնի աֆվ էթ. զաֆլէթ վէ ճէհալէթիմ եիւզիւնտէն տիւչար օլտուղունըզ ազապ ու ըզթըրապէ արթըգ նիհայէթ վէրէրէք պէնի աֆվ իտինիզ, տէտի.

Կէնճ գըզ իքի էլլէրինի ուզաթտը, տօգթօր իսէ քէ-մալի արզու իլէ պու նազիք էլլէրի էօբտիւյի էսնատէ, զէ-վալլը եէթիմէ հազին պիր սէտա իլէ.

— Ա՛հ, սիզի աֆվ իտէրիմ, տայիմա աֆվ իտէրիմ, տէտիյի սըրատա, Բընէ պու իքի կէնճին հալինտէն սօն տէ-րէճէ միւթէէսիր վէ կէօզլէրի նէմնաք օլտուղու հալտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Շիմտի արթըգ հէր շէյ մահվ օլտու, արթըգ սույի զաննէ մահէլ գալմատը տէմէք տիր. իմտի տօգթօր էֆէն-տի, միւսաատէ պույուրունըզտա սիզէ պիր ըէճատէ պուլու-

Նայըմ . պիզզաթ սիկի կէլիպ պուլարագ պու կիւն քէթմ իտիլէն սըրրը խապէր վէրէճէյիմ կիւնէ գատար , Պէրթի կէօրմէք արզուսընատն ֆարիղ օլունըզ , պանա պունը տա վատ իտէրմիսինիզ ։

— (Հայգըրարագ .) Մէվկիյիմի կէօրմէմէք . պէնտէն պիր մուֆարագաթ թալէպ իտիյօրսունըզ . ա՛հ , պու մուֆարէգաթ պէնճէ էօլիւմ տիմէք տիր . . .

— Թէքրար իտէրիմ քի , պու մուֆարէգաթ բէք ազ իմթիտաատ իտէճէյի կիպի , պու ըէճամը տա գապուլ իթմէնիզ զարուրի տիր ։

— Ֆագաթ նիչի՞ն ։

— Զիւնքի մատմազէլ իլէ պիրլիքտէ ճէտիտ պիր թէշէպպիւստէ պուլունաճաղըզ , չու արալըգ քէնտիսինին հէր չէյտէն զիյատէ ճէսարէթէ իհթիյաճը վար տըր . . .

— Պու նէ՞ կիպի պիր թէշէպպիւս ։

— Իչթէ պունը սօրմայաճագսընըզ , զիրա չիմտիլիք ճէվապ վէրէմէմ , սէօյլէմէք սըրասը կէլինճէ պու մուամմայը տա պիզզաթ հալլ իտէճէյիմ . եալընըզ չունը պիլմիչ օլունըզ քի , սախմէ պիր նամ իլէ միսթըլս տիգ թուրէնին գօնաղընատ պուլունուչումըն , թէշէպպիւսաթըմըզա քիւլլի թէալիւգի վար տըր . տիւնեատէ նէ գատար մուհիմ , նէ տերէճէ մուգատտէս պիր իչ թասավվուր իտիլէպիլիրսէ , իճրա իթմէք իսթէտիյիմիզ վազիֆէտէ իչթէ օ նիսպէթտէ մուգատտէս տիր . հադըգաթտէն խապէրտար օլաճաղընըզ կիւնէ գատար ասլա ալայիմը հայրէթ ըզհար իթմէյինիզ . միլահազասըզ պիր հարաքէթ , զաֆիլանէ պիր սիւալ , պիղի եարը եօլտա պըրագարագ թէտապիր ու թէշէպպիւսաթըմըզը ալթ իւսթ իտէպիլիր , սիզտէն կիզլէմէք իսթէմէմ . պուլունտուղումըզ մէվգը հադըգաթէն վէխիմ վէ մուխաթարալը տըր . իմտի լիսանընըզատան պիզի ֆէլաքէթէ տիւչար իտէճէք պիր քելիմէ սատըր օլմայաճաղընա տայըր սիզտէն թէէմինաթ թալէպ իտէրիմ . . ,

44

Էթիյէն, հագըգաթէն հալ ու մէվգըրն բէք միւտհիշ վէ բէք խաթարէնկիզ օլտուղունը վէ պունըն քէնտիսինէ տէ թէալիւգի պուլունտուղունը թագտիր իլէ ճէվապ օլարագ.

— Ա՛հ, մէրագ իթմէյինիզ միւսիւ Բընէ, պունտան տօլայը սիզի եէմին իլէ թէէմին իտէրիմ, իհրազը մուվաֆագըյէթ իտէճէյինիզ կիւնէ գատար սիւքիւթ իտուպ պէքլէյէճէյիմ. սիզ տէ շուրասընը ունութմայընըզ քի պու իշտէ հէր տիւրլի վէխամէթի կէօզէ ալտըրարագ, սիզէ մուավէնէթ իտէպիլէճէք պիր ատէմէ իհթիյաճ հասըլ օլուրսա իշթէ պէն հազըրըմ... տէմէսի իւզէրինէ, Բընէ, տօգթօրըն էլինի թութուպ սըգարագ.

— Սէօզիւնիւզէ ինանըրըմ, պէնճէ պու տա պաշգաճա մէտարը ճիւրաթ վէ զայրէթ տիր, տէտի։ Էթիյէն իսէ Պէրթէ թէվճիհի խըթապ իլէ.

— Պէ՛րթ, պու կիւնտէն իթիպարէն սիզի, նէ զէման լուզում կէօրիւր տէ չաղըրըրսանըզ օ զէման կէօրէճէյիմ. ֆագաթ եինէ պու կիւնտէն իթիպարէն ճէնապը Հագգըն հուզուրընտա պէնիմ զէվճէմսինիզ, տէտիքտէն վէ սօն տէֆա օլարագ կէնճ գըզըն էլլէրինի էօբտիւքտէն սօնրա չըգըպ կիտինճէ, Բընէ կէնճ գըզըն եիւզիւնէ պագարագ.

— Մա՛տմազէլ, կէօրտիւնիւզ եա, սիզէ իւմիւտվար օլմանըզը թավսիյէ իթմէքտէ հագգըմ վար իմիշ. տօգթօր հագըգաթէն նամուսլը պիր զաթ տըր, սիզի տէ ճիտտէն սէվէյօր. շիմտիտէն քէնտիսինի ազըճըգ պու սըրրա վագըֆ իթտիյիմիզ իչին ֆէնա իթմէտիք զանն իտէրիմ, տէմէսի իլէ, կէնճ գըզ գօրգունճ պիր թավր իլէ.

— Խա՛յըր, խա՛յըր, չայէտ պու թէչէպպիւստէ մու-

վաֆֆաղ օլամազաղ , բէտէրիմին նէ հալտէ վէֆաթ իթ-տիյինէ վագըֆ օլմասընը իսթէմէմ , տէտի ։

— Պու արզունըզ տա եէրինէ կէթիրիլիր . ֆաղաթ մու-վաֆֆաղ օլաճաղըզ . . . արթըզ պէնիմտէ կիթմէ՛քլիյիմ լազըմ կէլիյօր . թէնպիհաթըմը ունութմատընըզ տէյի՛մ մի ։

— Մէրաղ իթմէ՛յինիզ , թէնպիհաթընըզը հարֆ պէ հարֆ իճրա իտէճէ՛յիմ ։

— Ա՛տիյօ մատմազէլ , ճէսարէ՛թ , իւմի՛ւտ , սիզի միսթ-րէս տիգ Թուրքինին խանէսինտէ պէքլէյէճէյիմ . չայէտ կէլտիյինիզ սըրատա օրատա պուլունմայաճաղ օլուրսամ , գօնսէր թէրթիպաթընա տախիլ օլան օյունճուլարտան օլ-տուղունըզը սէօյլէրսինիզ , պու գատարը էլվէրիր ։

Րընէ Մ՛ուլէն տէ պու սուրէթլէ նօթընը Տամ տը Շան սօղաղընտաքի խանէտէն չըգըպ կիթտի ։

* * *

Նասըլ քի տէտիք , Թէֆիկը , Պանեօլէյէ կիտուպ Դաբ-սօլէրի թէրէսինտէ պիր խանէ քիրալատըգտան սօնրա բօ-լիս իտարէ մէրքէզինէ կիթմէշ իտի . օտասընա կէլիր կէլմէզ ասայիշ րէյիսինին քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլտուղունը խապէր վէրտիլէր . Թէֆիր տէրհալ ամիրինին հուզուրունա չըգտը ։ Ասայիշ րէյիսի եապրխանէսի իւզէրինէ գօնուլմուշ էվրագը գարըշարրպ արատըղը քեաղըտը պուլտուգտան սօնրա .

— Թէֆի՛ր , Տիւպկէֆ նամընտա պիր ատէմ թանը՛յօր-մուսընըզ , տէյինճէ , Թէֆիր պիր ազ տիւշինտիւքտէն սօնրա .

— Էվվէթ էֆէնտիմ թանըրըմ , տէտինիզ ատէմ գալպազանըզգ թէօհմէթի իլէ պէշ սէնէ ամէլիյաթէ վէ օն սէնէ զապթիյէ նէզարէթի ալթընտա պուլունտուրմազա մահքիմ օլան պիր խապիս տիր , տէտի ։

— Գուվվէ՛յի հաֆըզանըզա հիչ տէյէճէ՛ք եօգ տըր ,

էվվէթ ալտանմայօրսունըզ, թա՛ քէնտիսի. պու ատէմ պունտան պիր այ էվվէլ հաբըսխանէտէն ֆիրար իթմիշ, պու կիւն խապիսին Բարիզտէ պուլունուպ եինէ գալպ ադճէ իմալ իթմէքլէ մէշղուլ օլմասընա տայըր պազը մալիւմաթ ալտըմ . . .

— (Հայգըրարագ.) Բարիզտէ՞ մի . . . սախթէ պիր իսմ իլէ պուրատա պուլունույօր տէմէք տիր . . .

— Էվվէթ, պիր գաչ կիւն էվվէլ սէպիլի Թախլիյէ իտիլմիշ պիր մահբուս Տիւպիյէֆէ Թէսատիւֆ իթմիշ, պունը պիլտիրիյօր. չիւպհէսիզ հիւքիւմէթին միւքեաֆաթընա մազհար օլմագ իչին պանա եազըպ կէօնտէրտիյի քեաղըտա իմզասընը տա վազ իթմիշ.

— Պու մահբուս՝ Տիւպիյէֆի ներէտէ կէօրտիւյինի սէօյլէյօ՞ր մը.

— Սէնթ Ինթուան սէմթինտէ կէօրմիւշ, Թէրրէմճնտա նամընտա վէ պերլիքտէ ֆիրար իթտիքլերի տիկէր պիր ատէմ տէ եանընտա պուլունույօր իմիշ. իչթէ պու իքի խապիսի եազալայըպ հիւքիւմէթէ Թէսլիմ իթմէք վազիֆէսինի սիղէ հէվալէ իսիյօրում, սիղին տըզդաթ ու Թէտապիրինիղէ իլիմատըմ պէրքէմալ տըր . . .

Պու էնատէ տէսիսէքեար Թէֆֆէրին զիհնինի զարիպ պիր ֆիքր իչղալ իթմէյէ պաչլատըզընտան կէօզլէրի բարլատը վէ ճէվապ օլարագ.

— Պաչ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, պու կիճէտէն Թէֆթիչէ պաչլարըմ. ֆագաթ պիր Թէվդըֆ միւզաքէրէսի համիլ օլմագլըղըմ իգԹիզա իթմէ՞զ մի . . .

— Բէք ալա, Թէվդըֆ միւզաքէրէսինի պէր միւթաատ եաբըվէրինիզ.

Թէֆֆէրին, պու կիպի հալլէրտէ պէր միւթաատ եաբարզը իչլէրին պիր նիւմունէսինի կէօրտիւյիմիզ իչին պիղճէ մալիւմ տիր. իմզալը միւզաքէրէլէրտէն պէշ օն Թանէսի տայիմա չըզտանընտան էքսիք օլմատըզընտան, իճապընա կէօ-

րէ պունլարը իսթէտիյի կիպի տօլտուրապիլիյօր իտի։

Թէֆէր ասայիշ րէյիսինին հուզուրընտան չըգըպ թաամ իթմէք իչին պիր լօդանթայա կիրտի. էսնայի թաամտէ քէնտի քէնտինէ.

— Տիւպիյէֆ տէ, Թէրրէմօնտ տա էսկի մէշհուր սէրսէրիլէրտէն տիր. էկէր պունլարը էլէ կէչիրէճէք օլուրսամ, շու կիւնլէրտէ միւհթաճ օլտուղում իքի ատէմի արայուպ պուլմագ թասավվուրաթը իլէ իւզիւլմէյէ հիչ լուզում գալմազ... պունլարը միւթլագա էլէ կէչիրմէլի, տէտի։

Թէֆէր, թաամընը իքմալ իթտիքտէն սօնրա տօղրու խանէսինէ կիտէրէք էլպիսէսինի թէպտիլ իթտի, թանընմայաճագ պիր հալէ կիրմէքլէ եազըխանէլիք վազիֆէսինի իյֆա իտէն մասանըն քէնարընա օթուրարագ, չըզտանընն իչինտէն իքի թէվգըֆ միւզաքէրէսի չըգարտը. աչըգ խանէլէրինէ Տիւպիյէֆ վէ Թէրրէմօնտ նամլարընը տօլտուրտու, պատէհու չըզտանընա պիր գաչ պանզա գայիմէսի վէ ճէպինէ պիր րէվօլվէր եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա սօգաղա չըգտը, աղըր աղըր Պասթիյլ մէյտանընա վէ միւթէագըպէն Սէնթ Անթուան սէմթինէ թէվէճճիւհ իթտի։

Գարանլըգ, տար, ինթիզամսըզ վէ բիս օլան պու սէմթի, քէրէսթէ թիւճճարլարը վէ ապանօզ սաթանլար իշղալ իթմիշլէր տիր։ Նագլ իտէճէյիմիզ վուգուաթըն ճէրէյան իյլէտիյի զէմանտէ, պու եօլըն օրթասընտա պիր շարապ մաղազասը պուլունույօր իտի. պու մէյխանէնին տախիլի օ տէրէճէ բիս վէ մուրտար պիր հալտէ իտի քի, տայիմի միւտավիմլէրինտէն օլմայան պիր ատէմին, էշիյինտէն աթլար աթլամազ՝ միյտէսի պուլանմագ գապիլ տէյիլ իտի։

Թէզեինաթը գըրըգ պիր գաչ մասա իլէ իւզէրլէրինէ մէվզու պիր գաչ դատէհտէն իպարէթ օլան պու մահալին իւսթ գաթը, ճամլը պիր այտընլըգտան ըշըգ ալըյօր իտի. պէշ օն դատէմէ մէրտիվէնտէն աշաղը էնիլինճէ, եան եանա կէօրիւլէն տիկէր իքի օտայա նիսպէթլէ, պու թարիֆ իթ-

տէյիմիզ մահալ, ատէթա պիր գօնագ տէրէճէսինաէ քէսպը էհէմմիյէթ էյլէյօր իտի։

Ալթ գաթաագի էքի օտանըն թավանլարը էլ տօգռնչ տուրուլապիլէճէք գատար ալչագ օլտուղու կիպի, տիվարլար ըուլթուպէթ իչինաէ պուլունույօր իտի. չուրայա պուրայա թագըլմըշ օլան գանտիլէրին սէօնիւք զիյալարընտան, պու տէհլիթամիզ մահալ բէք չիրքին պիր մէնզարէ թէչքիլ էյլէյօր իտի. պու մէյխանէնին տայիմի վէ ագչամճը միւշթէրիլէրի՝ կիւնահւգքի միւշթէրիլէրէ պէնզէմէմէքաէ իտիլէը։

Ա.պանօզ իչլէյէն իչճիլէը կիւնահւգլէրի պուրատա թաամ իտիյօրլար, ագչամ օլունճա պու նահուալը իչճիլէը եէրլի եէրինէ չէքիլէրէք օ մէվգըը պիր թագըմ մէճհիւլ իւլ ահվալ սէրսէրիլէրէ թէրք իտիյօրլար իտի. պու սէրսէրիլէը պուրատա պիրլէչէրէք տօլանտըրճըլըգ վէ սըրգաթ կիպի թէչէպպիւսաթ իչին բըլանլարընը օրատա թէրթիպ իտէյօրլար, իչլէրինի օրատա գարարլաշըյօրլար իտի։

Մէյխանէճի տէսթկէահընըն արգասընա չէքիլիպ, վէրտիյի իչրէթին բարասընը բէչինէն ալմագ չարչսինաէն պաշգա պիր չէյ տիւչիւնմէյօր իտի. վագըթ վագըթ մէյխանէսի բօլիս թարաֆընտան պասըլըյօր իտի իսէ տէ, հիչ պիր տէֆասընտա էլէ պիր չէյ կէչիրիլէմէտիյինտէն, քէնտիսինի մէսուլիյէթտէն գուրթարապիլիյօր իտի։

Ա.ասիլ բէյիսինին, Թէֆէրէ իսիմլէրի վէ բէսիմլէրինի իսապեր վէրտիյի ատէմլէրտէն պիրիսի օլան Թէրըէմճետ, եալընըզ պաշընա մասալարտան պիրինին էօնիւնէ օթուրմուշ կազէթա օգույօր իտի. ատը չանը սէրսէրիլէրտէն օլան պու ատէմ, հէման ժան-ժուտի կիպի պիր չէյ օլուպ, թագրիպէն օթուղ եաչընտա գատար օլտուղու անլաշըյօր իտի։

Պաշընտա սէնաթքարլարըն կիյտիքլէրի չապգալարտան վէ սըրթընտա քէսթանէ բէնկինտէ գատիֆէտէն մա-

մուլ չըզկըլը պիր չաքէթ պուլունան պու հայլազ, կաղէթայը օգուտագլա մէչղուլ իքէն, էզհէր ճիհէթ քէնտիսինէ ագրան օլապիլէճէք պիր ատէմ պիր արալըգ կէլիպ մէրգումըն գարչըսընտա օթուրտու։

Պու եէնի կէլէն ատէմ, գըսա պոյլու օլուպ մալի վէ գապա չուհատան մամուլ պիր թագըմ էլպիսէ կիյմիշ իտի. պաշընտա պիր իշճի չապգասը պուլունույօր իտի. սաչլարը իլէ սագալը էբէյիճէ ուզուն իսէ տէ, պու սաչտա սագալտա էյրէթի իտի. պու ատէմին գալպ ագճէ իտալ իտէն Տիւպիյէճ օլտուղունը, օգույանլարըմըզ պէլքի տէ անլատըլար, Թէրըէմննտ գարչըսընա կէլիպ օթուրան պու ատէմէ էլինի ուզաթմագլա պէրապէր, «Նէ վար նէ եօգ» տէյինճէ, Տիւպիյէճ.

— Շիմտի գօնուշմազա պաշլարըզ, հէլէ պիր գատէհ պիր շէյ իչէյիմ զիրա բէք սուսատըմ... տէյու ճէվապ վէրտիքտէն վէ իսթէ իսթէ իքի գատէհ շարապ եուվարլատըգտան սօնրա.

— Էվվէ՛թ, իչթէ շիմտի գալըպըն գըյաֆէթին եօլունա կիրմիչ... տէյինճէ, Թէրըէմննտ սուալինի Թէքրար իտէրէք.

— Էյ նէ՞ վար նէ եօգ պագալըմ, տէտի.

— Իչ եօլունտա կիթմէյօր, անճագ պէչ Թանէ պէչ ֆըրանգլըգ սիւրէպիլտիմ.

— Պու տա եիրմի պէչ ֆըրանգ իտէր.

— Մասրաֆտան իչ ֆըրանգ Թէնզիլ իտինճէ եիրմի իքի ֆըրանգ գալըր, պու տա բէք ազ պիր շէյ... էյ սէ՛ն... սէն նէ՞ եաբտըն պագալըմ.

— Պէնիմ Թալիյիմ տահա միւսաիտ, պէն եէտի Թանէսինի սիւրտիւմ.

— Տէմէք օլույօր քի պու կիւն էլլի ֆըրանգ գատար պիր հասըլաթըմըզ վար.

— Պուտա մուճիպի մէճպուննիյէթ տիր. ֆագաթ իչի եօլունա գօյմազա պիր չարէ տիւշիւնմէլի, սիքքէլէրին աէսի

բարլագ չըգմայօր , սաթըճըլար ֆէնա ատէթ իթմիշլեր . էլ-լերինէ կէչէն բարայը տէսթիկեահլարը իւզերինէ աթը վերի-յօրլար . . . տօղրուսը պէն եագայը էյէ վէրիրիզ տէյի գօր-գուլօրում , զիրա պու տէֆա տիւչար օլաճաղըմըզ միւճա-զաթ պէչ սէնէ մահքիւմիյէթտէն իպարէթ օլամայաճագ տըր , վէ անլայօրում քի պիր տահա գաչըպ քէչլասը նէֆս իթ-մէք միւմքին տէյիլ տիր .

— Ֆագաթ նէ եարարսըն , կիւզէլ եաշամալը , իսթի-յար իթտիյիմիզ չու սէնաաթ սըրգաթտան տա եանքիսէճի-լիքտէն տէ իյի տիր . . .

— Պէնճէ պու տահա պէրպատ տըր .

— Ա՛ճայի՛պ , աճըգտան էօլէճէ՛քմիյիզ , իչթէ բէք ա-լա եաշայըպ վագթըմըզը կէչիրիյօրուզ .

— Տօղրուսը պէն պիր տագըգա միւսթէրիհ օլամայօ-րում . հէր նէ հալ իսէ պիր ազ թաամ իտէլիմ . պուրայա տա գալպ բարա՞մը վէրէճէյիզ .

— Հա՛յ հա՛յ , պուրատատա սիւրէպիլիրիզ . . .

— Պուրատա իհթիյաթը տավրանմալը , մէխանէճի չէյ-թան պիր հէրիֆէ պէնզէյօր .

— Կարսօնա վէր , օ հիչ ֆարգընտա օլամազ . . .

Պու էանատէ համալ գըյաֆէթինատէ վէ էլլի եաշընտա գատար պիր ատէմ , պու իքի գալպ ադճէ սիւրիւճինին պուլունտուգլարը սալայա կիրտի . էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրիպ քէնտինէ պիր մէվզը արար կիպի կէօրիւնտի . Նիհայէթ Թէրրէմճնա իլէ Տիւպիյէֆէ տօղրու իլէրլէյէրէք օթուրուճա , կարսօն կէլիպ .

— Նէ՞ իսթէյօրսունըզ , տէյու սօրտու .

Համալ գըյաֆէթինատէքի ատէմ պօղուգ պիր սէտա իլէ պիր չիչէ շարապ սըմըրլատըզը էանատէ , Թէրրէմճնա կարսօնը տուրտըրարագ վէ պէչ ֆըրանգլըգ պիր սիքքէ վէրէրէք .

Պիզիմ հիսապ ալթը ղուրուշ իտէյօր . . . չունըն գու-

սուրընը կէթիրինիզ ... տէյինճէ, համալ գըյաֆէթինաէքի ատէմ պու իքի արգատաչը տըդամըլէ սիւզմէյէ պաշլատը։

— Կարսօն, էլինէ վէրիլէն սիքքէյի էվիրուպ չէվիրէրէք մնայէնէյէ պաշլատը. Տիւպիյէֆին պու հալտէն ճանը սըգըլարագ.

— Օ գատար նէյէ՞ պագըյօրսունըզ, էլինիզտէքի պէչ ֆըրադ տըր, տէտի. համալ գըյաֆէթինաէքի ատէմ տըգամըը արթըրտը, կարսօն իսէ մըրըլտանարագ.

— Պանա գալըրսա պու սիքքէտէ պիր թօհաֆիլըգ կէօրիյօրում, ֆագաթ էլպէթտէ սիզ տահա էյի անլարսընըզ. եօ՛գ, եօ՛գ... պու բարա պէնճէ հէր հալտէ խալիս սիքքէյէ պէնզէմէյօր, տէյիպ, էլինտէքի սիքքէյի համալ գըյաֆէթինտէքի ատէմին էօնիւնտէ պուլունան մասանըն իւզէրինտէ աթը վէրտի, պօզուգ պիր սէս չըգտը։

Տիւպիյէֆ. - (Հայգըրարագ.) Եօգսա պունը գուրչո՞ւն մը զանն իտէյօրսունըզ։

Կարսօն. - Գուրչուն օլուպ օլմատըդընը պիլմէմ, ֆագաթ պու պէնիմ իչիմէ կէլմէզ, լութֆէն պիր պաչգասընը վէրինիզ։

Համալ գըյաֆէթինտէքի ատէմ պիր զէմանտէն պէրի կիւլիւմսէյօր իտի. պու էօնատէ էլինի ուզատըպ էօնիւնտէքի սիքքէյի ալտը, տըգաթլէ պագտըգտան սօնրա ճիտտի պիր հալ իլէ կարսօնա.

— Հա՛յ պուտալա հա՛յ, պու սիքքէնէին նէսի՞ վար, քեաչքի պէօյլէ պէյն թանէսի էլիմէ կէչսէ. ալ սանա ալթը ղուրուչ պէն միւսիւլէրէ իւսթ կանընը վէրիրիմ, տէյինճէ, Տիւպիյէֆ մուզաֆֆէրանէ պիր թէպէսսիւմ իլէ արգատաչընըն տիւսէյինի տիւրթտի. կարսօն տա բարասընը ալրագ սավուչտը։

Պու էօնատէ համալ գըյաֆէթինտէքի ատէմ, սիքքէնէին գուսուրընը վէրմէք իւզրէ ճէպլէրինի գալըչտըրտըղը

կիպի, գարշըսընտաքի սէրսէրիլէրտէ քէնտիսինէ ահմագ նազարը իլէ պագըպ պըյըգ ալթընտան կիւլիւշէյօրլար իտի. համալ բարանըն գուսուրունը մասանըն պիր քիւշէսինտէ սայարագ, «Իշթէ ալընըզ» տէտիքտէն սօնրա, գարշըսընտաքի իքի արգատաշտան գըսա պօյլուսընըն եիւզիւնէ ֆէվգէլատէ պիր տիգգաթլա պագարագ.

— Տիւպիյէֆ ճէնապլէրի, պու տէրէճէ իլէրի կիթմէյինիզ, պու հարաքէթ սիզի խարապ վէ բէրիշան իտէր... տէմէսի իլէ, սախթէքեար հէրիֆ պիրտէն պիրէ նէյէ օղրատըղընը պիլմէտի, շաշըրտըղընտան աղզը աչըգ գալտը, Թէրրէմօնտ տա սավուշմաղա հազըրլանտը. ֆագաթ համալ մէրգումը պիր թավրը մախսուսի իլէ թէվգըֆ իտէրէք.

— Պանա գարշը էմնիյէթսիզլիք կէօսթէրմէք պիր ֆայտէ պախշ իթմէզ. պէն տիւշմէն տէյիլիմ, պիլաքիս սիզին իլէ տօսթանէ կէօրիւշմէք իսթէտիմ. օթուրունըզ, օթուրունըզ չօճուգլարըմ պիր ազ գօնուշաճաղըզ, հաթտա միւքեալէմէմիզէ պիր լէթաֆէթ վէրմէք իչիւն սիզէ պիր շիշէտէ շարապ ըսմարլայաճաղըմ, տէյինճէ, իքի մահբուս ֆիրարլէրի եէքտիկէրինին եիւզլէրինէ պագտըլար. համալ գըյաֆէթինտէքի ատէմ, եանի թէֆէր իսէ միւսթահզիյանէ կիւլէրէք.

— Էյ, նէ՞ վար, նէ՞ օլտունըզ, պու տէրէճէ շաշըրըպ գալմանըզ հագըգաթէն շայանը հայրէթ տիր. պէն սիզին իլէ պիր ազ գօնուշմագ իսթէրիմ տէյօրում, հէլէ շէօյլէ օթուրունըզ պագալըմ, տէմէսի իլէ, Թէրրէմօնտ տիւշէրճէսինէ պիր իսկէմլէյէ օթուրտը, Տիւպիյէֆ տէ քէնտինի թօբլամագ, ըէնկ վէրմէմէք ղայրէթինտէ պուլունույօր իտի. նիհայէթ սէրպէսթանէ պիր թավր իլէ.

— Չօգ շէյ... ֆագաթ աֆվ իտէրսինիզ միւսիւ, պէօյիւք պիր խաթատէ պուլունույօրսունըզ, պէն պու նամըն սահիպի տէյիլիմ վէ նէ տէմէք իսթէտիյինիզիտէ անլայամատըմ... տէտի։

45

Թէֆէր տէր հալ այաղա գալդտը, էլինի մուխաթիպի-նին ումուզը իւզէրինէ վազ իտէրէք վէ խաֆիֆ պիր սէս իլէ մըրըլտանարագ.

— Լաթիֆէնին սըրասը տէյիլ ... հէման պու տագը գատա գուզու կիպի ուսլու օթուրմայաճագ օլուրսանըզ, ճէպիմտէքի թէվգըֆ միւզաքէրէլէրինի չէքիպ չըգարըրըմ. պիր իշարէթ իտէր իթմէզ եագայը էլէ վէրիրսինիզ ... պիր չարեէք սաաթա գատար պուլունաճաղընըզ մահալ բօլիս մէրքէզի տիր ... պունըն իշինիզէ կէլիպ կէլմէտիյինի պի-րազ տիւշիւնինիզ, տէյինճէ, Թէրրէմօնտ թէէսիւֆ իյմա իտէր պիր թավր իլէ.

— Թէվգըֆ ... պէն պէօյլէ օլաճաղընը հըս իտէյօրու-տըմ, տէտիյինտէ, Տիւպիյէֆ պիր թավրը ամիրանէ իլէ ար-գատաշընա.

— Ազզընը աշմա, կէօրիւյօրսըն եա՛, պու էֆէնտի էյի պիր զաթա պէնզէյօր, տէտիքտէն սօնրա, Թէֆէրին եանը-նա օթուրարագ.

— Հայտէ արթըգ ճիտտի գօնուշալըմ, սիզ գուրնազ, շագաճը պիր ատէմսինիզ տէյի՞լ մի, պիզի հաբըսխանէտէ կէօրմիւշսիւնիզ. պուրատա կէօրիւնճէ թանըտընըզ տէտի-յինիզ թէվգըֆ միւզաքէրէլէրինինտէ ասլը ֆասլը եօգ ... պիզիմ նէ կիպի պիր իշլէ մէշղուլ օլտուղումուզա վագըֆ օլարագ, իգթիզասը վար իսէ իշթիրաք իթմէք իսթէյօր-սունըզ տէյի՞լ մի ... աէտի.

Թէֆէր, - Օգումագ պիյի՞րմիսինիզ.

Տիւպիյէֆ. - Էլպէթտէ ...

Թէֆէր. - Էօյլէ իսէ շունը օգույունուզ տա էօյլէ ճէվապ վէրինիզ։

Բօլիս մէմուրը ճէպինտէքի թէվգըֆ միւղաքէրէլէրինի չըգարըպ պու իքի հայլազըն կէօզլէրի էօնիւնէ վազ իտիվէրինճէ, հայրէթլէրի պիր գաթ տահա արթտը. Թէֆէր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Կէօրիւյօրսունըզ ա՛, մահբէստէն ֆիրար իթմիշ օլան Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ իսիմլէրի եազըլը տըր, տէր տէմէզ, Թէրրէմօնտըն վիճուտի թէբէտէն թըրնաղա գատար թիթրէյէրէք.

— Պիզի պաղլայաճագ իսէնիզ պաղլայընըզ, մէսէլէյէ նիհայէթ վէրիլսին տէտիյինտէ, Տիւպիյէֆ արդատաշընըն սէօզիւնի քէսէրէք.

— Նէ պուտալա հէրիֆսին պէ՛. միւսիւ, պիզիմլէ պիր շիշէ շարապ իչէրէք պիր ազ գօնուշմագ թէքլիֆինտէ պուլունմուշ իտի... էլպէթաէ հագգըմըզտաքի նիյէթ ու թասավվուրը պիզճէ մուճիպի մէնֆաաթ տըր, տէտի։

Թէֆէր. - (Կիւլէրէք.) Տօղրուսը սէնին ֆէրասէթին վար։

Տիւպիյէֆ. - Պազը վագըթ պէն իշի տէրհալ անլարըմ, էվէլա սիզէ շունը սօրայըմ. սիզ բօլիս խաֆիյէլէրինտէ՞ նմիսինիզ։

— Էօյլէ կիպի պիր շէյիմ։

— Օ հալտէ պիզի տէրհալ թէվգըֆ իտէպիլիր իքէն իթմէտինիզ, տէմէք օլույօր քի պիզէ իհթիյաճընըզ վար...

— Օլապիլիր ա՛։

— Բէք ալա, մագսատընըզ նէ՞ իսէ սէօյլէյինիզ։

— Շիմտի սէօյլէյէճէյիմ, պէօյլէ պէշէր ֆրանգլըգ գալպ սիքքէլէր իմալ իթմէքլէ չօգ պիր բարա գազանըլամազ, հէմ տէ պու սէնաաթ բէք չօգ տէվամ իթմէզ. շիմտի պէն սիզէ միւսաատէ իթսէմ, կիւնին պիրինտէ պաշգա պիր եէրտէ միւթլագա եագայը էլէ վէրէճէքսինիզ քի,

պունըն տա նէթիճէսի միւէպպէտէն քիւրէք ճէզասը տըր ։

Տիւպիյէֆ . - Օրասը մալիւմ , էյ սօնրա՞ . . .

Թէֆէր . - Սօնրասը՞ մը , սէրպէսթ եաշամագլա պէրապէր օն պին ֆրանգ գազանմագ իսթէ՞րմիսինիզ ։

— Թէրրէմօնտ . - (Կէօզլէրինի աչըպ հայգըրարագ) Իսթէ՞րմիսինիզ մի տէտինիզ , պու պէնիմ պիւթիւն կիւն բույասընը կէօրտիւյիմ շէյ տիր ։

Տիւպիւյէֆ . - Պու բարայը սի՞զ մի վէրէճէքսինիզ ։

— Էվվէթ ,

— Տէմէք օլույօր քի պիզէ եիրմի պին ֆըրանգ գազանտըրաճագ պիր իշ թէքլիֆ իտէճէքսինիզ . . .

— Օն իքի պին ֆրանգա գատար չըգըշապիլիրիմ , ֆագաթ պիր բարա զիյատէ վէրէմէմ . հէմտէ վէրէճէյիմ գալպ բարա տէյիլ տիր . . ։

Թէրրէմօնտ . - Օ ճիհէթտէն պահս իթմէյէ հաճէթ եօգ տըր ։

Տիւպիւյէֆ . - Գապուլ իտէրիզ . թէքլիֆ իտէճէյինիզ իշ նէ՞ տիր ։

— Բէք չօգ շէյլէր . . .

— Տէմէք քի պէօյիւճէք պիր օյուն օյնանաճագ ։

— Պէլքի . . .

— Անլաշըլըյօր քի մուխաթարալը պիր իշ տիր ։ բարալարը նէ՞ սուրէթլէ թէէտիյէ իտէճէքսինիզ ։

— Իշէ պաշլամազտան էվվէլ պէշ պին ֆրանգ վէրէճէյիմ . գուսուրը տա իշ պիթտիքտէն սօնրա ։

— Մասրաֆ լազըմ տէյի՞լ մի ։

— Մասրաֆ պանա այըտ տըր ։

— Պիզ հազըրըզ , պէշ պին ֆըրանգը վէրինիզ պագալըմ ։

— Պուրատա վէրէմէմ , գալգար պիր գահվէխանէյէ կիտէրիզ օրատա սայարըմ . նէրէ՞տէ իգամէթ իտէյօրսունըզ ։

Տիւպիյէֆ. - (Գուրնազճա կիւլէրէք.) Բարալար էլիմիզէ կէչտիյի սրրատա խապէր վէրիրիզ։

— Պանա էմնիյէթինիզ եօգ տէմէք օլույօր։

— Հա՛յ, հա՛յ, սիզէ էմնիյէթիմիզ վար տըր, ֆագաթ պէն տայիմա իշլէրիմին եօլունտա օլմասընը իսթէրիմ։

— Նգթիզա իտէրսէ պիր արապայը իտարէ իտէպիլի՞ր-միսինիզ։

— Էվվէ՛թ, հէմ տէ կէրչէքտէն պիր արապաճը կիպի։

— Պանեօլէյի պիլիյօ՞րմուսընըզ։

— Ալչը ֆուրունլարը տէյի՞լ մի. տէվամըմ եօգ ֆագաթ չօգ տէֆա իշիթտիմ։

Սաաթ ագշամըն օն պիրինէ կէլմիշ իտի. պու իւչ ալչագ մախլիւգէլէր մէյխանէտէն չըգըպ քիւչիւք պիր գազինօյա կիրտիլէր. Թէֆէր ճէպինտէն գայիմէլէրի չըգարըպ.

— Իշթէ բարա, մահալի իգամէթինիզի խապէր վէրինիզ, տէմէսի իլէ, Տիւպիյէֆ գայիմէլէրի տըգգաթը մախսուսէ իլէ պիրէր պիրէր կէօզտէն կէչիրիպ ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա.

— Շարանթօն սօդաղընտա 24 նօմէրօլու խանէտէ։

— Գալպ ագճէ իմալաթընտա գուլլանտըղընըզ ալաթ ու էտէվաթ օրատա՞ մը պուլունույօր։

— Էվվէ՛թ, քեամիլէն օրատա...

— Բէք ալա՛, պու ագշամ իգամէթ իթմէքտէ օլտուղունըզ խանէյէ կիրմէյէճէքսինիզ։

— Նիչի՞ն։

— Չիւնքի պու կիճէ վէ եախօտ սապահա գարշը բօլիսլէրլէ պէրապէր իգամէթկեահընըզը պասաճաղըմ, հէր շէյի ալաճաղըմ... եալընըզ սիզ խարիճտէ գալաճագսընըզ.

Թէրրէմօնտ. - Անլաշըլտը, բօլիս մէրքէզինէ գարշը պիր սատագաթ նըշանէսի, պիր տէլիլի շէյթանէթ իպրազ

իտէճէքսինիզ, պիզ տէ օ սըրատա իշիմիզլէ մէշղուլ օլա-ճաղըզ։

Տիւպիյէֆ. - Տօղրուսը բէք կիւզէլ պիր ֆիքիր. եա-րըն պիրի պիրիմիզի ներէ՞տէ պուլաճաղըզ։

— Եարըն սապահ սաաթ օնտա Մօնթրօվիլ պուլվա-րընտա պէնի պէքլէրսինիզ, օրատան գալգարագ Պանեօլէյէ տօղրու պիր ազ կէզինէճէյիզ. օրատա սիզէ կէօսթէրէ-ճէյիմ պազը շէյլէր վար... է՛յ, եարըն կէօրիւշիրիզ ար-գատաշլար։

— Պաշ իւսթիւնէ եարըն կէօրիւշիւրիզ։

Պու իւչ սէֆիլ մախլիւգ պու սուրէթլէ եէքտիկէրին-տէն այրըլտըլար. իքի հայտուտ, Թէֆէր իլէ մէրգումըն հէ-վալէ իտէճէյի իշ հագգընտա կէօրիւշէրէք իգամէթկահ-լարընա վասըլ օլտուլար. օտալարընա չըգար չըգմազ խալիս իւլ այար պիր ազ բարալարը իլէ իմալ իթտիքլէրի գալպ սիքքէլէրի վէ եիւքտէ խաֆիֆ օլան էշեալարընը ալտըլար. պու սիքքէլէրտէն պէշ օն բարչասընըտա մասա իւզէրինտէ վէ կէօզէ չարբաճագ պիր սուրէթտէ պըրագտըգտան սօնրա աշաղա էնիպ Ներօն կէչիտինէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր. մագսատլարը օրատա պիր օտա քիրալայըպ կէճէյի կէչիր-մէք իտի։

Թէֆէրէ կէլինճէ, տօղրու բօլիս մէրքէզինէ կիտէրէք ասայիշ ըէյիսինին հուզուրընա չըգտը. ըէյիս քէնտիսինի կէօրիւնճէ.

— Պիր հավատիս վա՞ր մը տէյու սօրտու։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, խապիլէրի եօլտա եագալատըմ. ֆագաթ թէէսիւֆ իտէրիմ քի, թէվգըֆ միւզաքէրէլէրինին հիւքմինի իճրա իթտիրէճէք պիր զապըթա մէմուրընա թէ-սատիւֆ իտէմէտիմ. պինաէն ալէյհ քէնտիլէրինի թէագըպ իթտիմ. Շարանթօն սօգաղընտա 24 նօմէրօլը խանէտէ ի-գամէթ իտիյօրլար, սապահա գարշը կիտիպ քէնտիլէրինի եագալայաճաղըմ։

— Բէք ալա , պէն տէ սիղէ ըէֆագաթ իտէճէյիմ , սաաթ պէշ պուչուգտա պիր արապա իլէ պուրատա պուլուռնընըզ ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ ։

Թային իտիլէն սաաթտա ասայիշ ըէյիսի ըէֆագաթընտա Թէֆէր իլէ իւչ նէֆէր ժանտարմա պուլունտուղու հալտէ գալպաղանլարըն օտասընը պաստըլար , ֆագաթ օգուճանլարըմընզճա մալիւմ օլտուղու վէճհլէ , օ իքի սէրսէրիլէրտէն հիչ պիրինի օտալարընտա պուլամատըլար ։

Պիթթապի պիր ազ Թէհարրիյաթ իճրասը իլէ իքթիֆա իթտիլէր . էլլերինէ գուրչունտան իսմալ իտիլէրէք եալտըզլանմըշ պէշ օն ալթուն իլէ իւչ պէշ բարչա տա պէշէր ֆըրանգըզ կիւմիւշ ձիքքէ կէչիրտիլէր . խապիսլերի նազարը տըգգաթտան տուր Թուխմամագ , էվէ կիրտիքլերի էննատէ հէման եագալամագ մէմուրիյէթի իլէ իքի նէֆէր բօլիս Թային իթտիլէր . պատէհու ասայիշ ըէյիսի մէվգըյը մէմուրիյէթինէ , Թէֆէր տէ իդամէթկեահընա չէքիլիպ կիթտիլէր ։

Սաաթ օնա կէլինճէ Թէֆէր պէր մուճիպի գարար գալգըպ մէվգըֆէ կիթտի , Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմնա քէնտինի պէքլէյօրլար խտի . Թէֆէր պիւսպիւթիւն Թէպտիլի գըյաֆէթ իթմիշ օլտուղունտան , հայլազլար մերգումը կիւճ հալ իլէ Թանըյապիլտիլէր . պիր ազ Թաամ իթտիքտէն սօնրա իւչիւ պիրտէն պիր արապայա ըագիպէն Պանեօլէյէ կիթտիլէր . գասապայա կիրեր կիրմէզ բօլիս խաֆիյէսի արապաճըյա տուրուպ պէքլէմէսինի էմր իթտի . օրատան Գաբսօլերի Թէբէսինէ տօղրու ըէֆիգլերի իլէ պէրապէր եիւրիւյերէք իլերլէտտի . էննայի րահատ .

— Շու կիթտիյիմիզ եօլը տըգգաթլա կէօզտէն կէչիրինիզ քի կիճէ վագթը ֆէնէրլերի սէօնմիւշ պիր արապայը , պու Թարիգ իւզէրինտէ սէվգ ու իտարէ իթմէք սիղճէ գապիլ օլապիլսին , տէտի ։

Տիւպիյէֆ. - Պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէյինիզ...

Միւսիւ Սէրվանըն խանէսինէ վասըլ օլունճա, Թէրրէմօնտ կիւլէրէք.

— Կալիպա պիզէ պիր սէյֆիյէ պախչ իտէճէքսինիզ, պէօյլէ պիր շէյ եաբարսանըզ բէք խօշլանըրըմ, տէմէսի իլէ, Թէֆէր.

— Պու խանէ տախիլինտէ եաբաճաղընըզ իչի պիթիրտիքտէն սօնրա պու սէմթտէ օթուրմագտան խօշլանմայաճագսընըզ զանն իտէրիմ. վատ իթտիյիմ բարայը գազանտըղընըզ զէման, սիզէ պիր ազ Պէլճիգայը, Զվիցերիայը կիտուպ զիյարէթ իթմէնիզի թավսիյէ իտէճէյիմ, հագգընըզտա խայըրլը օլան շէյ պու տըր, տէյինճէ, Տիւպիյէֆ։

— Զօգ շէյ, պու խանէ տախիլինտէ պիր ճինայէ՞թ մի իճրա օլունաճագ տէյու մըրըլտանտըղընտա, Թէֆէր հիտտէթ իլէ.

— Սիզէ օն իքի պին ֆրանգը պուրատա օթուրուպ Բարիզին բանօրամա թարզընտա մէնզարէսինի թէմաշա իթտիրմէք իչի՞ն մի վէրէճէյիմ զանն իտիյօրսունըզ, տէցէրէք գաբույը աչտը, արգատաշլարը իլէ պէրապէր պաղչէտէն կէչիպ էվէ կիրտիլէր։

Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ միւտագըգանէ պիր նազարլա խանէնին իչէրիսինի թէֆթիշ իթտիլէր։ Թէֆէր արգատաշլարընա.

— Էյ նա՞սըլ... հէր չէյի կէօրտիւնի՞զ մի... տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ։

— Բէք կիւզէլ... անախթարլարը սիզէ պըրագաճաղըմ... պուրայա կէլիպ եէրլէշէճէքսինիզ...

— Բէք ալա։

— Բէնչէրէլէրի աչարագ պիր աթէշ իշալ իտէճէքսինիզ...

— Աթէ՞շ մի... ֆագաթ հէվա սըճագ...

— Զարարը եօգ, հէվայը թէպտիլ իտէր, էվէլ էմիրտէ կիտէր եագաճագ չէյ թէտարիք իտէրսինիզ, օտուն իսթէմէզ, չալը չըրբը կիպի տէրհալ բարլայաճագ չէյլէր թօբլայընըզ . . . պունըն մէնզարէսի տէ բէք խօշ տըր. պունու տա ալթ գաթըն պիր վէ եախօտ իքի օտասընտա եագընըզ.

— Պաշ իւսթիւնէ.

— Քէնտինիզի Պանեօլէտէ բէք ազ կէօսթէրինիզ . . . չալը չըրբը թէտարիք իչին Գաբսօլէրինին տիկէր պիր եօլունտան էնիպ կիտինիզ . . .

— Պիլիրսինիզ քի ինսանլարըն հալի աճայիպ տիր, պիր չէյի մէրագ իտէրլէրսէ իսթիճվապէ գալգըշըրլար. պիզճէ տէ պէօյլէ պիր հալ վագը օլուրսա.

— Պէօյլէ պիր հալ վուգուինտէ քիմեէվի էճզա իսթիհզարը իլէ մէշղուլ օլան միւսիւ Բըրուսիյէր Կօշէնին խըտմէթճիլէրի օլտուղունըզը սէօյլէրսինիզ.

Թէրրէմօնտ. - (Հայրէթ իլէ.) Պու միւսի Կօշէ քի՞մ օլույօր.

— Օտա իչթէ պէնիմ . . .

— Բէք ալա, կիճէյի պուրատա՞ մը կէչիրէճէյիզ.

— Էվվէթ, սաաթ օնա գատար իսթէտիյինիզ կիպի վագըթ կէչիրէպիլիրսինիզ. Ֆագաթ էվտէ գաբանմայըպ չըգաճագ օլուրսանըզ տահա էյի օլուր.

— Սիզ մէրագ իթմէյինիզ. էյ նէ՞ զէման կէօրիւշէպիլէճէյիզ . . .

— Եարըն սապահ սաաթ օն պիրտէ Մօնթբարնաստաքի լօգանթատա.

— Օ զէման պիզի նէ՞ կիպի պիր խըտմէթտէ գուլլանաճաղընըզը անլայապիլէճէ՞քմիյիզ.

— Էվվէթ, իչթէ պէն կիտիյօրում. ալընըզ մասրաֆ օլարագ սիզէ իքի եիւզ ֆրանգ, Եարըն սաաթ օն պիրտէ կէօրիւշիւրիզ.

Թէֆֆէր էվտէն չըգըպ թէրբէտէն էնտի , գասապայա կիտէճէք եօլնա պըրագտըղը արապասընա րաքիպէն Բարիզէ տօղրու եօլա չըգտը ։

Տիւպիյէֆ իլէ Թէրբէմճնա եալընըզ գալընճա քէմալի հայրէթլէ պու եէնի թանըտըգլարը ատէմին Հալ ու հարաքէթի հագգընտա տիւշիւնէրէք , հիչ պիր մանա չըգարամատըլար ։ Պիր արալըգ Տիւպիյէֆ արգատաշընա .

— Պու թէտարիք իտուպ հագաճաղըմըզ չալը չըրբը մէսէլէսի սէնի տիւշիւնտի՛ւրմէյօր մը . պու գատար չալը չըրբըյը թօգլայըպ ալէվլէմէքտէն նէ՞ հասըլ օլուր , տէտի ։

— Զօգ չէյ , էվի ըսրթմագ իչին վէսսէլամ ։

— Հէնուզ աթէչ հագաճագ պիր մէվսիմտէ պուլունմայօրըզ . պիր տէ պու աթէչի ավուտա հագմայըպ տա ալթ գաթտաքի օտալարտա հագմագ մէսէլէսի ղարիպ տիր . պու թապիյի պիր չէյ տէյիլ . պանա գալըրսա օ տէրէճէ աթէչ հագըլաճագ օլուրսա , էվ տէ աթէչ ալըր հանար ։

— Իլէրուտէ պէյքի պիր եանկընն վուգուա կէթիրմէք տիր ։

— Պէնտէ էօյլէ ֆիքը իտէյօրում . . . հայտէ էօյլէ օլսուն , պիզէ նէ ղարարը վար . վնգաա մագսատ պիր հարիգ վուգուա կէթիրմէք օլտուղը անլաշըլըյօր , լաքին պունընն մէսուլիյէթի տէ միւսթէճիրէ այըտ տըր . պիզ չիմտի հագըլաճագ չէյլէրին թէտարիքի իլէ մէչղուլ օլալըմ ։

Տիւպիյէֆ իլէ Թէրբէմճնա էվտէն չըգտըլար , ատի պիր սէյիրճի կիպի էթրաֆը թէմաշա իտէրէք եօլնա տիւզէլտիլէր . ալչը չուգուրլարը մէվգրըն մուհլիք մուխաթարաթը կէօղէրինէ բէք ղարիպ կէծրիւնիյօր իտի . Գաբսօլէրինին տիվարլարը արգասընտա Մօնթրօվիլէ էնէճէք պիր եօլ կէօրիւլիյօր իտի . հէնուզ հաղմուրլար պաշլայըպ տա պու եօլը խարապ իթմէմիչ օլտուղունտան , պու թարիգտէն պիր արապա կէչիրմէք գապիլ իտի . Տիւպիյէֆ պու եօլը տըգգաթլա թէֆֆթիչ իտէրէք .

— Արապա պու եօլտան սէվգ իտէճէք օլուրսա , էսէրի , նըշանէսի քեամիլէն ղայպ օլաճադ , տէտի ։

— Տօղրուսը բէք կիւզէլ պիր ֆիքիր ։

Իքի արգատաշ գօնուշարագ Մօնթրօվիլէ էնտիլէր . քէնտիլէրինէ թէնպիհ օլունան չալը չըրըրյը ալըպ բարասընը վէրտիլէր վէ Բըրասիյեր կօչէ նամընա պիր համմալա թէսլիմ իթտիլէր . միւթէագըպէն թէֆէրին էմրի մուճիպինճէ ալթ գաթտաքի օտալարտա պիր ազ աթէչ եագըլըր . պատէհու թէրրէմճնա իլէ Տիւպիյէֆ թաատլարընը եէտիքտէն սօնրա եաթտըլար ։

46

Թէֆէր , Բարիզէ ավտէթինտէ էվէլ պէ էվվէլ քէնտի իշի իլէ մէշղուլ օլտու . պատէհու բօլիս տահրէսինտէն չըգըպ օ սըրատա թէսատիւֆէն եօլտան կէչմէքտէ օլան 13 նօմէրօլը արապայը թէվգըֆ իլէ իչինէ աթլատը վէ սահիպի Բիյեր Լօրիյօյա .

— Սէն Մարսէլ սօգաղընա նօմէրօ *** , տէյու էմր վէրտի ։

Բիյեր Լօրիյօ սիւրաթլա հէմ պէյկիրլէրի սիւրմէքտէ վէ հէմտէ քէնտի քէնտինէ .

— Սէն Մարսէլ սօգաղը նօմէրօ *** , կէչէն կիճէ օ ղարիպ միւշթէրիյի կէօթիւրիւպ կէթիրտիյիմ սէմթ . աճէպա պու օ աէ՞մ մի . . . խայըը օ տէյիլ , պու տահա կէնճ , սէսի տէ օ սէս տէյիլ , տէմէքտէ իտի ։

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իքի կիւնտէն պէրի Թէֆէր թարաֆընտան պիր կէօնա մալիւմաթ ալամամըշ իտի . պինաէն ալէյհ չէրիքը մէլանէթինի նասըլ պիր սապըրսըզըգա պէքլէմէքտէ օլտուղու մալիւմ տիր . Թէֆէր օտասընա

կիրեր կիրմեզ տիւգէ մէյտան վէրմէքսիզին։

— Տիւգ հազրէթլէրի , եարըն ագշամ վատ պույուրտուղունըզ բարայը գազանապլէճէյիմ , տէտի ։

— Պու գըզըն էլինիզէ կէչտիյինի իսպաթ իթտիյինիզ անտէ , իբի եիւզ պին ֆրանգըզ չէքի ալաճագսընըզ ։

Թէֆէր եաբմըշ օլտուղու թէտապիրի պէր թաֆսիլ տիւգէ հէքեայէ իթտիյինտէ , տիւգ ։

— Օ եէթիմ գըզը էլէ կէչիրտիյիմիզի քէնտի կէօզլէրիմ իլէ կէօրմէտիքճէ իթիմատ ու էյինիյէթ հասըլ իտէմէմ , տէտի ։

— Եարըն կիճէ վագթը Տիւպիյէֆ իլէ Թէրբէմնա , Պէրթի կէթիրտիքլէրի սըրատա , պէնտէ պիզզաթ պուրայա կէլէրէք սիզի ալըպ Պանեօլէ Թէրբէսինտէքի խանէյէ կէօթիւրիւրիմ ։

— Բէք ալա՛ , պու իշ պիթտիքտէն սոնրա արթըզ պուրատա իգամէթիմ պէնճէ ագլ ու թէտպիրէ մուղայըր կիպի կէօրիւնիյօր . սիզ նէ՞ տէրսինիզ ։

— Պու թասավվուրընըզ պէնճէ հիւքիւմսիզ տիր , պուրատա գալմանըզ տահա էվլա տըր . մուխապէրաթը անլամագ իւզրէ տիւն կիճէ գօնաղա կիթտինի՞զ մի ։

— Խա՛յըր ։

— Պու պէօյիւք պիր խաթա տըր . չու արալըզ պիզճէ մուճիպի խաթիֆատէ պիր հէվաոս զուհուր իտէպիլիր ։

— Պու կիճէ կիտէր անլարըմ ։

— Պէնի կէթիրէն արապա աշաղըտա տուրըյօր , պու արապայա րաքիպէն կիտէր , պէնի տէ իգամէթ կեահրմա պըրագըրսընըզ . միւթէագըպէն սիզի ալըպ գօնաղընըզա կէօթիւրիւր վէ եէնէ պուրայա կէթիրիր ։

— Բէք կիւզէլ ։

— Գըլօխյա Վարնի իլէ գօնուշաճաղընըզ զէման կէլտի չաթտը . Թէրթիպ խյէտիյի զիյաֆէթ եարըն ագշամ վէրիլէճէք . սիզ քէնտիսինի եարըն կիւնտիւզին կիտուպ

կէօրմէլի վէ սիզէ գարշը իսթիմալ իտէճէյի սիլաֆըն նասլը շէյ օլտուղունը անլամալըսընըզ ։

Ժօրժ, թարիգ մէգամընտա պիր իշարէթլէ իքթիֆա իթտի. պատէհու Ոէֆէրլէ պէրապէր էվտէն չըգտըլար ։ Բիյէր Լօրիյօ մէվգըտա պէքլէմէքտէ օլուպ, Թէֆէր, մէրգումա եագլաշարագ.

— Պէնի ալտըղընըզ եէրէ պըրագտըգտան սօնրա, արապա պու էֆէնտինին էմրինէ թապի օլաճագ վէ իւճրէթինիզի տէ քէնտիլէրի թէսվիյէ իտէճէքլէր տիր, տէտի ։

— Անլատըմ էֆէնտիմ, նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ . . .

— Բօն-Լուի-Ֆիլիպ սօգաղը նօմէրօ *** . . .

Պու սէմթ թէլաֆֆուզ օլտուղու էսնատէ Բիյէր Լօրիյօնըն վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ բէյտա օլտու. պէյկիրլէրի գամչըլայարագ քէնտի քէնտինէ.

— Հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու պիր սըրգաթ թէշէպպիւսի տիր. պու եանընտաքի ատէմ տէ հէր հալտէ պիզիմ կէչէն կիճէքի միւշթէրի օլմալը, էվվէ՛թ, ալտանմայօրում, պունլար՝ նազարըմտա մազնուն ատէմլէր տիր, ղայրէթ իտուպ տա պու ատէմին եիւզիւնի պիր ազ կէօրմէլիյիմ, տէտի ։

Արապա թային իտիլէն նօգթայա կէլինճէ տուրտու, միւթէագըպէն տիւգ ճէնապլէրի արապատան էնիպ պաղչէ տիվարընա աչըլան գաբույա տօղրու իլէրլէտի. իքի կիւնտէն պէրի կէլէն էվրագ միյանընտա էհէմմիյէթլի հիչ պիր շէյ պուլունմայօր իտի. պինաէն ալէյհ բէք ազ պիր զէման զարֆընտա արապատան էնտիյի մէվգըյա ավտէթ իթտի ։

Բիյէր Լօրիյօ պու եապանճը միւշթէրինին եիւզիւնի կէօրմէյէ բէք զիյատէ արզու իտիյօր իտի. լաքին տիւգ՝ արապայա եագլաշտըղը էսնատէ բալթօսընըն քիւրքլի եագասընը գուլագլարընա գատար գալտըրտըղը կիպի, շապգասընը տա կէօզլէրինէ գատար էնտիրտիքտէն եիւզի կէօրիւլմէյօր իտի. իխթիյար Լօրիյօ պունտան մէյուս օլարագ

մէվգրընա չրգրպ օթուրտու վէ պօղուք պիր սէս իլէ.

— Միւսիւ, ներէյէ կիտէճէյիզ, տէյու սօրտու։

— Պէնի ներէտէն ալմշ իսէնիզ օրայա, եանի Սէն Մարսէլ սօգաղընա։

Արապա թէքրար եօլա տիւզէլտի. Բիյէր Լօրիյօ քէնտի քէնտինէ.

— Պու ատէմին մազնունիյէթի նազարըմտա կիթտիքճէ արթըյօր, տէտի։

Նիհայէթ արապա Սէն Մարսէլ սօգաղընա վասըլ օլտու, տիւգ տահա զիյատէ եիւզիւնի կէօզիւնի գաբայարագ արապատան էնտի. արապա իւճրէթինի զիյատէսիյլէ թէտիյէ իտէրէք գարանլըգ եօլա սաբտը. վագըթ կիճէ եարըսը իտի. Բիյէր Լօրիյօ տա արապասընը ախըրա չէքտիքտէն սօնրա եաթըպ ույուտը։

Էրթէսի կիւնի ալէսսապահ Բարիզ ուֆուգունը գաթը պիր սիս իհաթա իթմիշ իտի. Թէֆէր, երքէնտէն բօլիս մէրքէզինէ կիթտի. միւթէագըպէն իլք կիւնքի գըյաֆէթլէ Մօնթբարնաս կէչիտինտէ վագը լօգանթայա վարըպ վէ պիր գապինէյէ կիրէրէք իւչ քիշիլիք թաամ ըսմարլատը, պիր հօգգա գալէմ իսթէտի վէ մուխթասար պիր թէզկէրէ եազտը։

Թամ սաաթ օն պիրտէ Թէրրէմօնտ իլէ Տիւպիյէֆ կէլիպ ուսթալարընը պուլտուլար. Թէֆէր պունլարը կէօրիւր կէօրմէզ.

— Թէնպիհլէրիմի եօլը իլէ իճրա իթտինիզ մի, տէյու սօրտու։

Իքի հայտուտլար էվին ալթ գաթընտա աթէշ եագտըգլարընը վէ գաբու իլէ բէնչէրէլէրինի սըգը սըգըյա գաբատըգլարընը պիլտիրտիլէր։ Թէֆէր.

— Էօյլէ իսէ անախթարլարը պանա վէրինիզ, տէտի։

Թէրրէմօնտ. - Անախթարլարը մը . . . արթըգ պիզ օրայա կիթմէյէճէքմիյիզ։

—Կիտէճէքսինիզ , ֆագաթ սիզտէն էվվէլ օրայա պէն կիտէճէյիմ ։

Տիւպիյէֆ . – Նէ՞ տէմէք խաթէտիյիմիզի էլպէթտէ անլամըշըընըզ տըր ։ Չամաշըրլարըմըզ վէ ալաթ ետէվաթըմըզ օրատա տըր , անլէրին զապտ օլմասընը խաթէմէյօրուզ տա . . .

— Պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէյինիզ ։

Պու իւչ խապիս թաամլարընը իտուպ գահվէլէրինի իչտիքտէն սօնրա , Տիւպիյէֆ քէլամէ ազագ իլէ ։

— Արթըգ պիր ազ տա ճիտտի գօնուշալըմ քի մէրամ անլաշըլսըն . . . թէքլիֆ իթտիյինիզ իչտէ էօհտէմիզէ իհալէ խիլէճէք վէզայիֆին նէտէն իպարէթ օլտուղունը պու սապահ սէօյլէյէճէք խինիզ , պու պիզէ մէրագ օլույօր , պունը անլամագ խաթէյօրուզ . . . տէտի ։

— Շիմտի սէօյլէյիպ սիզի պու մէրագտան գուրթարաճաղըմ . . .

Տիւպիյէֆ . – (Հայդըրարագ .) Իսապէթ , իսապէթ , հայտէ ուսթաճըղըմըզ , պագընըզ քէմալի արզու իլէ սիզի տինլէմէ քտէյիզ ։

— Աբապայը իտարէ իտէպիլէճէյինիզի պանա հա՞նկընըզ սէօյլէմիչ խինիզ ։

Տիւպիյէֆ . – Պէն , պու պէնիմ բէք ալա էլիմտէն կէլիր ։

— Բէք ալա՛ , օ հալտէ սաղլամ պիր արապա իլէ պիր աթ թէտարիք իթմէլիսինիզ ։

— Ֆիրա իլէ պիր արապա թէտարիքի գապիլ տիր . . . ֆագաթ արապաճը տա պիրլիքտէ պուլունմագ չարթ տըր . սիզ տէ պիւրսինիզ քի պիզէ քիմսէ էմնիյէթ իտուպ տա ալթընը արապասընը թէսլիմ իտէմէզ ։

— Պուրասընը արթըգ սիզ տիւչիւնինիզ , հէր հալտէ պիր արապա լազըմ . . . պէնիմ պունընլա մէշղուլ օլմայա վագթիմ ասլա միւսաիտ տէյիլ տիր ։

Թէրրէմօնտ. - Արապայը պուլուրուզ, պունը տա պէն տէրիւհտէ իտէրիմ։

— Նա՞սըլ թէտարիք իտէպիլէճէքսին։

— Էլպէթտէ պիր շէյ եաբաճաղըմ, պու պապտէքի մէսուլիյէթ պանա այըտ տըր։

— Բէք կիւզէլ, Տիւպիյէֆին տէ արապաճը գըյաֆէթինէ կիրմէսի լազըմ տըր։

Տիւպիյէֆ. - Պու բէք գօլայ տըր, Թամբլ չարշըսընա կիտինճէ լազըմ օլան էլպիսէյի օն տագըգա զարֆընտա թէտարիք իտէպիլիրիմ։

— Պու ագշամ թէմամ սաաթ օնտա արապայը Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտաքի 19 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնէ կէթիրէճէքսինիզ։

Թէրրէմօնտ. - Պիրիսի՞ մի գաչըրըլաճագ. էկէր պէօյլէ պիր շէյ իսէ բէք խօշլանըրըմ . . .

— Էվվէ՛թ, բէք էյի անլատընըզ, պիրիսի գաչըրըլաճագ . . . Տիւպիյէֆ արապաճը մէվգըընա օթուրաճագ. Թէրրէ՛մօնտ, սէն տէ արապանըն իչինտէ պուլունաճագսըն։

— Է՛յ, սօնրա՞ . . .

— Բէրտէլէր գալտըրըլմայաճագ։

— Թապիյի . . .

— Արապաճը, եանի Տիւպիյէֆ մէվգըընտան էնիպ գաբուճըյա միւրաճաաթ իթմէքսիզին խանէնին իւչիւնճի գաթընա չըգաճագ, մէրտիվէնին գարշըսընա թէսատիւֆ իտէն օտանըն գաբուսընը չալաճագ. պիրիսի կէլիպ սիզէ գաբըյը աչաճագ։

— Քի՞մ։

— Կէնճ պիր գըզ։

— Պու գըզա նէ՞ տէյէճէյիմ . . .

— Մատմազէլ Պէրթ Մօնսթիյէ սի՞զմիսինիզ, տէյու սօրաճագսընըզ. մուվաֆըգ ճէվապ վէրիրսէ շու թէզքէրէյի քէնտիսինէ թէսլիմ իտէճէքսինիզ։

Թէֆէր, պիր ազ էվվէլ եազմըշ օլտուղու վարագայը չըզտանընտան չըգարըպ Տիւպիյէֆէ ուզաթտը. պու վարագա Գըլօտիյա Վարնի թարաֆընտան եազըլան մէքթուպը հավի օլան վէ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն էլինէ կէչէն մավի զարֆ իւզէրինտէքի եազըյա թագլիտէն եազըլմըշ իտի.

Տիւպիյէֆ. - Պու քեաղըտըն իչինտէ նէ՞ վար.

— Օգույապիլիրսինիզ.

Տիւպիւյէֆ, տէօրտէ պիւքիւլմիւշ օլան քեաղըտը աչարագ չու սաթըրլարը օգուտը.

« Բընէ Մուլէն թարաֆընտան կէլէն պու արապաճըյը թէագըպ իտինիզ, հայրէթինիզէ մուճիպ պիր շէյ եօգ տըր. »

Տիւֆիյէֆ. - Մուխթասար պիր շէյ, պու թէզքիրէյի տէ թէսլիմ իտէրիմ... ֆագաթ գըզ դուլագ ասմազ վէ թէվֆիգը հարաքէթ իթմէզսէ...

— Սիզ օ ճիհէթի մէրագ իթմէյինիզ.

— Եա իսթիճվապէ գալգըշըրսա.

— Իսթիճվապէ գալգըշաճագ օլուրսա, հիչ պիր շէյտէն խապէրտար օլմատըղընըզը վէ եալընըզ քէնտիսինի ալըպ կէօթիւրմէյէ մէմուր օլտուղունուզը սէօյլէրսինիզ.

— Մալիւմ ա՛, դատըն գըսմը մէրագլը օլուր, պէլքի ներէյէ կէօթիւրիւլէճէյինիտէ սօրուպ անլամագ իսթէր.

— Շայէտ սօրաճագ օլուրսա, Բօայալ մէյտանընա տէրսինիզ.

— Քեաֆի... արթըգ պու մինի մինի բիլիճին պէնի թէագըպ իթմէքտէն պաշգա պիր տէյէճէյի գալմազ.

— Էվվէթ, քէնտինի կէօթիւրիւր արապայա պինտիրիրսինիզ.

Թէրրէմօնտ. - Ֆէնա տէյիլ, պէնի արապատա պուլունճա պիրտէն պիրէ տէհշէթէ տիւչար օլմա՞զ մը.

— Օլապիլիր, պէօյլէ պիր հալ վուգուինտէ, «Մատմազէլ, գօրգմայընըզ, պէն, պէն տէ Բընէ Մուլէնին տօս-

թըլըմ , մէսէլէ նահագդ եէրտէ դաթլ իտիլէն բէտէրինիզէ այըտ տըր » տէր տէմէզ տէհշէթի զայիլ օլուր հիչ գօրգուսը բէրվասը դալմազ ։

Թէրըէմճնա . – (էլլէրինի ևէքտիկէրինէ վուրարագ .) Իչթէ թօհաֆ պիր մէսէլէ , Իչի պիր աղ անլամազա պաշլատըգճա բէք զիյատէ խօշլանըյօրում ։

Տիւպիյէֆ . – Է,յ սօնրա՞ ։

— Սօնրա տա արապայը Պանեօլէ թէբէսինէ սէվգ իտէճէքսինիզ ։

—Ֆագաթ Րօայալ մէյտանընտան Պանեօլէ թէբէսի ա-րասընտա էրէյիճէ ուզագ պիր մէսաֆէ վար տըր · գըզ իչին իչինտէ պիր էնթրիգա օլտուղունը հըսս իտէպիլիր . . . ա-րապատան էնմէք իսթէյէպիլիր . . .

— Պուտա օլապիլիր , պէօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլու-նաճագ օլուրսա մէն իտէր , թէհտիտ իտէրսինիզ ։

— Ֆէրեատէ , իսթիմատէ պաշլարսա . . .

Թէֆէր ճէպինտէն զայէթ քէսկին պիր պըչագ չըգա-րըպ մատա իւզէրինէ վազ իտէրէք .

— Իյճապ իտէրսէ քէնտիսինի պուռնը իլէ սուստուրա-պիլիրսինիզ . . . տէտի ։

Թէրըէմճնա . – (Թիթրիյէրէք .) Վուրմագ . . . արա-պա իչինտէ պիր ճինայէթ . . .

— Քէնտիսի իսթէմիշ օլաճագ , պէօյլէ պիր չէյտէն գօրգըյօրմուսընըզ ։

Թէրըէմճնա ճէվապ վէրմէտի . Տիւպիյէֆ մանիտար պիր սուրէթլէ Թէֆէրին եիւղունէ պագտը վէ միւսթահզիյանէ պիր թավը իլէ .

— Օ՛ պապայըգ . . . սիզ քէօրէքլէրինիզին գարընլա-րընը էյիճէ տօյումայօրսունըզ , թօբը օն իքի պին ֆըրանգ, իչին իչինտէ կիյևօթին իլէ իտամ օլունմագ վար . . . պէյհուտէ եօրուլմայընըզ . . . պու պիղիմ իչիմիզէ կէլմէզ . Թէվգըֆ միւզաքէրէլէրինիզի չըգարընըզ , պիզի բօլիս մէր-

քէզինէ կէօթիւրինիզ . . . վերտիյինիզ պէչ պին ֆըրանգըզ տա կէրի վերէյիմ . . . պունլարըն հէբսինէ բազըյըմ . ֆագաթ պու գատար պիր բարա իլէ պու իշի կէօրէմէմ . պէօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունմագ սէնաաթըն գատր ու գըյմէթինի թէնզիլ իտէր , տէտի ։

Թէրրէմօնտ . - Էվվէ՛թ , մէմալիքը էճնէպիյէտէ հէր շէյ պահալը տըր ։

Թէֆէր տուտագլարընը ըսըրտը . գարշըսընտաքի սէրսէրիլէրի դանտըրմագ , եօլա կէօթիրմէքլիյին բէք միւշկիւլ օլաճաղընը կէօրիւյօր իտի . մամաֆիհ պիւսպիւթիւն մէյուս օլմայարագ .

— Պէն սիզի ճէսուր շէյլէր զանն իտէյօրուտըմ . իթթիֆագ ի՞թմէմիշ մի իտիք , տէմէսի իլէ , Տիւպիյէֆ .

— Ինսան եաբաճաղը իշի անլամատըգճա իթթիֆագէ տախիլ օլամազ , տէտի ։

— Ֆագաթ սիզէ թէքլիֆ իտէճէյիմ իչին պէ՞օյլէ պիր շէյ օլաճաղընը բէք էյի պիլիյօր իտինիզ ։

— Թապիյի , ֆագաթ պու տէրէճէ իլէրի կիտուպ տա բիլիճ կիպի կէնճ պիր գըզճըղազըն ճանընա գաստ իտիլէճէյինի , վէ օ մինասիպէթլէ պիզիմ պաշըմըզ տա կիւրիւլթիյէ կէլէճէյինի հիսապա գօյմամըշ իտիք ։

Թէրրէմօնտ . - Թօհաֆ շէյ , բէք կիւզէլ պիլիրսինիզ քի պու կիպի իշլէրէ ալէլ աճէլէ կիրիշիլէմէզ , մէսէլէնին էսասընա էթրաֆը իլէ վագըֆ օլմագ իգթիզա իտէր ։

Թէֆէր . - (Հիտտէթ վէ սապըրսըզլըգ իլէ .) Էլ վէրիր , նէ՞ գատար իսթէյօրսունըզ ։

Տիւպիյէֆ . - (Թէրրէմօնտա մուզաֆֆէրանէ պիր նազար աթֆ իտէրէք .) Էլլի պին ֆըրանգ իսթէրիզ ։

Թէրրէմօնտ . - Էվվէ՛թ , պիր բարա աշաղը օլմազ ։

Թէֆէր . - Պէնի էյի եագալատընըզ , պօղմագ իսթէյօրսունըզ . զարուրի մուվաֆագաթ լազըմ կէլիյօր . . .

Տիւպիյէֆ . - Բարալար էլիմիզէ կէչէճէ՞ք մի ։

— Էվվէ՛թ ։

— Նէ՞ զէման ։

— Պու կիճէ, Պանեօլէ թէբէսինտէքի խանէտէ ։

— Պիր գըսմընը շիմտի բէշինէն իսթէրիզ, նէ՞ գատար վէրէպիլէճէքսինիզ ։

— Օն պին ֆըրանգ, եանըմտա պունտան զիյատէ եօգ տըր

— Շիմտի պունը վէրինիզ, պու կիճէ գըզ արապատան չըգմաղտան էվվէլ գուսուրընը, եանի օթուզ պէշ պին ֆըրանգը տա իսթէրիզ . . .

— Էվվէ՛թ, օ սըրատա անլէրտէ էլինիզէ կէչէճէք տիր ։

— Պապալըգ, մուխալիֆէթ իտէճէք օլուրսանըզ իշ պաշգալաշըր ։ Գըզը եինէ ալտըղըմըզ մահալէ կէօթիւրիւր պըրագըրըզ ։

— Մէրագ իթմէյինիզ, հէր հալտէ մէմնուն օլաճագսընըզ ։

47

Թէֆէր, ճինայէթ շէրիքլէրինէ մէսէլէյէ տայըր պազը թալիմաթ տահա վէրտիքտէն սօնրա տօղրու մէվգըյը մէմուրիյէթինէ կիթտի ։

Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագտա զիյաֆէթ թէտարիքեաթը հէման խիթամ պուլմագ իւզրէ իտի . պէօյիւք սալօնըն օրթասընտա պիր թէաթրօ եէրի հազըրլանտըղը կիպի, պու սալօնըն իթիսալինտէքի քիւչիւք օտա տա օյունճուլարա թախսիս իտիլմիշ իտի ։

Էլ հասըլ Բընէ Մուլէն, տահա տօղրուսը գօնաղըն միւտիրի ումուրը օլան Լօրէն, իւհտէսինէ իհալէ իտիլէն վազիֆէյի բէք բարլագ սուրէթտէ իյֆա իթմիշ օլտուղունտան,

տէֆաթլա միսթրէս տիգ Թուրէնին թէշէքքիւրաթընա մազ-հար օլմուշ իտի · պու էսկի աշիւֆթէ, տիւգ ժօրժ Տըլա-թուր - Վօտիյօտան մէճպուրէն ալաճաղը քիւլլիւյէթլի մէպ-լաղըն իւմիտի իլէ, մասրաֆըն իլէրիսինէ կէրիսինէ պագ-մայօր իտի ։

Էօյլէ վագթը գօնաղըն ավլիսինէ պիր արապա կիրտի · պու արապատա թէրթիպ իտիլէճէք թէաթրօնըն թէզեինա-թը իլէ, մուշամմա իւզէրինէ թէրսիմ իտիլէն թապլօլար պուլունույօր իտի · Ընէ, էշեայը մէզքիւրէյի պօշալթմագ-տա օլան մաղազա ուշաղընա ·

— Թապլօլար թարիֆաթըմա մուվաֆըգ պիր սուրէթլէ եաբըլտը տէյիլ մի ՝ տէտի ։

— Էվվէթ միւսիւ, մաղազալարըմըզտան պիրինտէ իս-թէտիյինիզ կիպի պիր մուշամմա պուլապիլտիմ քի, պու լէվհա ՝ պիր քէօբրիւ իլէ Սէն նէհրինին պիր գըսմընը իրայէ իտիյօր · էթրաֆընտա տա աղաճլար, ֆէնէրլէր վար, թէմա-շայէ շաեան պիր շէյ, օլտուգճա հազին պիր թապլօ . . . իսթէտիյինիզ կիպի թապլօնըն պիր ճիհէթինէտէ պիր արա-պա բէսմ իթտիրտիմ ·

— Բէք կիւզէլ, կիտինիզտէ պու բէրտէլէրի սալօնտաքի բէրտէ արդասընա պիզզաթ թալիգ իտինիզ ։

Պու էսնատէ տէրունի էլպիսէ իլէ տօլու պիր սանտըգ կէլտիյինտէ, Ընէ պունըն օյունճուլարա թախսիս իտիլէն օ-տայա կէօթիւրիւլմէսինի էմր իթտի, սալօնլարը կէչմէքսի-զին պու օտայա տօղրու չըգմագ իչին պիր մէրտիվէն պու-լունտուղունտան, սանտըգ օրատան չըգարըլտը · օ սըրա-տա միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ քէրիմէսինին պէրմիւթատ թաամ վագթը հուլուլ իյլէտիյինտէն, Ընէ պունտան պիլ-իսթիֆատէ, Գըլիշի սօգաղընըն պիր քէօշէսինտէ քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլան Ժան-Ժուտիյի կէօրմէյէ կիթտի · հայ-տուտ մաքինաճըյը կէօրիւնճէ ·

— Հայ Ալլահ միւսթահագընը վէրսին, պէնի նէ՞ գա-

տար պէքլէթտին, պէն արթըգ պու կիւն կէլմէյէճէքսին զաննընտա պուլունույօր իտիմ, տէտի։

— Նէ՞ չարէ, պիզզարուր իշթէ պու սաաթտա եագայը գուրթարըպ կէլէպիլտիմ։

— Նէ հալ իսէ, հայտէ պիր լօգանթայա կիտէլիմտէ պիր ազ գօնուշալըմ։

Բընէ իլէ ժան-ժուտի պիր լօգանթայա կիրուպ օթուրտուլար, էն էվվէլ ժան-ժուտի սէօզէ պաշլայըպ.

— Իշի նէ՞ բաստէյէ կէթիրէպիլտին, տէյու սօրտու։

— Իշթէ պու ագշամ խազինէնին անախթարլարընը էլէ կէչիրէճէյիզ...

— Բէրտէլէր հազը՞ր մը։

— Պու սապահ ալտըմ...

— Պէնտէ էլպիսէլէրի կէօնտէրմիշ իտիմ։

— Շիմտի օտա կէլտի, շապգալար իլէ սագալլարտա սանտըղըն իչինտէ՞ մի։

— Խա՛յըր, անլէրի պիզզաթ պէն կէթիրէճէյիմ։

— Թէմամ, սաաթ օն պուչուգտա թանընմայաճագ պիր գըյաֆէթէ կիրմիշ օլտուղուն հալտէ կէլիպ միւսիւ Լօրէնի սօրաճագսըն։

— Պունըն իչին մէրագ իթմէ, զաթէն պիլտիյին պիր ատէմ օլմազսամ՝ սէն պիլէ ֆարգ իտէմէզսին, մատմազէլ Պէրթի խապէրտար իթտինի՞զ մի։

— Էվվէ՛թ, քիրալամըշ օլտուղում արապա օն օն պիր սուլարընտա խանէսինէ կիտէճէք, արապաճը օտասընա չըգըպ եալընըզ «միւսիւ Բընէ թարաֆընտան կէլիյօրում» տէյէճէք.

— Օ՛հ, հէր իշ եօլունտա... ֆագաթ լագըրտը արամըզտա գալսըն, վագըթ եագլաշտըգճա քէնտիմտէ պիր թէէսիւր հըսս իտիյօրում։

— Նա՞սըլ, նա՞սըլ, սէնին կիպի սաղլամ, տէմիրէ պէնզէր պիր ատէմ...

— Հագըգաթէն օ թէրթիպաթը կէօրիւնճէ պաչգալաչաճաղըմ...

— Գօրգուչօրմուսըն։

— Իօմրիւմճէ հիչ պիր չէյտէն գօրդմամ, էսկի խաթըրէլէր իլէ պիր ազ միւթէկէսիր օլաճաղըմ, իչմէկ պու գաաար... օ սըրատա եիրմի սէնէ էվվէլքի զէմանէ ավտէթէլէ քէնտիմի Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ զանն իտէճէյիմ... Հա չիմտի խաթըրըմա պիր չէյ կէլտի։

— Նէ՞ կիպի։

— Օյունա պաչլայըպտա հէր քէս թէմաշայէ տալտըղը սըրատա, պէն պիր արալըգ թէքլիֆսիզճէ սավուչարագ, միսթրէս տիգ Թուրէնին եաղրխանէսինի զեյարէթի իտէպիլիրիմ... իլէրուտէ էլէ կէչիրէճէյիմիզ խապինէյէ մահսուպէն պիր ազ բարա պուլապիլէճէյիմի իւմիւտ իտէյօրում...

— (Գաչլարընը չաթարագ.) Պու ատէթա խըրսըղլըգ տէմէք տիր։

— Նէյէ՞ խըրսըղլըգ օլսուն, ալէլ հիսապ պիր ազ բարա ալաճաղըմ...

— Եա միսթրէս տիգ Թուրէն արատըղըմըզ գատընտէյիլ իսէ... օ հալտէ պիր չէյ կէօրտիւյու թագտիրտէ տէրհալ եագալանըրըզ. խա՛յըր, խա՛յըր, սըրդաթ լազըմ տէյիլ տիր, բարայը պաչգա սուրէթլէ էլտէ իտէպիլիրիզ։

Պու տէֆա ժան-Ժուտինին ճանը սըգըլտը, սուրաթընը էքչիթտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու նէ՞ թէքէլլիւֆ, պու չէյթան Րընէ հալա չիւպհէտէն վարէսթէ տէյիլ կիպի կէօրիւնիյօր. չօգ չէյ... էկէր քէնտինի թանըմամըշ օլսամ ատէթա նամուսը պիր չէյ օլտուղունա գայիլ օլաճաղըմ. հօշ նէ եաբմագ լազըմ կէլճէճէյինի պէն քիմսէյէ տանըշմամ ա՛, ֆըրսաթ տիւչէրսէ պաչը պաչըմա իչի պէճէրիրիմ... տէտիյի սըրատա, Րընէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Հէր ճիհէթլէ գարարըմըզ եօլունտա տըր, արթըգ

պէն կիտէյիմ. . . դիրա իշլէրիմ չօգ տըր , պու ագշամ կէօ-
րիւշէճէյիզ. . . տէյէրէք լօգանթաատան չըգըպ կիթտի ։

Ժան-Ժուտի , եավաշ եավաշ Բընէտէն էմիլիէթինի գալ-
տըրըյօր իտի . օ էսնատէ էվվէլճէ Լօրէնին էլէ կէչիրմիշ օլ-
տուղու չըզտանընտան զուհուր իտէն պանպա գայիմէսինի ,
իատէ իթմէսինէ պիր սէպէպ տիւշիւնիւպ պուլամատը , քէն-
տիսինին խըրնըզլըգտան պաշգա պիր շէյ տիւշիւնտիւյիւ
եօգ իտի ։

Սանիէն միսթրէս տիգ Թուրէնին պէօյլէ պիր վէսիլէ ի-
լէ խանէսինէ կիրուպտա , էլի պօշ չըգմագ մէսէլէսինէ պիր
տիւրլիւ ագըլ երտիրէմէյօր իտի , Նէօյլի քէօբրիւսիւ ֆա-
ճիասընտա իչթիրաքը օլսուն օլմասըն պու դարըննըն չէքմէ-
ճէսինտէն բարա աչըրմագ , Բընէ Մուլէն իչին պիր կէօնա
մէտուլյէթի ինթաճ իթմէյէճէյինի տիւշիւնիւյօր իտի . պէօյ-
լէ սուհպուլէթլէ պիր իչ կէօրմէք գապիլ օլտուղու հալտէ ,
պու միւմանտաճի , պու մուխալիֆէթի նէ՞տէն նէչաճի իտիյօր
իտի ։

Ժան-Ժուտի , պուրալարընը տիւչիւնէ տիւչիւնէ տալկրն
պիր հալտէ վէ նէրէյէ կիտէճէյինին ֆէրգինտէ օլամիյա-
րագ , Պէրլին սօգաղընա տօղրու իլէրլէտի , պու էսնատէ
պուլունտուղու եէրէ օն ատըմ գատար պիր մէսաֆէտէ պիր
արապա տուրտու , իչինտէն սաչլարը աղարմայա պաչլամըշ ,
սատէ ֆագաճի թէմիզ պիր սուրէթտէ կիյինմիշ պիր ատըմ
չըգտը ։

Ժան-Ժուտի , պու ատըմի կէօրիւը կէօրմէգ նէյէ օղ-
րատըգընը պիլմէտի , պուլունտուղու նօգթատա մըրխանմըշ
կիպի գալա գալտը , այընընտանտա թէրլէր ագըյօր իտի .
պու ատըմ պիր մէտտէճի արապաճը իլէ գօնուշմաղա պաչ-
լատըգը սըրատա ; քէնտի քէնտինէ չու սէօգլէրի մըրըլ-
տանտը .

— Ալտանմայօրում , էվվէթ ալտանմայօրում , պու պիր
խէյալ տէյիլ , պաչլարը աղարմաղա պաչլամագլա պէրապէր

պու ատէմ Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէքի շախսա պէնզէյօր ։

Պու զաթ արապատան այրըլըպ Պէրլին սօգաղընա յաբ-
տը , միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղը էօնիւնէ կէլինճէ տուր-
տու ։ Ժան-Ժուտի պուլունտուղու նօգթատա տուրարագ ։

— Ինկիլիզ գարըսընըն ևանընա կիտիյօր ... եէքտի-
կերինի թանըյօրլար ... էկեր օ արատըղըմըզ գատըն իսէ,
պու տա չէրիքը ճինայէթի օլան ատէմ տիր . օ՛խ , ագըպէթ
եագալատըմ ... ա՛հ , Րընէյի չիմտի էլէ կէչիրսեմտէ խա-
պէր վէրսեմ , պիր եէրտէ սագլանըր տա բէք չօգ չէյլեր ի-
չիտէպիլիր ... տէտի ։

Շախսը մէճհուլ գաբուլը չալտը , գաբու աչըլընճա ի-
չէրի կիրուպ գարըղսընա չըգան ուշաղա ։

— Միսթրէս տիգ Թուրէնի կէօրմէք իսթէրիմ , չու
գարթը քէնտիլէրինէ թագտիմ իտինիզ , տէյէրէք , ուշա-
զա պիր գարթ ուզաթտը , ուշագ գարթը ալմայըպ ։

— Միւսի՛ւ , մատամ բէք զիյատէ եօլուղուն վէ նիհա-
յէթի տէրէճէտէ մէշղուլ օլտուղունտան հիչ պիր քիմսէյի
կէօրմէք իսթէմէյօր , պու պապատէ պանա գաթիի էմր վէ-
րիլմիչ տիր , տէտի ։

— Պէնիմ իչին միւսթէնսա օլարագ պիր լութֆ ըզհար
իտէճէքլեր տիր ...

— Զանն իսթէմէմ ։

— Պէն էմինիմ ... քէնտիլէրինի միւթլագա կէօրմէք
իսթէտիյիմի , Պըրունվայէտէն կէլտիյիմի սէօյլէյինիզ էլվե-
ըիր ։

— Պըրունվայէտէ՞ն մի ։

— Էվվէթ , հայտէ կիտուպ խապէր վէրինիզ ։

Տիւգ , ուշաղըն էլինէ եիւզ ֆրանգլըդ պիր գայիմէ
սըզըշտըրտը ։ ուշագ գարթը վէ գայիմէյի ալարագ պիր
միւտտէթ թէրէտտիւտ իսթիքտէն սօնրա միսթրէս տիգ
Թուրէնին նէզարինէ վարտը ։ Գըլճտիյա ուշաղը կէօրիւնճէ ։

— Ֆըրա՛նսուա , նէ՞ իսթէյօրսունըզ , տէտի ։

— Մատա՛մ, էմրը ալիլէրինէ մուխալիֆ պիր հարաքէթտէ պուլունտուղումտան տօլայը էվէլ էմիրտէ աֆվընըզը րէճա իտէրիմ. պիրիսի կէլտի, սէօզ անլամայօր. միւթլագա մատամը կէօրէճէյիմ տէյօր, պէնտէնիզ տէ կէլիպ խապէր վէրմէյէ մէճպուր օլտում։

— Քիմսէյի գապուլ իթմէտիյիմի պիլիյօրսունըզ։

— Սէօզ տինլէմէյօր, ըսրար իտիյօր, հաթտա էլիմէ պիր գարթ վէրտի։

Գըլօտիյա Վարնի, իւզէրինտէ էլ եազըսը իլէ «Ֆըրէտէրիգ Պէրար» իսմի եազըլմըշ օլան քեազըտա պիր նազար աթֆ իտէրէք.

— Թանըտըղըմ ատէմ տէյիլ, քիմ օլուրսա օլսուն տէֆ իտինիզ, տէտի.

— Կիթմէյօր էֆէնտիմ, իւսթի պաշը թէմիզ պիր զաթ տըր. Պըրունվայէտէն կէլտիյինի խապէր վէրմէքլիյիմիտէ այրըճա թէնպիհ իթտի։

Պու սօն սէօզլէրին Գըլօտիյա իւզէրինտէ տէրհալ թէէսիրի կէօրիւլտի, խայըն գատընըն վիճուտի թիթրէտի, պէնզի պէթի սաբսարը քէսիլտի, գալպինէ խանչէր սաբլանմըշ կիպի մուզթարըպ օլտու. միւթլագա պու ատէմին հէրքէսճէ մէճհուլ զանն իյլէտիյի սըրրա վագըֆ օլտուղունա գայըլ օլտու. պէօյլէ մուսիրրանէ գապուլինի թալէպ իտէն, Պըրունվայէտէն կէլտիյինի իխպար իլէ գապուլինէ գաթի պիր չարէ պուլան պու ատէմ քի՞մ օլույօր իտի։

Գըլօտիյա, ղայէթ էնտիշէնաք պիր հալտէ օթուրմագտա օլտուղու սանտալեէտէն գալգտը, իշէ րէնկ վէրմէմէյէ չալըշարագ միւճէրրէտ պիր նէզաքէթ էսէրի օլմագ իւզրէ.

— Պու միւսիւ Պէրարը քիւչիւք սալօնա գապուլ իտինիզ, պէնտէ շիմտի կէլիյօրում, տէտի։

Կիւզէլ Օլիվիյա պու մուհավէրէտէ հազըր պուլունմուշ օլմաղըլա ուշագ տըշարը չըգտըգտան սօնրա.

— Աննէճիյիմ, սիզի միւթլագա կէօրմէք իսթէյէն

պու ատէմին քիմ օլտուղունը անլայապլտընիջ մի, տէտի։

— Իէք էյի անլայամատըմ, ֆագաթ չօգ զէման էվվել Պրոունվայէտ թանըտըղըմ զաթլարտան պիրի օլմալը. չիմտի կիտէր քիմ օլտուղունը անլարըմ տա եինէ կելիրիմ գըզըմ։

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Դըլօտիյանըն խուսուսի օտասընտա պուլունույօր իտի. հէքեայէմիզին մուգատտէմաթընտա Ժան-Ժուտինին, պիր քէօչէսինտէ սագլանմըշ օլտուղու պու օտա օգուեանլարըմըզա մալիւմ տիր։

Ժօրժ, սէնէլէրճէ կէօրմէտիյի էսկի մէթրէսինին խանէսինէ այագ պաստըղը տագըդատան պէրի ֆէվգելատէ պիր թէէսիւր հըսս իտիյօր իտի. մա մաֆիհ էանայի միւքեալէմէտէ մաղլուպիյէթ նըշանէսի կէօսթէրմէմէք ֆիքրի իլէ օլանճա գուվվէթինի թօբլատը, սաքիթ պիր հալտէ եիւզիւնի Դըլօտիյա իլէ միւթէվէֆիա տիգ Թուրքէնին ըէսիմլէրինէ տօղրու չէվիրտի, քէմալի տըգդաթլա պու իքի լէվհայը թէմաշա իթմէքտէ իքէն խաֆիֆ պիր այագ սէսի իչիտլտի, տիւգ ալտըրմատը. քէնտինի լէվհալարըն թէժաչա վէ թէտգըդը իլէ բէք զիյատէ մէչղուլ կէօսթէրիյօր իտի։

Դաբու աչըլարագ միւթէագըպէն գաբանտը. Ժօրժըն եիւզիւ սաբսարը քէսիլմիչ իտի. Դըլօտիյա, արդասընը գաբայա տօղրու չէվիրմիչ օլտուղդ իչին, եիւզիւնի կէօրէմէտիյի պու միսաֆիրէ տօղրու պիր գաչ ատըմ իլէրլէյէրէք։

— Միսի՛ւ, զիյարէթ թալէպինտէ ըսրար իտէն զաթ ժի՞զմիսինիզ... տէյինճէ.

Ժօրժ, Դըլօտիյանըն սէսինի իչիտէրէք եիւզիւնի չէվիրտի. միսթրէս տիգ Թուրքէն իլք նազարտա քէնտինի թանըտը, նէ եաբաճաղընը չաշըրտը, վիճուտի սէրաբա թիլթրէյէրէք չու սէօղլէրի քէքէլէյէպիլտի.

— Սի՛զ..., սի՞զմինիզ հա՛։

Տիւգ ճէննապլէրի իհթիրամքեարանէ էյիլիպ սէլամլա-
յարագ .

— Էվվէթ , սէվկիլի մատամ, հուզուրընըզտա խսպաթը վիճուտ իտէն պէնիմ , տէտի ։

— Ֆագաթ պէօյլէ սախթէ պիր իսմ իլէ կէլմէնիզէ սէ-
պէպ նէ՞ օլույօր ։

— Պու բէք սատէ պիր մէսէլէ տիր մատամ . . . լութ-
ֆէն իրսալինէ ինայէթ պույրուլան տավէթնամէ իւզէրինէ , պու ադշամ զիյաֆէթինիզտէ հազըր պուլունաճաղըմը իւ-
միւտ իտիյօր իտինիզ . իսմիմի , ըէսմիմի խապէր վէրմիշ օլ-
սա իտիմ , պու սապահ պէլքի տէ պէնի գապուլ իթմէյէ-
ճէք իտինիզ . պէն իսէ սիզի պիր տագըգա վէֆթ իթմէքսի-
զին վէ անսըզըն կէօրմէք իսթէյօր իտիմ ։

— Անսըզըն կէօրմէ՞ք մի . պունտան մագսատընըզ նէ՞
օլույօր ։

— Մագսատըմ, պու հարաքէթտէ պուլունմազ սիղճէ նէ տէրէճէ ճալիպը վէխամէթ օլտուզունը խապէր վէրմէք տիր . իչթէ պու սաաթտա պիր արատա պուլունույօրուզ , միսաատէ պույուրընըզտա էսկի տօսթ կիպի գօնուչալըմ , իսթէրսէնիզ տօսթլուղումուզտա պագը օլսուն . . . էվվել էմիրտէ մահափումըմըն իղտիվաճընա տայըր նէ տէմէք իս-
թէհկինիզի սեօյլէյինիզ , իչթէ սիզի տինլէյօրում մատամ ։

Մ իսթրէս տիգ Թուրէն , պիր սէրէճէյէ գատար թէէ-
ֆուրաթընա ղալէպէ իտէպիլէրէք պիր սանտալէ իւզէրինէ տիւչէրճէսինէ օթուրտու , հայրէթլէ էսկի աչըգլընըն եիւ-
զինէ պագըյօր իտի . պիր գաչ սանիյէ սիւքիւթտէն սօնրա տիւգ ճէննապլէրինի , էսկի աչըգը ժօրժ կիպի թէլագդը ի-
տէրէք թէքլիֆսիզճէ չու սէօղլէրի մըրըլտանտը ։

48

— Եա՛ ժօրժ, պէօյլէ ուզուն պիր միւտտէթ մուֆարէգաթ իւզէրինէ, պանա պունտան պաշգա սէօյլէյէճէք պիր սէօզ պուլամատը՞ն մը . . .

— Մատա՛մ, պու մուֆարէգաթը սիզ արզու իթտինիզ, պէն տէ պիզզարուր մուվաֆագաթ իթտիմ. պիթթապի արթըգ սիզի տիւշիւնմէյօր իտիմ, էօյլէ զանն իտէրիմ քի սիզ տէ պէնի պիլքիւլլիյէ ունութմուշ իտինիզ։

— Պէլքի տէ պու պապտէ ալտանը յօրսունըզ։

— Սէվկիլի մատա՛մ, պուրատան կիթտիքտէն սօնրա թէէհիւլ իթտինիզ. պու հալտէ զիհնինիզ եինէ պէնիմլէ մի մէշզուլ օլտու . . . էկէր հագըգաթ պու մերքէզտէ իսէ, շու զէվալլը տիգ Թուրէն իչին պու հագըգաթէն պէօյիւք պիր ինսաֆսըզլըգ տըր։

— Սիզի ունութմայըշըմը, մուհապէթիմտէն թէվէլլիւտ իտէն պիր խաթըրէ օլմագ իւզրէ թէլագգը իթմէյինիզ։

— Նէ գատար ֆէնա . . . կէնճլիք սայիգասը իլէ եաբըլան շէյլէրի ունութմագ սիզճէ տահա խայըրլը, տահա էյի օլուր իտի։

— Պէն հիչ պիր շէյի ունութմամ, ապա՛, ապա՛ ունութմամ։

— Հագսըզսընըզ. գուվվէյի հաֆըզա ինսան իչին էքսէրիէն թէհլիքէլէրի ճէլպ իտէր։

— Տիւդ հազրէթլէրի, սիզ պու իթիգաթտա՛ մը պուլունույօրսունըզ։

— Էվվէ՛թ, հէմ պիր հագըգաթ սէօյլէյօրում, պիր կիւն կէլիպ տէ պու հագըգաթը նէֆսինիզտէ թէճրիւպէ իթմէնիզի արզու իտէրիմ։

— (Ճիտտի պիր թավր իլէ.) Տըգգաթ իտինիզ, ղալիպա արամըզտա պիր ղամմազլըգ վուգու պուլմուշ. արթըգ սիզէ հագըգաթը ըզհար իթմէք լազըմ կէլիյօր. պու կիւն պանա, վազթը իլէ մարքի ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն մէթրէսի Գըլօտիյա նամընա օլան թէհտիտաթընըզըն, միսթրէս տիգ Թուրէնէ, էրպապը նամուստան պուլունտուղը ումումէն Ինկիլթէրա ահալիսինին թահտը թաստիգինտէ պուլունան պիր ղաթըն տուլ զէվճէսինէ, հիչ պիր հիւքմ ու թէէսիրի օլամազ. պու կիւն օ միսթրէս տիգ Թուրէնէ գարշը պիրիսի թէճավուզի պիր հարաքէթտէ պուլունաճագ օլուրսա, էրպապը նուֆուզ վէ իգթիտարտէն միւտաֆաայէ հազըր բէք չօգ տօսթլարը վար. շուրասընը էյիճէ պիլինիզ քի, պէնիմ հիչ պիր շէյտէն, հիչ պիր քիմսէտէն խէվֆ ու իհթիրազըմ եօգ տըր. բէք չօգ քիպար վէ նամուսլը ինսանլէրէ գարշը տա պու սէօզի սէօյլէյէպիլիրիմ...

Պու սօն սէօզլէրին հագըգը մանալէրի ժօրժճա մալիւմ օլմազըլա.

— Ազիզէմ մատա՛մ, սիզէ գարշը պիրիսի վար տա թէճավուզի պիր հարաքէթտէ պուլունմագ խթէյօրսա, օ տա պէն տէյիլիմ. պանա տիւշմէն նազարը իլէ պագըպ տա օ եօլտա մուամէլէտէ պուլունմանըզ, հագըգաթէն գալպիմի եարալայօր. սիզէ էմնիյէթ վէ իթիմատըմ օլմատըղընը իյթիրաֆ իտէպիլիրիմ, ֆագաթ էօյլէ հիւճիւմ վէ թէճավուզ կիպի պիր նիյէթիմ եօգ տըր. սիզ պէնի խանէնիզէ տավէթ իթտինիզ, պէնտէ գալգըպ կէլտիմ, պու պիր ճինայէ՞թ մի տիր. ալէլ խուսուս մէքթուպընըզա իլավէ իթմիշ օլտուղունըզ սէօզլէր մէրագըմը մուճիպ օլտու. մախտումըմա տայըր վատ իթտիյինիզ մալիւմաթը ալմագ իչին թաճիլ իթտիմ, ըէճա իտէրիմ պէնի ինթիզարտէ պըրագմայընըզ... տէտի.

— Պէնիմ մէրագըմտա սիզինքինտէն կէրի գալմազ. միսթրէս տիգ Թուրէնին, Գըլօտիյա Վարնիտէն պաշգա պիր

գատքն օլմատըղընա նասը՞լ վագըֆ օլապիլտինիզ։

— Հագգընըզտա պիր կէօնա շիւպհէյէ մէյտան վիրմէյէճէք պիր սուրէթտէ, պու մալիւմաթը Ինկիլթէրա սէֆարէթիսանէսինտէն ալապիլտիմ։

— Պէնիմ Բարիզտէ պուլունտուղումա գաթի սուրէթտէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա, միւճէրրէտ պիր ֆիքրի թէճէսսիւս վէ մէրագ սիզի պուրայա սէվգ իտուպ կէթիրտի, տէյի՞լ մի։

— Շիւպհէսիզ... պաշգա նէ՞ սէպէպ օլապիլիր։

— (Աճը աճը կիւլէրէք.) Պիլիրսինիզ քի պու սէօզլէր պէնիմ ղայրէթիմէ տօգունըր։

— Սէվկիլի մատա՛մ, արամըզտա ուզուն պիր միւտաէթ մուֆարէգաթ պուլտուգտան պաշգա սաչըմ սագալըմտա աղարմայա պաշլատը. արթըգ հէվէսաթէ նիհայէթ վէրմիշ օլտուղում ճիհէթլէ, արամըզտա սէրպէսթանէ գօնուչմագտան պաշգա պիր կէօնա մինասիպէթ թասավվուր իտէմէյօրում։

— Պու սէրպէսթի տէ վահշիյանէ վէ գանլը պիր սուրէթտէ օլմալը տըր, տէյի՞լ մի։

Գըլօտիյա, պու սըրատա հագըգաթէն վահշի)անէ պիր թավր թագընըպ, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Հիչ պիր չէյ հըսս իթմէտինի՞զ մի, պիր կէօնա շիւպհէ վէ թէրէտտիւտինիզ եօ՞գ մը, տէմէսի իւզէրինէ, Ժօրժ ճէպրի նէֆս իլէ ճիտտի պիր հալ քէսպ իտէրէք վէ ֆագաթ թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Ասլա՛... եալընըզ վէրմէք իսթէտիյինիզ մալիւմաթէ ինթիզար իտիյօրում, իշթէ պու գատար, տէտի։

— Վէրէճէյիմ մալիւմաթ պիր ազ ուզուն օլաճագ զանն իտէրիմ։

— Սէօյլէյինիզ սէվկիլի մատամ, սիզի տինլէմէյէ վագթիմ միւսաիտ տիր։

— Միւնասէպաթըմըզըն էվվէլինտէ՞ն մի պաշլայըմ։

— Պունա հաճէթ եօդ, պէնիմ մէճնունանէ հարաքեաթըմը, սիզին իգպալբէրէսթանէ մուամէլաթընըզը թէքրարտէն սարֆը նազար իտինիզ, զիրա պու բէք ատի պիր հիքեայէ տիր։

— Էօյլէ իսէ պիր դաչ սէնէ աթլայարագ նէթիճէտէն պահս իտէյիմ, շիմտի կէլիպ պէնի կէօրմէք իչին «Պըրունվայէ» նամընը վասէթա իթիխազ իթմիշ իտինիզ։

— Սիզտէն դապուլ օլունմագ իչին պաշգա չարէ պուլամատըմ։

— Պու նամ ալթընտա կիզլէնմիշ օլան հալլէրի տիւշինիւպտէ թիթրէմէտինի՞զ մի, ուղագլաշմըշ օլան զէմանէ իլճաի ֆիքր ու նազար իլէ պօղազա գատար պօրճա պաթտըղընըզ զէմանը, ումումըն թահգիրաթը ալթընտա եաշայըպտա պէնտէն պաշգա իւմիւտինիզ պուլունմայան կիւնլէրի տէրխաթըր իթմէտինի՞զ մի. սիզէ տիւդ իւնվանընը վէրմէք, էլինիզէ ճէսիմ պիր սէրվէթ կէչիրմէթ իչին օ գատար չալըշտըղըմը ունութտունը՞զ մը։

— Էվվէ՛թ, իսթիֆատէմէ խըտմէթ իթմէտինիզ տէյէմէմ, ֆագաթ պէնտէ հիւսնի մուգապէլէտէ պուլունտում զանն իտէրիմ...

— (Միւսթահզիյանէ կիւլէրէք.) Ֆըրանսայը թէրք իտուպ կիթմէք շարթը իլէ պիր դաչ եիւզ պին ֆըրանդ սատագա պույուրմուշ իտինիզ, պէն սիզտէն պունը պէքլէմէյօր իտիմ, վէ օ սըրատա հիտտէթիմտէն հէման բօլիսէ միւրաճաաթլէ էսրարը մէյտանէ չըգարմագլըզըմա, սիզի բէնչէյի գանունէ թէսլիմ իթտիրմէքլիյիմէ ըէմագ գալմըշ իտի... պու հարաքէթիմին նէթիճէսիտէ, հէր իքիմիզին մահվ ու իտամը օլաճագ իտի... ճէսարէթ իտէմէտիմ, Ինկիլթէրատա միւթէպէր պիր զաթ իլէ իզտիվաճըմըզ վուգու պուլտու, պիր դաչ սէնէլէր մէսուտանէ եաշայարագ սիզի ունութմուշ իտիմ, ֆէլաքէթ կէլիպ չաթտը, նիհայէթ զէվճիմ պէնի հէման սէֆալէթ տէնիլէպիլէճէք պիր հալտէ պը-

բագրպ վէֆաթ իթտի. օ զէման սիզին միլեօնլարա մալիք պուլունտուղունըզը տիւշիւնտիմ, պու սէրվէթէ պու ինթիզամէ սայէմտէ նայիլ օլտուղունըզ իչին, հագդըյլա պու սաատէթտէն հիսսէտար օլմագլըզըմ լազըմ կէլէճէյինի թասավվուր իթտիմ, վէ . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք.) Իշթէ պէն տէ պու նէթիճէյի պէքլէյօր իտիմ. տավէթնամէնիզէ իլավէթէն եազըլան պիր գաչ քէլիմէտէն մագսատընըզ, մէրագըմը ճէլպ իտուպ տա պէնի պուրայա կէթիրմէքտէն պաշգա պիր շէյ օլմատըզընը տա բէք գօլայ անլատըմ . . . շիմտի իշ պիւսպիւթիւն մէյտանէ չըգտը. կէչմիշ զէմանլէրտէն պահս իլէ միւճէրրէտ պէնի խէվֆ ու տէհշէթէ տիւչար իտէրէք, հէր տիւրլի արզունըզա թապի իթմէք իսթէյօրսունըզ, ատէթա թէհտիտ իտիյօրսունըզ. ֆագաթ զանն իթմէմ քի շիմտի պանա պու եօլտաքի թէհտիտամիզ սէօզլէրին պիր թէէսիրի օլապիլսին . . . վագթը իլէ սիզ պէնիմ շէրիքը ճինայէթիմ, տահա տօզրուսը մայէթիմտէ էմրիմէ թապի պիր խըտմէթքեար իտինիզ, հիսապըմա չալըշտընըզ, պէն տէ խըտմէթինիզէ մուգապիլ սիզէ եիւզ պին ալթուն վէրտիմ. նամընը հէնուզ ունութմամըշ օլմանըզ իգթիզա իտէն Ժան-Ժուտի պիչարէսի, պիր գաչ ալթունտան պաշգա պիր բարա ալամատը, նիհայէթինտէ տէ քէնտիսինի միւէպպէտէն սուստուրմագ իչին զէհիրլէտինիզ . . . իմտի արթըգ մուգատտէմաթտէն, թէհտիտաթտէն սարֆը նազար իտինիզ տէ շէօյլէ էսկի տօսթ կիպի գօնուշալըմ. պէնիմ հիչ պիր շէյտէն խէվֆ ու իհթիրազըմ եօգ տըր. ֆագաթ հագդընըզտա էլիմտէն կէլէն մուավէնէթի տէ գուսուր իթմէմ . . . սէօյլէյինիզ, նէ՞ իսթէյօրսունըզ . . .

— (Գաշլարընը չաթարագ.) Սէրվէթինիզին եարըսընը.

— (Ումուզլարընը չէքիպ կիւլէրէք.) Պէօյլէ տէրսէնիզ էլինիզէ պիր շէյ կէչմէզ . . .

— Հայիզ օլտուղում սէլահիյէթէ իսթինաատէն պու թալէպտէ պուլունույօրըմ։

— Իա՛յըր սէվկիլի մատամ, իա՛յըր, թէհտիտէ ասլա սէլահիյէթինիզ եօգ տըր, հէմոտ էյի պիլմիշ օլունըզ քի պու եօլտաքի թէհտիտաթընըզ պիր սէմէրէ պախշ իթմէզ... վագաա վազթը իլէ պիլ իթթիֆագ պիր ճինայէթի իյգա իթմիշ իսէք ոէ, ատլիյէյէ ժիւթէալլիգ պիր իշլիմիզ եօգ տըր, պիզիմ եէրիմիզէ պիր պաշգասը իտամ իտիլմի։

— (Հայգըրարագ.) Սիզտէ հալա զէնկին վէ մէսուտ պիր հալտէ եաշայօրսունըզ։

— Էվվէթ եաշայօրում, արթըգ պէնիմ իչին գանունէն պիր ճէզա եօգ տըր, սիզտէ մէզունսընըզ, չինքի մուրուրը զէման մէսէլէսի վար...

— Օրասընը պէնտէ պիլիյօրում, ֆագաթ կէչմիշ հալլէրի գուրճալայըգ մէյտանէ չըգարըրսամ, օ զէման հայաթը մանէվիյէնիզ, չէրէֆ ու հայսիյէթինիզ զէհիրլէնմիշ բայրամալ օլմուշ օլուր. Ծըլաթուր-Վօտիյօ նամը իչին պու իլէլ էպէտ սիլինմէյէճէք պիր գանը լէքէ տիր։

— Պու գան լէքէսի սիզին իւզէրինիզէտէ սըչրայըգ պուլաշաճագ տըր։

— Պէնճէ նէ՞ հիւքմի վար, պէն նէ՞տէն իհթիրազ իտէճէյիմ։

— Պիր գըզընըզ վար, անըն իւզէրինէտէ սըչրայաճագ տըր...

— (Պարիտ պիր թավը իլէ.) Պէն գըզըմըն նամընը լէքէտար իթմէքսիզին, ածդրուատան տօղրույա ախազը ինթիգամ իտէմէզսէմ, պաշդալարընա թալիմաթ վէրիրիմ, քէնտիմի էլէ վէրմէմ... օ սուրէթլէ իշ մէյտանէ չըգար. զապըթա վէ ատլիյէնին պիր մաղլուպը, նահադ եէրէ իտամ իյլէտիյի զահիր օլուր։

— (Խայինանէ կիւլիւմսէյէրէք.) Բօլ լը Րէվվայէնին ֆամիլեասը՞ մը, արթըգ օ ֆամիլեատան պիր նըշանէ գալ-

մամըշ տըր. ալէյհիմտէ իսթիմալ իտէճէյինիզ սիլահ պու իսէ, սիզէ խապէր վէրէյիմ քի օ սիլահ գըրըլմըշ տըր...

Գըլօտիյա հայրէթլէ էսկի աշըգընըն եիւզիւնէ պագըպ, քէնտի քէնտինէ.

— Աճէպա կէրչէ՞ք մի, տէտի. Տիւգ ճէնապլէրի իսէ պու էսնատէ Գըլօտիյանըն սիյմասընտաքի թէպէտտիւլաթը կէօրիւնճէ, սէօզլէրինին թէէսիրսիզ գալմատըղընը թագտիր իլէ.

— Շունը զիհնինիզէ էյիճէ եէրլէշտիրինիզ քի էլինիզտէ գավի պիր սիլահ եօգ տըր... Ֆագաթ զարարը եօգ, պէն սիզինլէ եինէ տայիրէյի իթթիֆագէ տախիլ օլուրում, միւմքիւն մէրթէպէ արզուլէրինիզի իճրայէ զայրէթ իտէրիմ, անլայօրում քի մուզայիգատէն խէլաս օլմագ արզուսընտա պուլունույօրսունըզ, քէրիմէնիզ իչին զէնկին պիր զէվճ պուլմագ սէվտասընտասընըզ, վալիտէլիք պէօյլէ օլմալը տըլ Ֆագաթ պէօյլէ պիր զէվճի տէրհալ էլէ կէչիրէմէյէճէքսինիզ, տահա չօգ զէման պէքլէմէք իգթիզա իտէր. պունըն իչինտէ տայիմա հէրքէսին կէօզիւնէ թօղ սէրբիբ գամաշտըրմագ լազըմ կէլիր... արզունըզըն պու եիւզտէնտէ հուսուլինէ պէն խըտմէթ իտէրիմ... եէքտիկէրիմիզէ սատըգ տօսթ օլուրուզ, իշթէ սիզէ պիր տահա սօրույօրում, նէ՞ գատար բարայա իհթիյաճընըզ վար, տէտի.

— Տէմինճէք սէօյլէտիմ, սէրվէթինիզին եարըսընը.

— (Այաղա գալգըպ հայգըրարագ.) Հագըգաթէն սիզին ագլընըզտան զօրընըզ օլմալը... պէօյլէ նէթիճէսիզ սէօզլէր իլէ կէչիրէճէք վագթիմ եօգ... ատիյօ սէվկիլիմ...

— (Հաքիմանէ պիր թավր իլէ.) Տիւգ ճէնապլէրի տուրունըզ... պէն տէլի տէյիլիմ, մագսատըմը հալա անլայամատընըզ... արթըգ կէօնտէրտիյիմ տավէթնամէյէ իլավէ իթտիյիմ պիր գաչ սէօզիւն հիքմէթինի խապէր վէրէճէք զէմանտա կէլտի.

— Օղլումա տայըր մը ։

— Էվէ՛թ , էվլատը մանէվինիզէ տայըր ։

— Մանէվի օլսուն նէ օլուրսա օլսուն , պէնտէն սօնրա տիւգլիւգ իւնվանը ծնա ինթիդալ իտէճէք տիր . . . նէ հալ իսէ , քէնտիսի իլէ մէչդուլ օլմանըզ նէ՞տէն նէչաթ իտիյօր ։

— Հըսս իտէմէյօ՛րմուսընըզ ։

— Խա՛յըր , հագըզաթէն անլայամայօրում ։

— Լօյլէ իսէ պէն խապէր վէրէյիմ . մախտումընըզ Հանրինին մատմապէլ իզապօ տը Լէյլիյէր իլէ իզտիվաճը վուդու պուլմայաճագ տըր ։

— (Հայրէթլէ .) Նի՞չին ։

— Զիւնքի պու կիւնտէն իթթիպարէն պու մինասիպէթին միւնգաթի օլմասը լագթիղա իտիյօր ։

— Աման եա Բապպիմ . . . ֆագաթ սէպէ՞պ , մատամ սէպէ՞պ . . .

— Պէնիմ պու պապտէ պիր ֆիքրի մախսուսըմ վար ։

— Սի՞զ . . .

— Էվվէ՛թ , մախտումընըզա սուրէթի դաթիյէտէ խապէր վէրինիզ քի , արթըգ նըշանլըսընըն իսմի իզապօ տը Լէյլիյէր տէյիլ , Օլիվիյա տիգ Թուրէն տիր . . .

— Ֆէրիմէնիզ հա՛ . . .

— Էվվէթ քէրիմէմ . . .

— (Դահդահա իլէ կիւլէրէք .) Տէյլի՞ մի օլսունըզ մատամ , պու թէքլիֆինիզէ պու արզունըզա մուվաֆագաթ իտէճէյիմի նա՞սըլ թատավվուր իտէպիլտինիզ . . .

— Էվվէթ , տիւշիւնտիւմ , հալա տէ օ թատավվուրտա պուլունույօրում , իչթէ պէնճէ հագդը սիւքիւթ պու իղտիվաճ օլապիլիր . . .

— Սիզին սիւքիւթ իտուպ էթմէմէյնիզ քի՞մին վազիֆէսի ։

— Տիւգ ճէնապլէրի , պու սիզճէ պիրինճի տէրէճէտէ հայիզը էհէմմիյէթի պիր մէսէլէ տիր ։

— Կէրչէ՞ք մի ։

— Կէօրէճէքսինիզ. Գըլօտիյա Վարնի պօշ զէմանլարընտա թէրճիմէյի հալ թարզընտա պիլճիւմլէ խաթարաթընը գայտ ու զապթ իթմիշ տիր. պունըն պիր գըսմըտա սիզինլէ պէրապէր կէչիրտիյիմիզ զէմանլարը թասվիր իտիյօր. նասըլ օլտուղունըտա բէք ալա պիլիրսինիզ. Գըլօտիյա պունտա հէր կիւնքի վագաայը տէյիլ, հէր սաաթ վուգու պուլան հալլէրի թէֆէրրուաթը իլէ շէրհ իյլէմիշ տիր, նօգսան պիր շէյ գալմամըշ տըր, սիզի թէէմին իտէրիմ քի պու խաթարաթ հագըգաթէն ճալիպի մէրագ պիր շէյ օլմուշ տըր. գըզըմըն մարքիզ Տըլաթուր-Վօտիյօ իւնվանընը իհրազ իթմէսի իչին մուվաֆագաթ իթմէյէճէք օլուրսանըզ, պու գըսըմտան իքի սուրէթ իխրաճ իտէրէք պիրինի միւսիւ լը գօնթ տը Լիյլիյէրէ, տիկէրինիտէ էվլատը մանէվինիզէ կէօնտէրէճէյիմ... անլէր պունըն էհէմմիյէթինի բէք էյի թագտիր իտէրլէր ։

49

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ պիր իքի սանիյէ գատար հայրէթլէ Գըլօտիյանըն եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա.

— Ալտանըյօրսունըզ, պէօյլէ սահիֆէլէր իշղալ իտէճէք պիր թագըմ հէզէեանըն պիր սաթըրընը պիլէ օգումայաճագլար վէ պունը թէհտիտ մէգամընտա թէլագգը իտէճէքլէր տիր. սէվկիլի մատամ, սէօղիւմէ իթիմատ իտինիզ... էլինիզտէքի սիլահ պունտան իպարէթ իսէ միւճատէլէտէն ֆէրաղաթ իթմէնիզի սիզէ խալիսանէ իխթար իտէրիմ, տէտի ։

— Խա՛յըր, եալընըզ պու տէյիլ տիր. էլիմտէ պաշգա պիր սիլահ տահա վար ։

— Անընտա գըյմէթի պու նիսպէթտէ տէյի՞լ մի ։

— Պէն սէօյլէյիմտէ գըյմէթինի սիզ թագտիր իտինիզ, պիրատէրինիզի գաթը իթթիրտինիզ, սօնրա տա Քիսէպ Գօրթիսէլլի նամընտա պիր Իթալեան իլէ տուէլլօ իտէրքէն վէֆաթ իթտիյինի իտտաա իտէրէք միրասընա գօնտուընըզ. . .

— Եալա՛ն, եալա՛ն ։

— Ինքեար իթմէքտէ նէ՞ մանա վար, էլիմտէ իսպաթ իտէճէք տէլիլ վար ։

— Խա՛յըր, էօյլէ պիր չէյ եօգ տըր ։

— Էօյլէ՞ մի զանն իտիյօրսունըզ, պիրատէրինիզի էօլտիւրմէք իչին սիլահը էլինէ թէսլիմ իյլէտիյիմ վէ պու խըտմէթինէ մուգապիլ բարայը վէրտիյիմ էսնատէ, եէտինտէն սաղլամ պիր մադալուզ ալտըմ, պու մադալուզ տա էլիմտէ տիր. մուրուրը զէման իլէ էհէմմիյէթի եօգ տըր տէյճէքսինիզ, էվվէթ, օրասը էօյլէ տիր. ֆագաթ իչին իչինտէ միյրաս մէսէլէսի վար . . .

— Ժօրժըն եիւզի սաբ սարը քէսիլտի. չաշգըն չաշգըն Գըլօտիյանըն եիւզիւնէ պագալագ.

— Միրա՞ս մը, տէյու քէֆքէլէտի ։

— Մէսէլէ պիր ազ նազարը տըդդաթընըզը ճէլպ իթմէյէ պաշլատը զանն իտէրիմ . . . պու տա թապիյի տիր . . . չիւնքի իչին իչինտէ բարա վար. վագաա վարիս սիզ իտինիզ, ֆագաթ պիրատէրինիզին պիր վասիյէթնամէսի պուլունմամագ չարթը իլէ ։

— Սիզ տէ բէք էյի պիլիրսինիզ քի, պու եօլտա պիր վասիյէթնամէ պուլունմամալը տըր ։

— Էրքէք գըյաֆէթինէ կիրուպ Պրուսվայէ թապիպինին խանէսինէ պէն կիրտիյիմ իչին վասիյէթնամէյի եագալատըմ. պու մինասիպէթլէ պաշգա պիր քիմսէնին էլինէ կէչմէտի ։

— (Թիթրէք պիր սէս իլէ.) Պու վասիյէթնամէ էլինիզտէ՞ մի . . .

— Էվվէ՛թ, պու կիւն օ վասիյէթնամէ տէ էլիմտէ տիր։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ալնընտան սօուգ սօուգ թէրլէր ագըյօր վէ թէբէտէն թըրնաղընա գատար թիթրէյօր իտի։ Գըլօտիյա սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պիրատէրինիզ պըրագտըղը վասիյէթնամէտէ սէրվէթինի, մէշրու զէվճէսի օլան Էսթէրտէն տօղան մախտումընա թէրք իթմիշ տիր . . .

— Չօճուգ հայաթտա տէյիլ տիր։

— Հայտէ չօճուգ վէֆաթ իթմիշ օլսուն, վալիտէսի հէնուզ պէրհայաթ տըր . . . միրասը ղասպ իթտիյինիզի քէնտիսինէ խապէր վէրէճէք օլուրսամ, մախտումինէ այիտ օլան պիր սէրվէթին նէ՞ սէլահիյէթլէ իւզէրինէ օթուրտուղունուզը, սիզտէն բէք կիւզէլ սօրապիլիր։

— Էսթէր տիվանէ տիր, հէմ պու սաաթտա անընտա վէֆաթ իթմէտիյի նէ՞ մալիւմ։

— Սիզէ թէքրար իտէրիմ քի Էսթէր պէրհայաթ տըր, նէրէտէ օլտուղունը տա պիլիրիմ, իատէյի սըհհէթ իտէճէյինէ տէ ասլա շիւպհէմ եօգ տըր. ֆարզ իտէլիմ քի ագլը պաշընա կէլմէսին, քէնտիսինին մէշրուէն վարիս օլտուղունը հիւքիւմէթ թաստիգ իտէճէք վէ պու հալտէ թարաֆընտան հիւքիւմէթ տավաճը օլուպ պօղազընըզա սարըլաճագ տըր։

— Պանա պու վասիյէթնամէյի կէօսթէրի՞ր միսինիզ։

— (Կիւլէրէք.) Խա՛յըր, սիզէ էմնիյէթիմ եօգ տըր, սէօզիւմէ իթիմատ իթմէմէք տէ սիզին իչին բէք ֆէնա տըր. պու վասիյէթնամէ խանէմտէ տէյիլ տիր, տահա էմին պիր եէրտէ տիր . . . մախտումընըզ Հանրի նէ կիւն քէրիմէմին զէվճի օլուրսա, վասիյէթնամէյի տէ օ կիւն եէտինիզէ թէսլիմ իտէպիլիրիմ . . . իշթէ պէնիմ սօն թէքլիֆիմ պու տըր։

Տիւգ ճէնապլէրի պու էսնատէ ազիմ պիր էնտիշէ իչինտէ պուլունույօր. տիւշմիւշ օլտուղու պու ֆէլաքէթ կիրտապընտան գուրթուլմաղա իմքեան թասավվուր իտէմէյօր իտի։

Պու ֆէլաքէթ կիրտապընտան գուրթուլուպ տէ սահիլի սէլամէթէ վասըլ օլապիլմէք իչին, եինէ էսկի մէթրէսինին հուզուրընտա պօյըն էյմէք, հէր տիւրլի արզուլարընը իճրայէ ղայրէթլէ պէրապէր, տէրմիյան իյլէտիյի պիլճիւմլէ շարթլարը գապուլ իթմէք լազըմ կէլիյօր իտի։

Ժօրժ, պիր միւտտէթ տիւշիւնէրէք պունը բէք կիւզէլ թագտիր իթտի. էվէլ էմիրտէ Թէֆէրլէ գօնուշըպ պու պապտէքի ըէյինի սօրմագ իւզրէ պիր ազ վագըթ գազանմագ արզուսընա տիւշտի։

Գըլօտիյա, պու սըրատա տիւգին գալպէն նէ տէրէճէ մուզթարըպ օլտուղունը սիյմասընտան բէք էյի քէշֆ իտէմէյօր իտի. սօն պիր տարպէ օլմագ իւզրէ.

— Տիւգ ճէնապլէրի, պու խուսուստա հիչ պիր ղայրէթտէ գուսուր իթմէյէճէյիմ. Թէքլիֆիմի գապուլ իթմէյէճէք օլուրսանըզ, սիզի մահվ ու բէրիշան իտինճէյէ գատար օղրաշարագ, հիչ օլմազսա կիւզէլ պիր ինթիգամ ալմըշ օլուրում, նէ՞ տէյէճէքսինիզ... տէմէսի իլէ, Ժօրժ ճէպրի նէֆս իլէ մէթանէթ իպրազ իտէրէք պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Մատա՛մ, թէքլիֆինիզ եալընըզ պանա այիտ օլսա իտի ըէյիմի շիմտի սէօյլէր իտիմ, ֆագաթ իչին իչինտէ օղլում վար... պու մէսէլէ քեամիլէն օնա այիտ տիր, պունը սիզտէ անլարսընըզ, տէտի։

— Էվվէ՛թ, անլայօրում։

— Հանրիյի կէօրիւպ գանտըրմալըյըմ. սիզէ անճագ եարըն պիր ճէվապ վէրէպիլիրիմ։

— (Միւսթահզիյանէ.) Տահա տօղրուսը եարընա գատար ալէյհիմտէ իսթիմալ իթմէք իւզրէ պիր սիլահ արայաճագսընըզ։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, սիզէ գաթի սէօզ վէրէպիլիրիմ քի, էօյլէ պիր ֆիքրիմ եօգ տըր։

— Օլսա տա պէնճէ հիչ պիր էհէմմիյէթի եօգ տըր,

եարըն նէ՞ վագըթ գաթի ճէվապ վէրէճէք սինիզ ։

— Էօյլէ վագթը ։

— Բէք կիւզել , էօյլէյէ գատար սիզի պէքլէյէճէյիմ. չիմսիլիք պիր իֆատէճիյիմ տահա վար ։

— Նէ՞ կիպի , նէ՞ վար ։

— Մէրագ իթմէյինիզ , ատի պիր չէյ , եիւզ պին ֆըրանգ գատար պիր քարայա իհթիյաճըմ վար ։

— Պու կի՞չն մի ։

— Էվվէ՛թ ։

— Բէք կիւզել , իքի սաաթ սօնրա Սէն Մարսէլ սօգաղընա պիրինի կէօնատէրինիզ տէ , տէր հալ թարաֆըմտան կիտուպ ալմագ իւղրէ եիւզ պին ֆրանգը հավի պիր սէնէտ թէսլիմ իտէյիմ ։

— կէօնատէրէճէյիմ ատէմ սիզի նէ՞ նամ իլէ սօրսուն ։

— Միւսիւ Ֆրէատերիգ Պէրար . . . պու ատէմ պէնիմ իշլէրիմի թէսվիյէյէ մէմուր տըր ։

— Պուրայա կէլմէ՛ք իչին իամինի թագընտըղընըզ ատէմ պու օլույօր էօյլէ՞ մի ։

— Էվվէ՛թ . է՛հ արթըգ սաիյօ սէվկիլիմ , եարըն կէօրիւշերիզ ։

— Սաիյօ էսկի տօսթումմ , եարըն հէր հալտէ թէչրիֆինիզէ պէքլէրիմ ։

Գըլօտիյա , տիւգ ճէնապալէրինին պուզ քէսիլմիչ օլան էլինի սըգարագ մէրտիվէնին ալթ գատէմէսինէ գատար թէչեի իթտի . միւթէագըլպէն մէրտիվէնտէն չըգար իքէն քէնտի քէնտինէ .

— Օ՛ի , իչթէ եագալատըմ . . . պէն օլամատըմ իսէ Օլիվիյա կիւնին պիրինտէ «Տիւչէս Տըլաթուր-Վօսիյօ» օլաճագ տըր , պէն տէ միլիոն սահիպի օլաճաղըմ . ա՛հ , պունտան պէօյիւք պիր սաատէթ թասավվուր օլունապիլի՞ր մի , տէտի ։

Տիւգ ճէնապալէրինէ կէլինճէ , միսթրէս տիգ թուրէնին

խանէսինտէն էօյլէ պիր հալտէ չըգմըշ իտի քի, եիւզիւնի վէ էթվար ու հարաքէթինի կէօրէնլէրին, քէնտիսինի սէրխօշ զանն իթմէմէլէրի գապիլ տէյիլ իտի. պու մէմուլին ղայրի վէ շիտտէթլի տարպէ քէնտիսինի բէք բէրիշան իթմիշ իտի. հէման Պէրլին սօգաղընըն պիր քէօշէսինտէ պէքլէմէքտէ օլան արապասընա աթլատը, Բօն-Լույի-Ֆիլիպ սօգաղընա տօղրու հարաքէթ էմրինի վէրտի, արապա տէր ճալ հարաքէթ իթտի.

Ժան-Ժուտի, պու զէմանէ գատար Գըլօտիյանըն խանէսի գարշըսընտա պիր եէրտէ պէքլէյօր իտի. կէօրտիւյի ատէմին Նէօյլի քէօբրիւսի ֆաճիասընըն ագթէօրլէրինտէն օլան ատէմէ միւշապէհաթը թամմէսի; նիհայէթ տէրէճէտէ նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ իտի.

Տիւգ արապայա բաքիպ օլտուղու սըրատա, Ժան-Ժուտի տէ արապանըն արգասընտաքի եայլարըն իւզէրինտէ եէրլէշտի. արապա, Թէֆէրին իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէնին էօնիւնտէ տուրտու. Ժօրժ էնիպ խանէյէ կիրինճէ, Ժան-Ժուտի տէ տէր հալ աթլայըպ եինէ պէքլէմէյէ պաշլատը. ազ պիր զէման սօնրա տիւգ ճէնապլէրի կէլիպ թէքրար արապայա պինտի, Ժան-Ժուտի տէ եինէ մէվգըընա եէրլէշտի.

Արապա Սէն Մարսէլ սօգաղընա կէլինճէ տուրտը. տիւգ էնիպ պու տէֆա արապաճընըն իւճրէթինի վէրտի. միւթէագըպէն պիզճէ մալիւմ օլան գարանլըգ վէ խարապ խանէյէ կիրտի. Ժան-Ժուտի հէման արապաճընըն եանընա սօգուլըպ իսթիճվապէ պաշլատը իսէ տէ, արապաճը սէրթ պիր չէհրէ իլէ մէրգումը պաշընտան տէֆ իթտի. հայտուտ քէնտի քէնտինէ.

—Նէ՞ ղարիպ չէյ, իչկիյէ իւլֆէթի օլմատըգտան պաշգա սէօզտէ սէօյլէմէյօր, նէ՛ թօհաֆ արապաճը... էսնաֆը իչինտէ միւսթէսնա պիր ատէմ... ՛ֆագաթ պէն միւթլագա պիր չէյ անլամալըյըմ, տէյէրէք, Ժօրժըն սա-

բրպ կէօղտէն նիհան օլտուղու գարանլըգ եօլա տօղրու թէ-
վէճճիւհ իթտի ։

Գուլիպէսինին գաբուսը էօնիւնտէ օթուրմուշ օլան գաբուճը գատըն , ժան-ժուտիյի եօլ իւղէրինտէ տուրտու-
րարագ .

— Նէրէյէ կիտիյօրսունըզ , տէյու սօրտու ։

Ժան-ժուտի , նէզաքէթ վէ թէրպիյէյէ մուվաֆըզ պիր
սուրէթտէ գաբուճը գատընը սէլամլայարագ , ուսթալըգլա
իսթիճվապէ պաչլասը իսէ տէ ; եինէ մագսատընա մուվաֆ-
ֆագ օլամատը . ճէվապ ալմագ իւմիւտինտէ իքէն , պիլաքիս
գաբուճը քէնտիսինի իսթիճվապէ գալգըչտըղընտան , սէօղի
գըսա քէսիպ վէ սուրաթընը էքչիտիպ քէնտի քէնտինէ չու
սէօղլէրի մըրըլտանարագ չէքիլտի կիթտի ։

— Հա՛յ Ալլահ պէլասընը վէրսին , պու գատար օղրաշ-
տըղըմ հալտէ ատընը պիլէ էօյրէնէմէտիմ . ֆագաթ հիչ
չիպհէ իթմէմ քի պուրատա իգամէթ իտիյօր . . . պու տա
քեաֆի . Պէրլին սօգաղընտաքի խանէտէ իքի սաաթ գալ-
տը . . . Րընէ Մուլէն պու սաաթտա բէք գիյատէ մէչղուլ
տըր , պու ագշամ քէնտիսինի պու սըրըտան տա խապեր-
տար իտէյիմ , օնըն չէյթանլըգտա պէնտէն գիյատէ մէհա-
րէթի վար տըր ։

* *
*

Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ ալապաճը էլպիսէսի թէատ-
րիկ իթմէկ իւզրէ , Թէֆէրի Մօնթբարնաս կէչիտինտէ պը-
րագըպ Թանըլ սօգաղընա կիթմիչլէր իտի . օրատա լաղըմ
օլան էլպիսէլէրի ալտըգտան սօնրա , Թէրրէմօնտ , Տիւպի-
յէֆէ .

— Շիմտի նէրէյէ կիտէճէյիզ , տէյու սօրտու ։

— Լիյօն չըմէնտըֆէրինէ կիտուպ եարը կիճէտէն սօն-
րա Զվիցերիյայէ տօղրու հարաքէթ իտէճէք իլք թըրէնին
վագթ ու սաաթընը անլամագ իսթէյօրում . . .

Պու իքի ալչագ մախլիւգ շըմէնտըֆէր իտարէխանէսինէ միւրաճաաթլէ Զվիցերիյայա տօղրու հարաքէթ իտէճէք թըրէնին, սապահա գարշը Բարիզտէն այրըլաճաղընը խապէր ալտըլար. Թէրրէմօնտըն պունա ճանը սըգըլարագ.

— Նէ՞ գատար կէճ, պիզճէ տահա էվվէլ սավուշմագ լազըմ կէլիր, տէտի։

— Պունըն իչինտէ պիր չարէ վար. Թամ եարը կիճէտէ հարաքէթ իտէն թըրէն իլէ Ֆօնթէնէպլօյա չըգարըզ, օրատա կէզինէրէք սապահ թըրէնինի պէքլէրիզ։

— Բէք էյի օլուր։

Գարիպէն եինէ միւլագի օլմագ իւզրէ պու իքի հայտուտտան այրըլարագ Պէրլին սօգաղընա ավտէթ իտէճէյիզ։

Ընէ Մուլէն, խարիճի օլան իշլէրինի թէսվիյէ իտէրէք, տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ կիթտիքտէն պէշ օն տագըգա սօնրա ավտէթ իթմիշ իտի։ Թամ պու էսնատէ Գըլօտիյա թարաֆընտան էմր ու տավէթ վուգու պուլտուղունտան հէման օտասընա չըգտը։

Գըլօտիյա, ժօրժտան բարալարը քէնտի ալմագ հէմտէ Ֆըրէտէրիք Պէրարըն քիմ օլտուղունը անլամագ իւզրէ, պիզզաթ տիւգին խանէսինէ կիթմէյէ գարար վէրմիշ օլտուղունտան, Ընէ, մէզպուրէյի կիյինմիշ պիր հալտէ պուլտու. Գըլօտիյա, Ընէյի կէօրիւնճէ.

— Պիր ազ տըշարը չըգաճաղըմ, պէն պուլունմատըղըմ էսնատէ ալընաճագ շէյլէրին բուսուլասընը թանզիմ իթտիմ, ըէճա իտէրիմ պունլարը վագըթ վէֆթ իթմէյէրէք ալտըրը վէրինիզ, տէտի։

— Պաչ իւսթիւնէ մատամ, արապանըն հազըրլանմասը իչին էմր վէրտինի՞զ մի։

— Խա՛յըր, քիրա արապասընա բաքիպ օլաճաղըմ։

— Մատա՛մ, հէվա բէք ֆէնա տըր, եազմուր եազաճագ։

— Զարարը եօգ չէմնիյէմ վար ։

Րընէ հայրէթլէ միսթրէս տիգ Թուրքէնին էօնիւնէ տիւչէրէք սօգադ գարուսընը աչմագ իւզրէ մէրտիվէնտէն էնտի , գարույը աչտըգտան սօնրա պիր միւտաէթ Գըլօտիյանըն եիւզ ԹուԹմուշ օլան գալտըրըմ իւզէրինտէ ատըմլարընը չաբտգլատարագ իլէրլէտիյինի Թէմաշա իթտի . պու էսնատէ Ֆըրանսուա նամընտաքի ուշագ նէզտինէ Թէգարրուպ իլէ .

— Նէ՞ զարիպ Ֆիքր միւսիւ Լօրէն , կիւզել աթլարը արապալարը պուլունսունտա , պէօյլէ եիւրիւյերէք չամուր իչինտէ չըգըպ կիթսին . . .

— Հադըգաթէն պէօյլէ պիր հէվատէ վէ պախուսուս զիյաֆէթ վէրտիլէճէյի պիր կիւնտէ , պու բէք զարիպ պիր Ֆիքիր տիր ։

— Ա՛հ , միւսիւ Լօրէն , գատընլարըն չօճուգլարտան հիչ Ֆարգլարը եօգ տըր . մէսէլա մատամըն հիչ միսաֆիր գապուլ իթմէյէճէյի մուգարրեր իքէն , սիղին պուրատա պուլունմատըղընըզ էսնատէ միսաֆիր գապուլ իտիչի զարիպ տէյիլ մի ։

— Պէօյլէ էրքէնտէն կէլէն միսաֆիր ֆի՞մ իտի , տօգԹօր Լօրիյո՞մը , եօգսա միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյո՞մը . . .

— Պունլարըն պիրիսիտէ տէյիլ , եաչըը պաչըը պիր էֆէնտի , պու կիւնէ կէլինճէյէ գատար պուրատա հիչ կէօրմէմէյիմիզ պիր զաթ . հանըմըն միսաֆիր գապուլ իթմէտիյինի սէօյլէտիմ , ֆագաթ սօն տէրէճէ ըսրար իլէ միւԹլագա միսԹրէս տիգ Թուրքէնէ , քէնտիսինին Պըրունվայէտէն կէլտիյինի խապէր վէրմէքլիյիմի իմԹար իթտի , պէնտէ պիզզարուր . . .

50

Րընէ Մուլէն, Պըրունվայէ սէօզիւնի տուլունճա պաշտան այաղա գատար թիթրէյէրէք։

— Պըրունվայէտէն հա՛... տէյու հայդըլտը։

— Էվվէ՛թ, քէնտիսինի թանը՞յօրմուսընըզ։

— Խա՛յըր... է՛յ մատամ քէնտիսինի գապուլ իթտի՞մի։

— Էվէլճէ գապուլ իթմէք իսթէմէտի, ֆագաթ Պըրունվայէտէն կէլտիյինի խապէր վէրտիյիմտէ հալի պաշգալաշտը. տէրհալ պու էֆէնտիյի քիւչիւք սալօնա չըգարմագըզըմը էմր իթտի. քէնտիսի տէ պիր գաչ տագըգա զարֆընտա կէլիպ պիրլէշտիլէր։

— Էքէյիճէ պիր զէմման գօնուշտուլա՞ր մը։

— Պիր սաաթտան զիյատէ... էն սօնրա մատամ պու էֆէնտիյի մէրտիվէնին ալթ գատէմէօինէ գատար թէշէի իթտի։

— Պու էֆէնտինին իսմի նէ՞։

— Ֆըրէտէրիգ Պէրար... պու իսիմտէ պիր զաթ պիլիյո՞րմուսընըզ։

— Պիլմէյօրում, վէ պէլքի տէ պիզիմ վազիֆէմիզ տէյիլ։

— Թապիյի, թապիյի։

Րընէ Մուլէն Ֆրանսուատէն այըըըպ աղըր աղըր մէրտիվէնտէն չըգար իքէն, քէնտի քէնտինէ.

*— Պու Ֆըրէտէրիգ Պէրար քի՞մ օլապիլիր. միսթրէս տիգ Թուրէն էվվէլճէ գապուլ իթմէք իսթէմէյօպտա, սօնրա Պըրունվայէ նամընը իչիտիր իչիթմէզ գապուլ իթմէսինտէն նէ՞ մանա չըգարտապիլէճէէյիզ. պիզիմ իչին հիւզ-

նէնկիզ վէ միւտհիշ պիր թագըմ խաթըրէլէր թէվլիտ իտէն պու իսմի, Բօայալ մէյտանընտաքի մէճնունէ տէ թէլաֆֆուզ իտիյօր իտի . . . պու հալ տօղրուսը պէնճէ ճալիպը տըգգաթ տըր. պու իշին իչինտէ պազը էսրար վար քի, միւթլագա վագթ ու զէմանը կէլինճէ մէյտանէ չըգտճագ տըր, տէտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, պիր քիրա արապասընա բաքիպէն Սէն Մարսէլ սօգաղընա կիթտի. Ժօրժըն, Ֆըրէտէրիգ նամը իլէ էսկի մէթրէսինին խանէսինէ կիտուպ միւլագաթ իթմէսի իւզէրինտէն իքի սաաթ կէչմիշ իտի, տիւգ օտասընա ավտէթլէ պէքլէյօր իտի։

Պիր արապանընն կէլիպ իգամէթ իյլէտիյի խանէնին էօնիւնտէ տուրմասը նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթտի, ճամլը բէնչէրէլէրտէն պիրինին բէրտէսինի գալտըրըպ պագտը. Գըլօտիյանընն արապատան էնտիյինի կէօրիւնճէ.

— Պիզզաթ կէլիյօր . . . պէն պէօյլէ օլաճաղընտան էմին իտիմ, քիմսէյէ էմնիյէթի եօգ տըր, իհթիյաթլը տավրանտըղըմ իչին բէք իսապէթ իթմիշիմ, տէտի։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, գարանլըգ եօլտան կէչիպ խանէնին էշիյինտէն աթլամըշ իտի. քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՞ ղարիպ խանէ . . . պու խանէտէ նա՞սըլ ինսան եաշայապիլիր տէմէքտէ իքէն, գաբուճը գատըն մէզպուրէյի թէվգըֆ իտէրէք.

— Մատա՛մ, նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէյու ՝օրտու։

— Միւսիւ Ֆըրէտէրիգ Պէրարը կէօրէճէյիմ։

— Շիմտի չըգտը կիթտի։

— (Սէրթ պիր չէհրէ իլէ :) Չըգըպ կիթտի՞ մի, ֆագաթ պուրատա պէնի պէքլէյէճէք իտի։

— Սիզի պէքլէյէճէք իտի հա՛. . . պիր մէքթուպ պըրագմըշ տըր, իհթիմալ քի պու մէքթուպ սիզին իչին տիր։

— Պիր մէքթո՞ւպ մը պըրագտը. էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պու մէքթուպ պէնիմ իչին տիր։

— Լութֆէն իսմինիզի սէօյլէյին պագալըմ.

— Միսթրէս տիգ Թուրէն.

— Թէմամ . . . սիզէ մախսուս. ալընըզ մատամ

— Թէշէքքիւր իտէրիմ.

Գըլօտիյա մէքթուպը ալըր ալմազ սիւրաթլէ պինիպ կէլտիյի արապայա թէգարրուպ իթտի. էլլէրի թիթրէյէրէք զարֆը աչընճա եիւզիւնտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլամաղա պաշլատը. Ֆիլ հագըգա իչինտէ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իմզասընը հավի պիր սէնէտ պուլունույօր իտի. Գըլօտիյա քէնտի քէնտինէ.

— Իշ եօլունա կիրտի, արթըգ տիւգի եագալատըմ, պէնտէն գօրգըյօր. իշթէ եէնիտէն բէնչէյի գահրըմտա պուլունույօր տէմէք տիր. պու կիւն եիւզ պին ֆըրանգ իսթէրսէմ եարըն իւչ միսլինի ալըրըմ. գըզըմտա գարիպէն մարքիզ օլաճագ տըր. արթըգ իդպալիմ բարլամաղա պաշլատը, տէյէրէք, արապաճընըն ճամընը աչըպ արապաճըյա.

— Լաթիֆ սօգաղընտաքի պանդայա, տէյու էմր վէրտի.

Արատան պիր սաաթ գատար պիր զէման կէչտի. Գըլօտիյա եիւզ պին ֆըրանգլըգ պանդա գայիմէլէրինի համիլ օլտուղու հալտէ խանէսինէ ավտէթլէ, տօղրու եաթագ օտասընա պիթիշիք օլան քիւչիւք օտայա կիրտի. Օգույանլարըմըզըն մալիւմի օլտուղու վէճհլէ, տէրունինտէ մուհիմմ վէ գըյմէթտար էվրագընը մուհաֆազա իյլէտիյի ապանօզտան մամուլ եազըխանէ պու օտատա պուլունույօր իտի.

Գըլօտիյա, եիւզ պին ֆրանգլըգ գայիմէլէրի եազըխանէնին իւզէրինէ գօյտու, չէքմէճէլէրտէն պիրինի չէքտի վէ գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլան պէօյիւճէք պիր չըզտանը չըգարըպ, գայիմէլէրի իչինէ եէրլէշտիրէճէյի էսնատէ պիր ֆիքր մանի օլտու. անճագ բէրթավսըզ իլէ կէօրիւլէպիլէճէք պիր տիւյմէյի սըգըշտըրըպ չըզտանընն կիզլի պիր կէօ-

զիւնի աչտը. չըզտանը էլէ կէչիրէնլէրին պունը տէրհալ կէօրիւպ ֆէրգ իտէպիլմէսի զայրի գապիլ իտի. մէզպուրէ քէնտի քէնտինէ.

— Միւթէվէֆա տիւդին վասիյէթնամէսի իլէ Գօրթիսէլլինին մագպուզը պէնճէ պէօյիւք պիր սէրվէթ տիր, անլէրի պուրատա սագլամալըյըմ քի, պիր եապանճը էլինէ կէչմէյէճէյինտէն էմին օլայըմ, տէտի.

Գըլօտիյա պու իքի բարչա քեաղըտը չըզտանըն կիզլի կէօզիւնէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա, կէթիրտիյի գայիմէլէրի տախի իչինէ գօյտու վէ չըզտանը քէմալի տըգգաթլա եաղըխանէնին էն տէրին պիր քիւշէսինէ վազ իթտի. պու սըրատա խըտմէթճի գատըն եանընա կէլէրէք, սաչլարընը թանզիմ իթմէք իւզրէ կէլմիշ օլան բէրուքեարըն պէքլէմէքտէ օլտուղունը խապէր վէրտի. տէրհալ եէրինտէն գալգըպ կիթտի.

Սաաթ եէտիյէ եագըն Գըլօտիյա քէրիմէսի իլէ պէրապէր հազըրլանմըշ սիւսլէնմիշ օլտուգլարը հալտէ, հէնուզ խալի օլան պէօյիւք սալօնա կիրտիլէր. չալկը վէ օյուն պաշլամազտան էվվէլ տավէթլիլէրտէն պազըլարը իչին պիր թաամ սօֆրասը թէրթիպ իտիլմիշ իտի. Պու տավէթլիլէրին իչինտէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ տախի պուլունտուղունտան, վագթը մուայէնտէ հէր իքիսի տէ կէլտիլէր.

Հանրի, Բընէ Մուլէնին տըգգաթլա եիւզիւնէ պագըպ թանըմագսըզըն կէչտի. մաքինաճը պու պէլայը աթլաթտըգտան սօնրա արթըգ իլէրիսինի տիւշիւնմէտի, չիւնքի էվէլճէ տօգթօրա «Հիչ պիր շէյ հայրէթինիզի մուճիպ օլմասըն, հիչ պիր շէյ ալտըրմայընըզ» տէմիշ, վէ Էթիյէն տէ սիւքիւթ իտէճէյինէ տայըր սէօզ վէրմիշ իտի. հաթտա Բընէ պիր թագրիպ տօգթօրա եանաշարագ «Վատինիզի ունութմայընըզ» տէտի.

Բիյէր Լօրիյօնըն եէկէնի պիր պաշ իշարէթի իլէ եէնի-

տէն թէէմինաթ վէրտի, ֆագաթ մէրտաղը պիր դաթ տաշ հա արթմըշ խոի, քէնտիսինտէն սագլանան սըրրըն նէ օլ-տուղունը, Պերթ իլէ Րընէ Մուլէնին նասըլ պիր բօլ, նէ կիսկէ պիր օյուն իճրա իլէյճէ.բէրինի տիւշիւնմէյէ պաշ-վատը։

Մխիթրէս տիդ Թուրքէն, թաւալէթինէ օ տէրէճէ տըգ-դաթ իլէմիշ խոի քի, Եվրմի գէնէ էվվէլսի հավնաշէն հիչ ֆայդը նօգ խոի. Օլիվիյա իսէ զաթէն կէնճ վէ կիւզէլ օլ-տուդուման պաշդա, Թուալէթի իլէ պիր դաթ տահա քէսպը լէթաֆէթ իթմիշ խոի. անա իլէ գըզ բէյօղրըէյ սալօնա կիրէն միսաֆիրլէրինի զոյէթ նագիբհանէ վէ տինինիւ-վաշանէ պիր տոչրեթտէ դաւուլ իթմէ.քտէ իթիլէր։

Պէրլին սօդաղընտաքի խանէպէն մուվաֆդաթէն այրը-լարագ, պիր ազ տա Մանթ Բաղնաա կէչիտինտէ պըրագմըշ օլտուղումուղ Տիճպիյէֆ իլէ Թէրրէմճնտը թէճագըպ իտէճէ-յիզ։

Պու իքի խայըն արագատաշ, նէմէ.քլերինի ճէ.յիպ չարպաշ-լարընըգա չաֆ.մըշլայ.ի խոի, պիր արապէդ Թէրրէմճնա աշ-դատաչընա տօդրու ֆ.յիպիպ։

— Սաաթ տօդուղ, Թամամ իչիմիզի տիւշինէճէ.ք եանի արապա մէսէլէսինի հալ իտէճէ.ք վագըթ տըր... տէմի։

— Պունը մէրագ իթմէ, էլպէթտէ էլիմիզե պիր արա-պա կէչիրիրիզ, արապաճըլարըն թիճգըրուպ հայվանլարընա նէմ վէրտի.քլերի վէ քէնտիլերինին Թաամ իթտի.քլերի պիր մէվգը.յա կիթմէ.լիյիզ։

— Պէն էօյլէ մէվգըլարը պիլիրիմ, Մէն տօդաղը արա-պաճըլարըն մէրքէզի տիկն միւշթէրիլէր էքսէրիէն պու մէվ-գը.յա միւրաճաաթի իտէրլէր, արապաճըլար պու բատա Թա-ամ իտէրլէր։

— Թամամ, օրայա կէլիպտէ Թաաուէ պաշլաըրդ.լարը էմնատէ իշ եօլունա կիրէր, շիմտի պէն էլպիրճ.յի կիսկէ.ք միւքէմմէլ պիր արապաճը օլօգրաամ, տօդրու այգնատաշլա-

ըմբզրն թօբլանտըգլարը սէմթէ կիտէր, սաղլամ վէ կիւզել աթլը պիր արապա ինթիխապ իտէրիզ, պէն հայվանըն պաշընտան եէմ թօրպասընը ալրպ հազըրլանտըղըմ էսնատէ, սէնտէ պիր շէյ իչմէք պէհանէսի իլէ մէյխանէյէ կիրէրէք գաբույը կէօզէթլէրսին, օրատան տէրհալ սավուշուր կիտէրիզ, հէր թարաֆ չամուր օլտուղունտան թէքէրլէքլէրին սէսի բէք օ գատար չըգմազ, պէն տօղրու Նօթըր Ցամ տը Շան սօգաղընա կիտէրիմ, սէնտէ արգամտան կէլիրսին, օրատա պիրլէշիրիզ, օլմա՞զ մը։

— Բէք կիւզել օլուր։

— Ֆագաթ աշըրաճաղըմըզ արապանըն նօմէրօսը կէնրիւնմէմէլի տիր, սէն հէման կիթ պիրազ սիյահ քեաղըտ իլէ զամգ ալ, քեաղըտը քէսէր զամգը սիւրէրիզ վէ նօմէրօնըն իւզէրինէ եաբըշտըրը վէրիրիզ։

— Անլաշըլտը, իշթէ պէն կիտիյօրում։

Պիրազ սօնրա Թէրրէմօնտ էլինտէ սիյահ քեաղըտ իլէ զամգ օլտուղու հալտէ ավտէթ իթտի, միւթէադըպէն իքի արգատաշ եօլա տիւշէրէք Մէն սօգաղընա կէլտիլէր, Ֆիլվագը գալտըրըմ պօյունտա պիր խանէ էօնիւնտէ սըրա իլէ իւչ արապա տուրույօր իտի։

Մէզքիւր սօգագտա վագը պիր լօգանթանըն, տիւքքեանտան թէֆրիգ իտիլմիչ պիր սալասընտա, իւչ արապաճը պիր մասանըն քէնարընա օթուրուպ աղըր աղըր թաամ իթմէքտէ վէ չունտան պունտան գօնուշմագտա իքէն, պիր արալըգ պիրտէն պիրէ սէօզիւ քէստիլէր. տիւքքեանտան տօղրու պիր սէս իշիտէրէք գուլագ գապարթմըշլար իտի. պու շէթարէթլի սէս օ լօգանթաճա հէր քէսին պիլտիյի վէ թանըտըղը պիր սէտա օլմաղըլա, լօգանթաճընըն գարըսը պիրտէն պիրէ.

— Օ՛, պապա Լօրիյօ սէ՞նմիսին, տէյու հայգըրտըղը կիպի, լօգանթաճը՝ գարըսընա մէյտան վէրմէյէրէք.

— Միւսիւ Լօրիյօ՛, թավշան հաշլամասը վէ գըղարթ-

մանը, գոյուն պուտը, գօթօլէթ. ճանընըզ հանկըսընտան խոթէրսէ անը վէրէյիմ... տէտի։

— Պանա կիւզէլ պիր թավշան հաշլամասը իլէ պիր շիշէտէ ալա ճընստան շարապ վէրինիզ։

13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի զիքրի սէպգաթ իտէն իւչ արապաճընըն թաամ իթտիքլէրի սալայա կէչտի, տէրհալ հիւսնի սուրէթտէ գապուլ օլունարագ մասանըն քէնարընա օթուրտու, արապաճըլարտան պիրի.

— Պապա Լօրիյօ՛, պու սաաթտա պուրատա պուլունուշընըզա սէպէպ նէ՞ օլույօր, տէյու սօրտու։

— Շիմտի նէօվպէթիմի սավտըմ, հայվանըմըն եէմինի վէրտիմ. արթըգ դարըն տօյուրմագ նէօվպէթիտէ պանա կէլտի։

— Կիճէյի տըշարտա կէչիրէճէքսինիզ տէմէք օլույօր։

— Էվվէ՛թ, ինսան ասըլ պէօյլէ հավատէ բարա գազանապիլիր։

— Պէնտէ էօյլէ եաբաճաղըմ...

— Նէօվպէթի՞ն մի վար...

— Տուրընըզ իշի սիզէ անլատայըմ, թօհաֆ պիր միւշթէրիյէ թէսատիւֆ իթտիմ քի պանա պախշիշ իլէ պէրապէր արապանըն ալթը սաաթլըգ իւճրէթինիտէ բէշինէն վէրտի, սաաթ օն պուչուգ բատտէլէրինտէ Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտա 19 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնէ կիտէճէյիմ վէ օրատան մինի մինի պիր հանըմ ալաճաղըմ...

Բիյէր Լօրիյօ պու էսնատէ պաշընը գալտըրտը վէ միւթէֆէքքիւր պիր հալտէ.

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղը, նօմէրօ 19. տո՛ւր, տո՛ւր, պէն պու խանէյի թանըյօրում, հէմ պու պանա պիր վագաա իխթար իտիյօր. պէնիմտէ արապամա էօյլէ մինի մինի պիր հանըմ պինէրէք Բօայաչ սօգաղընա կիտիպ կէլմիշ վէ արապատա պիր միտալեօն ունութմուշ իտի։

— Պէլքի պու օ տըր։

— Լվվէ՛թ , օ տբը , նազիք պիր չէյ , ֆագաթ բէք չէյ-թան , բէք դուրնազ , եէկէնիմ պուտալա ինսանլէրտէն օլ-մատըղը հալտէ , պու գըղա ֆէնա հալտէ թուէթուլմուշ ի-տի . պէրէքեաթ վէրսին քի թէսաատիֆէն նէ չիչէք օլսու-ղունը անլատըմտա իչին էօնիւնիւ ալտըմ , արապանա ալըպ կէօթիւրէճէք հանըմըն իամինի պիւյօ՛րմուսըն :

— Պէրթ Մօնաթիյէ , իւչիւնճիւ գաթտա իգաւէթ ի-տիյօր :

— Թա քէնտիսի , էյ նէ՛րէյէ կէօթիւրէճէքսին :

— Պէրլին սօգաղընտա պիր դօնաղա , միւսիւ Րընէ Մու-լէն նամընտա պիր զաթ թարաֆընտան կէլտիյիմի սէօյլէյ-րէք ալըպ կէօթիւրէճէյիմ .

— Պէօյիւք պիր գարտույա չաթմըշ , հիչ չիւպհէ նօգ քի պուտա աշըգանէ պիր թէլագի տիր . նէ հալ իսէ օտասը սա-նա պիտ տէյիլ տիր , մատէմ քի բարանը ալմըշըն աչնին վազիֆէն ալըպ կէօթիւրմէք տիր :

— Շիւպհէսիզ , պիր գաատհ տահա կուվարտագտան սօնրա կիտէճէյիմ .

51

Պու էնտատէ սաաթ օնա կագլաշմըշ իտի . չիտէթլի պիր կաղմանը կաղըյօր իտի . Տիւպիյէֆ իլէ թէրբիէմնտ ա-րապալարը մուայէնէյէ գօյուլտուլար . զաթէն գալապալըղը նատիր օլան պու սօգատ , պու սաաթտա վէ պէօյլէ պիր հէվատէ պիւտպիւթիւն խալի վէ սիւքիւթ իչինտէ պուլունա-տուղունտան , իքի սէֆիլ մախլուգլէր հարաքէթլէրինտէ սէրպէսթ պուլունօյօրլար իտի .

Տիւպիյէֆ , արապալարը մուայէնէ իլէտիյի սըրատա Բիյէր Լօրիյօնըն արապալարընը ինթիխապ իլէ .

— Օ՛խ, իշթէ կիւզէլ պիր արապա, հայվան տա ճընս, հայտէ չաբըգ օլ, էվէլ էմիրտէ քեաղըտը չըգար տա շու նօմէրօնըն իւզէրինէ եաբըշտըր, տէմէսի իլէ, Թէրրէմօնտ միւթէէսիւֆանէ.

— Նօմէրօ 13. պու ուղուրսուզ նօմէրօլու արապայը ինթիխապ իտէճէքսէն, պիզիմ իչին պէլա հազըր տըր տէմէք տիր, տէտի.

— Պէօյլէ պաթըլ իթիգատլարա թէպախյէթ իթմէք քեարը ագիլ տէյիլ տիր. հայտէ չաբըգ օլ քեաղըտը եաբըշտըր.

Թէրրէմօնտ զամգլը քեաղըտը իւզէրինէ եաբըշտըրըպ նօմէրօյը գաբատը. պու սըրատա Տիւպիյէֆ տէ հայվանըն պաշընտան եէմ թօրպասընը ալըպ կէմի թագտը. միւթէագըպէն Թէրրէմօնտա.

— Հա՛յտէ արապայա կիր տէ օթուր պագալըմ, տէր տէմէզ հէման արապաճըյա մախսուս օլան մէվգըյա չըգըպ թէրպիյէյի էլինէ ալտը, Թէրրէմօնտ տէ արապայա կիրուպ օթուրտը, արապա ազըր ազըր եիւրիւմէյէ պաշլատը, թէքէրլէքլէրին սէտասը չամուրլը գալտըրըմ իւզէրինտէ անճագ իշիտիլէպիլիյօր իտի.

Լօգանթատան եիրմի ատըմ գատար ուզագլաշընճա Տիւպիյէֆ տէօնիւպ արգասընա պագտը, քիմսէնին տըշարը չըգմատըղընը կէօրիւնճէ զէվալլը հայվանա հըզլը պիր գամչը էնտիրտի. պուսկիպի մուամէլէյէ ալըշմամըշ օլան պէյկիր, ճան աճըսը իլէ տէօրթ նալ գօշմաղա պաշլատը. Թամ սաաթ օնտա Բիյէր Լօրիյօնըն չալընմըշ արապասը Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտա 19 նօմէրօլը խանէնին էօնիւնտէ տուրտու. Տիւպիյէֆ եէրինտէն աթլայըպ արապատան չըգմագտա օլան Թէրրէմօնտա.

— Սէն շու պէյկիրին պաշընը թութ քի պիր եէրէ գըրմըլտանմասընը, մէրտիվէնտէն էնտիյիմի իշիտինճէ իհթիյաթլը տավրան. խուսուսի իլէ պիզիմ ուսթանընը թէնպիհինի

ունուլմա , վինի մինի հանըմա գարշը հիւրմէթ ու րիայէթ օլունաճագ , տէտի ։

— Մէն օրասընը մէրագ իլմմէ , պէն էօյէ չէյլէրի էյիճէ անլարըմ . . . Տիւպիյէֆ գաբուլա տօղրու թէվճճիւհ իլմտի , ֆագաթ գաբույը գաբալը պուլարագ պիր գաչ տէֆա չալտը . գաբուճը գատըն գօրտունը չէքիպ տէ սախթէ արապաճընըն իչէրիյէ կիրտիյինի վէ մէրտիվէնատէն չըգարըլընը կէօրիւնճէ .

— Պէօյլէ նէրէյէ կիտիյօրսունըզ , տէյու սօրտու ։

— Իւչիւնճի գաթտա մէրտիվէնին գարշըսընտաքի օտատա սաքին մատմազէլ Պէրթի արայօրում ։

— Փիմի՞ն թարաֆընտան կէլիյօրսունըզ ։

— Միւսիւ Րընէ Մուլէն թարաֆընտան , քէնտիսինի ալըպ տէ . . .

— Էվէտիր , չըգընըզ . . .

Ակլագ հէրիֆ , քէմալի սիւրաթլա մէրտիվէնատէն չըգըպ գաբույը չալտը ։ Պէրթ , շապգաաը պաչընտա վէ եիւզի գալըն պիր նիգապ իլէ մէսթուր օլտուղու հալտէ զուհուր իլմտի . Րընէ Մուլէն իլէ վէրիլէն գարար միւճիպինճէ կէնճ գըզ վագթինատէն էվվէլ հազըր պուլունույօր իտի ։ Տիւպիյէֆին սէօզ սէօյլէմէսինէ լուզում գալմատը . պու խապիսի կէրչէքտէն արապաճը զանն իտուպ , լաֆիֆ պիր չիվէ իլէ ։

— Միւսիւ Րընէ Մուլէն թարաֆընտան կէլիյօրսունըզ տէյի՞լ մի , տէյինճէ . Տիւպիյէֆ վիրուտինէ ինթիզար իտիլտիյինատէն տօլայը սիւչարը հայրէթ նլուպ ։

— Էվվէլթ մատմազէլ , սիզի ալըպ կէօթիւմէք իւզրէ կէլտիյիմի տէ չու քեաղըտա իսպաթ իտէպիլիրիմ . . . տէյէրէք , խապիս հէրիֆ Թէֆէր թարաֆընտան եազըլան քեաղըտը Պէրթէ ուզաթտը . կէնճ գըզ պու քեաղըտա ասլա էհէմմիյէթ վէրմէյէրէք .

— Պիլիյօրում , պիլիյօրում , սիզ էնինիզ պէնտէ չիմաի կէլիյօրում , տէտի ։

Տիւպիյէֆ , թէֆէրին եազտըղը քեաղըտը ճէպինէ աթ-
տը . մերտիվէնտէն էնտիյի զէման չու սէօզլէրի մըրըլտանը-
յօր իտի ։

Զօգ չէյ . . . պիր ատէմին իսմի եատ օլունմագլա իշ
հէման եօլունա կիրտի . հէմ տէ պէնի պէքլէյօր իմիշ կիպի
հազըրլանմըշ , պիզիմ ուսթա պիւթիւն պու չէյլերի եվէլ-
տէն եօլունա գօյմուշ . . . տօղլուսը պու հէյրիֆ բէք չէյ-
թան , բէք եաման չէյ . . .

Պիր գաչ սագըգա սօնրա Պէրթ արապանըն եանընտա
պուլունույօր իտի . սախթէ արապաճը այագ իւզէրինտէ
տուրմուշ օլտուղու հալտէ .

— Կիրինիզ մատմազէլ . . . պուրատա պիր ատէմ տա-
ֆա կէօրունիյինիզտէն տօլայը չէքինմէյինիզ , պու տա Րընէ
Մուլէնին տօսթլարընտան պիրիսի տիր , տէմէսի իւզէրինէ ,
տիկէր հայտուտ իհթիյաթքեարանէ պիր թավր իլէ զէվալը
գըղճազը սէլամլայարագ .

— Հէմտէ սաարգ պիր տօսթ . պու միւհթէրէմ Րընէ
սապրրսըզլըգլա սիզի պէքլէյօր , տէտի ։

Պէրթ պու հայլերտէն սօնա զանն ու չիւպհէյէ տիւշ-
մէյիպ տէր հալ արապայա կիրտի ։ Տիւպիյէֆ գաբուսընը
գաբար իքէն .

— Մատմազէլ , պիրմէնիզ լազըմ կէլիր քի կիտէճէյի-
միզ մահալ էբէյիճէ ուզագ տըր , սագըն ճանընըզ սըգըլ-
մասըն , տէտի ։

Պու էնսատ Րէն սօգաղընտան տօղրու պիր արապանըն
սիւրաթլա կէլտիյի իշիտիլիյօր իտի , սախթէ արապաճը քէն-
տի քէնտինէ .

— Պիզի պուրատա քիմսէ կէօրմէմէլի տիր , հէման տէ-
միրի գալտըրմալը , տէյէրէք պէյկնրի գամչըլատը , արապա
չըմէնտըֆէր կիպի պիր սիւրաթլէ հարաքէթ իթտի ։ Տիւպի-
յէֆ եիրմի սատմ գատար իլերլէտիքտէն սօնրա տէօնիւզ
արգասընա պագտըղընտա , տիկէր պիր արապանըն 19 նօ-

մէջտեղ կանգնէնին էօնիւնտէ տուրտուզընը կէօրտի ։

Էօդաբըտա խոպէկը վերտիյիմիզ վէճհլէ , պու ափսափճը Ըընէ Մուլէնտէն իւճրէթինի բէշլինէն ալմըշըլա , վագիմըշըլա խըզմէթինի կիֆա փթմէկ իւզրէ լօգանթատան չըգըպ ադրափաքընըն եանընա կէլտիյի էնտատէ , գալտըրըմ պէյլնտա ատէօրթ ադրափա եէրինէ իւչ ադրափա կէօրտիւյինտէն տէրհալ լօգանթաչա կիտուպ .

— Լօրիյօ՛ , Լօրիյօ՛ , պուրայա կէլիր իքէն ադրափանը կէթիրմէ՞ն մի , տէյինճէ , էթիյէնին իխթիյար ամուճասը խույչնարագ ։

— Լաթիֆէնին սըրասը՞ մը եա , տէտի ։

— Լաթիֆէ մաթիֆէ իթմէյ բուտ։

— Նէ՞ տէյօրս ուն , 13 նօեմբէրը ադրափտա գարունըն էօնիւնտէ տէյի՞լ մի ։

— Խա՛յըր , եէմին խոէրիմ քի սէնին ադրափան կէօրիւնմէյօր . . . չալմըշլար տէմէք օլմըր ։

Բիյէր Լօրիյօ իլէ տիկէր ադրափաճըլար տրչարը փըրլատըլար . Լօրիյօ սայիգայի եէս ու հիտոէթէլէ ադրընա կէլէնի սէօյլէյօր խտի , Նիրմի պէշ սէնէտէն պէրի պու սէնաթլէ մէշղուլ օլտուղու Հալտէ , հէնուզ պաչընա սէօյլէ պիր չէյ կէլմէմիշ խտի ։

Ճիլիար սօգադլար ադրանտը Նատիրէն հէլիզ կէչէնլէրտէն սօրմնլար , հիչ պիր թարաֆտա պիր ադրափա կէօրիլմէյօր , հիչ քիմսէտէն պիր մալիւմաթ ալընամայօր խտի ։ Պէրթի ալմադա Ֆիտէճէք օլան ադրափաճը Կադըրլանարագ .

— Բօլմա մերքէզինէ միւրաճաաթլէ չիքեայէթ վէ պէյանը հալ էթմէլիսին . . . տէյէրէք , Նօթըր Ցամ տը Ճան սօգադընդա տօղրու հօլա տիւզէլտի , վէ Տիւպիյէֆին թամ 13 Նօեմբէրը ադրափա իլէ ուղադչաչտըղը էնտատէ , օտա սէմթի մագնուտէ վասըլ Ծլտու . գարույը չալընճա այըլտարագ , պաքտըճը գատըն .

— Զօգ չէյ . . . կալիպա պու ապչամ ադրափաճըլար

եէքտիկէրի իլէ պուրատա պիրլէշմէք իւզրէ սէօզ վէրմիշ-լէր, տէյու հայգըրտըգտան սօնրա, սիզ նէ իսթէյօրսու-նըզ, տէտի։

— Պու էվտէ իգամէթ իտէն մատմազէլ Մօնսթիյէ նա-մընտա պիր . . .

— Անլատըմ, նամուսլը պիր գըզճըղազ տըր . . . սիզի պուրայա քի՞մ կէօնտէրտի։

— Միւսիւ Բընէ Մուլէն։

— Չօճուղում, էօյլէ իսէ կէճ գալտընըզ։

— Կէ՞ճ մի կէլտիմ. ալ սանա պիր թօհաֆլըգ տահա. հիսապ իտէրսէք մուայէն օլան վագըթտան պէշ տագըգա տա էվէլ կէլտիմ։

— Օլապիլիր . . . սիզին պու խըտմէթ իյֆա իտիլտի։

— (Շաշգըն պիր հալտէ.) Պիզիմ խըտմէթ իյֆա՞ մի ի-տիլտի։ Մատամ լութֆէն հագըգաթը սէօյլէյինիզ, պէն բարամը բէշին ալտըմ, նամուսը տայիրէսինտէ բարա գա-զանան ինսանլարտանըմ. պու գըզճըղազըն պէնի պէքլէմէսի լազըմ կէլիր իքէն նա՞սըլ օլուր տա գալգար կիտէր . . .

— Ղարիպ չէյ. տէմէք օլույօր քի մատմազէլ Պէրթի պու ագշամ ալըպ կէօթիւրմէք իչին եալընըզ սէղէ թէն-պիհ օլունմամըշ . . . մատմազէլ Պէրթ սիզտէն պէշ տագը-գա էվվէլ պուրայա կէլէն սիւնլի պիր արապաճընըն արա-պասը իլէ կիթտի, պինաէն ալէյհ արթըգ սէնտէ կիտէպի-լիրսին։

— Ֆագաթ պու օլմայաճագ չէյ . . .

— (Հիտտէթլէ.) Է՛յ արթըգ ուղատըյօրսուն. սանա հագըգաթը հալի սէօյլէտիմ, մատմազէլ Պէրթ կիթտի, միւսթէճիրլէրիմ քեամիլէն կէլտիլէր, պէնտէ շիմտի կիտիպ եաթաճաղըմ. հայտէ պագայըմ գարշըմտա տուրմա։

Նամուսլը արապաճը պաշընը էօնիւնէ էյիպ մըրըլտա-նարագ.

— Հայ Ալլահ պէլասընը վէրսին, ֆագաթ պէն կէճիք-

մէմիշ իտիմ, պունա նէ՞ մանա վէրէճէյիզ. տօղրու Պէրլին սօգաղընտաքի խանէյէ կիտիպ իչի խապէր վէրմէլիյիմ. հիչ օլմազսա պէնի պիր տօլանտըրըճը զանն իթմէյէ քիմսէնին սէլահիյէթի գալմազ, տէյէրէք, Պէրլին սօգաղընա տօղրու եօլա չըգտը։

* * *

Թէֆէրին, ժօրժ Տըլաթուր Վօտիյօյա «Պու ագշամ սիզի կէլիր ալըրըմ» տէտիյինի, օգուչանլարըմըզ ունութմամըշլար ատը զանն իտէրիզ։ Տիւգ ճէնապլէրի միսթրէս տիգ Թուրէնտէն այրըլըր այրըլմազ Թէֆէրին խանէսինէ կիթմիչ, լաքին խապիսի էվինտէ պուլամամըշ իտի։ Տիւգ քէնտի իգամէթկեահընտա քէմալի սապրըսըզլըգլա Թէֆէրի պէքլէմէքտէ իքէն, խապիսը մէրդում սաաթ տօգուզ պուչուգտա արզը վիճուտ իտէրէք, ժօրժա.

— Տիւգ ճէնապլէրի, միսթրէս տիգ Թուրէնի կէօրտիւնի՞զ մի, պու տիւշմէնի եօլա կէթիրմէք իչին հուզուրընըզ քիֆայէթ իթտի՞ մի։

— Գըլօռիյայը կիտուպ կէօրտիմ... ֆագաթ Թէսիւֆ իտէրիմ քի ալտանըյօր իմիչիմ, պու գատընըն էլինտէ գավի սիլահլար վար. իչիթէ պու մէսէլէյէ տայըր էվէլ էմիրտէ սիզինլէ միւզաքէրէյէ կիրիշմէք իսթէյօրում, պէլքի պանա կիւզէլ պիր նասիհաթ պիր մալիւմաթ վէրէպիլիրսինիզ։

— Պու մէսէլէյէ տայըր եօլտա կիտեր իքէն արիզ ու ամիգ տիւշիւնիրիզ... Պէրթի էլէ կէչիրտիմիզի կէօզլէրինիզ իլէ կէօրմէք արզուսընտա իսէնիզ, չու տագըգտտա Թէմամ կիտիլէճէք զէման տը։

— Հա՛յ հա՛յ, հա՛յ հա՛յ։

— Էօյլէ իսէ վագըթ վէֆթ իթմէյէլիմ. իսթիխտամ իթտիկիմ ատէմլէրին իչ կէօրէճէքլէրի զէման հուլուլ իտիյօր... քարալար հազը՛ր մը։

— Էվվէ՛թ ։

— Բէ.ք կիւզէլ, կիտէլիմ։

Թէֆէր իլէ տիւգ գաբունըն էօնիւնտէ պէքլէմէքտէ օլան արապայա պինտիլէր ։ Թէֆէր արապաճըյա ։

— Մօնթրէվիլ սօգաղընա, իսթիհքեամաթ գաբուսը էօնիւնէ գատար, տէյու էմր վէրինճէ, արապա տէրհալ հարաքէթ իթտի ։ Թէֆէր տէ ։

— Տիւդ հազրէթլէրի, իսթէրսէնիզ գօնուշալըմ, Գըլօտիյա բարա՞ մը իսթէյօր, տէմէսի իլէ, տիւգ պաշընը սալլայարագ ։

— Էվվէ՛թ, հէմ չօգ, քիւլլիյէթլի բարա իսթէյօր, տէտի ։

— Նէ՞ գատար ։

— Սէրվէթիմին նըսֆընը թալէպ իտիյօր ։

— (Հայգըրարագ ։) Իւչ միլեօնտան զիյատէ . . .

— Իսթէտիյի պունտան իպարէթտէ տէյիլ, քէրիմէսինի օղլումա թէզվիճ իթմէ.ք իսթէյօր ։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ ։) Օ՛խ, օ՛խ, պու գատընն նէ՞ պէօյիւ.ք պիր նուֆուզու իգթիտարէ մալիք իմիշ, պէօյլէ պիր թալէպտէ պուլունմագ իչին հագըգաթէն էլինտէ.քի սիլահլարըն բէ.ք գավի բէ.ք սաղլամ օլմասը լազըմ կէլիյօր . . .

— Էվվէթ, էլինտէ.քի սիլահլար բէ.ք միւտհիշ տիր . . . էսրարըմըզը իֆշա իտէճէ.ք էսպապըն պիր գըսմընա մալիք պուլունույօր . . . եանի էսթէրին պէրհայաթ օլտուղունը պիլիյօր վէ՝ պու մէճնունէնին իատէյի աֆիյէթ իտէպիլէճէյինտէնտէ իւմիւտվար կէօրիւնիւյօր . . .

— Իհթիմալ քի պու գատըն, հարաքեաթ ու մուամէլաթըմըզը թէֆթիշ իթմէ.ք իչին պիր ատէմ իսթիխտամ իտիյօր, պիլֆարզ էսթէր քէսպը իֆագաթ իթմիշ օլսուն տէյէլիմ, պէօյլէ օլմագլա Գըլօտիյա Վարնի նէ՞ ֆայիտէ հասրլ իտէճէ.ք ։

Տիւգ, պիրատէրինին վասիյէթնամէսի Գըլօտիյանըն եէ-

տինտէ պուլունտուղընը վէ անը էլտէ իթմէք միւմքին օլմա-
տըղընը պէյան իտինճէ , բօլիս միւֆէթթիչի քէմալի հայ-
քէթլէ ։

— Օ՛, պու գաաըն նէ՞ պէօյիւք պիր իգթիտարէ , նէ՞
պէօյիւք պիր դուվվէթէ մալիք պուլունույօր , տէյու մըրըլ-
տանար ։

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , հէմտէ հեր չէյի կէօզիւնէ քէս-
տիրմիշ տիր ։

— Է՛յ , թէքելիֆլէրինի գապուլ իտէճէ՞քմիսինիզ ։

— Սօն ճէվապը վէրմէք իւզրէ հարընա գատար միւհ-
լէթ թալէպ էթտիմ , մագասատըմ սիզինլէ միւզաքէրէ իթմէք
իտի ։ Նէ նասիհաթ իտէրսէնիզ անա կէօրէ հալաքէթ իտէ-
ճէյիմ ։

52

Թէֆիկը , պիր գաչ տագըդա գատար տիւչիւնտիւքտէն
ասնրա քէլամա աղազ իտերէք , չու սէօզլէրի սէօյլէտի ,

— Տիւգ հազրէթլէրի , եադայը էլէ վէրմիշսինիզ ...
չիմտի իքի մէսէլէ վար ։ Նա բէզալէթ վէ ինթաճ իտէճէյի
խարապիյէթի վէ եախօտ պէօյլիւք պիր ֆէտաքեարլըգյան
թէքելիֆինի գապուլ իթմէնիզ լազըմ կէլիյօր , իքի գաաբն
տիկի քիւլլիյէն մահվ իտէպիլիր , պուննլարատն պիրինի Պէրթ
տիր քի արթըգ պու կիճէտէն իթիպարէն պու եիւզտէն օլան
գծրգու պէրթարաֆ օլտու տէմէք տիր ... չիմտի եալընըզ
Գըլօտիյա Վարնիյէ գարշը միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլու-
նույօրտունըզ , նէ օլուրսա օլտուն ըահաթընըզը վէ սէլամէ-
թինիզի իլթիզամ իթմէլիսինիզ ... պու տիւրլիւ ահվալտէ
ինսան պէլանըն էհվէնինի իսթիյար իթմէլի տիր ։ պինաէն
ալէյհ մահտումընըզըն միսթրէս տիգ Թուրէնին քէրիմէսի

իլէ իզտիվաճընա մուվաֆագաթ իտէճէքսինիզ, պունտան պաշգա չարէ եօգ, ֆագաթ պիրատէրինիզին եազըպ պըրագմըշ օլտուղու վասիյէթնամէնին, հագըգաթէն պու գատընըն էլինտէ օլուպ օլմատըզընա գանաաթը քեամիլէ հասըլ իտինիզ։

— Վասիյէթնամէնին էլինտէ պուլունմասընա էմինիմ, զիրա պէօյլէ պիր քեաղըտ պուլունմամըշ օլսա, պէնի օ գատար թէհտիտ իտէմէզ իտի. պունտան պաշգա էլինտէ տիկէր պիր քեաղըտ տահա վար իսէ տէ, պու օ գատար մուխաթարալը տէյիլ տիր։

— Տիկէր քեաղըտ նէ՞ օլույօր։

— Պիրատէրիմի պիր գըլըճ աարպէսի իլէ եէրէ սէրմիշ օլան Գօրթիսէլլի եէտինտէն ալընան մագպուզ սէնէտի։

— Պու հալտէ մուգավէմէթէ իմքեան գալմայօր, հէր հալտէ օղլունըզ Օլիվիյա տիգ Թուրէնի զէվճէլիյէ գապուլ իթմէլի տիր։

— Հանրի պէօյլէ զարիպ պիր իզտիվաճէ նա՞սըլ մուվաֆագաթ իտէր։

— Պու սուալէ ճէվապ վէրէպիլէճէք տէ եալընըզ սիզսինիզ։

— Օղլում, մատմազէլ տը Լէյլիյէրի սէվէյօր վէ իզտիվաճլարըտա գարարլաշտըրըլտը։

— Իզտիվաճ գարարլարընըն պօզուլտուղը տայիմա կէօրիւլմիւշ տիւր։

— Պու պանա միւմքիւնսիզ կէօրիւնիւր. Հանրի բազը օլմայաճագ տըր։

— Բէտէրլիք նուֆուզունըզը իսթիմալ իլէ զալէպէ իտէրսինիզ։

— Պու բէք միւշկիւլ օլուր... (Պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա) արթըգ գօնաղըմա ավտէթ իտուպ եէրլէշմէք լազըմ կէլիյօր։

— Շիւպհէսիզ... պունտա տա հիչ պիր վէխամէթ վէ

թէհլիքէ եօգ տըր. Ֆագաթ պիր իքի կիւն տահա սապր իթմէլիսինիզ, պու միւտտէթ զարֆընտա պէլքի նակէհանի պիր շէյ վուգու պուլուր... Գըլօտիյա, Սէն Մարսէլ սօգաղընտա իգամէթ իթտիյինիզի պիլիյօր մը.

— Էվվէթ. Ֆագաթ Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընը մասլահաթկիւզարըմ օլան ատէմին իսմինի զանն իտիյօր.

— Պու զաննտա պուլունմասը իսապէթ օլմուշ, նէ հալ իսէ եարըն սիզ եինէ քէնտիսինի զիյարէթ իտինիզ. պու իզտիվաճ իչին սօն տէրէճէյէ գատար չալըշաճաղընըզա տայըր թէէմինաթ վէրինիզ... պունըն իւզէրինէ սիզէ պիր գաչ կիւն տահա միւհլէթ վէրիր. Էսթէրէ կէլինճէ, անըն իչին ասլա մէրագ իթմէյինիզ, անլաշըլըյօր քի Գըլօտիյա պու գատընըն Շարանթօն խասթախանէսինտէ պուլունտուղունտան խապէրտար տէյիլ տիր. օլսա պիլէ եանընա կիտէպիլմէսի իմքեանըն խարիճինտէ տիր. տիւգ հազրէթլէրի միւսաատէնիզլէ շիմտիտէ պիր ազ իշլէրիմիզտէն պահս իտէլիմ.

— Բէք կիւզէլ.

— Սիզէ էվվէլճէտէ սէօյլէմիշ իտիմ քի պու խուսուստա քէլլէմի գօլթուղումա ալարագ չալըշըյօրում...

— Պէնտէ վատիմի իյֆայէ հազըրըմ, Պանեօլէ թէբէսինտէքի խանէտէն չըգար չըգմազ իքի եիւզ պին ֆըրանգը հավի օլան սէնէտի էլինիզէ թէսլիմ իտէճէյիմ.

— Պու իշ իչին էլլի պին ֆըրանգ գատար պիր մէսարիֆ օլմուշ տըր, մալիւմինիզ տիր քի պէօյլէ իշլէրտէ իւչէ պէշէ պագըլմազ...

— Պու էլլի պին ֆըրանգըտա պաշգաճա վէրիրիմ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, պու գըզա նիսպէթլէ Գըլօտիյա Վարնի բէք օ գատար մուհիմմ պիր մէվգը իշղալ իթմէտիյի հալտէ քէնտիսինէ իւչ միլեօն վէրմէյէ հազըրսընըզ... խուսուսի իլէ պու գատըն նէֆսինէ այըտ պիր թէհլիքէտէ պուլունմայօր. պէն իսէ քէլլէմի գօլթուղումա ալըյօրում... պունըն իչին իքի եիւզ պին ֆըրանգ քեաֆի տէյիլ տիր...

— Տահա զիյատէ նէ՞ իսթէյօրսունըզ։

— Իքի միսլինի, եանի տէօրթ եիւղ պին ֆըրանգ։

— (Հիտտէթ վէ իթիրազ մէգամընտա.) Ֆագաթ ...

— (Սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Տիւգ հազրէթլէրի, իթիրազ բարա իթմէզ, պու շարթ իշինիզէ կէլմէզսէ իսթիխտամ իթտիյիմ ատէմլէր Պէրթի ալտըգլարը եէրէ կէօթիւրիւպ պըրագըրլար... իշթէ պու գատար։

Ժօրժ իչին պուտա թահամմիւլ օլունմայաճագ պիր թէհտիտ իտի. ֆագաթ Գըլօտիյա կիպի պու խայըն շէրիքինին արզուսընա գարշը մուգավէմէթտէ ղայրի գապիլ օլտուղունտան, պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Պօղազըմա սարըլըյօրսունըզ... զարարը եօգ, հալ ու մէվգըտան իսթիֆատէ իթմէք իսթէյօրսունըզ... պունատա բէք էյի, իսթէտիյինիզ գատար բարայա մալիք օլաճաղընըզտան էմին օլունըզ, տէմէսի իլէ, Թէֆէր պաշընը էյէրէք.

— Բէք կիւղէլ, պէնիմ տայիմա սէօզիւնիւզէ իթիմատըմ վար տըր տիւգ հազրէթլէրի, տէտի։

Պու էսնատէ արապա տուրտու, իքի արգատաշ էնտիլէր, Թէֆէր արապաճընըն իւճրէթինի վէրիպ սավտըգտան սօնրա Պանեօլէյէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր, եաղմուր քէսիլմիշ իտի իսէ տէ, ռույի սէմա միւրէքքէպ կիպի սիյահ վէ եօլ տա խալի վէ սիւքիւթ իչինտէ պուլունույօր իտի։

Թէֆէր իլէ արգատաշը սէրի ատըմլար իլէ եիւրիւտիւքլէրինտէն, ազ պիր միւտտէթ զարֆընտա քէօյէ վասըլ օլուպ, Գաբսօլէրի թէբէսինէ չըգմաղա պաշլատըլար. էրէյիճէ տէվամ իտէն եաղմուրտան եօլլար պօղուլմուշ վէ թէբէյէ գարիպ օլան չուգուրլար չամուրտան պիր գաթ տահա ֆէնալաշմըշ վէ ատէթա պիրէր կիրտապ հալինի ալմըշ իտի. պու արալըգ Թէֆէր շէրիքը ճինայէթինէ.

— Տիւգ հազրէթլէրի, պէնտէն ուզագլաշմայընըզ. հայաթընըզը թէհլիքէյէ իլգա իթմիշ օլուրսունըզ, պու ճի-

վարընն հեր թարաֆը պիրէր ֆէլաքէթ ուչուրումը տըր, հէլէ պազըլարընընն տէրինլիյի բէք տէհշէթլի տիր, տէտի։

Իքի խայրն արգատաշ սիւրաթլա վէ սաքիթ պիր հալտէ էբէյինճէ եիւրիւտիւլէր. Թէֆէր պէօյիւք պիր տիվարէ մէրպութ պիր գաբունընն էօնիւնէ կէլինճէ տուրտոյ, գաբույը աչտը վէ խէվֆ ու տէհշէթինտէն թիթրէմէքտէ օլան տիւգի էվվէլճէ պահճէյէ վէ սօնրա խանէյէ իտխալ իլէ պիր իտարէ լամպասը եագտը, ժօրժ էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրիպ.

— Նէ գատար հիւզնէնկիզ պիր էվ... տէյինճէ, Թէֆէր կիւլէրէք.

— Մամաֆիհ բէք կիւզէլ պիր էվ տիր, հիչ պիր գուսուրը եօգ, հեր թարաֆը տէմիր չըպըգլար վէ բարմագլըգլար իլէ մուհաթ... հէլէ բէնչէրէլէրին գանատլարը գաբանաճագ օլուրսա, տըշարըյա զիյա աքս իթմէք իհթիմալի եօգ, տէտի։

Պու էսնատէ ալթ գաթտա եըղըլան օտուն գըրընթըլարը, չալըլար վէ թալաշլար տիւգին նազարը տըդգաթընը ճէլպ իլէ.

— Պունլարը էվտէ՞ մի պուլտունըզ, տէյու սօրտու։

— Խայըր, պէն կէթիրթտիմ։

Ժօրժ իշի անլատը, էլլէրի խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թիթրէյէրէք.

— Աթէշ... տէյու մըրըլտանտը։

Թէֆէր թաստիգ մագամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ մուգապէլէ իտինճէ, տիւգ սէօզիւնէ տէվպմ իտէրէք.

— Եանկըն ուզագտան կէօրիւլիւր վէ տէրհալ իմտատէ եէթիշիրլէր, տէտի։

— Նէտէ՞ն սօնրա, թուլումպաճըլար եէթիշիպ կէլինճէյէ գատար պուրատա քիւլտէն պաշգա պիր շէյ պուլամազլար։

— Ֆագաթ գըզ ֆէրեատ վէ խթիմտատէ գըյամ իտէրսէ։

— Սիզի թէքրար թէէմին իտէրիմ քի ֆէրեատընը պիր քիմսէյէ իշիթտիրէմէզ... խուսուսի իլէ եանկընտան էվվէլ ճանը չըգարսա ֆէրեատէտէ լուզում գալմազ... հէլէ եանկըն հէր շէյի սիլէր սիւբիւրիւր, էվ քեամիլէն եանտըգտան սօնրա ճինայէթտէն հիչ էսէր գալմազ...

Ժօրժ դաշլարընը չաթտը, եիւզիւ գօրգունճ պիր հալ քէսպ իթտի, պու սըրատա Թէֆէր սաաթընա պագարագ.

— Սաաթ օնը չարեէք կէչէյօր, տիւգ հազրէթլէրի սիզ պուրատա գալընըզ, պ, ։ պիր աղ տըշարըյա չըգըպ ատէմլէրիմի պէքլէյէճէյիմ, նէրէտէ իսէ շիմտի կէլիրլէր... տէյէրէք, սէյֆիյէնին մէրտիվէնի իւզէրինէ չըգտը վէ էթրաֆընը տինլէմէյէ պաշլատը.

* * *

Պիչարէ Պէրթին հէր տիւրլի շիւպհէտէն ազատէ պիր հալտէ 13 նօմէրօլը արապայա պինտիյի մալիւմիմիզ տիր, արապա հարաքէթ իթտիքտէն սօնրա, Թէրրէմօնտա.

— Միւսիւ, սիզ Բընէ Մուլէնին տօսթլարընտանսընըզ, տէյիլ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ մատմազէլ... պանա բէք զիյատէ էմնիյէթի վար տըր։

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընա կիտիշիմէ սէպէպ նէ օլտուղունը պիլիյօրմուսընըզ...

Պու սուալ պիրտէն պիրէ Թէրրէմօնտըն հայրէթինի մուճիպ օլտու, ֆագաթ ըէնկ վէրմէմէք իչին հէման քէնտինի թօբլայըպ.

— Միւսիւ Բընէ Մուլէն պու խուսուստա պանա պիր շէյ սէօյլէմէյուպ անճագ սիզէ ըէֆագաթ իթմէքլիյիմի ըէճա իթտի, եալընըզ շու գատարընը պիլիյօրում քի մէսէլէ վէ թէշէպպիւս, մազլումէն իտամ իտիլմիշ օլան բէտէրճիյինիզէ այըտ տըր, տէմէսի իւզէրինէ Պէրթ սիւքիւթ իթ-

տի. Ֆագաթ պիր ազ սօնրա արապանըն գաբուսընտան պագարագ.

— Շիմտի նէ՞րէտէյիզ... տէյու սօրտու։

— Բըխթըմլարա եագլաշըյօրուզ։

— Տէմէք օլույօր քի եագընտա Գօնգօրտիյա մէյտանընա վասըլ օլաճաղըզ։

— Շիւպհէսիզ...

Պու սըրատա Տիւպիյէֆ, Սէն նէհրի սահիլինին սօլ ճիհէթինէ սաբարագ վէ քէմալի սիւրաթլա արապայը սիւրէրէք Ավըսթէրլից քէօբրիւսիւնէ վասըլ օլտու. Պէրթ ֆէնէրլէրին Սէն նէհրինին սիյահ սուլարը իւզէրինէ աքս իթմէքտէ օլտուղունը կէօրիւպ.

— Իշթէ Սէն նէհրի իւզէրինտէն կէչէյօրուզ, պէն կիտէճէյիմիզ մահալի պու գատար ուզագ զանն իթմէյօր իտիմ, տէտի իսէ տէ, Թէրրէմօնտ ճէվապ վէրմէյինճէ պիչարէ գըզճըղազ պիրտէն պիրէ.

— Ֆագաթ արապաճը եօլը շաշըրմըշ օլմալը, պու ատէմ հա՞նկը եօլտան կիտիյօր... տէյու հայգըրտը։

— Մէրագ իթմէյինիզ մատմազէլ, պիթթապի Բընէ Մուլէն թարաֆընտան վէրիլէն թալիմաթէ կէօրէ հարաքէթ իտիյօր։

Պու էսնատէ արապա Պէրսի քէօբրիւսիւնէ վասըլ օլմուշ իտի. միւթէագըպէն շըմալ ճիհէթինէ սաբտը, զէվալլը եէթիմէնին գալպի շիտտէթլէ չարբարագ.

— Պէն նէրէյէ կէօթիւրիւլիւյօրում, տէյու հայգըրընճա, հայտուտ պիչարէ գըզա եագլաշարագ.

— Նէրէյէ կէօթիւրիւլմէնիզ լազըմ կէլիյօրսա թապիյի օրայա կիտիյօրսունըզ, տէտի։

— Ֆագաթ պէն Պէրլին սօգաղընա կիտէճէք իտիմ, սիզտէ բէք էյի պիլիրսինիզ քի պէնի օրատա պէքլէյօրլար։

— Թէքրար իտէրիմ քի պէն պաշգա հիչ պիր շէյէ վագըֆ տէյիլիմ։

Պէրթ պիր ազ թօբլանըպ արապանըն էօն ճամլարընը նազիք բարմագլարը իլէ թըգըրտաթմը վէ « արապաճը . . . արապաճը » տէյու հայգըրտը . Ֆիւպիյէֆ իչին ֆարգընա վարմըշ օլմաղըլա գամչըյը չագըրտաթմալա վէ պիր չարգը օգուռմաղա պաչլատը , Պէրթ իսէ եէնիտէն ճամը վուրուպ .

— Պու արապաճըտա սաղըմ մը տըր նէ տիր , տէյու հայգըրտըղընտա , Թէրըէմճնտ կիւլէրէք .

— Եվվէթ , պիր ազ աղըր իչիտիյօր զանն իտէրիմ , պէյհուտէ պաղըրըպ չաղըրըպ իւզիւլմէյինիզ , իչիթտիւէմէյէճէքսինիզ , տէտի ,

Պէրթ իչի էյիճէ անլատը , պիրտէն պիրէ պէնզի մօս մօր քէսիլտի , հէման արապանըն գաբուսընը աչըպ տըշարը ֆըրլանմագ իսթէտի , Թէրըէմճնտ սօլ էլի իլէ պիլէյինտէն եագալատը վէ սաղ էլի իլէ տէ Թէֆէրին Մօնթ Բարնաս կէչիտինտէ վէրմիշ օլտուղու խանչէրի բարլատըպ .

— Մուխալիֆ պիր հարտքէթինիզի կէօրէճէք օլուրսամ թավուգ կիպի պօզաղլար իչինիզի պիթիրիրիմ , տէյինճէ , զէվալլը չօճուգ քէնտինի զայպ իթմէ տէրէճէսինէ կէլիպ .

— Աման եա՛ Բապամ . . . քիմլէրին էլինէ տիւշմիւշիւմ . . . տէյէրէք վէ պու խայըն հէրիֆտէն միւմքիւն մէրԹէպէ ուզագ պուլունմագ էմէլի իլէ արապանըն պիր քէօչէսինէ չէքիլտի , խայըն հէրիֆին կէօզլէրի գարանլըգ իչինտէ վահչի հայվան կէօզիւ կիպի բարլայօր իտի . Պէրթ պիր իքի տագըգա գատար սապր իտէպիլիպ խաֆիֆ պիր սէս իլէ .

— Բէք կիւզել . . . իչթէ սիւքիւթ իտիյօրում , ֆագաթ պէնի նէ՞րէյէ կէօթիւրիւյօրսունըզ , տէյու սօրտու ,

— Կիթտիյինիզտէ անլարընըզ ,

— Անլաչըլտը , սիզ սէֆիլ վէ ալչագ հնսանլարտանընըզ ,

— Իսթէտիյինիզի սէօյլէյէպիլիրսինիզ . . . պաղըրըպ չաղըրմատա նէ խաթէրսէն սէօյլէ ,

— (Մէյուսանէ հայգըրարագ.) Եէթիշին ճան գուրթարան եօ՞գ մը։

Թէրրէմօնտ իքինճի տէֆա վէ ֆագաթ տահա զիյատէ պիր շիտտէթլէ պիչարէյի իթի վէրտի, վէ պու տէֆա պիր էլի իլէ աղղընը գաբայըպ խանչէրին ուճունըտա կէօյսիւնէ տայաթտը։

Պու էսնատէ Տիւպիյէֆտէ թութտուրտուղու շարգընըն սօն բարչասընը օգույօր իտի. Պէրթ իսէ պու սէֆէր քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալտէ եաստըղա տայանըպ գալտը. զէվալլը գըզճըղազ Ընէ Մուլէնին տիւշմէնլէրինի վէ էլլէրինէ տիւշտիւյիւ պու ալչագ ատէմլէրին անը տա մահվ իթմէք թէշէպպիւսինտէ պուլունմալարը իհթիմալինի տիւշիւնէրէք, պու ֆէլաքէթտէն խէլասէ իմքեան թասավվուր իտէմէյօր իտի. պիր արալըգ Էթիյէնին խէյալի մուհապէթի զիհնինի իշղալ իթտի, պիչարէ գըզ օ լաթիֆ խայալաթտէն, քէնտիսինճէ ասըլ մէտարը հայաթ օլան օ մուհապէթտէնտէ իլէլ էպէտ մահրում գալաճաղընա հիւքմ վէրտիյինտէն հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը։

Թէրրէմօնտ, խանչէր էլինտէ օլտուղու հալտէ զէվալլըյը պիր տագըգա պիլէ նազարը տըգգաթտան այըրմայօր իտի. կէնճ գըզ իսէ քէնտիսինի ճէնապը Հագգըն մէրհամէթինէ թէվտի իտուպ, էլլէրինտէ էսիր օլտուղու ատէմլէրէ գարշը մուխալիֆէթտէ պուլունմամաղա գարար վէրտի։

Կէնճ գըզըն թիթրէմէքտէ օլան էլլէրի օ թէէսսիւր էսնասընտա արապանըն եաստըգլարը արասընա սրդըշմըշ օլմաղըլա, պիր արալըգ բարմաղը պիր քեաղըտ բարչասընա տօգունտը, քեաղըտը ուսուլէթլէ ալըպ պուրուշտուրարագ էլտիվէնինին արասընա սօգտու վէ քէնտի քէնտինէ շու միւթալաատէ պուլունտու։

— Քիմ պիլիր պէլքի պու քեաղըտ բարչասը պու սէֆիլ վէ ալչագ մախլիւգլէրին իւզէրինտէն տիւշմիւշ տիւր,

պէլքի կիւնիւն .պիրինտէ հէր իքիսի ալէյհինտէ մէտարը ճիւնհա վէ թէօհմէթի պիր իմարէ օլուր . . .

53

Նիհայէթ իւլ էմր 13 նօմէրօլը արապա , պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ իլէ Գաբաօլերի թէբէսինէ վասըլ օլտու . պալչըգ հալինի քէսպ իտին չամուրլը եօլ իւզերինտէ արապանըն խաֆիֆ կիւրիւլթիւսիւ Թէֆֆերին գուլաղընա վասըլ օլուր օլմազ տէրհալ եիւզիւնէ պիր մապքէ կէչիրտի , միւթէագրպէն Տիւպիյէֆէ եագլաշըպ .

— Է՛յ նէ խապէր , տէյինճէ , խապիսը մէրգումմ .

— Եագալատրգ , ֆագաթ պիզզարուր գամա չէքիլտի , անտէն սօնրա չէյթան գըզ նասըլ պիր տուզաղա թուրթուլտուզունը հըսս իտինճէ սէսի քէստի , գուզու կիպի օլտու .

Պու էանատէ Թէրրէմօնտ կէնճ գըզը արապատան էնտիրտի . ղէվալը եէթիմէ արապանըն եանընտա եիւզի գաբալը պիր իւչիւնճի շախս տահա կէօրիւնճէ արթըգ խէվֆու տէհշէթի սօն տէրէճէյէ վարտը . հայտուտ իսէ .

— Պիլիյօրսունըզ եա՛ , ֆէրեատէ գալգըշաճագ ջուրսանըզ գարըշմամ . . . տէյիպ վէ էլինտէքի խանչէրին ուճը իլէ Թէֆֆերի իրայէ իլէ .

— Պու էֆէնտիյի Թէագըպ իտինիզ , տէտի .

Թէֆֆը պահճէյէ կիրտի , եէթիմէ տէ արգասընա տիւշիւպ եիւրիւմէյէ պաշլատը . Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իսէ այագ սէալէրինի իշիտինճէ պիլա իխթիյար Թէբէտէն Թըրնաղա գեատար Թիթրէմէյէ պաշլատը .

Պէրթ իւչ մուհաֆըզ արասընտա օլտուղու հալտէ իսթգաթա չըգարըլըպ կէնիշճե պիր օտայա իտխալ իտիլտի .

պու հալլեր քենտիսինէ ֆէնա պիր բիւյա կիպի կէօրիւնիյօր իտի։ Թէրրէմօնտ, էլինտէքի քիւչիւք պիր լամպայը մասանըն իւզէրինէ վազ իտէրէք.

— Կէօրիւյօրսունըզ քի բէնչէրէլէրտէ քեամիլէն տէմիր չըպըգլար վար . . . գաչըպ գուրթուլմագ միւմքին տէյիլ տիր, տէտի։ Պէրթ ճէվապ վէրմէյուպ տիւշէրճէսինէ պիր սանտալեա իւզէրինէ օթուրտու։ Թէրրէմօնտ պիչարէյի օհալտէ պըրագարագ վէ գաբըյը էյիճէ իւզէրինտէն քիլիտլէյէրէք օտատան չըգտը. աշաղըյա էնտիյի էսնատէ Տիւպիյէֆ տէ գըզը նասըլ գաչըրտըգլարընը վէ եօլտա նէլէր օլտուղունը Թէֆէր իլէ տիւգ ճէնապլէրինէ հէքեայէ իտիյօր իտի։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պիր մէնտիլ իլէ եիւզիւնին պէօյիւք գըսմընը սէթր իթմիշ օլաուղունտան թանընմայօր իտի. Նիհայէթ Թէրրէմօնտ սէօզէ գարըշըպ.

— Իշթէ պիզ տէրիւհտէ իթտիյիմիզ խըտմէթի եօլը իլէ իյֆա վէ իքմալ իթտիք. միւսիւ Կօշէ, գարարլաշտըրըլան բարայը հէման շիմտի վէրինիզ, արապայը Մօնթրօվիլ եօլունտա պըրագըպ սավուշաճաղըզ, տէյինճէ, տիւգ մուգարրէր օլան բարայը պիր մասա իւզէրինէ վազ իթտի։ Տիւպիյէֆ բարալարը ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա մէմալիքի էճնէպիյէտէն պիրինէ կիթմէք իւզրէ Թէֆէրին վէրտիյի իքի բասաբօրթլարը տա ճէպինէ գօյտու, վէ միւթէագըպէն.

— Ալլահա ըսմարլատըգ էֆէնտիլէր . . . պահտընըզ եավէր օլսուն, տէտի։

Թէրրէմօնտ, տօլապ կիպի պիր եէրտէն էբէյիճէ պէօյիւճէք պիր բաքէթ չըգարըպ գօլթուղը ալթընա ալարագ, Տիւպիյէֆ իլէ պէրապէր պահճէյէ կէչտիքլէրի սըրատա, Տիւպիյէֆ.

— Պիր շէյ ունութմատըգ ա՛, տէյու սօրտը։

— Խա՛յըր, ուֆագ թէֆէք ալաթ ու էտէվաթըմ պու-

նըն իչինտե տիր , եինէ պունլար իլէ չօգ իչ կէօրէպիլիրիզ · չանթա իչէրիսինտե տէ պէչէր ֆրանգըզ գուրշուն սիքքէ-լէրտէն էլլի թանէսի տուրույօր . . .

— Ոէն հալա պու սէվտատէ՞ մի պուլունույօրսըն , պու պաշըմըզը կէօզ կէօրէ պէլայէ սօգմագ տըր · չաբըգ չուն-լարը պիր եէրէ աթը վէր ։

Թէրըէմճնտ , քէմալի թէէսիւֆ իլէ ճէպհինտէքի քիւ-չիւք չանթայը չըգարտը վէ իչինտէքի գալդ սիքքէլէրի քեա-միլէն տիվարտան պահճէյէ տօղրու ֆըրլանթը · քիւչիւք չանթատա պիրլիքտէ էլինտէն գաչըպ պահճէյէ տիւշտի · սիքքէլէր քեամիլէն խալի պիր քէօչէյէ վէ պիր չուգուր իչէրիսինէ տիւշմիւշ իսէ տէ , եալընըզ պիր թանէսի եէրտէ վէ մէյտանտա գալտը ։ Պատէհու իքի արգատաչ արապա-յա րագիպէն եօլա չըգտրլար վէ Բաբա ըրխթըմը իւզէրին-տէ արապայը թէվգըֆ իթտիլէր ։

Տիւպիյէֆ քէնտիսինի արապաճը գըյաֆէթինէ թահ-վիլ իտէն էլպիսէյի չըգարըպ Ոէն նէհրինէ աթը վէրտի · Թէրըէմճնտ տա պու սըրատա պօշ տուրմայըպ Բիյէր Լօրի-յօնըն արապասընտաքի նօմէրօ իւզէրինտէ եաբըշտրրըլան քեաղըտը գօբարըպ չըգարտը · պատէհու իքի խայընլար չը-մէնտրֆէր մէվզըֆընա տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր ։

Սրատան պէչ ծն տագըդա սօնրա տա տէվրէ չըգմըշ օլան գարագօլ նէֆէրաթը , 13 նօմէրօլը արապա իլէ պէյ-կիրինին պուլունտուղու նօգթատան կէչէրէք , հեր իքիսինի տէ գարագօլխանէյէ կէօթիւրտիւլէր ։

* * *

Պիչարէ Պէրթին , Գաբսօլէրի թէէսինտէքի գարտնըզ սէյֆիյէյէ աղլայըպ սըզլամագսըզըն վէ քէմալի ճիւրաթ ու մէթանէթլէ կիրտիյի օգուեանլարըմըզըն մալիւմի տիր . կէնճ գըզըն օ սըրատա պէօյլէ պիր հալտէ պուլունմասը , հալ ու մէվգը իլէ զայրի միւթէնասիպ օլտուղունա էն զիյատէ տըզ-

գաթ իտէն տիւգ ճէնապլէրի, պունտան տօլայը տիւչարը հայրէթ օլարագ թէֆէրէ.

— Պու գըզ միւթլագա պիր չէյտէն իւմիւտվար պուլունույօր, տէտի.

— Նէտէ՞ն իւմիւտվար օլապիլէճէք.

— Շիւպհէսիզ Բընէ Մուլէնէ իւմիւտ ու իթիմատը վար տըր.

— (Ումուզլարընը չէքէրէք.) Պունըն պիզճէ նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր:

— Բէք չօգ. Բընէ Մուլէն մահիր պիր ատէմ տիր, հաթտա սիզտէն տահա զիյատէ ուսթա տըր, չիւնքի սիզէ քէնտիսինի թաշրատա զանն իթտիրիյօր, հալ պու քի էլեէվմ Բարիզտէ տիր վէ պիր կիւն պիլէ Բարիզտէն այրըլմամըշ տըր.

— Պէօյլէ պիր ֆիքրէ նա՞սըլ գուվվէթ վէրէպիլիյօրսունըզ.

— Իսթիխտամ իթտիյինիզ ատէմլէրտէն պիրինին շիմտի սէօյլէտիյի սէօզլէրի իշի՞թմէտինիզ մի. Սիզին պու գըզը գաչըրմագ իչին թային իթմիշ օլտուղունըզ սաաթ, Բընէ Մուլէն իլէ պիրլէշմէք իւզրէ թային իթտիքլէրի վագթ ու սաաթա թէգարրուպ վէ թէվագուֆ իթմիշ, հաթտա գօլայլըգլա էլէ կէչիրէպիլմէքլիյիմիզ տէ պու սայէտէ տիր քի, պունա տա պաշգաճա թէշէքքիւր օլունուր. պու գուրնազ վէ տէսիսէքեար ատէմ աճէպա նէ՞ իսմ վէ շէջհրէթ իլէ քէնտիսինի կիզլէյօր. իշթէ ասըլ պուրասընը արաշտըրըպ պուլմալը.

— Տիւգ հազրէթլէրի. հէր նէ օլուրսա օլսուն, Պէրթին պուրատան ղայպ օլմասը միւմքիւնսիզ տիր. Էվվէթ Բընէ Մուլէնին Բարիզտէ օլտուղու վէ գարանլըգ իչինտէ ալէյհիմիզտէ չալըշտըզը շիւպհէսիզ տիր. Ֆագաթ էն զիյատէ մէտարը իսթինատը օլան պու գըզը նէ ֆատար արայըպ թարասա էլէ կէչիրէմէյէճէք տիր. Էլհասըլ Պէրթին

իզալէյի վիճուտի հէր սուրէթլէ սիզի սահիլի սէլամէթէ չը-
գարաճագ տըր.

— Պու գըզ միւթլագա էօլտիւրիւլէճէք մի.

— (Հայրէթլէ եիւզիւնէ պագարագ.) Պու սուալինիզ
բէք ղարիպ տիր. պու գըզ հայաթտա պուլունտուգճա պիր
տագըգա բահաթ իտէմէյէճէյինիզի սէօյլէյէն սիզ տէ-
յի՛լմիսինիզ. շիմտի պունտան իհթիրազ իթմէնիզի հագը-
գաթէն բէք ղարիպ պուլույօրում. Խա՛յըր տիւգ հազրէթլէ-
րի, արթըգ իհթիրազ իտէճէք զէման կէչտի. Պէրթ սաղ
պըրագըլաճագ օլուրսա պու կիճէքի վագաալէր հէր իքիմի-
զիտէ մահվ իտէր. հայտէ վատ իթտիյինիզ բարա իչին պիր
սէնէտ իմզալայընըզտա իշիմիզէ պագալըմ.

— Բէք կիւզէլ, շիմտի պիր չէք իմզա իտէրէք սիզի
հարաքեաթընըզտա սէրպէսթ պըրագըրըմ, ֆագաթ պու
իշիտէ ատէմլէրինիզտէն պիրինէ եաբտըրմալը իտինիզ, պիզ-
զաթ պու գըզը վուրուպ էօլտիւրմէյէ միւգթէտիր օլապի-
լէճէ՛քմիսինիզ.

— Նի՛չին վուրուպ էօլտիւրէյիմ.

— Էօլտիւրիւլէճէք տէյի՛լ մի եա.

— Էլպէթտէ, պու տագըգատան սօնրա եիւզիւնիւ
պիլէ կէօրմէյէճէյիզ. տիւշիւնիւնիւղ քի քէնտիսի եօգարքի
օտատա հաբս իտիլմիշ տիր, աթէշ տէրհալ հէր թարաֆը
իսթիլա իտէճէք... հա՛յտէ սիզ չէքի իմզալայընըզտա
պէնտէ շու չալը չըրբըյը աթէշլէյիմ.

Պու էսնատէ տիւգին տէ Թէֆէրին տէ վիճուտլէրինէ պիր
թիթրէմէք արըզ օլտու, իւսթ գաթտան ճանխըրաշ պիր
ֆէրեատ վէ ավազ ավազ իսթիմտատ սէտալարը իշիտիլտի.
Թէֆէր.

— Բէնչէրէլէրտէն պիրինի աչըպ ֆէրեատընը իշիթտիր-
մէյէ չալըշըյօր, կիտիպ աղզընը գաբամալը, տէմէքտէ ի-
քէն, կիճէնին տէրին սիւքիւնէթի արասընտա աճը աճը պիր
ֆէրեատ տահա իշիտիլինճէ, տիւգ.

— Նէ՞ եաբմալը, տէյու սօրտու։

— Հայ Ալլահ պէլասընը վէրսին, տահա շիմտի էօլտիւրմէյէ լուզում կէօրմէյօր իտիմ, ֆագաթ էօյլէ եաբմագ լազըմ կէլիյօր, հէմ պիր տագըդա վէֆթ իթմէմէլի... կէլինիզ էֆէնտիմ, կէլինիզ...

Պու սըրատա ժօրժըն խէվֆ ու տէհշէթի հիտտէթէ միւնգալիպ օլտուղունտան.

— Ա՛հ, պու գըզը կէպէրթմէլի, էվվէթ էօլտիւրմէլի... տէյու հայգըրարագ մէրտիվէնէ տօղրու կիթմէքտէ իքէն, թէֆէր ղարիպ պիր թէպէնիւմ իլէ տիւգին էլինէ պիր գամա վէրէրէք.

— Հիչ օլմազսա չունը ալընըզ, տէտիյինտէ, տիւգ պու սիլահը ալարագ տէլի կիպի պիր հալտէ մէրտիվէնլէրտէն չըգտը, թէֆէր խապիճիտէ մէրգումըն արգասը սըրա չըգըյօր իտի։

Զէվալլը եէթիմէնին էվէ կիրտիյի վէ օտայա չըգտըղը էսնատէ գօյուն կիպի սէսի սէտասը իշիտիլմէտիյի հալտէ, սօնրատան պէօյլէ աճը աճը ֆէրեատէ պաշլամասընըն սէպէպինի պէյան իտէլիմ, Պէրթ օտատա եալընըզ գալընճա քէնտի քէնտինէ.

— Շու հալտէ պէնիմ էսարէթ ալթընտա պուլունտուղումա շիւպհէ եօգ տըր. ֆագաթ պունտան հայաթըմա պիր զարար կէլմէզ զանն իտէրիմ, շիւպհէսիզ Բընէ Մուլէնին պաղը էսրարը քէշֆ օլունմուշ տըր տա պէնի քէնտիսինտէն թէպեիտ իթմէք իսթէյօրլար. պէնտէ սապր իտէրիմ... էլպէթտէ անլայաճագլարընը անլատըգտան սօնրա պէնիտէ սալը վէրիրլէր, տէմէքտէ վէ ֆագաթ հագըգաթը պիր տիւրլիւ քէշֆ իտէմէմէքտէ իտի։

Պիր արալըգ արապատա վէ եաստըգ արասընտա էլէ կէչիրտիյի քեաղըտը խաթըրլատը, պու քեաղըտ արապաճըլարըն միւշթէրիլէրէ կէօսթէրմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուգլարը եաֆթալարտան պիրի օլուպ, պաշ թարա-

ֆընտա « 13 » նօմէրօ կէօրիւլիւյօր իտի. կէնճ գըզ մէսէր-
րէթլէ քէնտի քէնտինէ.

— Իչինտէ պուլունտուղում արապանըն նօմէրօսը, պու
հայիզի էհէմմիյէթ պիր նըշանէ տիր. շու պէլատէն խէլաս
օլունճա պունը Բընէ Մուլէնէ վէրիրիմ, իհթիմալ քի պու-
նը իլէ տիւշմէնլէրին իզինի պուլապիլիր, տէտի, վէ հէման
13 նօմէրօ ալթընտաքի մաթպու սաթըրլարը օգույարագ
պիրտէն պիրէ պօղուգ պիր ֆէրեատ գօբարտը. միւթէա-
գըպէն թիթրէյիպ քէքէլէյէրէք.

— Խա՛յըր, խա՛յըր ... պու միւմքին օլամազ ... ֆա-
գաթ իշտէ մէյտան տա տըր, տէտի. Զէվալլը եէթիմէնին
պու տէրէճէ հայրէթ ու թէէսիրինի մուճիպ օլան շու քէ-
լիմէլէր էտի.

« Բիյէր Լօրիյօ, սէնաթը արապաճը, Օտինօ սօգաղը
նօմէրօ 7 ».

Իշթէ պու քէլիմէլէրին միւթալաասընտան նէ տէյէճէ-
յինի շաշըրըպ.

— Բիյէր Լօրիյօ ... եա՛ ... պու Էթիյէնին ամուճասը
տըր. արապա քէնտիսինին ... արապաճը մէվգըընտա օ-
թուրան տա քէնտիսի իտի. տէմէք օլույօր քի մահվըմը
իլթիզամ իտէն օ ալչագ մախլիւգլէր իլէ իշթիրաքը վար.
օ՛, օտա՞ մը պանա տիւշմէն. սէվտիլիմ ատէմին էն եագըն
ագրապասընտան պիր զաթ ... ա՛հ, նէ՞ պէօյիւք ճինայէթ
... նէ՞ պէօյիւք ալչագլըգ ... արթըգ գօրգմալըյըմ.
էվվէ՛թ, պու պէլատէն խէլաս օլմալըյըմ, տէտի.

Պէրթ արթըգ տիւշիւնէմէյօր իտի, զիհնի պիւսպիւ-
թիւն բէրիշան օլտու. իշթէ օ զէման օլանճա գուվվէթի
իլէ ֆէրեատէ, իսթիմտատէ պաշլատը.

Պու էսնատէ դաբունըն շիտտէթլէ աչըլաբղընը իշիտին-
ճէ, զէվալլը Պէրթ քէնտիսինի, պիրիսի մասգէլի վէ տիկէ-
րի տէ եիւզիւնին գըսմը ազամընը պիր մէնտիլ իլէ սէթր
իթմիշ իքի ատէմ հուզուրընտա պուլունճա, օլտուղու եէր-

տէ գալա գալտը։ Թէֆէր խապիսի էվվել էմիրտէ հիտտէթ ու շիտտէթլէ կիտիպ բէնչէրէցի գաբայարագ.

— Պէտպա՛հտ, անլաշըլտը քի սէն զօր իլէ էօլիւմի տավէթ իտիյօրսըն, տէտի։

Պէրթ, էլինտէ բըչագլա պիր թավրը թէհտիտքեարանէ իլէ տիւքին քէնտինէ տօղրու կէլտիյինի կէօրիւնճէ պիր ճէսարէթ հասըլ իթտի, տիկէր պիր քէօշէյէ ֆըրլատը վէ հայգըրարագ շու սէօզլէրի թէքրարլատը։

— Ալչա՛գ, ալչա՛գ, պէնի էօլտիւրէճէ՞քմիսին։ Ժօրժ իսէ պիչարէ գըզը պիլէյինտէն եագալայըպ.

— Սո՛ւս, սո՛ւս տէյօրում, պաղըրտը։

Կէնճ գըզ տիշի արսլանլար կիպի պիր քէրրէ սըչրայըպ էլինտէն գուրթուլտու, կէօզլէրինտէն աթէշ ֆըրլամագտա օլտուղու հալտէ.

— Ա՛հ, մէկէր սիզ գաթիլլէրտէն իմիշսինիզ, հէմ տէ եէտլէրինտէ մաղլուպ օլան պիչարէլէրէ եիւզլէրինի կէօսթէրմէյէ ճէսարէթ իտէմէյէն ալչագլարտան, օ տիւրլի ճանիլէրտէն իմիշսինիզ, տէմէսի իլէ, տիւգ ղազապանէ գամայը գալտըրարագ։

— Տահա սո՞ւսմայաճագմըսըն տէյու հայգըրտը։

Պու թէհտիտ իւզէրինէ Պէրթին կէրի չէքիլմէսի լազըմ կէլիր իքէն, եըլտըրըմ կիպի պիր սիւրաթլէ տիւգին իւզէրինէ եիւրիտի, վէ նիգապ մէգամընտա եիւզիւնտէ պուլունան մէնտիլի գալտըրմասը իլէ, Ժօրժըն մօս մօր քէսիլմիշ սիյմասը մէյտանէ չըգտը. զէվալլը եէթիմէ հայրէթլէ կէրի չէքիլիպ

— Բօայալ մէյտանընտաքի խանէտէ կէօրտիւյիւմ ատէմ... Բընէ Մուլէնին օտասընա կիրէն խըրսըզ... տէյու քէքէլէտի, տիւգ իսէ ազիմ պիր հիտտէթ ու շիտտէթլէ.

— Էվվէ՛թ, իշթէ պէն օ ատէմիմ... եիւզիւմէ տըգգաթլա պագ, զիրա պիր տահա կէօրմէյէճէքսին, հէր թարաֆտա Բընէ Մուլէնիտէ սէնի տէ արաեան պէնիմ, Պըրուն-

վայէ թապիպինիտէ պէն էօլտիւրթտիւմ, պապանըն գաթիլ սըֆաթը իլէ իտամընատա պէն սէպէպ օլտում, չիմոի սա-նա սէօյլէտիյիմ պու սէօզլէրի քիմսէյէ սէօյլէյէմմէյէճէք-սին, չիմոի սէնինտէ ճանընը չըգարաճաղըմ, տէյէրէք, է-լինտէքի գամայը պիչարէ եէթիմէնին կէօյսիւնէ սաբլատը, տէրհալ խայընըն մճամօր քէսիլմիլ օլան եիւզիւնէ տօղրու գան ֆըշգըրմաղա պաշլատը։

Պէրթ ղայէթ հազին պիր սէտա իլէ պիրտէն պիրէ եէ-րէ սէրիլտի, Թէֆէր իսէ։

— Պու իշտէ օլտու պիթտի, պու գըզտա ալաճաղընը ալտը... տիւգ հազրէթլէրի արթըգ սավուշալըմ, տէտի։

Ժօրժըն կէօզլէրի գարարմըշ, եիւզիւ գան թէր իչինտէ գալմըշ իտի. վիճտանի պիր ըզթըրապըն թազէիգի ալթըն-տա պուլունույօր. իրթիքեապ իթտիյի ճինայէթտէն գօր-գույօր իտի. արգասընտա՝ եէրէ սէրտիյի պիչարէնին հալինէ պագմագմըզըն այագլարը թիթրէյէրէք օտատան չըգտը, հալա գամա էլինտէ օլտուղու հալտէ պահճէյէ վասըլ օլ-տու։

Թէֆէր իսէ տէրհալ ալթ գաթտաքի օտալարա էնիպ թօրլանըլան չալը չըրըբայը աթէչլէտի, հէման աթէչ ալէվ-լէր իլէ թուրթուշմաղա պաշլատը. միւթէագըպէն պահճէյէ չըգըպ տէլի կիպի պիր հալտէ պուլունան տիւգ իլէ պիր-լէշտի։

ԽԻԹԱՄԸ ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

ՇԷՐԱԻԹ

Բօմանըմըզ օն ալթըշար սահիֆէտէն իպարէթ օլարագ հաֆթատա իքի ճիւզ նէշր օլունուր։

Ապօնէ պէտէլի մահիյէ պէշ ղրուշ տըր։

Ապօնէ եազըլմագ արզուսընտա պուլընանլարըն Սթանպօլտա Զիւմպիւլլիւ խանընտա 18-19 նիւմէրօլու մաթպաամըզա միւրաճաաթ իթմէլէրի լազըմ կէլիր։

Մէքթուպ վէ սահրէ իչիւն Սթանպօլտա Զիւմպիւլլիւ խան 18-19 նիւմէրօլու մաթպաամըզա միւրաճաաթ օլունմալը տըր։

Պիպէրեան մաթպաասընտա թապ վէ Քիրուխթ օլունան քիթապլար.

Բօմանլար	Միւէլլիֆ	Միւթէրճիմ	ճիլտ	Ղ.շ.
Սէրսէրի Եահուտի (Մուսավվէր)	Էօժէն—Սիւ	Դ. Սիմքէշեան	6	80
Բարիսին Հ. էսրարը	Վիտօգ	»	2	35
Պէօյիւք եիւրէք	Բօլ տ'Էկռըմօն	»	4	50
Թիւրլիւթօն	ՐէնէՄէզրուա	»	2	25
Ղարիպ պիր սըրր (Տիվանէնին սըրրը)	Բիէր Նինուս	Ա. Ալիք	2	40
Ճինայէթ մահսուլը	Ատօլֆ Պըլօ	»	2	20
Քէտի կէօզիւ	Ֆ. Պուակօպէ	»	1	20
Նէթիճէի մէրամ	Ժօրժ Օնէ	»	1	12
Էքմէքճի խաթուն	Ք. Մօնթէրէն	Յ. Թօլայեան	6	60
Բարիս Ֆաճիալարը	»	»	4	70
Բարիս զարաիպի	»	»	3	60
Իւչ միլեօն Ֆրանգ թրախումա	»	»	2	40
Պին պիր կէճէ	Ս. Տը Սագի	Արապաճեան	4	40
Եիրմի պին Ֆարսախ				
Տտէնիզլէր ալթընտա սէյահաթ	Ժիւլ Վէրն	»	2	25
Կիզլի ատա	»	»	1	15
Սէքսէն կիւնտէ տէվրը ալէմ	»	»	1	10
Բարիզտէ Ամէրիգալը	»	»	1	15
Պիքէս (Ֆամիլեատան մահրումիյէթ	Էքթօր Մալօ	»	2	25
Ամէրիգանըն քէշֆի		»	1	16
Կիւզէլ Անժէլ	Բ. տիւ Թէրայլ	»	2	40
Տանիէլին էսրարը	Ժ. տը Կասթին	»	1	15

ՔՍԱՎԻԷ ՏՐ. ՄՕՆԹԷՐԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

ԱՐԱՊԱ

ՃԻԼՏԻ ՍԱԼԻՍ

ԱՏԱԼԷԹ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապանեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՐԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Զագմագճրլար եօգուշու Զիւմպիւլլիւ խան Ն. 18-19
)(1894)(

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷԲԷՆ

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱԼԻՍ

Ա Տ Ա Լ Է Թ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Արապաճեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ
Զագմագճըլար եօգուշու Զիւմպիւլլիւ խան Ն. 18-19
)(1894)(

Գ—57

Ս Ա Ղ Ս

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԶՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՎԱՐԱԳԱՅԹ
ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴՈՅ
1907

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱԼԻՍ

Ա Տ Ա Լ Է Թ

1

Հէքեայէմիզին իքինճի ճիլտինին նիհայէթինտէ պէյան օլունտուղու իւզրէ, Թէֆէր, սօն տէրէճէ բէրիշան պիր հալտէ պուլունան ժօրժըն գօլընտան ոըգը սըգը թութարագ «Ուզագլաչալըմ, կիտէլիմ, կիտէլիմ» տէյէրէք, եօգուշ աշաղա էնտիրմէյէ պաշլատը. պու էսնատէ աթէշ ալթ գաթտաքի օտանըն հէր թարաֆընը սարմըշ օլուպ, ալէվին թէէսիրի իլէ ճամլար գըպ գըրմըզը պիր հալտէ բարլայօր իտի.

Պէրթին հէման եէրէ ցէրիլմէսինէ սէպէպ՝ եարէսինին թէհլիքէլի ծլմասը տէյիլ. խէվֆ ու տէհշէթի իտի, չիւնքի Ապէլին ֆօթօկրաֆ րէսմինի հավի պուլունան մէտալեօն, օ կիւնտէն եէթիմէնին պօյնունտա վէ գալպի իւզէրինտէ պուլունույօր իտի. Տիւգին գամայը սաբլատըզը էսնատէ սիվրի ուճը մէտալեօնըն իւսթիւնէ կէլմիշ վէ պու սայէտէ թէհլիքէ պէրթարաֆ օլուպ, գամա եալընըզ իքի սանթիմէթրօ

գատար տէրինին ալթընա կէչմիշ իտի. պու մինասիպէթլէ Պէրթ էօլմէտի, պայկըն պիր հալտէ պուլունույօր իտի. Ֆագաթ հէր թարաֆը սարմաղա պաշլայան աթէշին, պու ճինայէթի իքմալ իտէճէյի զէման ան պէ ան եագլաշըյօր իտի.

Խուսուսի իլէ ալթ գաթ ֆուրուն կիպի օլուպ իւսթ գաթըն թահտալարը տա սիեահլաշմաղա պաշլատը. օտալար իլէ տիվանխանէ տիւման իչինտէ գալտը. թէտրիճէն շիտտէթինի արթըրան սըճագլըղըն թէէսիրի իլէ կէնճ գըզ պիր արալըգ կէօզլէրինի աչտը, հայրէթլէ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրտի, ալէվ կէօզիւնէ իլիշիպ տէ գօգույը տա հըսս իտինճէ ագլը պաշընա կէլտի. հէր թարաֆտան էօլիւմին քէնտիսինէ հիւճիւմ իթտիյինի անլատը. հէման կիւճ հալ իլէ այաղա գալգըպ.

— Աման եա Բապպիմ... ալչագ հէրիֆլէր էվի աթէշլէմիշլէր... արթըգ պէնիմ իչին գուրթուլմաղա չարէ գալմատը, տէտի.

Պոչ սըրատա կիւյա ֆիքր ու թասավվուրընտա աղոանմատըղընը իսպաթ իթմէք իւզրէ, այագլարը ալթընտա պուլունան թահտալարտան պիրինին արալըցընտան պիր ալէվ բէյտա օլտու, տիւման զիյատէլէշտի ճամլար բարլամաղա պաշլատը վէ բէնչէրէլէրին տըշ գանատլարը տիւշտիւ.

Չօգ տէֆա թէճրիւպէ իլէ սապիթ օլան հագըգաթլարտան տըր քի, ֆէլաքէթ պէօյիւտիւյիւ վէ մուխաթարա զիյատէլէշտիյի էսնատէ, էն աճիզ ինսանլարտա պիլէ հարիգ իւլ ատէ պիր գուվվէթ վէ մէթանէթ կէօրիւլիւր.

Իչթէ պու գապիլտէն օլմագ իւզրէ Պէրթ այագ իւզէրինտէ տուրմաղա մէճալի գալմատըղը հալտէ ճ հավլի ճան իլէ պիր ճէսարէթ հասըլ իտէրէք գաբույա տօղրու դօշտու; պէրէքեաթ վէրսին քի ճանիլէր ֆիրար գաստի իլէ գաբույը աչըգ պըրագմըշլար իտի. Պէրթ տըշարը ֆըրլայըպ մէրտիվէնին պաշընա գատար կիթտի, ալթ պաշտան

հենուզ թութուշմուշ օլան մերտիվենտեն ճան հագգը իլէ սըչրատը, ալթ գաթա վասըլ օլտու, սիս վէ տիւման իչինտէ կէօզիւնէ աչըգ պիր գաբու կէօրիւնիւյօր իտի, պու գաբունըն իլէրիսի քենտիսինճէ թարիգը սէլամէթ իտի։

Պէրթ եէնիտէն իլէրլէտի, հէյհա՛թ . . . արատա պիր բարմագլըգ պուլունույօր իտի քի, պունը աչմագ իչին պէյհուտէ ծղրաշտը, էլլէրի եանտը, պիչարէ գըզ քենտինտէն կէչմիշ պիր հալտէ պուլունույօր իտի, պու հալտէտէ եինէ ղայրէթտէն ֆէրաղաթ իթմէտի, քէքէլէյէրէք թիթրէյէրէք.

— Խա՛յըր, խա՛յըր, պէօյլէ տէհշէթլի պիր էօլիւմէ քենտիմի թէսլիմ իտէմէյէճէյիմ, եա՛ Բապպիմ պու աճիզ գուլունա մերհամէթ էթ, տէտի։

Արթըգ կէրիյէ տէօնմէնին իմքեանըտա գալմամըշ իտի. իւսթ գաթ քեամիլէն թութուշմուշ չայըր չայըր եանըյօր իտի. պիչարէ գըզ արթըգ մէյուս օլտու, իւմիւտինի քէստի, էլլէրինի մէյուսանէ պիր պիրինէ դավուշտըրտը, օլանճա գուվվէթը գալպի իլէ գուտրէթը Իլահիյէյէ սըղընտը, պու սըրատա պիրտէն պիրէ քենտիսինէ օն ատըմ գատար ուզագ օլան տիվարըն պիր ճիհէթի կիւրիւլթիւ իլէ եըգըլարագ պիր տէլիք աչըլտը. Ֆագաթ տիւման, ալէվ վէ գըղըլճըմ իչինտէն կէչիպտէ սալիմէն օրատան տըշարը Ֆըրլայըպ կէչէպիլմէք բէք միւշկիւլ վէ պէլքիտէ մուհալ գապիլինտէն իտի. եէթիմէ քէմալի հէյէճան վէ թէէսիւր իլէ.

— Եա՛ Բապպիմ, ինայէթ նէնտէն տիր, տէյէրէք աթէշէ աթըլտը, եանըշ պիր ատըմ աթտըղընտա մահվը մուհագգագ իտի. Ֆագաթ մատտի վէ մանէվի պիր գուվվէթը ֆէվգէլատէնին սայէսինտէ բէք իհթիյաթլը տավրանարագ, այաղընըն թօբրաղա պաստըղընը հըսս իթտի։ Ֆագաթ էլպիսէ վէ սաչլարընըն պիր գըսմը եանմըշ իտի. տիւմանտան պօղուլմագ տէրէճէսինէ կէլիպ բէք կիւճ նէֆէս ալապիլիյօր իտի.

Պերթ, պէօյլէ պէօյիւք պիր ֆելաքէթի կէօղէ քէստիրուպ պահճէյէ չրգտրգտան ջօնրա, ճան աճըսը իլէ էլլէրինի պիր գաթ տահա եագրպ իւսթիւնիւ պաշընը սէօնտիւրտիւքտէն սօնրա, տիւգ իլէ Թէֆէրին աչրգ պրրագտրգլարը գաբուտան պաթագլրգ հալինի քէսպ իտէն եօլա ֆրրլայրպ չրգտը, պու էսնատէ Պանեքլէ թէբէսինտէն չան սէտայարը իշիտիլտի. իմտատ մէգամընտա աքս իտէն պու սէտայը իշիտինճէ, տիւչարը տէհշէթ օլարագ.

— Շիմտի պուրայա կէլիպ պէնի պու հալտէ կէօրէճէք օլուրլարսա, քիմ օլտուղումը, ներէտէն չրգտրղըմը սօրաճագլար, պէն իսէ ասլա պու սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէք իսթէմէմ, հէր հալտէ պէնի քիմսէ կէօրմէմէլի տիր. տէյէրէք, ճատտէտէն սաբտը.

Պիչարէ գրզ Գաբսօլէրի թէբէսինտէքի եօլլարտան իլէրլէմէյէ պաշլատը. հէնուզ օն մէթրօ պիր մէսաֆէ գաթ իթմիշ իքէն ճանխըրաշ պիր ֆէրեատ գօրարտը, այագ պաստրղը թօրրագ կէօչի վէրմիշ, զէվալլը չօճուգ, օ ճիվարտաքի տէրին վէ տէհշէթլի ուչուրումլարտան պիրինէ եուվարլանմըշ կիթմիշ իտի . . . . . .

. . . . . .

Գաբսօլէրի թէբէսինտէ պու ֆաճիալէր զուհուր իթտիյի էսնատէ, Պէրլին սօգաղընտաքի Գրլօտիյա Վարնի, եախօտ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտա տա շու հալլէր վուգու պուլուլօր իտի.

Միսաֆիրլէր թաամ սալօնընտա պուլունուպ էվին խանըմը, քէրիմէսի օլան Կիւզել Օլիվիյայը, Հանրի Տրլաթրլր-Վօտիյօ իլէ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօնըն արասընա օթուրթմուշ իտի; Հանրի, հէնուզ Օլիվիյանըն քիմ օլտուղունը թանըմայօր իտի: իլք կէօրիւշինտէ հիւսնի լէթաֆէթինէ հայրան օլտու. Օլիվիյայա կէլինճէ, օտա Հանրի հագգընտա գալպի պիր մէյլ հրսս իթտիյինտէն, քէնտի քէնտինէ.

— Էկէր զէվճիմ օլաճագ զաթ պու իսէ, վալիտէմէ

թէչէէքքիւրլէր իմմէլիյիմ. տօղրուպը բէէք լաթիփ պիր կէնճ, ֆագաթի պագալըմ օտա պէնի սէվէպիլէճէ՛ք մի։ տէյօր իտի.

Մխսթրէս տիգ Թուրէնն միսաֆիրլէրինի թազիմ ու թալթիֆսէ գուսուր իմմէյիյի կիպի, տիկէր թարաֆտան կէօզ ուճու իլէ պու իքի կէնճին հալ ու հարաքեաթքնը, պիր սանկէ պիլէ նազարը տըգդաթտան տուր թուիմայօր վէ ըէվիշի հալտէն մէյնուն օլույօր իտի։

Թաամտան սօնրա Հանրի գօլունը թագտիմ իտերէք կիւզէլ Օլիվիյայը սալօնա գուտար կէօթիւրտի։ Պիր արալըդ էթիյէն պոչ սատըդ տօսթունա.

— Մխսթրէս տիգ Թուրէնին գըզընը նա՛սըլ պուլույօրսունըզ տէտի։

— Հէր ճիհէթլէ լաթիֆ, սէվիմլի. կիւզէլ պիր մախլուգ էդա պու գըզը զէվճէլիյէ դապուլ իտէնի ֆագըդաթէն պահտըեար ատտ իտերիմ։։

— (Կիւլէրէ՛ք.) Սիզի ատէթա պու սաատէթէ հասրէթքինչ կիպի կէօրիւյօրզու՛մ։

— Ի՛մ յըը, պիւյօրսուն քի պէն մատամազէլ տը էէյլիյէրի սէվէյօրում վէ գարիպէն տէ տիւյինիմիվ վուգու պուլաճագ ծըը. մահաֆիհ եփնէ թէքրար իտերիմ քի մատամազէլ Օլիվիյա լէյ իզահիվաճ իմմէ՛ք պահտըեարլըդ տըը։։։

— Մխսթրէս տիգ Թուրէնին պիզի տիւչինմէտիյի նէ՛մալիւմ։

— (Հայրէթլէ՛) Պէնի՛ մի, պէնի տիւչինիւպ տէ նէ՛ եռնրաճագ։

— Զօգ չէյ, գըզընը ատնա վէրմէ՛ք։

— Ինէրչէ՛ք մի սէճիլէ յօրսուն չ, ի՛մ յըը ալտանըյօրսուն տօսթում։

— Պու խուսուստա ասլա թէրէտտիւտ իտէմէմ։

— Պու պապատէ սանա պիր սէօզ աչտը՞ մը։ —

— Խա՛յբր, ֆագաթ պէն սէնին եէրինտէ օլսամ իտի պիր պէհանէ իլէ մատմազել տը Լէյլիյէրտէն գաթի միւնասէպաթ իտէր իտիմ.

— Միւմքին տէյիլ, պէն Իզապօյը հայաթըմ գատար սէվէրիմ. արթըգ պու մէսէլէյի գաբայալըմ տա պիրազ սիզտէն պահս իտէլիմ. Սօն միւլագաթըմըզտա սէնի բէք մէյուս պիր հալտէ կէօրմիւշ իտիմ տէ պաղը միւթալաաթ պէեան իթմիշ իտիմ, նասը՞լ պիր սէմէրէ հասըլ օլտո՞ւ մը.

— Էվվէ՛թ, Պէրթի չիմտի էվվէլքինտէն զիյատէ սէվէյօրում.

— Բընէ Մուլէնի կէօրիւպ պիր չէյ անլայապիլտի՞ն մի.

— Էվվէթ կէօրտիւմ, Պէրթին Բօայալ մէյտանընա կիտիշի ֆամիլեայէ այըտ պիր էսրարէ մէպնի իմիշ, միւթալաանըզ բէք տօղրու զուհուր իթտի.

— Զաթէն պէօյլէ պիր չէյ օլտուղունա էմին իտիմ. Բընէ Մուլէն հէր ճիհէթլէ նամուսլը պիր ատէմ տիր.

Պու էսնատէ մուզիգա պաշլատըզընտան իքի տօսթըն մուհավէրէսինի իսլալ իթտի. միսաֆիրլէր բէյտէրբէյ կէլմէքտէ օլտուղու կիպի հէման բագսատա պաշլանաճագ իտի. միզթրէս տիգ Թուրէն Հանրինին նէզտինէ եագլաշըպ.

— Միւսիւ լը մարքի՝ լութֆէն Օլիվիյա իլէ պիրլէշիպ պալօնըն մուգատտէմէսինի իրայէ պույուրուրսանըզ մէմնուն օլուրում, տէմէսի իլէ, Հանրի պաշընը էյիպ պէյանը մէմնունիյէթ իթտիքտէն սօնրա, գօլունը կէնճ գըզա թագտիմ իթտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Սագըն Էթիյէնին քէշֆի սահիհ օլմասընա, աճէպա պու գատըն հագըգաթէն պէնի քէնտիսինէ տամա՛ս մը իթմէք իսթէյօր, տէյէրէք, կէնճ գըզ իլէ պէրապէր տանս իտիլէճէք մահալէ կիթտի. Էթիյէնին եանընտա գալմըշ օլան Գըլօտիյա, պիր արալըգ խաֆիֆ պիր սուրէթտէ գօլունա տօգունտը վէ ֆըսըլտայարագ.

— Տօգթօ՛ր, պու պիր չիֆթ կէնճլէր հագգընտա նէ՞

միւթալաատէ պուլունույօրսունըզ, տէմէսի իլէ, Էթիյէն սատէտիլանէ պիր սուրէթտէ.

— Մատա՛մ, հանկը չիֆթտէն պահս պուլյուրմագ իսթէյօրսունըզ, տէտի.

— Միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ քէրիմէմտէն պահս իտիյօրում.

— Նէզաքէթ, զէրաֆէթ վէ նէճապէթին միւքէմմէլ պիր նըշանէսի.

— Պունլարը պու հալտէ կէօրէնլէրին, եէքտիկէրի իչին եարատըլմըշ օլտուգլարընա գանաաթ իթմէմէսի գապի՞լ մի տիր.

— Կէօզլէրի օլուպտա կէօրէնլէր պունտան պաշգա պիր ըէյտէ պուլունամազլար մատամ...

— Է՛հ, իսթիդպալի քի՞մ քէչֆ իտէպիլիր, պէլքիտէ պու իքի կէնճ մուգատտէս պաղլար իլէ միւէպպէտէն պիրլէշիրլէր.

Էթիյէն, միսթրէս տիգ Թուրէնին մէզագ վէ միզաճընա կէօրէ սէօզ սէօյլէմէք լազըմ կէլէճէյինի պիլտիյինտէն.

— Տօնթումըն պու սաատէթէ մազհար օլմասընտան տօլայը բէք մէմնուն օլաճագ իտիմ. ֆագաթ պու լաթիֆ խէյալին հագըգաթա թէհավվիւլ իթմէսի պիր ազ շիւպհէլի կիպի կէօրիւնիւր... զիրա Հանրի Ճըշանլը տըր, տէտի.

— (Կիւլէրէք.) Պունտան խապէրտարըմ... ֆագաթ...

Պու էսնատէ պիր միսաֆիր կէլտիյի խապէր վէրիլտիյինտէն, միսթրէս տիգ Թուրէն միսաֆիրի գապուլ իթմէք իւզրէ սէօզիւնիւ գաթ պիրլէ Էթիյէնին նէզտինտէն մուֆարէգաթ իթտի, կէնճ տօգթօր իսէ հայրէթլէ, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՝ թօհաֆ գատըն, պու կիճէ քէնտիսինի բէք ղարիպ պիր հալտէ կէօրիւյօրում, աճէպա պու տէրէճէ թէպէտտիւլինին սէպէպի նէ՞ տիր, պու սէպէպի անլամագ պէնճէ ղայրի գապիլ տիր. Բընէ Մուլէնին սախթէ նամ իլէ պու

գօնագտա պուլունուշը, ղարիպ պիր սըրր օլտուղունը խապէր վէրիյօր, Բընէ Մուլէն պանա հիչ պիր շէյտէն միւթէհայըր օլմամագլըղըմը իխթար իթտի. պինաէն ալէյհ նէթիճէյէ ինթիզար իթմէլիյիմ, տէտի.

Պիր չօգ ալգըշլար իյէ բագսա նիհայէթ վէրիլտիքտէն սօնրա, Օլիվիյա, Հանրինին գօլունա կիրտի, պու էսնատէ միսթրէս տիգ Թուրէն կէնճ ավօգաթէ եանաշըպ.

— Միւսիւ լը տիւգ Տըլաթուր. Վօտիյօ ճէնապլէրինին, թէնէզզիւլէն տավէթիմէ իճապէթ պույուրմամալարը, տօղրուսը բէք զիյատէ թէէսիւֆիմի մուճիպ օլտու. տէմէսի իլէ, կէնճ ավօգաթ հայրէթլէ.

— Բէտէրիմիտէ՞ մի տավէթ իթմիշ իտինիզ, տէյու սօրտու.

— Շիւպհէսիզ, պու սէվկիլի տիւգ էսկիտէն պէրի մուարէֆէլէրի չէրէֆինէ մազհար օլտուղում միւհթէրէմ զաթլարտան տըր, լութֆէն թէշրիֆ պույուրաճագլարընըտա գավիյէն իւմիւտ իտիյօր իտիմ.

— Բէտէրիմ տավէթինիզէ իճապէթ իթմէտիյինտէն տօլայը մազուր տըր մատամ, չիւնքի պու անտէ սէյահաթտա պուլունույօրլար.

— (Հայրէթլէ.) Սէյահաթտա՞ մը պուլունույօրլար, եօգսա պու սապա՞հ մը մուֆարէգաթ պույուրտուլար.

— Խայըր մատամ, Բարիզտէն չըգըպ կիտէլի պիր գաչ հաֆթա օլտու.

— Ֆագաթ պու միւմքին տէյիլ տիր...

— Նի՞չին միւմքին օլմասըն.

— Չիւնքի...

Գըլօտիյանըն «չիւնքի» տէյու պաշլատըղը ճիւմլէյի «քէնտիսինի կէօրէլի հէնուզ պիր գաչ սաաթ օլտու» տէյու իքմալ իթմէսինէ րէմագ գալմըշ իքէն պիրտէն պիրէ սէօզի քէստի, տիւգին, պէօյլէ օղլունը պիլէ ալտաթըպ կիզլէնմէսինտէ պիր սըրր օլտուղունը, վէ պու սըրտան էն

զիյատէ քէնտիսինին իսթիֆատէ իտէպիլէճէյինի թագտիր իլէ, տէրհալ մուհավէրէյի թատիլ իտուպ.

— Չունքի քէնտիլէրինի պու սապահ կէօրտիյունիւ պիրիսի սէօյլէյօր իտի, տէտի։

— (Պաշընը սալլայարագ.) Օ զաթ քիմ իսէ ալտանմըշ, բէտէրիմ սէյահաթ իտիյօր...

— Պունա էմի՞նմիսինիզ։

— Էվվէթ, էմինիմ։

— Քէնտիսինէ տայըր պիր հէվատիս ալմատընը՞զ մը։

— Խա՛յըր մատամ։

— Սիզտէ պիր մէքթուպ եազմայո՞րմուսընըզ։

— Խայըր մատամ, չունքի եազաճազըմ մէքթուպլարը ներէյէ կէօնտէրէճէյիմի պիլմէյօրում... հաթտա քէնտի նամընա կէլէն մուհարէրաթ, ամէլիյաթ օտասընտա պուլունույօր, պու մէքթուպլար իլէ պէրապէր տավէթնամէնիզիտէ ավտէթինտէ ալըպ օգույապիլէճէք տիր։

— Ղարիպ չէյ... տիւգ հազրէթլէրինին հագըգաթէն թօհաֆ հալլերի վար...

Պու սիւալլերին թէքէրրիւրի Հանրիյէ մէրագ վէրտիյինտէն, հեր հալտէ պու մուամմայը հալլ իթմէք սէվտասընա տիւշիւպ.

— Պունտա ղարիպ վէ անլաշըլմայաճագ պիր չէյ եօգ տըր մատամ, չիւպհէսիզ պիր ազ իսթիրահէթէ իհթիյաճը օլմալը տըր քի պու սէյահաթը իսթիյար իթտիւ... պանա Իթալեայէ կիտիյօրում տէմիշ իսէ տէ, իհթիմալ քի էնայի սէյահաթտա թէպտիլի ֆիքր իտերէք պաշգա պիր եերէ կիթմիշ տիր, տէտի։

2

Գըլօտիյա պիր միւտտէթ սիւքիւթ իթտի . պու սըրատա քէնտի քէնտինէ տիւշիւնէրէք .

— Նամըննա վիրուտ իտէն մէքթուպլարըն մաալինտէն խապէրտար օլմագ իչին ժօրժ կիճէ վագթը գօնաղընա կիրիպ չըգայօր տէմէք օլուր . ֆագաթ պու տէրէճէ կիզլէնմէսինէ աէպէպ նէ՛ տիր , պունըր մութլագա անլամալըյըմ . օղլու իլէ գօնուշմագ , իչէ պիր դարար վէրմէք իչին պէնտէն սապահա գատար միւհլէթ թալէպ իթտի , հալ պու քի օղլու քէնտիսինի սէյահաթտա զանն իտիյօր , տէմէք քի գօնուշմալարը գապիլ տէյիլ տիր . աճէպա տիւգ պէնի՞տէ մի ալտաթմագ սէվտասընտա պուլունույօր , տէտիքտէն սօնրա , Հանրիյէ

— Իչլէրինին սուրէթը թէսվիյէսինի սիզէ հէվալէ իթմէտի մի , տէտի ,

— Խա՛յըր մատամ , բէտէրիմին միւտիրի ումուրը վար ,

— Պու տա Ֆըրէտէրիդ Պէրար նամընտա պիր զաթ տըր զանն իտէրիմ ,

— Խա՛յըչ մատամ , Մարսիյալ նամընտա պիր զաթ տըր ,

— Սէն Մարսել սօգաղընտա իգամէթ իտիյօր տէյի՛լ մի ,

— Խա՛յըր մատամ , Մարսիյալ տայիմի սուրէթտէ գօնաղըմըզտա տըր ,

— Եանլըշ տիւշիւնտիւմ . պու Ֆըրէտէրիք Պէրար պիր պաշգա զաթըն միւտիրի ումուրու տըր ,

Գըլօտիյա արթըգ հէր շէյէ վագըֆ օլմաղըլա իհթիյաթքեարանէ վէ լէվիչի հալէ կէօրէ տավրանմաղա գարար վէրտի , Հանրի իսէ քէնտի քէնտինէ .

—Պու սուալէր նէտէ՞ն իչմէպ իռիյօր . բէտէրիմին սէ-
վահաթտա պուլունմասընը , միւտիրի ումուրընըն նամընը
սօրուշտուրմասընըն սէպէպի նէ՞ օլույօր : Դատըն գըսմընըն
հալլէրի բէք աճայիպ տիր , պու պապաճ տէ պիր ֆիքրը
մախսուս օլմալը տըր , տէտի :

Դըլօռիյա Վ.արնի պու սուրբէթլէ անլայաճաղընը անլա-
տըգտան սօնրա , էվին հանըմը օլմագ մինասիպէթի իլէ
կէնճ ավօգալմատան պյրըլաը : Հանրի տէ տօգթօր էմինէն իլէ
պիրլէչիպ՝ սիկարա իչմէյէ մախսուս օլան օտայա կիթտիլէր :

Րընէ Մուլէն, պիր ան մէչղուլինէմատէն խալի գալմայօր
վէ չօգտան պէրի քէմալի ծարզաս իլէ պէգլէտիչի զէմանըն
եագլաչըղընը տիւչիւնիյօր իտի : Եարը կիճէտէն սօնրա
ժինասթիգ օյունընա վէ պունը միւթէագըպ թէրթիպ ի-
տիլէն թէսթրօյա պաչլանըլաճագ իտի : Պէրթ իլէ ժան-
ժուտի կէլտիքտէն սօնրա՝ իճրա իտէճէքլէրի ղօլլարը քէն-
տիլէրինէ թէֆհիմ իթմէք իչին , Րընէ Մուլէն զէմանը միւ-
սահիպ պուլույօր իտի : Պու ղօլլար բէք սատէ վէ ֆագաթ
թէէսսիւֆ ճինէթի իլէ բէք մուհիմ իտի :

Սահթ օն պիրի չալըը : Թամ պու սըրպտա քէնտիսի-
նէ խաթէր կէթիրմէք իչին մէմուր ալան ուշագ նէզտինէ
թէգարրուպ իլէ :

— Միսիս Լօրէն , իճրայի հիւնէր խաէճէքլէր իչին
թէնպիհ իթտիլինիպ բէլուքբաշ կէլտի , տէմէսի իլէ , Րընէ
Մուլէն հէման մէրգումըն հօգարը չըգարըլմասընը էմր
իթտի :

Ժան-ժուտի, տէրհալ միւնթազամ սուրէթտէ վէ թա-
նընմայաճագ պիր հալատէ կիյինմիչ օլարագ զուհուր իթտի ,
ալաթ ու էտէվաթընը հավի բաքէթի տէ սօլ գօլը ալընա
գըսադրմըչ խտի : Սրգատաչընը կէօրիւնճէ :

— Միսիս Լօրէն , էմրը ալինիպէ միւնթազըրըմ , տէ-
յինճէ , Րընէ Մուլէն .

— Պույուրըն , տէտիքտէն սօնրա ուշագա խըթապէն .

— Ծըրանպուա՝ սիզ եինէ պուլուէնտուղուրզ մէվզըյա կիտինիզ, իճրայի հիւնէր իտէճէք պիր գըզ պու սահաթտա կելէճէք իտի, անը պէքլէյօրում... հէման կելիր կելմիշ մէղպուրէյի տաղրոզ պուրայա կէթիրինիզ, տէտի. Ուշագ չէքիլտի, զայրէթլի մաքինաճը Ժան-Ժուտի իլէ եալընըզ գալընճա.

— Սահնէտէն չըփտըգտան սօնրա չու գաբուլը աչաճագ սընըզ քի, թէմամ բէրտէնին արգասընա թէսատուֆ իտիյօր, պուրատան տա ավլէյէ էնէճէք վէ հէման սօգաղա չըգաճագ սընըզ, տէտի.

— Բէք կիւզէլ, սօնրա պիրի պիրիմիզի նէ՞ռտէ պուլաճաղըզ.

— Կարըն մուայէն օլան մէվզըտա պուլոճչուրըզ.

— Տահա սէն սալուչմայաճա՞գմընըն.

— Խա՛յըր, պիրտէն պիրէ օլմազ, նէ օլաճաղընը, նէ կելէճէյինի էյիճէ անլամազ իչին տահա պիր դաչ կիւն գալաճաղըմ.

— Անլամայա հաճէթ հօգ. պու Ինկիլիզ գարըսը, նէօյլի բէօրրիս սինատէքի գատըն տըր... Մէսէլէ պուռնատատա ինպալէթի ռէյիլ տիր. Պրուռնսվայէ Թապիպինին ասըլ գաթիլի օլան հէրիֆէ տայըր տա հէվատխիմ վար...

Ժան-Ժաքտի, տինէգիէն արապասընը նասըլ Թէագրպ իմամխինի վէ ժօրժըն, Պէրլին սօգաղընտաքի խանէյէ կիրիպ չըգտըզընը կէօրտիւյինի հէքեայէ իմամէսի իլէ, Բընէ Մուլէն հայրէթլէ.

— Պու գօնաղա՞մը կէլտի տէյու հայդըրտը, Պատէհու Ծըրանսուանըն քէնտինինէ խապէր վէրտիյի, վէ օգույանըլարըմըզըն մալիսմի օլաճաղու միսաֆիրին, միսթրէս տիգ Թուրէն Թարաֆընտան գարգուլ իտիլտիյինի խաթըրլայարագ, քէնտինճէ պիր տէրէճէյէ գատար գանատի հասըլ իմտի, Պու սըրատա Ժան-Ժուտի էմրտաֆընա կէօզ կէզտիրիպ.

— Օ՛, պու նէ միւքէմմէլ տաիրէ, սանա էվվէլճէտէ սէօյ-

լէմիչ օլտուղում վէճհվլէ , ալանդա գայմէլէրինին մահֆուզ օլտուղու չէքմէճէ էլպէթտէ պու գօնաղըն պիր քէօչէսինտէ տիր վէ գօլայլըգլա տա պոսլունապիլիր , տէտի ։

— Պէնտէ սանա էվէլճէ սէօյլէտիյիմ սէօզի թէքրար իտէրիմ . պէն պուրատա պուլմնտուգճա խըլնըզլըգ էթմէմէք իսթէմէմ . . . պու սօնրա տիւշիւնիլէճէք մէսէլէ ալիր . պէն կիտիպ մատմազէլ Պէրթի պէքլէյէճէյիմ , չիմտիյէ գատար կէլմէսի լազըմ կէլէճէք իտի ։

Ժան-Ժուտի , ճանընտան ուզագլաշմագտա օլան Իընէյէ աթֆը նազար իտէրէք վէ ոէմուղլարընը գալտըրարագ շու սէօղլէրի սէօյլէտի ։

— Հայ չաշգընն հէրիֆ հայ , սէն տէ օ ագըլտա օլ . պու նէ գատար նէզաքէթ . . . սէն միւթթասըլ օլմազ տէ ատէմիմ , օյուն պիթտիքտէն սօնրա պիր չարէսինի պուլուրմամ իտիյէ իւպինէյի բէք գօլայ պուլուրում ։ Մխթրէս տիգ Թուրէն էկէր օ զանն իթտիյիմ գատըն իսէ , բարալարը ալտըգտան սօնրա եէրինէ պիր մագպուզ սէնէտի պըրագըրըմ քի , պու սէնէտ չիքտայէթտէն էվվէլ քէնտիսինի բէք չօգ տիւշիւնտիւրէճէք տիր ։ պու ֆիքրիմ բէք եօլունտա տըր , էկէր եիրմի սէնէտէն պէրի հագգըմ օլան բարալարա մահսուպէն պիր ազ չէյ էլէ կէչիրէմէզսէմ , գահրըմտան քէտէրիմտէն միւթլագա խասթա օլուրում ։

Ժան-Ժուտի , հէմ պու սէօղլէրի քէնտի քէնտինէ սէօյլէմէքտէ վէ հէմտէ սանտըգտաքի օյուն էլպիսէլէրինի հաղրըլամագտա իտի ։

Նիհայէթ սաաթ եարը կիճէյի իվթար իթտի ։ Մխթրէս տիգ Թուրէնին միսաֆիրլէրի պիրէր իբիշէր պուֆէյէ կիտուպ պիր չէյ եէմէք վէ իչմէքլէ մէշղուլ օլույօր իտի ։ Րընէ Մուլէն իսէ Պէրթին կէճիքմէսինէ պիր մանա վէրէմմէյէրէք բէք զիյատէ մէրագ վէ էնտիշէ իչինտէ իքէն , պիր արալըգ Ֆրանսուա նամընտաքի ուշագ կէլիպ , պիր արա-

պաճընըն քէնտիսի իլէ գօնուշմագ իսթէտիյինի խապէր վէրտի։

Բընէ Մուլէն սիւրաթլա ալթ գաթա էնիպ արապաճը-յը կէօրիւր կէօրմէզ։

— Կէթիրմիշ օլտուղունըզ կէնճ գըզը էնտիրտինիզ մի տէյու սօրտուղունտա, արապաճը օգույանլարըմըզա մալիւմ օլան հալլէրի։ Եանի Պէրթին, Բընէ Մուլէն նամը իլէ կէլէն պաշգա պիր արապայա պինէրէք էվտէն չըգըպ կիթտիյինի խապէր վէրինճէ, զէվալլը մաքինաճը նէյէ օղրատըղընը պիլմէտի. պէյնի աթէշլէր իչինտէ գալաը, շու հալլէրէ պիր տիւրլիւ մանա վէրէմէյօր իտի. քէնտիսի մէմուրէն թաշրատա զանն օլտուղու ճիհէթլէ, պիրիսինին նիյէթինէ վագըֆ օլուպտա իսմինի բէսմինի պէհանէ իտէրէք, Պէրթի ալըպ պիր տուզաղա տիւշիւրէպիլմէսինէ իհթիմալ վէրէմէյօր իտի. իչին իչինտէ միւթլագա պիր եանլըշլըգ օլտուղունա զահիպ օլույօր իտի. պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա արապաճըյա.

— Տինլէյինիզ. պիր սաաթ վէ պիր չարեէք զարֆընտա Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա կիտուպ կէլէպիլիրսէնիզ սիզէ եիւզ ֆըրանգ վէրիրիմ, հայտէ տօղրու կէլտիյինիզ եէրէ կիտինիզ, մատմազէլ Մօնսթիլէյի թէքրար սօրունըզ վէ հէման ալըպ պուրայա կէթիրինիզ, տէտի։

Արապաճը եըլտըրըմ կիպի պիր սիւրաթլա եօլա չըգտը, Բընէ տէ թէքրար իւսթ գաթա չըգար իքէն, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ ղարիպ հալ, պէն պունտան հիչ պիր շէյ անլայամատըմ... սագըն Պէրթ օյունտա պուլունմագ իչին վէրտիյի սէօզտէն ճայմասըն, միւթլագա գօրգմուշ տըր տա գաբուճը դատըն իլէ պիլ իթթիֆագ պէօյլէ պիր եալան թէրթիպ օլունմուշ տըր, տէտի։

Ժըմնասթիգ հիւնէրլէրի իճրա իտէճէք օյունճուլար կէլտիլէր վէ էլպիսէլէրինի տէյիշտիրիպ հազըրլանտըլար։

Արապաճը, մուֆարէգաթընտան պիր պուչուգ սաաթ սօնրա պէյկիրլերի իլէ քէնտիսի դան թէր իչինէ պաթմըշ օլարագ կէլիպ, սօն տէրէճէ սապըրսըզլըգա քէնտինի պէքլէմէքտէ օլան Բընէյէ.

— Էֆէնտի, օ կէնճ հանըմ հալա ավտէթ իթմէմիշ... տէտի:

— Ա՛հ, նէ՞ տէյօրսունըզ:

— Պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ չէկէրէք վէ բարա վէրէրէք գարուճը դատընը ույգուտան ույանտըրըմ, պիրլիքտէ մատմազէլին օտասընա չըղըպ գարույը գըրարճասընա թէք մէլէտիք, հիչ պիր սէս սէտա զուհուր իթմէտի, պիր ճէվապ վէրէն պուլունմատը...

Բընէ, տիւչար օլտուղու թէէսիւր իլէ տուտագլարը գուրումուշ պօղուլմագ տէրէճէսինէ կէլմիշ իտի. արթըգ էվվէլքի զաննատա պուլունմայըպ, պիչարէ գըզընն միւթէագա պիր ֆէլաքէթէ օղրատըղընը վէ ճախօտ պիր տուզաղա տիւչիւրիւլտիւյիւնէ գանի օլմազա պաչլատը: Արապաճընըն բարասընը վէրիպ միւթէագըպէն սարխօշ կիպի պիր հալտէ ճօգարը չըգտը վէ պիր թագըմ միւտհիչ թաասվվուրաթտան սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ հալ իսէ, արթըգ տիւչիւնմէք բարա իթմէզ... էսասը մէսէլէտէն խապէրտար օլմայան խըտմէթճի գըզլարտան պիրինէ, օյունատա Պէրթին իճրա իտէճէյի բօլը հէվալէ իթմէվլիյիմ, տէյէրէք, Օլիվիյանընն խըտմէթի մախսուսէօինտէ պուլունան ղէքի վէ զայէթ աչըգ կէօզիւ պիր խըտմէթճի գըզա.

— Մաամազէ՛լ Իրմա, պանա պիր խըտմէթ իտէճէքսինիզ, չու սըրատա պուլատա պուլունմասը լազըմ կէլէն պիր օյունճը գատըն հալա կէլիպ չըգմատը. անա այիտ օլան բօլը իճրա իտէ՞րմիսինիզ, տէտի:

— Նիչի՞ն իթմէյէճէյիմ. ֆագաթ մատամ պունը իչին տարըլմա՞զ մը:

— Օ մէսուլիյէթի պէն տէրիւհտէ իտէրիմ, ալէյհսուսուս պէլքիտէ մատամ սիզի թանըյամայաճագ, չիւնքի էրքէք գըյաֆէթինէ կիրէճէք վէ արզանըզտա պիր արապաճը գաբօթը պուլունաճագ սըր։

Գըզըն մուվաֆագաթի իթմէսի իւզէրինէ, Րընէ, մէզպուրէյի ժան-ժուտինին պուլունտուղու գապինէյէ կէօթիւրտիւ. պու էնսատէ հայտուտ էլպիսէսինի թէպտիլ իտուպ եիւզիւնիւ պուրուշտուրտուղու կիպի, գուճաղընա եարմա պիր չօճուգ ալարագ Պրուսնվայէ թապիպինին րօլընը իճրա իտէճէք օլան արգատաչընըն եիւզիւնիւտէ պուրուշտուրըպ, իսթիյար չէքլինէ թահվիլ իթմէքլէ մէշղուլ պուլունույօր իտի։ Րընէյի կէօրիւնճէ.

— Մատմազէլ Պէրթ նէ՞րէտէ, տէյու սորտու։

— Օ կէլէմէմիշ... Ֆագաթ իշթէ պու մատմազէլ օ վազիֆէյի իճրա իտէճէք տիր։

Ժան-ժուտի խըտմէթճի գըզընը գըյաֆէթինի տէրհալ թէպտիլ իտուպ լաղըմ կէլէն թալիմաթը վէրտիյի կիպի, սախթէ Լօրէնտէ, ժան-ժուտինին իտարէսի ալթընտա պուլունան տիկէր օտայա չէքիլիպ, էլպիսէսինի տէյիշտիրմէյէ վէ սիյմասընը թէպտիլ ու թաղեիր իթմէյէ պաշլատը։

Նիհայէթ վագըթ կէլիպ չալկընըլար թէպտիլի ահէնկ իլէ բէրտէնին աչըլաճալընը իլան մէգամընտա պիր բարչա չալտըլար. միւթէադրպէն բէրտէ աչըլըր աչըլմազ գումբանեանընն միւտիրի սէյիրճիլէրին հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իտուպ, օյունըն թէրթիպաթընը խապէր վէրտիքտէն սօնրա, բէրտէլէր եէքտիկէրինի թէագըպէ պաշլայըպ պիր գաչ մուխթասար գօմէտիլէր իճրա իտիլտի, անճագ սօն բէրտէ պիր լէվհա տահա արզ ու իրայէ իտէճէք իտի քի, պունըն ագթէօրլէրիտէ ժան-ժուտի իլէ Րընէ Մուլէն իտի։

Չալկընըլար, Րընէ Մուլէնին իսթիարը իւզրէ ղայէթ հիւնէնկիզ պիր մարշ չալմաղա պաշլատըլար. ժան-ժուտի 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի

վուգու պուլան ֆաճիանըն ատէմլէրինի բէրտէ արգասընա իդամէ իթտի. արգատան եանմըշ մումլար, լամպալար, քէօբրիւ վէ արապա բէսիմլէրինի իրայէ իտիյօր իտի։

Ասըլ հագըդաթ Պըրունվայէ տօգթօրընըն սուրէթը գաթլինի կէօսթէրէն իշթէ պու մէնզարէ իտի, հէմտէ նէ տէհշէթլի հագըդաթ . . .

Պու տէհշէթլի վագաանըն էշխասը օլանլարըն շէքլ ու սիյմալարը օ տէրէճէ թէհավվիւլ իթմիշ իտի քի, քիմ օլտուգլարընը թանըմագ ղայրի գապիլ իտի. Նիհայէթ էսկի հայտուտ վէ գաթիլ, բըչաղընը չըգարըպ Պըրունվայէ տօգթօրընըն ռօլընը իճրա իտէն արգատաշը իւզէրինէ չէքէրէք.

— Հաղըրըմ, տէյինճէ, մաքինաճը.

— Իչ բէրտէյի գալտըրընըզ, տէտի։

Բէրտէ գալգընճա եօգարըտա թարիֆ իթտիյիմիզ էշքեալ իլէ միւտհիշ մէնզարէլէր պիւսպիւթիւն մէյտանէ չըգտը. Եինէ պու էսնատէ Բընէնին թիթրէք սէտասը չալկընըն մաթէմլի ահէնկի իլէ պիրլէշտի. Հայրէթտէ գալան սէյիրճիլէր ումումէն շու սէօզլէրի իշիթտիլէր.

« ՆԷՕՅԼԻ ՔԷՕԲՐԻՒՍԻՒ ՃԻՆԱՅԷԹԻ »

Բընէ Մուլէն իլէ Ժան-Ժուտինին պէքլէտիքլէրի նէթիճէ, թասավվուր իթտիքլէրի տէրէճէտէն բէք չօգ զիյատէ զուհուր իթտի. պու էսնատէ միսթրէս տիգ Թուրէնին պէնզի էօլիւ պէնզի կիպի սաբ սարը քէսիլմիշ իտի, վիճուտինին հէր պիր զէրրէսի այրը այրը թիթրէմէյէ վէ շաշգըն շաշգըն էթրաֆընա պագմաղա պաշլատը. վագթը իլէ իշթիրաք իյլէտիյի ճինայէթինի թասվիր իտէն պու թէմաշայը մէն իթմէք իսթէտի. ֆագաթ տիզլէրինին պազը չէօզիւլտիւ, հազին պիր ֆէրեատ գօբարտը վէ միւթէագըպէն օթուրմագտա օլտուղու գօլթուգ սանտալեասը իւզէրինէ տիւշիւպ պայըլա գալտը։

Իյզահէ հաճէթ եօգ տըր քի պու հատիսէնին զուհու-

րի իւզէրինէ տէրհալ բէրտէ էնտիրիլտի. Հուզզար քեամիլէն ազիմ պիր էնտիչէ իլէ Գըլօտիյանըն էթրաֆընա թօբլանտըլար։ Պու պայկընլըղըն էսպապը հագըգըյէսինէ վագըֆ օլմատըգլարընտան. հէր քէս պու ֆէնալըղա սէպէպիյէթ վէրէն հալի տիւշիւնիւյօր իտի. հէլէ Օլիվիյա պիւսպիւթիւն շաշըրմըշ օլտուղու հալտէ վալիտէսինին պուզ քէսիլմիշ էլլէրինի էօբէյօր իտի. Հուզզար իչինտէ եալընըզ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ պիֆութուր պիր հալտէ, խասթայա պիր բուհ շիշէսի գօգլատըյօր վէ սուալ իտէնլէրէ.

— Պիր շէյ տէյիլ... Հիչ պիր ֆէնալըգ եօգ, սըճաղըն թէէսիրինտէն իլէրի կէլմէ պիր պայկընլըգ, պիր ազ խաթիրահէթէ, եալընըզ գալմաղա իհթիյաճը վար, տէյօր իտի.

Կէնճ թապիպ, Օլիվիյանըն թավսիյէ վէ տէլալէթի իլէ Գըլօտիյայը գուճագլայըպ, օ կիճէ իչին օյուն սալօնը հալինէ իֆրաղ իտիլէն օտայա կէօթիւրիւպ պըրագտը, Օլիվիյատէ բէրիշան պիր հալտէ վալիտէսինին եանընտան այրըլմայօր իտի։

Տօգթօր, պու սըրատա Բընէ Մուլէնի տիւշիւնիւպ Պէրթին օտասընտա պուլունտուղու էսնատէ, մաքինաճընըն.

— Հիչ պիր շէյ հայրէթինիզի մուճիպ օլմասըն, սէօղլէրի տէրխաթըր իտէրէք, «Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթի» իշիտիլիր իշիտիլմէզ, միսթրէս տիգ Թուրէնին ֆէնալաշմասընտան, պու սէօղլէրտէ տէհշէթէնկիզ պիր խաթըրէ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իտիյօր իտի.

Պու արալըգ Բընէ Մուլէն, եինէ միւտիրի ումուր գըյաֆէթինտէ օլարագ սալօնա կիրտի վէ ազիմ պիր թէլաշ կէօսթէրէրէք.

— Ա՛հ, տօգթօր էֆէնտի, պու հալ նէ՞ տիր, օյուն էսնասընտա մատամըն ֆէնալաշտըղընը շիմտի խապէր վէրտիլէր, տէտի.

3

Բընէ Մուլէն հէման Գըլօտիյանըն ուղանաղը գանաբէյէ եագլաշտը վէ մանիտար պիր նազար իլէ կէնճ տօգթօրա սիւքիւթ թավսիյէ իթտիքտէն սօնրա.

— Տօգթօ՛ր էֆէնտի, պու պայկընլըգ գօրգուլաճագ պիր շէյ օլմամալը, տէյի՞լ մի, տէյինճէ, տօգթօր.

— Գօրգուլաճագ պիր շէյ տէյիլ միւսիւ Լօրէն. հանըմընըզըն միսաֆիրլէրինէ կիտինիզ տէ թէէմինաթ վէրինիզ, տէմէսի իլէ, մաքինաճը ազիմ պիր մէմնունիյէթ իպրազ իտէրէք օտատան չըգտը.

Պիրազ տա պիր գաչ տագըգա էվվէլէ իրճայի ֆիքր ու նազար իտէրէք, ճինայէթի թասվիր իտէն բէրտէ էնտիրիլտիքտէն սօնրա, տիկէր ճիհէթտէ վուգուա կէլէն հալլէրէ աթֆը նազար իտէլիմ։

Ժան-Ժուտի, միսթրէս տիգ Թուրէնին սարարտըղընը, թիթրէտիյինի, վէ նիհայէթ պայըլըպ տիւշտիւյինի կէօրմիւշ, եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլէն ճինայէթտէ պու գատընըն իշթիրաքը օլտուղունա գաթան շիւպհէսի գալմամըշ իտի։ Պու էսնատէ Բընէ Մուլէն, գուլաղընա էյիլիպ.

— Արթըգ անլայաճաղըմըզը անլատըգ . . . ավլիյէ էնէն մէրտիվէնի պիլիրսինիզ տէյի՞լ մի . . . հէման սավուշընըզ, եարըն կէօրիւշիւրիզ, տէմէսի իլէ, հայտուտ.

— Էվվէ՛թ, եարըն կէօրիւշիւրիզ . . . իշթէ պէն սավուշույօրըմ, տէյու մըրըլտանտը։

Բընէ, գըյաֆէթինի տէյիշտիրմէք իւզրէ աճէլէ էլպիսէ թէպտիլինէ մախսուս օլան օտայա կէչտի. խըտմէթճի գըզ իլէ Պըրունվայէ տօգթօրընըն բօլընը իճրա իտէն ճատէմ տէ պու ֆիքր իլէ պըրագըպ կիթտիլէր։

ժան-ժուտի, գօնաղըն հանըմը օլան գատընըն վագթը իլէ քէնտիսինի ղէհիրլէմէք իսթէյէն խապիսէ օլտուղունը գաթի սուրէթտէ անլայընճա, էվվէլտէն պէրի թասավվուր իթտիյի մադասատա նայիլ օլմադ իսթէտի. պինաէն ալէյհ սավուշուպ կիտէճէք եէրտէ, կէօզիւնի բէրտէնէն պիր ուճունա եագլաշըրըպ, սալճնտա նէ վար նէ եօգ անլամագ էմէլի իլէ պագտը. պու տադըգա տավէթլիլէրին քեամիլէն պայկըն պիր հալտէ պուլունան Գըլըտիյանըն էթրաֆընտա թօբլանտըգլարը պիր զէմանէ միւսաատըճ իտի: Պու նակէհանի վագաա գօնաղըն սայըր ճիհէթլէրինի տէ թէնհալաշտըրմըշ օլտուղունտան, ժան-ժուտի իչին պունտան կիւզէլ պիր ֆըրսաթ օլամագ իտի: Հայտուտը մէրդում քէնտի քէնտինէ.

— Պու սըրատա հէրքէս մէչղուլ, իչի պիթիրմէլի... չայէտ պահտըմ միւսաատէ իթմէզ տէ եագայը էլէ վէրճէք օլուրսամ, հանըմըն գուլաղընա պիր սէօզ սէօյլէր սէօյլէմէզ իչին իչինտէն սըյրըլըր չըգարըմ... տէյէրէք թէաթրօ մէվգըընտան ուզագլաշտը, պիր իքի օտա կէչէրէք սաղ թարաֆտա պիր գարու աչտը, տէր հալ միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ միւթէվէֆա զէվճինին ըէսիմլերի կէօզիւնէ չարըտը. միւթեագըպչէն տիկէր պիր գարու տահա աչըպ եագըխանէյի կէօրիւնճէ, սէվինճինտէն թիթրէմէյէ պաշլատը:

Ուզագտան սէսլէր իչիտիլիյօր իսէ տէ, պուլունտուղու ճիհէթտէ քիմսէ կէօրիւլմէյօր իտի. մամաֆիհ էլ չարուգլըղը իլէ պիր ան էվվէլ իչի պիթիրմէլի իտի: ժան-ժուտի հէման ճէպինտէն ուճը սիվրի վէ տէմիրտէն մամուլ պիր աալաթ չըգարըպ անընա եագըխանէյի աչտը, օ կիրն էօյլէտէն սոնրա Գըլըտիյանըն պանգա գայմէլէրինի եէրլէշտիրմիչ օլտուղու չըզտան մէյտանա չըգտը: Նասըլ քի պիլիրիզ, մալիմիմիզ օլան վասիյէթնամէ իլէ Քիսէպ Գօրթիսէլլիտէն ալընան մագալուղ տա պու չըզտանըն իչինտէ իտի: Հայ-

տուտ պու գըյմէթտար քեաղըտլարը հավի օլան չըզտանը կէօյսիւնէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Իչթէ խաղինէյի էլէ կէչիրտիք . չիմտի տէ ինկիլիզ գարըսընը բօլիս խտարէսինէ միւրաճաաթտէն մէն իտէճէք չարէյի տիւշիւնմէլի . ֆագաթ պուննտան գօլայ նէ վար տէյէրէք , ճէպինտէն պիր գուրշուն գալէմ չըգարտը վէ պիր բարչա քեաղըտ իւզէրինէ աթիտէքի սաթըրլարը եազտը .

«1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիճէսի վուգու պուլան ֆաճիատէն տօլայը , նէօյլի քէօբրիւսինտէքի հանըմա պու պիրինճի մադպուզըմ տըր . . . »

Ժան-Ժուսի

Պու քեաղըտը չըզտանըն եէրինէ պըրագտըգտան սօնրա եաղըխանէյիտէ էյիճէ գաբատը , միւթէադըպէն քիմսէյէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին սավուշըպ քէնտինի սօգագտա պուլտուղու էռնատէ , սէվինճինտէն եէրէ պատամայօր վէ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրրըլտանըյօր իտի ։

— Պու Րընէ Մուլէնին հալի տէ արթըգ օսանճ վէրիյօր . . . պէօյլէ գօլայճա օլուպ պիթէճէք իչլէրէ միւմանաաթ իտէն ատէմտէն տէ տօղրուսը հիչ խօշլանմամ . . . չիմտի կիտուպ միւքէմմէլ սուրէթտէ գարընըմը տօյուրմալը վէ անտէն սօնրա տա չըզտանտա նէ վար նէ եօգ անլամալը . . .

Պու էռնատէ միսթրէս տիգ Թուրէն եավաչ եավաչ քէնտինի թօբլայըպ էթրաֆընա պագընմաղա պաչլատը . եանընտա Օլիվիյա , տօգթօր էթիյէն վէ Րընէ Մուլէնտէն պաչգա քիմսէ պուլունմայօր իտի ։ Գըլօտիյա պիր արալըգ պօղուգ պիր սէտա իլէ .

— Զավկըյը սուստուրընըզ , չու բէրաէյի էնտիրինիզ . պու մէնհուս մէնզարէյի օրթատան գալտըրընըզ , տէյու սայըգլամաղա պաչլատը ։

Օլիվիյա , միւթթասըլ աղլայօր իտի ։ Րընէ Մուլէն , միսթրէս տիգ Թուրէնին պու սուրէթլէ ըզհարը նէֆրէթ

իթմէսինի կէօրաւուքճէ սէվինճինտէն թիթրէյօր իտի ։ էթիյէն իսէ .

— Հանըմճըղըմ , քէնտինիզի թօբլայընըզ . . . արթըգ պիր շէյինիզ գալմատը . միսաֆիրլէրինիզին եանընտա խապաթը վիճուտ իլէ մէրագտան գուրթարապիլիրսինիզ , տէտիյի սէօզլէր , Գըլօխյայա ղարիպ պիր սուրէթտէ թէէսիր իթտի . նէ վէխիմ , նէ խաթըրնաք պիր մէվգըտա պուլունտուղունը անլատը . պէօյլէ ղարիպ պիր սուրէթտէ քէնտինի ղայպ իտիլինէ նէ գատար մանալէր վէրիլէճէյինի թագտիր իթտի ։ Մամաֆիհ քէնտինի թօբլայարագ .

— Ալիզիմ տօգթօր , պու նէ՞ հալ , նէ՞ օլտու , պիրտէն պիրէ գօրգարագ պայըլտըմ զանն իտիյօրում . . . ըէճա իտէրիմ հագըգաթը պանա պիլտիրինիզ , տէտի ։

— Մատա՛մ, պու հալին սէպէպի ըէ՛ք սատէ տիր՝ ։ Օյունըն սօն բէրաէսինտէ մէվգըյը թէմմաշայէ վազ իտիլէն վագտա սիզէ ֆէնալըգ կէթիրտի . . .

— (Կիւլէրէ՛ք ·) Հագըգաթէն էօյլէ օլտու , չիմտի է-յիճէ խաթըրլայօրում · էվվէլթ օ թապլօ՝ պանա կէչմիշ պիր վագտայը իևթար իյլէտիյի իչին , թէէսիրիտէ թապկի օ նիսպէթտէ օլտու ։ Օլիվիյա հէնուզ գուճաղըմտա իքէն , պիր կիճէ ղէվճիմլէ պէրապէր Լօնտրանըն քէօբրիւլէրինտէն կէչիպ կիտէրքէն նակէհանի պիր հիւճիւմէ հէտէֆ օլտուպ . պիր պալօտան կէլիյօր իտիք . . . պիրտէն պիրէ իւղերիմէ հիւճիւմ իտէն խըրսըզ էլմասլարըմը զասպ իթմէք իսթէյօր իտի ։ Մէկէր արապաճըմըզ տա օ ալչագ ատէմ իլէ միւթէֆիգ իմիշ · պէրէքեաթ վէրսին բօլիս նէֆէրաթը եէթիշտի , եօգսա պիզի սօյտուգտան սօնրա էօլտուրիւպ Թայմըզ նէհրինէ աթաճագլար իտի ։

—Հանըմճըղըմ, ֆէնալաշմանըզըն հիքմէթի արթըգ անլաշըլըը , չիմտի միսաֆիրլէրինիզին նէզտինէ կիտէպիլիրսինիզ ։

— Բէ՛ք կիւզէլ տօգթօր էֆէնտի , պիզ Օլիվիյա իլէ կի-

տինիզ տէ պէնտէ իւսթիմի պաշըմը ափուզէլթէրէք չիմտի կէլիրիմ։

Տօգթօր, Օլիվկայը ալըպ սալօնա ավտեթ իլէ հերքէսէ միւճիպի էնտիշէ պիր չէյ օլմատըղընը խապէր վէրտի, մուղիգա թէքրար ահէնկէ պաշլատը։ Պիր արալըգ Հանըի, տօգթօրա եանաշըպ.

— Պու պայկընըղա սէպէպ նէ՞ օլույօր, տէյու սորտու։

— Լօնտրատա կէչիրտիքլէրի պիր ֆէլաքէթի, սօն բէրտէտէ իւյէ օլունան թապլօնըն իչթար իթմէսի սէպէպիյէթ վէրմիշ տիր։

— Նաղարը տըգգաթը ճալիպ պիր չէյ եօգ տէմէք օլուր...

— Ալա՛, ասլա՛։

Գըլօտիյա եալընըղ գալընճա այաղա գալդը. այինէսինին գարշըսընա կէչիպ սիյահ սաչլարընը թանգիմ իթմէյէ պաշլատը. պիր թարաֆտան տա նասըլ պիր մէվգըտա պուլունտուղունը տիւչիւնէրէք, քէնտի քէնտիտէ։

— Պու հալէտէն նէ՛ մանա չըգար... պէօյլէ տէհչէթլի պիր թապլօնըն մէվգըյը թէմաշայէ վաղընը աճէպա քի՞մ էմր վէրտի... օ վաղտայի միւտհիշէյի պէօյլէ օլտուղու կիպի թաստիր վէ թէրթիպ իտէն աճէպա քի՞մ օլույօր. օ հալտէ պէնիմ կիպի վէ պէնիմ գատար վագըֆ օլան իքի քիչի վար քի, պիրիսի Ջան-Ջուտի վէ տիկէրի տէ Ժօրժ տըր, Ջան-Ջուտի տահա օ ղէման կէպէրտի կիթտի, եալընըղ տիւգ հայաթտա պուլունույօր... ֆագաթ պէնիմ գատար քէնտիսի իչին տէ ճալիպը խէվֆ ու տէհչէթ օլան պու օյուն, անըն թէչվիգի իլէ թէրթիպ օլունտու տէնիլէմէզ... Օ՛ֆ, ադըմա տօգունաճագ. նէ գատար տիւչիւնաէմ պէյհուտէ, պիր չէյ անլայամայաճաղըմ, տէտի, վէ Ր ընէ Մուլէնի ճէլալ իլէ։

— Միսիւ Լօրէն, սիզէ պագը չէյլեր սօրաճաղըմ։

— Նէյէ՞ տայըր մատամ։

— Պու ագշամ մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն օյունլարա վէ խուսուսի իլէ սօն բէրտէյէ տայիր . . .

— Սիզի պու տէրէճէ բահաթսըզ իտէն թապլօյա տայիր, տէյի՞լ մի մատամ. ա՛հ, պունըն սիզէ տէհշէթլի պիր վագտայը իխթար իտէճէյինի պիլմիշ օլսամ իտի, բըրօկրամտան օ օյունը չըգարըր իտիմ։

— Օ օյունտաքի աքթէօրլէր քիմլէ՞ր իտի։

— Էվվէլքի օյունլարը իճրա իտէն ագթէօրլէր։

— Պու գումբանեանըն միւտիրի հէնուզ պուրատա՞ մը։

— Խայըր մատամ, Սէն Ժէրմէնտէ տէ պիր օյուն վէրէճէքլէրինտէն, արգատաշլարընը ալըպ աճէլէ կիթտիլէր։

— Նէ հալ իսէ, եարըն վէ պու կիւն թէսվիյէ իտիլէճէք էբէյիճէ պօրճլար վար զանն իտէրիմ։ Միսաֆիրլէր կիթտիքտէն սօնրա խաթրըմա պըրագընըզ տա սիզէ բարա վէրէյիմ։

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ։

Բընէ Մուլէն պաշընը էյիպ տըշարը չըգտը. Գըլօտիյա տա հէնուզ պէնզի սարարմըշ օլտուղու հալտէ միսաֆիրլէրին նէզտինէ վարտը։ Զալկը պիր միւտտէթ տահա տէվամ իթտիքտէն սօնրա տավէթլիլէր իւչէր պէշէր չէքիլմէյէ պաշլատըլար, սաաթ տէօրտէ գատար քիմսէ գալմատը։ Գըլօտիյա, միւտիւրի ումուրունը ույգուսուզլուգ վէ եօրկունլուգտան տէրմանսըզ պիր հալտէ գաբույա տայանմըշ կէօրէրէք.

— Միւսիւ Լօրէն, պէնիմլէ պէրապէր կէլինիզ, տէտի։

Բընէ, պու էմրէ իմթիսալէն միսթրէս տիգ Թուրէնի ապանօզտան մամուլ եազըխանէնին պուլունտուղու օտայա գատար թէագըպ իթտի։ Գըլօտիյա ճէպինտէն չըգարտըղը անախտարլարտան պիրիսինի քիլիտ տէլիյինէ սօգտու, անահտար տէօնմէտի. պիրազ զօրլայընճա, աչմագ իսթէտիյի կէօզ քէնտիլիյինտէն աչըլը վէրտի . . . միսթրէս տիգ

Թուրէն ղարիպ պիր հարաքէթլէ եէրինաէն ֆըրլայըզ .

— Ղարիպ չէյ . . . ֆագաթ պէն պու կէօզի տրգ-գաթլա գարամըշ իտիմ , տէյու հայդըրտը . պատէհու է-լինի կէօզէ սօգտուգտան սօնրա տա մէճնունանէ տէնիլէ-պիլէճէք սուրէթաէ պիր ֆէրհատ գօրարընճա , Րընէ Մու-լէն չաշըրարագ .

— Մատա՛մ , նէ՞ վար , նէ՞ օլտունըզ , տէյու սօրմասը-յըլա , Գրլօտիյա մօս մօր քէսիլիպ հայդըրարագ .

— Պուրայա պիրիսի կիրմիշ , բարալարըմը չալմըշլար , տէտի ։

— Բարանըզը՞ մը չալմըշլար . . . պու օյամազ . . .

— Սիզէ բարամ չալընմըշ տէյօրում , հէմ քիլիտ տէ զօրլանմըշ ։ Պագընը՛զ , տէրունինտէ բէ՛ք չօգ մուհիմ էվ-րագ իլէ եիւզ պին ֆրանգըզգ պանգա գայիմէլէրի պուլու-նան չըղտան աչըրըմըշ ։

— (Ֆէնտինի զապթէ չալըշարագ .) Մատա՛մ , պու վագտա պէնիմ զիհնիմէ տօգունըյօր , սադըն պու չըղտա-նը պիր պաշգա եէրէ պըրագմըշ օլմայասընըզ ։

— Գաթիյէն պիլիյօրում քի պուրատա իտի , հէմ տէ չուրատա , իչթէ չու պէյազ քեաղըտ բարչասընըն պուլուն-տուղու եէրտէ . պու քեաղըտ տա էվվէլճէ պուրատա եօգ իտի ։

Գրլօտիյա հէման օ պէյազ քեաղըտ բարչասընը ալտը . ժան-ժուտի թարաֆընտան գուրշուն գալէմ իլէ եաղըմըշ օլան վէ օգույանլարըմըզըն մալիւմի պուլունան նէվիմա մագ-պուզը օգումազա պաշլատըզը սըրատա , էլլէրինին թիթրէ-մէյէ պաշլատըզընը , պագըշընըն վէ սիյմասընըն պաշգա-լաշտըզընը Րընէ Մուլէն կէօրիյօր իտի ։

Գրլօտիյա մագպուզը օգուտուգտան սօնրա , եէրէ տիւշ-մէմէք իչին տիվարա տայանտը , քէնտիսինի պիւսպիւթիւն չաշըրմըշ իտի . նէ տէտիյինի վէ նէ եաբատըղընը պիլմէտիյի հալտէ չու քէլիմէլէր աղընտան տէօքիւլիւ վէրտի ։

— Ժան-Ժուաի , Ժան-Ժուաի . . . պէ՛ւ ատէմ հալա եա-
ՀԸՅօր , էօյլէ՞ մի . . . Ր՚ընէ իսէ քէնտի քէնտինէ .

— Ա՛լլադ հէրիֆ սէօզիւնտէ պուլունմասը . . . իթաաթ
իթմէտի . . . տէափքտէն սօնրա, հանըմընա խիթապէն .

— Մաաա՛մ, մատէմքի բարանըզ չալընմըշ վէ անըն եէ-
րինէ պու քեաղըտ բարչասը պըրագըմըշ, խըրսըզը եագա-
լամագ իչին պու պիր իմարէ տէմէք տիր . բօլիսէ մալիւմաթ
վէրմէլիսինիզ, էմրինիզ օլուրսա հէման գօչարագ բօլիս գօ-
միսէրինէ կիւտէյիմ, տէյինճէ , Գըլօափյա պիր ազ միւլահա-
զաատէն սօնրա .

— Խա՛յըր , խա՛յըր , պու եօլտա պիր թէչէպպիւստէ
պուլունմագ պէնճէ ճայիզ տէյիլ տիր , ալտանմըշըմ, բա-
րամ չալընմամըշ . . . հիչ պիր շէյ , հիչ պիր շէյ չալընմա-
մըշ . . . իչիտիյօ՚ըմուսընըզ, սագըն ազգընըզը աչըպտա պիր
սէօզ սէօյլէմէյինիզ, արթըգ մէզունսընըզ, կիտէպիւիրսի-
նիզ, ֆագաթ քիմսէյէ պիր շէյ սէօյլէմէմէնիզի թէքքար
իտէրիմ, տէտի ,

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ,

Սահթէ միւտիր էֆէնտի հանըմընըն օտասընտան չը-
գար իքէն , քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանըյօր ի-
տի .

— Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէքի ճինայէթէ իչթիրաքը օլան
գատըն իչթէ պու գատըն տըր . էվվէթ , արթըգ հիչ չիւպ-
հէ իթմէմ քի պու օ տըր . Ժան-Ժուաի նամընը կէօրիւնճէ
ըրլտրրըմտան վուրուլմուշ կիպի ֆէնալաշըը . բօլիսէ միւ-
րաճաաթ իտուպ տա չէրիքը ճինայէթինէն գաչըշընտա պու-
լունմագ իսթէմէյօր , չիւնքի չալընան չըզտան իչինտէ Ֆը-
րէտէրիք Պէրար իլէ պէրապէր իյդա իթտիքլէրի ճինայէթէ
միւթէալիզ էվրագ վար . տօղրուսը իչիմիզ եօլունտա տըր .
արթըգ ճիսմէն վէ գիհնէն պիր ազ իսթիրահաթ իտէպիլ-
մէք իչին սապահ օլուր օլմազ կիտիպ Պէրթին զայպ օլմա-
սընտաքի էսպապ ու հիքմէթէի անլամալըյըմ՝ Մ իսթրէս տիդ

Թուրէնտէ օտատա եալընըզ դալընճա մէճնունանէ պիր հալտէ աշաղը եօդարը կէզինմէքտէ վէ կէօզլէրինտէն աթէշ ֆըրլամագտա օլտուղու հալտէ շու սէօզլէրի սէօյլէնմէքտէ իտի։

— Ժան-Ժուտի էօլմէմիշ վէ եիրմի սէնէտէն սօնրա իշթէ մէյտանա չըգտը. ա՛հ, արթըգ հէր շէյի անլատըմ, զէհիրլէմիշ օլտուղում պու ատէմ մուճիզէ զապիլինտէն օլմագ իւզրէ էօլիւմտէն խէլաս օլարագ Ժօրժը արայըպ պուլմուշ, հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու ագշամքի օյունտա Ժօրժըն թէշվիդի իլէ տիր. պիրատէրինին վասիյէթնամէսի իլէ Գօրթիսէլլինին մագպուզը էլիմտէ օլտուղունը սէօյլէմիշ իտիմ, պանա զալէպէ իթմէք սէվտասը իլէ պու քեաղըտլարը աշըրմագ իսթէյէրէք, պու խըտմէթիտէ Ժան-Ժուտիյէ հէվալէ իթմիշ. ալչագ հէրիֆ, պանա պու սապահ վէրտիյի եիւզ պին ֆըրանգըն, ագշամըսը էլինէ կէչէճէյինի պիլիյօր իմիշ, պու ատէմին հէր հալտէ սէրվէթինին սիւլիսի պանա այըտ օլաճագ իտի. ա՛հ, պու իւմիւտ տէ մահվ օլտու . . . ֆագաթ հէնուզ սօն սէօզ սէօյլէնմէտի. պագալըմ տիւգ հազրէթլէրի, եարըն պանա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքսին . . . .

. . . . . .

Բընէ Մուլէն, սապահլէյին սաաթ սէքիզտէ գօնագտան չըգտը վէ հէման պիր արապայա աթլայըպ, Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա կիթտի. օ սըրատա գաբուճը գատըն գուլիպէսինտէ պուլունմատըղընտան, Բընէ տօղրու իւչիւնճի գաթա չըգըպ պիր գաչ տէֆա Պէրթին գաբուսընը վուրտու, սէսլէնտի. հէյհա՛թ . . . եէթիմէտէն հիչ պիր սէս սէտա աքս իթմէյօր իտի. Տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլտուղու սըրատա, ղայրէթլի մաքինաճը բէք զիյատէ միւքէտտէր օլտուղու հալտէ քէնտի քէնտինէ.

— Ա՛հ, միւթլագա Պէրթին պաշընա պիր ֆէլաքէթ կէլտի, զավալլը չօճուգ միւթլագա պիր տուզաղա տիւշտի, տէմէքտէ իքէն, գուլիպէսինէ ավտէթ իթմիշ օլան գաբուճը գատըն, Բընէյի կէօրիւնճէ.

— Միւսիւ Բընէ, մատմազէլ Մօնսթիյէնին օտասընտան կէլիյօրսունըզ տէյի՞լ մի, տէտի։

— Էվվէթ, հէնուզ ավտէթ իթմէմիշ. կէօրիւյօրսունըզ եա՛, նէ բէրիշան պիր հալտէյիմ . . . Պէրթին պու ղայպուպէթի սիզէ ղարիպ կէօրի՞ւնմէյօր մը։

— Տօզրուսը պէն պիր շէյ անլայամայօրում. սիզ պիր արապաճըյա, եանի պու կիճէ պուրայա իքի տէֆա կէլմիշ օլան արապաճըյա էմր վէրմիշ իքէն, նա՞սըլ օլտուտա թամ մուայէն սաաթտան պիր ազ էվվէլ տիկէր պիր արապաճը տահա կէլտի. օ տա սիզին թարաֆընըզտան կէլտիյինի սէօյլէտի վէ Պէրթի ալըպ կէօթիւրտի։

— (Թէլաշ վէ հէյէճան իլէ.) Ներէյէ կէօթիւրէճէյինէ սէօյլէ՞մէտի մի։

—Սէօյլէմէտի, տօզրուսը պէնտէ ֆազլա պիր շէյ սօրմազա լուզում կէօրմէտիմ, «չըգընըզ» տէտիմ, օ տա եօգարը չըգտը։

— Պու արապաճըլարըն իքիսինիտէ էյիճէ կեօրտիւնի՞զ մի։

— Էվվէ՛թ, շիմտի սիզի գարշըմտա կէօրտիւյիւմ կիպի։

— Պիրինճինին հագըգաթէն արապաճը օլտուղունտան էմի՞նմիսինիզ։

— Կէօրիւնիւշիւ էօյլէ իտի. ֆագաթ թէզքիրէսինի պագմատըմ։

— Պու ատէմին էշքեալընը պանա թարիֆ իտէպիլի՞ր-միսինիզ։

— Պիրինճի արապաճը օրթա պօյլու պիր ատէմ օլուպ, սաչլարը հավուճ րէնկինտէ վէ գաշլարըտա չաթըգ իտի. արգասընտա՝ էօնիւ մատէն տիւյմէլի ուզուն պիր րէտէնկօթ պուլունտուղու կիպի, պաշընտաքի շապգատա մօմա պաթըրըլմըշ քէթէն պէզինտէն մամուլ պիր շէյ իտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ մատամ, պու ատէմի պէն կէօնտէրմէտիյիմի էլպէթտէ անլայօրսունըզ. իմտի մատմազէլ

Պէրթին պաշընա պիր ֆելաքէթ կէլմիշ օլմասըն տէյի բէք գօրգըյօրում.

— Չեվապը գըզճըղազ... ինշալլահ պիր չէյճիք եօգ մըր. ֆագաթ միւսիւ Բընէ տօղրու բօլիս մէրքէզինէ միւրաճաաթլա իխպարը քէյֆիյէթ իթմէլիսինիզ.

— Սիզտէն թարիֆաթ թալէպինամ պուլունուշըմ իչթէ պու հիքմէթէ մէպնի տիր. ա՛հ, ազիզըմ մատամ, սիզէ պիր սէօզիւմ տահա վար...

— Սէօյլէյինիզ միւսիւ Բընէ.

— Պիլիսինիզ քի պու տիւրլիւ հայլէր վաւգուինամ հէր քէս պին տիւրլիւ իֆֆէիրալէրամ պուլունուր. պին տիւրլիւ սէօզլէր սէօյլէնիր... պէօյլէ նամուսալը պիր գըզըն ալէյհինամ հէր քէս պիր կէօնա թէճաւուզաթէ գալգըշըր. իչթէ պու սէպէպլէ չայէտ պիրիսի սիզէ մատմազել Պէրթին նէրէտէ օլտուղունը սօրաճագ օլուրսա, լութֆէն պիր քէօյէ կիթաի տէյիվէրինիզ...

Բընէ Մ՛ուլէն պուրատա սէօզէ խիթամ վէրիպ գաբուճը գատընա վէտա իթտի. ան պէ ան թէզայիւտ իտէն պիր հիտատէթ ու ըվթըրապ իլէ քէնտիսինի ալըպ կէթիրմիշ օլան արապայա բաքիպ օլարագ, նօթըր Տամ տը Շան սօդաղընատան մուֆարէգաթ իթտի.

4

Գաբուճը գատըն թարաֆընտան Բընէյէ վէրիլէն մալիւմաթտան հիչ պիր մանա չըգմայօր, հիչ պիր չէյ անլաչըլամայօր իտի.

Ֆիլհագըգա պէօյլէ իւսթիւնքէօյի պիր մալիւմաթ իւզէրինէ, Բարիզ կիպի օն պէշ պինի միւթէճավուզ արապա-

ճը պուլունան պէօյուք պիր չէհիրտէ , պէօյլէ պիր ատէմ նա՞սըլ թէֆրիգ իտիլիր , նա՞սըլ էլէ կէչիրիլէպիլիր . պունըն իչին նէ՞ տիւչիւնմէլի , նէ՞ գարար վէրմէլի վէ նէ՞ եօլտա թէհարրիյաթտա պուլունմալը ։

Րընէ Մուլէն , զէվալը Պէրթին քէմալի մէհարէթլէ գուրուլմուշ պիր տուզաղա տիւչիւրիւլտիյինի միւլահազա իտիյօր , վէ ծիւչիւնտիւգճէ պու միւլահազայէ գուվվէթ վէրիյօր իտի , լաքին պէօյլէ պիր տուզաղ քիմի՞ն թարաֆընտան թէրթիպ օլունապիլիր ։

Մաքինաճը տիւչիւնէ տիւչիւնէ , հէնուզ մահբէստէ պուլունտուղու էսնատէ պիր կիճէ իչի արգատաչ օլտուգլարը հալտէ , Բօյալ մէյտանընտաքի աբարթըմանընա կիտիպ վէ իւղերինտէ «Ա՛տալէթ» քէլիմէսի մուհարրեր պուլունան զարֆըն իչինտէքի վարագայը ալըպ , եէրինէ պիր թագըմ իսնատաթը ղարաղքարանէյի հավի տիկէը պիր վարագա վաղ իտէն ատէմի , վէ պու քեաղըտըն , Պէրթ թարաֆընտան նէ սուրէթլէ էլէ կէչիրիլտիյինէ տայիր օլան մէսէլէյի տերխաթըր իլէ , պու միւտհիշ տարպէնին տէ պու ատէմ թարաֆընտան կէլտիյինէ դանատաթ հասըլ իթտի . լաքին պու ալչաղ հերիֆ քի՞մ իտի . պունըն իչինի թօղընը նա՞սըլ պուլմալը , բօլիս իտարէսինէ՞ մի միւրաճաաթ իթմէլի . . . ։

Րընէ իչին պուտա միւմքիւնսիզ իտի . չիւնքի իչի բօլիսէ խապէր վէրսէ , պիր թագըմ իսթիճվապաթէ գալդընըլաճաղը թապկի իտի . օ սըրատա քէնտիսինէ այըտ օլմայան մուհիմ վէ միւտհիշ պիր սըրրը գըսմէն իֆչա իթմէք իդթիզա իտէճէք իտի ։

Րընէ Մուլէն , կէնճ գըզընը վիճուտի օրթատան գալտըրըլմաղ իսթէնիլտիյինէ տէ իհթիմալ վէրէմէյէրէք , մուվադդաթէն պիր եէրէ կէօթիւրիւլիւպ գարատըլտընա վէ պունընտա՝ եէթիմէնին թասավվուրաթընը գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմասընա մէյտան վէրմէմէք էմնինտէն իլէրի կէլտինէ զահիպ օլույօր իտի ։

Էլ հասըլ պիչարէ Բընէնին զիհնի թասավվուրտան թասավվուրա կէզէրէք բէրիշան պիր հալտէ իքէն, պիր արալըգ պիր կիճէ էվվէլ Ժան-Ժուտինին չալմըշ օլտուղու չըզտան խաթրընա կէլտի։ Պու չըզտանտա պանգա գայիմէլէրինտէն մատէ պիր թագըմ մուհիմմ էվրագ պուլունտուղունը, պիղզաթ միսթրէս տիգ Թուրէնտէն իշիթմիշ օլմաղըլա, պու քեաղըտլար սայէսինտէ պէլքի պիր շէյ անլայապիլէճէյինի իւմիւտ իթտի վէ հէման հայտուտըն իգամէթկեահընա կիթտի իսէ տէ, Ժան-Ժուտիյի օրատա պուլամատը։

Միւթէագըպէն գաբուճը գատընա միւրաճաաթ իթտի. անտէն տէ հայտուտըն օտասընա կէլմէտիյինի, հիչ կէօրիւնմէտիյինի անլատը. պունտան պաշգա գաբուճը գատըն, մէրգումըն կիճէ վագթը կէլմէք ատէթի օլտուղունը, արգա սօգաղա աչըլան վէ անախթարը եանընտա պուլունան գաբուտան կիրտիյինի քէնտիսինէ խապէր վէրտի։

Բընէ Մուլէն նիհայէթ տէրէճէտէ մէյուս օլմաղա, նէ եօլտա հարաքէթ իտէճէյինի շաշըրմաղա վէ կէօզլէրի գարարմաղա պաշլատը. իշին սօնը նէ՞րէյէ վարաճագ վէ պախուսուս Ժան-Ժուտիյի նէ՞րէտէ էլէ կէչիրէպիլէճէք իտի։ Օ սէֆիլ օ ալչագ մախլիւգըն, էլինէ պու գատար բարա կէչէրէք, պիր տահա կէօրիւնմէմէք իւզրէ ֆիրար իթմէմիշ օլտուղու նէ՞ մալիւմ։ Ղայրէթլի մաքինաճը տիւշիւնէ տիւշիւնէ չըլտըրաճագ պիր հալէ կէլտի. ֆագաթ ճէպրը նէֆս իլէ քէնտինի թօբլայարագ.

— Խա՛յըր, խա՛յըր, մէյուս օլմաղա կէլմէզ, պէն պիւթիւն զէմանըմը վէ հայաթըմը մուգատտէս պիր վազիֆէ ուղուրընտա հասր իթտիմ, պու տագըգատա ատալէթը Իլահիյէյէ իսթինատ իտէբիմ. իյճապ իտէրսէ Բարիզտէ պուլունան մէյխանէլէրի քեամիլէն կէզէր տօլաշըրըմ, միւթլագա Ժան Ժուտիյի պիր եէրտէ էլէ կէչիրիրիմ... Պէրթէ կէլինճէ, անը պուլմագ իչին տէ քէնտիսինի հայաթը գա-

տար սէվմէքտէ օլան տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօյա միւրաճաաթ իտէր վէ անտէն մուավէնէթ թալէպ իտէրիմ, տէյէրէք, հէման կէնճ թապիպին իգամէթկեահընա կիթտի։

Էթիյէն կէճ վագըթ իգամէթկեահընա կէլտիյի հալտէ հէնուզ ույույամամըշ իտի. հալա կիճէ միւշահատէ իթտիյի հալլէրի տիւշիւնիյիր իտի. սօն բէրտէտէ մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն օյունըն իյրաս իյլէտիյի թէէսիրտէ ղարիպ պիր սըրր վէ շիւպհէլի պիր հալ հըսս իյլէյօր վէ Բընէ Մուլէն իլէ Պէրթին, քէնտիսինտէն կիզլէտիքլէրի հարաքեաթէ ինթիգալ իլէ, պու ղարիպ սըրրըն հիքմէթինի անլամաղա չալըշըյօր իտի։ Հէման պու սըրատտ խըտմէթճի գատըն օտասընըն դաբուսընը աչարագ.

— Միւսի՛ւ, ամուճանըզ կէլտի, տէմէսի իլէ, կէնճ տօգթօր հայգըրարագ.

— Ամուճամ Բիյէ՞ր մի, չաբըգ սէօյլէյինիզ պույուրսունլար, տէտի։

Բիյէր Լօրիյօ, եիւզիւնտէ ալայիմի եէս ու քէտէր օլտուղու հալտէ օտանըն էշիյինտէ իսպաթը վիճուտ իտինճէ, Էթիյէն հէման նէզտինէ գօշուպ էլլէրինտէն սըգարագ.

— Ամուճաճըղըմ սէֆա կէլտինիզ... ֆագաթ նէ՞ վար, սիզէ նէ՞ օլտու, տէյու սօրտու։

— Բէք ֆէնա, բէք ֆէնա...

— Խասթա՞մըսընըզ։

— Ա՛հ, քեաշքի էօյլէ պիր շէյ օլսա իտի...

— Էյ նէ՞ վար... սիյմանըզ նիչի՞ն պու տէրէճէ թէպէտտիւլ իթմիշ։

— Նիչի՞ն մի, նիչի՞ն մի... ա՛հ պիլսէն, պիլսէն նէլէ՞ր օլտու... պէնի պիր շաշգըն եէրինէ գօյըպ արապամը չալտըլար...

Էթիյէն հայրէթլէ Բիյէր Լօրիյօնըն եիւզիւնէ պագա գալտը։ Իխթիյար արապաճը սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էվվէ՛թ, եէնի եաբտըրտըղըմ 13 նօմէրօլը արապա-

մը իլէ պէյկիրիմի . . . չալտըլար, տէյիպ, հիտտէթինտէն եումրուդլարընը սըգըյօր իտի։

— Էհ սէվկիլի ամուճաճըղըմ, արթըգ քէնտինիզի թօլլայընըզտա վադասայը պանա հիքեայէ իտինիզ։

Իհթիյար արապաճը օ կիճէ արապասընըն նէ սուրէթլէ ղայպ օլտուղունը նագլ իթտի։ Հէքեայէ նիհայէթ պուլունճա, տօգթօր.

— 13 նօմէրօլը արապանը պուլտը՞ն մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, պու սապահ պէյլիք ախըրընտա պուլտում. պուլտում ամա, նէ՛ հալտէ. պէյկիրին այագլարը թութուլմուշ, արապանըն տա հէման հէր թարաֆը չամուր իչինտէ. հէլէ պէն շու իխթիյար հալիմ իլէ պիւթիւն կիճէ այագտա կէզիպ տօլաշտըմ, էն սօնրա արապամա պէյկիրիմէ սահիպ օլմագ իչին օն պէշ ֆըրանդ վէրմէք լազըմ կէլիյօր . . .

— Կէչմիշ օլսուն ամուճաճըղըմ, պունըն ոճընտա էօլիւմ եօգ ա՛։

— Էվվէթ էօլիւմ եօգ . . . ֆագաթ շիմտիքի հալտէ պանա պէօյիւք պիր իշ աչտը, պէյլիկ ախրրը պուրայա եագըն օլտուղու իչին սանա օղրայըպ պաշըմա կէլէն ֆէլաքէթի նագլ իթմէք արզուսընտա պուլունտում, ինսան տայիմա տէրտինի սէօյլէտիքճէ պիր աղ ֆէրահլանըր։

— Բէք էյի իթմիշսինիզ ամուճաճըղըմ . . . թաամը պիրլիքտէ իթսէք տահա զիյատէ մէմնուն օլուրում։

— Պու կիւն խասթախանէյէ կիթմէյէճէ՞ քմիսին։

— Խա՛յըր, պու կիճէ ույգուսըզ գալաճաղըմտան, տիրէքթօրա պու սապահ նէօվպէթիմտէ պիր պաշգասընը պուլունտուրմասընը րէճա իտէրէք իզին ալտըմ։

— Բէք ալա՛, պու թէքլիֆինի քէմալի մէմնունիյէթլէ դապուլ իտէրիմ, չիւնքի պէնիմտէ պու կիւն չալըշաճագ հալիմ եօգ. կիճէյի պիր խասթա եանընտա՞ մը կէչիրտին։

— Խա՛յըր ամուճաճըղըմ, պիր զիյաֆէթտէ իտիմ . . .

— Սէնի քիւլխանի սէնի, արթըդ զիյաֆէթլէրէ տէ կիտիյօրսուն հա՛ . . .

— Պէն պէօյլէ ճէմիյէթլէրի չօգլուդ սէվմէմ, ֆագաթ տավէթ Պէրլին սօգաղընտա իգամէթ իտէն պիր միւշթէրիմ թարաֆընտան վուգու պուլտուղու իչին ըէտտ իտէմէտիմ։

— Պէրլին սօգաղը . . . ա՛հ, ա՛հ Պէրլին սօգաղը էօյլէ՞ մի։

— Էվվէթ ամուճաճըղըմ . . . պու քէյֆիյէթ նէտէ՞ն օ տէրէճէ հայրէթինիզի մուճիպ օլույօր։

— Պանա տիւն ագշամ արդատաշլարըմտան պիրինին նագլ իթտիյի քիւչիւք պիր հէքեայէյի իխթար իտէյօր. հէմտէ թամամ արապանըն աշըրըլտըղը պիր զէմանտա . . .

— Պէրլին սօգաղընա միւթաալիք պիր հէքեայէ՞ մի։

— Էվվէթ, իչին իչինտէ թանըտըղըն պիր հանըմ վար։

— Թանըտըղըմ պիր հանը՞մ մը։

— Հանի շու ըէսիմլի մէտալեօնը արապամտա ունութմուշ օլան աշիֆթէ։

— (Թիթրէք պիր սէտա իլէ.) Մատմազէլ Պէրթ Մօնսթիյէ իչի՞ն մի . . .

— Թա՛ քէնտիսի։

— (Մուզթարըպանէ.) Պու գըզա տայըր սանա ն՞է սէօյլէտիլէր։

—Բօայալ մէյտանընտաքի խանէյէ կիտիշի նէ մագսատէ մէպնի իսէ իշթէ անըն այնը։

— (Թէլաշ իլէ սէօզիւնի քէսէրէք.) Մատմազէլ Պէրթ հէր ճիհէթլէ մասում վէ նամուսլը պիր գըզ տըր, պունա գաթիյէն էմինիմ, պու պանա պիլտիրիլմիշ տիր։

— (Իսթիհզա իլէ.) Ա՛հ, ա՛հ, սանա մալիւմա՞թ մը վէրիլտի։

— Հէմ տէ շիւպհէյէ հաճէթ պըրագմայաճագ սուրէթտէ։

— Պու մալիւմաթը վերէն քիմ օլույօր, օ մինի մինի հանըմ մը։

— Էվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, Պերթին եալան սէօյլէմէտիյինէ գավի տէլիլլէր վար . . .

— Գատընլար պիր տէյիլ, պինլէրճէ տէլիլ պուլապիլիրլէր. պու հալտէ սէնին ֆիքրինճէ պու գըզըն Բօայալ մէյտանընտաքի խանէյէ կիտիշի պիր թէլագգըյը աշըգանէ տէյիլ, էօյլէ՞ մի։

— Էվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, մագսատ օ տէյիլ։

— Բէք կիւզէլ, տիւն ագշամ եինէ արապայա բաքիպէն պիր էֆէնտինին եանընա կիթմէսինէ նէ՞ տէյէճէքսինիզ, պուտա՞ մը նամուսա տէլիլ ատտ իտիլէճէք։

— (Հայրէթլէ.) Տիւն ագշամ մատմազէլ Պերթի ալըպ կէօթիւրմիւշլէ՞ր մի։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, Պերլին սօգաղընա կէօթիւրմիւշլէր, 24 նօմէրօլը խանէյէ։

5

Էթիյէն պիր ազ կէնիշճէ նէֆէս ալըպ, վիճտանէն էմնիյէթ վէ իսթիրահէթ հասըլ իթմէյէ պաշլայարագ.

— Պու արապաճընըն քիմին թարաֆընտան կէօնտէրիլտիյինիտէ պիլիյօրմուսընըզ. . .

— Բընէ Մուլէն նամընտա պիր ատէմ։

Տօգթօր, կիւյա նէֆսինէ խըթապ իտուպ, հայգըրարագ շու սէօղլէրի սէօյլէտի քի, ամուճասըտա իշիտիյօր իտի։

— Ալտանմայօր իմիշիմ, սօն բէրտէտէքի բօլլարը Պերթ իլէ Բընէ իճրա իտէճէքլէրինի զաթէն թախմին իթմիշ իտիմ. . .։

Բիյէր Լօրիյօ պու սէօզլէրի տինլէտիյի էսնատէ հայրէ-թինտէն աղզընը աչըպ գալտը. եէկէնինին էօյլէ սաքիթ պիր հալտէ պուլունտուղունը կէօրտիւքճէ հայրէթի պիր գաթ տահա արթըյօր վէ պիր շէյ անլայամայօր իտի. նի-հայէթ կիւլիւմսէյէրէք.

— Տէմէք օլույօր քի պու տիւն ագշամքի գաչամագտա՝ սէնճէ էհէմմիյէթսիզ պիր շէյ տիր, տէտի.

— Էվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, սիզի եէմին իլէ թէէմին ի-տէրիմ քի Պէրթ հէր ճիհէթլէ պանա լայըգ պիր դըզ տըր. Բօայալ մէյտանընտաքի խանէտէ վուգու պուլան զիյարէ-թինտէն պահս իտէճէք, տիւն ագշամտա Պէրլին սօգաղը-նա կիտիշինին հիքմէթինի սիզէ պիլտիրէճէք օլուրսամ, հէր քէստէն էվվէլ սիզ գանի օլաճագ վէ հիւքմ իտէճէքսինիզ քի, պիր թագըմ մասում վէ պիկիւնահ ինսանլարը, հա-րաքեաթը զահիրիյէլէրինէ պագըպ իթհամէ գալգըշըյօ-րուզ.

— Շիմտի պանա պունըն ասըլ սէպէպինի սէօյլէյէ-մէ՞զմիսին.

— Խա՛յըր ամուճաճըղըմ, հէնուզ վագթը տէյիլ տիր.

— Տէմէք օլուր քի իշին իշինտէ պիր սըրր վար.

— Էվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, հէմտէ ֆամիլեայա այիտ պիր սըրր, ֆագաթ նիզ միւսթէրիհ օլունուզ, հագըգաթ գարիպէն մէյտանէ չըգաճագ տըր.

— Էկէր պու պապտէ հագգլը իսէն հիչ պիր տէյէճէք գալմազ, ֆագաթ . . .

Բիյէր Լօրիյօ սէօզիւնիւ իքմալ իտէմէտի, զիրա պու սըրատա խըտմէթճի գատըն օտայա կիրէրէք.

— Միւսի՛ւ, շիմտիյէ գատար կէօրմէտիյիմ պիր զաթ կէլիպ սիզինլէ գօնուշմագ իսթէյօր, իսմինին Բընէ Մուլէն օլտուղունը սիզէ խապէր վէրմէքլիյիմիտէ թէնպիհ իթտի, տէմէսի իլէ, ամուճա իլէ եէկէն պիր աղըզ հայգըրարագ.

— Բընէ Մուլէն . . . տէտիլէր. պու նամըն եատ օլու-

նուշը հէր իքիսինիտէ տիւչարը հայրէթ իթմիշ իտի, էթիյէն հէման խըտմէթճիյէ.

— Պու էֆէնտիյի շիմտի պուրայա կէթիրինիզ, տէտի։

Ընէ տէրհալ իչէրի կիրտի. կէնճ տօգթօր ղայրէթլի մաքինաճընը եիւզիւնտէքի թէպէտտիւլաթը կէօրիւնճէ.

— Նէ՞ վար... պիր ֆէլաքէ՞թ մի զուհուր իթտի, տէյու հայդըրտըղընտա, սախթէ վէքիլխարճ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէթ, հէնուզ պու ֆէլաքէթին վիճուտինէտէ իհթիմալ վէրէմէյօրում, ֆագաթ վէրէճէյիմ հէվատիս ֆէնա տըր, սիզտէն նասիհաթ վէ մուավէնէթ թալէպ իթմէք իչին կէլիյօրում, տէտի։

— Պիլիրսինիզ քի սիզտէն հիչ պիր շէյ տիրիղ իտէմէմ, նէ իսէ սէօյլէյինիզ. (ամուճասընը կէօսթէրէրէք) պու էֆէնտի պէնիմ ամուճամ տըր... քէնտիսի պէնիմ հէր իշիմի պիլիր, հէր տիւրլիւ էսրարըմա վագըֆ տըր, հուզուրընտա իսթէտիյինիզի սէօյլէյէպիլիրսինիզ։

Բիյէր Լօրիյօ, պու եէնի կէլէն զաթըն տըգգաթլա եիւզիւնէ պագըյօր վէ նէղաքէթը թապէ մալիք, ինսանիյէթլի պիր շէյ օլտուղունը հըսս իտիյօր իտի. Ընէ, տօգթօրըն ամուճասընա այրըճա սէլամ վէրտիքտէն սօնրա, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Մէսէլէ մատմազէլ Պէրթէ միւթէալիգ տիր, տէմէսի իլէ, կէնճ տօգթօր թէլաշ իլէ.

— Խասթա՞ մը, տէյու սօրտու։

— Խա՛յըր, խասթա տէյիլ, ղայպ օլտու...

— (Հէյէճան իլէ հայդըրարագ.) Ղա՞յպ մը օլտու...

— Էվվէթ։

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին զիյաֆէթինտէ բօլընը իճրա իթտիքտէն սօնրա՞ մը ղայպ օլտու։

— (Հայրէթլէ.) Ֆէնտիսինին օրայա կէլէճէյինի պիլիյօ՞ր մը իտինիզ։

— Ղարիպ պիր սէպէպ պունը պանա պիլտիրմիշ տիր...

— Էվվէթ էօյլէ իտի, ֆագաթ մատմազէլ Պէրթ Պէրլին սօգաղընտաքի խանէտէ կէօրիւնմէտի, քէնտիսինի ալըպ կէթիրմէսինի կիւնտիւղտէն պիր արապաճը յա թէնպիհ իթմիշ իտիմ. իշթէ եալընըզ պու արապաճը կէլիպ, տիւն ագշամ տիկէր պիր արապաճընըն քէնտիսինտէն պէշ օն տագըգա էվվէլ Պէրթի ալըպ կէօթիւրտիւյիւնիւ, վէ սօնրա մատմազէլի պիր տահա կէօրէն օլմատըղընը խապէր վէրտի։

Ընէ, մէսէլէնին թաֆսիլաթընա կիրիշէրէք գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլան ահվալի նագլ իթտի. Բիյէր Լօրիյօ պու հիքեայէյի տինլէտիքճէ զիհնի ալթիւսթ օլույօր իտի, պիր արալըգ անսըզըն հայգըրարագ.

— Ա՛հ . . . ֆագաթ . . . պէն իշի բէք էյի անլամաղա պաշլատըմ, քիրալատըղընըզ արապանըն նօմէրօսընը պիլիյօ՞րմուսընըզ, տէտի։

— Էվվէ՛թ, 766։

— Թա քէնտիսի, պու ըօլը իճրա իտէն պէնիմ օ միւքէմմէլ արապամ, էվվէթ 13 նօմէրօլը արապամ օլտուղունա շիւպհէ իտէմէյէճէյիմ. . .

— Նէ՞ տէյօրսունըզ ամուճաճըղըմ, սիզին արապա հա՛։

— Էվվէ՛թ, շիմտի սիզտէ կէօրիւպ անլայաճագսընըզ, իւչ արգատաշ լօգանթատա թաամ իտիյօր իտիք, պիր արալըգ արգատաշլարըմտան պիրի, Ընէ Մուլէն թարաֆընտան մատմազէլ Պէրթ Մօնսթիյէյի ալըպ Պէրլին սօգաղընա կէօթիւրէճէյինի պէյան իլէ սօգաղա չըգտը վէ հէման չըգմասը իլէ թէքրար կէլմէսի պիր օլուպ արապամըն չալընտըղընը խապէր վէրտի. շիմտի գըսա ագլըմճա տէմէք իսթէրիմ քի, մատմազէլի իշթէ պու վասէթա իլէ կէօթիւրտիւլէր։

Ընէ. - Պէլքի էօյլէ տիր . . . ֆագաթ պուտա պիր ֆարզիյաթ տէմէք տիր, ֆագաթ սիզ արապանըզը պուլտունըզ, տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ պէյկիրտէ արապատա պանա պիր մալիւմաթ վէրէմէտի։

Բընէ. — (Իւմիւտվարանէ պիր ճիւրաթ իլէ.) Միւսիւ Լօրիյօ, պէլքի պիր մալիւմաթ հասըլ իտիլէպիլիր։

— Նասը՞լ, նասը՞լ, էյլէնմէ՞ք մի իսթէյօրսունըզ։

— Խա՛յըր, ճիտտի սէօյլէյօրում, հայտէ էվէլ էմիրտէ մատմազէլ Պէրթի սիզին արապայա պինտիրտիլէր տէյէլիմ։

— Էվվէ՛թ, էօյլէ ֆարզ իտէլիմ։

— Էկէր հագըգաթ պու մէրքէզտէ իսէ, պիչարէյի նէ՞րէյէ, հա՞նկը սէմթէ կէօթիւրտիւքլէրինէ տայըր, արապանըզտա պազը նըշանէլէր կէօրիւլէմէյէճէյի նէ՞ մալիւմ։

— (Հայրէթլէ պաշընը սալլայարագ.) Պէնտէ պու ֆիքր իլէ արապամըն հէր թարաֆընա պագտըմ. ֆագաթ պիր շէյ պուլամատըմ։

— Պէօյլէ պիրլիքտէ օլարագ պիր տահա արասագ օլմա՞զ մը։

Էթիյէն. — (Մաքինաճընըն սէօզիւնի քէսէրէք.) Միւսի՛ւ Բընէ, անլայաճաղընըզ մուհիմմ պիր շէյ վար իսէ օ տա շու տըր. Պէրթի գաչըրմագ իչին իսմինիզի եատ իթմիշլէր, թարաֆընըզտան կէլտիքլէրինի սէօյլէմիշլէր։ Մատմազէլ Մօնսթիյէյի, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընա ճէլպ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղունըզա պիր պաշգասը վագը՞ֆ մը իտի։

— Խա՛յըր, քիմսէնին մալիւմաթը եօգ իտի։

— Սիզ պու խըյանէթի քիմտէ՞ն մէմուլ իտիյօր վէ պու մէսէլէտէ քիմտէ՞ն շիւպհէլէնիյօրսունըզ։

— Շիւպհէ տէյիլ, պէնճէ գավի վէ նուֆուզքեար տիւշմէնլէրին վիճուտի մուհագգագ տըր. պէնի հարս իթտիրէն, մահքիւմ իթմէյէ չալըշան տա անլէր տիր։

— (Հիտտէթ իլէ.) Պու տիւշմէնլէր նէ տէրէճէ նուֆուզքեար օլուրլարսա օլսունլար, սիզինլէ պիլ իթթիֆագ

քենտիլերինի էլէ կէչիրիր վէ Պերթի պիզէ իատէ իթմէլերի-նի մուսիրրանէ թալէպ իտէրիզ . . . ինքեարէ մուխալիֆէթէ գալգըշըրլարսա, բօլիսէ միւրաճաաթ իտէճէյիմիզի սէօյ-լէյէրէք թէհտիտաթտէ պուլունուրըզ։

— Մաէթթէէսիւֆ խապէր վէրէյիմ քի ՝ պու միւմքին տէյիլ տիր։

— (Հայրէթլէ.) Միւմքին տէյի՞լ մի, նիչի՞ն։

— Չիւնքի իշին իչինտէ պիր սըրր վար քի պանա այիտ տէյիլ տիր. պունտան պաշգա Պերթ իլէ պէրապէր քենտի-լերինէ գարշը միւճատէլէյէ հազըրլանտըղըմըզ տիւշմէնլէ-րին քի՞մ օլտուղլարը պիզճէ մէճհուլ տըր։ Պու իֆատէմին սիզճէ մուճիպի հայրէթ օլտուղունը անլայօրում. ֆագաթ հագըգաթ պու մէրքէզտէ տիր. թէսատիւֆ սայէտինտէ վէ տահա տօղրուսը սէվգը գատէրլէ մատմազէլ Պերթ պու տիւշմէնի կէօրմիւշ տիր, օ թանըեապիլիր. լաքին իսմինի իքիմիզտէ պիլմէյօրուզ . . .

— Միւտտայի ումումիյէ միւրաճաաթ իտինիզ։

— (Պաշընը սալլայարագ.) Շիմտիքի հալ հիւքմի ա-տալէթին իճրասը գապիլ տէյիլ տիր. տահա պիր վագըթ եալընըզ օղրաշմաղա, եալընըզ թէհարրիյաթտէ պուլուն-մաղա մէճպուրըմ. էլիմիզէ գավի իմարէլէր կէչիրտիյիմիզ կիւն գանունա միւրաճաաթլէ տէյէպիլէճէյիզ քի, «Մու-գատտէմա պիր մասումըն պաշընը ճէլլատըն սաթըրը իլէ ուչուրտընըզ. պու կիւն Պրունվայէ թապիպինին ասըլ գա-թիլի քիմ օլտուղունը մէյտանա չըգարապիլէճէյիզ. ար-թըգ վազիֆէնիզի իյֆա իտէրէք պիր պիչարէնին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէյինիզ»։ Իշթէ պու ՆէԹիճէյէ վասըլ օլմագ իւզրէ պուլունույօրուզ զանն իտիյօր իտիմ. ֆագաթ խայընլար, շէյթան կիպի գարանլըգտա պիզի թէ-ագըպտէն խալի գալմայօրլար իմիշ։ Պերթ եանըմտա պու-լունմատըգճա սիզէ պիր շէյ սէօյլէյէմէմ, սիզ քենտիսինի սէվէյօրսունըզ. իմտի հէման պիրլէշէրէք պիչարէյի արա-

յըպ պուլմաղա, տիւշմէնլէրին էլինտէն գուրթուլմաղա ղայրէթ իտէլիմ . . .

— (Հայգըրարագ .) Ա՛հ, պէն հազըրըմ, անըն իչին եաշատըղըմ կիպի, անըն եօլունտա էօլմէյէ տէ հազըրըմ։

Բիյէր Լօրիյօ . - (Պէօյիւք պիր հէյէճան իլէ .) Իչթէ պէն տէ հազըրըմ, սէօյլէյինիզ նէ՞ եաբմագ լազըմ կէլիյօր . . .

Էթիյէն . - Խաթրըմա պիր շէյ կէլտի . տօսթլարըմտան նուֆուզքեար պիր զաթ վար, պու զաթը սիզ տէ թանըրսընըզ, Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ տըր։ Ավօգաթ օլտուղու ճիհէթլէ Ստլիյէ տայիրէլէրինին քեաֆֆէսի քէնտիսի իչին տայիմա աչըգ տըր . պախուսուս մէճլիսի այան ազասընտան պիր զաթըն օղլու պուլունտուղու իչին, հէր եէրտէ սէօզիւնի եիւրիւտէպիլիր . քէնտիսինէ միւրաճաաթ իտէրսէք . . .

Բիյէր Լօրիյօ . - (Սէօզիւնի քէսէրէք .) Ֆագաթ նէ՞ եաբապիլէճէքսինիզ։

Բընէ-Մուլէն . - Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօտա իչին էսասընա վագըֆ օլամայաճաղը իչին, պիր կէօնա թէշէպպիւստէ պուլունամազ։

Բիյէր Լօրիյօ . - Անլարըմ . . . անլարըմ միւսիւ Բընէ . պու խուսուստա կէրէք սիզին իչին վէ կէրէք միւսիւ Հանրի իչին գապիլ օլմայան շէյի պէն եաբապիլիրիմ . . .

Էթիյէն . - Ամուճաճըզըմ, սի՞զ մի . . .

— Էվվէ՛թ, պէնիմ պու խուսուստա հէր տիւրլի թէշէպպիւստէ պուլունմաղա սէլահիյէթիմ վար տըր . . . զիրա պիր ազ էվվէլ տէտիյիմ կիպի, Էթիյէնին սէվմիշ օլտուղու պու կէնճ գըզը, պէնիմ արապամա պինտիրիպ գաչըրտըգլարընա արթըգ շիւպհէմ եօգ տըր . պու խայընլար հէր քիմ իսէ քէնտիլէրինի պիր մէսուլիյէթէ տիւչար իթմէմէք գօրգուսը իլէ, սահիպլի պիր արապա պուլմաղա ճէսարէթ իտէմէմիշլէր . . . կէլիպ պէնիմ 13 նօմէրօլը արապամը ա-

չըրմըշլար. իմտի պու արապանըն ներէյէ կէօթիւրիւլտիւ-յինի անլամագ իգթիզա իտէր . . .

Էթիյէն. - Ա՛հ, պու միւմքին օլսա . . .

— Էվվէթ միւմքին տիր. վագաա խապէր վէրմէք իչին արապանըն լիսանը եօգ տըր. ֆագաթ պունը անլամագ բօ-լիսին վազիֆէսի տիր։

Բընէ. - Պու իւմիւտտէ պուլունմայընըզ, մուհիմմ պիր սէպէպ օլմատըգճա, պիր միւտտէթ զայպ օլմուշ տա թէք-րար էլէ կէչմիշ պիր արապա իչին, բօլիս ուզուն ուզատըյա թէհարրիյաթտէ պուլունամազ։

— Ա՛հ, սանքի պիր սէպէպ իյճատ իթմէք տէ կիւճ պիր շէ՞յ մի տիր. ապապամըն էօնիւնտէ ըի սանտըգ իչինտէ պիր բալթօ պուլունտուղունը, վէ բալթօնըն ճէպինտէ մու-հիմմ էվրագըմ օլտուղունը իֆատէ իլէ պու բալթօնըն չա-լընտըղընը իտտաա իտէրիմ։

Բընէ. - (Մէմնունիյէթլէ.) Իշթէ պու ֆիքր բէք եօ-լունտա տըր։

Բիյէր Լօրիյօ. - Պէն շիմտի կիտէր միւտտայի ումումի-լիյէ պիր արզուհալ թագտիմ իտէրիմ։ Պէնի թէմամ սէքիզ սաաթ այագ իւզէրինտէ տօլաշտըրան հայտուտլար պագա-լըմ պուլունո՞ւր մը պուլունմա՞զ մը։

Բընէ. - Հէր՞ շէյտէն էվվէլ պիր քէրրէ արապանըզը մուայէնէ իթմէք իսթէրիմ

— Պու տա բէք գօլայ շէյ, արապա աշաղըտա պու-լունույօր, շիմտի պէրապէր կիտէր պագարըզ։

6

Բընէ, Բիյեր Լօրիյօ վէ Էթիյէն հէման աշաղը էնտիլեր. Ֆիլ հագըդա 13 նօմէրօյը արապա պիր ատէմին նէզարէթի թահտընտա գալտըրըմըն օ պիր պաշընտա պուլունույօր իտի. Իխթիյար արապաճը՝ արապանըն գաբուսընը աչըպ.

— Պագընըզ արապաճըզըմ նէ՞ բէրիշան պիր հալտէ պուլունույօր, եաստըգլարը տա չամուր իչինտէ, տէմէսի իլէ, մաքինաճը արապանըն իչինի նազարը մուայենէտէն կէչիրէրէք.

— Ֆիլ հագըդա շէրիտլէր իւզէրինտէ չամուր լէքէլէրի վար. արապայա կիրէն ատէմին էվվէլճէ եայա եիւրիւտիյինի, շու տէօշէնմիշ հասըրտաքի չամուր իզիտէ խապէր վէրիյօր, տէտի.

Բիյեր Լօրիյօ. - Պըրա՛վօ, սիզ բէք միւտագգիգ ատէմ իմիշսինիզ.

— Կէօրտիւյիմի սէօյլէյօրում, լաքին միւսիւ Լօրիյօ, արթըգ պէնտէ զանն ու էֆքեարընըզա իշթիրաք իթմէյէ պաշլայաճազըմ. էվվէ՛թ, մատմազէլ Պէրթ արապանըզա պինտիրիլէրէք գաչըրըլմըշ տըր... հէր հալտէ պու արապատա պիր գատըն օթուրմուշ տըր.

Էթիյէն. - (Թէլաշ իլէ.) Պիր նըշանէ՞ մի պուլտունըզ.

Բընէ. - Պագընըզ, տէյէրէք, ղայէթ քիւչիւք պիր շէյ կէօսթէրտի.

Բիյեր Լօրիյօ աըգգաթլա պագտըգտան սօնրա.

— Պու... պու քիւչիւք պիր տիւյմէ... հէմ իբէքլի. պու տիւյմէ գատըն բօթինինտէն տիւշմիւշ, հիչ շիւպհէ եօգ քի պու ղայպ օլան գըզճըղազըն տըր, տէտի.

Բընէ. - Իշթէ օ գըզճըղազ շուրայա, սաղ ճիհէթէ օ-

թուրմուշ . . . պագընըզ եէրտէքի հասըրըն օ ճիհէթինտէ չօդլըգ չամուր եօգ . . . օտասընտան չըդտըգտան սօնրա եիւրիւտիւլմէյէրէք հէման արապայա պինտիրիլմիշ։

Բիյէր Լօրիյօ . - Ա՛հ , բէք տօղրու ։

Էթիյէն . - (Մուայենէյէ տէվամ իտէրէք .) Պու խայընլար իքի քիշի իմիշլէր , զէվալլը չօճուղու մուհաֆազա ալթընտա պուլունտուրմագ իչին պիրիսի արապատա գալմըշ։

Բընէ , եաստըգլարը գալտըրարագ ալթընտա քիւչիւք գըթատա պէշ բարչա քեաղըտ պուլտու , պուտա Պէրթին պիր արալըգ ավուճընտա թութտուգտան սօնրա էլինտէն պըրագտըղը քեաղըտլարա պէնզէյօր իտի ։ Բիյէր Լօրիյօ .

— Պունլարտա արապանըն նօմէրօսը եաղըլը տըր , օ կիւն սպահլայըն եարըմ տուզինա գատար պուրայա գօյմուշ իտիմ , տէտի ։

Բընէ . - Պիր թանէսի եօգ ։

Բիյէր Լօրիյօ . - Պուտա պէնճէ մուճիպի հայրէթ տիր ։

Էթիյէն . - Պու սուրէթլէ նէ եաբաճաղըմըզը շաշըրաճաղըզ , պու շէյլէր պիզճէ նէ եօլտա թահարրիյաթէ պաշլամագ լազըմ կէլէճէյինի թային իթմէզ , հէր շէյտէն էվվէլ պիզէ լազըմ օլանտա պու տըր ։

Բընէ . - Բէք տօղրու , արապանըն իչինտէ պու մէսէլէյէ տայըր պիր շէյ անլայամանըգ , պէլքի պունը տըշարտան քէշֆ իտէր անլարըզ։

Բընէ , արապանըն գաբուսընը գաբայըպ թէքէրլէքլէրի մուայենէյէ պաշլատը , թէքէրլէքլէր քեամիլէն սարըմթըրագ վէ եաբըշգան պիր չամուր իլէ միւլէմմա պուլունույօր իտի . մաքինաճը սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Արապա Բարիզտէն տըշարը չըդմըշ , պունըն իչին ասլա շիւպհէյէ մահէլլ եօգ . . . միւթէագըպէն պալչըգ կիպի պիր եօլտ սարմըշ , տէտի ։

Բիյէր Լօրիյօ ։ - Էվվէ՛թ , արապա Բարիզտէն տըշարը

չըգմըշ, չինքի Մօնմարթըր, Բերլաշէզ, Մէնիլմօնթան թարաֆլարընը չամուրը պէօյլէ տիր։

Ընէ. - Թէքրար արապանըզը նէ՞րէտէ պուլտունըզ։

— Բաբէ ըլխտըմընտա։

— Սաաթ գաչտա՞։

— Եարը կիճէյի եարըմ սաաթ կէչիյօր իտի, պէյկիր տէ բէք եօրկուն իտի։

— Արապանըզըն ղայպ օլաուղունը սաաթ գաչտա՞ խապէր ալտընըզ։

— Սաաթ օնտան պիր գաչ տագըգա էվվէլ։

— Տէմէք օլույօր քի, պու սաաթլա արապանըզըն Բաբէ ըլխթըմը իւզէրինտէ պուլունտուզու սաաթ պէյնինտէ, իքի պուչուգ սաաթ մուրուր իթմիշ։

— Էվվէ՛թ, պիր շէյ տահա վար քի պունա տա պիր մանա վէրէմէտիմ։ Գարագօլ չավուշընը իֆատէսինէ նազարէն, արապայը պուլտուգլարը էսնատէ պէյկիրին պաշընտա եէմ թօրպասը վար իմիշ...

— Պու, իշի քիմսէյէ սէզտիրմէմէք իչին տիր. արապայը թէքրար Սէն նէհրի սահիլինէ կէթիրմիշլէր վէ կիւյա քէնտիլիյինտէն օրայա կէլմիշ զանն իթտիրմէք խիւլեասը իլէ հայվանըն պաշընա եէմ թօրպասը թագմըշլար, խապիս հէրիֆլէր պու սուրէթլէ իզլէրինի պէլլիսիզ իթմէք իսթէմիշլէր։

Էթիյէն. - Էվվէ՛թ, էօյլէ օլմագ լազըմ կէլիր։

Բիյէր Լօրիյօ. - Ա՛հ, պիղիմ միւսիւ Ընէ բէք գուրնազ, բէք շէյթան շէյ տիր...

Ընէ. - Շիմտի թէտգըգաթըմըզը խիւլասա իտէլիմ, արապայը Բաբէ ըլխթըմընա կէթիրմէք իչին Բարիզ մահալլէրինի տօլաշմատըգլարըտա բէք գօլայ անլաշըլըյօր... Էվվէ՛թ, արապա Պէրս, Վէնսան, Մօնթրօվիլ ճիհէթլէրինտէն սէվգ իտիլմիշ օլմասը տահա զիյատէ ագլէ եագըն կէօրիւնիյօր, չինքի օ սէմթին չամուրը պու ըէնկտէ վէ պէօյլէ

պալչըգ տըր. պինաէն ալէյհ պիզ թահարրիյաթէ Մօնթ-
րօվիլ թարիգինտէն պաշլամալըյըզ.

Էթիյէն. - Էկէր արապա կէչիտէ օղրամըշ իսէ, պէյ-
լիք անպարը մէմուրլարը պէլքի նօմէրօյը կէօրմիւշլէր տիր.

Բընէ. - (Արապանըն էթրաֆընտա տօլաշարագ.) Թա-
լիյիմիզ պունա տա միւսաատէ իթմէյօր.

— Նէ՞ տէյօրսունըզ.

— Հայտուտլար պունու տա տիւշիւնմիւշլէր. պագը-
նըզ...

Բընէ բարմաղը իլէ նօմէրօնըն էթրաֆընտա բէյտա օ-
լան պէյազ լէքէլէրի կէօսթէրէրէք.

— Նօմէրօնըն իւզէրինէ քեաղըտ եաբըշտըրմըշլար. պու
լէքէլէր՝ իւզէրինտէ գուրումուշ օլան զամգտան հասըլ օ-
լան լէքէլէր տիր, տէտի.

Բիյէր Լօրիյօ. - (Հայգըրարագ.) Ա՛հ... ա՛հ խայընլա՛ր, հայտո՛ւտլար... ճանիլէ՛ր, ահ պիր քէրրէ էլէ կէ-
չիրմիշ օլսա իտիմ...

Էթիյէն. - Շիմտի նէյէ՞ գարար վէրտինիզ միւսիւ Բը-
նէ. էվէլ էմիրտէ շունը տիւշիւնինիզ քի, պէյհուտէ վա-
գըթ կէչիրիլէճէք զէման տէյիլ տիր. Պէրթին գաբանըպ
գալտըղը մահբէստէ մուղթարըպ պիր հալտէ պաղըրըպ չը-
ղըրարագ, պիզտէն իսթիմտատ իթտիյինի տիւշիւնտիւքճէ
չըլտըրաճաղըմ զանն իտիյօրում.

Բիյէր Լօրիյօ. - Շիմտի գօշարագ կիտէրիմ. օ բօթին
տիւյմէսինի լութֆէն պանա վէրինիզ.

Բընէ. - (Տիւյմէյի վէրէրէք.) Արթըգ պէնտէ Պէրլին
սօգաղընտաքի գօնաղա կիտէյօրում. խըտմէթիմտէն իս-
թիֆա իթտիյիմի միսթրէս տիգ Թուգրէնէ խապէր վէրմէլի-
յիմ... շու արալըգ սէրպէսթ գալմաղա գաթիէն իհթի-
յաճըմ վար տըր. Ֆագաթ գօնաղընտան այրըլմաղլա պու
գատընըն հարաքեաթընը վէ նէ հալ քէսպ իթտիյինի տէ
պիր զէման նաղարը տըգդաթտան այրըմայաճաղըմ.

Էթիյէն. - Պէնտէ պօշ տուրմայըպ չալըշաճաղըմ, սիզի նէ՞ զէման վէ նէ՞րէտէ կէօրէպիլէճէյիմ։

— Պէն հէր ագշամ եանընըզա կէլիրիմ։

— Հալա Բօայալ մէյտանընտա՞ մը իգամէթ իտիյօրսունըզ։

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ թէպտիլի մէքեան իտէճէյիմ, եէնի իգամէթկեահըմըտա պու ագշամ սիզէ պիլտիրիրիմ։ է՛յ ատիյօ . . .

Բընէ, տօսթանէ սուրէթտէ ամուճա իլէ եէկէնինին էլլէրինի սըգարագ մուֆարէգաթ իթտիյի կիպի, Բիյէր Լօրիյօտա Էթիյէն իլէ պէրապէր պիր ազ թաամ իյլէտիքտէն սօնրա, ատլիյէ նէզարէթինէ միւրաճաաթ իթտի։

* * *

Միսթրէս տիգ Թուրէն, եօրկունլուգտան վէ ալէլխուսուս կիճէքի օ տէհշէթլի մէնզարէնին իյրաս իյլէտիյի հէյէճան ու թէէսիւրտէն պիւսպիւթիւն մէճալսըզ գալըպ պիր գաչ սաաթ ույուեապիլմիշ իսէ տէ, պու ույգու էսնասընտա վիճուտի աթէշլէր իչինտէ գալմըշ վէ պիր թագըմ տէհշէթամիզ րույալէր իլէ սապահա գատար մուզթարըպ օլմուշ իտի։

Սապահլէյին սաաթ տօգուզտա ույանտը, աճէլէ իլէ էլպիսէսինի կիյինտի վէ եալընըզ պաշընա գօնագտան չըգտը. էսկի աշիւֆթէնին պէ՝օյլէ էրքէնտէն սօգաղա չըգմագտան մագսատը, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօյը կէօրմէք իտի. մուգատտէմա Ժան-Ժուտի իլէ շէրիք օլտուգլարը կիպի, պու տէֆաքի սըրգաթտա տախի տիւգ ճէնապլէրինին, եինէ մէրգում իլէ իշթիրաք իթտիյինէ զահիպ օլույօր իտի։

Գըլօտիյանըն գալպինտէ կիզլէնէն շիտտէթ վէ տուտագլարընտա կէօրիւնէն թէհտիտ, հէր շէյի կէօզէ քէստիրտիյինի խապէր վէրիյօր իտի. մագսատը Ֆըրէտէրիգ Պէրարըն մասքէսինի աշաղը ալմագ վէ տիւգ ճէնապլէրինի խա-

թէտիյի կիպի ըէնչէսինէ կէչիրմէք իտի ։

Միսթրէս տիգ Թուրէն եայա օլարագ Սէն Լազար մեվ-գըընա կիտիպ , օրատա սաաթ հիսապը իլէ պիր արապա քիրալաալը վէ հէման տիւգին իգամէթկեահը օլան Սէն Մարսել սօգաղընա միւթեվէճճիւհէն հարաքէթ էմրինի վէրտի , եօլտա կիտէը իքէն քէնտի քէնտինէ .

— Պու զիյարէթխանէն խապէրտար օլմատըզը իչին գաբույա էնիպ թէնպիհաթտա պուլունմագ տիւգին խաթրընա պիլէ կէլմէյէճէք տիր . զաթէն թէչէպպիւսիմէ քիմսէ մանի օլամազ . . . արթըզ եասալըտա , թէնպիհաթտա տինլէյէմէմ . . . տէյօր իտի ։

Գըլօխյայը գարիպէն էսկի աշըգընըն եանընտա պուլաճաղըմըզտան , չիմտի նաղարըմըզը պիր աղ իլէրիյէ աթֆ իտէճէյիզ ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ Թէֆէլտէն այրըլտըգտան սօնրա , ռատտի վէ մանէվի հէր տիւրլի գուվվէթտէն մահրում վէ տատէթա եապը էօլիւ կիպի պիր հալտէ իգամէթկեահընա կէլմիշ իտի ։

Օգույանլարըմըզըն տէրխաթը պույուրաճագլարը վէճհ իլէ Դաբսօլերի Թէբէսինտէքի Թէէսիւրաթը , Պէրլին սօգաղընաաքի հէյէճանը հալլէրտէն բէք տէ կէրի գալմայօր իտի ։

Տիւգ ճէնապչէրի բէք պէյհուտէ եաթագա աթըլարագ ույումագ իսթէտի . կիճէքի միւտիշ վագաանըն խաթըրաթը միւտիշէսի , միւթթասըլ զիհնինի թըրմալայօր իտի . վիճուտինտէքի գանըն , օլանճա հէյրարէթի իլէ ճէվչանը , քէնտիսինի հիւմմա նէօվպէթինէ Թուրթուլմուշ կիպի պիր հալտէ պուլունտուրույօր իտի ։

Բըչագ էլինտէ օլտուղու հալտէ հիւճիւմ իտիլի , միւթէագըպէն եանկընըն զուհուրի իլէ պաշլայան տէհշէթլի ֆաճիա , պիր տագըդա կէօզիւնիւն էօնիւնտէն կիթմէյօր վէ իրթիքեապ էյլէտիլի պու միւտիշ ճինայէթի տիւշիւնտիւքճէ , պաշտան այագա գատար թիթրէյօր իտի ։

7

Ժօրժ, պիր զէմանտէն պէրի էլինտէ էսիր օլտուղու Թէֆէրին նասիհաթլարընա թէվֆիգէն հարաքէթլէ վէ քէնտի զիւյիւմինճէ; տիւշմէնլէրինտէն եալընըզ պիր թանէ գալմըշ օլան Գըլօտիյանընն արզուսը իւզրէ, Հանրիյի՝ Օլիվիյա իլէ էվլէնտիրմէյէ քէնտիսինճէ գաթիէն գարար վէրմիշ իտի. Ֆագաթ նա՞սըլ իտուպտա Հանրիյէ մէրամ անլատապիլէճէյինի, նէ՞ սուրէթլէ տէլիգանլընընն մուվաֆագաթընը ճէլպ իտէճէյինի տիւշիւնիւյօր իտի.

Ցիւգ էրթէսի կիւնիւ, եանի օ կիւն էօյլէյէ տօզրու Գըլօտիյայա ճէվապ վէրէճէյինի վատ իթմիշ իտի. Հալ պու քի պիր ազ վագըթ գաղանմագ լազըմ կէլիյօր իտի. Հէր քէս քէնտիսինի թաշրատա զանն իտիյօր իտի. պինաէն ալէյհ պիր դաչ սաաթ զարֆընտա գօնաղընտա իսպաթը վիճուտ իթմէք, գօնաղընա կիրէր կիրմէզ օղլունա, վագթը իլէ քէնտիսինին արզուսը միւճիպինճէ դարարլաշտըրըլան պիր իզտիվաճըն ֆէսխինէ տայըր սէօզ աչմագլըղըն, բէք մինասիպէթսիզ օլաճաղընը տիւշիւնտիւ.

Պու միւլահազաթ իլէ պիր պէհանէ պուլուպ էսկի մէթրէսինի, պիր ազ տահա սապր ու ինթիզարտէ պուլունտըրմագտան պաշգա չարէ օլամայաճաղընը տիւշիւնտիւ, վէ պունըն իչին տէ միւլագաթտան էվվէլ թահրիրէն պէյանը հալ ու իթիզարէ հազըրլանտը վէ քէնտի քէնտինէ.

— Ցիւն քէնտիսինէ եիւզ պին ֆըրանգ վէրտիմ, իշթէ պու հիւսնի մուամէլէմ քէնտիսինի պիր միւտտէթ տահա սապր իթմէյէ մէճպուր իտէճէք տիր, տէյէրէք, այաղա դալգաը, եազըխանէնին էօնիւնտէ օթուրըպ աթիտէքի մէքթուպը եազտը.

« Սէվկիլի մատամ.

« Տիւնքի կիւն սիզինլէ գօնուշմագ շէրէֆինէ նայիլ օլան զաթ, պէյնինիզտէ ճէրէյան իտէն մուհիմմ պիր մէսէլէյէ տայըր, շու մէքթուպը եազըպ հուզուրընըզա թագտիմ իթմէյի պէնտէնիզէ իհալէ իթտի։

«Արզունըզա մուվաֆըգ սուրէթտէ պիր ճէվապէ ինթիզար պույուրմագտա իմիշսինիզ. Ֆագաթ եինէ սիզճէ մալիւմ օլան պազը սէպէպլէրէ մէպնի, օ ճէվապը մուվաֆըգ պու կիւն վէրիլէմէյէճէք տիր։

« Չօգտան վէրիլմիշ պիր իզտիվաճ գարարընըն, ճէպլ իսթիմալի իլէ պիրտէն պիրէ գաթ օլտմայաճաղընը, էլպէթ սիզտէ թագտիր պույուրուրսընըզ, պու պապտէ զայէթ ագիլանէ հարաքէթ իթմէք իգթիզա իտիյօր, տիպլօմաթճասընա պազը մուամէլաթ իլէ պու արզունըն մաթլուպէ մուվաֆըգ սուրէթտէ հասըլ օլաճաղընա իւմիւտ պէրքէմալ տըր։

« Պու խուսուստա սիզճէ հայրէթէ վէ մէրագա ասլա լուզում եօգ տըր . . . արզունըզըն հուսուլէ կէլմէսի իչին չալըշմագտա օլտուզումա ասլա շիւպհէ իթմէյինիզ, գարիպէն պիր զիյարէթէ ինթիզար իտինիզ։

« ՖԸՐԻՏԷՐԻԳ ՊԷՐԱՐ »

Տիւդ ճէնապլէրի, իշպու մէքթուպը զարֆա գօյտուզու էսնատէ սօգագտա պիր արապա կիւրիւլթիսի իշիտիլտի. արապա թամամ խանէնին էօնիւնէ կէլինճէ տուրտու։ Տիւդ սաաթա պագըպ մըրըլտանարագ.

— Հէնուզ սաաթ օնա կէլմէմիշ . . . պու միւթլագա թէֆէր տիր, տէտիքտէն սօնրա, մէքթուպ զարֆընըն իւզէրինէ « Միսթրէս տիգ Թուրէն, Պէրլին սօգաղը նօմէրօ 24 » տէյու եազտը։

Պու սըրատա իթիսալինտէքի օտանըն չընկըրագ սէսի իշիտիլտի. տիւգ թէմամ գաբույը աչմաղա տավրանըպ տա

զեմպերէյի գալտրտրղը էսնատէ, քեմալի հայրէթլէ պիր ֆերեատ գօբարարագ իքի ատըմ կերի չէքիլտի. Գրլօտիյա Վարնի օտանըն էշիյինտէ պուլունույօր, սաբ սարը քէսիլմիշ օլան չէհրէսի նէֆրէթ ու հիտտէթինին ֆէվգէլատէլիյինի իյմա իտիյօր իտի.

Տիւգ, պու տէհշէթլիւ տիւշմէնին թէհտիտ ու ղազապէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ պագըշը, եըլտըրըմ կիպի քէնտինէ թէէսիր իթմիշ վէ եիւզի սապսարը քէսիլմիշ իտի.

Գրլօտիյա գաբույը գաբայարագ իքի ատըմ տահա իլերլէտի. վահշիյանէ պիր իսթիհզա իլէ կիւլիւմսէյերէք.

— Բէք կիւզէլ թագտիր իթմիշիմ, պէօյլէ մէճհուլ պիր սէմթտէ, պէօյլէ բիս պիր խանէտէ իդամէթ իտէն Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընտաքի մասլահաթկիւզար, մէճլիսի այան ազասընտան ասալէթլիւ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինտէն պաշգա պիր քիմսէ տէյիլ տիր, տէտի.

Տիւգ պիր ճէվապ վէրմէտի, սարխօշ կիպի իքի եանընա սալլանըյօր իտի. չէհրէսի մօրարտը, սաչլարընըն քէօքլէրինտէն չըգան իրի իրի վէ սօուգ թէր թանէլէրի եանագլարընա տօղրու ագմագտա վէ էլլէրի եաբրագ կիպի թիթրէմէքտէ իտի.

Ժօրժըն պու հալի, միսթրէս տիգ Թուրէնին ճիւրաթընը պիր գաթ տահա արթըրտը, հէման իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրճէսինէ իլէրլէյերէք.

— Պէնիտէ ալտաթմագ սէվտասընտա պուլունույօրսունըզ հա՛... թէհտիտաթըմտան խէլաս օլմագ իչին պէնի աճիզ պիր հալտէ պուլունտըրմագ իսթէյօրսունըզ էօյլէ՞ մի, տէյու հայգըրմասը իլէ, Ժօրժ բէք կիւճ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէտա իլէ.

— Պանա պու սէօզլէրի սէօյլէմէնիզ նէտէ՞ն իյճապ իտիյօր. Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամը իլէ պէօյլէ կիզլէնտիյիմ իչի՞ն մի... տէտի.

— Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինին պիր մասլահաթկիւզար սըֆաթըյըլա կիզլէնէրէք, էճտատընա մախսուս գօնաղը վէ տարաթ ու իհթիշամը թէրք իլէ, պէօյլէ բիս պիր եէրտէ իխթիյարը իգամէթ իթմէսինտէքի հիքմէթի, պէլքի տէ թէնէզզիւլ իտուպ պանա պիլտիրմէյէճէքսինիզ տիր . . .

— Պէօյլէ կիզլէնիշիմ սիզճէ մուճիպի էնտիշէ պիր շէյ տէյիլ զանն իտէրիմ . . .

— Ֆագաթ սէպէպ նէ՞, պու հալ նէտէ՞ն նէշաթ իտիյ ր . . .

— Եագընտա Բարիզէ կէլէճէյինիզտէն խապէրտար իտիմ, նէ մէշրէպտէ, նէ ախլագտա պուլունտուղունուզ տա զաթէն մալիւմիմ տիր. կէլիր կէլմէզ պիր թագըմ մէճնունանէ թէշէպպիւսաթէ գալգըշրրսընըզ միւթալաասընտա պուլունտում . . .

— Տէմէք քի պէնտէն գօրգտունըզ:

— Պունը ինքեար իտէմէմ:

— Շիմտի արթըդ գօրգմայօրմո՞ւսընըզ:

— Արթըդ սիզտէն նիչի՞ն գօրգայըմ, թէքլիֆինիզի գապուլէ հազըր տէյի՞լմիյիմ: Տիւն իհթիյաճընըզտան պահս իտէր իթմէզ սիզէ եիւզ պին ֆրանգ վէրմէտի՞մ մի? Քէրիմէնիզին՝ օղլում իլէ իզտիվաճը մէսէլէսինէ կէլինճէ, պու մէսէլէյէ տայիր տիւն վատ իթտիյիմ ճէվապը պու կիւն վէրէմէյէճէյիմ իչին իշթէ պիր մէքթուպ եազտըմ . . .

— Պանա՞ մը մէքթուպ եազտընըզ:

— Էվվէ՛թ, իշթէ մէքթուպ:

Ժօրժ մէքթուպը զարֆտան չըգարտը. Մէրդում, պու էսնատէ պիր ազ տիւշիւնմէյէ մէյտան պուլարագ, պիր տէրէճէյէ գատար քէնտինի թօբլատը. Գըլօտիյա իսէ, Ժօրժըն պու թավրընը իսթիհզայա համլ իթտի. պինաէն ալէյհ գաշլարընը չաթըպ.

— Պանա նէ՞ եազմագ իսթէտինիզ, տէյէրէք, Ժօր-

ժըն քէնտիսինէ ուզաթտըղը վէ օգույանլարըմըզըն մալիւմի օլտուղու մէքթուպը օգումայա պաշլայըպ պիթիրինճէ, տիւգ ճէնապլէրի.

— Կէօրիւյօրսունըզ եա՛ . . . սէօզլէրիմ ագլէ եագըն վէ թապիյի տիր, տէտիյինտէ, Գըլօտիյա ազիմ պիր հիտտէթ ու շիտտէթ իլէ.

— Իսթիհզա, պանա գարշը տա իսթիհզա, էօյլէ՞ մի. պու սախթէ եալթագլըգլար պէյհուտէ տիր. տիւնքի կիւն պէն սէօզլէրինիզի մուսիրրանէ ըէտտ իտէր իքէն, ութանմագսըզըն ինքեարէ գալգըշտընըզ, նիհայէթ օղլունուզ իլէ գօնուշաճաղընըզը սէօյլէտինիզ. օղլունըզ իսէ սիզի սէյահաթտէ զանն իտիյօր. Ֆըրէտէրիգ Պէրնար տէնիլէն զաթըն, քէնտի բէտէրի օչտուղունը պիլմէյօր . . . տէյինճէ, Ժօրժ հայրէթ իլէ.

— Պունը սիզէ քի՞մ սէօյլէտի, տէտի.

— Պիզզաթ օղլունըզ.

— Քէնտիսինի նէրէ՞տէ կէօրտիւնիզ.

— Գօնաղըմտա վէրիլէն զիյաֆէթտէ օ տա մէվճուտ իտի. ֆագաթ շիմտի անըն սըրասը տէյիլ, սիզտէն պահս իտէլիմ. Տիւն պէնի ալտաթմագ իսթէտիյինիզ կիպի պու կիւն տէ եալան սէօյլէյօրսունըզ. սուրէթա ագլէ եագըն կէօրիւնէն պու սէօզլէր պիւթիւն տէսիսէ տիր. իշթէ սիզէ պիր տահա սէօյլէյօրում, պէն՝ ալտատապիլէճէյինիզ ինսանլարտան տէյիլիմ.

Ժօրժ, Գըլօտիյանըն հագըգաթը հալտէ պու սէօզլէրի պիր հիքմէթէ մէպնի սէօյլէտիյինէ վագըֆ օլմատըղընտան քէմալի հայրէթլէ տինլէյօր իտի. պատէհու մըրըլտանարագ շէօյլէ ճէվապ վէրտի.

— Պու սէօզլէրինիզտէն հիչ պիր շէյ անլամայօրում, սիզի ալտաթմագտա պէնճէ նէ՞ ֆայիտէ վար. պայիսի ֆէլաքէթիմ օլան էվրագըն էլիմէ թէսլիմի, պու իզտիվաճ մէսէլէսինին արզունըզա մուվաֆըգ սուրէթտէ պաշա չըգմա-

սընա միւթէվագըֆ տէյի՞լ մի. պունա չալըշմագ քէնտի մէնֆաաթընա խըտմէթ տէյի՞լ մի. սէօյլէյինիզ մատա՛մ, պունա տա պիր ճէվապ վէրինիզ պագալըմ...

Գըլօտիյա պու սէօզլէրի տէ իսթիհզայէ համլ իտուպ տահա զիյատէ հիտտէթլէնտի վէ հայգըրարագ.

— Սիզէ վէրէճէյիմ ճէվապ շու տըր՝ սիզ բէք նամուսսըզ վէ ալչագ պիր մախլիւգսընըզ, ատէպսիզլիք վէ ալչագլըզըն հէր տիւրլիսի սիզտէ մէվճուտ տըր. մուգատտէմա պիր ճանի իտինիզ, շիմտիտէ խըրսըզ նամընը թագընտընըզ, տէյինճէ, ժօրժ, էսկի մէթրէսինին ագլընա խըֆֆէթ կէթիրտիյինէ զահիպ օլարագ.

— Խըրսը՞զ մը... աէյու բէբէլէտի։ Գըլօտիյա իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Եախօտ պիր խըրսըզ իլէ իշթիրաք իթտինիզ քի, պու տա օ տէմէք տիր. էլիմտէ գավի պիր սիլահ օլան քեաղըտլար... պիրատէրինիզին վասիյէթնամէսի, Գօրթիսէլլինէն մագպուզ սէնէտի, վէ...

Գըլօտիյա սէօզիւնի իքմալ իտէմէտի. տիւգ ճէնապլէրի քէմալի տէհշէթլէ թիթրէյէրէք վէ քէքէլէյէրէք.

— Է՛յ պու քեաղըտլար... տէյու հայգըրտը։

— Պունլարը քեամիլէն աշըրթտընըզ։

— Պէ՞ն... պէ՞ն մի։

— Ալչա՛գ, էվվէթ սիզ...

— Քիմի՞ն վասէթասը իլէ։

— Եիրմի սէնէ էվվէլ հէսապընըզա օլարագ Նէօյլի քէօբրիւսինտէ իյգայի ճինայէթ իտէն ատէմ վասէթասը իլէ քի, պէն պու ատէմի էօլտիւ զանն իտէյօր իտիմ։

— (Սայըգլարճասընա.) Ժան-Ժուտի։

— Էվվէթ, Ժան-Ժուտի։

— Պու ատէմ սա՞ղ մը։

— (Ումուզլարընը չէքէրէք.) Պու դօմէտեա ֆայտէսիզ տիր... պէն պէօյլէ եաբմա պիր հայրէթ ըզհար իտէճէյի-

նիզի զաթէն պիլիյօր իտիմ. պիր ազ ճէսարէթ իտինիզ տէ պու ալչագլըղընըզը իյթիրաֆ իյլէյինիզ. Պու ագշամ Ժան-Ժուտիյի գօնաղըմա իքի մագսատէ մէպնի կէօնտէրտինիզ. պու հայտուտ էվվէլ էմիրտէ եիրմի սէնէ ագտէմ կէօզլէրիմին էօնիւնտէ վուգու պուլան պիր ֆաճիայը, միւճէսսէմ պիր սուրէթտէ թասվիր իտուպտա բօլընը իճրա իթտի. թագտիր իթմիշ օլաճաղընըզ վէճհլէ, օ էսնատէ պանա արըզ օլան ֆէնալըգտան վէ պայկընլըգտան պիլ իսթիֆատէ եազըխանէմի գըրտը. պէնճէ ալէյհինիզտէ բէք գավի պիր սիլահ օլան էվրագը ալտըգտան պաշգա, տիւնքի կիւն վէրմիշ օլտուղունըզ եիւզ պին ֆըրանգը տա, պու խըտմէթինէ միւքեաֆաթ օլարագ աշըրտը. Տօղրուսը էբէյիճէ պիր միւքեաֆաթ տըր...

8

Տիւդ Տըլաթուր-Վօտիյօ պու սէօզլէրի իշիտինճէ պիւսպիւթիւն բուսուլայը շաշըրտը, վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Բիւյա՞ մը կէօրիւյօրում՝ .. ինանըլամայաճագ, ասլա՞օլմայաճագ պիր շէյ, տէյու մըրըլտանտը. Գըլօտիյա իսէ, սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Էկէր պէնտէն չէքինմէմիշ օլսա իտինիզ, եիրմի սէնէ չէրիքը ճինայէթինիզ օլան պիր հայտուտը պուլուպ գօնաղըմա կէօնտէրէրէք, հիր թարաֆը ալթ իւսթ իթտիրմէզ իտինիզ... Ժան-Ժուտի պու շէյլէրի էմրինիզէ թէվֆիգէն եաբմա՞տը մը, պունը ինքեար իտէմէզսինիզ, տէյէրէք, Ժան-Ժուտինին մագպուզ մէդամընտա եազըպ պըրագտըգը քեաղըտը, տիւդէ ուղաթտը.

Ժօրժ, օգույանլարըմըզճա մալիւմ օլան օ պիր իքի սա-

թըրը օգուտուղու էսնատէ, տահա զիյատէ շաշըրտը, պիւսպիւթին բէրիշան օլտու, կէօզլէրի բարլատը վէ տուտագլարընտա քէօբիւք բէյտա օլարագ պօղուգ պիր սէսլէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Ժան-Ժուտի եաշայօր հա՛ . . . Բարիզտէ էսրարըմըզա վագըֆ օլտուղու հալտէ եաշըյօր . . . ա՛հ, իշթէ շիմտի մահվ օլտուգ . . .

Միւթէագըպէն ճանսըզ պիր ճիսմ կիպի պիր սանտալեա իւզէրինէ աթըլտը, ֆագաթ պու սուրէթլէ պաշլայան ֆէնալըղը չօգ սիւրմէտի, շիմշէք կիպի պիր սիւրաթլա զայիլ օլտու. զիհնինէ պիրտէն պիրէ պիր ֆիքր կէլմիշ օլմաղլա թէքրար այաղա գալգըպ քէնտի քէնտինէ.

— Շիմտիյէ գատար իթտիյիմ զայրէթլէր, եաբտըղըմ շէյլէր բէք պէյհուտէ իմիշ. մազլումըն գըզընըն վիճուտինի օրթատան գալտըրմագլա մահվ օլտու զանն իթտիյիմ ճինայէթ, պիլաքիս եէնիտէն քէսպը հայաթ իթտի։ Պէրթի էօլտիւրտիմ, շիմտի տէ Ժան-Ժուտի մէյտանա չըգտը. ա՛հ, արթըգ մահվ օլտուգ . . . հէմ գաթիէն մահվ օլտուգ տէմէք տիր, տէտի։

Գըլօտիյա, պիր դաչ տագըգատան պէրի տիւգին եիւզիւնտէ հասըլ օլան թէպէտտիւլաթէ քէմալի հայրէթլէ պագարագ, արթըգ իշին իշինտէ հիյլէ, տէսիսէ վէ գօմէտեա օլտուղու զաննընտա պուլունմայօր իտի. պու հալ թէտրիճէն քէնտիսինէ տէ ինթիգալ իթմէյէ պաշլատըղընտան, տահա զիյատէ Ժօրժըն եանընա եագլաշարագ.

— Կէրչէ՛ք, Ժան-Ժուտինին հայաթտա պուլունտուղունտան խապէրտար տէյի՞լմիսինիզ, տէյինճէ, տիւգ պօղուգ պիր սէտա իլէ.

— Ա՛հ, սիզի եէմին իլէ թէէմին իտէրիմ քի խապէրտար տէյիլիմ, հիչ պիր շէյտէն խապէրիմ եօգ տըր. պու քեաղըտլար քեաշքի սիզին էլինիզտէ գալա իտի տէ պէօյլէ միւտհիշ պիր ճանինին էլինէ կէչմէյէ իտի, տէտի։

— Պու քեաղըտլարը պէնտէն չալըպ տա սիզէ թէսլիմ իտէճէք տէյի՞լ մի . . .

— Խա՛յըր, խա՛յըր, ֆարզ իտէլիմ քի պու ատէմին հայաթտա պուլունտուղունտան խապէրտար օլայըմ, պէօյլէ պիր մախլիւգէ էմնիյէթ իտուպ տա պունըն կիպի նազիք վէ մուհիմ պիր վազիֆէյի հէվալէ իթմէք գապի՞լ մի տիր. օ հալտէ էմնիյէթի սույի իսթիմալ իլէ սիզտէն ինթիգամ ալմաղա գալգըշմասը թապիյի տիր. չիւնքի ագտէմճէ քէնտիսինի զէհիրլէյէն սիզտէն պաշգա պիր քիմսէ օլմատըղընը խապէր վէրիր. պիզիմ իչին պու բէք պէօյիւք թէհլիքէ, բէք պէօյիւք պիր մուխաթարա տըր, պէն իսէ պու մուխաթարալարըն գըսմէն էօնիւնի ալտըմ զաննընտա պուլունույօր իտիմ. . . Բարիզէ մուվասըլէթինիզի իխպար իթմէք իւզրէ, Ինկիլթէրատա եազտըղընըզ պիր մէքթուպըն միւսվէտէսինի խաթըրլա՞յօրմուսընըզ.

— (Մըրըլտանարագ.) Էվվէ՛թ խաթըրլայօրում, ֆագաթ պու միւսվէտտէտէ իսիմ եազըլմամըշ իտի.

— Օրասը էօյլէ . . . լաքին միւնտէրիճաթընտա Գօնգօրտիյա մէյտանընտան, Բոն-Թուրնանտէն, Նէօյլի քէօբրիւսինտէն վէ 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիւնիւնտէն պահս օլունույօր իտի.

— Էվվէ՛թ, պու աօղրու տըր.

— Իշթէ պու միւսվէտտէ, մազլում Բօլըն էսկի շայիրտլէրինտէն պիրինին էլինէ կէչմիշ. պու ատէմ տէ ախզը ինթիգամ ուղուրընտա օլանճա գուվվէթ ու հիմմէթինի սարֆ իտիյօր.

Պու էսնատէ շաշըրմագ, քէնտինի ղայպ իթմէք նէօվպէթի Գըլօտիյայա կէլմիշ օլմազըլա. ֆէվգէլատէ պիր տէհշէթ վէ հայրէթլէ.

— Ամա՛ն եա Բապպիմ . . . տէյէպիլտի. Ժօրժ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պու միւսվէտէյի եագըպ Բընէ Մուլէն նամը իլէ

եատ իտիլէն ջ չայիրտի գավի պիր սիլահտան մահրում իթ-միշ իտիմ. պու ատէմին նասիհաթլարընա կէօրէ հարաքէթ իտէն վէ բէտէրինին իսմինէ սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ չալըշան եէթիմէյի, եանի մազլում Բօլըն քէրիմէսինի տէ էօլտիւրտիւմ, տէյինճէ, Գըլօտիյա տահա զիյատէ պիր հայրէթլէ.

— Էօլտիւրտինի՞զ մի... քէնտի էլինի՞զլէ մի, տէյու հայգըրտը:

— (Քիւսթախանէ պիր զուրուր իլէ.) Էվվէ՛թ, քէնտի էլիմլէ, հէմտէ էօյլէ պիր ուսթալըգլա վիճուտինի օրթա-տան գալտըրտըմ քի, տիւնեա տուրտուդճա անլաշըլմագ գապիլ տէյիլ տիր. պու սայէտէ թէհլիքէտէն գուրթուլ-մուշ, կէնիշճէ պիր նէֆէս ալմազա պաշլամըշ իտիմ... շիմ-տիտէ պիրտէն պիրէ Ժան-Ժուտի մէլունը մէյտանա չըգ-տը, պու խապիս սիզի պուլտուղու կիպի պէնիտէ պուլա-պիլիր. տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն, Ֆըրէտըրիգ Պէրար նա-մը իլէ կիզլէնմէսինտէքի հիքմէթի արթըգ էյիճէ անլատը-նը՞զ մը:

— (Խէվֆ ու տէհշէթլէ.) Ա՛հ, պու Ժան-Ժուտիյի նէ՞-րէտէ արամալը, նա՞սըլ իտուպտա իզինի թօզունը պուլ-մալը:

— Բօլիսէ միւրաճաաթ իթմէք պիզճէ միւմքիւնսիզ տիր... պու ատէմին հաբս ու թէվգըֆընա գալգըշմագ, քէնտիմիզի նիհայէթսիզ պիր կիրտապա տիւշիւրմէք տէմէք տիր:

— Իշին իչինտէ մուրուրը զէման վար, տավա սագըթ օլուր...

— Ֆագաթ տիւնքի ճինայէթ իչին մուրուրը զէման եօգ, ալէլխուսուս իշին իչինտէ ըէզալէթի հիչէ՞ մի սայը-եօրսունըզ, Ժան-Ժուտի իխպարէ գալգըշաճագ, տավա գա-բուսը աչաճագ, պու տավա թէագըպէ պաշլայընճա, Բընէ Մուլէնէ վէ Պէրթէ գատար աքս իտէճէք տիր.

— Տիւն կիճէքի օյունը թէրթիպ իտէնտէ միւթլագա Ժան-Ժուտի տիր . . . պիրտէն պիրէ իւզէրիմէ ֆէնալըգ կէլիպ պայըլըշըմտա, քէնտիսինճէ շիւպհէյէ հաճէթ պըրագմատը։

— Նա՞սըլ օյունտան պահս իտիյօրսունըզ։

Գըլօտիյա, պիր կիճէ էվվէլ գօնաղընտա վուգու պուլան հալլէրի նագլ իթմէյէ պաշլատը, պու էսնատէ Ժօրժտա, հէմ օ գուրնազ հայտուտըն իմզասընը հավի օլան մագպուզ սէնէտինի մուայէնէ իտիյօր վէ հէմտէ տինլէյօր իտի. պիր արալըգ քէնտի քէնտինէ մըրըլտանըպ.

— Եիրմի սէնէ էվվէլ քէշֆ իտիլէմէյէն հագըգաթ պիր կիւն մէյտանէ չըգաճագ. պու սէֆիլ, պու ալչագ մախլուգըն վիճուտինիտէ օրթատան գալտըրմալը . . . ֆագաթ նա՞սըլ, նա՞սըլ իտուպտա էլէ կէչիրմէլի, տէտի։

Պու էսնատէ դաբունըն էօնիւնտէ պիր արապանըն թէվագուֆ իթտիյի իշիտիլտի. Ժօրժ հէման բէնչէրէյէ դօշուպ պագտըգտան սօնրա, կէօզլէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլայարագ.

— Թէֆէ՛ր, Թէֆէ՛ր կէլիյօր, տէյու հայգըրտը։

— Պու Թէֆէր քի՞մ օլույօր։

— Պիր բօլիս միւֆէթթիշի, թահտը հիմայէմտէ պուլունույօր վէ պաշլըճա մէնաֆիյիմէ խըտմէթ իտիյօր, ղայէթ ագըլլը վէ ղէքի պիր ատէմ տիր։

— (Մուզթարըպանէ.) Ալ սանա պիր շէրիքը ճինայէթ տահա, նէ՞ պէօյիւք թէտպիրսիզլիքտէ պուլունմըշսընըզ։

— Պու էօյլէսի տէյիլ, պունտան ասլա գօրգուլմազ, չիւնքի սայէմտէ սէրվէթ սահիպի օլույօր։

— Կիւնիւն պիրինտէ սիզի թէրք իթմէսինէ, ֆօյանըզը մէյտանա չըգարմաղա պու մանի օլամա՞զ։

— Խա՛յըր, Թէֆէր հէմ սատըգ հէմտէ շէյթան պիր ատէմ տիր, խուսուսը իլէ քէնտի իսթիֆատէսինի թէէմին իտէճէք շէյ պէնիմ սէլամէթիմ տիր։

— Պէն պուրատա իքէն պու ատէմի գապուլ իտէճէ՞ք-միսինիզ։

— Շիւպհէսիզ... պու կիւն իքիմիզ պիրտէն մուխա-թարատա պուլունույօրըզ, եա իքիմիզ պիր անտէ մահվ օլմալըյըզ, վէ եախօտ իքիմիզ պիրտէն սէլամէթէ չըգմալը-յըզ։

Պու արալըգ Թէֆէր գարունըն էշիյինտէ արզը վիճուտ իտուպ տիւդի սէլամլատը. իչէրիտէ պիր գատըն պուլուն-տուղունը կէօրիւնճէ թէվագուֆ իթտի։ Տիւգ հէման քէ-լամէ աղազ իլէ Թէֆէրէ.

— Պու մատամ, մուգատտէմա քէնտիսինտէն պահս իթմիշ օլտուղում միսթրէս տիդ Թուրէն տիր, տէմէսի իւ-զէրինէ, Թէֆէրին հայրէթի սօն տէրէճէյէ վարարագ շաշ-գըն շաշգըն Գըլօտիյանըն եիւզիւնէ պագըյօր իտի. տիւգ իսէ սէօզիւնէ շու վէճհլէ տէվամ իթտի.

— Մատամըն պուրատա պուլունուշը, հայրէթինիզի մուճիպ օլտուղունը անլայօրում, չիւնքի եէքտիկէրիմիզին տիւշմէնի իտիք. Ֆագաթ եէնի զուհուրա կէլէն վէ հէր ի-քիմիզի թէհտիտ իտէն պիր մուխաթարա պիզի պէօյլէ պիր-լէշտիրտի։

— Պիր մուխաթարա՞ մը տէտինիզ։

— Էվվէ՛թ, տէհշէթլիւ պիր տիւշմէն զուհուր իթտի. շիմտի էն մուհիմմ մէսէլէ պու տիւշմէնի մաղլուպ իթմէք տիր։

— Բընէ Մուլէնտէ՞ն մի պահս իտիյօրսունըզ։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, արթըգ օ նազարըմըզտա օ տէրէ-ճէ գօրգունճ պիր տիւշմէն տէյիլ տիր. սիզէ էվվէլճէ պիր շէրիքը ճինայէթիմ օլտուղունը, տահա տօղրուսը եիրմի սէնէ էվվէլ հիսապըմա չալըշըր պիր ատէմ պուլունտու-ղունը սէօյլէմիշ իտիմ, խաթըրլայօ՞րմուսընըզ։

— Էվվէ՛թ, բէք էյի խաթըրլայօրում, Ֆագաթ պու ատէմին էօլտիւյինիւտէ սէօյլէմիշ իտինիզ։

— Ալտանմըշըմ, պու խապիս հերիֆ էլան պերհայաթ իմիշ։

— (Պաշընը սալլայարագ.) Հա՛յ շէյթան հա՛յ, տիւգ հազրէթլէրի, գօրգարըմ սիզի կէլտի պուլտու։

— Խա՛յըր, պէնի տէյիլ ֆագաթ մատամը պուլմուշ։

Գըլօտիյա. - Տիւն կիճէ նասըլսա խանէմէ սօգուլըպ կիրմիշ, քիլիտլի եազըխանէմի աչարագ քիւլլիյէթլի պիր բարա ալտըգտան պաշգա, աշըրտըղը չըզտանըն եէրինէ շու քեաղըտ բարչասընը պըրագմագ քիւսթախլըղընտա պուլունմուշ։

Պու էսնատէ Թէֆէր, Ժան-Ժուտինին մագպուզընը ալըպ օգուտուգտան սօնրա թէպէսսիւմ իտէրէք.

— Պու հերիֆին բէք գուրնազ, բէք շէյթան պիր շէյ օլտուղու անլաշըլըյօր, սիզտէն գօրգմայօր, պիլաքիս սիզ քէնտիսինտէն գօրգմագտա օլտուղունըզը պիլտիյի իչին իլանը մուզաֆֆէրիյէթ իտիյօր. գուրնազ հերիֆ, իչին իլէրիսինտէնտէ իւմիտվար պուլունույօր, տէմէսի իւզէրինէ, ժօրժ, նիյազքեարանէ պիր շիվէ վէ խաֆիֆ պիր սէս իլէ.

— Թէֆէ՛ր, հագգըմտաքի սատագաթընըզըն ֆէվգէլատէլիյինի շիմտիյէ գատար բէք չօգ տէլիլլէր իլէ իսպաթ իթտինիզ, պու խուսուստատա իպրազը սատագաթ իտէճէյինիզի գավիյէն իւմիտ իյլէյօրում. պու ատէմի պուլմագ, էլէ կէչիրմէք, նիհայէթ տէրէճէտէ էլզէմ տիր, տէտի։

— Պու բէք միւշքիւլ վէ պէլքի տէ միւմքիւնսիզ պիր շէյ տիր։

— Պէնի պու բէրիշան հալտէ թէ՞րք մի իտէճէքսինիզ։

— Սիզի հիչ պիր զէման թէրք իտէմէմ. ֆագաթ շունը խապէր վէրէյիմ քի, պէօյլէ արգա արգայա մէյտանէ չըգան տիւշմէնլէրին թէագըպը իլէ մէշղուլ օլմագ մուխաթարաթը տա օնիսպէթտէ արթըյօր. պու անէ գատար իւզէրիմէ ալտըղըմ մէսուլիյէթ զաթէն բէք աղըր տըր. պինաէն ալէյհ, շիմտի կիտուպ իսթիֆանամէմի վէրէրէք մէ-

մուրիյէթիմտէն չէքիլէճէյիմ, արթըգ պէնիմ իչին պիր էճ-նէպի մէմլէքէթէ կիտէրէք վէ թէպտիլի նամ իտէրէք, տա-յէնիզտէ բահաթ բահաթ եաշամագտան պաշգա չարէ գալ-մամըշ տըր։

9

Տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինին եիւզինտէ, ֆէվ-գէլատէ եէս ու ըզթըրապէ տէլալէթ իտէճէք ալայիմ բէյ-տա օլուպ.

— Պու թասավվուրընըզը պիրազ տահա թէէխիր իտէ-պիլիրսինիզ. պու ատէմ պէնի բէք զիյատէ գօրգուտույօր, պու հայտուտը տա պուլմալըսընըզ... պունըն վիճուտի մէյ-տանտան գալտըրըլմալը... տէմէսինի միւթէագըպ, միսթ-րէս տիգ Թուրէն տէ սէօզէ գարըշարագ.

— Պիր քէրրէ տիւշիւնինիզ քի Ժան-Ժուտինին հայաթ-տա գալմասը պիզիմ իչին նասըլ պիր թէհլիքէ իսէ, սիզին իչին տէ էօյլէ պիր թէհլիքէ տիր, տէտի։

— Մատա՛մ, լութֆէն մէրամընըզը իյզահ իտէ՞րմիսինիզ

— Պիր քէրրէ պու մէշհուր խըրսըզըն, պիր կիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն եագայը էլէ վէրէճէյի մուհագգագ տըր. օ հայտէ մազիյէ միւթէալիգ սըրրլարը իֆշա իտէրէք տիւգ նապլէրինտէն տէ, պէնտէն տէ ինթիգամ ալմագ սէվտասընա տիւշէճէք, սէօզլէրի պիթթապի բօլիսին շիւպհէսինի մու-ճիպ օլաճագ, թէագըպաթէ թէագըգաթէ կիրիշիլէրէք Պէր-թին ղայպուպէթի մէյտանա չըգաճագ, պու սուրէթլէ եէնի պիր տավա գաբուսը աչըլարագ թէագըգաթըն պիր ուճը տա կէլիպ սիզէ տայանաճագ... իմտի պէօյլէ պիր զէմանտէ իս-թիֆանամէնիզի վէրէրէք մէմուրիյէթինիզտէն չէքիլմէնիզ, պաշլըճա մազնունիյէթինիզի ինթաճ իյլէյէճէք տիր։

Գըլօտիյա պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի էսնատէ տըգգաթ-լա Թէֆէրին եիւզիւնէ պագըյօր իտի, եէս ու ըզթըրապէ տէլալէթ իտէճէք ալայիմ կէօրիւնճէ, տէրհալ շու եօլտա սէօզիւնէ տէվամ իթտի.

— Մէսէլէ պունտան իպարէթ տէ տէյիլ, էկէր Ժան-Ժուտի բօլիս թարաֆընտան էլէ կէչիրիլէճէք օլուրսա - վէ-լէվ քէնտի սէօյլէմիշ օլսա պիլէ - էվիմտէն չալտըղը չըզ-տան պուլունարագ մէյտանա չըգաճագ, պու չըզտանըն տէրունինտէ պուլունան էվրագ, ասլա շիւպհէ վէ թէրէտ-տիւտէ մահէլ պըրագմայաճագ սուրէթտէ տիւգ ճէնապլէ-րինի մէսուլ վէ միւթթէհիմ իտէճէք մաատէլէրի հավի տիր, իշթէ պու տա պաշգաճա պիր տավա գաբուսը աչա-ճագ տըր. Պունտան պաշգա Ժան-Ժուտի իլէ Բընէ Մուլէն պէյնինտէ կիզլի պիր մինասիպէթ պուլունմասը տա իհթի-մալին տախիլինտէ տիր.

Թէֆէր. - (Զօր իլէ թէպէսսիւմ իտէրէք.) Մէրամ պու իսէ պէնճէ գապուլէ շայան տէյիլ.

Գըլօտիյա. - Տիւնեատա օլմազ տէնէճէք շէյլէրտէ օ-լապիլիր. պագընըզ, պէնիմ Ինկիլթէրատա եազմըշ օլտու-ղում պիր մէքթուպ միւսվէտէսի, Բընէ Մուլէն տէնիլէն ատէմին էլինէ կէչմիշ տիր . . . պու օլաճագ, իհթիմալ վէ-րիլէճէք պիր շէ՞յ մի տիր . . . շիմտի պիզ էօյլէ ֆէլաքէթ տէյիրմէնի իչինէ տիւշտիւք քի . . . իւչիւմիզ պիրտէն մահվ օլուպ կիտէճէյիզ. իշթէ պու տէյիրմէնին չարխընը տուր-տուրթմագ պիր տէրէճէյէ դատար սիզին էլինիզտէ տիր. էվվէ՛թ, սիզին եալընըզ բօլիս իտարէսինտէ պուլունմանըզ պիզիմ իչին պէօյիւք պիր գուվվէթ տիր. չիւնքի հէր շէյի անլարսընըզ վէ իյճապընը վագթը իլէ խապէր վէրիրսինիզ. իմտի շիմտիքի հալ պու ֆիքիրտէն ֆէրաղաթլէ Պէրթի մահվ իթտիյինիզ կիպի, Ժան-Ժուտինին վիճուտինի տէ օրթատան գալտըրարագ, սէլամէթիմիզի թէէմինէ մուվաֆֆագ օլտու-ղունըզ կիւնէ դատար մէմուրիյէթինիզտէն այրըլմայընըզ.

Թէֆէր արթըգ իթիրազտէ պուլունմատը, Գըլօտիյանըն պու սէօզլէրինտէն մազլուպ օլարագ.

— Էօյլէ իսէ եէնի պիր էմրէ գատար մէմուրիյէթիմտէն այրըլմայաճաղըմ, տէտի.

Ժօրժ. - Բէք իսապէթ իտէրսինիզ, պունտան տօլայը ասլա բէշիման օլմայաճագսընըզ.

Գըլօտիյա. - Շիմտի տէ մէսէլէնին էսասընը միւզաքէրէյէ կիրիշէլիմ.

Թէֆէր. - Էվվէ՛թ, հէմտէ պիր տագըգա վէֆթ իթմէմէլիսինիզ. Էվէլ էմիրտէ շունը խապէր վէրէյիմ քի, մատամընն պուրայա գալգըպ կէլմէսի բէք պէօյիւք պիր խաթա, բէք պէօյիւք պիր գապահաթ տըր.

Գըլօտիյա. - Գապահա՞թ մը, նէտէ՞ն...

Թէֆէր. - Շիմտի հիքմէթինի տէ անլայաճագսընըզ. Ժան-Ժուտի սիզի կէօրիւպ թանըմըշ, ֆագաթ վագթը իլէ չէրիքլէրինիզտէն օլան միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն, Ֆըրէտէրիք Պէրար նամը ալթընտա կիզլէնտիյինտէն իհթիմալ քի հէնուզ խապէրտար տէյիլ տիր... էկէր սիզի նազարը տըգգաթտան այըրմամագ վէ թէագըպ իթմէք ֆիքրինտէ պուլունմուշ իսէ, գարիպէն պու սըրրը տա քէշֆ իտէպիլիր... պու սուրէթլէ տիւգ ճէնապլէրինի տէ պու գուրնազ հէրիֆին, պու տէսիսէքեար հայտուտըն բէնչէյի գահրինէ թէսլիմ իթմիշ օլուրսունըզ...

Ժօրժ. - (Պէնզի սաբ սարը քէսիլիպ մըրըլտանարագ.) Բէք տօղրու...

Թէֆէր. - Ժան-Ժուտիյէ, Ընէ Մուլէնէ պիր շէյ չագտըրմամագ, իզինիզի թօզունըզը ղայպ իթմէք իչին էվէլ էմիրտէ վէ հէման պու կիւն պու խանէյի թէրք իթմէնիզ էլզէմ տիր.

Ժօրժ. - Նէ՞րէտէ կիտիպ իդամէթ իտէյիմ.

Թէֆէր. - Շու պուլունտուղումուզ սէմթէ քիւլլիյէն մուխալիֆ պիր մահալէ. մէսէլա Պաթինեօլայա կիտէրսինիզ,

անսրղըն սէյահաթա չրդմագ լազըմ կէլտիյինի պէհանէ ի-
տէրէք դաբուճընըն էլինէ պիր գաչ ալթուն վէրիր, օտա-
նըզա վէ էշեանըզա նէզարէթ իթմէսինի թէնպիհ իտէրսի-
նիզ. իշթէ պիրինճի թէտպիր վէ իհթիյաթ պու տըր։ Քի-
րալատըղընըզ էվէ պազը էշեա կէօնտէրէրէք հէման պու
կիճէ եէրլէշինիզ. թէագըպ օլունմամագ իչին տէ ֆէվգէ-
լատէ տրգդաթլը տավրանընըզ... մատա՛մ, կէլէլիմ սիզէ,
միւսաատէ պույուրուրսանըզ սիզէ պիր նասիհաթ վէրէ-
յիմ. սիզտէ միւմքին օլտուղու գատար իգամէթկեահընըզը
պէլլիսիզ իթմէյէ, քէնտինիզի մուհաֆազայէ սայ իտինիզ,
պէնտէ հէման Բարիզի ալթ իւսթ իտէրէք շու հէրիֆի պուլ-
մաղա չալըշայըմ... տիւգ հազրէթլէրի թապիյի եէնի ի-
գամէթկեահլարընտան պէնի խապէրտար իտէճէքլէր տիր։

Թէֆէր, պուրատա միւքեալէմէյէ նիհայէթ վիրուպ
կիթմէյէ հազըրլանտը, գաբույա թէգարրուպ իթտիյի էս-
նատէ տուրարագ.

— Պիր սէօզիւմ տահա վար, եէքտիկէրինիզի կէօրմէք-
տէն, պիրլէշմէքտէն իճթինապ իտինիզ... իգթիզա իթ-
տիքճէ պէն թասավվութ իտէրէք հէր իքի թարաֆա խա-
պէր կէօթիւրիւպ կէթիրմէք վազիֆէսինի իյֆա իտէրիմ, տէ-
տիքտէն սօնրա օտատան չըգտը, մէրտիվէնտէն էնէր իքէն,
քէնտի քէնտինէ.

— Իշթէ պուտա պիզէ եէնի պիր իշ... պունըն հիսա-
պըտա պաշգա... հագըգաթէն ազ պիր զէման զարֆընտա
պէօյիւք պիր սէրվէթ սահիպի օլաճաղըմ, տէտի։

Թէֆէր չըգըպ կիթտիքտէն սօնրա, Գըլօտիյատա տիւգ
ճէնապլէրինէ.

— Պու ատէմ գօրգտը... իշին նիհայէթինէ գատար
պիզտէն այրըլամայաճագ, տէտի։

— Սիզի ալտաթմատըղըմտան արթըգ էմին օլտունըզ ա՛։

— Էվվէ՛թ, հէմ պու պէօյիւք թէհլիքէյէ գարշը մի-
նասիպէթիմիզ եինէ էվվէլքի րէնկի քէսպ իթմիշ տիր...

— Էմին օլունըզ քի, իսթիգպալ պու մինանիպէթիմիզի իխլալ իտէմէյէճէք տիր . . .

— Պէնտէ օ ֆիքիրտէ պուլունույօրում վէ շիմտիլիք սիզի թէրք իտէճէյիմ.

— (Աշըգանէ պիր թավր իլէ.) Հէման շիմտի՞ մի. ֆագաթ բարանըզը չալտըրտընըզ սիզէ հարճլըգտա լազըմ տըր . . .

— Պու ճիհէթիտէ տիւշիւնտիւյինիւզ իչին պաշդաճա թէշէքքիւր իտէրիմ.

Ժօրժ պիր չէք տահա իմզալատը, միւթէագըպէն պու իքի էսկի աշըգլար, պիրպիրլէրինին էլլէրինի թութուպ տօսթանէ պիր սուրէթտէ սըգարագ վէտա իթտիլէր.

Օգույանլարըմըզըն մալիւմի օլաճաղը վէճհ իլէ, պու տէֆաքի տօսթանէ մուամէլաթ սախթէ օլմայըպ սամիմի ի-տի.

Պու միւզաքէրէ վէ գարարտէն պիր սաաթ սօնրա Ժօրժ Պաթինեօլա սէմթինէ կիտուպ, Սէնթ Էթիյէն սօգաղընտա գաբուճըսըզ, էթրաֆը տիվարլէ մուհաթ վէ էբէյիճէ պէօյիւճէք պիր պահճէ օրթասընտա քեային քիւչիւք պիր քէօշկ քիրալատը, տէրհալ պիր եօրկանճը ճէլպ օլունարագ քէօշկ միւքէմմէլ սուրէթտէ տէօշէտիլտի.

Ֆըրէտըրիգ Պէրար, Սէն Մարսէլ սօգաղընտաքի խանէնին գաբուճըսընա սէյահաթա չըգաճաղընը վէ պու սէյահաթը էբէյիճէ պիր զէման իմթիտատ իտէճէյինի խապէր վէրէրէք, հէման օ կիճէտէն իթիպարէն եէնի իգամէթկեահընա նագլ իթտի.

10

Բընէ Մուլէն, տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօտան այրըլտըգ-տան սօնրա, Պէրլին սօգաղընտաքի գօնաղա ավտէթ իթմէք իւզրէ եօլա չըգտը. բաքիպ օլտուղու արապայը Գըլիչի սօ-գաղը քէօշէսինտէ թէվգըֆ իլէ օրատա էնտի, կիճէքի վէ-րիլէն գարար մուճիպինճէ Ժան-Ժուտիյի, պիր ղէմանտէն պէրի թային օլունան մէվգըտա պուլաճաղընը իւմիւտ իյ-լէյօր իտի, լաքին մաքինաճը խայըն հայտուտը օրատա կէօ-րէմէյինճէ, քէնտի քէնտինէ.

— Պու ալչագ մախլուգըն էլինէ բարա կէչտի, բարա-լար պիթինճէյէ գատար սէմթիմէ օղրամազ, թապիյի ինթի-գամ սէվտասընտատա պուլունմազ, իշթէ պուտա պիր ֆէ-լաքէթ, տէյէրէք, ղայէթ մահզուն պիր հալտէ գօնաղա կիրտի, տցղրու օտասընա չըգըպ էշեասընը հազըրլատը. հէնուզ կէլտիյի էսնատէ մատամընն էվտէ պուլունմատըղը քէնտիսինէ խապէր վէրիլմիշ իտի, օ սըրատա պիր ուշագ կէլիպ մատամընն կէլտիյինի վէ կէլիր կէլմէզ քէնտիսինի խ-թէտիյինի խապէր վէրտի, Բընէ մատամընն եանընա կիտէր իքէն, քէնտի քէնտինէ.

— Պիր պէհանէ իլէ պու կիւն պու գատընընն խըտմէ-թինտէն այրըլմալըյըմ... պիր թարաֆտան Պէրթ իլէ Ժան-Ժուտիյի արամաղա պաշլայարագ, տիկէր ճիհէթտէնտէ ու-զագտան պու գատընընն հարաքեաթ ու մուամէլաթընը թէտ-գըգ իթմէլիյիմ... տէմէքտէ իտի.

Գըլօտիյա, քէնտիսինի մահուտ եազըխանէնին պուլուն-տուղու օտատա պէքլէյօր իտի, Բընէ եանընա կիտինճէ.

— Լօ՛րէն, խըտմէթինիզտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէմ-նունըմ... ֆագաթ սիզտէն այրըլմաղա, սիզէ մէզունիյէթ

վերմէյետէ մէճպուրըմ, մէմուլին զայրի պիր հէվատիս պէնի Բարիզի թէրք իթմէյէ մէճպուր իտիյօր . . . ֆամիլեամա միւ-թէալիգ պաղը իշլէրին թէսվիյէսի իչին, եարըն սապահ քէ-րիմէմլէ պէրապէր Նիւ Եօրգա կիտէճէյիմ. . . պիր սէնէ գա-տար Ամէրիգատա գալաճաղըմ, արթըգ Ամէրիգատա վէ պուրատա ատէմէ իհթիյաճըմ եօգ տըր, արգատաշլարընը-զատա քեամիլէն իզին վէրէճէյիմ. իմտի շու պիր այլըղը-նըզը ալընըզ, տէտի։

Պու սէյահաթ հէվատիսի Բընէնին նազարը տըդգա-թընը ճէլպ իթտի. Ժան-Ժուտինին, միսթրէս տիգ Թուրէ-նէ վէրտիյի խէվֆ ու տէհշէթ իւզէրինէ պունըն ատէթա ֆի-րար օլտուղունա շիւպհէսի գալմայօր, վէ րէյինտէ սէրպէսթ օլան պու գատընը, թասավվուրընտան մէնէ միւգթէտիր օլմատըղընը թագտիր իյլէյօր իտի. հէման մահզունանէ պիր շիվէ իլէ։

— Մատա՛մ, խըտմէթինիզտէ պուլունմայը քէնտիմ ի-չին ճիտտէն շէրէֆ ատտ իտիյօր իտիմ, բէք մէմնուն իտիմ, ֆագաթ պէյան պույուրտուղունուզ սէպէպլէրէ նազարէն, զաթը ալինիզտէ պու պապտէ մազուրսընըզ, տէտի։

— Խըտմէթիմտէ պուլունանլարըն իսթիհգագլարընը հիսապ իթտիմ, պուտա սիզին էլինիզլէ թէսվիյէ իտիլսին, իշթէ հագգլարը օլան բարա շու տըր. հէր պիրլէրինէտէ իսթիհգագլարը նիսպէթինտէ պիր ազ շէյ զամմ իթտիմ, եալընըզ օտա խըտմէթիմի իյֆա իտէն էլիզապէթի եանըմ-տա ալըգօյաճաղըմ, սայըրլարը պու կիւն ագշամտան էվվէլ գօնագտան չըգըպ կիթմէլի տիրլէր . . .

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ, էմրինիզի իյֆա իթտիքտէն սօնրա պէնտէնիզտէ կիտէպիլի՞րմիյիմ։

— Հա՛յ հա՛յ։

Պիր սաաթ սօնրա ուշագլարըն հագգլարը վէրիլէրէք հէբսինէտէ բուխսաթ վէրիլտի, միւթէագըպէն Բընէ կի-տուպ պիր արապա կէթիրէրէք էշեասընը եիւքլէթտի, վէ

արապաճը յա մայէթինտէ պուլունան Ֆըրանսուայէ իշիթտի-
րէպիլէճէք պիր սէս իլէ.

— Սաաթ բազարլըղը . . . պէնի Վէնսան շըմէնտըֆէր
մէվգըֆընա կէօթիւրէճէքսինիզ, տէտի։

Մաքինաճը, էվվէլա տօղրու Բօայալ մէյտանընա կիթ-
մէք թասավվուրընտա պուլունտու, ֆագաթ սօնրատան
տիւշիւնէրէք պունը մուվաֆըգը հիքմէթ պուլմատը. մէզ-
քիւր խանէնին, Պէրթին տիւշմէնլէրի թարաֆընտան նէզա-
րէթ ալթընտա պուլունտուրըլմասը իհթիմալինի տիւշիւն-
տիւ։

Բընէ պիր տահա քէնտինի կէօսթէրմէք իսթէմէյօր.
Բարիզտէն մուֆարէգաթ իյլէտիյինէ տայըր օլան զաննէ
գուվվէթ վէրիյօր իտի. նիհայէթ քէնտինճէ խաթը հարա-
քէթինի թային իթտի. Պէրթին հէնուզ կէլիպ կէլմէտիյինի
անլամագ իւզրէ էվվէլ էմիրտէ արապայը պիր տահա Նօ-
թըր Տամ տը Շան սօգաղընա սէվգ իլէ, կէնճ գըզըն ավ-
տէթ իթմէտիյինի խապէր ալտը. թէքրար մէյուսանէ ա-
րապայա պինէրէք Ժան-Ժուտինին իգամէթկեահընա կիթ-
տի։

Գաբուճը գատըն մէրգումըն հէնուզ կէլմէտիյինի խա-
պէր վէրտի, Բընէ հայտուտըն օտասընա չըգտը, պիր դաչ
տէֆա գաբուսընը վուրուպ սէսլէնտի, պու հարաքէթիտէ
սէմէրէսիզ գալընճա, քէնտի քէնտինէ տիւշիւնիւպ.

— Մատէմ քի Բօայալ մէյտանընա կիթմէյէճէյիմ,
հէր շէյտէն էվվէլ քէնտիմէ պիր իգամէթկեահ արամալը-
յըմ. . . պանա պիր օտա քեաֆի տիր, պունըտա պու սէմթ-
տէ արայըպ պուլմալը վէ Ժան-Ժուտիյի նազարը թէֆթիշ-
տէն տուր թութմամալըյըմ, տէյէրէք, արապաճը յա.

— Պու սէմթին սօգագլարընը տօլաշընըզ. պիր օտա
քիրայա վէրիլէճէյինի իշար իտէն պիր լէվհա կէօրիւրսէնիզ,
արապայը թէվգըֆ իլէ պանա մալիւմաթ վէրինիզ, տէտի։

Արապաճը սօգագլարը տօլաշմաղա պաշլատը. ֆիլհա-

գըգա Բընէ, Վէնսան սօգաղընտա 9 նօմէրօլու խանէնին պէշինճի գաթընտա պիր պէքեար օտասը պուլտու, տէրհալ պու օտանըն սէնէլիք քիրասընա մահսուպէն պիր ազ բարա վէրէրէք, օ սէմթտէն պիր եօրկանճը ճէլպ իլէ էլզէմ օլան չէյլէրի ըսմարլատը, պատէհու արապաճընըն իւճրէթինի թէէտիյէ իտէրէք, Ժան-Ժուտիյի արամաղա պաշլատը։

Բընէ Մուլէն, նէ գատար սէֆիհ, սէֆիլ, բէզիլ վէ սէրսէրի մախլիւգ վար իսէ, հէման բէք չօղունըն թօբլանտըգլարը վէ մէշվէրէթ իթտիքլէրի մէյխանէլէրէ պաշ վուրմաղա գարար վէրտի։

Ղայրէթլի մաքինաճըյը պիր միւտտէթ պու ֆայիտէսիզ վէ նէթիճէսիզ թէհարրիյաթտա թէրք իտէրէք, գարիյնի քիրամլէ պէրապէր պիր ազ տա Ժան-Ժուտինին նէ եաբտըղընը թէտգըգ իտէլիմ.

Ժան-Ժուտի, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտաքի մահուտ եազըխանէտէն, եիւզ պին ֆրանգլըգ պանգ գայիմէսի իլէ կիզլի պիր կէօզիւնտէ պիր թագրմ մուհիմ էվրագը հավի օլան չըզտանը եագալատըգտան սօնրա պիր մէսէրրէթը ֆէվգէլատէ իլէ եօլա չըգմըշ, վէ էվէլ էմիրտէ գարնընը տօյուրմագ իւզրէ Հալ սէմթինէ կիթմէյէ գարար վէրմիշ իտի։

Խապիսը մէրգում իքի եիւզ ատըմ գատար եօլ ալտըգտան սօնրա տուրուպ տիւշիւնտի. հէր սաաթ իչին թէհլիքէտէն խալի օլմայան պիր սէմթէ պու գատար բարա իլէ կիրուպ օթուրմայը մինասիպ կէօրմէտի։ Էվէլ էմիրտէ իդամէթկեահընա կիտուպ սէրվէթինին մըգտարընտան խապէրտար օլմայը, պու սէրվէթի հէր տիւրլի թէարուզտան արի օլապիլէճէք պիր եէրտէ մուհաֆաղա իթմէյի միւլահաղա իթտի։

Մէյխանէլէր վէ լօգանթալար կիճէ սապահլարա գատար աչըգ օլտուղունտան, մուախխարէն կիտուպ գարնընը

տօյուրմագ վէ քէյֆինի չաթմագ իչին վագըթ միւսաիտ իտի ։

Ժան-Ժուտի , չըզտան էլինէ կէչէլիտէն պէրի սէվինճինտէն նէ եաբաճաղընը պիլէմէյօր , հէր տիւրլի մէսարիֆի կէօզէ քէստիրիյօր իտի . սէֆահաթ ալէմինտէ իսթէտիյի կիպի էյլէնմէք թասավվուրընտա պուլունույօր իտի . պու թասավվուր իլէ տօղրու իգամէթկեահընա կիթտի , խարապ պիր տիվարէ մէրպութ պիր գաբունընն էօնիւնէ կէլինճէ տուրտու . Ժան-Ժուտինին օտասընա չըգմագ իչին պու խուսուսի պիր գաբու իտի ։ Պիզճէ զաթէն մալիւմ տիր քի պու գաբունընն անախտարը տա օ գուրնազ խըրսըզընն եանընտա պուլունույօր իտի ։ Հայտուտ գաբույը աչտը , եազ մէվսիմինտէ թօզ տէրեասը վէ գըշ կէլինճէ պաթագլըգ հալինի քէսպ իտէն քիւչիւք պիր ավլիտէն կէչիպ ղայպ օլտու ։

Ժան-Ժուտի , պու էվէ թաշընալըտան պէրի էշեասընա պիր մատէն շամտան իլէ պիբ գութու շամալը քիպրիթ իլավէ իթմիշ իտի . օտասընա կիրինճէ տըգգաթլա իւզէրինտէն գաբույը գաբատը . օտանընն օրթասընտաքի մասանընն քէնարընա օթուրտու վէ օ զէմանէ գատար կէօյսի իւզէրինէ վազ իթտիյի Գըլօտիյանընն չըզտանընը չէքիպ չըգարտը ։

Չըզտանընն հավի օլտուղը մէպլաղ էբէյիճէ իտի . ֆագաթ հայտուտ , պունընն պիր սէրվէթ տէնիլէպիլէճէք գատար քիւլլիւյէթլի օլտուղունը խաթիընա պիլէ կէթիրէմէյօր իտի ։ Բարալարը սայընճա թարիֆի ղայրի դապիլ պիր հայրէթ վէ մէսէրրէթ իլէ եէրինտէն սըչրայը վէրտի , սէվինճինտէն կէօզլէրի բարըլ բարըլ բարլամաղա պաշլատը , ալնընտան թէրլէր ագըյօր վէ էլլէրիտէ միւթթասըլ թիթրէյօր իտի ։

Ժան-Ժուտի գայիմէլէրի հիսապ իթտի , էլէ կէչիրտիյի էվրագը նագտիյէ հէր պիրի պինէր ֆըրանգլըգ օլմագ իւզ-

րէ թամամ եիւղ իւչ ատէտ իտի . թէէսիւր վէ հէյէճան-
ատէն սէսի թիթրէյուպ քէքէլէյէրէք չու սէօզլէրի սէօյ-
լէտի ։

—եիւղ իւչ պին ֆրանգ . . . եիւղ իւչ պին ֆրանգ . . .
պու բարալար քեամիլէն պանա այիտ տիր . . . Նէօյլի քէօբ-
րիւսինտէքի թանըտրղըմ գաառըն կիտուպ չիքեայէթ վէ
տավա իթտէ տէ վաղիֆէմտէ տէյիլ տիր . պու եիւղ իւչ
պին ֆրանգը , պէնի թէչէպպիւսիմտէն մէնէ չալըշան Րընէ
Մուլէն կիպի չաշդըն պիր հէրիֆ իլէ թագսիմ իթմէք իս-
թէմէմ ։ Թէքէրլէքլէրիմին ալթընա թաշ գօյմագ սէվմասը
իլէ նէ՛ գաառար ճան սըգըյօր իտի . պու ալէլ հիսապ վէ
անճագ զաթըմա մախսուս պիր բարա տըր . . . պէօյլէ պիր
սէրվէթի սահիպի օլտուղում հալտէ իսթէտիյիմ կիպի զի-
յաֆէթլէր վէրէպիլիրիմ , իսթէտիյիմ եէմէքլէրտէն եէրիմ ,
ալա վէ նէֆիս չարապլարտան իչէրիմ . . . հէլէ գաառընլա-
րըն քեամիլէն պանա միւպէթէլա օլաճագլարընա չիւպհէ
եօգ տըր . . . արթըգ պալօլարտա պաշտան պաշ վէ էն
պիրինճի գավալիյէ պէն օլաճաղըմ . օ՛խ , նէ պէօյիւք սա-
ատէթ . . .

11

Ֆան-Ֆուտի , ատէթա մէճնունանէ տէնէպիլէճէք պիր
հալ քէսպ իթտի , այաղա գալգտը , իւզէրինտէ գըյմէթ-
տար քեաղըտլար պուլունան մասանըն էթրաֆընտա տօ-
լաշմաղա պաշլատը , չէվգ ու մէսէրրէթինտէն այագլարը
եէրէ պատմայօր զըպ զըպ սըչրայօր իտի ։

Պիր միւտտէթ պու սուրէթլէ օտասընտա տօլաշըպ ,
ֆէվգէլատէ օլան մէսէրրէթինտէն հուտուլէ կէլէն թէէսիւ-

բաթընը պիր ազ թատիլ իյլետիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ խըթապ իտէրէք.

— Զօճուղըմ, արթըգ կիւլէճէք զէման տէյիլ, տէլի կիպի շաշըրըպ պէյհուտէ վագըթ կէչիրմէնին տէ լուզումը եօգ. հէմ պու հալ ու հարաքէթ սէնին սիննու հալինէ եագըշմազ... հէման շիմտի պու բարալար իչին սաղլամ պիր մահֆազա պուլմալը վէ քէմալի տըգգաթ իլէ պունլարը սագլամանըն չարէսինի տիւշիւնմէլի, տէյէրէք, չըզտանը էլինէ ալտը, պօշալթմըշ օլտուղու իքի կէօզիւնի թէքրար աչտը, տըգգաթլա պիր տահա պագտըգտան սօնրա.

— Գուշլար ուչտուգտան սօնրա եուվայա պագմագ ֆայիտէսիզ տիր... պիր արալըգ պու չըզտանը պիր պուտալանըն էլինէ թութուշտուրը վէրիրիմ. շիմտի պանա լազըմ օլան չէյ պիր մահֆազա տըր, տէտի.

Ժան-Ժուտի պու գաթի գարար իւզէրինէ, օտանըն պիր քէօշէսինտէ հէքքեագլըգ ալաթ ու էտէվաթընը սագլատըղը մէվգըյա տօղրու կիթտի, բէք չօգ էշեա վէ էտէվաթ արասընտա թէնէքէտէն մամուլ տէօրթ քէօշէ պիր գութու չըգարտը. Պու գութունըն իչինտէ պուլունան պիր չօգ պօզուգ բուլլար իլէ հէր րէնկտէ միւրէքքէպ շիշէլէրինի պօշալտարագ.

— Իշթէ պու բէք ալա իշիմէ կէլէճէք, շիմտիլիք պանա իւչ պին ֆրանգ քեաֆի տիր, տէյիպ, պանգնօթլարըն գուսուրընը մէզքիւր գութու իչինէ եէրլէշտիրիպ գաբատը վէ միւթէագըպէն օտասընտան չըգտը.

Օտասընըն արգա ճիհէթինտէ պուլունան ավլու գալտըրըմլը օլմայըպ տէօրթ թարաֆըտա եիւքսէք տիվարլար իլէ մուհաթ իտի. Ժան-Ժուտի, մահալի մէզքիւրտէ պուլունան աղաճլարտան պիրինէ թէգարրուպ իյլէյէրէք տիզ չէօքիւպ օթուրտու. ասլա եանընտան էքսիք իթմէտիյի պէօյիւճէք պիր բըչաղը ճէպինտէն չըգարմագլա, աղաճըն

ալթընտա եարըմ մէթրօ տէրինլիյինտէ պիր չուգուր գազըտը, էլինտէքի թէնէքէ գութույը պու չուգուրա եէրլէշտիրտի. պատէհու թէքրար թօբրագլա տօլտուրըպ պիր միւտտէթտէ այագլարը իլէ իւզէրինի չիյնէյիպ թօբրաղը պէլլիսիզ պիր հալէ կէթիրտի. հայտուտ պունա գանաաթ հասըլ իթտիքտէն սօնրա.

— Ինսան տէյիլ, մէկէր շէյթան կէլմէլի տիր քի, պուրատա պիր չուգուր գազըլմըշ օլտուղունը քէշֆ իտէպիլսին, տէտի։

Գուրնազ խըրսըզ թէքրար օտասընա չըգտը, իւչ ատէտ պինէր ֆըրանգլըգ գայմէլէրի ալտը, տիւրիւպ պիւքէրէք քէնտի չըզտանընա աթաճաղը սըրատա, պիրտէն պիրէ տուրուպ.

— Զօգ շէյ, նէ՞ գատար հայվանլըգ իտէյօրում... պու չըզտանը գալտըրըպ աթմագ, տէֆ իթմէք լազըմ կէլիր իքէն հալա պուրատա սագլայօրում... ֆագաթ ղարարը եօգ, շիմտիլիք եինէ պուրատա տուրսուն... պիր ազ պէօյիւք ամա շըգ պիր շէյ... տէյէրէք, պանգնօթլարը պու չըզտանա եէրլէշտիրիպ ճէպինէ աթտը. պատէհու օտասընը գաբայարագ աչաղը էնտի, տօղրու ճալ սէմթինէ կիտուպ Բօլնիքէ նամընտաքի մէշհուր լօգանթանըն էօնիւնտէ տուրտու։

Պու լօգանթա սապահլարա գատար աչըգ օլուպ, միւշթէրիլէրի միյանընտա ինսանլարըն հէր ճընսը, հէր տիւրլիչ սի կէօրիւլիյօր իտի։ Բարիզին օ սէմթինտէ պուլունան հէման պիլճիւմլէ էսնաֆ թագըմը, իգամէթկեահլարընա կիթմէզտէն էվվէլ Բօլնիքէյէ օղրայըպ, պիր միւտտէթ օրատա թէվագգուֆ իթմէքտէ իտիլէր։

Բաչավրաճըլար, արգա համալլարը, արապա համալլարը, սըմսարլար. վէլհասըլ հէր սընըֆա մէնսուպ կէնճ, եաշլը, էրքէք վէ գատըն, իսլի լամպալար ալթընտա սըրալանմըշ օլան մասալարըն քէնարընտա թօբլանըպ օթուրմագ-

տա իսկ էր : Հէր թաքաֆտա իւսթ իւսթէ տէնէճէք պիր գալապալըգ , հէվասը ինսանը պօղաճագ տէրէճէտէ մուրտար օլան պու մահալի տօլտուրմուշ իսի :

Ժան-Ժուաի , իշպու մահալէ կիրիպ պինանըն իլէրիպինտէքի գապինէլէրէ տօղրու իլէրլէյիպ պիրինին գաբուսընը թըգըրտաթտը , իչէրտէն պօղուգ պիր սէս քէնտիսինէ «կիրինիզ» էմրինի վէրինճէ , հէման էչիքտէն աթլայը վէրտի :

Պու կիրտիպի գապինէտէ պիր ժասանըն էթրաֆընտա եէտի քիշի օթուրույօր իսի · հալէրի վէ թավուրլարը , նու ատէմլէրին Ժան-Ժուտի իլէ հէմհալ թագըմընտան օլտուգլարընը խապէր վէրիյօր իսի · Ժան-Ժուտի պուընլար թարաֆընտան քէմալի մէսէրլէթի վէ հուրրա ավաղէտի իլէ գապուլ օլունտու : Հայտուտ տա պու ատէմլէրէ պիլ մուգապէլէ ·

— Տօսթլարըմ , շու կիւղել մուամէլէնիզի քէնտիմ իչին պէօյիւք պիր շէրէֆ ատտ իտէրիմ ... պու մուամէլէյէ միւթահադ օլաս զումը տա շիմտի կէօրէճէճքսինիզ . . . շիմտի պիր սէյֆիյէտէն կէլիյօրում վէ էրէյիճէ պիր միրասա գօնտուրում . . . էվվէթթ , ամուճամըն վէֆաթը վուգու պուլարագ հէր շէյի պիզէ գալտը · արթըգ խլրատ սահիպի օլտում . . . պուրատաքի թաամ վէ իչկի մասրաֆընըզը պէն թէտիյէ իտէճէյիմ , հաթտա ագշամ թաամը տա պէնտէն . ամճամտան գալան սէրվէթին միւասաատէսի նիսպէթինտէ , պու տայիմա պէօյլէ օլաճագ . . . նասըլ իչինիզէ կէլիյօ՞ր մը . . . տէտի :

Ժան-Ժուտինին պու թէքլիֆի ճանլարընա միննէթի տիւչէրէք թաալիի տէրհալ գապուլ օլունտու : Իրըօկըրամ պու սուրէթլէ թէբրիկ օլունարագ , հէման օ սաաթտան էթիպարէն հիւքմի իճրա իտիլմէյէ պաշլանըլտը :

Ժան-Ժուտի արթըգ պաշգա պիր շէյ տիւշինմէյօր իսի . . . Բընէ Մուլէնին , քէնտիսինի իգամէթկեահընտա պուլատայըշը իչթէ պու հիքմէթէ մէպնի իսի . Եագընտա

եինէ քէնտիսի իլէ պուլուշմադ իւզրէ շիմտիքի հալ հայտուտը մէրդումը թէրք իտէճէյիզ։

* * *

13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի Բիյէր Լօրիյօ, Էթիյէնտէն այրըլըպ տօղրու ասայիշ ըէյիսինէ միւրաճաաթ իթտի. էն էվվէլ տայիրէտէ իշի անլաթտըղը մէմուր, ըէյիսէ մուավէնէթ իտէն գօմիսէրէ միւրաճաաթ իթմէսինի թավսիյէտէ պուլունտու. գօմիսէր, իխթիյար արապաճըյը հուզուրընա գապուլ իտէր իթմէզ թանըր կիպի օլտու վէ հէման.

— Ղայպ օլմուշ պիր արապա իչին տիւն ագշամ միւրաճաաթ իտէն սիզ իտինիզ տէյի՞լ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ գօմիսէր էֆէնտի։

— Ֆագաթ արապանըզ պուլունտու զանն իտէրիմ։

— Էվվէթ գօմիսէր էֆէնտի, պէյլիք ախըրընտա . . .

— Էյ տահա նէ՞ իսթէյօրսունըզ, հալա մէմնուն տէյի՞լմիսինիզ։

— Խայըր գօմիսէր էֆէնտի, իշթէ սիզէ մուխթասարէն իշի անլատապիլիրիմ. թաամ իթմէք իւզրէ պիր լօգանթանըն էօնիւնտէ արապամտան էնմիշ վէ բալթօմը՝ իւզէրինէ օթուրտուղում սանտըգ իչէրիսինէ պըրագմըշ իտիմ . . . Բալթօմըն ճէպինտէ պիր չըզտան վար իտի. չըզտանտա խուսուսի պաղը էվրագ իլէ պիր տէ պէշ եիւզ ֆըրանդլըգ պանգա գայիմէսի պուլունույօր իտի. իշթէ պու բալթօյը ալմըշլար . . .

Պիզճէ զաթէն մալիւմ օլտուղու իւզրէ, Բիյէր Լօրիյօ պիզզարուր եալան սէօյլէյօր իտի։ Գօմիսէր գաշլարընը չաթըպ։

— Պու վէրտիյինիզ մալիւմաթ, մէսէլէնին թարզ ու ըէնկինի պիւսպիւթիւն տէյիշտիրիյօր, . . արապա ումումի պիր եօլ իւզէրինտէ պըրագըլտըղը իչին պունը էվվէլճէ

լաթիֆէյէ համլ իթմիշ իտիմ . . . հալ պու քի մասլահաթ շիմտի քէսպը էհէմմիյէթ իտիյօր . . . ֆագաթ տիւն ագշամ միւրաճաաթ իթտիյինիզտէ, արապանըզտա բարա պուլունտուղունը նիչի՞ն սէօյլէմէտինիզ . . .

— Արապամըն պիրտէն պիրէ ղայպ օլտուղը զիհնիմի բէրիշան իթտիյինտէն, բալթօմը տիւշիւնէմէտիմ.

— Քէյֆիյէթին թէտգըգ ու թէֆթիշի լազըմ կէլիյօր . . .

— Միւսաատէնիզլէ պու պապտէ պազը միւթալաաթ արզ իտէճէյիմ.

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ.

— Պունը սիզէ արապանըն եանընտա սէօյլէյէպիլիրիմ. չինքի պունը պաշգա սուրէթլէ անլատամայաճաղըմ.

— Արապանըզ ներէ՞տէ.

— Պուրատա, տայիրէնին ավլիսինտէ պուլունույօր.

— Բէք կիւզէլ, հայտէ սիզ կիտինիզտէ պէնի պէքլէյինիզ . . . պիր գաչ տագըգայա գատար պէնտէ կէլիրիմ.

Բիյէր Լօրիյօ տէրհալ արապանըն եանընա կիթտի. գօմիսէր տէ հէման ասայիշ րէյիսինին օտասընա կէչտի. պու էսնատէ րէյիս օտասընտա պուլունուպ, Թէֆէրին, իզլէրի թօզլարը ղայպ օլան Թէրրէմօնտ իլէ Տիւպիյէֆ նամ գալպազանլարա տայըր թանզիմ վէ թագտիմ իթմիշ օլտուղու րէսմի բաբօրը օգույօր իտի.

Գօմիսէր, պիր իքի սէօզ իլէ զիյարէթինին սէպէպինի րէյիս էֆէնտիյէ արզ իթտի օ էսնատէ րէյիսին եանընտա պուլունան Թէֆէր, ղայպ օլմուշ պիր արապատան պահս օլունտուղունը իշիտինճէ վիճուտինէ խաֆիֆ պիր լէրզէ արըզ օլտու, զիհնի՝ թապիյի պիր կիճէ էվվէլքի վուգուաթէ ինթիգալ իթմիշ իտի. Խապիսը մէրգում, պու խուսուստա լազըմ կէլէն իհթիյաթտէ գուսուր իթմէմիշ օլտուղու հալտէ, եինէ մէրագ ու էնտիշէտէն ազատէ օլամայօր իտի. Գօմիսէր իսէ սէօզլէրինի շու վէճհլէ խիւլասա իտուպ.

— Արապաճընըն պաղը չէյլէր քէչի իլէֆխի անլաչըլըյօր... պունըն ըչսվէն թէգըդընըտա արզու իսկյօր... պէնքի պիզտէ պաղը չէյլէր քէչի իսէպիլիրիզ... պու ատէմ արապասը իլէ պէրապէր պէքլէյօր, լուԹֆէն պէնտէնիզէ ըչֆագաԹ պուլյուրմուսընըզ, տէտի։

Թէֆէր պու էանատէ տահա զիյատէ ԹիԹըչմէյէ պաշլյատը. պու պապատ իճրա իտիլէճէք ԹէգըդագԹըն նէԹիճէսինտէն պիլա իսԹիկյար գօրգուլյօր, պիր գաԹ տահա տիւչարը էնտիչէ օլուլյօր իտի։ Ասայիշ ըէյիսի ճէվապ օլարագ.

— Էվէ՛Թ, պէնտէ սիզ ըչֆագաԹ իտէճէյիմ, Թէ՛ֆէր, սէնտէ պիզտէն այրըլմա, պու սըրատա պէլքի սէնտէ մուճիկի իսԹիֆատէ պաղը ըչյ պէյան իտէրօֆն, ատմէսի իւզէրինէ, Թէֆէր ճէպրը նէֆս իլէ զահիրէն ըէնկ վիրմէմէյէ չալըշըլյօր, վէ պու էմրէ իԹաաԹլէ պէրապէր, քէնտի քէնտինէ.

— Մ իսԹրէս տիգ Թուրքէն բէք ասղրու սեօյլէյօր իմիշ, հէր հալի կեօրմէք վէ պաղը չէյլէրի անլամագ իչին, պիր միւտուեէմ տահա մէմուրիյէԹիմտէն այրըլմամալըյըմ... տէյօր իտի։

12

Պէշ ալԹը տագըդա սօնրա ասայիշ ըէյիսի, գօմիսէր, զապԹ քեաԹիպի վէ Թէֆէր պիրլիքտէ օլտուգլարը հալտէ, 13 նօմէրօլը արապասընըն եանընտա պուլունան Բիյէր Լօրիյօ իլէ պիրլէշիրլէր.

Թէֆէր, հէյման պիր տանիյէ զարֆընտա իսԹիկյար արապաճըյը Թէբէտէն Թըրնաղա գատար կեօզտէն կէչէրտի, Թանըտըզը պիր ատմ տէյիլ իտի. միւԹէագըպէն արա-

պայը մուայենէյէ պաշլայարագ, Պերթին պու արապայա պինտիրիլիպ գաչըրըլտըղընա շիւպհէսի գալմատը քի, պուտա պաշգաճա վէ պաշլըճա խէվֆ ու մերագընը արթըրտը իսէ տէ, ասլա ըենկ վերմէյուպ իշիտէճէյի սէօզլէրին նէ մերքէզտէ. նէ թարզտա օլաճաղընա ինթիզար իթտի։

Բիէր Լօրիյօ պու զաթլարը այրը այրը վէ իհթիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ սէլամլատը. Թէֆէրէ սէլամ վերիր իքէն կէօզլէրինի պիրտէն պիրէ եիւզիւնտէն այըրամատը։ Պու ատէմի պիր եէրտէ կէօրմիւշ կիպի զանն իթտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Իհթիմալ քի պու պիր խաֆիյէ տիր, վէ քէնտիսինէ եէնի պուրատա թէսատիւֆ իթմիշիմ տիր... տէտի։

Ասայիշ ըէյիսի, Լօրիլօյա էվվէլքի իֆատաթընը թէքրար իթտիրտի. քեաթիպ տէ պու իֆատաթը խիւլասա իտէրէք զապթ իտէյօր իտի. պու սէօզլէր Թէֆէրին թասավվուրաթընա գուվվէթ վերիյօր իտի իսէ տէ, քէնտիսինճէ էհէմմիյէթտէն արի իտի. չիւնքի Տիչպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ ուզագլաշտըգլարը կիպի, արապանըն լիսանէ կէլիպ սէօզ սէօյլէմէսի տէ գապիլ տէյիլ իտի։

Ասայիշ ըէյիսի, Բիյէր Լօրիյօյա...

— Չըզտանընըզտա բարա օլտուղունը խըրսըզլար աճէպա պիլիյօրլա՞ր մը իտի, տէյու սօրտու։

— Պունա իհթիմալ վերիլէմէզ միւսիւ... պունտան հիչ պիր քիմսէնին խապէրի եօգ իտի. պու ատէպսիզ, պու խըրսըզ հէրիֆլէր, պիր արալըգ սանտըղը գարըշտըրարագ բարայը թէսատուֆէն էլէ կէչիրմիշլէր տիր։

—Արապանըզըն աշըրըլմասը խուսուսընտա նէ՞ ֆիքիրտէ պուլունույօրսունըզ։

— Պիր ֆիքրի մախսուսէ միւսթէնիտ օլտուղունա շիւպհէ եօգ տըր, պէլքի տէ պիրիսի գաչըրըլմըշ տըր։

Պու էսնատէ Թէֆէր, օ տէրէճէտէ մէթանէթի իլէ պէրապէր քէնտինի զայպ իտէճէք պիր հալէ կէլտի. ասայիշ

րէյիսի իսէ պու սէօզիւ թէքրար իտէրէք.

— Պէլքի պիրիսի գաչըրըլմը՞չ մը տըր տէտինիզ, նասը՞լ պէօյլէ պիր զաննտա պուլունույօրսունըզ, տէտի.

— Միւսի՛ւ, ինսան պին տիւրլիւ զաննտա պուլունապիլիր... ֆագաթ պիր քէրրէ տիւշինէճէք օլուրսաղ անլայապիլիրիզ քի, էօյլէ պիր սաաթտա վէ էօյլէ ֆէնա պիր հավատա արապամը, Պուլօնեը օրմանընտա կէզինմէք իչին ալըպ գաչըրմամըշլար տըր.

— Արապա Բաբէ ըլխթըմը իւզէրինտէ պուլունմուշ տէյի՞լ մի.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, արապամ պաթագլըգ հալինի քէսպ իթմիշ օլան պիր սէմթէ կէօթիւրիւլմիւշ, պիր քէրրէ թէքէրլէքլէրի իլէ պէյկիրին նալլարընա պագընըզ, շու այագ պասաճագ եէր տէ հէնուզ չամուրլը տըր... պունտան պաշգա պու չամուր խասըրտատա, եաստըգլարըն իւզէրինտէտէ կէօրիւլիւյօր...

Թէֆէրին պէնզի տահա զիյատէ սարարտը, ասայիշ րէյիսի իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պոչ ըէնկտէ չամուր անճագ Մօնմարթրտա, Պէլվիլտէ վէ Բէրլաշէզ սէմթինտէ պուլունուր, տէմէսի իլէ, Բիյէր Լօրիյօ, Ընէ Մուշէնին թէտգըգաթը սէմէրէսիզ գալմատըղընը կէօրիւնճէ, պիր աղ տահա քէսպը ճէսարէթ իտուպ.

— Բարիզ ճիվարընտա տահա պէօյլէ պաթագլըգ հալինի քէսպ իթմիշ եօլլար տա վար տըր. մէսէլա Մօնթրօվիլ վէ Պանեօլէ կէչիտլէրի տէ էօյլէ տիր... տէտի.

Թէֆէր, պու էսնատէ հայրան հայրան արապաճընըն եիւզիւնէ պագըյօր իտի. պու ատէմին պիր պիլտիյի չէ՞յ մի վար տէ սէօյլէյօր իտի. Պանեօլէտէն պահս իտիշինտէքի հիքմէթ նէ՞ իտի...

Ասայիշ րէյիսի կիւլիւմսէյէրէք սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Աֆէրի՛ն, բէք միւտագգիգ պիր զաթսընըզ...

պու տըգդաթընըզլա կիւզէլ պիր բօլիս խաֆիյէսի օլապիլիրսինիզ, տէտի։

— Հագըգաթէն տըգդաթըմ զարարսըզ տըր. պունտան պաշգա պիր շէյ տահա քէշֆ իթտիմ . . . պու խապիսլէր իզլէրինի զայպ իթմէք իչին հէր տիւրլի իհթիյաթտա գուսուր իթմէմիշլէր . . .

— Նէ՞ տէմէք խաթէյօրսունըզ։

— Լութֆէն շու նօմէրօյը մուայէնէ պույուրունըզ . . . նազարտան սէթր իթմէք մագսատը իլէ իւզէրինէ զամգլը քեաղըտ եաբըշտըրմըշլար . . . պագընըզ հէնուզ զամգ նըշանէսի տուրույօր . . .

Էկէր պիր պագըշ իլէ պիր ատէմի էօլտիւրմէք գապիլ օլմուշ օլսա իտի, Թէֆէրին աթէշ սաչմագտա օլան կէօզլէրի, օ անտէ Բիյէր Լօրիյօյը մահվ իտէճէք իտի։

Հիւքիւմէթ մէմուրլարը, մուայէնէ խուսուսընտա տըգդաթլարընը արթըրտըլար. կէօրտիւքլէրի շէյլէր իւզէրինէ, արապաճընըն ալտանմատըզընը թաստիգ իտիյօրլար իտի. հաթթա գօմիսէր.

— Էվվէ՛թ, իչին իչինտէ պիր գաստ օլտուղու անլաշըլըյօր։ Արապայը աշըրան խըրսըզլարընը, պու տէրէճէ իհթիյաթքեարանէ հարաքէթտէ պուլունմալարը տա բէք չօգ թասավվուրաթէ եօլ աչըյօր . . . էվվէ՛թ, արապանընն նէ իչին գուլլանըլտըզընը անլամագ լազըմ կէլիյօր . . . տէմէսի իւզէրինէ, Բիյէր Լօրիյօ սաֆտէրունանէ պիր թարզ իլէ.

— Բիզասը իլէ, վէ եախօտ ճէպրէն պիր գատըն աշըրըլմըշ տըր . . . տէյինճէ, ասայիշ բէյիսի հայրէթլէ.

— Պիր գատը՞ն մը, տէյու թէքրար իթտի։

— Էվվէ՛թ էֆէնտիմ, պէօյլէ օլտուղունա տէլիլիմտէ վար. պագընըզ . . .

Արապաճը, Բընէ Մուլէնին պուլմուշ օլտուղու իբէքլի բօթին տիւյմէսինի ճէպինտէն չըգարըպ ասայիշ բէյիսինէ ուզաթտը. մումախլէյհ տէ ալարագ.

— Պու պիր տիւյմէ . . . տէտի ։

— Էվվէթ , իբէքլի պիր պօթին տիւյմէսի . պու արապանըն օրթասընտա սէրիլմիշ օլան խասըրըն իւզէրինտէն պուլունտու ։

— Օ հալտէ արապանըզա պիր գատըն պինտիրիլտիյի անլաշըլըյօր . ֆագաթ պու գատըն զօ՞ր իլէ մի կէօթիւրիւլտի , եօգսա ճինայէթէ իշթիրաքը՞ մը վար իտի , իշթէ պու ճիհէթ քէշֆ օլունմալը տըր ։

— Միւսի՛ւ , պու խուսուստա ճէնապը Հագ եարտըմճընըզ օլսուն ։

— Տահա պիզէ պիր տէյէճէյինիզ վա՞ր մը ։

— Խա՛յըր , շիմտիլիք պաշգա պիր սէօյլէյէճէյիմ գալմատը ։

— Իսմինիզ վէ մահալլը իգամէթինիզ պիզճէ մալիւմ տիր . արթըգ կիտէպիլիրսինիզ . . . պու իշ իշին սուրէթը մախսուսէտէ իհթիմամ իտիլէճէյինտէն էմին օլունըզ ։

Բիյէր Լօրիյօ , հէման մէվգըընա չըգըպ արապասընը սիւրմէյէ պաշլատը . ասայիշ ըէյիսի տէ Թէֆէրէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք .

— Թէֆէ՛ր , պէօյլէ ղարիպ շէյլէրի հալ ու քէշֆ իթմէք խուսուսընտա սիզին մէհարէթը մախսուսէնիզ վար տըր . . . տէտի ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ , էօյլէ տիր . . .

— Իշթէ պու իշին հիւսնի սուրէթլէ թէտգըգ ու թէֆթիշինի տէ սիզէ հէվալէ իտիյօրում , պունը տա կիւզէլճէ հալլ իտինիզ ։ Պու արապանըն աշըրըլմասընտա միւթլագա պիր սըր վար տըր . պու իշ բէք զիյատէ նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իյլէտիյի իշին պիր ան էվվէլ հագըգաթըն մէյտանա չըգմասը էլզէմ տիր ։

— Պու պապտէ էլտէն կէլէն ղայրէթտէ գուսուր իթմէյէճէյիմտէն էմին օլունըզ ։

Թէֆէրին եիւզիւնէ պիրազ գան կէլմիշ վէ պու սէօզ-

լէրի սէօյլէտիյի սըրատա տուտագլարընտա պիր թէպէսիւմ բէյտա օլմուշ իտի ։

Բիյէր Լօրիյօ , բօլիս մէր.քէզինտէ նէ եաբտըղընը անլաթմագ իչին եէկէնի էթիյէնին իգամէթկեահընա ավտէթ իթտիյի էանատէ , էօյլէ վագթը եագլաշըյօր իտի ։ Կէնճ տօգթօր , մահզունանէ պաչընը էօնիւնէ էյիպ ամուճասը նըն սէօզլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա , հէման գալգըպ թէհարրիյաթա կիրիշմէք իւզրէ վէնսան սէմթինէ տօղրու եօլա տիւզէլտի . բօլիս մէմուրլարը թարաֆընտան հասըլ օլաճագ նէթիճէյէ ինթիզար իթմէք իչին սապը իտէմէյօր իտի .

Ագշամ իւսթի եօրկուն վէ բէրիշան պիր հալտէ իգամէթկեահընա ավտէթ իթտիյի էանատէ , Րընէ Մուլէնի խանէսինտէ պուլտու , հէր իքիսինին տէ եէքտիկէրէ պագըշլարընտան , հէնուզ պիր շէյ պուլամատըգլարը , պիր նէթիճէ հասըլ իտէմէտիքլէրի անլաշըլըյօր իտի ։

* *
*

Պիրազ տա եիրմի տէօրթ սաաթ էվէլէ իրճայի ֆիքը իտէրէք Պէրթին , Գաբսօլերի թէբէսինտէն էնէր իքէն ճանխըրաշ պիր ֆէրեատ իլէ տիւշտիւյի կիրտապէ կէօղ կէզտիրելիմ ։ Օ էանատէ աթէչին կիթտիքճէ զիյատէլէշտիյինի վէ ուզագտան կէօրիւլէրէք , Պանեօլէտէ չան չալընտըղընը պիլտիրմիշ իտիք ։

Զան չալընմադա պաչլայընճա ույգուտա պուլունան ահալի քեամիլէն ույանտըգլարը կիպի , ճէսուր թուլումպաճըլարտա ժըմնասթիգ թալիմի իլէ տէրհալ եանկըն եէրինէ եէթիշմիշլէր իսէ տէ , օգուեանլարըմըզճա մալիւմ օլտուղու իւզրէ պու զայրէթ բէք հիւքիւմսիզ , բէք ֆայիտէսիզ օլմուշ իտի . չիւնքի թուլումպաճըլար իլք տէֆա օլարագ սու ֆըշգըրթմադա պաչլար պաչլամազ , միւսիւ Սէրվանըն խանէսի տէհշէթլի պիր կիւրիւլթիւ իլէ եըգըլարագ , պուլունա-

տուղու մէվգը ալէվլէր վէ տիւմանլար իչինտէ գալտը ։

Եանկըն եէրինտէ թօբլանան ահալի խանէ սահիպինտէն պահս իլէ, միւսիւ Սէրվանըն պիր կիւն էվվէլ էվինի Բարիզլի պիր ատէմէ իճար իյլէտիյի, վէ էճզայի քիմեէվիյէ իսթիհսալը իլէ մէշղուլ պուլունան պու ատէմ թարաֆընտան պիր թէճրիւպէ էսնասընտա, գազաէն խանէնին աթէշ ալմըշ օլմասը իհթիմալի տէրմիյան իտիլիյօր իտի ։

Հաթտա Պանեօլէնին բօլիս գօմիսէրի, ուսուլէն միւսիւ Սէրվանը իսթիճվապ իթտիքտէն սօնրա ժուրնալընը թանզիմ իթտի քի, խիւլասայի մասլ օլմագ իւզրէ եանկընը, եէնի միւսթէճիրին թէտպիրսիզլիյինտէն իլէրի կէլտիյի վէ իմարաթը զահիրէյէ նազարէն, քէնտիսինինտէ եանըպ էնգաղ ալթընտա գալմըշ օլմասը լազըմ կէլէճէյինի պիլտիրիյօր իտի ։

Էլհասըլ միւսիւ Սէրվանըն սաղլամ պիր գումբանեայէ սիկուրթայա գօյմուշ օլտուղու օ կիւզէլ քէօշք, սիյահ պիր քիւլիչէ, պիր խարապէ հալինտէ կէօրիւնիւյօր վէ շուրասընտան պուրասընտան իսլէր, տիւմանլար վէ գըղըլճըմլար չըգայօր իտի ։

13

Էրթէսի կիւնիւ հէնուզ շաֆագ աթտըղը էսնատէ, օ ճիվարտա ալչը վէ թաշ գազըպ չըգարմագլա մէշղուլ օլան իշճիլէր կէլիպ, կիճէքի եանկընտան պահս իտիյօրլար իտի. պու ամէլէլէրտէն իւչ նէֆէրի սօլ թարաֆտա պիր խէնտէյէ տօղրու սաբտըլար վէ պատէհու նըսֆ տայիրէ շէքլինտէ պիր մէվգըյա վասըլ օլտուլար չալըշտըգլարը մէվգը պուրասը օլմաղըլա թէվագուֆ իթտիլէր, իչլէրինտէն պիրիսի էն կէնճլէրի օլան արգատաշա խիթապէն ։

— Կըրանտ Շամպ, սէն բէք էյի պիր չօճուգսըն, հայ-տէ թէժկէրէլէրի, պէլլէրի, գազմալարը ալտա չալըշտըղը-մըզ խէնտէյէ կէօթիւրիւ վէր, պու կիւն էրքէն տավրան-տըգ, տահա օն տագըգա վագթիմիզ վար... իշէ պաշլա-մազտան էվվէլ պէն պիր չըպըգ իչէյիմ, տէտի.

Կէնճ իշճի, չալըշտըղը թագըմտա իշ պաշը մուավինի օլան Սիմօնըն վէրտիյի պու էմրէ իմթիսալէն, թաշտան օ-յուլուպ քէմէր հալինի քէսպ իթմիշ պիր մէվգըյա տօղրու իլէրլէտի, հէր ագշամ իշի բայտօս իթտիքլէրինտէ ալաթ վէ էտէվաթը լազըմէ օրատա պըրագըլըր, օրատա մուհաֆա-զա օլունույօր իտի.

Կէնճ ամէլէ թէմամ ալաթ ու էտէվաթըն պուլունտու-ղու մէվգըյա եագլաշաճաղը էսնատէ սիւրաթլա պիր ատըմ կէրի չէքիլտի, եիւզիւնտէ խէվֆ ու տէհշէթ ալայիմի բէյ-տա օլտու, չիւնքի հէման այաղընըն ալթընտա տէնէճէք պիր նօգթատա վէ քիրէճլի պէյազ պիր զէմին իւզէրինտէ, գըրմըզը պիր լէքէ կէօրիւյօր իտի, մէրգում, քէնտի քէն-տինէ.

— Պու կիճէ պուրատան պիրիսի կէչմիշ, տէյու հայ-գըրընճա, պու սէօզլէրի իշիթմիշ օլան Սիմօն մէրագ իլէ.

— Պիզիմ թագըմլար չալընմը՞շ մը, տէյու սօրտու;

— Խա՛յըր, թագըմլար տուրույօր, ֆագաթ շուրատա գան լէքէսի վար...

Արգատաշլարը օլան իքի ամէլէ պու սէօզիւ իշիտիր ի-շիթմէզ գօշարագ.

— Գա՞ն մը... գա՞ն մը, տէյու հայգըրտըլար.

— Իշթէ պագընըզ...

Իւչիւնճիւ ամէլէ. - Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պու միւթլագա գան լէքէսի տիր. սագըն պու կիճէ պուրատա պիրիսի գաթլ իտիլմիշ օլմասըն:

Կըրանտ Շամպ. - Իհթիմալ տըր. գան էբէյիճէ եիւք-սէքտէն տամլայըպ տիւշմիւշ, պագընըզ պու պէօյիւք տամ-

լանըն էթրաֆընտա տահա քիւչիւք տամլալարտա վար . .

Տիկէը իքի ամէլէ տըդգաթլա եէրէ պագտըլար , կըրանտ Շամպ պիր արալըդ պաշընը եօգարը գալտըրտը , թէքբէլէրինտէ էբէյիճէ եիւքսէք պիր չուգուր կէօրիւյօր իտի . Մէրդում պօղուդ պիր սէալէ հայգըրարագ պիր ատըմ տահա կէրի չէ քիլինճէ , Սիմոն .

— Տահա վա՛ր մը , տէյու սօրմասը իլէ , կէնճ ամէլէ գօլլարընը քէմէրէ տօղրու ուղատըպ թիթրէք սէտայըլա .

— Պա՛գընըզ . . պա՛գընըզ , տէյէպիլտի , պաշլարընըն իւղէրինտէ վէ օթուդ այագ եիւքսէքլիյինտէ պիր մէվգըտա , տօնմուշ պիր ճիամին , ճանսըզ պիր ճէսէտին սարգըլտըղընը կէօսթէրտի . պու ճէսէտին հէնտէյէ տիւշմէսինէ էթրաֆընտա պուլունան պիր աղաճըն քիւթիւխիւ իլէ տալլարը մանի օլուշօր իտի . Սիմոն թիթրէյիպ մըրըլտանադրագ .

— Պանա գալըրսա պու պիր գատըն տըր , տէտիյի էսնատէ էլինի ալընընա կէնթիւրտիւ , բուԹուպէթլի պիր տամլա տափլամըշ իտի , հէման էլինի չէքիպ բարմագլարընա պագարագ .

— Գա՛ն , իչԹէ պուտա եօգարըտան տամլատը , արթըգ շիւպհէյէ հաճէթ եօգ . պու զէվալը գատըն կիճէքի եանկընը կէօրմէյէ կիտեր իքէն տիւշմիւշ , պէրէքետաթ վէրսին քի աղաճըն տալը սիրէր օլմուշ , պէօյլէ օլմամըշ օլսա իտի եէրէ տիւշիւպ թաչլարըն իւղէրինտէ բարչալանաճագ իտի , տէտի .

— Նէ՞ տէրսին , աճէպա հէնուզ պէրհայա՞թ մը ։

— Գանըն հէնուզ տօնմայըշընա պագըլըրսա սաղ օլտուղունա շիւպհէ իտիլէմէզ ։

— Պիչարէնին իմտատընա եէթիչմէլիյիզ ։

— Շիւպհէսիզ , ֆագաթ նա՞սըլ իթմէլի , պու էօյլէ գօլայ չէյլէրտէն տէյիլ ։

— Պիր ժէրտիլէն տայայալըմ . . .

— Պիզիմ մէրտիվէնլէր գըսա տըր, իւսթ իւսթէ իքի մէրտիվէն տայամալը, հայտէ սէն կիթ օճագտան պիր իբ կէթիր։

Օգույանլարըմըզը թաստի իթմէմէք իչին չու գատարընը տէյէլիմ քի, պու իւչ ճէսուր վէ համիյէթլի ամէլէ հէր նէվ թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրարագ թարիֆի ղայրի գապիլ միւշկիւլաթ իլէ իշէ պաշլատըլար. էն ուֆագ պիր տըգգաթնըզլըգ կէրէք քէնտիլէրի վէ կէրէք զէվալլը Պէրթ ի չին մէվթի մուճիպ օլաճաղը տէրքեար իտի. խիւլասայի քէլամ Սիմօն կէնճ գըզը ումուզընա ալմըշ օլտուղու հալտէ կէթիրիպ, չալըշտըգլարը մահալէ եագըն պուլունան պիր մըգտար սամանըն իւզէրինէ վազ իթտի.

Պէրթին եիւզիւ մօրա եագըն պիր պէյազլըգ իրայէ իտիյօր իտի, կէօզլէրի գաբալը իտի. ֆիսթանընըն գօրսէսի իւզէրինտէ պէօյիւճէք պիր գան լէքէսի կէօրիւլիւյօր իտի. Կըրանտ Շամպ, Սիմօնա խըթապէն.

— Է՛յ նա՞սըլ, էօլմի՞ւշ մի, տէյու սօրտու։

— Պէրհայաթ տըր զանն իտէրիմ... վիճուտինտէ հէնուզ ճիւզվի սըճագլըգ վար. տէյէրէք, եէթիմէնին եանընտա տիզ չէօքտիւ վէ գուլաղընը գալպինէ տօղրու եագլաշտըրըպ պիր աղ տինլէտիքտէն սօնրա.

— Գալպի հէնուզ չարբըյօր... տէմէք քի պու հալ պիր պայկընլըգ տըր... ֆագաթ շիմտի նէ՞ եաբմալը. զավալլըյը պու հալտէ պըրագմագ օլմազ, տէմէսի իւզէրինէ, Կըրանտ Շամպ.

— Պէն շիմտի գօշարագ Պանեօլէյէ կիտէր պիր հէքիմ կէթիրիրիմ. բօլիս գօմիսէրինէ տէ միւրաճաաթլէ պիր թէժկէրէ կէօնտէրմէսինի սէօյլէրիմ, տէտի։

— Պունտան պաշգա չարէ եօգ... հայտէ չաբըգ օլ։

— Կէնճ ամէլէ գօշարագ եօլա տիւշտի. Սիմօն տա մէնտիլինի ըսլատարագ եէթիմէնին վիճուտինէ վէ եիւզիւնէ սիւրմէյէ պաշլատը. պու իլք միւտավաթտան պիր սէմէրէ

հասըլ օլմատը . Պէրթին հալա կէօզլէրի գաբալը օլարագ պիհուշ պիր հալտէ պուլունույօր իտի , Սիմոն քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը .

— Պու պիչարէնին իատէի հայաթ իթմէսի մուճիզէ գապլինատէն տիր ։

Արատան եարըմ սաաթ գատար պիր զէման կէչտի . հէնուզ պայկընըզ տէվամ իթմէ.քտէ վէ գալպինին չարբամասը տա կիթահիքճէ ազալմագտա իտի ։

Նիհայէթ բօլիս գօմիսէրի պիր թապիպ իլէ կէլտիլէր . եանլարընտա տիկէր իքի ատէմ իլէ պիր տէ թէժկէրէ պուլունույօր իտի ։ Կէնճ ամէլէ էսնայի րահտե վուգուի հալի գօմիսէրէ անլաթմըշ իտի ։ Թապիպ կէլիր կէլմէզ վիճուտի տըգգաթը մախսուսե իլէ մուայէնէ իտուպ , հիչ պիր թարաֆտա գըրըգ օլմատըղընը վէ ֆագաթ վիճուտին էբէյիճէ զէտէլէնմիչ օլտուղունը խապէր վէրտի ։

Թապիպ մուայէնէյէ տէվամ իլէ իքի զարարսըզ եարա քէչի իթտի քի , պունլարտան պիրի պաշընտա վէ տիկէրի տէ կէօյահնտէ պուլունույօր իտի . պաշընտաքի եարա ատէթա չըղըլմըշ կիպի պիր չէյ խսէ տէ , կէօյահնտէ.քի եարա էբէյի տէրինճէ օլուպ , պուրատան հայըճա գան զայ իթտիյի անլաշըլըյօր իտի ։

Տօգթօր էֆէնտի մուայէնէսինի պիճիրտիքտէն սօնրա , կէնճ գըզըն էն եագըն պիր խասթախանէյէ նագլ օլունմասը լուզումընը իխթար իթտի , չիւնքի պիչարէնին քիմ օլտուղու վէ իգամէթկեահը ներէտե պուլունտուղու մէճհուլ իտի ։ Մամաֆիհ գօմիսէրին րէյի իլէ մէճրուհէնին ճէպլէրի արանըլտը . էվվէլա պիր անախտար զուհուր իթտի , միխթագըպէն պիր չանթա չըգտը , պու չանթանըն իչինատէ օթուզ իքի ֆըրանգ եէթմիչ պէչ սանթիմ վար իտի . պատէհու տէօրթ քէօչէլի պիր քեաղըտ չըգտը ։ Գօմիսէր քեաղըտը ալարագ .

— Ծօգագ արապալարընտան պիրինին նօմէրօսը , նօմէ-

րօ 13. քեաղըտ պուրուշմուշ, պիր թարաֆը տա երրթըլ-մըշ. պու քեաղըտ բարչասը իհթիմալ քի չօգտան պէրի ճէ-պինտէ իմիշ տիր. պու նօմէրօտան տա պիր շէյ անլաշըլմազ, տէտի.

Պու քեաղըտ բարչասը գօմիսէրին բարմագլարը արա-սընտան եուվարլանըպ եէրէ տիւշտի, թէքրար էյիլիպ ալ-մագ զահմէթի իխթիյար օլունմատը. էլհասըլ պու քեա-ղըտա ասլա էհէմմիյէթ վէրիլմէտի.

Պու սըրատա Պէրթին պիրուհ տէնիլէպիլէճէք ճէսէտի թէժկէրէյէ վազ իտիլմիշ օլուպ, տօգթօր քէլամէ աղազ իլէ, բօլիս գօմիսէրինէ.

— Պու պայկընլըգ չօգ սիւրմէյէճէք, անտէն սօնրա խասթալըգ պաշլայաճագ, իշթէ օ զէման արզու իտիլէն շէյլէր անլաշըլապիլէճէք տիր. պու պիչարէյի աճէլէ Սէնթ-Աթուան խասթախանէսինէ կէօթիւրմէլի գօմիսէր էֆէնտի, պէնտէ շիմտի Պանեօլէտէ թանզիմ իտէճէյինիզ բաբօրը իմ-զալարըմ, տէտի.

— Բէք կիւզէլ.

Սիմօն իլէ տիկէր ատէմլէր թէժկէրէյի եիւքլէնտիլէր. գօմիսէր, Սիմօնա, բարա չըզտանը իլէ անախտարը խաս-թախանէնին գալէմ օտասընա թէսլիմ իթմէսինի թավսի-յէ իյլէմէսի իւզէրինէ, համիյէթլի ամէլէ.

— Պաշ իւսթիւնէ տէտիքտէն սօնրա, կէնճ արգատաշը Կըրանտ Շամպէ խըթապէն.

— Սէն պիզիմլէ պէրապէր կէ՞լմէյէճէքմիսին, տէյու սօրտու.

— Պէնիմ ըէֆագաթըմա հաճէթ եօգ . . . պէն պու-րատա գալըպ իշէ պաշլայըմ.

— Սէն պիլիրսին.

Կէնճ ամէլէ եալընըզ գալընճա բօլիս գօմիսէրինին է-լինտէն տիւշիւրմիշ վէ եէրտէ պըրագմըշ օլտուղու քեաղըտ բարչասընը ալըպ քէնտի քէնտինէ.

— Ալ սանա պիր գօմիսէր քի պիր չէյտէն խապէրի եօդ . պու քեաղըտ բարչասընտան պիր չէյ անլաշըլմազ տէյօր , պու դատար տըդդաթսըզլըդ օլմ՚ուր մը . . . տիւնեատէ հէր չէյին ազ չօդ էհէմմիյէթի վար տըր . . . պու զավալլը կէնճ հիչ պիր չէյ սէօյլէմէքսիզին էօլէճէք օլուրսա , պու 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպինէ միւրաճաաթ օլունուր , պէլքի պու սայէտէ քիմ օլտուղու վէ իդամէթկեահը մէյտանէ չըգար . . . պէն պու նօմէրօյը սագլարըմ , վէ չայէտ պիր չէյ սօրուպ անլամազա լուզում կէօրիւլիրսէ , իչլէք պէն պուրատա տայիմա հազըրըմ . . . պէնիմ իչին պու պէօյիւք պիր մէտար տըր , տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա քեաղըտը պիւքիւպ տըդդաթլա ճէպինէ եէրլէշտիրսի , վէ միւթէագըպէն գաղմասընը ալըպ իչէ պաչլատը :

14

Պիր թապիպ իլէ պիր տէ գօմիսէր իմզասը կէօրիւլինճէ , եարը էօլիւ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզ , Մէնթ-Անթուան խասթախանէսինտէ գապուլ օլունուպ հէման պիր եաթաղա եաթըրըլտը . նէօվակէթտէ պուլունան տօգթօր կէլիպ մուայէնէ իթտի : Եէթիմէնին գըսըլմըշ տիշլէրի արասընտան պիր գաչ տամլա իլաճ ագըթտըլար . պու իլաճ միւթլագա թէէսիւրինի կէօսթէրէճէք պիր չէյ օլտուղունտան , տօգթօր եաթաղըն եանընտան այրըլմատը :

Արատան եարըմ սաաթ գատար պիր զէման կէչտի , Պէրթին վիճուտինտէ ճիւզվի պիր հարաքէթ էսէրի կէօրիւլտի , եան թարաֆընա տէօնտի , քիրբիքլէրի արալըգ գալտը . չաչգըն չաչգըն պիր քէրրէ էթրաֆընա կէօչ կէզ-

տիրտիքտէն սօնրա կէօղլէր եինէ գաբանտը . . . թէքրար քէնտինի ղայպ իթտի ։

Տօգթօր էլինի թուքթուպ ուսուլէթ վէ նէզաքէթլէ պիր դաչ սէօզ սէօյլէտի . պիչարէ թէքրար կէօղլէրինի աչտը , տուտագլարընըն թիթրէյիչինէն սէօզ սէօյլէմէք իսթէ-տիյի անլաչըլըյօր իտի , ֆագաթ սէսինի իչիթտիրիմէտի , պու արալըգ տուտագլարընըն ուճլարընտա ճիւզվի գանլը պիր քէօքիւք կէօրիւլիւնճէ , տօգթօր՝ նէզտինէ պուլու-նան իքի նէֆէր թալէպէյէ խիթապէն .

— Տախիլի պիր խաստալըգ վուգուինտէն բէք գօրգու-յօրում . զավալլը չօճուղըն հալինէ պագըլըրսա բէք խաս-թա , չիմտի նէ օլաճաղընը տա անլարըզ , տէյուպ , միւթէ-ագրպէն պիր տագըգա վէֆթ իտիլմէքսիզին կազտըլը մի-էսսիր պիր իլաճըն թէրթիպ իտիլուպ վէրիլմէսինի էմր իթ-տի ։

Պիրազ կէնճ խաստամըզտան այրըլարագ գարիյնի քի-րամէյ պէրաբէր , հէքեայէմիզին տիկէր էչխասը իլէ պու-լուշալըմ ։

Բիյէր Լօրիյո , ասայիշ րէյիսինէ պէյանը հալ իյլէտիյի էսնատէ թէֆէր խապիսինին , նէ տէրէճէ խէվֆ ու տէհշէ-թէ տիւչար օլտուղունը կէօրմիւչ իտիք , խապիսը մէրգում պիր գաչ տագըգա գատար իհթիյար արապաճըյը հագը-գաթը հալտէն խապէրտար զանն իթմիչ իտի իսէ տէ , չօգ կէչմէքսիզին պու զաննընտա ալտանտըղընա գանատթ հա-սըլ իթտի ։

Նամուսլը արապաճը , բէք ագիլանէ վէ բէք թապիյի պիր սուրէթտէ սէօզինէ տէվամ իտիյօր իսէ տէ , օ սէօզ-լէրի հագըգաթա վագըֆ օլարագ սէօյլէմէտիյիտէ անլաչը-լըյօր իտի ։

Թէֆէր պու ճիհէթի անլայընճա քէնտինի թօրլատը , նիհայէթինտէ ասայիշ րէյիսի պու պապտէ իճրա իտիլէճէք թէհարրիյաթէ վէ 13 նօմէրօլը արապա սահիպի Բիյէր Լօ-

րիյօնըն , Եւլանտան չայընտըղընը իատաա կյլէախյի անլա-
չըլամայան պէշ եիւզ ֆըրանգընըն կլէ կէչըրլմէխինէ նէ-
զարէթ վազիֆէսինի , քէնտիսինէ հէվալէ իմտյի էնտա-
տէ սէվինճինտէն նէ Եարաճաղընը չաշըմըշ իտի . խասլաը
մէրգում խայընանէ պիր թէպէսիւմ իլէ էլէրինի օղուշ-
տուրարագ , քէնտի քէնտինէ .

— Օ՛խ , արթըգ թէհարրիյաթ բէք Եօլունտա իճրա օ-
լունաճագ . . . դալգաղան Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնա նասըլ
արաշտըրըլմըշըր իսէ , պուտա անըն այնը օլաճագ . . . ֆա-
գաթ զահիրէն րէնկ վէրմէմէյ չ՛ղայրէթ իմմէլիյիմ , պու-
րասը բէք մուհիմ տիր , գուրնազըգ օլուրսա իչթէ պու
դատար օլուր , տէտի .

Թէֆէր , ասայիշ բէչիսինտէն այրըլըր այրըլմազ , է-
սէրիէն թահտը նէզարէթի վէ իտարէսինտէ իսթիխատամ կյ-
լէտյի բօլիս նէֆէրաթընը նէզտինէ ճէլա իթտի .

Օգուչանլարըմըզ պու տտէմիէրի թանըմազ տա կիւճ-
լիւք չէքմէչէճէքլէր . Րընէ Մուլէնին իթէվէրըֆը վէ մազ-
լում Բօլ Րէվվայէնին տուլ զէվճէսինին իգամէթ կյլէտյի
խանէնին , նէզարէթը տայիմ ալըընտա պուլունտուրըլմասը
խուսուսընտա , Թէֆէր խապիսինին էմրինէ թէպսիչէթ ի-
տէն իքի նէֆէր եինէ պունլար իսի .

Թէֆէր , Լէպլօնտ իլէ Պանգալ թէսմիյէ օլունան պու
նէֆէրլէրէ լաղըմ կէլէն թալիմաթը վէրտիքտէն սօնրա , ի-
լավէթէն .

— Պանա գալըրսա պու արապանըն իղինի Մօնմարթը
վէ Պէվիլ սէմթլէրինտէ պուլունապիլիր , Լէպլօ՛նտ , սիզ Պէ-
վիլ ճիհէթինի թէֆթիչ վէ թէհարրի իտինիզ , Պանգա՛լ ,
սիզտէ Մօնմարթը թարաֆլարընտա տօլաշընըզ , տէտի .

Լէպլօնտ . – Բօնթ-Եօմօն ճիհէթիտէ թարիֆինիզէ մու-
վաֆըգ պիր Եօլ տըր . . .

Թէֆէր . – Պէվիլ թարաֆլարընտա տօլաշտըգլարընը
անլայօրում .

Պանգալ. - Բէր-Լաչէզ սէմթինին արգա ճիհէթլէրի, մէսէլա Պանեօլէ . . .

Թէֆէր. - Օ թարաֆլարա պիզզաթ պէն կիտէճէյիմ, շայէտ թարիֆ իթտիյիմ եէրլէրտէ պիր իմարէ կէօրէմէզսէնիզ, սօնրատա սիզի Պէրսի իլէ Վէնսան թարաֆլարընա սէվգ իտէճէյիմ։

Լէպլօնտ. - Բէք կիւզէլ միւսիւ Թէֆէր . . . նէ՞ զէման իչէ պաշլայաճաղըզ։

Թէֆէր. - Հէման պու կիւնտէն, ֆագաթ կէօզիւնիւզիւ աչմալը վէ բէք չօգ չալըշմալըսընըզ, թէտգըգաթ վէ թէհարրիյաթընըզտան հասըլ օլան նէթիճէյի հէր կիւն պանա պիլտիրմէլիսինիզ։

Պանգալ. - Պու արապայը քի՞մ գուլլանմըշ։

Թէֆէր. - Իքի ատէմ ալըպ կէօթիւրմիւշ, տահա աչըգ սէօյլէյէլիմ, պունլար կէնճ պիր գատըն աշըրմըշլար . . .

Լէպլօնտ. - Պու իքի ատէմին էշքեալի՞ . . .

Թէֆէր. - Պունա տայըր պիր կէօնա մալիւմաթ եօգ։

Լէպլօնտ. - (Ճանը սըգըլարագ.) Ֆագաթ պու նա՞սըլ իշ, պու ատէթա սաման չուվալը իչինտէ իյնէ արամաղա պէնզէյօր . . .

Թէֆէր. - Պու պապտէ պէնտէ սիզին իլէ հէմէֆքեարըմ, ֆագաթ նէ՞ տէյէպիլիրիզ, պէօյիւք պիր մէգամտան էմր վէրիլիյօր . . . պէլքի թէսատիւֆէն պիր մուվաֆագըյէթ հասըլ օլապիլիր, էլհասըլ պու խուսուստա սիզէ կիւվէնմիշիմ տիր։

Պանգալ. - Պիզ էլիմիզտէն կէլտիյի գատար չալըշըրըզ . . .

Մուհավէրէյէ պուրատա նիհայէթ վէրիլտի, միւթէտգըպէն բօլիս մէմուրլարը հէր պիրի պիր թարաֆա կիթտիլէր։

Թէֆէր, բօլիս մէմուրլարընըն իճրա իտէճէքլէրի թէհարրիյաթտան պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէյէճէքլէրինտէն

էմին իտի. օլսա օլսա հագըգաթ պիր մէվգըտա մէյտանէ չըգապիլիր իտի քի, օ մէվգընըն թէֆթիշինի տէ քէնտիսի տէրիւհտէ իյլէմիշ տիր։

Թէֆէր, իգամէթկեահընա կիտուպ պաշտան այաղա գատար թէպտիլի էսվապ իլէ օտուն համմալը գըյաֆէթինէ կիրտի։ Խապիսին պաշլըճա մագսատը իսթիխտամ իյլէտիյի իքի խաֆիյէնին հարաքեաթ ու մուամէլաթընը ուզագտան թէֆթիշ իյլէմէք իտի։

Պու իշտէն վէ թէշէպպիւսաթը սայիրէտէն էվվէլ քէնտի մէնաֆիյի զաթիյէսինի վէ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն սէՀամէթինի թէէմին իյլէմէք, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աշըրտըղը մուզիրը էվրագը եագալամագ իչին, Ժան-Ժուտիյի արամաղա գարար վէրտի։

Թէֆէր, խըրսըզ, եանքէսէճի վէ սէրսէրի մագուլէսինտէն օլան հայլաղլարըն, էլլէրինէ բարա կէչտիյի զէման ներէյէ տէվամ իյլէյէճէքլէրինի վէ օ բարալարը ներէտէ սարֆ իտէճէքլէրինի, բէք չօգ զէմանտէն պէրի թէճրիւպէ իլէ անլամըշ օլմաղըլա, օ եէրլէրտէն, օ մէվգըլարտան թէհարրիյաթէ պաշլատը։ Ժան-Ժուտիյի թէսատիւֆի ծլարագ պուրալարտա պուլապիլէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի։

Պու իւմիւտի բէք տէ պօշա չըգմատը. Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէն չըգմըշ պիր խըրսըզա թէսատիւֆ իթտի, պու ատէմտէն՝ Ժան-Ժուտինին սէքիզ կիւն օ հաբըսխանէտէ գալտըղընը, վէ պիր այ գատար էվվէլ սէպիլի թախլիյէ իտիլտիյինի թահգըգ իթտի։

Թէֆէր, մէրգումտան այրըլըր այրըլմազ տծղրու Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինին գալէմ օտասընա միւրաճաաթլէ, մէմուրիյէթինէ մախսուս գարթ վիզիթլէրինտէն՝ պիր թանէսինի իրայէ իթտի. տէրհալ Ժան-Ժուտիյէ տայըր թահգըգաթա կիրիշտի, պու սուրէթլէ սօն իգամէթկեահը նէրէսի օլտուղունը թարիֆ իթտիրտի։

Օգնյանլարըմըզճա մալիւմ ծլտուղու իւզրէ, Ժան-Ժու-

տինին հաբըսխանէ իտարէսինճէ մալիւմ օլան սօն իգամէթ-կեահը վէնկրիյէ սօգաղընտա քեայինի իտի . Թէֆէը հէման օրայա պաշ վուրտու վէ գաբուճըսընա , գըյաֆէթի իլէ մինասիպէթ ալաճագ պօղուդ պիր սէտա իլէ , ֆան-ֆուտինին օ էվտէ իգամէթ իտուպ իթմէտիյինի սօրտու ։

Գաբուճը , պու էսկի միւսթէճիրին նամընը իշիտինճէ մանիտար պիր նաղարըա գարշըսընտաքի ատէմի սիզիւպ ։

— Ա՛հ , սիզ պու գուշու թանըյօրմուսընըզ , տէյու հայգըրտը ։

ֆան-ֆուտինին խանէճէ չէօհրէթի բէք ֆէնա օլտուղընը պու սէօզ աշիքա արէն խապէր վէրիյօր իտի . պինաէն ալէյհ քէնահինէ տայիր մալիւմաթ ալմագ իչին դայէթ մահիրանէ տավրանմագ , իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ իթմէք լազըմ կէլէճէկինի թագտիր իլէ ։

— Խա՛յըր , խա՛յըր , թանըմայօրըմ . . . իֆատէնիզէ նաղարէն ֆէնա պիր ատէմ օլտուղու անլաշըլըյօր . . . տէտի ։

— Ա՛հ , նէ՞ տէյօրսունըզ , ֆէնա տէմէքտէ սէ՞օզ մի . . .

— Եան քէսէճի ֆիլան օլմա՞սըն . . .

— Իշթէ չիմտի պիրազ անլար կիպի օլտունըզ . . . պիզ քէնտինինի նամուսլը պիր ատէմ զանն իտիյօր իտիք . ֆագաթ սիզին պու ատէպսիզ հէրիֆի արամագտան մագսատընըզ նէ՞ տիր ։

— Խապինին պէնճէ պիր լուղումը եօգ տըր . . . ֆագաթ հէմչէհրիմ տիր վէ մէմլէքէթինտէ հագըգաթէն բէք նամուսլը պիր գարտաշը վար տըր . . . պու չօճուգ , պիրատէրի իչին պանա պիր սըրթարըշ իթտի . . իշթէ քէնտինի պունըն իչին արայօրում ։

— Բէք կիւզէլ , իսթէտիյինիզ նէրտէ արայընըզ . . . արթըդ պուրատա իգամէթ իթմէյօր . Հաբըսխանէտէն չըգաբզը , նէ մախլուգ օլտուղը անլաշըլտըղը կիւն պուրատան գօվուլտու , տէֆ իտիլտի ։

— Շիմոն նէրկատ իգամէթ իթթիյինի պիլիյօ՛ըմուսը-նըզ ։

— Պիլմէմ. հէմ պիլմէք տէ իսթէմէմ ։

— Ճագաթ պիրատէրինին սըբաըրըշը իչին պանա ազը-ճըգ մալիւմաթ վէրմիշ օլսա իտինիզ . . .

— Սիզէ օլսա օլսա շու գատար պիր մալիւմաթ վէրէ-պիլիրիմ. հաքըսանէտէն չըդտըրը կիւնէն երթէսի սապահը , Ըննէ նամընատա պիրիսինին մուավէնէթի իլէ էշեասընը գալ-տըրտը ։ Պու Ըննէ տէտիյիմ զահիրէն կիւզէլ պիր ատէմ օլտուղու հալտէ , միւթլաքա քէնտիսի կիպի ատէպսիզ պիր շէյ օլմալը իտի . . .

15

Թէֆիկ, Ըննէ նամընը իչիթտիյի էմնատէ էլէ քթրիպ պա-թարեասընա թուրթուլմուշճասընա թիթրէտի վէ հէման քէն-տինի զապթ իտէմէյէրէք ։

— Ըննէ՞ , Ըննէ՞ մի տէտինիզ . . . տէյու հայգըրտը ։

— Էվէ՛թ , սիզէ պու ատէմ իչի՞նտէ մի պիր շէյ սը-քարըշ օլսընտու ։

— Խա՛յըր , ճագաթ պու ատէմ պանա թանըտըգլա-րըմնան կիպի կէչիյօր . . .

— Ըննէ Մուշէն տէյի՛լ մի . . .

—Ա՛հ, սիզ պունըտա թանըշյօրսունըզ էյլէ՞մի , տէմէք օլույօր քի սիզտէ անլէրտէնտինիզ . . . հայտէ պօյունըզը կէօրէյիմ . . . իչինիզէ կիտինիզ . . .

Գաբուճը պաշգա պիր շէյ սէօյլէմէյիսի գուլիպէսինէ կիրտի , Թէֆիկի հայրէթի վէ հէյէճան իչինտէ պըրագարագ շիտտէթլէ եւուզինէ գարշը գաբուսընը գաբաար . Թէֆիկ իսէ մուզթարըպանէ պիր հալտէ քէնտի քէնտինէ .

— Բընէ Մուլէն հա՛... շու հալէ նաղարէն սագըն Գը-լօտիյա Վարնի պու խուսուստատա հագլը օլմա՞սըն... սա-գըն թէսատիւֆէն պու իքի ատէմ պիրլէ՞շմէսինլէր... ա՛հ, պու իթթիֆագտան պիղճէ չօգ ֆէնա նէթիճէլէր զուհուր իտէպիլիր. էկէր հագըգաթ զանն ու թասավվուրա-թըմա մուվաֆըգ իսէ, չէյթան հէրիֆ ալէյհիմիզտէ տօլա-չըյօր, պու պէնճէ տէ մուճիպի խէվֆ ու էնտիշէ պիր հալ տըր, տէտի։

Թէֆէր, տօղրու Սէն Մարթէն սէմթինէ կիտուպ օմնիւ-պիւս արապասընա բաքիպ օլտու. Պօմարշէ պուլվարընա կէ-լինճէ արապատան էնիպ Բօայալ մէյտանընտա քեային 24 նօմէրօլը խանէյէ միւրաճաաթ իթտի։ Պիրտէն պիրէ քէն-տիսինի թանըյամայան գաբուճը գատընա, եանի մատամ Պիժօյա.

— Լութֆէն միւսիւ Բընէ Մուլէնին պուրատա օլուպ օլմատըղընը սէօյլէ՞րմիսինիզ, տէյինճէ, գաբուճը գատըն ճէվապէն,

— Միւսի՛ւ, քէնտիսի Բարիզտէ տէյիլ տիր, տէ-տի։

— Նէ՞ զէմանտան պէրի։

— Օն պէշ կիւն օլույօր թաշրատա պիր մէմուրիյէթ պուլմուշ տըր։

— Շաշըլաճագ շէյ...

— Նիչի՞ն...

— Չիւնքի տիւն քէնտիսինի օմնիպիւստէ կէօրտիւմ սանըյօրում։

— Միւթլագա օ տէտիյինիզ քէնտիսի տէյիլ իմիշ... աբարթըմանը հէնուզ պօշալթմատը. էկէր Բարիզէ կէլմիշ օլսա իտի, հէր հալտէ պուրայա կէլէճէք իտի։

— Պէլքի ալտանմըշըմ տըր...

— Էվվէ՛թ, հիչ շիւպհէ եօգ քի ալտանմըշսընըզ...

— (Մըրըլտանարագ.) Թէէսիւֆ իտէրիմ, գիրա տօսթ-

լարըմտան պիրիսի պանա քէնտիսինէ այիտ զայէթ մուհիմմ պէր իշ հէվալէ իթմիշ իտի . . .

— Օ իշ նէ իսէ պանա պիլտիրինիզ միւսիւ , շայէտ պու կիւնլէրտէ կէլէճէք օլուրսա հարֆիյէն քէնտիսինէ սէօյլէրիմ .

— Բէք կիւզէլ մատամ , կէլէճէք օլուրսա քէնտիսինի Ժան-Ժուտինին իգամէթկեահրնտա պէքլէտիքլէրինի սէօյլէրսինիզ .

— Ժան-Ժուտի՞ մի . . . քէնտիսինին պու տօսթընտան պահա իթտիյինի հիչ իշիթմէմիշ իտիմ , նէ հալ իսէ կէլտիյինտէ սէօյլէրիմ .

Թէֆիկը , գաբուճը գատընա պէյանը թէշէքքիւր իյլէտիքտէն սօնրա չէքիլտի կիթտի . խապիսի մէրգուամ քէնտի քէնտինէ .

— Աճէպա պու գատըն սաֆտէրուն պիր չէ՞յ մի . . . աճէպա հադըգամէթէն Րընէ Մուլէնին Բաքիզտէ պուլունմատըղընա՞ մը զահիպ օլույօր . եօգսա պէօյլէ եալան սէօյլէմէք իչին քէնտինէ բարա՛ մը վէրիլտի . իշիթ պուրասընը անլամալը . պիր պէհանէ իլէ պիր տահա կէլիր պունըտա անլարըմ , տէտի .

Սաաթ պէշէ եագլաչըյօր իտի , Թէֆիկը օ կիւն պաչդա պիր իշ եարմաղա միւդիէտիր օլամայաճաղընտան , աճէլէ թաամ իտուպ տօղրու իգ ամէթկեահրնա կիթտի . Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ օ կիճէ թաչընտըղը եէնի խանէյինին սէմթինի վէ նօմէրօսընը , քէնտիսինէ պիլտիրճէճինէ տայիր սէօզ վէրմիշ իտի .

Ֆիլհագըգա սաաթ տօգուզա տօղրու տիւգ ճէնապէլերի կէլիպ գաբուսընը վուրտու , Թէֆիկր աճէլէ գաբուկը աչըպտա տիւգի հէնուզ մահզուն վէ ղէմնաք պիր հալտէ կէօրիւնճէ , պիր գաթ տահա տիւչարը խէվի ու տէհշէթ օլտու .

Վագաա օ կիւն Ժօրժըն սիյմասընտա հէր ղէմանքին-

տէն զիյատէ եէս ու ըզթըրապ, ֆութուր վէ եօրկունլուգ ալայիմի կէօրիւլիւյօր իտի. Թէֆէր իհթիյար արգատաշը-նըն գօրգունճ հալինէ ատէթա աճըյօր իտի քի, հէման.

— Տիւգ հազրէթլէրի, իխթարաթը խալիսանէմէ թէվֆիգան հարաքէթ իթտինիզ մի, տէյու սօրմասը իլէ, տիւգ տէրմանսըզ պիր հալտէ սանտալեէնին իւզէրինէ օթուրա-րագ.

— Հէմտէ նօգթասը նօգթասընա... շիմտի Պաթինեօ-լատա Սէնթ-Էթիյէն սօգաղընտա 19 նօմէրօլը խանէտէ պու-լունույօրում, տէյէրէք, էթրաֆը եիւքսէք տիվարլարլա մուհաթ վէ կէնիշ պիր պահճէ օրթասընտա քիրալամըշ օլ-տուղու խանէյի թարիֆ իտինճէ, Թէֆէր.

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ էկէր միւմքին իսէ կիւնտիւզ-լէրի հիչ տըշարը չըգմայընըզ. Սէնթ-Տօմինիքտէքի գօնա-ղընըզը կիճէլէրի զիյարէթ իթմէքտէ տէվամ իտինիզ. օ եիւզտէն գօրգաճագ պիր շէյ օլմատըղընտան էմին օլալըմ. շու արալըգ նամընըզա մուհիմմ պիր մէքթուպ կէլմէք իհ-թիմալի վար տըր, տէտի.

— Հէր կիճէ միւնթազամէն օրայատա տէվամ իտէ-րիմ... սիզտէ թազէ պիր հէվատիս վա՞ր մը:

— Էվվէ՛թ, միսթրէս տիգ Թուրէնին իխթարը մուճի-պինճէ հարաքէթլէ հէման մէմուրիյէթիմտէն իսթիֆա իթ-մէտիյիմտէն, շու արալըգ բօլիա իտարէսինտէն այրըլմատը-ղըմտան տօլայը բէք իսապէթ իթմիշիմ:

— (Պօղուգ պիր սէս իլէ.) Պանեօլէ թէբէսինտէքի եան-կըն մէսէլէսի իլէ՞ մի մէշղուլ օլույօրլար:

— Խա՛յըր, եանկըն գազա իլէ վուգու պուլմուշ վէ միւսթէճիրիտէ էնգազ ալթընտա եանըպ գալմըշ զանն օ-լունույօր... ֆագաթ աշըրըլան արապա իշին թէտգըգա-թա թէհարրիյաթա պաշլանըլտը. պու խըտմէթիտէ զաթէն բէք չօգ իշլէրտէ իսթիխտամ իթտիյիմ իքի ատէմէ հէվալէ իթտիմ... արապայը աշըրան ատէպսիզ հէրիֆլէր, արապա-

ճրնըն բալթօսը իլէ պիր ատէտ պանգա գայիմէսինի չալ-
մըշլար . . . իչթէ պու եիւզտէն պիր տավա գարուսը ա-
չըլըը ։

— (Պաշտան այաղա գատալ թիթրէյէլէք .) Նէ՞ տէ-
յօրսունըզ . . .

— Էվվէ՛թ , պու ճիտտէն չայանը թէէսիւֆ պիր հալ
տըր . ֆագաթ սիզ օ ճիհէթի ասլա մէրագ պույուրմայընըզ .
պէն օ եիւզտէն հասըլ օլաճագ ֆէնալըգլարըն էօնիւնիւ ա-
լըըրմ , պու խուսուս , պու մէսէլէ պանա հէվալէ օլունտու
քի արթըգ հիչ գօրգուլմազ . . . պիզ Բընէ իլէ ժան-ժու-
տիյի տիւշիւնմէլիյիզ , վէ հէմտէ ճիտտի պիր սուրէթաէ տիւ-
շիւնմէլիյիզ . պազը սէպէպլէրէ մէպնի պէն էօյլէ զանն ի-
տիյօրում քի պունլար պիրլէշտիլէր վէ եէքճիհէթ օլարագ
հալտաքէթ իտիյօրլար ։

— (Պիւսպիւթիւն շաշըրարագ .) Օ հալտէ մահվ օլտուգ
տէմէք տիր ։

— Էվվէ՛թ , իչին իչինտէքի վէկտամէթ բէք պէօյիւք վէ
բէք միւտհիչ տիր . ֆագաթ սիզ եինէ մէյտուս օլմայընըզ ,
չիւնքի ժան-ժուտի սիզի թանըմայօր . . .

— Նէ՞ պիտիյօրսունըզ . . . նէ՞ մալիւմ ։

— Պու աշիքեար պիր չէյ տիր . . . զիրա էկէր թանը-
մըշ օլտա իտի պունըն իչինտէ գօնաղընըզտա պիր մէքթուպ
կէլիր իտի . հէնուզ վագթիմիզ միւսաիտ տիր տիւգ հազ-
րէթլէրի . . . խայըն հէրիֆին էլինէ չիմտի եիւզ պէն ֆը-
րանգ կէչտի , պէն պու կիպի սէֆիլ մախլուգաթըն նէ ախ-
լագտա օլտուգլարընը պիլիրիմ , էլէրինտէքի բալայը քեա-
միլէն սարֆ իթմէտիքճէ քէնտիլէրինտէն գօրգուլամազ . .
քէնտինի արտամալա պաշլատըմ , չուրատա պուրատա էլ-
պէթտէ բասթ կէլիր եագալարըմ , պիր քէրըէ եագալատըմ
մը , արթըգ իչի պիթտի տէմէք տիր . Բընէ Մուէնիտէ ա-
բաշտըրըյօրում , անըն իչինտէ պիր տուզագ թէրթիպ իտէր
վէ կիւնիւն պիրինտէ միւթալագա օ տուզալա տիւչիւրիւ-

բիւմ, էլհասըլ սիզ հէր վէճհ իլէ էմին վէ միւսթէրիհ օ-լունուզ...

— Պէնտէ պունը իսթէրիմ, ֆագաթ պանա մուհիմմ պիր շէյ ունուտուլօրսունըզ կիպի կէլիյօր։

— Օ շէյ նէ՞ տիր...

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտաքի խանէնին գա-բուճըսը օլան գաատըն, Պէրթին էվտէն չըգտըղընը կէօրմիւշ, գըրգ սէքիզ սաաթ զարֆընտա ավտէթ իթմէտիյինի կէօ-րիւնճէ մէրագ իտերէք, պիթթապի բօլիս դօմիսէրինէ պէ-յանը հալ իթմէյէ գալգըշաճագ տըր։

— Օ պիզիմ նէ վազիֆէմիզ, պիր գաատըն ղայպ օլմուշ, խուսուսի իլէ կէնճ վէ կիւղել պիր գըզ... պու հէր կիւն կէօրիւլիւր չէյլէրտէն տիր. հէր քէս աշըգը իլէ սէօզլէշէ-րէք պըրագըպ կիթտիյինէ զահիպ օլուր, պու էհէմմիյէթ-սիզ պիր սըրր տըր քի տէրհալ ունուտուլուր կիտէր...

— Պու սըրրըն հէր հալտէ մէյտանէ չըգմասընը Րընէ Մուլէն իտտաա վէ իսրար իտէճէք օլուրսա։

— Սիզէ Րընէ Մուլէն մէսէլէսինի պէն տէրիւհաե իթ-տիմ տէյօրում...

Տիւգ պիր ազ քէնարինէ կէլտի վէ տէրինն պիր ահ չէքէ-րէք պիր ազ նէֆէս ալտը, Թէֆէրտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ։

— Սիզէ նիհայէթ տէրէճէտե իհթիյաճքեաբանէ պիր հալտէ հարաքէթ իթմէնիզի թավսիյէ իթմիշ իտիմ... հէր նէյէ վագըֆ օլուրսանըզ միսթրէս տիգ Թուրէնէ պիլտիր-մէյէտե սայ իտինիզ քի, օտա հէր հանէ վագըֆ օլսուն տա անա կէօրէ հարաքէթ իթտին, տէտի։

— Պունըն իչին գօնաղընա կիտէպիլիրմիյիմ։

— Էյրէթի պիր նամ իլէ վէ Թէպտիլի գըյաֆէթ ի-տուպ Թանըլմայաճագ պիր հալ քէսպ իթտիքտէն սօնրա կիտէպիլիրսինիզ։

— Էօյլէ իսե եարըն կիտեր մէզպուրէյի կէօրիւրիւմ։

16

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ Թէֆէրտէն այրըլտը. մումախլէյհին մուֆարէգաթընտան սօնրա Թէֆէրտէ, Բընէ Մուլէն վէ Ժան-Ժուտիյի արաշտըրմագ մագսատը իլէ իգամէթկեահընտան չըգտը։

Ժան-Ժուտիյէ Բարիզտէ պուլունան բիս վէ մազնուն մէյխանէլէրտէ թէսատիւֆ իթմէք ղայրի գապիլ իտի. չիւնքի հայտուտը մէրգում օ սըրատա Ասնիյէրտէ պուլունույօր վէ տավէթ իթտիյի արգատաշլարը իլէ պէրապէր միւքէմմէլ սուրէթտէ էյլէնիյօր իտի։

Տէօրթ սաաթ գատար իմթիտատ իտէն թաամ էսնասընտա, լօգանթաճընը մահզէնինտէ պուլունան շարապլարըն էն ալասը, էն պահալըսը չըգարթտըրըլարագ իչիլտի, միւթէագըպէն Ժան-Ժուտի պիր սանտալ էյլէնճէսի թէքլիֆինտէ պուլունտու։

Պու թէքլիֆ արգատաշլարը թարաֆընտան քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ օլունարագ, իքի պէօյիւճէք սանտալա րաքիպ օլտուլար. ագշամ թաամը իլէ էրթէսի կիւնքի թաամ իչինտէ Սէնթ-Տընին սէմթինէ կիթմէյէ գարար վէրիլտի։

Ժան-Ժուտինին սէֆահաթ արգատաշլարը իչինտէ Մինեօլէ նամընտա պիր եանքէսիճի պուլունույօր իտի. պու հայլազ, Ժանըն ճէպինտէ պիր չըզտան վէ պու չըզտանըն իչինտէտէ պինէր ֆըրանգլըգ գայիմէլէր պուլունտուղունը, պիր թանէսի չըգարըլըպ պօրճ թէսվիյէ իտիլիր իքէն կէօրիւնճէ, զիհնէն չըզտանը աշըրմաղա գարար վէրտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պուտալա սարխօշ օլուր օլմազ, չըզտանը ճէպինտէն

աշրբրբրմ, եօլտա տիւշիւրիւպ ղայպ իթտիյինէ զահիպ օ-լուր . . . տէտի ։

Մինեօլէ պու իշի տէրհալ պէճէրէպիլէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի, չիւնքի Ժան-Ժուտի քէմալի շէվգ ու շէթա-րէթլէ միւթթասրլ չագըյօր վէ ֆագաթ ատէթը ումումիյէ խիլաֆընտա օլարագ, քէնտիսինտէ ասլա սարխօշլըգ էսէրի կէօրիւլմէյօր իտի ։

Վագաա տիլի պիր ազ աղըրլաշտը, կէօզլէրի պիր ազ սիւզիւլտիւ, ֆագաթ ագլը պաշընտա իտի. վագըթ վագըթ էլինի սօլ ճէպի իւզէրինէ, եանի չըզտանըն պուլունտուղու եէրէ վազ իտիյօր իտի. Մինեօլէ իսէ քէնտի քէնտինէ տիւ-շիւնիւպ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Հա՛յ Ալլահ պէլասընը վէրսին, իշ ֆէնալաշըյօր, սարֆիյաթ հատտինի թէճավուզ իտիյօր . . . սարխօշ իտուպ-տա աշրաճագ օլսամ պիլէ պանա պիր շէյ գալմայաճագ, նէտէ սաղլամ գաֆասը վար . . . հէր նէ հալ իսէ պէն անը միւթլագա սըզտըրըրըմ . . .

Հայլազը մէրգում պու միւթալաա իլէ ալէտտէվամ գատէհլէրի տօլտուրույօր վէ Ժան-Ժուտի արգա արգայա պօշալտըյօր իտի. պու հալտէ եինէ պէքլէնիլէն սարխօշ-լըգտան էսէր կէօրիւլմէյօր իտի ։

Սէնթ-Տընիստէքի զիյաֆէթ տահա միւքէմմէլ իտի. ագշամ սաաթ օն պիրէ տօղրու միսաֆիրլէր սօֆրանըն էթ-րաֆընա տիզիլտիլէր. եալընըզ Մինեօլէ իչլէրինտէ պու-լունմայօր իտի. մէրգում արգատաշլարընա խըտմէթ իթ-մէք վէ սարֆիյաթա նէզարէթլէ մէշղուլ իտի. Ժան-Ժու-տի գահրամանանէ պիր սուրէթտէ իշրէթ մուհարէպէսինէ կիրիշտիյինտէն, պու եօլտա միսաֆիրլէրինէ տէ թէշվիգաթ-տէ գուսուր իթմէյօր իտի ։

Պիր արալըգ եան քէսէճի տէտիյիմիզ կէնճ հայլազ, պիր շամբանեա շիշէսինին աղզընտաքի թէլի գըրըպ մանթարընը գալտըրտը վէ Թան-Ժուտիյէ եագլաշըպ.

— Արգատա՛չ , պու իքիմիզէ մախսուս տըր , չու պիչարէլէր պունը իչմէյի պիլմէզլէր . . . պունլարըն գատրնտան ֆարդլարը եօգ տըր . իչիմիզտէ իքիմիլտէն պաշգա սաղլամ եօգ , տէմէսի իլէ , ժան-ժուտի ղայրէթէ կէլէրէք .

— Տօլտուր չարգըն , տօլտուր , պունըն տա հիւքմի եօգ , պուտա ինսանը սարհօշ իթմէզ , տէտի .

— Եալընըզ պահալը տըր .

— Նէ՞ զարարը վար . . . բարա քիւլէյէթլի , հէրսիտէ սարֆ օլունաճագ . . . բարա թիւքէնտի՞ մի , արգասը եինէ կէլիր . . . չըզտան պօշալընճա տօլտուրմասը գօլայ . գասա սույընը չէքէրսէ անը տօլտուրմագտա գապլի տիր . . .

Ժան-ժուտի , պիր չէքիշտէ գատէհի պօշալտըպ հայգըրարագ .

— Տահա՛ , տահա՛ , տէտի .

Պու էսնատէ Մինեօլէնին կէօղլէրի ֆալթաշը կիպի աչըլմըշ օլտուղու հալտէ .

— Ոէնին պիրտէ գասա՞ն մը վար . . . տէտի .

— Հէմտէ պիթմէք թիւքէնմէք պիլմէզ պիր գասա . . . սէն հէման տօլտուրը վէր տէ իչէյիմ .

Պու արալըգ ժան-ժուտինին ղիհնինէ պիր ֆիքը վրիտ օլտու . գատէհի եարը իչիպ էլինտէ թուԹարագ .

— Ա՛հ , թօհաֆ պիր չէյ տիւչիւնտիմ , տէտի .

— Նէ՞ կիպի .

— Պօրճումըզը թէտիյէ իտուպ տա պուրատան չըգտըգտան սօնրա պու արգատաչլարը պըրագընըզ , անլէր րահաթ րահաթ եաթըպ ույուսունլար , եարըն սապահ ույանընճա քէնտիլէրինի պուրատա պուլսունլար օլմա՞զ մը .

— Օլապիլիր . . . ֆագաթ պիզ էյլէնմէք իչին նէրէյէ կիտէճէյիզ .

— Էվէլճէ Բարիզէ կիտէրիզ , Ոէնթ-Լազար մէվգըֆընա պաշ վուրուրուզ . չըմէնարըֆէրէ պինէրէք Հավրա կիտէրիզ . . . իչթէ սանա կիւզէլ պիր սէեահաթ , տէնիզի կէօր-

մէք իչին տէ արզում բէք զիյատէ տիր . . .

— Պէնտէ իսթէյօրում . . . ֆագաթ պուրատան չըգ-մադ , օլսայա կիմմէք իչին էբէյիճէ պիր բարա լազըմ ։

— Պէնտէ բարա վար ։

— Էվէ՛թ, սէնտէ բարա օլտուղունը պիլիյօրում. ֆա-գաթ պէլքի քհաֆի տէյիլ տիր ։

— Օլապիլիր ա՛ . . . եօլտա օճիհէթի անլարըզ. քհա-ֆի տէյիլ իսէ կիմմէզտէն էվել գասամա միւրաճաաթլա պիր իքի սեօզ սեօյլէյէպիլիրիմ . . .

— (Մէսէրրեֆթէլէ թիթրէյէրէք ։) Բէք կիւզել օլուր . . .

— Էօյլէ իսէ հայտէ եօլա չըգալըմ ։

Ժան-ժուտի այաղա գալգտը , ֆագաթ իչրէթի քէնտի իւզէրինտէ հիւքմիւնի իճրայէ պաչլամըչ օլտուղունտան , ազ գալտը եուվարլանըպ եէրէ տիւչէճէք իտի . պիրինճի գաթ-տաքի սալօնտան չըգըպ բարմագլըգլարը թդւթարագ մէր-տիվէնտէն էնտի . Մինեօլէ մէրգումը թէագըպ իտիյօր վէ չու թասավվուրտա պուլունույօր իտի ։

— Իչթէ չիմտի իչ եօլունա կիրմէյէ պաչլատը , քէն-տիսի իլէ եալընըզ գալըյօրում, նէրտէ իգամէթ իթտիչինի , գասանըն նէրէտէ պուլունտուղունը կէօրիւպ անլարըմ, պէլ-քի թալի միւսաատ իտէր տէ գասայըտա աչըրըրըմ ։

Ժան-ժուտի , լօգանթաճընըն բարասընը քհամիլէն թէ-տիյէ իթտիքտէն սօնրա , ֆազլա օլարագ էլլի ֆրանգ տա վէրիպ .

— Շու էլլի ֆրանգը տա ալընըզ , եօգարտա արգա-տաչլարըմընզ վար , արընճ գուչը կիպի ույգու չէքէյօր-լար . . . եարընն սապահ նէ զէման ույանըրլարսա քէնտի-լէրինէ պէյազ չէրապլա միւքէմմէլ պիրէր չօրպա վէրիրսի-նիզ , տէյինճէ , լօգանթաճը կիւլէրէք բարայը ալըպ .

— Նայէտ սիզէ տայըր պիր մալիւմաթ թալէպ իտէ-ճէք օլուրլարսա նէ՞ սեօյլէյիմ, տէյու սօրտու ։

— Ըսթըրիտեա արամագ իչին Հավրա կիմտիչիմի սեօյ-

լէրսինիզ · պու կիւնտէն իթիպարէն օն պէջ կիւն սօնրա իչին քէնտիլէրինէ Բօլ-նուվարտա պիր գիյաֆէթ վէրէճէյիմ։

— Միւսթէրիհ օլունըզ միւսիւ , թէնպիհաթընըզ իյիա օլունաճագ տըր ։

— Արթըգ հավա ալալըմ · · ·

Ժան-Ժուտի Մինեօլէյի սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրտի , Մինեօլէ սօգաղա չըգընճա պիր պէհանէ իլէ չըմէնտրֆէրէ պինիպ կիթմէյէ տավրանտը , ֆագաթ Ժան-Ժուտի մէրգումըն պու հարաքէթինէ մանի օլարագ ·

— Շըմէնտրֆէր ժամագ · · · պէնիմ րէֆագաթընա իհթիյաճըմ վար · · · պուրատան Բարիզ ուզագ պիր եէր տէյիլ տիր , տէտի ։

Մինեօլէ օրատան այրըլմագ իսթէյօր իտի · ֆագաթ զարուրի իչի եանընա տօղրու սալանմագտա օլան արգատաչընա րէֆագաթէ դարար վէրտի · · · Ժան-Ժուտի էվվէլճէ աղըր աղըր եիւրիւմէքտէ իչէն սօնրատան ատրմլարընը չաբըգլաթտը , պիր սաաթ սօնրա իչի արգատաչ նաքլէթ վասըլ օլմազլար · Ժան-Ժուտի պիրտէն պիրէ տուրարագ ։

— Իչթէ կէլտիք , տէմէսի իլէ , Մինեօլէ էթրաֆընա պագընըպ ·

— Նանըլ , նասըլ , կէլտի՞ք մի , եարը կիճէյի կէչէ · յօր · · · պու սաաթտա աչըգ պիր եէր կէճրէմէյօրում , տէտի ։

— Պուտալա սէն տէ , նէ տէմէք իսթէտիյիմի անլամասընը · կէլտիք տէմէքտէն մագսատըմ , սէնի պուրատա պըրագճաղըմը , պուրատա եէքտիկէրլիմիզտէն այրըլաճաղըմըզը պիլտիրմէք տիր ։

—(Մէյուսանէ հայգըրարագ ·) Նա՞սըլ , պէնի թէ՞րք մի իտէճէքսին · սայրըլարընա եաբատըզըն կիպի պէնի՞տէմի պաչտան սավմագ իսթէյօրսուն ։

—Մուվագգաթ պիր սուրէթտէ ։

— Է՛յ, Հավր սէյեահաթը նէ՞ օլաճագ։

— (Ումուզլարընը չէքէրէք.) Նէ՞ պուտալա հէրիֆիմիշսին. նամուսլը պիր ատէմին աղզընտան լագըրտը պիր քէրրէ չըգար, Հավրա կիտէճէյիզ, օրատա թաամ իտէճէյիզ, ֆագաթ էվտէ պիր ազ խուսուսի իշիմ օլտուղու իչին, մուվագգաթէն սէնի թէրք իթմէք իյճապ իտիյօր։

— Սանա րէֆագաթ իտէ՞մէզմիյիմ։

— Խա՛յըր։

— Նիչի՞ն։

— Չիւնքի ճանըմը սըգար, իշիմէ մանի օլուրսուն. հայտէ լագըրտըյը ուզաթմա, սէն կիթ Հավր մէվգըֆընտա պէքլէ, պէնտէ հէման կէլիրիմ .. իւզէրինտէ բարա վար մը...

— Հէման եօգ կիպի պիր չէյ։

Ժան-Ժուտի, ճէպինտէն պիր ավուճ բարա չըգարըպ հիսապ իթմէքսիզին Մինեօլէյէ վէրէրէք.

— Շունը ալ, օ ճիվարտա աչըգ պիր եէր պուլուրսուն, հէմ պէնի պէքլէր վէ հէմտէ պիր գաչ գատէհ չագըշտըրըրսըն, տէտիքտէն սօնրա, հէման պիր արապայա րաքիպէն արապաճըյա, Պէլվիլ սէմթինէ հարաքէթ էմրինի վէրտի. էսնայի բահտէ պիր արալըգ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Պէնիմ ներէյէ կիթտիյիմի քիմսէ պիլմէմէլի տիր. պու քիւչիւք արգատաչըն ներէտէ իգամէթ իյլէտիյիմտէն խապէրտար օլմասընա տա ասլա լուզում եօգ, ինսան տայիմա իհթիյաթը, թէտպիրի էլտէն պըրագմամալը տըր։

Հայտուտը մէրգում պիր կիւն էվէլքի կիպի մահուտ գաբուտան իգամէթկեահընա կիրտի. չըզտանը պանգա գայիմէլէրի իլէ տօլտուրտուգտան սօնրա, հէման չըգըպ Սէն-Լազար մէվգըֆը եօլունը թութտուրտու։

Արապատան էնտիյի էսնատէ Մինեօլէյի պիր չէրապճը մաղազասընտա պուլտու. իքի արգատաչ գարշըլըգլը օթուրուպ չագմայա պաշլատըլար. պու իշրէթ ալէմի տէ Հավրա

միւթէվէճճիւհէն շրմէնտրֆէրէ բաքիպ օլտուգլարը սաաթա գատար տէվամ իթտի ։

17

Գարիյնի քիրամէ պէյան իյլէտիյիմիզ վէճհլէ Պէրթին գաչըրըլմասը իւզէրինտէն պիր հաֆթա գատար պիր զէման մուրուր իթմիշ, վէ Բընէ Մուլէնտէ, Էթիյէն Լօրիյօտա, Թէֆէր խապիսի տէ, պէյհուտէ թէհարրիյաթտան օսանմըշլար իտի ։ Մալիւմ օլտուղու իւզրէ պունլարտան իքիսի, Պէրթ իլէ Ժան-Ժուտիյի պուլմագ, Թէֆէր տէ Ժան-Ժուտիյի եագալամագ վէ Բընէ Մուլէնին նէ օլտուղունը անլամագ սէվտասընտա պուլունույօրլար իտի ։

Պախուսուս մաքինաճը իլէ տօգթօր, թահարրիյաթ պահսընտա հագըգաթէն մէյուսիյէթին սօն տէրէճէսինէ վասըլ օլմուշլար իտի ։ Էթիյէն զէմանընըն պիր գըսմընը վազիֆէյի բէսմիյէսինի իյֆա իլէ, պիր գըսմընը տա պու ֆայիտէսիզ թէհարրիյաթէ հասր իթմիշ իտի ։

Զէվալլը տօգթօր, մէյուսիյէթինտէն նաշը նէ եէմէք եէյօր վէ նէ տէ ույուեապիլիյօր իտի ։ մամաֆիհ ազմինտէ սէպաթ իտիյօր վէ Բընէ Մուլէնի տիւչարը եէս ու ֆութուր իթմէմէք իչին, հալինտէն ասլա բէնկ վէրմէյօր իտի ։

Թէֆէրին նէզարէթի ալթընտա չալըշան իքի ատէմին ղայրէթլէրի տէ պիր սէմէրէ պաշ կէօսթէրմէտիյի կիպի, Բիյէր Լօրիյօ տա հէր կիւն բօլիս իտարէսինէ միւրաճաաթլէ մալիւմաթ թալէպինտէ պուլունույօր վէ պիր շէյ անլայամագսըզըն տէօնիւպ կիտէյօր իտի ։

Թէֆէր, իսթիխտամ իյլէտիյի ատէմլէրի եանլըշ պիր եօլա սէվգ իտիլտիյի իչին մէսէլէնին մէյտանա չըգմայաճաղընտան էմին իտի ։ պունլար թարաֆընտան թանզիմ վէ

իմա օլունան չարօրլարը տըդաթլա օդուտուգան ասնրա , քէնարլէրինքի իլէ պիրլէշիրիյօր իտի . էլհասըլ պու ալ-չագ հէրիք տէսիսէքևարլըղըն , չէյթանլըղըն հէր տիւրլիսինաէ գուսուր իթմէյօր իտի ։

Մօնթրօվիլ վէ Պանեօլէ ճիհէթլէրինաէ պիղաթ տէրևհաէ իլէտիյի թէֆթիշաթ վէ թէտգըգաթըն խիւլասասասը օլմագ իւղրէ , Պէրթի Դարսօլէրի թէրբեսինէ կէթիրմիշ օլան արապանըն , հիչ պիր քիմսէնին նաղարը տըդաթընը ճէլսղ իթմէտիյինի անլայօր իտի ։

Բէնտիսինի էն զիյատէ եաղընըզ պիր չէյ մէշղուլ իտիյօր իտի քի , օտա Ժան-Ժուտիյի էլէ կէչիրմէք մէսէլէսինին իմքեանսըղլըղը իտի . Բարիզտէ նէ գատար մաղնուն եէրլէր վէ մէյհանէլէր վար իսէ , հէբսինիտէ պիրէր պիրէր տօլաշտը , կէզիպ եօգլամատը զ հիչ պիր եէր պըրագմատը , հիչ պիր եէրտէ Ժան-Ժուտիյէտէ , Բընէ Մուլէնէտէ թէսատիւֆ իթմէտիյի կիսլի պիր չէյտէ էօյլէնէմէտի . իչթէ պու հալ քէնտիսինէ բէք պէօյիւք էնտիշէ վէրիյօր իտի ։

Թէֆէր , իքինճի տէֆա օլմագ իւղրէ պաշգա պիր գըյաֆէթէ կիրտւպ , թէքրար գաբուճը մատամ Պիժօյա միւրատճաատի իթտի իսէտէ , եինէ պիր ճէվապ ալամատը . պիրթաթալի թէտգըգաթ ու թէֆթիշաթճընըն նէթիճէսինի տէ բէյտէրբէյ տիւգէ վէ միսթրէս տիգ Թուրքնէ պիլտիրիյօր իտի . պու իքի չէրիքը ճինայէթ , վէխամէթ ու մուհաթաբանըն թէատրիճէն զայիլ օլտուղունա գանատաթ հասըլ իթմէյէ պաշլամըշլար իտի ։

Ֆիւգ ճէնապլէրինի եաղընըզ պիր մէսէլէ մուզթաբըպ իտիյօր իտի . պունը պիր կիւն թէֆէրէ աչըպ .

— Պէրթին զայպու պէթի իւղէրինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլմադտա պուլունմասը , հիչ պիր սէս սէտա չըգմամասը հայրէթինի մուճիպ օլմայօր մը տէյտւ սօլտուս ։

— Պու հալ էվէլճէ հայրէթիմի մուճիպ օլմուշ իտի . ֆագաթ սէպէպինի անլատըմ , սըմնար գըյաֆէթինէ կիր-

տիմ. էլիմտէ պիր մէքթուպ օլտուղու հալտէ Պէրթին խանէսինէ կիտիպ մատմազէլ Պէրթ Մօնսթիյէյի սօրտում. պու գըզ էվտէ պու նամ իլէ թանըլըյօր։

— Է՛յ, նէ՞ ճէվապ ալտըն։

— Մատմազէլ Պէրթին պիր քէօյտէ օլտուղու խապէր վէրիլտի։

— (Հայրէթլէ.) Պիր քէօյտէ՞ մի, պու ճէվապ սէնճէ շիւպհէլի տէյի՞լ մի։

— Նէտէ՞ն շիւպհէլի օլսուն. պու կէնճ գըզ Բընէ Մուլէնի կիտուպ պուլմագ իչին թապիյի Բարիզ խարիճինտէ պիր եէրէ կիթմէք թասավվուրընտա պուլունտըղընը սէօյլէմիշ տիր. գաբուճը գատըն տա քէնտիսինի քէօյէ կիթմիշ զանն իտիյօր։

Թէֆէրին պու իֆատէսի ագլէ եագըն օլտուղու իչին տիւգ պիր ազ միւսթէրիհ օլտու, Թէֆէրտէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Օ եիւզտէն գօրգուլաճագ պիր շէյ եօգ, պէն եալընըզ Ժան Ժուտիյի էլէ կէչիրիպտէ աշըրտըղը քեաղըտը էլինտէն ալմագ վէ իլէլ էպէտ սուստըրմագ ճիհէթինի տիւշինիւյօրում, տէտի։

— Սուստուրապիլէճէյինտէն էմի՞նմիսին։

— Էվվէ՛թ, էօլիւլէր լագըրտը իտէմէզլէր։

— (Պէնզի սարարըպ քէքէլէյէրէք.) Եինէ՞ մի գան...

— (Վահշիեանէ պիր թավր իլէ ումուզլարընը չէքէրէք.) Տիւգ հազրէթլէրի, պիզ էօյլէ պիր եօլա սիւլիւք իթտիք քի, պու եօլտա տայիմա իլէրի կիթմէք իյճապ իտէր. ճիւղվի իհթիրազ իտիլէճէք օլուրսա ինսան եագասընը բէնչէյի գանունէ թէսլիմ իթմիշ օլուր, հէլէ իշտէն չէքիլմէք պիւսպիւթիւն մահվ օլմագ տէմէք տիր...

*
* *

Եօգարբտա սէօյլէմիշ օլտուղումուզ վէճհյէն էթհյէն Լօ-
րհյօ , հէր կիւն միւնթազամէն թապիպլիք վազիֆէսինի հյ-
ֆա էթհիքտէն սօնրա , ֆայիտէսիզ թէհարրիյաթը իլէ մէշ-
ղուլ օլույօր իտի · պիր սապահ խասթախանէյէ կէլտիկի
էսնատէ , զիհնինի հէր կիւնտէն զհյատէ պիր թագըմ միւտ-
հիշ թասավվուրաթ իշղալ հյլէյօր իտի · պու հալտէ եհինէ
վազիֆէլէրինի կյդայէ մանի օլմատը ։

Սըրա իլէ գօվուշլարը տօլաշտը , նէօվպէթ պիշարէ էս-
թէրէ կէլտի · խասթախանէյէ կէլէլիտէն պէրի պիշարէ
գատընըն հալինտէ էբէյհճէ պիր թէպէտտիւլ հասըլ օլ-
մուշ իտի · եալընըզ վիճուտճա էվէլքի հալինտէ պուլուն-
մայօր իտի · եիւզիւնտէ զատֆ էսէրի , եանագլարընտա չու-
գուրլըգ վէ քիրբիքլէրինին քէնարընտա պիր ազ մավիլիք
կէօրիւլիւյօր ։

Էսթէր հէր սապահ էթհյէնի հազին պիր թէպէսսիւմ
իլէ գարշըլար իքէն , օ կիւն պիլաքիս քէնտիսինտէ պու հալ
կէօրիւնմէմիքտէն պաշգա, էթհյէնին եանընա կէլտիկինինտէ
ֆարդընտա օլմատը ։ Տօգթօր պու հալի կէօրիւնճէ թալէ-
պէսինէ .

— Պիր նէօվպէ՞թ մի կէչիրտի , տէյու սօրտու ։

— Խայըր էֆէնտիմ , տիւն էօյլէտէն պէրի պու հալտէ
պուլունույօր . . . էվէլքի իշթահասը տա եօգ ։

— Պէօյլէ օլմազ լազըմ կէլիյօր իտի . պու հալ իթհի-
խազ էյլէտիյիմ ուսուլըն նէթիճէյի թապիյէսի տիր ։

— Պու թէտավիյի թէքրար պույուրաճա՞գմընըզ ։

— Դաֆա քէմիկինին իւզէրինէ վազ էյլէտիյիմ չէյին
պիր գաչ կիւն տահա գալմասը լազըմ տըր . . . ֆագաթ
պու պագըշ պանա մէրաք վէրիյօր , ատէթա գօրդույօրում .
պու զավալլը գատընը պահճէյէ կէօթիւրմէլի , չիչէքլէրին
եանընտա պուլունտուրմալը , միւմքին օլտուղու գատար է յ-
լէնտիրմէլի . . . պունը սիզէ սուրէթը մախսուսէտ թավ-
սիյէ իտէրիմ ։

— Միւսթէրիհ օլունըզ էֆէնտիմ, էմրինիզի թէմամը իլէ իճրայէ զայրէթ իտէճէյիմտէն էմին օլունըզ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, պու խըտմէթի սիզտէն պէքլէրիմ. իշին իչինտէ ինսանիյէթէ խըտմէթ մէսէլէսի վար։ պունա նիսպէթլէ մէնաֆիյի ֆէննիյէ հիւքիւմսիզ գալըր։

Էթիյէն, պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք մէճնունէնին էլինի թութտու։ զայէթ լաթիֆ պիր սուրէթտէ.

— Բահաթսը՞զմըսընըզ, տէյու սօրտու։ Էսթէր էլինի չէքէրէք պաշընը սալլատը։ կէնճ տօգթօր տէվամ իլէ։

— Պիր շէյ իսթէ՞րմիսինիզ, տէմէսի իլէ, Էսթէր թաստիգ մէգամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ մուգապէլէ իթտիյինտէ, Էթիյէն.

— Նէ՞ իսթէյօրսանըզ պանա սէօյլէյինիզ, տէտի։

— (Մըրըլտանարագ.) Կիւնէշի, չիչէքլէրի...

— Շիմտի սիզէ կիւնէշի կէօսթէրէճէքլէր, չիչէքլէրիտէ էլինիզ իլէ թօբլայաճագսընըզ։

— (Կէօզլէրի բարլայարագ.) Պըրունվայէյէ՞ մի կիտէճէյիմ...

— Էվվէ՛թ։

— Պէն օրայա կիթմէք իսթէմէմ։

Պու տէֆա Պըրունվայէ իսմինի իշիտինճէ Էթիյէնին վիճուտի թիթրէմէյէ պաշլատը։ Պու քէլիմէ, Բընէ Մուլէնին՝ պիր կիւն խանէսինտէ քէշֆ իթմէք իսթէտիքլէրի էսրարտէն պահս իթտիյի սրրատա «Էմինիմ քի պու ատէմլէր Պըրունվայէ թապիպինին գաթիլլէրի տիր» տէտիյինի խաթըրլատը։ Էսթէրին խասթախանէյէ կէլտիյի կիւնտէն պէրի պու իսմի պիր գաչ տէֆա թէքրար իթտիյինի տիւշիւնտի. քէնտի քէնտինէ.

— Աճէպա պու գատընըն պաշընա կէլէն ֆէլաքէթ տէ, Պէրթին զայպուպէթի կիպի պիր շէ՞յ մի տիր... աճէպա պու պիչարէյի շու ֆէլաքէթէ օղրատանլա՞ր մը անընտա մահվընը իլթիզամ իտիյօրլար... Պէրթ իլէ Բընէ Մուլէնին

պանա ճիւզվի պիլտիրտիքլէրի էսլարը աճէպա պուրատա՞ մը քէշֆի իտէճէյիմ, տէտիքտէն սօնրա, թէքրար էսթէրին էլինի թուրթու վէ ղայէթ խաֆիֆ պիր սէտա իլէ։

— Պըրունվայէյե կիթմէ՞զ իսթէմէ՞զմիսինիզ, տէտի։

— Իա՛յըր։

— Ֆագաթ սիզի օրայա կէօթիւրմէ՞զ լազըմ կէլիյօր։

— (Թիթրէյիպ քէքէլէյերէք։) Կիթմէյէճէյիմ... պէնի էօլտիւրիւլէր... գօրգույօրում...

Մէճնունէնին վիճուտի կիթտիքճէ տահա զիյատէ թիթրէյօր իտի։ պիչարէնին հալի, չիտտէթլի պիր նէօվպէթէ թուրթուլան ինսանլարը անտըրըլյօր իտի։ Էթիյէն կիւճլիքլէ պիչարէյի պիրազ թէսքին իտուպ։

— Սիզէ սիւքիւնէթ էմր իտիյօրում... պանա ճէվապ վէրինիզ, նէտի՞ն գօրգույօրսունըզ, տէտի։

Էսթէր սիւքիւթ իթտի, տօգրթօր տէվամ իլէ։

— Պըրունվայէտե քիմտե՞ն գօրգույօրսունըզ, սիզի էօլտիւրմէք թաասվվուրընտա պուլունան քի՞մ օլույօր, տէյու սօրտու, լաքին էսթէր երինէ ճէվապ վէրմէտի։ Էթիյէն իսէ։

— Գօրգտուղունըզ ատէմլէր սագըն Պըրունվայէ թապալինին գաթիլլէրի օլմասըն... տէր տէմէզ, մէճնունէ հէման պիր սիւրաթ վէ չիտտէթլէ էլինի չէքիպ քէնտինի դուրթարտը, հաթագլա տիվարըն արգասընա սօղուլըպ սագլանտը, էլլէրի իլէ ևիւզիւնի էօրթտի վէ ղարիպ պիր սուրէթտէ ֆէրեատէ պաշլայըպ, քէսիք քէսիք վէ անլաշըլմազ սէօզլէր մըրըլտանտը։

Էսթէր, իւչ պէշ տագրգա զարֆընտա թէատրիճէն քէնտինի թօքլատը, գալգըպ երինէ հաթագընըն քէնարընա օթուրտու, էլլէրինի պիլա իսթիյար տիզլէրի իւզէրինէ սալը վէրտի։ ևիւզի ըէք սարարմըշ իտի։ Կիւյա կէօզլէրի էօնէիւնտէ միսթէլիֆի չէքիլտե իքի լէվճա պուլունույօր իտի։ Ֆարգ իտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը։

— Իլթէ , աշաղըտա . . . կիճէ . . . գան . . . էօլտում . . . շուրատա լաթիֆ պիր նուր բարլայօր . . . կիւղէլ կիւնէշ . . . չիչէքլեր . նէ՛ կիւզէլ չէֆդէֆդա ահէնկ :

Մէճնունէ պու սէօզլէրի միւթէադըպ միւթատը օլան չարգընըն նագարաթընը սէօյլէմէյէ պաշլատը . պատէհու պաշընը կէօյսիւնէ տօղրու էյէրէք . եւնէ վէ ֆվէլքի կիպի սաքիթ վէ տալկըն պիր հալտէ գալտէ :

18

Էթիյէն , պէրթ իլէ էսթէրին պէյնինտէ պիր թէվաֆուգ օլտուղունա տայիր օլան թասաւվուրաթընա կիթտիքճէ գուվվէթ վէրիյօր իտի , ֆագաթ պու թէվաֆուգ պու իրթիպաթ նէ՞ իտի , պունը թապիյի պիլմէյօր լաքին կիւնին պիրինտէ հադըգաթա ինթիգալ իտէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի : Պու էնսանտէ նէզտինտէ պուլունան թալէպէ .

— Ծօղթօր էֆէնտի , պու գաատընըն ահվալը մաղիյէսինէ տայիր պագը չէյլէրէ վուգուֆընըզ վա՞ր մը , տէյու սօրտուղունտա , Էթիյէն քէնտինի թօբլատը , տիրէքթօր թարաֆընտան վուգու պուլան թավսիյէյի խաթըրլայարագ .

— Խա՛յըր , հիչ պիր մալիւմաթըմ եօգ տըր , իլէթինէն էսպապը հադըգըյէսի նէ օլտուղունը անլամագ արզուսընտա պուլունուչըմ ա , պիչարէնին չարէյի խէլասընը պուլմագ իչին տիր , տէտի :

— Պէնտէնիզ իչին իչինտէ պու գաատընա այըտ պիր սըր օլտուղունա զահիպ օլույօրսա՛մ , սիղտէ պու էֆքեարտա պուլունմայօ՛րմուսընըզ :

— Պէյի . . .

— Պու գաատըն պուրայա բօլիս իտարէսի թարաֆընտան կէօնտէրիլտի զանն իտէրիմ :

— Էօյլէ օլմալը . . . ֆագաթ պու մագսատընըզ նէ . . .

— Տօգթօր էֆէնտի , ֆիքրէն արամըզտա իչթիրաք կէօրիւյօրում . . . թապէն իսթիդամէթ վէ նէզաքէթինիզ վար . պու տիւրլի ահվալէ նազարը պիդայտի իլէ պագամայօրսունըզ , սէպէպի իսէ անլաչըլամայօր . . . ինսան տիւչունտիւքճէ զիհնինի գարանլըգ իսթիլա իտիյօր . իչթէ պու մէսէլէտէ օ գապիլտէն տիր .

— Ազիզիմ միւսիւ Րիկալտ , հիւսնի զանն վէ թէվէճճիւհինիզտէն տօլայը թէչէքքիւր իտէրիմ , ֆիքրիմի սիզէ սերպէսթանէ սէօյլէյիմ . էսթէրէն չու հալէ տիւչար օլմասընտա միւտհիշ պիր սըր վար . տահա տօղրուսը իչին իչինտէ կիզլի պիր ճինայէթ կէօրիյօրում . իմտի պու գատընճըազըն իատէյի աֆիյէթ իթմէսի արզուսընտա պուլունմագտայըմ , պու պապտէ պանա մուավէնէթ իտէճէքմիսինիզ ,

— Էլիմտէն կէլտիյի մերթէպէ մուավէնէթտէ պուլունաճաղըմը վատ իտէրիմ ,

— (Էլինի թալէպէյէ ուզատարագ .) Թէչէքքիւր իտէրիմ , պու զավալլը գատընըն իատէյի սրհհէթ իթմէսինէ պու գատար արզու իտիյիմէ սէպէպ , Հալընըզ ինսանիյէթ վէ ֆէննէ օլան մուհապէթիմ տէյիլ տիր , իչին իչինտէ մէնֆաաթը զաթիյէտէ վար տըր . պու խուսուստա մուվաֆֆագ օլուրսամ , հիքիմէթէ գարշը պէնտէ պիր տավաճը սըֆաթընը թագընճաղըմ վէ իյճապ իտէրսէ պու հօլտա մէվգըմը ֆէտա իթմէքտէն տէ չէքինմէյէճէյիմ , պու զավալընըն ալէյհինտէ քիմսէր պուլունտուղունը վէ մահբուսիյէթինէ սէպէպիյէթ վէրսէն քիմսէր օլտուղունըտա անլայաճաղըզ . . . օ զէման պու պիչարէ գատընճըազ իլէ պիւթթիֆագ , պէն անլէրին ալէյհինտէ պուլունաճաղըմ ,

— Պու խուսուստա պէնտէ սիզինլէ պէրաբէրիմ ,

— Պունըտա գավիյէն իւմիւտ իտիյօրում ,

Իքի կէնճ թէքրար եէքտիկէրինին էլլէրինի սըգարագ վէտա իթտիլէր . էսնայի րահտէ Էթիյէն քէնտի քէնտինէ .

— Պու խասթախանէ մէսէլէսի իչին ատ Բընէ Մուլէն իլէ գօնուշուպ միւզաքէրէ իթմէլիյիմ . աղըընը արայարագ պէլքի էսրարէ պիրազ տահա վագըճ օլուրում . . . ֆագաթ պունըն իչին հէր հալտէ պէքլէմէք , սապը իթմէք լազըմ կէլիյօր , տէսի :

Էթիյէն , իգամէթկեահընա ավտէթ իտէր իթմէզ ա-ճէլէ պիրազ թաամ իտէրէք պագը խասթալարա օղրատը վէ միւթէագըպէն Մօնթրօվիլ սէմթինէ կիթտի . սէքիզ կիւնատէն պէրի օ սէմթէ իւչիւնճի տէֆա օլարագ կիտէյօր վէ հէր օղրատըղը եէրտէ իսթիյզահէ կիրիշիյօր իտի :

Պիչարէ տօգթօր , սօրտուղու ատէմլէրատէն պէլքի պիր մալիւմաթ ալմագ , սէվկիլի Պէրթճիյինէ տայիը պիր իզ պուլմագ իւմիւտինատէն պիր տագըդա ֆէրաղաթ իտէմէյօր իտի . պու իւմիտա իլէ Պէրս , Վէնսան , Սէնթ-Մանտէ սէմթ-լէրինի քեամիլէն տօլաշմըշ վէ հէնուզ պիր նէթիճէ պիր մա-լիւմաթ հասըլ իտէմէմիշ իտի :

Օ կիւն Բընէ Մուլէնատէ Պէրս սէմթինէ կիտուպ վէ կէ-չիտատէն իլէրլէյէրէք Բաբէ ըրխթըմընա էնտի . օ թարիխտէ ըրխթըմընը հէր ճիհէթի քերէստէ մաղազալարը իլէ մուհաթ օլմաղըլա , պիր չօգ համալլար Սէն նէհրի իւզէրինատէն օտուն վէ թահտա բարչալարընը հալաթլարտան այըրըպ , ըրխթը-մա չըգարմագլա մէչղուլ պուլունմագտա իտիլէր :

Բընէ Մուլէն , համալլարընն բաթըրտըսընա գուլագ-պի-լէ ատմայըպ , Բիյէր Լօրիյօնըն արապասը հանկը նօգթատա պուլունմուշ իսէ թահամ օրայա , վէ 40 նօմէրօլը էն ճէսիմ պիր քերէսթէճի մաղազասընըն էօնիւնէ կէլմիշ իտի . օսման-մագ , եօրուլմագ պիլմէյէն ճէսուր վէ նամուսը մաքինաճը , քէնտի քէնտինէ .

— Իչթէ արապայը պուրայա կէթիրմիշլէր . . . աճէպա նէրէտէն կէթիրտիլէր , ատտիյի էռնատէ , քերէսթէլէրի պալ-թա իլէ պաղընտան այըրան համալլարտան պիրլա , պիրտէն պիրէ իչինի թէրք իլէ գօլլարընը ումուզլարընա գատար սու-

յա սօգարագ , թախթանըն արասընա իւիշմիշ պիր չէյի եա-
գալասը վէ ըէֆիգլէրինէ տէօնիւպ .

— Պու կիւնքի կիւնտէլիյի չըգարարըդ չօճուգլար . . .
հիչ օլմազսա եիրմի պէշ ֆըրանգ իտէր , տէյու հայգըրա-
րագ , սույըն իչինէն էօնի պօյունա մատէն տիւյմէլի պիր
արապաճը գաբօթը չըգարար :

Րընէ Մուլէն , համմալըն էլինտէ արապաճը գաբօթընը
կէօրիւնճէ տիւչարը հայրէթ օլարագ , քէնտի քէնտինէ .

— Ա՛հ , ալչագ հէրիֆլէր, Բիյէր Լօրիյօնըն արապաճընը
պուրայա օն ատըմ ուզագ պիր մէսաֆէտէ պըրագմըշլար ,
պու գաբօթը միւթլագա պունլարտան պիրիսի նէհրե աթ-
մըշ վէ թէպտիլի գըյաֆէթի իթմիշ տէմէք տիր , տէտիյի
սըրատա , համմալ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք :

— Չօճուգլա՛ր , սահիհէն պու պիր խապինէ տէմէք տիր.
գումաչըտա բէք կիւզել, հելե պիր ճէպլէրինիտէ ֆօգլայա-
լըմ պագալըմ պիր շէյ վա՞ր մը , տէյէրէք , գաբօթըն ճէպ-
լէրինի արաչարըմադա պաչլայըպ .

— Պուրատա պիր շէյ ֆօգ . . . պիրտէ հան ճէպինի
ֆօգլայալըմ . . . ահ պիր շէյ հըսա խոխյօրում . . . տէր տէմէզ
պուրուշմուշ վէ իպրանմըշ պիր քեաղըտ թարչասը չէքիպ
չըգարընճա , արգատաչլարընտան պիր գաչը .

— Պին ֆըրանգլըդ պիր գապիմէ օլմասըն , տէյու հայ-
գըրըրլար :

— Խա՛յըր , խա՛յըր , ատի պիր վէֆթուպ քեաղըտը .

— Իւզերինտէ եազը վա՞ր մը :

Գաբօթը պուլան համմալ , բուխթուպէթտէն պիւղիւլմիշ
օլան քեաղըտ թարչասընը ուսուլէթլէ վէ երէյիճէ պիր միւշ-
կիւլաթ իլէ աչտրգտան ազնրա .

— Էվվէ՛թ , իւզերինտէ եազը վար , տէտի :

Պու էանատէ Րընէ Մուլէն տրգգաթընը արթըրմիշ օլ-
մաղըլա համմալա թէգարրուպ իտէրէք .

— Օգույապիլի՞ըմիսինիզ , տէյու ազրտու :

— Եաղըլարը ֆէնա հալտէ պօզուլմուշ... ֆագաթ եինէ օգումաղա իմքեան վար. պիր ազ տըգգաթլա պագըպ կէօզլէրի եօրմալը, տէյէրէք վէ հէր պիր հարֆը հէճէլէյէրէք, շու սաթըրլարը օգուտու։

«Ընէ Մուլէն թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան պու արապաճըյը թէագըպ իտինիզ վէ հիչ պիր շէյ հայրէթինիզի մուճիպ օլմասըն։»

Ընէ Մուլէն, պու սէօզլէրի իշիտինճէ քէնտինի ղայպ իտէճէք պիր հալէ կէլտի, վիճուտի պաշտան այաղա գատար թիթրէյօր իտի։ Թիթրէք պիր սէս իլէ.

— Պու քեաղըտ իլէ գաբօթա պէն միւշթէրիյիմ, տէտի։

— Սի՞զ մի։

— Էվվէթ պէն։

— Չօգ շէյ... նամը զիքր օլունան ատէմ թանը-տըգլարընըզտա՞ն մը։

— Տօսթում տըր... պու սայէտէ քէնտիսինէ ճինայէթ իթմիշ օլան ատէմի եագալայապիլիրիմ։

— Անլատըմ, անլատըմ... նէ՞ վէրէպիլէճէքսինիզ։

— Եիրմի ֆրանգ։

— Բարալարը... բարալարը չըգարընըզտա ալընըզ։

Ընէ, քեաղըտ բարչասը իլէ գաբօթը ալարագ եիրմի ֆըրանգլըգ պիր սիքքէ վէրտի, միւթէագըպէն սէրի ատըմլար իլէ եիւրիւյէրէք, քէնտի քէնտինէ։

— Ալտանմամըշըմ. պու գաբօթը արապաճըլըգ խըտմէթինի իյֆա իտէն խապիս արգասընտան չըգարըպ նէհրէ աթմըշ տըր. պու քեաղըտտա էմնիյէթ ու իթիմատընը ճէլպ իչին Պէրթէ վէրիլէրէք, օ սուրէթլէ գաչըրըլմըշ... տէտի, վէ պիր արալըգ տուրուպ քեաղըտ բարչասընը տըգգաթլա մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա.

— Ֆագաթ պէն պու եաղըյը թանըյաճաղըմ, նէրէտէ կէօրտիւմ... (պիրազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա) խաթրըմա կէլտի... Բօայալ մէյտանընտա օտամտան չալընմըշ

օլան քեաղըտըն եէրինէ վազ օլունան վէ պիր թագըմ իփ-
թիլալարը հավի պուլունան վարագանըն եազըսընա պէն-
զէյօր, պու իչի եալան եինէ օ ալչագլար տըր. ֆագաթ
պունլար քիմ օլույօր. պիր թանէսինի թանըյօրում, ֆըլօ-
տիյանըն չերիքը ճինայէթի օլան Ֆըրէտըրիդ Պէրար տըր,
լաքին պունը նէ՞ըէտէն պուլմալը. ժան-ժուտի պու ատէմի
պիւիյօր, ֆագաթ ժան-ժուտիյի նէրէտէ պուլմալը, տէմէք-
տէ վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէնիպ կիթմէքտէ իտի:

Ըընէ, պիր ազ թէսքինի հէյէճան իտուպ տօղրու էթի-
յէն Լօրիյօնըն իգամէթկեահընա կիթտի, վէ գաբուպը աչան
խըտմէթճի գատընա.

— Տօգթօր էվտէ՞ մի, տէյու սօրտու, գատըն, Ըընէնին
գօլու իւղէրինատէ կէօրտիւյիւ ըսլագ գաբօթա թէճաճիւպ ի-
տէրէք.

— Միւսիւ տօգթօր պուրատա տէյիլ տիր. ֆագաթ
օ ըսլագ չէյ նէ՞ տիր, եօգսա սուլա՞ մը տիւչտիւնիզ, տէ-
տի:

— Խայըր, պունըն հիքմէթինի անճագ էֆէնտինիզէ
սէօյլէյէպիլիրիմ, լութֆէն սիզ պունը պիր եէրէ սօրվէ-
րինիզ տէ պէն եինէ կէլիրիմ:

— Ճիմտի կէօթիւրիւր մաթպախտա ասարըմ, չօգ
սիւրմէզ գուրուր:

— Ֆագաթ սաղաճըգ պըրագընըզտա չու ճէպլէրինի
պիր տէ պէն եօգլայըմ...

Գաբօթը պուլան համմալ եալընըզ սօլ թարաֆտաքի
ճէպի գարըշտըրմըշ իտի: Ըընէ, սաղ ճիհէթտէքի ճէպին
հէր ճիհէթինի եօգլայըպ արաշտըրտը վէ քէմալի չէվգ ու
մէսէրրեթ իլէ.

— Իչթէ պիր քեաղըտ տահա, տէյու հայգըրտը:

Ֆագաթ պու մէսէրրէթի, ճիատի պիր մէյուսիյէթ
թէագըպ իթտի. չինքի պուլմուշ օլտուղու պու քեաղըտ
պիր լօգանթա հիսապը իտի. մամաֆիհ եինէ տըգգաթլա

մուայէնէ իտէրէք քեապըտըն պաշընտա չու քէլիմէլէրի օ-գուտու .

«Մօնթ Բարնաս պուլվարընտա Րիչէֆօնըն լօգանթասը» հէր կիւնքի հիւսապըն քէնարընտա մավի միւրէք-քէպլէ պիր միւհր պասըլմըշ վէ Հոկտեմբերին երիմինճի կիւնի հիւսապ թօքլանըպ եէքիւն եարըլմըշ իտի : Րընէ քէնտի քէնտինէ .

— Հոկտեմբերին երիմիսի . . . թամամ Բիյէր Լօրիյօ-նըն արապասը պու կիճէ չալընմըշ , Պէրթ տէ պու կիճէ ղայպ օլմուշ իտի . . . իյթէ պիր իմարէ եապալատըդ , քեա-ղըտտա իքի քիչիլիք տէյի եաղըլմըշ , տէմէք քի պու ա-տէմլէր իքի քիչի իմիշլէր . միւթլաքա պունլարը թանըրլար , չիւպհէսիզ պանա պաղը մէրթէպէ մալիւմաթ վէրէպիլիր-լէր , տէտի . պատէհու խըտմէթճի դատընա .

— Ալրթըդ պէն կիտէյօրսում , թէ.քրար կէլէճէյիմ տօդ-թօրա սէօյլէյինիզ տէ պէնի պէ.քլէսինլէր , տէյէրէք , սօգաղա չըդտը վէ Րիչէֆօ լօգանթասընա միւթէվէճճիւհէն եօլա տիւզէլտի :

19

Րընէ Մուլէնին , Րիչէֆօ լօգանթասընա վասըլ օլտու-ղու էսնատէ ադչամտա օլմուշ իտի . մաքինաճը իրի եարը վէ չիշման պիր ատէմ օլան լօգանթա սահիպինէ թէգաըրուպ իլէ .

— Միւսիւ Րիչէֆօ , տէյու սօրտու . լօգանթաճը մուխ-թասարէն .

— Պէնիմ , տէյու ճէվապ վէրտի :

— Միւսիւ , սիզէ պիր խուսուսի րէճամ վար , պաղը կէօնա մալիւմաթ թալէպ իտէճէյիմ :

— Բէ.ք ալա՛ , պիր աղ պէ.քլէյէպիլիրսինիզ :

— Հա՛յ հա՛յ , իշխէ չուրատա օթուրույօրում . լութֆէն պանա պիր ազ պէյաղ չարապ վէրինիզ ։

Րընէ , կիտուպ պիր մասանըն քէնարընատա օթուրարագ կէթիրիլէն չէրապը ազար ազար իչմէյէ պաչլատը . պէշ տագըդա սօնրա լօգանթաճը իչինի պիթիրիպ Րընէնին ճանընա կէլտի օթուրտու վէ քէլամէ ազազ իլէ .

— Անլամագ արզուսընատա պուլունտուղունըզ մէսէլէ նէ՞միր , տէյինճէ , Րընէ պալասընատա «Րիչէֆօ լօգանթանը» եազըլը օլան քեաղըտը չըգարըպ լօգանթաճըյա կէօսթէրէրէք ։

— Պունը թանը յօ՞ըմուսընըզ , տէյու սօրտու ։

— Հա՛յ հա՛յ , պիր հիսապ բուսուլատը , Հոկտեմբերին եըրմիսինէ գատար Ղ նօմէրօլը գապինէյէ իքի գապ եէմէք վէրիլմիշ ։

— Միսիս Րիչէֆօ , պու մէսէլէնին մէնաֆիիմէ միթէալիգ ղայէթ մուհիմ պիր պահսէ թէալիւգի վար , րէճա իտերիմ պու խուսուսատա պիր ազ ղիյատէ տիւչինինիզ ։

— Միւմքիւն օլտուղը գատար տիւչիւնէրէք ճէվապ վէրիրիմ , նէ՞ անլամագ խութէյօրսունըզ պագալըմ ։

— Պու թաամը վէրտիյինիզ ատէմլէր ք՞իմլէր իտի ։

— Ա՛հ , իշխէ պու հայլի միւչկիւլ պիր չէյ ... պիզ պիթիւն կիւն պուրատա բէք չօդ ինսանլար կէօրիւրիւզ . պիր հաֆթա կէչտիյի հալտե օ իքի քիչինին չէքլ ու գըյաֆէթինի նա՞սըլ խաթըրլայապիլիրիմ ։

— Նէ տէմէք խութէտիյինիզի անլայօրում ... պու ատէմլէրի խաթըրլայապիլմէք իչին սիզէ մուավէնէթտե պուլունաճաղըմ . Հոկտեմբերին եըրմինճի կիւնի ագշամա գատար եաղմուր տէվամ իթտի վէ հէվա բէք ֆէնա իտի ։

— Էվէ՛թ , էյի խաթըրլամագտայըմ ։

— Թաամ իտէնլէրտէն պիրինին այդասընատա արապաճը գօսթիւմի պուլունմադ լազըմ կէլէճէք իտի ։

— (Հայդըրարագ .) Ա՛հ , անլար կիպի օլույօրում ։

— Արթըգ տէրխաթըր իտիյօ՞րմուսընըզ։

— Էվվէ՛թ, գօսթիւմտէն, գըյաֆէթտէն պահս իտինճէ պիր ազ անլար կիպի օլտում. չիւնքի պուրայա արապաճըլար նատիրէն կէլիրլէր. էվվէթ, էվվէթ . . . այըն եիրմինճի կիւնիւ եաղմուրլը պիր հէվա իտի, կիճէնին սաաթ եէտիսինէ տօղրու իքի ատէմ. . .

Լօգանթաճը պիրտէն պիրէ սէօզիւնիւ քէստի, պիր իքի տէֆա էլինի ալնընա վուրուպ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա այաղա գալգարագ.

— Ազըճըգ պէքլէյինիզ, տէյէրէք պիր կարսօն չըզըրտը, կարսօն կէլինճէ.

— Պիր գաչ կիւն էվվէլինէ կէլինճէյէ գատար 7 նօմէրօլը գապինէտէ թաամ իտէն միւշթէրիլէրտէն պիրինի սօրաճաղըմ, արապաճը գըյաֆէթինտէ օլան ատէմի խաթըրլայապիլիյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պիր ազ խաթըրլայօրում, պիրիսի զաիֆ ուզուն պօյլու վէ տիկէրիտէ շիշմանճա գըսա պօյլու իտի. շէքիլլէրի խէյալ մէյալ խաթրըմա կէլիյօր . . . պունլար օլտուգճա միւնթազամ պիր գըյաֆէթլէ կէլիյօրլար իտի. սօն տէֆա կէլտիքլէրինտէ ուզուն պօյլու ատէմին գօլթուղունտա պիր բաքէթ պուլունույօր իտի, տահա զիյատէ տըգգաթ էթմէտիմ, սաաթ տօգուզա տօղրու ուզուն պօյլու չըգտը վէ հիսապ բուսուլասընը եաբըբ արգատաշընա կէօթիւրմէքլիյիմիզի ըէճա իթտի. պէնտէ հիսապ բուսուլասընը ալըպ կէօթիւրտիւմ, օ սըրատա, ըէնկլի վէ էօնիւ մատէն տիւյմէլի պիր արապաճը գաբօթընը կիյմիշ օլտուղունը կէօրտիւմ, գաբօթ ուզուն պիր շէյ իտի։

Ըընէ. - (Հայգըրարագ.) Ֆէնտիսի. պու ատէմլէրի թանըյօ՞րմուսընըզ. . .

— Խա՛յըր։ թանըմայօրում, պուրանըն գատիմ միւշթէրիլէրինտէն տէյիլ տիրլէր. պիր կիւնտէ սապահլէյին կէլմիշլէր իտի։

— Եալընը՞զ մը ։

— Խա՛յըր, էլլի ալթմըշ եաշընտա չիրքին պիր հերիֆ իլէ 2 նօմէրօլը գապինէտէ պիրլէշիպ թաամ իթտիլէր, պու տէտիյիմ ատէմ քէնտիլէրինտէն էվվէլ կէլմիշ վէ պէքլէտիյի էսնատէ մուխթասար պիրտէ թէսկիրէ եազմըշ իտի ։

— Եէմէքլէրինի վէրտիյինիզ էսնատէ նէ գօնուշտուգլարընը իշիտէպիլտինի՞զ մի ։

— Խա՛յըր, լաքին էօյլէ զանն իտէրիմ քի պէն եանլարընա կիրտիյիմ էսնատէ սէօզէ նիհայէթ վէրմիշլէր իտի . . . ֆագաթ տուրընըզ պագայըմ . . .

Կարսօն պիր մըգտար տիւշիւնճէյէ տալտը, Բընէ Մուլէն իսէ սապըրսըզլըգլա հայգըրարագ .

— Եօգսա հայիզը էհէմմիյէթ պիր շէ՞յ մի իշիթտինիզ, տէտի ։

— Խայըր, ֆագաթ օ ագշամ պու ատէմլէր կիթտիքտէն սօնրա մասանըն ալթընտա պիր քեաղըտ պուլմուշ իտիմ ։

— Նա՞սըլ քեաղըտ ։

— Պիր ֆաթուրա, պիր էշեա բուսուլասը իտի ։

Լօգանթաճը . - Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, հաթտա պու քեաղըտը պանա թէսլիմ իթմիշ իտինիզ ։

Բընէ . - (Թէէսիւր իլէ քէքէլէյէրէք .) Պու ֆաթուրայը սագլատընը՞զ մը ։

— Շիւպհէսիզ ։

— Լութֆէն պու քեաղըտը պանա վէրի՞րմիսինիզ ։

Լօգանթաճը տէրհալ գալգըպ տէսթկեահընա եագլաշտը վէ քիւշիւք պիր չէքմէճէ չէքիպ իչինտէն տէօրտէ պիր քիւլմիւշ պիր քեաղըտ ալարագ Բընէյէ ուզաթտը, Բընէ հէման շու սաթըրլարը օգուտու .

«Մօնթրօվիլտէ օտուն վէ քէօմիւր թիւճճարը Բիշար, միւսիւ Բըրուսիյէր Կօշէյէ եիւզ տէմէթ ինճէ օտուն բարչալարը, եիւզ էլլի տէմէթ չալը . - 19 Հոկտեմբեր - Մօնթրօվիլ ։»

Համիյէթլի մաքինաճը պու քեաղըտ բարչասընը օգուտուգտան սօնրա, մըրըլտանարագ.

— Հոկտեմբեր 19. - Պէրթ ղայպ օլմազտան պիր կիւն էվվէլ . . . ա՛հ, պիչարէյի մութլագա պու ատէմլէր մահվ իթտիլէր . . . Մօնթրօվիլ, թամամ եօլլարը պաթագլըգ հալինտէ պիր սէմթ. Ֆագաթ պէն Մօնթրօվիլէ տէ կիթտիմ վէ հիչ պիր շէյ էօյրէնէմէտիմ, տէտի։

Լօգանթաճը. - Պու ֆաթուրա իլէ ներէյէ միւրաճաաթ իթմէք լազըմ կէլէճէյինի բէք գօլայ թային իտէպիլիրսինիզ։

— Էվվէ՛թ, էբէյիճէ պիր իւմիւտտէ հասըլ իտէպիլիրիմ . . . սիզէ բէք զիյատէ թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ։

Ընէ, կարսօնըն էլինէ պիր պէշ ֆրանգլըգ սիքքէ սըգըշտըրտը վէ տէսթկեահա օլան պօրճունը տա թէտիյէ իթտիքտէն սօնրա լօգանթատան չըգտը, հէման պիր արապայա աթլայարագ տօգթօր Էթիյէնին իգամէթկեահընա միւթէվէճճիւհէն եօլա տիւշտի։

Էթիյէն Լօրիյօ, սաաթ ալթըյա տօղրու իգամէթկեահընա կէլմիշ իտի. օ կիւնքի թէհարրիյաթը տա ագշամա գատար իմթիտատ իթտիյի հալտէ եինէ սէմէրէսիզ գալմըշ իտի։

Էվէ կէլինճէ խըտմէթինտէ պուլունան գատըն քէնտիսինի գարշըլայարագ Ընէ Մուլէնին, էլինտէ ըսլագ պիր արապաճը գաբօթը պուլունտուղու հալտէ կէլիպ քէնտինի սօրտուղունը վէ գաբօթըն ճէպինտէն պիր քեաղըտ բարչասը պուլտուղունը, գաբօթը գուրումագ իչին մաթպախտա աստըղընը վէ մաքինաճընըն անգարիպ թէքրար կէլէճէյինի խապէր վէրտի։

Էթիյէնին կէօզլէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլատը, հէման մաթպախա գօշարագ գաբօթը մուայէնէ իթտի։ Ընէ Մուլէնին խըրսըզլարա տայըր պիր իբ ուճը էլէ կէչիրմիշ օլմասընա իհթիմալ վէրէրէք, թարիֆի ղայրի դապիլ

պիր սապըրսըզլըգ վէ հէյէճան իլէ մաքինաճընըն վիրուտինէ ինթիզար իթմէյէ պաշլատը։

Կէչէն տագըգալար տօգթօրա բէգ ուզուն կէլիյօր իսի. նիհայէթ սաաթ տօգուզա տօղրու գարու չալընտը, կէնճ թապիպ հէման պիզմաթ գօչարադ կիտիպ գարույը աչտը. Րընէյի գարունըն էշիյինտէ մէճիուն պիր հալտէ կէօրիւնճէ, ֆէվգէլատէ պիր սապըրսըզլըգա.

— Էյ, նէ՞ խապէր, տէյու հայգըրմասը իլէ, մաքինաճը տօգթօրըն էլինտէն թուֆթուպ սըգարադ.

— Ազիզիմ միւսիւ էթիյէն, չու տագըգատա էօյլէ թասավվուր իտիյօրում քի, եարըն պէրթին նէրէտէ պուլունտուղունա վագըֆ օլապիլէճէյիզ, տէյէրէք, օգույանլարըմըզա մալիւմ օլան հալէրի հէքեայէ իթտի։

Մէսրուրիյէթինտէն նէ տէյէճէյինի չաշըրմըշ օլան տօգթօր, Րընէնին քէնտիսինէ կէօսթէրտիյի բուսուլայը թէտագըգ իլէ.

— Մ՚օնթրօ՛վիլ... հէման չիմտի, պու ագշամ, չու սաաթ կիթմէք իչին նէ՞ մանի վար, տէյու հայգըրտը։

— Պու ագշամ օլմազ, կիտինճէյէ գատար վագըթ կէչէր, եարըն սապահ էրքէնտէն չըգար կիտէրիզ։

— (Պիր ազ տիւշիւնէրէք.) Բէք ալա՛, եարըն սապահ կիտէրիզ։ Ժան-Ժուտիյէ տայըր պիր հեվատիսինիզ վա՞ր մը։

— Խայըր, ֆագաթ օ եիւզտէն տէ մէյուս տէյիլիմ, սիզտէ պէնիմ կիպի ճէսարէթ ու մէթանէթինիզէ խալէլ կէթիրմէյինիզ. մատմազէլ Պէրթի պուլունճա Ժան-Ժուտիյիտէ պուլուրուզ, իչթէ օ ղէման ատալէթ վէ իտտէյինամուս մէսէլէսի տէ զահիր օլուր։

Էթիյէնին թէքլիֆի իւզրէ Րընէ օ կիճէ տօգթօրըն խանէսինտէ միսաֆիր գալտը. իքի տօսթ ազ պիր միւտէթ տահա Պէրթէ տայիր գօնուշարադ, իմմիւալէյինէ վէ թասավվուրլարընա գուվվէթ վէրտիքտէն սօնրա, էրքէնտէն գալգըպ պիրլէշմէք իւզրէ եաթագլարընա չէքիլտիլէր։

20

Գարիյնի քիրամլէ պէրապէր, պիր գաչ սաաթ էվվէլէ իրճայի ֆիքր իտէրէք բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինտէ, ասայիշ ըէյիսինին գապինէսինտէ իսպաթը վիճուտ իտէճէյիզ։

Ըէյիս էֆէնտի, քէնտիսինէ մուավէնէթտէ պուլունան գօմիսէրի նէզտինէ ճէլպ իթմիշ իտի. գօմիսէր, ամիրի հուզուրընա կիրէր կիրմէզ շու վէճհլէ սէօզէ պաշլատը.

— Զաթը ալիլէրինի պիր ազ բահաթսըզ իտէճէյիմտէն աօլայը էվվէլ էմիրտէ աֆվընըզը իսթիրհամ իտէրիմ, զիրա պու միւլագաթ ուզունճա տըր։

— Իսթէտիյինիզ գատար գօնուշապիլիրիզ... պազը կէօնա մալիւմա՞թ մը վէրէճէքսինիզ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, Լօրիյօ մէսէլէսինէ տայըր....

— 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի՞ մի։

— Էվվէթ, պու իշ բէք աղըր կիթտիքտէն պաշդա իշին իշինտէ կիզլէնէն վէ սըրգաթտան զիյատէ ճինայէթ տէյէպիլէճէյինիզ էսրարը տա, կիւնտէն կիւնէ պիր գարանլըգ իհաթա իտիյօր...

— Թէֆթիշէ մէմուր օլան նէֆէրաթ, բաբօր թագտիմ իթմէյօ՞րլար մը։

— Պունլարըն վէրտիքլէրի բաբօրլարտան պիր շէյ անլաշըլմատըզը կիպի, միւֆէթթիշ Թէֆէրին բաբօրլարը տա բէք հիւքիւմսիզ պիր շէյ տիր... պու ատէմ էվէլճէ պանա բէք զէքի, բէք զայրէթլի կէօրիւնիյօր իտի, ֆագաթ շու արալըգ պիր կէվշէքլիք բէյտա իթտի... իյֆայի վազիֆէ խուսուսընտա թէնպէլլիք իտիյօր կիպի հըսս իյլէյօրում...

— Քէնտի իլէ թահտը իտարէսինտէ պուլունան իքի նէ-ֆէրին հարաքեաթընը թէֆթիշ իթմէք իւզրէ, խաֆի սուրէթտէ պիր ատէմ իսթիխտամ իթմէտինիզ մի . . .

— Իթտիմ էֆէնտիմ . . .

— Պու նազիք վազիֆէ իչին ինթիխապ իթտիյինիզ ատէմ քիմ տիր :

— Բըլանթատ . . . պու ղայէթ գուրնազ, մահիր վէ իշկիւզար պիր շէյ տիր . . .

— Օտա՞ մը շիւպհէլէրինիզի թէյյիտ իտիյօր :

— Հէմ իտիյօր, հէմ իթմէյօր . . . բէսմէն հէնուզ գաթի պիր շէյ տէտիյի եօգ. Ֆագաթ էն սօնրա վէրտիյի բաբօրընտան էօյլէ իսթիտլալ իտիյօրում քի, պու ատէմ իսթիճվապ իտիլէճէք օլուրսա չօգ շէյլէր սէօյլէյէճէք տիր . . .

— Էյի եա՛, օ հալտէ քէնտիսինի իսթիճվապ իտինիզ :

— Պէնտէնիզտէ օ թասավվուրտա պուլունույօր իտիմ, քէնտիսինի չաղըրթտըմ, նէրէտէ իսէ շիմտի կէլիր, Ֆագաթ աղզընտան սէօզ ալմագ էբէյիճէ միւշկիւլ օլաճաղընը հըսս իտիյօրում :

— Նի՞չին :

— Բըլանթատ, պու կիւնէ կէլինճէյէ գատար էն մահիր, էն աֆիֆ, էն էմին վէ չալըշգան մէմուրըմըզ Թէֆէր օլտուղունը պիլիյօր . . . պու զաթըն իտարէմիզճէ վիճուտի, մէտարը իֆթիխարըմըզ օլտուղունա վագըֆ վէ իհթիմալ քի իլէլ էպէտ պէօյլէ օլաճաղընը գըյաս իյլէյօր . . . պու հիքմէթէ վէ տահա սայըր սէպէպլէրէ մէպնի էվվէլ էմիրտէ իհթիրազ իտէճէք, պու սուրէթլէ գավի պիր տիւշմէնին քէնտի ալէյհինտէ պուլունմասընտան չէքինէճէք տիր. Էվվէ՛թ էֆէնտիմ, հագըգաթ պու մէրքէզտէ զուհուր իտէճէյինտէն էմինիմ . . . Ֆիլ հագըգա Թէֆէրտէ՝ էվվէլլէրի վազիֆէսինի իյֆա իչին ճիտտի պիր ղայրէթ վար իտի . . . Ֆագաթ շիմտի օ հալ, օ իսթիտատ եօգ, Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ մէսէլէսի բէք գօլայ քէշֆ իտէպիլէճէյի պիր շէյ իքէն, պուն-

տան հիչ պիր չէյ անլաշըլամատը . . . ազ պիր վագըթա գատար բէք զէքի, բէք գուրնազ վէ բէք իչկիւզար թանըտըղըմըզ Թէֆէր, շիմտի պիւսպիւթիւն պաշդալաշտը, ատէթա պէճէրէքսիզ պիր չէյ օլտու . . . պիր արալըգ օրթայա պիր Բընէ Մուլէն մէսէլէսի չըգարտը, պունա բօլիթիգա նօդթէյի նազարը իլէ ֆէվգէլատէ էհէմմիյէթ վէրտի. նէթիճէսինտէ հիչ պիր չէյ անլաշըլամատը . . . պու կիւնտէ էօհտէսինէ հէվալէ իտիլէն վազիֆէյի իյֆա խուսուսընտա իգթիտարսըզլըղը կէօրիւլիւյօր. շու հալէ նազարէն Թէֆէր արթըգ պու խըտմէթտէն օսանմըշ տէյէճէյիզ . . . պու հալտէ եա իսթիֆասընը վէրմէլի տիր վէ եախօտ քէնտիսինէ պիր իշ հէվալէ իթմէմէլի վէ մէմուրիյէթինտէն աֆվ իտիլմէլի տիր։

— Քէնտիսի իլէ գօնուշուպ պու ճիհէթլէրտէն պահս իթտինիզ մի։

— Խայըր էֆէնտիմ, պու խուսուս իչին Թէֆէրլէ գօնուշմազտան էվվէլ Բըլանթատտէն պազը մալիւմաթ ալմագ իսթէտիմ, վէ պու ատէմլէ արամըզտա ճէրիյան իտէճէք մուհավէրաթտա, զաթը ալինիզինտէ հազըր պուլունմասընը բէք մինասիպ կէօրիւյօրում։

Թամ պու էսնատէ պիր օտաճը ասայիշ բէյիսի իլէ գօմիսէրին պուլունտուղու գապինէյէ կիտէրէք, բէյիս էֆէնտիյէ պիր գարթ վիզիթ վէրտի, բէյիս հէման գարթա պիր կէօզ կէզտիրէրէք.

— Միւսիւ Բըլանթատը շիմտի պուրայա կէթիրինիզ, տէմէսի իլէ, օտաճը հէման կիտուպ պու զաթը բէյիսին հուզուրընա կէթիրտի։

Պու զաթ էլլի եաշընտա գատար զաիֆ, գըսա պօյլու, ֆիլ տիշի կիպի գաֆասը տազ, քիրբիքլէրի գըզարմըշ վէ կէօզլէրի չաբագլանմըշ պիր ատէմ իտի. տահա տօղրուսը պու ատէմին եիւզիւ ատէթա սանսարէ պէնզէյօր իտի. էլպիսէ վէ գըյաֆէթինտէ պիր ալամէթը ֆաիգա կէօրիւլմէ-

յիպ հերքէս կիպի կիյինմիշ իտի. ասայիշ ըէյիսինին հուզուրընա կիրինճէ իհթիրամաթը ֆայիդա իլէ սէլամ վէրտի, ըէյիս էֆէնտի տէ պիլ մուգապէլէ.

— Պօնժո՛ւր, միւսիւ Բըլանթատ, տէյու իատէյի սէլամ իտինճէ. խաֆիյէ մէմուրը քէլամէ աղազ իլէ.

— Միւսի՛ւ, թահրիրէն պիր էմրինիզի ալտըմ, տէտի։

— Իսապէթ, թամ վագթինտէ կէլտինիզ, սիզէ պազը շէյլէր սօրաճազըմ, օթուրընըզ։

Ասայիշ ըէյիսի պիր սանտալեէ կէօսթէրիպ օթուրմասընը էմր իթտի, Բըլանթատ չարնաչար պու էմրէ իթաաթ իտուպ քէմալի մահճուպիյէթլէ պաշընը էյտիքտէն սօնրա, կէօսթէրիլէն սանտալեայէ օթուրտու. միւթէագըպէն ըէյիս էֆէնտի միւքեալէմէյէ, տահա տօղրուսը իսթիճվապէ պաշլայըպ.

— Միւսիւ Բըլա՛նթատ, 13 նօմէրօլու արապա մէսէլէսինին թէագըգ ու թէֆթիշինէ մէմուր օլան նէֆէրաթ իլէ միւֆէթթիշին, սուրէթը խաֆիյէտէ հարաքէթլէրինի թէֆթիշ իթմէք վազիֆէսի սիզէ հէվալէ իտիլմիշ իտի, տէտի։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, էլիմտէն կէլտիյի վէ կիւճիմ եէթտիյի գատար պու էմրի իյֆայէ զայրէթ իտիյօրում...

— Պու իշէ տայըր վէրտիյինիզ բաբօրլարտան տօլայը սիզինլէ պիր ազ գօնուշմագ իսթէյօրում։

— Իֆատաթըմը խիլաֆը հագըգա՞թ մը պուլտունըզ։

— Խա՛յըր... պու ատէմլէր ներէյէ կիթմիշլէր իսէ սիզտէ կիթտինիզ, էլպէթտէ պիր տագըգա պունլարը թէագըպտէն խալի գալմատընըզ։

Պուրաճըգտա գարիյնի քիրամէ մուխթասար պիր իյզահաթ վէրմէմիղ իյճապ իտիյօր. շէօյլէքի թէֆթիշէ մէմուր օլան պիր բօլիսին, պիր միւֆէթթիշին, վազիֆէսինի նէ եօլտա իյֆա իյլէտիյինի անլամագ պու սայէտէ բէք զիյատէ գօլայլաշըր, անլէր վէրտիքլէրի բաբօրլարտա ներէյէ կիթտիքլէրինի վէ նէ եաբտըգլարընը խապէր վէրիրլէր, տիկէ-

րիտէ նէրէտէ տօլաշտըղընը վէ նէ կէօրտիւյինիւ բաբօրընտա հիքեայէ իտէր։

Բօլիս նէզարէթի սօնրա պու բաբօրլարը գարշըլաշտըրը, իֆատաթտա եէքտիկէրէ ույմազ սէօղլէր կէօրիւլիւրսէ, իքի թարաֆտան պիրինին եալան սէօյլէտիյի տէրհալ մէյտանէ չըգար։

Ասայիշ ըէյիսի, սէօզիւնէ շու վէճհ իլէ տէվամ իյլէտի.

— Սիզին ղայրէթինիզ, նամուսքեարլըղընըզ վէ իգթիտարընըզ պիզճէ մալիւմ տիր . . . ֆագաթ բաբօրընըզըն պազը ճիհէթլէրի սիւքիւթ իլէ կէչիշտիրիլմիշ օլտուղունտան, իյզահաթէ իհթիյաճ կէօրիւյօրում . . .

Բըլանթատ տուտագլարընը ըսըրտը, Թէֆէրէ տայըր պիր սէօզ աչըլաճաղընը չագտը, էօթէտէն պէրի պու ատէմ ալէյհինտէքի միւթալաաթընը հէման իֆատէյէ գալգըշաճագ իտի, ֆագաթ պիրտէն պիրէ պունը մուվաֆըգը հիքմէթ կէօրմէտի վէ պիլմէմէզլիքտէն կէլէրէք.

— Բէյիս էֆէնտի, հա՞նկը ճիհէթ սիւքիւթ իլէ կէչմիշ, տէյու սօրտու։

— Միւֆէթթիշ Թէֆէրէ այըտ օլան ճիհէթլէր իյզահէ միւհթաճ տըր։

— Օ խուսուսա տայըր օլան իֆատաթըմ ղարազտան սալիմ տիր, միւթալաաթըմըտա պիթարաֆանէ պիր սուրէթտէ արզ վէ իլավէ իթտիմ։

— Օրասը էօյլէ, ֆագաթ պազը անլաշըլմազ նօգթալար վար . . . սիզ պիր շէյ սէօյլէմէք իսթէյօրսունըզ, ֆագաթ օ սէօյլէմէք իսթէտիյինիզ շէյ եինէ զիհնինիզտէ գալըյօր . . . հագըգաթը սէրպէսթանէ սէօյլէմէյէ նէ՞ մանի վար . . . Թէֆէրին իյֆայի վազիֆէ խուսուսընտա ղայէթ աղըր վէ դայտսըզ տավրանտըղը, ատէթա պայաղը պիր մէմուր տէրէճէսինէ թէնէզզիւլ իյլէտիյի կէօզէ չարբըպ տուրուր իքէն, պու հագըգաթը պէյանտէն չէքինմէքտէ նէ՞ մանա վար . . . պու տըգգաթսըզլըղընըն, պու թէնպէլլի-

յինին սեպէպի շիպհէսիզ եօրկունլուգ տըր . . . զիրա չօգ չալըշտը . . . ֆագաթ հագգընտաքի թէվէճճիւհ վէ հիւրմէթը մախսուսէմ նէ տէրէճէ օլուրսա օլսուն, պիր գապահաթընը պիր իգթիտարսըզլըղընը կէօրիւնճէտէ, քէնտիսի իլէ օլան միւնասէպաթէ նիհայէթ վիրմէք վազիֆէմ տիր . . .

Բըլանթատ, հարիսը չէօհրէթ վէ իգպալբէրէսթ պիր ատէմ օլմագլա պէրապէր, բօլիս իտարէսինճէտէ թէրֆիյի րիւթպէ իտէպիլէճէք պիր իսթիտատտէ եարատըլմըշ օլտուղունա նիսպէթէն, օ կիւնէ գատար մէշղուլ օլտուղու, իյֆա իյլէտիյի խըտմէթ վէ մէմուրիյէթտէն մէմնուն տէյիլ իտի. պիր տէրէճէյէ գատար րէյ ու հարաքեաթընտա սէրպէսթ օլմագ, մուհիմ վէ միւշկիլ իշլէրէ կիրիշիպ իսթիտատը ֆէվգէլատէսինին բարլագ բարլագ ասարընը իպրազ իթմէք, վէ քէնտինի թանըթմագ արզուսը իլէ սուզան օլմագտա իտի:

Բըլանթատըն գալպի, չօգտան պէրի Թէֆէր ալէյհինտէ րէգապէթլէ տօլմուշ վէ մէրգումըն մէմուրիյէթ ու մէվգըընա կէօզ տիքմիշ օլմաղըլա, ասայիշ րէյիսինին սօն սէօզլէրի, օ զէմանէ գատար սայտըղը վէ չէքինտիյի շէյլէրէ նիհայէթ վէրմէք իչին քէնտիսինէ մէտարը ճիւրաթ օլտու. էլհասըլ միւֆէթթիշին այաղընը գայտըրմագ, Թէֆէրի՝ պուլունտուղու մէվգըտան տիւշիւրմէք իչին պունտան կիւզէլ պիր ֆըրսաթ օլամայաճաղընտան, հէր տիւրլի թէտապիր ու միւթալաաթը եանտը. արզը մէրամէ գարար վէրտի, վէ հէման շու վէճհլէ սէօզէ պաշլատը:

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, մատամ քի հագըգաթը արզ իթմէքլիյիմի էմր պույուրույօրսունըզ, պէնտէնիզտէ պիթթապի էմրը ալիլէրինէ իմթիսալէն պիլտիյիմի սէօյլէյէճէյիմ. էվվէ՛թ, հագգընըզ վար . . . Թէֆէր էվվէլքի կիպի իւհտէսինէ վէրիլէն վազիֆէլէրի ճիտտի պիր իհթիմամ վէ ղայրէթլէ իյֆա իթմէք լազըմ կէլիր իքէն, օ մուգատտէս վէզայիֆի պու կիւն պաշգա եօլտա թէլագ-

գը իտիյօր, իտարէնին՝ հագգընտաքի էմնիյէթը քեամիլէ-սինի սույի իսթիմալ իյլէյօր . . . քէնտի քէնտինէ տէմէք իսթէյօր քի « Նիչի՞ն քէնտիմի եօրուպ խարապ իտէյիմ, հէր այ պաշընտա միւնթաղամէն մաաշաթըմ կէլիյօր, թէֆ-թիշինէ մէմուր օլտուղում մէսէլէ հալլ օլունմաղ, նէթի-ճէսիզ գալըրսա պէնիմ նէ՞ վազիֆէմ, պէն եինէ մաաշըմը ալըրըմ. »

Պու սըրատա գօմիսէր էֆէնտի սէօզէ միւտախէլէ ի-տէրէք.

— Էկէր Թէֆէր հագըգաթէն պու ֆիքիրտէ, պու միւ-թալաաթտէ պուլունույօրսա, արթըգ մէվգըընը մուհաֆա-զայէ սէլահիյէթի օլամազ, տէտի.

Բըլանթատ. - Գօմիսէր էֆէնտի, զանն ու թախմինիմէ կէօրէ սէօզ սէօյլէմէյօրում, իֆատաթըմը հէր զէման իս-պաթէ հազըրըմ.

Ասայիշ ըէյիսի. - Օ հալտէ տէլիլլէրինիզի մէյտանէ գօյմալըսընըզ քի, պէնտէ վազիֆէմի անէ կէօրէ իյֆա ի-տէյիմ . . .

Բըլանթատ. - 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինտէ պիր տագըգա արգասընտան այրըլմատըմ, թաստիգ վէ իյթիրաֆ իտէրիմ քի, պու եօլտաքի հարաքէթինտէն ֆայիտէլի պիր նէթիճէնին հուսուլի միւմքիւնսիզ տիր . . . էկէր վազիֆէ-սինի եօլը իլէ վէ հագգըյըլա իյֆա իթմիշ օլսա իտի, շիմ-տիյէ գատար խըրսըզլարըն քիմլէր օլտուղունը պիլմէնիզ լազըմ կէլէճէք իտի . . .

Գօմիսէր. - Պունը գաթի սուրէթտէ պէյան իտինիզ.

— Թէֆէր հէր կիւն մինասիպէթսիզ եէրլէրտէ պուլու-նույօր, Չուրատա պուրատա տօլաշըյօր, սիզէ գանաաթ-պախշ իտէճէք, հագըգաթը մէյտանէ չըգարաճագ սու-րէթտէ ասլա թահգըգաթէ կիրիշմէմիշ տիր . . . պունը մա-յէթինտէ իսթիխտամ իյլէտիյի ատէմլէրէ սօրունըզ. « Հոկ-տեմբերին եիրմինճի կիւնի վէ եիրմիպիրինճի կիճէսի, 13

նօմէրօլը պիր արապանըն կէչտիյինի կէօրտիւնի՞զ մի » տէ-
յու շունա պունա սիւալ օլունույօր, իշթէ սուրէթը թահ-
գըգաթ պու մէրքէզտէ տիր։ Իմտի խըրսըզլար նօմէրօնըն
իւզէրինէ քեաղըտ եաբըշտըրըպ սէթր իթտիքլէրի հալտէ։
պու սուալի թէքրար իթմէք վէ պու եօլտա թահգըգաթա
կիրիշմէք կիւլիւնճ պիր շէյ տէյի՞լ մի տիր . . . զաննը ա-
ճիզանէմէ կէօրէ եալընըզ սըրգաթ տէյիլ, մէճհուլ պիր
ճինայէթ կիզլէնմիշ օլան պիր մէսէլէ, պու սուրէթլէ թահ-
գըգ օլունուրսա նէ՞ անլաշըլապիլիր։

21

Ասայիշ ըէյիսի իլէ գօմիսէր պու « Մէճհուլ պիր ճի-
նայէթ » սէօզիւնի իշիտինճէ, տըգգաթլա պիր պիրլէրինին
եիւզիւնէ պագտըլար, ֆագաթ սէօզի գաթ իթմէտիքլէ-
րինտէն, Բըլանթատ, միւթալաասընըն ալթ թարաֆընը չու
վէճհլէ եիւրիւթտի.

— Թէֆէրին թէֆթիշ վէ թէտգըգը մուամէլաթ խու-
սուսընտա նէ եօլտա հարաքէթ իթմէսի լազըմ կէլէճէք.
էկէր պու տէտիյիմ կիպի օլաճագ իսէ բէք պէյհուտէ տիր։
Էվէլլէրի էն ատի իշլէրտէ ֆէվգէլատէ պիր իհթիմամ իպ-
րազ իտէր իտի. հէր իշին պիր էհէմմիյէթի օլտուղունը
թագտիր իյլէր իտի։ Պու տէֆա իւհտէսինէ հէվալէ իտիլէն
չու մէսէլէ, էն զիյատէ էհէմմիյէթ վէրիլէճէք պիր քէյ-
ֆիյէթ օլտուղու հալտէ պիր բըլան թէրթիպ իթմէմիշ տիր,
մէսէլէ հայիզը էհէմմիյէթ տիր. պու պապտէ թէրթիպ ի-
տիլէճէք բըլան տա բէք գօլայ տըր։

Ասայիշ ըէյիսի. - Բէք գօլա՞յ մը։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, ճիտտի պիր սուրէթտէ տիւշիւն-
մէք իգթիզա իտէր. էվվէլ էմիրտէ իշի էթրաֆը իլէ տիւ-

շիւնմէլի տիր . . . պու արապա նիչի՞ն աշըրըլմըշ . . . արապայը ալըպ կէօթիւրմէքտէն մագսատ , էօնիւնտէքի սանտըգ իչինտէ պուլունտուղու մէճհուլ օլան բալթօ իլէ ճէպինտէքի չըզտանը չալմագ տէյի՞լ մի . հիչ շիւպհէ եօգ քի պիր գատըն գաչըրմագ իչին պիր արապայա լուզում կէօրիւլմիւշ . . . վիճուտինի օրթատան գալտըրմագ վէ եախօտ հագգընտա ճէպր ու թազեիգաթ իճրասը թասմիմ իտիլէն պու զավալլը գատընճըազ գաչըրըլմըշ տա նէ՞րէյէ կէօթիւրիւլմիշ . . .

Գօմիսէր . - (Բըլանթատըն սէօզիւնի քէսէրէք .) Պու գատընըն քէնտի իսթէյի իլէ դալգըպ կիթմէտիյի սիզճէ նա՞սըլ մալիւմ օլապիլիյօր ։

— Պու բէք աշիքեար պիր քէյֆիյէթ տիր . արապայը աշըրան ատէմին՝ իւզէրինէ քեաղըտ եաբըշտըրըպ նօմէրօյը սագլամագ կիպի պիր իհթիյաթտէ պուլունմասը , իչին ճէպր ու թազեիք օլտուղունը աբ աշիքեար խապէր վէրիյօր ։

Ասայիշ բէյիսի . - Պու տա տօղրու տըր ։

Բըլանթատ . - Բէյիս էֆէնտի հաղրէթլէրի , իշթէ միւսիւ Թէֆէր պու ճիհէթլէրի նազարը տըգգաթա ալարագ , անէ կէօրէ թէֆթիշ ու թէտգըգաթ մուամէլաթընա կիրիշէճէք իտի ։

— Շիւպհէսիզ , ֆագաթ պիր աղ էվվէլ «Պու գատընը նէրէյէ կէօթիւրտիւլէր » տէտիյինիզ սէօզ պիր մուամմա տըր քի , պունը հալլ իթմէյէ չալըշմալը իտինիզ ։

— Էյի ամմա Թէֆէր կիպի , մայէթինտէ պուլունան ատէմլէր կիպի հարաքէթ իթմէք իչին պէնտէնիզէ տէ պիր էմր վէրիլմէք լազըմ իտի ։

— Օ հալտէ նէ՞ եաբար իտինիզ ։

— Միւսաատէնիզլէ արզ իտէյիմ , նակէհանի վէ պիր զէմանտէ զուհուր իթմիշ պիր հատիսէնին , պիր գըզ վէ եա պիր գատըն գաչըրըլտըզընը իսպաթ իտէճէյինի տիւշիւնիւր իտիմ . նէ կիպի պիր վուգուաթ զուհուրա կէլտիյինի

թէֆթիշ իթմէք իւզրէ Բարիզին հէր սէմթինի, հէր մահալլէսինի վէ պիր սաաթլըգ մէսաֆէտէ քեային օլան ճիվարընը տօլաշըր իտիմ. պիր սաաթլըգ մէսաֆէտէն իպարէթ օլան ճիվարընը տէյօրում, չիւնքի արապանըն զայպ օլտուղու սաաթլա պուլունտուղու ոաաթ պէյնինտէ կիւզէրան իտէն զէման զարֆընտա, գաթ իտիլէճէք մէսաֆէ տահա զիյատէ օլամազ. հէր շիւպէտէ պուլունան գօմիսէրլէրտէն հէր կիւն պիրէր բաբօր իսթէր իտիմ։ Պու սայէտէ հէր սէմթտէ նէ օլտուղունա վէ գօմիսէրլիյէ նէ կիպի շիքեայէթլէր արզ իտիլտիյինէ վագըֆ օլուր իտիմ. արապանըն կէչմիշ օլտուղը վէ կէչմէսի լազըմ կէլէն պալչըգլը վէ չամուրլը եօլլարը քեամիլէն տօլաշարագ մուայէնէ իտէր իտիմ. արապանըն թէքէրլէքլէրինի, աթըն նալլարընը էօլչիւպ հիսապ իտէրէք թաթպիգաթա կիրիշիր իտիմ. պէնճէ պու թէտգըգաթըն նէթիճէսի օլմագ իւզրէ 13 նօմէրօլը արապանըն Պանեօլէ թարիգի իլէ Գաբսօլէրի թէբէսինէ չըգտըղը, մուախխարէն պիր պաշգա եօլտան Մօնթրօվիլէ տօղրու էնտիյի, պիր սաաթ սօնրա զուհուր իտէն եանկընըն մահվ ու պի նիշան իյլէտիյի էթրաֆը խալի պիր խանէնին էօնիւնտէ տուրտուղու անլաշըլըր իտի. պու սուրէթլէ գաչըրըլմըշ օլան գատընըն վէ եախօտ կէնճ գըզըն, միւհթէրէք օլան խանէտէ եանըպ մահվ օլտուղունա տա գանաաթ հասըլ օլուր իտի։

Ասայիշ ըէյիսի իլէ գօմիսէր, Բըլանթատըն պու սէօզլէրինի քէմալի հայրէթլէ տինլէյօրլար իտի. պու խաֆիյէ մէմուրընըն ֆարզիյաթ թարղընտա տէրմիյան իյլէտիյի միւթալաաթ, մէհարէթը ֆէվգէլատէսինէ տէլալէթ իտէճէք օլան պու սէօզլէր, հէր իքիսինիտէ նիհայէթ տէրէճէտէ տիւչարը հայրէթ իյլէյօր իտի. հաթտա ասայիշ ըէյիսի հայգըրարագ.

— Պունը սիզ արայըպ պուլտունը՞զ մը, տէյինճէ, Բըլանթատ էտիպանէ պիր սուրէթտէ կէօզլէրինի եէրէ աթֆ իտէրէք.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, տէյու ճէվապ վէրտի ։

— Արապանըն Գաբսօլէրի թէբէսինէ կէօթիւրիւլտիյինտէն էմի՞նմիսինիզ . . .

— Էվվէթ, հէմտէ գաթիյէն էմինիմ . . .

Գօմիսէր . - Գաչըրըլմըշ օլան զավալլը մախլիւգ եանըպ մահվ օլմուշ, էօյլէ՞ մի . . .

— Շիմտիքի հալտէ պու սուալլէրինիզէ գաթի պիր ճէվապ վէրէմէմ, զանն ու գըյաս իլէ էօյլէ պուլույօրում . . . թէֆթիշ վէ թէհարրիյաթըմը թաթիլ իթտիմ . . . չիւնքի րէսմէն իճրայի թէհարրիյաթ վէ թէֆթիշաթէ մէմուր իտիլմէտիյիմ, պունըն իչին պիր էմր ալմատըղըմ ճիհէթլէ չալըշըպ չապալայըպ տա պիլախէրէ թէքտիր օլունուրում տէյի չէքինտիմ ։

Ասայիշ րէյիսի . - Բըլանթա՛տ, սիզ հագըգաթէն իտարէնին բէք մուգատտէմ վէ իշկիւզար պիր ատէմի իմիշսինիզ. թէճրիւպէ վէ մէհարէթինիզին պու տէրէճէսինէ հէնուզ վագըֆ տէյիլ իտիմ . . . պունը թասավվուր պիլէ իտէմէյօր իտիմ, աֆէ՛րին . . .

Խաֆիյէ մէմուրը, մէսէրրէթ վէ մաղրուրիյէթ սայիգասը իլէ գըզարըպ պօղարարագ մէգամը թէշէքքիւրտէ պաշընը էյտի. ասայիշ րէյիսի տէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պու մուհիմմ նէթիճէյի տիւնքի կի՞ւն մի իսթիհսալ իտէպիլտինիզ, տէտի ։

— Էվվէ՛թ էֆէնտիմ, հէնուզ տիւնքի կիւն Հոկտեմբերին եիրմինճի կիւնին կիճէսի աշըրըլան 13 նօմէրօլը արապանըն թէքէրլէքլէրի իլէ, պու արապայա գօշուլմուշ օլան պէյկիրին այագլարընտաքի նալլարըն էօլչիւսինի կիզլիճէ ալտըմ, արապանըն իզի տէօրթ կիւն գատար պալչըդլը վէ չամուրլը եօլ իւզէրինտէ զալմըշ վէ սօնրատան եաղմուրտան պիրազ պօզուլմուշ տըր ։

— Պանեօլէնին բօլիս գօմիսէրինի կէօրտիւնի՞զ մի . . .

— Խա՛յըր էֆէնտիմ ։

— Նիչի՞ն . . .

— Չիւնքի քիմ օլտուղումը , նէ սէլահիյէթ վէ մագ-սատլա իսթիճվապէ գալգըշտըղըմ թապիյի անլաշըլմագ իսթէնիլէճէյինտէն , պունտան սարֆը նազար իլէ եանան խանէ ճիվարընտա իգամէթ իտէնլէրտէն պաղը չէյլէր սօ-րուպ անլայաճագ , ալէլխուսուս Պանեօլէտէ եանկընըն էս-պապը զուհուրինի թէտգըգ իթմէքլէ պէրապէր , խանէ սահիպինին աղզընը արայաճագ իտիմ . ֆագաթ իհթիրազ իթտիմ . էլիմտէ ըէսմի պիր էմիրնամէ պուլունմատըղը իչին պու տիւրլիւ թէշէպպիւսաթէ տէ քէնտիմտէ սէլահիյէթ կէօրէմէտիմ ։

— Պու թէհարրիյաթէ տէվամ իթմէք իսթէ՞րմիսինիզ ։

— Նէ՞ նամ իլէ . պու իշ պիր տիկէրինէ հէվալէ օլուն-տու , պու խուսուստա թէհարրիյաթէ դըյամ իթմէք իչին պէնտէնիզ հիչ պիր սէլահիյէթի հայիզ տէյիլիմ . . .

— Պու պապտէ ալտանը յօրսունըզ , պու տագըգատէն իթիպարէն սիզտէ միւֆէթթիշսինիզ . . .

Բըլանթատ , սայիգայի մէսէրրէթլէ քէնտինի զապթ ի-տէմէյուպ , զայրի իխթիյարի պիր սուրէթտէ հայգըրարագ .

— Ա՛հ միւսիւ , պէնի նէ՞ տէրէճէ մէսուտ վէ պահտը-եար իթտինիզ . . . տէտի ։

— Եարըն մէմուրիյէթինիզէ տայըր օլան էմիրնամէ մէ-գամը նէզարէթտէն իմզա իթտիրիլէճէք տիր , սիզտէ հէ-ման իշէ պաշլարսընըզ . . .

— Թէշէքքիւրաթըմը , միննէթտարլըղըմը նա՞սըլ արզ իտէպիլէյիմ . . .

— Թէճրիւպէ վէ իգթիտարընըզըն եէնիտէն եէնիյէ ասարընը ըզհար իյլէմէք սուրէթի իլէ , էվվէլ էմիրտէ շու 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինէ տայըր օլան քէշֆիյաթ վէ միւթալաաթընըզը , ըէսմի պիր ժուրնալ թանզիմի իլէ թաս-վիր իտինիզ , միւֆէթթիշլիք էմրինի ալմագ իւզրէ կէլտի-յինիզ սըրատա պու ժուրնալը տա պէրապէր կէթիրինիզ ,

պունը միւթէագըպ տէրհալ իյֆայի վազիֆէյէ պաչլարսը-
նըզ . . .

— Պանեօլէ բօլիս գոմիսէրի թարաֆընտան խտարէյէ
թագտիմ օլունան բարօրլարը նազարը թէտգըգտան կէչիր-
մէք , պէնտէնիզ իչին մուճիպի իսթիֆատէ օլաճագ տըր .

— Պունլարըտա օդուևաճագսընըզ , հաֆտա թահտը
իտարէնիզէ տէօրթ նէֆէր բօլիս վէրիլէճէք . . . պունլարտա
եարըն թէրթիպ օլունաճագ տըր .

— Միւսաատէ պույուրուրսանըզ պիր լութֆ թէմէննի
իտէճէյիմ . . .

— Սէօյլէյինիզ .

— Պու մէսէլէյէ միւթէալիգ խուսուսաթա հիչ պիր
քիմսէնին միւտախէլէ իթմէմէսինի , եարընըզ պաչըմա չա-
լըշմագ լըզըմա միւսաատէ պույուրմանըզը րէճա իտէրիմ .

— Բէք ալա էօյլէ օլսուն , արթըգ կիտինիզ միւֆէթ-
թիչ էֆէնտի , եարըն սապահ կէօրիւշիւրիւզ . . .

— Բրանթատ , եէրէ գաբանըրճասընա էյիլէրէք վէ-
տա իթտիքտէն սոնրա քէմալի չէվգ ու մէսէրրէթլէ ասա-
յիշ ըէյիսինին նէզտինտէն չըգտը . Գաբը թէքրար գաբա-
նըպ եարընըզ գալընճա , գոմիսէր , ասայիշ ըէյիսինէ .

— Պու ատէմ բօլիս օլմագ իչին տօղմուշ տըր , տէտի .

— Էվվէ՛թ , զէքեավէթը ֆէվգէլատէսինի չիմտի իս-
պաթ իթտի . . . պու իշտէ էբէյիճէ խըտմէթլէրտէ պու-
լունաճաղընը զանն իտէրիմ .

— Թէֆէրին բէք զիյատէ ճանը սըգըլաճագ , օտա բէք
չէյթան չէյ տիր . . . էսէֆ օլունուր քի բէք չաբըգ իշտէն
օսանտը . . . հէման մաաշ ու թայինաթընը քէսէճէ՞ քմիսի-
նիզ .

— Պիզէ բէք չօգ խըտմաթը սէպգաթ իթաիյի իչին
պիւսպիւթիւն ազ ու թարտընը համիյէթէ մուվաֆըգ կէօ-
րէմէյօրում , քէնտիսինէ տէօշէլի վէ եաթաղը օթէլլէր
թէֆթիչի կիպի իշլէրտէ իսթիխտամ իտէրէք , թէգաուտ

մաաշը կիպի պիր մըգտար բարա թախսիս վէ թային իտէ-ճէյիմ. . .

Էրթէսի կիւնիւ սապահլէյին ասայիշ ըէյիսի պազը մու-հիմմ վէ աճէլէ իշլէր իլէ մէշղուլ օլտուգտան սօնրա, Թէ-ֆէրին եէրինէ թայինինի մինասիպ կէօրտիւյիւ Բըլանթատըն միւֆէթթիշլիք էմրինիտէ իմզալաթտը։

Գապինէսինէ կէլտիյի էսնատէ եազըխանէսինին իւզէ-րինտէ պիր չօգ բաբօրլար կէօրտիւ, պունլարըն իչինտէ Բը-լանթատըն օ կիճէ եազըպ էրքէնտէն կէթիրմիշ օլտուղու ժուրնալը այըրտը. պատէհու Թէֆէրին ատէմլէրի թարա-ֆընտան վէրիլիպ խիւլասա իտիլէն բաբօրլարա վագըֆ օլ-մագ իսթէտի, էսկիլէրի կիպի պունլարտանտա հիչ պիր շէյ անլաշըլամայօր իտի։

Թէֆէրին բաբօրլարը, եալընըզ չու սաթըրլարը հավի իտի։

« 13 նօմէրօլը արապայա տայըր իճրա իտիլէն թէտգը-գաթ հէնուզ պիր մուվաֆագըյէթպախշ իթմէմիշ տիր. հիչ պիր էսէր հիչ պիր նըշանէ կէօրիւլէմէմիշ տիր. մամաֆիհ մաղլուպը եէս ու ֆութուր օլմայարագ հալա չալըշըյօր ի-սէմ տէ, պու անէ գատար սարֆ իտիլէն հիմմէթ ու զայ-րէթին սէմէրէսիզ գալմասընա նէզարէն, պունտան պէօյլէ կիւզէլ պիր նէթիճէ իսթիհսալ իտէպիլմէք թէսատիւֆէ մէ-նութ պիր քէյֆիյէթ տիր։ »

Ասայիշ ըէյիսի, Թէֆէրին պու բաբօրընա ասլա էհէմ-միյէթ վէրմէտի. եէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատ թարաֆըն-տան օ կիճէ թանզիմ օլունան ժուրնալը քէմալի տըգդաթ-լա օգուտու։

22

Բըլանթաա, պու իչէ տայըր օլան թէադրդաթ վէ միւթալաաթը բէք կիւղել վէ բէք թապիյի պիր սուբէթէ եազմըշ, իչին եօլունա կիրթիյինի վէ թէադրդաթը վազգաանըն, իլէրիսի իչին լուվռա վէ իթիմատպախշ իթթիհատինի պէյան իթմիշ իսի։

Ա.սայիշ ըէյիսի, Բըլանթաանըն մուգաասադ ըաբօրընը մէյմունէն օղուտուդաան սօնրա օտաճըլաշտաան պիրինի ճէլպ իլէ, միւֆէթթիշ թէֆէր կէլմիշ իսէ տէրհալ հուզուրընա կէթիրմէսինի էմր իթթի։ Պիր տագըդա կէչէր կէլմէդ ժօրժ Տրըաթուր-Վօտիյօնըն չերիքը ճինայէթի, ասայիշ ըէյիսինին պուլունտուղու գապինէյէ կիրպի։ Ըէյիս էֆէնտի մուգաատէմէյէ սալա լուղում կէօրմէյէրէք, քէլամէ ազաղ իտուպ։

— Թէֆէր, ախիրէն իւհտէնիզէ հէվալէ օլունան իչլէր սիպի բէք չօդ եօլտու տէյի՛լ մի, տէյինճէ, թէֆէր խիլաֆը ենթիզար օլան պու սիւալ իւզէրինէ չաշըրըը, թապիյի պիր մէրագ իլէ վէ.քէլէյէրէք։

— Ա.խիրէն իւհտէմէ հէվալէ օլունան իչլէ՛ր մի, տէյէպիլտի։ Ըէյիս էֆէնտի իսէ սէօղինէ տէվամ իլէ։

— Նէվէթ, պիր գաչ հաֆթաանան պէրի իւսթիւսթէ սիղէ էբէյիճճ իչլէր հէվալէ օլպճնաու։ Կինճէ կիշինտիւզ ա-յադ իւզէրինաէ գալըպ նօրուլտուներզ. պունտան պէօյլէ իչֆայի վազիֆէ սիղէ կիւճ կէչիր, չինքի վինճուա եօրուլընճա գիհինաէ պիթթաալի պուվվէթինի զայալ իտեր, տէտի։

Թէֆէր, ֆուրթունանըն զիյաաէլէչէճյինի հըսա իթմէքլէ պէրապեր սէպէպինի պիր տիւրլի անլայամայօր իտի։

ճէպրը նէֆս իլէ մէթանէթինի մուհաֆազա իտէրէք, հայրէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր թավր իլէ.

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, մագսատը ալինիզ նէ օլտուղունը շիւպհէսիզ էյիճէ անլայամայօրում, չիւնքի շիմտիյէ գատար ղայրէթտէ ասլա գուսուր իթմէտիմ սանըյօրում, տէյու ճէվապ վէրտի։

— Ղայրէթինիզ էլան պագի տիր.., ֆագաթ զիհնէն եօրկուն պուլունտուղունըզ իչին օ ղայրէթ սէմէրէսիզ գալըյօր, պու կիւնէ կէլինճէյէ գատար բէք չօգ խըտմաթընըզ սէպգաթ իյլէտիյինի պիլտիյիմ ճիհէթլէ, մագսատըմ սիզէ պիր գապահաթ իսնատ իթմէք տէյիլ տիր։ Շունը տէմէք իսթէյօրում քի, պու կիւնքի ղայրէթինիզ վէ խըտմէթինիզ, էվէլքիլէր իլէ գապիլի թաթպիգ վէ գըյաս օլամայօր...

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, հագգը աճիզանէմտէ պէօյլէ գաթի պիր սուրէթտէ վէրիլէն հիւքիւմտէ, հա՞նկը բաբօրլարա, հա՞նկը սէպէպլէրէ իսթինատ իտիլտիյինի սօրմաղա ճէսարէթ իտէպիլ՞իրմիյիմ.

— Եինէ քէնտի բաբօրլարընըզա։

— (Հայրէթլէ հայդըրարագ.) Պէնիմ բաբօրլարըմա՞ մը...

— Էվվէ՛թ, հագգընըզտաքի թէվէճճիւհաթըմը նագս իտէն եինէ սիզսինիզ։

— Էսասը պահս 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի՞ մի։

Բէյիս էֆէնտի թաստիգ մէգամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ մուգապէլէ իթտի. բօլիս միւֆէթթիշի իսէ, քիւսթախանէ տէնէպիլէճէք պիր վազի ղարիպ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Իշթէ պու եիւզտէն պիր իթապ ու հագարաթէ կէրչէքտէն ինթիզար իթմէյօր իտիմ... պու խուսուստա վիճտանըմ բահաթ տըր. չիւնքի թէտգըգաթը լազըմէտէ ասլա գուսուր իթմէտիմ... վագաա պիր նէթիճէ հասըլ օլմատը, պունը իյթիրաֆ իտէրիմ. ֆագաթ պէնտէ նէ՞

գուսուր վար. քէշֆի միւմքիւնսիզ օլան պիր շէյի թապիյի քէշֆ իտէմէտիմ...

— Պու իշին քէշֆի նագապիլ մի զանն իտիյօրսունըզ։

— Զանն տէյիլ, պու պէնճէ պիր հագըգաթ տըր...

— Եաբմասը միւմքիւն օլան շէյլէրի եաբտըմ տէյօրսունըզ, էօյլէ մի։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, պէնճէսի պէօյլէ տիր...

— Իշթէ շու իյթիրաֆընըզտանտա անլաշըլըյօր քի պու մէսլէքտէ եօրուլմուշսընըզ... զիրա էկէր էվէլքի կիպի իշէ պաշլամազտան, հէր ճիհէթինի լայըգը իլէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա չալըշմըշ օլսա իտինիզ, պու կիւն սիզին եէրինիզէ պիր պաշդասընըն քէշֆ իթտիյի հագըգաթը մէյտանա չըգարըր իտինիզ։

Թէֆէրին պէթի պէնզի սաբսարը քէսիլտի, զայէթ միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունույօր իտի. ասայիշ րէյիսինին կէօզլէրինի եիւզիւնտէն այըրմատըղընը, քէմալի տըգգաթլա սիյմասընը մուայէնէ իթտիյինի կէօրիյօր վէ ա յագ պաստըղը զէմին չէօքիւպտէ, քէնտիսինի պիր ֆէլաքէթ ուչուրումունա եուվարլայաճագ սանըյօր իտի. մամաֆիհ րէնկ վէրմէմէք վէ մէթանէթինի մուհաֆազա իթմէք լազըմ կէլէճէյինի թագտիր իլէ քէնտինի թօբլատը. պինաէն ալէյհ եիւզիւնտէ եալընըզ ալայիմի հայրէթ կէօրիւլտիւյի հալտէ թիթրէք պիր սէս իլէ.

— 13 նօմէրօլը արապայը աշըրան խըրսըզլարըն իզինի պիր պաշդասը մը պուլմուշ... արապայը չալտըգտան սօնրա հանկը եօլ իւզէրինտէն կէօթիւրտիւքլէրինէ պիրիսի մի վագըֆ օլապիլմիշ, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ։

— Նէրէյէ կէօթիւրտիւքլէրինի տէ մի...

— (Սէօզիւնի քէսէրէք.) Էվվէ՛թ, օ տա քէշֆ օլունմուշ։

Թէֆէր, սըգընթըսընտան նաշի ալնընտան եիւզիւնէ տօղրու ագմայա պաշլայան թէրլէրի սիլէրէք.

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, էֆքեարը ալինիզէ մուխալիֆ սէօզ սէօյլէտիյիմ իչին աֆվընըզը րէճա իտէրիմ... ֆագաթ հալա պէնտէնիզ պունա իհթիմալ վէրէմէյօրում, տէտի։

— Պէն եինէ աքսինի իտտաա իտիյօրում, արապայա պիր գատըն պինտիրիլիպ դաչըրըլմըշ, միւթէագըպէն արապա Պանեօլէ թարիգի իլէ Գաբսօլէրի թէբէսինէ չըգարըլմըշ. գատըն՝ պու թէբէտէ քեային պիր էվտէ պըրագըլմըշ վէ պիր սաաթ սօնրա պու էվտէ եանմըշ։

— (Խէվֆ ու տէհշէթինի զապթ իտէմէյուպ հայգըրարադ.) Ա՛հ, պունըն միւմքին օլմատըղընը պէն պիլիյօր իտիմ. Պանեօլէ ճիհէթինէ իւչ տէֆա տա պէնտէնիզ կիթտիմ վէ պէօյլէ պիր շէյ անլայամատըմ։

— Անլայամատըղընըզըն նէ՛ էհէմմիյէթի վար. եէթէր քի հագըգաթ պու մէրքէզտէ տիր։

— Խըրսըզլար թութուլմուշլա՞ր մը. օ գաչըրըլան գատընըն նէ օլտուղու պիլինիյօ՞ր մը...

— Օ՛, սիզ պիրտէն պիրէ բէք իլէրի կիտիյօրսունըզ, պիզ տահա միւհթէրէք օլան խանէտէ պուլունույօրուզ. պու կիւն տահա զիյատէ մալիւմաթ ալընաճագ։

Թէֆէր, ղայէթ միւշկիւլ պիր մէվգըտա վէ ազիմ պիր ազապ ու ըզթըրապ իչինտէ պուլունմագլա պէրապէր պիր ազ նէֆէս ալտը, օ անէ գատար իսթիհսալ օլունան նէթիճէլէրտէ, քէնտիսինճէ մուճիպի մէսուլիյէթ պիր շէյ կէօրէմէյօր իտի. խապիսի մէրգում քէնտի քէնտինէ.

— Հայտէ արապանըն իզի պուլունմուշ օլսուն, միւհթէրէք օլան խանէնին էնգազընտան հիչ պիր շէյ քէշֆ օլունամայաճագ տըր. տէտիյի սըրատա, ասայիշ րէյիսիտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Իշթէ պիւթիւն պու հալլէր խապէր վէրիյօր քի՝ սիզ զիյատէճէ եօրուլմուշսունըզ. պունտան տօլայը սիզի թէքտիրէ լուզում կէօրմէմ... ֆագաթ պիր ազ իսթի-

բահաթ իթմէնիզի թավսիյէ իտէրիմ . . . տէմէսի իլէ , Թէ-ֆէր ղարիպ պիր հալտէ .

— Իսթիֆանամէմի թագտիմ իտէճէ՞քմիյիմ, տէտի ։

— Խա՛յըր , խա՛յըր . . . սիզ իտարէնին սէպաթլը վէ էսկի էմէքտարլարընտանսընըզ, սիզէ խաֆիֆ պիր խըտմէթ թէվտի իտէճէյիմ քի , օ սայէտէ իսթիրահաթ իտէպիլիրսի-նիզ. եաթագլը վէ տէօշէմէլի օթէլլէրին թէֆթիշինէ մէ-մուր օլաճագսընըզ, այլըղընըզա տա էլլի ֆըրանգ զամմ ի-տէճէյիմ . .

Թէֆէր արթըգ էյիտէն էյի միւսթէրիհ օլտու . . . մուամէլաթը տխիրէսի եօրկունլուղունա համլ օլունույօր իտի. մաաշընա էլլի ֆըրանգ զամմ իտիլմէսի , մազնունիյէթտէն պէրի օլտուղունը սէրահաթէն խապէր վէրիյօր իտի . մէգա-մը թէշէքքիւրտէ ֆագաթ պարիտ պիր թավր իլէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէտիքտէն սօնրա .

— Նէ՞ զէման իյֆայի վազիֆէյէ պաշլայաճաղըմ, տէ-յու սօրտու ։

— Մուավին գօմիսէր էֆէնտինին եանընա կիտինիզ, պու ճիհէթլէրի անընլա գօնուշունըզ ։

— Ասըլ մէմուրիյէթիմ օլան միւֆէթթիշլիք վազիֆէ-սի՞ . . .

— Պու կիւնտէն իթիպարէն եէրինիզէ պիր պաշգասը թային օլունտու ։

Թէֆէր քէմալի իհթիրամ իլէ էյիլիպ արզը վէտա ի-տէրէք չըգտը կիթտի ։ Խապիսը մէրգում քէնտի քէնտինէ .

— Եէրիմէ պաշգասը մէմուր օլմուշ . . . աճէպա պու քի՞մ օլույօր , 13 նօմէրօլը արապանըն իղինի քիմ պուլմուշ իսէ թապիյի օ տըր . էլպէթ անընտա քիմ օլտուղունը ան-լայաճաղըմ, տէյէրէք , ինթիզար սալօնընա կէչտի , էթրա-ֆընա պագմագտա իքէն կէօզիւ գըսա պօյլու պիր ատէմէ իլիշտի , Թէֆէր պու ատէմի ուզագտան ուզաղա թանըյօր իտի ։ Պու էսնատէ օտաճը կէլիպ .

— Միւսիւ Բըլանթատ պուրատա՞ մը , տէյու սօրմասը իւղերինէ , գըսա պօյլու ատէմ աեաղա գալգարադ .

— Մէվճուտ , տէտի ։

— Ասայիշ ըէյիսի էֆէնտի սիզէ պէքլէյօր ։

Բըլանթատ , ըէյիս էֆէնտինին նէզտինէ կիթտիյի սըրատա , թէֆէր թիթրէյէրէք .

— Պու օ տըր . . . պիր խաֆիյէ մէմուրը , պէնի թէագըպէ, հարաքեաթըմը թէֆթիշէ մէմուր օլմուշ . . . չիմտի տէ եէրիմէ թային օլունույօր . ֆագաթ պու քէնտիսինճէ էյի պիր չէյ տէյիլ տիր . ֆէլաքէթինի մուճիպ օլաճագ տըր , տէյէրէք , իտարէյի մէրքէզիյէտէն ուզագլաշըր . վագաա հէնուզ մաշնունիյէթինի մուճիպ մէյտանտա պիր հալ եօգ իտի . ֆագաթ պու եէնի խաֆիյէնին , օ կիւնէ գատար գարանլըգ իչինտէ գալան հագըգաթըն քէշֆինէ ղայրէթ իտէճէյինէ չիւպհէ իմմէյօր իտի ։ Թէֆէր , էբէյիճէ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա չու միւթալաա իլէ միւթէսէլլիմ օլտու ։

— Տահա վագըթ միւսաիտ տիր . պու ատէմ նէ գատար չէյթան օլուրսա օլսուն , մատէմքի Պէրթ եանան խանէ իլէ պէրապէր մահվ օլտու , արթըգ հիչ պիր չէյտէն գօրգմամ . իտարէտէն պիւսպիւթիւն այագըմը քէսմէտիմ . տօսթլարըմտա վար . . . իչիմին խաֆիֆլէշտիյիտէ ֆէնա օլմատը . արթըգ ժան-ժուտիյի արամագլա մէշղուլ օլաճագ վագթըմ վար տըր . միւսիւ Բըլանթատա կէլինճէ , օ տա մէմուրիյէթինտէ չօգ զէման տէվամ իտէմէյէճէք տիր . . .

Եէնի միւֆէթթիշ ասայիշ ըէյիսի իլէ էբէյիճէ պիր միւտաէթ գօնուշտու . միւթէագըպէն նէզարէթի թարաֆընտան իմզալանմըշ օլան էմր իլէ, 13 նօմէրօլը արապայա միւթէալիգ եվրագը համիլէն կիտէճէյի էսնատէ , ըէյիս էֆէնտի .

— Պունլարը տըգգաթլա կէօղտէն կէչիրինիզ , վէ պու ագշամ սաաթ պէշտե կէլիպ միւթալաաթընըզ նէ իսե պիլտիրինիզ , տէտի ։

Բըլանթատ, թային իտիլէն սաաթտա թէքրար ըէյիսին հուզուրընա կիրտիյի սըրատա, ըէյիս էֆէնտի.

— Նա՞սըլ պիր շէյ պուլապիլտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

— Պուլապիլտիմ զանն իտիյօրում...

— Մուհիմմ պիր շէ՞յ մի...

— Պէլքի մուհիմմ տիր. Ֆագաթ շիմտի պուրասընը թային իտէմէմ, չիւնքի վէրիլէն բաբօր միւնթազամ տէյիլ տիր։

— Հա՞նկը բաբօրտան պահս իտիյօրսունըզ։

— Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի թարաֆընտան վէրիլէն բաբօր...

— Պունըն խիւլասայի մասլի նէ՞ օլույօր։

— Շու պիր գաչ սաթըրտան իպարէթ։

Բըլանթատ, եիւքսէք սէտա իլէ շու սաթըրլարը օգուտու.

«Հոկտեմբերին եիրմի պիրինճի կիւնիւ սապահլէյին Գաբսօլէրի թէբէսինտէ պիր չուգուրտան, էօլիւմ հալինտէ կէնճ պիր գատընըն ճէսէտինի չըգարարագ տէրհալ խասթախանէյէ թէսլիմ իթտիք» պունտա սէրահաթ եօգ... պու գատընըն իսմի նէ՞ տիր. էճնէպի՞ մի, եօգսա պուրալը՞ մը, քէնտիսինէ պիր շէյ սօրուլուպ անլաշըլամամը՞շ մը, հա՞նկը խասթախանէյէ կէօթիւրիւլտիւ. պու ճիհէթլէրէ միւթէալիգ պիր սէօզ եօգ... էֆէ՛նտի, սիզտէ թաստիգ պունյուրուրսունըզ քի պու կիպի բաբօրլարըն, բօլիս իտարէսինճէ ասլա պիր ֆայիտէսի օլամազ...

— Հադդընըզ վար, պունը թանզիմ իտէն գօմիսէր թէքտիր օլունաճագ տըր. նէ հալ իսէ, սիզ պու բաբօրտան նէ՞ մանա չըգարըյօրսունըզ։

— Գաթի պիր մանա չըգմայօր... Ֆագաթ 13 նօմէրօլու արապա ճինայէթ վէ եա հատիսէսինէ թէալիւգի վէ մինասիպէթի իսթիտլալ օլունապիլիր. ըէճա իտէրիմ էֆէն-

տի, պիր քէրրէ տըգգաթ պույուրունըզ. էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գատըն այըն եիրմի պիրինճի կիւնիւ սապահլէյին էլէ կէչիրիլմիշ... արապանըն չալընմասը, Գաբսօլէրի թէբէսինտէ եանկըն վուգուըտա, այըն եիրմի վէ եիրմի պիրինճի կիւնլէրինէ միւսատըֆ տըր... իշթէ պու թէվագուֆ նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իտիյօր...

— Օ հալտէ Պանեօլէ գօմիսէրինի կէօրմէլիսինիզ...

— Եարըն կիտէր կէօրիւրիւմ։

23

Բըլանթատ, բօլիս իտարէսինտէն չըգըպ պաշընը էօնիւնէ էյէրէք եօլա տիւզէլտի. եիւրիւտիւյիւ էսնատէ բէք չօգ շէյլէր տիւշիւնիւյօր, բէք չօգ գըյասլարտա պուլունույօր իտի. մէրգում օ գատար տալկըն օ գատար տիւշիւնճէլի պիր հալտէ իտի քի, օն պէշ ատըմ կէրիտէն պիր ատէմին, քէնտիսինի թէագըպ իթմէքտէ օլտուղունը կէօրէմէտի։

Ալթմըշ եաշընտա գատար կէօրիւնէն պու ատէմին արգասընտա կէնիշ պիր բարտէսիւ, կէօզլէրինտէ եէշիլ ճամլը պիր կէօզլիւք պուլունույօր, ալիլ վուճուտ վէ սագաթ օլմատըղը հալտէ, էլինտէ պուլունան իրի վէ սաղլամ պիր պասթօնա տայանարագ եիւրիւյօր իտի։

Բըլանթատ, քէօբրիւտէն կէչիպ ըրխթըմ պօյունճա պիր միւտտէթ եիւրիւյէրէք, ժէլիքէօր սօգաղընա վասըլ օլունճա 7 նօմէրօլը պիր խանէ արալըղընա սաբըպ կէօզտէն նիհան օլտու, կէօզլիւքլիւ ատէմ տէ օն տագըգա գատար գալտըրըմ իւզէրինտէ կէզինտիքտէն սօնրա պու խանէյէ կիրիպ, գաբուճըյա.

— Միւսիւ Բըլանթատըն պուրատա իգամէթ իտուպ

իթմէտիյինի լութֆէն խապէր վէրիրմիսինիզ, տէտի։

— Էվվէթ միւսիւ, պուրատա իգամէթ իտիյօր, շայէտ քէնտիսինի կէօրմէք իսթէյօրսանըզ, շիմտի կէլտի օտասընա չըգտը։

— Խա՛յըր, շիմտի աճէլէ իշլէրիմ վար, պաշգա վագըթ եինէ կէլիրիմ...

Կէօզլիւքլիւ ատէմ, եանի Թէֆէր, քէնտիսինի մաղլուպ իտէն ատէմին իգամէթկեահընը էօյրէնտիյինտէն տօլայը մէմնուն օլարագ ուսուլէթլէ չէքիլիպ կիթտի։

Պու պահսըտա պուրատա պըրագարագ, պիզ եինէ օ կիւնիւն սապահըսը Բընէ Մուլէն իլէ Էթիյէն Լօրիյօյա միւլագի օլաճագ վէ տահա տօղրուսը պունլարը թէագըպ իտէճէյիզ։

Պու իքի զաթ էրքէնտէն գալգըպ պիր արապայա բաքիպէն տօղրու Մօնթրօվիլէ կիթտիլէր քի, օ էսնատէ հէնուզ տիւքքեանլար վէ մաղազալար աչըլմաղա պաշլամըշ իտի. Բընէ իլէ կէնճ տօգթօր պիր շարապճը տիւքքեանընա կիրտիլէր. օ սաաթտա շարապճը, տիւքքեանընտա եալընըզ պուլունույօր իտի, Բընէ մէրգումա եագլաշըպ.

— Միւսի՛ւ, լութֆէն միւսիւ Բիշարըն ներէտէ իգամէթ իթտիյինի խապէր վէրիրմիսինիզ, տէտի։

— Օտուն թիւճճարընտան օլան զա՞թ մը..։

— Էվվէ՛թ միւսիւ։

— Քէօյիւն ալթ պաշընտա... մաղազասը ճաստէ իւզէրինտէ տիր... եաֆթասը տա վար։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, միւսիւ, պիր շէյ տահա սօրաճաղըմ, պուրատա Բըրուսիյէր Կօշէ նամընտա պիր զաթ թանըյօ՞րմուսընըզ։

— (Տիւշիւնէրէք.) Բըրուսիյէր Կօշէ՞ մի... խա՛յըր, խա՛յըր, հաթտա պէօյլէ պիր իսիմտէ շիմտի իշիտիյօրում։

Իքի արգատաշ թէքրար արապայա բաքիպէն քէնտիլէրինէ թարիֆ օլունան օտուն մաղազասընըն էօնիւնտէ էն-

աիլէր . մաղաղանըն արգա գաբուսը աչըգ օլտուղունտան իսթիֆ իտիլէն օտունլար , վէ չալը չըրըը կիպի պիր թագըմ շէյլէր կէօրիւ լիւյօր իտի , իքի արգատաշ իչէրի կիրտիլէր , Րընէ , գարչըսընտա պուլունան կէնճ պիր ատէմէ .

— Միւսիւ Րիշար սի՞զմիսինիզ , տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ միւսիւ , պէնտէնիզիմ , պիր սըբարըշընը՞զ մը վար ։

— Խա՛յըր միւսիւ , զաթը ալինիզէ ճիւզվի պիր շէյ սօրուպ անլամագ իսթէյօրուզ ։ Մուամէլաթը թիւճճարիյէտէն տօլայը Բրրուսիյէր կօչէ նամընտա պիր էֆէնտի իլէ պիր մինասէպաթընըզ վա՞ր մը ։

— Օլապիլիր , զիրա մաղաղամըն միւշթէրիլէրի չօգ տըր , ֆագաթ պու իսմի խաթըրլայամայօրում . պու զաթ նէ՞րէտէ իգամէթ իտիյօր ։

— Իչթէ պիզտէ պունը անլամագ իչին սիզէ միւրաճաաթ իտիյօրուզ քի պունըն սէպէպիտէ , պու ատէմին մաղաղանըզտան օտուն ալտըդը վէ միւշթէրիլէրինիզտէն պուլունտուդը տըր ։

— Պէօյլէ օլտուղունտան էմի՞նսինիզ ։

— Էվվէ՛թ , կէչէն այըն իչինտէ պու ատէմէ մաղաղանըզտան եիւզ տէմէթ օտուն բարչասը իլէ , եիւզ էլլի տէմէթտէ չալը վէրիլմիշ ։

— Զօգ շէյ . . . պունը նա՞սըլ անլայապիլտինիզ ։

— Ումումի պիր եօլ իւզէրինտէ պուլունան ֆաթուրա վասէթասը իլէ . . .

— Պու ֆաթուրա Մ՚ոնթրօվիլտէ՞ մի պուլունմուշ ։

— Խայըր միւսիւ , Բարիզտէ , իչթէ չու տըր ։

Միւսիւ Րիշար , Րընէ Մուլէնին իրայէ իյլէտիյի քեաղըա բարչասընը մուայէնէ իտերէք .

— Հագըգաթէն պու քեաղըա մաղաղամըն սանտըգքեասը թարաֆընտան վէրիլմիշ , պու սըբարըշ պէնիմ մաղաղատա օլմատըդըմ պիր զէման վուգու պուլմուշ . . . տէֆ-

թէրէ պագմալը, տէյուպ, գայտ իտիլէն հիսապաթը թէտ-գըգա պաշլատը վէ հէման.

— Էվվէ՛թ, գայտը պուլտուդ, ֆագաթ ներէտէ իգամէթ իյլէտիյինէ տայըր պիր իշարէթ եօգ. պու էշեայը միւսիւ Կօշէնին խանէսինէ կէօթիւրէն արապաճըյա միւրաճաաթ իթմէլի, տէտիքտէն սօնրա տէրհալ մէրդում արապաճըյը տիւքքեանա ճէլպ իլէ.

— Ժա՛ն, պու էֆէնտիլէր սիզտէն պիր շէյ սօրուպ անլամագ իսթէյօրլար, տէմէսի իլէ, Բընէ.

— Էվվէ՛թ, կէչէն այլն եիրմիսինտէ մարիֆէթինիզլէ վուգու պուլան պիր թէսլիմաթէ տայըր, տէտի։

— Թէսլիմաթ քի՞մէ վուգու պուլմուշ։

— Բըրուսիյէր Կօշէ նամընտա պիր զաթա օտուն իլէ չալը թէսլիմ օլունմուշ։

— Իսմինի ունութմուշ իտիմ... ֆագաթ թէսլիմ օլունան շէյլէր խաթրըմա կէլտի. պու էշեայը Գաբսօլէրի թէբէսինէ կէօթիւրտիւմ...

Էթիյէն. - Խուսուսի պիր խանէյէ՞ մի կէօթիւրտիւնիւզ։

— Էվվէթ միւսիւ, պու սըբարըշը իտէնլէր իքի քիշի իտիլէր։

Բընէ. - (Հայգըրարագ) Իքի՞ մի...

— Էվվէթ միւսիւ, պիրիսի շիշման վէ գըսա պօյլու, տիկէրիտէ զաիֆ ուզուն պօյլու իտի։

Էթիյէն. - (Էնտիշէ իլէ.) Պու իքի ատէմ, օտունլարը կէօթիւրտիւյինիւզ խանէտէ՞ մի իգամէթ իտիյօրլար։

— Էվվէ՛թ, օ խանէտէ պիր էֆէնտինին խըտմէթինտէ պուլունտուգլարընը սէօյլէմիշլէր իտի։

— Պիզզաթ Բըրուսիյէր Կօշէյիտէ կէօրէմէտինի՞զ մի...

— Խայըր միւսիւ։

— Էօյլէ իսէ պիզ տէտիյինիզ խանէյէ կիտէր կէօրիւրիւզ։

— (Գահգահա իլէ կիւլէրէ.ք.) Պու պիր ազ զօր օլաճագ զանն իտէրիմ...

Էթիչէն. - (Մուղթարըպանէ.) Ա.ճայիպ, նի՞չին։

— Զիւնքի Բըրուսիչէր կօչէ արթըզ պու տիւնէատա պուլունմայօր. Թէսլիմաթըն էրթէսի կիւնի եանկըն վուգու պուլտու. քէնտիսի տէ ուշագլարը տա իանէ իլէ պէրապէր եանըպ քիւլ օլտուլար, պունը պիր քիչի տէյիլ հէրքէս պիլիյօր...

Կէնճ տօգթօր իլէ մաքինաճընըն պէնզլէրի սապսարը քէսիլտի, սըթմայա թուԹուլմուշճասընա վիճուտլէրինին հէր զէրրէսի թիթրէմէյէ պաշլատը։ Բընէ օլանճա գուվվէթինի թօբլայարագ.

— Պու եանկըն նէ՞ զէման վուգու պուլտու, տէյու սօրտու։

— Օտուն բարչալարընը վէ չալը տէմիթլէրինի թէսլիմ իթտիյիմ կիւնին ադչամընը, եանի Հոկտեմբերին երիմինճի կիւնին կիճէսի.

Էթիչէն Լօրիյօ պունը իչիթտիյինտէ սօն տէրէճէ մուզթարըպ օլուպ, մըրըլտանարագ Բընէյէ.

— Ա՛հ, իսթիյաճ իտուպ անլամագտան գօրգույօրում... տէլի օլաճաղըմ, տէմէսի իլէ, Բընէ.

— Ճէսարէ՛թ տօսթում ճէսարէթ... հէնուզ միւտհիշ պիր ճինայէթ վուգուինէ տայրը գաթի պիր իմարէ եօգ, տէյիպ, միւթէադրպէն իֆատաթընըն պախչ իյլէտիյի թէէսիրատէն տօլայը, տիւչարը հայրէթ օլարագ եիւզլէրինէ պագմագտա օլան արապաճըյա.

— Պու միւհթէրէք օլան իանէ քիմի՞ն տիր, տէյու սօրտու։

— Պիլէմէյօրում, ֆագաթ պունը Պանեօլէտէ անլայապիլիրսինիզ։

Տօգթօր, արապաճը ժանըն էլինէ պիր պէշ ֆրանգլըգ վէրիպ պէյանը թէչէքքիւր իյլէտիքատէն վէ միւսիւ Բիչարէ

վէտա իթտիքտէն սօնրա , այագ իւզերինտէ քէնտինի բէք կիւճ զապթ իտէպիլմէքտէ օլտուղունտան Րընէնին գօլունա տայանտը , վէ պու սուրէթլէ սիւրիւքլէնիրճէսինէ օտուն մաղազասընտան չըգտըլար ։

Ինքի արգատաշ ատէթա գօշարագ եիւրիւյօրլար իտի . հէր իքիսի տէ պիր ֆիքիրտէ պուլունտուղու ճիհէթլէ , ա-րալարընտա պիր սէօզտէ թէաթի օլունմայօր իտի . թէքէ-յէ եագլաշտըգլարը էօնատէ եօլ ֆէնալաշտըղընտան զա-րուրի ատըմլարընը աղըրլաշտըրտըլար . պէչ տագըդա տա-հա եիւրիւտիւքտէն սօնրա եանան խանէնին վիրանէսի է օ-նիւնէ վասըլ օլուպ տուրտուլար . հէր իքիսի տէ քէմալի տըգտաթ վէ հէյէճան իլէ էնգաղը կէօզտէն կէչիրիյօրլար իտի ։ կէնճ տօգթօր կէօղլէրի եաշ իչինտէ օլտուղու հալ-տէ .

— Ա՛հ , սէվկիլի Պէրթճիյիմ պու խանէնէտէ պուլուն-մուշ վէ ալէվլէր իչինտէ գալըպ եանմըշ իսէ , նէ՛ ճիյէրսուղ նէ՛ միւտհիշ պիր խաթըրէ տիր . . . տէյու հայգըրտը , մա-քինաճընըն թէէսիւրաթը գալպիյէսի էթիյէնտէն բէք չօգ զիյատէ օլտուղու հալտէ ճէպրի նէֆս իտէրէք .

— Պու ֆիքրի զիհնինիզտէն տէֆ իտինիզ . հէնուզ մէյ-տանտէ պէօյլէ միւտհիշ վէ ազիմ պիր ֆէլաքէթի վուգուբ-նէ տէլալէթի իտէճէք պիր նըշանէ եօգ տըր . . . տիւչիւնի-նիզ քի հագըգաթը քէնտի իթմէք իչին սիւքիւնէթէ վէ մէ-թանէթլէ չալըշմաղա միւհթաճ օլտուղումուզ զէման , ա-սըլ իչթէ պու զէման տըր . . . կէլինիզ , տէյինճէ , տօգ-թօր կէօզլէրինին եաշընը սիլէրէք .

— Հագգընըզ վար տօսթումտ , քէնտիմի թօբլամաղա չալըշաճաղըմ , տէյէրէք , արգատաշընըն գօլունա կիրտի , թէքրար եիւրիւմէյէ պաշլատըլար ։ Պանեօլէյէ վասըլ օ-լունճա Րընէ էօթէյէ պէրիյէ սօրարագ , եանմըշ խանէնին սահիպի պուլունան միւսիւ Մէրվանըն իգամէթկեահընը էօյ-րէնտի ։

24

Պիր իքի տադըդա սօնրա պու իքի արգատաշ Միսիս Սէրվանըն գապինէսինտէ պուլունույօրլար իտի ։ Իպթիտա Րընե քէլամէ աղազ իտէրէք ։

— Միսի՛ս , եանմըշ օլան խանէնիղին միսաթէճիրի միսիս կօշէ հագդընտա, սիզտէն պազը կէօնա մալիսմաթ թալէպ իթմէք խաթէյօրուզ , տէտի ։

— Պու զավալլը ատէմ գօյուն պուտը կիպի գըզարտը կիթտի . պազը միւրէքքէպաթը քիմեէվիյէ եաբար իքէն էվին աթէշ ալտըղը վէ անըն տա պէրապէր եանըպ մահվ օլտուղու զանն օլունույօր իսէ տե , հագդգաթը հալ պիլինէմէյօր . . .

— Միսիս կօշէ քիմեաճը՞ մը իտի ։

— Գէնտիսինէ օ նամը վէրմիշ իտի ։

— Պու զաթ խանէնիղտէ էրէյիճէ վագըթտան պէրի՞ մի իգամէթ իտիյօր իտի ։

— Գըրդ սէքիզ սաաթ էվվէլ , եանի Հոկտեմբերին օն սէքիզինճի կիւնի քիրալամըշ իտի ։

— Գէնտիսինի էվվէլտէն թանը յօ՞ր մը իտինիզ ։

— Խա՛յըր , էվվէլտէն ասլա կէօրմէմիշ իտիմ ։

— Միսի՛ս , սիզէ պէօյլէ պիր չօգ չէյլէր սօրտուղում իչին աֆվընըզը րէճա իտէրիմ . սիզի մուհիմմ պիր սեպեպէ մէպնի թաճիզ իտիյօրում . էսասը պահս պիւճէ զայէթ միւհիմէրէմ պիր պիչարէ գըզըն հայաթընա միւթէալիգ ուիր ։

— Սըգըլմայընըզ միսիս սօրտունըզ , ճէվապ վէրմէյէ հապըրըմ ։

— Պու միւսիւ Կօշէ նէ՞ շէքիլտէ, նէ՞ գըյաֆէթտէ պիր ատէմ իտի։

— Ալթմըշ եաշընտա գատար պիր զաթ օլուպ, գըյաֆէթի տէ եօլունտա իտի, ատէթա պիր սէնաթքեարա պէնզէյօր իտի։

— Խըտմէթճիլէրի վա՞ր մը իտի։

— Վար իտի զանն իտէրիմ, քէնտիսի պունա տայըր պանա պիր սէօզ սէօյլէմէտի. Ֆագաթ իքի ատէմին խանէյէ տէֆաթլա կիրուպ չըգտըգլարընը իշիթտիմ... պունլարընտա էֆէնտիլէրի իլէ պէրապէր եանըպ մահվ օլտուգլարը սէօյլէնիյօր։

— Թօհաֆ շէյ, ինանըլաճագ պիր հալէ պէնզէմէյօր։

— Նիչի՞ն ինանըլաճագ պիր շէյ օլմասըն։

— Իւչ ատէմին պիր արատէ վէ պիր զէմանտէ ույգուտա պուլունուպ տա եանմալարը, հիչ օլմազսա պիր թանէսի եա գաբուտան վէ եախօտ բէնչէրէտէն աթըլըպ գուրթուլապիլիրլէր իտի։

— Պու տա էօյլէ զանն օլունտուղու կիպի գօլայ պիր շէյ տէյիլ տիր, չիւնքի բէնչէրէլէրտէ տէմիր չըպըգլար օլտուղու կիպի, գաբունըն իչ թարաֆընտա տա տէմիր բարմագլըգ վար իտի. պու զավալլըլար միւթլագա եանմըշ տըրլար, չիւնքի եանկընտան պէրի պունլարտան հիչ պիրիսի կէօրիւլմէմիշ տիր...

— Ֆագաթ պու ատէմլէր պիր իսթիֆատէյէ, պիր զարազա մէպնի կէօրիւնմէյօրլար իսէ...

— Նա՞սըլ իսթիֆատէ, նէ՞ կիպի պիր գըյաստա պուլունույօրսունըզ...

Էթիյէն. - Պիր ճինայէթին էսէրինի զայպ իթմէք իչին հարիգի պիզզաթ իյգա իթմիշ օլմալարը միւհթէմէլ տիր։

— (Սապսարը քէսիլիպ հայգըրարագ.) Պիր ճինայէ՞թ մի...

Բընէ. - Էնգազ ալթիւսթ իտիլիպ արաշտըրըլտը՞ մը։

— Էվվէ՛թ միւսիւ, ֆագաթ ճէսէլէրտէն հիչ պիր էսէր կէօրիւլմէմի. պունտան անլաշըլըյօր քի, հէրսիտէ քիւլ օլունճայա գատար եանմըշլար...

Էթիկէն. - Հարիքտէն պիր սաաթ էվվէլ Պանեօլէ թարըիդի իլէ Գարասօլերի թէբէհինէ պիր արապա չըգարըլըրգընտան վէ պու արապատա կէնճ պիր գըզ պուլունտուղընտան խապէրտար օլապիլմինի՞զ մի.

Միւսիւ Սէրվան քէմալի հայրէթլէ գարշըսընտաքի զաթլարըն եիւզիւնէ պագարադ.

— Պիր արապա... պիր կէնճ գըզ... պէօյլէ պիր շէյ իշիթմիյիմի հիչ խաթըրլայամայօրում. ֆագաթ տուրունըզ... բէնճաէրլէրտէն պիրի ալչը ֆուրունլարընա տօղրու կիտէր իքէն տիկքրաշ պիր ֆէրեատ իշիթմիշ, պու հալ էվին պիւսպիւթիւն թուրթուշտուղու էսնատէ վագը օլմուշ, հէմ իշիթմիյի ֆէրեատ պիր գատըն սէսի իմիշ... տէյինճէ, Բընէ թէլաշլէ.

— Բիվայէթ պու գատա՞ր մը, տէյու հայգըրսը.

— Խայը՛ր, օ էսնատէ քիմսէ պունընլա մէշղուլ օլմամըշ, ֆագաթ էրթէսի կիւն ալչը չըգարմադ իչին գապըլան չուգուրլարտան պիրինէ տիւշմիւշ կէնճ պիր գըզըն ճէսէտի պուլունմուշ...

Էթիկէն Լօրիյօ խէվֆ սու ըզթըրապ սայըգասը իլէ նէֆէս պիլէ ալամայօր իտի. քէֆ կիւճ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ.

— Պու կէնճ գըզ էօլմի՞ւշ մի... տէյու մըրըլտանսը,

— Պիլէմէյօրում... ամէլէլէրին չալըշտըգլարը մահալէ կիտէրսէնիզ անլայապիլիրսինիզ. օրատա իչ պաշը Սիմոն նամընատա պիր ատէմէ միւրաճաաթ էթմէլիսինիզ, իչթէ սիզէ վէրէպիլէճէյիմ մալիւմաթ պունտան իպարէթ տիր...

Բընէ. - Վէրմիշ օլտուղունըզ մալիւմաթտէն տօլայը թէչէքքիւրլէր իտէրիզ:

Էթիկէն իլէ մաքինաճը, միւսիւ Սէրվանա վէտա իտէ-

րէք, մումախլէյհին քէնտիլէրինէ թարիֆ իթտիյի սէմթէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր. Էսնայի բահտէ Բընէ սէօզէ պաշլայըպ.

— Արթըգ շիւպհէյէ, թէրէտտիւտէ մահալ գալմատը... Բըրուսիյէր Կօշէ նամը ալթընտա կիզլէնէն ալչագ հէրիֆին, շէրիքը ճինայէթի վասէթասը իլէ մատմազէլ Պէրթ պու մէնհուս խանէյէ կէթիրիլտի. սօնրա տա Մօնթրօվիլտէն ալմըշ օլտուգլարը օտուն բարչալարը իլէ էվի աթէշէ վէրտիլէր. Զէվալլը չօճուգ գաչըպ ճանընը գուրթարմաղա չարէ պուլապիլմիշ իսէ տէ, իւզէրի աչըգ պիր կիրտապէ թէսատիւֆ իտէրէք տիւշմիւշ... տէմէքտէ իքէն, էթիյէն արգատաշընընն սէօզիւնի քէսիպ հայգըրարագ.

— Զէվալլը, տիւշմէսի իլէ պէրապէր մահվ օլմուշ տըր. սէվկիլի Պէրթճիյիմ արթըգ պու տիւնեատէ պուլունմայօր տէմէք տիր... տէտի.

— Խա՛յըր, պէն պէօյլէ պիր հիւքմ վէրէմէմ. ատալէթը Իլահիյէյէ իթիմատըմ պէրքէմալ օլտուղու իչին, պու խուսուստա զէրրէ գատար շիւպհէ հասըլ իթմէք տէ, պէնճէ պէօյիւք պիր խաթա տըր. սէնին կիպի պէնիմտէ գալպիմ թիթրէյօր... հէնուզ իւմիւտվարըմ...

Իքի արգատաշ տօլամպաճլը պիր եօլա սաբըպ, շուրատա պուրատա գազըլմըշ օլան տէրին չուգուրլարընն քէնարընտան, էբէյիճէ պիր կիւճլիւքլէ իլէրլէյօրլար իտի. պու արալըգ օրատա չալըշմագտա օլան բէնճպէրլէրտէն պիրինէ թէսատիւֆ իտէրէք, իշ պաշը Սիմօնըն չալըշտըզը մահալի մէրգում բէնճպէրտէն խապէր ալըպ, հէման օրայա միւթէվէճիւհ օլարագ պու ատէմի սօրտուլար. ամէլէտէն պիրի.

— Իշ պաշը Սիմօն պէնիմ, տէյու ճէվապ վէրտի.

— Հոկտեմբերին եիրմի պիրինճի կիւնի սապահլէյին պուրատա կէնճ պիր գըզըն ճէսէտինի պուլուպ գալտըրմըշ օլան ամէլէլէրի թանըյօրսանըզ, պու խուսուսա տայըր պի-

ղէ մալիւմաթ վիրմէնիզի ըէճա իտէճէք իտիմ։

Սիմճն , մանիտար պիր սուրէթտէ թէպէսսիւմ իտէրէք օգույանլարըմըզա մալիւմ օլան հալլէրի հէքեայէ իթտի , վէ էթիյէնլէն թիթրէք սէտա իլէ իյրատ իյլէմիշ օլտուղու պիր սիւալէ ճէվապէն ։

— Էվվէթ , պու գըզճըազ հէնուզ հայաթտա իտի , ֆագաթ էօլիւմ հալինտէ պուլունույօր իտի . . . օ ղէմանա գատար էօլմէմէսի տէ մուճիղէ գապիլինտէն պիր չէյ տիր , տէմէսի իւզէրինէ , էթիյէն իլէ Բընէ թիթրէմէյէ պաշլատըլար ։ էթիյէն թէքրար սիւալէ պաշլայըպ ։

— Պու կէնճ գըզըն իսմինի պիլիյօրմուսընըզ , տէտի ։

— Ա.գլը պաշընտա տէյիլ իտի , սէօզ սէօյլէյէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի ։

— Ֆէնտիսինէ տայըր պազը թարիֆաթտա՞ մը վէրէմէզպինիզ ։

— Էվվէթ , պու օլապիլիր ։ պու գըզ սարըճա , ղայէթ կիւզէլ վէ եիրմի եիրմի պիր եաշընտա պիր չէյ իտի . . . եիւղիւ գան իչինտէ օլտուղու վէ ֆէվգէլատէ սարարտըղը հալտէ եինէ կիւզել կէօրիւնիյօր իտի . . .

էթիյէն . – (Հայդըրարադ .) Ա՛հ , պու օ տըր , թա քէնտիսի . . . արթըդ անլատըմ . . .

Բընէ . – Իւզէրինտէ քիմ օլտուղունա տէյալէթ իտէճէք պիր քեաղըտ պիր չէյ ղուհուր իթմէ՞մ մի ։

— Պիր չըզտան իլէ պիր անախտարտըն պաշգա պիր չէյ պուլունմատը ։

Պու արալըգ կըրանտա Շամպ թէմսիյէ իտիլէն վէ օգույանլարըմըզըն մալիւմի օլան կէնճ ամէյէ եանլարընա եագլաշըպ ։

— Պիր չէյ տահա վար միւսիւ , բօլիս գօմիսէրի պուրայա կէլիպ ժուրնալընը թանզիմ իթտիյէ էտնատէ , պունա ատի պիր չէյ նազարը իլէ պագըպ աթը վէրտի . . . ֆագաթ պէն պունըն էհէմմիյէթինի թագտիր իտէրէք սագլատըմ ,

տէյիպ, էվվէլճէ սագլամըշ օլտուղու քեաղըտը Բընէյէ թագտիմ իթտի. մաքինաճը քեաղըտը աչըպ պագար պագմազ.

— Նօմէրօ 13 . . . 13 նօմէրօլը արապա, տէյու հայգըրտըղընտա, Էթիյէն կէօղ եաշլարընը զապթ իտէմէյէրէք.

— Կէօրիւյօրսունըզ քի քէնտիսի տիր. Ա՛հ, եա Բապպիմ, մէրհամէթ իյլէ, տէտի.

Բընէ. - Օ օլտուղու տրթըգ անլաշըլտը, ճէնապը Հագգ ատիլ տիր. էմինիմ քի հալա Պէրթ հայաթտա տըր. (Սիմօնա խիթապէն) պու կէնճ գըզը նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւլէր.

— Պիզ իւչիւմիւզ անը Բարիզէ Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ իթտիք, հէնուզ եաշայօր իտի, հէքիմտէ քէնտիսինի Սէնթ-Ան գօղուշընտա 8 նօմէրօլը եաթագտա եաթըրտը.

Իքի արգատաշ օ տէրէճէ ըղթըրապ վէ մէյուսիյէթ իչինտէ պուլունույօրլար իտի քի, գարշըլարընտա պուլունան պու նամուսլը ամէլէլէրէ թէշէքքիւր իթմէյի պիլէ ունուտարագ, ալչը ֆուրունլարընտան ուզագլաշտըլար, սէրի ատըմլար իլէ իսթիհքեամաթէ եագլաշըպ պիր արապայա բաքիպէն Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ միւթէվէճճիւհէն եօլա չըգտըլար.

Էսնայի բահտէ թարաֆէյն պիր մըգտար սիւքիւթ իտիլտիքտէն սօնրա, Բընէ քէլամէ աղազ իլէ.

— Գաթիէն իւմիւտ վէ զանն իյլէտիյիմ վէճհ իլէ Պէրթ հէնուզ հայաթտա իսէ. Նէ եօլտա հարաքէթ իտէճէյիմիզի տիւշիւնմէլիյիզ . . . պիչարէյի մտհվ իթմէք իսթէյէն տիւշմէնլէր, քէնտիսինին հէնուզ պէրհայաթ օլտուղունու խաթըրլարընա պիլէ կէթիրմէյօրլար. Ֆագաթ պունլարա գարշը պիչարէյի հիւսնի մուհաֆազա չարէսինի պուլմալըյըզ, տէտի.

— Էվվէ՛թ, բէք տօղրու սէօյլէտինիզ.

— Շիմտիլիք քէնտիսինի խասթախանէտէ պըրագմա՞գ մը իսթէյօրսունըզ։

— Խա՛յըր, եիւզ տէֆա խայըր, ալըպ կէօթիւրէճէյիմ, հէր կիւն հէր սաաթ քէնտիսինի կէօրմէք, պիզզաթ թէտավի իտուպ իֆագաթընա չալըշմագ իսթէրիմ։

— Անլայօրում... ֆագաթ հայաթընա գաստ իթմիշ օլան տիւշմէնլէրէ գարշը ղայէթ ույանըգ տավրանմագ լազըմ կէլիր... պախուսուս անը իգամէթկեահընա կէօթիւրմէքտէ օլմազ. քիմսէ ներէտէ օլտուղունը անլայամամալը. քէնտիսինի հէր տիւրլի մահզուրտէն սալիմ պիր եէրտէ սագլարըզ վէ խաֆի պիր սուրէթտէ կիտէր զիյարէթ ի տէրիզ։

— Հագգընըզ վար, պէն մինասիպ վէ էմին պիր եէր պուլտում սանըյօրում...

— Բարիզ խարիճինտէ՞ մի։

— Խա՛յըր, Բարիզին կէօպէյի տէյէպիլէճէյիմիզ պիր մահալտէ։

— Նէ՞րէտէ։

— Պունը սիզէ սապահ սէօյլէրիմ։

— Նի՞չին պու կիւն սէօյլէմէյօրսունըզ։

— Չիւնքի պու թասավվուրը գուվվէտէն ֆիիլէ կէթիրէպիլմէքլիյիմ, Պէրթին հայաթտա պուլունտուղունը սուրէթը գաթիյէտէ անլամաղա միւթէվագըֆ տըր։

— Պէրթի ներէյէ կէօթիւրէճէյիմիզտէն, Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինտէտէ հիչ պիր քիմսէ խապէրտար օլմամալը տըր։

— Պու միւշկիւլ օլուր. քէնտիսինի խասթախանէտէն չըգարապիլմէք խմինի, իգամէթկեահընը խապէր վէրմէք վէ պունտան պաշգա նէ սէլահիյէթլէ ալըպ կէօթիւրէճէյիմիզի պիլտիրմէք իգթիզա իտէր՝ եալան սէօյլէմէքտէ օլմազ. սօնրա հագըգաթ մէյտանէ չըգարսա տիւչարը մէսուլիյէթ օլուրուզ։

— Իսթէրսէնիզ պու իչի պանա պըրագընըզտա իսթէ-տիյիմ կիպի հարաքէթ իտէյիմ։

— Սիզէ օլան իթիմատըմ պէրքէմալ տըր. իսթէտիյի-նիզ կիպի եաբապիլիրսինիզ։

25

Արապա սէմթի մագսուտէ վասըլ օլմաղըլա տուրտու, իքի արգատաշ գալպլէրի ազիմ պիր հէյէճան իչինտէ օլտու-ղու հալտէ արապատան էնիպ խասթախանէնին գալէմ օ-տասընա տօղրու իլէրլէտիլէր, մէմուր, պու իքի զիյարէթ-ճիլէրին կէլտիյինի կէօրիւնճէ։

— Էֆէ՛նտիլէր, պիր չէյ սօրուշպ անլամագ իչին կէլի-յօրսանըզ մուայէն օլան վագըթ կէչմիշ տիր. տէմէսի իւ-զէրինէ, Էթիյէն պիր թավրը իսթիրհամքեարանէ իլէ.

— Միւսի՛ւ, սիզէ ինսանիյէթ նամընա ըէճա իտէրիմ, պիլմիշ օլունուզ քի եալընըզ պիր սէօզիւնիւզ, պիզի մահվ իտէճէք պիր տէրէճէյէ վարան ըզթըրապտան տէրհալ խէ-լաս իչին քեաֆի տիր, տէտի։

— Բէք ալա, նէ՞ անլամագ արզուսընտա պուլունու-յօրսունըզ։

— Հոկտեմբերին եիրմի պիրինճի կիւնիւ պայկըն պիր հալտէ Պանեօլէտէն կէթիրիլէրէք, Սէնթ-Ան գօղուշընտա 8 նօմէրօլը եաթաղա եաթըրըլան պիր կէնճ գըզ հէնուզ պէրհայա՞թ մը տըր։

— Շիմտի սիզէ ճէվապընը վէրիրիմ...

Մէմուր էֆէնտի եազլխանէսինի աչըպ պիր տէֆթէր չըգարտը վէ սահիֆէլէրինի չէվիրմէյէ պաշլատը. գալէմ օտասընտա հիւքմֆէրմա օլան տէրին պիր սիւքիւթ արասըն-տա, տէֆթէրին հավի օլտուղու եաբրագլարտան պաղըլա-

ըընըն չէվրիլմէսի իլէ, պու իքի արգատաշըն չիտտէթլէ չարբմագտա օլան գալպլէրինին տարպաթընտան պաշգա պիր չէյ իչիտիլմէյօր իտի. պիչարէլէր կէօզլէրի նէմնաք, տուտագլարը գուրումուշ վէ ալընլարընտան թէր ագմագտա օլտուղու հալտէ պէքլէյօրլար իտի.

Պիր արալըգ մէմուր էֆէնտի, սաղ էլինին պիր բարմաղընը սահիֆէնին պաշ թարաֆընտա պիր նօգթայա վազ իտուպ, պաշընը գալտըրարագ.

— Մէնթ-Ան գօղուչընտա 8 նօմէրօլու եաթագ... տէյինճէ, էթիյէն իլէ Րընէ պիր ադըգտան.

— Է՛յ... տէյու հայգըրտըլար.

— Պու կէնճ գատըն հէնուզ հայաթտա սըր...

Իքի արգատաշ, թէմամ իտամ իտիլէճէյի էանատէ մազհարը ավվ օլան մահքումլէր կիպի կէնիշ պիր նէֆէս ալըպ, նէքտիկէրինին եիւզէրինէ պագտըլար. պու պագըշ մէսէրբէթ ու իւմիւտլէրինին տերէճէսինի իլան իտիյօր իտի. միւթէագըլէն կէնճ տօգթօր հէյէճան իլէ.

— Մի՛սի՛ւ, վէրմիշ օլտուղունըզ պու միւժտէտէն տօլայը անսամիմ իւլ գալպ թէչէքքիւրլէր իտէրիմ. միւսաատէնիզ մաղրուրէն պիր սիւալիմ տահա վար. պու կէնճ գատըն նէ՞ հալտէ պուլունուէյօր... տէտի.

— Օրասընը պիլէմէյօրում վէ պու կիւն պիր ճէվապ վէրէմէմ, եարըն թէչրիֆ պույուրընըզ, զիյարէթ կիւնիւ տէյիլ իսէ տէ խասթանըն եանընա կիտէպիլմէնիզ իչին ըէսմէն միճաատէ խսթիհսալ իտէպիլիրիմ, մատէմ քի պու խասթայը թանըյօրսունըզ, իամինի վէ մահալի իգամէթինիտէ թային իտէրսինիզ...

— Թէչէքքիւրլէր իտէրիզ միւսիւ, պիզ եարըն եինէ կելիքիզ...

— Ալըպ կէօթիւրմէ՞ք մի իսթէյօրսունըզ.

— Էվվէ՛թ, էվինտէ թէտավի իթտիրէճէյիզ, պունըն իչին պիր մանի եօգ տըր զանն իտէրիմ.

— Հիչ պիր մանի եօգ տըր. Նէ նամ վէ սըֆաթլա ալըպ կէօթիւրէճէքսինիզ.

— Ագրապասընտանըզ.

— Բէք կիւզել, եարըն մուայէնէ վագթընտա տօգթօրա սէօյլէրիմ.

— Սաաթ գաչտա կէլէլիմ.

— Էօյլէտէն պիր սաաթ սօնրա.

Իքի արգատաշ, մէմուր էֆէնտիյէ թէքրար պէյանը թէշէքքիւր իտէրէք մուֆարէգաթ իթտիլէր. արթըգ եիւզլէրինտէ ասարը հիւզն ու քէտէր կէօրիւլմէյիպ, անըն եէրինէ ալայիմի մէսէրրէթ գայիմ օլմուշ իտի.

Պէրթէ կէլինճէ, պիչարէ գըզ խասթախանէյէ կէլէլիտէն պէրի հայաթ իլէ մէմաթ արասընտա պուլունույօր իտի. շիտտէթլի նէօվպէթլէր պիր տիւզիյէ սայրգլամալար, կէնճ գըզը մէզարա եագլաշտըրմըշ իտի քի, պու հալ. պուլունտուղու գօղուշըն մուայէնէսինէ մէմուր օլան թապիպին իւմիւտինի մէյուսիյէթէ թահվիլ իյլէյօր իտի.

Էթիյէն իլէ Բընէ, Պէրթին իզինի պուլտուգլարը կիւն, իլք տէֆա օլարագ խասթատա ճիւզվի պիր իֆագաթ ալամէթի կէօրիւլտիւ, սապահ մուայէնէսինտէ տօգթօր կէնճ գըզա թէվճիհի խըթապ իլէ.

— Զօճո՛ւղում, պու կիւն նէ հալտէ պուլունույօրսունըզ, տէյու սօրտու.

Նէթիմէ կէօզլէրինի աչըպ ղայէթ տալկըն պիր հալտէ տօգթօրըն եիւզիւնէ պագտը, ֆագաթ ճէվապ վէրմէտի, թապիպ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Իշիթմէյօրմուսընըզ, տէյինճէ, կէնճ գըզըն տուտագլարընտա խաֆիֆ պիր հարաքէթ բէյտա օլտու իսէ տէ եինէ սէս չըգմատը. քիրբիքլէրինի պիր գաչ տէֆա իւսթ իւսթէ աչըպ գաբատը քի, պունտանտա թաստիգ մանասը անլաշըլըյօր իտի.

Պէրթ հագըգաթէն իշիտիպ անլայօր իտի. տօգթօր

մէմնունանէ պիր թավր իլէ քէնտիսինէ ըէֆագաթ իտէն շայիրտէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք .

— Շիմտի եինէ պազը չէյլէր սօրուպ անլայապիլիրիզ, տէյիպ, պիչարէ գըզըն էլլէրինտէն պիրինի թութարագ .

— Չօճուղում, պէնի տինլէյինիզ, տէմէսի իլէ, Պէրթ թէքրար կէօզլէրինի աչտը, տօգթօր տա սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պիր իքի սէօզ սէօյլէմէյէճէ՞քմիսինիզ, տէտի ։

Իլք տէֆա օլտուղու կիպի տուտագլար գըմըլտատը, ֆագաթ եինէ պիր սէօզ իշիտիլմէտի . պիչարէ սէօյլէմէք իսթէյօր, լաքին միւգթէտիր օլամայօր իտի ։ Թապիպ մըրըլտանարագ .

— Հէնուզ սէօզ սէօյլէմէյէ մէճալի եօգ . . . ֆագաթ պէՂքի իշարէթլէ . . . տէրտինի անլատապիլիր, տէյիպ թէքրար խասթայա խիթապէն .

— Նէ՞րէնիզ աղրըյօր, տէմէսի իւզէրինէ, եէթիմէ ղայէթ աղըր պիր սուրէթտէ էլինի ճիւզվի գալտըրըպ կէօյսիւնէ վազ իթտիքտէն սօնրա ալնը իւզէրինէ գօյտու, միւթէագըպէն պաշընը պիր գաթ տահա արգասընա տօղրու սարգտը վէ կէօզլէրինի ֆաբատը . պու ճիւզվի հարա քէթ պիչարէյի բէք զիյատէ եօրմուշ իտի ։ Տօգթօր կէօյսիւնի աչըպ բարմաղը իլէ վուրարագ տինլէտի ։

Պու զաթ օլտուգճա թէճրիւպէքեար, հազըգ վէ էլի խաֆիֆ պիր թապիպ օլտուղու հալտէ, պիչարէ խասթա պու գատարճըգ պիր տարպէյէ թահամմիւլ իտէմէտի . սըգ սըգ նէֆէս ալմագ սուրէթի իլէ պէյանը ըզթըրապ էյլէյօր իտի ։ Մուայէնէ պիթտիքտէն սօնրա տօգթօր պիր իլաճ եազտը . պու սըրատա քէնտիսինի թէագըպ իթմէքտէ օլան վի խասթալարա խըտմէթ իթմէքտէ պուլունան գատըն ։

— Տօգթօր էֆէ՞նտի, պու զէվալլը չօճուղըն հալի սիզճէ մուճիպի մէրագ օլույօր կիպի անլայօրում, տէյինճէ, տօգթօր մահզունանէ պաշընը սալլայըպ .

— Էվվէթ հէմշիրէմ, օ տէրէճէ խասթա տըր քի էլան հայաթտա պուլունմասը հայրէթիմի մուճիպ օլույօր, տէ-տի։

— Ֆագաթ զանն իտէրսէմ հիչ պիր եէրինտէ սագաթ-լըգ եօգ տէյիլ մի։

— Էվվէ՛թ, խարիճէն սագաթլըգ եօգ իսէ տէ, բէք ֆէ-նա պիր հալտէ . . . կէօյսիւնտէ ամէլիյաթ իճրա իթմէք լազըմ կէլիյօր. ֆագաթ պէօյլէ պիր ամէլիյաթա գալգըշ-մըշ օլսա իտիմ, տէր հալ հէլաք օլաճաղը մուգարրէր իտի . . . տախիլի աղալարը բէք չօգ զէտէլէնմիշ տիր . . .

— Իֆագաթը սիզճէ միւմքիւնսիզ մի կէօրիւնիյօր։

— Շիմտիքի հալտէ պիր շէյ տէյէմէմ. մամաֆիհ պու կիւն պիր ազ էյլիք նըշանէսի կէօրտիւմ կիպի, ֆագաթ հէմշիրէմ, պու կէնճ գատընը հիչ պիր արայան սօրան օլ-մամըշ մը։

— Պունը սօրտում, հէնուզ պիր քիմսէ կէլմէմիշ։

— Թօհաֆ շէյ . . .

— Հագըգաթէն հէմ թօհաֆ վէ հէմ տէ անլաշըլմազ պիր մէսէլէ. նա՞սրլ օլույօր տա կիւնլէրճէ ղայպ օլմասը իւ-զէրինէ քէնտիսինի թանըեանլար մէրագ իտուպ արաշտըր-մայօրլար . . .

— Քիմսէսի օլուպ օլմատըղը անլաշըլմամըշ մը։

— Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի թահգըգաթ իճրասընա միւպաշըրէթ իթմիշ իտի. թահգըգաթը վագաատէն նէ նէթիճէ հասըլ օլտուղու պիլինէմէյօր։

— Օ հալտէ նամընը վէ մէնսուպ օլտուղու ֆամիլեայը անլայապիլմէք իչին քէսպը իֆագաթ իթմէսինէ պէքլէյէ-ճէյիզ։

Տօգթօր պու մուհավէրէյի միւթէագըպ տիկէր խաս-թալարըն մուայէնէսի իլէ մէշղուլ օլտու. նասըլ քի կէօր-տիւք, Պէրթին պիր տէրէճէյէ գատար ագլը պաշընա կէլ-միշ. հալինտէ էբէյիճէ պիր թէպէտտիւլ հասըլ օլմուշ ի-

տի. ֆագաթ պու հալտէ իֆագաթը իչին գաթի պիր իւ-
միւտ պախչ իթմէյօր իտի.

Բընէ Մուլէն, Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինտէն
չըգտըգտան սօնրա արգատաչընա.

— Արթըգ սիզտէն այրըլաճաղըմ, տօղրու Պէլվիլէ կի-
տէճէյիմ... Ժան-Ժուտինին, իգամէթկեահընա կէլիպ
կէլմէտիյինի անլայալըմ, զիրա պու տա պիզճէ բէք մու-
հիմմ տիր... տէմէսի իլէ, Էթիյէն.

— Պէնտէ պու իչէ տայըր օլան մուգատտէմաթը հա-
զըրլամագլա մէչղուլ օլայըմ, սիզի նէ՞ զէման կէօրէպիլի-
րիմ.

— Պու ագչամ... սէվկիլի խասթամըզը նագլ իթմէք
գապիլ օլապիլէճէք իսէ, եարըն թէչէպպիւսաթը լազըմէյէ
իպթիտար իթմէլիյիզ... պու քէչֆիյաթըմըզը ամուճա-
նըզա պիլտիրինիզ, էմրիմիզ թահտընտա պուլունմագ իւզ-
րէ պիր արապա թէտարիք իթմէսինի թէքլիֆ իտինիզ.

— Պէն պու իշլէրի քեամիլէն եօլունա գօրում. պէ-
րապէր թաամ իթմէք իւզրէ կէլի՞րմիսինիզ.

— Էվվէ՛թ, սաաթ սէքիզ սուլարընտա կէլիրիմ, սիզ
արապա իլէ կիտինիզ, պէն օմնիպիւս իլէ կիտէրիմ...

Էթիյէն, արապաճըյա Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընա մի-
թէվէճճիւհէն հարաքէթ էմրինի վէրտի. տիւգ ճէնապլէրի-
նին իգամէթ իյլէտիյի գօնաղըն էօնիւնէ կէլինճէ արապա-
տան էնիպ գաբույը չալտը. գաբույը աչան ուշագ Հանրի
Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գօնագտա պուլունուպ, քէնտի իչ օ-
տասընտա չալըշմագտա օլտուղունը պիլտիրտի.

Պիր տագըգա սօնրա կէնճ թապիպ էսկի, տօսթունըն օ-
տասընտա արզը վիճուտ իթտի. Հանրի, Էթիյէնի կէօրիւր
կէօրմէզ քէմալի մէսէրրէթինտէն նաչի սըչրարճասընա ա-
յաղա գալգտը վէ նէզտինէ թէգարրուպ իլէ.

— Սէֆա կէլտինիզ սէվկիլի տօսթում, արթըգ պէնի
ունութտուղունա զահիպ օլմաղա պաչլամըշ իտիմ, Պէրլին

սօգաղընտաքի խանէտէ պուլուշուպ գօնուշտուղումուզ կիճէտէն պէրի եէքտիկէրիմիզի կէօրմէտիք . . . տէտի։

— Տօսթո՛ւմ, պէնի ամիվ իթմէլիսինիզ . . . վագթըմա իսթէտիյիմ կիպի միւթէսարրըֆ տէյիլիմ . . .

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, բէք զիյատէ մէշղուլսըն . . . եիւզիւնտէքի ալայիմ քէնտինի բէք զիյատէ եօրմագտա օլտուղունը խապէր վէրիյօր . . .

— Պու հալ եօրկունլուգտան տէյիլ։

— Եա նէտէ՞ն։

— Ըզթըրապտան, քէտէրտէն նէշպթ իթմէքտէ տիր . . .

— (Թէլաշ իլէ.) Ըզթըրապտա՞ն մը . . . էն սօն միւլագաթըմըզտա բէք նէշէլի պիր հալտէ պուլունույօր իտին . . . սագըն սէվմէքտէ օլտուղունուզ կէնճ գըզ, թէքրար մուզթարըպ օլմանըզա սէպէպիյէթ վէ՞րմէսին . . .

— Ֆիլհագըգա, պու սէվկիլի մախլիւգ իչին մուզթարըպըմ . . . ա՛հ, զէվալլը խասթա, հէմտէ բէք զիյատէ խասթա տըր . . .

— Աճայիպ, թապիպ ծրոծուղունըզ հալտէ իւմիտի իֆագաթ կէօրէմէյօ՞րմուսընըզ։

— Խասթալըզըն նէ բէնկ քէսպ իթտիյինտէն, վէխամէթին տէրէճէսինտէն հէնծուզ խապէրտար տէյիլիմ . . .

— Նէ տէտիյինի, նէ տէմէք իսթէտիյինի անլայամայօրում . . .

26

Էթիյէն Լօրիյօ պիր ազ տիւշիւնտիքտէն սօնրա, շու վէճհլէ իֆատէյի մէրամ իթտի։

— Շիմտի սիզէ անլատաճաղըմ, տօսթում, սիզ բէք տօղրու տիւշիւնմիւշ վէ բէք տօղրու, սէօյլէմիշսինիզ, սէվմիշ

օլտուղում Պէրթ իլէ հուգուդունը միւտաֆաա իթմիշ օլ-
տուղուն Բընէ Մուլէն արասընտա, կիզլի վէ ֆագաթ նամուսու
ատապը ինսանիյէ տայիրէսինտէ պիր իրթիպաթ վէ մինա-
սիպէթ վար իմիշ, պու խուսուստա ալտանմամըշսընըզ մա-
զիյէ վէ ֆամիլեաեա այըտ օրթատա պէօյիւք վէ միւտհիշ
պիր սըրր վար... արթըդ էյիճէ անղայօրում քի Պէրթ պիր
մաղտուրըն, պիր զէվալլը ատէմին քէրիմէսի տիր. պու կիւն
էն ազիզ տօսթլարըմտան օլան Բընէ Մուլէն տէ, սատա-
գաթ վէ իսթիդամէթի իլէ պէրապէր բէք զէվալլը, բէք
զիյատէ սատըգ պիր ատէմ տիր...

— (Հայրէթլէ.) Նէ՞ տէյօրսուսունըզ, Պէրթ մաղտուր
հա՛...

— Էվվէ՛թ, իչին իչինտէ խայինտնէ պիր ճինայէթ
վար... զէվալլըյը մահվ ու հէլաք իթմէք իսթէմիշլէր իսէ
տէ, պիր մուճիզէ էսէրի օլմագ իւզրէ հէնուզ եաշամագտա
տըր...

— Ֆագաթ պու վէրտիյինիզ մալիւմաթ բէք տէհշէթլի
տիր. ատլիյէյէ միւրաճաաթ իթմէնիզ, արզըհալ վէ շի-
քեայէթ իթմէնիզ իգթիզա իտիյօր...

— Ճանիլէր մէյտանտա օլմատըգլարը իչին պիլաքիս
պէքլէմէք, էլէ պիր իմարէ կէչիրինճէյէ դատար սապր
իթմէք իգթիզա իտիյօր... հաթտա Պէրթին հէնուզ եա-
շամագտա օլտուղունը կիզլի թութմագ իյճապ իտիյօր...
չինքի հայաթընա դաստ իտէն խայընլար, քէնտիսինի էօլ-
միւշ զանն իտիյօրլար... ազիզիմ Հանրի, շու արալըգ
տօսթլուղունըզա վէ մուավէնէթինիզէ բէք զիյատէ իհթի-
յաճըմ վար տըր...

— (Մէմնունիյէթլէ.) Սէօյլէ տօսթում, սէօյլէ, զէ-
մանըմ, քիսէմ, սէրվէթիմ, քեամիլէն սանա այիտ տիր:

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, սէնտէն իսթէյէճէյիմ շէյ
բէք գօլայ տըր: Պէրթին տիւշմէնլէրի, զէվալլը չօճուղըն
հալա եաշամագտա օլտուղունա վէ Սէնթ-Անթուան խաս-

թախանէսինտէ պուլունտուղունա վագրֆ տէյիլլէր տիր ։

— Խասթախանէտէ՞ մի պուլունույօր ։

Էթիյէն, Բընէ իլէ պիրապէր պիր չօգ միւշկիւլաթէ թէսատիւֆ իթտիքտէն սօնրա Պէրթի նասըլ պուլտուգլարընը հէքեայէ վէ իլավէյի մէգալ իտէրէք ։

— Շիմտի պիզ քէնտիսինի նասըլ պուլմուշ իսէք, տիւշմէնլէրի տէ կիւնին պիրինտէ օ սուրէթլէ պուլապիլիրլէր, պու զէվալլըյը սագլամալը, պունըն իչին տէ սէնի տիւշիւնտիմ. պու պապտէ լութֆ ու մուավէնէթի տէ սիզտէն պէքլէրիմ, տէտի ։

— Հագգըն վար, նէ՞ եաբմալը ։

— Եարըն Բընէ Մուլէն իլէ պէրապէր Պէրթի խասթախանէտէն չըգարարագ, էմին պիր մահալտէ մուհաֆազա իտէճէյիզ.

— Էօյլէ էմին պիր մահալ պուլտունը՞զ մը ։

— Խայըր, իշթէ պունըն իչին սանա միւրաճաաթ իտիյքրում . . .

— (Հայրէթլէ .) Պանա՞ մը . . .

— Էվվէթ, պու գըզճըազը բէտէրինիզին վասի պիր պաղչէ տէյրունինտէ քեային մութասարրըֆ օլտուղու քէօշկէ նագլ իտէմէ՞զմիյիզ ։

— (Մէմնունիյէթլէ .) Հա՛յ հա՛յ, քէօշկ կիւզէլճէ տէօշէնմիշ գապիլի իսքեան պիր հալտէ տիր. հէր ճիհէթի ճէսիմ աղաճլար իլէ մուհաթ պիր եուվա տըր քի, նէ օլսա վէ նէ եաբըլսա քիմսէնին նազարընը ճէլպ իթմէզ. տօղրուսը պունտան մինասիպ, պունտան էյի պիր եէր պուլմագ միւմքին տէյիլ տիր ։

— Բէտէրինիզին պիր չէյ տէմէյէճէյինտէն, մուվաֆագաթ իտէճէյինտէն էմի՞նմիսինիզ ։

— Էվվէթ, պունտան քեամիլէն էմինիմ.

— Էօյլէ իսէ պու մէզունիյէթլէ պէրապէր անախթարլարըտա թէսլիմ իտինիզ ։

— Շիմտի անախթարլարըտա թէսլիմ իտէրիմ։

Հանրի պունը տէր տէմէզ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն ասըլ միւտիւրի ումուրը վէ քէթխիւտասը օլան Մարսիյալ Բիկօրը հուզուրընա ճէլպ իլէ.

— Միւսիւ Բիկօր, տօսթում տօգթօր Էթիյէն ագրապասընտան պուլունան զայէթ խասթա պիր զաթըն, շու արալըդ պիր սիւքիւնէթը թամմէ իչինտէ պուլունմաղա իհթիյաճը օլտուղունտան պահս իտէրքէն, պիզիմ քէօշկի խաթըրլատըմ, բէք մինասիպ կէօրտիւմ. իմտի լութֆէն անախթարլարը տօգթօրա թէսլիմ իտինիզ, տէյինճէ, միւտիւր էֆէնտի էյիլէրէք.

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, շիմտի թէսլիմ իտէրիմ, տէյիպ օտատան չըգընճա, Էթիյէն քէմալի մուհապէթլէ տօսթունըն էլինի թութուպ սըգարագ.

— Պու լութֆունըզըն թէշէքքիւրինի նա՞սըլ իյֆա իտէպիլէճէյիմ, տէտի։

— Թէշէքքիւր իթմէմէք սուրէթի իլէ, պու խըտմէթիմ հիչ պիր շէյ տէմէք տէյիլ տիր, պէն սիզին տահա մուհիմմ տահա միւշկիւլ խըտմէթլէրինիզտէ պուլունմագ իսթէրիմ։

— Աֆվ իտէրսինիզ, սիզի իշինիզտէն ալըգօյտում։

— Ճիտտի պիր իշ իլէ մէշղուլ տէյիլ իտիմ. վագըթ կէչիրմէք իչին էսկի տավալարա այըտ պազը մատտէլէրի թէտգըգ իյլէյօր իտիմ, պուտա պէնճէ պիր մէրագ տըր. պու սայէտէ բէք չօգ հագըգաթա բէք չօգ ղարիպ հալլէրէ քէսպը վուգուֆ իտէրիմ. իշթէ շիմտի ճալիպը մէրագ պիր տավայէ միւթէալլիգ օլան պահսլարը թէքրար թէքրար օգույօր իտիմ, եիրմի սէնէլիք պիր մէսէլէ... զիհնիմէ միսթրէս տիգ Թուրէնին վէրմիշ օլտուղու զիյաֆէթտէ կէչէն հալլէր կէլտի։

— (Դուլագ գապարտարագ.) Չօգ շէյ... օ նա՞սըլ հատիսէ։

— Ոօն քէրտէտ թաւիք-իսիլճե վագաա , Նէձյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթի ,

— Մ'իսթրէս տիգ Թուրքէնի , ֆէնա հալտէ մի-թէէսիլ իտէն օյո՛ւն մը . . .

— Է՛վէ՛թ . . .

— (Ծըդպ աթընը արթըրըպրագ .) Պու վագաա խէյալի պիր շէյ տէյի՛լ մի ,

— Իա՛յըը , պու պիր վագաայը սահիհէ տիր . . . նազաբը թէտբդ ու մի-թալաատան կէչիրտիյիմ տավա պահալարընա , թէմամը իլէ մի-թէպագաթը վար , բէք գիյատէ պէնզէ՛յօր . մէսէլա պու տավատէ պիր զէվալը մաքինաճը , ամուճաաը օլան Պըրունվայէ թաւիպինին գաթիլի օլմագ իչդրէ իթհամ օլունույօր . . .

Է՛թիյէնին վիճուտինէ պիր թիթրէմէ արըզ օլտու , վէ ոօն սէօղիւ թէ-քրար իտուպ .

— Պըրունվայէ թաւիպի՛ մի . . . տէտի ,

— Է՛վէ՛է՛թ . . . ֆագաթ պէն հէնուզ պիր շէյ սէօյլէմէ՛յիմ հալտէ , պու մէսէլէ նազարը տբդ-գաթընըզը ճէլպ իթ-տի կիպի կէօրիւյօրում . . . Ւօդաա պու իչէ տայըը պէ՛նզը կէօնա մալիւմաթընը՛զ մը վար . . .

— Եօյլէ պիր շէյ իչիթմիյիմ զանն իտիյօրում . . . պու տէվայէ մի-թէալիզ տէլայիլի գավիյէ վա՛ր մը . . .

— Չապթտա պիր շէյ Ւօդ , հասըլ իթտիյիմ վուգուճէ կէօրէ Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթի պիր նիգապ ալ-թընտա կիզլի պուլունույօր . հաքիմլէր , հէյէթը թէմէզ ազալարը վէ ավօգաթլար , պու նիգապը քէչի իտէմէմիշ-լէր . . . Պըրունվայէ թաւիպինին եէկէնի օլան մաքինաճը իտամէ մահբիւմ օլմուշ վէ հիւքմի իտամտէ իճրա իտիլմիշ , թէտբդգաթը մախսուսէմ իսթինաատէն տէյէպիլիրիմ քի , իտամ ճէզասընա մահքիւմ օլան պիչարէ պիկինաճ սըր .

— (Թիթրէյէրէք .) Մ'ուհաքէմէտ խաթա իտիլմիշ տէ-մէք օլույօր , էօյլէ՛ մի . . .

— Լվվե՛թ , պու պիչարբէնին ֆամիլեասը հէնուզ հա-յաթատա օլուպտա պու ատէմին իատէ՛լի չէրբէֆ ու նամուսը իչին տավայէ գալդըշաճագ օլուրլար իսէ , պու տավայը պէն փէրիւհաթ իաէր վէ Ա՛ենթ-ժագ կէչիտինտէ ճէլլատըն սա-թըրը իլէ պաչը եէրէ սիւչէն մանհքիւրըն միւթթէհիմ տէ-՛իլ , մատամ վէ մազլում օլտուգունը իսպաթ իյէրիմ . . . ա՛հ տօսթում , նէ՞ զարիպ միւտաֆաա . . . նէ՞ զարիպ նէ-թիճէ . . . տէ՛իլ՞ մի ։

Լթիյէն Լօրիյօ , տօսթը Հանըրինէն պու սէօզլէրինի լա-րիֆի զայրի գապիլ պիր թէէսիւր իլէ տինլէյօր իտի . Նէօյ-լի ճինայէթի . . . գաթլ իտիլէն թատլոպ . . . վէ Պըրուն-վայէ քէլիմաթընը , միսթրէս տիգ Թուրքէնին զիյաֆէթին-ատ Բընէ Մուլէնին ապղընատ վէ խուսուսի իլէ Պըրուն վայէ իտմինի , մէճնունէ Էսթէրատէն պիր գաչ տէֆա իչիթմէչ ի-տի ։ պու էմնատէ քէնտիսինէ , Պէրթին , պու տէհչէթէֆզա չէ՛յլէրէ մինատսիպէլիի վէ իրթիպաթը վար կիպի կէլիյօր ի-տի ։

Պիր արալըդ Հանրիյի տահա զիյատէ իսթիճվապ իթմէք վէ պիլտիյինի , միւթալաաթընը , օլտուգու կիպի նագլ ու հէքեայէ իյլէմէք թատավվուրընատա պուլունտու . ֆագաթ պու սըրը քէնտիսինէ տէ՛իլ , Պէրթի իլէ Բընէյէ այըտ իտի վէ պու պապտէ սիւքիւթ իտէճէյինէ տայըը տա նէմին իթ-միշ իտի ։

Մամաֆիհ պիւսպիւթիւն միւքիւթէ վէ մուհավէրէնին ղթ՝արըզընը տէրհալ թահվիլէտէ միւդիթէտիի օլամայարագ .

— Ջապթ ճէրիտէսինտէ մահքիւմիւն իսմի նա՞սըլ եա-ղըլմըշ , տէյու սօրտու ։

— Բօլ լը Բէվվայէ ։

— Դաթլ իտիլէն ատէմի՞ն իսմի ։

— Տօփթօր լը Բէվվայէ ։

— Իտամ իտիլէն մաքինաճընըն ֆամիլեասը վա՞ր մը ի-միշ . . .

— Էվվէ՛թ . . . պիր զէվճէսի իլէ իքի նէֆէր չօճուգլարտան ՀԻՐԷՔՔԷպ պիր ֆամիլեա ։

Պու թէվագուֆ բէք զարիպ օլտուղունտան Էթիյէն Լօրիյօնըն պիւսպիւթին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթտի . մատամ Մօնսթիյէնինտէ իքի էվլատը վար իտի . Բընէ Մուլէն զահիրէն քէնտիսինի իատէյի չէրէֆ ու նամուս իչին օղրաշըր պիր հալտէ կէօսթէրիյօր իտի . Պըրունվայէ թապիպինին ասրլ գաթիլլէրինի արամագտան ֆարիզ օլմայօր իտի ։

Անժէլին տուլ գալտըգտան սօնրա , մահքիւմըն իսմինի թէրք իտուպ թէպտիլի նամ իթմիշ օլմասը իհթիմալ վէրիլմէյէճէք պիր չէյ տէյիլ իտի ։ Էթիյէն պունլարը տիւշիւնիւպ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Պու չօճուգլարըն իսիմլէրինի տէ պիլիյօ՞րմուսընըզ , տէյու սօրունճա , կէնճ ավօգաթ էօնիւնտէքի զապթ ճէրիտէսինին եաբրագլարընը գարըշտըրըպ պուլտուգտան սօնրա ճէվապ օլարագ .

— Իսիմլէրի Ապէլ , Պէրթ , տէտի ։

Կէնճ թապիպին եիւզի սաբ սարը քէսիլտի , արթըգ թէրէտտիւտէ շիւպհէյէ մահալ գալմայօր իտի . սէվմիշ վէ սէվմէքտէ պուլունմուշ օլտուղը գըզ , միւճրիմիյէթի իլան իտիլմիշ պիր ճանինին , հագգընտա իտամ հիւքմի վէրիլմիշ վէ օ հիւքմ իճրա իտիլմիշ պիր ատէմին գըզը իտի . պիչարէ տօդթօր պիր տագըդա դատար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա քէնտինի թօբլատը վէ թէքրար քէլամէ աղազ իլէ .

— Բօլ լը Բէվվայէնին մասումիյէթինէ գանի օլտուղունուզը , օ զաննտա պուլունտուղունըզը սէօյլէմիշ իտինիզ տէյի՞լ մի , տէտի ։

— Էվվէ՛թ , օ սէօզիւ թէքրար իտէպիլիրիմ ։

— Պու ատէմէ տայիր թութուլան էվրագ վէ գույուտաթտա , պու խուսուստա քէնտիսինէ իշթիրաք իլէ մազնուն օլմուշ պիր տիկէր ատէմ եօ՞գ մը . . .

— Էօյլէ պիր գայտ վէ իշարէթ եօգ , եալընըզ Պը-

րունվայէ թապիպինին եէկէնի Բօլ՝ ճինայէթլէ իթհամ օլունույօր. պու տավայէ տայըր օլան թաֆսիլաթըն խիւլասասընտան անլատըղըմա կէօրէ, պիչարէ Բօլը մէնհուս պիր թէսատիւֆ մէվզըյը ճինայէթէ սէվգ իթմիշ, պիր թագըմ ղարիպ սէպէպլէր վէ տէլիլլէր զէվալլը ատէմին ալէյհինտէ զուհուր իթմէսի իլէ, պիր պաշգասընըն գապահաթը քէնտիսինէ թահմիլ իտիլմիշ տիր.

— Սիզ պու տավայը միւտաֆաա իտէ՞րմէսինիզ.

— Հա՛յ հա՛յ, քէմալի մէմնունիյէթլէ միւտաֆաա ի՝ տէրիմ վէ էօյլէ զանն իտիյօրում քի, ասըլ սէպէպինի տէ մէյտանը չըգարապիլէճէյիմ . . .

— Նէօյլի քէօբրիւսի տավասընա տայիր օլան պահսլար մաթպու տըր տէյի՞լ մի.

— Էվվէ՛թ, պունտան կիւզէլ տէ պիր սէպէպ օլամազ.

— Պու մաթպու նուսխէլէրի նէ՞րէտէ պուլուր վէ նէ՞ սուրէթլէ էլտէ իտէպիլիրիմ . . .

— Օրասընը պիլէմէյօրում . . . արատան էբէյիճէ պիր զէման մուրուր իթտիյի իչին, պու տավայտ միւթէալիզ պահսլարը հավի օլան նուսխէլէր քեամիլէն սիւրիւլմիւշ պիթմիշ տիր . . . ֆագաթ պէնտէքի օլան շու նուսխէյի սիզէ վէրէյիմ տէ օգույունըզ . . .

— Պունտան տօլայը տա սիզէ սուրէթը մախսուսէտէ թէշէքքիւր իտէրիմ . . .

Պու էսնատէ օթուրտուգլարը գապինէնին գաբուսը խաֆիֆ սուրէթտէ վուրուլտու. Հանրի թարաֆընտան վէրիլէն մէզունիյէթ իւզէրինէ, միւտիրի ումուր Մարսիյալ Բիկօր իչէրի կիրիպ.

— Էֆէ՛նտիլէր սիզի պիրազ պէքլէթտիմ . . . ֆագաթ գուսուր պէնտէ տէյիլ տիր. էմինիմ քի քէօշկին անախթարլարը իքի թագըմ իտի, պիր թագըմը պուլունամատը, տիկէրլէրինի պուլմագ իչին պիրազ վագըթ ղայպ իթտիք, տէտի.

27

Մ իւսիւր էֆէնտի քէմալի իմթիրամ իլէ էյիլիպ ա-նախթարլարը էթիյէնէ ուզաատարագ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Տօդթօր էֆէնտի , պու պապոյ խուսուսի պիր միւ-թալաամ վար . . . միւսաատէ պույուրուրսունուզ . գէլ իտէյիմ , տէտի .

— Սէօյլէյին միւսիւ .

— Տօդթօր էֆէնտի , խաստթանըզը նէ զիւման նագլ ի-տէճէքսինիզ .

— Եարըն .

— Էօյլէ իսէ քէօշկիւն բէնչէրելէրինի չիւռիւտէն աչ-մալը , հէվայը թաղէլէնտիրմէք իչին պիր դաէ աատթ աչըդ պուլունտուրմալը , օտալարտան պադըլարընտա տա աթէչ ճադըգ պըրագմալը .

— Ի՛նք կիւզէլ օլուր , ֆաղաթ հէնուդ վագըթ միւսա-կատ տիր , պու չէյլէր եարըն սաղահատա տիւչիւնիլէպիլիր .

Հանըի . - Միւսիւ Իիկօր , քէօշկտէ իդամէթ իտիլտի-կինտէն քիմսէյի խասպէր վէրմէյէ լուզում եօգ տըր . խու-սուսի իլէ դօնագտա պուլունան ուշադչըլարտա պու մէսէլէ-տէն ասլա խասպէրտար օլմամալը տըրլար . . .

— Էվին օլունըզ քի քիմսէյէ պիր չէյ սէօյլէմէմ . . .

— Միղտէն էմինիմ , թէչէքքիւր էտէրիմ .

Միւսիւ Իիկօր չէքինիպ կիթտի , միւթէագրիպէնէ-թիյէնտէ կիթմէյէ հազըրլանընճա , Հանըի .

— Կիտէճէ՛ք քիմսինիզ . տէյիւ սօրտու .

— Էօյլէ իյճազ իտիյօր , եազընտա սիպի եինէ կէօրէ-ճէյիմ . . . իհթիմալ քի օ միւազաթթըմտա սիպի էբէյիճէ չէյլէրտէն խասպէրտար իտէրիմ . . .

—Սաատէթինիզի մուճիպ օլաճագ ահվալտէն տէյլի՞լ մի ։

— Օրասը պէնճէ հէնուզ մէճհուլ տըր ։

Իքի կէնճ մուհավէրէյէ պուրատա խիթամ վէրէրէք եէքտիկէրինտէն այրըլտըլար . էթիյէն հէման քէնտիսինի կէմիրմիշ օլան արապայա բաքիպ օլարագ իգամէթեահընա կիթմէյէ պաշլատը ։ Էսնայի րահատ զէվալը տօգթօրըն ղիհնի բէք բէրիչան իտի . Պէրթ իլէ Իընէնին քէնտիսինտէն սագլատըգլարը էսրար իւղէրինտէքի բէրաէնին, պիր քէօչէսինի գալտըրըր կիպի օլույօր իտի ։

Ճանը կիպի սէվտիյի Պէրթին , հագդընտա իտամ հիւքմի վէրիլմիշ վէ պու հիւքմ իճրա իտիլմիշ պիր ատէմին գըզը օլատուղունը տիւչիւնտիքճէ , հադդընտաքի մուհապէթինին քէմալի նիսպէթինտէ տիւչարը խէվճ ու տէհչէթ օլույօր իտի ։

Պու պատէ հալընդը Հանըրինին՝ թէճրիպէկէրինէ վէ թէտգըգաթը մահսուսէսինէ իտթինատէն սէօյլէմիշ օլտուղու սէօզլէր , քէնտինճէ մէտարը թէսէլլի օլույօր վէ մահքիմէն մազլումէն իտամ իտիլմիշ օլմատը իհթիմալինէ գուվվէթ վէրիյօր իտի ։

էթիյէն, կէնճ ալօգաթըն քէնտիսինէ վէրմիշ օլտուղու էվրագը սըգը սըգը թուքթուպ չու սէօզլէրի մըրըլտանըյօր իտի .

— Շու տավայէ միւթէալիպ պահսլարը պէնտէ օգուր թէտգըդ իտէրիմ, իշէ էթրաֆը իլէ քէսպը վուգուֆ իթմիշ օլուրում. ճէնապը Հադդըն հնայէթ վէ թէվֆիգաթընա մազհար օլուրտա էսթէր տէ իտէյի սըհհէթ իտէրսէ , օ զէման արթըդ գարանլըդ պիւսպիւթիւն զայիլ օլարագ նուրը ատալէթ վէ հագըդաթ բարլատայա պաշլայաճագ տըր ։

Տօգթօր , իգամէթհկահընա կէլտիյի էհտաաէ Իընէ Մուլէնի օրատա պուլտու . թարտիէյն պիր իքի սէօզ թէաթի օլունտու ։ էթիյէն վագըթի օլտուղու ահվալտէն տէրհալ պահսա կիրիշմէտի . հէր շէյտէն էվվէլ Հօլըն տավասը-

նա միւթէալիգ պահսլարը օգումագ իսթէյօր իտի։ Բընէ, կէնճ տօգթօրըն սէօզլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա.

— Տէմէք քի մատմազէլ Պէրթի եարըն քէօշկէ նագլ իտէպիլէճէյիզ, տէտի։

— Էվվէ՛թ, էվվէթ, իշթէ անախթարլար... հէվայը թէճտիտ իյլէմէք իւզրէ եարըն էրքէնտէն բէնչէրէլէր աչըլաճագ վէ պազը օտալարտա աթէշ եագըլաճագ տըր։

— Սիզ պէնի պու քէօշկէ կէօթիւրիւնիզ, պիւթիւն պու իշլէրի պէն տէրիւհտէ իտէր եաբարըմ. շիմտի ամուճանըզը կէօրմէք վէ պիր ազ տա անընլա գօնուշուպ իշի գարարլաշտըրմագ իգթիզա իտէր։

— Շիմտի քէնտիսինէ պիր թէզքէրէ եազար վէ հէման գալգըպ կէլմէսինի րէճա իտէրիմ։

Էթիյէն տէրհալ մուխթասար պիր թէզքէրէ եազըպ խըտմէթճիսինէ վէրտի վէ պիր սըմսար վասէթասը իլէ մահալինէ կէօթիւրիլիպ թէսլիմ օլունմասընը էմր իթտի։

Գարիյնի քիրամէ, Բընէ Մուլէնին պու տէֆատա Պէլվիլ սէմթինէ կիտուպ թահարրիյաթտէ պուլունմագտան պիր սէմէրէ հասըլ իտէմէտիյինի, Ժան-Ժուտինին հէնուզ մէյտանէ չըգմատըղընը արիզ ու ամիգ պէյանէ լուզում կէօրմէյիզ։

Բիյէր Լօրիյօ, սըմսար վասէթասը իլէ թէզքէրէյի ալըր ալմազ տէրհալ եէկէնինին իգամէթկեահընա կէլտիյի զէման, Էթիյէն իլէ Բընէ հէնուզ թաամ սօֆրասընտան գալգմագ իւզրէ իտիլէր. իհթիյար արապաճը հէր իքիսինին եիւզիւնէ պագընճա, ֆէնա պիր հէվատիս օլմատըղընը անլատը վէ հայգըրարագ.

— Օ կէնճ գըզճըազ պուլունտու զանն իտէրիմ, էօյլէ հըսս իտիյօրում. եօգսա ալտանըյօրմույըմ, տէմէսի իւզէրինէ, Էթիյէն։

— Խայըր ամուճաճըղըմ ալտանմայօրսունըզ, ճէնապը Հագգա համտ ու սէնալէր օլսուն պուլունտու, տէտի։

— Սէվկիլի չօճուղըմ, նա՞սըլ ջլտու տա պուլտունըզ։

Էթիյէն, օգույանլարըմըզա մալիւմ օլան վուգուաթը հէքեայէ իթտի. իհթիյար վէ նամուսլը արապաճը քէմալի տըգգաթ վէ մէմնունիյէթլէ տինլէտիքտէն սօնրա.

— Պըրավօ՛, բէք կիւզէլ վէ բէք պէօյիւք պիր մուվաֆագըյէթ. չու գատար վար քի, եօլըն օրթա եէրինտէ թէվագուֆ իթմէմէլի. էյ շիմտի նէ՞ եաբաճագսընըզ, տէյու սօրմասը իւզէրինէ, տօգթօր պունըն իչին նէ թասավվուրտա պուլունտուղունը, վէ էրթէսի կիւնի պու պապտէքի թասավվուրաթընը նէ սուրէթլէ իճրա իտէճէյինիտէ հէքեայէ իտինճէ, Բիյէր Լօրիյօ.

— Պու ֆիքիր տէ բէք կիւզէլ, ֆագաթ էվվէլ էմիրտէ լայըգը իլէ տիւշիւնմէք իգթիզա իտէր իտի։

— Ունուտուլմուշ պիր ճիհէթ վա՞ր մը։

— Էվվէ՛թ։

— Նէ՞ կիպի։

— Պէն արզը հալի թագտիմ իթտիմ, սիզտէ պու կէնճ գըզը մէյտանա չըգարաընըզ, բօլիս իտարէսինճէ թահարրիյաթ վէ թէտգըգաթա թէշէպպիւս օլունտու, պու նէթիճէ կիւնիւն պիրինտէ օ ճիհէթտէնտէ իսթիհսալ օլունաճագ տըր... սիզ պու իշի խապէրսիզճէ եաբմագ իսթէյօրսունըզ. հալ պու քի պէն սըրգաթ տավասընա գըյամ իթտիմ... պինաէն ալէյհ արապայա իրքեապ իտիլէրէք դաչըրըլան գըղճըազըն պուլունտուղու խապէր վէրիլմէզսէ բէք թօհաֆ օլուր. էվվէ՛թ, բօլիս իտարէսի սօնունտա պունըտա թահգըգ իտուպ անլատըզը սուրէթտէ պէնիմ պաչըմ աղրըյաճագ տըր...

— Ամուճա՛ճըզըմ, չըզտանընըզը վէ իչինտէքի բարայը օտանըզտա պուլտուղունուզը կիտուպ սէօյլէյէմէ՞զմիսինիզ։

— Օ զէման իշ տահա ֆէնա օլուր, շիւպհէյի տավէթ իթմիշ օլուրուզ, պաչգա պիր պէհանէ, պաչգա պիր տէսիսէ իյճատ իթմէլի, շիմտի սիզ կէնճ գըզը խասթախանէ-

տէն գալտըրմագ վէ նէ օլտուղունը քիմսէյէ պիլտիրմէմէք իսթէյօրսունըզ, տէյի՞լ մի։

— Պիչարէյի պունտան պէօյլէ պիր թէհլիքէտէն մուհաֆազա իթմէք իչին պունտան պաշգա չարէ եօգ տըր... իշթէ պու պապտէ մուավէնէթինիզէ իսթինատ իտիյօրուզ, ամուճաճըղըմ։

— Բէք կիւզէլ, պէն շիմտի նէ հավատիս օլտուղունը անլամագ իչին բօլիս մէրքէզինէ կիտէրիմ, պագալըմ թահգըգաթ պու կէնճ գըզ խասթախանէտէն չըգարըլտըգտան սօնրա, իշին մէյտանա չըգարըլապիլէճէյինի իյմա իտիյօ՞ր մը։

Բընէ. - Էկէր բօլիս խաֆիյէլէրի, բօլիս նէֆէրաթը տօլաշմաղա, թահարրիյաթա գըյամ իտէրլէրսէ, ղայրէթլէրինի սէմէրէսիզ պըրագմագ վազիֆէսինի պէն տէրիւհտէ իտէրիմ...

Բիյէր Լօրիյօ. - Բէք ալա, ֆագաթ պու գըզը կէօթիւրէճէյինիզ մահալէ նէ՞ սուրէթլէ նագլ իտէպիլէճէքսինիզ։

Էթիյէն. - Ուբ ուզուն եաթըրարագ կէօթիւրմէք իչին պիզէ կէնիշ պիր արապա լազըմ տըր քի, պունըտա անճագ սիզ թէտարիք իտէպիլիրսինիզ, ամուճաճըղըմ։

Բիյէր Լօրիյօ. - Անլատըմ, անլատըմ. Բարիզ ճիվարընտա պօսթանճըլարըն գուլլանտըգլարը կիպի իւզէրի էօրթիւլիւ միւքէմմէլ պիր արապա, եանի քէօյ արապասը, օրթասընա պիր ազ սաման տէօքէր վէ սամանըն իւզէրինէտէ պիր շիլթէ եայարըզ, կէնճ գըզտա իւզէրինէ եաթըրըլըպ իւսթիւ էօրթիւլիւր։

Բընէ. - (Մէմնունիյէթլէ.) Հագըգաթէն պէօյլէ բէք կիւզէլ օլաճագ... խասթախանէտէ մատմազէլ Պէրթի ալըպ պիր քէօյէ կէօթիւրէճէյիմիզէ զահիպ օլաճագլարընտան, թէշէպպիւս օլունան թէհարրիյաթ սէմէրէսիզ գալաճագ տըր։

Բիյեր Լօրիյօ. – Պուննա հիչ պիր տէյճէք եօզ։

Բընէ. – Ֆագաթ պէօյլէ պիր արապա նէ՞րէտէն պուլապիլէճէյիզ։

Բիյեր Լօրիյօ. – Օ իչիտէ պէն տէրիւհտէ իտէրիմ. արապայը թէտարիք իթթիքտէն սօնրա այագլարըմա չիզմէ եախօտ չամուրլըզը չէ.քէրիմ, պաչըմա պիր .քէչէ քիւլահ կիյէրիմ, խիւլասա պաչտան այաղա գատար պիր քէօյլի արապաճը օլուրում. . .

Էթիյէն. – (Մէսէրլէթ իլէ.) Ա.մուճա՛ճըղըմ, սայէնիզտէ պու իչտէ միւքէմմէլէն եօլունա կիրտի, սիզ հագըգաթէն էմնալըզ պիր զաթսընըզ. . .

Բիյեր Լօրիյօ. – Նէ՞ զանն իթթին . . արապաճըլարտանտա գուրնաղ չէյլէր չըգար . . . Նէ հալ իսէ, եարըն Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինին գաբուսը էօնլիւնտէ սաաթ գաչտա պուլունմադ լազըմ կէլիյօր . . .

Բընէ. – Թամ էօյլէտէն պիր սաաթ սօնրա։

Բիյեր. – Բէք կիւզէլ, տէտիյինիզ սաաթտա արապայը օյատա հազըր պուլուրսունըզ։

Իհթիյար արապաճը պունը տէտիքտէն սօնրա եէկէնինին խանէսինտէն մուֆարէգաթ իթտի, Բընէ Մ՚ուլէն պու կիճէտէ եվինէ տօգիթօրըն իգամէթկեահընտա դալըպ եաթտը։

28

Էթիյէն եալընըզ գալընճա հէման եաթմտար, Հանրինին վէրմիշ օլտուղու ճերիտէյի մէհաքիմ նիւսխէլէրինտէ «Նէֆյլի քէօրրիւսիւ մէսէլէսի» սերլեվհասը իլէ գալէմմէ ալընան տավայէ միւթէալիգ պահսլարը, թէք.քյար թէք.քյար օգումադա պաշլատը։ Անպահլայըն էրքէնտէն մագինաճըյը

ույանտըրարագ, հազըրլըգ կէօրմէլէրինի իխթար իտինճէ, Բընէ Մուլէն.

— Պէրապէր կէօթիւրէճէյիմիզ ուֆագ թէֆէք էշեայը պէն հազըրլարըմ, ֆագաթ մուհիմմ պիր շէյ վար քի անը ունութմայալըմ... տէտի։

— Հա՞նկը շէյի։

— Մատմազէլ Պէրթ, տէտիյինիզ քէօշկէ նագլ իտիլինճէ քէնտիսինի թապիյի եալընըզ պըրագամայաճաղըզ, պու վազիֆէնին իյֆասընը նիհայէթ տէրէճէտէ արզու իթտիյիմ հալտէ տէրիւհտէ իտէմէյէճէյիմ...

— Պէն պունըտա տիւշիւնտիւմ... խըտմէթիմտէ պուլունան պէսլէմէ բէք նամուսլը, բէք սատըգ պիր գըզ տըր, շիմտի օ տա պիզէ բէֆագաթ իտէրէք Պէրթին մուհաֆազասը խըտմէթինի տէրիւհտէ իտէր... պու գաաըն անընլա մէշղուլ օլտուղու միւտտէթճէ, խըտմէթիմ իչին պէն պաշգա պիր գատըն պուլուրում...

— Պուտա եօլունտա... նէ՞ զէման կիտէճէյիզ։

— Հէման շիմտի, զիրա Շարանթօն խասթախանէսինէ կիտիպ կիւնլիւք վազիֆէմի իյֆա իթմէլիյիմ, սօնրա սիզ պէնի պուրատա պէքլէրսինիզ։

Էթիյէնին խըտմէթճիսի պիր արապա կէթիրմիշ օլմաղըլա հազըրլանան էշեա եիւքլէտիլտի. Ֆըրանսուազ պէրապէր օլտուղու հալտէ իքի արգատաշտա արապայա բաքիպ օլտուլար. արապա էբէյիճէ եօլ ալտըգտան սօնրա, Էթիյէն.

— Իհթիյաթէ բայէթ իթմիշ օլմագ իչին պունտան իլէրիսինէ եիւրիւյէրէք կիթմէլիյիզ, տէյիպ արապայը տուրտուրտու, արապատան էնիպ արապաճընըն հագգընը վէրտիլէր. օ սըրատա հէնուզ սապահ օլմուշ, օրթալըգ աղարմայա պաշլամըշ օլտուղունտան, պիր իքի մանավ տիւքքեանը իլէ շէրապ մաղազալարը հէնուզ աչըլմաղա պաշլամըշ իտի։

Կիտէճէքլէրի քիւչիւք քէօշկիւն տիւգ Տըլաթուր-Վօ-

տիյօնըն թահտը թասարրուֆընտա պուլունտուղունը տօգ-թօր պիլիյօր իտի. պիր կիւն Հանրի իլէ պէրապէր կիտուպ կէզմիշ իտի. անախթարլարտան պիրի իլէ արապալըգ գա-բուսընը աչտը. Ընէ եաբրագլարը գըզարմաղա պաշլամըշ օլան ճէսիմ աղաճլարը կէօրիւպ.

— Օ՛հ. պուրասը բէք կիւզէլ տիր. մատմազէլ Պէրթ պուրատա ատէթա բըրէնսէս կիպի եաշայաճագ տըր, տէ-մէսի իլէ, կէնճ տօգթօր մահղունանէ պօյնունը պիւքէրէք.

— Էվվէ՛թ, հէման Ալլահ վէրսինտէ եաշասըն, տէտի.

Գարիյնի քիրամ, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն կիճէլէ-յին պու քէօշքտէքի կիզլի եօլտան տօլաշըպ, Սէնթ-Տօմի-նիգ սօգաղընտաքի գօնաղընա կէչտիյինի կէօրմիւշլէր տիր. քէզալիք պու քէօշկիւն պիր գաչ այագ մէրտիվէնլէ չըգը-լըր այրը պիր բարչասը օլտուղուտա, եինէ օգույանլարը-մըզճա մալիւմ տիր.

Էթիյէն, ըէֆագաթընտա պուլունան Ընէ իլէ Ֆըրան-սուազը իշթէ տօղրու պու տայիրէյէ կէօթիւրտիւ, հէվայը թէճտիտ իչին բէնչէրէլէր քեամիլէն աչըլտը, հէվա բէք լա-թիֆ օլուպ եալընըզ պիր ազ սըգլէթ հըսս օլունույօր իտի.

Քէօշկիւն պու գըսմը իքի գաթտան իպարէթ օլուպ, ալթ գաթտա պիր տէհլիզ, իքի սալօն, պիր եաթագ օտա-սը, պիր եէմէք օտասը, վէ պիր քիլար պուլունույօր իտի, պիրինճի գաթտա թուալէթ գապինէլէրի իլէ պէրապէր իւչ եաթագ օտասը, պիր քիւթիւպխանէ, պիր թէնէֆֆիւս վէ պիրտէ պանեօ օտասը վար իտի. օտալար քեամիլէն կէզի-լիպ կէօրիւլտիւքտէն սօնրա, Էթիյէն քէնտի քէնտինէ.

— Պէրթի ալթ գաթտաքի եաթագ օտասընա եէրլէշ-տիրիրիզ... պիր ազ եիւրիւմէյէ պաշլայընճա պահճէյէ է-նիպ կէզինմէսի գօլայ օլուր. տէտիյի սըրատա, խըտմէթճի գըզ տօգթօրա թէգարրուպ իտէրէք.

— Տօգթօր էֆէ՛նտի, պէն նէ՞րէտէ եաթաճաղըմ, տէ-յու սօրտու.

— Պունը խասթամբզն հալի թային իտէճէք տիր, էկէր հալի տայիմի սուրէթտէ եանընտան այրըլմամանըզը մուճիպ օլաճագ իսէ, եաթաղընըզ իշթէ շու գանաբէ տիր. պունա լուզում կէօրիւլմէզսէ իւսթ գաթտաքի օտալարտան պիրինտէ եաթարսընըզ։

— Պաշ իւսթիւնէ տօգթօր էֆէնտի . . .

— Գըզը՛մ, շիմտի սանա պաղը մուհիմմ թէնպիհաթտա պուլունաճաղըմ քի, հարֆը հարֆընա իճրա իթմէյէ ղայրէթ իտէճէքսինիզ. . .

— Տօգթօր էֆէնտի, օ եիւզտէն էմին օլապիլիրսինիզ։

— Ուֆագ թէֆէք պազը չէյլէր սաթըն ալմագ իւզրէ սօգաղա չըգտըղընըզ զէման ազզընըզը արայան ատէմլէր պուլունուր. պէօյլէլէրէ գարշը հիչ թավրընըզը պօզմագսըզըն հէնուզ թաշրատան կէլմիշ, գայէթ խասթա վէ իխթիյար պիր գատընըն խըտմէթինտէ պուլունտուղունուզը սէօյլէրսինիզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ։

— Պէնտէն վէ միւսիւ Բընէ Մուլէնտէն պաշգա հիչ պիր քիմսէնին, հիչ պիր վէսիլէ վէ պէհանէ իլէ քէօշկէ վէ պահճէյէ կիրմէյէ սէլահիյէթի օլմատըղընը ունութմայընըզ, իշթէ շիմտիլիք սիզէ թէնպիհաթըմ պունտան իպարէթ տիր։

— Մէրագ իթմէյինիզ, թէնպիհաթընըզ հարֆ պէ հարֆ իճրա օլունաճագ տըր։

— Պու պապտէ պէնտէ էմինիմ. . . արթըգ սիզին ֆշինիզլէ մէշղուլ օլարագ պիզի պէքլէյինիզ։

Էթիյէն իլէ մաքինաճը քէօշքտէն չըգըպ կիթտիլէր։

* * *

Թէֆէր, եէրինէ թային օլունան Բըլանթատ նամընտաքի միւֆէթթիշի խաֆիյէն թէագըպ իտուպ, իդամէթկեահընը էօյրէնմէք վէ անէ կէօրէ ույանըգ տավրանմագ

իչին, քենտիսինէ պիր խաթը հարաքէթ թային իյլէմէք սէվտասը իլէ մէշղուլ պիր հալտէ պրրագմըշ իտիք։

Մէյտանա չրգան մէսէլէլէր քենտինի տիւչարը խէվֆ ու մէրագ իյլէտիյինտէն, խապիսը մէրգում հէր զէմանտան զիյատէ միւտէպպիրանէ վէ իհթիյաթքեարանէ հարաքէթ լուզումընը թագտիր իտիյօր իտի։ Բըլանթատ, ֆէվգէլատէ օլան զէքեավէթի իլէ գարշըսընտա գավի վէ թէհլիքէլի պիր ատէմ իտի։

13 նօմէրօլը արապանըն, Գաբսօլէրի թէբէսինտէ թէվագուֆ իթտիյի նօգթայը քէչֆ վէ թային իտէն պիր ատէմին, արապանըն քիմլէր թարաֆընտան վէ նէ մագսատլա աշըրըլտըղընը քէչֆ իտուպ մէյտանա չրգարմասը նա՞սըլ իսթիտլալ օլունապիլիր։

Թէֆէր, պունա իհթիմալ վէրմէմէքլէ պէրապէր Բըլանթաատան գօրդույօր իտի. տիւշիւնտիւքճէ, Գըլօտիյա Վարնինին շու սէօզլէրինի խաթըրլատը։

— Շիմտի էօյլէ պիր չարխըն արասընտա գըսըլտընըզ քի, էկէր պու չարխը գըրըպ քէնտինիզի գուրթարամազսանըզ, ֆէլաքէթինիզ մուհագգագ տըր։

Թէֆէր, տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ միսթրէս տիգ Թուրէնի շու հալլէրտէն, կիւզէրան իտէն վագաալէրտէն խապէրտար իթմէք. վագթ ու հալէ կէօրէ մուվաֆըգը հիքմէթ օլուպ օլմայաճաղընը ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնէրէք, պիրազ տահա թէէխիր իթմէյի լուզում կէօրտի։ Ճինայէթ չէրիքլէրինի իսթէտիյի զէման քէյֆիյէթտէն խապէրտար իթմէք, իսթէտիյի կիպի իհթիյաթէ տավէթ իյլէմէք իչին, քենտինճէ հէնուզ վագըթ միւսաիտ իտի։

Իւհտէսինէ հէվալէ իտիլէն եէնի մէմուրիյէթէ այիտ վազիֆէլէր, Բըլանթատըն հարաքեաթընը թէֆթիշ իթմէք վէ Ժան-Ժուտիյի արաշտըրմագ իչին քենտիսինէ միւսաատէ իտիյօր իտի. Թէֆէրէ կէօրէ եէրինէ կէչմիշ օլան Բըլանթատ, պաշը իւզէրինէ չէքիլմիշ պիր հագգ ու ատալէթ

գըլըճը օլտուղու կիպի , ժան-ժուտի տէ , տիւգ ճէնապլէ-
րի իլէ էսկի մէթրէսի միսթրէս տիդ Թուրքն իչին օ սըճա-
թը վէ օ էհէմմիյէթի հայիզ իտի ։

Օ ագշամ մաղնուն վէ չիւպհէլի նէ գատար մէյխանէ
վէ մէվգը վար իսէ , օ տէսիսէքեար խըրսըզը պուլմագ ի-
չին տօլաչտը · հիչ օլմազսա ատաթ ու էթվարընա տայըր
պաղը թաֆսիլաթ ալապիլէճէյինի վէ օ սայէտե թահարրի-
յաթտե մուվաֆագըյէթինի իւմիւտ իլլէ յօր իտի · ֆագաթ
պու իւմիւտի պօչա չըգտըղընտան , զիհնի բէրիչան օլտու-
ղու հալտէ իգամէթկահրընա ավտէթ իթտի ։

Թէֆէր , ժան-ժուտինին էլէ եիւզ պին ֆըրանգ կէչի-
ըէլէք հուտուտ իսարիճինտե պիր եէրէ չէքիլիպ կիթտիյինէ
զահիպ օլույօր վէ պէօյլէճէ մուվագգաթէն օլսուն ճալիպը
խէվֆ ու վէհամէթ պիր հալ օլմատըղընը թասավվուր իյ-
լէյօր իտի ։

Մամաֆիհ հագըգաթը հալիտե անլամագ լազըմ իտի ·
Թէֆէր՝ էվվէլքի մէմուրիյէթինի էլտէն չըգարտըղընտան
տօլայը ֆէվգէլատե թէէսիւֆ իթտի · բօլիս միւֆէթթիչ-
լիյինտե պուլունտուղու էանատէ, նէ գատար բօլիս չիւպէլէ-
րի վար իսէ քեաֆֆէսի իլէ մուխապէրէ իտիյօր , վէ հաթ-
տա մէմուրիյնի էճնէպիյէտէն միւրէքքէպ տայիրէլէրէ վէ
չիւպէլէրէ սօգուլարագ , իսթէտիյինի անլայապիլիյօր իտի ·
չիմտի իսէ նէ սըճաթլա վէ նէ սէլահիյէթլէ էօյլէ պիր հա-
լաքէթտե պուլունապիլէճէք իտի · արթըգ օ ճիհէթի տիւ-
չիւնմէք պիլէ ճայիզ տէյիլ իտի ։

Թէֆէր , պու վէխիմ միւլահազաթ իլէ օ կիճէ սայքի
հիչ ույուեամատը , սապահլէյին էրքէնտէն եաթաղընտան
ֆըրլայըպ միւթատը վէճհլէ Թէպտիլի գըյաֆէթ իթտիք-
տէն սօնրա , Բըլանթատըն իգամէթ իլլէտիյի խանէնին
դարչըսընտա վագը պէօյիւճէք պիր սիւտճի տիւքքեանընա
կիտուպ գահվալթը սըմարլատը · պատէհու եէնի միւֆէթ-
թիչին գաբուսընը կէօզտէն կէչիրմէքլէ մէչղուլ օլտու ։

Թէֆէրի պու հալտէ թէրք իլէ, պիրազ տա եէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատըն իգամէթկեահընը, պու ատէմին սուրէթը իտարէ վէ մայիշէթինի կէօզտէն կէչիրէլիմ։

Պու զաթ հէնուզ պէքեար օլուպ իտարէ վէ մայիշէթի տէ բէք սատէ վէ նամուսքեարանէ իտի. խանէնին իւչիւնճի գաթընտա իքի օտա քիրալամըշ օլուպ, օտանըն պիրիսի մաթպախ վէ թաամ սալօնլըղը վէ իքինճի օտատա եաթագ օտասը օլմագլա պէրապէր, գապինէլիք վէ ամէլիյաթխանէ խըտմէթլէրինի իյֆա իյլէյօր իտի։

Տէրունինտէ պուլունան էշեա պիր տէմիր եաթագլըգ, պիր մասա, թահտատան մամուլ վէ սիյահ պօեալը պիր քիւթիւպխանէ, պիր էսկի գօլթուգ վէ պիր թօալէթ թագըմը իլէ տէօրթ ատէտ սանտալեէտէն իպարէթ իտի։

Քիւթիւպխանէսինի, իլմի հուգուգա այըտ պիր թագըմ քիթապլար իլէ թէզեին իյլէմիշ օլտուղու կիպի, պունլարըն արասընտա էն մէշհուր ճինայէթլէրին զապթ ճէրիտէլէրի տէ պուլունույօր իտի։

Բըլանթատ, մէզքիւր քիթապլարտան պազըլարը իլէ ճէրիտէլէրի միւնթազամէն մասա իւզէրինէ գօյմուշ օլուպ, քէնտիսի տէ էսկի պիր գօլթուգ իւզէրինտէ վէ մասանըն քէնարընտա օթուրարագ չալըշըյօր իտի. օ էսնատէ զիհնինի գարըշտըրան, կէօզլէրինի իշղալ իտէն մէսէլէնին, վէ թէտգըգ իթմէքտէ օլտուղու սահիֆէլէրին պալասընտա շու քէլիմէլէր եազըլմըշ իտի։

13 ՆՕՄԷՐՕԼԸ ԱՐԱՊԱ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

29

Բըլանթատ, էբէյիճէ սահիֆէլէր թէշքիլ իտէն պու միւթալաաթը թէքրար թէքրար օգույարագ խիւլասա իտիյօր, վէ մուհիմ բարչալարընը նօթա օլարագ զապթ իյլէյօր իտի. պիր արալըգ քէսիք պիր սէտա իլէ շու սէօզլէրի մըրըլտանմաղա պաշլատը.

— Խա՛յրը, եանլըշ պիր եօլա կիթմէտիմ, հէր շէյ պանա պունը խապէր վէրիյօր, հէր հալտէ պու հագըգաթը թաստիգ վէ թէյեիտ իյլէյօր։

«Արապա չալընմըշ, կէնճ վէ եախօտ իխթիյար գատընը աշըրմըշ օլան օ իքի ատէմ, քէնտի հիսապլարընա չալըշմամըշլար... պու ատէմլէր, միւթլագա օ գատընը էլէ կէչիրմէք իսթէյէն ատէմին վէ եա իսթէյէնլէրին շէրիքլէրի տիրլէր. ֆագաթ պու նէ մագսատա մէպնի օլապիլիր...

«Գատըն կէնճ իսէ, պու թէշէպպիւստէ միւթլագա աշգ ու սէվտա վար տըր. իխթիյար պիր շէյ իսէ, պու հարաքէթ հէր հալտէ խուսումէթ վէ իսթիֆատէ ֆիքրինտէն իլէրի կէլիր։

«Հէլէ արապանըն, էօնիւնտէ տուրտուղու խանէնին եանմասը թէսատիւֆէ համլ օլունամազ, շիտտէթլէ վէ խայինանէ սուրէթտէ իյդա իտիլմիշ օլան ճինայէթին իզինի թօղընը զայպ իթմէք իչին պու թէտպիր տիւշիւնիւլմիշ տիր... ֆագաթ աթէշ ալան պիր էվտէն չօգ տէֆա դաչըլապիլիր. լաքին դաչըրըլմըշ օլան կէնճ գատընըն վիճուտի օրթատան գալտըրմագ իսթէնիլմիշ իսէ. թապիյի պունա իմքեան պըրագըլմամըշ տըր.

«Իշթէ պու նօգթատա իշ գարըշըյօր... պունըն իչին նէ՞ եաբմալը... հէր շէյտէն էվվէլ Գաբսօլէրի թէբէսինտէ-

քի խանէտէ քիմին իգամէթ իթտիյինի անլամալըյըմ. միւ-
թէագըպէն միւսթէճիրին վէ եա խանէ սահիպինին վէ
պունա իշթիրաք իտէնլէրին արդալարընա տիւշիւպ թէհար-
րիյաթտէ պուլունմագ իգթիղա իտէր. անտէն սօնրա պայ-
կըն պիր հալտէ խասթախանէյէ նագլ օլունան պիչարէ գա-
տըն իլէ պու իշ արասընտա պիր մինասիպէթ, պիր միւ-
շապիհէթ օլուպ օլմատըղընը թէագըգա կիրիշմէլիյիմ.

« Ֆագաթ հա՞նկը խասթախանէյէ նագլ օլունմուշ,
բօլիս գօմիսէրի թարաֆընտան թանզիմ վէ իթա օլունան
ժուրնալտէ սէրահաթ կէօրիւլմէյօր, լաքին պունը անլա-
մագտա գօլայ տըր.

« Պէշ եիւզ ֆըրանգտան իպարէթ պիր բարանըն ա-
րապասընտան չալընտըղընա տայիր, արապաճը Բիյէր Լօրիյօ
թարաֆընտան աչըլան վէ վուգու պուլան տավա, պէնի
միւտհիշ պիր ճինայէթէ տօղրու սէվգ իթտի. պու ճինայէթ
հէնուզ գարանլըգ իչինտէ պուլունույօր իսէ տէ, պէն պու-
նը քէշֆ իտէճէյիմ. Էվվէթ, պու մէսէլէ ճինայէթ մահ-
քէմէլէրինի էբէյիճէ իշղալ իտէճէք տիր...

« Պու պանա հէվալէ օլունան պիրինճի իշ տիր... հիւս-
նի սուրէթլէ իյֆայի վազիֆէ իտէրէք, պու եիւզտէնտէ
իհրազը շան ու շէրէֆ իթմէլիյիմ. »

Բըլանթատ, պալատէ մուհարէր պու սէօզլէրի պէլքի
եիրմի տէֆա մըրըլտանտըգտան սօնրա, 13 նօմէրօլը արա-
պա մէսէլէսինէ տայըր օլան սահիֆէլէրի գաբատը, սաա-
թընա պագտը, սաաթ օնա կէլմիշ օլմաղըլա քէնտի քէն-
տինէ.

— Թամ վագըթ տըր, արապա իլէ տօղրու Մօնթրօ-
վիլէ կիթմէլի... Մօնթրօվիլտէն Պանեօլէյէ գատար տա
եիւրիւյէրէք կիտէրիմ, տէյէրէք աշաղը էնտի.

Սօդագ գարանլըգ վէ տար օլմագլա պէրապէր Թէֆէր,
օթուրմագտա օլտուղու մէվգըտան Բըլանթատըն էշիքտէ
իսպաթը վիճուտ իթտիյինի կէօրտիւ. Սէմա աչըգ վէ կիւ-

նէչ ղայէթ բարլագ իսէ տէ, հէվատա պիր աղբրլըգ օլտուղունտան էօյլէտէն սօնրա պիր եաղմուր, պիր ֆուրթունա վուգուի ղանն օլունապիլիր իտի։

Թէֆէր, տէրհալ այաղա գալգըպ Բըլանթատը թէագըպէ հազըրլանտը. Բըլանթատ, ըլխթըմլար իւզէրինտէն եիւրիւմէյէ պաշլատը. Թէֆէր տէ օն պէշ եիրմի ատըմ գատար ուղագտան արգատան կէլիյօր իտի։

Բըլանթատ, իւչ չարեէք գատար եիւրիւտիւքտէն սօնրա Մօնթրօվիլէ իշլէյէն քիւչիւք արապալարըն պուլունտուգլարը մէրքէզէ վասըլ օլունճա, Թէֆէր քէնտի քէնտինէ.

— Միւթլագա Պանեօլէյէ կիտիյօր, պէն քէնտինտէն էվվէլ օրայա եէթիշմէլիյիմ... տէտիքտէն սօնրա, հէման պիր արապայա աթլայըպ արապաճըյա Պանեօլէյէ հարաքէթ էմրինի վէրտի. քէօյիւն իլք խանէլէրի ճիվարընտա արապատան էնտիյի զէման թամ էօյլէ վագթը օլմուշ իտի. Բըլանթատտան բէք չօգ էվէլ կէլտիյինտէն էմին օլմաղըլա ասլա թէլաշ իթմէտի. ումումի արապաճըլարըն թօբլանտըգլարը գազինօյա կիտիպ, պիր շիշէ պիրա իչէրէք պէքլէմէյէ պաշլատը։

Եարըմ սաաթ սօնրա Բարիզտէն պիր արապա տահա կէլտի, Բըլանթատ պու արապատան էնէրէք, եօլ իւզէրինտէ իլք թէսատիւֆ իյլէտիյի ատէմի թէվգըֆ իտուպ նէզաքէթլէ սէլամ վէրտի. պիր գաչ տագըգա գատար մէրգում իլէ գօնուշտուգտան սօնրա վէտա իտուպ եօլունա տէվամ իթտի. Թէֆէր տէ հէման արգասընա տիւշտի. միւթէագըպէն Բըլանթատըն միւհթէրէք օլան խանէ սահիպի միւսիւ Սէրվանըն իգամէթկեահը գաբուսընը չալտըղընը կէօրիւպ, քէնտի քէնտինէ.

— Խայըն հէրիֆին պուրայա կէլիպ կիտէճէյինի խաթրըմա կէթիրմէյօր իտիմ. ֆագաթ պունը նէրէ տէն խապէր ալտը... է՛հ, պուտա բարա իթմէզ, սապր... սապր իթմէլի... տէյու մըրըլտանտը։

Միւսիւ Սէրվան, տէրհալ միսաֆիրինի գապուլ իթտի, թէլաշ վէ սապըրսըզլըգլա նէ իսթէտիյինի սօրտու. Բըլանթատ իսէ իշին իլէրիսինէ կիտիպ պիր ան էվվէլ պիր նէթիճէ իսթիհսալ իթմէք իսթէտիյինտէն, ճէպինտէն բօլիս միւֆէթթիշլիյի էմրինի չըգարըպ միւսիւ Սէրվանըն նազարընա արդ իտինճէ, մէրդում հայրէթլէ եումուշատը վէ հէման քէքէլէյէրէք.

— Միւսիւ, էմրինիզէ միւնթազըրըմ... Գաբսօլէրի թէբէսինտէ միւհթէրէք օլան խանէմէ տայըր, պազը թահգըգաթ իճրա պույուրաճագսընըզ զանն իտէրիմ... տէմէսի իլէ, Բըլանթատ.

— Էվվէ՛թ, ալտանմայօրսունըզ, տէտի.

— Պունա տայըր անլամագ իսթէտիյինիզ չէյ նէ՞ տիր.

— Օ էվտէ պիզզաթ սի՞զ մի իգամէթ իտիյօր իտինիզ.

— Օ խանէյի իյրատ օլմագ իւզրէ եաբտըրմըշ իտիմ, տէօշէլի օլտուզու հալտէ քիրայա վէրմէքտէ իտիմ.

— Եանտըզը զէման տէօշէմէսի իլէ պէրապէ՞ր մի քիրայա վէրմիշ իտինիզ...

— Էվվէթ էֆէնտիմ, Բըրուսիյէր Կօշէ նամընտա պիր զաթա քիրալամըշ իտիմ.

Բըլանթատ, պու իսմի տէրհալ չըզտանընա գայտ իտուպ, սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պու զաթ չօգտան պէրի միւսթէճիրինի՞զ մի իտի, տէյու սօրտու.

— Էվի քիրալայըշը գըրգ սէքիզ սաաթ օլմուշ իտի, եանի Հոկտեմբերին օն սէքիզինճի կիւնիւ անախթարլարը ալտը վէ եիրմինճի կիւնիւն կիճէսի էվ եանտը.

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Ա՛հ... պէն պուրալարընը քեամիլէն թագտիր իթմիշ իտիմ, իշթէ էյիճէ անլաշըլըյօր քի ճինայէթին մուգատտէմաթը պու սուրէթլէ հազըրլանմըշ.

— (Խվվի ու տէհչէթլէ.) Ճինայէ՛թ, ճինայէ՛թ մի...

— Էվվէ՛թ միւսիւ, հէմտէ մագասաըն պու օլտուղու տէրհալ կէօզէ չարբըյօր։

— Տէմէ՛ք օլույօր քի տիւն պանա սէօյլէնէն սէօզլէր տօղրու իմիշ... Խանէսի տախիլինտէ պիր ճինայէթ իյգա իթմէ՛ք իչի՞ն մի քիրալամըչլար...

— (Դուլագ գապարտարագ.) Զօդ չէյ... տիւն սիզէ պէօյլէ՞ մի սէօյլէտիլեր։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, ֆագաթ պէն պիր տիւրլիւ լինանմամըշ իտիմ։

— Պունը սիզէ քի՞մ սէօյլէյօր իտի։

— Ինքի էֆէնտի...

— Թանըտըղընըզ զաթլարտա՞ն մը։

— Խայըր, հէնուզ տիւնքի կիւն կէօրտիւմ։

— Պու էֆէնտիլեր նէ՞ իսթէյօրլար իտի։

— Միդին կիպի մալիւմաթ...

— Նէ՞յէ տայըր,

— Միւսիւ Բըրուսիյէր Կօչէ իլէ ասլա պահսընը իչիթմէտիյիմ պիր արապայա տայըր, կիւյա պիր արապա իլէ միւսթէճիրիմին եանընա կէօթիւրիւլտիւյիւ ֆարլ օլունան կէնճ պիր գադընա տայըր...

Եէնի միւֆէթթիշ պիր տէրէճէ տահա գուլագ գապարթտը, հադըգամէն իչ իչինտէն իչլեր ղուհուր իտիյօր իտի, նաղարը արգադաթ պու նօգթայա աթ֊ի իտիլտիյի սուրէթմէ, կէնճ գադընը արայան իքի ատէմին ճինայէթ չէրիքլէրինտէն օլմատըգլարընա հիւքմ իթմէմէ՛ք գապիլ տէյիլ իտի։

Պու իքի ատէմին, կէնճ գադընը էլլէրինտէն գաչըրտըգլարընը, պունլըն մահվը, քէնտիլէրինինտէ մահվը տէմէ՛ք օլաճաղընը սօնրատան տիւշինիւ պ նէտաճէթ հասըլ իտէրէ՛ք, իթ֊քրար էլէ կէչիրմէ՛ք ղայրէթինտէ պուլունմատըգլարը նէ՞ մալիւմ։

Բըլանթատ, իշթէ պու ֆիքր ու միւլահազաթ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտերէք.

— Պու էֆէնտիլէրէ մալիւմաթ վէրտինիզ մի, տէյու սօրտու։

— Թապիյի պիլտիյիմ գատարընը սէօյլէտիմ։

— Նէ՞ տէտինիզ։

— Օ կէնճ գատընա տայըր պիր շէյ պիլմէտիյիմի... ֆագաթ ալչը օճագլարընտա չալըշան իւչ ամէլէտէն պիրինին էօյլէ պիր շէյ պուլտուղունը սէօյլէտիմ. արատըգլարը գատընըն, պուլունան պիչարէ օլուպ օլմատըղընը անլամագ իչին օ իւչ ամէլէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի լազըմ կէլէճէյինի իխթար իթտիմ։

— Իխթարլարընըզա թէվֆիգէն հարաքէթ իթտիլէ՞ր մի։

— Էօյլէ զանն իտէրիմ։

— Պունլար նէ՞ շէքիլտէ, նէ՞ գըյաֆէթտէ իտիլէր։

— Զահիրէն նամուսլը ատէմլէրէ պէնզէյօրլար իտի. պանա գալըրսա օ կէնճ գատընըն ագրապասընտան իտիլէր տէրիմ... զիրա օ տէրէճէ մահզուն վէ միւթէէսիր պիր հալտէ պուլունույօրլար իտի քի, սէօզլէրի պանատա թէէսիր իթտի. էն կէնճինին կէօզլէրինտէն միւթթասըլ եաշլար ագըյօր իտի։

Բըլանթատ, պու սէօզլէրի իշիտինճէ տէրին պիր միւլահազայա տալտը, քէնտի քէնտինէ.

— Պունլարա ճանի տէնիլէմէզ... պէօյլէ կէօզլէրտէն եաշ կէթիրէճէք տէրէճէտէ սախթէ վագարլըգ օլամազ... իշին իչինտէ միւթլագա ֆամիլեայա միւթէալիգ էսրար վար քի, պէն պունըտա քէշֆ իտէճէյիմ, տէտիքտէն սօնրա, սէօզիւնէ տէվամ իտերէք.

— Պիզ միւսիւ Բըրուսիյէր Կօշէտէն պահս իտէլիմ. պու ատէմի էվվէլտէն թանըյօ՞ր մը իտինիզ։

— Խայըր։

— Հիչ օլմազսա շիմտի ներէտէ պուլունտուղունը օլսուն պիլիրսինիզ...

— Պունըտա պիլմէյօրում.

— Պէյնինիզտէ գօնթրաթօ եախօտ մուգավէլէ սէնէտի ագտ օլո՞ւնմատը մը.

— Քիրայը բէշինէն վէրտիյի իչին պունլարա լուզում գալմատը.

— Պու ատէմ գաչ եաշընտա գատար կէօրիւնիյօր իտի.

— Թագրիպէն էլլի եաշընտա.

— Թավր ու մուամէլէսի՞...

— Ասքէր թավըրլը, սէրթ մուամէլէլի՝ իրի կէծզլի պիր շէյ իտի.

— Պօյը ուզու՞ն մը, եօգսա գըսա մը իտի.

— Օրթա պօյլը, նէ բէք ղաիֆ վէ նէ տէ բէք շիշման.

— Եիւզիւ՞...

— Գուրու եիւզլի...

— Սագալը վա՞ր մը իտի.

— Խա՛յըր, քեամիլէն թըրաշլը իտի.

— Թէքէլլիւմ վէ իֆատաթընտա պիր ղարապէթ, պիր էճնէպիլիք շիվէսի վա՞ր մը իտի.

— «Ժ» վէ «Շ» հարֆլարընը «Զ» կիպի թէլաֆֆուզ իտիյօր իտի.

— (Թիթրէյիպ հայգըրարագ.) Ա՛հ... ա՛հ, կէրչէք պէօյլէ՞ մի...

— Էվվէթ միւսիւ.

30

Եէնի միւֆէթթիշ էֆէնտինին զիհնինտէ պիր քիւշայիշ պիր բարլագլըգ հասըլ օլուպ, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էյիճէ տիւշիւնինիզ... պաշգա պիր շէյ ֆարգ իթմէտինիզ մի, տէյու հայգըրտը։

— (Տիւշիւնէրսէք.) Էվվէթ, խաթըրլայօրում, միւսիւ կօշէտէ զայրի իխթիյարի պիր հարաքէթ վար իտի...

— (Թելաշ իլէ.) Նէ՞ կիպի, նէրէ՞սինտէ։

— Սիւզիւնտէ, սօլ թարաֆընըն քիրթիքլէրի իլէ տուտաղը վէ սիյմասընըն սայրը գըսըմլարը, զայրի միւթէնասիպ պիր սուրէթտէ թիթրէյօր իտի...

Բըլանթատ, քէմալի շէվգ ու մէսէրսէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ էլլէրինի եէքտիկէրինէ վուրուպ խաֆիֆ պիր սէտա իլէ.

— Իչթէ էլէ պիր իր ուճը կէչիրէպիլտիք, պու զահիրէն իհթիմալին խարիճինտէ պիր շէյ կիպի կէօրիւնիյօր իսէ տէ, մահզա հագրգաթ օլտուղունա տա ասլա շիւպհէ իտէմէմ, տէտիքտէն սօնրա, սէսինի եիւքսէլտէրէք.

— Բըրուսիյէր հօշէ խանէնիզտէ եալընը՞զմը իգամէթ իտիյօր իտի։

— Իքի նէֆէր խըտամէթքեարը վար իտի։

— Միզ պունլարը կէօրտիւնի՞զ մի։

— Խայըր, ֆագաթ պունլարը տա պանա թարիֆ իթտիլէր։

— Պիր աղ սապր իտինիզ...

Պու էսնասէ Բըլանթատ ճէպհինտէն պիր տէսթէ քեաղըտ չըգարըպ գարըշըրըտը. պու քեաղըտլար արասընտա չու սաթըրլարը հավի իքի բուսուլա պուլունույօր իտի։

« Թէրրէմճնա, սին 31, պօյ՝ պիր մէթրօ վէ եէթմիշ սանթիմէթրօ... նարին եաքըլը, զաիֆ, եիւկի թիւյտիզ։

« Տիւպիյէֆ, սին 30, պօյ՝ պիր մէթրօ օթուզ իքի սանթիմէթրօ... իտի վիճուտլը, չիշման դարընը։ »

Բըլանթատ, պու քեաղըտ բարչալարընը թէքրար կէօրտէն կէչիրտիքտէն սօնրա, սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ, սիզի տինլէյօրում, տէտի։

— Պանա թարիֆ իյլետիքլերինէ նազարէն, պունլարտան պիրիսի ուզուն պօյլու վէ զաիֆ, տիկէրի տէ պիր ազ գըսա պօյլու վէ շիշմանճա պիր շէյ իմիշ...

Բըլանթատ տիւշիւնմէյէ պաշլատը վէ քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Նէ գատար տա մուվաֆըգ զուհուր իտիյօր. պու հալտէ 13 նօմէրօլը արապայը աշըրան խըրսըզլար, Թէրրէմօնտ իլէ Տիւպիյէֆտէն պաշգա պիր քիմսէ տէյիլ տիր... պունլարըտա պիր պաշգասը թահրիք վէ թէշվիգ իտէրէք քէնտի մէնաֆիյի իչին չալըշտըրմըշ տըր... գարիպէն անըն քիմ օլտուղունըտա անլար մէյտանէ չըգարըրըզ. պատէհու եիւքսէք սէս իլէ եինէ մուխաթիպինէ.

— Պիրազ տա եանկընըն էրթէսի կիւնիւ ալչը օճագլարընտա պուլունան գատընտան պահս իտէլիմ. պու պիչարէնին եանան խանէտէն չըգտըղը րիվայէթ օլունույօ՞ր մը, տէյու սօրտու:

— Խա՛յըր միւսիւ, խա՛յըր, պէօյլէ պիր րիվայէթ եօգ տըր...

— Օ հալտէ հէր քէս պունը իչին նէ՞ սէօյլէյօր:

— Պու զավալլը գատըն սայըր պիր չօգլարը կիպի եանկընը կէօրմէյի մէրագ իտէրէք եօլա չըգմըշ, վէ ալչը օճաղընտա գազըլան չուգուրլարըն եանընտան կէչէր իքէն տիւշիւպ գալմըշ տէնիլիյօր...

— Պու գատընըն քի՞մ օլտուղու անլաշըլմը՞շ մը:

— Քէնտիսինի թանըեան պուլունմամըշ զանն իտէրիմ.

— Օ հալտէ կիճէ վագթը պիր եապանճընըն օ ճիվարտա տօլաշմասը զարիպ պիր շէյ տիր... նէ հալ իսէ, շիմտի եանկըն մահալինիտէ կէօրմէք իսթէրիմ.

— Բէք գօլայ տըր, պահճէ գաբուսընըն անախթարը պուլունամատըղը իչին գաբու աչըգ տըր:

Պու սօն սէօզ Բըլանթատըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա.

— Եանկըն մահալինէ կիտիլտիյի զէման տա գաբու աչըգ մը իտի . . .

— Էվվէ՛թ միւսիւ .

— Պունտան անլաշըլապիլիր քի էվտէ պուլունանլար, էսնայի հարիգտէ քեամիլէն իչերտէ գալմըշլար . . .

— Միւսի՛ւ, վերմիշ օլտուղունըզ մալիւմաթտէն տօլայը սիզէ թէշէքքիւրլէր արզ իտէրիմ.

Բըլանթատ, միւսիւ Սէրվանէ վէտա իտուպ տօղրու Գաբսօլէրի թէբէսինէ չըգմագ էմէլի իլէ, Պանեօլէնին պէօյիւք ճաստէսինի թէագըպէ պաշլատըղը կիպի, Թէֆէրտէ պուլունտուղու մէվգըտան չըգտը. խապիսը մէրգում, քէնտի քէնտինէ.

— Ասլա շիւպհէսինի տավէթ իթմէքսիզին քէնտինտէն էվվէլ կիտէճէյի մահալէ վասըլ օլմալըյըմ, տէյէրէք ալչը օճագլարընա տօղրու սաբտը, բէք չօգ եէրլէրի աղաճլար վէ տիքէնլէր իլէ մուհաթ օլուպ, միւսիւ Սէրվանըն միւհթէրէք օլան խանէսինին արգա ճիհէթինտէն եօլա տիւզէլտի.

Բըլանթատ տա էբէյիճէ պիր սիւրաթլա եիւրիւյիւպ օ կիւնքի թահդըգաթընտան հասըլ օլան մէսէրրէթը ֆէվգէլատէ իլէ տիւշիւնիւյօր իտի. քիմեաճը ֆարզ իտիլէն Բըրուսիյէր Կօշէնին Թէֆէր օլտուղունա շիւպհէ իտէմէտիյի կիպի, Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտընտա շէրիքը ճինայէթ օլտուգլարընա հէման հիւքմ իթմէք իսթէյօր իտի.

Ֆագաթ Թէֆէր նասըլ իտուպ տա պու ատէմլէր իլէ մինասիպէթ բէյտա իտէրէք, պէօյլէ խայինանէ պիր ճինայէթ բէյտա իթմիշ, պու ճինայէթի իյգա իյլէմէքտէն իսթիֆատէ վէ պունա սէպէպիյէթ վէրէն հալ նէ՞ օլապիլիր . . .

Իշթէ Բըլանթատ ասըլ պուրալարընը տիւշիւնիւյօր վէ գարիպէն պու էսրարըտա քէշֆէ մուվաֆֆագ օլաճաղընը իւմիւտ իյլէյօր իտի. ֆագաթ մէսէլէ պունտան իպարէթտէ գալմայըպ չաթալլանմըշ իտի. զահիրէն էրպապը նամուս

սրֆաթընտա պուլունան, իւչ հայտուտրն էլլէրինտէ էսիր գալան կէնճ դրզը արայան վէ պու եօլտա իլանը ըզթը-րապտան վէ աղլամագտան չէքինմէյէն իքի զաթ քիմլէր իտի, վէ քիմլէր օլապիլիր . . . Բըլանթատ պունըտա էբէ-յիճէ տիւշիւնիւպ.

— Պունլարըն քիմլէր օլտուգլարընըտա քէշֆ իտէպիլի-րիմ. . . իհթիմալ քի նուրը հաղըգաթ, պու իքի զաթըն սայէսինտէ բարլայաճագ տըր . . . օ հալտէ ատալէթ հէր սուրէթլէ հիւքմիւնիւ իճրա իտէճէք վէ պէնտէ իշթէ օ զէ-ման պու մէսլէքտէ իլանը մուզաֆֆէրիյէթլէ, շան ու չէ-րէֆէ նայիլ օլաճաղըմ, տէտի.

Բըլանթատ, պու վէ պունըն կիպի պին տիւրլիւ միւ-լահաղաթ իլէ Գաբսօլէրի թէբէսինէ վասըլ օլտու վէ եա-նան խանէնին էթրաֆընը իհաթա իտէն պահճէ տիվարընըն եանընտա տուրտու. ֆիլհագըգա գաբու աչըգ օլուպ ա-նախթարըտա եօգ իտի.

Թէֆէրտէ տօլամպաճ եօլլարտան կէչէրէք թէբէյէ չըգ-մըշ վէ Բըլանթատըն պահճէյէ կիրտիյինի կէօրմիւշ իտի. օ էսնատէ պահճէտէ նէ եաբտըղընը վէ նէ հարաքէթտէ պու-լունտուղունը կէօրմէք միւմքիւնսիզ օլտուղունը թագտիր իլէ, քէնտի քէնտինէ.

— Ֆագաթ պահճէտէ նէ արատըղընը, նէ եաբտըղընը կէօրմէք իսթէր իտիմ. . . պունա իսէ չարէլէր եօգ, թըր-մանըպ տիվարէ չըգմագ ֆօյայը պիւսպիւթիւն մէյտանա չըգարմագ տէմէք տիր. զարուրի պէքլէմէք իյճապ իտիյօր... տէյէրէք, օթլարըն աղաճլարըն արասընա ուզանըպ եաթ-տը, կէօզլիւքլէրինի թագտը, միւթէագըպէն ճէպինտէն պիր քիթապ չըգարարագ կիւյա միւթալաայէ տալտը, ֆա-գաթ եանան խանէնին մէվգըընը պիր տագըգա նազարը տըգգաթտան այըրմայօր իտի.

Բըլանթատ, պիր չարեէք սօնրա եինէ մէյտանա չըգ-տը, թավր ու հալինտէ մէմնունիյէթ նըշանէսի կէօրիւլմէ-

յօր իսի . Թէֆֆէր , սօլ էլինտէ սագլամըշ օլտուղու պէր տիւրպին վասէթասը իլէ ուզագտան հէր հալի կէօրմէքտէ օլտուղունտան , եէնի միւֆէթթիշին էնգազ իչինտէ պէր չէյ պուլամատըղընը կէօրի պ անլայօր իսի ։

Բըլանթատ , տիվարլարըն քէնարընը խարիճէնտէ մուայէնէ խատը խքէն պիրտէն պիրէ տուրտու , էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրտի , պուլտնտուղու մահալէ եվրմի տագըգա գատար ուզագ պիր նօգթատա քիչիք պիր չուգուր կէօզիւնէ իլիշտի , տէրհալ չուգուրըն եանընա կիտուպ տէրինլիյինի անլամագ իչին էյիյէրէք պագտըղը էօնատէ , Թէֆֆէր խապիսի խայինանէ պիր թէպէսսիւմ իլէ .

— Ա՛հ , չիմտի արգատընտա պուլունմուշ օլսա իսիմ . . . թէֆֆիշ ու թէհալրիյաթէ բէք չաբըգ նիհայէթ վէրիր իտի . ֆագաթ օրատա նէ՛ եաբըյօր . . . տէյօր իսի ։

Նէնի միւֆէթթիշ էֆէնտի , մէգըմիւր չուգուրա տօղրու էյիպիպ քիչիք պիր չէյ ալարագ տօղրուլտու վէ պուլտուղու չէյի պիր տրգգաթը մախսուսէ իլէ մուայէնէյէ պաշլատը . Թէֆֆէրտէ տիւրպինինի Բըլանթատըն էլինէ տօղրու չէվիրիպ մըրըլտանարագ .

— Պու չէյթան հէրիֆին էլինտէ թուխտուղու չէյ նէ՞ օլսյօր , էկէր էյիճէ կէօրէպիլիյօրսամ , պու պէշ ֆըրանգըլըգ պիր սիգքէ . . . տէտի ։

Հագըգաթէն Բըլանթատըն էլինտէքի պէշ ֆըրանգըլըգ պիր սիգքէ իսի . . . ճինայէթին իյգա իսիլտիյի կիճէ , Թէրըմճանըն թօրպա իլէ օ պիր թարափա ֆըրլաթտըղը սիգքէլէրտէն այրըլըպ , պէրի հիհէթէ տիւշտիյինի կէօրտիւյիւմիւզ սիգքէ իսի , Բըլանթատ պու սիգքէյի սագ էլինտէ թուխտուպ աղըրլըղընա վէ չէքլինէ պագարագ .

— Զօգ չէյ . . . ֆագաթ պու գալպ պիր սիգքէ , տէր տէմէզ սօլ էլինի աչընընա վուրտուդ վէ մէմնունիյէթլէ .

— Իչթէ արզու էթտիյիմ պիր իմարէթիտէ էլէ կէչիրտիմ , ալտանմայօրում , իչթէ սիգքէնին ըէսմիտէ , թարիխի-

տէ մահբէստէն ֆիրար իտէն Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտըն իմալ իտուպ սիւրտիւքլէրի գալպ բարալարըն այնը, տէտի։

Բըլանթատ, միւսիւ Սէրվանըն խանէսինտէ իքէն գարըշտըրտըղը քեաղըտլարը իքինճի տէֆա օլարագ ճէպինտէն չըգարտը, պու քեաղըտլարըն արասընտան գրրմըզը միւրէքքէպ իլէ եաղըլմըշ քեաղըտլարտան պիր թանէսինի չէքիպ չըգարտը քի, իւզէրինտէ շու քէլիմէլէր եաղըլը իտի։

«Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտըն իմալ իթտիքլէրի գալպ սիքքէլէր իւզէրինտէ, գըրալ Լույի Ֆիլիպ ըէսմի իլէ, 1844 թարիխի հավի տիր։»

Եէնի միւֆէթթիշ էֆէնտի պու պէշ ֆըրանգլըգ սիքքէյի թէքրար մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Թարիֆաթէ թէմամը իլէ մուվաֆըգ... պու թօհաֆ ատէմլէր կիթտիքլէրի եէրլէրտէ գալպ սիքքէլէր սաչմըշլար. ֆէնա տէյիլ. ա՛հ, չաբգընլար, իշթէ կէնճ գատընը պու մէվգըտա, պու սէմթտէ մահվ իթմիշլէր. շիմտի բօլիս գօմիսէրինէ միւրաճաաթլա վէրտիյի բաբօրտա կէօրիւլէմէյէն սէրահաթը, մալիւմաթը, շիֆահէն անլամալըյըմ։

Բըլանթատ, պուրատա իշինէ նիհայէթ վիրուպ Պանեօլէյէ միւթէվէճճիւհէն ազըր ազըր եիւրիւմէյէ պաշլատը, Թէֆէր իսէ հէր հալի կէօրմիւշ վէ եիւղիւ եօլիւ պէնզի կիպի սարարմըշ իտի. կէօզլէրի էօնիւնտէ վուգու պուլան հալլէրին ինթաճ իտէճէյի լէխամէթի բէք կիւզէլ թագտիր իյլէյօր իտի, Բըլանթատըն մէսէլէյի էհէմմիյէթլէ թէլագդը իյլէտիյինի կէօրտիւյիւ էսնատէ.

— Էլէ կէչիրմիշ օլտուղու կիւմիւշ սիքքէ էմինիմ քի գալպ պիր բարա տըր, պունըտա միւթլագա Թէրրէմօնտ իլէ Տիւպիյէֆ պուրատա տօլաշտըգլարը զէման տիւշիւրիւպ ղայպ իթմիշլէր տիր, պիզիմ միւֆէթթիշ էֆէնտի հագըգաթէն մէսլէքինտէ բէք իլէրի կիտիյօր, արթըգ պունընտա իյճապընա պագմագ, պունըտա եօլա կէթիրմէք զէմանը կէլտի,

տէյիպ, եինէ կէլտիյի տօլամպաճ եօլա սաբարագ, Բըլանթատըն բօլիս գօմիսէրինին տայիրէսինէ կիրտիյինի կէօրմէք իչին Պանեօլէ ճաստէսինէ էնտի. Սաաթընա պագարագ.

— Սաաթ պէշէ եագլաշըյօր, պու մէվսիմտէ կիւնլէր գըսա տըր... էկէր կիճէ եարըսը ավտէթ իթմէք իսթէրսէ եօլլար թէնհա տըր, պէլքի պիր ֆըրսաթ տիւշէրտէ իյճապընա պագարըզ... տէտիքտէն սօնրա, թաշտան մամուլ պիր գանտբէ իւզէրինէ օթուրարագ պէքլէմէյէ պաշլատը.

Բըլանթատ բօլիս գօմիսէրինին օտասընա կիրինճէ, գօմիսէրին պիր իշ զըմմըյըլա քեաթիպի ըէֆագաթընտա օլարագ պիր քէօյէ կիթմիշ օլտուդլարընը քէնտիսինէ խապէր վէրիլտի. Բըլանթատ միւֆէթթիշլիք էմրինի իրայէ իլէ օրատա օթուրուպ գօմիսէրին վիրուտինէ պէքլէյէճէյինի պիլտիրտի.

31

Եէնի միւֆէթթիշ էֆէնտի, մասանընն էօնիւնտէ օթուրտը վէ դուրշուն գալէմի չրդարըպ, չըզտանընն պօշ պիր սահիֆէճինէ շու սաթըրլարը եազմազա պաշլատը.

« ՊԱՆԵՕԼԷ, 13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ ԱՐԱՊԱ ՄԷՍԷԼԷՍԻ »

« Պիրինճի մատտէ. — Միւսիւ Սէրվան կէօրիւլտիւ, պու զաթըն վէրտիյի մալիւմաթէ նազարէն, քէնտիսինէ Բըրուսիյէր Կօշէ նամը վէ քիմեաճը սըֆաթը վէրմիշ օլան ատէմ, Գաբսօլէրի թէբէսինտէ քեային խանէսինի հարիգին վուգուինտէն գըրգ սէքիզ սաաթ էվվէլ քիրալամըշ տըր. պու Բըրուսիյէր Կօշէնին եիւզիւնիւն սօլ ճիհէթինտէ, սապըգ բօլիս միւֆէթթիշի Թէֆէրինքինէ միւշապիհ վէ սընըր խասթալըզընտան իլէրի կէլմէ պիր հարաքէթ վէ թիթրէմէ օլ-

տուղու կէօրիւլմիւշ տիւր . . . պու հալ իսէ Թէֆէրին հարաքեաթընտաքի մազնունիյէթէ տէլալէթ իթմէքտէ տիր ։

« Իքինճի մատտէ . - Բրրուսիյէր Կօշէնին իսթիխտամ իյլէտիյի իքի նէֆէր ուշագլարընտա , գալպ ագճէ իքմալ իտէն վէ կէչէնլէրտէ մահբէստէն ֆիրար իթմիշ օլան Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ օլմալարը մազնուն վէ 13 նօմէրօլը արապայը չալան խրրսրղլարընտա պունլար օլմասը միւհթէմէլ տիր . պու իքի ատէմին ախզ ու կիրիֆթի վազիֆէսի , Թէֆէրէ թէվտի օլունտուղը վէ պու սայէտէ քէնտիսինին , պունլարը էլէ կէչիրիպ խաֆի սուրէթտէ ագտը իթթիֆագ իթմիշ օլմալարը իհթիմալիտէ , միւթալատյէ չայան տըր ։

« Իւչիւնճիւ մատտէ . - Եանան խանէնին խարիճինտէ վէ ճիվարընտա պուլունան վէ Լույի Ֆիլիպ ըէսմի իլէ 1844 թարիխինի հավի օլան գալպ պիր սիքքէտէ , զաննը աճիզանէմէ կէօրէ , Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտըն մէվգըյը ճինայէթտէ իսպաթը վիճուտ իյլէտիքլէրինէ գաթի պիր նըշանէ , հէր տիւրլիւ իթիրազտան պէրի օլաճագ պիր տէլիլ տիր ։

« Տէօրտիւնճիւ մատտէ . - Զահիրէն էրպապը նամուս սըֆաթընտա կէօրիւլէն մէճհուլ իքի զաթ , Պանեօլէյէ կէլիպ եանկընտան իքի սաաթ էվվէլ 13 նօմէրօլը արապայա իրքեապ իլէ աշըրըլմըշ օլան կէնճ գըզըն իզինի թէհարրի իթմիշլէր վէ իշին իշինտէ պիր ճինայէթ օլտուղու զաննընտա պուլունմուշլար , պու իքի զաթըն թէհարրիսիտէ բէք էլզէմ տիր ։

Բըլանթատ պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա , պէշինճի պահսըտա եազմազա պաշլատը . պիզ քէնտիսինի Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրինին իտարէխանէսինտէ , խաթըրաթընը գայտ իթմէքլէ մէշղուլ պիր հալտէ պըրագարագ Բարիզէ ավտէթ իտէճէք , վէ պիրազտա Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ վասըլ օլտուգլարը էսնատէ , Էթիյէն Լօրիյօ վէ Բընէ Մուլէն իլէ պիրլէշէճէյիզ ։

Էօյլէ վազթընը պիր սաաթ գատար կէչմիշ իտի . եիրմի

տագրգատան պէրի խասթախանէնին գաբուսը էօնիւնտէ, եօգարքի պապլարտա թարիֆ իյլէմիշ օլտուղումուզ վէճհ իլէ պիր քէօյլիւ արապասը տուրուպ պէքլէյօր իտի։

Իւզէրինէ գօյու բէնկլի պիր պէզ էօրթիւլմիւշ օլտուղունտան, տախիլի կէօրիւլէմէյէն պու արապանրն արապաճըսը օլան զաթ, գամչըսընը պօյնունա թագմըշ օլտուղու հալտէ գալտըրըմ իւզէրինտէ էնինէ պօյունա կէզինիյօր իտի, արգասընա կիյմիշ օլտուղու կէօմլէք թարզընտաքի չաքէթ եէնի պիր շէյ օլտուղու կիպի, պաշընտաքի շապգատա գուլագլարընա գատար էնմիշ իտի. զայրէթլի արապաճը, եանի Բիյէր Լօրիյօ, Էթիյէն իլէ Բընէնին կէլտիքլէրինի կէօրիւնճէ, եանլարընա եագլաշըպ.

— Արապա իշթէ պուրատա, կէօրիւյօրսունըզ եա, թամ սէօզ վէրտիյիմ սաաթտա կէլիպ եէթիշտիմ, տէտի։

Էթիյէն. - Պէքլէյինիզ... շիմտի արապանըն ավլիյէ կիրմէսի իչին միւսաատէ իսթիհսալ իտէճէյիմ։

Բընէ. - Պու հարաքէթ սէնճէ ճալիպը զանն ու շիւպհէ տէյի՞լ մի...

— Խա՛յըր, հիչ պիր մահզուր եօգ տըր. իշի իլէրի կէօթիւրիւպ պիր ան էվվէլ եաբմալը։

Էթիյէն իլէ Բընէնին ըզթըրապաթ վէ թէէսիւրաթը, պիր կիւն էվէլքինէ նիսպէթլէ խաֆիֆլէշմիշ իսէտէ, մէրագ վէ էնտիշէտէն պիլքիւլլիյէ ազատէ օլամամըշլար իտի. Պէր թին պէրհայաթ օլտուղունը պիլիյօրլար իտի. Ֆագաթ զէվալլը գըզը նէ հալտէ պուլաճագլար իտի։

Էթիյէն իլէ Բընէ գալէմ տաիրէսինէ միւրաճաաթ իտէրէք, միւտիւրիյէթ վազիֆէսինի իյֆա իտէն զաթըն հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իթտիլէր։ Բընէ քէլամէ աղազ իլէ։

— Միւսիւ, պիզի թանըյօրսունըզ տըր զանն իտէրիմ... տէտի։

— Էվվէթ, թանըյօրում միւսիւ...

— Պու հալտէ միւրաճաաթըմըզըն սէպէպինի սէօյլէմէյէ հաճէթ եօդ տըր ։

— Էվվէթ, անըտա պիլիյօրում. ագրապանըզտան օլան խասթայը ալըպ կէօթիւրմէք նիյէթինտէ պուլունտուղունըզը լազըմ կէլէն մահալէ պիլտիրտիմ ... պու պապտէ սէլահիյէթինիզ օլտուղու իչին պիր շէյ տէնիլէմէզ. ֆագաթ ալըպ կէօթիւրէճէյինիզ կէնճ դատընըն եաթտըզը գօղուշա մէմուր օլան թապիպ էֆէնտի, խասթանըզըն հալի պիր պաշզոս թարաֆա նագլէ միւսաիտ օլմատըզընը, վէ ճիւզվի պիր մարսըլմատան խասթալըզըն քէսպը շիտտէթ իտէպիլէճէյինի խապէր վէրտի ։

Էթիյէնին գալպի շիտտէթլէ չարբմաղա պաշլատը. գալէմ մէմուրը սէօզիւնէ տէվամ վէ իլավէյի մէգալ իտէրէք.

— Տախիլի մէմուրլարտա սիզէ պունըն իչին թապիյի մալիւմաթ վէրէճէքլէր տիր, սիզտէ պիթթապի տիւշիւնիւրսինիզ վէ միւլահազանըզա էլ վէրիրսէ ալըր կէօթիւրիւրսինիզ ... տէտիքտէն սօնրա, մայէթինտէ պուլունան պիր տիկէր մէմուրա.

— Պու էֆէնտիլէրի գօղուշլարա կէօթիւրինիզ, տէյիպ, վէ միւթէագրպէն Բընէ իլէ Էթիյէնէ թէվճիհի խըթապ իլէ.

— Էֆէնտիլէր, նէ եօլտա գարար վէրիրսէնիզ լութֆէն պանա պիլտիրինիզ ... վազիֆէմի իյֆա իթմէք իչին սիզի թէքրար կէօրմէքլիյիմ լազըմ տըր, տէտի ։

Իքի արգատաչ ճէվապը մուվաֆագաթ վէրտիքտէն սօնրա, քէնտիլէրինէ բէֆագաթ վէ տէլալէթ իտէն մէմուրը թէագրպ իթտիլէր. պու էսնատէ պիր բէչէթա օգումագլա մէշղուլ օլան տախիլի շայիրտ, միսաֆիրլէրի կէօրիւնճէ այաղա գալգրպ.

— Էֆէնտիլէր, հէր հալտէ պիր խասթա իչին միւրաճաաթ պույուրույօրսունըզ տէյիլ մի, տէմէսի իլէ, Բընէ.

— Էվվէթ միւսիւ, Սէնթ-Ան գօղուշընտա վէ 8 նօմէրօլը եաթագտա պուլունան խասթա իչին ...

— Քէնտիսինի ալըպ կէօթիւրմէք վէ խուսուսի սուրէթտէ թէտավի իթտիրմէք էմէլինտէ պուլունույօրսունըզ տէյի՞լ մի ։

— Էվվէ՛թ միւսիւ . . .

— Շիմտի սիզի խասթանըզըն եանընա կէօթիւրէճէյիմ . . . աօգթօր օլմատըղընըզ հալտէ կէօզլէրինիզլէ կէօրիւպ նէ հալտէ օլտուղունը անլայաճագ վէ պու պապպէքի արզունըզա մուվաֆֆագ օլամայաճաղընըզը անլայաճագսընըզ տըր ։

Էթիյէն . - (Թիթրէք սէս իլէ քէքէլէյէրէք .) Բէ՛ք մի խասթա տըր . . .

— Էվվէթ , հաթտա սիզի թանըմայաճագ տէրէճէտէ խասթա տըր . . . կէլինիզ . . . կէլինիզ էֆէնտիլէր , կէօզլէրինիզ իլէ կէօրիւնիւզ ։

Իքի արգատաշ ղարիպ վէ մահզունանէ պիր սուրէթտէ եէքտիկէրինին եիւզիւնէ պագըպ թապիպ շայիրտինի թէագըպ իթտիլէր ։

Տախիլի շայիրտ քէնտիլէրինի պիրինճի գաթա չըգարտը . միւթէագըպէն Սէնթ-Ան գօղուշունա վէ 8 նօմէրօլը եաթաղըն եանընա գատար կէօթիւրիւպ , պալ մօմու կիպի սապ սարը քէոիլմիշ օլան Պէրթի իրայէ իլէ ։

— Իշթէ արատըղընըզ , սօրտուղունըզ խասթա պու տըր , տէտի ։

Պու էսնատէ զէվալլը եէթիմէնին կէօզլէրի գաբալը օլուպ ույգուտա կիպի կէօրիւնիյօր իտի . Էթիյէն իլէ Բընէ աղըր աղըր եաթաղա եագլաշտըլար , հէր իքիսինին նէ տէրէճէ մուզթարըպ օլտուղունը անլամագ գօլայ իսէ տէ , օ հալի թարիֆ իտէպիլմէք ղայրի գապիլ տիր ։

Զէվալլը չօճուղըն նիհայէթ տէրէճէտէ զաիֆլէնմիշ օլան եիւզի , ըզթըրապընըն տէրէճէսինի կէօսթէրիյօր իտի . գաբալը օլան քիրբիքլէրի էբէյիճէ կէնիշ վէ մօր պիր տայիրէ իչինտէ պուլունույօր իտի . էլհասըլ պու հալ բէք ա-

ճրգլը, նիհայէթ տէրէճէտէ հիւզնէնկիզ պիր մէնզարէ թէչքիլ իյլէյօր իտի։

Բընէնին եանագլարընա իքի տամլա պէօյիւճէք կէօզ եաշը եուվարլանտը, Էթիյէնտէ, տէրունինտէն ճօշուպ կէլէն թէէսիւր վէ կէօզ եաշլարընա ղալէպէ իտէպիլմէք մագսատը իլէ, մէնտիլինի կէօզլէրի իւզէրինտէ թութույօր ի՝ տի։

Տախիլի շայիրտտէ պիլա ինթիյար Բընէ իլէ Էթիյէնին թէէսիւրաթընա իշթիրաք իտիյօր իտի. Բիյէր Լօրիյօնըն եէկէնի իւչ պէշ տագըգա սօնրա պիրաղ թէէսիւրաթընը թատիլ իտէրէք, ղայէթ խաֆիֆ պիր սէս իլէ.

— Ազասընըն պիր ճիհէթինտէ գըրըդ չըգըգ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Խայըր միւսիւ, ֆագաթ տախիլի աղալարընտան պաղըսընըն զէտէլէնմէսի խասթայը շու հալէ դօյմուշ տըր. զէվալլը կէնճ գատըն լագըրտը պիլէ իտէմէյօր . . .

Բընէ. - Մամաֆիհ իւմիւտի իֆագաթ վար տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ միւսիւ, սէր թապիպիմիզին հաղագաթ վէ մէհարէթի սայէսինտէ համտ օլսուն թէհլիքէ աղալմըշ տըր։

Ույգու արասընտա պաշը ուճընտա սէօյլէնէն պու սէօզլէրի իշիթմիշ կիպի, պու էսնատէ Պէրթին վիճուտինտէ խաֆիֆ պիր հարաքէթ էսէրի կէօրիւլտի, ֆագաթ կէօզլէրի եինէ գաբալը գալտը։

Բընէ. - Միւսաատէ իտէրսէնիզ քէնտիսինի ույանտըրայըմ։

— Պունտա պիր մահղուր կէօրէմէյօրում, ույանտըրըրսանըզ պիր գաթ տահա գանաաթ հասըլ իթմիշ օլուրսունըզ։

Բընէ, պիչարէ եէթիմէյէ տօղրու էյիլիպ իքի տէֆա նամընը եատ իթտի. պու սէսի թանըտըղը իչին խասթանըն իւզէրինտէ նակէհանի պիր թէէսիր հասըլ օլտու. տէրհալ կէօզլէրինի աչտը. տախիլի շայիրտտէ պէօյլէ պիր հալ ու

հարաքէթի ասլա իւմիւտ իթմէտիյի իչին, քէմալի հայրէթլէ պու իքի զիյարէթճինին եիւզիւնէ պագըյօր իտի։

Խասթանըն կէօզլէրինտէ պիր բարլագլըգ բէյտա օլտու. մօրարմըշ վէ սարարմըշ օլան եանագլարընը խաֆիֆ պիր բէնպէլիք թէզեին իթտի. զիհնինի գաբլամըշ օլան քէսիֆ գարանլըղըն զայիլ օլտուզու կէօրիւլիյօր իտի. էլհասըլ զէվալլը եէթիմէ պամպաշգա պիր հալ քէսպ իտուպ.

— Ընէ՛, տէյէպիլտի. մաքինաճը իսէ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէ՛թ, պէնիմ վէ եալընըզտա տէյիլիմ... տէյէրէք ուսուլէթլէ Պէրթին էլինի թութուպ քէնտինի Էթիյէնէ տօղրու չէվիրտի։

Պէրթ, սէվտիյինի կէօրիւնճէ թէբէտէն թըրնաղա գատար թիթրէմէյէ պաշլատը. քիրբիքլէրի արասընտան կէօղ եաշլարը ագըյօր իտի. զաիֆ գօլլարընը նըշանլըսընա տօղրու ուղաթտը, անլաշըլամայաճագ պազը սէօզլէր մըրըլտանտը. պու իքի տագըգա զարֆընտա եինէ գուվվէթտէն տիւշէրէք պաշը եաստըգ իւզէրինէ տիւշտիւ. Էթիյէն իսէ հայգըրարագ.

— Պու պիր շէյ տէյիլ տիր, մէսէրրէթտէն նէշաթ իտէն պիր նէօվպէթ... տէտի։

Տախիլի շայիրտ. - Արթըգ սէլամէթ էֆէնտիլէր, սիզի թանըտը, սէօզ սէօյլէտի, տէյէպիլիրիմ քի պուրատա իսպաթը վիճուտ իթմէնիզ միւճիզէ կիպի պիր շէյ օլտու։

Էթիյէն. - Արթըգ խասթայը կէօթիւրէպիլէճէյիզ տէմէք օլույօր...

— Կէօրտիւյիւմիւզ հալլէրէ նազարէն պէնճէ տէյէճէք պիր շէյ գալմատը։

Պու սըրատա Էթիյէն Լօրիյօ, պիչարէ Պէրթին էլինի թութարագ.

— Սէվկիլի չօճուգ, պագ պիզ սէնի արամագ իչին կէլտիք, տէտի...

32

Պերթին եիւղիւնտէ անպէան նէշէ վէ մէսէրրէթ ալայիմի կէօրիւլիւպ տուտագլարը հարաքէթ իտիյօր իտի. օ սրրատա « էվվէթ » քէլիմէսինին իւսթ իւսթէ իւչ տէֆա թէլաֆուզ օլունտուղու իշիտիլմէյիպ անճագ հըսս օլունտու։ Էթիյէն սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սիզի իդամէթ կետհընըզա կէօթիւրէրէք օրատա թէտավինիզ իլէ մէշղուլ օլաճաղըզ, պու զահմէթէ թահամմիւլ իտէպիլէճէք գատար քէնտինիզտէ գուվվէթ վէ իգթիտար հըսս իտիյօրմուսընըզ, տէյինճէ, Պերթ եինէ « էվվէթ, էվվէթ տէվվէթ » քէլիմէլէրինի թէքրար իթտի։ Էթիյէն տէ.

— Արթըգ միւսթէրիհ օլունըզ... սէօզ սէօյլէմէք ղայրէթի իլէ պէյհուտէ քէնտինիզի եօրմայընըզ, տէտիքտէն սօնրա, տախիլի շայիրտէ խըթապէն.

— Միւսի՛ւ, լութֆէն լազըմ կէլէնլէրէ էմր վէրի՞րմիսինիզ, տէմէսի իլէ, շայիրտ տէրհալ խասթախանէ խըտմէթճիսինի նէզտինէ ճէլպ իլէ.

— 8 նօմէրօլը եաթագտաքի խասթանըն իւզէրինտէն չըգան էլպիսէյի ալընըզ վէ իքի խըտմէթճի տահա չաղըրընըզ, տէտիքտէն սօնրա, Բընէյէ.

— Արապանըզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, կէնիշ վէ իչէրիսի շիլթէլի միւքէմմէլ պիր քէօյ արապասը։

— Բէք ալա, պէն կիտուպ մէզունիյէթ վէրէյիմ տէ արապայը ավլիյէ սօգսունլար, լութֆէն սիզտէ կէլինիզ։

Բընէ տախիլի շայիրտէ բէֆագաթ իթտիյի էսնատէ, Բիյէր Լօրիյօտա արապայը ավլիյէ սօգարագ մէրտիվէն պաշընա եագլաշտըրտը. խըտմէթճիլէր Պերթի ուսուլէթ իլէ

արապանըն չիլթէսի իւզերինէ վազ իսէրէք պիր թէժկէրէ վասէթասը իլէ արապայա նադլ իտուպ եամըրտըլար, զէվալլը խասթա պու էնեատէ մահզունանէ թէպէնսիմ իսիյօր իտի, թաապիպ չայիրտի եամաղըն պաշ թարաֆընատաքի լէվհայը չէվիրար. միւթէադըպէն Ըընէ իլէ էմիյէնէ,

— Շիմտի պէնիմլէ պէրապէր պիրազ տա գալէմ օտասընա կէլէճէքսինիզ, տէտի։

— Պաշ իւսթիւնէ, հազըրլըզ միւսիւ։

Էմիյէն, ամճասը Բիյէր Լօրիյօյա իասթախանէ գաբուսընատա քէնտիլէրինի պէքլէմէսինի իմթար իմտիքտէն սօնրա, Ըընէ իլէ պէրապէր գալէմ օտասընա կիրտիլէր. գալէմ մէմուրը ալաճաղը մալիւմաթը նըզամէն գայտ իմմէյէ հազըրլանըպ, չու եօլտա իսթիճվապէ պաշլատը.

— Ալըպ կէօթիւրէճէյինիզ գաոլընըն իսմի նէ՞ տիր։

— Էլիզ տը Շըմէն...

— Գա՞չ եաշընտա։

— Եիրմի իքի։

— Նէ՞ սէնաթլա մէշղուլ։

— Նագըշճը...

— Մահալի իգամէթի։

— Լաթուր սօգաղընտա նօմէրօ 27, պէրապէր օթուրմույօրուզ։

— Էվլի՞ մի։

— Խա՛յըր, պէքլաբ տըր։

— Ադրապանըզտա՞ն մը։

— Սմուճամըն գըզը տըր։

— Սիզին իսմինիզ։

— Տը Շըմէն...

— Պուլունտուղու մահալէ գաղա իլէ՞ մի տիւշմիւշ։

— Էվվէթ միւսիւ, պիր տօսթունը կէօրմէք իւզրէ Մօնթրօվիլ թարաֆընա կիմմիշ իտի, թէբէյէ չըգար իքէն եօլը շաշըրարադ պիր չուգուրա տիւշմիւշ։

— Անլամագ իսթէտիյիմ չէյ պունտան իպարէթ տիր, արթըգ կիտէպիլիրսինիզ...

Իքի արգատաշ, գալէմ միւտիւրինէ վէ թապիպ չայըրտինէ այըր այըր թէչէքքիւրլէր իտէրէք, սապըրսըզլըգա քէնտիլէրինի պէքլէմէքտէ օլան Իյէր Լօրիյօնըն եանընա կիթտիլէր. Րընէ, էթիյէնին գուլաղընա ֆըսըլտայարագ.

— Շիմտէն սօնրա տիւշմէնլէրիմիզ պիզի իսթէտիքլէրի գատար արասընլար, իզիմիզի թօզումըզը պուլմագ իչթիմալին խարիճինտէ տիր, տէտի:

— Շիմտի մէմուրը ալտաթտըղընըզա պագըպ հայրան օլսույօր իտիմ:

— Պուտա պիր մուհարէպէ հիյլէսի տէմէք տիր:

Էթիյէն իլէ Րընէ արապանըն եանընա վարտըլար, Իյէր Լօրիյօ արապայը սիւրմէյէ պաշլատը, Պէրթին եաթաղընտան արապայա նագլի վէ գալէմ օտասընտա մէմուրըն իսթիճվապը սէպէպի իլէ արատան իայլի զէմանն կէչմիշ իտի, եօլտա էբէյիճէ ուզատը. Նիհայէթ սէմթի մագսուտէ վասըլ օլտուգլարընտա, էթիյէն արապայը տիւգ ճէնապլէրինին քէօշկի էօնիւնտէ թէվգըֆ իթտիյի էանատէ սաաթ պէշէ եագլաշըյօր իտի:

Իյէր Լօրիյօ, արապատան էնիպտէ գաբույա պագընճա վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ արըզ օլտու վէ հայրէթլէ.

— Կիտէճէյիմիզ խանէ պուրասը՞մը, տէյու սօրտու:

— Էվվէթ ամուճաճըզըմ... Ֆագաթ պու սիզճէ նէ՞տէն մուճիպլի հայրէթ օլսույօր:

— Էվվէթ, պու պէնճէ մուճիպլի հայրէթ տիր, հէմտէ բէք զիյատէ...

— Նի՞չին:

— Սիզ պանա պօշ պիր խանէ տէմիշ իտինիզ, հալ պու քի պու խանէտէ իգամէթ օլունույօր:

— Ալտանըյօրսունըզ ամուճաճըզըմ, պու քէօշքտէ չօգ

զէմանտէն պէրի քիմսէ իգամէթ իթմէյօր, վէ սահիպիտէ էն ազիզ տօսթլարըմտան տըր.

— (Հայրէթլէ.) Օլապիլիր . . . ֆագաթ պէօյլէ օլմագլա կիճէ վագթը իչէրիսինէ կիրմէմէք լազըմ կէլմէզ . . .

— (Թէաճիւպ իլէ Բիյէրին եիւզիւնէ պագարագ.) Չօգ չէյ . . . ֆագաթ ամուճաճըղըմ սիզ ըիւյա կէօրմիւշ օ՞լմայասընըղ.

— Խա՛յըր, ըիւյա միւեա տէյիլ, կէօրիւպ պիլտիյիմի սէօյլէյօրում, պէն կիճէ եարըսը պուրայա իքի տէֆա պիր միւշթէրի կէթիրտիմ, օ միւշթէրի պու գաբույը աչտը. պու պահճէյէ կիրտի վէ պիր սաաթ գատար իչէրտէ գալտըգտան սօնրա չըգտը, իշթէ չօճուղում պու քէյֆիյէթ անըն իչին նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իտիյօր . . .

Էթիյէն, ամուճասընըն եալան սէօյլէյէն ատէմլէրտէն օլմատըղընը պիլմէքլէ պէրապէր, պու սէօզիւնէ իհթիմալ վէրէմէյօր վէ իխթիյարըն միւթլագա եանըլտըղընա զահիպ օլույօր իտի, պինաէն ալէյհ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Ամուճաճը՛ղըմ, գաբուլար սիզի ալտաթմըշ, շաշըրթմըշ օլմալը տըր . . . պու քէօշկիւն եանընտա թըպգը պունա պէնզէր պիր գաբու տահա վար . . . միւթլագա պու պէնզէյիշ սիզի շաշըրթմըշ տըր, տէմէսի իւզէրինէ, իխթիյար արապաճը իսթէր իսթէմէզ ըզհարը մուվաֆագըյէթլէ.

— Հէր նէ՞ հալ իսէ օ տա օլապիլիր . . . պուրայա կէլտիյիմ զէման օրթալըգ գարանլըգ իտի. պունտան պաշգա հէր հալտէ սէն պու էվի պէնտէն զիյատէ թանըրսըն, տէտի.

Եէկէն իլէ ամուճա արասընտա պու սէօզլէր թէաթի օլունտուղու էսնատէ, Ֆըրանսուազը խապէրտար իթմէք իչին Բընէ պահճէյէ կիրմիշ իտի, արապա քիմսէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէքսիզին իչէրի կիրտի, կէնճ խասթայը գապուլ իթմէք իչին հէր չէյ հազըր իտի. զէվալլը Պէրթ պէօյլէ պիլմէտիյի պիր մահալէ կէլտիյինտէն տօլայը,

ալթ գաթտա հազըրլանան եաթաղա ուսուլէթլէ եաթըրըլ-տըղը էսնատէ ըզհարը հայրէթ իտիլօր իտի. Պունը Էթիյէն անլամըշ օլմաղըլա.

— Պիր սէօզ, պիր սիւալ իյճապ իթմէզ... ըէճա իտէ-րիմ Պէրթճիյիմ քէնտինի իւզմէ. եալընըզ հիմայէմիզ ալ-թընտա վէ էմին պիր եէրտէ պուլունտուղունըզը պիլինիզ... իշթէ պու գատարը քեաֆի տիր. գարիպէն իատէյի սըհ-հէթլէ իսթէտիյինի սօրարսըն, պիզտէ ճէվապընը վէրիրիզ, ֆագաթ շու սըրատա սիւքիւթ լազըմ տըր. տէմէսի իւզէ-րինէ, զէվալլը եէթիմէ մահզունանէ թէպէսսիւմ իտէրէք էլինի տօգթօրա ուզաթաը քի. Էթիյէն պու զաիֆ էլի թու-թուպ քէմալի մուհապէթլէ բուս իթտի.

Բիյէր Լօրիյօ, վազիֆէսինի պիթիրմիշ օլմաղըլա եինէ քէնտի իշի իլէ մէշղուլ օլմագ իւզրէ, Ընէ իլէ եէկէնինէ վէտա իտէրէք քէօշքտէն չըգըպ կիթտի. Էթիյէնտէ Պէր-թին եաթաղը եանընտա օթուրուպ.

— Սէվկիլի չօճուգ, սէնի պիզզաթ պէն թէտավի վէ իսթիճվապ իտէճէյիմ. զիրա թապիպ սըֆաթը իլէ աճէլէ անլայաճագ շէյլէր վար... ֆագաթ սիզ սէօզ սէօյլէյիպ քէնտինիզի իւզմէյէճէքսինիզ, զօրունըզ, բահաթսըզլըղը-նըզ նէրէտէ իսէ իշարէթլէ պիլտիրինիզ, պէն բէք կիւզէլ անլարըմ, տէտի.

Խասթա իլէ տօգթօր արասընտաքի մուհավէրէնին նէ-թիճէսի օլմագ իւզրէ Էթիյէն, Սէնթ-Անթուան խասթա-խանէսինտէ իճրա իտիլէն միւտավաթըն սէմէրէսիզ գալմա-տըղընը քէշֆ իյլէյուպ, քէմալի մէսէրրէթլէ հայգըրարագ.

— Թէտավի բէք եօլունտա, սէքիզ կիւնէ գատար եա-թագտան գալգըպ օտանըն իչինտէ կէզինմէյէ պաշլայա-պիլէճէքսինիզ, տէյիպ, հէման պիր բէչէթա եազարագ Ֆը-բանսուազա վէրտի վէ եօրկունլուգտան նաշի պաշը թէք-բար եաստըգ իւզէրինտէ տիւշմիւշ վէ կէօզլէրինի գաբա-մըշ օլան Պէրթէ պագարագ.

— Շիմտի պիր ազ բահաթ բահաթ ույուեաճագ. (Ֆըրանսուազա) պէն պու ագշամ եինէ կէլէճէյիմ, խասթայը կիւզէլճէ պագընըզ վէ խուսուսի իլէ թէնպիհաթըմա սօն տէրէճէ րիայէթ իտինիզ, տէտի։

— Միւսթէրիհ օլունուզ տօգթօր էֆէնտի, էվլատըմ կիպի գայըրաճաղըմ։

Պատէհու էթիյէն մաքինաճը յա խըթապ իտէրէք.

— Սիզտէ պէնիմլէ պէրապէր կիտէճէ՞քմիսինիզ... տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, պէնտէ Պէլվիլէ կիտէճէյիմ։

— Նէրէ՞տէ պուլուշաճաղըզ...

— Պու ագշամ պուրատա պուլուշուրըզ։

* * *

Շիմտիտէ Գարիյնի քիրամլէ պէրապէր, Պանեօլէտէ բօլիս գօմիսէրինին վիրուտինի պէքլէմէքտէ օլան Բըլանթատ իլէ պիրլէշէճէյիզ։

Գօմիսէր ավտէթ իտէր իթմէզ, Բըլանթատ միւֆէթթիշլիք էմրինի իրայէ իթտի վէ պէրապէր գօնուշմագ իսթէտիյինի սէօյլէտի. գօմիսէր էֆէնտի Բըլանթատը ալըպ գապինէսինէ կէօթիւրտիւքտէն սօնրա, էվվէլա քէնտի սէօզէ պաշլայըպ.

— Հա՞նկը մէսէլէտէն պահս իտիլէճէք, տէյու սօրտու։

— Գաբսօլէրի թէբէսինտէքի հարիգ իլէ անըն նէթիճէլէրի օլան ահվալէ տայըր թանզիմ իտուպ, իտարէ մէրքէզինէ թագտիմ իթմիշ օլտուղունըզ բաբօրտան պահս իտէճէյիզ։

— Օ բաբօրըն միւնտէրիճաթը նօգսա՞ն մը իմիշ։

— Պու բաբօր պանա բէք մուխթասար կէլիյօր։

— Բէք կիւզէլ միւսիւ, իշթէ էմրը ալինիզէ միւնթազըրըմ... պէնտէնիզտէն նէ՞ կիպի մալիւմաթ պէքլէյօրսունըզ։

— Պիր չուգուրտա վէ հէման էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ պիր գատընա տայրը ։

— Պու խուսուսա տայրը լազըմ կէլէնի արզ իթտիմ զանն իտէրիմ ։

— Էվվէ՛թ, օրասը էօյլէ, ֆագաթ բաբօրընըզ բէք մուխթասար օլմուշ. մէսէլէ էվվէլ էմիրտէ պու գատընըն իսմինի . . .

— Էօյրէնէպիլմիշ օլսա իտիմ թապիյի անը տա եազար իտիմ, պիլմէյօր իտիմ վէ թահգըգ իտուպ անլամագտա զայրի գապիլ իտի ։

— Բէք տօղրու . . . ֆագաթ պիր շէյ տահա վար. պու կէնճ գատընըն տիւշիւպ գալըշը գազա իլէ պիր շէ՞յ մի, եօգսա իշին իշինտէ ճինայէթ գաստիմի վար. սիզ պունա նէ՞ մանա վէրտինիզ . . .

— Իշթէ պուտա հէնուզ վագըֆ օլամատըղըմ պիր մէսէլէ տիր . . . պունը պանա եալընըզ օ գատըն սէօյլէյէպիլէճէք իտի. հալ պու քի օ տա սէօղ սէօյլէյէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի . . .

— Օ հալտէ թահգըգաթա կիրիշմէք իյճապ իտէր իտի ։

— Նա՞սրլ թահգըգաթա կիրիշէյիտիմ քի, քիմսէ պիր շէյ կէօրմէմիշ, հիչ պիր քիմսէ պիր շէյ պիլմէյօր իտի . . .

33

Բրլանթատըն պիր ազ ճանը սըգըլտը, ֆագաթ բէնկ վէրմէտի. բօլիս գօմիսէրի սըֆաթը իլէ գարշըսընտա պուլունան ատէմտէն ալտըզը ճէվապլար, քէնտիսինէ բէք զարիպ կէօրիւնիյօր իտի. պու զաթը մահճուպ իթմէքտէ իսթէմէյուպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Պու գատընը խասթախանէյէ նագլ իթտիրտինիզ տէյիլ մի։

— Շիւպհէսիզ, պունը թագտիմ իթտիյիմ բաբօրտա տա պիլտիրմիշ իտիմ։

— Էվվէ՛թ, եալընըզ մուհիմմ վէ իգթիզալը պիր շէյ ունութմուշսընըզ, եանի հանկը խասթախանէյէ նագլ օլունտուղու եազըլմամըշ . . .

— Ա՛հ, պունը ունութմո՞ւշմույրմ . . . հագըգաթէն բէք պէօյիւք պիր խաթա . . . շաշըլաճագ պիր շէյ . . . պու զավալլը գատըն Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր։

Բըլանթատ ճէպինտէն՝ չըզտանընը չըգարտը, պիրազ էվվէլ եազտըղընը կէօրմիւշ օլտուղումուզ մատտէլէր սըրասընա վէ պէշինճի բագգամըն հիզասընա շու սաթըրլարը տա իլավէ իթտի.

«Պանեօլէ ճիվարընտա պիր չուգուրտա վէ էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզ, էրթէսի կիւնի Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր։»

Պու սաթըրլար եազըլտըգտան սօնրա Բըլանթատ թէքրար բօլիս գօմիսէրինէ խիթապէն.

— Պու կէնճ գըզըն իւզէրինտէն հագըգաթը մէյտանա չըգարաճագ պիր նըշանէ, պիր շէյ զուհուր իթմէտի՞ մի, տէյու սօրտու.

— Իւզէրինտէն պիր անախթար իլէ պիր բարա չըզտանը զուհուր իթտի, չըզտանտա օթուզ ֆրանգ գատար պիր բարա պուլունույօր իտի, պու տա մագպուզ ալընարագ խասթախանէյէ թէսլիմ օլունմուշ տըր։

— Պաշգա պիր շէյ զուհուր իթմէտի՞ մի։

— Խա՛յըր, խա՛յըր . . . ա՛հ . . . ֆագաթ պիր շէյ տահա պուլունտու . . . լաքին ճալիպը էհէմմիյէթ պիր շէյ տէյիլ իտի։

— Հէր նէ իսէ, սիզ անը տա սէօյլէյինիզ . . .

— Պիր արապա թաբլիֆասը . . .

— (Կէօզլէրինի աչըպ հայգըսարագ .) Պիր արապա թաբլիֆասը՞ մը . . .

— Էվէ՛թ .

— Պու թաբլիֆատա նօմէրօ վա՞ր մը իտի .

— Շիւպհէսիզ . . .

— Պէլքի տէ 13 նօմէրօ տըր .

— (Հայրէթլէ Բըլանթատըն էիւզիւնէ պագարագ .) Զօգ չէյ . . . էվէ՛թ , նօմէրօսը 13 իտի , ֆագաթ էօյլէ օլտուղունը սիզ նէտէ՞ն վէ նա՞սըլ պիլգիօրսունըզ .

— Բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ իբի տավա արզ ը՛ր լունտու , պիրիսի արապա սըրգաթը , տիկէրիտէ կէնճ պիր գըզըն գաչըրըլմասը քէյֆիյէթի , սըրգաթը օլունան արապանըն նօմէրօսը 13 , պու քեաղըտըն , օ էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզճըազըն իւղերինտէ ղուհուր իթմէսի , քէնտիսինին գաչըրըլմըզ օլտուղունը աբ աչիքեար խապեր վէրիյօր . չիմտի կէօրիւյօրսունըզ եա՛ , օ սիզին էհէմմիյէթ վէրմէտիյինիզ քեաղըտ բարչասը բէք պէօյ՛ք պիր էհէմմիյէթի հայիզ տիր . . .

Բըլանթատ , չըզտանընա պիր գաչ սէօզ տահա եազտըգտան սօնրա գարայըպ ճէպինէ եէրլէշտիրտի . միւթէագրպէն սաֆտէրուն գօմիսէրէ վէտա իտէրէք չէքիլիպ կիթտի .

Պուրայա գատար նագը իթմիշ օլտուղումըզ մահավէրէ էանասընտա օրթալըգ էրէյիճէ գարարմըշ , ատէթա կիճէ օլմուշ իտի . պու էանատէ կիւնահուգըն սըճաղըն էաէրի օլարագ պիրտէն պիրէ չիտտէթի պիլը եաղմուր եազմայա պաշլատը , Բըլանթատ , վագըթ վագըթ չագմագտան օլան չիմչէքլէրին զիյասը իլէ սահաթընա պագըպ , սէքիզէ օն տագըգա գալմըշ օլտուղունը կէօրտիւ . էնտիշէլի պիր թավը իլէ քէնտի քէնտինէ .

— Զօգ չէյ , վագըթ նէ գատար կէճիքմիշ , Ալլահ

վերէտէ Պանեօլէտէն Բարիզէ կիտէճէք արագա հէնուզ հարաքէթի իմմէմիշ օլսա . պէօյլէ պիր հէվատէ եայա կիմմէք հադըգամէն ըէք զարիպ տիր , աէյէրէք , բօլիս չիւպէսի իտարէխանէսինէ միւթեաքիպ օլան շարապճը տիւքքեանընա կիրիպ , սահիպինէ .

— Մ'իւսի՛ւ , լութֆէն պանա պիր մալիւմաթ վերի՛ւրմիսինիզ , աէտի ։

— Պաչ իւսթիւնէ , նէ՞ անլամազ խոթէ յօրսունըզ ։

— Պանեօլէտէն Բարիզէ հարաքէթի իտէճէք սօն արագա սաաթի գաչտա՞ գալըըյօր ։

— Բազար կիճնէլէրի սաաթ օնտ գաատար վար . . . հաֆթա իչինտէ եէտիյէ գաատար ։

— Զամանընըն իչինէ պաթըպ չըգարագ կիմմէյէ մէճպուր օլաճաղըզ տէմէք օլուրյօր ։

— Մ'օնթրօվիլէ գաատար կիմմէյէ մէճպուրսընըզ , օրատատա եարընմ սաաթտա պիր օմնիպիւս հարաքէթի իտիյօր ։

— Մ'օնթրօվիլ պուրատան էբէյիճէ ուզա՞գ մը ։

— Ֆէստիվալ եօլը պիլսէնիզ եիրմի տագըգատա վասըլ օլուրսունըզ ։

— Օ քէտիրմէ եօլ հա՞նկըսը ։

— Գարսօնէրի թէրէսինատէն տէչնէյարագ օմնիպիւս իտարէխանէսինին էօն թարաֆընա ատզրու սանմազ իչճապ իտեր ։

— Այնյաապ , թէշէ՛ք քիւր իտէրիմ միւսիւ , ատզրու Մ'օնթրօվիլէ կիտէրիմ ։

Բըլանթատ բալթօսընը պօյունա տիյմէյէտի , չապգասընը կէօզլէրինէ գատար էնտիրատի վէ օ կիւն չըգըպ էնատի եօլտան եիւրիւմէյէ պաշլատը ։

Միֆէլթիշ իլէ շարապճը պէյնինտէ թէսթի օլունան սէօզլէր եիւքսէք պիր սէսլէ թէլաֆֆուզ իտիլմիշ օլմադըյա , ճիվարատա պիր գարու արատընա կիզլէնմիշ օլան թէֆթեր պու սէօզլէրի հարֆիյէն իչտիմիշ վէ միւֆէլթիշ եօլա տիւ-

զէլինճէ , օ տա սագլանտըղը եէրտէն չըդրպ արդասընա տէուշմիւշ իտի ։

Պիր թարաֆտան րու գիկեաըրն չիտաէթի եիւզիւնէ տօղրու եապմաըրը գամչըլամադ տա օլտուղու կիպի , տիկէը ճիհէթտէն եօղլարտա պայընդ , պաթագընդ հալինի քէպ իթմիշ օլտուղունան , Բըլանթատ աղըր աղըր եիւրիւէպիլիյօր իտի ։

Շիմչէք կեահ սիւքիւնէթ վէ կեահ չիտաէթլէ չագըյօր , րու գիկեար վէ ֆաւթունա կիթտիքճէ չիտաէթինի արթըրըյօր իտի . պու մինաթապէմլէ Բըլանթատ արգասը արրա կէլմէքտէ օլան թէֆէրլին այադ սէվ֊ինճի իչիթմէքսիզին թէբէննին էթիյէնէ գատար իլէրլէտի ։

Օնագթատան իթիպարէն եիւրիւմէք պիր գաթ տահա կիւճլէչտի , մի՛ չկիւլաթ եալընըզ էնիչլէր եօդուչլար օլմայըրպ , պուրատա րու գիկեարըն չիտաէթի սօն տէրէճէտէ օլտուղունան մոդամէվէթի իտէմէյէրէք , եուվարլանմագ թէհլիքէսի կէօրիւլյօր իտի ։

Բըլանթատ , պաչընը էօթիւնէ էյմիչ վէ պէլի իչի գաթ տէնիլէպիլճէք տէրէճէտէ պիւքիւմիւչ օլտուղու հալտէ , տաէթա պիրեր նէհր հալինի քէպ իտէն օճագլարտան ադրը ադրը տօլաչըպ կէչէյօր իտի , պիր նօգթայա կէլտի քի օրատադրի հէնտէք տահա տէրին վէ տահա կէնիչ օլուպ , եօլը քեամիլէն գատամըղ իտի . մի՛ֆէթթիչ էֆէնտի տիզլերինէ գատար օ պաթագընդ իչինէ կիրմէմէք իչին սադա տօղրու սարսը վէ նիսպէթլէ չամուրը ազ պիր ղէմին իւզէրինտէն եիւրիւմէյէ պաչլատը ։

Բըլանթատ , էլլի ատըմ գատար կիտէր կիթմէզ պիրտէն պիրե վէ խէվֆու տէհչէթէ տէլտիրէթ իտէճէք պիր թաւը իլէ կէրի չէ֊քիլտի . պիր չինճէք գիյասը իտանէտի իլէ հէյտան պատաճադը նօգթատա պիր չուգուր վէ տահա տօղրուսը հաւլինաք պիր կիրատադ կէօրիւյօր իտի ։

Օրատան սաբըտ տօլաչմագ իտէճէտի , լաքին վագըթ

պունա միւսասատէ իմմէսի, չիւնքի հէման օտադըգա իչինտէ պասսըղը թօբրագտա պիր սարսընթը վագը օլարագ եէրէ էրւվարլանտը, հալընըղ ճանխըրսաշ պիր փէրեսա իչիտիլէպիլտի. արդասընտան եինէ անըն այնը պիր փէրեսա տաճա իչիտիլտի. իքի ատէմ պու սուրէթլէ կիրտագ իչինտէ գայագ օլտուլար։

Թէֆէր, էլինտէքի բըչաղը, գապգէսինէ գատար Բրլանդ լատըն ումուդլարը արասընա սաբլատըղը էանատէ, տէօրթ մէթրօ գատար պիր գէմին վէ մէսաֆէ հազէրինտէ պիրտէն պիրէ պիր չուգուր աչըլը վէրմիշ, վէ պիր անտէ գաթիլտէ մագլտուլտա, դըրդ այագ տէրինլիյի օլան պոթ չուդուրա եուվարլանմըշլար իտի։

Գարիյնի փիրամիէ պէրապէր պիրագ տա պու ատհշէթէնկիզ չուգուրը գիյարէթի իատիմ։

Պիր ատէմ քէնտինի գայագ իտէրէք պիրտէն պիրէ չէօքմիւշ օլան գէմինէ սերլսմիշ եամըշյօր իտի. տիկերի իսէ, իւգերինէ թօբրագ եըղըլըմըշ օլտուղունան կէօրիւլմէյօր իտի. հալընըղ այագլարընտան պիրիսի մէյտանտա գալմըշ իսէ ատ, պաճաղը իչ եէրինտէն գըրըլմըշ օլտուղու ճիհէթլէ անտէտ հարագէթի էսէրի գալմամըշ իտի, պու սըբատա չիմշէք փուրթունա չիատէմինի արթըրըյօր վէ կէօք եիւկիւնտէն եազմուր պարատատան պօչանըրճասընա ագըյօր իտի։

Արատան պիր գաչ տագրգա կէչտիքտէն սօնրա, սերիլիպ եամմագտա օլան ատէմ տէ խաֆիֆ պիր հարագէթի էսէրի կէօրիւսիւ, պայկընըղդ եավաչ եավաչ զայիլ օլարագ էվվէլճէ գօլտայը, սօնրատա պաճագլայը գըմըլտագար, կէօզլէրինի աչար վէ միհէագրգէն տրգատը իւմիխնէ գալգարագ սըդ սըդ պիր գաչ տագրգա նէֆէս ալտը, պատէհու վիճուտինին պագը նէրլէրինի էլլերի իլէ եօգլատրգտան սօնրա։

— Ծ՛ՏՏ... վիճուտիմ գարա սագլամ, պիր թարաֆըմ

ինճինմէմիշ . . . Բլանթաարնտա ճանը չըգոր . . . նէ էյի
եաթար, տէյու մըըլտանտը ։

Թէֆէր տօղրուլտու գալգոր, ֆիլհագըգա խապիսը
մէրդիւմըն հիչ պիր թարաֆը ինճինմէմիշ իտի . այագ պատ-
սըղը թօբրագ պիլտէն պիրէ չէօքի վէրտիյի իչին պայկըն-
ըըղը , խէվֆ ու տէհշէթինտէն իլէրի կելմէ պիր չէյ իտի ,
քէնտի քէնտինէ .

— Նու հալտէ եաշայըչըմ մուհիդէ գապիլինտէն պիր
չէյ տիր . . . ֆագաթ պունընկա իչ խիթամ պուլմայօր . . .
պարքտան նամըլ չըգմազը , թըրմանտարագ չըգմագ գապը
տէյիլ , սապահա գատար պուրատա գալըպտա խաթխմուտէ
գալգըշմագտա օլամազ , սարլատըղըմ բըչագ Բլանթաարը
ումմուղլարընտա պուլունույօր , օ հալտէ եագայը էլէ վեր-
միշ օլուրում , տէտի ։

Ժօրժ Ցըլանթուր-Վօտիյօնըն չէրիքը ճինայէթի պիր միւտ-
տէթի ռուչհունափքտէն սոնրա , սէօվիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պու չուգուրլարըն հէր հալտէ չըգաճագ պիր եէր-
լէրի վար տըր . . . պունընքինիտէ արայըզ պուլմազը . . .
տէտի ։

Գարանլըգ կէօղ կէօղիւ կէօրմէզ տէրէճէտէ օլտու-
ղունտան , Թէֆէր էլլէրինի էօնիւնէ տօղրու ուզատարագ վէ
էօքճէլէրինէ պասըպ եիւրիւյէրէք , տիւչտիւիւ կիրատագը
քէնարընը պուլտու , պէօյիւճէք վէ իչէրիսի օյուգ պիր գա-
յայը սիրէր ալըպ քէնտինի եազմուրտան մուհափազա իթ-
տի , ճեպինտէն քիւչիւք պիր թէքնէքէ գուրթը չըգարըպ ի-
չինտէքի չամալը փիպրիթէչերտէն պիր թանէսինի չագտը ,
նիմ վէ թիթրէք զէյտունըն իտանէտի իլէ նասըլ պիր եէրտէ
պուլունտուզունը պիր ազ կէօրէպիլտի . էն էվվէլ կէօղիւնէ
չարըտան չէյ Բլանթաարըն այագը օլտու , պու մէնզարէտէն
իւրքէրէք պաշտան այագա գատար թիթրէմէ յէ պաշլատը .
քէնտի քէնտինէ .

— Պուրատան չըգմազա պիր չարէ պուլուրում , անտէն

սգնրա պու չէյլթան հէրիֆին ճէսէտինի զայպ իտերիմ, օ հալտէ հիչ պիր քիմսէ նէ օլսուղունը վէ նէրէյէ կէօմիւլ-փիւրինի քէշֆ իտէմէզ, տէմի.

34

Թէֆէր, վէքըրտ էֆէնտիքնա պիր կէօզ կէզտիրուպ այադ պաստըղը նօգթատա վէ գըրըլմըշ պիր թաշ եըղընը օրթասընատա սիյահ պիր տէլիք կէօրտիւ, օ թարաֆա թէվէճճիւհ իլթաի ֆագաթի պիր սէմերէ հասըլ իտէմէտի. պատէֆու պիր քիպրիթի տահա չագտը, կէօրտիւյիւ տէլիլին, պիր վիճդանըն արզտապիլէճէյի տէրէճէտէնատ կէնիշ օլսուղունը կէօրիւպ իչինէ սօգուլարագ, քէնտինի ամէլիյաթը թաաթիլ իտիլմիշ վէ քէմէր չէքլինատ օյուլմուշ պիր տիկէր չուգուրտա պուլտու, կէօղինիւն էօնիւնատ օն եօլ պիրտէն աչըլտը, պունլարըն հանկըսը թէֆագըպ իտիլէճէք իտի...

Թագիա հէրիֆ, արթըգ զարուրի զուհուրաթէ թէպահյէթի իտուպ եիրմի տըրմ գատար իչէրիչյէրէք, քէնտիտինի իւզէրի աչըգ պիր տիկէր օճագտա պուլտու... չագտըղը քիպրիթիլէրին զիյասը իլէ պու չուգուրըն պիր քէօչէտինատ եուվա կիպի պիր չէյ վէ տէրունինատ գազմա, քիւրէք, պալթա կիպի պադը էտէվաթ իլէ պիր կազ ֆէնէրի կէօրինէճէ սէվինճինատէն իչի թիթրէտի, տէրհալ ֆէնէրի եապտը վէ հէման պիր գազմա վէ քիւրէք ալըպ, պիչարէ Բըլանթատրըն ճէսէտինի կէօմճէյէ հազըրլատտը, թէմամ իչէ պաչլայաճաղը արըտտա, քէնտի քէնտինէ.

— Էվվել էմիրտէ իւզէրինատէքի քեաղըտլարը ալմագըղըմ իչճազ իտէր, պէնի թէֆէնտիտ իտէն մէսէլէյէ տայըր չիմտիյէ գատար նէ պուլտուղունը; Ճէ քէչի խլէտիյինի անալամալըյըմ... տէյու մըրրըլտանատը.

Խապիսը մերգում, Ճէսէտի կէօղտէն ղայպ իթմէք իչին տահա տէրին պիր չուգուր գաղըմաղա պաշլատըղը էսնատէ պիր կիւրիւլթիւ հասըլ օլտու . . . Թէֆէր թիթրէյէրէք պաշընը գալտըրըպ արգասընա պագտը, եիւզի էօլիւ պէնզի կիպի սաբ սարը քէսիլմիշ իտի ։

Անսըզըն պիր եէր տահա չէօքէրէք թօբրագ քէնտի էօնիւնէ տօղրու երգըլը վէրտի, ֆագաթ տօղրուտան տօղրույա իւսթիւնէ չէօքմէտիյի իչին, հէման պիր սաաթ տէնիլէպիլէճէք պիր զէման զարֆընտա, իքինճի տէֆա օլարագ էօլիւմտէն գուրթուլտու. Բըլանթատըն այաղը պիր մէթրօ գատար թօբրագ ալթընտա գաղըպ ղայպ օլտու ։ Թէֆէր մըրըլտանարագ ։

— Զահմէթէ հաճաթ գալմատը, մէզար քէնտի քէնտինէ եօլունա կիրտի. եալընըզ քեաղըտլարը էլէ կէչիրէմէտիմ, ֆագաթ պունըն նէ՞ հիւքմի օլապիլիր . . . քիմսէնին էլինէ կէչմէյէճէք, քէնտինէ վէ պանա տայըր օլան էսրարտա վէֆաթը իլէ մահվ օլտու տէմէք տիր . . . խապիս հէրիֆ էբէյիճէ շէյլէր քէչֆ իթմիշ իտի, տէտի ։

Արթըգ լուզումը գալմայան գազմայը քիւրէյի ալըպ, գաթլ իթտիյի ատէմին մէսքէնը էպէտիսի օլան մէվգըյը թէրք իթտի, միւթէագըպէն գազմայը քիւրէյի եէրինէ պըրագտը, եալընըզ էլինտէ ֆէնէր օլտուղու հալտէ տըշարը չըգաճագ պիր եօլ արամաղա պաշլատը ։

Խապիսը մերգում, բէք չօգ եէրլէրէ պաշ վուրտուգտան սօնրա նիհայէթ պիր կէչիտ պուլտու, պիր աղ հէվա ալտը, եիւզիւնէ պիր դաչ տամլա եաղմուր տիւշտիւ, արթըգ սէլամէթէ չըգապիլմիշ իտի, եօլունը թային իթտիքտէն սօնրա էլինտէքի ֆէնէրի գալտըրըպ աթտը. պիր միւտտէթ տօլամպաճ եօլլարտան կիտէրէք Մօնթրօվիլ եօլունա սաբտը, արթըգ եաղմուր քէսիլմիշ. բուզիկեար պուլութլարը տաղըթմըշ վէ բույի սէմատէ պինլէրճէ քէվաքիպ բարըլ բարըլ բարլամաղա պաշլամըշ իտի ։

Թէֆէր, քէմիքլէրինէ գատար ըսլանմրշ ծլտուղու վէ սօն տէրէճէտէ եօրուլտուղու հալտէ, եարը կիճէյէ եագըն անճագ իդամէթկեահընա ավտէթ իտէպիլտի, հէման աճ աճընա եաթաղընա աթըլտը վէ տէհշէթամիզ բիւյալար իլէ գարըշըգ աղըր պիր ույգույա տալտը։

Էրթէսի կիւնի սաաթ սէքիզէ տօղրու չընզըրադ սէսինտէն թիթրէյէրէք ուեանտը, պիրտէն պիրէ տէլի կիպի նէ օլտուղունը պիլմէտի. աճէպա կիճէքի ճինայէթի՞ մի քէշֆ օլունտու, աճէպա քէնտինի թէվգըֆ իչի՞ն մի կէլտիլէր...

Խապիս հէրիֆ, պու տիւշիւնտիւյի շէյլէրին մուվաֆըգը սըհհէթ օլմատըղընը տէրհալ անլայարագ, նապէճա գօրգուսընտան տօլայը քէնտի քէնտինէ կիւշմիւշ իտի. եաթագտան սըչրայըպ չըգարագ ումուզլարընա բալթօսընը ալըպ տա աճէլէ գաբույը աչտըղը սըրատա, գաբունընն էշիյինտէ վէ ատի պիր գըյաֆէթտէ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօյը կէօրիւպ հայգըրարագ.

— Պույուրունըզ տիւգ հազրէթլէրի... սիզի պու սապահ կէօրտիւյիմտէն տօլայը, հագըգաթէն քէնտիմի պահտըեար ատտ իտէրիմ, չաբըգ կիրինիզ, գօնուշաճագ չօգ շէյլէր վար, տէմէսի իւզէրինէ, Ժօրժ քէմալի թէլաշլա.

— Եէնի պիր հէվատի՞ս մի վար, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, հէմտէ բէք չօգ հէվատիսլէր վար..., պէօյիւք պիր պէլատան տահա դուրթուլտուգ։

— Ժան-Ժուտիյի՞ մի պուլտունըզ։

— Ֆէլաքէթ վէ պէլա օ եիւզտէն տէյիլ։

— Օ հալտէ Բընէ Մուլէն տէմէք օլուր։

— Խա՛յըր, օ տա տէյիլ, պիզիմ պիր տիւշմէնիմիզ տահա վար իմիշ քի անտէն ասլա խապէրիմիզ եօգ իտի. պու տիւշմէնէ նիսպէթլէ Ժան-Ժուտի տէ Բընէ Մուլէնտէ հիչ հիւքմիւնտէ տիր։

Թէֆէր, օգույանլարըմըղա մալիւմ օլան եիրմի տէօրթ

սաաթլըգ վուգուաթը հէքեայէյէ պաշլատը. տիւգ ճէ-
նապլէրի քէմալի հայրէթլէ հէմ տինլէյօր վէ հէմտէ վի-
ճուտի զանկըր զանկըր թիթրէյօր իտի.

Ժօրժ, մէսէլէյէ էթրաֆը իլէ վագըֆ օլտուգտան սօն-
րա, ազիմ պիր թէէսսիւր վէ տէհշէթլէ մըրըլտանարագ.

— Ա՛հ, հագգընըզ վար իմիշ . . . պու բէք միւտհիշ
պիր պէլա իմիշ . . . տէտի.

— Արթըգ օ տա պէրթարաֆ օլտու . . .

— Պէրթարաֆ օլտուղունտան էմի՞նմիսինիզ.

— Էվվէ՛թ, քէմալի իլէ էմինիմ, եըլան կէպէրտի զէ-
հիր տէ մահվ օլտու . . .

Ֆիլհագըգա Թէֆէր, Ժօրժըն սօնրատան բէք ֆէնա-
լաշտըղընը կէօրիւնճէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք, շու վէճհլէ
պէյանը էֆքեար իյլէտի.

— Գօրգմայընըզ, եէրինէ պիր պաշգասընը թային ի-
տէրլէր . . . խուսուսի իլէ Բըլանթատըն պիրտէն պիրէ ղայպ
օլուշը, բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինի ալթիւսթ իտէճէք
մուհիմմ վագաալէրտէն տիր. եէրինէ թային իտէճէքլէրի
ատէմ իսէ, հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու խապիս կիպի շէյ-
թան, պու տէրէճէ մահիր պիր շէյ օլմայաճագ տըր . . .
Բըլանթատըն ալըպ մէզարա կէօթիւրմիւշ օլտուղու էսրար
վէ հագըգաթը, թէքրար քէշֆ իտէպիլմէք արթըգ իմ-
քեան խարիճինտէ պիր քէյֆիյէթ տիր. մէսէլա Թէրրէ-
մօնտ իլէ Տիւպիյէֆին Գաբսօլէրի թէբէսինտէ ղայպ իթ-
տիքլէրի վէ եախօտ աթըվէրտիքլէրի օ գալպ բարա տա
մահվ օլտու տէմէք տիր . . . եալընըզ 13 Նօմէրօլը արա-
պանըն՝ միւհթէրէք օլան խանէնին էօնիւնտէ թէվագուֆ
իթտիյի, Բըլանթատըն բաբօրը իւզէրինէ իտարէյի մէրքէ-
զիյէճէ մալիւմ տիր . . . մալիւմաթ տա պունտան իպարէթ.
տահա զիյատէ պիր շէյ անլաշըլամայաճագ տըր . . . Բը-
լանթատ հայաթտա օլմալը տըր քի, իշին ալթ թարաֆըան
մէյտանա չըգարըլապիլսին.

— Խանէնին սահիպի օլան միւսիւ Սէրվանտէն, Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրինտէն թէքրար թահգըգ իտուպ անլայամաղլա՞ր մը։

— Նէյի՞ անլայաճագլար։

— Բըրուսիյէր Կօշէ վէ հարիգ մէսէլէսինի։

Պու սըրատա Թէֆէր միւսթահզիյանէ վէ քիւսթախանէ պիր գահգահա բարլատարագ.

— Բըրուսիյէր Կօշէնին ճէսէտի էվին էնգազընա, քիւլինէ գարըշտը զանն օլունույօր, տէտի։

— Թէրրէմօնտ իլէ Տիւպիյէ՞ֆ . . .

— Պունլար զաթէն բէք զէքի, բէք շէյթան շէյլէր տիր. բասաբօրթլարընը քէնտի էլիմ իլէ վէ տիկէր նամլարա եազտըրըպ էլլէրինէ թէսլիմ իթտիմ . . . պու 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի, բօլիս իտարէսինճէ հալլի միւմքիւնսիզ պիր մուամմա տըր. պունըն անախթարընը եալընըզ Բըլանթատ էլէ կէչիրմիշ իտի, անը տա մահվ իթտիմ։

— Նէզտինտէքի էվրագը քեամիլէն ալմանըզ լազըմ կէլիր իտի։

— Պէնտէ պու ֆիքիրտէ իտիմ, ֆագաթ պիրտէն պիրէ թօբրագ չէօքի վէրինճէ միւմքիւն օլամատը, քեազըտլար տա քէնտիսի իլէ պէրապէր իլէլ էպէտ քիմսէնին օղրամայաճաղը պիր չուգուրա կէօմիւլիւպ կիթմիշ տիր, հէր շէյ եօլունտա. արթըգ գուվվէթիմիզ տէրէճէյի քէմալտէ տիր. թէէսիւֆ իտիլէճէք պիր շէյ վար իսէ, օ տա էօհտէմէ իհալէ օլունան եէնի մէմուրիյէթ տիր. արթըգ էվվէլքի կիպի նէ օլտուղունը, նէ կէլիպ կէչտիյինի սիւրաթ վէ սուհուլէթ իլէ անլայամայաճաղըմ։

— Տէտիյինիզ կիպի Բըլանթատըն վէֆաթը իլէ իշ տուրուր, իլէրի կիթմէզսէ, պունընտա էհէմմիյէթի գալմաղ, տահա սէրպէսթ եաշարսընըզ վէ Ժան-Ժուտիյի արամագ իչին վագըթ սիղէ տահա զիյատէ միւսաատէ իտէր։

— Հա՛, էյի խաթրըմա կէլտի. պու շէյթան հէրիֆի

Բարիզտէ արամատըզ պիր հէր պըրագմատըմ վէ արթըզ էվինիմ .քի բարաղըրը չալըրգտան սօնրա , մէմալիքը էճնէ-պիյէտէն պիրինէ սալուշըզ ֆիրար իթմիշ տիր . . .

— Նիչի՞ն ֆիրար իթսին ։

— Էմին օլմագ , ֆէրահ վէ սէրպէսթ եաշամագ իչին ։

— Պուրատա նէ՞ գօրդուսը վար . միսիրէս սիզ Թուրքէնին , ալէյհինտէ չիքեայէրէ , տավայա գըյամ իտէմէյճէյի քէնտիսինճէ մուհագագ տըր . . . ղիրա քէնտիսինի էլէ վէրմիշ օլաճաղընը պիլիյօր . պանա գալըրսա սիզ ալտա-նըյօրսունըզ . . . Ժան-Ժուտի պիր մէյհանէյէ գարանըպ չալըրզը բարաղարը սարֆ իթմէքլէ մէշղուլ տըր վէ սիզ պու մէյհանէյի պուլամամըշալընըզ տըր . . .

— Պէն մէյհանէլէրի վէ ուսուսմհանէլէրի քեամիլէն պիլիրիմ . . .

— Նէ չարէ , Ժան-Ժուտինին պուլունտուղու եէրի պուլամամըշընըզ , պու ատէմի էլէ կէչիրինճէյէ գատար թէհարրիյաթա տէվամ իթմէլի . պու խուսուսատա ֆէտա-քեարլըզըն հէր տիւրլիսի իսթիյար օլունմալը , արթըզ սապր ու բահաթըմ ճէսարէթ ու գուվվէթիմ մահվ օլտու . կիճէ կիւնտիւզ , հէր սաաթ վէ հէր տագըգա չէքտիյիմ ազապ ու ըղթըրապ պէնի տէլի իտէճէք . տահա չիմտի գուվվէթիմիզ տէրէճէյի քէմալտէ տիր տէյօր իտինիզ . . .

— Էվվէ՛թ , օ սէօզի թէքրար իտէպիլիրիմ ։

— Հայտէ էօյլէ օլսուն , Ժան-Ժուտի էլէ կէչիրմիշ օլտուղու քեաղըտլար իլէ պէնի մահվ իտէպիլիր . . . պու միլահաղա պէնիմ հուզուրու բահաթըմը քիւլլիյէն սէլպ իտիյօր , հէր սուրէթլէ գօրդույօրում . պիր քէրըէ տիւշիւ-նինիզ , պէնիմ սէյահաթտա օլմատըղըմ , պիր եէրտէ կիզ-լէնտիյիմ մէյտանա չըգարսա , կիճէլէրի գօնաղը ղիյարէթ իթտիյիմ անլաշըլըրսա , պու հալ նէ գատար ղաննլար վէ չիւպհէլէրի մուճիպ օլուր ։

— Պու եիւզտէն խէվֆ ու իհթիրազ իթմէք իչին սիզճէ նէ՞ սէպէպ վար . . .

— Հէնուզ պիր չէյ եօդ, ֆագաթ ուֆագ պիր թէտ-պիրսիզլիք, պիր խաթա սէպէպի իլէ իշ մէյտանա չըգապիլիր . . .

— Գօնաղը էն սօն զիյարէթինիզ հանկը թարիխտէ վուգու պուլտու ։

— Էվէլիսի կիճէ կիթտիմ . . .

— Քեաղըտլարընըզ իչինտէ մուհիմմ պիր չէյ պուլտունը՞զ մը ։

— Խա՛յըր, արթըգ հէր քէս սէյահաթտա պուլունտուղըմա վագըֆ օլմայա պաշլատըղընտան, նամըմա կէօնտէրիլէն մէքթուպլարտա սէյրէքլէշտի . . .

— Կիճէլէրի կիթտիքտէ տըգգաթը վէ իհթիյաթը պիր գաթ տահա արթըրընըզ, տիւշիւնինիզ քի Ժան-Ժուտի կիւնին պիրինտէ սիզէտէ միւրաճաաթ իտէճէք . . .

— Պուտա տօղրու . . .

— Միսթրէս տիգ Թուրէնի կէօրտիւնի՞զ մի ։

— Պիր չօգ կիւնլէրտէն պէրի կէօրմէտիմ ։

— Սիզէ մուհիմմ պիր հէվատիս, մուհիմմ պիր մալիւմաթ վէրմէյօ՞ր մը . . .

— Ասլա՛ . . .

— Տէմէք քի պու գատըն բէք ագիլանէ հարաքէթ իտիյօր . էն պիրինճի ֆէնալըգ խէվֆ ու տէհշէթ օլտուղունը անլայարագ սիւքիւթ իթմէքտէ տիր . . . սիզտէ անըն կիպի սապր ու սիւքիւնէթի իլթիզամ իթմէլիսինիզ . . .,

— (Հայգըրարագ .) Պէօյլէ սէօյլէմէք բէք գօլայ տըր ֆագաթ . . .

— Սէօյլէմէք կիպի եաբմագտա գօլայ տըր տիւգ հազրէթլէրի . արթըգ բէք օ գատար գօրգաճագ պիր հալտէ պուլունմայօրուզ . պէն հէր իշի եօլը իլէ եաբտըմ . . . Բըրուսիյէր Կօշէ մէսէլէսի պիր սըրր . . . 13 նօմէրօլը ա

րապա քէյֆիյէթի պիր սըրր . . . Գաբսօլէրի թէբէսինտէ-քի եանկըն պիր սըրր . . . Պէրթին գաչըրըլմասը խուսուսը պիր սըրր . . . Բըլանթատըն պիրտէն պիրէ ղայպ օլուշը տա պիր սըրր տըր . . . կէօրիւյօրսունըզ եա՛, պունլարըն քեաֆ-ֆէսի պաշգա պաշգա պիրէր սըրր տըր . պու գատար էսրա-րըն քէշֆ իտիլէպիլմէսի գապի՞լ մի տիր . . . պունա քի՞մ միւգթէտիր օլապիլիր . . . արթըգ բօլիս իտարէսի՝ ատէմ-լէրինի իսթէտիյի գատար գօշաուրսըն , զաթէն հիչ պիրինին էլինտէն պիր շէյ կէլմէզ, հիչ պիրիսի պիր շէյ եաբմաղա միւգթէտիր օլամազ . . .

— Մամաֆիհ Բըլանթատ . . .

— Բըլանթատ պաշգա . . . հէր գայտէնին պիր միւս-թէսնասը օլտուղու կիպի, օ տա էմսալսըզ պիր մէմուր իտի... անըն եէրինի քիմսէ թութամայաճագ տըր . . .

— Ֆագաթ ասայիշ րէյիսի միւտագգըգ պիր զաթ տըր ։

— Էվվէթ էօյլէ տիր , ֆագաթ եալընըզ պու իշ իլէ մէշղուլ տէյիլ , պունըն կիպի պինլէրճէ իշլէր վար . . . թահտը իտարէսինտէ պուլունան ատէմլէրին հէբսինի պիր եէրէ կէթիրսէ , պիր ատէմ եէրինի թութմազ, իւչ կիւնէ գատար եինէ պանա իհթիյաճ կէօրիւլէճէք տիր . տիւգ հազրէթլէրի պէն եինէ սէօզիւմի թէքրար իտէրիմ, սիզ միւսթէրիհ օլունըզ, քէյֆինիզէ պագընըզ . . .

35

Օգուեանլարըմըզընտա կէօրիւպ անլայաճագլարը վէճհ իլէ Թէֆէր , զիւյիւմինճէ բէք ճիտտի սէօյլէյօր վէ սէօզլէ-րինէ նիհայէթ տէրէճէտէ իթիմատ իյլէյօր իտի ։

Բըլանթատըն վիճուտի օրթատան գալգմագլա 13 նօմէ-

րօլը արապայա միւթէալիգ էսրարտա հալլի նագապիլ, քէշ-ֆի միւմքիւնսիզ պիր մուամմա սուրէթինի քէսպ իտիյօր ի-տի, բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինճէ եէնի միւֆէթթիշ, վա-զիֆէ ուղուրընտա գուրպան օլմուշ զանն օլունաճագ իտի, արապայը չալան խըրսըզլարըն սայիգայի նէֆսանիյէթլէ հիյնի թէագըպ ու թէֆթիշտէ, Բըլանթատը մահվ իթմիշ օլմա-լարը ագլէ մուվաֆըգ տիւշիւնտիւյինտէն, Բըլանթատըն գաթիլլէրի օլմագ իւզրէ անլէր իթհամ իտիլէճէքլէր իտի։

Բըրուսիյէր Կօշէ, միւսիւ Սէրվանըն խանէսի իլէ պէ-րապէր եանըպ քիւլէ վէ էնգազէ գարըշմըշ զանն օլտու-զունտան, անը թահարրիյէ զաթէն լուզում կէօրիւլմէյօր իտի։

Թէֆէրին զիւյիմինճէ ճալիպը խէվֆ ու էնտիշէ պիր շէյ գալմըշ իսէ, օտա Ժան-Ժուտինին վիճուտի իտի, անըն վի-ճուտիտէ օրթատան գալգտըղը սուրէթտէ, արթըգ գօր-գաճագ պիր հալ պիր սէպէպ կէօրէմէյօր իտի։

Թէֆէրին սէօզլէրինի վէ միւթալաաթընը, մուվաֆըգը ագլ ու թապիաթ պուլարագ, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրիտէ թէսլիմտէն պաշգա պիր շէյ սէօյլէյէմէտի վէ նիհայէթինտէ.

— Շիմտի պանա վէրէճէք նասիհաթընըզ նէ՞ օլույօր, տէտի։

— Եալընըզ հալտէ եաշամագ, կիզլէնմէք։

— Տահա չօգ զէման կիզլէնէճէ՞քմիյիմ։

— Ժան-Ժուտինին ալէյհինիզտէքի սիլահլարտան մահ-րում գալտըղը կիւնէ գատար, օնտան սօնրա քէմալի ա-զամէթլէ Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընտաքի գօնաղընըզա ավ-տէթ իտէպիլիրսինիզ...

Մուհավէրէյէ պուրատա խիթամ վէրիլտի, տիւգ ճէ-նապլէրի տօղրու Պաթինեօլտաքի իգամէթկեահընա կիթտի, Թէֆէրտէ եէնի մէմուրիյէթինէ միւթէալլիգ իշլէրլէ մէշղուլ օլմագ իչին էվտէն չըգտը, էլինտէ պիր ճէտվէլ վար իտի

քի, թէֆթիշ իտէճէյի խանէլէրին սէմթլէրի վէ սօգագլարը, պաշգա պաշգա պու ճէտվէլտէ միւնտէրիճ իտի.

Պիթթապի քէնտի իգամէթկեահը ճիվարընտան իլէ պաշլայըպ սապահըն սաաթ օն պիրինտէն էվվէլ էբէյիճէ խանէլէրի զիյարէթ իթտի, պիր չօգ սօգագլարը տօլաշտըգտան սօնրա Բօայալ մէյտանընա կէլտիյի սըրատա, Բընէ Մուլէնին իգամէթ իյլէտիյի խանէնին էօնիւնտէն կէչիպ կիտէճէյինի տէրխաթըր իթմէքլէ, մաքինաճընըն կէլիպ կէլմէտիյինի օղրայըպ սօրմագ թասավվուրընտա պուլունտու. Ֆագաթ օ սապահ թէպտիլի գըյաֆէթ իթմէտիյինտէն գաբուճը գատընըն, քէնտիսինի թանըմասը իհթիմալինտէն գօրգարագ եօլունա տէվամ իթմէքտէ իքէն, 24 նօմէրօլը խանէյէ իքի ատըմ պիր մէսաֆէտէ պուլունտուղու սըրատա պիր միւվէզզի կէօրտիւ, պու միւվէզզի էլինտէ պիր չօգ մէքթուպլար պուլունտուղու հալտէ պու խանէյէ կիրէյօր իտի.

Տէրհալ հարաքէթի աղըրլաշտըրտը. գուլաղընը գաբույա թութտը, վիճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէմէյէ պաշլատը, միւվէզզի՝ գաբուճը մատամ Պիժօյա խիթապէն Բընէ Մուլէն նամընը եատ իտիյօր իտի.

Թէֆէր աճէլէ պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիլտի, միւվէզզիտէ պիր իքի տագըգա զարֆընտա թէքրար էվտէն չըգտը, թէմամ հիզասընտան կէչիպ կիտէճէյի էսնատէ Թէֆէր պու ատէմի տուրտուրըպ.

— Աֆվ իտէրսինիզ միւսիւ... 24 նօմէրօլը խանէյէ պէնիմ իչին պիր մէքթուպ պըրագտընը՞զ մը, իսմիմ Բընէ Մուլէն տիր, տէտի.

— Էվվէ՛թ, Հավրտան կէօնտէրիլմիշ պիր մէքթուպ... շիմտի գաբուճընըզա թէսլիմ իթտիմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, շիմտի կիտէր ալըրըմ.

Միւվէզզի եօլունա տէվամ իթտի, Թէֆէր իսէ, քէնտի քէնտինէ.

— Թալիյիմ պու կիւնտէ միւսաիտ, աթտըղըմ թաշ

պօշա կիթմէտի . . . էկէր Րընէ Մուլէն Բարիզտէ իսէ մէք-
թուպ զայպ օլուր , տէտիքլէլի կիպի սէյահաթտա պուլու-
նույօրսա գարուճը գատընըն եանընտա գալաճագ տըր , օ
հալտէ պէն պու մէքթուպը էլէ կէչիրմէլիյիմ , տէյէրէք ,
պունըն իչին պիր բըլան տիւչիւնմէյէ պաչլատը .

Արթըգ հիքեայէմիզին էսասլը ազալարընտան օլուպ ,
կէնճ եանքէսիճի Մինեօլէ իլէ պէրապէր Հավրա կիթմիչ վէ
չըզտանընտաքի բարալարը պիթիրմէք զայրէթի իլէ սէֆա-
հաթ ալէմինէ տալըպ , տիւնեայը ունութմա տէրէճէսինէ
կէլմիչ օլան ժան-Ժուտի իլէ միւլագաթըմըզ զէմանը կէլ-
միչ օլմաղըլա , պիրազ տա անտէն պահս իտէճէյիզ .

Էվվէլճէ հիքեայէ էյլէտիյիմիզ վէճհ իլէ Ժան-Ժուտի ,
իչրէթին թէէսիրի իլէ պիրտէն պիրէ թէպտիլի ֆիքը իտէ-
րէք , պիրազ տա տէնիզի թէմմաչա իթմէք կիպի պիր ար-
զուչի թըքիլանէյէ տիւչմիւչ իտի . չէյթան խըրսըզ , էլինէ
պիրտէն եիւզ իչ պին ֆըրանգ կէչի վէրինճէ եէմէք իչմէք ,
զէվգ ու սէֆա իթմէք , հայաթըն հիչ պիր զէվգ ու լէզզէ-
թինտէն մահրում գալմամագ իսթէյօր իտի . ֆագաթ մա-
հալի մագսուտէ կիտէճէյի էսնատէ սապահըն եագլաչը-
ղընը վէ պիւսպիթիւն եօրկուն տիւչէճէյինի տիւչիւնմէյէ
պաչլատը , չիւնքի վիճուտինէ քիւլլի պիր զաաֆ թարի օլ-
տուղունը հըսս իտիյօր իտի .

Ժան-Ժուտի տիւչիւնտիւյի սըրատա պիր արալըգ հա-
լինի , մայիչէթինիտէ նազալը տըգգաթա ալտը , եիւզ պին
ֆըրանգտան գալաճագ մըգտարա միսթըէս տիգ Թուրքէն-
տէն , Ֆըրէտըրիգ Պէրատէն պաչգաճա էլէ կէչիրճէյի
զամմ ու իլավէ իլէ , պու սայէտէ իրատ սահիպի օլարագ
պիր քիւչէյէ չէքիլիպ եաչամաղը բէք մինասիպ կէօրիւյօր
իտի .

Զիհնի պու ճիհէթէ սէվգ իթտիյի էսնատէ պու բարա-
նըն նըսֆընըտա , Րընէ Մուլէն իլէ Պէրթէ Թագտիմ իթմէ-
յի մուվաֆըգը ինսաֆ վէ հագգանիյէթ պուլտու ,

Իշթէ պու թասավվուրա մէպնի Մինեօլէյէ, Հավր սէյահաթը թէքլիֆինտէ պուլունմագտա պիր մագսատը տահա վար իտի. հէմ կէզինմէք իսթէյօր վէ հէմտէ իշլէրինէ նիհայէթ վէրտիքտէն սօնրա չէքիլմէք իւզրէ, տէնիզէ նազըր պիր էվճըղազ ինթիխապ իթմէք արզուսընտա պուլունույօր իտի։

Ժան-Ժուտի վակօնտան էնէր էնմէզ տօղրու պիր էլպիսէ մաղազասընա միւրաճաաթ իթտի. մէսուլիյէթ վէ մազնունիյէթի մուճիպ օլապիլէճէք պիր գըյաֆէթտէ պուլունտուգլարընտան, քէնտիսի իչին տէ, Մինեօլէ իչին տէ պիրէր գաթ էլպիսէ սաթըն ալտը, միւթէագըպէն իքի արգատաչ թէբէտէն թըրնաղա գատար եէնի էլպիսէլէրի կիյէրէք, լիման իւզէրինտէ քեային պիր օթէլէ էնտիլէր։

Օն կիւն գատար միւքէմմէլ սուրէթտէ էյլէնտիլէր. էբէյիճէ պիր բարա սարֆ օլունտուղը ճիհէթլէ, նէ տիւրլի էյլէնմէք գապիլ իսէ հիչ պիրինտէ գուսուր իթմէտիլէր. պու հալտէ եաշամագ արզու օլունուր պիր չէյ օլտուղը իչին Մինեօլէ արգատաչընը, միլեօնլարա սահիպ գըյաս իտիյօր վէ պու էյլէնճէյի իլէլ էպէտ տէվամ իտէճէք զանն իյլէյօր իտի. լաքին պու խուսուստա ալտանտըղընը քէնտիսինէ իխթար իտէն եինէ Ժան-Ժուտի օլտու. զիրա հայտուտը մէրգում, խիլաֆը միւթատ պիր սապահ էրքէնճէ գալգըպ քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ էլ վէրիր . . . պիր ազ տա ճիտտի տիւշիւնմէլիյիմ . . . տէտի։

Մինեօլէ, սապահ ույգուսընտան բէք զիյատէ խօշլանտըղը իչին անը ույանաբրմագսըզըն ուսուլէթլէ չըգտը. պիր արապա քիրաշայըպ տօղրու Սէնթ-Ատրէսէ կիթտի. պու սէմթտէ քիւչիւք պիր խանէնին սաթլըգ օլտուղունը վէ քիւչիւք պիր տէ պահճէսի պուլունտուղունը խապէր ալմըշ իտի. կիտուպ պու խանէնին հէր ճիհէթինի կէօզտէն կէչիրտի. պէտէլինի սօրտու, օն իքի պին ֆըրանգա բազար-

լըգ իտուպ բէշինէն պէշ պին ֆըրանգ վէրտիքտէն սօնրա, իւչ կիւնտէն բարանըն գուսուրունը ալըպ կէլէճէյինի ի-ֆատէ իտէրէք մէզունիյէթ իսթիհսալ իթտի. պուլուն-տուգլարը օթէլէ ավտէթ իթտիյի էսնատէ, շէվգ ու մէսէր-րէթլէ քէնտի քէնտինէ.

— Իշթէ պիր տէ միւլք սահիպի օլտում . . . պունընլա պէրապէր տէօրթ պին ֆըրանգ կէթիրիր պիր իյրատ սայէ-սինտէ, մինի մինի կիւզէլ պիր գատընճըազ իլէ պէրա-պէր ինսան բէք բահաթ, բէք պահտըեարանէ պիր հալտէ եաշայապիլիր . . . Սէնթ-Տընիստէ պըրագմըշ օլտուղում տօսթլարա վատ իթտիյիմ զիյաֆէթիտէ, իւչ տէօրթ կիւնէ գատար վէրտիքտէն սօնրա պիր իշիմ գալմազ . . . շիմտի Բօլ-Նուար լօգանթաճըսընա պիր մէքթուպ եազար վէ էօ-նիւմիւզտէքի այըն ալթընճը կիւնի ագշամ սաաթ ալթըտա ըսթըրիտեալար իլէ պէրապէր կէլէճէյիմի պիլտիրիր, վէ հիսապա մահսուպէնտէ բէշինէն պիր ազ բարա կէօնտէրի-րիմ . . . օ սըրատա մուխթասար պիր մէքթուպտա Բընէ Մուլէնէ եազըպ, անըտա զիյաֆէթէ տավէթ իթմէլիյիմ . . . նէ օլտուղումա հէնուզ վագըֆ օլմատըղընտան տօլայը հիտտէթլէնմիշ տիր. պու ատէմ բէք զիյատէ ճան սըգ-մագլա պէրապէր էյի պիր չօճուգ տըր . . . պիրլիքտէ պիր ազ զէվզէքլիք իտէրիզ, տէտի.

Ժան-Ժուտի, պոճ թասավվուրլար իլէ օթէլէ կէլտիյի էսնատէ Մինեօլէյի սապըրսըզ վէ էնտիշէնաք պիր հալտէ պուլտու, կէնճ եանքէսէճի քէնտիսինի կէօրիւր կէօրմէզ.

— Պէօյլէ էրքէնտէն նէրէ՞տէն կէլիյօրսըն, տէմէսի իւզէրինէ, Ժան-Ժուտի հագըգաթը քէթմ իտէրէք.

— Պիր ազ հավա ալմագ իչին տօլաշտըմ, տէտի.

— Սէնթ-Տընիստէ արգատաշլարընը պըրագտըղըն կի-պի պէնիտէ պըրագըպ սավուշը վէրտին զանն իտիյօր ի-տիմ . . .

— Անը ասլա եաբմամ . . . արգատաշլարտա շիմտի

խաթրըմա կէլտի . . . Հէման Բօլ-Նուար լօգանթաճըսընա պիր մէքթուպ եազարագ վէ պիր պանդա գայիմէսի կէօնտէրէրէք, զիյաֆէթ հաղըրլըղընտա պուլունմասընը պիլտիրէճէյիմ . . .

— Պու սէնին իչին բէք թուզլու օլուր։

— Ատամ սէնտէ, միւքէմմէլ օլսուն տա նէ օլուրսա օլսուն, էվէլ էմիրտէ պիրաղ գահվալթը իտէլիմ։

Գահվալթըտան սօնրա Ժան-Ժուտի, աթիտէքի սաթըրլարը եազմաղա պաշլատը.

« Ազիզիմ միւսիւ.

« Նոյեմբերին ալթընճը կիւնի ագշամ թամ սաաթ ալթըտա, լօգանթանըզտա պիրլէշմէք իւզրէ տօսթլարըմտան օն իքի զաթը տավէթ իթտիմ, զիյաֆէթին միւքէմմէլ օլմասը պէնճէ միւլթէզէմ օլտուղու իչին մասրաֆտան չէքինմէյինիզ. . . հիչ պիր չէյ նօգսան օլմասըն։

« Պու սէօզլէրիմի լաթիֆէյէ համլ իթմէմէնիզ իչին, իշթէ սիզէ ալէլ հիսապ օլարագ պէշ եիւզ ֆըրանգլըգ պիր պանդա գայիմէսի կէօնտէրիյօրում։ Պալըգ վէ ըսթըրիտեա կիպի չէյլէրի պէն պէրապէր ալըպ կէթիրէճէյիմ։

« Ժան-Ժուտի »

Ժան-Ժուտի, պու սաթըրլարը եազտըգտան սօնրա Մինեօլէնին կէօղ տիքմիշ օլտուղու հիւրմէթլի չըզտանը ճէպինտէն չըգարտը. իչինտէն պէշ եիւզ ֆըրանգլըգ պիր գայմէ ալըպ մէքթուպլա պէրապէր զարֆըն իչինէ եէրլէշտիրտի վէ միւթէագըպէն իւզէրինիտէ եազտը. պու արալըգ Մինեօլէ.

— Պու բօսթախանէյէ՝ մի կէօնտէրիլէճէք, տէյու սօրտուղունտա, Ժան-Ժուտի.

— Արգատաշ սապր էթ. հէնուզ եազըլարըմը պիթիրմէտիմ. տէյէրէք, էլինէ պիր քեաղըտ տահա ալըպ անըն իւզէրինէտէ շու սաթըրլարը եազտը։

« Աբգատաշըմ Բընէ .

« Շիմտի վէ չու սաաթտա տէնիզ հէվասը իլէ թէնէֆֆիւս իտիյօրում . . . պունըտա թէպտիլի հէվայէ միւհթաճ օլտուղումտան պահս իլէ թապիպ թավսիյէ իթմիչ տիր . Նոյեմբերին ալթընճը կիւնի սաաթ օն պիրտէ Բարիզէ ավտէթ իտէճէյիմ վէ երինէ օ կիւն ագշամ սաաթ ալթըտա տօսթլարըմտան պազըլարընա , Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա պիր զիյաֆէթ վէրէճէյիմ .

« Սէնտէ , մատմազէլ Պէրթաէ պու զիյաֆէթէ տախիլսինիզ , սագըն կէլմէմէզլիք իթմէյէսին , պիր ազ կիւլիպ էյլէնտիքտէն սօնրա իշլէրտէն պահս իտէճէյիզ .

« Աբգատաշընն ժան-ժուտի »

Ժան-ժուտի պու սաթըրլարը եազտըգտան սօնրա պիր ազ տիւշիւնէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Բընէ չիմտիյէ գատար Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագտան չըգմըշ տըր . պու մէյթուպը Բօայալ մէյտանընտաքի կէնճ գըզա եազմալըյըմ . չայէտ օրատան չըգըպ պաշգա պիր եէրէ կիթմիշ իսէ իշթէ օլասը ֆէնա . պու պապտէ իհթիյաթա բայէթ իթմէլիյիմ . տէյէրէք , չու սաթըրլարը եազմայը մինասիպ կէօրտի .

« Մատմազէլ Պէրթ .

« Իընէ Մուլէն թէպտիլի մէքեան իթմիչ իսէ լութֆէն քէնտիսինէ պիր մէքթուպ եազալըղըմը վէ պու մէքթուպտա անընտա սիպիտէ , Նոյեմբերին ալթընճը կիւնի ագշամ սաաթ ալթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթասընա տավէթ իթտիյիմի պիլտիրինիզ , հէր հալտէ պուլունմանընզ մանթլուպ տըր , իշին իշինտէ ճիտտի իշլէրիմիզ , միւզաքէրէլէրիմիզտէ վար .

« ժան-ժուտի »

Մէքթուպը իւղէրինիտէ « Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտա 19 նօմէրօլը խանէտէ սաքինէ մատամազէլ Պէրթ Մօնթիյէ » տէյու եազտըղտան սօնրա , արգատաչընա խրթապէն .

— Իչթէ եազըլարըմ պիթտի . պիր միւհիր մամը իսթէտէ լօգանթաճընըն մէքթուպունը թէահիւտի եաբալըմ, անտէն սօնրա տա պիրլիքտէ գալդըպ բօսթախանէյէ կիտէրիզ , տէտի ։

36

Բօսթա միւվէզզիսինին, Բօայալ մէյտանը՝տաքի խանէյէ կէթիրտիյի վէ Թէֆէլրին հէր հալտէ էլէ կէչիրմէք իսթէտիյի մէքթուպ , իչթէ պու իչ ատէտա մէքթուպտան պիրիսի իտի . Թէֆէր , մէքթուպըն միւնտէրիճաթընը Թապիյի պիլէմէյօր իսէ տէ , պու պապտէ միւթալաա Րընէ Մուլէնին հաբերաքեաթ վէ մուամէլաթը խաֆիյէսինէ տայըր , էլէ պիր իր ուճը կէչիրէպիլէճէյինի իւմիտ իյլէյօր իտի ։

Պու մէքթուպը էլէ կէչիրմէյէ չարէ պուլմագ էբէյիճէ միւշկիւլ պիր մէսէլէ իտի . ֆագաթ պիրազ տիւշիւնմէքլէ Թէֆէր պունա տա պիր չարէ պուլտու ։

Թաամատան սօնրա Թէֆթիշաթէ, իյֆայի վազիֆէյէ տէվամ իթմէք լազըմ կէլիր իքէն , տօղրու իդամէթկեահընա կէթտի . պիր քեաղըտ բարչասը իւղէրինէ պիր գաչ սաթըր չէյ եազտըգտան սօնրա , չըմէնարֆէր իտարէխանէսինտէ միւաթախատէմ միւվէզզիլէր գըյաֆէթինէ կիրտի , միւթէգըպէն օտաասընտան չըգըպ պիր չարապճը տիւքքեանընա սօգուլտու . գաբունըն եանընտա ասըլմըշ օլան ըսթըրիտեա սէբէթլէրինտէն պիրինի ալտը վէ էվվէլճէ հազըրլատըղը

քեաղըտը իւզէրինէ եաբըշտըրտը. պատէհու մէզքիւր սէբէթի էլինէ ալարագ տօղրու Բօայալ մէյտանընտա քեային 24 նօմէրօլը խանէնին էշիյինտէ թէվագուֆ իտուպ, գարշըսընա չըգան գաբուճը գատընա.

— Մատա՛մ, միւսիւ Բընէ Մուլէնին պուրատա իգամէթ իտուպ իթմէտիյինի լութֆէն սէօյլէ՞րմիսինիզ, տէյու սօրտու։

— Իգամէթկեահը պուրատա տըր, ֆագաթ քէնտիսի Բարիզտէ տէյիլ...

— (Կիւլէրէք.) Պունըն պէնճէ էհէմմիյէթի եօգ տըր...

— Օ հալտէ նիչի՞ն սօրույօրսունըզ։

— Պու սէբէթի քէնտիսի իչին կէթիրիյօրում. Հավրտան կէլիյօր, ըէսմիտէ վէրիլմիշ տիր։

Թէֆէր պունը տէյէրէք սէբէթի պիր մասա իւզէրինէ գօյտու քի, մատամ Պիժօ միւսթէճիրլէրի նամընա կէլէն մէքթուպլարը պու մասա իւնէրինէ վազ իթմիշ իտի. պու մէքթուպլարտան պիրինին իւզէրինտէ գապա վէ ատի պիր եազը իլէ Բընէ Մուլէնին իսմի եազըլմըշ իտի։ մատամ Պիժօ.

— Պու սէբէթին իչինտէ նէ՞ վար, տէյու սօրտու։

— Օն իքի տուզինա ալա գանալ ըսթըրիտեասը վար...

— (Հայգըրարագ.) Գանալ ըսթըրիտեասը հա՛... ըէսմիտէ վէրիլմիշ, օն իքի տուզինա պիրտէն, տէմէք օլուր քի Հավրտան եազըլըպ կէօնտէրիլմիշ օլան պու մէքթուպ տա անըն իչին տիր, թէէսսիւֆ օլունուր. ըսթըրիտեայըտա նէ՞ գատար սէվէրիմ. միւսիւ Բընէ Մուլէն թաշրատա պուլունույօր վէ իհթիմալ քի պիր այա գատար տա կէլմէզ...

— Թապիյի պու ըսթըրիտեալար օ վագթէ գատար տայանմազ գօգար...

— Շիւպհէսիզ, ֆագաթ պէն նէ՞ եաբապիլիրիմ.

— Մատէմ քի ըսթըրիտեայը բէք սէվէյօրսունըզ, մահվ իթմէքտէն իսէ աֆիյէթլէ եէրսինիզ... իւզէրինէ տէ միւս-

թէճիրինիզին սըհհէթ ու սէլամէթինէ պիր չարապ իչի վէրիրսինիզ...

— Պու ֆիքը հադրդաթէն ֆէնա տէյիլ... պէնտէն իսթէմէյէ նէ հադդը օլապիլիր, գալտըրըպ սօգաղա աթը վէրմէքտէն իսէ եէմէք հէր հալտէ էյի տիր, տէյի՛լ մի։

— Շիւպհէսիզ...

— Իմզալանաճագ պիր քեաղըտ վա՛ր մը։

— Բարտօն մատամ, պիր մագպուզ վար։

Սախթէ միւվէզզի՝ եանի թէֆէը, իւզէրինէ պիր գաչ սաթըը եազը եազըլմըշ տիկէր պիր քեաղըտ բարչասընը ուզաթտը. գաբուճը գատըն պիր գալէմ ալըպ իսմինի եազմաղա պաչլատը, տայիմա ալըշմըշ օլտուղու հալտէ իսմինի եազմագ քէնտիսինճէ եինէ գօլայ պիր չէյ տէյիլ իտի։

Թէֆէը պու մէչղուլիյէթի ֆըրսաթ ատտ իտէրէք, քէնտինէ մախսուս պիր մէհարէթլէ մաքինաճըյա կէօնտէրիլիպ մասա իւզէրինտէ վէ կէօզիւնիւն էօնիւնտէ պուլտուղան մէքթուպը աչըրըպ ճէպինէ աթտը, պունըն սալա ֆարգընտա օլմայան մատամ Պիժօ, պիր տէրէճէյէ գատար պէճէրիպ իմզալատըղը քեաղըտը իատէ իտէրէք.

— Սալընըզ միւսիւ, տէյինճէ, Թէֆէը մագպուզը ալըպ.

— Թէչէքքիւր իտէրիմ մատամ, տէյէրէք կիթմէյէ հաղըրլանտը. ֆագաթ գաբուճը գատըն քէնտիսինի թէվգըֆ իտէրէք.

— Տուրընըզ, մատէմ քի ըսթըրիտեալարը պէն եէյէճէյիմ. սիզէ պիր ազ պախշիշ վէրմէք լազըմ կէլիյօր... տէյիպ, Թէֆէրին էլինէ նարըմ ֆըրանգըզգ պիր սիքքէ սըգըշտըրտը, սախթէ միւվէզզի պախշիշի ճէպինէ աթըպ պէյանը թէչէքքիւր իթթիքտէն սօնրա հէման էվտէն տըշարը չըգտը. խասիլը մէրդում սէրի ատըմլար իլէ վէ ատէթա գօշարագ, Բօն-Լուչի ֆիլիպ սէմթինէ տօղրու եօլա տիւզէլտի։

Էլէ կէչիրտիյի մէքթուպըն միւնտէրիճաթընա պիր ան էվվէլ վագըֆ օլմագ արզուսը իլէ իգամէթ իյլէտիյի խանէյէ կէլինճէ, իւչ գաթըն մէրտիվէնլէրինի հէման պիր նէֆէստէ չըգտը վէ զարֆը եըրթըպ սաթըրլարը կէօզտէն կէչիրմէյէ պաշլատը. օգուտուղու սաթըրլարտան, Բընէ Մուլէն իլէ Ժան-Ժուտի պէյնինտէ կիզլի պիր իրթիպաթ վէ միւնասէպաթ օլտուղունը վէ օ շէյթան խըրսըզըն, իսթէտիյի զէման Բընէյի պուլապիլէճէյինէ շիւպհէսի գալմատը:

Թէֆէր, մուզաֆֆէրանէ վէ կէնիշճէ պիր նէֆէս ալտըգտան սօնրա, քէնտի քէնտինէ շու աթիտէքի սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Արթըգ Ժան-Ժուտիյիտէ էլէ կէչիրտիմ տէմէք տիր, այըն ալթըսընտա սաաթ ալթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա պուլունաճագ... իշթէ պանա լազըմ օլան շէյտէ պու տըր, Բընէ Մուլէնի թանըյօր. ֆագաթ հէր իքիսիտէ իհթիմալ քի եէքտիկէրինին գալպլէրինտէ կիզլի օլան էսրարտան խապէրտար տէյիլ տիրլէր. Բընէ պիր այտան պէրի Բարիզտէ պուլունմայօր, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտա վուգու պուլան հալլէրտէն պիթթապի խապէրտար տէյիլ տիր. Ժան-Ժուտիտէ, տօսթունըն Բարիզտէ պուլունմատըղընը պիլմէյօր, նէ ալա շէյ... ֆագաթ պու իքի շէյթան հէրիֆ եէքտիկէրինի նէ՞րէտէ թանըտըլար, նէ՞րէտէ մուարէֆէ բէյտա իթտիլէր...

Թէֆէր, պիր աղ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա պու սուալին ճէվապընըտա եինէ քէնտիսի իթա իտէրէք, շու վէճհ իլէ տէվամ իթտի.

— Անլաշըլտը, անլաշըլտը. Բընէ Մուլէն Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէ թէվգըֆ իտիլմիշ իտի... Ժան-Ժուտիտէ օրատա պուլունույօր իտի. պու սուրէթլէ մուարէֆէ հասըլ իթտիլէր. Նէ հալ իսէ պիր գաչ կիւնէ գատար Ժան-Ժուտինին էլինտէքի քեաղըտլարըտտ ալըրըմ, արթըգ գօրգաճագ հիչ պիր շէյ գալմազ, պու ագշամ կիտէր, միւսիւ

Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինէ տէ պու կիւզէլ հէվատիսի թէպշիր իտէրիմ.

Թէֆէր էլպիսէսինի թէպտիլ իթտիքտէն սօնրա հէման տիւգին իգամէթկեահընա կիթտի, ագշամ օլուպ ծուլար գարարընճայա գատար օրատա պուլունտու. Էրթէսի կիւնի սապահլէյին սաաթ օն պիրտէ բաբօրընը թանզիմ իլէ բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ կիթտի.

Իտարէտէ ազիմ պիր գարըշըգլըգ, պիր թէլաշ կէօրիւլիւյօր վէ հէր մէմուր ղարիպ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. Թէֆէր՝ արալարընա սօգուլըպ իսթիճվապա պաշլատը. պու տէրէճէ թէլաշ ու մէշղուլիյէթէ սէպէպիյէթ վիրէն հալ, եէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատըն ղարիպ պիր սուրէթտէ ղայպուպէթի օլտուղունը անլատը.

Հաթտա գօմիսէր իլէ ասայիշ ըէյիսի պու իշ իչին խաֆի պիր գօնֆէրանս ագտ իթմիշլէր իտի. ասայիշ ըէյիսի միւլագաթընըն էրթէսի կիւնի պիր բաբօր ալամայընճա, Բըլանթատըն կիճէ տէ թէֆթիշ վէ թէհարրի իլէ մէշղուլ օլտուղունա զահիպ օլարագ սապր իթմիշ իսէ տէ, արատան գըրգ սէքիզ սաաթ կէչինճէ պիր մէրագ հասըլ իտէրէք իգամէթկեահընա պիր ատէմ կէօնտէրիպ արաթտըրմըշ իտի. եէնի միւֆէթթիշին իքի կիւնտէն պէրի ղայպ օլուպ կէօրիւնմէտիյի պու սուրէթլէ անլաշըլտը.

Պու նակէհանի ղայպուպէթտէ միւթլագա պիր սըրր օլտուղունտան պիթթապի վագաայի միւհիմմէտէն իտի. բօլիս էֆրատը քեամիլէն ճէլպ օլունարագ եէտինտէ մուրուր թէզկէրէսի օլմագսըզըն պիր քիմսէնին, ֆիրարինէ մէյտան վէրիլմէմէսի թէնպիհ օլունտու.

Սապահլէյին էրքէնտէն բօլիս էֆրատը մարիֆէթի իլէ իճրա օլունան թահգըգաթ նէթիճէսինտէ, Բըլանթատըն պիր կիւն էվվէլ ագշամ իւսթիւ Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի իլէ միւլագաթ իյլէտիյի անլաշըլարագ, քէյֆիյէթ ասայիշ ըէյիսինէ պիլտիրիլտի. իշթէ ջ զէման մէրագ վէ թէլաշ

խէվֆ ու տէհշէթէ միւնդալիպ օլարադ, ասայիշ բէյիսի մուավինի օլան բօլիս գօմիսէրինէ.

— Բըլանթատըն հէր հալտէ իզինի թջզունը պուլմալը տըր... պէն իշին իչինտէ 13 նօմէրօլը արապա մէքէլէսինտէն միւթէվէլլիտ պիր ճինայէթ օլտուղունա զահիպ օլույօրում... հէման թէհարրիյաթէ պաշլամալը վէ պիր տագըգա վէֆթ իթմէմէլի տիր, տէտիյինտէ, բօլիս գօմիսէրի.

— Պէնտէնիզտէ պու ֆիքիրտէյիմ, ֆագաթ պէօյլէ միւշկիւլ, մուհիմմ վէ նազիք պիր վազիֆէյի, քիմի՞ն մէհարէթինէ իթիմատ իտուպ հէվալէ իտէրտէ կիւզէլ պիր նէթիճէ հասըլ իտէպիլիրիզ, տէտի.

— Պիր աղ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, պու իշի պիզզաթ պէն տէրիւհտէ իտէճէյիմ... Բըլանթատ ներէյէ կիթմիշ իսէ օրալարընը տօլաշըրըմ... սիզինտէ պանա բէֆագաթ իթմէնիզ լազըմ կէլիյօր.

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, եանըմըզա բօլիս նէֆէրաթը ալաճա՞գմըյըզ.

— Նէ՞ լուղումը վար, եալընըզ թահարրի իտէրիզ.

— Բըլանթատըն պիր ֆէլաքէթէ օղրամըշ օլմասը սիզճէ մուհագգագ կէօրիւնմէյօ՞ր մը...

— Բէք գօրգույօրում... մամաֆիհ հէնուզ գաթի իւմիւտ իտէմէյօրում, ինշալլահ զաննըմտա եանըլմըշ օլուրում... հէման իքի տագըգայա գատար կիտէլիմ, իմզա իտէճէք քեաղըտլարընըզ վար իսէ սիզ հէման կիտուպ իմզալայընըզ, պէն սիզի կէլիր օտանըզտա պուլուրում.

Գօմիսէր էֆէնտի մուվագգաթէն ասայիշ բէյիսինտէն այրըլտը, օտասընա կիտէր իքէն Թէֆէրի կէօրիւպ.

— Թէֆթիշաթէ պաշլատընը՞զ մը, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, իշթէ բաբօրըմը տա կէթիրիյօրում...

— Մուհիմմ պիր մէսէլէ վա՞ր մը...

— Հիչ պիր շէյ եօգ էֆէնտիմ.

— Բէք ալա՛, խարիճի պիր ազ իշլեր իլէ մէշղուլ օլաճաղըմ . . . բաբօրունըզը սօնրա թէտգըգ իտէրիմ . . .

Գօմիսէր օտասընա կիրտի, Թէֆէրտէ կիտուպ խաֆիյէլէրին վէ բօլիս էֆրատընըն եանլարընա սօգուլտու, գուլագլարընը վէ կէօզլէրինի աչըպ սէօյլէնէն սէօզլէրի պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ տինլէյօր, հէր հալի նազարը թէտգըգտան կէչիրիյօր իտի։

— Պիր իքի տագըգա սօնրա ասայիշ ըէյիսի օտասընտան չըգտը, հէր քէս քէնտիսինի սէլամլամաղա հազըրլանտը. գալապալըգ իչէրիսինտէ սապըգ միւֆէթթիշ Թէֆէրի կէօրիւնճէ թէվագուֆ իտուպ.

— Ա՛, սիզտէ պուրատա՞մըսընըզ, տէյինճէ, Թէֆէր էյիլիպ սէլամ վէրտի. ասայիշ ըէյիսի սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պուրատա սիզէ թէսատիւֆ իթտիյիմտէն տօլայը բէք մէմնուն օլտում. . . պէնիմլէ պէրապէր կէլինիզ, տէտի։

Թէֆէր էնտիշէնաք պիր հալտէ ասայիշ ըէյիսինի թէագըպ իթտի. պունլար եէքտիկէրինի միւթէագըպ գօմիսէրին օտասընա կիրտիլէր. ըէյիս, գօմիսէրէ.

— Ազիզի՛մ, պէն ֆիքրիմի թէպտիլ իթտիմ. շիմտի սէվգը թալի իլէ Թէֆէրի կէօրտիւմ. քէնտիսի Պանեօլէ վէ ճիվարընը բէք էյի թանըր, պիզէ ըէֆագաթ իտէրսէ ֆայտէսի օլուր . . . տէտի։

— Բէք կիւզէլ, քէնտիսինէ թէքլիֆ իթտինի՞զ մի, հազը՞ր մը։

— Խա՛յըր, հէնուզ պիր շէյտէն խապէրի եօգ, շիմտի պիր իքի սէօզ սէօյլէտիյիմ հալտէ հազըրլանըր (Թէֆէրէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք.) Թէֆէ՛ր, սիզտէն սօնրա 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի իլէ մէշղուլ օլմայա պաշլայան Բըլանթատըն, պիր եէրտէ գաթլ իտիլտիյինէ զահիպ օլույօրուզ. . . տէմէսի իւզէրինէ, Թէֆէր ճիտտի պիր հայրէթ վէ տէհշէթ իպրազը իլէ էլլէրինի օղուշտըրուպ հայգըրարագ.

— Գաթլ իտիլմի՞շ մի . . . ս հալտէ դաթիլի վէ եախօտ

գաթիլլերի հեման արայըպ պուլմալը.յըզ . . . տէտի , վէ միւ-թէագըպէն կիւեա հիչ պիր շէյտէն խապէրի եօգմըշ կիպի պիր հալտէ .

— Բէյիս էֆէնտի , պու պապտէ քիմտէ՞ն շիւպհէլէնի-յօրսունըզ , տէյու սօրտու ։

— Եա օն իւչ նօմէրօլը արապայը աշըրան խըրսըզլար-տան վէ եախօտ պունլարը պու սըրգաթա սէվգ իտէնլէր-տէն ։

— (Հէյէճանընա զալէպէյէ չալըշարագ ։) Էլպէթտէ պունլարը եագալարըզ . . . էվվէլ էմիրտէ նէ՞ թարաֆա կիտէճէյիզ ։

— Պանեօլէյէ ։

37

Թէֆէրին եիւզիւ սաբ սարը քէսիլտի , ֆագաթ պունա տըգգաթ իտէն օլմատը , քէնտի քէնտինէ .

— Հայտէ պագալըմ . . . եա պու ագշամ եագայը էլէ վէրէճէյիմ վէ եախօտ գութուլաճաղըմ , շայէտ պիր կիր-տապը ֆէլաքէթէ տիւշէճէք օլուր իսէմ տիւգ ճէնապլէրի-նիտէ , միսթրէս տիգ Թուրէնիտէ նէզտիմէ ճէլպ իտէրիմ . . . տէտի ։

Իտարէնին գաբուսընտա պիր արապա պէքլէյօր իտի , պու իւչ զաթ արապայա պինտիլէր , պէյկիրլէր քէմալի սիւ-բաթլա Պանեօլէյէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր , ասայիշ բէ-յիսի 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինէ տայըր եանընա բէք չօգ բաբօրլար ալմըշ իտի . էսնայի բահտէ պունլարը թէտ-գըգ իլէ մէշղուլ օլտու . պիր արալըգ .

— Էվվէլ էմիրտէ բօլիս գօմիսէրինի զիյարէթ իտէճէ-յիզ , տէտի ։

Թէֆէրին պու եիւզտէն ասլա գօրգաճադ պիր չէյի եօգ իտի , չիւնքի գօմիսէր քէնտիսինի գաթան թանըմայօր իտի ։

Ախապա, գօմիսէրլիք տայիրէսի էօնիւնտէ տուրտու , ասայիշ րէյիսի արապատան էնտի վէ րէֆիդլէրի քէնտիսինի Թէագըպ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ , տէրհալ գապուլ օլունտու ։

Պուրատա ճէրէյան իտէն միւքելէմէ գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլմադըլա Թէքրար իթմէյէճէյիզ, ֆագաթ շունը խապեր վէրմէք զարուրի տիր քի , Թէֆէր , պիհուշ պիր հալտէ կէնճ պիր գատըն պուլունտուղունը վէ Մէնթէ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ իտիլտիյինի , պիրինճի տէֆա օլարագ իշիտիյօր իտի ։

Պու հէվատիս Նիհայէթ տէրէճէտէ նազարը տըգդաթընը ճէլպ իթտի , Թարիֆաթ Պէյ իլէ գապիլի Թաթափիզ օլապիլէճէյի իչին, Թէֆէր մուզթարըպանէ պու կէնճ գատընըն քիմ օլտուղունը տիւշինմէյէ պաշլատը . նէթիճէնին , տիւգ ճէնապլէրի Թարաֆընտան Թէհլիքէլի պիր սուրէթտէ եարալանտըղընը վէ միւթէագըպէն Եանան խանէտէ աթէշլէր իչինտէ գալտըղընը Թատավվուր իլէ , պուլունան կէնճ գատընըն օ օլմասընա իհթիմալ վէրէմէյօր , միւթալագա սէյիրճիլէրտէն պիրիսինին գազա իլէ տիւշիպ գալտըղընա զահիպ օլույօր իտի ։

Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի, նա պիլ իլթիզամ վէ եախօտ ունուտաքագ պիչարէնին ճէպինտէ պուլունան վէ իւղերինտէ աբապա նօմէրօսը օլան քէպազտա բարչասընտան ատըա պահպ իթմէյօր իտի ։

Ասայիշ րէյիսի , էլինտէ ԹուԹմագ տա օլտուղու բարօրլարը պիր տահա Թէագըգ խտէրէք , բօլիս գօմիսէրինէ .

— Պու զէվալլը գատընըն էլպիսէսինէ տըգդաթ իթտինիղ մի , տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, արզ ասընատաքի էսվապլար եըր-

թըգ, չամուրլը պիր հալտէ վէ աճընաճագ պիր գըյաֆէթ-տէ պուլունույօր իտի։

— Պիր թարաֆընտա եանըգ նըշանէսի կէօրիւլմէյօ՞ր մը իտի։

— Խայըր միւսիւ, էօյլէ պիր չէյ եօգ իտի զանն իտէրիմ։

Պու ճէվապ Թէֆէրէ էմնիյէթպախշ իթտի, ասայիշ ըէյիսի սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Այագ գապլարը նա՞սըլ իտի, այագլարընտա գունտուրա՞ մը եօգսա բօթի՞ն մի պուլունույօր իտի։

— Բօթին վար իտի։

— Տիւյմէլէրինտէն պիրիսի նօգսան օլուպ օլմատըղընա տըգգաթ իթտինի՞զ մի։

— Տօղրուսը պունա ասլա տըգգաթ իթմէտիմ։

— Վազիֆէնիզտէ գուսուր իթմիշսինիզ... պիր բաբօր թանզիմ իթմէք իչին նիհայէթ տէրէճէտէ տըգգաթ իթմէլի տիր... վէրմիշ օլտուղունըզ բաբօր բէք նօգսան տըր...

Գօմիսէր պաշընը էօնիւնէ էյտի, ասայիշ ըէյիսի սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Միւսիւ Սէրվանըն խանէսի նէ՞րէտէ տիր, տէտի։

— Պուրայա եագըն տըր. ֆագաթ զէվալլը ատէմ սիզէ պիր մալիւմաթ վէրէմէյէճէք տիր, չիւնքի վէֆաթ իթտի։

Թէֆէր վէ պաշ գօմիսէրտէ պէրապէր օլտուգլարը հալտէ, իւչիւ պիր աղըզ.

— Վէֆա՞թ մը իթտի, տէյու հայգըրտըլար։

— Էվվէթ միւսիւ, հէմտէ անսըզըն վէֆաթը վուգու պուլտու... բիվայէթէ նազարէն միւֆէթթիշ Բըլանթատ, խանէսինտէ վուգու պուլան ճինայէթտէն պահս իտէրէք քէնտիսինի ֆէնա հալտէ գօրգութմուշ, օ կիթտիքտէն սօնրա թիթրէյէրէք եաթաղա սէրիլմիշ վէ տիւն ագշամտա վէֆաթ իթմիշ տիր...

Թէֆէր կէնիշ պիր նէֆէս ալտը, իհթիմալ քի քէնտիսինի թանըեապիլէճէք օլան պու ատէմտէ տիւնեատէն էլի-

նի էթէյինի չէքմիշ իտի, արթըգ պիր թէհլիքէ, պիր մուխաթարա կէօրէմէյօր իտի. ասայիշ բէյիսի մըրըլտանարագ.

— Իշթէ պուտա պէօյիւք պիր մուվաֆագըյէթսիզլիք տիր, մամաֆիհ պիւսպիւթիւն մէյուս օլմագ իյճապ իթմէզ... եանան խանէյիտէ զիյարէթ իթմէլիյիզ... տէտի.

Պու իւչ զաթ, եանլարընտա Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի պուլունտուղու հալտէ եաղմուրտան կէչիլմէզ պիր տէրէճէյէ կէլմիշ օլան եօլտան Գաբսօլէրի թէբէսինէ չըգմաղա պաշլատըլար, եօլ պաթագլըգ հալինի, պիր տէրէ չէքլինի քէսպ իթմիշ օլտուղու իչին կէչմէք գապիլ օլամայօր իտի, ալթ թարաֆտաքի եօլա սաբմագ լազըմ կէլտի, բօլիս գօմիսէրի.

— Էֆէնտիլէ՛ր, իւզէրլէրի աչըլմըշ օլան չուգուրլարտան քէնտինիզի սագընընըզ... ամանտըգգաթ իտինիզ. իշթէ, իշթէ պիր թանէսի... տէտիյի սըրատա, Թէֆէր օ տէրէճէ մէթանէթ վէ ճէպրը նէֆս իլէ պէրապէր, վիճուտինէ Կրըզ օլան խաֆիֆ պիր թիթրէմէյի մէն իտէմէտի.

Ասայիշ բէյիսի իլէ պաշ գօմիսէր, պիր իքի ատըմ իլէրլէյիպ Բըլանթատըն եուվարլանարագ թօբրագ ալթընտա գալտըղը կիրտապը ֆէլաքէթ նըշանէ պագտըգտան սօնրա տէրհալ կէրի չէքիլտիլէր.

Միւսիւ Սէրվանըն միւհթէրէք օլան խանէսինի զիյարէթտէն պիր նէթիճէ հասըլ օլմատըղը կիպի, Մօնթրօվիլ ահալիսինտէն պագըլարընըն իսթիճվապաթընտանտա պիր սէմէրէ պիր ֆայիտէ կէօրիւլէմէտի, ագշամըն եէտիսինէ գատար բէք պէյհուտէ թահարրիյաթտէ պուլունտուգտան սօնրա արապանըն եանընա կէլտիլէր, պիր շէյ քէշֆ օլունամատըղը ճիհէթլէ Թէֆէր, մէսէրրէթինտէն գապընա սըղմայօր իտի. ֆագաթ ասայիշ բէյիսի արապաճըյա.

— Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ, տէյու էմր վէրինճէ, սապըգ միւֆէթթիշ էֆէնտի թէքրար տիւչարը խէվֆ ու ըզթըրապ օլտու.

Մուճիզէ գապիլինտէն օլմագ իւզրէ եէթիմէնին խէլաս օլմասը վէ պիրտէն պիրէ գարշըսընտա պուլունմասը ֆիքրի, Թէֆէրի բէք զիյատէ գօրգուտույօր իտի. ֆագաթ ազ պիր զէման զարֆընտա խասթախանէնին գալէմ օտասընտան վէրիլէն մալիւմաթ թէքրար Թէֆէրի թէէմին իթտի.

Պանեօլէ կէչիտինտէ պուլունան կէնճ գըզըն իսմի Էլիզ տը Շըմէն օլուպ, գազաէն չուգուրա տիւշտիւյիւ վէ պիր կիւն էվվէլ ամուճազատէսի Բիյէր տը Շըմէնին կէլիպ քէնտիսինի իգամէթկեահընա կէօթիւրտիւյի խապէր վէրիլիյօր իտի. Թէֆէր պունա վագըֆ օլունճա, քէնտի քէնտինէ.

— Պէրթին վէֆաթը մուհագգագ տըր. օ՛խ... արթըգ պէնտէ խէլաս օլտում, տէտի.

Օ կիւնքի թէհարրիյաթը սէմէրէսիզ գալմագլա պէրապէր, ասայիշ ըէյիսի Բըլանթատըն իզինի պուլմագ, 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինի քէշֆ իթմէք խուսուսընտա ասլա մէյուս օլմատը. եանընտա պուլունանլարա հագըգաթը կիզլի թութմալարընը էմր իտէրէք, պիզզաթ պիր խաֆիյէ դըյաֆէթինէ կիրուպ թէհարրիյաթտէ տէվամ իթտի.

Թէֆէր, տըգգաթ վէ իհթիմամընն, ղայրէթ ու իգտամընն չու տէրէճէսինէ պագըպ պըյըգ ալթընտան կիւլիւմսէմէքտէ վէ քէնտի քէնտինէ չու սէօզլէրի մըրըլտանմագտա իտի.

— Արայընըզ արգատաշլար, արայընըզ... նաֆիլէ հիչ պիր շէյ պուլամայաճագսընըզ...

* * *

Էթիյէն Լօրիյօ օսանմագ պիլմէյօր, միւթթասըլ չալըշըյօր իտի. Ընէ Մուլէնտէ, Հավրտա պուլունտուղու պիզճէ մալիւմ օլան Ժան-Ժուտիյի էլէ կէչիրմէք իչին Բարիզտէ արամատըգ, կէզիպ տօլաշմատըգ պիր եէր պըրագմայօր իտի.

Էթիյէն, սապահլարը քէօշկէ կիտուպ Պէրթի կէօրիւյօր վէ նէ հալտէ պուլունտուղունը տըգգաթլա մուայէնէ իթտիքտէն վէ րէչէթասընը եաղըպ պըրագտըգտան սօնրա Շարանթօն շիֆախանէսինէ կիտէյօր իտի, օ վաղիֆէյիտէ իյֆա իթտիքտէն սօնրա խուսուսի միւշթէրիլէրինի տօլաշըյօր վէ հէր ագշամ Բընէ Մուլէն իլէ պէրապէր զէվալլը Պէրթին եաթաղընըն եանընտա պիրլէշիյօրլար իտի։

Կէնճ թապիպ, իգամէթկեահընտա պուլունտուղու զէման ամէլիյաթ օտասընտա գաբանըպ լամպասընը եագարագ, «Նէօյլի քէօբրիւսի» սէրլէվհասը իլէ զապթ օլունան պահսլարը թէքրար թէքրար օգույուպ թէտգըգ իյլէմէքլէ մէշղուլ օլույօր իտի։

Պու միւթալաաթ վէ թէտգըգաթըն նէթիճէսի օլմագ իւզրէ, Պըրունվայէ թապիպինին գաթլի մէսէլէսի իլէ մէճնունէ էսթէր պէյնինտէ, զարիպ վէ խաֆի պիր մինասէպաթ վէ իրթիպաթ օլտուղունը, հիւքմ տէրէճէսինէ եագըն պիր սուրէթտէ խոթիալալ իյլէյօր իտի։

Հագգ ճըղ եէրտէ իտամ իտիլմիշ օլան Բօլլը Բէվվայէ, Պէրթ Մօնոթիյէնին բէք եագըն ագրապասընտան օլտուղունատա շիւպհէ իտէմէյօր իտի։

Պու մէճհուլ ճինայէթ իչին Բընէ Մուլէն իլէ նէթիճէյի թէհարրիյաթը, իտտէյի շէրէֆ ու նամուս իչին ըզհար իտիլէն արզու վէ իշթիեագ, Պէրթի ֆէսատ տուզաղընա տիւշիւրէն գավի տիւշմէնլէրին վիճուտի, պու տիւշմէնլէրին տայիմա շէրր ու ֆէսաատէն խալի գալմամալարը քէյֆիյէթի, մէվգըյը թէմաշայէ վաղ իտիլէն օյունըն, միսթրէս տիգ Թուրէն իւզէրինտէ, քէնտինի զայպ իտէրճէսինէ պիր թէէսիրի ֆէվգէլատէ կէօսթէրմէսի, պաշգա պաշգա նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտիյօր վէ զանն ու թասավվուրաթընա գուվվէթ վէրիյօր իտի. կէնճ տօգթօր քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ հիչ շիւպհէ իթմէմ քի Պէրթ, իտամ իտիլէն

ատէմին գըզը տըր . . . բէտէրի տէ մասում իմիշ . . . ա՛հ, ճէնապը Հագ շահիտ տիր քի, պիր մազլումըն նամընը հայիզ օլան չօճուղա իսմիմի վէրէճէյիմտէն տօլայը ասլա եիւզիւմ գըզարմայաճագ տըր, տէմէքտէ իտի։

Զավալլը տօգթօր էլլէրի իլէ պաշընը թութուպ արիզ ու ամիգ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, շու վէճհլէ նէֆսինէ խըթապ իյլէյօր իտի

— Իճրասընը թասմիմ իթմիշ օլտուղում ամէլիյաթ, աճապա մուվաֆագըյէթպախշ իտէճէ՞ք մի . . . էսթէր իատէյի սըհհէթ իտէճէ՞ք մի. ճէնապը Հագգըն եարտըմը իլէ էսթէրին ագլը պաշընա կէլտիյի կիւնտէն իթիպարէն ատալէթին զուհուրի, իատէյի շէրէֆ ու նամուս մէսէլէսինին թէհագգուգ վէ հուսուլի զէմանը կէլմիշ տէմէք տիր . . .

Էթիյէն, միւշկիւլ վէ թէհլիքէլի ամէլիյաթէ պաշլատըղը սըրատա, պու սէօզլէրի թէքրար իտիյօր վէ պիր տագըգա իւմիւտտէն ֆարիղ օլմայօր իտի։

Թէֆէրին, ասայիշ բէյիսի իլէ պէրապէր Պանեօլէյէ կիտուպ տա արթըգ հէր տիւրլի մուխաթարատէն աղատէ պուլունտուղունա գանի օլտուղու կիւնին ագշամը, Էթիյէն էրթէսի կիւնի սապահլէյին կէլիպ Պէրթի զիյարէթ իտէմէյէճէյինի Բընէ Մուլէնէ խապէր վէրմիշ իտի. օ սապահ միւթատընտան պիր սաաթ էվվէլ գալգըպ Շարանթօն խասթախանէսինէ կիթտի։

Տախիլի շայիրտ իլէ պիր չօգ հէքիմլէր, պէօյլէ մուհիմմ վէ ճալիպը մէրագ ու իսթիֆատէ օլան պիր ամէլիյաթտէ հաղըր պուլունմագ արզուսը իլէ, Էթիյէնին վիրուտինէ պէքլէյօրլար իտի. հաթտա պիզզաթ տիրէքթօրընտա եանլարընտա պուլունմասընա գարար վէրիլմիշ իտի։

Խասթախանէտէ թօբլանան հէքիմլէրին էքսէրիսի Էթիյէնի չէքէմէտիքլէրինտէն, մումաիլէյհին պիր ան էվվէլ մուվաֆագըյէթսիզլիյինի կէօրմէք արզուսը իլէ ֆէվգէլատէ պիր սապրրսըզլըգլա, ամիլիյաթըն զէմանը վուգուինէ ին-

թիզար իսիյօրլար իսի . արալարընտատա միւսթահզիյանէ պազը սէօզլէրսէ թէաթի օլունույօր իսի . պունլարտան էն ինսաֆլըսը պիլէ էթիյէնի քիւսթախլըզլա իթհամսէն չէքինմէյօր իսի :

Էթիյէն , խասթախանէյէ կելիր կելմէզ հէր քէսսէն էվվէլ տախիլի չայիրտնէզտինէ թէգարրուպ իթտի վէ ֆըսըլտայարադ .

— Տօգթօր էֆէ՛նսի , քէնտինիզտէն էմի՞նմիսինիզ . . . տէյու սօրտու :

— Էվվէ՛լ , ֆազաթ պու սուալ նէ՞սէն իչճապ իսիյօր :

— Զիւնքի պու էֆէնտիլէր մուվաֆագըյէթինիզի ասլա իւմիւտ իթմէյօրլար . . .

— Պու էֆքեարտէն քէնտիլէրինի քիմսէ մէն իսէմէզ , ֆազաթ իւմիւտ իսէրիմ՛ քի գարիպէն ալտանտըգլարընը իսպաթ իտէպիլէճէյիզ . . .

— Ամէլիյաթ էնասընտա տիրէքթօրտա հազըր պուլունաճադ :

— Բէք ալա՛ օլուր . . . պէնտէ անը արզու իսիյօրում :

— Պուրատա պուլունտուղունուզը քէնտիսինէ խապէր վէրէլի՞մ մի :

— Էվվէ՛լ , րէճա իսէրիմ պիլտիրինիզ . . .

38

Տախիլի չայիրտա պունըն իչին խատէմէլէրէ էմր վէրտիյի էնատէ , էթիյէնատ , հէմ մէսլէքի օլան րէֆիգլէրի իլէ պիր իքի սէօզ թէաթի իթմէյէ պաշլատը , պունլար զահիրէն կէնճ թապիպի թէպրիք վէ մուվաֆագըյէթինի թէմէն

նի իտիյօրլար իսէ տէ, եիւզլէրինտէքի ալայիմի իսթիհզա իլէ սէօզլէրի պէյնինտէ պիր թէվաֆուգ վէ իմթիզաճ կէօրիւլէմէյօր իտի։

Պունը պիթթապի հէրքէստէն զիյատէ Էթիյէն անլայօր վէ հէր զէմանտէն զիյատէ մուհաֆազայի մէթանէթէ, մանէվի պիր գուվվէթ ու ճէսարէթէ լուզում կէօրէրէք ասլա բէնկ վէրմէմէյէ չալըշըյօր իտի։

Խասթախանէնին տիրէքթօրը վէ սէր թապիպի օլան զաթ տա կէլիպ Բիյէր Լօրիյօնըն եէկէնինէ.

— Արգատա՛չ, իճրա իթմէք իսթէտիյինիզ ամէլիյաթը պու կիւն կէօրէճէյիզ տէմէք օլուր՝, տէտի։

— Էվվէթ միւսիւ։

— Հէր ճիհէթի էյիճէ տիւշիւնտիւնի՞զ մի։

— Չօգ զէմանտան պէրի տիւշիւնիյօրում, մէճնունէնին մէմուր օլտուղու գօղուշա վէրիլտիյի կիւնտէն պէրի, իֆագաթընտան իւմիւտվար պուլունտուղումը տա զաթը ալինիզէ արզ իթմիշ իտիմ. իշթէ օ կիւնտէն պէրի թէտգըգաթ վէ միւթալաաթ իլէ օղբաշտըմ... էվէլքի ֆիքրիմ ասլա թէպէտտիւլ իթմէտի...

— Պէնտէ սիզէ հազագաթը իլէ թէճարիպը քէսիրէսի իլէ քէսպը շէօհրէթ իթմիշ բէք պէօյիւք զաթլարըն, պու գատընըն իֆագաթընը իլթիզամ իտէրէք մուվաֆֆագ օլամատըգլարընը խապէր վէրմիշ իտիմ։

— Ֆիլհագըգա պէնտէնիզ, օ տէտիյինիզ պէօյիւք զաթլարա գարշը հիչ պիր էհէմմիյէթի հայիզ օլմատըղըմը իյթիրաֆ իթմէքլէ պէրապէր, անլէրին մուվաֆըգ օլամատըգլարը պու մէսէլէտէ, իհրազը մուվաֆագըյէթ իտէճէյիմտէն իւմիւտվարըմ...

— Վէրիղէն բաբօրլարտա Էսթէրին եիրմի սէնէ էվվէլ թէճէննիւն իյլէտիյի պիլտիրիլիյօր, պունը տա ունութմայընըզ...

— Պու սապահ իճրա իթմէք իսթէտիյիմ ամէլիյաթ

եաբրլմըշ օլսա իտի, պիչարէ պունճա վագրթտան պէրի պու հալտէ գալմազ իտի . . .

— Աման տրգգաթ իտինիզ, պիր թէապիրսիզլիք իտիլմէսին . . .

— Ալէմը ինսանիյէթէ խրամէթ իտուպ տա, մուախխարէն քէսպը շան ու շէրէֆ իթմիշ օլան բէք չօգ զաթլար տա, պու կիպի սէօզլէր իշիթմիշլէր տիր . . .

— Անլէր կիպի պու կիւն սիզինտէ մուվաֆագըյէթ իթմէնիզի ճիտտէն արզու իտէրիմ . . . հայտէ կէնճ տօսթում, արթըգ խասթանըն եանընա կիտէլիմ . . .

Էթիյէն, արգասընտաքի էլպիսէ իւզէրինէ պիր էօնլիւք կէչիրտի. տախիլի շայիրտին էլինտէ տէ ալաթը ճէրահիյէ իլէ տօլու պիր մահֆազա պուլունույօր իտի. ամէլիյաթը թէմաշայէ խահիշկէր օլան տիկէր հէքիմլէր իսէ, միւսթահզիյանէ պիր թավր իլէ կէնճ արգատաշլարընը, զէվալլը Էսթէրին պուլունտուղու գապինէյէ գատար թէագըպ իթտիլէր.

Պիր գաչ կիւնտէն պէրի մէճնունէնին հալինտէ գայտէ շայան պիր թէզայիւր հասըլ օլմամըշ իտի.

Զէվալլը գատընճըազ, այագ իւզէրինտէ բէնչէրէնին եանընտա տուրուպ սօն պահար կիճէլէրինին սէրինլիյի իլէ, քէսպը թէրավէթ իտէն աղաճլարա պագըյօր իտի.

Կիւրիւլթիւ իլէ գաբու աչըլընճա պաշընը չէվիրուպ պագտը. բարլամագտա օլան կէօզ պէպէքլէրի, քէնտիսինճէ մէճհուլ օլան պու զաթլարըն եիւզլէրինէ աթֆ օլունտու. լիբիսգա սաչլարը արասընտա կիւմիւշ սույունա պաթըրըլմըշ կիպի բարլայան պիր գաչ թէլ պէյազ կէօրիւնմէքլէ պէրապէր, լէթաֆէթինէ խալէլ կէլմէյէն կիւզէլ եիւզիւնտէ հայրէթլէ, թէէսիւրէ տէլալէթ իտէճէք պիր ալամէթ կէօրիւլմէյօր իտի.

Էթիյէն արգատաշլարընտան այրըլտը. Էսթէր պունը թանըր կիպի օլտու, պիր գաչ ատըմ քէնտիսինէ տօղրու

ինչերլէյէրէք էլինի ուզաթտը, հալինտէքի հիլմ ու սիւքիւ-
նէթի, կէնճ տօգթօր մուգատտէմէյի խայր ու մուվաֆա-
գըյէթ օլմագ իւզրէ թէլագգը իտիյօր իտի, Էթիյէն ար-
գատաշլարընա թէվճիհի խըթապ իտէրէք.

— Էֆէ՛նտիլէր, իւզէրինտէ ամէլիյաթ իճրա իտիլէճէք
գատըն իշթէ պու տըր, տէմէսի իլէ, իչլէրինտէն պաշընտա
պիր գաչ թէլ պէյազ սաչ կէօրիւլէն իհթիյար հէքիմին
պիրի.

— Պու ճիննէթէ նէ՞ սէպէպ պուլտունըզ, տէյու սօր-
մասը իւզէրինէ, Էթիյէն.

— Պու գատընըն տիվանէլիյի պիր գազատէն իլէրի կէլ-
միշ տիր, տէտի.

— Սիզ էօյլէ գըյաս իտիյօրսունըզ, տէյի՞լ մի.

— Խայըր էֆէ՛նտիմ, գըյաս տէյիլ, էմին օլտուղում
պիր շէյի արզ իտիյօրում, շիմտի աճիզանէ հուզուրը ալի-
նիզտէ իսպաթ իտէճէյիմ.

Պու էսնատէ թապիպ չայիրտի Էսթէրի օթուրտարագ,
իքի հաֆթատան պէրի պաշընա վազ իտիլէն վէ հէր կիւն
թէպտիլ օլունան ալէթի գալտըրըյօր իտի.

Սաչլար աչըլընճա պաշընըն թէբէսինտէքի նըշանէ մէյ-
տանէ չըգտը. Էվվէլճէ թարիֆ իյլէմիշ օլտուղումուզ բէն-
պէլիք, արթըգ սարըմթըրագ պիր ըէնկէ թէհավվիւլ իթ-
միշ իտի, ուճունտատա սիյահ պիր լէքէ կէօրիւնիւյօր իտի.
մէվճուտ օլան հէքիմլէր պունը բէրթաֆսըզ իլէ պաշգա
պաշգա մուայէնէ իթտիլէր, Էթիյէն շու վէճհլէ սէօզիւնէ
տէվամ իթտի.

— Էֆէ՛նտիլէր, պու գատըն եիրմի իքի սէնէ էվվէլ
պաշընա պիր գուրշուն իսապէթ իտէրէք եարալանմըշ, գուր-
շուն՝ պու զէվալլըյա իսապէթ իթմէզտէն էվվէլ պիր թա-
րաֆատա իլիշմիշ, եալընըզ պիր բարչասը գաֆա քէմիյին-
տէն իչէրիյէ կիրտիյինտէն, պունըն պէյնէ թէէսիրի ճիննէ-
թի իլէրի կէթիրմիշ տիր . . . գուրշուն բարչասըտա իշթէ

չու տըր, իճրա իտէճէյիմ ամէլիյաթը գօլայլաթմագ իչին օն պէշ կիւնտէն պէրի պազը թէտպիրլէրէ միւրաճաաթ իթտիմ. պու բարչա պուրատա գալմամըշ օլսա իտի զէվալլը գատըն պու իլլէթէ տիւչար օլմազ իտի...

Հէքիմլէր հայրէթլէ պիրպիրլէրինին եիւզլէրինէ պագրչտըլար. արթըգ իսթիհզա իլէ կիւլիւմսէմէյի թէրք իթմիշլէր իտի. պիր դաչ տագըդատան պէրի կէնճ թապիպ, կէօզլէրինէ պէօյիւք կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ իտի, մամաֆիհ մումահիլէյհի ճիտտի պիր բագիպ սրֆաթընտա թէլագգը իթտիքլէրի կիպի, նէթիճէյի մուվաֆագըյէթտէն հէնուզ իւմիւտվարտա պուլունմայօրլար իտի. տօգթօրլարտան պիրիսի.

— Պու գատընըն իֆագաթը սիզճէ մէլհուզ տէմէք օլույօր էօյլէ՞ մի, տէյու սօրտու.

— Էվվէ՛թ, թէճէննիւն իթմէսինէ սէպէպ եալընըզ պու գուրշուն բարչասընտան իպտրէթ տիր.

— Ֆագաթ պու գուրշուն բարչասը, եիրմի իքի սէնէտէն պէրի գաֆա քէմիյինտէ եէրլէշմիշ գալմըշ.

— Իշթէ շիմտի անը չըգարաճաղըմ...

— Ֆագաթ պու ամէլիյաթըն մէվթի ինթաճ իթմէք իհթիմալիտէ վար.

Ֆիլհագըգա Էթիյէն պու պապտէ բէք միւթէրէտտիւտ իտի, ֆագաթ զահիրէն ասլա բէնկ վիրմէյուպ ճիտտի պիր շիվէյի իֆատէ իլէ.

— Խա՛յըր միւսիւ, խա՛յըր, հայաթընտան խէվֆ ու էնտիշէյէ ասլա մահէլլ եօգ տըր, պուտա ամէլիյաթ իլէ սապիթ օլաճագ տըր... տէտի.

Արթըգ վագըթ կէլմիշ իտի. մուավէնէթտէ պուլունան շայիրտ հէր շէյի հազըր իթտի. պիչարէ Էսթէր, Գըլօրօֆօրմ վասէթասը իլէ քէնտինի պիւսպիւթիւն ղայպ իթտիքտէն սօնրա, պիր գօլթուգ սանտալեասընա օթուրթտուրուլարագ օտանըն բէնչէրէսինէ եագլաշտըրըլտը.

Պաշընը վազ իթմիշ օլտուղու եաստըղա զիյա վէ այտընլըգ բէք կիւզէլ աքս իտիյօր իտի. Էթիյէն, տէրհալ տէրունինտէ ալաթը ճէրահիյէ պուլունան մահֆազայը աչտը, էլինտէքի ալաթ կիւնէշին զիյասընա գարշը բարլամագտա օլտուղու հալտէ ամէլիյաթա պաշլատը.

Կէնճ տօգթօրումըզըն ազմինտէքի սէպաթը նիսպէթինտէ գալպինտէ մէթանէթ վար իտի. էլլէրի ասլա թիթրէմէյօր վէ ֆագաթ ալնընտան իրի իրի թէր տամլալարը եուվարլանըպ ագըյօր իտի.

Պու ամէլիյաթը թէմաշա իտէնլէրտէքի թէէսիւրաթըն թարիֆի ղայրի գապիլ տիր.

Ամէլիյաթ տէօրթ տագըգա գատար տէվամ իթտի, ֆագաթ հագըգաթտէ պու տէօրթ տագըգա պիր ասր տէմէք տիր.

Տէօրտիւնճի տագըգանըն սօնունտա գուրշուն բարչասը ալէթին ուճընա թագըլմըշ օլտուղու հալտէ մէյտանա չըգտը. արատան պիր չարեէք կէչտիքտէն սօնրա Էսթէրին պայկընլըղըտա թէտրիճէն զայիլ օլմաղա պաշլատը. զէվալլը գատըն, օթուրմագտա օլտուղու սանտալեէ իւզէրինտէ հէնուզ ույգուտան ույանըր կիպի պիր հալտէ կէօրիւլիյօր իտի.

Պիրտէն պիրէ կէօզլէրինի աչըպ հայրէթէ տէլալէթ իտէր պիր թավր իլէ էթրաֆընա պագընտըգտան սօնրա, իքի էլլէրինի ալնընա վազ իտէրէք.

— Նէ՞րէտէ պուլունույօրում, տէյու քէքէլէտի.

Պու սուալէ ճէվապ վէրմէյէ մէյտան գալմատը. պիչարէ գատըն տէրին պիր ահ չէքէրէք թէքրար քէնտինի ղայպ իթտի.

Պու պայկընլըգ թապիյի օլտուղու ճիհէթլէ խէվֆ ու մէրագը մուճիպ օլմատը. Էթիյէն, Էսթէրին եաթաղա եաթըրըլմասընը էմր իթտի վէ օտայը գարանլըգ պիր հալտէ պըրագտը.

Պու սրբատա թապիպլէրտէն պիրիսի հայրէթլէ հայգրարագ, Էթիյէնէ.

— Տօղրուսը շու հալ ճիտտէն շաեանը թագտիր ու թահսին տիր, ֆագաթ պիր նէօվպէթտէն գօրդմայօրմուսունըզ, տէտի.

— Էօյլէ օլաճաղընը հըսս իտիյօրում, ֆագաթ անըն տա չարէսինի պուլուրուզ. համտ օլսուն ասըլ թէհլիքէյի աթլաթաըգ, իտտաամը իսպաթ իտէպիլտիմ զանն իտէրիմ...

Խասթախանէ տիրէքթօրը Էթիյէնէ թէգարրուպ իլէ էլինտէն թութուպ սրգարագ.

— Արգատա՛շ, շու մուվաֆագըյէթինիզ ճիտտէն շայանը թահսին տիր. քէմալի խուլուսը գալպ իլէ թէպրիք իտէրիմ, տէտիքտէն սօնրա, ֆըսըլտայարագ.

— Մուգատտէմա գօնուշմուշ օլտուղումուզ մուհիմմ մէսէլէյիտէ ունութմայընըզ... պու գատընըն Ճալընըզ հալտէ պուլունմասը լազըմ կէլէճէյինի ունութմայընըզ, տէյինճէ, Էթիյէն.

— Ունութմամ միւսիւ. պունըն իչին մէրագ պույուրմայընըզ, տէյու ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Էվվէ՛թ, խուսուսի իլէ գարիպէն Էսթէրի իսթիճվապ իտէրէք, հագըգաթէ անըն լիսանընտան վագըֆ օլմագ քէյֆիյէթինի ասլա ունութմայաճաղըմ, տէտի.

Պու էսնատէ հէման ըէսմի պիր բաբօր թանզիմ իտիլէրէք, շահիտ մէգամընտա ամէլիյաթտէ հաղըր պուլունան տօգթօրլար թարաֆընտան իմզա իտիլտի. պունը միւթէագըպ Էթիյէնինտէ ֆէննի պիր բաբօր թանզիմ իթմէսի լազըմ կէլտիյինտէն, խարիճտէն կէլմիշ օլան տօգթօրլար իլէ տիրէքթօր էֆէնտի օտատան չըգըպ կիթտիլէր.

Բիյէր Լօրիյօնըն եէկէնի թապիպ շայիրտի իլէ եալընըզ գալընճա, շայիրտ քէսրէթը թէէսիւրինտէն կէօզլէրի նէմնաք օլտուղու հալտէ Էթիյէնին պօյնունա սարըլարագ.

— Ա՛հ, միւհթէրէմ մուալլիմիմ, նէ՞ մէթանէթ, նէ՞ պէօյիւք ճէսարէթ, տահա տօղրուսը պու նէ՞ մէհարէթ... նէ՞ հազագաթ տըր. ուլուվվը քէմալ ու իգթիտարընըզըն ճիտտէն հայրանը օլտուղումը ինքեար իտէմէմ, տէյինճէ, էթիյէն թէպէսսիւմ իտէրէք.

— Պու խուսուստա հայրէթինիզի զայիտ կէօրիւյօրում... մուավէնէթինիզտէն տօլայը պէյանը մէմնունիյէթ իտէրիմ, տէտի.

— Պու զավալլը գատընըն իֆագաթը պահսընտա չիւպհէնիզ վա՞ր մը.

— Արթըգ չիւպհէյէ մահէլ գալմատը զանն իտէրիմ.

— Խասթա իչին նէ՞ իլաճ թէրթիպ իտէճէքսինիզ.

— Էն զիյատէ իսթիրահէթէ, բէրհիզէ միւհթաճ տըր.

— Նէ՞ կիպի պիր մէշրուպաթ վէրէճէքսինիզ.

— Շիմտի ըէչէթասընը եազար պըրագըրըմ. պու իլաճը պիզզաթ եաբըպ պիր գաչ կիւն պու գատընըն թէտավիսինէ նիհայէթ տէրէճէտէ իթինա վէ տըգգաթ իտէճէքսինիզ.

— Օիզ պունը իչին ասլա մէրագ պույուրմայընըզ, նէ՞ զէման կէլէճէքսինիզ.

— Պու ագշամ.

Էթիյէն ըէչէթայը եազըպ պըրագտըգտան սօնրա թէքրար պինուպ կէլտիյի արապայա բաքիպ օլարագ, սէվկիւլի Պէրթինի կէօրմէք իչին եօլա չըգտը. էսնայի բահտէ քէմալը Չէվգ ու իֆթիխարընտան եիւզիւնտէ ալայիմի պէշաշէթ վէ կէօզլէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլայօր իտի.

Էթիյէն թապէն նաղիք, վէ մահճուպ օլմագլա պէրապէր, օ սապահքի մուվաֆագըյէթինտէն տօլայը մէմտուհ ատտ իտիլէպիլէճէք պիր մաղրուրիյէթ հըսս իտիյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ քէնտիմի էբէյիճէ պիր շէյ ատտ իտէպիլիրիմ... գալպէն իւմիւտվար օլարագ պաշըմը կէօյէ տօղրու գալտըրմալըյըմ... սէվկիլի Պէրթիմի մէսուտանէ

պիր հալտէ եաշաթմադ իչին , նէ տէրէճէ քէսպը չէօհրէթ իթմէք արղուսընտա պուլունտուղում ճէնապը Հագդա մա-լիւմ տիր , տէյօր իտի ։

39

Գարիչնի քիրամլա պէրապէր պիր աղ տա Հավրտա պուլունան Բարիզլիլէրլէ , եանի Մինեօլէ վէ ժան-ժուտի իլէ պիրլէշէլիմ։ Նոյեմբերին պէշինճի կիւնի ժան-ժուտի էմլաք սահիպի օլմադ սէվտասընտա պուլունտուղունը , քէնտինտէն կիզլէտիյի արգատաշընա .

— Արգատա՛շ, արթըգ պուրատան գալգըպ կիթմէ յի տիւշիւնմէլիյիզ, տէտի ։

— Պէն հազըրըմ . . . տօղրուսընը իսթէրսէն պէնտէ պիւ-թիւն կիւն տէնիզի կէօրմէքտէն օսանմազա պաշլամըշ ի-տիմ, պու ադշամ սավուշալը՞մ մը . . .

— Խա՛յըր , պու ձգշամ օլմազ, եարըն սապահ սաաթ եէտիտէ պիր թըրէն հարաքէթ իտիյօր , սաաթ օն պէրէ օ-թուզ պէշ տագըգա կէչէրէք Բարիզէ վասըլ օլուրուզ. կիթ-մէզտէն էվվէլ պագը շէյլէր թէտարիք իտէճէյիմ . . .

— (Կիւլէրէք ։) Ըսթըրիտեա մէսէլէսի , տէյի՛լ մի . . ,

— Շիւպհէսիզ . . . վաո , այնը իլէ պօրճ տէմէք տիր , նամուսը պիր ատէմ աղըընտան չըգան սէօզի կէրի ալա-մազ . . . չիմտի կիտեր ըսթըրիտեալարըն էրքէնտէն մեվգը-ճա կէօնտէրիլմէսինի թէնպիհ իտէրիզ, անտէն սօնրա թէ-աթրոյա կիտիպ պիր աղ էյլէնիրիզ, եարըն սապահտա հի-սապլարըմըզը կէօրէրէք չըգար կիտէրիզ, հէր իշ պէօյլէ եօ-լը իլէ օլուր ։

— Շուրատան եագայը սըյրըալմտա նասըլ օլուրսա օլսուն . . .

Պու բըրօկրամ թէմամը իլէ իճրա իտիլտի , էրթէսի կիւ-

նիւ սաաթ եէտիտէ իքի արգատաշ ըսթըրիտեալար իլէ պէ-
րապէր եօլա չըգտըլար։

Թէֆէր, Ժան-Ժուտինին Հավրտան մուֆարէգաթ ի-
տէճէյի կիւնիւտէ, Բարիզէ մուվասըլէթ իտէճէյի սաաթը-
տա ունութմամըշ օլմաղըլա, օ կիւն սապահլէյին սաաթ
օնտա կէմիճի թայիֆէսի գըյաֆէթինէ կիրէրէք, տօղրու
վիրուտինէ ինթիզար իթմէքտէ օլան տիւգ Տըլաթուր-Վօ-
տիյօնըն իգամէթկեահընա կիթտի։

Տիւգ ճէնապլէրի, պիլտիյիմիզ հալտէ ատի պիր գը-
յաֆէթտէ պուլունույօր իտի. կէօզլէրինտէքի եէշիլ կէօզ-
լիւք սիյմասընը պիւսպիւթիւն թաղեիր իթմիշ իտի. իքի
շէրիքը ճինայէթ՝ Հավրտան կէլէճէք օլան թըրէնին մէվգը-
ֆընա տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր. էսնայի բահտէ Թէֆէր.

— Եիրմի իքի սէնէտէն պէրի սիզ պու ատէմի կէօրմէ-
տինիզ, տէյի՞լ մի, տէտի։

— Հիչ կէօրմէտիմ։

— Քէնտիսինի թանը յապիլէճէ՞քմիսինիզ։

— Հա՛յ, հա՛յ, քէնտիսի, իհթիյարլանտըգճա էշքեալը
թէզայիւր իտէճէք ինսանլարտան տէյիլ տիր, իշթէ շու
տագըգատա շէքլի կէօղիւմիւն էօնիւնէ կէլիյօր...

— Բէք կիւզէլ, շիմտի սաաթ հիսապը իլէ պիր արապա
քիրալայըպ կիտէր եօլճուլարըն չըգաճաղը ըլխթըմըն գար-
շըսընտա պէքլէրիզ, արատըղըմըզ ատէմ չըգընճա սիզ պիր
տիրսէք վուրուպ պանա խապէր վէրիրսինիզ, իյճապընա կէօ-
րէ քէնտինի թէագըպ իտէրիզ։

Վէրիլէն պու գարար միւճիպինճէ, տիւգ իլէ Թէֆէր
պիր արապայա բաքիպէն պէքլէմէյէ պաշլատըլար, պուլուն-
տուդլարը նօգթա չըգան եօլճուլարըն հէբսինի կէօրմէյէ
միւսաիտ օլուպ, քէնտիլէրինի հիչ պիր քիմսէ կէօրէմէյօր
իտի։

Պէշ տագըգա սօնրա գաթար վիրուտ իտուպ վակօնլա-
րըն գաբուլարը աչըլտը, հէման պիր արապա պուլմագ թէ-

լաշը իլէ եօլճուլար պիր պիրինէ գարըշտըլար, պու արալըգ տիւգ ճէնապլէրինտէ ղայրի իխթիյարի պիր հարաքէթ հասըլ օլտու։

Տիւգ, ղայէթ զաիֆ, գուրու եիւզլիւ, ուղուն պօյլու վէ էբէյիճէ եաշլըճա պիր ատէմլէ եանընտա պիր տէլիգանլը կէօրմիւշ իտի. եաշլը վէ զաիֆ ատէմին Ժան-Ժուտի օլտուղունը կէօրիւր կէօրմէզ թանըտը վէ Թէֆէրէ տէրհալ պիր տիրսէք վուրտու, պու իխթար իւզէրինէ Թէֆէր.

— Անլաշըլտը, արթըգ սավուշալըմ, տէտի։

Ժան-Ժուտի իլէ Մինեօլէ պիլէթլէրինի վիրուպ արապալարըն պուլունտուղու մէվգըյա տօղրու իլէրլէտիլէր, թէագըպ իտիլտիքլէրինտէն թապիյի հէր իքիսիտէ խապէրտար տէյիլ իտի. պու էսնատէ Թէֆէր տիւգին գուլաղընա էյիլիպ.

— Արատըղըմըզ ատէմին պու օլտուղունտան էմի՞նմիսինիզ, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, թա քէնտիսի, եիւզիւ բէք ազ թէղայիւր իթմիշ...

Ժան-Ժուտի, պիր արապանըն եանընա կէլիպ տուրտու վէ արապաճըյա.

— Իխթիյա՛ր, արապան պօ՞շ մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, էմրինիզէ միւնթազըրըմ։

— Էօյլէ իսէ պիզ պինէճէյիզ, պանա պիր եաֆթա վէրինիզ։

— Ալընըզ, նօմէրօմը զապթ իթմէք բէք գօլայ տըր, 13... նօմէրօ, էշեանըզ վար իսէ անլէրիտէ կէօնտէրինիզ պիր թարաֆա եէրլէշտիրիրիզ։

Պու սըրատա տիւգ ճէնապլէրի Թէֆէրին գուլաղընա ֆըսըլտայարագ.

— 13 նօմէրօլը արապայը քիրալայօրլար, տէտի։

— Նէ օլուր, պու սիզճէ մուճիպի մէրա՞գ մը օլույօր։

— Մէրագ տէյիլ, ատէթա մուճիպի ըզթըրապ օլույօր . . .

— Պունտա գօրգաճագ մուճիպի ըզթըրապ օլաճագ հիչ պիր չէյ եօդ տըր . . . պու պիր թէսատիւֆտէն իպարէթ տիր, արապայը օ քիրալամամըշ օլսա իտի պէլքի շիմտի պիզ քիրալար իտիք։

— Պուտա տօզրու։

— Պու ատէմ միւմքիւն տէյիլ էլիմիզտէն գաչըպ գուրթուլամայաճագ տըր . . . տիւգ հազրէթլէրի, սիզ լութֆէն կէլինիզ . . .

Թէֆէր, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ իլէ պէրապէր պինիպ կէլտիքլէրի արապայա եագլաչտըլար, Թէֆէր մէմուրլըգ քեաղըտընը իրայէ իլէ արապաճըյա.

— Թէէմինի ասայիշէ այըտ պիր իշ իչին շու 13 նօմէրօլը արապայը, արապաճընըն շիւպհէսինի տավէթ իթմէյէճէք պիր սուրէթտէ թէագըպ իտէճէքսին, տէտի։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, մէրագ իթմէյինիզ։

Տիւգ ճէնապլէրի իլէ Թէֆէր արապայա բաքիպ օլտուլար, արատան օն տագըգա գատար կէչտիքտէն սօնրա Բիյէր Լօրիյօնըն արապասը, ըսթըրիտեալարըտա համիլ պուլունտուղու հալտէ հարաքէթ իթտի. Թէֆէրին արապաճըսըտա էօնիւնտէքի արապա եիրմի պէշ մէթրօ գատար ուզագլաշտըգտան սօնրա եօլա տիւզէլտի։

Պիր միւտտէթ սօնրա 13 նօմէրօլը արապա Բօլ-Նուվար լօգանթասը էօնիւնտէ տուրտու, տիկէր արապատա գըրգատըմ գատար կէրիտէ թէվագուֆ իթտի. լօգանթաճը ուզագտան արապա սէսինի իշիթմիշ օլմաղըլա գաբունըն էշիյինտէ իսպաթը վիճուտ իթմիշ իտի։

Արապանըն էօնիւնտէ ըսթըրիտեա սէբէթինի կէօրիւնճէ թէպէսսիւմ իթտի, վէ պու արապայա բաքիպ օլան իքի զաթտան պիրինին պիր դաչ կիւն էվվէլ մէքթուպընը ալմըշ օլտուղու զարիպ թավուրլը միւշթէրի օլտուղունը թա-

նըտը , հիւրմէթլէ ժան-ժուտիի սէլամլայըպ ։

— Միւսիւ , Հավրտա՞ն մը կէլիյօրսունըզ, տէյու սօրտու ։

—Էվվէլ միւսիւ , սիզէ մէքթուպը պէն կազըպ կէօնտէրմիշ իտիմ։

— Էօյլէ օլտուղունը անլատըմ, չիւնքի ըսթըրիտեալար խապէր վէրիյօր . . .

— Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ։

— Սիզ պայրաունըզ կիրինիզ, չիմոի ըսթըրիտեալարտա նագլ օլունուր ։

Լօգանթաճը , Մինեօլէ իլէ ժան-ժուտիի իչերի ալտը , օ սըրատա գուրնազ խըրսըզ։

— Էյ , մէքթուպումըն մահալինի էյիճէ անլատընըզ մը , տէյու սօրտու ։

— Շիւպհէսիզ . . .

— Պու կիճէ հէր չէյ հազըր օլաճա՞գ մը ։

— Էվվէ՛լ միւսիւ , թամ սահաթ ալթըտա ։

— Մասրաֆ նէ գահար օլուրսա օլսուն , պէնճէ տիւչիւնիլէճէք պիր չէյ տէյիլ տիր . ալընըզ սիզէ պէշ եիւզ ֆըրանգ տահա ։

— Մէրագ ետմէյինիզ . . . պէն հէր չէյի պօլ պօլ հազրըլարըմ . . . պահտընըզտան պու ագշամ սալօնլարըմտա պալօտա վար , պատիհէվա մուզիգաատա տինլէյէճէքսինիզ։

Մինեօլէ . – (Նէչէ իլէ ֆըսըլտայարագ .) Բագա իտէնլէրտէն պիրինի եագալայըպ սըգըշտըրըրըզ։

ժան-ժուտի . – Իսթէմիյինի եաբապիլիրսին , չիմոի աճէլէ պիր ազ գահվալթը իտէլիմ , պիրա էբէյիճէ տօլաշաճագ եէրլէրիմ վար . (Լօգանթաճըյա խիթապէն .) հազըր եէմէքլէրտէն նէ վար իսէ պիզէ պիր ազ չէյ կէթիրինիզ , եարըմ լիմոնա չարապատա պիզիմ ալտապաճըյա վէրինիզտէ անընա վագըթ կէչիրսին ։

— Արապա գա՞չ նօմէրօլը ։

— 13 նօմէրօ . . .

Ֆիլհագըգա իւչ պէշ տագըգա զարֆընտա գահվալթը հազըր իտիլէրէք իքի արգատաշ աճէլէ պիր ազ շէյ եէտիլէր ։ միւթէագըպէն Ժան-Ժուտի, Մինեօլէյէ .

— Արթըգ պիր ազ սէնտէն այրըլաճաղըմ . . . տէտի ։

— Նէ՞րէյէ կիտէյօրսուն ։

— Խուսուսի իշլէրիմ վար . . . պու ագշամ եինէ պիրլէշիրիզ ։

— Նէ՞րէտէ պիրլէշէճէյիզ ։

— Մօն-Մարթր թէաթրօսը մէյտանընտաքի գահվէտէ ։

— Սաաթ գաչտա՞ ։

— Պէշ պուչուգտա ։

Ժան-Ժուտի թէքրար արապայա րաքիպ օլտու . վէրիլէն էմրէ իմթիսալէն իխթիյար Բիյէր Լօրիյօ, Պէլվիլ սէմթինէ տօղրու հարաքէթէ հազըրլանտըղը սըրատա, Ժան-Ժուտի .

— Իհթիյա՛ր, չաբըգ կիտէրսէն սանա պախշիշտէ վար, գաբուճունըն էօնիւնտէն կէչմէք լազըմ տէյիլ . . . չիւնքի խուսուսի պիր գաբուտան կիրիպ չըգմագտայըմ, տէտի ։

Արապա մահալի մագսուտէ վասըլ օլունճա, գուրնազ խըրսըզ, Հավրտան ալմըշ օլտուղու քիւչիւք էսվապ չանթասընը էլինէ ալարագ արապատան էնտի . արապաճընըն հագգընը զիյատէսի իլէ վէրտիքտէն սօնրա, էլլի ատըմ ուզագտա թէվագուֆ իթմիշ օլան Թէֆէրին արապասընտան ասլա խէվֆ ու իհթիրազ իթմէքսիզին գաբուտան կիրտի ։

Թէֆէր քէմալի տըգգաթլա պագմագտա օլտուղունտան պիւթիւն պու հալլէրի կէօրմիւշ իտի . պու էսնատէ տիւգ ճէնապլէրինէ .

— Իշ եօլունտա, պու ատէմին եանընտա պիր անախթար վար, տէմէք օլույօր քի պաշլը պաշընա պիր տայիրէ իսթիճար իթմիշ . գաբուճուսը եօգ եալընըզ պուլունույօր . իսթէտիյինիզ զէման սիզէ պու գաբույը աչը վէրմէք պէնճէ

չօճուգ օյունճաղը կիպի պիր չէյ տիր, տէյինճէ, տիւգ էնտիշէնաք պիր հալտէ.

— Նէ՞ զէման իշէ պաշլայաճաղըզ, տէյու սօրտու։

— Ագշամտան սօնրա . . .

— Շիմտի նէ՞ եաբաճաղըզ։

— Շիմտի եաբըլաճագ պիր չէյ եօգ . . . պէն էօլչիւյի ալտըմ, սիզ տօղրու իգամէթ կեահընըզա կիտինիզ. զիհնէն վէ ճիսմէն բահէթ իտինիզ. պու ագշամ սաաթ օնտա սիլահլարընըզը ճէպինիզէ եէրլէշտիրէրէք եանըմա կէլինիզ։

— Նէ՞րէտէ պուլուշաճաղըզ։

— Պու ճիվարտա։

— Մուվաֆագըյէթ իւմիւտ իտիյօ՞րմուսունըզ։

— Իւմիւտ տէյիլ, գաթիյէն էմինիմ։

Իքի չէրիքը ճինայէթ շու վէճհլէ գարար վէրտիքտէն սօնրա եէքտիկէրինտէն այրըլտըլար։

Ժան-Ժուտիտէ գաբուսունը գաբատըգտան սօնրա պիզճէ մալիւմ օլան քիւչիւք ավլիյէ կէչտի. գազտըզը չուգուր իչինէ սագլամըշ օլտուղու թէնէքէ գութույը ջըգարըպ եաթագ օտասընա կէօթիւրտի. գութույը աչմազտան էվվէլ չըզտանընտաքի մէվճուտի Հիսապ իտուպ.

— Պինէլ Ֆըրանգլըգ իքի գայիմէ իլէ պիրտէ պէշ եիւզ Ֆըրանգլըգ գալմըշ . . . օն պէշ կիւն էյլէնտիքտէն սօնրա եինէ էբէյիճէ բարա գալմըշ . . . շիմտի շուրատան պէշ պին Ֆըրանգ ալըպ Նօթէրէ կէօնտէրմէլիյիմ, տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա, թէնէքէ գութուտան պէշ պին Ֆըրանգ չըգարըպ, Ճավրտա ալաճաղը խանէյէ մախսուս էվրագ իլէ անախթարըն եանընա վաղ իթտի. միւթէագըպէն գութույը եինէ սագլատըղը մահալէ կէօթիւրիւպ կէօմտիւ. պատէհու քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանտը.

— Եէթմիշ սէքիզ պին Ֆըրանգ սէրվէթիմ տահա վար . . . եէթմիշ պինի գալմալը տըր, զիրա նագլիյաթ վէ թէֆթիշաթ մասրաֆըտա վար . . . գուսուրըտա եիւզտէ

պէշ հիսապը իլէ իւչ պին պէշ եիւզ ֆըրանգ պիր իյրատ կէթիրիր. ֆագաթ պու քեաֆի տէյիլ տիր . . . բահէթ բահէթ եաչամագ իչին պունըն իքի միսլի լազըմ տըր. պու հիսապճա եէթմիշ պին ֆըրանգ տահա իսթէրիմ, պիր օ գատարտա Բընէ Մուլէն իչին, հէբսի իտէր եիւզ գըրգ պին ֆըրանգ . . . արթըգ պու բարանըն թէտիյէսի չարէսինիտէ, միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ Ֆըրէտըրիգ Պէրար տիւշիւնսիւնլէր . . . պու բարաղարը ալտըգտան սօնրա արթըգ քէնտիլէրինի բահաթ պըրագըրըմ. զանն իտէրսէմ եինէ ուճուզ գուրթուլտուգլարը իչին մէմնուն օլաճագլար տըր. եարըն զիյաֆէթտէն սօնրա վէ Բընէ իլէ պիրլէշտիյիմ զէման իչին էսասընը միւզաքէրէ իտէրիզ . . . պու ատէմլէրտէ նէ գաֆա վար . . . տիւշիւնտիւքճէ տէլի կիպի կիւլմէքտէն քէնտիմի մէն իտէմէյօրում.

Ժան-Ժուտի էլպիսէսինի թէպտիլ իթտի, չըղտանընը ճէպինէ եէրլէշտիրտի վէ տրգգաթլա գաբուսընը գաբայըպ քիլիտլէյէրէք սօգաղա չըգտը, հէման պիր գաղինօյա կիւրէրէք պիր ազ շարապ իլէ պիր եազը թագըմը իսթէտի.

Հավրտաքի նօթէրէ պիր գաչ սաթըրլը պիր մէքթուպ եազըպ պէշ պին ֆըրանգլըգ պանգա գայիմէլէրի իլէ պէրապէր զարֆա եէրլէշտիրտի. զարֆըն իւզէրինի պէշ եէրինտէն միւհիրլէտիքտէն սօնրա, մէքթուպը պիզզաթ էն եագըն օլան բօսթախանէ մէրքէզինէ թէսլիմ իթտի. պատէհու պիր բէրուքէր տիւքքեանընա կիտուպ սաչլարընը գրվրրճըգ պիր հալտէ թանզիմ իթտիրտի.

Ժան-Ժուտի, պու սուրէթլէ զարիպ պիր շէքլէ կիրէրէք մաղրուրանէ պիր թավր իլէ Մօնմարթր թէաթրօսը գաֆվէխանէսինէ կիրտի. Մինեօլէ, արգատաշընը պու հալտէ կէօրիւնճէ իսթիգպալ իտուպ.

— Օ՛, նէ՞ կիւզէլ օլմուշսըն, տէյու հայգըրտը.

— Էվվէ՛թ, էբէյիճէ սիւսլէնտիմ, վէ մուվաֆֆագ օլապիլտիմ զանն իտէրիմ. . .

— Սիւսիւնէ տէյէճէք եօգ , փագաթ տահա մուհիմ չէյլէր տիւչիւնիլմէլի տիր , չըզտանընը տօլտուրտո՞ւն մը . . .

— Պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէմ արգատաշ . Իօլ-նուվալ լօգանթաաը մահզէնըէրինտէ պուլունան թէքմիլ չալըապըն բալաաընը վէրէպիլիրիմ ։

40

Մինեօլէ իլէ Ժան-Ժուտի արաապնտա պու սէօզլէր թէաթի օլունտուղու էանատէ , զիյաֆէթ ըսմարլանան լօգանթաատա պէօյիւք պիր թէտարիքեաթ վէ հազըրլըգ կէօրիւլիւյօր իտի . տիւյիւն ճէմիյէթինէ թախսիս իտիլմիշ օլան պէօյիւք սալօնլարտան պիրինտէ , օն իքի քիչիլիք պիր սօֆրա թանզիմ իտիլմիշ իտի . եէնի միւշթէրի մասրաֆտան չէքինիլմէմէսի տէֆաթլէ թէնապիհ իյլէմիշ օլտուղունտան , հիչ պիր նօգսան , հիչ պիր գուսուր կէօրիւլմէյօր իտի ։

Սօֆրա էն կիւզէլ պալըգլարլա , էն էյի ավ էթլէրի վէ էն նէֆիս չէրապլար իլէ թէզեին իտիլմիշ իտի . սաաթ պէշ պուչուղա տօղրու հալ ու գըյաֆէթլէրի օլաուգճա եօլունտա իքի քիչի , մահճուպանէ պիր թաւը իլէ լօգանթայա կիրտիլէր . պունլար տավէթլիլէրէ պէնզէմէյօրլար իտի . լօգանթաճը պունլարը տա հիւրմէթ վէ րայէթլէ իսթիգալ իտէրէք նէ իսթէտիքլէրինի սօրտու , թապկի եէյէճէք պիրագ չէյ ըսմարլատըլար ։

Միւթէագրպէն տավէթլիլէր տէ պիրէր իքիչէր կէլմէյէ պաչլատըլար . ազ պիր զէման զարֆընտա չօգլարը թօրլանըպ գատէհլէր պօչանմազա պաչլատը . թամ սաաթ աչթըտա Ժան-Ժուտի իլէ պէրապէր Մինեօլէտէ կէլտիլէր . պունլար ապիմ պիր չէթարէթլէ իսթիգալ օլունարագ պագըլարը ։

— Իշթէ Բուս բըրէնսլէրի կէլիյօր, տէտիքլէրի կիպի, պիրիսի տէ.

— Պունլար պիզի պրրագըպ սավուշմուշ օլան վէֆասըզլար տըր, աճէպա նէ՞րէտէն կէլիյօրլար, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտի.

— Էսկի թավշանլարըմ, Հավրտան կէլիյօրուզ... տէտի։

— Պարի պիրազ ըսթըրիտեա կէթիրտինի՞զ մի։

Պու էսնատէ լօգանթաճը զարիպ պիր թավր իլէ սալօնա կիտուպ.

— Ըսթըրիտեալար հազըր տըր, էմրինիզէ պէքլէնիյօր... տէտի։

Տավէթլիլէր ասըլ թաամ սալօնընա կէչտիլէր. կէօրտիւքլէրի էշեա վէ ինթիզամ նատիրէն կէօրտիւքլէրի պիր շէյ օլտուղունտան, հէբսինինտէ նազարը հայրէթլէրինի ճէլպ իթտի... հէլէ ըսթըրիտեալարըն պօլլուզու վէ կիւզէլլիյի, օ զէմանէ գատար կէօրտիւքլէրի շէյլէրտէն տէյիլ իտի. հէրքէսին էօնիւնտէ պուլունան պէօյիւճէք գատէհլէր էն նէֆիս շէրապ իլէ տօլու իտի։

Պիրազ սօնրա հասըլ օլան հայրէթ շէվգ ու մէսէրրէթէ թէհավիւլ իթտի. հէրքէս հուրրա սէտալէրի իլէ ըսթըրիտեալարա հիւճիւմ իթտիլէր. պունլար միյանընտա պիրազ զէմնաք վէ մէյուս կէօրիւնէն եալընըզ Ժան-Ժուտի օլուպ, պունըն սէպէպի տէ Բընէ Մուլէն իլէ Պէրթին օրատա պուլունմամասը իտի քի, պունա պիր մանա վէրէմէյօր իտի. քէնտի քէնտինէ.

— Հէր իքէսինէ տէ այրը այրը մէքթուպլար եազտըմ, աճապա հէր իքիսի տէ մէքթուպլարըմը ալմատըլա՞ր մը, պունա իհթիմալ վէրէմէմ, զանն իտէրսէմ օյուն վէրիլտիյի կիճէ էլէ կէչիրտիյիմ խաղինէյի գաբըպ սավուշտուղըմ իչին Բընէ Մուլէն պանա կիւճէնտի տէ անըն իչին կէլմէք իսթէմէյօրլար. Ֆագաթ հէնուզ սաաթ ալթը տըր, պէլքի պիրազ սօնրա կէլիրլէր, տէտի։

Ժան-Ժուտի իլէ տավէթլիլէրին կիւրիւլթի վէ բաթըրտը իլէ պաշլատըգլարը թամամտան պիր գաչ սաաթ սօնրա, կիւզէրան իտէն վագապլարըն պէյանընը իլէրույէ թէալիգ իտէրէք, պիր ազտա հէքեայէմիզին էն մուհիմմ էշխասընտան օլան միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ մէշղուլ օլաճաղըզ։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, ասայիշ միւֆէթթիշլիյինտէն իսթիֆա իթմէյէճէյինէ տայըր Թէֆէրտէն սէօզ ալտըգտան սօնրա, միւսթէրիհանէ պիր հալտէ եաշայօր իտի. քէնտիսինճէ մուճիպի էնտիշէ վէ մէրագ օլաճագ պիր հատիսէ զուհուր իթմէմիշ օլտուղունը, Թէֆէր իլէ Ժօրժըն սիւքիւնինտէն, էբէյիճէ պիր զէմանտէն պէրի հիչ պիրինտէն պիր հէվատիս ալմամասընտան իսթիտլալ իտիյօր իտի։

Զաթէն գարար վէ իհթիյաթ խուսուսընտա էմսալսըզ պիր մախլիւգ օլտուղունտան, շէրիքը ճինայէթլէրինին, Ժան-Ժուտիյի էլէ կէչիրիպ իսքեաթ իյլէմէք վէ չալտըղը քեաղըտլարը կէրի ալմագ չարէսինի իսթիհսալ իլէ մէշղուլ օլտուգլարընը թէսավվուր իտուպ, նէթիճէյէ պէքլէյօր վէ եէնիտէն իսթիխտամ իյլէտիյի խըտմէթճիլէրլէ պէրապէր եաշայարագ, արա սըրա ահպապլարընը զիյարէթ իյլէտիյի կիպի պազէն միսաֆիրտէ գապուլ իտիյօր իտի։

Ազ վագըթ զարֆընտա, վագթը իլէ տիւգ ճէնապլէրի իլէ արալարընտա մէվճուտ օլան իրթիպաթ ու միւնասէպաթըն, թէճէտտիւտ իտէճէյինի վէ արթըգ արատա հիչ պիր կէօնա էսրար գալմայաճաղընըտա գաթիյէն իւմիւտ իյլէտիյի կիպի, քէրիմէսի Օլիվիյա իլէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն իզտիվաճընը հէր զէմանտան զիյատէ արզու վէ իլթիզամ իյլէյօր իտի։

Զիյաֆէթ վէրտիյի կիւնտէն պէրի կէնճ ավօգաթըտա, տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօյըտա կէօրէմէմիշ իտի. տօգթօր զիյատէճէ մէշղուլ օլտուղունը պիլտիյի իչին խանէսինէտէ միւնթազամէն տէվամ իտէմէմէքտէ քէնտինի մազուր կէօրիւյօր իտի, ֆագաթ հիչ օլմազսա պիր իքի տէֆա օլսուն

ծղրամամասընը նէզաքէթ վէ ինսանիյէթինէ եագըշտըրամայարագ, պունտան տօլայը պիր տէրէճէյէ գատար տիւչարը հայրէթ օլույօր իտի.

Մէվզույի պահսըմըզ օլան կիւնիւն սապահըսը Հանրի Տըլաթուր-Վծտիյօ իլէ Էթիյէնէ պիրէր մէքթուպ եազարագ, օ ագշամ չայ իչմէք իւզրէ խանէսինէ տավէթ իթտի. կէնճ թապիպ օ կիճէյի պիր խասթանըն եանընտա կէչիրէճէյինտէն պահս իլէ, տէրհալ միսթրէս տիգ Թուրէնին թէզքիրէսինէ պիր ճէվապ եազարագ, տավէթինէ իճապէթ իտէմէյէճէյինտէն տօլայը պէյանը թէէսիւֆ իթտի.

Հանրինին պիր մէշղուլիյէթի օլմատըղը կիպի միսթրէս տիգ Թուրէնին նէզտինտէ սատըգ տօսթունա թէսատիւֆ իտէճէյինիտէ իւմիւտ իյլէտիյինտէն, Պէրլին սօգաղընտաքի գօնաղա կիթմէյէ գարար վէրտի, տավէթէ իճապէթ իթմէսինտէ պաշգաճա պիր սէպէպտէ վար իտի քի, գարիպէն օ սէպէպէտէ վագըֆ օլաճաղըզ.

Ճէրիտէյի մէհաքիմ մէճմուասընտա վէ «Նօյլի քէօրրիւսի ճինայէթի» սէրլէվհասը ալթընտա, թէքրար թէքրար օգումուշ օլտուղու սաթըրլար իլէ, միսթրէս տիգ Թուրէն, օ վագաայի միւճէսսէմ սուրէթտէ իրայէ իտէն օյուն էսնասընտա, պիրտէն պիրէ քէնտինի ղայպ իտուպ պայըլմասը քէյֆիյէթի, կէնճ ավօգաթըն մէրագընը մուճիպ օլտուղունտան, պու գատըն իլէ պիր տահա կէօրիւշմէյի բէք զիյատէ արզու իտիյօր իտի.

Գարիպէն քէնտիսի իլէ Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագտա պիրլէշէճէյիղ, շիմտիլիք պիր ազ Թէֆէրի թէագըպ իտէլիմ.

Թէֆէր, տիւգ ճէնապլէրինտէն այրըլտըգտան սօնրա իգամէթկեահընա կիթմիշ իտի. միւթատը օլտուղու վէճհլէ պիր սաաթ գատար թէպտիլի շէքլ ու գըյաֆէթլէ մէշղուլ օլուպ, թանընմայաճագ պիր հալ քէսպ իթտիքտէն սօնրա էվտէն չըգտը վէ Պէլվիլ սէմթինէ կիթտի. Ժան-Ժուտինին

իգամէթ էյլէմկի խանէնին արգա ճիհէթի խալի արսալար իլէ մուհալէթ պիր մէվգըտա պուլունտուղունը ունութմամըշ իտի ։

Թէֆիկը , զիհնէն պիր բըլան թէրթիպի իլէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ խալի արսալար թարաֆընա կէչտի . գուրնազ խըրսըզըն իգամէթ կեահընը թէֆիրիք իտեր տիվարըն եանընա կէլտի , պիր թէբէյէ չըգտը , օրատան ավկիչ տօղրու պագըպ Ժան-Ժուտինին տէ քիրալտըզը տայիրեյիտէ , անըն իլերիսինտէքի պէօյուճէք խանէյիտէ նազարը թէագըգտէն կէչիրտիքտէն սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Իշ եօլունտա . . . պուրայա քէնտի էվիմիզէ կիտէը կիպի կիտէպիլիրիզ . . . պու թարաֆ տայիմա խալի տիր . հարաքեաթըմըզտա հիչ պիր մանի եօգ տըր , տէտի ։

Սապըգ մուֆէթթիշ , անլայաճաղընը անլատըգտան վէ կէօրէճէյինի կէօրտուքտէն սօնրա Պէլվիլին տօլամպաճ սօգադալարընա սարտը . տիւգ Տըլթուր-Վօտիյո ճէնապէլերի արդասընտա կէնիշ պիր բարտէսիւ , պաչընտա պէօյուճէք պիր չապգա պուլունտուղու հալտէ քէնտինէ տօգրու կէլիյօր իտի . Թէֆիկը կէճէնին գարանլըղընտա տիւգի պիր էյի թանը յամատըղընտան էօնլէյէրէք .

— Մ'իսիւ Ֆըրէտըրիգ Պէրար , սէսլէտիյինտէ , ճէվապ օլարագ .

— Էվվէթ , պէնիմ , տէտի ։

— Բէք ալա՛ , իչթէ իշ կէօրէճէք զէման կէլտի ։

— Պէն հազըրըմ ։

— Սիլահլարընըզ իւզէրինիզտէ՞ մի

— Էվվէ՛թ ։

—Էօյլէ իսէ արգամ սըրա կէլինիզ ։

Ինքի չերիքը ճինայէթի պիրլիքտէ մուգատտէմա Թէֆիքին նազարը մուայէնէյտէն կէչիրմիշ օլտուղու խալի արսալարա կնթտիլէր . Ժան-Ժուտինին իգամէթ կեահընը թէֆիրիգ

իտէն վէ իքի պուչուդ մէթրօ եիւքսէքլիյինտէ պուլունան տիվարէ եագլաշընճա, Թէֆէր.

— Իշթէ պուրատան աթլայըպ էվէ կիտէճէյիզ, տէտի.

— Լաքին պէն պուրատա պիր տէլիք պիր կէչիտ կէօրիմէյօրում . . .

— Հագըգաթէն եօգ տըր.

— (Խէվֆ ու տէհշէթլէ.) Թըրմանըպ չըգմա՞դ մը լազըմ կէլիյօր . . .

— Շիւպհէսիզ.

— Օ ասլա պէնիմ էլիմտէն կէլմէզ.

— Ֆագաթ զօր պիր շէյ տէյիլ. տիվար բէք ալչագ տըր. ալէլխուսուս պէնտէ սիզէ եարտըմ իտէճէյիմ.

Թէֆէր տէրհալ էյիլիպ արգա վէրտի. պու սուրէթլէ տիւգ ճէնապլէրի տիվարըն թէբէսինէ չըգտը, անը միւթէագըպ սըչրայըպ պէրի թարաֆա կէչէրէք չըգարտըղը կիպի արգատաշընը սուհուլէթլէ էնտիրտիքտէն սօնրա.

— Շիմտի իչէրիյէ օտայա կիրէճէյիզ, տէյէրէք գաբույա եագլաշտը, հէման ճէպինտէն պիր տէմէթ ուճլարը սիվրի չիլինկիր ալաթը չըգարըպ, պունլարտան պիրինի իսթիմալ իլէ գաբույը աչտը.

Էն էվվէլ տիւգ էշիքտէն աթլայըպ կիրտի, Թէֆէր անը թէտգըպ իտէրէք ուսուլէթլէ գաբույը գաբատըգտան վէ ճէպինտէն պիր ֆէնէր չըգարըպ եագտըգտան սօնրա.

— Օտանըն հէր ճիհէթինի իսթէտիյիմիզ կիպի արայապիլիրիզ, հէր շէյտէն էվվէլ խապիսին՝ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աշըրմըշ օլտուղու օ մուխաթարալը քեաղըտլարը արայըպ պուլմալըյըզ . . . քեաղըտլարը մահվ իթտիքտէն սօնրատա խապիսի եագալայարագ իշի պիթիրիրիզ, տէմէսի իլէ, տիւգ ճէնապլէրի էլլէրի թիթրէյէրէք.

— Աման չաբըգ արայալըմ, տէտի.

— Աճէլէյէ լուզում եօգ տըր . . . Ժան-Ժուտի շու սաաթտա քէնտի կիպի արգատաշլարը իլէ Բօլ-Նուվար լօ-

գանթասընտա քէօր գանտիլ սէրխօշ տըր, խաթրընա հիչ պիր շէյ կէլմէզ, տահա բէք չօգ վագթիմիզ վար, աղըր աղըր վէ ագիլանէ պիր սուրէթտէ արայալըմտա նէթիճէ վարսըն պիր ազ սօնրա հասըլ օլսուն, սիզ լութֆէն ըշըղը պէնտէն թարաֆա թութունըզ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ ֆէնէրի Թէֆէրէ տօղրու թութտու, սապըգ միւֆէթթիչ հէր քիւշէյի հէր պուճաղը, քէնտինէ մախսուս պիր մէհարէթլէ արամայա գօյուլտու, արամատըդ, թարամատըդ, էլ տօգունտուրմատըդ պիր շէյ պըրագմամըշ իքէն եինէ հէր շէյ եէրինտէ վէ կիւյա հիչ էլ սիւրիւլմէմիշ կիպի պիր հալտէ պուլունույօր իտի, եարըմ սաաթ ղարֆընտա արանըպ պագըլաճագ հիչ պիր եէր գալմատը։

Պոռ միւտագգըդանէ թէհարրիյաթտէն հիչ պիր սէմէրէ հասըլ օլմայաճաղը աշիքեար իտի. զիրա օգուլանլարըմըզճա մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ մաթլուպ օլան չըզտան, (էհէմմիյէթի քէնտինճէտէ հէնուզ մալիւմ օլմատըղը հալտէ) Ժան-Ժուտինին եանընտա պուլունույօր իտի։

Շիլթէլէրէ, եաստըգլարա վէ եօրկանլարա վարընճայա գատար հէր շէյ պիրէր պիրէր զիյարէթ օլունտու, հիչ պիր ֆայիտէ հասըլ իտիլմէյինճէ, Թէֆէր հիտտէթլէ այաղընը եէրէ վուրուպ.

— Հայ քեաֆիր շէյթան, տէմէք քի գուրնազ հէրիֆ օ քեաղըտլարըն գըյմէթինի, էհէմմիյէթինի թագտիր իթմիշ, չըզտանը տայիմա ճէպինտէ թաչըյօր, տէտի։

— Պունըն իչին նէ՞ եաբմալը։

— Էլինտէն ալմալը...

— Նա՞սըլ իտուպտէ ալմալը։

— Պուրատա քէնտինի պէքլէմէլի, վիճուտինի օրթատան գալտըրմալը, պատէհու իւզէրինտէն չըզտանը ալմալը։

— (Տէհչէթլէ հայգըրարագ) Քէնտիսինի պէքլէմէլի՞ մի, պագալըմ պու կիճէ պուրայա կէլէճէ՞ք մի։

— Պու կիճէ պուրայա կէթիրմէք իշինի պէն տէրիւհ-տէ իտէրիմ... Նէ եօլտա հարաքէթ իտիլէճէյինիտէ պա-գընըզ արզ իտէյիմ, պուտա բէք գօլայ վէ սատէ պիր իշ տիր. օտանըն իշինէ կիրինճէյէ գատար էն գարանլըգ պիր քիւշէտէ սագլանըրսընըզ, թամամ քիպրիթի չագըպտա կազընը եագմազա տավրանտըղը էսնատէ, իւզէրինէ հիւ-ճիւմ իտէրէք իշինի պիթիրիրսինիզ։

— (Մուզթարըպանէ.) Պէնի պուրատա եաբա եալընը՞զ մը պըրագաճագսընըզ։

— Պաշգա չարէ եօգ, էօյլէ եաբմազսագ Ժան-Ժուտի-յի պու կիճէ պուրայա ճէլպ իտէմէյիզ։

— Եինէ պիրլէշէճէյիզ եա։

— Հէմտէ ազ պիր զէման զարֆընտա։

— Պէն նէ՞րէտէ սագլանայըմ։

— (Էթրաֆընա կէօզ կէզտիրէրէք.) Իշթէ շուրասը բէք մինասիպ տիր, օ շէյթան հէրիֆին գաբույը աչտըղընը ի-շիտինճէ, շու իբտէն ասըլմըշ օլան էսվապլարըն արդասընա չէքիլիրսինիզ, սիզէ իխթար իթտիյիմ տագըգանըն հուլու-լինէ գատար օրատա գալըրսընըզ. արթըգ պէնիմտէ թա-մամ Բօլ-Նուվարէ կիտէճէյիմ զէման կէլտի։

41

Թէֆէր, չըգըպ կիթմէյէ տավրանտըղը սըրատա պիր-տէն պիրէ թէվագուֆ իտէրէք.

— Ա՛հ, ազ գալսըն սիզէ զայէթ մուհիմմ պիր շէյի սօրմազը ունուտաճագ իտիմ, իւզէրինիզտէ սիլահ պուլուն-տուղունը պիլիյօրում, ֆագաթ նէ տիւրլի սիլահ օլտուղու-նը պիլմէյօրում, տէտի։

— Պիր բէվօլվէր իլէ պիրտէ գամա վար։

— Սագըն ըէվօլվէրի իսթիմալ իթմէյինիզ, կիւրիւլթիւսիւ կիճէ եարըսը հէր քէսի պուրայա թօբլար կէթիրիր, գամայը իսթիմալ իտէր պըրագըրսընըզ, գամանըն իւզէրինտէ ալէյհինիզտէ մուճիպի թէօհմէթ օլաճագ պիր ընշանէ վա՞ր մը . . .

— Խա՛յըր, պիր եիւղիւ վէ քէսկին ատի պիր գամա տըր, իւզէրինտէ ֆապրիգա մարգասը ֆիլան եօգ տըր:

— Թամա՛մ, պու գամայը ես ճէրիհանըն իւզէրինտէ վէ եախօտ ճէսէտին եանընտա պըրագըրսընըզ, էօն թարաֆտան վուրմաղա ղայրէթ իտինիզ քի քէնտի քէնտինի էօլտիւրմիւշ զանն օլունսուն:

Պու էսնատէ Թէֆիքը ճէպինտէն պիր քեաղըտ չըգարտը, պունըտա տիւգ ճէնապլէրինէ վիրուպ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Պու քեաղըտ բարչասընըտա, իւզէրինտէ գալէմ վէ հօգգա պուլունան չու մասա իւզէրինէ պըրագմանըզը րէճա իտէրիմ, պու քեաղըտտա օգունընճա ժան-ժուտինին ինթիհար իթմիշ օլմասընա չիւպհէ պըրագմազ, տէտի:

— Անըտա եաբարըմ. . .

— Արթըգ պէն կիտէյօրում, իշտէն էվվէլ սիզի կէօրէմէզսէմ, պէնի, սիզի չըգարըպ էնտիրմիշ օլտուղում տիվարըն իւզէրինտէ պուլուրսունըզ:

— Բէք կիւզէլ:

— Աման տիւգ հազրէթլէրի, կիւրիւլթիւ վէ այտընըզ իսթէմէզ. . .

— Մէրագ իթմէյինիզ:

Թէֆիքը ֆէնէրի սէօնտիւրտիւ վէ օտատան չըգըպ չէրիքը ճինայէթինին իւզէրինտէն գարուլը գաբատը, պատէհու տիվարտան աթլայըպ արսայա կէչտի վէ սէրի ատըմլար իլէ էն եագըն օլան արապա մէրքէզինէ վասըլ օլարագ պիր արապա քիրալատը, սէմթի մագսուտէ վասըլ օլունճա, արապաճըյա.

— Կիտինիզաէ կէչիտ ճիվարընտա պէնի պէքլէյինիզ, տէտիքտէն ոօնրա, Բօլ-նաւվար լօգանթասընա կիլտի։

Լօգանթանըն տախիլինտէ ումուտի տէնէպիլէճէք պիր կիւրիւլթիւ հիւքմ սիւրէյօր իտի. ալթ գաթտաքի սալօնլար, գապինէլէր մէքիւլաթ վէ մէչրուպաթ իլէ տօլու իտի, ժան-ժուտի իլէ միսաֆիրլէրի իւսթ գաթտաքի սալօնլարտան պիրինտէ պուլունույօրլար իտի։

Եինէ իւսթ գաթտա պէօյիւճէք պիր սալօնտա մուղիգա թագըմը իճրայի ահէնկ իթմէքտէ օլուպ, օյունճուլարտա սըչրայըպ տուրույօրլար իտի. հէլէ գատընլարտան պիր գըսմը էսամլարըն մօտէլ մէգամընտա իսթիխտամ խլէտիքլէրի եատիկեարլարտան միւթէշէքքիւլ իտի. պունլարըն նէ ալիւֆթէ չէյլէր օլտուղու պէյանէ հաճէթ եօգ սըր։

Իչրէթին թէէսիրի իլէ գաֆալարը գըզմըշ օլան պուսէֆիհ մախլուգաթտէն պաղըլարը չարգը օգույօր, պաղըլարը կիւլէյօր, պաղըլարըտա ղարիպ պիր սուրէթտէ պաղրըպ չաղրըյօր իտի։

Ասայիշ վէ ատապը ումումիյէյէ խալէլ կէթիրէն պիր հալ ու հարաքէթէ մէյտան վէրմէմէք իչին, թէպտիլ գըյաֆէթէլէ պիր գաչ նէֆէր բօլիս խաֆիյէլէրի օ ճիվարտա կէղինիյօրլար իտի։

Թէֆէր, էվվէլա ալթ գաթը տօլաչարագ միւթէագըպէն իւսթ գաթա չըգտը, բագս իտիլէն սալօնլարը տօլաչտը, ժան-ժուտիյի օրթատա կէօրէմէյինճէ տիկէր սալօնլարա գապինէլէրէ կէչտի, օրատա իչիթտիյի գահգահալէր վէ կիւրիւլթիւլէր նազարը տրգգաթընը ճէլպ իթտի, պիր աղ տահա իլէրլէտի. օ էսնատէ պօչալմըշ օլան չիչէլէրի ալըպ տօլմուչլարընը պրրագմագ իւղրէ պիր կալաօն կիրմիչ վէ գաբույը աչըգ պըրագմըշ օլտուղունտան, թէֆէր պիր քիւչկտէն իչէրիսինի կէօրտիւ վէ քէնտի քէնտինէ.

— Շէյթան հէրիֆ օրատա, հէնուզ թաամատա նիհայէթ վէրիլմէմիշ, պէքլէմէք իչճապ իտիյօր, տէյէրէք տէհ-

լիզէ դարիպ պիր մէվգըտա պուլունան մասանըն քէնարընա օթուրտու վէ պիր գատէհ բօնճ ըսմարլատը ։

Վագըթ եարը կէճէյէ եագլաչըյօր իսէ տէ , պալօ սապահըն սաաթ պիրինէ գատար իմթիհտատ իտէճէք իտի ։

Րագա իտէնլէրին ատէթի կիթտիքճէ չօղալմագտա վէ չալկընըն կիւրիւլթիւսիւտէ պիթթապի օ նիսպէթտէ թէզայիւտ իտէրէք , ատէթա գուլագլարը սաղըր իտէճէք պիր տէրէճէյէ կէլմիշ իտի , արթըգ պիր ղէման սօնրա ժան-ժուտինին պուլունտուղու սալօնտա եավաչ եավաչ թաամա նիհայէթ վէրիլիյօր իտի ։

Հավանըն սրճագլըղը , սրգլէթիտէ բէք զիյատէ օլուպ հէրքէսին եիւզլէրի թէր իչինտէ գալմըշ օլմաղըլա , պիր ա-րալըգ ժան-ժուտի .

— Ինսան րահաթսըզ օլտուղու ղէման էյլէնէմէզ , էվ-վէլ էմիրտէ րահաթըմըզը տիւչիւնմէլիյիզ , տէտի վէ միսա-ֆիրլէրինէ տէրհալ նումունէյի իմթիսալ օլան պիր հարա-քէթլէ , արգասընտաքի ըէտէնկօթը չըգարըպ տիվարէ մէր-պութ օլան չէնկէլլէրտէն պիրինէ ատը վէրտի ։

Ծուրէթը զահիրէտէ քէնտիսինի արգատաշլարը կիպի սարհօշ կէօսթէրէն վէ հագըգաթտէ քէնտինի բէք էյի ի-տարէ իտէն Մինեօլէ , աշըրմաղա բէք զիյատէ հէվէսքեար օլտուղու չըզտանըն , ճէպինտէ պուլունտուղու ըէտէնկօթըն տիվարէ ասըլտըղընը կէօրիւնճէ , մէսէրըէթինտէն իչի թիթ-րէմիշ իտի ։

Շիշէլէր եէնիտէն իչիլուպ պօշալտը , օ էսնատէ ժան-ժուտի պիրտէն պիրէ այազա գալգտը վէ սարհօշլուղա մահ-սուս զարիպ պիր չիվէ իլէ միսաֆիրլէրինէ .

— Արգատաշլա՛ր , սիզէ պիր շէյ թէքլիֆ իտէճէյիմ , պագընըզ ահէնկ նէ գատար լաթիֆ , բարատա եօլունտա , պիր աղտա գատընլար իլէ գօլգօլա վէրիպ էյլէնմէլիյիզ . . . հայտէ կիտէլիմ , գահվէմիզիտէ սօնրա իչէրիզ , տէտի ։

ժան-ժուտինին պու թէքլիֆի տէրհալ թահսին իլէ

գապուլ օլունտու , հեր քէս գօլգօլա վէրէրէք ազիմ պիր կիւրիւլթիւ բաթըրտը իլէ ավլիյէ էնտիլէր . օրպտա պուլունան մուհաֆըզլարտան իքի քիչի ժան-ժուտիյէ եագլաշարագ վէ հէյսինէ պիրտէն պարիտանէ պիր թավը իլէ խիթաղ իտէրէք .

— Պուրատա պէօյլէ եէլէք կէօմլէքլէ բագս իտիլէմէզ . . . հայտէ չըգընըզտա ատապէ մուվաֆըգ պիր սուրէթտէ էլպիսէնիզի կիյուպ կէլինիզ , տէմէսի իլէ , ժան-ժուտի սարխոշլուգտան վէ հիտտէթտէն քէքէլէյէրէք .

— Ֆիմնէ քէյֆիմին քէթխիւատտը օլամազ , մասրաֆ իթմիշիմ իսթէմիյիմ կիպի էյլէնմէյէ հագգըմ վար , տէտի ,

— Խա՛յըր , պու հալտէ բագս իտէմէյէճէքսինիզ ։

— Բագս իտէճէյիզ . . .

— Կալիպա շիմտի հէբինիզիտէ տրշարը չըգարաճաղըզ ։

— Հիչ պիր շէյ եաբամազսընըզ . . .

Պունլար իչի աղըշտըրըպ պօղազ պօղազա կէլէճէքլէրի էնտատէ , լօգանթաճը պէօյիւճէք պիր արպէտտա զուհուր իտէճէյինտէն խապէրտար օլուպ գօշարագ կէլտի վէ մուհաֆըզլարա .

— Էֆէնտիլէր , բէճա իտէրիմ , պունլարը պըրագընըզ , հէվա բէք սըճագ օլտուղունտան պիրազ թէնէֆֆիւս իթմէք իսթէյօրլար , պիր ֆէնալըգ իթմէք ֆիքրինտէ տէյիլտիրլէր , տէմէսի իւզերինէ , մուհաֆըզլարտան պիրիսի .

— Մէյտանտէ պիր գաիտէ վէ ուսուլ վալ տըր . . . հէրքէս թէնպիհամթէ բիայէթ իթմէյէ մէճպուր տըր , տէտի ։

Եէնիտէն պիր մուհավէրէ վէ միւնազաա գաբուսը աչըլտը . Թէֆէր պու հալէրի կէօրիւպ իշիտյօր իտի . ժան-ժուաինին մուհաֆըզա գարշը մուաննիտանէ ըսրար իթտիյինի կէօրիւնճէ , ճանը սըգըլըպ մըրրլատանարագ .

— Շիմտի եագայը էլէ վէրէճէք , մէսէլէ թէվգըֆա միւնճէր օլարագ , իսթիճվապէ գալգըշըլաճագ , քէնտիսի սերբեշ , ագլը պաշընտա տէյիլ , աղըշտան պիր սէօզ գա-

չըրաճագ օլուրսա հէր չէյ մահվ օլաճագ տըր . միւտահէ-
լէ խթմէլիյիմ , տէտի , վէ հէման գալապալըդը եարըպ կէ-
չէրէք զաթէն թանըտըդլարընտան օլան մուհաֆըզլարա
եագլաչտը , քէնտինին քիմ օլտուղունը անլաթտըդտան
սօնրա դուլագլարընա էյիլիպ ֆըսըլտայարագ .

— Թէվգըֆէ գալդըշմայընըզ , պունլարը պէն նազարը
տըդղ աթտան այըրմայօրում . . . պըրագընըզ նէ իսթէր-
լէրսէ եարսընլար . իտարէյի մէրքէզիյէտէն վէրիլէն էմր
պէօյլէ սիր , տէյինճէ , մուհաֆըզ քէնտինի թօրլայըպ բէ-
տէրանէ սիր թաւր իլէ սէրիօշլարա .

— Մատէմ քի պուրանըն միչլթէրիլէրինտէն իմիչսինիզ
էյլէնինիզ , ֆագաթ ագլընըզը տա պաչընըզա թօրլայընըզ ,
տէմէսի իլէ , ժան-ժուտի քէյֆլէնիպ հայդըրարագ .

— Եաչասըն էյլէնճէ . . . հայտէ պագալըմ , ա՛լղ
մուզիգա . . . տէր տէմէզ հէրքէս եինէ սըչրամաղա պաչ-
լասը ,

Թէֆէր , արպէտայը պու եօլտա թէսաքինէ մուվաֆֆագ
օլտուգտան սօնրա լօգանթատան տըշարը չըգտը . պու էս-
նատէ լօգանթանըն էօնիւնտէ իբսիզ սաբսըզ թագըմընտան
իչ տէօրթ տելիգանլը , աչաղը եօգարը կէղինիյօրլար իտի .
Թէֆէր, պու չարգընըլարտան զահիրլէն էն զէֆի վէ եագը-
չըդլը կէօրիւնէն պիրինին եանընա թէդարրուպ իլէ էլինի
ումուզունա վազ իտուպ .

— Տելիգա՛նլը , պէչ ֆրանգ գազանմագ իսթէ՞րմիսին ,
տէտի ,

— Կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսունըզ ,

— Էվվէ՛թ ,

— Նէ ալա՛ , պու քարա նէ՞ եաբ՞հագլա գազանըլա-
ճագ ,

Թէֆէր , չըգտանընտան միւհիւրլի պիր մէքթուպ չը-
գարըպ պու չարգըն տելիգանլընըն էլինէ վէրմէքլէ .

— Ղայէթ գօլայ պիր խըտմէթ , պունը ալըպ Բօլ-նաւ-

վար լօգանթաճըսընա վէրիր վէ պու ագչամ միսաֆիրլէրի իլէ պիրլիքտէ լօգանթասընտա թաամ իտէն զաթէ թէսլիմ իթմէսինի ըէճա իտէրսինիզ . իսմի զարֆըն իւզէրինտէ եա-զըլը տըր , տէտի ։

— Բէք կիւզէլ , սօնրա .

— Շայէտ լօգանթաճը պու մէքթուպը քիմին թէսլիմ իթտիյինի սօրարսա , Բօյալ մէյտանընտա , միւսիւ Բընէ Մուլէն թարաֆընտան կէօնտէրիլտիյինի սէօյլէրսին ։

— Բօյալ մէյտանը . . . Բընէ Մուլէն , պունուտա ունուԹմամ , ճէվապ պէքլէնէճէ՞ք մի ։

— Խա՛յըր , հէբսի պու գատար ։

— Էօյլէ իսէ բարայը , բարայը չըդարընըզ ։

Թէֆէը , աէրհալ հայլազը մէրդումըն էլինէ պէշ ֆըբանգըզ պիր սիգարէ սըգըշտըրտը քի սէվինճինտէն սըչրայարագ , իչ պէշ ատըմտա Բօլ-Նուվար լօգանթասընա կիրտի . Թէֆէը տէ պիրագ ինէրի կիտուպ պուվարըն օպիր ճիհէթինտէ պիր քիւչէյէ կիզլէնտի վէ կէօզլէրինի լօգանթանըն գաբուսընա աԹֆ իթտի ։

Մէքթուպը թէսլիմէ մէմուր օլան տէլիգանլը , վազիֆէսինի եօլը իլէ իյֆա իթմիշ վէ լօգանթաճընըն սուալինէ չու ճէվապը վէրմիշ իտի .

— Պու մէքթուպ , Բօյալ մէյտանընտա վէ Բընէ Մուլէն նամընտա պիր զաթ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ տիր ։

Պու էանատէ գարըշըգլը րագս հավասընա տա հէնուզ նիհայէթ վէրիլէրէք , Ժան-Ժուտի միսաֆիրլէրի իլէ պէրապէր գահվէլէրինի իչմէք իւզրէ եինէ թաամ սալօնընա կէլմիշլէր իտի , լօգանթաճը գուրնազ խըրսըզա եագլաշըպ մէքթուպը իրայէ իտէրէք ։

— Սիզին իչին չիմոի չու մէքթուպը կէթիրտիլէր , տէյինճէ , Ժան-Ժուտի միԹէհայըրանէ պիր Թավը իլէ քէքէլէյէրէք ։

— Պէնիմ իչին պիր մէքթուպ հա՛. աճայիպ, պու մէքթուպ նէրտէն կէլիյօր, տէտի։

— Բօայալ մէյտանընտան։

— Հիչ շիւպհէ իթմէմ քի Բընէտէն տիր։

— Էվվէ՛թ, միւսիւ Բընէ Մուլէն թարաֆընտան։

— Ա՛հ, նէ էյի չօճուգ տըր. միւթլագա պէյանը իթիզար իլէ կէլէմէյէճէյինի պիլտիրմէք իսթէմիշ տիր. իսապէթ, պագալըմ նէ՞ եազըյօր։

Ժան-Ժուտի զարֆը եըրթուպ աչտը վէ հավի օլտուղու չու սաթըրլարը քէնտի քէնտինէ օգումաղա պաշլատը։

«Արդատաչ, սանա շիֆահէն սէօյլէյէճէյիմ պազը էսպապէ մէպնի Բօլ-Նուվարտա պուլունամայաճաղըմ, ֆագաթ սէնիտէ միւթլագա պու կիճէ իչինտէ կէօրմէլիյիմ. էսասը պահս պիլտիյիմիզ մէսէլէ տիր. իշ ղայէթ մուհիմմ, զէման պիր տագըգա ֆէվթ իթմէյէ պիլէ միւսաիտ տէյիլ տիր. սէնի Պէլվիլ սէմթինտէ քեային իգամէթկեահընտա պէքլէյէճէյիմ. միւթլագա պուլմալըյըմ, եօդսա հէր շէյ մահվ օլաճագ տըր։»

«Բընէ Մուլէն»

Ժօրժ իլէ Գըլօտիյանըն էսկի շէրիքը ճինայէթի, էլինի միւթթասըլ թէր ագմագտա օլան ալնընա վաղ իթտի, պիլ իսթիյար մէքթուպ էլինտէն տիւշտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Հէր շէյ մահվ օլաճագմըշ, միւթլագա իչին իչինտէ պիր միւնազաա վար... Բընէ պէնի կէօրմէք իսթէյօր... պէնի պէքլէյէճէք իմիշ... հէման գալգըպ կիթմէլիյիմ, տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա եիւքսէք սէտա իլէ արդատաչլարընա խըթապ իտէրէք.

— Շիմտի սաաթ գա՞չ, տէյու սօրմասը իւզէրինէ, հէրքէստէն էվվէլ լօգանթաճը ճէվապէ տավրանարագ.

— Եարը կիճէյի օն տագըգատա կէչիյօր... տէտի։

— Պիրիսինի կէօնտէրինիզտէ պանա պիր արապա պուլ-սուն կէթիրսին, ըէտէնկօթըմ նէ՞րէտէ։

Մինեօլէ տէրհալ սալօնըն պիր քիւշէսինտէ ասըլմըշ օ-լան էշեայէ եագլաշտը. պու էսնատէ Ժան-Ժուտի արգա-տաշլարընա խըթապէն սէօզիւնէ տէվամ իտուպ.

— Չօճուգլարըմ... քիւչիւք պիր իշ զուհուր իթմիշ օլմաղըլա, գալգըպ կիթմէքլիյիմ զարուրի տիր, ֆագաթ չօգ սիւրմէզ... իքի սաաթա գատար կէլիրիմ, լաքին ըէ-տինկօթըմ նէ՞րէտէ, տէր տէմէզ, Մինեօլէ հէման ըէտին-կօթընը ումուզլարը իւզէրինէ վազ իտէրէք.

— Իշթէ պուրատա, սապըրսըզլըգ իթմէ, տէտի։

42

Ժան-Ժուտի տէրհալ սալօնտան տըշարը ֆըրլատը, հարաքեաթընտա մուվազէնէթ օլմատըղընտան մէրտիվէնտէն եուվարլանաճագ կիպի կէօրիւնիյօր իտի. պունըն արգասը սըրա Մինեօլէ տէ քիմսէյէ սէղտիրմէքսիզին սավուշտը։

Ժան-Ժուտինին տավէթլիլէրի միյանընտա Ալպինիւս լա-գապը իլէ եատ իտիլէն պիր ատէմ.

— Իշթէ, ալտըղը քեաղըտ բարչասընըտա պուրատա ունութմուշ, կէլտիյի զէման էլինէ թէսլիմ իտէրիմ... տէ-յէրէք էյիլտի, մէքթուպը ալըպ հէման ճէպինէ աթտը, չալկըտա թէքրար բագս հէվալարը չալմաղա պաշլատը։

Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլսա կէրէք տիր քի Մինեօլէ, չօգ զէմանտան պէրի աշըրմագ սէվտասընտա պուլունտու-ղու չըզտանը, Ժան-Ժուտինին ըէտինկօթունը կէթիրտիյի էսնատէ ճէպինտէն ալմըշ վէ սէրվէթինին մըգտարընա վա-դըֆ օլմագ էմէլի իլէ. մուվագգաթէն լօգանթատան չըգըպ կիթմիշ իտի։

Խապիսը մերգում, Գըլիշի պուլվարընտան սաբտըղը սըրատա պօշ պիր արապա կէօրիւպ տուրտուրթտը. արապաճընը բարասընը բէշին վէրմէք շարթը իլէ Բօլ-Նուվարէ կէօթիւրիւպ կէթիրմէսինի պէշ ֆըրանգա բազարլըգ իթտի։

Արապա հարաքէթ իտէր իթմէզ Մինեօլէ քէմալի թէէսիւր իլէ ճէպինտէն չըզտանը չըգարարագ տէրհալ աչտը, պանգա գայիմէլէրինէ տօգունտուղու էսնատէ բարմագլարը խաֆիֆ պիր սուրէթտէ թիթրէյօր իտի. ֆագաթ պու մէսէրրէթ վէ մահզուզիյէթի ազիմ պիր քէտէր ու մէյուսիյէթէ թէպտիլ օլտու. Հավրտա գայիմէլէր իլէ տօլու կէօրտիւյի չըզտան հէման պօշ տէնէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունույօր իտի. ճան սըգընթըսը իլէ մըրըլտանարագ.

— Հայ Ալլահ պէլասընը վէրսին, սագըն խապիս հէրիֆ բարալարընը քեամիլէն սարֆ իթմիչ օլմասըն... ամանշունա պիր տըգգաթլա պագայըմ, տէյէրէք հէման պիր շամալը քիպրիթ չագտը, կէնճ եանքէսէճի քիպրիթին զիյասը իլէ հագըգաթա վագըֆ օլուպ սուրաթընը էքշիտէրէք.

— Իքի պին պէշ եիւզ ֆըրանգտան պաշգա պիր շէյ եօգ... պէն իսէ պիր խազինէյէ մալիք օլաճաղըմ տէյի սէվինիյօր իտիմ... նէ հալ իսէ եինէ հիչտէն էյի տիր, պու բարայը քէմալի տըգգաթլա սագլամալըյըմ, չըզտանտա պաշգա պիր շէյ եօգ, պու պօմ պօշ մէչին բարչասընը եանըմտա պուլունտըրմագ հէր հալտէ վէխամէթ վէ մէսուլիյէթի մուճիպ պիր շէյ տիր. պունը աթը վէրմէլի, տէտի։

Մինեօլէ տէրհալ արապանըն ճամլարընտան պիրինի էնտիրէրէք, էլինտէքի չըզտանը գալտըրըպ աթը վէրտի։

Մինեօլէնին աթտըղը մահուտ չըզտան, Ամըսթէրտամ սօգաղը իլէ Պէրլին սօգաղը քիւշէսինտէ վէ խալի արսալար ճիվարընտա, պիր արապալըղըն գաբուսը էօնիւնէ տիւշտիւ։

Կէնճ եանքէսիճի, չըզտանը ֆըրլատըպ աթտըգտան պիր ազ սօնրա արապատան էնիպ տար պիր սօգաղա սաբտը, զահիրէն կէօրիւնիւշիւ էսկի պիր խանէնին էօնիւնէ կէ-

լինճէ, ճէպինտէն քիլիտ աչմաղա մախսուս պիր տէմիր բարչասը չըգարտը, գաբույը աչտը վէ դարանլըգ պիր եօլա սաբըպ կէօզտէն նիհան օլտու։

Պէշ տագըգա սօնրա թէքրար կէլիպ պինուպ կէլտիյի արապայա բաքիպ օլարագ արապաճըյա Բօլ-Նուվարէ տօղրու հարաքէթ էմրինի վէրտի։ Արապաճը հարաքէթ իթտի, Մինեօլէ քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ գայիմէլէր գօրգուլաճագ պիր եէրտէ տէյիլ, շէյթան պիլէ պուլամազ... չըզտանտա էլէ կէչէճէք օլուրսա, եօլտա կիտէր իքէն պիրիսի տիւշիւրմիւշ զանն օլունաճագ տըր, տէտի։

Մինեօլէ, Բօլ-Նուվարէ վասըլ օլտուղու էսնատէ բագս հէվասընըն սօն գըսմը աէվամ իտիյօր իտի. Ժան-Ժուտինին միսաֆիրլէրի քէօր սէրխօշ օլտուգլարը հալտէ կէնճ եանքէսիճինին պիրտէն պիրէ իսպաթը վիճուտ իթտիյինի կէօրիւնճէ, իչլէրինտէն պիրիսի.

— Ա՛հ, շէյթան... նէ՞րէտէն կէլիյօրսուն, տէտի։

— Պիր ազ տանս իթտիմ, բագս իտէն գատընլար իչինտէ սարըճա պիր շէյ վար քի պէնի կէօզիւնէ քէստիրտի, եարըն պիրլէշիպ գօնուշմաղա դարար վէրտիք, արթըգ մէսէրրէթիմ սօն տէրէճէտէ տիր. տօլտուրընըզ, տօլտուրընըզտա շունըն աշգընա պէնտէ իչէյիմ...։

Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա պու հալլէր կէչտիյի էսնատէ, Սէն-Ժէրմէն սէմթինտէ քեային տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն թահտը թէսարրուֆընտա օլուպ, պիչարէ Պէրթին իլթիճա իյլէմիշ օլտուղու քէօշքտէտէ, պիզճէ անլամաղա շաեան պազը հալլէր ճէրիյան իտիյիր իտի։

Կիճէնին սաաթ տօգուզը չալըյօր իտի, Էթիյէն Լօրիյօ իլէ Բընէ Մուլէն խասթանըն եաթաղը եանընտա օթուրմուշլար իտի։

Էթիյէնին սատըգ խըտմէթճիսի օլան Ֆըրանսուազ, տախիլի խըտմէթլէր իլէ մէշղուլ օլույօր իտի. եէթիմէնին խաս-

թալըղը եիւզտէ տօգսան տէրէճէտէ իֆագաթէ միւպէտ-տէլ օլմուշ, արթըգ սէօզ սէօյլէմէյէտէ պաշլամըշ իտի։

Նէզտինտէ պուլունան իքի սատըգ տօսթլար, քէնտի-լէրինէ մուհապէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ թէ-պէսսիւմ իտէն կէնճ գըզըն եիւզիւնէ պագըպ, քէսպը մէ-սէրրէթ իթմէքտէ իտիլէր, պիր արալըգ Պէրթ պունլարա էլլէրինի ուզատըպ զաիֆ պիր սէտա իլէ.

— Տօսթլա՛րըմ, նէ գատար լութֆքեարսընըզ, տէտի։

Պիչարէնին ուզաթտըղը էլլէրտէն պիրինի Բընէ թու-թուպ քէմալի մուհապէթլէ սըգտը, տիկէրինիտէ կէնճ տօգ-թօր թութուպ տուտագլարընա եագլաշտըրտըղը սըրատա, եէթիմէ.

— Ազիզիմ տօգթօր, արթըգ պէնտէ գօրգուլաճագ պիր հալ կէօրէմէյօրսունըզ, տէյի՞լ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ, արթըգ քիւլլիյէն քէսպը իֆագաթ իտի-նիզ։

— Տէմէք օլույօր քի բէք չաբըգ իատէյի սըհհէթ ի-տէճէյիմ։

— Էվվէ՛թ, պիր գաչ կիւն տահա եաթտըգտան սօն-րա, թէտրիճէն ալըշտըրմագ իչին սիզի պիր ազ եիւրիւթ-մէյէ պաշլայաճաղըզ։

— Պիլսէնիզ, պիլսէնիզ եաթագտա կէչիրտիյիմ կիւն-լէր պանա նէ գատար ուզուն կէլիյօր. ա՛հ . . . խուսուսի իլէ աճիզ հալտէ պուլունուպ պիր իշ եաբամամագ . . .

Բընէ. - Օէվկիլի չօճուգ, օ խէյալաթը զիհնինիզտէն տէֆ իտինիզ . . . պիզ Էթիյէն իլէ պէրապէր հէր չէյի տիւ-շիւնիւպ չալըշըյօրուզ, սիզ ինտիմիզտէ զայէթ մուգատտէս վէ գըյմէթտարսընըզ, սիզի գուտրէթինիզին թէալիւգ իթ-մէյէճէյի խուսուսաթտէ մէյուս պըրագմամագ, չալըշմագ պիզիմ վազիֆէմիզ տիր, իւմիւտ իտէրիմ քի եագընտա պիր նէթիճէ իսթիհսալինէ մուվաֆֆագ օլաճաղըզ . . .

— (Մէյուսանէ պաշընը սալլայըպ տօղրուլարագ.) Ասա-

լա իւմիւտավար օլմայընըզ, պէն եանընըզտա պուլունմատըգ-ճա հիչ պիր վէճհ իլէ մուվաֆադըյէթ հասըլ իտէմէզսի-նիզ, զիրա հէնուզ պիր չէյէ վադըֆ տէյիլսինիզ, չիմտիյէ գատար պէնի սէօզ սէօյլէմէ.քտէն մէն իթտինիզ, պէնտէ իթաաթ իթտիմ. ֆագաթ նէ գատար մուզթարըզ օլտու-զումը, նէ իչհթտիյիմի վէ նէ կէօրտիւյիւմիւ պիլմէյօրսու-նըզ... ա՛հ, ալչագլար...

Կէնճ գըզըն եանագլարը գըզարմադա վէ կէօզլէրի բար-լամադա պաչլատը, տօգթօր թէլաշ վէ մէրագ իլէ.

— Պէրթճիյիմ, քէնտինիզի իւզմէյինիզ... պու չիտ-տէթլի թէէսիւր սիզէ պիր ֆէնալըգ կյրաս իտէպիլիր, տէ-մէսի իւզէրինէ, զեվալը եէթիմէ ճէպրը նէֆս իլէ թէպէս-սիմ իտէրէ.ք.

— Գօրգմայընըզ, տէտի, էթիյէն սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Շիմտիյէ գատար հալինիզտէ սէպաթ վէ մէթանէթ էսէրի կէօրէմէտիյիմ իչին, պիր թէտպիրսիզլիք իտէրսինիզ գօրգուսը իլէ սիզի սէօյլէմէ.քտէն մէն իթտիմ, պու կիւն իսէ էսպապը ըզթըրապընըզա վադըֆ օլմազը նիհայէթ տէ-րէճէտէ արզու իտիյօրուզ, միւթէէսիր օլմագսըզըն պէ.յանը հալ իթմէնիզի րէճա իտէրիմ, տէտի.

— Բէ.ք ալա, պաշըմա կէլէն հալէրի սերին պիր գան իլէ նագլ իտէճէ.յիմ... սիզ սօրուընըզ պէնտէ ճէվապ վէ-րէ.յիմ.

Ըընէ. — Մէվկիլի չօճուզ, էվվէլա սիզէ չունը սօրաճա-ղըմ, կիւյա պէն կէօնտէրմիչիմ կիպի օտանըզա գատար չը-գըպ կէլէն ատէմլէրի նա՞մըլ թէագըպ իթտինիզ.

Պէրթ. — (Հայրէթլէ.) Պունը սիզ պիլմէ.յո՞րմուսընըզ.

Ըընէ. — Էվվէ՛թ, պունըտա վէ տահա սայըը չէ.յլէրի-տէ պիլիյօրուզ, ֆագաթ թէ.քրար սօրուպ անլայաճաղը.ըզ չէ.յլէրտէ վար.

Չէվալը եէթիմէ, ղայէթ խաֆիֆ պիր սէս իլէ օգու-յանլարըմըզըն պէրթաֆսիլ վագըֆ օլտուգլարը հալէրի հի-

քեայէյէ պաշլատը, Էթիյէն իլէ մաքինաճը քէմալի հայրէթլէ վէ վիճուտլէրի թիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ տինլէյօրլար իտի։

Սայիգայի խէվֆ ու տէհշէթլէ վէ պիլա իխթիյար իքիսինին լիսանընտան տա տիլխըրաշ վէ զարիպ պիր ֆէրեատ գօբը վէրտի, միւթէագըպէն Բընէ.

— Ա՛հ, ալչագլար, ճէնապը Հագգ ատիլ տիր, պէօյլէ պիր ճինայէթի, պէօյլէ պիր խայինանէ թէշէպպիւսի միւմքին տէյիլ ճէզասըզ պըրագմայաճագ տըր, տէտիյի կիպի, կէնճ թապիպ տախի ազիմ պիր հէյէճան վէ թէէսիւր իլէ.

— Ատալէթը Իլահիյէ Պըրունվայէ թապիպինին գաթիլլէրինի տէ միւթլագա բէնչէյի միւճազաթա տիւչար իտէճէք տիր. էվվէթ եէմին իտէրիմ քի Սէն-Ժագ կէչիտինտէ մազլումէն իտամ իտիլէն Բօլ լը Բէվվայէնին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի տէ, տէսթը ատալէթ թէմիզլէյէճէք տիր, տէտի։

Պէրթ, սէվտիյինին լիսանընտան պու սէօզլէրի իշիտինճէ վիճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէմէյէ պաշլատը, էլլէրի իլէ մօսմօր քէսիլմիշ օլան եիւզիւնիւ սէթր իտուպ քէքէլէյէրէք.

— Պու միւտհիշ սըրրը սիզէ քի՞մ իֆշա իթտի, տէյու սօրտու։

— Քիմսէ սէօյլէմէտի, պէնտէ անլամագ իչին հիչ պիր շէյ եաբմատըմ, պու սէօզիւմիւն սըհհէթինէտէ ճէնապը Հագգ շահիտ տիր. գատէր վէ թէսատիւֆ, եիրմի սէնէ էվվէլ «Նէօյլի քէօբրիւսի մէսէլէսի» սէրլէվհասը իլէ բույէթ օլունան պիր տավանըն զապթ ճէրիտէսինի էլիմէ կէչիրտի, պունը օգուտում, վալիտէճիյինիզին Մօնսթիյէ նամընը նահագ եէրէ լէքէտար իտիլմիշ պիր նամէ պէտէլ օլտուղունը հըսս իթտիմ, օ մազլում, օ պիչարէ ատէմին քէրիմէսի օլտուղունըզը անլատըմ, պիր զէման սիզի թանըեամայարագ նամուս վէ իֆֆէթինիզ ալէյհինտէ շիւպհէլէր հասըլ իթտիյիմ վէ պու եիւզտէնտէ պաշգաճա մուզթարըպ

օլմանըզա սէպէպիյէթ վէրտիյիմ իչին, իշթէ շիմտի այագ-լարընըզա գաբանարագ աֆվընըզը իսթիրհամ իտիյօրում, գուսուրումը աֆվ էթ Պէրթճիյիմ, պէնի աֆվ էթ . . .

Էթիյէն պու սէօզլէրի տէյուպ տիզ չէօքէրէք եաթաղըն այագ ուճունա գաբանտը, միւթէագըպէն կէօզ եաշլարը իլէ զէվալլը եէթիմէնին էլլէրինի ըսլաթտը։

Բընէ տէ շու հալտէն նիհայէթ տէրէճէտէ միւթէէսսիր օլտու, հէյէճան վէ թէէսսիւր իլէ բէք կիւճ նէֆէս ալմաղա պաշլայան զէվալլը խասթա իսէ, Էթիյէնէ.

— Բէտէրիմին մասումէն վէ մազլումէն իտամ իտիլտիյինէ սիզտէ գանի օլույօրմուսունըզ, տէտի։

— Գանի օլան եալընըզ պէն տէյիլիմ մատմազէլ, էն զիյատէ սէվտիյիմ սատըգ տօսթլարըմտան վէ ատլիյէճէ մինասիպէթի օլանլար միյանընտա, իհրազը շան ու մուվաֆագըյէթ իթմիշ կէնճ պիր զաթ տա հըսսիյաթըմա միւշթէրէք տիր. օ տա իյճապը հալտէ մազլում բէտէրինիզին իատէյի շէրէֆ ու նամուսը իչին, լազըմ կէլէն միւտաֆաա վազիֆէսինի պիզզաթ տէրիւհտէ իտէճէյինէ տայըր գաթի սէօզ վէրիյօր։

— (Թէէսիւր վէ հէյէճան իլէ) Ա՛հ, պունճա զէմանտէն պէրի ինթիզար իտիլէն օ կիւն նէ՞ զէման հուլուլ իտէճէք։

— Եագընտա պազը տէլիլլէր էլտէ իտիլէճէք քի, իշթէ օ զէման միւնթազըր օլան կիւն հուլուլ իթմիշ տէմէք տիր։

Բընէ. - (Հայգըրարագ.) Ա՛հ, օ տէլիլլէր էլիմիզտէ իտի. ճինայէթին շահիտի Ժան-Ժուտի տիր, հէմտէ միւճէսսէմ պիր շահիտ, նէ չարէ քի գաչըրտըգ, ֆագաթ եագընտա եինէ պէն էլէ կէչիրէճէյիմ . . .

Պէրթ. - (Տէրին պիր ահ չէքէրէք.) Ալլահ վէրսինտէ էլէ կէչիրիլսին. ֆագաթ տօսթլարըմ, սիզ . . . սիզ նէ՞ եաբտընըզ . . .

43

Մաքինաճը, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտա վէրիլէն օեունըն պու գատընա նէ տէրէճէ թէէսիր իթտիյինի, Ֆըրէտըրիգ Պէրար նամը իլէ չէրիքը ճինայէթինի կէօրիւպ թանըտըգտան պիր գաչ սաաթ սօնրա, ժան-ժուտինին նէ սուրէթլէ ղայպ օլտուղունը հէքեայէ իթտի. Պէրթ մաքինաճընըն սէզլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա.

— Իշթէ իւզէրիմէ հիւճիւմ իտուպ պէնի ճէրիհէտար իտէն եինէ օ ալչագ տըր։

— Էվվէ՛թ սէվկիւլի չօճուգ, օ ալչագ տըր։

— Օ գատընըն ճինայէթ չէրիքլէրինտէն պուլունտուղունա դանաաթ հասըլ իթտինի՞զ մի։

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ ալէյհինիզէ վուգու պուլան թէշէպպիւսաթը խայինանէյէ, պու գատընըն իշթիրաքը եօգ տըր զանն իտէրիմ։

— Իգամէթկեահըմա կիթտինի՞զ մի։

— Էվվէ՛թ կիթտիմ, շայէտ սիզի սօրանլար օլուրսա պիր քէօյտէ պուլունտուղունըզտան պահս իթմէսինիտէ, գաբուճը գատընա թէնպիհ իթտիմ։

— Բէք էյի իթմիշսինիզ . . . ֆագաթ պիր շէյ պէնճէ մուճիպի մէրագ օլույօր։

— Նէ՞ կիպի։

— Բարալարընըզ, սէրվէթինիզէ տայըր օլան էվրագ վէ սէնէտաթ օտամտա պուլունույօր, անլէրի ալտընը՞զ մը։

— Խա՛յըր։

— Ալմալը իտինիզ . . . զիրա Բօայալ մէյտանընտա վուգու պուլան հալլէր, Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտատա թէճէտտիւտ իտէպիլիր։

— Բէք տօղրոն.

— Հէման պու կիճէ կիտուպ սիզէ այրտ օլան շէյլէրի ալընըզ վէ բէճա իտէրիմ սխանա պիր գաչ չամաշըր կէթիրինիզ։

— Բէք կիւզէլ, հէման շիմտի կիտէրիմ վէ պիր սաաթա գատար կէլիրիմ։

Էթիյէն. - Ավտէթինիզէ գատար պէն սիզի պուրատա պէքլէրիմ։

Մաքինաճը Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա միւթէվէճճիւհէն եօլա տիւզէլտի, գաբուճը գատըն եաթմագ իւզրէ իքէն պիրտէն պիրէ Բընէյի կէօրիւնճէ.

— Ա՛հ, միւսիւ Բընէ սի՞զմիսինիզ, տէյու հայգըրտը։

— Էվվէթ հանըմճըղըմ։

— Մատմազէլ Պէրթ պուլունտո՞ւ մը, պիչարէյէ տայըր նէ՞ հէվատիս վար։

— Քէնտիսինի պուլտուգ . . .

— Օ՛խ, օ՛խ, պու պանա բէք զիյատէ մէրագ օլմուշ իտի, շիմտի նէ՞րէտէ . . .

— Քէձյտէ, տօսթլարընըն եանընտա պուլունույօր։

— Խասթա մասթա տէյիլ տիր եա։

— Խա՞յըր, օն պէշ կիւնէ գատար տայիրէսինէ կէլէպիլիր, քէնտիսինէ պիր ազ էսվապ ալըպ կէօթիւրմէք իչին կէլտիմ։

— Օ հալտէ քէնտի նամընա իւչ տէօրթ կիւն էվվէլ կէլէն պիր մէքթուպըտա կէօթիւրիւր թէսլիմ իտէրսինիզ, տէյի՞լ մի, պու մէքթուպ Հավրտան կէօնտէրիլմիշ իտի։

— Հա՛յ հա՛յ, կէօթիւրիւր վէրիրիմ։

Բընէ, գաբուճը գատընըն ուզաթտըղը մէքթուպը ալըպ ճէպինէ աթտըգտան սօնրա.

— Արթըգ պիր ազ եօգարը չըգայըմտա խըտմէթիմի իյֆա իաէյիմ, տէյէրէք, մէրտիվէնտէն չըգըպ կիւնլէրճէ քիմսէնին այագ պասմատըղը օտայա կիրտի. օն տագըգա

սօնրա քէնտինէ միւթէալիդ էվրագ իլէ լուզումը գատար չամաշըր ալարագ աշաղը էնտի, հէման գաբուճը գատընա վէտա իտուպ եօլա տիւղէլտի, Էթիյէն հալա ան պէ ան զաաֆ վէ եօրկունլուղը արթմագտա օլան զէվալլը եէթիմէնին եանընտա պուլունույօր իտի. Բընէ օտայա կիրէր կիրմէզ Պէրթէ.

— Սէվկիլի չօճուգ, իշթէ արզու իթտիյինիզ շէյլէրի ալըպ կէթիրտիմ, օլանճա սէրվէթ վէ էվրագըմտա ճէպիմտէ տիր, պունլարըտա տօգթօրըն եէտը էմանէթինէ թէվտի իտէճէյիմ, տէտի.

Էթիյէն. - Արթըգ պիզ չէքիլէլիմ, վագըթ կէճիքտի՝ զէվալլը Պէրթտէ իսթիրահէթէ միւհթաճ տըր.

Բընէ. - Ֆագաթ ույումազտան էվվէլ շու մէքթուպը օգումալը տըր...

Մաքինաճը գաբուճը գատընըն վէրտիյի մէքթուպը եաթաղըն քէնարընա վազ իթտիյինտէ՝ Պէրթ հայրէթլէ.

— Պէնիմ իչին պիր մէքթուպ հա՛, պանա քիմ մէքթուպ կէօնտէրէճէք, տէյու մըրըլտանտը.

Բընէ. - Պիլմէյօրում, կէլէլի իւչ տէօրթ կիւն օլմուշ, Հավրտան կէօնտէրիլմիշ...

— Հավրտա՞ն մը, պէնիմ օրատա պիր թանըտըղըմ եօգ...

— Օգուեունճա անլարսընըզ.

Պէրթ մէքթուպըն տահա իլք սաթըրլարընը կէօզտէն կէչիրտիյի էսնատէ մէսէրրէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր հայրէթ ըզհար իտինճէ, Էթիյէն իլէ Բընէ պիր աղըզտան.

— Նէ՞ տիր, նէ՞ վար, տէյու հայգըրտըլար.

— Պու մէքթուպ ժան-ժուտիտէն տիր... պու ագշամ սաաթ ալթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա պիր զիյաֆէթ վէրէճէյինի վէ պու զիյաֆէթտէ սիզի պէքլէտիյինի եազըյօր.

— Կէրչէ՞ք մի, կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսունըզ.

— Ալընըզ պիր քէրրէտէ սիզ օգույունըզ։

Ընէ, թիթրէք էլլէրի իլէ մէքթուպը ալըպ պիզզաթ օգուտուգտան սօնրա հայգըրարագ.

— Ժան-Ժուտի Բարիզտէ, պէնի կէօրմէք իսթէյօր... արթըգ պունտան սօնրա թալիին միւսաատաթընա մազհար օլաճաղըմըզ անլաշըլըյօր, ա՛հ տօգթօր, պիր տագըգա ֆէվթ իտէճէք զէման տէյիլ, կիտիպ քէնտիսինի պուլմալըյըմ, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աշըրտըզը էվրագը պու կիճէ էլէ կէչիրմէլիյիզ... տէտի։

Էթիյէն. - (Թէլաշ վէ սիւրաթլա.) Պէնտէ սիզէ ըէֆագաթ իտէրիմ...

Ընէ. - (Պէրթէ խիթապէն.) Սէվկիլի չօճուգ, ճէսարէթ վէ իթիմատընըզը մուհաֆազա իտինիզ, արթըգ իգպալիմիզին քէվքէպի բարլայօր։

Պէրթ. - (Մահզունանէ պօյնունը պիւքէրէք.) Կիտինիզ, կիտինիզ տօսթլարըմ... պէնտէ պուրատա սիզին իչին տուա իլէ մէշղուլ օլուրում։

Պու իքի սատըգ տօսթ պիրլիքտէ քէօշքտէն չըգտըլար, սըգը ատըմլար իլէ կիտէյօր իքէն, պիր արապանըն աղըր աղըր քէնտիլէրինէ տօղրու կէլմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւլէր։ Ընէ հէման.

— Արապա՛ճը, տօլո՞ւմըսըն պօ՞շմըսըն, տէյու սէսլէյինճէ, արապաճը.

— Արապա պօշ տըր, ֆագաթ հայվանըմ եօրկուն, արթըգ չէքիլիպ եէրիմէ կիտէճէյիմ, տէմէսի իլէ, Էթիյէն արապաճընըն քիմ օլտուղունը սէսինտէն թանըյըպ.

— Ամուճաճըղըմ, տէյու հայգըրտըղընտա, 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի Բիյէր Լօրիյօ հայրէթլէ.

— Նասը՞լ, նասը՞լ սէնմիսին, սի՞զմիսինիզ... Նէ՞ կիւզէլ պիր թէսատիւֆ, պիր հէվատիս վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ ամուճաճըղըմ, հէմ բէք չօգ հէվատիսլէր վար... սիզէ գարիպէն անլաթըրըզ, շու տագըգատա հայ-

վանընըզըն չաթլամասընը կէօզէ ալտըրարադ պիզի ալըպ Բօլ-Նուվար լօգանթասընա կէօթիւրմէլիսինիզ։

— Բէք ալա՛, բէք ալա՛, աթլայընըզ պագալըմ։

Իքի արգատաչ տէրհալ 13 նօմէրօլը արապայա պինտիլէր, գըրգ տագըգա զարֆընտա արապա Բօլ-Նուվար լօգանթասը էօնիւնտէ տուրտու, միսաֆիրլէրտէն պիրիսի արապանըն կիւրիւլթիւսիւնիւ իշիտինճէ.

— Իշթէ Ժան-Ժուտի կէլիյօր, տէյինճէ, Մինեօլէ օ տէրէճէ գուրնազլըղը իլէ պէրապէր մէրագ ու էնտիշէտէն գուրթուլամատը, աճէպա Ժան չըզտանընըն աշըրըլտըղընտան շիւպհէլէնմի՞շ մի իտի. Մինեօլէ պունը տիւշիւնիւյօր իտի։

Պիր տագըգա սօնրա սիւրաթլա գաբու աչըլարագ Ընէ իլէ տօգթօր սալօնա կիրտիլէր. Ժան-Ժուտինին միսաֆիրլէրի գարշըլարընտա հիչ թանըմատըգլարը պու իքի զաթը կէօրիւնճէ հայրէթլէ սիւքիւթ իթտիլէր. Ընէ ղարիպ պիր նազար իլէ էթրաֆը արաշտըրարագ.

— Էֆէնտիլէ՛ր, Ժան-Ժուտի պուրատա՞ մը տըր, տէյի սօրունճա, Մինեօլէ ճէվապէն.

— Պուրատան գալգըպ կիտէլի պիր չարեէք սաաթ օլույօր, Պէլվիլտէ քեային իգամէթկեահընտա պիր զաթ իլէ պուլուշուպ գօնուշմաղա գարար վէրմիշլէր, միւզաքէրէլէրի վար իմիշ . . . անըն իչին գալգըպ կիթտի, տէտի։

Ընէ. - (Հայգըրարագ.) Կիճէ եարըսընտան սօնրա գօնուշմագ օլու՞ր մը . . .

— Սիզէ հագըգաթը նէօյլէյօրուզ, քէնտիսինի պէքլէյէն զաթ տա Ընէ Մուլէն նամընտա պիր արգատաչը իմիշ. . .

Ընէ. - (Ումուզլարընը չէքէրէք.) Ընէ Մուլէն իշթէ պէնիմ. . . արամըզտա պէօյլէ գարար ֆիլան եօգ իտի։

Մինեօլէ. - (Կիւլէրէք.) Օ՛խ, նէ ալա, նէ ալա, սիզ կիւնտիւզտէն պէօյլէ պիր գարարընըզ օլմատըղընը իտտաա

իտիյօրսունըզ, հալ պու քի օ սիզտէն ալտըղը մէքթուպ իւզէրինէ գալգտը կիթտի։

Բընէ. - Մէքթու՞պ մը . . .

Ժան-Ժուտինին տավէթլիլէրինտէն օլուպ օգույանլարըմըզա թանըթաըղըմըզ Ալպինիւս նամ շախս, իշրէթին թէէսիրի էլէ տուտագլարը թիթրէյէրէք.

— Պունըն իսպաթը բէք գօլայ տըր . . . իշթէ պագընըզ, տէյիպ եէրտէն ալըպ սագլատըղը մէքթուպը ճէպինտէն չըգարտը, Բընէ գաբարճասընա մէքթուպը ալըպ աչար աչմազ խէվֆ ու տէհշէթ իլէ պիր ատըմ կէրի չէքիլտի. հազըրուն իսէ հէբ պիր ազըզտան.

— Նէ՞ վար, նէ՞ օլմուշ, տէյու հայգըրտըգլարընտա, Բընէ.

— Նէ՞ օլաճագ, իհթիմալ քի շու սաաթտա Ժան-Ժուտիտէ էսէրը հայաթ գալմամըշ տըր . . . տէտի։

Մինեօլէ. - (Հայգըրարագ.) Նէտէ՞ն պիլիյօրսունըզ. . .

Բընէ. - (Քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ.) Եինէ այնի եազը . . . (միւթէագըպէն Էթիյէնէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք) Պէրթէ եաբտըգլարը կիպի, Ժան-Ժուտիյիտէ պիր տուզազա տիւշիւրմէք իչին պէնիմ նամըմ գուլլանըլմըշ. . . չաբըգ, չաբըգ կէլինիզ, պէլքի վագթինտէ եէթիշէմէյիզ, կէճ գալըրըզ. . .

Բընէ, Ժան-Ժուտինին միւսաֆիրլէրինի հայրէթ իչինտէ թէրք իլէ Էթիյէնին գօլընտան թութուպ սիւրիւքլէրճէսինէ տըշարը չըգարտը, իխթիյար Լօրիյօ եէկէնի իլէ մաքինաճընըն թէքրար նէզտինէ կէլտիքլէրինի կէօրիւնճէ.

— Էյ, արատըղընըզ ատէմի պուլտունը՞զ մը, տէյու սօրտուղունտա, մաքինաճը.

— Արատըղըմըզ ատէմ շու տագըգատա եա գաթլ օլունտու վէ եա գաթլ իտիլմէք իւզրէ տիր, չաբըգ, չաբըգ պիզի Պէլվիլէ կէօթիւրիւնիւզ, տէտի։

Բիյէր Լօրիյօ. - Նէ՞ տէյօրսունըզ, չօգ շէյ . . . շիմտի

պէն օրայա եւինէ պուրատան պիր միւշթէրի կէօթիւրիւմ քի, օ միւշթէրի Հավրատան կէլմիշ իտի . . .

— Իշթէ օ տըր . ժան-ժուտի տիր, աման աման, չաբըդ կիտէլիմ . . .

Բիյէր Լօրիյօ հէման մէվդըընա սըչրայուպ աթընը գամ-չըլայարագ եօլա տիւղէլտի . քէնտի քէնտինէ .

— Հայ քեաֆիր շէյթան . . . ահ պիլմիշ օլսա իտիմ, ֆագաթ պիլմէյօր իտիմ . . . տէմէ քաե իտի :

44

Եւինէ օ ագշամ սաաթ օնա տօղրու Հանըի Տըլաֆուր-վօտիյօ, միսթրէս տիգ Թուրէնին տավէթինէ իճապէթլէ Պէրլին սօգաղընտաքի մահուտ խանէյէ կիթմիշ իտի, օ ագ-շամ էվին խանըմը, եանի Դըլօտիյա Վարնի, տօսթլարընտան պագըլարընը սատէ պիրէր չայ իչիրմէք իւզրէ տավէթ էթմիշ իտի :

Թէշէքքիւլ իտէն ճէվիյէթ ագալարը էրիմի քիշիէն միւրէքքէպ օլուպ, պիզճէ մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ Հան-ըի, պու տէֆա վուգու պուլան տավէթէ իճապէթի իքի աէ-պէպէ միւսթէնիտ իտի, Հանըի նէզտինէ մուվասըլէթլէ իս-թիֆսարը Հալ ու խաթըը կիպի մուգատտէմաթէն սօնրա .

— Ազիզիմ մատամ, պու ագշամ տօսթումուզ էթիյէն Լօրիյոյը պուրատա կէօրէպիլէճճէ՞քմիյիմ, տէյու սօրմասը իւզէրինէ, միսթրէս տիգ Թուրէն թէպէսսիւմ իտէրէք շու ճէվապը վէրտի .

— Պու սուալինիզէ նէ ճէվապ վէրէճէյիմի պիլէմէյօ-րում, տօգրօրըմըզ պուրայը թէչրիֆլէրինաե կէրէք խա-րաթը ճարիյանէմտէն վէ կէրէք քէրիմէմ թարաֆընտան, նասըլ պիր մէմուունիյէթլէ գապուլ օլունաճաղընը բէք ա-

լա պիլտիքլերի հալտէ , պիզի էբէյիճէ պիր զէմանտէն պէրի չէրէֆը զիյարէթլէրինտէն մահրում պըրագտըլար . . . ֆագաթ նէ չարէ , քէնտիսինին բէք մէչղուլ օլտուղունը պիլտիյիմիզ իչին թապիյի գուսուրունը աֆվ իտէճէյիզ ։

— Ֆիլ հագըգա մատամ , տօսթումուզ միւսիւ Էթիյէն բէք մէչղուլ , բէք միւտագգըզ պիր զաթ տըր . . . վազիֆէ վէ չալըշմագ ուղրունտա հէր տիւրլի մահզուզիյէթինի ֆէտա իտէր ։

Պու արալըգ էվին տօսթլարընտան օլուպ , ճէմիյէթտէ հագըր պուլունան էլլի եաշընտա գատար պիր պանքէր սէօզէ գարըշարագ , Հանըիյէ խիթապէն .

— Սիզին կիպի տէմէք օլույօր . . . սիզինտէ չալըշմագ խուսուսընտա իւչէնմէզ , օսանմազ պիր զաթ օլտուղունուզ հէր քէս նէղտինտէ միւսաատագ տըր , տէտի ։

— Հագըդաթէն էօյլէ տիր միւսիւ , վազիֆէ վէ մէսլէքիմէ միւթէալիգ մէսէլէլէրին թէտգըգաթը իլէ իչթիղալտէն , բէք զիյատէ մահզուզ օլուրում ։

Պանքէր . - (Կիւլէրէք .) Տօղրուսը կիւզէլ մէսլէք , ֆագաթ թէհլիքէ վէ մուխաթարասըտա բէք պէօյիւք տիր ։

Հանըի . - Թէհլիքէ վէ մուխաթարա՞ մը տէտինիզ , նէ տէմէք արզուսընտա պուլունտուղունըզը անլայապիլի՞րմիյիմ ։

— Պու անլաշըլմայաճագ պիր շէյ տէյիլ տիր սատէ պիր մէսէլէ . . . պիր ավօգաթըն էն պէօյիւք վազիֆէ վէ հիւնէրի , կիւզէլ սէօզլէր իլէ հաքիմլերի եանըլտըպ գանտըրմագ . պիր միւճրիմ վէ միւթէհիմին պէրայէթինի իաթիհսալ իլլէմէք տէյի՛լ մի . . . իգթիսարըն էն պէօյիւք տէրէճէսի պու օլմայօ՛ր մը . . .

Հանըի Տըլաժուր-Վօտիյօնըն վիճուտինէ պիր լէրզէ արըզ օլտու , իչթիտիի սէօզլէր մաթլուպ օլան նօգթայա վասըլ օլմագ իչին իսթեանպախաշ իտիյօր իտի քի , կէնճ ավօգաթի հէման պանքէրէ մուգապէլէթէն ,

— Միւսի՛ւ, պու պապտէ ալտանըյօրսունըզ զանն իտէրիմ... մուհիմմ պիր ավօգաթ իչին էն պէօյիւք հիւնէր վէ ֆազիլէթ, էն պէօյիւք մուվաֆադըյէթ, նահագ եէրէ պիր միւճրիմին պէրայէթինի իսթիհսալ իյլէմէք տէյիլ, պիլաքիս պիր մասում վէ պիկիւնահը մահքիւմ իտէն պիր մահքէմէնին հաքիմլէրինի ույանտըրմագ վէ պէօյլէ պիր մուամէլէտէն մէն իյլէմէք տիր, տէտի։

Հանրի, պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն եան կէօզիւ իլէ տէ միսթրէս տիգ Թուրէնին եիւզիւնէ պագըյօր իտի. տէսիսէքեար գատըն իսէ պու էսնատէ սաքիթ պիր հալտէ պուլունույօր վէ գուլագ գապարտըպ տըգգաթը թամմէ իլէ տինլէտիյի կիպի, տավէթլիլէր տախի մէրագլարընտան նաչի ավօգաթ իլէ պանքէր պէյնինտէ ճէրիյան իտէն պու մուհավէրէյի գաթ իթմէյուպ, հէբսիտէ տըգգաթլա տինլէյօրլար իտի. պանքէր քէլամէ աղազ իլէ.

— Միւսի՛ւ, ճէզա մահքէմէլէրինճէ պիր ատէմ իթհամ իտիլէճէյի, հիւքմ օլունաճաղը զէման հագգսըզլըգ օլո՞ւր մը զանն իտէրսինիզ, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ... օլուր վէ օլույօր զանն իտէրիմ, մէհաքիմ վէ զապթ ճէրիտէլէրինէ միւրաճաաթ օլունուրսա բէք չօգ տէլիլլէր կէօրիւլէպիլիր.

— Զանն իտէրսէմ Լիյօն բօսթա մէսէլէսինտէն պահս իտէճէքսինիզ...

— Օ տա վար, տահա բէք չօգ տէլիլլէր մէվճուտ տըր, պէնտէնիզ պունլարտան եալընըզ գապիլի հալլ վէ թէտգըգ օլան մէսէլէլէր իլէ մէշղուլ օլույօրում, իչլէրինտէ էօյլէլէրի վար քի գարանլըգ իլէ մուհաթ պուլունույօր, իչթէ ասըլ պէօյլէլէրին հատտ ու հիսապը եօգ տըր...

— Հատտ ու հիսապը եօ՞գ մը...

— Էվվէթ միւսիւ։

— Պու գապիլտէն հիչ պիր պիլտիյինիզ վա՞ր մը։

— Էվվէթ միւսիւ, միւսաատէ պույուրունըզտա սիզէ

պունլարտան էն աղբրը օլան պիր վագաայը արզ իտէյիմ, օն պէշ կիւն էվվէլ պու գօնագտա վէրիլէն զիյաֆէթտէ սիզտէ պուլունույօր իտինիզ, տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէ միսթրէս տիգ Թուրէնին տավէթլիլէրի միյանընտա պուլունմագ շէրէֆինի իհրազ իթմիշ իտիմ։

Գըլօտիյա Վարնի, հէր քէս կիպի պու սէօզլէրի տինլէյօր, եիւզիւնտէ հէնուզ պիր թէղայիւր վէ թէէսիւր ալամէթի կէօրիւլմէյօր իտի. Հանրի շու վէճհ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի։

— Մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն թէաթրօնըն նիհայէթինտէ նասըլսա բըրօկրամա տախիլ օլան, վէ միւհթէրէմ միհմանտարըմըզ մատամ ճէնապլէրի, Ինկիլթէրատա ազ գալսըն տիւչար օլաճագլարը ֆէլաքէթի իխթար իլէ, պայըլմա տէրէճէսինտէ ֆէնալաշտըրան վագաա, թապիյի խաթրընըզտա օլմալը տըր։

Գըլօտիյա զահիրէն եինէ ըէնկ վէրմէտի, ֆագաթ գալպի պիր մէրագ վէ էնտիշէ իչինտէ գալարագ ղարիպ վէ մանիտար պիր նազար իլէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն եիւզիւնէ պագըյօր իտի քի, պու պագըշ, կէնճ ավօգաթըն թէճտիտի խաթըրէտէն մագսատը նէ օլտուղունը իսթիյզահ մանասընա տէլալէթ իյլէյօր իտի. Հանրի սէօզիւնէ տէվամ իլէ, պանքէրէ.

— Միւսի՛ւ, օ վագաայի խաթըրլայօրսունըզ, տէյի՞լ մի, տէտի։

Պանքէր. - Էվվէ՛թ, բէք էյի խաթրըմտա տըր, օեունա պաշլանաճաղը « Նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթի » տէյու խապէր վէրիլմիշ իտի։

— Էվվէ՛թ միւսիւ, իշթէ պու տըր, սիզ պունը ֆարզիյաթ վէ խէյալի պիր շէյ զանն իթմիշսինիզ տիր, հալ պու քի պու 1837 սէնէսինտէ վէ Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ հագըգաթէն վագը օլմուշ պիր ճինայէթ տիր, պիր գաչ կիւն

էվվէլ էսկի զապթ ճէրիտէլէրինի գարըշտըրըր իքէն պու տավայա այըտ վագաալար կէօզիւմէ իլիշտի, թարիֆի ղայրի գապիլ պիր տըգգաթ իլէ օգուտում, օ թարիխտէ Բօլ լը Բէվվայէ նամընտա ղայէթ ուսթա պիր մաքինաճընը, Պըրունվայէ թապիպի օլան իխթիյար ամուճասընը, իւզէրինտէ պուլունան քիւլլիւյէթլի պիր բարայը ալմագ իւզրէ, գամա իլէ գաթլ իտիլտիյինէ հիւքմ օլունմուշ...

Հանրի, Գըլօտիյանըն եիւզիւնէ պագըյօր իտի. խապիսէ գատընըն տամարլարընտա պիր տամլա գան գալմամըշ իտի. եիւզիւ մէրմէր կիպի պէմպէյազ քէսիլմիշ օլուպ, սաչլարընըն քէօքիւնտէն չըգան թէրլէր ալնընտան ագըյօր իտի, մէզպուրէ ճէպրը նէֆս իլէ միւթէպէսսիւմանէ սէօզէ պաշլայարագ Հանրիյէ խիթապէն.

— Ազիզիմ միւսիւ, պու իֆատէտէն մագսատընըզ նէ՞ օլույօր, պու տավայէ միւթէալիգ պահալարը թէտգըգ իտէրքէն, մահքէմէ թարաֆընտան պիր խաթա վուգու պուլտուզունը՞ մը քէշֆ իթտինիզ, տէտի.

— Էվվէթ մատա՛մ.

— Շիմտի եատ վէ թէլաֆֆուզ իթտիյինիզ պու մաքինաճընըն իսմի...

— (Սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Բօլ լը Բէվվայէ տիր մատամ...

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, խաթրըմա կէլիյօր, Բօլ լը Բէվվայէ իտի. պու պիչարէ մահքի՞ւմ մի օլմուշ.

— Էվվէ՛թ, մահքիւմ օլմուշ, մատամ.

— Նէ՞ ճիւրմ իլէ.

— Գաթլ թէօհմէթի իլէ, եալընըզ մահքիւմ օլմամըշ, հագգընտա հիւքմի իտամ տա իճրա իտիլմիշ.

— Սիզճէ պու ատէմ մասում վէ պիկիւնա՞հ մը տըր.

— Էվվէ՛թ, գաթիէն օ զաննտա պուլունույօրում, մատամ.

— Պիր տէլիլ, պիր իմարէ պուլապիլտինի՞զ մի.

— Էվվէ՛թ մատամ, մանէվի պիր տէլիլ պիր իմարէ եա-
զալատըմ։

— Մանէվի պիր իմալէ՞ մի, պու քեաֆի՞ մի տիր, ի-
ֆատէնիզէ նազարէն պու ատէմին ալէյհինտէ տէլայիլի գա-
վիյէ մէվճուտ իմիշ քի, մահքէմէ Թարաֆընատան իտամընա
գարար վէրիլմիշ։

— Մատա՛մ, պէն մուհաքէմէյի վէ մահքէմէ հէյէթի-
նի իթհամ իթմէք, պունլարա հագըզ տըր տէմէք իսթէ-
մէյօրում, հաչա՛։

— Ազիզիմ ավօգաթ, սէօզի պէօյլէ մագուլ վէ Թա-
պիյի սէօյլէյինիզ... օ ատէմ՝ ալէյհինտէ սատըր օլան
հիւքմէ միւսթահագ իմիշ քի իտամ օլունմուշ։

— Վ.ագաա զահիրէն մէսէլէ էօյլէ կիպի կէօրիւնիյօր,
գազա վէ գատէրտէ մուգավէմէթի իտէմէմիշլէր։

— (Դահգահա իլէ կիւլէրէք.) Դազա վէ գատը՞ր մի,
պու տա պէօյիւք պիր սէօզ. ֆագաթ եալընըզ պիր սէօզ,
Թապիյի տէյի՞լ մի տիր քի, գազա վէ գատէրէ քիմսէ մու-
գավէմէթի իտէմէզ։

— Նօյլէ տիր. ֆագաթ պու իշտէ պուլունանլարըն հարա-
քեաթ վէ Թէշէպպիւսաթը իսայինանէլէրի ճէզասըզ գալմազ։

— (Վ.իճուտինատ պիր Թիթրէմէ արըզ օլարագ.) Պուն-
լար քի՞մ օլապիլիր տէրսինիզ։

— Պըրունալայէ Թապիպինի գաթլ իթմէք խուսուսըն-
տա մէնֆաաթլարը օլանլար։

— Պու տա միւճէրրէտ պիր գըյաս տըր։

— Խայըր մատամ, զարիպ վէ միւտհիշ պիր սըր հիւք-
մինատ օլան պուդ տավա հագդընատաքի Թէտգըգաթը մախ-
սուսէտէն հասըլ իլէտիյիմ նէլիթճէյէ կէօրէ, իֆատէմ
եալընըզ զանն ու գըյասէ համլ օլունամազ։

— Վ.ագԹը իլէ քէշֆ իտիլէմէյէն պիր սըր Թապիյի
պու կիւնատ քէշֆ օլունամազ. պունտան պաշգա միւԹա-
լաաԹընըզտա ալտանմայօրսունըզ պիլէ, պու ճինայէԹտէ

ասըլ միւճրիմ վէ մահքիւմ օլմադ լազըմ կելէն էշխաս, իհթիմալ քի չիմտիյէ գատար վէֆաթ իթմիշլէր տիր։

— Օլապիլիր, ֆագաթ պունատա գաթի տէնիլէմէզ, չէօյլէ ֆարզ իտէլիմ. Իօլ լը Րէվայէ ֆամիլեասը էֆրատը քեամիլէն վէֆաթ իթմէյուպ տա պու կիւնքի կիւն մահքէմէյէ թարաֆլարընտան պիր միւրաճաաթ վուգու պուլսա, մէյտանէ չըգարտըղըմ իմարաթ սայէսինտէ, մահքիւմին մասումիյէթինի իսպաթէ միւվաֆֆագ օլապիլիր։

— Պունատան նէ՞ չըգար, իսպաթ իթմէքլէ պիչարէ աաէմին պաշը եէրինէ կէլմէզ։

— Էվվէթ կէլմէզ, ֆագաթ նամընա սիւրիւլէն լէքէ թէմիզլէնմիշ օլուր։

— Ասըլ ճանի օլանլար մուրուրը զէման իլէ ճէղատան մէսուն գալըրլար։

— Ֆաֆաթ խէճալէթտէն, նամուսըզլըգտան գուրթուլամազլար. պուտա պէօյիւճէք պիր ճէզա տէմէք տիր։

— Անլայօրում քի պու մէսէլէ սիզի թէշվիգ իտիյօր. ֆագաթ պիր միւվաֆագըյէթ հուսուլի պանա բէք կիւճ կէօրիւնիւր։

Գըլօտիյա Վարնի պու սօն սէօզլէրի, ղայէթ պիֆիթուրանէ պիր շիվէ իլէ թէլաֆֆուզ իթտի. ըղթըրապաթը գալպիյէսինէ տահա զիյատէ մուգավէմէթ իտէմէյէճէյինի թադտիր իլէ, տավէթլիլէրի իչին չայ կէթիրիլմէսինէ տայըր էմր վէրմէք իւղրէ օտատան չըգտը կիթտի. Հանըի իսէ պու էսնատէ քէնտի քէնտինէ.

— Ալտանմըշըմ, պու գատընըն, զիյաֆէթ վէրտիյի կիճէ պայըլմասը ճալիպը զանն ու շիւպհէ տէյիլ իմիշ, տէտիյի կիպի, Գըլօտիյա Վարնիտէ չու միւթալաատէ պուլունույօր իտի։

— Նէ տէհշէթլի քեշֆիյաթ, թէշէ.քքիւր օլունուր քի Հանըի Տըլաթուր-Վօտիյո քերիմէմ իլէ էվլէնէճէք տիր, պինաէն ալէյհ խէվֆ ու էնտիշէյէ մահել եօգ։

45

Եարը կիճէյի պիր ազ կէչինճէ միսաֆիրլէր չէքիլիպ կիթմէյէ հազըրլանտըգլարը կիպի Հանրիտէ էվին հանըմընա վէ կիւզել Օլիվիյայա գարշը նիհայէթ տէրէճէտէ իլթիզամը նէզաքէթ իտէրէք վէտա իթտի վէ գարիպէն եինէ զիյարէթ իտէճէյինի վատ իյլէտի ։

Հանրի կէլիպ քէնտիսինի ալմագ իչին արապաճըսընա էմր վէրմէմիշ օլմաղլա , մէվգըընա գատար եիւրիւյէրէք օրատա պուլապիլէճէյինի իւմիւտ իյլէյօր իտի ։

Օ կիճէ հէվատէ զայէթ լաթիֆ օլտուղունտան , կէնճ ավօգաթ սօգաղա չըգընճա Ամըսթէրտամ սօգաղընա տօզրու եօլա տիւզէլտի ։

Պէրլին սօգաղընըն քէօշէսինտէն սաբաճաղը էսնատէ քէնտինէ տօզրու կէլմէքտէ օլան պէշ ալթը գատար սէրխօշլարը գարշըլամագ իչին պիր ազ քէնարէ վէ պիր արապա գաբուսունըն էօնիւնէ չէքիլտը . այաղը պիր շէյէ իլիշտի վէ հէման էյիլիպ օ իլիշէն շէյի ալտը ։

Պուլտուղու շէյ հէնուզ իւզէրինտէքի գօգու զայիլ օլմամըշ Բուս սախթիյանընտան մամուլ պիր չըզտան իտի ։ կէնճ ավօգաթ չըզտանընը միւհթէվիյաթընը պիլմէք իչին սօգագտա եանմագտա օլան կազլարտան պիրինին ալթընա սօգուլուպ , չըզտանը աչտը . իքի թարաֆընտաքի գըրմըզը վէ իբէքլի գումաշտան մամուլ կէօզլէրինէ պագտըգտան սօնրա .

— Հիչ պիր շէյ եօգ . հաթտա պիր գարթ վիզիթ պիլէ եօգ տըր . օտայա կիրինճէ տահա զիյատէ պիր տըգգաթլա արաշտըրըրըմ , տէյէրէք , չըզտանը ճէպինէ աթտըգտան սօնրա եօլունա տէվամ իթտի ։

*
* *

Սօգաղըն պիր քէօչէսինտէ սագլանըպ տա Բօլ-Նուվար լօգանթասընը պիր տադըգա նազարը տըդգամ տան այըրմայան թէֆթէր խապխի, Ժան-Ժուտինին կէօմլէքլէ վէ ըէտինկօթը գօլը իւզէրինտէ օլտուղու հալտէ լօգանթատան չըգտըղընը վէ կէօղլէրի իլէ պիր արապա արաշտըրըպ պուլամայարագ, կէչիտէ նօղրու եիւրիւյերէք կիմտինին կէօրմիւշ իտի։

Միւթէադրպէն քէնտիսինէ տիվար քէնարընտա ուսուլէթլէ արապասընըն պուլունտուղու նօգթայա կիտէրէք, արապաճըյա։

— Հայտէ պագալըմ, Պէվիլէ վասըլ օլունճա սօգաղըն քէօչէսինտէ արապայը տէվրուրտաճագընն, տէտի։

Արապա տէրհալ հարաքէթ իթտի. Նարըմ սաաթ սօնրա թային իթտիյի նօգթայա վասըլ օլուպ արապատան էնտի վէ արապաճըյը պաշընտան սավտը, պատէհու Լէօզէօն սօգաղընա կէչիպ խալի արսալարա տօղրու կիմտի. Ժօրժ Տըլամէր-Վօտիյօնըն, քէնտի մուավէնէթի իլէ թըրմանըպ չըգտըղընը կէօրմիւշ օլտուղումուզ մահուտ տիվարըն ալթընտա տուրտու։ Գուլագ գապարթըպ տինլէտի, էթրաֆընտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա իտի, գուրնազ խըրսըզըն իգամէթկէահընտան հիչ պիր սէս սէտա իշիտիլմէյօր իտի, խապխը մէրգումմ քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ։

— Հէր հալտէ Ժան-Ժուտիտէն օն տադըգա էվվէլ կէլմիշիմ տիր, տէտի։

Թէֆթէր արգասընը տիվարէ տայատը, միւթթասըլ տինլէյօր վէ տադըգալար քէնտիսինէ սաաթ գատար ուզուն կէլմյօր իտի, չիտտէթլի պիր ըղթըրապ գալֆինի թաղեիգ իտիյօր վէ քէնտի քէնտինէ։

— Տիւգ ճէնապլէրի հէման պիր վուրուշտա իշի պիթիրիսէ, հայտուտ իսթիմտատէ ֆէրեատէ միւգթէտիր օլմագսըզըն լուհսըզ եէրէ սէրիսէ նէ՞ ալա օլուր, տէտի։

Պու սրրատա պիր արապա կիւրիւլթիւսի Թէֆէրին միւթալաաթընը, թասավվուրաթընը իխլալ իթտի. սապըգ միւֆէթթիշ էֆէնտի մըրըլտանարագ.

— Իշթէ պու քէնտիսի տիր, տէմէքտէ իտի.

Ֆիլհագըգա Թէֆէր ալտանմայօր իտի. պու կէլէն Ժան-Ժուտի իտի, գաբուսընա պիր գաչ ատըմ եագլաշընճա արապա տուրտու, Ժան-Ժուտի էնիպ արապաճընըն իւճրէթինի վէրէրէք եօլա գօյտու, պատէհու իքի թարաֆընա սալլանարագ պիզճէ մալիւմ օլան գաբույա եագլաշտը. քէնտի քէնտինէ.

— Ընէ պու գաբույը կէլիպ չալաճագ տըր, բէք էյի իշիտէպիլիրիմ... տէտի, վէ գաբույը աչըպ ավլիյէ կիրտի. պու էսնատէ Թէֆէր տիվարըն իւսթիւնէ չըգըպ գարանլըգ իչէրիսինտէ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիյօր իտի.

Ժան-Ժուտի կիթտիքճէ մուվազէնէսինի ղայպ իտիյօր, պաշը միւթթասըլ տէօնէյօր վէ կէօզլէրի էօնիւնտէ գանատլը քէլէպէքլէր ուչուշույօր կիպի շէյլէր կէօրիւնիւյօր իտի. պիր ազ քէնտինի թօրլամագ իչին գաբույա տայանտը վէ իշիտիլէպիլէճէք պիր սէտա իլէ.

— Չօգ շէյ, պէն ատէթա սէրխօշ օլմուշըմ... իշթէ գաբում շու... ֆագաթ անախտարըմ նէ՞րէտէ, տէտի.

Ժան-Ժուտի աճէլէ ճէպլէրինի գարըշտըրըպ արաշտըրտը, ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իսէ, Թէֆէր թարաֆընտան վէրիլէն թալիմաթա թէվֆիգէն հարաքէթլէ, Ժան-Ժուտինին օտասընը պիր տագըգա թէրք իթմէմիշ իտի, տէրին պիր գարանլըգ իչինտէ խըրսըզըն վիրուտինի պէքլէյօր իտի.

Թէսատիւֆէն Մօնթ Բարնաս մէզարլըզընտա պուլունուպ տա, Ընէ Մուլէնին թասավվուրաթընա վագըֆ օլտուղու կիւնտէն պէրի, պէսլէտիյի ֆիքրի ինթիգամ գուվվէթի իլէ հազըրլանըյօր իտի. Ժան-Ժուտինին օրթատան գալգմասը քէնտինինճէ թէէմինի հուզուր վէ բահէթ իտի.

Տիւգ, տիւշմէնինէ վուրաճաղը գամանըն գապզէսինի թիթրէք էլլերի իլէ սըգը սըգը թութույօր իտի. Հաթտա պիր գաչ տագըգա գատար քէնտինտէ պիր կէվշէքլիք պիր ֆութուր հասըլ օլտու, ֆագաթ տէրհալ եինէ քէնտինի թօբլայարագ ճէսարէթ ու մէթանէթինի մուհաֆազա իտէ-պիլտի.

Պիր արալըգ իչիթտիյի արապա սէսի վէ միւթէագրպէն արապանըն սօգագտա տուրուպ գաբունըն աչըլըշը, Ժան-Ժուտինին մուվասըլէթինի պէյան իթմէքլէ, Թէֆէրին վէրտի-յի թալիմաթ վէճհլէ հէման տիվարէ ասըլմըշ օլան էսվապ-լարըն արգասընա չէքիլիպ կիզլէնտի.

Պու արալըգ գաբունըն աչըլմասը իլէ պէրապէր Ժան-Ժուտի իչէրի կիրտի, օտանըն իչինտէքի գարանլըգ կէօզ կէօզի կէօրմէյէճէք պիր տէրէճէտէ իտի.

Իխթիյար հայտուտ իչէրի կիրտիքտէն սօնրա, էօքճէ-լէրինէ պասարագ եիւրիւմէյէ պաշլատը. պիր եէրէ իլիչիպ տիւշմէմէք իչին ղայէթ աղըր եիւրիւմէքլէ պէրապէր էլլէ-րինի էօնիւնէ տօղրու ուզաթմըշ իտի, ֆագաթ պու տըգ-գաթընա բաղմէն եինէ մասայա չարբընճա.

— Պիր ազ էթրաֆը կէօրէպիլմէք իչին պիր շամալը քիպրիթ չագմալը տէյէրէք, հէման ճէպինտէն քիպրիթի չըգարըպ մասանըն իւզէրինտէ պուլունան մումը եագը վէրտի.

Պու սըրատա Ժան-Ժուտի, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ-նըն կիզլէնտիյի մահալէ արգասընը տէօնմիւշ տուրույօր ի-տի. արալարընտաքի մէսաֆէ անճագ իւչ ատըմտան իպա-րէթ օլտուղունտան, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Թէֆէրին իխթարաթ վէ թալիմաթընը տէրխաթըր իթմէքլէ պէրա-պէր, իյգա իտէճէյի ճինայէթէ ինթիհար ըէնկի վէրմէք իսթէտիյինտէն, էլինտէքի գամայը կէօյսիւնէ սաբլամագ իչին, Ժան-Ժուտինին քէնտինտէն թարաֆա եիւզիւնի չէ-վիրմէսինէ պէքլէյօր իտի.

Ժան-Ժուտի, աղբրլրգ վերտիյի իչին արգասընտաքի ըէտինկօթը չրգարրպ եաթաղըն իւզերինէ աթը վերմիշ իսէ տէ, պէշ օն տագրգա զարֆընտա վիճուտի թիթրէմէյէ պաշլատրղընտան, քէնտի քէնտինէ.

— Չօգ չէյ . . . պէնի շիմտի պիր նէզլէ կագալայաճագ, շու էսկի բալթօմը կիյէյիմ, տէյերէք, վէ իքի եանընա սալլանարագ տիվարէ ասրլմրշ օլան վէ արգա ճիհէթինտէ տիւգ հազրէթլերինին կիզլէնտիյի էսվապլերէ տօղրու կիթտի. պու էսվապլերէ էլինի ուզատրը ուզաթմազ միւսէլլահ պիր գօլ մէյտանէ չրգտը, վէ հէման բարլամաղա պաշլայան գամա կէօյսիւնէ սաբլանտը.

Ժան-Ժուտի պօղուգ վէ ճանխրրաշ պիր ֆէրեատ իլէ իքի եանընա տօղրու սալլանտը, ֆագաթ եինէ այագ իւզերինտէ գալտը. մուվազէնէթինի ղայպ իթմէմէք իչին էօնիւնէ տօղրու ուզաթտրղը էլլերի, տիւգ ճէնապլերինին ումուզլարընա տօգունտը վէ սինիրլի բազուլարընտաքի գուվվէթէ մուգավէմէթ իտէմէյերէք, Ժօրժ Տրլաթուր-Վօտիյօ մէյտանէ չրգտը.

Գաթիլին, եանի Ժօրժըն մօսմօր քէսիլմիշ եիւզի մէյտանէ չրգընճա, Ժան-Ժուտի շաշգըն շաշգըն կէօզիւնիւ մերգումա տիքտի վէ պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Նէօյլի քէօբրիւսինտէքի ատէմ . . . տէյու քէքէլէյէպիլտի.

Էսկի հայտուտըն՝ տէրին պիր սուրէթտէ աչրլան եարէսինտէն գան ֆրշկրրպ չրգայօր իտի. բարմագլարը գրվրրլրպ հիւճիւմ վէ մուգավէմէթէ իգթիտարը գալմատը. պաշը սաղընա սօլունա սալլանմաղա պաշլատը, նիհայէթ այագ իւզերինտէ տուրմաղա միւգթէտիր օլամայրպ, օտանըն օրթասընա տիւշերէք սէրիլտի գալտը.

Տիւգ, էսկի շերիքը ճինայէթինին պու հալինի կէօրիւնճէ, խայինանէ թէպէսսիւմ իտերէք վէ էլինին արգասը իլէ եիւզիւնէ սրչրայան գան լէքէլերինի սիլերէք, իւզերինտէ

ժան-ժուտինին լէտինկօթը պուլունան եաթաղա տօղրու կիթատ. հէման լէտինկօթը եաղ ալայարագ աղիմ պիր չէվգ իլէ ճէպլէրինի վէ ասթարըներն արալարընը գարըշտըրար, էլէ պիր քեաղըտ կէչիրէմէտ. միւթէագըպէն ճանօղղ տէնէճէք պիր հալաէ եէրէ սէրիլիպ գալմըշ օլան ճէսէտէ թէգարրուպ իլէ հէր եանըներն արաչարրար: Օգույանլարըմըղճա մալիւմ օլտուղու իւղրէ պու պապտէքի թէհարրիյաթ բէք պէյհուտէ, բէք ֆայիտաէսիզ պիր չէյ իտի. տիւգ ճէնապլէրի հէմ արաչարրըյօր հէմտէ հիտտէթլէ գարըշըգ պիր տէհչէթ իլէ խօմուրտանարագ.

— Հի՛չ, հի՛չ, հիչ պիր չէյ եօգ... ֆագաթ միւքիւն տէյիլ պու քեաղըտլարը մահվ իտէմէմիշ տիր. ասըլ պանա օ քեաղըտլար լազըմ, էվվե՛թ, օ քեաղըտլարը էլտէ էթմէլիյիմ... տէյօր իտի:

Տիւգ, պու հիտտէթլէ օտատա նէ գատար էսվապ վէ չամաշըր վէ էշեա վար իսէ, քեաղըտլարը պուլմագ իւմիւտի իլէ ալթ իւստ էթտի. էլլերի գան իչէրիսինտէ պուլանըյօր իտի. օ գատար տալկըն, օ տէրէճէ մէշղուլ պիր հալտէ իտի քի, օ սըրատա սօգաղա պիր արապանըն կէլտիյինտէն ղուհուր օլան կիւրիւլթիւյի իչիտէմէտի:

Ֆագաթ պիրտէն պիրէ խէվճ ու տէհչէթլէ եիւզի սաբ սարը քէսիլմիշ օլտուղու հալտէ, տօղրուլըպ այաղա գալգտը, ժան-ժուտինին գաբուսը չիտտէթլէ վուրուլույօր իտի. Թէբէտէն Թըրնաղընա գատար Թիթրէյէրէք.

— Պու էվին գաբուսը չալընըյօր, էվվե՛թ, պուրայա պիրիսի կիրմէք իսթէյօր տէյու մըրրըտանտը:

Գաբունըն էօնիւնտէքի կիւրիւլթիւ զիյատէլէշմէքլէ պէրապէր, պիր գաչ սէս պիրտէն.

— Աչընը՛զ, աչտանըղ ա՛... տէյու հայգըրըյօրլար իտի:

Տիւգ ճէնապլէրի, նէ միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունտուղունը Թագտիր իտէրէք, Թէֆֆերին վէրմիշ օլտու-

ղու քեաղըտ բարչասընը ճէպինտէն չըգարտը վէ կէօրիւլէ-ճէք սուրէթտէ մէյտանա պըրագտը. պատէհու լամպայը սէօնտիւրիւպ ուսուլէթլէ օտատան չըգարագ տիվարա եանաշտը։

Թէֆէր տիվարըն իւսթիւնտէ պուլունույօր իտի, շէրիքը ճինայէթինին կէլտիյինի կէօրիւնճէ.

— Պէն պուրատայըմ չաբըգ օլունըզ... տէտիքտէն սօնրա էլինի ուզաթտը, տիւգ ճէնապլէրինի եօգարը չըգարտը վէ սիւրիւքլէրճէսինէ օ պիր թարաֆա էնտիրտի, էլլի ատըմ գատար եիւրիւյիւպ ուզագլաշտըգտան սօնրա տիւգ ճէնապլէրի պիրտէն պիրէ տուրուպ պիր աղ նէֆէս ալտը վէ թէֆէրէ.

— Իշիթտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

— Էվվէ՛թ։

— Պու սաաթտա խանէսինէ կէլէն քի՞մ օլապիլիր։

— Շիւպհէսիզ կէճիքտիյինի մէրագ իտէրէք Բօլ-Նուվարա պըրագտըզը տօսթլարը օլմալը. ֆագաթ քեաղըտլարը էլէ կէչիրէպիլտինի՞զ մի։

— Խա՛յըր...

— Խայը՞ր մը... նասը՞լ, նէ՞ տէյօրսունըզ...

— Հէր եէրի արաշտըրտըմ, հիչ պիր շէյ պուլամատըմ...

46

Գարիյնի քիրամըն անլամըշ օլտուգլարը վէճհ իլէ, Բընէ Մուլէն հալա գաբույը չալմագտա տէվամ իտիյօր իտի, պիր արալըգ Էթիյէն.

— Պէլքի հէնուզ էվէ կէլմէմիշ տիր, գօմշուլարը ույանտըրաճաղըզ, տէտի։

Բընէ. - Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ, ֆագաթ պէն պիր ֆէլաքէթին վուգուինտէն գօրգույօրում։

Էթիյէն. - Նէ՞ եօլտա հարաքէթ իտէլիմ։

— Պէն տիվարտան աթլայըպ կիրէրէք Ժան-Ժուտինին հէնուզ հայաթտա օլուպ օլմատըղընը անլարըմ։

Պու սըրատա իխթիյար վէ սատըգ Բիյէր Լօրիյօ սէօզէ գարըշարագ.

— Տիվարտէն գօլայճա աթլայապիլմէք իչին խաթրըմա պիր շէյ կէլտի, արապամը տիվարէ եագլաշտըրըրըմ... սիզ իւզէրինէ չըգըպ օ պիր թարաֆա աթլայարագ կէլիր գաբույը պիզէ աչը վէրիրսինիզ, տէտի։

Պու ֆիքր բէք կիւզէլ վէ ագլէ եագըն կէօրիւնտիւյիւնտէն, պիլա թէրէտտիւտ գապուլ իլէ տէրհալ մէվգըյը իճրայէ վազ օլունտու, պու սայէտէ Բընէ Մուլէն պիր տագըգա զարֆընտա քիւչիւք ավլիտէ պուլունույօր իտի, մաքինաճը բէնչէրէլէրէ պագըպ մըրըլտանարագ.

— Ըշըգ եօգ... հալ պու քի պուրատան պաշգա պիր եէրէ կիթմէզ... պունտան նէ՞ անլաշըլապիլիր, տէտի վէ խանէտէն թարաֆա իլէրլէյիպ մուզթարըպանէ սէօյլէնմէքտէ տէվամ իտէրէք.

— Անախտար քիլիտին իւզէրինտէ տուրույօր, պու ֆէնա ալամէթ... տէյիպ թիթրէյէրէք էշիյին իւզէրինտէ տուրարագ, իքի տէֆա.

— Ժան-Ժուտի, Ժան-Ժուտի... տէյու հայգըրտը։

Նասըլքի պիլիրիզ Ժան-Ժուտի իշիտէճէք, ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալտէ տէյիլ իտի, Բընէ էօքճէլէրինէ պասարագ կիտիպ գաբույը աչտըգտան սօնրա, արապաճըյա.

— Միւսիւ Լօրիյօ, չաբըգ արապանըզտաքի ֆէնէրլէրտէն պիրինի պիրլիքտէ կէթիրինիզտէ նէ վար նէ եօգ կէօրէլիմ, տէմէսի իլէ, տօգթօրըն ամուճասը տէրհալ ֆէնէրլէրտէն պիրինի ալըպ եագարագ եէկէնինին էօնիւնէ տիւշտիւ։ Իւչ արգատաշ, գաբունըն էշիյինտէ իսպաթը վիճուտ

իաէր իթմէզ թարիֆի նագապիլ պիը հայրէթ ու տէհչէթ իչինտէ գալտըլար , ճիւմլէտէն զիյատէ Բընէ մէյուս օլուպ .

— Հէյհաթ , բէք վագըթսըզ կէլմիչիզ . . . տիւշմէնլէրիմիզ պիզէ միւսապէգաթ իթմիչլեր . . . տէտի .

Էթէյէն , « պիլիրիմ տօսթում , պիլիրիմ , սիզ սիւքիւթ իտինիզ » տէյէրէք , էօլիւ հալինտէ եէրէ սէրիլմիչ օլան Ժան-Ժու տինին կէօմլէյինի քէստի , հէնուզ գան ադմագտա օլան եարասընը մուայէնէ իթտի , հէման եարայը եըգաւոը վէ թիֆֆիդ հալինտէ պիը թաբա եաբըպ սըգը սըգը իւզէրինի պաղլատը . Բընէ .

— Գալպինին իւզէրինտէ՞ն մի եարալանմըշ , տէյու սորտու .

— Խա՛յըը , գամանըն տէմիրի գալպինին եանը պաչընա իսապէթ իթմիչ . . . եարա տէրինն աչըլմըշ իսէ տէ , թէհլիքէլի պիը չէյէ պէնզէմէյօր , էմինիմ քի պու ատէմ պիը գաչ տագըգայա գատար կէօդիւնիւ աչաճագ տըը . . .

Բընէ , ճէսէտին օ պիը թարաֆընա տիշ չէօքիւպ օթուրարագ մուզթարըպանէ մէճբուհըն իատէյի հայաթ իթմէսինէ ինթիզարէ պաչլատը . Կէօզլէրինի Ժան-Ժուտինին եիւզիւնտէն այըրմայօր իտի . պու արալըգ մէճբուհըն վիճուտինտէ ճիւզվի պիը հարաքէթ կէօրիւլտիւ , միւթէագըպէն տուտագլարը գըբըրտատը , քիրբիքլէրինի ճիւզվի աչտը .

Ժան-Ժուտի , չաչդըն չաչդըն էթրաֆընա պագընմադա պաչլատը , էն էվվէլ կէօզլէրինէ Բընէ Մուլէն իլիչտի , եիւզիւնտէ հասըլ օլան ալայիի մէսէրրէթին թարիֆի նագապիլ օլուպ , ատէթա նէնիտէն հայաթ պուլմուչա պէնզէյօր իտի . բէք կիւճ ֆարգ իտիլէպիլէճէք պիը սէտա իլէ քէքէլէյէրէք .

— Սրգատա՛չըմ , Բընէ սէ՞նմիսին . . . արթըգ սէնի կէօրէպիլէճէյիմի իւմիւտ էթմէյօր իտիմ . . . պէնիմ հիսապ կէօրիւլիւպ պիթմիչ իտի . . . ֆագաթ իչինէ սէնի կէօրիւ-

յօրում, ինթիգամըմը ալաճաղըմ... տէմէսի իլէ, մաքինաճը գօլունը Ժան-Ժուտինին ումուղլարը ալթընտան կէչիրիպ պիր ազ գալտըրարագ.

— Ինթիգամըն ալընաճագ տըր, պունըն իչին եէմին իլէ սէնի թէէմին իտէրիմ... Ֆագաթ ինթիգամ ալապիլմէք իչին հէր չէյի անլամագլըղըմ լազըմ տըր... հէր չէյի սէօյլէմէլիսինիզ, տէտի։

— Սէօյլէյէճէյիմ...

— Հայաթընա գաստ իտէն ատէմին քիմ օլտուզունը թանըյօ՞րմուսըն։

— (Ճէպրը նէֆս իտէրէք.) Էվվէ՛թ, միսթրէս տիգ Թուրէնին արգատաչը, Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէքի իւչ ճանիտէն պիրիսի։

— Ֆըրէտըրիգ Պէրա՞ր մը։

— Էվվէ՛թ։

— Ֆագաթ իւչիւնճիսի, իւչիւնճի գաթիլ քի՞մ... անը կէօրմէտի՞ն մի... անըտա թանըմայօ՞րմուսըն...

Պու էսնատէ Ժան-Ժուտինին վիճուտի պաշտան այաղա գատար թիթրէյօր իտի. կէօզլէրի տէօնմէյէ, տիշլէրի զանկըր զանկըր եէքտիկէրինէ չարբմաղա պաշլայարագ.

— Պէն անը տա թանըտըմ... Ֆագաթ եիւզիւմէ պէօյլէ պագմա... պէնի գօրգուտույօրսուն... տէյինճէ, Բընէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էօլիւմին սանա եագլաշտըղը պէօյլէ պիր զէմանտէ պանա հագըգաթը սէօյլէմէլիսին... պու խայընլար բէնչէյի գանունտան եագալարընը գուրթարամայաճագլար տըր. Ֆագաթ պու իքի ալչաղա բէֆագաթ իտէն ատէմինտէ իսմինի պիլմէլիյիմ, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտինին պալմօմու կիպի սարարմըշ օլան տուտագլարը թիթրէյէրէք, կիւյա պիր նէֆէս արասընտան շու իքի քէլիմէ սատըր օլտու։

— Օ տա պէնիմ...

Ընէ, ճէպրը նէֆս իլէ թարիֆի ղայրի գապիլ օլան ըզթըրապ վէ նէֆրէթինէ ղալէպէ իտէրէք, սաքինանէ պիր թավր իլէ.

— Օ տա սէն իտին էօյլէ՞ մի, օ հալտէ հայաթընա գաստ իթմէք իսթէյէն ատէմին քիմ օլտուղունը թանըյօրսուն տէմէք օլուր, տէտի։

— Խայըր . . .

— Պու միւմքին տէյիլ տիր։

— Հագըգաթը սէօյլէյօրում. . . պանա պիր չէյ սէօյլէնմէտի, էլիմէ պիր սիլահ վէրտիլէր. վէրտիքլէրի բարա մուգապիլինտէ պիր ատէմի վէ սօնրատա պիր չօճուղը էօլտիւրմէքլիյիմի թէքլիֆ իթտիլէր։

— (Խէվֆ ու տէհշէթլէ թիթրէյէրէք.) Չօճո՞ւգ մը։

— Էվվէ՛թ, պու չօճուգ Պըրունվայէ թապիպինին գուճաղընտա պուլունույօր իտի . . .

— Թապիպտէն սօնրա չօճուղուտա էօլտիւրտի՞ն մի։

— Խա՛յըր, չօճուղու էօլտիւրմէյէ եիւրէյիմ տայանմատը, զէվալլըյը աճըտըմ. . . չօճուղը ալըպ խասթախանէյէ կէօթիւրիւր իքէն, Ինկիլիզ գարըսընըն եութտուրտուղու զէհիր աթէշ կիպի ճիյէրիմի եագմաղա պաշլատը. օ ըզթըրապ իլէ գըվրանարագ տահա զիյատէ եիւրիւմէյէ մէճալիմ գալմատը. չօճուղու Շանզ Էլիզէտէ պիր գաբունըն էօնիւնէ պըրագը վէրտիմ . . .

Պու արալըգ Ժան-Ժուտինին սէօզլէրինի քէմալի տըգգաթլա տինլէմէքտէ օլան Բիյէր Լօրիյօ։

— Շանզ Էլիզէտէ պիր արապա գաբուսընըն ալթընա տէյի՞լ մի, տէտի։

— Էվվէ՛թ։

— Պու չէյլէր 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի օլտու տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ։

— (Մէսէրրէթ իլէ.) Ա՛հ, նէ ղարիպ թէսատիւֆ . . .

զէվալլը չօճուգ, սօուղուն թէէսիրի իլէ թիր թիր թիթ-
րէյօր իտի. իշթէ պու չօճուղուտա օ կիճէ պէն պուլ-
տում...

Էթիյէն. - (Հայրէթլէ.) Ամուճաճըղըմ, սիզ... սի՞զ
մի պուլտունըզ.

— Էվվէթ, պէն պուլտում, վէ Անֆէր սօգաղընտաքի
եէթիմխանէյէ կէօթիւրտիւմ...

Ընէ. - (Սէօզլէրինի գաթ իտուպ.) Տահա էբէյիճէ
շէյլէր սօրուպ անլայաճաղըմ, պըրագընըզտա պիրազ տա-
հա իսթիճվապ իտէյիմ...

Ժան-Ժուտի. - (Մըրըլտանարագ.) Զաբըգ օլ... նէ
սօրաճագսան սօր, զիրա վագթըն եագլաշտըղընը հըսս ի-
տիյօրում...

Ընէ. - Ֆըրէտէրիգ Պէրրարէ, Պէրլին սօգաղընտա վէ
միսթրէս տիգ Թուրէնին գաբուսը էօնիւնտէ թէսատիւֆ
իթտիյինի սէօյլէմիշ իտին... անտէն սօնրա քէնտիսինի
թէագըպ իթտի՞ն մի.

— Էվվէթ, Սէն Մարսէլ սօգաղընտա 17 նօմէրօլու
խանէ... իխթիյար, ուզուն պօյլու վէ զաիֆ պիր ատէմ,
տէյի՞լ մի.

— Էվվէթ օ տըր, թա քէնտիսի...

— Պէն պու ատէմի տէ, կիթտիյի քէօշկի տէ թանըյօ-
րում, պունը կիճէ վագթը իքի տէֆա օ քէօշկէ կէօթիւր-
տիմ քի, շիմտի օրատա... արթըգ նէ տէմէք իսթէտիյի-
մի սիզ անլարսընըզ...

Ընէ. - (Մէսէրրէթլէ հայգըրարագ.) Ա՛հ, հագը-
գաթ զահիր օլույօր. (Ժան-Ժուտիյէ).

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին խանէսինտէն աշըրտըղըն
չըզտան իչինտէ պուլունան քեաղըտլար նէրէտէ՞ տիր.

Ժան-Ժուտի շաշգըն շաշգըն մուխաթիպինին եիւզիւնէ
պագտը, պու սուալտէն հիչ պիր շէյ անլայամայարագ.

— Նասըլ քեաղըտլար, պանգնօթլա՞ր մը, տէտի.

— Խայըը . . . ճինայէթին տէլիլէրինտէն օլան եաղըլը վէ մուհիմմ էվրագ . . .

— Զըզտանտա պանգա գայիմէլէրինտէն պաշգա պիր չէյ եօգ իտի ։

— Էյիճէ արայամամըշսըն . . . չըզտան նէ՞ըէտէ ։

— Եաթաղըմըն իւզէրինտէքի ըէտինկօթըն ճէպինտէ տիը ։

Ըընէ եաթաղա տօղրու կիթտի . Էվէլճէ ժօրժ Տըլաթուր Վօտկօնըն գարըշտըրտըղը ճէպէերի թէքրար եօգլատը , օ տա հիտտէթլէ .

— Ճէպտէ հիչ, հիչ պիր չէյլէր եօգ , իչթէ պու քեաղըտլարը չալմագ իչին սանա գաստ իթմիշլէր . ա՛հ ալչագ հէրիֆլէր . . . տէյու հայգըրտը ։ ժան-ժուտի պու էնատէ պիր ահ չէքմէքլէ պէրապէր քէնտինի զայպ իթտի . Ըընէ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Էյ վա՛հ , խայընտար աչըրմամըշ օլսաղար իտի , պու քեաղըտլար էլիմիզտէ գավի պիր սիլահ օլաճագ իտի . տօգթո՛ր , ազիզիմ տօգթօր , տիւշիւնինիզ քի Պէրթին սաատէթի պաս ատէմին վիճուտինէ մէրպութ տըր . պու ատէմ հէմ շահիտ վէ հէմ շէրիքը ճինայէթ օլտուղու իչին եաշամալը տըր . ըէճա իտէրիմ , հայաթընը մուհաֆազայա զայրէթ խտինիզ . . . տէտի ։

Էթիչէն . - Էլիմտէն կէլտիյի գաատար զայրէթ խէճէյիմ , պանա մուավէնէթ խտինիզտէ պու պէտպահտը էվել էմիրտէ սօյըպ եաթաղընա ուզատալըմ ։

Տէրհալ ժան-ժուտինին էլպիսէսի չըգարըլարագ եաթաղա եաթըրըլտը ։

— Պու սըրատա միւսիւ Տըլաթուր-Վօտկօնըն պըրագտըղը քեաղըտ մաքինաճընըն կէօզինէ իլիշտի . Ըընէ պու քեաղըտ բարչասընը էլինէ ալըպ միւնտէրիճաթընը կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա , հայդըրտագ .

— Պու ալչագլար չօգ չէյտան չէյլէր իմիշ . . . հէր

չէյի էվէլտէն տիւչիւնմիւշլէր. չիմտի քէնտիսինի սէօյլէթտիրուպ անլամամըշ օլսա իտիք, վէֆաթը ինթիհարէ համլ օլունաճագ իմիշ. ֆագաթ ֆան-ֆուտինին եազըսընը, իմզասընը նա՞սըլ իտագլիա իտէպիլմիշլէր, իչինէ պու պէնի տիւչիւնտիւրիյօր վէ եինէ պիր չէյ անլայամայօրում... տէտի.

Ֆագաթ օգույանլարըմըզ պունը բէք գօլայ անլարլար. սահմէնքահարլըգտա Թէֆէրին նէ տէրէճէ մէհարէթի օլտուղու վէ ֆան-ֆուտինին Հավրտան եազըպ Րօայալ մէյտանընտաքի խանէյէ կէօնտէրտիյի մէքթուպը, Թէֆէլ խապիսինին գարուճը գատընըն գուվվպէհինտէ նէ սուրէթլէ աչըրտըղը վէ պու մէքթուպըն եազըսընը թագլիտ իթմէք, քէնտինճէ կիւճ պիր չէյ օլմատըղը մալիւմլէրի տիր.

47

Պու սըրատտա տօգթօր, ֆան-ֆուտինին պուրնունա պիր բուհ գօգլահթը, ֆան-ֆուտի պիր ահ չէքէրէք կէօզլէրինի աչըպ պիր ազ քէնտինէ կէլտի. պաաէհու նկյազքահարանէ պիր չիվէ իլէ քէքէլէյէրէք.

— Ա՛հ տօգթօր էֆէնտի, պէնի գուրթարընըզ, ըէճա իտէրիմ պէնի գուրթարընըզ... տէյինճէ, էթհյէն ճէվապ օլարագ.

— Սիզի գուրթարմագ իչին էլիմտէն կէլտիյի գատար ոձյ ու զայրէթ իտէճէյիմ, զիրա պիր նամըն չէրէֆի, կէնճ պիր գըզըն սաատէթի սիզին սըհհէթ ու սէլամէթինիզէ մէրպութ տըր, տէտի.

— կէնճ պիր գըզըն սաատէթի՞ մի...

Պու արալըգ Րընէ եաթալա եագլաշարագ վէ բարմաղը իլէ մէճրուհ հայտուտըն ումուզունա տօգունարագ.

— Էվվէ՛թ , սէնճէ մալիւմ օլան նէօյլի քէօբրիւսի ճի-նայէթինտէն տօլայը նամուսլը պիր ատէմ իթհամ իտի-լէրէք , իտամէ մահքիւմ օլմուշ վէ հադդընտաքի հիւքմի իտամ իճրա իտիլմիշ իտի . . . պու ատէմին ֆամիլեասը վէ նամը պու նիւզահէն լէքէտար օլտու . պիչարելէր եիր-մի սէնէ միւթէմատիյէն կէօզ եաչլարը տէօքերէք ըզթըրապ վէ խէճալէթ իչինտէ եաչատըլար . . . պիր գաչ հաֆթա էվվել պիչարէ ատէմին օղլու , մատում բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ մուվաֆագ օլամագսըզըն , պու մուգատտաս վազիֆէյի վալիտէսինէ թէրք վէ թէվտի իտերէք վէֆաթ իթտի . . . արգասընտան վալիտէսիտէ պու իշի քէրիմէսինէ , վէ պանա հէվալէ իտերէք էօլտիւ . օ գըզըն քիմ օլտուղունըտա սէն բէք էյի թանըրսըն . ղէվալը Պէրթ տիր , տէյինճէ , Ժան-Ժուտի էլլէրինի օ-ղուշտուրըպ հայդըրարագ .

— Պէ՛րթ , Պէ՛րթ մի , . . տէտի ։

Բընէ . — Էվվէ՛թ , եինէ պու գաթիլլէր պիր գաչ կիւն էվվել , պու կիճէ սէնի իլէլ էպէտ սուստըրմագ իսթէտիք-լէրի կիպի , օ պիչարէնին հայաթընատա գատ իթմէյէ գալգըշմըշլար սըր , էկէր ճէնապը Հագ սէնին հայաթընը մուհաֆազա պույուրսուր իսէ , մազլում բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէ , անճագ սէնին մուավէնէթին իլէ թէմիզ-լէնէճէք , ղէվալը գըզճըպաղ պու ապէտէ մէսուտ օլապի-լէճէք տիր . . .

Ժան Ժուտինին չուգուրլաշմըշ օլան կէօզլէրինտէն իրի իրի եաշլար հուվարլանարագ .

— Պէնի վասէթա իթհիսաղ իտերէք իյդայի ճինայէթ իտէն այտագլարըն իթհամընա վէ հաթտա պու եօլտա քէն-տիմիտէ իթհամէ սիպի եէմին իլէ թէէմին իտերիմ քի չա-լըշաճաղըմ . . . տէտի ։

Էթիյէն . — Պէրթ նամընա օլարագ եէմինինիզէ իթթի-մատ իթմէքլէ պէրապէր , պու խըտմէթի սիզտէն գաթիէն

իւմիւտ իյլէրիմ. ֆագաթ շիմտի շու տագըգատա եաշամագ իսթէրսէնիզ սուսմանըզ լազըմ կէլիր, սուսունըզ վէ շու ի-լաճը իչինիզտէ ույույունըզ։

Ժան-Ժուտի, տօգթօրըն թէրթիպ իտուպ տա Բընէնին կէթիրմիշ օլտուղը իլաճը իչտիքտէն սօնրա պաշընը եաստըգ իւզէրինէ վազ իթտի. կէնճ թապիպ իսէ իխթիյար արապաճըյա խիթապէն.

— Ամուճաճըղըմ, շիմտիտէ պիր ազ սիզինլէ դօնուշալըմ. պու Ֆըրէտըրիգ Պէրարը թանըտըղընըզտան էմի՞նմիսինիզ, տէտի։

— Թանըրըմ զահէր. պու ատէմի իքի տէֆա կիճէ վագթը օ քէօշկէ կէօթիւրտիւմ։

— Պու ատէմ եալընը՞զ մը իտի։

— Պիր տէֆասընտա եալընըզ իտի, տիկէր պիր տէֆասընտա Բօն-Լույի-Ֆիլիպ սօգաղընտան ալտըղըմ օրթա պօյլու պիր ատէմ իլէ պիրլէշտիլէր։

— Օ օրթա պօյլու ատէմին իսմինի պիլիյօ՞րմուսունըզ։

— Խայըր պիլմէյօրում, ֆագաթ իգամէթ իթտիյի խանէյի թանըյապիլիրիմ։

— Բէք կիւզէլ . . . արատըղըմըզ ալչագլար օլտուգլարընա հիչ շիւպհէ օլմայան պու իքի ատէմ իլէ տէ մէշղուլ օլուրուզ. . .

Բընէ. - Միւսիւ Լօրիյօ, պիզէ Ժան-Ժուտինին Շանզ Էլիզէտէ պըրագըպ պիթթէսատիւֆ պուլմուշ օլտուղունուզ օ չօճուգտան պահս իտինիզ։

— Պունա տայըր սիզէ ուզուն ուզատըյա պիր շէյ սէօյլէյէմէմ. . . Թամբլ պուլվարընտան տօղրու կիտէյօր իտիմ, հէվա բէք ֆէնա իտի. Նէօյլի քէօբրիւսիւնէ թախմինէն եիւզ մէթրօ գատար պիր մէսաֆէտէ, պէյկիրլէր պիրտէն պիրէ տուրտու, էյիլիպ պագտըմ, պիր գաբու էօնիւնէ պըրագըլմըշ պիր չօճուգ կէօզիւմէ իլիշտի, տէրհալ էնիպ օ զավալլը մասումը ալտըմ, նիյէթիմ պու չօճուղը եանըմ-

տան այըրմամագ իտի , ֆագաթ պիր արալըգ տիւչիւնտիւմ, օ թարիխտէ եէկէնիմ էթիյէն եանըմտա պուլունույօր իտի . պիր ատէմ իչին իքի չօճուգ չօգ տըր տէտիմ, օ զէման եէ-թիմխանէյէ կիտուպ չօճուղը ավկէյէ պըրագը վէրտիմ։

Էթիյէն . - Պիր արալըգ չօճուղըն հայաթտա օլուպ օլ-մատըղընը անլամագ արզուսընտա պուլունմատընը՞ղ մը ։

— Խայըը . . .

— Ամուճաճըղըմ, պունա տայըը մալիւմաթ խթիհսալ իթմէլիսինիզ . . . նէ օլտուղունը անլատըգտան սօնրա , պէլ-քի պու չօճուղըն բէտէր ու վալիտէսի քիմլէը օլտուղունը քէշֆ իտէպիլիրիզ . . .

— Բէք կիւզէլ, պունըն իչինտէ թահգըգաթա կիրիչիրիմ։

Րընէ . - Շիմտի նէ՞ եաբաճաղըզ, ժան-ժուտինին հա-յաթընա գաստ իտիլմէք իսթէնիլտիյինտէն բօլիս իտարէսի-նի խապէրտար իտէճէ՞քմիյիզ։

Էթիյէն . - Խայըը , խայընըլար ժան-ժուտինին վէֆաթ իթտիյինէ վէ զանն իթտիքլէրի վէճհ ելէ ինթիհար իյլէտի-յինէ գանի օլսունլար , իքի իւչ կիւնէ գատար պու զավալը ատէմ պիր ազ կէօզիւնի աչար վէ նէֆէս ալապիլիրսէ , Պէր-թին նամընա իգամէ իտիլէճէք իատէյի նամուս տավասընը տէրիւհտէ իտէճէք օլան պիր տօսթը կիտէր պուլուրըմ. մի-սիւ Րընէ , պու տօսթըն քիմ օլտուղունը սիզտէ թանըրսը-նըզ, իչթէ զէվալը Պէրթ էլեէվմ պու տօսթըն սայէսինտէ էմին պիր եէրտէ պուլունույօր . . .

— Րընէ . - Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյո՞ մը . . .

— Թա քէնտիսի . . . մուսահիլէյհ իտամ իտիլէն պի-չարէնին մազլումիյէթինէ գանտաթ հասըլ իյլէտիյէ կիպի , պունըն իսպաթէ մուվաֆֆագ օլաճաղընտանտա իւմիւտվար պուլունույօր . . . արթըգ եարըն պիրլէչիպ պուլուչմագ իւզրէ վէտա իտուպ այրըլալըմ։

Բիյէր Լօրիյո . - Ֆագաթ մէճբուհ պուրատա եալընըզ պըրագըլմամալը տըր ։

Բընէ. - Պէն պու կիճէ պուրատա գալըրըմ, եանընտան այրըլմամ։

Էթիյէն. - Պէնտէ եարըն տայիմի սուրէթտէ եանընտա պուլունմագ իւզրէ պիր խասթա պէքճիսի ալըր կէթիրիրիմ։

Պու մուհավէրէյի միւթէագըպ ամուճա իլէ եէկէն 13 նօմէրօլը արապայա րաքիպէն կիթտիլէր, Բընէ Մուլէն մէճրուհըն օտասընտա վէ եաթաղըն եանը պաշընտա գալտը. էրթէսի կիւնի սապահլէյին Էթիյէն կէլտի, եանընտա եաշլըճա վէ էմին պիր գատըն պուլունույօր իտի։

Ժան-Ժուտի սապահա գատար սայըգլայարագ օ էսնատէ ույգույա տալմըշ իտի, Էթիյէն իւսթիւն քէօյիւ պիր մուայէնէտէն սօնրա.

— Շիմտիյէ գատար պիր ֆէնալըգ եօգ, պունտան պէօյլէ տէ անսըզըն պիր թէհավվիւլ հասըլ օլմազսա իշ եօլունտա տըր, տէտի։

Բընէ. Նիհայէթ տէրէճէտէ եօրկուն տիւշմիւշ վէ ույգուսուզ գալմըշ օլմաղըլա պէրապէր, ույումայըպ, Վէնսան սօգաղընտա քեային վէ մէճհուլ օլան իգամէթկեահընա կիթտի. չամաշըրընը թէպտիլ իթտի, էլինի եիւզիւնի սօուգ սու իլէ երգատըգտան սօնրա, տօգթօր իլէ պէրապէր Պէրթին պուլունտուղու քէօշկէ կիթտիլէր։

Զէվալլը եէթիմէ ույումամըշ իտի. սատըգ տօսթը օլան իքի զաթըն պիրտէն պիրէ քէնտինի պըրագըպ կիթմէլէրի, մէրագընը մուճիպ օլարագ սապըրսըզլըգլա պունլարըն վիրուտինէ պէքլէյօր իտի։

Էթիյէն իլէ Բընէնին, եաթտըղը օտայա կիրտիքլէրինի կէօրիւր կէօրմէզ, հէման կիւզէրան իտէն հալլէրի իսթիյզահէ գըյամ իլէ.

— Ա՛հ, պէն պու Ժան-Ժուտի տէնիլէն հէրիֆին, Պըրունվայէ թապիպինին գաթիլլէրինտէն պիրիսի օլտուղունը հըսս իտիյօր իտիմ, տէտի։

Բընէ. - Էվվէ՛թ, պու ատէմին հագըգաթը մէյտանա

չըգարմասը, տավաճը օլմասը պիզճէ էն պէօյիւք պիր գուվ-վէթ տիր . . . վագթը իլէ իյգա իտիլէն ճինայէթի պիլ քիւլլիյէ հիւքիւմտէն տիւշիւրմէք իչին Ֆըրէտէրիք Պէրար, միսթրէս տիգ Թուրէնին թէշվիգաթը իլէ իյգա օլունան եէնի ճինայէթտէ մուրուրը զէման մէսէլէսի եօգ տըր. պու իքի ալչագ հէր հալտէ բէնչէյի ատալէթտէն եագալարընը գուրթարամայաճագլար։

Էթիյէն. - Ֆրէտէրիգ Պէրար իչին նէ գարար վէրէճէ-յիզ։

Բընէ. - Օ տա, քէնտինէ իշթիրաք իտէն խապիս տէ, վիճուտլէրինտէն խէվֆ ու իհթիրազ իթտիքլէրի Ժան Ժու-տի իլէ Պէրթի էօլմիւշ զանն իթսինլէր։ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ պու տավայը տէրիւհտէ իտուպ տէ, քէնտիլէրինի ույանտըրաճաղը կիւնէ գատար ղաֆլէթ ույգուսը իչինտէ պուլունսունլար . . .

Էթիյէն. - Օ կիւնէ գատար պէն տէ պու տավատէ հիս-սէմէ իսապէթ իտէն տէլիլլէրի հազըր իթմիշ օլուրում։

Պէրթ. - (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Սի՛զ, սի՞զ մի . . .

— Էվվէթ Պէրթճիյիմ պէն . . .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ։

— Թէսատիւֆ վէ եախօտ հագգըն պիր ճիլվէսի էսէ-րի օլմագ իւզրէ մէմուր օլտուղում գօղուշա պիր տիվանէ կէթիրմիշլէր իտի. պու մէճնունէնին սէօզլէրի պանա խա-ֆի պազը չէյլէր պիլտիրտի։

Պէրթ. - (Հայրէթլէ սէօզիւնի քէսէրէք.) Պիր մէճնու-նէ՞ մի, սագըն պու մէճնունէ Բօայալ մէյտանընտաքի խա-նէյէ, Բընէնին օտասընա կիտուպ տա բէտէրիմին մասումի-յէթինի իսպաթ իտէճէք էվրագը արատըղըմ կիճէ կէօր-տիւյիմ զէվալլը գատընճըազ օ՞լմասըն։

— Էվվէ՛թ, թա քէնտիսի։

Բընէ. - (Հայրէթլէ.) Էսթէր Տըրիյօ՞ մը։

— Էվվէ՛թ, Էսթէր Տըրիյօ։

— Պու գատընը սիզտէ թանըյօրսունըզ հա՛ . . .

— Էվվէթ թանըրըմ, Հագդըն ինայէթի իլէ արթըզ քէնտիսինտէ տիվանէլիք էսէրի գալմատըղընտան էմինիմ։

— Նէօյլի քէօբրիւսի մէսէլէսինտէ պու գատընըն խաֆի պիր իրթիպաթ վէ մինասիպէթի պուլունտուղունա , սիզտէ գանի օլույօրմուսունըզ։

— Էվվէ՛թ , իչին իչինտէ պու եիւզտէն տէ պիր ֆանֆիա վար . թէճէննիւն իտէլիտէն պէրի Պըրունվայէ նամընը ատէթա էզպէր իթմիշ օլտուղու անլաշըլըյօր , պանա գալըրսա պիչաղէնին Շարանթօն խասթախանէսինէ նագլինէ վէ օրատա եալընըզ հալտէ պուլունտուրըլմասընա , տօլայըսը իլէ սէպէպ օլանլարտա եինէ Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ միսթրէս տիգ Թուրէն տիր ։

— Պու գատըն հէնուզ էսրարէ միւթաալիգ պիր սէօզ սէօյլէմէմիշ տիր զանն իտէրիմ։

— Շիմտիլիք իսթիճվապա գալդըչմայը մինասիպ կէօրմէտիմ, ֆագաթ էսթէրին պէնի մազիյէ միւթէալիգ էսրարտէն խապէրտար իտէճէյի զէման եագլաչըյօր . . .

Պէրթ . - (Թէլաշ իլէ .) Աման . . . Ֆըրէտէրիգ Պէրարը էլիմիզտէն գաչըրմայալըմ ; էկէր անը զայպ իտէրսէք . . .

Րընէ . - Օ չիմտի ճալիպի խէվկի ու էնտիչէ պիր չէֆ օլմատըղընտան էմին տիր . Նէտէն զայպ օլսուն , էմին օլունըզ քի պիլաքիս քէնտիսինի մէյտանէ չըգարաճագ տըր.

Էթիկէն . - Աճէպա հալա Սէն Մարսել սօգաղընտա իգամէթ իտալ իթմէտիյի անլաշըլամաղ մը ։

— Պէլքի իհթիյաթէ մուզայըը պիր հարաքէթտէ պուլունուր տա չիւպհէլէրինի տավէթ իթմիշ օլուրուզ, պուտէմ նէ տէրէճէ միւսթէերիհ օլուր խսէ, պիզ օ նիսպէթտէ գուվվէթիմիզի արթըրմըշ օլուրուզ. ֆարզ իտէլիմ քի թէպտիլի մէքեան իթմիշ օլսուն , բօլիս իտարէսի անընը իզինի թօզունը բէք գօլայ պուլապիլիր ։

Պէրթ . - Պու ֆաճիաէնկիզ հալլէր իչինտէ պիրտէ չօճուգ վար , օ իչ նէ՞ օլաճագ ։

Էթիչէն . - Պու չօճուգըն էլեէվմ պէրհայաթ օլուպ օլմաըզընըտա ամուճամ թահդըգ իտուպ անլայաճագ ։

48

Րընէ Մուլէնտէ , էթիչէն Լօրիյօտա բէ.ք տօղրու սեօյլէյօրլար իտի , Ֆըրէտէրիգ Պէրար քէնտիսինի հէր տիւրլի թէհլիքէ վէ մուհաթարատան սալիմ զանն իտէրէք , արթըգ կիղլէնմէյէտէ լուզում կէօրմէյօր իտի ։

Թէֆէրտէ պու ֆիքիրտէ , պու իթիգատտա իտի . ֆարզը մուհալ օլարագ բօլիս իտարէսի էնթիհարէ գայիլ օլտա պիլէ , ֆան-ֆուտի կիպի սապըդալը վէ էչխասը մուզիրէտէն պիր ատէմի , քիմին գաթլ իթտիչինի քէշֆ իթմէք գապիլ օլամայաճաղընա գանի օլույօր վէ պու եիւզէնտէ էնտիչէ վէ մէրագա լուզում կէօրմէյօր իտի ։

Պու սօն ճինայէթին էրթէսի կիւնի սապըգ միւֆէթթիչ էֆէնտի , բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ կիտէրէք պազը տայիրէլէրի տօլաչտը . իպլիսքեարանէ պիր սուրէթտէ պազըլարընըն աղըընը արատը , Բըլանթատէ տայըր պիր չէյ անլայամատըղը կիպի պաչգա պիր հէվատիստէ եօգ իտի ։

Րէվիչի հալէ նազարէն , ադչամքի ճինայէթ եա հէնուզ քէշֆ իտիլմէմիչ վէ եախօտ քէշֆ իտիլմիչ տէ , քէնտիսի պիր չէյ անլայամայօր իտի ։ Թէֆէր , տիւգ ճէնապլէրի իլէ գօնուչմագ իսթէյուպ Պաթինեօլէ սէմթինէ տօղրու եօլա տիւգլէտի ։

Բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսի , հալա 13 նօմէրօլը ապտա վէ Բըլանթատըն անսըզըն ղայպուպէթի մէսէլէլէրի

իլէ մէշղուլ օլույօր իտի, ֆագաթ հէնուզ պիր չէյ անլաշըլամամըշ իտի . . . պու մէսէլէլէրի պիզզաթ ասայիշ ըէյիսի թէտգըգ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ, էլէ պիր իբ ուճը կէչիրէմէյօր իտի. Մամաֆիհ եինէ թէհարրիյաթա տէվամ օլունույօր իսէ տէ, մուամմանըն հալլը իչին պիր թէսատիւֆէ ինթիզար իտիլիյօր իտի.

Թէֆէր, օ կիւն տիւգ ճէնապլէրինի միւսթէրիհ պիր հալտէ պուլտու. արթըգ ըզթըրապընտան վարէսթէ պուլունույօր վէ սիյմասընտա ալայիմի սիւքիւնէթ կէօրիւլիյօր իտի. Թէֆէրի կէօրիւնճէ.

— Պէնտէ սիզի պէքլէյօր իտիմ. . . իտարէյէ միւրաճաաթ իթտինի՞զ մի, տէտի.

— Էվվէթ, իշլէր եօլունտա . . . արապա մէսէլէսի շիմտի տահա զիյատէ գարանլըգ իչինտէ պուլունույօր . . . արթըգ սէլամէթիմիզի թէէմին իթտիք.

— Ժան-Ժուտի մէսէլէսի նէ՞ մէրքէզտէ.

— Պիր չէյ օլմատըղը կիպի օլմագտա իհթիմալի եօգ տըր . . . պիզտէն սօնրա տօսթլարը կէլիպ գաբուսունը գաբալը կէօրիւնճէ, թապիյի չէքիլիպ եինէ Բօլ-Նուվարէ կիթմիշլէր տիր . . . ճէսէտիտէ պիր գաչ կիւն սօնրա քէշֆ իտիլէպիլիր. օտասընտա պըրագտըղըմըզ քեաղըտ բարչասը սայէսինտէ, հիչ շիւպհէ իթմէմ քի ինթիհարէ համլ օլունաճագ տըր.

— Էվվէլճէ պէնտէ պու ֆիքիրտէ պուլունմուշ իտիմ, ֆագաթ տիւշիւնտիւքճէ իթիմատ իտէմէյօրում. . .

— Նիչի՞ն.

— Տօսթլարը իլէ պէրապէր պուլունմագտա իքէն սապահա գարշը նասըլ պիր տէսիսէ իյճատ իտուպ տէ քէնտիսինի ճէլպ իտէպիլտիյիմիզ. . .

— Բօայալ մէյտանընտաքի խանէյէ եազըպ կէօնտէրտիյի պիր մէքթուպընա, Բընէ Մուլէն թարաֆընտան պիր ճէվապ ույտուրտում, մուհիմմ վէ միւսթաճէլ պիր իշտէն

պահս իթտիմ վէ օ սուրէթլէ ճէլպէ մուվաֆֆագ օլտում։

— Ֆագաթ պու մէքթուպ էլէ կէչէճէք օլուրսա օ զէման ինթիհարէ ինանըլամազ։

— (Դաշլարընը չաթարագ.) Էվվէթ . . . պու քեաղըտ բարչասընը իւզէրինտէն ալմալը իտիք։

— Պէն հէր թարաֆընը էյիճէ արաշտըրտըմ, ֆագաթ պիր շէյ պուլամատըմ. . .

— Օ հալտէ Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա տիւշիւրիւպ ղայպ իթմիշ տիր։

— Իշթէ իշին պու ճիհէթի ֆէնա։

— Պունը ասլա տիւշիւնիւպ մէրագ իթմէյինիզ, պու մէքթուպ ղայպ օլմուշ իսէ եինէ պիզէ խըտմէթ իտէր, չիւնքի պու մէքթուպտա Բընէ Մուլէնին իմզասը վար. գաթլ իթմէք գաստը իլէ մաքինաճընըն քէնտիսինի ճէլպ իյլէտիյինէ հիւքմ օլունուր։

— Ֆագաթ Բընէ Մուլէն Բարիզտէ տէյիլ, պէրայէթինի բէք գօլայ իսպաթ իտէր։

— Օ հալտէ 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի նէ մէրքէզտէ իսէ, պուտա անըն այնը օլաճագ տըր. Ժան-Ժուտի արթըգ հայաթտա պուլունմատըղը իչին իքիմիզէտէ պիր ճէզա թէրէթթիւպ իթմէզ։

— Խապիսին գուվվէյի մուհաֆաղասը միւքէմմէլ իմիշ, էօլմէզտէն էվվէլ պէնի թանըտը, «Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէքի ճինայէթէ իշթիրաք իտէն ատէմ» տէյու հայգըրարագ ճանը չըգտը։

— Նէ հալ իսէ, արթըգ խէվֆ ու էնտիշէտէն վարէսթէ օլտուղունուզտան, կիտիպ գօնաղընըզտա եէրլէշէպիլիրսինիզ։

— Էվվէթ եարըն կիտէճէյիմ, ֆագաթ պու խուսուստա պիր թէտպիր տիւշիւնտիւմ, պու ագշամ Մարսիլեայէ կիտուպ օրատան օղլումա պիր թէլէկրաֆ չէքէրէք ավտէթիմի խապէր վէրէճէյիմ. . . պիր կիճէ Մարսիլեատէ եաթ-

տրգտան սօնրա էրթէսի կիւնիւ ագշամ իւսթիւ Բարիզէ մուվասրլէթ իտէճէյիմ. . . օ հալտէ սէյահաթըմըն մուվաֆըգը հագըգաթ օլտուղունա քիմսէնին շիւպհէսի գալմազ...

— Բէք կիւզէլ տիւշիւնմիւշսինիզ. ֆագաթ լազըմ կէլտիյի հալտէ պիզ եինէ պուրատա պիրլէշիպ գօնուշմալըյըզ, զիրա գօնաղընըզա կէլիշիմ էյի օլմազ։

—Էլպէթտէ, կիճէլէրի պիրլէշիպ գօնուշաճաղըմըզ սաաթը պէն կիւնտիւզտէն սիզէ խապէր վէրիրիմ.

Պու սըրատա գաբունըն չանը չալընմասը իլէ պու իքի շէրիքը ճինայէթին վիճուտինէ պիր թիթրէմէ արըզ օլտու։ Թէֆէր.

— Աճէպա գաբույը քիմ չալըյօր, տէտի։

— Եա եանլըշլըգլա պիրիսի չալըյօր վէ եախօտ Գըլօտիյա տըր, շիմտի կիտէր քիմ օլտուղունը անլարըմ. . .

Տիւգ ճէնապլէրի պահճէյի տօլաշըպ կէչէրէք գաբույը աչտը, ֆիլ հագըգա պու կէլէն Գըլօտիյա Վարնի իտի, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ էսկի մէթրէսինի հիւսնի սուրէթտէ իսթիգպալ իտէրէք.

— Սէֆա կէլտինիզ ազիզէմ, պէնտէ սիզէ կէլմէք իւզրէ հազըրլանըյօր իտիմ. . . տէտի։

— Պէնիմտէ սիզի կէօրմէյէ մէճպուրիյէթ վէ իհթիյաճըմ վար . . .

Գըլօտիյա օտայա կիրինճէ, Թէֆէր քէմալի հիւրմէթլէ մէզպուրէյի սէլամլատը, էն էվվէլ միսթրէս տիգ. Թուրէն սէօզէ պաշլայըպ.

— Կիւզէլ պիր հէվատիսինիզ վա՞ր մը, տէյինճէ, Ժօրժ.

— Էվվէթ ազիզէմ, հէմտէ ղայէթ էյի պիր հէվատիս, Ժան-Ժուտի էօլտիւ։

— (Եիւզիւնտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլայըպ հայգըրարագ.) Էվիմտէն չալմըշ օլտուղու քեաղըտը ալտընը՞զ մը . . .

— Թէէսիւֆ իտէրիմ քի պունլարը պուլմագ պէնճէ

գապիլ օլամատը, ֆագաթ պունլար մէվճուտ օլսա պիլէ քիմսէ պիր շէյ անլայամազ, հէմ պանա գալըրսա կիզլի կէօզիւնիւ աչըպ սագլամըշ օլտուղունըզ քեաղըտլարը կէօրմէքսիզին, պու հէրիֆ չըզտանը մահվ իթմիշ տիր։

— (Պարիտ պիր թավր իլէ.) Էկէր պու սէօյլէտիյինիզ սէօզլէր տօղրու իսէ, օտա օլապիլիր։

— Շիւպհէ՞ մի իտիյօրսունըզ։

— Պէլքի . . .

— Սիզ նէ՞ զաննտա պուլունույօրսունըզ։

— Քիսէպ Գօրթիսէլլինին մագպուզը իլէ պիրատէրինիզին վասիյէթնամէսի սիզտէ տիր։

— Սիզի եէմին իլէ թէէմին իտէրիմ քի էլէ կէչիրէմէտիմ. . .

— Պունը պանա իսպաթ իթմէլիսինիզ։

— Նա՞սըլ իսպաթ իտէյիմ։

— Կէչէնտէ սիզէ վուգու պուլան թէքլիֆիմէ տայըր նէ գարար վէրտիյինիզի պէյան իթմէք սուրէթի իլէ։

— Հանրի իլէ քէրիմէնիզին իզտիվաճը իչի՞ն մի։

— Տինքի կիւն խանէմտէ վուգու պուլան քէյֆիյէթտէն խապէրտար օլսանըզ, պու իզտիվաճըն պիր ան էվվէլ հուսուլինի պէնտէն զիյատէ արզու իտէրսինիզ, մախտումընըզ Հանրի, լութֆէն տիւն պիզէ թէչրիֆ իթմիշլէր իտի։

— Է՛յ . . . սօնրա՞ . . .

— Ղարիպ վէ տէհշէթէֆզա պիր չօգ շէյլէր սէօյլէտի։

Գըլօտիյա, կէնճ ավօգաթըն Նէօյլի քէօբրիւսիւ մէսէլէսինէ տայըր սէօյլէտիյի սէօզլէրի թէքրար իթտի. տիւգ ճէնապլէրի քեամիլէն տինլէտիքտէն սօնրա.

— Պէն պունտան պիզիմ իչին մուճիպի խէվֆ ու մէրագ օլաճագ պիր շէյ կէօրէմէյօրում, պու էսկի տավայէ միւթէալիգ օլան էվրագ մաթպուէն օղլումըն էլինէ կէչմիշ օգումուշ, սայըր պիր չօգ շէյլէրտէն պահս իտէճէյի կիպի,

պիր արալըգ պունտանտա պահս իթմիշ . . . նէ՞ պէյիս վար , տէտի ։

— Օ տա օլապիլիր . ֆագաթ օյուն էանասընտա պայըլըշըմ , հիչ չիւպհէ իթմէյ փի նազալը տըգաթընը ճէլպ իթմիշ տիր . . . պիր քէրրէ ագիլանէ տիւշիւնէլիմ , կիւնին պիրինտէ միւթլագա պու էսրար բէրտէսինին պիր ուճը գալտըրըլաճագ տըր . . .

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ ։

— Պէնճէ միւհթէմէլ տիր . ֆագաթ տիւգ ճէնապլէրինին վէլէտը մանէվիսի , միսթրէս տիգ Թուրքէնէ տամատ օլուրսա , օ հալտէ գայըմ վալիտէսի օլան Գըլօտիյա Վալնիյի իթհամէ գըյամ իտէմէզ ։

Թէֆէր . – (Սէօզէ գաըրշարագ .) Հիսապ բէք եօլունտա . . . պու իզտիվաճ մէսէլէսինէ պիր ան էվվէլ հիւսնի սուրէթլէ գարար վէրիլմէլի ։

Տիւգ . – Պունըն օլաճաղընը վատ իթտիմ . ֆագալթ օղլումըն մուվաֆագըյէթինի ճէլպ իտէպիլմէք խուսուսընտա էբէյիճէ միւշկիւլաթ կէօրիյօրում , արթըգ պու միւշկիւլաթէ տէ ղալէպէ իթմէյէ չալըշմալը . . .

Գըլօտիյա . – Էվվէ՛թ , ղալէպէ իթմէլիյիզ տէյօրում , ղիրա պու պապտէ պէնտէ սիզէ մուավէնէթ իտէճէյիմ , պու տա գօնաղընըզտա սիզի զիյարէթ իթմէքլէ օլապիլիր ։

— Ֆագաթ նէ՞ կիպի պիր վէսիլէ իլէ կէլէճէքսինիզ ։

— Սիզինլէ հուգուգ վէ մուարէֆէմիզին բէք գատիմ օլտուղունտան , զէվճիմ միւթէվէֆա Վիլհեամ տիգ Թուրքէն տօսթլարընըզտան պուլունտուղունտան մախտումինիզի խապէրտար իտէրիզ . . .

— Պիրտէն պիրէ պու եօլտա հարաքէթ իթմէք պէնճէ մուվաֆըգը հիքմէթ տէյիլ տիր . գօնաղըմա ավտէթիմտէն պիր գաչ կիւն սօնրա պիր զիյաֆէթ վէրէրիմ , քէրիմէնիզէ պէրապէր սիզի տէ տավէթ իտէրիմ , պու սուրէթլէ կէլմէնիզ տահա կիւզէլ օլուր ։

— Բէք կիւզէլ, օ զէմանը պէքլէրիմ . . .

Տիւգ . - (Թէպէսսիւմ իտէրէք .) Սագըն գալպինիզտէ պիր շիւպհէ հասըլ օլմասըն . . .

— Խա՛յըր, գալպիմտէ շիւպհէ եօգ տըր, ֆագաթ պէ-նի ալտաթտըղընըզը հըսս իտէճէք օլուրսամ . . .

Գըլօտիյա սէօզիւնի իքմալ իթմէտի . . . ֆագաթ տիւգ ճէնապլէրի մէղպուրէնին նէ տէմէք իսթէտիյինի անլատը, մուհավէրէյէ տէ պուրատա նիհայէթ վէրիլէրէք, միսթրէս տիգ Թուրէն չէքիլտի կիթտի.

Տիւգ ճէնապլէրի վէրտիյի գարար մուճիպինճէ սիւրաթ գաթարը իլէ եօլա չըգտը.

Էրթէսի կիւնի սաաթ իւչտէ Մարսիլեայա մուվասըլէթ իթտի. օ կիւն Մարսիլեայա հիչ պիր վաբօր կէլմէմիշ օլուպ, ժօրժ իսէ Մարսիլեայա գատար վաբօրլա կէլտիյինի ագլ ու մանթըգա թաթպիգ իթմիշ օլմագ իւզրէ, Բարիզէ միւթէ-վէճճիւհէն հարաքէթինի միւշիր չէքէճէյի թէլէկրաֆնամէ-յի, պիր վաբօրըն կէլմէսինէ թաալիգ իթտի.

* * *

Տիւգ ճէնապլէրինին Մարսիլեայէ միւթէվէճճիւհէն ա-զիմէթի իւզէրինտէն իւչ կիւն գատար կէչմիշ իտի.

Պէրթ, զիհնէն վէ գալպէն պիրազ բահաթլաշմաղա պաշլամըշ վէ հաթտա օ սապահ ազ պիր միւտտէթ պահ-ճէյէ տէ չըգմըշ իտի.

Ժան-Ժուտի տէ թէտավիսի էմրինտէ իլթիզամ օլու-նան տըգգաթ վէ իհթիմամ սայէսինտէ թէհլիքէյի աթ-լաթմըշ իտի. թէէսիւր վէ հէյէճանտէն պէրի օլմաղըլա, արթըգ քէնտինտէ՝ սօրուլան սիւալլէրէ ճէվապ վէրէպիլէ-ճէք պիր իգթիտար կէօրիւյօր իտի.

Կէնճ թապիպ, պիր արալըգ Բօլըն նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէք իչին քէնտինի իթհամ իտուպ իթմէ-յէճէյինի թէքրար սօրունճա, Ժան-Ժուտի ասլա մուխա-

լիֆէթ իմաէքսիզին վէ քէմալի մէճմուհիյէթլէ .

— Պունը սիզէ եէմին իտերսէք վատ իմտիյիմ կիպի , իլթէ չիմտի տէ օ եէմինիմի թէքրար իսիյօրում , տէմիշ իտի .

49

Էսթէր , ամէնէյաթ իճրասընը վիւճուտպուլ չիտաէթլի չիտաէթլի նէօվպէթլէր կէչիրմէյէ պաշլամըշ իսի . Պիրտէն պիրէ էօնիւնի ալմադ միւմքիւն օլմայան պու նէօվպէթլէրին , կիւնաէն կիւնէ սաաթտան սաաթա խասթայը թէհլիքէլի պիր հալէ գօյմասը մէճպուռէզ օլմաղլա , կէնճ տօգթօրըն վիհնինի հէր չէյտէն զիյատէ պու մէսէլէ իշղալ իսիյօրսի .

Օ կիւն Ժան-Ժաւտիյի զիյարէթ իմտիքտէն սօնրա աճէլէ գալգըպ խասթախանէյէ կիմտիյինատէ , թապիպ չայիրտի՝ օն իքի սաաթտան պէրի էսթէրին հալինատէ , իւմիւտպաքչը իֆագաթի օլաճադ պիր թէհավվիւլ հասըլ օլտուղունը խապէր վէրտի .

Կէնճ թապիպ , տօղրու մէճնունէնին պուլունտուղու գամյարայա կիտէրէք զավալլը գասընը զայէթ զաիֆ պիր հալտէ պուլտու . մամաֆիհ նէօվպէթ վէ հէյրաբէթ չիտաէթինի թաակիլ իմտիշ օլմաղըլա . թապիպ չայիլտինին միւժտէսի նապէճա օլմատըղընա պիզղաթ գանի օլուպ միւմէքրիհ օլտուղու հալտէ իգամէթկահընա կէլտի . քէնտինտէն պիր աղ էվվէլ ամուճասը թարաֆընտան պիր վէքթուպ կէլմիշ իտի .

Բիյէր Լօրիյո , պու մէքթուպընտա իշ կիւնէ գատար Բարիզտէ պուլունամայաճաղընը , 1837 սէնիսի Սեպտեմբերինին էրիմի սէօյտիւնճի կիճէսի , քէնտի էլի իլէ Սոֆիէր

սօգաղընտաքի ֆէթիմխանէյէ պըրագտըղը չօճուգ մէսէլէ-սի իլէ , ավռէթինտէ մէշղուլ օլապլըճճէյինի խապէր վէ-րիյօր իտի ։

Էթիյէն մէքթուպը օգուտուգտան սօնրա Հանրի Տը-լաթուր-Վօտիյօյը կէօրէրէք , Պէրթ իլէ Ժան-Ժուաինին ի-գամէյէ հազըր օլտուգլարը տավատէն պահս իթմէյէ վէ պու տավանըն վէ քեալէթինի օ զէքի ավօգաթա թէվտի վէ հէվալէ իթմէյէ գարար վէրտի ։

Էթիյէն , ածէլէ պիր ազ թաամ իթտիքատէն սօնրա Նէօյլի քէօբրիսի մէսէլէսինատէն պահս իտէն էվրագը նէզ-տինէ ալըպ , Սէն-Տօմինիգ սօգաղընտաքի գօնաղա կիթտի ։ Հանրի , տօսթանէ սուրէթաէ կէնճ թաապիպին էլինի սըգա-րագ չու վէճճ իլէ սէօզէ պաշլատը ։

— Սէնի հա՞նկը րուպիկեար պուրայա սէվգ իթտի ,

— Սանա պիր չօգ չէյլէրատէն պահս իտէճէյիմ ,

— Ճիտի՞մ ,

— Բէք ճիտի , էվվէլ էմիրտէ վէրմիշ օլտուղունն չու նուռնվէհէրպտէն տօլայը թէչէքքիւր իտէրիմ , իչթէ անլէրիտէ կէթիրիպ լատէ իտիյօրում ,

— Բէք ալա , պու Նէօյլի քէօբրիսի մէսէլէսի հալա էսրար հիւքմիւնատէ օլտուղունա վէ հէնուզ պու էսրարըն քէշֆ իտիլմէտիյինէ , սէնտէ պէնիմ կիպի գանատաթ հասըլ իթտին եա ,

— Էվվէ՛լ տօսթում , Բօլ լը Բէվվայէնին պազը թէ-սատիֆաթը մէնհուսէ սէպէպի իլէ մահքում օլտուղունա վէ պիր պաշգասընըն եէրինէ մատումէն իտամ իտիլմիյինէ , պէնտէ սէնին կիպի գանատաթ հասըլ իթտիմ ,

— (Մուզաֆֆէրանէ հայգըրարագ .) Հագըգաթը սէօյ-լէմի՞չիյիմ . օ՛ֆ , հագըգաթըն պու մէլըքէտէ օլտուղունը աչըգտան աչըլա իննանըն կէօրիւնէ չարըը յօր . իննան պու տավայէ տայըը օլան պահալարը իւսթիւն քէօյիս պիր սու-րէթէտէ նազարը միւթալաատէն կէչիրինճէ , մահքիմին հա-

գըզաթէն մի-թթէհիմ օլտուղունը թաստիգ իտէր . ֆագաթ սօուգ գան իլէ մէսէլէնին թէտգըգընա կիրիչինճէ , մահ-քիմըն մասում-իյէթի մէյտանա չըգար , պէնիմ կիպի իչին քիւնհինէ վագըֆ օլտուղունտան տօլայը քէնտիմի պահը-եար ատտ իտէրիմ .

— (Ճիտտի պիր թավը իլէ .) Պէնճէ պու իչ ֆարզիյաթ-տան իպարէթ տէ-իլ , մահզա հադըգաթ տըր .

— (Հայրէթլէ .) Հադըգա՞թ մը տէտինիզ . . .

— Էվէ՛թ .

— Րէվիչի իֆատաթէ , մու-հաբէմաթընըզա իսթինա-տէ՞ն մի պէօյլէ տէ-յօրսունըզ .

— Խա՛յըր , մատտի տէլիլլէրէ իսթինատէն պէօյլէ սէօյ-լէ-յօրում , պէն պու ֆամիլեայը թանըրըմ . . .

— Օ հալաէ պու ֆամիլեա եիրմի սէնէտէն պէրի նի՞-չին տավայէ գալդըզմամըշլար .

— Պունա միւգթէհիր տէ-իլ իտիլէր .

— Նիչի՞ն .

— Եալընըզ պու կիւն էլէ կէչիրմիքլէրի գավի տէլիլ-լէր պու ֆամիլեա իչին քէաֆի տէ-իլ իտի . պէօյլէ մու-գատտաս պիր թէչէպպիւստէ քէնտիլէրինի միւտաֆաա ի-տէճէք պիր ատէմին , հէմմոզ մասում-ընն պէրա-յէթինէ վիճ-տանէն գանի օլմուշ պիր ատէմին հիմայէ սինէ միւ-հիմաճ ի-տիլէր քի , օ տա սէն օլապիլէճէքսին , համտա պու կիւնքի զիյարէթտէն մագսատըմտա պու տըր .

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ .) Պէ՞ն , պէ՞ն մի . . .

— Էվվէթ սէն . պէշ սիթը կիւն էվվէ՛ , պունա պու նուսխէլէրի վէրիր իքէն էլեէվմ պէրհայաթ պիր իքի չահիտ օլտուղու սուրէթտէ , պու տավայը տէրհան հոճէ իսթճէյինի սէօյլէմէյօ՛ր մը իտին .

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , սէօյլէմիշ իտիմ .

— Պունտան պաշգա , պէօյլէ պիր տավայը դաչմամագ բէք պէօյուք պիր չան ու չէրէֆ տիր տէմիշ իտին , իչթէ

պու չան ու չէրէֆի չալըշըպ իհրազ իթմէլիսին, ճան ու կէօնիւլտէն սէվմիշ օլտուղում պիր չօճուղըն իատէյի չէրէֆինէ, նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ խըտմէթ իթմիշ օլաճագսըն։

— (Հայրէթլէ.) Նէ՞ տէյօրսուն, Պէրթ Մ՚օնսթիյէ՞ մի։

— Էվէ՛թ, հագըգաթտէ Պէրթ Բէվվայէ, զէվճի իտամ իտիլտիքտէն սօնրա պիչարէ զէվճէսի, օղլու իլէ քէրիմէսինի էպէտի վէ հագսըզ պիր խէճալէթտէն գուրթարմագ իչին նամընը թէպտիլ իթմիշ, իչթէ ալթըդ հէր չէյէ վագըֆ օլտուն, թէքրիֆիմի գապուլ իտէճէ՞քմիսին։

— Հա՛յ հա՛յ, չիւնքի պու իչին սանա միւթէալիգ պուլունմասը պէնճէ իքի տէրէճէտէ մուճիպի իֆթիխար տըր. պիրա զահիրէն Պէրթին հուգուգընը միւտաֆաա իտէճէք վէ հագըգաթ տէ սէնին իչին չալըշմըշ օլաճաղըմ։

Էթհէյէն, կէօզէրի նէմնաք օլտուղու հալտէ սատըգ տօսթունըն էլլէրինէ սարըլըպ սըգարագ, թիթրէյէ վէ հաղին պիր սէտա իլէ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ... տէտի, Հանըմ սէօզիւնէ տէվամ իլէ.

— Հէման եարընտան իթթիպարէն պու իշ իլէ մէշղուլ օլմադա պաշլարըզ, տէտի։

— (Թէլաշ վէ սապըրսըզլըգլա.) Նիչի՞ն պու կիւնտէն պաշլանմասըն, հէման շիմտի սէնի ալըպ Պէրթին եանընա կէօթիւրմէք իսթէրիմ։

— Բէք կիւզէլ, հայտէ պու կիւնտէն պաշլայալըմ։

Հանըմ իլէ էթհէյէն քէօշկէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր. Րընէ, կէնճ թատիպին օ սապահ նէ հարաքէթտէ պուլունաճաղընտան զաթէն խապէրտար օլմադըգա կէլիպ գապույը աչտը։ Էթհէյէն, Հանըմէյէ.

— Ախիզիմ Հանըմ, տօսթումուզ միւսիւ Րընէ Մ՚ուլէնի սիզէ բըրէզանթէ իթմէկ յօրում, քէնտիսինի զաթէն թանըտըղըն վէ հուգուգունը միւտաֆաա իթ-

տիյին պիր զաթ տըր, տէմէսի իլէ, Բընէ Մուլէն.

— Միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինին հագըգաթէն միննէթտարը յըմ, ինշալլահ Պէրթիմիզտէ եինէ սայէլէրինտէ նայիլի էմէլ վէ սաատէթ օլուր, տէյինճէ, Հանրի, Բընէնին էլինի սրգարագ.

— Միւսիւ Բընէ, պէն պու խուսուստա էլիմտէն կէլտիյի գատար չալըշաճաղըմ, տէտի.

Իւչ արգատաշ, Պէրթին եաթմագտա օլտուղու օտատան իչէրի կիրտիլէր. Պէրթ, օտասընա պէօյլէ անսըզըն պիր եապանճընը կիրտիյինի կէօրիւնճէ կիւլլէր կիպի գըզարտը. Հանրի ղայէթ մէճլուպանէ վէ միւթէէսիրանէ պիր թավր իլէ կէնճ գըզը սէլամլատը. Էն էվվէլ Էթիյէն սէօզէ պաշլայըպ.

— Ազիզէմ Պէրթ, ատալէթի մէյտանա չըգարմագ իչին գանունըն մուհաֆազայի ահքեամընա խըտմէթ իտէնլէրտէն մուավէնէթ վէ հիմայէ թալէպ իտէճէյիզ. զէմանըն եագլաշմագտա օլտուղունը սիզէ սէօյլէմիշ իտիմ, իշթէ օ զէման տա հուլուլ իթտի. Տօսթում միւսիւ Հանրի Տըլաթուր Վօտիյօյը եանընըզա ալըպ կէթիրտիմ քի, պունտան պէօյլէ քէնտիսի սիզինտէ տօսթունըզ օլաճագ տըր. պուրատա պուլունտուգճա միսաֆիրբէրվէրլիյինտէն տօլայը միննէթտարը օլտուղունըզ կիպի, սայիր ճիհէթլէտէ մուավէնէթին հիչ պիր տիւրլիւսինտէ տիրիղի լութֆ պույուրմայաճագլար տըր, տէմէսի իլէ, Պէրթ, մինիմինի վէ զաիֆ գօլլարընը հէման կէնճ ավօգաթա ուղատարագ թիթրէք պիր սէս իլէ.

— Միւսիւ, ինայէթ վէ նէճապէթինիզի չօգ տէֆալար ազիզիմ տօգթօր իլէ Բընէ Մուլէնտէն իշիթմիշ իտիմ, սիզտէն պէքլէտիյիմ խըտմէթ նէ օլաճաղընը պիլտիյիմ կիպի շու զիյարէթինիզին սէպէպինի տէ անլատըմ. Էթիյէն սիզէ նէ օլտուղումը սէօյլէմիշ վէ նահագ եէրէ ֆամիլեամըզըն տիւչար օլտուղու ըզթըրապաթը տա թապիյի անլաթմըշ

տըր։ Պիր մազլում վէ զէվալլը պիր եէթիմէ իչին իտէճէյինիզ էյլիք վէ ինսանիյէթտէն տօլայը, հայաթըմըն սօն տագըգասընա գատար միննէթտարընըզ օլաճաղըմ, տէտի։

Շու սօն սէօզլէր լիսանընտան իշիտիլտիյի էսնատէ Պէրթ, քէմալի թէէսիւրինտէն քէնտինի զապթ իտէմէյէրէք աղլայօր իտի. նէզտինտէ պուլունան իւչ զաթընտա քիրբիքլէրի ըսլանտը։ Հանրի քէլամէ աղազ իլէ.

— Մատմազէ՛լ, հէր ան ու զէման հազըր վէ նազըր օլան ճէնապը Հագգըն հուզուրընտա, շու տագըգատա պէնի տինլէմէքտէ պուլունան տօսթլարըմ իլէ սիզէ գարշը եէմին իտէրիմ քի, պու իշի տէրիւհտէ իտէճէք վէ գուտրէթիմ եէթտիյի մէրթէպէ նիհայէթինէ գատար չալըշաճաղըմ. իմտի պէն վէրէճէյինիզ մալիւմաթը զապթ իթմէքլէ մէշղուլ օլայըմ։ Միւսիւ Բընէ, էվվէլճէ սիզ պաշլայընըզ, տէտի։

Մաքինաճը նագլը հէքեայէյէ պաշլայըպ էվվէլա Լօնտրատա էնմիշ օլտուղու օթէլտէ, միւսվէտէյի նէ սուրէթյէ էլէ կէչիրտիյինի վէ ճինայէթին մուգատտէմէսինէ նասը՞լ վագըֆ օլտուղունը անլաթտը. միւթէագըպէն Բօայալ մէյտանընտաքի իգամէթկեահընտան, Պէրթին օրատա պուլունտուղու կիճէ պու միւսվէտտէյի չալմագ իչին իքի գավի տիւշմէնին, նէ եօլտա հարաքէթ իթտիքլէրինի հէքեայէ իթտի. պունտան պաշգա տահա պիր չօգ շէյլէր սէօյլէտիքտէն սօնրա Ժան-Ժուտիյէ թէսատիւֆինէ նագլը քէլամ իթտի։ Պու գուրնազ խըրսըզըն եիրմի սէնէ սօնրա թանըտըղը միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընա, միւտիրի ումուր սըֆաթը իլէ նէ եօլտա գտպուլ իտիլտիյինի, վէ նիհայէթ պու գատընըն զիյաֆէթ վէրտիյի վէ Հանրինին տախի պուլունտուղու կիճէ, վուգու պուլան հատիսէյէ սէպէպիյէթ վէրէն հալլէրի, Պէրթին իգամէթկեահընտան ալընըպ գաչըրըլտըղընը, վէ պու հարաքէթտէն մագսատ, զէվալլը կէնճ գըզըն վիճուտինի օրթատան գալտըրմագ օլտուղու հալտէ,

մուճիզէ գապիլինտէն օլարագ մուհաֆազայի հայաթ իտիչինի նագլ ու հէքեայէ իթտի, էն սօնրա ժան-ժուտի իզէրինտէ իյգա իտիլմէք իսթէնիլէն ճինայէթտէն վէ պուրնընտա Պըրունվայէ թապիպինին գաթլի մէսէլէսինի, իլէլ էպէտ մէքթում թուլմագ ֆիքը ու թասավվուրընտան իլէրի կելտիյինտէն պահս իյլէտի։

Իրընէնին պուրայա գատար սէօյլէտիյի սէօզլէրի Հանրի խիւլասաթէն զապթ ու գայտ իտիյօր իտի. սէօզ պու նէթիճէյէ ինթիգալ իտինճէ, կէնճ ավօգաթ.

— Պու ժան-ժուտինին եարէսի էյի օլաճագ վէ քէնտիսի եաշայապիլէճէ՞ք մի, տէյու հայդըրմասը իլէ, էթիյէն.

— Էվվէ՛թ, համտ օլսուն, եարէսի մուհլիք տէյիլ տիր, տէտի։

— Պու ատէմ հիչ պիր չէյտէն խէվֆ ու իհթիրազ իթմէյէրէք, հուզուրը մահքէմէտէ պէյանը հալ իտէպիլէճէ՞ք մի։

— Պունըն իչին պիզէ եէմին իթմիչ տիր։

— Պու ատէմ եիրմի սէնէ էվվէլ միսթրէս տիգ Թուրքէն թարաֆընտան զէհիրլէնմիչ էօյլէ՞ մի։

— Պունա ասլա շիւպհէ իտիլէմէզ, պու խայլըն գալըը իլէ Ֆըրէտէրիգ Պէրար տէնիլէն ճանի, օ զէման տա ճինայէթին հէր տիւրլի նըշանէ վէ իմարէսինի մահվ իթմէք իչին պէօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունմուշլար. ժան-ժուտի էօլիւմ հալինտէ խասթախանէյէ նագլ իտիլմիչ. պինաէն ալէյհ գուճաղընտաքի չօճուղու եօլտա պըրագմաղա մէճպուր օլմուչ։

— Պըրունվայէ թապիպինին գուճաղընտաքի չօճուղ տէյի՞լ մի։

— Էվվէ՛թ։

— Պանա գալըրսա պու ճինայէթի իյգա իյլէմէքտէն մագսատ, պու չօճուղըն վիճուտինի օրթատան գալտըրմագ

իսի. Թապիպ գաթլ օլունտուգտան սօնրա նէօվպէթ պու չօճուղա կէլէճէք իսի։

— Պու պապտէ հագգընըզ օլմալը տըր։

— Ժան-Ժուտի պու ալչագլարըն իսիմլէրինի պիլմէյօր մը իմիշ։

— Պիլմէյօր իմիշ, եալընըզ եիւզլէրինի կէօրմիւշ։

— Իշ զէնճիր կիպի պիրի պիրինէ մէրպութ օլսապ հագգագաթ մէյտանա չըգայօր. պու Ֆըրէտէրիգ Պէրար, Րընէ Մուլէնին Բարիզէ կէլտիյինի վէ էլինտէ քէնտիսի իշին ճալիպի մուխաթապա պիր մէքթուպ պուլունտուղունը նասըլ խապէր ալապիլմիշ, պէն պիլթապի պուրասընը Թային իտէմէմ. Ֆագաթ չուրասը մուհագգագ տըր քի, պու ալչագ ատէմիլէ, ճինայէթտէ քէնտինի իշթիրաք իտէն գատընըն պիր զէմանտէն պէրի Ֆէսատտան խալի գալմամալարը պու նօգթատան պաշլայօր. Րընէնին թէվգըֆը, մէքթուպ միւսվէտէսինին չալընմասը, մատմազէլ Պէրթին գաչըրըլմասը վէ Ժան-Ժուտինին գաթլինէ դաստ իտիլմէսի, նէքտիկէրինի թէագըպ հալէտիյի ճիհէթլէ, չու հալլեր չիւպհէյէ մահել պըրագմայօր։

Րընէ. - (Ճէպինտէն պիր տէմէթ քեաղըտ բարչալարը չըգարըպ Հանրիյէ վէրերէք.) Օտայա կիրուպ միսթրէս տիդ Թուրէնին մէքթուպ միւսվէտէսինի սագլատըղըմ զարֆըն տէրունինէ վազ իտիլէն մէքթուպ իշթէ չու տըր. մատմազէլ Պէրթի աչըրմագ իշին գուլլանըլան արապատա պուլունմուշ օլան քեաղըտ բարչատըտա իշթէ չու տըր. հէր իքիսինտէ պիր եազը. իշթէ Ժան-Ժուտիյի ճէլպ իտուպ տուզաղա տիւշիւրմէք իշին Թաանի իտիլէն մէքթուպըն եազըսըտա, տիկէրլէրինին այնը տըր. իշթէ չու քեաղըտ տա պու սօն ճինայէթէ ինթիհար մանասընը վէրտիրմէք մագսատը իլէ եազըլըպ պըրագըլան քեաղըտ տըր։

50

Կէնճ ալօգաթ , մաքինաճըները վէրտիյի պու քեաղըտ բարչալարըները պիրեր պիրեր մուայէնէ իթթիքաթէն սօնրա հայդըրարագ .

— Նէ՞ տէհշէթլի ; նէ՞ ֆաճիաէնկիզ հալլեր , իյին հէր ճինհէթի չէ յիթանէթքեարանէ պիր սուրէթտէ տիւչիւնիլմիյ . Միւսիւ Բիյեր Լօրիյո թարաֆընտան իգամէ իտիլէն տավա վէ չիքեայէթ լուզերինէ , բօլիս իտարէսի 13 նօմէրօլը արապայը չալանըլարըն իզինի վէ նըշանէսինի հէնուզ պուլամամըշ մը , տէտի .

Էթիյէն . - Էվվէ՛թ , հէնուզ պուլունամամըշ տըր .

— Ֆըրէտէրիգ Պէրարըն իգամէթկեահը պիլինիյօր մը .

Ըննէ . - Էվվէ՛թ , ծան-ժուտի պու ատէմի թէտպըպ իթմիշ , Սէն-Մ՛արսել սօգաղընտա իգամէթ իտիյօր իմիշ .

— Մ՛ատմազել Պէրթին , Գարսօլէրի թէրէսինտէ տէ , Բօայալ մէյտանընտաքի իգամէթ կեահընըզտա տա պու ատէմէն պէրապեր կէօրմիւշ օլտուղու տիկեր ատէմ քի՞մ տիր .

Ըննէ . - Օ ատէմ հէնուզ մէճհուլ տըր . Ֆագաթ տօգթօրըն ամուճասը պունընտա Բօն-Ֆիլիպ սօգաղընտա իգամէթ իյլէտիյինի պիլիյօր . Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ արապասընա պինմիշլեր . միւսիւ Լօրիյոնըն իֆատէսինէ նազարէն , օ ատէմին , պու քէօշկիւն գարուսընտան պահճէյէ կիրտիյի զանընընտա պուլունույօր . Ֆագաթ չինպհէ իթմէմ քի պու խուսուստա ալտանմըշ օլմալը տըր , տէտիյի խանէ իթխալիմիզտէ պուլունան տիկեր խանէ տիր .

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ , պիր աղ տիւչիւնահւքտէն սօնրա .

— Ղարիպ չէյ, իթիսալիմիզտէքի խանէտէ քիմսէ իգամէթ իթմէյօր, իշթէ ասըլ պու ճիհէթ քէշֆ օլունմալը տըր. պիր չէյ տահա վար, շիմտի պանա վէրմիշ օլտուղունըզ շու իմզասըզ մէքթուպլարտան պաշգա, Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ միսթրէս տիգ Թուրէն ալէյհինտէ պիր տէլիլ տահա եօգ մը, տէտի։

Բընէ. - Խայըր, պաշգա պիր չէյ եօգ, ֆագաթ էլիմիզէ կէչիրէպիլէճէք իտիք։

— Ժան-Ժուտինին Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագտան աշըրտըղը չըզտանըն իչէրիսինտէ, պանդա գայիմէլէրինտէն պաշգա քէնտիլէրի իչին մուճիպի վէխամէթ վէ մէսուլիյէթ էվրագը մուհիմմէ վար իտի։

— Պու պապտէ էմինմիսինիզ։

— Էվվէթ էմինիմ, միսթրէս տիգ Թուրէն չըզտանըն աշըրըլտըղընտան խապէրտար օլտուղու էսնատէ, բարալարտան զիյատէ էվրագըն զայընտան տօլայը տիւչարը խէվֆ ու թէլաշ օլտու։

— Շիմտի պու չըզտան Ժան-Ժուտինին էլինտէ մի տիր։

— Մաէթթէէսիւֆ էլինտէ պուլունմայօր. հայաթընա գաստ իտէն ատէմ թարաֆընտան աշըրըլմըշ։

Հանրի, պիւթիւն պու իֆատէլէրի զապթ իթտիքտէն սօնրա.

— Շիմտի Ժան-Ժուտինին գուրթարըպ պըրագտըղը չօճուգլա մէշղուլ օլալըմ. Պու սէրսէրի խըրջըզ հէրիֆին ահվալը խուսուսիյէսինէ նազարէն պու հարաքէթի ալիճէնապանէ տիր. օ չօճուգ նէ օլմուշ, պուրասընը տնլայապիլտինիզ մի, տէյոյ սօրտուղունտա էթիյէն ճէվապ օլարագ.

— Պէն պիլիյօրում, տէտիքտէն սօնրա, ամուճասընտան ալտըղը մալիւմաթը հէքեայէ իթտի։

Հանրի. - Էլեէվմ պիր հայաթ մը։

— Օրասընը պիլէմէյօրում, ֆագաթ պունըն թահար-

բիյաթը իչին տէ ամուճամ մէչղուլ օլաճագ տըր ։

— Պու տա լազըմ տըր տէյիլ մի, պէլքի օ եիւղտէն տէ մուհիմմ պիր նէթիճէ հասըլ օլուր. Է՛յ, օ մէճնունէ իլէ մէչղուլ օլույօրմուսունըզ, օ պիչարէնին տայիմա Պըրունվայէ նամընը թէքրար իթմէսինտէքի վէ Ֆըրէտէրիգ Պէրարը սըրգաթ էսնասընտա կէօրտիյի զէման, տիւչարը իւէվֆ ու տէհշէթ օլմասընտաքի հիքմէթի պիլիյօրմուսունըզ ։

Էթիյէն. - Եագընտա պունըն հիքմէթինի տէ անլայաճաղըմը իւմիւտ իտիյօրում ։

— Նա՞սըլ ։

Էթիյէն, օգույանլարըմըզճա մալիւմ օլան վագաայը խապէր վէրինճէ, Հանրի հայրէթլէ հայգըրարագ.

— Նէ՞ զարիպ թէսատիւֆ, արթըգ պէնտէ սէնին կիպի գանաաթ հասըլ իթտիմ. Էսթէր տը Բիյօ իլէ պու մէսէլէ արասընտա խաֆի վէ զարիպ պիր իրթիպաթ վար. պու գատընը նէ՞ զէման իսթիճվապ իտէճէքսինիզ, տէտի ։

— Իւչ տէօրթ հաֆթատան էվվէլ իսթիճվապ իտէմէյիզ ։

— Պէքլէյէճէյիզ, միւտաֆաաթէ կիրիշմէղտէն էվէլ սիլահլարը հազըրլամալըյըզ. Ժան-Ժուտինին իֆատէսինի զապթ իթտիքտէն սօնրա թանզիմ իտէճէյիմ լայիհայը, Պէրթ նամընա օլարագ միւտտայի ումումիլիք մէգամընա արզ իտէրիմ. պու տա պէնիմ իչին իքի կիւնլիւք պիր իշ տիր ։

Մուհավէրէ վէ միւզաքէրէյէ պուրատա նիհայէթ վէրիլէրէք պու իւչ զաթ քէօշկտէն չըգըպ կիթտիլէր. էսնայի բահտէ Բընէ, Հանրիյէ.

— Ժան-Ժուտիյի նէ՞ զէման կէօրէպիլէճէքսինիզ, տէյու սօրտու ։

— Եարընտան սօնրա ։

— Բէք կիւզէլ, ագշամ պէրապէր կիտէրիզ. իսթէրսէնիզ սիզի սաաթ սէքիզտէ Վէնսան սօգաղընտա 9 նօմէրօլը

խանէտէ պէքլէյիմ, պէնիմ կիզլի իգամէթկեահըմ օրասը տըր։

— Բէք մինասիպ օլուր։

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ, տօղրու իգամէթկեահընա չէքիլէրէք Պէրթտէն ալտըղը իֆատաթընտան լայիհա գըլըգլը պիր շէյ թանզիմ իթտիքտէն սօնրա եաթտը. երթէսի կիւնի հիւքիւմէթ տայիրէսինտէն էվէ կէլտիյի էսնատէ, խըտմէթի մախսուսէսինտէ պուլունան ուշագ էլինէ պիր թէլէկրաֆնամէ թէսլիմ իթտի։

Մարսիլեատան չէքիլէն վէ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իմզասընը հավի օլան պու թէլէկրաֆնամէ, երթէսի կիւնիւ ագշամընն սաաթ պէշինտէ տիւգ ճէնապլէրինին Բարիզէ մուվասըլէթինի իխպար իյլէյօր իտի. Հանրի, մանէվի էվլատ օլմագլա պէրապէր, գալպինտէ տիւգ ճէնապլէրի իչին պիր մուհապէթը ֆէրզէնտանէ մէվճուտ օլմաղըլա, բէտէրինին Բարիզէ մուվասըլէթինտէն տօլայը գալպէն պիր մէսէրրէթ հասըլ իթտի։

Հանրի, քէնտիսինին թէրք օլունմուշ չօճուգլարտան օլտուղունը պիլտիյի հալտէ, պու սինն ու սալէ գատար թէրք իտիլտիյինին սէպէպինի արաշտըրմամրշ իտի, եալընըզ չօճուգլուղունըն պիր գըսմընը նէթիմխանէտէ կէչիրտիյինի տէրխաթըր իտէպիլիյօր վէ սայիգայի քիպր ու ղուրուր իլէ տէյիլ, միւճէրրէտ քէնտինի թէրք իթմիշ օլան բէտէր ու վալիտէսի հագգընտա պիր նէֆրէթ հասըլ իթմէմէք իչին, խաթըրէլէրինի պիւսպիւթիւն ունութմաղա չալըշըյօր իտի։

Թէլէկրաֆնամէյի օգուտուգտան սօնրա երթէսի կիւնիւ մէվգըֆա կիտիպ խթիգպալ իթմէյէ գարար վէրտի, եինէ օ էսնատէ էթիյէնէ մուխթասար պիր թէզքէրէ եազարագ, երթէսի կիւնիւ Ընէ Մուլէն իլէ պուլուշամայաճաղընը վէ պու միւլագաթըն տահա երթէսի կիւնիւնէ թէալիւգի զարուրի օլտուղունը պիլտիրտի։

Ճունըտա խապէր վէրէլիմ քի, պու միւլագաթըն թէէխիրի էթիյէն իչին մէմնունիյէթի մուճիպ օլտու, չիւնքի ժանժուտի պիր ազ տահա քէնտինի թօրլայաճաղը կիպի, քէսպը իֆագաթէ պաշլամըշ օլան էսթէր տը Բիյօ տէ, կէնճ ավօգաթըն սիւալլէրինէ ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալէ եագլաշըյօր իտի։

Ֆիլ հագըգա, նէօվպէթլէր քեամիլէն զայիլ օլտու, էսթէր բիւյա կէօրմիւշ ինսանլար կիպի, վագըթ վագըթ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիյօր վէ նէրէտէ պուլունտուղունը տիւշիւնիւպ անլամաղա չալըշըյօր։

Ագլը պաշընա կէլինճէ նէ օլտուղունը, նէրէտէ պուլունտուղունը տիւշիւնէ տիւշիւնէ, եանընտա պուլունանլարտան սիւալ իտուպ անլամագ իսթէյօր իտի. ֆագաթ միւտիւր թարաֆընտան վէրիլէն էմր իդթիզասընճա, տօգթօր սիւքիւթ իթմէյէ մէճպուր իտի։

Հէման իսթիճվապա կիրիշմէք, մանէվի պիր թագըմ հըսսիյաթըն հիւճիւմինի մուճիպ օլաճաղընը վէ պուտա թէքրար պիր խասթալըղը ինթաճ իտէպիլէճէյինի թասավվուր իլէ, պիր ազ տահա սապր իթմէյի մինասիպ կէօրտիւ։

Տիկէր թարաֆտան հարաքէթը վագաասընըն, եանի էսթէր տը Բիյօ հագգընտաքի մուամէլաթընըն, քէնտինճէ մուճիպի մէսուլիյէթ օլտուղունը թագտիր իտիյօր իսէ տէ, պու խուսուստա հէր շէյի կէօզիւնէ ալտըրմըշ իտի. եալընըզ եիրմի սէնէտէն պէրի գարանլըգ իչինտէ գալան պիր պէյնէ, եավաշ եավաշ իյգայի նուրը հագըգաթ իթմէք լուզումընա բիայէթ իյլէմէք իսթէյօր իտի։

Տօգթօր, կէնճ ավօգաթլա միւլագաթընըն իքինճի կիւնիւ մուայէն օլան սաաթտա խասթախանէյէ կէլէրէք, էվվէլճէ թապիպ շայիրտի իլէ պէրապէր էսթէրին պուլունտուղու օտայա կիրտի։

Գաբունըն աչըլտըզընը իշիտիր իշիթմէզ էսթէր պաշընը եաստըգտան գալտըրտը, ֆէրդ իտիլէպիլէճէք պիր ըզ-

թըրապ վէ թէլաշ իլէ Էթիյէնին եինզիւնէ պագտը. պիրտէն պիրէ հէյէճանլը պիր սէտա իլէ.

— Աման եա՛ Բապպիմ, եօգսա լութֆքեար տօգթօր խասթա՞ մը օլտու, նի՞չին կէլմէտի . . . տէտի.

Պու սէօզլէրտէն Էթիյէն տէ, թապիպ չայիրտի տէ պիր շէյ անլայամատըգլարը իչին տիւչարը մէրագ օլուպ, Էսթէրին հալա ագլը պաշընա կէլմէտիյինէ զահիպ օլույօրլար իտի. Էթիյէն եաթաղա եագլաշարագ.

— Պէնի թանըմայօ՞րմուսընըզ, տօգթօր պէն տէյի՞լմիյիմ, տէմէսի իլէ, Էսթէր պաշընը գալտըրարագ.

— Խա՛յըր, պէնի թէտավի իտէն զաթը պէքլէյօրում, օ իխթիյար իտի, սաչլարը պէյազ իտի, իսմիտէ . . . իսմիտէ, . . ա՛հ, սիզտէ պանա մուավէնէթ իտինիզ տէ իսմինի պուլալըմ, տէյինճէ, Էթիյէն խասթանըն էլլէրինի թութուպ բէտէրանէ վէ նազիքեանէ պիր սուրէթտէ.

— Պիր ազ սօնրա պիրլիքտէ արար պուլուրուզ, շիմտի տիւշիւնիւպ քէնտինիզի բահաթսըզ իթմէյինիզ, խուսուսի իլէ ասլա եօրուլմամալըսընըզ, խասթա իտինիզ վէ հալատա պիր ազ զայըֆսընըզ, բահէթէ իհթիյաճընըզ վար, տէտի.

Էսթէր, պաշընը տայամըշ վէ կէօզլէրի նիմ գաբալը օլտուղու հալտէ պու սէօզլէրի տինլէյօր վէ պիր մանա իսթիխրաճ իթմէյէ չալըշըյօր կիպի կէօրիւնիւյօր իտի. պիրտէն պիրէ.

— Մատամ Ամատիս նէ՞րէտէ, սէվկիլիմ նէ՞րէտէ պուլունույօր, օղլում նէ՞րէտէ, պէն պունլարը կէօրմէք իսթէրիմ, տէյէրէք, եաթագտան աթլայըպ էնէճէք կիպի պիր հարաքէթտէ պուլունտու, Էթիյէն պու հարաքէթէ մանի օլտու. Կէնճ տօգթօրըն եիւզիւ սաբ սարը քէսիլմիշ իտի, արթըգ Էսթէր եաթաղընտան սըչրամագ, դալգմագ կիպի պիր հարաքէթտէ պուլունմայօր իտի. պու հալ պիր իքի տագըգա գատար տէվամ իտուպ, զէվալլը գատըն աղլամայա պաշլատը վէ եիւզիւնիւ էլլէրի իլէ գաբայարագ.

— Սիւալլէրիմէ ճէվապ վէրմէյօրսունըզ, միւթլաքա պիր ֆէլաքէթ վուգու պուլմուշ, օղլում վէֆաթ իթմիշ օլմալը տըր, տէյինճէ, տօգթօր, պիչարէյի պիր գաչ տագըգա գատար պու հալաէ պըրպգտըգտան սօնրա.

— Պանա էմինիյէթ իտէր վէ պէնի քէնտինիզէ սըրտաշ իթիխաղ իթմէ.ք իսթէ՞րմիսինիզ, տէյու սիւալ իթմէկտի իւղէրինէ, խասթա մէգամը թաստիգ ու գապուլտէ պիր պաչ իշարէթի իլէ մուգապէլէ իթտի, էթիյէնտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէ.ք.

— Էօյլէ իսէ սիւալլէրիմէ ինթիզար իտինիզ, ևագընտա պէն սիզի իսթիճվապ իտէճէյիմ, սիզ չօգտան պէրի, հէմ բէ.ք.չօգ զէմանտէն պէրի խասթա իտինիզ, պու միւտաէթ զարֆընտա բէ.ք չօգ շէյլէր վուգու պուլմուշ տըր քի, սիզ օ շէյլէրտէն խապէրտար տէյիլսինիզ, իչմէ պէն սիզե օ շէյլէրի քեամիլէն խապէր վէրէճէյիմի վատ իտիյօրում, ֆագաթ պիր ազ սապր իտէճէ.քսինիզ քի, պէնտէ պիլքիւլիւյէ քէսգը իֆագաթ իթմէնիզէ չալըշայըմ, տէմէսի իլէ, էսթէր մուզիւարըպանէ-պիր թավր իլէ.

— Ֆագաթ պէն նէ՞րէտէ պուլունույօրում, հիչ օլմազսա նէրէտէ պուլունտուղումը սէօյլէյինիզ, տէտի.

— Պիր տօսթումընզըն խանէսինտէ.

— Պու տօսթ քի՞մ տիր.

— Գարիպէն քիմ օլտուղունը անլայաճագսընըզ, սիզ պէնտէն էվվէն օլունուզ.

Էթիյէն, մայէթինտէ պուլունան թապիպ չայիրտինէ պիր իշարէթ իթտի, օ տա տէրհալ պիր գաշըղա զաթէն թէրթիպ օլունմուշ օլան ույգու կէթիրճի իլաճտան պիր գաչ տամլա տաթլաթտը, տօգթօր գաշըղը ալըպ էսթէրէ ուզատարագ.

— Իչի՛նիզ, պու սիզի իչէն բէ.ք ֆայիտէլի տիր, տէտի.

Էսթէր մուվաֆագաթի իթտի, միւթէագըպէն պաշը նասրդ իւղէրինէ տիւչէրէ.ք տէրհալ ույումաղա պաշլատը.

51

Պու էանատէ տիվանխանէտէն տօղրու պիր այագ սէսի իլէ պէրապէր պիր գաչ էրքէք սէսի իչիտիլմի, թապիպ չայիրտի գարույը ճիւզվի աչըպ.

— Տօգթօր էֆէնտի, եապանճը իքի զաթ իլէ պէրապէր միւտիր էֆէնտի պուրայա կէլիյօրլար, տէտի.

Ֆիլ հագըգա պու իչ զաթ օտա գարուսը էօնիւնտէ տուրտուլար, տիւրէքթօր, էթիյէնէ թէվճիհի խըթապ իտուպ.

— ԵՒգի՛զիմ, չիմտի սիզէ թագտիմ իթտիյիմ միւսիւ լը տօգթօր***, պիլճիւմլէ խասթախանէլէրին միւֆէթթիշի տիր. բօլիս իտարէսինէ միւթէալիգ իչլէրտէ պուլունտուղունը տա սիզ բէք ալա պիլիրսինիզ. րէֆագաթըմըզտա օլան պու էֆէնտի տէ, քէնտիլէրինին քիթապէթ խըտմէթինտէ պուլունույօրլար, տէտի.

Թարաֆէյն րէսմը սէլամ իչիա օլունտուգտան սօնրա, թապիպ միւֆէթթիշի էֆէնտի, էթիյէնին նէզտինէ թէգաբրուպ իլէ.

— Միւհթէրէմ արգատաչըմ, ֆէնն ալէմինտէ սիզտէն բէք զիյատէ պահա օլունույօր, զարիպ պիր ուսուլը թէտավի իթիխազը իլէ պիր պիչարէնին իատէյի շուուրընա մուվաֆֆագ օլտուղունուղը իչիթտիմ վէ իզերինտէ ամէլիյաթ իճրա իլէտիյինիզ գատընը կէօրմէք իչին կէլտիմ, աէյինճէ, էթիյէն ույումագտա օլան էսթէրի իրայէ իլէ.

— Միւֆէթթիշ էֆէնտի, իզերինտէ ամէլիյաթ իճրա իտիլճէն իչիթ չու զէվալը գատըն տըր, ազ տահա էվվէլ

թէշրիֆ պույուրմուշ օլսա իտինիզ, իսթիհսալ օլունան մուվաֆֆագըյէթի պիզզաթ կէօրիւպ թագտիր պույուրաճագ իտինիզ, տէտի։

— Մարազը ճիննէթ շիտտէթինի թատիլ իթտի՞ մի։

— Թատիլ տէյիլ, քիւլլիյէն իատէյի շուուր իյլէտիյինի իւմիւտ իտէպիլիրիմ։

— Նէ՞ պէօյիւք մուվաֆագըյէթ, պու գատընը իսթիճվապ իթտինի՞զ մի։

— Բա՛յըր, Չիւնքի պիր զէման տահա միւհթաճը թէտավի տիր. հըսսիյաթը մանէվիյէնին պիրտէն պիրէ հիւճիւմի պիր ֆէնալըգ կէթիրիր տէյի գօրգըյօրում։

— Պու գատըն քի՞մ օլույօր։

— Նալընըզ վէ կիզլի հալտէ պուլունտուրուլմասընա էմր վէրիլէնլէրտէն պիրիսի։

—(Հայրէթլէ.) Աճայի՛պ, սագըն ալէյհինտէ պիր հիւքմ վէրիլմիշ օլմասըն։

Տիրէքթօր. - Օրասընը պիլէմէյօրում միւֆէթթիշ էֆէնտի. մալիւմը ալինիզ տիր քի, պիզէ վէրիլէն ըէսմի էմիրլէրտէ իյզահաթ եօգ տըր։

— Օրասը մալիւմ, ֆագաթ Ֆլպէթտէ պիր տէրէճէյէ գատար սէպէպ թային օլունմուշ տըր։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, սէլամէթը ումումիյէ նամընա տէնիլիյօր։

— Իսմի նէ՞ տիր։

Էթիյէն. - Էսթէր տը Բիյօ։

Միւֆէթթիշ. - (Մայէթինտէքի զապթ քեաթիպինէ.) Միւսիւ Պիկօթ, ըէճա իտէրիմ պիր քէրրէ պիզիմ գայտէ միւրաճաաթ իտինիզ պագալըմ։

Քեաթիպ էֆէնտի չըզտանընտան պիր տէֆթէր չըգարտը. պու տէֆթէրլէրտէ Շարանթօն խասթախանէսինէ նագլ օլունան տիվանէլէրին երքէք վէ գատընլարը, վէ սէպէպի նագլ ոչ մէվգուֆիյէթլէրի գայտ իտիլմիշ իտի։ Քեաթիպ

տէֆթէրի պիր էյիճէ գարըշտըրըպ մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա.

— Պուրատա էսթէր տը Բիյօ իսմի եօգ տըր, տէտի։

— Ամայիպ, իշթէ պու ֆէվգէլատէ պիր շէյ։

— Միւֆէթթիշ էֆէնտի, պունը անլամագ սիզճէ բէք գօլայ տըր։

— Եա բօլիս իտարէսինճէ վէ եախօտ պուրաճա պիր սէվհ վուգու պուշմուշ օլմալը տըր։

Տիրէքթօր. - Պուրաճա պիր սէհվ վուգուի զայրի գապիլ տիր, պունը զաթը ալինիզտէ թէֆթիշ պույուրուպ անլայապիլիրսինիզ։

Միւֆէթթիշ. - Եանըմտա պուլունան լիսթա մահքէմէնին վէ բօլիս իտարէսինին գայտընա միւթապըգ տըր, պու պանա բէք զարիպ կէօրիւնիյօր։

Պու սէօզլէր թէաթի օլունտուղու էսնատէ, քեաթիպ էֆէնտի նէզտինտէքի գույուտաթըն տիկէր գըսըմլարընը կէզտէն կէչիրմիշ օլմազըլա.

— Միւֆէթթիշ էֆէնտի, իշթէ էսթէր տը Բիյօ նամը պուրատա, տէտի։

— Եալընըզ հալտէ պուլունանլար միյանընտա՞ մը։

— Խա՛յըր էֆէնտիմ, պու մէճնունէ, մատամ Ամատիս նամընտա պիր գատընըն խանէսինտէ պուլունույօր իմիշ, անըն իսթիտասը իւզէրինէ պուրայա նագլ իտիլմիշ. հարիգ վուգուինէ սէպէպիյէթ վիրէճէք հալլէր կէօրիւլտիւյի իչին թէվգըֆը արզու օլունմուշ. մէսէլէ պունտան իպարէթ։

Տիրէքթօր. - Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պիզէ վէրիլէն Թէսմի էմիրտէ, խանէյի մախսուստէ «եալընըզ» վէ «կիզլի» քէլիմաթը եազըլմըշ իտի. աշաղը էնտիյիմտէ սիզէ պու էմրի կէօսթէրմէք տէ վազիֆէմ իգթիզասընտան տըր։

— Պու տա եազըճընըն պիր խաթասը տըր։

Էթիյէն. - Խաթա օլտուղու պէտահէթէն անլաշըլըյօր. ֆագաթ պէօյլէ պիր խաթա վէ խուսուսի իլէ շու սըրատա

խասթա իչին մազուրիյէթի մուճիպ տիր, տէտի.

Միւֆէթթիշ. - Պու զավալլը գատընն ֆամիլեասը ֆիլանը օլմատըզը իչին, պէօյլէ պիր խաթանըն քէնտիսինճէ մուճիպի մազուրիյէթ օլմասընա պիր սէպէպ թասավվուր ի-տէմէյօրում.

Էթիյէն. - Միւսաատէյի ալիյէնիզէ մազրուրէն պունըն էսպապ ու հիքմէթինի արզ իտէճէյիմ. պու խասթախանէ տախիլինտէ Էսթէր տը Բիյօ տէօրթ տիվար արասընտա վէ գարանլըգլա մուհաթ տըր. հալ պու քի քէնտիսինին սաֆ հէվայը թէնէֆֆիւս իթմէյէ, կիւնէշի. աղաճլարը վէ չի-չէքլէրի կէօրմէյէ իհթիյաճը վար տըր. իմտի էկէր վագթը իլէ պու գատըն հագգընտա պիր իլամ սատըր օլմամըշ վէ թահտը հիւքմէ ալընմամըշ իսէ ֆէնն նամընա օլարագ ի-ատէյի հուրրիյէթինի թալէպ իտէրիմ. պիզզաթ պէնտէ-նիզ պիր եէր պուլուպ թէտավիսինէ տէվամ իտէրիմ.

Միւֆէթթիշ. -(Պիրազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա.) Բէք կիւզէլ միւսիւ, պէն պու կիւնտէն իթիպարէն պու իշլէ մէշզուլ օլմազա պաշլարըմ, պէօյլէ կիզլի հալտէ պուլուն-տուրուլմասը պիր ճիւրմ վէ գապահաթտէն միւթէվէլլիւտ իսէ, զապթիյէ նազըրը էֆէնտիյի կէօրիւրիւմ վէ միւթա-լաաթընըզը քէնտիլէրինէ արզ իտէրիմ, եարըն կէլիր պէ-նի բօլիս իտարէսինտէ պուլուրսունըզ.

Էթիյէն. - Կէլիրիմ միւսիւ, պու լութֆունըզա շիմ-տիտէն արզը թէշէքքիւր իտէրիմ.

Միւֆէթթիշ էֆէնտի Շարանթօն խասթախանէսի զի-յարէթինէ նիհայէթ վէրտիքտէն սօնրա, տիրէքթօր քէն-տիսինի ալրպ օտասընա կէօթիւրտի. տէրհալ գալէմ օտա-սընտան Էսթէր տը Բիյօ հագգընտա բօլիս իտարէսինտէն կէօնտէրիլէն էմրը բէսմիյի կէթիրթտի, վէ մուզթարըպանէ պիր թավր իլէ բարմագրը քեազըտըն իւզէրինէ վազ ի-տուպ «եալընըզ» վէ «կիզլի» քէլիմաթրը կէօսթէրինճէ, միւֆէթթիշ մըրըլտանարագ.

— Բէք տօղրու , տէտիքտէն սօնրա էմիրնամէյի եա-
գընտան մուայէնէ իտինճէ .

— Ա՛հ , իչթէ պու րէք զարիպ տիր , տէյու Հայդըրտը,

— Նէ՞ վար ,

— Օ տէտիյինիզ իքի քէլիմէ ասըլ միւզաքերէյի թան-
զիմ իտէն զաթ թարաֆընտան եազըլմըշա պէնզէմէյօր . միւ-
րէքքէպ տէ օ միւրէրէքքէպ տէյիլ , սիզտէ պագընըզ ,

— (Ֆեազըտը մուայէնէ իտէրէք .) Հագգընըզ վար .
գաթիէն անլաշըլըյօր քի միւլահազաթ խանէսինէ եազըլան
սէօզլէր սօնրատան իլավէ օլունմուշ ,

— Պու վարագայը պանա թէսլիմ իտէպիլիրմիսինիզ ,

— Պունըն միւմքինի եօգ տըր էֆէնտիմ . գալէմ օտա-
սընտան տըշարը հիչ պիր րէսմի քեազըտ չըգամազ ,

— Էօյլէ իսէ լութֆումը եօգ , թաթլըտիգի լազըմ կէլիր-
սէ պուրայա կէլիպ պագսընլար . պէն չիմտի Բարիզէ ավ-
տէթ իտիյօրում , տէր հալ իյճապ իտէն զաթլէր իլէ կէօ-
րիւշէճէյիմ , զիրա պու մէսէլէ նազարը տըգգաթըմը ճէլպ
իթտի ,

Պիր սահաթ սօնրա տասյիշ րէյիսի միւֆէթթիշ էֆէն-
տիյի հուզուրունա գապուլ իտէրէք , սէպէպը զիյարէթինի
ռնլատըգտան վէ սէօզլէրինի տըգգաթըմ տինլէտիքտէն
սօնրա .

— Պէլքի պու պիր սէհվ վէ խաթա էսէրի տիր , պէն
իչին էսասընը բէք է յի խաթըրլատմայօրում , պու գաոը-
նը կիզլի հալտէ պուլունտուրմալա հիչ պիր սէպէպ եօգ ի-
տի , իչին իչինտէ եանլըշըգտան պաշգա պիր չէյ կէօրէմէ-
յօրում , տիմէսի իլէ , միւֆէթթիշ էֆէնտիներն պիրազ ճա-
նը սըգըլարագ .

— Ա.ֆիվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ , րէսմը միւզաքերէյի
չիմտի կէօզիմ իլէ կէօրտիւմ , տէտիյիմ սէօզլէր սիզին գա-
լէմ օտասընտան եազըլմամըշ վէ եախօտ պիր էլտէն չըգ-
մամըշ տըր , տէտի ,

— Էօյլէ իսէ իչին իչինտէ պիր չէյ վար քի պէն էյիճէ անլամայօրում, շիմտի իճրայի թէտգըգաթ իչին էմր վէրիր նէ օլտուղունը անլարըզ։

— Գատընը հայի պու մուամէլէյի իյճապ իյլէտիյի ճիհէթլէ պէնտէ պէյանը թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Ճիննէթի արթմը՞չ մը։

— Պիլաքիս, Շարանթօն խասթախանէսինին թապիպ մուավինլիյինտէ պուլունան կէնճ պիր արգատաշըմըն մէհարէթի սայէսինտէ, Էսթէր տը Բիյօ քէսպը իֆագաթ իթմէյէ պաշլամըշ տըր քի, ագլը պաշընա կէլտիքտէն սօնրա պիչարէյի պու հալտէ պըրագմագ պէնճէ մուվաֆըգը ինսաֆ տէյիլ տիր։

— Հագգընըզ վար տօգթօր, եիրմի սէնէ պու զավալլըյը հիմայէ իտէն աթըֆէթքեար գատըն, շիւպհէսիզ խասթանըն եինէ քէնտիսինէ թէսլիմ օլունմասընը թալէպ իտէճէք տիր, շիմտի խանէսինէ պիր ատէմ կէօնտէրիրիմ, պու գատընը եինէ խանէսինէ գապուլ իտուպ իթմէյէճէյինի անլար վէ օնա կէօրէ իյճապընա պագարըզ։

— Բէք կիւզէլ, պէնտէնիզտէ իքի սաաթա գատար կէլիրիմ։

Պու մուհավէրէյի միւթէագըպ ասայիշ բէյիսի պաշ գօմիսէրին եանընա կիթտի. մումաիլէյհ էվէլ էմիրտէ իհթիմալ վէրմէտիյի խաթանըն, նէ սուրէթլէ վուգու պուլապիլէճէյինի տիւշիւնիյօր իտի. գօմիսէրին նէզտինէ կիրինճէ.

— Եիրմի սէնէտէն պէրի մարազը ճունունէ միւպթէլա օլմուշ Էսթէր տը Բիյօ նամընտա պիր գատըն, Շարանթօն խասթախանէսինէ նագլ իտիլմիշ իտի. պունը տէրխաթըր իտէպիլիյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու։

— Էվվէթ, բէք էյի խաթրըմտա տըր։

— Պու կիւն խասթախանէլէր միւֆէթթիշի եանըմա կէլէրէք, Էսթէր տը Բիյօնըն քէսպը իֆագաթ իթտիյինի խապէր վէրտի, թախլիյէյի սէպիլի թալէպ օլունույօր. բէ-

ճա իտէրիմ պու մէճնունէյի խասթախանէյէ նագլ իթտի-
րէն օ իխթիյար գատընըն խանէսինէ պիրինի կէօնտէրինիզ
տէ, գապուլ իտուպ իթմէյէճէյի անլաշըլսըն։

— Շիմտի պիզզաթ պէնտէնիզ կիտէրիմ։

— Օ տահա էյի օլուր։ Էսթէր տը Բիյօ ալէյհինտէ պիր
հիւքմ վէրիլմիշ կիպի եալընըզ հալտէ պուլունտուրուլըյօր
իմիշ. հագգընտա եազըլան միւզաքէրէնին միւլահազաթ
խանէսինտէ պէօյլէ պիր գայտ վար իմիշ։

— Միւթլագա պիր խաթա էսէրի տիր։

— Շիւպհէսիզ, ֆագաթ պու սէհվ ու խաթա տէ սիզ-
տէն սատըր օլմուշ։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Պէնտէնիզտէն հա՛, օ
նա՞սըլ օլուր . . .

— Տալկընլըգլա օլապիլիր ա՛, օ միւզաքէրէյի սիզ
թանզիմ իթտինիզ. սօնրա տա նազըր էֆէնտիյէ իմզա իթ-
տիրիլէրէք կէօթիւրիւլտի։

— Պէօյլէ պիր միւզաքէրէ թանզիմ իթտիյիմի խաթըր-
լայօրում, ֆագաթ էմինիմ քի միւլահազաթ խանէսինէ
պիր շէյ գայտ իթմէտիմ։

— Սիզ եաբմազսանըզ պաշգա քի՞մ եաբար, պու իշտէ
իսթիխտամ օլունան վէ մատամ Ամատիսին իսթիտասընը
կէթիրէն քի՞մ իտի։

— Թէֆէր, մէճնունէյիտէ խասթախանէյէ կէօթիւրէն
եինէ Թէֆէր իտի։

— Պու ատէմ շիմտի նէ՞ եաբըյօր։

— Եաթագլը քիրախանէլէրի թէֆթիշէ մէմուր տըր,
ֆագաթ պու եինէ մէմուրիյէթինտէն խօշնուտ տէյիլ տիր,
իսթիֆա իտէճէք կիպի անլայօրում։

— Զաննըմա կէօրէ արթըգ բահաթլաշտը, պիր ազ
բարա թէտարիք իտէրէք իշինի եօլունա գօյմուշ օլմալը
տըր։

— Տահա կէչէնլէրտէ իտարէ վէ թէնարրուֆ իտուպ

տա իքի բարայը պիր արայա կէթիրէմէմիշ իտի. զարուրէթ հալինտէ կէօրիւնիյօր իտի։

— Պէլքի պիր միրասէ նայիլ օլմուշ տըր։

— Զանն իթմէմ. էօյլէ պիր շէյ օլսա անլար իտիք։

— Պու հալտէ իշտէն էլինի չէքմէք իսթէմէսի հագըգաթէն զարիպ տիր. հէր նէ հալ իսէ, եարըն Շարանթօն խասթախանէսինէ կիտինիզ վէ միւտիւրէ պիր մագպուզ վէրէրէք, Էսթէր տը Բիյօ հագգընտա թանզիմ իտիլէն միւզաքէրէյի ալըպ կէթիրինիզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, շիմտի հէման Բօայալ մէյտանընա կիտէյիմ տէ մատամ Ամատիս իլէ գօնուշայըմ։

52

Մատամ Ամատիսին իգամէթ իյլէտիյի խանէնին գաբուճըսը օլան մատամ Պիժօ, պու միւհթէրէմ միւսթէճիրէսինին, Էսթէրին խասթախանէյէ նագլ ու թէվգըֆընը միւթէագիպ անսըզըն Բարիզտէն չըգըպ կիթտիյինի պաշ գօմիսէրէ անլաթտը։

Ասայիշ ըէյիսի, գօմիսէր էֆէնտիտէն պու մալիւմաթը ալընճա.

— Պիւթիւն պու հալլէր ճիտտէն ճալիպը իսթիղրապ տըր, ատէթա ֆիրար իտէրճէսինէ վուգու պուլան պու մուֆարէգաթ, ըէսմի միւզաքէրէյէ իլավէ իտիլէն օ պիր գաչ սէօզ, իշին պիր ճինայէթէ միւնճէրը օլաճաղընը խապէր վէրիյօր, տէմէսի իլէ, պաշ գօմիսէր.

— Ճանի, եախօտ պու ճինայէթէ իշթիրաք իտէն ատէմ քիմ օլապիլիր, տէտի.

— Քիմ օլաճագ, Թէֆէր։

— Քէնտիսինի ճինայէթլէ՞ մի իթհամ իտիյօրսունըզ։

— Հէնուզ իթհամ իթմէյօրում, ֆագաթ հագգընտաքի զանն ու շիւպհէմ ղալիպ տիր։

— Մուգատտէմա պու ատէմ հագգընտաքի իթիմատընըզ պէրքէմալ իտի։

— Օ՛ֆ, հագգընտաքի իթիմատըմ հագըգաթէն բէք զիյատէ իտի, էմնիյէթի սույի իսթիմալ ֆիքրինտէ պուլունմասըտա պունտան իլէրի կէլմիշ օլմալը տըր. էվվէ՛թ, կէրէք պու մէսէլէ վէ կէրէք սայըր պազը մէսէլէլէր, պունը սէրահաթէն տէնիլէպիլէճէք պիր սուրէթտէ խապէր վէրիյօր։

Խասթախանէլէր միւֆէթթիշի էֆէնտի, ճէվապ ալմագ իչին միւրաճաաթ իթտիյի էսնատէ, մատամ Ամատիսին Բարիզտէ պուլունմատըղը քէնտիսինէ խապէր վէրիլտի, էրթէսի կիւնի Էթիյէն Լօրիյօ բօլիս իտարէսինէ կէլէրէք, միւֆէթթիշ էֆէնտիտէն վուգույի հալի անլատըգտան սօնրա, հէման պիրլիքտէ գալգըպ նազըր էֆէնտինին եանընա կիթտիլէր։

Բօլիս նազըրը սէվիմլի, եագըշըգլը, տէյէրլի վէ թէրպիյէլի պիր զաթ օլմաղըլա. Էթիյէնէ նազիքեանէ սէլամ վէրտիքտէն սօնրա միւֆէթթիշ էֆէնտինին էլինի սըդտը, էն էվէլ միւֆէթթիշ էֆէնտի սէօզէ պաշլայըպ.

— Նազըր էֆէնտի հազրէթլէրի, միւսաատէ պույուրուրսանըզ զաթը ալինիզէ տօգթօր Լօրիյօյը թագտիմ իտէյիմ, տէյինճէ, նազըր էֆէնտի.

— Քէնտիլէրինին նամը զաթէն պէնճէ մէճհուլ տէյիլ տիր, էֆէնտինին Շարանթօն խասթախանէսի պաշ թապիպ մուավինլիյինէ մէմուրիյէթինի միւթէզամին օլան էմրի կէչէնլէրտէ իմզալամըշ իտիմ, միւսիւ Լօրիյօ պանա իքի սուրէթլէ թավսիյէ օլունմուշ տըր, պիրինճի լիյագաթը զաթիյէսի տիր. իքինճի, հայիզ օլտուղու քէմալաթ ու հազագաթ, մէտարը իսթիգպալ օլան կէնճլէրիմիզտէն պուլուն-

տուղունը թէպշիր իտէն տօսթը, եանի միւսիւ մարքի Հան-
րի Տըլաթուր-Վօտիյօ թարաֆընտան սուրէթը մախսուսէտէ
թավսիյէ իտիլմիշ իտի, տէտի.

Էթիյէն, պու սէօզլէրի իշիտուպ պու հալէ վագըֆ օ-
լունճա, քէմալի թէէսիւր իլէ էյիլիպ արզը իհթիրամ իթ-
տի. օ սաաթա կէլինճէյէ գատար Հանրինին քէնտիսի իշին
պու տէրէճէ չալըշտըղընտան խապէրտար տէյիլ իտի. բօ-
լիս նազըրը էֆէնտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Տօգթօ՛ր էֆէնտի, կէչէնտէ արապասընտան բարա
չալընտըղընը պա խթիտանամէ պէյան վէ իխթար իտէն
Բիյէր Լօրիյօ ագրապանըզտա՞ն մը տըր, տէյու սօրտու.

— Բիյէր Լօրիյօ ամուճամ տըր, էֆէնտիմ.

— Պու արապա մէսէլէսի հալա գարանլըգ իչինտէ պու-
լունույօր, վէ էօյլէ զանն իտիյօրուզ քի, իշին իչինտէ պա-
զը ճինայէթ մէսթուր օլմալը տըր.

— (Ճիտտի պիր թավր իլէ.) Պու ճինայէթին ֆաիլլէ-
րինի տէ եագընտա թանըյաճագսընըզ տըր.

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Պու խուսուսա տայըր
պիզէ պիր մալիւմաթ վէրէպիլէճէ՞քմիսինիզ.

— Իլէրուտէ արզը մալիւմաթ իտէճէյիմի վատ իտէ-
պիլիրիմ.

Նազըր էֆէնտի ճէնապլէրի պու պահսը իլէրի կէօ-
թիւրմէտի. միւֆէթթիշէ թէվճիհի խիթապ իտուպ.

— Ազիզիմ տօգթօր, պու կիւնքի զիյարէթտէն մագ-
սատընըզ նէ՞ տիր, տէյու սիւալ իթմէսի իլէ, միւֆէթթիշ
մալիւմիմիզ օլան մատտէյի, եանի Էթիյէնին, Էսթէր հագ-
գընտաքի արզուսընը մուֆասսալէն պէյան իտինճէ, նազըր
էֆէնտի.

— Տօգթօր Լօրիյօ, ֆամիլեասը վէ սէրվէթի օլմայան
պու գատընը նէզտինէ ալըպ միւտավաթէ տէվամ իթմէ՞ք
մի խսթէյօր.

— Էթիյէն. - Էվվէթ էֆէնտիմ.

— Խասթախանէյէ նագլ իտիլմէզտէն էվվէլ պու գատընը թանըյօ՞ր մը իտինիզ։

— Խայըր միւսիւ։

— Օ հալտէ թէճէննիւն իթմէսինտէքի սըրր ու հիքմէթի անլամըշ օլմալըսընըզ։

— Էօյլէ պիր զանն ու իւմիւտտէ պուլունույօրում. լութֆէն նիյազըմ գապուլ պույրուլաճագ օլուրսա, իլէրուտէ պու եիւզտէն հիւքիւմէթէ պէօյիւճէք պիր խըտմէթ արզ իտէպիլէճէյիմտէն իւմիւտվարըմ։

— Բէք ալա՛, իշթէ պէնտէ թալէպինիզի գապուլ իթտիմ, տէյէրէք, լազըմ կէլէն էմրի իթա իթմէսի իլէ, Էթիյէն ազիմ պիր մէսէրրէթ իլէ էյիլիպ արզը իհթիրամ իթտի։

Պէշ տագըգա սօնրա իքի թապիպ բօլիս իտարէսինտէն չըգտըլար. արթըգ Էթիյէն մէրամընա նայիլ օլմուշ իտի. կէնճ թապիպ տօղրու Պէրթին պուլունտուղու քէօշկէ կիտուպ Բընէ Մուլէնի կէնճ գըզըն եանընտա պուլտու. քէմալի մէսէրրէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր թավր իլէ.

— Մուզաֆֆէրիյէ՛թ, պիր գաչ սաաթա գատար Էսթէր տը Բիյօ պուրատա, եանըմըզտա պուլունաճագ, տէմէսի իւզէրինէ, եէթիմէ իլէ մաքինաճը պիր աղըզտան։

— Պուրատա հա՛. . . տէյու հայգըրտըլար։

Էթիյէն, կիւզէրան իտէն հալլէրի հիքեայէ իթտի. տէրհալ զէվալլը գատընըն էսպապը իսթիրահէթի տիւշիւնիւլմէյէ պաշլանտը, պիր ազ տահա էյիլէշտիքտէն սօնրա Պէրթին իւսթ գաթա չըգարըլմասը վէ Էսթէր իչին ալթ գաթըն թախսիսի գարարլաշտըրըլտը, միւթէագըպէն Էթիյէն իլէ Բընէ գալգըպ պիրլիքտէ Շարանթօն խասթախանէսինէ կիթտիլէր։

Էսթէր, սէրսէմ վէ տալկըն պիր հալտէ պուլունուպ սանտալեէսինտէ օթուրմուշ իտի իսէ տէ, արթըգ հալինտէ էսէրը ճիննէթ կէօրիւլմէյօր իտի։

Իքի սաաթ սօնրա տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրի իլէ Թէֆիէր խապխինին , բէնչէյի ղատտարանէլէրինէ գուրպան օլան պիչարէ Էսթէր , Պէրթին պուլունտուղու քէօչկէ նագլ խիլտի ։

Էսթէր կիթտիքտէն պիր գաչ սաաթ սօնրա սէր գօմիսէրտէ Շարանթօն խասթախանէսինէ կէլիպ տիրէքթօր իլէ գօնուշտը , մէվզուսի պահս օլան միւզաքէրէյի պիր մադպուզ վէրիպ ալտըգտան սօնրա Բարիզէ կէլէրէք , ասայիշ ըէյիսինին օտասընա կիրուպ ։

— Շարանթօնտան կէլիյօրում , իչին իչինտէ պիր սախթէքեարլըգ օլտուղու աբ աչիքեար անլաչըլըյօր , պագընըզ , տէմէսի իլէ , ասայիշ ըէյիսի քեաղըտը ալըպ մուայէնէ իտէրէք ։

— Պու իչին իչինտէ պիր ճինայէթի օլտուղու ատէթա կէօզէ չարբըյօր , պու պիչարէ գատընը մէզարա սօգար կիպի խասթախանէյէ աթարադ , իլէ էպէտ չըգարմամագ վէ պու սուրէթլէ նամ ու նըշանընը օրթատան գալտըրմագ խոթէմիչլէր ։ պու ճինայէթին ֆախլիտէ թէֆիէր տիր , ֆագաթ իչին իչինտէ պիրտէ թէչվիգ խոճի վար , չիմտի պու ալչագ հէրիֆին քիմին հիսապընա չալըշտըղընը անլամագտան պաշգա պիր իշ գալմատը , միւթալագա անը տա անլընըզ , տէյիպ , էլինտէքի քեաղըտա թէքրար կէօզ կէզտիրէրէք ։

— Միւսահազաթ խանէսինտէ պու կիւնքի թարիխի կէօրիյօրում , Էսթէր նադըր էֆէնտինին էմրի իլէ տօգթօր Լօրիյոյա թէսլիմ օլունմուշ , տէտի ։

— Էվվէ՛թ , անլէրի ալըպ Բարիզէ կէթիրէն արապա եօլտա պէնիմքի իլէ գարշըլաշտը ։

— Պու տօգթօր Լօրիյո , եինէ պու խոխմտէ օլան 13 նօմէրօլը արապա սահիպլինին ագրապասընատ՞ն մը ։

— Էօյլէ զանն իտէրիմ ։

— Պու արապա սըրգաթը մէսէլէսի իլէ Էսթէր տը Րի-

յօնըն շու սուրէթլէ մէվգուֆիյէթի արասընտա սագըն պիր մինասիպէթ վէ իրթիպաթ պուլունմասըն, պու տա շիւպհէսիզ Թէֆէրին պաշը ալթընտան տըր, արապա մէսէլէսինտէ պիզի շաշըրթմագ իչին իշին իզինի թօզունը ղայպ իտէն օ տըր։ մէճնունէնին Շարանթօն խասթախանէսինէ նագլ ու թէվգըֆը հագգընտաքի միւզաքէրէնին միւլահազաթխանէսինէ « եալընըզ վէ կիզլի » քէլիմէլէրինիտէ օ եազմըշ տըր. պու ատէմ միւթլագա պազը ալչագլար վէ էրպապը ճինայէթտէն ալտըղը բարալարա մուգապիլ, անլէրին մէնաֆիինէ խըտմէթ իտիյօր. պու ատէմին հէր տիւրլի հարաքեաթ վէ մուամէլաթը խուսուսիյէսի նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրմալը, հէր սէմթտէ վէ հէր եէրտէ թէագըպ իտիլմէլի տիր, հաթտա իյճապը հալտէ իգամէթկեահըտա աչըլըպ թէհարրի օլունմալը տըր։

Ասայիշ ըէյիսի, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա չանը չալըպ օտաճըլարտան պիրինի ճէլպ իլէ, Լէպլօնտ նամ խաֆիյէ իտարէտէ իսէ տէրհալ կէօնտէրմէսինի էմր իթտի՝ պէշ տագըգա սօնրա ըէյիս էֆէնտինին իսթէմիշ օլտուղու պու ատէմ գաբունըն էշիյինտէ իսպաթը վիճուտ իտինճէ, ըէյիս էֆէնտի.

— Լէպլօ՛նտ, բօլիս միւֆէթթիշլիյի իլէ պէրտպէր իւչ եիւզ ֆըրանգ նագտի պիր միւքեաֆաթէ նայիլ օլմագ իսթէրսինիզ, տէյի՞լ մի, էկէր չալըշըր վէ ղայրէթտէ գուսուր իթմէզսէն պու էմէլին հասըլ օլտու տէմէք տիր... սիզ սապըգ միւֆէթթիշ Թէֆէրին խըտմէթինտէ պուլունույօր իտինիզ, տէյի՞լ մի, տէտի։

— Էվվէթ էֆէնտիմ։

— Պու ատէմին հէր հալինի թանըյապիլիյօ՞րմուսընըզ։

— Ֆէնտիսի, հալլի նագապիլ պիր մուամմայա պէնզէր իսէ տէ, թապիյի պազը հալլէրինէ քէսպը վուգուֆ իթմիշիմ տիր։

— Մաէթթէէսիւֆ իտարէմիզէ մէնսուպ պազը ատէմ-

լերէ վագը օլտուղու վէճհ իլէ, պու ատէմին խուսուսի թէ-հարրիյաթտէ պուլունուպ պուլունմատըղընը, եանի մէնա-ֆիյի զաթիյէսի ուզրունտա ասըլ վազիֆէլէրինի սույի իս-թիմալ իտուպ իթմէտիյինի անլայապիլտի՞ն մի։

— Բէք էյի պիլէմէյօրում, ֆագաթ պազը հարաքեա-թը ղարիպէսի պէնտէնիզիտէ էօյլէ պիր զաննտա պուլուն-տուրույօր։

— Շու արալըգ թէֆէրին, վազիֆէյի ասլիյէսի խարի-ճինտէ նէ իշ իլէ մէշղուլ օլտուղունը, նէ կիպի հարաքեաթ վէ մուամէլաթտէ պուլունտուղունը անլամագ իսթէյօրուզ, իշթէ պունը անլայըպ պիզէ մալիւմաթ վէրմէք վազիֆէսինի սիզէ հէվալէ իտիյօրում, էկէր պու խուսուստա պէնի մէմ-նուն իտէճէք օլուրսանըզ, վատ իթտիյիմ միւքեաֆաթէ նա-յիլ օլաճաղընըզա շիւպհէնիզ օլմասըն։

Էսկի ամիրինէ գարշը ֆէնա պիր օյուն օյնամագ սէվ-տասը իլէ, Լէպլօնտըն եիւզիւ կիւլմէյէ պաշլատը վէ քէ-լամէ աղազ իլէ.

— Պու իշէ նէ՞ զէման պաշլայաճաղըմ, տէյու սօրտու։

— Հէման պու կիւնտէն իթիպարէն պաշլարսընըզ, ճա-լիպը զանն ու շիւպհէ պիր շէյ քէշֆ իտէր իթմէզ տէրհալ կէլիպ պանա մալիւմաթ վէրինիզ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ։

— Հայտէ կիտինիզ, սիզի կէօրէյիմ։

Լէպլօնտ չըգտըղը էսնատէ օտաճը իչէրի կիրուպ ճի-նայէթ մահքէմէսինտէն պիր մէմուր կէլտիյինի րէյիս էֆէն-տիյէ արզ իթտի, մահքէմէտէն կէօնտէրիլէն ատէմ, րէյիս էֆէնտինին հուզուրընտա իսպաթը վիճուտ իտուպ.

— Րէյիս էֆէնտի ճէնապլէրի, միւտտայի ումումի է-ֆէնտի զաթը ալինիզլէ սէր գօմիսէր էֆէնտինին, հէման քէնտիսինէ րէֆագաթ պույուրմալարընը րէճա իտիյօր։

— Հա՞նկը իշ իչին։

— Ղայէթ միւսթաճէլ պիր մուայէնէ իչին . . . միւտ-

տայի ումումի էֆէնտի շիմտի Պանեօլէտէն պիր թէլէկրաֆ-նամէ ալմըշ տըր։

— (Հայրէթլէ.) Պանեօլէտէ՞ն մի . . . աճէպա մէշղուլ օլտուղումուզ իշին թէֆէրրուաթընտան պիր շէ՞յ մի . . .

— Իհթիմալ քի օ տըր էֆէնտիմ, ըէճա իտէրիմ չաբըգ կիտէլիմ։

Ըէյիս էֆէնտի հէման գալդըպ սէր գօմիսէր իլէ պէրապէր մահքէմէյէ կիթտիլէր. միւտտայի ումումի էֆէնտի քէնտիլէրինի կէօրիւր կէօրմէզ.

— Էֆէ՛նտիլէր, ամէլէլէր չուգուրլարը գաղըպ թէհարրիյաթտէ պուլունտուգլարը սըրատա, պիր մագթուլըն ճէսէտինի մէյտանա չըգարմըշլար. Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրլիյի թարաֆընտան պանա թէլէկրաֆ իլէ պիլտիրիյօրլար վէ պիզի պէքլէյօրլար, տէմէսի իւզէրինէ, ասայիշ ըէյիսի հայրէթլէ.

— Պու ատէմին քիմ օլտուղու անլաշըլապիլմի՞շ մի, տէյու սօրտու։

— Պիլէմէյօրում, իյզահաթ եօգ, արապալար աշաղըտա հազըր տըր, հէման կիտէլիմ։

53

Միւտտայի ումումի էֆէնտի իլէ ըէֆիգլէրի Պանեօլէյէ մուվասըլէթ իտէր իթմէզ, տօղրու բօլիս գօմիսէրլիյի իտարէխանէսինէ միւրաճաաթ իթտիլէր, գօմիսէր էֆէնտիտէ զաթէն սապըրսըզլըգլա պունլարըն վիրուտինէ պէքլէյօր իտի. էն էվվէլ միւտտայի ումումի էֆէնտի քէլամէ աղազ իլէ, գօմիսէրէ.

— Պիտայէթէն թահգըգը մաատէ իտէպիլտինի՞ղ մի, տէյի սօրտու։

— Մէյտանէ չըգան նաչէ տայըր իւսթիւն քէօյիւ պիր ժուրնալ թանզիմ իթտիմ։

— Նաչըն քիմ օլտուղու անլաչըլապիլտի՞ մի։

— Խա՛յըր միւսիւ, էշքեալը թէղայիւր իթտիյի կիպի էլպիսէսիտէ բէրիչան պիր հալտէ պուլունտուղունտան արաշտըրմատըմ, վիճուտինէ սաբլանմըշ օլան գամա տա հէնուզ եարէնին իւզէրինտէ պուլունմագտա տըր։

— Պիզի նաչըն պուլունտուղու մահալէ կէօթիւրիւնիւզ։

Գօմիսէրին տէլալէթի իլէ եօլա չըգըլտը, էսնայի բահտէ միւտտայի ումումի էֆէնտի ըէֆիդլէրինէ խիթապէն.

— Պու մագթուլ ատէմ սագըն էսնայի հարիգտէ էնգազ ալթընտա գալանլարտան օլմասըն, տէմէսի իլէ, գօմիսէր ճէվապէն.

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ, չիւնքի թապիպ, մուայէնէսինտէ պու ատէմին պիր հաֆթա էվվէլ գաթլ իտիլտիյինի թաստիգ իթմիշ, հարիգին զէմանը վուգուի իսէ, պիր հաֆթատան զիյատէ տիր, տէտի։

— Ֆիլվագը պուտա տօղրու . . .

Սարպ պիր եօգուշտան չըգըլարագ պիր օճաղըն կէչիտի էօնիւնէ մուվասըլէթ օլունտու. մուայէնէ իտէն տօգթօր էֆէնտիտէ կէլիպ մահքէմէ վէ զապըթա մէմուրլարը իլէ պիրլէշինճէ, գօմիսէր.

— Միւտտայի ումումի էֆէնտի, պէնտէնիզ կիտիպ պու ճէսէտի քէշֆ իտէնլէրի կէօրէյիմ տէ պիզէ ըէֆագաթ իթմէլէրինի ըէճա իտէյիմ, տէտի։

— Բէք կիւզէլ կիտինիզ. . .

Զաթէն քէնտիլէրինի թանըմըշ օլտուղումըզ իշ պաշը Սիմօն իլէ Կըրանտ Շամբ, էլլէրինտէ պիրէր ֆէնէր պուլունտուղու հալտէ կէլիպ հէյէթը զապըթա իլէ պիրլէշտիլէր. միւթէագըպէն հէբսիտէ Թէֆէրին սէքիզ կիւն ագտէմ գարանլըգ իչինտէ չըգաճագ պիր մահալ արաշտըրտըղընը կէօրտիւյիմիզ չուգուրա տօղրու կիրտիլէր. պիր գաչ տա-

գըգա զարֆընտա եէրէ սէրիլիպ եաթմագտա օլան նաշէ թէգարրուպ իթտիլէր. ճէսէտ էզիլմիշ պիր հալտէ օլուպ եիւզի սիմ սիյահ օլտուղունտան, պիր ինսանէ պէնզէտէ-պիլմէք գապիլ տէյիլ իտի։ Էն էվվէլ ասայիշ ըէյիսի ճէ-սէտէ եագլաշարագ.

— Պու զավալլընըն շէքլ ու սիյմասընտան քիմ օլ-տուղունը անլայապիլմէք միւմքիւն տէյիլ տիր. շայէտ ճէպլէրինտէ պիր շէյ պուլապիլիրսէք օ սայէտէ պէլքի քիմ օլտուղու անլաշըլապիլիր. էլպիսէսինի արաշտըրմագ իգթիզա իտէր. պու տա բէք միւշկիւլ պիր իշ տիր, տէ-տիյի սըրատա, իշ պաշը Սիմօն իլէրի կէլիպ.

— Պու իշի պէն եաբարըմ. տէյէրէք, մէթանէթլի պիր թավր իլէ չիւրիւմէյէ պաշլայան ճէսէտէ եագլաշտը. միւտ-տայի ումումի քէնտիսի թէվգըֆ իտուպ.

— Պիր ազ տուրունըզ տօսթում, պու ատէմին սէպէպը մէվթի օլան սիլահ նէրէտէ պուլունույօր, տէյու սօրունճա, գօմիսէր ճէվապ օլարագ.

— Պագընըզ միւսիւ, տէտիքտէն սօնրա ճէսէտին ու-մուզլարը արասընտա զայպ օլան գամանըն դապզէսինի, բարմաղը իլէ կէօսթէրտի։

Ասայիշ ըէյիսի. - Էվվէլ էմիրտէ պու գամայը չէքի-նիզ։

Սիմօն տէրհալ պու էմրի իճրա իտուպ գամայը, քիւ-չիւք պիր չուգուրտա թէրաքիւմ իթմիշ օլան սու իլէ եը-գայըպ թէմիզլէտիքտէն սօնրա, ասայիշ ըէյիսինէ վէրտի.

Միւտտայի ումումի. - Արթըգ արաշտըրընըզ։

Իշ պաշը Սիմօն, բարմաղը իլէ ըէտինկօթըն ճէպլէրինի գարըշտըրմաղա պաշլատը. պիր իքի տագըգա սօնրա պիր-տէն պիրէ հայգըրարագ.

— Օ՛խ, օ՛խ, քեաղըտլար, պիր չօգ քեաղըտլարլա պէրապէր քիւչիւք պիր քիթապ վար. հէբսի տէ գուրու, բէք կիւզէլ մուհաֆազա իտիլմիշ, տէյիպ, տէտիյի շէյլէ-

րի չըգարմըշ իտի. ասայիշ բէյիսի պունլարը էլինէ ալըպ աչար աչմազ, քէմալի հայրէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր ֆէրեատ գօբարըպ.

— Պու պէտպահտըն քի՞մ օլտուղունը շիմտի թանըտըմ, վազիֆէ ուղուրընտա ֆէտայի ճան իտէն պիր պիչարէ, քէնտիսի բօլիս իտարէսինէ մէնսուպ, իսմի տէ Բըլանթատ տըր. տէտի:

Միւտտայի ումումի. - Զավալլըյը գաթլ իտէն քի՞մ օլապիլիր:

Ասայիշ բէյիսի. - (Էվրագը գարըշտըրըպ հայգըրարագ.) Գաթիլի՞ մի... ճանինին իզինի թէագըպ իտէն, ճինայէթի քէշֆ իտէն պու ատէմ իտի. գաթիլին քիմ օլտուղունը տա, կիւյա մէզարտան սէս իշիտիլիյօր իմիշ կիպի, շու էվրագ խապէր վէրիյօր, տինլէյինիզ էֆէնտիլէ՛ր:

Բէյիս էֆէնտի աթիտէքի սաթըրլարը օգումաղա պաշլատը.

« Պանեօլէ, 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի »

« — 1. Միւսիւ Սէրվան կէօրիւլտիւ, մէրգումտան աչլընան մալիւմաթա նազարէն Գաբսօլէրի թէբէսինտէքի խանէսինի իսթիճար իտէն վէ քէնտիսինէ քիմեաճը սըֆաթընը վէրէն Բըրուսիյէր Կօշէ, խանէյի հարիգ վուգուինտէն գըրգ սէքիզ սաաթ էվվէլ իսթիճար իթմիշ տիր: Բըրուսիյէր Կօշէնին եիւզիւնին սօլ ճիհէթինտէ, սապըգ խաֆիյէ միւֆէթթիշի Թէֆէրինքինէ միւշապիհ վէ սընըր զաաֆընտան իլէրի կէլմէ տայիմի պիր թիթրէմէք կէօրիւլիյօր իմիշ. օ հալտէ Թէֆէրին ճիտտէն ճալիպը զանն ու շիւպհէ օլան հարաքեաթը թէտգըգ վէ թէֆթիշ օլունմագ լազըմ տըր:

« — 2. Բըրուսիյէր Կօշէնին իսթիխտամ իյլէտիյի ուշագլարըն տա հաբըսխանէտէն ֆիրար վէ գալպ ագճէ իմալի ճինայէթի իլէ միւթթէհիմ օլան Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտ օլտուգլարը, վէ 13 նօմէրօլը արապայը տա պունլա-

ըն չաչտըգլարը սերահաթէն անլաշըլըյօր. պու ատէմլէրի թէվգըֆ իթմէք վազիֆէսինին Թէֆէրէ թէվտի իտիլտիյի տէ, վէ պու քէյֆիյէթին զանն ու շիւպհէյէ գուվվէթ վէրէճէք հալլէրտէն օլտուղուտա ունուտուլմամալը տըր։

« — 3. Միւհթէրէք օլան խանէ ճիվարընտա պուլունան պէշ ֆրանգլըգ գալպ պիր սիքքէ պուլունմասընա նազարէն, Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտըն մէվգըյը ճինայէթտէ իսպաթը վիճուտ իթմիշ օլտուգլարը աչըգտան աչըղա անլաշըլըյօր։

« — 4. Զահիրի հալլէրի հիւսնի թէրպիյէ ասհապընտան օլտուգլարը խապէր վէրիլէն մէճհուլ իքի զաթ, գաչըրըլան կէնճ գըզըն իզինի արամաղա պաշլամըշլար, իշին իչինտէ պիր ճինայէթ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իտիյօրլար իմիշ. պու մէճհուլ ատէմլէրտէ արանըլմալը տըր։

« — 5. Եանկընըն էրթէսի կիւնի Պանեօլէտէ պիր չուգուրտա էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզ, Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր. պու գըզըն ճէպինտէ 13 նօմէրօլը արապանըն եաֆթալարընտան պիրիսի զուհուր իթմիշ տիր։ »

Օգունան սաթըրլարը սօն հարֆընա գատար տինլէյէնլէրին հէբսիտէ գալպի պիր ըզթըրապ հըսս իտիյօրլար իտի. ասայիշ բէյիսի իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Միւտտայի ումումի էֆէնտի, կէօրիւյօրսունըզ քի Բըլանթատ, Պանեօլէտէ վուգու պուլան գաթմէրլի ճինայէթին տէլիլլէրինի էլտէ իթմիշ տիր... քէնտիսինի գաթլ իթմէլէրինէ սէպէպ տէ թահգըգը մէսէլէտէ մուվաֆագըյէթի իլէրի կէօթիւրմէսի տիր. գաթիլ իսէ, օ եիւզիւնին սօլ ճիհէթինտէ սընըր խասթալըզընտան իլէրի կէլմէ թիթրէմէ պուլունան ատէմտէ Թէֆէր տիր. Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմօնտը էլէ կէչիրիպ սալը վէրմէսի տէ, պու իքի սէֆիլ մախլուգը մուավէնէթինէ միւհթաճ պուլունմասընտան իլէրի կէլիր, տէտի։

Միւտտայի ումումի. - Պու ատէմի թութուպ թէվգըֆ իթմէք իգթիզա իտէր։

Ասայիշ ըէյիսի. - Հագըգաթտէ հէնուզ պու պիր զանն տէմէք տիր. քէնտիսինի պիլխասսա նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրույօրում, էլիմտէն գաչըպ գուրթուլապիլմէքլիյին իհթիմալի եօգ տըր... քիմին մէնֆաաթընա չալըշտըղընը անլամագսըզըն, ալէյհինտէ շիմտիտէն պիր կէօնա իճրաաթա գըյամ իտէմէյիզ։

Պու էֆէնտիլէրի մէմուրիյէթլէրինէ, վազիֆէլէրինէ միւթէալիգ խուսուսաթ իլէ մէշղուլ պիր հալտէ պըրագարագ, տիւգ ժօրժ ճէնապլէրինին Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընտա քեային ավտէթ իյլէտիքլէրի գօնաղա գատար, գարիյնի քիրամըն պիզէ րէֆագաթ իթմէլէրինի րէճա իտէճէյիզ։

Ավտէթինին իլք կիւնի միւսիւ Տըյաթուր Վօտիյօ, գօնագտան վէ ամէլիյաթ օտասընտան պիր թարաֆա չըգմատը. զահիրէն ըէնկ վէրմէյօր իսէ տէ, հագըգաթտէ եազըխանէսի իւզէրինտէ թէրաքիւմ իտէն մուխապէրաթ էվրագը, քէնտիսինի բէք զիյատէ իշղալ իտիյօր իտի։

Տիւգ հազրէթլէրի, քէնտինէ զաթէն պիր խաթը հարաքէթ թային իթմիշ օլմաղըլա, սէյահաթը հագգընտա տօսթլարը թարաֆընտան վարիտ օլան սուաչլէրէ էօյլէ պիր հալտէ ճէվապ վէրիյօր իտի քի, հէբսիտէ զայպուպէթինին մուհիմմ պիր սէպէպէ, խաֆի վէ բօլիթիգայա միւսթէնիտ օլտուղունա զահիպ օլույօրլար իտի։

Թէֆէր թարաֆընտան հիչ պիր սէս սէտա եօգ իտի, տիւգ արթըգ քէնտիսինի մէսուտ ատտ իտիյօր իտի, ավտէթինին իւչիւնճիւ կիւնիւ ուշաղը քէնտիսինէ պիր մէքթուպ վէրտի. տիւգ ճէնապլէրի մէքթուպը աչըպ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտու։

« Ազիզիմ տիւգ.

« Էն էվվէլ պէնի կէլիպ զիյարէթ իտէճէյինիզի իւմիտ

իսկյօր իսիմ, սէօզիւն էն տօղրուսը իւմիւտ տէյիլ, պունա ատէթա հիւքմ իթմիշ իսիմ, ֆագաթ կէօրիւյօրում քի պէնի ունութտունըզ, պէն իսէ ունուտուլտուղումը սէվէն ինսանլարտան տէյիլիմ։

« Պու կիւնտէն իթիբարէն գարարլաշտըրըլմըշ օլան իզտիվաճ իրթիբատը գաթ օլմալը վէ պանա վատ իտիլէն իզտիվաճ մէսէլէսինէ գարար վէրիլմէլի տիր . . . պու գաթիլէն լազըմ տըր ։ էյի տիւշիւնիւնիւզ . . .

« Մունիպպէնիզ Դդյօսիյա »

Տիւգ ճէնապլէրի եէնիտէն պու գատընըն հիւքմի ալթընա կիլմիշ իտի , պու թէզքիրէյի օգուտուգտան սօնրա աղիմ պիր հիտտէթ հըսս իտուպ , պօղուգ պիր սէս իլէ .

— Ա՛հ , տիկեր մանիլէրի օրթատան գալտըրտըղըմ կիպի , պու խապիս գատընըն վիճուտինի նէտէ՞ն մահվ իտէմէյօրում, տէտիքտէն սօնրա , պիր մում եագըպ թէզքիրէյի վէ հաթտա քիւլինի պիւէ մահվ իթտի . Թամ պու էսնատէ ուչագ թէզքրար կէլիպ Թաամըն հազըր օլտուղունը խապեր վէրմէսի իլէ Թաամ սալօնընա էնտի . Հանրի քէնտիսինի օրատա պէքլէյօր իտի ։

Էսկի մէթրէսի հուզուրընտա սերֆիրույա մէճպուր օլան տիւգ ճէնապլէրի , վէլէտը մանէվիսի Հանրինին , մատմազել իզապօ տը Լէյլիյեր հագգընտաքի մուհապէթի գաթ իթմէք խուսուսընտա , նասըլ պիր թէտպիր պուլապիլէճէյինի տիւշիւնիպ տուրուր իքէն , կէնճ ավօգաթ սթիտէքի սէօզլէր իլէ պու իչի գօլայլաթմըշ օլտու ։

— Բէտերճիյիմ, զանն իտէրսէմ տիւն էրէյիճէ տօլաչաընըզ, բէք չօգ զաթլարը զիյարէթ իթտինիզ, աճէպա գօնթ տը Լէյլիյերի տէ կէօրտիւնի՞զ մի . . .

— Խա՛յըր , անը կէօրմէտիմ ։

— Պունտան տօլայը բէք զիյատէ Թէէսիւֆ իտէրիմ. գօնթ ավտէթինիզտէն խապէրտար օլտուղու ճիհէթլէ, քէն-

տիսինի ունութտուղունըղտան տօլայը ճիտաէն միւթէէսիր օլաճագլար տըր ։

— Գօնթը գիյարէթ իթմէսիյիմի ունութտուղումա համլ իթմէյինիզ, պու իսթիյարի պիր ունուտուշ տըր ։

— (Հայրէթլե եիւզիւնէ պագարագ ·) Մագսատընըզը բէք էյի անլայսմատըմ, քերիմէսինի թէզէվվիւճ իտէճէյիմ գօնթա գարշը պիր խուսուսմէթինիզ օլսա պիլէ , ըզհար իթմէք մուվաֆըգը հալ տէյիլ տիր սանըրըմ ։

— Հէնուզ թէզէվվիւճ իթմէտինիզ եա՛ ։

— Էվվէ՛թ , հէնուզ տիւյիւն իճրա օլունմատը իսէ տէ , գարիպէն իճրա օլունաճագ տէյի՞լ մի ։

— Ֆի՞մ պիլիր ։

— (Հայրէթլե հայգըրարագ ·) Էքէյիճէ պիր ղէմանտէն պերի վերիլմիշ պիր գարարըն ֆէսխ օլապիլէճէյինէ գանի՞ մի օլույօրսունըզ ։

— Մատմազէլ իզագօյա պիր ազ մէյլինիզ օլտուղունը հըլսա իտերէք սէսիմի չըգարմատըմ, եօգսա գալալէն պու իզտիվաճա ասլա գարար վերմէմիշ իտիմ ։

— Սէվիմլի , կիւզել պիր գըզ տէյի՞լ մի , բէտերիտէ տօսթունըզ . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք ·) Տօսթո՞ւմ, տօսթո՞ւմ մը , հայտէ տօսթըմ տէյէլիմ, ֆագաթ տօսթլըգտա տա բէք չօգ տերէճէլէր վար . գօնթ իլէ պէյնիմիզտէ տօսթլըգ ճիտտի վէ սահիհի պիր տօսթլըգ տէյիլ տիր ։

— Էվվէ՛թ , բօլիմիդա մէսէլէլէրինտէ ըէյլերինիզ միւխթէլիֆ տիր , լաքին պուտա հայիվի էհէմմիյէթ պիր չէյ տէյիլ տիր ։

— (Ղաղէպանէ պիր թավը իլէ .) Էհէմմիյէթի եօ՞գ մը , պիլաքիս պու մէսէլէլէրտէ էհէմմիյէթ պիրինճի տերէճէտէ տիր , մէսլէքիմիզ պէյնինտէ ազիմ պիր ֆարգ մէվճուտ տըր , իմտի պէօյլէ պիր իլթիպաթ վէ մինասէպաթ վուգուի գաթան ճայիզ օլամազ . . .

54

Հանրի, տիւգ ճէնապլէրինին սէօզիւնիւ քէսմէյիպ տինլէյօր վէ ֆագաթ գալպէն մաղլուպ օլտուղու ազիմ թէէսիւր վէ հէյէճան սայիգասը իլէ տուտագլարը թիթրէյօր իտի. սէօզ պուրայա միւնճէր օլունճա, սապր իտէմէյուպ ճիւզվի պիր հիտտէթ իլէ.

— Բէտէրճիյիմ... պու սէօզլէրին նէթիճէսի օլմագ իւզրէ, մատմազէլ Իզապօ իլէ իզտիվաճըմըզա տայըր օլան սէօզիւնիւզտէն ճայըյօ՞րմուսընըզ, տէտի։

— Պու խուսուստա էսասէն սէօզ վէրմէտիմ, սէօզ վէրմիշ օլսա իտիմ պիլէ նիւքիւլ իտէճէք իտիմ...

— Ֆագաթ պու մուամէլէնիզ գօնթը թահգիր տէմէք տիր...

— Թահգիրէ համլ իտէճէք օլուրսա, սէպէպինի քէնտիսի պէնտէն սիւալ իտէպիլիր։

— Քէրիմէսինէ տէ թահգիր տիր։

— (Ղայէթ պարիտ պիր թավր իլէ.) Սիզ հէնուզ պիր չօճուգսընըզ, սիզ եաշտա պուլունան պիր կէնճին մուհապէթի, թէճրիւպէքեար պիր ատէմին ազմ ու թէշէպպիւսիւնէ մանի օլամազ, խիւլասայի քէլամ պու գըզը ունուտաճագսընըզ, չինքի պէնիմ արզու վէ էմէլիմ պու տըր։

— Պէօյլէ հագգսըզ վէ զալիմանէ պիր թէքլիֆտէ պէնի իճպար իթմէյէ հագգընըզ եօգ տըր։

— Հագգսը՞զ մը, զալիմանէ՞ մի...

— Էվվէ՛թ։

— (Ղազէպանէ վէ հաքիմանէ պիր թավր իլէ.) Հա՛նրի, պիր քէրրէ պէն օլմասամ նէ օլաճաղընըզը վէ սայէմ-

տէ նէ օլտուղունըզը միւլահազա իտինիզ. պէն սէնի պէօյիւք պիր նամ, ազիմ պիր սէրվէթ սահիպի իթմէք իչին եէթիմխանէտէն ալտըմ, սանա օղլում տէտիմ, պինաէն ալէյհ էճտատըմըն լէքէտար օլմայան նամլարընը սէնին թարաֆընտան լէքէտար իտիլմէմէսինէ միւմանաաթտա պուլունմագ վազիֆէմ տիր։

— (Քէքէլէյէրէք.) Ճէնապը Հագգա մալիւմ տիր քի, սիզտէն կէօրտիւյիւմ մուամէլաթը ճէմիլէ վէ ինսանիյէթքեարանէնին միննէթտարըյըմ, ֆագաթ նասըլ օլուր տա ասըլզատէ, նամուսլը հէմմէսլէքի օլմայան զաթլարըն պիլէ հիւրմէթինէ մազհար օլմուշ պիր զաթըն գըզընը թէզէվվիւճ իթմէք արզուսընտա պուլունմագլա, էճտատընըզըն նամընը լէքէտար իթմիշ օլուրում։

— (Հաքիմանէ պիր թավր իլէ.) Պէն սիզինլէ միւպահասա իթմէք իսթէմէյօրում, էմր իտիյօրում...

— Բէտէրիմ, թէքրար իտէրիմ քի, բէք զատտար, բէք մէրհամէթսիզսինիզ, ֆագաթ մատէմ քի պէօյլէ օլմասընը արզու պույուրույօրսունըզ, նիյմէթչինասլըգ միւգթէզասընճա արզը թէսլիմիյէթէ մէճպուրըմ, սայէնիզտէ գազանաճաղըմ նամ ու սէրվէթ, պանա բէք բահալը մալ օլաճագ իսէ տէ արթըգ չարէ եօգ, իչթէ սիզէ պիզզարուրէ արզը իթաաթ իյլէյօրում։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ կէնիշ պիր նէֆէս ալտը. Հանրինին պէօյլէ գօլայլըգլա եօլա կէլմէսինի պիր մուզաֆֆէրիյէթ ատտ իտիյօր իտի. հէման մուհապէթքեարանէ պիր շիվէյի իֆատէ իլէ.

— Աֆէրին օղլում, պէնտէ սիզտէն պէօյլէ իթաաթ պէքլէյօր իտիմ. պու մուամէլէնէ գարշը թարաֆըմտան մազհար օլաճաղըն միւքեաֆաթ թէէխիւր իթմէյէճէք տիր. մագսատըմ սէնի եալընըզ պիր հալտէ եաշամաղա մահքիւմ իթմէք տէյիլ տիր. պէն շիմտիյէ գատար պիլ խասսա իզտիվաճընը տիւշիւնտիւմ, հաթթա սանա պիր գըզ տա

պուլտում , տէմէսի իլէ , Հանրինին եիւղի սաբ սարը քէ-
սելտի վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ .

— Պիր գըզ մը . . . պէնիմ իչին պիր զէվճէ մի պուլ-
տունըզ , տէտի :

— Էվվէթ , սէվկիլի չօճուղում , հէմտէ կէնճ , կիւզել վէ չայանը բէրէսթիչ պիր գըզ . . . պու տէտիյիմ գըզըն քիմ օլտուղունը անլայընճա թէպտիլի ֆիքը իտէճէքսի-
նիզ :

— Պու կէնճ գըզը անլամազ տա , թանըմազ տա իս-
թէմէմ :

— Զաթէն թանը յօրսուն , հաթթա պիրլիքտէ պու-
լունմուշ , քէնտիսինէ գարշը արզը իհթիրամ իթմիշսինիզ տիր . լաքին պիլմէմէզլիքտէն կէլիյօրսունըզ : Պունտան տէօրթ կիւն էվվէլ պիր կիճէ Պէրլին սօղաղընտա թէրթիպ իտի-
լէն ճէմիյէթտէ պուլունմուշսունըզ , տէմէսի իլէ , կէնճ ա-
վօգաթըն վիճուտինէ պիր թիթրէմէ արըզ օլտու , խէվֆ ու տէհշէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր նազարըա տիւգին եիւղու-
նէ պագտը վէ հայգըրարագ .

— Պէրլին սօղաղը մը . . . սագըն պու տէտիյինիզ միսթրէս տիգ Թուրէնին քէրիմէսի օ՛լմասըն , . . տէտի :

Տիւգ ճէնապալէրի պու էտնատէ միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունույօր իտի , օղլունըն հալինտէ քի թէզայիւրաթ ան-
լայըլմայաճագ պիր շէյ տէյիլ իտի . դիյաֆէթ վէրտիյի կիճճ թէրթիպ օլունան ջուն հադգընտա , Հանրինին պիր թագըմ զարիպ մէսէլէյէր տէրմիյան իյլէտիյինէ տայըր , Գըլօտիյանըն սէօյլէտիյի սէօղլէրի լաթըրլատը :

Նէօյլի քէօրրիւսի ճինայէթինտէ միսթրէս տիգ Թուրէ-
նին տօլայըսը իլէ իշթիրադընտան , կէնճ ավօգաթըն չիւպ-
հէ հասըլ իթմիշ օլմասը լուաթրընա կէլտի իսէտե պիր տիւր-
լի պունա իհթիմալ վէրէմէտի . ճէպրը նէֆս իլէ թէէսիւ-
րինէ զալէպէ իտուպ , ճիտտի պիր թավը ալարագ .

— Էվվէ՛թ , օ տէտիյիմ նամուսլը գաատընըն գըզը տըր .

ֆագաթ պու տէրէճէ հայրէթինէ տէ պիր մանա վէրէմէյօրում, տէմէսի իւզէրինէ, Հանըի նէֆրէթինի կիզլէմէյէ միւգթէտիր օլմայըպ, ազիմ պիր հիատէթ իլէ.

— Տէտիկինիզ գըզ Օլիվկա օլույօր էյլէ՞ մի . . . էյլէ պիր գատընըն գըզընը՞ մը պանա մինասիպ կէօրիւյօրսունըզ, տէյու հայգըրտը:

— Շիւպհէսիզ.

— Մ՛ատմազէլ Իզապօ հադգընտաքի սաֆիյանէ մուհապէթիմի, պէյլէ պիր գատընըն գըզը իչի՞ն մի ֆէտա իտէճէյիմ. խա՛յըր, խա՛յըր, պու սօլա օլմազ. . .

— Օլմա՞զ մը տէտին, նիչի՞ն.

— Սիզ միսթրէս տիգ Թուրէնի Թանըյո՞ւմուսունըզ, պու գատընըն ահվալը մազիյէսինտէն խապէրտար տէյի՞միսինիզ. . .

Աըթըգ տիւգ իչին Թէրէտտիւտ վէ չիւպհէյէ մահէլ գալմամըշ իտի. Հանըի պազը չէյլէր պիլիյօր վէ եախօտ հըսս իյլէյօր իտի. ֆագաթ օ պիլմիյի հըսս իյլէտիյի չէյլէր նէ՞ իտի. Ժօրժ, հէման օ տագըդատա Թէրէտտիւտ վէ զաննլարտան վարէսէթէ օլմազ խաթէյիպ.

— Զօգ չէյ . . . ֆագաթ սէնին ադըընտան զօրըն վար, սէն ատէթա չըլտըրմըշսըն, տէյու հայգըրտը.

— Բէտէրճիյիմ, չու տագըդատա քեաշկի ագըլմա խիֆֆէթ կէլմիշ օլայրտը, պու տէրէճէ մուզթաբըպ օլմազ իտիմ. պէնիմ պիլտիյիմ հալըերէ սիզտէ վագըֆ օլսանըզ, քէմալի նէֆրէթլէ պու ֆիքրտէն ֆէրաղէթ իտէրսինիզ.

— (Տէհշէթինի զապթ իտէրէք.) Սէօյլէ պագալըմ նէ օլմուշ. միսթրէս տիգ Թուրէնն նամընը սէնճէ պու տէրէճէ Թէէսիրի մուճիպ օլմասընտաքի հիքմէթ նէ՞ օլույօր:

— Բէտէրճիյիմ, միսթրէս տիգ Թուրէնի չօգ վագըթտան պէրի Թանըյո՞ւմուսունըզ, տէտի.

— Էվէ՛թ, օն տօգուզ սէնէտէն պէրի Թանըրըմ. քէնտիսինի իլէ տէֆա օլարագ վաթանը օլան Իթալեատա կէօր-

տիւմ, օ զէման կէնճ պիր գըղ իտի. ազ պիր զէման սօնրատա քէնտինի Ինկիլթէրատա պուլտում. տօսթըմ օլան նամուսլը, ասըլզատէ, հէր տիւրլի խասիյէթը ինսանիյէ իլէ միւթթասըֆ պիր զաթ իլէ իզտիվաճը վուգու պուլմուշ իտի։

— Միսթրէս տիգ Թուրէնէ իլք տէֆա օլարագ թէսատիւֆինիզ իւզէրինտէն օն տօգուզ սէնէ գատար պիր զէման կէչտիյինի սէօյլէմիշ իտինիզ, օ զէման պու գատընն նէ եաբտըղընը պիլիյօ՞րմուսունըզ։

— Սէրվէթի տէրէճէյի քէմալտէ իտի, նամուսը իլէ եաշայօր իտի։

— Ահվալը մազիյէսինի անլամագ մէրագընտա պուլո՞ւնմատընըզ մը։

— Շայանը մուախէզէ պիր հալի պուլունմատըղը պիւթիւն ճիհանըն թաստիգի թահտընտա տըր։

— Բէտէ՛րճիյիմ, պիւթիւն ալէմ պու պապտէ ալտանըյօր տէմէք օլուր... զահիրէն էրպապը նամուստան կէօրիւնէն պու գատըն պիր սէֆիլէ, պիր խայինէ տիր...

— (Տէհշէթինի կիզլէմէյէ չալըշըպ հայգըրարագ.) Պիր խայինէ՞ մի։

— Եա պիզզաթ ճանի վէ եախօտ տօլայըսը իլէ պիր ճինայէթտէ իշթիրաքը վար...

— Պու տէտիյին սէօզլէր մէճնունանէ խէյալաթտան իպարէթ տիր։

— Խայըր բէտէրճիյիմ, պու կիւն միսթրէս տիգ Թուրէն նամընը թաշըեան գատըն, պունտան եիրմի սէնէ էվվէլ Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ պիր ատէմ գաթլ իթմիշ տիր, պիզզաթ մէվգըյը ճինայէթտէ պուլունմուշ, թէշվիգի իլէ իյգայի ճինայէթ իտէն ատէմիտէ սօնրատան զէհիրլէմիշ տիր։

— (Գահգահա իլէ կիւլէրէք.) Ատլիյէ վէ զապըթա նի՞չին պու մէսէլէյի թէագըպ իթմէմիշ։

— Ատլիյէ վէ զապըթա թարաֆընտան թէագըպ օլուն-

մուշ, ֆագաթ մէյտանտաքի տէլիլէր մահքէմէյի ալտաթմըշ, մասում պիր պիչարէ իտամ խոխլմիշ։

— Պուտա ասլա օլմայաճադ պիր շէյ տիր։

— Պէն մահզա հադըգաթը սէօյլէյօրում։

— Ֆագաթ պու իտտայը իսպաթ իտէպիլէճէյինէ ասլա իհթիմալ վէրէմէմ։

— Մէօզիւմէ էթիմատ իտինիլ բէտէրճիյիմ, էլիմտէ գավի տէլիլէր վար։

— (Թիթրէյիպ քէքէլէյէրէք.) Տէլայիլի գավիյէ՞ մի վար տէյօրսուն, տէտի։

— Էվէ՛թ, հէմտէ տէլայիլ տէտիյիմ չահիտլէր հայաթտա տըրլար, մահքէմէյէ միւրաճաաթլէ մազլումըն իատէյի նամուսընա այըտ տավանըն վէքեալէթինի պէն տէրհուհտէ իթտիմ։

— Ֆագաթ նէ՞ կիպի տէլիլէրտէն պահա իթմէք իսթէյօրսուն։

— Պու խայըն վէ ալչագ գատընըն ճինայէթտէ իքի շէրիքի վար իմիշ, պունլարտան պիրինճիսի, եանի պիզզաթ գաթլի իյգա իտէն ատէմ պէրհայաթ օլուպ, վագէթ ու սաաթ կէլինճէ իյթիրաճը հադըգաթ իտէճէք տիր, ալչագլըգտա տահա իլէրի կիտէն տիկէրի, մուրուրը զէման իլէ հիւքիւմտէն սագըթ օլան էսկի ճինայէթինէն էսէրինի, պիւսպիւթիւն օրթատան գալտըրմագ սէվտասը իլէ, եէնիտէն եէնիյէ պիր թագըմ ճինայէթլէը իյգա իթմէքտէ տիր, պու խայըն վէ ալչագ ատէմ իլէլ էպէտ էլէ կէչմէյէճէք սուրէթտէ կիպլէնտիյինէ գանի օլույօր, ֆագաթ պիզ անընտա իզինի պուլաճաղըզ, սիզտէ բէք կիւզէլ թագտիր պույուրուրսունըզ քի, միսթրէս տիգ Թուրէն պու ատէմէ գարշը իսթէր իսթէմէզ, եիւզիւնտէքի ֆէսատ նիգապընը գալտըրաճագ տըր, պիր գաչ կիւն պէնի նասըլ իզֆալ իթմիշ իսէ, պու ալչագ գարը սիզիտէ սէնէլէրճէ իզֆալ իթմիշ տիր, թէչէքքիւր օլունուր քի պիր ճիվէյի րապպանիյէ էսէրի օ-

լարագ պէն իչի անլատըմ վէ իչթէ սիզէտէ խապէր վէրի-յօրում, պինաէն ալէյհ սիզտէ արթըգ պու գըզտան, պու ալչագ գարըտան պահս իթմէյէճէքսինիզ։

Պու էսնատէ օտա գաբուսը խաֆիֆճէ վուրուլտուղընտա, տիւգ ճէնապլէրի պօղուգ պիր սէպ իլէ «կիրինիզ» էմրինի վէրինճէ, Հանրինին խըտմէթինտէ պուլունան ուշագ իչէրի կիրուպ.

— Շիմտի միւսիւ լը տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ թէշրիֆ իթտիլէր, գապուլի միւմքին օլուպ օլմատըղընը սօրույօրլար, տէմէսի իլէ, Հանրի.

— Տօգթօր էֆէնտիյի գապինէմէ կէօթիւրիւնիւզ, պիր ազ օթուրսունլար, պէնտէ շիմտի կէլիրիմ, տէտի։

Ուշագ չըգտը կիթտի, տիւգ կէօզլէրի գարարմըշ, շէքլի թէղայիւր իթմիշ օլտուղու հալտէ շաշգըն շաշգըն Հանրինին եիւզիւնէ պագըյօր իտի. կէնճ ավօդաթ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Բէտէր էֆէնտի, կէօրիւյօրում քի վէրտիյիմ հէվատիս սիզէ բէք ֆէնա թէէսիր իթտի, ֆագաթ գարիպէն ատլիյէ վէ զապըթա մէմուրլարընը, էշիյինտէն աթլայըպ կիրէճէքլէրի օ Պէրլին սօգաղընտաքի գօնաղըն սէմթինէ օղրամամանըզ իչին, սիզի հագըգաթէն խապէրտար իթմէք տէ պէնճէ զարուրի տիր...

Տիւգ ճէվապ վէրմէյէ միւգթէտիր օլամատը, պաշընը էյմէքլէ մուդապէլէ իթտի. Հանրիտէ պաշընը էյէրէք թամամ սալօնընտան չըգտը. տիւգ եալընըզ գալընճա, ազիմ պիր թէէսիւր վէ ըզթըրապ իլէ այաղա գալգըպ կէզինմէյէ վէ շու սէօզլէրի մըրըլտանմտղա պաշլատը.

— Աճէպա պու շէյլէրէ նէ սուրէթլէ վագըֆ օլմուշ, օ տէլիլլէր տէտիյի շէյ նէ՞ օլույօր, ժան-ժուտիյի հէնուզ հայաթտա զանն իտիյօրսա անըն իչի պիթտի, Բընէ Մուլէնին իսպաթը իտտաայէ իգթիտարը եօգ, Էսթէր տը Բիյօ իլէլ էպէտ տիւնեատան մահրում գալաճագ, հէնուզ մէճ-

հոգւ օլան չէրիքը ճինայէթին իզինի պուլմուշ զանն իտիյօր՝ պու պապտէ ալտանըյօր, պէնիմ մէյտանտէ պիր կէձնա նըշանէմ մէվճուտ տէյիլ, ֆագաթ նա՞սըլ օլույօր տա Բօլ լը Բէվվայէնին նամձէա վէ չէրէֆինի միւտաֆաա էթմէք, պէօյլէ միչկիւլ պիր վազիֆէյի էյֆա էյլէմէք թաստավվըր ըընտա պուլունույօր, պու ատէմին զէվճէսի օղլու վէֆաթ էթտի, ասնրա Պէրթին վիճուտիտէ օրթատան գալդը, պու զէմանտա մահքիւմիւն իտաէյի նամուսը իչին տանվայէ գըյամ իտէճէք քի՞մ օլույօր, պէն քիմսէյի կէօրէմէյօրում... վէխամէթ նէ՞րէտէն թէվէլլիւտ իտիյօր, Հանըի պէնի, բէտէրինի... վէլինիյմէթինի՞ մի էթհամ իտէճէք... պու օլուր իշտէն տէյիլ... ֆարզը մուհալ օլարագ տիւդ Տըլտթուր-Վօտիյօ, Դըլօտիյա Վարնինին չէրիքը ճինայէթի օլտուղունը քէշֆ էթնէ պիլէ սիւքիւթ իտէճէք տիր. օ եիւզ տէն ասլա խէվֆ ու իհթիրազէ մահէլ եօգ տըր, ֆագաթ Թէֆֆէր պու չէյլէրտէն խապէրտար օլմամալը տըր։

55

Տիւդ, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա հէման գօնագտան չըգըպ Թէֆֆէրին իգամէթկեահընա կիթտի, Հանըիտէ էթիյէն իլէ պիրլէչէրէք վէ էն էվվէլ քէնտիսի սէձդէ պաշլայարագ.

— Ազիզիմ Լօրիյօ, պու կիւն սէնի պուրայա կէթիրէն սեպեպին նէ օլտուղունը Թապիյի պիլիրիմ, միւտաայի ումումիլիք մէգամընա լայիհայը Թագտիմ էթմէղտէն էվվէլ պիրլիքտէ իճրա իտէճէյիմիզ Թահգըգաթը, բէտէրիմին անսըղըն մուվասըլէթի պիղզարուրե Թէէխիր էթտի. ֆագաթ պու կիւն օ մանիտէ պէրթարաֆ օլտուղունան կէլիպ սէնի կէօրէճէք իտիմ, տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, իսթիճվապ իտէճէյին քիմսէլէր պու կիւն սանա ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալտէ տիրլէր։

— Պէրլին սօգաղը թարաֆընտան պիր հէվատիս եօ՞գ մը . . .

— Հիչ պիր հէվատիս եօգ . . . միսթրէս տիգ Թուրէն տիւչար օլաճաղը միւտհիշ սատմէտէն խապէրտար տէյիլ տիր։

— Տէմէք օլույօր քի հէր շէյ եօլունտա, պու կիճէ սաաթ իւչտէ սէնի Բալէ Բօայալտա Բօթօնտ գահվէխանէսինտէ պէքլէրիմ, Բընէ Մուլէն իլէ կէլիրսին, գալգըպ պէրապէր կիտէրիզ։

— Բէք կիւզէլ, պիր ազ միւսաատէ պույուրունըզտա շիմտիտէ թէշէքքիւրաթըմը միննէթտարլըղըմը արզ իտէյիմ։

— Միննէթտարլը՞գ մը . . .

— Շարանթօն խասթախանէսինտէ թապիպ մուավինլիյի մէմուրիյէթինէ նայիլիյէթիմ, սէնին սայէնտէ օլտուղունա վագըֆ օլտում, պունտան տօլայը շիւքրան վէ միննէթտարլըղըմ սամիմի վէ գալպի տիր։

— Իյճապը թագտիրինտէ սէնտէ պանա պու գատար խըտմէթ իտէպիլիրսին, արթըզ օ պահսը գաբայալըմ։

— Հայտէ էօյլէ օլսուն . . . ֆագաթ պու լութֆունըզը իլէլ էպէտ ունութմայաճաղըմ, բօլիս նազըրը էֆէնտիյի կէօրտիւմ, պէնի նիհայէթ տէրէճէտէ լութֆքեարանէ պիր մուամէլէ իլէ գապուլ իթտի, Էսթէր տը Բիյօնըն թախլիյէյի սէպիլինի պու սայէտէ իսթիհսալ իտէպիլտիմ, պիչարէյի Պէրթին եանընա կէթիրտիմ։

— (Հայրէթլէ.) Ֆէօշկէ՞ մի . . .

— Էվվէթ, շիմտի հուզուրընտա իյրատ իտէճէյիմ սիւալլէրէ ճէվապլարընը ալըպ գայտ իտէպիլէճէքսին։

— Տէմէք օլույօր քի խաթը հարաքէթիմիզ թային օ-

լունմուշ, պէնտէ սէնի կէօրմէյէլիտէն պէրի մատմազէլ Պէրթ իլէ Բընէ Մուլէնին զապթ իթտիյիմ իֆատաթընը, լայիհա սուրէթինտէ թասվիր իթտիմ. Ժան-Ժուտի իլէ Էսթէրին իֆատէլէրինիտէ գալէմէ ալմագ իչին բէք ազ պիր զէման լազըմ տըր, պու իշի եաբտըգտան սօնրա պիրտէ իսթիտանամէ թանզիմ իտէրէք միւտտայի ումումիյէ թագտիմ իտէրիզ. հասըլը ասըլ ճիւրմ ու թէօհմէթ սահիպլէրի մէյտանէ չըգաճագ, պիզտէ քէմալի իլէ իհրազը մուվաֆագըյէթ իտէճէյիզ.

— (Էլլէրինի թութուպ սըգարագ.) Ազիզիմ Հանրի, պու ագշամ սաաթ իւչէ գատար ատիյօ, իւչտէն սօնրա սէնի կէլիր պուլուրսում, թէշէքքիւր իտէրիմ, եիւզ տէֆա, պին տէֆա թէշէքքիւրլէր իտէրիմ:

Միւթէագըպէն տօգթօր պիր ազ տա Էսթէր իլէ Պէրթին միւտավաթը իլէ մէշղուլ օլմագ իչին տօղրու քէօշկէ կիթտի, Պէրթ, արթըգ էյիտէն էյի քէնտինի թօբլայարագ Էսթէրին եաթաղը եանընտա պուլունույօր իտի. տօգթօր, Հանրի իլէ արալարընտա ճէրէյան իտէն մուհավէրէտէն Պէրթի խապէրտար իտուպ, օ ագշամ իշլէրին եօլունա կիրէճէյինի սէօյլէտիյինտէ, Պէրթ, էլլէրինի եէքտիկէրինէ գավուշտուրուպ իսթիրհամքեարանէ պիր թավր իլէ.

— Տօսթո՛ւմ, Ժան-Ժուտինին նէզտինէ կիթմէք իչին սիզէ բէֆագաթ իտէպիլէճէք գատար գուվվէթ հասըլ իթտիմ, տէյի՞լ մի, պու սէֆիլ մախլիւգըն սէօզլէրինի պիզզաթ իշիտէրէք մազլում բէտէրիմին գարիպէն պէրայէթի մէյտանա չըգըպ չըգմայաճաղընը անլամագ իսթէրիմ, հալի հայաթտա պուլունսա սիզի սէվէճէյի պէտիհի օլան բէտէրիմին վէ սիզի գալպէն սէվմիշ օլան Ապէլ իլէ վալիտէմին նամընա օլարագ, պու լութֆը սիզտէն բէճա իտիյօրում.

— Հայտէ պու արզունըզտա օլսուն. պու ագշամ սիզ պիզիմ իլէ պէրապէր կէլինիզ տէյուպ, հէման Բընէ Մուլէն իլէ պիրլէշմէք իւզրէ սօգաղա չըգտը. Պէրթէ օլան վա-

տինի իյճա իթժէք իւզրէ ագշամտան սօնրա սաաթ իքիտէ կէլէճէյինի սէօզ վէրտի ։

* * *

Բօլիս խաֆիյէլէրինտէն օլան Լէպլօնտ , բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինտէն չըգար չըգմազ, Հալ սէմթինտէ վագը իգամէթկեահընա կէլտի . քէնտիսինէ հարաքեաթընըն թէտգըգ ու թէագըպը հէվալէ օլունան Թէֆէրին նէ հէյլէքեար , նէ չէյթան պիր չէյ օլտուղունա բէք չօգ զէմանտան պէրի վագըֆ իտի . ֆագաթ մէհարէթտէ քէնտիտէ անտէն կէրի գալաճագ ինսանլարտան օլմատըղընտան , մէրգումըն այագը ալթընա պիր գարպուղ գապուղը գօյմագ իչին պիր ֆըրսաթա պէքլէմէքտէ իտի ։

Պու ֆըրսաթ Լէպլօնտըն էլինէ կէչտի . օտասընտան չըգտըղը զէման եիւզիւնի պուրուչտուրըպ էսկի էսվապ ալըպ սաթանլարըն գըյաֆէթինէ կիրմէքլէ ասլա թանընմազ պիր հալէ կէլմիշ իտի . բէրիչան վէ գըր սագալը եիւզիւնին տէօրթտէ իչ գըսմընը սէթր իտուպ , եալընըզ էրիճէ օլան պուրնը մէյտանտա գալմըշ իտի ։

Լէպլօնտ , սապըգ միւֆէթթիշ Թէֆէրին նէրէտե իգամէթ էյլէտիյինի տէ պիլտիյինտէն , կիտուպ խանէսինին ճիվարընտա տօլաշարագ չըգտըղընը կէօրմէյէ գարար վէրտի. պու խանէնին գարուճուսը օլմատըղընտա տա վագըֆ օլուպ , վագըֆը իլէ քէնտիսինէ բէք չօգ ֆէնալըգլար իթժիշ պուլունան պու ատէմ ալէյհինտէքի քին ու ղազապը թէզայիւտ իտիյօր , վէ պէնաէն ալէյհ եվէլ էմիրտե պու նօգթաատան իշէ պաշլամագ սէվտասընտան քէնտինի ալամայօր իտի ։

Լէպլօնտ , Թէֆէրին իգամէթկեահը պուլունան Բօնլուսյի-Ֆիլիպ սօգաղընա տօղրու եօլա տիւզէլէրէք կիտիյօր վէ արա սըրա «էսվապլար , էսվապլար , էսկի չապգալար , էսկի էսվապլար , սաթլըգ էսկի էսվապլարընըզ վա՞ր մը ։»

տէյու հայգըրըյօր իտի, նիհայէթ պու սուրէթլէ պիր գաչ տէֆա օգույանլարըմըզը զիյարէթ իթտիրմիշ օլտուղումուզ գարանլըգ վէ բիս եօլտան կէչիպ տօլաշարագ Թէֆէրի պուլտու։

— Խապիս հէրիֆ օ կիւն թէպտիլի գըյաֆէթ իթմէմիշ իտի. իգամէթկեահընտան չըգըպ ըլխթըմա տօղրու իլէրլէտի։ Լէպլօնտ պիր չարեէք սաաթ գատար արգասընա տիւշիւպ թէագըպ իթտիքտէն սօնրա կէրի տէօնտիւ, ատըմլարընը չաբըգլատարագ հէման Թէֆէրին իգամէթկեահընա ավտէթլէ աճէլէ մէրտիվէնտէն չըգըպ, իւչիւնճի գաթտա գաբուսունըն էօնիւնտէ տուրտու, պիր էնէն չըգան օլուպ օլմատըղընը անլամագ իչին պիր ազ վագըթ գուլագ գապարտըպ տինլէտի. քիմսէ պուլունմատըղընա գանաաթ հասըլ իթտիքտէն սօնրա ճէպինտէն պիր ազ պալ մումը չըգարըպ քիլիտին իւզէրինէ եաբըշտըրտը, վէ թամամ գալըպընը չըգարաճաղը էսնատէ անսըզըն պիր այագ կիւրիւլթիւսի իշիտինճէ, կէլիպ թէքրար մէրտիվէն պաշընտան էյիլէրէք աշաղը պագտը վէ միւնթազամ սուրէթտէ կիյինմիշ պիր ատէմ կէօլկէսինին եագլաշտըղընը քէմալի հայրէթլէ կէօրէրէք.

— Հայ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, էլպիսէսի միւնթազամ, չըգ պիր ատէմ, ֆագաթ պու միլօրտ պէօյլէ բիս վէ մուրտար խանէտէ քիմի զիյարէթ իտէճէք, տէտիքտէն սօնրա եօլ իւզէրինտէ տուրուպտա կէօզէ չարբըլմագ իսթէմէտի, կիւրիւլթիւսիզ բաթըրտըսըզ ուսուլէթլէ տէօրտիւնճի գաթա չըգտը։ Միլօրտ գըլըգլը միսաֆիր մէրտիվէնտէն չըգըպ կէլիյօր իտի.

Միսաֆիր, իւչիւնճի գաթա չըգընճա Լէպլօնտըն հէնուզ ուղագլաշտըղը գաբունըն էօնիւնտէ տուրուպ չալտը. բօլիս խաֆիյէսի տէօրտիւնճի գաթըն մէրտիվէն տիրսէյինէ տայանըպ պագըյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու միլօրտ պիզիմ Թէֆէրին գաբուսունը չալը

ջօր . . . պէօյլէ պէօյիւք պիր զաթ էօյլէ պայաղը պիր հէյրիֆէ կէլսին , պու բէք թօհաֆ պիր չէյ . . . տէտի ։

Արատան պիր տագըգա կէչտի , օգուլյանլարըմըզըն անլամըշ օլաճագլարը վէճհլէ պու զաթ, եանի տիւգ Ծըլա-թուր-Վ.օտիյօ ճէնապլէրի , իքինճի տէֆա օլարագ տահա գիյատէ պիր չիտտէթլէ գաբուլը վուրտու . իչէրիտէն հիչ պիր սէս սէտա աքս իթմէտի , օտատա քիմսէ օլմատըղը անլաշըլըը ։

Պու հալ տիւգ ճէնապլէրինին ճանընը սըգտըղը թավ-րընտան անլաշըլըյօր իտի . պատէհու ճէպինտէն պիր չըզ-տան չըգալըպ պիր եաբրագ քեաղըտ գօբարարագ , գուր-չուն գալէմ իլէ իւզէրինէ պիր գաչ սէօզ եազտը , քեաղը-տա պիւքտի վը էյիլէրէք սապըդ միւֆէթթիչ էֆէնտինին գաբուսը ալթընտան իչէրիյէ տօղրու սօգուպ իթէ վէրտի . միւթէագըպէն աշաղը էնիպ Սէնթ-Անթուան սօգաղընըն քէօչէսինտէ վիրուտինէ պէքլէյէն արապանըն եանընա կիթտի ։

Լէպլընտ , պու հալլէրի օլտուղու կիպի բայէլային կէօր-միչ օլմաղըյա , էլլէրինի օղուշտուրուպ տիւչիւներէք ։

— Իչ եօլունտա . . . էմինիմ քի պիր չէյլէր անլայա-պիլէճէյիմ , տէտիքտէն սօնրա , չէյթան հէրիֆ եուվարլա-նըրճասընա մէրպութվէնտէն էնտի , տօղրու Սէնթ-Անթուան սօգաղընա կիթպի , պիր մէթրօ գատար ուզունլուգտա պիր աղ թէլ սաթըն ալտըգտան սօնրա թէքրար թէֆէրին իգամէթկահրընա կէլիպ գաբուսը էօնիւնտէ տուրտու , թէլին ուճունը չէնկէլ կիպի եաբրպ գաբուննըն էշխինտէն պրըագըլան քեաղըտ բարչասընը չէքիպ չըգարտապլէճէք պիր սուրէթտէ իչէրիյէ սօգտու . Զէնկէլին ուճը իլէ մահօգտ քեաղըտ բարչասընը չէքիպ չըգարտը , հէման ճէպինէ աթ-մասը իլէ սօգաղտա փըրչամասը պիր օլտու . ճէպինտէքի քեաղըտը չըգարտը , քէմալի չէվգ ու մէսէրբէյէթ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտտու ։

« Պաթինեօլէտէ Ոչնթ-էթիչէն սօգաղընտաքի խանէտէ եարը կիճէյէ գատար սիզի պէ.քլէյէճէյիմ. . . Պէրլին սօգաղընա մալիւմաթ վէրինիզ, միւթլագա օրատա պուլունմալը տըր, մէսէլէ ղայէթ մուհիմմ տիր» :

Լէպլէնտըն եիւզիւնտէ ալայիմի պէշաշէթ վէ մէսէրրէթ բարլայարագ .

— Ա՛հ, ա՛հ, պու խաֆի պիր միւզաքէրէ, նէ գատարտա ուսթալըգը . . . « Պէրլին սօգաղընա խապէր վէրինիզ » սէօղլէրի, օ եիւզտէն տէ կիզլի պիր իրթիպաթ վէ էնթրիգա օլտուղունը խապէր վէրիյօր . . . իմզա եօգ, վարսըն օլմասըն, պու տէօրթ սաթըրը եազան քիմսէնին քիմ օլտուղուտա բէք գօլայ անլաշըլապիլիր, պէն տօղրու խատըէյի մէրքէզիյէյէ կիթմէլիյիմ, տէտի, վէ պիր ազ սօնրա սէմթի մագասուտէ վասըլ օլուպ ասայիշ ըէյիսինին հուզուրընա կիրտի. պինաէն ալէյհ Լէպլէնտ ասայիշ ըէյիսինի կէօրիւնճէ, մուամաիլէյհ .

— Պիր հավատիս վա՛ր մը, տէյու սօրտուղունտա, Լէպլէնտ մահուտ քեաղըտ բարչասընը ճէպինտէն չըգարըպ ուզաթտը. ըէյիս էֆէնտի, մաալի գարինի քիրամէ մալիւմ օլան սաթըրլարը օգուտուգտան սօնրա .

— Պունը նէրէտէ՞ն պուլտունըզ տէյու հայդըրտը :

Բօլիս խաֆիյէսի, Թէֆէրրին իգամէթկեահընտա նէ եապմըշ վէ նէ կէօրմիւշ իսէ հէ.քեայէ իթտի : Ըէյիս էֆէնտի էթրաֆը իլէ մէսէլէյէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա .

— Կիւզէլ հավատիս . . . մուամմանըն անահտարընը եագալատըգ տէմէք տիր, տէտի :

— Մ՛իւսի՛ւ, չիմտի նէ՞ եապմագ իգթիզա իտիյօր, էմրինիզ նէ՞ տիր, տէյինճէ, Լէպլէնտ .

— Տօղրու երինէ Թէֆէրրին իգամէթկեահընա կիտինիզ : Պու քեաղըտ բարչասընը նէրէտէն ալմըշ իսէնիզ, երինէ օլայա վազ իտէրէք սէօնիւպ պուրայա կէլինիզ, պէնտէ կիտուպ բօլիս նագըրը էֆէնտի իլէ միւտաայի ումումիյի կէօ-

րերէք պու պապտէ լազըմ կէլէն էմիրլէրի իսթիհսալ իտէ-
յիմ։

— Բէք կիւզէլ էֆէնտիմ։

Էսկի էսվապ ալըպ սաթմագլա մէշղուլ կէօրտիւյիմիզ
Լէպլօնտ թէքրար եօլա չրգըպ, Թէֆէրին իգամէթկեահը-
նա վասըլ օլտու։

56

Բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինտէ պու մուամէլէ ճէրէ-
յան իթտիյի էսնատէ, Անֆէր սօգաղընա պիր արապա կէ-
լիպ եէթիմխանէնին դաբուսը էօնիւնտէ տուրմուշ իտի. ա-
րապաճը օթուրտուղու մէվգըտան էնիպ տօղրու կարտիյանէ
մախսուս օլան գուլիպէյէ միւրաճաաթ իթտի։

Իւզէրինտէ 13 նօմէրօ պուլունան պու արապանըն սա-
հիպի տօսթումուզ իխթիյար Բիյէր Լօրիյօ, հէնուզ օ սա-
պահ քիւչիւք սէյահաթընտան ավտէթ իթմիշ իտի. Նա-
մուսլը արապաճը, մալիւմաթ իսթիհսալ իտէպիլէճէյի տա-
յիրէյէ միւրաճաաթ իթտի. օթուզ սէնէտէն պէրի պու
խըտմէթտէ պուլունան իխթիյար պիր մէմուր, Բիյէր Լօրի-
յօյը նէզաքէթլի պիր սուրէթտէ գապուլ իտէրէք, նէ՞ ար-
զուտա պուլունտուղունը սօրմասը իլէ, իխթիյար արապաճը.

— Ազիզիմ միւսիւ, իշթէ իշ շունտան իպարէթ տիր,
ավլիյէ պըրագըլմըշ օլան պիր չօճուղըն նէ՞ օլտուղունը ան-
լամագ իսթէյօրում... լաքին պու տիւնքի պիր մէսէլէ
տէյիլ, 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի
կիճէսի իտի, պունը անլամաղա իհթիյաճ վար տա անըն ի-
չին սօրըյօրում։

— (Թէպէսսիւմ իտէրէք.) Անլատըմ միւսիւ, անլամա-
ղա իհթիյաճընըզ վար վէ եախօտ անլամագ արզուսընտա

պուլունույօրսընըզ, ֆագաթ պէնիմ տէ պու իհթիյաճըն վէ պու արզունըն սէպէպինի անլամաղա իհթիյաճըմ վար . . . պու չօճուղըն հայաթտա օլուպ օլմատըղընը, ներէտէ պուլունտուղունը, բէտէր ու վալիտէսինի պուլուպ պուլմատըղընը անլամանըզ սատէ պիր մէրագտա՞ն մը նէշաթ իտիյօր, եօգսա պիր սէպէ՞պ մի վար, սիզ պու չօճուղուն ագրապասընտա՞ն մըսընըզ, եօգսա հանկը ֆամիլեայէ մէնսուպ օլտուղունը՞ մը թանըյօրսունըզ։

— Տէտիյիմ թարիխտէ օ չօճուղը պուրայա պէն կէթիրտիմ . . . պու եագընտա կիւզէրան իտէն պազը հալլէրտէն իսթիտլալ իտիյօրըմ քի, պու չօճուղըն բէտէր ու-վալիտէսի քիմլէր օլտուղու անլաշըլապիլէճէք։

— Անլաշըլտը, տէմէք օլույօր քի սիզ պու չօճուղըն հէնուզ հայաթտա օլուպ օլմատըղընը անլամագ իսթէյօրսունըզ։

— Էվէլ էմիրտէ անլամագ իսթէտիյիմ չէյ պու տըր, պունտան պաշգա ներէտէ պուլունապիլէճէյինի, հագըգաթէն բէտէր ու վալիտէսինէ թէսլիմ օլունուպ օլունմատըղընը անլամագ իսթէյօրում։

Իխթիյար մէմուր, իտարէխանէճէ իգթիզա իտէն մուամէլաթը բէսմիյէյի պիլ իճրա, հաթթա Բիյէր Լօրիյօյա սուհուլէթ օլմագ իւզրէ արապաճընըն լիսանընտան պիր իսթիտանամէ գալէմէ ալըպ աթիտէքի սաթըրլարը եազմագա պաշլատը։

«Պէն քիրա արապաճըսը օլուպ, իգամէթկեահըմ Բարիզտէ Օտինեօ սօգաղընտա 9 նօմէրօտա տըր։ 1837 ցէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիճէսի սապահա գարշը, եէթիմխանէնին ավլիսինէ իքի եաշընտա գատար պիր երքէք չօճուգ պըրագմըշ վէ էլպիսէսինին իւզէրինէ պիր թօբլու իյնէ իլէ 13 րագգամընը հավի պիր քեաղըտ բարչասը բապթ իթմիշ իտիմ։

«Պու չօճուղը մահալի մէզքիւրէ պըրագմատան պիր

սաաթ էվվել Շանղ Էլիզէ ճատտէսինտէ , պիր խանէնին ա-
րապաղըդ գաբուսը էօնիւնտէն պէն պուլուպ գալտըրտըմ .
Չիմտի պու չօճուղըն նէ օլտուղունը անլամագ արզուսընտա
պուլունտուղումտան , լութֆէն իտարէյի ալիյէլէրի ճանի-
պինտէն ալթատէքի սուալլէրիմէ ճէվապ ինայէթ պուլրուը
մասընը իսթիրհամ էյլէրիմ։

« 1. - Պու չօճուգ տէֆթէրէ նէ՞ նամ իլէ գայտ օ-
լունմուշ տըր ։

« 2. - Հէնուգ պէրհայաթ մը տըր , նագտա վէֆաթ մը
իթմիշ տիր ։

« 3. - Պէրհայաթ իսէ նէ՞րէտէ պուլունույօր , վէ նէ՞
սըֆաթլա մէշղուլ օլույօր ։

«Իշթէ պուրալարընը անլատըգտան սոնրա պու չօճու-
ղըն բէտէր ու վալիտէսինէ պուլապիլէճէյիմի իւմիտտ վէ
թատավվուր էյլէյօրում։ »

Մէմուր պուրայա գատար հազտըգտան սոնրա .

— Սիզէ լազըմ օլան ճիհէթ պու գատար տըր , իմդա
իտինիզ , պէն անը հօլունա գօրում, պիր գաչ սաաթ սոն-
րա կէլիպ ճէվապընը ալըրսընըզ, տէյինճէ , Բիյէր Լօրիյո
իմդաատընը գօյտու , մէմուրէ թէշէքքիւր իտէրէք վէ իսթի-
տա խարճընը վէրէրէք չէքիլիպ կիթմէքտէ իքէն , քէնտի
քէնտինէ .

— Օ՛խ , պու ադչամ օ չօճուղըն նէ՞ օլտուղունը տա
անլայապիլէճէյիմ . . . տէտի ։

* * *

Էլչէթի օգույանլարըմըզըն խաթըրլարընտա տըր քի ,
եինէ օ կիճէ սաաթ իւչտէ Հանրի Տըլաթուր վօտիյօ , տօգ-
թօր վէ Րընէ Մուլէն իլէ պիրլէշէրէք ժան-ժուաինին իգա-
մէթկեահընա կիտէճէքլէր իտի . Ֆագաթ պիզ պունդպարտան
էվվել մահալի մէզքիւրտէ իսպաթը վիճուտ էյլէյճէյիզ։

Գուրնաղ խըրսըղ բէք զկյատէ թէղայիւր իթմիշ իտի . ալմըշ օլտուղու ևարա թէհլիքէլի օլմագլա պէրապէր հէնուղ եաշայօր իտի . էթկէն , մէրդիւմէն հայաթընը պիրազ թէմտիտ իթմէք վէ պու սայէտէ կէնճ ալօգաթա իֆատաթընը զապթ իթտիրուպ իմզա իթտիրմէք իչին , թէքմիլ մէհտիէթլինի իճրա իթմիշ իտի ։

Ժան-Ժուտինին օտասընա կիրէճէյիմիզ էնատէ օճագ եանմագտա վէ քէնտիսի տէ օճաղըն գարշըսընա կէչիպ օթուրմագտա իտի . տօգթօրըն խաստայա պագմագ իչին կէթիրտիյի մատամ Իւրսիւլ նամը իլէ եատ օլունան խաստա պէքճիսի , պիրազ թատմ հնազըրլամագ իւղրէ եանընդա կէլտիլինատէ , ժան-Ժուտի զաիֆ պիր սէս իլէ ։

— Պէնի նէ՞ հալատէ կէօրիւյօրսունըզ հանըմճըղըմ , նա՞սըլ քէնտիմի թօգլայապիլէճէքմիյիմ , տէյու սօրտու ։

— Էվվէթ միւսիւ ժան , օրասը մուհագդադ տըր . . .

— Պու սէօզի միւճէրրէտ թէօլիյէթ մէգամընտա սէօյլէմէյօրմուսընըզ ։

— Ալլահ պիլիր հագըգաթը սէօյլէյօրում , պէնատէ տօգթօրտան իչիմտիմ , ա՛հ եարանըզ բէք վէհիմ իտի ։

— Ադըմ բէք ինճէ իչյէրէ երմէզ . ֆագաթ պանա գալըրսա տօգթօր եանըզըյօր . . . պէն քէնտիմի եօլճը կիպի կէօրիւյօրում ։

— Պու ֆէնա ֆիքիրլէը իլէ քէնտինիզի պէյհուտէ բահաթսըզ իթմիշ օլուրսունըզ , չիւնքի հէնուղ եաշամագ տա իսթէյօրսունըզ ։

— (կէօզլէրի բարլայըպ պօղուդ պիր սէս իլէ .) Ա՛հ , էվէթ , եաշամագ իսթէրիմ , էվէթ , իքի տէֆա վիճուտիմի օրթատան գալտըրմագ իսթէյէնլէրին հագգընտան կէլմէք իչին եաշամագ իսթէրիմ ։

— Շիմտի սիզին կիւզէլ հավայա իհթիյաճընըզ վար , պիր քէօյատէ պուլունմալըսընըզ ։

Ժան-Ժուտի պու սէօզլէրի իչիտինճէ մօրարմըզ օլան

սիյմասընտա պիր ալամէթը մէսէլրէթ կէօրիւլէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Պիր աղ գուվվէթի հասըլ իտէճէք օլուրսամ տօղրու Հավրտաքի էվճիյէզիմէ կիտէրիմ . . . Եաբտըղըմ ֆէնալըկը ունուտարագ րահաթ րահաթ եաշարըմ , տէտի ; Մատամ Իւրսիւլ իսէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Իչթէ էթ սույունըղ հազըր օլտու , տօգթօր չարապ տա թավսիյէ էթտի , ֆագաթ բարամ գալմատը , տէտի ;

— Օ հալտէ քիւչիւք ավլիյէ միւրաճաաթ էթմէլի , պէնիմ օրատա բարամ վար ;

— (Հայրէթլէ .) Ֆիւչիւք ավլիյէ՞ մի . . .

— Էվվէ՛թ , պիր լէյլագ աղաճընըն քէօքիւնտէ վէ տիվարէ եագըն պիր եէրտէ տիր . Էվին իչ թարաֆընա տայալը օլան գազմայը ալընըղ , սաղ թարաֆա տօղրու լէյլագ աղաճընըն ալթընը գապըյընըղ , օրատա տէօրթ քէօչէ պիր թէնէքէ գուրթու պուլուրսունըղ , անը պանա ալըպ կէթիրինիզ , օ պէնիմ գասամ տըր ;

— (Հայգըրարագ) Իչթէ պու տա թօհաճ պիր ֆիքիր . . . պունը խապէր վէրմէզտէն էվվէլ վէֆաթ էթմիշ օլսա իտինիզ , մէրասխօրլարընըզ հիչ պիր չէյ պուլմայաճագ իտի ;

— Պէնիմ միրասխօրըմ եօգ տըր ;

— Նէ հալ իսէ , պէն կիտէյիմ շու թէնէքէ գուրթույը արաշտըրայըմ ;

Մատամ Իւրսիւլ օտատան չըգտը , ժան-ժուտի եալընըղ գալընճա տիւչիւնմէյէ պաշլատը . քէնտի քէնտինէ .

— Պու գատըն բէք տօղրու սէօյլէտի , էկէր էօլմիւշ օլսա իտիմ շու բարա պիր միսկինին էլինէ կէչէ պիլիր իտի , տէտի ;

Պու էսնատէ մատամ Իւրսէլ էլինտէ թէնէքէ գուրթու օլտուղու հալտէ օտայա կիրտի վէ կիւլիւմսիյէրէք ;

— Իշթէ կէթիրիյօրում, պու աղբր պիր շէյ տէյիլ, էկէր իչինէ ալթուն գօյմուշ իսէնիզ աշբրբլմբշ տէմէք օլուր, տէյինճէ, Ժան-Ժուտի ճէվապ վէրմէքնիզին գութույը ալըպ էբէյիճէ պիր զահմէթլէ աչտը. միւթէճէսսիւսանէ պիր նազարլա պագմագտա օլան մատամ Իւրսիւլ, գութու աչըլբր աչըլմազ.

— Պանգա գայիմէլէրի, տէյու հայգբրտը.

— Էվվէթ հանըմճըղըմ, պունլարը արթըգ եէրէ կէօմմէյէճէյիմ, նէ սուրէթլէ սարֆ իտէճէյիմի տիւշիւնտիւմ. ալընըզ սիղէ պին ֆըրանգլըգ պիր գայիմէ, կիտիպ պօզտուրունըզ, գալան բարայը գութույա վէ գութույը տա չամաշբր տօլապընա գօյունըզ, կէլտիյինիզտէ պանա բուլլանմըշ պիրտէ քեաղըտ կէթիրինիզ.

— Վասիյէթնամէնիզի եազմա՞գ մը իսթէյօրսունըզ.

— Պէլքի.

— Բէք էյի իտէրսինիզ, վասիյէթնամէ եազմագլա էօլմէք լազըմ կէլմէզ. պէն կիտէյօրում.

— Բէք կիւզէլ, գաբուլարը քեամիլէն էյիճէ գաբայընըզ.

Պէքճի վէ խըտմէթճի գատըն չըգըպ կիթտիքտէն սօնրա, Ժան-Ժուտի քէնտի քէնտինէ.

— Շայէտ էօլիւրսէմ իթտիյիմ ֆէնալըղըն պիր դըսմընը օլսուն թազմին իթմիշ օլուրում, տէտի.

Եարըմ սաաթ սօնրա մատամ Իւրսիւլ Պօրտօ շարապը իլէ պազը ուֆագ թէֆէք վէ Ժան-Ժուտինին իսթէտիյի բուլլը քեաղըտը ալմըշ օլտուղու հալտէ ավտէթ իտէրէք.

— Բուլլը քեաղըտը տօլապըն իւզէրինէ պըրագըյօրում, նէ զէման իյճապ իտէրսէ օրատան ալըրսընըզ, տէտիքտէն սօնրա, միւթթասըլ օլան օտատաքի եաթաղընըն եանընա կիթտի. պու էսնատէ ուսուլէթլէ սօգագ գաբուսը չալընտը, Ժան-Ժուտի գուլագ գապարթարագ.

— Սօգագ գաբուսը չալընըյօր, շիւպհէսիզ տօգթօր օլմալը տըր, չաբըգ կիտինիզ տէմէսի իլէ, մատամ Իւրսիւլ հէման կիտուպ գաբույը աչտը. ֆիլհագըգա պու կէլէնլէր Պէրթ, Հանրի, Բընէ Մուլէն վէ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ իտի. խըտմէթճի գատըն պու գատար գալապալըղը կէօրիւնճէ շաշըրտը. տօգթօր իսէ մէզպուրէյէ.

— Խասթամըզ նէ՞ հալտէ պուլունույօր, տէյու սօրտու։

— Պիր ազ տահա էյի տիր տօգթօր էֆէնտի։

— Շիւպհէսիզ եաթմըշ օլմալը տըր։

— Խայըր էֆէնտիմ, պու ագշամ սիզի պէքլէմէք մագսատը իլէ օթուրույօր։

— Էօյլէ իսէ հայտէ եանընա կիտէլիմ։

Ժան-Ժուտի, պու սէօզլէրի քեամիլէն իշիթտիյինտէն սապըրսըզլըգլա կէօզլէրինի օտա գաբուսունա աթֆ իթմիշ իտի։

Էթիյէն գաբունըն էշիյի իւզէրինտէ իսպաթը վուճուտ իթտի. պու էսնատէ մէճրուհըն կէօզլէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլայօր իտի, ֆագաթ արգասընտան Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն վէ մաքինաճընըն գօլունա տայանմըշ օլտուղու հալտէ Պէրթին աղըր աղըր եիւրիւյիպ կէլտիքլէրինի կէօրիւնճէ։ օ նուրը մէսէրրէթ տէրհալ զայիլ օլտու։

Պա խուսուս եէթիմէնին կէլիպ կէօրիւնիշի վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ իյրազ իյլէմիշ իտի. այաղա գալգմագ իսթէտի, ֆագաթ Էթիյէն թավր ու իշարէթի իլէ պու հարաքէթինէ մանի օլտու. Պէրթ տէ, Պըրունվայէ թապիպինին գաթիլի գարշըսընա կէլինճէ րուհընա պիր սըգլէթ արըզ օլտու, Բընէնին էլի իւզէրինտէ պուլունան մինի մինի էլի թիթրէմէյէ պաշլատը։

Ժան-Ժուտի, պու հալլէրի կէօրիւպ ֆէրգ իթմիշ իտի. տուդագլարը թիթրէյէրէք գօլլարընը կէնճ գըզա տօղրու ուզաթտը, օթուրմագտա օլտուղու գօլթուգ սանտալեա-

սընտան ուսուլէթլէ էնիպ տիզ իւղէրինէ կէլտի , նիյաղքաբանէ պիր վազիյէթ ալտը . թանընմայաճագ տէրէճէտէ թէղայիւր իթմիշ օլան եիւզի կէօզ եաչընա միւսթաղրագ օլտուղու հալտէ .

— Ա՛հ , պէնի աֆիվ իտինիզ , պէնի աֆիվ իտինիզ , տէյու քէքէլէտի .

Պու մահզունն վէ թիթրէք սէտա , պու քէշիմանլըգ կէօզ եաչլարը , հուզգարըն հէբսինէ պաչգա պաչգա թէէսիր իթտի , կիւնէչին զիյասընա գարշը էրիյիպ մահվ օլան գար կիպի , եէթիմէնին հիտտէթ ու նէֆրէթիտէ տէրհալ զայիլ օլտու .

Էթիյէն , պու տէրէճէ թէէսիւրին պու գատար հէյէճանընն , եարասընը թէքրար աչըպ խարապ իտէճէյինի միւլահազա իտէրէք ժան-ժուտիյի գալտըրմագ իսթէտի , լաքին պիւսպիւթիւն պաչգալաչմըշ օլան էսկի հայտուտ էլի իլէ պունա մանի օլարագ , վէ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Խա՛յըր , խա՛յըր տօգթօր . . . պէն պէօյլէ տիզ իւղէրինտէ պուլունաճաղըմ , էյգա էյլէտիյիմ ճինայէթ սէպէպի իլէ էօքսիւզ գալան պիր զէվալը հուզուրընտա իսթիտայի աֆիվ իտէճէյիմ . . . ա՛հ , պէն սէֆիլ , ալչագ , մէրհամէթէ չայան պիր մախլիւգըմ . . . (Միւթէագըպէն Պէրթէ Թէվճիհի խըթթապ իտէրէք .) մատմազէլ , պու տէրէճէ ըզթըրապաթընըզա պէն սէպէպ օլտում . . . ֆամիլեասընըն նամընը , նամուսունը պէրպատ վէ լէքէտար իտէրէք մասում բէտէրինիզ իտամ իտիլտի . հալ պու քի Պըրունվայէ թաապիպինի գաթէ իտէն պէն , եալընըզ պէն իտիմ . Սէնժագ կէչիտինտէ ճէլլատըն սաթըրը իլէ պէնիմ պաչըմըն եէրէ տիւշմէսի լազըմ կէլիր իտի . էօլիւմին անպէան թէգարրուպ իթմէքտէ օլտուղու պէօյլէ պիր զէմանտէ , լայըգ օլմատըղըմը խյթիրաֆ իլէ պէրապէր , աֆիվ ու մէրհամէթինիզէ իլթիճա իտիյօրում . . . տէտի :

57

Թէէսիւր ու տէհշէթ սայիգասը իլէ, Պէրթ ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի. Էթիյէն, պունը ֆէրգ վէ իսթիտլալ իտուպ անըն եէրինէ ճիտտի պիր թավր իլէ.

— Մատմազէլ Պէրթ, ֆամիլեասընը սէնէլէրճէ զիլլէթ վէ խէճալէթ իչինտէ պըրագան օ մաթէմնագ կիւնլէրի, միւմքիւն տէյիլ ունուտամայաճագ տըր, անճագ մազլում բէտէրինին իատէյի նամուսու շէրիֆինէ խըտմէթ իտիլմէք չարթըյըլա աֆվ իտէպիլէճէք տիր, տէմէսի իւզէրինէ, ժան-ժուտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Իյթիրաֆը ճիւրմ ու գապահաթ իտէճէյիմէ տայըր եէմին իտէրէք սէօզ վէրտիմ. նէ զէման իսթէրսէնիզ քեամիլէն սէօյլէյէճէյիմ տէտիքտէն սօնրա.

— Ա՛հ, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, պու իչիտէ սիզին տէրիւհտէ պույուրմանըզ բէք զիյատէ մէմնունիյէթիմի մուճիպ օլմուշ տըր... պէնի իսթիճվապ իթմէք իչին թէշրիֆ պույուրտունըզ տէյի՞լ մի, շիմտի սիզէ հէր շէյի սէօյլէյէճէք տէյիլիմ. տավայա գըյամ իտիլէճէք կիւնէ գատար եաշամաղա միւգթէտիր օլուրսամ, իֆատաթըմը հուզուրը մահքէմէտէ շիֆահէն թաստիգ վէ իյթիրաֆ իյլէյէճէյիմ. ֆէնալըգտան պաշգա պիր շէյ եաբամատըղըմ պու տիւնեատան կիթմէզտէն էվվէլ, հիչ օլմազսա պիր մազլումըն պէրայէթինի մէյտանա չըգարմըշ, պիր մէլէյին աֆվընա մազհար օլմուշ օլայըմ... (Պէրթէ) պէնի կէրչէքտէն աֆվ իտէճէքսինիզ տէյի՞լ մի մատմազէլ...

Պէրթ. - (Պիր իքի ատըմ իլէրլէյէրէք.) Տիւնեատէն

ելինի էթէյինի չէքմիշ օլանլար իլէ քէնտի նամըմա օլարագ իշթէ սիզէ աֆվ իտիյօրում։

Պու սէօզ իւզէրինէ Ժան-Ժուտինին եիւզիւնտէ թարիֆի նագապիլ պիր ալամէթը մէսէրրէթ բէյտա օլտու, միւթէագըպէն պէնզի սաբսարը քէսիլտի, պայըլաճագ պիր հալէ կէլտի, էլինի հէման գալպի իւզէրինէ վազ իթտի, ֆէվգէլատէ պիր ըզթըրապ հըսս իյլէյօր իտի քի, էթիյէն ազիմ պիր թէլաշ իլէ.

— Թէէսիւր ու հէյէճանըն պու տէրէճէսի քեաֆի տիր, արթըգ քէնտինիզի թօբլայընըզ, եօգսա սէօզլէրինիզին հիչ պիրինէ ճէվապ վէրմէմ, տէտիքտէն սօնրա, Ժան-Ժուտիյէ պիր գաշըգ իլաճ իչիրտի. մէճրուհ քէսիք պիր սէտա իլէ։

— Տօգթօ՛ր, չօգ մուզթարըպըմ . . . բըչագ սաբլանան մահալ, գըզկըն պիր տէմիր բարչասը սօգուլմուշ կիպի չայըր չայըր եանըյօր . . . մէճալիմ եէթտիյի գատար ղայրէթ կէօսթէրէճէյիմ . . . պանա իսթէտիյինիզի սօրունըզ . . . հէր շէյի սէօյլէմէտիքտէն սօնրա էօլմէք իսթէմէմ . . . տէտի։

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ իսթիճվապա պաշլատը. օգույանլարըմըզըն քեամիլէն վագըֆ օլտուգլարը ահվալը ֆաճիանըն սուրէթը պէյան վէ զապթընտան, օրատա պուլունանլարըն քեաֆֆէսիտէ նիհայէթ տէրէճէտէ միւթէէսիր կէօրիւնիյօրլար իտի. իսթիճվապաթ էբէյիճէ իլէրլէյէրէք, պիր արալըգ Հանրի.

— Տէմէք օլույօր քի սիզի պու ալչագլըղա պու ճինայէթէ սէվգ իտէն սէֆիլլէրին իսիմլէրինի պիլմէյօր իտինիզ, տէտի։

— Էվվէթ միւսիւ, պիլմէյօր իտիմ . . .

— Անլաշըլըյօր քի արատան եիրմի սէնէ կէչտիքտէն սօնրա պունլարը թէսատիւֆէն պուլմուշսունըզ։

— Էվվէթ միւսիւ, պու պիր թէսատիւֆ էսէրի տիր։

— Պու իքի չէրիքը ճինայէթին միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ Ֆըրէտըրիգ Պէրար օլտուգլարընտան էմի՞նմի սինիզ։

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, . .

— Նա՞սրլ, վէ նէ՞ վէճհ իլէ պու տէրէճէ գանաաթ հասրլ իթտինիզ։

Ժան-Ժուտի, Պէրլին սօգաղընտաքի խանէյէ իլք տէֆա օլարագ նէ սուրէթլէ կիրտիյինտէն պաշլայրպ կիւզէրան իտէն ահվալի, վէ Հոկտեմբերին եիրմինճի կիճէսի միսթրէս տիգ Թուրէնի էյիճէ թանըտըղընը, վէ տէրունի պանգա գայիմէլէրի իլէ տօլու չըզտանը, նէ սուրէթլէ աշրտըղընը քեամիլէն հէքեայէ էթմէսի իլէ, Հանրի.

— Պու սրրգաթ մէսէլէսինտէ իյզահաթա միւհթաճ պիր ճիհէթ կէօրիւյօրում . . . սիզ պու չըզտանը աշրտըգտան սօնրա միւսիւ Բընէ Մուլէն պիր միւտտէթ տահա գօնաղընտա գալմըշ . . . միսթրէս տիգ Թուրէն պու զայաթըն բարայա թէալիւգ իտէն գըսմընտա օ տէրէճէ միւթէէսիր օլմատըղընը, ֆագաթ չըզտանտա մուհիմմ վէ գըյմէթտար էվրագ պուլունըպ, անըն զայ օլմասընտան բէք զիյատէ թէլաշա տիւշիւպ մէրագ վէ ըզթըրապ իչինտէ գալտըղընը կէօրմիւշ վէ գանաաթ հասրլ իթմիշ օլտուղունը սէօյլէյօր, տէմէսի իլէ, Ժան-Ժուտի.

— Պու պանա էվվէլճէտէ սէօյլէնմիշ իտի, տէյու մըրըլտանտը։

— Զըզտանըն իչինտէ պանգա գայիմէլէրինտէն պաշգա պիր շէյ պուլմատը՞նըզ մը։

— Եիւզ իւչ պին ֆըրանգլըգ պանգնօթտան պաշգա պիր շէյ պուլմատըմ

— Զըզտանըն պէլքի կիզլի պիր կէօզի, պիր քէօշէսի վար տրր . . .

— Օրասընը պիլէմէյօրում, պանա գալըրսա օլմամալը տրր սանըրըմ։

— Պու չըզտանը պանա թարիֆ իտինիզ։

— Սիյահ սախթիանտէն մամուլ օլուպ, աչըլաճագ մահալի կիւմիւշլի իտի։

— Պու սէօզլէրի իշիտինճէ կէնճ ավօգաթըն մէրագը վէ տըգգաթը պիր գաթ տահա արթարագ.

— Պու չըզտանտա պաշգաճա պիր ալամէթ օլուպ օլմատըղընը տէրխաթըր իտէմէյօրմուսընըզ։

— Ա՛հ, խաթրըմա կէլտի, պիր թարաֆընտա պիր տամկա իլէ կիւճլիւքլէ օգունապիլէճէք «Ժ» վէ «Ս» հարֆլարը վար իտի։

— (Թիթրէյէրէք.) Պէօյլէ գըյմէթտար պիր շէյի ղայպ իթտինիզ հա՛, տէտի։

— Իւզէրիմէ հիւճիւմ իտէրէք պէնի պու հալէ գօյմուշ օլան օ ալչագ Ֆըրէտըրիգ Պէրար, եանի Նէօյլի քէօրրիւսիւնտէքի կէօրտիւյիւմ ատէմ, էլպիսէմի գարըշտըրարագ պու չըզտանը չալտը։

— Պուրատա՞ մը։

— Էվվէթ, Բօլ Նուվար լօգանթասընտա իքէն հէնուզ եանըմտա պուլունույօր իտի, իչինտէ իքի պին Ֆըրանգտան զիյատէ բարա վար իտի։

— Իշթէ պու մէսէլէ բէք ղարիպ տիր...

Էթիյէն Լօրիյօ. — Նէ՞ վար քի, պիր շէ՞յ մի անլատընըզ։

— Շիմտի անըտա անլարսընըզ, (Ժան-Ժուտիյէ) Ֆըրէտէրիգ Պէրար սիզի շու պուլունտուղունուզ օտատա եարալատըղը զէման սաաթ գա՞չ իտի։

— Պէշ ալթը սուլարընտա։

— Պէն օ կիճէ եարը կիճէյի եարըմ սաաթ կէչէրէք Ամըսթէրտամ սօգաղը իլէ, Պէրլին սօգաղընըն պիրլէշտիյի քէօշէ պաշընտա վէ պիր արապալըգ գաբուսը էօնիւնտէ, թըպգը թարիֆ իթտիյինիզ կիպի սիյահ սախթիյանտան մամուլ, գաբանաճագ եէրի կիւմիւշլի վէ իւզէրինտէ «Ժ» վէ «Ս» հարֆլարը հավի պիր չըզտան պուլմուշ իտիմ։

Ժան-Ժուտի. — (Հայգըրարագ.) Ա՛հ, պունտան զիյատէ միւշապէհաթ օլամազ, չըզտան պօ՞շ մը իտի։

— Իչինտէ հիչ պիր շէյ պուլունմայօր իտի, ֆագաթ

էոյլէ խաթըրլայօրում քի , պիր թարաֆը պանա տիկէր ճի-
հէթտէն պիր ազ աղըրճա կէօրիւնտիւ . լաքին սէօզիւն էն
տօղրուսը , մէրագ իտուպ տա էբէյիճէ արաչտըրմատըմ։

Բընէ Մուլէն . - Պէլքի պու ֆան-ֆուտինին էլէ կէչիր-
տիյի չըղտան տըր ։

— Թարիֆլէրտէն էօյլէ անլաշըլըյօր , ֆագաթ ֆան-
ֆուտի , Բօլ Նուվարտէն կէլիր իքէն օ եօլա օղրամատըղը
իչին , չըղտանըն օրտյա տիւշմէսինէ պիր մանա վէրէմէ յօ-
րում։

Պու էանատէ ֆան-ֆուտի տէրին տէրին տիւշիւնիւյօր
իտի . պիրտէն պիրէ զիհնինէ պիր շէյ կէլիպ , քէնտի քէն-
տինէ .

— Ա՛հ , թօհաֆ շէյ , իհթիմալ տա վէրիլէմէզ , ֆա-
գաթ . . . տէյու մըրըլտանտը , վէ պիր իքի սանիյէ գա-
տար եինէ սիւքիւթ իտուպ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա , Մին-
եօլէ խաթըրընա կէլիպ .

— Շիմտի էյի պուլտում , պու չըղտան պուրատա չա-
լընմատը . պու սըրգաթ Բօլ Նուվարտա վուգու պուլտու .
հէմտէ պունը Մինեօլէ եաբտը վէ չըղտանը պօշալթտըգտան
սօնրա դալտըրըպ աթը վէրտի , տէյու հայդըրտը ։

Հանըի . - Շիմտի պու չըղտան պէնիմ օտամտա տըր ,
կիղլի պիր կէօզիս օլուպ օլմատըղընը թէտգըդ իտեր անլա-
րըզ . պիզ եինէ պահսըմըզա րուճու իտէլիմ . . . պուրատա
պիր քէօշէյէ սագլանըպ սիզի պէքլէյէն ատէմին , միսթրէս
տիգ Թուրէնին խանէսինտէն չըգան վէ Սէն Մարսէլ սօգա-
ղընտա իգամէթ իտէն ատէմ օլտուղունը , գաթիյէն ֆէրգ
վէ թէշխիս իտյօրմուսընըզ ։

— Էվվէթ միսիս , օ տա , օ տա , Նէօյլի քէօբրիսիւն-
տէ իսպաթը վիճուտ իտէն ատէմտէ պու տըր , քէնտիսի
տիր . Երմի սէնէ էվվէլ պէնի զէհիրլէմէք իսթէյէն գա-
տընըն չէրիքը ճինայէթի տիր ։

— Սիզ պանա պիրտէ սագըդ Նօթէրտէն պահս իթ-

մէշ, Պըրունվայէ Թաապիպինի պիր տուզաղա տիւշիւրմէք իչին քէնտիսինի ղըյապի պիր մէքթուպ եազըրըլըրղընը սէօյլէմիշ իտինիզ։

— Էվվէթ միւսիւ։

Ըընէ Մուլէն. – Պու մէքթուպըն պիր գօրեասընըտա էլէ կէչիրէպիլէճէք իտիք, նէ չարէ քի Թալի պունա միւսաատէ իթմէտի։

— Պու սապըդ Նօթէը էֆէնտի, եազըլան մէքթուպա նէ իմզա վազ իտիլտիյինի Թաապիյի սիզէ սէօյլէմիշ տիր։

Ժան-Ժուտի. – (Ըընէնին եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա.) Իմզա մէգամընտա այրը այրը հարֆլար եազըլմըշ... եանի իսմին պաշ հարֆլարը մուհարրէր իմիշ...

— Շիւպհէսիզ Ֆըրէտէրիգ Պէրար իսմի տիր։

Ժան-Ժուտի, պու սիւալէ ճէվապ վէրմէյիպ սիւքիւթ իթտի. Հանըի իսէ սիւալինի Թէքրար իտինճէ, Ըընէ Մուլէն սըդըլարագ.

— Խա՛յըր միւսիւ, տէյու ճէվապ վէրտի։

Ըընէ, մուգաատէմա սապըդ Նօթէրտէն ալընան մալիւմաթէ կէօրէ, սուրէթը մահրէմանէտէ Թէրթիպ իտիլմիշ օլան մէքթուպլարա, իմզա մէգամընտա վազ իտիլէն իլգ հարֆլարըն Սիժ Սիմոնտ Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընը Թէչքիլ էյլէտիյինի խաթըրլամըշ իտի։ Կէնճ ավօգաթ սէօղիւնէ տէվամ էյլէ.

— Պու ճիհէթի էյիճէ տիւշիւնիւնիւզ, տէրխաթըը իթմէյէ ղայրէթ իտինիզ... Պըրունվայէ Թաապիպինէ եազըլըպ կէօնտէրիլէն մէքթուպըն իմզա մահալինտէքի հարֆլար, Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընա տէլալէթ իթմէյօրսա, իչին իչինտէ պաշդա պիր չէրիքը ճինայէթ տահա վար տէմէք օլուր, տէտի։

Պու իսրարէ, պու սէօղլէրէ գարշը մուգավէմէթ ղայրի գապըլ իտի. պինաէն ալէյհ, Ըընէ մըրըլտանարագ.

— Տէրխաթըը իտիյօրում, տէր տէմէզ, Հանըի.

— Պու հարֆլար նէ՞ իտի, տէյու սօրտու։

— Ս. Տ. Վ. Լ. Թ. Վ...

Հանրի, պու հարֆլարը եազտըգտան սօնրա իսթիճվապէ տէվամ իտէրէք.

— Պու հարֆլարըն նասըլ պիր նամ թէշքիլ իյլէտիյինի սապըգ Նօթէր թէտգըգ իտուպ անլայամամը՞շ մը, տէմէսի իլէ, Բընէ միւհթէրիզանէ.

— Օրասընը պիլմէյօրում միւսիւ, ֆագաթ պիր թագվիմ ալտըմ, թէտգըգ իթտիմ, ասըլզատէ պիր ֆամիլեա նամընը թէշքիլ իտիյօր... տէյու ճէվապ վէրտի։

— Թագվիմի թէտգըգ իլէ նէ՞ պուլտունըզ։

— Ֆայիտէ պախշ իտէճէք պիր շէյ պուլամատըմ, չիւնքի գարըշըյօր. պու հարֆլար բէք չօգ նամլարա տէլալէթ իտիյօր։

— Պու սապըգ Նօթէր տէտիյինիզ հէրիֆ նէ՞ օլտու։

— Մահբէստէ տիր...

— Սըրասը կէլինճէ պունատա պիր չարէ տիւշիւնիւր պուլուրուզ, զիրա պու ատէմին շէհատէթիտէ պիզիմ իչին ֆայիտէտէն խալի տէյիլ տիր... շիմտի տէ չօճուղըն նա՞սըլ պուլունտուղունտան պահս իտէլիմ... պու մէսէլէյի թէագըպ իթմէք գապիլ օլապիլէճէ՞ք մի։

Էթիյէն Լօրիյօ. - Էվվէ՛թ, ճիլվէյի Բապպանիյէ էսէրի օլան պիր թէսատիւֆ սայէսինտէ պունա տա իմքեան վար տըր, ճինայէթին վուգու պուլտուղու կիճէ ամուճամ Նէօյլի քէօբրիւսինտէն տօղրու կէլիր իքէն քիւչիւք պիր չօճուգ ֆէրեատը իշիթմիշ, հէման ալըպ արապասընա աթարագ Անֆէր սօգաղընտաքի եէթիմխանէյէ կէօթիւրմիւշ...

— Չօճուղըն հէնուզ հայաթտա օլուպ օլմատըղընը պիլիյօ՞րմուսընըզ։

— Եարըն օ տա անլաշըլաճագ, ամուճամ պու կիւն պու իշ իլէ մէշղուլ օլաճագ տըր։

— Ազիզիմ Էթիյէն, բէք կիւզէլ թագտիր իտէրսինիզ

քի, պու մէսէլէ տէ էսասը թէշքիլ իտէճէյինտէն, պիզիմ իչին նիհայէթ տէրէճէտէ էհէմմիյէթի հայիզ տիր... պէլքի տէ պու սայէտէ պիր խաթը հարաքէթ թային իտէրիզ. պանա գալըրսա ճինայէթ՝ էսասէն չօճուղը ղայպ իթմէք մագսատընտան նէշաթ իթմիշ տիր. պու տէրէճէ խայինանէ վէ ճինայէթքեարանէ պիր թէշէպպիւսաթտա, պիր միյրաս մէսէլէսինտէն իլէրի կէլմիշ օլմալը տըր... պէն եարըն Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ միսթրէս տիգ Թուրէն ալէյհինտէքի իսթիտանամէյի թանզիմ իտէրիմ։

Ժան-Ժուտի. - (Հայգըրարագ.) Ա՛հ, ալիճէնապ տէլիգանլը...

Հանրի. - (Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.) Սօնրա տա միւտտայի ումումի էֆէնտինին եանընա կիտէրիմ... եարըն եի՛նէ կէօրիւշիւրիզ. արթըգ կիտէլիմ տէ սիզտէ պիրազ բահաթ իտինիզ։

Պէրթ. - (Ժան-Ժուտիյէ թէգարբուպ իտէրէք.) Ճէնապը Հագտան սըհհէթինիզի թէմէնի իտէրիմ, վագթը իլէ իթտիյինիզ ֆէտաքեարլըղը թազմին իչին շու սօն մուամէլէնիզի էօմրիւմ օլտուգճա ունուտամայաճաղըմ...

Ժան-Ժուտի, կէօզլէրինտէն սէլ կիպի եաշլար ագմագտա օլտուղու հալտէ, իքինճի տէֆա օլարագ եէթիմէնին այագլարընա գաբանմագ իսթէտի իսէ տէ, Էթիյէն ուսուլէթլէ քէնտիսինի պու հարաքէթտէն մէն իթտի։

Պիր գաչ տագըգա սօնրա Ժան-Ժուտի մատամ Իւրսիւլ իլէ եալընըզ գալընճա, բուլլը վարագայը իլէ հօգգա գալէմի իսթէտի։ Մատամ Իւրսիւլ, խասթայը պու հալտէն մէն իթմէք գապիլ օլամայաճաղընը անլայարագ, պիզզարուր իսթէտիյի շէյլէրի ալըպ էօնիւնէ կէթիրտի։

Ժան-Ժուտի էլինէ գալէմի ալըպ հօգգայա պաթըրարագ, բուլլը քեաղըտըն պաշ թարաֆընա շու քէլիմէլէրի եազտը։

« Պու պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր »

58

Սաաթ ալաֆրանկա օն պիրտէ, տիւգ ժօրժ Տըլաթուր -վօտիյօնըն խանէսինտէ հէրքէս ույուեօր վէ եախօտ էօյլէ զանն օլունույօր իտի. տախիլի իշլէրին արգասը ալընմըշ օլտուղունտան, ուշագլար քեամիլէն օտալարընա չէքիլմիշ-լէր իտի. եալընըզ Հանրի գօնագտա պուլունմայօր իտի։ Մամաֆիհ ույանըգ պիր զաթ վար իտի քի, օտա տիւգ ճէնապլէրի օլուպ, գօնաղըն իչինտէ սէս սէտա քէսիլինճէ թուալէթ գապինէսինէ կէչիպ թէպտիլի գըյաֆէթ իթտի. տօլաշտըղը կիճէլէրտէ եանընտան էքսիք իթմէտիյի տօնուգ ճամըը քիչիւք ֆէնէրի ալտը. պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ գաբուլարը քիլիտէտիքտէն սօնրա եէրին ալթընա է-նիպ, պիզճէ զաթէն մալիւմ օլան տար վէ գարանլըգ եօլ-տան եիւրիւմէյէ պաչլատը. պիր միւտէթ եիւրիւտիւքտէն սօնրա մահուտ քէօչկիւն տէհլիզինէ չըգըլան մէրտիվէնէ վասըլ օլտու. պուրայա կէլինճէ, քէնտինտէն պաշգա քիմսէ պուլունմատըղընտան էմին օլարագ, գաբուլարը աչ-մագ խուսուսընտա պիր կէօնա իհթիյաթէ լուզում կէօր-մէյօր իտի։

Մէրտիվէնտէն չըգտը, տէհլիզին հէր թարաֆընա պիր քէրէ կէօզ կէզտիրտի, ֆէնէրի սէօնտիւրիպ պէր միւթատ պիր տիրէյին եանընա պըրագտը. պիր արալըգ գուվաղընա պիր սէս կէլիր կիպի օլտու. պիրտէն պիրէ վիճուտինին հէր ղէրըէսի թիթրէմէյէ պաչլատը, ղայէթ մուղթաըըպանէ պիր թավը իլէ կէրի տէօնտի։

Պու էնատէ քէօչկիւն տախիլինտէ պուլունան օտա-լարտան պիրինին գաբուսը արալըղընտան, կէօզինէ պիր

ըշըգ իլիշտի, խէվֆ ու տէհշէթի արթտըգճա արթտը, վէ քէմալի հայրէթլէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու նէ՞ օլույօր... քէօշկիւն մէֆրուշաթընը չալմագ իչին աճէպա խըրսըզլա՞ր մը կիրտի, պունլարը թէհտիտ իթմէք պէնճէ մուհալ տըր, չիւնքի պուրատա պուլունտուղում մէյտանա չըգաճագ, էլիմտէ սիլահ տա եօգ, շիմտի նէ՞ եաբմալը, տէտիքտէն սօնրա, սաքիթ պիր հալտէ գուլագ գապարթտը, պիր չէյ իչիթմէտի. քէօշկիւն հէր ճիհէթինտէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա իտի. ուսուլէթլէ արալըղընտան կէօզիւնէ ըշըգ իլիշմիշ օլան գաբույա գուլագ վէրիպ տինլէտի. պու էսնատէ պիր ինսան նէֆէսի, ֆագաթ ույգուտա օլտուղու անլաշըլըր սուրէթտէ պիր նէֆէս իչիտինճէ.

— Պու օտատա պիրիսի վար, աճէպա քի՞մ օլույօր, շունը պիր անլայապիլսէմ, տէտի.

Անլամագ վէ կէօրմէք արզուսընտան նէշաթ իտէն պիր մէրագ, խէվֆ ու ըզթըրապէտէ ղալէպէ իթտի. պիր ազ տիւշիւնտի, շայէտ կէօրիւնէճէք օլուրսա կէլտիյի եօլա սագլանմագ բէք գօլայ օլտուղու, վէ օ հալտէ քիմսէնին նէրէյէ կիթտիյինի ֆարգ իտէմէյէճէյինի միւլահազա իթտի.

Ուսուլէթլէ գաբունըն բէզէսինի թութուպ չէվիրտի. գաբու իչէրտէն սիւրմէլէնմիշ օլմատըղը ճիհէթլէ պիր գաչ սանթիմէթրօ աչըլըպ արալըգ գալտը. տիւգ, օտանըն տախիլինէ կէօզ կէզտիրինճէ հայրէթի արթտը. օճագտա աթէշ եանըյօր իտի. լամպանըն կազը բէք ազ գալմըշ օլտուղունտան, խաֆիֆ վէ սէօնիւք պիր զիյա ինթիշար իտիյօր իտի.

Եաթաղըն սէրտէլէրի աչըգ օլուպ իչինտէ պիր ինսան եաթտըղը, էշքեալը խարիճիյէսինտէն բէք գօլայ անլաշըլապիլիյօր, վէ ույումագտա օլան էրքէք վէ եա գարընըն սըգ սըգ վէ գալպի ըզթըրապէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթտէ թէնէֆֆիւսի ֆարգ իտիլիյօր իտի.

Եէրէ գալըն վէ եումուշագ խալը տէօշէնտիյինտէն, իւզէրինտէ եիւրիւնտիյի զէման այագ սէսի իշիտիլէմէյէճէք իտի. միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա գաբույը պիր ազ տահա աչարագ օտայա կիրտի։ Քէնտի քէնտինէ.

— Աճապա պու եաթան քի՞մ օլույօր, պէն պուրատա պուլունմատըղըմ սըրատա աճապա օզլում քէօշկէ քիմի՞ գապուլ իտուպ եաթըրտը, տէյէրէք, ուսուլէթլէ եաթաղա եագլաշտը, էյիլիպ պագտըգտան սօնրա, մըրըլտանարադ.

— Պիր գատըն, պու պիր գատըն... պէլքի Հանրինին մէթրէսի տիր, տէյէրէք, պիր ազ տահա էյիլիպ պագմագ իսթէտի. ֆագաթ տէրհալ ղայրը իխթիյարի հայրէթամիզ պիր ֆէրեատ իլէ կէրի չէքիլտի. օ սանիյէ զարֆընտա գուրումուշ օլան տուտագլարընտան շու քէլիմէլէր տէօքիւլտի։

— Էսթէր տը Բիյօ... պու Էսթէր քէնտիսի...

Տիւգին ֆէրեատընա, ֆէրեատ իլէ մուգապէլէ օլունտու, Էսթէր պիրտէն պիրէ ույանըպ եաթաղըն իւզէրինէ օթուրմուշ իտի, ժօրժ իսէ քէմալի խէվֆ ու տէհշէթինտէն եէրէ մըխլանմըշ կիպի տուրույօր իտի, Էսթէր եանան աթէշին վէ իտարէ լամպասընըն ըշըղը իլէ պու մէնհուս չէհրէյի կէօրիւնճէ, տիլխըրաշ վէ աճը պիր ֆէրեատ գօբարտը. եաթագտան ֆըրլայըպ եէրէ էնտի, տիւգին իւզէրինէ հիւճիւմ իթտի, նէֆրէթ, ինթիգամ վէ հիտտէթ հըսսիյաթընտան իլէրի կէլմէ պիր շիվէ իլէ.

— Խըրսը՛զ, խըրսը՛զ... ագըպէթ սէնի եինէ էլիմէ կէչիրտիմ... չօճուղումը, չօճուղումը նէ՞ եաբտըն... տէյու հայգըրտը.

Զէվալլը գատընըն, եիրմի սէնէտէն պէրի ճիննէթ սէպէպի իլէ գարանլըգ իչինտէ գալմըշ օլան զիհնինէ, պիրտէն պիրէ օ մէնհուս կիճէ, եանի ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն, չօճուղունը էօլտիւրմէք գաստի իլէ բէնչէրէտէն կի-

տուպ կէլիչի վարիտ օլտու . օ կիճէ ժօրժըն չէհրէսի նիմ գաբալը իսէ տէ , սէնէլէրին մուրուրը իլէ էսթէրին զիհնինետ նագշ օլուպ գալմըշ իտի ։

Ճինննէթլէ կէչէն սէնէլէր , քէնտիսինէ ույգուտա կէչէն սաաթլար կիպի կէլիյօր իտի . պինաէն ալէյհ պու տէրճէճ էսկի վագաալարը , հէման օ կիճէ վուգու պուլմուշ կիպի խաթըրլայօր իտի ։ Պու էսնատէ տիւգ ճէնապլէրի տալի Պըրունվայէտէ կէչէն օ տէհշէթամիզ կիճէյի տէրխաթըր էթտի ։

Պիրատէրինին տուլ զէվճէսինին թէհտիտամիզ պիր թավը իլէ քէնտինէ տօղրու իլէրլէյիպ կէլտիյինի կէօրիւնճէ , ճիտտէն խէվֆ ու տէհշէթէ տիւշար օլտու ։ պիր տիչի արսլանըն ։ բէնչէսի իլէ խասմինին ճիյէրկեահընա սալտըրմագ իսթէտիյինի թաավիր իտէրճէսինէ , էսթէր թարաֆընտան վուգու պուլան հիւճիւմէ գարշը մուգավէմէթ վէ միւտաֆաայէ հաղըրլանտը ։ էսթէր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Օ հայտուտ սէնսին . . . էվվէ՛թ , սէնսին . . . պու տէֆա պէնի չալմագ իչին կէլիյօր վէ օղլումը էօլտիւրմէք իսթէյօրսուն . . . տէյու հայգըրտը ։

Ժօրժ , ֆէվգէլատէ տիւշարը տէհշէթ օլարագ չաշգըն չաշգըն էթրաֆընա պագընմաղա պաչլատը , այնընտան սօուգ սօուգ թէրլէր ագըյօր իտի . էսթէր իսէ , սայըգլարճասընա մըրըլտանարագ .

— Ալչա՛գ , էվէլքի կիպի չիմտիտէ սանա գարշը միւտաֆաատէ պուլունաճաղըմ , եինէ էվվէլքի կիպի սէնի չօճուղումըն եանընա եագլաշմագտան մէն իտէճէյիմ , սէնի պօղուպ հէլաք իլէյէճէյիմ , տէմէսի իլէ , տիւգին եագասընա սարըլմասը պիր օլտու ։

Ժօրժ , սայիգայի տէհշէթլէ մէճնունանէ տէնիլէպիլէճէք պիր հալտէ կէրի չէքիլտի , գաչըպ գուրթուլմագ սէվտասընտա իքէն այաղը օրթատաքի մասայա իլիշտի , իւզէրինաէքի իտարէ լամպասը տիւշիւպ աչօնտիւ , արթըգ օտա՝

Եալընըզ օճագտա Եանան աթէչին գիյասը իլէ թէնվիր օ-լույօր իտի ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ միւթթասըլ գաբույը արա-յօր , խէվֆ ու տէհչէթլէ կէօղլերի գարարմըշ օլտուղուն-տան գաբույը պուլամայօր , վէ տուզաղա տիւշմիւշ վահչի հայվանլար կիպի , տիվարլարը թուրթարագ տօլաշըյօր իտի ։

Էսթէր , Ֆօրժըն էլպիսէսինի ասլա էլինտէն պըրագ-մայօր վէ թէագըպ իլէյօր իտի . տիւգ խէվֆ ու տէհչէթլէ գարըշըգ պիր ֆէրեատ տահա գօբարտը . գէվալը գատը-նըն ումուղլարընտան թուրթուպ օլանճա գուվվէթի իլէ սիլք-տի , սարստը . պիչարէ խաֆիֆ պիր սուրէթտէ նէֆէս ալա-րագ եէրէ սէրիլտի . Ֆօրժ եագայը գուրթարըը գուրթար-մագ պիր եօլ պուլուպ տէհլիզէ վէ օրատան տա պահճէյէ ֆըրլատըգտան սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Պու գարըյը պուրայա քիմ կէթիրմիշ . . . ալէյ-հիմտէքի պու կիզլի իթիֆագ աճէպա նէ տիր , աճէպա պէնի հէնուզ նէ կիպի պիր մուխաթաբա թէհտիտ իտիյօր , տէյէրէք , սօգագ գաբուսընա թէվէճճիւհ իթտի . սօգա-ղա չըգաճաղը էանատէ պիր արապա կիւրիւլթիւսինի իչիթ-տի . պու կիւրիւլթիւ իչիտիլիր իչիտիլմէզ գաբունըն էօ-նիւնտէ պիր արապա տուրտու . ինսան սէսլէրի իչիտիլտի , քիւիտ տէլիյինէ պիր անախտար սօգուլուպ կըճըրտամաղա պաչլատը ։

Ֆօրժ պիւսպիւթիւն բուսուլայը շաչըրտը , գօշարագ թէքքար քէօչկէ տօղրու կիթտի , ֆէնէրի պըրագտըղը եէր-տէն ալտը վէ եէր ալթընտաքի կիզլի գաբույը աչըպ աճէլէ սավուշտը ։

Պու էանատէ պահճէ գաբուսը տա աչըլարագ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ , Իընէ Մուլէն իլէ Պէրթ վէ էթիյէն Լօ-րիյօ իչերի կիրիպ , քէօչկէ տօղրու կիթմէյէ պաչլատըլար . պունլար մուգատտէմա էսթէրին պուլունտուղու օտայա կ իրտիլէր ։

Էթիյէն պիրտէն պիրէ ճանխըրաշ պիր ֆէրեատ գօբարարագ իլէրլէտի. Էսթէրին, պիհուշ պիր հալտէ եէրէ սէրիլտիյինի օճագտա եանան աթէշին խաֆիֆ զիյասը իլէ կէօրմիւշ իտի։ Պէրթ տախի իլէրլէյիպ.

— Մասա տէվրիլմիշ, իտարէ լամպասը սէօնմիւշ... աճէպա պու օտատա նէ՞ օլմուշ, տէտիյի սըրատա, Բընէ Մուլէն տէ տօգթօրըն մուավէնէթինէ շիթապ իթտի. իքիսի պիրլիքտէ Էսթէրի գալտըրարագ պիր գօլթուգ սանտալեասը իւզէրինէ օթուրթտուլար. պատէհու Էթիյէն.

— Ֆրանսուազ նէ՞րէտէ, սագըն օ տա պիր ֆէլաքէթէ տիւչար օլմուշ օլմասըն, տէյու հայգըրտը։

Ֆրանսուազ, պու ճէսուր վէ նամուսլը գըզ, իւսթ գաթտա վէ Պէրթին եանընտա եաթըյօր իտի. ագշամա գատար չալըշըպ զիյատէճէ եօրուլտուղունտան տէրին պիր ույգույա տալմըշ իտի, հէման կիտուպ քէնտիսի ույանտըրըլտը. ույանըր ույանմազ եաթաղընտան ֆըրլայըպ էնինճէ, կէնճ թապիպ մէզպուրէյէ.

— Պու օտատա վուգու պուլան հալլէրտէն խապէրինիզ եօ՞գ մը, հիչ պիր շէյ իշիթմէտինի՞զ մի, տէյու սօրտու։

— Խայըր տօգթօր էֆէնտի, պէն ույույօր իտիմ, պիր սաաթ գատար օլույօր ամուճանըզ կէլիպ պահճէ գաբուսընը վուրույօր իտի, ղայէթ մուհիմմ պիր շէյ իչին սիզի կէօրմէք իսթէտիյինտէն, քէնտիսինէ պուլունտուղունըզ մահալի խապէր վէրտիմ, սիզի պուլմագ իչին հէման արապասընա պինիպ կիթտի, իհթիմալ քի եինէ կէլէճէք տիր. պէն եօգարը չըգտըղըմ զէման պու զէվալլը գատընճըազ եաթաղընտա բահաթ բահաթ ույույօր իտի։

Հանրի. - (Տիւշիւնէրէք.) Տօղրուսը բէք ղարիպ շէյ...

Էթիյէն Լօրիյօ. - Շիմտի նէ օլտուղունը անլարըզ, Էսթէր եավաշ եավաշ քէնտինէ կէլիյօր...

Ֆիլ հագըգա պայկընլըգ թէտրիճէն ղայիլ օլույօր վէ Էսթէրտէ ալայիմի հայաթ կէօրիւլիւյօր իտի. պիր գաչ տա-

դըգա խաֆիֆ պիր հարաքէթ կէօրիւլտիւքտէն սօնրա քիր-
բիքլերի աչըլտը , զավալը գատըն չայդըն չայդըն էթրաֆը-
նա պագընտը ։

Էթխէն , մեզպօրէնին նապզընըն հարաքէթինի թէա-
գըգ խլէյօր իտի · պիր արալըգ խաոթանըն ադը պաշընա
կէլտիխինտէն , տօգթօրա ·

— Օղլում , օղլում նէ՞րէտէ · · · օրատա , պէշիկտէ
պուլունույօր իտի · · · ալչա՛գ հերիֆ չօճուղումը չալմագ վէ
էօլտիւրմէք իչին թէքրար կէլտի · · · պու տէֆա տա քէն-
տիսինէ գարշը միւտաֆաա վէ մուգապէլէտէ պուլունտում ,
չարբըշտըմ · · · ղէվճիմ իլէ մատամ Ամատիսի չըղըրընըզ ,
չօճուղումը անլէրտէն խաթէրիմ , տէտի ։

Հիչ պիր չէյ անլաշըլմայան պու սէօզլերի , հազրըուն
պիր սիւքիւնը մուզթարըպանէ իլէ տինլէյօրլար իտի · Հան-
րի , էթխէնին գուլաղընա տօղրու էյիլէրէք ·

— Պու զավալընըն հալա ադը պաշընա կէլմէմիշ , տէ-
յինճէ , տօգթօր ճէվապէն ·

— Խա՛յըր , պիր չէյ խաթըրլայօր , չու գատար վար քի
արատան կէչէն ուզուն ղէմանը խաթըրլամայօր , տէմէսի
իւզէրինէ , պու սէօզլերի իչինմիշ օչան էսթէր , իքի ելինի
պիրտէն անլը իւզէրինէ վազ իտէրէք չու սէօզլերի մըրըը-
տանտը ·

— Պէնիմ թէճէննիւն իթտիյիմէ՞ մի զահիպ օլույօրսու-
նըզ · · · պէնիմ ադըմ պաշըմտա , հէր չէյի տէրխաթըը ի-
տէպիլիյօրում · սէքիզ կիւնտէն պէրի Պըրունվայէտէ պու-
լունույօրուզ · մատամ Ամատիս իլէ պէրապէրիզ , բէտէրիմ
Բարիզտէ , անըն հիչ պիր չէյտէն խապէրի եօք , ֆագաթ
պէնի աֆիվ իտէճիք տիր · · · ղիրա զարուրի օլան խաթա
վէ գուսուրումը , իղտիվաճըն թէադրպ իթտիյինի անլայա-
ճագ տըր · պիր թանէճիկ օղլում վար , ալչագ պիր ատէմ
օղլումը չալմագ իտթէտի , միւտաֆաատէ պուլունտում , պիր
էլ սիլահ բաթլատըղընը իչիթտիմ , եէրէ տիւշտիւմ , քէն-

տիմի զայպ իթտիմ... ֆագաթ տօգթօր լը Րէվվայէ սայէ-սինտէ օղլում գուրթուլմուշ իտի ։

Պէրթ , Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ վէ Րընէ Մուլէն , քէ-մալի Թէէսիւր իլէ հէր պիր աղըզտան .

— Տիգթօր լը Րէվվայէ , տէյու հայգըրտըլար . միւ-թէադըպէն էթիյէն .

— Կէօրիւյօրսունըզ քի սիզէ հադըգաթը հալի սէօյլէ-յօրում . Էսթէր տը Րիյոնըն սէրկիւզէչթի իլէ Նէօյլի քէօր-րիւսի ճինայէթինտէ կիզլի պիր մինասիպէթ օլտուղու աչի-քեար սուրէթտէ անլաշըլըյօր , տէմէսի լուզէրինէ , Էսթէր պաչընը գալտըրարագ , պէրվէչհը աթի սէօզիւնէ տէվամ իթտի ։

— Խա՛յըր , Պըրունվայէտէ իտի , պիր օտա իչինտէ իտիմ քի , հալա օ օտա կէօզիւմին էօնիւնտէ տիր . պու օ օտա տէյիլ ... տօգթօր լը Րէվվայէ տէ հէր կիւն կէլի-յօր ։ ..

59

Էսթէր պուրատա սէօզիւնի քէստի . չիւպհէսիզ ալթ թարաֆընը պիրտէն պիրէ խաթըրլայամատըղընտան տիւ-չիւնիյօր իտի . էթիյէն պու թէչէքքիւրաթը իխլալ իլէ մէղ-պուրէյէ խիթապէն .

— Չիհնինիզի եօրմայընըզ , էվվէլ էմիրտէ սիզէ հադը-գաթը խապէր վէրէճէյիմ , սիզտէ սուալլէրիմէ ճէվապ վէ-րէճէքսինիզ , տէտի ։

— Բէք կիւզէլ , իչթէ պէնտէ սիզէ սէօզ վէրիյօրում . էվվէլ էմիրտէ չունը անլամագ իսթէրիմ . զէվճիմ , մատամ Ամատիս վէ օ լութֆքեար տօգթօր , նիչին եանըմտա պու-լունմայօրլար , օղլումըն պէչիյի նէ՞րէտէ ...

— Օղլունըզ արթըզ պէչիկտէ. տէյիլ միր։

— (Հայգըրարագ.) Էօլաի՞ւ մի . . .

— Շիմտի պունա զահիպ օլմաղա մահէլ եօգ, անտէն տէ պաշգաճա պահս իտէճէյիզ, զաննընըզա կէօրէ պու չօճուգ հա՞նկը թարիխտէ տօղմուշ իտի։

— Տիւնեայա կէլէլի պիր գաչ կիւն օլույօր։

— Շիմտի հա՞նկը թարիխտէ պուլունույօրուզ. . .

— 1835։

— Պունտան եիրմի իքի սէնէ էվվել, շիմտի թարիխ 1857 միր. սիզ շիմտի չու սաաթտա Պըրունվայէտէ տէյիլ Բարիզտէ պուլունույօրսունըզ։

— (Հայրէթլէ տօգթօրըն եիւզիւնէ պագարագ.) Եիրմի իքի սէնէ, եիրմի իքի սէնէ. կէրչէ՞ք մի, պու միւմքի՞ն մի տիր . . .

— Էվվէթ. . . պու միւտէթթ զարֆընտա սիզ պիր շէյ անլամատընըզ, հաշամատընըզ էօյլէ պիր վագըթթ կէչիրտինիզ. . .

— (Եիւզի սաբ սարը քէսիլիպ մըրըլտանարագ.) Ամման հա՛ Բապամ, սիզ շիմտի ճինննէթտէն պահս իտիյօր իտինիզ, եօգսա . . .

— Էվվէ՛թ, իչթէ օ մէճնունէյտէ սիզ իտինիզ։

— Սրթըզ քէսպը իֆագաթթ իթտի՞մ մի։

— Էվվէ՛թ։

— Պէն պէօյլէ սէնէլէրճէ տէրին պիր ույգունտա պուլունտուզում էանատէ, սեվտիյիմ զաթլար նէ՞ օլտու։

— Սիւալլէրիմիզէ քեամիլէն ճէվապ վէրինիզտէ, սօնրա անը տա անլարըզ. կիզլիճէ համլինիզի վաղ իթտիրմէ՛ք վէ պու հալտէն քիմսէյի խապէրտար իթմէմէ՛ք իչէն, սիզի Պըրունվայէյէ ալըպ կէօթիւրէն գատընըն իսմի մատամ Ամատի՞ս մի իտի։

Էսթէր, գապահաթ իթմիչ պիր գըզ կիպի հիճապընտան գըպ գըրմըզը քէսիլտի. խաֆիփ պիր սէտա իլէ.

— Էվվէ՛թ միւսիւ . . . տէյոզ ճէվապ վէրտի .

— Տօգթօր լը Րէվվայէտէ Թէտավինի՞զէ-ի մէշղուլ օլույօր իտի .

— Էվվէ՛թ , հէնուզ վէզը համի իթտիյիմ էանատէ պիր կիւն իտի քի էթրաֆըմտա կիւզէլան իտէն հալլերի , բէք կիւճ ֆարզ իտէպիլէճէք տէրէճէտէ զահիֆ իտիմ . հայաթըմըն մուխաթարա իչինտէ օլտուղունըտա հըսս իտէյօր իտիմ . . . պիր արալըզ օտամա պիլմէյիյիմ պիր չօզ զաթլար իլէ պէրապէր պիր բաբազ կիրտի . պու բաբազ էֆէնտի , պէնի սեվտիյիմ զաթ իլէ նիքեահ իթտի . արատան պիր գաչ տագըզդա կէչտիքտէն սօնրա արթըզդ օղլում պիր նամ ալտըզը կիպի , պէնտէ տիւչէս Տըլաթուր-Վօտիյօ իչնվանընը իհրազ իյլէմիշ իտիմ . . .

Էսթէր պուրատա սիւքիւթ իթտի . Տըլաթուր-Վօտիյօ նամը եատ իտիլիր իտիլմէզ հայրէթտիզ պիր ֆէրեատ իչտիտիլմիշ իտի . Հանըի , թաբիֆի նագահլէ պիր հայրէթ իլէ .

— Տիւչէս Տըլաթուր-Վօտիյո՞մը . . . տէյու հայդըրմասը իլէ , էսթէր սէօզիւնէ տէվամ իտերէք .

— Էվվէթ . . . պէնի սեվմէքտէ օլան ասըլզատէնին իսմի Սըման Սիժ Սիմօնա տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ իտի . օղլում տա իչթէ օ բէտէրին նամընը հայիզ օլմուշ իտի . . . տէտի .

Հանըինին եիւզի մօսմօր օլտու , զիհնինի պիր թագըմ գարանլըգ վիւլահազալար իսթիյա իթտի . կէնճ ալօգաթ , Տըլաթուր-Վօտիյօ նամընըն նէ կիպի ֆահի հալլեր իլէ մինասիպէթի վէ էքթիսադընը օլտասիլէճէյինէ տիւչիւնէրէք թիթրէյօր իտի .

Պու սըրատա Րընէ-Մուլէն , սապըգ նօթէրին ժանժաուսիյէ վէրմիշ օլտուղու մալիումաթը տէրիսաթըր իտիյօր իտի . պու ճինայէթին տէ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն պաչը այթընատան օլտուղունը միւլահազա իթտի . պու արալըզ Հանըի թիթրէյէք պիր սէս իլէ , էսթէրէ .

— Զօճուղունըզ Պրրունվայէ թապիպի տօգթօր լը Բէվվայէյէ՞ մի թէվտի իլէ էմանէթ իտիլմիշ իտի, տէյու սօրունճա, Էսթէր ճէվապ օլարագ.

— Իւզէրիմէ տօղրու պիր էլ սիլահ բաթլատըգտան սօնրա նէ օլտուղունը արթըգ պիլէմէյօրում. Եալընըզ պուրատա, շիմտի, օ Պրրունվայէտէքի այչագ հէրիֆի ենէ կէօրտիւմ, էվվէլքի կիպի ենէ միւտաֆաա վէ մուգապէլէտէ պուլունտում. Նիհայէթինտէ մաղլուպ օլարագ պիհուշ պիր հալտէ եէրէ սէրիլտիմ, տէմէսի իլէ, կէնճ ավօգաթ.

— Պուրատա հա՛... օ ատէ՞մ մի... պու իհթիմալ վէրիլմէյէճէք պիր հալ տըր, պիր բիւյա տըր... տէյու հայգըրտը։

— Խա՛յըր, տէտիյիմ շէյ բիւյա տէյիլ, քէնտիսինի կէօզիւմ իլէ կէօրտիւմ, թանըտըմ. շիմտի պիր ֆարգը վար իսէ, օ տա իխթիյարլամըշ, եանագլարը չուգուրլաշմըշ օլմասը տըր։

Պու էսնատէ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. եանընտա պուլունանլարտա սիւքիւթ իտուպ պագըյօրլար իտի. չիւնքի հէբսիտէ պու ֆիքիրտէ պուլունույօր. հէբսիտէ տէհշէթլի հագըգաթա ինթիգալ իտէյօր իտի։ Էսթէր պիրտէն պիրէ.

— Շիմտի ճէվապ վէրմէք նէօվպէթի սիզէ կէլտի. Պրրունվայէ ֆաճիասընտան պաշըմա նէլէ՞ր կէլտի, զէվճիմ նէ՞ օլտու։

Բընէ. - Զէվճինիզ վէֆաթ իտէլի եիրմի սէնէ օլտու։

Էսթէր, գալպի շիտտէթլի պիր թէէսիւրին թազեիգի ալթընտա վէ կէօզլէրի եաշ իլէ տօլմուշ օլտուղու հալտէ.

— Էօլտի՞ւ մի... տէտիքտէն սօնրա կէօզլէրինի սիլուպ, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Օղլում, օղլում նէ՞ օլտու, տէյու սօրմասը իլէ, Բընէ շու ճէվապը վէրտի։

— Օ զէման օղլունըզ Պըրունվայէ թապիպինին հիմայէսինէ թէվտի իտիլմիշ օլմալը տըր , զէվճինիզ տիւգին վէֆաթ իթտիյի կիւնին ագշամը , վիճուտի օրթատան գալտըրմադ մագասատ իլէ Պըրունվայէ թապիպի պիր տուզաղա տիւշիւրիւլմիշ վէ օ սըրատա չօճուգտա ղայպ օլմուշ տըր :

Էսթէը , եէքտիկէրինի թէշտիտ իտէն ըզթըրապաթ ու քէտէրէ մուգավէմէթ իտէմէյէճէք տէրէճէտէ բէրիչան պիր հալտէ , տուտադլարընը ըսըրըպ հայգըրարագ .

— Զօճուղըմտա՞ մը ղայպ օլտու , եւրմի իքի սէնէտէն պէրի տալտըղըմ տէրին ույգունտան հէնուզ ույանմադըղըմ , սէվմիշ օլտուզում պու զաթլարը կէօրմէմմ՞ք իչին մի իտի , տէյինճէ , Բընէ Մուլէն .

— Մատա՛մ , ճէնապը Հագգըն լութֆ ու ատալէթինտէն էմինիմ քի , սիզի հէր եիւզտէն վէ օղլունըզը տէրաղուշ իթմէք սուրէթինտէն տէ մահրում պըրագմազ , տէտի :

Հանըի Տըլաթուր-Վօտիյօ , կիթ կիտէ տահա զիյատէ միւթէֆէք քիւր պիր հալտէ պուլունույօր իտի . պաչընը էօնիւնէ էյմիշ տէրին պիր սուրէթտէ տիւշիւնիյօր իտի . էսթէր թարաֆընտան վարիտ օլան պիր սիւալ , կէնճ ավօգաթըն պու տիւշիւնճէլէրինէ , պու թէֆէքքիւրաթընա նիհայէթ վէրտի . զէվալը գատըն .

— Պու ճինայէթի իրթիքեատ իթմէքտէն միւթէֆիտ օլան ալչագ քի՞մ տիր , տէյու սորտու :

Պու սիւալէ քիմսէ ճէվապ վէրմէտի . պիր սանիյէ գատար սիւքիւթտէն սօնրա Հանըի այաղա գալգարագ հազին պիր սէտա իլէ .

— Իչթէ նէօվպէթ չիմտի պու ատէմի արամաղա կէլտի , պէն չիմտի գօնաղա կիտուպ օտաճա չէքիլէրէք պու իչլէ վէ լայիհամը թանզիմ իթմէքլէ մէշղուլ օլաճաղըմ , արթըգ ճիւմլէնիզ իլէ սանպահ եւինէ կէօրիւչիւրիւզ , տէտի :

Էթիյէն կէնճ տօսթունա էլինի ուղաթտը . Հանըի տօգ-

թօրըն էլինի սըգարագ օտատան չըգըպ տօղրու Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընտաքի գօնաղա կիթատ, տիւգ ճէնապալէրինէ մախսուս օլան տայիրէտէ պիր այտընլըգ կէօրիւր կիպի օլաու, ֆագաթ օ թարաֆա թէվէճճիւհ իթմէյուպ տօղրու քէնտի ամէլիյաթ օտասընա չէքիլիպ գաբանտը։

Էվվէլ էմիրտէ եաղըխանէսինին իւզէրինտէ թօրլանմըշ օլան էվրագ արասընտա, թիթրէք էլէրի իլէ պիր չէյ արայօր իտի քի, պիր գաչ սաաթ էվվէլինէ կէլինճէյէ գատար պու չէյէ ասլա էհէմմիյէթ վէրմէմիշ իտի, արատըղը տա Պէրլին վէ Ա.մբսթէրտամ սօգաղլարընըն պիրլէշտիյի նօգթատա պուլտուղու չըզտան իտի. չըզտանը էլէ կէչիրիպ հէման աչը վէրտի։

* * *

Էթիյէն Լօրիյօ իլէ Րընէ Մուլէն, էսթէր վէ Պէրթ պէրապէր պուլունույօրլար իտի. Պէրթ պունլարըն հուզուրընտա իլգ տէֆա քէլամէ աղազ իլէ.

— Ա՛հ, տօսթլարըմ, պու բէգ միւտհիշ պիր հալ տըր, տէտի։

Րընէ. - Նէտէ՞ն պահս իթմէգ իսթէյօրսունըզ։

— Հէյհա՛թ, պունը սիզտէ պէնիմ գատար պիլիրսինիզ, հուզուրընըզտա միւթթէհիմին նամընը եատ իթմէգլիյմէ հաճէթ եօգ տըր, տէյի՛լ մի, պիլճիւմլէ կէչմիշ հալլէր ալէյհինտէ ֆէրեատ իտիպ տուրույօր. ժան-ժուտինին պիրինճի ֆիգրի բէգ տօղրու իտի. միսթրէս տիգ Թուրէնին չէրիգը ճինայէթի օլան ատէմ, Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընը թագընան տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյատան պայդա պիր գիմսէ տէյիլ տիր . . .

Էթիյէն. - Տօսթում Հանրինին բէտէրը մանէվիսի, պունը Հանրիտէ անլատը, հադրգաթէն տէհշէթամիզ պիր մէվգըտա պուլունույօր. աճէպա նէ՞ եաբաճագ . . . նէ՞ միւտ-

հիշ պիր տարպէ , տօղրուսը հայաթը իչին գօրգուլօրում։

Էսթէր . – (Ա.յաղա գալգըպ վիճուտի թիթրէյէրէք .) Իչ անլաչըլըը՞ մը , պիրատէրինի գաթլ իտէն , էլեկվմ պէր հայաթ օլան տի՞ւդ մի տիր ։

Րընէ . – Հէր հալ անը խապէր վէրիյօր . ֆագաթ թէսսատիւֆաթը միւտհիչէտէն տիր քի , պու ատէմին իտամէ միւսթահագ պիր ճանի օլտուղունը մէյտանէ չըգարմագ կիպի մուհիմմ վէ նաղիք պիր մէսէլէյի , վէլէտը մանէվիսինէ, նամ՚ուս վէ սէրվէթինէ վարիս օլաճագ պիր զաթէ թէվտի իլէյօրուզ . . .

Պէրթ . – Էվվէ՛թ , իչթէ պուրասը բէք զիյատէ տէհչէթէնկիզ տիր . պիզիմ իչին սատըգ տօսթումուզ օլան պու զաթըն , պէօյլէ պիր սատմէյէ օղրայաճաղընը տիւչիւնտիւքճէ թէբէտէն թըրնաղա գատար թիթրէմէքտէն քէնտիմի ալամայօրում ։

Էթիկէն . – Հանըինին պագըչընտան բէք տալկըն վէ ֆագաթ ազմինտէ սապթի օլտուղունը իսթիտլալ իթտիմ, քէնտինէ ինթիգալ իտէճէք պիր նամըն լէքէտար օլմասընը բէք տէ իւթիզամ իտէմէզ սանըյօրում. ա՛հ , պու տիւչիւնճէլէր քէնտինի նէ գատար մուզթարըպ իտէճէք տիր . . .

Պէրթ . – (Մէյուսանէ պօյնունը պիւքէրէք .) Աման եա Բապպիմ . . . աման , պու . . .

կէնճ գըզ սէօզիւնիւ իքմալ իտէմէտի , չիւնքի պու աբալըգ սօգագ գաբուսը էօնիւնտէ պիր արապա կիւրիւթիւսիւ իչիտիլտի , միւթէագըպէն Ֆըրանսուազ կէլիպ Բիյէր Լօրիյօնըն կէլտիյինի խապէր վէրտի , պիր իքի սանիյէ սօնրա 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի , պահճէ գաբուսընը աչմագտա օլան Րընէյէ .

— Միւսիւ Րընէ , լութֆէն պէօյիւք դաբույը աչը վէրինիզտէ արապամըա պէրապէր կիրէյիմ , աման վագթիմ եօգ , չաբըգ օլունուզ , տէյու Հայգըրտը ։

Րընէ , պաչգա եօլտա իսթիյղահէ լուզում կէօրմէքսի-

զին հէման կիտուպ պէօյիւք գաբույը աչտը, պու էսնատէ էթիյէնտէ եանընա կէլմիշ օլմաղըլա.

— Ամուճաճըղըմ, նէ՞ վար նէ՞ եօգ, տէյու սօրտու. իհթիյար արապաճը.

— Հէվատիս վար, ժան-ժուտիտէ արապամտա տըր, տէմէսի իլէ, Բընէ վէ Էթիյէն պիր աղըզ.

— ժան-ժուտի, ժան-ժուտի տէյու հայգըրտըլար։

— Էվվէ՛թ, սիզի պուլմագ իչին խանէսինէ կիթտիյիմ զէման սիզտէ հէնուզ չըգմըշսընըզ. ժան-ժուտի, սիզէ պազը մուհիմմ չէյլէր խապէր վէրմէք իսթէյէրէք պէնտէն այրըլմատը, տէտիյի սըրատա, ժան-ժուտի արապանըն գաբուսընը աչըպ աղըր աղըր էնէյօր իտի. էսկի հայտուտ ղայէթ զաիֆ պիր սէտա իլէ.

— Օ՛ֆ, էօլմէզտէն էվվէլ քէնտիսինի թէքրար կէօրմէք իսթէրիմ. էվվէ՛թ, իսթէրիմ քի օ տա պէնի աֆվ իթսին, տէյինճէ, Էթիյէն իլէ Բընէ պիր աղըզտան.

— Քիմտէ՞ն պահս իտիյօրսուն, տէյու սօրտուլար. պու սուալէ Բիյէր Լօրիյօ ճէվապ վէրիպ.

— Պիրազ սապր իտինիզ, ժան-ժուտիյի քէօչկէ կէօթիւրիւնիզ, պէն տէ հայվանըն պաչընա եէմ թօրպասընը կէչիրէրէք եանընըզա կէլիրիմ, օ զէման հէր չէյի անլարսընըզ, տէտի։

60

Մաքինաճը իլէ տօգթօր, քէնտինճէ էճնէպի օլան պու միսաֆիրի ալըպ տօղրու Էսթէրին օտասընա կէօթիւրտիւլէր։ ժան-ժուտինին եիւզի մօս մօր քէսիլմիշ օլուպ, վիճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէյօր իտի. մաղլուպ օլտուղու

արդու վէ իլթիյագըն գուվվէթի սայէսինտէ անճագ այագ իւզէրինտէ տուրապիլտիյի անլաշըլըյօր իտի ։

Ժան-ժուտիյի պիր կէրէ օթուրթտուլար · պիր գաչ տագըդա սօնրա իխթիյար Բիյէր Լօրիյօ կէլիպ , քէմալի հիւրմէթ վէ նէզաքէթլէ հազըրլունա սէլամ վէրտի · էթիյէն իսէ թէլաշ վէ սապըրսըզլըգլա ·

— Աման ամուճաճըղըմ , նէ սէօյլէյէճէք իսէնիզ չաբըդ սէօյլէյինիզ , պիզ տէվինտէն պէրի աթէշ իւզէրինտէ պուլունույօրուզ , տէտի ։

— Մէսէլէ ուզուն պիր չէյ օլմայըպ չունտան իպարէթ տիր ։ Մատմազէլ Պէրթին պէօյիւք ամուճասը օլան Պրունվայէ թապիպինին , Նէօյլի քէօրիւսի ճինայէթինին հիյնի վուգուրնտա վէ գաթլ իտիլտիյի էնտատէ , գուճաղընտա պուլունան չօճուղըն նէ օլտուղունը անլամագ իչին պու սապահ Անֆէր սօգաղընտաքի եէթիմխանէյէ կիթմիշ իտիմ ։

Էսթէր պու սէօզլէրի իչիտինճէ տէրհալ իխթիյար արապաճընըն նէզտինէ թէգարրրուպ իթտի · ղայէթ թէլաշը վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ հայգըրարագ ·

— Պրունվայէ թապիպինին գուճաղընտա պուլունան չօճուգ պէնիմ օղլում իտի , տէտի ։

Բիյէր Լօրիյօ շաշըրարագ քէմալի հայրէթլէ պու զավալը գատընըն եիւզիւնէ պագ տը · պու սըրատա Ժան-ժուտի տէ ազասընըն հէր զերրէսի թիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ օթուրտուղու եէրտէ թօքլանտը , կէօզլէրինտէն աթէշ փըրլայօր իտի · էթիյէնին ամուճասը տախի քէքէլէյէրէք ·

— Օղլունը՞զ մը , իխթիյարը գաթլ իտիլտիքտէն սօնրա վիճուտի օրթատան գալտըրըլմագ իսթէնիլէն վէ նասըլ իսէ գուրթարըլան օ չօճուգ սիգին · · ·

— (Հէյէճանլը պիր թավր իլէ սէօզիւնի քէսէրէք ·) Էվէ՛թ , իչթէ օ պէնիմ օղլում իտի , էվլատըմ իտի , հայաթտա՞ մը տըր · · ·

— Էվվէթ մատամ . . . սիզէ չիմտիտէն սէօյլէյիմ քի քէնտիսի նամուսլը վէ արսլան կիպի պիր տէլիգանլը տըր . քիմ օլտուղունը հէրինիզտե պիլիյօրսունըզ . . . տահա աչըգ սէօյլէյիմ . սիզին համինիզ վէ տօսթունըզ օլան զաթ տըր . . .

Էթիյէն իլէ Բընէ , զարիպ պիր հըսս վէ թէէսիւր իլէ եէ.քտիկէրինին էիւզլէրինէ պագըշտըլար , ալէլհուսուս սայիդպի թէէսիւր իլէ նէ տէյէճէյինի չաշըրմըզ օլան կէնճ տօգթօր :

— Ա՛մուճաճըզըմ . . . խամի , խամի նէ՞ տիր , տէյու հայգըրսը :

— Հանրի Տրլաթուր-Վօտիյօ . . .

Պու նամը իչիտիր իչիթմէզ , Պէրթ , Բընէ , Էսթէր վէ ամօգթօր հէր պիրտէն հայրէթամիզ պիր ֆէրեատ գօբարտըլար · միւթէագըպէն զէվալը Էսթէր , զարիպ պիր վազիյէթ իլէ :

— Ա՛հ , աման եա՛ Բապպիմ , զէվճիմին , պիչարէ տօգթօրըն գաթիլի օլան օ խապիս , օ ալչագ հէրիֆ մի օղլումը քէնտիսինէ մանէվի էվլատ իթիխազ իթմիչ . . . տէյու հայգըրընճա , Բիյէր Լօրիյօ ճէպինտէն բուլլը պիր քեաղըտ չըգարըպ եիւքսէք սէտա իլէ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտը :

« 1837 սէնէսի Սեպտէմբերինին եիրմի տէօրտինճի կիւնին կիճէսի , պօյնունտա 13 նօմէրօյը հավի պիր քեաղըտ բարչասը օլտուղու հալտէ , Անֆէր տօգաղընտա քեային եէթիմխանէնին ավլիսինէ պըրագըլան չօճուգ , 1840 սէնէսի փետրվարընըն եէտինճի կիւնի , միւսիւ լը տիւգ ժօրժ-Տըլաթուր-Վօտիյօ թարաֆընտան մանէվի էվլատլըղա գապուլ օլունմուշ տըր . . . » :

13 նօմէրօյը արապանըն սահիպի պու սաթըրլարը օգուտուգտան սօնրա , հազըրունա խիթապէն :

— Իմզասը , թաստիգ բուլը , վէ հասըլ հէր չէյի եա-

բըլմըշ ըէսմի պիր քեաղըտ . . . հիչ պիր նօգսանը եօգ տըր . . . տէտի .

Պիչարէ Էսթէր հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլայարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Օղլում, օղլում, հալա եաշայօր . . . էվլատըմը գօլլարըմըն արասընա ալարագ գուճագլամագ իսթէրիմ . . . եաշամասը լազըմ օլտուղունը , նամուս վէ իֆֆէթինին հէր տիւրլի լէքէտէն արի պուլունտուղընը , պու տավատէ քէնտինճէ պայիսի շիւպհէ օլաճագ պիր շէյ պուլունմատըղընը , եիւզիւնէ գարշը սէօյլէմէք իսթէրիմ . . . տօգթօ՛ր , տօգթօ՛ր , պէնի օղլումըն եանընա կէօթիւրինիզ . . .

Կիթ կիտէ սէսի տահա զիյատէ խաֆիֆլէշմէքտէ օլան Ժան-Ժուտիտէ քէլամէ աղազ իտէրէք .

— Պէնտէ . . . քէնտիսինի կէօրմէք իսթէրիմ, հէմ քէնտիսինտէն աֆվ տիլէյէճէյիմ վէ հէմ տէ վալիտէսինին աֆվընա մազհարիյէթիմ իչին տէլալէթինի նիյազ իտէճէյիմ . . . տէյու մըրըլտանտը .

Ժան-Ժուտի , պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա հէման ճան իւսթիւնտէ տէնիլէպիլէճէք պիր վազիյէթտէ Էսթէրին հուզուրընտա տիզ չէօքտի . զավալլը վալիտէ իսէ ,

— Հէր նէ գատար պու ճինայէթէ իշթիրաք իթմիշ իսէնիզտէ , պու կիւնքի կիւն սաղ սէլիմ օղլումա մալիք օլուշըմ սիզին սայէնիզտէ տիր . . . սիզտէ աֆվ իթմէք իչին պիր գապահաթ կէօրէմէյօրում վէ սիզին իչին պէն տուա իտէճէյիմ . . . տէտի .

Բընէ Մուլէն , պու հիւզնէնկիզ միւքեալէմէ վէ հալլերէ պիր ան էվվել նիհայէթ վէրմէք էմէլի իլէ հայգըրարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Արթըգ սէօզի պուրատա պըրագալըմ . . . միւսիւ Հանրիյի պիր ֆէլաքէթտէն գուրթարմագ լազըմ, պիր տագըգա ֆէվթ իտիլէճէք զէման տէյիլ տիր , արթըգ մէսէլէ էյիճէ անլաշըլտը . Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն , պիրա-

տերինին սերվէթինէ, իւնվան ու ասալէթինէ վարիս օլմագ իչին, պաշլըճա չօճուղըն վիճուտինի օրթատան գալտըրմագ սէվտասընտա պուլունտուղու էջիտէն էյի անլաշըլտը։

Ժան-Ժուտի. - Նէօյլի քէօբրիւսի ճինայէթինին ասըլ ֆաիլի վէ սէպէպի օլան ատէմ Ֆըրէտըրիգ Պէրար տէյի՞լ մի։

Բընէ. - Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ տիւգ ճէնապլէրի պիր ատէմ տիր...

Ժան-Ժուտի. - Ֆիլհագըգա հէր հալ պունը թաստիգ իտիյօր... սապըգ Նօթէրին հագգը վար իմիշ...

Բընէ. - Կիտիպ գօնաղըն գաբուսունը չալսագ աճէպա աչաըրապիլի՞րմիյիզ։

Ժան-Ժուտի. - Զանն իթմէմ...

Տօգթօր. - Նիչի՞ն։

— Զիւնքի միւսիւ Հանրի, բէտէրինի թէվգըֆ իչին բօլիսին կէլտիյինէ զահիպ օլարագ տէրհալ ինթիհարէ գըյամ իտէր...

Էսթէր. - (Տէհշէթլէ հայգըրարագ։) Ա՛հ, էօյլէ շէյլէր սէօյլէմէյինիզ...

Տօգթօր. - Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ շիմտի պուրատա իտի, մէճհուլ պիր եօլտան գօնաղա կէչէր կիտէպիլիրիզ... պու եօլը քէշֆ իտէրէք կիտուպ միւսիւ Հանրիյի պուլմալը վէ շու հալլէրտէն քէնտիսինի խապէրտար իթմէլիյիզ։

Բիյէր Լօրիյօ. - Զօգ կիւզէլ ֆիքիր, պունա պէնիմտէ ագլըմ եաթտը... քէնտինէ Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընը վէրէն պու ալչագ հէրիֆ, հիչ շիւպհէ եօգ քի օ եօլտան կէլմիշ տիր...

Բընէ. - Էօյլէ իսէ արայալըմ...

*
* *

Պիր գաչ սաաթ էվվէլէ իրճայի ֆիքր իլէ գարիյնի քիրամըն, բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ գատար թէքրար պիզէ բէֆագաթ պույուրմալարընը րէճա իտէրիզ։

Ասայիշ ըէյիսի էֆէնտի, Թէֆէրին իգամէթ կյլէտիյի օտանըն էշկինտէն չէքիպ ալտըղը Թէղքիրէյի, Թէքրար եէրինէ պըլտգմասընը բօլիս խաֆիյէսի Լէպլէնտա էմր իթտիքտէն։ Նօնրա, տօղրու միւտտայի ումումի էֆէնտինին եանընա կիթտի. մէսէլէյի օլտուղու կիպի էթրաֆը իլէ անլատարագ, Թէագըպը քէյֆիյէթ իտիլմէսի իչին մէզունիյէթ թալէպ իթտի. պու արզուսը տէրհալ գապուլ օլունարագ լազըմ կէլէն էմր իթա օլունտու։

Կիճէ հուլուլ կյլէտիյի սըրատա, բօլիս էֆրատընտան օն իքի նէֆէրի Թէպտիլի գըյաֆէթ իթտիրէրէք Պաթինէօլէյ կէօնտէրտի, պունլար պիրեր իքիշեր տաղըլըպ չարապճը վէ սիւտճի տիւքեանըլարընա կիրիպ օթուրտուլար. Լէպլէնտաա Թէֆիթիչ վէ Նէզարէթ ալթընտա պուլունտուրմագ իւզրէ Բօն-Լուսի-Ֆիլիպ սօգաղընա կիտիպ Թէֆէրին կիճէ սաաթ իչտէ իգամէթկեահընա կիրտիյինի կէօրտիւ. Նիրմի տագըդա սօնրա Թէֆէր չըգտը, տօղրու արապա մէրքէղինէ կիթմէքլէ պիր արապայա բաքիպ օլտու. Լէպլէնտաա հէման տիկէր պիր արապայա բաքիպ օլարագ արապաճըյա.

— Ասլա ըէնկ վէրմէքսիզին չու արապայը Թէագլպ էթ, սանա պէշ ֆըրանք պախշիշ վար... տէտի։

Թէֆէր, Միլան սօգաղընա կէլինճէ արապայը տուրտուրթտու, Լէպլէնտա քէնտի քէնտինէ տիւշիւնիպ.

— Պէրլին սօգաղընա գատար եիւրիւյէրէք կիթմէք իսթէյօր... խապիս չօգ դուրնագ չէյ տիր... տէտի։

Բօլիս խաֆիյէսիտէ արապատան էնիպ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընա գատար Թէագըպ իթտի, Թէֆէր գօնաղա կիրտի վէ պիր սաաթ գատար իչէրիտէ գալտը, Թէքրար չըգըպ պինուպ կէլտիյի արապայա եագլաշը։ Լէպլէնտա քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ Թէագըպէ հաճէթ եօգ, իչ եօլունտա, Թէֆէրին կէլիպ մալիւմաթ վէրտիյի գատըն ալաֆրանկա սաաթ օն պիր պուչուգտա չըգըպ Սէնթ-Էթիյէն սօգաղընա

կիտէճէք . . . պէն պու գատընըն արգասընա տիւշէր կիտէրիմ . . . հէնուզ վագըթ միւսաիտ, պու ճիվարտա պիր լօգանթայա կիտուպ իսթէտիյիմ կիպի թաամ իտէպիլիրիմ . . . տէտի ։

Լէպլօնտ, սաաթ օն պիրէ չարեէք գալարագ թէքրար պինիպ կէլտիյի արապայա րաքիպ օլտու, Պէրլին սօգաղընտա քեային պիզճէ մալիւմ օլան 24 նօմէրօլը գօնաղա պիր գաչ ատըմ մէսաֆէտէ թէվագուֆ իլէ կէօզլէրինի աչտը, գուլագլարընը գապարթտը, սաաթ թամամ օն պիրէ կէլինճէ գօնաղըն գաբուսը աչըլտը, միսթրէս տիգ Թուրէն ուսուլէթլէ չըգըպ գաբույը գաբատը. Լէպլօնտ պունը կէօրմէքլէ.

— Պու պիր գատըն . . . իշթէ, իշթէ . . . տօղրուսը պու թօհաֆ պիր չէյ . . . տէտի ։

Բօլիս խաֆիյէսի հէման արապատան էնտի, Պանեօլէյէ, Սէնթ-Էթիյէն սօգաղընըն քէօշէսինէ կիտուպ տուրմասընը արապաճըյա էմր իտէրէք Գըլօտիյանըն արգասընա տիւշտիւ. խապիսէ գատըն ատըմլարընը սըգ սըգ աթըյօր իտի. Եիւզիւնիւ սիյահ վէ գալըն պիր նիգապ իլէ սէթր իթմիշ իտի ։

Միսթրէս տիգ Թուրէն, եանի Գըլօտիյա Վարնի օրթատաքի եօլա կէլինճէ, սաղ թարաֆընա սաբըպ Սէնթ-Էթիյէն սօգաղընա կիրտի ։

Պու էսնատէ պիր արապա, թային իտիլէն նօգթատա տուրույօր իտի. Լէպլօնտ մէվգըընտա ույումագտա օլտուղու արապաճըսընը թանըտը ։

Գըլօտիյա, սօգաղըն նիհայէթինէ գատար կիտիպ քիւչիւք պիր գաբունըն էօնիւնտէ տուրտու. պու գաբունըն մէրպութ օլտուղու տիվար բէք եիւքսէք օլմատըղընտան, պուտանմըշ վէ եաբրագլարը տէօքիւլմէքտէ օլան պիր աղաճ կէօրիւլիյօր իտի. Ժօրժըն էսկի մէթրէսի բարմաղընը տէրհալ գաբուտաքի զիլին տիւյմէսինէ տօգունտուրտը. պիր ազ

սօնրա գաբու աչըլտը, Գըլօտիյա գաբուտան կիրինճէ գարշըսընա չըգան Թէֆէրէ.

— Տիւգ կէլտի՞ մի, տէյի սօրունճա, Թէֆէր.

— Խայըր մատա՛մ, ֆագաթ շիմտի ներէտէ իսէ կէլիր, պէն կէլիր կէլմէզ պիր ազ աթէշ եագտըմ, կէլինիզ տէտի։

Թէֆէրլէ Գըլօտիյա սատէ սուրէթլէ տէօշէնմիշ պիր օտայա կիրտիլէր. Գըլօտիյա օճաղըն քէնարընտա պուլունան պիր գօլթուգ սանտալեէսինէ աթըլըպ օթուրտը. ղայէթ էնտիշէնաք պիր հալտէ պուլունույօր իտի։

Թէֆէրտէ գարշըսընա կէչիպ օթուրտու. խապիսին ալնընտա պուրուշուգլարլա եիւզիւնին սօլ ճիրէթինտէքի թիթրէյիշտէն, մէրագտա, սապըրսըզ պիր հալտէ օլտուղու անլաշըլապիլիյօր իտի։ Գըլօտիյա շէօյլէճէ սէօզէ կիրիշտի։

— Տիւգ ճէնապլէրինի Բարիզէ կէլէլիտէն պէրի կէօրմէտինիզ հա՛։

— Կէօրմէտիմ մատամ, շիմտի կէճիքիշի նէ տէրէճէ հայրէթիմի մուճիպ օլույօր իսէ, ավտէթինտէն սօնրա պիր դաչ կիւն իմթիտատ իտէն սիւքիւթի տէ հայրէթիմի ճէլպ իթմիշ իտի։

— Պիզի պուրայա ճէլպ իթմէքտէն մագսատը նէ օլտուղունը հըսս իթտինի՞զ մի։

— Խա՛յըր մատամ։

— Իշին իչինտէ էնտիշէ վէ մուխաթարա օլուպ օլմատըղընը տա միւլահազա իթմէտինի՞զ մի։

— Պէօյլէ պիր ֆիքիրտէ պուլունմագ իչին մէյտանտա պիր սէպէպ եօգ, 13 նօմէրօլու արապա մէսէլէսի պէնճէ իլէլ էպէտ քէշֆ իտիլէմէյէճէք էսրար հիւքմիւնտէ տիր։

— Ժան-Ժուտինին վէֆաթընտան սօնրա նէլէ՞ր օլտու։

— Պու վագաայէ տայըր իտարէյէ պիր շէյ աքս իթմէտի, շիւպհէսիզ սէմթին բօլիս գօմիսէրի պիր ժուրնալ թանզիմ իթմիշ վէ պու ատէմին քէնտիսինի էօլտիւրմիւշ

օլտուղունը պիլտիրմիշ տիր. պու հալտէ թապիյի թէագըպ ու թէտգըգա մահէլ գալմազ. պունտան գաթի նազար ժան-ժուտի էքսէրիյէն չուրատա պուրատա տօլաշտըղը իչին, պէլքի տէ քէնտիսինի Բարիզտէն ուղադլաշմըշ զանն իտէրլէր...

— Էյ, Բընէ Մուլէ՞ն։

— Օ հալա տըշարտա պուլունույօր. մատա՛մ, սիզէ միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ թարաֆընտան հիչ պիր հէվատիս վէրի՞լմէտի մի։

— Խա՛յըր, հիչ պիր խապէր զուհուր իթմէտի. հաթտա մախտումը իլէ քէրիմէմին իզտիվաճընա տայըր քէնտիսինէ պիր մէքթուպ եազտըմ. պունա տա պիր ճէվապ ալամատըմ։

— Սիզի խէվֆ ու ըզթըրապըմըն էսպապընտան խապէրտար իտէյի՞մ մի։

— Խէվֆ ու ըզթըրա՞պ մը, սիզտէ էօյլէ շէյտէ վա՞ր մը եա՛. էյ պու ըզթըրապընըզ տիւգ հագգընտա՞ մը տըր։

— Էվվէթ մատամ։

61

Գըլօտիյա Վարնինին հալ ու պագըշը, տէրէճէյի ըզթըրապընը խապէր վէրմէքտէ օլտուղու հալտէ.

— Տիւգին պիզէ գարշը պիր օյուն օյնամասընա իհթիմալ վէրէպիլի՞րմիսինիզ. պիզի զապըթայէ թէսլիմ իտէ՞ր մի զանն իտիյօրսունըզ, տէտի։

— Խա՛յըր, չիւնքի քէնտինին տէ պաշը պէլայա օղրար, ֆագաթ քէնտիսի իլէ իշթիրաքըմըզ վար. պինաէն ալէյհ վիճուտիմիզ քէնտիսի իչին տայիմի պիր իզաճ օլմաղըլա, պիզէ տիւշմէն նազարը իլէ պագապիլիր վէ պիր տիւշմէնին

վիճուտինի օրթատան գալտըրմաղա չարէ պուլունճա ասլա իհթիրազ իթմէզ ։

— Պէն պէօյլէ պիր զաննատա պուլունամամ, չիւնքի . . .

Գըլօտիյա , հէնուզ պու սէօզլէրի իքմալ իթմէ քսիզին , թէֆէր մէզպուրէնին գօլունտան թուքթուպ ֆըսըլտայարագ .

— Տինլէյինիզ , պահճէտէ կէզինէյօրլալը , տէտի ։

— Պէլքի տիւգ տիր ։

—Խայըր , էվին իմ քի օ տէյիլ ։

— Նիչի՞ն . . .

— Բարիզտէն կիթմէզտէն էվվէլ պահճէնինտէ խանէնինտէ անահտարլարընը պանա թէսլիմ իթմիշ իտի , գաբուլը պէն կիտիպ աչմատըգճա կիրմէսի գապիլ տէյիլ տիր . . . ալէկսուսուս իչիթտիյիմ սէս պիր տէյիլ , պիր գաչ ինսանընն այագ սէսի տիր . տիւգ պիզտէն եագայը գուրթարմագ իսթէյօր , բէք կիւզել , պաչընա կէլէճէք ֆէչաքէթի քէնտի տիւշիւնսին . . .

Սապըգ միւֆէթթիչ էֆէնտի ճեպինտէն իքի բէվօլվէր չէքիպ չըգարտը . Գըլօտիյա իսէ պիւսպիւթիւն չաչըրարագ , թիթրէճ պիր սէս իլէ .

— Էֆքեար ու թասավվուրընըզ նէ՞ տիր , տէյու սօրտու ։

— Սիզ պէնի տինլէյինիզ . տիւգ ճէնապլէրինէ խըտմէթ իթտիյիմ միւտտէթ զարֆընտա պիր սէրվէթ սահիպի օլտում , պէն պու սէրվէթտէն իսթիֆատէ իթմէք նիյէթինտէյիմ . պինաէն ալէյհ սօն նէֆէսիմէ գատար միւտաֆաա վէ մուգապէլէտէ պուլունաճաղըմ . փագաթ կէլէնլէր բօլիս էֆքրատը տէյիլ , պանա էօյլէ կէլիյօր քի պունլար վիճուտիմիզի օրթատան գալտըրմագ իչին , տիւգ թարաֆընտան իսթիխատամ իտիլէն վէ անըն մէնֆաաթընա չալըշանլար տըր . եօլ աչըպ գաչմագ իչին պանա մուավէնէթ իտէպիլէճէք գատընլարտան իսէնիզ հազըր օլունուզ . . . քէնտիմիզի պիր քէրէճ տըշարըյա աթաճագ օլուրսագ , տօղրու կի-

տէր քէրիմէնիզի ալըրըզ, պէն սիզի ալը մէմալիքը էճնէ-պէյէտէն պիր չէհրէ գատար կէօթիւրիւր պըրագըրըմ։

— (Վահչիյանէ պիր թավը իլէ հայգըրարագ.) Ա՛հ պէնիմ ճէսարէթիմ եօլունատա տըր, ֆագաթ իւզէրիմտէ սիլահ եօգ...

— Ալընըզ սիզէ պիր րէվօլվէր։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։... նէ՞րէտէն գաչաճաղըզ։

— Պահչէնին տիվարընատան աթլար կէչէրիզ, պիր թարաֆը խալի տիր, կէլինիզ...

Թէֆէր, Գըլօտիյանըն էօնիւնէ տիւշիւ, ուսուլէթլէ օրթատան պիր գաբու աչըպ, պահճէյէ տօղրու պիր նապար ֆըրլաթտը. ղայէթ տէրին պիր գարանլըգ վէ սիւքիւնէթ հիւքմֆէրմա իտի, սապըգ միւֆէթթիշ, Գըլօտիյանըն գօլընատան թուրթուպ սիւրիւքլէրճէսինէ չէքտի. պու արա-լըգ էօնլէրինատէ պիրտէն պիրէ իքի կէօլկէ բէյտա օլտու։ Թէֆէր, րէֆիգէսինին գուլաղընա էյիլիպ ֆըսըլտայարագ.

— Եօլտան սաբաալըմ, գաբույա տօղրու կիտէլիմ... տէյէրէք, իքի արգատաշ օ թարաֆա տօղրու իլէրլէտիլէր քէնտիլէրինի քիմսէ թէագըպ իթմէյօր կիպի կէօրիւնմյօր. իտի, Թէֆէր գաբույը անահտարլա աչարագ.

— Խէյաս... տէտի, ֆագաթ խասպիսը մէրգումա եա-նըլըյօր իտի. սօղագ իչէրիսինատէ վէ գաբունըն պիր թա-րաֆընատա պիր թագըմ ինսան չէքիլէրի կէօրիւնտի, Թէ-ֆէր պունլարըն իչինատէ ասայիշ րէյիսի պուլունտուղունը թանըյարագ.

— Բօլիս թարաֆընատան թէագըպ օլունույօր իմիշիզ, իչիմիզ պիթտի, մահվ օլտուգ... տէր տէմէզ, կէրի տէօ-նիւպ պահճէնին իլէրիսինէ տօղրու եիւրիւտի, օ եիւզտէն տէ իւմիւտի սէլամէթ կէօրէմէտի. պիր աղ իլէրլէյինճէ աղթը կէօլկէ տահա բէյտա օլտու։

Իւսթիւսթէ իւչ տէֆա էլինտէքի րէվօլվէրի քէնտինէ եագլաշան կէօլկէյէ տօղրու պօչալթմագ իսթէտի, աթէշ

ալմատը. տիկէր թարաֆտան եանի գարշըսընտաքի խասմ թարաֆընտան վուգու պուլան միւտաֆաա վէ մուգապէլէյէտէ մուգավէմէթ իտէմէյէրէք եէրէ տիւշտի, թէքրար այաղա գալգմագ իսթէտի, պունա տա մուվաֆֆագ օլամատը. էրէյիճէ գուվվէթլի իքի բէնչէ քէնտինի եագալամըշ իտի. Պու սըրատա Լէպլօնտ, միւսթահզիյանէ պիր շիվէ իլէ.

— Միւսիւ Թէֆէր, պիր ֆէնալըգ իթմէյինիզ... արթըգ եագայը էլէ վէրտինիզ. հէմ պու ըէվօլվէրի տէ էվէ կէօթիւրմէնիզի խալիսանէ թավսիյէ իտէրիմ. միւտտայի ումումի էֆէնտի սօնրա պունը էսպապը ճինայէթ վէ հիւքմ ատտ իթմէք իսթէր, տէտի.

Իքի տագըգա սօնրա Թէֆէր, ազիմ պիր հիտտէթ ու թէհավվիւր իլէ վէ աղզընտան քէօրիւքլէր սաչըլմագտա օլտուղու հալտէ, մէմուրիյնի զապըթա վէ ատլիյէյին քէնտինէ պէքլէտիքլէրի օտատա պուլունույօր իտի. միսթրէս տիգ Թուրէն տէ ըէֆագըթընտա օլուպ, անըն էլինտէքի սիլահ տա ալընմըշ վէ սըգը սըգը պաղլանմըշ իտի. պու սըրատա միւտտայի ումումի էֆէնտի Թէֆէրէ.

— Թէֆէ՛ր, նիչին թէվգըֆ օլունտուղունըզը պիլիյօ՞րմուսընըզ, տէյի սօրունճա, խապիսը մէրգում քիւսթախանէ պիր թավր իլէ.

— Խայըր միւսիւ, պիլմէյօրում, քիմսէյէ թէալիւգի օլմայան պազը էսպապէ մէպնի մատամ իլէ պէրապէր պուրատա պուլունույօր իտիք, պահճէտէ ատէմլէր կէօրիւնճէ իւզէրիմիզէ հիւճիւմ իտիլէճէյինէ զահիպ օլարագ, միւտաֆաայի հայաթ իչին սիլահա սարըլմազա մէճպուր օլտում... տէմէսի իլէ, միւտտայի ումումի սէօզիւնիւ քէսէրէք.

— Արթըգ եալան էլվէրիր... զապըթա վէ ատլիյէ թէշէպպիւսաթընըզտան խապէրտար տըր... Բըլանթատըն քէյֆիյէթը գաթլի տէ, Տիւպիյէֆ վէ Թէրրէմօնտըն վասէթասը իլէ Պանեօլէ թէբէսինտէքի վուգու պուլան եանկըն վէ ճինայէթին էսպապը տա անլաչըլմըշ տըր. սիզտէ, պու

եօլտա չէրիքինիզ օլան միսթրէս տիգ Թուրէնտէ, գանուն նամընա թէվգըֆ օլունույօրսունըզ, պիր տէյէճէյինիզ վա՞ր մը, տէտի։

— Շիմտիլիք պիր տէյէճէյիմ եօգ, իսթինթագ տայիրէսինտէ սէօյլէրիմ...

Միւտտայի ումումի. - (Գըլօտիյայա խիթապէն.) Մատա՛մ, սիզին պիր տէյէճէյինիզ վա՞ր մը։

— Միւսի՛ւ, մասումիյէթիմի իսպաթ իթմէք, ասըլ միւթթէհիմ քիմ օլտուղունը մէյտանա չըգարմագ իչին, պէնտէ իսթինթագ վէ մուհաքէմէ էսնասընտա պէյանը հալու իֆատէ իտէճէյիմ, պու կիճէ պուրատա պիզիմլէ պէրապէր պուլունմասը լազըմ կէլտիյի հալտէ կէլմէյէն վէ իյդայի ճինայէթի պիզէ իսնատ իթմէք կիպի մէճնունանէ պիր ֆիքր իլէ, մէվգուֆիյէթիմիզէ սէպէպ օլան ատէմին քիմ օլտուղունըտա օ զէման արզ իտէրիմ...

— Ֆըրէտէրիգ Պէրարտէ՞ն պահս իթմէք իսթէյօրսունըզ։

— Էվվէ՛թ, քէնտինի պու նամ ալթընտա կիզլէյէն, մէճլիսի այան ազասընտան վէ միլեօնլարա մալիք օլան տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրինտէն պահս իտիյօրըմ։

— Մատա՛մ, սիզի քիմսէ իճպար իթմէտիյի հալտէ չէրիքը ճինայէթինիզիտէ խապէր վէրտինիզ, իմտի գանուն նամընա մէվգուֆսընըզ...

*
* *

Շիմտիտէ, ամէլիյաթ օտասընա գաբանըպտա սօգագտա պուլտուղու ճըզտանըն թէտգըգաթը իլէ մէշղուլ օլան Հանրի իլէ պիրլէշէճէյիզ, մումախլէյհ չըզտանը տըգգաթլա մուայէնէսինին նէթիճէսի օլարագ, պիր թարաֆընըն գալընճա օլտուղու վէ օրատա պիր շէյ պուլունտուղունը հըսս իթտի. ղայէթ ուսթալըգլը եաբըլան օ կիզլի կէօզի քէշֆ իթմէք իչին, չըզտանըն օ ճիհէթինի պօյունա քէսի վէրտի։

Իչինտէն պիր զարֆ տէրունինտէն տէօրտ պիւքիւլմիւշ պիր քեաղըտ տիւշիւ վէրտի ։

Զարֆըն պաշ թարաֆը պօյունա քէսիլմիշ վէ աչըլա-ճագ մահալ սիյահ պարմաղը լէյ միւհիւրլէնմիշ իտի , Հանըի միւհիւր մամունըն իւզէրինտէքի ալամէթի կէօրիւնճէ վի-ճաւտինէ պիր լէրզէ արըզ օլտու , քէնտի քէնտինէ հայրէթ-լէ հայգըրըպ ։

— Պու նէ՞, իւզէրինտէ Լաթուր-Վօտիյօ խանէտանընա մախսուս սիլահլար . . . պու մէքթուպ տա Պըրունվայէտէ տօգթօր լը Րէվվայէյէ խիթապէն եազըլմըշ, տէյէրէք մէք-թուպը աչըպ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտու ։

«Պու վոտագա պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր .»

« Պէն , Սիժ Սիմոնտ , տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյոյըմ , չու սաթըրլարը եազտըզըմ էնատէ վիճուտիմ սաղու սա-լիմ տիր . . . սէրվէթը մէվճուտէմի չ Բիյէր-Սիժ Սիմոնտ Մագսիմիլիյէնէ , եանի 1835 սէնէսի Նոյեմբերինին օթու-զընճը կիւնի Պըրունվայէտէ , բէսմի իզտիվաճըմըզ իճրա օ-լունան էսթէր տը Բիյօտան տօզմուշ օլան օղլումա պըրա-գըյօրում ։

« Մէվկիլի զէվճէմ էսթէր , եանի տիւչէս Տըլաթուր-Վօտիյօ , մախտումիմ ագըլպալիղ օլունճայա գատար պու սէրվէթին կէթիրէճէյի հյուտատան իսթիֆատէ իտէճէք տիր . օղլում Բիյէր-Սիժ Սիմոնտ Մագսիմիլիյէն , իսպաթը բիւշտ իթտիքատէն սօնրա տա , պու սէրվէթին նըսֆը , էօմրի օլ-տուգճա զէվճէմ տիւշէսէ այիտ տիր ։ »

«Բարիզ, 23 Մեպտեմբեր 1837»

«Սիժ Սիմօնս Տըլաթուր Վօտիյօ»

Հանըի պու սաթըրլարը օգուտուգտան սօնրա , մէյոճ-սանէ պիր թավը իլէ ։

— Մանէվի բէտէլիմ պէօյլէ պիր վասիյէթնամէ օլտու-

ղունը պիլտիյի հալտե , պու սերվէթի մուհաֆազա իտիյօր • պու պիր խըրսըզլըգ տէմէք օլուր . . . տէյէրէք , իքինճի քեաղըտը աչըպ չու միւհթէվիյաթը օգուտը ։

«Նամըմա , եանի կէրէք Բարիզտե իգամէթ իտէն Գըլօտիյա Վարնի նամընա վէ կէրէք միւսիւ լը մարքի ժօրժ Տըլաթուր Վօտիյօ Նամընա օլարագ , իչպու սէնէտի իմզա իտուպ վէրիյօրում . չայէտ միւսիւ լը տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր -Վօտիյօ , սինեօր Քիսէր Գօրթիսէլլի իլէ տուէլլօ իտեր , վէ պու տուէլլօնըն նէթիճէսի օլարագ վէֆաթ իտեր իսէ , մումաիլէյհէ պիր այ զարֆընտա օն սէքիզ պին ֆըրանգ իթա իտէճէյիմի թէհհիւտ էյլէրիմ ։»

«Բարիզ , 21 Սեպտեմբեր 1837»

«Գըյօտիյա Վարճի»

Պու սաթըրլարըն ալթընտա տըգգաթլա պագըլըրսա Քիսէր Գօրթիսէլլի իմզասը տա կէօրիւլիւր իտի ։ Հանրի , քէլալի հայրէթ վէ նէֆրէթ իլէ ։

— Պու եալընըզ պիր խըրսըզ տէյիլ , պիր գաթիլ . . . իչթէ պու պիր հագըգաթ տըր . . . կիւնին պիրինտէ պանա ինթիգալ իտէճէք օլան սէրվէթ , տէմէք օլուր քի գան տէրեասը իչինտէն թօբլանմըշ պիր բարա տըր , տէտի . միւթէագըպչէն էլլէրի իլէ եիւղիւնի սէթր իտերէք էբէյիճէ պիր զէման աղլատը ։ Պիր արալըգ պիրտէն պիրէ պաչընը գալտըրըպ մաղրուրանէ վէ վահչէթ ու ճիտտիյէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթ իլէ ։

— Կիւնին պիրինտէ պանա սէրվէթինի թէրք իտէճէյի կիպի , պու կիւն պանա նամընը վէրմիշ օլան ատէմտէ պու ալչագ տըր . . . պու տերէճէ պախսի չիւբհէ վէ խէճալէթ օլան հալլերտէն գուրթուլապիլմէք իչին , պէնճէ եալընըզ պիր չարէ վար քի՝ օ տա էօլիւմտիր . էվվէթ պէն չու անտէ էօլմէյէ հազըրըմ . . . ֆագաթ չիմտիյէ գատար բէտէր

տէտիյիմ ալչաղա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէլիյիմ, տէտի։

Կէնճ ավօգաթ տօլապը աչըպ պիր բէվօլվէր ալտը. Սիժ Սիմօնտըն վասիյէթնամէսի իլէ Գօրթիսէլլինին մագ-պուզընը մասանըն իւզէրինէ պըրագտը, միւթէագըպէն տիւգ ճէնապլէրինին օտասընա կիթմէյէ հազըրլանմըշ իքէն, քէնտի պուլունտուղու օտանըն գաբուսը վուրուլտը. Հան-րինին «քիմսին» տէյու իթտիյի սիւալէ.

— Պէնիմ... պէն, աչընըզ, տէյու ճէվապ վէրիլտի։

Գաբու աչըլտը, Ժօրժ-Տըլաթուր-Վօտիյօ օտայա կիր-տի. իչէրի կիրէր կիրմէզ Հանրիյէ.

— Պու սաաթտա պէնի պուրատա կէօրմէք սէնճէ պէլ-քի մուճիպի հայրէթ տիր... մամաֆիհ սէնի շու սաաթ-տա զիյարէթիմ թապիյի տիր, չիւնքի ույույամատըմ, սէ-սինի իշիթտիմ, հալ պու քի եալընըզ օլտուղունը տա պի-լիյօրում... բահաթսըզ օլմագլըղըն իհթիմալինի միւլա-հազա իթմէքլէ գալգըպ պուրայա կէլտիմ... ըէճա իտէ-րիմ սէօզիւմէ իթիմատ էթ... տէտի։

Տիւգ, պու սէօզլէրի ղայէթ ղարիպ պիր շիվէ իլէ սէօյ-լէտիյի կիպի, պիր թարաֆտանտա ըզթըրապէ տէլալէթ ի-տէճէք պիր նազարլա Հանրինին, թէղայիւր իթմիշ օլան սիյ-մասընը թէտգըզ իյլէյօր իտի. Հանրի իսէ պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Միւսիւ լը տիւգ, խասթա տէյիլիմ, ֆագաթ օ տէ-րէճէ տիւչարը խէվֆ ու տէհշէթ օլտում քի, պիլա իխթի-յար եիւքսէք պիր սէսլէ սէօյլէնիյօր իտիմ... տէմէսի իլէ, իխթիյար տիւգ պիրտէն պիրէ վիճուտինէ պիր լէրզէ արըզ օլտուղու հալտէ.

— Խէվֆ... ու տէհշէ՞թ մի... տէյու քէքէլէտի։

— Էվվէ՛թ, շիմտի գաբումը վուրտուղունուզ էսնատէ պէնտէ սիզին եանընըզա կէլմէք իչին հազըրլանըյօր ի-տիմ...

— Պանա պիր իֆատէնի՞զ մի վար...

— Իֆատէմ իչթէ չու տըր, պու սապահ սիզէ՝ պանա իֆատէ խոլչէն պիր տավատան պահս իթմիչ իտիմ, հէմտէ մուգատտէս պիր տավատան, չիւնքի հագգըյըլա մահքիւմիյէթէ միւսթահագ պիր ալչագ եիւղիւնտէն նամուս, չէրչիֆը ինսանիյէթի մահվ ու լէքէտար իտիլչէն, պիր պիչաըչէնին իատէյի նամուս ու չէրչիֆինէ այիտ տիր . . .

— (Թէէսիրինի կիզլէմէյէ չալըշարագ.) Պու պանա թէալիւգ իտեր պիր չէյ տեյիլ։

— Պու սապահ, ժան-ժուտինին էլինէ սիլահը թէսլիմ իտէն միսթրէս տիգ Թուրչնին պիր արգատաչը օլտուղունը վէ ֆագաթ իամինի պիլէմէտիյիմի սեօյլէմէմի՞շ մի իտիմ, իչթէ չիմտի պու նամտա պէնճէ մէճհուլ տեյիլ տիր . . .

— (Շաշըրըպ քէքէլէյէրէք.) Պունընտա պանա նէ՞ թէալիւգի օլապիլիր։

— Տէտիյինիզ կիպի պունըն սիզէ թէալիւգի եօգ իսէ, նիչի՞ն եիւղիւնիւզ մօսմօր քէսիլտի, նիչի՞ն պէօյլէ թիթքէյօրսունըզ։

— (Ճէպրը նէֆս իլէ կիւլիւմսէյէրէք.) Հագըգաթէն ադըննտան զօրըն վար, թիթրէտիյիմի նէ՞տէն անլայօրսուն, նի՞չին թիթրէյէճէյիմ։

— (Տիւգին սեօղլէրինի իչիթմէմիշ կիպի.) Տուէլլօտա պիրատէրինին վէֆաթընա սեպէպ օլան, եէկէնի իլէ Պըրունվայէ թապիպինին վիճուտէրինի օրթատան գալտըրմագ իչին, բարա իլէ ատէմ իսթիխտամ իտէն, եիրմի սէնէ էվվէլ ժան-ժուտիյի զէհիրլէյիպ սեքիզ կիւն էվվէլտէ գաթէլ իթմէք իսթէյէն, պիրատէրինին զէվճէսինի խասթախանէտէ հարս իթտիրէն, Բօլ լը Իէվվայէնին գըզճըազընը պիր էվէ գարայըպ եագմադ կիպի գաթմէրլի պիր ճինայէթ իւթիքեապընտան չէքինմէյէն ատէմ, Ֆըրէտէրիգ Պէյար տեյիլ, ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ տըր։

62

Տիւգ ճէնապլէրինին պիրտէն պիրէ էլլերի պիւղիւլիւր կիպի օլտու , կէօզլերի տէօնտիւ , տուտագլարը թիւթրէմէյէ պաշլատը , Հիտեթլէ հայգըրարագ .

— Եալա՛ն , եալա՛ն , տէմէսի իլէ , Հանրի եազըխանէսինին իւզերինէ գէյտուղտու քհաղըտլարը կէօսթէրերէք .

— Իչթէ , տէլիլլէր մէյտանտա տուրույօր , տէսի :

— Տէլիլլէ՞ր մի , նէ՞ կիպի տէլիլլէր . . .

— Պիրիսի տիւգ Սիժ Սիմճնտըն վասիյէթնամէսի , տիկերի տէ Գօրթիսէլլինին մագպուզը . . .

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն սիյմասը պիւսպիւթիւն թէպտիլ օլտու , կէօզլերինտէն աթէշ Ֆըրլայօր կիպի կէօքիւնկյօր իտի . բէք կիւճ Ֆէրդ իտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ .

— Տէմէք օլույօր քի պու վէկաամէթ վէ պու մուհաթարա տա զայիլ օլտու . . . մատամ քի պու տէլիլլէր սէնին էլինէ կէչմիշ , թապիյի եազար մահվ իտէրսին , եախօտ պիզաթ պէն եազարըմ . . . չունկլարը պանա վէր , տէյտու մըրըլտանալագ , ալէյհինտէ մէտարը թէօհմէթ օլան էվրագըն իւզերինէ գէյուլտու . Հանրի տէրհալ քհաղըտլարը գալտըրըպ .

— Խայըր , պունլար Պէրթէ այըտ տըր . անճագ պու սայէտէ բէտէրինին իտատէյի նամուտու չէրեֆի միւյէսսէր օլաճագ , տէյինճէ , ժօրժ նէ տէյճէյինի չաշըրարագ .

— Մահքէմէյի ճինայէթէ՞ մի կիրէճէյիմ , իտամ ճէզասընա՞ մը օղրայաճաղըմ . . . տէյտու հայգըրմասը իլէ , կէնճ ավօգաթ րէվօլվէրի ալըպ տիւգէ կէօսթէրերէք .

— Դաչմագ , պաշընըզը գուրթարմագ իչին պիր գաչ

սաաթ վագթինիզ վար. իշթէ պէնիմ իսթիգպալիմտէ պու տըր . . . նահագգ եէրէ սէպէպ վէ մահվ ու հէլագը օլտուղունըզ պիչարէնին գըզընա պու քեաղըտլարը թէսլիմ իթտիքտէն սօնրա, պանա վէրմիշ օլտուղունուզ նամըն իյրաս իյլէյէճէյի շիւպհէ վէ խէճալէթտէն, պէնի անճագ պու սիլահ գուրթարաճագ տըր . . . տէտի.

Պու էսնատէ շիտտէթ վէ կիւրիւլթի իլէ գաբու աչըլտը, էշիքտէ զուհուր իտէն պիր ատէմ եիւքսէք սէտա իլէ.

—Միւսի՛ւ, հայիզ օլտուղունըզ նամըն ինթիգամընը ալմագ վազիֆէսինի իյֆա իտէճէքսինիզ . . . պու նամ սիզէ մանէվիյէթ ճիհէթի իլէ վէրիլէն նամ տէյիլ տիր. սիզ ասըլ տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն մէշրու էվլատըսընըզ, իշթէ վալիտէնիզ տիւշէս տէ պուրատա տըր, տէյու հայգըրտը.

Պու սէօզլէրի սէօյլէյէն Բիէր Լօրիյօ սօն ճիւմլէի իքմալ իտէր իթմէզ, էսթէր տը Բիյօյը օղլունուն աղուշը մուհապէթինէ սէվգ իթտի. միւթէագըպէն պիր ազ կէրի չէքիլիպ Պէրթէ, Էթիյէնէ, Բընէ Մուլէնէ վէ Ժան-Ժուտիյէ տէ եօլ աչտը.

Տիւգ ճէնապլէրի, վէֆաթ իթտիքլէրինէ գանի օլտուղու պիչարէլէրին, էթրաֆընը իհաթա իթտիքլէրինի կէօրիւնճէ, եըլտըրըմ տարպէսինտէն վուրուլմուշճասընա բէրիշան պիր հալտէ պիր սանտալեէ իւզէրինէ աթըլտը.

13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի օլան նամուսլը Բիյէր Լօրիյօ, պիր քեաղըտ չըգարըպ իրայէ իտէրէք, Հանրիյէ.

—Իշթէ պու քեաղըտ, տէտիյիմ սէօզլէրին տօղրու օլտուղունա շահիտ տիր. լութֆէն շու բէսմի քեաղըտա պագընըզ, Ժան-Ժուտինին էօլիւմտէն գուրթարտըղը, պէնիմ տէ ալըպ Անֆէր սօգաղընտաքի եէթիմխանէյէ կէօթիւրտիյիմ չօճուք սիզ սինիզ. Սէն Մարսէլ սօգաղընտա իգամէթ իտէն խապիս վէ ալչագ օլտուղունը շիմտի թանըտըղըմ պու ատէմ, սիզի օրատան ալըպ քէնտինէ էվլատը մանէվի իթ-

միշ տիր . . . տէտի։ Միւթէագըպէն Ժան-Ժուտի իլէրի կէլիպ .

— Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ կէօրտիւյիմ վէ իգամէթ-կեահրմտա իւզէրիմէ հիւճիւմ իտէն ատէմ տէ պու տըր, տէտիյի կիպի, Պէրթ տախի ։

— Բընէ Մուլէնին օտասընա կիրուպ մէքթուպը չալան, Պանեօլէտէքի սէյֆիյէտէ գալպիմին իւզէրինէ գամայը սաբլայան ալչագ տա պու տըր, տէտի. քէզալիք Էսթէր, տիւգ ճէնապլէրինէ տօղրու իլէրլէյէրէք .

— Եիրմի իքի սէնէ էվվէլ օղլումը գաբըպ գաչան վէ պու կիճէ տէ իւզէրիմէ հիւճիւմ իտէն ատէմ իշթէ պու խապիս տիր, տէյու հայգըրտը ։

Տիւդ, եանը պաշընտա կիւզէրան իտէն հալլէրի ֆէրդ իտէմէյէճէք տէրէճէտէ բէրիշան պիր հալտէ պուլունույօր իտի. պու էսնատէ ալթ գաթտա խիլաֆը ինթիզար այագ սէսի իշիտիլտի. պատէհու գաբուճը կէճէլիք գըյաֆէթի իլէ վէ տէլի կիպի նէ եաբաճաղընը շաշըրմրշ պիր հալտէ օտայա կիրինճէ, Հանրի ։

— Նէ՞ վար, նէ՞ օլույօր, տէյու սօրմասը իլէ, գաբուճը թիթրէյէրէք ։

— Գօնաղընն էթրաֆը բօլիս թարաֆընտան մուհասէրէ օլունտու . . . ժանտարմա նէֆէրաթըտա արգամ սըրա կէլիյօրլար, տէտի ։

Պու հէվատիսին սըհհէթիտէ տէրհալ անլաշըլտը. արատան եարըմ սաաթ կէչմէքսիզին ասայիշ ըէյիսի իլէ միւտտայի ումումի, եանլարընտա պիր գօմիսէր իլէ միւսթանթիդ օլտուղու հալտէ իսպաթը վիճուտ իթտիլէր. պունլարըն արգասընտան Լէպլօնտ իլէ մայէթինէ մէմուր իտիլէն բօլիսլէր տէ, միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ Թէֆէրի կէթիրտիլէր. Հանրի էվէլճէ միւտտայի ումումիյի սէլամլայարագ .

— Միւսի՛ւ, պուրայը թէշրիֆինիզին սէպէպի պէնճէ մալիւմ տիր. մատամընն շէրիքը ճինայէթինի արայօրսունըզ, տէյիպ Գըլօտիյայը վէ միւթէագըպէն տիւգ ճէնապլէրինի իրայէ իտէրէք .

— Իշթէ արատըղընըզտա պու տըր, տէյինճէ, միւտտայի ումումի .

— Մանէվի բէտէրինիզ, Լմին օլունուզ քի սիզէ աճը-յօրում, տէյու մըրըլտանտը։

— Պանա աճըմագ իյճապ իթմէզ միւսիւ, պու ատէմ բէտէրիմին գաթիլի տիր, եարըն քէնտիսինտէն զուլմ ու սիթէմ կէօրմիւշ օլան պիչարէլէրին իսթիտալէրինի վէ շիք-եայէթլէրինի հավի էվրագը, զաթը ալինիզէ թագտիմ իթտիյիմ էսնատէ պունը տա իսպաթ իտէճէյիմ։

Պու սըրատա Ժան-Ժուտի զայէթ զաիֆ պիր սէս իլէ սէօզէ գարըշարագ.

— Օ պիչարէլէրտէն պիրիսի տէ պէնտէնիզիմ, իֆատէմ քեամիլէն զապթ օլունմուշ վէ շու հագըգաթը հավի օլան զապթնամէմ թարաֆըմտան իմզա իտիլմիշ տիր. վագթը իլէ պէնտէ պէօյիւք պիր ճանի իտիմ, ֆագաթ իթտիյիմ ֆէնալըղը պիր տէրէճէյէ դատար թատիլ իթմէտիքճէ էօլմէյէճէյիմ. մատմազէլ Պէրթ, շունը. րէճա իտէրիմ շու քեաղըտը ալընըզ, տէտի։

Կէնճ գըզ, քէնտինէ ուզատըլան քեաղըտը ալտըգտան սօնրա, Ժան-Ժուտի սէօզիւնէ տէվամ իտուպ.

— Իշթէ պու տա պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր . . . վէ պէն . . .

Ժան-Ժուտի, պունտան պաշգա պիր սէօզ սէօյլէմէյէ միւգթէտիր օլամատը, պիհուշ պիր հալտէ պիր սանտալեէ իւզէրինէ տիւշիւպ գալտը. միւտտայի ումումի էֆէնտի կէնճ ավօգաթա խիթապէն.

— Միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ, իյֆայի մուա-մէլաթը նըզամիյէյէ միւպաշըրէթ իթմէք իչին, եարըն լա-յիհանըզը վէ իսթիտանամէլէրինիզի պէքլէրիմ. . . տօգ-թօր միւսիւ Էթիյէն Լօրիյօնըն տա պիր արալըգ մահքէմէյէ օղրամալարընը րէճա իտէրիմ. . . Մատամ Էսթէր տը Բիյօ նամընտա պիր գատընճըազը իատէյի աֆիյէթէ մուվաֆ-ֆագ օլմուշլար իտի, պունա տայըր պազը շէյլէր սօրուպ անլամագ իսթէյօրըմ. . . տէմէսի իլէ, Էթիյէն, Էսթէրին գօլընտան թութարագ.

— Օ պիչարէտէ իշթէ պու տըր, տէյինճէ, Հանրի.

— Պու պէնիմ վալիտէմ վէ տիւգ Ոիժ Սիմօնտ-Տըլա-թուր-Վօտիյօնըն տուլ զէվճէսի տիւշէս ճէնապլէրի տիր, տէտի։

Միւտտայի ումումի էֆէնտի իհթիրամքեարանէ պիր թավր իլէ էյիլէրէք.

— Օ հալտէ շիմտի սիզէ մէնաֆիինիզէ միւթէալիգ պիր հէվատիս վէրէպիլիրիմ. մատամ Ամատիսին Մէպտի շէհրինտէ վէֆաթը վուգու պուլմուշ վէ սէրվէթը մէվճուտէսինի, պա վասիյէթնամէ սիզէ պըրագմըշ տըր . . . հէմտէ պէօյիւք պիր սէրվէթ մատամ, տէմէսի իլէ, էսթէր պօյնունը պիւքտի վէ նէմնաք կէօզլէրինի սիլիպ.

— Միւսիւ, պու պէնիմ իչին ղայէթ էլէմպաշխ պիր հէվատիս տիր, քէնտիսինի շու տագըգատա կէօրիւպ տէ, «Իշթէ պէն քէսպը իֆագաթ իթտիմ» տէմէք, պա վասիյէթնամէ թէրք իթտիյի սէրվէթին իյրաս իտէճէյի մէսէրրէթին պին տէրէճէ վէֆգինտէ տիր, զիրա քէնտիսինի բէք զիյատէ սէվէր իտիմ, տէյի ճէվապ վէրտի.

Պու սըրատա միւտտայի ումումի էֆէնտի մուֆարէգաթէ հազըրլանարագ.

— Է՛յ, պիզ արթըգ կիտէլիմ, տէտի.

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօտա ասլա պիր հարաքէթ կէօրիւլմէյօր իտի. հիչ պիր շէյ իշիթմէյօր, հիչ պիր շէյ անլամայօր կիպի կէօրիւնիւյօր իտի. քէնտիսինի տէրտէսթ իթմէք իւզրէ ղապըթա էֆրատը նէզտինէ թէգարրուպ իթտիլէր. տիւգ ճէնապլէրի ղարիպ պիր նազար իլէ պու ատէմլէրին եիւզլէրինէ պագտը, միւթէագըպէն ազիմ պիր գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլատը. միւտտայի ումումի էֆէնտի տիւչարը հայրէթ օլարագ.

— Պու ատէմ ագլընը զայ իթտի, չըլտըրտը, տէտիյի կիպի, էթիյէն Լօրիյօտա, տիւգ ճէնապլէրինի պիր իքի տագըգա մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա ճէվապ օլարագ.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, պու ատէմ թէճէննիւն իթմիշ տիր, տէյինճէ, ասայիշ ըէյիսի.

— Արթըգ պու կէօթիւրիւլմէսէ տէ օլուր, արապալարը եանաշտըրընըզ, տէյինճէ, Բիյէր Լօրիյօ հայգըրարագ.

— Էֆէ՛նտի, պէնիմ տէ պիր արապամ վար, 13 նօմէրօլը արապամը ըէտտ իթմէյինիզ, պու տա խըտմէթիմիզտէ պուլունսուն. պու ալչագլարը մահբէսէ գատար կէօթիւրմէք պէնիմ իչին պաիսի շէրէֆ ու մէմնունիյէթ տիր, տէտի.

Մահբուսլար կէօթիւրիւլտիյի էսնատէ Բընէ Մուլէն եէթիմէյէ թէգարրուպ իտէրէք, հազին վէ թիթրէք պիր սէս իլէ.

— Մատմազէ՛լ, իշթէ պիզիմ զայրէթ վէ խըտմէթիմիզ պիթտի, ալթ թարաֆընը միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ թէսվիյէ վէ իքմալ պույուրաճագլար տըր. Նէթիճէնին մուվաֆագըյէթպախշ օլաճաղը տա շիւպհէսիզ տիր, տէմէսի իլէ, Պէրթ էլլէրինի Բընէյէ, Էթիյէնէ վէ Հանրիյէ ուզատըպ պէյանը թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, գալպինտէն ճէնապը Հագգա արզը թէշէքքիւրաթ իթտի.

* * *

Հէքեայէ իյլէտիյիմիզ պու վագաալար իւզէրինտէն պէշ այ կէչտիքտէն սօնրա, ճինայէթ մահքէմէսի թարաֆընտան Թէֆէրին իտամընա, վէ միսթրէս տիգ Թուրէնին միւէպպէտէն քիւրէյէ գօնուլմասընա տայիր հիւքմ սատըր օլտու. միւթէագըպէն Բօլ Բէվվայէնին մասումիյէթի թէհագգուգ իտէրէք, իատէյի շէրէֆ ու նամուսըտա միւյէսսէր օլտու.

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն հագգընտա պիր կէօնա հիւքմ սուտուրինէ մահալ գալմամըշ իտի, չիւնքի պու ալչագ մախլիւգ թէվգըֆընըն օն պէշինճի կիւնի ճիննէթ հալինտէ վէֆաթ իթմիշ իտի.

Ժան-Ժուտի, ալտըղը եարէտէն միւթէէսիւրէն վէ ֆագաթ սամիմի վէ ճիտտի պիր նէտամէթլէ հայաթընա խաթիմէ չէքտի.

Հանրի բէտէրինին սէրվէթինէ վարիս օլտու. միւթէագըպէն սէվտիյի գըզը, եանի մատմազէլ տը Լէյլիյէրի թէզէվվիւճ իյլէտիյի կիպի, Էթիյէն իլէ Պէրթին րէսմի իզտիվաճընտա տա շահիտ սըֆաթընտա պուլունտու.

Հանրի պիլճիւմլէ սէրվէթինին իտարէսի քէյֆիյէթինի Բընէ Մուլէնէ հէվալէ իթտի.

Պէրթ, Ժան-Ժուտինին պա վասիյէթնամէ քէնտինէ թէրք իյլէտիյի սէրվէթի գապուլ իթտի, ֆագաթ խըրսըզլըգլա գազանըլմըշ պիր բարայը քէնտի ումուրընտա սարֆ իթմէք իսթէմէյէրէք, միւհթաճը իյանէ վէ հիմայէ պիր զավալլըյա թէրք իյլէտի.

Օլիվիյա, միսթրէս տիգ Թուրէնին օ կիւզէլ գըզը տա,

վալիտէսինին հագգըյըլա տիւչարը միւճազաթ օլտուղունը կէօրտիւքտէն սօնրա պիր մանասթըրա չէքիլտի։ Զէվալը վէ նազը չօճուգ օ եօլտա եաշամաղա գարար վէրտի։

Բէսմի իզտիվաճլարը իճրա օլունտուղու կիւն, էսթէր իւլէ Պէրթի քիւիսէյէ 13 նօմէրօլը արապա կէօթիւրմիւշ իտի։

Սէմերէյի մուհապէթ օլարագ Պէրթին տիւնեայա կէթիրտիյի իւք չօճուգ տա, վաքթիլ իչին մէղքիւր քիւիսէյէ կէօթիւրիւլտիւքտէն սօնրա, Բիյէր Լօրիյօ, արապաճըըղա միւթէալիգ թագըմլարընը սաթըպ, պիր միւտաէթ քէնտի ալէմինտէ եաշամաղա մուվաֆագաթ իթտի։

Մօնթ Բարնաս մէղարըղընտաքի մէղար էլեէվմ մէվճուտ օլուպ, իւզէրինտէքի սիյահ մէրմէրէ մահքիւք օլան «Ատալէթ» քէլիմէսի ալթընա «Բօլ լը Րէվվայէ» նամը վէ անըն ալթընատա չու սաթըրլար հէքք օլունմուշ տըր։

«Պիր պաշգասը թարաֆընտան իյգա իտիլէն ճինայէթ սէպէպի իլէ իտամ օլունան պու զաթ, վէ ֆաթընտան եէրմի սէնէ սօնրա իսթիհսալը պէրայէթ վէ թէքրար իքթիսապը չէրէֆի ինսանիյէթ իթմիշ տիր։»

Իչթէ պէօյլէճէ ճէնապը Ատիլի Միւթլագ հազրէթլէրինին մուավէնէթը Իլահիյէսի իլէ, էմրը ատալէթ եէրինի պուլմուշ օլտու։

Թ Ի Թ Ա Մ

Իչպու հիքեայէնին մաղհար օլտուղը բաղչէթտէն տօլայը գարինի քիրտա արզը չիւքրան իտէրիմ։ ՊԷՑԱԶ ԳՐԱՒԱԹԼԸ ԻՒԶ ՏԷԼԻՒԱՆԼԸԼԱՐ նամըյլա նէչրինէ միւպաշէրէթ իտէճէյիմ քօման, մէհարէթը ֆէվգէլատէ իւէ թէրթիպ իտիլմիշ պիր հիքեայէի նէֆիսէ օլմաղըլա, քէմալը տըգգաթլէ միւթալաասընը աճիզանէ թավսիյէ իտէրիմ։

Իչպու թմանընն իքրամիյէլի օլաճաղընը, եանի սայէյի Շահանէտէ բուխաաթընըն իսթիհսալինէ մուվաֆֆագ օլտուղումուզտան, հէր իքի այտա պիր չէքիլմէքտէ օլան Բումէլի տէմիր եօլու թահվիլաթ նօմէրօլարընտան միւպայա իտիլէճէք էլի ատէտ նօմէրօյա, պէշ եիւզ ալօնէնին հիսսէտաւր օլաճաղընը տա պուրաճգտա իլավէ իտէրիզ։

Պիպէրեան մաթպաասընտա թապ վէ Ֆիրուխթ օլունան էիթապլար.

Բօմանլար	Միւէլլիֆ	Միւթէրճիմ	Ջիլտ	Ղ.շ.
Սէրսէրի Եահուտի (Մուսավվէր)	Էօժէն—Սիւ	Գ. Սիմքէշեան	6	80
Բարիսին Հ. էսրարը	Վիտօգ	»	2	35
Պէօյիւք եիւրէք	Բօլ տ'Էկռըմօն	»	4	50
Թիւրլիւթօն	ՐէնէՄէզրուա	»	2	25
Ղարիպ պիր սըրր (Տիվանէնին սըրրը)	Բիէր Նինուս	Ա. Ալիք	2	40
Ճինայէթ մահսուլը	Ատօլֆ Պըլօ	»	2	20
Քէտի կէօզիւ	Ֆ. Պուակօպէ	»	1	20
Նէթիճէի մէրամ	Ժօրժ Օնէ	»	1	12
Էքմէքճի խաթուն	Ք. Մօնթէբէն	Յ. Թօլայեան	6	60
Բարիս Փաճիալարը	»	»	4	70
Բարիս ղարախպի	»	»	3	60
Իւչ միլեօն Ֆրանգ թրախումա	»	»	2	40
13 Նօմէրօլը Արապա	»	Արապաճեան	3	50
Պին պիր կէճէ	Ս. Տը Սագի	»	4	40
Եիրմի պին Ֆարսախ				
Տտէնիզլէր ալթընտա սէյահաթ	Ժիւլ Վէրն	»	2	25
Կիզլի ատա	»	»	1	15
Սէքսէն կիւնտէ տէվրը ալէմ	»	»	1	10
Բարիզտէ Ամէրիգալը	»	»	1	15
Պիքէս (Ֆամիլեատան մահրումիյէթ	Էքթօր Մալօ	»	2	25
Ամէրիգանըն քէշֆի		»	1	16
Կիւզէլ Անժէլ	Բ. տիւ Թէրայլ	»	2	40
Տանիէլին էսրարը	Ժ. տը Կասթին	»	1	15

